జటాయువు, సం. వి. ఉ. న్. పుం. 1: చూ, మహిసాక్షి*; 2. రూ-జటాయుస్సు. సంపాతి తమ్ముఁడు: చూ, దాక్షాయ్యము.
జటాలము, సం. విణ. జడలుగలది: జటిలము.
జటావల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రుద్రజడ*.
జటి, సం. వి. న్. పుం. 1. రూ-జటినము, జువ్వి *: చూ, ప్లక్షము; 2: చూ, మఱ్ఱి; 3. జడలుగల సన్యాసి: చూ, సన్యాసి. 1.
జటిల, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1; చూ, మాంసి*; 2: చూ, పిప్పలి. 1.
జటిలము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సింహము; విణ. 2: చూ, జటాలము.
జటులము, సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-జడులము.
జఠరంకోనబిభ ర్తికేవలమ్, న్యా. ఎవఁడు తన పొట్టనుమాత్రము నింపుకొనఁడు.
జఠరకోశము, పా: చూ, అన్నకోశము.
జఠరక్రియలు, అం. ఖల్వము. క్షామము, పూర్ణము. (౩)
జఠరము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ - జఠరము-కడుపు: చూ, భ్రూణము. 1; 2. రూ-జఠరము. అన్నకోశము (జాఠరిక రసము ఊరెడు తిత్తి): చూ, భ్రూణము. 1; విణ. 3. ముది సినది, వృద్ధినొందినది: చూ, వృద్ధము. 2. 4. కఠినమైనది: చూ, బెడిదము.
జఠరాగ్ని, సం. వి. ఇ. పుం. అన్నకోశమందలి వేడిమి: చూ, వహ్ని. 1-౧౬.
జడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, శూకశింబి*.
జడత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = జడను. మనస్సును అంగములను చేష్ట లుడిగియుండుట, జాడ్యము: చూ, విలంబము. 1; అం. 2. (జాడ్యము) (అవసరమునకై పరికించి పరికించి యాతఁడు చెంగటం జేరునంతనే యేమిచేయుటకుం దోఁచక యూర కుండెను.): చూ, సంచారిభావములు
జడత్వము, సం. వి. అ. పుం: అచేతనత్వము. జడిమ, జడిమము.
జడధి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రము.
జడము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-జలము. నీరు: చూ, సలిలము; విణ. 2. చల్లనిది: చూ, శీతలము. ౧; 3. తెలివి లేనిది: చూ, మఱపు. 2; 4. మూఁగది; 5. ప్రాణములేనిది: అచిత్తు, అచేతనము, అచేతస్కము, అచైతన్యము, అప్రాణి.
జడల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాకిదొండ*: చూ, దొండ.
జడాత్మ, సం. వి. న్. పుం: చూ, మహిషము.
జడిమ, సం. వి. న్. పుం. చూ, జడత్వము.
జడిమము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—
జడుఁడు, సం. విణ. 1. తెలివిలేనివాఁడు, మందుఁడు: చూ, మూర్ఖుఁడు; 2. మంచుచేతఁ గొట్టఁబడినవాఁడు: చూ, హిమగ్రస్తుఁడు.
జడులము, సం. వి. అ. పుం. పుట్టుమచ్చ: రూ-జటిలము: చూ, లక్షణము. 1-౨౭.
జడ్జి, వా. వి. తీర్పుక ర్త; 2. విమర్శకుఁడు.
జడ్జిమెంటు, వా. వి. తీర్పు.
జతుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = చిపుక: చూ, తైలపాయిక; 2. చూ, సురలి*; 3. కోరింద*: చూ, ముచపత్ర.
జతుకము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, లక్క; 2. ఇంగువ: చూ, హింగువు.
జతుకాష్ఠన్యాయము, న్యా. లక్కపుల్ల యొక్కడ విఱిచిన నక్కడ విఱిగి మరల అతికిన నతుకుకొని మరల విఱిచిన విఱుగు నను రీతి.
జతుకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-జతుక. 2*.
జతుకృత్తు, సం. వి త్. స్త్రీ. రూ-జంతుకృత్తు. కోరింద*: చూ, ముచపత్ర.
జతుని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గుల్లగూబ: చూ, పకినంపుఁబులుఁగు.
జతుపుత్రము, సం. వి. అ. పుం, న. ద్యూతవిశేషము; నయము: చూ, సొగటాలు.
జతురక్తము, సం. వి. అ. పుం: చూ, లక్క.
జతువు, సం. వి. ఉ. న 1: చూ, లక్క; 2: చూ, రూ-జతూక. 2.
జతూక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కోరింద*: చూ, ముచపత్ర; 2. = చిపుక, రూ-జతుక-జమూక: చూ, తైలపాయిక.
జతూకము, సం. వి. అ. న. రూ-జతుక-జతువు: చూ, లక్క.
జతూముఖము, సం. వి. అ. పుం. వ్రీహిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.
జత్రువు, సం వి. ఉ. న. 1. మూఁపులయొక్క సంధియెముకలు, మెడకొంకులు: చూ, శల్యము. 1; అం. 2. పురుష లక్షణాంగములలో నొకటి. (గూఢములైన ప్రశస్తములు): చూ, లక్షణాంగములు; 3. స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి (గూఢములై నరములు కానరాకున్న పుణ్యాత్మురాలగు): చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (బ. జత్రులు.)
జదూధము, సం. వి. అ. న: చూ, మాంసము.
జనంగముఁడు, సం. వి. అ. పుం. మాలవాఁడు: చూ, మాల(1).
జనక, సం. వి. అ. పుం: చూ, సహదేవి*.
జనకము. అం. జన్యతాళములలోనొకటి: చూ, జన్యతాళములు.
జనకరాగమునందుఁ బుట్టిన భాషాంగములు, అం. ఇవి 98— (1. సౌవీరజ 4, 2. కకుజ 7, 3. టక్కజ 21, 4. పంచమజ 10, 5. భిన్నపంచమజ 4, 6. ఉత్కలకైశికిజ 2. 7. హిందోళజ 9, 8. భోటజ 1, 9. మాళవకైశికిజ 13, 10. గాంధారపంచమిజ 1, 11. భిన్నషడ్జకజ 17, 12. వేసరషాడవజ 2, 13. మాళవపంచమిజ 3, 14. తానజ 1, 15. పంచమషాడవజ 3. = మొత్తము సౌవీరాది పదునైదుభాషాంగములు 98. (వీని నాయా శీర్షికా పదములకడను జూచుకొనవలెను.): చూ, భాష. 1. (96 అనికొందఱు.)
జనకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. తండ్రి: చూ, పితరుఁడు. 1; 2. జనకమహారాజు: చూ, రాజు. 1—౫౪.
జనత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జనసమూహము: చూ, సమూహము; 2. బ్రాహ్మణసమూహము: చూ, సూత్రము. 1—౬౯.
జననము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, పుట్టుక; 2. వంశము, గోత్రము: చూ, వంగడము.
జనని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తల్లి: చూ, మాత. 1; 2: చూ, దయ; 3. కోరింద*: చూ, ముచపత్ర.
జననీయము, సం. వి. అ. న. నెయ్యి: చూ, హవిస్సు.2.

జనపదము, సం. వి. అ. పుం. 1. మండలము: చూ, దేశము; 2. పల్లెటూరు: చూ, దేశము.
జనపదుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మనుష్యుఁడు.
జనము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రజ; 2: చూ, జనలోకము.
జనమేజయసంజ్ఞికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జనమేజయుఁడు: చూ, రాజు. 1.—౫౫.
జనమేజయుఁడు, —పై.—
జనయిత, సం. వి. ఋ. పుం. తండ్రి: చూ, పితరుఁడు. 1.
జనయిత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-జనిత్రి. తల్లి: చూ, మాత. 1.
జనలోకము, అం: చూ, ఊర్ధ్వలోకములు: (చూ, లోకము. 1.)
జనవాక్యంచ కర్తవ్యమ్. న్యా. పదుగురిమాటను పాటింపవలయును.
జనశ్రుతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నానుడి: చూ, శబ్దము. 2.
జనాంతము, సం. వి. అ. పుం. మండలము: చూ, దేశములు.
జనాంతికము, సం. వి. అ. న. చాటుమాటు: చూ, శబ్దము. 2.
జనాభా, వా. వి. జనసంఖ్య.
జనార్దవము, సం. వి. అ. న: చూ, సొంటి; అం. 2: చూ, క్షేత్రములు.
జనార్దనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. యముఁడు: చూ, హరి. 5; 3: చూ, శివుఁడు.
జనార్దనాయ నమః, అం. (జనార్దనః = జన్మమరణాన్యర్థయతి = నాశయతీతి.) జననమరణముల బోఁగొట్టు వస్తువుకొఱకు నమస్కారము: చూ, ఓమ్.
జని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. పెండ్లాము: చూ, భార్య; ఈ. స్త్రీ. 3. కోడలు: చూ, స్నుష; 4. కోరింద*: చూ, ముచపత్రి; ఇ. పుం, స్త్రీ. 5. రూ-జన్మ - జన్మము-జననము-జనుస్సు: చూ, పుట్టుక.
జనించు, సం. అ. క్రి. కలుగు: చూ, పుట్టు. 2.
జనితము, అం. 1: చూ, భూచారులు; 2: చూ, కరణములు.
జనువు, సం. వి. ఉ, న్. న: చూ, పుట్టుక.
జనుషాంధుఁడు, సం. విణ. పుట్టుగుడ్డి: చూ, రేచీఁకు.
జన్మకీలుఁడు, సం.వి. అ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.
జన్మభూమి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పుట్టినచోటు: చూ, భూమి. 1.
జన్మము, సం. వి. అ. పుం, న. న్. న. 1: చూ, పుట్టుక; అం. 2: చూ, తారలు.
జన్మవర్త్మ, సం. వి. న్. న. ఆఁడుగుఱి: చూ, భగము. 12.
జన్మి, సం. వి. న్. పుం: చూ, శరీరి.
జన్మించు, సం. అ. క్రి. కలుగు: చూ, సంభవించు.
జన్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తల్లిచెలికత్తె; 2. తోఁడిపెండ్లికూఁతురు; 3. సుఖము: చూ, సంతోషము.
జన్యతాళములు, అం. ఆదితాళము, దర్పణము, చర్చరి, సింహలీలము, కందర్పము, సింహవిక్రమము, శృంగారము, రతిలీలము, రంగతాళము, పరిక్రమము, ప్రత్యంగము, గజలీలము, త్రిభిన్నము, వీరవిక్రమము, హంసలీలము, వర్ణభిన్నము, రాజచూడామణి, రంగద్యోతము, రాజతాళము, సింహవిక్రీడితము, వనమాలి, వర్ణతాళము, రంగప్రదీపకము, హంసనాదము, సింహనాదము, మల్లికామోదము, శరభలీలము, రంగాభరణము, తురంగలీల, సింహానందనము, జయశ్రీ, విజయానందము, ప్రతితాళము, ద్వితీయకము, మకరందము, కీర్తితాళము, విజయము, జయమంగళము, రాజవిద్యాధరము, మత్యము, జయతాళము, హంసుక్కకము, నిస్సారకము, క్రీడాతాళము, త్రిభంగి, కోకిలప్రియము, శ్రీకీర్తి, బిందుమాలి, సమతాళము, నందనము, దురీక్షణము, మల్లిక (మత్తిక), డెంకిక, వర్ణమత్తిక, అభినంది, ఉత్తరక్రీడ, మల్లతాళము, దీపకము, అనంగలీలము, విషమము, నాంది, కుందము, ముకుందము, ఏకతాళము, కంకాళము, చతుస్తాళి, ఝుంపజమ్మ (దొంబళిక), అభంగము, రాజబంగాళము, లఘుశేఖరము, ప్రతాపశేఖరము, గజఝంప, చతుర్ముఖము, ఝంప, ప్రతిమర్ఠము, తృతీయకము, వసంతము, లలితము, రతి, కరణము, యతి, షట్తాళము, వర్ధనము, వర్ణయతి, రాజనారాయణము, మదనము, పార్వతీలోచనము, గరుడము, శ్రీనందనము, లీలావిలోకితము, లలితప్రియము, లసితము, ప్రియము, జనకము, లక్ష్మీశము, రాగవర్ధనము, ఉతవము. (96,: (చూ, తాళము. 2.): (చూ, వీణ.)
జన్యము, సం. వి. అ. న. 1. పోరు: చూ, యుద్ధము; 2. అంగడి: చూ, దుకాణము; 3. దూఱు: చూ, నింద. 1.
జన్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. తండ్రి: చూ, పితరుఁడు. 1; 2. తోడిపెండ్లికొడుకు; విణ. 3. పుట్టఁదగినవాఁడు; 4. పుట్టించువాఁడు.
జన్యువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. జంతువు: చూ, శరీరి; 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 3. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.
జప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. దాసనము *: చూ, హయజీవనమారకము; 2. మంకెన *: చూ, రక్తకము.
జపమాల, సం. వి. అ. న. అక్షమాల, అక్షసరము, అక్షసూత్రము: చూ, మాల. 1.
జపము, సం. వి. అ. పుం. రూ-జాపము. 1. మంత్రావృత్తి: చూ, తపము; 2. వేదాధ్యయనము: అధీతి, అధ్యయనము, ఉపక్రమము.
జపవటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, జపమాల.
జపాస్ఫటికన్యాయము, న్యా. మంకెనపువ్వు స్ఫటికము దగ్గఱఁ బెట్టిన స్ఫటికమంతయు నెఱ్ఱఁబడినరీతి.
జపించు, సం. స. క్రి: చూ, తపించు. 2.
జప్యము, సం. వి. అ. న. గాయత్ర్యాదిమంత్రము: చూ, మంత్రము. 1: (చూ, ఓమ్: చూ, గాయత్రి): విణ. 2. జపింపఁదగినది.
జబరు, జబరుదస్తీ. వా. వి. బలాత్కారము.
జమదగ్ని, అం: చూ, మహర్షులు.
జమదగ్నిజుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పరశురాముఁడు.
జమాయించు, వా. క్రి. డమాయించు, బుకాయించు.
జయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = జే. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 2. పార్వతియొక్క చెలికత్తె; 3. తదియ: చూ, తిథి. 1; 4. అష్టమి: చూ, తిథి. 1; 5. త్రయోదశి: చూ, తిథి. 1; 6. కరక*: చూ, హరీతకి; 7. రూ-జయంతి. తక్కలి*: చూ, వైజయంతి; 8. నెల్లి*. చూ, శ్రీపర్ణము. 1;

9. గంజావి*: చూ, త్రిశూలిని; 10. అరఁటి*: చూ, రంభ. 2; 11. బ్రమ్మి*: చూ, సోమెద; 12. బౌద్ధదేవి: చూ, స్వాహా. 2; అం. 13: చూ, సంవత్సరములు (రూ-జయము); 14: చూ, దీవన; 15: చూ, హణిగలు.

జయంతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఇంద్రుని కూఁతురు: చూ, సూన. 1-౩; 2. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 3. చెక్కెము: చూ, విడము; 4. తక్కలి*: చూ, వైజయంతి; 5. పండుగతోఁ గూడిన తిథి (నృసింహజయంతి. శ్రీకృష్ణజయంతి మొ.)

జయంతిక, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, సోమెద *.

జయంతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇంద్రునికొడుకు, కాకాసురుఁడు: చూ, సూనుఁడు. 1-౨౫; 2: చూ, భీముఁడు; 3: చూ, శివుఁడు; 4: చూ, హిమాంశువు.

జయఘంట, సం. వి. అ. స్త్రీ. = జేగంట. 1. డెంగురు: చూ, వీణ. 1-౪౬; అం. 2. ఘనవాద్యము లాతింటిలో నొకటి; చూ, ఘనవాద్యములు; 3: చూ, పంచమహావాద్యములు.

జయతాళము, అం: చూ, జన్యతాళములు.

జయద్రువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, స్పృష్టక్షీరము *.

జయనము, సం. వి. అ. న. 1. జయించుట: చూ, విజయము; 2. గుఱ్ఱము లోనగువాని కవచము: చూ, హయము: (చూ, వారవారణము.)

జయపద, అం: చూ, క్షుద్రప్రబంధము.

జయపెట్టు, మి. అ. క్రి: చూ, దీవించు.

జయభేరి, అం: చూ, స్వరము. 2-౪౬—(3).

జయమంగళము, అం. 1: చూ, జన్యతాళములు; 2. జయమంగళ వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

జయము, సం. వి. అ. పుం 1: చూ, రూ-జయనము. 1; అం. 2: చూ, జయ. 13.

జయనామము, అం: చూ, క్షేత్రములు.

జయవారము, సం. వి. అ. పుం. మంగళవారము: చూ, వారము. 1.

జయవాహిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఇంద్రునిభార్య: చూ, భార్య. 1-౭.

జయశ్రీ, అం: చూ, జన్యతాళములు.

జయాజీవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మేకముకట్టి జీవించెడువాఁడు: చూ, శైలూషుఁడు.

జయించు, సం. స. క్రి. గెలుచు: చూ, విజయమునొందు.

జయుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, జయంతుఁడు. 1; 2. యుధిష్ఠిరుఁడు: చూ, విజయుఁడు. 1; 3. విష్ణువుయొక్క ద్వారపాలకుఁడు: చూ, విజయుఁడు. 2; అం. 4: చూ, వసువులు.

జయువు, సం. వి. ఉ. పుం. మందు. 1.

జర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-జర్జరము: చూ, ముసలితనము; అం. 2: చూ, ఊర్ములు.

జరంతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మహిషము.

జరంతుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, వృద్ధుఁడు.

జరఠ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-జఠరము, కడుపు, పొట్ట: చూ, ఘ్రాణము. 1.

జరఠము, సం. విణ. 1. ముదిసినది: చూ, వృద్ధము. 2; 2. కఱకైనది: చూ, జెడిదము; 3 పసుపు కలిసిన తెలుపువర్ణము గలది; చూ, వర్ణము. 6.

జరణము, సం. వి. అ. న. 1. జీలకఱ్ఱ: చూ, సుషవి. 2; 2. తెల్లజీలకఱ్ఱ: చూ, సుషవి. 2; 3. ఇంగువ: చూ, హింగువు. 2; పుం. 4. సౌవర్చలవణము: చూ, లవణము. 1.

జరత్కారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకరాజు: చూ, రాజు. ౧-౫౬.

జరత్కారువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. మనసాదేవి, జరత్కారుని భార్య: చూ, భార్య.

జరద్గవము, సం. వి. అ. పుం. ముసలియెద్దు: చూ, వృషభము. 1.

జరాభీరువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మన్మథుఁడు.

జరాయుజము, సం. విణ. మావివలనఁ బుట్టినది.

జరాయుజములు, అం: చూ, సృష్టిభేదములు.

జరాయువు, సం. వి. ఉ, న్. పుం. రూ-జరాయుస్సు. 1: చూ, మావి. 2; 2: చూ, జటాయువు. 2.

జరాసంధజిత్తు, సం. వి. త్. పుం: చూ, భీమసేనుఁడు.

జరాసంధుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బార్హద్రథి,

జరుఁడు, సం. విణ: చూ, వృద్ధుఁడు. 1.

జరూథము, సం. వి. అ. న. వంజుడు: చూ, మాంసము.

జర్జరము, సం. వి. అ. న. 1. పాఁచి: చూ, శైవాలము; 2. ఇంద్రుని చెక్కెము: చూ, విడము; 3. ఇంద్రనీలమణి: చూ, రత్నములు. 1-౬; పుం. 4. కోయిల: చూ, పికము; విణ. 5. శిథిలమైనది: చూ, శ్లథము; 6. జీర్ణమైనది: చూ, యాతయామము.

జర్జరితము, సం. విణ: చూ, జర్జరము. 5.

జర్జరీకము, 1.—పై—: 2. పెక్కుతూంట్లుగలది.

జర్ఝరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, జర్జరము. 2; విణ. 2. చల్లఁబడినది: చూ, ప్రోక్షితము.

జర్ఝరికము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, జల్లెడ; పుం. 2: చూ, ముసలితనము.

జర్ణము, సం. వి. అ. పుం. చెట్టు: చూ, వృక్షము.

జర్ణుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, హిమాంశువు

జర్తిలము, సం. వి. అ. పుం. బ. అడవినువ్వులు: చూ, నువ్వులు.

జల, వా: చూ, జలలు. (నీటియూఁట).

జలకంటకము, సం. వి. అ. పుం. 1. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1; 2. పరికె, త్రిశృంగము: చూ, శృంగాటము 2.

జలకపి, సం. వి. ఇ. పుం. శింశుమారమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

జలకరంకము, సం. వి. అ. పుం. 1. టెంకాయ: చూ, ముక్కంటిపండు; 2. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 3 శంఖము: చూ, సంకు. 1; 4. అల: చూ, వీచి. 1.

జలకల్కము, సం. వి. అ. పుం. చూ, బురద.

జలకాంక్షి, సం. వి. న్. పుం: ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.

జలకామము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రబ్బలి*.

జలకిరాటము, సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱపుమూతిచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

జలకుక్కుటము, సం. వి. అ. పుం. నీరుకోడి: చూ, పుంజు.
జలకుక్కుటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, చీరపిట్ట:
జలకుక్కుభము, సం. వి. అ. పుం. కోయష్టి: చూ, బకము. 1—౫.
జలకూపి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోనేరు: చూ, సరస్సు. 1—౪.
జలకూర్చిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకరకము తోఁటకూర*: చూ. మారిషము.
జలకూర్మము, సం. వి. అ. పుం. ఉలచమీను: చూ, మత్స్యము. 1.
జలకేశము, సం. వి. అ. పుం. పాఁచి*: చూ. శైవాలము. (నాఁచు అనియు.)
జలక్రీడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, విలాసము. 1.
జలగము, సం. వి. అ. న. మద్యవిష్టము: చూ, సుర. 2—౮.
జలగుల్మము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, తాఁబేలు; 2. నీటి సుడి: చూ, సుడి. 1; 3: చూ, ముంగిలి. 2; 4. నాలుగు కాలువలు కలియుచోటు: చూ, స్థానము. 1.
జలగ్రహము, సం. వి. అ. న. నెగడు: చూ, సీటిపయ్యము.
జలచరము, సం. వి. అ. పుం. జలజంతువు: చూ, మత్స్యము. 1.
జలజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నీరుపట్టుదోమ: చూ, మశకము; 2. రమ: చూ, లక్ష్మి.
జలజంబువు, సం. వి. ఉ. పుం. నీరునేరేడు*: చూ, సురభిపత్ర. 1—౩.
జలజము, సం. వి. అ. న. 1. తామర*: చూ, పద్మము. 1; 2. శంఖము: చూ, సంకు. 1.
జలజిహ్వము, సం. వి. అ. పుం. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1.
జలజుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, హిమాంశువు.
జలడింభము, సం. వి. అ. పుం. నత్తగుల్ల: చూ, సంకు. 1.
జలతండులీయము, సం. వి. అ. పుం: చూ. చెలిమిడి*.
జలతర్పణము, సం. వి. అ న: చూ, అంబుతర్పణము.
జలతస్కరుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.
జలతాలము, సం. వి. అ. పుం. ఇల్లిశమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
జలతైలబిందున్యాయము, న్యా. నీళ్లమీఁదవేసిన నూనెచుక్క నీరంతటఁగలియఁబాఱుననురీతి.
జలత్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వానలో నుపయోగించు గూడ: చూ, వారిత్ర.
జలదము, సం. వి. అ. పుం. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 2. ముస్తె*: చూ, ముస్తకము; పా. 3. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమునందు భ-ర-న-భ గురువులుగలిగి పదింట యతిగల త్రయోదశ ఛందస్సునందుఁ బుట్టినవృత్తము. ఉదా:— "బంగరుచుంగు పచ్చడము-పైఁగల యా, తంగెడదేశవాసు జల-దంబులచే, తం గడు సన్నుతింతు నవ-తారయతిన్, బొంగుచు సారె ఛర్నభగ-ముల్ గదియన్.": చూ. వృత్తము. 1.
జలదస్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ. సూర్యుఁడు.
జలదివ్యము, అం: చూ, దివ్యములు.
జలద్రోణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నూతియొద్దగాఁడి: చూ, నిపానము.
జలధరమాల, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమునందు మ-భ-స-మ గణములుగలిగి తొమ్మిదింట యతిగల ద్వాదశఛందసునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.— "దీరుల్ మెచ్చం గృతులన 1. తి శ్రీదంబై, మారా, కారా జలధర మాలావృత్తంబై రాజిల్లున్, భువిఁ జతుః రాస్య క్రాంతుల్, సారంజేరన్ మభసమ ః సంయుక్తంబై.": చూ, వృత్తము. 1.
జలధరము, సం. వి. అ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.
జలధి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. కడలి: చూ, సముద్రము; 2. నక్క: చూ, సృగాలము.
జలధిజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, లక్ష్మి.
జలనకులము, సం. వి. అ. పుం. నీటిపిల్లి: చూ, మత్స్యము. 1.
జలనిధి, సం. వి. ఇ. పుం. కడలి: చూ, సముద్రము.
జలనిర్గమము, సం. వి. అ. పుం. తూము: చూ, భ్రమము. 4.
జలనీలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాఁచి*: చూ, శైవాలము.
జలనూపురము, సం. వి. అ. పుం. నీరుకనుము*: చూ, మహాకదంబము.
జలపిప్పకము, సం. వి. అ. పుం. చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
జలపిప్పలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, కచ్చటము*.
జలపోటనము, సం. వి. అ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.
జలప్రదుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక పితృదేవత: చూ, హరి. 5—౪.
జలప్రియము, సం. వి. అ. పుం. పంది: చూ, సూకరము.
జలప్లవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జలనకులము.
జలబిందువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. నీటిచుక్క: చూ, బొట్టు. 6; 2. దుంపగడ్డ*: చూ, శృంగాటకము.
జలబిడాలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జలనకులము.
జలబిల్వము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, తాఁబేలు; 2. ఎండ్రకాయ: చూ, పీత; 3. నీళ్లలోనిపాద; 4. నీళ్లనిలుచుతావు: చూ, స్థానము. 1.
జలబ్రహ్మి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తీఁగబచ్చలి*: చూ, బచ్చలి.
జలమంటపము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పాకుఁడు.
జలమక్షిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జలగ: చూ, బుడ్డపేఁడు.
జలమద్గువు, సం. వి. ఉ. పుం. మత్స్యరంకమనుపక్షి: చూ, మత్స్యరంకము.
జలమయము, సం. విణ. జలవికారము: చూ, సలిలము. 1—౨.
జలమసి, సం. వి. ఇ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.
జలమార్జా(ర)లము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జలనకులము.
జలము, సం. వి. అ. న. 1. = జలకము. నీరు: చూ, సలిలము. 1; 2. ఉచ్చ: చూ, మూత్రము; 3. గోగర్భస్థ పిండము: చూ, ప్రజనము. 1; 4: చూ, హ్రీబేరము*; 5. ఎఱ్ఱతామర, ఎఱ్ఱకలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1—౩; విణ. 6. జడము: చూ. మఱపు. 2; అం. 7: చూ, స్వామ్యములు.
జలముచము, సం. వి. చ్. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.
జలయంత్రనికేతనము, సం. వి. అ. పుం. సముద్రగృహము: చూ, సదనము. 1.
జలరంజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, దాత్యూహము.
జలరాగము, సం. వి. అ. పుం. కెంపులలో భేదము: చూ, రత్నములు. 1—౨—(3).

జలరాశి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రము.
జలరుండము, సం. వి. అ. పుం. 1. నీటిసుడి: చూ, సుడి. 1; 2. పాము: చూ, సర్పము; 3. నీటితుంపురులు: చూ, సలిలము. 1—౩౦.
జలరూపము, సం. వి. అ. పుం. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1.
జలరోహితుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మూలభేఁడు.
జలలత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అల: చూ, వీచి. 1.
జలలు, వా. వి. బ. కొండలలోఁతున కొన్ని కొన్ని నియత మార్గములవెంబడి పాఱుచుండు ప్రవాహములకు జలలని పేరు: చూ, జల.
జలవరంటము, సం. వి. అ. న: చూ, మోగము.
జలవర్ధనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బరివెంక*.
జలవర్షుకము, సం. వి. అ. పుం. పుష్కలమను మేఘము: చూ, మేఘము. 1.
జలవల్కలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, శైవాలము*.
జలవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నీరుగొలిమిడి*: చూ, సహస్రపత్రము. 1—౪.
జలవాపికము, సం. వి. అ పుం. 1. కాకోచియను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1; 2. ఇల్లీశమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
జలవికారము, సం. విణ: చూ, జలమయము.
జలవృశ్చికము, సం. వి అ. పుం. నీరుతేలు: చూ, మత్స్యము. 1.
జలవేతసము, సం. వి. అ. పుం. నీరుప్రబ్బలి*: చూ, ప్రబ్బలి.
జలవ్యధము, సం. వి. అ. పుం. గద్దముక్కుచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
జలవ్యాళము, సం. వి. అ. పుం. నీటిపాము: చూ, సర్పము. 1—౪—(౨౩).
జలశాయి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.
జలశుక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కప్పచిప్ప: చూ, సంకు. 1.
జలసూకరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జలరూపము.
జలసూచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. జెలగ: చూ, బుద్దపిడుఁదు; ఇ. పుం. 2. నక్క: చూ, సృగాలము; 3. శింశుమారము: చూ, మత్స్యము. 1; 4. కంకశేటి యను చేఁప; చూ, మత్స్యము. 1; 5. రాఁబులుగు ముక్కు; 6. నాలుగు వీధులు కలియుచోటు: చూ, మార్గము. 1.
జలస్తంభన, అం. కళలు అఱువదినాలుగింటిలో నొకటి: చూ, కళలు.
జలహము, సం. వి. అ. న స్వల్పజలయంత్రగృహము: చూ, సదనము. 1.
జలహస్తి, సం. వి. న్. పుం: చూ, నీటిదయ్యము.
జలహాసము, సం. వి. అ. న: చూ, ఫేనము.
జలాంచలము, సం. వి. అ. న. 1. తూము: చూ, భ్రమము. 4; 2. నాఁచు*: చూ, శైవాలము.
జలాంజలిన్యాయము, న్యా. పోయిన దానికై నీళ్లు వదలుట.
జలాంటకము, సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱపుమూతిచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
జలాండకము, —పై.— (చిఱుచేఁపలగుంపు అని కొందఱు.)
జలాంబిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నుయ్యి, బావి: చూ, సరస్సు. 1—౧౩.(1—౧౫).
జలాకరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సముద్రములు. (ఇదె మంచినీళ్లసంద్రము.)
జలాక్షరన్యాయము, న్యా. నీటిపైవ్రాలు (నిలుకడలేనిది.)
జలాఖు(ఘు)వు, సం. వి. ఉ. పుం. నీటిపిల్లి: చూ, మత్స్యము. 1.
జలాగ్నిన్యాయము, న్యా. అగ్ని జలము కలియునప్పుడు అగ్ని తక్కువయైన నగ్నియు, నీరు తక్కువయైన నీరును హరించు నను విధము.
జలాటని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జెలగ: చూ, బుద్దపిడుఁదు.
జలాత్మ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పూర్వాషాఢానక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1.
జలాధారము, సం. వి. అ. పుం. మడుగు: చూ, సరస్సు. 1—౧.
జలారము, సం. వి. అ. పుం. నీటిగుఱ్ఱము: (చూ, మత్స్యము. 1.): చూ, హయము. 1—౧౫.
జలారుండము, సం. వి. అ పుం. 1. నీటిసుడి: చూ, సుడి. 1; 2. నీటితుంపర: చూ, సలిలము. 1-30; 3. పాము: చూ, సర్పము. 1.
జలార్ణవము, సం. వి. అ. పుం. 1. శ్రావణభాద్రపదమాసములు, వర్షర్తువు: చూ, మాసద్వయము; 2: చూ, సముద్రములు.
జలార్ద్రము, సం. వి. అ. న. తడిబట్ట: చూ, వస్త్రము.
జలాశయము, సం. వి. అ. న. 1. నీరువట్టివేరు, పుం. తెల్లవట్టివేరు (అని కొందఱు) *: చూ, వట్టివేరు; పుం. 2. మడుగు: చూ, సరస్సు. 1.
జలాశ్రయము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుండ్రతుంగ *: చూ, తృణము. 1; 2. శూలతృణము *: చూ, తృణము. 1.
జలాష్ఠీవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోనేరు: చూ, సరస్సు. 1.
జలూక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = జలగ. రూ-జలౌక-జలౌకస-జలౌకసము: చూ, బుద్దపిడుఁదు; 2. అంతరదామర*: చూ, సహస్రపత్రము.
జలేంద్రము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, నిమ్మ*; 2. అడుసు: చూ, నుబ్బలి.
జలేంద్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వరుణుఁడు. 1; 2: చూ, సముద్రము.
జలేశయము, సం. వి. అ. పుం. కరండి, శంబరము, జలేశయ మను చేఁప; చూ, మత్స్యము. 1.
జలేశుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, జలేంద్రుఁడు.
జలోచ్ఛ్వాసము, సం. వి. అ. పుం. కలుఁజు: చూ, మరిగొమ్మ. 1.
జలోద్ధతగతి, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్క పాదము నందు జ-స-జ-స గణములు గలిగి ఎనిమిదింట యతి గల ద్వాదశఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.
జలోచ్ఛ్వవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, లముబ్రహ్మ *.
జలోద్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సురటి.
జలౌక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = జెలగ: చూ, జలూక. 1.
జలౌకసము, సం. వి. అ. న్. స్త్రీ. 1. = జెలగ: చూ, జలూక. 1. (ఈ యర్థమందు సకారాంత స్త్రీలింగ నిత్యబహువచనాంత మని కొందఱు.); 2. జలజంతువు: చూ, మత్స్యము. 1.

జల్పనము, సం. వి. అ. న. పనికిరానిమాటలాడుట: చూ, శబ్దము. 2.

జల్పము, సం. వి. అ. పుం. ఊరకమాటలాడెడి యుపయుక్తము కానిమాట: చూ, శబ్దము. 2-౩౭.

జల్పాకుఁడు, సం. విశే. ఉపయుక్తముకాని పెక్కుమాటలాడు వాఁడు: చూ. వక్త. 1.

జల్పితము, సం. విశే. 1. ఉపయుక్తముకాక మిక్కిలి చెప్పఁబడినది: చూ, శబ్దము. 2—౭౧—(౨); 2. చెప్పఁబడినది. చూ, శబ్దము. 2—౭౧.

జవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, జప. 1*.

జవనము, సం. వి. అ. న. 1. వడి: చూ, వేగము. 3; పుం. 2. వడిగల గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-30; 3. యవనదేశము: చూ, దేశము; విశే. 4. వడిగలది: చూ, స్యదము.

జవనిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-యవనిక.

జవనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జవుఁడు. త్వరితముగాఁ బోవు వాఁడు: చూ, సందేశహరుఁడు.

జవము, సం. వి. అ. పుం. 1. వడి: చూ, వేగము. 3; 2. వడిగలది: చూ, వేగము. 3.

జవాది, సం. వి. ఇ. పుం. 1. = జవ్వాజి: చూ, సంకుమదము; అం. 2: చూ, గంధములు.

జవాను, వా. వి. 1. బంటౌత్రోతు; 2. బలశాలి; 3. పొగడిరి. (జమాను అనియు వాడుక.)

జవాహిరి, వా. వి. రత్నములుపొదిగిన నగలును, విలువగల వస్త్రాములును.

జవి, సం. వి. న్. పుం. గాలికెదురునడిచెడు వాతమృగము. వాతప్రమి: చూ, హరిణము. 1-౬.

జవుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, జవనుఁడు.

జశ్శులు, అం. జ, బ, గ, డ, ద. సరళములు. (గ జ డ ద బ ల మార్పు అని కొందఱు.)

జసురి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2 వజ్రాయుధము: చూ, బాణము. 1.—౬౨.

జహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దూలగొండి*: చూ, శూకశింబి.

జహత్, అం: చూ, లక్షణలు.

జహదజహత్, అం.—పై.—

జహరము, సం. వి. అ. పుం. పిల్లి: చూ, మార్జాలము.

జహ్నుతనయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంగ: చూ, నది.

జహ్నువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. ఒకానొక రాజర్షి: చూ, సన్న్యాసి. 1; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

జా

జాంగలబిడాలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జంగలబిడాలము.

జాంగలము, సం. వి. అ. న. 1. చేఁతిబీఱ*: చూ, బీఱ. 2; 2. పొలసు: చూ, శుక్తము, 2; పుం. 3. జాంగలి, చంద్రకి, చిత్రపక్షము: చూ, కౌఁజు: 4. మెరకనేల: చూ, భూమి. 1-౪; 5. = జగిలె తిన్నె: చూ, వేదిక.

జాంగలి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. రూ-జాంగులము. విషముఁ బోఁగొట్టు విద్య: చూ, మాయము. 1; 2: చూ, దూలగొండి*; పుం. 3: చూ, జాంగలము. 3; ఇ. న. 4. పొట్లకాయ: చూ, పొట్ల.

జాంగలికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-జాంగులికుఁడు. 1. పాములవాఁడు: చూ, వ్యాళగ్రాహి; 2. ఇంద్రజాలికుఁడు: చూ, ప్రాతిహారకుఁడు.

జాంగులము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-జాంగలి. 1.

జాంగులికుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-జాంగలికుఁడు.

జాంఘికుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, జంఘాకరికుఁడు.

జాంబవంతుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-జాంబవుఁడు.

జాంబవతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, దంతి. 1*; 2. జాంబవతి యను కృష్ణునిభార్య: చూ, భార్య.1—౨౦.

జాంబవము, సం. వి. అ. న. 1. నేరేడుపండు: చూ, నేరేడు; 2. బంగారు: చూ, లోహము. 1.

జాంబవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, దంతి. 1*.

జాంబవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. భల్లూకపతి, జాంబవంతుఁడు, ఋక్షరాజు.

జాంబూనదము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2. ఉమ్మెత్త*: చూ, హాలాపుష్పము.

జాగర, సం. వి.ఆ. స్త్రీ. = జాగారము.రూ-జాగరణము. జాగరము-జాగర్య.1. రాత్రి మేలుకోలు: చూ, మేలుకోలు; అం. 2: చూ, అవస్థలు: (చూ, దశావస్థలు); 3: చూ, అవస్థలు: (చూ, ద్వాదశావస్థలు.)

జాగరణము, —పై.—

జాగరము: —పై.—; 4. కవచము: చూ, వారవారణము.

జాగరికుఁడు, సం. విశే. రూ-జాగరకుఁడు-జాగరూకుఁడు: చూ, మేలుకొని యుండువాఁడు.

జాగరిత, సం. విశే. —పై.—

జాగరూకుఁడు, —పై.—

జాగర్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-జాగర.

జాగీరు, వా. వి. రాజుగారి బహుమానాదికము.

జాగుడము, సం. వి. అ. న. కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము.

జాగ్రత్, జాగ్రత్తు. అం. 1: చూ, అవస్థలు: 1; 2: చూ, అవస్థలు. 4; విశే. 3: చూ, మేలుకోలు.

జాఘనము, అం: చూ, స్థితకరణబంధములు.

జాఘని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. యజ్ఞపశువుయొక్క తోఁక: చూ, వాలము. 1; 2. తొడ: చూ, సక్థి.

జాజీఫలము, సం. వి. అ. న: చూ, జాతికోశము.

జాఠరము, సం. వి. అ. పుం. 1. ముత్తియములోని దోషవిశేషము: చూ, రత్నము. 1; 2: చూ, వహ్ని. 1-౧.

జాడ్మాలీ, వా. వి. దాసి. (ఝాడ్మాలీ.)

జాడ్యము. సం. వి. అ. న = జడ్డు. 1. అలస్యము: చూ, విలంబము. 1; అం. 2. (జడత) (ఆ సరసునకై పరికించి పరికించి యాతఁడు చెంగటం జేరునంతనే యేమిచేయుటకుం దోఁచక యూరకుండెను): చూ, సంచారీభావములు.

జాతకము, వా. జన్మపత్రిక. కోటి.

జాతకర్మము, అం. పుట్టినపుడు చేయు క్రియ: చూ, కర్మములు.

జాతకుఁడు. సం. విశే: చూ, పుట్టినవాఁడు.

జాతఘాతకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సురుగుడు*.

జాతపత్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బిడ్డలుగన్న ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-ఉం—(ా); 2. బాలెంతరాలు: చూ, స్త్రీ. 1-ఉం.

జాతము, సం. వి. అ. న. 1. గుంపు: చూ, సమూహము; 2: చూ, సమానము. 2; 3: చూ, పుట్టుక; 4: చూ, పురుషు; విణ. 5. పుట్టినది: చూ, సంభూతము.

జాతరూపము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2. ఉమ్మెత్త*: చూ, హాలాపుష్పము; 3. పుట్టినరూపము; విణ. 4. పుట్టినరూపము కలది: చూ, సంభూతము.

జాతవేదుఁడు, సం. వి. స్. పుం. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1.

జాతిస్మరాలింగనము, అం: చూ, ఆలింగనములు.

జాతస్మరాలింగనములు, అం. లతావేష్టితము, వృక్షాధిరూఢము, తిలతండులము, నీరక్షీరము, ఊరూపగూహనము, జఘనోపశ్లేషము, కుచాశ్లేషము, లాలాటము (8): (చూ, రతిబంధములు).

జాతస్య మరణం ధ్రువమ్, న్యా. పుట్టినవాఁడు గిట్టక మానఁడు.

జాతాపత్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-జాతపత్య.

జాతాశౌచము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, పురుఁడు; అం. 2: చూ, ఆశౌచములు.

జాతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కులము: చూ, వంగడము; 2: చూ, పుట్టుక; 3: చూ, సమానము. 2; 4. ఒకానొక అర్థాలంకారము: చూ, హేతువు. 2: (చూ, అలంకారము. 3); 5. పద్యభేదము. (ఒకానొక ఛందస్సు): చూ, జాతులు; 6. ప్రొయ్యి: (చూ, హసంతి.) 1-ా-అం; 7. జాజికాయ, జాతిఫలము, మాలతీఫలము: చూ, సుమనస్సు. 2; 8. = జాజి*: చూ, సుమనస్సు. 2; 9. ఉసిరిక*: చూ, శ్రీఫలి. 1; 10. కంపిల్లము*: చూ, రోచని. 11. మాలతి*: చూ, హసంతి. 2.ా; 12. చేఁతరాని: చూ, శకుల; 13. ఇంగిలీకము: చూ, హింగుళము; అం. 14: చూ, తాళప్రాణములు: (చూ, తాళము. 2.); 15: చూ, అష్టాదశపదార్థములు.

జాతికము, సం. వి. అ. పుం. = (తె. ప.) జాపత్రిరి - జాపత్రి - జాజిపత్తిరి - జాజిపత్రి. (సం. ప.) — రూ - జాతిపత్రి - జాతిపత్రిక.

జాతికోశము, సం. వి. అ. న. జాజీఫలము: జాతిఫలము; (తె. ప.):—జాజికాయ.

జాతిక్రియలు, అం. ఇవి 5: చతురశ్రము, త్ర్యశ్రము, మిశ్రము, ఖండము, సంకీర్ణము.

జాతిదైత్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.

జాతిధర్మములు, అం: చూ, ధర్మములు.

జాతిపత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, జాతికము.

జాతిపత్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

జాతిఫలము, సం. వి. అ. న: చూ, జాతికోశము.

జాతిరసము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బోళము.

జాతిలింగము, సం. వి అ. పుం. ఇంగిలీకము: చూ, హింగుళము.

జాతివైద్యము, సం. వి. అ పుం. కుబేరుని శంఖము: చూ, శంఖు. 1.

జాతీయము, వా. దేశీయము (ఇడియమ్) శబ్దమందున్న యర్థము గాక ప్రయోగరూఢిచేత మఱియొక యర్థమును స్ఫురింపఁజేయుచు ననేకులచేతఁ జిరకాలమునుండి యథాస్థితిగా నుపయోగింపఁబడునది. (ఇవి తెనుఁగుభాషయం దనేకములు గలవు. వాని నౌచిత్యమెఱింగి ప్రయోగించిన కావ్యమునకు వన్నెవచ్చును.)

జాతిరసము, సం. వి. అ. పుం. రూ-జాతిరసము: చూ, బోళము.

జాతు, సం. అవ్య. కదాచిత్, ఒకానొకప్పుడు.

జాతుధాతకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మంజిటి*.

జాతులు, అం. 1. బ్రాహ్మణాది:— బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్ర, వ్యావహారిక, గోరక్షక, శిల్పిక, పంచాల, కుంభకార, క్షౌరిక, రజక, వస్త్రచ్ఛేదక, చర్మకార, తిలఘాత, లుబ్ధక, చండాల, మాతంగజాతులు (18); 2. పురుషజాతులు. 4:—శశుఁడు, దత్తుఁడు, కూచిమారుఁడు, పాంచాలుఁడు; 3. స్త్రీజాతులు 4:— పద్మిని, హస్తిని, శంఖిని, చిత్రిణి; 4. రాగాధ్యాయమునోని అంశములు 13. అందు జాతులు 11 కి వివరణము:— షడ్జకైశిక 5, షడ్జోదీచ్యవ 4, షడ్జమధ్యమ 7. గాంధారోదీచ్యవ 2, రక్తగాంధారి 5, కైశికి 6, మధ్యమోదీచ్యవ 1, కర్మారవి 4, గాంధారపంచమి 1, ఆంధ్రి 4, నందయంతి 1: చూ, అంశములు 5. ఛందో లక్షణమునందు — పద్యములు:— "వృత్తములు - జాతులు" నని యిరుదెఱంగులు. అందు జాతు లొకవిధము. సర్వగణబద్ధములు వృత్తములు (పంచచామరాదులు): ఉపగణవిహితములు జాతులు; జాతులు ఉపజాతులునని జాతి ద్వివిధమైనది; జాతులు:— కందము లాఱు- ఉత్సాహ. తరువోజ. అక్కఱలైదు, మంజరి, ద్విపద, త్రిపద, చతుష్పద, పంచదశ, షట్పద, నవవిధరగడలు, కళిక, ఉత్కళిక; ఉపజాతులు:— గీతములు తొమ్మిది, సీసము లేదు; కొందఱు చంపకోత్పలశార్దూల మత్తేభములు జాతులని, కందగీతసీసము లుపజాతులని, తక్కినవి వృత్తములని వాడుచున్నారు. ప్రతి పద్యమునకు నాలుగేసి చరణములు (పాదములు), కొన్నిటికైదు పాదము లుండును, అదె పంచపాది; పెక్కు చరణములుంచి చెప్పినదానిని మాలిక యందురు. తఱుచుగ నీ మాలికలు గీత, సీస, చంపక, ఉత్పల, ద్విపద, రగడలయందె కన్పట్టుచున్నవి. కందము, ఆటవెలఁది తప్ప దక్కిన పద్యములం దొక పాదమునకుఁ జెప్పిన లక్షణము తక్కిన పాదములకు నగును. వృత్తములందు గణముల వరుస తప్పరాదు: (చూ, ఛందస్సులు: చూ, వృత్తము. 1: చూ, పద్యములు: చూ, కందము.)

జాతుషము, సం. విణ. జతువువలనఁ గలిగినది. (జతువు = లక్క.)

జాతోక్షము, సం. వి. అ. పుం. కాలుపట్టిన యెద్దు, (మోయఁదగిన వయస్సు గలిగి బహుగొట్టము (చిక్కిపోని) కోడె) (అని కొందఱు): చూ, వృషభము. 1.

జాత్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉత్తమాశ్వము: చూ, హయము 1-ఆ; విణ. 2. మంచికులమునఁ బుట్టినది; 3. చక్కనిది, మేలైనది: చూ, హృద్యము.

జానకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సరవెంద*.

జానకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. సీతాదేవి: చూ, సీత; ఇ. పుం: 2. జానకి యను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.-ళ.

జానపదన్యాయము, న్యా. ఒకానొక న్యాయము.
జానపదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-జనపదము.
జానపదుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మనుష్యుఁడు.
జాని, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ముదిమి: చూ, ముసలితనము; 2. పెండ్లాము: చూ, భార్య; 3. తన పెండ్లాముకంటె యితరమైన ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౫౫; 4. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1; 5. నక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1; 6. రాజుల బవంతి: చూ, సదనము. 1. (వృత్తియందు జాయాశబ్దమునకు ఆదేశముగా వచ్చిన రూపము. "జానకిజానికథల్" మొ.)
జానుకూర్పరము, సం. వి. అ. న: చూ, ఉద్దిత కరణబంధములు: (చూ, రతిబంధము.)
జానువు, సం. వి. ఉ. పుం, న. 1: చూ, మోఁకాలు; 2. స్త్రీల దేహమునందు శోణితసంచార స్థానము: చూ, భగము. 12.
జానువులు, అం. 1. పురుషలక్షణాంగములలో నొకటి. (మోఁకాళ్లు) నునుపుగలిగి వర్తులములై సమములై బలిసియున్న నుత్తముఁడగు: చూ, లక్షణాంగములు; 2. స్త్రీ లక్షణాంగములలో నొకటి. (మోఁకాళ్ళు) గుండ్రముగనున్న పుత్రవతియగు: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.
జాపకము, సం. వి. అ. న. రూ-జాషకము. పచ్చవంటి గంధము: చూ, రాజార్హము. 1-౧౫.
జాపకుఁడు, సం. విణ. వ్రతి: చూ, తపస్వి: (చూ, సన్న్యాసి. 1.)
జాపిరము, వై. వి. = జావ్యము: చూ, విలంబము. 1.
జావ్యము, సం. వి. అ. న. = జాపిరము. — పై. — (గ్రామ్యమని శ. ర; ప్రకృతి అని పురుషోత్తమ కవీయము.)
జాఫరా, పా. వి. చాయతగ్గిన యెఱుపురంగు: చూ, వర్ణము. 6 -౪-(౧౨.)
జాబరా, —పై.—(తెనుఁగున వాడుక.)
జాబాలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-జావాలుఁడు. మేఁకల మేపువాఁడు, కంబళ్ళు నేయువాఁడు (అని కొందఱు): చూ, మేఁకలఁ గాపరి; 2: చూ, మనుష్యుఁడు.
జాభా, పా. వి. హెచ్చు.
జామ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అంగి: చూ, వస్త్రము; 2. తల్లి: చూ, మాత, 1; 3. తోలు: చూ, బెరడు; 4. కులము: చూ, వంగడము.
జామదగ్ని, సం. వి. ఇ. పుం. 1; చూ, పరశురాముఁడు; 2: చూ, బొడ్డు; 3. చూపు: చూ, వీక్షణము; 4. వేదప్రణిధానాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౫; 5. ఇంటిముందువాకిలి: చూ, ముంగిలి. 2.
జామాత, సం. వి. ఋ. పుం. 1. అల్లుఁడు: కూఁతురుమగఁడు: చూ, స్వస్త్రీయుఁడు. 1-౨; 2. మగఁడు: చూ, భర్త. 1; 3. ప్రొద్దుతిరుగుడు*, సూర్యమండలము (అని కొందఱు): చూ, సూర్యానువర్తిని; 4. ఒకానొక శాకము*: చూ, శాకము. 1.
జామాతా దశమో గ్రహః, న్యా. అల్లుఁడు పదవగ్రహము.
జామి, సం. వి. ఇ స్త్రీ. 1. కులకాంత: చూ, స్త్రీ. 1-౩౮; 2. తోడఁబుట్టినది: చూ, సహోదరి; ఈ. 3. = జామ*: (దీని చెక్క కషాయము చంటిపిల్లల విరేచనములు కట్టును); విణ. 4: చూ, సోమరి.
జామిషము, సం. వి. అ. న. అరణము: చూ, హరణము.
జాయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, భార్య.
జాయతే, అం: చూ, భావవికారములు. (క్రి. అగుచు.)
జాయమానము, సం. విణ. కలుగుచున్నది.
జాయాజీవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నట్టువుఁడు: చూ, శైలూషుఁడు; 2. దరిద్రుఁడు: చూ, బీదవాఁడు.
జాయానుజీవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. —పై.—
జాయువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ: చూ, మందు. 1.
జార, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, జారిణి.
జారిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = బజారి: చూ, అంకులాఁడి.
జారుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, అంకుమగఁడు.
జాలకము, సం. వి. అ. న. (లేఁత) పసరుమొగ్గలగుత్తి: చూ, మొగ్గ. 1; 2. పసరుమొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1; 3. మొగ్గల గుంపు: చూ, మొగ్గ. 1; 4. కసుగాయ: చూ, శలాటువు. 2; 5. వల: చూ, వల. 1; 6. పక్షిగూఁడు: చూ, సదనము 1; 7. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 8. మునగకాయ: చూ, శిగ్రువు 1; పు, న. 9. కిటికి: చూ, వాతాయనము; 10. అల్లితీఁగె, వల్లి *. చూ, సహస్రపత్రము. 1-౮.
జాలకిని. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడుగొఱ్ఱె: చూ, మేషము.1.
జాలకుఁడు, సం. విణ: చూ, రూ-జాలికుఁడు. 2.
జాలకృత్తు, సం. వి. త్. స్త్రీ: చూ, సాలెపురుగు.
జాలగోణిక, సం. వి. అ. పుం. పెరుఁగుత్రచ్చు కడవ: చూ, భాండము. 3.-౫.
జాలద్రుమము, సం. వి. అ. పుం: చూ, దొండ *.
జాలపటము, సం. వి. అ. న: చూ, సాలెగూఁడు.
జాలపాదము, సం. వి. అ. పుం. 1. బాతు: చూ, బకము; 2. అంచ: చూ, హంస. 1.
జాలమత్స్యన్యాయము, న్యా. వలలోఁబడిన చేఁప లోపలనుండి సర్వమును జూచుచుండునుగాని యీవలికి రాలేదనురీతి.
జాలము, సం. వి. అ. న. 1. కిటికి: చూ, వాతాయనము; 2. = జాల. వల: చూ, వల. 1; 3. గుంపు: చూ, సమూహము; 4. పూమొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1; 5. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 6. = జాలము, ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1; పుం. 7. మాయ: చూ, మాయము. 1; 8. కడప *: చూ, నీపము.
జాలవృక్షము, సం. వి. అ. పుం: చూ, దొండ *.
జాలాంధరము, అం: చూ, బంధనములు.
జాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పొట్ల *.
జాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దోమతెర: చూ, వస్త్రము. 1-౫౩; 2. వల: చూ, వల. 1; 3. ఇనుపకవచము: చూ, వారవారణము; 4. వితంతువు: చూ, స్త్రీ; న. పుం. 5. గర్వభేదము: చూ, హంకారము; 6. పలురంగుల కమలము: చూ, సహస్రపత్రము. 1; 7. పునుగు*. చూ, రాజార్హము. 1-౨౫.
జాలికపటము, సం. వి. అ. పుం, న. = సాలెపట్టు: చూ, సాలెగూఁడు.
జాలికము, సం. వి. అ. న. ఊరివసుకు: చూ, పసుకు.

శ్రీ

ఆంధ్ర వాచస్పత్యము

విజ్ఞప్తి

" వాగర్థావివ సంపృక్తౌ వాగర్థప్రతిపత్తయే,
జగతః పితరౌ వందే పార్వతీపరమేశ్వరౌ."

I. సంస్కృతభాషలోని శబ్దార్థజ్ఞానమునకుమాత్రము అమరసింహప్రణీతమగు నామలింగానుశాసనము మున్నగు పెక్కు నిఘంటువులు గలవు. వీనిలో కవిచౌడప్ప "చౌడప్పసీసము", శ్రీ వేంకటేశాంధ్రము, ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్రరత్నాకరము, ఆంధ్రనామశేషము, సాంబనిఘంటువు, ఆంధ్రభాషార్ణవము, ఆంధ్రపదాకరము, ఆంధ్రదీపిక, బ్రౌణ్యనిఘంటువు, చిన్నయసూరి నిఘంటువు, శబ్దరత్నాకరము, ఆంధ్రపదపారిజాతము, శబ్దార్థచంద్రిక, లక్ష్మీనారాయణీయము, వావిళ్ళనిఘంటువు (మొదటి సంపుటము) వెలువడినవి. వీనిలో కొన్ని పద్యనిఘంటువులు, కొన్ని అకారాది నిఘంటువులు. అకారాది నిఘంటువులు పర్యాయపదముల నీయవు. పద్యనిఘంటువులు పర్యాయపదములం గొంతవరకు దెలుపునుగాని అకారాదిగఁ జూపఁ జాలవు. వీనియం దిట్టి చిక్కులు గలవు.

II. అందుపయిన నేను పర్యాయపదములందెలుపు నిఘంటువిధ మెట్లని చింతించి 25 సం॥రములు పరిశ్రమచేసి " ఆంధ్రవాచస్పత్యము " వ్రాసి అచ్చొత్తించి ప్రథమముద్రణము పూర్తి గావించితిని. అచ్చుపూర్తియగు సరికి 2 వేల సెట్లును లోకము స్వీకరించినది. ద్వితీయముద్రణమునకు యత్నింపఁగా కాగితములకఱవు కలిగినది. చందాదార్లతొందర హెచ్చినది. నా స్వప్రయత్నములు వృథాయైనవి. అందు చాలనష్టము కష్టము పొందితిని. పరమేశ్వరానుగ్రహమున "ది ఓరియంటల్ పబ్లిషింగ్ కంపెనీ, తెనాలి" యజమానులు ము॥ సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు తోడ్పడి ద్వితీయముద్రణమునకు మార్గదర్శకులైరి. వారు విశేషపరిశ్రమకు ఓర్చి " స్టీరియో " పద్ధతిని నిఘంటువునకు శాశ్వతగౌరవము నొసంగిరి. వారి యెడల నేనును నాకుటుంబమును చిరస్థాయిగా కృతజ్ఞులమైయుందుము. పరమేశ్వరుఁడు శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారిని వారికుటుంబమును సదారక్షించుగాకయని ప్రార్థించుచున్నాను.

కరప, కాకినాడ
15–12–1952

ఇట్లు
నిఘంటుకర్త

నియమవిధాన క్రమము

1. ఈ నిఘంటువునందలి పదములన్నియు అకారాది హకారాంతము వఱకు ప్రాసాక్షరాది నియమముతో వ్రాయఁబడును.

2. ప్రతి అర్థమునకును అకారాది హకారము వఱకు గల పర్యాయ పదములు తద్విశేషములతో ప్రాసాక్షరాది నియమముతో వ్రాయఁబడును. (చూ : ధేనువు, నది, మత్స్యము, యుద్ధము, వాయువు, సదనము, సర్పము, స్వరము, హయము మొ.)

3. కకారము తరువాత క్ష కారమును, ల కారము తరువాత ళ కారమును వ్రాయఁబడును.

4. సంస్కృతపదములకు ప్రత్యయములఁ జేర్చి (తత్సమరూపములు) వ్రాయఁబడును.

5. ఇందు నిర్దుష్టమగు సంస్కృతపదములు రమారమి 50,000 ను, తెనుఁగుపదములు మున్నగునవి 50,000 ను కలసి ఒక లక్ష పదములవఱకు కలవని అంచనా వేయఁబడెను.

6. ప్రతి పదమునకును భాషాభాగమును, అర్థమును, గూఢపదములకు ప్రయోగములును, నానార్థములును, ప్రత్యర్థమునకు పర్యాయపదములును, విశేషించి తద్విశేషాదులును వ్రాయఁబడును. (చూ: అ, అంకము, అంగము, వాయువు, వీణె, సదనము, సర్పము, స్వరము, స్త్రీ, హయము మొ.)

7 మఱియు తత్సమము (వికృతి) లకు తద్భవము (వైకృతి) లును, తద్భవములకు తత్సమములును = గుర్తుతోను, రూపాంతరములు — గుర్తుతోను గనుపఱుపఁబడును. (చూ: కుడ్యము = గోడ, బమ్మ = బ్రహ్మ: అంబా-అంబేద మొ.)

8. పర్యాయపదములు శీర్షికాపదము లయినపుడు పైన వ్రాయఁబడిన వివరణాదులను వ్రాసి పర్యాయపదములకుతుదిని, తద్విశేషాదులను గనఁగొనుటకై తద్గణాద్యపద తదర్థసంఖ్యలను :చూ, అను గుఱుతుతో సూచింపఁబడును. (:చూ, అ. అమ్. అంకము. అంగము. మొ.)

9. వేఁట. యుద్ధము మొ. (వివిధవృత్తులకును, ప్రకృతి శాస్త్రములు, గణితము, ధర్మశాస్త్రము, జ్యోతిషము, వైద్యము, భూగోళము, వ్యాకరణము, సంజ్ఞావివరణములు, న్యాయములు, జాతీయములు మున్నగు వివిధశాస్త్రములకును సంబంధించిన పారిభాషిక పదములును, వ్యావహారిక పదములును, అకారాదిగ సాహిత్యపదములతో కలఁబోసి కూర్పఁబడును. (చూ : అలంకారము, అంగము, అంకోలబీజన్యాయము, అందెవేసిన చేయి మొ.)

10. చెట్టునకు * గుఱుతు చూపఁబడినది. చూ: కొబ్బరి, మామిడి మొ.)

11. ఇందుఁ గ్రియాపదములకు ధాతురూపములును, నామపదములకుఁ బ్రథమైకవచనరూపములును వ్రాయఁబడును.

12. సంస్కృత, వైకృత, దేశ్య, గ్రామ్య, వాడుక, పారిభాషిక, జాతీయ, ఉపసర్గ వీని కాయాయిసంజ్ఞ లిడఁబడును. నిర్దిష్టమగు అన్యదేశ్యము దేశ్యముగాఁ జేర్పఁబడినదిగావ దానికిఁ బ్రత్యేకముగా సంజ్ఞ యిడఁబడదు.

13. ద్వయమునకు అవయవములైన పదముల యొక్క సంజ్ఞలను ఆయా శబ్దములకడఁ జూచునది. అనఁగా "అందాఁక" అనుచో అంత శబ్దముయొక్క సంజ్ఞను అంతకడను, దాఁక శబ్దముయొక్క సంజ్ఞను దాఁకకడను జూడవలయునని యర్థము. ఇట్లు తక్కినచోట్లను దెలియవలయును. (వైకృతమును దేశ్యమును మిశ్రమమైన పదము.)

14. ఒక్కొకచో నించుక రూపభేదముగల శబ్దము దాని మొదటి రూపముకడనే రూపాంతరమని వ్రాయఁబడును. (చూ: అకటవికటము, ఒకతె మొ.)

15. ఒక్కొకయెడ 'ముపర్ణాంత' రూపము మువర్ణములేని శబ్ది రూపముకడనే రూ-అని వ్రాయఁబడును. (చూ: అగ్గలిక మొ.)

16. కొన్నిచోట్ల తెనుఁగు పదమునకు ఇయాంతరూపము, ఏదంత రూపము రెండును వ్రాయఁబడును. కొన్ని యెడల ఇయాంత రూపముకడ ఏదంత రూపమును, ఏదంత రూపముకడ ఇయాంతరూపమును వ్రాయఁబడును. (చూ: అందకత్తియ; అగిసియ మొ; మఱియు అటె - అటొ - మొదలగువాని భేదములను గుర్తింపవలయును.)

17. ఉకారలోపముగల అల్లు లోనగు వాడుకలోని పదములు ఒక్కొకయెడ ప్రత్యేకముగ వ్రాయఁబడవు. (చూ: అలుఁగు మొ.)

18. దేశ్యక్రియలయందు ఇంచుకు వచ్చెడు సామాన్యప్రేరణ రూపములు ప్రత్యేకముగా వ్రాయఁబడును. చూ : (అడఁగించు, ఇప్పించు మొ.)

19. తేటగాఁ దెలియఁదగుచోట్ల తఱుచుగ దెనుఁగు పదములకు సంస్కృతపదములతోడను, సంస్కృతపదములకుఁ దెనుఁగు పదములతోడను అర్థములతో వ్రాయఁబడెను.

20. ఒకపదము సంస్కృతముగాను తెనుఁగుగాను నున్నయెడల ముందు సంస్కృతార్థములను వెనుక తెనుఁగర్థములను గ్రమముగా వ్రాయఁబడును. అట్టిచోటుల సంస్కృతార్థములకు బ్రాకెట్టులేని విడిఅంకెలును, తెనుఁగర్థములకు బ్రాకెట్టుగల అంకెలును గుఱుతిడఁబడును. (చూ: అ, అంకము, అంగము. మొ.) ఇటులనే ఒక పదము తెనుఁగుగాను సంస్కృతముగాను నున్నయెడల ముందు తెనుఁగర్థములను వెనుక సంస్కృతార్థములను గ్రమముగా వ్రాయఁబడును. అట్టిచోటుల తెనుఁగర్థములకు బ్రాకెట్టుగల అంకెలును, సంస్కృతార్థములకు బ్రాకెట్టులేని విడి అంకెలును గుఱుతిడఁబడును. చూ: స్రుక్కు.

21. ఒక పదము విశేష్యము, విశేషణము, సర్వనామము, అవ్యయము, క్రియ అగునెడల ముందు విశేష్యార్థములను, వెనుక విశేషణార్థములను, నా వెనుక క్రియార్థములను వ్రాయఁబడును. (చూ: అంటు, ఎత్తు, ఒడ్డు మొ.)

22 ఇందుఁ గొన్నిటికి గ్రంథవిస్తరభీతిచే ప్రయోగములు సంగ్రహముగ వ్రాయఁబడి యుండుటవలన ఇందు వ్రాయఁబడిన అర్థములకు సందేహములు కలిగినయెడల ఆ యుదాహరణములకు ముందు వెనుకలను ఆ గ్రంథములయందు విశదముగఁ జూచుకొనవలయును.

23 ప్రయోగములు దొరకియు పాఠభేదములతోఁ గూడి యుండుటవలన నట్టిచోట్ల ఆశ్వాసాదిపద్యసంఖ్యలు వ్రాయఁబడును.

24. చదివెడివారికిఁ జక్కఁగా దెలియుటకై యిందు అర్థము లోనగునది తఱుచుగ సంధిలేక వ్రాయఁబడును. నియమబాహుళ్యముచే నీక్రమము కొన్నియెడలఁ దప్పినను దప్పియుండును.

25. కొత్తగ నచ్చటచ్చటఁ జేరిన నియమవిధానాదులను వాటి లా యా సందర్భాదులంబట్టి గ్రహించుకొనవలయును.

26. తెనుఁగున వాడుకలోనికివచ్చిన యన్యదేశీయాది శబ్దము లు కొన్ని చేర్పఁబడినవి. ఇట్టి పదములకు గ్రంథదృష్టాంతములు దొరకుట దుస్సాధ్యము. అవి వాడుకయందున్నవి యున్నట్లే గ్రహింపవలయును.

27. రూపాంతరములలో కొన్నిమాత్ర మచ్చటచ్చట శీర్షికాపదములుగ నీయక నాయా పదములకడనే చూపఁబడినవి.

28. గ్రంథసంకేతాది పట్టికయందుఁ జేరని గ్రంథములు పెక్కుండును. అట్టిచోట్ల నా యా గ్రంథముల పేర్లు వ్రాయఁబడును.

29. సంజ్ఞావివరణ పట్టికయందుఁ జేరని గుఱుతులు మెండుగ నుండును. అట్టిచోట్ల వాడుకనుబట్టి తెలిసికొనవలయును.

30. ప్రబంధాదులు పెక్కు ముద్రణాలయములయందు ముద్రింపఁబడిన కారణమున పాఠభేదములు వ్రాయ నలవికానన్ని గాన్పించుచున్నవి. తాళపత్ర గ్రంథములు పెద్దలు పెక్కుమంది వ్రాసిన కారణమున వాటియందు పాఠభేదములు విశేషముగఁ గాన్పించుచున్నవి. ఆ కారణమునఁ గొన్నిచోట్ల సుశబ్దాపశబ్దనిర్ణయమును, అర్థనిర్ణయమును దుస్సాధ్యముగ నున్నది. అట్టిచోట్ల అట్టి పదములుగల పద్యము లుదాహరింపకయే నా బుద్ధికిఁ దగినరీతిని అర్థనిర్ణయాదులను వ్రాసితిని. అట్టిచోట్ల పాఠకులకు గ్రంథపరిశీలన మవసరమగు నేని చూచుకొనుట కనువుగ నట్టి ప్రబంధాదులయొక్క ఆశ్వాసాదులను పద్యములయొక్క సంఖ్యను వివరించి పాఠకమహాశయుల కా పరిశ్రమ వదలివేసితిని. (ఉ॥ నేను స్వయముగ నాలువిధములగు తాళపత్రప్రతుల, నాలు విధములగు అచ్చు భారతప్రతుల నొకదానితో నొకటి పరిశీలింపఁగ నైదువేల పదములకు పాఠభేదములుఁ గాన్పించినవి.)

31. మొదటి ముద్రణము రెండువేల ప్రతులను అచిరకాలములోనే ఆంధ్రమండలమంతయు స్వీకరించుటవలనను, రెండవ ముద్రణమునకు ఆంధ్రమండలమంతయు ద్విగుణీకృతముగ ప్రోత్సహించుటంబట్టియు నీ పునర్ముద్రణమునకు సాహసించితిని.

32. బుద్ధిమంతు లిందుల పొరపాట్లు తెలిపి దిద్దించి నన్నుఁ గృతార్థుం జేయుదురని ప్రార్థించెద.

ఇట్లు

నిఘంటు కర్త

సంజ్ఞా వివరణ పట్టిక

సంకేతము	వివరణములు	సంకేతము	వివరణములు
అ.	అకారాంతము. (ఇట్లు అ, ఇ. ఈ, ఉ, ఊ, ఋ,	నాట్య.	నాట్యశాస్త్రము.
	ఐ, ఓ, ఔ, చ్, జ్, ల్, డ్, ఫ్, న్,ప్, ర్,వ్,శ్,	ని.	నిపాతము.
	ళ్, ష్, స్, హ్. అనువర్ణములు గలచోట్ల ఆయా	న్యా.	న్యాయము.
	అంతములుగా చెప్పుకొనవలెను, ఉదా.— అకా	పర.	పరస్మైపది. [ఫలము.! = అనాస. మొ)
	రాంతము, ఇకారాంతము, ఈకారాంతము, చకా	పా.	పారిభాషికపదము. (ఉదా:. పుష్పసమూహ పరిణామ
	రాంతము జకారాంతము, తకారాంతము అని.)	పాఠా.	పాఠాంతరము.
(అ ఆ.	పుంలింగవిశేషణ మైనప్పుడు, అకారాంతము.	పీ.	పీఠిక.
ఆ.)	(స్త్రీలింగ విశేషణ మైనప్పుడు) ఆకారాంతము	పు.	పుంలింగము.
	లేక ఈకారాంతము. (నపుంసకలింగ విశేషణ	పుం. న.	పుంనపుంసకలింగము.
అం.	అంకము [మైనప్పుడు) అకారాంతము.	పుం. స్త్రీ	పుంస్త్రీలింగము.
అం. ప్రే.	అంతర్భావిత ప్రేరణము.	—పై.—	పైయర్థములే.
అ. క్రి.	అకర్మక క్రియ.	ప్ర.	ప్రత్యయము.
అనౌ.	అనౌపవిభక్తికము.	ప్రా.	ప్రాకృతము.
అప.	అపదము (ఆగమము మొ॥)	ప్రే.	ప్రేరణము.
అప్ర.	అప్రసిద్ధము.	బ.	బహువచనాంతము.
అలం.	అలంకారములు.	బీజగ.	బీజగణితము.
అవ్య.	అవ్యయము.	మంత్ర.	మంత్రశాస్త్రము.
ఆత్మ.	ఆత్మనేపది.	మి.	మిశ్రము (సంస్కృతాంధ్రములు కలిసిన శబ్దము)
ఆమ్రే.	ఆమ్రేడితము.	ము.	మువర్ణకాంతము.
ఉదా.	ఉదాహరణము.	మొ॥	మొదలైనవి.
ఉప.	(తెనుఁగు పదములకు ముందున్నచో) ఉపపదము	యు.	యుగళము. (కొన్ని యర్థములయందు దేశ్యమును
	(అపి, ఉద్ద, ఎగ, మొ.) (సంస్కృతపదములకు	యోగ.	యోగశాస్త్రము. [కొన్ని యర్థములయందు వైకృతమును
	ముందున్నచో) ఉపసర్గము. (ప్ర. మొ.)	రూ.	రూపాంతరము.
ఉభ.	ఉభయము. (కొన్నిట అచ్చ తెనుఁగును, కొన్నిట	వా.	వాడుక.
ఏ.	ఏకవచనాంతము. [సంస్కృతమును.)	వి.	విశేష్యము.
ఔ.	ఔపవిభక్తికము.	విశే.	విశేషణము.
క్రి.	క్రియ.	వు.	వువర్ణకాంతము.
క్రి. విశే.	క్రియావిశేషణము.	వై. (లేక	వైకృతము(తద్భవము)ప్రాకృతసమమును సంస్కృత
గ్రా.	గ్రామ్యము. (అనింద్యము.)	తద్భ.)	ప్రాకృత భవము నైన పదము.
చూ.	చూడుము. (సంస్కృత, తెనుఁగు పర్యాయపదముల	వైద్య.	వైద్యశాస్త్రము.
ఛం.	ఛందశ్శాస్త్రము. కొఱకు.)	వ్యతి.	వ్యతిరేకార్థకపదము.
జా.	జాతీయము. (దేశీయము.)	వ్యవ.	వ్యవహారము.
జ్యో.	జ్యోతిశ్శాస్త్రము.	వ్యు.	వ్యుత్పత్త్యర్థము.
తంత్ర.	తంత్రశాస్త్రము.	వ్యాక.	వ్యాకరణము.
తద్వి.	తద్విశేషములు.	శత్ర.	శత్రంతము.
తర్క.	తర్కశాస్త్రము.	శప్.	శబ్వికరణము.
(తె. ప.)	తెలుఁగు పర్యాయపదములు.	సం.	సంస్కృతసమము. (తత్సమము.)
దే.	దేశ్యము.	సంగీత.	సంగీతశాస్త్రము.
ద్రు.	ద్రుతాంతావ్యయము.	సర్వ.	సర్వనామము.
ద్రు.	ద్రుతాంతము.	స. క్రి.	సకర్మకక్రియ.
ద్వ.	ద్వయము(వైకృతమును దేశ్యమును మిశ్రమైనపదము)	(సం. ప.)	సంస్కృత పర్యాయపదములు.
ద్వి.	ద్వివచనాంతము. (తెనుఁగున బహువచనాంతములో	సా.	సామెత.
ధర్మ.	ధర్మశాస్త్రము. [అంతర్భూతము)	స్త్రీ.	స్త్రీలింగము.
ధా. లేక క్రి.	ధాతువు (క్రియాపదము)	=	ప్రకృతి వికృతులు గుఱుతు.
న.	నపుంసకలింగము.	*	వృక్షలతాది వాచకమగుటను తెలియఁజేయును.
నాటక.	నాటకపరిభాష.	...	ఈ గుఱుతు నడుమ కొన్ని యక్షరము లుండును.

☞ అచ్చతెనుఁగు పదములలో చకార-జకారపదము లుండవు. ౘ ౙ కారములు గలిగిన పదములే యుండును.

విమర్శక గ్రంథ సంకేతాది వివేచన పట్టిక

సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు
		సంస్కృతనిఘంటువులు
1	ఆ. ని.	ఆప్టి సంస్కృతాంగ్ల నిఘంటువు.
2	అభి.	అభిధానరత్నమాల.
3	అమర.	అమరకోశము.
4	అ. పా.	అమరపదపారిజాతము.
5	త్రి. శే.	త్రికాండశేషము.
6	ధన్వ. ని.	ధన్వంతరి నిఘంటువు.
7	నా. ర.	నానార్థరత్నమాల.
8	నా. సం.	నానార్థ సంక్షేప నిఘంటువు.
9	బ్రౌ. ని.	బ్రౌన్యానిఘంటువు.
10	మే. కో.	మేదిని కోశము.
11	రా. ని.	రాజనిఘంటువు.
12	వాచ. ని.	వాచస్పత్య (తారానాథతర్క) నిఘంటువు.
13	విశ్వ.	విశ్వకోశము.
14	వై. ని.	వైజయంతి నిఘంటువు.
15	శ. క. త.	శబ్దార్థకల్పతరువు.
16	శ. కల్ప.	శబ్దకల్పద్రుమము.
17	శా. ని.	శాశ్వతనిఘంటువు
18	సం. ఆం.	సంస్కృతాంధ్ర నిఘంటువు.
19	స. సం.	సర్వశబ్ద సంబోధిని.
20	హారా.	హారావళి.
		మిశ్రాంధ్ర నిఘంటువులు
21	ఆం. వా.	ఆంధ్ర వాచస్పత్యము (మొదటి ముద్రణము
22	ఆం. దీ.	ఆంధ్ర దీపిక.
23	పురు. క.	పురుషోత్తమ కవీయము.
24	శబ్ద. ర.	శబ్దరత్నాకరము.
25	శ. చం.	శబ్దార్థచంద్రిక.
26	సూ. ని.	శ్రీ సూర్యరాయాంధ్ర నిఘంటువు.
		అచ్చతెనుఁగు నిఘంటువులు
27	లక్ష్మీనా.	లక్ష్మీనారాయణీయమను ఆం. ప. ప.) నిఘంటువు
28	వై. కృ.	వైకృత దీపిక.
29	శు. పా.	శుద్ధాంధ్రపద పారిజాతము.
30	ఆం. భా.	ఆంధ్రభాషార్ణవము.
31	ఆం. ప.	ఆంధ్ర పదాకరము.
32	ఆం. శే.	ఆంధ్రనామశేషము.
33	ఆం. సం.	ఆంధ్రనామ సంగ్రహము.
34	వేం. ఆం.	వేంకటేశ్వరాంధ్రము.
35	సాంబ.	సాంబనిఘంటువు
36	చి. సూ.	చిన్నయసూరివ్రాతప్రతి.
37	బాల.	బాలచంద్రోదయము
38	ఆం. భూ.	ఆంధ్ర భాషాభూషణము.
39	ఆం. సర్వ.	ఆంధ్రవిజ్ఞాన సర్వస్వము.
		ప్రకృతిశాస్త్రములు
40	భౌ.	భౌతికశాస్త్రము (మై. న.).
41	రసా.	రసాయన ,, (వే. వి. శర్మ).
42	మ. మ.	మహమ్మదీయ మహాయుగం (కొ. వె. ల.)
43	ప. వి.	పదార్థవిజ్ఞాన శాస్త్రము (మం. సా.)
44	ఆం. చ.	ఆంధ్రుల చరిత్ర (చి॥ వీ॥)
45	వ్య. శా.	వ్యవసాయశాస్త్రము (గో. జో.)
46	ప. వా.	పరిణామవాదము (చి॥ దీ॥)
47	వృ. శా.	వృక్షశాస్త్రము (టి. సా.)
48	శా. శా.	శారీరశాస్త్రము (వి. చం.)
49	జం. శా.	జంతుశాస్త్రము (ఆ. ల.)
50	స్వీ. చ.	స్వీయచరిత్ర (కం॥ వీ॥)
51	హిం. మ.	హిందూ మహాయుగము (కొ. వె. ల.)
52	అ. శా.	అర్థశాస్త్రము (క. రా. రెడ్డి.)
53	శా. పరి.	శాస్త్రపరిభాష (దీ. వెం. శి.)
		గ్రంథస్థమగు వేదములు శాస్త్రములు మొదలగునవి
54	వ్యా.	వ్యాకరణము.
55	వేద	వేదములు.
56	నిరు.	నిరుక్తము.
57	జ్యో.	జ్యోతిషము.
58	కల్ప.	కల్పము.
59	ఛంద	ఛందస్సు.
60	మీమాం.	మీమాంస.
61	న్యాయ.	న్యాయశాస్త్రము.
62	పురా.	పురాణములు.
63	ధర్మ.	ధర్మశాస్త్రము.
64	ఆయు.	ఆయుర్వేదము.
65	పాక.	పాకశాస్త్రము.
66	అర్థ.	అర్థవేదము.
67	కామ.	కామశాస్త్రము.
68	ధను.	ధనుర్వేదము.
69	మల్ల.	మల్లశాస్త్రము.
70	గజ.	గజశాస్త్రము.
71	వ్యూహ.	వ్యూహశాస్త్రము.
72	అశ్వ.	అశ్వశాస్త్రము.
73	పురు. సా.	పురుషసాముద్రికము.
74	స్త్రీ. సా.	స్త్రీసాముద్రికము
75	గాంధ.	గాంధర్వవేదము (రాగ - తాళ).
76	భావా.	భావావ్యాయ ప్రమేయము.
77	అలం.	అలంకారములు.

సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు
78	నాటక.	నాటకలక్షణము.
79	కావ్య.	కావ్యలక్షణము.
80	ఛందో.	ఛందోలక్షణము.
81	భరత.	భరతశాస్త్రము.
82	చతు.	చతుష్షష్టి విద్యావివరణము.
83	క్షే. గ.	క్షేత్రగణితము.
		ఆంధ్రలక్ష్య గ్రంథములు
84	అచలా.	అచలాత్మజా పరిణయము.
85	అచ్చ. భా.	అచ్చతెనుఁగుభారవి.
86	అచ్చ. రా.	అచ్చతెనుఁగు రామాయణము.
87	అధ్యా.	అధ్యాత్మ రామాయణము.
88	అని.	అనిరుద్ధచరిత్రము.
89	అప్ప.	అప్పకవీయము.
90	అ. మ. క.	అష్టమహిషీకళ్యాణము.
91	అహ.	అహల్యాసంక్రందనము.
92	ఆం చం.	ఆంధ్ర చంద్రాలోకము.
93	ఆము.	ఆముక్తమాల్యద.
94	ఇందు.	ఇందుమతీపరిణయము (ధూ.)
95	ఇందు. రా	,, (రామభద్రకవి)
96	ఉ. రా.	ఉత్తరరామాయణము.
97	ఉ. హరి	ఉత్తరహరివంశము.
98	ఉ. హరిశ్చ.	ఉత్తర హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము.
99	కకు.	కకుత్స్థవిజయము.
100	కలు. శ.	కలుహాయిశతకము.
101	కవిక. ర.	కవికర్ణరసాయనము.
102	క. చౌ.	కవిచౌడప్పశతకము.
103	క. రం.	కవిజనరంజనము.
104	క. జ.	కవిజనాశ్రయము.
105	క. రాజ.	కవిరాజ మనోరంజనము.
106	క. స.	కవిసర్ప గారుడము.
107	క. పూ.	కళాపూర్ణోదయము.
108	కా. సం.	కావ్యాలంకారసంగ్రహము.
109	కాశీ.	కాశీఖండము.
110	కాళ.	కాళహస్తి మాహాత్మ్యము.
111	కాళ. శ.	కాళహస్తీశ్వరశతకము.
112	కిరా.	కిరాతార్జునీయము.
113	కుచే.	కుచేలోపాఖ్యానము.
114	కువల.	కువలయాశ్వచరిత్రము.
115	కుమార.	కుమారసంభవము (నన్నెచోడుఁడు)
116	కృ. క.	కృష్ణకర్ణామృతము.
117	కృష్ణాభ్యు.	కృష్ణాభ్యుదయము.
118	కృ. శకుం.	కృష్ణకవిశకుంతలా పరిణయము.
119	కృ. వి.	కృష్ణరాయవిజయము.
120	కృ. శ.	కృష్ణశతకము.
121	కే. బా.	కేయూరబాహు చరిత్రము.
122	క్రీడా.	క్రీడాభిరామము.
123	గం. వ.	గంధవహము.
124	గాధే.	గాధేయోపాఖ్యానము.
125	గో. రా.	గోపీనాథ రామాయణము.
126	ఘ. మ.	ఘటికాచలమాహాత్మ్యము.
127	చం. హా.	చంద్రహాస చరిత్రము.
128	చం. భా.	చంద్రభానుచరిత్రము.
129	చం. రే.	చంద్రరేఖావిలాసము.
130	చం. చ	చంద్రాంగదచరిత్రము.
131	చం. ప.	చంద్రికాపరిణయము.
132	చం. రా.	చంపూరామాయణము.
133	చమ.	చమత్కారమంజరి.
134	చి. భా.	చిత్రభారతము.
135	చె. పు.	చెన్నబసవపురాణము.
136	జా. మా.	జాహ్నవీమాహాత్మ్యము.
137	జై. భా.	జైమిని భారతము.
138	తపతీ.	తపతీ సంవరణోపాఖ్యానము.
139	ద. రా. చ.	దశరథరాజనందన చరిత్రము.
140	ద. కు	దశకుమార చరిత్రము.
141	ద. చ.	దశావతారచరిత్రము.
142	దా. శ.	దాశరథీ శతకము.
143	ది. చ.	దిలీపచరిత్రము.
144	ద్వా. క.	ద్వాత్రింశిక (కథలు).
145	ద్వి. భాగ.	ద్విపదభాగవతము.
146	ద్వి. సా.	ద్విపదసారంగధర.
147	ద్వి. నల.	ద్విపద నలచరిత్ర.
148	ద్వి. పర.	ద్విపద పరమయోగివిలాసము.
149	ద్వి. భా.	ద్విపద భాగవతము.
150	ద్వి. భార.	ద్విపద భారతము.
151	ద్వి. హరిశ్చ.	ద్విపద హరిశ్చంద్ర.
152	ధనాభి.	ధనాభిరామము.
153	ధర్మ.	ధర్మఖండము.
154	ధాతు.	ధాతుమాల (ఆంధ్రము).
155	నరప.	నరసభూపాలీయము.
156	న. నాథ.	నవనాథచరిత్రము.
157	నల. చ.	నలచరిత్రము.
158	నా. పం.	నారాయణకవి పంచతంత్రము
159	నార. పు.	నారసింహపురాణము.
160	నిరం	నిరంకుశోపాఖ్యానము.
161	నిర్వ. రా	నిర్వచనోత్తరరామాయణము.
162	నీతి. శ.	నీతిశతకము (సీసము).
163	నీ. సుం.	నీలాసుందరీపరిణయము.
164	నృ. పు.	నృసింహపురాణము.

సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు	సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు
165	నైష.	శృంగారనైషధము.	209	రం. రా.	రంగనాథ రామాయణము (ద్వి.)
166	పండి.	పండితారాధ్యచరిత్రము. (ద్వి.)	210	రఘు.	రఘువంశము.
167	పద్మ.	పద్మపురాణము (ఉ. ఖం.)	211	రఘునా.	రఘునాథాభ్యుదయము.
168	పరమ.	పరమయోగి విలాసము.	212	రత్న.	రత్నపరీక్ష.
169	పా. హ	పారిజాతాపహరణము.	213	రస.	రసమంజరి.
170	పాం. ప.	పాంచాలీ పరిణయము.	214	రసా.	రసాభరణము.
171	పాం.మా.	పాండురంగ మాహాత్మ్యము.	215	రసిక.	రసికజన మనోభిరామము.
172	పార్వ.	పార్వతీ పరిణయము.	216	రాఘ.	రాఘవపాండవీయము.
173	పు చ.	పురూరవశ్చరిత్రము.	217	రాజగో.	రాజగోపాల విలాసము.
174	ప్ర. ప్ర.	ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము.	218	రాజశే.	రాజశేఖరచరిత్రము.
175	ప్ర. లీ.	ప్రభులింగలీల.	219	రాజవా.	రాజవాహనవిజయము.
176	ప్ర.లీ ద్వి.	,, ద్విపద.	220	రాజ. వి.	రాజశేఖరవిలాసము.
177	ప్ర. వెం.	ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వర విజయవిలాసము.	221	రాధామా.	రాధామాధవము.
178	ప్ర. బో.	ప్రబోధచంద్రోదయము.	222	రాధికా.	రాధికాసాంత్వనము.
179	ప్రభా.	ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము.	223	రామరా.	రామరాజీయము.
180	ప్ర. భూ.	ప్రబంధమణి భూషణము.	224	రామలిం.	రామలింగేశ్వర శతకము.
181	బస. ద్వి.	బసవపురాణము (ద్విపద.)	225	రామాభ్యు.	రామాభ్యుదయము.
182	బహు.	బహులాశ్వచరిత్రము.	226	రామా.	రామాయణము.
183	బిల్హ.	బిల్హణీయము.	227	రా. ద్వి.	,, (ద్విపద.)
184	బ్ర. ఖం.	బ్రహ్మోత్తరఖండము.	228	రు. చ.	రుక్మాంగదచరిత్రము.
185	భ. సు	భర్తృహరి (సుభాషిత రత్నావళి.)	229	రుక్మి.	రుక్మిణీపరిణయము.
186	భ. ప.	భద్రాపరిణయము.	230	లక్ష. సం.	లక్షణసార సంగ్రహం
187	భ. చ.	భల్లాణచరిత్రము.	231	ల. వి.	లక్ష్మీవిలాసము.
188	భాగ.	భాగవతము.	232	లక్ష్మీ.నృ.	లక్ష్మీనృసింహావతారము.
189	భాగ. ద్వి.	భాగవతము (ద్విపద.)	233	వన. వి.	వనమాలివిలాసము.
190	భాను.	భానుమతీ పరిణయము.	234	వరా. పు.	వరాహపురాణము.
191	భార.	భారతము	235	వసు.	వసుచరిత్రము.
192	భాస్క రా.	భాస్కర రామాయణము.	236	వాసి.	వాసిష్ఠరామాయణము.
193	భా. శ.	భాస్కరశతకము.	237	వాల్మీ.	వాల్మీకిచరిత్రము
194	భీ పు.	భీమేశ్వరపురాణము.	238	విక్ర.	విక్రమార్క చరిత్రము.
195	భే. క.	భేషజకల్పము.	239	విజ. వి.	విజయవిలాసము.
196	భో.	భోజరాజీయము.	240	విజ్ఞా.	విజ్ఞానేశ్వరీయము.
197	భో. ప.	భోజసుతాపరిణయము.	241	వి. నం వి.	విజయనందన విలాసము.
198	మనుచ.	మనుచరిత్రము (స్వారోచిష మనుసంభవము.	242	విష్ణుపు.	విష్ణుపురాణము.
199	మల్ల.	మల్లభూపాలీయము.	243	విష్ణుమా.	విష్ణుమాయా నాటకము.
200	మ. పు	మల్లపురాణము.	244	వి ప.	విప్రనారాయణ చరిత్రము.
201	మల్హ.	మల్హణచరిత్ర.	245	వీధినా.	వీధినాటకము.
202	మార్కం.	మార్కండేయ పురాణము.	246	వీర. వి.	వీరభద్రవిజయము.
203	ముకుంద.	ముకుందవిలాసము.	247	వేం.పం.	వేంకటకవి పంచతంత్రము.
204	మృ. వి.	మృత్యుంజయవిలాసము.	248	వేం. మా.	వేంకటాచల (కృ. కవి.
205	మై.	మైరావణచరిత్రము.	249	వేం. మా.	వేంకటాచల మాహాత్మ్యము
206	మొ. రా.	మొల్లరామాయణము.	250	వేణు. శ.	వేణుగోపాలశతకము.
207	యయా.	యయాతిచరిత్రము.	251	వేమన.	వేమనశతకము.
208	రంగా.	రంగారాయచరిత్రము.	252	వైజ.	వైజయంతీ విలాసము.

పదముల పట్టిక

అక్షరము	శబ్దరత్నాకరము 5873		ఆంధ్ర వాచస్పత్యము - 12309								
	సం. పదములు	తెనుఁగు పదములు	సం. పదములు	తెనుఁగు పదములు	అంకములు	పారిభాషికములు	జాతీయములు	శాసన పదములు	ఆంగ్ల పరిభాష	వాడుక	లోకోక్తులు
అ	1521	855	2800	1323	254	833	8	....	47	20	14
ఆ	626	260	1062	475	69	259	5	3	23	18	8
ఇ	61	261	182	432	14	48	2	19	27	3	9
ఈ	29	119	56	183	6	3	2	0	0	0	2
ఉ	619	273	933	400	14	137	8	24	1	8	2
ఊ	36	102	83	132	3	22	....	....	....	1	....
ఋ	29	....	65	...	....	....	....	....	....	....	....
ౠ	....	....	1	....	....	....	....	....	....	....	....
ఌ	....	....	1	....	....	....	....	....	....	....	....
ౡ	....	....	1	....	....	....	....	....	....	....	....
ఎ	....	353	....	645	3	32	6	5	112	7	6
ఏ	44	160	142	218	14	63	3	2	29	3	3
ఐ	20	20	41	27	9	5	1	3	7	0	0
ఒ	....	308	....	445	3	15	5	8	5	3	5
ఓ	15	110	49	150	....	11	....	3	20	....	....
ఔ	34	18	66	15	2	5	....	....	7	1	....
క	1192	706	3956	2904	357	229	58		17	124	5
క్ష	125	0	342	0	5	9	0		0	2	0
ఖ	124	4	432	2	9	15	0			22	6
గ	460	1061	1322	1623	160	127	14			207	0
ఘ	89	0	208	0	16	13	1			6	0
ఙ	0	0	2	0	0	0	0			0	4
చ	231	686	800	982	114	55	23			49	2
ౘ	0	554	0	830	10	0	5			8	0
ఛ	53	0	135	0	8	5	0			2	1
జ	296	125	640	195	51	20	1			10	1
ౙ	0	545	0	600	0	0	0			20	
ఝ	23	0	65	0	8	1	0			2	
ఞ	0	0	1	0	0	0	0			0	
ట	9	50	28	55	0	0	0			35	
ఠ	2	16	3	22	0	1	0			6	
డ	26	156	36	166	3	0	1			46	
ఢ	6	0	6	4	0	0	0				
ణ	0	0	0	0	0	0	0				
	8704	9663	18927	16283	1654	3351	183	67	573	967	

ఆంధ్ర వాచస్పత్యమును గుఱించి పండితాభిప్రాయములు

విమర్శకాగ్రేసర కాశీభట్ల బ్రహ్మయ్య శాస్త్రిగారు

"ఇందున్న విశేషములన్నియు నితరనిఘంటువులలో లేవు. పెక్కేల? ఇందు సర్వస్వమును గలవు. దీనిని నిఘంటు సామాన్యముగా నెంచఁ దగినదికాదు. శబ్దార్థ సర్వస్వ మనవచ్చును. తారానాథ తర్కవాచస్పతిచే విరచింపఁబడిన వాచస్పత్యమువలెఁ దెనుఁగున నీయది యుపయోగించునను టకు సంశయమింతయు నుండ నేరదు. కావున దీనిని శబ్దకల్ప ద్రుమమని చెప్పవచ్చును."—(పీఠికనుండి)

జొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తిగారు, యం. ఏ., బి. యల్.,

"......రత్నాకరమున బ్రవేశించు ధృతిశాలివలె భాషార్ణవమునఁ బ్రవేశించునాతఁడే భావార్థరహస్యముల నెఱుఁగఁ జాలును. గభీరతత్త్వమును హృదయంగమ మొనరించుకొనఁగలుగును. ఆంధ్ర వాచస్పత్యకర్త యీ యుత్కృష్ట కర్తవ్యమును నిర్వహించిరి. ఏదేని శాస్త్రమునకు అర్థము చెప్పవలసిన సందర్భమున దానినెఱిఁగించి ఆ శాస్త్రమునకు సంబంధించిన బహుళ విషయములను పూసగ్రుచ్చినట్లు వీరు తెలిపిరి. వివిధశాస్త్రములను చదువనివారు ఈ మహాగ్రంథమును పరిశీలించి రేని వాని విశేషములను కన్నులకు కట్టినట్లు కన్పెట్టుటఁ గాంచఁగలరు......... వైజ్ఞానిక మహీరుహమిది ......—"

(సింహావలోకనమునుండి)

కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు, యం. ఏ.,

"ఈ మహోద్గ్రంథము కారణముగ తమకు నమర్త్యకీర్తి సంఘటిల్లు ననుటకు సందేహములేదు."

భారతీతీర్థప్రధాని : బుఱ్ఱా శేషగిరిరావుగారు, యం. ఏ.,

"శబ్దనిర్వచనములు చాల జ్ఞానదాయకములుగ నున్నవి. విజ్ఞాన సర్వస్వమువలె నుపయోగించును."

గిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారు

"మీ నిఘంటువు శ్రీ సూర్యరాయాంధ్ర నిఘంటువును మించియున్నది."

శ్రీ చిరంతనానందస్వామివారు, శ్రీరామకృష్ణమఠము, చెన్నపురి.

"నేను వ్రాసి ప్రకటించిన శ్రీ వివేకానంద జీవితచరిత్ర రచనకు దయతో మీరొసంగిన 'ఆంధ్రవాచస్పత్య' మెంతయు నాకుఁ దోడ్పడినది".

జటావల్లభుల పురుషోత్తంగారు, యం. ఏ., ప్రిన్సిపాల్, సంస్కృత కళాశాల, కొవ్వూరు.

"ఏతన్నిఘంటునిర్మాణమువలన మీ రాంధ్రుల శాశ్వత కృతజ్ఞతకుం బాత్రులైతిరి..."

దువ్వూరి జగన్నాథ శర్మగారు

"భళీ! ఇదివఱకుఁ బ్రకటితములైన నిఘంటువులకేకాక శ్రీ సూర్యరాయ - వావిళ్లాది రెండుగల నిఘంటువులకుఁ గూడ పర్యాయపద సూచీకరణమందైతే తమ నిఘంటువు మాతృస్థానము కాఁగలదని నా నమ్మకము."

కొమాండూరి శఠకోపంగారు, యం. ఏ., బి. యల్.,

"...ఆంధ్రవాచస్పత్యములో నున్న తెలుఁగు పదములు పూర్వసాహిత్యపు శబ్దములనే గాక ఇప్పటి జనుల వాడుక పదములనుగూడ చేర్చినారు. ఒకే శబ్దమునకు సంస్కృతములోను తెలుఁగులోను గల వివిధార్థము లన్నిటిని చూపినారు. ఆవశ్యకమని తోఁచినచోట ఉదాహరణలను (క్లుప్తముగానే) ఇచ్చినారు. వైజ్ఞానిక పారిభాషిక పదముల నెన్నిటినో కామశాస్త్రిగారీ నిఘంటువులో చేర్చుట ఈ వైజ్ఞానిక యుగములో చాల ఉపయోగకరమైనది. ఇందులో సంస్కృతాంధ్ర శబ్దములసంఖ్య క్రిందటికన్నను చాల హెచ్చినది. క్రొత్తగ కొన్ని మాండలిక పదములును చూపఁబడినవి. ఇది ఒక విధముగా గీర్వాణాంధ్రపదముల రెండింటి కోశమని చెప్పవచ్చు......".

జనమంచి సీతారామస్వామిగారు

"ఆంధ్ర వాచస్పత్యము ఆంధ్రగీర్వాణ భాషా వైశారద్యమునకు నిదర్శనమై పండితులకుఁ బరమ మిత్రమై, విద్యార్థులకుఁ గామధేనువై, కళాశాలలకుఁ బెన్నిధానమై, పాఠశాలలకుఁ జింతామణియై, యాంధ్రహస్తముల కమూల్యభూషణమై, గ్రంథాలయములకుఁ గల్పతరువై, నిఘంటువులకు శిరోరత్నమై విరాజిల్లునని విశ్వసించుచున్నాను."

గంటి లక్ష్మీనారాయణగారు

"పూర్వ నిఘంటువులవలె యిది మనుష్యమాత్రులుగాక యే ఋషులో, యే దేవతలో వ్రాసినదన్నను నమ్మదగ్గదే."

గరిమెళ్ల వేంకటరామమూర్తిగారు

"ఇట్టి కార్యదీక్షా ధురంధరులగు మీకును మీ యాంధ్ర వాచస్పత్యమునకును గృపాళుఁడగు నప్పరమేశ్వరుఁడు చిరతరాయుస్సమృద్ధులఁ బ్రసాదించి సంరక్షించుఁగాత !..."

మంత్రిప్రగడ నరసింహం పంతులుగారు, బి. ఏ., బి. యల్.,

"ఎన్ని కష్టములకైన ఓర్చి నిఘంటువును పూర్తిచేయుట చాల శ్లాఘనీయము."

కావ్య పురాణతీర్థ, విద్వాన్ : జనమంచి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు

మ. జననం బాదిగఁ బెంచినట్టి జనని, న్సద్భక్తితో వందనం
బును గావించి నిఘంటు రత్నము మదిం, బూజ్యుల్ ప్రశంసింపఁ బే
ర్మిని శ్రీ శ్యామల కామశాస్త్రి ! కృతిసం, తృప్తిం దదంఘ్ర్యంకితం
బును గావించిన ధన్యమూర్తివి నినుం, బోలంగ లేరెవ్వరున్.

గోరుగంతు అచ్యుత సూర్యనారాయణశర్మగారు

మ. ఎవరే శబ్దము నెట్లు వాడిరొ యటం, చేకాగ్రచిత్తంబుతోఁ
గవిరాడ్గ్రంథములన్ విమర్శనముగా, గాలించి తత్సార భూ
తవచోరత్నములన్ని యేర్చి మనయాం, ధ్రంబందుఁ గోశంబు నిం
త వివేకంబున వ్రాసినారె యెవరై, నన్ మున్ను విద్వన్మణీ !

ఇత్యాదు లింకను గలవు.

ॐ

ఆంధ్రవాచస్పత్యము

శ్లో॥ వాగర్థావివ సంపృక్తౌ వాగర్థప్రతిపత్తయే।
జగతః పితరౌ వందే పార్వతీపరమేశ్వరౌ॥

అ, సం. వి. అ. పు. = (తద్భవము) అ. అచ్చులలోని మొదటి యక్కరము. అకారము: చూ, వర్ణము 1; 2. వెన్నుఁడు: చూ. విష్ణువు. 1; 3. నలువ: చూ. బ్రహ్మ. 1; 4. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 5. గాలి; చూ, వాయువు. 1; 6. జుట్టు: చూ, నిక. ౬; 7. గాయత్రిలోనగునది: చూ, మంత్రము. 1-౧౧; 8. బలవంతము: చూ, హఠము: 9. గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1; 10. బండినిలాగుకొనిపోవు గుండ్రని చక్రము: చూ, చక్రము. 10; 11. కోడితల: చూ, శిరము. 1-౮; 12. చంద్రబింబము: చూ, బింబము. 8; 13. గురుఁడు, వేలుపు టొజ్జ: చూ, సురాచార్యుఁడు; 14: చూ, తాఁబేలు. 1; న. 15. గౌరవము: చూ, సన్మానము; 16. కారణము: చూ, హేతువు. 1; 17. న. గ: చూ, భూషణము. 2; 18. కాలుచాఁచి పెట్టిన యడుగు: చూ, హజ్జ. 19. కూడుకొనిన శబ్దార్థములయొక్క భావకర్మములు: చూ, సాహిత్యము. 1; స్త్రీ. 20. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; అవ్య. 21. అభావార్థకము, ఏమియులేమి: చూ, శూన్యము. 1; 22. నఞర్థకము: చూ, శూన్యము, 1. (లేదు); 23. నిషేధార్థకము: చూ, వలదు. 3; 24. కొంచెము: చూ, స్వల్పము, 1; 25. అంగీకారము: చూ, సమ్మతి. 1; 26. పుట్టుక: చూ, సంభవము; 27. జగడము: చూ, యుద్ధము. 1; 28. నలుచదరపుచోటు: చూ, ముంగిలి. 2; 29. వాంఛార్థకము: చూ, వాంఛ. 1; 30. అంతఃపురార్థకము: చూ, సదనము. 1-౧; 31. అవధారణార్థకము: చూ, సత్యము. 1-౨; 32. ఊఁ కొట్టుట: చూ, హుంకారము. 2; 33. భిన్నార్థకము; 34. అప్రశస్తమందు వర్తించునది; 35. విరుద్ధమందు వర్తించునది; 36. సమాసమున వచ్చెడి "నఞు" యొక్క లుప్తశేషము, ఇది అజాదిపదములు పరమగునపుడు "అన్" అగును. ఉదా. "అనారోగ్యము"; వై. (తద్భ) (1)=(తత్సమము) అ. అచ్చులలో మొదటి యక్కరము: చూ, అ. 1; (2) మఱియొకదాని లేమిని తెలుపును: చూ, కాకేమి; (3) తనంతట అనునర్థమును తెలుపును; ఎ, ఏ; (4) బొత్తిగా అను నర్థమును తెలుపును; (5) ఆలస్యము లేమిని తెలుపును; (6) క్రియలకు ప్రార్థనార్థకమందు వికల్పముగ నప్రయుక్తమగును; (7) ఇది స్వరభేదముచేత ప్రశ్నించిన విషయముయొక్క వ్యతిరేక నిశ్చయమును తెలుపును; చూ, సవాలు; (8) సందియము; చూ, సంశయము. 1; (9) నిజము: చూ, సత్యము. 1; (10) ఒకానొకప్పుడు వాక్యాలంకారమును తెలుపును; సర్వ. (11) సమాస పూర్వపదముగా నున్న తచ్ఛబ్దార్థమును తెలుపును. "ఆ" అను దానికి కొన్నిచోట్ల వచ్చెడి యాదేశము; (12) ఉద్దేశార్థకమగు నువర్ణకము పరమగునపుడు క్రియల తుది ఉకారమునకు ఆదేశముగా వచ్చును; ౧. ఉద్దేశార్థకము. భార. ఆది. 5. 8; ౨. భావార్థకము. భార. అర. 1. 217; 3. ఆనంతర్యార్థకము. భార. శాంతి. 5 34 7; ౪ హేత్వర్థకము. భార. ఆది. 3. 12; ౫. శాపార్థకము. కవిక. 3-127, (ఇట్లే మఱికొన్నిపట్ల నాదేశముగా వచ్చును.); (13) వ్యతిరేకార్థక ప్రత్యయము పరమగునపుడు ధాతువుల తుది ఉకారమునకు ఆదేశముగా వచ్చునది. ఉదా:— చేయఁడు, చేయక, చేయదు, మొ: (14) యుష్మదస్మద్విశేషణంబుల తుదిఉకారమునకు క్రమముగా "వు-రు-ను-ము" వర్ణంబులు పరమగునపుడు వచ్చెడి యాదేశము; (15) సంభోధన ప్రథమావిభక్త్యేకవచనప్రత్యయమందలి ఉకారమున కాదేశముగా వచ్చును; (16) ఔపవిభక్తికంబగు "టి" వర్ణము పరమగునపుడు కొన్ని పదంబుల ఉకారమున కాదేశముగా వచ్చును. ఉదా:- క్రిందటికి మొ.

అమ్, సం. వి, అ.న. 1. కారణము: చూ, అ. 16: 2. నగ: చూ, అ. 17; 3. కాలుచాఁచి పెట్టిన యడుగు: చూ, అ. 18; 4. పొడవు: చూ, సోగ. 2; 5. దోయిలి; చూ, దోసిలి; 6. ఆజ్ఞ: చూ, సెలవు: 7. సప్తస్వరముల కాలప్రమాణము: చూ, స్వరము. 2-౧౨; 8. జగడము: చూ, అ. 27; 9. నలుచదరపుచోట: చూ, అ. 28; 10. అంతఃపురము: చూ, అ. 30; 11. గౌరవము: చూ, అ. 15,

అంక, దే. వి. (వైకృతమనికొందఱు). వైపు "మిన్నంక" భో. ౬. ఆ: చూ, పార్శ్వము. 2; 2. మెడమీఁదనున్న కాఁడి మొదలగు వానిని మెడక్రిందికిఁ దెచ్చుకొనుట: రూ— అంకియ-అంకె-అణక.

అంకకరణము, సం. వి.అ. న. 1. గుఱుతు పెట్టుట, గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2. వాఁతపెట్టుట.

అంకకాఁడు, దే. వి. (అంకము+కాఁడు) 1. మచ్చరి: చూ, మాత్సర్యశీలుఁడు; 2. మచ్చగలవాఁడు: చూ, గుఱుతుగలవాఁడు; 3. శూరుఁడు: చూ, హంవీరుఁడు. 2.

అంకగణితము, సం. వి. అ. న. అంకెలతోఁజేయు లెక్క: అంకతంత్రము, అంకవిద్య, గణితశాస్త్రము.

అంకచండాలము, సం.వి.అ.పు. ఓకిలింత: చూ, రోఁత, 2.

అంకణ(న)ము, వై. వి = అంగణమ్. 1. జగడము: చూ, అ. 27; 2. రెండు సరిహద్దుల నడిమిచోటు (మారుము); చూ, విప్రకృష్టము-౪.
అంకతంత్రము, సం. చూ, అంకగణితము.
అంకతలము, సం. వి. అ. న. అంకప్రదేశము.
అంకతి, సం. వి. ఇ. పు. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 2. మంట; చూ, వహ్ని. 1-౨౫; 3. తామర *: చూ, సహస్రపత్రము. 1; 4. ఆఁడుగుఱ్ఱి: చూ, భగము. 12; 5. గాలి: చూ, అ. 5; 6. నలువ: చూ, అ. 3.
అంకన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ = (తద్భవము) అంకనము. 1. గుఱుతు: చూ, అంకకరణము. 1; 2. పొగడ్త; చూ, స్తోత్రము. 1.
అంకనము, వై. వి = (తత్సమము) అంకన. 1. గుఱుతు: చూ, అంకన. 1; విశ. 2. గుఱుతుపెట్టుటకు సాధనమైనది.
అంకనీయము, సం. విశ: చూ, రూ-అంక్యము 2-3.
అంకపరివర్తనము, సం. వి. అ. న. 1. కౌఁగిలి: చూ, సంశ్లేషము. 1; 2. ఒత్తగిల్లుట; 3. అంకముమీఁద దొర్లుట.
అంకపరివర్తి, సం. విశ. ఆలింగనము చేసికొనువాఁడు.
అంకపాలి, సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. రూ - అంకపాలిక - అంకపాళి-అంకపాళిక. 1. కౌఁగిలి: చూ, అంకపరివర్తనము. 1; 2. దాది: చూ, మాత. 1-౨; 3. అరుగు: చూ, వేదిక. 1; 4. ఏఱుమద్ది*: చూ, సాలము; 3-౧; 5. కొంగు: చూ, మైజాఱు; 6. తొడపైభాగము. ఒడి; చూ, తొడ. 1-౧; 7. ఱొమ్ము: చూ, వక్షము. 1, 8. వేదికయను గంధద్రవ్యము (అనికొందఱు): చూ, రాజార్హము 1-౪౩-(౬).
అంకపాలిక, ఆ. స్త్రీ.
అంకపాళి, ఈ. స్త్రీ. } —పై.—
అంకపాళిక, ఆ. స్త్రీ.
అంకపీలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మానిపసుపు*: చూ, హరిద్రువు.
అంకపొంకములు, దే. వి. బ. రూ - అంకపొంకాలు - అంకాపొంకములు-అంకాపొంకాలు. 1. వేగము (వ్యు-నాశనము లేనిది): చూ, స్యదము. 1; 1. కోపము (వ్యు - దీనిచేత దహింపఁబడును): చూ, రోషము. 1; 3. పగ (వ్యు-ఓర్పును విశేషముగ నడ్డగించునది): చూ, విరోధము. 1; 4. అధికము: చూ, హేరాళము. 1-౬: విశ. 5. భయంకరము: చూ, రౌరవము. 2.
అంకపొంకాలు, —పై.—
అంకము, సం. వి. అ. న. 1. = (తద్భవము) అంకియ - అంకె: చూ, సంఖ్య. 1; 2. తొడపైభాగము: చూ, అంకపాలి. 6; 3. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 4. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 5. తప్పు: చూ, సొంటు. 1; 6. వాక్యార్థము నభినయించుట: చూ, వ్యంజకము. 1-౧౩; 7. పదార్థము నభినయించుట: చూ, నాటకము. 1-౬; అం. 8: చూ, రూపకములు; 9. నగ: చూ, అ. 17; 10. జగడము: చూ, అ. 27; 11. దగ్గఱ: చూ, సమీపము 1: 12. గాయత్రి లోనగునది: చూ, అ. 7; 13. ఱొమ్ము: చూ, అంకపాలి.7; 14. శాస్త్ర చింతనాదులచేఁ గలుగు నర్థనిర్ణయజ్ఞానము:చూ, హృల్లేఖము. 2; 15 పాపము: చూ, వృజినము. 1; 16. దుఃఖము: చూ, శోకము. 1-౧; 17. మత్సరము: చూ, హంస. 7; 18. నడికట్టుచెంగు, ఒడి: చూ, వస్త్రము. 1-౪౯; సర్వ. 19. తొమ్మిది: చూ, ముమ్మారు; 20. పైపు: చూ, పార్శ్వము. 2; 21. వంకరపనిముట్టు; 22. కటిప్రదేశము: చూ, మొల. 1; 23. గీఁత: చూ, రేఖ. 3; 24. వంపు: చూ, వేల్లితము. 3-౫; 25. గేహము: చూ, శరీరము. 1; 26. కొండ: చూ, పర్వతము. 1; 27 = (తద్భ) అంకము. నింద: చూ, నెగ్గింపు; 28. పొగడ్త; చూ, స్తోత్రము 1; వై. (తద్భ). వి.(1)=(తత్స) అంకము. నింద: చూ, నెగ్గింపు.
అంకమ్మ, ద్వ. వి. (అంకు + అమ్మ) ఒకానొకగ్రామదేవత, అమ్మవారు: చూ, మహాలక్ష్మి. 3-1.
అంకలోపము, సం. వి. అ. పుం. తీసివేఁత; చూ, వ్యవకలనము.
అంకవన్నియ, ద్వ. వి. (అంకము + వన్నియ) రూ-అంకవన్నె - అంకెవన్నియ - అంకెవన్నె. రికాబు: చూ, వన్నియ. 13.
అంకవన్నె, —పై.—
అంకవిద్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. లెక్క; చూ. సంఖ్య. 1; 2: చూ, అంకగణితము.
అంకశయ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చావు: చూ, సావు. 1; 2. నేలపడక: చూ, మృతశయ్య; 3. వల్లకాఁడు: చూ, శ్మశానము 1; 4. కటుగు: చూ, శవయానము.
అంకారించు, వా. స. క్రి. 1. అంగర ఎత్తు; 2. చూ, సిద్ధపఱచు; 3: చూ, సింగారించు.
అంకాల(ళ)మ్మ, ద్వ. వి; చూ, అంకమ్మ.
అంకి, సం. వి. న, పు. న. 1. ఒడిలోఁ బెట్టుకొనివాయించు మృదంగాది వాద్యము: చూ, వీణ 1-33-౧; విశ. 2. అంకము గలది.
అంకించు, సం. అ. క్రి. 1. పొగడు: చూ, స్తుతించు; దే. అ. క్రి. (1) ఆనందించు: చూ, సంతోషించు; క్రి. (2) జలిపించు: చూ, వెఱపించు; (3) త్రిప్పియాడు: చూ, మురించు. 1: (4.) దొంగిలించు: చూ, నడపు; (5.) ఒప్పు: చూ, రవణించు; (6) అంగీకరించు: చూ, సమ్మతించు; (7) పుచ్చుకొను: చూ, స్వీకరించు. 3; (8) పట్టుకొను: చూ, బిగిసికొను; (9) బిగియు: చూ, బిగువుకొను; (10) తలపోయు; చూ, సంకల్పించు; (11) కలిగించు: చూ, సృజించు; (12) ఊఁగఁజేయు: ఊఁచు, ఊఁపు. (13) పొగడు; చూ, స్తుతించు: (14) ధ్వనించు: చూ, శబ్దించు, (15) తవులఁబడు: చూ, లంకించు; (16) ప్రకాశించు: హవణిల్లు.
అంకితము, సం.విశ. 1. ఎంచబడినది: చూ, సంఖ్య. 1-౨౫; 2. గుఱుతిడఁబడినది; 3. కృతియిడఁబడినది. 4. మచ్చవేయఁబడినది; 5. బిరుదిడఁబడినది.
అంకితవ్యము, సం. విశ. లెక్కపెట్టతగినది. అంక్యము; చూ, సంఖ్య. 1-౨౫-౧.
అంకితుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. గుఱుతిడఁ బడినవాఁడు; 2. కృతిభర్త: చూ, కృతిపతి.

అంకిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గుఱుతులగుంపు; చూ, సమూహము. 1-౧౮, 3. వ్రాతలుగల అడుగు: చూ, స్త్రీ. 1-249.

అంకినీడు, దే. వి. గుఱ్ఱపుజీనునకువేయు నలంకారము: చూ, హయము. 1-55.

అంకియ, వై. వి. = (తత్స) అంకము, రూ-అంకె. 1. ఒకటి మొదలగు సంఖ్యను దెలుపునట్టి రేఖ; చూ, సంఖ్య. 1; 2. లోకువ: చూ, స్వాధీనము. 1, 3. అదను; చూ, సమయము. 1; 4. చూ, అంక. 2.

అంకియము, దే. వి. రూ-అంకెము. 1. ఎద్దు మొ॥ వానిపై నొక పార్శ్వపుభారము : పెఱిక; 2: చూ, అంకవన్నియ; 3. అంకెము, ధాన్యముకట్టుకొనుసంచి.: చూ, సంచి. 1-౨౦.

అంకిలము, సం. వి. అ. పు. అంకురము: చూ, మొక్క. 1.

అంకిలి, దే. వి. 1. రూ - అంకు. (వ్యు.-అణచునది. భుక్తశేషము దీనియందు నిలుచును): తాలుమూలము, 2. ఆపద (వ్యు-విపరీతముగా బొందబడునది); చూ, విపత్తు. 1; 3. పరితాపము: చూ, సంతాపము; 4. అడ్డము; చూ, సంరోధము, 5. జీవస్థానము: చూ, మర్మము, ; 6. కీడు: చూ, హాని. 2.

అంకిలిపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. అడ్డపడు: చూ, నట్టువడు; 2. నాశమునొందు.

అంకిలిపాటు, ద్వ. వి. 1. కీడు: చూ, హాని. 2; 2. అడ్డము: చూ, సంరోధము.

అంకిలిపెట్టు, దే. స. క్రి. 1. అడ్డపెట్టు: చూ, సంరోధించు; 2. నొప్పించు: చూ, హింసించు.

అంకు, దే. వి. 1: చూ, రూ-అంకమ్మ, 2: చూ, రూ-అంకిలి. 1; 3. (తత్స) అంకము, ఒకానొకనగ: చూ, భూషణము. 2-౨౯; క్రి. 4. లభించు: చూ, సంభవించు. 1.

అంకుటము, సం. వి. అ. పు. 1. తాళపుచెవి: చూ, బీగము, 1-౧; 2. కుంచెకోల: చూ, బీగము, 1-౨.

అంకుడు, దే. వి. అంకమ్మభర్త. (వ్యు-అణచువాడు):చూ, వేలుపు.

అంకుడు, దే. వి. కృష్ణకుటజ *: చూ, హైమారము.

అంకురము, సం. వి. అ. పు. 1 రూ - అంకూరము: చూ, మొక్క. 1; 2. నీరు: చూ, సలిలము; 3. నెత్తురు: చూ, రక్తము. 1; 4. రోమము: చూ, వెంట్రుక. 1; 5. నన, ముకుళము : చూ, మొగ్గ. 1.

అంకురాశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విత్తనపు మొలకలు : చూ, నాఱు. 1.

అంకురార్పణము, సం. వి. అ. న. 1. విత్తనములు చల్లుట : చూ, నాఱు 1-౧; 2. పాలికలయందు నవధాన్యములు చల్లుట: చూ, నాఱు. 1-౨; 3. ఆరంభము: చూ, సన్నాహము. 2.

అంకురించు, సం. అ. క్రి. రూ - అంకూరించు. 1. మొలకెత్తు: చూ, సంభవించు. 1-౨; 2. ఉన్నట్టుండి కలుగు: చూ, సంభవించు. 1.-౧; 3.జన్మించు: చూ, సంభవించు.1.

అంకురితము, సం. విఙ. రూ-అంకూరితము, మొలకఎత్తినది: చూ, సంభూతము. 1-౩.

అంకురిలు(ల్లు), సం. అ. క్రి: చూ, అంకురించు. 1-2-3.

అంకుశగ్రహుడు, సం. వి. అ. పు. మావటివాడు: చూ, హస్త్యారోహుడు.

అంకుశదుర్ధరము, సం. వి. అ. న. మత్తగజము: చూ, హస్తి. 1-(7).

అంకుశము, సం. వి. అ. పుం, న. = (తద్భ) అంకుసము : చూ, సృణి. 1.

అంకుశముద్ర, సం. వి. అ. స్త్రీ. అంకుశాకారముగ పట్టెడి ముద్ర : చూ, ముద్దర. 1-౧.

అంకుశి, సం. విఙ: చూ, అంకుశగ్రహుడు.

అంకుశితము, సం. విఙ. ఏనుగు (వ్యు. - అంకుశ ప్రయోగము గలది): చూ, హస్తి. 1.

అంకుసంబుమ్రావి, ద్వ. వి. రూ. అంకుసము మ్రావి. మూల: చూ, రిక్క. 1-౧౯.

అంకుసము, వై. వి. = (తత్స) అంకుశః: చూ, అంకుశము.

అంకుసముమ్రావి, ద్వ. వి: చూ, రూ-అంకుసంబు మ్రావి.

అంకూరము, స. వి. అ. పు: చూ, రూ - అంకురము. 1.

అంకూరించు, సం. అ. క్రి: చూ, రూ-అంకురించు.

అంకె, వై. వి. చూ, రూ-అంకియ.

అంకెగొను, ద్వ. స. క్రి. 1. కప్పు: చూ, స్థగనముచేయు; 2. క్రమ్ము; చూ, వ్యాపించు. 1.

అంకెన, దే. వి. ఒకానొకపండ్లచెట్టు: చూ, వృక్షము. 1-౧౮.

అంకెవన్నియ, అంకెవన్నె, } : చూ, రూ, అంకవన్నియ.

అంకోటము, సం. వి. అపు. రూ. అంకోఠము- అంకోలము. ఊడుగు.*: చూ, మహాయమశపత్రిక.

అంకోఠము,—పై.—

అంకోల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తక్కోలము* చూ, వైజయంతి. 4.

అంకోలగిరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ప్రేంకణము *: చూ, సన్నకర్దువు.

అంకోలబీజన్యాయము, అం. నేలరాలిన ఊడుగవిత్తులు ఉఱుము వినబడగానే మరల్రమానునంటురీతి.

అంకోలము, చూ, రూ-అంకోటము*.

అంక్యము, సం. వి. 1. కరక్కాయవలెనుండు మృదంగము : చూ, వీణ. 1-౨౯; విఙ. 2. రూ - అంకనీయము. అంకితవ్యము: చూ, సంఖ్య. 1-౨౫-౧; 3. గుఱుతు (రేక) వ్రాత బిరుదులోనగునవి యిడదగినది.

అంగ, సం. అవ్య. 1. పిలుపు : చూ, సంబోధనము. 1; 2. సంతోషము : చూ, హ్లాదనము. 1; అం. 3. కైముతికన్యాయము; 4: చూ, శుశ్రూష; వై. వి, (1)=(తత్స) అంఘ్రిః: చూ, అ. 18; (2) కాళ్ళుచాచుట; (3) చాచిన రెండడుగుల నడిమి దూరము: చూ, విప్రకృష్టము. 1-౩.

అంగకము, సం.వి.అ.న. 1. దేహము : చూ, శరీరము. 1; 2. అవతార విశేషము : చూ, విశేషము. 3:

అంగకర్మము, సం. వి. న్. న. 1. చందనాదులపూత: చూ, సమాలంభము. 1;2. నలుగుపెట్టుట; 1. ప్రధానకర్మమునకు అవయవమగు క్రియ.

అంగగ్రహము, సం. వి. అ. పు. మూర్ఛాదుల కంపము: చూ,

సొమ్ము. 3-౩
అంగజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కూఁతురు: చూ, సూన. 1
అంగజము, సం. వి. అ. న. 1. నెత్తురు: చూ, రక్తము. 1; 2. మత్తు; చూ, హామిక; 3. రోమము: చూ, వెంట్రుక 1; 4. జబ్బు: చూ, రోగము. 1; విశ. 5. శరీరమందు పుట్టునది; 6. శరీరము వలన పుట్టినది.
అంగజాల, దే. వి. రూ-అంగజాలుఁడు. కొజ్జా: చూ, పోవి దల్లుఁడు; 2. కాల్బంటు: చూ, భటుఁడు. 1.
అంగజాలుఁడు, దే. వి. — పై —
అంగజుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1-కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1; 2: చూ, మన్మథుఁడు.
అంగజ్వరము, సం. వి. అ. ష. రాజయక్ష్మము: చూ, రోగము. 1. ౧౦ (౨)
అంగడి, దే. వి. = (తత్స) అంగణమ్. (వ్యు-దారికిలాగునది) 1. దుకాణము: చూ, సదనము. 1-౭; 2. రాజసభ; చూ, సభ. 2; 3. గ్రామస్థులసభ: చూ, సభ. 2-౧; 4.న్యాయాధి పతి సభ: చూ, సభ. 2-౨; 5. అగసాలెవానిదుకాణము: చూ, సదనము 1-౨-౭; 6. వంటలక్కలుండువీథి: చూ, మార్గము. 1-౧; 7. వీథి, త్రోవ: చూ, మార్గము.
అంగణము, సం. వి. అ. న. 1=(తద్భ) అంకణము. 1. నలు చదరపుచోటు: చూ, ముంగిలి. 2; 2. ఆకసము: చూ, సురవర్త్మము; 3. ఎక్కడగిన యేనుఁగు లోనగునది: చూ, వాహనము. 4; 4. నడచుట చూ, సంచారము.
అంగడి, సం. వి. ఇ. పు. 1: చూ, అంగణము. 3; 2. నిప్పు: చూ, అంకతి. 1: 3. నలువ; చూ, అ. 3; 4. అగ్నిహోత్రుఁడు: చూ, వహ్ని. 1-౩౪. ౨.
అంగద, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. దక్షిణదిక్కునందలి ఆఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(౨); దే. వి. (1) కోపము (వ్యు—దీనిచేతహింసింపబడును): చూ, రోషము. 1; (2) దుఃఖము: చూ, శోకము. 1; (3) యత్నము: చూ, సన్నాహము. 2; (4) ఆపద: చూ, విపత్తు; (5) ఆఁకలి: చూ, బుభుక్ష, అవ్య. (6) సంతాపమును తెలుపును: చూ, సంతాపము. 1. ౫; న. (7) సంతోషము: చూ, హ్లాదనము. 1.
అంగదట్టము, ద్వ. వి. (అంగము+దట్టము) పావడ, దీని చేత మిక్కిలి కప్పబడును.) చూ, వస్త్రము. 1-౪.
అంగదము, సం. వి. అ. న. దండకడియము: చూ, భూషణము. 2-౧౨. (౧)
అంగదీర్ఘవంతము, సం. వి.త్. పు. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి. 1.
అంగదుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. వాలికొడుకు: చూ, వానరము. 1-౧; 2. భరత మహారాజుకొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-౩౬; 3. ధృతరాష్ట్రు పుత్రులలో నొకఁడు: చూ, సూనుఁడు. 1-౩౮.
అంగన, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఉత్తరదిక్కునందలి ఆడేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-౨. (4); 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1; 3. శరీరసౌష్ఠవముగల ఆఁడుది: చూ, సౌందర్యము; 4. కన్యారాశి: చూ, రాసులు ; అం. 5 : చూ, దిగ్గజ భార్యలు.
అంగనము, సం. వి అ. న. 1. నడచుట: చూ, సంచారము; 2. = (తద్భ) అంగళ, మొలనూలు: చూ, భూషణము. 2. ౩. (౧); 3. = (తద్భ) అంకణము: చూ, అంగణము. 1.
అంగనాప్రియము, సం. వి. అ. పు. 1. అశోకము *: చూ, హేమపుష్పము; విశ. 2. స్త్రీలకిష్టమైనది.
అంగసంచయము. అం. ఉపాయము, సహాయము, దేశకాల విభజనము, ఆపదుప్రతిక్రియ, కార్యసిద్ధి (5)
అంగపాలి (ళి), సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కౌఁగిలి: చూ, రూ-అంకపాలి (ళి). 1.
అంగప్రదక్షిణము, సం. వి. అ. న. దొరలుచు చేయుప్రదక్షిణము: చూ, సంప్రార్థన. 1-౮.
అంగప్రాణములు, అం. విరామము, ద్రుతము, లఘువు, గురువు, ప్లుతము, కాకపాదము. (6)
అంగబిల్ల(ర), ద్వ.వి. (అంగము+బిల్ల) అంఁగుటిరికప్పెడి నగ: చూ, భూషణము. 2-3-(౨).
అంగభంగము, సం.వి.అ.న. 1. పక్షవాతము: చూ, రోగము : 1-౧; 2. ఏమ్మిరి: చూ, బోమ; 3. ఒడలు విఱుపు: చూ, విఱుపు. 1-౧; 4. దేహనాశము: చూ, సంస్థ. 3-(౧).
అంగభవుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, మన్మథుఁడు.
అంగభువు, సం. విశ. 1.—పై.-; 2. కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1; 3. శరీరమునుండి కాని మనస్సునుండికాని పుట్టినది.
అంగమన్నము, ద్వ. వి. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1.
అంగమర్దకుఁడు, సం. వి. అ. పు.రూ — అంగమర్ది — అంగమర్దుఁడు. 1. ఒడలు పట్టువాఁడు; 2. ఒడలుపట్టు సేవకుఁడు: చూ, సేవకుఁడు. ౧—౧౩.
అంగమర్ది, సం. వి. ఇ. పు. } —పై.—
అంగమర్దుఁడు, సం. వి. అ. పు. }
అంగమర్దనము, సం. వి అ. న. రూ- అంగమర్దము. ఒడలు పిసుకుట; చూ, సంవాహనము. 1.
అంగమర్దము,—పై.—
అంగమర్షము, సం. వి. అ. న. కీళ్ళనొప్పి తెగులు: చూ, రోగము. 1. ౩౪.
అంగము, సం. వి. అ. న. 1. అవయవము: చూ. విశేషము. 3; 2. అనువు, ఉపాయము: చూ, వెరవు. 1; 3. దేహము; చూ. శరీరము. 1. 4. ప్రధానముకానిది: చూ, అప్రధానము; 5. ఒకానొక దేశము; 6. అఱు: చూ, షట్కము; విశ. 7. అవయవములుగలది. అంగి, అవయవి; 8. సమీపించినది: చూ, సమీపము. 1.౨; అంగముల విశేషములు:— అం. 9. లో.-౧. సేనాంగములు:-రథము, గజము, తురగము, పదాతి. (4); ౨. పంచాంగములు:-తిథి, వారము, నక్షత్రము, యోగము, కరణము. (5); ౩. శరీరాంగములు:- కరములు. 2, చరణములు. 2, ఉరము, లలాటము, భుజములు. 2; ౪. కన్యాదానాంగములు:- వాగ్దానము, ఫలదానము, కన్యాసంవరణము, కన్యాదానము, నిరీక్షణము (5); ౫. వేదాంగములు:—శిక్ష, వ్యాకరణము, ఛందస్సు, నిరుక్తము, జ్యోతిషము, కల్పము. (6);

౬. వేదోపాంగములు :- మీమాంస, న్యాయ, పురాణ, ధర్మ శాస్త్రములు. (4); ౭. రాజ్యాంగములు :- స్వామి, అమాత్యులు, సుహృత్తులు, కోశము, రాష్ట్రము, దుర్గము, బలము. (7); ౮. సభా సప్తాంగములు :- విద్వాంసులు, కవీశ్వరులు, భట్రాజులు, గాయకులు, పరిహాసకులు, ఇతిహాసకులు, పౌరాణికులు; ౯. యోగాంగములు :- యమము, నియమము, ఆసనము, ప్రాణాయామము, ప్రత్యాహారము, ధ్యానము, ధారణము, సమాధి. (8); ౧౦. యోగమయాంగములు :- సత్యము, దయ, క్షమ, ధృతి, మితాహారము, ఆర్జవము, బ్రహ్మచర్యము, అస్తేయము, అహింస, శౌచము. (10); ౧౧. నాట్యేసయోగాంగములు :- శిరస్సు, దృష్టి, తారలు, పుటలు, భృకుటి, నాసికము, గండములు, అధరము, చిబుకము, ముఖము, కంఠము, హస్తము, వక్షము, జఠరము, పార్శ్వములు, కటి, ఊరులు, జంఘలు, చరణములు. (18); ౧౨. రాగాంగములు :- మధ్యమాది, మాళవశ్రీ, తోడి, బంగాళము, భైరవము, వరాటి, ఘూర్జరి, గౌడము, కోలాహలము, వసంతము, ధన్యాసి, దేశి, దేశము, (౧౨); ౧౩. రాగోపాంగములు :- ద్రావిడ, ఘూర్జరి, వరాటి (?) మాహురి, (4); ౧౪. వరాట్యుపాంగములు :- శాతానివరాటి, ద్రావిడవరాటి, సైంధవవరాటి, ఉపస్థానవరాటి, హతస్వరవరాటి, ప్రతాపవరాటి. (6); ౧౫. తుండ్యుపాంగములు :- ఛాయాతుండి, తురుష్కతుండి. (2); ౧౬. ఘూర్జర్యుపాంగములు : మహారాష్ట్రఘూర్జరి, సౌరాష్ట్రి, దక్షిణ, ద్రావిడ, (4); ౧౭. వేళావళ్యుపాంగములు :- చుంబి, ఛాయ, శాంత, ప్రతాపము, (4) ౧౮. క్రియాంగములు :- భావక్రియ, స్వభావక్రియ, శివక్రియ, మకరక్రియ, త్రినేత్రక్రియ, కుముదక్రియ, హంసక్రియ, టమిక్రియ, ఇంద్రక్రియ, నాగకృతి, ధాన్యకృతి, విజయక్రియ, (12); 10, తాళప్రాణ కళావిశేషము : చూ, తాళము. 2; 11. సహకార గ్రంథావికము; 12. (వ్యాకరణ) ప్రత్యయమునకు పూర్వమందున్న శబ్దభాగవిశేషము : చూ, శబ్దము. 2-౨౩; 13 (నాటక) ముఖము మొ॥ రెండు సంధులయొక్క అంతర్భాగము : చూ, నాటకము. 1-౧౦; 14. (జ్యోతిష) మేషాదిరాసులయొక్క యుదయము : చూ, లగ్నము. 1;15. మనస్సు; చూ, హృదయము; దే. వి. రూ-అంగు (1) రీ (వ్య -అంగులు తెలుపునది.): చూ, విధము. 1; (2) అందము. (వ్య.-సంతోషపెట్టునది) : చూ, సౌందర్యము; (3) వస్తు (లేక) పశు మొ॥ వాని సంపత్తి; చూ, సంపత్తి. 1.

అంగిమొల. ద్వ. వి. (అంగము + మొల) దిసమొల; చూ, బిత్తల.

అంగిమొలవాడు. ద్వ. వి. బట్టగట్టనివాడు: చూ, దిగంబరుడు. 3.

అంగమొలవేల్పు. ద్వ. వి. దిసమొలవేల్పు: చూ, శివుడు. 1.

అంగరంగభోగములు. జా. పెక్కు సంపదలు, శరీరస్థల వైభవములు: అంగరంగవైభవములు.

అంగరంగవైభవములు, జా. —పై.—

అంగరక, వై. వి. = (తత్స) అంగరక్ష. రూ-అంగరకా. 1. మోకాళ్లవఱకు వ్రేలాడుచొక్కాయ: చూ, వస్త్రము. 1-౯; 2. వదులైన పొడుగు అంగరకా: చూ, వస్త్రము. 1-౯.

అంగరకా, వై. వి. —పై.—

అంగరక్తము, సం. వి. అ. న. 1. ఒకానొక చెట్టు: చూ, గుడాలోచన; విశే. 2. ఎఱ్ఱని అవయవములు కలది.

అంగరక్ష, సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1.=(తద్భ) అంగరే(జే)కు: చూ, అంగరక. 1; 2.=(తద్భ) అంగరే(జే)కు: చూ, అంగరక. 2; 3, శిశురక్షణక్రియ: తావీజు: చూ, రక్ష. 2: 4. పరిరక్షణము: చూ, సంరక్షణము. 1.

అంగరక్షకుడు, సం. వి. అ. పు. రూ- అంగరక్షుడు. 1. పరిచరుడు: చూ, భటుడు. 1-౨; వి. 2. ప్రభుదేహమును గాపాడుటకై యతనితోడనుండువాడు: చూ, సంరక్షకుడు. 1.

అంగరక్షణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉక్కుజీరా, ఇనుపకవచము: చూ, పాపవారణము, 1-౨.

అంగరక్షుడు, సం. వి. అ. పు. విశే: చూ, రూ-అంగరక్షకుడు.

అంగరపూవియ, దే. వి.=(తత్స) అంగరపోళికా. విప్పులపైన కాల్చిచేసిన పిండివంటలు: చూ, భక్ష్యము. 1-౨.

అంగరపోళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.— (వాడుక) (రూ) (అంగారపాలి-అంగారపోళి).

అంగరాగము, సం. వి. అ. పు. 1. మేనికిబూయు చందనాది ద్రవ్యము: చూ, సమాలంభము. 1; 2. కుంకుమాదులపూత: చూ, సమాలంభము. 6; 3 అవయవముల యెఱుపు: చూ, వర్ణము. 1-౪-(౧౩): 4. మేని యెఱుపు: చూ, వర్ణము. 1-౪-(౧౬); 5. తావి, పరిమళము: చూ, వాసన. 1-౧౨; 6. గంధము : చూ, వాసన.

అంగరాజు, సం. వి. అ. పు. 1. యువరాజు: చూ, రాజు. 3-౧౨; 2. కర్ణుడు: చూ, సూతపుత్త్రికుడు.

అంగరుల్లె, దే. వి. రూ-అంగరొల్లె: చూ, అంగరపూవియ.

అంగరుహము, సం. వి. అ. న. 1. రోమము; చూ, వెండ్రుక. 1; 2. పక్షియీక: చూ, వెండ్రుక. 1-౨౩; విశే. 3. శరీరమున మొలచునది.

అంగరే(త్రే)కు, వై. వి. 1: చూ, అంగరక. 1-2; 2: చూ, అంగరక్ష. 1.2.

అంగిరొల్లె, దే. వి: చూ, రూ-అంగరొల్లె.

అంగలారుచు, దే. అ. క్రి. రూ-అంగలార్చు. 1. వగచు: చూ, స్రుక్కు. (1). (11); 2. వాపోవు: చూ, విలపించు.

అంగలార్చు, దే. అ. క్రి. —పై.—

అంగలారుపు, దే. వి. రూ-అంగలార్పు. 1. దుఃఖము: చూ, శోకము. 1-౧; 2. ఆపద: చూ, విపత్తు. 1.

అంగలార్పు, దే. వి. చూ. రూ, అంగలారుపు.

అంగలేపము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అంగరాగము. 1; 2: చూ, అంగరాగము. 2.

అంగవస్త్రము, సం. వి. అ. న. మడికి ఉపకరించు తుండుగుడ్డ. (అంగోస్త్రమని వాడుక): చూ, వస్త్రము. 1-౧౧.

అంగవస్త్రోదము, సం. వి. అ. న. చీరపేను: చూ, యూకము. 1-౧.

అంగవించు, దే. అ. క్రి. 1. యత్నించు: చూ, సమకట్టు. 2; 2. దగ్గఱించు: చూ, సమీపించు; 3. తెగఁబడు: చూ, సాహసించు. 4, దాఁటు: చూ, లంఘించు. 2; స. క్రి. 5. అతిశయించు; చూ, సందడించు. 2; 6. జయించు: చూ, విజయమునొందు.

అంగవికలుఁడు, సం. విశే. 1. అంగహీనుఁడు. రూ-వికలాంగుఁడు; 2. అపస్మారి: చూ, సొమ్మసిలినవాఁడు.

అంగవికారము, సం. వి. అ. న. 1. మూర్ఛ: చూ, సొమ్మ. 1; 2: అంగవికృతి, అంగవైకృతము.

అంగవికృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ.—పై.—

అంగవిక్షేపము, సం. వి. అ. పు. 1. అవయవముల కదలిక : చూ, విక్షిప్తము. 1-౩; 2. వాక్యార్థము నభినయించుట: చూ, వ్యంజకము. 1-౧౩. (అభినయము = నృత్యము.)

అంగవిద్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వేదాంగమగు వ్యాకరణాది శాస్త్రము : చూ, శాస్త్రములు. 6-౧౨; 2. అవయవచేష్టలచే సూచితములగు శుభాశుభములను దెలిపెడివిద్య : చూ, విద్యలు. 5-౩.

అంగవైకృతము, సం. వి. అ. న. 1 : చూ, అంగవికృతి. 2; 2. హృదయభావమును దెలుపునట్టి ముఖ్యావయవచేష్ట.

అంగసంగము, సం. వి. అ. పు. 1. స్త్రీపురుషులకలయిక : చూ, సంయోగము. 1; 2. రెండుశరీరములయొక్కరాయిడి.

అంగసంస్కరణము, సం. వి. అ. న: రూ - అంగసంస్కారము - అంగసంస్కృతి - అంగసంస్క్రియ.

అంగసంస్కర్త, సం. విశే. 1. అంగసంస్కారము చేయువాఁడు : అంగసంస్కారకుఁడు - అంగసంస్కారుఁడు; 2. దేహమును అలంకరించువాఁడు: అంగసంస్కారుఁడు.

అంగసంస్కారకుఁడు, అంగసంస్కారుఁడు, } సం విశే. —పై.—

అంగసంస్కారము, సం. వి. అ. పు. 1. శరీరపరిశుద్ధికై చేయుస్నానము : చూ, స్నానము. 1 ౮; 2. నలుగు పెట్టుట, తలయంటులో నొకభాగము: చూ, అంగసంస్కృతి. 3; 3. చందనాదులపూఁత: చూ, సమాలంభము. 1; 4. కుంకుమాదులపూఁత: చూ, సమాలంభము. 1-౬.

అంగసంస్కృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ—పై.—

అంగసంస్క్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ — పై. —

అంగసంహతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అవయవముల మేనిఁ గూర్పు; 2. అవయవముల మేనిసముదాయము: చూ, విశేషము. 3-౩.

అంగహారము, సం. వి. అ. పు: చూ, అంగవిక్షేపము. 1.

అంగహారి, సం. వి. ఇ. పు. 1. — పై. —; 2. నృత్తరంగము: చూ, రంగము. 3-౧.

అంగహీనము, సం. వి. అ. న. అవయవలోపము: చూ, అపాంగము. 3.

అంగహీనుఁడు, సం. విశే. 1: చూ, అంగవికలుఁడు. 1; 2: చూ, మన్మథుఁడు.

అంగళ, వై. వి. = (తత్స) అంగణ. 1. రూ-అంకణము. నలుచదరపుచోటు: చూ, ముంగలి. 2; 2. = అంగణ. మొలమాలు: చూ, భూషణము. 2-౩.

అంగళ్ళవాడ, ద్వ. వి. 1. దుకాణము. చూ, సదనము. 1-౨; 2. అంగడివీధి: చూ, మార్గము. 1.

అంగాంగీభావసంకరము, అం: చూ, అలంకారము. 3-౧.

అంగాధిపుఁడు, సం. వి. అ. పు. చూ, అంగరాజు. 2.

అంగారకమణి, సం. వి. ఇ. పు. అంగారక గ్రహమునకు ప్రియమగుమణి, పగడము: చూ, రత్నములు. 1-(ళ).

అంగారకము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. = (వస్ప) ఇంగలము. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 2. బొగ్గు: చూ, వహ్ని. 1-౨౬; 3. గుంటగలగర* : చూ, భృంగరాజము. 1; 4. పచ్చగోరంట * : చూ, సహ. 1. ౫; 5. మంగళవారము: చూ, వారములు; 6. నిప్పురవ్వ: చూ, వహ్ని. 1-౧౪;.7. ఒక రకము మందుసూనె: చూ, స్నేహము. 2-౨౪

అంగారకర్పరము, సం. వి. అ. పు. లోహాదుల కరగెడి మూస: చూ, మూస. 1.

అంగారకవాదము, అం: చూ, అంగారకము. 5.

అంగారకారి, సం. వి. ఇ. పు. 1. అంగారకునకు విరోధి, బుధుఁడు: చూ, సౌమ్యుఁడు; విశే. 2. బొగ్గులను జేయువాఁడు.

అంగారకితము, సం. విశే. బొగ్గుగాఁ జేయఁబడినది: చూ, అంగారితము. 2.

అంగారకుఁడు, అం. కుజుఁడు: చూ, వక్రుఁడు. 1.

అంగారకుష్ఠకము, సం. వి. అ. పు. కుష్ఠమునుమందు : చూ, హితావళి.

అంగారగంధి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఇంగువ: చూ, హింగువు.1,

అంగారగమన, అం: చూ, తంత్రములు. 2.

అంగారణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-అంగారిణి. 1. కుంపటి: చూ, హంసతి. 1; 2. మోదుగుమొగ్గ తొడగడము, అంగారితము, ఉత్కలిక : చూ, మోదుగు. 1-౧; 3. సూర్యుఁడు విడచినదిక్కు.

అంగారధాని, సం వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-అంగారధానిక : చూ, అంగారణి. 1.

అంగారధానిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. — పై. —

అంగారపరిపాచితము, సం. వి. అ. న. కఱ్ఱకుగ్రుచ్చి బొగ్గు మీఁద బాగుగాకాల్చిన మాంసాదికము.

అంగారపర్ణుఁడు, సం. వి. అ. పు. చిత్రరథు డను గంధర్వుఁడు: చూ, చిత్రరథుఁడు. 1.

అంగారపాత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, అంగారధాని.

అంగారపాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నిప్పుమీఁద కాల్చినరొట్టె : చూ, భక్ష్యము. 1-౨.

అంగారపోళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

అంగారపుష్పము, సం. వి. అ. పు. (వ్యు-నిప్పువలె ఎఱ్ఱగ మండు పువ్వులుగలది) ఇంగుది* : చూ, హింగుది.

అంగారమంజరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నిప్పు వన్నెగుత్తుల కానుగు* : చూ, శాదఘ్నము. 1-౩.

అంగారమంజి, — పై. —

అంగారము, సం. వి. అ. పు. న. రూ-అంగారము. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2. నిప్పులేని బొగ్గు : చూ, వహ్ని. 1-౩౫; 3: చూ, అంగారపుష్పము*; 4 : చూ, అంగార

వ్రేలు: చూ, హస్తము. 1-౨౫. (౧); 3: చూ, అంగుటము. 3; 4. గజకర్ణిక*: చూ, స్వర్ణక్షీరి. 2.

అంగులి(ళి)తోరణము, సం. వి. అ. న. 1. మెడఁబట్టి గెంటుట; 2. అర్ధచంద్రాకారపుబొట్టు: చూ, బొట్టు 1-౨.

అంగుష్ఠమాత్రము, సం. విశ. బొటనవ్రేలి కొలఁదిగలది.

అంగుష్ఠము, సం. వి. అ. పు. =: చూ, రూ-అంగుల(ళ)ము.

అంగుష్ఠ్యము, సం. వి. అ. పు. బొటనవ్రేలిగోరు: చూ, నఖము. 1-౧.

అంగుళిత్రము, సం. వి. అ. న. రూ-అంగుళిత్రాణము-అంగులీ(ళీ)త్రాణము. ఉడుము తోలుతోఁ గుట్టి వ్రేళ్ళకుఁదొడిగికొను కవచము. (మఱిన్ని)కుట్టు పనివాండ్రు వేఁటకాండ్రు వ్రేలికి తొడిగికొను తొడుగు: చూ, వారవారణము. 1-౧.

అంగుళి(లి)త్రాణము, —పై.—

అంగుళీ(లీ)త్రాణము, —పై.—

అంగుళిముద్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పేరుచెక్కిన యుంగరము: చూ, భూషణము. 2-౧౨.

అంగుళిముద్రిక, —పై.—

అంగుళి మోటనము, సం. వి. అ. న. చిటికె (లేక) నెటిక విఱుచుట: చూ, వ్రేలుమిడి.

అంగుళిషంగ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వ్రేలికి అంటుకొను పదును గలది (సూ. ని.)

అంగుళిషంగము, సం. వి. అ. పు. వ్రేలితాఁకుడు (సూ. ని.)

అంగుళిసంజ్ఞ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వ్రేలితోజేయుసైగ.

అంగుళి సందేశము, సం. వి. అ. పు. చిటికలు వేసికొనికాని నెటికలు విఱిచికాని వ్రేళ్ళతో సైగలు చేయుట.

అంగుళిస్ఫోటనము, సం. వి. అ. న: చూ, అంగుళమోటనము.

అంగుళీటము, సం. వి. అ. న. ఉంగరము: చూ, భూషణము. 2-౧౨-(౨).

అంగుళీత్రాణకీర్తనము, అం: చూ, ప్రమేయములు.

అంగుళీ బీజము, సం. వి. అ. న. కుండల ద్రుమము* : చూ, వెక్కుడు.

అంగుళీయకము, సం. వి. అ. న: చూ, అంగుళీటము.

అంగుళీయము, —పై.—

అంగూషము, సం. వి. అ. న. 1. ముంగి: చూ, ముంగిస; 2. అమ్ము: చూ, బాణము. 1.

అంగ్యము, సం: చూ, అంగీయము. 1, 2.

అంఘస్సు, సం. వి. స్. న. అంహస్సు. పాపము: చూ, వృజినము. 1.

అంఘ్రి. సం. వి. ఇ. పు. 1. అడుగు: చూ, హజ్జ; 2. ద్విసంజ్ఞ: చూ, రెండు. 2; 3. మూలము: చూ, వేరు. 1; 4. పద్యచరణము: చూ, వృత్తము. 1.

అంఘ్రితాడించు, సం. స. క్రి. అడుగు తాటించు: చూ, తన్ను. 2.

అంఘ్రినామము, సం. వి. అ. పు: చూ, అంఘ్రి. 3.

అంఘ్రిపద్మము, సం. వి. అ. న. నేలతామర *: చూ, సహస్రపద్మము. 1-౧.

అంఘ్రిపణవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వేరుపనస. *.

అంఘ్రిపము, సం.వి.అ.పు. చెట్టు పాదము: చూ, వృక్షము. 1.

అంఘ్రిపర్ణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రూ-అంఘ్రిపర్ణిక, కోలపొన్న*: చూ, సురపున్నాగము. 1-౧.

అంఘ్రిపర్ణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. } —పై.—
అంఘ్రివల్లి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. }

అంఘ్రిస్కంధము, సం. వి. అ. పు. చెట్టు మొదలు: చూ, వృక్షము. 1-౯.

అంచకుఁడు, సం. వి అ. పు. అడిగెడువాఁడు: చూ, యాచకుఁడు. 1.

అంచతి, సం. వి. ఇ. పు. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

అంచనము, సం. వి. అ. న. పూజ: చూ, సపర్య.

అంచలము, సం. వి. అ. న. = అంచు. 1. బట్టచెంగు: చూ, మైజాఱు; 2. చివర: చూ, సుద. 1.

అంచించు, దే.అ.క్రి. ఫలపరిమితి నూహించు: చూ, తోఁచు.4.

అంచితము, సం. విశ. 1. పూజింపఁబడినది: చూ, సమ్మానితము; 2. పొందఁబడినది: చూ, ప్రాప్తము. 1; 3. వంకరయైనది: చూ, వేల్లితము. 3; 4. ఒప్పిదమైనది: చూ, హృద్యము. 2; అం. 5: చూ, శిరఃక్రియలు; 6: చూ, బాహ్యోపచారములు; 7: చూ, చరక్రియలు; 8: చూ, కరణములు.

అంచితుఁడు, సం, విశ. పూజింపఁబడినవాఁడు: చూ, సన్మానితుఁడు.

అంచియ, దే. వి. రూ-అంచె. (వ్యు. - గమ్యస్థానము చూపునది.) మార్గమున నక్కడక్కడ నిలిచెడు ఘట్టము: చూ, టపా.

అంచె, దే. వి. 1: చూ, రూ - అంచియ; 2. పంక్తి: చూ, శ్రేణి. 1; 3. ఘట్టముల నడిమిదూరము: చూ, విప్రకృష్టము. 1-౫.

అంచ, వై. వి. 1. = హంస. తెలిపిట్ట: చూ, హంస. 1; 2. = అభ్యాశమ్. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 3. = అభ్యాశమ్. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2,

అంచగఱులపాన్పు, ద్వ. వి. హంసతూలికా తల్పము: చూ, శయ్య. 1.

అంచగుఱ్ఱపుజోదు, ద్వ. వి. హంసవాహనుఁడు, నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

అంచతత్తడిచెలియ, ద్వ. వి. హంసవాహనుని భార్య, నలువరాణి: చూ, సరస్వతి.

అంచన, దే. వి. రూ-అంచనా. పరిమితి నూహించుట: చూ, మదింపు.

అంచనజూచు, దే. అ. క్రి: చూ, అంచించు.

అంచనదారుఁడు, వా. వి. ఫలపరిమితి నూహించువాఁడు: చూ, మదింపువాఁడు.

అంచపదము, వై. వి. = హంసపాదము. 1. వ్రాఁతలోని సవరణలేక దిద్దుపాటు: చూ, హంసపదము; వా. 2. హంసయొక్క పాదము: చూ, హజ్జ. 1-౧౭;

అంచయాన, వై. వి. = హంసయాన: చూ, స్త్రీ. 1-౧౯౯ (మిశ్రము అని కొందఱు).

అంచయేనుఁగు మావంతు, ద్వ. వి: చూ, మన్మథుఁడు.

అంచయేనుఁగు మావంతుబిడ్డ, ద్వ. వి. అనిరుద్ధుఁడు: చూ, విశ్వకేతుఁడు.

అంచరవుతు, వై. వి. రూ-అంచరౌతు. = హంసరాహుత్తు: చూ, బ్రహ్మ. 1.

అంచల, దే. వి. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2.

అంచలము, దే. వి. 1. కోపము: చూ, రోషము; 2. చలము, పట్టుదల: చూ, స్పర్థ. 4.

అంచలవిడిది, దే వి. దేవగంగ: చూ, నది.

అంచు, వై. వి. 1. = అంచలః. కొంగు: చూ, మైజాఱు, 1; 2. బట్టమొదవీఁదిదె: చూ, ఐద్దె 1; 3. చివర: చూ, కుద 3; 4. బండికంటియాకు: చూ, శీఘము . 2; 5. బ. చనుమొన: చూ, స్తనము. 1-౪; దే. వి. 6. రీతి: చూ, విధము. 1; 7. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; స. క్రి. 8. పుచ్చు: చూ, పంపు. 11; 9. తాడించు: చూ, మొత్తు. 2; 10: చూ, నెలవిచ్చు; 11: త్రొక్కు, బాధించు, అణఁగఁజేయు: చూ, హింసించు. 2.

అంచుకమ్మలు, ద్వ. వి. బ. చెవినగ: చూ, భూషణము 2-౭-౧౦-(1).

అంచుకయించుక, ద్వ. అవ్య. కొంచెము: చూ, స్వల్పము. 1.

అంచుముట్టు, ద్వ. అ. క్రి. తుదముట్టు: చూ, సరిపోవు. 3.

అంచులవాఁడు, ద్వ. వి. చిత్తరువు వ్రాయువాఁడు: చూ, ముచ్చి. 1.

అంజకము, సం. వి. అ. న. కన్ను: చూ, లోచనము. 1.

అంజన, స. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వాయువుభార్య: చూ, భార్య. 1-౬౬ (హనుమంతుని తల్లి); 2. ఉత్తరదిక్కునందలి యాఁదేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-౨-(౧).

అంజనకాఁడు, మి. వి. అంజనమువేసి చోరనిక్షేపాదులఁ గని పెట్టు మాంత్రికుఁడు : చూ, మాంత్రికుఁడు.

అంజనకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒకానొకమందు మూలిక.

అంజనకేశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. హట్టవిలాసిని*: చూ, రాజార్హము. 1-౨౩; 2. వ్యగుగుత్తికి*: చూ, రాజార్హము. 1-౮.

అంజనకేశి, వా. —పై.—

అంజనగిరి, సం. వి. ఇ. పు. కాటుకకొండ: చూ, పర్వతము. 1-౧.

అంజననామిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కంటిఱెప్పమీఁది కాయ: చూ, లోచనము. 1-౨-(౧).

అంజనము, సం. వి. అ. న. రూ - అంజనము. 1. కాటుక: చూ, చాఁదు. 3; 2. తుత్థము : చూ, రసాంజనము; 3. కాటుకఱాయి: చూ, సౌవీరము. 2; పుం 4. పడమటి దిక్కునందలి యాఁదేనుఁగు: చూ. హస్తి. 1-౨-(౩); 5. బల్లి: చూ, హాలాహలము. 2; 6. నల్లతుమికి *: చూ, స్ఫూర్జకము; 7. దీవపుకొడి: చూ, సిగ. 4; 8. కాటుక కొండ: చూ, అంజనగిరి; 9. మైపూఁత: చూ, సమాలంభము; 10. విశదవఱచుట: చూ, స్పష్టము. 1-౪; 11. వ్రాఁతసిరా: చూ, సిరా; 12. రేయి: చూ, రాత్రి; 13. (అలం) వ్యంజనయను శబ్దవృత్తి (ఇది వాచ్యలక్ష్యార్థములకంటె అన్యమగు వ్యంగ్యార్థమును బోధించును.) (సూ. ని.)

అంజనపర్వి, అం: చూ, అనువర్షుబు.

అంజనశలాక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కంటిలో కాటుకనుంచు పనిముట్టు: చూ, శలాక. 3.

అంజనాచలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, అంజనగిరి.

అంజనాదేవి, అం: చూ, దిక్పాలురభార్యలు.

అంజనాద్రి, సం. వి. ఇ. పు: అంజనాచలము.

అంజనాధిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాటుకబల్లి: చూ, హాలాహలము. 2.

అంజనావతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఈశాన్య దిక్కునందలి సుప్రతీక మను యాఁదేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-౧-౮; అం. 2: చూ, దిగ్గజ భార్యలు.

అంజని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వాయువు భార్య: చూ, భార్య; 1-౬౬; 2. కాటుకఱాయి: చూ, సౌవీరము. 2; 3. కటుకరోహిణి. *: చూ, కటురోహిణి. 1; 4. అంజన చందన కుంకుమాదుల నలంకరించుకొన్న స్త్రీ: చూ, స్త్రీ, 1-౧౧౩; 5. కాలాంజని *: చూ, హ్రస్వశాఖశిఫము.

అంజనిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ, 1. నలికెండ్లపాము: చూ, సర్పము. 1-౧౫; కాటుకబల్లి: చూ, హాలాహలము. 2; 3. ఈశాన్య దిక్కునందలి సుప్రతీకమను యాఁదేనుఁగు: చూ, అంజనావతి; 1; 4. చుంచు: చూ, మూషకము. 4.

అంజన్యము, సం. వి. అ. పు. లోఁకచుక్కలోనగు యుత్పాత లక్షణము: చూ, రిక్క. 1-౨.

అంజలి, సం. వి. ఇ. పు. 1. నతి: చూ, మ్రొక్కులు. 1-౫; 2. మానిక: చూ, సేరు; 3. = అంజలి: చూ, దోసిలి; 4. = అంజలి. బొటనవ్రేలువంచిచూపుడు వ్రేలిమొదటఁ గూర్చి తక్కినవ్రేళ్లు చాచిన రెండుచేతులను గూర్చి పట్టినది: చూ, వ్యంజకము. 1; 5. ద్విగుసమాసమున ద్వి, త్రి, శబ్దములకు పరమగునపుడు అకారాంతముకూడ నగును. ("ద్వ్యంజలము-ద్వ్యంజలి" మొ.); అం. 6: చూ, సంయుత హస్తములు.

అంజలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చిట్టెలుక: చూ, మూషకము. 1-౧; 2: చూ, విషనాశని *.

అంజలికారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సున్నపుగచ్చు బొమ్మ: చూ, హరిణి. 1-౪; 2. ముడుఁగుఁదామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౫.

అంజలిపుటము, సం. వి. అ. పుం. న. దొప్పవలె పట్టిన దోయిలి: చూ, దోసిలి. 1-౧.

అంజస, సం. అవ్య. యుక్తి: చూ, న్యాయము. 1.

అంజసము, సం. విశ. పొందఁబడినది: చూ, సంసక్తము.

అంజస్సు, సం. వి. స్. న. 1. వేగిరము: చూ, స్వదము. 1; 2. బలిమి: చూ, శక్తి; 3. సరళత: చూ, సాపు. 3.

అంజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మంగళము: చూ, శుభము. 1; 2. పేషణయంత్రము: చూ, తిరుగలి. 1; ఇ. పుం. 3. మగగుఱి: చూ, శిశ్నము; 3. నాగకేసరము *: చూ, సువర్ణాఖ్యము; దే. వి. (1) బాలబాలికల ఒకానొక ఆట: చూ, బాలక్రీడ.

అంజిక, డే. వి. భయము: చూ, సాధ్వసము.

అంజికము, సం. వి. అ. న. కన్ను: చూ, లోచనము. 1.

అంజిష్ఠుఁడు, సం. వి. ఉ. పు. రూ-అంజిష్ణుఁడు(వు): చూ, సూర్యుఁడు.
అంజిష్ణుఁడు(వు), —పై.—
అంజీరము, సం. వి. అ. పు. 1. అంజూరము*: చూ, మేడి. 1; న. 2. అంజూరపుపండు: చూ, మేడి. 1-౪.
అంజె, దే. వి. (వ్యు.—అంజిలికి తగినది): చూ, అంట. 1.
అంజె, దే. వి. 1. రూ-అంజె-హంట-అజ్జ-హజ్జ, అడుగు: చూ, హజ్జ. 1; 2. చెంత: చూ, సమీపము. 1.
అంజనకాఁడు, పై. వి: చూ, అంజినకాఁడు.
అంజమెతపట్టు, అం. కు స్త్రీపట్టు: చూ, విన్నాణములు.
అంజలి, పై. వి.=అంజలి: చూ, దోసిలి. (రూ-అంటలికి)
అంజలికి, —పై.—
అంజలిగుంజలి, దే. విశ. 1. గాసినొందినది: చూ, గాసి. 2; అవ్య. 2. గాసినొందినట్లు; బాధనొందినట్లు.
అంజాయించు, దే. అ. క్రి: చూ, సంశయించు.
అంజు, దే. అ. క్రి. 1. భయపడు: చూ, ముక్కు. (6); 2. వెనుదీయు: చూ, ముక్కు. (7); 3: చూ, సంశయించు.
అంజూరు, దే. వి: చూ, మేడి. 1, *
అంట, దే. వి. 1. చర్మము (వ్యు.—శరీరమును అంటి యుండునది): చూ, బెరడు; 2. పత్రపాత్రము: చూ, విస్తరి; 3. అనుట: చూ, ప్రస్తావము; 4. పింఛము: చూ, ముద్ద. 2; 5. బ. గుంపు: చూ, సమూహము; వా. క్రి. విశ. 6. వ్యతిరేకము తెలుపును, చేరను, అంటను.
అంటఁగట్టు, దే. స. క్రి. గట్టిగాఁగట్టు, చేర్చు, కూర్చు. బలవంతముగాఁగూర్చు, మోసమునఁగూర్చు, అణఁచు: చూ, పిసుకు. 3.
అంటగు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, సమర్తాడు; 2: చూ, ఎంగిలియగు; 3: చూ, మలినమగు.
అంటనిజేజే, పై. వి. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1.
అంటనిది, దే. విశ. అంటరానిది, ముట్టుది (స్త్రీ); 2. అంటఁగూడనిది.
అంటనివేల్పు, దే. వి: చూ, అంటనిజేజే.
అంటరానివేల్పు, దే. వి. —పై.—
అంటలుగట్టు, దే. అ. క్రి. ఒకటిగా చేరు: చూ, గుంపుగూడు.
అంటసిలు, దే. అ. క్రి. రూ-అంటసిల్లు. చేరు: చూ, సమీపించు.
అంటసిల్లు, —పై.—
అంటాకు, దే. వి. (అంటి+ఆకు) 1. రూ - అరఁటాకు—అరఁటియాకు; 2. ఎంగిలి విస్తరి: చూ, పుల్లియ. 2. (వా. అంటుఆకు.); వా. 3. అతికింపఁబడిన (కుట్టిన) ఆకు.
అంటి, దే. వి. అరఁటి* (వ్యు.-చెట్టుభాగము లన్నియు అంటి యుండునది): చూ, రంభ. 2.
అంటించు, దే. ప. క్రి. 1. (వేలు) కుట్టు: చూ, పొడుచు. 6; 2. కాల్చు: చూ, దహించు; 3. అంటు ధాతువునకు ప్రేరణము, అంటఁజేయు: చూ, తగిలించు.
అంటింత, దే. వి. రూ-అంట్రింత. *. (వ్యు.-అంటుకొనునది.): చూ, తృణము. 1. (౨)
అంటిగవి. దే. వి. కులట (వ్యు. - తగులుకొనునది): చూ, అంకులాఁడి.
అంటిన, దే. వి. 1: చూ, రూ – అంటింత*. 2. పొందు: చూ, సంబంధము. 1. (అంటున అనియు)
అంటు, దే. వి. 1. చెలిమి (వ్యు. - అంటుకొనునది): చూ, స్నేహము. ; 2: చూ, స్నేహితుఁడు. 1; 3. కూడిక: చూ, సంయోగము; 4. తాకుఁడు: చూ, స్పర్శము. 1; 5. ఎంగిలి: చూ, సంపర్కము. 3; 6. అంటరానివస్తువుయొక్క స్పర్శము: చూ, స్పర్శము. 2-౧; 7. సమర్త, ముట్టు: చూ, రేతస్సు. 1-౪; 8. ఆశౌచము: చూ, మైల. 4; 9. వండికడుగని పాత్రము. 6-౫౨; 10. బ. అంటులు - రూ-అంట్లు, అంటుకట్టిన మొక్కలు; స. క్రి. 11. పొందు; చూ, సక్తమగు; 12. తాఁకు: చూ, స్పృశించు; 13. (నూనె) రాచు: చూ, రుద్దు; 1; 14. మార్కొను: చూ, వక్కాణించు; 15. రతియందుఁగూడు: చూ, సంధించు. 3; 16. చేపట్టు: చూ, ప్రాపుగొను; 17. పట్టుకొను: చూ, స్థిరపడు; అ. క్రి. 18. పొందు, ప్రాపించు: చూ, సక్తమగు; స. క్రి. 19. తగులుకొను: చూ, సంభోగించు; 20. మంటయెత్తు: చూ, రాలు; 21: చూ, మొలవేయు; 22. నిలఁబడు: చూ, మట్టుపడు. 2; 23. కలుగు: చూ, సంభవించు. 1; విశ. 24. అంటుకలది; 25. అంటుకొనునది; 26. రవులుకొనునది; వి. 27. అంకాట: చూ, వ్యభిచారము. 2. (విటీవిట సంబంధము); 28. చిక్కు: చూ, లంకియ. 3; 29. చూ, మలినము. 1; 30: చూ, అంటుజోడు; 31: చూ, అంటుపేను.
అంటుకట్ట, దే. వి. ముట్టుగుడ్డలమూట. ముట్టుత స్నానదినమున కట్టుమయిలబట్టల కట్ట: చూ, ముట్టుకట్ట.
అంటుకట్టు, దే. స. క్రి. కొమ్మకొక మొక్క నంటఁగట్టు: చూ, త్రొక్కు. 3.
అంటుకత్తియ, ద్వ. వి. రూ - అంటుకత్తె. 1. అంకుటాలు: చూ, స్వైరిణి; 2. ప్రియురాలు: చూ, స్త్రీ. 1-౮౮.
అంటుకాఁడు, దే. వి. 1: చూ, స్నేహితుఁడు; 2: చూ, విటుఁడు. 1; వా. 3. ఎంగిలి కడుగుకొనని వాఁడు; 4. మైల పోఁకిన వాఁడు. 5. ముట్టుకొనఁగూడనివాఁడు. [సడపు.
అంటుకొనిపోవు, దే. స. క్రి. దొంగిలించుకొనిపోవు: చూ,
అంటుకొను, దే. అ. క్రి. 1. కూడు: చూ, సంభవించు. 1; 2. తాఁకు: చూ, స్పృశించు; 3. చేపట్టు: చూ, ప్రాపుకొను; వా. 4. ఒకదానినుండి ఇంకొకదానికి నిప్పు తగులుకొను; 5 కౌఁగలించుకొను.
అంటుకొలుపు, దే. స. క్రి. 1. కూర్చు: చూ, సంధించు. 2; 2. అంటుకొనఁజేయు.
అంటుగాఁడు, దే. వి. (వ్యు.-అంటుకొనివదలనివాఁడు): చూ, రూ-అంటుకాఁడు. 1-2.
అంటుజోడు, దే. వి. అంటుపోఁగులజత, తమ్మంట్లజత: చూ, భూషణము. 2-౮-(౧).
అంటుతెవులు, వా. వి. అంటుతెవులు: చూ, రోగము. 1-౩౪.
అంటుత్రొక్కు, దే. స. క్రి: చూ, అంటుకట్టు.
అంటుదగు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, సమర్తాడు; వా. 2. ముట్టకూడనిదగు.

అంటునూనియ, ద్వ. వి. రూ - అంటునూనె. తలంటుకొను నూనె: చూ, స్నేహము. 2-౧.
అంటునూనె. —పై.—
అంటుపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, అంటగు 1-2-3.
అంటుపూస, ద్వ. వి. ముత్యపు చిప్పయందంటిన ముత్యము: చూ, రత్నములు. 1-౧-(౧).
అంటుపేను, దే. వి. తలనంటియుండు ఈపి: చూ, యూకము. 1-౨.
అంటుపోఁగులు, దే. వి. బ: చూ, అంటుజోడు.
అంటుప్పు, దే. వి. బిడాలవణము: చూ, లవణము. 1-౮.
అంటుమామిడి, ద్వ. వి. అంటుత్రొక్కిన మామిడి*: చూ, మామిడి. 1-౧.
అంటుమెడ, ద్వ. వి. అణఁగినమెడ: చూ, మెడ. 1-౨.
అంటుమొగ్గలయాకు, ద్వ.వి. బీజపత్రము: చూ, హేమసాగర.
అంటుకాయి, దే. వి. సూదంటుకాయి (వ్యు.-అంటుకొనునది): చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౬).
అంటులు, దే. వి. బ: చూ, రూ - అంటులు. 10; 2: చూ, అంటు. 9; 3: చూ, అంటుపేను.
అంటువాయు, దే. స. క్రి. సంబంధమును వదల్చుకొను.
అంటుసలు, వా. వి. బ: చూ, సంబంధములు. 3.
అంటెలు, దే. వి. బ. 1. చింపిరిగుడ్డలను కూర్చికుట్టినబొంత: చూ, వస్త్రము. 1-౬౧; 2: చూ, బొంతరవకలు.
అంట్రింత, దే. వి: చూ, రూ - అంటింత.*
అండ, దే. వి. 1. ప్రాపు: చూ, సన్నిధానము. 2; 2. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 2; 3: చూ, వెనుక. 1; 4. మంటిగడ్డ: చూ, భూమి. 1-౧౦౦; 5. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2; వా. 6. బెల్లులూడినచోటవెయు మంటిముద్ద; 7. అవుకు: చూ, సంశయము. 1.
అండకము, సం. వి. అ. పు. న. 1. గ్రుడ్డు: చూ, పెశీకోశము; 2. వట్ట: చూ, వృషణము; 3: చూ, బ్రహ్మాండము.
అండకోశము, సం. వి. అ. పు. —పై.—
అండకోటరపుష్పి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అజాంత్రి *: చూ, నీలబుహ్నా.
అండగొట్టు, దే. అ. క్రి. (అండ+కొట్టు.) జాగుచేయు: చూ, వివరించు. 3.
అండగొను, దే. అ. క్రి. 1. —పై.—; 2. వెనుదీయు: చూ, స్రుక్కు. (7); స. క్రి. 3: చూ, ప్రాపుగొను.
అండగోడ, ద్వ. వి. గోడపడిపోకుండ ఆసరాగాకట్టిన గోడ, అంచవేసిన గోడ: చూ, మఱుగుగోడ. 1-౧.
అండజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కస్తూరి: చూ, మృగమదము.
అండజము, సం. వి. అ. పు. 1. పిట్ట: చూ, పక్షి; 2. పాము: చూ, సర్పము. 1; 3. చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1; 4. తొండ: చూ, సరటము; 5. ఉడుము: చూ, బిలేశయ. 6. స్త్రీపురుష వివక్షత తెలియఁజాలని కోడిపిల్ల: చూ, పుంజు. 7. గౌళి: చూ, బల్లి; 8. మీనరాశి: చూ, రాసులు; విశే. 9. గ్రుడ్డువలనఁ బుట్టినది, అండప్రసువు.
అండజములు, అం:, చూ, సృష్టిభేదములు.
అండజుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, సూర్యుఁడు.

అండనము, సం. వి. అ. న. = అడ్డనము. ఒడ్డనము, చూ, హరిగ.
అండప్రసువు, సం. విశే. 1: చూ, అండజము. 9; 2. గ్రుడ్లను పెట్టునది.
అండమసి, సం. వి. న్. పు. పేను: చూ, యూకము.
అండము, సం. వి. అ. పు. న. 1: చూ, అండకము. 1; 2: చూ, అండకము. 2; 3. కస్తూరి పుట్టెడి తిత్తి; 4. పురుషరేతస్సు, శుక్లము: చూ, రేతస్సు. 1.
అండవాయువు. సం. వి. ఉ. పు: చూ, వట్టవాఁపు.
అండశ్విత్రి, అం: చూ, చిత్రవర్ణములు.
అండసీమ, సం. వి. న్. పు: చూ, అండకము. 2.
అండా, వై. వి. = హండ. అండీ: చూ, పాత్రము. 6. ౧.
అండాకర్షణము, సం. వి. అ. న: చూ, బుడ్డకొట్టు.
అండాలువు, సం. వి. ఉ. పు. గ్రుడ్లతోఁగూడిన చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౧.
అండాశయము, వా. వి. విత్తనముంచెపెట్టె.
అండి, వై. వి. రూ-అండీ. = హండి: చూ, రూ-అండా.
అండీ, —పై.—
అండియ, దే. వి. రూ-అండె. బుజ్జుటకొమ్ము: చూ, శృంగము. 3.
అండె, దే. వి. —పై.—
అండియము, దే. వి. రూ-అండెము: చూ, అంకియము. 1.
అండెము, దే. వి. —పై.—
అండీరుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. బలవంతుఁడు: చూ, లావరి; 2. కొజ్జా: చూ, అంగజాలి. 1.
అండుకము, సం. వి. అ. పు: చూ, లకుముకి.
అంత, వై. సర్వ. 1. = అథ. సమస్తము: చూ, సర్వము; 2. అకొలఁది: చూ, అంతవట్టు. (రూ-అంతియ-అంతె-అంతే); 3. ఆయుద్దేశము కొలఁది; 4. రెట్టింపు: చూ, రెట్టి. 1; 5: చూ, అప్పుడు; దే. ద్ర. 6: చూ, అప్పుడు; దే. అవ. 7. పరిమితిని తెలుపును: చూ, ఏసి; వై. ద్ర. 8. రూ-అంతట. అనంతరము: చూ, పిమ్మట; 9. వెంటనే: చూ, వెంబడి; 10. అక్కడ: చూ, తత్ర.
అంతంత, వై. ద్ర. (అంత+అంత) 1. అందంద, అదాడ: చూ, అక్కడక్కడ; 2. కాలక్రమమున: చూ, అంతకంతకు.
అంతఃకరణము, సం వి. అ. న. 1. లోపలిఇంద్రియము, మనస్సు: చూ, హృదయము. 2; 2. వివేకము: చూ, హృల్లేఖము. 2; 3. నైతికబుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2-౧౫.
అంతఃకరణములు, అం. మనస్సు, బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము. (4).
అంతఃకుటిలము, సం. వి. అ. పు. 1. శంఖము: చూ, సంకు. 1; విశే. 2. లోపలకుటిలత్వముగలది.
అంతఃకృమి, స. వి. ఇ. పు. 1. మేడిపండు: చూ, మేడి. 1-౪.
అంతఃక్రిమి, —పై.—
అంతఃపదవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. లోపలిమార్గము; 2. (యోగ) సుషుమ్నామధ్య మార్గము.
అంతఃపశువు, సం. వి. ఉ. పు. రాత్రిభాగము (పశువులు

గ్రామములోనుండు కాలము.)
అంతఃపాపి, సం. విణ. లోపలఁజేరినది.
అంతఃపురకాంత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రాణివాసము: చూ, స్త్రీ. 1-ా.
అంతఃపురపాలకుఁడు, సం. వి. అ. పు. కొజ్జా: చూ, సౌవిదల్లుఁడు. [1-౧.
అంతఃపురము, సం. వి. అ. న. = అంతిపురి: చూ, సదనము.
అంతఃపురి, సం. వి. ఇ. న. —పై.—
అంతఃపురికుఁడు, సం. వి. అ. పు. కంచుకి: చూ, సౌవిదల్లుఁడు.
అంతఃపురోద్యోగి, వా. విశ: చూ, అంతర్వంశికుఁడు.
అంతఃప్రకృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అమాత్యాదికము; 2. లోపలి స్వభావము.
అంతఃప్రజ్ఞుఁడు, సం. విణ. తన్నుఁదానెఱింగినవాఁడు.
అంతఃప్రవాహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సరస్వతినది: చూ, నది. 1-(3).
అంతకంతకు, దే. క్రి: చూ, అంతంత. 2.
అంతకము, సం. వి. అ. పు. 1. ఎల్ల: చూ, సీమ. 1; 2. (గణిత) అంతు, టోకు: చూ, వెరసి; పై. వి. (1) = అఘ, అంతు, టోకు, మొత్తము: చూ, వెరసి. 1. (అని కొందఱు)
అంతకరము, సం. విణ. అంతము చేయునది.
అంతకాలము, సం. వి. అ. పు. 1. తుదికాలము: చూ, సావు. 1-ఒ; 2 మరణకాలము: చూ, సావు. 1-ా.
అంతకుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. జముఁడు: చూ, యముఁడు; 2. భరణీ నక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-౨; విణ. 3. చెఱుచువాఁడు, నాశకుఁడు: చూ, వేరువిత్తు. 2.
అంతగమనము, సం. వి. అ. న. 1. చావు: చూ, సావు; 2. నాశము: చూ, సంస్థ. 3; 3. నెఱవేర్చుట: చూ, సమాప్తి.
అంతగుఁడు, సం.విణ. దరిఁజేరనివాఁడు: చూ, పారంగతుఁడు
అంతట, పై. క్రి. 1: చూ, పిమ్మట; 2: చూ, వెనుక.
అంతటికి, పై. క్రి: చూ, సర్వము.
అంతదనుక, ద్వ. క్రి. రూ-అంతదాఁక-అందనుక-అందాఁక, అంతవఱకు: చూ, తావత్. 2.
అంతదాఁక,—పై—
అంతపాలుఁడు, సం. వి. అ. పు. రాష్ట్రముయొక్క ప్రాంతములను పాలించువాఁడు: చూ, రాజు. 1-౪.
అంతము, సం. వి. అ. న. 1. అలవాటు: చూ, స్వభావము; పుం. న. 2. రూ - అంత్యము. చివర: చూ, సుద. 1; 3. ఏర్పాటు: చూ నత్యము. 2; 4. మరణము: చూ, సావు; విణ. 5. ఒప్పిదమైనది: చూ, హృద్యము. 2; 6. సమీపించినది: చూ, సమీపము. 1-౨; 7. కడపటిది: చూ, వెరసి.2; వి. 8. ఎల్ల: చూ, సీమ. 1; 9. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 10: చూ, సమాప్తి; 11. నాశము: చూ, సంస్థ. 3. విణ. 12. తక్కువైనది: చూ, హీనము; వి. 13: చూ, స్వరూపము. 1-౧; 14. మొత్తము; చూ, పంకలవము; 15. లోపలిభాగము.

అంతరంగము, సం. వి. అ. న. 1. అంతఃకరణము-అంతస్సు, గుండె: చూ, హృదయము. 2; విణ. 2. హృదయములో నుండునది: చూ, హృదయము. 1-౪.
అంతరంగుఁడు, సం. వి. అ. పు. ముఖ్యస్నేహితుఁడు: చూ, స్నేహితుఁడు. 1.
అంతరఖురి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గుఱ్ఱపునడకలలో భేదము: చూ, హయము. 1-౬౪-(౬).
అంతరగ్ని, సం. వి. ఇ. పు. జఠరాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౧౬.
అంతరజాతిత్రయము, అం. శశజాతి, వృషభజాతి, తురగజాతి. (3)
అంతరజ్ఞుఁడు, సం. విణ. 1. తారతమ్యము నెఱిఁగినవాఁడు: చూ, ఇంగితజ్ఞుఁడు.
అంతరదామర, వా. మి. వి. (అంతరము+తామర) నాఁచువగ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౪.
అంతరదము, సం. విణ. 1. హృదయమును చీల్చునది; 2. హృదయమునిచ్చునది.
అంతరదిశ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మూలదిక్కు: చూ, విదిక్కు.
అంతరపల్లటి (టీ), వా. మి. వి. నడుమపల్లటులుగొట్టు పావురము: చూ, సురఁటీ. 1-౪.
అంతరప్రభవుఁడు, సం. వి. అ. పు. సంకీర్ణజాతివాఁడు.
అంతరభాషలు, అం. అష్టాదశపదార్థములు; 2. కకుబధ్భాషాంతరభాష: చూ, పాలవాహనిక: 3. పంచమషాడవజాంతరభాషలు : లలిత, కిరణావళి, శకద్యావళి (3).
అంతరము. సం. వి. అ. వ.. అవ్య 1. = అంతరపు. భేదము: చూ, వ్యత్యయము. 1; 2. అవకాశము, తెఱపి : చూ, సందు. 6; 3: చూ, సన్మానము; 4. బహిఃప్రదేశము, మయిదానము: చూ, వెలుపల. 1; 5. చిల్లి: చూ, రంధ్రము. 1; 6. అడ్డపాటు: చూ, వ్యవధానము. 3; స. 7. అభ్యంతరము: చూ, మండలము. 1-౧; 8. అదను: చూ, సమయము. 1; పుం. 9. కట్టుఁగోక: చూ, వస్త్రము. 1-౨; 10. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 11. ఆత్మ: చూ, హంసుఁడు. 2; విణ. 12. తనది: చూ, స్వతంత్రము; 13. అన్యము: చూ, వేఱు. 3; 14. వెలుపలిది: చూ, వెలుపల. 2; న. 15. ఈడు: చూ, సమానము. 2; అవ్య. 16. తనది. చూ, స్వతంత్రము; వి. 17. ఒకలెక్కలోనుండి మఱియొక లెక్క తీసివేయుట: చూ, రహితము. 1; 18. క్రతువు: చూ, యజ్ఞము. ; వా. 19. వీణ తంతుల ధ్వని భేదము: చూ, విప్రకృష్టము. 1-౫.
అంతరమూర్ఛన, అం: చూ, అవాంతర భేదములు.
అంతరవకాశము, వా. వి. గుండ్రని మంటిరేణువుల మధ్యనుండు ఎడముల మొత్తము.
అంతరవల్లి, సం. వి. ఈ స్త్రీ: చూ, అంతరదామర *.
అంతరహితుఁడు, సం. విణ: చూ, అపారుఁడు.
అంతరా, సం. అవ్య. మధ్యమున, నడుమను.
అంతరాకాశము, సం. వి. అ. పు. హృదయాకాశము: చూ, బ్రహ్మము. 4.
అంతరాత్మ, సం. వి. న్. పు. 1. జీవాత్మ, పరమాత్మ: చూ,

హంసుఁడు. 2; 2. మనస్సు: చూ, హృదయము. 2; అం. 3; చూ, ఆత్మలు; పా. 4. ఆత్మతోషము; 5. జీవాణువు లతోఁగూడినది.

అంతరాపత్య, సం.వి.ఆ.స్త్రీ. చూలాలు: చూ, స్త్రీ. 1-౨౫౨.

అంతరాభవదేహము, సం. వి. అ. పు. మరణమునకును తర్వాతి జన్మమునకును, నడిమియవస్థయందున్న ప్రాణి: చూ, ప్రాణి. 3:

అంతరాభవసత్త్వము, న. —పై.—

అంతరాయము, సం. వి. అ. పు. 1. పని చెఱుపు: చూ, విఘ్నము; 2. అడ్డు: చూ, సంరోధము; 3. నడుమనడుమను వచ్చు రాబడి: చూ, వచ్చుబడి. 1-౧.

అంతరారాముఁడు, సం. విఱ. 1. పరమాత్మయందు క్రీడించువాఁడు; బ్రహ్మానంద మనుభవించువాఁడు; 2. భక్తులను దరిఁ జేర్చువాఁడు.

అంతరాదిక్కు, సం. వి. క్. స్త్రీ: చూ, విదిక్కు.

అంతరాల(ళ)ము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, అంతరము. 7; 2: చూ, నడిమి చోటు; 3. సంకీర్ణజాతి. (సూ. ని.)

అంతరాలోక్యానువిధము, అం: చూ, సమాధులు,

అంతరాశబ్దానువిధము, — పై. —

అంతరించు, సం. అ. క్రి. 1. చచ్చు: చూ, నమయు, 1; 2. చెడు: చూ, సమయు. 3; స. క్రి. 3. కడచు: చూ, దాఁటు. 8.

అంతరింద్రియము, సం. వి. అ. న. మనస్సు: చూ, హృదయము. 1.

అంతరిక్షము, సం. వి. అ. న. రూ-అంతరీక్షము. 1. ఆకసము: చూ, సురవర్త్మము; 2. అభ్రికము, బేగడ: చూ శుభ్రిము. 1.

అంతరీక్షము. —పై.—

అంతరిక్ష్యము, సం. విఱ. ఆకాశమందుండునది. (రూ - అంతరీక్ష్యము).

అంతరీక్ష్యము, —పై.—

అంతరితము, సం. విఱ. నశించునది: చూ, ప్రమృతము 2; 2. నడుమఁజొచ్చినది: చూ, అంతర్గతము; 3. కప్పఁబడినది: చూ, స్థగితము; 4. ఎడము కలుగఁజేయఁబడినది: చూ, వ్యవధాపితము; 5. తిరస్కరింపఁబడినది: చూ, హేళనము. 1-౧; 6. విడువఁబడినది: చూ, పోఁగొట్టఁబడినది: చూ, హీనము. 3; 7. (గణిత) శేషము: చూ, శేషము. 1-౧.

అంతరీపము, సం. వి. అ. పు. నీటినడిమిదిబ్బ, ద్వీపము: చూ, లంక. 1.

అంతరీయము, సం. వి. అ. న. కట్టుఁగోక: చూ. వస్త్రము. 1-౨.

అంతరువు. వై. వి. 1. = అంతరమ్. భేదము: చూ, అంతరము. 1; 2. మఱుఁగుచోటు: చూ, స్థానము. 1-౩౪.

అంతర్గడువు, సం. విఱ. పనికిమాలినది: చూ, వ్యర్థము.

అంతర్గడుఁడు, సం. విఱ. లేకివాఁడు: చూ, వ్రాజె.

అంతర్గతజ్వరము, సం. విఱ: చూ, అంతర్వేదము.

అంతర్గతము, సం. విఱ. 1. నడుమఁబొందఁబడినది: చూ, అంతరితము. 2; 2. లోపఁజేరినది, లోపలనున్నది, కప్పఁబడినది: చూ, స్థగితము; 3. మఱువఁబడినది: చూ, విస్మృతము; 4. దాఁచఁబడినది: చూ, దాఁచుట; 5. శరీరమునఁ బుట్టినది, చిరస్థాయియైనది.

అంతర్గర్భము, సం. విఱ. చూలుగలది, కడుపుతోనున్నది: చూ, ఘూణము. 1-౯.

అంతర్గామి, సం. విఱ. అంతర్గతమగునది.

అంతర్గిరము, సం. అవ్య. అ. న. పర్వతములోపల: చూ, అంతర్గిరి.

అంతర్గిరి. సం. అవ్య. ఇ. న. —పై.—(సూ. ని)

అంతర్గుదవలయము, సం. వి. అ. పు. (వైద్య) మలమూత్ర విసర్జన నాళములను మూయు మాంస చక్రము. (సూ.ని.)

అంతర్గృహము, సం. వి. అ. న. 1. కాశీయందలియొకానొక పుణ్యక్షేత్రము; విఱ. 2. రాణివాసము: చూ, సదనము. 1-౧; 3. ఇంటి లోపలియిల్లు: చూ, సదనము. 1-౧౯.

అంతర్జఠము. సం. వి. అ. పు. న. 1. ప్రాకారమునకు లోపలను, ఇంటికి ముందఱను ఉండు కోష్ఠకము: రూ-అంతర్జనము; 2. బాహ్లీక దేశమందలి గ్రామము: అంతర్జనము. (సూ. ని.)

అంతర్జనము, —పై.—

అంతర్జ్యోతి, సం. వి. స్. న. లోపలితేజస్సు, బ్రహ్మతేజస్సు: చూ' వెలుతురు. 1-౨౧.

అంతర్జ్వలనము, సం. విఱ. 1. లోపలమంటకలది; వి. అ. న. 2. జఠరాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౧౬; 3. మనస్తాపము: చూ, సంతప్తము.

అంతర్ధత్, సం. (శత్ర). 1. లోపలధరించుచున్న; 2. అంతర్ధాన మగుచున్న, మఱుఁగుపడుచున్న. (సూ. ని.)

అంతర్ధమము, సం. వి. అ. న. పదార్థములను మధ్యముగాఁ జేయు వస్తువు.

అంతర్ధానము, సం. విఱ. 1. లోపలధరించుచున్నది: చూ, స్వీకృతము. 1-3; 2. అంతర్ధాన మగుచున్నది, కానరానిది: చూ, కంచుమించు. 2; 3. లోపలనణఁగినది: చూ, స్తబ్ధము. 1-౧.

అంతర్దశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (జ్యోతి) మహాదశ నడుమవచ్చు నవగ్రహముల వరుసలోని ఒకానొక దశ.

అంతర్దశాహము, సం. అవ్య, అ. న. పది దినముల మధ్యమున. (సూ. ని.)

అంతర్దృష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. లోనిచూపు, దివ్యదృష్టి: చూ, వీక్షణము. 1-౬; విఱ. 2. లోకజ్ఞానము లేనిది.

అంతర్ద్వారము, సం. వి. అ. న. 1. పెద్దగుమ్మము నడుమ నుండు చిన్న గుమ్మము: చూ, వాకిలి. 1-౪; వా. 2. ఇంటి నడుమ వాకిలి; చూ, 1-౫౩.

అంతర్ధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-అంతర్ధి, మఱుఁగు: చూ, స్థగనము. 1.

అంతర్ధి. సం. వి. ఇ. పు.—పై.—

అంతర్ధాత, సం. విఱ: చూ. అంతర్ధాయకుఁడు.

అంతర్ధానము. సం వి.అ.న. మఱుగుపాటు: చూ, స్థగనము. 1.

అంతర్ధానముచేయు, మి. అ. క్రి. మఱుఁగు పడఁజేయు (సూ.ని.)

అంతర్ధాపయితవ్యము, సం. విశ. అంతర్ధానము పొందింపఁ దగినది: అంతర్ధాపితము, అంతర్ధాప్యము.
అంతర్ధాపితము,—పై.—
అంతర్ధాప్యము,—పై.—
అంతర్ధాయకుఁడు, సం. విశ. 1 కనిపించుచునే కనఁబడకుండ మాయమగువాఁడు; 2. మాయముచేయువాఁడు (సూ.ని.)
అంతర్ధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-అంతర్ధి. మఱుఁగు: చూ, స్థగనము. 1.
అంతర్ధి. సం వి. ఇ. పు.—పై.—
అంతర్నగరము, సం. వి. అ. న. అంతఃపురము: చూ: సదనము. 1-౧.
అంతర్బాష్పము, సం. వి. అ. న. 1. వెలికి రాకుండ ఆపఁబడిన కన్నీరు: చూ, సలిలము. 1-౩౨-౧; వి. 2. లోపలనే అడఁపఁబడిన కన్నీరుగలది.
అంతర్భవము. సం. విశ. 1. లోపలిది; 2. లోపలనున్నది: చూ, స్థగితము.
అంతర్భవించు, సం. అ. క్రి. (లోన) చొచ్చు: చూ, సోఁకు. 4.
అంతర్భావన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లోపలి యోచన: చూ, యోచన. 1-౩.
అంతర్భావము, సం. వి. అ. పు.—పై.—
అంతర్భావితము, సం. విశ. లోపల భావింపఁబడినది: చూ, సంసక్తము. = 1-౬.
అంతర్భూతము, సం. విశ. లోపల నడఁగినది: చూ, స్తబ్ధము. 1-౩.
అంతర్భూమి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. భూగర్భము: చూ, భూమి. 1-౧౧౧.
అంతర్భేతము, సం. వి. అ. పు. లోపలి కలహము: చూ, యుద్ధము. 1-౯౩.
అంతర్మనస్కుఁడు, } సం. విశ. ముచ్చిరి: చూ, విమ
అంతర్మనుఁడు, } నుఁడు.
అంతర్మాతృక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (తంత్ర) దేహములోని ఆఱుపద్మములందు న్యాసముచేయఁబడు అకారాది వర్ణ సమూహము.
అంతర్మీలితము, అం: చూ, దృష్టిక్రియలు.
అంతర్ముఖము, సం. వి. అ. న. (వైద్య)వ్రణస్రావణశస్త్ర భేదము.
అంతర్ముఖుఁడు, సం. విశ. బయటికి సారివలె గనఁబడు చుండియు లోపల బ్రహ్మజ్ఞాన పరిపూర్ణుఁడైనవాఁడు, భక్తులలో శ్రేష్ఠుఁడు.
అంతర్మృతము, సం. విశ. కడుపులోనే మరణించినది. (శిశువు).
అంతర్యాగము, సం. వి. అ. పు. మానసికపూజ: చూ, సపర్య.
అంతర్యామము, సం. వి. అ. పు. ఊపిరి బిగఁబట్టుట.
అంతర్యామి, సం. వి. న్. పు. ఆత్మ: చూ, హంసుఁడు. 2; 2. గాలి: చూ, వాయువు. 1; విశ. 3. లోపలనుండు వాఁడు; 4. మనస్సులోని భావములను తెలిసికొనువాఁడు.
అంతర్యామిబ్రాహ్మణము, వా. వి. పరమాత్మ తత్వమును గూర్చిఁ జెప్పు నొకానొక వేదభాగము: చూ, వేదము. 1-౧౮.
అంతర్యోగము, సం. వి. అ. పు: చూ, సమాధి. 1.
అంతర్లంబము, సం. వి. అ. పు. 1. లంబకోణ త్రిభుజము; విశ. 2. లంబకోణములు గలది.
అంతర్లాప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ప్రశ్నోత్తరములు లోపలనే గూఢముగానుండునట్టి పద్యము (సమస్య అని కొందఱు)
అంతర్లాపిక, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు
అంతర్వంశము, సం. వి. అ. పు: చూ, అంతఃపురము.
అంతర్వంశికుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అంతఃపురోద్యోగి. (కుబ్జవామనాది): చూ, సౌవిదల్లుఁడు.
అంతర్వణము, సం. అవ్య, అ. న. అడవి లోపల.
అంతర్వత్ని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూలాలు: చూ, భ్రూణ. 1.
అంతర్వమి, సం. వి. ఇ. న. అజీర్ణి: చూ, రోగము. 1-౨.
అంతర్వర్తి, సం. విశ. లోపలనుండునది.
అంతర్వాణి, సం. విశ. (ఇ) 1. శాస్త్రములు నెఱిఁగినవాఁడు: చూ, సమర్థుఁడు; 2. పండితుఁడు: చూ, సుధి.
అంతర్వాహిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. భూమి అడుగున పాఱు నది: చూ, నది. 1-(౩).
అంతర్వేగము, సం. వి. అ. పు. అంతర్గత జ్వరము: చూ, రోగము. 1-౩౩.
అంతర్వేది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గంగాయమునల నడిమి దేశము. (ఇదియే బ్రహ్మావర్తము అనియు కుశస్థలి అనియు కొందఱు); 2. గోదావరీశాఖయగు వశిష్ఠయను నదీతీర మందలి పుణ్యక్షేత్రము; ఇ. న. 3. వేదీ మధ్యభాగము; 4. పుణ్యక్షేత్రము: చూ, భూమి 1-౧; విశ. 2. లోనిది తెలియువాఁడు, గుట్టు తెలిసినవాఁడు.
అంతర్వేశము, సం. వి. అ. పు: చూ, అంతర్వంశము.
అంతర్వేశికుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అంతర్వంశికుఁడు.
అంతర్వేశ్మము, సం. వి. న్. న: చూ, అంతర్వేశికుఁడు.
అంతర్వేశ్మికుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అంతర్వేశికుఁడు.
అంతర్హాసము, సం. వి. అ. పు. లోనవ్వు: చూ, హాస్యము. 1-౮.
అంతర్హితము, సం. విశ. మఱుఁగుపడినది, కప్పఁబడినది: చూ, స్థగితము. 1.
అంతర్హితుఁడు, సం. విశ: కానరానివాఁడు: చూ,అగోచరుఁడు.
అంతలపొంతలవాఁడు, ద్వ. వి. చూ, దూరపుఁజుట్టము: చూ, సంబంధి. 1-౨.
అంతవంతము, సం. విశ. అంతముకలది, నశించునది, నశ్వరము: చూ, భంగురము. 1-౧.
అంతవట్టు, ద్వ. స. (అంత+పట్టు) 1. అంతయు: చూ, సర్వము; 2. అకొఁది: చూ, అంత. 2.
అంతవట్టువాడు, ద్వ. స. అందఱు. 1. 2.
అంతవాసి, సం. వి. న. పు. రూ-అంతేవాసి. 1: చూ, శిష్యుఁడు. 1; 2. చండాలుఁడు: చూ, సురియాళువు; 3. దగ్గఱనుండు వాఁడు: చూ, సన్నిహితుఁడు; 4. పొలిమేరయొద్దనుండు వాఁడు.
అంతశయ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ - అంతశ్శయ్య. - అంత

శయ్య. 1. మరణము: చూ, శ్మశానము; 4: చూ, శవయానము.

అంతశ్శయ్య, —వై.—

అంతశ్శల్యము, సం. వి. అ. న. 1. లోపలనుండుశల్యము: చూ, శల్యము; 1-౧౭; విణ. 2. లోపల శల్యము కలది; వా. శల్యమువలె హెూక్కి లోపల పొడిచెడి పరుషవాక్యము.

అంతస్తాపము, సం.వి.అ.పు.1.లోపలితాపము:చూ,సంజ్వరము. 1-౯; విణ. 2. లోపలతాపముగలది: చూ, సంతప్తము. 1.

అంతస్తు- వై. వి. 1. అంతరువు, పైమూఁగు చోటు: చూ, స్థానము. 1-౩౪; 2. తొట్టికట్టు: చూ, ముంగిలి. 2; 3. మేడ: చూ, సదనము. 1-౬౫; 4. గుండె: చూ, హృదయము 1; 5. ఇంటికప్పు: చూ, సదనము. 1-౧౭; 6. నిలుమన్నావా? చేతిపొడవు: చూ, నిలువు 2.

అంతస్థ, వా. వి. రహస్యపు లంచము: చూ, సూకిద. 1-౧.

అంతస్థము. సం. విణ. 1. లోపలనుండునది: చూ, స్థగితము; 2. నడుమ నుండునది: చూ, మధ్యమము. 4

అంతస్థములు, అం. (వ్యాకరణ) య-ర-ల-వ అను అక్షరములు.

అంతస్సంగము. అం: చూ, సంగములు.

అంతస్సంజ్ఞము, సం. విణ. లోపలచై తన్యము గలది, గూఢమైన సుఖాద్యను భవము గలది, (వెజ్జుమొ.): చూ, చైతన్యము. 3-౧.

అంతస్సత్త్వ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చూలాలు: చూ, స్త్రీ. 1-౨౫౨; 2. నల్లజీడిగింజ: చూ, స్ఫోటకోఫ. 1-౨-(౧).

అంతస్సత్త్వము, సం. వి. అ. న. 1. లోపలిబలము: చూ, శక్తి. 1; విణ. 2. లోపలశక్తిగలది: చూ, స్థౌల్యము. 1-౨.

అంతస్సలిలము. సం. విణ. 1. లోపలనీరుగలది: చూ, సలిలము: 1-౪౦; 2. భూమియడుగునఁ బ్రవహించునది (నది): చూ, సలిలము. 1-౪౧. (సూ.ని.)

అంతస్సారము, సం. వి. అ. పు. 1. లోపలనుండు సారము: చూ, శక్తి. 1; 2. లోపల సారముగలది: చూ, సౌల్యము. 1-౩.

అంతశరము, వా. సం. వి. అ. న. ఒకానొక ఆయుధము: చూ, బాణము. 1-౧౮.

అంతాది, సం. వి. ఇ. పు. ఒకఁడు చెప్పిన శ్లోకముయొక్క కొనలోనుండు అక్షరమును ఆదియందు కలుగునట్లు మఱియొకఁడు శ్లోకమును జెప్పుట.

అంతావశాయి, సం. వి. న్. పు. 1-రూ-అంతావసాయి. క్షౌరకుఁడు: చూ, మంగలి. 1; 2. మాల: చూ, సురియాళువు.

అంతావసాయి,—వై.—

అంతి, సం. అవ్య. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. సంతోషము: చూ, హ్లాదనము.

అంతిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ - అత్తిక. నాట్యపరిభాషయందు అక్క, చూ, జ్యేష్ఠ. 4; 2. శాతల*: చూ, సంబరేను; 3. ప్రొయ్యి: చూ, హసంతి. 1-౧; దే. వి. (1).= అంతికె. తడిక, గడ్డిచాఁప: చూ, చాఁప. 3. (అంతికలు= గడ్డితడకలు) [1-౩.

అంతికతమము. సం. విణ. అతిసమీపము: చూ, సమీపము.

అంతికము, సం. వి. అ. న. 1. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; విణ. 2. దగ్గఱది: చూ, సమీపము. 1-౨; 3. పొదవఱకు సాగునది.

అంతిమఁడు, సం. విణ. దేశము చేతగాని కాలము చేతగాని దగ్గఱనున్నవాఁడు: చూ, సన్నిహితుఁడు.

అంతిపురము, వై. వి. = అంతఃపురము. 1: చూ, సదనము. 1-౧; 2. అంతఃపురజనము, రాణివాసము: చూ, స్త్రీ. 1-౮.

అంతిపురి, వై. వి: చూ, రూ-అంతిపురము 1.

అంతిమము, సం. విణ. 1. కడపటిది: చూ, వెరసి. 2; 2.దగ్గఱది: చూ, సమీపము. 1-౨.

అంతియ, వై. స. రూ-అంతి-అంతె-అంతివట్టు, అకొలఁది: చూ, అంత. 2. [సుద. 1.

అంతు, వై. వి. 1. వెరసి: చూ, సంకలనము; 2. చివర: చూ,

అంతుకము. సం. వి. అ. పు. 1. గర్వము: చూ, హంకారము; అం. 2: చూ, అలంకారము. 3.

అంతె, వై. స: చూ, రూ-అంతియ.

అంతేవసాయి, సం. వి. న్. పు. 1: చూ, రూ-అంతావశాయి. 1; 2: చూ, రూ-అంతావశాయి. 2; 3. బెస్త: చూ, బోయ. 3; 4. ఒకానొక ముని: చూ, సన్యాసి. 1-౧౯.

అంతేవాసి; చూ, రూ - అంతవాసి.

అంత్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కడజాతిస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౨౫౩; 2. తుంగ*: చూ, ముస్తకము. 1.

అంత్యఋణ(ర్ణ)ము, సం. వి. అ. న. దేవర్షి పితృఋణములలో కడపటిఋణము, పితౄణము (ఇది పుత్రోత్పాదనముచే తీరును) (సూ. ని.)

అంత్యకర్మము, సం.వి.న్.న. అంత్యక్రియ: చూ, కర్మములు

అంత్యక్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మృతునకుఁజేయు దేహసంస్కారము, ఉత్తరక్రియ: చూ, కర్మములు.

అంత్యజాతుఁడు, సం. వి. అ. పు. మాల: చూ, అంతావశాయి. 2.

అంత్యజుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1.—వై.—; 2: చూ, శూద్రుఁడు; 3. రజకాదు లేడ్వుర యందొకఁడు: అంత్యయోని.

అంత్యనియమము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

అంత్యప్రతిజ్ఞ, వా. వి: చూ, అంత్యసందేశము.

అంత్యభము, సం. వి. అ. న. 1. రేవతి: చూ, దిక్కు 1-౨౮; 2. మీనరాశి: చూ, రాసులు. ౧౨.

అంత్యము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ - అంత్య. 2. *; 2: చూ, అంత్యము. 1; 3: చూ, అంత్యభము. 2; 4. (తర్క) నిత్యద్రవ్యవృత్తి ధర్మవిశేషము; న. 5. పదార్థమను సంఖ్యలో నూఱవవంతు; విణ. అ. తక్కువైనది: చూ, హీనము; 7. కడపటిది: చూ, వెరసి. 2.

అంత్యయోని, సం. ఇ: చూ, అంత్యజుఁడు. 1, 2, 3.

అంత్యసందేశము, వా. వి. యుద్ధారంభమునకు ముందు కడసారిచేయు సందేశము: అంత్యప్రతిజ్ఞ.

అంత్యానుప్రాసము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

అంత్యావసాయి, సం. వి. న్. పు. 1. చండాలునికి నిషాదస్త్రీ యందుఁ బుట్టినవాఁడు: చూ, సురియాళువు. 1;

2. చండాలాదులు ఏడ్వురు యందొకఁడు: చూ, సురి యాపవు, 1-౫. (సూ. ని.)

అంత్యావసాయిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చండాలునకు నిషాద స్త్రీ యందుఁ బుట్టిన స్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౨౫౩.

అంత్యాహుతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఆహితాగ్నికి చేయు ఉత్తర క్రియ; అంత్యేష్టి.

అంత్యుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అంతావశాయి. 2; 2: చూ, మ్లేచ్ఛుఁడు.

అంత్యేష్టి: చూ, అంత్యాహుతి.

అంత్రతంధమి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పేగులను నొక్కు-అజీర్ణ రోగము: చూ, రోగము. 1-౩౮.

అంత్రకూజనము, సం. వి. అ. న. పేగులలో గుబ్బుగుబ్బుమను ధ్వని: రూ-అంత్రకూజము.

అంత్రకూజము, పు.—పై.—

అంత్రమాంసము, సం. వి. అ. న. ప్రేగుల సంబంధమైన పక్వమాంసము.

అంత్రము, సం. వి. అ. న. రూ-ఆంత్రము. పేగు: చూ, ప్రేవు. 1-౧.

అంత్రవృద్ధి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, వట్టవాఁపు.

అంత్రాదము, సం. వి. అ. పు. ప్రేగులను తినునది (నులి పురుగు): చూ, పురుగు. 1-౪.

అంత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కడుపునొప్పి పోఁగొట్టు ఒకానొక ఓషధి*.

అందంద, వై. అవ్య. (అందు+అందు+అ) 1. అత్యంతము. జై. 7, ఆ. 58; స్వా. 4. ఆ. 98: చూ, మఱిమఱి; 2. అచ్చటచ్చట. కాశీ. 1. ఆ. 131: చూ, అక్కడక్కడ; 3. అప్పటికప్పుడే; 4. మిగుల: చూ, మిగిలి. ౧.

అందంబుగూడుకొను, దే. అ. క్రి. కలసికొను: చూ, సంయుక్తమగు.

అందకత్తె(కత్తియ), వై. విఙ. (అందము+కత్తియ): చూ, సౌందర్యవతి.

అందగాఁడు, ద్వ. విఙ (అందము+కాఁడు): చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

అందగించు, వై. అ. క్రి. 1: చూ, రమ్యమగు; స. క్రి. 2. ఇచ్చు: చూ, పెట్టు. 9; 3. అలంకరించు: చూ, సింగారించు; 4. పుట్టించు: చూ, సృజించు.

అందగింపు, వై. వి: చూ, సౌందర్యము.

అందచందములు, వై. వి. బ. 1. సొగసులు రీతులు; 2. ముద్దుముచ్చటలు; విఙ. 3. సొగసైనది: చూ, హృద్యము. 2.

అందఁజేయు, దే. స. క్రి: చూ, అందించు.

అందదుకు, దే. విఙ. (అదుకు+అదుకు) 1. మిక్కిలి అదుకులు గలది. హరి. ఉ. 1. ఆ. 15; 2. సంపూర్ణము కానిది: చూ, అసంపూర్ణము.

అందనుక, ద్వ. ద్ర. (అంత+దనుక) అంతవరకు. రూ-అందాఁక. చంద్రా. 5, ఆ. 37: చూ, తావత్. 2.

అందపడు, వై. అ. క్రి. (అందము+పడు): చూ, అందగించు.

అందపఱుచు, వై. స. క్రి. (అందము+పఱుచు): చూ, అందపడు.

అందము, సం. వి. అ. పు. కట్టుట: చూ, బంధము. 1; వై. వి. (1): చూ, అందగింపు; (2): చూ, విధము. 1: (3) నగ: చూ, భూషణము. 2; విఙ. (4) అందమైనది: చూ, హృద్యము. 2; (5) తగినది: చూ, యోగ్యము. 2.

అందఱు, వై. స. బ. (అంత+వారు) రూ-అందొఱు (అంత శబ్దమునకు మహన్మహత్యర్థక బహువచన రూపము). 1. అంతసంఖ్యగలవారు: చూ, ఎల్లవారు. 2; 2. స్త్రీపురుషులెల్లరు: చూ, ఎల్లవారు. 1.

అందలము, వై. వి. = ఆందోళిక. పార్శ్వముల మఱుఁగు లేని పల్లకి. కళా. ౮-౨౬: చూ, సవారి.

అందలములు, వై. వి. బ. బాలబాలికల పల్లకీలవంటియాట. వి. పు. 7, ఆ. 202: చూ, బాలక్రీడ.

అందలి, దే. విఙ. అందున్న.

అందాఁక, ద్వ. వి. (అంత+దాఁక) అంతవఱకు. హరి. ఉ. 5, ఆ. 248; స్వా. 5, ఆ. 24: చూ, రూ-అందనుక.

అంది, వా. వి. 1: చూ, రూ-అందియ. 1; 2; వా. క్రి. విఙ. 2. అనినది, అన్నది. చెప్పినది.

అందించు, దే. స. క్రి. రూ-అందిచ్చు-అందియిచ్చు. 1: చూ, అందఁజేయు; 2. పొందించు: చూ, సక్తమగు; 3. చేరఁజేయు, చేరుచు - చేర్చు. ఇచ్చు: చూ, దయచేయు. 2.

అందిక, దే. విఙ. దగ్గఱది, అధ్యాత్మ. బాల. కాం. 19: చూ, సమీపము. 1-౨.

అందికొను, దే. స. క్రి: చూ, రూ-అందుకొను.

అందికోలు, దే. వి. 1. రూ-అందుకోలు. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; విఙ. 2. రూ-అందుకోలు. అతిసమీపము: చూ, సమీపము. 1-౩.

అందిచాఁపు, దే. వి. అందుపాటులోనున్న వానిని చేయిచాఁచి కొట్టుదెబ్బ: చూ, హతి. 1.

అందిచ్చు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-అందించు.

అందిపొందనివాఁడు, ద్వ. విఙ. మఱియొకఁడు, అన్యుఁడు: చూ, వేఱయినవాఁడు.

అందిపొందినట్టివాఁడు, ద్వ. విఙ. రూ-అందిపొందువాఁడు, దూరపుచుట్టము: చూ, సంబంధి. 1-౨.

అందిపొందువాఁడు, —పై.—

అందియ, వై. వి. = అందువు. రూ-అందె - (వాడుకలో:— అంది). 1. గండపెండేరము: చూ, భూషణము. 2-౧౦-(౧); 2. ఆఁడుదాని కాలినగ. (బ. అందియలు-అందెలు): చూ, భూషణము. 2-౧౦-(౧౩).

అందియిచ్చు, దే స. క్రి: చూ, రూ-అందించు. 1, 2, 3.

అందు, దే.స.క్రి.1. గ్రహించు: చూ, స్వీకరించు; 2. పొందు: చూ, సక్తమగు; 3. అంటు, తాఁకు: చూ, స్పృశించు; 4. ప్రసవించు: చూ, సంభవించు. 1-౩; 5. ప్రభవించు: చూ, సంభవించు; ద్ర. 6. అచ్చోట: చూ, తత్ర; అవ్య. 7. సప్తమీవిభక్తి ప్రత్యయము. (అందు- ఇందు - న); 8. వానిలో, వారిలో, 9. వారియందు, దానియందు; 10. తృతీయార్థమును తెలుపును; 11. "వలన"అను నర్థము నిచ్చును;

అంధ్రకోసలము, సం. వి. అ. పు. రూ - ఆంధ్రకోసలము, ఆంధ్రమండలము - ఆంధ్రమండలము, త్రిలింగక్షేత్రము: చూ, దేశము. దేశము. 1-౮౫.
అంధ్రమండలము, —పై—
అంధ్రము, రూ-ఆంధ్రము. 1.—పై.—; 2. తెనుఁగుభాష: చూ, భాషలు. 1-౧.
అంధ్రుఁడు, సం. వి. అ. పు. రూ - ఆంధ్రుఁడు. 1: చూ, తెలుఁగువాఁడు; 2. తెలుఁగుదేశపు రాజు: చూ, ఆంధ్రుఁడు. 2; 3. ఒకానొక సంకీర్ణజాతివాఁడు. (సూ. ని.)
అంప, ద్వ. వి. రూ-అంపలు-అంబు-అమ్ము, అంపకోల: చూ, బాణము. 1.
అంపకట్టె, —పై.—
అంపకము, దే. వి. 1. పంపుట: చూ, ప్రేషణము; వా. వి. 2. పంపకము: చూ, భాగము. 1.
అంపకయ్యము, ద్వ. వి. బాణయుద్ధము: చూ, యుద్ధము. 1-౨౮.
అంపకాఁడు, ద్వ. విశ. (అమ్ము+కాఁడు) 1. ధ్వని: చూ, వింటివాఁడు; 2. గురితప్పక అమ్ము వేయువాఁడు: చూ, సూటుకాఁడు. 2.
అంపకోల, వై. వి. = అంబకమ్ (అమ్ము+కోల): చూ, అంప.
అంపగరి, ద్వ. వి. బాణమునకుఁ గట్టిన యీఁకలు. రూ - అంపగఱి: చూ, బాణము. 1-౨౪.
అంపగఱి,—పై.—
అంపతప్పు. ద్వ. వి. బాణముతగులకుండఁగ తప్పించుకొను శక్తి: చూ, వెరవు. 1-౪.
అంపదొన, ద్వ. వి. అంబులపొది: చూ, బాణము. 1-౩.
అంపపొది.—పై.—
అంపపోకడ, ద్వ. వి. 1. బాణముపోవుట; 2. బాణవ్యయము.
అంపములికి, ద్వ. వి. అంపముల్కి. బాణపుటలుఁగు: చూ, బాణము. 1.
అంపముల్కి,—పై.—
అంపలు, వై. = అంబకమ్. 1: చూ, అంప; 2. బాణసమూహము: చూ, బాణము. 1-౨౬.
అంపవెల్లి, ద్వ. వి: చూ, అంపలు. 2.
అంపశయ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. భీష్ముని బాణముల శయ్య: చూ, బాణము. 1-౮౫; వా. 2. బాణముల శయ్య.
అంపసాల, వై. వి. ఆయుధశాల: చూ, సదనము. 1-౯.
అంపాచారము, వై. వి. = అంబుశ్చారః-అంబ్వాసారః-అంభ ఆసారః. తనంతట పాఱుచున్న ప్రవాహము: చూ, వెల్లువ.
అంపి, వై. వి. = ఆపః. నీరు: చూ, సలిలము.
అంపించు, దే.స.క్రి. రూ-అంపు, ఆజ్ఞాపించు: చూ, సెలవిచ్చు.
అంపించుకొను, దే. స. క్రి. 1.—పై.—; వా. 2. మాట అనిపించుకొను. (చీవాట్లు తిను.)
అంపియ, దే. వి. రూ - అంపె. చింపిగుడ్డ: చూ, వస్త్రము. 1-౬౨.
అంపు, దే. వి. 1. వివాహము, సంక్రాంతి, జాతర, సప్తాహాది పండుగుల వేడుక విశేషము: చూ, సంబరము, 3; స. క్రి. 2: చూ, అంపించు; 3. అరుగఁజేయు: చూ, పంపు. 11.
అంపుట, దే. వి: చూ, అంపకము. 1.
అంపుదోడు, దే.విశ. పయనమందలి తోడు: చూ, సహాయుఁడు.
అంపె, దే. వి: చూ, రూ-అంపియ.
అంబ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = అప్ప - అమ్మ, తల్లి: చూ, మాత. 1; 2. కాశీరాజు ముగ్గురు కొమార్తెలలో నొకతె. (ముగ్గురు:-అంబ, అంబిక, అంబాలిక); 3. చేఁదుఆనప*: చూ, సొర. 1-౧; 4. పులిచింత *: చూ, సునిషణ్ణకము; అం. 5. అంబాత్రయము:-జ్ఞానాంబ, భ్రమరాంబ, మూకాంబ; స్త్రీ. 6. జననీజనకులతల్లి: చూ, అవ. ( ), (2), (3); 7. జననీజనకుల తల్లి తల్లి: చూ, ముత్తవ్వ; 8. గౌరి: చూ, పార్వతి; 9. చెయ్యి: చూ, హవిస్సు. 2; 10. నల్లమామిడి*: చూ, అంబరీషము. 1.
అంబకము, సం. వి. అ. న. 1. కన్ను: చూ, లోచనము. 1; పు. 2. = అమ్ము-అంబు: చూ, బాణము. 1.
అంబకశము, ద్వ. వి. 1. పరిసూకంజావ: చూ, సూపము. (1)-౨౩-(౨); 2. చోడపిండి జావ, అంబలి: చూ, సూపము (1)-౨౩-(౨).
అంబటిచేయి, వా. వి. 1. అంబలిత్రాగువాఁడు; 2. అంబలి త్రాగిన చెయ్యి (కుడిచెయ్యి.)
అంబటిజోరిగాఁడు, ద్వ. వి. ఒకానొక పిట్ట: చూ, పక్షి.
అంబటితారిగాఁడు, వా. వి. —పై.—
అంబటిప్రొద్దు, ద్వ. వి. అంబలిత్రాగువేళ, మధ్యాహ్నసమయము. (సూ. ని.) చూ, వాసరము. 1-౩.
అంబరదము, సం వి అ. న. (అంబరములను ఇచ్చునది) దూది: చూ, సముద్రాంత. 2.
అంబరమణి, సం. వి. ఇ. పు. వినుకెంపు: చూ, సూర్యుఁడు.
అంబరము, సం. వి. అ. న. 1. ఆకసము: చూ, సురవర్త్మము; 2. బట్ట: చూ, వస్త్రము. 1; 3. ఏడుపు: చూ, శోకము. 1-౨; 4. = అంబరు. సుగంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1; 5. సున్న: చూ, శూన్యము. 1; 6. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 1; 7. అభ్రకము: చూ, శుభ్రము. 1; 8. దూది: చూ, అంబరదము; 9. ద్యూతాది వ్యసనము: చూ, వ్యసనములు; 10. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.
అంబరాంతము, సం. వి. అ. పు. 1. బట్టకొంగు: చూ, మైజాఱు; 2: చూ, దిక్చక్రము.
అంబరీషము, సం. వి. అ. 1. నల్లమామిడి*: చూ, మామిడి. 1-౨; 2. గుఱ్ఱపుపిల్ల (పిల్లజంతువు అని సూ. ని): చూ, హయము. 1-౨౯; అం. 3: చూ, నరకములు; పు. 4. వగపు: చూ, శోకము. 1; 5. పశ్చాత్తాపము: చూ, విప్రతీసారము; న. 6. జగడము: చూ, యుద్ధము. 1; 7. మంగలము: చూ, పాత్రము. 6-౪౧; కిక్కిసగడ్డి*: చూ, తృణము. 1; 8. వర్షము: చూ, వాన. 1.
అంబరీషుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అంబరమణి; 2. వినుసిగదేవర: చూ, శివుఁడు; 3. మాంధాత కొడుకు: చూ, రాజు. 1-౮౧; 4. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు; 5. బాలకుఁడు: చూ, శిశువు. 1-౨; 6. సూర్యవంశ్యుఁడైన

యొక రాజర్షి: చూ, సన్యాసి. 1-౧౫; అం. 7: చూ, షోడశ మహారాజులు.

అంబరు, వై. వి. =అంబరమ్. ఆగరువు: చూ, రా ర్ష ు 1.

అంబలము, దే. వి. కలకల ధ్వని: చూ, స్వరము 2 ౖ౩.

అంబలి, దే. వి. జావ: చూ, అంబకళము. 1, 2.

అంబష్ఠ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అడవిమొల్ల*: చూ, హరికి. 5; 2. చిఱుబొద్ది*: చూ, విద్ధకర్ణి; 3. పులిచింత*: చూ, సునిషణ్ణకము; 4. నల్లతెగడ*: చూ, సర్వాను గాతి. 1-౧; 5. సరస్వతితీఁగె*: చూ, సరస్వతి. 7; 6. అడవి మామిడి*: చూ, మామిడి. 1-౪; 7. అంబాలిక*: చూ, మాచిక.

అంబష్ఠకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, అంబష్ఠ. 2.

అంబష్ఠము, సం. వి. అ. పు. 1. ఒకానొక దేశము: చూ, దేశములు. 1-౫౬-౨; 2. ఐరుసద్దసరము*: చూ, సింహాస్యము. 1-౧.

అంబష్ఠి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. అంబష్ఠుని భార్య: చూ, భార్య. 1-౬౩.

అంబష్ఠుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. బ్రాహ్మణునకు వైశ్యకన్య యందు పుట్టినవాఁడు. (వీనివృత్తిచికిత్స); 2. మావటి: చూ, హస్తారోహుఁడు; 2. మంగళధ్వని చేయువాఁడు: చూ, మంగలి. 1.

అంబస్తు, దే. వి. కపటములేనివాఁడు: చూ, నిష్కపటి. 2.

అంబా, వై. వి. = అమ్బా. రూ- అంబే-ఉంబ గోజాతియఱపు: చూ, వ్ ు. 2-౧౨౪.

అంబారము, దే. వి. రూ-అంబారు. వడ్లరాశి: చూ, ధాన్యము. 1-౨౫.

అంబారి(రీ), దే. వి. హౌదా. ఏనుఁగుమీది పీఠము: చూ, హస్తి. 1-(౬౧).

అంబారు, దే. వి: చూ, రూ-అంబారము.

అంబారపిడుఁజు, దే. వి. పశువులమేన నంటుకొని రక్తము పీల్చెడు జంతువిశేషము: చూ, బుద్దపిడుఁదు. 1.

అంబార్థవాచక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జటామాంసి*: చూ, మాంసి. 1.

అంబాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కాశిరాజు చిన్నకూఁతురు (విచిత్రవీర్యుని భార్య. పాండురాజుతల్లి): చూ, అంబ. 2; 2. తల్లి: చూ, అంబ. 1; 3: చూ, అంబష్ఠ. 7*.

అంబాళము, వై. వి. = ఆమ్రాతకః. నల్లమామిడి*: చూ, మామిడి. 1-౪.

అంబిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = అమ్మిక. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి; 2. కాశిరాజు నడిమికూఁతురు (విచిత్రవీర్యుని పెద్దభార్య. ధృతరాష్ట్రుని తల్లి): చూ, అంబ. 2; 3. తల్లి: చూ, అంబ. 1; 4: చూ, మే ; 5. మగనితల్లి: చూ, అత్త (1); 6. భార్యతల్లి: చూ, అత్త (2) 7. మేనమామ భార్య; చూ, అత్త (4); 8. కటుక రోహిణి*: చూ, కటుకరోహిణి.

అంబు, సం. వి. ఉ. న. 1. నీరు: చూ, సలిలము. 1; వై. వి. (1). = అంబుమ్. రూ-అమ్ము: చూ, బాణము. 1; 2. మేదరవాని అమ్మువంటి యొక యినుప పనిముట్టు: చూ, బాణము. 1-౧౫.

అంబుకంటకము, సం. వి. అ. పు. (నీటిలో కంటకమువలె నుండునది) మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1-౩.

అంబుకణము. సం. వి. అ. పు. గాలిచేత చెదరినట్టి నీరు లోనగు వానిబొట్టు: చూ, శీకరము.

అంబుకిరాతము, సం. వి. అ. పు: చూ, అంబుకంటకము.

అంబుకీశము, సం. వి. అ. న. ఉలచమీను: చూ, మత్స్యము. 1-౨.

అంబుకూర్మము, పు. —వై.—

అంబుకేశరము, సం. వి. అ. పు. మాదీ ఫలము*: చూ, సుపూరము.

అంబుక్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జలతర్పణము: చూ, తర్పణము. ౯-౧.

అంబుగజము, సం. వి. అ. పు: చూ, అంబుకంటకము.

అంబుగర్భుఁడు, సం. వి. అ. పు. తమ్మిచూలి: చూ, బ్రహ్మ. 1.

అంబుఘనము, సం. వి. అ. పు: చూ, వడగల్లు.

అంబుచత్వరము, సం. వి. అ. న. చెఱువు: చూ, సరస్సు. 1.

అంబుచరము, సం. విణ. (నీటవరించునది) చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

అంబుచామరము, సం వి. అ. న. నాఁచు*: చూ, శైవలము. 1-౨.

అంబుజన్మము, సం. వి. న్. న. 1. పద్మము: చూ, సహస్రపత్రము 1; పుం. 2. బెగ్గురుపక్షి: చూ, సారసము. 2; 3. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 4. శంఖము: చూ, సంకు. 1.

అంబుజన్ముఁడు, సం, వి. న్. పు. 1. నీరుపుట్టువు, చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు; 2. నీరుపావ, నిప్పు: చూ వహ్ని. 1.

అంబుజము, సం. వి. అ. న. 1. తామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1; పు. 2. ఎఱ్ఱగన్నేరు*: చూ, హయమారకము. 1-౧; 3. వాన కోయిల: చూ, స్తోకము. 2; 4. హారతి కర్పూరము: చూ, సిరము. 2-౨; 5: చూ, అంబుజన్మము. 2; 6: చూ, అంబు న్మ ు. 4; 7. వజ్రాయుధము: చూ, బాణము. 1-౬౨; అం. 8. ఒకానొక వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

అంబుజాసన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (పద్మమునుగద్దెగా గలది) పద్మిని: చూ, లక్ష్మి. 1.

అంబుజాసనుఁడు, సం. వి. అ. పు. (పద్మముగద్దెగాగలవాఁడు) తమ్మిగద్దియదొరవాయి: చూ, బ్రహ్మ. 1.

అంబుజుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అంబుజన్ముఁడు. 1, 2.

అంబుతస్కరుఁడు, సం. వి. అ. పు. (నీటిని కిరణములచే అపహరించువాఁడు) పగుమేఁపరి: చూ, సూర్యుఁడు.

అంబుతాలము, సం. వి. అ. పు. (నీటియందుండునది) నాఁచు*: చూ, అంబుచామరము.

అంబుదఫలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శిఖని*: చూ, మూలుగు. 2.

అంబుదము, సం. వి. అ. పు. (నీ ఇచ్చునది) మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

అంబుధరము, సం. వి. అ. పు. 1. —వై.—; 2. తుంగ*: చూ, ముస్తకము. 1; 3. బేగడ: చూ, శుభ్రము. 1.

అంబుధి, సం. వి. ఇ. పు. 1. కడలి: చూ, సముద్రము; సర్వ. 2: చూ, నాలుగు.

అంబుధిప్రసవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గృహకన్య*.

అంబుధీషధి, సం. వి. ఇ. పు: చూ, శివుఁడు.

అంబునిధి, సం: చూ, అంబుధి. 1.

అంబుపక్కెర, ద్వ. వి. ఒకానొకచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౬౫.

అంబుపత్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉచ్చట, వట్రువముస్తె*: చూ, తృణము. 1-౩౨-౩౩.

అంబుపము, సం. వి. అ.పు. 1: చూ, అంబునిధి; 2. తగిరస*: చూ, పరిపున్నాటము; విణ. 3. జలమును త్రాగునది.

అంబుపాతము, సం. వి. అ. పు. 1. సెలయేటి ప్రవాహము: చూ, వెల్లువ; 2. కొండసెలయేఱు ధారగాఁ గ్రిందఁబడుట; 3. సెలయేఱుపడు చోటు: చూ, స్థానము. 1-౩౯.

అంబుపుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ - వరుణుఁడు; విణ. 2. జలములకు రాజు; 3. నీరుత్రాగువాఁడు.

అంబుప్రసాదకము, సం వి. అ. పు. చిల్ల*: చూ, సల్లకి.

అంబుప్రసాదనము, —పై. —

అంబుప్రసాదము, —పై. —

అంబుప్రసాధనము, 1. —పై.—; 2. కుంకుడు*: చూ; ఫేనిలము. 2.

అంబుబాష్పము, సం. వి. అ. న. నీరుతోఁటకూర*: చూ, మారిషము. 1-౧.

అంబుభూషణుఁడు, సం. వి. అ. పు. రూ-అంబుభూషితుఁడు-అంబుభూషుఁడు: చూ, వరుణుఁడు.

అంబుభూషితుఁడు, వా. — పై. —

అంబుభూషుఁడు, వా. —పై.—

అంబుభృత్తు, సం. వి. త్. పు. 1 మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 2. బేగడ: చూ, శుభ్రము. 1; 3. ముస్తె*: చూ, ముస్తకము. 1; 4. కడలి: చూ, సముద్రము.

అంబుమర్కటము, సం. వి. అ. పు. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1-౩.

అంబుముక్కు, సం. వి. చ్. పు. (నీటినివిడుచునది) మబ్బు: చూ, మేఘము. 1-౧౯. (రూ-అంబుముచము.)

అంబుముచము;—పై.—

అంబురాశి, సం. వి. అ. పు. కడలి: చూ, సముద్రము.

అంబురుహ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-అంబురుహము. 1. మెట్టతామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧; 2. తామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1; అం. 3. ఒకానొక వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

అంబురుహము, స. వి. అ. పు. —పై. —

అంబురుహిణి, సం వి. ఈ. స్త్రీ. తామరతీఁగె*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౯.

అంబులపొది, ద్వ. వి: చూ, అంపదొన.

అంబువాచి, సం.వి. ఈ. స్త్రీ. ఆషాఢ బ ౧౦మొ॥ ౧౩ వఱకును భూమికిఁగలపేరు. (ఈకాలమున భూమిఋతుమతియనియు, అంటుదియనియు అనెడి వాడుకను బట్టి సేద్యము జరుపఁబడదు. (సూ. వి.)

అంబువాసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-అంబువాసిని. పాటలి*: చూ, స్థాలి. 2.

అంబువాసిని —పై. —

అంబువాహము, సం. వి. అ. పు. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 2. చెఱువు: చూ, సరస్సు. 1; 3. ఒకరకపుగడ్డి*: చూ, తృణము. 1 ౪౬; విణ. 4. నీరుమోయునది: చూ, మేఘము. 1-౨౦

అంబువాహి. సం. వి. న్. పు. 1. మబ్బు: చూ, అంబువాహము. 1; 2. ముస్త*: చూ, ముస్తకము. 1; (చూ. అంబువాహము.3)); విణ. 3. నీళ్ళుమోయువాఁడు. మేఘమందు వర్షించును (అనికొందఱు): చూ మనుష్యుఁడు. 1-౫.

అంబువాహిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తెప్పచేఁద: చూ, పాత్రము. 6-౨౫ (౧); 2. ఎత్తునీరు పోయుటకై కాలువ మొదట నుంచెడు దొలుపుపట్టె: చూ, హోమము. 1-౮; 3. ఏఱువాఁకెడు పుట్టి: చూ, హోమము. 1-౨; 4. నీళ్ళుమోయు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౨౫౪.

అంబువిస్రవ, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, రూ-అంబుధిప్రసవ*.

అంబువు, సం. వి. ఉ. న. 1. నీరు: చూ, సలిలము; 2. లగ్నమునకు నాలుగవ స్థానము: చూ, అంభస్సు; 3. ఒకానొక వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

అంబువేతసము, సం. వి. అ. పు. నీరుప్రబ్బలి*: చూ, సహస్రవేధి. 2-౧.

అంబుసరణము, సం. వి. అ. న. అనంతట పాఱుచున్న ప్రవాహము: చూ, వెల్లువ. 1.

అంబుసేచని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఓడనుండి నీళ్ళెత్తి పోయు బొక్కెన: చూ, పాత్రము. 6-౨౫-౨.

అంబుస్ఫోటము, సం. వి. అ. న. నీరుబుగ్గ: చూ, స్ఫోటము. 2.

అంబూకృతము, సం. వి. అ. న. 1. తుంపరలతోఁ గూడిన మాట: చూ, సనిష్ఠీవము; 2. తుంపరలతోఁ గూడినధ్వని: చూ, సర్వము. 2-౧౪౮; విణ. 3. నిష్ఠీవముతోఁగూడినది (మాట-ధ్వని); 4. (నీరుగాఁ జేయఁబడినది) మబ్బు: చూ, మేఘము. 1-౨౧; వి. 4. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

అంబే, వై. వి. 1. = అమ్మా: చూ, రూ-అంబా. (వి. పు. 7, ఆ. 141.); వా. 2. నిరాకరణమందగుధ్వన్యనుకరణము, రూ-అబ్బె-అబ్బే: చూ, హూహూ.

అంబేద, దే. విణ. (అంబే + పేద) పిఱికి. దిట్టతనములేనివాఁడు: చూ, వ్రాజె.

అంబ్లము, సం. వి. అ. పు: చూ, అమ్లము-ఆమ్లము. 1. పుల్లన: చూ. శుక్తము. 3; విణ. 2. పుల్లనిది. రూ-అమ్లము-ఆమ్లము: చూ, శుక్తము. 4.

అంభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = అంబా-అంబే-ఉంబ: చూ, అంబే. 1.

అంభశ్చారము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-అంపాచారము:

అంభసాంభ్రమము, సం. వి. అ. పు. నీటిసుడి: చూ, సుడి. 1-౪.

అంభస్సారము, సం. వి. అ. న. 1. ముత్యము: చూ, రత్నము. 1; 2. నీటిసారము: చూ, సలిలము. 1-౪౨.

అంభస్సు, సం. వి. స్. న. 1. నీరు: చూ, సలిలము. 1;

2. కురువేరు*: చూ, హ్రీవేరము; 3: చూ, అంబువు. 2; 4. (యోగ) నవవిధతుష్టులయందుఁ బ్రకృతియను అధ్యాత్మికతుష్టి. (సూ. ని.)

అంఘా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-అంఘ.

అంభోజజనని, సం. వి. ఇ. పు. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

అంభోజజన్ముఁడు, సం. వి. అ. పు. —పై.—

అంభోజము, సం. వి. అ. న. తామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1; 2. తామరపువ్వు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౦; 3. బెగ్గురు: చూ, సారసము. 2; విణ. 4. నీటఁ బుట్టినది.

అంభోజిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, అంభోజము; 2: చూ, అంభోజము. 2; 3. తామరగుంపు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౭; 4. తామరకొలను: చూ, సరస్సు. 1-౯-(౧); 5. నీరు బ్రబ్బలి*: చూ, సహస్రవేధి. 2-౧.

అంభోజుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు; 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; విణ. 3. నీటఁ బుట్టినవాఁడు: చూ, సలిలము. 1-౪౩ (చూ, మేఘము. 1-౧౮.)

అంభోదము, సం. వి. అ. పు. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 2. ముస్త*: చూ, ముస్తకము. 1; విణ. 3. నీటినిచ్చునది: చూ, మేఘము. 1-౧౭.

అంభోధరము, సం. వి. అ. పు: చూ, అంభోదము. 1. 2.

అంభోధి, సం. వి. ఇ పు. కడలి: చూ, సముద్రము.

అంభోధివల్లభము, సం. వి. అ. పు. పగడము: చూ, రత్నములు. ౪.

అంభోనిధి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-అంభోధి.

అంభోభ్రమము, సం. వి. అ. పు: చూ, అంభసాంభ్రమము.

అంభోరాశి, సం. వి. ఇ. పు: చూ, అంభోనిధి.

అంభోరుహము, సం. వి. అ. న. 1. తామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1; పు. 2. బెగ్గురు: చూ, సారసము. 2.

అంశకము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, భాగము. 1; న. 2. సౌరదినము: చూ, రోజు. 1-౪.

అంశకుఁడు, సం. వి. అ. పు. జ్ఞాతి: చూ, సగంధుఁడు. 1.

అంశనము, సం. వి. అ. న. పంపకము: చూ, విభజనము.

అంశభాక్కు, సం. విణ. (జ్). భాగస్వామి: చూ, సగంధుఁడు. 2.

అంశము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అంశకము. 1; 3. పాలు: చూ, వంతు. 5; 3. కిరణము: చూ, హాయనము. 2; 4. గడ్డి మొ॥ వానిప్రోవు: చూ, మేటి. 2.

అంశయిత, సం. విణ. పంచిపెట్టువాఁడు: చూ, విభజనకర్త.

అంశలుఁడు, సం. విణ: చూ, అంశభాక్కు.

అంశసవర్ణనము, సం. వి. అ. న. (గణిత) భిన్నాంశములను (హారములను) సమాంశములుగాఁ జేయుట (సూ. ని.)

అంశస్వరము, సం. వి. అ. పు. (సంగీత) ముఖ్యస్వరము: చూ, స్వరము. 2. ౧౪౯. [అంశభాక్కు.

అంశహారుఁడు, సం. విణ. భాగముపుచ్చుకొనువాఁడు: చూ,

అంశహారి, సం. వి. భాగము పంచుకొనువాఁడు: చూ, అంశభాక్కు.

అంశి, సం. విణ. భాగము (దాయభాగము) గలవాఁడు: చూ, సగంధుఁడు. ౨-౩.

అంశిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దాయభాగము గల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౨౫౫.

అంశుఁడు, అం. పన్నిద్దఱు సూర్యులలో నొకఁడు: చూ, సూర్యుఁడు. 1-౨.

అంశుకము, సం. వి. అ. న. 1. ఉత్తరీయము: చూ, వస్త్రము. 1-౧౧; 2. సన్ననిబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౩౮; 3. మృదుకాంతి: చూ, వెలుతురు. 1-౧౭; 4. బట్ట: చూ, వస్త్రము1; 5. ఆకుపత్రి*: చూ, రోమశము. 3.

అంశుధరుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, సూర్యుఁడు. 1.

అంశుపట్టము, సం. వి. అ. న. సన్ననిపట్టుబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౮౧-(౧).

అంశుపతి, సం. వి. ఇ. పు: చూ, అంశధరుఁడు.

అంశుభృత్తు. త్. —పై.—

అంశుమంతము, సం. వి. త్. పు. 1. ఒకానొకకొండ: చూ, పర్వతము. 1-౨౮; విణ. 2. ప్రకాశముగలది: చూ, వెలుతురు. 1-౧౮; 3. మొనగలది: చూ, సుద. 1-౮

అంశుమంతుఁడు, సం. వి. త్. పు. 1: చూ, అంశుధరుఁడు; 2 ఒకరాజు: చూ, రాజు. 1. (ఇతఁడు సగరుని మనుమఁడు, దిలీపుని తండ్రి); 3. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు; 4. నైర్భతి: చూ, సోఁకులఱేఁడు; 5. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు; అం. 6: చూ, ఆదిత్యులు; విణ. 7. కనికరము గలవాఁడు: చూ, సురకుఁడు; 8. ధనికుఁడు: చూ, సంపన్నుఁడు.

అంశుమతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ముయ్యాకుపొన్న*: చూ, సాలపర్ణి; 2. యమునానది: చూ, 1-౩.

అంశుమత్తు, అఁ: చూ, ఆగమములు.

అంశుమత్ఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అరఁటి *: చూ, రంభ. 2.

అంశుమాలి, సం. వి. న్. పు: చూ, అంశుధరుఁడు.

అంశులము, సం. విణ. ప్రకాశమానమైనది: చూ, వెలుతురు. 1-౧౮.

అంశులుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. చాణక్యముని: చూ, సన్యాసి. 1-౧౦; విణ. 2. అంశువును గ్రహించువాఁడు.

అంశువు, సం. వి. ఉ. పు. 4. కిరణము: చూ, హాయనము 2; 2. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 3. కొన, మొన: చూ, సుద. 1; 4. అణువు: చూ, స్వల్పము; 5. దారము: చూ, సూత్రము. 1.

అంశుహస్తుఁడు, సం. వి. అ. పు. రవి: చూ, సూర్యుఁడు.

అంశ్యము, సం. విణ. విభాగమునకు తగినది, పంచుకొనఁదగినది (సూ. ని.): చూ, విభాజ్యము.

అంసకూటము, సం. వి. అ. పు. ఎద్దు మూఁపురము: చూ, స్కంధము. 1-౧.

అంసత్రము, సం.వి.అ.న. భుజకవచము: చూ, వారవాణము.

అంసదక్షిణావర్తము, వా. వి. సంతానవృద్ధిగల స్త్రీ లక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౪౮.

అంసపాది, వా. వై. వి. = హంసపాది, కీటపాది*: చూ, హంసపాది.

అంసభారము, సం. వి. అ. పు. రూ-అంసేభారము. 1. (బుజముల బరువు) కావడి: చూ, స్కంధాటిక. 1; 2. (మూఁపు మీఁది బరువు) కావడి: చూ, స్కంధాటిక. 1-౨.

అంసభారి, సం. విణ. 1. బుజమునబరువు మోయువాఁడు:రూ-అంసభారికుఁడు; 2. మూఁపునకాఁడి మోయునది.

అంసభారికుఁడు: చూ, రూ-అంసభారి. 1.

అంసము, సం. వి. అ. పు. 1. మూఁపు: చూ, స్కంధము. 1; 2. పాలు. చూ, వంతు. 5; 3. పంపకము: చూ, భాగము. 1.

అంసరంగికము, సం. వి. అ. పు. జాడిద*: చూ, సూక్ష్మ దారువు. 1-౧.

అంసలుడు, సం. విణ. బలిమికాఁడు: చూ, శక్తుఁడు.

అంసేభారము, సం. వి. అ. పు: చూ, రూ-అంసభారము. 1, 2.

అంస్యము, సం.విణ. అంసమునందుండునది: చూ, స్కంధము. 1-౬.

అంహతి, సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. 1. ఈవి: చూ, స్పర్శము, 3; 2. తెవులు: చూ, రోగము; 3. విడుపు: చూ, విమోచనము. 1.

అంహస్సు, సం. వి. స్. న. పాపము, దోషము: చూ, వృజినము. 1.

అఁట, దే. అవ్య. 1. వృత్తాంతము చెప్పుటను తెలుపును. "క. తామఁటదలఁపఁగఁదలఁటఁట" భాగ. ౧౦, స్కం. ఉ: చూ, సమాచారము. 2; 2. మహత్వమును తెలుపును. "క. రావణుఁడఁటరిపుఁ డానెలకువఁజొచ్చి పొదివితఁట కయ్యమునం జేనెత్తురుగా కుండఁగ, వానింజఁపితఁట" నిర్వ. ౨. ఆ: చూ, మహత్తు. 4; ద్ర. 3. అచ్చట, అంద: చూ, తత్ర; 4. ఆక్షేపమును తెలుపును: చూ, నెగ్గింపు. 1-౧; 5. ఆశ్చర్యమును తెలుపును: చూ, వింత. 1; 6. ముందుచెప్పఁబడిన విరుద్ధమైనయర్థమును తెలుపును: అయిన - ఐన; 7. అర్థవిశేషము లేకయే కొన్నిచోట్ల ప్రయోగింపఁబడును; వా. 8. పూర్వాచారపు బ్రాహ్మణులలో కొందఱు అఁటకు బదులుగ "అష"నుపయోగింతురు. "తిన్నారష, వచ్చారష," ఇత్యాది.

అఋణి, సం. విణ. ఇ. రూ-అనృణి-అప్పు లేనివాఁడు: చూ, ధనగ్రాహకుఁడు. 1-౧.

అక, వై. వి. = అర్కా. రూ-అక్క. 1. అప్ప: చూ, సహోదరి; 2. పాచకి: చూ, వంటలక్క; 3. పూజ్యస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౭; 4. అఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1.

అకంటకము, సం. విణ. అ. న. 1. ముండ్లులేనిది; 2. శత్రువులు లేనిది.

అకట, వై. అవ్య. = అక. రూ-అకటకట-అకటకటా-అకటా-అక్కట-అక్కటకట-అక్కటకటా-అక్కటక్కట - అక్కటక్కటా-అక్కటా-కట-కటకట-కటకటా-కటా-కట్ట-కట్టా-1. అయ్యో, సంతాపమును తెలుపును: చూ, సంతాపము. 1-౫; 2. అహహ. ఆశ్చర్యమును తెలుపును: చూ,వింత. 1.

అకటకట, వై. అవ్య. —పై.—

అకటకటా, —పై.—

అకటవికటము. దే. విణ. రూ-అకటావికటము. తాఱుమాఱు: చూ, వ్యత్యయము.

అకటా, వై. అవ్య: చూ, రూ-అకట.

అకటావికటము, దే. విణ: చూ, రూ-అకటవికటము.

అకము, సం. వి. అ. పు. న. వెత: చూ, శోకము. 1-౧; 2. దోషము: చూ, వృజినము. 1; 3. వృశ్చిగరాశి: చూ, రాసులు.

అకర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉసిరిక*: చూ, శ్రీఫలి.

అకరణము, సం. వి. అ. న. 1. పనిచేయమి. రూ-అకరణి 2. ఆత్మ: చూ, హంసుఁడు; వా. విణ. 3. ఇంద్రియములు లేనిది; 4. సాధనములేనిది; 5. స్వభావముచేత కలిగినది: చూ, స్వభావము. 1-౪.

అకరణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, అకరణము. 1. (ఇది తిట్టునపుడేయుపయోగింపఁ బడును. "తస్యాకరణిరేవాస్తు" అని వాచస్పత్రి; పు. 2. తిట్టు: చూ, శాపము. 1.

అకరికుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, సుంకరి.

అకరిణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చేయనిది: చూ, అకృతము.

అకరు, దే. వి. రూ-అకరు - అకరువు - కరులు. (తామరదుద్దు లోనగు వానిని చుట్టునుండునది) కింజల్కము. కుమారసం. 3-౩౫౧; భీమ. 3-౫౦: చూ, సహస్ర పత్రము. 1-౧౦ - (౩).

అకరువు, —పై.— కాశీ. ౧-౨; ఆంభా. 1-౧౬౫.

అకరోటు, వా. వి. రూ-అక్రోటు*: చూ, మృదుద్రుమము. 2.

అకర్ణము, సం. వి. అ. పు. 1. చక్షుశ్రవము,కంటివినికి: చూ, సర్పము. 1; విణ. 2. చెవులుకలది; 3. చెవులులేనిది.

అకర్తనుఁడు, సం. విణ. 1. కత్తిరింపని వాఁడు; 2. పొట్టివాఁడు: చూ, వామనుఁడు. 2.

అకర్మకఠినకరము, అం. రాజ్యలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౪౩.

అకర్మకము. సం: చూ, అకర్మము. 6.

అకర్మకర్తృప్రయోగము. అం: చూ, ప్రయోగములు.

అకర్మము, సం. వి. న్. న. 1. పనిలేమి: 2. విహితకర్మములు లేకుండుట; 3. పాపకార్యము: విణ. న్. 4. పనిలేనిది; 5. కర్మాధికారములేనిది, భ్రష్టము; వా. 6. (వ్యాక) కర్మపదములేని క్రియ: అకర్మకము.

అకర్మశీలుఁడు, సం. విణ. ఏపనియు లేకుండఁగ నున్నవాఁడు: చూ, సోమరి.

అకర్మి, సం. విణ. న్. —పై.—

అకల్క, సం. వి. అ. స్త్రీ. (మాలిన్యములేనిది) రేయెండ: చూ, వెన్నెల. 1.

అకల్కనుఁడు, సం. విణ. డంబములేనివాఁడు: చూ, వీతదంభుఁడు.

అకల్కము, సం. విణ. స్వచ్ఛమైనది: చూ, సమీచీనము. 2.

అకల్పము, సం. విణ. 1. అధికారమునకుగాని విధులకుగాని లోఁబడనిది; 2. బలములేనిది; అబల, అవీర; 3. పోల్ప శక్యముకానిది.

అకల్యము, సం. విణ. 1. రోగముగలది: చూ, రోగము. 1-౩౫; 2. సత్యమైనది: చూ, సత్యము. 5.

అకస్మాత్తు. సం. క్రి. విణ. అవ్య : చూ, దబ్బాటు.

అకస్మికము, వా. విశే. చూ, అకాండము. 2. (రూ-ఆకస్మికము.)
అకాండపాతము, సం. వి. అ. పు. ఆకస్మికముగా సంభవించుట. (సూ. ని.)
అకాండము, సం. విశే. 1. సమయోచితముకానిది; 2. ఉన్నట్టుండి కలిగినది: చూ, ఆకస్మికము; 3. కాండముమ లేనిది (సూ. ని.)
అకామము, సం. విశే. 1. కోరిక లేనిది; 2. వలపులేనిది, మన్మథవికారము లేనిది; 3. బుద్ధిపూర్వకము గానిది.
అకాముడు, సం. విశే. 1. కామములేనివాడు: చూ, నిష్కాముడు; 2. కోరికలేనివాడు: చూ, నిరాశుడు.
అకాయుడు, సం. వి. అ. న. 1. కారణము లేమి; క్రి. విశే. 2. కారణము లేక వ్యర్థముగా; విశే. 3. శరీరము లేనివాడు.
అకారణము, సం. క్రి. విశే. 1. కారణము లేక, వ్యర్థముగా. భార. ఉ. ౨-౨౪౦; విశే. 2. కారణములేనిది; తనంతటనే కలిగినది; వి. అ. న. 3. కారణములేమి.
అకారణముగా, క్రి. విశే. ద్రు. అకారణముగా. (సూ. ని.) (వా. అనిగొందఱు).
అకార్యకారి, సం. విశే. 1. చెడుపనిచేయువాడు; 2. విహితకృత్యము మానువాడు; 3. కార్యకారికానిది.
అకార్యం, సం. వి. అ. న. 1. చెడ్డపని: చూ, వ్యళీకము. 2; విశే. 2. చేయఁదగనిది: చూ, ఆగ్రహము. 4.
అకాలము, సం. వి. అ. పు. 1. సరికాని కాలము: చూ, అసమయము; విశే. 2. కాలములేనిది; 3. తెల్లనిది (నలుపు కానిది).
అకించనత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దారిద్ర్యము: చూ, సీదరము 1; 2. సర్వద్రవ్యమును పరిత్యజించుట (ఇదిసన్న్యాసమునకు అంగము.)
అకించనిమము, సం. వి. న్. పు: చూ, అకించనత. 1.
అకించిజ్ఞుడు, సం. విశే. జ్ఞానశూన్యుడు: చూ, ప్రాజ్ఞె.
అకించిత్కరము, సం. విశే. పనికిమాలినది.
అకీర్తి, సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. 1. అపకీర్తి: చూ, నడి. 3; విశే. (ఇ) 2. కీర్తిలేనివాడు.
అకుంచనము. అం: చూ, కర్మములు. 2.
అకుంఠము, సం. వి. అ. పు. లోహపాషాణాదులచే నఱుఁగనిది; విశే. 2. వాఁడియైనది; 3. అడ్డులేనిది; 4. చెడఁగొట్టఁబడనిది; 5. ప్రతిబంధము లేనిది; 6: చూ, స్థిరము.
అకుంఠితము, సం. విశే. 1. మొక్కవోనిది; 2: చూ, స్థిరము.
అకుతోభయుడు, సం. విశే: చూ, నిర్భయుడు.
అకుప్యము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1-౫; 2. వెండి: చూ, లోహము. 1-౪.
అకులజుడు, సం. విశే: చూ, సంకరుడు.
అకులత, సం. విశే. నీచజన్మము: చూ, సంకరము.
అకుశలము; సం. వి. అ. న. క్షేమము లేక యుండుట.
అకూపారము, సం. వి. అ. పు. రూ - అకూవారము. కడలి: చూ, సముద్రము: 2. ఆదికూర్మము: చూ, తాఁబేలు. ౧; 3. గుఱ్ఱపుమూతి మీను, కూర్మరాట్టు: చూ, మత్స్య - . 1-౫.
అకూపారుడు, సం. వి. అ. పు: చూ, సూర్యుడు.
అకూవారము: చూ, రూ-కూపారము.
అకృతకృత్యుడు, సం. విశే. తనకు విధాయకమగు పనిని చేయువాడు.
అకృతబుద్ధి, సం. విశే. ఇ. 1. శిక్షితము కాని బుద్ధికలవాడు. మూర్ఖుడు; చూ, స్తబ్ధుడు; వి. ఇ. స్త్రీ. 2. అశిక్షితమగు బుద్ధి: చూ. హృల్లేఖము. 1-౧౬.
అకృతము, సం. వి. అ. న. 1, చేయకుండుట; 2. చేయఁబడని కార్యము; విశే. 3. చేయఁబడనిది: చూ, అచీర్ణము; 4. తప్పుగాఁ జేయఁబడినది; 5. సిద్ధము చేయఁబడనిది, అయితము కానిది (అన్నము మొ॥); 6. సృజింపఁబడినిది; 7. అక్షితము.
అకృతశ్రముడు, సం. విశే. శ్రమనొందిన వాడు.
అకృతసాక్షులు, అం: గ్రామస్థులు, ప్రాడ్వి వాకిలేఖ సభ్యులు, రాజు, కార్యాధికారి, వారిచే పంపఁబడినవాడు, కులము వారు (6).
అకృతాత్ముడు, సం. విశే. 1: చూ, అకృతబుద్ధి. 1; 2. బ్రహ్మానుసంధానము లేనివాడు.
అకృతాస్త్రుడు, సం. విశే. విలువిద్యయందు ఆరితేఱనివాడు.
అకృతోద్వాహుడు. సం. వి. అ. పు. పెండ్లిలేనివాడు: చూ, కుంటుడు.
అకృత్యము, సం. వి. అ. న. 1. తగని పని; విశే. 2. చేయరానిది.
అకృష్టపచ్యము. సం. విశే. దున్నకయే పండునది (నివ్వరిమొ): అకృష్టరోహి.
అకృష్టము, సం. వి. అ. న. 1. నివ్వరివడ్లు: చూ, ధాన్యము. 1-౨౫; విశే. 2. దున్నఁబడనిది; 3. లాగఁబడనిది.
అకృష్టరోహి, సం. విశే. (న్-ఈ.న్): చూ, అకృష్టపచ్యము.
అకృష్టకర్ముడు, సం. విశే: చూ, సదాచారుడు.
అకృష్టిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆఁడు ఊరఁబిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.
అకేశవుడు, సం. విశే. వెంట్రుకలు లేనివాడు.
అకో, దే. అవ్య. రూ-అకో-ఒకో-ఒక్కొ-ఒకో-ఒక్కో-ఓ. సంశయార్థకము : చూ, సంశయము. 1.
అకో, దే. అవ్య. —పై.—
అకోటము, సం. వి. అ. పు: చూ, పోఁక*
అకోపుడు. సం. విశే: చూ, నిష్కోపి.
అకౌటిల్యుడు, సం. విశే: చూ, నిష్కపట
అకౌశల్యుడు, సం. విశే. నేర్పులేనివాడు: చూ, వాఠెజె.
అక్క, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అమ్మ: చూ, మాత. 1; వై. వి. (1)=అర్క. రూ-అక. అప్ప, తనకు పైనపుట్టిన ఆఁడుది. సీలా. 3-౫౩: చూ, సహోదరి; (2): చూ, వంటలక్క; (3). పూజ్యస్త్రీ. నై. ౫-౧౨౨, కళా. ౩-౯౬: చూ, స్త్రీ. 1-౭ (4). ఆఁడుది. వేణుగో. ౧౩: చూ, స్త్రీ. 1: వా. ఉప. (5) స్త్రీల పేర్లకు "అమ్మ" అనునది చేర్చినటుల "అక్క" అని చేర్పఁబడుట. ("సీతక్క, రామక్క మొ॥); (6) బ. దేవతాత్వమును బొంది శుభకార్యారంభముల యందుఁ గొంథఅచేఁ బూజింపఁబడు పూజ్య స్త్రీలు (ద్వార.

ఆఱుగురును అక్కచెల్లెండ్రు అయినను సుగుణములచే దేవతాత్వమును పొందిరని ప్రసిద్ధి) (సూ.ని.); వై. అవ్య. (7) అహో. ఆశ్చర్యార్థకము. శుక. ౧. ౨౨౩: చూ, వింత. 1.

అక్కజపడు, వై. అ. క్రి. = ఆశ్చర్యపడు (అక్కజము+పడు) వింతనొందు. వైష. ౫-౧౩౩: చూ, వెఱఁగొందు.

అక్కజము, వై. వి. 1. = ఆశ్చర్యమ్. అచ్చెరియము. పి. శకుం. ౨-౪౯: చూ, వింత. 1; విశ. 2. అధికము. హెచ్చైనది. భార. ఆది. ౬-౨౦౩: భార-అర. ౪-౧౧౯; భార-భీష్మ ౮-౨౫౩: చూ, హేరాళము; 3. శక్యముకానిది. భార-అర. ౩-౫౫౫; భార: భీష్మ. ౧-౩౫౫. నై. ౨-౨౯: చూ, లావు. 7; 4. ఆశ్చర్యము. భార. విరా. ౩, ౮౮: చూ, వింత. 1.

అక్కజుఁడు, వై. విశ. అధికుఁడు. భార. అర. ౧-౧౦౨; శివ. సా. ౩౪౯: చూ, హేమాహేములు.

అక్కజురాలు, వై. విశ. (అక్కజ+ఆలు) అధికురాలు: చూ, స్త్రీ. 1-౯. [చూ, సంతాపము.

అక్కట, వై. అవ్య. = అక. రూ - అకట. సంతాపార్థకము:

అక్కటకట, —వై.—

అకటకటా, —వై.—

అక్కటక్కట, —వై.—

అక్కటక్కటా, —వై.—

అక్కటపడు, వై. అ. క్రి. సంతాపపడు. పండితా. దీక్ష. ౩౫. పొరట: చూ, సంతాపించు.

అక్కటా, వై. అవ్య: చూ, రూ-అక్కట. వైష. ౨-౧౨౩.

అక్కటి, దే. విశ. 1. దయాళువు: చూ, సురతుఁడు. 1; 2. దయకలది: చూ, సురతుఁడు. 1-౨.

అక్కటిక, దే. వి. రూ-అక్కటికము. కనికరము. మార్క. ౨-౧౨౭; భాగ. ౪-౪౮౬: చూ, దయ. [౭-౯౦.

అక్కటికము, —వై.— భార. శల్య: ౨. ౩౨౧; నైష.

అక్కటికించు, దే. అ. క్రి. కరుణించు. శ్రీరంగ.మా ౧౦-౭౩: చూ, దయచేయు.

అక్కడ, దే. ద్ర. వి. (అ+కడ) (అక్కడనుండి, అక్కడకు మొ॥ వృత్తియందు ఔపవిభక్తిక మగును. ఉదా:— అక్కడివారు-అక్కడిది మొ॥ అని సూ. ని.) అంట, అచ్చట: చూ, తత్ర. 1; వి. ఏ. 2. అస్థలము: చూ, తత్ర 1; 3. ఆవలికొన, అవుల: చూ, రోదస్సు.

అక్కడక్కడ, వై. ద్ర. (అక్కడ+అక్కడ) కొంతదూరమున: అంతంత, అందంద, అచ్చటచ్చట, ఆడాడ.

అక్కమ్మ, వా. వి. పూజ్యార్థమందు అక్కనుపిలిచెడి పిలుపు. ఇట్లుఅక్కయ్య. మఱియు అత్తయ్య మొ॥.

అక్కర, అం: చూ, వృత్తము 1. (ఇది మధ్యాక్కర, మహాక్కర, మధురాక్కర, అంతరాక్కర, అల్పాక్కరఅని అయిదు విధములు. అక్కర శబ్దము సంజ్ఞావాచకముగాన సంస్కృత పదముతో సమసించినది. అప్ప ౪-౨౭౯); రూ-అక్కరము.

అక్కరము, వై. వి. 1. = అక్షరమ్. అచ్చరము: చూ, వర్ణము. 1; 2: చూ, రూ-అక్కర. కవిజనా. జాతి. ౨౬.

అక్కఱ, దే. వి. 1. అపేక్ష. ఆము. ౫-౫౩; భార. అర. ౭-౩౪౨: చూ, వాంఛ. 1; 2: చూ, అవశ్యకము. హరిశ్చం. ౧-౨౦౫; 3. పని: చూ, వ్యాపారము. 1; 4. సబబు, కారణము: చూ, హేతువు. 1; 5. కర్మము: చూ, వ్యాపారము. 1-౧; 6. వేగిరపాటు: చూ, సంభ్రమము. 1; 7. కొఱత, లోటు. నైష. ౧-౧౧౩: చూ, సొద్దు. 1; 8. ఇబ్బంది, కష్టము. హరి. పూ. ౪-౧౨౪; ద్వి. హరిశ్చ. ఉ-౨౦౮; ఘటికా. ౧-౧౦౩: చూ, శోకము. 1; 9. పూజ్యులయందలి అనురాగము. సారంగ. ౩-౨౬౪; సారంగ. ౩-౨౬౫; 10. చెలిమి: చిత్రభా. ౫-౧౮౨: చూ, స్నేహము 1; అం. 11: చూ, అక్కఱలు.

అక్కఱకత్తె, దే. విశ. 1. అక్కఱగలది (స్త్రీ): చూ, స్త్రీ. 1-౮౮; 2. అక్కఱతీర్చునది, తోడ్పడునది.

అక్కఱకాఁడు, దే.విశ.మేలుచేయువాఁడు: చూ,శుభంకరుఁడు.

అక్కఱగండఁడు, దే. విశ. అక్కఱఁదీర్చువాఁడు. ద్వి. హరిశ్చ. ఉ ౪౭౭: చూ, శ్రద్ధధానుఁడు.

అక్కఱగొను, ద్వ. అ. క్రి: చూ, వాంఛించు.

అక్కఱపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. ఆశపడు. భార. అర. ౭-౩౬౬; దశ ౪-౬: చూ, వాంఛించు; 2. కష్టపడు. హరి. ఉ. ౮-౭: చూ, శోకించు.

అక్కఱపాటు, ద్వ. వి. 1. వేగిరపాటు: చూ, సంభ్రమము. 1. 2. లోపము, కొఱత. వేంక. పం. ౧-౪౧౫: చూ, సొద్దు. 1; 3. ఇబ్బంది, కష్టము: చూ, శోకము. 1. భాస్కరశతకము.

అక్కలకర(ఱ)(ఱ్ఱ). వై. వి. = అక్రారా. జ్వరదోషాదులను పోఁగొట్టునట్టిమూలిక*.

అక్కలవాడ, వై. వి. వంటలక్కలుండు వీథి. క్రీడా. ౧౧౪: చూ, మార్గము. 1-౧.

అక్కలి, దే. వి. అల. కాశీ. ౧-౧౩౩: చూ, వీచి. 1.

అక్కలు, దే. అ. క్రి. ఉపశమించు, ముడుఁగు. క్రీడా. ౪౬: చూ, స్రుక్కు. (9).

అక్కళించు, దే. స. క్రి. పొట్ట బొమ్మ లోనగునవి ముడుఁగఁ జేయు, అడఁగు మను. ౧. ౫౯: చూ, స్రుక్కు. (4).

అక్కవాడ, వై. వి: చూ, రూ- అక్కలవాడ. ఆము. ౬-౬౯; క్రీడా ౧౮౯.

అక్కసము, దే. వి. 1: చూ, దయ. అం, భాషా. ౧-౧౩౧; 2: చూ, సంతాపము; 3. కోపము. అచ్చ. రా. యు. కాం. ౨౦౦-౨౦౧: చూ, వృజినము.

అక్కసి, దే. విశ. కోపి: చూ, రోషణుఁడు.

అక్కసు,* దే. విశ. రూ-అక్కస్సు. కోకము: చూ, అక్కసము. ౩.

అక్కస్సు, — వై. —

అక్కసుకాఁడు: చూ, రూ-అక్కసి.

అక్కి, దే. వి. ఒకానొక చర్మవ్యాధి: చూ, రోగము. 1.

అక్కిబిక్కిదండ, 1. ఒకానొక బాలక్రీడ. హంస. ౩-౧౪౬: చూ, బాలక్రీడ.

అక్కిలి, దే. వి. కలఁత (రూ-అంకిలి అని కొందఱు) మార్క. ౮. అ. ౬౬: చూ, సంతాపము.

అకిజలిపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. కలఁతపడు: బస. పు.

౨-౯౬౧: చూ, సంక్షోభించు; 2. పోవు, చెడు. పండితా. పు. రా. ౧౦౧ పోరట: చూ, సమయు 3.

అక్కు, వై. వి. = అంకః. 1. రొమ్ము. అచ్చ. బాల, కాం. ౬౨: చూ, వక్షము; 2. గుండె. దశా. ౨. ౩౮; బస. పు. ౨-౧౮౧: చూ, హృదయము.

అక్కుగొల్లు, ద్వి. వి. హృదయశల్యము. మార్క. ౨-౨౭౯: చూ, శల్యము. 1-౧౨.

అక్కుపక్షి, వా. వి. బలహీనుఁడు: చూ, స్తబ్ధుఁడు.

అక్కుముల్లు, ద్వి. వి: చూ, అక్కుగొల్లు. రంగ-రా. ఉ. ౧౦౨ పుట-౯పంక్తి.

అక్కులు, (వ్యాకరణ) అం:- అ, ఇ, ఉ, ఋ, ఌ. (5).

అక్కుళ్ళు, దే. వి. బ. ఒకరకము ధాన్యము: చూ, ధాన్యము. (సన్నక్కుళ్ళు, తూర్పుఅక్కుళ్ళు లోనగునవి ఈజాతిలోనివి.)

అక్తము, సం.విణ.1. చేరినవి: చూ, స్వీకృతము. 2; 2.పోయినది: చూ, విమోచనము. 2; 3. స్పష్టమయినది: చూ, సమాలంభము. 1-౧౫; 5. వన్నెపెట్టఁబడినది; 6.వ్యాప్తము; 7. గతము; 8. పరిమితము. (సూ.ని.)

అక్త్రము, సం. వి. అ. న. కవచము: చూ, వారవారణము.

అక్రమము, సం. వి. అ. పు. 1. క్రమము తప్పుట: చూ, ఆగ్రహము. 4; 2. గమనములేమి; 3. మర్యాదలేమి; విణ. 4. క్రమముతప్పినది; 5. పాదములు లేనిది; వా. 6. అబద్ధము: చూ, వితథము; అం. 7. క్రమభ్రష్టము: చూ, వాక్యదోషములు.

అక్రమాతిశయోక్తి, అం: చూ, అలంకారము. 3.

అక్రాంత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వాఁకుడు*: చూ, స్పృశి.

అక్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పనిలేకుండుట; 2. ముఖ్యకృత్యములు మానుట; అం. 3: చూ, వాక్యదోషములు.

అక్రియుఁడు, సం. విణ. 1. పనిచేయనివాఁడు: చూ, సోమరి; 2. ముఖ్యకృత్యములు లేనివాఁడు; 3. విహితాచారములు అనుష్ఠింపనివాఁడు.

అక్రూరుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. విష్ణునిబంధువగు ఒకానొక యాదవుఁడు; విణ. 2: చూ, సౌమ్యుఁడు; అం. 3. చూ, భక్తులు.

అక్రోటు, వా. వి: చూ, రూ-ఆకరోటు*.

అక్రోధనము, అం: చూ, సాత్త్వికగుణములు.

అక్రోధము, అం: చూ, మానసిక పూజాకుసుమములు.

అక్రోధనుఁడు, సం. వి. అ. పు 1. అయుతాయువు పుత్త్రుఁడగు నొకరాజు; విణ. 2: చూ, నిష్కోపి. భార. ఆది. 3, ఆ. ౧౪౬.

అక్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నీలిమొక్క*: చూ, శ్రీఫలి. 2.

అక్లిన్నవర్త్మము, సం. వి. న్. న. ఒకానొక కంటి తెవులు: చూ, లోచనము. 1-౧౩.

అక్లిష్టము, సం. వి. అ. న. 1. కుదువయుంచి యొరువు తెచ్చుకొనిన వస్తువు: చూ, వినిమయము; విణ. 2. అలయిక చెందనిది; 3. శిథిలముకానిది; 4. క్రొత్తది: చూ, నూతనము; 5. క్లిష్టముకానిది: చూ, సుబోధము.

అక్లిష్టకర్ముఁడు, సం. వి. న్. పు: చూ, సదాచారుఁడు.

అక్షకము, సం. వి. అ. పు. నెము*: చూ, స్యందనము. 3.

అక్షకూటము, సం. వి. అ. పు. కంటిపాప: చూ, లోచనము 1-౧౧.

అక్షగ్లహము, సం. వి. అ. పు. జూదము: వ్యవహారము. 4.

అక్షచరణుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

అక్షజము, సం. వి. అ. న. 1. నృత్యము, వ్యాకార్థము నభినయించుట: చూ, వ్యంజకము. 1; 2. ప్రత్యక్షజ్ఞానము: చూ, హృల్లేఖము. 1-౧౨; 3. వ[illegible] ముఖము: చూ, బాణము. 1-౭౨. 4. వజ్రము: చూ, రత్నములు. 3.

అక్షజప్రభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మెఱుపు చూ, విద్యుత్తు. 1.

అక్షణము, సం. విణ. 1. 1. కాల[illegible]ము కానిది; 2. తెఱపి లేనిది.

అక్షత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కర్కటకశృంగి*: చూ, విష. 1-౮.

అక్షతత్త్వము, సం. వి. అ. న. ద్యూతకళ: చూ, వ్యవహారము. '-౨౦.

అక్షతము, సం. వి. అ. న. 1. కొజ్జా: చూ, సౌవిదల్లుఁడు. (అక్షతుఁడు-అక్షితుఁడు అని కొందఱు); పు. 2. బ. తండులము: చూ, బియ్యము; 3. యవధాన్యము: చూ, ధాన్యము 1-౩౫; వా. 4. పసుపుకలిపిన పూజ అక్షతలు: చూ, నేసఁబ్రాలు 1-౨; న. బ. 5. వడ్లు: చూ, ధాన్యము. [illegible]. క్షయములేమి: చూ, శాశ్వతము. 1; 7. శుభస్థితి: [illegible], శుభాగతము; విణ. 8. నొప్పింపఁబడనిది; 9. గాయపడనిది; 10. విఱువఁబడనిది; 11. పగులఁగొట్టఁబడనిది; 12. దంపఁబడనిది.

అక్షతయోని, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. సంభోగ మెఱుఁగని స్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౨౫౬.

అక్షతలు, సం. వి. అ. పు. బ. రూ - అక్షతములు. 1. తలఁబ్రాలు. వసు. ౧-౧౫౨. మనుచ. ౫-౯౫: చూ, బియ్యము. 1-౧; 2. తండులీయము: చూ, ధాన్యము. 1. న. బ. 3. పేలాలు: చూ, లాజలు; 4. యవలు: చూ, ధాన్యము. 1-౩౫; 5. మూఁడుమూర్లు దున్నిననేల: చూ, భూమి. 1-౨; 6. హింసచేయకుండుట: చూ, అహింస; ఏ. 7. సమ్మెటతోఁగొట్టినను బ్రద్దలుకాని వజ్రగుణము; అం. 8: చూ, అర్ఘ్యములు; 9: చూ, అర్చనలు; అ. పు. బ. 10: చూ, అక్షతము. 4.

అక్షతుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1; 2. నపుంసకుఁడు: చూ, సౌవిదల్లుఁడు.

అక్షదర్శకుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. న్యాయాధికారి: చూ, స్వామి. ౩-౧; 2. జూదమునందలి న్యాయాన్యాయములను పరిష్కరించువాఁడు: చూ, స్వామి. ౩-౪.

అక్షదృక్కు, సం. విణ. —పై.—

అక్షదేవి, సం. వి. న్. పు. జూదరి: చూ, హారకుఁడు. 2.

అక్షద్యువు, సం. వి. ఊ. పు. —పై.—

అక్షద్యూతము, సం. వి. అ. న. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4.

అక్షద్యూతికము, సం. వి. అ. న. జూదమునందలి జగడము: చూ, యుద్ధము. 1-౨.

అక్షధుర్గుఁడు, సం. విణ. జూదమున ఓడినవాఁడు: చూ, వ్యవహారము. 4-౨౧.

అక్షధరము, సం. వి. అ. పు. 1. శాఖోటమను ముండ్లచెట్టు:

చూ, శాఖోటః; 2. చక్రము: చూ, చక్రము. 10.

అక్షధరుఁడు, సం. వి. అ. పు: 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; విణ. 2. అక్షముధరించువాఁడు.

అక్షధూర్తలము, } సం. వి. అ. పు. ఎద్దు: చూ, వృషభము.
అక్షధూర్తిలము, } 1-(బండిలాగుఎద్దు).

అక్షధూర్తుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అక్షదేవి.

అక్షపటలము, సం. వి. అ. పు. 1. న్యాయసభ: చూ, సభ. 2; 2. వ్యవహార పత్రములుంచుకొను పెట్టె: చూ, సందుకా.

అక్షపటలుఁడు. సం. వి. అ. పు. న్యాయాధికారి: చూ, స్వామి. 3.

అక్షపాదుఁడు, సం. వి. అ. పు. (పాదమునకన్నుఁగలవాఁడు) గౌతముఁడు: చూ, సన్న్యాసి. 1-౫; (ఇతఁడు న్యాయశాస్త్ర కర్త.)

అక్షపీడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఇంద్రియములకుఁ గలుగు బాధ: చూ, హాని. 2; 2: చూ, యవతిక్త*.

అక్షఫలము, సం. వి. అ. పు. గర్భండము: చూ, పుత్రజీవి.

అక్షమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-అక్షమము. ఈర్ష్య: చూ, హంస. 7; 2. ఓర్పులేమి: అక్షమము; విణ. 3: చూ, రూ-అక్షమము. 3; 4: చూ, రూ-అక్షమము. 4.

అక్షమదము, సం. వి. అ. పు. 1. ద్యూతవ్యసనము: చూ, వ్యసనము. 4-౨౨; 2. ఇంద్రియముల మత్తత.

అక్షమము, సం. వి. 1: చూ, రూ-అక్షమ. 1; 2: చూ, రూ-అక్షమ 2; విణ. 3. శక్తిలేనిది: చూ, ఈచ. 3; 4. ఓర్పులేనిది: చూ, అకను. 4.

అక్షమాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అరుంధతి, వశిష్ఠునిభార్య (శ్రీరాముదులకు ఉపనయనమునకు తలయంటినమహాదేవి): చూ, రిక్క. 1-౪; 2. అకారాది క్షకారాంతమైన మాల. ఈనిఘంటుకర్త గత జన్మములో కావేరీతీరమందు అక్షర మాల జపించుటచే యీజన్మములో నిఘంటుకర్తయయ్యెనని ఒకజ్యోతిష్కుఁడు వ్రాసియుండెను) (రూ-అక్షరమాల; 3. స్ఫటికాదులు గ్రుచ్చినమాల: చూ, మాల 1; 4.రుద్రాక్ష మాల: చూ, హవణిక. 2-(౧౪); 5. ఇంద్రియముల సమూహము: చూ, ఇంద్రియములు; అం. 6: చూ, హస్త రేఖలు.

అక్షమీలనకేళి, సం. వి. ఇ. పు. స్త్రీ. ఒకరకము బాలికల ఆట: చూ, బాలక్రీడ.

అక్షము, సం. వి. అ. పు. 1. తాండ్రః: చూ, విభీతకము; 2.జూదమాడెడు అడ్డసాళ్లు: చూ,వ్యవహారము. 4; 3.బండి: చూ, శకటము. 1-౧౫; 4. చాయమేకు: చూ, బండికన్ను; 5. రుద్రాక్షపూస: చూ, రుద్రాక్షము. 1; 6. ఇంద్రాక్షపూస: చూ, ఇంద్రాక్షము. 1; 7. పదునాలుగు మాషములయెత్తు: చూ, కర్షము. 1; 8. ధనాములనిమిత్తమైన కలహము: చూ, యుద్ధము: 1-౩; 9. ఒకరకము తాడిః: చూ, తాడు. 2; 10. తాడిచెట్టులోనగువాని యందు పుట్టెడు మురుత పీడని లేత యాకు మొలక, కోటాకు: చూ, మొవ్వు; 11: చూ, వెలఁగుబంటి; 12. కత్తులసాన: చూ, సాన. 2; 13. వ్యాపించుట: చూ, వ్యాప్తి 1; 14. ఆత్మ: చూ, హంసుఁడు. 15. కేశము: చూ, వెండ్రుక. 1; 16. కణఁత: చూ, పార్శ్వము. 2; 17. పురుషుని రేతస్సు: చూ, రేతస్సు. 1; 18. సౌవర్చలవణము: చూ,లవణము. 1; 19. తుత్తగు: చూ, రసాంజనము. 1-౧; 20: చూ, ఇరుసు; 21. జ్యోతిశ్చక్రముయొక్క అక్షదండము; 22. తేరు: చూ, శకటము. 1; 23. బండిచక్రము: చూ, చక్రము. 10; 24. ఊఁక: చూ, తుషము, 1: 25. తులా దండము: చూ, తునినోల; 26. దక్షిణోత్తరధ్రువప్రదే శము; 27. పాము: చూ, సర్పము. 1; 28. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 29. న్యాయము: చూ, సత్యము.1; 30. కణఁత క్రిందిభాగము.

అక్షముఁడు. సం. విణ. ఓరిమిలేనివాఁడు: చూ, ప్రాజె.

అక్షయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అక్షయపుణ్యమును గలిగించు నొకతిథి; అం. 2: చూ, సంవత్సరములు.

అక్షతృతీయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వైశాఖశుద్ధతదియ. (అక్ష తృతియ్య.)

అక్షయపాత్రము, సం. వి. అ. న. బిచ్చగానిగిన్నె: చూ, పాత్రము. ౬-౫౬.

అక్షయము, సం. వి. అ. పు. 1. పరమాత్మ: చూ,హంసుఁడు; విణ; 2. స్థిరమైనది: చూ, శాశ్వతము; 3. ఇల్లులేనిది: చూ, వదనము. 1-౭౩.

అక్షయలోకము, సం. వి. అ. పు. నాకము: చూ, స్వర్గము.

అక్షయ్యనవమి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆశ్వయుజశుద్ధ నవమి (సూ. ని.)

అక్షయ్యము, సం. విణ. క్షయింపఁజేయుటకు శక్యముగానిది.

అక్షయ్యోదకము. సం. వి. అ. న. శ్రాద్ధమున పిండదానము నకుఁ బిదపతేనెయును నువ్వులును గలిపి యిచ్చెడి జలము.

అక్షరచణుఁడు, సం. వి: చూ, వ్రాతకాఁడు.

అక్షరచంచువు, సం. విణ. —పై.—

అక్షరఛందస్సు, సం. వి. స్. న. అక్షరగణములచే నేర్పడు వృత్తములఁ గూర్చి చెప్పెడి ఛందస్సు. (సూ. ని.)

అక్షరచ్యుతకము, సం. వి. అ. న. పదములలో నొకయక్ష రము తీసివేయుటచే మిగిలినదానికి మఱియొక యర్థము స్ఫురింపఁ జేయు చిత్ర కవిత్వము. (సూ. ని.)(కట్టుపద్య ములయువాడుక.)

అక్షరజనని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. (అక్షసములను పుట్టించునది) లేఖని (తాటాకుపై వ్రాయునది = గంటము; కాగితముపై వ్రాయునది. = కలము; బొమ్మపై వ్రాయునది = కుంచె మొ॥) (సూ. ని.)

అక్షరజీవకుఁడు, సం. విణ. రూ-అక్షరజీవి-అక్షరజీవికుఁడు. వ్రాఁత వృత్తిచే బ్రతుకువాఁడు.

అక్షరజీవి, } —పై.—
అక్షరజీవికుఁడు, }

అక్షరజ్ఞుఁడు, సం. వి. అ. పు. పండితుఁడు: చూ, సుధి. 1.

అక్షరతూలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అక్షరములు వ్రాయుకుంచె: చూ, లేఖిని. 1.

అక్షరన్యాసము, సం. వి. అ. పు. 1. లిపి: చూ, వ్రాఁత. 1; 2. వ్రాయుట; 3. వ్రాయఁబడిన పత్రిక; 4. వర్ణసము దాయము; 5.తంత్రశాస్త్రప్రకారము అక్షరము లుచ్చరించుచు

(సమాహార ద్వంద్వము) (సూ.ని.)

అక్షియోనికుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, వేలుపుఱేఁడు.

అక్షివికూణితము, సం. వి. అ. న. కడగంటి చూపు: చూ, వీక్షణము. 1-౪.

అక్షీకము, సం. వి. అ. పు: చూ, రూ-అక్షికము. *

అక్షీణము, సం. విణ: చూ, శాశ్వతము.

అక్షీబము, సం. వి. అ. పు: చూ, రూ-అక్షిబము. 1, 2, 3; విణ. 4. మత్తిల్లనిది, క్రొవ్వనిది: రూ-అక్షీవము.

అక్షీయమాణము, సం. విణ. తఱుఁగనిది.

అక్షీవము, సం. వి. అ. పు. విణ: చూ. రూ-అక్షీబము. 1, 2, 3, 4.

అక్షుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. అక్షయకుమారుఁడను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1. (రావణుని కొడుకులలో నొకఁడు) (సూ. ని.); 2. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు; 3. ఆత్మ: చూ, హంసుఁడు. 1; 4. ఆత్మజ్ఞాని: చూ, సుధి. 1.

అక్షుణ్ణము, సం. విణ. వాడుకొనఁ బడనిది.

అక్షులు, అం: కంచికామాక్షి, కాశీవిశాలాక్షి, మధురమీనాక్షి.(3)

అక్షేత్రము, సం. వి. అ. న. 1. పండని పొలము, ఉషర క్షేత్రము: చూ, భూమి. 1-౩; 2. అనుపపన్నక్షేత్రము; విణ. 3. చేనులేనిది. (సస్యము)

అక్షోటము, సం. వి. అ. పు. రూ-అక్షోడము. కొండగోఁగు*: చూ, వరగోఁగు. 1-౨.

అక్షోడము, —పై.—

అక్షోభము, సం. వి. అ. పు. 1. ఏనుఁగును కట్టు కంబము, ఆలానము: చూ, స్తంభము. 1; 2. కలఁతలేమి.

అక్షోహిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ - అక్షౌహిణి. భార. ఉ. ౧-౨౩౬.

అక్షౌహిణి,—పై.—(౨౧౮౭౦ రథములు, అన్నియేనుఁగులు, ౬౫౬౧౦ అశ్వములు, ౧౦౯౩౫౦ పదాతులును గలిగిన సేన.)

అక్ష్యము, సం. వి. అ. న: చూ, అక్షర లవణము. 1.

అఖండగౌతమి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రాజమహేంద్రవరము మీఁదుగా ప్రవహించుచున్న గోదావరీనదికి పేరు: చూ, గౌతమి. 1. (రాజమహేంద్రవరమున వంతెన, ధవళేశ్వరమున అనకట్ట యీనదిపైన కలవు.)

అఖండద్వాదశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మార్గశీర్ష శుద్ధ ద్వాదశి.

అఖండము, సం. విణ. = ఏకాండము. 1. అంతయు: చూ, సర్వము; 2. ఖండముకానిది: అఖండితము, అవికలము.

అఖండితము, సం. విణ: చూ, అఖండము. 2.

అఖండుకము, సం. విణ. చెన్నంగి (తొబ్బరి) చెట్టు: చూ, స్కంధఫలము.

అఖట్టము, సం. వి. అ. పు. మోరట*: చూ, పన్నకద్రువు.

అఖర్వము, సం. విణ. 1. పొట్టిది గానిది; 2. అధికము: చూ, హేరాళము. 1.

అఖాతము, సం. వి. అ. పు. న. = అగడిత. 1. (మనుష్యులచేఁ ద్రవ్వఁబడనికోనేఱు మొ॥ నీరుచెంకి) పరిఖ: చూ, స్వర్ణది; 2. కోటచుట్టును త్రవ్వఁబడిన జలాధారము, పరిఖ: చూ, ప్రాదిని.. 2-౧౪; విణ. 3. త్రవ్వఁబడనిది.

అఖిలము, సం. వి. అ. న. 1. దూఱు: చూ, సెగ్గి పు; విణ. 2. అంతయు: చూ, సర్వము; 3. దున్నఁబడినది (నేల).

అఖ్యాతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అపఖ్యాతి: చూ, నది. 3.

అగంద్రపాకు, ద్వ. వి: చూ, అగ్గివేంద్రపాకు*.

అగచరము, సం. వి. అ. పు. చెట్టుద్రిమ్మరి, కోఁతి: చూ, వానరము.

అగచాటులు, దే. వి. బ. రూ-అగచాట్లు. (అగ్గము + చాటులు) ఆపద. పార్వ. ౪-౧౫౪; ఉ, రా.-౬-౩౯౩: చూ, విపత్తు.

అగచాట్లపోతు, ద్వ. విణ. రూ-అగచాట్లమారి - అగసాట్లమారి. 1. ఆపదలఁబొందుట యేస్వభావముగాఁగలవాఁడు. హంస. ౩.౧౧౩: చూ, కడగండ్లమారి; 2. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2. ౧.

అగచాట్లమారి,
అగసాట్లమారి, } —పై.—

అగజము, సం.వి. అ. న. 1: చూ, సిలాజతు; విణ. 2. పర్వతము నుండి పుట్టినది; చెట్టునుండి పుట్టినది.

అగజాత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2.వసురాజుభార్య, గిరిక (కోలాహల పర్వతమునకును శుక్తిమతి నదికినిఁ బుట్టిన ఆఁడుది): చూ, స్త్రీ. 1-౧౫౫.

అగడత, వై. వి. = అఖాతమ్. రూ-అగడిత-అగడ్త. 1. పరిఖ. రా. వి. ౫-౩౨; 2. బురదగుంట: చూ, సరస్సు. 1-౧౪-౯. (సూరపచాటువు).

అగడాడు, దే. అ. క్రి. ప్రేలు: చూ, వదరు. 5.

అగడారు, దే. వి. నింద: చూ, నెగ్గింపు.

అగడిత, వై. వి. = అఖాతమ్: అగడత. 1-2 రం, రా-యు. ౨౮౧. పోరట. ౩౧ పంక్తి.

అగడు, దే. వి. 1. రూ-అవడు-అవనడి-అవసరి-అగడారు-అవదూఱు, నింద; వసు. ౧-౧౦౩: చూ, నెగ్గింపు; విణ. 2. నింద్యము: చూ, నెగ్గింపు. 1-౫; 3. బెదరినది, చెదరినది. వసు. ౨. ౨౨; ఉ, హరిశ్చ. 3—౬౩.

అగడుఁగాకి, దే. విణ: చూ, నిందితుఁడు. హర. ౫-౧౦.

అగడుగాఁడు, దే. విణ. —పై.— హర. ౫-౧౦.

అగడుచేయు, ద్వ. స. క్రి. రూ-అగడుసేయు. 1. నిందించు. నై. ౩-౭౮: చూ, నెగ్గించు: 2: చూ, అల్లరిచేయు. శక. ౪-౪౬; విజ. 3-౨౮; 3. చిన్నపుచ్చు. ఉ-రా. ౬-౧౦౪. (చీఁకటి వర్ణనము); పి. శకుం. ౨-౧౮౨: చూ, తక్కువపఱచు.

అగడుపడు, ద్వ. అ. క్రి. రూ అగడ్పడు. 1. నిందపడు. వి. ప్ర. 3-౧౩: చూ, వీటఁబోవు; 2. కలఁతనొందు. వసు. ౬-౬౨; అచ్చ. రా. యు. కాం. ౧౬౨: చూ, సంక్షోభించు; 3. తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించు. [౪-౨౨౩.

అగడుపఱుచు, ద్వ. స. క్రి: చూ, అగడుచేయు. ఉ. రా.

అగడుసేయు, ద్వ. స. క్రి. —పై.—

అగడ్త, వై. వి. = చూ, రూ-అగడత.

అగణితము, సం. విణ: చూ, అసంఖ్యేయము.

అగణ్యము, సం. విణ. లెక్కింపశక్యముగానిది: చూ, అమితము; 2. ఎన్నఁదగినది.

అగతి, సం. విశ. ఇ. 1: = చూ, అగతికము 1; వి. ఇ. స్త్రీ. 2. గతిలేమి (ఉపాయములేమి, దిక్కులేమి, ఆధారము లేమి, గమనములేమి.) (సూ. ని.)

అగతికము, సం. విశ. 1. గతిలేనిది (దిక్కుమాలినది, ఆధారములేనిది): చూ, అగతి. 1; 2. ఉపాయాంతరములేని యపుడు చేయఁదగినది. యజ్ఞ. ౧. ౩౪౬; 3. గమనము లేనిది.

అగత్యము, వా. సం. విశ. 1. ఆవశ్యకము, అనివార్యము, తప్పనిది: చూ, భృశము; వి. 2. ఆవశ్యకత: చూ, భృశము.

అగదంకారుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, వైద్యుఁడు.

అగదము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, మందు. 1; 2. ఆరోగ్యము, అనామయము, కల్యత్వము; 3. యజుర్వేదమున విషాదుల విరుగుడును దెలుపు భాగము; విశ. 4. తెవులు లేనిది; 5. భాషింపనిది. (సూ. ని.)

అగప, వా. వి. 1. రూ-అపక. చుక్కాను (అనికొందఱు): చూ, పీలి. 2; 2. రూ-అపక-అబక. కొయ్యకు టెంకాయ చిప్పను గ్రుచ్చి గరిటెవలెఁ జేసినది: చూ, డోకి; 3. పెద్దతెడ్డు, కొయ్యగరిటె: చూ, రూ-అబక. ఆము. ౧-౮౦; ఆం, భా. ౨-౨౪౪; 4. ఓడలముటికిని గోఁకి శుభ్రముచేయు కొయ్య. గుద్దలి. ఆం, భా. ౧. ౧౫౭.

అగపడు, ద్వ. అ. క్రి. (అగ్గము+పడు) రూ-అగ్గపడు. 1. కనఁబడు. భాగ. ౧౦. పూ. ౧౨౯౯; భీమ. ౩, ఆ. ౩౦: చూ, ప్రత్యక్షమగు; 2: చూ, లోఁబడు. భార. శాం. ౩-౭౩; భార. అశ్వ. ౧-౨౧; 3. దొరకు. భార. శాం. ౪-౩౮౨. భార. ద్రో. ౧-౨౩౭: చూ, సంభవించు; 1. తెలియు. భార. విరా, ౨-౭౦; ద్వి. తి. సా. ౨-౨౭ పా; (తిమ్మకవిద్విపదసారంగధర చరిత్రము): చూ, విదితమగు.

అగపాటు, ద్వ. వి. రూ-అగబాటు-అగ్లపాటు-నగపాటు-నటబాటు. 1. ఆధీన్యము, లొంగుట, చిక్కుట. భార. శల్య. ౨-౨౭౩; భా. రా. అర. ౨-౫౮: స్వాధీనము. 1; 2. ఎఱుకవడుట, తెలియుట. భార. విరా. ౧-౧౫౮. ద్విపదబాణాలశంభుదాసుని సారంగధరచరిత్ర. ౨-౯౨ పొా. పంక్తి: చూ, స్పష్టము. 1.

అగబాటు, ద్వ. వి. 1: చూ, రూ-అగపాటు. 1, 2; 3. కష్టము: చూ, శోకము (నగబాట్లు అగబాట్లయ్యెనని కొందఱు; నవ్వుతాలుపువ్వుతాలయ్యెనన్నట్లు).

అగమము, సం. వి. అ పు. 1. కొండ: చూ, పర్వతము. 1; 2. పాము: చూ, సర్పము. 1; 3. చెట్టు: చూ, వృక్షము.1. వసు. ౩-౧౩౪.

అగము, సం. వి. అ. పు. —పై—; 4. విషవిశేషము: చూ, వసనాభి; 5: చూ, ఉత్తకము. 1; 6. సంచరించుటకు అశక్యమైన పర్వత శిఖరముయొక్క క్రిందిచోటు, తటము: చూ, పర్వతము. 1-౧౧.

అగమ్యము, సం. విశ. 1. నడువఁదగనిది, పోవఁదగనిది; 2. పొందఁదగనిది, చేరరానిది (పర్యతాది); 3. సంగమింపఁజూడనిది (పరకళత్రాది. ఉదా:- అగమ్యాగమన దోషము); 4. తెలియరానిది, గ్రహింపరానిది.

అగరి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1. విషమునుహరించు వస్తువు; 2. దేవతాళము.* (మూషిక విషమును హరించును): చూ, విషనాశని.

అగరు, సం. వి. అ. న. = అగలు-అగులు. రూ-అగరువు-అగురు-అగురువు. చందన విశేషము, అగరు చెట్టు కఱ్ఱ నుండి తీసిన పరిమళద్రవ్యము. యయా. ౧-౪౭; ఆం, భా. ౨-౧౬౨: చూ, రాజార్హము. 1; అం. 2: చూ, గంధములు; దే. వి. (1) తీక్ష్ణము: చూ. సంజ్వరము. 1.

అగరుచెక్క, ద్వ. వి. చందనపుచెక్క: చూ,అనామయము. 2.

అగరుమ్రాను, ద్వ. వి. గంధము*: చూ, సుగంధము. 1.

అగరువు, సం. వి. ఉ. న. = అగలు 1. చందనవిశేషము: చూ, రాజార్హము. 1; పుం. 2. ఇరుగుడు*: చూ, శింశుప.

అగర్భము, అం: చూ, ప్రాణాయామములు.

అగలించు, దే. స. క్రి. రూ-అగలించు - ఆగలు-అగులు-అగల్చు, చిటులు: చూ, స్ఫోటించు.

అగళించు, —పై.—

అగలు, వై. వి. = అగరువు. 1: చూ, అగరు. 1; భార. ఆను. ౪-౧౨; 2. బొట్టుపెట్టుకొనుటకై నూకలు మున్నగునవి మాడ్చి పరిమళ ద్రవ్యములను జేర్చిచేయు పదార్థము: చూ, రూ-అగులు; దే. స. క్రి. 2. రూ-అగలుచు-అగల్చు. 1. తగులు, ఛేదిల్లు. భార. ద్రో. ౧-౩౫౩; మనుచ. ౫-౩౦; చంద్రా. ౪-౯౯: చూ, స్ఫోటించు; 3. క్షీణమగు, చెడు. భా-రా-యు. ౧౩౮౭; పాండు. ౪-౨౯౭: చూ, సమయు. 3; 4. దుఃఖించు. ద్వి.హరిశ్చ. ఉ.౨-౩౭౪: చూ, శోకించు. 1-3; 5. చీలు: చూ, వేఱుపడు.

అగలుచుట, దే. వి. పెల్లగించుట: చూ, ఉత్పాదనము.

అగలుసత్తు, వై. వి. చందనవిశేషము: చూ, రాజార్హము. 1.

అగలుసొంటి, వై. వి. చిఱుబొద్ది*: చూ, విద్ధకర్ణి.

అగలుచు (ల్చు) దే. స. క్రి: చూ, రూ-అగలు. 2, 3, 4, 5. (పగులఁగొట్టుటకు:-భా,రా. బాల-౪౧౪; ఉ. రా. ౪-౩౦౨; పెల్లగించుటకు:- భార, స్త్రీ. ౨-౯.

అగలుబగలు, వా. వి. ఇరుతట్టులు. రూ-అగులుబగులు.

అగవాళ్ళు, దే. వి. బ. (అగ్గము+వాఱులు) తేలికయైన ఓరట్ల చెప్పులు; చూ, సమ్మాళిగలు. 1-౧.

అగవు, దే. వి. 1. పని: చూ, వ్యాపారము. 1; వా. 2: చూ, తగవు. 4.

అగవుతగవులు, దే. వి. బ. శుభకార్యమందలి బహుమానములు, ఆఁడుబిడ్డ మున్నగువారికి ఇచ్చెడి బహుమానాదులు. కువల. ౩-౬౫; దశా. ౯-౭౩: చూ, రూ-అగువు తగువులు.

అగసాట్లమారి, దే. విశ: చూ, రూ-అగవాట్లమారి.

అగసాలి, ద్వ. వి. (అగ్గము+సాలె) రూ-అగసాలె - కమసాల-కమసాలె కంసాల - కంసాలి-కంసాలె. బంగారుపని వానిదుకాణము. బస. ౩-౪-౬౭; వైజ. ౪-౭౨. ఆం, భా. ౨-౨౮౪: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

అగసాలె, —పై.—ఆము. ౪-౭౫.

అగసి, వై. వి. = అతసి-అగస్తి. రూ - అగసియ - అగసె: చూ, శుకనాసము. 1.*.

అగస్తి, సం. వి. ఇ. పు. 1. అగస్త్యుఁడను ముని: చూ, సన్న్యాసి (౭); 2. = అగసి-అగిసియ-అగిసె - అవిసె.*: చూ, శుకనాసము. 1; 3. అగస్త్యుఁడను పేరు గల ఒకా నొక నక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-౧౨; స్త్రీ: 4. అగస్త్యుని వంశమునఁ బుట్టిన ఆఁడుది. (సూ. ని.)

అగస్త్యకము, అగస్త్యము, } సం. వి. అ. పు. = : చూ, అగసి*.

అగస్త్యభ్రాత, వా. వి. 1. అగస్త్యుని తోడఁ బుట్టినవాఁడు; 2. పనికిరాని వాఁడు: చూ, వ్రాజె.

అగస్త్యమాత్రము, సం. వి. అ. న. కడలి: చూ, సముద్రము.

అగస్త్యవ్యాకరణము, అం: చూ, వ్యాకరణములు.

అగస్త్యుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అగస్తి. 1; 2: చూ, శివ్వుఁడు. 1; అం. 3. సప్తఋషులు: చూ, సప్తకము. ౧-౩౩; 4. ఒకానొకఋషి (ప్రవరకర్తలలో నొకఁడు): చూ, గోత్రము. 13.

అగస్త్యోదయము, సం. వి. అ. పు. 1. అగస్త్య నక్షత్రయొక్క ఉదయము. (ఇది భాద్రపద మాసాంతమున నగును. అప్పుడు జలములు తేఱును.)

అగాదు, దే. వి. 1. తుపాకి పిరంగి పిడుగులోనగువాని ధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 2. తుపాకి పిరంగిలోనగు వానియందు నిప్పుఁదగిలించుట. (నిప్పుతగులఁ గానే ధ్వని వెడలును) రసిక. ౪-౯౫.

అగాధము, సం. వి. అ. పు. న. 1. పెద్ద. బొత్త: చూ, రంధ్రము. 1-౧౨; 2. లోఁతైన బిలము: చూ, రంధ్రము. 1-౧; విణ. 3. మిక్కిలిలోఁతు గలది: చూ, లోఁతు. 2; 4. తెలియరానిది: చూ, దురవగాహము.

అగారము, సం. వి. అ. న. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

అగావు, దే. వి. 1. తాకట్టు: చూ, వారకము. తద్వి-పెట్టుబడి సొమ్మునకు: చూ, సంచకరము; 2. ఆరోపితమైన నింద: చూ, సెగ్గింపు; వా. 3. పైపెచ్చు, అదనము. (అగావు మాటలు).

అగిని, వై. వి. = అగ్ని. రూ-అగ్గి: చూ, వహ్ని. 1. కవిజనా. సం. ౫౦; ద్వి. సిం. భాగ. ౨.

అగిసియ, వై. వి. = అగస్తి*. యయా. ౪-౧౧: చూ, రూ-అగిసి.

అగిసె, —వై.—

అగిసెయాకుబొట్టు, ద్వ. వి. అవిసెయాకు వంటి ఆకారముగల బొట్టు: చూ, బొట్టు. 1-౧౩.

అగు, దే. అ. క్రి. రూ-అవు-ఔ. అగుదెంచు. 1. నిర్వర్తిల్లు: చూ, రవణించు; స. క్రి. 2. పొందు: చూ, సక్తమగు; అ. క్రి. 3. కలుగు. భార. సభా. ౧-౧౪౦; భార. భీష్మ. ౧-౮౫: చూ, సంభవించు; 4. పుట్టు. కవిరా. ౧-౭౧: చూ, అగు. 3; 5. ప్రాపించు - భార. ఆది. ౧-౧౧౯; భార. ఉద్యో. ౩-౩౩౨; కవిక. ౪-౨; విప్ర. ౫-౨: చూ, అగు. 3; 6. ప్రవర్తిల్లు. రాఘవ. ౨-౩౨: చూ, వర్తించు; 7. గతించు, కడచు. కాళ. శ. ౧౪; పరమ. ౨-౧౩౩: చూ, వసు. 3; 8. వెలవేఱు. భార. ఉద్యో. ౩-౮౩; కువల. ౨-౨౬: చూ, సిద్ధించు; 9. తగు. భార. ఆది. ౧-౧౨౪; భాగ. ౧౦. ఉ. ౧-౩౬: చూ, సరిపడు. 2; 10. చాలియుండు. భార. ఉద్యో. ౧-౧౧౧; భా. రా. కిష్కిం. ౯౪: చూ, సమర్థమగు; 11. ధాతువుల తుమున్నర్థక రూపముల కనుప్రయుక్తమై విధ్యర్థమును అనఁగా "వలయు"అను నర్థమును తెలుపును. భార.శాం. ౫-౫౦౫; జై. భా. ౭-౨౦౬; 12. మాఱు, మార్పడు. సుమతీ. శ. ౧౪ (సూ. ని.): చూ, వేఱుపడు, 13: చూ, శక్యమగు. భార. ఆది. ౧-౯౬; భార.ద్రో. ౨-౯౯; భర్తృ-మూర్ఖ. ౧౧; 14. పొందుపడు. భార. ఉద్యో. ౧-౩౫౯; భార.మౌ. ౨౨౦; కవిక. ౪-౩౮: చూ,సరిపడు. 1; 15; కలియు, ఏకమగు. భార.అర.౧-౩౯౪; కు. సం. ౨. ౧౪౧: చూ, సక్తమగు (చూ, అగు. 2); 16. నిజమగు: చూ, రూ-అవు-ఔ, అగుదెంచు, సత్యమగు. భార. ద్రో. ౩-౨౯౬; 17: చూ, సిద్ధమగు. పాండు. ౪-౧౫౩; ఆము. ౪-౧౨౮; 18. తోఁచు: చూ, స్ఫురించు. 2. కవిరా. ౫. ౨౬౬; 19. కలదియగు, కలిగియుండు, కు. సం. ౮-౭౯౬; భార. ద్రో. ౫-౧౧౨; హర. పీఠి. ౨౨; హర. ౨-౬౦; 20. అధీనమగు. భా. రా. యు. కాం. ౯౮౦; శుక. ౨-౩౬౦. (ఈయర్థమందిది షష్ఠీవిభక్తితోనే యన్వయించును): చూ, లోఁబడు; 21: చూ, సంబంధించు. కవిరా. ౧-౧౫౨; ప్రభా. ౨-౮౧; 22. ఉండు. భార. భీష్మ. ౨-౩౦; పారి. ౧-౪౦: చూ, వసించు; 23. వ్యతిరేకార్థక రూపములపై అర్థములేకయే అనుప్రయుక్త మగును. అట్టిచో దీనికి ప్రాయికముగా భూతకాలిక ప్రయోగములే కలవు. కాని కొన్నిచోట్ల తద్ధర్మార్థక ప్రయోగములు కూడఁ గనఁబడుచున్నవి.—౧. భూతకాలికమునకు.— భార. ఆది. ౬-౫౯; భార. ఆది. ౨-౧౫౭; ఆము. ౩-౫౩; ౨. తద్ధర్మార్థకమునకు:- భార. మహా.౮౦; పారి.౧-౮౩; 24.ముగియు: చూ,సరిపోవు; 25: చూ,వ్యయించు; 26. వివాహపర్యాయముల కనుప్రయుక్తమై "చేసికొను" అను నర్థమునిచ్చును. భార. ఆది. ౧-౧౩౦; 27. వివాహమగు. ఆము. ౧-౧౪; 28. కొన్నిపట్ల అభేదమును తెలుపును. భార. ద్రో. ౩-౮౩; కవిరా. ౧-౧౫౨; విణ. 29. సంఖ్యావాచకములపై పూరణార్థమున వచ్చు "అవ" ఆగమమునకు పూర్వరూపము. దీనికి "అవు" అను రూపమును గలదు. ప్రాచీనశాసనములందు "అవ"కు మాఱుగా "అగు" "అవు"అను రూపములే కనఁబడు చున్నవి. దీనికిఁ గవిత్రయ ప్రయోగములును కొన్ని ప్రతులందుఁగలవు. తర్వాతి కవుల గ్రంథములలో "అవ" అనియే, కలదు; దశా. ౪. ౬౮౭; దశా. ౪. ౧౦౫౦; భార. ఆది. ౬. ౨౭౧; భార. విరా. ౧-౪౮; హరి. ఉ. ౫-౫౮ (సూ. ని.): చూ, అవ; ద్ర. 30. అంగీకారార్థకము. భార. ద్రో. ౫. ౯౯. (ఇట ఆక్షేపసూచకము.) దశా. ౨-౩౫౪ (సూ. ని.) సరే, సరేకాని: చూ, సమ్మతి. 1; 31. అస్లే, సత్యమే. విజ. వి. ౩-౫౧; 32. ప్రశంసార్థకము. ఔ. భార. విరా. ౧-౧౧౪; దశా. ౫-౬. "ఔ లెమ్మ-ఔ లెంతు". (సూ. ని.): చూ, సెబాసు.

అగుఁగదే, దే. అవ్య. (అగును+కదే) రూ- అవుఁగదే-ఔఁగదే. ఆశ్చర్యార్థకము. భాగ. ౭. ౩౦౫: చూ,వింత. 1

అగుఁగా, దే. అవ్య. రూ-ఔఁగా-అవుఁగా. 1. అదియుక్తమే; 2. సరేకాని. విజ. ౨-౧౬-౨; 3. ప్రశంసాద్యోతకము. కువల. ౨-౬౯.

అగుఁగాక, దే. అవ్య. (అగును+కాక) రూ-అవుఁగాక-ఔఁగాక: చూ, అగు. 30.

అగుఁగావను, దే. అ. క్రి. స. క్రి. రూ - అవుఁగావను - ఔఁగావను. ఇదియుక్తము ఇది అయుక్తము అని యాలోచించు, ఆలోచించు. రాఘ. ౩-౧౮; మార్క. ౧-౧౩౮: చూ, విమర్శించు.

అగుఁబొమ్మ, దే. అవ్య. (అగును+పొమ్మ) 1: చూ, అగుగాక; 2. నిజము: చూ, సత్యము. 1.

అగుగాములు, దే. వి. బ. రూ - అవుగాములు - ఔగాములు. 1. కలిమిలేములు: చూ, కష్టసుఖములు; 2. తగినది తగనిది: చూ, యుక్తాయుక్తములు; 3. మంచిచెడ్డలు: చూ, మేలుగీళ్ళు; 4. సత్యాసత్యములు. (అగుగాములని సూ.ని.)

అగుట, దే. వి. ఒప్పిదమగుట: చూ, కావుట.

అగుణము, సం. వి. అ. పు. 1. తప్పు: చూ, సొంటు; విణ. 2. గుణరహితము. (బ్రహ్మము); 3. సుగుణములులేనిది.

అగుణవాది, సం. విణ. తప్పులు పట్టువాఁడు.

అగుదెంచు, దే. అ. క్రి. (అగు+తెంచు): చూ, రూ - అగు. (7. గతించు:—భార. ఆర. ౪-౭; భార. విరా. ౪-౧౭౧. 19. కలదియగు.—నిర్వ. ౬-౧౭.)

అగునఁటే, దే. అవ్య. రూ-అవునఁటే— ఔనఁటే — ఔనే. (సూ.ని.)

అగునగుఁగదే, దే. అవ్య. రూ-అవునగుఁగదే - ఔనౌఁగదే - ఔఁగదే. (ప్రశంసావాచకము) (సూ. ని.)

అగునె, దే. అవ్య. రూ-అగునే-అవునే నీచమిత్ర స్త్రీ సంబోధనంబున నుపయుక్తము. (సూ. ని.)

అగుర, దే. అవ్య. (అగును+ర)రూ-అగురా-అవుర-అవురా. ఆమ్రేడిత మందు అగురగుర. రామా. ౭-౩౯. 1. ఆశ్చర్యార్థకము: చూ, వింత. 1; 2. ప్రశంసను దెలుపును: చూ, ప్రశంసార్థకములు.

అగురా, దే. అవ్య.—పై.—

అగురు, దే. వి. 1. రూ - అవురు - ఔరు. వీరణము*: చూ, తృణము. 1-౫; పై. వి. 2: చూ, అగరువు. 1.

అగురువు, సం. వి. ఉ. పు. న. = అగలు. 1: చూ, అగురు.2; న. 2. ఇరుగుడు*: చూ, శింశుప; పు. 3. ఇంగిలీకము: చూ, హింగుళము; 4. లఘ్వక్షరము: చూ, వర్ణము. 1-౬; పు. 5. గురువుకానివాఁడు. (వ్యు-గురువు); విణ. 6. చిన్నది: చూ, హ్రస్వము; 7. తేలికయైనది: చూ, లఘ్వి. 2.

అగుప్ప, దే. విణ. 1. శ్రేష్ఠము. కు. సం. ౧౨-౯౭౨; కు. సం. ౧-౩౮: చూ, శ్రేష్ఠ్యము. 1.౧; వా. 2. అధికము: చూ, హేరాళము. 1.

అగులు, దే.అ.క్రి.1. చీలు. భాగ. ౬-౩౭౧: చూ, స్ఫోటించు; 2. ఊడు: చూ, సడలు. 4.

అగులుబగులు, వా. వి: చూ, రూ-అగలుబగలు. (గోదావరీ ప్రాంతమున వాడుక.)

అగువు, సం. వి. ఉ. 1: చూ, రాహువు; 2. చీఁకటి: చూ, శ్యామిక. ; విణ. 3. గోవులులేనివాఁడు; 4. పచ్చినది: చూ, సావు. 1-౯.

అగువుతగవులు, వా. వి. బ: చూ, రూ-అగవుతగవులు.

అగూఢగంధము, సం. వి. అ. న. 1. ఇంగువ: చూ, హింగువు; విణ. 2. దాఁచరాని పరిమళముగలది.

అగోచరము, సం. విణ. (పంచేంద్రియములకును) గ్రహింపరానిది: చూ, కంచుమించు.

అగోచరుఁడు, సం. విణ: చూ, కానరానివాఁడు. 2.

అగోద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గౌరీవివాహకాలమందు ఈశ్వరుని హస్తమునఁ గట్టిన మేఁకు, కిరతోయ: చూ, నది. 1-(౩).

అగౌకసము, సం. వి. స్. పు. (అగము నివాసముగాగలది) 1. పిట్ట: చూ, పక్షి; 2. సింగము: చూ, సింహము. 1; 3: చూ, శరభము 1.

అగౌరవము, సం. వి. అ. న. అపకీర్తి: చూ, నడి. 3.

అగ్గగ్గలాడు, వా. అ. క్రి. 1. గడగడలాడు; 2. వశపడు; 3. భయపడు. (గోదావరీప్రాంతమున వాడుక).

అగ్గడి, దే. వి. ముందఱ, అగ్రభాగము. కప. ౩-౧౦౨ (సూ. ని): చూ, ముందర. 1.

అగ్గపడు, ద్వ. అ. క్రి. (అగ్గము+పడు): చూ, రూ-అగపడు.

అగ్గపాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-అగపాటు.

అగ్గము, దే. విణ. 1. అధీనము. భార. ద్రో. ౨-౨౧; హరి. పూ. ౮-౪౯ మను౨. ౩-౧౦: చూ, వశము. 1; 2. కనఁబడినది. హరి. ఉ. ౨-౭౯; భోజ. ౩-౧౧౭: స్పష్టము 1-౨; 3. సమీపించినది. భార. శాం. ౩-౧౫౧: చూ, సమీపము. 1-౨.

అగ్గలము, దే. విణ. 1. అధికము, ఎక్కువది. భార. ఆది. ౬-౨౧౭; భార. ఆది. ౫-౨౩౯; భార. ద్రో. ౧-౮౦; కు. సం. ౪-౪౦౦; హరి. ఉ. ౧-౧౧౪. (అగ్గలములు=పెద్దమాటలు); భాగ. ౧౦. పూ. ౨-౨: చూ, హేరాళము. 1-౯; 2. అతిశయము, ఆధిక్యము. భార. విరా. ౨-౨౧౬; ప్రబంధ. ౪౦: చూ, హేరాళము. 1; క్రి. విణ. 3. మిగుల అధికముగా. హరి. పూ. ౨-౪౬: చూ, హేరాళము. 1-౭.

అగ్గలించు, దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు; భార. శాం.౫-౫౮౦; నిర్వ. ౬-౩౯: చూ, సంవదించు; 2. ఉత్సహించు, పూను. భార. విరా. ౨-౩౧: చూ, సమకట్టు.

అగ్గలింపు, పై. వి. = అర్థ. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము.

అగ్గలిక, దే. వి. రూ-అగ్గలికము. 1. తహతహ: చూ, వ్యసనము; 2. పూనిక: చూ, సన్నాహము; 3. యౌవనాదుల వలనఁ గలుగు గర్వచేష్ట: చూ, విలాసము 2; 4. శౌర్యము: చూ, శౌర్యము. 1; 5. ఆధిక్యము: భార. విరా. ౪-౧౮౧: చూ, హేరాళము. 1-౬; 6. ఎగసిపాటు. భార-ఉద్యో. ౪-౧౫౫; భార. ద్రో. ౫-౧౩౩: చూ, విజృంభణము.

అగ్గలికము, దే. వి. —పై.—(విజృంభణమునకు.—బస. పు. ౬-౭౬౩; భార. కర్ణ. ౨-౧౯౧).

అగ్గి, పై. వి. = అగ్ని. రూ-అగిని, నిప్పు. భార. భీష్మ. ౨-౧౬౩: చూ, వహ్ని. 1; 2. చేతనాచేతనాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౩౭.

అగ్గించు, దే. స. క్రి. పొగడు. భార. విరా-౪-౨౨౩: చూ, స్తుతించు.

అగ్గింపు, వై. వి. = అర్ఘ. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము.

అగ్గికంటి, ద్వ. వి. వేఁడికంటి, ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

అగ్గికోల, ద్వ. వి. ఆగ్నేయాస్త్రము. అచ్చ. బా. ౫-౧౬: చూ, బాణము. 1-౧౩.

అగ్గిచూలి, ద్వ. వి. 1. (అగ్నినుండి పుట్టినవాఁడు) కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు; 2. నీరు: చూ, సలిలము.

అగ్గిటిక, వా. వి. చెకుముకిరాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-౧.

అగ్గితత్తడి, వై. వి. అగ్నివాహనము, పొట్టేలు: చూ, మేషము. 1.

అగ్గితూపు, ద్వ. వి: చూ, అగ్గికోల. రామా. ౬-౨౧౦.

అగ్గిపిడుగు, వా. వి. 1. నిప్పుతోఁగూడిన పిడుగు: చూ, పిడుగు. 1-౨; 2. దిట్టరి: చూ, దిట్టఁడు.

అగ్గిపుల్ల, ద్వ. వి. నిప్పుపుట్టించెడి పుడక.

అగ్గిపుల్లగాఁడు, వా. వి. 1. నారదుఁడు; తగవులఁబెంచువాఁడు; 2. తంత్రగొట్టు, కొండీయుఁడు: చూ, సూచకుఁడు.

అగ్గిపెట్టె, వై. వి. నిప్పుపుల్లలపెట్టె.

అగ్గిబొడి, వై. వి. కరదీపిక: చూ, దివిటీ.

అగ్గిబొద్దు, ద్వ. వి. రాయి ఉక్కుముక్క వీని యొరపిడివలనఁ గలిగిన నిప్పును ఆకర్షించెడి నూలుత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1-౬౦.

అగ్గిమీఁదిగుగ్గిలము, జా. అతిశయమును సూచించునది.

అగ్గిములికి, ద్వ. వి: చూ, అగ్గికోల. అచ్చ. రా. యు. కాం. ౩౧౬.

అగ్గిమేడి, ద్వ. వి: చూ, అగ్నిమేడి*.

అగ్గివాన, వా. వి. (కోపోక్తియందు వర్తించును.) అగ్నివాన: చూ, వాన. 1-౧౩.

అగ్గివేంద్రపాకు, ద్వ. వి: చూ, అగంద్రపాకు*.

అగ్గివేలుపు, వా. వి. అగ్నిహోత్రుఁడు: చూ, వహ్ని. 1.

అగ్గువ, వై. వి. = అర్ఘమ్. రూ- అగ్గువు. (వ్యు-వెలతక్కువయైనది). 1. చౌక: చూ, వెల. 1; 2. కిమ్మత్తు: చూ, వెల. 2.

అగ్గువు, వై. వి. —పై.—విజ్ఞా. ప్రా. ౭౩.

అగ్గెడ, వై. వి. ద్ర. (అ+గెడ)అక్కడ. ఆము. ౫. ౧౨౨: చూ, తత్ర.

అగ్నాయి, సం. వి: ఈ. స్త్రీ. రూ-అగ్నాయి. అగ్నిదేవుని భార్య. స్వాహా: చూ, భార్య. 1-౨.

అగ్ని, సం. వి. ఇ. పు. = అగిని - అగ్గి. 1. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 2. గార్హపత్యము దక్షిణాగ్ని ఆహవనీయము అనుమూఁడు విధములగు శ్రౌతాగ్ని, గృహ్యాగ్ని: చూ, వహ్ని 1-౫; 3. అగ్న్యధిష్ఠాన దేవత; 4. జఠరాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౧౯; 5. పిత్తము: చూ, రోగము 1-౯; 6. బంగారు: చూ, లోహము. 1-౫; 7. మూఁడు అను అంకె: చూ, రెండొకటి; 8. చిత్రమూలము*: చూ, వహ్నిశిఖము; 9. నల్లజీడి*: చూ, స్ఫోటశోఫ; 10. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపు ఱేఁడు; 11. పరిశుద్ధుఁడు: చూ, పూతాత్ముఁడు; 12: చూ, నిమ్మ*; 13. జీడి*: చూ, స్ఫోటశోఫ; అం. 14: చూ, దిగధిపతులు.

అగ్నికణము, సం. వి. అ. పు. నిప్పుక, మిణుఁగురు: చూ, వహ్ని. 1-౧౪.

అగ్నికము, సం. వి. అ. పు. 1. పిన్ననెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1-౧; 2. ఎఱ్ఱచెన్నంగి*: చూ, స్కంధఫలము. 1-౨; 3. ఆపుద్రవపురుగు: చూ, పురుగు. 1-౧.

అగ్నికర్మము, సం. వి. న్. న. 1. వేలిమి: చూ, హోమము. 1; 2: చూ, వాఁత; 3. అగ్నిచేయుపని (కాల్చుట): అగ్నికార్యము.

అగ్నికార్యము, సం. వి. అ. న. —పై.—

అగ్నికుండము, సం. వి. అ. పు. నిప్పులగుంట.

అగ్నికుక్కుటము, సం. వి. అ. పు. కొఱవిచుప్ప. నిప్పుతొంట: చూ, వహ్ని. 1-౨౪.

అగ్నికుమారుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అగ్గిచూలి. 1.

అగ్నికేతువు, సం. వి ఉ. పు. ధూమము: చూ, పొగ. 1.

అగ్నికోణము, సం. వి. అ. పు. ఆగ్నేయమూల: చూ, దిక్కులు.

అగ్నిక్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దహనకర్మాది; 2. వాఁత వేయుట: చూ, వాఁత.

అగ్నిక్రీడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, బాణసంచు: 2. దీపోత్సవము: చూ, దివిటీ. 1-౨.

అగ్నిగర్భ, సం.వి.ఆ.స్త్రీ. 1. జమ్మి*: చూ, శమి; 2. పుడమి: చూ, భూమి. 1; 3. మూనెము*: చూ, స్వర్ణవల్లి.

అగ్నిగర్భము, సం. వి. అ. పు. 1. అగ్నిజార*: అగ్నిజము; 2. సూర్యకాంతమణి: చూ, రత్నములు. 1-(౧౦)-(౭); 3. త్రచ్చినిప్పుముట్టించుకొయ్య: అరణి; విణ. 4. లోపల అగ్నికలది.

అగ్నిగృహము, సం. వి. అ. న. అగ్ని హోత్రశాల: చూ, సదనము. 1-౭౨.

అగ్నిచయనము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-అగ్నిచయము.

అగ్నిచయము, సం. వి. అ. పు. రూ- అగ్నిచయనము. 1. అగ్న్యాధానము, అగ్నిని మంత్రపూర్వకముగా నిలుపుట; 2. అగ్నిహోత్రమంత్రము; 3. నిప్పులకుప్ప: చూ, వహ్ని. 1-౧౩.

అగ్నిచిత్తు, సం. వి. త్. పు. 1. రూ-అగ్నిచిత్తుఁడు. మంత్రపూర్వకముగా అగ్నిని స్థాపించుకొన్నవాఁడు. అగ్నిహోత్రి - ఆహితాగ్ని, గాతువు: చూ, వహ్ని. 1-౩౪; 2. బొగ్గు: చూ, వహ్ని. 1-౨౯; అం. 3: చూ, రిహీనతానములు.

అగ్నిచిత్తుఁడు, సం. వి. త్. పు: చూ, రూ-అగ్నిచిత్తు. 1.

అగ్నిచిత్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అగ్నిని నిలుపుట: అగ్న్యాధానము.

అగ్నిజము, సం. వి. అ. పు. 1. చిత్రమూలము*: చూ, వహ్నిసంజ్ఞికము; 2. మంట: చూ, వహ్ని 1-౨౬; న. 3. బంగారు: చూ, లోహము. 1-౫; 4. నీరు: చూ, సలిలము విణ 4. అగ్నినుండి పుట్టినది.

అగ్నిజాతము, —పై.—

అగ్నిజారము, —పై.—

అగ్నిజిహ్వ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పిన్నచెలుకు, లాంగలికి*: చూ, హలిని. 2; 2. పెన్నచెలుకు*: చూ, హలిని. 1;

(అని కొందఱు) (విటపమను తఱిగొట్టి, శక్రపుష్పి యను తఱిగొట్టి, కలికాలి యను తఱిగొట్టి అని మూఁడు విధము లుగ కొందఱు); 3. అగ్నిజ్వాల, అగ్నియొక్క నాల్క. (ఇవియేవు—"కరాలీ ధూమినీ శ్వేతా లోహితా నీలలోహితా సువర్ణా పద్మరాగాచ జిహ్వాస్సప్త విభావసోః").

అగ్నిజిహ్వుఁడు, సం. విణ. 1. పరుస వాక్కుగలవాఁడు; 2. అగ్నియే జిహ్వలుగాఁ గలవాఁడు: చూ, వరాహమూర్తి.

అగ్నిజుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

అగ్నిజ్వాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నిప్పుమంట: చూ. వహ్ని. 1-౨౬; 2. ఆరె*: చూ, సుభిక్ష.

అగ్నిదగ్ధుఁడు, సం. విణ. 1. బ్రతికియున్నప్పుడు నిత్యాగ్ని హోత్రము చేసిన పిమ్మట ఆయగ్నిచేతనే దహనసంస్కా రము నందినవాఁడు. (పితృదేవతలలో నొక తెగవాఁడు); విణ. 2. నిప్పుచేఁ గాల్పఁబడినవాఁడు; 3. చితిమీఁదఁ గాల్పఁ బడినవాఁడు.

అగ్నిదమని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వాకుఁడు*: చూ, స్పృశి.

అగ్నిదము, సం. విణ. 1. అగ్నిని ఇచ్చునది; 2. ఆఁకలి పుట్టునది.

అగ్నిదాత, సం. వి. ఋ. పు. యథాశాస్త్రముగా దహనకర్మము చేయువాఁడు.

అగ్నిదాయకుఁడు, సం. విణ: చూ, అగ్నిదుఁడు.

అగ్నిదివ్యము, సం. వి. అ. పు: చూ, అగ్నిపరీక్ష.

అగ్నిదీపనము, సం. వి. అ. న. 1. ఆఁకలి హెచ్చించుట; విణ. 2. ఆఁకలి పెంచునది.

అగ్నిదీప్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మానేరుతీఁగ*: చూ, స్వర్ణవల్లి.

అగ్నిదీప్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అగ్నియొక్క ప్రకాశము: చూ, వహ్ని. 1-౨౩; 2. చుఱుకుగా ఆఁకలివేయుట.

అగ్నిదుఁడు, సం. విణ. 1. నిప్పు ఇచ్చువాఁడు; 2. ఇల్లు మొదలగువానిని కాల్చువాఁడు; అం. 3: చూ, ఆతతాయిలు.

అగ్నిదూషితము, సం. విణ. వాఁతవేయఁబడినది.

అగ్నిదృక్కు, సం. వి. శ్. పు. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

అగ్నిదేవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కృత్తిక: చూ, రిక్క. 1-౩.

అగ్నినక్రజరాయువు, సం. వి. ఉ. పు. మంట: చూ, వహ్ని. 1-౨౬.

అగ్నినిర్యాసము, సం. వి. అ. పు. 1. —పై.—; 2. చిత్ర మూలము*: చూ, వహ్నిసంజ్ఞకము.

అగ్నిపరిక్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. హోమరూపమైన అగ్ని పరిచర్య.

అగ్నిపరీక్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అగ్నిచే దోషాదోషములను పరీ క్షించుట; అగ్ని దివ్యము:

అగ్నిపర్వతము, సం. వి. అ. పు. నిప్పుకొండ: చూ, పర్వ తము. 1-౨౮.

అగ్నిపురాణము, అం: చూ, పురాణములు. 1-౮.

అగ్నిప్రతిష్ఠ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గృహ్యాగ్నిని (వివాహాగ్నిని) నిల్పుట.

అగ్నిప్రస్కందనము, సం. వి.అ. న. అగ్నిహోమకార్యములు మానుట.

అగ్నిప్రస్తరము, సం. వి. అ. పు. చెకుముకిఱాయి: చూ, స్థూలోచ్చయము. 1-౭.

అగ్నిబాహువు, సం. వి. ఉ. పు. 1: చూ, పొగ. 1; 2. ప్రథమ మనువుయొక్క పుత్త్రుఁడు; 3. ప్రియవ్రతునకు కామ్య యందుఁ బుట్టినవాఁడు.

అగ్నిబీజము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1-౫; 2. "రం" అను బీజాక్షరము (రేఫాక్షరము): చూ, బీజాక్షరములు.

అగ్నిభము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, అగ్నిబీజము. 1; 2: చూ, అగ్నిదేవ.

అగ్నిభాస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మానేరుతీఁగ*: చూ, స్వర్ణవల్లి.

అగ్నిభువు, సం. వి. ఊ. పు. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు.

అగ్నిభైరవము, అం: చూ, తంత్రములు.

అగ్నిమంథనము, సం. వి. అ. న. 1. రాయిడివలన నిప్పును పుట్టించుట. రూ-అగ్నిమంథము: చూ, వహ్ని. 1-౩౮; 2. నెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము.

అగ్నిమంథము, —పై.—(పుం. అనికొందఱు).

అగ్నిమంథని, సం. వి. అ. స్త్రీ. తక్కలి*: చూ, వైజయంతి.

అగ్నిమఖము, సం. వి. అ. పు. అగ్నిహోత్రునారాధించు వేద భాగము: చూ, వేదము. 1-౧౭.

అగ్నిమణి, సం. వి. ఇ. పు. సూర్యకాంతమణి: చూ, రత్న ములు. 1-౧౦-(౭).

అగ్నిమథుఁడు. సం. వి. థ్. పు. నిప్పుకొఱకు అరణిమథించు వాఁడు.

అగ్నిమాంద్యము, సం. వి. అ. న. ఆఁకలితగ్గుట: చూ, మందాగ్ని.

అగ్నిమాత, సం. వి. ఋ. స్త్రీ. చిత్రమూలము*: చూ, వహ్ని సంజ్ఞకము.

అగ్నిమారుతి, సం. వి. ఇ. పు. అగస్త్యుఁడు: చూ, సన్న్యాసి 1-(౮).

అగ్నిమాలుఁడు, సం. వి. అ. పు. ఒకానొక పితృదేవత: చూ, హరి. 1-౪.

అగ్నిమిత్రము. సం. వి. అ. పు. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

అగ్నిమిత్రుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1.—పై.—; 2. శూద్రకుఁ డను రాజు: చూ, రాజు. 1-౧౭.

అగ్నిముఖము, సం. వి. అ. పు. 1. జీడి*: చూ, స్ఫోటకోఫ; 2: చూ, అగ్నిమాత*; 3. బలకరమైన యౌషధచూర్ణము; 4. సల్లి: చూ, రక్తాంగము. 4; న. 5. అగ్నిసాధ్యమగు కర్మములకు పూర్వమందుచేయు అంగకర్మ సముదాయము. భార. ఆది. ౨-౨౧౦; భార. ఆది. ౭-౧౬౩.

అగ్నిముఖి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, అగ్నిముఖము. 1. *; 2. నల్లజీడి*: చూ, స్ఫోటకోఫ. 1-౨; 3: చూ, అగ్ని ముఖిదీప్త.*

అగ్నిముఖిదీప్త, సం. వి. అ. స్త్రీ. విటపమనుతఱిగొట్టి, చెన్న చెఱకు*: చూ, హలిని. 1.

అగ్నిముఖుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. బ్రాహ్మణుఁడు: చూ, స్వస్తిముఖుఁడు. 1; 2. దేవుఁడు: చూ, వేలుపు; 3. అగ్ని

హోత్రి: చూ, వహ్ని. 1-౩౪.
అగ్నిమూల, మి. వి. ఆగ్నేయమూల: చూ, ఆగ్నేయి.
అగ్నిమేడి, మి. వి: చూ, అగ్గిమేడి.
అగ్నిరజము (స్సు), సం. వి. స్. పు. ఆరుద్ర పురుగు: చూ, పురుగు. 1-౧.
అగ్నిరుహా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మాంసాదని*.
అగ్నిరేతస్సు, సం. వి. స్. న. బంగారు: చూ, లోహము. 1-౫
అగ్నిరోహిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నొప్పితోను మంటతోను గూడిన చంకలోని కురుపు (సూ. ని.): చూ, వ్రణము. 1-౨౮.
అగ్నిలింగము, సం. వి. అ. న: చూ, పొగ. 1.
అగ్నివత్రిన్యాయము, అం. అగ్గికి చెదలు బట్టవను రీతి.
అగ్నివర్షకము, సం. వి. అ. పు. అవర్త మనెడి మేఘము: చూ, మేఘము. 1.
అగ్నివల్లభము, సం. వి. అ. పు. 1. మద్ది*: చూ, సాలము. 3; 2. మద్దిజిగురు.
అగ్నివాహనము, సం.వి.అ.న. రూ-అగ్నివాహము. 1. గొఱ్ఱె: చూ, మేషము. 1-౮; 2. మేక: చూ, మేషము. 1.
అగ్నివాహము, సం. వి. అ. పు. —పై.—
అగ్నివాహనుడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అగ్నిపూలుడు.
అగ్నివీర్యము, సం. వి. అ. న: చూ, అగ్నిరేతస్సు.
అగ్నివృక్షము, సం. వి. అ. పు. కానరేగు*: చూ, స్వాదుఫల. ౩. (౧).
అగ్నివేండ్ర, మి. వి: చూ, దావాగ్ని*:
అగ్నివైద్య మతఃపరమ్, న్యా. అగ్నివైద్యములు నైనపిమ్మట నగ్నివైద్యము. (వాతలుపెట్టుట లేక దహనమొనర్చుట).
అగ్నిశాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అగ్నిహోత్రముంచు గృహము లేక అగ్ని హోత్రముంచెడు స్థానము. రూ-అగ్నిశాలము: చూ, సదనము. 1-౬.
అగ్నిశాలము, వా. సం. వి. అ. న. —పై.—
అగ్నిశిఖ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, అగ్నిముఖిదీప్త*; 2. కలికాలయను తఱిగొట్టు*: చూ, హలిని: 2; 3. శక్రపుష్పియను తఱిగొట్టు*: చూ; హలిని. 3; 4. మంట: చూ, వహ్ని. 1-౨౬.
అగ్నిశిఖము, సం. వి. అ. న. 1, కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 1; 2. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 2; 3. పసుపు: చూ, వర్ణము. 1-౭; 4. బంగారు: చూ, లోహము. 1-౫; పు. 5. దీపము: చూ, స్నేహాశము. 1; 6. అమ్ము: చూ, బాణము. 1; 7. అగ్నిబాణము: చూ, బాణము. 1-౧౩; 8. కుసుంభవృక్షము: చూ,కుసుంభము. 6; 9. దూలగొండి*: చూ, శూకశింబి; విణ. 10. నిప్పువంటి కొనలుగలది.
అగ్నిశేఖరము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అగ్నిశిఖము. 8.*; 2. కుంకుమ*: చూ,కుంకుమము. 2; 3: చూ,అగ్నిశిఖ. 2; న. 4. బంగారు: చూ, లోహము. 1-౫.
అగ్నిష్టోమము, సం. వి. అ. పు. 1. వసంతకాలమందు జేయఁబడు నొకయాగము (ఇది జ్యోతిష్టోమ సంస్థలలో మొదటిది); 2. అగ్నిష్టోమ విధానమును దెలుపుకల్పము.
అగ్నిష్ఠము, సం. వి. అ. పు. 1. సువర్ణాదిలోహములు కరఁగు మూస: చూ, మూస. 1; న. 2. పెనము: చూ, పాత్రము. 6-౩౭; 3. ఇనుపపేఁపుడుచట్టి: చూ, పాత్రము. 6-౪౧; విణ. 4. అగ్నియందుఁగాని దాని సమీపమున గాని యుండునది.
అగ్నిష్వాత్తులు, సం. వి. అ. పు. బ. ఒకానొక పితృదేవతల గణము: చూ, హరి. 1-౪.
అగ్నిసంభవము, సం. వి. అ. పు. 1. అరణ్యకుసుంభ*: చూ, కుసుంభము. 6-౧; విణ. 2. అగ్నినుండిపుట్టినది.
అగ్నిసంస్కారము, సం. వి. అ. పు. 1. శవమును పండించుట (కాల్చుట): చూ, దహనసంస్కారము; 2. అగ్నిని సంస్కరించుట; 3. అగ్నిచేతసంస్కరించుట.
అగ్నిసఖుఁడు, సం. వి. అ. పు. గాలి: చూ, వాయువు. 1.
అగ్నిసహము, సం. వి. అ. పు. కప్ప: చూ, హరి. 1-౧౨.
అగ్నిసాక్షి, సం. విణ. (న్. జీ. న్.) వివాహాదులయందు అగ్నియెదుట జరిగిన ప్రమాణము: చూ,ప్రమాణము. 9-౧.
అగ్నిసాక్షికము, సం. విణ. —పై.—
అగ్నిసాదము, సం. వి. అ. పు. అజీర్ణవ్యాధి: చూ, రోగము. 1-౨.
అగ్నిసారము, సం. వి. అ. న. ఒకరకము కంటిమందు.
అగ్నిసూత్రము, సం. వి. అ. న. ఉపనయనమునందు బ్రాహ్మణుఁడు ధరించు ముంజిదర్భ మొలత్రాడు, మౌంజీమేఖల (సూ. ని.): చూ, సూత్రము. 1-౪౬.
అగ్నిస్తంభన, అం: చూ, కళలు.
అగ్నిస్తంభనము, సం. వి. అ. పు. రూ-అగ్నిస్తంభము. 1. న. అగ్నియొక్క దహనశక్తి నాఁపుట కుపయోగించు మంత్రము; 2. అగ్నిస్తంభ నౌషధము.
అగ్నిస్తంభము, —పై.—
అగ్నిస్తోకము, సం. వి. అ. పు. నిప్పుక: చూ, అగ్నికణము.
అగ్నిహోత్రము, సం. వి. అ. పు = అగిని-అగ్గి. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 2. ఆహితాగ్నులు ప్రాతస్సాయంకాలములయందుఁ జేసెడి హోమము. దశా. ౩-౨౩: చూ, హోమము; 3 దధి పయోరూపమైన హవిస్సు, అగ్నిహోత్రమునందు వ్రేల్చుటకు ఇవుడఁబెట్టిన యన్నము: చూ, హవిస్సు. (చూ, సాదము. (1)-౪).
అగ్నిహోత్రి, సం. వి. న్. పు. అగ్నిహోత్రమును జేయువాఁడు: చూ, వహ్ని. 1-౩౪.
అగ్నిహోత్రుఁడు, సం. వి. అ. పు. = అగిని-అగ్గి: చూ, అగ్నిహోత్రము. 1.
అగ్నీధ్రుఁడు, సం. వి. అ. పు. బ్రహ్మగణములలో నొకఁడు, పదియాఱుగురు ఋత్విజులు యాజకులు అనువారలలో నొకఁడు: చూ, ఋత్విజుఁడు. 1.
అగ్నీయము, సం. విణ. అగ్నిసమీపమున నున్నది, అగ్ని సంబంధమైనది.
అగ్నీషోమీయము, సం. విణ. అగ్నియును సోముఁడును దేవతలుగాఁ గలది (యాగము మొ॥)
అగ్నులు, అం. 1 గార్హపత్యము, దక్షిణాగ్ని, ఆహవనీయము, సభ్యము, అసభ్యము (౫); 2. పూర్వాగ్ని, దక్షిణాగ్ని,

పశ్చిమాగ్ని, ఉత్తరాగ్ని, సూర్యుఁడు. (ఇ); 3. అగ్ని భేదములు:- అనలము, కుకూలము, భగలము. (చూ, వహ్ని 1.)

అగ్న్యాధానము, సం. వి. అ. న. అగ్నినినిలుపుట: చూ, అగ్నిచిత్య.

అగ్న్యాధేయుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అగ్నిహోత్రి.

అగ్న్యాహితుఁడు, —పై.—

అగ్న్యుత్పాతము. సం. వి. అ. పు. ఉల్కాపాతము, ధూమకేతువు (తోఁకచుక్క) మొ: చూ, రిక్క. 1-౨.

అగ్న్యుద్ధరణము, సం. వి. అ. న. 1. అరణినుండి నిప్పుపుట్టించుట: చూ, వహ్ని. 1-౩౭; 2. అగ్నిహోత్రమును జేయుటకు ముందు బూడిదతొలఁగించి అగ్నిని పైకిఁజేయుట: చూ, వహ్ని. 1-౪౦.

అగ్న్యుద్ధారము, —పై.—

అగ్న్యుపస్థానము, సం. వి. అ. న. 1. అగ్న్యుపాసనము; 2. అగ్న్యుపాసన మంత్రము.

అగ్రకేశము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, కేశాగ్రము; ఐ. 2. ముంగురులు: చూ, వెంట్రుక. 1.

అగ్రగణ్యము, సం. విణ. అత్యుత్తమమైన దానిగా పరిగణింపఁబడినది: చూ, శ్రేష్ఠ్యము. 1-౩,

అగ్రగణ్యుఁడు, సం. విణ. అత్యుత్తమమైన వానిగా పరిగణింపఁబడినవాఁడు: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. 2.

అగ్రగము, అం: చూ, హస్తప్రచారములు.

అగ్రగామి, సం. వి. న్. పు: చూ, ముందునడచువాఁడు.

అగ్రగుఁడు, —పై.—

అగ్రజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అక్క, అప్పు: చూ, సహోదరి. 1-౨.

అగ్రజంఘ, సం వి. ఆ. స్త్రీ. పిక్కయొక్క ముందుభాగము: చూ, పిక్క. 1-౧.

అగ్రజన్ముఁడు, సం. వి. న్. పు. 1. బ్రాహ్మణుఁడు: చూ, స్వస్తిముఖుఁడు. 1; 2. అన్న: చూ, సహోదరుఁడు. 1-౧; 3. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; విణ. 4. ప్రధానుఁడు: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. 2.

అగ్రజాతుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అగ్రజన్ముఁడు. 1; 2: చూ, అగ్రజన్ముఁడు. 2; విణ. 3. మొదటపుట్టినవాఁడు: చూ, అగ్రజుఁడు.

అగ్రజుఁడు, —పై.—

అగ్రణి, సం. విణ. ఈ. 1: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; 2: చూ, అగ్ర[illegible]డు.

అగ్రత, సం. అవ్య. అభిముఖము: చూ, ముందర. 1.

అగ్రతలసంచరము, అం: చూ, చరణక్రియలు.

అగ్రతస్థలము, అం: చూ, హస్తప్రచారములు.

అగ్రతస్సరుఁడు, సం. విణ. 1: చూ, అగ్రగామి; 2: చూ, అగ్రగణ్యుఁడు.

అగ్రధన్వుఁడు, సం. వి. న్. పు. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపుఱేఁడు.

అగ్రనిరూపణము, సం. వి. అ. న. భవిష్యత్తుచెప్పుట: చూ, భవిష్యత్తు. 1-౧.

అగ్రపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అజలోమ*: చూ, కేశి. 10.

అగ్రపాణి, సం. వి. ఇ. పు. 1. చేతిచివరభాగము: చూ, హస్తము. 1-౩౩; 2. తుండాగ్రము: చూ, హస్తి. 1-(౧౬).

అగ్రపాతి, సం. విణ. ముందు సంభవించునది.

అగ్రిపాదము, సం. వి. అ. పు. పాదాగ్రము: చూ, పజ్జ. 1-౧౩.

అగ్రిపూజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మొదటి సత్కారము: చూ, సన్మానము. 1-౪.

అగ్రిబీజము, సం. వి. అ. పు. జీడిమామిడి*: చూ, మామిడి. 1-౧౩.

అగ్రభుక్కు, (అగ్రభుఁజు). సం. విణ. చ్. 1. మొదట తినువాఁడు: చూ, భక్షకుఁడు. 1-౩; 2. తిండిపోతు: చూ, భక్షకుఁడు. 1.

అగ్రభువు, సం. వి. ఊ. పు. 1. అన్న: చూ, సహోదరుఁడు. 1; 2. బ్రాహ్మణుఁడు: చూ, స్వస్తిముఖుఁడు; స్త్రీ. 3. అక్క: చూ, సహోదరి (సూ. ని.)

అగ్రమాంసము, సం. వి. అ. న. 1. హృదయమునందు పద్మాకారమున నున్న మాంసవిశేషము. (సూ. ని.); 2. పెద్దయుసిరిక వంటు ప్రమాణము కలిగి కోలగానుండి పశువుయొక్క పార్శ్వమున నుండు క్రౌతమందు ప్రసిద్ధమైన వృక్క యను మాంసము: చూ, వృక్క. ; 3. కారిజము పొంగు వ్యాధి: చూ, రోగము. 1-౩౬.

అగ్రము, సం. వి. అ. న. 1. చివర: చూ, సుద. 3; 2. ఎదురు: చూ, ముందర. 1; 3. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 4. గుంపు: చూ, సమూహము; 5. మానవిశేషము, నాలుగు కళ్ళ కొలఁదిభిక్ష, నాలుగు కబళముల భిక్ష; 6. పైభాగము: చూ, మీఁదు. 2; 7. పలమనెడి పరిమాణము: చూ, పలము. 1; 7. పెచ్చు, హెచ్చు: చూ, హెరాళము. 1 ౬; 9. ఆశ్రయము: చూ, సన్నిధానము "ఏకాగ్రచిత్తుఁడు" (సూ. ని.); విణ. 10. ప్రథమము: చూ, మొదలు. 4; 11. ప్రధానము: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; 12. అధికము: చూ, హెరాళము. 1-౬; అం. 13: చూ, హస్తక్షేత్రములు.

అగ్రయానము, సం. వి. అ. న. 1. ముందు నడచునది.

అగ్రయాయి, సం. విణ. న్. సీ. న్. 1: చూ, అగ్రగామి; 2: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. 2; 3: చూ, మొదటివాఁడు. 3.

అగ్రయోధి, సం. వి. న్. పు. 1. వీరులలో ముఖ్యుఁడు; చూ, హంవీరుఁడు. 2; 2. శూరులకెల్ల శూరుఁడు, గండరగండఁడు: చూ, హంవీరుఁడు. 2,౨.

అగ్రలోహిత, సం.వి.ఆ. స్త్రీ. చిట్టికూర*: చూ, భండీరము. 2.

అగ్రసంధాని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ప్రాణివర్గముయొక్క పూర్వకర్మను సారముననఁగలుగు శుభాశుభములను దెలుపునట్టి యముని కవిలె (పొత్తము) (సూ. ని.): చూ, యమపట్టిక.

అగ్రసంధ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తొలిసంజ: చూ, ప్రాతస్సంధ్య. 2.

అగ్రసరి, సం. విణ: చూ, అగ్రయాయి. 1, 2.

అగ్రసరుఁడు, —పై.—

అగ్రస్థానము, వా. వి. 1. మొదటిస్థానము: చూ, స్థానము.

1-౪౧; 2. నఖలయం దగ్రస్థానము, మొట్టమొదటి స్థానము: చూ, స్థానము. 1-౪౨; 3. సంస్థలయం దగ్రస్థానము: చూ, స్థానము. 1-౪౩.

అగ్రహస్తము, సం. వి. అ. పు: చూ, అగ్రపాణి. 1-2

అగ్రహాయణము, సం. వి. అ. పు. రూ-ఆగ్రహాయణికము. మార్గశీర్షమాసము: చూ, మాసములు. ౯.

అగ్రహాయణేష్టి, అం. రూ - ఆగ్రహాయణేష్టి - ఆగ్రయణము, నవసస్యేష్టి: చూ, హవిర్యజ్ఞములు.

అగ్రహారము, సం. వి. అ. పు. 1. బ్రాహ్మణుల యిండ్లవరుస, నల్లిండ్లు: చూ, దేశములు. 1-(౬)-3; అం. 2: చూ, సంతానములు; 3: చూ, దానములు; 4: చూ, మహాదానములు; పు. 5. పోషణమునకై రాజు బ్రాహ్మణులకిచ్చెడి గ్రామము లేక వసతిగల పుడమి.

అగ్రాంశువు, సం. వి. ఉ. పు. కిరణములుకూడు స్థలము.

అగ్రాక్షి, సం. వి. ఇ. న. క్రేఁగన్ను: చూ, లోచనము. 1-౧.

అగ్రానీకము, సం. వి. అ. న. ముందఱిగల సేన: చూ, సేన. 1-౮.

అగ్రామ్యము, సం. విణ. 1. గ్రామ్యముకానిది, నగరమందలిది; 2. అపభ్రంశము కానిది, శాస్త్రసమ్మతము (పదము మొ॥); 3. వన్యము (మృగాది). (సూ. ని.)

అగ్రామ్యుఁడు, సం. విణ. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు. 1.

అగ్రాహ్యము. సం. విణ. 1. గ్రహింపఁదగనిది, పుచ్చుకొనఁదగనిది; 2. తెలిసికొనఁదగనిది; 3. అంగీకరింపఁదగనిది; నమ్మఁదగనిది; 5. పరిగణింపఁ దగనిది, లెక్కసేయఁదగనిది.

అగ్రిమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అప్ప: చూ, సహోదరి. 1-౨.

అగ్రిమము, సం. విణ. ముఖ్యము: చూ, శ్రేష్ఠము.

అగ్రిముఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. అన్న: చూ, సహోదరుఁడు. 1; విణ. 2: చూ, మొదటివాఁడు. 3; 3: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు; 2; 4. పెద్దవాఁడు: చూ, స్థవిరుఁడు.

అగ్రియము, సం. విణ. రూ-అగ్రీయము. ముఖ్యమైనది: చూ, శ్రేష్ఠము. [2, 3, 4.

అగ్రియుఁడు, సం. రూ-అగ్రీయుఁడు: చూ, అగ్రిముఁడు. 1,

అగ్రీయము, సం. విణ. 1: చూ, రూ-అగ్రియము; 2. ప్రధానమైన వస్తువు; చూ, రూ-అగ్ర్యము.

అగ్రీయుఁడు, సం: చూ. రూ-అగ్రియుఁడు.

అగ్రేదిధిషువు, సం. వి. ఉ. పు. 1. బిడ్డలుగన్న మాఱుమనువుదాని మొదటి బ్రాహ్మణ స్త్రీయొక్క భర్త: చూ, సామి. 1-౩; 2. మాఱుమనువుదాని మొదటి మగఁడు: చూ, సామి. 1-3; స్త్రీ. 3. అక్కకు ముందు పెండ్లాడిన చెల్లెలు. (సూ. ని.)

అగ్రేసరుఁడు, సం. విణ: చూ, అగ్రతస్సరుఁడు.

అగ్ర్యము, సం. విణ: చూ, రూ-అగ్రీయము.

అగ్ర్యుఁడు, సం. విణ: చూ, అగ్రతస్సరుఁడు.

అగ్న్యుత్పాతము, సం. వి. అ. న. ఆకాశాదుల యందుఁ బుట్టిన అగ్నిఆకారము, తోఁకచుక్క: చూ, రిక్క. 1-(౨)-౨.

అఘటమానము, సం. విణ. ఘటిల్లనిది. భార. అర. ౧-౩౩౧.

అఘటనము, సం. వి. అ. న. దధివిశేషము: చూ, స్తన్యము. 1-౨౬-౧.

అఘభోజి, సం. విణ. దేవపితృవ్యతిథులకు పెట్టక తాను తినువాఁడు. (సూ. ని.)

అఘమర్షణము, సం. వి. అ. న. సర్వపాపములనుపోఁగొట్టెడి మంత్రము. ("అఘమర్షణస్నానము" ఇది ఋగ్వేదమున ౧౯౦ వ సూక్తము. జలములయందు మూఁడుమాఱులు దీనిని జపింపఁగా గురుతల్పగమనాది మహాపాతకములు గూడ నశించును.): చూ, మంత్రము. 1.

అఘము, సం. వి. అ. న. 1. పాపము: చూ, వృజినము; 2. దుఃఖము: చూ, శోకము. 2; 3. ఆశౌచము: చూ, మయిల. 4; 4. ద్యూతాదివ్యసనము: చూ, వ్యవహారము. 1-౨౨.

అఘశంసి, సం. విణ. ఇతరుల దోషములను ప్రకటించువాఁడు.

అఘాటము, సం. వి. అ. పు. 1 = అగడిత-అగడ్త: చూ, స్వర్ణది; విణ. 2: చూ, నిరాఘాటము.

అఘాతము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, రూ-అఖాతము. 1; 2: చూ, అఖాతము. 2; 3. కొండపగులు: చూ, పర్వతము. 1-౧౨; 4. కొండనడుము: చూ, పర్వతము. 1-౧౧.

అఘాయువు, సం. వి. ఉ. పు. 1. పాము: చూ, సర్పము. 1; 2. పాపాలముద్ద: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. కాకి: చూ, వాయసము. 1; 4. చామరము: చూ, సురఁటి. 1-౧; 5. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2; విణ. 6: చూ, అఘాయువు. 2.

అఘాహము, సం. వి. అ. పు. ఆశౌచదినము: చూ, రోజు. 1-౨.

అఘుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. అఘుఁడనెడు రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; 2: చూ, అఘాయువు. 2; 3: చూ, మైలవాఁడు: 4. దుఃఖాన్వితుఁడు: చూ, విమనుఁడు.

అఘృణి, సం. విణ: చూ, కాంతిహీనుఁడు.

అఘో, సం. అవ్య. దుష్టునిఁ బిలుచుటను దెలుపును: చూ, సంబోధనము.

అఘోర, అం; చూ, శివాననములు. (రూ-అఘోరము.)

అఘోరప్రమాణము, సం. వి. అ. న. పెద్దఒట్టు: చూ, శపథము. 1-౧.

అఘోరము, సం. వి. అ. న. 1. ఈశ్వరుని దక్షిణముఖము: చూ, శివుఁడు (చూ, అఘోర); 2. నక్క: చూ, సృగాలము; విణ. 3. భయములేనిది: చూ, నిర్భయము; 4. దేనికంటె ఘోరములేదో అది, అతిభయంకరము, గోరగింత: చూ, రౌరవము. 2-౩.

అఘోరుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. రుద్రుఁడు: చూ, శివుఁడు. 1; 2. రుద్రుని దుర్గము అర్చించువాఁడు: చూ, శివుఁడు 1-౩; విణ. 3. అఘోరసాంప్రదాయమునకుఁ జెందినవాఁడు; 4. అసహ్యముగ నుండు వ్యక్తి; 5. అసహ్యకరమగు వస్తువుల నుపయోగించువాఁడు; 6. భక్ష్యాభక్ష్య విచారణ లేనివాఁడు.

అఘోషము, సం. వి. అ. పు. 1. (వ్యాక) వర్ణోత్పత్తికైన బాహ్యప్రయత్నభేదము. అల్పప్రయత్నముతోఁ గూడినవర్ణము. (క-ఖ-చ. మొ॥); విణ. 2. ధ్వనిలేనిది: చూ, స్వరము. 1-(౧౫౦).

యకములు. అచ్చనగుండ్లాను చిన్నచిన్నగుండ్లు. (బ. అచ్చనగల్లు). కళా. ౬-౨౫౯: చూ, రత్నములు 1-౧౨-(౨).

అచ్చనగాయలు, దే. వి. బ: చూ, అచ్చనగుండ్లు. (బాలికా క్రీడకు-రుక్మి. ౧౮౯.)

అచ్చనగుండ్లు, —పై.— (గిరియకములకు.—రామా. ౫. ౧౨౧)

అచ్చనలు, వై. బ. = అచ్చ. (వృత్తియందే కవచనాంత మగును). 1: చూ, అచ్చన గండ్లు; 2: చూ, అచ్చన గండ్లు. 2; 3. నృత్యము. పండితా. ౧౬౧ పొ; జై. భా. ౧. ౫౫: చూ, వ్యంజకము. 1-౧౩.

అచ్చబంగారు, ద్వ. వి. 1. మేలిమివన్నె బంగారు: చూ, లోహము. 1-౫-(౧); 2.ముద్దుపలుకు: చూ. శబ్దము.1-౭౫.

అచ్చము, వై. విశ. = అచ్చమ్. (దీనికి వృత్తియందంత్య వర్ణలోపము వికల్పముగ నగును). 1. నిశ్చలమయినది: చూ, సత్యము. 1; 2. తేరినది: చూ, సమీచీనము. 2; 3. నిర్ణయింపఁబడినది: చూ, స్థాపితము. 2; 4. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము 6-౫-(౧); 5. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 1; వా. 6. ఇష్టానుసారము.

అచ్చముగ, వా. అవ్య. సంశయములేకుండఁగ, స్వేచ్ఛగ, ఇచ్చవచ్చినటుల.

అచ్చర, వై. వి. = అప్సరస్. దేవవేశ్య. మనుచ. ౨-౩౮: చూ, దేవతాభేదములు: (చూ, స్త్రీ. 1-౫౬.)

అచ్చరనది, మి. వి: చూ, అచ్చరవాఁక.

అచ్చరము, వై. వి. = అక్షరమ్. వైజ. ౨-౯౫: చూ, వర్ణము. 1.

అచ్చరవాఁక, వా. వి. ఆకాశగంగ: చూ, నది. 1.

అచ్చరువడు, వై. అ. క్రి: చూ, వెఱఁగొందు. కు. సం. ౧౧. ౪౮౬.

అచ్చరువు, వై. వి. ఆశ్చర్యమ్-రూ-అచ్చెరువు. కు. సం. ౧౧. ౭౬౮: చూ, వింత. 1.

అచ్చలము, దే. వి. 1. కోపము: చూ, రోషము; 2. పట్టుదల. భార. సభా. ౨. ౧౭౦: చూ, సన్నాహము. 2.

అచ్చలించు, దే. అ. క్రి: చూ, రోషించు.

అచ్చాకారము, వై. వి. = అచ్ఛంకారమ్: చూ, రూ-అచ్చ [కారము.

అచ్చాజె, వా. విశ. 1. ఆణిముత్తెముఁబోలునది, శ్రేష్ఠ వాచకము; 2. శ్రేష్ఠమైనది: చూ, శ్రేష్ఠ్యము. 1-౧.

అచ్చారము, వై. వి. = అచ్ఛంకారమ్: చూ, రూ-అచ్చకారము.

అచ్చావు, దే. వి. 1. తెల్లయావు: చూ, ధేనువు. 1-౧౨; 2. నైచికి, శ్రేష్ఠమైనయావు: చూ, ధేనువు. 1-౨౩.

అచ్చాళి (కు), దే. విశ. (అచ్చము + ఆళు) జంజాటములేని వాఁడు "ద్వి. ఆరూఢబలయుక్తి నచ్చాళుగాగ" పతివ్రతా మాహాత్మ్యము (బ్రౌణ్య. ని.)

అచ్చి, దే. వి. 1. అచ్చిమట్టమను దేశము: చూ, దేశములు. 1-౫౭; వా. 2. తుమ్ముయొక్కధ్వని. (వా. రూ-అచ్చి. అనియు); 3. ఒకానొక స్త్రీవాచకము. (అచ్చమ్మ).

అచ్చిక, దే. వి. రూ-అచ్చికము. 1. కొఱఁత, లోపము. హంస. ౧-౮౯: చూ, వెలితి. 2; 2. క్షోభము. హరి. పూ. 3-౧౭౪: చూ, సంతాపము. 1.

అచ్చికబుచ్చిక, దే. వి. రూ-అచ్చికబుచ్చికము. 1. ఇచ్చకము, బుజ్జగింపు. విజ. ౩-౩౦; వేం. పంచ. ౨-౬౮: చూ, సమరసము 2; బ. 2. బెల్లింపుమాట, ఇచ్చకపుమాట. ద్వి. హరిశ్చ. ఉ. ౬౩౬: చూ, శబ్దము. 1-౧౧; విశ. 3. చెవులకు విననింపయినది: చూ, సాంత్వము. 3.

అచ్చికబుచ్చికము, దే. వి. విశ. —పై.—

అచ్చికబుచ్చికలు, దే. వి. విశ. బ. —పై—

అచ్చికబుచ్చికలాడు, దే. స. క్రి: చూ, బుజ్జగించు.

అచ్చికము, దే. వి. 1: చూ, రూ-అచ్చిక. 1; 2: చూ, రూ-అచ్చిక. 2; 3: చూ, అచ్చికబుచ్చిక. 1; విశ. 4. తేటినది: ఆం, భా. ౧-౧౫౮: చూ, సమీచీనము. 2-౧.

అచ్చికలుబుచ్చికలు, దే. వి. బ: చూ, రూ-అచ్చికబుచ్చికలు (కలుపుకోలు తనమునకు-చంద్రా. ౩-౪౫.

అచ్చిమట్టము, దే. వి: చూ, అచ్చి. 1.

అచ్చియుండు, వా. స. క్రి. 1. ఇచ్చుకొనవలసి యుండు; 2. చచ్చినను తరువాతిజన్మమున తీర్చవలిసియుండు.

అచ్చివచ్చు, దే. అ. క్రి: చూ, మేలైవచ్చు.

అచ్చు, వై. వి. 1. బెల్లము: చూ, శర్కర. 1-౧; 2. నీడ. భార. స్త్రీ. ౧-౫౧; ఆం, భా. ౩-౩౦౨: చూ, వికారము. 1; 3. కీర్తి. భోజరా. ౭. ౧౫: చూ, విధము. 1; 4. సంజ్ఞాక్షరములుచెక్కిన ఉంగరములోనగునది. భాగ. ౧౦, ఉ. ౩౩౦: చూ, ముద్ర. 2; 5. సాలివానినేఁతసాధన విశేషము: చూ, మగ్గము. 1 ౧; 6. నాణెములు కాగితములులోనగు వానిపై అక్షరములు బొమ్మలు మొ॥ వానినిఒత్తుసాధనము (చూ, అచ్చు. 4.); 7. చెంబు మొ॥ పోఁతపోయుటకును, ఇటిక మొ॥ తీయుటకును కూర్చిన మొగటియాకృతి. భార. విరా. ౨-౫౨: చూ, పోఁతఅచ్చు; 8. మొదటిదృష్టాంతము, ఆదర్శము. కు. సం. ౭. ౮౬౭: చూ, వృత్తాంతము. 7; 9. గుఱుతు. కు. సం. ౪-౩౬౭; బస. ౬-౫౯౯; పి. శ. ౪. ౧౭౫: చూ, లక్షణము. 1; 10. ముద్ర వేసిన తూనికబాయి మొ॥ విజ్ఞా. ప్రా. ౫౬: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౬౧); 11: అచ్చునఁబోసి తీసినవస్తువు (చూ. అచ్చు. 7.); 12. పరిశుద్ధి: చూ, సమీచీనము. 2; 13. పాచిక. ద్వా. ౧౦-౮౮: చూ, వ్యవహారము. 4-౬; 14. ఇరుసుమ్రాను: చూ, ఇరుసు. 1. (బ్రౌణ్య.); విశ. 15. దోషములేనిది. విజ్ఞా. ప్రా. ౯౧; శుక. ౪-౪౬: చూ, సమీచీనము. 2; 16. తెల్లము. హరి. పూ. ౭-౩౮: చూ, స్పష్టము; 17 సరియైనది, యథార్థము. ఉ. రా. ౨-౩౧౬ (అచ్చుగ=సరిగా). ఉ. రా. 3-౯౨: చూ, సత్యము. 1; 18. తగినది. భాగ. ౧౧-౧౩ (అచ్చుగ = ఒప్పుగా): చూ, యోగ్యము. 2; దే. అ. క్రి. 19: చూ, బాకీపడు. శేష. 3-౨౧౧; ద్వి. హరిశ్చ. ఉ. ౭౨౮; 20: అచ్చుకొను, జామీనుండు, పూచిపడు, పూచీపడు, పూఁటపడు, హామీపడు. కాశీ. ౫-౧౨౫; స.క్రి. 21. ఇచ్చుకొను: చూ, దయచేయు. 2; 22. నష్టమిచ్చు. విజ్ఞా. ప్రాకాం ౪౮; విజ్ఞా. ప్రా. కాం. ౯౧; దశా. ౪-౧౨౮౮; దశా. ౪-౧౧౬౩: చూ, దండుగిచ్చు; 23. విధిగా ఇచ్చుకొను: చూ, చెల్లించు.

అచ్చుకట్టు, ద్వా. స. క్రి. 1. ఏర్పఱచు. హరి. ఉ. ౯. ౧౫౭; పాండు. ౧-౧౧; నృసింహపితిక. ౧-౭: చూ, సృజించు; 2. (పొలము) మడిమడిగాయేర్పఱచు. పైజ. ౧-౭౫; వా. 3. సాగెవానిపనికి సంబంధించినది.

అచ్చుకట్టువాఁడు, ద్వా. వి. 1. బట్టలనేఁత కుపయోగించు అచ్చులుకట్టు వాఁడు; వా. 2. ముద్రణాలయమున అక్షర ములఁ గూర్చువాఁడు. (1900 సం॥రములో సివాచస్పత్ర కర్త తండ్రిగారి యాజ్ఞను శిరసావహించి "లక్ష్మీనారాయణీయము"నకు తాను లేఖరియై పూర్తిగా వ్రాసినపిదప 1906 సం॥లో "సకలానంద"అను స్వంత ముద్రాక్షరశాలయందు అక్షరసంధానోద్యోగియై దానిని రోజునకు ఎనిమిది పేజీల వంతున అచ్చు కూర్చుచు పూర్తిఁగావించెను.)

అచ్చుకుప్ప, దే. వి. ధనికుఁడు: చూ, సంపన్నుఁడు.

అచ్చుకూటము, ద్వా. వి. ముద్రాశాల: చూ, సదనము. 1-౪.

అచ్చుకొట్టు, వా. స. క్రి: చూ, ముద్రించు. 1.

అచ్చుకొను, దే. అ. క్రి. 1: చూ, అచ్చు. 20; 2. ఇచ్చుకొను: చూ, దయచేయు. 2; వా. 3: చూ, సమ్మతించు.

అచ్చుగుద్దు, వా. స. క్రి: చూ, అచ్చుకొట్టు.

అచ్చుటెద్దు, ద్వా. వి. (అచ్చు+ఎద్దు) అచ్చుపోసి స్వేచ్ఛగాఁ దిరుగ విడిచిన వృషభము, ఆఁబోతు; చూ, వృషభము. 1.

అచ్చుదల, దే. వి. 1. అప్పు. (అప్పునకు ఒప్పుదల అని కొందఱు): చూ, వారకము. (౧)-౧; 2. ఒప్పుదల. కాశ. ౨-౧౨౦ చూ, సమ్మతి. 1; 3. అప్పుపడుట; 4. అచ్చి (సక్రమముగా) వచ్చుట; చూ, శుభాగతము.

అచ్చుపడు, వై. అ. క్రి. 1. తెల్లమగు. భార. ద్రో. ౫-౩౧౫; హరి. ఉ. ౩-౧౫౯; భాగ. ౧౦. పూ. ౧౧౭౪: చూ, విశదమగు; 2. ముద్రితమగు; 3. అలవడు. కాశ. ౪-౧౩; విక్ర. ౬-౯౭: చూ, సిద్ధించు; 4. ఉచితమగు. భార.విరా. ౫-౧౬౫: చూ, సార్థకమగు; 5. ఏర్పడు: చూ, పాలుపోవు. 2; 6. (కాల్చిన) రక్ష ఏర్పడు, ముద్రాంకితమగు; 7. (ఆఁబోతునకు) రక్ష ఏర్పడు: అచ్చుపోయు.

అచ్చుపఱ(ఱు)చు, ద్వా. స. క్రి. 1. నియమించు. భార. విరా. ౪-౨౭: చూ, నెలవిచ్చు; 2. కలిగించు. భార. అను, ౫-౨౩౪: చూ, సృజించు; 3. ఏర్పఱచు. పద్మ. ౨-౯: చూ, నిర్దేశించు. 2.

అచ్చుపాటు, వై. వి. 1. ఏర్పాటు. భార. శల్య. ౧-౧౧: చూ, సత్యము. 2; 2. అచ్చుపడుట: చూ, స్పష్టత.

అచ్చుఁబోడిచినయాఁబోతులు, జా. స్వేచ్ఛగా (హద్దులేక) తిరుగువాండ్రు. "రాజభటుల నచ్చుఁబొడిచిన యాఁబోతుల రీతిని" (ధర్మజ రాజసూయము.)

అచ్చులు, వై. వి. బ. 1: చూ, అచ్చు. 1; 2: చూ, అచ్చు. 2; వా. బ. 3. పోఁతపోయు అచ్చులదిమ్మలు.

అచ్చువేయు, వై. స. క్రి: చూ, అచ్చుకొట్టు.

అచ్చుపోఁత, వా. వి. కరిగిన లోహాదులపోఁత: చూ, పోఁత.2.

అచ్చుపోయు, వా. అ. క్రి: చూ, అచ్చుపడు. 6.

అచ్చెరియము. వై. వి. = ఆశ్చర్యమ్. రూ-అచ్చెరువు అచ్చెరుపాటు-అచ్చెరువుపాటు.1.ఆశ్చర్యము. కృ.శకుం.౨-౧౭౯: చూ ,వింత. 1; విశే. 2. ఆశ్చర్యకరము: చూ, వింత 1-౧.

అచ్చెరుపడు, వై. అ. క్రి. రూ-అచ్చెరువడు. నిర్వ. ౧౧-౧౫౬; భార. ఉ. 3-౧౧: చూ, వెఱఁగొందు.

అచ్చెరువడు: చూ, రూ-అచ్చెరుపడు:

అచ్చెరుపాటు, వై. వి. రూ-అచ్చెరువాటు-అచ్చెరువుపాటు: చూ, వింత. 1. భార. శాం. ౩-౪౪౬.

అచ్చెరువాటు, వై. వి. —పై.—

అచ్చెరువు, వై. వి. రూ-అచ్చెర్వు. 1: చూ, రూ - అచ్చరువు. ఉ. రా. ౪-౩౨౯; విశే. 2. ఆశ్చర్యకరము. భీమ.౧-౭౨; అహ. ౧-౧౦౨: చూ, వింత. 1-౧.

అచ్చెర్వు,—పై.—

అచ్చెరువుపడు, వై. అ. క్రి: చూ, రూ-అచ్చెరుపడు.

అచ్చెరువుపాటు, వై. వి: చూ, రూ-అచ్చెరుపాటు. భార. భీష్మ. ౨-౩౩.

అచ్చోటు, దే. వి. ఏ. (ఆ+చోటు) రూ-అచ్చోటు. 1. ఆస్థానము. భార. ద్రో. ౨-౨౫౧; ఆము. ౪-౧౪౫: చూ, రూ-ఆచోటు; 2. ఆఁడుగుఱి. హరి. ఉ. ౯-౪౨: చూ, భగము. 12.

అచ్చొత్తు, ద్వా. స. క్రి. (అచ్చు+ఒత్తు): చూ, ముద్రించు. బస. పు. ౫-౩౧. హరి. ఉ. ౭-౯౩.

అచ్చో, దే. క్రి. 1: చూ, రూ-అచట; మనుచ. 3-౩; 2. ఆ కాలమున. దశా. ౧-౩౦౧: చూ, రూ-అచ్చోటు. 3.

అచ్చోటికి, దే. అవ్య. 1: చూ, అందులకు; వా. 2. రహస్యస్థలమునకు.

అచ్చోటు, దే. వి. ఏ. 1: చూ, రూ-అచ్చోటు. 1. శుక. ౧-౧౦౬; 2: చూ, రూ-అచ్చోటు. 2; 3. ఆ కాలమున: చూ, రూ-అచ్చో- 2.

అచ్ఛంకారము, సం. వి. అ. న. = అచ్ఛకారము: చూ, అచ్ఛకారము.

అచ్ఛత, సం. వి. అ. న. అచ్చుపాటు: చూ, స్పష్టత.

అచ్ఛదనుఁడు, సం. వి. అ. పు. యతి: చూ, సన్న్యాసి. 1.

అచ్ఛపింద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిండఖర్జూరము*: చూ, మధుఖర్జూరిక. 1-౩.

అచ్ఛఫల్లము, సం. వి. అ. పు. రూ-అచ్ఛభల్లము: చూ, వెలుఁగుబంటి.

అచ్ఛభల్లము, —పై.—

అచ్ఛము, సం. వి. అ. పు. 1. —పై.—; 2. పటికపుఱాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(3); 3. వై. వి. = అచ్ఛన: చూ, బాలక్రీడ; విశే. 4. అచ్చు, తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 5-(౧); 5. ఇంపితము: చూ, హృద్యము. 2; 6. అచ్ఛము: చూ, సమీచీనము. 2.

అచ్ఛాచ్ఛము, సం. విశే. మిక్కిలి స్వచ్ఛము: చూ, సమీచీనము. 2.

అచ్ఛావాకుఁడు, సం. వి. అ. పు. సోమయాగమందు శంసన కర్తయై హోతకు సహకారిగానుండు ఋత్విజుఁడు. పదియార్వురు ఋత్విజులు యాజికులు అనువారలలో నొకఁడు: చూ, ఋత్విజులు.

అచ్ఛిద్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేఁతిబీఱ*: చూ, హ్రస్వగవేధుక.

అచ్ఛిద్రము, సం. విశే. 1. రంధ్రములులేనిది; 2. దృఢమై

నది: చూ, ఔడిదము. 5; 3. యజుర్వేదమునందలి పరాయితన్నలో మూఁడవ అట్టమునందుఁగల ఒకపన్నము: చూ, వేదము. 1-౨౧; 4. లోపము లేనిది: చూ, సంపూర్ణము; 5. ప్రాయశ్చిత్తము సంపూర్ణమైనదనుట.

అచ్ఛిన్నపత్రము, సం. వి. అ. పు. బరివెంక*: చూ, శాఖోటి.

అచ్ఛిన్నము, సం. విణ. 1. ఎడతెగనిది: చూ, సాంద్రము. ౪; 2. ఛేదింపఁబడనిది: చూ, విచ్ఛిన్నము. 3. ౮; 3. తొలగింపఁబడనిది: చూ, హీనము. 3-౫; 5. అనవరతము: చూ, సంతతము. 2.

అచ్ఛీకృతము, సం. విణ. నిర్మలముగాఁ జేయఁబడినది: చూ, నిర్మలము. ౩.

అచ్ఛేద్యము, సం. విణ. 1. చొరరానిది: చూ, సాంద్రము. 2; 2. ఛేదింపశక్యముగానిది: చూ, విచ్ఛిన్నము. ౩-౮; 3. ఛేదింపఁదగనిది: చూ, విచ్ఛిన్నము. ౩-౯.

అచ్ఛోదము, సం. వి. అ. పు. 1. కుబేరుని క్రీడాసరస్సు: చూ, సరస్సు. 1; విణ. 2. నిర్మలమైన నీళ్ళుగలది: చూ, సలిలము. 1-౪౪.

అచ్యుతము, సం. విణ. 1. జాఱనిది, పడనిది: చూ, స్ఖలనము. 2-౪; 2. నాశములేనిది: చూ, స్థిరము. ౪; 3. భ్రమము కానిది: చూ, విభ్రమము. 1-౧; 4. కారనిది: చూ, స్రవము. 1-౫.

అచ్యుతవాసము, సం. వి. అ. పు. రావి*: చూ, శ్యామలము .2.

అచ్యుతాగ్రజుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, బలరాముఁడు.

అచ్యుతాయనమః, అం. అన్నియు నశించినను తాను నశింపని వస్తువుకొఱకు నమస్కారము: చూ, ఓమ్. 4-౨౦.

అచ్యుతుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2. శనిగ్రహము: చూ, శని; 3: చూ, శివుఁడు. 1.

అజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ప్రకృతి: చూ, మాయ. 1; 2. ఆఁడుమేక: చూ, మేషము. 1-౧.

అజంభము, సం. వి. అ పు. 1. కప్ప: చూ, హరి. 12; విణ. 2. పండ్లులేనిది, దంతములులేనిది: చూ; పల్లు. 1-౫.

అజంభుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. రవి: చూ; సూర్యుఁడు.

అజక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అజకాజాతము అను ఒకానొక కంటి రోగము: చూ, లోచనము. 1-౧౩:

అజకర్ణము, సం. వి. అ. పు. 1. నల్లమద్ది*: చూ, సాలము. ౩-౨; 2. వేఁగిస*: చూ, సర్జకము. 2; 3. మిరియము*: చూ, వేల్లజము.

అజకవము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-అజకావము-అజగావము-అజగవము-ఆజగవము-అజీగవము-అజీగావము. శివునివిల్లు, పినాకము: చూ, బాణము. 1-౩౪; పు. 2. అజగంధ*: చూ, వాయింట.

అజకాజాతము, సం. వి. అ. పు: చూ, అజక.

అజకావము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-అజకవము. 1; పు. 2. శివునియెద్దు: చూ, వృషభము. 1-౩౧.

అజగంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అజకవము. 2. *.

అజగంధిక, —పై.—

అజగంధిని, ఈ. స్త్రీ. —పై.—

అజగరన్యాయము, న్యా. కొండచిలువ నిద్రఁబోవుచున్నట్లేయుండి జంతువులను అకాత్తుగా మ్రింగినరీతి. (కొండచిలువ స్థూల శరీరముగుటఁ గదలక మెదలక యొక్కచోఁబడియుండును. చలనము లేమి దానినిఁ గాష్ఠప్రాయముగాఁ దలఁచి దగ్గఱకు జంతువులురాఁగా వానిఁబట్టి భక్షించును.)

అజగరము, సం. వి. అ. పు. (మేఁకను మ్రింగునది) కొండచిలువ: చూ, సర్పము. 1-౨౦.

అజగరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒకానొక యోషధి.

అజగరోపవాసము, జా. కొండచిలువయుపవాసము చేయుట: చూ, ఘోటకబ్రహ్మచర్యము.

అజగర్దము, సం. వి. అ. పు. 1. నీరుపాము: చూ, సర్పము. 1-౨౩; 2. నల్లత్రాఁచు: చూ, సర్పము. 1-౨.

అజగలుఁడు, సం. వి. అ. పు. జూదరి: చూ, హారకుఁడు. 2.

అజగల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. శిశురోగవిశేషము: చూ, రోగము. 1-౪౦.

అజగవము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-అజకవము. 1.

అజకుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

అజఘన్యుఁడు, అం: చూ, ఆదిత్యులు.

అజజీవికుఁడు, సం. వి. అ. పు. మేఁకలవలన బ్రదుకువాఁడు. రూ-అజజీవుఁడు-అజాజీవుఁడు: చూ, మేఁకలఁగాఁపరి.

అజజీవుఁడు, —పై.—

అజట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ - అజ్ఝట. నేలయుసిరిక*: చూ, శివ. 4; 2. దూలగొండి*: చూ, శూకశింబి; 3. ఎలుకచెవి*: చూ, స్ఫోటశోఫ. 1-౧.

అజత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, అజట. 1.*; 2: చూ, అజట. 2.*; 3: చూ, అజట. *3.

అజధ్య, సం. వి, ఆ. స్త్రీ. 1. అడవిమొల్ల: చూ, హరిణి. 5; 2. మేఁకలమంద: చూ, మేషము. 1-౨.

అజన్మము, సం. వి. న్. పు. 1. జన్మములేమి: చూ, మోక్షము. 1; విణ. (న్. న్. ఆ. న్.) 2. జన్మములేనిది: చూ, సంభవము. 1-౩.

అజన్యము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, యూ-అజన్యము; విణ. 2. పుట్టనిది: చూ, సంభవము. 1-౩; 3. పుట్టింపఁదగనిది: చూ, సంభవము. 1-౪; 4. జనులకు హితముకానిది: చూ, హితము. 4-౧; 5. నిందకానిది: చూ, ఉపదూషితము. 2.

అజప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసముల చేతనే అక్షరములను పుట్టించుట అనఁగా బలికించునట్టి మంత్రము. (అజపాగాయత్రి. ఇదియే "హంసః" అనుమంత్రము. కాశీ. ౫-౨౪౪): చూ, మంత్రము. 1-౧౩; 2. సగము మగపోలికయు సగము ఆఁడుపోలికయుఁ గలరూపము.

అజపథము, సం. వి. అ. పు. 1: మేఁకల త్రోవ: చూ, మార్గము. 1-౨౯; 2. ఆకాశమునందలి ఛాయాపథవిశేషము (ఇది మొదలుకొని అగస్త్యాశ్రమము వఱకు పితృయానపథము): చూ, మార్గము. 1-౩౦.

అజపాదము, అం. రూ - అజైకపాత్తు. పూర్వాభాద్ర: చూ, రిక్క. 1-౨౬.

అజపాదుఁడు, అం: చూ, రుద్రులు.

అజపుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. వైదికములుకాని గ్రంథములఁ

జమవువాఁడు, కుపాతకుఁడు, మంత్రములు క్రమముగాఁ జమవనివాఁడు: చూ, పాతకుడు. 1-౧; 2: చూ, మేకలఁ గాపరి.

అజభక్షము, సం. వి. అ. పు. 1. బొబ్బిలి*: చూ, విట్టచిరము; 2. వర్వరి*: చూ, అజగంధ.

అజమారము, సం. వి. అ. పు. అజ్మీరు అను దేశము: చూ, సీమ. 1-౪౦.

అజమారుఁడు, సం వి. అ. పు. 1. కటికివాఁడు: చూ, సంహారకుఁడు.

అజమీఢము, సం: చూ, అజమారము.

అజమీఢుఁడు, సం.వి.అ.పు. ధర్మరాజు: చూ, యుధిష్ఠిరుఁడు.

అజమేరుఁడు, సం. వి. అ. పు. పాతాళలోకములోని సర్ప వనమునం దుండు శివుఁడు: చూ, శివుఁడు. 1-౨.

అజము, సం. వి. అ. పు. 1. మేఁకపోతు: చూ, మేషము. 1; 2. మూఁడేండ్ల క్రిందటివడ్లు: చూ, ధాన్యము. 1-౩౪; 3. ఆత్మ. చూ, హంసుఁడు. 1; 4. ఆకాశము: చూ, సుర వర్త్మము. 1; 5. గొఱ్ఱెపోఁతు: చూ, మేషము. 1-౮; 6. మాక్షికధాతువు: చూ, సారఘము. 1-౧-(౧); 7. మేష రాశి: చూ, రాసులు. ౧; విణ. 8. ఉత్పత్తిలేనిది (లేక) జన్మములేనిది: చూ, సంభవము. 1-౩.

అజముఖుఁడు, సం. వి. అ. పు. గొఱ్ఱెతల తలగా నమర్పఁ బడినవాఁడు: చూ, దక్షప్రజాపతి.

అజమోద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-అజామోదము, ఒకానొక రకము ఓమము: చూ, యవాని. 1; 2. బూరుగుబంక: చూ, శాల్మలీవేష్టము.

అజమోదిక, —పై.—

అజయ, సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గంజాయి*: చూ, బంగి. 1; 2. దుర్గాదేవి చెలికత్తెలలో నొకతె: చూ, పార్వతి. 1-3; 3. అజ, మాయము: చూ, మాయ. 1; 4. తీఁగెగఱిక*: చూ, తృణము. ౧-౨౨.

అజయము, సం. వి. అ. పు. రూ-అపజయము: చూ, వీఁక. 7.

అజయుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 3. ఒకానొక సంస్కృత నిఘంటుకర్త; విణ. 4. గెలుపులేనివాఁడు: చూ, విముక్తుఁడు.

అజయ్యము, సం. విణ. జయింపశక్యముఁగానిది.

అజర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కలబంద*: చూ, గృహకన్య; 2. బొద్ది*: చూ, శ్యామము. 7; 3. బల్లి: చూ, హాలా హలము.

అజరము, సం. వి. అ. న. 1. పరమాత్మ: చూ, హంసుఁడు; పు. 2. బొద్ది*: చూ, అజర. 2; విణ. 3. ముదిమిలేనిది: చూ, యౌవనభేదములు; 4. క్షీణింపనిది: చూ, శాశ్వతము. 1.

అజరుఁడు, సం. వి. అ. పు. ముదిమిలేనివాఁడు, దేవత: చూ, వేలుపు. 1.

అజర్యము, సం. వి. అ. న. 1. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1; విణ. 2. క్షీణింపనిది: చూ, శాశ్వతము. 1. (మైత్రీవాచకము నకు విశేషణమైనప్పుడే యీ రూపము సిద్ధించును. ఇతర స్థలములయందు ఋకారాంతమునకు "అజరిత" అగును.)

అజలంబనము, సం. వి. అ. న. సౌవీరాంజనము (సుర్మా) సౌవీరము. 2.

అజలోమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అగ్రపర్ణి*.

అజలోమము, సం. వి. న్. పు. 1. దూలగొండి*: చూ, శూకశింబి; 2. మేఁకవెంట్రుక: చూ, వెంట్రుక. 1-౨౪.

అజవాహనము, సం. వి. అ. పు. తెలిపిట్ట: చూ, హంస. 1.

అజవీథి, సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. 1. మేఁకలత్రోవ: చూ, మార్గము. 1-౨౫; 2. ఆకాశమునందలి ఛాయాపథవిశేషము: చూ, మార్గము. 1-౩౦. (ఇదిమొదలుకొని అగస్త్య స్థానమువఱకు పితృయానపథము)

అజశృంగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జుట్టుపు: చూ, విషాణి 2: చూ, వద్ది*.

అజస్రము, సం. క్రి. విణ. అ. న. ఎల్లప్పుడు: చూ, సంతతము. 2.

అజహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దూలగొండి*: చూ, శూకశింబి.

అజహత్, అం: చూ, లక్షణలు.

అజహ్మము, సం. విణ. రూ-అజిహ్మము. ఋజువు: చూ, హృద్యము. 2-౪.

అజాంత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, నీలబుహ్నా*.

అజాకృపాణీయన్యాయము, న్యా. మేఁకవచ్చినది. హఠాత్తుగా మెడపైఁగత్తియునుబడినది. అతర్కితోపనతమగు కీడును గూర్చి తెలుపుటకు దీనినుపయోగింతురు. (తత్సమచంద్రిక.)

అజాగవము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-అజగవము.

అజాగళస్తనన్యాయము, న్యా. మేఁక మెడక్రింద స్తనముల పుట్టుక నిష్ప్రయోజనము.

అజాగళస్తనము, సం. వి. అ. పు. బ. మేఁకమెడక్రిందిచన్నులు: చూ, స్తనము. 1-౧౦.

అజాగ్రత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-అజాగ్రత్త, జాగ్రత్తలేమి.

అజాగ్రత్త, —పై.—

అజాజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2.

అజాజీవి, సం. వి. ఇ. పు. రూ-అజాజీవుఁడు: చూ, మేఁకలఁ గాఁపరి.

అజాజీవుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. —పై.—; 2: చూ, గొంగళ్ళు నేయువాఁడు.

అజాతశత్రువు, సం. వి. ఉ. పు. 1: చూ, అజమీఢుఁడు; విణ. 2. శత్రువులు లేనివాఁడు.

అజాతస్మరాలింగనము, అం: చూ, ఆలింగనములు. 2.

అజాతస్మరాలింగనములు, అం: చూ, ఆలింగనములు. 2-౧.

అజామోద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-అజమోద. 1-*.

అజాపత్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బ్రహ్మపట్టణము: చూ, దేశము. 1-౧౪.

అజాపుత్రనామోత్కీర్తన, న్యాయము. న్యా. పుట్టని బిడ్డలకుఁ బేరుపెట్టినరీతి.

అజామోదము, సం. వి. అ. పు: చూ, రూ-అజమోద. 1*.

అజాయువు, సం. వి. ఉ. పు. ఒకరకముమందు: చూ, మందు. 1.

అజావయుక్కు, సం. వి. క్. పు. బాణమునకుఁ జిక్కని మృగము; చూ, విషమము. 2.

అజితము, సం. విణ. 1. అడ్డగింప నశక్యమైనది; అం. 2: చూ, ఆగమములు.

అజితుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 3. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1; విణ. 4: చూ, అపరాజితుఁడు.

అజినపత్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జివురుపిట్ట: చూ, చీకుపువాయి.

అజినము, సం. వి. అ. న. రూ-ఆజినము. చర్మము: చూ, బెరడు. 1.

అజినయోని, సం. వి. ఇ. పు. స్త్రీ. జింక: చూ, హరిణము. 1.

అజిరము, సం. వి. అ. న. 1. అంగణము: చూ, ముంగిలి. 2; 2. కప్ప: చూ, హరి. 12; 3. గాలి: చూ, వాయువు. 1; 4. దేహము: చూ, శరీరము. 1; 5. శబ్దాదివిషయము; 6. తెప్ప: చూ, హోడము; 7: చూ, వట్టివేరు*.

అజిహ్మగము, సం. వి. అ. పు. అమ్ము: చూ, బాణము. 1.

అజిహ్మము, సం. వి. అ. పు. 1. కప్ప: చూ, అజిరము. 2; విణ. 2: చూ, రూ-అజిహ్మగము.

అజిహ్వము, సం. వి: అ. పు. 1. కప్ప: చూ, రూ-అజిహ్మము. 1; విణ. 2. నాలుకలేనిది.

అజీగవము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-అజకవము.

అజీగావము, —పై.—

అజీర్ణము, సం. వి. అ. న. 1. అజీర్తి: చూ, రోగము. 1-౨; విణ. 2. జీర్ణముకానిది.

అజీర్తి, సం. వి. ఇ. న: చూ, అజీర్ణము. 1.

అజీవుఁడు, సం. వి. అ. పు. జీవుఁడులేఁడను మతము నేర్పరచినవాఁడు.

అజుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అజితుఁడు. 1; 2: చూ, అజితుఁడు, 2; 3: చూ, అజితుఁడు. 3; 4. దశరథుని తండ్రి: చూ, రాజు. 1; 5: చూ, మన్మథుఁడు; 6. మూర్ఖుఁడు: చూ, స్తబ్ధుఁడు.

అజుష్టము, సం. విణ. సేవింపఁబడినది: చూ, ఆసేవితము.

అజైకపాత్తు, సం. వి. ద్. పు. 1. పూర్వాప్రోష్ఠపదానక్షత్ర దేవత: చూ, వేలుపు. 1-౬; స్త్రీ. 2: చూ, అజపాదము; అం. 3: చూ, రుద్రులు.

అజౌఘము, సం. విణ. మేఁకలమంద: చూ, మేషము. 1-౨.

అజ్జుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నాట్యపరిభాషయందు వేశ్య: చూ, రూ-అర్జుక.

అజ్ఝట, సం. వి ఆ. స్త్రీ. నేలయుసిరిక*: చూ, శివ. 4.

అజ్ఝటాఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గురివెంద*: చూ, శ్వేతపాకి.

అజ్ఝల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బొగ్గు: చూ, వహ్ని. 1-౨౯.

అజ్ఞత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెలివిలేనితనము: చూ, స్వాపము. 3.

అజ్ఞత్వము, సం. వి. అ. న. —పై.—

అజ్ఞాతవాసము, వా. సం. తన పేరు ఊరు ఇతరులకు తెలియనియ్యక మాఱుపేరుతో దాఁగియుండుట.

అజ్ఞానదాయకములు, అం: క్రోధము, హింస, అభోజ్యభోజనము, అసత్యవాదము, అసత్ప్రలాపము, పరనారీపరత్వము, శఠత్వము, అనాచారము, అకార్యకరణము. (౯).

అజ్ఞానము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, అజ్ఞత; అం. 2: చూ, హేయగుణములు.

అజ్ఞాని, అజ్ఞుఁడు, } సం. విణ: చూ, అజుఁడు. 6.

అజబాజురేటు, వా. వి. సరిహద్దు ధర.

అజాఅంబారా, వా. విణ. రూ-అజాఅంవారా; అంతులేనిది, దిక్కు మొక్కులేనిది.

అజాపజా, —పై.—

అజారము, దే. వి. రూ - హజారము-హజాఅము-హాజారము-హాజాఅము. 1.నగరితలవాకిలిచావడి: చూ, రూ-హజారము; 2. ఆస్థానమండపము. రా, వి. 2, ఆ. ౩౯: చూ, సభ.2.

అజ్జ, దే. వి. 1. కాలుచాఁచిపెట్టిన యడుగు: చూ, రూ-హజ్జ. 1; 2. అదను. "అజ్జపాటించి మదివెఱపుజ్జగించి" భార. శల్య. ౧, ఆ: చూ, సమయము. 1; వై. అవ్య. 3. ఆశీ. రూ-అజ్జా-అజ్ఝారె-అజ్జారే-అజ్ఝా - అజ్ఝారె - అజ్ఝారే. "ద్వి. అజ్జగాఁ దిలకంబు హవణించి నుదుట". (అజ్జగా-అజ్జయను శబ్దము పుట్టఁగా ఆశీయనఁగా ననుట. భ.రా.పు. చరిత్రము: చూ, సేబాసు; వి. 4. నైపుణ్యము: చూ, సమర్థనము. 1.

అజ్జము, వై. వి. = అధ్యాయము. 1. అనువాకము, కొన్ని పనసలుగల వేదభాగము. పాంచా. ౪-౧౨౫: చూ, వేదము. 1-౧౫-(3); 2. గ్రంథభాగవిశేషము: చూ, సంపుటము. 3-౧౦.

అజ్జరె, ద్వ, అవ్య, (అజ్జ+రె) అజ్జరే: చూ, అజ్జ. 3.

అజ్జరే, —పై.—

అజ్జవాలు, ద్వ. వి. కోడి, చరణాయుధము: చూ, పుంజు.

అజ్జాంబారా, వా. వి: చూ, రూ-అజాఅంబారా.

అజ్జారె, ద్వ. అవ్య. (అజ్జా+రె) రూ-అజ్జారే: చూ, అజ్జ. 3.

అజ్జారే, —పై.—

అజ్ఝా, మి. అవ్య. —పై.—

అజ్ఝారె, —పై.—

అజ్ఝారే, —పై.—

అట, దే. వి. ఏ. 1. అక్కడ "క. అంత నట నక్కుమారుం డెంతయు." సిర్వ. ౨. ఆ. (అట ఇట శబ్దములకు వృత్తియందు అంత ఇంత అను నర్థము కలుగుచున్నది. అట మున్ను అంతకుముందు. ఇటమున్ను ఇంతకుముందు): చూ, తత్ర; ద్ర. 2. అవుల. అవల. "అవల హేమకూటంబును నట నిషధంబు నొప్పు" భార.భీష్మ. ౧. ఆ: చూ, రోధస్సు; అం. 3. రూ-ఆట: చూ, అటతాళము.

అటక, దే. వి. రూ-అటుక-అట్టుక-అట్టువ-నట్టుక, మనెల (చిట్టి అటక అనియు పెద్దమిద్దెక్రింది చిన్నమిద్దె అనియు వాడుక): చూ, సదనము. 1-౫.

అటకమామిడి, దే. వి. రూ-అటికమామిడి. మండలచ్ఛదము*: చూ, మామిడి. 1-౩

అటకలి, దే వి. నూనెజిడ్డును పోఁగొట్టెడివస్తువు, ఉత్పాదనము: చూ, వలుఁగుఁబిండి.

అటకాఁవు, వా. వి. అడ్డము: చూ, సంరోధము.

అటకాయించు, వా. స. క్రి. అడ్డగించు

అటకావు, వా. వి: చూ, రూ-అటకాఁవు.

అటట్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-అటాట్య. భిక్షలోనగువాని కొఱకు తిరుగుట: చూ, సంచారము. 1-౪.

అటతాళము, సం. వి.అ.పు. తాళభేదము-(౧౪ అక్షరకాలము): అట-అట. (వా. అటతాళము): చూ, తాళము. 1-౮:(చూ, సూచకములు: చూ, స్వరము. 2-౧౪౧-(౨).)
అటని, సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. కోటి: చూ, వింటి కొప్పు.
అటమట, దే. వి. 1. మఱుఁగుమాట: చూ, శబ్దము. 2-౫; 2. దుఃఖము: చూ, శోకము. 1-౧; 3. మోసము: చూ, వంచన; విశే. 4. రూ-అటమటము. నిరుపయోగము: చూ, వ్యర్థము. 1; 5. కల్ల: చూ, వితథము.
అటమటకాఁడు, దే. విశే. రూ - అటమటీఁడు: చూ, వంచకుఁడు. 1.
అటమటము, దే. విశే. 1: చూ, రూ-అటమట. 4; 2. చూ, రూ-అటమట. 5.
అటమటించు, దే. అ. క్రి. 1. కదలు. స్వా. ౫-౧౦౧: చూ, సలించు; స. క్రి. 2: చూ, వంచించు; 3. దొంగిలించు. వి. పు. 6-౩౦౫: చూ, సడపు.
అటమటింపు, దే. వి. 1. చలనము: చూ, లోలము. 1; 2. మోసము: చూ, అటమట. 3; 3. వ్యథ: చూ, అటమట. 2; 4. దొంగతనము: చూ, హరణము. 1.
అటమటీఁడు, దే. విశే. (అటమట+ఈఁడు) మోసకాఁడు. ఉ. హరి. 3. ఆ: చూ, రూ-అటమటకాఁడు.
అటమర, దే. వి. 1: చూ, రూ-అటమటము. 2; 2. యుద్ధము వలనఁబాఱుట: చూ, సంద్రావము.
అటమరింపు, దే. వి: చూ, అటమర. 2.
అటమున్ను, దే. అవ్య. అంతకుముందు.
అటరుషము, సం. వి. అ. పు. = అడ్డసరము. రూ - అటరూషము*: చూ, వైద్యమాత.
అటరూషము, —పై.—
అటవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = అడవి: చూ, విపినము.
అటాట్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-అటట్య.
అటి, దే. విశే. అటువంటి. స్వా. 3-౭౪: చూ, రూ-అట్టి.
అటిక, దే. వి. రూ-అట్టిక. ఎసల, చట్టి: చూ, పాత్రము. 6-౨.
అటికమామిడి, వా. వి: చూ, రూ-అటకమామిడి*.
అటికము, సం. వి. అ. పు. బకపుష్పము*: చూ, శ్రీవల్లి.
అటు, దే. అవ్య. రూ-అటులన్ - అటులు - అట్టు - అట్టులన్ - అట్టులు. అలాగు. కళా. ౧-౮౩: చూ, తథా. 2.
అటుక, దే. వి: చూ, రూ-అటక.
అటుకులు, దే. వి. బ. రూ-అడుకులు: చూ, సాదము. (౧)-౪౮.
అటుగాన, దే. క్రి. హేత్వర్థకము: చూ, హేతువు 1-(౧).
అటుమొన్న, వా. వి. ఆవలిమొన్న. మొన్నటికి పూర్వదినము: చూ, రోజు. 1-౬.
అటులన్, దే. క్రి. రూ-అట్టులన్: చూ, రూ-అటు.
అటులు, దే. అవ్య: చూ, రూ-అటు.
అటువంటి, దే. విశే. అవ్య. —పై.—విపు. ౭-౩౬౦.
అటువలె, దే. అవ్య.—పై.—
అటువోలె, వా. అవ్య.—పై.—
అటె, దే. అవ్య. రూ-అటే-అట్టె-అట్టే. 1. ఆశ్చర్యార్థకము: చూ, వింత. 1; 2. దుఃఖార్థకము: చూ, శోకము. 1-౧౪; 3. సంశయార్థకము: చూ, సంశయము. 1.

అటే, —పై.—
అటో, —పై.—
అటో. —పై.—
అట్ట, దే. వి. 1. చర్మము: చూ, బెరడు. 1-౩; వా. 2. తల తెగిన శరీరము: చూ, మొండెము; 3. మృగచర్మము: చూ, బెరడు. 1-౧౨; 4. చెప్పులకొలకుఁ బిక్కఁబడువఁబడిన చర్మఖండము. పట్టెడ: చూ, బెరడు. 1-౮; 5. అత్తడము: చూ, కాకితపుఅట్ట.
అట్టచెమ్మ, వ్యా. వి. నాలుగు గవ్వలతో నాడెడు దాయమువంటి యొకానొక బాలికల ఆట: చూ, బాలక్రీడ.
అట్టడి, వై. వి.= అట్టః. రూ-అట్టెడి. అట్టము. యుద్ధార్థము వాకిటి మంటపముమీఁదఁగాని కొత్తడముమీఁదఁగాని యేర్పఱచినగడి: చూ, సదనము. 1-౭.
అట్టము, సం. వి. అ. పు. 1. = అట్టడి.—పై.—; 2. మేడ; చూ, సదనము. 1-౧. (అట్టహాసమని కొందఱు); 3. అతిశయము. చూ, హేరాళము. 4: చూ, వంటచెఱకు; 5. ప్రవాహము: చూ, వెల్లువ; 6. అన్నము: చూ, సాదము. (1); 7. తొడవు: చూ, భూషణము. 2; వై. వి. (1)=అష్టకమ్. రూ-మి. అట్టము. వేదభాగము; (2)=అట్టము. అట్టడి: చూ, అట్టము. 1. (వైకృతము అని కొందఱు.)
అట్టయోధి, సం. వి. ఇ. పు. ఒక రకము పక్షి: చూ, పక్షి.
అట్టశాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = అడసాల. పాకస్థానము: చూ, సదనము. 1-(౪౭).
అట్టహాసకము, సం. వి. అ. పు. కుంద*: చూ, కూటపుష్పము.
అట్టహాసము, సం. వి. అ. పు. 1. వీరరౌద్రరసములవలనఁ బుట్టెడి పెద్దనవ్వు: చూ, హాస్యము. 1-౭; 2: చూ, అట్టము. 3.
అట్టాలకము, సం. వి. అ. పు. 1. = అట్టడి: చూ, అట్టడి; 2. మేడ: చూ, అట్టము.
అట్టి, దే. విశే: చూ, రూ-అటి.
అట్టిఁడు, దే. విశే. (అట్టి+వాఁడు) రూ-అట్టివాఁడు-అట్టీఁడు, అటువంటివాఁడు.
అట్టిక, దే. వి: చూ, రూ-అటుక.
అట్టియ, దే. వి. గుంపు: చూ, సమూహము. 1.
అట్టు, దే. వి. 1. అప్పచ్చి: చూ, భక్ష్యము. 1-౪; అవ్య. 2: చూ, రూ-అటు; వా. 3. తట్టు, దెబ్బ: చూ, హతి. 1.
అట్టుక, దే. వి: చూ, రూ-అటక:
అట్టుపుట్టానవాలు, వా.వి. తొల్లింటికత: చూ, సమాచారము. 2.
అట్టుప్పు, దే. వి. (అట్టు+ఉప్పు) పాక్యమను లవణము: చూ, రూ-అంటుప్పు.
అట్టుల, దే. క్రి: చూ, రూ-అటుల.
అట్టులు, దే. వి: చూ, రూ-అటులు.
అట్టువ, దే. వి: చూ, రూ-అటక.
అట్టువోలె, దే. క్రి. (అట్టు+పోలె): చూ, రూ-అటువోలె.
అట్టె. దే. అవ్య: చూ, రూ-అటె.
అట్టెడ, దే. వి. 1. కవవులోనగునవికోయువారు దానినుంచుకొనుటకై పిఱుఁదులమీఁద జాఱఁగట్టుకొనెడి సంచి: చూ, సంచి, 1-౭; 2. అధకమితగోణి. తూమెఁడు గింజలు

పట్టెపి గోనె: చూ, సంచి. 1-౬; 3. వంతెన: చూ, సేతువు. 1-౫; 4. ఈఁతబ్రద్దలులోనగు వానితో అల్లినతట్ట: చూ, సజ్జ. 1; 5. కాయధాన్యముల యందలి మంటి గడ్డలు మొద లగువాని వెలువరించుటకుఁ గట్టిన గోఁగుకట్టెలు లోనగు వాని మోఁపు; 6. నెరసులు పోఁగొట్టుటకై కూర్చిన జల్లెడ వంటి తడిక.

అట్టె, దే. అవ్య: చూ, రూ-అటె.

అట్లతద్దె, వా. వి. ఆశ్వయుజబహుళ తదియనాఁడు బాలికలు తమ భర్త చిరాయువగుటకు భక్తిగలిగి అట్లతో నోచుకొను మహాలక్ష్మీవ్రతము, అట్లనోము, తద్దె: చూ, సంబరము 1-౯: (చూ, ఉండ్రాళ్ళతద్దె)

అట్లనోము, వా. వి. —పై.—

అట్లాం (త్లాం) టి(తి)క్కు మహాసముద్రము, ఆం: చూ, సము ద్రము. 1-౪.

అట్లాగు, వా. అవ్య: చూ, అటు.

అట్లు, దే. అవ్య. —పై.—

అట్లుపుకుట, జా. 1. కల్లోలమును బొందుట; వా. 2. పెన ముపై అట్టువేగుట.

అట్లుడికినట్లుపుకుట, జా. అట్లవలె విశేషముగ గుండెతల్లడిల్లుట.

అట్లొట్లు, దే. వి. బ. రూ-నట్లొట్లు. వాన వెలిసిన పిమ్మట చూరునుండిపడు నీరుబొట్లు: చూ, వంగుష్ఠ: (చూ, బొట్టు) 1-6-(౧).

అతాత్తు, వా. అవ్య: చూ, అకస్మాత్తు.

అడ, దే. వి. 1. పిండము. యయా. ౨. ఆ: చూ, సాదము (1)-౨౩; 2. ఆకృతి. స్వా. 3-౪౬: చూ, స్వరూపము. 1-౧; వా. 3. అంటలుగట్టిన తలవెంట్రుకల చిక్కు, అడ పము; వా. 4. జాడ: చూ, సూచన. 1.

అడంగు, వా. వి. 1. బయలుదేరిన మొదటి చోటు: చూ, స్థానము. 1-౪౪; బ. 2. గ్రామకరణముల మొదటి లెక్కల ఖాతము: చూ, సంపుటము. 3-౨౪.

అడఁకువ, దే. వి. రూ-అణఁకువ-అణుఁకువ. నమ్రత: చూ, వినయము. 1.

అడఁగారు, దే. అ. క్రి. రూ - అణఁగారు - అడఁగు: చూ, మ్రుక్కు. (౪).

అడఁగు, దే. అ. క్రి. 1. రూ-అణఁగు-అడఁగారు-అణఁగారు-అఁగు-అఱు. —పై.—, 2. తగ్గు: చూ, మ్రుక్కు. (9); 3. మెత్తఁబడు: చూ, 1-౧; 4. అస్తమించు: చూ, సమయు; 5. లోపడు: చూ, లోపించు. 1.

అడఁగుట, దే. వి. రూ-అణఁగుట: చూ, ఉపశాంతి. 1.

అడఁగుబొద్దు, దే.వి. బేలుదారి లోపల నణఁగియుంతునట్లు గోడ యంచులయందు గీఱ యేర్పఱచెడి బొద్దు: చూ, మొల త్రాడు. 2.

అడఁచు, దే. ప్రే. రూ-అణఁచు. అడఁగఁ జేయు (అను ప్రయుక్తమైన అడఁగు ధాతువునకును రూపము): చూ పిసుకు. ౩.

అడకట్టు, దే. అ. క్రి. రూ-అడ్డకట్టు: చూ; ముద్దకట్టు.

అడకత్తు, దే. వి. రూ-అడకత్తెర-అడకొత్తు-అకొత్తు, పోకొత్తు (పోఁకలు ఒత్తునది): చూ, శంకులు. 1.

అడకత్తెర, ద్వ. వి. —పై.—

అడకము, దె. విణ. లోపలనడఁగినది, తీలు: చూ, స్తబ్ధము.

అడకర, దే. విణ. ఓరిమి: చూ, శాంతము. 1.

అడకాయ, దే. వి. పోఁకకాయ: చూ, పోఁక. 1-౭.

అడకించు, దే. స. క్రి. 1. వెక్కిరించు: చూ, హసించు; 2: చూ, వంచించు. భో. ౬-౬.

అడకొత్తు, దే. వి. (అడకాయ+ఒత్తు): చూ, రూ-అడకత్తు.

అడగొను, దే. అ. క్రి: చూ, ముద్దకెట్టు.

అడగోలుకొను, దే. స. క్రి. రూ-ఒడగోలుకొను. అప హరించు. భో. ౬-౧౪: చూ, సడపు.

అడచిపాటు, దే. వి. వేగము: చూ, స్యదము.

అడజడి, దే. వి. 1. రూ-అలజడి. దుఃఖము: చూ, శోకము. 2; వా. 2. అడావిడి: చూ, సంభ్రమము. 1.

అడజడిపెట్టు, దే. స. క్రి: చూ, దుఃఖపెట్టు. మార్క. ౧-౧౯౯.

అడదడి, దే. వి. 1. దొరతనము: చూ, స్వారాజ్యము. 1-౧. (శ. ర); వా. 2: చూ, రూ-అడజడి. 2.

అడఁది, వై. వి. = హరిద్రా. రూ-అలఁది-అళఁది-అళిది-హాళఁది. పచ్చఁదనము: చూ, వర్ణము. 6-౭.

అడప, దే వి. 1. రూ-అడుప: చూ, పశురోగములు; 2. వక్క లాకుల తిత్తిగల అఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౭౮.

అడపకత్తియ, ద్వ. వి. రూ-అడపకత్తె: చూ, అడప. 2.

అడపకత్తె, —పై.—

అడపకాఁడు, దే. వి. అడపముంచుకొని యుండువాఁడు.

అడపట్టె, వా. వి. రూ-అడ్డపట్టె. పొలములో విత్తనములువిత్తి మిట్టపల్లములు సమమగుటకై యెడ్లనుకట్టి త్రోలెడిమ్రాను: చూ, దిండు. 5.

అడపతడప, వా. వి. రూ-అడపదడప: ఎడపదడప: చూ, అప్పుడప్పుడు.

అడపదడప, —పై —

అడపము, దే. వి. 1. వక్కలాకులతిత్తి: చూ, రూ-హడ పము. 1; 2. మంగలితిత్తి: చూ, రూ-హడపము. 2; వా. 3: చూ, అడ. 3.

అడపొడ, దే. వి. 2. అడుగులగుఱుతు. కళా. 7-౪౪: చూ, లక్షణము. 1; వా. 2. జాడ: చూ, సూచన. 1.

అడబాల, వై. విణ. 1. బోనకాఁడు: చూ, సూపకారుఁడు; 2. పాచకి: చూ, వంటలక్క. 1.

అడమర, దే. వి. ముద్ద: చూ, సాదము. (1)—౨౩.

అదరించు, దే. ప్రే. బాణమును ప్రయోగించు. మార్క. 6-౨౧౦: చూ, వైచు. 3.

అడరు, దే. వి. 1. ఏపు. ఆధిక్యము. అచ్చ. రా. అర, కాం: చూ, హేరాళము. 1-౧; 2. ఆపద: చూ, విపత్తు; అ. క్రి. 3: చూ, సమ్మతించు. 4: చూ, వ్యాపించు. భార. కర్ణ. ౨. ఆ; 5: చూ, వర్ధిల్లు. రామా. ౧. ఆ. 6: చూ, విజృం భించు. వీర. ౪, ఆ; 7. అతిశయించు. భార. విరా. ౪. ఆ: చూ, సందడించు; 8. పూను. భో. ౪-౧౨౬: చూ, సమకట్టు. 2: 9. జన్మించు. భార. ఆర. ౬. ఆ: చూ, సంభవించు; 10. తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించు; వా. 11. భయపడు: చూ, మ్రుక్కు. 1-(6).

అడరుచు, దే. ప్రే. రూ-అడర్చు: చూ, రూ-అదరించు.

అడరుదెంచు, దె. అ. క్రి. 1. అతిశయించు. మార్క. ౫, ఆ. 230: చూ, సందడించు; 2: చూ, సమ్మతించు; 3. అంతటను ప్రసరించు: చూ, వ్యాపించు; 4. పెరుఁగు: చూ, వర్ధిల్లు; ౫. చెలరేఁగు: చూ, విజృంభించు; 6. పూను: చూ, సమకట్టు. 2; 7. జన్మించు: చూ, సంభవించు; 8. తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించు.

అడర్చు: చూ, రూ-అడరుచు. జై. ౭-౧౦.

అడలఁగొట్టు. దే. స. క్రి. 1. గద్దించు: చూ, వెఱపించు; వా. 2. గుండెదడ పుట్టించు. అడలించు.

అడలించు, —పై.—

అడలు, దే. వి. 1. చింత: చూ, విప్రతీసారము; 2. భయము: చూ, సాధ్వసము; 3. ఏడుపు: చూ, శోకము. 1; అ. క్రి. 4. ఏడ్చు: చూ, శోకించు. 2; ౫. దుఃఖముతో వనరు, వాపోవు. జై. ౬. ఆ. ౨౬౫: చూ, విలపించు; 6. పుత్త్ర మరణాది దుఃఖముచేతతపించు, వగచు: చూ, శోకించు. 1; 7. బెదరు, భయపడు. పాంచా. 3-౨౨: చూ, స్రుక్కు. 6.

అడలుకొను, దే. అ. క్రి: చూ, అడలు. 6. (దీనికి అడలు కడనున్న మిగత 4-౫-7 అర్థములను సందర్భము ననుస రించి చెప్పుకొనవచ్చును.)

అడవి, వై. వి. = అటవి: చూ, విపినము.

అడవికంద, ద్వా. వి. సర్పనాశము*: చూ, సూరణము. 1-౧.

అడవికాఁకర, వై. వి. వనకారవేల్లము*: చూ, సుషవి. 1.

అడవికాఁపు, ద్వా. వి. ముని: చూ, సన్న్యాసి. 1.

అడవికిక్కిస, ద్వా. వి. అడవికిక్కిసగడ్డి*: చూ, తృణము. 1-౩.

అడవికుక్క, ద్వా. వి. తోఁడేలు: చూ, వృకము. 1.

అడవికోడి, ద్వా. వి. వనకుక్కుటము: చూ, పుంజు. 1-౧.

అడవిగెనసు, ద్వా. వి. పిండాంశుకము*: చూ, తృణము. 1-(౪).

అడవిచిక్కుడు, ద్వా. వి: చూ, వనక్షుద్రశింబి*.

అడవిచెఱకు, ద్వా. వి. తెలుపుకలసినపచ్చ చెఱకు*: చూ, సుకు మారము. 1-౫.

అడవిచేమ, ద్వా. వి: చూ, శకుటము. 1.

అడవిజీలకఱ్ఱ, వై. వి. అరణ్యజీరకము*.

అడవితెరుగుడు, ద్వా. వి. కోఁతి: చూ, వానరము. 1.

అడవితొగరి, ద్వా. వి. అడవితువరి, అడవికంది తీఁగ*: చూ, కంది. 1-(2)-౧.

అడవితొలసి, ద్వా. వి. క్షవకము*: చూ, హరిప్రియ. 8-౪.

అడవిదున్న, ద్వా. వి. కారెనుబోతు: చూ, మహిషము. 1.

అడవిదొండ, ద్వా. వి. కాకిదొండ*: చూ, దొండ. 1-౧.

అడవిదోమ, ద్వా. వి. దంశి: చూ, మశకము. 1-౩.

అడవినట్టు. ద్వా.వి: చూ, అడవితిరుగుడు.

అడవినాభి, మి. వి. అరణ్యవసనాభి*: చూ, వసనాభి.

అడవినిమ్మ, ద్వా. వి. వనజంబీరము*: చూ, నిమ్మ. 1-౧.

అడవినువ్వులు, ద్వా. వి. బ. జర్తిలము*: చూ, నువ్వు. 1-౧.

అడవినెలవరి, ద్వా. వి. 1. ఋషి: చూ, సన్న్యాసి. 1; 2. కోఁతి: చూ, వానరము. 1.

అడవినెలవు: చూ, అడవినెలవరి.

అడవినెల్లి, ద్వా. వి. వహ్నిసంభము*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1-౨.

అడవిపంది, ద్వా. వి. 1. వనసూకరము: చూ, సూకరము. 1-౪; వా. 2. పనిచేయనితిండిపోతు: చూ, భక్షకుఁడు. 1-౪.

అడవిపల్లె, ద్వా. వి. అడవిలోని చిన్న ఊరు, కావూరు: చూ, దేశములు. 1-౧౫.

అడవిపసుపు, వై. వి. వనహరిద్ర*: చూ, వర్ణము. 6-౭-(౧౩)

అడవిపిప్పలి, మి. వి. వనపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1-౧.

అడవిపుట్టువు, ద్వా. వి. ఐరావతము ఇంద్రుని యేనుఁగు: చూ. హస్తి. 1-(౭౬).

అడవిపెసర, ద్వా. వి. కాఱుపెసర*: చూ, పెసర. 1-౧.

అడవిపొట్ల, వై. వి. వనపటోలము*: చూ, పొట్ల. 1-౫.

అడవిప్రత్తి, వై. వి. భారద్వాజి*: చూ, సముద్రాంత. 3-౧.

అడవిబచ్చలి, ద్వా. వి. పంచువు, వనోపోదకి*: చూ, బచ్చలి. 1-౧.

అడవిబాదము, ద్వా. వి. వనబాదము*: చూ, వృక్షము. 1-౧౮.

అడవిబీఱ, ద్వా. వి. చేఁతిబీఱ*: చూ, హ్రస్వగవేధుక. 1-౬.

అడవిమనికి, ద్వా. వి: చూ, అడవికాఁపు.

అడవిమల్లె, ద్వా. వి. ఆస్ఫోట*: చూ, హసంతి. 2-౧౧.

అడవిమాచిపత్తిరి, ద్వా. వి. నాగదమని*: చూ.

అడవిమానిసి, వై. వి. 1. అడవిలో తిరుగువాఁడు: చూ, మను ష్యుఁడు. 1-౧; 2: చూ, అడవికాఁపు.

అడవిమామిడి, ద్వా. వి. ప్రియాలము*: చూ, మామిడి. 1-౪

అడవిమామెన, దే. వి. శారిబాభేదము*: చూ, శారిబ. 1-౪.

అడవిమునగ, వై. వి. కాడుమునగ*: చూ, శిగ్రువు. 1-౩.

అడవిమేఁక, ద్వా. వి. వనచ్ఛాగము: చూ, మేషము. 1-౭

అడవిమొల్ల, వై. వి. అంబష్ఠ*: చూ, హరిణి. ౫.

అడవియవిసె, వై. వి. వనయగస్తి*: చూ, శుకనాసము. 1-౧.

అడవియాముదము. వై. వి. వనయేరండము*: చూ, వ్యాడంబ కము. 1-౨. [1-౧.

అడవియీఁగ, ద్వా. వి. రూ-అడవీఁగ. దంశము: చూ, మక్షిక.

అడవియుల్లి, ద్వా. వి. వనపలాండువు*: చూ, సుకందకము. 1-౪. [1-౧.

అడవియులవలు, ద్వా. వి. ద. అరణ్యకులత్థము*: చూ, సరటి

అడవియేలకి, వై. వి. బృహదేల*: చూ, పత్రల. 1.

అడవిరాజు, వై. వి. 1. అడవిపంది: చూ, సూకరము; వా. 2: చూ, సింహము. 1.

అడవిరేఁగు, ద్వా. వి. వనకోలి*: చూ, రేఁగు. 1-౧.

అడవిసదాప, వై. వి. కుప్పి*: చూ, సదాప. 1-౧.

అడవీఁగ, వా. వి: చూ, రూ-అడవియీఁగ.

అడసాల, వై. వి. = అట్టశాలా. వంటయిల్లు: చూ, సదనము. 1-(౪౭)

అడావిడి, వా. వి. రూ-అడావుడి: చూ, సంభ్రమము. 1.

అడావుడి, —పై.—

అడి, వై. ఉప. 1. = అతి. అధికము, ఎక్కువ. మార్కం. ౮-౧౨౫: చూ, హేరాళము. 1-౬; 2. వమ్ము. భార. ద్రో. ౪. ఆ: చూ, వ్యర్థము.

అడిగండ్లు, దే. వి. బ. (అడుగు+కండ్లు.) మలువఁగా అడు గున నిలిచిన బాళ్లు "ఆ. అడిగండ్లుమలిగండ్లు" వేమన: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౪).

అడిగము, దే. వి. తూనికయందలి భారవిశేషము. హంస. ౫-౫౭: చూ, వివధము. 3-౨.

అడిగట్టు, దే. వి. (అడుగు+కట్టు) పావ, పాదుక. "హరగ ణంబులకెల్ల నడిగట్టునైనని" ప్రభు. ౪. ఆ. (అడుగు, కట్టు ఈ రెండు పదములు చేరునపుడు డకారముమీఁది ఉకారము నకు ఇకారము వచ్చినది. ఇట్లు అడిగొట్టు అడియాలము మొ॥ వానిని నెఱుఁగునది. పదములు ఒకటితో నొకటి చేరు నపుడు వర్ణలోపవర్ణాగమాదేశములు పెక్కులు పెక్కు విధ ములుగా వచ్చుచున్నవి. ఉదా:- ఆకె, నూనె, తామరపాకు, ఇనుమసి. మొ॥): చూ, సమ్మాళిగలు. 1-౪.

అడిగికొను, వా. దే. స. క్రి. అ. క్రి. రూ-అడుగుకొను. 1: బ్రతిమాలు: చూ, వేఁడికొను; 2. యాచించు: చూ, వేఁడు. 4.

అడిగిననొసఁగెడియావు, ద్వ. వి. కామధేనువు, కోరినవస్తువు లిచ్చెడివేల్పుటావు: చూ, ధేనువు. 1-౮.

అడిగినలేదనుట, అం: చూ, అష్టకష్టములు.

అడిగొంటు, దే. విశే. (అడుగు+కొంటు) రూ-అడిగొట్టు కుటిలహృదయము గలవాఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.

అడిగొంటుతనము, ద్వ. వి. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

అడిగొట్టు, దే. వి. (అడుగు+కొట్టు) కుత్సితుఁడు: చూ, రూ-అడిగొంటు.

అడిచిపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించు 2. మండిపడు. వి. పు. ౭-౧౧౮: చూ, వెలుఁగు; వా. 3. (ఈర్ష్యాదులచే) ఎగసిపడు: చూ, మండు. 3.

అడిచిపాటు, ద్వ. వి. 1. తొందరపాటు: చూ, సంభ్రమము. 1; 2. వేగము, త్వర: చూ, రూ-అడచిపాటు; 3. మండి పాటు: చూ, సంభ్రమము. 1-౩.

అడితి, దే. వి. 1. ఒకవర్తకుఁడు మఱియొకఁడంపెడు సరకుల నమ్మి మరల వానికి సరకులఁ గొనిపంపుటకై వానివద్ద నూటికింతయని పుచ్చుకొనెడి తఱుగు; వా. 2. కలప అమ్మెడుచోటు: రూ-అడుతు.

అడితీదారుఁడు, దే. వి. 1. కమీషను వర్తకుఁడు; వా. 2. కలప అమ్మెడు యజమాని.

అడిత్రాగుడు. దే. వి. (అడిగి+త్రాగుడు) కఱవు, దుర్భిక్షము. పంచ. నా. 1-౩౫౫: చూ, కఱవు.

అడిదపుమెకము, ద్వ. వి. (అడిదము+మెకము) మీఁగండ్ల మెకము, ఖడ్గమృగము: చూ, నెరబము. 1.

అడిదము, దే. వి. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

అడిబండ, ద్వ. వి. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

అడిబీరము, ద్వ. వి. మత్తు, కావరము: చూ, హామిక. 1.

అడియఁడు, దే. విశే. (అడుగు+అఁడు) పాదసేవకుఁడు: చూ, సేవకుఁడు. 1-౧.

అడియరి, దే. వి. (అడుగు+అరి) 1. కొలువుకాఁడు. భార. పౌ. ౧-౭: చూ, సేవకుఁడు. 1; విశే. 2. పిసినిగొట్టు: చూ, లోభి; శి: చూ, అడియఁడు.

అడియాలము, దే. వి. (అడ+అలము) రూ-అడియాళము. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1.

అడియాళము, —పై.—

అడియాలముపట్టు, దే. స. క్రి. (అడ+అలము+పట్టు) గుఱుతుపట్టు: చూ, లెక్కసేయు.

అడియాస, వై. వి. = అర్థాశ. (అడి+ఆస) దురాశ: చూ, వాంఛ. 1-౨.

అడియొత్తు, దే. వి. (అడుగు+ఒత్తు): చూ, అడిగట్టు.

అడిసాటా, దే. వి: (అడితి+సాటా) తఱుగుబేరము: చూ, వర్తకము. 1-౨.

అడిసేరు, వా. వి. పదలము. (60 తులములు): చూ, వీసె. 1-౧.

అడుకు, దే. వి. 1. దొంతి: చూ, దొర. 1; 2. వెఱపు: చూ, సాధ్వసము. 1; స. క్రి. 3: చూ, దొంతిగనిడు.

అడుకులు, దే. వి. బ. వడ్లునానఁబోసి వేఁచికొట్టినవి. భార. ద్రో. ౪-౮౫: చూ, రూ-అటుకులు.

అడుగంటు, దే. అ. క్రి. (అడుగు+అంటు) 1. ఇంకు, వట్టు, ఎండు: చూ, శోషించు; 6. (వంటపాత్రలు లోనగునవి) మాడియడుగంటు; వా. 3. (కుటుంబములో) తిండిలేక మాడిపోవు; 4. (గిన్నెలో) అన్నములేక ఉత్తదియగు.

అడుగంటుట, దే. వి. మాడియడుగంటుట: చూ, కాటు. 1.

అడుగంటులు, దే. విశే. బ. రూ-అడుగంట్లు. అడుగున నిలిచినవి.

అడుగంట్లు, —పై.—

అడుగు, దే. వి. రూ-అడ్గు. 1. రూ-అడుపు. కాలుచాఁచిపెట్టిన భాగము: చూ, హజ్జ. 1; 2. క్రిందు: చూ; దిగువాటు; 3. పండ్రెండు అంగుళముల దూరము; విశే. 4. తక్కు వైనది: చూ, హీనము. 1; స. క్రి. 5. రూ-అడ్గు-అడుపు. ప్రశ్నించు: చూ, సవాలువేయు; 6. యాచించు. రూ-అడ్గు: చూ, వేఁడు. 4.

అడుగుకొను, దే. స. క్రి: చూ, రూ-అడిగికొను.

అడుగుకోలు, దే. వి. 1. ప్రార్థన: చూ, స్తోత్రము. 1; 2. ఆయవారము: చూ, యాచన. 1.

అడుగుకోలుతిరుగుడు, ద్వ. వి. భిక్షకుతిరుగుట, వ్రజ్య: చూ, సంచారము. 1-౪.

అడుగుచెమ్మటలాఁడు, ద్వ. వి. అడుగువాఁకగలాఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

అడుగుట, దే. వి. 1. ఆయవారము: చూ, యాచన. 1; 2. ప్రశ్నము: చూ, సవాలు.

అడుగుతాటించు, ద్వ. స. క్రి. పాదములతో తాడనముచేయు: చూ, తన్ను. 2.

అడుగుదమ్మి, ద్వ. వి. నేలతామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧.

అడుగుదాఁటు, దే. స. క్రి. హద్దునతిక్రమించు. నై. ౫-౧౪౫: చూ, దాఁటు. 6; వా. 2. పొలిమేరదాఁటు; 3. గీచినగీఁత దాఁటు.

అడుగుపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, క్రిందుపడు.

అడుగుపుట్టువు, ద్వ. వి. రూ-అడుగుఁబుట్టువు. 1. దేవగంగ, మిన్నేఱు: చూ, నది. 1; 2. నాలవజాతివాఁడు: చూ, శూద్రుఁడు. 1.

అడుగుఁబుట్టువు, —పై.—

అడుగుబద్ద, వా. వి. పండ్రెండు అంగుళముల కొలతబద్ద.

అడ్డసరము, వై. వి. అటరూషః. వైద్యమాత*: చూ, సింహాస్యము. 1.
అడ్డసాళులు, ద్వి. వి. బ. (అడ్డము + సాలెలు) రూ-అడ్డసాళ్ళు 1. పాచికలు: చూ, వ్యవహారము. 4-౬; వా. 2. అడ్డు ప్రశ్నలు: చూ, సవాలు. 1-౧.
అడ్డాదిడ్డి, వా. విశే. (అడ్డము + దిడ్డి) అక్రమము.
అడ్డాణము, సం. వి. అ. న. = అడ్డణము: చూ, భక్ష్యము. 1-౮౫; 2. = అడ్డణము. ఒడ్డనము, డాలు, కేడెము; చూ, హరిగ.
అడ్డాదిడ్డి, దే. విశే. (అడ్డము + దిడ్డి) క్రమము తప్పినది: (సం. ప.) అక్రమము.
అడ్డి, దే. వి. 1: చూ, అడ్డపాటు. 1; 2: చూ, అడ్డపాటు. 2; అప. విశే. 3. అడ్డినది.
అడ్డిగ, వై. వి. రూ-అడ్డగ.=అర్ధపణము. 1. రూకలో సగము; 2. రెండుపాతికలు (పాతిక = ఒకగురిగింజయెత్తు; రెండు అడ్డిగలు=౧ చిన్నము.)
అడ్డిగలు, దే. వి. ఆఁడువారిమెడనగ: చూ, భూషణము. 2-౬-(౧).
అడ్డిపడు, ద్వి. అ. క్రి: చూ, నట్టువడు.
అడ్డీ, దే. వి. అనుకైన వస్తువుయొక్క పూఁత. (అప్ర.)
అడ్డు, దే. వి. 1: చూ, రూ-అడ్డంకి; విశే. 2. అడ్డగింపఁబడినది: చూ, రుద్ధము. 1; స. క్రి. 3. అడ్డగించు: చూ, సంరోధించు.
అడ్డుగ, వై. వి. 1: చూ, రూ-అడ్డిగ: వా. అవ. 2. అడ్డముగను
అడ్డుగట్టు, దే. వి. (అడ్డు + కట్టు) 1: చూ, అడ్డంకి; 2. తలుపు నడ్డగించు గడియ: చూ, విష్కంభము. 2; విశే. 3: చూ, సంరోధము.
అడ్డుగుట్టు, దే. వి. 1: చూ, రూ-అడ్డుగట్టు. 1; 2: చూ, రూ-అడ్డుగట్టు. 2.
అడ్డుగొను, దే. అ. క్రి. (అడ్డు + కొను): చూ, అడ్డిపడు.
అడ్డుపెట్టు, వా. స. క్రి. నిలిపి ఉంచు.
అణఁకువ, దే. వి: చూ, రూ-అడఁకువ.
అణఁగారు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-అడఁగారు.
అణఁగినమెడ, దే. వి: చూ, అంటుమెడ.
అణఁగు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-అడఁగు.
అణఁగుట, దే. వి: చూ, రూ-అడఁగుట.
అణఁచు, దే. ప్రే: చూ, రూ-అడఁచు.
అణక, దే. వి: చూ, రూ-అంక. 2.
అణకము, సం. విశే. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1.
అణకించు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-అడకించు. 1.
అణకుఁడు, సం. విశే. రూ-అణుకుఁడు, కుత్సితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2-౨. [భూమి. 1-౩..
అణవీనము, సం. విశే. అణువులు పండుపొలము: చూ,
అణవ్యము, —వై.—
అణా, వా. వి. రూపాయలో పదియాఱవవంతు.
అణి, సం. వి. ఇ. పు. స్త్రీ. 1. రూ-ఆణి. చాయమేకు: చూ, బండికన్ను; 2 చివర: చూ, సుద. 1; 3: రూ-ఆణి. ఎల్ల: చూ, సీమ. 1.

అణిమ, సం. వి. న్. పు. 1. సూక్ష్మముగఁ జేయునది: చూ, సిద్ధులు. 1-౧. 2. అణుత్వము: చూ, స్వల్పము; 3. అణిమయను నది తన్నుఁగాని ఇతరమయిన గొప్పవస్తువునుగాని అణువుగాఁ జేయునట్టిశక్తి.
అణీయము, సం. విశే. (ఈకారాంతమైనపుడు అణీయస్ అని రూపము) మిక్కిలియణువు: చూ, అణిమ. 2.
అణుకుఁడు, సం. విశే. 1: చూ, రూ-అణకుఁడు; 2. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు.
అణుఁకువ, దే. వి: చూ, రూ-అడఁకువ.
అణుకులాచలన్యాయము, న్యా. పరమాణువునకును పర్వతమునకును జాలహెచ్చు తగ్గుండునను రీతి.
అణుకువాఁడు, దే. వి. మల్లజాతియునికంటె నస్యుఁడు.
అణుజు, దే. వి. 1: చూ, రూ-అడుజు; 2. ఈఁకెరాల్చినపక్షి, కుపుజ: చూ, పక్షి. 1-౮.
అణుధావము, సం. వి. అ. న. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తులు.
అణువు, సం. వి. ఉ. పు. 1. లేశము: చూ, స్వల్పము; బ. 2. కొఱ్ఱలకంటె ఇంచుకంత గొప్పయైన వ్రీహిధాన్యము. చిఱువడ్లుఅని కొందఱు: చూ, ధాన్యము. 1-౧౬; విశే. 3. అత్యల్పము: చూ, స్వల్పము.
అణ్ణులు, అం: అ. ఇ. ఉ. అనునవి.
అతంత్రము, సం. విశే. = అదంత్రము. హక్కులేనిది.
అతఁడు, దే. స. ఆశబ్దమునకు మహదర్థక పుంల్లైకవచనము, ఆమనుష్యుఁడు: రూ-అతగాఁడు - అతగాఁడు - అతఁడు, అతను, ఆయన.
అతకరించు, వై. స. క్రి. 1. = అధఃకరించు, క్రిందుపఱచు, హరి. పూ. ౪-౨౬: చూ, తగ్గించు; 2. జవదాఁటు: చూ, దాఁటు. 9.
అతకర్ణము, సం. వి. అ. న. తప్పు; చూ, సొంటు. 1.
అతగాఁడు, దే. స: చూ, రూ-అతఁడు.
అతగుఁడు, దే. వి. బక్కవాఁడు: చూ, శాతుఁడు.
అతటము, సం. వి. అ. పు. ఎక్కఁగూడని ప్రదేశము:
అతద్గుణము, అం. ఒక యర్థాలంకారము. అన్యగుణసంగతమయ్యును బరగుణా నంగీకృతి: చూ, అలంకారము.
అతను, దే. స: చూ, రూ-అతఁడు.
అతనుఁడు, సం. వి. ఉ. పు. 1. మరుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు; విశే. 2. అధికుఁడు: చూ, హేమాహేములు.
అతరాపురేటు, వా. వి: చూ, అజబాజురేటు.
అతర్కణము, వై. వి. = అధఃకరణమ్. మట్టుమీఱినకార్యము: చూ, వ్యాపారము. 1-౧౩.
అతర్క్యము, సం. విశే. అగోచరమైనది. (బుద్ధికి లోఁబడనిది).
అతలకుతలపడు, ద్వి. అ. క్రి. తడఁబడు: చూ, వేఱుపడు. 1-౧.
అతలకుతలము, దే. వి. రూ-అతలాకుతలము, అలపట: చూ, శ్రమము. 1.
అతలము, సం. వి. అ. పు. 1. భూలోకమునకుఁ గ్రింది లోకము: చూ, లోకములు; అం. 2: చూ, అధోలోకము లు.
అతలస్పర్శము, సం. విశే. మిక్కిలి లోఁతుకలది, అడుగుభాగముయొక్క స్పర్శలేనిది: చూ, లోఁతు. 2-౧.
అతసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = అగసి*: చూ, 1. శుకనాసము.

అతి, సం. అవ్య. 1. అధికము: చూ, హెరాళము. 1; 2. పూజ: చూ, సపర్య; 3. గంతు: చూ. లంఘ; 4. భయము: చూ, సాధ్వసము; 5. మీఱుట, క్రమము తప్పుట: చూ, వ్యత్యయము. 1-౨; 6. ప్రతి, మాఱు: చూ, సమానము. 2; 7. జబ్బు: చూ, రోగము. 1; 8. నాశము: చూ, సంస్థ. 3; 9. వ్యాప్తి, క్రమ్ముట: చూ, సంవృతము. 1.౧; 10. అవృత్తి: చూ, మరలంబాటు. 1; 11. ఆరోపణము: చూ, ఆరోపము. 2; 12. ఆజ్ఞ: చూ, సెలవు; 13. త్వర: చూ, సంభ్రమము. 1; 14. మోసము: చూ, వంచన; 15. ప్రార్థన: చూ, స్తోత్రము; 16. ప్రశ్నార్థకము: చూ, సవాలు; 17. అంగీకారార్థకము: చూ, సమ్మతి. 1; 18. గౌరవము: చూ, సన్మానము. 1; ఉప. 19. "అతి"యను ఉపసర్గతోఁజేరినవి: అతిక్రమము, అతివృష్టి, అతిరేకము, అతిశయము, అతిహసితము. మొ; దే. అవ్య. (1)=అడి, అమితమైనది: చూ, హెరాళము.1-౨.

అతికటమము, సం. విణ. అతిసమీపము: చూ, సమీపము1-౩.

అతికాయము, సం. విణ. బ్రహ్మాండమైనది.

అతికాయుఁడు, సం. విణ. 1. బ్రహ్మాండమైన యాకారముగల మనుష్యుఁడు: చూ, మనుష్యుఁడు. 1-౨. 2. ఒకానొక రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-౪.

అతికించు, దే. స. క్రి. కూర్చు: చూ, సంధించు. 3.

అతికృచ్ఛ్రము, వా. వి. 1. మిక్కిలికష్టమైనది; లం. 2. చాంద్రాయణాది ప్రాయశ్చిత్త వ్రతములలో నొకటి, ఏకభుక్తము, అయాచితాన్నభక్షణము, నక్తభోజనము వీనిని ముమ్మాఱు ఆచరించునపుడు పిడికెడు పిడికెడు అన్నము తినవలయును. ఇటుల తొమ్మిది రోజులు చేసినతరువాత మూఁడుదినము లుపవసించి యుండుట: చూ, కృచ్ఛ్రము. 3.

అతికృష్ణమచ్చము, వా. వి. నాశలక్షణము: చూ, లక్షణము: 1-౨౨.

అతికేశరఫల, సం. వి. అ. స్త్రీ. కరుబూజదోస*: చూ, హరివాలుకము. 1-౭.

అతిక్రమము, సం. వి. అ. పు. 1. మీఱుట, క్రమము తప్పుట: చూ, వ్యత్యయము. 1; 2. శత్రులఁగూర్చి దండెత్తిపోవుట: చూ, అభిక్రమము. 1; 3. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1; ఉప. 4. (ఇచ్చట "అతి" యనునది ధాత్వర్థమును "దాఁటిపోవు" అనునర్థముగా మార్చినది.)

అతిక్రమించు, సం. స. క్రి. తరించు: చూ, దాఁటు. 9.

అతిక్రాంత, అం: చూ, ఆకాశచారులు.

అతిక్రాంతము, సం. విణ. 1. అతిక్రమించినది: చూ, అతీతము 1; అం. 2: చూ, ఆకాశమండలములు; 3: చూ,కరణములు.

అతిక్రాంతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మీఱుట: చూ, వ్యత్యయము. 1.

అతిఖట్వుఁడు, సం. వి. అ. పు. మంచమును మించిన పొడవు గలవాఁడు: చూ, మనుష్యుఁడు. 1-౬.

అతిఖరము, సం. వి. అ. పు. 1. కాకివెదురు*: చూ, శరము. 5; విణ. 2. మిగులతీక్ష్ణమైనది.

అతిగంధము, సం. విణ. 1. పెద్దవెక్కిళ్ళుగలదీ; అం. 2: చూ, యోగములు. [సొంపట్టి.

అతిగుహ, సం. వి. అ. స్త్రీ. ముయ్యాకుపొన్న*: చూ.

అతిచర, సం. వి. అ. స్త్రీ. మెట్టతామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧.

అతిచారము, అం: చూ, గ్రహగతులు.

అతిచిత్రతమము, అం: చూ, మార్గప్రాణములు.

అతిచ్ఛత్రక, సం. వి. అ. స్త్రీ. మా-అతిచ్ఛత్రక. 1. అవాక్పుష్పి*: చూ, సదాప; 2. ఏనుఁగుతుమ్మి*: చూ, స్థూలజటము. 1-౬.

అతిచ్ఛత్ర, సం. వి. అ. స్త్రీ. —పై.—

అతిచ్ఛత్రము, సం. వి. అ. పు. గ్రుడ్డికామంచి*: చూ, తృణము. 1-౧౩.

అతిచ్ఛిద్రము, అం: చూ, తారమార్గములు.

అతిజగతి: చూ, ఛందస్సులు.

అతిజవుఁడు, సం. విణ. మిక్కిలివడిగ నడచువాఁడు: చూ, జంఘాలుఁడు.

అతితృష్ణానకర్తవ్యా తృష్ణాంనైవ పరిత్యజేత్, న్యా. అతితృష్ణ గూడదు. పొత్తుగాఁ దృష్ణనువిడువను గూడదు.

అతిదీర్ఘాతిహ్రస్వాంగము, అం. విధవాలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౪౫.

అతిథి, సం. వి. ఇ. పు, స్త్రీ. 1. విందునకు పిలువఁబడినవాఁడు: చూ, విందు. 4; 2. అగంతుకుఁడు, కాలనియమము లేక అన్నార్థియై వచ్చినవాఁడు, పరదేశమునందుండి వచ్చిన వాఁడు: చూ, విందు. 4-౧; పు. 3. వగపు: చూ, శోకము. 1; 4. కోపి: చూ, రోషణుఁడు; 5. కుశునికొడుకు: చూ, సూమఁడు. 1-౩౧.

అతిథిక్రియ, అం. అతిథి సత్కారము. యజ్ఞములలో నొకటి: చూ, యజ్ఞములు.

అతిథిపూజ, అం: మా-అతిథిపూజనము. చూ, యజ్ఞములు.

అతిథిపూజనము, —పై.—

అతిథిసత్కారము, అం: చూ, అతిథిక్రియ.

అతిథిసపర్య, అం: చూ, అతిథిసత్కారము.

అతిదేశము, సం. వి. అ. పు. 1. ఒకచోట చెప్పఁబడిన దానిని సామ్యమును బట్టి మఱియొకచోట నుపయోగపఱచుట: 2. బదులు, మాఱు: చూ, సమానము. 2.

అతిధృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ధైర్యశాలి: చూ, దీట్టఁడు; అం. 2: చూ, ఛందస్సులు.

అతిను, సం. వి. ఉ. న. అతినౌక. ఓడకుమించిననీరు: చూ, సలిలము, 1-౪.

అతినువు, సం. విణ. ఉ. ఓడగడచినది, ఓడదాఁటినది.

అతినౌక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అతిను.

అతిపథము, సం. వి. అ. పు. మంచిత్రోవ: చూ, మార్గము. 1-౨.

అతిపథుఁడు, సం. విణ. మార్గము నతిక్రమించినవాఁడు.

అతిపరిచయన్యాయము, న్యా. మిక్కిలి పరిచయముచేత మనుష్యునియం దనాదరము గలుగును. (అతిపరిచయాదవజ్ఞా.)

అతిపాతము, స. వి. అ. పు. మీఱుట: చూ, వ్యత్యయము. 1.

అతిబల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గాలివానతోఁ గూడినవాన: చూ, వాన. 1-౩; 2. విశ్వామిత్రుఁడు రామున కుపదేశించిన బల, అతిబల అను రెండువిద్యలలో నొకటి.

3. మిత్రవపులగము*: చూ, సహదేవ; 4. అడవిప్రత్తి*: చూ, సముద్రాంత. 3-౧; 5. చిన్నాముదము*: చూ, వ్యపెండకము. 1-౩; విశే. 6. మిక్కిలిబలముగలది.
అతిబలుఁడు, సం. విశే. 1. బలవంతుఁడు: చూ, శక్తుఁడు; 2. యముఁడు: చూ, హరి. ౫.
అతిభూమి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1-౧.
అతిభేదము, సం. వి. అ. పు. గ్రహణి: చూ, రోగము. 1-౧౩.
అతిమధురము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, యష్టిమధుకము; విశే. 2. మిక్కిలి తియ్యనిది: చూ, మధురము. ౪-౧.
అతిమాత్రకుఁడు, సం. విశే. గొప్పవాఁడు: చూ, స్వామి. 3.
అతిమాత్రుఁడు, సం. విశే. అతిశయవంతుఁడు: చూ, హెచ్చుగలవాఁడు.
అతిమాత్రము, సం. క్రి. విశే. అ. న. 1. పెల్లు: చూ, హేరాళము. 1; విశే. 2. ఎక్కువైనది: చూ, హేరాళము. 1-౨; అం. 3: చూ, అర్థదోషములు. (లోకాతీతమైనదానినిగాఁ జెప్పుట).
అతిమానము, అం: చూ, హేయగుణములు.
అతిముక్తకము, సం. వి. అ. పు. రూ-అతిముక్తము. 1. నెమ్మి*: చూ, స్యందనము; 3. పూలగురివెంద*: చూ, శ్వేతపాకి. 1-౩; 3. తుమికి*: చూ, స్ఫూర్జకము.
అతిముక్తము, —పై.—; విశే. 4. ఫలములేనిది, కూడికలేనిది: చూ, నిష్ఫలము.
అతిముక్తుఁడు, సం. విశే. మిగుల నాసక్తి గలవాఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 2.
అతిమూత్రము, సం. వి. అ. న. ఉచ్చ హెచ్చుగా వెలువరించు రోగము: చూ, రోగము. 1-౧.
అతిమేచక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లదింటెన*: చూ, విష్ణుక్రాంత. 1-౩.
అతిరక్తము, సం. విశే. 1. రూ-అతిరిక్తము. అధికమైనది: చూ, హేరాళము, 1-౨; 2. ముత్తియములలోని యెఱ్ఱని దోషము: చూ, రత్నములు. ౧-౧-౨౦.
అతిరథుఁడు, సం. వి. అ. పు. పెక్కువిలుకాండ్రతోఁ బోరెడి యోధుఁడు: చూ, భటుఁడు. 1.
అతిరసము, సం. వి. అ. పు. = అటిసె: చూ, భక్ష్యము. 1-౩.
అతిరాత్రము, సం. వి. అ. పు. 1. యజ్ఞభేదము: చూ, యజ్ఞము 1-౨; 2: చూ, సోమయజ్ఞములు.
అతిరిక్తము, సం. వి. అ. పు. 1. ఇంగిలీకము: చూ, హింగుళము; విశే. 2. రూ-అతిరక్తము. హెచ్చినది: చూ, హేరాళము. 1-౨.
అతిరుహా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మెట్టతమ్మి*: చూ; సహస్రపత్రము. 1-౧.
అతిరేకము, సం. వి. అ. పు. 1. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1-౧; ఉప. 2. అతి యను ఉపసర్గ యిచ్చట ధాత్వర్థమును "హెచ్చు" అనునర్థమునకు మార్చినది.
అతిరోమశము, సం. వి. అ. పు. మేఁక: చూ, మేషము. 1.
అతిలుబ్ధుఁడు, సం. విశే. మిక్కిలి పిసినిఁగొట్టు: చూ, లోభి. 1-౧.
అతిలోభోనాశాయ, న్యా. అతిలోభము నాశమునకుఁగారణమగును.
అతివ, దే. వి. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1.
అతివక్త, సం. విశే. తానుపలుక నిశ్చయించిన యర్థమును లెస్సగా నిర్వహించువాఁడు. వాఙ్మి: చూ, సుధి. 1.
అతివస, వై. వి. = అతివిషా*: చూ, విష. 1.
అతివాదము, సం. వి. అ. పు. పరుషముగా మాటలాడుట: చూ, శబ్దము. 2-౯.
అతివాసము, వై. వి. = అధివాసరమ్. శ్రాద్ధదినమునకు ముందు దినము: చూ, అధివాసరము.
అతివాహికుఁడు, సం. వి. అ. పు. నరకమునందున్న యాతనాజీవుఁడు: చూ, హంసుఁడు. 2-౪.
అతివినయో ధూర్తలక్షణమ్, న్యా. (స్పష్టము.)
అతివిష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = అతివస: చూ, అతివస*.
అతివీర్యవతీవభేషజే బహురల్పీయసిదృశ్యతేగుణః, న్యా. అల్పవస్తువునందును మిక్కిలి వీర్యవంతమగు నౌషధమునందు వలెనే పెద్దగుణము కానవచ్చును.
అతివృష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. దేశమునకు హానికరమైన హెచ్చువాన: చూ, వాన. 1-౧౧; అం. 2: చూ, ఈతిబాధలు; ఉప. 3. ఇచ్చట వృద్ధిశబ్దముతో సమసించి "మిక్కిలి" యను నర్థము నిచ్చినది.
అతివేలము, సం. క్రి. విశే. అ. న. 1. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1; విశే. 2. అధికమైనది: చూ, హేరాళము. 1-౨.
అతిశక్తిత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అధికబలము: చూ, శక్తి. 1-౧.
అతిశక్వరి, అం: చూ, ఛందస్సులు.
అతిశయము, సం. వి. అ. పు. 1-ఆధిక్యము: చూ, హేరాళము. 1-౧; ఉప. 2. "అతి"యను ఉపసర్గ ఇట ధాత్వర్థమును "ఆధిక్య"మను నర్థమునకు మార్చినది.
అతిశయవంతుఁడు, సం. విశే. (త్. ఈ.త్) ఏకాంతుఁడు: చూ, హెచ్చుగలవాఁడు.
అతిశయించు, సం. అ. క్రి. పెంపుమీఱు, చూ, సందడించు. 2.
అతిశయిల్లు, —పై.—
అతిశయోక్తి, అం. ఉపమేయమును గప్పివేసి ఉపమానము మాత్రము కవిప్రౌఢోక్తిమూలముగాఁ జెప్పఁబడినది. ఇది సప్తవిధములనున్నది. సంబంధ, అసంబంధ, అక్రమ, చపల, అపహ్నవ, అభేద, భేదకాదిభేదములు: చూ, అలంకారము. 3.
అతిశాయనము, సం. అవ్య. ఎక్కుడు, కిమ్: చూ, అతిశయము. 1.
అతిశాయి, సం. విశే. (న్. ఈ.న్) అతిశయించినది: చూ, హేరాళము. 1-౨.
అతిశృంగకము, సం. వి. అ. పు. 1. శృంగి, కొమ్ముచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౯; విశే. 2. పెద్దకొమ్ములుగలది.
అతిశోభనము, సం. విశే. ముఖ్యమైనది: చూ, శ్రేష్ఠము.
అతిసర్జనము, సం. వి. అ. న. 1. ఈవి: చూ, స్పర్శము. 3; 2. దోషము: చూ, వృజినము. 1.
అతిసర్వత్రగర్హ్యతే. "అతి" యెందును గర్హింపబడును.
అతిసర్వత్రవర్జయేత్, న్యా. "అతి" యెందును గూడదు.
అతిసారకి, సం. విశే. (న్. ఈ.న్) అతిసార రోగముగలవాఁడు: చూ, వ్యాధితుఁడు. 1-౨.

అతిసారనుత్తు, సం. వి. ద్. పు. కొడిసె*: చూ, వత్సకము.
అతిసారము, సం. వి. అ. పు. గ్రహణి: చూ, అతిభేదము.
అతిసౌరభము, సం. వి. అ. పు. మిక్కిలి పరిమళముగల తియ్యమామిడి*: చూ, మామిడి. 1-౫.
అతిస్థూలమహాకృశాంగము, అం: చూ, అతిదీర్ఘాతిహ్రస్వాంగము
అతిస్పృశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పూతిగడ్డ*: చూ, రాజాన్నము. 1-౨౯.
అతిహసితము, సం. వి అ. న. 1. శరీరకంపముతోఁ గూడిన నవ్వు; ప్రహసితము: చూ, హాస్యము. 1-౫; అం. 2: చూ, హాస్యములు.
అతీంద్రియము, సం. విఱ. నేత్రాదీంద్రియములచే నెఱుఁగ రానిది, ప్రత్యక్షము కానిది: చూ, వినాశము. 2.
అతీతకాలము, వా. విఱ. కాలదోషము, గడువుదాఁటినది.
అతీతి, అం: చూ, టక్కుజభాషలు.
అతీతము, సం: విఱ: చూ, అతిక్రాంతము.
అతీతుఁడు, సం. విఱ. సత్త్వరజస్తమములను దాఁటినవాఁడు.
అతీవ, సం. అవ్య. చాల: చూ, హేరాళము. 1-౮.
అతుకు, దే. వి. రూ-అదుకు. 1: చూ, సంధానవసనఖండము; 2: చూ, మాటు; 3. బట్టలకుట్టు: చూ, సౌచికము; 4. అతికినతావు; అ. క్రి. రూ-అదుకు 5, కూర్చు: చూ, సంధించు. 1; 6. ప్రేముడించు: చూ, సంధించు. 2; స. క్రి. రూ-అదుకు. 7. అతికించు, కూర్చు: చూ, సంధించు. 3; 8. పొందు: చూ, సక్తమగు; 9. తాఁకు: చూ, స్పృశించు.
అతుకుఁబడి, దే. వి: చూ, అమరకము.
అతుకువేయు, దే. స. క్రి. కూర్చు: చూ, సంధించు. 3.
అతులము, సం. విఱ. సరిలేనిది: చూ, రూ-అతులితము, అన్యము, అసమానము.
అతులితము, సం. విఱ.—పై.—
అతులుఁడు, సం. విఱ: చూ, ఈడులేనివాఁడు.
అతుల్యలంబము, వా. వి: చూ, విషమచతుర్భుజము.
అతుల్యవిక్రమము. సం. వి. అ. పు: చూ, సింహము.
అతృప్తుఁడు, సం. విఱ: చూ, తనివిలేనివాఁడు.
అత్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అక్క: చూ, సహోదరి; 2. అమ్మ: చూ, మాత. 1; దే. వి. (1) మగనితల్లి: చూ, అత్తమ్మ, అత్తయ్య. (సం. ప) అంబిక; (2). భార్యతల్లి: చూ, అత్తమ్మ, అత్తయ్య, (సం.ప) అంబిక; (3). అండ్రితోఁ బుట్టువు: చూ, మేనత్త; (4). మేనమామభార్య, మాతుల: చూ, భార్య. 1-౪౯: అం. 5: చూ, గయాపిండదానార్హులు.
అత్తడము, దే. వి. 1. కొన్నికాగితముల కలయిక, కాగితపు అట్ట: చూ, అట్ట. 4; వా. వి. 2. మాటమాటకలియుట; 3. భార్యాభర్తలకలయిక; 3. ఒకని మాటతో మఱియొకని మాట కలియుట.
అత్తడి, దే. వి. రూ-నత్తడి. గోడిగ ఋతువు. గోడిగ=ఆఁడు గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౧. [ముకుఁగు*.
అత్తపత్తి, దే. వి. (వ్యు - అత్తుకొనునది): చూ, సోఁకుడు
అత్తమిల్లు, దే. అ. క్రి. 1. పండుకొను. అచ్చ. బాల. ౧౫౬: చూ, శయనించు; 2. గ్రమ్ము. జై. ౨-౯౩: చూ, వ్యాపించు; 3. = అస్తమ్. అస్తమించు. కాశీ. ౧-౧౩౨: చూ, నిండిపడు; 4. ఒఱగు. స్వా. ౨-౨౬: చూ, వ్రాలు. 3; 5. ఓపతిమిల్లు: చూ, గ్రుక్కు (4); 6. చెడు: చూ, నశించు.
అత్తము, దే. వి. 1. అరటిపండ్లగెల. రూ-అత్తెము: చూ, గెల; 2. హ్రాంగుత్త: చూ, హ్రాగుత్త; 3. గెంటిలో నొకభాగము; 4. సస్యగర్భము, వరిపొట్ట; కిఱ్ఱ: చూ, పొట్టకట్టు; 5: గుంపు: చూ, సమూహము: వా. 6 వ్యతి:- అంటము, చేరము.
అత్తమ్మ, ద్వి. వి. (అత్త+అమ్మ): చూ, అత్త. (1), (2), (3), (4), (5).
అత్తయ్య, ద్వి. వి.—పై.—
అత్తరము, దే. వి. తొందరపాటు: చూ, సంభ్రమము. 1.
అత్తరు, దే. వి. 1. రూ-అత్తరువు. వాసనానూనె: చూ, ప్రబోధనము, అం. 2: చూ, గంధములు.
అత్తలి, దే: వి. (అ+తలి) ఆసమయము.
అత్తలము, దే. వి. రూ-అత్తళము. 1. కుంతము, పొడుచునట్టి యొకానొక ఆయుధము. భార. శల్య. ౧-౩౫౧: చూ, బాణము. 1-౧౮; 2. బల్లెము. చెమురాకువంటి అలుగుగల బాణము. కళా. ౮-౫౬: చూ, బాణము. 1-౫౦.
అత్తవారు, వా. వి. 1. భార్య పుట్టింటివారు; 2. భర్తపుట్టింటివారు.
అత్తి, వై. వి.=అంజీర్,అంజూరు.*: చూ, మేడి; 2. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి. 1.
అత్తిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నాట్యపరిభాషయందు అక్క. అంతిక: చూ, అప్ప ౩.
అత్తిల్లు, వా. వి. 1. భార్యపుట్టిన యిల్లు: చూ, సదనము. 1-౪౯; 2. భర్త పుట్టినయిల్లు: చూ, సదనము. 1-౫౫.
అత్తు, దే. వి. 1. రూ-అత్తెము - హత్తు. మైనపుగుడ్డ: చూ, వస్త్రము. 1-౪౦; అ.క్రి. రూ-హత్తు. 2. పొందు. విజ్ఞా. వ్య. కాం. ౧౨౬: చూ, సక్తమగు; 3. కలుగు, పుట్టు. పంచ. నా. ౧-౧౧౯: చూ, సంభవించు; 4. యుక్తమగు: చూ, సరిపడు. 2; పా. 5. ఆకారము; చూ, వర్ణము. 1:
అత్తుకొను, దే.అ.క్రి.1. పొందు: చూ, సక్తమగు; 2. కలుగు: చూ, సంభవించు; 3.జతపడు: చూ, సూత్రపడు; 4.కత్తిరిఁ గలయు: చూ, సంకరమగు.
అత్తెము, దే. వి. 1. రూ-అత్తము: చూ, గెల; వై. వి. 2. = హస్తతోరణమ్. హస్తకవచము. ఉ. రా. ౬-౪౦౨; చూ, వారవారణము. 1-౧; 3. మైనపుగుడ్డ: చూ, వస్త్రము. 1-౪౦.
అత్తెసరు, దే. వి. (అత్తు+ఎసరు) (వ్యు-అత్తుకొనునది.) రూ-ఎత్తెసరు, గంజివారకుండా అన్నముతో నిమిడిపోవునట్లు పెట్టెడి ఎసరు "అత్తెసరు మెతుకులు"; 2. కోష్ణజలము, మొదట బియ్యము ఉడిగి నీటితో నింపి ప్రొయ్యిమీఁదనుంచునది, ఎత్తెసరు: చూ, నఖంపచము. (రూ-బ. అత్తెసళ్లు.)
అత్యంతకోపనుఁడు. సం. వి. అ. పు.మిక్కిలి కోపించువాఁడు: చూ, రోషణుఁడు.
అత్యంతతిరస్కృతవాచ్యములు, అం: పదగతము, వాక్యగతము (2)
అత్యంతము, సం. క్రి. విఱ. 1. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1; 2. కడు, అందంద, అడాడ: చూ, మఱి మఱి.

1; 3 అధికమైనది: చూ, హేరాళము. 1-౩; అం. 4: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

అత్యంతయుక్తి, అం; చూ, రతిబంధములు.

అత్యంతవంతుఁడు, సం. విణ. త్. మిక్కుటముగలవాఁడు: చూ, అనవరతుఁడు.

అత్యంతాతిశయోక్తి, అం. కారణము లేకుండఁగనే కార్యము జరుగుట; చూ, అలంకారము. 3.

అత్యంతాయ, సం. అవ్య. 1: చూ, అతీవ; 2. మిక్కిలి, హెచ్చు: చూ, హేరాళము. 1.

అత్యగ్నిష్టోమము, అం. 1: చూ, నహీనతానములు; 2: చూ, సోమయజ్ఞములు.

అత్యధికము, సం. విణ. మిక్కిలిహెచ్చు: చూ, హేరాళము. 1-౧.

అత్యప్రత్యక్షము. సం. విణ (ఇంద్రియముల కగుపడనిది) అతీంద్రియము; కానరానిది: చూ, వినాశము. 2.

అత్యమ్లపర్ణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పుల్లబచ్చలి*: చూ, బచ్చలి. 1-౨.

అత్యయము, సం. వి. అ. పు. 1. మీఱుట: చూ, వ్యత్యయము; 2. చేటు: చూ, సంస్థ. 3; 3. జోహారు, నతి: చూ, జాణిగలు. 1-౫; 4. తప్పు: చూ, సొంటు; 5. మనఃపీడ: చూ, శోకము; 6. మరణము: చూ, సావు.

అత్యరాళము, సం. వి. అ. పు. 1. అరాళమనెడి యేనుఁగు కంటె మిక్కిలి ప్రమాణముగల యేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-౩-(౩). (ఇది నింద్యము); విణ. 2. నానావిధవక్రము, వంకరబెంకర: చూ, వేల్లితము. 3-౨.

అత్యర్కము, సం. వి. అ. పు. వెల్లిజిల్లేడు*: చూ, వికీరణము. 1-౩.

అత్యర్థమధురము. సం. విణ. చెవులకు విన నింపయినది. (పలుకు): చూ, స్వాంతము. 3. (చూ, శబ్దము. 2.)

అత్యర్థము, సం. క్రి. విణ, అ. న. 1; అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1-౧; విణ. 2. అధికమైనది: చూ, హేరాళము. 1-౫.

అత్యల్పము, సం.విణ. 1. మిక్కిలి కొంచెము: చూ, స్వల్పము. 1-౧; 2. కొంచెము: చూ, స్వల్పము. 1.

అత్యష్టి, అం: చూ, ఛందస్సులు.

అత్యాకారము, సం. వి. అ. పు. తిరస్కారము: చూ, హేళనము.

అత్యాచారుఁడు. సం. విణ. క్రూరుఁడు: చూ, హింసకుఁడు.

అత్యాదానము, సం. వి. అ. న: చూ, వ్యత్యయము. 1.

అత్యారూఢము, సం. విణ. 1. లెస్సగా నెక్కఁబడినది: చూ, సమారూఢము; 2. అత్యధికము: చూ, హేరాళము. 1-౫.

అత్యావశ్యకము, వా. విణ. పేరాస: చూ, వాంఛ. 1-౧; 2.తప్పక కావలసినది.

అత్యాహితము, సం. వి. అ. న. 1. మిక్కిలి వెఱపు: చూ, సాధ్వసము. 1-౩; 2. బ్రతుకఁగోరనిపని: చూ, వ్యాపారము. 1-౧౪; విణ. 3. కూడఁబడినది: చూ, సంయుక్తము.

అత్యుక్త, అం: చూ, ఛందస్సులు.

అత్యుక్తి, అం. అద్భుతకావ్యవర్ణనము. "దాతవీవగుచుండ యాచకులె కల్పతరువులైరి". గోరంతలు కొండంతలుగా వర్ణించుట :చూ, అలంకారము. 3.

అత్యుక్షి ప్రతల, అం:చూ,ను ఖర్జూవులు (అశ్వశాస్త్రములోనిది)

అత్యుగ్రప్రయఃపతనహేతుః, (రూ) పతనాంతాః సముచ్ఛ్రయాః. న్యా. పెరుఁగుట విఱుఁగుట కొఱకే.

అత్యుత్కటైః పుణ్యపాపై రిహైవఫలముచ్యతే, న్యా. పుణ్యపాపము లధికమగునేని వాని ఫలమిచ్చుటనే యనుభవించును.

అత్యుషిత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిట్టగట్టిన పెంటిక: చూ, శమలము. 1-౯.

అత్యూహము, సం. వి. అ. పు. 1. నీటిప్రాఁచి*: చూ, శైవలము. 1; 2. ఎనిమిదిపేటలుగల స్త్రీల మొలనూలు: చూ, భూషణము. 2-౭-(౩).

అత్రమ, సం. వి. అ. న. క్షీరాన్నము: చూ, సాదము. (1)-౧౧-౧.

అత్రి, అం. 1: చూ, బ్రహ్మలు; 2. ఒకఋషి: చూ, సన్యాసి. 1-(౨); 3: చూ, మహర్షులు:(చూ, గోత్రము. 13-2-2); 4: చూ, స్మృతులు. "అత్రిస్మృతి". మొ॥

అత్రిజాతుఁడు, సం. వి. అ. పు. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

అత్రినేత్రభువు, ఉః. పు. —పై.—

అత్రిస్మృతి, అం: చూ, స్మృతులు.

అదంత్రము, వై. విణ. = అతంత్రమ్: చూ, అతంత్రము.

అదక, దే. వి. (వ్యు-అంటియుండునది) ప్రాఁతచెప్పు: చూ, సమ్మాళిగలు. 1-౧.

అదటు, దే. వి. 1. గరువము. కాశీ. 6. ౨౨: చూ, హంకారము; 2. క్రొవ్వు. (వ్యు-దీనిచేతమదించును) స్వా. ౫-౨౪: చూ, హామిక.

అదత్తి, సం. విణ. ఇ. తిండిపోతు: చూ, భక్షకుఁడు. 1.

అదద్భుజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కరుబూజాపోస*: చూ, హరివాలుకము. 1-౭.

అదనము, వై. విణ. = అధికమ్. హెచ్చైనది: చూ, హేరాళము. 1-౫.

అదనశీలుఁడు, సం. విణ: చూ, అదత్తి.

అదను, దే. వి. రూ-హదను. కాలము: చూ, సమయము. 1.

అదనైనవాఁడు, దే. వి. అఁకలిఁగొన్నవాఁడు; చూ, బుభుక్షితుఁడు.

అదభ్రము, సం. విణ. అధికమైనది: చూ, అదనము.

అదమాయింపు, దే. వి: చూ, మందలింపు. 3.

అదము, సరి. వి. అ. పు. 1. యజ్ఞార్థమైన అపూపము, పురోడాశము, ఐంద్రాగ్నేయి: చూ, సాదము. (1)-౬౧; 2. ఇదమ్. ఈశబ్దమునకు అమహదర్థక ప్రథమైక వచనము: చూ, ఇయ్యది; వా. 3. అయోడైన్ అనురాసాయనిక పదార్థము; వా. 4. పిండాకూడు. "నీఅదముపోపొమ్ము".

అదయుఁడు, సం. విణ. దయలేనివాఁడు; చూ, నిర్దయుఁడు.

అదరము, వై. వి. = అధరమ్, పెదవి: చూ, వాతెఱ.

అదరించు, దే. స. క్రి. రూ-అదలించు. 1. గద్దించు, అడలఁగొట్టు: చూ, వెఱపించు; 2. చూ, కదలుచు.

అదరిపాటు, దే. అవ్య: చూ, డప్పాటు.

అదరు, దే. వి. రూ-అదరుగడ-అదురునదురు-అడలు-అడుకు-అలుకు-అళుకు. 1. భయము: చూ, సాధ్వసము; 2. భయ

చలనము: చూ, సాధ్వసము. 1-౧; 3. కదలుట: చూ, లోలము. 1; అ. క్రి. 4. రూ-అదురు. అదలు, భయపడు: చూ, బ్రుక్కు. 6; 5. కదలు: చూ, సలించు.

అదరుగడ, దే. వి. భయము: చూ, అదరు. 1.

అదరులు, దే. వి. బ. మిణుఁగురులు. భార. అర. ౫-౧౫౧: చూ, వహ్ని. 1-౧౪.

అదర్శనము, సం. వి. అ. న. 1. కల: చూ, స్వప్నము. 1; 2. కానరాకుండుట: చూ, వినాశము. 2; వా. 3. అక్ష రములలోనగునవి కనఁబడకపోవుట.

అదలించు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-అదరించు.

అదలు, దే. అ. క్రి. 1. భయపడు: చూ, బ్రుక్కు. 6; స. క్రి. 2. భయపెట్టు: చూ, వెఱపించు. [అదలు. 2.

అదలుచు, దే. ప్రే. రూ-అదల్చు. కోపమున గద్దించు: చూ,

అదలుపు, దే. వి. రూ-అదల్పు. దట్టిన: చూ, తర్జనము. 1.

అదల్చు, దే. ప్రే: చూ, రూ-అదలుచు.

అదల్పు, దే. వి: చూ, రూ-అదలుపు.

అదవ, దే. వి. 1. శైలదీర్ఘకోణము: చూ, కోన. 2; 2. ఇంటి అద్దె: చూ, భాటకము.

అదవద, దే. వి. 1. కలఁత. రామా. ౫-౧౩౭: చూ, సంతాపము; విశే. 2. చింత, కలవరము: చూ, విప్రతీసారము; 3. అల్లకల్లోలము: చూ, వ్యత్యయము. 1.

అదవదపడు, ద్వి. అ. క్రి. కలఁతపడు: చూ, సంక్షోభించు.

అదవదలు, దే. వి. తొందరపాటు: చూ, సంభ్రమము. 1.

అదాటు, వై. అవ్య: చూ, అదిరి.

అదార్వి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోరింద*: చూ, ముచపత్ర.

అది, దే. సర్వ. (వ్యు-చూపుటనుతెలుపునది) ఆశబ్దమునకు అమహదర్థక ప్రథమైకవచనము. రూ-అద్ది. "ఆయాఁడుది, ఆపశ్వాది, ఆ జడవస్తువు" మొ: చూ, ఆయది.

అదిగాక, వా. అవ్య. క్రి. విశే. మఱియును: చూ, మఱియు.

అదిగొ, దే. ద్ర. రూ-అదిగో-చూపుటను తెలుపునది. కళా. ౮-౧౩౩: చూ, ఏ.

అదిగో, దే. ద్ర: చూ, రూ-అదిగొ.

అదితి, సం.వి.ఇ.స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. పుడమి: చూ, భూమి. 1; 3. దేవతలతల్లి: చూ, మాత. 1-౩; 4. పునర్వసు నక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-౬.

అదితినందనుఁడు, సం. వి. అ. పు. దేవుఁడు: చూ, వేలుపు.

అదితిభము, సం. వి. అ. న: చూ, అదితి. 4.

అదిర, దే. అవ్య. రూ-అదిరా-అద్దిర-అద్దిరా-1. ఔరా, ఆశ్చర్యార్థకము. పాంచా. ౫-౬౭: చూ, వింత. 1.

అదిరి, దే. అవ్య. ఉన్నట్టుండి: చూ, దబ్బాటు.

అదిరిపడు, ద్వి. అ. క్రి. ఉలికిపడు: చూ, వడఁకు. 2.

అదిరిపాటు, ద్వి. అవ్య: చూ, అదిరి.

అదీనము, సం. వి. అ. పు. 1. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి. 1; విశే. 2. దీనముకానిది.

అదీనుఁడు, సం. వి. అ. పు. ధైర్యశాలి: చూ, దిట్టఁడు.

అదుకు: చూ, రూ-అతుకు.

అదుము, దే. స. క్రి. 1. అడఁగఁజేయు: చూ, పిసుకు. 3; 2. నొక్కు: చూ, పిసుకు. 1.

అదుముడు, దే. వి. ఒత్తుట: చూ, సమ్మర్దము. 1.

అదుముపడు, ద్వి. అ. క్రి. ఒత్తువడు: చూ, పీడితమగు.

అదురు, దే. వి. 1: చూ, రూ-అదిరి. 1; 2, 3; అ. క్రి. 2: చూ, రూ-అదరు. 4, 5.

అదురుగ్రోవి, దే. వి. (అదురు+గ్రోవి) ప్రాణియందు ఇనుప గొట్టమును నాటించి దానియందు మందు గట్టించి అదురు పట్టుచేసెడిగ్రోవి: చూ, అదురుచేటు.

అదురుగ్రిక్క. దే. వి. (అదురు+గ్రిక్క) ఒకానొక పశు రోగము. హంసి. ప్ర. ౬-౧౬౬; భార. విరా. ౧-౨౫౬. రూ-అదుపుగ్రిక్క-అప్పురుగ్రిక్క: చూ, పశురోగము.

అదురుగడ, దే. వి: చూ, అదిరి. ఉ. రా. ౨-౫౫.

అదురుగుండియ, దే. విశే. రూ-అదురుగుండె. బెదరుగుండె

అదురుగుండె, —పై.— [వాఁడు: చూ, వెఱపరి.

అదురుచు, దే.అ.క్రి. రూ-అదురు అదుర్చు-అద్రుచు, కదలు: చూ, సలించు.

అదుర్చు, —పై.—

అదురుచేటు, దే. వి: చూ, అదురుగ్రోవి.

అదువ, దే. విశే. రూ-అద్దువ. స్థిరము లేనిది: చూ, అస్థిరము.

అదువకాఁపు, దే. వి. రూ-అదువుకాఁపు: చూ, అద్దెకాఁపు. 1.

అదువకాఁపురము, దే. వి: చూ, రూ-అదువుకాఁపురము.

అదువుకాఁపు, —పై.—

అదువుకాఁపురము, దే. వి. రూ-అదువకాఁపురము - అద్దెకాఁపురము: చూ, బొకాఁపు.

అదూరము, సం. విశే. సమీపించినది: చూ, సమీపము. 1-౨.

అదూషితము, అం. వ్యానకరణబంధము లిరువదియొకటింటిలో నొకటి. ఇది పదివిధములు:— వ్యానతము, నిష్పాటితము, నిఘాతము, చటకవిలసితము, జుప్పము, వరాహఘాతకము, వృషాభిఘాతము, మైనుకము, ఐభము, మార్జారము (౧౦): చూ, వ్యానకరణబంధములు.

అదృప్తుఁడు, సం. విశే. గ్రుడ్డివాఁడు: చూ, రేచీఁకు.

అదృశ్యమగు, మి. అ. క్రి. కనఁబడకపోవు: చూ, మఱుఁగుపోవు.

అదృశ్య, అం: చూ, కళలు.

అదృశ్యము, సం. విశే. దృశ్యముకానిది. (దృశ్యము-చూడఁదగినది): చూ, వినాశము. 2.

అదృశ్యుఁడు, సం. విశే: చూ, కానరానివాఁడు.

అదృష్టతరము, అం: చూ, షోడశసంధులు.

అదృష్టము, సం. వి. అ. న. 1. అగ్నిజలాదుల వలనఁబుట్టెడి కీడులు:— ఐంద్రి, దురదృష్టము, అనయము, దైవఘటన, దౌర్భాగ్యము, భాగ్యము, ఆదిశబ్దముచేత వ్యాధిదుర్భిక్ష మూషికశలభముల వలని భయములు; మఱియు దృష్టాదృష్ట ఫలప్రదాయకములలో రెండవది, మోక్షము; 2. భాగ్యము: చూ, సంపత్తి. 1; విశే. 3. చూడఁబడనిది, ముందుగా తెలియఁబడనిది: చూ, వినాశము. 2.

అదృష్టవంతుఁడు, సం. వి. త్. పు: చూ, సంపన్నుఁడు.

అదృష్టశాలి, సం. వి. న్. పు. —పై.—

అదృష్టహీనుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, పెట్టిపుట్టనివాఁడు.

అదృష్టి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రోషముచేఁ గ్రూరమైనచూపు: చూ, వీక్షణము. 1-౧౬.

అదె, దే. ద్ర. రూ - అదే. చూపుటను తెలుపును, అదిగొ, అదిగో-ఏ: చూ, వీక్షణము. 1-౧౮.

అదే, —పై.— (భార్యాది.)

అదేయము, సం. విణ. ఈయఁగూడనిది, ఈయఁదగనిది,

అదైవము, సం. విణ. 1. అదృష్టము లేనిది; 2. దైవములేనిది: చూ, అదోషము.

అద్ద, వై. వి. 1.=అర్థమ్. రూ,అర్ధము, సవము: చూ, సగము; 2. అరసోల: చూ, నికుంచకార్థము; 3. నూర్చిపేసిన కుప్పయొక్క క్రింది సగము భాగము: చూ, నడిపేటు; వా. 4. (వ్యతి-అద్దను) అద్దుట అనెడిపనిచేయుట.

అద్దకము, దే. వి. 1. బట్టకు అద్దెడిరంగు: చూ, వర్ణము. 6-౧౩-(౧); వా. 2. అద్దుట; 3. అద్దుకాగితముతో అద్దుట.

అద్దగోడ, వై. వి. = అర్ధకుడ్యమ్: 1. సగముగోడ; 3. వంట యింటిలో వడ్డవపదార్థములు మఱుఁగుగా నుండుటకై అడ్డముగా నమర్చిన పొట్టిగోడ: చూ, మఱుఁగుగోడ.

అద్దమరేయి, వై. వి. = అర్ధరాత్రమ్. (అద్ద+రేయి) అప రాతిరి: చూ, రాత్రి.

అద్దము, వై. వి. 1. = అర్ధమ్: చూ, సగము: 2. = అబ్దః. ముఖముచూచుకొనుటకుగాజుబిళ్ళ: చూ, ముకురము (ఒక ప్రక్కను కళాయి వేసినది.)

అద్దరి, దే. వి. ఆవలిదరి. రూ-అద్దటి-ఆదటి-ఆతల-అవతల-అవల-అవ్వల:చూ, రోధస్సు. 1-౩.

అద్ది, దే. సర్వ. 1: చూ, రూ-అది; వా. 2. చూ,రూ-అద్దియ.

అద్దించు, దే. స. క్రి.1. ఫలపరిమితి నూహించు: చూ,తోఁచు. 4; 2. ఉనుచు: చూ, రంగువేయు; 3. అద్దు: చూ, ముంచు.

అద్దికము, దే. వి. కావలి. సా. ౧-౩౩: చూ, సంరక్షణము.

అద్దిటి, దే. అవ్య. ప్రశంసనార్థకము: చూ, సేబాసు.

అద్దిటియ్య, —పై.—

అద్దియ, దే. వి. రూ-అద్దె: చూ, భాటకము.

అద్దిర, దే. అవ్య. (అద్ది+ర): చూ, రూ-అదిర. ఉ. రా. ఽ-౧౩౫ (దీనికి అన్న అయ్యలు అనుప్రయుక్తంబులగు-అద్దిరన్న-అద్దిరయ్య.)

అద్దిరపాటు, ద్వ. అవ్య. ఉన్నట్టుండి: చూ, డబ్బాటు.

అద్దిరా, దే. వి. (అద్ది+రా): చూ, రూ-అద్దిర.

అద్దు. దే. స. క్రి: చూ, అద్దించు. 1, 2, 3.

అద్దువ, దే. విణ: చూ, రూ-అదువ.

అద్దె, దే. వి. (వ్యు-కాలపరిమితిగలది): చూ, రూ-అదెవు.

అద్దెకాఁపు, దే. వి. (వ్యు-శాశ్వతముకానికాఁపు): చూ, రూ-అదువకాఁపు.

అద్దెకాఁపురము, దే. వి. (వ్యు-కొలఁదికాలపు కాఁపురము): చూ, రూ-అదువుకాఁపురము.

అద్దెఅ, దే. అవ్య: చూ, అద్దిటి.

అద్బుద్ధి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. యజ్ఞపశువు మేఢ్రస్థానావయవము.

అద్భుతదృష్టులు, అం: చూ, రసదృష్టులు.

అద్భుతపడు, మి. అ. క్రి: చూ, వెఱఁగొందు.

అద్భుతము, సం. వి. అ. న. 1. = అబ్బురము-అబ్రము: చూ, వింత. 1; అం. 2. ఉద్రృమము: చూ, రసములు: విణ. 3. అచ్చెరువయినది: చూ,వింత. 1; 4. తోఁకచుక్కలోనగు ఉత్పాతము: చూ, తోఁకచుక్క.

అద్భుతశ్వనుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, శివుఁడు. 1.

అద్భూతము, సం. వి. అ. న. కొఖ్లతడఁబడుట.

అద్మని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కొయ్యలోఁజేసిన నీటిపాత్రము: చూ. పాత్రము. 6-౭; 2. యజ్ఞమునందు పశుభక్షణము: చూ, సాపాటు.

అద్మరుఁడు, సం. విణ. తిండిపోతు: చూ, భక్షకుఁడు.

అద్య, సం. అవ్య. 1. నడచెడిపగలు: చూ, వాసరము. 1-౨; 2 .ఇప్పుడు: చూ, సాంప్రతము. 2.

అద్యతనము, సం. విణ. నేఁటిది. ఇప్పటిది.

ఆద్యత్వము, సం. వి. ఇ. స. ఇప్పుడు: చూ, అద్య. 2.

అద్యశ్వీనము, సం. విణ. అవుపోదుఁగు చేయుట: చూ, స్తన్యము. 1-౩౧.

అద్రి, సం. వి. ఇ. పు. 1. కొండ: చూ, పర్వతము. 1; 2. శిల: చూ, రత్నములు. 1-౧౨(౫); 3. చెట్టు: చూ, వృక్షము. 1; 4. ఏడు అను అంకెకు సంకేతము: చూ, సప్తకము; 5: చూ, సూర్యుఁడు; 6. పరిమాణభేదము.

అద్రికాకము, సం. వి. అ. పు. కొండకాకి: చూ,వాయసము. 1.

అద్రిరాజు, సం. వి. అ. పు. హిమాలయము: చూ, పర్వతము. 1-౨౭.

అద్రిహాసుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, శివుఁడు. 1.

అద్రుచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-అదురుచు.

అద్వయవాది, సం. వి. న్. పు. జైనులదేవత: చూ, బుద్ధుడు. 1.

అద్వైతము, సం. వి. అ. న. 1. భేదములేమి: చూ, సమరసము. 2; 2. జీవేశ్వరుల కైక్యముచెప్పు మతము: చూ, మతములు.

అద్వితీయకము, సం. వి. అ. పు. తాళప్రాణకళాభేదము: చూ, తాళము. 2-౧. [కలవాఁడు.

అద్వైతి, సం. వి. ఇ. పు. జీవేశ్వరుల కైక్యముచెప్పు మతము

అధ, సం. అవ్య. రూ-అథో. 1. మంగళము: చూ, శుభము. 1; 2. పిమ్మట: చూ, వెనుక. 1-౨; 3. ఆరంభము: చూ, సన్నాహము; 4. ప్రశ్నము: చూ, సవాలు; 5. = అంత. యావత్తు:చూ, సర్వము, 6.అంగీకారము : చూ, సమ్మతి. 1; 7. అధికారము: చూ, రపము; 1; 8. చెదరిన వాని నొక టిగా ప్రోగుచేయుట యను సముచ్చయార్థకమును తెలుపును: చూ, సముచ్చయము. 1; 9. మాఱుదల: చూ, వ్యత్యయము. 2; 10. ఉదాహరణము:చూ,వృత్తాంతము. 1; 11. అధికారార్థకము, అదనము: చూ, హెరాళము. 1-ఽ. 12. స్తుత్యర్థకము: చూ, స్తోత్రము. 1; 13. మెడను సమముగాఁజేయుట.

అధఃకరణము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, క్రిందుపఱచుట; 2: చూ, తక్కువపఱచుట; 3. = అతర్కణము: చూ, అతర్కణము.

అధఃకరించు, సం. స. క్రి. = అతకరించు: చూ, తగ్గించు. 1.

అధఃకారము, సం. వి. అ. పు: చూ, అధఃకరణము. 1, 2.

అధఃకృతము, సం. విణ. 1. క్రిందుపఱుపఁబడినది: చూ, అధరితము. 1; 2. తక్కువ పఱుపఁబడినది: చూ, అధరితము. 2.

అధకిమ్, సం. అవ్య. అపును: చూ, సమ్మతి. 1.

అధన్వాశము, సం. వి. అ. న. ఇంద్రుని విల్లు: చూ, వాణము. 1-౧౬.

అధమక్షేత్రములు, అం: నాభి, శ్రవణము, స్తనాగ్రము, మణి బంధము, పెసువు, కంఠము. (౯).

అధమపక్షము, వా. వి. కనిసము.

అధమమగు, మి. అ. క్రి: చూ, క్రిందుపడు.

అధమము, సం. విణ. 1. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1; 2. నిందింపఁబడినది; 3. అస్ఫుటమైనది (కావ్యము): చూ, అస్ఫుటము; అం. 4: చూ, హస్తక్షేత్రములు.

అధమర్ణుఁడు, సం. విణ. అప్పుపుచ్చుకొన్నవాఁడు: చూ, ధన గ్రాహకుఁడు.

అధమాధమము, సం. విణ. మిక్కిలిచెడ్డది.

అధమాధముఁడు, సం. విణ. మిక్కిలి చెడ్డవాఁడు.

అధమాసారితక్రియ, వా. వి. నాటకాంగ భేదము: చూ, నాటకము. 1.

అధముఁడు, సం. విణ. నీచుఁడు: చూ, హీనుఁడు.

అధరకము, అం: చూ, చుంబనములు.

అధరచుంబనము, అం: చూ, చుంబనములు.

అధరము, సం. వి. అ. పు. 1. = అదరము. ఓష్ఠము, మోవి: చూ, పెద్దవి; అం. 2. పెదవి: చూ, కళాస్థానములు; 3: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు; 4: చూ, చుంబనస్థానములు; 5: చూ, నాట్యోపయోగాంగములు: చూ, అంగము. 9; 6. అధరములు:- నివర్తితము, కంపితము, విస్పష్టము, వినిగూహితము, సందష్టకము, సముద్గము (౬); 7: చూ, మధ్యమక్షేత్రములు: విణ. 8. క్రిందిది: చూ, అపరము. 3; 9. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1.

అధరితము, సం. వి: చూ, అధఃకృతము. 1, 2.

అధరీణుఁడు, సం. విణ. పరులచేత నిందింపఁబడ్డవాఁడు: చూ, వెలివాఁడు.

అధరుఁడు, సం. విణ: చూ, అధముఁడు.

అధరేణ, సం. అవ్య. చేరువ: చూ, సమీపము. 1:

అధరేద్యుపు, సం. అవ్య: చూ, నిన్న.

అధరోష్ఠము, అం: చూ, లక్షణాంగములు.

అధర్మము, సం. వి. అ. పు. ధర్మముకానిది: చూ, ఉపరాగము. 3.

అధర్వణుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. అధర్వణవేదముఁ దెలిసిన బ్రాహ్మణుఁడు: చూ, స్వస్తిముఖుఁడు; 2. శుభాశుభ వైదిక కర్మములను చేయుచు మేలుకీడులను తెలుపుచుండెడి యాచార్యుఁడు: చూ, స్థేయుఁడు 3: చూ, శివుఁడు. 1.

అధర్వవేదము, అం. 1: చూ, వేదములు; 2: చూ, విద్యలు (అధర్వణవేదముఅని కొందఱు).

అధర్వుఁడు, సం. వి. న్. పు. 1. జన్నిగట్టు: చూ, స్వస్తి ముఖుఁడు; 2. ఒకానొక ఋషి: చూ, సన్యాసి. 1-౧౯.

అధవా, సం. అవ్య. తథానోచేదిత్యర్థకము, ఆలాగు కాకపోయినచో: చూ, కింవా.

అధస్థలము, అం: చూ, దృష్టిక్రియలు; 2: చూ, హస్త ప్రచారములు.

అధార్మికుఁడు, సం. విణ. ధర్మబుద్ధిలేనివాఁడు: చూ, పా-అధార్మికుఁడు.

అధార్ష్ట్యము, సం. వి. అ. న. సాహసము లేకయుండుట.

అధి, సం. ఉప. 1. "అధి" యను ఉపసర్గతోఁజేరిన శబ్దములు:- అధికరణము, అధ్యయనము, అధిక్షేపము, అధిగమము; అవ్య. 2. అధికము: చూ, హెరాళము. 1-౫; 3: చూ, శివుఁడు. 1; 4. కార్యము: చూ, వ్యాపారము. 1; 5. నడవడి: చూ, సమయము. 2; 6. ఉదకము: చూ, సలిలము 1.

అధికతాద్రూప్యరూపకము, అం: చూ, అలంకారము. 3.

అధికపదము, అం. ఉదా:- 1. యోగియును రణమున నభిముఖుఁడై చచ్చిన వీరుఁడును సూర్యమండలాకారమును భేదించిపోవుదురు. ఇందు "అకారము" అధికము. అక్కఱ మాలినపదములఁజేర్చరాదు (లేనిపోని మాటలు చెప్పుట): చూ, వాక్యగతదోషములు. 1-౮.

అధికప్రసంగము, సం. వి. అ. పు. సంబంధములేని ప్రసంగము: చూ, అప్రస్తుత ప్రసంగము.

అధికమగు, మి. అ. క్రి: చూ, హెచ్చు. 4.

అధికమాసము, అం. రూ-అధిమాసము: చూ, మలమాసము.

అధికము, అం. 1. ఆధారముకంటె నాధేయము గాని ఆధేయముకంటె నాధారముగాని హెచ్చుగుట. ఉదా. "సీదానోదకమందు ధరణియొక వీచియయ్యె": చూ, అలంకారము. 3; సం. వి. అ. పు. 2. క్రయవిక్రయములవలన వచ్చిన విశేషధనము: చూ, లాభము. 1; విణ. 3. అదనము: చూ, హెరాళము. 1-౫; ఉప. 3. ఇచ్చట "అధి" యనునది ప్రాతిపదికమై "క" అను తద్ధిత ప్రత్యయమును బొందినది.

అధికరణము, సం. వి. అ. న. 1. ప్రాపు. ఆదరువు: చూ, సమీపము, 1; పు. 2. కాఁచి సాగఁగొట్టెడు ఇనుము. బంగారులోనగువానికి ఊఁతగా క్రిందనుండు ఇనుపముద్ద (లేక) వడ్రంగి చెక్కెడు మ్రానునకు ఊఁతగా క్రింద నుంచుకొనెడి బల్లలోనగు కొఁడిదుంగ: చూ, దాకలి; అం. 4: చూ, కారకములు. (ఆధారము+కర్తకుగాని కర్మకుగాని సంబంధించి జరిగెడిస్థితి. రాజు పీఠమందుండెను. ఇచ్చట పీఠమధికరణము; దేవునియందుభక్తి. ఇచ్చట దేవుడధికరణము; ఉప. 5. (ఇచ్చట "అధి" అనునది ధాత్వర్థమును "ఆధారము"ను నర్థముగా మార్చినది.); 6. అధికరణ మనఁగా నాధారము. ఇది మూఁడు విధములు:- ఔపశ్లేషికము, వైషయికము, అభివ్యాపకము. (౩).

అధికరించు, సం. స. క్రి. చదువు: చూ, పఠించు.

అధికర్ధి, సం. వి. ఇ. పు. స్త్రీ. అధికమైన సంపదగలవాఁడు: చూ, సమృద్ధుడు.

అధికవృద్ధిన్యాయము, న్యా. వృద్ధిప్రయోజనన్యాయము, యథా [వృద్ధిన్యాయము.

అధికస్యాధికంఫలమ్, న్యా. అధికపూజాదులవలన నధికఫలమును గలుగును.

అధికాంగము, సం. వి. అ. న. నడికట్టు: చూ, వస్త్రము. 1-౧౦.

అధికాభేదరూపకము, అం: చూ, అలంకారము. 3.

అధికారము, సం. వి. అ. పు. 1. అధిక్రియ: చూ, రవము. 1; వా. ఆధిపత్యము; అం. 3: చూ, అనుబంధము.

అధికారి, సం. వి. న్. పు: చూ, స్వామి. 3.

అధికుఁడు, —పై.—

అధికురాలు, మి. వి. ఇ. అక్కఱజూరాలు: చూ, స్త్రీ. 1-౧.

అధికృతుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అధికారి.

అధికోపమము, అం. 1: చూ, వాక్యదోషములు. ఉ. హెచ్చు పదములుండిన నధికోపమము. "అయింతిఁజూచిన తీఁగ వలెనున్నది" ఇందు "జూచిన" యనుపద మెక్కువగ నున్నది. తీఁగ నింతి యుపమా నోపమేయములు; అరాజు విరోధుల స్త్రీలు వికల ముఖులై వాడిన పద్మ కుముదములు గల వేసఁగి నదులవలె నైరి. పద్మమునకు ముఖమునకు నుపమానోపమేయములు సరిపోగాఁ గుముదశబ్ద మధికము; 2: చూ, అర్థదోషములు. ఉ. అల్పుని గొప్పవారితోఁ బోల్చుట, అధికోపమము. ఉ. కొండలోని కొంగలు ముని వరులఁబోలియుండెను. వాని తలలోని పేను శంకరుని శిర స్సులోని చంద్రునివలె నుండెను. ఇత్యాది.

అధిక్రియ, సం. వి. అ. స్త్రీ. చూ, అధికారము. 1.

అధిక్షిప్తము, సం. విణ. 1. ఉంచఁబడినది: చూ, వ్యూఢము; 2. నిందింపఁ బడినది: చూ, హీనము. 2; 3. బెదిరింపఁ బడినది: చూ, సాధ్వసము. 1-౬.

అధిక్షిప్తుఁడు, సం. వి. అ. పు. నిందితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

అధిక్షేపము, సం. వి. అ. పు. 1. నింద: చూ, నెగ్గింపు; 2. బెదరింపు; చూ, సాధ్వసము. 1-౬; ఉప. 3. ఇచట ధాత్వర్థమును "ఆక్షేపించు" అను నర్థమునకు మార్చినది.

అధిక్షేపించు, సం. స. క్రి. 1. నిందించు: చూ, నెగ్గించు; 2. భయపెట్టు: చూ, వెఱపించు.

అధిగతము, సం. విణ. 1. చదువఁబడినది: చూ, పఠితము; 2. పొందఁబడినది: చూ, సంసక్తము.

అధిగమము, సం. వి. అ. పు. 1. చదువుట: చూ, విద్య. 1; 2. పొందుట: చూ, లాభము. 1; ఉప. 4. ఇచ్చట వ్యర్థ మైనది.

అధిగమించు, సం. స. క్రి. 1. చదువు: చూ, పఠించు; 2. ఎఱుకపడు: చూ, విదితమగు; 3. పొందు: చూ, సక్త మగు.

అధిచ్ఛత్రము, సం. వి. అ. పు: చూ, తుమికి*.

అధిజ్యము, సం. విణ. ఎక్కుపెట్టినది: చూ, మోపుదల. 1.

అధిత్యక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొండమీఁది నేల: చూ, భూమి. 1-౪.

అధిదైవికము, అం: చూ, తాపత్రయము.

అధినగ్నిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వివాహముకావి పదునొకండు వత్సరముల కన్యక: చూ, స్త్రీ. 1-౧౧.

అధిపతి, సం. విణ. ఇ. అధిపుఁడు: చూ, స్వామి. 1.

అధిపికము, సం. వి. అ. పు. 1. కోఁతి: చూ, వానరము. 1; 2. తుమ్మెద: చూ, షట్పదము. 1; 3. కోయిల: చూ, సోఁకుడువులుఁగు.

అధిపుఁడు, సం. విణ: చూ, అధిపతి.

అధిభువు, (ఉ). —పై.—

అధిమాసము, అం: చూ, రూ-అధికమాసము.

అధిరోహణము, సం. వి. అ. న. 1. ఆరోహణము, ఎక్కుట; చూ, ప్రాఁకుడు. 1; వా. 2. సింహాసన మెక్కుట.

అధిరోహించు, సం. స. క్రి. ఆరోహించు: చూ, ప్రాఁకు. 6.

అధిరోహిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, నిచ్చెన.

అధివసించు, సం. అ. క్రి: చూ, వసించు.

అధివాసము, సం. వి. అ. పు. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2: చూ, వాసెనకట్టు; 3. గంధమాల్యాదులచేత వస్త్రతాంబూ లాదులయొక్క సంస్కారము: చూ, సంస్కారము. 1; 4. నారింజ*: చూ, శర్కరాంకము; 5: చూ, సపర్య.

అధివాసరము, సం. వి. అ. పు, న.=: చూ, అతివాసము.

అధివిన్న, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మొదటిపెండ్లాము, సవతి తనముచేత దుఃఖించునది: చూ, భార్య. 1-౩౫; 2: చూ, రాత్రి; 3. పితలను గుఱించి చేయు హోమాదులందుఁ జెప్పు నట్టి యుద్దేశత్యాగము: చూ, స్వాహాకారము.

అధివేదనము, సం. వి అ. న. భార్యయుండఁగమఱలఁ బెండ్లి యాడుట: చూ, వివాహము. 1-౨.

అధిశయనము, సం. విణ. ఘృతాదిక ద్రవ్యస్పర్శనము: చూ, అధిశ్యానము.

అధిశ్యానము, —పై.—

అధిశ్రయణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ప్రొయ్యి: చూ, హసంతి. 1-౧.

అధిష్ఠాత, సం. విణ. అధిష్ఠించువాఁడు. (ఈకారాంతము అధి ష్ఠాత్రీ.

అధిష్ఠానము, సం.వి.అ.న. 1. చాయమేకు: చూ, బండికన్ను; 2. ఆక్రమణము, అఱుము: చూ, పురి (4); 3. కోశబలము వలనఁ గలిగిన తేజము: చూ, ప్రభావము. 1; 4. అధిష్ఠాన మను పట్టణము: చూ, దేశము. 1-౬౧-౧; 5. వ్యవస్థాక రణము; 6. అవరోహణము: చూ, ఆరోపము; పు. 7: చూ, విమర్శనము; 8. నర్తనము, నృత్యము: చూ, నృత్తము. 1; 9. ధాన్యపుకొట్టు (లేక) గాదె: చూ, పంటసాల.

అధిష్ఠించు, సం. స. క్రి. ఆశ్రయించి యుండు.

అధీతము, సం. విణ. అధ్యయనింపఁబడినది.

అధీతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అధ్యయనము, గురుముఖమున ఆనుపూర్విగ వేదముఁ జదువుట: చూ, విద్యలు. 5-౪; వి. న్. పు. 2. అధ్యయనము చేసినవాఁడు.

అధీనమగు, మి. అ. క్రి: చూ, లోఁబడు.

అధీనము, సం. విణ. లోఁకువ: చూ, స్వాధీనము. 1.

అధీనముచేయు, మి. స. క్రి: చూ, వశపఱచు.

అధీనుఁడు, సం. విణ. ఒకరికిలోఁబడిన వాఁడు: చూ, పరా ధీనుఁడు.

అధీర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మధ్యయను నాయిక; 2. ప్రగల్భ యను నాయిక; 3. మధ్యా ప్రగల్భలలో నొకతె, అన్యా సక్తుఁడైనను బతినేమియుననకఁ బరాఙ్ముఖియయినది: చూ, మధ్యాప్రగల్భలు.

అధీరుఁడు, సం. విణ. వ్యసనాదులచేత వ్యాకులతపడినవాఁడు: చూ, వెఱపరి.

అధీశుఁడు, సం. వి. అ. పు. సమస్తసామంతులచేత సేవింపఁ బడినరాజు: చూ, స్వామి. 1.

అధీశ్వరుఁడు, —పై.—

అధ్వానముచేయు, వా. స. క్రి. దారిలేకుండఁజేయు.
అధ్వాన్నము, సం. వి. అ. పు. దారిలోని అన్నము: చూ, పాథము. (1)-౨౮
అన, సం. అవ్య. 1. ఏమియులేమి, అభావార్థకము: చూ, శూన్యము. 1; దే.వి. (1)రూ-అన్న-అప్ప: చూ, జ్యేష్ఠుఁడు 1; (2) అనకట్టు: చూ, సేతువు. 1; అవ్య. (3) ఇంకను. రూ-అనఁగ-అనఁగా-అనాఁగ-అనా: చూ, మఱి. 2.
అనంగమాత, సం. వి. ఋ. స్త్రీ: చూ, లక్ష్మి.
అనంగము, సం. వి. అ. న. 1. ఆకాశము: చూ, వ్యోమము. 1; 2. గుండె: చూ, హృదయము. 2.
అనంగలతిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. స్వర్గమందుండు వేశ్య: చూ, వేశ్య. 1-౩.
అనంగలీలము, అం: చూ, జన్యతాళములు.
అనంగీకారము, సం. విశ: చూ, అసమ్మతి.
అనంగుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, మన్మథుఁడు; విశ. 2. అంగము లేనివాఁడు; అం. 3: చూ, మహారాజులు: (చూ, రాజు. 1-23).
అనంటి, దే. వి. రూ-అనఁటి-అరఁటి: చూ, రంభ. 2.
అనంత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ, భూమి. 1; 2.గౌరి. చూ, పార్వతి. 1; 3. ఉసిరిక*: చూ, శ్రీఫలి. 1; 4. కరక*: చూ, హరీతకి; 5. దూర్వ, గఱిక*: చూ, తృణము. 1-౧౭; 6. తఱిగొఱ్ఱ*: చూ, హలిని. 1; 7. తిప్పతీఁగె*: చూ: సోమవల్లి; 8. తీఁటకసింద*: చూ, సముద్రాంత. 1; 9. నీరు పిప్పలి*: చూ, శకులాదని. 2; 10. మామెన*: చూ, శారిబ; 11. దున్నునపుడు కఱ్ఱుచే యేర్పడిన చాలు: చూ, సీత. 2; 12. వాయువ్యమూల: చూ, హరిత్తు. 1-౭; 13: చూ, పున్నమ; 14. బుద్ధునిభార్య, స్వాహా: చూ, భార్య. 1-౧౦.
అనంతము, సం. వి. అ. న. 1. ఆకసము: చూ, వ్యోమము. 1; విశ. 2. మేరలేనిది: చూ, అపారము; అం. 3: చూ, సంఖ్యాభేదములు.
అనంతరము, సం. క్రి. విశ. అ. న. 1. పిదప: చూ, పిమ్మట; విశ. అవ్య. 2. వెనుకటిది: చూ, వెనుక. 1-౨.
అనంతవిజయము, సం. వి. అ. పు. 1. ధర్మరాజుయొక్క శంఖము: చూ, సంకు. 1; విశ. 2. ఎన్నికకు మీఱిన జయముగలది.
అనంతశయనము, అం. 1: చూ, క్షేత్రములు; వా.వి. 2. శైవుల కటుక.
అనంతశయనుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, విష్ణువు. 1.
అనంతసముద్భవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెల్లగఱిక*: చూ, తృణము. 1-౨౦.
అనంతుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అనంతశయనుఁడు; 2. శేషుఁడు: చూ, సర్పము. 1; 3: చూ, బలరాముఁడు; 4. బుద్ధభేదము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1-౧.
అనఁగ, దే. క్రి. ఇంకను: చూ, రూ-అన. (4).
అనఁగా, —పై.—
అనఁటి, దే. వి: చూ, రూ-అనంటి*.
అనఁటియాకు, దే. వి. కదళీపత్రము: చూ, రూ-అరఁటాకు.
అనకట్టు, దే. వి. రూ-ఆనకట్ట - ఏఱులోనగువాని నీరు వెలికిఁ బోక కట్టుకట్టు: చూ, సేతువు. 1.
అనక్షరము, సం. విశ. 1. తిట్టు: చూ, శాపము. 1; 2. సైగఁగా చెప్పినది (మాట): చూ, శబ్దము. 2.
అనగ్నిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పత్తి*: చూ, సముద్రాంత. 3.
అనఘము, సం. విశ. 1. దోషములేనిది: చూ, నిర్దోషము; 2. తేరినది: చూ, సమీచీనము. 2; 3. ఇంపైనది: చూ, హృద్యము. 2.
అనఘుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, పాపరహితుఁడు.
అనచ్ఛము, సం. విశ. కలఁకఁబాఱినది: చూ, మలినము. 3.
అనడుహి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-అనడ్వాహి. ఆవు: చూ, ధేనువు. 1.
అనడ్వాహము, సం. వి. హ్. పు, ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.
అనడ్వాహి: చూ, రూ-అనడుహి
అనద, వై. విశ. 1. = అనాథ. నాథుఁడులేనిది, విధవా, స్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౧-౪; 2.అల్పుఁడు: చూ, హీనుఁడు; 3.దిక్కులేనిది (స్త్రీ), విధవ: చూ, స్త్రీ. 1-౧-౫.
అనదతన్నము, వై. వి. = అనాథత్వము. దిక్కులేనిది: చూ, అనాథత్వము.
అనదరనము, అం: చూ, చుంబనములు. 2.
అనధిష్ఠుఁడు, సం. విశ: చూ, సమర్థుఁడు.
అనధ్యయనము, వా. వి. రూ - అనధ్యాయము. 1. వేదము చదువఁగూడని కాలము; 2. విద్యార్థులకు (శిష్యులకు) ఉపాధ్యాయుఁడు సెలవొసంగెడి కాలము, బడిలేని కాలము.
అనధ్యాయము, —పై.—
అనన్యజుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, మన్మథుఁడు.
అనన్యము, సం. విశ. అదె: చూ, ఏ.
అనన్యవృత్తి, వా. విశ. 1: చూ, ఐకాగ్ర్యుఁడు; 2. ఏకాగ్ర చిత్తము.
అనన్యసామాన్యము, వా. విశ. మఱియొక దానితో సమానము కానిది; అనన్యాదృశ్యము-రూ-అనన్యాదృశ్యము.
అనన్యాదృశము,
అనన్యాదృశ్యము, } —పై.—
అనన్వయము, అం. ఒకానొక అర్థాలంకారము. ఉపమానము లేక యుండుట. "గగనము గగనమువంటిది. సముద్రము సముద్రతుల్యము. దాతృత్వమునఁ గర్ణునిఁ బోలువాఁడు కర్ణుఁడె. అతని కతండె సాటి, చతురబ్ధిపరీత, మహీతలంబునన్". విజ. విలా: చూ, అలంకారము. 3; విశ. 2. అన్వయము లేనిది.
అనపరాధి, సం. విశ: చూ, నిరపరాధి.
అనపరార్ధ్యుఁడు. సం. వి. అ. పు. రూ-అనవరార్ధ్యుఁడు. అత్యుత్తమమైన వానిగా పరిగణింపఁబడినవాఁడు: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. 1.
అనపాయము, సం. విశ. రూ-అనపాయి. అపాయములేనిది.
అనపాయి, —పై.—
అనభ్యాసే విషంశాస్త్ర మజీర్ణే భోజనంవిషమ్, న్యా. అభ్యసింపనపుడు శాస్త్రము విషప్రాయముగా నుండును. జీర్ణముఁ గాకున్నచో భోజనము విషప్రాయముగా నుండును.

అనయము, సం.వి.అ. 1. పు. కీడు: చూ, హాని. 2; 2. ఆపద: చూ, విపత్తు; 3. దురదృష్టము: చూ, అదృష్టము; 4. ద్యూతాదివ్యసనము: చూ, వ్యసనములు: 4; 5. తప్పు: చూ, పొంటు; దె.(ద. (1) అత్యంతము, కడు: చూ, మఱిమఱి; (2): చూ, అవశ్యకము; (3): చూ, సతతము. 2.

అనరానిమాట, వా. వి. తిట్టు: చూ, శాపము. 1.

అనవు, దే. వి. 1. ఇక్కట్టు: చూ, శోకము. 1; ఐ. 2. జీవస్థానము, కీలకము: చూ, మర్మము. 1; వా. 3: చూ, అవుకు. "అనవుపోయిందికాదు".

అనర్గళము, సం. విణ: చూ, నిరర్గళము.

అనర్గళుఁడు, సం. విణ. అడ్డంకిలేనివాఁడు: చూ, నిరర్గళుఁడు.

అనర్ఘము, సం. విణ. వెలలేనిది: చూ, గబ్బాటు.

అనర్ఘ్యము, సం. విణ. అర్ఘ్యముకానిది. (అర్ఘ్యము=వెలపెట్టఁదగినది; పూజకొఱకైనది.)

అనర్థకమగు, మి. అ. క్రి. 1: చూ, లోపించు. 2; 2. నిరుపయోగమైనదగు; 3. అర్థములేనిదగు.

అనర్థకము, సం. విణ. పరస్పరాన్వయములేనిది. సాముదాయార్థకము లేని మాట (దశదాడిమములు షడపూపములు లోనగునవి) అసత్యపువలుకు: చూ, వితథము.

అనర్థము, సం. వి. అ. పు. 1. కీడు: చూ, హాని. 2; 2. అర్థములేనిది: చూ, అవద్యము. 2.

అనర్హము, సం. విణ: చూ, అపాత్రము.

అనర్హుఁడు, సం. విణ: చూ, అపాత్రుఁడు.

అనలప్రభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మానేరు*: చూ, స్వర్ణవల్లి.

అనలము, సం. వి. అ. పు. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2. జఠరాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౧౬; అం. 3: చూ, అగ్నులు. 3.(చూ,వహ్ని. 1-౩౦.); 4: చూ, ఆగమములు.

అనలుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అనలము. 1; 2. విభీషణునిమంత్రి: చూ, మంత్రి. 1-౩; అం. 3: చూ, వసువులు.

అనవటిల్లు, దె. అ. క్రి: చూ. ఉమ్మగిల్లు.

అనవద్యము, సం. విణ: చూ, శ్రేష్ఠము.

అనవధానత, సం. వి. అ: స్త్రీ. ప్రమాదము: చూ, స్ఖాలిత్యము. 1-౧.

అనవధి, సం. విణ. ఇ: చూ, అపారము. 3.

అనవరతము, సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. ఎల్లప్పుడు: చూ, సతతము. 2; విణ. 2. ఎడతెగనిది: చూ, సాంద్రము. 2.

అనవరతుఁడు, సం. విణ. మిక్కుటము గలవాఁడు: చూ, అత్యంత వంతుఁడు.

అనవరార్ధ్యము, సం. విణ. ముఖ్యమైనది: చూ, శ్రేష్ఠము.

అనవరార్ధ్యుఁడు: చూ, రూ-అనపరార్ధ్యుఁడు.

అనవసరము, సం. విణ. సమయము తప్పినది: చూ, సమయము.

అనవస్కరము, సం. విణ: చూ, శోధితము.

అనశనము, సం. వి. అ. పు. వసు: చూ, లంకణము. 1.

అనశ్వరము, సం. విణ: చూ, శాశ్వతము.

అనసూయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అత్రిమహర్షి భార్య: చూ, భార్య. 1-౩; అం. 2: చూ, సాత్త్విక గుణములు.

అనసు, సం. వి. స్. న. బండి: చూ, శకటము. 1.

అనా, సం. అవ్య. 1. లేదనుట. కాదనుట: చూ, కాన్పు. 1; దే. ప్ర. (1): చూ, రూ-అన (4).

అనాఁగ, దే. ప్ర: చూ, రూ-అన. (4).

అనాకారి, వా. క్రి. విణ: చూ, కురూపి.

అనాగతము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, భవిష్యత్తు. 1. అం. 2: చూ, తారగ్రహములు; విణ. 3: చూ, భవిష్యత్తు, 1-౧.

అనాగతార్తవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెండ్లిలేని పదియేండ్ల పడుచు, సమర్తకానిది, నగ్నిక: చూ, స్త్రీ. 1-౧

అనాచారము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, దురాచారము. 1; 2: చూ, మలినము; విణ. 3: చూ, దురాచారము. 1-౧; అం. 4: చూ, అజ్ఞానదాయకములు.

అనాతకి, సం. వి. న్. పు. రూ-అనాథకి: చూ, సన్న్యాసి. 1.

అనాతురము, సం. విణ: చూ, నిరుత్సాహము.

అనాదరణము, సం. విణ: చూ, ఉపావృతము.

అనాదరము, సం. వి. అ. పు: చూ, వహేళనము.

అనాదరించు, మి. స. క్రి: చూ, భంగించు.

అనాది, సం. విణ. ఇ. 1. ఆది (మొదలు) తెలియనిది; వై. వి. (1) చింతలేనిది: చూ, అనాధిని.

అనాదిజటిలుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, శివుఁడు.

అనాధ, సం. విణ. 1. = అనద, విధవ. (నాథుఁడులేనిది), విధవ: చూ, స్త్రీ. 1-౫: 2. = అనద, దిక్కులేనిది (స్త్రీ).

అనాధకి: చూ, రూ-అనాతకి.

అనాధత్వము, సం. విణ. = అనదతనము: చూ, అనదతనము.

అనాథప్రేత సంస్కారాత్ కోటియజ్ఞ ఫలం లభేత్, న్యా. గతిలేని శవమును సంస్కరించుట వలనఁ గోటి యజ్ఞములు చేసిన ఫలము లభించును.

అనాధిని, సం. విణ. ఇ. స్త్రీ = అనాధి: చూ, అనాది. (1).

అనాథో దేవరక్షితః, న్యా. "దిక్కులేని వానికి దేవుఁడే దిక్కు."

అనామతు, వా. వి. చిఠాకుచేరని పద్దు.

అనామధేయుఁడు, వా. విణ: చూ, పేరు లేనివాఁడు.

అనామయము, సం. వి. అ. న. 1. ఆరోగ్యము: చూ, కల్యత్వము; పు. 2: చూ, అగరుచెక్క.

అనామయుఁడు, సం. విణ. నిరోగి.

అనామిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉంగరపువ్రేలు: చూ, వేలు. 1-౩౫-(౩).

అనామికాదిరేఖ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చదువును దెలిపెడి రేఖ.

అనాయకము, సం. విణ: చూ, అరాజకము.

అనాయత్తము, దే. విణ: చూ, స్వతంత్రము.

అనాయాసకృతము, సం. వి. అ. పు. ఆయాసములేక చేయఁబడిన కషాయాదులు: చూ, ఫాంటము.

అనాయాసమరణము, వా. వి. ఆయాసములేని చావు: చూ, చావు. 1-౧.

అనాయాసము, స. వి. అ. పు. 1. ఆయాసములేమి; విణ. 2. ఆయాసములేనిది.

అనారతము, సం. క్రి. విణ: చూ, అనవరతము.

అనార్యతిక్తము, సం. వి. అ. పు: చూ, నేలవేము*.

అనావృష్టి, సం. విణ. స్త్రీ. 1: చూ, వఱవు; అం. 2: చూ, ఈతిబాధలు.

అనాఘ్రాసిత దుఃఖితే మనసి సర్వమసహ్యమ్, న్యా. ఊఱట గొనక యుల్లముత్తలపడుచుండ నెల్లయు నేవఁగూర్చును.
అనాస, దే.వి.1. గోపితః: చూ, మొగలిపనస; వా. 2. పంటి పిల్లల పృష్ఠభాగమున పుట్టెడి ఒకానొక తెవులు.
అనాసపండు, వా. వి. మొగలిపనసపండు, పుష్పలపండు, పుష్పసమూహపరిణామ ఫలము.
అనాసపనస, దే. వి: చూ, అనాస*. 1.
అనాసిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—
అనాసికము, సం. విశ. ముక్కునఁ బలుకఁబడనిది.
అనాసికుఁడు, సం. విశ: చూ, ముక్కిడి.
అనాహతము, సం. విశ. 1. చలువచేయనిది (బట్ట) 1: చూ, వస్త్రము. 1-౧౧౨; అం. 2: చూ, షట్చక్రములు; 3: చూ, నాదములు.
అనాహలము, సం.వి. అ. పు. మాలకాని యొకానొక నీచజాతి.
అనాహూతోఽధ్వరంగచ్ఛేత్, న్యా. పిలువకున్నను యజ్ఞమునకుఁ బోవలెను. (యజ్ఞమన్నచో దేవతల యాగమేకాక దేవోత్సవాదులని సామాన్యముగా గ్రహింప వలయును.)
అని, దే. వి. 1: చూ, యుద్ధము. 1; 2. అల్లిక మెలికలు: చూ, అన్ని. 2; పు. స. ఏ. 3: చూ, రూ-అన్ని. 1; అవ్య. 4 సవి. ఈ ప్రకారము అను నర్థమును తెలుపును: చూ, సావి. 2; 5. ప్రకారమును తెలుపును: చూ, విధము. 1; 6. తలఁచుటను తెలుపును: చూ, స్మృతి. 1; 7. కారణమును. తెలుపును: చూ, హేతువు. 1; 8. ప్రసిద్ధిని తెలుపును: చూ, ప్రసిద్ధి. 1.
అనికి, దే. వి. 1. వెడల్పు నోరుగలకుండ: చూ, పాత్రము. 6-౧; 2. నేఁత, అల్లిక: చూ, వ్యూతి. [1-3.
అనికేపు, సం. వి. ఉ. పు. నల్లచెఱకు*: చూ, సుకుమారము.
అనిత్యము, సం. విశ: చూ, క్షణభంగురము.
అనిదంపూర్వము, సం. విశ. అబ్బురము: చూ, క్రొత్త. 2.
అనిన, దే. ద్ర. చెప్పిన, చెప్పినయెడల: చూ. రూ-అన్న. 3.
అనిపించు, దే. అ. క్రి. 1. కనిపించు: చూ, ప్రత్యక్షమగు: స. క్రి. 2. కపటముగాఁ బ్రవర్తించు: చూ, నటించు; 3. (మాటను) చెప్పించు; 4. (బలవంతముగా) పలికించు; 5. తానుచ్చరించు మాటకుమాట సహాయముగా సంగీతాది స్వరములయందు సహాయము అనునటులఁజేయు.
అనిబద్ధవంతము, సం. విశ. నోటితో పాడెడు సంగీతము: చూ, స్వరము. 2-౧౮.
అనిమిషత్వము, సం.వి.అ.న. ఈశ్వరత్వము: చూ, దైవత్వము.
అనిమిషము, స. వి. అ. పు. రూ-అనిమేషము. చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
అనిమిషుఁడు, స. వి. అ. పు. రూ-అనిమేషుఁడు: చూ, వేలుపు.
అనిమేషము: చూ, రూ-అనిమిషము.
అనిమేషుఁడు: చూ, రూ-అనిమిషుఁడు.
అనిరుద్ధము, సం. విశ. అడ్డంకిలేనిది: చూ, నిరర్గళము.
అనిరుద్ధుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. మన్మథుని కొడుకు: చూ, విశ్వకేతువు; విశ. 2. అడ్డగింపఁబడనివాఁడు.
అనిర్దిష్టము, సం. విశ: చూ, అనిశ్చయము.
అనిర్దిష్టములు, అం. ఇవి ప్రశ్నార్థకములు, సంబంధములు, తద్ధితములు అనిమూఁడు విధములు.
అనిర్వచనీయము, సం. విశ. చెప్పనలవిఁగానిది.
అనిలజుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. ఎఱ్ఱమూతిగలకోఁతి: చూ, వానరము. 1-౩; 2. హనుమ: చూ, వానరము. 1-౨; 3. తోఁడేటి కడుపువాఁడు, భీమసేనుఁడు: చూ, వృకోదరుఁడు.
అనిలము, అం. రూ-నలుబదితొమ్మిది వాయువులలో నొకటి: చూ, వాయువు. 1-౫; 2. గాలి. రూ-అనిలుఁడు: చూ, వాయువు. 1.
అనిలి, సం. వి. న్. పు. హనుమంతుఁడు: చూ, వానరము. 1-౨.
అనిలుఁడు, అం. 1: చూ, అనిలము. 1-౫; అం. 2: చూ, వసువులు.
అనివారణము, సం. విశ: చూ, అనిరుద్ధము.
అనివారణుఁడు, సం. విశ: చూ, నిరర్గళుఁడు.
అనివార్యము, సం. విశ. నివార్యము కానిది.
అనిశము, సం. క్రి. విశ, అ. న. 1. ఎల్లప్పుడు: చూ, సతతము. 2; 2. పడు: చూ, మటిమటి.
అనిశ్చయము, సం. విశ. నిశ్చయము లేనిది: చూ, అనిర్దిష్టము, అనిశ్చితము.
అనిశ్చితము, —పై.—
అనిష్టము, సం. వి. అ. న. 1. ఇష్టములేమి: చూ, రోఁత. 1; విశ. 2. ఇష్టములేనిది: చూ, అప్రీతి. 2.
అనీకము, సం. వి. అ. పు. న. 1: చూ, యుద్ధము. 1; 2. దండు: చూ, సేన. 1.
అనీకస్థము, సం. వి. అ. పు, 1. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2. శత్రువీరులపేళ్ళు నడుమఁజెక్కి శూరులు బిరుదుగా కాలి పెద్దవ్రేలిని ధరించెడి ముద్రిక: చూ, భూషణము. 2-౧౦-(౯); 3. స్త్రీలు కాలి పెద్దవ్రేలిని ధరించెడి ముద్రికా విశేషము: చూ, భూషణము. 2-౧౦-(౨౧); 4. రాజ్యాంగములను గాపాడు వారి సమూహము: చూ, సమూహము. 1-౨; 5: చూ, బేల*; 6. యుద్ధభూమి: చూ, భూమి. 1-౫.
అనీకస్థుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1 యుద్ధమునందు నిలిచిన వాఁడు; 2. ఏనుఁగులను శిక్షించుటయందు నేర్పరియైన వాఁడు; 3. రాజున కంగరక్షణచేయువాఁడు.
అనీకిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. దండు: చూ, అనీకము. 2; 2. అక్షౌహిణిలో పదియవభాగము. రెండువేల నూట యెనుబదియేడు రథములు, అన్ని యేనుఁగులు, ఆఱువేల నేనూటయఱువదియొక గుఱ్ఱములు, పదివేలదొమ్మనూట ముప్పది యేవురు కాల్వురును గలది: చూ, సేన. 1-౧.
అను, సం. అవ్య. 1. పశ్చాదర్థకము, వెంట: చూ, వెనుక. 1-౩; 2. సాదృశము, పోలిక: చూ, సమానము. 2; 3. అసదు: చూ, హీనము. 1; 4. నిడివి: చూ, నోగ; 5. ఒకటి వెంటడి యొకటి: చూ, విధము. 1; 6. కూడ: చూ, నైతము; 7. గుఱుతు: చూ, లక్షణము 1; 8: చూ, హేతువు. 1; 9. ఇటువంటివాఁడు అనిచెప్పుట; 10. పంపకము, వంతు: చూ, భాగము. 1; 1. ఒకటి వెనుక

నొకటి వ్యాపింపనిచ్చు: చూ, వీచు; 12: చూ, సమీపము. 1; ఉపసర్గలమీఁది యర్థములు:- 13. దయ; 14. అవబోధము; 15. అన్వయము; 16. అనుమతము; 17. నియోగము; 18. సాంత్వనము; 19. సేవ; 20. ఆసక్తి; 21. ఆనుపూర్వి; 22. ఎల్లప్పుడు; 23. ఇచ్ఛ; 24. మేలు; 25. ఉత్సాహము; 26. పశ్చాత్తాపము; 27. వాసనకలుగఁజేయుట; 28. అలంకరించుట; 29. అడుగుట; 30. ఆహారము; 31. ఆలోచించుట; 32. అనుకూలము; 33. వెదకుట; 34. వచన; 35. యాచించుట; 36. మంగళము; 37. ఆదరణ; ఉప. 38. "అను అను ఉపసర్గముతోఁ జేరిన శబ్దములు-అనుకంప, అనుకూలము, అనుక్షణము, అనుగమనము, అనుగ్రహము; దే. స. క్రి. (1) మాట్లాడు: చూ, వచించు; (2) అనిచెప్పు; (3) అనియడుగు; (4) నొక్కిచెప్పు.

అనుఁగు, దే. విశ. 1: చూ, స్నేహితుఁడు. 1; 2. తొలి, మొదలు: చూ, లోను. 2; 3. ఇంపైనది: చూ, హృద్యము. 1; 4. ముఖ్యుఁడు: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. 2; 5: చూ, ముద్దు.

అనుఁగుఁగత్తియ, } ద్వి. విశ. రూ-అనుఁగుఁగత్తె, చెలికత్తె:
అనుఁగుఁగత్తె, } చూ, సఖి. 1.

అనుఁగుఁదనము, దే. వి. పొత్తు; చూ, స్నేహము. 1.

అనుకంప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, దయ; ఉప. 2. ఇచట "ఉప" అనునది ధాత్వర్థమును "కనికరము"ను నర్థములోనికిమార్చినది.

అనుకంపము, సం. వి. అ. న. —పై.—

అనుకరణము, సం. వి. అ. న పోలిక: చూ, సమానము. 2.

అనుకరించు, సం. స. క్రి. అనుకరణముచేయు.

అనుకర్షణము, సం. వి. అ. పు. 1. కల్లుత్రాగెడిగిన్నె, లొట్టి: చూ, పాత్రము. 6-ఆ; 2. ఆకర్షణము: చూ, లాగు. 3; 3. నేలనానక క్రిందనెత్తుగా నేర్పఱచియుండు బ్రూనిటుంపు, కోడిపీఁట: చూ, నొగచివర.

అనుకర్షము, —పై.—

అనుకల్పము, సం. వి. అ. పు. ముఖ్యకల్పమునకంటె నధమమైన వేదవిధానము: చూ, గౌణవిధి.

అనుకామీనుఁడు, సం. విశ. 1. విచ్చలవిడి నడచువాఁడు; 2. యుద్ధాదులకుస్వేచ్ఛగాఁ బోవువాఁడు.

అనుకారము, సం. వి. అ. పు. పోలిక: చూ, సమానము. 2.

అనుకారి, సం. విశ. పోలునది: చూ, సమానము. 2-ఆ.

అనుకు, దే. విశ. ముద్దగాక పలుచనైనది: చూ, పిదపిద. 2.

అనుకుఁడు, సం. విశ: చూ, వలపుకాఁడు.

అనుకూలపడు, మి. అ. క్రి: చూ, పొందుపడు: చూ, సరిపడు. 1.

అనుకూలము, సం. విశ. 1.=అనుగలము. అనుకూల్యముగల: చూ, స్నేహము. 1; ఉప. 2. ఇచ్చట "కూలశబ్దముతో సమసించి "ఆనుకూల్యము"ను నర్థము నిచ్చుచున్నది.

అనుకూలించు, సం. అ. క్రి: చూ, అనుకూలపడు.

అనుకూలుఁడు, అం. 1: చూ, నాయకులు. 2; విశ. 2. ఆనుకూల్యముగలవాఁడు.

అనుకొను, దే. అ. క్రి. నమ్ము: చూ, విశ్వసించు.

అనుకృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పోలిక: చూ, సమానము. 2.

అనుక్తమప్యూహ్యాతి పండితోజనః, న్యా. పండితుఁడు చెప్పని దానినిఁగూడ నూహించును. ఇదియే పండిత పామరభేదము.

అనుక్తవిషయవస్తూత్ప్రేక్ష, అం. చూ, అలంకారము. 3.

అనుక్రమణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, వరిపాటి; 2: చూ, విషయసూచిక.

అనుక్రమము, సం. వి. అ. పు. 1. అనుక్రమణిక: చూ, వరిపాటి; 2. ఒకటి వెంబడి ఒకటి: చూ, విధము. 1.

అనుక్రోశము, సం. వి. అ. పు: చూ, దయ. 1.

అనుక్షణము, సం. క్రి. విశ, అ. న. 1: చూ, ప్రతిక్షణము; ఉప. 2. ఇచట "క్షణ" శబ్దముతో సమసించి "ప్రతి" అను నర్థము కలదియైనది.

అనుగంత, సం. విశ. వెంబడించువాఁడు: **చూ**, సహాయుఁడు.

అనుగతము, సం. విశ. 1. పొందఁబడినది: చూ, సంసక్తము; 2. వెంబడింపఁబడినది: చూ, వెంబడి. 4.

అనుగతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, వెంబడి. 1.

అనుగతోత్పత్తులు, అం: చూ, ఉపద్రవ్యములు.

అనుగమనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, అనుగతి; ఉప. 2. ఇచట "గమ్" ధాతువుతో సమసించి "అనుసరించు" అనునర్థము కలదియైనది.

అనుగమము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, అనుగతి; 2. ఒక లక్షణము పెక్కింటికి సరిపడుట.

అనుగమించు, సం. స. క్రి: చూ, వెంబడించు.

అనుగము, సం. విశ. వెంబడించునది: చూ, అనుపదము: చూ, వెంబడి. 5.

అనుగలమగు, మి. అ. క్రి. జోడుపడు: చూ, సరిపోవు. 1.

అనుగలము, వై. విశ, 1. సహాయము: చూ, వెంబడి; 2=అనుకూలము: చూ, స్నేహము. 1; 3. పోలిక: చూ, సమానము. 2.

అనుగవంతి, సం. వి. ఈ స్త్రీ అంచు, బట్టమొదటి బద్దె: చూ, బద్దియ. 4.

అనుగవీనుఁడు, సం. వి. అ. పు. గొల్లవాఁడు: చూ, మహాశూద్రుఁడు.

అనుగుఁడు, సం. విశ. తోడివాఁడు: చూ, సహాయుఁడు. 1.

అనుగుణము, అం. 1. తన రూపగుణములన్యసన్నిధిచే హెచ్చుగుట. "నల్లగలువలు నీకటాక్షములచే నధికనీలిమమయ్యె" చూ, అలంకారము. 3; విశ 2. తగినది: చూ, యోగ్యము. 2.

అనుగుణ్యము, సం. విశ. 1. చూ, యోగ్యము. 2; 2. ఒక రకమువల: చూ, వల. 1.

అనుగ్రహము, సం. వి. అ. పు. 1. ఏలుకొనుట: చూ, సాకతము. 2; ఉప. 2. ఇచట ధాత్వర్థమును "ఏలుకొను" అను నర్థముగా మార్చినది.

అనుగ్రహించు, సం. స. క్రి. ఏలుకొను, ప్రియముతో పుచ్చుకొను: చూ, స్వీకరించు.

అనుచరుఁడు, సం. విశ: చూ, అనుగుఁడు.

అనుచితము, సం. విశ: ఉచితముకానిది (ఉచితము=తగినది): చూ, కిల. 3.

అనుచు, దే. స. క్రి. 1. రూ-అన్చు, అరుగఁజేయు, పుచ్చు: చూ, పంపు. 11; 2. ఆజ్ఞాపించు: చూ, సెలవిచ్చు.

అనుజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చెల్లెలు: చూ, సహోదరి.
అనుజీవకుఁడు, సం. వి.అ.పు. 1: చూ, సేవకుఁడు; 2. కార్యా లోచన యోగ్యుఁడగు ప్రధానమంత్రి: చూ, సచివుఁడు.
అనుజీవి, సం. వి. న్. పు: చూ, సేవకుఁడు.
అనుజుఁడు, సం. వి. అ. పు. తమ్ముఁడు: చూ, సహోదరుఁడు.
అనుజ్ఞ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆజ్ఞ: చూ, సెలవు; అం. 2. దోషమందు గుణము కనిపెట్టి యాదోషమునే కోరుట "ఆపదలందె హరిస్మరింపఁబడుగాన నయ్యాపదలె కావలె నని కోరుట: చూ, అలంకారము. 3.
అనుజ్ఞాతుఁడు, సం. విణ. ఆజ్ఞాపింపఁబడినవాఁడు: చూ, [ఆజ్ఞాతుఁడు.
అనుజ్ఞానము, సం. వి. అ. న: చూ, అనుజ్ఞ. 1.
అనుట, దే. వి. చెప్పుట: చూ, శంసనము.
అనుతర్షణము, సం. వి. అ. పు: 1. కల్లుగిన్నె: చూ, పాత్రము. ౬-౪; 2. కల్లు వడ్డించుట: చూ, సరకము. ౫; 3. కల్లు త్రాగుట: చూ, సరకము. 2-౪.
మీఁది ఆస: చూ, సరకము. 4.
అనుతర్షము, —పై.—; ౫: చూ, వాంఛ. 1.
అనుతర్షించు, సం. స. క్రి: చూ, త్రాగు.
అనుతాపపడు, మి. అ. క్రి. పశ్చాత్తాపపడు: చూ, క్రుష్టు. 11.
అనుతాపము, సం. వి. అ. పు. 1. పశ్చాత్తాపము: చూ, విప్రతీసారము; 2. ఒకానొకజ్వరము:చూ, రోగము. 1-౧౬-(౩).
అనుత్తమము, సం. విణ: చూ, శ్రేష్ఠ్యము.
అనుత్తముఁడు, సం. విణ: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు.
అనుత్తరము, సం. విణ. 1. (ఉత్తరదిశకానిది.) దక్షిణదిశ: చూ, హరిత్తు. 1-౨; 2. మాఱుమాటలేనిది, జవాబులేనిది; 3. మీఁదుకానిది, ముఖ్యమైనది. 4. శ్రేష్ఠము కానిది; ౫. ముఖ్యము: చూ, శ్రేష్ఠ్యము. 1-౧. [శ్రేష్ఠుఁడు. 2.
అనుత్తరుఁడు, సం. విణ. 1. మఱుమాటలేనివాఁడు; 2: చూ,
అనుదాత్తము, అం. అనుదాత్త, ఉదాత్త, స్వరితములలో నొకటి: చూ, స్వరము. 2-౧. [తాళాంగములు.
అనుదినము, సం. వి. అ. న: చూ, ప్రతిదినము.
అనుద్రుతము, అం. 1: చూ, కాలప్రాణములు; 2: చూ,
అనునయము, సం. వి. అ. పు. ఊఱట: చూ, సమాశ్వాసము.
అనునయించు, సం. స. క్రి. ఓదారుచు: చూ, సమాశ్వాసించు.
అనునాసికము, సం. వి. అ. పు. 1. ముక్కుతోఁబలుకఁబడు అక్కరము: చూ, వర్ణము. 1-3; విణ. 2. ముక్కుతోఁ బలుకఁబడునది; అం. 3: చూ, గాయకదోషములలోనొకటి.
అనునాసికములు, అం: ఙ, ఞ, ణ, న, మ. (౫.)
అనునీతుఁడు, సం. విణ: చూ, ఊఱడింపఁ బడినవాఁడు.
అనుపదము, సం. విణ. 1. వెంబడించునది: చూ, వెంబడి. 5; అవ్య. 2. అప్పుడప్పుడు: చూ, ఎడపదపడ; అం. 3: చూ, చుంబనములు.
అనుపది. సం. విణ. న్: చూ, వెదకెడువాఁడు.
అనుపదీన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాలికిసరిపడినచెప్పు. చూ, సమ్మాళిగలు. 1-౧౦.
అనుపదుఁడు, సం. విణ: చూ, సహాయుఁడు. 1.
అనుపపత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అనుపపత్తిలేమి, (ఉపపత్తి = కలిమి) సంసారమునందు గల ఇబ్బంది.

అనుపమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నైరృతి మూలయందలి యాఁడేనుగు: చూ, హస్తి. 1-౬; అం. 2: చూ, దిగ్గజ భార్యలు; విణ. 3. చక్కనిది: చూ, సౌందర్యము; 4: చూ, శ్రేష్ఠ్యము.
అనుపము, సం. విణ. రూ-అనూపము; నీళ్ళుతఱుచుగా నుండు నట్టినేల, జవుకుగలది (నేల): చూ, భూమి. 1-౬.
అనుపముఁడు, సం. విణ: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.
అనుపయుక్తము, సం. విణ. ఉపయుక్తము కానిది (ఉపయుక్తము = ఉపయోగమైనది.)
అనుపది, దే. వి: చూ, సుంకరి.
అనుపలబ్ధి, అం. 1: చూ, అలంకారము. 3; 2: చూ, ప్రత్యక్ష ప్రమాణములు; 3: చూ, రసవదలంకారములు.
అనుపల్లవము, సం. వి. అ. పు. రూ-అనుపల్లవి, వెంబడి చరణము: చూ, స్వరము. 2-౪౧.
అనుపల్లవి, సం. వి. ఇ. పు. —పై.—
అనుపసూది, ద్వ. వి. (అనుము + సూది) గుండుసూది: చూ, సూది. 1-౪.
అనుపానము, సం. వి. అ. న. 1. అయుర్వేద మందుల కుపయోగించు రసము: చూ, కషాయము. 2; 2. అన్నముతోఁ గూడ భుజింపఁదగిన కూరలు మొదలగు సాధనములు: చూ, వ్యంజనము. 1.
అనుపు, దె. వి. 1. ప్రయాణమైపోవువారికి తోడు పంపుట. కాశీ. ౪-౬౧; 2: చూ, శుల్కము. 1; 3. పొంచి యుండుట, వేఁటకానిదాఁగుడుపల్లము: చూ, మాటు. 3; స. క్రి. 4: రూ, సెలవిచ్చు; 5. అరుగఁజేయు: చూ, పంపు. 11.
అనుప్రాసము, అం, శబ్దసామ్యముఁగలిగి యుండునట్లు చెప్పిన యొక శబ్దాలంకారము: చూ, అలంకారము. 3.
అనుప్లవుఁడు, సం. విణ: చూ, సహాయుఁడు. 3.
అనుబంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఎక్కిలి: చూ, హిక్క. 1; 2. దాహము: చూ, పిపాస.
అనుబంధము, సం. వి. అ. పు. 1. జరుగుచున్నదాని ననువర్తించుట: చూ, వెంబడి, 1; 2. కట్టు: చూ, బంధము. 1; 3. తప్పు బయలుపఱచుట; 4. (వ్యా) ప్రకృతి ప్రత్యయాదులచేఁజెడిడి యక్షరము: చూ, వర్ణము. 1-౪; విణ. 5. చేర్పఁబడినది: చూ, ఉపాంగము; 6: చూ, స్వల్పము.
అనుబంధములు, అం: అధికారము, సంబంధము, విషయము, ప్రయోజనము (౪).
అనుబంధించు, సం. స. క్రి: చూ, వెంబడించు.
అనుబంధుఁడు, సం. వి. అ. పు. తల్లిదండ్రులు లోనగు పెద్దలననుసరించి నడుచు కొడుకు లోనగువాఁడు: చూ, సూనుఁడు. 1-౧౯.
అనుబోధము, సం. వి. అ. పు. అత్తరు: చూ, ప్రబోధనము.
అనుభయతాద్రూప్యరూపకము, అం. కావ్యాలంకార విశేషము: చూ, అలంకారము. 3.
అనుభయోక్తిరూపకము, —పై.—
అనుభవము, సం. వి. అ. పు. 1. కుడుపు: చూ, భుక్తి. 2; 2. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2.

అనుభవశాలి, సం. విణ. (స్. ఈ. స్.) 1. అనుభవి: చూ, సహృదయుఁడు; 2. అనుభవము గలవాఁడు; అనుభవి.

అనుభవి, —పై.—

అనుభవించు, సం. స. క్రి. 1. భుజించు: సాపడు; వా. 2. చేతులార చేసికొనినది మంచిగాని చెడ్డగాని హృద్గతము చేసికొను.

అనుభావము, సం. వి. అ. పు. 1. భావమును దెలిపెడి ముఖవిలాసాదులు. కారణమైన విభావముచే గలుగు రసము వలనఁ బుట్టిన కటాక్షాది వికారములు: చూ, వ్యంజకము. 1-౫. (ఇవి అయిదు:- అభినయము, ఆకృతి, చేష్ట, భావబోధకము, సంజ్ఞ); అం. 2: చూ, భావములు; పు. 3. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 4. నిశ్చయము: చూ, సత్వము. 1-౨.

అనుభావ్యము, సం. విణ. అనుభవింపఁ దగినది: చూ, ఉపభోగ్యము.

అనుభుక్తము, సం. విణ. 1. అనుభవింపఁబడినది. చూ, లీఢము; తద్వి. -౧. అనుభవింపఁ బడనిది: చూ, అచుంబితము.

అనుభుక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, అనుభవము. 1.

అనుభూతము, సం. విణ: చూ, అనుభుక్తము. 1.

అనుభూతి: చూ, అనుభుక్తి.

అనుభోగము, అ. పు. —పై.—

అనుమఁడు, వై. వి.=హనుమాన్: చూ, వానరము. 1-౨.

అనుమంతిగాఁడు, ద్వా. వి. హనుమంతుని సామర్థ్యమువంటి సామర్థ్యము కలుగుటచే కుక్కకియ్యఁ బడినపేరు. స్వా. ౪-౩౨: చూ, సివఁగ.

అనుమత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మొదవగడ్డి*: చూ, తృణము. 1-౩౮.

అనుమతము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, సమ్మతి. 2; విణ. 2. సమ్మతియైనది: చూ, స్వీకృతము. 1.

అనుమతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, అనుమతము. 1; 2. ఒకకళ తక్కువైన చంద్రుఁడుగల పున్నమ: చూ, పున్నమ. 1-౧.

అనుమతించు, సం. స. క్రి: చూ, సమ్మతించు.

అనుమననము, అం. ప్రాకామ్యము. (అపవర్గము, ప్రాకామ్యము, స్వాచ్ఛంద్యము): చూ, (ప్రాకామ్యము=పరీక్షి) నిర్విఘ్నముగా మనోరథ సంచారముఁ గాంచుట: చూ, సిద్ధులు. 1-౬.

అనుమరణము, సం. వి. అ. న. 1. ఒకరిచావు ననుసరించి చచ్చెడిచావు: చూ, చావు. 1-౨; 2. భార్య భర్తతోఁగూడ చితిఁజొచ్చుట, సాగుమానము: చూ, సహగమనము.

అనుమానపడు, మి. అ. క్రి: చూ, సందేహించు.

అనుమానము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, యోచన. 1-౪; 2: చూ, సంశయము. 1; అం. 3. సాధనసంపత్తిచే సాధ్యవస్తువనుమేయింపఁబడుట: చూ, అలంకారము. 3; 4: చూ, ప్రత్యక్షాది ప్రమాణములు; 5: చూ, తార్కికప్రమాణములు; 6: చూ, రసవదలంకారములు

అనుమానించు, సం. అ. క్రి. 1: చూ, యోచించు; 2: చూ, అనుమానపడు.

అనుము, దే. వి. 1. నిష్పావము అను పైరు దినుసు: చూ, శ్వేతశింబికము; 2. అందము: చూ, సౌందర్యము: అం. 3: చూ, ధాన్యములు.

అనుముమినుము, జా. అగునో కాదో; అదియో ఇదియో.

అనుముష్టికము, సం. వి. అ. పు. ఒక రకము విషముష్టి*: చూ, ముసిఁడి.

అనుమేయము, సం. విణ. ఊహింపఁదగినది.

అనుమోదము, సం. వి అ. పు. సంతోషము: చూ, హ్లాదనము; 2. అంగీకారము: చూ, సమ్మతి. 1.

అనుమోదించు, సం. అ. క్రి. 1: చూ, సంతోషించు; 2: చూ, సమ్మతించు.

అనుయాయి, సం. విణ: చూ, సహాయుఁడు. 1.

అనుయుక్తము, సం. విణ. అడుగఁబడినది: చూ, సవాలు.

అనుయోగము, సం. వి. అ. పు. అడుగుట: చూ, సవాలు.

అనురక్తమగు, మి. అ. క్రి. అనురాగముగలది యగు: చూ, ప్రియమగు.

అనురక్తము, సం.విణ. అనురాగముగలది: చూ, వల్లభము. ౧.

అనురక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అనురాగము: చూ, స్నేహము. 1

అనురహసము, సం. వి. అ. న. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 1.

అనురాగము, సం. వి. అ. పు: చూ, అనురక్తి.

అనురాత్రము, సం. అవ్య. ప్రతి రాత్రియును.

అనురాధ, అం. రూ-అనూరాధ: చూ, రిక్కలు. 1-౧౭.

అనురూపము, సం. విణ. తగినది: చూ, యోగ్యము. 2.

అనురూపాలింగనము, అం: చూ, ఆలింగనములు.

అనురోధము, సం. వి. అ. పు: చూ, వెంబడి 1.

అనులాపము, సం. వి. అ. పు. ముహుర్భాష, మాటిమాటికిఁ జెప్పెడిమాట: చూ, శబ్దము. 2-౮.

అనులాపించు, సం. స. క్రి. మాటిమాటికిఁ జెప్పు.

అనులేపనము, సం. వి. అ. న. 1. చందనాదుల పూఁత: చూ, సమాలంభము; అం. 2: చూ, అలంకారములు. 2. (వస్త్రభూషణాదు లైదింటిలో నొకటి).

అనులోమభవుఁడు, సం. వి. అ. పు. గొప్పజాతి పురుషునికిని తక్కువజాతి ఆఁడుదానికినిఁ బుట్టినవాఁడు.

అనులోమము, వా. విణ. 1. ఆరోహణక్రమము గలది; అం. 2: చూ, శబ్దాలంకారములు.

అనువక్త్రికము, అం: చూ, చుంబనములు.

అనువదించు, సం. స. క్రి. ఒకరు చెప్పినదానిని మఱలఁజెప్పు.

అనువయించు, సం. స. క్రి. బట్టలులోనగువాని (నేయు): చూ, నేయు. 1.

అనువరి, దే. విణ. (అనువు+అరి) ఉపాయశాలి. ఉ. హరి. ౫-౫౦౫: చూ, సమర్థుఁడు.

అనువర్ణములు, అం. 1: గంగాజలవర్ణి, మేఘవర్ణి, కపిలవర్ణి, శుకవర్ణి, నీలోత్పలవర్ణి, కుముదవర్ణి, నీలవర్ణి, మధుపుష్పవర్ణి, సితాసితవర్ణి, అంజనవర్ణి, రక్తపాటలము, సింధువారకము (౧౨) (ఇవి అశ్వశాస్త్ర సంబంధమైనవి); 2: చూ, వర్ణము. 3.

అనువర్తనము, సం. వి. అ. న: చూ, అనురోధము.
అనువర్తించు, సం. స. క్రి: చూ, అనుబంధించు.
అనువాకము, సం. వి. అ. పు. అధ్యాయము: చూ, వేదము. 1-౧౫-(౩).
అనువాదము, సం. వి. అ. పు. ఒకరు చెప్పిన దానిని మఱలఁ జెప్పుట.
అనువాచి, సం. వి. న్. పు. పాటకాఁడు: చూ, సీకారి.
అనువిద్ధము, సం. విణ. కూడినది: చూ, సహితము. 1-౧.
అనువినుత, అం: చూ, నక్షత్రములు.
అనువు, దే. వి. 1. చందము. ఉ. హరి. ౫-౩౦౪: చూ, విధము. 1; 2. పట్టుగడ: చూ, వెరవు; 3. అవకాశము. కహ. ౩-౧౨౦: చూ, సందు. 6; విణ. 4. యుక్తము: చూ, యోగ్యము. 2.
అనువుచేయు, ద్వ. స. క్రి. సిద్ధపఱచు: చూ, సమకట్టు. 3.
అనువుపడు, ద్వ. అ. క్రి. యుక్తమగు: చూ, సరిపడు. 2.
అనువృత్తము, సం. విణ. 1. ఒక విధమైన సహజ దృష్టి గలది; అం. 2: చూ, దృష్టి భేదములు.
అనువ్రతుఁడు, సం. విణ. ఒకరి వ్రతము ననుసరించి చేయు వ్రతముగలవాఁడు: చూ, వ్రతి 2.
అనుశయము, సం. వి. అ. పు. 1. అనుబంధము: చూ, వెంబడి. 1; 2: చూ, విరోధము. 1; 3. అలమట: చూ, విప్రతీ సారము.
అనుశాయి, సం. వి. న్. పు. పుణ్యపాప రూప కర్మములకు ఫలభూతములైన స్వర్గ నరకాదుల ననుభవించిన పిమ్మట శేషించినఁ బుణ్యపాపముల వాసనగలవాఁడు.
అనుశాసకుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, బోధకుఁడు.
అనుశాసనము, సం. వి. అ. న. ఆజ్ఞ: చూ, సెలవు.
అనుశ్రుతి, సం. విణ. స్త్రీ. ప్రస్తావన విషయము ననుసరించిన యితరజనసంభాషణముల వినికి, వినికిడి: చూ, శ్రవణము. 2.
అనుషంగము, సం. వి. అ. పు. 1. కూడిక : చూ, సంయోగము; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1.
అనుష్టుప్పు, సం.-వి. బ్. 1: చూ, సరస్వతి: అం. 2: చూ, ఛందస్సులు. (రూ-అనుష్టుప్పు = పాదమునకు ఎనిమిది అక్షరములుగల చిన్నశ్లోకము.)
అనుష్ఠానము, సం. వి. అ. న. నడవడి: చూ, వర్తనము. 1.
అనుష్ఠాపనము, సం. వి. అ. న. ఆచారకర్మము.
అనుష్ఠించు, సం. స. క్రి: చూ, వర్తించు.
అనుష్ఠితము, సం. విణ: చూ, ఆచరితము.
అనుష్ఠేయము, సం. విణ. అనుష్ఠింపఁ దగినది: చూ, ఆచరణీయము.
అనుష్ణము, సం. విణ. చల్లనిది: చూ, శీతలము. 5.
అనుష్ణుఁడు, సం. విణ. 1: చూ, సోమరి; 2: చూ, వేఁడిమి లేనివాఁడు.
అనుసంధానము, సం. వి. అ. న. 1. కూర్పు: చూ, సంధానము. 1; 2. భక్తిగ్రంథములు చదువుట: చూ, విద్య. 1-౨.
అనుసంధించు, సం. స. క్రి. 1. కూర్చు: చూ, సంధించు. 2; 2. భక్తిగ్రంథములు పఠించు: చూ, పఠించు.
అనుసరణము, సం. వి. అ. పు: చూ, వెంబడి. 1.
అనుసారణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రెండవసారణి. షడ్జస్వరములఁ బలుకు రెండవ తీఁగె: చూ, స్వరము. 2-౮.
అనుసారము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అనుసరణము; 2. తెల్లతుమ్మ:*(చూ, వెలిచంద్ర.
అనుసారి, సం. విణ. (న్. ఈ. న్): చూ, అనుయాయి.
అనుసు, దే. వి. గదాకోదండములు లోనగువానికి వేసెడి యినుములోనగు వానికడియము. చంద్రా. 1-౨౬: చూ, తొడుగు. 4.
అనుస్మరణము, సం. వి. అ. న. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1.
అనుస్యూతము, సం. వి. అ. పు. 1. ఒకానొక వల: చూ, వల. 1; విణ: 2. ఎడతెగనిది: చూ, సాంద్రము. 2.
అనుస్వారము, సం. వి. అ. పు. బిందువు, బొట్టు: చూ, సున్న. 1.
అనుహారము, సం. వి. అ. పు. రూ-అనుహారము, అనుకారము, పోలిక: చూ, సమానము. 2.
అనుహారము, —పై.—
అనూకము, సం. వి. అ. న. 1. కులము: చూ, వంగడము; 2. పవిత్ర చరిత్రము, మంచి నడత: చూ, శీలము. 2; 2. అలవాటు: చూ, స్వభావము; పు. 4. పూర్వజన్మము: చూ, మొదటి పుట్టుక; 5. విల్లు: చూ, బాణము. 1-౩౬.
అనూకుఁడు, సం. వి. అ. పు. జన్మము లేనివాఁడు.
అనూచానుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. గురువు వలన శిక్షాది షడంగముల తోడ వేదాధ్యయనము చేసిన బ్రాహ్మణుఁడు: చూ, స్వస్తిముఖుఁడు. 1-౮; విణ. 2: చూ, విధేయుఁడు; 3: చూ, సమర్థుఁడు.
అనూఢ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెండ్లికాని పడుచు: చూ, స్త్రీ. 1-౧.
అనూనకము, సం. విణ. 1. రూ-అనూనము. అంతయు: చూ, సర్వము; 2. వెలితిలేనిది: రూ-అనూనము.
అనూనము, —పై.—
అనూప, అం. దేశస్త్రీలలో నొకతె.
అనూపము, సం. వి. అ. పు. 1. ఎనుపోతు: చూ, మహిషము. 1; 2. గుహయొక్కనోరు: చూ, రంధ్రము. 1-౨; 3. నెమలి: చూ, శిఖి. 2; 4: చూ, సముద్రము.
అనూపుఁడు, సం. వి. అ. పు. ఒకానొక రాజు: చూ, రాజు. 1-౧౯.
అనూరాధ, అం: చూ, రూ-అనురాధ.
అనూరుఁడు, సం. వి. అ. పు. రూ-అనూరువు. తొడలులేనివాఁడు: చూ, సూర్యసూతుఁడు. 1-౧.
అనూరువు, ఉ. —పై.—
అనూర్జితము, సం. విణ: చూ, క్షణభంగురము.
అనృజుఁడు, సం. విణ. ఉ. 1. కుటిలహృదయుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2. ఐంద్రజాలికుఁడు: చూ, వ్యాళగ్రాహి. 1-౧.
అనృణి, సం. విణ. ఇ: చూ, రూ-అఋణి.
అనృతము, సం. వి. అ. న. 1. కృషి: చూ, వ్యవసాయము 2; విణ. 2. అసత్యమయినది: చూ, వితథము.
అనేకకాకువివేకము, అం: చూ, సుగుణములు.
అనేకపము, సం. వి. అ. పు. = ఏనుఁగు: చూ, హస్తి. 1.
అనేకపముఖస్వామి, సం. వి. న్. పు. = ఏనుఁగు మోము సామి, గణపతి: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

అనేకపస్వరము, సం. వి. అ. పు. = ఏనుఁగు సొరము, ఏణయందును కంఠమునందును బుట్టు స్వరవిశేషము: చూ, స్వరము. 2-౩౭.

అనేకము, సం. విశ. అధికమైనది: చూ, హేరాళము. 1.

అనేడమూకుఁడు, సం. విశ. 1. పెడమూకుఁడు: చూ, చెవిటి మూగ; 2. అంధుఁడు: చూ, రేచీఁకు; 3. అవివేకి: చూ, వ్యాధుడు. 2; 4. పాలపాపఁడు: చూ, శివుడు.

అనేడుఁడు, సం. విశ. వివేకములేనివాఁడు:చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

అనేహస్సు, సం. వి. స్. పు. 1. శుక్రుఁడు, ఒంటికంటి గాము: చూ, రాహువు. 1-(౧)-౮; 2. కాలము: చూ, సమయము. 1.

అనైకాంతికుఁడు, సం. వి. అ. పు. నిశ్చయములేనివాఁడు.

అనో, సం. అవ్య. 1. మనస్సుయొక్కకాని రూపముయొక్క కాని మాఱుపాటు: చూ, విస్మృతి; 2. సంభోగకాలమందు స్త్రీ కంఠమునఁ బుట్టిన పావురపు కూఁతవంటి ధ్వని: చూ, స్వరము. (2-౩౪); 3. ఆకృతి: చూ, రూపు. 2.

అనోకహము, సం. వి. అ. పు. చెట్టు: చూ, వృక్షము. 1.

అనౌచిత్యము, సం. వి. అ. న. అయుక్తము: చూ, ఆగ్రహము. 3.

అన్న, దే. వి. 1. అగ్రజుఁడు. రూ-అన: చూ, సహోదరుఁడు; 3. తండ్రి: చూ, సవిత. 1; క్రి. 3. రూ-అనిన, చెప్పిన యుడల.

అన్నకోశము, అం: చూ, కోశములు.

అన్నగంధి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆమరోగము: చూ, రోగము. 1-౧౩.

అన్నగళి, దే. వి: చూ, అన్నగంధి.

అన్నగళ, దే. వి. నపుంసకుఁడు. (అప్ర): చూ, షండుఁడు.

అన్నగున, —పై.—

అన్నదమ్ములు, అం. బ. 1: చూ, గయాపిండ దానాష్టలు; 2. సోదరులు.

అన్నన్న, దే. అవ్య. (అన్న+అన్న) రూ-అన్నా. ఆశ్చర్యమును తెలుపును. విజ. ౧-౧౪౬: చూ, వింత. 1.

అన్నపురాసి, మి.వి. అన్నపుప్రోవు, కుంభము: చూ, సాదము. (1)-౧౦.

అన్నప్రాశనము, అం: చూ, కర్మములు. 1.

అన్నభార్య, అం. 1: చూ, మాతలు; 2. వదిన: చూ, భార్య. 1-౪.

అన్నభేది, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, లవణము. 1-౨౫.

అన్నమదము, అం: చూ, మదములు.

అన్నము, సం. వి. అ. న. (వ్యు.—తినుట కుపయుక్తమైనది.) వంటకము: చూ, సాదము. (1); విశ. 2. తినఁబడ్డది: చూ, లీఢము; అం. 3: చూ, భోగములు.

అన్నరసము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, పాయసము; వా. 2. అన్నసారము. ధాతుపము.

అన్నా, దే. అవ్య: చూ, రూ-అన్నన్న.

అన్ని, ద్వి. స. ఏ. అంత శబ్దమునకు అమహదర్థక బహువచనాదేశము; 1. అంత, సమస్తము: చూ, సర్వము; 2.అల్లిక మొదలు: చూ, రూ-అని. 2; విశ. 3. అంతసంఖ్య కలది: చూ, కొన్ని.

అన్నింట విసుగుఁబుట్టుట, అం: చూ, మన్మథావస్థలు.

అన్నితింపికాఁడు, ద్వి. వి. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1.

అన్నిఁదినువాఁడు. —పై.—

అన్ను, దే. వి. 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఒళ్ళెఱుఁగమి: చూ, విస్మృతి.

అన్నుకొను, దే. అ. క్రి. (ప్రే.అన్నుకొలుపు). పరవశమగు. స్వా. ౫-౨౦: చూ, విస్మృతికొను.

అన్నువ, దే. వి. 1: చూ, రూ-అన్ను. 1; విశ. 2. అల్పము. భార. అర. ౭-౨౭౪: చూ, స్వల్పము.

అన్నువు, దే. వి: చూ, రూ-అన్ను. 2.

అన్నెకాఁడు, ద్వి.విశ.(అన్నె+కాఁడు): చూ, బొంకులాఁడు.

అన్నెకారి, వై. విశ. = అన్యాయకారిణి. "అన్నెకారిబాడి విన్నాఁడు" క్షేత్రయ.

అన్నెము, వై. వి. 1. = అన్యాయము: అధర్మము: చూ, ఉపరాగము. 3; వై.స. 2.=అన్యత్. అన్యము: చూ, వేఱు. 3.

అన్మ: చూ, రూ-అనుమ.

అన్య, అం. 1. పరకీయలలో నొకతె. ఇది అతి రహస్యమైన పరపురుషభోగము గలది: చూ, పరకీయ; 2: చూ, సామాన్య నాయికలు.

అన్యజుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అన్యజుఁడు. 2.

అన్యతరము, సం. స. 1. రెంటిలో నేదేని యొకటి; విశ. 2. మఱియొకటి: చూ, అన్నెము. 2.

అన్యతరుఁడు, సం. విశ. పరాయివాఁడు:చూ, వేఱయినవాఁడు.

అన్యతరేద్యుపు, సం. అవ్య. రెండు దినములలో నొకనాఁడు.

అన్యత్పర్యాయోక్తము, అం: చూ, అన్యావినోక్తి.

అన్యపర్యాయోక్తి, —పై.—

అన్యత్ర, సం. అవ్య. మఱియొక్కడనైనను.

అన్యథా, సం. అవ్య. మఱియొకవేళ.

అన్యద్విషమము, అం: చూ, అన్యావినోక్తి.

అన్యథా, సం. అవ్య. మఱియొకలాగున.

అన్యథాకరించు, సం. స. క్రి. మఱియొక లాగునచేయు: చూ, వేఱుసేయు.

అన్యథా చింతితం కార్యం దైవమన్యత్ర చింతయేత్, న్యా. తానొకటి తలఁచిన దైవమొకటి తలఁచును.

అన్యథుక్తమన్యద్వాంతమ్, న్యా. తిన్నదియొకటి. క్రక్కినది వేఱొకటి. అనఁగాఁ "జదివినదికాశ్రమము, సహవాసము సానులతో" నన్నట్లు, "చదువునకును ఆచరణమునకును, సంబంధములేదు" అను నర్థమున నిది యుపయుక్తమగును.

అన్యప, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, సోమెద*.

అన్యబంధుర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బోగముది: చూ, వేశ్య.

అన్యము, సం. సర్వ. = అన్నెము. పరాయి: చూ, వేఱు. 3; విశ. 2. సరిలేనిది: చూ, అతులము.

అన్యవర్ణ స్త్రీనిఁ బెండ్లియాడుట: చూ, కలియుగ వర్జ్యములు.

అన్యవాహము, సం. వి. అ. పు. కాకి: చూ, వాయసము. 1.

అన్యస్త్రీ, సం.వి.ఈ.స్త్రీ. మఱియొకఁ ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౨.

అన్యాకరణము, సం. వి. అ. న. వింటినారియొక్క శబ్దము, టంకారము: చూ, స్వరము. 2-(౪౧).

అన్యా తుల్య యోగిత, అం: చూ, అన్యావినోక్తి.

అన్యాదృశము, సం. విణ. మఱియొకటిలో సరిసమైనది.
అన్యాయకారి, సం. విణ. ఇ. పు=: చూ, అన్నెకాఁడు.
అన్యాయకారిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=చూ, అన్నెకారి.
అన్యాయము, సం. వి = అవనాయము: చూ, ఉపరాగము. 3.
అన్యార్థము, అం: చూ, పదదోషములు.
అన్యాపదేశోక్తి, అం: చూ, అలంకారము. 3.
అన్యాసంగతి, —పై.—
అన్యుఁడు: చూ, అన్యతముఁడు.
అన్యేద్యువు, సం. అవ్య: చూ, మఱునాఁడు.
అన్యోన్యము, సం. వి. అ. న, 1. ఇతరేతరము, పరస్పరము: చూ, మిథము; అం. 2. పరస్పరశోభ వర్ణించుట. ఒక అర్థాలంకారము. "మణిచేఁగంకణము కంకణముచే మణియు వెలుఁగును: చూ, అలంకారము. 3.
అన్యోన్యబంధుప్రవచనము, అం: చూ, సామపంచకము.
అన్వక్షు, సం. విణ: చూ, అనుచరుఁడు.
అన్వర్థుఁడు, సం. విణ. 1.—పై—; అం. 2. పరశురామావతారము: చూ, అవతారములు.
అన్వయము, సం. వి. అ. పు. 1. కులము; చూ, వంగడము; 2. గోత్రము: చూ, ప్రవరము. 1; 3. పొందిక: చూ, సంయోగము.
అన్వయించు, సం. స. క్రి: చూ, పొందికపఱచు.
అన్వయుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, మూలపురుషుఁడు.
అన్వర్థము, సం. వి. అ. న. 1. చుంబనము: చూ, ముద్దు. 3; విణ. 2. పొసఁగిన యర్థముఁ గలది; అం. 3: చూ, చుంబనములు.
అన్వవాయము, సం. వి. అ. పు: చూ, అన్వయము. 1.
అన్వాచయము, సం. వి. అ. పు. రెంటిలో నొకదానికి నర్థాత్సిద్ధికలుగుట.
అన్వాటికము, సం. వి. అ. పు: చూ, పోఁక.*.
అన్వాదేశము, సం. అవ్య; చూ, అహో. 16.
అన్వాసనము, సం. వి. అ. న. 1. దీపపువత్తి: చూ, వత్తి. 2; 2. పరిచర్య, శుశ్రూష: చూ, సేవ. 1; 3. ఏడుపు: చూ, శోకము. 1; 4. వడ్రంగులసాల: చూ, సదనము. 1—౨౫—(౧). [సాంవత్సరికము.
అన్వాహార్యము, సం. వి. అ. న, నెలమాసికము: చూ,
అన్వితము, సం. విణ. 1. రూ-అనీత్వము. కూడుకొన్నది: చూ, సహితము: వి. అ. న. 2. లెక్కకలియఁగూడుట: చూ, యోజితము; అం. 3: చూ, చుంబనములు.
అన్విష్టుఁడు, సం. విణ. దుఃఖము నొందిన మనస్సుకలవాఁడు: చూ, విమనుఁడు.
అన్విష్టము, సం. విణ. వెదకఁ బడినది: చూ, మృగితము.
అన్వీక్షకి, అం. అక్షపాదుఁడు మొదలయినవారు చేసిన తర్కశాస్త్రము, సాంఖ్యయోగలోకాతిశయము, రాజవిద్యలు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, విద్యలు.
అన్వీక్షణము, సం. వి. అ. న: చూ, వెదకుట.
అన్వీతము, సం. విణ: చూ, రూ-అన్వితము.
అన్వేషణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తద్దినము కొఱకు బ్రాహ్మణుని వెదకుట: చూ, పర్యేషణ. 1; 2. వెదకుట: చూ, పర్యేషణ. 2; 3: చూ, వెదకుట.
అన్వేషణము, సం. వి. అ. న. —పై.—
అన్వేషించు, సం. స. క్రి: చూ, వెతకు.
అన్వేషితము, సం. విణ: చూ, అన్విష్టము.
అన్వేష్ట, సం. విణ: చూ, అనుపది.
అప. సం. 1. ఉపసర్గము, "అపకీర్తి, అపజయము" మొ॥; అవ్య. 2. వేఱువస్తువు; 3. ఎడబాటు: చూ, హృల్లేఖము. 1; 4. పొట్టి: చూ, హ్రస్వము; 5. ఉద్ఘాటనము: చూ, తెఱచుట; 6. అడ్డగించుట: చూ, వారణము. 1; 7. వెడలింపఁబడుట: చూ, వెడలఁబాటు; 8. ఈవి: చూ, వితరణము; 9. విహీనార్థకము, తక్కువ: చూ, స్వల్పము; 10. పలించుట: చూ, లోలము. 1; ఉప. 11. "అప" అను ఉపసర్గతోఁ జేరిన శబ్దములు:- అపకర్షము, అపకారము, అపకీర్తి, అపకృష్టము, అపగతము; పై. వి. (1).=అప్పుకః. తండ్రి: చూ, సవిత. 2; (2). = అమ్మా. తల్లి. రాఘ. ౨-౨౦: చూ, మాత. 1; (3). = అక్క. రూ-అప్ప: చూ, సహోదరి.
అపంథానంతు గచ్ఛంతం సోదరోపి విముంచతి, న్యా. పెడదారినిఁ బోవు వానిని సోదరుఁడు గూడ విడుచును.
అపక, దే. వా. వి: చూ, రూ-అగప.
అపకర్షము, సం. వి. అ. పు. 1. ఆకర్షణము: చూ, లాగు. 3; 3. కొఱతపాటు: చూ, తక్కువపాటు; ఉప. 3. ఇచట "అప" అనునది ధాత్వర్థమును "తక్కువ" యను నర్థమునకు మార్చినది.
అపకారము, సం. వి. అ. పు. 1. కీడు: చూ, హాని. 2; ఉప. 2. ఇచ్చట ధాత్వర్థమును "కీడు" అను నర్థమునకు మార్చినది.
అపకారి, సం. విణ. (న్. ఈ. న్.): చూ, హానికరుఁడు.
అపకీర్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. చెడుపేరు: చూ, నింద. 3; ఉప. 2. ఇచట "కీర్తి" అనుశబ్దముతోసమసించి "అభావార్థము"ను చెప్పుచున్నది.
అపకృష్టము, సం. విణ. 1. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1; ఉప. 2. ఇచట ధాత్వర్థమును "అధమము" అనునర్థమునకు మార్చినది.
అపకృష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఆకర్షించుట: చూ, లాగు. 3.
అపక్రమము, సం. వి. అ. పు. 1. యుద్ధమువలనఁ బాఱుట: చూ, పలాయనము; అం. 2: చూ, అర్థదోషములు.
అపక్రమించు, సం. అ. క్రి. యుద్ధమువలనఁబాఱు: చూ, వెనుదీయు. 1.
అపక్రయము, సం. వి. అ. పు. కొనువస్తువుల వెల: చూ, వెల. 1.
అపక్రాంతము, అం: చూ, కరణములు.
అపక్లాంత, అం: చూ. ఆకాశచారులు.
అపక్వము, సం. విణ. 1. పచ్చిది: చూ, లేఁత. 1; 2. ఉడకనిది: చూ. కషణము. 1.
అపక్షీయతే, అం: చూ, భావవికారములు.
అపక్షేపణము, అం: చూ, కర్మములు. 2.
అపఖ్యాతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, అపకీర్తి.

అపమర్దము, సం. వి. అ. పు. బాధ: చూ, శోకము. 1.
అపమిత్యకము, సం. వి. అ. న: చూ, అకిష్టము. 1.
అపమృత్యువు, సం. వి. ఉ. పుం, స్త్రీ. తటాలున కలిగినచావు: చూ, సావు. 1-౧.
అపయశము, సం. వి. స్. న. అపఖ్యాతి: చూ, నడి. 3.
అపయశోయద్యస్తికిం మృత్యునా, న్యా. అపకీర్తియుండఁగా నికిఁ జావేల ?
అపయానము, సం. వి. అ. న: చూ, అపక్రమము.
అపద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మనుష్యాదిగర్భస్థపిండమునకు రక్షకముగా మీఁద క్రమ్ముకొనియుండుతోలుసంచి: చూ, మావి. 2; 2: చూ, పార్వతి.
అపరంజి, దే. వి. మేలిమి: చూ, లోహము. 1. [ములు. 1.
అపరక్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంత్యకర్మము: చూ, కర్మ
అపరదినము, సం. వి. అ. న: చూ, మసనాఁడు.
అపరభాగము, సం. వి. అ. పు: చూ, అండ. 3.
అపరము, సం. వి. అ. న. 1. చూ-అవరము, ఏనుఁగుయొక్క వెనుకటి పిక్కలోనగుకాలు: చూ, హస్తి. (1-౨౬); 2. అన్యము: చూ, వేఱు 3; 3. క్రిందిది: చూ, అధరము. 8; 4. ఊర్ధ్వభాగము: చూ, మీఁదు. 2; విణ. 5. వెనుకటిది; చూ, వెనుక. 1; 6. తరువాత: చూ, పిమ్మట; 7. ఇటు తరువాత: చూ, ఈవల 2; 8. కొంతమంది: చూ, కొందఱు; విణ. 9. దగ్గఱనుండునది: చూ, సమీపము. 1-౫.
అపరరాత్రము, సం. వి. అ. పు.=అపరాతిరి: చూ, రాత్రి. 1-౧.
అపరవ్రతుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, సూర్యుఁడు.
అపరస్పరము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, అజస్రము: 2. గుంపుగూడి నడచుట: విణ. 3. ఎడతెగని క్రియగలది: చూ, సతతము. 2.
అపరస్పరుఁడు, సం. విణ. అనేకులు చేరి చేయునట్టి పని గలవాఁడు.
అపరాజయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వాయువేగము: చూ, స్యదము. 1-౧.
అపరాజిత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. తక్కెలి*: చూ, వైజయంతి; 3. ఎఱ్ఱవిష్ణుక్రాంత*: చూ, విష్ణుక్రాంత; 4. నల్లవిష్ణుక్రాంత*: చూ, విష్ణుక్రాంత; 5. బ్రాహ్మి, బమ్మి*: చూ, సోమెద; 6. నల్లనేలగుమ్ముడు*: చూ, భూమికర్కారువు; 7. ఈశానుని దిక్కు: చూ, హరిత్తు. 1-౮.
అపరాజితము, సం. వి. అ. పు. 1. ఇంద్రునితేరు: చూ, శకటము. 1-౨; అం. 2: చూ, వృత్తము. 1.
అపరాజితుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2: చూ, శివుఁడు. 1; అం. 3: చూ, రుద్రులు; విణ. 4: చూ, అజితుఁడు.
అపరాతిరి, మి. వా. వి. = అర్ధరాత్రము: చూ, రాత్రి. 1-౧.
అపరాతుల్యయోగిత, అం: చూ, అపరివిషమము.
అపరాద్ధపృషత్కుఁడు, సం. వి. అ. పు. గుఱితప్పిన బాణము కలవాఁడు.
అపరాద్ధము, సం. విణ. తప్పినది: చూ, అభిపన్నము.
అపరాధము, సం. వి. అ. పు. 1. తప్పు: చూ, సొంటు; వా. 2, జరిమానా (లేక) శిక్ష.
అపరాధి, సం. విణ. తప్పుగలవాఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
అపరాలు, దే. వి. ఐ. దక్షిణపుగాలిచేఁ బండెడు పెసలులోనగు పయరుధాన్యము: చూ, ధాన్యము. 1-౭.
అపరావృత్తినిలయము, సం. వి. అ. పు. వెండికొండ: చూ, పర్వతము. 1-౯.
అపరాసంగతి, అం: చూ, అలంకారము. 3.
అపరాహ్ణము, అం: చూ, కాలములు. (దినము మూఁడుభాగము లైనప్పుడు కడపటి భాగము. అయిదు భాగము లైనప్పుడు నాలవ భాగము).
అపరిమితము, సం. విణ. పరిమితము కానిది (పరిమితము = మితము): చూ, అప్పారి.
అపరివిషమము, అం: చూ, అలంకారము. 3.
అపరుఁడు, సం వి. అ. పు. తమ్ముఁడు: చూ, సహోదరుఁడు
అపరేద్యువు, సం. స్. అవ్య: చూ, అపరదినము.
అపర్ణ, సం.వి.ఆ.స్త్రీ.1: చూ, అపరాజిత. 1; విణ. 2. ఆకులు లేనిది; 3. అప్పుతీర్చినది.
అపలపించు, సం. స. క్రి: చూ, మఱుగువెట్టు.
అపలభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ధారణాశక్తిగల బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2.
అపలాపము, సం. వి. అ. పు. 1. మొదట చెప్పిన మాటను కాదని వేఱువిధముగాఁ జెప్పుట: చూ, మఱుఁగుమాట. 2. సంబరము; చూ, హ్లాదనము. 1.
అపవనము, సం. వి. అ. న. ఆరామము: చూ, వనము 2.
అపవరకము, సం. వి. అ. న. = ఓవరి. లోగది: చూ, సదనము. 1-౧౮; 2. అనేకవిధకాంతులు గలమేఘము: చూ, మేఘము. 1-౩.
అపవర్గము, సం. వి. అ. పు. 1. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1; 2. ముగింపు: చూ, సమాప్తి. 1; 3. దానము: చూ, వితరణము; 4. నెఱవేఱుట: చూ, సిద్ధి. 1.
అపవర్జనము, సం. వి. అ. న. 1. విడుపు: చూ, విమోచనము; 2: చూ, అపవర్గము. 1; 3: చూ, అపవర్గము. 3; 4. ఆకాశము. చూ, సురవర్త్మము; 5. సత్రము: చూ, సదనము. 1-(౩౭).
అపవర్తనము, సం. వి. అ. న. మిక్కిలి తక్కువ పనుల నుండి మరలుట.
అపవాదము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, పెగ్గింపు; 2. ఆజ్ఞ: చూ, సెలవు; 3. నమ్మిక: చూ, విశ్వాసము; 4. నెమిళ్ళ కలయిక: చూ, సంయోగము. 1-౧౦.
అపవాదుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, తెలుపలవాఁడు.
అపవారణము, సం.వి.అ.న. మఱుఁగు: చూ, వ్యవధానము. 3.
అపవిత్రుఁడు, వా. వి. ఆచమించనపుడు శిరస్సును గాని కంఠమునుగాని కప్పుకొనినను, కచ్చవిడిచిఁగాని, జుట్టుముడి విరియఁ బోసికొనిఁగాని యజ్ఞోపవీతరహితుఁడైగాని యుండువాఁడు.
అపవిద్ధము, అం. 1: చూ, బాహుప్రచారములు; 2: చూ, కరణములు.
అపవిద్ధుఁడు, అం. తల్లిచేతఁగాని, తండ్రిచేతఁగాని, యుభయుల

చేతఁగాని విషువఁబడఁగా తెచ్చి పెంచుకొన్న కొడుకు: చూ, పుత్రులు. 1-౬.
అపవిష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అతివస*: చూ, విష.
అపవేష్టితకము, అం. చూ, హస్తప్రాణములు.
అపశదుఁడు, సం. విణ. రూ-అపసదుఁడు: చూ, హీనుఁడు.
అపశబ్దనుఁడు, సం. విణ. వ్యాకరణవిరుద్ధముగ మాటలాడు వాఁడు, గ్రామ్యవాది.
అపశబ్దము, సం. వి. అ. పు. తొప్పపుమాట: చూ, శబ్దము. 2-౪.
అపష్ఠువు, సం. వి. ఉ. పు. 1. కాలము: చూ, సమయము. 2; విణ. 2. వాటము తప్పినది: చూ, ప్రతికూలము.
అపసంస్కృతము, అం: చూ, పదదోషములు, (చూ, కావ్యదోషములు) ఉదా:- దర్శనము, స్పర్శనము అనుశబ్దములను దరిశనము, స్పరిశనము అని వ్రాయరాదు. సంస్కృత శబ్దము లందలి సంయుక్తవర్ణములో విడదీసి వ్రాయుటతప్పు. నైవేద్యము అను దానిని నయివేద్యము అనరాదు.
అపసదుఁడు, సం. విణ: చూ, రూ-అపశదుఁడు.
అపసవ్యము, అం. ఔపాసనాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౩౩.
అపసరణము, సం. వి. అ. పు: చూ, అపవర్జనము.
అపసరము, —పై.—
అపసరిల్లఁజేయు, మి. అ. క్రి: చూ, విసర్జించు.
అపసరిల్లు, సం. అ. క్రి. తొలఁగు: చూ, విరియు. 5.
అపసర్జనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, అపసరణము; 2. దానము: చూ, వితరణము; 3. చంపుట: చూ, హింస. 1.
అపసర్పుఁడు, సం. వి. అ. పు. చారుఁడు: చూ, వేగువాఁడు.
అపసవ్యజానువు, అం: చూ, ప్రచారములు.
అపసవ్యము, సం. విణ. 1. దక్షిణభాగము, కుడి: చూ, సత్యము. 2. (హరిత్తు. 1-౨); 2. వాటముతప్పినది: చూ, సవ్యము. 3.
అపసారము, సం. వి. అ. పు. తలఁగుట: చూ, విమోచనము.
అపసృతము, అం: చూ, పార్శ్వక్రియలు.
అపస్కరము, సం. వి. అ. పు. నొగకాఁడి బండికన్ను మొదలయిన రథావయవము; చూ, రూ-అవస్కరము. 2.
అపస్నాతుఁడు, సం. విణ. చావునిమిత్తము స్నానముచేయు వాఁడు: పుత్రాదులచేత సంస్కారార్థమై స్నానముచేయింపఁబడినశవము పేరు: చూ, మృతస్నాతుఁడు.
అపస్నానము, సం. వి. అ. న. చచ్చిన వారికొఱకు స్నానము, మృతస్నానము: చూ, స్నానము. 1-౪.
అపస్మారము, సం. వి. అ. పు. 1. మోహదుఃఖాదులచేఁ గలిగెడియావేశము: చూ, అపస్మృతి. 1. 2. తిఱుపుమఱుపు చెఱుపు మఱుపు, మాటలరోగము: చూ, రోగము. 1-౪౧.
అపస్మారి, సం. విణ: చూ, సొమ్మసిల్లినవాఁడు.
అపస్మృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, అపస్మారము. 1; అం. 2: చూ, సంచారీ భావములు. (విస్మృతి, మఱపు. ఓ చెలులారా! మన చెలికత్తెకు మారకగ్రహంబావేశించెను. కావున హితమనోహరుని నామంబు ఆకుపై వ్రాసి యమ్మంత్రము నుడువుచు నీమె కెంగేలికి రక్షఁ గట్టుదమా!)
అపస్వరము, సం. వి. అ. పు. స్వరస్థానము తప్పఁజెప్పిన స్వరము: చూ, స్వరము. 2-౪౦.
అపహంలిహము, సం. వి. అ. పు. రూ-అవహంలిహము. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.
అపహము, సం. విణ. చెఱుచునది.
అపహరణము, సం. వి. అ. న. దొంగతనము: చూ, హరణము. 1.
అపహరించు, సం. స. క్రి: ప్రముచ్చిలించు: చూ, సడపు.
అపహర్త, సం. విణ. దొంగ: చూ, హారకుఁడు. 1.
అపహసించు, సం. అ. క్రి. 1. దేహమదురఁగా కన్నీళ్ళు కాఱఁగా నవ్వెడు నవ్వు: చూ, హసించు. 1-౧; స. క్రి. 2. నవ్వు. చూ, హసించు. 1; 3. కొక్కిరించు: చూ, వెక్కిరించు. 2.
అపహసితము, సం. వి. అ. న. దేహమదురఁగా కన్నీళ్ళు కాఱఁగా నవ్వెడునవ్వు (ఇది అధమము): చూ, హాస్యము. 1-౩.
అపహస్తము, అం: చూ, పరిబంధములు. 1-(౧) ౨.
అపహారము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అపహరణము; 2. తగ్గుదల: చూ, వెలితి. 3; 3. కీడు: చూ, హాని. 2; 4. రూ-అవహారము. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1-౩. 5. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 6. నీటిదయ్యము: చూ, మత్స్యము. 1-౫; 7. గ్రాహము, ఒకానొక నీరుపాము: చూ, మత్స్యము. 1-౯.
అపహారుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అపహర్త.
అపహాసము, సం. వి. అ. న: చూ, అపహసితము.
అపహాస్యము, —పై.—
అపహృతము, సం. విణ. దొంగిలింపఁబడినది: చూ, హృతము. 1.
అపహృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, అపహారము. 1.
అపహ్నవము, అం. 1: చూ, అలంకారము. 3. (ఉపమేయ వస్తువును గాదని యుపమానమునే చెప్పుట.); 2. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1; 3: చూ, అపలాపము. 1.
అపహ్నుతి, అం: చూ, అపహ్నవము. 1.
అపాంక్తేయుఁడు, సం. విణ. 1. పంక్తియందు భుజింపఁదగనివాఁడు: చూ, అప్రాశ్యుఁడు; వా. 2. కంఠకావరమున శాస్త్రనిషిద్ధమని తలంపక రజస్వలయైన కన్యను వివాహమాడిన బ్రాహ్మణుఁడు: చూ, వ్రాత్యముఖుఁడు. 1-౬.
అపాంగము, సం. వి. అ. పు. 1. కడకన్ను: చూ, లోచనము. 1-౧; 2. చుక్క: చూ, బొట్టు. 1; విణ. 3: చూ, అంగహీనము.
అపాంపతి, సం. వి. అ. పు: చూ, సముద్రము.
అపాగ్రము, సం. విణ. ముఖ్యముగానిది: చూ, అప్రధానము.
అపాచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-అవాచి, దక్షిణభాగము, కుడి. దక్షిణపు దిక్కు: చూ, హరిత్తు. 1-౨.
అపాతము, సం. వి. అ. న: చూ, లాఘవము.
అపాత్రము, సం. విణ: చూ, అనర్హము.
అపాత్రుఁడు, సం. విణ: చూ, అనర్హుఁడు.
అపాదానము, సం. వి. అ. న. 1. ఎందుండిపాయునో అది; అం. 2: చూ, కారకములు. (అపాదానము=రెండువస్తువులలో నొక వస్తువు విడిరాగా నక్కడ స్థిరముగానున్నది.

మఱియు:-భయము, జుగుప్స, పరాజయము, ప్రమాదము, గ్రహణము, భవనము, త్రాణము, విరామము, అంతర్ధి, వారణము ఇవి వేనివలన వచ్చునో యవి యపాదానమగును. అపాదానార్థమునఁ బంచమియగు. చెట్టువలనఁ బండు పండెను. ఇచటఁ బండు విడిరాఁగా-నక్కడ నిలిచి యున్నది చెట్టు కావున నది యపాదానము. శత్రువు వలన భయము:- ఇచట భయము శత్రువువలనఁ గలిగినది కావున శత్రువపాదానము. సంసారమువలన జుగుప్స:- (ఏవగింపు) ఇచట జుగుప్స సంసారము వలనఁ గలిగినది గావున సంసారమపాదానము. వైరివలనఁబరాజయము:- ఇచట వైరిఅపాదానము. భక్తివలనఁ బ్రమాదము-ఇచట భక్తిఅపాదానము. గురువువలనవిద్య గ్రహించెను:- ఇచట గురువుఅపాదానము. హిమవత్పర్వతము వలన గంగగలిగినది:- ఇచట హిమవత్పర్వతము అపాదానము. రాముఁడు రాక్షసులవలన యజ్ఞమును రక్షించెను:- ఇచట రాక్షసులపాదానము. వాఁడు చదువువలన విరమించెను:- ఇచట చదువు అపాదానము. కృష్ణుఁడు తల్లి వలనఁదాఁగెను:- ఇచటఁదల్లి యపాదానము. రాముఁడు దెబ్బలవలన సేనల వారించెను:- ఇచట దెబ్బలపాదానము. ఈభయాదులు వచ్చినపుడు విధించిన పంచమిహేత్వర్థ మందువచ్చునని తాత్పర్యము.

అపానసము, సం. వి. అ. పు. నిట్టూర్పు: చూ, వాయువు. 1-ఉ.

అపానము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, ముడ్డి; అం. 2: చూ, వాయువు. 1-గ-(అ); 3: చూ, ప్రాణము.

అపామారకము, సం. వి. అ. పు. తుమ్మ*: చూ, విట్ఖదిరము.

అపామార్గము, సం. వి. అ. పు. 1. ఉత్తరేణి *: చూ, శైఖరికము. 1; 2. ఎఱ్ఱఉత్తరేణి*: చూ, శైఖరికము. 1-గ.

అపాయము, సం. వి. అ. పు. కీడు: చూ, హాని. 2.

అపారపారము, సం. వి. అ. పు: చూ, సముద్రము.

అపారము, సం. వి. అ. న. 1. ఇద్దరి: చూ, ఈవల. 1; 2. తుదిలేనిలెక్క: చూ, అసంఖ్యేయము; విణ. 3. తుదిలేనిలెక్కగలది: అనంతము, అనవధి, అశ్మంతము. (తె. ప):- అబ్బురము.

అపారుఁడు, సం. విణ. తుదిలేనివాఁడు:చూ, అంతరహితుఁడు.

అపార్థము, అం: చూ, అర్థదోషములు.

అపావృతము, సం. విణ. 1. కప్పఁబడినది: చూ, స్థగితము; 2. విచ్చలవిడియైనది: చూ, పుర. 3.

అపావృతుఁడు, సం. విణ: చూ, స్వతంత్రుఁడు.

అపాశ్రయము, సం. వి. అ. పు. ఒఱగుదిండు: చూ, లోడు. 1; విణ. 2. ప్రాపుపోయినది.

అపాశ్రయుఁడు, సం. విణ. ప్రాపుపోయినవాఁడు.

అపాసనము, సం. వి. అ. న. చంపుట: చూ, హింస. 1.

అపాస్తము, సం. విణ. మఱలఁబడినది: చూ, నివర్తితము.

అపి, సం. అవ్య. 1: చూ, అపదూఱు; 2. చెదరినవాని నొకటిగా ప్రోగుచేయుట: చూ, సముచ్చయము. 2; 3. ప్రశ్నార్థకము: చూ, సవాలు; 4. సంశయార్థకము: చూ, సంశయము; 5. తలపోయుట: చూ, సంభావన. 2; 6. బలవంతము: చూ, హతము. 2; 7. మఱుఁగు: చూ, వ్యవధానము. 3; 8. ఏవకారార్థకము: చూ, ఏవమ్; 9. పదార్థము: చూ, సరకు. 2; 10. నిశ్చయార్థకము: చూ, సత్యము. 1; 11. గ్రంథభాగవిశేషము: చూ, సర్గము. 1; 12. వెలుఁగు: చూ, వెలుతురు. 1; 13. మూగవానిచేష్ట; ఉప. 14. "అపి" యను ఉపసర్గతోఁ జేరిన శబ్దములు:— అపినద్ధము, అపిధానము.

అపిధానము, సం. వి. అ. న. 1. మఱుఁగు: చూ, వ్యవధానము. 3; ఉప. 2. ఇచట "అపి" అనునది ధాత్వర్థమును "కప్పు" అను నర్థమునకు మార్చినది.

అపినద్ధ(ద్ధ)ము, సం. విణ. 1. కట్టఁబడినది (వస్త్రము): చూ, వస్త్రము. 1-అ; 2. తొడుగఁబడినది (కవచము): చూ, వారవారణము. 1; ఉప. 3. ఇచట వ్యర్థమైనది.

అపిభవము, సం. వి. అ. పు. తిరస్కారము: చూ, హేళనము.

అపుఁడు, సం. అం. రూ-అపువు: చూ, వసువులు.

అపుడు, ద్వా. వి. ఏ. రూ-అప్డు. 1. అకాలము: చూ, రూ-అప్పుడు; ద్ర. 2. —పై.—

అపుణ్యము, సం. విణ. పుణ్యముకానిది: చూ, వృజినము. 1.

అపుత్త్రవంతుఁడు, సం. విణ. అనపత్యుఁడు. అపుత్త్రిఁడు, బిడ్డలులేనివాఁడు: చూ, పూసుఁడు. 1-ఉం.

అపుత్త్రస్యగతిర్నాస్తి, న్యా. పుత్త్రులులేనివాని కూర్ధ్వలోకగతులులేవు.

అపుత్త్రుఁడు: చూ, అపుత్త్రవంతుఁడు.

అపునర్భవము, సం. వి. అ. పు. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1.

అపురూపము, వై. బ = అపూర్వమ్. ముందులేనిది. ఏకా. ఉ-౨౧౬: చూ, క్రొత్త. 2.

అపుష్టార్థము, అం: చూ, పదదోషములు (ప్రస్తుతోపయోగము లేని ప్రయోగము. ఉదా:-వింశత్యర్ధానుని, వింశత్యర్థరథుని కొడుకు తునిమెను. అనఁగా దశాననుని, దశరథుని కొడుకు చంపెనని యర్థము. ఇచట "దశ" అనుటకు ఇరువదిలో సగమని చెప్పుట యనుపయోగము. ఇట్లు చెప్పుట వలన నేమియుఁ బ్రయోజనముఁగూడఁ గాన్పింపదు. ఉ॥ద॥

అపుష్పము, సం. వి. అ. పు. అత్తి*: చూ, మేడి.

అపృష్టప్రవాహరణము, అం: చూ, ప్రచారములు. [1-౩.

అపూపము, సం. వి. అ. పు. = అప్పము : చూ, భక్ష్యము.

అపూపికము, —పై.—

అపూపికుఁడు, సం. విణ. పిండివంటలు చేయువాఁడు: చూ, వంటవాఁడు.

అపూరణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, అసంపూర్ణము.

అపూర్ణము, సం. విణ. 1. —పై.—; అం. 2: చూ, వాక్యదోషములు. (ఉ. వాక్యము క్రియాన్వయంబుల సరిపోని యెడలనపూర్ణము " తమదేశము విదేశీయునిఁ బాఱదోలు " "తమదేశమునుండి విదేశీయులఁ బాఱఁదోలు" అని వ్రాసిన వాని యభిప్రాయము.)

అపూర్వము, సం. విణ: చూ, అపురూపము.

అపూర్వవాది, సం. వి. న్. పు. మీమాంసశాస్త్రము తెలిసిన వాఁడు: చూ, మీమాంసకుఁడు.

అపూర్వవిధి, అం: చూ, విధులు. [తప్పు.

అప్పచ్ఛోత్తరన్యాయము, న్యా. అడుగకుండ జవాబు చెప్పుట

అపృష్టోపి శుభం బ్రూయాత్, న్యా. అడుగకుండఁగనే శుభమును చెప్పవలయును.
అపృష్టోపి హితంవదేత్, న్యా. అడుగకుండఁగనే హితమును చెప్పవలయును.
అపేక్ష, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ. 1; 2. అధికమైన కోరిక: చూ, వాంఛ. 1-౧.
అపేక్షణీయము, సం. విశే. కోరఁదగినది: చూ, వాంఛ.1-౩౨.
అపేక్షపడు, మి. అ. క్రి: చూ, వాంఛించు.
అపేక్షపెట్టు. మి. స. క్రి: చూ, ఆసపెట్టు.
అపేక్షించు, సం. స. క్రి. కోరు: చూ, వాంఛించు.
అపేక్షితము, సం. విశే. కోరఁబడినది: చూ, వాంఛ. 1-౩౩.
అపేక్ష్యము, సం. విశే: చూ, అపేక్షణీయము.
అపేతము, సం. విశే. తొలఁగినది: చూ, విమోచనము.
అపైశునము, సం. వి.అ.న. న్యాయబుద్ధి: చూ, సత్యము. 1-౧
అపోగండఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. రూ - అపోగండుఁడు, బాలపాపఁడు: చూ, శిశువు; విశే. 2. చొట్టపోయిన శరీరముగలవాఁడు: చూ, వికలాంగుఁడు; 3. వడలుగలవాఁడు: చూ, రూ-అపోగండఁడు.
అపోదకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మట్టుబచ్చలి*: చూ, బచ్చలి.
అపోశనము, వై. వి. =అపోశనమ్. రూ-అపోసనము-అపోసనము - అపోసము. భోజన ప్రారంభమున పుడిసిటజలము పోసికొని మంత్రపూర్వకముగాఁ బుచ్చుకొనుట, ఆపోశనము: చూ, శుద్ధాచమనము.
అపోహము, సం. వి. అ. న. లేనిది ఊహించుట, ఊహించుట: చూ, యోచన. 1.
అప్పు: చూ, రూ-అపుడు.
అప్తువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. యజ్ఞపశువు: చూ, ధేనువు. 1-౨౫.
అప్తోర్యామము, అం: చూ, సోమయజ్ఞములు.
అప్ప, వై. వి. 1. = అమ్మకః. రూ-అప. తండ్రి. అచ్చ.యు. కాం. ౬౫: చూ, సవిత. 2; 2. = అమ్బా. రూ-అప. తల్లి చూ, మాత. 1; 3. అక్క. రూ-అప: చూ, జ్యేష్ఠ. 4; 4. అన్న: చూ, జ్యేష్ఠుఁడు. 1; వై. అవ్య. 5. ఆశ్చర్యార్థకము. రూ.అప్పా. ఆమ్రేడితమందు అప్పప్ప. సా. ౧-౩౧: చూ, వింత. 1.
అప్పగించు, వై. స. క్రి. = అర్పణ: చూ, వశపఱచు; 2 = అర్పించు. వదిలముగాకాపాడుమని యొప్పగించు: చూ, ఒప్పగించు.
అప్పగింత, వై. వి. = అర్పణమ్: చూ, ఒప్పగింత.
అప్పచి, వై. వి. రూ-అప్పచ్చి: చూ, అపూపము.
అప్పచి, —వై.—
అప్పచిలు, దే. వి. బ. రూ-అప్పచ్చిలు. చంద్రా. 2-౬: చూ, బాలక్రీడ.
అప్పచ్చిలు, —వై.—
అప్పడము, దే. విశే. తేరినది: చూ, ప్రసన్నము. 2.
అప్పటి, దే. అవ్య. పునరర్థకము: చూ, వెండియు.
అప్పడము, వై. వి.=అర్పటి. కళా. ౬-౮౧: చూ, అప్పచ్చి. 1.
అప్పణ, వై. వి. = అర్పణ. రూ-అప్పన, ఆజ్ఞ: చూ, సెలవు.
అప్పతి, సం. వి. ఇ. పు: చూ, వరుణుఁడు.
అప్పన, వై. వి. 1. = అర్పణ. శుక. ౨-౨౧౫: చూ, రూ-అప్పణ; 2. పన్ను: చూ, సిస్తు. 1.
అప్పనము, వై. వి. 1. రూ-అప్పన. పన్ను: చూ, సిస్తు. 1; 2. కట్నము, కానుక: చూ, లంచము; 3. = అర్పణమ్. అప్పగింత: చూ, ఒప్పగింత; వా. 4. తేరగా. “అప్పనపు మెతుకులు తినుచున్నాఁడు.”
అప్పనసేయు, వై. స. క్రి. (అప్పనము+సేయు) చెప్పు: చూ, వచించు; 2. అప్పగించు: చూ, వశపఱచు.
అప్పము, అం. 1: చూ, పండ్రులు; వై. వి. (1). అపూపః గుడా పూపమను భక్ష్యము: చూ, భక్ష్యము. 1-౮.
అప్పళము, వై. వి. 1. = అర్పటః: చూ, రూ - అప్పడము; 2. = ఆస్ఫాలః. అప్పళింత: చూ, చఱపు. 1; 3. వేగిరము: చూ, స్వరము. 1.
అప్పళములు, వై. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.
అప్పళించు, వై. స. క్రి. 1. తాఁకు: చూ, స్పృశించు; 2. కప్పు. స్వా. ౫-౫౫: చూ, స్థగనముచేయు; 3. చఱచు: చూ, పటపటించు; 4. ఆక్రమించు: చూ, ముగిరించు; 5. గ్రహించు. వై. ౬-౧౩౩: చూ, స్వీకరించు; 6. పడిపోవ నొత్తు. ఉ. రా. ౬-౨౦౭: చూ, ప్రాకు; 4; 7. మన్ను లోనగు వానిని దళముగా పూయు. వై. ౨-౧౪౧: చూ, లేపనము చేయు; వై.అ. క్రి. 8. ఉత్సహించు, యత్నించు: చూ, సమకట్టు. 2.
అప్పళింత, వై. వి. = ఆస్ఫాలనమ్: చూ, చఱపు.
అప్పసము, దే. అవ్య. 1. ఎల్లప్పుడు. శుక. ౧-౩౩౯: చూ, సతతము. 2; వి. 2. మనుష్యులచేతఁ ద్రవ్వఁబడిన చిన్న నీటి కాలువ: చూ, నది. 1-౧౧-(౧).
అప్పా, వై. అవ్య: చూ, రూ-అప్ప 5; రా, వి. ౧-౫౯.
అప్పాటున, దే. అవ్య: చూ, తప్పాటు.
అప్పిచ్చినవాఁడు, అం. 1: చూ, గయాపిండదానార్హులు; వా. వి. 2. ఋణదాత.
అప్పిచ్చు, ద్వ. స. క్రి: చూ, బదులిచ్చు.
అప్పిత్తము, సం. వి. అ. న. అగ్ని: చూ, వహ్ని 1.
అప్పీలు, వా. వి. క్రిందికోర్టుతీర్పును త్రిప్పివేయుడని పైకోర్టునకు చేయు విన్నపము.
అప్పు, సం. న్. స్త్రీ. బ. 1. నీరు: చూ, సలిలము. 1; దే. వి. (1) అప్పు: చూ, బాకీ. 2; అం. 3: చూ, ద్రవ్యములు; 4: చూ, మూర్తులు; 5: చూ, పంచభూతములు.
అప్పుడప్పుడు, ద్వ. వి. స. (అప్పుడు+అప్పుడు): చూ, ఎడ పడడప.
అప్పుడు, ద్వ. వి. ఏ. (అ+పొద్దు): చూ, రూ-అపుడు.1, 2.
అప్పుడే, వా. వి. 1: చూ, ఇప్పుడే; 2. అంతకుముందే; 3. అవెంటనే.
అప్పుతాత, మి. వి. ఆకసము: చూ, వ్యోమము. 1.
అప్పుపడు, దే. అ. క్రి. రూ-అప్పుపడు: చూ, ఋణపడు.
అప్పుపడుట, అం: చూ, అష్టకష్టములు.
అప్పుపుచ్చుకొను, అం: చూ, వివాదములు.
అప్పుయిచ్చు, దే. స. క్రి: చూ, ఋణమిచ్చు. [గ్రాహకుఁడు.
అప్పులకొఁపు, దే. వి. అప్పు పుచ్చుకొన్నవాఁడు: చూ, ధన

అప్పులపోతు, —పై.—
అప్పులవాఁడు, వా. వి. అప్పిచ్చినవాఁడు: చూ, ఉత్తమర్ణుఁడు.
అప్పుపడు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-అప్పుపడు.
అప్పువిడుదల, ద్వ. వి: చూ, విగణనము.
అప్పుసప్పు, జా. ఋణముఫణము.
అప్రకాశము, అం. అభిజిత్తు, బొమ్మరిక్క, కానరాని రిక్క: చూ, రిక్క. 1-౨౫.
అప్రకాశములు, అం: దానహీనుఁడగురాజు, నీళ్ళులేనియేఱు, నిజముకానిమాట, విద్వాంసులులేని సభ, కమలములులేని సరస్సు, కన్నులులేని ముఖము, బిడ్డలు లేని గృహము, మగఁడులేని యాఁడుది, చుట్టాలులేని యూరు. (౯).
అప్రకృతానేక విషయశ్లేషము, అం: చూ, అలంకారము. 3.
అప్రగుణము, సం. విణ. వ్యాకులతనొందినది: చూ, వ్యస్తము. 2.
అప్రతితాళము, అం: చూ, తాళము. 2.
అప్రతిపత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఏమియుతోఁపక పోవుట.
అప్రతిష్ఠ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అగౌరవము: చూ, నడి. 3.
అప్రతిహతము, సం. విణ. నాశనములేనిది: చూ, శాశ్వతము.
అప్రతీతము, అం. రూ-అప్రతీతకము: చూ, పదదోషములు (శాస్త్రపురాణాదులలోని మాటలు వాడుట. ఉ. ప్రమాణంబు నిన్ను రక్షించునుగాక, ప్రమాణము విష్ణునామ పర్యాయంబుగా విష్ణుసహస్ర నామశ్లోకంబునఁగలదు. కావుననిది యెల్లరకు సుబోధకముగామియె నిషేధించుటకుఁగారణము.) (ఉ॥ ద॥).
అప్రత్యక్షము, సం. విణ. కనుపించనిది: చూ, వినాశము. 2.
అప్రత్యక్షవిజయజ్ఞానము, అం: చూ, అభిజ్ఞలు.
అప్రధానము, సం. వి. అ. న. ప్రధానముకానిది: అంగము, అప్రాగ్ర్యము, ఉపసర్జనము, గుణము.
అప్రమాణము, సం. వి. అ. న. అబద్ధపు ప్రమాణము: చూ, సొంటు.
అప్రమేయుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, వేలుపు.
అప్రయుక్తము, అం: చూ, పదదోషములు. (కవులు ప్రయోగింపనిది. ముడ్డిమున్నగు నీచజనులచేవాడఁబడు శబ్దమునను బ్రయోగింపరాదు. ముడ్డివిషయమై చెప్పవలసి వచ్చినప్పుడు. తదర్థబోధకమగు పిఱుఁదు శబ్దము నుపయోగింపవలెను. బూతులుకావ్య రచన యందుపయోగింపరాదు. సంభోగాది శబ్దార్థములు నింద్యములు. (ఉ॥ ద॥): చూ, కావ్యదోషములు)
అప్రయోజకము, సం. విణ. 1: చూ, వ్యర్థము; అం. 2: చూ, పదదోషములు. (విశేషము లేకుండుట: చూ, కావ్యదోషములు.)
అప్రయోజకుఁడు, సం. విణ: చూ, వ్రాజె.
అప్రయోజనము: చూ, అప్రయోజకము.
అప్రవృత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, మఱలఁబాటు.
అప్రశస్తము, సం. విణ: చూ, ఓగు.
అప్రసక్తనిషేధన్యాయము, న్యా. వెనుకటి గ్రంథమువలన నెద్దియేని యొకటి సంబంధములేని స్థలమందుగూడఁ బ్రసక్తించినపుడు దానిని నిషేధింపవలయునుగాని ప్రసక్తించనిది నిషేధింపఁగూడదు. ఎట్లనః- ప్రాతఃకాలంబునఁ బువ్వులు వికసించును, అనువాక్యములే నెల్లపూవులు వికసించుట చెప్పగా గలువపువ్వులకుగూడ వికాసము ప్రసక్తించినది. కావునఁ గలువలు వికసింపవని నిషేధింపవలయును. ఇది ప్రసక్తనిషేధము. చీఁకటి తెల్లగానుండదు. అని చెప్పుట అప్రసక్త నిషేధము అనురీతి.
అప్రసిద్ధము, వా. విణ. ప్రసిద్ధముకానిది.
అప్రసిద్ధి, సం. విణ: చూ, రహస్యము. 1.
అప్రసిద్ధదోషములు, అం: చూ, అర్థదోషములు.
అప్రస్తుతతుల్యయోగిత, అం: చూ, అలంకారము. 3 (ఇట్లు **అ**ప్రస్తుత ప్రశంస, అప్రస్తుత ప్రసంగము.)
అప్రస్తుతప్రసంగము, అం. 1. —పై.—; వి. అ. పు. 2: చూ, అధికప్రసంగము.
అప్రస్తుతము, సం. విణ: చూ, అసంగతము. 2.
అప్రహతము, సం. విణ. దున్ననిది(నేల): చూ, భూమి. 1-౩.
అప్రాకృతము, సం. విణ. 1. చంపఁబడినది: చూ, ప్రోక్షితము; 2. విధింపఁబడినది: చూ, విహితము; 3. మేలిమి: చూ, లోహము. 1-౫-(౧).
అప్రాకృతుఁడు, సం. విణ: చూ, స్వతంత్రుఁడు.
అప్రాణి, సం. వి. న్. స్త్రీ: చూ, జడము. 5.
అప్రాణిద్యూతము, వా. వి. బ. సొగటాలు, చతురంగము మున్నగు ఆటలు.
అప్రాప్యము, సం విణ. అందరానిది: చూ, వెక్కసము. 3.
అప్రాప్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. —పై.
అప్రామాణికుఁడు, సం. విణ. ప్రామాణికుఁడు. కానివాఁడు.
అప్రావృతము, సం. విణ. 1. తనది: చూ, సతంత్రము; 2. చుట్టుకొనఁబడినది: చూ, సంవృతము; 3. విధింపఁబడినది: చూ, విహితము,
అప్రాశ్యుఁడు, సం. విణ: చూ, అపాంక్తేయుఁడు.
అప్రియము, సం. విణ. ప్రియముకానిది: చూ, వ్యళీకము. 1.
అప్రీతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ప్రీతిలేమి: చూ, రోఁత. 3; విణ. 2. ఇష్టముకానిది: చూ, అనిష్టము. 2.
అప్లుతము, అం: చూ, ప్రచారములు.
అప్సర, **సం.** వి. న్. స్త్రీ. =అచ్చర. రూ-**అప్సరస**: చూ, అచ్చర.
అప్సరస, —పై.—
అప్సుచరము, సం. వి. అ. పు. చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
అప్సుజము, సం. వి. అ. న: చూ, అంభోజము.
అఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏఱుజాజి*: చూ, ధాతకి.
అఫలము, సం. వి. అ. న. 1. ఏడికోలలేనినాగలి, కఱ్ఱు లేనిది అనికొందఱు) అధోహలము: చూ, లాంగలము. 1; 2. గొడ్డుమ్రాను: చూ, వంధ్య. 3.
అఫేనము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, నల్లమందు; విణ. 2. నురుగులేనిది.
అబందన, వై. విణ. = అభ్యంతరమ్. క్రమభంగము. చక్కన చెడినది: చూ, అభ్యంతరము. 5.
అబందర, —పై.—
అబక, వై. వి. = అభ్రి: చూ, రూ-అపక-అగప.
అబద్ధము, సం. విణ. 1. నిజముకానిది. అము. ౯-౩౬: చూ, వితథము; 2. సాముదాయార్థములేనిమాట; చూ, **శబ్దము**: (చూ, వితథము.)

అబద్ధముఖుఁడు, సం. విణ. ప్రేలరి: చూ, ముఖరుఁడు.
అబల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1; విణ. 2. బలములేనిది: చూ, అశక్యము. 2.
అబలుఁడు, సం. విణ: చూ, నిస్సారుఁడు.
అబాంధవము, సం. విణ. అడ్డుపాటులేనిది: చూ, నిరర్గళము.
అబాధకము, —పై.—
అబాధకుఁడు, సం. విణ. 1: చూ, నిరర్గళుఁడు; 2: చూ, శాంతుఁడు.
అబాధము, సం. విణ: చూ, రూ-అబాంధము.
అబిసీలు, దే. వి. బ. వాహ్యాళి. చంద్రాం. ౪-౧౯: చూ, విహారము. 1.
అబ్జ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1; 2. సురాభేదము: చూ, సుర. 1.
అబ్జజుఁడు, సం. వి అ. పు: చూ, బ్రహ్మ. 1.
అబ్జదళము, సం. వి. అ. న: చూ, తామరరేకు.
అబ్జబాంధవుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, సూర్యుఁడు.
అబ్జభవుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, బ్రహ్మ. 1.
అబ్జము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, అంభోజము. 1; 2: చూ, అంభోజము. 2; 3. ఉప్పు: చూ, లవణము. 1; పుం, న. 4. శంఖము: చూ, సంకు. 1; పుం. 5. ఎఱ్ఱగన్నేరు*: చూ, హయమారకము; 6: చూ, అబ్ధిజము. 1: 7. నీరుప్రబ్బలి*: చూ, ప్రబ్బలి; 8. ముస్త*: చూ, రాజకశేరుక.
అబ్జయోని, సం. వి. ఇ. పు: చూ, బ్రహ్మ. 1.
అబ్జవాహనుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, శివుఁడు. 1.
అబ్జారి, సం. వి. ఇ. పు. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.
అబ్జుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1.—పై—; 2: చూ, వైద్యుఁడు.
అబ్దము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, సంవత్సరము; 2.=అద్దము: చూ, ముకురము; 3. కొండ: చూ, పర్వతము. 1; 4. అబ్దమనుకొండ: చూ, పర్వతము. 1-౨; 5. తుంగ*: చూ, తృణము. 1-౩౧; 6. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 7. కుంద: చూ, ఖండము. 3.
అబ్దుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, శివుఁడు. 1; 2: చూ, సూర్యుఁడు.
అబ్ధి, సం. వి. ఇ. పు. 1: చూ, సముద్రము; 2. కొలను: చూ, సరస్సు. 1; 3. గంగ: చూ, నది. 1; సర్వ. 4: చూ, నాలుగు.
అబ్ధికఫము, సం. వి. అ. పు. సముద్రపు నురుగు: చూ, ఫేనము.
అబ్ధిజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లక్ష్మీదేవి: చూ, లక్ష్మి. 1.
అబ్ధిజము, సం. వి. అ. న. 1. కల్పవృక్షము: చూ, వేలుపుఁజెట్టు; 2. ఉప్పు: చూ, అబ్జము. 3.
అబ్ధిజుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, వైద్యుఁడు; 2: చూ, అబ్జారి; 3. రాహుగ్రహము; చూ, రాహువు. 1; 2; 4: చూ, సూర్యుడు.
అబ్ధినవనీతము, స. వి. అ. న. అమృతము: చూ, సుధ. 1.
అబ్ధినవనీతుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అబ్జారి.
అబ్ధిపల్లవము, సం. వి. అ. పు. పగడము: చూ, రత్నము. 1.
అబ్ధిమేఖల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పుడమి: చూ, భూమి. 1.
అబ్ధివశువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ: చూ, అబ్ధి. 3.
అబ్బ, వై. వి. 1.=అమ్బా. చంద్రి: చూ, సవిత. 2; అవ్ర 2. సంతాపార్థకము (ఆమ్రేడితమందు. అబ్బబ్బ-అబ్బబ్బా.): రూ-అబ్బా: చూ, సంతాపము.
అబ్బకాఁడు, వ్యా. విణ. మూర్ఖుఁడు: చూ, షణ్ఢుఁడు.
అబ్బరము, వై. వి=అద్భుతమ్. 1. ఆశ్చర్యము; చూ, వింత. 1; విణ. 2. మేరలేనిది, అప్ప. యు, కాం, ౧౮౮: చూ, అపారము. 1.
అబ్బాటు, దే. వి. 1. అకస్మాత్తు: చూ, రూ-దబ్బాటు; 2. బసవపుర్థమువలనఁ గలిగెడికాఁక. స్వా. ౫-౭౧: చూ, సంతాపము.
అబ్బాయి, దే. వి. 1. బాలుఁడు: చూ, శిశువు; వా. 2. కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1. "పెద్ద అబ్బాయి, చిన్న అబ్బాయిఁ బుల్లి అబ్బాయి, బుచ్చి అబ్బాయి" మొ.
అబ్బాలాడు, దే. అ. క్రి. (అబ్బాలు+ఆడు) తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించు.
అబ్బి, దే. వి. రూ-అబ్బీ. 1: చూ, అబ్బాయి. 1: వా. 2. కాలికి వచ్చినవాని పిలుపు. "బండి అబ్బి.": రూ-అబ్బీ.
అబ్బీ, —పై.—
అబ్బు, వై. అ క్రి.=అప్. ఆప్తిః. దొరకు: చూ, లోఁబడు.
అబ్బురపడు, వై. అ. క్రి. (అబ్బురము+పడు) రూ-అబ్రపడు: చూ, వెఱఁగొందు.
అబ్బురపాటు, వై. వి. (అబ్బురము+పాటు) రూ-అబ్రపాటు: చూ, వింత. 1.
అబ్బురము, వై. వి, విణ. రూ-అబ్రము. 1.=అద్భుతమ్: చూ, వింత. 1; 2.=అపూర్వమ్. అపురూపము. కళా. ౫-౧౮౬: చూ, క్రొత్త. 2.
అబ్బె, వా. వి. రూ-అబ్బే: చూ, రూ-అంబే. 2.
అబ్బెంద, దే. వి. ఒకానొక వృక్షము. య. ౪-౨౬: చూ, వృక్షము. 1-౧౮.
అబ్బెసము, వై. వి. = అభ్యాసః. కాశీ. ౫-౨౩౨; నై. ౧-౬౫: చూ, స్వభావము.
అబ్బెను, వా. క్రి. లభించెను.
అబ్రపడు: చూ, అబ్బురపడు.
అబ్రము: చూ, రూ-అబ్బురము.
అబ్రహ్మచర్యకము, సం. వి. అ. న. రతి: చూ, సంయోగము.
అబ్రహ్మణ్యము, సం. విణ. 1. చంపతగవిది: చూ, అవధ్యము (నాట్యమందు అధ్యుఁడను మాట.)
అబ్రహ్మణ్యుఁడు, సం. విణ. చంపఁదగనివాఁడు.
అబ్రాశి, సం. వి. ఇ. పు: చూ, సముద్రము.
అభంగము, అం: చూ, జన్యతాళములు.
అభంగురము, సం. విణ. భంగురముకానిది. (భంగురము = నశించునది.)
అభతుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, శివుఁడు. 1.
అభయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కరక*: చూ, హరీతకి.
అభయము, సం. వి. అ. న. 1. ఉశీరము*: చూ, వట్టివేరు; విణ. 2. భయములేనిది: చూ, నిర్భయము.
అభయుఁడు, సం. విణ: చూ, నిర్భయుఁడు.

అభయపత్రా, సం. వి. జ్. పు. లోఁదేలు: చూ, వ్యాకము.
అభవుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, శివుఁడు. 1; విణ. 2. పుట్టుక లేనివాఁడు.
అభాగ్యము, సం. వి. అ. న. 1. బీదతనము: చూ, బీదరము. 1; 2. లేదు: చూ, శూన్యము. 1; విణ. 3. భాగ్యము లేనిది.
అభావము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, అభాగ్యము. 1; 2: చూ, సావు.
అభావుఁడు, సం. విణ: చూ, బీదవాఁడు.
అభావేవిరక్తి, న్యా. (స్పష్టము.)
అభాషణము, సం. వి. అ. న. మాటలేమి: చూ, మౌనము.
అభాషణుఁడు, సం. విణ. మూఁగవాఁడు: చూ, మూగ. 3.
అభాసము, వా. విణ. భిన్నాభిప్రాయము కలిగియుండునది. రూ-అభాసు: చూ, రసాభాసు.
అభి, సం. అవ్య. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2. ఇటువంటిదని చెప్పుట; 3. మరల మరల: చూ, వెండియు; 4. వంతు: చూ, భాగము. 1; 5. ఎదుట: చూ, ముందర. 1; ఉప. 6. "అభి" అను ఉపసర్గతోఁ జేరిన శబ్దములు:-అభిచారము, అభివాదము, అభిషేకము అభివృద్ధి, అభియానము. మొ॥
అభికుఁడు, సం. విణ. రూ-అభీకుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.
అభికృతి, అం. 1: చూ, ఛందస్సులు, నర్వ. 2. ఇరువదియైదు.
అభిక్రమము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అతిక్రమము. 2; 2. ఒకటి వెంబడి యొకటి.
అభిక్ష్ణము, సం. అవ్య. రూ-అభీక్ష్ణము. 1. అసకృదర్థకము, మఱిన్ని మాటిమాటికి: చూ, శశ్వత్తు; 2. శీఘ్రము: చూ, స్యదము. 1; 3: చూ, శైఘ్ర్యము; 4: చూ, సతతము. 2.
అభిఖ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నామధేయము: చూ, సంకేతము. 1; 2: చూ, యశస్సు; 3: చూ, వెలుతురు. 1.
అభిగతము, సం. విణ. పొందఁబడినది: చూ, సంసక్తము.
అభిగమనము, సం. వి. అ. న. 1. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1; 2. జయమునకై యెదురుకొనిపోవుట: చూ, లూటీ. 4.
అభిగమము, పు. —పై.—
అభిగమ్యము, సం. విణ. పొందఁదగినది: చూ, సంసక్తము.
అభిగ్రస్తము, సం. విణ. మ్రింగఁబడినది: చూ, అభిపన్నము.
అభిగ్రహణము, సం. వి. అ. పు. ఎదురుగా దొంగలించుట, తెరువాటు: చూ, హరణము. 1.
అభిగ్రహము, సం. వి. అ. పు. 1. ఎదురుకొనిపోయి యాక్రమించుట: చూ, లూటీ. 4: 2. పగతెరుకు: చూ, లూటీ 4; 3. ఉర్యాద: చూ, సన్మానము; 4: చూ, అభిగ్రహణము.
అభిగ్రహుఁడు, సం. వి. అ. పు. అభియుక్తుఁడు: చూ, పగతెదురు.
అభిఘరించు, సం. స. క్రి. నెయ్యిమిడుచు, ద్రవద్రవ్యమును బొట్టుబొట్టుగామిడుచు: చూ, నిడుచు.
అభిఘాతము, సం. వి. అ. పు. 1. తాడనము, మొత్తు: చూ, హతి; వా. 2. ఒకానొకజ్వరము: చూ, రోగము. 1-౧౭-(౧)
అభిఘాతి, సం. వి. న్. పు: చూ, శత్రువు. 1.
అభిఘార, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నెయ్యి: చూ, తైలము. 2.
అభిఘారము, సం. వి. అ. పు. 1. ఎరుగఁబోయు: చూ, సాతాళింపు; వా. 2. నెయ్యి వడ్డించుట.
అభిచరించు, సం. అ. క్రి: చూ, సంచరించు.
అభిచరుఁడు, సం. విణ: చూ, సహాయుఁడు.
అభిచారము, సం. వి. అ. పు. హింసార్థమైన హోమకర్మము: చూ, హింసాకర్మ.
అభిజనము, సం. వి. అ. పు. 1. జన్మభూమి: చూ, పుట్టుచోటు; 2. కులము: చూ, వంగడము; 3. కులాగతమైన పెక్కుములో నగు నిరుదు: చూ, బిరుదము; 4. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము; 5. గోత్రము: చూ, ప్రవరము. 1.
అభిజాతుఁడు, సం. విణ. 1. మంచికులమునఁ బుట్టినవాఁడు, అంగములతో వేదము చదువుకొనినవాఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు; 2. చదువరి: సుధి; 3. తగవరి, న్యాయాధిపతి: చూ, స్వామి. 3.
అభిజిత్తు, సం. వి. త్. స్త్రీ. 1. పగటఁబదునాలుగు గడియల మీఁద రెండు గడియల కాలము; అం. 2. కానరానిచుక్క, బొమ్మరిక్క: చూ, రిక్క. 1-౨౫.
అభిజ్ఞలు, అం. దివ్యదృష్టి, దివ్యశ్రోత్రము, పూర్వనివాసానుస్మృతి, పరచిత్తజ్ఞానము, వియద్గమనాగమన వ్యూహాది లక్షణమయిన బుద్ధి. (ఒ).
అభిజ్ఞానము, సం. వి. అ. న. 1. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2. తెలివి: చూ, హృల్లేఖము. 2.
అభిజ్ఞుఁడు, సం. విణ: చూ, సమర్థుఁడు.
అభితప్త, అం: చూ, సంచారీ భావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు.
అభితము, సం. వి. అ. న. 1. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 2. ఇరుదెసలు: చూ, పార్శ్వము. 2-౭; 3. శీఘ్రము: చూ, స్యదము; 4. అంతయు: చూ, సర్వము; 5. ఎదురు: చూ, ముందర. 1.
అభిత్రికము, అం: చూ, తిర్యక్కరణబంధములు.
అభిదర్శించు, సం. స. క్రి. చూచు: చూ, వీక్షించు.
అభిద, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఒక శబ్దవృత్తి. సంకేతికములగు పద పదార్థముల సంబంధము: చూ, వృత్తి; (ఇవి మూఁడు-అభిద, లక్షణ, వ్యంజన.)
అభిధానము, సం. వి. అ. న: చూ, అభిఖ్య. 1.
అభిధామూలధ్వని, అం: వివక్షితాన్వయపదవాచ్యము, అసంలక్ష్యక్రమ వ్యంగ్యము, రసాదిరూపము. (3).
అభిధాయకము, సం. విణ. తెలియఁజేయుట: చూ, సూచకము. 6.
అభిధేయము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, అభిధానము; 2. శబ్దార్థము: చూ, టీక.
అభిధ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పరద్రవ్యాపేక్ష: చూ, వాంఛ. 1-౩.
అభినందనము, సం. వి. అ. న. సంతోషించుట: చూ, హ్లాదనము. 1.
అభినంది, సం. వి. న్. పు: చూ, జన్మతాళములు.
అభినందించు, సం. అ. క్రి. 1: చూ, సంతోషించు.
అభినయము, సం. వి. అ. పు. తనయొక్క గాని ఇతరుల యొక్కగాని యభిప్రాయములను దెలుపు హస్తాదిచలనము (ఇది చతుర్విధము.—౧. ఆహార్యము = భూషణాదులచేఁ గలిగినది. ౨. వాచికము=వాక్కుచేతఁ గలిగినది; ౩.

ఆంగికము = అంగముచేతఁ గలిగినది; ౪. సాత్త్వికము = సత్త్వముచేతఁ గలిగినది): చూ, వ్యంజకము. 1.
అభినయములు, అం: ఆంగికము, వాచికము, ఆహార్యము, సాత్త్వికము. (౪). [(౨).
అభినయహస్తములు, అం: సంయుతములు, అసంయుతములు,
అభినయించు, సం. స. క్రి. అంగన్యాసాదులచే అర్థమును సూచించు.
అభినవగుప్తుఁడు, అం: చూ, శాస్త్రప్రవర్తకులు.
అభినవము. సం. విణ. క్రొత్త: చూ, హొస.
అభినవోద్భిజ్జము, సం. విణ. క్రొత్తమొలక: చూ, మొలక. 1.
అభిని, వా. వై. వి. = అహిఫేనమ్: చూ, నల్లమందు.
అభినిపాలు, మి. వి: చూ, నల్లమందుపాలు.
అభినిర్ముక్తుఁడు, సం. వి. అ. పు. సూర్యుఁడస్తమించువేళ నిద్రించువాఁడు. (వ్యతి: చూ, అభ్యుదితుఁడు.)
అభినిర్యాణము, సం. వి. అ. పు. గెలువ నిశ్చయించిన రాజు ప్రయాణము, యాత్ర: చూ, సంచారము. 1.
అభినివేశము, సం. వి. అ. పు. 1. చొరవ: చూ, సాహసము. 1; 2. పుచ్చికోలు: చూ, స్వీకారము. 2; 3. ఏదే నొక పనిని చేసెదనని దృఢముగా చెప్పుట, పంతము: చూ, నిష్ఠ. 4.
అభినిష్ఠానము, సం. వి. అ. పు. 1. అక్షరము: చూ, వర్ణము. 1; 2. రెండు సున్నలు: చూ, విసర్జనీయము. 1.
అభినీతము, సం. విణ. 1. న్యాయముతోఁ గూడినది: చూ, యోగ్యము. 2; 2. సంస్కరింపఁబడినది: చూ, సంస్కారము. 1; 3. కోపముగలది: చూ, రోషము. 1-౮.
అభినీతుఁడు, సం విణ. 1. కోపి: చూ, రోషణుఁడు.
అభినుతము, సం.విణ. చూ, స్తుతింపఁబడినది: చూ, స్తోత్రము. 1-౩.
అభినుతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. స్తుతి: చూ స్తోత్రము. 1.
అభినుతించు, సం. స. క్రి. పొగడు: చూ, స్తుతించు.
అభిన్నత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. భేదములేమి: చూ, సమరసము. 2.
అభిన్నము, సం. విణ. అంతయు: చూ, సర్వము.
అభిన్యాసము, సం. వి. అ. న. 1. పెట్టుకొనుట. ఉంచుట: చూ, సంభృతి. 2; వా. 2. వాతపిత్తశ్లేష్మముల కలయిక గల ఒకానొక జన్నిరోగము: చూ, రోగము. 1-౨౩
అభిపన్నము. సం. విణ. 1. తప్పినది: చూ, అపరాద్ధము; 2. మ్రింగఁబడినది: చూ, అభిగ్రస్తము; 3. ఆపదపొందినది: చూ, ఆపద్గతము; 4. శరణుఁజొచ్చినది: చూ, సంరక్షణము. 1-౬; 5. ప్రసిద్ధికెక్కినది: చూ, విజ్ఞాతము; 6. అంగీకరింపఁబడినది: చూ, స్వీకృతము. 1.
అభిపన్నుఁడు, సం. విణ. 1. అంగీకరింపఁ బడినవాఁడు: చూ, ఈకోలుకాఁడు; 2. ఆపదపొందినవాఁడు: చూ, కడగండ్లమారి; 3. తప్పుచేసినవాఁడు: చూ, దోషి; 4: చూ, దయాళువు; 5. శత్రువులచే నాక్రమింపఁ బడినవాఁడు: 6: చూ, శరణీయుఁడు.
అభిపల్లవము, సం. వి. అ. పు. పగడము: చూ, రత్నము. 1.
అభిప్రాయము, సం. వి. అ. పు. తలఁపు: చూ, విషయము. 4.
అభిప్రేతము, సం. విణ. తలఁపఁబడినది: చూ, స్మృతము.
అభిభవము, సం. వి. అ. పు. తిరస్కారము: చూ, పరాభవము.
అభిభవించు, సం. స. క్రి. అనాదరించు: చూ, భంగించు.
అభిభావము, ఉప. ఇచట "అభి" అనునది ధాత్వర్థమును తిరస్కారము అను నర్థమునకు మార్చినది.
అభిభావితము, సం. వి. అ. న. రతి: చూ, సంయోగము.
అభిభూతము, సం. విణ. తిరస్కరింపఁబడినది: చూ, పరాభవము.
అభిభూవుఁడు, సం. వి. అ. పు. ఆత్మగంధుఁడు, విజయము గలవాఁడు: చూ, విజయి.
అభిమంత్రణము, సం. వి. అ. న. 1. పిలుపు: చూ, సంబోధనము; 2. మంత్రముచే సంస్కరించుట.
అభిమంత్రించు, సం. స. క్రి. పిలుచు: చూ, సంబోధించు; 2. మంత్రముచే సంస్కరించు.
అభిమంత్రితము, సం. విణ. పిలువఁబడినది: చూ, సంబోధనము. 1-౨.
అభిమతము, సం. వి. అ. న. 1. అంగీకారము: చూ, సమ్మతి. 1, 2. సమ్మతిమైనది: చూ, స్వీకృతము. 1.
అభిమరము, సం. వి. అ. పు. మా-అభీమరము, అభిమర్దము. 1. యుద్ధము: చూ, యుద్ధము. 1; 2. చంపుట: చూ, హింస. 1; 3. కట్టు: చూ, బంధము. 1.
అభిమర్దము, సం. వి. అ. పు. 1. కయ్యము: చూ, యుద్ధము. 1; 2. రాయిడి: చూ, సమ్మర్దము.
అభిమర్శనము, సం. వి. అ. న. ప్రేమచే శరీరము అల్లనతడవుట: చూ, నిమురుట.
అభిమర్శించు, సం. స. క్రి. ప్రేమచేశరీరము అల్లనతడవు: చూ, నిమురు.
అభిమాతి, సం. వి. ఇ. పు. పగతుఁడు: చూ, శత్రువు. 1.
అభిమానజము, అం: చూ, ప్రేమపంచకము.
అభిమానప్రీతి, అం: చూ, చతుర్విధప్రీతులు.
అభిమానము, సం. వి. అ. పు. (ధనాదులచేఁ గలిగెడు) గర్వము: చూ, హంకారము; 2. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2; 3. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1; 4. చంపుట: చూ, హింస. 1; 5. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము.
అభిమాని, సం. విణ. (న్. ఈ. న్). అభిమానముగలవాఁడు.
అభిమానించు, సం. స. క్రి: చూ, సన్మానించు.
అభిమానుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.
అభిముఖమగు, మి. అ. క్రి. ఎదురగు: చూ, మోహరించు. 1.
అభిముఖము, సం. విణ. ఎదుటమొగమైనది: చూ, ముందర. 1.
అభిముఖుఁడు, సం. విణ. ఎదుటనున్నవాఁడు: చూ, సమ్ముఖుఁడు.
అభియాతి, సం. వి. ఇ. పు: చూ, అభిమాతి.
అభియానము, సం. వి. అ. న. 1. జయమునకై ఎదురుకొని పోవుట: చూ, లూటీ. 4. ఉప. 2. ఇచట ధాత్వర్థమును "యు: ద్ధమ"ను నర్థమునకు మార్చినది.
అభియుక్తుఁడు, సం. విణ. 1. ఆసగలాఁడు: చూ, లుబ్ధుఁడు; 2. అభిగ్రహుఁడు: చూ, లూటీ. 4; 3. నేరస్థుఁడు. దోషి: చూ, వ్యాధుఁడు. 2-౧.
అభియోక్త, సం. వి. ఋ. పు: చూ, శత్రువు. 1.
అభియోగము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అభిగ్రహము. 2;

2. పగకెదిరించుట, దాడి: చూ, యుద్ధము. 1; 3. పూనిక: చూ, సన్నాహము. 2; 4. తిట్టు: చూ, శాపము. 1; 5. ఒట్టు: చూ, శపథము; 6. అమృతము కాఉట; 7. అపకీర్తి: చూ, సడి. 3; 8: చూ, అపదూఱు. వా. 9.దావా.

అభియోగి, సం. వి. న్. పు: చూ, అభియోక్త.

అభియోగించు, సం. స. క్రి: పగకెదిరించు.

అభిరతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ. 1.

అభిరామము, సం. విశ. ఒప్పిదమైనది: చూ, హృద్యము.

అభిరుచి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పేరాస: చూ, వాంఛ. 1-౧; 2. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.

అభిరుద్గత, అం: చూ, షడ్జగ్రామగత మూర్ఛనలు.

అభిరూపము, సం. విశ: చూ, అభిరామము.

అభిరూపుఁడు, సం. విశ. 1. ఒప్పిదము గలవాఁడు: చూ, సుహాపుఁడు. 1; 2. పండితుఁడు: చూ, సుధి. 1; 3. తగిన వాఁడు, పూజితుఁడు: చూ, సన్మానితుఁడు.

అభిలషించు, సం. స. క్రి. కోరు: చూ, వాంఛించు.

అభిలాపము, సం. వి. అ. పు. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

అభిలావము, సం. వి. అ. పు. పైర్లు మొదలయినవి కోయుట, కోఁత: చూ, లవనము.

అభిలాష, సం. వి. అ. పు. 1. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1; అం: చూ, విప్రలంభములు.

అభిలాషకుఁడు, సం. విశ. (ఏవిషయమందైనను తెంపుచేసి) ఆసగలవాఁడు: చూ, లుబ్ధుఁడు. 2.

అభిలాషి, ఇ. —పై.—

అభివందనము, సం. వి. అ. న. నతి: చూ, హణిగలు. 1-౫.

అభివాదకుఁడు, సం. విశ. మ్రొక్కువాఁడు చూ, వందారువు.

అభివాదనము, సం. వి. అ. న. 1. గోత్రనామములుచెప్పి పాదములుసోఁక మ్రొక్కుట: చూ, హణిగలు. 1-3; ఉప. 2. ఇచట ధాత్వర్థమును "నమస్కారము" అను నర్థమునకు మార్చినది.

అభివాస్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దూడలు బ్రతుకనియావు: చూ, ధేనువు. 1-౧౪.

అభివీక్షించు, సం. వ. క్రి. చూచు: చూ, వీక్షించు.

అభివృద్ధి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అతిశయము: చూ, హెరాళము. 1-౧; ఉప. 2. ఇచట "అభి" అనునది వ్యర్థమైనది.

అభివేదనము, సం. వి. అ. న. 1. ఆక్రాంతి. అఱుము: చూ, పురి. 4; 2. వేఱుపెండ్లామును సంపాదించుట: 3. దున్న పోతును గట్టెడుకన్నె, పలుపు: చూ, సూత్రము. 1-౬.౫.

అభివ్యక్తము, సం. విశ. స్పష్టపఱచునది. ఐంద్రియకము: చూ, వెల్లడి.

అభివ్యక్త, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మాఱురూపము తోఁచుట: చూ, ప్రతిబింబము. 1.

అభివ్యాపించు, సం. అ. క్రి: చూ, వ్యాపించు.

అభిశంసనము, సం. వి. అ. న. నింద: చూ, నెగ్గింపు.

అభిశక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. —పై.—; 2. వేఁడుట: చూ, యాచన.

అభిశస్తుఁడు, సం. విశ. 1. పరస్త్రీ గమనాది దోషములచే దూఱఁబడినవాఁడు, అపఖ్యాతుఁడు: చూ, దోసకారి.

అభిశాపము, సం. వి. అ. పు. ఊరక మోపిననింద: చూ, నెగ్గింపు.

అభిషంగము, సం. వి. అ. పు. రూ-అభీషంగము. 1. అవమానము: చూ, స. 3; 2. ఒట్టు: చూ, శాపము. 1; 3. తిరస్కారము: చూ, వహేలనము; 4. తిట్టు: చూ, శపథము.

అభిషవము, సం.వి. అ. పు. 1. కల్లుతేట: చూ, సురామండము; 2: చూ, యజ్ఞము; 3: చూ, స్నానము. 1; 4: చూ, సోమపానము; 5. కల్లుత్రాగునపుడు తినుటకై ఆవాలు మొ॥ వాని చేతఁ బొగచిన మాంసపు ముక్క: చూ, శుక్తము. 1-౧౩.

అభిషిక్తము, సం. విశ. తలయంటు: చూ, స్నానము. 1-౮.

అభిషుతము, సం. వి. అ. పు. పులియఁబెట్టిన కడుగునీరు: చూ, శుక్తము. 1.

అభిషువు, సం. వి. ఉ. పు. రూ-అభిషవు-ఆభీషువు-అభీశువు-అభీషువు. కిరణము: చూ, హాయనము. 2.

అభిషేకము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, స్నానము. 1; అం. 2. అభిషేకములు:- రాజ్యాభిషేకము, సూత్రాభిషేకము పాదుకాంతాభిషేకము; అం. 3. (స్నానము): చూ, ఉపచారములు; ఉప. 4. ఇచ్చట "అభి" అనునది నిరర్థకము.

అభిషేకించు, సం. అ. క్రి: చూ, మునింగించు.

అభిషేణనము, సం. వి. అ. న. సేనతో శత్రువు నెదుర్కొని పోవుట: చూ, లూటీ. 4.

అభిష్టుతము, సం. విశ. పొగడఁబడినది: చూ, స్తోత్రము.

అభిష్యందము, సం. వి. అ. పు. 1. కంటిజెవులు: చూ, హర్షణము. 3-౪; 2. మిక్కిలికాఱుట: చూ, స్రవణము; 3. మిక్కిలిసంపద, నింపు: చూ, సమృద్ధి; 4. రాగద్వేషాదులఁ బుట్టిన క్లేశము: చూ, శోకము. 1.

అభిష్వంగము, సం. వి. అ. పు. 1. పేరాస: చూ, వాంఛ. 1-౧; 2. తిట్టు: చూ, శాపము. 1.

అభిసందము: చూ, అభిష్యందము. 1.

అభిసంధము: చూ, అభిష్యందము. 1.

అభిసంధానము, సం. వి. అ. న: చూ, వంచన.

అభిసంపాతము, సం. వి. అ. పు: చూ, యుద్ధము. 1.

అభిసంహితుఁడు, సం. విశ. దుర్బోధ చేయఁబడ్డవాఁడు.

అభిసరుఁడు, సం. విశ: చూ, సహాయుఁడు. 1.

అభిసరించు, సం. స. క్రి. ప్రియులొకరొకరి నుద్దేశించు: చూ, విషయీకరించు.

అభిసారి, సం. విశ. 1. ఒకటినుద్దేశించి పోవువాఁడు; అం. 2: చూ, భోగ వ్యూహములు.

అభిసారిక, అం. 1: చూ, నాయికలు. (ప్రియుని గూర్చిసంకేతస్థలమునకుఁ బోయెడి నాయిక-దీనికి:-దూతి, దాసి, సఖి, చేటి, ధాత్రేయి, ప్రాతివేశిని, లింగిని, శిల్పిని యనువారు సహాయులు.

అభిహారము, సం. వి. అ. పు. 1. పగకెదిరించుట: చూ, లూటీ. 4; 2. దొంగతనము: చూ, హరణము; 3. యుద్ధమునకు సమస్త బలము నాయిత్తపడుట: చూ, సన్నాహము.

అభిహితము, సం. విశ. భాషితము, చెప్పఁబడినది: చూ, శబ్దము. 2.

అర్థసిద్ధి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పుత్రజీవి*.

అర్థస్య పురుషో దాసో దాస స్త్వర్థోనకస్యచిత్, న్యా. పురుషుఁడు ధనదాసుఁడగును, ధనమెవ్వరికిని దాసత్వమొనర్పదు.

అర్థహరణము, అం: చూ, దండత్రయము: చూ, త్రయము.

అర్థహీనుఁడు, సం. విణ: చూ, బీదవాఁడు.

అర్థాంతరన్యాసము, అం. ఒకానొకయర్థాలంకారము. సామాన్యమును విశేషముతోడ, విశేషమును సామాన్యముతోడ గుణసామ్య కల్పన మొనర్చుట. ఒకానొక వస్తువును ముందుగఁ జెప్పి దానిని సమర్థించుటకై మఱియొక యర్థముఁజెప్పుట. (ఉ.—హనుమంతుఁడబ్ధిదాఁటె. మహాత్ముల కసాధ్యమేది? పూలతోఁ గూడిన నారతలఁదాల్పఁబడును. వెలలేని రత్నములచే నొప్పుచున్న యాహిమవంతుని మంచు శోభాహాని చేయలేదు. ఒక దోషము పెక్కుగుణములయందు మునిఁగి పోవుంగదా।): చూ, అలంకారము. 3. (చూ, అర్థాంతరము, అర్థాపత్తి.)

అర్థాంతరసంక్రమితవాచ్యము, అం. పదగతము, వాక్యగతము. (౨).

అర్థాతురోనగణయత్యపకర్షదోషమ్, న్యా. ధనాశగలవాఁ డవమానమును బరిగణింపఁడు.

అర్థాపత్తి, అం. 1: చూ, అర్థాంతరన్యాసము; 2: చూ, ప్రత్యక్షాది, ప్రమాణములు; 3: చూ, రసవదలంకారములు.

అర్థాలంకారము, అం. అలంకారములు రెండింటిలోనొకటి. అర్థముప్రధానముగాఁ గలిగి కావ్యశోభాహేతువులైనవి: చూ, అలంకారము. 3.

అర్థావృత్తిదీపకము, అం: చూ, అలంకారము. 3.

అర్థాశ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = అడియాస: చూ, వాంఛ. 1.

అర్థి, సం. వి. న్. పు. 1: చూ, యాచకుఁడు; 2. యక్షసేవకుఁడు; విణ. 3. ధనికుఁడు: చూ, సంపన్నుఁడు; 4: చూ, వాది; 5: చూ, సేవకుఁడు; 6: చూ, వాంఛ. 1.

అర్థించు, సం. స. క్రి. 1: చూ, వాంఛించు; 2: చూ, వేఁడుకొను.

అర్థితము, సం. విణ. రూ-అర్థితము. 1. కోరఁబడినది: చూ, వాంఛితము; 2. వేఁడబడినది: చూ, ప్రార్థితము.

అర్థోహి కన్యా పరకీయఏవ, న్యా. కన్యపరుల సొత్తేకదా?

అర్థ్యము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, సిలాజిత్తు; విణ. 2. తెలివిగలది: చూ, హృల్లేఖము. 2-౧౩; 3. న్యాయముతోఁ గూడినది: చూ, సత్యము. 1; 4. అర్థనీయము; 5. అర్థము వలన తొలఁగనిది.

అర్థ్యుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. చదువరి: చూ, సుధి; 2. అర్థము(ద్రవ్యము)నుండి యెడఁబాయనివాఁడు.

అర్దన: చూ, రూ-అర్థన.

అర్దితము, సం. విణ. 1: చూ, రూ-అర్థితము: 1-2; 3. అడుగఁబడినది (వస్తువు): చూ, వాంఛితము; 4.నొప్పింపఁబడినది; 5. పూజింపఁబడినది: చూ, సన్యస్తము: 2.

అర్ధకంధర, అం: చూ, ముఖరజ్జువులు.

అర్ధకుడ్యము, సం. వి. అ. న: = చూ, అడ్డగోడ.

అర్ధగంగ, సం: వి: ఆ. స్త్రీ కావేరి: చూ, నది. 1-(౧)-౧,

అర్ధగతి, అం: చూ, భూచారులు.

అర్ధఘటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. =: చూ, అరగడియ.

అర్ధచంద్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లతెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి.

అర్ధచంద్రము, సం.వి.అ.పు.1. క్షురప్రమనెడిగొలుసము: చూ, బాణము. 1-౪; 2. మెడపట్టిత్రోచుట కమర్చిన యర్ధచంద్రాకారపు చేయి: చూ, అర్ధేందువు. 2; 3. గోటినొక్కువంక. అర్ధేందువు: చూ, నఖక్షతము. 1; అం. 4: చూ, ఉత్తానకరణ బంధములు; 5: చూ, బాణాగ్రములు; 6: చూ, అసంహత వ్యూహములు; 7: చూ, అసంయుత హస్తములు; 8: చూ, ఆసనములు: 9. అభినయహస్త విశేషము (చూపుడువ్రేలు మొదలయిన నాలుగువ్రేళ్ళ నొక్కప్రక్క సరిగాఁజేర్చి బొటనవ్రేలినెడముగాఁ జాచిపట్టినది): చూ, వ్యంజకము. 1; న. 10: చూ, నెమలికన్ను.

అర్ధచంద్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. త్రిపుట*: చూ, బొల్లిమానసర; 2. నాసాభరణము: చూ, భూషణము. 2-౯(౧); అం. 3: చూ, వృత్తము. 1.

అర్ధచోలకము, సం. వి. అ. న. అంగరక:చూ, వస్త్రము.1-౯.

అర్ధజరతీ(య)న్యాయము, న్యా. శరీరమందుఁ గొంతభాగమున ముసలితనమును, కొంతభాగమున పడుచుతనమునుగల స్త్రీయుండదను రీతి.

అర్ధజాహ్నవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, అర్ధగంగ.

అర్ధణా, వా. వి: చూ, అరణా.

అర్ధతూరము, సం. వి. అ. పు. యుద్ధారంభ వాద్యపు ధ్వని, పటహము: చూ, స్వరము. 2-౩౦.

అర్ధనారీశుఁడు, సం. వి. అ. పు. సామేను గిరిజ తాలుపు: చూ, శివుఁడు.

అర్ధనారీశ్వరుఁడు, —పై.—

అర్ధనావము, సం. వి. అ. పు. ఓడలోసగము, నౌకార్ధము: చూ, పోతము. 1-౯.

అర్ధనికుట్టనము, అం: చూ, కరణములు.

అర్ధనిమీలితము, అం: చూ, దృష్టిక్రియలు.

అర్ధనౌక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అర్ధనావము.

అర్ధపతాకము, సం. వి. అ. పు. 1. అభినయహస్తవిశేషము; చూ, వ్యంజకము. 1; అం. 2: చూ, అసంయుత హస్తములు.

అర్ధపద్మాసనము, అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

అర్ధపాదుక, అం: చూ, ఆవర్తరూపములు.

అర్ధపారావతము, సం. వి. అ. పు. 1. ఒకరకము పావురము: చూ, పురఁటీ. 1-౪; 2: చూ, తీతువు.

అర్ధపిప్పలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిప్పలిలో సగము.

అర్ధప్రస్తము, సం. వి అ. పు. కుంచములో సగము: చూ, అడ్డ. 2.

అర్ధఫలము, సం. వి. అ. న. పదునాలుగు మాషములయెత్తు, కర్షము: చూ, ఫలము. 1.

అర్ధబిందువు, సం. వి. అ. పు: చూ, అరసున్న.

అర్ధమత్తల్లి, అం: చూ, కరణములు.

అర్ధమాణవకము, సం. వి. అ. పు. పదిపేటల ముత్యాల హారము: చూ, భూషణము. 2-౬-(౨౩).

అర్ధము, సం. వి. అ. న. 1. = అర్ధ-భాగ, సగసంశము: చూ,

సగము; పు. 2. తునుక: చూ, శకలము. 4.
అర్ధముకుళ, అం: చూ, సంచారి భావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు.
అర్ధరథులు, సం. వి. అ. పు. బ. ఒక్క విలుకానితో సరిగా నిలిచి పోరలేని యోధులు: చూ, రథికుఁడు. 2 ౬.
అర్ధరశ్మి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పండ్రెండు పేటలుగల హారము: చూ, భూషణము. 2-౨౮.
అర్ధరాత్రము, సం. వి. అ. పు.=అద్దమరేయి: చూ, రాత్రి. 1-౧.
అర్ధహాస్యము, సం. వి. అ. పు. అరనవ్వు.
అర్ధరేచితము, అం. 1: చూ, నృత్తహస్తములు; 2: చూ, కరణములు.
అర్ధర్చ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సగము ఋక్కు: చూ, వేదము. 1-౨౧. (౧).
అర్ధవేసరి, అం: చూ, మాగధకైశికీజ భాషలు.
అర్ధశఫరము, సం. వి. అ. న. తిమిని మ్రింగెడు పెద్ద తిమింగిలము: చూ, మత్స్యము. 1-౨౮.
అర్ధసూచి, అం: చూ, కరణములు.
అర్ధసూచీముఖము, అం: చూ, అసంయుత హస్తములు.
అర్ధస్వస్తికము, అం; చూ, కరణములు.
అర్ధహారము, సం. వి. అ. పు. ౬౪ పేటలు (లేక) ౨౪ పేటలుగల హారము: చూ, భూషణము. 2-౬-(౨౮).
అర్ధాంగనిపీడితము, అం: చూ, ఉత్తానకరణ బంధములు.
అర్ధాంగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, భార్య. 1.
అర్ధాంగీకారము, సం. వి. అ. పు. 1. సగము ఒప్పుకోలు: చూ, సమ్మతి. 1; 2. సగము శరీరమగుటవలన మగని కొనుట.
అర్ధాంబుజాసనము, అం: చూ, రతిబంధములు. 1-౧.
అర్ధేందువు, సం. వి. ఉ. పు. 1. గోటినెలవంక*: చూ, నఖక్షతము; 2. మెడపట్టి త్రోచుట కమర్చిన చేయి: చూ, అర్ధచంద్రము. 1; 3. కలయికవగ.
అర్ధోరుకము, సం. వి. అ. న. వేశ్యలు సగముతొడవఱకుఁ తొడిగికొనుగుడిగి, చల్లడము: చూ, వస్త్రము. 1-౯-(౯).
అర్పటము, సం. వి. అ. పు. = అప్పడము - అప్పళము: చూ, భక్ష్యము. 1-౪. [ఒప్పగింత.
అర్పణము, సం. వి. అ. న. = అర్పణ. అప్పనము: చూ,
అర్పము, సం. వి. అ. పు. పేవ*: చూ, వేత్రము. 2.
అర్పించు, సం. స. క్రి. = అప్పగించు: చూ, సమర్పించు.
అర్పితము, సం. విణ. అర్పింపఁబడినది.
అర్బుదఫలము, సం. వి. అ. పు. ఒకరకపుమామిడి*: చూ, మామిడి. 1-౧౫.
అర్బుదము, సం. వి. అ. న. దశకోటి, కోటి (అనికొందఱు): చూ, సంఖ్య. 1-౨౧; పుం. 2. కంటితెవులు: చూ, హర్ణణము; 3. దంతరోగము: చూ, పంటి తెవులు; 4. ఒకానొకకొండ: చూ, పర్వతము. 1; 5. మాంసపుకండ: చూ, శుక్తము. 2; అం. 6: చూ, సంఖ్యాభేదములు.
అర్భకము, సం. వి. అ. పు. 1. శుక్లశోణితపిండము: చూ, భ్రూణము. 1; 2. రతనము: చూ, రత్నములు. 1-౧౦; 3. ఓదతనము: చూ, సీదరము. 1. 4. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

అర్భకుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. పదునాఱేండ్లకు లోఁబడిన పిల్లవాఁడు: చూ, శిశువు. 1-౫; 2. కుచేలుఁడు: చూ, దరిద్రుఁడు; విణ. 3. బక్కవాఁడు: చూ, కృశుఁడు; 4. మూర్ఖుఁడు: చూ, మూఢుఁడు.
అర్చి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కళ: చూ, మునికోల. 2.
అర్మము, సం. వి. న్. న. 1. కంటితెవులు: చూ, హర్ణణము. 3-౪; 2. వెన్నునడిమి వెండ్రుక. రొంటి: చూ, వెండ్రుక. 1.
అర్మిలి, దే. వి. 1: చూ, స్నేహము. 1; 2: చూ, వాత్సల్యము; 3: చూ, వాంఛ. 1. విణ. ౨-౧౫౩.
అర్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కోమటిది: చూ, వైశ్య. 1.
అర్యమము, సం. వి. అ. న: చూ, మంతెన*.
అర్యముఁడు, సం. వి. న్. పు. 1: చూ, సూర్యుఁడు; అం. 2: చూ, ఆదిత్యులు.
అర్యమ్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉత్తర: చూ, రిక్క. 1-౧౨.
అర్యాణీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, అర్య.
అర్యీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తాను క్షత్రియురాలయినను కోమటివాని పెండ్లాము: చూ, భార్య. 1-౧౨. (కోమటివాని భార్య అని కొందఱు.)
అర్యుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. కోమటి: చూ, వైశ్యుఁడు; 2. అధిపతి: చూ, స్వామి. 1; 3. అంతఃపుర కావలివాఁడు: చూ, సౌవిదల్లుఁడు; 4. పూజ్యుఁడు: చూ, సన్మానితుఁడు.
అర్ల, దే. వి: చూ, రూ-అరలు.
అర్లమర్ల, దే. వి. బ: చూ, రూ-అరలు మరలు.
అర్వంతము, సం. వి. త్. న. గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1.
అర్వంతుఁడు, సం.వి.అ.పు. కృత్రిముఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు.2.
అర్వతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తాటపుకత్తె: చూ, కంఖళి; 2. ఆఁడుగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౧; వా. స. 3. అఱువది.
అర్వము, సం. వి. త్. న. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1; 2. తులువగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౨౨: విణ. 3. అధమము, కీడ్పడినది: చూ, హీనము. 1.
అర్వాచీనము, సం. విణ. క్రిందనుండునది.
అర్వాసుఁడు, సం. విణ: చూ, హీనుఁడు.
అర్వ్యుఁడు, సం. విణ: చూ, అర్వంతుఁడు.
అర్శము, సం. వి. స్. న. రూ-అర్శస్సు: చూ, మూలసంక.
అర్శసుఁడు, సం. విణ: చూ, మూలరోగి.
అర్శస్సు, 1: చూ, రూ-అర్శము; 1. జెలగ: చూ, బుద్ధ పితుఁడు.
అర్శోఘ్నము, సం. వి. అ. న. 1. మీఁగడపెరుఁగు: చూ, పెరుఁగు. 1; పు. 2. కంద*: చూ, సూరణము.
అర్శోఘ్ని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నేలతాటి*: చూ, శిలీంధ్రకము; 2. తాటిమొలక, తేగ: చూ, మొలక. 1-౩; 3: చూ, అర్శోఘ్నము. 2. *.
అర్శోహితము, సం. వి. అ. న. జీడి *: చూ, స్ఫోటనోథ.
అర్షము, సం. వి. అ. పు. బొబ్బకంద*: చూ, సూరణము. 1-౩.
అర్సము, వై. వి. = హర్షమ్. రూ-అరసము: చూ, హ్లాదనము.
అర్హణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అర్చన: చూ, సపర్య.
అర్హత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మంచి: చూ, సామర్థ్యము. 2.

అర్హము, సం. వి. అ. పు. 1. పులిపిల్ల: చూ, శార్దూలము. 1-౨; విశ. తగినది: చూ, యోగ్యము.
అర్హశయ్య, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఉత్తరేణు*: చూ, శైఖరికము.
అర్హితము, సం. విశ: చూ, అర్చితము.
అర్హితుఁడు, సం. విశ: చూ, అర్చితుఁడు.
అర్హుఁడు, సం. విశ. 1: చూ, అర్చితుఁడు; వి. అ. పు. 2: చూ, శివుఁడు. 1; 3: చూ, బుద్ధుఁడు.
అఱ, దే. వి. 1. ఎల్లదిక్కులకు నడిమిచోటు: చూ, వఱదగుడి. 1-౧; 2. వాసగృహము. రూ-అఱ్ఱ, లోగది: చూ, సదనము. 1-౧౮; 3. హస్తాదిలయము: చూ, హస్తము 1-౬; 4. పెట్టెలోనగువాని అఱ: చూ, రూ-అఱ్ఱ. 3; 5. రూ-అఱ్ఱ, పడకగది: చూ, సదనము. 1-౧౮. (ఇదే వాసగృహమం డుప); వై. వి. 6=అర్ధమ్: రూ-అర: చూ, నగము; 7. కీడు: చూ, హాని. 2; 8. మోసము. భా. ౪-౩౮: చూ, వంచన; 9. కొఱత: చూ, సొట్ట. 1; 10. భేదము: చూ, వేఱుపాటు; 11. కంఠ, చింపి: చూ, వస్త్రము. 1-౬౨; 12. లేనిది ఊహించుట: చూ, యోచన.
అఱక, దే. వి. మూఁపు: చూ, స్కంధము. 1.
అఱకడ, దే. వి. 1. (అఱక + కడ) —పై.—; 2. నితంబ పార్శ్వము; చూ, మంబె; 3. స్కంధ ప్రదేశము. భార. ఆది. ౬-౧౧౫: రూ-అఱకడము.
అఱకడము. —పై.—(స్కంధ ప్రదేశమనకు. —జై. ౧-౧౧౧; 4. సంకటము: చూ, కోపము. 1.
అఱకము, దే. వి. అజీర్ణము: చూ, రోగము.
అఱకాలు, దే. వి. 1: చూ, రూ-అరకాలు; అం. 2: చూ, కణా స్థానములు.
అఱకువ, దే. వి: చూ, రూ-ఆఱుకువ.
అఱగమి: చూ. అఱకువ.
అఱగొండెతనము, ద్వ. వి. 1. రూ-అఱగొండెము-అఱగొట్టి యము-అఱగొట్టెము- అఱగొడ్డియము -అఱగొడ్డెము. గుండెధైర్యము: చూ, సాహసకృత్యము.

అఱగొండెము,
అఱగొట్టియము,
అఱగొట్టెము, } —పై.—
అఱగొడ్డియము,
అఱగొడ్డెము,

అఱగొఱ, ద్వ. వి. 1. కొఱత: చూ, సొట్ట. 1; విశ. 2. న్యూనము: చూ, సొట్ట. 1-౧.
అఱచు, దే. అ. క్రి. 1. బోలు, క్రందు. భార. ద్రో. ౨-౧౩౨: చూ, విలపించు; 2: చూ, రోదించు; 3. కూయు. రామా. ౨-౧౩: చూ, శబ్దించు.
అఱచెయి, దే. వి. రూ-అరచెయి-అఱచెయ్యి-అఱచేయి: చూ, హస్తము. 1-౭.

అఱచెయ్యి,
అఱచేయి, } —పై.—

అఱజాతి, మి. విశ: చూ, అర్వంతుఁడు.
అఱఁటి, దె. వి. 1: చూ, రూ-అరఁటి*.
అఱటా, దే. వి. రూ-అఱటు. 1. కంఠభూషావిశేషము: చూ, భూషణము. 2-౬-(౨); 2. జడమీఁది కుచ్చుపూస; 3. పల్లకీ బొంగు కొనను వేసెడు సింహతలాటపు తగడు.
అఱటు, —పై.—
అఱపదిమోముల వేల్పు, ద్వ. వి: చూ, శివుఁడు. 1.
అఱపు, దే. వి. రూ-అరపు-అఱుపు-ఆఱుపు. 1. కంఠధ్వని: చూ, స్వరము. 2-(౧౨); 2. ఆర్తకంఠరవము: చూ, స్వరము. 2-(౧౩); 3. ప్రణాదము: చూ, స్వరము. 2-(౧౪); 4. పెద్దకూఁత: చూ, స్వరము. 2-(౧౭); 5. మద్దెల ధ్వని: చూ, స్వరము. 2-(౮౮). 6. పశుకంఠరవము: చూ, స్వరము. 2-(౧౩౫). (ఇత్యాది.)
అఱపోతుఁడు, ద్వ. వి. పొట్టివాఁడు: చూ, వామనుఁడు. 2.
అఱమఱ, ద్వ. వి. (అఱ + మఱలుట): చూ, రూ - అరమర. (సందేహము.-నిర్వ. ౯-౫౭.)
అఱమఱిక, —పై.—
అఱమఱ, ద్వ. వి. 1. —పై.—; 2: చూ, యోచన.
అఱమఱిక, —పై.—
అఱవ, దే. వి. 1. రూ - అఱ్ఱ - నఱ్ఱ. కుకత. సాధువు కాని యావు, ప్రయాసమునఁ బిదుకఁ దగినయావు, చూ, ధేనువు. 1-౩౦, విశ. 2. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. చెడ్డది: చూ, దుష్టము.
అఱవము, దే. వి. సస్యవిశేషము. కాశీ. 3-౨౫౧: చూ. స్తంబ. కరి 1-౨౬-౧.
అఱవత, ద్వ. వి. ద్రావిడ స్త్రీ: చూ, 1-౨౦౦.
అఱవము, వై. వి. (అఱి + వాయి) ద్రావిడభాష: చూ, భాషలు. 1-౬.
అఱవఱలు: చూ, రూ-అరవరలు.
అఱవఱసేయు, ద్వ స. క్రి. (అఱవఱలు + సేయు) 1. ఖం డించు: చూ, సెలగు; 2: చూ, పాడుసేయు.
అఱవలు, వై. వి. బ. 1: చూ, ద్రావిడులు; 2; చూ, కఠినులు; 3: చూ, నిర్దయులు.
అఱి, (వ్యాక). అప. నాశనార్థమైరూపాదుల మీఁదివచ్చిన ప్రత్యయము. ఇదిక్వార్థము. ఉ. రూపఱి-సొంపఱి. మొ॥.
అఱిముఱి, దే. వి. 1. తొందఱపాటు: చూ, సంభ్రమము. 1; 2 కలఁత: చూ, సంతాపము; 3. విరామము లేకుండుట: చూ, వితతము. 2; 4: చూ, మఱిమఱి; విశ. 5: చూ, నిరర్గళము; అవ్య. 6. చీటికి మాటికి: చూ, శశ్వత్తు; 7. ముందువెనుకలు.
అఱిముఱిపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, సంక్షోభించు; 2: చూ, సంభ్రమించు.
అఱిమెనకుండలు: చూ, రూ-అరిమెనకుండలు.
అఱిసె: చూ, రూ-అరిసియ.
అఱు, దే. వి. 1. రూ-అఱ్ఱు. కంఠము. కాశీ. 3-౧౨: చూ, మెడ; 2: చూ, సమీపము. 1; అ. క్రి. 3. తగ్గు: చూ, క్రుక్కు. 9; 4. మచ్చుపోయు: చూ, నమయు. 3.
అఱుఁగు: చూ, రూ-అరుఁగు.
అఱుకువ: చూ, రూ-ఆఱుకువ.
అఱుక్రమ్ము, దే. అ. క్రి. క్రమ్ము: చూ, వ్యాపించు,

అఱుగఁడీయు, దే. స. క్రి. రోషము; చూ, వద్దు. 1.
అఱుగు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, జీర్ణించు; 2. క్షయించు: చూ, క్రుంగిపో. 9.
అఱుగుఁదెవులు, దే.వి. (అఱుగు + తెవులు)రూ-అఱుఁదెవులు-అఱువుఁదెవులు. క్షయము: చూ, రోగము. 1-౧౦.
అఱుగువడు, దే. అ. క్రి, స. క్రి: చూ, తగ్గించు.
అఱుట, దే. వి: చూ, విమోచనము.
అఱుఁదెవులు: చూ, రూ-అఱుగుఁదెవులు.
అఱుగుళ్లు, దే. వి. బ. రూ-అఱువుళ్లు. శ్లథము. అఱిగిపోయినది. నై. ౭-౧౯౭. (వ్యుత్పత్తియందేక వచనాంతము): చూ, శిథిలము.
అఱుగుడువడు, ద్వి. అ. క్రి. (అఱుగుడు + పడు) 1: చూ, తగ్గించు; 2: చూ, అఱు. 4; 3: చూ, ఉలివడు.
అఱుత్, వై. ద్ర. = అరాత్: చూ, రూ-అరత.
అఱుపు, వా. వి. 1: చూ, రూ-అఱవు; దే. స. క్రి. 2. రూ-అర్పు, చెల్లించు: చూ, దకి్క్రించు.
అఱుము, దే. వి. 1. దీపము: చూ, శౌర్యము. 1; 2. ఆక్రమణము: చూ, పురి. 4; స. క్రి. 3. ఎదురుచూచు. భార. ఉద్యో. 3-౨౩౭: చూ, ప్రతీక్షించు; 4. ఆక్రమించు: చూ, మొగరించు.
అఱుముట, దే. వి. ఎదురుకోలు: చూ, లూటీ. 4.
అఱువంద్రు, ద్వి. స. అఱువదికి మహన్మహత్త్వార్థకరూపము: చూ, అఱువదిమంది.
అఱువది, ద్వి. స. (ఆఱు + పది): చూ, ఆఱుపదులు.
అఱువదిమంది: చూ, రూ- అఱువంద్రు.
అఱువుఁదెవులు: చూ, రూ-అఱుగుఁదెవులు.
అఱువుళ్లు: చూ, రూ-అఱుగుళ్లు. భార. విరా. ౫-౩౬.
అఱ్ఱ, దే. వి.1: చూ, రూ-అఱ. 1, 2, 3, 4, 5.
అఱ్ఱము, దే. వి. ముండ్లమోపులోనగునది: చూ, రూ-ఎఱ్ఱము.
అఱ్ఱాఁక, దే. వి. (అఁక + అఁక) 1. ఒత్తిడి, మిక్కిలి విజృంభణము (అనికొందఱు). కాశ. ౩-౮౯: చూ, హఠము. 2; 2. మఱుఁగు: చూ, వ్యవధానము. 3.
అఱ్ఱాఁకలి, దే. వి. (అఁకలి + అఁకలి) మిక్కిలిక్షుత్తు. భో. ౬-౧౬౪: చూ, బుభుక్ష. 1-౧.
అఱ్ఱాడు, దే. అ. క్రి. (అఱ్ఱ + ఆడు)చేరువ చుట్టిముట్టి తిరుగు. మార్క. ౫-౭: చూ, వేష్టించు.
అఱ్ఱియము, దే వి. రూ-అఱ్ఱము. 1. అజీర్తి: చూ, రోగము. 1-౨; విశే. 2. జీర్ణముకానిది: చూ, అజీర్ణము. 2.
అఱ్ఱు, దే. వి. 1: చూ, విపత్తు; 2: చూ, రూ-అఱు. 1; 3: చూ, సమీపము. 1.
అఱ్ఱెము: చూ, రూ-అఱ్ఱియము.
అల, దే. వి. 1. తరంగము: చూ, వీచి. 1; విశే. 2. రూ-అల్ల-ఇల్ల. ప్రసిద్ధిని తెలుపును: చూ, సంభావన. 3; వై. అవ్య. 3. = హాళ: చూ, సంబోధనము. నిర్వ. ౨-౨౪.
అలమ్, సం. అవ్య. 1. కయిసేఁత: చూ, భూషణము. 2; 2. నిషేధార్థకము: చూ, వద్దు; 3. చాలుననుట: చూ, పర్యాప్తి; 4: అడ్డగించుట: చూ, సంరోధము; 5. అర్థము లేనిది: చూ, అనర్థము; 6. బలిమి: చూ, శక్తి. 1.
అలంకరించు, సం. స. క్రి: చూ, సింగారించు.
అలంకరిష్ణువు, సం. విశే. ఉ. 1: చూ, కైసేయువాఁడు; 2. కైసేయుస్వభావము గలవాఁడు: చూ, మండనుఁడు.
అలంకర్త, —వై.—
అలంకర్మీణుఁడు, సం. విశే: చూ, సమర్థుఁడు.
అలంకారకౌశలము, అం: చూ, సుగుణములు.
అలంకారము, 1. కైసేఁత: చూ; భూషణము. 2; 2. సరిగ మాది వర్ణసందర్భము: చూ, స్వరము. 2-౩-౭; అం: 3: చూ, రసలు; మఱియు అలంకారముల వివరము:— అలంకారములు ౧. శబ్దాలంకారములు, ౨. అర్థాలంకారములు, ౩. ఉభయాలంకారములు (అనికొందఱు); శబ్దాలంకారములు:— అర్థము విచారింపక శబ్దము వినఁగనే చెవులకింపుగా వినఁబడునది. ఇందులో ననేక భేదములుఁ గలవు.(౧.) ఛేకానుప్రాసము, (౨.) వృత్త్యనుప్రాసము, (౩.) లాటానుప్రాసము, (౪.) యమకము:- ఇందుపదయమకము, పాదయమకము, ముక్తపదగ్రస్తము, సింహావలోకనము, (౫.) అంత్యనియమము, (౬.) పునరుక్తవదాభాసము. మఱియు అనుప్రాసము మొ॥; మఱియు:- అర్థాలంకారములు-అర్థము ప్రధానముగాఁ గలిగి కావ్యశోభాహేతువులైనవి. (ప్రస్తుతము బ్ర. బులుసుపాపయ్యశాస్త్రిగారిచే వ్రాయఁబడి శ్రీ వావిళ్లవారిచేఁ బ్రకటింపఁబడిన శ్రీ విక్రమదేవవర్మ మహారాజీయముఅను (అలంకారసంగ్రహము) కొంత వఱకుతోడ్పడఁగలదు.) అలంకారములు:- ౧. అతద్గుణము, ౨. అతిశయోక్తి, ౩. అత్యుక్తి, ౪. అధికము, ౫. అనన్వయము, ౬. అనుగుణము, ౭. అనుజ్ఞ, ౮. అనుమానము, ౯. అన్యోన్యము, ౧౦. అపహ్నవము, ౧౧. అర్థాంతరన్యాసము, ౧౩. అల్పము, ౧౪. అవజ్ఞ, ౧౫. అసంగతి, ౧౬. అసంభవము, ౧౭. ఆక్షేపము, ౧౮. ఆవృత్తిదీపకము, ౧౯. ఉత్తరము. ౨౦. ఉత్ప్రేక్ష. ౨౧. ఉదాత్తము, ౨౨. ఉన్మీలితము, ౨౩. ఉపమానము, ౨౪. ఉపమేయోపమము, ౨౫. ఉల్లాసము, ౨౬. ఉల్లేఖ, ౨౭. ఏకావళి, ౨౮. కారకదీపకము, ౨౯. కారణమాల, ౩౦. కావ్యలింగము, ౩౧. కావ్యార్థాపత్తి, ౩౨. గూఢోక్తి, ౩౩. చిత్రము, ౩౪. ఛేకోక్తి, ౩౫. తద్గుణము, ౩౬. తుల్యయోగిత, ౩౭. దీపకము, ౩౮. దృష్టాంతము, ౩౯. నిదర్శనము, ౪౦. నిరుక్తి, ౪౧. పరికరము, ౪౨. పరికరాంకురము, ౪౩. పరిణామము, ౪౪. పరివృత్తి. ౪౫. పరిసంఖ్య, ౪౬. పర్యాయము, ౪౭. పర్యాయోక్తము, ౪౮. పిహితము, ౪౯. పూర్వ రూపము, ౫౦. ప్రతివస్తూపమము, ౫౧. ప్రతిషేధము. ౫౨. ప్రతీపము. ౫౩. ప్రత్యనీకము, ౫౪. ప్రస్తుతాంకురము, ౫౫. ప్రహర్షణము, ౫౬. ప్రౌఢోక్తి, ౫౭. భావికము, ౫౮. భ్రాంతి, ౫౯. మాలాదీపకము, ౬౦. మిథ్యాధ్యవసితి, ౬౧. మీలితము, ౬౨. ముద్ర, ౬౩. యథాసంఖ్యము. ౬౪. యుక్తి. ౬౫. రత్నావళి, ౬౬. రూపకము, ౬౭. లలితము, ౬౮. లేశము, ౬౯. లోకోక్తి. ౭౦. వక్రోక్తి, ౭౧. వికల్పము, ౭౨. వికస్వరము, ౭౩. విధి, ౭౪. వినోక్తి, ౭౫. విభావనము, ౭౬. విరోధాభాసము ౭౭. వివృతోక్తి. ౭౮. విశేషకము, ౭౯. విశేషోక్తి, ౮౦.

విషమము, ౮౧. విషాదము, ౮౨. వ్యతిరేకము, ౮౩. వ్యాఘాతము, ౮౪. వ్యాజనింద, ౮౫. వ్యాజస్తుతి, ౮౬. వ్యాజోక్తి, ౮౭. శ్లేష, ౮౮. సందేహము, ౮౯. సంభావన, ౯౦. సమము, ౯౧. సమాధి, ౯౨. సమాసోక్తి, ౯౩. సముచ్చయము, ౯౪. సహోక్తి, ౯౫. సామాన్యము ౯౬. సారము, ౯౭. సూక్ష్మము, ౯౮. స్మృతి. ౯౯. స్వభావోక్తి, ౧౦౦. హేతువు; మఱియు అర్థాలంకారములు రమారమి సహస్రము గలవు. గ్రంథవిస్తరభీతిచే వానిలోఁ గొన్ని మాత్ర ముదాహరింపఁబడెను:—౧౦౧. అంగాంగిభావ సంకరము, ౧౦౨. అక్రమాతిశయోక్తి, ౧౦౩. అత్యంతాతిశయోక్తి, ౧౦౪. అ(ఆ)ధేయపర్యాయము, ౧౦౫. అధికతాద్రూప్యరూపకము, ౧౦౬. అధికాభేదరూపకము, ౧౦౭ అనుక్తవిషయ స్వరూపోత్ప్రేక్ష, ౧౦౮. అనుపలబ్ధి, ౧౦౯ అనుభయతాద్రూప్య రూపకము, ౧౧౦. అనుభయోక్తిరూపకము, ౧౧౧. అన్యత్వవ్యాయోక్తము, (అన్యత్వవ్యాయోక్తి), ౧౧౨. అన్యద్విషయము, ౧౧౩. అన్యాతుల్యయోగిత, ౧౧౪. అన్యావిన్యోక్తి, ౧౧౫. అన్యాసంగతి, ౧౧౬. అపరాతుల్యయోగిత, ౧౧౭. అపరాసంగతి, ౧౧౮. అపరివిషమము, ౧౧౯. అపహ్నుతి. ౧౨౦. అప్రకృతానేకవిషయ శ్లేషము, ౧౨౧. అప్రస్తుత తుల్యయోగిత, ౧౨౨. అప్రస్తుత ప్రసంగము, ౧౨౩. అయోగ సంబంధాతిశయోక్తి, ౧౨౪. అర్థాంతరము, ౧౨౫. అర్థాపత్తి, ౧౨౬. అశ్లాఘ్య గుణోత్కర్షసారము, ౧౨౭. అసదర్థ నిదర్శనము, ౧౨౮. అసి, ౧౨౯. అసిద్ధ విషయహేతూత్ప్రేక్ష, ౧౩౦. అసిద్ధ విషయ ఫలోత్ప్రేక్ష, ౧౩౧. ఆక్షేపణ, ౧౩౨. ఆచార ప్రమాణ శబ్దము, ౧౩౩. ఆత్మతుష్టి ప్రమాణ శబ్దము, ౧౩౪. ఆరోహి, ౧౩౫. ఉక్తవిషయ స్వరూపోత్ప్రేక్ష, ౧౩౬. ఉన్నేయ ప్రశ్నోత్తరము, ౧౩౭. ఉపమానలుప్త, ౧౩౮. ఊర్జస్వి, ౧౩౯. ఏకవాచకాను ప్రవేశ సంకరము, ౧౪౦. కారణ నిబంధనా ప్రస్తుతప్రశంస, ౧౪౧. కార్య నిబంధనా ప్రస్తుతప్రశంస, ౧౪౨. కైతవాపహ్నుతి, ౧౪౩. క్రమము, ౧౪౪. క్రియ, ౧౪౫. గుంఫము (గుంభము), ౧౪౬. ఫలాతిశయోక్తి, ౧౪౭. చిత్రోత్తరము, ౧౪౮. ఛేకాపహ్నుతి, ౧౪౯. జాతి, ౧౫౦. నిష్కృతి, ౧౫౧. ప్రసిద్ధి, ౧౫౨. భావోక్తి, ౧౫౩. మీలనము, ౧౫౪. విచిత్రము, ౧౫౫. శ్వేతకంటకాది. ఇత్యాది. తద్వి.—౧. వాక్యాలంకారము—ఖలు, ౨. కావ్యాలంకారము.—అర్థావృత్తిదీపకము, ౩. సంగీతాలంకారము.—అవరోహి. ఇత్యాది యొక్క సహస్రము కానఁబడుచున్నవి; మఱియు—. గాంధర్వవేదములోని రాగాధ్యాయము నందలి అలంకారములు. ౬౩.—ప్రసన్నాది, ప్రసన్నాంతము, ప్రసన్నాద్యంతము, ప్రసన్న మధ్యము, క్రమరేచితము, ప్రస్తారము, ప్రసాదము (౭); (౨) ఆరోహివర్ణగతాలంకారములు.—విస్తీర్ణము, నిష్కర్షము, బిందువు, అభ్యుచ్చయము, హసితము, ప్రేంఖితము, ఆక్షిప్తము, సంధి ప్రచ్ఛాదితము, ఉద్గీర్ణము, ఉద్వాహితము, త్రివర్ణము, వేణువు. (౧౨); (౩) అవరోహివర్ణగతాలంకారములు:—వేణువు, త్రివర్ణము, ఉద్వాహితము, ఉద్గీర్ణము, సంధిప్రచ్ఛాదితము, ఆక్షిప్తము, ప్రేంఖితము, హసితము అభ్యుచ్చయము, బిందువు, నిష్కర్షము, విస్తీర్ణము (౧౨); (౪) సంచారివర్ణగతాలంకారములు:— మంద్రాది, మంద్ర మధ్యమము, మంద్రాంతము, ప్రస్తారము, ప్రసాదము, వ్యావృత్తము, స్ఖలితము, పరివర్తము, ఆక్షేపము, బిందువు, ఉద్వాహితము, ఊర్మి, ప్రేంఖము, నిష్కూజితము, శ్యేనము, క్రమము, ఉద్ఘట్టితము, రంజితము, సన్నివృత్తము, ప్రవృత్తము, వేణువు, లలితస్వరము, హుంకారము, హ్రాదమానము, అవలోకితము (౨౫; మఱియు. (౫) అలంకారములు:— తారమంద్ర ప్రసన్నము, మంద్రతార ప్రసన్నము, ఆవర్తకము, సంప్రదానము, విధురము, ఉపలోలకము ఉల్లాసితము, (౭)=౬౩; ఇత్యాది. అం. 4: చూ, అష్టాదశ పదార్థములు.

అలంకారములు, అం. **1.** శబ్ద, అర్థ, ఉభయాలంకారములు: చూ, అలంకారము. 3; **2.** వస్త్రము, భూషణము, మాల్యము, అనులేపనము, మజ్జనము. (౫).

అలంకారశాస్త్రము, అం: చూ, సిద్ధులు: (చూ, విభూతులు.)

అలంకృతము, సం. విణ. అలంకరింపఁబడినది: చూ, ఉపస్కృతము.

అలంకృతశిరచ్ఛేదన్యాయము, న్యా. ఒకలంతయు నలంకరించి తలఁదెగవేయుట, అట్టి వాని కలంకారమేల ?

అలంకృతి, సం వి. ఇ. స్త్రీ. కైసేఁత: చూ, భూషణము. **2.**

అలంకృతుఁడు, సం. విణ: చూ, భూషితుఁడు.

అలంక్రియ, సం వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అలంకృతి.

అలంగము, దే. వి. కోట ప్రాకారపు గోడకుఆధారముగా మట్టి (లేక) ఱాళ్ళ చేతఁగాని యేర్పఱుపఁబడిన కొఱడు. రూ-అలఁగము: చూ, వప్రము. **2.**

అలంగామినుఁడు, సం. వి. అ. పు. తెరువరి: చూ, బాటసారి.

అలంఘనీయము, సం. విణ. దాఁటఁగూడనిది.

అలంఘ్యత, సం. విణ. దాఁటలేనిది.

అలంఘ్యము, సం. విణ. లంఘ్యము కానిది. (లంఘ్య=దాఁటఁదగినది).

అలంజము, సం. విణ. ప్రయోజనము లేని జన్మముగలది.

అలంజరము, సం. వి. అ. పు. రూ-అలింజరము-అళింజరము-అవింజరము, పెద్దబాన, కాఁగు: చూ, పాత్రము 6-౧.

అలంజీవనము, సం. విణ. జీవనముకొఱకుఁ జాలినది.

అలంజుఁడు, సం. విణ. వ్యర్థపు పుట్టుకఁగలవాఁడు.

అలంతాళము, సం. వి. అ. న: చూ, హరిదళము.

అలందురు, దే. వి. రూ-అలఁదురు: చూ, శోకము. 1-౧.

అలంబుష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అలంబుష యను నప్సరస:చూ, స్త్రీ. 1-౫౬.

అలంబుషము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, వాంఛ. 2: చూ, ములుజెముడు*.

అలఁగఁజేయు, దే. ప్రే: చూ, శ్రమపెట్టు.

అలఁగము: చూ, రూ-అలంగము.

అలఁగు, దే. అ. క్రి. **1.** వగచు. భాగ. ౧-౧౪౨: చూ, శోకించు; **2.** ఆతురపడు: చూ, వేసరు. **2**; 3. ఓడిపోవు. కళా. ౬-౬౬: చూ, వెనుదీయు. 1: **4.** జంకు: చూ, సంకోచించు.

అలంచు, దే. క్రి: చూ, అలంగంజేయు.

అలంత, దే. వి. 1. వగ: చూ, శోకము. 1-౧; 2. పెసువు: చూ, శోకము. 1; 3. అలసట: చూ, శ్రమము. 1.

అలంతి, దే. వి. 1. క్షుద్రుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2. తేలిక. భార. ఉద్యో. ౪-౨౫౫: చూ, లాఘవము; విశ. 3. అల్పము: చూ, స్వల్పము; 4. సన్నము: చూ, సూక్ష్మము. 4.

అలంతినగవు, దే. వి. చిఱునవ్వు: చూ, హాస్యము. 1.

అలందు, వై వి. = హరిద్ర. రూ-అరందు. పచ్చదనము: చూ, వర్ణము 6-౬.

అలందు, దే. స. క్రి: చూ, పూయు.

అలందుట, దే. వి. 1: చూ, రూ-అలందుట; అ. క్రి. 2. ఉమ్మలించు. నిర్వ. ౫-౧౦౧: చూ, ప్రకర్షు. 5.

అలక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. రూ-అళక, కుబేరుని పట్టణము: చూ, దేశములు. 1-౫; దే. వి. రూ-అలుక. (1): చూ, రోషము; (2) ప్రేమపంత: చూ, విప్రతిసారము; విశ. (3) రూ-అలకన. సన్నము: చూ, స్వల్పము. 1; అం. 4: చూ, దిక్పాలపట్టణములు.

అలకన, దే. వి. 1. సూక్ష్మత: చూ, సూక్ష్మము. 4; సన్నము. స్వా. ౬-౩౧. (విశేషణమైనప్పుడు సమాసమునందు కడపటి అకారమునకు ఇకారమువచ్చెడి) చూ, స్వల్పము. 1.

అలకనంద, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఇంద్రికానిపదుచు: చూ, స్త్రీ. 1-౧.

అలకప్రియము, సం. వి. అ. పు: చూ, వేగిస*.

అలకము, సం. వి. అ. పు. 1. రూ-అళకము, నెఱికురులు: చూ, వెండ్రుక. 1; 2. నుదురు: చూ, లలాటము; 3. తెల్లజిల్లేడు*: చూ, వికిరణము.

అలకాక్రీడితము, అం: చూ, కరణములు.

అలకి, వై. వి. = అలుకా. కుండ: చూ, భాండము. 3.

అలపువ, దే. వి. 1. అలసట: చూ, శ్రమము. 1; 2. పెడమొగము: చూ, వదనము. 2.

అలక్తకము, సం. వి. అ. పు. రూ-అలక్తము: చూ, లక్క.

అలక్తము, —పై—

అలక్ష్మణుడు, సం. వి. అ. పు. పాండు పృష్టుడు: చూ, వ్యాఘుడు. 2.

అలక్ష్మి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జ్యేష్ఠాదేవి: చూ, పెద్దమ్మ. 1.

అలక్ష్యము, సం. విశ. = అలకన-అలాకు-ఉలకన, తిరస్కారము: చూ, వహేలనము.

అలగర్దము, సం. వి. అ. పు. 1. నీరుకట్టె: చూ, సర్పము. 1-౨౬; 2. నక్షత్రాంచు: చూ, సర్పము. 1-౨.

అలగర్దము, —పై—

అలఘువు, సం విశ. (ఉ. ఈ. ఉ.) లఘువు కానిది (లఘువు=చులకన).

అలచందలు, వై. వి = అలసాంద్రః. రూ-అలసందియలు*: చూ, రాజమాషము.

అలచు' దే. వి. రూ-అలసు. తిరస్కారము: చూ, వహేలనము.

అలజము, సం. వి. అ. పు: చూ, బెళగువ్వ.

అలజ్జ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ద్వాదశావస్థలు.

అలజడి, దే. వి. 1. రూ-అజ్జడి. క్లేశము, దుఃఖరూపమగు చింత. లక్ష్మి. 4. ఆ, 77: చూ, క్లేశము. 1; 2. ఆపద: చూ, విపత్తు; 3. వేదనవలనం గలుగు లొందర: చూ, సంభ్రమము. 1; 4: దుఃఖము: చూ, శోకము. 2.

అలజడిపరి, దే. వి. పక్షివిశేషము: చూ, పక్షి.

అలపద్మము, సం. వి. అ. పుం. అభినయ హస్తవిశేషము. అయిమత్రేళ్ళను కొనలు కూడకుండునట్లు విల్లువలెవంచి చిటికెనవ్రేలి మొదలివేళ్ళనుండి మీదముగలుగం ద్రిప్పం బడినది: చూ, వ్యంజకము. 1.

అలపల్లవము, అం. అసంయుత హస్తములు సలువలై ఉండిరొనొకటి: చూ, చూ, అసంయుతహస్తములు.

అలపు, దే.వి. రూ-అలపు, అతలకుతలము: చూ, శ్రమము. 1.

అలబలము, దే. వి. కలకలము, గుంపుగంబుట్టిన పెద్దమోత. విజ. 3, ఆ. 142: చూ, స్వరము. 2 (౨౩).

అలబ్ధము, సం. విశ. అందరానిది: అలభ్యము.

అలభ్యము, సం. విశ. —పై.— (లభ్యము=పొందదగినది.)

అలమట, దే. వి. 1. చింత, తలపోత. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 23: చూ, విప్రతిసారము. 2. మనోవికారము: చూ, శోకము.

అలమటపడు, వ్యా. అ. క్రి: చూ, ప్రయాస. 11.

అలమటించు, దే. అ. క్రి. —పై.—

అలమరించు, దే. అ. క్రి. —పై.—

అలమరు, దే. అ. క్రి. —పై.—

అలమారు, వా. వి. గోడబీరువ: చూ, బీరువ.

అలమారుచు, దే. స. క్రి. బండి మెట్లను మార్చుకట్టు.

అలము, సం. వి. అ. న. 1. తేలుకొండి*: చూ, వృశ్చికము. 2; 2. తేలుకొండి ముల్లు. రూ-అలము-అళము; దే. వి. (1). ఆక్రమణము, అణుము; చూ, పురి, 4; (2) పచ్చికాయ: చూ, శలాటువు. 2; (3) పిందె, పూవు: చూ, శలాటువు. 3; (4) శాకవిశేషము. (ఆకు, పువ్వు, కాయ, మొదలగునవి) అప్ప. రా. సుం, కాం. 39: చూ, శాకము. 1; అ. క్రి. (5) కవియు. భార. శాం. 4, ఆ. 51: చూ, వ్యాపించు; స. క్రి. (6) అలందు: చూ, లేపనముచేయు; (7) ఆక్రమించు: చూ, మొగరించు; (8) ఆలింగనము చేయు: చూ, సంశ్లేషించు; (9) ప్రియముతో పుచ్చుకొను. మార్క. 8, ఆ. 205: చూ, స్వీకరించు. [వ్యాపించు.

అలముకొను, దే. అ. క్రి. కవియు. జై. 7, ఆ. 122: చూ,

అలమున్మత్త వచవి కావ్యదూషణోద్భావనేన, న్యా. ఉన్మత్తప్రలాపమునందుం గావ్యదూషణము నెత్తిచూపించి యేమి ప్రయోజనము.

అలయించు, దే. అ. క్రి. —పై.—

అలయిక, దే. వి. అతలకుతలము: చూ, శ్రమము. 1.

అలయు, దే. అ. క్రి. 1. ఆలస్యముచేయు. ఉ. హరి. 2, ఆ. 91: చూ, వివరించు. 3; 2. నిర్వేదించు. భారా. ఆర 2; అ. 74: చూ, విసుగు. 2. 3. శ్రీమపడు: చూ, వేసట. 2.

అరంజేయు, దే. ప్రే. ఒప్పునటులంజేయు: చూ, అలరుచు.-రూ-అలచ్చు.

అలరారు, దే. అ. క్రి. 1. అంగీకరించు: చూ, సమ్మతించు; 2. వెలుంగు: చూ, హావజిల్లు. 1.

అలరించు, దే. స. క్రి. సంతోషపెట్టు: చూ, సంతోషించు.
అలరింత, దే. వి. నవ్వు: చూ, హాస్యము. 1.
అలరు, దే. వి. 1: చూ, సంతోషము; 2. పువ్వు: చూ, కుసుమము; 3. సింగారము: చూ, సౌందర్యము; అ. క్రి. 4. అనుమోదించు, ఒప్పు: చూ, సమ్మతించు; 5. విరియు, వికాసముపొందు: చూ, వికసించు; 6: చూ, సంతోషించు.
అలరుఁబోఁడి, దే. వి. (అలరు+పోఁడి.) 1. పుష్పమువలె మనోజ్ఞురాలయిన అఁడుది: చూ, స్త్రీ; 1-౨౪౦; ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1.
అలరుచు, దే. క్రే: చూ, రూ-అలర్చు. అలరుఁజేయు. విజ.1, ఆ. 177. (అలరిచి=చేసి.)
అలరుపాయము, వా. వి: చూ, శైశవము.
అలరువిలుకాఁడు, దే. వి. రూ-అలరువిల్కాఁడు: చూ, మన్మథుడు.
అలరువిలుతుఁడు, దే. వి. —పై.—(రూ-అలరు విల్తుఁడు.)
అలర్కము, సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రతాపసము, తెల్లజిల్లేడు*: చూ, వికిరణము; 2. ముఃట్లయుచ్చింత*: చూ, ఖండ.5; 3. మందుచే వెఱ్ఱెత్తినకుక్క, రోగముచే వెఱ్ఱెత్తినకుక్క: చూ, శునకము. 1-3.
అలర్కుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అలర్కుఁడను రాజు: చూ, రాజు. 1-౨౦.
అలవ, దే. వి. 1. గుంజలు నాటి కమ్ములులోనగువాని నడ్డముగాఁ జొప్పించిన వెలుఁగు. రా, వి. 3, ఆ. 81: చూ, ప్రాచీనము. 1; 2. గోడ: చూ, మణుఁగుగోడ. 1-3.
అలవడు, ద్వి. అ. క్రి. (అలవు+పడు.) 1. అభ్యాసపడు: చూ, వాడుకపడు; 2. యుక్తమగు, తగు: చూ, సరిపడు. 2; 3. ఈడేఱు. భార. అర. 7, ఆ. 464: చూ, సిద్ధించు; 4. అధీనమగు: చూ, లోఁబడు.
అలవడుట, ద్వి. వి. రూ-అలవాటు. 1. అభ్యాసము: చూ, స్వభావము; విశ. 2. అయుక్తమైనది: చూ, సిద్ధము. 2.
అలవణము, సం. వి. అ. న. ఉప్పిడి: చూ, చప్పిడి.
అలవరి, దే. వి. రూ-అళవరి. ఆలంగము: చూ, వప్రము. 2.
అలవరించు, ద్వి. క్రే. రూ-అల్వరించు, 1. అభ్యసించు: చూ, వాడుకపడు; 2. అలంకరించు: చూ, సింగారించు; 3. తాలుచు; జై. 8, ఆ. 120: చూ, వహించు; 4. దిద్దు: చూ, సవరించు; 5 సిద్ధపఱచు. ఉ, హరి. 4, ఆ. 115: చూ, సమకట్టు. 3; 6. స్వాధీనముచేయు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 12: చూ, వశపఱచు. (అలవడుధాతువు).
అలవర్చు, ద్వి. క్రే: చూ, రూ-అలవఱుచు. [పడు.
అలవఱుచు, ద్వి. క్రే. రూ-అలవర్చు. అభ్యసించు: చూ, వాడుక
అలవాటు: చూ, అలవడుట.
అలవాటు చేయు, దే. క్రే: చూ, అలవఱుచు.
అలవి, దే. వి. 1. పరిమాణము, కొలఁది: చూ, పరిమితి; విశ. 2. వశము. భార. ఆ. 7, అర. 232: చూ, శక్యము.
అలవు, దే. వి. 1. అలవు. జై. 8, ఆ. 71: చూ, శ్రమము. 1; 2. బలిమి. వి, పు. 7, ఆ. 209: చూ, శక్తి. 1; 3. పరిశ్రమము, మిక్కిలి అలపు. మార్క. 3, ఆ. 318: చూ, హొంత.

అలపోక, ద్వి. వి. (అల్ల+పోక.) 1. ఎబలాటము: చూ, తహతహ; 2. క్రీడ: చూ, విలాసము. 1; 3. తిరస్కారము: చూ, వహేలనము; 4. చిట్టిరము. కాశీ. 6, ఆ. 96: చూ, విలాసము. 2; 5. అసడ్డ: చూ, సయాటి. 4; 6. ఇచ్చవొప్పున. కళా. 5, ఆ. 40: చూ, యథేచ్ఛము.
అలసందియలు, వై. వి. బ: చూ, రూ-అలచందలు.
అలస, సం వి. అ. స్త్రీ: చూ, అల్లుఁబుతీఁగె*.
అలసగతి, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్క పాదము నందు న, స, న, భ, య గణములుగలిగి పదింటయతిగల పదునేనవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. "కపటఁ గసుమా విబుధ-కల్పకమురారీ,": చూ, వృత్తము. 1.
అలసట, దే. వి. ఆయాసము: చూ, శ్రమము. 1.
అలసటపెట్టు, దే. స. క్రి: చూ, శ్రమపెట్టు.
అలసత, వై. వి. = అలస్యమ్: చూ, విలంబము. 1.
అలసము, సం. వి. అ. పుం. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. పాదరోగము: చూ, బోదకాలు; విశ. 3. మాలుగుఁబోతు: చూ, సోమరి; 4. = అర్ల: చూ, అలసత.
అలసాంద్రము, సం. వి. అ. పుం. =: చూ, అలచందలు.
అలసు, దే. వి: చూ, రూ-అలచు.
అలసుఁడు, సం. విశ. మాలుగుఁబోతు: చూ, సోమరి.
అలసురాలు, వా.వి. 1. బద్ధకముగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౨౦౧; 2. అలసురాలు అలసానియై అదియింటిపేరై "అలసాని" వారైరి వారిలోనివాఁడు "అలసానిపెద్దన్న" (అనికొందఱు)
అలా, వై. అవ్య = హాళా. సంబోధనార్థకము. రూ-అల: చూ, సంబోధనము.
అలాకు, వై. వి. 1. = అలక్ష్యమ్. తిరస్కారము: చూ, వహేలనము. 1; దే. వి. 2. పదిలో యెనిమిదవవంతు. 1/8 (పది=ఎనిమిది అళాకులు.) రూ-అళాకు.
అలాగు, దే. అవ్య. ఆప్రకారము. రూ-ఆలాగు: చూ, తథా 2.
అలాతకము, అం: చూ, ఆకాశమండలములు.
అలాతపిశాచన్యాయము, న్యా. కొఱవిదయ్యమనుటయే గాని చూచినవారు లేరనురీతి.
అలాతము, సం. వి. అ. న. కొఱవి: చూ, వహ్ని. 1-౧౪.
అలాబువు, సం. వి. ఉ, ఊ. స్త్రీ. రూ-ఆలాబువు. ఆనప*: చూ, సొఱ.
అలాబూపాషాణన్యాయము, న్యా. రాతిలోఁబుట్టిన ఆనబకాయ రాతినెటియ యెట్లుండునో అట్లే పెరుఁగుననురీతి.
అలాయిదా, వా. వి. ప్రత్యేకము.
అలారము, వా. వి. లేపెడుగడియారపుధ్వని.
అలింజరము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-అలంజరము.
అలిందము, సం. వి. అ. పుం. ఇంటిచోపా, తాళ్వారము, తావారము: చూ, సదనము. 1. ౧౩-(౩).
అలికము, సం. వి. అ. న. రూ-అలీకము-అళికము-అళీకము: చూ, లలాటము.
అలికిడి, దే. వి. ద్వి. వి. రూ-అలుకుడు: చూ, స్వరము. 2.
అలికులసంకుల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నవమాలిక*: చూ, విరజాజి.
అలిగర్దము, సం. వి. అ. పు: చూ, రూ-అలగర్దము.

అలిచి, వై. వి. రూ-అళిచి=హాళిచి. 1. హరిద్రా. పచ్చుచందనము: చూ, పచ్చము. 6-౬; 2. తెల్లతెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి. 1.

అలిసిరి, వై. వి. = అల్పః. రూ-అల్పిరి. అల్పశరీరము గల వాఁడు: చూ, పృశ్ని. 3.

అలిపిరిచి, దే. వి. సన్నపునూలు వడుకుసాధనము.

అలిప్రియము, సం. వి. అ. న. ఎఱ్ఱగలువ*: చూ, సహస్ర పత్రము. 1-౧౨-(౧).

అలిమోదము, సం. వి. అ. పుం. 1. చప్ప: చూ, హరి. 14; 2. కోయిల: చూ, సాఁకుమచులంగు; 3. ఇప్ప*: చూ, మధూకము; 4. తామరదుద్దులోనగువానిచుట్టు నుండునది, కింజల్కము: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౦-(౨).

అలివేణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తుమ్మెదవంటి వెండ్రుకలుగల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 2-౧౨౦; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1.

అలీకము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-అలికము.

అలుక, దే. వి. రూ-అలరు-అల్క. 1. కోపము: చూ, రోషము: 2. ద్రోహచింత: చూ, విప్రతీసారము.

అలుకు, దే. వి. రూ-అల్కు. 1. పెఱపు. రూ-అపుకు-అప్కు: చూ, సాధ్వసము; 2. ఉపలేపక ద్రవ్యము; అ. క్రి. 3. బెదరు: చూ, ప్రుస్కు. 6; స. క్రి. 4. ఇల్లులోనగువాని నలుకు. రూ-అల్కు.

అలుకుగుడ్డ, వా. వి: చూ, అలుకుఁజుట్ట.

అలుకుఁజుట్ట, దే వి. (అలుకు+చుట్ట.) అలికెడు ప్రాఁత గుడ్డలోనగునవి: చూ, వస్త్రము. 1-౫౨.

అలుకుట, దే. వి. ఉపలేపనము: చూ, మెత్తు. 1.

అలుకుడు, దే. వి: చూ, అలికిడి.

అలుకువ, దే. వి. కోపము. చంద్రా. 4, ఆ. 180: చూ, రోషము.

అలుగ, దే. వి. జలనిర్గమస్థలము. రూ-అలుగు-అలువు-అల్గు: చూ, వాహనము. 2.

అలుగు, దే. వి. రూ-అల్గు. 1.—పై.—; 2. బాణముములికి: చూ, బాణము. 1; 3. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

అలుగు, దే. అ. క్రి. రూ-అలువు-అల్గు. కోపముచేయు: చూ, రోషించు; 2. ద్రోహము తలఁచు' మార్క. 8, ఆ. 23: చూ, వంచింపఁబడు.

అలుగురాజనములు, ద్వ. వి. బ. ఒకరకమువడ్లు:- చూ, ధాన్యము.

అలుగుల, దే. వి. రూ-అలుగులము. 1. ఒరయిక: చూ, సమ్మర్దము; 2. బాధ: చూ, శోకము. 1.

అలుగులపడు, ద్వ. అ. క్రి. (అలుగులము+పడు.) 1. నలఁ గుచువడు. ఉ. హరి. 3. ఆ. 27: చూ, పీడితమగు; 2. శ్రమపడు. నిర్వ. 10, ఆ. 79: చూ, వేసరు. 2.

అలుగులము, దే. వి: చూ, రూ-అలుగుల. 1-2.

అలుగుడ్డ, వా. వి; చూ, అలుకుఁజుట్ట.

అలుచు, వై. వి. = అలసః. మందుఁడు: భార. విరా. 3. ఆ. 107: చూ, సోమరి.

అలుపము, వై. విశ: 1.=అల్పమ్. అల్పము, మిక్కిలి కొంచె మైనది. భార. ఉద్యో. 3. ఆ. 117: చూ, స్వల్పము; 2. = అల్పమ్. అల్పము. తంతువు, సన్నని నూలుపోఁగు: చూ, సూత్రము. 1.

అలుపు, దే. స. క్రి. ఒప్పు: చూ, సమ్మతించు.

అలుము, దే. వి. పైపరోని చినప్పలోనగునవి: చూ, తిలుపు.

అలుపు, దే. వి. 1: చూ, రూ-అలుగు; అ. క్రి. 2. కోపము చేయు. రూ-అలుగు: చూ, రోషించు; 3. ద్రోహముతలఁచు: చూ, రూ-అలుగు. 2.

అల్క, దే. వి. రూ-అలక. 1. కోపము: చూ, రోషము; 2. ద్రోహచింత: చూ, విప్రతీసారము.

అల్కు: చూ, రూ-అలుకు.

అల్కుగుడ్డ, వా. వి: చూ, అలుకుఁజుట్ట.

అల్కుడు, దే. వి. ధ్వని: చూ, రూ-అలుకుడు.

అల్గోజా, వా. వి. రూ-అగ్గోజా: పిల్లనగ్రోవి: చూ, వేణు. 1-౫౬.

అల్గు, దే. వి: చూ, రూ-అలుగు 1. 2. 3; అ. క్రి. రూ-అలుగు. 4. కోపముచేయు: చూ, రోషించు; 5. ద్రోహము తలఁచు: చూ, రూ-అలుగు. 2.

అగ్గోజా, వా. వి: చూ, అల్గోజా.

అల్జడి, దే. వి: చూ, రూ-అలజడి.

అల్పంపచుము, సం. విశ. మిక్కిలి పసినిగొట్టు: చూ, లోభి.

అల్పతనువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. అల్పశరీరముగలవాఁడు: చూ, పృశ్ని. 3; 2. వెంచువాఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.

అల్పతనొందు, మి. స. క్రి. తక్కువగు: చూ, తగ్గించు.

అల్పనిద్ర, అం. ఉత్తమ స్త్రీపురుషలక్షణము (పిలువఁగానే పలికెడు నిద్దుర, కొద్దినిద్దుర.): చూ, లక్షణము. 1-౮.

అల్పభోజనము, అం. వి. ఉత్తమ నారీలక్షణము (కొద్దిగా తినుట.); చూ, లక్షణము. 1-౬.

అల్పమారిషము, సం. వి. అ. పుం. చిట్టిమొల*: చూ, తండు రము. 2.

అల్పము, సం. విశ.=: చూ, అలుపము. 1. 2; అం. 3. ఒక అలంకారము. సూక్ష్మాధేయముకంటె ఘనాధారసూక్ష్మత. ఉదా —"నీ యుంగరము కంకణ మగుచున్నది.": చూ, అలంకారము. 3.

అల్పవిద్యోమహాగర్వః, లో. కొద్ది విద్యగలవాఁడు గర్వి యగును.

అల్పశత్రువు, సం. వి. ఉ. పుం. కంటకుఁడు, క్షుద్రశత్రువు: చూ, శత్రువు. 1.

అల్పశము, సం. సాంతావ్యయము. కొంచెము కొంచెము: చూ, స్వల్పము. 1-౨.

అల్పశార్దూలము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరకము చిఱుతపులి: చూ, శార్దూలము. 1-౩.

అల్పసరము, సం. వి. స్. న. గుజ్జము నరుసు, కళ్వము: చూ, హయము. 1-౫౩.

అల్పసరస్సు, సం. వి. స్. న. నీళ్ళుగల చిన్నపల్లము: చూ, సరస్సు. 1-౧౪.

అల్పస్థూణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చోపాస్తంభము: చూ, స్తంభము. 1-౧.

అల్పహర్మ్యము, సం. వి: అ. న: చూ, (మసెల): చూ, సదనము. 1. ౨-(౫.)

అల్పాక్కర, అం. ఒకవృత్తము. ఉ.—ఇంద్రగణములు రెండు, చంద్రగణము ఒకటి. చంద్రగణము మొదటియక్షరము యతి; "విరమంబు రెంటిపై-విస్తరిల్ల, సురపులిద్దఱునొక్క-సోముఁడురా, జరణ మీమూఁటిచే-సాగియొప్ప, హరిప పర్యంకయు-ల్పాక్కరంబు.": చూ, వృత్తము. 1.

అల్పాయువు, సం. వి. స్. న. పొట్టేలు: చూ, మేషము. 1.

అల్పారంభః క్షేమకరః, న్యా. పెద్దయెత్తునఁ గార్యమారంభింపక యల్పఁతిగాఁ బూనుట మేలు.

అల్పాస్థి, సం. వి. స్. న. ఖర్జూర విశేషము*: చూ, మధుఖర్జూరిక.

అల్పిష్ఠము, సం. విణ. మిక్కిలికొద్ది: చూ, స్వల్పము.

అల్పీయము, సం. విణ. —పై.—

అల్పుఁడు, సం. విణ: చూ, హీనుఁడు.

అల్ల, దే. విణ. రూ-అల. 1. ప్రసిద్ధిని తెలుపును: చూ, పోల; పై. వి. 2.=అలసమ్. మందము: చూ, విలంబము. 1.

అల్లకము, దే. వి: 1. గోఁచి: చూ, బొట్టము; 2. అల్లికఅల్లుట.

అల్లకల్లోలము, దే. విణ. తాఱుమాఱు: చూ, వ్యత్యయము.

అల్లట, దే. వి. 1. వగ: చూ, శోకము; 2. కష్టము, ఇడుమ: చూ, శోకము.

అల్లటపెట్టు, దే. స. క్రి. (అల్లాటము + పెట్టు) శ్రమపఱచు: చూ, శ్రమపెట్టు.

అల్లఁదనము, దే. వి. అందము: చూ, సౌందర్యము.

అల్లదిగొ, దే. అవ్య. పరిదృశ్యమానమగు వానిఁజూచుట. (రూ-అల్లదిగో.)

అల్లదిగో, దే. అవ్య.— పై.—

అల్లదె, దే. అవ్య. —పై.— (రూ-అల్లదే.)

అల్లదే, దే. అవ్య. —పై.—

అల్లన, పై. వి, తిన్నన: చూ, మెల్లన.

అల్లనల్లన, దే. విణ. (అల్లన + అల్లన.) మెల్లమెల్లఁగా రూ-అల్లల్లన.

అల్లము, పై. వి. = ఓల్లః. ఆర్ద్రకము*: చూ, శృంగబేరము.

అల్లరి, దే. వి. 1. దోషముయొక్క ప్రకటనము: చూ, రద్దు. 2; విణ. 2. దోషమువలన ప్రకటితమయినది: చూ, రద్దు. 2.

అల్లరిచేయు, దే. స. క్రి. దోషముయొక్క ప్రకటనము గావించు: అగడుచేయు.

అల్లలనాడు, ద్వ. అ. క్రి. (అల్లన + అల్లన + ఆడు.) రూ-అల్లలాడు-అల్లల్లాడు. కదలు. స్వా. 2, అ29: చూ, సలించు.

అల్లల్లన, దే. విణ. (అల్లన + అల్లన): రూ-అల్లనల్లన.

అల్లాటపాల్పలు, వా. వి. బ. నిజములేనిపలుకులు. (డచ్చీలు.)

అల్లాడు, ద్వ. అ. క్రి. (అల్ల + ఆడు.) 1. అల్లలనాడు. భార. ఆది. 6, అ. 14: చూ, సలించు; 2. తిరుగు: చూ, తిరుగఁబడు. 2.

అల్లాడుచు, ద్వ. ప్రే. రూ-అల్లాడ్చు. అల్లాడఁజేయు.

అల్లాడుపు, ద్వ. వి. అవయవముల కదలిక. రూ-అల్లాడ్పు: చూ, విక్షేపము. 4.

అల్లాడుబెల్లము, ద్వ. విణ. (అల్ల + ఆడు + బెల్లము.) మిక్కిలి ప్రియము. కళా. 6, అ. 197: చూ, స్నేహము. 1.

అల్లారుముద్దు, ద్వ. విణ. (అల్ల + ఆరు + ముద్దు) 1. మిక్కిలి మనోజ్ఞము. వసు. 3, అ. 33: చూ, సౌందర్యము; 2. జనసమ్మతి: చూ, సమ్మతి. 1.

అల్లాడ్చు, ద్వ. ప్రే: చూ, రూ-అల్లాడుచు.

అల్లి, దే. వి. 1. ఉత్పలభేదము, కలువవంటి యొకానొక జలపుష్పము: చూ, సహస్రపత్రము 1-౧౨-(౨); 2. అల్లిక: చూ, వ్యూతి; 3. బాలక్రీడా విశేషము: చూ, బాలక్రీడ; 4. పచ్చిగా నుండునపుడె మంటవేయుట కుపయుక్తమైన యొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

అల్లిక, దే. వి. నేఁత: చూ, వ్యూతి.

అల్లికజడ, ద్వ. వి. ఒకసవ్వు: చూ, పేనలి. 1.

అల్లికబిల్లిక, దే. వి. రూ-అల్లిబిల్లి: చూ, పెనకువ; 2. మైత్రి, అంటు: చూ, స్నేహము. 1.

అల్లికాయ, దే. వి. అల్లిదుంప*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౮.

అల్లిగాలి, దే. వి. చలిగాలి: చూ, వాయువు. 1-౧౪.

అల్లితీఁగె, దే. వి. అల్లిదుంపను బుట్టిన లత.

అల్లితెమ్మెర, ద్వ. వి: చూ, అల్లిగాలి.

అల్లిదుంప, ద్వ. వి: చూ, అల్లికాయ*.

అల్లిపువ్వు, ద్వ. వి. కాకికలువ: చూ, సహస్రపత్రము 1-౧౨-(౨).

అల్లిబిల్లి, దే. వి: చూ, రూ-అల్లికబిల్లిక.

అల్లిబిల్లికొను, దే. అ. క్రి. పెనఁగొను. స్వా. 2, అ. 2: చూ, పెంటిగొను.

అల్లిమత్తు, దే. వి: చూ, కాయమానములు.

అల్లియ, దే. వి. రూ-అల్లె. వింటినారి; చూ, స్థావరము. 1.

అల్లియము, దే. వి. రూ-అల్లెము. పెండ్లి అయిన తోడనే యల్లునిఁ బిలిచి యత్తవారింటఁబెట్టెడువిందు, మనుగుడుపు: చూ, విందు. 2.

అల్లీలు, అం: చూ, పాదక్రియలు.

అల్లు, దే. అ. క్రి. తీఁగెప్రాఁకు, ఎక్కు: చూ, ప్రాఁకు. 3; స. క్రి. 2. అల్లికవేయు.

అల్లుఁడు, దే. వి. (అల్లు + వాఁడు.) రూ-అల్లువాఁడు. 1. కూఁతురు మగఁడు: చూ. జామాత; 2. తనతోఁబుట్టువు కొడుకు: చూ, మేనల్లుఁడు. 1; 3. తనభార్యతోడఁబుట్టినవానికొడుకు: చూ, మేనల్లుఁడు. 2; వా. 4, పదియవగ్రహము.

అల్లుఁడుకొమాళ్ళు, ద్వ. వి. బ. (అల్లుఁడు + కొమారుఁడు.) కొంచెము ఇంచుమించుగా దొరతో సమానమైన వేషమును భోజనమును గలిగి దొరకు అంగరక్షకుఁడుగా నుండువాఁడు.

అల్లుడు, దే. వి. నేఁత: చూ, వ్యూతి.

అల్లుడుతీఁగె, దే. వి: చూ, అలస*.

అల్లుడుబచ్చలి, ద్వ. వి. రూ-అల్లుబచ్చలి. తీఁగ బచ్చలి*: చూ, బచ్చలి. 1.

అల్లుబచ్చలి, ద్వ. వి. —పై.—

అల్లువాఁడు. దే. వి: చూ, రూ-అల్లుఁడు.

అల్లె, దే. వి: చూ, రూ-అల్లియ.

అల్లెదము, దే. వి. ఒకానొకచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౬౫.

అల్లెదమ్ము, దే. వి. —పై.—

అల్లెము, దే. వి: చూ, రూ-అల్లియము.

అల్లొనేరెడు, దే.వి. రూ-అల్లొనేరేడు-అల్లొనేరెడు-అల్లోనేరేడు

అవగుంఠనము, సం. వి. అ. న. ముఱుఁగు: చూ, వ్యవధానము. 3.
అవగుణము, సం. వి.అ.పుం. చెడుతనము: చూ, వ్యళీకము 2.
అవగ్రహణము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, వ్యవధానము. 3; 2: చూ, అవగణన.
అవగ్రహము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగు నొసలు: చూ, హస్తి; 1-౩-(౫). 2. రూ-అవగ్రాహము. అనావృష్టి:చూ, వఱపు; 3. అడ్డపాటు: చూ, వ్యవధానము. 3; 4. స్వాతంత్ర్యములేమి: చూ, అస్వతంత్రము.
అవగ్రాహము, సం. వి. అ. పుం. రూ-అవగ్రహము: చూ, వఱపు.
అవఘట్టము, సం. వి. అ. పుం. గర్తము, పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1.
అవఘళము, దే. వి. 1. చుట్టుట. పాంచు. 1, ఆ. 117: చూ, వ్యాపనము; 2. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; విణ. 3. అధికమైనది: చూ, హెరాళము. 1-౬.
అవఘళించు, దే. అ. క్రి. 1. కలియు. కాశీ. 1, ఆ. 45:చూ, వ్యాపించు; 2. తుల్యమగు, జోడుపడు. కాశీ. 2, ఆ. 47: చూ, సరిపోవు. 1; స. క్రి. 3. అతిక్రమించు, మీఱు. స్వా. 3, ఆ. 19: చూ, దాఁటు. 9.
అవఘళుఁడు, దే. వి. వ్యాపించువాఁడు: చూ, వ్యాపకుఁడు.
అవచక్రము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక పిట్ట: చూ, పక్షి.
అవచూడము, సం. వి. అ. పుం. 1. టెక్కెపు గుడ్డ యొక్క క్రిందికొనకుచ్చు: చూ, జల్లి. 6; 2. పిల్లజుట్టు:చూ,సిక. 4.
అవచూర్ణనము, సం. వి. అ. న. పొడిచేయుట: చూ,సుమము.
అవచూర్ణితము, సం. విణ. పొడిచేయఁబడినది: చూ, అవధ్వస్తము.
అవచూర్ణితుఁడు, సం. విణ. పరులచేత నిందింపఁబడ్డవాఁడు: చూ, అపధ్వస్తుఁడు. 2.
అవచూలకము, సం. వి. అ. పుం. రూ-అవచ్ఛూలకము:—అవచ్ఛూలకము. 1. వింజామరము, వ్రతువ విసనకఱ్ఱ: చూ, సురఁటి; 1. జెండాను వ్రేలాడుకుచ్చు: చూ, సురఁటి.
అవచూలము, సం. వి. అ. పు. గడ్డము మీసముల వెంట్రుకలు: చూ, వెంట్రుక. 1.
అవచ్ఛదము, సం. వి. అ. పుం. రూ.ఆవచ్ఛాదము, మఱుఁగు: చూ, వ్యవధానము. 3.
అవచ్ఛాదము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—
అవచ్ఛూలకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-అవచూలకము.
అవచ్ఛూలికము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—
అవచ్ఛేదము, సం. వి. అ. పుం. 1. వంతు: చూ, భాగము. 1; 1. భేదము: చూ, వేఱుపాటు. 1.
అవచాటము, వై. క్రి. విణ. అకస్మాత్తు: చూ, డబ్బాటు.
అవజ్ఞ, సం వి. ఆ. స్త్రీ. తిరస్కారము: చూ, వహేళనము; 1. ఒకానొక అలంకారము. (అధికాశ్రయముకల్గియు ఫలసిద్ధిలేకుండుట) "ఉ. బ్రహ్మవాహనమయ్యు హంస తామర తూండ్లే తినును": చూ, అలంకారము. 3.
అవజ్ఞాతము, సం. విణ. అశుభమైనది: చూ, ఓగు. 1.
అవజ్ఞాతుఁడు సం. విణ. తిరస్కరింపఁబడినవాఁడు: చూ, వహేళనుఁడు.
అవటము, సం. వి. అ. పుం. 1. బిలము, బొక్క: చూ, రంధ్రము. 1; 1. గరమ్ము, పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1; 3. కూపము, యి: చూనూ,సరస్సు. 1-౧౫; 4. పక్షిపిల్ల: చూ, పక్షి; 5. నింబము*: చూ, వేము; 6. నీపల్లి*: చూ, సుకందకము. 1; విణ. 7. మోసమునఁ బ్రదుకునది.
అవటీట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చప్పటముక్కు: చూ, నతనాసిక.
అవటీటము, సం. వి. అ. న. 1. —పై.—; విణ. 1. చప్పటముక్కుగలది.
అవటువు, సం. వి. ఉ. పుం, స్త్రీ. 1. కృకాటిక, పెడతల (పెడతలయందలి ముచ్చిలిగుంట అనికొందఱు.): చూ, శిరము. 1; వి. ఉ. పుం. 1. అల్పుఁడు: చూ, హీనుఁడు; 3. నూయి: చూ, సరస్సు. 1-౧౫;గర్తము, పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1.
అవడు, దే. వి: చూ, అపదూఱు.
అవతంసము, సం. వి. అ. పుం. 1. (అలంకారార్థమై చెవులకు బెట్టు పువ్వులసొమ్ములు: చూ, భూషణము. 2; 2.సిగబంతి: చూ, భూషణము. 2.
అవతమసము, సం. వి. అ. న. తగ్గిన చీఁకటి: చూ, మేచకము. 1
అవతరణము, సం. వి. అ. న. 1. అవరోహణము: చూ, దిగుట; 2. దాఁటు: చూ, లంఘ. 1; 3.నాటకాంగభేదము: చూ, నాటకము. 1: 4. పిశాచాది: చూ, భూతము. 2.
అవతరించు, సం. అ. క్రి. రూ-అవతరిల్లు. 1. డిగ్గు: చూ, దిగు. 4; 2. ఉద్భవించు: చూ, సంభవించు. 1.
అవతరిల్లు, సం. అ. క్రి. —పై.—
అవతల, ద్వ. వి. (అవల+తల.) రూ-అవల-అవ్వల-ఆవల. 1. అవలిప్రదేశము: చూ, పారము. 1; 2. అనంతరము: చూ, పిమ్మట.
అవతలి, ద్వ. విణ. అనంతరము: చూ, పిమ్మట.
అవతారము, సం. వి. అ. న. 1. అవరోహణము: చూ, దిగుట; 2. సముద్రమునందు సరకులు ఎగుమతి దిగుమతి చేయు చోటు: చూ, రేవు; 3. కరవాక: చూ, భూమి. 1; 4. నద్యాదులయందు మనుష్యులు దిగుటకనువుగా నేర్పఱచిన దారి: చూ, రేవు; 5.కోనేఱు: చూ, సరస్సు.1; 6.జన్మము: చూ, సంభవము. 1; 7. కంపుఁదుమ్మ*: చూ, విట్ఖదిరము; 8. దశసంజ్ఞ (చూ, పది); 9. ఒడలు: చూ, శరీరము; 10. మఱియొక జన్మము: చూ, సంభవము. 1-౫; 11-వ సంతర్తుపు: చూ, వసంతము. 1.
అవతారములు, అం. మత్స్యము, కూర్మము, వరాహము, నారసింహము, వామనము, పరశురామము (అన్వఙ్ఞుఁడు), శ్రీరామము, బలరామము, బౌద్ధము, కలికి-కల్కి. (10.)
అవతారమెత్తు, మి. అ. క్రి. జన్మించు: చూ, సంభవించు. 1.
అవతారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గ్రంథముఖమున వ్రాయఁబడు తదుత్పత్తిక్రమము: చూ, విషయసూచిక.
అవతీర్ణము, సం. విణ. 1. దిగినది; 2. దాఁటఁబడినది: చూ, లంఘ. 1-౨.
అవతోక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-అపతోక.

అవదంశము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఊరుఁగాయ: చూ, పచ్చి గాయ; 2. కల్లుత్రాగినపుడు నంజుకొనెడువస్తువు.
అవదగాకి, దే. విణ. దుష్టుఁడు. పంచ. వేం. I, ఆ. 595: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
అవదాతము, సం. వి. అ. పుం. 1. తెల్లన: చూ, వర్ణము. 6; 2. పచ్చన: చూ, వర్ణము. 6: విణ. 3. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6; 4 పచ్చనిది; చూ, వర్ణము. 6; 5. తేరినది: చూ, సమీచీనము, 2; 6. ముఖ్యము: చూ, శ్రేష్ఠము
అవదానము, సం. వి. అ. న; చూ, రూ-అపదానము.
అవదారణము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, చీల్చుట; 2. గుద్దలి: చూ, ముద్గరము.
అవదాహము, సం. వి. అ. న. 1. సీరువట్టివేరు*: చూ, వట్టివేరు; 2. ఉశీరము*: చూ, వట్టివేరు.
అవదీర్ణము, సం. విణ. 1. చీల్పఁబడినది: చూ, ద్రుతము; 2. కరఁగింపఁబడినది: చూ, ద్రుతము.
అవదూఱు, దే. వి: చూ, రూ-అపదూఱు.
అవదోహము, సం. వి. అ. న. క్షీరము: చూ, స్తన్యము.1-గా.
అవద్యము, సం. విణ. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1.
అవద్యుఁడు, సం. విణ: చూ, అవదగాకి.
అవధరము, సం. వి. అ. న: చూ, అవధారు.
అవధరించు, సం. అ. క్రి. 1: చూ, ఎచ్చరికపడు; స. క్రి. 2. ధరించు: చూ, వహించు.
అవధానము, సం. వి. అ. న: చూ, హెచ్చరిక.
అవధానములు, అం: చతురంగము, కవిత్వము, వ్రాయుట, చదువుట, గణితము, సంగీతము, యుక్తిచెప్పుట, వ్యస్తాక్షరి. (8)తద్విశేషములు-అష్టావధానము,శతావధానము. మొ.
అవధాని, సం. విణ. అవధానముకలవాఁడు. తద్వి.- అష్టావధాని, శతావధాని.
అవధాయకుఁడు, సం. విణ. —పై—
అవధారణము, సం. వి. అ. న. 1. నిశ్చయము: చూ, సత్యము. 1; 2.=: చూ, అవధారు.
అవధారు, వా. వై. వి.=అవధారణమ్: చూ, వినుము. 1.
అవధి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. గ్రామద్వయమధ్యసీమ: చూ, సీమ. 1; 2. ఎడము: చూ, సందు. 6; 3. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 4. వేళ: చూ, సమయము. 1; 5. బిలము: చూ, రంధ్రము. 1; 6 సంగతి బోధపఱచుకొనుట; 7. అవర్తము; చూ, సుడి. 1; 8. కొన: చూ, తుద. 2.
అవధీరణము, సం. వి. అ. న: చూ, అవగణన. [లనము.
అవధీరితము, సం. విణ. తిరస్కరింపఁబడినది: చూ, వహే
అవధూత, సం. వి. అ. పుం. రూ-అవధూతుఁడు:చూ,ముని.1.
అవధూతము, సం. విణ. 1. దిగంబరత్వము; 2. కదలింపఁబడినది; అం. 3: చూ, శివక్రియలు.
అవధూతుఁడు, సం. వి అ. పుం, 1: చూ, అవధూత; విణ. 2. కదలింపఁబడినవాఁడు.
అవధ్యము, సం. విణ. 1. వధ్యముకానిది. (వధ్యము=చంపఁదగినది.): చూ, అబ్రహ్మణ్యము. 1; 2. అర్థములేనిది: అనర్థము, అవ్య-అలమ్.
అవధ్వంసము, సం. వి. అ. పుం. 1. పొడిచేయుట: చూ, మరణము; 2. వినాశ: చూ, వినాశనము; 3 హాని: చూ, సెగ్గింపు.
అవధ్వస్తము, సం. విణ. 1: చూ, అపమార్జితము; 2: చూ, అపనీతము; 3. మాఱఁబడినది: అధిక్షిప్తము, అపనీతము.
అవనతమగు, సం. అ. క్రి, ఒఱగు: చూ, వ్రాలు. 3.
అవనతము, సం. విణ. వంగినది: చూ, వక్రిమము.
అవనద్ధము, సం. వి. అ. న. చర్మాచ్ఛాదితమర్దలాది వాద్యము: చూ, వాద్యము. 2-గా.
అవనము, సం. వి. అ. న. 1. తృప్తిపొందించుట: చూ, సౌహిత్యము; 2: చూ, రక్షణము.
అవనాట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చప్పటిముక్కు: చూ, నతనాసిక.
అవనాటుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, నతనాసికుఁడు.
అవనాయము, సం. వి. అ. పుం. 1. పడఁద్రోయుట: చూ, నిపాతనము; వై. విణ. (1)=అన్యాయః. న్యాయములేనిది: చూ, ఉపరాగము. 3.
అవని, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నేల: చూ, భూమి. 1.
అవపథ్యము, సం. విణ: చూ, రూ-అపథ్యము.
అవపాతము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగులోనగు వాని పట్టునపుడు అవిపడుటకై త్రవ్వి మీఁదతేలికైన కఱ్ఱలను కంపలను పఱచనగాఁగప్పి ఆపైన కొద్దిగా మట్టి పఱచి నేలమట్టముగా చేసినపల్లము: చూ, వారి. 6.
అవబోధము, సం. వి. అ. పుం. 1. మేలుకొని యుండుట: చూ, మేలుకోలు; 2 బోధించుట: చూ, బోధనము
అవభృథము, సం. వి. అ. పుం. యజ్ఞము కడపట న్యూనాతిరిక్తదోష పరిహారార్థము చేయుకర్మము: చూ, దీక్షాంతము.
అవభ్రట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అవనాట.
అవమతము, సం. విణ. అవమానింపఁబడినది: చూ, సెగ్గింపు.
అవమతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అగౌరవము: చూ, నతి. 3; 2: చూ, అవగణన.
అవమతుఁడు, సం. విణ: చూ, అవగణితుఁడు.
అవమము, సం. వి. అ. పుం 1. మూఁడు తిథులు గూడిన వారము: చూ, వారము; 2.తక్కువైనది: చూ, హీనము.1.
అవమర్దము, సం. వి. అ. పుం. పదులచేఁగలుగు రాయిడి: చూ, సమ్మర్దము.
అవమర్యాద: చూ, రూ-అమర్యాద.
అవమర్శము, సం. వి. అ. పుం. నాట్యముయొక్క నాలవ సంధి: చూ, నాటకము. 1.
అవమానన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అవగణన.
అవమానపడు, మి. అ. క్రి. మోసపడు: చూ, మొక్కపోవు.2.
అవమానపెట్టు, మి. స. క్రి: చూ, హేళనముచేయు.
అవమానము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, అవమతి. 1; 2: చూ, అవమతి. 2; అం. 3. చూ, విగ్రహములు.
అవమానముచేయు, మి. స. క్రి: చూ, అవమానపెట్టు.
అవమానించు, సం. స. క్రి. —పై—
అవమానితము, సం. విణ: చూ, అవమతము.
అవమానితుఁడు, సం. విణ: చూ, అవమంత-అవమతుఁడు.
అవముఁడు, సం. విణ: చూ, అవదగాకి. [షము. 3.
అవయవము, సం. వి. అ. పుం. కరచరణాదులు: చూ, విశే

అవయవి, సం. విణ. అవయవములు గలది: చూ, అంగిము. 7.
అవర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-అపర. 1.
అవరజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకనితరువాతఁ గాని ఒకతె తరువాతఁగాని పుట్టిన తోఁబుట్టువు: చూ, సహోదరి.
అవరజుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సహోదరుఁడు.
అవరణము. సం. వి. అ.పుం. ఉలిమిరి.*. చూ, శ్వేతపుష్పము.
అవరతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఊఱట: చూ, విశ్రాంతి. 2.
అవరము, సం. వి. అ. న. 1. ఏనుఁగు వెనుకటి పిక్క లోనగుకాలు: చూ, రూ-అపరము. 1; 2. వెనుకటిది: చూ, వెనుక. 1,
అవరవర్ణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నాలవకొలమువాఁడు: చూ, శూద్రుఁడు.
అవరాహము, సం. వి. అ. పుం. గుజ్జుపుమూతి, మీసు: చూ, మత్స్యము. 1-౫.
అవరీణము, సం. విణ. ధిక్కరింపఁబడినది: చూ, వహేలనము.
అవరీణుఁడు, సం. విణ. తిరస్కరింపఁ బడినవాఁడు. వెలివేయఁబడినవాడు (అని కొందరు): చూ, వెలివాఁడు. 1.
అవరుద్ధము, సం. విణ. అడ్డగింపఁబడినది: చూ, రుద్ధము. 1.
అవరోధనము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-అవరోధము. అంతఃపురము: చూ, సదనము. 1-౧ స్త్రీ. 2. అంతఃపురకాంత: చూ, స్త్రీ. 1-౮.
అవరోధము, సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.—; 2 —పై.—; 3. అడ్డము: చూ, సంరోధము. 1; 4. అడ్డపాటు: చూ, వ్యవధానము. 3; 5: చూ, స్వర్గము.
అవరోధించు, సం. స. క్రి. అడ్డగించు: చూ, సంరోధించు.
అవరోహణము. సం. వి. అ. పుం. రూ-అవరోహము: చూ, దిగుట.
అవరోహము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; మఱ్ఱి లోనగువానికిఊడ, పడుగొమ్మ: చూ, శిఫ. 1; 3. చెట్టు మొదలనుంచి కొనకెగఁబ్రాకెడితీఁగె, ఎక్కుడుతీగె(కాఁకరబీఱ మొ.); 4. ఇంద్రునిపట్టణము: చూ, దేశము; 5: చూ, స్వర్గము; 6: చూ, పిఱ్ఱ.
అవరోహవర్ణగతాలంకారములు, అం. వేణువు, త్రివర్ణము, ఉద్వాహితము, ఉద్గీతము, సంధిప్రచ్ఛాదితము, ఆక్షిప్తము, ప్రేంఖితము, హసితము, అభ్యుచ్చయము, బిందువు, నిష్కర్షము, విస్తీర్ణము. (12): చూ, అలంకారము.
అవరోహవర్ణము, అం. వర్ణచతుష్కములో నొకటి: చూ, వర్ణచతుష్కము.
అవర్ణము, సం. వి. అ. పుం. దూఱు: చూ, నెగ్గింపు.
అవల, దే. వి. 1. రూ-అవుల-అవ్వల. ఆవలికొన: చూ, గ్రోధుష్పు. 1-3; 2. రూ-అవ్వల. అవుల. అనంతరము: చూ, వెనుక. 1; 3. అప్రక్క..
అవలంబనము, సం. వి. అ. న. ఆశ్రయము: చూ, సన్నిధానము. 2.
అవలంబము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—
అవలంబించు, సం. స. క్రి. ఆశ్రయించు: చూ, ప్రాపుగొను.
అవలంబితము, సం. విణ. 1. ఆశ్రయింపఁబడినది: చూ, సంశ్రితము; 2. రతిబంధభేదము: చూ, రతిబంధము.

అవలక్షగువు, సం. వి. ఉ. పుం. పంయుపుఁడు: చూ, హేమాంబువు.
అవలక్షణము, సం. వి. అ. న. 1. చెడుగుణము: చూ, లక్షణము. 1-౨౨; 2. కుష్ఠము: చూ, సితము. 5.
అవలేహనము, సం. వి. అ. న. నాకుట: చూ, లేహనము.
అవలగ్నము, సం. వి. అ. పుం. నడుము: చూ, మధ్యము. 1; విణ. 2. వ్రేలాడునది: చూ, లంబమానము: 3. తగులువడినది.
అవలగ్నుఁడు, సం. వి అ. పుం. పాలుద్రాగుశిశువు: చూ, శిశువు.
అవలలము, సం. వి. అ. పుం. బసూలము, పాణక; చూ, పంటసాల. (చూ, సదనము. 1.)
అవలాశము, సం. వి. అ. న. తెమడ: చూ, శ్లేష్మము.
అవలినాఁడు, ద్వా. వి: చూ, ఆవలినాఁడు.
అవలిప్తము, సం. విణ. 1. పూయఁబడినది; 2. గర్వము నొందినది: చూ, ఉద్వృత్తము. బిఱ్ఱు. 4.
అవలీఢము, సం. విణ. నాఁకబడినది;
అవలీల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తేలిక: చూ, లాఘవము.
అవలుంఠనము, సం. వి. అ. న. భూమిమీఁది పొరలిక: చూ, లుంఠనము.
అవలుంఠితము, సం. విణ. పొర్లాడినది: చూ, లుఠితము.
అవలేపము, సం. వి. అ. పుం. 1. చందనాదుల పూఁత: చూ, సమాలంభము, 2. గర్వము: చూ, హంకారము; 3. తొడవు: చూ, భూషణము 2; 4. దూఱు: చూ, నెగ్గింపు.
అవలోకనము, సం. వి. అ. న. 1. చూపు: చూ, లక్షణము. 3; పా. 2. జరిగిన సంగతిని కనిపెట్టుట.
అవలోకించు, సం. స. క్రి. చూచు: చూ, వీక్షించు.
అవలోకితము, సం. విణ. 1. చూడఁబడినది; అం. 2: చూ, దృష్టిభేదములు; 3: చూ, దృష్టిక్రియలు; 4: చూ, సంచారవర్ణగతాలంకారములు.
అవలోకితుఁడు, సం.వి.అ.పుం. బుద్ధభేదము: చూ, బుద్ధుఁడు.1.
అవలోడనము, సం. వి. అ. న. చక్కగా విమర్శించుట: చూ, విమర్శనము.
అవల్గుజము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సోమరాజి*.
అవవాదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-అపవాదము.
అవశకునము, సం. వి. అ. పుం. 1. దుశ్శకునము, ప్రయాణికులకు అశుభసూచకపు గుఱుతు; (దుశ్శకునములు-పంచాగమునందుఁగలవు.) 2. తోఁకచుక్క లోనగు ఉత్పాతము: చూ, తోఁకచుక్క. రూ-అపశకునము, దుశ్శకునము.
అవశము, సం. విణ. వశముకానిది: చూ, అస్వాధీనము.
అవశిష్టము, సం. విణ. మిగిలినది: చూ, శేషము. 1.
అవశిష్టవాయువు, వా. ఊపిరి బయటికి విడిచిన తరువాతి లోపల మిగిలినగాలి: చూ, వాయువు.
అవశేషము, సం. అ. పుం. మిగులు: చూ, శేషము. 1.
అవశేషించు, సం. అ. క్రి. మిగులు: చూ, శేషించు.
అవశ్యంభావిరాచారః, న్యా. (స్పష్టము).
అవశ్యమనుభోక్తవ్యం కృతంకర్మ శుభాశుభమ్, లో. తాను జేసిన మేలయినట్టియుఁ గీడైనట్టియు కర్మము ఖ్యముగాననుభవింపఁ

దగినది. ఉదా— "కావున "నవశ్యమనుభోక్తవ్యం కృతం కర్మ శుభాశుభ" మ్మను కతంబునఁ బూర్వజన్మంబునం జేసిన పుణ్యపాపఫలంబులు వెంబడిని జీవుల నంటియుండి సుఖదుఃఖంబు లనుభవింపఁజేయు." (కు చేలోపాఖ్యానము.)

అవశ్యము, సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. అగత్యము: చూ, భృశము; 2. నిత్యమైనది చూ, శాశ్వతము; 3. పూనిక: చూ, సన్నాహము.

అవశ్యాయము, సం. వి. అ. పుం. 1. మంచు: చూ, హిమము. 1; 2. గర్వము: చూ, హంకారము.

అవష్టంభము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఊత: చూ, ప్రాపు. 2; 2. గర్వము: చూ, హంకారము; 3. పూనిక: చూ, సన్నాహము. 2; 4. బంగారు: చూ, లోహము. 1-౫. 1; 5. ప్రానుపాటు: చూ, స్తంభనము. 1.

అవష్టబ్ధము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇప్పు. సుమంగళ; విణ. 2. ఆక్రమింపఁబడినది: చూ, పురి. 4; 3. ఆశ్రయింపఁబడినది: చూ, సంశ్రితము; 4. కట్టఁబడినది: చూ, సంధానితము. 1: 5. సమీపించినది: చూ, సమీపము 2.

అవసక్థిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, శయ్య. 1-౫.

అవసటి, మి. వా వి. అగడు: చూ, నెగ్గింపు.

అవసథము, సం. వి. అ. న. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

అవసథ్యము, అం: చూ, రూ-అవసథ్యము.

అవసన్నము, సం విణ 1. కడమట్టినది; 2. నశించినది చూ, ప్రమ్యుతము. 2.

అవసరదాల్లు, మి. వి. బ. 1. ఒకజాతి ధాన్యము: చూ, ధాన్యము; వా. 2. స్వలాభముఁగోరి కావలసినపుడు లొడ్డుపు వాడు.

అవసరనైవేద్యము, జా. 1. ఒరులకు తన ఉపకృతికై యిచ్చు బహుమతి; 2. మహానివేదన సిద్ధము కానందువలన ముందుగ నిచ్చు గుడాదిక నైవేద్యము.

అవసరపడు, మి. అ. క్రి. తొందరపడు: చూ, సంభ్రమించు.

అవసరపెట్టు, మి. స. క్రి. బాధించు: చూ, హింసించు.

అవసరము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాలము, వేళ: చూ, సమయము. 1; 2. వర్షము: చూ, వాన. 1; 3. మంత్ర విశేషము: చూ, మంత్రము. 1.

అవసర్గము, అం. అష్టవిభూతులలో నొకటియగు ప్రాకామ్యము: (చూ, అనుమననము.). చూ, సిద్ధులు. 1-౬.

అవసాధ్యము, సం. వి అ.న. ఉలచచేప; చూ, మత్స్యము.1-౧.

అవసాదము, సం. వి అ. పుం. 1. నాశము; చూ, రుత్త; 2. కడ: చూ, సుద. 2.

అవసానము, సం. వి. అ న. 1. —పై—; 3. రూ-అవసాయము. ముగింపు; చూ, సమాప్తి. 1; 4. క్రియాంతము.

అవసాయము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-అవసానము. ముగియిక: చూ, సమాప్తి. 1; 2. నిశ్చయము, సత్యము. 1-౨; మిగులు: చూ, శేషము. 1.

అవసితము, సం. విణ. 1. ఎడ్లచే నూఱుపఁబడినది. (ధాన్యము.): చూ, ధాన్యము: 2. తెలియఁబడినది: చూ, విదితము. 1; 3. ముగింపు. చూ, సమాప్తి. 1; అ. న. 4. పయనము: చూ, సంచారము.

అవస్కందము, సం. వి. అ. పుం. 1. నిద్రించుటలోనగు సమయములందు శత్రువులపైఁబడుట: చూ, యుద్ధము. స్వాప్నము. 1-౩; 2. కునికిపాటు: చూ, స్వాప్నము. 1-3. ప్రమీల; 3. నిద్రించుటలోనగు సమయములందు శత్రువులపైఁబడి చంపుట: చూ, వధము.

అవస్కరము, సం. వి. అ. పుం. 1. కుండయందుగునసుండు అంటు: చూ, అవకరము. 3; 2. రహావయవము, రూ-అవస్కరము: చూ, కక్ష. 7; 3. స్త్రీ పురుషుల గుహ్యము: చూ, భగము. 12; 4. పెరుగడము: చూ, శమలము. 1; 5. పావకోణ్ణు: చూ, సమ్మార్జగలు, 1-౪; 6: చూ, ముద్ది; విణ. 7. వాఁడఁబడినది.

అవస్యము, సం. వి. అ. న. ఇల్లు చూ, సదనము. 1.

అవస్థ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాలకృతమైన స్థితివిశేషము: చూ, దశ. 1.

అవస్థలు, అం. 1. దశావస్థలు.—దర్శనము, మనస్సంగమము, సంకల్పము, జాగరము, కార్శ్యము, అరతి, అలజ్జ, ఉన్మాదము, మూర్ఛ, మరణోద్యమము. (ఇట్లు పదిఅనికొందఱు.) ద్వాదశావస్థలు.—దర్శనము, మనస్సంగమము, సంకల్పము, జాగరము, కార్శ్యము, అరతి, అలజ్జ, ఉన్మాదము, మూర్ఛ, మరణోద్యమము, జ్వరము, సంతాపము. (ఇట్లు పన్నెండు అని కొందఱు). చూ, దశావస్థలు, చూ, ద్వాదశావస్థలు, 2. జాగ్రత్, స్వాప్నము, సుషుప్తి. (3); 3. బాల్యము, యౌవనము, కౌమారము, వార్ధక్యము. (4); 4. జాగ్రత్తు, స్వాప్నము, సుషుప్తి. మూర్ఛ, మరణము. (5).

అవస్థానము, సం. వి. అ. న. చోటు: చూ, స్థానము. 1.

అవస్థితము, సం. విణ. 1. జ్ఞాతము. తెలియఁబడినది: చూ, విదితము. 1; 2. పోలునది: చూ, గతము. 2; 4. అడ్డగింపఁబడినది; చూ, రుద్ధము. 1; 5. ముగింపు: చూ, సమాప్తి. 1.

అవస్యందిత, అం: చూ, భూవాపుల.

అవస్వన్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. కేకి: చూ, మయూరము; 2. అమృతము: చూ, సుధ. 1.

అవస్వన్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1; చూ, శివుఁడు; 2. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

అవహంలిహము, సం. వి. అ. పుం. రూ-అభ్రంలిహము. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.

అవహననము, సం. వి. అ. న. దంపుట.

అవహారకము, సం. వి. అ. న. గుఱ్ఱపుమూతి, మీను: చూ, మత్స్యము. 1-౫.

అవహారము, సం. వి. అ. పుం. 1. జూదము, యుద్ధము లోనగువాని యందలి యూఱట; చూ, ప్రశయము. 2. బలాత్కారముగఁ జుట్టుకొని ప్రాణిహింసఁజేయు చేప, గ్రాహము: చూ, మత్స్యము. 1-౯; 3. రూ-అపహారము. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1-3.

అవహారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దొంగ: చూ, చోరకుఁడు.

అవహాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కంచెకోట: చూ, వెలుగు.

అవహిత్థ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గౌరవకౌటిల్యాదులచేఁజేయు హర్షాద్యాకారముల మఱుఁగుపాటు. (రూ-అవహిత్థము):

అం. 2: చూ, సంచారిభావములు. ఉ. ఆరాజుగుణంబులనుడివి యూరాపూమణి మేనం బులకలలుముకొన "నబ్బా! యీ ము త్తియపుసరు లెంత చల్లగానున్నవి!" అని వాని మఱుఁగు పెట్టును.
అవహిత్థము, సం. వి. అ. పుం. 1. అభినయహ స్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1; 2: చూ, రూ-అవహిత్థ. 1-2; అం. 3: చూ, సంయుతహ స్తములు.
అవహిద్ధకము, అం: చూ, కరణములు.
అవహేతము, సం. వి. అ. పుం. తాంత్ర*: చూ, విభీతకము.
అవహేలనము, సం. వి. అ. న. రూ - అవహేళనము: చూ, అవగణన.
అవహేళనము, —పై.—
అవాంతరజాతులు, అం. హరిణి, తురగి, హస్తిని. (3).
అవాంతరములు, అం. ఇంద్రజాల విశేషములు. - మహేంద్ర జాలము, గజకర్ణము, గోకర్ణము, గారడి, కనుకట్టు. (5).
అవాంత్రము, వా. వి. ఆపద: చూ, విపత్తు.
అవాక్పుష్పి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పెద్దసదాప*. (అధోముఖ పుష్పములు కలది.): చూ, సదాప; 2. బమ్మదండి*: చూ, వారాహి. ౩.
అవాగ్రము, సం. విణ. వంగినది: చూ, వక్రిమము.
అవాచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-అపాచి.
అవాచీనము, సం. విణ. 1. దక్షిణదిక్కునందుఁ బుట్టినది; 2. తాఱుమాఱైనది: చూ, వ్యత్యయము; 3. తలవంచు కొన్నది.
అవాచీనుఁడు, సం. విణ. 1: చూ, అధోముఖుఁడు; 2. మూఁగవాఁడు: చూ, మూఁగ. 3.
అవాచ్యదేశము, సం. వి. అ. పుం. ఆఁడుగుఱి: చూ, భగము. 12.
అవాచ్యము, సం. వి. అ. న. 1.=ఓగాత్పము. దూఱు: చూ, నెగ్గింపు; 2. తిట్టు: చూ, శాపము. 1; విణ. 3. చెప్పఁదగనిది: చూ, కిన్ను.
అవానము, సం. వి. అ. పుం. నిట్టూర్పు: చూ, అపాననము.
అవాపము, సం. వి. అ. పుం. కుసుమ: చూ, విల్లము.
అవాప్తము, సం. విణ. పొందఁబడినది: చూ, సంసక్తము. 1.
అవాప్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. లాభము: చూ, లాభము. 1.
అవాయి, దే. వి. ఆకాశబాణము: చూ, బాణసంచు.
అవాయిగొట్టము, దే. వి. —పై.—
అవారపారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సముద్రము. 1.
అవారము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ అపారము. 1.
అవారి, పై. విణ. = అపారము: చూ, రూ - అవ్వారి.
అవారితము, సం. విణ. అడ్డగింపఁబడినది: చూ, రుద్ధము. 1.
అవాససుఁడు, సం. వి. స. పుం. 1. జినుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1; విణ. 2: చూ. దిగంబరుఁడు.
అవాస్తవము, సం. విణ. నిజకానిది: చూ. వితథము.
అవి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ముట్టుది: చూ, రజస్వల; 2. కనుబొమ: చూ, భ్రూను; 3. ఆఁడుమేఁక: చూ, మేషము. 1; పుం. 4. గుడి. మొదలగువాని చుట్టుగోడ: చూ, ప్రాకారము; 5. కంబళి: చూ. వస్త్రము. 1-౧౬;
6. గాలి: చూ, వాయువు; 7, కొండ: చూ, పర్వతము; 8. ఎలుక: చూ, మూషికము; 9: చూ, సూర్యుఁడు.
అవింజరము, సం. వి. అ. పుం: చూ. రూ-అలంజరము.
అవింద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొందఱుబిడ్డలుచచ్చిన ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౧౫.
అవికరము, అం: చూ, ప్రచారములు.
అవికలము, సం. విణ. 1. వికలముకానిది. (వికలము=తాఱుమాఱయినది); 2. భిన్నముకానిది: చూ, సర్వము.
అవికిరి, దే. వి. నలి ఒడ్లపాము: చూ, సర్పము. 1-(౧౫).
అవిక్షీరము, సం. వి. అ. న: గొఱ్ఱెపాలు: చూ, స్తన్యము. 1-౭.
అవిగ్నము, సం వి అ. పుం. రూ-అవిఘ్నము. కలివె*: చూ, సామ్మపు ప్రెల.
అవిచ్ఛిన్నము, సం. విణ. 1. పెక్కుహల్లులగుంపు; 2. పులియాపిరి; 3. కూ కున్నది: చూ, సంయుక్తము; 4. విచ్ఛిన్నముకాది. (విచ్ఛిన్నము=విచ్ఛేదము నొందినది.): చూ, సాంద్రము. 2.
అవిచ్ఛిన్నరేఖ, సం వి. ఆ. స్త్రీ. దీర్ఘాయుర్లక్షణము: చూ, లక్షణము. 1 ౧౯.
అవిజయము అం: చూ, దండవ్యూహములు.
అవిజ్ఞేయము, సం. వి. అ. పుం. తాళప్రాణకళాభేదము: చూ, తాళము. 2. (, స్వరము. 2-౪౪.)
అవిటి, దే. విణ. 1. రూ-అవిడి: చూ, లేవఁజాలనివాఁడు; 2. రూ-అవిడి: చూ, గ్రుడ్డి.
అవిడి, —పై—
అవిత, సం. విణ. 1. రక్షింపఁబడినది: చూ, రక్షితము; విణ. 2: చూ, రక్షకుఁడు.
అవిదితము, సం. విణ. తెలియనిది: చూ, అప్రసిద్ధము.
అవిదారితము, అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.
అవిదూసము, సం. వి. అ. న: చూ, అవిక్షీరము.
అవిద్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అజ్ఞానము.
అవిధము, అం: చూ, ప్రచారములు.
అవిధి, సం. వి. ఇ. పుం. ఇక్కట్టు: చూ, శోకము. (వా. అనధి).
అవినాభావసంబంధన్యాయము, న్యా. ఒకదానినొకటి సంబంధించి యుండుట. కుండకు మట్టికవలెనను రీతి.
అవినీతి, సం. విణ. పరులనేక్పించు స్వభావముగలయాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౧౬.
అవినీతుఁడు, సం. విణ. అడఁకువలేనివాఁడు, గురువుచే శిక్షింపఁబడనివాఁడు: చూ, సముద్ధతుఁడు.
అవిభక్తత, సం. వి. అ. న. విభక్తముకానిది, ఉమ్మడి: చూ, పొత్తు. 8. (విభక్తము=భాగింపఁబడినది.)
అవిపరీతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, అవిక్షీరము.
అవిముక్తము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాశీపట్టణము, వారణాసి: చూ, దేశములు. 1-౫౬; విణ. 2. విడువఁబడినది: చూ, హీనము. 3. [దోషములు.)
అవిమృష్టవిధేయాంశము, అం: చూ. పదదోషములు. (చూ,
అవియు, దే. అ. క్రి. 1. చెడు: చూ, నశించు: 2. పగులు: చూ, భేదిల్లు. 2.
అవిరతము, సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. ఎల్లప్పుడు: చూ,

సతతము. 2; విణ. 2. ఎడతెగనిది: చూ, సాంద్రము. 2.
అవిరామము, సం. వి. అ. న. విరామములేమి: చూ, హోరాహోరి.
అవిరి, దే. వి. 1. నీలి*: చూ, రంజని; 2. కంటికలక: చూ, హర్షణము. 3-౫.
అవిలంబనము, సం. క్రి. విణ, అ. న. 1. త్వరితము: చూ, స్వరము. 1: 2. వడిగలది: చూ, స్వరము. 1.
అవిలంబితము, —పై.—
అవివక్షితవాచ్యము, అం: చూ, లక్షణమూలధ్వనులు.
అవివాదము, సం. విణ. నిర్వివాదమైనది: చూ, నిర్వివాదము.
అవివాహితుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పెండ్లిలేనివాఁడు: చూ, కుంతుడు.
అవివేకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, అజ్ఞత.
అవివేకి, సం. విణ: చూ, స్తబ్ధుఁడు.
అవివేకోఽనుశయాయకల్పతే, న్యా. అవివేకము పశ్చాత్తాపమును గలిగించును.
అవిశ్వాసము, సం. వి. అ. పుం. నమ్మకములేమి. అపనమ్మకము, అపనమ్మిక.
అవిష్కృతము, అం: చూ, ప్రచారములు.
అవిషాణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అరఁటి*చూ, రంభ. 2.
అవిసి, వై. వి. = అకసె*: చూ, శుకనాసము. 1.
అవిసిపోవు, వై. అ. క్రి. పగులు: చూ, భేదిల్లు. 2.
అవిసియ, వై. వి. = అగస్త్యః. రూ-అవిసె. అతసి*: చూ, శుకనాసము. 1.
అవిసె, వై. వి. —పై.—
అవిసోఢము, సం. వి. అ. న: చూ, అవిక్షీరము.
అవిస్థాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏనుఁగుయొక్క మందబుద్ధి ప్రసరించుట: చూ, హస్తి. 1-౩౮.
అవిస్పష్టము, సం. వి. అ. న. అర్థము తెలియరానిమాట: చూ, శబ్దము. 2-౭.
అవీచి, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, నరకములు; విణ. 2. అలలులేనిది. (నీరు): చూ, సలిలము. 1-౨౩.
అవీర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మగఁడును బిడ్డలునులేని యాఁడుది: చూ, స్త్రీ; 1-౧౧౬; విణ. 2. బలిమిలేనిది: చూ, అకల్పము. 2.
అవు: చూ, రూ-అగు. 1, 2, 3.
అవుకు, వా. వి. సంశయాత్మకము. అనరు.
అవుకాఁపు, దే. వి. అద్దెకాఁపురము: చూ, రూ-ఔకాఁపు.
అవుఁగదె, దే. అవ్య. రూ-అవుఁగదే-ఔఁగదె-ఔఁగదే: చూ, వింత. 1.
అవుఁగాక, దే. అవ్య, అంగీకారార్థకము. అట్లైకాని, అవును. రూ-ఔఁగాక: చూ, సమ్మతి. 1.
అవుఁగు, దే. వి. రూ-ఔఁగు: చూ, భక్ష్యము. 1-౬.
అవుగాములు, దే. వి. బ. 1. కలిమిలేములు. రూ-ఔగాములు: చూ, కష్టసుఖములు; 2. న్యాయాన్యాయములు. రూ-ఔగాములు: చూ, యుక్తాయుక్తములు; 3. మంచిచెడ్డలు. రూ-ఔగాములు: చూ, మేలుగీళ్ళు.
అవుజు, దే. వి, రూ - ఔజు. 1. పంకము: చూ, సుబ్బలి; 2. కాలువ: చూ, నది; (౧౧-౧); 3. పనియందునేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు.
అవుటు, వై. వి. రూ-ఔటు. 1. క్రిందిపెదవి: చూ, రూ-ఔటు; 2. దంతము: చూ, పల్లు. 1.
అవుటుకఱచు, దే. స. క్రి. కోపావేశమున క్రిందిపెదవి కఱచు, సంతాపమున క్రింది పెదవి కఱచు: చూ, రూ-ఔటుకఱచు.
అదవుం దే. వి. ఉ. రూ-ఔదల: చూ, శిరము. 1.
అవుద, దే.వి. రూ-ఔద. 1. కాలువ: చూ, నది; 1-(౧౧)-౧. 2. పనియందు నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు.
అవును, దే. అవ్య. రూ-ఔను. 1. అంగీకారార్థకము: చూ, సమ్మతి. 1; 2. యథార్థకము: చూ, సత్యము. 1.
అవునె, వా. అవ్య. రూ-అవునే. భార్యను పిలుచుటను తెలుపును. (గోదావరీమండల ప్రాంతమున కొన్నిచోట్లవాడుక.)
అవునే, వా. అవ్య. —పై.—
అవుర, దే. అవ్య. ఆశ్చర్యార్థకము, రూ-ఔర; చూ, వింత.1.
అవురడి, దే. వి. రూ-ఔరడి. తిరస్కారము: చూ, పహేలనము.
అవురు, దే. వి: చూ, రూ-అగురు *. 1.
అవుకుఁద్రిక్క: చూ, రూ-అదురుఁద్రిక్క.
అవురుగంటివేరు, దే. వి. ఉశీరము*: చూ, వట్టివేరు.
అవుల, దే. వి. రూ-ఔల. అవలదరి: చూ, పారము. 1.
అవులు, దే అ. క్రి. రూ-ఔలు. గళితమగు: చూ, రాలు.
అవులుచేయు, వా. స. క్రి. రూ-ఔలుచేయు. మత్తుకలుగఁజేయు, పట్టుచేయు. "నల్లమందు అవులు చేసినది." (గోదావరీమండలమున వాడుక)
అవులెమ్ము, దే. అవ్య. అంగీకారార్థకము. రూ-ఔలెమ్ము: చూ, సమ్మతి. 1.
అవులే. దే. అవ్య—పై.—(రూ-ఔలే.)
అవుసు, దే. వి. రూ-ఔసు. 1. వస్త్రభూషణాదుల శోభ: చూ, సౌందర్యము: 2. యౌవనాదులవలనఁగలుగు గర్వచేష్ట: చూ, విలాసము. 2.
అవుసుకాఁడు, ద్వ. విణ. రూ-ఔసుకాఁడు: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.
అవేక్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఎచ్చరిక: చూ, హెచ్చరిక; 2: చూ, కాచుట; 3. పూర్వము అనుభవించిన దానిని మఱలఁ గోరుట.
అవేలము, సం. వి. అ. పుం. 1. అపలాపము: చూ, మఱుఁగుమాట; 2: చూ, పోఁకపొడి: చూ, విడెము.
అవోక్షణనము, సం. వి. అ. న: చూ, చల్లుట.
అవ్యండ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, దూలగొండి.*
అవ్యక్తనిస్వనము, సం. వి. అ. పుం. పైకితెలియని చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2-౧౮.
అవ్యక్తము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, పరమాత్మ. (హంసుఁడు);2. ప్రకృతి వికారములైన మహదాదితత్త్వము; విణ. 3. ప్రకాశముకానిది, తెల్లముకానిది: చూ, రహస్యము; అం. 4: చూ, ప్రకృతులు; 5. చూ, గాయకదోషములు.
అవ్యక్తరాగము, సం. వి. అ. పుం. ఇంచుక యెఱుపు: చూ, వర్ణము. 6-౪-(3).

అవ్యక్తుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2: చూ, శివుఁడు. 1.
అవ్యక్తురాలు, మి. వి. 1. ఆలోచనలోనికి తీసికొనివచ్చు శక్తి లేనిది, తెలివిలేనిది, ఊహలేనిది (ఆఁడుది.): చూ, స్త్రీ; వా. 2. ఈదేఁఅనిది. (ఆఁడుది.)(అనికొందఱు.): చూ, స్త్రీ.
అవ్యథ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కరక*: చూ, హరీతకి; 2. మెట్ట తామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧. 3: చూ, సోఁకుడు ముసుఁగు. *.
అవ్యథము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము. 1; విణ. 2. దుఃఖములేనిది.
అవ్యధిషుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.
అవ్యయము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. చాదిశబ్ద విశేషము; అ. పుం. 2.క్షేమము: చూ, శుభము. 1; విణ. 3. వెచ్చము లేనిది; 4. లింగరహితమయిన అవ్యయము; అం. 5: చూ, సంఖ్యాభేదములు.
అవ్యయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2: చూ, శివుఁడు.
అవ్యవసాయవంతుఁడు, సం. వి. త్. పుం. ప్రయత్నము చేయనివానిపేరు: చూ, శాశితుఁడు.
అవ్యవహితము, సం. విణ. వ్యవహితముకానిది. (వ్యవహితము= వ్యవధానమైనది.): చూ, సంసక్తము.
అవ్యవహితుఁడు, సం. విణ. మిక్కిలిదగ్గఱవాఁడు: చూ, సంసక్తుఁడు.
అవ్యాజపత్రిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. బలురక్కసి:చూ, స్వర్ణక్షీరి*.
అవ్యాజపాలిని, అం: చూ, తంత్రములు.
అవ్యాపారవ్యాపారన్యాయము, న్యా. కూయుచున్న గాడిదె మేయుచున్న గాడిదెను చెఱచెననురీతి.
అవ్యాప్తి, అం: చూ, త్రిదోషములు.
అవ్వ, వై. వి.=అమ్బా: చూ, రూ-అవ. (1), (2), (3).
అవ్వరో, దే. వి. ఓతల్లి, (వా-అమ్మరో)
అవ్వల, దే. వి. (అ+వలను): చూ, రూ-అవల.
అవ్వాకులు చెవ్వాకులు, వా. వి. బ. నిరుపయోగమగుమాటలు.
అవ్వారి, వై. విణ.=అపారమ్. పరిమితముకానిది (పరిమితము= మితము.): రూ-అవారి; (సం. వ.) :—అపరిమితము.
అశక్తత, వా. వి. అశక్తి: చూ, అచాతుర్యము.
అశక్తము, సం. విణ. సక్తముకానిది. (శక్తము=ఓపినది.): చూ, ఈచ.
అశక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. శక్తిలేమి: చూ, అచాతుర్యము.
అశక్తియగు, మి. అ. క్రి: చూ, నిస్సత్త్వమగు.
అశక్తుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. బలములేనివాఁడు; 2. నిరువ.. యోగి; వా. 3. తెలివిలేనివాఁడు.
అశక్తోఽహంగృహారంభేశక్తోఽహంగృహభంజనే, న్యా. ఇల్లు కట్టించుటకు నాకుశక్తిలేదుగాని ఇల్లుపడఁగొట్టుటకు సమర్థుఁడనే వన్నట్లు దుష్టుఁడుమేలు చేయుటకు సిద్ధపడఁడుగాని కీడుచేయుటకు సిద్ధమగును.
అశక్యము, సం. విణ.=అక్కజము. శక్యముకానిది. (శక్యము= తరము.):చూ, లావు. 7.
అశనము, సం. వి. అ. న. 1.అన్నము: చూ, పాదము. (1); 2. భోజనము: చూ, సాపాటు; 3:చూ, వేఁగిస.*
అశనాయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆఁకలి: చూ, బుభుక్ష. 1.
అశనాయితుఁడు, సం. వి. అ. పుం. క్షుధితుఁడు: చూ, జిఘత్సువు.
అశని, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ. పిడుగు; 2. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1; 3. రూ-అశని. ఇంద్రాయుధము: చూ, దాణము. 1.
అశబ్దవాది, సం. వి. న్. పుం. యోగవిశేషముగలవాఁడు: చూ, సాంఖ్యుఁడు.
అశరీరము, అం: చూ, వాక్యదోషములు: (చూ, దోషములు.)
అశరీరవాక్కు, సం. వి. చ్. స్త్రీ. శరీరాకారము చూపకనే ఆకసమునుండి వినిపించు శబ్దము: చూ, స్వరము. 2-33. (చూ, శబ్దము. 2.)
అశరీరవాణి, సం వి. ఇ. స్త్రీ. —పై.—
అశరీరి, సం. వి. ఇ. పుం.. —పై.—
అశాంతస్యకుతస్సుఖం, లో. శాంతములేనివానికి సుఖములేదు.
అశాలాకము. సం. వి. అ. న. పుట్టరోపెట్టినతేనె: చూ, మధువు. 5.
అశాశ్వతము, సం. వి. అ. న. నిత్యముకానిది: చూ, క్షణభంగురము.
అశితంభవము, సం. వి. అ. న. 1. అన్నముమొదలగునవి: పుం. 2. తనివి: చూ, తృప్తి.
అశితము, సం. విణ. రూ-ఆశితము, తినఁబడినది: చూ, భుక్తము. 1.
అశిరస్కుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు. 1. 2.
అశిశ్వి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గొడ్డురాలు: చూ, వంధ్య.
అశీతాంశుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.
అశీతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఏ. స: చూ, ఎనుబది.
అశీతితమము, సం. విణ: ఎనుబదవది.
అశీతిద్వయము, సం. వి. అ. న. ఎనుబదిరెండుపన్నములుగల వేదభాగము: చూ, వేదము. 1-౩౨.
అశుచి, సం. విణ. ఇ. 1. పరిశుద్ధముకానిది: చూ, మలినము; పుం. 2. ఆశౌచము: చూ, మయిల. 4.
అశుచియగు, మి. అ. క్రి. 1. ముఱికిదగు: చూ, మైలపడు. 1; 2. మలినమగు: చూ, మైలపడు. 2.
అశుద్ధత, సం. వి. అ. పుం. ముఱికి: చూ, మలినము.
అశుద్ధము, సం. విణ. —పై.—
అశుని, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, రూ-అశని. 3.
అశుభచిహ్నము, సం. వి. అ. న. చెడుగుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1.
అశుభము, సం. వి. అ. న. 1. అమంగళము. కీడు: చూ, హాని. 2; 2. చావుగుఱుతు: చూ, లక్షణము. 113-1; విణ. 3. అశుభమైనది: చూ, ఓగు. 2.
అశుభవిద్ధము, అం: చూ, ఏకవింశతిమహాదోషములు.
అశూరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శూరుఁడుకానివాఁడు: చూ, వెఱపరి.
అశేషము, సం. విణ. సమస్తము అంత: చూ, సర్వము.

అశోక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=అశోగము. కటుకరోహిణి*: చూ, కకులాదని.

అశోకము, సం. వి. అ. న. 1. పాదరసము: చూ, పాదరసము; పుం. 2. = అసోగము.*: చూ, హేమపుష్పము.

అశోకరోహిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, అశోక 1.

అశోకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దశరథుని మంత్రులలో నొకఁడు; విణ. 2. శోకములేనివాఁడు.

అశౌచము, సం. వి. అ. న. రూ-అశౌచము: చూ, మయిల. 4.

అశ్నంతము, సం. వి. అ. న. ప్రాయ్యి: చూ, హసంతి.

అశ్మంతకము, సం. వి. అ. న. 1. ఉత్థానము: చూ, రేవడము; 2. అశ్మంతము*: చూ, పాలిందితము; 3. మల్లెఆకు: చూ, మల్లికాఛదనము.

అశ్మంతము, సం. వి. అ. న. 1: చూ. అశ్నంతము; 2. చావు: చూ, సావు; 3. వంత: చూ, శోకము; 4. అశ్మంతకము, కుశలి*: చూ పాలిందితము; విణ. 5. మేరలేనిది: చూ, అపారము. 3; 6: చూ, దేశము.

అశ్మకుట్టకము. సం. వి. అ. పుం. కాసెయులి: చూ; వృక్ష దనము. 1.

అశ్మకుట్టకుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఱాతిపనివాఁడు.

అశ్మగర్భజము. సం. వి. అ. పుం. అశ్మఘ్నము*: చూ, పిండిబెండ దుబ్బు.

అశ్మగర్భము, సం. వి. అ. పుం, పచ్చ: చూ, రత్నము. 1-౫.

అశ్మఘ్నము, సం. వి. అ. పుం: చూ, అశ్మగర్భజము.*.

అశ్మజము, సం. వి. ఆ. న. గిరిజము: చూ, శిలాజిత్తు.

అశ్మజాత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంధాలువు*: చూ, పుత్రధాత్రి.

అశ్మనగరము, సం. వి. అ. న. సముద్రమునకు నడుమనుండు పాతాళబలిపట్టణము: చూ, దేశము. 1-౫౬-౪.

అశ్మనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గరుత్మంతునియన్న: చూ, సూరసూతుఁడు.

అశ్మపుష్పము, సం. వి. అ. న. శైలేయము*: చూ. ఱాపువ్వు.

అశ్మభేది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, అశ్మగర్భజము*.

అశ్మము, సం. వి. న్. పుం. శిల: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-౫.

అశ్మయోని, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, తామ్రపత్రిక*.

అశ్మరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నీరుకట్టురోగము: చూ, మూత్ర కృచ్ఛము.

అశ్మరీఘ్న, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉలిమిడి*: చూ, శ్వేతపుష్పము.

అశ్మసారము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇనుము: చూ, లోహము. 1; 2. ఇంద్రనీలము: చూ, రత్నము. 1.

అశ్రద్ధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=అసడ్డ. ఉపేక్ష: చూ, సయాభ.-4.

అశ్రపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నైరృతి: చూ, సోఁకులఱేఁడు.

అశ్రము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-అస్రము. కన్నీరు: చూ, రోదనము. 2; 2. కత్తిలోనగు వానివాయి: చూ, వాదర.

అశ్రాంతము, సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. అజస్రము, ఎడ తెగనిక్రియ: చూ. సతతము. 2; విణ. 2. ఎడతెగనిది: చూ, సాంద్రము. 2.

అశ్రి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అంచు: చూ, చెంగు; 2. తీక్ష్ణ ధార, కత్తిలోనగు వానివాయి: చూ, వాదర.

అశ్రువు, సం. వి. ఉ. న. 1. రూ-అస్రువు. కన్నీరు: చూ, రోదనము. 2; 2. కంప్రము: చూ, కమలమ్; అం. 3. చూ, సాత్త్వికభావములు.

అశ్లాఘ్యగుణోత్కర్షసారము, అం. అలంకారభేదము: చూ, అలంకారము. 3.

అశ్లీలము, సం. వి. అ. న. 1. మోటుమాట: చూ, గ్రామ్యము. 1; 2. శబ్దదోషవిశేషము: చూ, గ్రామ్యము. 2; 3. అసభ్యపుమాట: చూ, గ్రామ్యము. 3; 4. పామరజన వాక్యము: చూ, గ్రామ్యము. 4; అం. 5: చూ, అర్థదోషములు; 6: (చూ, గ్రామ్యము. 6.): చూ, పదదోషములు.

అశ్వ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అశ్వగంధ*: చూ, వారాహకర్ణి. 2. ఆఁడుగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౧.

అశ్వంతము, సం. వి. అ. పుం. చావు: చూ, సావు. (రూ-అస్వంతము.)

అశ్వంతరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వడిగంటి: చూ, వేగవతి; 2. ఇంద్రుని గుఱ్ఱము, ఉచ్చైశ్శ్రవము: చూ, హయము; 3. అరుంధతి: చూ, అరుంధతి.

అశ్వకర్ణకము, సం. వి. అ. పుం. ఏపె*: చూ, సాలము. 3-౨.

అశ్వకర్ణము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

అశ్వక్రాంతము, అం. 1: చూ, త్రిస్థానకములు; 2: చూ, సహానతానములు; 3: చూ, షడ్జగ్రామగత మూర్ఛనలు.

అశ్వఖరజము, సం. వి. అ. పుం. కంచరగాడిదె, వేసరము: చూ, రాసభము.

అశ్వఖురము, సం. వి. అ. పుం. తెల్లదింటెన*: చూ, విష్ణుక్రాంత. 1-౧.

అశ్వగంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వారాహకర్ణి. పెన్నేరు*.

అశ్వగతి, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమున నైదుభకారములును ఒకగురువును గలిగి పదింటయతిగల పదునాఱున ఛందస్సు నందుద్భవించిన వృత్తము. ఉదా.—
"అందమునైన భకారము - లైదునుగాంతమునై, పొంది పదింట విరామముఁ - బూనిన యశ్వగతిం, గందసమాన మహోన్నత-గాత్రుని శౌరిని, గోవిందుని బ్రస్తుతి సేయఁగ- వేఁడుక యయ్యెఁజుమీ.": చూ, వృత్తము. 1.

అశ్వతరము, సం. వి. అ. పుం. 1. కంచరగాడిదె, వేసరము: చూ, రాసభము; 2. ఒకరకముపాము: చూ, సర్పము. 1-(౭).

అశ్వత్తికము, సం. వి. అ. పుం. నేపాళవేము*: చూ, తృణ నింబము.

అశ్వత్థ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. శుక్లపక్షమందు పదునేనవతిథి: చూ, పున్నమ. 1.

అశ్వత్థపత్రన్యాయము, న్యా. గాలియుండినను లేకున్నను గూడఁ గదలుచుండుననురీతి.

అశ్వత్థప్రతాపభంగము. అం. అదృష్టముగల స్త్రీ చిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1-౨.

అశ్వత్థము, సం. వి. అ. పుం. 1. బోధిద్రుమము*; రావి: చూ, శ్యామలము. 2; 2. కలజువ్వి*: చూ, సుపార్శ్వకము. 1.

అశ్వత్థసన్నిభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అశ్వత్థిక, కండ్లరావి*: చూ, శ్యామలము. 2-౧.

అశ్వత్థామ. సం. వి. న్. పుం. ఈశ్వరుని కొమారుఁడు.

(ద్రోణాచార్యుని గుఱ్ఱమునకుఁబుట్టిన వాఁడు.): చూ, ద్రౌణాయనుఁడు.

అశ్వత్థి(ద్ధి)క, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అశ్వత్థసన్నిభ*.

అశ్వత్థు(ద్ధు)ఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. వినుకెంపు: చూ, సూర్యుఁడు; 3. అగ్గి, అగిని, అగ్గి: చూ, వహ్ని 1.

అశ్వదంష్ట్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గోక్షురకము*. పల్లేరు: చూ, స్వాదుకంటకము.

అశ్వదానము, అం: చూ, మహాదానములు.

అశ్వద్విషు, సం. వి, ఉ. పుం. తుమ్మ*: చూ పిట్టదిరము.

అశ్వధామము, సం. వి. న్. నైరృతిమూల ఇల్లు: చూ, సదనము. 1-(ఌ.)

అశ్వపంక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. గుఱ్ఱముల వరుస: అశ్వాతరము 3.

అశ్వపాలకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱములను రక్షించు వాఁడు: చూ, సాహిణి (చూ, కుమారుఁడు. 6.)

అశ్వప్రతిగ్రహేష్టి. అం. సహీనతానములు ఏడింటిలోనొకటి: చూ, సహీనతానములు.

అశ్వభక్ష్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మద్దఖర్జూరము*. చూ, మధుఖర్జూరిక.

అశ్వము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 2. పురుషజాతి విశేషము: చూ, జాతులు; అం. 3: చూ, మహాదానములు; 4: చూ, చేతనరత్నములు; 5: చూ, తంత్రములు.

అశ్వమేధపర్వము, అం: చూ, భారతపర్వములు.

అశ్వమేధప్రకరణము. అం: చూ, భరతశాస్త్ర గ్రంథములు.

అశ్వమేధము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొకయజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము; 1-3; అం. 2: చూ, సహీనతానములు.

అశ్వమేధిని, సం. వి. ఇ. పుం. అశ్వమేధయజ్ఞము చేసిన వాఁడు: చూ, నారాయణుఁడు. 7.

అశ్వమేధీయము, సం. విణ. యాయావరము, అశ్వమేధమున కుపయోగించు గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-ఌ.

అశ్వయుక్కు, సం. వి. జ్. స్త్రీ. గుఱ్ఱపుఁజుక్క, అశ్విని: చూ, రిక్క. 1-౧.

అశ్వర్థప్రతాపభంగము, అం: భోగవతీలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1. (అశ్వత్థప్రతాపభంగము.).

అశ్వలక్షణము, అం: చూ, కళలు.

అశ్వలలిత, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమున— న, జ, భ, జ, భ, జ. భ. నగణములు గలిగి పదమూఁడవ యింట యతిగాఁగల యిరువదిమూఁడవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

అశ్వలాల, సం. వి. ఆ. పుం. సలికండ్లపాము: చూ, సర్పము.

అశ్వలావకము, సం. వి. అ. పుం. ఆశ్వలాయన దర్భగడ్డి*: చూ, తృణము. 1-(ఒ).

అశ్వవారుఁడు, సం. అ. పుం. గుఱ్ఱపుఁగాఁపరి: చూ, వల్లభపాలకుఁడు.

అశ్వవాలకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, అశ్వలావకము*.

అశ్వవాలము, సం. వి. అ. పుం: చూ. గుఱ్ఱపుతోఁక.

అశ్వవాహుఁడు. సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱపురౌతు: చూ, సాది.1.

అశ్వవిక్రయికుఁడు, సం.విణ. గుఱ్ఱములను విక్రయించువాఁడు: చూ, హేలావుకుఁడు.

అశ్వవిదుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నలుఁడు: చూ, బాహుకుఁడు.

అశ్వవైద్యము, అం: చూ, కళలు.

అశ్వశాల. సం.వి.ఆ.స్త్రీ. గుఱ్ఱాలసాల: చూ. సదనము.1-౯.

అశ్వశిక్షకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱపుసాధకము చేయించు వాఁడు: చూ, రేవంతుఁడు.

అశ్వసంచార మార్గములు, అం. సమ, ఉన్నత, విషమాంబుకీర్ణ, శుద్ధ, నతాగ్ర, తృణపీడ దాఢ్య, స్థాణుప్రకీర్ణ, ఉపలసంప్రకీర్ణ, పార్శ్వోన్నత. (9)

అశ్వాతరము, సం. వి. అ. పుం. 1. అడవి: చూ, విపినము; 2. ధాన్యమునకుపట్టు కీటకము: చూ, వడ్లచిలుక; 3: చూ, అశ్వపంక్తి; 4: చూ. అశ్వమేధము.

అశ్వాభరణము, సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱపు అలంకారము: చూ, భూషణము. 2-౧.

అశ్వారూఢుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, అశ్వవాహుఁడు.

అశ్వారోహ, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, అశ్వగంధ*.

అశ్వారోహణ. అం: చూ, కళలు.

అశ్వారోహుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, అశ్వవాహుఁడు; 2. గుఱ్ఱములను ద్రిప్పువాఁడు: అశ్వికుఁడు. రూ-అశ్వికుఁడు.

అశ్వాశము, సం. వి. అ. పుం. చణకము: చూ, శనగలు.

అశ్వి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వృషజాతిపురుషునియం దిష్టముగల స్త్రీజాతివిశేషము: చూ, స్త్రీ. 1-౧౧ల.

అశ్వికుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, అశ్వారోహుఁడు.

అశ్విని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, అశ్వయుక్కు.

అశ్వినీసుతులు, అం. దేవతలవైద్యులు: చూ, అశ్వులు (అశ్వరూపమును ధరించిన సంజ్ఞయను పేరుగల సూర్యునిభార్యకు సుతులు. సూర్యుని భార్యయగు సంజ్ఞాదేవి యశ్వరూపధారిణియై వీరలంగనెనని కథగలదు.)

అశ్వినులు, సం. వి. న్. పుం. —పై.—

అశ్వీనము, సం. వి. అ. న. గుఱ్ఱముచేత ఒకదినము పోఁదగిన త్రోవ: చూ, మార్గము. 1-ఌ.

అశ్వులు, అం. అశ్వినీసుతులు, అశ్వినీదేవతలు. (అశ్వినీసుతులు. దస్రులు, స్వర్వైద్యులు. అశ్వినీదేవతలు. - ఆశ్వినేయులు, ఆసత్యులు.)

అశ్వేతరము, సం. వి. అ. పుం. రూ - అశ్వతరము. కంచర గాడిదె: చూ, రాసభము.

అశ్వోత్పత్తులు, అం. శ్రీవృక్షకము, రోచమానము, పురుషకము, పంపకము, పుటము, విక్రాంతి. ప్రఖరము, ప్రతోదము, రశ్మి, లుఠణము. (10).

అషడక్షీణము, సం. విణ. 1. ఇద్దఱికంటె నన్యులెఱుఁగనిది. (మంత్రములోనగునది.); 2. ఇద్దఱాడుకొనెడి ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 1.

అష్ట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఎనిమిది తంతులుగల వీణె: చూ, వీణె; 1-౯; న్. 2. ఎనిమిదిచేత లెక్కపెట్టఁబడ్డవారు.

అష్టక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. శ్రాద్ధవిశేషము: చూ, కర్మములు.

అష్టకము, సం. వి. అ. న. 1 = అట్టము. వేదభాగము. పఠాయి

భిన్నాభిప్రాయము లొక్కమారు వెలిపుచ్చు మేధాశక్తిగల వాఁడు: చూ, అవధాని.
అష్టాశతము, సం. వి. అ. న: చూ, ఎనమన్నూఱు.
అష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. భోజనము: చూ, నాపాటు; ఈ. స్త్రీ. అం. 2: చూ, ఛందస్సులు. [నూలు.
అష్ఠీలము, సం. వి. అ. పుం. ఆదర్శనము: చూ, ముంజెమొల
అష్ఠీవత్తు, సం. వి. త్. పుం. జానువు: చూ, మోఁకాలు: చూ, హజ. 1-౨౦.
అష్టైశ్వర్యములు, అం. వాని, ధనము, ధాన్యము, బంధువు, భృత్యుఁడు, వస్త్రము, వాహనము, సుతుఁడు. (8.)
అష్టోత్తరశతము, సం. వి. అ. న. నూటయెనిమిది. కావ్యలక్షణంబున.—సంఖ్యాబద్ధములో నొకటి: చూ, సంఖ్యాబద్ధము.
అసంఖ్యాబద్ధము, అం. 1. రగడ, గద్య, ద్విపద, దండక, మంజర్యాదులు: (చూ, సంఖ్యాబద్ధములు); 2. కావ్యలక్షణమున.— అప్పుడప్పుడు చెప్పినపద్యములు గ్రంథస్థములు కావు. ఇది సంఖ్యాబద్ధము, అసంఖ్యాబద్ధము అని ద్వివిధము. అందు ఇదియొకటి: చూ, సంఖ్యాబద్ధము. (చూ, మహా కావ్యము.)
అసంఖ్యేయము, సం. విణ. లెక్కపెట్టలేనిది; అగణితము, అపారము.
అసంగతము, సం. విణ. 1. కూడనిది: చూ, నిష్ఫలము; 2. పొసఁగనిది; అసంబంధము, అసంబద్ధము.
అసంగతి, 1. అం. ఒకానొక అర్థాలంకారము (కార్యకారణములకు భిన్నదేశత్వము విరుద్ధముగఁ గల్గుట. "మేఘములు విషము గ్రోలఁబథికాంగనలు మూర్ఛిల్లిరి"): చూ, అలంకారము. 3; విణ. 2. కూడికలేమి: అయోగము.
అసంగవచనము, సం. వి. అ. న. తిరఁబడకచదువుట, తురాయణము: చూ, విద్య. 1.
అసంతుష్టి, సం. విణ. సంతుష్టికానిది: అహృష్టము.
అసంపూర్ణము, సం. విణ. సంపూర్తికానిది: అపూరణి, అసమగ్రము, అసంపూర్తి; (తె. ప.) అంపెదుకు.
అసంపూర్తి, సం. వి. ఇ. పుం. సంపూర్తిలేమి. —పై.—
అసంప్రేక్ష్యకారిత్వము, అం. తంత్రములు అయిదింటిలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.
అసంబంధము, సం. విణ. 1. కూడికలేనిది: చూ, నిష్ఫలము; 2. పొసఁగనిది: చూ, అసంగతము. 2.
అసంబద్ధప్రలాపము, వా. వి: చూ, వదరుట.
అసంబద్ధము. వా. విణ: చూ, రూ-అసంబంధము. 1-2.
అసంబాధ, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఇందొక్కొక్కపాదము మ, త, న, స, గగములతోఁ గూడిపండ్రెండవయింట యతిగాఁ గల చతుర్దశ ఛందస్సునందుఁ బుట్టినవృత్తము. ఉ.—వాలాయంబుగా సత్కవిజనములు- వాక్ప్రవ్యక్తా, వాలాయుక్త గోవిందవరదభృవ- వాత్సల్యా, కాళిందీప్రాణేశ మతనసగ - గప్రాప్తిన్, జాలాభాస్వ ద్విశ్రమమును న-సంబాధల్." అప్ప. 4, ఆ: చూ, వృత్తము. 1.
అసంభవము, సం. విణ. 1. కలుగనిది: అహతము; 2. ఒకానొక యర్థాలంకారము. ఇట్లు జరుగుననియెవడెఱుఁగునని యెన్నుట. ఉ.— "గొల్లపిల్లవాఁడు గోవర్ధమెత్తునని యెవ్వఁడను కొనును.": చూ, అలంకారము. 3.
అసంభావ్యత, సం. వి.అ. న.సాధ్యముకానిది: చూ, అసాధ్యము.
అసంభావ్యము, సం. విణ. సాధ్యములేనిది: చూ, అసాధ్యము.
అసంయుతములు, సం. వి. అ. పుం: చూ, అభినయహస్తములు.
అసంయుతహస్తములు, అం: అరాళము, అర్ధచంద్రము, అర్ధపతాకము, అర్ధసూచీముఖము, అలపల్లవము, ఊర్ణనాభము, కటకాముఖము, కపిత్థము, కపిలము, కర్తరీముఖము, ఖంజము, ఖండచతురము, గజతుండము, చంద్రకళ, చతురము, తామ్రచూడము, త్రిపతాకము, త్రిశూలము, పతాకము, పద్మకోశము, బాణము, భ్రమరము, మణి, మయూరము, ముకుళము, ముష్టి, మృగశీర్షము, యష్టికము, రాజసూండిలము, లాంగూలము, వంశాకము, విరళము, శిఖరము, శుకతుండము, సందంశము, సర్పచతురము, సర్పశీర్షము, సాంగరము, సాలపద్మము, సింహముఖము, సూచి, స్వర్ణరంజకము, స్వస్తికము, హంసపక్షము, హంసాస్యము. (45.) (28 విధములని 45 విధములని ద్వివిధము.)
అసంశ్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సివంతి*: చూ, స్రివంతి.
అసంహతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వ్యూహాభేదములు.
అసంహతవ్యూహములు. అం. అష్టానీకము, అర్ధచంద్రికము, ద్వితీయము, పరిఘమము. శృంగాటకము. సర్వతోముఖము (6.)
అసకృత్తు, సం. అవ్య. అభీక్ష్ణము. ముహుర్ముహము, మాటిమాటికి: చూ, శశ్వత్తు.
అసద్ధ, వై. వి.=అశ్రద్ధా. ఉపేక్ష: చూ, మందెమేలము. 1.
అసతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కులట: చూ, స్వైరిణి.
అసతీసుతుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కౌలటేయుఁడు: చూ, అంకులాఁడికొడుకు. (చూ, సూనుఁడు. 1-౧౬)
అసత్యము. సం. వి. అ. న. 1. అబద్ధము, కల్ల: చూ, వితథము; 2. పరస్పరాన్వయము లేనిది (మాట.) జొంకు: చూ. వితథము. భార. శాం. 4, ఆ. 150.
అసత్యవాదము, అం: చూ, అజ్ఞాన దాయకములు.
అసత్యుడు. సం. విణ. అప్రియముగాఁ బలుకువాఁడు: చూ, ముఖరుఁడు.
అసత్ప్రలాపము, అం: చూ, అజ్ఞానదాయకములు.
అసదర్థనిదర్శన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొక అలంకారము: చూ, అలంకారము. 3.
అసదర్థవాదము, అం: చూ, అర్థవాదములు.
అసదు, వై. వి. =అసత్. 1. అల్పము. "అసదుగాను": చూ, స్వల్పము; 2. నికృష్టము: చూ, హీనము. 1;
అసనపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సోమింద*: చూ, సోమిద.
అసన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉసిరిక*: చూ, శ్రీఫలి. 1.
అసనము, సం. వి. అ. న. 1. చిమ్మనము: చూ, విక్షేపము. 4; పుం. 2. సర్జకము*: చూ, వేఁగిస.
అసభికుఁడు, సం. విణ. అ. పుం. ద్యూతకారుఁడు, జూదమాడించువాఁడు: చూ, హారకుఁడు. 2.
అసమంజసము, సం. విణ. బాగుకానిది: చూ, దుర్జాతము.
అసమగ్రము, సం. విణ. పూర్ణము కానిది: చూ, అసంపూర్ణము.

అసమయము, సం. విణ. సమయము తప్పినది: అకాలము, అనవసరము.

అసమర్థము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, కావ్యదోషములు; విణ. 2 సమర్థము కానిది; అం. 3: చూ, పదదోషములు.

అసమర్థుఁడు, వా. విణ: చూ, అపటువు.

అసమశరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మరుఁడు, బేసితూపుల జోదు: చూ. మన్మథుఁడు.

అసమాధానము, సం. వి. అ. న: చూ, అసమ్మతి.

అసమానము, సం. విణ: చూ, అతులము.

అసమీక్ష్యకారి, సం. విణ. చక్కఁగా యోచింపక యేపనినేని చేయువాఁడు: చూ, జాల్ముఁడు.

అసము, వై. వి 1.=యశః. కీర్తి: చూ, యశస్సు; దే. వి. 2. ప్రేమము: చూ, స్నేహము. 1; 3. గర్వము. భార. విరా. 5, ఆ. 234: చూ, హంకారము.

అసముఁడు, సం. వి.అ. పుం. అద్వయవాది: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

అసమేషువు, సం. వి. ఉ. పుం. మరుఁడు, బేసితూపులజోదు: చూ, మన్మథుఁడు.

అసమోపమము, అం: చూ, అర్థదోషములు.

అసమ్మతి, సం. విణ. 1. సమ్మతిలేనిది: అనంగీకారము, అసమాధానము; (తె ప.):- ఎఱవటికము, ఒప్పమి.

అసర, వై. వి. = అసుర. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

అసరవేయు, దే. స. క్రి. ఆలస్యముచేయు: చూ, తడయు.

అసరసంజ, వై. వి. = అసురసంధ్యా. ప్రదోషకాలము, రాత్రి యొక్క మొదలు : చూ, సాయంకాలము. (రూ-అసరసంజె-అసరసందె.) [పసరు. 2.

అసరు, దే. వి. ఆకుపసరు. భార. శల్య. 2, ఆ. 160: చూ,

అసలార, దే. క్రి. విణ. ఒప్పిదముగా: చూ, సరిగా.

అసలారు, దే. అ. క్రి. అతిశయిల్లు: చూ. మొమ్మరించు.

అసలు, దే, వి. 1. పంకము: చూ, బురద; 2. మూలధనము: చూ, సంచిమొదలు.

అసలుఁబుట్టువు, దే. వి. (అసలు + పుట్టువు) పంకజము, తామర*: చూ, సహస్రపత్త్రము. 1.

అసలుకొను, దే. అ. క్రి: చూ, పంకిలమగు.

అసలుపైకము, అం: చూ, ప్రకాశింపఁ జేయగూడనివి.

అసవు, సం. వి. ఉ. పుం. ఉసురు, ప్రాణము: చూ, ప్రాణము. 6.

అసహత, సం. వి. అ. స్త్రీ. అసహనము, ఓర్వమి: చూ, హింస. 2

అసహనపడు, మి. అ. క్రి. ఈర్ష్యపడు: చూ, సూడుకొను. 2.

అసహనము, సం. విణ: చూ, అసహత.

అసహనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పగతుఁడు: చూ, శత్రువు. 1; విణ. 2. ఓర్వలేనివాఁడు: చూ, సూడుకాఁడు.

అసహాయత, సం. వి. అ. పుం: చూ, దిక్కుమాలినతనము.

అసహాయశూరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. సహాయములేకనే యుద్ధమందు నిపుణత్వముఁ గనఁబఱచువాఁడు: చూ, ఒంటరీఁడు. 1.

అసహాయుడు, సం. విణ. సహాయములేనివాడు: చూ, ఒంటరీడు. 2.

అసహిష్ణుఁడు, సం. విణ. ఉ. రూ-అసహిష్ణువు: చూ, సూడుకాఁడు.

అసహిష్ణుత, సం. వి. అ. పుం. ఓర్వలేమి: చూ. హింస. 7.

అసహిష్ణువు, సం. విణ. ఉ: చూ, రూ- అసహిష్ణుఁడు.

అసహ్యత, సం. వి. అ. న. ఓకరింత: చూ, రోఁత. 2.

అసహ్యపడు, మి. అ. క్రి: చూ, రోఁతపడు.

అసహ్యము, సం. విణ. 1. సహింపఁగూడనిది: చూ, రోఁత. 2.

అసహ్యించు, సం. అ. క్రి: చూ, రోఁతపడు.

అసహ్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పగవాఁడు: చూ, శత్రువు. 1: 2. రోఁతకలవాఁడు: చూ, రోఁతకాఁడు.

అసాదు, దే. అవ్య. ప్రశంసనార్థకము. బహు. రూ-హసాదు. రామా. 3, ఆ. 149. (పెద్దలయాజ్ఞను శిరసావహించుట యందువర్తించును.): చూ, సేబాసు.

అసాధ్యత, సం. వి. అ.న. సాధ్యములేమి: చూ, అసాధ్యము.

అసాధ్యము, సం. విణ. సాధ్యముకానిది: వి. అసంభావ్యత అసాధ్యత, విణ. అసంభావ్యము.

అసామర్థ్యము, వా. వి: చూ, అపాటవము.

అసారము, సం. విణ. సారములేనిది. (మాది మొ.): చూ, డొల్ల. 2.

అసారేఖలుసంసారే సారంశ్వశురమందిరమ్, న్యా, అసారమైన యీసంసారమున (లోకమున) అత్తగారింటియిల్లు సారమైనది. యుత్తరార్థమిది. "హిమాలయే హరశ్శేతే, హరిశ్శేతే మహోదధౌ."

అసి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. అస్త్రము, ముప్పదియంగుళములకు నెక్కువగలకత్తి: చూ, రిష్టి. 2; అవ్య. 2. త్వమర్థకము, నీవనుట: చూ, త్వమ్; 3. ఒకానొక వాక్యాలంకారము: చూ, అలంకారము.3. అం. 4: చూ, బాణము. 1; దే. ఉప. (1) అల్పార్థకము. అసి, కోఁత, అసిగాయము. మొ.

అసిఁబోవు, దే. అ. క్రి. (అసి + పోవు.) తప్పిపోవు: చూ, తప్పిపోవు.

అసిక్ని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ.1.శరీరాయాసముచే జీవనముచేయుచు అంతఃపురమునందు మెలఁగెడి ప్రాయపు ఆఁడుది. = నెఱియని వెంట్రుకలు గలది: చూ, స్త్రీ; 2. ఒకానొకయేఱు: చూ, నది. 1-(ఇ)

అసిగ్లానికము, సం. వి. అ. పుం. వెల్లుల్లి*: చూ, సుకందకము. 1-ఇ. (దీనిగడ్డయేమాత్రను.)

అసితపక్షము, సం. వి. అ. పుం. అమవసతోఁజేరి ముందుండు పదియేనుదినములు, కృష్ణపక్షము: చూ, పక్షము. 1-ఆ.

అసితము, సం. వి. అ. పుం. 1. నీలము, నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఉ.

అసితాంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. అస్త్రము, ముప్పది యంగుళములకు నెక్కువఁగలకత్తి: చూ, రిష్టి. 2: విణ. 2. నల్లని దేహముగలది.

అసితాననము, సం. వి. అ. న. కొండముచ్చు: చూ, వానరము. 1-ఈ.

అసితాభ్రశేఖరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. బుద్ధభేదము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

అసితార్చి, సం. వి. స్. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1:

అసితుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. శని, ఛాయకొడుకు: చూ, శని 1; విణ. 2. నల్లనివాఁడు: చూ, నల్లనయ్య.

అసిదంష్ట్రిము, సం. వి. అ. పుం. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1-౩.
అసిద్ధవిషయఫలోత్ప్రేక్ష, అం. అలంకారభేదము: చూ, అలంకారము. 3.
అసిద్ధవిషయహేతూత్ప్రేక్ష, అం. —పై.—
అసిధరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నైరృతి: చూ, మూలఱేఁడు: కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.
అసిధారావ్రతము, ఉత్కృష్టమైన వ్రతము. సౌందర్యవతియు, యౌవనవతియు నైన స్త్రీతో నేకశయ్యయందు శయనించి యామెయందు మనసైనఁ బ్రసరింపకుండుట. (కత్తిమీఁది సాము).
శ్లో. "యత్రైకశయనస్థాపిప్రమదా నోపభుజ్యతే, అసిధారా వ్రతంనామవదంతి మునిపుంగవాః" అనియును "శయనే మధ్యేఖడ్గంనిధాయ స్త్రీ పుంసౌయత్ర బ్రహ్మచర్యేణ స్వపతః తదసిధారా వ్రతం" అనియు; "యువాయువత్యాసార్థం యన్ముగ్ధ భర్తృకవదాచరేత్, అంతర్ని వృత్త సంగస్స్యాత్ అసిధారావ్రతంహితత్" అనియుగలదు. (త. చంద్రిక).
అసిధావకుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సానలవాఁడు.
అసిధేనుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఛురిక, చురకత్తి, మొలనుంచుకొను సూరకత్తి: చూ, రిష్టి. 2.
అసిపత్రకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కత్తి యొఱఁగలవాఁడు.
అసిపత్రము, సం.వి.అ.పుం.1: చూ, నరకములు; 2. ఇక్షువు*: చూ, చెఱకు; 3. కత్తియొఱ, ఖడ్గాదులయొఱ: చూ, ప్రత్యాకారము.
అసిపుచ్ఛకము, సం. వి. అ. పుం. మత్స్యవిశేషము: చూ, మత్స్యము. 1.
అసిపుత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, అసిధేనుక.
అసిమి, దే. వి. ఎద్దుమీఁదవేసెడు గోనెవలె కుట్టినసంచి, గోణి: చూ, సంచి.
అసిమిగొల్లెన, దే. వి. ఇరుప్రక్కల వంపుగాళాలవలె నేర్పఱచిన చిన్నగుడారము. కళా. 8, ఆ. 42: చూ, సదనము. 1-౪౦-(3).
అసియాడు, దే. అ. క్రి. (అసి+ఆడు.) వణఁకు: చూ, చలించు.
అసిరమ్మ, ద్వి. వి. ఒకానొక గ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3. (రూ-అసినమ్మ.)
అసిలేటు, వై. వి. = ఆశ్లేషా. సప్తపుఁజుక్క: చూ, రిక్క. 1-౯.
అసివాడు, దే. వి. సవారిమార్గము, రూ-కసివాడు: చూ, మార్గము. 1-౨౮.
అసివాఱు, దే. వి. (అసి+పాఱు.) నికాటు. కాశీ. 4, ఆ. 195: చూ. విహారము. 1.
అసిహేతి, సం. విణ. ఇ. కత్తియాయుధముగా గలది. (వాడు): చూ, నైస్త్రింశికుడు.
అసీతికము, సం. విణ. అసీతిక్రీతవస్త్రము: చూ, వస్త్రము. 1-౩.
అసీత్యము, సం. విణ: —పై.—
అసుక్షణము, సం. వి. అ. న. అవమానము: చూ, వహేలనము.
అసుతీవలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. శూద్రజాతి విశేషమున్కఁబుట్టిన కన్యాపాలుఁడనువాఁడు. రూ-అసుతీవలుఁడు: చూ, సోమయాజి. 2; 2. రూ-అసుతీవలుఁడు క్షత్రియ స్త్రీకి శూద్రునకుంబొడమి అయిదువిధముల సారాయిని అమ్మువాఁడు: చూ, సురాజీవి.
అసుతీవలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. —పై.—
అసుధారణము, సం. వి. అ. న. జీవనము: చూ, స్థితి. ౫.
అసుధారిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మహామిద*: చూ, మహామేద.
అసుర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రాతిరి: చూ, రాత్రి; 2. భోగముదాన: చూ, వేశ్య; పుం. 3.=అసర. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; 4. అసురకృత్యముచేత కుక్కకియ్యఁబడిన పేరు, గాంభీర్యమునుబట్టి కుక్కకియ్యఁబడినపేరు. స్వా.4, ఆ. 32: చూ, సివంగి. 2.
అసురము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 2. కాకోలము, మాలకాకి: చూ, సకృత్ప్రజము. 1-౫.
అసురసంధ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. =అసరసంజ, అసరసంజె, అసరసందె. ప్రదోషకాలము, రక్కసులు తిరుగుకాలము: చూ, సాయంకాలము.
అసురాహ్వయము, సం. వి. అ. న. కాంస్యము, కంచు: చూ, లోహము. 1-౩: 2. మురామాంసియను గ్రంధిద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౪౧.
అసురి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-ఆసురి. తివము, నల్లావలు*: చూ, సర్షపము; 2. అసురునిభార్య, రాక్షసాంగన: చూ, స్త్రీ. 1-౧౦.
అసురుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; 2: చూ, సూర్యుఁడు.
అసురుసురుగుట, వా. వి. ఆయాసపడుట.
అసురుసురు, దే. వి. శ్రమమునందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
అసుర్షణము, సం. వి. అ. న. తెగడిక: చూ, వహేలనము. (రూ-అసూక్షణము-అసూర్షణము, అసుక్షణము.)
అసువు, సం. వి. ఉ. పుం. రూ-అసవు. ఉసురు: చూ, ప్రాణము. 6. (బ. అసువులు.)
అసుహృత్తు, సం. వి. త్. పుం. పగతుఁడు: చూ, శత్రువు. 1.
అసూక్షణము, సం. వి. అ. న. తిరస్కారము. రూ-అసూర్షణము, అసుర్షణము: చూ, వహేలనము.
అసూచ్యము, అం. దృశ్యము, శ్రావ్యమునని ద్వివిధము.
అసూర్షణము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-అసూక్షణము.
అసూయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మంచిగుణముగల దానియందు దోషము నారోపించుట: చూ, ఇడుగడ; 2. వ్యభిచారిభావ భేదము: చూ, రసములు; విణ. 3. కోపము: చూ, రోషము; అం. 4: చూ, సంచారీభావభేదములు.
అసూయాపరుఁడు, సం. విణ. ఓర్వలేనివాఁడు: చూ, సూడుకాఁడు.
అసూర్యంపశ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రాజభార్య, రాణి. దొరసాని: చూ, భార్య. 1-౩౧; 2. అంతఃపురస్త్రీ: చూ. స్త్రీ. 1-౮; విణ. 3. ఎండకన్నెఱుఁగనిది.
అస్పృక్కు, సం. వి. క్. న. మాంసమలము, నెత్తురు: చూ, రక్తము. 1.

అసృగ్ధర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చర్మము: చూ, తెరలు.
అసృగ్వర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అసృగ్ధర.
అసోగము, వై. వి. 1.=అశోకః. కంగేలి*: చూ, హేమ పుష్పము;2. =అశోకః. కటుకరోహిణి*: చూ, కటుకరోహిణి. 1
అసోమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చంద్రుఁడు లేని రాత్రి: చూ, రాత్రి. 1-ఎ.
అసౌమ్యస్వరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చెవులకింపుఁ గాని స్వరమును బలుకువాఁడు, అస్వరుఁడు: చూ, బొంగు గొంతుకవాఁడు.
అస్కంధము, సం. వి. అ. పుం. మ్రానులేనిచెట్టు, తీఁగెజాతి లోనగునది, దుంపజాతిలోనగునది. (భూమిలోని దుంపను మ్రానుగా వాడెదరు.): చూ, వృక్షము. 1-ఇ.
అస్ఖలితబ్రహ్మచారి, సం. వి. న్. పుం. ముంజిత్రాడు లోనగు వానిధరించి వేదముచదివి స్ఖాలిత్యము క(లే) వ్యభిచార దోషములులేని బ్రహ్మచర్యవ్రతమునందుండువాఁడు: చూ, బ్రహ్మచారి.
అస్తంబము, సం. వి. అ. పుం. బోదెలేని చిన్నచెట్టు: చూ, వృక్షము: (చూ, అస్కంధము.)
అస్తమనము, సం. వి. అ. పుం. అస్తమించుట: 1. అస్తమయము, అస్తమానము. (తె. ప.):— క్రుంకు, క్రుంకుడు. తద్వి-౧ ఉపధూపితము.
అస్తమయము, —పై.— సాసం. 2, ఆ. 109
అస్తమానము, 1. —పై.—; 2. (అ. ప్ర.) ఎల్లప్పుడు.
అస్తమించు, సం. అ. క్రి. 1. అత్తమిల్లు. చెడు: చూ, నశించు; 2. కనఁబడకపోవు, క్రుంకు: చూ, నింగివడు.
అస్తము, సం. వి. అ. పుం. 1. సూర్యుఁడు అస్తమించుకొండ: చూ, పర్వతము. 1-ఎ. విశ. 2. త్రోయఁబడినది: చూ, విద్ధము; 3. ముగిసినది: చూ, సమాప్తి. 1; 4. అదృశ్యము: చూ, కంచుమించు; వై. వి. (1)=అత్తము. గెలలోనొక భాగము, (అరఁటిపండ్లఅత్తము.): చూ, గెల.
అస్తరు, వై. వి. = ఆస్తర. సంధాన వసనఖండము, గుడ్డకు జతగాఁజేర్చి కుట్టిన వేరొక గుడ్డ: చూ, మానిక. 1. (రూ-అస్తరువు-ఆస్తర-అస్తరు.)
అస్తరువు, వై. వి. =—పై.—
అస్తాచలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, అస్తము. 1.
అస్తాద్రి, సం. వి. ఇ. పుం. —పై.—
అస్తి, సం. తిజంతప్రతిరూపకావ్యయము. 1. కాలసామాన్యము: చూ, ఆహా; 2. కలదు; 3. ఉన్నది; అం. 4: చూ, భావవికారములు.
అస్తిక్షీర, సం. విశ. పాలుగలది: చూ, క్షీరవతి.
అస్తిమంతుఁడు, సం. విశ. త్. ధనవంతుఁడు:చూ,సంపన్నుఁడు.
అస్తు, సం. అవ్య. 1. మేలు: చూ, శుభము. 1; 2. కోపము చేత నంగీకరించుట. (అసధాతువుయొక్క లోట్ప్రథమైక వచనము. కానిమ్ము అనుట.); 3. అలాగే కానిమ్ము: చూ, తథా. 2; 4. దుఃఖముచేత నంగీకరించుట: చూ, సమ్మతి. 1-ఉ; 5. అవుఁగాక: శ్రీరస్తు-శుభమస్తు-అవిఘ్నమస్తు—మహదైశ్వర్యాభివృద్ధిరస్తు-దిగ్విజయోస్తు- వంశాభివృద్ధిరస్తు. ఇత్యాదులు.): చూ, సమ్మతి. 1.

అస్తుంకారము, సం. వి. అ. పుం. ఇయ్యకోలు: చూ, సమ్మతి. 1.
అస్తేయము, అం: చూ, సాత్త్వికగుణములు; 2: చూ, యోగ యమాంగములు.: (చూ, అంగము. 9.)
అస్తోకము, సం. విశ. స్తోకముకానిది. (స్తోకము=అల్పము.)
అస్త్రకంటకము, సం. వి. అ. న. అమ్ము: చూ, బాణము. 1; హారావళి. 53. శ్లో.
అస్త్రజీవి, సం. వి. న్. పుం. పెక్కువిలుకాండ్రతోఁ బోరెడి యోధుఁడు: చూ, భటుఁడు.
అస్త్రజీవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. —పై.—
అస్త్రమంత్రేణశామ్యతి, న్యా. అస్త్రముచేతనే యస్త్రము పరిశమిల్లును. ఇట్టివే "విషస్యవిషమౌషధం" "వజ్రం వజ్రేణ భిద్యతే" అనునవి. ఆంధ్రమున "పిరికిభ్రవక్యమునకు హనుమంతవక్యము" అనెడిలోకోక్తిగలదు.
అస్త్రము, సం. వి. అ. న. 1. అమ్ము: చూ, బాణము. 1; 2. ఖడ్గము, కత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 3. చాపము, విల్లు: చూ, బాణము. 1; 4. యజ్ఞప్రయోజ్యమంత్రవిశేషము, గాయత్రి లోనగునది: చూ, మంత్రము. 1.
అస్త్రములు, అం. అశని (శుష్కాశని, ఆర్ద్రాశని), అసిరత్నము, ఆగ్నేయాస్త్రము, ఐంద్రాస్త్రము (వజ్రాస్త్రము.), ఐషీకము, కంకణము, కంకాళము, కాందర్పము, కాపాలము, క్రౌంచాస్త్రము, గద (శిఖరిగద, మోదకిగద.), గభస్త్యస్త్రము, గాంధర్వాస్త్రము, చక్రము (దండచక్రము, కాలచక్రము, విష్ణుచక్రము.), తామసము, తేజఃప్రభము, తేజోపకర్షణము, త్వాష్ట్రికము, దమనము, దర్పము, నందనాస్త్రము, నారాయణాస్త్రము, పాశము (ధర్మపాశము, కాలపాశము, వరుణ పాశము.), పైనాకాస్త్రము, పైశాచము, ప్రమథాస్త్రము, ప్రశమనము, ప్రస్వాపనము, బ్రహ్మశిరోస్త్రము, బ్రహ్మాస్త్రము, మానవాస్త్రము, మాయావంతము, ముసలము, మోహనము, మౌసలము, వాయవ్యాస్త్రము, వారుణాస్త్రము, విద్యాధరాస్త్రము, విలాపనము, శక్తి, శిఖరాస్త్రము, శిలేషు మానవాస్త్రము, శైవశూలము, శోషము, సంతాపనము, సంవర్తనము, సత్యాస్త్రము, సర్పమాయావమనము, సుధామనము, సోమాస్త్రము, సౌమనస్యము, సౌరము, హయశిరము. (53.): చూ, బాణము. 1: చూ, శస్త్రములు: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు.
అస్త్రి, సం. విశ. న్: చూ, విలుకాఁడు.
అస్థానసమాసము, అం: చూ, వాక్యదోషములు. [లోఁతు. 2.
అస్థాయము, సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలిలోఁతు గలది: చూ,
అస్థి, సం. వి. ఇ. న. = ఎముక: చూ, శల్యము. 1.
అస్థిపంజరము, సం: వి. అ. పుం. 1. మనుజుని లోనగువాని ఎముకలగూఁడు: చూ, శల్యము. 1.
2. ప్రక్క టెముకలగుంపు: చూ, శల్యము. 1.
అస్థిభక్షము, సం. వి. అ. పుం. కుక్క: చూ, శునకము. 1.
అస్థిమాలి, సం. వి. ఇ. పుం. పునుకతాలుపు: చూ, శివుడు. 1.
అస్థిరత, సం. వి. ఆ. న. స్థిరత్వములేమి: చూ, అస్థిరము.
అస్థిరము, సం. విశ. 1. స్థిరముకానిది: వి. 2. అస్థిరత; విశ. ఆస్థైర్యము. (తె. ప) :—అదువ-రూ-అద్దువ.

అస్థిరుఁడు. సం. విణ. ఎందును నిలుకడలేనివాఁడు: చూ. సం కల్పుడు.
అస్థివిగ్రహుఁడు. సం. వి. అ. పుం. భృంగీశ్వరుఁడు; చూ. శివుఁడు.
అస్థిసంచయనము. పా. చచ్చినపిదప మంచిదినము చూచి ఎము కలు ప్రోవుచేయు కర్మము: చూ. సంచయనము
అస్థిసంహారము: సం. వి. అ. న. నల్లేరు*: చూ. హస్తిశుండి
అస్థిస్నేహము. సం. వి. అ. పుం. ఎముకలలోని క్రొవ్వు: చూ. మజ్జ. 2.
అస్థిహారుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పాఁపతొడవుల వేలుపు: చూ. శివుఁడు. 1.
అస్థ్యుపదేహిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చెట్టున తెట్టెఁబెట్టు నల్లచీమ, ఉద్దీపకము; చూ. పిపీలిక.
అస్థైర్యము. సం. విణ. చూ. అస్థిరము.
అస్పష్టత. సం. వి. అ. న. స్పష్టముకానిది: చూ. రహస్యము 1.
అస్పష్టము. సం. విణ.—పై.—
అస్ఫుటము. —పై.—
అస్ఫుటవాచ్యుఁడు. సం. విణ.
అస్పృష్టి. స. వి. ఇ. స్త్రీ. చావుమైల. చూ. మృతాశౌచము.
అస్రపుఁడు. సం. వి. అ. పుం. నిర్ఋతి; చూ. నైఋతిలవేఁడు.
అస్రము. సం. వి. అ. న. 1. రూ-అశ్రము. కన్నీరు; చూ. రోదనము. 2: 2. రూ-అస్రము. నెత్తురు: చూ. రక్తము. 1: పుం. 3.కోణము, రెండుదిక్కులనడుము, మూల: చూ. విదిక్కు. 4. రూ-అస్రము. కేశము.
అస్రువు. సం. వి. ఉ. న. 1. రూ-అశ్రువు. కన్నీరు: చూ. రోదనము. 2: 2. నెత్తురు: చూ. రక్తము. 1: పుం. 3. క్లేశము, వ్యసనము: చూ. శోకము. 1-౧.
అస్వంతము. సం. వి. అ. పుం. 1. చావు; చూ. సావు: 2. ప్రొయ్యి; చూ. హసంతి. 1-౧.
అస్వచ్ఛందుఁడు. సం. విణ. ఒకరికి లోఁబడినవాఁడు: చూ. పరాధీనుఁడు.
అస్వతంత్రము. సం. విణ. స్వతంత్రములేనిది: వి. అవగ్రహము.
అస్వతంత్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం. స్వతంత్రము లేనివాఁడు, గృహ్యాకుఁడు: చూ. గృహ్యుఁడు.
అస్వాధ్యాయుఁడు. స. వి. అ. పుం. వేదముచదువని బ్రాహ్మ ణుఁడు; నిరాకృతి. చూ. స్వస్తిముఖుఁడు. 1-౧౫.
అస్వామిక్రయము. అం. చూ. వ్యవహారపదములు.
అస్సుస. దే. వి. పరితాపానుకరణధ్వని: చూ; హుహూ. (రూ-అసురుసురు.)
అహమ్. సం. స. ద్. అస్మదర్థకము. నాశబ్దమునకు ప్రథమైక వచనము, ఏను; చూ. నేను.
అహఃకరుఁడు. సం. విణ. పుం. పగటిజోతి; చూ. సూర్యుఁడు.
అహఃపతి. సం. వి. ఇ. పుం. —పై.—
అహంకరించు. సం. అ. క్రి. గర్వించు; చూ. హంకరించు
అహంకారము. అం. 1. చూ. అంతఃకరణములు: చూ. నాలుగు; 2.= హంకారము, గర్వము: సం. వి. అ. పుం. చూ. హంకారము: అం. 3. చూ. హేయగుణములు; 4. చూ. ప్రకృతులు.
అహంకారసర్గము. అం: చూ. సృష్టిసర్గములు.
అహంకారి. సం. విణ. అహంకారము గలవాఁడు: పొగరుఁ బోతు. చూ. హేరంబుఁడు.
అహంకృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. గర్వము: చూ. హంకారము.
అహంక్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—
అహంత. సం. వి. అ. స్త్రీ.—పై.-(నేననుట.)
అహంపూర్వికి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ యుద్ధాదులయందు నేనుముందు నేనుముందని యొకరితోనొకరిమీఁజుట, అహమహమిక: చూ. తండోపతండము.
అహంభావము. సం. వి. అ. పుం. గర్వము, నేననుట: చూ. హంకారము.
అహంయుపు. సం. విణ. ఉ: చూ. అహంకారి.
అహతము. సం. విణ. రూ-అహతము, క్రొత్తబట్ట, అనాహతము: చూ. వస్త్రము. 1-3.
అహమహమిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = అమిక, హమిక: చూ. అహంపూర్వికి.
అహమించు. సం. స. క్రి. గర్వించు. చూ. హంకరించు.
అహము. సం. వి. న్. న. రూ-అహస్సు: చూ. వాసరము. 1.
అహమ్మతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. తెలివిలేనితనము; చూ. విస్మృతి.
అహరహము. సం. అవ్య. అజస్రము: చూ. సతతము 2.
అహర్గణము. సం. వి. అ. పుం. నెల: చూ. మాసము 1.
అహర్పతి. సం. వి ఇ. పుం; చూ. రూ-అహఃపతి,
అహర్ముఖము. సం. వి. అ. పుం. ప్రభాతము, తెల్లవాఱుగడ: చూ. వేగుజాము.
అహర్దానము. సం. వి. అ. న. ఔర్ధ్వదైహికము, మృతుల కొఱకుఁజేయఁబడు పిండజలాదిదానము; చూ. కర్మములు.
అహల్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గౌతమునిభార్య: చూ. భార్య: 1-౧౬: అం. 2: చూ. కన్యకలు.
అహవము. సం. వి. అ. న. రూ-ఆహవము. ఆహవము. జగడము: చూ. యుద్ధము. 1.
అహస్సు. సం. వి. న్. న. రూ-అహము. చూ. పగలు చూ. వాసరము.
అహస్కరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పగటిజోతి; చూ. సూర్యుఁడు.
అహహ. సం. అవ్య. 1. అద్భుతము: చూ. వింత. 1: 2. ఖేదము; చూ. శోకము: 1-౧. 3. హర్షము; చూ. సంతోషము: 4. ఊఱట; చూ. ప్రశ్నయము: వై. అవ్య. (1)= అహో. ఆశ్చర్యార్థకము. ఔర; చూ. వింత. 1. (రూ-అహహా.)
అహహా: చూ. రూ-అహహ.—పై.—
అహో. వై. అవ్య. ఆశ్చర్యార్థకము, ఔర: చూ. వింత. 1: షాంచా. 1, ఆ. 38.
అహోరె. ద్వి. వై. అవ్య.—పై.—(రూ-అహోరే.)
అహోరే; చూ. రూ-అహోరె.

అహార్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొండ: చూ. పర్వతము. 1. విణ. 2. దొంగిలఁ దగనిది; 3. స్థిరమైనది: చూ. స్థిరము. 4.

అహి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. పాము; చూ. సర్పము; 2. వృత్రాసురుఁడు: చూ. వృత్రుఁడు; 3. వజ్రాయుధము; చూ. బాణము. 1-౨౨; 4. నక్షత్రభేదము: చూ. రిక్క-1; 5. పగతుఁడు; చూ. శత్రువు. 1.

అహింస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. హింసచేయకుండుట; చూ. అకతలు; అం. 2: చూ. సాత్త్వికగుణములు; 3: (చూ. అంగము 9.) చూ. యోగయమాంగములు; 5. చూ. మజ్జావదాయకములు; 6. చూ. రాజలక్షణములు.

అహింసాపరమోధర్మః న్యా. అన్నిధర్మములలో నహింసయే శ్రేష్ఠమైన ధర్మము.

అహింసావ్రతము. అం; చూ. బౌద్ధధర్మములు.

అహికేసరము. సం. వి. అ. పుం. నాగకింజల్కము*: చూ. సువర్ణాఖ్యము.

అహిచ్ఛత్ర. అం. చూ. దేశములు. 1-౪౮.

అహిచ్ఛత్రము; సం. వి. అ. న; చూ. పుట్టగొడుగు*; చూ. సర్పాక్షి.

అహిజిహ్విక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిల్లపీచర* చూ. శతమూలి.

అహితము. సం. విణ. హితవుకానిది. (తసిల్ప్రత్యయాంతమయిన అవ్యయ మయినప్పుడు శత్రువునుంచి పామునుంచి అను అర్థము); చూ. కవరు. 6.

అహితాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. అగ్నిచిత్తు, అగ్నిచయనము చేసినవాఁడు: చూ. గాతువు. 4.

అహితుండికుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పాములవాఁడు: చూ. వ్యాళగ్రాహి.

అహితుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పగతుఁడు: చూ. శత్రువు. 1.

అహిదంష్ట్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తేలుకొండి *: చూ. వృశ్చికము. 2.

అహిద్విషము. సం. వి. అ. న. మగ నెమిలి; చూ. శిఖి. 2.

అహిద్విషుఁడు. సం. వి. ష్. పుం. 1. గరుత్మంతుఁడు: చూ. హరివాహనుఁడు : 2. ఇంద్రుఁడు : చూ. వేలుపు ఱేఁడు.

అహినకులన్యాయము. న్యా. పాము ముంగిసలవలె స్వభావవైరము గలవారినిగూర్చి దీనిని ప్రయోగింతురు.

అహిపతి. సం. వి. ఇ. పుం. పాఁపఱేఁడు; చూ. సర్పము. 1.

అహిపుత్రకము. సం. వి. అ. న. నౌకావిశేషము. తరాణువు: చూ. హోడము. 1-3.

అహిఫేనము. సం. వి. అ. న. 1. = అభిని. అఫేనము: చూ. నల్లమందు; 2. విలుము. చూ. విసము. 1.

అహిభయము. సం. వి. అ. న. రాజునకు పుత్ర దాయాదప్రభృతి స్వపక్షజనకృతమైన భయము. (స్వపక్షమువారెవ్వరు.- మూలబలము, మిత్రబలము, సమాశ్రితుఁడు, సంబంధజుఁడు, కార్యసముద్భవుఁడు, భృత్యుఁడు, ఉపచారగృహీతుఁడు.) చూ. స్వపక్షమువారు.

అహిభుక్కు. సం. వి. క్. పుం. గరుత్మంతుఁడు: చూ. హరివాహనుఁడు; 2. నెమిలి: చూ. శిఖి-2.

అహిభూషణుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పాఁపతొడవులవేలుపు: చూ. శివుఁడు.

అహిమాకరి. సం. వి. న్. పుం. పంపుఁడుమ్మ *: చూ. విష్ణుదిరము.

అహిమారకము. సం. వి. అ. పుం. తుమ్మ * చూ. విష్ణుదిరము

అహిమేదము. సం. వి. అ. పుం: చూ. అహిమారకి*.

అహిరూపవ్యక్. సం. వి. త్. న. సర్పకంచుకము, పాము పొర. చూ. నీరదము. 3.

అహిర్బుధ్న్య. సం. ఈ. స్త్రీ. ఉత్తరభద్రపద నక్షత్రము: చూ. రిక్క. 1-౨౩.

అహిర్బుధ్న్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. : చూ. అహిభూషణుఁడు. 1; అం. 2. చూ. రుద్రులు.

అహివిషహా. సం. వి. న్. స్త్రీ. నల్లవిష్ణుక్రాంతము *: చూ. విష్ణుక్రాంత.

అహిహ. సం. వి. హ్. పుం. 1. ఇంద్రుఁడు: చూ. వేయిఁపు తేఁడు. 2. పామునుజంపినవాఁడు; 3. శత్రువును గొట్టినవాఁడు.

అహీంద్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పాఁపఱేఁడు, సర్పరాజు, శేషుఁడు; చూ. సర్పము, విణ. 2. శత్రుశ్రేష్ఠుఁడు; చూ. శత్రువు. 1.

అహీనుఁడు. సం. విణ. 1. హీనుఁడుకానివాఁడు; 2. పాములలో శ్రేష్ఠుఁడు, వాసుకి: చూ. సర్పము. 1-౧.

అహీరణి. సం. వి. ఇ. పుం. ద్విముఖాహి, రెండుతలలపాము: చూ. సర్పము. 1-౧౨.

అహీరిణి.—పై.—

అహృష్టము. సం. విణ. సంతసములేనిది: అసంతుష్టి.

అహేతుకము. సం. విణ. హేతువులేనిది; చూ. నిర్హేతుకము.

అహేతువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. రూ-అహేతువు, పిల్లపీచర*; చూ. శతమూలి.

అహో. సం. అవ్య. 1. ఆశ్చర్యార్థకము, ఔర: చూ. వింత. 1; 2. ఉతాహో;యద్వ; చూ.పికల్పార్థకములు; 3. విషాదము.రూ- అహో: చూ. శోకము; 4. తిరస్కరించుట; చూ. పహేళనము: 5. కృప; చూ. వాత్సల్యము. (చూ. దయ)

అహోపురిషిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-ఆహోపురిషిక - అహోపౌరుషిక - అహోపురుషిక - అహోపౌరుషిక. గర్వముచే గలిగెడు ఆత్మగౌరవము. చూ. హంకారము. 1-౬.

అహోపురుషిక. —పై.—

అహోపౌరుషిక. —పై—

అహోబత. సం. వి. అ. న. అవ్య. 1. పనికరము: చూ. దయ; 2. వగ: చూ. శోకము; 3. పిలుపు: చూ. సంబోధనము; 4. అమృతము; చూ. సుధ. 1; 5. సంతసము: చూ. సంతోషము.

అహోబలము. అం. చూ. క్షేత్రములు.

అహోరాత్రము. సం. వి. అ. పుం. 1. రాత్రి పగలున్ను. ముప్పదిముహూర్తములకాలము, రేఁబగలు; చూ. హోర. 1; 2. మనుష్యులయొక్క మాసము పితరులకొక్క యహోరాత్రము. పితృసంబంధమైన యహోరాత్రము.

అహ్నాయము. సం. అవ్య. శీఘ్రముగా; చూ, స్యదము.
అహ్రీకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. బౌద్ధుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1
అళక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-అలక. కుబేరుని పట్టణము చూ, దేశము. 1-2-౫.
అళకము. సం. వి. అ. పుం. రూ - అలకము, అళికము. ముంగురులు ; చూ, వెండ్రుక, 1-౮. (బ. అళకలు.)
అళఁది. వై. వి. = హరిద్రా. పచ్చఁదనము; చూ, వర్ణము. 6-౩.
అళము. దే. వి. 1. ఉప్పుపంటఁబెట్టెడు ఏఁబడిపాదులకొలఁది నేల; చూ, భూమి. 1; 2. ఉప్పుఅమ్మెడునెట్టు; చూ, భూమి. 1-౧౮.
అళఘారతి. ద్వ. వి. ఆరాత్రికావిశేషము; తద్వి.—ఏకాదశారతి, కుంభారతి, గరుడారతి, పంచారతి, పురుషమృగారతి.
అళాకు. దే. వి. పడికి అళాకులు ఎనిమిది, ⅛; చూ, రూ-అలాకు. 2.
అళి. సం. వి. ఇ. న్. పుం. తుమ్మెద: చూ, షట్పదము. 1-౧, 2. తేలు: చూ, వృశ్చికము. 1; 3. కల్లు: చూ, సుర. 1: 4. నిర్మలాంతఃకరణుఁడు; ఇ. స్త్రీ. 5. రూ-ఆళి. బారు; చూ, శ్రేణి. 1; 6, చెలికత్తియ: చూ, సఖి, 1; 7, రూ-ఆళి. ఏఱులోనగువాని నీళ్లు వెలికిఁ బోవకట్టెడుకట్ట: చూ, సేతువు. 1; 8. నొసటియెముక, శంఖము; చూ, శల్యము. 1. 1.
అళింజరము, సం. వి. అ. పుం. రూ. అళింజరము. పెద్దబాన. చూ, పాత్రము 6-౧.
అళిందము. సం. వి. అ. పుం. రూ. ఆళిందము. తలవాకిటి ప్రక్కనుండెడు చిన్నగది, వాకిలి తొట్టికట్టునకు వెలుపల నుండు తలవాకిలి, ముందఱచావడి, కొన్నిచోట్ల నడవగది యని వాడుక ; చూ, హజారము.
అళికము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-అళికము.
అళిగర్దము. సం. వి. అ. పుం. 1. నీరుపాము; చూ, సర్పము; 1-౨౩: 2. నల్లత్రాఁచు; చూ, సర్పము. 1-౨,
అళిఁది. వై. వి. 1: చూ, రూ-అళఁది. (రూ-హళిఁది.) 2. తెల్ల తెగడ *: చూ, సర్వానుభూతి.
అళిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుతుమ్మెద; చూ, అళి: 2. ఆఁడుతేలు: చూ, వృశ్చికము. 1.
అళిపకము. సం. వి. అ. పుం. 1. తుమ్మెద; చూ, అళి. 1: 2. కోయిల: చూ, నొకుడు పులుఁగు.
అళిపకుఁడు. సం. వి. అ. పుం, పల్లవుఁడు, లంజెకాఁడు; చూ, విటుఁడు.
అళిమకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-అలిమకము.
అళిసుహృత్తు. సం. వి. ద్. పుం. కుందము, మొల్ల*; చూ, హసంతి. 2.
అళీకము. సం. వి. అ. న. 1. ప్రియముకానిది; చూ, వ్యళీకము. 1. 2. రూ-అలీకము, నుదురు; చూ, లలాటము; 3. అసత్యపు పలుకు; చూ, వితథము; 4. ఆకాశము: చూ, సుర వర్త్మము; 5. అమ్ము ; చూ, బాణము. 1; 6. ఉకమైథునము ; చూ, సంయోగము.
అళుకరి. దే. వి. భయశీలుఁడు; చూ, వెఱపరి.
అళుకు: దే. వి. 1. భయము: చూ, సాధ్వసము. అ. క్రి. 2. బెదరు: చూ, ఉలుక్కు. 6. (రూ-అలుకు, అల్కు, అళ్కు.)

ఆ

ఆ. 1. ఒకానొకయక్షరము; చూ. వర్ణము,1; సం. ఉప. 2. ఇది యొక పదమునకు ముందువచ్చునపుడు "వఱకు" అను నర్థము నిచ్చుచున్నది. (ఉదా.— ఆచంద్రతారకము = చంద్రతారకలున్నవఱకు, ఆబాలగోపాలము = బాలగోపాలురవఱకు ఇట్లు ఆకంఠము, ఆచండాలము మొ.) 2. ప్రగృహ్యసంజ్ఞకమైన అవ్యయము; 3. స్మరణమును తెలుపును. "ఆ ఏవంకిలతత్" చూ, స్మృతి. 1; 4. మునుపుచెప్పిన వాక్యార్థమును సూచించుటను తెలుపును లేక వాక్యపూరణమందుగాని వర్తించును. " ఆ ఏవం మన్యసే - ఆ అద్య స్వాద్విష్టం భోజనంలబ్ధమ్." అని ప్రగృహ్యసంజ్ఞమైనందుచే "ఆఏవం" అనుచిక్కున సంధిలేక స్వభావమున నుండుట ప్రయోజనము; అవ్య. 5. ఆక్షేపించుటను తెలుపును : చూ, నెగ్గింపు; 6. అద్భుతమును తెలుపును; చూ, వింత. 1; 7. హర్షమును తెలుపును : చూ, సంతోషము; 8. ఊహించుటయందు వర్తించును: చూ, యోచన; 9. పీడయందు వర్తించును; చూ, శోకము; 1-౪; 10. సంతాపమునందు వర్తించును: చూ, సంతాపము; 11. శాంతమునందు వర్తించును: చూ, వినయము. 1; 12. వైరాగ్యమునందు వర్తించును; చూ, వైరాగ్యము ; 13. నీచకర్మలయందు వర్తించును; 14. ప్రభావమునందు వర్తించును. కోశబలమువలనఁ గలిగిన తేజమును తెలుపును: చూ, ప్రభావము. 1; 15. సంబుద్ధియందు వర్తించును: చూ, సంబోధనము; 16 ప్రయోగమునందు వర్తించును: చూ, ప్రయోగము 1; 17. ముఖ్యమనుట యందు వర్తించును: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; 18. వితర్కమందు వర్తించును, సందేహము: చూ, సంశయము; 19. కోపమును దెలుపును: చూ, రోషము; 20. అలాగునెనుండుటను దెలుపును; చూ. తథా. 2; పుం. 21. చోటు: చూ, స్థానము, 1; 22. సత్త్వ; చూ, శక్తి, 1; 23. తాపము: చూ, సంతాపము; 24. బమ్మ, నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 25. ఘటము, ఏతవ: చూ, భాండము. 3; 26. బరువు: చూ, భారము. 1; 27. పరితాపము; చూ, సంతాపము; 28. అర్చన. పూజ: చూ, సపర్య: 29. మంగళసూత్రము: చూ, భూషణము. 2; 30. తాత. తండ్రితండ్రి: చూ, పితామహుఁడు. 1; 31. అభిప్రాయము. తలఁపు: చూ, విషయము. 4; 32. చూ, ఆ; దే. స. (1) ముందు చెప్పఁబడిన దానిఁదెలుపును. "ఆవరము." (2) ఎదుట దానిఁ దెలుపును. " ఆ వాని నృపులేక యేదియుఁగలుగదు ": చూ, ముందఱ. 1: (3) ఉద్దేశింపఁబడిన దానిఁ దెలుపును. చూ, యోచన; అవ్య. (4) అంగీకారమును తెలుపును. జై. 7, ఆ. 151: చూ, సమ్మతి. 1; (5) ఆశ్చర్యార్థకము. చూ, వింత. 1; (6) ప్రశ్నార్థకము. చూ, సవాలు. 1-౧; (7) ప్రార్థనార్థకము. చూ, స్తోత్రము. 1; (8) స్మృతిరేకార్థకము. ఎ. ఏ; (9) ఎదుటఁగలదానిఁ దెలుపును. "ఆయిల్లు"

"అకథలు" "వాఁడా; వాఁడున్నాఁడా; చెప్పుమా కమల ములవంటి కన్నులా." ఇత్యాదులు.

అమ్. సం. అవ్య. 1. మాదాగు, స్వయమంగీకారము, అంగీకారార్థకము; చూ, సమ్మతి, 1; 2. స్మరణమందు వర్తించును: చూ, స్మృతి 1; 3. నిశ్చయము దెలుపును: చూ, సత్యము. 1-౨.

అజ్. సం. అవ్య. 1. కొంచెమును దెలుపును : చూ, స్వల్పము; 2. మొదలుకొని అంతటానున్ను : చూ, అభివ్యాప్తి; 3. ఉద్గమము, పైకివచ్చుట : చూ, సంభవము 1; 4. గ్రహణము, పుచ్చుకొనుట : చూ, స్వీకారము-21;5 కోపగించుట : రోషము; 6. కౌగిలించుట; చూ, సంశ్లేషము; 7. తిట్టుట : చూ, శాపము : 1; 8. కోరుట : చూ. వాంఛ. 1; 9. తదేకశరణత్వము. అవష్టంభము : చూ, స్తంభనము. 1; 10. కాలము గడపుట : చూ, కాలయాపనము; 11. ఇష్టమైన వస్తువును పొందుటయందు వేగిరపడుట, ఉత్కంఠ : చూ, తహతహ; 12. దగ్గఱ : చూ; సమీపము. 1; 13. పగ : చూ, విరోధము. 1; 14, ఆవాసము : చూ, విత్తుట; 15. అడ్డగించుట ; చూ, వారణము 1; 16. మోసము ; చూ. వంచన; 17. కట్టుట : చూ, బంధము. 1; 18. చంపుట ; చూ, వధము; 19. మునక : చూ, స్నానము. 1; 20. హద్దు ; చూ. సీమ. 1; 21. వాడుక : చూ, స్వభావము; 22. చూచుట: చూ, లక్షణము, 8; 23. ఆలోచించుట ; చూ. యోచన; 24. శాస్త్రజ్ఞానము : చూ, హ్యుల్లేఖము. 2; 25. తెలియఁజేయుట : చూ, జ్ఞాపనము; 26. పరాధీనము : చూ, పారతంత్ర్యము; 27. త్యాగము ; చూ, వితరణము; 28. ఉత్తరువు : చూ, సెలవు; 29. అలంకారము : చూ, భూషణము. 2; 30, ఒకరితో నొకరుమాటలాడుట, సంభాషణము : శబ్దము. 2; 31. చిత్తరువు వ్రాయుట : చూ, వ్రాఁత 1-౧; 32. ఎదురు ; చూ, ముందట. 1; 33. ఆక్రమించుట ; చూ. పురి. 4; 34. జీవనోపాయము ; చూ, వృత్తి 4; 35. ముహూర్తార్థకము, చీటికి మాటికి : చూ, శశ్వత్తు; 36. నివృత్తి ; చూ, మానుట; 37. పొందించుట : లాభము. 1; 38. అంగీకారము ; చూ, సమ్మతి. 1; 39. మఱుపు : చూ, విస్మృతి; 40. నమ్మిక : చూ, విశ్వాసము; 41. దానితోకూడా, అభివిధి; 42. ఉద్యోగము, వ్యాపారము : చూ, సన్నాహము. 2; 43. తొట్రుపాటు : చూ, స్ఖలనము. 2; 44. భోజనము ; చూ, సాపాటు; 45. పిలుచుట : చూ, సంబోధనము; 46. కప్పుట, అడ్డపాటు : చూ, వ్యవధానము; 3; 47. ఆప్త ; చూ, పూరించుట; 48, సత్కారము. పూజ ; చూ, సపర్య; 49. బడలిక : చూ, శ్రమము. 1; 50. ఉక్తి : చూ, శబ్దము. 2. 51. పీడ ; చూ, శోషము; 1; 4. 52. అర్మిలి : చూ, వాత్సల్యము; 53. కూడఁ బెట్టుట : చూ, సంశయము. 2.

అంక్ష. వా. వి. బహిష్కారము. అపాంక్తేయునిగాఁ జేయుట; చూ, వెలి. 1; 2. శాసించుట.

అంగము. సం. వి. అ. పుం. కోమలమగు అంగము. చూ: శరీరము.1-౧.

అంగలదేశము. మి. వి. ఇంగ్లాండుదేశము : చూ, దేశము. (చూ. ఆఙ్గ్లదేశము,) అంగలభూమి, అంగలభూమి. పై—

అంగారము. సం. వి. అ. న : చూ, రూ-అంగారము. 1, 2.

అంగిక.సం. వి. ఆ. స్త్రీ. — అంగీ: చూ, రూ- అంగికి; ౨. 2. అభినయ విశేషము ; చూ, అభినయము,

అంగికము. సం. విణ. అంగముచేతఁగలిగినది, కనుబొమ లెగురవేయుటకోను గాఁగలది. (రూ-అంగికము.) ; చూ, వ్యంజకము. 1

అంగిరసస్మృతి. అం. చూ, స్మృతులు.

అంగిరసుఁడు. సం. వి. అ. పుం. వేలుపుటొజ్జ : చూ, సురాచార్యుఁడు. (రూ- అంగిరసుఁడు.)

అంగిరస. సం. వి. అ. పుం, 1. చూ, సంవత్సరములు; 2. పుష్యమీనక్షత్రము ; చూ, రిక్క 1.౫.

అంగిరసుఁడు. సం. వి. అ. పుం ; చూ, రూ-అంగిరసుఁడు.

అంజనము. సం. వి. అ. న. 1. కాటుక. రూ-అంజనము : చూ, చాఁదు. 1.3; విణ. 2. కాటుక సంబంధమైనది. చూ, చాఁదు 1-4.

అంజనేయుఁడు. సం. వి. అ. పుం = అనుమఁడు. హనుమంతుఁడు. అంజనాదేవి కొడుకు : చూ, వానరము. ౨.

అంతరము. అం. చూ, శౌచములు.

అంతరిక్షము. సం. విణ. అంతరిక్షమువలనఁ గలిగినది. రూ- అంతరిక్షము ; చూ, సురవర్త్మము.

అంతర్యము. సం, వి. అ. న. అభిప్రాయము; తలఁపు ; చూ, విషయము. 4.

అంత్రటీక. అం. చూ, విసరులు

అంత్రము. సం. వి, అ. న. రూ- అంత్రము : చూ, ప్రేగు.

అంత్రసమావృతము. సం. వి. అ. పుం. జలకుక్కుటము, నీరుకోడి ; చూ, పుంజు. 1-6.

అందోళనము. సం. వి. అ. న. 1. ఊఁగుట ; చూ, ఊఁగులాట: పుం. 2 = అందలము : చూ, అందోళము.

అందోళము. సం. వి. అ. పుం = అందలము. పార్శ్వముల మఱుఁగులేని పల్లకి. (సవారియని కొందఱు.) ; చూ, సవారి. 1- ౧.

అందోళించు. సం. అ. క్రి. ఊఁగు ; చూ, వ్రేలాడు.

అందోళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ = అందలము : చూ, అందోళము.

అందోళితము. సం. విణ. ఊఁచఁ బడినది : చూ, ప్రేంఖితము.

అంధకము. సం. వి. అ. న. 1. పాతాళలోకము; చూ, లోకము 1. 7-(౧) 2. గుడ్డివాళ్ల గుంపు : చూ, రేచీకు ౩-౧.

అంధకి. సం. వి. ఇ, స్త్రీ. నిరృతిమూల : చూ, నైఋతిమూల; చూ, హరిత్తు. ౧-౬.

అంధతి. సం. వి. ఇ. పుం. నైఋతిపట్టణము ; చూ. దేశములు. ౨-౬.

అంధసికుఁడు. సం. విశే : చూ, సూపకారుఁడు.

ఆంధ్యము. సం. వి. అ. న. అంధత్వము : గ్రుడ్డితనము ; చూ. చీఁకు. 2.

ఆంధ్రమండలము. సం. వి. అ. న: చూ. రూ- ఆంధ్రమండలము. శ్రీశైలకాళేశ్వర దాక్షారామంబులనెడి త్రిలింగ క్షేత్రములకు నడుమనుండు ప్రదేశము; చూ. దేశము.

ఆంధ్రము. సం. వి. అ. పుం. రూ- అంధ్రము. 1. —పై.—; 2. తెనుఁగుబాస: చూ. భాష. 1-౧:

ఆంధ్రవ్యాకరణము. అం: చూ. వ్యాకరణములు.

ఆంధ్రి. అం. స్వరజాతులలో నొకటి: చూ. స్వరము. 2.

ఆంధ్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ- అంధ్రుఁడు; తెనుఁగు దేశమునఁ బుట్టినవాఁడు: చూ. తెలుఁగువాఁడు. 2. ఆంధ్రదేశపురాజు; అంధ్రుఁడు.

ఆంబికేయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ధృతరాష్ట్రుఁడు; చూ. రాజు. 1-౧౪.

ఆంహోనము. అం. చూ. హస్తక్రియలు.

ఆంధ్రులు. అం. తెలుఁగుభాషా ప్రచారముఁగల దేశ మాంధ్రదేశము. దీనినే త్రిలింగదేశమని కూడ అందురు. ఈ యాంధ్రులు పంచద్రావిడులలో నొకతెగవారు. 1. వెలినాటి బ్రాహ్మణులు, 2. మురకనాటి బ్రాహ్మణులు, 3. కాసలనాటి బ్రాహ్మణులు, 4. తెలగాణ్యబ్రాహ్మణులు, 5. వెంగినాటి బ్రాహ్మణులు. 6. పరణసాల బ్రాహ్మణులు. 7. తైలింగ సామవేదబ్రాహ్మణులు, 8. కరణకమ్మబ్రాహ్మణులు. 9. నియోగబ్రాహ్మణులు, 10. వాజసనేయ బ్రాహ్మణులు, 11. ఆరాధ్యబ్రాహ్మణులు, 12. వైష్ణవబ్రాహ్మణులు. (వివరములు అయాపదములకడ చూచుకొన వలెను.): చూ. బ్రాహ్మణులు.

ఆఁక. దే. వి. 1. అభ్యంతరము. స్వా. 3, ఆ. 129; చూ. నిరోధము. 1; 2. ఆజ్ఞ; చూ. సెలవు; 3. కారాగృహము, ఉ. హరి. 5, ఆ: చూ. సదనము, 1-౫౮; 4. త్రోపు: చూ. నిషేధము.

ఆఁకట్టు. దే. స. క్రి. (ఆఁక + కట్టు.) అడ్డగించు. నీలా. 2, ఆ: చూ. సంరోధించు.

ఆఁకత్రాళ్ళు. దే. వి. బ. కవ్వమును దగిలించుటకై తరిగంబము నందుఁ గట్టెడుత్రాళ్లు. చూ. చల్లగుదులు.

ఆఁకపడు. ద్వా. అ. క్రి. అడ్డిపడు. చూ. నట్టువడు.

ఆఁకపెట్టు. ద్వా. స. క్రి. రూ-ఆఁకపెట్టు. అడ్డగించు. చూ. సంరోధించు.

ఆఁకయొనరించు. ద్వా. స. క్రి.—పై.—

ఆఁకరము. వై. వి. = ఆగ్రహః. కోపము: చూ. రోషము.

ఆఁకలి. దే. వి. గొద: చూ. బుభుక్ష.

ఆఁకలిఁజెందు. దే. అ. క్రి. ఆఁకలిఁగొను: ఆఁకొను.

ఆఁకలింపు. దే. వి. పొగడిక: చూ. స్తోత్రము.

ఆఁకపెట్టు. ద్వా. స. క్రి: చూ. రూ-ఆఁకపెట్టు.

ఆఁకొంట. దే. వి. చూ. ఆఁకలి.

ఆఁకొను. దే. అ. క్రి. (ఆఁకలి + కొను.) ఆఁకలిగొను.

ఆఁకొన్నవాఁడు. దే. వి. ఆఁకలిఁ గొన్నవాఁడు: చూ. బుభుక్షితుఁడు.

ఆఁగాఁకర. ద్వా. వి. (ఆకు + కాఁకర.) కర్కోటము, మట్టి కాఁకర * చూ. మహి.వి. 1.

ఆఁగించు. దే. స. క్రి. అడ్డగించు: చూ. సంరోధించు.

ఆఁగు. దే. స. క్రి. 1. —పై.—; 2. త్రోయు. చూ. నిషేధించు; 3. అవధరించు, మోచు. చూ. వహించు 4. కాపాడు: చూ. రక్షించు; అ. క్రి. 5. ఉపశమించు, అణఁగు చూ. ప్రసన్న. 4.

ఆఁచికొను. దే. స. క్రి. అపహరించు, కొల్లగొను. చూ: ప్రముచ్ఛలించు.

ఆఁచు. దే. క్రే. అణఁగించు, ఆఁగఁ జేయు. కా. 1, ఆ. 76. ఆపు; చూ. ఆఁకట్టు.

ఆఁటది. దే. వి. రూ-ఆఁడుది. చూ. స్త్రీ. 1.

ఆఁటు. దే. వి. 1. —పై.—; 2. ఆఁడుతనము; చూ. స్త్రీ రవళీ; అ. క్రి. 3. ఓపు. చూ. పర్యాప్తము; 4. తాళక యగు. చూ. తాళు.

ఆఁడంగి. దే. వి. 1. షండుఁడు. కొజ్జా : చూ. సోవిదల్లుఁడు; 2. ఆఁడుదానివలె మాటలాడువాఁడు: చూ. స్త్రీభాషి.

ఆఁడంగులు. దే. వి. బ. ఆఁడువారు: చూ. స్త్రీ.

ఆఁడతనము. దే. వి: 1: చూ. ఆఁటు. 2. (రూ-ఆఁడుతనము.) అం. 2: చూ. ఉత్తమస్త్రీ లక్షణములు.

ఆఁడపీక. వా. వి. బాలిక. (భద్రాచలప్రాంతమునవాడుక.)

ఆఁడది. దే. వి. రూ-ఆఁడుది: చూ. స్త్రీ. 1.

ఆఁడారిమాట. వా. వి. చేఁతకానిమాట. (కొజ్జావానిమాట. పుంసత్వములేని మాట.)

ఆఁడి. దే. అప. కల యను నర్థమునందు వచ్చెడి యొక స్త్రీ ప్రత్యయము. "కులుకులాఁడి, వగలాఁడి." మొ॥ (రూ-ఆఁడు.)

ఆఁడు. దే. అప. 1.—పై.—"ముద్దులాఁడు." మొ: 2 ఆఁడుతనము: చూ. రూ- ఆఁడతనము.

ఆఁడుఎట్టి. ద్వా. వి. శలి, ఒకరకపు చేఁప: చూ. మత్స్యము. 1.

ఆఁడుఒంటె. ద్వా. వి. ఉష్ట్రి; చూ. లొట్టపిట్ట.

ఆఁడుకట్టు దే. వి. ఆఁడుదాని కోకకట్టు.

ఆఁడుకూఁతురు. దే. వి. ఆఁడుది: చూ. స్త్రీ.

ఆఁడుకోయిల. ద్వా వి. కాదంబరి, ఆఁడుకోవెల: చూ. పికము.

ఆఁడుగుడి. దే. వి. మదనిల్లు: చూ. భగము. 12.

ఆఁడుగుఱ్ఱము. ద్వా వి. అర్వతి: చూ. హయము.

ఆఁడుగొఱ్ఱె. ద్వా. వి. ఏలిక, మెషి: చూ. మేషము. 1.

ఆఁడుగొరింక. ద్వా. వి. కాదంబరి, ఆఁడుగోరువంక: చూ. శారిక. 1.

ఆఁడుతనము. దే. వి: చూ. రూ-ఆఁడతనము.

ఆఁడుతాఁబేలు. ద్వా వి. కచ్ఛపి; చూ. తాఁబేలు.

ఆఁడుదోఁడు. దే. వి. తోఁబుట్టువు. స్వా. 4, ఆ. 87: చూ. సహోదరి.

ఆఁడుది. దే. వి. రూ-ఆఁడది: చూ. స్త్రీ. 1.

ఆఁడుపంది. ద్వా. వి. కచ్ఛు: చూ. సూకరము. 1-౪.

ఆకళింపు. వై. వి. = ఆకలనమ్. —ఆకళింత; (సం. ప);- అవగాహనము. రూ-అవగాహము, ఆకలన. రూ-ఆకలనము, అవ్య.-ఐ.

ఆకాంక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కోరిక: చూ. వాంఛ; 2. కక్కుఱితి: చూ. లోభము; 3. అన్వయము కొఱకు ఒకపదము మఱియొకపదమును కోరుట. క్రియాపదమును బట్టి కర్తృకర్మాదులకును వాని విశేషణములకును జేసెడు ప్రశ్నము.

ఆకాంక్షించు. సం. స. క్రి 1. కోరు: వాంఛించు; 2. అన్వయముకొఱకు ఒకపదము మఱియొకపదమునుకోరు.

ఆకాంక్షితము. సం. విణ. కోరఁబడినది: వాంఛితము: చూ. వాంఛ. 1-33.

ఆకారణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆహూతి. పిలుపు: చూ. సంబోధనము.

ఆకారణము. సం. వి. అ. న.—పై.—

ఆకారము. సం. వి. అ. న. 1. పోలిక: చూ. రూపు. 3; 2. అభిప్రాయసూచకమైన ముఖరాగాది వికారము, ఇంగితము; చూ. బొమముడిపాటు; పుం. 3. పోలిక: చూ. రూపు. 3; 4. గాత్రవికారము, శరీరవికారము; 5. చిహ్నము, గుఱుతు; చూ. లక్షణము. 1; 6. ఒడలు: చూ. శరీరము. 1.

ఆకారవంతుఁడు. సం. వి. అ. పుం. అందగాఁడు: చూ. సౌందర్యవంతుఁడు.

ఆకారితము. సం. విణ. పిలువఁబడినది: చూ. ఆవాహితము.

ఆకాయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పీనుఁగు: చూ. శవము. 2.

ఆకారో హ్రస్వో గుణాస్తు విపులాః. న్యా. ఆకారము చిన్నది. గుణములు పెద్దవి.

మూర్తిచిన్నది. బుద్ధి పెద్దది. పిట్ట కొంచెము కూతఘనము అని యాంధ్రభాషీయము.

ఆకాలికి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మెఱపు: చూ. విద్యుత్తు. 1.

ఆకాశగంగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. విన్నువాఁక చూ. నది. 1.

ఆకాశగరుడ. మి. వి. దొండతీఁగెవంటి తీఁగెమూలము * చూ. దొండ.

ఆకాశచారులు. అం. అతిక్రాంత, అపక్రాంత, ఆక్షిప్త, అలాత, అవిద్ధ, ఉద్వృత్త, ఊర్ధ్వజానువు, డోలాపాద, దండ, నూపురపాదిక, పార్శ్వక్రాంత, భ్రమరి, భుజంగత్రాసిత, మృగప్లుత, విద్యుద్భ్రాంత, సూచి. (16).

ఆకాశదీపము. వా. వి. 1. ఓడలకు రాత్రియందపాయకరమగు స్థలముం దెలియుటకై యాతావున నున్నతముగా బెట్టిన దీపము: చూ. స్నేహాశము; 2. కార్తీకమాసమందును శివరాత్రిమొదలు ఉత్సవాదులందు రాత్రులయందును, యెత్తైన తావులయందును వ్రేలాడఁదీయు దీపము: చూ. స్నేహాశము.

ఆకాశబాణము. వా. వి. 1. జువ్వ: చూ. బాణసంచు; 2. ఆకసముమైపుగా విసుచు (పోవు) ఒకానొక ఆయుధము: చూ. బాణము. 1-౧౨

ఆకాశభేదనన్యాయము. న్యా. ఆకాశమును బ్రద్దలుచేయుట కేమియు లేదు అనురీతి.

ఆకాశమండలములు. అం; అతిక్రాంతము, అలాతకము, క్రాంతము, దండపాదము, వలితము, వలితసంచరము, వామవిద్ధము, విచిత్రము, విహితము, సూచీవిద్ధము. (10)

ఆకాశము. సం. వి. అ. న. 1. ఆకసము; చూ. సురవర్త్మము. అం. 2. చూ. భూతములు, 3. చూ. మూర్తులు; 4. భావ్యాకాశములు రెడింటిలో నొకటి; వా. 5. ఒకానొకఇంటిపేరు.

ఆకాశము. అం. గుణరహితము, తారకము, పరము, మహత్తు, తత్త్వము. (5)

ఆకాశముష్టిహననన్యాయము. న్యా. ఆకాశమును పిడికిలితో గ్రుద్దుటకు వీలు లేదనురీతి.

ఆకాశమూలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నీటిప్రాఁచి *: చూ. శైవలము. 1.

ఆకాశవల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అంతరదామర *: చూ. సహస్రపత్రము. 1.

ఆకాశవాణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శరీరాకారముచూపకనే ఆకసమునుండి వినిపించు శబ్దము: చూ. సర్వము. 2. 33.

ఆకించన్యము. సం. వి. అ. న. దారిద్ర్యము: చూ. పేదరము. 1.

ఆకీర్ణము, సం. విణ. 1. ఒకటితో నొకటి కలసినది: చూ. సంకీర్ణము. 1; 2. వ్యాపించినది, ఎవరిచేత నిండి యున్నది: చూ. సంకీర్ణము. 2.

ఆకు. దే. వి. 1. వాప్యాంకురాళి: చూ. నారు. 1; 2. చెట్టునందలి యాకు. (వ్యు. ఆకసమువైపు చూచునది. పోవునది.) చూ. పర్ణము. 1; 3. శాకవిశేషము; శాకము; 4. తాటియాకు. చూ. తాళపత్రము; 1. 5. కర్ణపత్రము, చెవ్వాకు: చూ. భూషణము. 2. (౮-౨); 6. జాబు; చూ. లేఖ. 3; 7. కిల్లాకుపేటి: చూ. పురోణి; 8. పత్రపాత్రము; చూ. విస్తరి; 9. నాగవల్లీదళము; చూ. తములపాకు; 10. ఇచ్చిపుచ్చుకోలుపత్రము. విజ్ఞా. వ్య. కాం. 38: చూ. లేఖ. 4; 11. బండికంటియాకు, అంచు. ఆరము; చూ. శీఘ్రము. 2; 12 మిద్దెటింట్లు లోనగువాని కమర్చెడి ఆకు.

ఆకుంచనము. సం. వి. అ. న. ముడుచుట: చూ. ముడ్చుట

ఆకుకూర. దే. వి: చూ. పర్ణశాకము.

ఆకుచిఱుత. ద్వ. వి. ఒకదినుసు చిఱుతపులి, అల్పశార్దూలము; చూ. శార్దూలము. 1.౪.

ఆకుచిలుక. ద్వ. వి. క్రిమి, కీటకము; చూ. పురుగు. 1.

ఆకుచుట్ట. దే. వి. ఆకుబుట; చూ. పర్ణస్తబకము.

ఆకుచెప్పులు. ద్వ. వి. బ. పావరక్షభేదము, కవును; చూ. సమ్మాళిగలు. 1. ౧.

ఆకుజెముడు. దే. వి. సుఖవిరేచని* చూ. సువిరేచని.

ఆకుజెల్ల. దే. వి. ఒకరకపు చేఁప; చూ. మత్స్యము. 1. ౬౫.

ఆకుటిల్లు. దే. వి. (ఆకు + ఇల్లు) పర్ణశాల, ఆకులతో ఏర్పరచిన గుడిసె: చూ. సదనము. 1. ౪౦. (౧౦)

ఆకుతేలు. దే. వి. ఒకరకము తేలు: చూ. వృశ్చికము. 1.

ఆకుతోఁట. దే. వి. తములపాకులతోఁట: చూ. వనము. 2.

ఆకుపచ్చ. దే. వి. హరితము: చూ. వర్ణము. 6-3; విణ. 2. ఆకుపచ్చనిది: చూ. వర్ణము. 6, 3. (౧)

అకుపచ్చన. —పై.—
అకుపత్రి. ద్వి. వి. ఒకమూలి* చూ, రోమశము.
అకుపసరు. దే. వి. ఆకులను నలిపి పిండగా వచ్చినరసము; చూ, పసరు. 2.
అకుపాఁచి. దే. వి. ఒకరకము పాఁచి*: చూ, శైవలము. 1.
అకుపీఁకలు. దే. వి. బ. బాలక్రీడావిశేషము: చూ, బాలక్రీడ. (రూ- అకుపీఁకెలు.)
అకుపురుగు. ద్వి. వి. శలభభేదము, ఒక దినుసు పచ్చపురుగు; చూ, శలభము.
అకుపోయు. దే. స. క్రి. విత్తనములుచల్లు: చూ, నాఱుపోయు.
అకుప్పు. దే. వి. (అకు+ఉప్పు.) ఒకదినుసు ఉప్పు; చూ, లవణము. 1-అ.
అకుబుట్ట. దే. వి; చూ, అకుచుట్ట.
అకుమడి. వా. వి. విత్తనములు జల్లినమడి.
అకుమడుపు. దే. వి. తమలపాకుమడుపు; చూ, వృత్తపర్ణము.
అకుమరుంగుపిందె. జా. మృదువగునది. "అకుమరుంగుపిందె యయి యంతిపురంబును బోలెనున్న." పాండురంగ మహాత్మ్యము.
అకుమిడుత. దే. వి. శలభభేదము: చూ, అకు పురుగు.
అకుమొగ్గ. వా. వి. కోటాకు.
అకురాయి. దే. వి. ఇనుములోనగువానిని తెగరాచెడి కొఱముట్టు: (రూ- అకుఱాయి.); చూ, వృశ్చినము.
అకులత. వా. వి. వ్యాకులతఁబొందుట ; చూ, వ్యస్తము. 2.
అకులపడు. మి. అ. క్రి. (ఆకులము+పడు.) అకులత నొందు; చూ, చెదరు. 4.
అకులపాటు. మి. వి: చూ, అకులత.
అకులము. సం. విణ. 1. ఆకులత నొందినది: చూ, వ్యస్తము. 2; 2. యుద్ధమునందు సైనికులు చెదరుటవలనఁబుట్టెడి శబ్దము, ఖంజము: చూ, స్వరము. 2-30; అం. 3. చూ, గాయకదోషములు.
అకులి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తంగేడు, * చూ, హేమపుష్పకము. 3.
అకులోని పిందెలో దాఁగియున్నదనుట.
అకుల్యము. సం. వి. అ. న. నేలతంగేడు * చూ, హేమ పుష్పకము. 3.
అకుసంబెళ. ద్వి. వి. అడపము, వక్కలాకుల తిత్తి ; చూ, హడపము. 1.
అకుసన్నములు. దే. వి. బ. ధాన్యవిశేషము; చూ, ధాన్యము.
అకూతము. సం. వి. అ. న. అభిప్రాయము : చూ, విషయము. 4.
అకూతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ.—పై.—
అకృతయో బహూలో విసంవాదిన్యః న్యా. "యత్రాకృతి స్తత్ర గుణాభవంతి" అనునది సార్వత్రికముగాదు. పెక్కుచోట్ల నాకృతులు గుణరహితములై యుండును.
అకృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: 1. చూ, రూ-అకృతి; 2. రూపకము; చూ, రూపు. 3: 3. ఒడలు: చూ, శరీరము; 4. భావము నెఱింగించెడి సంజ్ఞ ; చూ, అనుభావము. 1; 5. ఫోలిక : చూ, సమానము. 2 ; 6. సామాన్యాకారము; స. 7: చూ, ముప్పదిరెండు.
అకృష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అకర్షణము, ఈడుపు; చూ, లాగు. 3.
అకె. ద్వి. స. ఏ. (అ+అకి:) అమె. (అకె, ఈకె, ఏకె, ఏవతె, ఒకతె ఇత్యాదులందు ఏకారము ఆదేశముగా వచ్చెనని తెలియనగును.) అపె-రూ- అమె, అవిడ-రూ-అవిదె-అవిడ, అయకి-రూ-అయక్క, అయమ-అయమ; (సం. ప).— తత్సతి.
అకేకర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అరకంటి చూపు: చూ, లక్షణము. 3; అం. 2. చూ, సంచారిభావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు.
అకొత్తె. దే. వి. 1. అడకత్తెర: చూ, కంకుల. 1; 2. చూ, భూషణము. 2.
అక్క. అం. 1. పట్టము, శాసనము, రాజశాసనము; 2. కార్యము.
అక్రందనము. సం. వి. అ. న. 1. ఏడుపు: చూ, దుఃఖము; 2. పిలుపు: చూ, సంబోధనము; 3. భయంకరయుద్ధము : చూ, యుద్ధము.
అక్రందము. సం, వి. అ. పుం. రూ-అక్రందనము. — పై —
అక్రందనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కాచువాఁడు: చూ, రక్షకుఁడు.
అక్రందాసరుడు. అం. చూ, ద్వాదశరాజమండలములు.
అక్రందించు. సం. అ. క్రి. దుఃఖముతోవనరు, వాపోవు: చూ, విలపించు.
అక్రందుఁడు. సం. వి. ఇ. పుం. చెలికాఁడు: చూ, స్నేహితుడు. 1; 2. తోడఁబుట్టినవాఁడు; చూ, సహోదరుడు; 3 కాచువాఁడు; చూ. రక్షకుఁడు; అం. 4. చూ, ద్వాదశరాజమండలములు.
అక్రమణము. సం. వి. అ. న. అక్రమించుట; చూ, పురి. 4.
అక్రమించు. సం. స. క్రి. అప్పళించు: చూ, ముగరించు.
అక్రాంతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, అక్రమణము.
అక్రార. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: అక్కలకర*.
అక్రీడము. సం. వి. ఉ. పుం. రాజుయొక్క క్రీడోద్యానము, మనుష్యులువేసి పెంచిన తోఁట: చూ, వనము. 2.
అక్రోశనము. సం. వి. అ. న. తిట్టు; చూ, శాపము. 1.
అక్రోశము. సం. వి. అ. పుం; చూ, రూ-అక్రోశనము.
అక్రోశించు. సం. స. క్రి. తిట్టు; చూ, శపించు.
అక్షపాదకుఁడు. సం.. వి. అ. పుం. 1. పదార్థములేదని యొప్పి కొనిన నయ్యాయికుఁడు; 2. తర్కశాస్త్రముఁ జదివినవాఁడు; చూ. తార్కికుఁడు.
అక్షారణ. సం. వి. అ. స్త్రీ. మైథునమును గూర్చిఘోషించుట; అమ్మకు నాలికి తిట్టుట: చూ, శాపము. 1.
అక్షారితుఁడు. సం. విణ. పరస్త్రీ గమనాదులచేత దూఱఁ బడినవాఁడు: చూ, దోసకారి.
అక్షికుఁడు. సం. వి. అ. పుం. జూదరి.: చూ, పందెకాఁడు.
అక్షిప్తము. అం. చూ, కరణములు.
అక్షిప్తము. సం. విణ. 1.అక్షేపింపఁబడ్డది; 2. ఎగురవేయఁ బడ్డది; అం. 3. చూ, అరోహివర్ణగతాలంకారములు. (చూ.

అలంకారము. 3.) 4. చూ. అవరోహివర్ణగతాలంకారములు. (చూ. అలంకారము. 3.)

ఆక్షిప్త అం. చూ. ఆకాశచారులు.

ఆక్షిప్తరేచితము. అం; చూ. కరణములు.

ఆక్షీబము. సం. వి. అ. పుం. రూ. అక్షీబము. మునగ* చూ. శిగ్రువు. 1.

ఆక్షేత్రము.సం. వి. అ. న. 1. దివ్యక్షేత్రము: చూ. పుణ్యక్షేత్రము; అవ్య. 2. క్షేత్రమువఱకు.

ఆక్షేపకము. సం. వి. అ. పుం. వాతరోగములలో నొకటి: చూ. రోగము. 1—3.

ఆక్షేపకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. వ్యక్తముకాకుండ మాటలాడువాఁడు, నత్తిగలవాఁడు; చూ. లోహలుఁడు; 2. కిరాతుఁడు : చూ. వ్యాధుడు. 3. ఆక్షేపించువాఁడు : చూ. వెక్కసి 1.

ఆక్షేపణ. వా. వి. చూ. సంరోధము. 1.

ఆక్షేపణము. వా. వి. — పై —

ఆక్షేపము. అం. 1. ఆక్షేపాలంకారము. తాను చెప్పినదానినె విచారణవలన నిశ్చయించుట. ఉ. చంద్రునిజూపుమపుసు. ప్రియాముఖమున్నదిగదా." చూ. అలంకారము. 3; వి. అ. పు. 2. అడ్డము; చూ. సంరోధము. 1; 3. ఏవగింపు: చూ. నెగ్గింపు; 4. ఈడువు: చూ. లాగు. 3; తిట్టు చూ. శాపము1; బెదరు: చూ. సాధ్వసము. 1; విణ. 7. ఈడవఁబడినది: చూ. ఆకృష్టము; అం. 8. చూ. సంచారివర్ణగతాలంకారములు: (చూ. అలంకారము. 3.)

ఆక్షేపించు. సం. స. క్రి. 1. అడ్డగించు; చూ. నిరోధించు; 2. దూఱు: చూ. నిందించు; 3. ఆకర్షించు. తిగియు: చూ; రెమ్మ; 4. అపహసించు; చూ. వెక్కిరించు.

ఆక్షోటము. సం. వి. అ. పుం. కొండగొనుగు*. చూ. స్వాదుమజ్జాఫలము.

ఆక్షోశము. సం. వి. అ. పుం. — పై —

ఆఖండలుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుడు: చూ. వేలుపుఱేడు.

ఆఖనిఖము. సం. వి. అ. పుం. 1. వరాహము. పంది: చూ. సూకరము; 2: ఎలుక: చూ. మూషికము.

ఆఖనికుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కన్నపుదొంగ; చూ. హారకుఁడు

ఆఖుపాషాణము. సం. వి. అ పుం. ఇలిపాషాణము. ఉల్లిపాషాణము: చూ. సౌవీరము. 2.

ఆఖుభుక్కు. సం వి జ్. పుం 1. పిల్లి: చూ. మార్జాలము; 2. బొమ్మరివాడు, లఘువిద్యాజీవి; చూ. వంశనర్తి.

ఆఖువాహనుఁడు, సం వి అ. పుం. గణపతి; చూ. వినాయకుఁడు 1.

ఆఖువిషఘ్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దేవతాడి*: చూ. దేవతాళము;

ఆఖువు సం. వి ఉ. పుం. 1. ఎలుక; చూ. మూషికము: 1. 2 దీర్ఘదేహి. పందికొక్కు: చూ. మూషికము. 1-౨; 3. పంది: చూ. సూకరము

ఆఖేటకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. మృగయుఁడు: చూ. వేఁటకాఁడు.

ఆఖేటము. సం. వి. అ. పుం. మృగవ్యము; చూ. వేట 3

ఆఖోటము. సం వి. అ. పుం. కీరేష్టము, ఒకరకపుపోఁక*: చూ. పోఁక,

ఆఖ్య. సం. వి ఆ స్త్రీ. 1. నామధేయము, చూ. పేరు; న. 2. చక్కెరఁజేర్చి పొరఁటినపిండి, ఉపకారిక; చూ. భక్ష్యము.

ఆఖ్యాత, సం వి. అ పుం అతివక్తరి, వాజ్మి: చూ. వక్త. 1.

ఆఖ్యాతము సం విణ చెప్పఁబడినది. పలుకఁబడినది (వ్యాకరణమునందు ధాతువులమీద విధింపఁబడినతిఙ్ఞ.) చూ. శబ్దము. 2-౭౧.

ఆఖ్యానము. సం. వి. అ. న. చెప్పుట; చూ. శంసనము 2.

ఆఖ్యాయకుఁడు. సం. విణ. ఏదేనొకవిషయమును వివరించి చెప్పువాఁడు. (అకారాంతమైనప్పుడు ఆఖ్యాయికాఅని రూపము. ఇట్లంతట నెఱుంగునది); చూ. వ్యాఖ్యాత.

ఆఖ్యాయిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కావ్యభేదము. వాస్తవార్థమునగు హర్షచరితాది గ్రంథము- వాఙ్మయభేదమని కొందఱు: చూ. పరికథ.

ఆఖ్యేయము. సం. విణ. చెప్పఁదగినది; చూ. వక్తవ్యము.

ఆగంతుకము సం. విణ. కాలనియమములేక వచ్చునది: చూ. ఆహార్యము

ఆగంతుకుఁడు, సం. విణ అతిథి, భోజనసమయమునకు వచ్చినవాఁడు, అభ్యాగతుఁడు: చూ. పరదేశి

ఆగంతువు. సం విణ. ఉ. — పై —

ఆగడకాఁడు. ద్వ. విణ. (ఆగడము + కాఁడు) అకార్యము చేయువాఁడు: ఆగడీఁడు.

ఆగడపలు. దే వి. బ. మేఘపంక్తి, అడెపలు: చూ. మేఘము 1.

ఆగడము వై. వి. = ఆగస్. 1 అవకటము, అపరాధము: చూ. సొంటు; 2. చెఱుపు; చూ. ప్రతికూలము

ఆగడీఁడు. ద్వ. విణ. (ఆగడము + ఈఁడు) అకార్యము చేయువాఁడు; ఆగడకాఁడు.

ఆగడులు. దే వి. బ. ఆగడములు: చూ. కొంటెపనులు

ఆగతమగు మి. అ క్రి అరుగుదెంచు: చూ. వచ్చు. 2.

ఆగతము. సం. విణ. 1. వచ్చినది, ఉపాగతము; చూ. ఏతము, 2. పొందఁబడినది; చూ. ప్రాప్తము. 1.

ఆగమనము. సం. వి. అ. న, 1. రూ-ఆగమము. రాక: చూ. రాకడ.

ఆగమము, సం. వి. అ న. 1. రూ-ఆగమనము;—, పై—; 2. దేవపూజావిధానమును తత్సంబంధివిషయములను తెలుపునట్టి శాస్త్రము : చూ. శాస్త్రములు; 3. వ్యాకరణమున.— అధికముగా వచ్చెడి వర్ణము.

ఆగమములు. అ. ౯: చూ. ఉపవిద్యలు. 11-౧.

ఆగము, సం. వి. స్. న. 1, తప్పు; చూ. సొంటు, 2. దుష్కృతము : చూ. వృజినము.

ఆగాడి. దే. వి. తేలికయైన రెండవపోత ధాన్యము; చూ. ధాన్యము. (గింజ గట్టిలేని వడ్లు).

ఆగాత్యము, వై. వి. = ఆగస్, ఆవకట. కొంచెమును గొప్పగా చేసి కావించెడు అఱపు. ఏడ్పులోనగునవి. ఇవి వాడుకలోనివి : రూ-ఆగాయిత్యము.

ఆగామి. సం. విణ. 1. అనాగతము, కాఁగలది, రాఁబోవునది; చూ. భవిష్యత్తు; 2. అంతటఁ బోవునది.

ఆగాయిత్యము. వై. వి. = చూ, రూ-ఆగాత్యము.
ఆగిడి, వా. ఆటంకము. (పనులు ఆగిడీ అయినవి, పెండ్లి ఆగిడి పడినది.) (రూ-ఆగిడీ.)
ఆగిడీమాటలు. వా. వి. బ. పని నెఱవేఱకుండుటకుఁగాను చెప్పెడిమాటలు.
ఆగుట. వా. క్రి. విశే. నిలుచుట.
ఆగుబ్బతిలు. దే. అ. క్రి. అతిశయించు. స్వా. 2, ఆ. 28: చూ, ముమ్మరించు.
ఆగుబ్బు. దే. వి. 1. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1; 2. అధికము; చూ, హేరాళము. 1-ఆ.
ఆగుబ్బుకొను. దే. అ. క్రి. అతిశయించు. చూ, ముమ్మరించు.
ఆగువు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ. ఒప్పుకోలు: చూ, సమ్మతి. 1.
ఆగ్నాయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-అగ్నాయి. అగ్నిభార్య, స్వాహా: చూ, భార్య. 1-ఌ.
ఆగ్నినిర్వాపము. సం. వి. అ. న. అగ్నిజ్వాల: చూ, వహ్ని. 1-ఌఽ.
ఆగ్నీధ్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం, అగ్నిని ప్రకాశింపఁజేయువాఁడు, పదియాఱుగురు ఋత్విజులు, యాజకులు అనువారలలో నొకఁడు: చూ, ఋత్విజుఁడు. 1.
ఆగ్నేయము. సం. వి. అ. న. 1. దశాహశ్రాద్ధము, పదియవ నాఁడుఁ జేయుశ్రాద్ధము: చూ, కర్మములు; అం. 2. సర్గప్రతిసర్గాదిపంచ లక్షణములతోఁగూడిన బ్రాహ్మాదిపదునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, పురాణములు; వి. 3. అగ్నిజ్వాల చూ, నిప్పు; అం. 4. చూ, దిక్కులు; 5. చూ, కర్మములు.
ఆగ్నేయస్నానము. అం. చూ, స్నానములు.
ఆగ్నేయాస్త్రము. అం. చూ, అస్త్రములు.
ఆగ్నేయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1, కృత్తికానక్షత్రము, మంగలికత్తిరూపురిక్క; చూ, రిక్క. 1-3; 2. ఆగ్నేయమూల: అగ్నిమూల. చూ, హరిత్తు. 1-ఆ.
ఆగ్రయణము. అం. చూ, పాకయజ్ఞములు,
ఆగ్రయణేష్టి. అం. చూ, హవిర్యజ్ఞములు.
ఆగ్రహము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోపము: చూ, రోషము; 2. అనుగ్రహము: చూ, సాకతము; 3. ఆసక్తి, అపేక్ష చూ, వాంఛ; 4. క్రమము తప్పుట. అకార్యము, అక్రమము: అనౌచిత్యము, అమర్యాద, అయుక్తము; (తె. ప.)—అడ్డాదిడ్డి; గజిబిజి. 5. గ్రహణము, పుచ్చుకోలు: చూ, స్వీకారము. 2.
ఆగ్రహాయణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మృగశిరోనక్షత్రము, జింకతల, చుక్క: చూ, రిక్క. 1-ఆ.
ఆగ్రహాయణికము. సం. వి. అ. పుం. మార్గశీర్షమాసము: చూ, మాసము 1.
ఆగ్రహించు. సం. స. క్రి. 1. కోపగించు: చూ, రోషించు; 2. మాత్సర్యమూనొను; చూ, మచ్చరించు.
ఆగ్రియుఁడు. సం. విశే. చూ, అగ్రగణ్యుఁడు.
ఆగ్రేయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అగ్రజ, అక్క: చూ, జ్యేష. 4.
ఆగ్రేయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పూర్వజుఁడు అన్న: చూ, జ్యేష్ఠుఁడు. 1,

ఆఘాటము. సం. వి. అ. పుం. 1. అలంతి, వరము; చూ, శక్యము; 2. హద్దు, ఎల్ల; చూ, సీమ. 1.
ఆఘాతనము. సం. వి. అ. న. వధ్యస్థానము: ఆఘాతము.
ఆఘాతము. సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.—; 2. హద్దు, ఎల్ల: చూ, సీమ. 1; 3. తాడనము, దెబ్బ; చూ, మొత్తు. 1: 4. గ్రుద్దు: చూ, పేకోశము.
ఆఘాతించు. సం. స. క్రి. చంపు; చూ, సంహరించు.
ఆఘాతుఁడు. సం. విశే. మృగపక్ష్యాదుల మాంసము విక్రయించి జీవించువాఁడు, కసాయి; మృగపక్ష్యాదులఁ జంపి మాంసము విక్రయించి జీవించువాఁడు, వైతంసికుఁడు; చూ, సంహారకుఁడు.
ఆఘారము. సం. వి. అ. పుం. ఘృతము, నెయ్యి: చూ, హవిస్సు, 2.
ఆఘూర్ణనము. సం. వి. అ. న. తిరుగుడుగొట్టు; చూ, మఱ.
ఆఘూర్ణితము. సం. విశే. తిరుగుడు పడినది, ఆవృత్తము: చూ, ఉద్భ్రాంతము.
ఆఘోషణము. సం. వి. అ. న. ఒక్కరేని తనమున ఆడిపోసుకొను: చూ, రవ్వ. 1.
ఆఘోషించు. సం. అ. క్రి. 1. అఱచు: చూ, నినదించు; 2. ధ్వనించు, మ్రోగు: చూ, శబ్దించు.
ఆఘ్రాణము. సం. వి. అ. పుం. మూచూచుట; చూ, మూర్కొనుట.
ఆఘ్రాణించు. సం. స. క్రి. మూచూచు; చూ, మూర్కొను.
ఆఘ్రాతము. సం. వి. అ. న. 1. అలంకరణముంధ్వని, నగరచప్పుడు; చూ, స్వరము. 2-ఉ: విశే. 2. మూర్కొనఁబడినది; 8. ఆక్రమించినది, ఆతిశయించినది.
ఆచంద్రతారకము. వా. వి. సూర్యచంద్రులు ఉన్నంతవఱకు: ఆచంద్రార్కము.
ఆచంద్రార్కము. —పై.—
ఆచమనము. సం. వి. అ. న. 1. ఆపోశనము. భోజనమప్పుడు పుడిసిట జలము పోసికొని మంత్రపూర్వకముగఁ బుచ్చుకొనుట, (అమృతమస్తు): చూ, శుద్ధాచమనము; 2. ఓం కేశవాయస్వాహా, నారాయణాయస్వాహా, మాధవాయస్వాహా, (అచ్యుతాయనమః, అనంతాయనమః, అచ్యుతానందగోవిందాయనమః) అనుచు ముమ్మారు చూపుడువ్రేలు పొడవుగా నిలిపి పుడిసిట జలము పోసికొని మంత్రపూర్వకముగాఁ బుచ్చుకొనుట; ఆచమనీయము. అం. 3. చూ, ఉపచారములు, వి. 4. కుడువేసు*: చూ, హ్రీబేరము.
ఆచమనీయము. సం. వి. అ. న. ఆచమనము: చూ, ఉపచారములు.
ఆచమించు. సం. స. క్రి. చూపుడువ్రేలు పొడవుగా నిలిపి పుడిసిట జలము గ్రహించి మూఁడుమార్లు పుచ్చుకొను, ఆపోశనించు; చూ, వాడుచు. 1.
ఆచరణము. సం. వి. అ. న. అనుష్ఠానము, నడవడి: చూ, వర్తనము. 1.
ఆచరించు. సం. స. క్రి. నడచు: చూ, వర్తించు.
ఆచరితము. సం. విశే. నడపఁబడినది: చూ, ఉత్తేజితము.

ఆచాంతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఆపోసనము: చూ, శుద్ధాచమనము.

ఆచామనకము. సం. వి. అ. న. పీఁకెదాను చూ, పాత్రము. 6-౩౫.

ఆచామము. సం. వి. అ. పుం. 1. నిస్రావము, గంజి, అన్నరసము: చూ, వాయవ్యము; 2. అన్నముమీఁది గంజిపై మీఁగడ: చూ, వాయవ్యము.

ఆచారఃప్రథమోధర్మః. న్యా. కులాచారము మొదటి ధర్మము.

ఆచారప్రమాణాశబ్దము. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక అలంకారము: చూ, అలంకారము.

ఆచారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఆచరణము; అం. 2. చూ, రసవదలంకారములు.

ఆచార్యా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వేదవ్యాఖ్యానము చేసెడు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౨౧.

ఆచార్యకము. సం. వి. అ. న. ఉపాధ్యాయత్వము: చూ, ఒజ్జనము.

ఆచార్యత్వము. సం. వి. అ. న, —పై.—

ఆచార్య బ్రాహ్మణులు, పా. పంచగౌడులలో నొకతెగయగు ఉత్కళబ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు. శుక్లయజుర్వేదులు. మాధ్యందిన శాఖవారు. చూ, బ్రాహ్మణులు.

ఆచార్యే అను బ్రాహ్మణులు. పా. పంచగౌడులలో నొకతెగయగు సారస్వతులలోని రెండవతెగవారు. వీరు శుక్లయజుర్వేదులు. వీరు చేఁపలనుతప్ప యితర మాంసముల భుజింపనొల్లరు. ఈ శాఖలవారు కాంగడాయందును తత్సమీప వన్యముల యందును నివసించెదరు. వీరిలో నొకరికొకరికి సంబంధ బాంధవ్యములు కలవు. (రెండవ తెగవారు—ఆచార్యే అను బ్రాహ్మణులు కురుడుబ్రాహ్మణులు; ఖజూరీయబ్రాహ్మణులు-దీక్షితబ్రాహ్మణులు, నాగబ్రాహ్మణులు; శిష్టకరుణబ్రాహ్మణులు; రాయిణీబ్రాహ్మణులు-వెదకబ్రాహ్మణులు,): చూ, బ్రాహ్మణులు.

ఆచార్యవ్యవస్థాచండనీతి, అం. చూ, కామందకము.

ఆచార్యాణీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆచార్యుని పెండ్లాము, రూ-ఆచార్యాని: చూ, భార్య; 1-౬. 2. తనంతటనే మంత్ర వ్యాఖ్యానము చేసెడు స్త్రీ. చూ, స్త్రీ. 1-౧౨౨. (రూ-ఆచార్యాని.)

ఆచార్యాని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

ఆచార్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. వేదవ్యాఖ్యానము చేయువాఁడు: చూ, సన్మానితుఁడు; 2. గురువు: చూ, పంక్తులు. 1; 3. ఋషి: చూ, సన్యాసి, 1.

ఆచితము. సం. వి. అ. న. 1. పదిబారువులకొలఁది: 2. బండితోఁ దేఁ దగినంత బరువు, బండిబరువు: చూ, శాకటము; విణ. 3. కప్పఁబడినది: చూ, స్థగితము. 4. సంగ్రహింపఁబడినది; 5. పఱపఁబడినది: చూ, ఆస్తీర్ణము; పుం. 6. ఇరువదివేల పలములయెత్తు.

ఆచోకి. వా. వి. జాడ, ఆచూకీ, కూపీ, (నేరగాని) జాడలు తీయుట.

ఆచోదనము. సం. వి. అ. న. మృగవ్యము: చూ, వేఁట. 3. (రూ-ఆచ్ఛోదనము.)

ఆచోలము. సం. వి. అ. పుం. జెండాకుచ్చు. కూర్చము: చూ, ప్రవిక,

ఆచ్ఛము, సం. విణ. అంతట పరిశుద్ధమైనది: చూ, సమీచీనము. 2.

ఆచ్ఛాదనఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ప్రత్తి: చూ, సముద్రాంత. 3.

ఆచ్ఛాదనము. సం. వి. అ. న. 1. అడ్డపాటు; చూ, స్థగనము 1. 2. దోషమును గప్పుట: 3. కోక: చూ, వస్త్రము 1-౧; 4. ద్రోపుడు: చూ, నిషేధము.

ఆచ్ఛాదించు. సం. స. క్రి. కప్పు: చూ, స్థగనముచేయు.

ఆచ్ఛికము. సం. వా. వి. అచ్చతెనుఁగు.

ఆచ్ఛురితకము. సం. వి. అ. న. 1. నఖక్షతవిశేషము; చూ, నఖక్షతము. 3; 2. ఒకానొకనవ్వు: చూ, హాస్యము. 1.

ఆచ్ఛోదనము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-ఆచోదనము.

ఆచంట. వా. వి. గ్రామనామము ఇంటిపేరుగాఁగలవారు.

ఆచక్కి. దే. వి. ఆస్థానము, ఆచోటు: చూ. తత్ర. 1.

ఆచూకి. దే. వి. (ఆ + చూడికి.) అందుల రహస్యము, జాడ, రూ-ఆచోకి: చూ, సూచన. 1.

ఆచోకి. దే. వి. —పై.—

ఆచోటు. దే. వి. ఏ: చూ, ఆచక్కి.

ఆజకము. సం. వి అ. న. ఆజము, మేఁకలమంద: చూ, మేషము. 1-౨.

ఆజగవము సం. వి. అ. న. శివధనుస్సు, రూ-అజగవము: చూ, బాణము. 1-౩౪.

ఆజము. సం. వి. అ. న: చూ, ఆజకము.

ఆజలోమి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దనీలి*: చూ, రంజని.

ఆజవంజవము. సం వి. అ. పుం. కుటుంబము, ఆలుబిడ్డల తోడియునికి: చూ, సంసారము. 1.

ఆజానజదేవతలు. అం. చూ, దేవతలు.

ఆజానుబాహువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. సంపత్తు దీర్ఘాయుస్సు మొదలగునవి గలవాని గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1-౪౫; 2. దీర్ఘశరీరముగలిగిన బలముగలవాని గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1.౧౮.

ఆజాజీవి. సం. వి. ఇ. పుం. మేఁకలమంద బ్రతుకుగాఁగల వాఁడు, రూ-ఆజాజీవి: చూ, మేఁకలగాఁపరి.

ఆజానేయదేవతలు. అం. చూ, దేవతలు.

ఆజానేయము. సం. వి. అ. పుం. మేలుజాతి గుఱ్ఱము; చూ, హయము,

ఆజి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. జగడము: చూ, యుద్ధము; 2. మిట్టపల్లములు లేని నేల; చూ, భూమి 1-౧౦; 3. క్షణకాలము, చిటిక; చూ. వ్రేల్మిడి.

ఆజినము. సం.వి.అ.న.రూ-.అజినము, చర్మము:చూ, బెరడు. 1.

ఆజినయోని. సం. వి, అ. పుం. స్త్రీ. జింక: చూ, హరిణము. 1.

ఆజిసుఁడు. సం. వి. అ. పుం, మేఁకలమంద గలవాఁడు: చూ. ఆజాజీవి.

ఆజీవము. సం. వి. అ. పుం. జీవనోపాయము, బ్రదుకుతెరువు: చూ. స్థితి, 5

ఆజుబాజు. వా. వి. దగ్గఱలో, ప్రక్కనే.

ఆజువు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కూలిలేనిపని: చూ. వెట్టి; .2

జలాశ్రాయముగా నరకమునందు ద్రోయఁబడుటవలన బాధ: చూ, శోకము.

ఆజృంభితము. అం. చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

ఆజ్ఞ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = ఆన, అనుజ్ఞ, ఇది ఇట్లు చేయవలసినదనెడి ఉత్తరువు; చూ, సెలవు.

ఆజ్ఞప్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. = ఆన.—పై.—

ఆజ్ఞాచక్రము. అం. చూ, షట్చక్రములు.

ఆజ్ఞాతుఁడు. సం. విణ. ఆజ్ఞాపింపఁబడినవాఁడు: అనుజ్ఞాతుఁడు.

ఆజ్ఞానువర్తిని. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చెప్పిన ఉత్తరువును శిరసావహించి చేయునట్టి ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1,౧౧,

ఆజ్ఞానుసారిణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ —పై.—

ఆజ్ఞాపనము. సం. వి. అ. న. ఆజ్ఞ; చూ, సెలవు.

ఆజ్ఞాపించు. సం. స. క్రి. ఆనతిచ్చు: చూ, సెలవిచ్చు.

ఆజ్ఞుఁడు సం. విణ రూ-అజ్ఞుఁడు; మూర్ఖుఁడు; (తెలివిలేనివాఁడు, తెలియఁజెప్పినను విననివాఁడు.): చూ, స్తబ్ధుఁడు.

ఆజ్యధార. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఇర: చూ, నేతిచాలు.

ఆజ్యము. సం వి. అ. న. 1. నెయ్యి; చూ, హవిస్సు. 2; 2. ధూపద్రవ్యము: చూ, సరళదేవదారుబంక.

ఆజ్యాహుతి. సం వి. ఇ. స్త్రీ. నేతిహోమము: చూ, హోమము. 2

ఆట. దే. వి. 1. దూఱు. చూ, నెగ్గింపు 2. నర్తనము, వాక్యార్థము నభినయించుట: చూ, నృత్యము; (వినోదపుఆట: హింఅత్ ఖేలీ) 3. క్రీడ: చూ, విలాసము. 1; 4. పగతాళి: చూ, హాళి; 5. నువ్వులు లోనగువాని గానుఁగలో వేసి త్రిప్పుట చూ, గానుఁగాట; 6. ఆస్థానము, అక్కడ: చూ, తత్ర; అం. 7. ఆటతాళము: చూ, తాళము. 2. చూ, నాటకములు; చూ, స్వరము. ౭-౧౪౧-(౨) అం. 8. చూ, శోభనములు.

ఆటంకము. దే. వి. అడ్డంకి: సం. చూ, విరోధము. 1. (దీనిని పురుషోత్తమకవీయ మందు సంస్కృతముగా వాడి యున్నారు.)

ఆటకదాలు. దే. వి. బ. రూ-అట్రగడలు: చూ, ధాన్యము.

ఆటకత్తియ. ద్వా. వి. నర్తకి, ఆటవెలఁది: చూ, లాసిక. (రూ-ఆటకత్తె.)

ఆటకము. సం, వి. అ. పుం. 1. కూఁకటిమూఁగ: చూ, భృంగరాజము; 2. అకృష్టిక, ఆఁడుఊరఁబిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

ఆటకాఁడు, దే. వి. నట్టువుఁడు. చూ, శైలూషుఁడు.

ఆటగొల్లు. దే. వి మూఁడుకల్లులుగల గొల్లు, దున్ని నహలము మీఁద దున్నెడు యంత్రము: చూ, హలము 1-౧.

ఆటడిగ్గియ. ద్వా. వి. క్రీడార్థము ఏర్పఱుపఁబడిన నడఁబావి; చూ, సరస్సు. 1-౧౫. (౪)

ఆటతాళము. వా. చూ. ఆటతాళము. (చూ, ఆట. 7)

ఆటతిప్ప. ద్వా. వి. క్రీడార్థము ఏర్పఱిచిన కొండ. ఆటపట్టు: చూ, పర్వతము. 1-౮.

ఆటతోఁట. దే. వి. 1. ఉద్యానవనము, ఆరామము, భార. ఆర. 7, ఆ.9: చూ, వనము. 2; 2. ప్రమదవనము, అంతఃపురస్త్రీలు మాత్రము విహరించుతోట. రామా. 3. ఆ: చూ, వనము. 2-౧,

ఆటపట్టు. దే. వి. 1: చూ, ఆటతిప్ప: 2. చూ, ఆటపాక; 3. వాసస్థానము; చూ, పికుపట్టు. చూ, సదనము. 1-౧౮.

ఆటపాక. దే. వి. నాటకశాల: చూ, నాట్యశాల చూ, సదనము. 1-౫౫.

ఆటపైఆట. వా. వి. పేకాటలో వాడుకపు ఆట.

ఆటకాయతనము. వా. వి ఆటతాయతనము.

ఆటది. దే వి. ఆటకత్తియ: చూ, లాసిక.

ఆటరూషము. సం. వి. అ. పుం. రూ-అటరుషము, ఆటరూషము, అడ్డసరము *. చూ, వైద్యమాత.

ఆటవికుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఆటవిమానిసి.

ఆటవిడుపు. దే వి 1, ఆఁడుకొనుటకై విద్యార్థులను కొంత సేపు వదలిపెట్టుట; 2. దినమంతయు సెలవొసంగుట: చూ, సెలవు. 3.

ఆటవెలఁది. ద్వా, వి. 1. భోగముది: చూ, వేశ్య: 2, ఆటకత్తె: చూ, లాసిక; అం. 3 ఒకానొకవృత్తము. ఇందు ఒకటి మూఁడు పాదములయందు మూఁడు సూర్యగణములను రెండు ఇంద్రగణములను, రెండు నాలుగుపాదములయందు ఐదేసి సూర్యగణములను గలిగి ప్రతిపాదమునను నాలుగవ గణాద్యక్షరము యతిగాఁగల పద్యము. "ఇనగణత్రయంబు-నింద్రద్వయంబును, హంసపంచకంబు-నాటవెలఁది."; చూ, వృత్తము. 1

ఆటాడు. దే. అ క్రి. క్రీడించు; చూ, చరలాడు.

ఆటి. సం. వి ఇ స్త్రీ = ఆడి. జలపక్షివిశేషము, ఒకరకము బాతు; చూ, శరారి.

ఆటీకము సం. వి. అ. పుం: చూ, సంధి *.

ఆటు దే. వి తాడనము, అడుపు: చూ, మొత్తు. 1.

ఆటుపోటు. ద్వా. వి వగ: చూ, శోకము. 2.

ఆటువారము. ద్వా. వి బిచ్చము: చూ, యాచన 1,

ఆటోపము. సం. వి. అ పుం. తొందఱ: చూ, సంభ్రమము 1. (సంభ్రమము = తానుద్దేశించిన పనియందు మనస్సుతగిలిన మీఁదట కలుగు తొందఱ.); 2. గర్వము: చూ, హంకారము; 3. కపటము, పరద్రోహార్థ మొకటి యుద్దేశించినట్లు తెలిపి యొకటిచేయుట: చూ, వ్యాజము. 1.

ఆటోపించు. సం. అ. క్రి 1. తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించు; 2. గర్వించు: చూ, హంకరించు

ఆట్రగడములు. దే. వి. బ. రూ-అట్రగడలు: చూ, ధాన్యము.

ఆట్రగడలు. దే. వి. బ.—పై —

ఆట్లుఁడు. దే వి. దుష్టుఁడు : చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

ఆట్లమ్మ దే. వి. ఒకానొక విషూచిరోగము. చూ, విషూచిక.

ఆట్లాట. దే వి. (ఆటలు + ఆట.) క్రీడ: చూ, విలాసము. 1.

ఆట్లాడు. దే. అ. క్రి (ఆటలు + ఆడు) క్రీడించు:. చూ, చరలాడు.

ఆతకుఁడు. సం, వి. అ. పుం. అంతట తప్పఁగలవాఁడు. చూ, వంచకుఁడు. 1.

ఆడ. దే. వి ఏ ఆస్థానము, అచక్కడ చూ, తత్ర.

ఆడంబరము. సం. వి. అ. పుం. 1 యుద్ధమందలి సంరంభము, యుద్ధ (వాద్యపు)మ్రోఁత, (పటహము:) చూ, స్వరము

2-౫౯; 2. యుద్ధమునకు సన్నద్ధుఁడగుట; 3. తొందఱ, చూ, సంభ్రమము. 1; 4. ఏనుఁగుయొక్క గీఁక: చూ: స్వరము. 2-౧౧౬; 6 ప్రారంభము, ఆయితము: చూ, సన్నాహము.

ఆడరము. సం. వి. అ. పుం ఆయితము: చూ, సన్నాహము.

ఆడాడ. దే ద్వి 1. అందందు: చూ, మఱిమఱి: 2. అప్పటప్పటి: చూ, అక్కడక్కడ.

ఆడాలు. దే. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

ఆడి. సం. వి ఇ. స్త్రీ. ఆడెలు. మార్కం 2, ఆ. 20; చూ, శరారి. 1.

ఆడించు. దే. స. క్రి అంకించు; చూ. వెఱపించు.

ఆడిక. దే. వి. 1. దూఱు: చూ, సెగ్గింపు; 2. బాలక్రీడా విశేషము: చూ, బాలక్రీడ.

ఆడికపడు. ద్వి, అ. క్రి తిట్టుపడు. చూ, పీటిపోవు.

ఆడికోతలు. దే వి. చూ, బాలక్రీడ.

ఆడికోలు. దే. వి 1 ఏప్పము, పన్ను: చూ, శిస్తు 1; 2. దూఱు. చూ, సెగ్గింపు.

ఆడిపోసికొను. దే. స క్రి. దూఱు: చూ, సెగ్గించు.

ఆడు. దే. అ. క్రి. 1. అల్లాడు. చూ, చలించు; 2. ఆటాడు, క్రీడించు: చూ, చరలాడు; 3. చిందుద్రొక్కు: చూ, మలఁపుగొను; 4. స్నానముచేయు: చూ, స్నానమాడు; 5. నాటు, చూ, మొలవేయు; 6. చెరలాడు, మలయు. చూ, విహరించు; 7. తిరుగు, చూ, సంచరించు; స. క్రి. 8. దూఱు. చూ, సెగ్గించు; 9. భాషించు, మాటాడు: చూ, వచించు; 10. ఆచరించు, నడపు. చూ, వర్తించు; 11. నువ్వులులోనగువాని గానుగలోవేసిత్రిప్పు.

ఆడుకొను. దే. స. క్రి. 1. దూఱు: చూ, సెగ్గించు: 2. ఆట లాడుకొను.

ఆడువరి. దే. వి, కోటకొఱడు, అలంగము: చూ, వప్రము.

ఆడె. దే. వి. 1. కడితమునందు ఏకదేశము; 2. ఏఱుజాజి *: చూ, సుభిక్ష.

ఆడెప్పలు. దే వి మేఘపరంపరలు, మొగిలుదొంతికలు: చూ. మేఘము. 1-౧౫ (రూ-ఆడెబలు)

ఆడెలు. వై. వి, 1.—వై.—; 2. జాతు: చూ, శరారి; 3. కొక్కెర: చూ, బకము: (రూ-ఆడేలు.)

ఆఢకము. సం వి అ. న. నాలుగుకుంచముల కొలఁది, ఆఢకి: చూ, తూము. 3.

ఆఢకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.—వై.—; 2. తొవరి ధాన్యము; చూ, ధాన్యము; 3. అడవికందితీఁగె, అడవితొగరి, కంది*; చూ, సురాష్ట్రిము. 3; 4. తొగరిమన్ను: చూ, సురాష్ట్రిజము. 2.

ఆఢకికము. సం. విఙ. తూమెడు విత్తులు విత్తఁదగిననేల. చూ, భూమి. 1-౧౩. తద్విశేషములు.—ద్రోణికము: చూ, భూమి. 1-౬౮.

ఆఢ్యుఁడు. సం. విఙ. 1. ధనికుఁడు. అచ్చుకుప్ప; చూ, సంపన్నుఁడు: 2. ప్రార్థింపఁదగిన వాఁడు; 3. మంచి మనస్సుగలవాఁడు,

ఆణవీనము. సం. వి. అ. న. సన్నవడ్లు పండెడునేల: చూ. భూమి. 1-౩.

ఆణి. సం. వి. ఇ. పుం. స్త్రీ. 1. ఇరుసు కుదిచీల, చాయమేకు; చూ, బండికన్ను. (రూ-ఆణీ, అణి.); 2. అంచు, కొంగు: చూ, మైజాఱు; 3. ఎల్ల: చూ, సీమ. 1; 4. అర్ధసారె. చూ, వ్యవహారము. 4. దే. వి. (1) మౌక్తికము, ఆణి ముత్తియము: రూ-ఆణే: చూ, రత్నము. 1-౧; 2. రూ. ఆణే, కీలకము: చూ, మర్మము. 1.

ఆణికాఁడు. దే. విఙ. రూ-ఆణికాఁడు. మర్మముఁ దెలిసిన వాఁడు: చూ, మర్మజ్ఞుఁడు.

ఆణిపూస. దే. వి. మౌక్తికము, ముత్తెపుచిప్పవలన పిఱువఁ బడినది. చూ, రత్నము. 1-౧.

ఆణిపోటు. దే. వి, జీవస్థానమునందు పొడిచిన పోటు: చూ, పోటు. 4.

ఆణిమ. దే. వి. మేలుతరము: చూ, శ్రేష్ఠ్యము.

ఆణిముత్తెము. దే. వి; చూ, ఆణిపూస. (రూ-ఆణిముత్తియము.)

ఆణియ. దే. వి. రూ-ఆణె, పద్రురోగము; చూ, పద్రువు.

ఆణియము. దే. వి. మాగాణి, రూ-ఆణెము: చూ, దేశము.

ఆణీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-ఆణి.

ఆణీకాఁడు. దే, వి; చూ, రూ-ఆణికాఁడు.

ఆణె. దే. వి. చూ, రూ-ఆణియ.

ఆణెము. దే. వి. 1.—వై.—; 2: చూ, రూ-ఆణియము.

ఆత్. సం. అవ్య. 1. కొంచెము: చూ, స్వల్పము; వా. 2. కాకిని యెగురఁగొట్టుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. "ఆత్ కాకి, ఆష్కాకి. హాష్కాకి." (గోదావరీమండలమున వాడుక.)

ఆతంచము. సం. వి, అ. పుం. 1. తాపము: చూ, సంతాపము; 2. పేరుటకై పాలలో మజ్జిగ మిడుచుట, చేమిరి: చూ, తోడు. 4; 3. మద్దెలమ్రోఁత: చూ, స్వరము. 2-౭౮; 4. బెదరు: చూ, సాధ్వసము. 1; 5. తెగులు: చూ, రోగము. 1: 6. శివునిధనువు: చూ, బాణము. 1-౮౩; 7. = అర్ధంకి: చూ, సంరోధము. 1.

ఆతంకితుఁడు. సం. విఙ, అదురుగుండియ: చూ, వెఱపరి.

ఆతంచనము. సం. వి. అ. పుం. 1. పేరుటకై పాలలో మజ్జిగ మిడుచుట, చేమిరి: చూ, తోడు. 4; 2. పాతఱ: చూ, లబ్ధి. 1; 3. తనివి; చూ, సౌహిత్యము; 4. కరఁగించుట; అవ్య. 5. త్వరితము: చూ, సత్వరము. 3.

ఆతఁడు. దే. స. ఏ. (ఆ + డు) ఆమనుష్యుఁడు. చూ, రూ-ఆతఁడు.

ఆతగాఁడు. దే. స. ఏ. (ఆతఁడు + కాఁడు.) ఆమనుష్యుఁడు. రూ-అతగాఁడు; చూ, రూ- ఆతఁడు.

ఆతట్టు. దే. వి. ఆవైపు. చూ, ఆదిక్కు.

ఆతతము. సం. విఙ. విరివియయినది: చూ, విపులము. (నిడుపు వెడల్పు మొ॥ వానిచేత హెచ్చైనది.)

ఆతతాయి. సం. విఙ. 1. = ఆతతాయు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2. చంపనుద్యుక్తుఁడైనవాఁడు. (వీరాఱుగురు. — అగ్నిదుఁడు = ఇంటనిప్పిడువాఁడు; విషము పెట్టువాఁడు, కత్తిగొని నఱకువాఁడు. ధనము దోఁచుకొనువాఁడు, నేల నపహరించు వాఁడు, ఒకనిభార్యను జెఱపట్టువాఁడు.)

ఆతతాయిలు. అం: — 2. పై—
ఆతసు. వా. స: చూ, ఆతిఁడు.
ఆతపత్రము. సం. వి. అ. న. 1. గొడుగు: చూ, వారిత్రి : 2. గ్రుడ్డికామంచి*: చూ, తృణము. 1-౧౩.
ఆతపత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చేఁతలాని*: చూ, శకుల; 2. దంతి*: చూ, విశల్య.
ఆతపనీయము. అం. వ్రీహిధాన్యము; చూ, ధాన్యము.
ఆతపము. సం. వి. అ. పుం. ఎండ: చూ, వెలుఁగు. 3.
ఆతరము. సం. వి. అ. పుం. ఓడకిచ్చెడుకూలి, కేవు: చూ, తరపణ్యము.
ఆతరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఓడదాఁటించువాఁడు; చూ, తరపణ్యుఁడు.
ఆతర్పణము. సం. వి. అ. న. 1. తనివి: చూ, అతంచనము. 3; 2. మంగళార్థమైన పూఁత; చూ. సమాలంభము. 1.
ఆతల. దే. వి. ఆవలివరి: చూ, పారము. 1.
ఆతానము. సం, వి. అ. న. పడుగు: చూ, మగ్గము.
ఆతాపి. సం. వి. న్. పుం. 1. చిల్లము, చీపరపిట్ట: చూ, హరి వాహనుఁడు. 3; 1. చెముడుకాకి: చూ, వాయసము. 1-౨.
ఆతామ్రఫలము. సం. వి. అ. పుం. అంకోలము. ఊడుగు. *: చూ, మహాయమశపత్రిక.
ఆతాయి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. చీపరపిట్ట: చూ, ఆతాపి. 1: 2. చెముడుకాకి: చూ, ఆతాపి. 2: 3. చీపుడు; చూ, సమ్మార్జని.
ఆతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అడెలు: చూ, శరారి.
ఆతిథేయము. సం. వి. అ. న. అతిథిసత్కారము, పరులను ఆదరణచేయుట; చూ, విందు. 2: విణ. 2. అతిథికి యోగ్యమైన యన్నాదులు: ఆతిథ్యము.
ఆతిథ్యము. సం. వి. అ. న. 1. అతిథిక్రియ: చూ, విందు. 2; 2. అతిథులకొఱకయిన యన్నాదులు; ఆతిథేయము: 3. తిథి లేనిదిగా నుండుట.
ఆతిథ్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. విందునకుపిలువబడినవాఁడు: చూ, విందు. 4.
ఆతుది. దే. వి. దినిభవము: చూ, నాఁటిది.
ఆతుమ. వై. వి. 1.= ఆత్మ: చూ, పరమాత్మ; 2.= ఆత్మ, జీవాత్మ: చూ, హంసుఁడు.
ఆతురత. వై. వి. తొందరపాటు; చూ, సంభ్రమము. 1.
ఆతురపడు. మి. అ. క్రి. (ఆతురము + పడు.) శ్రమపడు, లంపటపడు: చూ, వేసరు. 2.
ఆతురము. సం. వి. అ. న.= ఆత్రము. తొందఱ; చూ, సంభ్రమము. 1.
ఆతురుఁడు. సం. విణ. 1. తెగులుగొంటు: చూ, వ్యాధితుఁడు; 2. ఆసక్తుఁడు: చూ, లుబ్ధుఁడు. 2.
ఆతురే నియమోనాస్తి. న్యా. వ్యాధిగ్రస్తుఁడై పడియున్నవాని కే నియమమును బనిలేదు.
ఆతోద్యము. సం. వి. అ. న. తతము, ఆనద్ధము, సుషిరము. ఘనము. (వీణె, మద్దెల, పిల్లనగ్రోవి, తాళము.) మొదలగు చతుర్విధ వాద్యములు, వాదిత్రము: చూ, స్వరము. 2. (ఆతోద్యము = ఘనము); 2. అంకురము, అంకురము: చూ, సృజి.
ఆత్తగంధము. సం, విణ. తిరస్కరింపఁబడినది. చూ-ఆత్త గర్వము: చూ, పరాభవము.
ఆత్తగర్వము. సం. విణ. చూ, ఆత్తగంధము.
ఆత్తము. సం. విణ. 1. పొందఁబడినది: చూ, సంసక్తము. 1. 2. అపహరింపఁబడినది: చూ, హృతము.
ఆత్మ. సం. వి. న్. పుం. 1.= ఆతుమ; చూ, పరమాత్మ; 2. = ఆతుమ, జీవాత్మ: చూ, హంసుఁడు; 3. మోక్ష విషయమైన జ్ఞానము. పరమాత్మస్వభావము: చూ. హృల్లేఖము. 2; 4. గుండె: చూ, హృదయము. 2; 5. ఒడలు; చూ, శరీరము; 6. అలవాటు: చూ, స్వభావము; 7. చేవ, ధైర్యము: చూ; ధైర్యము. 1: 8. ప్రయత్నము; చూ, సన్నాహము; 9. నేత్రాదివశేంద్రియములు గాక మనస్సు అను ఏకాదశేంద్రియము: చూ, హృషీకము. (చూ, ఇంద్రియము.); 10. గాలి: చూ, వాయువు; అం. 11. చూ. పుత్రులు: 12. చూ, ద్రవ్యములు.
ఆత్మంభరి. సం. విణ, ఇ. తన పొట్టపోసికొనువాఁడు; చూ, పొట్టకూటివాఁడు.
ఆత్మకీయము. సం. విణ, తన సంబంధమైనది: చూ, స్వకీయము.
ఆత్మగంధుఁడు. సం. వి. అ. పుం. జయింపఁబడినవాఁడు: చూ, విజయి.
ఆత్మగుప్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దూలగొండి. *: చూ, కపికచ్ఛు.
ఆత్మఘోషము. సం. వి. అ. పుం. 1. కాకి: చూ, వాయసము. 1: 2. తనధ్వని: చూ, స్వరము. 2.
ఆత్మచ్ఛిద్రంనపశ్యంతి పరచ్ఛిద్రానుసారిణః. న్యా. "ఒప్పులెన్ను వాడు తనతప్పు లెఱుఁగడు" "గురివెందగింజ తనక్రింది నలుపెఱుఁగదు" అనియును తెలుఁగు సామెతలు.
ఆత్మజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కూఁతురు: చూ, సూను. 1; విణ. 2, తనయందుఁబుట్టినది.
ఆత్మజుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1; విణ. 2. తనయందుఁ బుట్టినవాఁడు.
ఆత్మజ్ఞానము. సం. వి. అ. న. మోక్షవిషయమైన బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2.
ఆత్మజ్ఞుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1, మోక్షవిషయమైన జ్ఞానము గలవాఁడు; 2. పండితుఁడు: చూ, విద్వాంసుడు.
ఆత్మతుష్టి. అం. చూ, రసవదలంకారములు.
ఆత్మతుష్టిప్రమాణశబ్దము. సం. వి. అ. పుం. అలంకారవిశేషము: చూ, అలంకారము. 3.
ఆత్మదర్శకము. సం. వి. అ. న. అద్దము, చూ-ఆత్మదర్శనము: చూ, ముకురము.
ఆత్మదర్శనము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—
ఆత్మనివేదనము. అం. చూ. భక్తిలక్షణములు.
ఆత్మనీనము. సం. విణ. తనకిష్టమగునది: ఆత్మహితము.
ఆత్మనీనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కొడుకు; చూ, సూనుఁడు, 1; 2. భార్య తోడఁబుట్టినవాఁడు, బావ: చూ, స్యాలుఁడు.

ఆత్మప్రశంస. సం. వి. అ. న. తన్నుఁదా మెచ్చుకొనుట: చూ, ఆత్మస్తుతి.

ఆత్మభువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. నలువ, బమ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 2. మరుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు; 3. ఈశ్వరుఁడు: చూ, శివుఁడు; 4. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 5 కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1; స్త్రీ. 6. కూఁతురు: చూ, సూన. 1.

ఆత్మయోని. సం. వి ఇ. పుం. 1. నలువ; చూ, బ్రహ్మ, 1; 2. మరుఁడు, దెందమ్ముచూలి: చూ, మన్మథుఁడు.

ఆత్మరక్షణవిధి. అం. చూ. కామందకము.

ఆత్మలు. అం. జీవాత్మ, అంతరాత్మ, పరమాత్మ, నిర్మలాత్మ, శుద్ధాత్మ, జ్ఞానాత్మ, మహదాత్మ, భూతాత్మ, సకలాత్మ. (9) ఆత్మవత్సర్వభూతానిలో తనవలెనే సమస్త భూతములని తలంపవలయు.

ఆత్మవత్సర్వభూతాని యఃపశ్యతి సపశ్యతి. న్యా. సర్వభూతములను దనవలెఁజూచువాఁడే దేవునిఁ జూచును.

ఆత్మవన్మన్యతేజగత్. న్యా. జగత్తును దనవలెనే చూచుకొనును.

ఆత్మవీరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. మనుష్యాదిజంతువు: చూ, ప్రాణి. 1; 2. బావమఱఁదికొడుకు, తోఁబుట్టువుకొడుకు: చూ, మేనల్లుఁడు. 1; 3. శృంగారనాయక సచివులలో నొకఁడు. (శృంగారనాయకునకు సచివులు నలుగురు.—పీఠమర్దుఁడు, విటుఁడు, చేటుఁడు, విదూషకుఁడు.): చూ, సచివుఁడు.

ఆత్మస్తుతి, సం. వి. ఇ. న. ఆత్మప్రశంస.

ఆత్మహితము సం. విణ. తనకిష్టమగునది: ఆత్మనీనము.

ఆత్మామిషము. అం. చూ, షోడశసంధులు.

ఆత్మాశి. సం. వి. న్. పుం. చేఁప; చూ, మత్స్యము. 1.

ఆత్మీయము. సం. విణ. ఇతరులతో సంబంధములేనిది, తనది; చూ, స్వతంత్రము.

ఆత్రగాఁడు. దే. విణ. (ఆత్రము + కాఁడు.) త్వరపడువాఁడు: చూ, వేగిరకాఁడు.

ఆత్రము. వై. వి. ఆతుర, తొందఱ: చూ, సంభ్రమము. 1.

ఆత్రేయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఋతుమతి, ముట్టుది: చూ, రజస్వల; 2. సప్తగోదావరులలో నొకభాగము: చూ, నది; 1-(౪); 3. అత్రిభార్య; చూ, భార్య. 1-౩. 4. అత్రికూఁతురు. 5. ఒకానొకగోత్రము: చూ, ప్రవర. 1-(౭).

ఆత్రేయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. చందురుఁడు: చూ, హిమాంశువు: విణ. 2. అత్రిమహాముని కొడుకు: చూ, సన్యాసి. 1.

ఆద. దే. వి. 1. గుండె: చూ, హృదయము. 2; వై. వి. 2. = ఆధి. మనోవ్యథ, వంత: చూ, శోకము. 2; 3. ఆరాటము, విచారము. భో. 4, అ. 316: చూ, సంతాపము.

ఆదంత్రము సం. విణ. హక్కులేనిది: చూ, రూ-అతంత్రము.

ఆదట. దే. వి. 1. ధర్మము: చూ, సుకృతము 1; 2. చెలిమి. విజ్ఞా. వ్య. కాం. 141: చూ, స్నేహము 1; 3. తనివి: చూ, సౌహిత్యము; అవ్య. 4. అనంతరము. పిదప; చూ, పిమ్మట.

ఆదటపోవు. దే. అ. క్రి. (ఆదట + పోవు.) తనియు. చూ, తృప్తిపడు.

ఆదత్తుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. లంకెపానిని, కుదువయుంచిన జానిసీఁడు; చూ, సేవకుఁడు.

ఆదమఱపు. దే. వి. పున్నెము: చూ, సుకృతము. 1; 2. కంత నొందకుండుట, తత్పరత: చూ, స్థాలిత్యము.

ఆదరణ. సం. వి. అ. పుం. గౌరవము: (రూ-ఆదరణము.) చూ, సన్మానము. 1.

ఆదరబాదర. దే. క్రి. విణ. అతిత్వరగా: (రూ-ఆదరబాదరగా.)

ఆదరము. సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రియమైనది: చూ, సౌందర్యము; 2. గౌరవము: చూ, ఆదరణ.

ఆదరించు. సం. స క్రి. 1, పాటించు; చూ, సంభాళించు; 2. గౌరవించు: చూ, సన్మానించు.

ఆదరువు. వై. వి 1. = ఆధారః, ఆసరా: చూ, సన్నిధానము. 2; 2. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

ఆదర్శగజన్యాయము. న్యా. అంతయేనుఁగు చిన్నయద్దములోఁ గాన్పించుననురీతి.

ఆదర్శనము. సం. వి అ. న. 1. దర్శనము, చూపు: చూ, లక్షణము. 3; 2. అద్దము, ముఖముచూచుకొను గాజుబిళ్ళ: చూ, ముకురము.

ఆదర్శన్యాయము. న్యా. అద్దమువలె నిర్మలముగా నుండుననురీతి. (దీనినుండియే అద్దాలవారను ఇంటిపేరుగలవారు వెలువడిరి,)

ఆదర్శమలినన్యాయము. న్యా. అద్దమునకు మకిలిపట్టుకొనిన మలువుగా పోవుననురీతి.

ఆదర్శము. సం. వి, అ. పుం. 1, 2: చూ, ఆదరము; 3. అష్టీలము: చూ, ముంజెమొలనూలు; 4. అర్థవివరణము: చూ, టీక; 5. ప్రతియైన (నకలు) పుస్తకము: చూ, ప్రతి. 2.

ఆదర్శితము. సం. విణ: చూపఁబడినది. చూ, ఆలోకితము.

ఆదా. వా వి. లాభము, ఆదాయము.

ఆదానము సం. వి. అ. న. 1. గ్రహణము, పుచ్చుకోలు: చూ, స్వీకారము 2; 2. గుఱ్ఱముయొక్క అలంకారము: చూ, భూషణము. 2-౧. (చూ, హయము. 1-౬౮) 3. రోగకారణము. (స్కంధత్రియము,—ఆదానము, నిదానము, చికిత్స: చూ, వైద్యశాస్త్రస్కంధములు; స్కంధపంచకము.—రూపము, వేదనము, విజ్ఞానము, సంజ్ఞ, సంస్కారములు ఇవి బౌద్ధశాస్త్రోక్తములు: చూ, స్కంధము); 4. అంబులపొదినుండి బాణమును ఎత్తుట.

ఆదాయము సం. వి. అ. పుం. 1. లాభము: చూ, లాభము. 1; 2. ఆయము: చూ, వచ్చుబడి; 3 ధనము చూ, హిరణ్యము. 3; 4. తామ్రపర్ణీసింధుసంగమము.

ఆదాయి. సం. వి. న్. పుం. బింకపిట్ట: చూ, హరివాహనుఁడు 1-౩.

ఆదారిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = ఆధారి

ఆది. సం. విణ. 1. మొదటిది: చూ, మొదలు. 4; ఇ. పుం. 2. ప్రథమము: చూ, మొదలు. 4. అవ్య. 3. ప్రకాశము: చూ, వెలుతురు. 1; దే. వి. (1) చిహ్నము, గుఱుతు; చూ, లక్షణము. 1.

ఆధారకుండము. సం. వి. అ. న. కుండలు లోనగునవి యుంచెడు పదుకు, కుదురు, చుట్టకుదురు: చూ, మట్టు. 3.

ఆధారదండము. సం. వి. అ. పుం. వెన్నెముక; చూ, శల్యము. 1.

ఆధారము. సం. వి. అ. పుం. 1. = ఆదరువు, ఆసరా: చూ, సన్నిధానము 2; 2. చెఱువు: చూ, సరస్సు. 1; 3. కుదురు, ఆవాపము: చూ, విల్లము. 4. గద్ద: చూ, ముడ్డి; 5. మోసి కొనియుండు ఆధారము. "ఆధారచక్రము."

ఆధారాధేయసంబంధము. అం. చూ, సంబంధములు.

ఆధారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోరంద*: చూ, భార్య (రూ-ఆధారిక.)

ఆధారిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.—పై.—; 2: చూ, ఆధారువు.

ఆధార్మికుఁడు. సం. విశ. ధర్మబుద్ధి లేనివాఁడు; రూ-అధార్మికుఁడు.

ఆధి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. = ఆప, వంత, మనోవ్యథ: చూ, శోకము; 2. అగావు: చూ, తారకము (1); 3. కలుగునసెడి ఆశ: చూ, వాంఛ; 4. వ్యసనము, వేగి: చూ, శోకము; 5. ఇల్లు, ఉనికిపట్టు: చూ, సదనము. 1.

అధిక్యము. సం. వి. అ. న. గొప్పదనము, అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1-౧.

ఆధిదైవికము. సం. విశ. చూ, తాపత్రయములు.

ఆధిపత్యము. సం. వి. అ. స. దొరతనము: ప్రభుత్వము: చూ, స్వారాజ్యము.

ఆధిభౌతికము. సం. విశ. భూతములవలనఁ గలిగినది. (భూతము = పృథివ్యాది.) చూ, తాపత్రయములు.

అధీగవము. సం. వి. అ. పుం. సామభేదము; చూ, ఉపాయములు.

ఆధీగవుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. తల్లితోడఁ బుట్టినవాఁడు: చూ, మేనమామ: 2. మునిభేదము: చూ, సన్యాసి. 1.

ఆధీన్యము. సం. వి. అ. న. అధీనత్వము: చూ, అగపాటు. 2.

ఆధుతము. సం. విశ. కదలింపఁబడినది: చూ, వేల్లితము. 2,

ఆధునికము. సం. విశ. 1. సద్యఃకాలసంబంధమయినది: చూ, ఇప్పటిది; 2. నవీనము, క్రొత్త: చూ, హాస.

ఆధునికుఁడు. సం. విశ. క్రొత్తవాఁడు: చూ, నూతనుఁడు:

ఆధూతము. సం. విశ. 1. కదలింపఁబడినది: చూ, ఆధుతము: అం, 2. చూ, శిరఃక్రియలు.

ఆధేయపర్యాయము. సం. వి. అ. పుం. అలంకారవిశేషము: చూ, అలంకారము. 2.

ఆధోరణుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఆరోహుఁడు, మావటివాఁడు: చూ, హస్త్యారోహుఁడు.

అధ్మాతము. సం. విశ. 1. చప్పుడు చెయ్యఁబడ్డది; 2. కాల్పఁబడినది; 3. గాలి: చూ, వాయువు; 4. వాతరోగము: చూ, రోగము. 1-౩; 5. దధి: చూ, పెరుఁగు. 1.

ఆధ్యాత్మికము. సం. విశ. ఆత్మవలనఁ గలిగినది.

ఆధ్యానము. సం. వి. అ. న. 1. చింత, తలఁపు: చూ, స్మృతి. 1; 2. ఇష్టానిష్టములగు పనులను గుఱించి యాలోచించుట; అం. 3. చూ, సంచారిభావములు.

ఆన. పై. వి. 1. = ఆజ్ఞ, ఉత్తరువు; చూ, సెలవు; అన్యదే. 2. క్రీస్తుశకసూచన. (ఆన = హూణశకః 1944, స్న = ఫసలీ 1354, శాలివాహన శకాబ్దః 1866, కల్యాద్యబ్దః 5045; ఇవి సమానములు.)

ఆనంఘుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కుబేరుఁడు; చూ, శ్రీదుఁడు; 2. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; విశ. 3. స్వార స్యము సెఱుఁగువాఁడు, వ్యవహారజ్ఞాన మామూలాగ్రము గ్రహించినవాఁడు.

ఆనంద. సం. వి. అ. పుం. చూ, సంవత్సరములు. (రూ-ఆనందము.)

ఆనందకాననము. సం. వి. అ. న. కాశి, బనారస్, వారణాసి: చూ, దేశములు. 1-౫౬.

ఆనందథువు. సం. వి. ఉ. పుం. సంతోషము. చూ, హ్లాదనము. 1.

ఆనందము. సం. వి. అ. న. 1.—పై.—; 2. చుట్టములు మొదలగువారినాలింగనాదులచే సంతోషపఱచుట: చూ, సభాజనము.

ఆనందని. అం. బ్రహ్మపట్టణము: చూ, దేశములు. 1-౬౧. (౧౩).

ఆనందపటము. సం. వి. అ, న. పెండ్లిలో వధూవరుల కిచ్చెడు వస్త్రము, నవోఢావస్త్రము; చూ, వస్త్రము. 1-౩౩.

ఆనందభైరవి. వా. వి. 1. ఒకానొకమందు; 2. ఒకానొక రాగము: చూ, స్వరము. 2-౪౪.

ఆనందమయకోశము. అం, చూ, కోశములు.

ఆనందము. సం. వి, అ. పుం. 1: సంతోషము. చూ, హ్లాదనము. 1; 2. అరసము: చూ, సురవర్త్మము. 3. వర్షించెడు సూర్యకిరణము; 4. చూ, రూ-ఆనంద; 5. సన్యాసుల సంప్రదాయమును దెలిపెడి గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1-౪౭; అం. 6. చూ, మానసిక పూజాకుసుమములు.

*ఆనందాత్మ. సం. వి. న్. పుం. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

ఆనందాలయము. సం. వి. అ. పుం. చంద్రునియొక్క లోకము: చూ, దేశములు. 1-౬౪-(౧)

ఆనందించు. సం. అ. క్రి. చూ, సంతోషించు.

ఆనందితము. సం. విశ. 1. సంతోషము నొందినది. చూ, హ్లాదనము. 1-౫; 2. సంతోషపెట్టఁబడినది, చూ, హ్లాదనము. 1-౧౧.

ఆనందుఁడు. సం. విశ, సంతోషముగల మనస్సుకలవాఁడు: చూ, హృష్టుఁడు.

ఆనకట్ట. దే. వి. ఏటియడ్డకట్ట; చూ, సేతువు. 1.

ఆనకదుందుభి, సం. వి. ఇ. పుం. శ్రీకృష్ణునితండ్రి: చూ, వసుదేవుఁడు.

ఆనకము. సం: వి. అ. పుం. 1, కరికొమ్ముయవంటి మృదంగము, అంక్యము: చూ, వీణె; 2-౧౯: 2. భేరీయను వాద్య విశేషము: చూ, వీణె; 2-౨౭; 3 మృదంగాది ధ్వని విశేషము: చూ, స్వరము. 2-౩౮: 4. ఉఱిమెడి మబ్బు: చూ, మేఘము. 1: 5. అఁడుగుఱి; చూ, భగము. 12.

ఆనతము సం. విశ. 1. వంగినది; చూ, భుగ్నము. 1: 2. చివర కొంచెము క్రిందికి వంగినది.

ఆనతి. వై. వి.= అజ్ఞప్తి. ఆజ్ఞ: చూ, సెలవు.

ఆనతిచ్చు. ద్వ స. క్రి, (ఆనతి+ఇచ్చు.) ఆజ్ఞాపించు. కా. 4, ఆ, 125: చూ, సెలవిచ్చు. (రూ-ఆనతియిచ్చు.)

ఆనద్ధము. సం. వి. అ. న. మృదంగాది చర్మవాద్యము: చూ, వీణ. 2-౫౦; విశ. 2. కట్టఁబడినది: చూ, సందానితము. 1.

ఆనద్ధవాద్యములు అం, ఝల్లరి, మురజము, భేరి, పటహము, కరడ, కుడుక్క, హుడుక్క, ఢక్క, డమరుకము, నిస్సాణము, సోల్లుకి, బాణము, తుంబురి, దుందుభి, మద్దెల, డిండిమము, ఝర్ఝరము, పణవము. (18.)

ఆననము. సం. వి. అ. న. 1. ముఖము; చూ, వదనము. 2: 2. నోరు: చూ, వదనము. 1.

ఆనప. దే. వి. అలాబువు*: చూ, సొర. 1. (రూ-ఆనబ)

ఆనపకాయ. దే. వి. 1. నాగస్వరపుకాయ; చూ, సొర; 2. శాకములలో నొకటి, కూర ఆనబ; చూ, సొర 1; 3. వీణకు పైభాగమున నమర్పఁబడుకాయ.

ఆనము. సం. వి. అ. పుం. ఊపిరి వెలికిఁబుచ్చుట, ఉచ్ఛ్వాసము: చూ, శ్వాసము.

ఆనయము. సం. వి. అ. పుం. 1, ఆప్తి, పొందించుట: చూ, పొందింపు; 2. ఆహరణము. ఆహృతి: చూ, తెచ్చుట.

ఆనయించు. సం. స. క్రి. కొనివచ్చు: చూ, తెచ్చు.

ఆనర్తము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆటపాక; చూ, సదనము. 1-౫౫; 2. ఉదకము: చూ, సలిలము. 1; 3. పోరు: చూ, యుద్ధము. 1; 4, పశ్చిమసముద్రతీరమున ద్వారకకు సమీపమున నున్న దేశము: చూ. దేశములు. 1-౬౪-(౬); ౫: 5. మనుష్యులు; చూ, ప్రజ; 6, ఏఁడాది; చూ, సంవత్సరము; 7. ఇష్టములేమి: చూ, రోఁత, 2.

ఆనవాలు. దే. వి. 1. రూ-ఆనాలు, గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1: 2. (ఆన+పాలు.) జున్ను. కూర్చిక, ఇపురఁగాచిన పాలు. (రూ-ఆనాలు.): చూ, స్తన్యము, 1-౪.

ఆనవాలుపట్టు. దే. స. క్రి. గుఱుతుపట్టు: చూ, గుర్తించు.

ఆనావి. దే. వి. కిరాతుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.

ఆనాయము. సం. వి, అ. పుం. 1, చేపవల:చూ, వల. 1; 2. అంతట తీసికొనిపోవుట.

ఆనాయ్యము. సం. వి. అ. పుం. గార్హపత్యాగ్నిలోనుండి యెత్తి దక్షిణాగ్నియందుంచిన అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౩.

ఆనాలు. దే. వి. 1. గుఱుతు: (అనికయైయుండునది) చూ, లక్షణము. 1; 2. కూర్చిక, జున్ను, ఇపురఁగాచినపాలు; చూ, ఆనవాలు. 2.

ఆనాహము. సం. వి. అ. పుం. 1. దైర్ఘ్యము, నిడుపు: చూ, సోగ: 2. మలమూత్రబంధరోగము. ఇరువాయికట్టు: చూ, మూత్రకృచ్ఛ్రము. 1-౧.

ఆనించు. దే. అ. క్రి. అదఁగజేయు, ఆను: చూ, పిసుకు. 3.

ఆనిక. దే. వి. 1. ఆశ్రయము, అసరా; చూ. సన్నిధానము: 2. బలిమి; చూ, శక్తి. 1; 3. త్రాగుడు; చూ, నరకము. 3.

ఆనియ. దే. వి. దద్రురోగము. రూ-ఆనె; చూ, దద్రువు.

ఆనిర్హతుఁడు. సం. వి. అ. పుం. లక్ష్మీమగఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

ఆనిలి. సం. వి. ఇ. పుం. ఆంజనేయుఁడు: చూ. వానరము. 1-౨.

ఆనీచదర్శి. సం. వి. న్. పుం. బుద్ధభేదము; చూ. బుద్ధుఁడు 1.

ఆనీతము. సం. విశ. 1. పొందింపఁబడినది: చూ, సంసక్తము. 1: 2. తేఁబడినది.

ఆనీలయష్టిక. సం, వి. ఆ. స్త్రీ. అంబుదఫలి *: చూ, మూషిక. 2.

ఆను. దే. వి 1. జీవస్థానము, కంఠము: చూ, మర్మము 1; 2. ప్రథమము, మొదటిది: చూ, మొదలు. 4; స. క్రి. 3. తిను; చూ, సాపడు; 4. అద్దగించు: చూ, సంరోధించు; 5. పానముచేయు, త్రాగు. చూ, త్రాగు; 6, అణఁచు, అడుచు. కా. 3, ఆ. 266: చూ, పిసుకు 3; 7. అదఁగఁజేయు. చూ, పిసుకు, 3. 8. ధరించు, తాలుచు; చూ, వహించు: అ క్రి, 9. ఆనికయగు. చూ: వహించు.

ఆనుకట్టు. దే. వి ఊనుకొనెడు కట్టు: చూ, పట్టుఁగొమ్మ.

ఆనుకాల్యమగు. మి. అ. క్రి. అనుకూలపడు: చూ, సరిపడు. 1.

ఆనుకూల్యము. సం వి. అ. న. ఒద్దిక ; చూ, స్నేహము. 1.

ఆనుకొను. దే. అ. క్రి. స. క్రి. ఆనికయగు: చూ, వహించు.

ఆనుగ. దే. వి. ఆనబ*: చూ, సొర. 1.

ఆనుగము. దే. వి. రూ—పై.—

ఆనుగు. దే. వి. —పై.—

ఆనుగుణ్యము. సం. వి. అ. న. అనుగుణభావము, ఒద్దిక; చూ, స్నేహము. 1.

ఆనుడుబిల్ల. దే. వి. ఒఱగుదిండు: చూ, లోడు.

ఆనుపూర్వి. సం విశ. న. ఈ. స్త్రీ. 1. అనుక్రమము, వరుస క్రమము, ఒకటి వెంబడి యొకటి: చూ, విధము. 1; 2. అనుక్రమణిక: చూ, పరిపాటి.

ఆనుపూర్వ్యము. సం. వి. అ. న.—పై.—

ఆనువు. దే. వి. బలము: చూ, శక్తి. 1.

ఆనె. దే. వి; చూ, రూ-ఆనియ.

ఆనేత. సం. విశ. 1: చూ, పొందించువాఁడు; 2: చూ, తెచ్చువాఁడు.

ఆనేతవ్యము, సం. వి. అ. న. 1. ఆనయము: చూ, తెచ్చుట; విశ. 2. పొందింపఁదగినది; ఆనేయము; 3. తేఁదగినది; అనేయము, ఆహార్యము.

ఆనేయము. సం. విశ. 1: చూ, ఆనేతవ్యము. 2; 2; చూ. ఆనేతవ్యము. 3,

ఆన్వయికుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కొలమతస్థుఁడు: చూ. కొలుఁడు.

ఆన్వీక్షికి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దండనీతి, దండనశాస్త్రము: (ఇందు విజ్ఞానము తెలుపఁబడును. అనఁగా నయానయములు తెలుపఁబడును.): చూ, విద్యలు.

ఆపంచనఖము. సం. వి. అ. పుం. పెద్ద పేకుమ్రాను *: చూ. శాకోటము.

ఆపక్వము. సం. వి. అ. న. గుగ్గిళ్లు:చూ, పొంగలి.

ఆపగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏఱు: చూ, నది. 1.

ఆపణము. సం. వి. అ. పుం. నిషద్య, అంగడి: చూ. సదనము. 1-౨.

ఆపణికుఁడు. సం. వి. అ. పుం. వణిగ్వ్యాపారము చేయువాఁడు: చూ. వణిజుఁడు.

ఆపత్కాలమున రక్షించువాఁడు. అం. చూ. పితలు.

ఆపత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఆపద, ముప్పు: చూ. విపత్తు; 2. పొందించుట: చూ. పొందింపు.

ఆపత్ప్రాప్తుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఆపదఁబొందినవాఁడు: చూ. కడగండ్లమారి.

ఆపద. సం. వి. ద్. స్త్రీ. ఇడుమ, ముప్పు: చూ. విపత్తు.

ఆపదకుఁబ్రతిక్రియ. సం. విశ. చూ. అంగపంచకము.

ఆపద్గతము. సం. విశ. ఆపదఁబొందినది; అభిపన్నము. ఆపద్యపిసతీవృత్తం కిముంచంతికులస్త్రియః. న్యా. కులస్త్రీలాపదలందును దమపాతివ్రత్యమును విడువరు.

ఆపన్నము. సం. విశ. ఇడుమగలది; 2. పొందఁబడినది: చూ. సంసక్తము. 1.

ఆపన్నసత్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-ఆపన్నసత్వా. గర్భిణి; చూలాలు: చూ. భ్రూణ.

ఆపన్నుఁడు. సం. వి. అ. పుం. విశ. ఆపదఁ బొందినవాఁడు; చూ. కడగండ్లమారి.

ఆపమిత్యకము. సం. వి. అ. న. ఒకవస్తువునిచ్చి మారుగా పుచ్చుకొన్న మఱియొక వస్తువు, మారకము: చూ. వినిమయము.

ఆపము. సం. వి. అ. న. జలసమూహము, నీరుకుప్ప: చూ. సలిలము. 1-౨.

ఆపవనము. సం. వి. అ. న. కాఁగు: చూ. పాత్రము. 6-౧. (గూన అను అర్థమందు కొందఱు.)

ఆపవాచకము. సం. వి. అ. పుం. శిల, రాయి;చూ. రత్నములు. 1-౧౨-(౫)

ఆపసోపాలుపడు. ద్వ. అ. క్రి. ఉస్సురుస్సురను తాపమునందగు ధ్వన్యనుకరణక్రియ: చూ. హూహూ.

ఆపస్తంభస్మృతి. అం. చూ. స్మృతులు.

ఆపస్సు. సం. వి. స్. న. నీరుకుప్ప: చూ. ఆపము.

ఆపాటున. దే. అవ్య. ఉన్నట్టుండి: చూ. డబ్బాటు.

ఆపాతము. సం. వి. అ. పుం. 1. పడుట: చూ. పతనము; 2. ఆవలీల, తేలిక: చూ. లాఘవము; 3. తత్కాలము, అతాత్తు: చూ. డబ్బాటు.

ఆపాతలిక. అం. వైతాళీయజాతివృత్తములలో నొకటి. ఇందు మొదటిపాదమున నాలుగులఘువులును నొక భగణ, గగము లును, కడమపాదమునందు నెనిమిది లఘువులు నొక భగణము, గగము గలిగి, మొదటిపాదమున యేడింట, కడమపాదమున తొమ్మిదింట యతిగల వృత్తము: చూ. వృత్తము. 1.

ఆపాదకము. సం. విశ. కలిగించునది: చూ. ఉపపాదకము.

ఆపాదనము. సం. వి. అ. న. కలిగించుట: చూ. ఉపపాదనము.

ఆపాదించు. సం. స. క్రి. సృష్టిచేయు: చూ. సృజించు.

ఆపాదితము. సం. విశ. కలిగింపఁబడినది: చూ. ఉత్పాదితము.

ఆపాదిల్లు. సం. అ. క్రి. జన్మించు: చూ. పుట్టు. 2. (ప్రే. ఆపాదించు.)

ఆపానము. సం. వి. అ. న. 1. అనేకులు గుంపుఁగూడి వ్యాపారము చేయుచోటు: 2. అనేకులు కల్లు త్రాగెడిచోటు; 2. అనేకులు కల్లు త్రాగెడిచోటు: చూ. అద్యానము.

ఆపితము. సం. విశ. పొందఁబడినది: చూ. సంసక్తము. 1.

ఆపీడము. సం. వి. అ. పుం. 1. అదుముట: చూ. సమ్మర్దము; 2. శిరోభూషణము, సిగ నిడిన పూదండ: చూ. భూషణము. 2-౧౧; 3. గోడపయటికి వచ్చిన గృహదారువిశేషము.

ఆపీతము. సం. విశ. 1. త్రాగఁబడినది; 2 అత్యల్పము, మిక్కిలి కొంచెము; చూ. స్వల్పము. 1-౧; 3. ఖేదము: చూ. వేఱుపాటు, 1; 4. పీతవర్ణమైనది: చూ. వర్ణము. 6-౭-(౧౦)

ఆపీనము. సం. వి. అ. న. పాలచేత నిండియుండునది, ఊధము: చూ. స్తన్యము. 1-౩౧.

ఆపు. దే. స. క్రి. ఆపుచేయు: చూ. ఉత్తంభించు.

ఆపుచేయు. దే. స. క్రి. —పై.—

ఆపుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ. వసువులు.

ఆపూపికము. సం. వి అ. న. రూ-అపూపము, అప్పచ్చి: చూ. భక్ష్యము. 1-౪.

ఆపూపికుఁడు. సం. విశ. పిండివంటలు చేయువాఁడు లేక అమ్మువాఁడు: చూ. భక్ష్యంకారుఁడు.

ఆపూప్యము. సం. వి. అ. న. అన్నము; చూ. సాదము. (1)

ఆపృచ్ఛనము. సం. వి. అ. న. చుట్టములు లోనగు వారిని ఆలింగనాదులచేత సంతోషపఱచుట; యాత్రాదులయందు బంధువులు లోనగువారి యాజ్ఞఁ బడయుట. (అని కొందఱు), ఆనందనము: చూ. సభాజనము.

ఆపె. ద్వ. స. ఏ. (ఆ + అవ.) రూ-ఆమె; చూ. ఆకె.

ఆపోసనము. వై. వి. = ఆపోశనమ్, రూ-ఆపోసనము-అపోసానము: చూ. శుద్ధాచమనము.

ఆపోక. దే. వి. తనివి: చూ. సౌహిత్యము.

ఆపోగండుఁడు. సం వి. అ. పుం. 1. పొట్టివాఁడు: చూ. వామనుఁడు 2; 2. బాలపాపఁడు: చూ. శిశువు; విశ. 3. భయశీలుఁడు: చూ. వెఱపరి: 1. వళులు గలవాఁడు: చూ. రూ-అపోగండుఁడు; 5. చొట్టపోయిన శరీరరము గల వాఁడు: చూ. లేవఁజాలనివాఁడు.

ఆపోవు. దే. అ. క్రి. (ఆదట + పోవు) ఆదటవోవు: చూ. తృప్తిపడు.

ఆపోవుట. దే. వి. తనివి: చూ. ఆపోక.

ఆపోవువాఁడు. దే. వి. తృప్తిపడువాఁడు. ఆప్యాయిత: చూ. తనియువాఁడు.

ఆపోశనము. సం. వి. అ. న. = ఆపోసనము: చూ. శుద్ధాచమనము.

ఆపోశనించు. సం. స. క్రి. ఆపోశనము చేయు: చూ. వారుచు

ఆపోసనము. వై. వి. = ఆపోశనమ్. ఆచమనము, రూ-ఆపోసనము, అపోసానము: చూ. శుద్ధాచమనము.

ఆపోసము. వై. వి = —పై.—

ఆపోసము. వై. వి. = — పై —
ఆప్తము. సం. విణ. 1. పొందఁబడినది: చూ, సంసక్తము 1; 2. ఆప్తమైనది; 3. సత్యమైనది; చూ, సత్యము. 5.
ఆప్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కలిమి; చూ, సంపత్తి. 1; 2. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1.
ఆప్తుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. చెలికాఁడు; చూ, స్నేహితుఁడు. 1; 2. అయ్యవారు, పవిత్రమయినవాఁడు, అమలుడు: చూ, సన్మానితుఁడు.
ఆప్యము. సం. విణ. 1. నీటిచిప్ప: చూ, అపము. 2; నీటఁ బుట్టిన సమస్తవస్తువులు; 3. చెంగల్వకోష్టు*: చూ, పారిభాష్యము: 4. క్షౌద్రము, తేనె: చూ, సారఘము.
ఆప్యాయనము. సం. వి. అ. న. 1. తనివి: చూ, సౌహిత్యము, 2. సంతోషము: చూ, హ్లాదనము-1; 3. బంధువులు చేరుట: ఆప్యాయము.
ఆప్యాయము. సం. వి. అ. న. — 1. 2. 3. —పై.—
ఆప్యాయానము. సం. వి. అ న. మంచపుడోలి: చూ, సవారి, 1—౯.
ఆప్యాయిత. సం. విణ. ఆపోవువాఁడు: చూ, తనియువాఁడు.
ఆప్యాయితుఁడు. సం. విణ. తృప్తిపడినవాఁడు: చూ, తనిసినవాఁడు.
ఆప్రప్పు. దే. వి: చూ, ఆదికప్పు.
ఆప్రచ్ఛనము. సం. వి. అ. న. బహుదినములకు వచ్చిన చుట్టమును జూచుటవలనఁ గలిగిన సుఖానుభవము: రూ- ఆప్రచ్ఛన్నము.
ఆప్రచ్ఛన్నము. - పై. -
ఆప్రపదీనము. సం. విణ. పాదాగ్రము కప్పియుండు చీరె: చూ, వస్త్రము. 1- ౪.
ఆప్లవము. సం. వి. అ. పుం. అభిషవము, మునుక: చూ, స్నానము. 1: రూ- ఆప్లావము.
ఆప్లావము. - పై -
ఆప్లుతుఁడు. సం. విణ. 1. వేదముచదివినవెనుక వేఱొక యాశ్రమమును బొందక వ్రతయుక్తుఁడై తీర్థస్నానశీలుఁడై యుండు బ్రహ్మచారి: స్నాతకుఁడు; 2. స్నానముచేసినవాఁడు: చూ. స్నాతుఁడు.
ఆఫ్రికా. అం. చూ, ఖండములు.
ఆబ. దే. వి. 1. కనీనిక, కంటినల్లగ్రుడ్డు. "వాసియాబ లఱఁగెను." చూ, లోచనము 1-౧౧. వా. వి. 2. అత్యాశ.
ఆబంధము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, గడ్డికట్టుట; 2. దృఢముగాఁ గట్టుట; 3. నాఁగటికాడికిఁ గట్టెడు మ్రోకు: చూ, వల్లె. 2; 4. పశుబంధ రజ్జువు: చూ, వల్లె. 2; 5. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1; 6. ఆభరణము, తొడవు: చూ, భూషణము. 2.
ఆబద్ధము. సం. వి. అ. పుం. అలంకారము, తొడవు: చూ, భూషణము. 2.
ఆబలు. దే. వి. బ. సర్షపబీజములు రూ-ఆవలు: చూ, సర్షపము.
ఆబాధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంగలాపు: చూ, శోకము. 1.
ఆబాలగోపాలము. జా. చిన్నలుమొదలు పెద్దలవఱకు. (అందఱు.)
ఆబాలవృద్ధము. జా. - పై. -
ఆబిడ. దే. స. (ఆ + బిడ్డ.) తత్స్త్రీ, రూ-ఆబిడె: చూ, ఆకె.
ఆబిడె. దే. స. —పై.—
ఆబుకారి. వా. వి. రూ- ఆబ్కారి.
ఆబూతి. వై. వి. = ఆభుక్తి. పెనుతిండి: చూ, సాపము. (1).
ఆబూతికాఁడు. వై. విణ తిండిపోతు: చూ, భక్షకుఁడు.
ఆబూరు. అన్యదే. గౌరవము: చూ, మర్యాద. (ఆబోరు. ఆవోరు. వా.)
ఆబ్కారి. వా. వి: రూ- ఆబుకారి.
ఆబ్దికము. సం. వి. అ. న. తద్దినము, మృతినొందినవారికి ప్రతి సంవత్సరమునఁ జేసెడి కర్మము: చూ, సాంవత్సరికము:
ఆభ. సం. వి ఆ. స్త్రీ. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.
ఆభరణము, సం. వి. అ. న. 1. తొడవు: చూ, భూషణము. 2; అం. 2. అలంకారము లయినంటిలో నొకటి: చూ, భూషణములు. (చూ, అనులేపనము)
ఆభాణకము. సం. వి. అ. న. 2. చక్కఁగా మాటలాడుట: చూ, సంభాషణము; 2. బంధుమిత్రులతో మాటలాడుట;
ఆభాసము. సం, వి. అ. పుం 1. ప్రకాశము: చూ, వెలుఁగు. 3; 2. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 3. ప్రతిఫలనము. మాఱురూపము తోఁచుట: చూ, వికారము. 1.
ఆభినివేశము. అం. చూ, మానస్థికపూజాకుసుమములు.
ఆభిషువు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-అభీషువు. కిరణము; చూ, హాయనము. 2.
ఆభీరపల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గొల్లపల్లె: చూ, దేశములు. 1- ౬3- (౬).
ఆభీరము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక దేశము. చూ, దేశములు. 1—2—౮.
ఆభీరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గొల్లది. చూ, వ్రేత; 2. గొల్లవానిభార్య: 2. చూ, భార్య. 1-౧౫, అం 3. చూ, పంచమజ భాషలు.
ఆభీరిక. అం. చూ, మాళవకైశికిజ భాషలు.
ఆభీరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. గొల్లవాఁడు: చూ, వ్రేఁడు; 2. నావికుఁడు, ఓడవాఁడు: చూ, సరంగు.
ఆభీలము. సం. వి. ఆ. న. 1. కష్టము, బాధ: చూ, శోకము. 2; 2. భయానకరసము, చూ, రసములు; విణ. 3. భయమును పుట్టించునది: చూ, కారవము. 1.
ఆభీలుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. నీటిఱేఁడు: చూ, వరుణుఁడు. 1.
ఆభీషువు. సం. వి ఉ. పుం. 1. కళుకు: వెలుతురు. 1; 2. త్రాడు; సూత్రము. 1-౨౪. 3; కిరణము: చూ, హాయనము. ౬.
ఆభుక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. = చూ, ఆబూతి.
ఆభుగ్నము. సం. విణ. కొంచెము వంకరైనది: చూ, వెల్లితము. 2—3—(౧): అం. 2. చూ, వక్షఃక్రియలు.
ఆభోగము. సం. వి. అ. పుం. 1. వస్తువులయొక్కఁగాని గుణములయొక్కఁ గాని నిండు: చూ, సంపూర్ణత; 2. ప్రయత్నము, పూనిక: చూ. సన్నాహము. 2; 3 వరుణుని ఛత్రము: చూ, వాదిత్ర. 1-౮.
ఆమ్. సం. అవ్య. ఒకఁడు చెప్పినదాని నంగీకరించుట: ఆమ చూ, సమ్మతి. 1.
ఆమ. సం. అవ్య. 1. —పై.—; 2. అవుగా, కాగా: 3. తెలిసి అవుననుట.

ఆమంటము. సం. వి. అ. పుం. = ఆముదము. ఏరండము*
చూ, వృషగంధము. (రూ-అమండము.)

ఆమంత్రణము. సం. వి. అ. న. 1. = ఆమతి. ఆహ్వానము.
పిలుపు: చూ, సంబోధనము; 2. చుట్టములు మొదలగువారిని ఆలింగనాదులచే సంతోషపఱచుట: చూ, సభాజనము: 3. యాత్రామయందు బంధువులు పోనీగనువారి యనుజ్ఞబడయుట: చూ, వీడ్కోలు. 1.

అమంత్రించు. సం. స. క్రి. ఆహ్వానించు: చూ, పిలుచు.

ఆమంత్రితము. సం. విణ. పిలువఁబడినది: చూ, ఆవాహితము.

ఆమగంధి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఆపక్వమైన మాంసాదుల గంధముగలది. ఉడకని మత్స్య మాంసాదుల కంపుగల వస్తువు: చూ, విస్రము.

ఆమగోత్రబ్రాహ్మణులు. పా పంచగౌడులలో నొకతెగయగు సారస్వతులలోని మూఁడవ తెగవారు. వీరు వాజసనేయ శాఖవారు. శుక్లయజుర్వేదులు. ఈశాఖవారు జమ్ము, జనోళ్ల ప్రదేశములందును తత్సమీపవన్యప్రదేశములందును గానుపించెదరు. వీరిలో సంబంధబాంధవ్యములు కలవారు మద్యమాంసాశనులు చేప్పఁజాలనంతవారలునై యున్నారు. (వీరు మూఁడవతెగవారు.— ఆమగోత్ర బ్రాహ్మణులు. — కేసరి బ్రాహ్మణులు, శిబిరబ్రాహ్మణులు, వైద్యబ్రాహ్మణులు.): చూ, బ్రాహ్మణులు.

ఆమత. దే. వి. నాలుగుకోసుల దూరము: చూ, యోజనము (పిలుపునకు అందనిది.)

ఆమతి. వై. వి. = ఆమంత్రణమ్. ఆహ్వానము: చూ, సంబోధనము.

ఆమతించు. వై. స. క్రి. 1. ఆహ్వానించు: చూ, సంబోధించు; అచ్చ. బాల, కాం. 168; చూ, సమర్పించు.

ఆమతింపు. వై. వి. = ఆమంత్రణమ్. ఆహ్వానము, పిలుపు: చూ, సంబోధనము.

ఆమతిలు. వై. అ. క్రి. జన్మించు: రూ- ఆమతిల్లు. చూ, సంభవించు.

ఆమతిల్లు. రూ — పై. —

ఆమనస్యము. సం. వి. అ. న. 1. రూ-అమానశ్యము, ప్రసవవేదన: చూ, వెదన. 1; 2. వంత: చూ, శోకము. 2.

ఆమని. దే. వి. 1. వసంతఋతువు = చైత్రవైశాఖమాసములు, నవకారు, పూఁదఱి, పుష్పసమయము, ఒకఋతువు: చూ, మాసద్వయము; 2. గ్రీష్మఋతువు = జ్యేష్ఠఆషాఢమాసములు, వెట్టకారు. ఒకఋతువు: చూ, మాసద్వయము; 3. ఉత్సవము: చూ, సంబరము, 3; 4. పంటలయొక్కవృద్ధి: చూ, ఫలసమృద్ధి; 5. మిక్కిలిసంపద: చూ, సమృద్ధి; 6. పండినపంట యొబ్బిడిచేయించెడి తావు, కళ్ళము: చూ, ఖలము. 4.

ఆమపూర్వకము. సం. వి. అ. న. అనుక్రమము, వరుస: చూ, విధము. 1.

ఆమబంధము. సం. వి. అ. పుం. 1. స్తోత్రముచేయఁబడుట: చూ, స్తోత్రము. 1-౧; 2. అజీర్ణమువలనఁబుట్టిన రోగము: చూ, రోగము, 1. ౨.

ఆమబంధుఁడు. (వు). సం. వి. అ. పుం. కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1.

ఆమము. సం. వి. అ. పుం. 1. తెగులు: చూ, రోగము. 1: 2. ఆమరోగము; చూ, రోగము. 1-౧౩; విణ. 3. ఉడకనిది: చూ, కషణము. 1; వై. వి. (1) = ఆవాప. రూ- ఆవము. కుమ్మరివాని ఆమము, కుండలుకాల్చు చోటు: చూ, కావు. 6.

ఆమయము. సం. వి. అ. పుం. తెగులు; చూ, రోగము. 1.

ఆమయావి. సం. విణ. తెవులుగొంటు: చూ, వ్యాధితుఁడు.

ఆమరము. సం. వి. అ. న. 1, కురువేరు *: చూ, హ్రీబేరము; 2. అమరావతి, ఇంద్రునిపట్టణము: చూ, దేశములు. 1. అ1-౨

ఆమరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అమరియను ఆఁకుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౨౧.

ఆమర్షము. సం వి. అ. పుం. కోపము: చూ, రోషము.

ఆమలకము. సం. వి. అ. న: చూ, ఉసిరికాయ. అమలకి. పుం, న. 2. ఆమలకి, ఉసిరిక: చూ, శ్రీఫలి. 1.

ఆమలము. సం. వి. అ. పుం. అశ్వత్థము* : చూ, రావి.

ఆమలకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, అమలకము. 1. 2; 3. నేల యుసిరిక*: చూ, శివ. 4.

ఆమలకీపత్రము. సం. వి. అ. న. ఆకుపత్రి *: చూ, రోమశము.

ఆమవడ. వై. వి. మజ్జిగపులుసులోనగు వానియందు నానవేసిన వడ: చూ, భక్ష్యము. 1-౮.

ఆమాశయము. అం. జాఠరికరసముతో ఆహారపదార్థములను జీర్ణింపఁజేయు మొదటితిత్తి, అన్నకోశము, చూ, కోశము౹.

ఆమిక. వై. వి. = అహమహమిక. రూ-ఆము. కావరము: చూ, హామిక.

ఆమిక్ష. సం. ఆ. స్త్రీ, 1. కూకు, పాలవిఱుగుడు: చూ, స్తన్యము 1-౬; 2. ఇపురఁగాచిన పాలు, కూర్చిక, జున్ను; చూ, స్తన్యము, 1-3; 3. ఈనిన అయిదాఱుదినములలోని పాలు: చూ, స్తన్యము. 1 ౪

ఆమిత. వై. వి. = అమంత్రణమ్, ఆహ్వానము; చూ, సంబోధనము.

ఆమితి. వై. వి. = అమంత్రణమ్. — పై. —

ఆమిదము. వై. వి. = ఆముండ. ఏరండతైలము. రూ- ఆముదము. దివ్వెచమురు: చూ, స్నేహము. 2. ౨౧.

ఆమిషము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. రూ- అమిషము. పొలసు: చూ, శుక్తము. 2; 2. తనపని చక్కఁబెట్టుకొనుటకై యొకనికి రహస్యముగానిచ్చు ధనము, లంచము: చూ, సూడిద; 3. లాభము, ఒడుపు: చూ, లాభము. 1; 4. సుఖము, సంతోషము: చూ, హ్లాదనము; న. 5. కరంజకము; క్రౌనుగ *: చూ, శాదప్పుము; విణ. 6. అనుభవింపఁదగిన వస్తువు; 7. పన్ను: చూ, సిస్తు. 1; 8. ఆస, కోరిక: చూ, వాంఛ, విణ. 9. చక్కఁదనము మొదలయినది.

ఆమిషాశి. సం. వి. ఇ. పుం, న్. విణ. మాంసమును దినువాఁడు: చూ, శౌష్కలుఁడు

ఆమిషి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. జటామాంసి*: చూ, మాంసి; 1. 2. ఒకరోగము: చూ, రోగము. 1.

ఆమిషత్ర్రాణము. సం. వి. అ. న. దేవదారు *: చూ, సూత్మ్రదారువు.

ఆమిషము, సం. వి. అ. న. చూ: రూ- ఆమిషము. 1.

ఆము. సం, వి. అ. న. 1. = ఆమిక: మత్తు: చూ, హామిక; వై. వి (1)= అహమ్. గర్వము: చూ, హంకారము; (2)= అహమ్. మత్తు: చూ, హామిక.

ఆముకవియు. దే. అ. క్రి. (అలము + కవియు.) క్రమ్ము: చూ, వ్యాపించు.

ఆముకొను. దే. అ. క్రి. (అలము + కొను.) —పై.—

ఆముక్తము సం. విశే. కట్టఁబడినది. (వస్త్రము.): చూ, వస్త్రము 1-౨; 2. తొడుగఁబడినది. (కవచము.): చూ, వారవాణము. 3. భోగించి విడిచినది.

ఆముఖము. సం. వి. అ. పుం. చెప్పుట: చూ, శంసనము. 1.

ఆముత్రికము. సం. విశే. పరలోక సంబంధమయినది: ఆముష్మికము.

ఆముదపుచెట్టు. ద్వా. వి. *: చూ, వ్యతంబకము.

ఆముదము. వై. వి. 1. = ఏరండము: చూ, రూ-ఆమిదము; 2. ఆముదపుగింజలు: అముదములు, ఆముదాలు.

ఆముదములు. వై, వి. ఐ. ఆముదపుగింజలు: చూ, ఆముదము. 2.

ఆముదాలు. —పై —

ఆముష్మికము. సం. విశే. పరలోక సంబంధమైనది: చూ, ఆముత్రికము.

ఆముష్యాయణుఁడు. సం. విశే. ప్రసిద్ధకులుడైన తండ్రివలనఁ బుట్టినవాఁడు. అంగములతో వేదముఁ జదువుకొన్నవాఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు.

ఆమూలము. సం. క్రి. విశే. కడవేళ్ళు: చూ, మూలమట్టు.

ఆమూలాగ్రము. సం. అవ్య. అడుగుమొదలు కొనవఱకు: చూ. సమూలము.

ఆమృదితము. సం వి. అ. న. 1. చక్కఁగా తొక్కఁబడ్డది; 2, కొంచెము తొక్కఁబడ్డది

ఆమృష్టము. సం. వి. అ. న. 1. చక్కఁగా తోమఁబడినది; 2. కొంచెము తోమఁబడినది.

ఆమె. ద్వా. స. ఏ. (అ + అమ.) తత్సతి. రూ—ఆపె: చూ, ఆకె

ఆమెత. వై. వి: 1. = ఆమంత్రణమ్. ఆహ్వానము. రూ-ఆమిత: చూ, సంబోధనము; 2. ఉత్సవము: చూ: సంబరము. 3; ఆతిథ్యము - విందు, పదులకు భోజనాదికముచే ఆదరణ చేయుట. చూ, విందు. 2.

ఆమోద. సం. వి. ఆ స్త్రీ. జయంతిక* : చూ, సోమెద.

ఆమోదము. సం. వి. అ. పుం. 1. దూరముగా వ్యాపించెడి పరిమళము: చూ, వాసన. 1; 2. చందనము, గంధము: చూ, సుగంధము; 3. సంతోషము: చూ, హ్లాదనము.

ఆమోది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కర్పూరాది వాసన: చూ, వాసన, 1-౧౪; ఇ. పుం. 2. పదియేఁడు వత్సరముల యేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(౭౧) - (౬).

ఆమోదించు. సం. అ. క్రి. చూ, సంతోషించు.

ఆమ్నాతము. సం. వి. అ, పుం. గుంపు: చూ, సమూహము.

అమ్నాతుఁడు. సం. వి, అ. పుం 1. రక్షింపఁబడినవాఁడు; చూ రక్షితుఁడు; 2, సద్గుణసంపన్నుఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు.

అమ్నాయసారము. సం. వి. అ. పుం. నల్లగోరంట*: చూ, సహ. 2-౪

అమ్నాయము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొలిపదము; చూ, వేదము; 2. గురుపరంపరాగతమైన యుపదేశము, ఉపదేశము, మంచిమాట: చూ, హితవచనము; 3. సద్గురుపరంపరాగతమైన రహస్యోపదేశము: చూ, సంప్రదాయము; 4. అభ్యాసము: చూ, స్వాధ్యాయము; 5. కులము: చూ, వంగడము; 6. పరువు: చూ, విస్త. 1-౫. *

అమ్రము. సం. వి. అ. పుం. రూ-ఆమ్రము. మాకము, రసాలము*: చూ, మామిడి 1,

అమ్రవణన్యాయము. న్యా. అనేక వృక్షజాతులుగల తోఁటలోఁ గొన్ని మామిడిచెట్లున్నయెడల దానిని మామిడితోఁటయను రీతి.

అమ్రసేకపితృతర్పణన్యాయము. న్యా. మామిడిచెట్టు మొదలునేపితృతర్పణముజేసినచోఁ జెట్లకు నీరుపోసినట్లును పితృతర్పణము జేసినట్లును గూడనగు నను రీతి.

అమ్రాతకము. సం. వి. అ. పుం, = అంబాళము. నల్లమామిడి *: చూ, మామిడి. 1-౨,

అమ్రేడించు. సం. అ. క్రి. ద్విరుక్తముచేయు.

అమ్లకము, సం. వి. అ. పుం. చింత*: చూ, తింత్రిణి.

అమ్లఖరము. సం. విశే. (అ. ఆ. అ.) దప్పళము: చూ, పులుసు2.

అమ్లదళము. సం. వి. అ పుం. చింత. * చూ, తింత్రిణి.

అమ్లపంచక. సం, వి. ఆ. స్త్రీ. పుల్లపంపరపనస *: చూ, పంపరపనస.

అమ్లపాటలము. సం. వి. అ. న. చూ, అమ్రాతకము.

అమ్లమల్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ వన్యశింబిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

అమ్లము. సం. వి. అ. పుం 1. రూ-అంబ్లము; చూ, పుల్లన: చూ, శుక్తము. వై; విశే. 2. —పై.—:చూ, శుక్రము. 4; అ. న. 3. బిరుసూడ్చిన తింత్రిణీఫలముల ముద్ద: చూ, చింతపండు; 4. రూ- అమ్లిక, చాంగేరి*; చూ, సునిషణ్ణకము

అమ్లలోణిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చాంగేరి*; చూ, సునిషణ్ణకము.

అమ్లవేతసము. సం. వి. అ. పుం. రూ-అమ్లవేతసము. పుల్లప్రబ్బలి*: చూ, సహస్రవేధి. 2-౨

అమ్లాతకము. సం. వి. అ. పుం. = అంబాళము. చూ, అమ్రాతకము, 1-౨.

అమ్లానము. సం. వి, అ. పుం. 1. పెద్దగోరంట*: చూ, సహ. 2. ౧; విశే. 2. అంతటవాడినది. 3. కొంచెమువాడినది; 4. నిర్మలమైనది: చూ, సమీచీనము. 2.

అమ్లి, సం. వి, ఈ. స్త్రీ. భ్రమణిక, పుల్లబిచ్చలి. చూ, బిచ్చలి.

అమ్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-అమ్లిక. చింత*: చూ, తింత్రిణి.

అయక. ద్వా. వి. (అ + అక.) తత్సతి. రూ-అయక్క: చూ, ఆకె.

అయకట్టు. వా. వి. (ఆయము + కట్టు.) 1. ధనమువచ్చుబడి యొక్క నిర్ణయము; 2. ఒకతూముక్రింద నీటిచే తడుపుటకు నిర్ణయింపబడిన నేల; 3. గ్రామములలోని భూములవిస్తీర్ణము. (తెనుఁగునవాయుక.)

అయకము. దే. వి. ఆగావు: చూ, వారకము. 1.

ఆయకాఁడు. మి. వి. (ఆయము + కాఁడు.) కరణములోనైన ఊరి ఉద్యోగస్థుడు, కరణము: చూ. పంజీకరుఁడు.

ఆయక్క. ద్వి. వి. (ఆ + అక్క.) చూ. రూ-ఆయక.

అయత. సం. వి. ఆ: స్త్రీ. సంగీతశ్రుతి జాతివిశేషము: చూ. స్వరము. 2-౧౩.

ఆయతనము. సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు: చూ. సదనము. 1. 2. వర్తులదేవాలయము: చూ. వేలుపుటెంకి; 3. దేవాలయము: చూ. వెలుపుటెంకి. 4. బౌద్ధాలయము, చైత్యము చూ. వేలుపుటెంకి; పుం. 5. దేవతరువు*: చూ. రచ్చ; 6. యజ్ఞశాల, చైత్యము: చూ. సదనము. 1. 7. ద్రవపదార్థములకు వేఁడిమి కలుగఁజేసినయెడల (పొందుమార్పు.) ఆయతనము వృద్ధి యగును, ఇట్లగుట "వ్యాకోచము." ఉ. బివ్వెడు నేయి కిరగించిన హెచ్చగును; పేడకొనబెట్టిన తగ్గును. ఇట్లా యతనముతగ్గుట "సంకోచము" అని పేరు.

ఆయతము. సం. విణ. 1. దీర్ఘము నిడివి: చూ. సోగ; వై. వి = ఆయత్నమ్. ఉత్సాహము, ఆయి త్తము: చూ. సన్నాహము; అం. 2. చూ. స్త్రీస్థానకములు.

ఆయతసంప్రదర్శనము. అం. చూ. సామపంచకములు. ఆయత స్వభావానిదుఃఖాని. న్యా. స్వభావముగా దుఃఖములు దీర్ఘకాల మనువర్తించు చున్నట్లుండును.

ఆయతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. దీర్ఘము: నిడుపు: చూ. సోగ; 2. కోపమువలనఁ గలిగిన తేజము: చూ. ప్రభావము. 1; 3. రాగలకాలము: చూ. భవిష్యత్తు; 4. ఆయము: చూ. వచ్చుబడి; 5. బహుళము, చాల: చూ. విస్తారము. 1; 6. కూడుకొనుట, కూడిక: చూ. సంయోగము; దే. వి. (1). జ్యేష్ఠాదిమాస చతుష్టయము, సంవత్సరమునందు మూఁడవభాగము, కందాయము: చూ. కారు. 1.

ఆయత్తము. సం. విణ. = ఆయతము. లోబడు, పరాధీనము: చూ. వశము. 1.

ఆయత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ——పై.——, 2. ఎల్ల: చూ. సీమ. 1; 3. చెలిమి: చూ. స్నేహము. 1; 4. దినము, అహము: పగలు: చూ. వాసరము. 1.

ఆయత్తుఁడు సం. విణ. ఒకరికిలోఁబడినవాఁడు: చూ. పరాధీనుఁడు.

ఆయత్నము. సం. వి. అ. న. = ఆయతము. ప్రయత్నము: చూ. సన్నాహము. 1.

ఆయది. దే. స. (ఆ + అది.) ఆశబ్దమునకు ఆమహదర్థక ప్రథమైకవచనము: అది. రూ-అద్ది-అయ్యది.

ఆయన. దే. స. (ఆ + అన.) అతఁడు, ఆమనుష్యుఁడు. వీని యందలి ఆశబ్దమునకు మహదర్థక పూజ్యైకవచనము: చూ. అతఁడు.

ఆయప. ద్వి. స. (ఆ + అప.) తత్సతి. రూ-ఆయమ: చూ. ఆకె.

ఆయపఱచు. దే. స. క్రి. సాగుబడిచేయు: చూ. సాగుచేయు;

ఆయమ. ద్వి. స. (ఆ + అమ.) తత్సతి. రూ-ఆయప: చూ. ఆకె

ఆయము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆదాయము: చూ. వచ్చుబడి. 2. భాగధేయము, పన్ను: చూ. సిస్తు. 1; వై. వి. (1) గుఱ్ఱములవావడి: చూ. వాజిశాల; (2) ఆయువు, కీలకము; చూ. మర్మము. 1.

ఆయవ్వ. దే. వి. అర్మిలి; చూ. వాత్సల్యము.

ఆయలె. దే. అవ్య. (ఆ + ఆ + లెమ్మ.) అనాదరమును దెలుపును: చూ. వహేలనము.

ఆయల్లకము. సం. వి. అ. న. ఎడఁబాటు: చూ. విరహము.

ఆయవారము. వై. వి. = యాయావరః. ధాన్యాదుల యాచన చూ. యాచన.

ఆయశ్శూలికుఁడు. సం. వి. అ. పుం. తీక్ష్ణమగు కర్మగలవాఁడు, చూ. తీక్ష్ణకర్మ.

ఆయసము. సం. వి. అ. న. 1. అశ్మసారము, ఇనుము: చూ. లోహము. 1; 2. ఇనుపది: అయోమయము.

ఆయసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బచ్చలి*: చూ. బచ్చలి.

ఆయస్కారము. సం. వి. అ. న. మోఁకాలి మొదలు; చూ. ప్రజంఘాగ్రము.

ఆయస్తము. సం. విణ. 1. కొట్టఁబడినది; చూ. ఆహతము; 2. కోపమునొందినది: అభినీతము; 3. ఉంపఁబడినది: చూ. ఉపహితము; 4. నిశ్చలమైనది; చూ. సమీచీనము. 2; 5. త్రొయఁబడ్డది: చూ. విద్ధము; 6. దుఃఖమునొందినది: చూ. దుఃఖితము; 7. వాఁడి చేయఁబడినది.

ఆయస్తుఁడు. సం. విణ. కోపగింపఁబడ్డవాఁడు: చూ. రోషముఁడు

ఆయాతిః ప్రవాహః కేవవార్యతే. న్యా. వరదవచ్చినది ఎవరాప గలరు.

ఆయానము. సం. వి. అ. పుం. అంకుశము: చూ. సృణి.

ఆయామము. సం. వి. అ. పుం. 1. దైర్ఘ్యము, నిడుపు: చూ. సోగ; 2. అవ్య. 2. యామమువఱకు.

ఆయాసపడు. మి. అ. క్రి. (ఆయాసము + పడు.) శ్రమపడు, అలపటపడు: చూ. పేదపడు. 2.

ఆయాసపాటు. మి. వి. అలసట: చూ. శ్రమము. 1.

ఆయాసపెట్టు. మి. స. క్రి అలసటపెట్టు: చూ. శ్రమపెట్టు.

ఆయాసము. సం. వి. అ. పుం. 1. క్లేశము, అలపట; చూ. శ్రమము. 1; 2. ఉత్సాహము, కడంక; చూ. సన్నాహము.

ఆయిటి. దే. వి. బూరుగు*: చూ. శాల్మలి

ఆయితపడు. ద్వి. అ. క్రి. (ఆయితము + పడు.) రూ-ఆయిత్త పడు. సిద్ధమగు: చూ. సంతనకట్టు.

ఆయితపాటు. ద్వి వి. (ఆయి త్తము + పాటు) రూ-ఆయి త్తపాటు. సర్వసన్నాహనము; చూ. సర్వోఘము.

ఆయితపెట్టు దే. స. క్రి: (ఆయితము + పెట్టు.) సిద్ధముచేయు; రూ- ఆయిత్త పెట్టు.

ఆయితము. వై. వి. 1. = ఆయత్త. సన్నాహము. ఉత్సాహము. రూ- ఆయిత్తము: చూ. సన్నాహము; విణ. 2 ఆయిత్తమైనది, రూ- ఆయి త్తము. చూ. సిద్ధము. 2.

ఆయితముచేయు. దే. స. క్రి. రూ-ఆయి త్తముచేయు: చూ. సన్నాహముచేయు.

ఆయిత్తపడు. వై. దే. అ. క్రి: చూ. రూ-ఆయితపడు.

ఆయి త్తపాటు. ద్వి. వి: చూ; రూ-ఆయితపాటు.

ఆయి త్తపెట్టు. దే. స. క్రి. చూ. ఆయి త్తిపెట్టు

ఆయి త్తము. వై వి. 1. = ఆయత్త: చూ. రూ-ఆయితము. 1; విణ. 2. ఆయిత్తమైనది; చూ. రూ. ఆయితము.

ఆయి త్తముచేయు. దే. స. క్రి. చూ. రూ ఆయితముచేయు-

ఆయసము. వై. వి. = ఆయుధశస్త్రము. అమ్ము: చూ. బాణము 1.
ఆయసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వస్తుబడిగల స్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౧౨౪.
ఆయవారము. వై. వి. = యాయావరః. ధాన్యాదుల భిక్షము. రూ-ఆయవారము: చూ, యాచన.
ఆయా. వై. వి. = ఆక్కి. పూజ్యురాలు; చూ, స్త్రీ. 1-౭.
ఆయుఃప్రమాణము. అం. చూ. ప్రకాశింపఁజేయఁగూడనివి
ఆయుధము, సం. వి. ధ్. స్త్రీ. అ. న. = ఆయుధము; చూ, బాణము. 1. (ముప్పదిరెండు ఆయుధములు బాణము. 1. కడఁజూచునది.)
ఆయుధశాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బాణములుంచుఇల్లు, అంపసాల: చూ, సదనము. 1-౯
ఆయుధాగారము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—
ఆయుధాభ్యాసము. అం: చూ, కళలు.
ఆయుధికుఁడు. సం. విణ. ఆయుధముచేత బ్రదుకువాఁడు; చూ, శస్త్రాజీవుఁడు.
ఆయుధీయుఁడు. సం. విణ. —పై.—
ఆయుధేంద్రము. సం. వి. అ. న. విష్ణుచక్రము, సుదర్శనము; చూ, బాణము. 1-౭౮.
ఆయురేఖ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జీవితకాలలక్షణము; చూ, లక్షణము 1-౧౯
ఆయుర్మర్మాణిరక్షతి. న్యా. ఆయువుమర్మములను రక్షించును. అనఁగా "ఆయువున్నచో నీటిలోవేసినను ఎదుర్కొని వచ్చు" నని తెలుఁగు సామెత వంటిది.
ఆయుర్యాతిదినేదినే. న్యా. దినదినమునువయస్సు వెళ్లిపోవుచున్నది.
ఆయుర్లక్షణము. సం. వి. అ. న: చూ. ఆయురేఖ.
ఆయుర్వేదము. సం. వి. అ. పుం. 1. రోగచికిత్సాశాస్త్రము: చూ, వైద్యము; అం. 2: చూ, విద్యలు.
ఆయువు. సం. వి. న్. న. 1. జీవితకాలము: చూ, వయస్సు; 2. కీలకము: చూ, మర్మము. 1; 3. నెయ్యి. చూ, హవిస్సు, 2; అం. 4. ఆయుస్థానము, 5. ఎనిమిది, అష్టకము: చూ; దచ్చి.
ఆయుష్కర్మము. సం. వి. న. న. మంగళపని; చూ, ముండనము
ఆయుష్మంతము. సం. వి. త్. పుం, 1. రూ-ఆయుష్మత్తు: చూ, యోగములు; విణ. 2. చిరకాలము బ్రదుకునది: ఆయుష్యము.
ఆయుష్మంతుఁడు సం. వి. త్. పుం. దీర్ఘాయుష్మంతుఁడు; చూ. పూర్ణాయుర్దాయవంతుఁడు.
ఆయుష్మత్తు. సం. వి. త్. పుం: చూ, రూ-ఆయుష్మంతము. 1.
ఆయుష్మాన్. అం: చూ, యోగములు.
ఆయుష్యము. సం. వి. అ. న. 1. ఆయువు: చూ. వయస్సు; విణ. 2. ఆయువు గలది; ఆయుష్మంతము.
ఆయుస్సు. సం. వి. అ. న. 1. రూ-ఆయుష్యము: చూ, వయస్సు; 2. ఆయుస్థానము: చూ, ఆయువు. 4; 3. జీవస్థానము, కీలకము: చూ, మర్మము. 1
ఆయెడ. వై. క్రి అట, అచ్చట; చూ, తత్ర.
ఆయెను. దే. అవ్య. క్రి. అయినది, భూతార్థకము, ఆస.
ఆయేనము. సం. వి. అ. న. వరుంబడికి యజమానత్వము ఆయైశ్వర్యము.
ఆయైశ్వర్యము. సం. వి. అ. న: చూ. ఆయేనము

ఆయోగము. సం. వి. అ. పుం. 1. గంధమాల్యములకానుక; 2. మోక్షవిషయమయిన జ్ఞానము, తెలివి. చూ, హృల్లేఖము. 2, 3. చేష్ట, చేఁత: చూ, వ్యాపారము. 1; 4. తెగులు; చూ, రోగము. 1; 5. మిక్కిలి చుట్టుట, వ్యాకృతము: చూ, చుట్టు 4; 6. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 7. ఎడఁబాటు: చూ. విరహము; 8. కఠినప్రయత్నము; చూ, రూ-ఆయోగము. 5. అవ్య. 9. చేటువలన.
ఆయోగుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. వైశ్యస్త్రీకి శూద్రునివలనఁ బుట్టినవాఁడు; 2. భార్యావియోగమయినవాఁడు.
ఆయోధనము. సం. వి అ. న. 1. జగడము: చూ, యుద్ధము-1; 2. చంపుట: చూ, వధము.
ఆర. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. = ఆరె. మాదిగవానిసూది. రూ-ఆరె. ఎడారె: చూ, చర్మభేదిక; దే. అవ. (1) సంబోధనమునందు వచ్చెడిఆగమము. "రాములార." మొ.
ఆరంగపువక్క. వ్యా. వి. మేలగు ఒకవిధమయిన వక్క, పూగ ఖండము: చూ, వక్క.
ఆరంగము దే. వి. —పై.—
ఆరంజ్యోతి. వై. వి. = అరుంధతి. వశిష్ఠునిభార్య: చూ, రిక్క. 1-౭౫-౪.
ఆరంబము. వై వి. 1. ఆరంభమ్. ప్రయత్నము:చూ,సన్నాహము. 2: ఆరంభమ్. ప్రారంభస్థానము: చూ, మొదలు. 4.
ఆరంభించు. వై. వి. = ఆరంభించు. తలపెట్టు; చూ, సమకట్టు. 2
ఆరంభము. సం. వి. అ. పుం. = ఆరంబము. 1; 2. —పై —; 3. గర్వము: చూ, హంకారము;. 4. తొందరపాటు: చూ. సంభ్రమము: 1; 5. చంపుట: చూ, వధము; 6. చెప్పుట: చూ, శంసనము. 1.
ఆరంభశూరాః ఖలుదాక్షిణాత్యాః.న్యా. దక్షిణాత్యులు కార్యారంభమున శూరత్వమునుజూపి క్రమక్రమముగాఁ గార్యమును జారవిడుతురు.
ఆరంభించు. సం, అ. క్రి. =ఆరంభించు:- తలపెట్టు: చూ, ఆరంభించు.
ఆరకాటి. దే. వి. ఓడనడుపువాఁడు, నావికుఁడు: చూ, సరంగు.
ఆరకాఁడు దే. వి. కృషీవలుఁడు, కమతకాఁడు: చూ, వ్యవసాయి.
ఆరకూటము, సం. వి. అ. పుం. న. పిత్తలము, ఇత్తడి: చూ, లోహము. 1-౨.
ఆరక్తమూల. సం. వి. అ. స్త్రీ. దాసనము*: చూ, హయజీవన మారకము.
ఆరక్షము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగుకుంభస్థలముల క్రింది చోటు, కుంభములసంధి (అని కొందఱు.): చూ, హస్తి. 1-3 (2); విణ 2. రక్షింపఁదగినది.
ఆరక్షుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. = ఆరెకుఁడు. బంటు: చూ, తలారి; 2. దక్షిణనాయకుఁడు, జముఁడు: చూ, హరి, 5. 3. రక్షింపఁదగినవాఁడు, అవిత: చూ, రక్షకుఁడు.
ఆరగించు. వై. స. క్రి. 1. =ఆహరించు. తిను, భుజించు; చూ, సాపడు; 2. పానముచేయు.: చూ, త్రాగు.

ఆరగింత, వై. వి. = ఆహారః. ఆహారము, తిండి, సాపడుట: చూ, సాపాటు.
ఆరగింపు, వై. వి. = ఆహారః—పై.—
ఆరఁగూరుట, దే. వి. లెస్సగా నసుట, క్షేమయుక్తము: చూ, లెస్స. 2.
ఆరగ్వధము, సం. వి. అ. పుం. కర్ణికారము, రేల*: చూ, రేల.
ఆరఘట్టము, సం. వి. అ. పుం. 1. నూతినుండి నీళ్ళు వెలుపలికిఁ దెచ్చుట కేర్పఱచిన యంత్రవిశేషము, ఏతాము: చూ, తలము. 2; 2. లోఁతుగల నూయి: చూ, సరస్సు. 1-౧౫.
ఆరజము, సం. వి. అ. పుం. = ఆరజము, 1. అవజము, రుంజ, డంగురము, వీరణము: చూ, వీణ. 1-౨౬, 2. అవ్యక్తమధురధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౧౫.
ఆరజము, వై. వి. 1. = ఆరజమ్.—పై.—; 2. అవ్యక్తమధురధ్వని. స్వా. 3, ఆ. 110: చూ, స్వరము. 2-౧౫; 3. ఇంపు, అందము: చూ, సౌందర్యము; విణ. 3. కలకలము, గుంపునఁ బుట్టిన పెద్ద మ్రోఁత. స్వా. 3, ఆ. 84: చూ, స్వరము. 2-23; 4. ఒప్పిదమైనది, మనోజ్ఞము: చూ, రమ్యము. 3.
ఆరట, దే. వి. వేడుకగా తిరుగుట, వాహ్యాళి: చూ, విహారము.1.
ఆరటపడు, ద్వి. అ. క్రి. (ఆరటము + పడు.) తపించు: చూ, సంతాపించు.
ఆరటపాటు, ద్వి. వి: చూ, ఆరట.
ఆరటపెట్టు, దే. స. క్రి. (ఆరటము + పెట్టు) పరితపింపఁజేయు.
ఆరటము, దే. వి. 1 రూ-ఆరాటము: చూ, సంతాపము; 2.రూ-ఆరాటము. విరహవ్యసనము: చూ, శోకము-1.
ఆరటించు, దే. అ. క్రి. పరితపించు, దురపిల్లు: చూ, సంతాపించు.
ఆరట్టజము, సం. వి. అ. పుం. ఆరట్టదేశపుగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౮.
ఆరట్టము, అం. హిందూదేశముయొక్క పశ్చిమోత్తరమున నుండు ఒకానొక దేశము: చూ, దేశములు. 1-౯.
ఆరడము, దే. వి. పూనిక: చూ, సన్నాహము, వా. వి. 2. బట్టతడిఆఱుట.
ఆరడి, వై. వి. రూ-ఆఱడి. దూఱు: చూ, నెగ్గింపు.
ఆరడిసేయు, వై. స. క్రి. దూఱు: చూ, నెగ్గించు.
ఆరణపక్కి, వై. వి. కహ్వము, వక్కుకొంగ: చూ, బకము.
ఆరణి, సం. వి. ఇ. పుం. 1 కుక్కుటము: చూ, కోడి; 2. ఆవర్తము: చూ, నీటిసుడి.
ఆరణ్యకాండ, అం: చూ, కాండలు.
ఆరతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఊఱట: చూ, విశ్రాంతి. 2; వై. వి. (1) = ఆరాత్రికమ్. నీరాజనము: చూ, రూ-హారతి.
ఆరనాళకము, సం. వి. అ. న. కడుగు: చూ, శుక్తము. 1.
ఆరనాళము, —పై.—
ఆరబము, వై. వి. 1. సస్పియము. వి. పు. 2, ఆ. 166: చూ, సస్యము 2. = ఆరంభమ్. పూనిక: చూ, సన్నాహము. 2; 3. = ఆరంభమ్. ప్రథమము: చూ, మొదలు. 4.

ఆరబ్ధము, సం. విణ. ఆరంభింపఁబడినది: చూ, సన్నాహము.2.
ఆరభటము, సం. వి. అ. పుం. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.
ఆరభటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-అప్పటి.—పై.—; 2. ఒకానొకవృత్తి. (ఇవి నాలుగు.—కైశికి, ఆరభటి, సాత్వతి, భారతి): చూ, వృత్తులు; 3. ప్రౌఢిమము, విన్నాణము: చూ, సామర్థ్యము. 1.
ఆరభటుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పెక్కు విలుకాండ్రతోఁబోరెడి యోధుఁడు: చూ, భటుఁడు. 1.
ఆరభి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఒకానొకరాగము: చూ, స్వరము. 2-౪౪.
ఆరము, సం. వి. అ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.
ఆరయు, దే స. క్రి. 1. రూ-అరయు. అన్వేషించు: చూ, వెతకు; 2. రూ-అరయు, వివరించు; విచారించు. 1.
ఆరయుట, దే.వి. రూ-అరయుట. అన్వేషణము: చూ, వెదకుడు.
ఆరవము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ఆరావము. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.
ఆరాచి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. = తూఁచు త్రాసు: చూ, త్రాసు. 1.
ఆరాట, దే. వి. రూ-ఆరాటము: చూ, సంతాపము.
ఆరాటపెట్టు, దే. అ. క్రి. తపించు: చూ, సంతాపించు.
ఆరాటము, దే. వి: చూ, రూ-ఆరాట. వి, పు. 1, ఆ. 147.
ఆరాటించు, దే. అ. క్రి: చూ, ఆరాటపెట్టు.
ఆరాత్, సం. వి. త్. అవ్య. 1. = అరత. సమీపమునందు: చూ, సమీపము. 1; 2. దూరమునందు: చూ, విప్రకృష్టము; 3. అశుభము, కీడు: చూ, హాని. 2; 4. తొడ పైభాగము: చూ, ఒడి, 2; 5. అందము: చూ, సౌందర్యము; 6. కల్లమాట: చూ, వితథము.
ఆరాత్రికము, సం. వి. అ. న. = ఆరతి. నీరాజనము: చూ, హారతి.
ఆరాధకుఁడు, సం. విణ. ఆరాధించువాఁడు, అర్చకుఁడు, పూజకుఁడు: చూ, పూజారి.
ఆరాధన, సం. వి. అ.న. రూ-ఆరాధనము. పూజ: చూ, సపర్య.
ఆరాధనము, సం. వి. అ. న. 1.—పై.—; 2. సంతోషము: చూ, హ్లాదనము, 3. పొందు: చూ, లాభము. 1; 4. వంట: చూ, సూపకారము.
ఆరాధనీయము, సం. విణ. ఆరాధింపఁదగినది: ఆరాధ్యము.
ఆరాధించు, సం. స. క్రి. సంతసపఱచు: చూ, పూజించు.
ఆరాధ్యబ్రాహ్మణులు, అం. ఆంధ్రులలోని పంచద్రావిడులలో నొకతెగవారు. శుక్లయజుర్వేదులు కొందఱును కృష్ణయజుర్వేదులు కొందఱును కలరు. కాత్యాయన ఆపస్తంబసూత్ర ప్రవర్తకులై యుండియు బ్రాహ్మణ్యాపాదకమను శారీర సంస్కారములలో 15 సంస్కారములను మాత్రమాచరించి 16 వ సంస్కారము మాత్రమొప్పుకొనక మృతశరీరములను ఖననమాచరింపుచు ఆరాధనరూపముగ పరేతకృత్యములాచరింపుచు దేవతాంతరముల నొప్పుకొనక శివుని దైవముగ భావించి ఆత్మార్థరూపమగు శివార్చనచేయుచు శైవ చిహ్నధరులై వర్తింపుచున్నారు: చూ, బ్రాహ్మణులు. (చూ, ఆంధ్రులు.)

ఆరోహము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ఆరోహణము: చూ, ఎక్కుడు. 5; 2. జ్యోతిష్మతి*: చూ, స్వర్ణవల్లి; 3. దైర్ఘ్యము, నిడుపు: చూ, సోగ. 2; 4. నితంబము పిఱ్ఱ: చూ, శ్రోణి; 5. ఉన్నతి, ఎత్తు: చూ, సోగ 3-౨: 6. తూము లోనగువాని కొలఁత విశేషము; విణ. 7. ఉన్నతము, పొడవయినది: చూ, సోగ 3.

ఆరోహించు, సం. స. క్రి. అధిరోహించు: చూ, ఎక్కు. 6.

ఆరోహి, సం. వి. న్. పుం సంగీతాలంకారభేదము: చూ, అలంకారము. 3.,

ఆరోహివర్ణగతాలంకారములు, అం. అభ్యుచ్చయము, ఆక్షిప్తము, ఉద్గీర్ణము, ఉద్వాహితము, త్రివర్ణము, నిష్కర్షము, ప్రేంఖితము, బిందువు, ప్రస్తీర్ణము, వేణువు, సంధిప్రచ్ఛాదితము, హసితము. (12.) (చూ, అలంకారము. 3.)

ఆరోహివర్ణము, అం: చూ, వర్ణచతుష్కము.

ఆరోహుఁడు: సం. వి. అ. పుం. 1. మావటివాఁడు: చూ, హస్త్యారోహుఁడు; 2. గుఱ్ఱపురౌతు: చూ, సాది. 1.

ఆరోహ్యము, సం. వి. అ. పుం. ఏఋ దాఁటుపట్టి: చూ, హోడము-1

ఆర్ఘ్వధము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ఆరగ్వధము*: చూ, ఱేల.

ఆర్చు, దే. అ. క్రి. 1. అఱచు, ధ్వనించు: చూ, శబ్దించు; 2. యోధులు బొబ్బరించు: చూ, శబ్దించు; ప్రే. 3. ఆడుధాతువునకు ఆడించు: చూ, జళిపించు; 4. విసరు: చూ, వీతెంచు; 5. ఆఱఁజేయు; 6. ఉపశమింపఁ జేయు; 7. తడియఁ జేయు; 8. నశింపజేయు. (రూ-ఆరుచు, ఆఱుచు.)

ఆర్జకుఁడు, సం. విణ. గడించువాఁడు; చూ, సంపాదకుఁడు.

ఆర్జన, సం. వి. ఆ. న. గడన: చూ, సంపాదనము. (రూ-ఆర్జనము.)

ఆర్జవము, సం. వి. అ. న. 1. తిన్నఁదనము: చూ, తిన్నన; పుం. 2. గగ్గెర*: చూ, పర్ణాసము; అం. 2: (చూ, అంగము. 9.) యోగయమాంగములు; 3: చూ, సుజ్ఞానదాయకములు.

ఆర్జించు, సం. స. క్రి. గడించు: చూ, సంపాదించు.

ఆర్జితము; సం. విణ. సంపాదింపఁబడినది: చూ, సంపాదితము.

ఆర్జుని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-అర్జుని: చూ, నది 1-2-(3); అనిరుద్ధుని భార్య: చూ, ఉషాకన్య; 3. రూ-అర్జుని, కుట్టని తారుపుకత్తె: చూ, శంభళి; 4. కులట: చూ, అంకులాఁడి.

ఆర్తకంఠధ్వని, సం. వి. ఇ. పుం. ఏడుపు: చూ, స్వరము. 2-౯౬-(౧౩).

ఆర్తగళము, సం. వి. అ. పుం. 1. = అడవిదొండ. నల్లగోరంట*: చూ, సహ. 2-౯; 2. = అడవిదొండ. తుజాలకము*: చూ, రక్తఫల. 1-౨: 3 ఇంతకేరి, బింబిక*: చూ, రక్తఫల. 1.

ఆర్తము, సం. విణ. దుఃఖమునొందినది: చూ, దుఃఖితము.

ఆర్తవము, సం. వి. అ. న. 1. స్త్రీఋతువు: ముట్టు: చూ, రేతస్సు-1; 2. పుష్పము. పువ్వు: చూ, సుమము; విణ 3. ఋతుసంబంధమైనది.

ఆర్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఇడుమ; చూ, శోకము; 2. అటవి. కోటి: చూ, వింటికొప్పు; వై. వి. (1) = ఆరాత్రికమ్. రూ-ఆరతి: చూ, హారతి; అం. 2: చూ, సంచారీభావములు.

ఆర్తుఁడు, సం. విణ. దుఃఖముతోనున్నవాఁడు: చూ, దుఃఖితుఁడు.

ఆర్దితము, సం. విణ. 1. యాచింపఁబడినది; 2. హింసింపఁబడినది; వి. అ. న. 3. వాతరోగము: చూ, రోగము. 1-3.

ఆర్ద్రము, ద్వ. వి. (అఱు + తూము.) ఆఱుతూములు. రూ-ఆఱ్ఱుము.

ఆర్ద్రి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆర్ద్రానక్షత్రము, కాలిని: చూ, రిక్క. 1-౬; విణ. 2. తడిసినది: చూ, వోదము.

ఆర్ద్రించగు. మి. అ. క్రి. తడియు: చూ, నాను. 2.

ఆర్ద్రిక, అం: చూ, ఘృతములు.

ఆర్ద్రికము. సం. వి. అ. న. 1.=అల్లము(కన్న-హసిగొంకి.)*: చూ, శృంగబేరము. (అజీర్ణముపోగొట్టును.) 2. ఆముద్రపురుగు: చూ, పట్టుపురుగు.

ఆర్ద్రిత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తడి: చూ, స్తేమము.

ఆర్ద్రము, సం. వి. అ. న. 1. అల్లము*: చూ, శృంగబేరము; విణ. 2. తడిసినది: చూ, వోదము.

ఆర్ద్రవస్త్రము, సం. వి. అ. న. తడిబట్ట, పిడప: చూ, వస్త్రము 1-౨౭.

ఆర్థికము, సం. వి. అ. న. వడ్డిచేతఁ బ్రదుకుట: చూ, వృద్ధిజీవనము.

ఆర్పు, దే. వి. 1. ప్రణాదము, బొబ్బరింత: చూ, రూ-ఆరుపు. 1; 2. సింహనాదము: చూ, రూ ఆరుపు. 2; స. క్రి. 3. అఱుపు: చూ, దక్కించు, వా. 4. నిప్పుమీఁద నీరుపోయు, చల్లనఱుచు.

ఆర్భాటము, వై. వి. = ఆర్భట. ధ్వని, చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2.

ఆర్భటము, సం. వి. అ. పుం. = ఆర్భాటము. రూ-ఆరభటము. ధ్వని, చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2.

ఆర్భటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = ఆర్భాటము.—పై.—

ఆర్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బాలిక, పదునాలేండ్లప్రాయముగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 1-౧౧౦-(౨); 2. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 3. పూజ్యస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౩; 4. ధాన్యవిశేషము: చూ, ధాన్యము; 5. తల్లి: చూ, మాత; 6. ఆర్యాగీతి. కందపద్యభేదములలో నొకటి. ఇది పథ్యాకందముకన్న నొకగురువు అధికముగా నుండును. ఇదియే సహజ కందంబనఁబడును. (చూ, కందము.): చూ, వృత్తము. 1.

ఆర్యకము, సం. వి. అ. న. పితృకార్యము. ఆబ్దికము: చూ, సాంవత్సరికము.

ఆర్యపుత్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. (నాట్యపరిభాషయందు.) పెనిమిటి: చూ, మారిషుఁడు. (పారిపార్శ్వకుఁడు.)

ఆర్యమిత్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గౌరవింపఁబడువాఁడు: చూ, మర్యాదకుఁడు.

ఆర్యాణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ పూజ్యురాలు: చూ, స్త్రీ. 1-౩.

ఆర్యావర్తము, అం. 1. పుణ్యభూమి. హిమవత్పర్వతమునకును వింధ్య పర్వతమునకును నడుమనుండు దేశము: చూ, దేశములు. 1-౧౧, అం. 2; చూ, దేశములు.

ఆర్యి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పూజ్యురాలైన యిల్లాలు: చూ, భార్య. 1-౩౭.

ఆర్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. (నాట్యపరిభాషయందు) పెనిమిటి: చూ, ఆర్యపుత్రుఁడు; 2. కొడుకు: చూ, సోవిదల్లుఁడు; వి.జ. 3. = అయ్య. పూజ్యుఁడు: చూ, సన్మానితుఁడు; 4. = అయ్య. తండ్రి: చూ, సవిత. 2. 5. మంచికులమునఁబుట్టిన వాఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు; 6. న్యాయము తెలిసినవాఁడు.

ఆర్వైరము, వై. వి. = అరివిర్వ. రూ-అరివేకము: చూ, అతిపీర్యము.

ఆర్షజగతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఋషిప్రోక్తమైన జగతీఛందస్సు: చూ, ఛందస్సులు.

ఆర్షపంక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఋషిప్రోక్తమైన పంక్తిఛ్ఛందస్సు: చూ, ఛందస్సులు.

ఆర్షబృహతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఋషిప్రోక్తమైన బృహతిఛందస్సు: చూ, ఛందస్సులు.

ఆర్షభి, అం: చూ, జాతులు.

ఆర్షభ్యము, సం. వి. అ. పుం. అంబోతుగా విడువఁదగిన కోడెదూడ: చూ, వృషభము. 1.

ఆర్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. ధర్మార్థము వరునివలన గోమిథునము పుచ్చుకొని కన్యకనిచ్చి యథాశాస్త్రముగాఁ జేయు వివాహము: చూ, వివాహము; 2. పదముయొక్క నడుమను పాదముయొక్క కొనను రెండవపాదము గలిగిన మూఁడు పాదముల మంత్రము: చూ, మంత్రము. 1-౧౫; వి.జ. 3. ఋషిది; అం. 4. చూ, వివాహములు.

ఆర్షి గాయత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఋషిప్రోక్తమైన గాయత్రీ ఛందస్సు: చూ, ఛందస్సులు.

ఆర్షి త్రిష్టుప్పు, సం. వి. ప్. స్త్రీ. ఋషి ప్రోక్తమైన త్రిష్టుప్ఛందస్సు: చూ, ఛందస్సులు.

ఆర్ష్యనుష్టుప్పు, సం. వి. ప్. స్త్రీ. ఋషిప్రోక్తమైన యనుష్టుప్ఛందస్సు: చూ, ఛందస్సులు.

ఆర్ష్యుష్ణిక్కు, సం. వి.హ. స్త్రీ. ఋషిప్రోక్తమైన ఉష్ణిక్ఛందస్సు: చూ, ఛందస్సులు.

ఆర్హత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. న. పూజ్యత్వము, రూ-అర్హత: చూ, యోగ్యత.

ఆర్హతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ, న.—పై.—

ఆఱఁగట్టు, దే. స. క్రి. (బట్ట) ఆఱవేయు: చూ, ఎండవేయు.

ఆఱడి, దే. వి. 1. దూఱు, జై. 7, ఆ. 34: చూ, నెగ్గింపు. విజ. 2. పొల్లు, వమ్ము, ప్రయోజనములేనిది: చూ, వ్యర్థము.

ఆఱడిపడు, ద్వి. అ. క్రి. 1. పొల్లువోవు: చూ, వ్యర్థమగు; 2. తిట్టువడు: చూ, వీడఁబోవు.

ఆఱడిపెట్టు, ద్వి. అ. క్రి.—పై.—

ఆఱడిపోవు, ద్వి. అ. క్రి.—పై.—(రూ-ఆఱడివోవు.)

ఆఱవసంద్రము, ద్వి. వి. పాలసముద్రము: చూ, సముద్రము. 1-౬-(౬).

ఆఱవేయు, దే. స. క్రి: చూ, ఆఱఁగట్టు.

ఆఱాపు, దే. వి. ప్రణాదము, అఱపు: చూ, స్వరము. 2. 1-౧౪. (బ. ఆఱాపులు.)

ఆఱు, దే. స. 1. ఐదనొకటి: చూ, షట్కము; వి. 2. న్యూఁగాఱు: చూ, రోమరాశి; అ. క్రి. 3. అడఁగారు: చూ, సుఖిక్కు. 4; 4. చెడు: చూ, నశించు; 5. తడితీయు, ఎండు: చూ, మిడుకు. 8.

ఆఱుకుంచములు, వై. వి. ఆఱుస: చూ, షట్ప్రస్థి.

ఆఱుగడ, దే. స. ఆఱుమండి. (ఆఱునకు మహన్మహాత్మ్యార్థక రూపము.) రూ-ఆఱుగడ.

ఆఱుట, దే. క్రియా: చూ, రూ-ఆఱ్పు.

ఆఱుతూములు, ద్వి. వి. బ: చూ, ఆఢకము.

ఆఱుపలము, ద్వి. వి. రూ-ఆఱ్పలము. (పలము = నాలుగు కర్షములయెత్తు.): చూ, పలము. 1.

ఆఱుపు, దే. వి: చూ, రూ-ఆఱపు.

ఆఱుము, ద్వి. వి: చూ, ఆఢకము.

ఆఱుమూడగు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-ఆఱుమూడగు; అం, శే. 9.

ఆఱుమూడు, దే. వి: చూ, రూ-ఆఱుమూడు.

ఆఱుమోములవేలుపు, ద్వి. వి. షణ్ముఖుఁడు, జమిలిముత్తల: చూ, స్కందుఁడు.

ఆఱువ, దే. వి. సీమ: చూ, దేశము.

ఆఱువాళ్ళు, దే. వి. బ. (ఆఱు + వాదులు.) కొంచెము ఎండుట.

ఆఱుపుగు, దే. స: చూ, రూ-ఆఱుగడు.

ఆఱుస, ద్వి. వి. (ఆఱు + కుంచము.): చూ, ఆఱుకుంచములు.

ఆఱ్తుము, ద్వి. వి. (ఆఱు + తూము.): చూ, రూ-ఆఢకము.

ఆలంకి, దే. వి. 1 బరిపెవంటి పల్లకి: చూ, సవారి, 1-౨; 2. వాంఛ్రీడా విశేషము: చూ, బాలక్రీడ.

ఆలంకిగుడి, ద్వి. వి. —పై.— రా, వి. 2, ఆ. 23.

ఆలంకులు, దే వి. బ. —పై.— వి, పు. 7, ఆ. 302.

ఆలంబనవిభావము, అం: చూ, విభావములు. (స్త్రీపురుషాదులాలంబన విభావము = రసాధారమనుట).

ఆలంబము, సం. వి. అ. పుం. ఆశ్రయము, ఊఁత: చూ, సన్నిధానము. 2.

ఆలంబించు, సం. స. క్రి. ఆశ్రయించు, ఊఁతకొను: చూ, ప్రాపుగొను.

ఆలంభనవిభావము, అం: చూ, విభావములు.

ఆలంభము, సం. వి. అ. పుం. 1. చంపుట: చూ, వధము; 2. తాకుఁడు: చూ, స్పర్శము.

ఆలఁగాఁపరి, దే. వి. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. గొల్లవాఁడు. చూ, వ్రేఁడు. 1. (రూ-ఆలఁగాఁపు-ఆలకాఁపరి-ఆలఁకాపు.)

ఆలకఁబోతు, వా. వి. తోఁకలేని కోఁతి: చూ, వానరము.

ఆలకము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దసీలి*: చూ, రంజని.

ఆలకి, దే. వి. 1. నాథుఁడులేనిది: చూ, విధవ; 2. దిక్కులేనిది. (వాఁడు): చూ, విధవ; 3. ఒకరిమాటవినని ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౨౫.

ఆలకించు, వై. స. క్రి. 1. = ఆలకించు. పాటించు. చంద్రా. 4, ఆ. 59: చూ, సంభావించు; 2. ఆకర్ణించు: చూ. విను. 2.

ఆలక్షించు, సం. స. క్రి. 1, = ఆలకించు: చూ, సంభావించు; 2. చూచు: చూ; వీక్షించు.

ఆలగోడు బాలగోడు, తా. వి. విపరీతపుధ్వని, పెదబొబ్బ, మొత్తుకోళ్ళు: చూ, స్వరము. 2. ౪౬-(౧౬)

అలతి, వై. వి. = అలప్తిః. రూ-అలత్తి-ఆళరి: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౨౨.)

అలత్తి, వై. వి. = అలప్తిః.—పై.—

అలన, దే. వి. ఏలుబడి: చూ, రక్షణము.

అలపించు, వై. స. క్రి. = ఆలాపించు. రాగముతిన్నఁగా నీను: చూ, ఆలాపించు.

అలపోతు, దే. వి. రూ-ఆఁబోతు: చూ, వృషభము. 1.

అలప్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. = అలతి-అలత్తి: చూ, స్వరము. 2. ౪౬-(౨౨).

అలప్యాలము, సం. అవ్య. పలుకవలదనుట.

అలము, స. వి. అ. న. 1. రూ-అళము. తేలుకొండిముల్లు: చూ, అలము. 2; 2. రూ-ఆలము. పసుపువర్ణముగల మట్టి: చూ, హరిదళము; దే. వి. (1) ఆశ్రిద్ధ: చూ, సయాట 4; వై. వి. (2) హరః. జగడము: చూ, యుద్ధము. 1.

అలముచేయు, ద్వ. స. క్రి. 1 యుద్ధముచేయు; 2. ఆగడము చేయు.

అలమెకము, ద్వ. వి. నక్క: చూ, సృగాలము.

అలయము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము 1. 2. దేవాలయము: చూ, వేలుపుటెంకి.

అలరి, దే. విశే. దుశ్శీలుఁడు, శీలస్వభావాదులచేత నిందితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

అలతేఁడు, దే. వి. ఎద్దు, బసవఁడు: చూ, సదనము. 1.

అలవట్టము, వై. వి. 1. = ఆలావర్తమ్. వస్త్రముతో గుండ్రముగాఁ జేసిన విసనకఱ్ఱ: చూ, సూరెపాను; 2 = ఆలావర్తమ్. గుడ్డగొడుగు: చూ, వారిత్ర 1-౨.

అలవాలము, సం. వి. అ. న. ఆవాలము. పాదు: చూ, వెల్లము.

అలసము, వై. వి. = అలస్యమ్: చూ, విలంబము. 1.

అలసించు, వై. అ. క్రి. = అలస్యమ్. ఆలస్యముచేయు: చూ, వివరించు. 3.

ఆలస్యము, సం. వి .అ. న. 1. = అలసము: చూ, విలంబము. 1; 2. జడ్డుఁదనము: చూ, సోమరితనము; 3. మీఱుట: చూ, వ్యత్యయము; పుం. 4. జలసూకరము, నీరుపంది: చూ, మత్స్యము. 1-౧౧; అం. 5: చూ. సంచారీ భావములు. (స్మరమనోహరుండగు వరుం దలంచుచు నక్కురంగాక్షి సరసంగల సరసిజాక్షుల తన్నుంబిలువ నెగాదిగం జూచుంగాని మారు నుడువకుండె.

అలసావమృత్యం విషమ్, న్యా. (స్పష్టము)

అలస్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అలసుఁడు, బద్ధకుఁడు: చూ, సోమరి.

అలాగు, దే, అవ్య. రూ-అలాగు: చూ, తథా. 2.

అలాజ్యము, సం. వి. అ. న. వంటకట్టియలు: చూ, వంటచెఱకు.

అలాత, అం: చూ, ఆకాశచారులు.

అలాతము, అం: చూ, కరణములు.

అలానము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. ఏనుఁగును కట్టు కంబము: చూ, స్తంభము. 1-౮; 2. పగ్గము: చూ, సూత్రము 1.

అలానిక, సం: వి. అ: స్త్రీ. తమలపాకులతీఁగె*: చూ, నాగవల్లి.

ఆలాస, అం: చూ, గాంధారగ్రామగత మూర్ఛనలు.

ఆలాపనము, సం. వి. అ. న. 1. బందుమిత్రసంభాషణము, నిండు మాట: చూ, సంభాషణము, 2. రాగాలాపము: చూ, అలప్తి.

ఆలాపము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

ఆలాపి, అం: చూ, శ్రుతులు.

ఆలాపించు, సం. స. క్రి. రాగముఁ దిన్నఁగానీను: చూ, రూ-అలపించు.

ఆలాపిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వల్లకి: చూ, వీణ. 1; అం. 2: చూ, తతవాద్యములు.

ఆలాప్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. = అలతి - అలత్తి: చూ, రూ-అలప్తి.

ఆలాబువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ: చూ, రూ-అలాబువు *.

ఆలాయము, సం. వి. అ. న. 1. అశ్వశాల: చూ, సదనము. 1-౩౬; వై. వి. (౨) గాబు: చూ, పాత్రము. 6-౧. విశే. (2) ఆయితమైనది: చూ, సిద్ధము. 2.

ఆలాత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = అలతి-అలత్తి: చూ, అలప్తి.

ఆలావము, సం. వి. అ. పుం. పైర్లు మొ॥ కోయుట: చూ, లవనము.

ఆలావర్తము, సం. వి. అ. న = చూ, అలవట్టము.

అలి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. పంక్తి: చూ, శ్రేణి. 1; 2. చెలికత్తె: చూ, సఖి. 1; 3. తేలు: చూ. వృశ్చికము (రూ-అళి.); దే. వి. (1) పెండ్లాము: చూ, భార్య. 1; విశే. (2) తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1.

ఆలింగనము, సం. వి. అ. న. కవుఁగిలింత: చూ, కౌఁగిలి.

ఆలింగనములు, అం. 1. సరసాలింగనము, దృఢాలింగనము, సర్వాలింగనము, స్పష్టకాలింగనము. పృథకాలింగనము, అనురూపాలింగనము, గూహనాలింగనము, కుచాలింగనము, లాటికాలింగనము, నిరూపణాలింగనము. లతావేష్టితాలింగనము, వృక్షాధిరూఢాలింగము, తండులకాలింగనము, క్షీరకాలింగనము. (14.); 2. అజాతస్మరాలింగనము, జాతస్మరాలింగనము. వీనిలో అజాతస్మరాలింగనము నాలుగు విధములు:-౧ స్పష్టకము, విద్ధకము, ఘృష్టకము, పీడనము; జాతస్మరాలింగనము యెనిమిదివిధములు:-౨ లతావేష్టితము, వృక్షాధిరూఢము, తిలతండులము, నీరక్షీరము. ఊరూపగూహనము. జఘనోపశ్లేషము, కుచాశ్లేషము, లాలాటము.

ఆలింగితము, సం. విశే. కవుఁగిలింపఁబడినది: చూ, ఉపగూఢము.

ఆలింగ్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. గోపుచ్ఛమువంటి ఆకారముగల మృదంగము, ఆదోకుమద్దెల: చూ, మృదంగము.1-30; విశే. 2. కవుఁగిలింపఁదగినది.

అలించు, వై. స. క్రి. = అలక్షణమ్: చూ, అలకించు.

అలిందకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉపుత: చూ, చిక్రోడము. (రూ-అళిందకి.)

అలిందము, సం. వి అ. పుం. ఇంటిచోపా: చూ, సదనము. 1-౧౩.(3).

అలింపన, సం. వి. అ. స్త్రీ. తనివి: చూ, సాహిత్యము.

ఆలిగొను, దే. స. క్రి. (ఆలి+గొను.) 1. అపహసించు: చూ, వెక్కిరించు. 3; 2. తక్కువపఱచు: చూ, వంచించు.

ఆలిచిప్ప, దే. వి. జలశుక్తి (జలసామాన్యపుసందెల్లఁ బుట్టునది.): చూ, సంకు. 1.

ఆలిప్సుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పొందుటకు యిచ్ఛయించిన వాఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.

ఆలీఢము, సం. వి. అ. న. 1. విలుకాఁడు కుడికాలు ముందటికి చాఁచి నిలుచుట: చూ, సమపదము; 2. విలుకాఁడు రెండు కాళ్ళుసమముగానుంచుకొని నిలుచుట: చూ, సమపదము; విశే. 3. నాకఁబడినది; అం. 4: చూ, విలుకానిస్థానములు; 5: చూ, గతివిశేషములు; 6: చూ, పుంస్థానకములు.

ఆలీనము, సం. వి. అ. న. 1. పాఁతఱ: చూ, లిబ్బి; విశే. 2. అంతట లయించియున్నది.

ఆలు, దే. వి. 1. పెండ్లాము. (దీనికి వ్యుత్పత్తియందు ఆఁడుది యనిమాత్ర మర్థము. "జవరాలు, ధీవరాలు." మొ॥): చూ, భార్య -1; బ. 2. ఆవులు: చూ, ధేనువు; 1; 3. స్త్రీవాచక మందు వచ్చునది. "జవరాలు, ముద్దరాలు." మొ॥

ఆలుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అలకి. గిండివంటిచెంబు: చూ, పాత్రము. 6-గళ; 2. =ఆనుగ. ఆనపు*: చూ, సొఱ.

ఆలుకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆలువు, గెనుసు*: చూ, గెనుసుదుంప; 2. చేమగడ్డ*: చూ, చేమ; 3. ఆనుగు*: చూ, సొఱ.

ఆలుడి, దే. వి. పవిత్రచరిత్రము: చూ, శీలము. 2.

ఆలుబ్ధుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మిగుల లోభి: చూ, లోభి.

ఆలులేదుచూలులేదు కొడుకుపేరు సోమలింగము. లో. ఒకానొక లోకోక్తి, ఏమియు లేనిదే పేర్లు పెట్టుట.

ఆలువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. రూ-ఆలూవు. గలంతిక, సన్నమెడగలచెంబు: చూ, పాత్రము. 6-గళ; 2. రూ-ఆలూవు. కిడిమి*: చూ, నీపము; 3. రూ-ఆలూవు. గెనుసు*: చూ, గెనుసు; 4. రూ-ఆలూవు. ప్లవము: చూ, హోడము.

ఆలూనశాలికులము, సం. వి. అ. న. కోయఁబడిన సంబావుగల క్షేత్రము: చూ, భూమి. 1-గళ.

ఆలూవు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ: చూ, రూ-ఆలువు.

ఆలెగాఁడు, దే. వి. పరిచారకుఁడు: చూ, సేవకుఁడు. 1.

ఆలెపొయ్యి, దే. వి. ఒకసారిగ నాలుగయిదు పాత్రములు వేఱువేఱుగాఁ బెట్టి వండునట్లేర్పఱచిన ప్రొయ్యి, గాఁడి ప్రొయ్యి: చూ, హసంతి. 1-౨.

ఆలేఖనము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-ఆలేఖ్యము. లిఖితము: చూ, వ్రాఁత; 2. రూ-ఆలేఖ్యము. చిత్తరువువ్రాయుట: చూ, చిత్తరువు.

ఆలేఖని. సం. వి. ఇ. పుం. 1. చిత్తరువువ్రాసెడు తూలిక: చూ, లేఖిని; 2. వ్రాయుసీసపు పోతపుల్ల, పెన్సిలు: చూ, లేఖిని.

ఆలేఖ్యకృత్తు, సం. వి. త్. పుం. చిత్తరువు వ్రాయువాఁడు: చూ, ముచ్చి.

ఆలేఖ్యము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-ఆలేఖనము.

ఆలేహ్యము, సం. వి. అ. న. ఆస్వాదింపఁదగినది.

ఆలోకనము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ఆలోకము. చూపు: చూ, ఆక్షిణము 8; 2. వెంత: చూ, వెలుఁగు. 3; 3. బట్టువాఁడు చేయు స్తోత్రము: చూ, స్తోత్రము. 1-గ.

ఆలోకము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ఆలోకనము. చూపు: చూ, ఆక్షిణము. 8; 2. కొలుపు. చూ, శబ్దాం. 2.

ఆలోకించు, సం. స. క్రి. చూచు: చూ, వీక్షించు.

ఆలోకితము, సం. విశే. 1. చూడఁబడినది, స్వభావమైన దృష్టివిశేషము: చూ, అవస్థితము; అం. 2: చూ, దృష్టిభేదములు; 3: చూ, దృష్టిక్రియలు.

ఆలోచన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అ. న. తలఁపు: చూ, యోచన.

ఆలోచించు, సం. స. క్రి. 1. తలఁచు: చూ, యోచించు; 2. అరయు: చూ, విచారించు. 1.

ఆలోడనము, సం. వి. అ. న. కలఁత: చూ, సంతాపము. 1.

ఆలోడించు, సం. స. క్రి. కలఁగఁజేయు: చూ, సంక్షోభించు.

ఆలోడితము, సం. విశే. కలఁచఁబడినది: చూ, మలినము. 3.

ఆలోన, దే. అవ్య. ఇట్లుండఁగా; ఆలోపల, ఇంతలో.

ఆలోపల, దే. అవ్య.—పై.—

ఆలోలము, సం. విశే. 1. కదలు: చూ, లోలము. 1; 2. విషయలంపటము, కార్యముకొఱకు సలయుట.

ఆలోలితము, అం: చూ, శిరఃక్రియలు.

ఆలోలుఁడు, సం. విశే. 1. చంచలుఁడు, కాముకుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు; 2. స్త్రీయందు దాన క్తిగలవాఁడు.

ఆలోళితము, అం: చూ, శిరోభేదములు.

ఆవ, దే. వి. 1. నిమ్నము, మిక్కిలి పల్లపుప్రదేశము: చూ, భూమి. 1-౫౦; 2. వరిపండునేల, చేను: చూ, భూమి. 1-౪౨; 3. ఆవ*: చూ, సర్షపము; బ. 4. సర్షపబీజములు, ఆవలు: చూ, సర్షపము. (ఆవాలు అని వాడుక.)

ఆవంక, దే. వి: చూ, ఆదిక్కు.

ఆవంత, దే. వి. 1. గొప్పవెత; వా. 2. కొంచెమైనను.

ఆవకాయ. దే. వి. ఊరుఁగాయ: చూ, పచ్చిగాయ. (బెల్లపు ఆవకాయ, అల్లపుఆవకాయ, వెల్లుల్లిఆవకాయ మొదలగునవి.)

ఆవగింజలు, దే. వి. బ. సర్షపబీజములు: చూ, సర్షపము.

ఆవజము, వై. వి. =ఆరజము, ఢంజ అను వాద్యము: చూ, పీఠ. 1-౫౬.

ఆవటము, దే. వి. 1. మైత్రి, పొత్తు: చూ, సంయోగము; విశే. 2. పొందికయయినది. భాగ. 4, స్కం, 136: చూ, సంయుక్తము.

ఆవటముచేయు, దే. స. క్రి. పొందికపఱచు. పాండు. 2, ఆ. 229: చూ, సంధించు. 2.

ఆవటించు, దే. ప్రే. అనుకూలపడు: చూ, సరిపడు. 1.

ఆవటిల్లు, దే. అ. క్రి. వై.=ఆవాహ. రామా. 5, ఆ. 175: చూ, సరిపడు. 1.

ఆవట్టజము, సం. వి. అ. న. పారశీకాశ్వము: చూ, హయము. 1-౮.

ఆవడ, దే. వి. 1. కార్చిచ్చు*: చూ, హ్రస్వగవేధుక; 2. రూ-ఆమవడ, మజ్జిగపులుసులోనగువానియందు నానవేసిన వడ: చూ, భక్ష్యము. 1-౮.

ఆవడి, దే. వి. రూ-హావడి. ఉపద్రవము: చూ, విపత్తు.

ఆవతిన్నఅమ్మకుయేవఁబారినదట, లో. ఒకానొక లోకోక్తి.

ఆవపనము, సం. వి. అ. న. 1. కాఁగు, గూన: చూ, పాత్రము. 6-౨౫; 2. గోనియ: చూ, గోనె.

ఆవపాఱు, దే. అ. క్రి. భావముదయించు, జ్ఞప్తికివచ్చు: చూ, స్ఫురించు. 2.

ఆవము, వై. వి. 1. = ఆవాపః. కుమ్మరి కుండలు లోనగునవి కాల్చుటకేర్పఱచిన (కావు): చూ. కావు 5; 2. ఈసడింపు: చూ, నెగ్గింపు; 3. = హోర. జగడము, లడాయి: చూ, యుద్ధము. 1.

ఆవరణము, సం. వి. అ. న. ఆచ్ఛాదనము, మూఁత: చూ, వ్యవధానము. 3.

ఆవరణములు, అం. పృథివ్యప్తేజోవాయ్వాకాశాహంకార మహత్తత్వములు.(7); ప్రకృతితోఁగూడ అష్టావరణములగు.(8).

ఆవరించు, సం. స. క్రి. చుట్టుకొను: చూ, వేష్టించు.

ఆవరించుకొను, మి. స. క్రి. —పై.—

ఆవరింత, దే. వి. 1. రూ-ఆవలింత: చూ, హాఫిక; 2. ఆక్రమణము: చూ, పురి. 4.

ఆవర్జనము, సం. వి. అ. న. ఆకర్షణము, ఈడుపు: చూ, లాగు. 3.

ఆవర్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నేలతామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧.

ఆవర్తనము, సం. వి. అ. న. 1. అప్రవృత్తి: చూ, మరలఁబాటు; 2. పాఠముయొక్కవల్లె: చూ, వల్లె. 4.

ఆవర్తని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ నులితడ*: చూ, మహాబల.

ఆవర్తకము, అం: చూ, అలంకారము. 3.

ఆవర్తము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుఱ్ఱపు సుడి: చూ, హయము. 1-౫౨: చూ, సుడి. 1-3; 2. నీటి సుడి: చూ, సుడి. 1-౪; 3. శరీరమందలి సుడి: చూ, సుడి. 1-౧౧. 4. రోమావర్తము: చూ, సుడి. 1-౧౦. 5. భ్రూమధ్యావర్తము: చూ, సుడి. 1-౬; 6. మెడపైసుడి: చూ, సుడి. 1-౭; 7. గాలి సుడి: చూ, సుడి. 1-౨; (ఇత్యాదులు); 8. అప్రవృత్తి: చూ, మరలఁబాటు; 9. పాఠముయొక్కవల్లె: చూ, వల్లె. 4; 10. ఆవర్తకమను మేఘము: చూ, మేఘము. 1; అం. 11: చూ, మేఘములు; 12: చూ, మేఘములు; 13: చూ, భౌమమండలములు; 14: చూ, కరణములు.

ఆవర్తించు, సం. స. క్రి: చూ, వల్లించు.

ఆవర్తితము, సం. విశే. 1. మరలినది: చూ, నివర్తితము; 2. వల్లింపఁబడినది; అం. 3: చూ, జంఘాక్రియలు.

ఆవల, దే. వి. (ఆ + వలను.) 1. అప్రక్క: చూ, ఆదిక్కు; 2. అనంతరము: చూ, పిమ్మట. వా. 3. ఆవలికొన: రూ-ఆవల-అవ్వల.

ఆవలి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. చాలు: చూ, శ్రేణి. 1; దే. వి. (1) రూ-ఆవళి. ఉపద్రవము: చూ, విపత్తు: 2. ఇబ్బంది, కష్టము: చూ, శోకము. 2; (3) అధికము: చూ, హెరాళము. 1-౬.

ఆవలించు, సం. అ. క్రి. రూ-ఆవులించు: చూ, విజృంభించు.

ఆవలింత, దే. వి: చూ, రూ-ఆవరింత.

ఆవలిమొన్న, ద్వి. వి. మొన్నటికి పూర్వదినము, అటుమొన్న: చూ, రోజు. 1.

ఆవలినాఁడు, ద్వి. వి. ఎల్లుండికి పరదినము: ఆవలియెల్లుండి.

ఆవలియెల్లుండి, ద్వి. వి.—పై.— (ఆవలియెల్లుండికి పరదినము = అటావలి యెల్లుండి.)

ఆవలఈవల, ద్వి. క్రి. ఈప్రకారముగ: చూ, ఇటుల.

ఆవశము, సం. వి. అ. పుం. ఇష్టానిష్టములగు వసులయందుఁ గలిగెడి తొందఱ: చూ, సంభ్రమము. 1.

ఆవశ్యకము, సం. వి. అ. న. 1. అక్కఱ: ఆవశ్యము, అవ్య: అనయము; (తె.ప):— అక్కఱ; తద్వి:— మిక్కిలి అక్కఱ.— అత్యావశ్యకము; విశే. 2. అక్కఱైనది, ఆవశ్యము.

ఆవశ్యము, —పై.—

ఆవసథము, సం. వి. అ. న. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

ఆవసితము, సం. విశే. బుద్ధము, సుజీచినది. (ధాన్యము.): చూ, ధాన్యము. 1-౫.

ఆవసితరి, సం. వి. ఇ. న.—పై.—

ఆవహము, సం. విశే. 1. కలిగించునది: చూ, ఉపపాదకము; అం. 2. చూ, వాయువులు.

ఆవహించు, సం. ప్రే. అవతరించు: చూ, పుట్టు. 2.

ఆవహిద్ధము, అం: చూ, స్త్రీస్థానకములు.

ఆవహిల్లు, సం. అ. క్రి.—పై.—

ఆవళి, చూ, రూ-ఆవలి.

ఆవాపకము, సం. వి. అ. పుం. బంగారపు సూడిగము: చూ, భూషణము. 2. ౧౨-(౪); (ఆఁడుదానిచేతి మట్టిగాజు అని కొందఱు.)

ఆవాపము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ఆవాపము: చూ, ఆవాలము; 2. విత్తడము: చూ, విత్తుట; 3. = ఆవము: చూ, కావు. 5; 4. పరరాష్ట్ర చింత. (ఇది స్వరాష్ట్రచింతన తంత్రమనఁబడును.); చూ, తంత్రము. 2; 5. తాళప్రాణక్రియాభేదము: చూ, తాళము. 2; 6. ఓడ దాఁటించిన కూలి: చూ, తరపణ్యము; 7. వ్యధ: చూ, శోకము. 2; 8. మంగలిపని: చూ, ముండనము; అం. 9: చూ, నిశ్శబ్దక్రియలు.

ఆవాయకము, చూ, ఆవాపకము.

ఆవాలము, సం. వి. అ. న. ఆవాపము; పాదు: చూ, విల్లము.

ఆవాలు, దే. వి. బ. ఆబలు: చూ, సర్షపము: చూ, ఆవ.

ఆవాసము, సం. వి. అ. పుం. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

ఆవాహనము, సం. వి. అ. న. 1. పిలుపు: చూ, సంబోధనము; 2: చూ, ఉపచారములు.

ఆవాహించు, సం. అ. క్రి: చూ, అవటిల్లు.

ఆవాహితము, సం. విశే. పిలువఁబడినది: అభిమంత్రితము, ఆకారితము, ఆమంత్రితము.

ఆవి, సం. ఈ. అవ్య. 1. కనఁబడినది; దే. వి. (1) తాపము. విజ. 2, ఆ. 53: చూ, సంతాపము; (2) ఊపిరి: చూ, శ్వాసము; (3) ఆవిరి: చూ, ఔష్మ్యము.

ఆవించు, దే. స. క్రి. వాసెనమీఁదఁబెట్టి ఆవిరితోఁ బక్వము చేయు. కాశ. 3, ఆ. 36: చూ. ఉడ్కు. 2.

అవిక్నము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ - అవిక్నము*; విణ 2. ఆవేగమునొందినది.
అవిడె, దే. స. వి. రూ-అవిదె: చూ, ఆకె
అవిసి, దే వి. రూ-అవశి. ఉపద్రవము: చూ, విపత్తు.
అవిదె, దే సం. వి: చూ, రూ అవిడె.
అవిధము, సం. వి. అ. పుం. రత్నాదులకు బెజ్జముచేయు వజ్రపు పోగర, అనోద్భటసి: చూ, వైధనిక.
అవిద్ధ, అం. చూ, ఆకాశచారులు.
అవిద్ధము, సం. విణ. అ. (అ. ఆ. అ) 1. చక్కగా కొట్టబడినది; 2. అవిధము: చూ, వైధనిక; 3. కొట్టబడినది, ఆయుక్తము: చూ, ఆహతము; 4. ఉంచబడినది: చూ, ఉపహితము; 5 వంకిరైనది: చూ, వంకర.
అవిద్ధవక్త్రము, అం. చూ, నృత్తహస్తములు.
అవినము, సం. వి. అ. న. నిధి: చూ, లిబ్బి.
అవిరి, దే. వి. ఊష్మము: చూ, బొష్మము.
అవిరిల్లు, దే. అ. క్రి. చెమటగలదియగు: చూ, చెమటపోయు.
అవిర్భవించు, సం. అ. క్రి అవతరించు: చూ, సంభవించు.
అవిర్భవిల్లు, సం. అ. క్రి.—పై.—
అవిర్భావము, సం. వి. అ. పుం. జన్మము: చూ, సంభవము.
అవిర్భూతము, సం. విణ. పుట్టినది, ప్రభూతము: చూ, సంభూతము.
అవిలకము, సం. విణ. కలకబారినది: చూ, మలినము. 3.
అవిలము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—
అవిలి, దే. వి. మాంత్రికుడు ఉపయోగించెడి కాచపాత్ర. (మాంత్రికుడు = మంత్రవిద్య నేర్చినవాడు.): చూ, పాత్రము. 6-ఇ.
అవిష్కరణము, సం. వి. అ. న. ఖ్యాతి: చూ, సంభావన. 3.
అవిష్కరించు, సం. స. క్రి. ప్రకటించు: చూ, వెల్లడించు.
అవిష్కృతము, సం. విణ. 1. ప్రకటింపబడినది: చూ, ప్రకటితము; 2. వెలయింపబడినది.
అవిష్కృతి, సం. వి. ఈ స్త్రీ: చూ, అవిష్కరణము.
అవిష్క్రియ, సం. వి. ఆ స్త్రీ.—పై.—
అవిష్టుడు, సం. వి. అ. పుం. ప్రేతాదులచే యెవడు గ్రహింపబడి వెలుపల తిరుగునో వాడు: చూ, ప్రేతవాహితుడు.
అవు, దే. వి. గోవు: చూ, ధేనువు. (వ్యుత్పత్తియందు అంత్యవర్ణ లోపము వికల్పముగనగు—ఆగదుపు, ఆబిడ్డ, ఆబెయ్య, ఆమాద మొ.)
అవులవు క్రుమ్ములాడి లేగకాళ్ల విఱుగ ద్రొక్కినట్లు. లో, ఉదా :- "అవునావును గ్రుమ్ములాడి నడిమి లేగబెయ్యకాళ్లు విఱిచినట్లు రాజురాజునుంబోట్లాడి మాతి వెగ్గుసేయ నగ్గురుదే." (నీతిచంద్రిక—విగ్రహము.)
అవుకుడు, సం. వి. అ. పుం. (నాట్య పరిభాషయందు) తండ్రి
అవుత్తుడు, సం. వి. అ. పుం. (నాట్యపరిభాషయందు) బావ. రూ-అవృత్తుడు.
అవుతోక, దే. వి. ఆవుతోక: చూ, గోవాలము.
అవురించు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-అవులించు.
అవురింత, దే. వి: చూ, రూ-అవులింత.
అవుడు, దే.వి. బావురు, రోదనార్త ధ్వనుల యందగు ధ్వన్యను కరణము: చూ, హాహాకా.
అవుసమను, దే. అ క్రి. నావుసమని (నావుసని) వీపును: చూ, వికసించు.
అవులించు, దే అ. క్రి. రూ-అవరించు: చూ, జృంభించు.
అవులింత, దే వి: చూ, రూ-అవురింత: చూ, హాఫిక.
అవులేనియాట్లు, అం: చూ, నిరర్థకములు.
అవృతుడు, సం వి. అ. పు తండ్రి: చూ, నదిరి 2.
అవృతము, సం విణ ముద్దబడినది: చూ, సంవృతము.
అవృత్తము, సం. విణ తిరుగుడువడినది: చూ, అఘూర్ణితము.
అవృత్తి, సం. వి ఇ స్త్రీ. 1. తడవ: చూ, మెంటియు; 2. అవృత్తి: చూ, మరలడము; 3. కంఠపాఠము, దుష్టు: చూ, వల్లె 4.
అవృత్తిదీపకము, సం. వి అ. న. ఒకానొక అలంకారము. పద, అర్థ, ఉభయములను క్రియాపదములచే ధరింప్రోపించుటగుట: చూ, అలంకారము. 3
అవృష్టి, సం. వి త. స్త్రీ, న. 1. రీతి: చూ, విధము. 1; 2. స్వాధ్యాయక్రమము, అనుక్రమణిక: చూ, పరిపాటి.
అవృత్తుడు, సం. వి. అ. పుం. (నాట్యపరిభాషయందు) బావ: రూ-అవుత్తుడు.
అవృష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, వాన, (హ. వి.)
ఆవేగము, సం. వి. అ. పుం. 1. (ఇష్టానిష్టప్రాప్తిచే గలుగు) తొట్రుపాటు: చూ, స్ఖలనము. 2; 2. కోపము: చూ, రోషము; అం. 3: చూ, సంచారిభావములు. (ఆవాకస భయంకు రామునకెదురై కేలం గోలుగ గీలించి కేలుకవక నంచేవిడచెను.)
ఆవేగి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. బొడై*: చూ, వృద్ధదారుకము.
ఆవేదకుడు, సం. విణ. చూ, తెలిపెడువాడు.
ఆవేదనము, సం. వి. అ. న. తెలియజేయుట: చూ, సూచకము 6.
ఆవేదించు, సం స క్రి: చూ, తెలియజేయు: చూ, సూచించు. 2.
ఆవేదితము, సం. విణ. తెలుపబడినది: చూ, సూచితము. 2.
ఆవెలము, సం. వి. అ. న. తాంబూలకల్కము, నమలిన తాంబూలము: చూ, తమ్మ.
ఆవేశనము, సం. వి. అ. న. 1. కమ్మరిసాల: చూ, సదనము. 1-అ; 2. భూతావేశము. రూ-ఆవేశము: చూ, సోకుడు; 3. చొరవ: చూ, ప్రవేశము; 4. సంతోషాదులవలన గలిగెడు పారవశ్యము. రూ-ఆవేశము: చూ, సుమూరము; 5. పొందిక: చూ, సంభ్రమము. 1.
ఆవేశము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఆవేశనము. 2, 3, 4, 5.
ఆవేశించు, సం. అ క్రి. బొచ్చు. "గ్రహము ఆవేశించినది." చూ, సోకు. 4.
ఆవేశికుడు, సం. విణ. విందునకు పిలువబడినవాడు, అతిథి: చూ, విందు. 4.
ఆవేష్టకము, సం. వి. అ. పుం. ముండ్లకంచె, ప్రాచీనము: చూ, వెలుగు.
ఆవేష్టితము, అం: చూ, హస్తకరణములు.
ఆవేళ, దే. అవ్య. అకాలము.

ఆవైపు, దే. వి: చూ, ఆదిక్కు.

ఆవ్రశ్చన, సం. వి. అ. న. 1. మంత్రభేదము: చూ,మంత్రము. 1-౧౬; 2. మ్రానితొఱ్ఱ: చూ, రంధ్రము. 1-3.

ఆశ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 4. = ఆస. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ. 1; 2. = ఆస. దిక్కు: చూ, హరిత్తు; 3. ఆస. అత్యాశ. భర్తృ. 3, ఆ. 3: చూ, వాంఛ. 1-౧; అ. పుం. 4.అంతట వ్యాపించుట: చూ,వ్యాప్తి. 1;5. భుజము: చూ,హస్తము.1.

ఆశంపిత, సం. వి. ఋ. పుం. ప్రియవస్తువును కోరువాఁడు, ఆశంసిత, ఆశంసితుఁడు, ఆశంసువు: చూ, కోరువాఁడు.

ఆశంసనము, సం. వి. అ. న. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ. 1.

ఆశంసిత, సం. విశ. 1: చూ, ఆశంపిత; 2. పరోక్షమునందుఁ బొగడువాఁడు; ఆశంసితుఁడు, ఆశంసువు.

ఆశంసితము, సం. విశ. కోరఁబడినది. వాంఛితము: చూ, వాంఛ. 1-33.

ఆశంసితుఁడు, సం. వి. ఋ. పుం: చూ, ఆశంసిత.

ఆశంసువు, సం. విశ. ఉ.—పై.—

ఆశకుఅంతములేదు, లో. ఒకానొక లోకోక్తి.

ఆశపడు, మి. అ. క్రి. అక్కఱపడు: చూ, వాంఛించు.

ఆశపెట్టు, మి. స. క్రి: చూ, ఆసపెట్టు.

ఆశము, సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2. అంతటను ప్రసరించుట: చూ, వ్యాప్తి. 1.

ఆశయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గుండాలయను గడ్డి*: చూ, తృణము. 1.

ఆశయము, సం. వి. అ. పుం. 1. తలఁపు: చూ, విషయము. 4; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 3. ఆశ్రయము: చూ, సన్నిధానము. 2; 4. మనసు: చూ, హృదయము; 5. పాఁతఱ: చూ, లిబ్బి. 2; 6. మడుగు: చూ, సరస్సు. 1.

ఆశయిత, సం. విశ. చూ, తినిపించువాఁడు.

ఆశయేశయుఁడు, సం. వి అ. పుం: చూ, మన్మథుఁడు.

ఆశరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1: 2. కోనతేఁడు, నైరృతి: చూ, మూలతేఁడు; 3. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

ఆశాపాలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దిక్పాలకుఁడు: చూ, దిక్పాలుఁడు.

ఆశాపాశము, జా. ఆసయను త్రాడు. (ఇట్లు ఆశాబంధము = ఆసయను ముడి.)

ఆశాబంధము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఊఱట: చూ, ప్రత్యయము; 2. సాలెపురుగు నేసిననేఁత: చూ, సాలెగూఁడు; 3. ఆసయనుముడి: చూ, ఆశాపాశము, 4. కోఁతిగూఁడు: చూ, పదవము. 1-౨౬. ఆశావధిం కో గతః. న్యా. ఆశయొక్కయవధి నెవఁడు పొందెను.

ఆశాసనము, సం. వి. అ. వ. ఆశీర్వచనము: చూ, దీవన.

ఆశాసించు, సం. స. క్రి. ఆశీర్వదించు: చూ, దీవించు.

ఆశాస్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ. 1.

ఆశాస్యము, సం. విశ. 1. ఆశీర్వదింపఁదగినది; 2. ప్రార్థింపఁదగినది: చూ, ప్రార్థనీయము

ఆశి; సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాముయొక్క కోఱ; ఆశీస్సు: చూ; పల్లు. 1-౩.

ఆశించు, సం. స. క్రి. = ఆసించు: చూ, వాంఛించు.

ఆశిత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ. 1.

ఆశితము, సం. విశ. 1. తినఁబడినది: చూ, భుక్తము. 1; 2. అంతకుముందు ఆవులను మేసిన పొలము: చూ, గవీనము.

ఆశితసుతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. సగరచక్రవర్తి. చూ, ఆసితసంభుఁడు.

ఆశిరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అగ్నిహోత్రుఁడు: చూ, వహ్ని. 1.

ఆశితిభవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తనివి: చూ, సౌహిత్యము.

ఆశిరము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాలవిఱుగుడు: చూ, స్తన్యము. 1-౬; 2. జున్ను: చూ, స్తన్యము. 1-౪; 3. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 4. తిండి: చూ, సాపాటు.

ఆశిరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రవి: చూ, సూర్యుఁడు.

ఆశీర్వదించు, సం. స. క్రి. చూ, ఆశాసించు.

ఆశీర్వచనము, వా. వి. అ. న: చూ, దీవన.

ఆశీర్వాదము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

ఆశీవిషము, సం. వి. అ. పుం. పాము: చూ, సర్పము. 1.

ఆశీస్సు, సం. వి. స్. స్త్రీ. 1. ఆశీర్వాదము: చూ, దీవన; 2. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ; 3. మంచిపని: చూ, హితము; 4. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము; 5. పాముయొక్క కోఱ, ఆశి: చూ, పల్లు. 1-౩.

ఆశుగము, సం. వి. అ. పుం. 1. అమ్ము: చూ, బాణము. 1; 2. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

ఆశువక్రోష్టి, సం. వి. ఇ. పుం. స్త్రీ. ఒకరకము తోఁటకూర: చూ, మారిషము. 1-౧.

ఆశువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. ఎఱ్ఱజిలమ వడ్లు: చూ, ధాన్యము; న. 2. వాసి; ప్రసిద్ధి: చూ, సంభావన. 3; క్రి. విశ. 3. వేగ: చూ, స్యదము. 1; విశ. 4. వేగముగలది: చూ, స్యదము. 3.

ఆశువ్రీహి, సం. వి. ఇ. పుం. ఎఱ్ఱజిలమ వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

ఆశుశుక్షణి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2. వేఁడియూపిరి: చూ, శ్వాసము; 3. ఉచ్ఛిష్టము: చూ, ఎంగిలి.

ఆశౌచము, సం. వి. అ. న. 1. అంటు: చూ, మైల. 4; 2. చావుమయిల: చూ, మృతాశౌచము; 3. జాతాశౌచము: చూ, పురుడు.

ఆశౌచములు; అం. జాతాశౌచము, మృతాశౌచము. (2)

ఆశ్చర్యపడు, మి. అ. క్రి: చూ, వెఱఁగొందు.

ఆశ్చర్యము, సం. వి. అ. న. 1. = అక్కజము: చూ, వింత. 1; 2. నవరసములలో నొకటి: చూ, అద్భుతము. 2. (చూ, రసములు.); విశ. 3. అచ్చెరువయినది: చూ, వింత. 1; అం. 4. చూ, రసస్థాయీభావములు. (మున్నెన్నఁడుఁ జూడని వస్తువులఁ జూడ మనమునఁ బుట్టెడి సంతోషము.) ఉదా. రావణుం డట్టపరిమితమగు వానరసేనావిస్తారంబును జూచి యయ్యారే! యింతటి వానరసేనను మున్నెన్నఁడుఁ జూచి యుండలేదు. అని యచ్చెరువొందెను.

ఆశ్రమము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. మునులయిల్లు, ఆకుటిల్లు: చూ, సదనము. 1-౧౦. 2. బ్రహ్మచర్యాది—ఇవి నాలుగు: బ్రహ్మచర్యము, గార్హస్థ్యము, వానప్రస్థము, సన్న్యాసము; 3. సన్న్యాసులు లోనగువారు ఉండెడుచోటు, మఠము: చూ, సదనము. 1-౫౦. 4. అడవి: చూ, విపినము; 5. సన్న్యాసుల సాంప్రదాయభేదమును దెలిపెడి గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 6. శిష్యులు మొదలగువారుండు ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

ఆశ్రమవాసపర్వము, చూ, పర్వములు.

ఆశ్రయము, సం. వి. అ. పుం. 1. = ఆసరా: చూ, సన్నిధానము. 2; 2. బలవంతు నాశ్రయించుట: చూ, గుణములు; 3. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 4. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 5. ఒకానొక దేశము: చూ, దేశములు. 1-౧౧; 6. సన్న్యాసుల మతము: చూ, సదనము. 1-౫౦.

ఆశ్రయాశి, సం. వి. న్. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

ఆశ్రయాశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; విణ. 2. ఆశ్రయించినవానినిఁ జెఱుచువాఁడు: చూ, ప్రాపుచెఱచువాఁడు.

ఆశ్రయించు, సం. స. క్రి: చూ, ప్రాపుగొను.

ఆశ్రయుఁడు, సం. విణ. పొందించువాఁడు: చూ, ప్రాపకుఁడు.

ఆశ్రవము, సం. వి. అ. పుం. 1. అంగీకారము: చూ, సమ్మతి. 1; 2. రాగద్వేషాదిప్రయుక్త దుఃఖము: చూ, శోకము. 2; 3. శ్రవణేంద్రియముతోఁ గూడుకొనిన బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2; 4. పట్టుదల: చూ, స్పర్ధ. 4.

ఆశ్రవుఁడు, సం. విణ. 1. మాట దాఁటనివాఁడు: చూ, విధేయుఁడు; 2. బాగుగా వినువాఁడు; 3. మాటలలో భేదముఁ గల్పించువాఁడు.

ఆశ్రావణము, సం. వి. అ. న. ఒకానొక నాటకాంగము, నాటక పరిచ్ఛేదము: చూ, నాటకము. 1.

ఆశ్రావకము, సం. వి. అ. న. పారేవతము*: చూ, రైవతకము.

ఆశ్రి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రూ-అశ్రి. కత్తిలోనగువాని వాయి: చూ, వాదర.

ఆశ్రితము, సం. విణ. ఆశ్రయింపఁబడినది: చూ, సన్నిధానము. 2.

ఆశ్రితుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకనిపోషణలో నుండువాఁడు.

ఆశ్రుతము, సం. విణ. 1. అంగీకరింపఁబడినది: చూ, సమ్మతి. 1; 2. మంత్రభేదము: చూ, మంత్రము. 1; 3. హోమవస్తువు; 4. మాయచేతఁ జేయఁబడినయడవి: చూ, విపినము.

ఆశ్లిష్టము, సం. విణ. కవుఁగిలింపఁబడినది: చూ, ఉపగూఢము.

ఆశ్లేష, సం. వి. ఆ స్త్రీ.=అసిలేసు: చూ, రిక్క. 1-౯. (రూ-ఆశ్లేషము.)

ఆశ్లేషము, సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.—; 2. కవుఁగిలింత: చూ, కౌఁగిలి.

ఆశ్లేషాభవము, సం. వి. అ. పుం. కేతుగ్రహము: చూ, సుకేతనము.

ఆశ్లేషించు, సం. స. క్రి: చూ, కౌఁగిలించు.

ఆశ్వత్థము, సం. వి. అ. న: చూ, రావిపండు.

ఆశ్వము, సం. వి. అ. న. గుఱ్ఱపు సమవాయము: చూ, హయము. 1-౬౧.

ఆశ్వమూత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అందుగు, ముదము*: చూ, సల్లకి.

ఆశ్వయుజము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆశ్వయుజమాసము: చూ, మాసము. 1; 2. శరదృతువులో మొదటినెల. (ఆశ్వయుజ కార్తికమాసములు శరదృతువు.)

ఆశ్వయుజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆశ్వయుజ పౌర్ణమి, అశ్విని నక్షత్రయుక్తమగు పౌర్ణమి, కోజాగరము, కౌముది, కౌముదీచారము: చూ, పున్నమ.

ఆశ్వలాయనము, అం: చూ, కల్పసూత్రములు.

ఆశ్వలాయనస్మృతి, అం: చూ, స్మృతులు.

ఆశ్వసించు, సం. స. క్రి. రూ-ఆశ్వాసించు: చూ, ఓదార్చు.

ఆశ్వసితము, సం. విణ. ఊఱడింపఁబడినది. రూ-ఆశ్వాసితము.

ఆశ్వాసనము, సం. వి. అ. న. ఓదార్పు: చూ, ప్రశ్రయము. (రూ-ఆశ్వాసము.)

ఆశ్వాసము, సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.—; 2. ఆఖ్యాయిక యను వచనకావ్యములోని వస్తువు: చూ, పరికథ; 3. గ్రంథభాగము: చూ, పరిచ్ఛేదము; 4. నాటకపరిచ్ఛేదము: నాటకము. 1; 5. ఎగఊపిరి: చూ, శ్వాసము; అం. 6. చూ, వ్యసనములు.

ఆశ్వాసించు, చూ, రూ-ఆశ్వసించు.

ఆశ్వాసితము, చూ, రూ-ఆశ్వసితము.

ఆశ్వికము, సం. వి. అ. న. సంభోగబంధములలో నొకటి: చూ, రతిబంధము. 1.

ఆశ్వికుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-అశ్వికుఁడు.

ఆశ్వితి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-అశ్విని.

ఆశ్వినము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-ఆశ్వయుజము; విణ. 2. గుఱ్ఱము ఒకదినము పోఁదగిన (త్రోవ.): చూ, మార్గము. 1. (రూ-ఆశ్వీనము.)

ఆశ్వినేయులు, సం. వి. అ. పుం. అశ్వినీదేవతల కుమారులు అనఁగా దేవవైద్యులు: చూ, అశ్వులు.

ఆశ్వీనము, సం. విణ. చూ, రూ-ఆశ్వినము. 2.

ఆశ్వీయము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-ఆశ్వము; విణ. 2. గుఱ్ఱముల కిష్టమయినది.

ఆషాఢపూర్వజము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జ్యేష్ఠమాసము.

ఆషాఢభవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అంగారక గ్రహము: చూ, వక్రుఁడు. 1.

ఆషాఢము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక నెల: చూ, మాసము. 1; (రూ-ఆషాఢము.) 2. ఉత్తరాషాఢానక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-౨౧; 3. పూర్వాషాఢానక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-౨౧; 4. మలయపర్వతము, గిరిసారము: చూ, పర్వతము. 1-౨౧; 5. బ్రహ్మచారి పట్టుకొను మోదుగుకఱ్ఱ.

ఆషాఢి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆషాఢశుద్ధ పౌర్ణమి: చూ, పున్నమ. (పూర్వాషాఢా నక్షత్రయుక్తముగా గాని (లేక) ఉత్తరాషాఢా నక్షత్రయుక్తముగా గాని గల పౌర్ణమి.)

ఆస. 1. సం. అవ్య. ఆయెను, బభూవార్థకము: వై. వి. (1) = ఆశ. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1; (2) = ఆశ. అత్యాశ: చూ, వాంఛ. 1-౧; (3) = ఆశ. దెస: చూ, హరిత్తు.

ఆసంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆసరా: చూ, సన్నిధానము 2; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1.

ఆసంగిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వాత్య, సుడిగాలి: చూ, వాయువు. 1-(7)-(వ).

ఆసంది, సం. వి. ఇ. పుం. 1. కటువు, పాడె: చూ, శవయానము; 2. చచ్చౌకమైన మంచమువంటి పీట: చూ, సింహాసనము. 1-ఇ; 3. చౌకమగు మంచము. మంచము. (రూ-ఆసంధి.)

ఆసంధి: చూ, శయ్య. 1. —పై.—

ఆసకప్పెరగాడు, ద్వ. వి. ఒకానొక పక్షి: చూ, పక్షి.

ఆసక్తము, సం. విణ. కూడియున్నది: చూ, సంయుక్తము.

ఆసక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. = ఆసత్తి: చూ, వాంఛ. 1.

ఆసక్తుడు, సం. విణ. ఆసగలాడు: చూ, లుబ్ధుడు. 2.

ఆసగంది, ద్వ. వి. కులట: చూ, జంకులాడి.

ఆసగలాడు, ద్వ. విణ: చూ, ఆసక్తుడు.

ఆసగొను, ద్వ. స. క్రి. కోరు: చూ, వాంఛించు.

ఆసచేయు, ద్వ. స. క్రి.—పై.— వి. వు, 2, ఆ. 65.

ఆసత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. లాభము, మూలద్రవ్యముకంటె అదనముగ వచ్చినసొమ్ము: చూ, లాభము. 1; 2. కూడిక: చూ, సంయోగము; వై. వి. (1) = ఆసక్తి. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1.

ఆసత్యులు, సం. వి. అ. పుం. అశ్వినీ దేవతలు: చూ, అశ్వులు.

ఆసన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = ఆసాను. కూర్చుండుట: చూ, స్థితి. 2; 2. అంగడివీధి: చూ, వీధి. 3.

ఆసనము, సం. వి. అ. న. 1. పీఠము: చూ, సింహాసనము. 1. 2. ఏనుగు మూపు: చూ; స్కంధము. 1-అ; 3. పదియు అక్కఱలేకపోవుట; 4. దేశకాలాద్యపేక్షచేత నిలుచుట: బలాద్యపేక్షచే దండెత్తిపోక నిలుచుట: చూ, యానములు. (చూ, గుణము.); (ఇది పంచవిధము. —సంధాయాసనము, ప్రసంగాసనము, విగృహ్యాసనము, సంభూయాసనము, ఉపేక్ష్యాసనము. (వీనికర్థము యానశబ్దము కడచూడుము.) 5. కూర్చుండుట: చూ, స్థితి. 2; 6. చోటు: చూ, స్థానము. 1; పుం. 7. సర్జకము*: చూ, వేగిస; అం. 8: చూ, ఉపచారములు; 9: (చూ, అంగము. 9): చూ, యోగాంగములు. 10: చూ, గుణములు.

ఆసనములు. అం. స్వస్తికాది.—స్వస్తికాసనము, గోముఖాసనము, బద్ధాసనము, పద్మాసనము, వీరాసనము, సింహాసనము, భద్రాసనము, ముక్తాసనము, (దీనికి సిద్ధాసనమని, వజ్రాసనమని, గుప్తాసనమనియు నామాంతరములు గలవు.) మయూరాసనము, కుక్కుటాసనము; వరాహాసనము, బకాసనము, క్రౌంచాసనము, ముద్రికాసనము, సర్వతోభద్రాసనము, నాగాసనము, మత్స్యాసనము, వ్యాఘ్రాసనము, అర్ధచంద్రాసనము, అర్కాసనము, దండాసనము, శైలాసనము, ఖడ్గాసనము, ముద్గరాసనము, మకరాసనము, హస్తికాసనము, కర్ణికాసనము, సీరాసనము, స్థాణ్వాసనము, సిద్ధాసనము, (30).

ఆసన్నము, సం. వి. అ. న. 1. దాపు: చూ, సమీపము. 1; 2. దాపైనది: చూ, సవిధము.

ఆసపడు, వై. అ. క్రి: చూ, వాంఛించు.

ఆసపాటు, వై. వి. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1.

ఆసపెట్టు, వై. స. క్రి: చూ, అపేక్షపెట్టు.

ఆసరా, వై. వి. = ఆశ్రయము. ఊత: చూ, సన్నిధానము. 2.

ఆసవము, సం. వి. అ. పుం. 1. పక్వముకాని చెఱకురసమున జేసిన కల్లు, చెఱకురసమున జేసిన కల్లు, (అనికొందఱు): చూ, సుర. 1; 2. కల్లుతేట: చూ, సురామండము; 3. పూదేనె: చూ, మకరందము.

ఆసాదనము, సం. వి. అ. స. పొందు, ప్రాప్తి: చూ, లాభము. 1.

ఆసాది, దే. వి. మతంగుడు: చూ, మాదిగ.

ఆసాదించు, సం. స. క్రి. పొందు: చూ. సక్తమగు.

ఆసాదితము, సం. విణ. పొందబడినది: చూ, సంసక్తము. 1.

ఆసాద్యము, సం. విణ. పొందదగినది: చూ, లభ్యము. 1.

ఆసారము, సం వి. అ. పుం. 1. జడివాన: చూ, వాన. 1-ళ; 2. మునుగ*: చూ, శిగ్రువు. 1; 3. అర్కపర్ణము*: చూ, వికిరణము; 4. మిత్రబలము - మిత్రసంధిబలము - మిత్రసైన్యము; 5. అంతట సేన వ్యాపించుట: చూ, ప్రసరణి; 6. దండువిడిసిన చోటు: చూ, శిబిరము; 7. లొలిచసవులు: చూ, వేసము.

ఆసించు, వై. స. క్రి. = ఆశించు: చూ, వాంఛించు.

ఆసిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కూర్చుండుట: చూ, స్థితి. 2.

ఆసికుడు, సం. వి. అ. పుం. కటారికాడు: చూ, ఖడ్గి. 2.

ఆసితము, సం. వి. అ. న. 1. కూర్చుండుట: చూ, స్థితి. 2; విణ. 2. పూర్వమునందు ఆవులున్నతావు: చూ, భూమి. 1; 3. కూర్చుండినది.

ఆసితసంతుడు, సం. వి. అ. పుం. సగర చక్రవర్తి: చూ, రాజు. 1-౨౧.

ఆసిద్ధము, సం. విణ. 1. అడ్డగింపబడినది: చూ, రుద్ధము. 1; 2. కట్టాయితమైనది.

ఆసియా, అం: చూ, ఖండములు.

ఆసీనము, సం. విణ. కూర్చున్నది.

ఆసీనుడు, సం. విణ. కూర్చున్నవాడు: చూ, ఉపవిష్టుడు.

ఆసు, దే. వి. సాలెవాడు ఆసుపోయునపుడు నూలు చొప్పించెడు క్రోవి: చూ, ఆసుగ్రోవి.

ఆసుగ్రోవి, దే. వి. (ఆసు + క్రోవి.): చూ, తంత్వాతర్చనము.

ఆసుతీబలుడు, సం. విణ. నేర్పరి: చూ, సమర్థుడు.

ఆసుపోయు, దే. స. క్రి. కొయ్యచట్టముగుండా దారమును పోయు: చూ, పోగువాలు. (రూ-ఆసువోయు.)

ఆసురము, సం. వి. అ. పుం. 1. జొంతకాకి: చూ, సకృత్ప్రజము. 1-౫; న. 2. చవుటియుప్పు: చూ, లవణము. 1-౭; 3: చూ, విషామృతము; పుం. 4. ధనమిచ్చి కన్యను దీసికొనెడి యొకానొక వివాహము: చూ, వివాహము.

ఆసుని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నల్లావలు: చూ, సర్షపము.

ఆసురి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నల్లావలు: చూ, సర్షపము; 2. మూలానక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-౧౯; 3. ఆర్షచ్ఛందోబద్ధమైన యొకానొక మంత్రపాఠము: చూ, మంత్రము. 1, ౧౮; 4. బెల్లమువేయక చేసిన సారాయి: చూ, సుర. 1; 5. పంది: చూ, సూకరము.

ఆస్వదించు, సం. స. క్రి. 1. రుచుచు : చూ, భుజించు, 2;2. రూ-ఆస్వాదించు : చూ, చవిగొను.

ఆస్వనితము, సం. వి. అ. న, ఉల్లము, మనస్సు : చూ, హృదయము. 2.

ఆస్వాదనము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-ఆస్వదనము.

ఆస్వాదించు, సం. స. క్రి: చూ, రూ-అస్వదించు.

ఆస్వాదితము, సం. స. విణ. 1. అనుభవింపఁబడినది : చూ, భుక్తము; 2. చవిచూడఁబడినది.

ఆహ, సం. 1. తిజంత ప్రతిరూపకావ్యము. కాలసామాన్యము: చూ, అస్తి. 1; 2. ఉవాచ, పలికెను.

ఆహకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కుడువ : చూ, తాకట్టు. (ఆహకశబ్దము అయుక్తమై యుండనోపు.)

ఆహతము, సం. వి. అ. పుం. 1. తమ్మటమను వాద్యము: చూ, వీణ. 1-౧౫; విణ. 2. అసత్యమైనది: చూ, వితథము; 3. క్రొత్తది (వస్త్రము) కోరా : చూ, వస్త్రము. 1-3; 4. మాసిన బట్ట : చూ, వస్త్రము; 1-౬౩; 5. కలుగనేరనిది. (గొడ్రాలి కొడుకు చూచుచున్నాఁడు లోనగు మాటలు.) : చూ, అసంభవము; 6. కొట్టబఁడినది : అయస్తము, ఆవిద్ధము; 7. రెట్టింపఁబడినది, గుణకారము : చూ, హెచ్చవేత; 8. వాయింపఁబడినది; 9. ముద్రవేయఁబడిన వెండి బంగారము: చూ, నాణకము; అం. 10; చూ, గమకములు; 11 : చూ, నాదములు; 12 : చూ, చక్రములు.

ఆహతలక్షణుఁడు, సం. విణ. మంచి గుణములచేతఁ బ్రసిద్ధిఁ జెందినవాఁడు : చూ, కృతలక్షణుఁడు.

ఆహతుఁడు, సం. విణ. 1. కల్లమాటలాడువాఁడు : చూ, ముఖరుఁడు; 2: చూ, కొట్టఁబడినవాఁడు.

ఆహరణము, సం. వి. అ. పుం. ఆనేతవ్యము: చూ, తెచ్చుట.

ఆహరించు, సం. స. క్రి. 1. అపహరించు: చూ, ముచ్చిలించు; 2. ఆక్షేపించు: చూ, రెమ్ము; 3. తిను: చూ, సాపడు.

ఆహర్త, సం. విణ. దొంగ: చూ, ముచ్చు. 1.

ఆహవనము, సం. వి. అ. న. జన్నము : చూ, యజ్ఞము.

ఆహవనీయము, సం. వి. అ. పుం. 1. శ్రౌతాగ్ని, పేరికకుఁ దూర్పుననుండు నాలుగుమూలల కుండలలోని యగ్ని. అగ్నులయిదింటిలో నొకటి : చూ, అగ్నులు; విణ. 2. యజ్ఞమునందు బలియియ్యయోగ్యమైనది; అం. 3; చూ, అగ్నులు.

ఆహవము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ఆహావము, జగడము : చూ, యుద్ధము; 2. రూ-ఆహావము, నూతియొద్దఁగట్టిన నీళ్ళతొట్టి : చూ, నిపానము; 3. పిలుపు : చూ, సంబోధనము ; 4. జన్నము; చూ, యజ్ఞము.

ఆహా, వై. అవ్య. ఆశ్చర్యార్థకము : చూ, వింత. 1. (రూ-ఆహాహా.)

ఆహారము, సం. వి. అ. పుం 1. = ఆరగింపు, భోజనము; చూ, సాపాటు; 2. = ఓగిరము, అన్నము, చూ, సాదము; (1) 3; ఆహరణము; చూ, తెచ్చుట; 4. కందుకము: చూ, బంతి. 3; 5. అపహరణము, దొంగతనము: చూ, హరణము. 1; అవ్య. 6. హారముభణకు: 7. హరించే వణకు.

ఆహారి, అం: చూ, స్త్రీరాగములు.

ఆహారించు, సం. స. క్రి. తిను. నై. 2. ఆ. 123: చూ, సాపడు. ఆహారేవ్యవహారేచ త్యక్తలజ్జస్సుఖీభవేత్. న్యా. ఆహారమందును వ్యవహారమందును సిగ్గుపడనివాఁడు సుఖపడును.

ఆహార్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. హారాదిభూషణాదులచేఁ గలుగు అభినయవిశేషము : చూ. అభినయము. (చూ, వ్యంజకము. 1.); 2. భూషణాది వేషసామగ్రి; విణ. 3. తెచ్చుకోఁదగినది; ఆనేతవ్యము, ఆనేయము; 4. కాలనియమములేకవచ్చునది;ఆగంతుకము;అం. 5. చూ,అభినయములు.

ఆహావము, సం. వి. అ. పుం. 1. పశువులు నీరు త్రాగుటకై నూతియొద్దఁ గట్టిన తొట్టి, రూ- ఆహవము; చూ, నిపానము; 2. రూ- ఆహవము, జగడము; చూ, యుద్ధము.

ఆహాహా, వై. అవ్య. చూ, రూ- ఆహా.

ఆహికము, సం. వి. అ. పుం. 1. వంతుప్రకారము విడిచి విడిచి వచ్చెడు పొలి; (జ్వరము); చూ, రోగము; 1; 2. సుషిరమను వాద్యము; చూ. స్వరము. 2. 3. కేతుగ్రహము : చూ, సుకేతనము; అం. 4. చూ, ప్రవాహములు.

ఆహితము, సం. విణ. 1. ఉంచఁబడినది: చూ, ఉపహితము; 2. చేయఁబడినది; చూ, ఉద్ధృతము.

ఆహితలక్షణుఁడు, సం. విణ: చూ, రూ- ఆహతలక్షణుఁడు.

ఆహితుండికుఁడు, సం, విణ. పాములవాఁడు: చూ, సర్పగ్రాహకుఁడు (గారడివాఁడనియు వాడుదురు.)

ఆహిరిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ, రూ-అహీరణి, విషముగల ఇరుదలల పాము: చూ, సర్పము.

ఆహిషము, సం. వి. అ. పుం. అప్పనము: చూ, లంచము.

ఆహుతము, సం. విణ. వ్రేల్వఁబడినది: చూ, రూ - అహుతము.

ఆహుతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అగ్నియందు వ్రేల్చుట.

ఆహుల్య, సం. వి, ఆ. స్త్రీ: చూ, కాంచనపుష్పకము*.

ఆహూతము, సం విణ. పిలువఁ బడ్డది; చూ, సంబోధనము.

ఆహృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఆనేతవ్యము; చూ, తెచ్చుట.

ఆహేరువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. పిల్ల పీఁచర. * చూ, శతమూలి.

ఆహో, సం. అవ్య. 1. అదియో ఇదియో అను సంశయమును దెలుపును: చూ, సంశయము; 2. ఊహించుట: చూ, యోచన; 3. సవాలు: చూ, ప్రశ్నము; 4. వికల్పార్థము. రూ- అహో: చూ, యవ్య.

ఆహోపురుషిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జగడమందు గర్వముచే శత్రునిదూషించి తన్నుఁ బొగడుకొనుట: చూ, రూ- అహోపురుషిక.

ఆహోపౌరుషిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. —పై.—; 2. ప్రసిద్ధకులజాతుని యభిప్రాయము: చూ, స్మృతి. 1; 3. ప్రసిద్ధకులజాతునిపని.

ఆహ్నికము, సం. వి. అ. న. 1. నిత్యకర్మము, పగలు చేయఁదగిన కర్మము: చూ, కర్మములు; 2. తిండి: చూ, సాపాటు; 3. ప్రకరణసమూహము, చూ, వేలము; విణ. 4. పగలు చేయఁదగినది.

ఆహ్లాదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సంతోషము.

ఆహ్వా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నామధేయము: చూ, పేరు, 1; 2. పిలుపు: చూ, సంబోధనము.

ఆహ్వాయము, సం. వి. అ. పుం. నామధేయము చూ, పేరు. 1.

ఆహ్వానము, సం. వి. అ. న. పిలుపు: చూ, సంబోధనము.

ఆళము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉచ్చింత *: చూ, కుంద. 5; 2. కుంతలము, తలవెంట్రుక: చూ, వెంట్రుక. 1; 3. పాపు: చూ, సొప్పు: 4. ఆఁడుగుఱి: చూ, భగము. 12; న. 5. తేలు కొండిముల్లు: చూ, ఆలము. 2; 6. అరిదళము: చూ, హరి దళము. (రూ-ఆలము.)

ఆళరి, వై. వి.=ఆలాప్తి. రాగాలాపము: చూ, స్వరము. 2.

ఆళి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1.= ఓలి. పంక్తి; శ్రేణి: చూ, 1; చూ, 2. చెలికత్తె: చూ, సఖి. 1: 3. అడ్డకట్ట: చూ, సేతువు. 1; న్. పుం. 4. తేలు: చూ, వృశ్చికము. 1; 5. ఎఱ్ఱతేలు: చూ, వృశ్చికము. 1; ఇ. పుం. 6. కష్టము: చూ, శోకము, 2; 7. అభిప్రాయము: చూ, విషయము. 4; విణ. 8. నిర్మలమయిన మనస్సుఁగలది.

ఆళిందకి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రూ-అలిందకి, ఉపుత: చూ, చిక్రో డము.

ఆళిందము, సం. వి. అ. పుం. రూ-అళిందము. నగరి తల వాకిలి చావడి: చూ, హజారము.

ఆళు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. గటిక *: చూ, తృణము. 1; 2. భృంగారము, గిండి: చూ, పాత్రము. 6-౧౪.

ఆళుగ, దే. వి. శల్యకము, ముత్తెపుఁజిప్పలవంటి ముండ్లచేతఁ గప్పఁబడిన యెల్లయంగములుఁ గల యొక వికమైన పంది, రూ-ఆళువ: చూ, సూకరము. 1-౬.

ఆళువ, దే. వి. — పై. —

ఆళువరి, దే. వి. అలంగము: చూ, వప్రము.

ఆళువారు, దే. వి. చూ, రూ-ఆళ్వారు.

ఆళ్ళకోస, దే. వి. ఆతాపి. ఒకరకము కాకి: చూ. సకృత్ప్ర జము. 1-౧.

ఆళ్ళు, దే. వి. ఉ. (ఆరుగ + లు.) 1. కోద్రవము: చూ, ధాన్యము; 2. సస్యవిశేషము: చూ, సస్యము.

ఆళ్వారు, దే. వి. హరిభక్తుఁడు. చూ, రూ-ఆళువారు.

ఆళ్వారులు, అం. పొయిఘాళ్వారు, పూదత్తాళ్వారు, పేయాళ్వారు, పెరియాళ్వారు, నమ్మాళ్వారు, తిరుమంగయాళ్వారు, తిరు మిషియాళ్వారు, తొండరడిప్పొడియాళ్వారు, మధుర కవి యాళ్వారు, నాథమునియాళ్వారు, కులశేఖరాళ్వారు, తిరుప్పాణి యాళ్వారు. (12.)

ఇ

ఒకానొకయక్కఱము, చూ, వర్ణము. 1; సం. అవ్య. 1. చిత్రము: చూ, వింత. 1; 2. కోపములో భేదము: చూ, రోషము; 3. వంత: చూ, శోకము; 2; 4. చూ, శబ్దము: 1; 5. తేడామాట: చూ, మాటతేడా; 6. ఆశ్చర్యార్థకము: చూ, వింత. 1; ఇ. పుం. 7. చూ, మన్మథుఁడు; 8. పాము: చూ, సర్పము; 9. మణి, చూ, రత్నము; 1-౧౫; 10. కాంతి; చూ, వెలుతురు. 1; 11. మంట: చూ, వహ్ని 1-౨౬; 12. అగ్రము: చూ, సుద. 3; 13. ముందు; చూ, ముంధఱ. 1; 14. ఆఁడుగుఱి: చూ, భగము. 12; 15. మహాప్లుల స్నాన ముచేసిన పుణ్యోదకము, తీర్థము: చూ, సలిలము: 1-౬; 16. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 17. కరేణువు, ఆఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి; 1-(౭౫); 18. ఆఁడేనుఁగుయొక్క గర్భాంత ర్భాగము: చూ, హస్తి; 1.(౭౭); 19. చంద్రకిరణము: చూ, మయూఖము. 1; 20. శుద్ధాంతము, రాజవాసము: చూ, సద నము. 1; దే. వి. (1) పదముందలి వర్ణమునకు ద్విత్వము పుట్టించి ఇదంతశబ్దార్థమగును. "ఇయ్యెడవి." మొ: (2) ఇదంతశబ్దములకుఁ బ్రథమైకవచన ప్రత్యయములు రావు. ఉ. హరి-మతి; ప్రథమైకవచన ప్రత్యయమునైన "డు-ము-వు"-లు ఇకారము కడపటఁగల శబ్దములకురావు. హరిఁడు- మతిము అనరాదు. హరి, మతి యే యగు వఁయును.

ఇంక, దే. ప్ర. 1. ముందు: చూ, ముందఱ. 1; 2. ఇంకను, ఇప్పటికిని, ఇదివఱకును: చూ, యుఁ; 3. అనఁగా: చూ, మఱి. 2.

ఇంకనేమిచేయనని క్రమొక్కుట, అం. చిహ్నములు మొనిమిదిం టిలో నొకటి: చూ, చిహ్నములు.

ఇంకించు, దే. అ. క్రి. 1. చిగురొత్తు: చూ, పల్లవించు. ఆం. పద. పారి; 2. అడఁగు, ఆఱు: చూ, సమయు. 3.

ఇంకు, దే. అ. క్రి. వట్టు, శోషిల్లు: చూ, శోషించు.

ఇంకుడు, దే. వి. 1. ఇంకుట: చూ, శోషణము. 1. విణ. 2. ఇంకినది; 3. ఎండినది. చూ, శుష్కము. 2. (రూ-ఇంకుట.)

ఇంకువ, దే. వి. 1. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2. స్థలి, మెరకనేల: చూ, భూమి 1. - 40.

ఇంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. తలఁపు:, చూ, విషయము: 4; 2 ఆశ్చర్యము: చూ, వింత. 1; 3. బుద్ధి: చూ, హృల్లే ఖము; 2; 4. సంజ్ఞచేయుట; న. 5. అభిప్రాయసూచకమైన ముఖరాగాది వికారము, ఇంగితము: చూ, బొమముడిపాటు; విణ. 6. తిరుగునది, చరిష్ణువు: చూ, త్రసము.

ఇంగలము, సం. వి. అ. పుం. 1. పిడకనిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; వై. వి. = (1) అంగారః. అగ్ని. చూ, నిప్పు; వహ్ని. (2) = హింగుళ: చూ, ఇంగిలీకము.

ఇంగళింపు, చూ, మల్లశాస్త్రము.

ఇంగాలము, ప్రా. వి. అ. పుం. బొగ్గు: చూ, వహ్ని. 1.

ఇంగితజ్ఞుఁడు, సం విణ.: అంతరజ్ఞుఁడు.

ఇంగితము, సం. వి. అ. న. 1. తలఁపు: చూ. విషయము. 4;2. ఆకారము: చూ, బొమముడిపాటు; 3. పయనము: చూ, ప్రయాణము.

ఇంగిలము, వై. వి. = అంగారః, అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

ఇంగిలాయ, దే. వి. కరదీపిక: చూ, దివిటి.

ఇంగిలాయి, దే. వి. ఒకరకపుచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

ఇంగిలికము, వై. వి. = హింగుళః. రాగద్రవ్య విశేషము, కొండకావిజాయి: చూ, హింగుళము.

ఇంగుదము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ఐంగుదము: చూ, గార పండు; 2. గార *: చూ, హింగుది.

ఇంగుది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గార *: చూ, రూ-హింగుది.

ఇంగువ, వై.వి. 1. = హింగు. ఉగ్రగంధము *: చూ, హింగువు. 1; 2. = హింగు, సంబారవిశేషము: చూ, హింగువు. 2.

ఇంచాకము, సం. వి. అ. న. రెయ్యచేఁప. జలవృశ్చికము: చూ. మత్స్యము. 1.

ఇంచించుక, దే. అవ్య. (ఇంచుక + ఇంచుక.) కొంచెము కొంచెము: చూ. స్వల్పము. 1.

ఇంచిమంచి, దే. వి. ఏ. రుచిగల వస్తువు. శుక. 3, ఆ. 295: చూ. భక్ష్యము. 1-౽.

ఇంచిమంచిపెట్టు, దే. స. క్రి. రుచిగల వస్తువు పెట్టు. (ఏమన్నా పెట్టు = రుచిగల వస్తువుపెట్టు. వాడుక.)

ఇంచు, వై. వి. 1. = ఇక్షుః. ఇక్షువు * : చూ. రసాలము. 3; దే. అ. క్రి. 2. అందగించు. భార. ఉద్యో-2, ఆ: చూ. రమ్యమగు; 3. మనోహరమగు. చూ. మనోజ్ఞమగు; దే. స. క్రి. 4. అపేక్షించు. చూ. వాంఛించు.

ఇంచుఁబోఁడి, ద్వ. వి. (ఇంచు + పోఁడి.) 1. చెఱకువలె మనోజ్ఞాంగులగు ఆఁడుది : చూ. స్త్రీ; 2. ఆఁడుది : చూ. స్త్రీ.

ఇంచుక, వై. అవ్య. = ఈషత్. కించిదర్థకము. అం. ధా.తృ. అవ్య. 74: చూ. స్వల్పము. 1.

ఇంచుకంత, దే. అవ్య. త్రీ—పై.—

ఇంచుకయెఱుపు. ద్వ. వి. అవ్యక్తరాగము : చూ. వర్ణము. 6.

ఇంచుట, దే. వి; చూ. ఎచ్చుట.

ఇంచుపాలకడలి, ద్వ. వి. 1. పాలసముద్రము. ఆఱవ సంద్రము: చూ. సముద్రము; అం. 2. సముద్రము లేడింటిలో నొకటి; చూ. సముద్రములు.

ఇంచుమించు, ద్వ. వి. అంతరువు. విజ. 1. ఆ. 34; చూ. వేఱుపాటు. 1.

ఇంచుమా్రను, ద్వ. వి. ఇక్షువు, చెఱకు*: చూ. రసాలము, 3.

ఇంచువిలుకాఁడు, ద్వ. వి: చూ. మన్మథుఁడు. (రూ - ఇంచువిల్కాఁడు.)

ఇంచువిలుతుఁడు, —పై. — (రూ-ఇంచువిల్తుఁడు.)

ఇంజెటి, దే. వి. రూ - ఈఁజేటి, ఒకరకము కంద*: చూ. సూరణము.

ఇంటఁగుడిచి యింటివాసములు లెక్కపెట్టినట్లు, లో. ఉదా. — "ఓ స్వామిద్రోహీ! యింటఁగుడిచి యంటివాసము లెన్నికయిడిన వడువున మా దేశమునఁ గ్రుమ్మరుచు మా స్వామినే యాక్షేపింపఁజొచ్చితివి." (నీతిచంద్రిక — విగ్రహము.)

ఇంటగెలిచి రచ్చ గెలువవలెను, లో. ఉదా :— దేవా! ఇంట గెలిచి మఱి రచ్చ గెలువవలయును. మనలో మనమాట విచారింతము. (నీతిచంద్రిక — విగ్రహము.)

ఇంటరము, దే. వి. రూ - ఇంటర్ము. సంకటము. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 237: చూ, శోకము. 2.

ఇంటాతఁడు. ద్వ. వి. మగఁడు : చూ, భర్త. 1.

ఇంటికప్పము, ద్వ. వి. చూ, ఇంటిపన్ను.

ఇంటికప్పు, ద్వ. వి. ఇంటికి వేసెడు పైకప్పు. చూ. సదనము; 1-౧౭.

ఇంటికాఁపు, దే. వి. (ఇల్లు + కాఁపు.) గృహస్థుఁడు: చూ, యజమానుఁడు.

ఇంటికొన, ద్వ. వి. గృహాగ్రము. చూ. ప్రకోష్ఠము.

ఇంటిచోపా, ద్వ. వి. గృహైకదేశము : చూ: ముంగిలి, 2.

ఇంటితోఁట, దే. వి. గృహారామము : చూ: వనము. 2.

ఇంటిపట్టు, దే. వి. (ఇల్లు + పట్టు.) స్వా. 1, ఆ. 11: చూ, గృహస్థధర్మము.

ఇంటిపన్ను, ద్వ. వి: చూ, ఘాటకము,

ఇంటిపాప, ద్వ. వి. (ఇల్లు + పాప) వెలఁగొన్న దాసి; చూ, పరిచారిక.

ఇంటిపెంట, ద్వ. వి. పొరకతోఁజిమ్మి చేర్చిన కసవు కుప్ప: చూ, పెంట. 1.

ఇంటిపెత్తనకత్తె, అం. చూ, దూతీచతుష్టయము.

ఇంటిపేరు, ద్వ. వి. గృహనామముల మార్పు

–: (గృహనామముల మార్పు) :–

(1) చెట్లనుబట్టి :– ఈతవారు, తాడివారు, జామివారు, వేపవారు, రావివారు, రేటకూరవారు, తోఁటవారు, చింతావారు, ఈశ్వరివారు, తుమ్మలవారు, బాదంవారు, మామిడివారు ఇత్యాది; (2) మృగములను బట్టి :– గుఱ్ఱంవారు, గొఱ్ఱెలవారు, గేదెలవారు, పోతులవారు, ఎద్దులవారు, పులివారు, వెలుగుబంటివారు, ఏనుఁగువారు, నక్కావారు, పిల్లివారు, కోడివారు ఇత్యాది; (3) పక్షులను బట్టి :– కాకివారు, డేగవారు, పిట్టావారు, పిచ్చుకవారు ఇత్యాది; (4) గ్రామములను బట్టి :– కాంద్రేగులవారు, కాకినాడవారు, కొట్టురువువారు, కొవ్రువారు, ప్రత్తిపాటివారు, బమ్మెరవారు, ముదిగొండవారు, బొడిలవారు, రావిపాటివారు, ద్రాక్షారామమువారు ఇత్యాది; (5) వస్తువులను బట్టి:– నాగవారు, పైండావారు, చెక్కావారు, గ్రంధివారు, ముత్యాలవారు, బంగారువారు ఇత్యాది; (6) స్థలములనుబట్టి:– అడవివారు, కొండవారు ఇత్యాది; (7) జలములను బట్టి:– గోదావరివారు, చెఱువు వారు ఇత్యాది; (8) వృత్తినిబట్టి:– పంచాంగంవారు, పురాణంవారు ఇత్యాది; (9) కాయలనుబట్టి :– బీరకాయలవారు, వంకాయలవారు ఇత్యాది; (10) ఆకులను బట్టి:– ఆకులవారు, చింతాకులవారు ఇత్యాది; (11) ఉద్యోగములను బట్టి:– ఉపాధ్యాయులవారు, కరణంవారు ఇత్యాది; (12) పౌరుషమును బట్టి:– తేజోమూర్తులవారు, సన్నిధానమువారు ఇత్యాది; (13, శరీరభాగములను బట్టి:– బుఱ్ఱవారు, ముక్కువారు, నోరువారు, గడ్డంవారు, కంఠంవారు, కాళ్ళవారు, చేయివారు, గోళ్ళవారు, వేళ్ళవారు ఇత్యాది: (14) సరీసృపములనుబట్టి:–పాము వారు, తేలువారు ఇత్యాది; (15) కవిత్వమునుబట్టి:– నిమిషకవివారు, వేములవాడ భీమకవి (వేములవాడవారు), ముక్కు తిమ్మనకవి(ముక్కువారు). బమ్మెర పోతన (బమ్మెరవారు), కొట్టరువు తిక్కన్న (కొట్టరువువారు) ఇత్యాది; (రమారమి 50 వేల యిండ్లపేళ్ళు వ్యుత్పత్తులతో "ఆంధ్రవాచస్పత్యకర్త" చే వ్రాయఁబడినవి. (మున్ముందు ప్రకటింపఁబడును.); చూ. గ్రామము. 1.

ఇంటియాతఁడు. ద్వ. వి. మగఁడు; చూ, భర్త. 1.

ఇంటిల్లిపాది, వా. వి. (ఇల్లు + ఇల్లు + పాది.) కుటుంబము వారందఱు.

ఇంటివాడు, ద్వా. వి. చూ, ఇంటికాడు.

ఇంటప్రోపడు, ద్వా. అ. క్రి. (ఇంట్రము + పడు.) తపించు హరి. ఉ. 9. ఆ. 159; చూ, సంతాపించు.

ఇంట్రోము, దే. వి. రూ-ఇంటరము, సంకటము. పై, 6, ఆ 84: చూ, శోకము. 2.

ఇంఘ, దే. వి. ఈత *: చూ, మధుఖర్జూరిక.

ఇంఘుగు, దే. వి. 1. కతకము *. రూ- ఇంఘువు: చూ, చిల్ల; 2. కతకబీజము. చూ, చిల్లగింజ. (రూ- ఇంఘువు.)

ఇండె, దే వి. 1. చీలిక; చూ, శకలము. 4; 2. ఎముక కీలు చూ, మాటు.

ఇండెవాయు, దే. అ. క్రి. చీలు: చూ, స్ఫోటించు.

ఇండ్లవడన. దే. వి. గృహాశ్రమము ; ఇలువదన.

ఇంత, ద్వా. స. (ఈ + అంత.) 1. ఈకొలది: కా. 2 ఆ. 178; ఇంతవట్టు, ఇంతయు - రూ - ఇంతె - ఇంతే, 2. ఇది యంతయు, ఈసమస్తము. ఇంతవట్టు; 3. ఇంతకాలము. చూ, అంత.

ఇంతకమున్ను, ద్వా. వి. ఇకాలమునకంటెం బూర్వకాలము: ఇదక. (వా.)

ఇంతటనుండి, ద్వా. వి. ఇప్పటినుండి. (రూ-ఇంతటినుండి. వా.)

ఇంతంత, ద్వా. స; చూ, ఇంత అంత.

ఇంతంతనరానిది, ద్వా. వి. పరిమితిచేయుటకు శక్యముకానిది; (రూ-ఇంతంత యనరానిది.)

ఇంతఅంత, ద్వా. స: చూ, ఇంతంత.

ఇంతలు, ద్వా. అవ్య. ఇంతపరిమాణము కలవనుట(వా): ఇంతలేసి.

ఇంతలేసి, ద్వా. అవ్య.—పై.—

ఇంతలో, ద్వా. వి. చూ, ఆలోచన.

ఇంతవట్టు, ద్వా. స. (ఇంత + పట్టు.) 1. ఇదియంతయు. చూ, ఇంత. 2; 2. ఇంతమాత్రము. చూ, ఇంత. 1; అవ్య. 3. ఇంతపర్యంతము; ఇంతవడి, ఇందనుక-రూ-ఇందాక.

ఇంతవడి, ద్వా. అవ్య: చూ, ఇంతవట్టు. 3.

ఇంతవింతలు, ద్వా. వి. బ. మిగులగొప్పవి.

ఇంతి, వై. వి. స్త్రీ. ఆడుది: చూ, స్త్రీ, 1.

ఇంతికౌపుంజు. ద్వా. వి. ఇంద్రుడు: చూ, వేలుపుతేడు.

ఇంతియ, ద్వా. స. (ఈ + అంతియ.): చూ, రూ-ఇంత. 1. (రూ-ఇంతె-ఇంతే.)

ఇంతేకాకుండ, వా. అవ్య. క్రి. విణ: చూ, అదిగాక.

ఇంద, దే. అవ్య. 1. ఇచ్చటనే: చూ, ఇచ్చట. 2; 2. ఇదిగో తీసికొనుము: ఇందండి, ఇందము; ద్ర. 3. ఈస్థానము; చూ, ఇందు. 3.

ఇందండి, దే. స. క్రి. నిత్య. బ: చూ, ఇంద. 2. (ఏ.ఇందము.)

ఇందనుక, ద్వా. అవ్య. (ఇంత + దనుక.): చూ, ఇంతవట్టు. 3. (రూ-ఇందాక.)

ఇందము, దే. స. క్రి. ని. ఇదిగో తీసికొనుము. రామా. 6, ఆ. 198; (బ. ఇందండి): చూ, ఇంద. 2.

ఇందఱు, ద్వా. స. (ఇంత + వారు-) 1. ఇంత శబ్దమునకు మహన్మహత్యర్థక బహువచన రూపము. వీరందఱు. (ఈపురుషులందఱు, ఈ స్త్రీలందఱు, ఈ స్త్రీ పురుషులందఱు. ; 2. ఇంత సంఖ్యగలవారు; అవ్య. 3. ఇయువర్థకము. (రూ-ఇందొఱు.)

ఇందాక, ద్వా. ప్ర. (ఇంత + దనుక.): చూ, రూ-ఇందనుక.

ఇంది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. లక్ష్మి: చూ, లక్ష్మి. 1.

ఇందిందిరము, సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము.

ఇందిర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లక్ష్మి: చూ, లక్ష్మి. 1,

ఇందీవరము, సం. వి. అ. న. 1. నల్లగలువ *: చూ, పద్మము. 1; 2. తామర *: చూ, సహస్రపత్రము. 1; 3. జుట్టుపు *: చూ, మలుపు.

ఇందీవరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిల్లపీచర *: చూ, శతమూలి.

ఇందీవరివరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ పెద్దపీచర *; చూ, శతమూలి,

ఇందీవరుడు, సం. వి. అ. పుం. లచ్చిమగడు; చూ, విష్ణువు. 1.

ఇందు, దే. అ. క్రి. 1. అడంగు. య. 4; అ: చూ, ప్రక్కు. 4; 2. అనుకూలపడు: చూ, సరిపడు 1; ద్ర. 3. ఈస్థానము: ఇంద, ఇక్కడ, ఇచట- రూ-ఇచటు - ఇచొటు- ఇప్పటి- ఇచ్చటు- ఇచ్చోటు- ఇచ్చో- ఇచ్చోటు, ఇట, ఇయ్యెడ, ఈ చోటు, ఈడ, ఈయెడ; (సం. ఇ.):—ఇహ.

ఇందుడు, సం. వి. ఉ. పుం. చందురుడు: చూ, హిమాంశువు.

ఇందుకళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెఱుమద్ది *: చూ, సాలము.3.గ.

ఇందుకాంతము, సం. వి. అ. పుం. వెంకి: చూ, లోహము.1-ళ.

ఇందుక్షయము, సం. వి. అ. పుం. అమవస: చూ, సూర్యేందు సంగమము.

ఇందుగు, దే. వి: చూ, రూ-ఇంఘుగు*. "ఏ, గీ. అందుగులు - గేదంగులుమఱ్ఱి లిందుగులును." అప్ప. సుం. కాం: చూ, సల్లకి.

ఇందుజనకుడు, సం. వి. అ. పుం. కడలి: చూ, సముద్రము. 1.

ఇందునామము, సం. వి. న్. న. 1. కప్పురము: చూ, సిరము: 2. కంపిల్లము*: చూ, రోచని.

ఇందుప్పు, ద్వా. వి. (ఇందు + ఉప్పు.) సైంధవలవణము, చెందుప్పు: చూ, లవణము. 1-౨౦.

ఇందుభము, సం. వి. అ. న. మృగశిర, జింకతల రిక్క: చూ, రిక్క. 1-౫.

ఇందులకు, దే. ద్ర. 1. ఇచ్చోటికి. "ఉ. ఇందులకెమ్మెయిన్ మనుజులెన్నడు వత్తురె." భార. ఆది. 6, అ: ఇచ్చోటికి; 2. చూ, దీనికి.

ఇందులేఖ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తిప్పతీగె *: చూ, సోమవల్లి; 2. అప్పృశ *: చూ, సోమలత; 3. చంద్రరేఖ: చూ, శశికళ.

ఇందువారము, సం. వి. అ. పుం. సోమవారము: చూ, వారము.2.

ఇందువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. తిందుకము *: చూ, తుమికి. 2. ముక్కు ఎడమరంధ్రము: 3. పలమెత్తువెండి. (పావు శేరువెండి అని సర్వశబ్ద సంబోధిని); 4. చందురుడు చూ, హిమాంశువు. 5. కప్పురము: చూ, సిరము; 6. మృగశిర: చూ, రిక్క. 1-౫; 7. ఒకటి అనుసంఖ్యకు సంకేతపదము దే. వి. (1)చిల్ల *: చూ, సల్లకి; 2. కతకబీజము: చూ, చిల్లగింజ. (రూ- ఇంఘుగు-ఇందుగు.)

ఇందువ్రితము. సం. వి. అ. న. చాంద్రాయణ మను పేరుగల వ్రితము : చూ, చంద్రాయణము.

ఇందొఉ, చూ, ఇందఉ. 1, 2, 3.
ఇందన్, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వాసనగల ఒకానొక చెట్టు : చూ, మరువము.
ఇంద్రకకుభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏపె * : చూ, మద్ది.
ఇంద్రకము, అం. చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.
ఇంద్రకీలము, సం. వి. అ. పుం. మందర పర్వతము, కవ్వపుఁగొండ : చూ, పర్వతము. 1-౬.
ఇంద్రకోశము, సం. వి; అ. పుం. 1. అరప : చూ, శయ్య. ; 2. తిట్టు : చూ, శాపము. 1.
ఇంద్రకోషము, చూ, రూ-ఇంద్రకోశము. 1.
ఇంద్రక్రియ, అం. చూ, క్రియాంగములు. (చూ, అంగము. 9.)
ఇంద్రగణములు, అం. భ, ర, త, నగ, నల. సలములు. (6.)
ఇంద్రగోపకము, సం, వి, అ, పుం : చూ, పట్టుపురుగు.
ఇంద్రగోపము, —పై.—
ఇంద్రచాపము, సం. వి. అ. న. 1. చూ, ఇంద్రధనువు; 2. సూర్యున కెదురుగానుండు మేఘము : చూ, మేఘము. 1.
ఇంద్రజాల, అం. చూ, కళలు.
ఇంద్రజాలసాధనమునకు ప్రయోజనములు, వా. రక్షణ. శక్తి. కౌతుకము. (3.)
ఇంద్రజాలము, సం. వి. అ. పుం. 1. కనుకట్టు విద్య : చూ, మాయము. 1; 2 చూ, ఉపాయములు.
ఇంద్రజాలికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కనికట్టు విద్య చేయువాఁడు : చూ, ప్రాతిహారకుఁడు.
ఇంద్రజిత్తు, సం. వి. త్. పుం. 1. గరుత్మంతుఁడు : చూ, హరివాహనుఁడు; 2. రావణుని పెద్దకొడుకు : ఇంద్రారి.
ఇంద్రతూలము, సం. వి. అ. న. గ్రీష్మహాసము : చూ, దూది ప్రోవు.
ఇంద్రద్రుమము, సం. వి. అ. పుం. ఏఱుమద్ది * : చూ, మద్ది.
ఇంద్రద్రువు, సం. వి. ఉ. పుం.—పై.—
ఇంద్రధనువు, సం. వి. ఉ. న్. పుం. న. కొఱడు : చూ, బాణము 1-౧౬. (రూ-ఇంద్రధనుస్సు.)
ఇంద్రనగరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఇంద్రునిపట్టణము : చూ, దేశములు. 1-౬౧-(౪)-౨.
ఇంద్రనామము, సం. వి. న్. పుం. 1. గుగ్గిలము * : చూ, గుగ్గులువు; 2. గుడ్లగూబ : చూ, సకినంపుఁబులుఁగు; 3. అజ్జివాలు; చూ, పుంజు.
ఇంద్రనీలము, సం. వి. అ. పుం. నెమలిమెడ చాయవంటి చాయగల నీలమణి : చూ, రత్నములు.౬.
ఇంద్రపుత్త్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుబేరునికి వాహనమైన మనుజుఁడు, ఇంద్రుని కొడుకు : చూ, జయంతుఁడు.
ఇంద్రపుష్పి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కలికాలియను తఱిగొబ్బి * : చూ, హాలిని.
ఇంద్రభోగము. జా. ఎక్కువభోగము."పరిభవ మునీంద్రభోగమె దొరకెఁగా." విజయవిలాసము.
ఇంద్రమహాకాముకము, వా. వి. కుక్క; చూ, శునకము. (వర్షాకాలారంభమున కామవికారముగలది. చిత్తకార్తెకుక్కల లక్షణము.)
ఇంద్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాకిచెఱకు * : చూ, శరము 2. చతుర్దశసంఖ్య : చూ, పదునాలుగు; 3. చూ, ఇంద్రనీలము; అం.4 చూ, రూ-ఐంద్రము; 5 చూ, ఖండములు.
ఇంద్రమూర్ధము, సం. వి. న్. పుం. పుట్ట : చూ, వల్మీకము.
ఇంద్రయవము, సం. వి. అ. న కొడిసె * : చూ, వత్సకము (కొడిసెకాయ.)
ఇంద్రలుప్తకము, సం. వి. అ. న. పేనుకొఱుకుట: చూ, బట్టతల.
ఇంద్రలుప్తకుఁడు, సం. విణ. ఖల్వాటుఁడు : చూ, బట్టతలవాఁడు.
ఇంద్రలుప్తము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై—; 2. పేను చూ, యూకము.
ఇంద్రలోకము, సం. వి. అ. పుం. 1. దేవేంద్రుని పట్టణము : చూ, దేశములు; 1-౬౧-(౪)-౨ 2. జేజేపట్టు : చూ స్వర్గము.
ఇంద్రవంశము, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఈవృత్తమునందొక్కొక్క పాదమునందు త, త, జ, రలు గలదై ఎనిమిదవ యింట యతిగల ద్వాదశఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా. "ఇందీవరాక్షుల్ తగ । నింద్రవంశమా, నందంబునం దాడిరి । నందసూతిపై, డెందంబులన్మోహము। దేవమీఱఁగాఁ బొందై గజక్రాంతులు । పూనఁదాఁ్రజలన్." చూ, వృత్తము. 1.
ఇంద్రవజ్ర, అం. ఒకానొక వృత్తము, ఇందు ఒక్కొక్క పాదమున త, త, జ, గ, గములతోఁగూడి ఎనిమిదవయింట యతిగలిగి ఏకాదశ ఛందస్సు నందుఁబుట్టిన వృత్తము. ఉదా.— "ఇంపల్పనాపాడుదు । రింద్రవజ్రల్, స్వాంతంబునన్ మోహము । సంధిలంగన్, దంతావళక్రాంతిని । తాజకాంచ, ప్రాతంబునంగద్వయ । మందమందన్." చూ, వృత్తము. 1.
ఇంద్రవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఇల్లింద * : చూ, మాదలుంగము; 2. చూ, సవిరేల * : 3. పారిజాతలత * ; 4. గవాదని * : చూ, పెద్ద పాఁపర.
ఇంద్రవారుణి, సం. వి. ఈ స్త్రీ: చూ, పెద్ద పాఁపర *.
ఇంద్రవారుణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై.—
ఇంద్రవ్యాకరణము, అం. చూ, వ్యాకరణములు.
ఇంద్రశిఖ. అం. చూ, శిఖలు.
ఇంద్రసాహ్వా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఇంద్రవారుణి.
ఇంద్రసురసము, సం. వి. అ. పుం. నిర్గుండి * : చూ, వావిలి.
ఇంద్రాక్షము, సం. వి. అ. న. 1. ఇంద్రాక్షపూస: అక్షము; 2. శృంగి * : చూ, వృషభ.
ఇంద్రాక్షి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి, 1: 2. ఒకానొకమంత్రము. (పంటి బిడ్డల యాయురారోగ్యాభివృద్ధికిని, పీడాపరిహారమునకును విభూతితో ఇంద్రాక్షిని మంత్రించి యిచ్చెదరు.)
ఇంద్రాగ్నిధూమము, సం. వి. అ. పుం. మంచు. "హిమమింద్రాగ్నిధూమశ్చ ఖబాష్పో రజనీ జలం." హరావళి: చూ, హిమము. 1.
ఇంద్రాణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఇంద్రుని భార్య: చూ, భార్య: 1-౭; (చూ, శచి); 2. చూ, మాతృకలు; 3. నిర్గుండి *. చూ, వావిలి; 4. ఎఱ్ఱవస *.; చూ, రక్తవస; 5. స్త్రీవిలాసచేష్ట.

సంభోగక్రియా భేదము; చూ, రతిబంధము; 6. యజమానురాలు: చూ, స్వామిని, అం. 7. చూ, శంత్రములు; అం. 8. చూ. మాతలు.

ఇంద్రాణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నిర్గుండి * చూ, వావిలి.

ఇంద్రాణికము, అం. చూ, ఉత్తానకరణ బంధములు. (చూ, బంధములు.)

ఇంద్రాయుధము, సం. వి. అ. న. 1. దేవేంద్రుని విల్లు; చూ, ఇంద్రధనువు; 2. మేఘములందు నానావర్ణమై ప్రతిఫలించుచు ధనురాకారముగాఁ గానఁబడియెడి సూర్య కిరణము; చూ, మయూఖము. 1; పుం. 3. కాటుకకన్నుల గుఱ్ఱము; చూ, హయము

ఇంద్రారి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, ఇంద్రజిత్తు 1. 2; 3. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

ఇంద్రావరజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. లచ్చిమగఁడు: చూ. విష్ణువు. 1.

ఇంద్రావరజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. — పై. —

ఇంద్రాసనము, సం. వి. అ. న చౌటిపట్టు: చూ. భూమి. 1.

ఇంద్రియజయాధ్యాయము, అం. చూ, కామందకము.

ఇంద్రియ నిగ్రహము, అం. చూ, సాత్త్విక గుణములు.

ఇంద్రియము, సం. వి. అ. న. 1. వీర్యము: చూ, రేతస్సు, 1; 2. అయిదను లెక్క: చూ, పంచకము.

ఇంద్రియములు, అం. 1. జ్ఞానద్వారములు, జ్ఞానేంద్రియములు. — త్వక్కు, చక్షువు, శ్రోత్రము, జిహ్వ, ఘ్రాణము. (5) 2. కర్మేంద్రియములు.- వాక్కు, పాణి, పాదము, పాయువు, ఉపస్థ (5); 3. మనస్సుతోడంగూడ ఏకాదశేంద్రియము లనంబడు, (1) = (11), 4, ఇంద్రియముల సమూహము: అక్షమాల.

ఇంద్రియార్థము, సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రియవిషయములగు శబ్దము మొదలైన పంచభూతముల గుణములు.— శబ్దము, స్పర్శము, రూపము, రసము, గంధము. (5); (చూ, విషయములు. 3.,: చూ, హృషీకము.

ఇంద్రియ విషయములు, అం. గంధము, రూపము, రసము, స్పర్శము, శబ్దము. (5)

ఇంద్రియసర్గము, అం. చూ, సృష్టిసర్గములు.

ఇంద్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దేవేంద్రుఁడు: చూ, వేలుపుఱేఁడు; అం. 2. చూ, ఆదిత్యులు; వి. 3. జీవుఁడు: చూ, హంసుఁడు; 4. చూ, సూర్యుఁడు: 5. స్వజాతి సమూహము లోముఖ్యుఁడు. 6. నాగుఁబాము: చూ, సర్పము; 7. ఆఁబోతు చూ, వృషభము, 1. ౧; విశ. 8. అధిపతి: చూ, ప్రభువు. 1; అం. 9. చూ, దిగధిపతులు.

ఇంధనము, సం. వి. అ. న. 1. చిదుగు: చూ, సమిధ; 2. వంటకట్టియ: చూ, వంటచెఱకు.

ఇంపారు, దే. అ. క్రి. ఆనందించు: చూ. సంతోషించు.

ఇంపితము, దే. విశ. (ఇంపు + ఇతము.) ఇంపైనది. (ఇది పోలితమువంటిది.): చూ, రమ్యము.

ఇంపు, దే. వి. ఆనందము, స్వా, 2. ఆ. 62: చూ, సంతోషము; 2. ఇచ్ఛ. చూ, వాంఛ: విశ. 3. ఇచ్ఛవచ్చినట్లు, కళా. 7, ఆ. 92: చూ, యథేచ్ఛము; 4. వస్త్రభూషణముల వలన శోభ: చూ; సౌందర్యము. (రూ-ఇంబు.)

ఇంపైనవాఁడు, దే. విశ. అందగాఁడు: చూ. సౌందర్యవంతుఁడు.

ఇంపొలయు, దే. అ. క్రి: చూ, సొగసుఁగాంచు.

ఇంబు. దే. వి. 1: చూ, రూ - ఇంపు.

ఇఁక, దే. ప్ర. 1. ఇకమీదట: చూ, ఇంతకుమున్ను: 2. పునరర్థకము, మరల. చూ, వెండియు, (రూ-ఇఁగ.): వా. 3. ఇఁకయొక్క ఉత్తము లాలించవచ్చునని కొందఱు "ఇఁక సేవించి తరించుసంచను" (విం॥ స॥ గాను. విజయనగరము)

ఇఁకమీఁద, దే. అవ్య. పురార్థ పురోర్థము: చూ, ముందఱ. 1.

ఇఁకమీఁదట, దే. అవ్య — పై. —

ఇఁడి, దే. అవ. అభావార్థమునందు వచ్చు ప్రత్యయము. "ముక్తి డి సిగ్గిఁడి." మొ.

ఇక్క, దే. వి. 1. తానము. చూ, స్థానము. 1; 2. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

ఇక్కట్టు, దే. వి. (ఇక్కు + కట్టు.) సంకటము, ఇక్కుపాటు, (ఇక్కు ఇఱుకుయొక్క మాఱు రూపమని తెలియవలెను.): చూ, శోకము. 2.

ఇక్కడ, దే. వి. ప్ర. (ఈ + కడ) 1. ఈచోటు: చూ, ఇచట. 3; ప్ర. 2. ఇచ్చటనే: చూ, ఇచ్చట. 2.

ఇక్కము, దే వి. ఇఱుకటము. సంకటము: చూ, దుఃఖము.

ఇక్కుపాటు, దే. వి. (ఇఱుకు + పాటు.) — పై.—

ఇక్కువ, దే. వి. 1. తానము. చూ, స్థానము. 1; 2. ఇల్లు, ఉనికి. విజ. 2. ఆ. 165; చూ, సదనము. 1; 3. జాడ, అందు లరహస్యము, ఆచూకి. చూ, సూచన. 1; 4. కళాస్థానము. కళలుండు స్థలములు పందొమ్మిదియుగాక తద్విశేషములలో నొకటి. చూ, కళలుండు స్థలములు.

ఇక్షుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిప్ప తెల్లు. *: చూ, బాణ.

ఇక్షుకుట్టకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. క్షత్రియస్త్రీకి శూద్రునకుం బొడమి అయిదువిధముల సారాయిని అమ్మువాఁడు: చూ, సురాజీవి; 2. కల్లువెంపువాఁడు, గవుండ్లవాఁడు: చూ, సురాజీవి.

ఇక్షుకుసుమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిప్పతెల్లు. *: చూ, బాణ.

ఇక్షుగంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గొలిమిడి *: చూ. మొగవీర: 2. తెల్లనేలగుమ్ముడు *: చూ, భూమి కర్జూరపు: 3. ఆశ్వలాయనదర్భ, కాకిచెఱకు *: చూ, శరము; 4. ఏనుఁగు పల్లేరు *: చూ, స్వాదుకంటకము. 1-౧.

ఇక్షుజము, సం. వి. అ. పుం. ప్రేంకణపు చెట్టుయొక్క నీడగల చెఱకునుండి పుట్టిన ముత్తియము: చూ, రత్నము. 1-౧. (౨.).

ఇక్షుధన్వుఁడు,- సం. వి. న్. పుం. ఇంచు విలుకుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు.

ఇక్షునాశిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లచెఱకు *: చూ, రసాలము. 3.

ఇక్షుపుంఖము, సం. వి. అ. పుం. శరపుంఖము *: చూ, వెంపలి.

ఇక్షురంక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. శణము, తెల్లు *: చూ, శరము.

ఇక్షురము, సం. వి. అ. పుం. గొలిమిడి *: చూ, మొగవీర.

ఇక్షువణము, సం. వి. అ. న. చెఱకుతోఁట: చూ, మధుతృణవనము.

ఇక్షువనము, —పై.—

ఇక్షువల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాలనేల గుమ్మడి * : చూ, భూమి కూష్మాండము.

ఇక్షురము, సం. వి. ఉ. పుం.= ఇంచు. * : చూ, రసాలము. 3.

ఇక్షుశరాసనుఁడు, సం. వి. న్. పుం: చూ, ఇక్షుధన్వుఁడు.

ఇక్షుశాకటము, సం. వి. అ. న. చెఱకు పండఁదగిననేల: చూ, భూమి. 1.

ఇక్షుశాకినము, సం. వి. అ. న. — పై. —

ఇక్షుసముద్రము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఇంచుపాల కడలి. (చూ, సముద్రము.)

ఇక్షుసాయకుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఇక్షుశరాసనుఁడు.

ఇక్షూదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఇక్షుసముద్రము.

ఇక్ష్వాకువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. సూర్యవంశపు రాజులలో నొకఁడు; చూ, రాజు. 1; స్త్రీ. 2. చేఁదుసొర * : చూ, సొఱ; 3. అందుగు, చిల్ల * : చూ, సల్లకి.

ఇక్ష్వారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాశము, పెల్లు * : చూ, శరము.

ఇక్ష్వాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బల్బజము, మొదవగడ్డి * : చూ, తృణము. 1. (రూ-ఇక్ష్వాళిక.)

ఇగము, వై. వి. 1.= హిమమ్. రూ-ఇవము: చూ, హిమము. 1; 2. జలుబు: చూ, శైత్యము.

ఇగిరించు, దే. అ. క్రి. 1. చిగిరించు: చూ, పల్లవించు; 2. ఎఱ్ఱనగు. చూ, పల్లటిల్లు.

ఇగిరిక, దే. వి. అగ్నిహోత్రమునందు వేల్చుటకు ఇవురఁబెట్టిన యన్నము: చూ, హవిస్సు. 1 (రూ-ఇగిరికె.)

ఇగిలించు, దే. స. క్రి. పండ్లిగిలించు- రూ- ఇగుల్చు- ఇవులుచు- ఇవుల్చు.

ఇగురు, దే. వి. 1. రూ-ఇవురు, మొలక: చూ, మొక్క. 1; 2. రూ-ఇవురు; చిగురు: చూ, విద్రుమము; 3. పండ్లచుట్టు నుండుకండ: రూ-ఇవురు; అ. క్రి. 4. ఇంకు, వట్టు, ఎండు చూ, శోషించు. (రూ-ఇవురు.)

ఇగురుఁబోఁడి, దే. వి. (ఇగురు+బోఁడి.) 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. చిగురువలె మనోజ్ఞురాలగు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

ఇగురుకొను, దే. అ. క్రి. ఇగిరించు : చూ, పల్లవించు.

ఇగురుచు, దే. అ. క్రి. —పై.—(రూ-ఇగుర్చు.)

ఇగురువిలుతుఁడు, ద్వి. వి. మరుఁడు : చూ, మన్మథుఁడు. (రూ-ఇగురువిల్తుఁడు.)

ఇగురొత్తు, దే. అ. క్రి. 1. చిగిరించు : చూ, పల్లవించు; 2. అనురక్తమగు. చూ, చిగురొత్తు.

ఇగులుచు, దే. స. క్రి: చూ, ఇగిలించు (రూ-ఇగుల్చు.)

ఇగో, దే. ద్ర. చూ, చూపుటనుదెలుపును. జై. 3, ఆ. 114 ఇదిగో-రూ-ఇదిగో, ఇదియ-రూ-ఇదె.

ఇగ్గు, దే. అ. క్రి. రూ-ఈగు, వెనుకకొఱగు. చూ, వ్రాలు. 3.

ఇగ్గులాడు, దే. స. క్రి. వెనుకకీడ్చు. రసి. 3, గుచ్ఛము.

ఇగ్రుచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-ఇగురుచు.

ఇచ్చినదానిని మరలించుట, అం. చూ, వివాదములు.

ఇచట, దే. వి. ఏ. ద్ర. ఈస్థానము : చూ, ఇందు. 3.

ఇచటు, దే. వి. ఏ.—పై—(రూ-ఇచోటు.)

ఇచ్ఛ, వై. వి.=ఇచ్ఛ. 1. చిత్తము. చూ, హృదయము; 2. యదృచ్ఛ. ఇంపు. చూ, యథేచ్ఛము; వై. విణ. 3. కోరిక. చూ, వాంఛ,

ఇచ్చకమాడు, దే. స. క్రి. అచ్చిక బుచ్చికలాడు: చూ, బుజ్జగించు.

ఇచ్చకము, వై. వి. 1=ఇచ్ఛ. ఇష్టోక్తి : చూ, బుజ్జగింత. 1; విణ. 2. కూరిమి. చూ, స్నేహము. 1.

ఇచ్చకాలమారి, వై. విణ. ఇచ్చకుఁడు : చూ, ప్రియవాది.

ఇచ్చకుఁడు, వై. విణ.—పై.—

ఇచ్చగలవాఁడు, దే. విణ. కాముకుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.

ఇచ్చగించు, వై. స. క్రి. 1. = ఇచ్ఛించు; చూ, వాంఛించు; 2. ఒప్పుకొను. చూ, సమ్మతించు.

ఇచ్చగింత, వై. వి. = ఇచ్ఛ. ఇమ్ముకోలు; చూ, సమ్మతి. 1.

ఇచ్చగొండి, వై. విణ: చూ, ఇచ్చకాలమారి.

ఇచ్చట, దే. వి. ఏ. ద్ర. 1. ఈస్థానము : చూ, ఇందు. 3; 2. ఇచ్చటనే : ఇంద, ఇక్కడ, ఇచ్చో.

ఇచ్చటు, దే. వి. ఏ. ఈస్థానము: చూ, ఇందు. 3. ఇచ్చనుండువాఁడు. ద్వి. వి. అడ్డపాటులేనివాఁడు: చూ, స్వతంత్రుఁడు.

ఇచ్చు, దే. స. క్రి = ఒసఁగు; చూ, దయచేయు.

ఇచ్చునపుడు, కామునిపండుగు, పుచ్చుకొనునపుడు దీపావళి పండుగు. లో. ఒకానొక లోకోక్తి.

ఇచ్చువాఁడు. దే. వి. ఇడువాఁడు: చూ, దాత.

ఇచ్చోటు, దే. వి. ఏ. (ఈ+చోటు.) ఈస్థానము: చూ, ఇందు 3. (రూ-ఇచ్చోటు.)

ఇచ్చో, దే. ద్ర. 1.—పై.—; 2. ఇచ్చటనే: చూ, ఇచ్చట. 2.

ఇచ్ఛ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ = ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ.

ఇచ్ఛాదులు, అం. ఇచ్ఛాశక్తి, జ్ఞానశక్తి, క్రియాశక్తి. 3.

ఇచ్ఛామతి, వా. వి. ఏబదిసంవత్సరములు వీడు జవ్వనముగల స్త్రీ చూ, స్త్రీ. 1-౨౫౮.

ఇచ్ఛామాత్రా ప్రభోస్సృష్టిః, న్యా. ఈశ్వరునికి సృష్టికార్యము ఇచ్ఛామాత్రము.

ఇచ్ఛావతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గంధపుష్పాలంకారముల కాసపడు స్త్రీ, సంభోగముతక్క తక్కిన విషయములందు ఇచ్ఛగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౩౬.

ఇచ్ఛావసుఁడు, సం. వి. ఉ. పుం. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు:

ఇచ్ఛాశక్తి. అం. 1. చూ, ఇచ్ఛాదులు; అం. 2. చూ, శక్తులు.

ఇజారా, దే. వి. గుత్త-రూ-గుత్తగ-గుత్తవ.

ఇజారాదారు, దే. విణ. గుత్తయెత్తినవాఁడు: చూ, పాలెగాఁడు.

ఇజారాదారుఁడు, —పై, —

ఇజారు, దే. వి. రూ-హిజారు," కాళ్ళకు తొడుగుకొను లాగు, చూ, వస్త్రము.

ఇఙాకు, దే. వి. 1. ఇక్కట్టు, సంకటము: చూ, దుఃఖము; 2. అలసట: చూ, శ్రమము. 1.

ఇజ్జలము, సం. వి. అ. పుం. రూ-హిజ్జలము, ఎఱ్ఱగన్నేరు. *: చూ, హయమారకము.

ఇజ్య, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. కైసేఁత, పూజ: చూ. సపర్య; 2. ఈవి, చూ. వితరణము; 3. జన్నము; చూ, యజ్ఞము; 4. భూమి; చూ, భూమి, 1; 5. కలయిక ; చూ, సంయోగము 6. తల్లి: చూ, మాత 1; 7. పెంపెనకత్తె: చూ, కంభళి.

ఇజ్యాశీలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పలుమాఱు యాగము సేయువాఁడు: చూ, యాయజూకుఁడు.

ఇజ్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. బృహస్పతి. చూ, వేలుపుటొజ్జ; విణ. 2. ఒజ్జ: చూ, పంతులు. 1; 3. మంచికులమునఁ బుట్టినవాఁడు. సత్కుల ప్రసూనుఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు; 4. అంతఃపుర పాలకుఁడు: చూ, సౌవిదల్లుఁడు.

ఇట, దే. వి. ఏ. 1. ఈస్థానము. చూ, ఇందు. 3; క్రి. 2. ఈ ప్రక్క, ఈవల.

ఇటఁబట్టి, దే. అవ్య. ఇది మొదలుకొని (ఈపైని యని భవిష్యత్కాలముం దెలుపును.) ఇటమీఁద.

ఇటక, వై. వి.= ఇష్టక. రూ-ఇటిక-ఇటికె-ఇటుక-ఇట్టిక-ఇట్టికె-ఇట్టుక: చూ, రత్నము. 1-౧౫-(౯).

ఇటకసూయి, ద్వా. వి. భూమి లోపలనుండి పైకి కట్టిన నుయ్యి: చూ. సరస్సు. 1-౧౫ - (౫).

ఇటఁబడి, దే. క్రి: చూ, ఇటఁబట్టి.

ఇటిక, వై.= వి. ఇష్టక: చూ, రూ- ఇటక.

ఇటికపగడము, వై. వి. తిక్కాడి: చూ, పట్టిపగడము.

ఇటికె, వై. వి. = ఇష్టక: చూ, రూ - ఇటక.

ఇటు, దే. అవ్య. రూ - ఇట్టు, ఏవమర్థకము. కళా. 1, ఆ. 58: చూ, ఏవమ్. 5.

ఇటుక, వై. వి. = ఇష్టక: చూ, రూ - ఇటక.

ఇటుకనూయి, ద్వా. వి. చూ, ఇటకసూయి.

ఇటుల, దే. క్రి. ఈప్రకారముగ: చూ, అవలీవల.

ఇటులు. దే. అవ్య. ఇటు: చూ, ఏవమ్. 5. (రూ-ఇట్టులు.)

ఇటువంటి, దే. విణ. ఇట్టి. కళా. 3, ఆ. 88: ఇట్టి.

ఇటువలె, దే. క్రి. ఇటు. రామా. 6, ఆ: చూ, ఏవమ్. 5. (రూ-ఇట్టువోలె.)

ఇట్చరము, సం. వి. అ. పుం. ఆచ్చుటెద్దు: చూ, వృషభము 1-౧.

ఇట్టలము, దే. విణ. 1. చేవ: చూ: స్థైర్యము, 1; 2. తిరము; చూ, స్థిరము; 3. అధికము. స్వా. 4, ఆ. 43: చూ, హేరాళము. 1 - ౫.

ఇట్టలు, దే. వి. లంఘువిశేషము, పేరెమ్ములు. చూ, లంఘు.

ఇట్టి, దే. విణ. చూ, ఇటువంటి.

ఇట్టిక, వై. వి. = ఇష్టక: చూ, రూ - ఇటక.

ఇట్టికె. వై. వి. = — వై. —

ఇట్టు, దే. అవ్య, రూ - ఇటు: చూ, ఏవమ్. 5.

ఇట్టుక, వై. వి. = ఇష్టక: చూ, ఇటక.

ఇట్టుపు. వై. వి. దుట్టుపు * (మేఁక కొమ్ములవంటి ఫలములు గలది.): చూ, విషాణి.

ఇట్టులు, దే వి. రూ - ఇటులు: చూ, ఏవమ్. 5.

ఇట్టువోలె, దే. క్రి, చూ, రూ - ఇటువలె. — వై. — భార. శాం. 2, ఆ. 95.

ఇట్లు, దే. అవ్య. — వై. — (రూ - ఇటులు - ఇట్టులు.)

ఇడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఇండునాడి, (ప్రాణాయామ విషయమున నాడులు మూఁడు. ఇడ, పింగళ, సుషుమ్న.) మున్నగు మరంధ్రము: 2. నేల: చూ, భూమి. 1; 3. పురోడాశపాత్రము, చూ, పాత్రము. 6, 3౬; 4. బుధగ్రహముయొక్క పెండ్లాము; చూ, భార్య, 1-౮౦; 5. మాట, చూ, వట్టము; 2, 6. ఆవు; చూ, ధేనువు; 7. విన్నప్రోలు: చూ, స్వర్గము; 8. అంత్రము: చూ, ప్రేవు. 9. వాయువేప్పని పట్టపురాణి: చూ, భార్య, 1-౫౫: అం. 10. చూ, మహీనతానుబులు; 11. చూ, నాడులు.

ఇడి. దే. వి. ఒకతూరి పూపెరిని ఒకతూరి మోటను వండిన పిండిని తామరనూలిపోఁగంత సన్నముగా యంత్రమునఁ దింపెడు భక్ష్యవిశేషము. చూ, భక్ష్యము.

ఇడిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నేల; చూ, భూమి. 1. (చూ.౧.)1-౧౨

ఇడిసుడుక, దే. వి. — వై. —

ఇడిసుడుము, దే. వి. — వై. —

ఇడిక్కము, సం. వి. అ. పుం. మేఁక: చూ, మేషము. 1.

ఇడియఁగొట్టు, దే. స. క్రి. అవమానపెట్టు: చూ, హేళనముచేయు.

ఇడియు, దే. అ. క్రి. చీలు, హం. 1, ఆ. 118; చంద్రా. 4, ఆ. 192: చూ, స్ఫోటిల్లు.

ఇడు, దే. స. క్రి. 1. ఇచ్చు: చూ, వయచేయు. 2; 2 ఉనుచు: ఉంచు, ఉంచఁజేయు, ఉనుచు; (సం. ప) :— ఉపన్యసించు.

ఇడుగడ, దే. వి. 1. మంచిగుణములుగల దానియందు దోషము నారోపించుట. భార. ఆది. 2, ఆ. 93: చూ, అసూయ; 2. హీనత్వము. విజ్ఞా. ఆచా. కాం. 111. (ఇది విచార్యము.) చూ, హీనము. 1-౬.

ఇడుపు, దే. వి. 1. వైపు. చూ, పార్శ్వము. 2; 2. గోడ యిరుపార్శ్వములందుండు చోటు. వై. 7, ఆ. 151: చూ, హెడికట్టు; 3. పీడిక. ఆము. 6, ఆ: చూ, కళలము. 4.

ఇడుము, దే. వి. 1. ఆపద. చూ, విపత్తు; 2. అలసట. మార్క. 4, ఆ. 249: చూ, శ్రమము. 1; 3. కష్టము, కడగండ్లు: చూ, శోకము; 2. 4. వగ, వంత: చూ, శోకము 2.

ఇడుమపాటు, దే. వి, చూ, ఇడుముడిపాటు.

ఇడుముకొను, దే. అ. క్రి. ఆక్రమించు: చూ, ముగరించు.

ఇడుముడి, దే. వి. కష్టము; కడగండ్లు, చూ. శోకము, 2.

ఇడుముడిపాటు, ద్వే. వి. చూ, ఇడుము. 1. 2. 3. 4

ఇడువాఁడు, దే. వి. ఇచ్చువాఁడు: చూ, దాత.

ఇడ్డెన, వై. వి. = ఇడియూఱ. వాసెన కుడుము: చూ, భక్ష్యము; ౧ - ౫

ఇత్వరము, సం. వి. అ. పుం. ఆఁబోతు : చూ, వృషభము. 1-౧.

ఇతఁడు, దే. స. ఏ. 1. ఈపూజ్యుఁడు: ఇతగాఁడు, ఈతఁడు, ఈతగాఁడు: ఈయన; 2. ఈమనుష్యుఁడు, ఇతగాఁడు, ఈతఁడు, ఈతగాఁడు, ఈయన.

ఇతఃపరము, సం. క్రి. విణ. అ. న: చూ, ఇంతకమున్ను.

ఇతకరి, వై. వి. = హితకారి. హితము సేయువాఁడు: చూ, హితవరి.

ఇతగాఁడు, దే. స. పుం: చూ, ఇతఁడు.

ఇతము, సం. విణ. (అ. ఆ. అ.) 1. చెందఁబడినది: చూ. అభిప్రేతము; 2. నడవఁబడినది; 3. పొందఁబడినది; చూ, సంప్రాప్తము. 1; 4. తెలివి: చూ, బుద్ధి; వై. విణ. (1) = హితమ్, చెలిమి. కిరా. 3, ఆ. 61: చూ, స్నేహము. 1. (అప్పటి కప్రియముగా నుండినను పిదపటికి మేలు కలుగఁజేయునది.)

ఇతరము, సం. స. 1. అన్యము: చూ, పరాయి; వి. 2. తక్కువ: చూ, వెలితి. 2.

ఇతరుఁడు, సం, స. 1. అన్యుఁడు: చూ, వేఱయినవాఁడు; 2. అధముఁడు: చూ, హీనుఁడు; 3. అజ్ఞాని; చూ, ప్రబ్బుఁడు;

ఇతరేతరద్వంద్వము, అం. చూ, ద్వంద్వములు. (1. ఇతరేతర ద్వంద్వము, 2. సమాహార ద్వంద్వము. 3. ఏకశేషము అని త్రివిధము.)

ఇతరేతరము, సం. స. ఒండొకటి; చూ, పరస్పరము.

ఇతరేద్యుస్సు, సం. పొంతావ్యయము: చూ, మఱునాఁడు.

ఇతవరి, వై. విణ = హితకారి. (ఇతవు + అరి.) హితము చెప్పువాఁడు: చూ, హితవరి.

ఇతవు, వై. వి. = హితమ్, రూ - హితవు. భార. అను. 5, ఆ. 206: చూ, స్నేహము. 1.

ఇతవుఁడు, వై. విణ. 1. = హితః, చెలికాఁడు. భార. ఉద్యో. 4. ఆ. 240: చూ, స్నేహితుఁడు. 1; 2: చూ, ఇతవరి.

ఇతివృత్తము, వా. వి. వస్తువనఁగా కథ. దీనికే ఇతివృత్త మని పేరు.

ఇతిహాసకులు, అం. చూ, సభాసప్తాంగములు. చూ, అంగము 9.

ఇతిహాసము, సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రాచీనచరిత్ర బోధక వ్యాసాది ప్రణీతములైన భారతాదులు, తొల్లింటికత: చూ, సమాచారము. 2; 2. తెలివి: చూ, హ్యార్లేఖము, 2; 3. ఏర్పాటు: చూ, సత్యము 1-అ; అం. 3. చూ, కిళలు.

ఇతోభ్రష్ట స్తతోభ్రష్టః న్యా. ఏదియు లభింపక చెడినవాఁడు "రెంటికిం జెడిన రేవఁడు" అని తెలుగు సామెత.

ఇతోవ్యాఘ్ర ఇత స్తటీ, న్యా. ఇటు పులి ఇటు చఱియ (ఏట వాలుగా నున్న పర్వతభాగము) "ఇటు నుయ్యి ఆటు గొయ్యి" అని తెలుఁగు సామెత.

ఇత్కటము, సం. వి. అ. న. కోశాంగము: చూ, ఖరచ్ఛదము.

ఇత్తడి, వై. వి. పిత్తళమ్, చూ, లోహము. 1.అ. (రూ-ఇత్తళి.)

ఇత్తతి, దే. వి. (ఈ + తతి.) ఈ సమయము: చూ, సాంప్రతము. 2.

ఇత్తళి. చూ, రూ- ఇత్తడి.

ఇత్తిగ. ద్వి. వి.(ఇరు + తిగ.) 1. రూ-ఇద్దుగ. పాపికలమీది మూఁడువొద్దు అత: చూ. దుందుభి. 1; స. 2. రూ-ఇరుతిగ ఇత్తిగ: చూ, షట్కము.

ఇత్వ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకరకము పాలకి: చూ, పవారి. 1-ఇ.

ఇత్రాంగము, సం. వి. అ. న. కరణము: చూ, మగిడి.

ఇత్వరము, సం. వి. అ. పుం. అంకోతు. చూ. వృషభము. 1-ం.

ఇత్వరి. సం, వి. ఈ. స్త్రీ. కులట: చూ, అంకులాఁడి.

ఇత్వరుఁడు, సం, విణ. 1. అకించనుఁడు: చూ, బీదవాఁడు; 2. అధముఁడు: చూ, హీనుఁడు; 3. భయంకరమగు పని చేయువాఁడు; చూ, క్రూరకర్ముఁడు; 4. దారి నడచువాఁడు; చూ, పాంథచారి.

ఇదమ్, సం. విణ. ఏతచ్ఛబ్దార్థకము : చూ, ఇలయ్యాది.

ఇదానీమ్, సం. అవ్య. 1. వాక్యభూషణము: చూ. ఊతపదము; 2. ఇప్పుడు: చూ, సాంప్రతము. 2; 3. అంతట వ్యాపించినది; 4. పాదపూరణము; 5. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.

ఇది, దే. స. రూ-ఇద్ది; చూ, ఇయ్యది.

ఇదిగో. దే. క్రి. (ఇది + కొమ్ము.) చూ, రూ-ఇగో. (రూ-ఇదిగో.)

ఇదిగో, దే. ద్ర.—వై.—కళా. 1, ఆ. 35.

ఇదియ, దే. అవ్య.—వై.—(రూ-ఇదె.)

ఇద్దరి, దే. వి. (ఈ + దరి.) అపారము : చూ, ఈవల.

ఇద్దఱు, దే. స. రెండు శబ్దమునకు మహన్మహత్యర్థక బహువచనాదేశము: ఇరుగురు-రూ- ఇరువురు-ఇవ్వరు.

ఇద్దఱుతల్లుల ముద్దుబిడ్డఁడు, ద్వి. వి. గణపతి : చూ, వినాయకుఁడు. 1.

ఇద్ది, దే. స. ఈశబ్దమునకు అమహదర్థక ప్రథమైక వచనము: చూ, రూ-ఇది.

ఇద్దుగ. ద్వి. స. (ఇరు + నుగ.) చూ, రూ-ఇత్తిగ ఉ. హరి. 3, ఆ, 121.

ఇద్దుము, ద్వి. వి. (ఇరు + తూము). రెండుతూములు: రూ-ఇరుదూము.

ఇద్దెస ద్వి వి. రూ-ఈదెస, ఈతట్టు; ఈకడ, ఈవంక, ఈవైపు

ఇద్ధము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; విణ. 2. పరిశుద్ధము: 3. వెలిగింపఁబడినది: చూ, ప్రకాశితము; 4. తపింపఁ జేయఁబడినది: చూ, తప్తము; అవ్య, 5. ఈ లాగు: చూ, ఇటు.

ఇధ్మము, సం. వి. అ. న. 1. చిదుగు : చూ, సమిధ; 2. వంట కట్టియ : చూ, వంటచెఱకు.

ఇని, ద్వి స. ఏ: చూ, రూ-ఇన్ని.

ఇనాము, దే. వి. 1. బహుమానము: చూ, సన్మానము 2. కొద్దిగ క్విటిరెంటు (పన్ను) కట్టియిచ్చిన శాశ్వతపు హక్కుగల భూమి. రూ-ఈనాము.(ఇనాము. = క్విటిరెంటుఇనాము దరిమిలా ఇనాము, మొ.)

ఇనుఁడు, సం, వి. అ. పుం. 1. పగటివేలుపు: చూ, సూర్యుఁడు; 2. అధిపతి : చూ, స్వామి. 1; 3. ఒకరాజు ; చూ, రాజు. 1; 4. ఆస్తికాఁడు; చూ, సంపన్నుఁడు; 5. మగఁడు: చూ, భర్త. 1.

ఇనుకు, దే. వి. 1. బొంతుచేతఁగప్పబడిన యల్పధాన్యము. చూ, ధాన్యము; అ. క్రి. 2. రూ-ఇంకు. ఎండు: చూ, శోషించు.

ఇనుపకచ్చడము, ద్వి. వి. ఇనుపగోఁచి. స్వా. 2, ఆ. 73. వేమన. 418.

ఇనుపగుదియ. ద్వి. వి. గునపము : చూ, ముద్గరము. 1-ఇ.

ఇనుపగోఁచి. ద్వి. వి: చూ, ఇనుపకచ్చడము.

ఇనుపగోలెము, ద్వి. వి. ఇనుపకుంపటి : చూ, హసంతి. 1.

[illegible]: 11. యుక్తము. భార. ఆది. 6, ఆ. 1[illegible]: చూ, యోగ్యము. 4; 12 స్పష్టము. భార. అది. 5, ఆ. 249: చూ, [illegible].

ఇయ్యకొను, దే. అ. క్రి. ఒప్పుకొను. రాఘ. 2, ఆ. 28: చూ; [illegible].

ఇయ్యపట్టు, దే. వి. (ఇయ్య + పట్టు) సంకటము, ఇక్కట్టు. వేమన. 109 : చూ, శోకము 2.

ఇయ్యెయి, దే. వి. (ఇయ్య + మెయి.) 1. ఈశరీరము; అవ్య. 2. ఈప్రకారము : చూ, ఇటు.

ఇయత్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొలది: చూ, పరిమితి.

[illegible], సం. వి. న్, పుం. 1. — పై. —; 2. స్వర్ణగృహము: చూ, సదనము. 1—౪౫; 3. రాజగృహముల ముంగిలి: చూ, ముంగిలి. 2; 4. [illegible], కిరణము: చూ, [illegible]. 2; అవ్య. 5. కించిదర్థకము, అత్యల్పము : చూ, స్వల్పము. 1.

ఇయ్య, పై. వి. = ఈహా. అపేక్ష. రూ- ఈయ (దీనికి ప్రత్యేక ప్రయోగము గానఁబడదు.) "ఇయ్యకొను, ఇయ్యసేయు : చూ, వాంఛ.

ఇయ్యకొను, ప్రా. స. క్రి. ఒప్పుకొను, రూ- ఈయకొను: చూ, సమ్మతించు; భార. విరా, 2, ఆ. 245.

ఇయ్యకోలు, ప్రా. వి. రూ-ఈయకోలు, భో.4, ఆ. 242: చూ, సమ్మతి. 1.

ఇయ్యకోలుకాఁడు, ప్రా. వి. అంగీకరింపఁబడినవాఁడు : చూ, రూ - ఈకోలుకాఁడు.

ఇయ్యది, దే స. ఏకవచనార్థకము: రూ-ఈయది - అనము, ఇది- రూ - ఇద్ది, ఇయ్యది - ఈయది, ఈ; ఏ — ఇవి- రూ-ఇవ్వి - ఇయ్యవి - ఈయవి; (సం. ప) :— ఇదమ్.

ఇయ్యవి, దే. స. బ. — పై.—

ఇయ్యప్పు, దే. అవ్య. [illegible]: రూ - ఈయప్పు - ఈప్పు.

ఇయ్యసేయు, పై. అ. క్రి. (ఇయ్య + చేయు.) ఒప్పుకు. చూ, సమ్మతించు;

ఇయ్యెడ, దే. క్రి. ఇక్కడ: చూ, ఇందు. 3.

ఇయ్యేఁడు, దే. వి. (ఈ + ఏఁడు.) వర్తమాన వత్సరము : రూ- ఈయేఁడు.

ఇర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కల్లు: చూ, సుర. 1; 2. ఉదకము: చూ, సలిలము, 1; ఆజ్యధార: చూ, నేతిచాలు, 4. పుడమి: చూ. భూమి. 1; 5. సమాముఖము: చూ, సేనాముఖము; 6. మాట; చూ, శబ్దము: 1; 7. ఎల్ల: చూ, సీమ. 1.

ఇరమ్మదము, సం. వి. అ. పుం. మేఘమునందలి యగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౧౫.

ఇరవాగు, దే. అ. క్రి. (ఇరవు + ఆగు.) తిరపడు : చూ. స్థిరపడు.

ఇరవు, దే. వి. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1. వేమన. 406; 2. పొత్తు: చూ, సంయోగము; 3. ఇల్లు, చూ, సదనము. 1. (ఇది అకారమధ్యముగ వాడుకమునబట్టి వ్రాయఁబడియెను.); విశే. 4. కదలనిది; చూ, స్థిరము. (రూ-ఇరువు.)

ఇరవుకొను, దే. అ. క్రి. 1. తిరపడు: చూ, స్థిరపడు; 2. నిలుకడయగు: చూ, మట్టుపడు.

ఇరవుపట్టు, ప్రా. వి. రూ - ఇరువుపట్టు, ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

ఇరవుపడు, దే. అ. క్రి: చూ, ఇరవుకొను.

ఇరవొందు, దే. అ. క్రి. ఈడేఱు; చూ, సిద్ధించు.

ఇరస, దే. వి. రూ - ఇరుస, రెండు కుంచములు: చూ, తూము. 3.

ఇరాపరము, సం. వి. అ. పుం. కరక : చూ, వడగల్లు.

ఇరాజు, దే. స. (ఇరు + ఆజు.) రూ - ఈరాజు, ద్వాదశసంఖ్య, పక్మ. 1, ఆ. 43: చూ, మచ్చాకము.

ఇరావణము, సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుని ఏనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-౭౬.

ఇరావతము, సం. వి. అ. న. 1. మేఘములుండుచోటు; పుం. 2. సప్తియను సూర్యుని గుఱ్ఱము; చూ. హయము. 1-౨; 3. గుఱ్ఱము; చూ, హయము. 1.

ఇరావతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఒకరకము తీఁగె*: చూ, లత, 1; 2. ఒకానొక యేఱు; చూ, నది; 3. యముని పట్టణము : చూ, దేశములు. 1-౧౬.

ఇరింగణము, సం. వి. అ. పుం. 1. వడిగాలి; చూ, వాయువు; 1-౪ - (౫); 2. చూ, వాయువులు.

ఇరిణము, సం. విశే. 1. చవుటిది (నేల.) చూ, భూమి, 1-౭ 2. పాడైనది (నేల.), చూ. భూమి. 1-౧౦౩; 3. ఎడారి; చూ, (రూ-ఈరిణము.) భూమి. 1-౨౫.

ఇరిపకము, సం. వి. అ. పుం. కందుకము, బంతి, చూ, సరి. 3.

ఇరివిలి, దే. వి. 1. పోగరతోఁ జేయఁబడిన యంత్రము: చూ, యంత్రము. 1; 2. రత్నాదులందు బెజ్జము వేయు వజ్రపు పోగర: చూ, వైధనిక.

ఇరు, దే. స. రూ - ఈరు. (వృత్తియందు హల్లు పరమగుచో రెంటి కాదేశముగా వచ్చునది.): చూ, రెండు.

ఇరుఁగెలంకులు, దే. వి. బ. ఉభయపార్శ్వములు: చూ, పార్శ్వము. 2, (రూ - ఇరుఁగెలఁకులు - ఇరుకెలఁకులు.)

ఇరుఁదలతేజి, దే. వి. (ఇరు + తలతేజి.) మేఁక: చూ, మేషము 1.

ఇరుఁదలపాము, దే. వి. (ఇరు + తలపాము.) రాజిలము, పూడుఁబాము: చూ, సర్పము.

ఇరుఁదలపులుఁగు, దే. వి. (ఇరు + తలపులుఁగు.) గండభేరుండము, రెండు తలలుగల పక్షి; చూ, పక్షి.

ఇరుఁదూము, ప్రా. వి. (ఇరు + తూము.) రెండు తూములు : రూ - ఇద్దుము.

ఇరుఁబుట్టువు, దే. వి. (ఇరు + పుట్టువు.) 1. పక్కి: చూ, పక్షి; 2. పాఱుఁడు. అప్ప. బాల, కాం. 80: చూ, స్వస్తిముఖుఁడు, 1.

ఇరుగడలు, దే. వి. బ. చూ, ఇరుఁగెలంకులు.

ఇరుగు, దే. వి. 1. రూ - ఇరువు, ప్రక్కయిల్లు. చూ, పొరుగు. వేమన, 408; 2. రూ - ఇరువు. పైషు. (వృత్తియందు అంత్యవర్ణలోపము.) చూ, పార్శ్వము. 2.

ఇరుగుడు, దే. వి. రూ-ఇరువుడు. నల్లదిరిసెనము *: చూ, శింశుప,

ఇరుగురు, దే. స. రూ-ఇరువురు. (రెంటికి మహన్మహత్వర్థక బహువచనాదేశము.) : చూ, ఇద్దఱు.

ఇరుచక్కి, ద్వ. వి. ఉభయపార్శ్వ సమాహారము : ఇరుదెస, ఇరుపక్కి, ఇరుప్రక్క, ఇరువంక.

ఇరుచక్కియలు, ద్వ. వి. బ: చూ, ఇరుఁగెలంకులు.

ఇరుతిగ, ద్వ. స. అఱు ; చూ, షట్కము. (రూ-ఇర్తిగ.)

ఇరుదంతి, ద్వ. వి. ఏనుఁగు : చూ, హస్తి. 1.

ఇరుదెస, ద్వ. వి; చూ, ఇరుచక్కి.

ఇరుదెసలు, ద్వ. వి. బ: చూ, ఇరుఁగెలంకులు.

ఇరునాలుగు, దే. స. ఎనిమిది : చూ, వచ్చి.

ఇరుపక్కి, ద్వ. వి. చూ, ఇరుచక్కి.

ఇరుపక్కియలు, ద్వ. వి. బ : చూ, ఇరుఁగెలంకులు.

ఇరుపరుపునేల, దే. వి. క్రోశద్వయము : (రూ-ఇరుపప్పునేల.)

ఇరుపలము, ఉ.భ. వి. రెండుపలముల యెత్తు బంగారులోనగు నది : రూ-ఇర్పలము, ఇల్లము; (సం. ప.):—ద్విపలి.

ఇరుపేద, ద్వ. వి. మిక్కిలి, పేదవాఁడు : చూ, దీనవాడు. 1-౧.

ఇరుపోటుల నిల్లుచెడె వాతనొప్పుల నొడలుచెడె. లో, ఒకానొక లోకోక్తి.

ఇరుప్రక్క, ద్వ. వి: చూ, ఇరుచక్కి.

ఇరుప్రక్కలు, ద్వ. వి. బ : చూ, ఇరుఁగెలంకులు.

ఇరుబగులు, ద్వ. వి. బ —పై.—

ఇరుమెయిలు, దే. వి. బ.—పై.—

ఇరుమూఁడు, దే. స. ఆఱు: చూ, షట్కము.

ఇరుమెయి, దే. వి. రెండుశరీరముల సమాహారము; ఇరుమేను.

ఇరుమెయిలు, దే. వి. బ. 1: చూ, ఇరుఁగెలంకులు; 2. రెండు మేఘములు.

ఇరుమేను, దే. వి: చూ, ఇరుమెయి.

ఇరుమేరలు. ద్వ. వి. బ: చూ, ఇరుఁగెలంకులు.

ఇరుమైల, ద్వ. వి. 1. రెండువైపులు; క్రి. 2. రెండువైపులను.

ఇరులు, దే. వి.రూ-ఇల్లు. చీఁకటి: చూ, మేచకము. 1. (ఇరులునక్క అని ప్రయోగము.)

ఇరులుకొను, దే. అ. క్రి: చూ, చీఁకటిపడు.

ఇరులుగొంగ, దే. వి. వెలుఁగుఱేఁడు : చూ, సూర్యుఁడు.

ఇరువంక, దే. వి. చూ, ఇరుచక్కి.

ఇరువంకలు, దే. వి. బ: చూ, ఇరుఁగెలంకులు.

ఇరువండ్రు. ద్వ. స. (ఇరు + వండ్రు.) ఇరువదికి మహన్మ హత్యర్థక రూపము: ఇరువది మంది.

ఇరువది, ద్వ. స. (ఇరు + పది.) రెండుపదులు; చూ, వింశతి. (రూ-ఇర్వది.)

ఇరువదిమంది, ద్వ. స. చూ, ఇరువండ్రు.

ఇరువయి. ద్వ. స : చూ, రూ-ఇరువది, (రూ-ఇరువై.)

ఇరువాయికట్టు, ద్వ. వి, మలమూత్ర బంధరోగము : చూ, మూత్రకృచ్ఛ్రము.

ఇరువాయిపక్కి, ద్వ. వి. చూ, ఇరుపిఁడు పులుఁగు,

ఇరువు. దే. వి. 1. ప్రక్కయిల్లు, రూ-ఇరుగు: చూ, పొరుగు: 2. రూ-ఇరుగు. వైపు. నిర్వ. 2, ఆ. 20; 3. రూ-ఇరవు, చోటు. య. 4. ఆ. 20; చూ, స్థానము, 1; 4. రూ-ఇరవు, ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; విణ. 5. కదలనిది: చూ, స్థిరము.

ఇరువుంట్లు, దే. వి. ఇల్లు : చూ, సదనము. 1.

ఇరువుడు, దే. వి: చూ, రూ-ఇఱువుడు *.

ఇరువుట, దే, స: చూ, రూ-ఇరువుట.

ఇరువై, ద్వ. స: చూ, రూ-ఇరువయి.

ఇరుస, దే. వి. (ఇరు + కంచము.): చూ. రూ-ఇరుస.

ఇరుసు, దే. వి. 1. బండియిరుసు, బండిత్రిప్పు చక్రములకు నడుమ అక్షముగాఁజేర్చు పలుపలకల యినుపకమ్మి. అక్షము (శ) అచ్చు, 2. పెరుగుమధించు సమయ మున్గుచోయు, పా. 3. భూమియొక్క ఉత్తరదక్షిణధ్రువములఁ జొచ్చినది, [ఇరుసు=అక్షము.]

ఇరేనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. బమ్మ : చూ, బ్రహ్మ. 1: 2. వేలుపుఱేఁడు: చూ, సురాధ్యక్షుఁడు.

ఇరొద్ధర్పము, సం. వి. అ. న. విద్యచేఁగలిగిన గర్వము : చూ, హంకారము.

ఇర్తిగ, ద్వ. స: చూ, రూ-ఇరుతిగ.

ఇర్పలము, ద్వ. వి: చూ, రూ-ఇరుపలము.

ఇల్లు, దే. వి. బ. 1. రూ-ఇరులు. చీఁకటి: చూ, శ్యామిక. 1; 2. వేఁటాడుజంతువిశేషము.

ఇర్వది, ద్వ. స. (ఇరు + పది.) చూ, రూ-ఇరువది.

ఇర్వారువు, సం. వి. ఉ. న. కర్కటి *: దోస. (రూ-ఊర్వా రువు.): చూ, హరివాలుకము. 1-౧.

ఇర్వారుశుక్తిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పగిలిన దోసకాయ : చూ, హరివాలుకము. 1-౨.

ఇఱ్ఱుపు, దే. స: చూ, రూ-ఇరువుడు.

ఇఱకటము, దే. వి. 1. ఇఱుకుచోటు; రూ-ఇఱకాటము, ఇఱుక టము-ఇఱుకాటము-ఇఱుకు; చూ, స్థానము. 1-౧; 2. సంకటము (రూ-ఇఱకాటము,) చూ, శోకము. 1-౪.

ఇఱకాటము, దే. వి.—పై.—

ఇఱికి, దే. వి. ఒకానొకబాలురయాట : చూ, బాలక్రీడ.

ఇఱికికొను, దే. అ. క్రి. 1. ఇఱుకైన చోటులో కూర్చుండు; 2. అడఁగు: చూ, ముడుగు. 4.

ఇఱియు, దే. అ. క్రి. 1. దగ్గఱించు: చూ, సమీపించు; 2. నలఁగు; చూ, సదమదమగు; 3. సన్నమగు: చూ, సన్నగిల్లు.

ఇఱుకటము. దే. వి. చూ, రూ-ఇఱకటము. 1-2.

ఇఱుకాటము. దే. వి. (ఇఱుకు + ఆట.)-పై.—

ఇఱుకు, దే. వి. 1. ఇఱుకుచోటు ; చూ. ఇఱకటము 1; 2. సంకటము: చూ, ఇఱకటము; 2. వేమన. 407; 3. కోణము. గొంది. హరి. ఉ. 7, ఆ. 36: చూ, విదిక్కు; అ. క్రి. 4. కొంచెపుతావున నడఁగు. అప్ప. సుం, కాం. 31: చూ, ముక్కు. 4; 5. రెంటిసందునఁజిక్కి యదుముకొనబడు. పంచ. నా. 1, ఆ. 93: చూ, ఒత్తువడు; అం. ప్రే. 6. కొంచెముతావున నడఁచు. నిర్వ. 7, ఆ. 88: చూ, పీడించు. 8; 7. నొక్కు, రెంటిసందునఁ జిక్కఁబట్టి యదుము. పంచ, నా. 1, ఆ. 242; చూ, పిసుకు. 2. (చూ, సమ్మర్దించు)

ఇఱుకుకొను, దే. స. క్రి. 1. నిలుకడయగు: చూ, మట్టుపడు; 2. పట్టుకొను: చూ. స్వీకరించు.

ఇఱుకుపడు, దే. అ. క్రి. ఆరటపడు : చూ, సంతాపించు.

ఇఱుకుమెడ, ద్వ. వి. అంటుమెడ: చూ, మెడ.

ఇజుబుమ్రాను, దే. వి. చూ, పంగలగుంజి.
ఇజుబుపేశి, వ్యా. వి. వెదుల్లు తట్టునిగాఁగల గిన్నె: చూ, గాడు. 3.
ఇజుగుడు, దే. వి. ఓడు; పరాజయము. చూ, పీడ. 7.
ఇజుము, దే. వి. మఱుఁగు. చూ, వ్యవధానము. 3.
ఇజుముకొను, దే. అ. క్రి. తిరోహితమగు. మఱుఁగుపడు; చూ, దాఁగు.
ఇట్టి, దే. వి. జింక. భార. ఆది. 5. ఆ. 49; చూ, హరిణము. 1.
ఇట్టింకలు, దే. వి. వి. (ఇంకులు + ఇంకులు.) మిక్కిలి యింకు టలు. ఆము. 4, ఆ. 43. (ఇట్టింకలింక = నిష్ప్రస్తుతదగా.): ఫీ. 2, ఆ. 77; నై. 7, ఆ. 193. (ఇత్యాదిస్థలములయందు ఇట్టింకలింకింపె,ఇట్టింకుల వేసె అనఁగా అణఁచెననియర్థము.)
ఇట్టిగోరజము, వ్యా. వి. కస్తూరి. స్కా. 4, ఆ. 14: చూ, మృగ మదము.
ఇట్టివాల్పుజావ, వ్యా. వి. చర్మమగడు: చూ, విష్ణువు. 1.
ఇట్టిముఖ, దే. వి. బ. ప్రకృతి: చూ, పార్శ్వము. 2.
ఇల, అం. 1. ఒకానొకవృత్తము. ఇందొక్కొక్క పాదమున స, జ, న, స, సగణములు గలిగి యేనిమిదవయింట యతి గల పదునేనవ ఛందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము. "ఉ. గజవి క్రమంబునఁగనలు నిలయనఁగా, నజనానలుండిన- సకలకవి స్తుతిమై, భుజగాళనర్వాజు-భుజగపతిశయనున్. ప్రజసుందరీ ముఖవనజహితుఁడొగడగా." అప్ప. 4, ఆ: చూ, వృత్తము. 1; సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 2. రూ-ఇళ. పుడమి: చూ, భూమి. 1. వేమన. 412; 3. బుధునిభార్య. రూ-ఇళ; చూ, భార్య 1-ఆం; 4. రూ-ఇళ. ఆవు: రూ. ధేనువు; 5. వాక్కు: చూ, శబ్దము 1; 6. వాయువుభార్య. రూ-ఇళ: చూ, భార్య. 1-ఆ. (చూ, వాయువు.)
ఇలకటుచు, దే. స. క్రి. (ప్రాణము) విగఁబట్టు. ఆము. 5, ఆ. 13; రూ-ఇల్కటుచు—ఈలకటుచు: చూ, విగించు.
ఇలకోడి, వ్యా. వి. రూ-ఈలకోడి. చిమ్మెట: చూ, రిల్లు.
ఇలవరము, దే. వి. రూ- ఇలారము- ఇలువరము- ఇలువారము- విలువరము- విలువారము- నివ్వరము, గుడిసె, గుడెసు: చూ, సదనము. 1-ఆ. (ప్రస్తుతోపయోగకుటీరము.)
ఇలసము, సం. వి. ఆ. పుం. నీటగన్నేరు *: చూ, హింజలము.
ఇలాపతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. బుధగ్రహము: చూ, సౌమ్యుఁడు. 1; 2. భూపుఁడు: చూ, రాజు. 1.
ఇలాకా, వా. విశే. 1. సంబంధించినది (శాఖ); 2. సంబంధించినది (చుట్టరికము).
ఇలాయి, దే. వి. చుట్టుమ వత్తులువేసెడు దివ్వటీ, కాగడా. హంస. 3, ఆ. 22: చూ, దివిటీ. (రూ-ఇలాయు.)
ఇలారము, దే. వి: చూ, రూ-ఇలవరము.
ఇలావృతము, అం. చూ, వర్షములు.
ఇలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఎలుక: చూ, మూషికము; దే. వి. (1) పిత్తము. "ఈఁగకు ఇలి పాముకు బలి దొరుకదు.": చూ, పారము (1)-ఆ.
ఇలింగము, సం. వి. ఆ. పు. యముని శంఖము; చూ, శంకు. 1.
ఇలిందు, వై. వి. = ఇంద్రపల్లి * చూ, మాతులుంగము. (రూ- ఇల్లిందు-ఇల్లింద.)
ఇలించికము, సం. వి. ఆ. స. నల్లఁగలువ. *: చూ, సహస్ర పత్రము. 1-ఆ-(౪).
ఇలికము, సం. వి. ఆ. పుం. ఎలుక: చూ, మూషికము.
ఇలిపాషాణము, సం. వి. ఆ. పుం. ఉల్లిపాషాణము: చూ, సౌవీ రము. 2.
ఇలు, దే. వి. రూ-ఇల్లు. (ఇల్లాలుకలది) భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 136; భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 366. మఱియు ఇది వృత్తియందు ఏకవాచకమగును, నిర్వ. 9, ఆ. 52): చూ, సదనము. 1.
ఇలుకు, దే. వి. కీళ్ళనరములబెడకుట. "నాచెయి యిలుకు పట్టినది." "ఇలుకుమంత్రము;" మొ. (ఇలుకునొప్పి అని గోదావరి మండలమున వాడెదరు.)
ఇలుగు, దే. అ. క్రి. చచ్చు, రూ-ఈలుగు. భార. శల్య. 1, ఆ. 51: చూ, సమయు.
ఇలుదొర, దే. వి. గృహస్థుఁడు ; చూ, యజమానుఁడు.
ఇలునింపడము, దే. వి. వధూవరుల నూతన గృహప్రవేశము. రూ. ఇలు నింపతము : చూ, జంపతి.
ఇలునింపతము, దే. వి.—పై.—
ఇలునింపుట, దే. వి.—పై.—
ఇలుతేఁడు, వ్యా. వి. చూ, ఇలుదొర.
ఇలువడి, దే. వి. 1. మంచికులమునఁ బుట్టుట. భార. శాం. 3. ఆ. 103: రూ-ఇల్వడి : చూ, కులీనత; 2. మంచినడత, రూ-ఇల్వడి: చూ, వర్తనము.1; 3. వడిగలతనము.రూ-ఇల్వడి: చూ, శౌర్యము. 1;4. ఇంటిమర్యాద : రూ-ఇల్వడి. ఇల్వడస.
ఇలువరము, దే. వి. 1: చూ, రూ-ఇలవరము; 2. తృణముచే నేర్పఱుపఁబడిన పుట్టివంటిగూడు. చంద్రా. 1, ఆ. 5. (రూ-ఇలువారము.)
ఇలువడస, దే. వి. 1. ఇంటిమర్యాద : చూ, ఇలువడి. 4; 2. గృహకర్మము ; ఇండ్లవడస.
ఇలువేలుపు, దే. వి. ఇంటివారుఁగొలుచుదేవుఁడు, ఇష్టదైవము: చూ, గృహదేవత.
ఇలేశుఁడు, సం. వి. ఆ. పుం. పుడమితేఁడు : చూ, రాజు. 1.
ఇల్కటుచు, దే. స. క్రి. చూ, రూ-ఇలకటుచు.
ఇల్ల, వా. వి. లేదనుట. (రూ-ఇల్లె.)
ఇల్లంట్రము, దే. వి. అల్లుఁడు మామగారియింటనే యుండుట. అం, భా. ద్వి. మ. 111 : రూ-ఇల్లటము - ఇల్లాటము. ఇల్లరి కము-రూ-ఇల్లరికము.
ఇల్లటము, దే. వి. (ఇల్లు + అట.)—పై.—కళా. 4, ఆ. 60.
ఇల్లడ, దే. వి. (ఇల్లు + అడకము.) 1.న్యాసము. వదిలపఱచిపెట్టి అడిగినప్పుడు ఇమ్మని యేదేని యొకవస్తువును ఒకరివద్ద దాఁచుట, చూ, వాటిక; 2. రూ-ఇల్లడము, అప్పగింత: చూ, ఒప్పగింత; 3, రూ-ఇల్లడము-కాఁపురము : చూ, విడిమట్టు : 4. రూ-ఇల్లడము. ఏలుబడి : చూ, రక్షణము.
ఇల్లడము, దే. వి.—పై.—.
ఇతల్లడయిడు, దే. అ. క్రి; చూ, దాఁచియుంచు.
ఇల్లపము, మి. వా. వి. (ఇక + పలము.): రూ-ఇకపలము

ఇల్లరి, దే. వి. (ఇల్లు + అరి) ఇంటిపన్ను: చూ, ఛాటకము.
ఇల్లరికము, దే. వి. (ఇల్లు + అరికము.) చూ, ఇల్లంట్రము.
ఇల్లటికము, దే. వి. (ఇల్లు + అటికము.)—పై—
ఇల్లలికినఁ బంపువగునా, లో. "త్రుళ్ళఁగ నేటికి నిలునిలు, మిల్లలికినఁ బంపువగునె యింతటిలోనే, వల్లభునపుఁ గమనచ్చిన, యిల్లాలవైయేను లాఁతినే పోవోలా." కళాపూర్ణోదయము.
ఇల్లవ, వై. వి. = ఇల్లిశము. ఇల్లెము: చూ, మత్స్యము. 1-౧౩.
ఇల్లాటము, దే. వి. (ఇల్లు + అట.); చూ, రూ-ఇల్లంట్రము.
ఇల్లామల్లి, దే. విఙ. కొండెకాఁడు: చూ, సూచకుఁడు. 1.
ఇల్లాలు, దే. వి. (ఇల్లు + ఆలు.) పెండ్లాము. అగ్నిహోత్రసాక్షిగ వివాహమాడినది.) చూ, భార్య. 1.
ఇల్లి, దే. వి. ఉపవాసము: చూ, పస్తు.
ఇల్లింద, వై. వి = ఇంద్రవల్లి* : చూ, రూ-ఇలింద.
ఇల్లిగ్గులు, దే. వి. బ. (ఇగ్గులు + ఇగ్గులు.) మిక్కిలి పెనుకకొఁజగుటలు. ఉ. హరి. 5, ఆ. 166.
ఇల్లిముక్కు, దే. వి. పగలి నెత్తుటకాఱెడి ముక్కులోపలిభాగము.
ఇల్లిశము, సం. వి. అ. పుం. = ఇల్లవ: చూ, మత్స్యము. 1-౧౩. (రూ-ఇల్లీశము.)
ఇల్లిసె, వై. వి. = ఇల్లిశము.—పై.
ఇల్లు, దే. వి. (ఇల్లాలుకలది) రూ-ఇలు: చూ, సదనము. 1.
ఇల్లుఅలుకగానే పెండ్లిఅయినట్లా, లో. చేయవలసిన పనియంతయు ముందున్నదని భావము.
ఇల్లుకట్టిచూడు పెండ్లిచేసిచూడు, లో. కష్టసాధ్యమైన పనులని భావము.
ఇల్లుకాలిపోవుట, అం. చూ, నష్టములు.
ఇలుపిప్పిపందిలివేసినట్లు, లో. గొప్పపనిని కొద్దివానిగాఁజేసినట్లు.
ఇల్లెడ, దే. వి. అధీనము : చూ, వశము. 1.
ఇల్లెము, వై. వి. = ఇల్లిశము. చూ, మత్స్యము. 1-౧౩
ఇల్లోనారాయణమ్మ, లో. పిల్లికి బిచ్చమైనను పెట్టని వాఁడివిధవ, ఎంగిలిచేతిని కాకికిఁగూడివిదల్పనిది. (ఇందుల కొక కథ కలదు.)
ఇల్వక సం. వి. అ. స్త్రీ. మృగశిరకు పై నక్షత్రము: చూ, రిక్క 1-౨౭. (3).
ఇల్వడి. దే. వి: చూ, రూ-ఇలువడి.
ఇల్వపస. దే. వి; చూ, రూ-ఇలువపస.
ఇల్వల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, ఇల్వక.
ఇల్వలము, సం. వి. అ. పుం; చూ, ఇల్లిశము.
ఇల్వలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒక రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.
ఇవ, సం. అవ్య. వలెను: చూ, సామ్యము.
ఇవక, వై. వి. = హిమమ్. శీతము. ఆం, భా. ప్ర. ది. 80: చూ, శైత్యము.
ఇవతల, దే. వి. 1. (ఇవల + తల.) ఈవలి ప్రదేశము; రూ-ఇవతలి-ఇవల-ఇవ్వల-ఈతల; 2. ఈపిమ్మట: రూ-ఇవతలి-ఇవల-ఇవ్వల-ఈతల; 3. ఇద్దరి: చూ, ఈవల. (రూ-ఇవతలి.)
ఇవతలి, ద్వ. వి. — పై.—
ఇవతాళించు, ద్వ. అ. క్రి. చల్లనగు. కవిక. 3, ఆ. 222: చూ, శైత్యించు. (రూ-ఇవతాళించు. (ఇవక + తాళించు.) కళా. 6, ఆ. 251.)
ఇవతాళింపు, ద్వ. వి. జలుబు: చూ, శైత్యము.
ఇవము, వై. వి. 1. = హిమమ్, రూ-ఇగము: చూ, హిమము. 1; 2. రూ-ఇగము. జలుబు: చూ, శైత్యము.
ఇవముకొను, ద్వ. అ. క్రి. (తడిసో) ఊకను. కాశీ. 3, ఆ: చూ, నాను.
ఇవముమేపరి, ద్వ. వి. వెలుఁగుఱేఁడు. అచ్చ. యు, కాం. 311: చూ, సూర్యుడు.
ఇవముసూడు, ద్వ. వి.—పై.—
ఇవల, దే. వి: చూ, రూ-ఇవతల.
ఇవి, వై. స. బ. ఏతచ్ఛబ్దార్థకము. ఈశబ్దమునకు అమహద్వాచక ప్రథమా బహువచనము, రూ-ఇవ్వి: చూ, ఇయ్యది.
ఇవిరించు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-ఇగిరించు.
ఇవురు, చూ, రూ-ఇగురు. (అ. క్రి. కోమిల్లు-హల్లు పరమగుచో వృత్తియందు కడపటి ఉకారమునకు లోపము వికల్పముగా నగు. ఇవుర్వంటకము.)
ఇవురుచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-ఇగురుచు. (రూ-ఇవుర్చు).
ఇవులుచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-ఇగురుచు. 1, 2; 3. పండ్లిగిలించు: చూ, ఇగిలించు.
ఇవ్వల, దే. వి, చూ, రూ-ఇవల. ప్ర. 2. ఈవైపున.
ఇవ్వి, వై. స. బ. చూ, రూ-ఇవి.
ఇషణము, సం. వి. అ. న. 1 ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ; 2: చూ, ఈషణత్రయము. (చూ, త్రయము.)
ఇషము, సం. వి. అ. పుం. ఆశ్వయుజమాసము: చూ, మాసము. 1.
ఇషిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ. ముంజిమొక్క: రూ-ఇషీక-ఈషిక.
ఇషీక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1.—పై—; 2. రూ-ఈషిక. చిత్తరువు వ్రాసెడి కుంచె; చూ, లేఖిని; 3. ఏనుఁగు కనుగ్రుడ్డు: రూ-ఈషిక; 4. ఏనుఁగు కండ్లపైనుండెడు గుంటలు: రూ-ఈషిక; 5. రూ-ఈషిక. కాకితము వ్రాయు కలము; చూ, లేఖిని: 6. రూ-ఈషిక. తాటాకుమీఁద వ్రాయు గంటములో నగునది: చూ, లేఖిని.
ఇషుధి, సం. వి. ఇ. పుం. స్త్రీ. అమ్ములపొది, తూణీరము, చూ, బాణము. 1.—3.
ఇషువు, సం. వి. ఉ. పుం, స్త్రీ. 1. అమ్ము: చూ, బాణము. 1; 2. చూ, మహీనతానములు.
ఇష్టక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = ఇటిక: చూ, ఇటుక. ఇష్టకప్రవాళము. సం. వి అ. పుం: చూ, ఇటిక పగడము.
ఇష్టకాపథము, సం. వి. అ. న 1. నీరువట్టివేరు*: చూ, వట్టివేరు; 2. అభయము:* చూ. వట్టివేరు.
ఇష్టగంధము, సం. వి. అ. న. 1. ఏలావాలుకము, నూఁగుదోస * చూ, హరివాలుకము 1, విఙ. 2. మంచివాసనగలది.
ఇష్టదేవత, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, ఇలువేలుపు.
ఇష్టపడు, మి. అ. క్రి. అంగీకరించు: చూ, సమ్మతించు
ఇష్టమగు, మి. అ. క్రి. ప్రియపడు: చూ, సంధించు. 2.

ఇష్టము, సం. వి. అ. పుం. 1. జన్నము: చూ, యజ్ఞము; న. 2. యజ్ఞమధ్యమునందుఁ జేయు హోమదానాదిక్రియ; 3: చూ, సంస్కారము; న. క్రి. విణ. 4. తన మనసువచ్చినట్లు: చూ, యథేష్టము; విణ. 5. కోరఁబడినది: చూ, వాంఛితము; 6. ఈఁబడినది: చూ, దత్తము; 7. హోమము చేయఁబడ్డది: చూ. హుతము; 8. ప్రియమైనది: చూ. వల్లభము. 2; 9. పూజింపఁ బడినది: చూ, పూజితము.

ఇష్టగోష్ఠి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. సరస సల్లాపములు: చూ, సల్లాపము; 2. ఆనందముతోఁగూడిన లోకవ్యవహార సంబంధ మగు సంభాషణాదులు: చూ, సల్లాపము.

ఇష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. జన్నము; చూ, యజ్ఞము; 2. వత్తి: చూ, దీప్తి. 2; 3. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ; 4. టూకిగా చేసిన పద్యము, సంగ్రహశ్లోకము: చూ, శ్లోకము. 1; 5. కొలువు సేత: చూ, సపర్య; 6. దానము: చూ, వితరణము; 7. సంగ్రహము, కొంచెము: చూ, స్వల్పము. 1.

ఇష్టిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. = ఇటిక: చూ, ఇటుక.

ఇష్టుఁడు, సం. విణ. 1. చెలికాఁడు; చూ, స్నేహితుఁడు. 1; 2: చూ, విష్ణువు-1.

ఇష్టోక్తి, సం.వి.ఇ. స్త్రీ.ఇచ్ఛకము. ముఖ్యగింత. చూ, సమరసము.2

ఇష్మము, అం. వసంతము. చూ, ఋతువులు. (సూ.వి)

ఇష్వాసము, సం. వి. అ. పుం. 1. విల్లు: చూ, బాణము. 1-3ఐ: 2. అమ్ములపొది: చూ, బాణము. 1.—3.

ఇష్వాసుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ధన్వి: చూ, విలుకాఁడు.

ఇష్మఁడు, సం. వి. అ. న. చూ, మన్మథుఁడు.

ఇసక, దే. వి. వి. రూ-ఇసుక: చూ, సికత. 4.

ఇసడిలు, దే. అ. క్రి. నిర్వేదించు. చూ, విసుగు. 2.

ఇసిరో, దే. అవ్య. (ఇసి+రో.) 1. రూ-ఇస్సిరో. నిందార్థకము. చూ, హిహీ; 2. ఈశ్వరస్మరణమందుఁ గలిగిననిపాత: ఇసీ - రూ - ఇస్సీ - ఇస్సిరో.

ఇసిచింతలు, దే. వి. బ. కదలిక. వై. 8, ఆ. 61: చూ, చలనము, 1.

ఇసిచింతలువాఱు, దే. అ. క్రి. (ఇసిచింతలు+వాఱు.) వణఁకు. చూ, చలించు.

ఇసీ, దే. అవ్య. 1. నిందార్థకము. రూ - ఇస్సీ. చూ, హిహీ; 2. ఈశ్వర స్మరణమందుఁ గలిగిన నిపాత: రూ - ఇస్సీ: చూ, ఇసిరో, 2.

ఇసుక, దే. వి. వి: చూ, రూ - ఇసక.

ఇసుకతక్కిడి, పేడతక్కిడి. లో. ఒకనిని మించినవాఁడు మఱి యొకఁడుగ ఉన్న యిసువుపు మోసగాండ్ర విషయమున నుప యోగింతురు.

ఇసుకదాసరి, ద్వ. వి. ఒకరకము కూర: చూ, సైకతశాకము.

ఇసుకదిన్నియ, ద్వ. వి. (ఇసుక + తిన్నియ.) సైకతము: చూ, భూమి. 1-ఞ. (రూ-ఇసుకదిన్నె.) (వా. ఇసుకదిబ్బ అనియు)

ఇసుకదిబ్బ, ద్వ. వి. — పై. —

ఇసుకదొండు, ద్వ. వి. ఒకరకము చేప: చూ. మత్స్యము. 1.

ఇసుక, ద్వ. వి చూ, ఇసుకదిన్నియ.

ఇసుకపాతఱ, జా. హద్దులేనిది, "తే. అనఘవేశ్యా విడంబవ ర్తనము లెన్న, నిసుకపాఁతఱ యూజోలియేల త్రవ్వ." వైజయంతీ విలాసము.

ఇసుకపులకండము, గ్రే. వి. మత్స్యండి; పంచదార: చూ, శర్కర.

ఇసుకబేలు, ద్వ. వి. ఒకానొక తీఁగె: చూ, లత. 1.

ఇసుకమాల్తెను, ద్వి. వి. ఉలిమిరి. నేరుపు, *: చూ, శ్వేత పుష్పము.

ఇసుమంత, దే. అవ్య. ఈషదర్థకము: చూ, స్వల్పము. 1.

ఇసుమంత కాఁక, ద్వ. వి. గోరువెచ్చ: చూ, మందోష్ణము.

ఇసుము, దే. వి. వి: చూ, ఇసక.

ఇసులు, దే. వి. వి. — పై. —

ఇసుళ్లు, దే. వి. బ. పెక్కుచెదలు: ఉసిళ్లు - రూ - ఉసుళ్లు.

ఇస్తిరి,
ఇస్త్రీ, } వావి. బట్టలను నిప్పుపెట్టెలో నునుపు చేయుట.

ఇస్తువు, దే. వి. సొంతము; చూ, స్వామ్యము.

ఇస్సిరో, దే. అవ్య. నిందార్థకము. రూ - ఇసిరో. భాగ. శల్య. 2. ఆ. 58: చూ, హి హీ; 2. ఈశ్వర స్మరణమందుఁ గలిగిన నిపాత: చూ, రూ - ఇసిరో. 2.

ఇస్సీ. దే. అవ్య. — పై. — భార. విరా. 5, ఆ. 79.

ఇస్సు. దే. వి. ప్రయాణ బడలికచేఁ గలుగు ధ్వన్యనుకరణము; చూ, హూహూ.

ఇహ. సం. అవ్య. ఇచ్చట: చూ, ఇందు. 3.

ఇహము, సం. అవ్య. ఇహలోకము. భో. 2, ఆ. 9: చూ, దేశము. (ఐహికము.)

ఇహలోకము, సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.—; అం. 2. చూ, లోకములు. (ఐహికము.)

ఇహాముత్రార్థ ఫలభోగవిరామము, అం.చూ, సాధనములు. (చూ, సాధన చతుష్టయము)

ఇహిహీ, దే. వి. 1. నవ్వుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. రూ - ఈహీ. రుక్మి. 3, ఆ. 94 చూ, హూహూ; అవ్య. 2. నిందార్థకము. రూ - ఈహీ. రామా. 5, ఆ. 148 చూ, హిహీ.

ఇళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ; చూ, రూ - ఇల.

ఈ

ఈ అచ్చులలోని నాలుగవ యక్షరము. చూ, వర్ణము. 1; సం. వి. ఈ. స్త్రీ, 1. ఏఱుగలది, నదీపతి; 2. లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1; 3. నలువరాణి: చూ, సరస్వతి. 1; 4. గౌరి; చూ, పార్వతి. 1, 5. నాలుక: చూ, రసన; 6. అబ్జదళము: చూ, తామరతేకు; చూ, సహస్రపత్రము 1-౧౦-(3); 7. తామర పూల (కింజల్కము) కేసరము: సహస్రపత్రము, 1-౧౦-౨ చూ, 8. ఇంద్రధనువు; 9. అంప; చూ, బాణము. 1; 10. పాము; చూ, సర్పము; 11. కొండయందు తొలువఁబడిన గొప్ప బిలము; చూ, రంధ్రము. 1; 12. మొలనూలు: చూ, భూషణము. 2 - ౭ - (౧): అవ్య. 13. కోపార్థము: చూ, రోషము; 14.దుఃఖార్థకము: చూ, శోకము, 2. స. (1)ఎదుట

నుండుదానిఁ దెలుపును. "ఈ తపము: చూ,ఏ: అవ్య.(2)పిలి చ్ఛార్థకము. వేమన. 439,445;"ఈకిం(ఱు.": చూ, ఇయ్యడి; (3) ప్రశ్నార్థకమందు శబ్దానుబంధమైవచ్చు నిపాత. "ఏకీ నీ పాటివారు." (4) ప్రార్థనార్థక ధాతువునకుం బ్రశ్నార్థమంపుఁ గలిగిన నిపాత. "నన్ను రక్షింపుమీ వేగ నలిననాభ."

ఈంత్ర, దే. వి. రూ - ఈడిగ, తాటిచెట్టు లోనగువాని గీఁచి జీవించు జాతి: చూ, సెట్టిబలిజె. (ఈంత్రవాఁడు, ఈంత్రది.)

ఈంత్రము, దే. వి. రాపిడి. భాగ. 8, స్కం. 565: చూ: సమ్మర్దము.

ఈంత్రవాఁడు, దే. వి. చూ, సురాజీవి. (ఈంత్రజాతిది, ఈంత్రది)

ఈంత్రించు, దే. స. క్రి. నలఁగుసుపెట్టు. కాశ. 4, ఆ. 50 చూ, పీడితమగు.

ఈఁక, దే. వి. పక్షము: చూ, రెక్క. 1. (రూ - ఈఁకె.)

ఈఁకు, దే. అ. క్రి. రూ - ఇంకు: చూ, శోషించు

ఈఁకె, దే. వి. చూ, రూ - ఈఁక.

ఈఁకెలదారము, దే. వి. ఒకరకము పంచెవు కోడిపుంజు. చూ, పుంజు, 1-ల.

ఈఁగ, దే. వి. రూ - ఈఁగె: చూ, మక్షిక,

ఈఁగకు నిలిపాముకు బలిపెట్టఁడు. లో. దాతనివాఁడని భావము. ఉదా. "ఎగ్గీ. మంచియీాకుఁ గాటుపామునకు బలియు, నొసఁగడని పొక్కు- భర్తకై యువిదమదిని." పాండు. 4. ఆ. 149.

ఈఁగపులి, దే. వి. లూత: చూ, సాలెపురుగు.

ఈఁగమెంగిలికూర, వా. వి: చూ, పుదీన *

ఈఁగు, దే. అ. క్రి. 1. ప్రవేశించు, చొచ్చు. పాండు, 1, ఆ. 150: చూ, సోఁకు. 4; స. క్రి. 2. కొలఁగించు. భాగ. 6, స్కం. 341 (రూ - నీఁగు.); చూ, విసర్జించు.

ఈఁగె, దే. వి. రూ - ఈఁవె; చూ, రూ - ఈఁగ.

ఈఁజేటి, దే. వి. ఒకరకము కంప *. కాశ. 3, ఆ. 251 : చూ, రూ - ఇంజేటి.

ఈఁటియ, దే. వి. కుంతలమను నాయుధము : చూ, బాణము. 1 (రూ - ఈఁటె.)

ఈఁటె, అం. చూ, బాణము. 1. (రూ - ఈఁటియ.)

ఈఁటెకాఁడు, దే. వి. ఈఁటె ఆయుధముగాఁ గలవాఁడు: చూ: కాంతికుఁడు.

ఈఁడులేనివాఁడు, దే. వి. చూ, అతులుఁడు.

ఈఁత, దే. వి. 1. ఖర్జూరి *. రూ - ఈఁదు: "వేమన. 451 ; చూ, మధురఖర్జూరిక, 2. నీటియందు ఈఁదుట, ఈఁదుట; 3. (పశ్వాదులు) ఈనుట, ఈనిక: చూ, ప్రసవము. 6.

ఈఁతకాఁడు, దే. వి. ఈఁదెడువాఁడు, శావ. అశ్వ. 4, ఆ. 167.

ఈఁతకు లోఁతెమిటి. లో. ఉదా.— "ఈ కలహంసయాననను నెక్కడి కెక్కడనుండి తెచ్చెనా, హా కసుదార మెక్కడని యక్కనఁ జేర్పక జంపుమాటలన్, వ్యాకులపెట్టుటెల్ల విరహాంబుధి ముంపకపోదు నంజలం, బే కద నీకు మంచిదిఁక నీఁతకు మిక్కిలి లోఁతు గల్గునే." విజ. 1. ఆ. 101. ("ఈఁతకు మించిన లోఁతు బుద్ధికి మించినపని లేదు." "ఈఁతకు మించిన లోఁతు గోఁచీకిమించిన దరిద్రములేదు.")

ఈఁతకొట్టు, దే. అ. క్రి. నీటియందు ఈఁదులాడు. "ఈఁత కొట్టినను". ఈఁదు, ఈఁదులాడు.

ఈఁతపండు, వ్యా. వి. అక్షోటఫలము.

ఈఁదు, దే. వి. 1, చలిగాలి; అల్లిగాలి: చూ, వాయువు; 1-౨౪. 2. ఖర్జూరి *: చూ, రూ - ఈఁదు, (రూ - ఈఁదు.)

ఈఁదర, దే. వి. ఈఁదు, చలిగాలి: చూ, వాయువు. 1-౨౪.

ఈఁదాడన్నఁ గోఁదాడనుట, జా. ఒకటియనిన మఱియొకటియనుట. (ఈఁదాడి = గిజకరాడి, కోఁదాడి = ఒకరకము తాడి.) "ఈఁదాడన్నను మునుముట్టు, కోఁదాడనువాఁడు విసవుకొని సాగునో." విజ. 2, ఆ. 190.

ఈఁదాడి, వై. వి. = హింతాలః. (ఈఁదు + తాడి.) గిజకరాడి* చూ, హింతాలము. (రూ - ఈఁదాడు.)

ఈఁదు, దే. వి. 1. గాలి : అప్ప సుం. కాం. 135 : చూ, వాయువు; వై. వి. 2. = హింతాలః *: చూ, ఈఁదాడి; 3. ఖర్జూరి * చూ, ఈఁత. (రూ - ఈఁద.); (ఇవి ద్వివిధము - పేర్లోఁదు, చిట్టీఁదు.) అ. క్రి. 4. ఈఁదులాడు : చూ, ఈఁత కొట్టు, స. క్రి. 5. దాఁటు: చూ, లంఘించు. 2.

ఈఁదుకాయ, దే. వి. ఏఱుదాటఁదగిన కొయ్య: చూ, హోవము 1 - ౨

ఈఁదుకొయ్య, దే. వి. — వై. —

ఈఁదుట, దే. వి. 1. నీటియందు ఈఁదుట: చూ, ఈఁత. 2. (ఈఁతలు.— నిలువు ఈఁత, దొరగిలు ఈఁత, వెలికిలు ఈఁత, మునిఁగిన ఈఁత లోనగునవి.); వా. 2. ఒకానొక కార్యమునకై శ్రమముచే ప్రాకులాడుట.

ఈఁదురు, దే. వి. తుపానుగాలి: చూ, వాయువు, 1-౨౪.

ఈఁదురుగాలి, వ్యా. వి. — వై. —

ఈఁదులాడు, దే. అ. క్రి. (ఈఁదులు + ఆడు.) 1. చూ, ఈఁతకొట్టు; 2. ఈఁగు. స్వా. 4, ఆ. 42: చూ, ప్రేలాడు.

ఈకడ, వ్యా. వి. ఈవైపు: చూ, ఇద్దెస.

ఈకరిజె, దే. వి. ఈవిధము.

ఈకువ, దే. వి. తడి: చూ, స్నేహము.

ఈకె, వ్యా. స. ఏ. (ఈ + అక.) ఈ పూజ్యస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౬౫; (అకె, ఈకె, ఏకె, ఎవతె ఇత్యాదులయందు ఏకారము ఆదేశముగా వచ్చెనని ఎఱుంగునది.)

ఈకొను, వ్యా. స. క్రి. రూ - ఈయకొను. అంగీకరించు, చూ, సమ్మతించు.

ఈకోలు, వ్యా. వి. రూ - ఈయకోలు, అంగీకారము, చూ, సమ్మతి. 1.

ఈకోలుకాఁడు, వ్యా. వి. అంగీకరింపఁబడినవాఁడు, రూ - ఇయ్యకోలుకాఁడు - ఈయకోలుకాఁడు, అభిమన్నుఁడు.

ఈక్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ, చూపు: చూ, లక్షణము. 3.

ఈక్షణము, సం. వి. అ. న. 1. — వై. — ; 2. కన్ను: చూ, లోచనము. 1.

ఈక్షణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎఱికెత: చూ, సోదెకత్తె.

ఈక్షిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఈక్ష.

ఈక్షితక్రియము, సం. వి. అ. పుం: చూ, చెప్పుతట్ట. *

ఈక్షితము, సం. విశే. చూపింపఁబడినది: చూ, అవర్మితము.

ఈక్షితసహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, మయూరశిఖ *

ఈగడి, దే. వి. అంయిల రహస్యము, అమాకి. కా. 3, ఆ. 1౬5; చూ. సూచన. 1.

ఈగి, దే. వి. 1. రూ - ఈవి, త్యాగము: చూ. వితరణము; 2. చతురుపాయములలో నొకటి. (1. మంచి = సామ; 2. ఈగి = దాన; 3. వేఱు = భేద; 4. కొట్టు = దండ.): చూ, ఉపాయములు.

ఈగికాఁడు, దే. వి. రూ-ఈవికాఁడు; చూ, వదాన్యుఁడు.

ఈగిమ్రాను, దే. వి. రూ- ఈవిమ్రాను: చూ, వేలుపుఁజెట్టు.

ఈగు, దే. అ. క్రి. వెనుకకొఱగు. చూ, రూ-ఇగ్గు.

ఈగుట, దే. వి. 1. అపజయము: చూ, వీఁక. 7; 2. పోఁగొట్టుట; 3. ఓప్పుట; 4. ఒదుగుట; 5. డయ్యుట; 6. మాఱుట.

ఈచెవిగాడ్పు ఆచెవిందోవుట. జా. ఎక్కువ వదగాడ్పువీచుట. సీ. ఏప యీచెవిగాడ్పు నాచెవిఁబోవంగ నుప్పి లింగముఁబోలె నుండు నెంత.' పాండు. 2, ఆ. 29.

ఈచ, దే. వి. 1. (కాలుసేతులు) వంకర. చూ, వంకర: 2. కదేశమ్మంతము: చూ, ఈచ, 3. బలహీనము: అశక్తము. అక్షమము.

ఈచ చేతులవాఁడు, ద్వి. వి. ఊచచేతులవాఁడు: చూ, కోణి.

ఈచపడు, ద్వి. అ. క్రి. (కాలుసేతులు) వంకరయగు. చూ, వంకరవోవు.

ఈచఁబోవు, ద్వి. అ. క్రి,—పై.—

ఈచు, దే. అ. క్రి. (పాఁడిపసుల పాలు) వట్టు చూ, శోషించు.

ఈచుకపోవు, దే. అ. క్రి. (పళ్ళాదులు) చావుదూడపేయు.

ఈచుకొనునది, దే. వి. స్రవద్గర్భ: చూ, ధేనువు. 1-3.

ఈచోటు, దే. అవ్య. ఈస్థానము; చూ, ఇందు. 3. (రూ-ఇచ్చోటు.)

ఈటు, దే. వజ. 1. పొల్లు: చూ, వ్యర్థము; 2. వట్టి: చూ, శూన్యము. 1.

ఈటుపోవు, దే. అ, క్రి. (ఈటు + పోవు.) 1. ఆఱడిపడు. చూ, వ్యర్థమగు: 2. వట్టిదగు; చూ, శూన్యమగు.

ఈడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పొగడ్త: చూ, స్తోత్రము; దే. వి. (ఈ + కడ) (1) పారేవతము, ఎఱ్ఱకిత్తలి. చూ, శర్కరాంకము 1-౧; (2) నారింజ, నాగరంగము*: చూ, శర్కరాంకము 1-౧౧; (3) ఈస్థానము: చూ, ఇందు. 3; ద్ర. (4) ఇప్పుట: చూ, ఇంద. 3.

ఈడఁదోక, దే. వి. యుద్ధమువలనఁ బాఱుట: చూ, సంద్రావము.

ఈడఁబోవు, దే. అ. క్రి. (ఈడఁ + పోవు.) యుద్ధమువలనఁ బాఱు. చూ, వెనుదీయు: 1.

ఈడాడు, దే. స. క్రి. (ఈడు + ఆడు.) ఎదిరించు; చూ. ప్రతిఘటించు,

ఈడిక, దే. వి. 1. అలవ, కంపతొడుగు: చూ, వెలుగు; 2. గడ్డి లోనగువానిఁ బెట్టెడి బండి పరమువంటి యొక సాధనము; చూ, సరవడి.

ఈడిగ, దే. వి. 1. రూ-ఈంద్ర: చూ, నెట్టిబలిజె; 2. ఈంద్రజాతివాఁడు: చూ, సురాజీవి. (రూ-ఈడిగవాఁడు.)

ఈడిగిలఁబడు, ద్వి. అ. క్రి. (ఈడిగిలన్ + పడు.) భయాములచే రానని మొండివేసికొని కూర్చుండు. రా, ఆర. 2. ఆ, 148: రూ-ఈడ్గిలఁబడు. ఈడిగిలు- రూ-ఈడిగిల్లు.

ఈడిగిలు, దే. అ. క్రి.—పై —జై. 2, ఆ. 111,

ఈడితము, సం విజ. పొగడఁబడినది: చూ, స్తుతము.

ఈడు, దే. వి. 1. ప్రాయము, పరుచుతనము: చూ, వయస్సు. 1; 2. అగావు: చూ, వారకము. (1) 3. ప్రతినిధి: చూ, మాఱు. 1; విజ. 4. పోలిక: చూ, సమానము 2; 5. బ్రతికియున్నంతకాలము; అ. క్రి. 6. చ్యుతమగు. భార. అశ్వ. 1, ఆ. 228: చూ, వీడుకొను; 7. దీర్ఘమగు: చూ, పొడవగు; స. క్రి. 8. పాలుపిదుకు. భాగ, 10, స్కం. పూ, 966: చూ, పిదుకు.

ఈడుచు, దే. ప్రే. ఆకర్షించు: చూ, రెమ్ము. 2. (రూ-ఈడ్చు.)

ఈడుపడు, ద్వి. అ. క్రి. అనుగలమగు: చూ, సరిపోవు, 1.

ఈడుపఱచు, ద్వి. స. క్రి. జతపఱచు: చూ, సరిపఱచు.

ఈడుపాయము, ద్వి. వి. ప్రాయము: చూ, వయస్సు. 1.

ఈడుపు, దే. వి. 1. ఆకర్షణము: చూ, లాగు. 3; 2 జాగు: చూ, విలంబము. 1; 3. గుమ్మము ప్రక్క: చూ, పార్శ్వ ము. 2. (రూ-ఈడ్పు.)

ఈడుపులు, దే. వి. బ. బుగడలగొలుసు అను చెవినగ: చూ, భూషణము. 2.—౨౭.

ఈడుపెట్టు, దే. స. క్రి. జోడించు: చూ, సంధించు. 1.

ఈడుమాఱు, దే. అ. క్రి. తలయెత్తు: చూ, వర్ధిల్లు.

ఈడుముంత, దే. వి. పాలచెంబునకు మాఱురూపము. పాలు పిదుచుచెంబు: చూ, పాత్రము. 6,—33.

ఈడె, దే. వి. పారేవతము, ఎఱ్ఱకిత్తలి*. భాగ. 10, స్కం. పూ. 105: చూ, శర్కరాంకము. 1-౧.

ఈడేరు, దే. అ. క్రి. (ఈడు + ఏరు.) 1. పెరుగు: చూ, వర్ధిల్లు; 2. రజస్వలయగు: చూ, సమర్తాడు; 3. నెఱవేరు; చూ, సిద్ధించు.

ఈడేరుచు, దే. స. క్రి. నెఱవేఱుట; చూ, సిద్ధినొందించు. (రూ-ఈడేర్చు.)

ఈడేఱుట, దే. వి. నెఱవేఱుట: చూ, సిద్ధి. 1.

ఈడ్గిలఁబడు, ద్వి. అ. క్రి. (ఈడ్గిలఁ + పడు.): చూ, రూ-ఈడిగిలఁబడు.

ఈడ్చు, దే. ప్రే: చూ, రూ-ఈడుచు.

ఈడ్చువాఁడు, ద్వి. వి. ఆకర్షించువాఁడు: చూ, తిగుచువాఁడు.

ఈడ్పు, దే. వి. చూ, రూ-ఈడుపు.

ఈడ్యము, సం. విజ. పొగడఁదగినది: చూ, స్తుత్యము.

ఈతఁడు, దే. స. ఏ: చూ, రూ-ఇతఁడు.

ఈతగాఁడు, దే. స. ఏ. —పై.— (స్వార్థమున కాఁడు)

ఈతట్టు, ద్వి. ద్ర. చూ, ఈప్రక్క.

ఈతల, దే. వి: చూ, రూ-ఇవతల.

ఈతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, ఈతిబాధలు: 2. ఉపద్రవము: చూ, విపత్తు; 3. ఊరువిడిచి పోవుట: చూ, ప్రవాసము; పుం. 4. బాలుఁడు: చూ, శిశువు. 1.

ఈతిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముత్తవపులగము: చూ, సహదేవ.

ఈతిబాధలు, అం. అతివృష్టి, అనావృష్టి, మిడతలు, పందికొక్కులు, చిలుకలు, సన్నిహిత రాజులు. (6.)

ఈతిశమనము, సం. వి. అ. పుం. ఇనుమద్ది *: చూ, సాలము. ౩-౨.

ఈత్వరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కులట: చూ, జంకులాడి.

ఈదినము, మి. వి. ఈవేళ: ఈదినము, ఈనాడు, ఈపగలు-రూ- ఈపవలు, ఈరోజు, ఈవేళ.

ఈదివసము, మి వి. —పై.—

ఈదృక్షము, సం. విణ. ఇటువంటిది: చూ, ఏతాదృశము.

ఈదృశము, సం. విణ. — పై. —

ఈదెస, ద్వా. వి: చూ, రూ - ఇద్దెస.

ఈధ్రము, సం. వి. అ. న. అన్నతప్తోదకము, చిట్టుకునీరు: చూ, వాకుపు.

ఈన, దే. వి. చీపురుపుల్లలు: చూ, పారక.

ఈనంజి, దే. వి. కిరసనాయిలు (సూనె), మట్టిసూనె: చూ, స్నేహము, 2; (విశాఖపట్టణ మండలమున వాడుక.)

ఈనఁగాచి నక్కలపాలు సేయుట. లో. పండించిన పంటను పరులపాలు సేయుట. ఉ. "ఈనఁగాచి పొలమును నక్కలకుఁ బెట్టినట్లు బాహుబలాధిక్యంబు పేరిమిని గష్టపడి రణంబునం గెలుచుకొన్న రాజ్యంబును పలకాలంబున నొరులపాలు సేయనేల." (నీతిచంద్రిక - సంధి.)

ఈనపుడక, ద్వా. వి: చూ, ఈన.

ఈనపుల్ల, ద్వా. వి. — పై. —

ఈనరాసి, ద్వా. వి. పూర్ణముగా పండని వడ్లరాసి: చూ, ధాన్యము, 1-౩౩.

ఈనాఁడు, దే. వి. చూ, ఈదినము.

ఈనాము, దే. వి. చూ, రూ - ఇనాము.

ఈనిక, దే. వి. (పశ్వాదుల) ప్రసవము: చూ, ఈఁత. 3.

ఈనియ, దే. వి. 1. రూ - ఈనె. ఆకులనరము: చూ, పర్వరీణము; 2. చీఁపురుపుల్ల: చూ, ఈన. (రూ - ఈనె.)

ఈను, దె. స. క్రి. 1. (పశ్వాదులు ప్రసవించు: చూ, ప్రసవించు: 2. కలిగించు. జై. 2, ఆ. 13: చూ, సృజించు.

ఈనె, దె. వి. చూ, రూ - ఈనియ.

ఈనెగాజులు, ద్వా. వి. బ. బాలికాక్రీడా విశేషము: చూ, బాలికాక్రీడ.

ఈపగలు, ద్వా. వి. 1: చూ, ఈదినము; 2. ఈవిరోధములు.

ఈపవలు, ద్వా. వి. — పై. —

ఈపి, దే. వి. లీక్ష, (తలయందుండెడు) అంటుపేను, ఈరు: చూ, యూకము.

ఈపిలేనిచోట గంటుపెట్టుట, లో. ఈరులేనిచోట గంటు పడునట్లు గోటితో నొక్కుట.

ఈపె, ద్వా. స. ఏ. (ఈ + అప.) రూ - ఈమె: చూ, ఈకె.

ఈప్రక్క, ద్వా. క్రి. ఇట. ఈవల.

ఈప్స, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ.

ఈప్సితము, సం. విణ. కోరఁబడినది: చూ, వాంఛితము.

ఈబరి, దే. వి. కొంపచెఱుపు: చూ, ద్రోహి.

ఈబరిగొట్టు, దే. వి. — పై. —

ఈబిడ, ద్వా. స. ఏ: చూ, ఈకె, (రూ - ఈబిడె.)

ఈబిడె, —పై.—

ఈమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పుంసు. "ఈమాక్షతప్రస్యాంసరో వ్రణః" 156. హారావళి: చూ, వ్రణము.

ఈమిరి, దే. వి. ఎడి: చూ, స్నేహము.

ఈము, వై. వి. 1. = హేమమ్. రూ - ఇవము: చూ, హిమము. 1; దే. వి. 2. ఒకసంగము - ఇయ్యము.

ఈమె, ద్వా. స. ఏ. (ఈ + అమె.) 1: చూ, ఈకె. (రూ - ఈపె.); బ. 2. మహాశీవమర్థ బహువచనము.

ఈయ, వై. వి. = ఈహా, కోరిక: చూ, వాంఛ. 1.

ఈయకొను, ద్వా. స. క్రి. రూ - ఇయ్యకొను: చూ, సమ్మతించు.

ఈయకోలు, ద్వా. వి. రూ - ఇయ్యకోలు: చూ, సమ్మతి. 1.

ఈయకోలుకాఁడు, ద్వా. వి: చూ, రూ - ఈకోలుకాఁడు.

ఈయది, దే. స. (ఈ + అది.) 1. ఏకవచ్చన్యార్థకము: చూ, రూ - ఇయ్యది; 2. అహమదివమర్థక ప్రథమైకవచనము: (బ. ఈయవి.)

ఈయన, దే. స. ఏ. (ఈ + అన.): చూ, రూ - ఇతఁడు.

ఈయమ, ద్వా. స. ఏ. రూ - ఈయమ్మ: చూ, ఈకె.

ఈయమ్మ, ద్వా. స. ఏ. — పై. —

ఈయవి, వై. స. బ. 1: చూ, రూ - ఇవి: 2. చూ, రూ - ఈయది. 2.

ఈమెడ, దే. వి. 1. ఈ స్థానము: చూ, ఇందు. 3; క్రి. 2. ఇచ్చట: చూ, ఇందు. 3.

ఈయేఁడు, దే. వి: చూ, రూ - ఇయ్యేఁడు.

ఈరణము, సం. విణ. చూ, ఇరిణము. (రూ- ఈరిణము.)

ఈరతార, దే. వి. తాలుమాలు: చూ. వ్యత్యయము.

ఈరము. దే. వి. 1. నికుంజము, పొదరిల్లు. చూ, సదనము. 1-౮౦- (౮); 2. గుల్మము, తుప్ప: చూ, వీరుధము 1.

ఈరస, వై. వి. 1. = ఈర్ష్య. రూ - ఈరసము. చూ, సూయ. 1; 2. కోపము: చూ, రోషము; 3. పగ: చూ, విరోధము. 1. (రూ - ఈరసము.)

ఈరసము, వై. వి. = ఈర్ష్య. — పై. — (కోపమునకు. -రా. కిష్కి. కాం. 446; పగకు. — భార. శాం. 3, ఆ. 25.)

ఈరసించు, వై. అ. క్రి. 1. అసహనపడు; చూ, సూయకొను. 2; 2. కోపించు: చూ, రోషించు; 3. పగఁగొను; చూ, విరోధించు.

ఈరాలు, దే. స. (ఈరు + అలు.); చూ, రూ - ఇవాలు.

ఈరాలు, దే. వి. బ. తుప్ప: చూ, వీరుధము. 1,

ఈరిక, దే. వి. 1. పసుక: చూ, శకలము. 4; 2. మొలక; చూ, మొక్క. 1; 3. చిగురు: చూ, విద్రుమము.

ఈరికలెత్తు, దే. అ. క్రి. అంకురించు, మొలకెత్తు: చూ, సంభవించు.

ఈరిణము, సం. విణ. చూ, రూ-ఇరిణము. 3.

ఈరితము, సం. విణ. 1. ప్రేరేఁపఁబడినది: చూ, విద్ధము; 2. చెప్పఁబడినది: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2.

ఈరు, దే. వి. 1: చూ, ఈపి; 2. రూ- ఈరువు, నంజుకు: చూ, శుక్తము. 2: స. 3. నీశబ్దమునకు బహువచనరూపము వృత్తియందు అచ్చు పరమగుచో రెంటికాదేశము. "ఈరాలు-

ఈరేచు." మొ; 4. రూ-ఇరు: చూ, రెండు; 5. విశ. అల్పము. "ఈరెంట, ఈరెలుగు." దీనికి వ్యస్తముగా ప్రయోగము లేదు.): చూ, స్వల్పము; 6. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1.

ఈటుచు, దే. స. క్రి. 1. ఈర్పెనలో ఈర్పును ఈడ్చు: రూ-ఈర్చు; 2. ఆకర్షించు: చూ, లెమ్ము. 2.

ఈడుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చంద్రుడు చూ, హిమాంశువు; 2. అధిపుడు: చూ, విష్ణువు. 1: 3. గర్వముగలిగి యుండుట.

ఈటుపెన, దే. వి. కీటనిర్ఘి, ఈర్పునీర్పెడు దువ్వెన. రూ-ఈర్పెన: చూ, ప్రసాధని.

ఈడుపాటు, దే. వి. (ఈడు+పాటు.) వాహ్యాళి, వేడుకగా తిరుగుట: చూ, విహారము. 1.

ఈడుపు, దే. వి, 1. చూ, రూ-ఈడు. 1: వా. 2. ఆగవు. "వాడు ఈడుపు పెంచినాడు."

ఈరె, దే. వి. పంటెనుజుట్టి కీసినపూలు: చూ, సూత్రము. 1-౧౧.

ఈరెంట, దే. వి. (ఈరు+ఎంట) రూ-నీరెంట. కొంచెపాటి యెండ: చూ, వెలుగు. 3.

ఈరెలుగు, దే. వి. (ఈరు+ఎలుగు.) హీనస్వరము: చూ, స్వరము. 2. -౪౬-(౨౧).

ఈరేడు, దే. స. (ఈరు+ఏడు.): చూ, పదునాలుగు.

ఈరేను, దే. స. చూ, పది.

ఈరైదు, దే. స.—పై.—

ఈరోజు, వ్యా. వి. చూ, ఈదినము.

ఈర్చు, దే. స. క్రి. చూ, రూ-ఈటుచు.

ఈర్పెన, దే. వి. చూ, రూ-ఈటుపెన.

ఈర్మము, సం. వి. అ. న. పుంతు: చూ, వ్రణము.

ఈర్యా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. శాస్త్రసమ్మతమగు నడవడి: చూ, చర్య; 2. ధ్యానమౌనాది వ్రతములయందు చాంచల్యములేక స్థిరుడైయుండుట: చూ, చర్య; 3. నడచుట నిలుచుట కూర్చుండుట పండుకొనుట మొదలైనవానియందు యతులు సమాధానముగలవారై యుండుట: చూ, చర్య.

ఈర్క్ష్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. =ఈరసము: చూ, సూడు. 1.

ఈర్వారువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ: చూ, రూ-ఇర్వారువు. *

ఈర్ష్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = ఈరసము: చూ, సూడు. 1; అం. 2. చూ, హేయగుణములు.

ఈర్ష్యాలువు, సం. విశ. ఉ. పుం. అసహనుడు: చూ, సూడు కాడు.

ఈర్ష్యాహి వివేకపరిపంథినీ. న్యా. ఈర్ష్య యుక్తాయుక్తవివేకము నకు శత్రువు.

ఈర్ష్యాళువు, సం. విశ. ఉ. పుం.—పై.—

ఈలుటాలు, దే. విశ. బ. 1. వంకరైనది. చూ, వేల్లితము. 2; 2. వరుసదనము. చూ, అఱుపుళ్ళు ఇత్యాదిబహు వచనాం తములు వృత్తియందు ఏకవచనాంతములగును.): చూ, వరుసము.

ఈఱమి, దే. వి. 1. పొదరిల్లు: చూ, ఈరము. 1; 2. తుప్ప. కళా. 1, ఆ. 62: చూ, ఈరము. 2; విశ. 3. రూ-ఈఱము. తఱచైనది. చూ, మెత్తము. 4.

ఈఱము, దే. వి. విశ.—1-2-3-పై.—

ఈల, దే. వి. 1. సముద్ర ప్రాంతములయందు నేలను అంటి మొలచెడు ఉప్పని రుచిగల యొకవిధమగు కూర: ఈలకూర, ఉప్పుకూర; 2. తస్కర సంకేతధ్వని, ఊల- రూ-ఊళ: చూ, స్వరము. 2. -౪౬-(౧౧); 3. లజ్జ. స్వా. 3, ఆ. 108: చూ, సిగ్గు; 4. అపదేశము: చూ, వ్యాజము. 1; 5. చిమ్మటకూత. చూ, స్వరము. 2; ౪౬-(౧౩౩); 6. గోపకులలోనగువారి సంకేతధ్వని; వి. పు. 7. ఆ. 147: చూ, స్వరము. 2-౪౬. (౧౦).

ఈలకలుచు, దే. అ. క్రి. (ప్రాణము) బిగబట్టు. చూ, రూ-ఇలకలుచు.

ఈలకూతలు, దే. వి. బ. బాలక్రీడలలోనొకటి. వి. పు. 7, ఆ. 202: చూ, బాలక్రీడ.

ఈలకూర, వ్యా. వి. ఉప్పుకూర: చూ, ఈల. 1, (వా.) "ఈల కూరలో ఉప్పు తక్కువ.".

ఈలకోడి, వ్యా. వి: చూ, రూ-ఇలకోడి.

ఈలగ్రద్ద, వ్యా. వి. 1. ఒకరకము డేగ: చూ, శ్యేనము; విశ. 2. పేనిని. చూ, లోభి.

ఈలపురుగు, వ్యా. వి. చిమ్మట: చూ, ఈలకోడి.

ఈలకొట్టు, దే. అ. క్రి. శంఖములోనుగాగలవాని నూదు; చూ, పట్టు. 27.

ఈలవిడుచు, దే. అ. క్రి.—పై.—

ఈలవేయు, దే. స. క్రి. —పై.—

ఈలాగు, దే. అవ్య. ఏవమర్థకము: చూ, ఏవమ్. 2.

ఈలుగు, దే. అ. క్రి. రూ- ఇలుగు- ఈల్గు- నీలుగు. మర ణించు: చూ, సమయు.

ఈలువు, దే. వి. పతివ్రతాత్వము. చూ, పాతివ్రత్యము.

ఈలువుటాలు, వ్యా. వి. పతివ్రత: చూ, స్త్రీ. 1-౧౬.

ఈల్గు, దే. అ. క్రి. చూ, రూ- ఈలుగు.

ఈల్గుట, దే. వి. చావు: చూ, సావు.

ఈవ, దే. వి. రూ-ఈగ: చూ, మక్షిక.

ఈవంక, దే. వి: చూ, ఇద్దెస.

ఈవరి, దే. విశ. (ఈవి+అరి.) చూ, ఈగికాడు.

ఈవల, దే. వి. (ఈ+వలను.) 1. ఈవలివరి: ఇద్దరి, ఇవల. రూ- ఇవ్వల- ఈవల, ఇవతల - రూ - ఇవతలి - ఈతల; (సం ప.):—అపారము- రూ- అవారము; 2. ఇటుతరువాత: చూ, అపరము. 7; ద్ర. 3: చూ, ఈప్రక్క.

ఈవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కరవాలిక, నిమిచాకత్తి: చూ, రిష్టి. 2; దే. వి. (1) రూ-ఈగి: చూ, వితరణము.

ఈవికాడు, దే. వి. చూ, రూ- ఈగికాడు.

ఈవిల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కరవాలిక, ఈవి: చూ, రిష్టి. 2.

ఈవు, దే. స. 1. నీశబ్దమునకు ప్రథమైకవచనము: చూ, రూ- నీవు; అవ్య. 2. ఒసంగవు: చూ, రూ- ఇయ్యవు.

ఈవుత, దే. అవ్య. ఒసంగుగాత.

ఈవులమొదవు, దే. వి. (దేవలోకమునందలి) కామధేనువు: చూ, ధేనువు. 1-౮.

కార్యకము. చూ, సమ్మతి. 1; 10. అనుగుట: చూ, ప్రవిష్టము; 11. ఉంకొట్టుట; అ, ఉంకృతము; (తె. ప):— ఉంకొట్టుట; 12. ముక్కుమూసికొని నిదానముగఁజేయు జపవిశేషము: చూ, ప్రాణాయామము. 3; 13. తిరుగులాడుట: చూ, విహారము. 1; వా. 14. ఉకారాంత శబ్దములకు సర్వత్రి ప్రయుక్తమగును. ఉ.— గురువు, శంభువు, సాధువు, జరత్కారువు, పరువు మొ॥

ఉంకించు, దే. అ. క్రి. కదలుచు, చూ, సమకట్టు; 2

ఉంకింపు, దే. వి. 1. అయత్నము: చూ, సన్నాహము 1; 2. ఏపు: చూ, విజృంభణము; 3. ఉప్పింపు, దాటు: చూ, లంఘ.

ఉంకు, దే. వి. 1. అంగీకారము. విజ్ఞా. ప్రా. కాం. 107; చూ, సమ్మతి. 1; అ. క్రి. 2. ఎగురు. చూ, లంఘించు.

ఉంకుటుంగరము, దే. వి. వధూవరులు పెండ్లిచేసికొనుటకు పరస్పరము సమ్మతించి మార్చుకొనియెడి యుంగరము: చూ, భూషణము. 2-౧౨(౨).

ఉంకువ, దే. వి. కన్యాశుల్కము, అల్లుఁడు కన్యకార్థము మామకిచ్చెడు ద్రవ్యము: చూ, శుల్కము.

ఉంకువ, దే. వి. — పై.— (రూ - ఉంకువు.)

ఉంగ, దే. వి. ఉగ్గు, పిడ్డలకుఁ బోసెడు వసుబాలాముదము. చూ, కంగు.

ఉంగడి, దే. వి. ఒకరకము పశువ్యాధి. రూ - ఉంగిడి, చూ, కడుపూడ. (నామును అముదపాకును మేయుటచేఁ గలుగు తెవులు.) చూ, పశురోగము. 1-౧.

ఉంగరపుఁవ్రేలు, దే. వి. (ఉంగరము + వ్రేలు.) అనామిక: చూ, హస్తము. 1-౨౫-(3).

ఉంగరము, దే. వి. రూ - ఉంగ్రెము: చూ, భూషణము. 2-12-(౨).

ఉంగిడి, దే. వి: చూ, రూ - ఉంగడి,

ఉంగుటము, పై. వి. రూ - అంగుటము = అంగుష్ఠ, బొటనవ్రేలు, చూ, హస్తము, 1-౨౫-(౧), 2. వేలు: చూ, హస్తము. 1-౨౫-(౧).

ఉంగ్రము, దే. వి. చూ, రూ - ఉంగరము.

ఉంచికొను, దే. ప్రే. ధరించు: వహించు.

ఉంచు, దే. ప్రే. 1. ఉండఁజేయు, చూ, ఇడు. 2. (రూ-ఉనుచు); స. క్రి. 2. కీలించు, పెట్టు, చూ, హవణించు. 4.

ఉంచుకొను, దే. ప్రే. చూ, రూ - ఉంచికొను.

ఉంచుట, దే. వి. ధరించుట, పెట్టుకోలు: చూ, సంభృతి. 2.

ఉంఛము, సం. వి. అ. న. ధాన్యమేఱుకొని బ్రతుకుట, ఋతము: చూ, బ్రతుకు. 1.

ఉంఛశిలము, సం. వి. అ. న. ఉంఛవృత్తి, శిలావృత్తి, (శిలోంఛ వృత్తి ద్వయజీవనము.)

ఉంట, దే. వి. 1. రూ - ఉండ. చంద్రా, 1. ఆ. 75: చూ, గోళము; 2. ఉంచుట, విశే. 3. గుండ్రము: చూ, వర్తులము.

ఉంటగాలము, దే. వి. పీసపుగుండు కట్టిన యొక దినుసు గాలము, గోడుగాలము: చూ, మత్స్యబంధనము.

ఉండ, దే. వి. 1. మన్ను లోనగువానిచేతఁ జేయబడిన గుళిక: చూ, ఉంట. 1; విశే. 2. గుండ్రము; చూ, వర్తులము.

ఉండఁజూచు, దే. అ. క్రి. 1. ఫలపరిమితి నూహించు: చూ, ఊహించు. 2; 2. పరీక్షించు: చూ, శోధించు, 1.

ఉండఁజేయు, దే. స. క్రి. ఉంచు: చూ, ఇడు. 2.

ఉండక్రోవి, దే. వి. 1. సన్న్యాసులు చేతఁబట్టెడు దండము: చూ, వేత్రము. 1; 2. బెత్తపుచెట్టు: చూ, వేత్రము. 2.

ఉండసురియ, ద్వి. వి. 1. కటివిలుకు. రా, వి. 3, ఆ. 65: చూ, బాణము. 1-౧౫-(౧); 2. ఒకానొకబాణము: చూ, బాణము. 1-53.

ఉండి, దే. అ. ప. 1. ఒకప్రత్యయము; అవ్య. 2. మొదలుకొని అను నర్థమును దెలుపునది. చూ, మొదలు. 6.

ఉండు, దే. అ. క్రి. 1. కాఁపురించు: చూ, వసించు; 2. మెలఁగు: చూ, వర్తించు; 3. మిగులు: చూ, శేషించు.

ఉండునె, దే. వి. ఉన్నె-రూ-ఉన్నె.

ఉండువాఁడు, దే. వి. వర్తించువాఁడు: చూ, వర్తిష్ణువు.

ఉండె, దే. వి. ఊరుమూలదేశము: చూ, సక్థి. 1-౨.

ఉండ్ర, దే. వి. వెలిచంద్ర*: చూ, విష్టిదిరము.

ఉండ్రన, దే. వి.— పై.—(రూ-ఉండ్రెన.)

ఉండ్రము, దే. విశే. 1. గుండ్రము: చూ, వర్తులము; బ. 2. ఉండ్రాలు, మోదకములు: చూ, భక్ష్యము. 1-౧౩.

ఉండ్రెస, దే. వి; చూ, ఉండ్ర*.

ఉండ్రాలు, దే. వి. బ: చూ, ఉండ్రము. 2.

ఉండ్రాళ్ళతద్దె, ద్వి. వి. ఉండ్రములలో పార్వతి ప్రీతికై చేసెడి వ్రతము (బాలికలు భాద్రపద బహుళ తదియనాఁడు యౌవనుఁడగు భర్త రాకకై చేయునోము): చూ, తద్దె. (బృహత్యుమావ్రతము.)

ఉండ్రాళ్ళు, దే. వి. బ: చూ, రూ-ఉండ్రాలు.

ఉండ్రెన, దే. వి. చూ, రూ-ఉండ్రన *.

ఉందురము, సం. వి, అ. పుం. 1. ఎలుక: చూ, మూషికము: 1; 2. పందికొక్కు: చూ, మూషికము. 1-౨.

ఉందురువు, సం. వి. ఉ. పుం.— 1-2, పై.—

ఉంపడము, దే. వి. 1. గుత్తగా వేశ్య నుంచుకొనుట; 2. (ఉంచుకొనఁబడినది.) పరస్త్రీ: ఉంపుడుకత్తియ-రూ-ఉంపుడుకత్తె; చూ, స్త్రీ. 1-౨౭.

ఉంపుడుకత్తియ, ద్వి. వి. 1. (ఉంచుకొనఁబడినది.) పరస్త్రీ; చూ, ఉంపడము. 2; 2. ఉంచుకొనఁబడిన వేశ్య. (రూ-ఉంపుడుకత్తె.); 3. పనిచేయుట కేర్పాటైన దాసి. (రూ - ఉంపుడుకత్తె.: చూ, దాసి. 1.

ఉంబ, పై. వి. = అమ్మా. గోజాతియఱపు: చూ, స్వరము. 2.(౧౨౪.) (రూ-అంబా.)

ఉంబళి, దే. విశే. పన్ను లేనిది. "ఉంబళిగ్రామము." మొ॥ చూ, విష్టు. 1-౧౬.

ఉంభనము, సం. వి. అ. న. నిండఁజేయుట; చూ, సంపూర్ణము. 1-౪.

ఉంభితము, సం. విశే. నింపఁబడినది; చూ, సంపూర్ణము. 1-౧.

ఉక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చర్మము: చూ, బెరడు. 1.

ఉకము, సం. వి. అ. పుం. 1. పక్కి: చూ, పక్షి; 2. అనుమోదము: చూ, హ్లాదనము; 3. వికలము: చూ. వైకల్యము.

ఉకు(డు, సం. వి. అ. పుం. అధముఁడు: చూ, హీనుఁడు.
ఉకుణము, సం. వి. అ. న. నల్లి: చూ, రక్తాంగము. 4.
ఉక్క, వై. వి. 1. = ఉల్కా. ఉమ్మ: చూ, ఔష్మ్యము; 2. ధైర్యశాలి: చూ, దిట్టఁడు.
ఉక్కఁబట్టు, దే. స. క్రి. త్యజించు. చూ, విసర్జించు.
ఉక్కడఁగు, దే. అ. క్రి. 1. ఉక్కుచెడు. ఉక్కఱు, ఉక్కుమడఁగు; 2. చచ్చు: చూ, సమయు. 1.
ఉక్కడఁచు, దే. ప్రే. చచ్చు: చూ, సమయు. 1.
ఉక్కడము, వై. విశ. 1. = ఉత్కటః. గొప్పదయినది. సా. 1, ఆ: చూ, మహితము; వి. 2. అధికము, ఎక్కువ: చూ, హేరాళము. 1.
ఉక్కడీఁడు, వై. విశ. (ఉక్కడము + ఈఁడు.) శూరుఁడు: చూ, హరివీరుఁడు. 2.
ఉక్కణము, దే. వి. కావలి, చూ, రక్షణము.
ఉక్కరి, దే. విశ. (ఉక్కు + అరి.): చూ, ఉక్కడీఁడు.
ఉక్కఱు, దే. అ. క్రి: చూ, ఉక్కడఁగు. 1.
ఉక్కలుఁడు, వై. విశ. = ఉత్కలః. భారము వహించువాఁడు. చూ, భారవాహుఁడు.
ఉక్కళము, వై. వి. 1. = ఉపనిష్కరమ్. పురాభిముఖమైన రాజమార్గము: చూ, మార్గము. 1; దే. వి. 2. శత్రువు రెత్తి వచ్చుటను దెలిసికొనుటకై యుంచు కావలి: చూ, రక్షణము.
ఉక్కశుఁడు, వై. వి ఆక్షేపించువాఁడు: చూ, వెక్కసి. 1.
ఒక్కిదము, దే. వి. ఎకసకియము: చూ, వంచన.
ఉక్కిరిబిక్కిరి, దే. విశ. ఊపిరి తిరుగనిది: రూ- ఉక్కిటిబిక్కిరి. చూ, శ్వాసము. 1-ఌ.
ఉక్కిఱి, దే. వి. అనుచ్ఛ్వసనము, ఊపిరి తిరుగ కుండుట: చూ, శ్వాసము. 1-ఉ.
ఉక్కిటిబిక్కిరి, దే. విశ. చూ, రూ-ఉక్కిరిబిక్కిరి.
ఉక్కిఱుట, దే. వి. 1. ఊపిరిపుచ్చుట: చూ, శ్వాసము. 1. ఆ; 2. ఆయాసపడుట.
ఉక్కివము, దే. వి. 1. కపటము, జిత్తు. చూ, వ్యాజము. 1; 2. ఎకసకియము: చూ, వంచన.
ఉక్కివుఁడు, దే. విశ. కపటముగలవాఁడు. చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
ఉక్కిస, దే. వి. కాసరోగము. చూ, దగ్గు 1.
ఉక్కీఁడు, దే. విశ. (ఉక్కు + ఈఁడు) అజ్ఞాని. చూ, స్తబ్ధుఁడు.
ఉక్కు, దే. వి. 1. ధీరము. వి. పు. 7, ఆ. 195: చూ, శౌర్యము. 1; 2. అయస్సారము. చూ, లోహము, 1-ఎ; 3. చేవ. చూ, స్థైర్యము. 1; విశ. 4. కదలనిది: చూ, స్థిరము: అ. క్రి. 5. చచ్చు. చూ, సమయు; 6. నలఁగు. చూ, సదమదమగు.
ఉక్కుకడ్డి, ద్వి. వి. కరగఁబోసిన ఉక్కుకడ్డీ: ఉక్కుకమ్మి, ఉక్కుకాడ, ఉక్కుతునక, ఉక్కుతునియ, ఉక్కుముక్క.
ఉక్కుజీరా, వా. వి. ఇనుపకవచము (చూ, వారహరణము. ౨.)
ఉక్కుతీఁగ, ద్వి. వి. వీణెలోనగు వానికివేసెడు (ఉక్కు) తంతి. చూ, తంతి.
ఉక్కుతునక, ద్వి. వి: చూ, ఉక్కుకడ్డి.
ఉక్కుతునియ, ద్వి. వి. 1.—వై.—; విశ. 2. శూరుఁడు: చూ, హరివీరుఁడు; 3. ధైర్యశాలి: చూ, దిట్టఁడు. ౧-1.
ఉక్కుతునక్కలు, జా. పలుకాలులు. ఉక్కుముక్కలవలెఁ దెగకు లేక జిగిగలవారు. విజ. 1, ఆ. 78.
ఉక్కుమడఁగు, దే. అ. క్రి. 1; చూ, ఉక్కడఁగు: 2. చచ్చు: చూ, సమయు. (ప్రే.—ఉక్కుమడఁచు.)
ఉక్కుమడఁచు, దే. ప్రే. చచ్చు: చూ. సమయు.
ఉక్కుముక్క, దే. వి: చూ, ఉక్కుకడ్డి.
ఉక్కురోసము, ద్వి. వి. 1. అధికగర్వము, చూ, హంకారము: 2. అధికకోపము: చూ, రోషము. (ఉక్రోషము అనివాడుక.)
ఉక్కెర, వై. వి. = ఉపకారికా. చక్కెరచేర్చి వొండిన పిండి: చూ, భక్ష్యము.
ఉక్కెఱ, వై. వి.—వై.—
ఉక్త, అం. చూ, ఛందస్సులు.
ఉక్తము, సం. విశ. చెప్పఁబడినది: చూ, కథితము 2 ఒ౧.
ఉక్తవిషయస్వరూపోత్ప్రేక్ష, అం. స్వరూపోత్ప్రేక్షాలంకారము: చూ, అలంకారము. 3.
ఉక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. వచనము: చూ, శబ్దము. 2, 2. లచ్చికోడలు: చూ, సరస్వతి; అం. 3. చూ, గుణములు.
ఉక్తుఁడు, సం. విశ. చెప్పఁబడినవాఁడు: చూ, కథితుఁడు.
ఉక్థము, సం. వి. అ. న. సామవేదము: చూ, వేదములు (చూ, ఉపనిషత్తులు.)
ఉక్థ్యము, సం. వి. అ. న. యాగవిశేషము: చూ, యజ్ఞము. 1-౧.
ఉక్లియాంధ్రబ్రాహ్మణులు. అం. నెల్లూరిదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొకతెగ: చూ, బ్రాహ్మణులు.
ఉక్షము, సం. వి. న్. పుం. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.
ఉక్షాలము, సం. వి. అ. పుం. కోఁతి: చూ, వానరము.
ఉక్షిరము, సం. విశ. 1. చల్లఁబడినది: అవకీర్ణము; 2. తడుపఁబడినది, ఉత్తప్తము: చూ, స్తిమితము. 2.
ఉఖ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కుండ: చూ, భాండము, 3; 2. వంట కుండ: చూ, భాండము 3: 3. సూర్యకిరణము; చూ, హాయనము. 2; 4. కుంపటి: చూ, హసంతి. 1.
ఉఖ్యము, సం. విశ. పిఠరము, పైఠరము, కుండయందు వండఁబడిన భక్ష్యము. (ఉంట్రాళ్ళు, కుడుములు మొదలగునవి.): చూ, భక్ష్యము. 1-౧౧.
ఉగము, దే. వి. 1. ఆయుస్సు, జీవితకాలము: చూ, వయస్సు. 1; వై. వి. 2. = యుగము. (కృతము, త్రేత, ద్వాపరము, కలి. 4.) చూ, యుగములు.
ఉగాది, ద్వి. వి. చాంద్రాయణ సంవత్సరాది, "ఉగాదిపండుగ."
ఉగ్గడ, దే. వి. రూ- ఉగ్గడు - ఉగ్గడు: చూ, సన్మానము. 1.
ఉగ్గడించు, వై. అ. క్రి. 1. మ్రోఁగు. చూ, శబ్దించు; స. క్రి. 2. పలుకు. చూ, వచించు; 3. గొప్పపఱచు;చూ, సన్మానించు.
ఉగ్గడించుట, దే. వి. నాట్యానుగుణశబ్దగుంఫన: ఉగ్గడింపు, ఉగ్గలింపు, ఉగ్గళింపు.
ఉగ్గడింపు, దే. వి. 1. —వై.—; 2. పొగడ్త: చూ, స్తోత్రము.
ఉగ్గడు, దే. వి: చూ, రూ-ఉగ్గడ.

[illegible], దే. విశే. 1. అధికము, మిక్కిలి: చూ, సాహసము: 2. [illegible] చూ, [illegible]: మిక్కిలి వేడిమి గలది: చూ, ఉగ్రము

ఉగ్గము, దే. వి. = ఉగ్గ్రాహము. నేయి మూసె పట్టుకొను కలశాదులకు [illegible] ప్రాపిగాఁగట్టెడు ఉగ్గిలి: ఉగ్గిలి; (సం. [illegible] — ఉగ్గ్రాహము.

ఉగ్గించు, దే. అ. క్రి. నట్టువుఁడు కొలిపించు.

ఉగ్గడింపు. దే. వి, చూ, ఉగ్గడించుట.

ఉగ్గించు, దే. స. క్రి. (పసుగుపేకల పోఁగులను) చేయు.

ఉగ్గిలి, దే. వి: చూ, ఉగ్గము.

ఉగ్గు, దే. వి. 1. ఉంగ: చూ, కంగు: 2. [illegible]: చూ, వస. 2.

ఉగ్గడు, దే. వి: చూ, రూ-ఉగ్గడు.

ఉగ్గుపడు, దే. అ. క్రి: చూ, ముకుతపడు.

ఉగ్గుఁబాలనాఁట, జా. చిన్నతనమునుండి, పుట్టినప్పటినుండి. "ఉగ్గుబాలలోపనేర్చె" ధర్మటరాజహృదయము.

ఉగ్గుబ, దే. వి. బ. శరీరముపైపటలు: చూ, వస. 1.

ఉగ్గుబవాఱు, దే. అ. (యూరిపోఁగు) మెలిపడు: చూ, వెంటిగొను.

ఉగ్మలి, దే. వి. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ 1.

ఉగ్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వస*: చూ, విష: 2. పేము*: చూ, వేత్రము: విశే. 3. భయంకరురాలు: అం. 4: చూ, శ్రుతులు.

ఉగ్రంపశ్యుఁడు, సం. విశే. నాటవకులమువాఁడు. చూ, శూద్రుఁడు: 2. భయంకరుఁడు: చూ, వెఱపరి.

ఉగ్రకాండము, సం. వి. అ. పుం. కాఁకర*. చూ, వనకాకర వేల్లము.

ఉగ్రగంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఒకరకము ఓమము: చూ, యవాని: 2. వస*: చూ, విష; 3. చిక్కిసి*: చూ, చిక్కిక.

ఉగ్రగంధము. సం. వి. అ. పుం. 1. లశునము*: చూ, వెల్లుల్లి: వ. 2. ఇంగువ: చూ, హింగువు*: 2: 1 ఇంగువ*: చూ, హింగువు. 1.

ఉగ్రత, అం: చూ, సంచారీభావములు. (ఉగ్రత్వము) "ఓరోరి రావణా: జనకసుతను రామునకొసంగుము. అట్లుగానిచో నీవును, నీలంకయు నమ్మహాత్ముని బాణాగ్రంబున శకలంబు వకుం జాలవు."

ఉగ్రము. సం. విశే. ఉగ్రభావము, భయమును పుట్టించునది. అంకపొంకములు: చూ, రౌరవము. 2.

ఉగ్రశేఖర, సం వి. ఆ. స్త్రీ. ఆకాశగంగ: చూ, నది. 1.

ఉగ్రసేనజుఁడు. సం. వి. అ పుం. కంసుఁడు: మూల దేవుఁడు.

ఉగ్రాక్షుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వేఁడికంటివేలుపు, ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1.

ఉగ్రాణము, దే. వి. 1. సామగ్రు లుంచెడుగది, కోష్ఠము: చూ, వంటసాల. 1-ఊ (ధాన్యాదులు పోయుటకుఁగూడ నుపయోగింతురు.) 2. ధనముంచెడు చోటు: చూ, వంటసాల. 1.ఊ.

ఉగ్రుఁడు, సం. వి. అ పుం. 1: చూ, శివుఁడు; 2. శూద్రవానియందు క్షత్రియునికిఁబుట్టి కోశ రక్షణాదులచే బ్రతుకువాఁడు; విశే. 3. భయంకరుఁడు; చూ, వెఱపరి; 4. చెడు మనసు కలవాఁడు; చూ, వ్యాధుఁడు. 2; అం. 5: చూ, రుద్రులు.

ఉచకము, సం. వి. అ. పుం. ఆముదపుఁజెట్టు: చూ, వ్యడంబకము.

ఉచత్థ్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఉచత్థ్యమహర్షి: చూ, సప్తర్షి.1.

ఉచిఁత, సే. వి. రూ-ఉచ్చిఁత *: చూ, కంఠ. 5.

ఉచితజ్ఞత, అం: చూ, సుగుణములు.

ఉచితజ్ఞుఁడు, సం. విశే. 1. ఉచితము నెఱిఁగినవాఁడు, ఉచితుఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు: 2. పూజింపఁదగినవాఁడు. చూ, పూజితుఁడు. 1. 3: చూ, సుధి.

ఉచితమగు, మి. అ. క్రి. చూ, సార్థకమగు.

ఉచితము, సం. విశే. 1. తగినది: చూ, యోగ్యము. 2; 2. ఉచ్చఁబడినది; చూ, ఉపహితము; 3. ఎఱుఁగఁబడినది: చూ, సూచితము; 4. కొలఁదియిడఁబడినది: చూ, మితము. 1; 5. తన కుచితమైన ధర్మమును విడువఁబడినది. తగినది; చూ, యోగ్యము. 2.

ఉచితవంతుఁడు వా. వి. మంచితెలిసినవాఁడు, జ్ఞాని: చూ, సుధి.

ఉచితుఁడు, సం. విశే: చూ, సుధి.

ఉచ్చండము, సం. విశే. 1. ఆగ్రహముగలది. చూ, రోషము: 2. వేగముగలది: చూ, స్వాదము. 1-3.

ఉచ్చండిక, అం: చూ, భూపాదులు (పదునాఱుగాని పందొమ్మిది లేవు.)

ఉచ్చంద్రము, సం. వి. అ. పుం. అడ్డమరేయి: చూ, రాత్రి. 1-౧.

ఉచ్చటి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వట్రువమున్నై. చక్రల *: చూ, [illegible]ణము. 1-౩౨ 2. గర్వము: చూ, హంకారము; 3. అభ్యాసము: చూ. స్వభావము.

ఉచ్చతమము, అం: చూ, సప్తస్వరములు.

ఉచ్చతరము. సం. విశే: చూ, ఉచ్చతమము.

ఉచ్చదేవుఁడు. సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

ఉచ్చనీచములు, సం. వి. అ. పుం. బ. మంచిచెడ్డలు: చూ, మేలుగీడు.

ఉచ్చము. సం. విశే. 1. ఎత్తు: చూ, సోగ. 2; వి. 2. గ్రహగతియొక్క పైభాగము: 3: చూ, ఉచ్చతమము.

ఉచ్చయము. సం. వి. అ. పుం. 1. గుంపు; చూ, సమూహము; 2. ఆఁడుదాని కోకకట్టు అనఁగా నీవి, పోఁకముడి: చూ, వలపుకీలు: 3. ఏనుఁగు బుద్ధి మందముగాఁ బ్రసరించుట.

ఉచ్చరణము, సం. వి. అ. న. ఉచ్చరించుట. రూ-ఉచ్చారణము, ఉల్లేఖము: చూ, శబ్దము. 1-౧౨.

ఉచ్చరించు, సం. స. క్రి. చెప్పు: చూ, వచించు.

ఉచ్చరితము, సం. విశే. ఉచ్చరింపఁబడినది: చూ, వ్యాఖ్యాతము.2.

ఉచ్చలలాటిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్ద కనుబొమ్మలుగలది: చూ, మరుంద.

ఉచ్చాటన, అం: చూ, కళలు.

ఉచ్చాటనము, సం. వి. అ. న. 1. పిశాచములను మంత్రశక్తిచేఁ దాఱఁదోలుట; 2. వేశ్యతోఁ బెఱుకుట; అం. 3. చూ. విద్వలు; 4. చూ. ష. రి. హీనతానములు.

ఉచ్చాటనముచేయు, మి. స. క్రి. 1. వెడలించు: చూ. వెళ్ళగొట్టు.

ఉచ్చారణము, సం. వి. అ. న; చూ. రూ- ఉచ్చరణము.

ఉచ్చారము, సం. వి. అ. పుం. 1. పేగు: చూ. ప్రేగు: 2. అమేధ్యము: చూ. శమలము. 1.

ఉచ్చావచము, సం. విశే. బహుప్రకారములైన చిత్రాదులు గలది: చూ. నైకభేదము.

ఉచ్చి, దే. వి. బ్రహ్మరంధ్రము: చూ. సోఁగు.

ఉచ్చింగటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. శృణగండమను చేఁప: చూ. మత్స్యము. 1-౧౪; 2. అక్కసి: చూ. రోషణుఁడు.

ఉచ్చింత, దే వి: చూ. రూ-ఉచిఁత *: చూ. ఉంత. 5.

ఉచ్చింతికాయ, ద్వి. వి. వికిరణశలాటువు: చూ. ఉత్తికాయ.

ఉచ్చింతవరుగు, ద్వి. వి. ఎండించిన ఉస్తికాయల సమూహము: చూ. ఉత్తివరుగు.

ఉచ్చిఁత, దే. వి: చూ. రూ- ఉచ్చింత *.

ఉచ్చిచ్చిరె, దే. వి. కుక్కను పిలుచుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము; చూ. హూహూ. (రూ-ఉచ్చిచ్చిరె.)

ఉచ్చేత్త, సం. వి. అ. పుం. చేటుఁ దెచ్చువాఁడు, నాశకుఁడు: చూ. వెరువిత్తు.

ఉచ్చేదనము, సం. విశే. నాశము చేయునది: ఉచ్ఛిన్నము.

ఉచ్చేషము, సం. విశే. మిగిలినది: చూ. శేషము.

ఉచ్చైర్ఘుష్టము, సం. వి. అ. న. బెట్టుగాఁ బలుకుట: చూ. బెట్టు సరి.

ఉచ్చైశ్శ్రవము, సం. వి. స్. పుం. ఇంద్రుని గుఱ్ఱము: చూ. హయము 1-౧౦.

ఉచుకరించు, దే. అ. క్రి. అనాదరముచే ఉచుక్కుమను.

ఉచుక్కు, దే. వి. ఉచుకరించుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ. హూహూ.

ఉచ్చు, వై వి = ఉత్సః నీరుముట్టు, చూ. మూత్రము. 1.

ఉచ్చబుడ్డ, ద్వి. వి. ఉచ్చచేరు తిత్తి: చూ. మూత్రకోశము.

ఉచ్చమల్లి, దే. వి. దినమొల ఆఁడుది, నగ్నిక. చూ. స్త్రీ. 1-౩౮.

ఉచ్చు, దే. వి. 1. ఉరి: చూ. వాగుర; అ. క్రి. 2: చూ. నాటి వెడలు.

ఉచ్చాదనము, సం. వి. అ. పుం. అకవి *: చూ. లొద్దుగు.

ఉచ్ఛిన్నము, సం. విశే. 1. నాశముచేయఁబడినది: ఉచ్ఛేదనము; అం. 2. చూ. షోడశసంధులు.

ఉచ్ఛిష్టపత్రము, సం. వి. అ. న. ఎంగిలి విస్తరి: చూ. పుల్లియ. 2.

ఉచ్ఛిష్టము, సం. విశే. 1. అంటు: చూ. ఎంగిలి; 2. అంటరాని వస్తువు: చూ. ఎంగిలి.

ఉచ్ఛూనకము, సం. వి. అ. న. దంతక్షతము లేడింటిలోనొకటి, సంభోగాదులయందుఁ గొఱుకుట: చూ. దంతక్షతములు.

ఉచ్ఛూనము, సం. విశే. దట్టము: చూ. సాంద్రము. 2.

ఉచ్ఛ్రియము, సం. వి. అ. పుం. ఉన్నతి: చూ. సోగ. 2. (చెట్లు మొదలయిన వాటి పొడవు.)

ఉచ్ఛ్రాయము, సం. వి. అ. పుం.—వై.—

ఉచ్ఛ్రితము, సం. వి. అ. పుం. 1. దేవదారువు *: చూ. సూక్ష్మదారువు; 2. ధ్వజస్తంభము: చూ. స్తంభము. 1; విశే. 3. పెరిగినది: చూ. ప్రవృద్ధము. 4; 4. పొడవైనది: చూ. సోగ. 2, పొడవు. 2; 5. పుట్టినది, అంకురితము: చూ. సంభూతము; 6. క్రొవ్విసది: చూ. స్థూలము. 2; 7. గుంపుగూడినది: చూ. సమూహము.

ఉచ్ఛ్వసనము, సం. వి. అ. న. ఊపిరివిడుచుట: చూ. వాయువు. 1-ఉ.

ఉచ్ఛ్వసితము, సం. వి. అ. న. 1. —వై.—; విశే. 2. ఊపిరి వెలికిఁబుచ్చినది.

ఉచ్ఛ్వాసనిరోధము, సం. వి. అ. న. ఊపిరి పుప్పుసక నొప్పించెడి రోగము, ఊపిరికట్టు: చూ. రోగము.

ఉచ్ఛ్వాసము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఊపిరి విడుచుట; చూ. ఉచ్ఛ్వసనము; 2. ఊరట: చూ. సమాశ్వాసము; 3. చెఱువు, కాలువ జలనిర్గమస్థలము; మరిగోవ్ర: చూ. వాహనము. 2; 4. ఆఖ్యాయిక పరిచ్ఛేదము, వారువార్తము గల హర్ష చరితాది గ్రంథము (ఆశ్వాసము, సర్గ మొ.); గద్యపద్యములుగల చంపూ గ్రంథభాగము: చూ. పరిచ్ఛేదము; 5. జీవనము: చూ. బ్రదుకు. 1; 6. ప్రాణవాయువు: చూ. వాయువు 1-౧-(౧). 7. ఎగఊపిరి: చూ. వాయువు. 1-ఉ.

ఉచ్ఛ్వాసావరోధము, సం. వి. అ. న: చూ. ఉచ్ఛ్వాసనిరోధము.

ఉజ్జయిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = ఉజ్జని. అవంతియను పురము; విక్రమార్కుఁడేలిన పట్టణము: చూ. దేశములు. 1-౨౦.

ఉజ్జాసనము, సం. వి. అ. న. చంపుట: చూ. వధము.

ఉజ్జి, దే. వి. జంట: చూ. సంగడి. 5; విశే. 2. పోలిక: చూ. సమానము.

ఉజ్జీవనము, సం. వి. అ. న. 1. జీవనము: చూ. స్థితి. 5; 2. మఱల బ్రతుకుట: చూ. పునర్జీవితము.

ఉజ్జీవించు, సం. అ. క్రి. జీవించు: చూ. బ్రతుకు. 3.

ఉజ్జృంభణము, సం. వి. అ. న. ఆవులింత: చూ. హాఫిక.

ఉజ్జృంభితము, సం. వి. అ. న. చేష్ట: చూ. వ్యాపారము. 1; విశే. 2. వికసినది: చూ. వ్యాకోచము.

ఉజ్జ్వలత, అం. చూ. నఖక్షతములు.

ఉజ్జ్వలత్వము, సం. వి. అ. న: చూ. దౌజ్జ్వల్యము.

ఉజ్జ్వలము, సం. వి. అ. పుం. 1. శృంగారము: చూ. సౌందర్యము; 2. తెలుపు: చూ. వర్ణము: 6-౫; విశే. 3. వెలుఁగునది: చూ. తరళము. 4; 4. స్వచ్ఛమైనది: చూ. సమీచీనము. 2; 5. వికియునది: చూ. వ్యాకోచము.

ఉజ్జ్వలుఁడు, సం. విశే. చూ. వేషుకకాఁడు.

ఉజ్ఝనము, సం. వి. అ. న = ఉజ్ఝన. విడిచిపెట్టుట: చూ. విమోచనము.

ఉజ్ఝితము, సం. విశే. విడిచినది: చూ. సముజ్ఝితము.

ఉజ్జ, దే. వి. అపూర్వార్థము నుత్ప్రేక్షించుట: చూ. తర్కము. 2.

ఉజ్జగము, వై. వి. విడుపు: చూ. విమోచనము.

ఉజ్జగించు, దే. స. క్రి. విడుచు: చూ. విసర్జించు.

ఉజ్జగింపు, దే. వి. విడుపు: చూ, విమోచనము.

ఉజ్జగిలు, వై. అ. క్రి. 1. తొలఁగు. చూ, విరియు. 5; 2. ఇంకు. [illegible]. ౯. ఆ. ౭౯: చూ, శోషించు. (రూ-ఉజ్జగిల్లు.)

ఉజ్జగొను, దే. స. క్రి. (ఉజ్జ + కొను.) 1. ఊహించు. పక్షాం. ౯. ఆ. 149; చూ, సందేహించు; అ. క్రి. 2. ఫలకమిదియని యూహించు: చూ, ఊహించు.

ఉజ్జనము. వై. వి. = ఉద్వసనమ్. విడుపు: చూ, విమోచనము (రూ- ఉజ్జనము—విక్ర. 3, ఆ. 112.)

ఉజ్జనచేయు. వై. స. క్రి. (ఉజ్జనము + చేయు.) విడుచు. కాశీ. 4. ఆ. [illegible]: చూ, విసర్జించు.

ఉజ్జని, వై. వి. = ఉజ్జయిని. అవంతి. విక్ర. 2, ఆ. 40: చూ, ఉజ్జయిని.

ఉజ్జాయించు, దే. స. క్రి. 1. అనుమానించు: చూ, సందేహించు; 2. ఫలకమిదియనియూహించు: చూ, ఊహించు.

ఉజ్జనకల్లు. వ్యా. వి. అగ్నిపర్వతమునుండి వెడలఁగ్రక్కఁబడిన రాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౧-(ఆ).

ఉటంకము, దే. వి. టూకీ: చూ, సంగ్రహము 2.

ఉటంకి, దే, విణ. 1. రూ-ఉటంకు, పౌరవగలవాఁడు: చూ, సాహసికుఁడు; 2. రూ-ఉటంకు, మైర్యశాలి: చూ, దిట్టఁడు.

ఉటంకించు. దే. స. క్రి. 1. టూకించు: చూ, సంక్షేపించు. వా. స. క్రి. 2. ఎత్తిపొడుచు.

ఉటంకు, దే. విణ: చూ, రూ-ఉటంకి. 1-2.

ఉటజము, సం. వి. అ. పుం. 1. పర్ణశాల: చూ, సదనము 1-౪౦-(౧౦); 2. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

ఉటము, సం. వి. అ. న. ఆకు; చూ, పత్రము. 1.

ఉట్టంకనము, సం. వి. అ. న. కప్పుట: చూ, స్థాపనము.

ఉట్టంకితము, సం. విణ. స్థాపింపఁబడినది: చూ, స్థాపితము.

ఉట్టి, దే. వి. 1. చిక్కము: చూ, శిక్యము 1; 2. కావడిమట్టు: చూ, శిక్యము. 2; 3. చింతపండు గుంజును అంటియుండెడు పీఁచు: చూ, చింతఉట్టి.

ఉట్టిఁబెట్టిన గుమ్మడికాయవలె, లో. "అమ్మగువ గనుంగొనిమెఱ, ముమ్మరముగఁ బట్టె నామములు మైనెల్లం గ్రమ్మికొన నుట్టిఁబెట్టిన, గుమ్మడికాయయును బోలెఁ గూర్చున్నతఱిన్". వైజయంతీ విలాసము.

ఉట్టికట్టుకొని యీఁగులాడుట, జా. చావకుండుట. "ఈలోకము లోనె యెల్లకాలము నుట్టిఁగట్టుకొని యీఁగులాడము." (నీతిచంద్రిక-సంధి.)

ఉట్టిచీల, దే. వి. ఇరుప్రక్కల తలయేర్పడిన చీల.

ఉట్టిపడు, దే అ. క్రి. 1. ఉన్నట్టుండి కలుగు: చూ, సంభవించు. 2. అతిశయించు. చూ, సందడించు.

ఉట్టిపడుట, జా. ప్రత్యక్షమగుట, జారిపడుట. "శాంతరసమెల్ల నుట్టిపడఁగ వంగవల పొందురోసి." విజయవిలాసము; " ఉట్టి పడ్డట్టు రెండుండి వచ్చెఁ గడింది విలుదోయితో రాజవీర యుగము." రామాభ్యుదయము,

ఉట్టిమెక్కలేనమ్మ స్వర్గమునకెక్కునా, లో. ఎక్కలేనే యెక్కలేదు అనిభావము.

ఉట్టు, దే. వి. 1. ఉప్పుపండఁదగిననేల: చూ, భూమి. 1-౮౫; 2. ఉప్పురాసులుండు చోటు, నట్టు: చూ, భూమి. 1-౧౭; 3. బాలక్రీడా విశేషము, ఉప్పట్టు: చూ, బాలక్రీడ; అ. క్రి. 4. కాఱు. భార. ద్రో. 5, ఆ. 205: భార. శాం. 3, ఆ. 21: చూ, స్రవించు.

ఉట్రవడియము, వ్యా. వి. 1. ఒకరకము వడియము: చూ, వడియము; 1-౧; 2. ఒకరకము పిండివంట: చూ, భక్ష్యము. 1—౧౨.

ఉట్లదొప్పి, దే. వి. ఒకానొక చెట్టు; చూ, వృక్షము. 1.

ఉతాణి, దే. విణ. ఉన్నతము, గొప్ప: చూ, శోభ. 2-౩.

ఉదకఁబెట్టు, వ్యా. స. క్రి. ఉడుకునట్లు చేయు: చూ, ఉడికించు. 1.

ఉడత, దే. వి. రూ-ఉడుత: చూ, చిక్రోడము.

ఉదాములు, వా. వి. వాఁట్లు "నాలుగు ఉదాములు వేసినాఁడు." (గోదావరిజిల్లాలోవాడుక.)

ఉదాయించు, వా. క్రి. పాఱిపోవు, హరించు, ఎగిరిపోవు.

ఉదాయింపు, కా. పారిపోవుట.

ఉడి, దే. వి. పొల్లు: చూ, వ్యర్థము.

ఉడికించు, దే. స. క్రి. 1. (పిండి) ఉడుకునట్లుచేయు: ఉదకఁబెట్టు; 2. బాధపెట్టు; చూ, హింసించు. 2; 3. అవమానపఱచు, చూ, హేళనముచేయు.

ఉడికిలించు, దే. స. క్రి. నొప్పించు; చూ, హింసించు. 2.

ఉడికిల్లు, దే. అ. క్రి. తపించు; చూ, సంతాపించు.

ఉడిగము, దే. వి. రూ-ఊడిగము, పరిచర్య. నై. 8, ఆ. 22: చూ, శుశ్రూష.

ఉడిగించు, దే. స. క్రి. అడ్డగించు: చూ, సంరోధించు.

ఉడిపోనిపలుకులు, దే. ఎ. వ. మొదటి మినుకులు: చూ, వేదము. 1.

ఉడివోవు, దే. అ. క్రి. (ఉడిగి + పోవు.) 1. తొలఁగు. మార్క. 8, ఆ. 195: చూ, విరియు. 5; 2. ఆఱడిపడు; చూ, వ్యర్థమగు.

ఉడుఁబోతు, దే. విణ. (ఉడుగు + పోతు.) ఉడుగువాఁడు; చూ, విరతిశీలుఁడు. (ఉడుకుడుకుఁబోతు లోనగునది:)

ఉడుఁబోతుపిందె, ద్వ్యా. వి. కాపు ఉడిగినపిమ్మట చెట్లయందు కలిగెడు పిందె. "చెట్టు చచ్చుకాలమున కుడుఁబోతుపిందెల"ను లోకోక్తి.

ఉడుక, వై. వి. = హుడుక. రూ-ఉడుక్క: చూ, వీణ. 1-౪౪.

ఉడుకాటము, దే. వి. వంటయగుట, ఉడుకుట; చూ, సూపకారము.

ఉడుకాఁడు, దే. అ. క్రి. తపించు: చూ, సంతాపించు.

ఉడుకు, దే. వి. 1. తాపము: చూ, సంతాపము; 2. వంట: చూ, సూపకారము; అ. క్రి. 3. తపించు: చూ, సంతాపించు; 4. (అన్నము) పచనమగు: చూ, వంటయగు,

ఉడుకుఁబోతు, దే. విశ. (ఉడుకు + పోతు.) 1. అసహనుఁడు: చూ, సూడుకాఁడు; వా. 2. ధైర్యలోపమున వెక్కిరించు వారి మాటలచె ఉడుకువాఁడు.

ఉడుకుట, దే. వి. 1. చూ, ఉడుకాటము; 2. తపించుట: చూ, సంతాపము; 3. అపహాస్యమువలనఁ గోపముఁజెందుట; 4. ఎసరు కాఁగుట, అన్నము ఉడుకుట లోనగు వానియందలి ధ్వన్యనుకరణము. చూ, హూహూ.

ఉడుకువ, దే. వి. ఊఱట. భార. విరా. 2, ఆ. 315. చూ, విశ్రాంతి. 2.

ఉడుక్క, వై. వి. = హుడుక్క: చూ, రూ-ఉడుక.

ఉడుగర, దే. వి. 1. పాడవగు బట్ట: చూ, వస్త్రము; 2. కానుక. అచ్చ. యు. కాం, 565; చూ, నూడెద; 3. బహుమానము, ఈనాము. య. 3. ఆ, 27: చూ, సన్మానము. 1.

ఉడుగు, దే. అ. క్రి. 1. కృశించు; చూ, వడియు 3; 2. చాలు: చూ, పర్యాప్తమగు; 3. రూ-ఉడుపు. త్యజించు. భార. విరా. 2, ఆ. 93; వేమన. 496: చూ, విసర్జించు.

ఉడుగువాఁడు, ద్వ. వి: చూ, ఉడుఁబోతు.

ఉడుత, దే. వి: చూ, రూ-ఉడత. (వీఁపున మూఁడు నిడుపు గీఁతలుగల జంతువిశేషము.)

ఉడుతకునుడుతభక్తి, లో. తనశక్తికి సరిపడినపని భక్తితోఁ జేయుట. (దీనికి కథ కలదు.)

ఉడుతచారు, ద్వ. వి. చిత్రవర్ణవస్త్రవిశేషము: చూ, వస్త్రము. 1-౮౫

ఉడుతచారంచు, ద్వ. వి. వస్త్రాంచలవిశేషము: చూ, మైజాఱు. 1-౫.

ఉడుపకుక్క, ద్వ. వి. (ఉడుము + కుక్క.) ఉడుము మొదలగు వానిని వేఁటాడెడు కుక్కలకములు, మొఱసదము. స్కా. 4, ఆ. 41-51: చూ, శునకము. 1-౭.

ఉడుపపిల్ల, ద్వ. వి: చూ, గాదేంము.

ఉడుపము, సం. వి. అ. న. తెప్పమాను, ప్లవము: చూ, హోడము. 1-౨.

ఉడుపు, దే. వి, 1. ఉడికినబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౧౭; ప్రే, 2. ఉడుగఁజేయు: చూ, సంరోధించు.

ఉడుపతి, సం. వి. అ. న. 1. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు; 2. అంబుభూషణుఁడు: చూ, వరుణుఁడు. 1.

ఉడుపుష్పము, సం. వి. అ. న. 1. అశోకము*: చూ, హేమపుష్పము; 2. తామర*: చూ, సహస్రపత్రము 1; 3. దానము*: చూ, హయజీవన మారకము.

ఉడుము, దే. వి. గోధిక: చూ, తేలుమేసరి. (బల్లివంటి రూపము గల ఒక పెద్దజంతువు.) వేమన, 497.

ఉడువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. న. 1. నక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1. దే. స. క్రి. (1, రూ-ఉడుగు. త్యజించు. భార. ఆది. 7, ఆ. 59: చూ, విసర్జించు.

ఉడుసర, దే. వి. కాకి*: చూ, వాయసి.

ఉడ్డుకువ, దే. వి. ఊఱట. భార. విరా. 3, ఆ. 96; చూ, విశ్రాంతి. 2.

ఉడ్డ, దే. వి. 1. రూ-ఉడ్డా. రాసి; చూ, రాశి. 1; స. 2. రూ-ఉడ్డా. చతుస్సంఖ్య; చూ, నాలుగు.

ఉడ్డకేలుగలాఁడు, ద్వ. వి. పరాక్రమవంతుఁడు; చూ, విష్ణువు, 1. (ఇట్లు ఉడ్డకేలువేల్పు.)

ఉడ్డమోముపేలుపు, ద్వ. వి. నల్మోములదేవర: చూ, బ్రహ్మ. 1.

ఉడ్డా, చూ, రూ-ఉడ్డ.

ఉడ్డాచేయు, దే. స. క్రి. రాసిగుంపి గింజచేయుట.

ఉడ్డాడించు దే. స. క్రి. ఒంగాలుపెట్టు; చూ, సంక్షోభించు.

ఉడ్డాడు, దే. అ. క్రి. ఒంగఁగు. చూ, సంక్షోభించు.

ఉడ్డామరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నేరుపరి; చూ, సమర్థుఁడు.

ఉడ్డీనము, సం. వి. అ. న. ఎగవు, నెగవు, పైకెగయుట. (పక్షిగతి విశేషము:— ఉడ్డీనము = పైకెగురుట, ప్రడీనము = మొదటిపిగురు, సండీనము = చెట్టు మొదలైనవాని మీఁది కెగురుట, ఉత్క్రమణము = మీఁదికిఁ బోవుట.) చూ, సండీనము. 1-౨.

ఉడ్డుకుడుకు, దే. అ. క్రి. ఊపిరి త్రిప్పలేక వావచు. పాండు. 3, ఆ. 150: చూ, సంభ్రమించు. (రూ-ఉడ్డుకుడుకు.)

ఉడ్డపల్లంచి, ద్వ. వి. బాలికా క్రీడావిశేషము : చూ, బాలికాక్రీడ.

ఉణుజు, దే. వి. ఒకరకము చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౮౫.

ఉత్, సం. ఉప. 1. ఉచ్చయము = ఇచట, 'ఉత్' అనునది ధాత్వర్థమును సమూహము అను నర్థముగా మార్చినది; 2. ఉచ్చారణము = ఇచట ధాత్వర్థమును పలుకుట అను నర్థముగా మార్చినది; 3. ఉచ్ఛిష్టము = ఇచట ధాత్వర్థమును ఎంగిలి యను నర్థమునకు మార్చినది; 4. ఉజ్జీవము = ఇచట వ్యర్థమయినది; 5. ఉల్లాసము = ఇచట ధాత్వర్థమును సంతోషము నర్థమునకు మార్చినది; 6. ప్రకాశము; 7. ఓంకారము రెండు ధాతువుల నుండియు ఒక ఉపసర్గనుండియు సిద్ధమగుచున్నదని మాండూక్యోపనిషత్తులోని మతము. "అవ" ధాతువు నుండి "అ" "ఉత్" అను ఉపసర్గనుండి "ఉ" "మా" లేక "మి" ధాతువునుండి "మ్" కలసి "ఓమ్" అగుచున్నది. (చూ, ఓమ్)

ఉతక, దే. వి. ఉత్తరాసి తిరిగెడు కొయ్య. రూ-ఉవక: చూ, జోలుమార్గము.

ఉతము, సం. విశ. నేయఁబడినది, కుట్టఁబడినది. (వస్త్రాదు.), రూ-ఊతము: చూ, స్యూతము.

ఉతాహో, సం. అవ్య. 1. ఆహో: యద్వా: చూ, వికల్పార్థకములు; 2. ప్రశ్నార్థకము: చూ, సవాలు. 1-౧: 3, చూ, విచారము.

ఉతికించు, దే. స. క్రి. ఉతుకునట్లు చేయు.

ఉతుక, దే. వి. చూ, ఉతక. వేమ. 13.

ఉతుకు, దే. స, క్రి. రూ-ఉదుకు: చూ, శుద్ధు. 1-౧.

ఉదుకుట, దే. వి. శోధనము, కడుగు. చూ, శోధనము. 1.

ఉత్క, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సంకేతమునకు నాయకుఁడు రాకుండుటను నెంచుచున్న నాయిక చూ, 1-౧౨౬.

ఉత్కలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఇష్టవస్తు సంప్రాప్తియందలి వేగిరపాటు, తహతహ: చూ, స్ఖలనము, వ్యసనము; 2. జీలుగు *: చూ, సిరివీర్య.

ఉత్కంపించు, సం. అ. క్రి. అకంపించు: చూ, వణఁకు. 2.

ఉత్కలకైశికీభాష, అం. ప్రాకృతి. (చూ, భాష. 1.)

ఉత్కంఠితుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వంతుడుఁడు: చూ, మిక్కుటపడ్డవాఁడు.

ఉత్కటము, సం. వి. అ. న. 1. లవంగపుచెట్టు *: చూ, లవంగకము; 2. కరాపు: చూ, లవంగము; 3. ఏనుఁగు మదము: చూ, మదములు; విశే. 4. అధికమైనది: చూ, హేరాళము. 1-5; 5. మదించినది; చూ, మదము. 1; 6. వెలికిలినది; చూ, ఉత్తానము.

ఉత్కటుఁడు, సం. విశే. మదించినవాఁడు, ఉన్మత్తుఁడు: చూ, మత్తుఁడు.

ఉత్కము, సం. విశే ఉత్కంఠకలది.

ఉత్కరము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుంపు: చూ, సమూహము 2. ప్రోవు; చూ, రాశి. 1.

ఉత్కర్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. మేలు; చూ, శ్రేష్ఠము; 2. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1.

ఉత్కల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జీలుగు *; చూ, స్వర్ణపుష్పి

ఉత్కల (క), కైశికీభాషలు, అం. ఇవి రెండు:- మాళవ, ఓఢ్రావళి: చూ, భాషలు. 1-౧౨.

ఉత్కలము, అం. ఒకానొక దేశము. చూ, దేశములు ౧౨.

ఉత్కలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తహతహ: చూ, వ్యసనము; 2. అల: చూ, వీచి. 1. 3. పెద్ద అల: చూ, వీచి. 1: 4. మొసుగు మొగ్గ తొడగడము: అంగారితము: చూ, మొసుగు. 5. మొసుగు మొగ్గ: చూ, మొసుగు: 6. భ్రూనేత్రాది వికారములచేత చక్కఁగా తెలియఁదగిన మనోవికారము: చూ, హేల.

ఉత్కలుఁడు, సం. విశే; చూ, ఉత్కలుఁడు.

ఉత్కళబ్రాహ్మణులు, పా. పంచగౌడులలో నొకతెగయగు ఉత్కళులను నొక తెగవారు. ఉత్కళదేశమునే ఓఢ్రదేశమని యందురు. అందు వసించు బ్రాహ్మణు లుత్కళులు. మత్స్యములను మాంసమును భుజించెదరు. కాంస్యపాత్ర భోజనమే ప్రధానము. గోపాలక, నాపితులచేత యుదకము నుపయోగించెదరు. వీరిభాష ఓఢ్రము. వీరిలో అగ్రభక్త బ్రాహ్మణులు, ఆచార్య్యబ్రాహ్మణులు, కారాబ్రాహ్మణులు, కొటికి బ్రాహ్మణులు, ఘాటియా బ్రాహ్మణులు, తేలీబ్రాహ్మణులు, దావజంతా బ్రాహ్మణులు, పండా బ్రాహ్మణులు, దేవతా పండా బ్రాహ్మణులు, నంద బ్రాహ్మణులు, విశంక బ్రాహ్మణులు, హోలబ్రాహ్మణులు, పర్నిగాహా బ్రాహ్మణులు, పాణియా బ్రాహ్మణులు, మిశ్రబ్రాహ్మణులు:— మౌరీబ్రాహ్మణులు, వహతె బ్రాహ్మణులు, వాఘీ బ్రాహ్మణులు; శాసీన బ్రాహ్మణులు:— శతపత్రీ బ్రాహ్మణులు, శిష్టకారోణా బ్రాహ్మణులు, సాంతో బ్రాహ్మణులు అనియు కలరు. చూ, బ్రాహ్మణులు.

ఉత్కళిక, అం. మాలికావృత్తములలో నొక వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

ఉత్కారము, సం. వి. అ. పుం. 1. ధాన్యము పొరవుగా రాసి పోయుట: చూ, వికారము; 2. ధాన్యము మీఁదికి తూర్పెత్తుట, ఎగరఁబోత. చూ, వికారము.

ఉత్కారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ, చూ, ఉండ్రాళ్లు.

ఉత్కీర్ణ, అం. చూ, ముఖరజ్జువులు.

ఉత్కీర్ణము, సం. విశే. గీరఁబడినది: చూ, ఉల్లిఖితము.

ఉత్కుఁడు, సం. విశే. 1: చూ, అసంతుఁడు, 2. ప్రియవస్తువు నెప్పుడు పొందుదునోయను త్వరకలవాఁడు: చూ, ఉన్మనుఁడు.

ఉత్కూటము, సం. వి. అ. న. గొడుగు: చూ, వాత్రిత్ర.

ఉత్కృతము, సం. విశే. బాహ్యరతికై చేతులు తట్టుట; చూ, రతిబంధములు. 1-౨.

ఉత్కృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, ఇరువదియాఱు; అం. 2. చూ, రతిభేదములు; అం. 3. చూ, ఛందస్సులు.

ఉత్కృష్టము, సం. విశే. 1. మేలుచేయి; చూ, శ్రేష్ఠము; అం. 2. చూ, గాయకదోషములు.

ఉత్కోచము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉపద, కానుక: చూ, సూతిద; 2. రూ - ఉత్కోశము, పుష్పాది వికాసము : చూ, వికాసము.

ఉత్కోశము, సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, రూ - ఉత్కోచము. 2; 2. కోపము : చూ, రోషము.

ఉత్క్రమణము, సం. వి. అ. న. మీఁదికిఁబోవుట: చూ, సంక్రమణము. 1-౧.

ఉత్క్రోశము, సం. వి. అ. పుం. 1. కృష్ణలోహితవంపు చరణ కలహంస, నలుపు ఎరుపైన ముక్కు కాళ్లు గల అంచయను పులుఁగు: చూ, పెన్నాడ పులుఁగు: 2. కాకి: చూ, వాయసము. 1; 3. టిట్టిభము: చూ, లకుముకి; 4. గోరువంక ; చూ, శారిక. 1; 5. దీర్ఘకోపము: చూ, రోషము; 6. అధికముగా పిల్చుట; ఆర్తకంఠధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౧౩.

ఉత్క్షిప్త, అం. చూ, ముఖరజ్జువులు.

ఉత్క్షిప్తము, సం. విశే. 1. ఎగజిమ్మఁబడినది: చూ, ఉదంచితము; అం. 2. చూ, శిరఃక్రియలు; 3. చూ, శిరోభేదములు.

ఉత్క్షేపణము, సం. వి. అ. న. 1. వ్యజనము; చూ, విసనకఱ్ఱ; 2. ముసలము: చూ, రోఁకలి; 3. చూ, కర్మములు.

ఉత్క్షేపము, సం. వి. అ. పుం. 1. పైకిపోవఁజిమ్ముట: చూ, ఎగజిమ్ముట: 2. నిద్రలో నులికిపడుట; ఉదరిపాటు: ఉలికిపాటు; అం. 3. చూ, భ్రూక్రియలు.

ఉత్ఖాతము, సం. వి. అ. న. 1. ఏనుఁగుక్రీడ; చూ, హస్తి: 2. ఇఱుకుచోటు: చూ, స్థానము, 1-౧; విశే. 3. పెల్లగింపఁబడినది: చూ, ఉన్మూలితము.

ఉత్ఖాతదంష్ట్ర భుజగన్యాయము, న్యా. కోఱలుతీసిన పాము పైకి భయంకరముగాఁ గాన్పించుటయేఁగాని కరువలేదనురీతి.

ఉత్త, దే. విశే. ఉత్తది: చూ, కూ[illegible]ఁగు. 1. వేమన, 498; 499; 500.

ఉత్తండకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. [illegible] గురివెంద * చూ, శ్వేతపాకి.

ఉత్తండములు, దే. వి. బ. [illegible]వారి మెడనగలలో నొక రకపు నగ. రూ - ఉత్తండా[illegible]. చూ, భూషణము. 2-౬-(౪).

ఉత్తండాలు, దే. వి. బ. [illegible] పై. ——

ఉత్తంభనము, సం. [illegible]న. 1. నిలుపుట: చూ, నిష్ఠ; 2. చూ, పొతిగించుట; 3. అవలంబించుట.

ఉత్తంభించు. సం. స. క్రి. 1. ఉత్తంభించు: చూ, నిలుపు చేయు: 2. పొడవగునటులఁ జేయు; చూ, సాఁగఁదీయు.

ఉత్తంసము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. పూఁగమ్మ, చెవినగ: చూ, భూషణము; 2-౮-(౧); 2. సిగబంతి; చూ, భూషణము. 2-౧౧-(౧); 3. కిరీటము, బొమిడికము: చూ, సీసకము. 1.

ఉత్తప్తము, సం. వి. అ. న. 1. ఎండిన మాంసము; చూ, శుష్కము, 21-౧౪;2. ఇనుప సలాకయందు గ్రుచ్చి కాల్చెడు మాంసఖండము : చూ, శుష్కము - 2-౧౫; విణ. 3. కదలినది: చూ, ఉల్లలితము: 4. కాఁచఁబడినది: చూ, శ్రాణ. 2. 5. తపింపఁజేయఁబడినది: చూ, సంస్కృతము. 6. తడుపఁబడినది; చూ, స్తిమితము. 2.

ఉత్తమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మంచి నడవడిక గల ఆఁడుది. ఈలువుటాలు: చూ, స్త్రీ. 1-౧౬; 2. చిఱుపాల *: చూ, మనుపాల: 3. నేలయుసిరిక *: చూ, భూమ్యాలకి; 4. సమస్త నాయికల విషయమై యహితమును జేయునట్టిదియైనను దన ప్రియుని విషయమునందు మేలుచేయు నాయికి: చూ, స్త్రీ; 1-౧౨౭; విణ. 5. ముఖ్యము: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; 6. యోగ్యమైనది; చూ, యోగ్యము. 2; 7. కడపటిది: చూ, వెరసి. 2.

ఉత్తమం హ్యన్నతాసనమ్, న్యా. (స్పష్టము.)

ఉత్తమకన్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దుట్టుపు *: చూ, విషాణి.

ఉత్తమక్షేత్రములు, అం. లలాటము, భుజమధ్యము, మధ్యము (3.)

ఉత్తమగ్రామనివాసము, అం: చూ, మదములు.

ఉత్తమపాత్రలు, అం. రాజామాత్యాదులు.

ఉత్తమమనువు, అం. మనువులు పదునలుగురిలో నొకఁడు: చూ, మనువులు.

ఉత్తమము, సం. విణ. అ. 1. శ్రేష్ఠమైనది: చూ, శ్రైష్ఠ్యము;అం. 2. చూ, చుంబనములు; 3. చూ. హస్తక్షేత్రములు; 4. చూ, పురుషములు.

ఉత్తమర్ణుఁడు, సం. విణ. అప్పులవాఁడు: చూ, ఋణదాత.

ఉత్తమవాయుణీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దుట్టుపు. * : చూ, విషాణి.

ఉత్తమస్య క్షణంకోపః, న్యా. ఉత్తమునకు గోపము క్షణకాలము మాత్రమే యుండును.

ఉత్తమాంగము, సం. వి. అ. న. 1. తల: చూ, శిరము. 1; 2. మగగుఱి; చూ, శిశ్నము; 3. ఆఁడుగుఱి: చూ, భగము. 12; 4. గరుత్మంతుని యిల్లు: చూ, సదనము. 1-౧౧.

ఉత్తమార్హుఁడు, సం. విణ. 1. తగినవాఁడు: చూ, పూజితుఁడు. 1: 2. అభిజాతుఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు; 3. శ్రేష్ఠముఖముగలవాఁడు: చూ, వరాననుఁడు.

ఉత్తమా ఫలవిద్యా స్యాత్, న్యా. "ఫలవిద్యకు సాటిలేదు గువ్వల చెన్నా!".

ఉత్తమాట, దే. వి. కోహలము. చూ, శబ్దము. 1.

ఉత్తమావర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. త్రిఫలము (కరక తాడి ఉసిరికలు.) చూ, ఫలత్రయము.

ఉత్తమాహము, సం. వి. అ. పుం. సుదినము: చూ, వాసరము.

ఉత్తము, సం. విణ. తడిసినది : చూ, స్తిమితము. 2.

ఉత్తముఁడు, సం. విణ. 1. అభిజాతుఁడు. చూ, సజ్జనుఁడు; 2. అగ్రగణ్యుఁడు; చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. 2; అం. 3. చూ, మనువులు.

ఉత్తర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అర్జుని: చూ, నక్షత్రము. 1; 2. ఉత్తరపుదిక్కు: చూ, దిక్కు. 1; 3. చూ, ఉత్తరము. 3; చూ, ఉత్తరము; 5. విరాటుని కూఁతురు: చూ, పుత్రిక. 1; 6 గోస్తని, ద్రాక్ష *; చూ, స్వాదుఫల; అం. 7. చూ, శాస్త్రప్రవర్తకులు.

ఉత్తరంగము, సం. వి. అ. న. 1. అడ్డకమ్మి: చూ, దచ్చికమ్మి; విణ. 2. లేచునట్టి అలలుగలది: వీచి. 1.

ఉత్తరక్రీశ, అం. చూ, జన్మతాళములు.

ఉత్తరకుమారప్రజ్ఞలు, లో. కొనసాగని మాటలు, డాంబికములు కొట్టుట.

ఉత్తరకురువు, సం. వి. ఉ. పుం. భూమియొక్క నవవర్షములు. (చూ, ఇలావృతము): చూ, వర్షములు.

ఉత్తరక్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మృతులకుఁజేసెడి అపరకర్మ, అపరక్రియ: చూ, కర్మములు; 2. తరువాతచేయు పని.

ఉత్తరక్రీశ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. శాఙ్గ్రదేవ భూరిమైన యొకానొక కళ: చూ, తాళము. 2.

ఉత్తరచూచి యెత్తరగంప, లో. ఉత్తరకార్తెలో వరిలోనిసి వ్యవసాయపు పనులు అధికముగాని పిదప మైపరింగిబలలోనిసనని చల్లుటకు సిద్ధపడుమని భావము.

ఉత్తరదౌకృరము, వై. వి. = ఉత్తరదోః కరః, మల్లబంధ విశేషము; చూ, మల్లశాస్త్రము.

ఉత్తరణము, సం. వి. అ. న. దాఁటుట: చూ, లంఘ.

ఉత్తరదోఃకరము, సం. వి. అ. న.= ఉత్తరదౌకృరము. చూ, మల్లశాస్త్రము.

ఉత్తరపక్షము, సం. వి. అ. పుం. పట్టినదితగినట్టు నెరవేర్చుట: చూ, సిద్ధాంతము.

ఉత్తరపర, సం. విణ. ఆ. ఉత్తర పడమరల యొక్క నడిమి దిక్కు: చూ, హరిత్తు. 1-౭.

ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు, సం. వి. అ. న. బ. 1. వాగ్విషయకర్మ; చూ, కృతి; 2. ఇద్దఱికిని వ్రాతమూలమున జరుగు లేఖలు.

ఉత్తరఫల్గుని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉత్తర: చూ, రిక్క. 1-౧౨.

ఉత్తరభద్రపద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అహిర్బుధ్న్య: చూ, రిక్క, 1-౨౬. (యా-ఉత్తరాభాద్ర.)

ఉత్తరమహాసముద్రము, అం. మహాసముద్రము లయిదింటిలో నొకటి: చూ, సముద్రములు.

ఉత్తరమీమాంస, అం. చూ. మీమాంసలు. (చూ, ఉపవిద్యలు.)

ఉత్తరము, అం. 1. ఒకానొక అర్థాలంకారము.—గూఢోత్తరము, చిత్రోత్తరము నని ద్వివిధము. ఉ.—(1) ప్రబ్బలి పొదయున్న రేపున నదిదాటుము; (2) ప్రశ్నమే యుత్తరమగుట. ఉ.—కేదారపోషణరతాః చూ: అలంకారము. 3; 2. ప్రత్యుత్తరము: చూ, బదులుమాట: 3. చూ, హరిత్తు. 1-౪; చూ, దిక్కులు; 4. చూ. వేలు: 5.ఉత్తరపుదిక్కు: చూ, హరిత్తు, 1-౪; విణ. 6. ఉత్తరపుదిక్కు; 7. మీఁదిది: చూ, మీఁదు. 2; అం. 8. చూ, ప్రహారములు; 9. చూ, తంత్రములు; దే. వి. (1) ఇచ్చిపుచ్చుకోలుపత్రము, అది: చూ, లేఖ. 4. (లెటరు.)

ఉత్తరవస్త్రి, అం. చూ. ముఖవిభాగపులు.

ఉత్తరవాయుణీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దుట్టుపు *; చూ, విషాణి.

ఉత్తరవాసము, సం. వి. అ. న. పయివాసము, నై. 8, ఆ. 198: చూ, వస్త్రము, 1-౧౧.

ఉత్తరష్ఠపీడితము, అం. చూ, చుంబనములు.

ఉత్తరాస్త్రు, అం. చూ, అస్త్రులు.

ఉత్తరాపథి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వస *: చూ, వస; 2. అజాజి *; చూ, జీలకఱ్ఱ.

ఉత్తరాభాద్ర, సం. వి. ఆ స్త్రీ. చూ, ఉత్తరభద్రపద.

ఉత్తరాయత, అం. చూ, షడ్జగ్రామగతమూర్ఛనలు.

ఉత్తరాయణము, సం. వి. అ. పుం. 1. మకరసంక్రాంతిమొదలు ఆఱునెలలు గల కాలము, చూ, అయనము. 2; అం. 2. చూ, అయనము. 2.

ఉత్తరాషాఢ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఏచకంటిచుక్క; చూ, రిక్క. 1-౨౧.

ఉత్తరాసంగము, సం. వి. అ. పుం. పయివాసము: చూ, వస్త్రము. 1-౧౧.

ఉత్తరాసి, దే. వి. తలుపుక్రింద తిరిగెడు కుదురము: చూ, జోల్లమాను.

ఉత్తరించు, సం. స. క్రి. 1. దాఁటు: చూ, తరించు; దే. స. క్రి. (1) ఖండించు. ఉ, హరి. 4, ఆ. 28; రా. అర. కాం. 181. చూ, సెలగు: (2) వస్త్రములోనగు వాని ఛేదించు: చూ, చించు.

ఉత్తరిగ, దే. వి. సరవిశేషము: చూ, భూషణము. 2.-౬-౩౨.

ఉత్తరిగము, వై. వి.=ఉత్తరీయము: చూ, వస్త్రము. 1-౧౧.

ఉత్తరీయము, సం. వి. అ. న. 1.=ఉత్తరిగము: చూ, వస్త్రము. 1-౧౧; 2. పమ్మెద: చూ, పైఁట; 3. జన్నిదము: యజ్ఞోపవీతము: చూ, సూత్రము. 1-౧౫.

ఉత్తరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. సామంతుని చేరువనున్న రాజు. 1-9; 2. విరాటుని కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-౪౪. విణ. 3. అభిజాతుఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు; అం. 5. చూ, సాక్షులు; 6. చూ, కృతసాక్షులు.

ఉత్తరువు, వై. వి. ఆజ్ఞ: చూ, సెలవు.

ఉత్తరేణి, దే. వి. అపామార్గము. *: చూ, శైఖరికము. (వాడుక.)

ఉత్తరెను, దే. వి. 1.—పై.—; 2. చంద్ర *: చూ, పిప్పిదిరము.

ఉత్తరేర్మము, సం. వి. అ. పుం. బోయవానిచేత నెడమప్రక్క గాయముచేయఁబడిన జింక: చూ, హరిణము. 1.

ఉత్తరోత్తరము, సం. క్రి. విణ. అ. న. చూ, పైపై.

ఉత్తరోష్ఠము, అం. 1. చూ, లక్షణాంగములు; 2. చూ, స్త్రీ లక్షణాంగములు.

ఉత్తలపడు, ద్వ. అ. క్రి. (ఉత్తలము + పడు.) 1. త్వరపడు. హరి. పూ. 7, ఆ. 112: చూ, సంభ్రమించు; 2. తపించు. భార. విరా. 5, ఆ. 238; చూ, సంతాపించు; 3. తాఱుమాఱు పడు. శో. 4, ఆ. 77: చూ, వ్యత్యస్తమగు; 4. కలఁత పడు: చూ. సంక్షోభించు.

ఉత్తలపడుట, దే. వి. 1. తొట్రుపాటు: చూ, సంభ్రమము. 1; 2. ఆంగద: చూ, శోకము 2; 3. అధైర్యము: చూ, పిఱికితనము: 4. భయము: చూ. సాధ్వసము.

ఉత్తలపాటు, దే. వి.—పై.—

ఉత్తలము, దే. వి. 1. భయము: చూ, వెఱపు; 2. తొందరపాటు: చూ, సంభ్రమము: 3. కలఁత. భార. అర. 7, ఆ. 211: చూ, సంతాపము; 4. తాఱుమాఱు. నిర్వ 2, ఆ. 98; చూ, వ్యత్యయము.

ఉత్తానకరణబంధములు, అం. గ్రామ్యము, నాగరాఖ్యము, ఉత్ఫుల్లకము, విజృంభితము, ఇంద్రాణికము, ఇంద్రకము, పార్శ్వసంపుటితము, ఉత్తానసంపుటితము, పీడితము, వేష్టితము, బాడబకము, ఉద్భుగ్నకము, ఉరస్ఫుటనము, అర్ధాంగనిపీడితము, జృంభితము, ప్రసారితము, వేణువిదారితము, శూలచితము, కార్కటకము, ప్రేంఖాయితము, పద్మాసనము, అర్ధపద్మాసనము, బంధురితము, నాగపాశము, సంయమనము, కూర్మికము, పరివర్తనము, నిపీడితము, సమపాదము, త్రివిక్రమము, వ్యోమపదము, స్మరచక్రము, అవిదారితము, సౌమ్యము, ఆజృంభితము, నౌకాఖ్యము, ధనుర్బంధము, కరపాదము, సాచీముఖము, అర్ధచంద్రము, ఉపాంగము, (41,)

ఉత్తానకరణము, అం. (కామినీమణి శయ్యాంతరమున వెల్లకిలఁ బరుండ, పురుషుఁడు తత్పాదములు కరంబులంబట్టి కూడుట.): చూ, రతిబంధములు. 1-౧.

ఉత్తానపత్రకము, సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱాముదము *: చూ, వృతంబకము.

ఉత్తానపాదజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ధ్రువనక్షత్రము, గ్రహధారుఁడు, జ్యోతిరథుఁడు: చూ, ధృవుఁడు. (చూ, రిక్క. 1—౨౭—౫.

ఉత్తానము, సం. వి. అ. న. 1. చూ, రతిబంధము. 1-(౧); విణ. 2. లోఁతులేనిది; 3. వెలికిలినది: చూ, ఉత్కటము; అం. 4. చూ, హస్తప్రచారములు.

ఉత్తానవంచితము, సం. వి. అ. పుం. 1. చేతులుజోడించుట: చూ, వ్యంజకము. 1; అం. 2. చూ, హస్తప్రచారములు.

ఉత్తానశయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పాలుత్రాగెడి శిశువు, డింభుఁడు, చూ, శిశువు.

ఉత్తానసంపుటితము. అం. చూ, ఉత్తానకరణ బంధములు.

ఉత్తానుఁడు, సం. విణ. 1. వెల్లకిల పరున్నవాఁడు; 2. నిద్రించుట కెదురుచూచువాఁడు: చూ, సుప్తున్ముఖుఁడు.

ఉత్తారకుఁడు, సం. విణ. చూ, దాఁటించువాఁడు.

ఉత్తార్యము. సం, విణ దాఁటఁదగినది: చూ, లంఘ.

ఉత్తాలకము, సం. వి. అ. పుం. అక్షివి *; చూ, లొద్దుగు.

ఉత్తాలము, సం. విణ. 1. పొడవైనది: చూ, సోగ. 2: 2. తొట్రుపాటుగలది: చూ, సంభ్రమము. 1: 3. మెలైనది: చూ, సుకృతము: 4. విరివియైనది: చూ, విపులము.

ఉత్తాలుఁడు, సం. విణ. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు.

ఉత్తి, దే. వి. 1. ప్రతినిధి. జై. 1, ఆ. 95. (ఇదియింకను విచార్యము.); చూ. మాఱు. 1; వై. వి. 2.=యుక్తి, జిత్తు; చూ, యుక్తి.

ఉత్తర్ణము, సం. విణ. దాఁటఁబడినది: చూ, లంఘ.

ఉత్తుంగము, సం. విణ. పొడవైనది: చూ, సోగ. 2-3.

ఉత్తుండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాకతుండి *: చూ, సత్తల.

ఉత్తుండిక. ఆ. స్త్రీ.—పై.—

ఉద్వాసనము, సం. వి. అ. న. 1. విడుపు: చూ, విమోచనము; 2. చంపుట: చూ, వధము; అం. 3. చూ, ఉపచారములు.
ఉద్వాహన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రజ్జువు: చూ. సూత్రము. 1.
ఉద్వాహనము, సం. వి. అ. న. 1. పెండ్లియాడుట; 2. పెండ్లి: చూ, వివాహము; 1;3. ఉత్కంఠ: చూ, కహతహ; 4. రెండుమారులు దున్నిననేల: చూ, భూమి. 1-౧౫.
ఉద్వాహము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెండ్లి; చూ, వివాహము. 1; అం. 2. చూ, ముఖక్రియలు.
ఉద్వాహితము, అం. 1. చూ, పక్షక్రియలు; 2. చూ, కటిక్రియలు; 3. చూ, జంఘాక్రియలు; 4. చూ, ఆరోహివర్ణ గతాలంకారములు. (చూ, అలంకారము. 3); 5. చూ. అవరోహివర్ణ గతాలంకారములు. (చూ, అలంకారము. 3.); 6. చూ. సంచారివర్ణ గతాలంకారములు. (చూ, అలంకారము. 3.); 7. చూ, శిరోభేదములు.
ఉద్వాహిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.
ఉద్విగ్నము, సం. విణ. 1. వ్యవస్థతప్పినది; 2. వెఱపు నొందినది; చూ, భీతము.
ఉద్విహిత, అం. చూ, దూతీచతుష్టయము.
ఉద్వీక్షించు, సం. స. క్రి. చూచు; చూ, వీక్షించు.
ఉద్వృత్త, అం. చూ, ఆకాశచారులు.
ఉద్వృత్తము, సం. విణ. 1. గర్వించినది: చూ, ఓఱ్ఱు. 4; అం. 2. చూ, కిరణములు.
ఉద్వృత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. గర్వము: చూ, హంకారము.
ఉద్వృత్తుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దుర్జనుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
ఉద్వేగజనకము, సం. వి. అ. పుం. నెరవెంద *: చూ, రాజవృక్షము.
ఉద్వేగము, సం. వి. అ. న. 1. పయనము: చూ, సంచారము. 1; పుం. 2. ఉప్పొంగుట: ఉద్భ్రమము; 3. ఊర్ధ్వభాగమును కదలించుట: ఉద్భ్రమము; 4. అవ్యవస్థితచిత్తత; ఉద్భ్రమము; 5. ఉద్భ్రమము; చూ, చమత్కారము; 6. భయము: చూ, సాధ్వసము. 1; 7. వంత: చూ, శోకము. 2; 8. పోఁకపండు: చూ, పోఁక; పుం. 9. నెరవంజి *: చూ, సరవెంద.
ఉద్వేగిల్లు, సం. అ. క్రి. భీతిల్లు: చూ, క్రుక్కు. 6.
ఉద్వేజజనకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఉద్వేగజనకము. *
ఉద్వేజనము, సం. విణ. 1. భయము; చూ, సాధ్వసము. 1; 2. కలఁత: చూ, సంక్షోభము. 1.
ఉద్వేజితము, సం. విణ. 1. వెఱపింపఁబడినది; 2. కలఁతపెట్టఁబడినది: చూ, మలినము. 3.
ఉద్వేలము. సం. విణ. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1.
ఉద్వేష్టనము. సం. వి. అ. న. చుట్టుకొనుట: చూ, వ్యాపనము.
ఉద్వేష్టితము, సం. విణ. 1. చుట్టుకొనఁబడినది: చూ, వ్యావృత్తము. 1; అం. 2. చూ. బాహుప్రచారములు; 3. చూ, హస్తకరణములు; 4 చూ, హస్తప్రాణములు.
ఉధ్మానము. సం. వి. అ. న. ప్రొయ్యి: చూ. హసంతి. 1.
ఉధ్రము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఉద్రము.
ఉధ్మానము. సం. వి. అ. న; చూ, ఉద్మానము.

ఉనికి, దే. వి. 1. ఉండుట. "క. వేఱొకతెఱఁగున నొరులకు, మాఱాడక యునికిలెస్స." భార. విరా. 1, ఆ. 128; చూ. స్థితి. 2; 2. నిలుకడ. "నిర్వికారవృత్తినున్న యునికి." భార. ఆది. 3, ఆ. 180: చూ, స్థితి. 3; 3. చోటు. స్థితి: చూ, స్థానము. 1; 4. షడ్గుణములలో నొకటి: (చూ. ఆసనము.): చూ, సంధి. 10.
ఉనికిపట్టు, దే. వి. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.
ఉనుకువ, దే. వి. ఉనికి. చోటు: చూ, స్థానము. 1.
ఉనుచు, దే. ప్రే. 1. ఉండఁజేయు: చూ, ఇడు. 2; 2. అద్దించు: చూ, రంగువేయు.
ఉన్నట్టివాఁడు, దే. విణ. ఉన్నటువంటివాఁడు: చూ, పృథిషుఁడు.
ఉన్నట్టుండి, దే. క్రి. విణ: చూ, తప్పాటు.
ఉన్నత, అం. చూ, అశ్వసంచారమార్గము.
ఉన్నతత్వము, సం. వి. అ. న. చూ, ఔన్నత్యము: చూ, పోగ. 2-౨.
ఉన్నతదాహుమూలము, సం: వి. అ. న. అదృష్టశాలి లక్షణము; చూ, లక్షణము. 1-౩.
ఉన్నతము, సం. వి. అ. పుం, 1. కొండచిలువ; చూ, సర్పము. 1-౨౦; విణ. 2. పొడవైనది: చూ. పోగ. 2-౩.
ఉన్నతానతము, సం. విణ. వంగినది; చూ, బంధురము.
ఉన్నతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పొడుగు: చూ. పోగ. 2; 2. గరుడునిభార్య; చూ, భార్య 1-౧౩; 3. పరిపూర్ణత్వము, 4. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1.
ఉన్నతీశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గరుత్మంతుఁడు: చూ. హరివాహనుఁడు.
ఉన్నమనము, సం. వి. అ. న. పైకెత్తుట: ఉన్నయము-రూ-ఉన్నాయము; (తె. ప):— ఎత్తుట.
ఉన్నమితము, సం. విణ. పైకెత్తఁబడినది. ఉత్పన్నము: చూ. ఉత్పాదితము.
ఉన్నము. సం. విణ. తడిసినది: చూ, వోదము.
ఉన్నయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఉన్నమనము. (రూ-ఉన్నాయము.)
ఉన్నరూపు, ద్వ. వి. నిజము: చూ, సత్యము. 1.
ఉన్నవాఁడు, దే. విణ. 1. అన్యుఁడు. భాగ. 10, స్కం. ఉ. 34: చూ, పరాయివాఁడు; 2. చూ, ఉన్నట్టివాఁడు.
ఉన్నాయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఉన్నయము.
ఉన్నాహము, సం. వి. అ. న. పులియఁబెట్టిన కడుగునీరు: చూ. శుక్తము. 1.
ఉన్ని, దే. వి. గొఱ్ఱెలోనగువాని బొచ్చు: చూ. వెంద్రుక. 1.
ఉన్నిద్రము, సం. వి. అ. న. 1. గగురుపాటు; చూ, రోమాంచము; విణ. 2. మేలుకొన్నది: ఉద్బుద్ధము; 3. వికసించినది; చూ, వ్యాకోచము.
ఉన్నీవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉద్గతమైన నీవీబంధముగల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౨౮.
ఉన్నుఁడు, సం. విణ. దయగలవాఁడు: చూ, దయాళువు.
ఉన్నె, వా. క్రి. ఉండునె. (రూ-ఉన్నే.) (చూ, వికల్పార్థకములు.)
ఉన్నేత, సం. వి. ఋ. పుం. చూ. ఋత్విజుఁడు. 1.

ఉన్నేయప్రశ్నోత్తరము, సం. వి. అ. న. ఉన్నేయప్రశ్నోత్తరాలంకారము: (చూ, అలంకారము. 3.)

ఉన్మంథనము, సం. వి. అ. న. 1. కదలించుట: చూ, లోలము. 1; 2. చంపుట: చూ, వధము.

ఉన్మంథము, సం. వి. అ. న. 1. చంపుట: చూ, వధము; 2. చిలుకుట: చూ, మథనము.

ఉన్మంథితము, సం. విణ. కదలింపఁబడినది; చూ, వేల్లితము. 2.

ఉన్మత్తము, సం: వి. అ. పుం. 1 = ఉమ్మెత్త *: చూ, హాలాపుష్పము, 2. పుష్పవృక్ష విశేషము: చూ, వృక్షము (1-౧౭); విణ. 3. వెఱ్ఱెత్తినది: చూ, వెఱ్ఱి. 1.

ఉన్మత్తుఁడు, సం. విణ. 1. చూ, వెఱ్ఱివాఁడు; 2. నలువ; చూ, బ్రహ్మ. 1.

ఉన్మదితుఁడు, సం. విణ. చూ, వెఱ్ఱివాఁడు.

ఉన్మదిష్ణువు, సం. విణ. ఉ. — పై. —

ఉన్మనుఁడు, సం. విణ. స్. 1. ప్రియవస్తువు ఎప్పుడు దొరకునో యను త్వరకలవాఁడు; చూ, ఉత్కుఁడు. 2; 2: మదించినవాఁడు; చూ, మత్తుఁడు.

ఉన్మాథము, సం. వి. అ. పుం. 1. తిమిరము, స్పర్శముఁ దెలియని రోగము: చూ, తిమ్మిరి: 2. గాలము; చూ, మత్స్యబంధనము; 3. చంపుట; చూ, వధము; 4. కూటయంత్రము: చూ, బోను.

ఉన్మాథుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మరణింపఁజేయువాఁడు: చూ, మారకుఁడు.

ఉన్మాదకుఁడు, సం. విణ. చూ, వెఱ్ఱివాఁడు.

ఉన్మాదనము, సం. వి. అ. పుం. మన్మథునియొక్క బాణము: చూ, బాణము 1-౬౩. (చూ, మన్మథ బాణములు.)

ఉన్మాదము, సం. వి. అ. పుం. 1. = ఉమాదము; చూ, వెఱ్ఱి; 1: (ప్రియ వియోగ విభవభ్రంశాదులచే చేతనాచేతనములయందు సమానముగా ప్రవర్తించుట.) 2. అధిక చప్పుడు: చూ, స్వరము, 2-౧౬; 3. వ్యభిచారభావ భేదము, (సంచారిభావ భేదము, (భ్రమము.) ఉదా :- "ఓ రసాతలమా ! నాపై దయగలిగెనేని సీత యేత్రోవ నేతెంచెనో యానతిమ్మ." చూ, సంచారీభావములు; అం. 4. చూ, శృంగారచేష్టలు: 5. చూ, ద్వాదశావస్థలు.

ఉన్మాదవంతుఁడు. సం. విణ: చూ, ఉన్మత్తుఁడు.

ఉన్మాదవతుఁడు, సం. విణ. రూ — పై. —

ఉన్మానము, సం వి. అ. న. తులామానము; చూ, తూనికె.

ఉన్మార్గము, సం. వి. అ. పుం. 1. చెడునడత: చూ, తప్పునడత: 2. తప్పుత్రోవ; పెడదారి. చూ, మార్గము. 1-౩.

ఉన్మితము, సం. విణ. కొలువఁబడినది: చూ, వనిత. 5.

ఉన్మిషితము, సం. విణ. విరిసినది: చూ, వ్యాకోచము.

ఉన్మీలనము. సం. వి. అ. న. విరియుట, వికసించుట: చూ, వికాసము. (చూ, బుద్ధి.)

ఉన్మీలితము, సం. విణ. 1. విరిసినది: చూ, వ్యాకోచము; 2. ఉన్మీలితాలంకారము, చూ, అలంకారము. 3. అం. 3. చూ, దృష్టిక్రియలు: 4. అర్థాలంకారములు నూటింటిలో నొకటి. ఉపమా నోపమేయములకు భేదవిస్ఫురణంబుఁ జూపుట. ఉ. నీకీర్తి కిరవైన హిమవన్నగమును దేవతలు మంచువలన, గనిపెట్టుచున్నారు: చూ, అలంకారము. 3.

ఉన్మీషితము, సం. విణ. చూ, రూ - ఉన్మిషితము.

ఉన్ముక్తకము, సం. వి. అ. పుం. శిరస్త్రాణము, పాదములదాఁక నుండెడు అంగి: చూ. వస్త్రము.

ఉన్ముఖుఁడు, సం. విణ. మీఁదుచూచువాఁడు:చూ, ఉద్గ్రీవుఁడు. 1.

ఉన్ముద్రము, సం. విణ. చూ, ఉన్మిషితము.

ఉన్మూలించు, సం. స. క్రి. పెల్లగించు. చూ, స్ఫోటించు. 1-౧.

ఉన్మూలితమగు, మి. అ. క్రి. పెల్లగిల్లు — పై. —

ఉన్మూలితము, సం. విణ. 1. వేరు త్రెంపఁబడినది, పెల్లగింపఁబడినది: ఉత్ఖాతము, ఉత్పాటితము, ఉద్బృహితము, ఉత్సన్నము, ఉత్పాదితము, ఉన్మూలితము: 2. అడుగుతోఁ జెఱుపఁబడినది.

ఉన్మేషము, సం. వి. అ. పుం. 1 తెలివి; చూ, హృల్లేఖము, 2. 2. కనుఱెప్పలు విచ్చుట; 3. పుష్పాది వికాసము; చూ, వికాసము; అం. 4. చూ, పుటక్రియలు.

ఉప. సం. ఉపసర్గము, 1. ఉపగూహము = ఇచట "ఉప" అనునది ధాత్వర్థమును ఆలింగనముగా మార్చినది; 2. ఉపయమము — ఇచట ధాత్వర్థమును వివాహార్థము కలదానినిఁగా మార్చినది; 3. ఉపమ — ఇచట ధాత్వర్థమును బోలికగా మార్చినది; 4. ఉపమాత — ఇచట మాతృశబ్దముతో సమసించి దగ్గఱయను నర్థము కలదియైనది; 5. ఉపప్లవము — ఇచట ధాత్వర్థమును ఉపద్రవమను నర్థమునకు మార్చినది. సం. అవ్య. 6. తక్కువ: చూ, వెలితి. 2: 7. దగ్గఱ: చూ, సమీపము; 8. ఆరంభము: చూ, యత్నము; 9. ఆచార్యుని క్రియ; 10. ఎక్కువ: చూ, హెచ్చు. 1; 11. రీతి: చూ, విధము; 12. చెప్పఁగూడనిది చేయుట; 13. గొల్లవేషము: 14. చెడుగును తలఁచుట: చూ, విప్రతీసారము.

ఉపకంఠము, సం. వి. అ. న. 1. దగ్గఱ; చూ, సమీపము, 2. గ్రామము చేరువనేల, ఉపశల్యము: చూ, భూమి. 1-౨౦; విణ. 3. సమీపించినది: చూ, సమీపము.

ఉపకరణము, సం. వి. అ. న. కొఱముట్టు, చూ, సాధనము. 2.

ఉపకరించు. సం. అ. క్రి. ఉపయుక్తమగు: చూ, సరిపడు.

ఉపకర్త, సం. విణ. ఉపకారి: చూ, శుభంకరుఁడు.

ఉపకారము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉపకృతి, చూ, మేలు. 12; 2. గుంపు: చూ, సమూహము; 3, చెదరిన పువ్వులోనగునవి: చూ, ప్రకరము.

ఉపకారి, సం. విణ. చూ. ఉపకర్త.

ఉపకారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉపకారముచేసెడు స్త్రీ: చూ. స్త్రీ. 1-౧౨౫; 2 — ఉప్పరిగ, రాజసదనము, మేడ, చూ, సదనము. 1-౬౫; 3. శిబిరము, గుడారము: చూ, సదనము, 1-౪౦; 4. చక్కెరచేర్చి పొరటిన పిండి, అఖ్య: చూ, భక్ష్యము; 1-౭: 5, ఒకానొక బంక.

ఉపకార్య, సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. రాజసదనము. మేడ: చూ, ఉపకారిక 2; 2. రాజుల విడిది యిల్లు; ఉపకార్య: చూ, సదనము 1; విణ. 3. ఉపకరింపఁదగినది, ఉపకారమును పొందఁదగినది, శుభమైనది: చూ. మేలు. 15,

ఉపకుంచిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఉపకుంభిక. 1-2.
ఉపకుంభిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సన్నయేలకి * : చూ, పత్రిల; 2. కారవి, సోపు, నల్లజీలకఱ్ఱ *: చూ, జీలకఱ్ఱ. (ఉపకుంచిక అని శబ్దరత్నాకరము, ఉపకుంభిక అని సర్వశబ్ద సంబోధిని.)
ఉపకుర్వాణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక బ్రహ్మచారి: చూ, వటువు.
ఉపకుల్యా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిప్పలితీఁగె * : చూ, పిప్పలి. 1.
ఉపకృతము, సం. వి. అ. న. 1. ప్రయోజనము: చూ, పని. 2; విణ. 2. ఉపకరింపఁబడినది.
ఉపకృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఉపకారము: చూ, మేలు. 12.
ఉపక్రమము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉపాయమునెఱిఁగి ప్రారంభించుట: చూ, సన్నాహము, 2. రోగమునకుఁజేయు ప్రతిక్రియ: చూ, ప్రతిక్రియ 1; 3. గురుముఖమున ఆనుపూర్విగ వేదముఁజదువుట; అధీతి, అధ్యయనము; చూ, విద్యలు. ౯-౪; 4. మంత్రులలోనగువారిఁ బరీక్షించుట: చూ, ప్రక్రమము. 2; 5. విక్రమము, బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 6. ప్రారంభము: చూ, సన్నాహము (తెలివితోఁజేసిన తొలియారంభము, పనికి మొదలుఁబెట్టుట); 7. తంత్రము. ఎత్తుగడ: చూ, ఉపాయము; (ఉపక్రమము ప్రక్రమము క్రియకు మొదట దొరఁకొనుటపేళ్లు, అధ్యయమునకు ప్రణవోచ్చారణము. వంటకు పొయి యలుకుట మొదలైనవి.)
ఉపక్రమించు, సం. అ.క్రి.స.క్రి. ప్రారంభించు. చూ, సమకట్టు.2.
ఉపక్రోశము, సం. వి. అ. పుం. మాలు: చూ, నెగ్గింపు.
ఉపగణములు, అం. రెండక్షరములవి. — (4) గగ, గల, లగ, లల; నాలుగక్షరములవి. —(10) తగము, తలము, నగము, నలము, భగురు, భలము, రగము, రలము, మలము, సలము; ఐదక్షరములవి. —(7) నగలము, నగగము, నలలము, నలగము, సలలము, సలగము, సగలము.
ఉపగతము, సం. విణ. అంగీకరింపఁబడినది: చూ, స్వీకృతము.
ఉపగతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అవనము: చూ, లాభము. 1.
ఉపగమము, సం. వి. అ. పుం. 1. అంగీకారము: చూ, సమ్మతి. 1; 2. సమీపించుట: చూ, సమీపము.
ఉపగీతి, అం. ఒకానొకపద్యము. ఇది చపలాకందముచాయను నడచును. (చూ, కందము.) చూ, వృత్తము. 1.
ఉపగూఢము, సం. విణ. 1. కౌఁగిలింపఁబడినది: ఆలింగితము, ఆశ్లిష్టము; 2. దాఁచఁబడినది: చూ, రహస్యము. 3.
ఉపగూహనము, సం. వి. అ. న. 1. ఆలింగనము, చూ, సంశ్లేషము; కౌఁగిలి; 2: చూ, దాఁచుట.
ఉపగ్రహము, సం. వి. అ. పుం. 1. అనుకూలపడుట, పొత్తు: చూ, స్నేహము. 1; 2. మిక్కిలివృద్ధి: చూ, సమృద్ధి; 3. చెఱ: చూ, బంధనాలయము; 4. కారాగృహశిక్ష ననుభవించుట: చూ, బందీ; 5. సూర్యాదిగ్రహణము: చూ, గ్రహణము. 1; అం. 6. చూ, షోడశసంధులు.
ఉపగ్రహుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చెఱఁబడ్డవాఁడు: చూ, బందెకాఁడు.
ఉపగ్రాహ్యము, సం. వి. అ. న. కానుక: చూ, సూడిద.

ఉపఘాటకము, సం. వి. అ. న. సంభోగక్రియాభేదము: చూ, రతిబంధము. 1-(౧).
ఉపఘాతిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁబోతు త్రొక్కుటవలన సీచు కొనిన యావు: చూ, ధేనువు. 1-౩.
ఉపఘ్నము, సం. వి. అ. పుం. తీఁగెయల్లుటకు సమీపమున నిడు కొయ్యలోనగునది: చూ, ప్రాఁకు.
ఉపచయము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉన్నతి: చూ, సోగ. 2; 2. అతిశయము: చూ, పేరాశము. 1.
ఉపచరము, సం. వి. అ. పుం. 1. గోమహిష్యాది ప్రథమ గర్భము; చూ, ప్రజనము. 1; 2. చూలగునట్టి కాలము. చూలు: చూ, ప్రజనము. 2; 3. ఎద్దు వెదగొనదము.
ఉపచరించు, సం. స. క్రి. 1. గౌరవించు: చూ, సన్మానించు; 2. కొలుచు: చూ, సేవించు.
ఉపచరితుఁడు, సం. విణ. సేవింపఁబడినవాఁడు: చూ, సేవితుఁడు.
ఉపచాయ్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. చయనాగ్నియందుఉపయోగింపఁదగిన పేరు: పరిచాయ్యము, సమూహ్యము: చూ, వహ్ని. 1-౨; 2. గ్రామము కావలెనను కోరికఁగల వానిచేతఁ జేయఁబడునట్టి యొకయాగము: చూ, యజ్ఞము. 1-౧౮.
ఉపచారగృహీతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మంచిమాటచేత దండును దెచ్చినవాఁడు. (చూ, అభిభయము): చూ, స్వపక్షములవాఁడు.
ఉపచారము, సం. వి. అ. పుం. 1. మరియాద: చూ, సన్మానము. 1; 2. కొలువు: చూ, శుశ్రూష. 2; 3. తనపని చక్కఁబెట్టుకొనుటకై యొకనికి రహస్యముగానిచ్చు ధనము, ఆమిషము: చూ, సూడిద; 4. అలవాటు: చూ, స్వభావము; 5. వసంతఋతువు. వసంతము. చిగిరించేకాలము: చూ, మాసద్వయము.
ఉపచారములు, అం. 1. పదునారు.—ఆవాహనము, ఆసనము, పాద్యము, అర్ఘ్యము, ఆచమనీయము, స్నానము, వస్త్రము, యజ్ఞోపవీతము, గంధము, పుష్పము, ధూపము, దీపము, నైవేద్యము, తాంబూలము, నమస్కారము, ఉద్వాసనము; (౧౬). 2. ఐదు.— స్నానము, పూజ, నైవేద్యము, ప్రదక్షిణము. నమస్కారము. (౫).
ఉపచారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గరుత్మంతుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు.
ఉపచితము, సం. విణ. 1. కాలినది; 2. అలకడము (సున్నము చేత పెరిగినగోడ మొదలైనది.): చూ, నిదిగ్ధము: 3. కూడఁబెట్టినది: చూ, నిదిగ్ధము. 4. వర్ధిల్లినది: చూ, పృథులము.
ఉపచిత్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఎలుకజీడి *: చూ, భల్లాతకి; అం. 2. ఒకానొకవృత్తము. ఇందు ఒకటి మూఁడు పాదములయందు మూఁడు సగణములును, యొక వగణంబును, రెండు నాలుగు పాదంబులందు భ, భ, భ, గగములుయుండి తొమ్మిదింట యతులు గల వృత్తము. అప్ప. 4, ఆ.253. పుట; చూ, వృత్తము. 1.
ఉపజలము, సం. వి. అ. పుం. కమ్మనీరు: చూ, నీరు. 1-౧౪.
ఉపజాతి, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఇందు బేసిపాదంబులు ఇంద్రవజ్రచ్ఛాయను, సరిపాదములు ఉపేంద్రవజ్రచ్ఛాయను

నడచును. దీనినే "నీశ" యనియుచు సంజ్ఞ. తద్విశేషములు:—వృత్త్యస్తోపజాతి: — ఇందు బేసిపాదములు ఉపేంద్రవజ్రచ్ఛాయను, సరిపాదములు ఇంద్రవజ్రచ్ఛాయను నడచును; సమోపజాతి :— మొదటి రెండుపాదములు ఇంద్రవజ్రచ్ఛాయను, 3-4 పాదములు ఉపేంద్రవజ్రచ్ఛాయను నడచును; వృత్త్యస్తసమోపజాతి :— ఇది యుపేంద్రవజ్రచ్ఛాయను మొదటి రెండుపాదములున్ను, ఇంద్రవజ్రచ్ఛాయను గడమ రెండుపాదములున్ను నడచును: వైపరీత్యోపజాతి:—ఇది ఇంద్రవజ్రచ్ఛాయను మొదటిచరణమున్ను, కడమ మూఁడు పాదములు ఉపేంద్రవజ్రచ్ఛాయను నడచును: చూ, వృత్తము. 1.

ఉపజాతులు. అం. గీతములుతొమ్మిది, సీసములేడు. (కొందఱు చంపకోత్పల శార్దూలమత్తేభములు జాతులనియు, కందగీత సీసములుపజాతులనియు, తక్కినవి వృత్తములనియు వాడు చున్నారు.)

ఉపజాపము, సం. వి. అ. పుం. 1. భేదము; చూ, వేఱుపాటు 1; అం. 2. రాజులయొక్క మూఁడవయుపాయము: చూ. ఉపాయములు.

ఉపజిహ్విక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కొండనాలుక: చూ, రోగము. 1; 2 చెట్టున తెట్టెపెట్టెడు నల్లచీమ: చూ, పిపీలిక.

ఉపజీవి, సం. విణ. ఒకరి ననుసరించి జీవించువాఁడు; చూ, జీవకుఁడు. 2.

ఉపజీవించు, సం. స. క్రి. ఒకరిని అనుసరించి జీవించు: చూ, జీవించు.

ఉపజీవిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకరిని ఆశ్రయించి జీవించుట: చూ, బ్రదుకు. 1.

ఉపజ్ఞ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉపదేశములేక తనంతట మొట్టమొదట పుట్టెడుజ్ఞానము. (వాల్మీకియొక్క శ్లోకనిర్మాణ జ్ఞానము వంటిది.); చూ, హృల్లేఖము. 2.

ఉపకార్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రాజుల విడిదియిల్లు: చూ, సదనము. 1-౬౫; 2. డేరా: చూ, సదనము. 1-౪౦.

ఉపతప్త, సం. వి. ఋ. పుం. తపింపఁజేయు రోగము; చూ, రోగము. 1.

ఉపతాపము, సం. వి. అ. పుం. 1. వంతః క్షోభము: చూ, సంతాపము; 2. తపింపఁజేయు రోగము: చూ, రోగము. 1; 3. తొందఱ; చూ, సంభ్రమము. 1.

ఉపతాయి, దే. వి. మల్లవిజ్ఞానము. భార. విరా. 2, ఆ. 15: చూ, మల్లశాస్త్రము.

ఉపత్యక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొండచేరువ నేల: చూ, భూమి. 1-౨౧.

ఉపత్తు, సం. వి. ద్. స్త్రీ. ఇసుమ: చూ, విపత్తు.

ఉపద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కానుక: చూ, సూడిద.

ఉపదంశము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఊఱుఁగాయ: చూ, ఉచిగాయ: 2. కల్లుఁద్రాగునపుడు నంజుకొనురొట్టె మాంసాదులు; 3. మేఢ్రరోగము, కొఱుకురోగము, కొఱుకు, కొఱుకుపుండు: చూ, సవాయి. 1; 4. సమిష్టిల, ఏఱువంగ *: చూ, వంగ.

ఉపదానము, సం. వి. అ. న. 1. అరణము. వివాహకాలము నందు అల్లునికును ఆఁడుబిడ్డకును మామగారిచే నియ్యఁబడు ధనాదికము: చూ, హరణము; 2. కానుక: చూ, సూడిద.

ఉపదిష్టము, సం. విణ. ఉపదేశింపఁబడినది: ఆదిష్టము.

ఉపదూషితము, సం. విణ. 1. ఆసన్నమరణము, సన్నిహిత మరణము: చూ, చావు; 2. నిందింపఁబడినది, నిందతానిది: చూ, అజన్యము. 5.

ఉపదూషితుఁడు, సం. విణ. దాపించిన చావుఁగలవాఁడు; 2. నిందింపఁబడ్డవాఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

ఉపదేశకుఁడు, సం. విణ. ఉపదేశించువాఁడు; చూ, బోధకుఁడు. 2.

ఉపదేశకులు, అం. ఎన్నిమాల (అక్షరములు) నభ్యాసముచేసిన వాఁడు, ఉపనయనకాలమందు గాయత్రిని ఉపదేశించినవాఁడు, వేదాధ్యయనముఁ జేయించినవాఁడు, శాస్త్రార్థాభ్యాసముఁ జేయించినవాఁడు, పురాణేతిహాసాదులను తెలియఁజేసినవాఁడు, శైవ వైష్ణవ మత సాంప్రదాయములను బోధించినవాఁడు, టక్కుటమార గజకర్ణగోకర్ణ - ఇంద్రజాలమహేంద్రజాలాది విద్యల నుపదేశించినవాఁడు. (8.)

ఉపదేశము, సం. వి. అ. పుం. 1. మంచిమాట: చూ, హితవచనము; 2 బోధించుట: చూ, బోధనము.

ఉపదేశించు, సం. స. క్రి. ఉపదేశముచేయు: చూ, పన్ను. 9.

ఉపదేష్ట, సం. విణ. చూ, ఉపదేశకుఁడు.

ఉపదేహిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చెదపురుగు: చూ, పిపీలిక.

ఉపద్రవము, సం. వి. అ. పుం. విప్లవము, హానివడి: చూ, విపత్తు.

ఉపధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ధర్మార్థకామములచేత మంత్రి లోనగువారి చిత్తమును పరీక్షించుట: చూ, ప్రస్తరము. 2; 2. తలగడ: చూ, లోడు, అం. 3. చూ, గతివిశేషములు; వా. 4. (వ్యాకరణమున) కడపటి యక్షరమునకు ముందటి యక్షరము ఉపధయనఁబడును. (ఉ.—పిచి-సంచి వీనిలోని కడపట్టియు ఇకారము. దానివెనుక నున్నది చకారము. అది ఉపధయనఁబడును. (మ॥ సూ॥ గారి ఆంధ్రభాషానుశాసనము.)

ఉపధానము, సం. వి. అ. న. 1. తలగడ: చూ, లోడు, 2. చెలిమి; చూ, స్నేహము; 1; 3. విషము; చూ, విసము. 1.

ఉపధావించు, సం. అ. క్రి. పఱుగిడు: చూ, వెళ్లు. 1.

ఉపధి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. చూ - ఉపాధి. పరద్రోహార్థ మొకటి యుద్దేశించినట్లు తెలిపి యొకటి నేయుట: చూ, వ్యాజము. 1. 2. అక్షాగ్రకీలము: చూ, బండికన్ను.

ఉపధూపితము, సం. వి. అ. పుం. 1. సమీపించిన యస్తమయము: చూ, అస్తమనము. 1-౧ విణ. 2. చావుసమీపించినది; 3. పొగవేయఁబడినది.

ఉపధూపితుఁడు, సం. విణ. 1. ఆసన్నమరణము గలవాఁడు, 2. పీడింపఁబడినవాఁడు, ఉపరక్తుఁడు, చూ, వ్యసనార్తుఁడు.

ఉపనక్తిము, సం. వి. అ. పుం. చెప్పుతిత్తి *: చూ, చర్మారము.

ఉపనతము, సం. విణ. కదిసినది: చూ, సంసక్తము. 1.

ఉపనయనకాలమందు గాయత్రిని ఉపదేశించినవాఁడు; అం. చూ, ఉపదేశకులు.

ఉపనయనదానము, అం. చూ, షోడశమహాదానములు.
ఉపనయనము, సం. వి. అ. న. చూ, వడుగు; అం. 2. చూ, కర్మములు.
ఉపనయము, సం. వి. అ. న. — పై. —
ఉపనాయము, సం. వి. అ. న. — పై. —
ఉపనాయకులు, అం. (నలుగురు — దక్షిణుఁడు, అనుకూలుఁడు, ధృష్టుఁడు, శఠుఁడు, చూ, పతులు.) చూ, నాయకులు. 2.
ఉపనాహము, సం. వి. అ. పుం. 1. వీణె లోనగువాని తంతి మెట్టుకు పెడడ; బిరడ. చూ, వీణ, 1-౨౬; 2. పుంటిమీఁద పూసెడు మందు; చూ, మందు. 1; 3. జలదారి: చూ, వాహనము, 2. 4. పుండు: చూ, వ్రణము: 5. తామర తూడు: చూ, సహస్రపత్రము, 1-౯. 6. గ్రాసము, మెట్టు. చూ, సావము, (1)-౨౩.
ఉపనిధి, సం. వి. ఇ. పుం. చెప్పక చూపక యుంచిన ఇల్లడ: చూ, వాడిక.
ఉపనిషత్తు, సం. వి. ద్. స్త్రీ. 1. వేదాంతము, ధర్మము: చూ, వేదాంతము; 2. వేదోక్తవిధి; చూ, ధర్మము; 3. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 1.
ఉపనిషత్తులు, అం. ఈశావాస్యము, తలవకారము, కఠవల్లి, ప్రశ్న, ముండకము, మాండూక్యము, భృగువల్లి, ఐతరేయము, ఛాందోగ్యము, బృహదారణ్యకము. (10)
ఉపనిష్కరము, సం. వి. అ. న. = ఉక్కళము. రూ - ఉపనిష్కారము, అడ్డముదైన రాజమార్గము: చూ, మార్గము. 1.
ఉపనిష్కారము, = ఉక్కళము. —పై.—
ఉపనీతుఁడు, సం. విశ. 1. వడుగైనవాఁడు, చూ, వటుఁడు; 2. సమీపమునకు తేఁబడినవాఁడు.

ఉపన్యసించు. సం. స. క్రి. 1. ఉంచఁజేయు, ఉనుచు, చూ, ఇడు, 2; 2. ఉపన్యాసముచేయు.

ఉపన్యాసము, సం. వి. అ. పుం: 1. ఏదేనియొక విషయమునెత్తి విస్తరించి చెప్పుట; ఉః: చూ, వాఙ్ముఖము; 2: చూ, ఉదాహరణము; 3. చూ, షోడశసంధులు.

ఉపపట్టణము, సం. వి. అ. న. 1. శాఖానగరము, పేఁట: చూ, దేశములు; 1-౬౩-8-౧. 2. పట్టణమునకు దగ్గరయూరు: చూ, దేశములు. 4-౫.

ఉపపతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. జారుఁడు: చూ, అంకుమగఁడు; 2. చూ. నాయకులు. (శృంగార రసమందలి ముఖ్యుఁడైన యొకానొక నాయకుఁడు.)

ఉపపత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. భాగ్యము: చూ, సంపత్తి. 1; 2. అలవాటు; చూ, స్వభావము: 3. మంచి: చూ, యోగ్యత, 4. కారణము; చూ, హేతువు, 5. చూ, ఉదాహరణము; 6. జన్మము; చూ; సంభవము; 7. కత: చూ, సమాచారము. 2; 8. రతి, కూడిక; చూ, సంయోగము.

ఉపపదము, అం. చూ, చిత్రబంధములు.

ఉపపన్నము, సం. విశ. 1. ఉపపత్తికలది; 2. పొందఁబడ్డది: చూ, సంసక్తము; 3. పుట్టినది: చూ. సంభూతము; 4 పూర్ణమయినది; చూ. వర్ధితము. 3.

ఉపపాదకము, సం. విశ. కలిగించునది: చూ, ప్రతిపాదకము.
ఉపపాదనము, సం. వి. అ. న. కలిగించుట: చూ, సంభవము. 1.
ఉపపురాణములు, అం. సనత్కుమారీయము, నారసింహీయము, స్కాందము, శివధర్మము, దౌర్వాసము, నారదీయము, కాపిలము, మానవము, ఔశనము, బ్రహ్మాండము, వారుణము, కాళీపురాణము, లైంగము, సాంబము, సౌరము, పారాశర్యము, మారీచము, భార్గవము. (18)
ఉపపుష్పిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆవరింత: చూ, హాఫిక.
ఉపప్రదానము, సం. వి. అ. న. కానుక: చూ, సూడిద.
ఉపప్లవము, సం. వి. అ. పుం. 1. అంజన్యము. చూ, తోఁకచుక్క; 2. ఉపద్రవము, చూ, విపత్తు; 3. కేతువు: చూ, సుకేతనము; 4. రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు. 1.5. సూర్యచంద్ర గ్రహణములు: చూ, గ్రహణము. 1. విశ. 6. తెలియక వచ్చునది. (ఉత్పాతము); 7. రాజకీయోపద్రవము.
ఉపప్లుతుఁడు, సం. విశ. వ్యసనవంతుఁడు: చూ, వ్యసనార్తుఁడు.
ఉపబర్హము, సం. వి. అ. పుం. తలగడ: చూ, లోడు.
ఉపబృంహణము, సం. వి. అ. న. చక్కఁగా పెరుగుట, చూ, సంవృద్ధి.
ఉపబృంహితము, సం. విశ. చక్కఁగా పెరిగినది: చూ, సంవర్ధితము.
ఉపభుక్తము, సం. విశ. అనుభవింపఁబడినది: చూ, లీఢము.
ఉపభృత్తు, సం. వి. త్. స్త్రీ. 1. హోమార్థమైన మిళ్ళివంటి యజ్ఞోపకరణ విశేషము: చూ, స్రువము; 2. కిరీటము, చూ, సీసకము. 1; 3. ఉపస్థమూలము; చూ, యోనిమూలము; 4. ఐ. చనుమొన: చూ, స్తన్యము, 1-౪.
ఉపభోగము, సం. వి. అ. పుం. అనుభవము, చూ, భుక్తి, 2.
ఉపభోగ్యము, సం. విశ. అనుభవింపఁదగినది; చూ, భోగ్యము. 3.
ఉపమ, అం. 1. అర్థాలంకారము, (రూ - ఉపమానము): చూ, అలంకారము. 3. సమస్తాలంకారములకు నుపమ పూర్ణాదిగా నున్నది. దానినుండియే సమస్తాలంకారములును బుట్టినవి. రెండు పదార్థములయందు వర్ణ్యావర్ణ్యములందు మనోహరమగు సామ్యమును స్పష్టముగాఁ జెప్పఁబడి యుండెనేని యుపమయగును. 1.ఉపమానము, 2. ఉపమేయము, 3. ఉపమావాచకము, 4. సాధారణ ధర్మము; అని నాలు గవయవములు కలవు. ఉదా :— రాముని కీర్తివెన్నెల దల్లనై లోకమున వ్యాపించియున్నది. ఒకదానితో నొకటి పోలిక గల రెండు వస్తువులలో గొప్పదియగు నప్రస్తుతవస్తువు ఉపమానము. అది యిందు వెన్నెల. అది తెలుపుచేత గొప్పదియుఁ బ్రస్తుతము వర్ణించఁబడనిదియునై యున్నది కావున నుపమానము (ఉపమాన = పోలిక; ఉపమేయ = పోల్చఁబడునది: ఉపమావాచక = వలెప్రభృతులు; సాధారణధర్మ (గుణ)ములు కలది పూర్ణోపమ, ఇందులో నేదేని దక్కువైన లుప్తోపమ, మొత్తమున నెనిమిది విధములు. పూర్ణోపమ - ఉ. - నీ కీర్తి హంసాంగనవలె స్వర్గంగం దేలుచుండె; లుప్తోపమ.— ఉ.- నీ మోము సోమునింబోలు.); 2. పోలిక: చూ, సామ్యము; 3. పోల్పఁదగిన చంద్రాది: చూ, ఉపమానము; విశ. 4. ఉత్తరపదమైనచో,సమానము: నిభము, సంకాశము, నీకాశము,

ప్రతీకాశము, ఉపమ (చంద్రనిభ, లక్ష్మీసంకాశ, పద్మి నీకాశం, సూర్యప్రతీకాశః, విష్ణూపమః అని సమాన శబ్ద ములు ఉత్తరపదములు కానప్పుడు సదృశవాచకములు. నిభా దులైతే ఉత్తరపదములైనప్పుడే సదృశవాచకములని భేదము) చూ, ఉపమానము; వై. వి. (1) అనువు. హరిశ్చ. 5, ఆ. 110; వి. పు. 7. ఆ. 8: చూ, ఉపాయము, వా. (2) గోధుమ నూకతోఁ జేసిన పిండివంటి భక్ష్యము; (రూ-ఉప్మా.) చూ, భక్ష్యము. 1-౧౪; సం. 1. ఉపాయము, (సూ. ని.)

ఉపమరి, వై. విశే. ఉపాయశాలి. వేమన, 527; చూ, సమర్థుఁడు.

ఉపమాత, సం. వి. ఋ. స్త్రీ. 1. పాలిచ్చి పెంచు (దాది) తల్లి; చూ, మాత. 1-౨; విశే. 2. ఉపమానము చెప్పువాఁడు.

ఉపమానము, సం. వి. అ. న. 1. ఒకానొక అర్థాలంకారము: చూ, ఉపమ. 1. 2. పోలిక: చూ, సామ్యము; 3. పోల్పఁ దగిన చంద్రాది: చూ, ఉపమ. 3; 4. చూ, ఉపమ, 4: అం. 5. చూ, ప్రత్యక్షాది ప్రమాణములు; 6. చూ, తార్కిక ప్రమా ణములు; (అర్థాలంకారమునకు :—ఉదా. —మిత్రమా!నేఁడు నీ రాక యిష్టదేవతా దర్శనంబు లభించినట్లును, పర్వదినంబు చేకూరినట్లును, చిరకాలకాంక్షితంబగు నర్థంబు సిద్ధించినట్లును, నష్టద్రవ్యము తిరుగ లభించిన చందంబునను మనంబున కత్యానందంబు సంధించుచుండె.)

ఉపమానలుప్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లుప్తోపమాలంకారము (చూ, ఉపమ 1.): చూ, అలంకారము. 3.

ఉపమించు, సం. స, క్రి. పోలఁజేయు: చూ, పోలుచు.

ఉపమితి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పోలిక: చూ, సామ్యము.

ఉపమేయము, సం. వి. అ. న. ప్రకృతము వర్ణించు వస్తువు. పోలికగల రెండువస్తువులలోఁ గొంచెము తక్కువమై ప్రస్తు తము వర్ణింపఁబడుచున్నది యుపమేయము. అది యిందుఁ గీర్తిమై యున్నది. అది తెలుపుచే వెన్నెలకంటెఁ దక్కువ యైనదియుఁ బ్రస్తుతము వర్ణింపఁబడుచున్నదియును గావున నుపమేయము.

ఉపమేయోపమ. అం. ఒక యర్థాలంకారము: చూ, అలం కారము. 3. ఉపమానోపమేయములు రెండును ఒకదాని కొకటి యుపమానములైన యెడల నుపమేయోపమ. ఉదా.— రామునికి సముద్రుఁడేసాటి, సముద్రునికి రాముఁడేసాటి; ధర్మమర్థమువలె, అర్థము ధర్మమువలె నీయందున్నవి.

ఉపయమము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెండ్లి: చూ, వివాహము; 2. యముని సమీపము; ఉపయామము.

ఉపయాచితకము, సం. వి. అ. న. అభీష్టసిద్ధికై దేవతలకిఁబడు ద్రవ్యము: చూ, మ్రొక్కుబడి.

ఉపయామము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఉపయమము.

ఉపయుక్తమగు, మి. అ. క్రి: పొందుపడు : చూ, సరిపడు. 1.

ఉపయుక్తము, సం. విశే. 1. ఒదవుబడియైనది; 2. సమృద్ధ మైనది, పెరిగినది: చూ, సుర. 3.

ఉపయోగము, సం. వి. అ. పుం. ఒదవుబడి: చూ, సమృద్ధి.

ఉపయోగించు, సం. అ. క్రి. 1. ఒదవు: చూ, సమృద్ధమగు; 2. పొందుపడు: చూ, సరిపడు.

ఉపర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నాలుకంచెనుంచెడునాడా: చూ, నాడె.

ఉపరంధ్రము, సం. వి. అ. న. మృగముల వెనుక కాలి మూలమునకును ప్రక్కకును నడిమిచోటు: చూ, తొలకు.

ఉపరక్తుఁడు, సం. విశే. 1. రాహువుచే పట్టఁబడినవాఁడు. (చంద్రుఁడు లేక సూర్యుఁడు.): చూ, గ్రహణము. 1: 2. జూదము మొదలైన వ్యసనములచేత తొందరబడ్డవాఁడు; చూ, వ్యసనార్తుఁడు.

ఉపరక్షణము, సం. వి. అ. న. 1. బెత్తములవారు సందడిలేక తొలగించుట: చూ, సజ్జనము; 2. శిబిరరక్షణార్థమై చుట్టును బెట్టిన వెలుఁగు లోనగునవి: చూ, సజ్జనము.

ఉపరతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఊఱట: చూ, విశ్రాంతి, 2: చూ, పురుషాయితము; అం. 3. చూ. శమాదులు.

ఉపరథ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పసులులోనగువాని రాకపోకలచేత నేర్పడిన ఊరిముందఱి దారి: చూ, మార్గము. 1-౭.

ఉపరమము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ఉపరామము. ఉడుకువ; చూ, విశ్రాంతి.

ఉపరాగము, సం. వి. అ. పుం. 1, రాహువు సూర్యచంద్రులను బట్టుట; చూ, గ్రహణము. 1; 2: చూ, గ్రహకల్లోలము; విశే. 3. ధర్మముకానిది: అధర్మము, అన్యాయము, అపన్యా యము; (తె. ప):—అన్నెము, అపపాడి. అవపాడి. అవ నాయము; వి. 4. వ్యసనము: చూ, దుఃఖము.

ఉపరామము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఉపరమము.

ఉపరి. సం, అవ్య. మీఁదివైపు: చూ, మీఁదు. 2.

ఉపరిష్టాత్తు, సం. అవ్య. మీఁదివైపు: చూ, మీఁదు. 2.

ఉపరుద్ధము, సం. విశే. . అడ్డగింపఁబడినది: చూ, రుద్ధము. 1.

ఉపరోధము, సం. వి. అ. పుం. అడ్డగింత: చూ, సంరోధము.1.

ఉపరోధించు, సం. స. క్రి. అడ్డగించు, చూ, సంరోధించు.

ఉపల, సం. వి. అ, స్త్రీ. 1. కల్పపుగుండు: చూ, పాత్రము. 1-౧౨-(౧౦ ; 2. నూరెడుగుండ్రాయి: చూ, పాత్రము. 1-౧౨-(౧౦); 3. గుండ్రాయి; చూ, మెఱియ: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౦).

ఉపలంభము, సం. వి. అ. పుం. 1. కుడుపు: చూ. భుక్తి. 2; 2. జ్ఞానము; చూ, హృల్లేఖము. 2.

ఉపలనాడి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, పిడక.

ఉపలభ, సం. వి. అ. స్త్రీ. మతి: చూ, హృల్లేఖము. 2.

ఉపలబ్ధము, సం. విశే, 1. పొందఁబడినది: చూ, సంసక్తము; 2. తెలియఁబడినది; చూ, వ్యక్తము. 2.

ఉపలక్షార్థ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏయుపాయము చేతనైనను ఎఱుఁగఁబడిన అర్థముఁగలది: చూ, పరికథ.

ఉపలబ్ధి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. జ్ఞానము: చూ, హృల్లేఖము. 2; 2. పొందు: చూ, స్నేహము. 1.

ఉపలము, సం. వి. అ. పుం. 1. శిల: చూ. రత్నములు. 1-౧౦; 2. మణి: చూ, రత్నములు-౧౦; 3. కల్పపుగుండు: చూ, పాత్రము. 1-౧౨-(౧౦); 4. నూరెడుగుండ్రాయి; చూ, పాత్రము. 1-౧౨-(౧౦) 5. గుండ్రాయి: మెఱియ. చూ, 1-౧౨-(౧౦).

ఉపలసంప్రకీర్ణ, అం. చూ, అశ్వసంచారమార్గములు.

ఉపలాలనము, సం. వి. అ. న: బుజ్జగింత: చూ, సమరసము. 2.

ఉపలాలించు, సం. స. క్రి: చూ, బుజ్జగించు.

ఉపలాలితము, సం. విణ. బుజ్జగింపఁబడినది.

ఉపలాల్యాము, అం. ఒకంకము. కథ ప్రసిద్ధము. శృంగారహాస్య కరుణశోకములు ముఖ్యములు, కీర్తనలుండును: చూ, నాటకలు.

ఉపలింగము, సం. వి. అ, న. దేశోపద్రవము: చూ, విపత్తు.

ఉపలేపనము, సం. వి. అ. న. అలుకుట: చూ, గోముఖము.

ఉపలోలకము, అం. చూ, అలంకారము. 3.

ఉపవతము, దే. వి. రూ-ఉప్పవతము: చూ, మేలుకోలు.

ఉపవనము, సం. వి. అ. న. 1. మనుష్యులు వేసి పెంచిన తోఁట: చూ, వనము. 2; 2. ఇంటితోఁట: చూ, వనము. 2.

ఉపవర్గము, సం. వి. అ. పుం. 1. మారితెవులు: చూ, మారి; 2. ఉపద్రవము: చూ, విపత్తు.

ఉపవర్తనము, సం. వి. అ. న. 1. విరాళి; అనేక పట్టణములు గల గొప్ప భూభాగము: చూ, దేశము; 2. ఇరువదిగ్రామములు చేరిన భూభాగము; చూ, దేశములు. 1-౧౪.

ఉపవస్త్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కృతకోటి, హాలభృతుఁడు: చూ, సన్న్యాసి. 1-౧౫.

ఉపవసథము, సం. వి. అ. పుం. గ్రామము: చూ, దేశములు. 1-౬౩-౪-౨.

ఉపవసించు, సం. అ. క్రి. 1. వ్రతాదులయందు పస్తుండు. 2. జ్వరాదులచే లంకణముచేయు: చూ, పస్తుండు.

ఉపవస్తము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. వ్రతాదులకొఱకుఁ జేయు ఉపవాసము; చూ, లంకణము. 1-౧; 2. జ్వరాదులచేత నుండెడి యుపవాసము; చూ, లంకణము. 1-౧.

ఉపవాక్యము, అం. 1. చూ, వాక్యములు; 2. కర్తగాఁగాని, కర్మగాఁగాని వాడఁబడువాక్యముపవాక్యము. ఉ.—నీవేమి చేసితివో నాకుఁ దెలియదు. అడితవని వింటిని.

ఉపవాటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మంత్రుల గృహముతోఁజేరిన తోఁట; చూ, వనము. 2-౭; 1-2. వేశ్యాగృహారామము: చూ, వనము. 2-౯.

ఉపవాయువులు, అం. నాగము, కూర్మము, కృకరము, దేవదత్తము, ధనంజయము. (5); చూ, వాయువు. 1-౨.

ఉపవాసము, సం. వి. అ. పుం, న: చూ, ఉపవసము. 1-2. భార. అను. 4, ఆ. 143.

ఉపవాహ్యము, సం. వి. అ. పుం. ఔపవాహ్యము, రాజెక్కెడి యేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-3-(౧).

ఉపవిద్యలు, అం. 1. శిక్ష. 2. వ్యాకరణము. 3. నిరుక్తము 4. జ్యోతిషము; (1) గణితశాస్త్రము. (2) వాస్తుశాస్త్రము (3) శకునశాస్త్రము. (4) స్వరశాస్త్రము. (5) ప్రశ్న శాస్త్రము, 5. కల్పము, 6. ఛందస్సు, 7. ఋగ్వేదము, 8. ఋగ్వేదోపవేదము. (ఆయుర్వేదము) (1) ధాతు రసవాదము. — (2) అంజనవిద్య, (3) వశ్యౌషధ ప్రయోగము, 4. పాకశాస్త్రము,(5) దోహదశాస్త్రము, దాడిమాదివృక్ష దోహదము. 9. యజుర్వేదము, (దీనిచేత దేవతలు పూజింపఁబడుదురు.) (1) కామశాస్త్రము.-10. యజుర్వేదోపవేదము, (అర్థవేదము.) (1) స్వర్ణరత్నాది పరీక్ష, (2) (2) ద్యూతము = ప్రాణిద్యూతము, అప్రాణిద్యూతము అని ద్వివిధము. (3) కృషి, (4)వాణిజ్యము, (5) గోశాస్త్రము, (6) భూపరీక్ష, (7) సూచీవానకర్మ, (సూదులచేతఁ గుట్టుపని విశేషములు) 11. అధర్వణవేదము, (1) ఆగమములు. 28. కామికాగమము, యోగము, చింత్యము, కారణము, అజితము, దీప్తము, సూక్ష్మము, సహస్రము, అంశుమత్తు, సుప్రభేదము, విజయము, నిశ్వాసము, స్వాయంభువము, అనలము, వీరము, రౌరవము, మకుటము, చంద్రజ్ఞానము, బింబము, తంత్రము, ప్రోద్గీతము, లలితము, సిద్ధము, సంతానము, సర్వోక్తము, పారమేశ్వరము, కిరణము, వాతూలము. ఈ యాగములయం దనేక మంత్ర యంత్ర తంత్ర ప్రయోగాదులఁ దెలియఁజేయునవి; (2) ఇంద్రజాలికము. — (లేనిది యున్నట్లును, ఉన్నది లేనట్లును, చూచువారి కన్నులకు భ్రమ గల్పించునది) అవాంతరములు మహేంద్రజాలము: గజకర్ణము, గోకర్ణము, గారడి, కనుకట్టు, హస్తలాఘవాదులు. (3) ప్రయోగము. — ఆకర్షణము, స్తంభనము, మారణము, మోహనము, వశీకరణము, ఉచ్చాటనములను నాలువిధములగు మంత్రప్రయోగములఁ దెలుపునది; మంత్రశక్తిచే జలము, అగ్ని, వాయువు, వాక్కు, దృష్టి, శుక్లము, భుజము, ఖడ్గము మొదలగువానిని స్తంభింపఁజేయు విధ మెఱింగించునది; 12. ధనుర్వేదము. — (అధర్వవేదోపవేదము.)- (1) మల్లశాస్త్రము. — ఈ శాస్త్ర విషయ గ్రంథము లంతరించినను గొన్ని విషయములు లోకానుచారంబుగా నున్నవాని నీ నిఘంటురాజమందుఁ జూపఁబడియె :— (12 దండెలు, 12 గతులు, 12 పదవన్నె, 12 మొనలు, 12 కాయమానములు, 14 విసరులు, 16 ఉపవీతములు, 32 విన్నాణములు, 32 ప్రచారములు, 8 సఱుకులు మొదలగునవి.) (2) గజశాస్త్రము. — (3) వ్యూహశాస్త్రము. — కామందకమునఁ జెప్పినరీతి నిందు వివరింపఁబడియె. — ప్రకృతి వ్యూహములు 4, దండవ్యూహములు 17, భోగ వ్యూహములు 5, మండల వ్యూహములు 2, అసంహత వ్యూహములు 6, ప్రధానవ్యూహములు 6, గురుమతమున వ్యూహాంగములు 7, శుక్రమతమున వ్యూహాంగములు 5, (4) అశ్వహృదయ పరిజ్ఞానము, సారథి రథికుల యొక్క యుత్సాహము: 13 సామవేదము .—14. గాంధర్వవేదము:— (సామవేదోపవేదము) వానిలో నాట్యోపయోగములైన యంగములు 19, శిరఃక్రియలు 17, దృష్టిక్రియలు 18, రసదృష్టులు 8, రసస్థాయీభావమునఁబుట్టిన దృష్టులు 8, సంచారీభావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు 20. తారాక్రియలు 9, పుటక్రియలు 9, భ్రూక్రియలు 7, నాసికాక్రియలు 6, గండక్రియలు 6, అధరము 6, చిబుకము 8, ముఖక్రియలు 6, కంఠక్రియలు 4, హస్తక్రియాభేదములు:— బాహుప్రచారములు 10, హస్తక్రియలు 20, హస్తప్రచారములు 15, హస్తకరణములు 4, హస్తక్షేత్రములు 3, ఉత్తమ క్షేత్రములు 3 ,మధ్యమక్షేత్రములు 5, అధమ క్షేత్రములు 6; మతాంతరము:— హస్తక్షేత్రములు 13, అసంయుత హస్తములు 45, సంయుతహస్తములు 32, నృత్తహస్తములు 29, హస్తప్రాణములు 12, వక్షఃక్రియలు 5, జఠర

క్రియలు 3, పార్శ్వక్రియలు 5, కటిక్రియలు 5, ఊరుక్రియలు 5, జంఘాక్రియలు 5, చరణక్రియలు 6, స్థానకములు 30, పుంస్థానకములు 6, స్త్రీస్థానకములు 3, ఏకవింశతి స్థానకములు 21, భూచారులు 16, ఆకాశచారులు 16, భూమండలములు 10, ఆకాశమండలములు 10, కరణములు 108 మున్నగునవి చెప్పఁబడుచున్నవి; ఇది నందికేశ్వర విరచితమగు భరతార్ణవాది గ్రంథములలో లక్షణ వినియోగములతో వివరింపఁబడి యున్నది. మఱియు కావ్యములు 2, సాహిత్య కావ్యములు 2, రీతులు 4, వృత్తులు 4, గుణములు 23, పాకములు 4, శబ్దాలంకారములు 39, అర్థాలంకారములు 100, రసవదలంకారములు 18, రసస్థాయీ భావములు 9, సంచారిభావములు 33, శృంగార చేష్టలు 19, ద్వాదశావస్థలు 12, విప్రలంభము 4, అర్థాంతర సంక్రమిత వాచ్యములు 2, అత్యంత తిరస్కృతవాచ్యములు 2, అభిధామూలధ్వనులు 3, సంలక్ష్యక్రమవ్యంగ్యము 3, శబ్దశక్తి మూలానురణనరూప వ్యంగ్యము 4. అర్థశక్తి మూలానురణనరూపవ్యంగ్యము 3, ఉభయశక్తి మూలానురణనరూపవ్యంగ్యము 1, ధ్వనిభేదములు 1326 ను సంకరములతోఁ గూడిన 5304 విటితోఁగూడిన కావ్యముఁగూడ ధ్వనియనిపించుకొనును. ఇదే యుత్తమకావ్యము. ఇక రాగాధ్యాయమును తెలిసికొనవలెను. రాగజ్ఞానమును గుఱించి యపేక్షితములయిన అష్టాదశపదార్థములలో నాదము 2, శ్రుతులు 22, స్వరము 7, స్థాయి 3, గ్రామము 3. షడ్జగ్రామగత మూర్ఛనలు 7, మధ్యమగ్రామగత మూర్ఛనలు 7, గాంధారగ్రామగతమూర్ఛనలు 7, అందు తానముల వివరము షడ్జమధ్యమగ్రామములలోఁ జెప్పఁబడిన మూర్ఛనాసప్తకద్వయములో ప్రత్యేకమతాంతరభేదములు నాలుగుగలవు. వాటిచేత నొక్కొక్క సప్తక మిరువదెనిమిది భేదములుగానైనవి, అవాంతరభేదములు 4, తానములు 3, శుద్ధతానములు 28, సహీనతానములు 7, రిహీనతానములు 7, నహీనతానములు 7, నిహీనతానములు 7; కూటతానములు 28:— పహీనతానములు 7, రిహీనతానములు 7, గహీనతానములు 7, మహీనతానములు 7; సర్వతానములు 28:—స-మ- హీనతానములు 7, ప-రి-హీనతానములు 7, రి-ధ-హీనతానములు 7, ని-గ-హీనతానములు 7; వర్ణచతుష్కము, అలంకారములు 63:— స్థాయివర్ణగతాలంకారములు 7, ఆరోహివర్ణగతాలంకారములు 12, అవరోహివర్ణగతాలంకారములు 12, సంచారివర్ణగతాలంకారములు 25, అలంకారములు 7, గమకములు 15; అంశములు :—శుద్ధజాతులు 7, జాతులు 11, సప్తస్వరయుక్తరాగములు, షట్స్వరయుక్తరాగములు, పంచస్వరయుక్త రాగములు, చతుస్స్వరయుక్తరాగములు, త్రిస్వరయుక్తరాగములు, ద్విస్వరయుక్త రాగములు, ఏకస్వరయుక్త రాగములు; మఱియు రాగాంగములు 13; భాషలు :— సౌవీరజభాషలు 4, కకుభజభాషలు 7, టక్కజభాషలు 21, పంచమజభాషలు 10, భిన్నపంచమజభాషలు 4, ఉత్కలకైశికజభాషలు 2, హిందోళజభాషలు 9, భోటజభాష 1, మాళవకైశికజభాషలు 13, గాంధారపంచమిజభాష 1, భిన్నషడ్జకజభాషలు 17, వేసరషాడవజభాషలు 2, మాళవపంచమిజభాషలు 3, తానజభాష 1, పంచమషాడవజభాషలు 3; సౌవీరాది 15 జనకరాగములయందుఁ బుట్టిన భాషారాగములు:—భాషాంగములు 11: విభాషలు 20;—కకుభజవిభాషలు 3, టక్కజవిభాషలు 4, పంచమిజభాషలు 2. భిన్నపంచమిజభాష 1, ఉత్కలకైశికజవిభాష 1, మాళవకైశికజవిభాషలు 2, భిన్నషడ్జజవిభాషలు 4, వేసరషాడవజవిభాషలు 2. పంచమషాడవజవిభాష 1; అంతరభాషలు 4:—కకుభజభాషాంతభాష 1. పంచమషాడవజాంతర భాషలు 3; ఉపాంగములు 4: వరాట్యుపాంగములు 6; తుండ్యుపాంగములు 2; గూర్జర్యుపాంగములు 4; వేళావళ్యుపాంగములు 4; క్రియాంగములు 12; మఱియు సామకృతి, గౌడకృతి, దేవకృతి, నాదను మొదలు క్రియాంగము పర్యంతమునైన యష్టాదశపదార్థములను సంగీతరత్నాకరము మొదలగు గ్రంథములలోఁ జెప్పఁబడియున్న ప్రకారముగ నుద్దేశలక్షణ వినియోగములను సద్గురుముఖమువలన సంప్రదాయపూర్వకముగఁ జదువుకొని వాటిని నిండా అభ్యసించి సాధించి జితశ్రముఁడై సంపుష్టోష్ఠత మొదలుకొని సానునాసికత్వపర్యంతమునైన నిరువదిమూఁడు గాయకత్వ దోషములలో నేదోషమును జెందక రూక్షిత్వము మొదలుగాగల కంఠధ్వని దోషములు లేక సుగుణములు యిరువదెనిమిది మొదలగునవి కలిగియున్న గాయకోత్తముఁడు తాళవర్జితములు మొదలగు దోషములు లేక ప్రభుసభయందు సభాసదుల కాహ్లాదనార్థముగఁ బాడవలసినరీతిని యాఱు విధములుగ వినికిఁ జేసిన శాస్త్రపండితుఁ డనఁబడును. ఇక తాళాధ్యాయము చూతము.— తాళము అనఁగ తలనక్రియ (అనఁగా నృత్తగీతములయొక్క లఘుద్రావి ప్రమాణసహితమైన పదకవితాదర్శావృత్తకాలమును అవాపు, నిష్క్రామాది క్రియలచేతఁ గొలిచి సరిపెట్టి నిలుపుట, తాళమునకు ప్రాణములు 10 :— కాలప్రాణములు 12; మార్గప్రాణము 6, నిశ్శబ్దక్రియలు 4, సశబ్దక్రియలు 4, దేశీయక్రియలు 8, అంగప్రాణము 6, గ్రహప్రాణము 4, జాతిక్రియ 5, ముఖ్యకళాప్రాణము 5: - ఈ పైదింటియందే 96 తాళములు పుట్టి 101 తాళమయ్యెను. జన్యతాళములు 96, లయప్రాణములు 3, యతిప్రాణము 6. ప్రస్తారప్రత్యయప్రాణము 19, సూడకము (సూళాది సప్తతాళములు) 7, వాద్యములు 4, తతవాద్యములు 20, ఆనద్ధవాద్యములు 18, సుషిరవాద్యములు 10, ఘనవాద్యము 6, పంచమహావాద్యములు 5, 15. మీమాంస :— మీమాంస అనఁగా విచారణ. (1) యోగశాస్త్రము, (2) సాంఖ్యము, (3) వేదాంతశాస్త్రము, (4) అలంకారశాస్త్రము, (5) అణిమాదిసిద్ధులు, (6) అదృశ్యము, (7) పరకాయప్రవేశము, (8) ఆకాశగమనము మున్నగునవి. 16. న్యాయశాస్త్రము.—న్యాయము అనఁగా దృష్టాంతము. 17. పురాణము. 18. ధర్మశాస్త్రము. (1) సాముద్రికము.— ఇందు లక్షణాంగములు 58: మహావిద్యలు 18; ఉపవిద్యలు 46 ను గూడి చతుష్షష్టివిద్యలయ్యె.

ఉపవిష. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఎఱ్ఱఅతివస *: చూ. విష.

ఉపవిష్టుఁడు, సం. విణ. కూర్చున్నవాఁడు: ఆసీనుఁడు, ఆసేది వంతుఁడు; (తె. ప.):—కూరుచున్నవాఁడు- రూ- కూర్చున్న వాఁడు. తద్వి-దగ్గఱ కూర్చున్నవాఁడు:— (సం. ప.)— ఉపోపవిష్టుఁడు.

ఉపవీతము, సం. వి. అ. న. 1. ఎడమ భుజము మీఁదుగా కుడి పార్శ్వమున వ్రేలెడు జంధెము: యజ్ఞోపవీతము; చూ, సూత్రము 1-౧౫; 2. ఉత్తరీయము: చూ, వస్త్రము. 1-౧౧.

ఉపవీతములు, అం. మల్లశాస్త్రము లోనివి.— దండనిలుకడ, కదలునిలుకడ, కదలుమెలుకువ, విదళింపునిలుకడ, దిశావ దిశలు, హస్తపుపారువు, దేహపుపారువు, నయపుపారువు, పాదపుపారువు, వీవ, రాకచ, ఏకసర, పైసర, ఝుంపు. విక్షే కరలాఘవము. (16.)

ఉపవేదచతుష్టయము, అం. ఆయుర్వేదము, అర్థవేదము, ధను ర్వేదము, గాంధర్వవేదము. (4): మహావిద్యలు పదునెనిమి దింటిలోనివి. (4); చూ, మహావిద్యలు: (చూ, ఉపవిద్యలు.)

ఉపవేశకాలము, అం. చూ, శిక్షాకాలములు.

ఉపవేశము, సం. వి. అ. పుం. కూర్చుండుట: చూ, స్థితి. 2.

ఉపశమము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉపశాంతి (తె. ప.) అడఁ గుట: అణఁగుట; 2. ఓర్పు: చూ, శాంతము. 1.

ఉపశమించు, సం. అ. క్రి. 1. అడఁగారు: చూ, సురిక్కు. 4; 2. ఓర్చు: చూ, సురిక్కు. 9.

ఉపశమిల్లు, సం. అ. క్రి.—పై.—

ఉపశయము, సం. వి. అ. పుం. వలయొడ్డి యాచెంత తాను దాఁగి యుండుటకై త్రవ్విన పల్లము; అనుపు. మాటు. 3: చూ, రంధ్రము. 1-౪.

ఉపశల్యము, సం. వి. అ. న. గ్రామము చేరువ నేల, ఉపకంఠము: చూ, భూమి. 1-౨౦.

ఉపశాంతి, సం. వి, ఇ. స్త్రీ. 1. అడఁగుట: చూ, ఉపశమము. 1; 2. ఓర్పు: చూ, శాంతము. 1.

ఉపశాఖ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిల్లకొమ్మ, ఉపకాండము, చాఁగునట్టి లేఁతకొమ్మ, రెమ్మ; చూ, శాఖ. 1-౨.
(ఇట్లు ఉపధనుస్సు; ఉపజీవస్థానము; ఉపవృంతము ఇత్యాది.)

ఉపశాయము, సం. వి, అ. పుం. 1. కావలివారు వరుసక్రమమున మండుట: చూ, విశాయము; 2. బంధుత్వక్రమము: చూ, వరుస.

ఉపశోభితము, సం. విణ. ప్రకాశించినది: చూ, వెలుతురు. 1.

ఉపశ్రుతము, సం. విణ. సమ్మతింపఁబడినది: చూ, స్వీకృతము.

ఉపశ్రుతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. తమ భాషణమప్పుడు దబ్బాటునఁ గలిగెడి శుభసూచకమగు అన్యసంభాషణ శ్రవణము: చూ, వినికిడి; 2. ఒడఁబాటు: చూ, సమ్మతి. 1.

ఉపష్టువు, సం. విణ. ఎడమది: చూ, సవ్యము. 1.

ఉపసంపన్నము, సం. విణ. 1. యజ్ఞార్థము చంపఁబడినది (పశ్వాది): చూ, ప్రోక్షితము; 2. నీళ్లుపోసివండిన యన్నా దులు.

ఉపసంవ్యానము, సం. వి. అ. న. అధోవస్త్రము, కట్టుకొనెడు బట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౨.

ఉపసంహరించు, సం. స. క్రి. 1. క్రమ్మఱుచు: చూ, మఱ లించు: 2. చంపు: చూ, సంహరించు.

ఉపసంహారము, సం. వి. అ. పుం. 1. అప్రవృత్తి: చూ, మరలఁ బాటు; 2. చంపుట: చూ, వధము.

ఉపసంహృతి, అం. నాట్యముయొక్క యయిదవసంధి (విమర్శము నకు సావమర్శమనియు, నిర్వహణమునకుఁ బ్రరోహము లేక ఉపసంహృతి యనియు నామాంతరములున్నవి.)

ఉపసత్త, సం. విణ. 1. చూ, సేవకుఁడు; 2. దగ్గఱ నుండు వాఁడు; (సూ. ని.)

ఉపసత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. చూ. సేవ; 2. అనుసరించుట; (సూ. ని.)

ఉపసభాపతి, వా. ఉపాధ్యక్షుఁడు.

ఉపసరము, సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, ఉపచరము. 2. ఎఱువు, చూ. వర్ణము, 6; 3. తెలియకవచ్చు కీడు లోనగునది: చూ, తోఁకచుక్క; 4. అడ్డగింపు; చూ, నిరోధము. 1. 5 ఇగురు, చిగురు: చూ. విద్రుమము, 6. మారితెవులు: చూ. మారి.

ఉపసర్జనము, సం. విణ. 1 ప్రధానముకానిది; చూ, అప్రధానము; 2. తరువాతది, ముఖ్యముగానిది (వస్తువు.): చూ, అప్రాగ్రము.

ఉపసర్పణము, సం.వి.అ.న. ఆశ్రయము: ప్రాపు: చూ, సమీపము.

ఉపసర్పించు, సం. స. క్రి. ఆశ్రయించు: చూ. ప్రాపుఁగొను.

ఉపసర్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కట్టుటకు నీసువచ్చిన (తొలిచూలి) యావు; చూ, ధేనువు. 1-౧౩.

ఉపసూర్యకము, సం. వి. ఆ. న. సూర్యునిచుట్టును గుడికట్టుట: చూ, పరివేషము.

ఉపసృష్టకము, సం. వి. అ. న. స్త్రీపురుషుల కలయిక: చూ, సంయోగము.

ఉపసేదివంతుఁడు, సం. వి. స్. పుం. విద్యకొఱకు దగ్గఱఁ జేరి సేవచేయుచు శిక్షింపఁబడువాఁడు: చూ, శిష్యుఁడు.

ఉపస్కంధము, పా: చూ, ఉపపరిచ్ఛేదము.

ఉపస్కరము, సం. వి. అ. పుం. చూ, సంబారము.

ఉపస్కృతము, సం. విణ. చూ, అలంకృతము.

ఉపసృతము, అం. చూ. కరణములు.

ఉపస్థ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నేత్రాది దశేంద్రియములలో నొకటి: చూ. హృషీకము; 2. జననేంద్రియము, ఆఁడుగుఱి; చూ, భగము. 12; విణ. 3. పరస్పరము సమీపమున నుండునది; 4. మగగుఱి: చూ. శిశ్నము; 5. తొడ పైభాగము: చూ, ఒడి. 2; 6. ఊరువు: చూ, తొడ, 7. అరసంజ: చూ, సాయంకాలము; 8. గుదము: చూ, ముడ్డి; అం. 9. చూ, ఇంద్రియములు; 10. చూ, ద్వారములు.

ఉపస్థానము, సం. వి. ఆ. న. 1. కూడిక: చూ, సంయోగము; 2. కొలువు: చూ, శుశ్రూష.

ఉపస్థానవరాటి, అం. చూ, వరాట్యుపాంగములు. (చూ, అంగము. 9.)

ఉపస్థితము, సం. విణ. 1. చేరినది: చూ, ఆసక్తము. 1; అం. 2. ఒకా నొక వృత్తము. ఇందొక్కొక్కపాదమున త, జ, జ, గ, గ ములు గలిగి ఎనిమిదవయింట యతిగల పదునొకండవ ఛందస్సునందు దుద్భవించిన వృత్తము. ఉదా.— "భక్తస్త్వాలరి

ఉపానహము, సం. వి. హ. స్త్రీ. 1. చెప్పులు; చూ, సమ్మాళిగలు; పుం. 2, అంసహాది *: చూ, హంసపాది.

ఉపాయనము, సం. వి. అ. న. కానుక: చూ, సూడిద.

ఉపాయము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎత్తుగడ: చూ, వెరవు; 2. పొందు: చూ, స్నేహము 1,

ఉపాయములు, అం. 1. సామము, దానము, భేదము, దండము. (4); 2. చూ, అంగపంచకము: 3. సామము, భేదము, దానము, నతి, ఉపేక్ష, రసాంతరము. (6): 4. సామము, దానము, భేదము, దండము, మాయ, ఉపేక్ష, ఇంద్రజాలము(7).

ఉపాయశాలి, సం. వి. ఇ. పుం. ఉపమతి; చూ, సమర్థుఁడు.

ఉపారము, వై. వి.＝ఉపహారః. 1. కానుక: చూ, సూడిద, 2. వ్రతాదులయందును దేవతల పండుగులయందును సంతుష్టికై పెట్టినది. (నైవేద్య పదార్థము.) "ఉపారముమీఁది కుడుము."

ఉపార్జనము, సం. వి. అ. న. గడన: చూ, సంపాదనము.

ఉపార్జించు, సం. స. క్రి. గడించు: చూ, సంపాదించు.

ఉపార్జితము, సం. విణ. గడింపఁబడినది: చూ, సంపాదితము.

ఉపాలంభము, సం. వి. అ. పుం. 1. మర్మముదూరి పాఱనాడుట; చూ, ఉల్లంఘనము, వా. 2. నిరాకరణము, తిరస్కారము.

ఉపాలంభించు, సం. స. క్రి. మర్మము దూఱిపాఱనాడు: చూ, ఉల్లసమాడు.

ఉపావృతము, సం. విణ, అనాదరణము: చూ, ఉపేక్షితము.

ఉపావృత్తము, సం. విణ. (పలుమాఱు నేల పొర్లాడినది.) అశ్వము : చూ, హయము. 1-౩౨.

ఉపాశ్రయము, సం. వి. అ. పుం. 1. దగ్గఱ: చూ, సమీపము; 2. అసరా: చూ, సమీపము; న. 3. మదపుటేనుఁగు: చూ, హస్తి-1-౭౨; 4. కటకటాలు: చూ, పత్తాలంబము.

ఉపాశ్రితము, సం. విణ. ఆశ్రయింపఁబడినది: చూ, సంశ్రితము

ఉపాసంగము, సం. వి. అ. పుం. తూణీరము: చూ, బాణము. 1-౩.

ఉపాసకుఁడు, సం. విణ. కొలువుకాఁడు: చూ, సేవకుఁడు. 1.

ఉపాసన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ, అ, న. కొలువు: చూ, శుశ్రూష.

ఉపాసనము, సం. వి. అ. న. 1. కొలువు: చూ, శుశ్రూష, 2. విలువిద్య నేర్చుట: చూ, శరాభ్యాసము; 3. ఆసనము: చూ, సింహాసనము; 4. బాధ: చూ, విపత్తు.

ఉపాసము, వై. వి.＝ఉపవాసము. ఉ. హరి. 2; ఆ. 166; చూ, ఉపవస్తము. 1-౨.

ఉపాసించు, సం. స. క్రి. కొలుచు ; చూ, సేవించు.

ఉపాసితుఁడు, సం. విణ. ఉపచరితుఁడు: చూ, సేవితుఁడు.

ఉపాస్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కొలువు : చూ, శుశ్రూష.

ఉపాస్యుఁడు, సం. విణ, ఉపాసింపఁదగినవాఁడు, చూ, సేవ్యుఁడు.

ఉపాహితము, సం. వి. అ. పుం. 1. నిప్పురగిలించిన పిడుగుల వరుస: చూ, తోఁకచుక్క; 2. అంజన్యము: చూ, తోఁకచుక్క; విణ. 3. మఱియొక పదార్థముతోఁ గూర్పఁబడినది: చూ, సంయోజితము; 4. ఆరోపింపఁబడినది: చూ, విషయి. 4.

ఉపాహృతము, సం. విణ. 1. పొందఁబడినది: చూ, వ్యాప్తము. 3; 2. పట్టుఁబడినది.

ఉపేంద్రవ్రజ, పా. ఒకానొకవృత్తము. ఇందొక్కొక్క పాదము నందు జ, త, జ, గ, గ, ములు గలిగి ఎనిమిదవయింట యతిగల పదునొకండవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.—క్షమాధరాయ త్త-జగ్గంబుల్, బ్రహ్మార్ణమై దంతివి-రామ మొప్పన్, ద్విపాధిపత్రాత సు-తంపఁజేసె, యుపేంద్ర వ్రజమ్మై-యు స్థిరిత్వ.": వృత్తము. 1.

ఉపేంద్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం. లచ్చిమగఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

ఉపేక్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అశ్రద్ధ: చూ, మందెమేలము. 2: అం. 2. చూ, ఉపాయములు; 3. చూ, ఉపాయములు. (నాయకుఁడు నాయికయొక్క కోపమును పోగొట్టునప్పు డుపయోగించునది.)

ఉపేక్షకుఁడు, సం. విణ. ఉపేక్షించువాఁడు: చూ. కన్నడీఁడు.

ఉపేక్షము, అం. చూ, యానపంచకము.

ఉపేక్షించు, సం. స. క్రి. అశ్రద్ధచేయు: చూ, కన్నడించు.

ఉపేక్షితము, సం. విణ. అనాదరణ చేయఁబడ్డది: అనాదరణము, ఉపావృతము.

ఉపేక్షితుఁడు, సం. విణ. చూ, ఒప్పరికింపఁబడనివాఁడు.

ఉపేక్ష్యయానము, అం. చూ, యానములు.

ఉపేక్ష్యాసనము, అం. నే నే శత్రువులను సంహరింపఁగలనను తలంపుతో దేశకాలాదులను పరిశీలింపక కదలిపోవుట. ఆసనము లయిదింటిలో నొకటి: ఆసనము. 4.

ఉపేత, సం. విణ. 1. ఉపాయశాలి: చూ, సమర్థుఁడు; 2. సమీపించువాఁడు.

ఉపేతము, సం. విణ. కూడుకొన్నది: చూ, సంయుక్తము.

ఉపోఢము, సం. విణ. 1, చెంతనున్నది: చూ, సమీపము. 2; 2. ఉన్నరూపు: చూ, సత్యము. 1; 3. వివాహమైనది. చూ, వివాహము. 1-3; 4. మొలిచినది, కందళితము: చూ, సంఘాతము; 5. గట్టియైనది: చూ, వృత్తము. 6.

ఉపోఢుఁడు, సం. విణ. అంసలుఁడు: చూ, లావరి.

ఉపోదక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అపోదకి *: చూ, బచ్చలి.

ఉపోదకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ - —పై.—

ఉపోదిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ - —పై.—

ఉపోద్ఘాతము, సం. వి. అ, పుం. 1. చెప్పెడి యర్థమునకు సరితాఁకునట్లు యెత్తిచూపెడి అర్థాంతరము: చూ, నిదర్శనము. 1; 2. వాక్యారంభము: చూ, వాఙ్ముఖము; 3. అనుక్రమణిక: చూ, విషయసూచిక.

ఉపోపవిష్టుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దగ్గఱ కూర్చున్నవాఁడు, చూ, ఉపవిష్టుఁడు.

ఉపోషణము, సం. వి. అ. న. చూ, ఉపవస్తము, 1-2.

ఉపోషితుఁడు, సం. విణ. చూ, పస్తున్నవాఁడు.

ఉప్తకృష్టము, సం. విణ. దున్ని విత్తులువేసిన పొలము: చూ, భూమి. 1-౨౨.

ఉప్తము, సం. వి. అ. న. 1. కుంకుమము, నుదుట ధరించు రాగద్రవ్య విశేషము: చూ, సిందూరము: 1; విణ. 2. విత్తఁబడినది (నేల.): చూ. భూమి. 1-౨౨; (చూ, వాపితము. 2.)

ఉప్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. బీజావాపము: చూ, వెద. 2.

ఉప్పకుఁ జప్పకుఁగాఁ జూచుట, జా. మంచిచెడ్డలకుఁ జూచుట. "క. ఒకతెవలె నాడి యాడిం, చుకొనుటనే యిరుగు పొరుగు జూచెనొకో యు, ప్పకుఁ జప్పకుఁగానను జా, చుక నమవఁగ వలెఁ గులీన శుకసల్లాపల్." నిరంకుశోపాఖ్యానము.

ఉప్పట్టి, దే. వి. రూ - ఉప్పట్టు: చూ, బాలక్రీడ.

ఉప్పట్టు, దే. వి. —పై.— (రూ - ఉప్పుఁబట్టు.)

ఉప్పత, దే. వి. ఓర్పులేనితనముచేత ఆడిపోసికొనుట: చూ, రవ్వ. 1.

ఉప్పత్తి, వై. వి. = ఉత్పత్తి: చూ, సంభవము.

ఉప్పతించు, వై. అ. క్రి. ఓర్పులేనితనముచేత ఆడిపోసికొను, చూ, విలపించు.

ఉప్పతిల్లు, వై. అ. క్రి. 1. జనించు: చూ, సంభవించు, 2. అతిశయించు. చూ, సందడించు.

ఉప్పఁదనము, దే. విశే. లవణధర్మము: చూ, కటువు.

ఉప్పని, దే. వి. 1. ఉప్పు; నీళ్ళవంటిది: చూ, లవణము. 1. 2: లవణధర్మము: చూ, కటువు; 3. చవుటినేల: చూ, భూమి. 1-ఒ.

ఉప్పనిఁబట్టలు, దే. వి. బ. ఉప్పుఁబట్టు, ఉ. హరి. ౫, ఆ. 141: చూ, బాలక్రీడ. (ఉప్పట్టిఅనియు వాడుక)

ఉప్పర, దే. వి. 1, మట్టిత్రవ్వి బ్రతికెడు జాతి, "ఉప్పరవాఁడు." "ఉప్పరది."; 2. మట్టిత్రవ్వి బ్రదికెడువాఁడు: చూ, ఖనకుఁడు; 3. ఉప్పరవాని పెండ్లాము: ఉప్పరది.

ఉప్పరది, దే. వి. చూ; ఉప్పర, 3.

ఉప్పరము, వై. వి. 1. = అభ్రము: చూ, సురవర్త్మము, 2. ఊర్ధ్వభాగము, ఆము. ౫, ఆ. 104; జై. ౫, ఆ. 139; భార. విరా. 3, ఆ. 177; చూ, మీఁదు. 2.

ఉప్పరవాఁడు, దే. వి: చూ. ఉప్పర. 2.

ఉప్పరవీది, ద్వ. వి. మిన్ను: చూ. ఉప్పరము. 1.

ఉప్పరించు, దే. స. క్రి. మల్లయుద్ధక్రియా విశేషము ఉ, హరి. 6, ఆ. 108: రూ - ఉప్పళించు.

ఉప్పరింత, దే. వి. అగ్నిభాస *: చూ, మానేరు, రూ - (ఉప్పిరింత.)

ఉప్పరిగ, వై. వి. ఉపకారికా. మిద్దెమీఁది కట్టడము: చూ. సదనము. 1-౬౫; (రూ - ఉప్పరిగె.)

ఉప్పలవాయి, దే. వి. బొట్టన జుట్టనవ్రేళ్ళ నడుము. భార. అను. 4, ఆ. 113.

ఉప్పలి, దే. వి. ఆపద: చూ, విపత్తు.

ఉప్పవడము, దే. వి. రూ - ఉపవడము. పర. 3, ఆ. 56: చూ, మేలుకోలు.

ఉప్పళము, దే. వి. (ఉప్పు+అలము.) 1. ఉప్పుపంట పెట్టెడు నేల: చూ, భూమి. 1-౮౯; 2. ఉప్పురాసులుండు చోటు: చూ. భూమి. 1 ౧౮.

ఉప్పళించు, దే. స. క్రి. చూ, రూ - ఉప్పరించు. భార. విరా. 2. ఆ, 16.

ఉప్పి, దే. వి. కుండలి * చూ, లవణి. (నల్లఉప్పిఅని కొందఱు)

ఉప్పిఁడి, దే. విశే. (ఉప్పు+ఇఁడి.) ఉప్పులేనిది: చూ, చప్పిఁడి. కాశీ. 2, ఆ. 83.

ఉప్పిరింత, దే. వి: చూ, రూ - ఉప్పరింత. *

ఉప్పిలము, దే. వి. చూ, ఉప్పుఁబఱ్ఱ.

ఉప్పిళ్ళు, దే. వి. పక్షిప్రభృతిహితంపులయులు, ఉప్పుడు: చూ. బియ్యము, 1-౪.

ఉప్పు, దే. వి. 1. నీళ్ళవంటిది; చూ, లవణము: స. క్రి. 2. ఆవిరిపోర యుడికించు: చూ, అలించు;

ఉప్పుఁగండ, ద్వ. వి. ఉప్పువమిరి యెండఁబెట్టిన మాంసము: చూ, కు క్రము, 2-౯; (రూ - ఉప్పుగండ.)

ఉప్పుఁగడలి, దే. వి. (ఉప్పు+కడలి.) లవణసముద్రము, చూ, సముద్రము, ౧.

ఉప్పుఁగల్లు, ద్వ వి. ఉప్పురాయి (నూ. ని.)

ఉప్పుఁగాయ. దే. వి. (ఉప్పు+కాయ.) ఊరుఁగాయ. అని. 1. ఆ, 105: చూ, ఉచిఁగాయ.

ఉప్పుగుండము, దే. వి. (ఉప్పు+కుండము) బాలక్రీడలలో నొకటి: చూ, బాలక్రీడ.

ఉప్పుఁగొటారు, ద్వ. వి. ఉప్పునట్టు (సూ. ని.)

ఉప్పుఁజేఁప, దే. వి. (ఉప్పు+చేఁప.) ఉప్పుచమిరి యెండబెట్టిన చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

ఉప్పుఁబట్టు. దే. వి. చూ, రూ-ఉప్పట్టు.

ఉప్పుఁబఱ్ఱ, దే. వి. (ఉప్పు+పఱ్ఱ) తనంతట ఉప్పుపండెడునేల: చూ, భూమి. 1-౮౯.

ఉప్పుఁబిండి, వా. వి. చూ. ఉప్పుడుపిండి

ఉప్పుకూర, ద్వ. వి. చూ, ఈల, ఈలకూర *. ఉప్పుడు; దే. వి. ఉప్పుడుబియ్యము: చూ, బియ్యము. 1-౪.

ఉప్పుడుపిండి, ద్వ. వి. 1. వరి గోధుమలోనగు పిండితోఁజేసిన భక్ష్యము: చూ, భక్ష్యము; 1-౧౫ (వైధవ్యమునొందిన యాఁడువారురాత్రులయందు ఫలహారముగనుపయోగింతురు.)

ఉప్పుతోఁదొమ్మిది, జా. సమస్తము. "ఉప్పుతోఁదొమ్మిదియను బెట్టి కృపణరక్షణము గావించునే గుణసముద్రుఁడు." రామాభ్యుదయము.

ఉప్పునీరు, ద్వ. వి. క్షారోదకము: చూ, సలిలము. 1-౧౮.

ఉప్పుమన్ను, ద్వ. వి. క్షారమృత్తిక: చూ, భూమి. 1-ఒ.

ఉప్పులూరు, వా. వి. 1. ఒకానొక గ్రామనామము (కడపజిల్లాలోనిది; ఉప్పలూరనివాడుక); 2. గ్రామనామము ఇంటిపేరు గాఁగలవారు (కాకినాడ, గుడివాడ మొ॥ కలరు); 3. ఉప్పుపంటగల గ్రామము.

ఉప్పులేక ముప్పందుముత్రాగుట. జా. తనకాధారము లేకపోయినను గొప్పపనులకుఁ బ్రయత్నించుట, బడాయి గొట్టుట, దంబములు గొట్టుట. "ఉప్పు లేక ముప్పందుముత్రాగుచు గద్దెపొంకములు చాల దిద్దగలరే." ధర్మజ రాజసూయము.

ఉప్పులేనికూర, జా. చప్పిడికూర. "ఉప్పులేనికూర యొప్పదు రుచులకుఁ బప్పులేనితిండి ఫలములేదు, అప్పులేనివాఁడె యధికసంపన్నుఁడు." వేమన. 589.

ఉప్పువాము. దే. వి. ఉప్పుపంట పైరుపెట్టెడిచోటు: చూ, భూమి. 1-౮౯.

ఉప్పెన. వై. వి. 1. సముద్రోల్బణము: చూ, పొంగు. 3; 2. వరావరి. చూ, విజృంభణము,

ఉప్పొంగు, దే. అ. క్రి.(ఉప్పి + పొంగు.) 1. మిక్కిలి యుబుకు. అతిశయించు : చూ, సందడించు, 2. మిక్కిలి సంతోషించు : చూ, సంతోషించు, 3. చెంగలించు : చూ, విజృంభించు; 4 : చూ, ఒడ్డగిలు. 3.

ఉబలాటము, దే. వి. 1. ఉత్కంఠ : చూ, తహతహ; 2. జాలి : చూ, దయ; 3. మిక్కిలి కోరిక : చూ, వాంఛ. 1-౧.

ఉబుకు, దే. వి. 1. ఉప్పెన : చూ, పొంగు. 3; అ. క్రి. 2. అతిశయించు, పొంగు : చూ. సందడించు.

ఉబుసు, దే. వి. 1. పనిలేనికాలము. కళా. 3, ఆ. 4 : చూ, రూ-ఊసు; 2. తొల్లింటికత. వృత్తాంతము. విక్ర. 6, ఆ. 38: చూ, సమాచారము. 2.

ఉబుసుపోక, వా. వి. పనిలేకపోవుట : ఊరోప్పక, ఊసుపోక.

ఉబ్బ, వై. వి. = ఊష్మః : చూ, ఔష్ణ్యము.

ఉబ్బకము, వై. వి. 1. అతిశయము : చూ, హేరాళము. 1; 2. ఉత్సాహము. పంచనా. 2, ఆ. 11 : చూ, సన్నాహము. 3. ఆనందము : చూ, హ్లాదనము.

ఉబ్బతిల్లు, వై. అ. క్రి. రూ-ఉబ్బతిల్లు : చూ, సందడించు.

ఉబ్బనీరు. వై. వి. రూ- ఉమ్మనీరు. ప్రసవజలము : చూ, సలిలము. 1-౧౩.

ఉబ్బరపోవు, ద్వ. అ. క్రి. (ఉమ్మరము + పోవు.) చేష్టలుడిగి యేమితోఁచక అట్లైనిలుచు. నై. ౪,ఆ.95:చూ, వెఱఁగుపడు.

ఉబ్బరము, వై. వి. 1. అజీర్తి : చూ, రోగము. 1; 2. నీరుకట్టు తెవులు : చూ, మూత్రకృచ్ఛ్రము. (మూత్రద్వారమందు బాయి పెరగడము); 3. కడుపు పొంగరించుట : చూ, పొంగరింపు; 4 = ఉల్బణమ్. అతిశయము. భీ. 3, ఆ. 57 : చూ, హేరాళము. 1.

ఉబ్బరించు, వై. అ. క్రి. 1. అజీర్తిచేయు, ఉబ్బు: చూ, పొంగు. 9; 2. అతిశయించు. రా. యు. కాం. 339. (ఇక్కడ ఉబ్బరింపక అనగా మీఱక అని యర్థము.) చూ, సందడించు.

ఉబ్బలి, దే. వి. 1. రూ-ఉమ్మలి. రసి. 6, ఆ. 45 : బురద, చూ, సుబ్బలి; కజ్జురము * : చూ, మధుఖర్జూరిక.

ఉబ్బసము. వై. వి. 1. = ఉచ్ఛ్వాసః, పొడిదగ్గు : చూ. దగ్గు; 2. ఊర్ధ్వశ్వాసరోగము : చూ, ఊర్ధ్వశ్వాస.

ఉబ్బించుట, దే. వి. ఉద్వేగము : చూ, ఉద్భ్రమము. 1.

ఉబ్బు, వై. వి. 1. అనుమోదము : చూ, హ్లాదనము; 2 కడుపుబ్బుట, అజీర్తి ; చూ, రోగము. 1; 3.కడుపు పొంగరింపు: చూ, పొంగరింపు; వై. అ. క్రి. 4. అధిక్యమగు : చూ, ముమ్మరించు; 5. అజీర్తిచేయు:చూ, పొంగు. 9; 6. పొటమరించు. రా. అర. కాం. 150. చూ, లేచు; 7. ఆనందించు : చూ, సంతోషించు; 8. కండపట్టు : చూ, బలియు; వా. 9. బిల్ల. (ధర్మామీటరుయొక్క బిల్ల.)

ఉభయనాయకుఁడు, అం. చూ, నాయకత్రయము.

ఉభయపార్శ్వములు, అం. చూ, హస్తక్షేత్రములు.

ఉభయము, సం. స. ద్వి. 1. రెండవయవములుగలది; 2. గుడి పాడువత్తికాఁడును లోకులును జేరి చేయు నుత్సవము; చూ. సంబరము, 2-౧౨.

ఉభయయతులు, అం. భీమన పది, అనంతుఁ డిరువది, మఱొక్కరిరువదేను ననిరి: తుదకప్పకవి యతులు నాల్గు విధములు. స్వరయతులు, వ్యంజనయతులు. ఉభయయతులు, ప్రాసయతులు నని. స్వరయతులు 7, వ్యంజనయతులు 21, ఉభయయతులు 12, ప్రాసయతి 1 = మొత్తము 41. వీనికి వేర్వేఱ భేదములున్నవి: చూ, యతులు.

ఉభయశక్తిమూలము, అం. చూ, వ్యంజనములు.

ఉభయాలంకారము, సం. వి. అ. పుం. అలంకారములు మూడింటిలో నొకటి, (1. శబ్దాలంకారము, 2. అర్థాలంకారము, 3. ఉభయాలంకారము.): చూ, అలంకారము. 3.

ఉమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. నూనెయగిసెవిత్తులు: చూ, లాలని; 3. నూనెయగిసె *: చూ, శుకనాసము. 1; 4. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 5. అనుజ్ఞ: చూ, సెలవు; 6. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6-౭: అసము: చూ, యశస్సు.

ఉముక, దే. వి. రూ-ఉముక-ఊక: చూ, తుషము.

ఉమాకటము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆవిసెవిత్తులనూగు; 2.గడ్డి గలిగిన పొల్లుధాన్యము: చూ, బూగర. 1; 3. ఇంటివాసము లకుఁబట్టు బూసి: చూ, బూగర. 2.

ఉమాదము, వై. వి, = ఉన్మాదః. రూ-ఉమ్మాదము: చూ, వెఱ్ఱి.1.

ఉమాపతి, సం. వి. ఇ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1.

ఉమాపిత, సం. వి. ఋ. పుం. హిమాలయము: చూ, పర్వతము. 1-౨౭.

ఉమాప్రియము, సం. వి. అ. పుం. మొగులుకడిమి *: చూ, హలిప్రియము. 1-౧.

ఉమాప్రియుఁడు సం. వి. అ. పుం. చూ, ఉమాపతి.

ఉమామృతము, సం. వి. అ. పుం. కొండగోనుగు *: చూ, మృదుద్రుమము.

ఉమాసుతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. గణపతి, ఇద్దరుతల్లుల ముద్దుబిడ్డఁడు: చూ, వినాయకుఁడు. 1; 2. కుమారస్వామి, సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరుఁడు: చూ, స్కందుఁడు.

ఉమి,వై. వి. = ఊర్మి. రూ-ఉమ్మి: గల్యము: చూ,రసనామలము.

ఉమియు, వై. స. క్రి. ఉమ్మివేయు: చూ, తూపొడుచు.

ఉముకనిప్పు, ద్వ. వి. తుషానలము: చూ, వహ్ని. 1-౩౨.

ఉమేజువారీ, వా.వి. పనిచేయక చేయు కట్టుపెత్తనము.

ఉమేశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, ఉమాపతి.

ఉమోద్భవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, ఉమాసుతుఁడు. (ఇట్లు ఉమోదితము, ఉమోదంతము, ఉమోదయము, ఉమోత్పన్నుఁడు, ఉమోజ్జీవితుఁడు, ఉమోత్తారకుఁడు, ఉమోద్వాసితుఁడు, ఉమౌజ్జ్వల్యము, ఉమౌదార్యము, ఉమౌపమ్యము, ఉమౌచిత్యము, ఉమౌన్నత్యము. ఇత్యాదు లూహ్యంబులు.)

ఉమ్మ, వై. వి. 1 = ఊష్మః: చూ, రూ-ఉబ్బ; 2. ఏడుపు; చూ, శోకము 2.

ఉమ్మగిలు, వై. అ. క్రి. 1. ఆవిరిచే నుడుకు: చూ, వంటయగు. (రూ-ఉమ్మగిల్లు); 2. ఆవిరిచే నుడికిన పదార్థముయొక్క వేఁడిమి కొంతవఱకు చల్లారు: అనవటిల్లు, రూ-ఉమ్మగిల్లు.

ఉమ్మగిల్లు, —రూ-వై.—

ఉమ్మడి, దే. వి. 1. అవిభక్తత. భో. 6, ఆ. 137: చూ, పొత్తు. 8; 2. నిత్యపుఁగట్టడ. జై. 1, ఆ. 32 పీఠిక; ద్ర. 3. ఏకకాలమున. రస. 3, ఆ. 75. (ఇక్కడ పూర్వకవి ప్రయోగములయందొక్క శబ్దపూర్వకముగానే కానఁబడుచున్నది. భార. ద్రో. 2, ఆ. 55. చూ, యుగపత్.

ఉమ్మడిపేరము, ఆం. చూ, వివాదములు.

ఉమ్మరము, వై. వి. = ఊష్మః: చూ, రూ-ఉమ్మ. 1.

ఉమ్మరించు, దే. అ. క్రి. రూ-ఉమ్మలించు: చూ, దుఃఖించు.

ఉమ్మనీరు, వై. వి: చూ, రూ-ఉబ్బనీరు.

ఉమ్మలక, వై. వి. = ఊష్మః: చూ, ఔష్మ్యము.

ఉమ్మలము, దే. వి. ఏడుపు: చూ, దుఃఖము.

ఉమ్మలి, దే. వి: చూ, రూ-ఉబ్బలి. కళా. 6, ఆ. 224.

ఉమ్మలించు, దే. అ. క్రి. 1. వగచు, రూ- ఉమ్మలికించు, భార. శల్య. 2, ఆ. 213: చూ, శోకించు; 2. ఏడుచు, రూ-ఉమ్మలికించు. భార. సౌ. 1, ఆ. 217: చూ, రోదించు; స. క్రి. 3. చుట్టు: చూ, వేష్టించు.

ఉమ్మలింపు, దే. వి. 1. ఊష్మము: చూ. ఉబ్బరము: 2. వగ: చూ, శోకము. 2.

ఉమ్మలిక, దే. వి. 1. రూ-ఉమ్మలికము. వగ. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 107: చూ, దుఃఖము; 2. ఊష్మము: చూ, ఉమ్మరము.

ఉమ్మలికము, దే. వి.—పై.— భార. విరా. 1, ఆ. 91.

ఉమ్మలికించు, దే. అ. క్రి. 1. వగచు, చూ, రూ-ఉమ్మలించు: 2. ఏడుచు, రూ ఉమ్మలించు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 415: చూ, రోదించు.

ఉమ్మాదము, వై. వి.=ఉన్మాదః. రూ-ఉమాదము; చూ, వెఱ్ఱి. 1.

ఉమ్మాయముత్తియము, ద్వ. వి. క్షుద్రమౌక్తికము, ఆణిపూస: చూ, రత్నములు. ౧-(౯).

ఉమ్మారావులు, వా. వి. రాజకీయోద్యోగులు: రూ- ఉమ్రావులు.

ఉమ్మి, వై. వి. = ఊర్మి, చూ, రూ- ఉమి.

ఉమ్మినీరు, ద్వ. వి. నాలుకనుండిఁబుట్టుచొంగ: చూ, లాల.

ఉమ్మెత, వై. వి. = ఉన్మత్తః, రూ-ఉమ్మెత్త*: చూ, హాలాపుష్పము.

ఉమ్మెత్త, వై. వి. = ఉన్మత్తః—పై.—

ఉమ్మెత్తముల్లు, ద్వ. వి. చూ, మదనకంటకము.

ఉమ్యము, సం. విణ. ఏగిసవడ్లు, అగిసెచెట్లు పండునేల: చూ, భూమి. 1-౨౩.

ఉమ్రావులు, వా. వి. చూ, రూ-ఉమ్మారావులు.

ఉయాల, ద్వ. వి. రూ- ఊయేల, డోలిక, లాలి: చూ, సవారి 1-౧౦.

ఉయేల, —పై.—

ఉయ్యల, పై.—కళా. 6, ఆ. 193.

ఉయ్యాల, పై.—హరి. ఉ. 6, ఆ. 38.

ఉయ్యాలతొట్టి, పై.—వి. పు. 7, ఆ. 125.

ఉయ్యాలచేఁబులుఁగు, ద్వ. వి. బెగ్గురు: చూ, సారసము. 2.

ఉయ్యాలపులుఁగు, ద్వ. వి.—పై.—

ఉయ్యాలమంచము, ద్వ. వి. డోలిక. కళా. 2, ఆ. 15. (రూ ఉయ్యెలమంచము — ఉయ్యేలమంచము.): చూ, శయ్య 1-(౯).

ఉయ్యెలమంచము, —పై.—

ఉయ్యేలమంచము, —పై.—

ఉయ్యెల, ద్వ. వి. డోలిక. రూ-ఉయ్యేల. భార. ఆర. 2. ఆ, 79; చూ, రూ- ఉయాల.

ఉయ్యేల, —పై.—

ఉరంగము, సం, వి. అ. పుం. పాము: చూ, సర్పము.

ఉరఃకిరణము, సం. వి. అ. పుం. ఒంటె: చూ. లొట్టిపిట్ట.

ఉరఃపార్శ్వమండలము, ఆం. చూ, స్వతహస్తములు.

ఉరక, దే. అవ్య. తూష్ణీమర్థకము, ఏదేనియొకటిలేక యనునర్థమును దెలిపెడి. అచ్చ. యు, కాం. 499 ; రూ-ఊరక : చూ, మిన్నక.

ఉరగము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాము; చూ, సర్పము; 2. పాముగుపేఁప : చూ, మత్స్యము. 1-౧౭. 3. అంబాడుపిడుజు: చూ, బుద్ధపిడుఁదు. 1-౩.

ఉరచ్ఛదము, సం. వి. అ. పుం. రూ- ఉరశ్ఛదము, కవచము: చూ, వారవారణము.

ఉరడించు, దే. అ. క్రి. 1. రూ- ఉరణించు, చెంగలించు: చూ, విజృంభించు; 2. రూ- ఉరణించు, వెలుఁగు: ప్రకాశించు. 1; చూ, హావణిల్లు. 3. రూ-ఉరణించు. వేగిరపడు. హరి. ఉ. 8, ఆ. 117: చూ, సంభ్రమించు.

ఉరణము, సం. వి. అ. పుం. పొట్టేలు: చూ, మేషము. 1.

ఉరణాక్షము, సం. వి. అ పుం. తగిరిస*: చూ, ప్రపున్నాటము.

ఉరణాఖ్యము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

ఉరణించు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-ఉరడించు.

ఉరప, దే. వి. ఱొమ్ము: చూ, వక్షము.

ఉరపత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఇంగువచెట్టుఆకు; ఉగుపత్రి.

ఉరభ్రము, సం. వి. అ. పుం. పొట్టేలు: చూ, మేష... 1.

ఉరమరి, దే. వి. రమారమి, ఇంచుమించు: చూ, వేఱుపాటు. 1.

ఉరము, వి. స్. న 1. ఱొమ్ము: చూ, వక్షము; అం. 2. శరీరాంగములలో నొకటి: చూ, శరీరాంగములు. (చూ, అంగము. 9.); విణ. 3. మిన్న, ముఖ్యమైనది: చూ. శ్రైష్ఠ్యము.

ఉరరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. విస్తారము: చూ, వెడలుపు; అవ్య. 3. అంగీకారార్థకము: చూ, సమ్మతము.

ఉరరీకృతము, సం. విణ. అంగీకరింపఁబడినది: చూ. స్వీకృతము.

ఉరరీకృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అంగీకారము: చూ. సమ్మతి. 1.

ఉరలగడ్డ, దే. వి. ఆలువు *. చూ, గెనుసు. బంగాళాదుంప.)

ఉరలఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (ఉరలఁగ + పడు.) రూ-ఉర్లఁబడు: పొరలఁబడు: చూ, లుఠనమగు

ఉరలఁబాఱు, దే. అ. క్రి. (ఉరలఁగ + పాఱు.) కదలు. చూ, చలించు.

ఉరలు, దే. అ. క్రి. 1 రూ-ఉర్లు. హరి. పూ. 5, ఆ. 206; చూ, ఉరలఁబడు; 2. కాఱు, భార. విరా. 2, ఆ. 138: చూ,

ప్రవహించు; 3. ఊడు, ఉ. హరి. 6, ఆ. 66: చూ, రాలు; 4. వీడు. పాండు. 1, ఆ. 138: చూ, వీడుకొను.

ఉరలుకొను, దే. అ. క్రి. చ్యుతమగు, వీడు. భాగ. 2, స్కం. 266: చూ, వీడుకొను.

ఉరవడి, వ్యా. వి. (ఉరవు + వడి.) రూ-ఉఱవడి. అతివేగము, గతిబలము. అచ్చ, యు, కాం. 140; అచ్చ. యు, కాం. 210; చూ, స్యదము. 1.

ఉరవడించు, ద్వి. అ. క్రి: చూ, ఉరడించు. (వేగిరపడుటకు— రా. యు, కాం. 288.)

ఉరవడించు, రూ-పై. — (వేగిరపడుటకు—భార. కర్ణ. 2, ఆ. 148.)

ఉరవలి, దే. వి. చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2-౫౦.

ఉరవు, వై. వి. 1, రూ-ఉఱవు. అర్హత, ఉ. హరి. 6, ఆ. 204: చూ, యోగ్యత: వై. విశే. 2. రూ-ఉఱవు. అధికము: చూ, హేరాళము; 3. రూ-ఉఱవు. తగినది. ఉ, హరి. 4, ఆ. 203: చూ, సమీచీనము.

ఉరశ్చాలి. అం. చూ, గతివిశేషములు.

ఉరశ్ఛదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఉరచ్ఛదము.

ఉరసిలుఁడు, సం. విశే. 1. విశాలమైన ఱొమ్ముగలవాఁడు: ఉరసుఁడు, ఉరస్వంతుఁడు; 2. శత్రువులకు ఱొమ్మిచ్చి తన బలమును రక్షించుకొనువాఁడు:ఉరసుఁడు,ఉరస్వంతుఁడు.

ఉరసుఁడు, —పై.—

ఉరస్సూటము. సం. వి. అ. పుం. పంచావటము, జాలుపు కట్టుకొనుబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౧౪.

ఉరస్సూటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జాలయజ్ఞోపవీతుఁడు: చూ, మహావ్రతి.

ఉరస్ఫుటనము, సం. వి. అ. న. 1. ఒకానొక రతిబంధము: చూ, రతిబంధము; 1-(౧): అం. 2. చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

ఉరస్త్రాణము, సం. వి. అ. న. కవచభేదము: చూ, వారవాణము.

ఉరస్యము. సం. వి. అ. న. చనుఁబాలు: చూ, స్తన్యము. 1.

ఉరస్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ధర్మపత్నియందుఁ దనకుఁబుట్టిన కొడుకు; చూ, పుత్త్రుఁడు. 1. సూనుఁడు. 1.

ఉరస్వంతుఁడు, సం. విశే. చూ, ఉరసిలుఁడు.

ఉరస్సూత్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముత్యాలపేరు, కంఠభూష: చూ, భూషణము. 2-౬-(౫).

ఉరళించు. దే. అ. క్రి. వెలుఁగు; చూ, హవణిల్లు.

ఉరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. విస్తారము: చూ, వెడలుపు; అవ్య. 2. అంగీకారార్థము: చూ, సమ్మతి. 1; దే. వి. (1) ప్రాణహాని చేసినవానికి వేయు శిక్షాసాధనము: చూ, కంఠపాశము: (2) గుచ్చిక, ఉచ్చు: భార. శాం. 5, ఆ. 578: చూ. వాగుర.

ఉరిగోల, దే. వి. (ఉరి + కోల.) ఉడుము లోనగువానిఁ బట్టుటకై చివర నురిఁబెట్టి కట్టిన కోల. వాగురవిశేషము: చూ, వాగుర.

ఉరిదె. దే. వి. కుమ్మరపురుగు. రుక్మి. 4, ఆ. 36: చూ. యమకీటకము.

ఉరిత్రాడు, దే. వి. 1. మరణసాధనరజ్జువు: చూ, (1) ఉరి; అం. 2. చూ, కాయమానములు.

ఉరిదీయు, దే. స. క్రి. ఉరిత్రాడు తగిలించి చంపు: ఉరివోయు.

ఉరియ, దే. వి. 1. పదునెనిమిది యేండ్లకు పైఁబడిన వయస్సు గలిగి సంపూర్ణయౌవనముగల స్త్రీ.ప్రౌఢ: చూ, స్త్రీ:1-౧౧౦; 2. ధైర్యశాలి. చూ, దిట్టఁడు.

ఉరియాట, దే. వి. 1. 1 జారుపాటు: చూ, స్ఖలనము, 2; 2. ఆందోళనము: చూ, ఊఁగులాట; 3. సందేహము: భార. శాం. 1, ఆ. 275; చూ. సంశయము.

ఉరియాడు, దే. అ. క్రి. (ఉరిసి + ఆడు.) 1. ఊఁగు: చూ, వ్రేలాడు; 2. కదలు. భార. అను, 1. ఆ 73: చూ, చలించు.

ఉరియు, దే. అ. క్రి. 1. చలించు. హరి. పూ. 8, ఆ. 168: చూ, చలించు; 2. పరితపించు. భో. 3, ఆ. 53: చూ, సంతాపించు 3. పక్వమగు. భార. శల్య. 2, ఆ. 197: చూ, ఫలించు; 4. ముదిమిచే వెంట్రుకలు తెలుపగు. హంస. 2, ఆ. 34: చూ, నరియు.

ఉరివిడి, దే. వి: చూ, ఉరుముడు *.

ఉరివోయు, దే. స. క్రి: చూ, ఉరిదీయు.

ఉరీకృతము, సం విశే. 1. అంగీకరింపఁబడినది; చూ, స్వీకృతము.

ఉరు, సం. అవ్య. 1. అధికము: చూ, హేరాళము. 1; 2. మేరుపర్వతము: చూ. పర్వతము; 1-౨౨; 3. ముఖ్యమైనవనుట: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; 4. చోరత్వము: చూ, ప్రముచ్చిలి; ఉ. స్త్రీ. 5. పెద్దదైనదనుట: చూ, విపులము; వై. అ. క్రి. (1)=ఉరు. రూ-ఉఱు: చూ, శ్రేష్ఠమగు: (2). తగు, యుక్తమగు. చూ. సరిపడు. (ఉరవు అను కృదంతపద ప్రయోగమునుబట్టి ఈ ధాతువు ప్రత్యేకముగ వ్రాయఁబడియె.)

ఉరుంగులు, దే. వి. బ. ముగ్గు, ఇల్లు అలికినపిమ్మట ముత్యములు లోనగువానితో లతాద్యాకారములుగాఁ జేయు నలంకారము. చూ, రంగవల్లిక.

ఉరుఁద్రాడు; దే. వి. పాలుపితుకునప్పుడు ఆవు వెనుకకాళ్లగట్టెడి రెండుమూరల పొడవుగల త్రాడు: ఉఱుఁద్రాడు-రూ-ఉట్టుఁద్రాడు, (బ. త్రాడు = త్రాళ్లు.): చూ, సూత్రము 1.౩౨.

ఉరుకాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మహాకాల *: చూ, విషముష్టి.

ఉరుజె, దే. వి. ఒకరకముచేఁప: 1-౬౫.

ఉరుటము, దే. వి. తీక్ష్ణము: చూ, మిడి 4.

ఉరుపో, అం. చూ, విసరులు.

ఉరుపత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ, ఇంగువచెట్టు ఆకు: ఉరపత్రి.

ఉరుబుకము, సం. వి. అ. పుం. చిట్టాముదము *: చూ, వ్యాఘ్రబకము.

ఉరుబూకము, సం, వి, అ. పుం.—రూ-పై.—

ఉరుమ, దే. వి. మద్దువ యను నొక వాద్యము: చూ, విశే. 1-౪౫-(౧).

ఉరుముంజి, దే. వి, రూ-హురుముంజ. ఒకానొకదేశము. సా. 2, ఆ. 62: చూ, దేశములు 2-౧౫.

ఉరుముడు, దే. వి. ఒకరకపుచెట్టు: చూ, ఉరివిడి.

ఉరువడి, దే. వి. శీఘ్రము: చూ, స్యదము. 1.

ఉరువడు, ద్వి. అ. క్రి. (ఉరువు+పడు.) నెఱవేఱు. కళా. 3, ఆ. 211: చూ, సిద్ధించు.

ఉరువిడి, ద్వి. వి. (ఉరువు+విడి.) వస్తుసమూహము. విక్ర. 2, ఆ. 6. చూ, సరకు. 1-ళ.

ఉరువు, సం. విణ. ఉ. 1. విరివియైనది: చూ, వ్యూఢము. 4: వై. వి. (1) రూ-ఉఱువు. చూ, రూపు. 3; స. క్రి. (2) త్యజించు. లక్ష్మి. 2, ఆ. 56; హరి ఉ. 3, ఆ. 44: చూ, విసర్జించు.

ఉరుశిరుఁడు, సం. వి. అ. పుం; చూ, పెద్దతలవాఁడు.

ఉరూదరుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పెద్దకడుపువాఁడు.

ఉరూవృత్త, అం. భూచారులు పదునాఱింటిలో నొకటి: చూ, భూచారులు.

ఉరోజము. సం. వి. అ. పుం. చన్ను; చూ, స్తనము. 1.

ఉరోమండలము, అం. 1. చూ, నృత్తహస్తములు; 2. చూ, కరణములు.

ఉరోమచ్ఛము. సం. వి. అ. పుం. కొఱుకుల చావునకు లక్షణము. చూ, లక్షణము. 1-౨౮.

ఉరోబాధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రొమ్మునొప్పి.

ఉర్లఁబడు, ద్వి. అ. క్రి. పొర్లు. చంద్రా. 1, ఆ. 11: చూ, లుఠనమగు, (స్వార్థమునఁబడు.)

ఉర్లు, దే. అ. క్రి.—వై.— రూ- ఉరలు. జై. 4, ఆ. 28.

ఉర్వటము, సం. వి. అ. పుం. ఏఁడాది: చూ, సంవత్సరము.

ఉర్వర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఎల్లపైరులచే నిండిననేల: చూ, భూమి. 1-౨౪; 2. నేల: చూ, భూమి. 1.

ఉర్వశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ ఒకానొకదేవవేశ్య: చూ, వేశ్యలు. 2. (రూ-ఊర్వశి)

ఉర్వారుకము, సం. వి. అ. పుం. ఇర్వారువు, కర్కటి *: చూ. హరివాలుకము. 1-౧; 2. పాండుపత్రము *: చూ, ఫుచ్చ; ఆ. న. 3. వాలుకము *: చూ. బుడమ. 1-౩. (రూ- ఊర్వారుకము.)

ఉర్వారువు. సం. వి. ఉ. పుం, స్త్రీ.—వై.—

ఉర్వి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుడమి; చూ, భూమి, 1.

ఉర్ష, సం. విణ. అశుభకరమైనది. (మాట): చూ. పరుశతి.

ఉఱక, దే. అవ్య. ఏకకాలమున: చూ, యుగపత్.

ఉఱసరోసము, దే. వి. అధికకోపము, రవరవ: చూ, రోషము.

ఉఱవడి, దే. వి. శీఘ్రము: చూ, స్యదము. 1.

ఉఱవు, వై. వి. 1. అర్హత, రూ-ఉరవు. రా. యు. కాం. 313: చూ, యోగ్యత; 2. రూ-ఉరువు. ఆకృతి: చూ, రూపు. 3; విణ. 3. రూ- ఉరవు. అధికమైనది. భార. అర. 4. ఆ. 380: చూ. హేరాళము.-5; 4. రూ- ఉరవు. తగినది· చూ, యోగ్యము. 2.

ఉఱిడి, దే. వి. 1. బలిమి. చంద్రా. 4, అ. 144: చూ, శక్తి. 1; 2. చేవ: చూ, స్థైర్యము; విణ. 3. బలిసినది; చూ, స్థూలము. 2; 4. నిలుకడైనది; చూ, స్థిరము.

ఉఱియ, దే. విణ. దిట్టతనముగలవాఁడు. అచ్చ. అర. కాం. 103: చూ, దిట్టఁడు.

ఉఱియు, దే. అ. క్రి. ఇల్లులోనగువాని పైకప్పుచెడి యాద్వారమున నీళ్ళుపడు: చూ, స్రవించు. 1-౩.

ఉఱు, వై. అ. క్రి. 1.=ఉరఁ. రూ- ఉరు: చూ. శ్రేష్ఠమగు; 2. రూ- ఉరు, తగు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 179: చూ. సరిపడు; దే. స. క్రి. 3. లక్ష్యపెట్టు. భార. ఆది 6, ఆ. 191. (దీనికి వ్యతిరేకమునందే ప్రయోగము కలదు.): చూ, లెక్కసేయు.

ఉఱుఁద్రాఁడు, దే. వి. (ఉఱ్ఱు+త్రాడు.) రూ- ఉఱ్ఱుఁద్రాడు. ని.—ఉఱుఁద్రాళ్ళు. వి. పు. 7, ఆ. 333: చూ, రూ- ఉరుఁద్రాడు.

ఉఱుకకురాపడెదవు, లో. తొందరపడవద్దు అని భావము.

ఉఱుకు. దే. అ. క్రి. 1. దూఁకు. భార. సౌ. 1, ఆ. 116: చూ, లంఘించు; 2. దాఁటు. భార. ద్రోణ. 1, ఆ. 174: చూ, లంఘించు; 3. ధావనమొనర్చు: పరుగెత్తు: చూ, వెళ్లు. 1.

ఉఱుకుఁగప్ప, దే. వి. (ఉఱుకుడు+కప్ప). ఒకరకముకప్ప: చూ, హరి. 12-౧.

ఉఱుకుడుబొజ్జ, దే. వి. రోగముచేఁ బెరిగినబొజ్జ, ఊదుబొజ్జ: చూ, తుండి.

ఉఱుగొట్టు, దే. అ. క్రి. (ఉఱ్ఱు+కొట్టు). కోఁతి డబ్బుమను: చూ, వి. హూహూ.

ఉఱుత, దే. వి. రూ- ఉడుత: చూ, చిక్రోడము.

ఉఱుపు. దే. వి. ఉఱియుట: చూ, స్రవము.

ఉఱుము, దే. వి. 1. మేఘధ్వని. చూ, స్తనితము; 2. హుమ్మను గొప్పధ్వని, వీరహుంకారము. చూ, స్వరము. 2-౫౬; 3. ఉఱుము. ఉ, హరి. 4, ఆ. 29: చూ, తేలుమేసరి; అ. క్రి. 4. మేఘములోనగునవి ధ్వనించు: చూ, గర్జించు.

ఉఱువు, దే. వి. ఉఱుగొట్టుట. అచ్చ. యు. కాం. 90.

ఉఱ్ఱు, దే. వి. ఉత్కంఠ: చూ, తహతహ.

ఉఱ్ఱటలూఁగు, దే. అ. క్రి. (ఊఁగు+ఊఁగు.) 1. మిక్కిలి యూఁగు. పంచ. వేం. 4, ఆ. 231. రూ- ఉఱ్ఱట్లూఁగు. ఉఱ్ఱూఁతలూఁగు. ప్రే. ఉఱ్ఱటలూఁచు: 2. కదలు: చూ. చలించు.

ఉఱ్ఱటలూఁచు, దే. ప్రే.: చూ, ఉఱ్ఱటలూఁగు. 1.

ఉఱ్ఱట్లూఁగు, దే. అ. క్రి: చూ, ఉఱ్ఱటలూఁగు. 1-2, (చలించుటకు.—శశాం. 5, ఆ. 36.)

ఉఱ్ఱు, దే. వి. 1. కోఁతియొక్క వికృత ధ్వని: చూ, స్వరము. 2; —(౧౨౫) 2. ఒకరకము ధ్వన్యనుకరణము : చూ. హూహూ.

ఉఱ్ఱుఁద్రాడు, దే. వి: చూ, రూ-ఉఱుఁద్రాడు.

ఉఱ్ఱుకట్టు, దే. స. క్రి. పాలుపిండునపుడు ఆవు వెనుకకాళ్ళను కట్టు: చూ, దామఁగట్టు. (ఉఱుఁద్రాడుపోయు.)

ఉఱ్ఱూఁత, దే. వి. ఉత్కంఠ: చూ, తహతహ.

ఉఱ్ఱూఁతలూఁగు, దే. అ. క్రి. (ఊఁగు+ఊఁగు.) మిక్కిలి యూఁగు. ఉ, హరి. 4, ఆ. 216: చూ, ఉఱ్ఱటలూఁగు. 1; 2 కదలాడు. కాశీ. 2, ఆ. 105: చూ, చలించు.

ఉలండు, దే. వి. తలవాకిట ముందఱనుండు ప్రకోష్ఠము: చూ. లంక. 8.

ఉలంగవము, సం. వి. అ. పుం. పెద్ద నల్లచీమ, కండ్రు: చూ, పిపీలిక.

ఉలక, దే. విణ. 1. చులుక; చూ, లాఘవము; 2. ఎల్లిదము: చూ, పహేలనము.

ఉలకన, దే. వి.—పై.—

ఉలగరము, దే. వి. తడివలన నేలయుబుకుట: ఉలవరము, ఉలవరింపు.

ఉలచేఁప, ద్వి. వి. మీనడింభము, మిక్కిలి చాపల్యముగల చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౨. (ఇట్లు ఉలచమీను.)

ఉలపము, సం. వి, అ. పుం. న. 1. ఒకటితో నొకటి పెనఁగొన్న ద్రాక్ష లోనగునది: చూ, పొద. 2; పుం. 2. దర్భ విశేషము, ఉల్లానము: చూ, తృణము. 1-౧౫.

ఉలవరము, దే. వి: చూ, ఉలగరము.

ఉలవరింపు, దే. వి.—పై.—

ఉలవలు, దే. వి. బ. 1. పైరుధాన్య విశేషము; చూ, సరటి. (ఇవి త్రివిధము.—తెల్ల ఉలవలు, నల్లఉలవలు, ఎఱ్ఱఉలవలు; అం. 2. చూ, ధాన్యములు.

ఉలస, దే. వి. 1. మీనడింభమను మత్స్యము: చూ, మత్స్యము, 1-౧; 2. ఒకరకము గడ్డి: చూ, తృణము. 1. ౧.

ఉలి, దే. వి. 1. అశ్మకుట్టకము: చూ, వృక్షౌదనము. 1; 2. రాళ్ల తొలిచెడి యులి, రాళ్ల మలిచెడి యులి: చూ, ఉలిమి. 2; 3. శబ్దము, అలికిడి: చూ, స్వరము. 2; విశ. 4. అల్పము భార. ద్రోణ. 4, ఆ, 63; చూ, స్వల్పము. 1.

ఉలింద, దే. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

ఉలికిపడు, ద్వి. అ. క్రి. ఆకస్మికముగాఁ గలిగిన భయాదులచేఁ గంపించు: చూ, వణఁకు. 2. ఉలికిపాటు. ద్వి. వి. ఉలికిపడుట. కళా. 6, ఆ. 228: ఉత్క్షేపము, ఉదరిపాటు.

ఉలిపడు, ద్వి. అ. క్రి. అపహరింపఁబడు. దోపుఁబోవు: చూ, ప్రముచ్చిలించు.

ఉలిపి; దే. విశ. దుర్మార్గుఁడు, తులువ: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

ఉలిపికట్టె, వా. వి. దుష్టుఁడు, దోసకారి, చెప్పినమాట వినని వాఁడు. "ఊరివారందఱిది యొకదారి ఉలిపికట్టెది యొకదారి": చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

ఉలిపిగొట్టు, దే. విశ: చూ, ఉలిపి.

ఉలిమి, దే. వి. 1. అశ్మకుట్టకము: చూ, వృక్షౌదనము. 1; 2. ఱాళ్ళుతొలిచెడి యులి, ఱాళ్ళుమలిచెడి యులి: చూ, వృక్షౌదనము. 1-౧౦.

ఉలిమిడి, దే. వి. ఉలిమిరి *. చూ, శ్వేతపుష్పము.

ఉలిమిరి, దే. వి.—పై.—

ఉలిమ్రాను, దే. వి. చంద్ర *: చూ, విట్ఖదిరము.

ఉలియు, దే. అ. క్రి. 1: రూ- ఉరియు, కదలు. రా. యు. కాం. 1871: చూ, సలించు; 2. మ్రోయు. భార. ఆది. 6, ఆ. 8: చూ, శబ్దించు.

ఉలివాడు, దే. అ. క్రి. చలించు. కళా. 2, ఆ. 172: చూ, సలించు.

ఉలివు. దే. వి. 1. మ్రోఁత, శబ్దము: చూ, స్వరము. 2; 2. కరటుట: చూ, లోలము. 1.

ఉలివుడు. దే. వి. శబ్దము. మ్రోఁత: చూ, స్వరము. 2.

ఉలివులాగ, దే. వి. చెవి: చూ, శ్రోత్రము.

ఉలుకు, దే. వి. 1. భయము: చూ, సాధ్వసము; అ. క్రి. 2. భయపడు: చూ, ప్రుక్కు. (6), వా. 3. తనయొక్క తప్పిదమును తెలిపికొను. "ఉన్నమాట అనిన ఉలుకెక్కువ."

ఉలుకుడు, దే. వి. శబ్దము, మ్రోఁత: చూ, స్వరము. 2.

ఉలుక్కు, దే. ని. లుక. గుఱ్ఱపునడకలోని నీచగతి. ఆం, భా. ద్వి. క్ష. 198: చూ, ఖురి.

ఉలుచ, దే. వై. వి: చూ, రూ-ఉలస. 1.

ఉలుచమీను, ద్వి. వి.—పై.—

ఉలుచు, దే. స. క్రి. ఊడఁదీయు. జై. 1, ఆ. 45. పీఠిక: ఒదురుచు—రూ-ఒదచ్చు, అ. క్రి. ఉలుపు, ఊడఁదీయు.

ఉలుప, వై. వి. 1.=ఉపదా. ఉపాయనము. కానుక. రూ-ఉలుపా. చంద్రా. 4, ఆ. 191: చూ, సూడిద; 2. పలుచగా నూఱిన పుల్లఊరుఁబిండి: చూ, భక్ష్యము. 1-౧౬.

ఉలుపడ, దే. వి. రూ-ఉల్పెడ: చూ, శోఫ.

ఉలుపఁడు, దే. విశ. (ఉలుపు+అడు.) శోఫరోగముగలవాఁడు, ఆం, భా. ద్వి. మ. 122; చూ, శోఫరోగి.

ఉలుపా, వై. వి.=ఉపదా. కానుక; చూ, సూడిద.

ఉలుపి, దే. విశ. (ఉలుపు+ఇ.): చూ, ఉలుపఁడు.

ఉలుపు, దే. వి. 1: చూ, ఉలుపడ; 2. కుష్ఠము: చూ, సితము 1.

ఉలుము, దే. వి. కుష్ఠము: చూ. సితము. 1

ఉలూకగతి. అం. చూ, గతి.

ఉలూకము, సం. వి. అ. పుం. గుడ్లగూబ; చూ, సకినంపుఁబులుఁగు, 1.

ఉలూకారి, సం. వి. ఇ. పుం. కాకి: చూ, వాయసము. 1.

ఉలూకిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ గుడ్లగూబలగుంపు. చూ, సకినంపుఁబులుఁగు. ౧-౪.

ఉలూపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇంద్రుఁడు: చూ, సహస్రాక్షుఁడు, 2. భరతవంశమునందలి యొకానొక యోధుఁడు. (యోధుఁడు=యుద్ధము చేయువాఁడు.)

ఉలూఖలకము. సం. వి. అ. న. గుగ్గిలము *? చూ, మహిసాక్షి.

ఉలూఖలము. సం. వి. అ. న. రోలు: చూ, ఱోలు. 1.

ఉలూఖలమృద్దలన్యాయము, అం. రోలువెళ్ళి నన్ను అందఱుఁ గొట్టెదరని మద్దెలతోఁ జెప్పఁగా మద్దెల నిన్నొక వైపుననే గొట్టెదరు గాని నన్ను రెండువైపులను గొట్టెదరని చెప్పెను అనురీతి.

ఉలూఖలశేషన్యాయము, అం. మొగమోటమి గల యల్లుఁడు అత్తగారు పెట్టిన చలిమిడి తినక రోటిలో మిగిలినది నాకిన రీతి.

ఉలూత, సం. వి. అ. స్త్రీ. కొండచిలువ, పెనుఁబాము: చూ, సర్పము. 1-౨౦.

ఉలూపి, సం. వి. న్. పుం. 1. మీనడింభము, శిశువువలె మిక్కిలి చాపల్యముగల చేఁప: చూ: మత్స్యము. 1-౬౬; ఈ. స్త్రీ. 2 అర్జునుని భార్య: ఒక నాగకన్యక: చూ, నాగకన్నియ.

ఉల్కా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మంటలేనికట్టె నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1-౨౦; 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 3. కాలిక. చూ, వహ్ని. 1-౨౫. బొగ్గు. 4. బూతి: చూ, భస్మము; 5. మెఱుపువంటి చుక్క. ధూమకేతువు, తోఁకచుక్క. చూ, ఉల్కాగ్ని. (చూ, రిక్క. 1-౨౨). 6, కొఱవి: చూ, వహ్ని. 1-౨౪.

ఉల్కాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. దుమగతికేతువు: లోకచక్క. చూ, రిక్క. 1-౨౬-(౨).

ఉల్పడ, దే. వి: చూ, రూ- ఉలుపడ.

ఉల్పడు, దే. విణ: చూ, రూ- ఉలుపడు.

ఉల్బణము, సం. వి. అ. న. 1. ఉప్పెన: చూ, పొంగు. 3; 2. అతిశయము: చూ, హేరాళము, 1; విణ. 3. అతిశయించినది: చూ, హేరాళము. 1. ౨. 4. స్పష్టమైనది : చూ, స్ఫుటము. 1. (చూ, అక్తము. 3) 5. అజ్ఞానమును బోగొట్టునది. 6. లెస్సగా నెఱుఁగఁబడినది: చూ, వ్యక్తము. 2; 7. ఉత్కృష్టముగాఁ జెప్పఁబడినది: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 3; 8; ప్రకాశించునది: చూ, శుభ్రము, 5.

ఉల్బము, సం. వి. అ. న. 1. గర్భస్థపిండము, కలలము: చూ, భ్రూణము. 1; 2. గర్భమునకుఁ జుట్టుకొనియుండెడి సంచి: చూ, మావి. 2: 3. బిడ్డనుకను నెల: చూ, మాసము. 1-౨.

ఉల్ముకము, సం. వి. అ. న. చూ, ఉల్క. 6.

ఉల్లంకి, దే. వి. ఒకరకము పిట్ట: చూ, పిట్ట. (రూ-ఉల్లఁగి.)

ఉల్లంగి, దే. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

ఉల్లంఘనము. సం. వి. అ. న. అతిక్రాంతి: చూ, పర్యయము.

ఉల్లంఘించు, సం. స. క్రి. అతిక్రమించు: చూ, దాఁటు. 1.

ఉల్లంఘితము, సం.విణ. అతిక్రమింపఁబడినది: చూ, వృత్తము.7.

ఉల్లకట్టు, దే. వి. (ఉల్లము+కట్టు.); చూ, ఉత్ప్రాసము.

ఉల్లడ, వై. వి.!=ఉల్లాభః రూ-ఉల్లడము. పందిరిలోనగు వాని లోపల మీఁదఁగట్టెడు మేలుకట్టు; చూ, వితానము.

ఉల్లడము, — వై.—

ఉల్లము, దే. వి. అంతరంగము. చూ, హృదయము. 2.

ఉల్లఅపుబిడ్డ, ద్వి. వి. ఘనవిరుదాఢ్యుఁడు: ఉల్లఅపు బిఱుదు.

ఉల్లఅపుబిఱుదు. —వై.—ఉ. హరి. 4, ఆ. 206.

ఉల్లఅము, ద్వి. వి. మనస్సునకు పహింపఁగూడనిది: చూ, రోత. 2.

ఉల్లల. దే. వి. 1. ఎద: చూ, హృదయము. 2; 2. ఉకుకుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము. భార. శాం. 4. ఆ. 34: చూ, హూహూ

ఉల్లలము. సం. వి. అ. పుం. కదలిక; చూ, లోలము. 1.

ఉల్లలితము. సం. విణ. కదలినది: చూ, వలితము. 3.

ఉల్లసము. సం. వి. అ. పుం. 1. అనుమోదము: చూ, హ్లాదనము; 2. జోతి, కాంతి, చూ, వెలుతురు. 1; దే. వి. (1) మర్మము దూఱిపాఱనాడెడు పరిహాసము. భార, శాం. 4, ఆ. 396; ప్రభా. 5, ఆ. 73; ఉత్ప్రాసము, ఉల్లకట్టు, ఉల్లసము; (2) మర్మము దూఱిపాఱనాడుట: చూ, ఉల్లుంఠనము.

ఉల్లసితము. సం. విణ. వెలిగింపఁబడినది: చూ, వెలుతురు. 1-13.

ఉల్లసిల్లు. సం. అ. క్రి. 1. ఆనందించు; చూ, సంతోషించు; 2. వెలుఁగు: చూ, హవణిల్లు; 3. వికాసము పొందు; చూ, వికసించు.

ఉల్లాకు. దే. వి. (ఉలి+ఆకు.) కిల్లాకు చీటి: చూ, పురోణి.

ఉల్లాకుఁజేఁప. దే. వి. (ఉల్లాకు+చేఁప.) ఒక రకము చేఁప: చూ, మత్స్యము 1-౬౨.

ఉల్లాఘము. సం. విణ. 1. శుచియైనది: చూ, సమీచీనము. 2; 2. ఆనందితము, సంతోషించినది: చూ, హ్లాదనము. 1-౫. 3. సమర్థమైనది: చూ, సమర్థము. 1. 4. రోగములేనిది: చూ, వార్తము. 8.

ఉల్లాఘుఁడు, సం. విణ. 1. రోగము దీఱినవాఁడు: చూ, వార్తుఁడు; 2. ఆనందుఁడు: చూ, హృష్టుఁడు; 3. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు.

ఉల్లాపము, సం. వి. అ. పుం. శోకభీత్యాదులచేతఁ గలిగినధ్వని వికారముతోఁ జెప్పఁబడినమాట: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2.

ఉల్లాభము, సం. వి. అ. పుం. = ఉల్లడము, ఉల్లడ: చూ, వితానము.

ఉల్లాము, దే. వి. ఒకరకముపిట్ట: చూ. పక్షి.

ఉల్లారు, దే. వి. గుజ్జుపుపల్లముమీఁది పఱపు; కళా. 6, ఆ. 224.

ఉల్లాసము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ- ఉల్లసము, ఆనందము: చూ, హ్లాదనము; 2. రూ- ఉల్లసము, కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; అం. 3. ఉల్లాసాలంకారము. అర్థాలంకారములు నూటింటిలో నొకటి. గుణముచే దోషము, దోషముచే గుణము కల్పింపఁబడుట. ఉదా- గంగనదిలో సాధ్వి స్నానముచేసి నన్నుఁ బవిత్రురాలింజేయుకమని కోరుచున్నది: చూ, అలంకారము. 3.

ఉల్లాసితము, అం. 1. అలంకారము లేడింటిలో నొకటి: చూ, అలంకారము. 3; 2. చూ, గమకములు.

ఉల్లి, దే. వి. 1. నీరుల్లి *, చూ, సుకందకము. 1; 2. తెల్లఉల్లి*. వి. పు. 4, ఆ. 274; చూ, సుకందకము. 1-3.

ఉల్లిక, దే. వి. సలికంత్లపాము: చూ, సర్పము.

ఉల్లికుచ్చుడము, దే. వి. ఎగిరెడి చేఁపలలో నొకటి: చూ, మత్స్యము. 1-౬౫.

ఉల్లిఖితము, సం. విణ. 1. గీరఁబడినది: చూ, ఉత్కీర్ణము; 2. సూక్ష్మముగాఁ జేయఁబడినది.

ఉల్లిగడ్డ, దే. వి. నీరుల్లి *: చూ, ఉల్లి. 1.

ఉల్లిపాషాణము, వి: చూ, సౌవీరము. 2.

ఉల్లుంఠనము, సం. వి. అ. న: చూ, ఉపాలంభము.

ఉల్లువు, సం. వి. ఉ. పుం. కంద. చూ, సూరణము.

ఉల్లూనము, సం. వి. అ. పుం. ఉలపము. దర్భ: చూ, తృణము. 1-౧౫.

ఉల్లెడ, వై. వి. = ఉల్లాభః. మేలుకట్టు: చూ, వితానము.

ఉల్లేఖము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉచ్చరించుట: చూ, ఉచ్చరణము; అం. 2. ఉల్లేఖాలంకారము. ఒకఁడొకనినె యనేక గుణములు గలవానినిగాఁగాని, పెక్కురొక్కనినె యనేక విధములుగాఁగాని వర్ణించుట. ఉదా.—రాముని యాచకులు కల్పవృక్షముగాను, శత్రురాజులు యమునిఁగాను, పౌరులు తండ్రిగాను దలఁచెదరు: చూ, అలంకారము. 3.

ఉల్లోకితము, సం. వి. అ. న. 1. స్వభావమగు చూపులలోని భేదము; అం. 2. చూ, దృష్టిక్రియలు; 3. చూ, దృష్టి భేదములు.

ఉల్లోచనము, సం. వి. అ. పుం. ఉల్లడ: చూ, వితానము.

ఉల్లోలము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దయల: చూ, వీచి. 1.

ఉవన్ణము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, ఉకారము; అం. 2. ఉవర్ణకం బను క్వాదులకగు. ఉదా.- అడుకు-అంటు-ఒప్పు-ఒఱుగు-ఒ౦గు. మొ.

ఉవాచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. హరిహరులమాట.

ఉవిద, పై. వి.= యువతి. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1.

ఉవిదితము, సం. వి. అ. న. హరిహరులచే నెఱుఁగఁబడినది.

ఉవ్వ, దే. వి. 1. ఒకరకము చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. గోల త్తిక. ఉవ్వపిట్ట: చూ, పిచ్చుక.

ఉవ్వపిట్ట, ద్వ. వి. చూ, ఉవ్వ. 2.

ఉవ్వలపోటి, దే. వి. బాలక్రీడలలో నొకటి. కాశ. 3, ఆ. 33: చూ, బాలక్రీడ.

ఉవ్వాయి, దే. వి. 1. లవి. ఉ. హరి. 3,ఆ. 125; చూ, వికాసము; చూ, హ్లాదనము. (సూ. ని.)

ఉవ్విళులూరు, దే. అ.క్రి. (ఉవ్విళులు + ఊరు.) రూ-ఉవ్విళ్ళూరు. భార. అశ్వ. 4, ఆ. 135; శశా. 5, ఆ. 15; చూ, సంభ్రమించు.

ఉవ్విళ్ళుగొను, దే. అ. క్రి —పై.— కవిక. 2, ఆ. 150; ప్రభా. 3, ఆ. 66. (ప్రే. ఉవ్విళ్ళుగొలుపు.)

ఉవ్విళ్ళూరు, దే. అ. క్రి. (ఉవ్విళ్ళు + ఊరు.) రూ- ఉవ్విళులూరు.—పై.— హరి. ఉ. 6, ఆ. 126. (ప్రే. ఉవ్విళులూర్చు.) కవిక. 4, ఆ. 189 (ఇది జాతీయము. ఉవ్విళ్ళూరుట.= మిక్కిలి ఉత్సాహపడుట.)

ఉవ్వు, దే. వి. పూనిక. వి. పు. 7, ఆ. 6; రా. యు, కాం. 2154; చూ, సన్నాహము.

ఉవ్వెత్తు, పై. అవ్య. 1. ఏకకాలమున: చూ, యుగపత్; 2. నిశ్శేషముగా, అడుగుతో. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 29: చూ, సర్వము.

ఉశతి, సం. విణ.: చూ, ఉషి.

ఉశన, అం. చూ, స్మృతులు.

ఉశనుఁడు, సం. వి. స్. పుం. అస్పృశితుఁడు: చూ, శుక్రుఁడు. 1.

ఉశీరము, సం. వి. అ. పుం. న. నలదము*: చూ వట్టివేరు.

ఉష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉషాదేవి, అర్జుని, బాణుని కూఁతురు: చూ, బాణాత్మజ; 2. కటుతుంబి, చేఁదుగల సొర. *: చూ, సొఱ; 3. రాతిరి: చూ, రాత్రి.

ఉషఃకాలము, సం. వి. అ. పుం. 1. అహర్ముఖము: చూ, వేగుజాము; 2. అరసంజ; చూ, సాయంకాలము.

ఉషతి, స. విణ. చూ, రూ=ఉశతి.

ఉషణ, సం. వి. ఆ.స్త్రీ. రూ-ఊషణ; * చూ, పిప్పలి, 1.

ఉషణము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-ఊషణము, అయోనామము: చూ, మిరియము; 2. మిరియాలచెట్టు: రూ-ఊషణము; 3.రూ-ఊషణము. పక్వముచేసి యెండఁబెట్టిన అల్లము*: చూ: శుంఠి.

ఉషర్బుధుఁడు, సం. వి అ. పుం. వైశ్వానరుఁడు: చూ, వహ్ని. 1.

ఉషస్సు, సం. వి. స్. న. ఔషసి, తెల్లవాఱుటకు ముందు నాలుగుగడియల కాలము, అయిదుగడియల కాలము అని కొందఱు: చూ, వేగుజాము.

ఉషాకన్య. అం. 1. చూ, శాస్త్రప్రవర్తకులు; 2. చూ, ఉష. 1.

ఉషాపతి, సం. వి. అ. పుం. మన్మథుని కొడుకు: చూ, విశ్వకేతువు.

ఉషావనము, సం. వి. అ. పుం. కోటీవర్షము, బాణపురము, దేవీకోట: చూ, దేశములు. ౬౧-(౪).

ఉషి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఋణధనవృద్ధి: చూ, వడ్డి.

ఉషితము, సం. వి. అ. న. 1. వద్ది : చూ, ప్రాతర్భోజనము; విణ. 2. వాసముచేయఁ బడ్డది; 3. కాల్పఁబడినవి: చూ, ప్లుష్టము.

ఉషితుఁడు, సం. విణ. అంటుగాఁడు : చూ, పిటుఁడు.

ఉషుఁడు, సం. విణ. —పై.—

ఉష్ట్రి, అం. శ్వాన ఉష్ట్రి మహిష సూకర గతులైన భాగ్యహీనుండగును. సాముద్రిక శాస్త్రమునందలి గతు (నడక) లలో నొక లక్షణము; చూ, గతి, (చూ, లక్షణాంగములు.)

ఉష్ట్రికంటక, భక్షణన్యాయము. న్యా. లొట్టిపిట్ట ముళ్ళకొమ్మలను నోటికి గుచ్చుకొనకుండ నములుకొను రీతి.

ఉష్ట్రికర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కరభకాండిక*: చూ, కలభకర్ణిక.

ఉష్ట్రిజంఘలు, అం. ఉష్ట్రిజంఘలైన భాగ్యహీనుఁడగును, సాముద్రిక శాస్త్రమునందలి జంఘల (పిక్కల)లో నొక లక్షణము; చూ, జంఘలు. (చూ, లక్షణాంగములు.)

ఉష్ట్రిజిహ్వ, సం. వి.ఆ.స్త్రీ. గొడ్డాలి లక్షణము. చూ, లక్షణము. 1-౧౧.

ఉష్ట్రిధూమము, సం. వి. అ. పుం. తేలుకొండి*: చూ. వృశ్చికము. 2.

ఉష్ట్రిము, సం. వి. అ. పుం. ఒంటె: చూ, లొట్టిపిట్ట.

ఉష్ట్రిశూలన్యాయము, అం. పా. రోఁకళ్ళతోఁ గ్రుమ్ముట.

ఉష్ట్రారికము, సం. వి. అ. పుం. గొడుగు* చూ, పీలువు.

ఉష్ట్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడుఒంటె; చూ, లొట్టిపిట్ట.

ఉష్ట్రిక, సం. వి.ఆ. స్త్రీ.—పై.—;2. ఒకరకము వంటకుండ;చూ, భాండము. 3. 3. గుల్మము. ఈరము; చూ, పొద. 2.

ఉష్ణకము, సం. వి.అ.పుం. గ్రీష్మఋతువు: చూ, మాసద్వయము.

ఉష్ణకుఁడు, సం. విణ. 1. చొరవకలవాఁడు; చూ, సాహసికుఁడు; 2. తెవులుగొంటు; చూ, వ్యాధితుఁడు.

ఉష్ణనిశ్వాసము, సం. వి. అ. పుం. వేఁడియూపిరి: చూ, శ్వాసము.

ఉష్ణము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎండ: చూ, వెలుఁగు. 3. 2. వేసఁగికాలము: చూ, మాసద్వయము; 3. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1. 4. ఆవిరి; చూ, ఔష్మ్యము; 5. వెచ్చన: చూ, వేఁడిమి; విణ. 6. వేఁడియైనది, ఊష్మలము: చూ, మిడి. 4; 7. నేర్పుకలది; చూ, యోగ్యము. 4.

ఉష్ణ ముష్ణేన శీతలమ్, న్యా. వేఁడి వేఁడిచేఁ జల్లఁ బడును.

ఉష్ణరశ్మి, సం. వి. ఇ. పుం. వేఁడివెలుఁగు: చూ, సూర్యుఁడు.

ఉష్ణవారణము, సం. వి. అ. న. గొడుగు: చూ, వారిత్ర.

ఉష్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వీణయొక్క తంతువుల వలనఁ బుట్టు స్వరమున కాశ్రయభూతమైన యొకానొకక్రియ; చూ, స్వరము. 2-౬.

ఉష్ణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. యవాగువు, కాఁపుడుగంజి: చూ, వారుపుడు.

ఉష్ణిక్కు, అం. చూ. ఛందస్సులు.

ఉష్ణీషము, సం. వి. అ. న. 1. తలపాగ: చూ, పాగ, 2; 2. కిరీటము. భార. విరా. 4, ఆ. 194: చూ, పీసకము. 1.

ఊఁక, దే. వి. 1. ఊఁగులాట. పక్మాం. 3, ఆ. 154: చూ, ఆందోళనము. 1; 2. రూ-ఉమ్కు: చూ, ఉమిషము.

ఊఁకదంపు, వా. వి. 1. ఉపయోగము లేని సంభాషణము. "ఊఁక దంపుపను లేల." (గోదావరీమండలమున వాడుక.): ఊఁక పొల్లు; 2. సారము లేని ఊఁకను దంపుట: ఊఁకపొల్లు.

ఊఁకపొల్లు, వా. వి.—పై.—"ఊఁక పొల్లు మాటలేల."

ఊఁకర, పై. వి. = హుంకారః. ఊఁకొట్టుట. చూ, హుంకారము.

ఊఁకించు, దే. అ. క్రి. రూ- ఉంకించు: యత్నించు. చూ, సమకట్టు. 2.

ఊఁకు, దే. వి. 1. పూనిక. భాగ. 10, స్కం. ఉ. 436: చూ, సన్నాహము; అ. క్రి. 2. పూను. రా. సుం కాం. 3: చూ, సమకట్టు 2.

ఊఁకువ, దే. వి. పూనిక. రామా. 5, ఆ. 7: చూ, సన్నాహము.

ఊఁకువగు, దే. అ. క్రి. (ఊఁకువ + అగు.) పూను. రా. సుం, కాం. 26: చూ, సమకట్టు. 2.

ఊఁకొట్టు, ద్వ. స. క్రి. ఊఁ ఊ అని వృత్తాంతము విను, ఆకర్ణించు: చూ, విను. 2.

ఊఁకొట్టుట, ద్వ. వి. ఉ, ఊఁ. అ, ఊఁకర; చూ, హుంకారము.

ఊఁకొను, ద్వ. స. క్రి: చూ, ఊఁకొట్టు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 138; కాశీ. 7, ఆ. 173; భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 94.

ఊఁగాడు, దే. అ. క్రి. (ఊఁగి + ఆడు.) ఆందోళించు. రూ- ఊఁగులాడు, ఊవాడు. చూ, వ్రేలాడు (దోఁగియాడు దోఁగాడు, పాఱియాఁడు పాఱాడు, వ్రేలియాడు వ్రేలాడు అని మహా కవి ప్రయోగములు గానఁబడు చున్నవి. ఇట్టి క్రియలందు స్వార్థమున ఆడు.) "ఊఁగా ఉమ్మా ఊఁగాడు, ఊఁగెడు తల్లీ ఊఁగాడు." (వాడుక.)

ఊఁగు, దే. అ. క్రి. 1. —పై.—. భార. అర. 4, ఆ. 138; 2. చలించు. చూ, సలించు. (రూ-ఊఁపు.)

ఊఁగులాట, దే. వి. ఊఁగులాడుట: అల్లాటము, ఉరియాట, ఊఁక, ఊఁగులాట; (సం. వ):—ఆందోళనము.

ఊఁగులాడు, దే. అ. క్రి. (ఊఁగులు + ఆడు.): చూ, రూ,- ఊఁగాడు.

ఊఁచ, దే. వి. 1. జొన్న లోనగువాని కంకికాడ, ఈచ: చూ, కణిశవృంతము; 2. అరఁటిబొందె నడునుండు తెల్లని పదార్థము: చూ, దూట; 3. కంటకాదిభారము, కంప. రామా. 5, ఆ. 68; చూ, ముండ్లమండ: (చూ, ప్రాచీనము. 1.)

ఊఁచచేతులవాఁడు, ద్వ వి. ఈచచేతులవాఁడు: చూ, కోణి.

ఊఁచపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. కృశించు. ఊఁచపోవు.

ఊఁచపోవు. దే. అ. క్రి.-పై.- (పిఱుఁదుదు ఉదుటు అనిభేదము.)

ఊఁచబియ్యము, దే. వి. చక్కఁగా ముదురని జొన్నలు లోనగు వాని ధాన్యము; చూ, ధాన్యము.

ఊఁచముట్టు, దే. క్రి. విశే. నిశ్శేషము, అన్నియు. భార. శల్య. 1, ఆ. 28 : భార. విరా. 3, ఆ. 121: చూ, సర్వము.

ఊఁచముట్టుగాఁగొట్టు. ద్వ. స. క్రి. నిశ్శేషముగాఁగొట్టు: చూ, కమపుఁగొట్టు.

ఊఁచు. దే. ప్రే. ఊఁగఁజేయు; భార. అర. 4, 133: ఊఁపు. అ. క్రి. ఆడించు.

ఊఁచి పుచ్చుకొను. వా. స. క్రి. మొదలంట నాటునట్లుచేయు.

ఊఁటు. దే. స. క్రి. నొవ్వనాటు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 234. రామా. 2, ఆ. 24.

ఊఁత, దే. వి. 1. పైక్రిందులు బయలుగా విడిచి యడుగునుంచి మీఁదికి వాటముగా గంపవలె చువ్వలతో సల్లిన మత్స్య గ్రహణసాధనవిశేషము, ఆము. 6. ఆ, 62 : చూ, వల. 1; 2. అవలంబము. చూ, సన్నిధానము. 2.

ఊఁతకొను, దే. స. క్రి. అవలంబించు, ఊఁదు. భాగ. 7, స్కం. చూ, ప్రాపుగొను.

ఊఁతకోల, ద్వ. వి. ఊఁతగాఁ బట్టుకొను కఱ్ఱ, ఆనుకఱ్ఱ; చూ, పట్టుఁగొమ్మ.

ఊఁతపదము, మి. వి. వాక్యభూషణము; ఇదాసీమ్. (తోడు పదము).

ఊఁతము. దే. వి. ఆశ్రియము, పట్టు. సా. 3, ఆ. 259: చూ, సన్నిధానము.

ఊఁతాపాటీలేదు, లో. ఊతయును పాటియును లేదు. (ఎట్టి మాటను సరకుచేయరని భావము) "నామాటఅనిన ఊఁతా పాటీ లేదు."

ఊఁతు, దే. వి. 1. చేఁపలఁ బట్టువల, ఊఁత: చూ, వల. 1.

ఊఁద, దే. వి. 1. ఈర్ష్య: చూ, సూడు. 1; 2. ఉలుపడ: చూ, శోఫ.

ఊఁదబొడ్డు, దే. వి. ఉబుకుడు బొడ్డు. చూ, తుండి.

ఊఁదర, దే. వి. (కాయలు పండుటకును, ఎలుకలు లోనగు నవి చచ్చుటకును వేసెడు) పొగ; చూ, పొగ.

ఊఁదరఁగొట్టు, వా. స. క్రి. ఊపిరియాడకుండునట్లు పరిహరించు.

ఊఁదు, దే. వి. 1. ఉలుపడ: చూ, శోఫ; 2. చేఁపలఁబట్టు యూఁత. భార. శాం. 3, ఆ. 193: చూ, వల. 1; అ. క్రి. 3. చూ, వాఁచు; స. క్రి. 4. శంఖము లోనగువాని నూఁదు. చూ, పట్టు 27; 5. నిప్పు. మొదలగువాని నూఁదు. "ఆమె ఉఫ్ ఉఫ్ అని ఊదుచున్నది."; 6. ఆశ్రయించు, పట్టు. భార. ఆది. 2, ఆ. 13; ఆము. 5, ఆ. 117; చూ, ప్రాపుగొను; 7. ఉంచు. కళా. 6, ఆ. 252; చూ, పెట్టు. 15; 8. అదుము. నిర్వ. 4, ఆ. 92; కాశీ. 3, ఆ. 12; 9. నొక్కు. భార. అను. 1, ఆ. 69: చూ, పిసుకు. 1; 10. (చేఁపలను) ఊఁతతోఁబట్టు; భార. శాం. 3, ఆ. 193.

ఊఁదుఁగ్రోవి, దే. వి. (ఊఁదు + క్రోవి.) అగసాలెవాఁడు కుంపటి యూఁదెడుగొట్టము. చంద్రా. 4, ఆ. 17; చూ, గొట్టము.

ఊఁదుమెకము, ద్వ. వి. పంది; చూ, సూకరము.

ఊఁదువత్తి, ద్వ. వి. వర్తిధూపము, చూ, సాంబ్రాణివత్తి.

ఊఁదువెండి, దే. వి. శుద్ధమైన వెండి : చూ, లోహము. 1-४. (౨).

ఊఁపు, దే. వి. 1. ఊఁచుట; ప్రే. 2. ఊఁగఁజేయుట, పై. 5, ఆ. 137: చూ, ఊఁచు.

ఊఁపురము, దే. వి. మూఁపురము. (ఇట్లు అజాదిగా కొన్ని పుస్తకములందు వ్రాయఁబడి యున్నది. దీనికిఁ బ్రయోగము చిక్కినదికాదు.) చూ, స్కంధము. 1.

ఊకినబొద్దు, దే. వి. ఒకానొక మందు అకుచెట్టు: చూ, వృక్షము.

ఊకబంతి, దే. వి. ఒకరకము బంతి *: చూ, బంతి. 4.

ఊకారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఊ. (1).

ఊకృతము, సం. వి, అ. న. ఊఁకొట్టుట: చూ, హుంకారము.

ఊకేశము, సం. వి. అ. పుం. ఆకాశము; చూ, సురవర్త్మము,

ఊకేళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శివుని విలాసము. (ఇట్లు ఊకోపము, ఊకోళలము ఇత్యాదులూహ్యంబులు.): చూ, విలాసము. 1-౫.

ఊచు, దే. అ. క్రి. (వ్యాధిచేత తలవెంట్రుకలు) ఊడు: చూ, రాలు.

ఊట, దే. వి. 1. ఊరెడినీరు: చూ, సెలయూట; 2. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 3. ఎముకలలోని క్రొవ్వు. భార. స్త్రీ. 2, ఆ. 9: చూ, మూలగ; 4, ఊరుఁగాయరసము. "మామిడికాయల ఊరుఁగాయ ఊట." వా.వి.గ్రంథిజనిత స్రావము, గ్రంథులలో ఊరు రసము, అంతరోత్సర్జన.

ఊటకల్లు, దే. వి. ఒకరకపు వడ్లు, (అప్ర.) చూ, ధాన్యము.

ఊటబుడ్డిచెక్క, ద్వ. వి. కట్టడమునకుఁ దగిన యొకరకము మ్రాను: చూ, వృక్షము.

ఊటమెకము, ద్వ. వి. పంది: చూ, సూకరము.

ఊటాడు, దే. అ. క్రి. (ఊట + ఆడు.) 1. చలించు. నిర్వ. 5, ఆ. 56; భార. విరా. 4, ఆ: చూ, సలించు; 2. తత్తఱపడు. పాండు. 3, ఆ. 89: చూ, సంభ్రమించు; 3. ఊఁగులాడు. జై. 8, ఆ. 78: చూ, వ్రేలాడు.

ఊటి, దే. వి. అడవిలోని యొకరకము చెట్టు: చూ, వృక్షము.

ఊటించు, దే. స. క్రి. మోసపుచ్చు: చూ, వంచించు.

ఊటు, దే. వి. (వానచినుకులచేతఁ గలిగిన) చెమ్మ: చూ, పదను. 2.

ఊడ, దే. వి. మఱ్ఱిలోనగువాని కొమ్మలనుండి క్రిందికిదిగెడు వేరు: చూ, శిఫ. 1. (ఇవి వేళ్ళవలెనే చెట్టునకాహార మందించును.)

ఊడనిఁబాఱు, దే. అ. క్రి. 1. అపసరిల్లు, తొలఁగు. కవిక. 3, ఆ: చూ, విరియు. 5; 2. పాఱు. పాండు. 3, ఆ. 49: చూ, వెళ్లు. 1.

ఊడిగపుకత్తె, ద్వ. వి. వెలకుఁగొన్న దాసి, ఇంటి పాప: చూ, పరిచారిక.

ఊడిగము, దే. వి. రూ- ఉడిగము, పరిచర్య, సేవ. వేమన. 556; య. 1, ఆ. 98: చూ, శుశ్రూష.

ఊడిగీఁడు, దే. వి. (ఊడిగము + ఈఁడు.) పరిచారకుఁడు. అచ్చ. అ. కాం. 5: చూ, సేవకుడు. 1.

ఊడిత, దే. వి. (సాలెవాఁడు పడుగు చేయునపుడు పడుగు వ్రాలకుండఁ గ్రింద నూఁతగా నిలువున నిలిపెడు) కొయ్య. హంస. 2, ఆ. 11: చూ, కొయ్య. 3.

ఊడియము, దే. వి. చూ, రూ- ఊడియము.

ఊడు, దే. అ. క్రి. 1. గళితమగు. వీర. 2, ఆ. 287; హంస. 2, ఆ. 34, చూ, రాలు; 2. వదలు, వీడు. పాండు. 1, ఆ. 105: చూ, వీడుకొను; 3. జాఱు. భో. 4, ఆ. 181: చూ, సడలు. 2; 4. కాఱు. రసి. 4, ఆ. 14: చూ, స్రవించు. 5. ఖండితమగు, తెగు. అచ్చ. సుం. కాం. 115: చూ, స్ఫోటించు; 6. పాఱు. రా. అర. 2, ఆ. 126: చూ, వెళ్లు. 1-7. (మర్యాద) పోవు. 8. (ఉద్యోగము) పోవు. 9. (పండు) రాలు. 10. (వస్తువాహనాదులు) నశించు. 11. (వెనుకకు పెట్టుకొనిన గోచీకొంగు) వీడు. 12. (ద్రవ్యము) నష్టమగు. 13. (బిడ్డ) పుట్టు. "వాఁడు తల్లిగర్భమునుండి ఊడిపడినది మొదలు సుఖముగ పెరుగుచుండెను.(ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)

ఊడుకొను, దే. అ. క్రి. గుచ్చుకొను, నాటు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 178; హరి. ఉ. 9, ఆ. 231: రా. అర. 2, ఆ. 126: చూ, మొలవేయు.

ఊడుగు, దే. వి. అంకోలము *: చూ, నికోచకము. మహా యమళపత్రక. (చూ, అంకోలబీజన్యాయము.)

ఊడుచు, దే. స. క్రి. 1. రూ- ఊడ్చు: చూ, సమ్మార్జించు; 2. నాఱులోనగు వానిఁగ్రుచ్చు: చూ, నాఱునాటు. (రూ- ఊడ్చు.)

ఊడుపు, దే వి. 1. ఊడిపిరి: చూ, శ్వాసము; 2. అకుచెప్పు; చూ, సమ్మాళిగలు; 3. రూ- ఊడ్పు. తుడుపు: చూ, సమ్మార్జనము; 4. నాఱులోనగువాని గ్రుచ్చుట. రూ ఊడ్పు: చూ, నాఱునాటుట.

ఊడుపుమడి, ద్వ. వి. కేదారము చూ, భూమి. 1.-౪౨.

ఊడెము, దే. వి. రూ-ఊడియము: చూ, శుశ్రూష.

ఊడ్చు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-ఊడుచు.

ఊడ్పు, దే. వి; చూ, రూ-ఊడుపు.

ఊఢ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పెండ్లాము: చూ, భార్య: విణ. 2. పెండ్లాడినది : చూ, ఉదూఢము.

ఊఢము, సం. విణ. పొందఁబడ్డది: చూ, సంసక్తము.

ఊఢుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, సూర్యుఁడు; 2. పెండ్లి యయినవాఁడు, ఉఢుఁడు: చూ, వివాహితుఁడు.

ఊతము, సం. విణ. కుట్టఁబడినది. (వస్త్రాది): చూ, రూ, ఉచితము.

ఊతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కుట్టు: చూ, స్యూతి. 1, 2. కావలి: చూ, రక్షణము; 3, ఒకానొక దేవత: చూ- మహాలక్ష్మి. 2; 4. ఒకానొక ధ్వని; చూ, స్వరము, 2.

ఊతిభము, సం. వి. అ. పుం. చకోరము: చూ: వెన్నెల పులుఁగు.

ఊదర, వై. వి. = ఉదారః. ఒకరకము గడ్డి; చూ, తృణము. 1.

ఊదరలు, వై. వి. బ. ఒకరకము వడ్లు: చూ. ధాన్యము.

ఊదా, దే. వి. వైల్యభేదము : చూ, వర్ణము. 6. ౪-(౨).

ఊదారంగు, ద్వ. వి; చూ, ఊదా.

ఊదాసిరా, ద్వ. వి. నల్లగనుండు నొకరకపు సిరా: చూ, సిరా.

ఊధము, సం. వి. న్. న. (పాలచేత తడుపునది.) (ఆవు మొదలగువాని పాల) పొదుఁగు, ఆపీనము: చూ, స్తన్యము. 1—౩౧.

ఊధస్యము. సం. వి. అ. న. పాలు. చూ, స్తన్యము. 1-౧.

ఊనము, సం. వి. అ. న. 1. ఒకలెక్కలో నొకలెక్క తీసి వేయడము: చూ, రహితము; 2. (యుద్ధి) ప్రయత్నము: చూ, సన్నాహము, 3. అర: చూ, సగము: విణ. 4. కొఱఁత యైనది, తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1; 5. కొంతయు.

ఊనిక, దే. వి 1. ఆశ్రయము; చూ, సన్నిధానము. 2; 2. బలిమి: చూ, శక్తి. 1,

ఊను, దే. స. క్రి. 1. తాలుచు; భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 281: చూ, వహించు; 2. అవలంబించు. హరి. ఉ. 3, ఆ. 103; చూ, ప్రాప్తిగొను; 3. పొందు. భార. శాం. 3, ఆ. 352; చూ, సక్తమగు; 4. మోయు. హ. స. 1, ఆ. 25: చూ, వహించు; 5. (తోలును) మెత్తపఱచు. చూ, మెత్తపఱచు.

ఊప, దే. వి. అడవిలోని చెట్లగుంపు. (అప్ర.) చూ, వృక్షము.

ఊపిరి, దే. వి. 1. రూ. ఊర్పు: చూ, శ్వాసము. (చూ, వాయువు.) 2. ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసములు. (చూ. వాయువు.)

ఊపిరికట్టు, ద్వ. వి. ఊపిరిపుచ్చనీక నొప్పించెడి రోగము: చూ, యోకము.

ఊబ, దే. వి. 1, నపుంసకుఁడు: చూ, పౌవిదల్లుఁడు; 2 నపుంసకత్వము: చూ, షండత్వము.

ఊబవాఁడు, దే. వి. 1. నపుంసకుఁడు: చూ, పౌవిదల్లుఁడు; 2. ఊబశరీరి.

ఊబి, దే. వి. అడుసు: చూ, సుబ్బలి.

ఊమము, సం. వి. అ. న. 1. ఒకానొక దేశము: చూ, దేశము; పుం. 2. ఆకాశము: చూ, సురవర్త్మము; 3. త్రోపు; చూ, నిషేధము.

ఊయల, ద్వ. వి. డోలిక. రూ-ఊయాల; చూ, సవారి. 1-౧౦.

ఊయాల, —పై.—(రూ-ఊయల.)

ఊయెల, —పై.—(రూ-ఊయేల.)

ఊయేల, —పై.— (రూ-ఊయెల.)

ఊరఁగంద, ద్వ. వి. (ఊర + కంద.) పాటిపొలములో పైరు చేసెడు కంద *; చూ, సూరణము. 1-౪.

ఊరఁబంది, దే. వి. (ఊరన్ + పంది.) 1. గ్రామసూకరము: చూ, సూకరము; వా. 2. బలిసిన వానిని హేళనము చేయునపుడు వాడెడు శబ్దము. "నీవు ఊరఁబందివలె నున్నావు." (గోదావరి లోనగు మండలములలో వాడుక.)

ఊరఁబిచ్చిక, దే. వి. (ఊరన్ + పిచ్చిక.) ఇండ్లపట్టునఁ దిరిగెడు ఒకరకమపిట్ట, చటకము: చూ, పిచ్చుక.

ఊరఁబోవు, దే. అ. క్రి. (ఊరన్ + పోవు.) క్షయించు, తగ్గు. హరి. ఉ. 7, ఆ. 193: చూ, స్రుక్కు. 9.

ఊరక, దే. అవ్య. 1. ఏదేని యొకటిలేక యను నర్థముఁ దెలిపెడి. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 268. (ఇక్కడ ఊరక యనఁగాఁ బ్రయత్నములేక యని యర్థము.) రా. కిష్కిం. కాం. 211. (ఇక్కడ ఊరకయనఁగాఁ గారణములేక యని యర్థము. ఇట్లు తక్కినచోట్లను సందర్భానుసారముగా అర్థమునూహింపవలయును.) (రూ-ఉరక.): చూ. మిన్నక; వ్యా. 2. ఊరక మిన్నక తూష్ణీమర్థకములు.

ఊరగోఁగు, దే. వి. (ఊరన్ + గోఁగు.): చూ, తీక్ష్ణ *: చూ, కొండగోగు.

ఊరజోగి, ద్వ. వి. (ఊరన్ + జోగి.) విప్రపుజోగి: చూ, యాచకుఁడు.

ఊరట. దే. వి. అపరతి, రూ- ఊఱట: చూ, విశ్రాంతి. 2.

ఊరణాక్షము. సం. వి. అ, పుం. తగెరిస*: చూ, ప్రపున్నాటము.

ఊరపేరఁబిలుచుట, జా. ఊరిలో పేరుపెట్టి పిలిచిన దొరకఁడు. "ఊరిలోనే లేనపుడు వానికిని దొత్తిగా నాకరములేదు."

ఊరపేర, దే. వి. (ఊరన్ + పేర.) ఘోషకము. ఆవడ *: చూ. పేర. 2.

ఊరరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పెడల్పు: చూ, పెడలుపు; అవ్య. 2. అంగీకారార్థకము: చూ, సమ్మతము. (చూ, ఊరి.)

ఊరవ్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కోమటి, బ్రహ్మదేవుని తొడల వలన బుట్టినవాఁడు: చూ, వైశ్యుఁడు.

ఊరాఱుచు, ద్వ. స. క్రి. (ఊరుపు + ఆఱుచు.) రూ-ఊరార్చు, ఊఱడించు: చూ, ఓదార్చు.

ఊరార్చు, ద్వ. స. క్రి.—పై.— భార. మౌ. 1, ఆ. 203; భార. విరా. 2, ఆ, 123.

ఊరి, చూ, రూ-ఊరరి.

ఊరిపైనూరుబడ్డను గరణముపైగాదుపడదు, లో. "ఉదా.— ఊరిపైనూరు బడినను గరణముపైఁ గానైనఁ బడదను వచనముఁ జేలు పాడైనమీకేమి" ధర్మజరాజసూయము.

ఊరీకృతము, సం. విణ. (అ. ఆ. అ.) రూ-ఉరీకృతము. అంగీకరింపఁబడినది: చూ, స్వీకృతము; 2. విరివియైనది: చూ, వ్యూఢము, 4.

ఊరు, దే. వి. 1. గ్రామము, చూ, దేశములు. ౬౩. (౨.), 2. ఆణియము. 3. తనదేశముకాని ప్రదేశము. శశాం. 3: ఆ. 7; హరి. ఉ. 10, ఆ. 332; చూ, దేశాంతరము: 4. ఏఁడి కోల లేని నాఁగలి: చూ, నాఁగలి అ. క్రి. 5. లోపలనుండి జలాదికము వెలికిఁ ద్రాఁచు. "నీరూరెను.": చూ, స్రవించు; 6. ఊరిన ఊటచే నాను, ద్రవద్రవ్యము సోఁకున బహుకాలముండు. "నిమ్మకాయ ఊరెను.": చూ, నాను; 7. తడి గలదియగు. "నోరూరు చున్నది": చూ, ఆర్ద్రింబగు; 8. జన్మించు. "అసలూరఁగా" క్షేత్రయ: చూ, సంభవించు (ప్రే ఊరించు.)

ఊరుఁగాయ, దే. వి. (ఊరు + కాయ.) ఉపదంశము, అన్నములో నంజుకొను ఉప్పుఁగాయ: చూ, రుచిఁగాయ.

ఊరుఁబిండి, ద్వ. వి. (ఊరు + పిండి.) 1. పలుచగానూరిన పుల్లఊరుఁబిండి, పచ్చడి; చూ, భక్ష్యము. 1.౧౬; 2. తెలికఁ బిండి మజ్జిగలో నూరఁబెట్టి చేయునది (ఊరుఁబిండి వడియములు.) చూ, భక్ష్యము. 1. ౫౧.

ఊరుకొను, దే. స. క్రి. ఆఘ్రాణించు, రూ- మూరుకొను. వసు. 3, ఆ. 119: చూ, మూర్కొను.

ఊరుఘట్టనము. సం. వి. అ. న. ఒకానొక రతి బంధము: చూ. రతిబంధము. 1-౧).

ఊరుచు, వై. స. క్రి. 1. = ఊర్జి. ఊపిరివిడుచు. (రూ-ఊర్చు).; 2. గంధపుచెక్క లోనగు వానితో అరుగఁదీయఁగా వచ్చిన గంధము లోనగు దానిని చేతితో ఎత్తు: రూ- ఊర్చు, ఎత్తు.

ఊరుజుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ. ఊరవ్యుఁడు.
ఊరుద్వయము, అం: చూ, హస్తక్షేత్రములు.
ఊరుపర్వము, సం. వి. న్. న. జానువు. తొడల యొక్క కనుపు; చూ, మోఁకాలు.
ఊరుపీడితము, సం. వి. అ. న.: చూ: ఊరుఘట్టనము.
ఊరుపు, వై. వి. 1. రూ, ఊర్పు, ఊపిరి: చూ, శ్వాసము; 2, రూ-ఊర్పు. ఉష్ణము, చూ, వేఁడిమి; 3. రూ-ఊర్పు, బజ్జి; చూ, భక్ష్యము. 1-౧౬.
ఊపరి, చూ, ఊపిరి. 1-2.
ఊరులు, అం. 1. స్త్రీసాముద్రిక శాస్త్రము నందలి లక్షణాంగము లేఁబదియెనిమిదింటిలో పదిరెండవది. ఊరులు (తొడలు.) అరఁటిచెట్లవలెను. పెడచెయ్యివలెను ఏనుఁగు తొండము వలెను నుండి రోమములులేకున్న పూజ్యురాలగు. సన్నములై రోమసహితములైన విధవయగు: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు; 2. పురుష సాముద్రిక శాస్త్రమునందలి లక్షణాంగములు యేఁబదియెనిమిదిఁటిలో పదిరెండవది. ఊరులు (తొడలు) పొడవులై మాంసయుక్తములై లావులై రోమరహితములై శల్యములు కాన రాకున్న దేశాధిపతియగు: చూ, లక్షణాంగములు; 2; చూ, మధ్యమక్షేత్రియులు.
ఊరువు, సం, వి. ఉ. పుం. 1. ఉత్సంగము, తొడ: చూ. సక్థి. (ఉపమిత బహువ్రీహి సమాసమందు ఈ శబ్దము దీర్ఘాంతముగా నుండును,); ఊ. స్త్రీ. 2. ఒకానొక నఖక్షత స్థానము; చూ, నఖక్షతము.
ఊరువృత్తము, అం. చూ, కరణములు.
ఊరువేష్టితము, సం. వి, అ: న: చూ, ఊరుఘట్టనము.
ఊరుస్తంభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అరఁటి*; చూ, రంభ. 2.
ఊరుస్తంభము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక రోగము: చూ, రోగము. 1.
ఊరుక్రియలు, అం. వలితము, కంపితము, స్తంభితము, ఉద్వర్తితము, నివర్తితము (౫).
ఊరూత్థుఁడు, చూ. ఊరవ్యుఁడు.
ఊరూపగూహనము, సం. వి. అ. న. ఒకవిధమగు కౌఁగిలింత: చూ, సంశ్లేషము. 1-౫.
ఊరేగింపు. దే. వి. ఏనుగుపెండ్లి: చూ, మెఱవణి.
ఊరేగు, దే. అ. క్రి. (ఊరు+ఏగు) మెఱవడిపోవు. చూ, మెరవణిపోవు.
ఊర్క్, సం. వి. జ. స్త్రీ. బలిమి: చూ, శక్తి. 1.
ఊర్చు, వై. స. క్రి: చూ; రూ-ఊరుచు.
ఊర్జకము, సం. వి. అ. పుం. అటికము, శ్రీవల్లి*: చూ, బక పుష్పము.
ఊర్జము, సం. వి. అ. పుం. 1. కార్తికమాసము: (చూ, బహులము,: చూ, మాసము. 1; 2. ఉత్సాహము, పూనిక చూ, సన్నాహము; 3. బలము: చూ. శక్తి. 1; 4: ఊపిరి వెలికిఁ బుచ్చుట: చూ, శ్వాసము. (వాయువు.) 1-౬.
ఊర్జస్వలుఁడు. సం. విశ. 1. మిక్కిలి యుత్సాహము గల వాఁడు, ఆనందుఁడు: చూ, హృష్టుఁడు; 2. మిక్కిలి బలముగలవాఁడు: చూ, లావరి.

ఊర్జస్వి, సం. విశ. —పై—; 3. ఒకానొక యలంకారము: చూ, హేతువు. 2.
ఊర్జితము. సం. విశ. దృఢము, గట్టి, చేవ: చూ, స్థైర్యము. 1.
ఊర్ణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గొఱ్ఱె కుందేలు మొదలైన వాని రోమము: చూ, వెండ్రుక. 1; 2. సన్ననినూలుపోఁగు: చూ, సూత్రము. 1: 3. కనుబొమ్మల నడుమసుడి (ఇది మహాపురుషలక్షణము.): చూ, లక్షణము. 1-౩౬; (చూ, సుడి. 1.)
ఊర్ణనాభము, సం. వి. అ. పుం, 1. లూత: చూ, సాలెపురుగు; 2. అయిదు వ్రేళ్ళను గొంచెమువంచి కొనలుఁ గూడక పట్టిన యొకానొక అభినయహస్తము; చూ, వ్యంజకము. 1. 2. చూ, అసంయుతహస్తములు.
ఊర్ణనాభి, సం. వి. ఇ. పుం. లూత: చూ, సాలెపురుగు.
ఊర్ణము, సం. వి. అ. పుం. గొఱ్ఱె: చూ, మేషము. 1.
ఊర్ణాయువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1—పై.—; 2. గొఱ్ఱె త్రుప్పటి కంబళి: చూ, రల్లకము; 3. లూత: చూ, సాలెపురుగు.
ఊర్ణవహ, సం. వి. ఇ. పుం. లూత: చూ, సాలెపురుగు
ఊర్ధ్వుఁడు, సం. వి. అ, పుం. 1. రక్కసుఁడు: చూ. రాక్షసుఁడు 1; 2. బంటు; చూ, హావీరుఁడు. 2.
ఊర్ధ్వంధముఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఊర్ధ్వస్థుఁడు, చూ, నిలుచున్నవాఁడు.
ఊర్ధ్వకంటక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిన్నపిఁచర*: చూ, శతమూలి.
ఊర్ధ్వకము, సం. వి. అ, పుం. యవమధ్యము వంటి నడుము గల మర్దలము: చూ, వీణ. 1-౩౧.
ఊర్ధ్వకంటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దపిల్లిపీఁచర*; చూ, శతమూలి.
ఊర్ధ్వకేశము: సం. వి. అ. పుం. విధవా లక్షణము; చూ, లక్షణము. 1-౪౫.
ఊర్ధ్వగము, సం. వి. అ. న. ఒకానొక సంగమము: చూ, సంయోగము, అం 2: చూ, హస్తప్రచారములు.
ఊర్ధ్వజానువు, సం. విశ. ఉ. 1. పొడుగు మోఁకాళ్ళవాఁడు: ఊర్ధ్వజ్ఞుఁడు; (తె, ప):- కొంగకాళ్ళవాఁడు, గేదె కాళ్ళ వాఁడు; 2. చూ, లేచినవాఁడు: అం. 3: చూ, ఆకాశచారులు, ౪: చూ, కరణములు.
ఊర్ధ్వజ్ఞుఁడు, సం. విశ. —పై.—
ఊర్ధ్వదేవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1,
ఊర్ధ్వనఖము, సం. వి. అ. పుం, దాసీలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౧౬.
ఊర్ధ్వనాసిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై.—
ఊర్ధ్వపాదము, సం. వి. అ. పుం. మీఁగండ్ల మెకము: చూ: శరభము. 1.
ఊర్ధ్వపుండ్రము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక బొట్టు: చూ, బొట్టు. 1.
ఊర్ధ్వమండలము, అం. చూ, నృత్తహస్తములు.
ఊర్ధ్వము, సం. విశ. 1. పొడవైనది: చూ, సోగ. 2-౩. 2. మీఁదికెత్తఁబడినది: చూ, సముదస్తము; 3. మీఁదిది;

చూ, మీఁదు. 2; అ. న. 4. ఆకాశము : చూ, సురవర్త్మము. అం. 5: చూ. బాహుప్రచారములు; 6. చూ, హస్తక్షేత్రములు.
ఊర్ధ్వముఖము, అం: చూ, హస్తక్షేత్రములు.
ఊర్ధ్వమూలము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరకముగడ్డి: చూ, తృణము. 1-౧.
ఊర్ధ్వరేతసుఁడు, సం. వి. స్. పుం. 1. ఋషి: చూ, సన్న్యాసి. 1: 2. ముక్కంటి: చూ. శివుఁడు. 1.
ఊర్ధ్వలింగుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి; చూ, శివుఁడు. 1.
ఊర్ధ్వలోకము, సం. వి. అ. పుం. వేల్పుటెంకి. చూ, స్వర్గము.
ఊర్ధ్వలోకములు, అం. భూలోకము, భువర్లోకము, సువర్లోకము, మహర్లోకము, జనలోకము. తపోలోకము, సత్యలోకము. (7).
ఊర్ధ్వలోచనము, సం. వి అ. పుం. మీఁగండ్ల మెకము: చూ, శరభము. 1.
ఊర్ధ్వవర్త్మము, సం. వి. స్. న. మిన్ను, (సూ. ని.): చూ, సురవర్త్మము.
ఊర్ధ్వశీలము, సం. వి. అ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.
ఊర్ధ్వశ్వాస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎగయూపిరి: చూ, శ్వాసము.
ఊర్ధ్వశ్వాసము, సం. వి. అ. పుం. — పై. —
ఊర్ధ్వస్థితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మెడకు పైనుండు సుడి, పురుషకము: చూ, సుడి. 1.
ఊర్ధ్వస్థుఁడు, సం. విణ. ఊర్ధ్వంధముఁడు: చూ, నిలుచున్న వాఁడు.
ఊర్ధ్వప్రేంఖము, అం; చూ, సంచారి వర్ణగతాలంకారములు. (చూ. అలంకారము. 3.)
ఊర్ధ్వాసిత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పటోలిక *: చూ, పొట్ల. 1.
ఊర్ధ్వాసితము, సం. వి. అ. పుం. కాఁకర: (సూ. ని.): చూ, సుషవి. 1.
ఊర్పు, చూ, రూ- ఊపు.
ఉర్పోక, ద్వి. వి. (ఊర్పు + పోక.) ఊసుపోక. కవిక. 4, ఆ. 121: చూ, ఉబుసుపోక.
ఊర్పోవు, ద్వి. అ. క్రి. (ఊర్పు + పోవు.) ఊపిరి వెడలు. నిర్వ. 3, ఆ. 17. (ప్రే. ఊర్పుచ్చు.)
ఊర్మి, సం. వి. ఇ. పుం. స్త్రీ. 1. అల: చూ, వీచి. 1: 2. పెద్ద అల: చూ, వీచి. 1; 3. తహతహ: చూ, సంభ్రమము. 1; 4. నొప్పి, బాధ: చూ. శోకము. 2; 5. క్రమపద్ధతి, ఓఘము, పరంపర; చూ, వెల్లి. 4; 6. (వస్త్రము) ముడుత: చూ, వళి. 2; 7. (కడుపుమొదలయిన వానియందుండు) మూఁడు ముడుతలు: చూ. వళి. 2; 8. జాతి: చూ, వెలుపరు. 1; 9. ప్రవాహము. 1; చూ వెల్లువ, 10. వక్రము: చూ, వంకర; స్త్రీ. 11. = ఉమ్మి: చూ, రసనామలము.
ఊర్మిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అల: చూ, వీచి. 1; 2. ఉంగరము; చూ, భూషణము. 2-౧౨-(౨): 3. (వస్త్రము) ముడుత: చూ, వళి. 2; 4. (కోకకుచ్చిళ్ల.) ముడుత, చూ, వళి, 2; 5. చిటికెనవ్రేలు. (వ్రేళ్ళమీఁద కరుడువలె నుండునది.); (చూ, పిల్లవ్రేలు.): చూ, వెలు. 2; 6. తుమ్మెదల ఝుంకారము, ఝుం: చూ, స్వరము. 2-(౧౩౨).

ఊర్మిమత్తు, సం. విణ. త్. వంకరైనది: చూ, వంకర.
ఊర్మిమాలి, సం. వి. న్. పుం. కడలి; చూ, సముద్రము. 1.
ఊర్మిళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. జనకమహారాజు కూఁతురు: చూ, సూన. 1-౬; 2. మగనిసెడఁబాసిన పతివ్రత: చూ, స్త్రీ. 1-౩౧; 3. లక్ష్మణుని భార్య: చూ, భార్య. 1-౫౩.
ఊర్ములు, అం. క్షుత్తు, తృష్ణ, శోకము, మోహము, జర, మరణము. (6).
ఊర్వంగము, సం. వి. అ. న. పుట్టగొడుగు, (సూ. ని.): చూ, సర్పాక్షి.
ఊర్వర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అన్ని పయిరులచేత నిండిననేల. చూ, భూమి. 1-౨౪.
ఊర్వశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒకానొక అప్సరస్త్రీ: చూ, వేలుపులు. 2. (రూ- ఉర్వసి- ఊర్వసి-ఉర్వశి).
ఊర్వశీవల్లభుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పురూరవుఁడు, చూ, రాజు. 1-౨౮.
ఊర్వారుకము, చూ, రూ- ఉర్వారుకము.
ఊర్ష, సం. వి. ఆ స్త్రీ. దేవతాళము. చూ, విషనాశని (సూ. ని.)
ఊఱట, దె. వి. 1. విరామము, తెఱపి, భార. విరా. 2, ఆ. 315; చూ, విశ్రాంతి. 2; 2. ఆశ్వాసము, ఊఱడించుట. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 101; భార. విరా. 3, ఆ. 68: చూ, ప్రశ్రయము; విణ. 3. సహాయము. భార. విరా. 1, ఆ. 95; చూ. వెంబడి.
ఊఱడించు, దే. స. క్రి. ఆశ్వాసించు: చూ. ఓదారుచు.
ఊఱడింపఁబడినవాఁడు, దే. వి ఆశ్వాసింపఁబడినవాఁడు: చూ. అనునీతుఁడు.
ఊఱడిల్లు, దే. అ. క్రి. అడఁగారు; చూ, స్రుక్కు. 4.
ఊఱడు, దే. అ. క్రి.—పై.— భార. ఆది. 4, ఆ. 19.
ఊఱదీఁబ, దే. వి. ఒకరకము బీఱ *: చూ, బీఱ. 2.
ఊఱు, దే. స. క్రి. ఉద్దించు, పంచ. నా. 3, ఆ. 9: చూ, సరిపోలు.
ఊల, దే. వి. 1. రూ- ఊళ. నక్కకూఁత; చూ, స్వరము. 2; 2. రూ- ఉళ. ఈల, తస్కర సంకేతధ్వని: చూ, స్వరము. 2-(౧౧).
ఊలమాలగుడుచు. దే. అ. క్రి. (ఊలమాల + కుడుచు.) తహతహపడు. చూ, సంభ్రమించు.
ఊలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ప్రఖోలిక, చౌతా: చూ, సవారి.
ఊలుకము, సం. వి. అ. పుం. చిట్టికూర *: చూ, భండిరము.2.
ఊలుకొను, దే. స. క్రి. అంగీకరించు; చూ, సమ్మతించు. (రూ- ఊల్కొను.)
ఊవాడు, దే. అ. క్రి. (ఊవి + ఆడు.): రూ-ఊఁగాడు. పా. 1. ఆ. 64: చూ, వ్రేలాడు.
ఊవు, దే. అ. క్రి. 1.—పై.—; 2. చలించు, చూ, సలించు. (రూ-ఊఁగు.)
ఊషంజరము, సం. వి. అ. న. పట్టఉప్పు: చూ, లవణము. 1-౩.
ఊషక్షారము, సం. వి. అ. న. చౌటియుప్పు: చూ, లవణము. 1-౨.
ఊషణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిప్పలితీఁగె, అమృత *: చూ. పిప్పలి. 1.

ఊషణము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-ఉషణము,

ఊషము, సం. వి. అ. పుం. 1. అహస్సుఖము; చూ, వేగు జాము; 2. చవుటినేల (విత్తనమును జెఱుచునది.): చూ, భూమి. 1-౽.

ఊషరక్షేపన్యాయము. అం. చవుటినేలలో విత్తనముపెట్టిన రీతి. (నిష్ప్రయోగము.)

ఊషరము, సం. విణ. 1. చవుటినేల: చూ, భూమి. 1-౽; 2, చౌటియుప్పు: చూ, లవణము. 1-౽; 3. చవుటిది. (నేల.); చూ, 1-౽.

ఊషవంతము, సం. విణ. త్. చవుటినేల; చూ, భూమి. 1-౽.

ఊషరవృష్టిన్యాయము, న్యా. చౌటినేల వర్షము గురిసినరీతి. (బూడిదెలోఁబోసిన పన్నీరు.)

ఊష్మకము, సం. వి. అ. పుం. గ్రీష్మఋతువు, వేసఁగి. (దుఃఖ పెట్టునది.): చూ, మాసద్వయము; 2. ఊష్మము, ఆవిరి: చూ, ఔష్మ్యము.

ఊష్మము, సం. వి. న్. పుం. 1. ఊష్మకము, ఆవిరి; చూ, ఔష్మ్యము; 2. గ్రీష్మఋతువు. వేసఁగి: చూ, మాస ద్వయము; 3. గర్వము; చూ, హంకారము; 4. కన్నీరు. చూ, రోదనము; 5. ఎండ: చూ, వెలుఁగు. 3.

ఊష్మములు, అం. శ-ష-స-హ లు. (స్పర్శములు 25, అంతస్థ ములు 4, ఊష్మములు 4. శ 1. ఈ 34-లో పరుషములు 5, సరళములు 5. ఈ 10 యక్షరములు పోను మిగిలిన 24 యక్షరములకు "స్థిరము" అనిపేరు. 'న' కారము స్థిరము లలోఁ జేరినను దానికి ద్రుతమని మఱియొక పేరును గలదు.) (చూ, అంతస్థములు.)

ఊష్మలము. సం. విణ. ఉమ్మగలది. భార. శాం. 1, ఆ. 47-81: చూ, మిడి. 4.

ఊష్మలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. సూత్తానుఁడు, నేర్పరి; చూ, సమర్థుఁడు; 2. శరీరము దాఁచనిబంటు, ఉష్ణుఁడు: చూ, భటుఁడు. 1.

ఊష్మాగమము, సం. వి. అ. పుం. గ్రీష్మఋతువు. (దీనియందు ఊష్మముయొక్క రాకగలదు.): చూ, మాసద్వయము.

ఊష్మోపగమము, —పై.—

ఊసర, వై. వి. = ఊషరః. (చవుటిది.) నేల: చూ, భూమి, 1-౽ (రూ-ఊ.ర వ.)

ఊసరము, వై. వి. 1 = ఊషరః —పై.—; దే. విణ. 2. కృశించి నది: చూ, సొంపు.

ఊసరవెల్లి, దే. వి. బింబకము, మూఁడువన్నెలుగల తొండ. కాశీ. 5, ఆ. 261: చూ, సరటము.

ఊసరిల్లి, దే. వి.—పై.— వేమన. 575.

ఊసరిల్లు. దే. అ. క్రి. కృశించు: చూ. సొటసొటవోవు.

ఊసివాసము, వై. వి. = ఉచ్ఛ్వాసః, ఈర్ష్య: చూ, సూడు. 1.

ఊసు, దే. వి. 1. పనిలేనికాలము: చూ, రూ-ఉబుసు. 1; 2. వృత్తాంతము, రూ-ఉబుసు. నిర్వ. 9. ఆ. 26: చూ, సమా చారము. 2.

ఊసుపోక, ద్వ. వి: చూ, రూ-ఉబుసుపోక.

ఊహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆపోహమును పోఁగొట్టెడి బుద్ధి, విత ర్కము, అనుమానము: చూ, యోచన.

ఊహని, సం. వి: ఈ. స్త్రీ. చీఁపురు; చూ, సమ్మార్జని.

ఊహాపోహలు, వా. వి. ఐ. ఆవశ్యకమైన దానిని తెచ్చుకొని అనావశ్యకమును వదలుట. "నీ యూహాపోహలకు నేను సంతసించితిని."

ఊహము, సం. వి. అ. పుం. 1. అపూర్వార్థము నుత్ప్రేక్షిం చుట: చూ. తర్కము. 2; 2. లేని మాటలు కొన్నింటినిఁ దెచ్చుకొనుట: చూ, హంసనాదము. 3, ఊహ: చూ, యోచన.

ఊహించు. సం. స క్రి. 1. ఆలోచించు: చూ, యోచించు; 2. ఫలపరిమితి నూహించు, అర్థించు: చూ, తోఁచు. 4;

ఊళ, దే. వి. నక్కకూఁత: చూ, వూ-ళ్ళి.

ఊళమెకము, ద్వ. వి. నక్క: చూ, సృగాలము.

ఋ

ఋ, అచ్చులో నిది యేడవ యక్షరము. సం. వి. ఋ. పుం. 1. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 2. కొండ: చూ, పర్వతము; 3. మతి: చూ, హృల్లేఖము 2; 4. దేవుఁడు; చూ, వేలుపు; 5. పగ వాఁడు. చూ, శత్రువు. 1; 6. ఊహ: చూ, యోచన; 7. బొటియ: చూ, రంధ్రము. 1; 8. ఆకసము: చూ. సుర వర్త్మము; 9. దేవతల తల్లి: చూ. దేవమాత 10. ఏఱు: చూ, నది; 11. కల్లు: చూ, సుర. 1; 12. మఱఁది అనఁగా మగని తమ్ముఁడు: దేవరుఁడు; చూ, మఱఁది; 13. అలవాటు: చూ, స్వభావము; అవ్య 14. వాక్యమును తెలుపును, కర్త కర్మ క్రియాసంబంధము గల మాటను తెలుపును: చూ, వ్యాఖ్యా తము. 2; 15. పరస్పర సంభాషణమును తెలుపును. గుస గుస, ముచ్చటలాడుటను తెలుపును: చూ, సల్లాపము; 16. గర్హణము, ఏవగింపును తెలుపును. చూ, నెగ్గించు: అం. 17. చూ, మూర్ధన్యములు. (ఋ, ౠ, ట, ఠ, డ, ఢ, ణ, ర, ష.) 18. ఋ ఏ) ఛ (‿) గల శబ్దములు.

ఋక్కు, సం. వి. చ్. స్త్రీ. 1. ఋగ్వేదము. వేమన. 576: చూ, వేదము; 2. వేదభాగము; చూ, వేదము; 3. చూ, విద్యలు.

ఋక్కులు, వ్యా. ఋ-ౠ. (ఋక్కులకు హ్రస్వఋక్కులు పర మైనపుడు పూర్వపరస్థానంబుల హ్రస్వఋక్కులు వైకల్పిక ముగ నగు): ఋ.

ఋక్థము, సం. వి. అ. న. 1. ధనము; చూ, హిరణ్యము. 2; 2. బంగారము; చూ, లోహము. 1. ఇ.

ఋక్షగంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బొద్ది *: చూ, వృద్ధదారకము. (ఎలుఁగువలె క్రిములను ఓడించునది.)

ఋక్షగంధిక, క్షీరవిదారి * (ఎలుఁగుగొడ్డువలె క్రూరములైన పైత్యాదిరోగములఁ జెఱచునది. పాలుగల నేలగుమ్ముడు.): చూ, భూమికర్కారువు.

ఋక్షపర్వతము, సం. వి. అ. పుం. ఋక్షమను పేరుగల కొండ; చూ, పర్వతము. 1-౪,

ఋక్షభుడు, సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుఁడు: చూ, సహస్రా క్షుఁడు.

ఋక్షము, సం. వి. అ. న. 1. నక్షత్రము. (చీఁకటిని బోఁగొట్టునది, సంచరించునది): చూ, రిక్క. 1; 2. జ్యోతిస్సుల యొక్క శాస్త్రము (ఈ జ్యోతిషము నాలుగులక్షల గ్రంథమని వాడుకకలదు.): చూ, జోస్యము; పుం. 3. భల్లూకము: చూ, ఎలుఁగుబంటి; 4: చూ, ఋక్షపర్వతము; 5. దుంది గము *: చూ, శోణకము; విణ. 6. గ్రుచ్చఁబడినది: చూ, స్థాపితము. 1.

ఋక్షరజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వాలిసుగ్రీవుల తండ్రి; చూ, సవిత. 1-౧౬.

ఋక్షరము, సం. వి. అ. న. జలధార: చూ, నీటివాలు.

ఋక్షరాజు, సం. వి. అ. పుం. జాంబవంతుఁడు: చూ, జాంబవుఁడు.

ఋక్షుఁడు, సం. వి. అ. పుం, ఋత్విజుఁడు, యజ్ఞముచేయించువాఁడు: చూ, యజ్ఞకర్త.

ఋగామ్నాయము, సం. వి. అ. పుం. ఋగ్వేదము: చూ, వేదము.

ఋగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కటుమరలు (చెక్కిళ్ళ క్రిందిభాగము ఋగి, మీఁదిభాగము వెనుకటిభాగము హనువు అనఁబడును, నేత్రముల క్రిందిభాగము.): చూ, పార్శ్వము. 2.

ఋగ్వేదము, సం. వి. అ. పుం. 1. చతుర్వేదములలో నొకటి: చూ, వేదము; (చూ, ఋక్కు.)

ఋఙ్మంత్రము, సం. వి. అ. పుం. ఋగ్వేదమంత్రము: చూ, మంత్రము. 1.

ఋచ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఋగ్వేదము (దేవతలు దీనిచేత స్తోత్రము చేయఁబడుదురు.) చూ, వేదము.

ఋచీషము, సం. వి. అ. న, బాణెలమూఁకుడు. రూ-ఋజీషము. (అపూపములు మున్నగునవి గలిగించునది.): చూ, పాత్రము, 6-౩౯.

ఋచ్ఛర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బోగముదాన: చూ, వేశ్య.

ఋజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఋచ.

ఋజ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

ఋజీషము, 1; చూ, రూ-ఋచీషము; అం. 2. ఒకానొకనరకము: చూ, నరకములు.

ఋజుకాయుఁడు, సం. వి. అ. పుం, కశ్యపఋషి: చూ, సన్న్యాసి. 1-౧౯.

ఋజురోహితము, సం. వి. అ, న. ఇంద్రుని వజ్రాయుధము: చూ, బాణము. 1.—౭౨; (1-౧౬-(౧).

ఋజువు, సం. విణ. ఉ. చక్కనైనది; ప్రగుణము: చూ. సరి. 7.

ఋజుగాయనము, సం. వి. అ. న. 1. గంధర్వగానము: చూ, స్వరము. 2.-3-(3).

ఋజ్రీఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఇంటికాఁపు: చూ, యజమానుఁడు (చూ, ఇంటికాఁపు.)

ఋజ్ఞాసనము, సం. వి. అ. పుం. మేఁక: చూ, మేషము. 1.

ఋణంకృత్వాఘృతంపిబేత్, న్యా. ఋణమును జేసి నెయ్యి త్రాగవలెను. (ఇది చార్వాక సిద్ధాంతము).

ఋణగ్రస్తుఁడు, సం. విణ. ఋణి, అప్పు పుచ్చుకొన్నవాఁడు: చూ, ధనగ్రాహకుఁడు.

ఋణత్రయము, అం. దేవఋణము, పితృఋణము, మనుష్యఋణము. (చూ, త్రయము.)

ఋణదాత, సం. విణ. అప్పుఇచ్చినవాఁడు: చూ, ఉత్తమర్ణుఁడు; (తె.ప): — అప్పిచ్చినవాఁడు, అప్పులవాఁడు.

ఋణపడు, మి. అ. క్రి. అప్పుపడు; చూ, బాకీపడు.

ఋణమత్కుణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పూటకాఁపు: చూ, లగ్నకుఁడు.

ఋణమార్గణుఁడు, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

ఋణమిచ్చు, మి. అ. క్రి: చూ, బదులిచ్చు.

ఋణము, సం. వి. అ. న. 1. అప్పు, పర్యుదంచనము. (కాలాంతరమునఁ బొందఁబడునది.): చూ, బాకి. 2; 2. ఒకలెక్కలో మఱియొకలెక్క తీసివేయుటము: చూ. రహితము; 3. ధాన్యాదుల అప్పు: చూ, ఎరువు. 2; అం. 4. చూ, పాశములు.

ఋణమోక్షము, సం. వి. అ. న. అప్పువిడుదల: చూ, విగణనము.

ఋణవిముక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చూ. ఋణమోక్షము.

ఋణశేషంశత్రుశేషమగ్నిశ్శేషం నశేషయేత్, న్యా. ఋణశేషమును, శత్రుశేషమును, అగ్నిశేషమును ఉంచరాదు.

ఋణి, సం. విణ. అప్పులకాఁపు: చూ. ధనగ్రాహకుఁడు.

ఋణికుఁడు, సం. విణ. —పై.—

ఋతధాముఁడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు; చూ, విష్ణువు. 1.

ఋతము, సం. వి. అ. న. 1. ఉంఛము: చూ, బ్రతుకు. 1; 2. జలము: చూ, సలిలము, 1; విణ. 3. సత్యమైనది (మాట.): చూ, సత్యము. 5. 4. పూజింపఁబడినది: చూ, సమ్మానితము; 5. ప్రకాశమొందినది: చూ, ప్రకాశితము.

ఋతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. త్రోవ : చూ, మార్గము. 1; 2. జుగుప్స, చూ, రోఁత. 2: 3. పగ: చూ. విరోధము. 1; 4. జగడము: చూ, యుద్ధము, 5. మేలు: చూ, శుభము. 1; 6. నడక; చూ, ప్రయాణము.

ఋతీయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జుగుప్స; చూ, రోఁత. 2.

ఋతిమతియగు, మి. అ. క్రి. రజస్వలయగు: చూ. సమర్తాడు.

ఋతువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. రెండునెలలు: చూ, మాసద్వయము; 2. ఆర్తవము: చూ, ముట్టు. 1; 3. ప్రకాశము: చూ, వెలుతురు. 1; 4. ఇగురుఁగొంగ: చూ, సూర్యుఁడు; 5. చిలుక: చూ, శుకము; స. 6. ఆఱు: చూ, షట్కము.

ఋతువులు, అం. వసంతము, (ఇష్మము), గ్రీష్మము. వర్షము, శరత్తు, హేమంతము. శిశిరము. (6.)

ఋతువృత్తి, సం వి. ఇ. స్త్రీ. ఏఁడాది; చూ, సంవత్సరము.

ఋత్విజుఁడు, బ. (ఋత్విజులు). అం. 1. యజ్ఞకర్తచేత ధనముఁబుచ్చుకొని యజ్ఞముచేయించువాఁడు. (పదియాఱుగురు ఋత్విజులు యాజకులు:—అచ్ఛావాకుఁడు, అధ్వర్యుఁడు, (వు). (అవిసుఁడు), అగ్నీధ్రుఁడు. ఉద్గాత, ఉన్నేత, గ్రావస్తుఁడు, నేష్టుఁడు, పోతుఁడు, ప్రతిప్రస్థాతుఁడు, ప్రతిహర్తుఁడు, ప్రస్తోతుఁడు, బ్రహ్మ, బ్రాహ్మణాచ్ఛంసుఁడు, మైత్రావరుఁడు, సుబ్రహ్మణ్యుఁడు, హోత-రూ-హోత్రి.) 2. ఆదేష్ట, అధ్వర (యజ్ఞము) తంత్రము నుపదేశించువాఁడు: చూ, యజ్ఞకర్త.

ఋత్విజులు, అం. చూ, ఋత్విజుఁడు. 1.

ఋద్ధము, సం. విణ. 1. సుఱిసినది (ధాన్యము); చూ, ధాన్యము: 2. సాధింపఁబడినది: చూ, సంపన్నము. 3; 3. పెరిగినది: చూ, సుర. 3.

ఋద్ధి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. గంధద్రవ్యము *: (ఇదియొక మూలిక. ఇది దొరకదు. దీనినివృద్ధి అందురు. కాని దెంటికి కొంచెము భేదముగలదు. ప్రవి.—౧. ముత్తవ పులగము, ౨. నేలతాడి.): చూ, వృద్ధి. 8; 2. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 3. నిండియుండుట: చూ, సమృద్ధి.

ఋద్ధిశ్చిత్తవికారిణీ, న్యా. విత్తసమృద్ధి చిత్తవికారమును గలిగించును.

ఋనామ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దేవతల తల్లి: చూ, దేవమాత.

ఋభుక్షుఁడు, సం. వి. న్. పుం. ఇంద్రుఁడు. (దేవతలఁ బనుల యందుఁ బ్రేరేపించువాఁడు.): చూ, సహస్రాక్షుఁడు.

ఋభువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. దేవుఁడు. (సత్యముతోఁ బుట్టిన వారు. అదితిదేవివలన జనించినవారు): చూ, వేలుపు; 2. ఒకానొక బ్రహ్మవేత్తయైనఋషి; చూ, సన్న్యాసి. 1-౧౯.

ఋశము, సం. వి. అ. పుం. 1. గడ్డి: చూ, తృణము. 1; 2. అవధి, ఎల్ల: చూ, సీమ. 1.

ఋశ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అజహ *: చూ, దూలగొండి.

ఋశ్యకేతువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. అనిరుద్ధుఁడు, శ్రీకృష్ణుని మనుమఁడు, మన్మథునికొడుకు; చూ, విశ్వకేతువు; 2. మరుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు.

ఋశ్యప్రోక్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అజహ *: (మృగములచేతఁ జూపఁబడునది.) రూ-ఋష్యప్రోక్త; చూ, దూలగొండి; 2. రూ-ఋష్యప్రోక్త, పిల్లపీచర *: (వ్యాఘ్రిశత్రువు అగుటవలన మృగములచేత నాశ్రయింపఁ బడునది); చూ, శరమూలి; 3. రూ- ఋష్యప్రోక్త, చిట్టాముదము *: చూ, వృశ్చికంబకము.

ఋశ్యము, సం. వి. అ. పుం. రూ- ఋష్యము. మనుఁబోతు. (వనమును బొందునది, గుఱ్ఱమువంటి రూపమును మూఁడు కొమ్ములును గల మృగము.); చూ, ముక్కొమ్ము మెకము.

ఋశ్యశృంగుఁడు, సం. వి. అ. పుం. విభాండముని కొడుకు, రూ- ఋష్యశృంగుఁడు: చూ, సన్న్యాసి. 1-౧౯.

ఋషభకము, సం. వి. అ. పుం. కకుభము *: చూ, వృషనామకము. (ఇది దొరుకదు.) (వెల్లుల్లిగడ్డల పోలియుండునట.)

ఋషభము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎద్దు, (ఆవునుగూర్చి పోవునది.) చూ, వృషభము. 1; 2. ఒకానొకమూలిక, జాతినార, ఓషధి *: చూ, వృక్షము; 1-౧౩-౧౮; 3. తిరుమల వేంకటాచలము, విష్ణుక్షేత్రము, వేంకటాచలము, వృషభము, తిరుపతి, తిరుమల.(చిత్తూరు మండలములోని తిరుపతియనఁబడు గొప్ప పుణ్యక్షేత్రము. దీనిచెంతనే అలివేలు మంగాపుర మను గొప్ప పుణ్యక్షేత్రము కలదు.): చూ, పర్వతము: 1-౨౬; 4. కర్ణ రంధ్రము: చూ, చెవిగూబ; 5. సప్తస్వరములలో నొకటి (వృషభస్వరమువంటి స్వరముఁ బలుకునది.): చూ, స్వరము. 2; 3-(౨) ; 2-౪౪. 6. వృషభుఁడను కోఁతి: చూ, వానరము; 1-౦. 7. మదపుటేనుఁగు: చూ, హస్తి; 1-(౬౨) 8. వరాహపుచ్ఛము: చూ, పందితోఁక. (అడివి పందితోఁక అని శబ్దార్థకల్పతరువు.); 9. శ్రేష్ఠవాచకము; 10. వృషభరాశి: చూ, వృషభము. (చూ, రాశి.)

ఋషభశ్రేణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. తంగేడు *: చూ, హేమపుష్పకము.

ఋషభి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. సరసని ఆకారముగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 1-౧౩౩; 2. అజహ *: చూ, దూలగొండి; 3. పోట, మగకొమ్ములు మీసములుగల ఆఁడుది. మాపకమ్మ, మాసకమ్మ: చూ, స్త్రీ; 1,౧౮; 4. రూ-వృషభి. విధవ, ముండ: చూ, స్త్రీ: 1-౪: 5. పెన్నదూల గోవెల*; చూ, దూలగోవెల; 6. కులట; చూ, బంకులాఁడి.

ఋషభుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక ముని: చూ, సన్న్యాసి. 1; 2. ఉత్తరపదమైనచో శ్రేష్ఠుఁడు. 2.

ఋషి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. చూ, సన్న్యాసి; 2. వ్యాసులు మొదలైనవారు: చూ, సన్న్యాసి. 1; 3. ఋషిమత్రపవర్తకుఁడు (జ్ఞానముయొక్క పారమును బొందినవాఁడు.): చూ, సన్న్యాసి. 1; 4. దేవుఁడు: చూ, వేలుపు; 5. జ్ఞానాధికుఁడు: చూ, విద్వాంసుఁడు; 6. అంగమొులవాఁడు: చూ, దిగంబరుఁడు: 7. ప్రాఁజమవులు: చూ, వేదము; 8. కిరణము: చూ, హోయనము. 2; అం. 9. చూ, గతిభేదములు.

ఋషిఋణము, అం. చూ, ఋణత్రయము.

ఋషికుల్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఋషిసంజ్ఞయను నది; చూ, నది: 1-౭-(౩); 2. ఏఱు: చూ, నది. 1.

ఋషిగంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఋషిజాంగలము. 1.

ఋషిచాంద్రాయణము, అం. ఒకానొక చాంద్రాయణము: చూ, చాంద్రాయణము.

ఋషిజాంగలము, సం. వి. అ. న. దొడ్డి. 1.

ఋషిజాంగలికి, —పై.—(ఈ. స్త్రీ.) చూ, శ్యామము. 7. (నూ. ని.)

ఋషిశస్త్రము, సం. వి. అ. న. దర్భగడ్డి, కుశ*: చూ, తృణము, 1-౧౫.

ఋషిశ్రవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎలుకచెవి *: చూ, స్ఫోటశోఫ.

ఋషీతకము, సం. వి. అ. పుం. ధ్వాంక్షము, తెల్లకాకి; చూ, సకృత్ప్రజము. 1-౬.

ఋష్టి, సం. వి. ఇ. పుం. కత్తి; చూ, రిష్టి. 2.

ఋష్యప్రోక్త, చూ, రూ- ఋశ్యప్రోక్త *:

ఋష్యము, చూ, రూ- ఋశ్యము.

ఋష్యమూకము, సం. వి. అ. పుం. ఋష్యమూక పర్వతము. పద్మ. 8, ఆ. 184: చూ, పర్వతము. 1-౨౮.

ఋష్యశృంగుఁడు, సం. వి. అ. పుం. విభాండముని కొడుకు (రూ-ఋశ్యశృంగుఁడు.): చూ, సన్న్యాసి. 1-౧౯.

ఋూ

ఋూ, అచ్చులలోనిది యెనిమిదవ యక్షరము; సం. వి. ఋూ. పుం. (ఋూ, రౌ, రః, ఇత్యాదిరూపకిమ్. కృశబ్దవత్.) 1. చికురము, తలవెండ్రుక: చూ, వెండ్రుక. 1; 2. సర్పదృష్టి, పాముయొక్క కన్ను (పాముయొక్క కంటిచూపు అని కొందఱు.): చూ, వీక్షణము. 1-౧౫ 3. బీదతనము; చూ, సీదరము 1; 4: చూ, బీదవాఁడు; 5. బంగారము: చూ, లోహము. 1-౫; 6. మంచు: చూ, హిమము. 1; 7. తామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1; 8. జేజేలపాలెము: చూ, స్వర్గము; 9. ధనము: చూ, విత్తము. 1; 10. తొడవు: చూ, భూషణము. 2; 11. జంబువు *: చూ, నేరేడు; 12. మూఁపు:

చూ, స్కంధము. 1; 13. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు: 14. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; స్త్రీ. 15. దేవతల తల్లి: చూ, దేవమాత; అవ్య. 16. వాక్యమును దెలుపును; కర్తకర్మక్రియా సంబంధముగల మాటను తెలుపును; చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2; 17. రక్షణమును తెలుపును : చూ, రక్షణము; 18. నిందను తెలుపును: చూ, నెగ్గింపు; 19. భయమును దెలుపును: చూ, సాధ్వసము. అం. 20. చూ, మూర్ధన్యములు.

ఌ

ఌ. అచ్చులలో నిది తొమ్మిదవ యక్కరము. సం. వి. ఌ. పుం. (ఆ అలౌ అలః ఇత్యాది రూపకిమ్. గమ్లకబ్దవత్.) 1. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 2. ఏనుఁగుపల్లు: చూ, నాగదంతము; 3. ఎండ్రకాయ: చూ, పీత; 4. కోఁతి: చూ, వానరము; 5. కపిదంతము: చూ, కోఁతికోర: 6. జేజేలపట్టు: చూ, స్వర్గము; స్త్రీ. 7. దేవతలతల్లి: చూ, దేవమాత; పుం. 8. చనిపోయిన మనుమఁడు గలవాఁడు; 9. బొమ్మ: చూ, వక్షము: 10, గంధాదులచేతఁ బూయబడిన మేనుకలవాఁడు: చూ, లిప్తగాత్రుఁడు, 11. గంధాదులచేతఁ బూయఁబడిన శరీరము: చూ, శరీరము; 12. కాపాడుట: చూ, రక్షణము.

ౡ

ౡ. అచ్చులలో నిది పదవయక్కరము. సం. వి. ౡ. పుం. (ౡః కాలః.) 1. ఊసరవెల్లి, బింబకము: చూ, సరటము; 2. కొండ: చూ, పర్వతము, 3. మేను: చూ, శరీరము, 4. అరిష్టతాతి: చూ, శుభంకరుఁడు, 5. దేవుఁడు. చూ, వేలుపు, 6. వాహ్యాళి. చూ, విహారము. 1; 7. కన్ను; చూ, లోచనము. 1, 8. ఎముక. చూ, శల్యము. 1, స్త్రీ. 9. కద్రువతల్లి. చూ, నాగమాత. 2, 10. ఆఁడుది. చూ, స్త్రీ, 11, తల్లి, చూ, మాత. 1.

ఎ

ఎ. అచ్చులలోనిది యేడవయక్కరము; దే. అవ్య. 1. రూ- ఏ. ప్రశ్నమును దెలుపును. భాగ. 1 స్కం. 347; చూ, సవాలు 2. రూ- ఏ. వ్యతిరేకమును దెల్పును. భార, అర. 5, అ. 16: చూ, వేఱుపాటు; 3. ఆఁడుదగుటను దెలుపును, భాగ. 10 స్కం, పూ. 772. చంద్రాం. 6, ఆ. 135: చూ, రూ-ఏ; 4. రూ-ఎ. మెచ్చుకొనుటను తెలుపును, భార. విరా. 1, ఆ. 295: చూ, సేబాసు. పై. అవ్య, 5. అ. రూ-ఏ. మఱియొకదాని లేమినితెల్పును. కళా. 3, అ. 251: చూ. ఆ. (2) మఱియొకదాని కలిమిని దెలుపును, ఉద్యో. 3, ఆ. 323: చూ, కాకేమి: 7. చూ, పుటనుదెలిపెడి. "హరుఁడదెచిల్కు" భార. అర. 5, ఆ. 280; భార. కర్ణ. 2, ఆ. 120; భార. ద్రో. 2, ఆ. 11. కాశీ 5, ఆ. 177. రా. సుం, కాం. 477: వాఁడె భృంగీశుఁడు. "కాశీ: 5. ఆ. 177; "వీఁడె కృష్ణుఁడు." హరి, ఉ. 2. ఆ. 136. "క. వీరెవసువులు." భార. ఉద్యోగ. 4, ఆ. 352: చూ, రూ-ఏ; 8. ఆ. తనంతట అను నర్థమును తెలుపును. "నేనడుగ లేదు. వాఁడెవచ్చి యిచ్చిపోయెను." (వా): చూ, ఏ, 9. ఎక్కువ తక్కువలను దెల్పును. కళా. 4, ఆ. 126, "వాఁడే చేయలేకపోయె నేనును చేయుదునా." (వా) : చూ, రూ- ఏ: 10, ప్రార్థించుటను తెలుపును, రూ. ఏ: చూ. స్తోత్రము. పా. 11. వక్రములలోనిది యొకటి. (ఎ-ఏ ఐ-ఓ లకు వక్రములని పేరు.) చూ, వక్రములు; 12. ఆంధ్రివర్ణములకు జెప్పునపుడు ఎ.ఒ. చ-జ చేర్పవలయును. అవ్య. 1. 3. ఏవార్థకములలో నొకటి. (ఏవార్థకములు:— అ-ఆ-ఎ-ఏ.) 14. ప్రార్థనార్థకముమీద వచ్చు వానిలోనొకటి. (పార్థనార్థకముమీఁద వచ్చునవి —ఇ-ఈ-ఎ-ఏ-ఒ-ఓ అనునవి. ఉదా చూడుమి. వండుమి, వండవే, చూడవో అనునవియు.) 1-5. ఇ-ఈ-ఎ-ఏ లంగూడిన చ జ లు తాలవ్యంబులు. వానిలో నిదియొకటి: చూ. తాలవ్యములు.

ఎంగిలి, దే. వి. ఉచ్ఛిష్టము; భార, అను. 1, ఆ. 285; దశ 9, ఆ. 8; చూ, భుక్తోజ్ఝితము, విణ 2. అంటు: చూ, ఉచ్ఛిష్టము.

ఎంగిలికాయ, ద్వా. వి. పనికిమాలినవాఁడు; చూ, వ్రాజె.

ఎంగిలిచేయి, కాకి విదల్చనివాఁడు. లో. ఉదా:— సీ. కసరియెంగిలిచేతఁ గాకి నేయనివాఁడు, సతతాన్న దానప్రశస్తుఁడయ్యె, బ్రహ్మకల్పముదాక బ్రదుకానగడకట్టు కాఁడస్థిరముగ విశ్వము దలంచె" పాండు. 4, ఆ, 210.

ఎంగిలియగు, ద్వా. అ. క్రి: చూ, అంటగు. 2.

ఎంగిలివాఁడు, ద్వా. వి. 1: చూ, ఉచ్ఛిష్టుఁడు; 2 . కసప్పరితి కాఁడు: చూ, లోభి; 3. ముండలమారి; విటుఁడు.

ఎంగుస, ద్వా.వి.(ఏను+కుంచము)అయిదుకుంచములు;రూ-ఏగుస.

ఎంగెస, దే. వి. ఒకరకము అడవిమొక్క *: చూ, వృక్షము.

ఎంచు, దే. స. క్రి. 1. గణించు: చూ, లెక్కించు; 2. ఎన్ను, తలఁచు: వేమన. 604: చూ, యోచించు; 3. దూఱు; చూ, నెగ్గించు;4. ఆక్షేపించు. ఉ. రా. 6, ఆ, 193:చూ, వెక్కిరించు; 5. స్తోత్రముచేయు. ప్రశంసించు, పొగడు. చూ,రామా, 8. ఆ,60; స్తుతించు.

ఎంటరికాయ, ద్వా. వి. కర్కటకము; చూ, పీత.

ఎంటురిక, దే. వి. 1: చూ, ఎంటరికాయ. (రూ-ఎండిరిక.); చూ, పీత; 2. రోమము: చూ, వెంటురిక (వకారమును సరిగ పలుకలేని హీనజాతుల వాడుక. వెంకి-ఎంకి, వెంట-ఎంట, వెంటి-ఎంటి,వెండి-ఎండి,వెంద్రుక-ఎంద్రుక, వెంబడి-ఎంబడి వెచ్చ ఎచ్చ,వెట్టి-ఎట్టి, వెడలుపు-ఎడలుపు, వెద-ఎద, వెనుక-ఎనక, వెన్నముద్ద-ఎన్నముద్ద, వెఱ్ఱి-ఎఱ్ఱి, వెల-ఎల,వెల్ల-ఎల్ల, వెఱ్ఱి.ఎఱ్ఱి ఇత్యాదులు భద్రాచలము, రంప, చోడవరములలో హెచ్చుగ వినఁబడును.)

ఎండ, దే. వి. 1. ఆతపము. చూ, వెలుఁగు. 3. (ఎకారము పలికిన నీచమనితలఁచి హీనజాతులవారు పట్టుపట్టి ఇట్టి పదములను వకారముగ మార్చుట మేలనితలఁచి ఎండ-వెండ, ఎగతాళి-వెగతాళి. ఎచట-వెచట, ఎత్తు-వెత్తు, ఎద్దు-వెద్దు, ఎఱుక-వెఱుక, ఎలక-వెలక అని భద్రాచలము. రంప, చోడవరము ప్రాంతములలో హెచ్చుగ పలుకుదురు.) 2. ఉష్ణము: చూ, వేఁడిమి.

ఎండఁగట్టు. దే. స. క్రి. (ఎండకు+కట్టు.) ఆఱగట్టు. చూ, ఎండవేయు.

ఎకిరింత, దే. వి. 1. రూ- ఎక్కిరింత, ఎక్కఁదగిన యేనుగు లోనగునది. రామా. 2, ఆ. 58: చూ. వాహనము; 2. రూ- ఎక్కిరింత, ఎగతాళి : చూ, హాళి. 5.

ఎక్కటి, వై.వి. 1. శూరుఁడు, ఉక్కుమనిషి: చూ, హంవీరుఁడు. 2; విశే. 2.＝ఏకాకి: అసహాయుఁడు. భార. అర. 4, ఆ. 12: చూ, ఒంటరీఁడు. 2; స. ఏ. 3＝ఏకః ఒకటి. లక్ష్మీ. 2, ఆ. 3: చూ,వంచి; వి. 4. అసహాయము. 'ఎక్కటియయ్యము.' మొ, భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 52 చూ, దిక్కుమాలినతనము.

ఎక్కటి య్యము, ద్వి. వి. ద్వంద్వయుద్ధము, దండపోరు: చూ, యుద్ధము. 1-౨౨.

ఎక్కటిపవరము, ద్వి. వి. అసహాయయుద్ధము, ఒంటిపోట్లాట: చూ. యుద్ధము. 1-౧౦.

ఎక్కటీఁడు, వై. వి. అసహాయుఁడైన బంటు. చంద్రా. 4, ఆ. 84: చూ, ఒంటరీఁడు. 2. (స్వార్థమున ఈఁడు.)

ఎక్కడ, దే. వి. ఏ. (ఏ＋కడ.) ఏచోట: చూ, యత్ర. 1. (అక్కడ, ఇక్కడ, ఎక్కడ శబ్దముల కడపటివృత్తియందు ఇకారము వచ్చుటచేత అవి వేఱు శబ్దములుగా గ్రహింపఁ బడియెను. ఎక్కడివార్త, ఇక్కడివార్త, అక్కడివార్త, మొ.)

ఎక్కము, దే. వి. 1. మడికిఁజుట్టు నేర్పఱచిన చిన్నకట్ట, గనిమ: చూ, సేతువు. 1; వై. స ఏ. 2. ఒకటి: చూ, వంచి.

ఎక్కములు, వై. స. బ. రూ- ఎక్కాలు. చూ, గుణాకార పథకము.

ఎక్కలి, దే. వి. ప్రవాహవేగముచే కొట్టుకొనివచ్చి కప్పుకొనిన యిసుక: చూ, మేట.

ఎక్కసకియము, దే. వి: చూ, రూ-ఎక్కెసక్కెము. (రూ- ఎక సకియము.)

ఎక్కసకెము, —వై.- (రూ- ఎకసక్కెము.)

ఎక్కసక్కియము, —వై. — (రూ-ఎకసక్కెము.)

ఎక్కసక్కెము, —వై. — (రూ- ఎకసకెము.) (విజయవిలాస. స్వా. 2, ఆ. 36.

ఎక్కసెకియము, వై.— (రూ-ఎక్కసెకెము.)

ఎక్కసెకెము, వై. — (రూ-ఎక్కసెక్కెము.)

ఎక్కసెక్కియము, —వై.- (రూ-ఎక్కసెక్కెము.)

ఎక్కసక్కెము, —వై.— (రూ-ఎక్కసెక్కియము.)

ఎక్కాడు, దే. స. క్రి. (ఎక్కు＋ఆడు.) పురికొలుపు. ఉ. హరి. 4, ఆ. 103: చూ, ప్రేరేపించు.

ఎక్కిడు, దే. స. క్రి. నారిగలదానిగాఁ జేయు. భార. శల్య. 1, ఆ. 140: చూ, మోపెట్టు.

ఎక్కిరింత, దే. వి. చూ, రూ-ఎకిరింత.

ఎక్కిరింతమెకము, ద్వి. వి. కోఁతి: చూ, వానరము. 1.

ఎక్కిలి, వై. వి.＝హిక్కా. ఊపిరి మొదలగువానిచేఁ గలుగు తేవులు: చూ, హిక్క. 1.

ఎక్కు, దే. వి. వింటినారి. భార. విరా. 1, ఆ. 169: చూ, మౌర్వి. 1; అ. క్రి. 2. అతిశయించు. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 30: చూ, పందటించు. 2; 3. ఇష్టమగు. భార. అశ్వ. 3, ఆ. 213: చూ, సంధించు. 2; 4. జతపడు. ఉ, హరి. 2, ఆ. 166: చూ,సిద్ధించు. 5. తీఁగెపాఱు: చూ,పాఱు. 31. స. క్రి. 6. అధిరోహించు, తొమ్ముతో జరగు: చూ, పాఱు 4.

ఎక్కుడగు, దే అ. క్రి. చూ, ఉద్దండించు, 1.

ఎక్కుడించు. దే. స. క్రి. హెచ్చునట్లుఁ జేయు. హరి. ఉ. 9, ఆ. 37: చూ, హెచ్చించు.

ఎక్కుడు, దే. వి. 1: ఎక్కిరింత. (ఎక్కఁదగిన యేనుఁగు లోనగునది. ఉ. హరి.6, ఆ. 31: చూ, వాహనము; 2. ఆరోహణము. రా. అర, కాం. 150: చూ, ప్రాఁకుడు. 1; 3. వింటినారి విక్ర. 6, ఆ. 27: చూ, మౌర్వి. 1; 4. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1. విశే. 4, ఉత్కృష్టము. ఉ. హరి. 6, అ. 37: చూ, శ్రేష్ఠము: 5. అధికము. చూ, హేరాళము. 1.౫.

ఎక్కుడుఁదీఁగె. ద్వి. వి. జ్యోతిష్మతి, అగ్నిభాస * చూ, మానేరు.

ఎక్కుడుపెట్టు. దే. స. క్రి. నారిగలదానిగాఁజేయు. విక్ర. 6, ఆ. 27. చూ, మోపెట్టు.

ఎక్కుడుమెకము. ద్వి. వి. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి. 1.

ఎక్కుపెట్టు, దే. స. క్రి. రూ ఎక్కుపెట్టు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 398; భార. విరా. 4, ఆ. 168 : చూ, మోపెట్టు.

ఎక్కులు, దే. వి. డీకు; చూ, ప్రేరేపణ.

ఎక్కులుపెట్టు, దే. స. క్రి. ఎక్కాడు. దశ. 8, ఆ. 46; చూ, ప్రేరేపించు.

ఎక్కువ, దే వి. 1. ఆధిక్యము, అతిశయము. చూ, హేరాళము; 1; విశే. 2. అధికము. భార. విరా. 4, ఆ. 185: చూ, హేరాళము; ౧-౫; 3: ఉత్కృష్టము : చూ, శ్రేష్ఠము.

ఎక్కువెట్టు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-ఎక్కుపెట్టు.

ఎక్కెడువాఁడు, దే. వి. ఆరోహకుఁడు; చూ, ప్రాకెడువాఁడు.

ఎగ, దే. అప. ఎగుశబ్దమునకు వృత్తియందు ఆదేశముగా వచ్చిన రూపము. (చూ, దిగ.) వృత్తియందిది (అర్థభేదము నిచ్చుచున్నది. ఎగఁగొట్టు, ఎగఁగోలు, ఎగఁజల్లు, ఎగఁజిమ్ము, ఎగఁజేపు, ఎగఁదన్ను, ఎగఁబట్టు, ఎగఁబాఱు, ఎగఁదోఁత, ఎగఁబోయు, ఎగఁబ్రాఁకు, ఎగదువ్వు, ఎగనూఁదు, ఎగనెత్తు, ఎగరోఁజు, ఎగవిడుచు, ఎగవేయు, ఎగవైచు ఇత్యాదులు.)

ఎగఊపిరి, ద్వి. వి. ఉచ్ఛ్వాసము: చూ,శ్వాసము. (చూ, వాయువు.) (చూ, ఊపిరి.)

ఎగఁగొట్టు, దే. స. క్రి. ఎగురఁజేయు. చమ. 1, ఆ. 32: ఎగురఁజేయు.

ఎగఁగోలు. దే. స. క్రి. పీల్చు. కళా. 6, ఆ. 109: చూ, పీలుచు.

ఎగఁజల్లు. దే. స. క్రి. మీదికిఁజల్లు. వసు. 3, ఆ. 151: పైకిఁ జల్లు.

ఎగఁజిమ్ముట, దే. వి. చూ, ఉత్క్షేపము. 2.

ఎగఁజేపు. దే. అ. క్రి. పొదుగునందలి పాలు పైకితెమ్పు, క్రిందకు పడకుండునట్లుఁ జేయు. " ఆవు ఎగఁజేపినది."

ఎగఁదన్ను, దే, అ. క్రి. ఎగువకుఁదన్ను. " పాఁడియావు ఎగఁదన్నినది."

ఎగఁబట్టు, దే. స. క్రి. ఎత్తిపట్టు: చూ, ఎత్తిపెట్టు.

ఎగఁబాఱు, దే. అ. క్రి. ఎగువకుఁబాఱు.

ఎగఁబోఁత, దే. వి. 1. ఎగువకు వ్యాపించుట. "వానికి చెమట ఎగఁబోఁత దిగఁబోఁతఁలుగా నున్నది."; 2. దుర్బోధనచేయుట.

ఎగఁబోయు, దే. అ. క్రి. 1. దుర్బోధనచేయు. ఉ. రా. 6, ఆ. 397; స. క్రి. 2 జాడగా తెలియఁజేయు. స్వా. 6, ఆ. 29: చూ, సూచించు.

ఎగఁబ్రాఁకు, దే. అ. క్రి. పైకిఁబ్రాఁకు- రా. కిష్కిం. కాం. 199; చూ, మీఁదికిఁబ్రాఁకు.

ఎగఊపిరి, దే. వి. ఊర్ధ్వశ్వాసము; చూ, శ్వాసము.

ఎగచు, దే. ప్రే. ఎగయఁజేయు. భార. అర. 2, ఆ. 12: చూ, ఎగయు. (ఇది పొగచు వంటిది.) రూ-ఎగుచు- ఎచ్చు; 2. తఱుము. నిర్వ. 3, ఆ. 33. (కొన్ని యెడల ధాతువునకు ప్రేరణమునం దర్థభేదమును కలుగుచున్నది: చూ, కావించు.) భార. భీష్మ. 3, ఆ. 36: చూ, వెంబడించు.

ఎగతాళి, దే. వి. రూ- ఎకతాళి. "ఎగతాళిమాటలాడవలదు.": చూ, హాళి. 5.

ఎగదిగ, దే. ప్రా. రూ- ఎగాదిగ. ఎగువ దిగువలుగా. ఉ.రా. 7, ఆ. 67: చూ, పైకి క్రిందికి.

ఎగఁదీసిన బ్రహ్మహత్య, దిగఁదీసిన గోహత్య, లో. పైకి లాగిన బ్రాహ్మణునిఁజంపినపాపము క్రిందకు లాగిన గోవును జంపినపాపము (ముందుకుఁబోయిన నుయ్యి వెనుకకుఁ బోయిన గొయ్యివంటిది. గరళకంఠుని పగిది అనిభావము.)

ఎగదువ్వు, దే. స. క్రి. మీఁదికి దువ్వు. చూ, పైకిదువ్వు.

ఎగనూఁకు, దే. స. క్రి. 1. మీఁదికి ఊఁదు: చూ, పైకినూఁకు; 2. అనాదరించు. వసు. 5, ఆ. 79. చూ, తిరస్కరించు.

ఎగనెత్తు, దే. స. క్రి. పైకెత్తు. ఉ.రా. 7, ఆ. 165; చూ, మీఁద కెత్తు.

ఎగపు, దే. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకారము; 2. మండి పడుట. చూ, రూ- నెగపు; 3. పక్షిగతి. రూ-ఎగుపు: చూ. పల్లటీ. 1.

ఎగయు, దే. అ. క్రి. 1. ఉత్పతనమగు, ఎగురు: చూ, లంఘించు: 2. పైకిలేచు. జై. 2, ఆ. 101; చూ, రేఁగు.

ఎగయుట, దే. వి. ఉద్వర్తనము; చూ, ఎగుపట.

ఎగయువాఁడు, దే. వి: చూ, రూ. ఎగియువాఁడు.

ఎగరఁబోఁత, దే. వి. వరికుప్ప నూర్చిన పిదప ప్రోగుచేసిన మండెలోని ధాన్యము చేటలతో నెత్తి గాలివీచునపుడు క్రిందికి వంపుగా దిగవిడుచుట: చూ, తూర్పెత్తు.

ఎగరొప్పు, ద్వ. వి. రూ-ఎగరోఁజు: చూ, నిట్టూర్పు (చూ, వాయువు.)

ఎగరోఁజు, ద్వ. వి.—పై.—"వాఁడు ఎగరోఁజు దిగరోఁజులుగా పరుగెత్తు చున్నాఁడు."

ఎగవిడుచు, దే. స. క్రి. ఊరకవిడుచు. ఉ.రా. 3, ఆ. 191.

ఎగవు, దే. వి: చూ, రూ-ఎగపు. 3.

ఎగవేయు, దే. స. క్రి. 1. అపహరించు: చూ, దొంగిలించు: 2. చేసినది లేదని సాధించు. సా. 7, భా.

ఎగవైచు, దే. స. క్రి. ఎగురవైచు. రామా. 5, ఆ. 291.

ఎగసన, దే. క్రి. ఎగువగా. రా. అర. 2, ఆ. 82:

ఎగసిపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. ఎగిరిపడు, ఉంకు: చూ, లంఘించు: 2. గర్వించు: చూ, హంకరించు: 3. జ్వలించు: చూ, మండు. 1.

ఎగసిపాటు, ద్వ. వి. 1. ఉంకిడు. రసి. 4, ఆ. 171: చూ, విజృంభణము; 2. గరువము. రసి. 4, ఆ. 171: చూ, హంకారము; 3. జ్వలించుట: చూ, మండిపాటు.

ఎగసిల్లు, దే. అ. క్రి. ఉత్పతనమగు: చూ, లంఘించు. (అప్ర.)

ఎగాదిగ, దే. క్రి. ఎగువదిగువలుగా. ఉ, రా. 2. ఆ. 116: చూ, రూ-ఎగదిగ.

ఎగియువాఁడు, దే. వి. పైకిలేచువాఁడు; రూ-ఎగయువాఁడు: (సం. వ.):—ఉత్పతనశీలుఁడు, ఉత్పతిత, ఉత్పతిష్ణువు.

ఎగిరితేకన్ను, మునిఁగితేకాకిలో - ఎవరైన తనకుతెలియని ఒక విషయమును యుక్తిలో ఇతరులకు తెలుపఁబూని నపుడు వాడెదరు.

ఎగుచు, దే. ప్రే. 1. ఎగయఁజేయు: చూ, ఎగచు. 1; 2. తఱుము. నిర్వ. 3, ఆ. 33: చూ, వెంబడించు.

ఎగుడు, దే. విశ. ఎత్తుగానున్నది: చూ, సోగ. 2.

ఎగుడుదిగుడు, దే. విశ. 1. సమముకానిది. "ఎగుడుదిగుడు నేల.": చూ, విషమము; 2. యుక్తియుక్తములేనిది (సంభాషణము.) "ఎగుడుదిగుడు మాటలు": చూ, మూఁకుడు.

ఎగుదల, ద్వ. వి. 1. ఊర్ధ్వభాగము: చూ, మీఁదు. 2; 2. అధి: చూ, తాకట్టు; 3 అధికము: చూ, హెరాళము. 1.

ఎగుపు, దే. వి. పక్షిగతి; చూ, రూ-ఎగపు. 3.

ఎగుపులు, దే. వి. బ. మరణకాలమందు వచ్చెడి ఊర్ధ్వశ్వాసలు.

ఎగుబుజము, ద్వ. వి. ఎత్తైన బుజము. పర. 3, ఆ. 48. (వ్యతి- దిగుబుజము.)

ఎగుబోచ, ద్వ. వి. ఱెక్కలుమొలచి యెగిరెకు వయసువచ్చిన పక్షిపిల్ల: చూ, పక్షి.

ఎగుమతి, దే. వి. ఓడకు సరకులెక్కించుట. చూ, హోదము. [illegible]

ఎగురు, దే. అ. క్రి. ఉంకు: చూ, లంఘించు.

ఎగురులు, దే. వి. పైపుఱుకులు, భూమినివదలి పైకెగయుట: ఎగయుట. (సం. వ.):— ఉత్పతనము, ఉద్వర్తనము. (చూ, ఉంపు.)

ఎగురులాడు, దే. అ. క్రి. ఉంకు. చూ, లంఘించు.

ఎగువ, దే. వి. 1. ఊర్ధ్వభాగము. చూ, మీఁదు. 2; 2. ఆధిక్యము. తామ. 5, ఆ. 118: చూ, హెరాళము. 1. విశ. 3. ఉన్నతము: చూ, సోగ. 2. (వృత్తియందు అంత్యవర్ణలోపము.)

ఎగ్గడ, దే. క్రి. రూ-ఎక్కడ: చూ, యత్ర. 1.

ఎగ్గడము, దే. వి. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2.

ఎగ్గడి, వై. వి. = హోదః. కొజ్జ: చూ, సోవిదల్లుఁడు.

ఎగ్గడికత్తె, వై. వి. అంతఃపుర కావలికత్తె. (స్వార్థమునకత్తె): చూ, రూ- హెగ్గడికత్తె.

ఎగ్గడీఁడు, వై. వి. 1 = హోదః. అంగజాల: చూ, ఎగ్గడి.

ఎగ్గతము, వై. వి. 1 = ఏకాంతమ్, ఇద్దఱకంటె నెక్కువమంది లేనిది. భార. ఆశ్ర. 2, ఆ. 165. భార. మౌ. 1, ఆ. 157;

చూ, రహస్యము. 1; 2 = ఏకాంతమ్. నిరాధారత్వము; చూ, దిక్కుమాలినతనము.

ఎగ్గాడు, దే. స. క్రి. (ఎగ్గు + ఆడు.) దూషించు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 1773 : చూ, నెగ్గించు.

ఎగ్గించు, దే.స. క్రి. అనాదరించు. భాగ. 10,స్కం. పూ. 1773.చూ, హేళనముచేయు.

ఎగ్గు, దే. వి. 1. కీడు. భార. కర్ణ. 2, ఆ. 36 : చూ, హాని. 2; 2. అపకారము. భార. ఆది. 5, ఆ. 180; భో. 3, ఆ. 137 : చూ, హాని 2; 3. కీడుమాట. అం. భా. ప్ర. వాగ్వా. 117 చూ, పళతి; 4. అపరాధము, తప్పు. భో. 3, ఆ. 114 : చూ, సొంటు. 5. దోషము. భార. కర్ణ. 1, ఆ. వేమన. 599 : చూ, వ్యజనము; 6. అనాదరము. భాగ. 10, స్కం. పూ. 1460 : చూ, వహేళనము.

ఎగ్గుత్తు, దే. వి. (ఎగువ + గుఱుతు.) రూ- ఎగ్గుఱుతు. విషయ సంగ్రహము. గ్రంథము మొదట వ్రాసెడు దాని పుట్టు పూర్వోత్తరము : చూ, పీఠిక.

ఎగ్గుఱుతు, దే. వి. — పై. — "ఎగ్గుఱుతు చెప్ప."

ఎగ్గులాడు, దే. స. క్రి. (ఎగ్గులు + ఆడు.) దూషించు : చూ, నెగ్గించు.

ఎగ్గులు, దే. వి. బ. దూషణము. భార. సభా. 2, ఆ, 61 : చూ, నెగ్గింపు.

ఎగ్గెడ, దే. క్ర. రూ- ఎగ్గడ : చూ, యత్ర. 1. ఎచ్చిరిలు. దే. అ. క్రి. రూ-ఎచ్చిర్లు, పెరుఁగు. కళా. 6, ఆ. 32 : చూ, వర్ధిల్లు.

ఎచ్చిర్లు. — పై. — రామా. 8, ఆ. 6.

ఎచ్చిలు, 1. — పై. — జై. 8, ఆ. 93; 2. నాగుపడు. పంచ. నా. 1, ఆ. 502: చూ, సరిపడు. 2.

ఎచట, దే. క్ర. 1. రూ-ఎచట : చూ, యత్ర. 1; వి. 2. ఏ స్థానము, ఏ స్థలము. రూ-ఎచటు-ఎచొటు -ఎచోటు- ఎచ్చటు- ఎచ్చొట- ఎచ్చొటు- ఎచ్చో- ఎచ్చోట- ఎచ్చోటు; ఎట- రూ- ఎటు- ఎటులు.

ఎచటు, — పై. —

ఎచరించు, దే. స, క్రి. రూ- ఎచ్చరించు చూ, రూ- హెచ్చరించు.

ఎచొట, చూ, రూ- ఎచట. 1, 2.

ఎచొటు, — పై. —

ఎచోటు, — పై. —

ఎచట, — పై. —

ఎచ్చటు, — పై. —

ఎచ్చరము, దే. వి. అవధానము. ౘవిక. 6, ఆ. 94 : చూ, హెచ్చరిక.

ఎచ్చరించు, దే. స. క్రి. చూ, రూ-హెచ్చరించు (రూ-ఎచరించు.)

ఎచ్చరింత, దే. వి. ఎచ్చరిక. పాం. చా. 3, ఆ. 59 : చూ, హెచ్చరిక.

ఎచ్చరిక, దే. వి. 1. — పై. — పాండు. 2, ఆ. 97; 2. ఆచూకి: చూ, సూచన. 1. (రూ-హెచ్చరిక.)

ఎచ్చరికపడు, దే. అ. క్రి. అవధరించు · చూ, హెచ్చరికపడు.

ఎచ్చరికించు. దే. స. క్రి. ఎచ్చరికచేయు. విక్ర. 8, ఆ. చూ, హెచ్చరించు.

ఎచ్చు, దే. వి. ఆధిక్యము, అతిశయము : చూ, రూ-హేరాళము. 1; విణ. 2. అధికము, అధికమైనది. రూ-హేరాళము. 1 ఇ, వేమన. 605 : చూ, హేరాళము; అ. క్రి. 3· అధికమగు : చూ, రూ- హెచ్చు. 4.

ఎచ్చుట, దే. వి. చూ, ఇంచుట.

ఎచ్చుతగ్గు, ద్వ. విణ. ఎగుడుదిగుడు : చూ, విషమము.

ఎచ్చొట : చూ, రూ- ఎచట. 1, 2.

ఎచ్చొటు, — పై. — (ఏ + చోటు.)

ఎచ్చో, — పై. —

ఎచ్చోట, — పై. —

ఎచ్చోటు, — పై. — (ఏ + చోటు.)

ఎజ్జ, దే. వి. రూ-అజ్జ, అదను. అం. పదా. సుర. 47 : చూ సమయము. 1.

ఎట, చూ, ఎచట. 1.2; (వి. ఏ. ఏ స్థానము. — భార. ఆర. 2, ఆ. 108)

ఎటవారె, దే. వి. అందుగు * : చూ, సల్లకి.

ఎటామటీ, వా. వి. వ్యతిరేకము. "ఎటామటీమాటలు."

ఎటు, దే. వి. 1. ఏ స్థానము : చూ, ఎచట. 2; అవ్య. 2. రూ- ఎట్లు. కళా. 1, ఆ. 59 : చూ, ఏదీ.

ఎటులు, చూ, ఎచట. 1. 2; (అవ్యయత్ర-భార. విరా. 1, ఆ : 272 : చూ, ఏదీ.

ఎటువంటి, దే. విణ. చూ, ఏలాటి. కళా. 3, ఆ. 32.

ఎటువంటివాఁడు. ద్వ. విణ. స్వభావాదులలో నెట్టి మనుష్యుఁడు, కీదృశుఁడు : చూ, కీదృశుఁడు.

ఎటువలె, దే. క్ర. ఏ ప్రకారముగా. చూ, ఏదీ.

ఎట్టకునేని, దే. అవ్య. దీర్ఘకాలమున, అతిప్రయాసమున. రూ- ఎట్టకేని. రా. అ, కాం. 147 : చూ, చిరాత్.

ఎట్టకేని, దే. అవ్య. — పై. — భార. అను. 1, ఆ. 73.

ఎట్టకేలకు, దే. క్ర. — పై. — భార. విరా. 5, ఆ. 336; జై. 8, ఆ. 78.

ఎట్టట. దే. అవ్య. (ఎట్టు + అటు + అ.) ఏలాగున నయిన. పర. 2, ఆ. 192; ఎట్టయిన-రూ - ఎట్టైన.

ఎట్టపోగు. ద్వ. వి. దంపు చంద్రా. 4, ఆ. 90 : చూ, సేన. 1.

ఎట్టయిన, దే. అవ్య. రూ.ఎట్లయిన : చూ, ఎట్టట.

ఎట్టయెదురు, దే. వి. ఏ. (ఎదురు + ఎదుట.) 1 : చూ, చక్కని ఎదురు.

ఎట్టి, దే. విణ. ఎటువంటి. వేమన. 607 : చూ, ఏలాటి.

ఎట్టిఁడు. దే. విణ. (ఎట్టి + వాఁడు.) ఎటువంటివాఁడు. రా. సుం, కాం. 285 : చూ, బ. ఎట్టిరు.

ఎట్టిరు, దే. విణ, బ. — పై. —

ఎట్టు, దే. విశ. 1, ఎట్టి : చూ, ఏలాటి; అవ్య. 2. ఏ ప్రకారము రూ-ఎట్లు : చూ, ఏదీ.
ఎట్టులు, దే. అవ్య. రూ-ఎటులు : చూ, ఏదీ.
ఎట్టువోలె, దే. ద్ర.—పై.—
ఎట్టూ, దే. ద్ర. ప్రశ్నమును దెలుపుడు. ఆము. 6, ఆ. 50. (ఆమ్రేడితమందు ఎట్టెటూ - రూ- ఎట్టెటూ-రూ -ఎట్టెట్టూ): చూ, ప్రశ్నము.
ఎట్టెటూ, దే. అవ్య. - పై.-(రూ - ఎట్టెట్టూ.) కళా. 7, ఆ. 32.
ఎట్టెట్టూ, —పై.—కాశీ. 7, ఆ. 107.
ఎట్టైన, దే. అవ్య. చూ, రూ - ఎట్టయిన.
ఎట్లు, దే. అవ్య. ఏప్రకారము, భార. అర. 2, ఆ. 248; చూ, ఏదీ, (రూ - ఎటులు.)
ఎడ, వై. వి. 1. = హృత్, గుండె, రూ - ఎద. నిర్వ. 8, ఆ. 73: చూ, హృదయము, 2. దే. వి. 2. తానము, చోటు. భార. ఆది. 6, ఆ. 143: చూ, స్థానము. 1: 3. అవకాశము. పాండు. 2, ఆ. 53; చూ, సందు. 6; 4. దూరము. కళా. 4, ఆ. 16: చూ, విప్రకృష్టము: 5. గడువు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 165: చూ, మితి: 6. భేదము. రామా. 3, ఆ. 155. చూ, వెఱుపాటు. 1; 7. అడ్డము. రా. సుం, కాం. 74; చూ, సంరోధము; 8. పాడి, వ్యవహారము. విజ్ఞా. వ్య. కాం. 83: చూ, సత్యము. 1; 9. శత్రువులతోఁడి పొందు; సంధి. రా. కిష్కిం, కాం. 216 పొరబు: చూ, సాప్తపదీనము; 10. దేవతా నైవేద్యవస్తువు: చూ, నైవేద్యము. విశ. 11. ఎల ప్రాయము గలది "ఎడదూడ, ఎడపడ్డ."మొ; ద్ర. 12. నడుమ. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 231. (ఆమ్రేడితమందు ఎడనెడ.) చూ, మధ్యము. 2.
ఎడఁజెందు, దే. అ. క్రి. మూర్ఛిలు; చూ, సొమ్మసిల్లు.
ఎడఁద, వై. వి. 1. = హృత్, గుండె. రూ - ఎద్ద. భార. శాంతి. 1, ఆ. 35; భార. అర. 3, ఆ. 63: చూ, హృదయము. 2: 2. రూ - ఎడ్ద, ఱొమ్ము, చూ, వక్షము.
ఎడఁబాటు, దే. వి. ఎడయిక, అధ్యా. బాల, కాం. 119: చూ, విశ్లేషము.
ఎడఁబాపు, దే. ప్రే. అపనయించు: చూ, విసర్జించు.
ఎడఁబాయు, దే. అ. క్రి. (ఎడ + పాయు) 1. భేదమగు; చూ, వేఱుపడు; స. క్రి. 2. త్యజించు, చూ, విసర్జించు.
ఎడఁబాయుట, దే. వి. 1. ఊరువిడిచిపోవుట, ఈతి: చూ, ప్రవాసము. 2. (వక్కనుండి) తొలఁగుట; 3. (పడకనుండి) ఒత్తిగిల్లుట; 4. (తల్లిదండ్రులనుండి) తొలఁగుట; 5. (దంపతులు) ఒకరినొకరు అంటకుండఁగ తొలఁగుట; 6. (ఇద్దఱి మనస్సులు) కలియకుండుట. ఇత్యాదులూహ్యంబులు.
ఎడఁబెట్టు, దే. వి. బంగారునాణెము, దీనారభేదము. ఆం. భా. ద్వి. పై. 274: చూ, లోహము. 1.
ఎడకట్టు, దే. అ. క్రి. 1. ఆఁకినపుంజు మరలఁచిముప్పట్టు;చిముపట్టు; స. క్రి. 2. జతచేయు, కాశీ. 7, ఆ. 5: చూ, సంధించు, 3.
ఎడకడ, దే. వి. అన్యము: చూ, పరాయి.
ఎడకడవాఁడు, ద్వ. వి. అన్యుఁడు: చూ, పరాయివాఁడు.
ఎడకత్తియ, ద్వ. వి. రూ - ఎడకత్తె. అభ్యంటి; చూ, శంభళి.
ఎడకత్తె, ద్వ. వి. —పై.—
ఎడకాఁడు, దే. వి. తాప్పువాఁడు: చూ, దూతుఁడు.
ఎడకారు, ద్వ. వి. మాఘమాసము మొదలు జ్యేష్ఠమాసము లోపల పండించెడు పంట. వాసవా, పిశాఖ, శిశిర ఋతువు మొదలు కొని సిరాసరాసుపండెడు పల్లపుపంట. (శరదృతువుమొదలు మొదలుకొని నీరాసను పండెడు పల్లపుపంటలని కొన్నిప్రాంతముల వాడుక:) చూ, రెండవపంట.
ఎడగడ్డ, ద్వ. వి. ఒడ్డు, తీరము: చూ, రోధస్సు.
ఎడగిలు, దే. అ. క్రి. రూ-ఎడగిల్లు; అపసరిల్లు: చూ, విరియు. 5.
ఎడగిల్లు, —పై.—
ఎడతాఁకు, దే. అ. క్రి. చేరు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 121: చూ, సమీపించు.
ఎడతీయు, దే. అ. క్రి. ఎడతెగు: చూ, ఎడపడు.
ఎడతెగక, దే. వి. అవేసనిగ, కాలీలేకుండఁగ, చూ, సతతము, 2.
ఎడతెగు, దే. అ. క్రి. 1. చూ, ఎడతెయు, 2. తెగనుండి వేఱుపడు, భాగ. 8, స్కం. 37: చూ, విడువడు.
ఎడతెఱపి, దే. వి. రూ - ఎడతెర్పి. చూ, సందు, 6.
ఎడతెర్పి, —పై.— భార. విరా. 5, ఆ. 61.
ఎడత్రెవ్వు, దే. అ. క్రి. ఎడతెగు. భార. శల్య. 1, ఆ. 348: చూ, ఎడపడు.
ఎడత్రోవకాఁపరి, ద్వ. వి. వారిదొంగ. చూ, హారకుఁడు. 1-౩.
ఎడదవ్వు, ద్వ. వి. అతిదూరము. కాశీ. 7, ఆ. 197: చూ, విప్రకృష్టము.
ఎడనీరు, ద్వ. వి. 1 ఎడనీటికాయ. ఆం. భా. ద్వి. వనౌ. 79: రూ- ఎలనీరు-ఎళనీరు (పండనికాయ, నీరు సమృద్ధిగాఁగల పచ్చికాయ.) చూ, ముక్కంటిపండు; 2. లేత టెంకాయలోని లియ్యనీరు. ఆము. 6, ఆ. 17: రూ- ఎలనీరు-ఎళనీరు: చూ, సలిలము. 1-౧౦.
ఎడపక. దే. అవ్య, ఎడతెగని క్రియ; వేమన. 6. 14 : చూ, సతతము. 2.
ఎడపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. ఎడతెగు, భార, అర. 3, ఆ. 238 : ఎడతీయు, ఎడతెగు, ఎడత్రెవ్వు;2. ఉపవసించు. విజ్ఞా. వ్య. కాం. 88 : చూ, వస్తుండు.
ఎడపడప : దే. అవ్య. దభావభాలను. కాశీ. 4, ఆ. 85 : అనుపడము, అప్పుడప్పుడు.
ఎడపు, దే. ప్రే.ఎడఁజేయు.భార. ఆది.4, ఆ. 182:చూ, విసర్జించు.
ఎడపెట్టు, దే. స. క్రి. తొలఁగించు. భార. ద్రోణ. 1, ఆ. 116 : చూ, విసర్జించు; 2. మాఱువడ్డించుకొనుటకై యన్నమును దగ్గఱ యెత్తియుంచు : చూ, మాఱుంచు.
ఎడమ, దే. వి. డావల. "ఎడమకాలు-ఎడమచేయి" మొ. చూ, సవ్యము. 1.
ఎడమగు, దే. అ. క్రి. భేదమగు : చూ, వేఱుపడు.
ఎడమడుగు దే. వి. 1- రూ- ఎడమడుపు, తాఱుమాఱు; చూ, వ్యత్యయము; 2. రూ- ఎడమడుపు. ఆరమర. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 349 : చూ, వేఱుపాటు; విశ. 3. తాఱుమాఱైనది. హరి. ఉ. 10. ఆ, 248 : చూ, వ్యత్యయము.
ఎడమడుగుపరువడి, అం. 1. చూ, విసరులు; 2. చూ, పరువళ్లు.

ఎడమపుపు, దే. వి. చూ, రూ- ఎడమపుగు. 1-2-3.

ఎడము, దే. వి. 1. చోటు. భార. అశ్వ. 2, ఆ. 170 చూ, స్థానము. 1; 2 అవకాశము : చూ, సందు. 6.

ఎడయిక, దే. వి. ఎడబాటు : చూ, విరహము.

ఎడయిక, దే. అ. క్రి. 1. ఉజ్జగిల్లు. భార. ఆది. 7,ఆ. 264: చూ, విరియు, 5; స. క్రి. 2. త్యజించు : చూ, విసర్జించు.

ఎడరు, దే. వి. 1. అడ్డపాటు : చూ, వ్యవధానము. 3; 2, ఆపద భార. శాంతి. 1, ఆ. 260 : చూ, విపత్తు; మధ్యకాలము : పాండు. 3, ఆ. 72 : చూ, సందు; 4. చెఱుపు. భార. ఉద్యో. 1. ఆ. 348 : చూ, హాని. 2; 5. ఎడారి. చెట్లుచేమలు లేని విశాలపునిర్జనభూమి. ఆము. 4, ఆ, 53. చూ, భూమి, 1;6. వగ : చూ, శోకము. 2; 7.జుగుప్స. భార. శాం. 1, ఆ. 260: చూ, సాధ్వసము; అ. క్రి. 8. భగ్నమగు. భార. అర. 1, ఆ. 198 : చూ, మొక్కపోవు. 1.

ఎడలు, దే. అ. క్రి. 1. పగులు, చీలు, భార. స్త్రీ. 2, ఆ. 111 : చూ, స్ఫోటించు; 2. గప్పువిచ్చగు. భార. అర. 7, ఆ. 448 : చూ, వైకల్యమగు; స. క్రి. 3. విడుచు. స్కా. 6, ఆ. 55 ; చూ, విసర్జించు.

ఎడవల, దే. వి. ఒకరకము వల : చూ, వల. 1.

ఎడవాడు, దే. స. అన్యుడు : చూ, పరాయివాడు.

ఎడవు, దే. విశ. దూరము. ఆము. 6, ఆ. 18 : చూ, విప్రకృష్టము.

ఎడసాల, ద్వ. వి. ప్రత్యేకమైనది : చూ, సదనము. 1-అ.

ఎడాటము, దే. వి. 1. తలపు. భీ. 2, ఆ. 88: చూ. విషయము, 4; 2. ఆట నృత్యము.

ఎడారి, దే. వి. 1. అడవి; చూ, విపినము; 2. రూ-ఎడరు: చూ. ఎడరు. 5.

ఎడారు, దే. వి: చూ, రూ-ఎడారి.

ఎడారె, ద్వ. వి. (ఎడ + ఆరె.) చెప్పులు కుట్టు చిన్న సూది: చూ, సూది. 1-అ.

ఎడు, దే. ఆప. కొలదిని దెలిపెడి: చూ, ఏని.

ఎడ్ద, వై. వి. 1.= హృత్. రూ- ఎడద-ఎడ్ద. లక్ష్మి. 4, ఆ. 74: చూ, హృదయము. 2; 2. రొమ్ము, రూ-ఎడద-ఎడ్ద: చూ, వక్షము.

ఎడ్డమి, దే. వి. ఆపద. వి. పు. 5, ఆ. 102: చూ, విపత్తు.

ఎడ్డము. దే. వి. అడ్డంకి. భీ. 2, ఆ. 116: చూ, సంరోధము. 1.

ఎడ్డిగిజ్జడి, ద్వ. వి. కల్లుత్రాగు బొల్లపాయ. చూ, బొల్లపాయ.

ఎడ్డియు, వై. విశ.= హేడః, రూ-ఎడ్డె-ఎడ్డెడు: చూ, స్తబ్ధుడు

ఎడ్డె, = హేడః,—వై.— వేమన. 616.

ఎడ్డెడు, వై. విశ. —వై. శుక. 1, ఆ. 442.

ఎడ్డెతనము, వై. వి. తెలివిలేమి: చూ, సాధ్వసము, 3.

ఎడ్డెన, దే. వి. భోజనపాత్రము నుంచుకొనెడి ఉన్నతపీఠము. వై. 6, ఆ. 168; జై. 8, ఆ. 202: చూ, సింహాసనము. 1-అ.

ఎడ్డెమనిన తెడ్డెమనువాడు. లో. చెప్పినమాట వినకపోవుటయే గాక ఎదురుచెప్పువాడు.

ఎడ్ద, వై. వి.= హృత్: చూ, రూ-ఎడద, ...

ఎడ్లగుంపు, ద్వ. వి. దదుపు, ఉక్షముల సమూహము: చూ, వృషభము. 1-30.

ఎడ్లు, దే. వి. బ. ఏ-ఎద్దు = బ-ఎడ్లు. భార. అర. 4, ఆ. 349: చూ, వృషభము. 1.

ఎడడు, దే. స. ఏ. 1. రూ-ఏతడు, ఏపూజ్యుడు: చూ, వేడు; 2. రూ - ఏతడు, ఏపురుషుడు: చూ, వేడు; 3. రూ-ఏరడు, ఎవ్వడును: చూ, వెడు,

ఎతిఅనిన, ప్రతియనువాడు. లో. చెప్పినమాట వినకపోవుటయే గాక యెదురు చెప్పువాడు. (ఇట్టికొమ్ముఅనిన పత్తిరాట్నమనువాడు.)

ఎడుబరికాడు, ద్వ. వి. చోరుడు. రూ-ఎత్తుబరికాడు: చూ, హారకుడు. 1.

ఎతుజారి, వా. వి. ధారాళము (గోదావరిమండలమున వాడుక.)

ఎతుజారిమాట, వా. వి. ధారాళమైన మాట.

ఎత్తడితత్తడి, వా. వి. 1. అననుకూలము; 2. ఎగుడుదిగుడు.

ఎత్తనగోల, దే. వి. 1. గోనెలెత్తి ఎడ్లమీద వేయుటకు సాధనమైనకఱ్ఱ. ఆం. భా. ద్వి. పై. 267: చూ, బట్టినగోల; 2. ఊతగా ఆనించినకోల, ఆనుకఱ్ఱ: చూ, పట్టుగొమ్మ.

ఎత్తనగోలు, దే. వి. 1. ఆరంభము: చూ, మొదలు : 2. ప్రారంభము: చూ, సన్నాహము.

ఎత్తనాటు, వా. విశ. ఎగుడుదిగుడు.

ఎత్తరము, దే. విశ. రూ-ఎత్తరవు, ఉన్నతము. స్కా. 5, ఆ. 98: చూ, పొడవు. 2.

ఎత్తరవు, —వై.—

ఎత్తళి, దే. వి. కొలుముట్టు: పనిముట్టు; చూ, సాధనము. 2.

ఎత్తికొను, దే. అ. క్రి. 1, పూను. భార. అర. 6, ఆ. 252: చూ, యత్నించు; స. క్రి. 2. అపహరించు, మోసపుచ్చి తీసికొనిపోవు. వి. పు. 6, ఆ. 39:చూ,ప్రుచ్చిలించు, 3. మోయు: చూ, వహించు; 4. ఉద్ధరించు, పైకెత్తు. రామా. 7, ఆ. 31. (మూడవ యర్థమునకు నిదియె.): చూ, మీదికెత్తు.

ఎత్తకోలు, దే. వి. 1. ప్రయత్నము. భార. విరా. 5. ఆ. 64: చూ, సన్నాహము; 2. మనోవ్యాపారము, ఎన్నిక. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 409: చూ, సంకల్పము; 3. పట్టుదల. భార. అను. 2,ఆ. 331: చూ,ప్రతిజ్ఞ. 1;4: చూ, వాంఛ.1.(సూ.ని.)

ఎత్తకోళ్ళమొత్తికోళ్ళు: జా. చెఱుపు; "వ్యాపారము అన్నివిధముల ఎత్తికోళ్ళ మొత్తికోళ్ళుగా నున్నది."

ఎత్తిపట్టు, దే. స. క్రి. చూ, ఎగఁబట్టు.

ఎత్తిపొడుచు, దే. స. క్రి. దోషములెత్తిచెప్పి మర్మము నాటు నాడు: చూ, దెప్పిపొడుచు.

ఎత్తిపొడుపు, దే. వి. 1. దోషములెత్తిచెప్పి మర్మము నాటు నాడు: చూ, సోత్ప్రాసము; 2. పరిహాసముతోఁగూడినమాట, అపహసితకము: చూ, హాస్యము. 1.

ఎత్తిపోత, దే. వి. శవమును కాల్చిన భస్మాదులను సంచయనానంతరమున ఎత్తి నీటఁబోయు కర్మ: చూ, సంచయనము. 1. (చిన్నదినమని వాడుక.)

ఎత్తిలి, దే. అవ్య. బిగ్గరగా. హరి. పూ. 5, ఆ. 1. 51; శివరా. 2, ఆ. 54: చూ, బిగ్గర. (రూ-ఒత్తిలి.)

ఎత్తువేఁత, దే. వి. తినివేఁత: చూ, వ్యవకలనము.

ఎత్తివేయు, దే. స. క్రి. 1. తగ్గించివేయు. "వానిపేరెత్తివేయుము.": చూ, లేనివేయు; 2. అలక్ష్యముచేయు. "నన్నెత్తివేసి మాటాడెను." చూ, హేళనముచేయు.

ఎత్తు, దే. వి. 1. ఎయ్యము. ఆం, పదా. సుర. 39: చూ, భారము; వై. వి. 2.=యుక్తి. జిత్తు: చూ, యుక్తి; 3.=యుక్తి, ఉపాయము, ఎత్తుగడ. రామా. 7, ఆ. 48: చూ, వెరవు; 4=యత్నః. పూనిక. హంస. 1, ఆ. 1114: చూ, సన్నాహము; 5. పూలదండ; చూ, భూషణము. 2-ఇ౹; 6. చదరంగపుఎత్తు. చూ, కాఁపు; 7. ఉన్నతి. వసు, 5, ఆ. 102; చూ, సోగ, 2. 8. $\frac{1}{4}$ మణుగు = పాతిక మణుగు - రెండువీసెలు. "చింతపండు ఎత్తు తూఁచి యిమ్ము" చూ, తక్కెఁడ; 9. ఉన్మానము. విజ్ఞా. వ్య, కాం. 117: చూ, తూనికె; బ. 10. వలపుకత్తె వలచిన వానికిచ్చు ధనము. ఆము. 2, ఆ. 21: చూ, ఎదురు (బ. ఎత్తులు); విణ. 11. ఉన్నతము. శేష. 4, ఆ: చూ, సోగ, 2. అ. క్రి. 12. జనించు. భార. శాంతి. 1, ఆ. 13; చూ, సంభవించు; 13. నిర్గమించు, బయలుదేఱు, భార. విరా. 3, ఆ. 132: చూ, వెడలు, 3, స. క్రి. 14. అపహరించు, "ఆ సొమ్ము వాఁడే ఎత్తినాఁడు." చూ, ముచ్చిలించు, 15. యుద్ధమునకు ప్రయత్నించు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 168: చూ, దండెత్తు; 16. ఉద్ధరించు. చూ, మీఁదికెత్తు; 17. గ్రహించు, కైకొను. "నీవా పుస్తకము నెత్తితివా", చూ, పుచ్చుకొను; 18. వెలకుఁదీయు. "ఈబండిని వేలములో నేను ఎత్తితిని. చూ, విలుచు; 19. (చల్లుమనీరు) పాటించు. కళా. 4, ఆ. 76: చూ, పాటించు; 20. భాషించు. "అక్కడ యీమాట యెత్తకుము.": చూ, వంచించు; 21. మోయు. "వాఁడు మంచి పేరెత్తెను.": చూ, వహించు; 22. ఎత్తి నకలు వ్రాయు. "ఇది మఱియొక గ్రంథమునుండి యెత్తి వ్రాసితిని.": చూ, సంగ్రహించు; 23. (సానమీఁద గంధము) ఊర్చు: చూ, ఊఁచు. 2; (మూట్లాడ యత్నించు: చూ, నోరెత్తు; 25. పరుగెత్తుటకు యత్నించు: చూ, పరుగెత్తు; 26. బిచ్చమెత్తుటకు యత్నించు: చూ, బిచ్చమెత్తు; 27. నేలపైగింజ లొక్కొక్కటి పైకియేఱు: చూ, ఏఱు; 28. అల్లరిపుట్టు: గోరెత్తు; 29. నొప్పిపుట్టు: చూ, నొప్పియెత్తు. మున్నగునవి సందర్భానుసారముగ నూహింపఁదగును.)

ఎత్తుక్రోలు, దే. వి. చూ, రూ-ఎత్తుకోలు. 4. (సూ. ని.)

ఎత్తుగడ, దే. వి. 1. ఉపాయము: చూ, వెరవు; 2. కడఁక: చూ, సన్నాహము.

ఎత్తుగడ్డలు, ద్వ. వి. బ. ఎత్తుడు పొయ్యిగడ్డలు, ప్రొయ్యిపొక్కిఁళ్ళు (వా): చూ, హసంతి. 1-3.

ఎత్తుగీతి, అం. గీతి: చూ, తేఁటగీతి. చూ, వృత్తము. 1.

ఎత్తుగున్న. ద్వ. వి. లేఁత యేనుఁగుపిల్ల. చంద్రా. 1, ఆ. 43: చూ, హస్తి. 1-(ఉఌ.)

ఎత్తుట, దే. వి. పైకెత్తుట. (సం. వ): —ఉన్నమనము - రూ-ఉన్నయము - ఉన్నాయము.

ఎత్తుదెంచు, దే. అ. క్రి. (ఎత్తు + తెంచు.) దండెత్తివచ్చు. హరి. ఉ. 2, ఆ. 107. (ఏఁగుదెంచి అని పాఠాంతరము.): చూ, ఎత్తు. 15.

ఎత్తుపడు. ద్వ. అ. క్రి. ఓపికలేనిదగు. ఆం. భా. ప్ర. కాం. 95: చూ, పలియు. (రూ-ఎత్తువడు.)

ఎత్తుపెట్టు, దే. స. క్రి. పురికొలుపు. హంస. 1, ఆ. 114: చూ, ప్రేరేపించు.

ఎత్తుపైయెత్తు, వా. వి. యుక్తిపైయుక్తి.

ఎత్తుబరికాఁడు, వి. చూ, రూ-ఎత్తుబరికాఁడు.

ఎత్తుబిడ్డ. ద్వ. వి. తల్లిలేని లోటులేక పెంచినబిడ్డ: చూ, శిశువు.

ఎత్తుభారము, మి. విణ. పాదు : చూ, శూన్యము.

ఎత్తులకెక్కిమీఁదు, ద్వ. వి. భూతేశుఁడు : చూ, శివుఁడు. (ఇట్లు ఎత్తులవేలుపు. మొ.)

ఎత్తులమారి, ద్వ. వి. తంత్రగొట్టు, తంత్రములు పన్నువాఁడు.

ఎత్తువచ్చు, దే. అ. క్రి. అసమానమగు. భాగ. 10, స్కం. ఉ. 300 : చూ, సరిపోవు. 1.

ఎత్తువడు, ద్వ. అ. క్రి. 1 : రూ- ఎత్తుపడు. 152; 2. చెడు. చూ, నశించు.

ఎత్తువేయు, దే. స. క్రి. 1. తూనికవేయు : చూ. తూఁచు; 2. (చదరంగమున) ఎత్తువేయు. "ఎత్తువేసి ఆటకట్టినాఁడు.

ఎత్తువోవు, దే. అ. క్రి. (ఎత్తు + పోవు.) 1. చెడు: రామా. 4, ఆ. 57: చూ, సమయము; 2.క్షీణించు, తగ్గు. ఉ. హరి. 6, ఆ. 160: చూ, క్రుక్కు. 9.

ఎత్తెం, దే. వి. చేఁపలబట్టు అడ్డువల. భార. శాంతి. 3, ఆ. 193: చూ, వల. 1.

ఎత్తెసరు, వా. వి. చూ, రూ-అత్తెసరు.

ఎద, దే. వి. 1. పశుబుతువు. స్వా. 4, ఆ. 37: చూ, రేతస్సు. 1; వై. వి. 2.= హృత్, గుండె; అప్పు. సుం, కాం. 12: చూ, హృదయము. 2; 3. భయము. చూ, సాధ్వసము; 4. ఱొమ్ము: చూ, వక్షము.

ఎదఁగందు. ద్వ. వి: కందుగల దుండగీఁడు, చందమామ: చూ, హిమాంశువు.

ఎదచూలి, ద్వ. వి. గాలి. అం. పదా. సుర. 35: చూ, వాయువు. అం, పదా. సుర. 35 : చూ, వాయువు.

ఎదపదిలము, ద్వ. వి. అవధానము. అం, పదా. గుణ. 12: చూ, హెచ్చరిక.

ఎదుపుట్టులు, ద్వ. వి. బ. చన్ను. అం, పదా. 2, స. 77: చూ, స్తనము.

ఎదమచ్చగలసామి, ద్వ. వి. ఱొమ్మునందు శ్రీవత్సమను పుట్టుమచ్చగల దేవుఁడు, వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

ఎదవడు, వై. అ. క్రి. (ఎద + పడు.) అదలు, భయపడు. జై. 7, ఆ. 42: చూ, క్రుక్కు. (ఉ).

ఎదాపు, దే. వి. (ఎద + అపు.) సంధిని. (గర్భము దీనియందు ధరింపఁబడును. వెదపై యాఁబోతుచేత పెంపాడఁబడిన యాపు.) రూ-వెదాపు: చూ, ధేనువు. 1-౩౭.

ఎది, దే. స. ఏశబ్దమునకు అమహత్పర్థక ప్రథమైకవచనము "ఏయూరుది, ఏపశ్వాది, ఏజాతవస్తువు.": రూ-ఎద్ది-ఎయ్యది-ఏది-ఏదీ-ఏయది. ఏమి.

ఎదిరి, దే. వి. 1. పగతుఁడు: చూ, శత్రువు. 1; 2. అభియానము. జయమునకయి ఎదురుకొని పోవుట: తలపాటు. చూ, లాటీ, 4.

ఎదిరించు, దే. స. క్రి. ఎదురుకొను: చూ, వక్కాణించు.

ఎదిరించుట, దే. వి. అభియానము, జయమునకయి ఎదురుకొని పోవుట: చూ, ఎదిరి. 2.

ఎదిరికొనుట,—పై.—

ఎదిరికోలు, —పై.—ఆం. భా. ద్వి, కాం. 173.

ఎదిర్కొనుట, దే. వి. చూ, రూ-ఎదిరికొనుట.

ఎదుగు, పై. వి. 1. అధికము. ఆం, భా. తృ. కాం. 24: చూ, హేరాళము. 1. పై. అ. క్రి. 2. పెరుగు. చూ, వర్ధిల్లు.

ఎదుగుడు, పై. వి. అధికము: చూ, హేరాళము. 1.

ఎదుట, దే. ద్రి. పురోర్థకము: చూ, మ్రోల.

ఎదుటివాఁడు, ద్వ. వి. అభిముఖుఁడు: చూ, సమ్ముఖుఁడు.

ఎదురగు, దే. అ. క్రి. అభిముఖమగు: చూ, మోహరించు. 1.

ఎదురాడు, దే. అ. క్రి. (ఎదురు + ఆడు.) వ్యతిరేకముగా సంభాషించు, మాఱాడు, మాఱుపలుకు: చూ, వచించు.

ఎదురీదు, జా. క్రి. ఎదురుగానీదు. "నీటికియెదురీదు."

ఎదురు, దే. వి. 1. ముందు. భార. విరా. 5, ఆ. 55: చూ, మ్రుంగల. 1, 2. రూ-ఎదిరి. పగఁడుఁడు. భార. విరా. 4,ఆ చూ, శత్రువు. 1; 3. వలపుకత్తె వలచినవాని కిచ్చు ధనము. హంస. 2, ఆ. 112: చూ, ఎత్తు. 11; 4. ఎదుటివాఁడు. భార. కర్ణ. 1, ఆ. 313: చూ, సమ్ముఖుఁడు; విణ. 5. అన్యుఁడు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 9: చూ, పరాయివాఁడు; స. క్రి. 6: చూ, ఎదిరించు; 7. ప్రత్యభియోగము. దావా; 8. శకునము. "నంది నీకెదురుగ రాకుండుటయే ఉపకారమన్నాఁడట.".

ఎదురుకట్టుట, దే. ద్రి. రూ-ఎదురుకట్ల, ఎదుటిప్రదేశమున. భో. 5, ఆ. 216: చూ, మ్రోల.

ఎదురుకట్ల, పై. - వి. పు. 7, ఆ. 137.

ఎదురుకుత్తుక, దే. వి. అంకిళ్లుపట్టుకొనెడి యొకతెవులు: చూ, రోగము. 1.

ఎదురుకొనిలేచుట, దే. వి. ఇంటికివచ్చిన పెద్దలకుఁ జేయు మర్యాద: (సం, ప.):—అభ్యాగమము, అభ్యుత్థానము.

ఎదురుకొను, దే. అ. క్రి. 1. రూ-ఎదుర్కొను. అభిముఖమగు చూ, మోహరించు. 1: స.క్రి, 2. రూ-ఎదుర్కొను,ఎదిరించు. చూ, ఎదిరించు.

ఎదురుకొనుట, దే. వి. రూ-ఎదుర్కొనుట. చూ, ఎదిరి. 2.

ఎదురుకోలు, 1.—పై.—: 2. వివాహమునఁ బెండ్లి యింటి వారు వరుని కెదురుఁగా బోవుట. 3. పూజ్యులు వచ్చునపుడు ఎదురుగాఁబోవుట. (రూ-ఎదుర్కోలు.)—పై.—

ఎదురుగడ, దే. వి. (ఎదురు + కడ.) సమానాకృతిక భాగము, ప్రతిరూపము, మాఱువ్రాసిన యెడంబడికి లోనగునది.

ఎదురుగాలి, ద్వ వి. గోగంధనము: చూ, వాయువు. 1-ఆ-(౧).

ఎదురుచు, దే. అ. క్రి. 1. రూ-ఎదుర్చు-ఎదుర్చు. అనుకూలము కానిదగు: చూ, ప్రతికూలమగు: 2. రూ-ఎదుర్చు-ఎదుర్చు. చూ, ఎదిరించు,

ఎదురుచుక్క, ద్వ. విణ. 1, అశుభప్రదము, అనిష్టము, కానిది, కూడనిది. (చుక్క అనఁగా శుక్రుఁడు. శుక్రుఁడెదురగుట యనిష్టప్రదము గనుక లక్షణచే నీయర్థమువచ్చినది.) జా. 2. చుక్క యెదురు. విరోధము. (ఒరయికగా నెదురుచుక్క యును గాకున్నఁ. రామా.)

ఎదురుచూచు, దే. స. క్రి. వేచు: చూ, ప్రతీక్షించు.

ఎదురుతంటసము, వా. వి. పితూరీదారునకు వెయు జరిమానా, వాదికి వేయు జరిమానా.

ఎదురువచ్చు, ద్వ. అ. క్రి. 1. రూ-ఎదుర్వచ్చు. ఎదురుగావచ్చు. చూ, మోహరించు. 1; 2. రూ-ఎదుర్వచ్చు. ఎదురుతిరుగు. చూ, ఎదిరించు.

ఎదురుపాటు, ద్వ. వి. రూ-ఎదుర్పాటు. ఎదురుపడుట: చూ, లాటీ. 4.

ఎదురుబడి, ద్వ. వి. 1: చూ, ఎదురుపాటు; వా. 2. ఎదురుగ నుంచఁబడిన పాఠశాల.

ఎదురుబిడి, వా. వి. ఎదురుగ (కఠినగ) మాట్లాడుట. (గోదావరి మండలమున వాడుక.)

ఎదురుబడివాఁడు, వా. వి. చెప్పినమాటకు అడ్డుచెప్పువాఁడు.

ఎదురుబడివాదము, వా. వి. 1. చెప్పినది సబబు అయినను యెదుటివాఁడు అడ్డుచెప్పుటయే ప్రధానముగాఁగల వాదము; 2. ఒకవకీలు చెప్పిన దానిని ఖండించుచు ఎదుటివకీలు చెప్పెడి సమాధానము.

ఎదురుమ్రోల, ద్వ. వి: చూ, ఎదురుబడి. 1.

ఎదురుమ్రోయు, ధ్వ. అ. క్రి. ప్రతిధ్వనించు: చూ, మాఱుమ్రోయు.

ఎదురురొమ్ము, ద్వ. వి. రొమ్మునడిమిభాగము: చూ, వక్షము.

ఎదురెక్కు, ద్వ. స. క్రి. 1. (నీటికి, ఎదురుగాబోవు. 2. తిరుగఁబడు. చూ. పల్లటిల్లు.

ఎదురెత్తు, జా. అడ్డు, పైఎత్తువేయుట. "అలదైవంబిత్తరి మన కెదురెత్తు వేయుచున్నది." ధర్మజ.

ఎదురేగు, దే. అ. క్రి. (ఎదురు + ఏగు.) ఎదురగు, ఎదురుగాఁ బోవు: చూ, మోహరించు. 1.

ఎదురేగుట, దే. వి. 1. అభిగమము; చూ, ఎదిరి. 2; 2. ఎదురు సన్నాహము, పెండ్లి నాలవనాటిరేయి దొంగవేళమి (శేషహోమము) ముందు తెల్లవారుజామున జరుపు ఊరేగింపు టుత్సవము.

ఎదురొత్తు, దే. అ. క్రి. (ఎదురు + ఒత్తు.) రతియందలి చేష్ట: చూ, మాఱొత్తు. (చూ, రతిబంధము.)

ఎదురొత్తులు, దే. వి. బ. (ఎదురు + ఒత్తులు.) రతియందు పురుషుఁడొత్తినపుడు స్త్రీ మరల నొత్తుట: చూ, మాఱొత్తులు. (చూ, రతిబంధము.)

ఎదుర్కొను, దే. అ. క్రి. స. క్రి: చూ, రూ- ఎదురుకొను.

ఎదుర్కొనుట, దే. వి: చూ, రూ-ఎదురుకొనుట.

ఎదురో్కలు, దే. ఎ. చూ, రూ- ఎదురుకోలు. కళా. 2, ఆ. 32.

ఎదుర్చు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, రూ- ఎదురుచు. 1; స. క్రి. 2: చూ, రూ- ఎదురుచు. 2. భా. భీష్మ. 2, ఆ. 232.

ఎదుర్పడు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-ఎదురుపడు. (ఎదురుపడుగు. భాగ. 3, స్కం. 92.)

ఎదుర్పాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-ఎదురుపాటు.

ఎదుఱొమ్ము, అం. చూ, కళాస్థానములు.

ఎదుఱొమ్ముకుంపటి, జా. గుండెలబరువు. అనివార్యమయిన కష్టమును గలిగించు వస్తువు. "పతికెదుఱొమ్ము కుంపటిగఁ బొల్పడకుండనిలక్ష్మి." శ్రీనివాసవిలాసము.

ఎద్దడి, దే. వి. 1. దారిద్ర్యము: చూ, సీదరము. 1; విణ. 2. దరిద్రము: చూ, సీదరము. 1. 3. వట్టి: హరి. పూ. 7, ఆ. 69: చూ, శూన్యము.

ఎద్దడినేల, దే. వి. నిర్జలభూమి, పుంజ: చూ, భూమి. 1-౩౬.

ఎద్దము, దే. వి పట్టెతీరినయంచు.

ఎద్ది, దే. స. రూ- ఏది: చూ, ఎది.

ఎద్దీనినదన్నఁగోటానఁగట్టివేయుమన్నట్లు, లో. యోచనలేని తప్పుతీర్మానము.

ఎద్దు, దే. వి. బ. ఎడ్లు-ఎద్దు; చూ, వృషభము. 1.

ఎద్దుకళ్లపంకెలు, ద్వ. వి. బ. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

ఎద్దునాలిక, ద్వ. వి. రూ- ఎద్దునాలుక *: చూ, గోజిహ్వ.

ఎద్దునాలుక, ద్వ. వి.—పై.—

ఎద్దుపట్టు, దే. స. క్రి. ఎద్దుపిచ్చలుతీయు. హరి. పూ. 6. ఆ. 130; చూ, పిడిగొట్టు.

ఎద్దుపుండు కాకికిముద్దా, లో. ఎదుటిబాధ తెలియనేరని బుద్ధి.

ఎద్దుముట్టె, దే. వి. ఒకరకము గడ్డి *: చూ, వృక్షము. 1-౧౮.

ఎద్దుమొద్దు, జా. పనికిమాలినవాఁడు. "ఆ. ఎద్దు మొద్దు వాని కేల శాస్త్రంబులు, ముద్దునాతికేల ముసలిమగఁడు, చద్దిమిగులనిల్లు సంసారమేలరా." వేమన. 650.

ఎద్దురాశి, ద్వ. వి. వృషభరాశి, ద్వాదశరాసులలో రెండవది: చూ, వృషభము. (చూ, రాశి.)

ఎద్దులుబండియునేకమైనఁ గొండమీఁదికిఁ బోవును, లో. "ఉదా. —ఎక్కసిద్ధెకు సెవ్వరు నెఱుఁగకుండ, నెట్లుకొనిపోయెదో యననేల శంక, ఎందు నెద్దులు బండియు నేకమైనఁ, గొండ మీఁదికిఁ బోవునో కొమ్మయనుచు." కళాపూర్ణోదయము.

ఎద్రుచు, దే. అ. క్రి. స. క్రి: రూ-ఎదురుచు. ప్రతికూలమగు. ఉ. హరి. 4, ఆ. 109. (ఇందుపదాదియందున్న ఎకారము లఘువు.)

ఎన, దే. విణ. ఎ. పోలిక. భార. అను. 2, ఆ. 358; భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 230: చూ, సమానము.

ఎనఁబది, దే. స. అశీతి: చూ, రూ-ఎనుఁబది.

ఎనకరి, దే. వి. ఒకానొక కిరాతుఁడు. అం, భా. ద్వి, కాం. శూ. 289: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.

ఎనపదూడ, ద్వ. వి. దూడ: చూ, వత్సము. 2.

ఎనమండ్రు, దే. స. ఎనిమిదిమంది, రూ- ఎనమండ్రుడు.

ఎనమండ్రుడు, దే. స. —పై.— (ఎనిమిదికి మహన్మహాత్మ్యార్థక రూపము.)

ఎనమందుము, ద్వ. వి. (ఎనిమిది+తూము.): రూ- ఎన్మందుము; (సం. ప): — అష్టాఢకి.

ఎనమనూఱు, దే. స. (ఎనిమిది+నూఱు.) ఎనిమిదినూఱులు. రూ-ఎనమన్నూఱు; (సం. ప):—అష్టాశతము.

ఎనమన్నూఱు,—పై.—

ఎనభయి, వా. స: చూ, ఎనఁబది. (రూ-ఎనభై.)

ఎనయిక, దే. వి. 1. కూడిక. ఆము. 6, ఆ. 119: చూ, సంయోగము; 2. పోలిక: చూ, సమానము.

ఎనయు, దే. అ. క్రి. 1 అనుగలమగు. హరి. ఉ. 5, ఆ. 176: చూ, సరిపోవు. 1; స. క్రి. 2. పొందు; హరి. పూ. 1, ఆ. 170, చూ, సక్తమగు; 3. అంగీకరించు. భార. కర్ణ. 2, ఆ 23: చూ, సమ్మతించు.

ఎని, ద్వ. స. ఏ. 1. (ఎంతశబ్దమునకు అమహదర్థక బహువచనాదేశము. హల్లు పరమగుచో నిత్యలోపము వికల్పముగ నగు.) ఎంతసంఖ్య కలవి, చూ, రూ-ఎన్ని; 2. అన్నియు, ఎన్నిగలవో అన్నియును: చూ, రూ-ఎన్ని.

ఎనిక, దే. వి. 1. నాలుగుపోఁగుల నూలుదారము: రూ-ఎనికె; చూ, సూత్రము, 1-౮౪. 2. రూ-ఎనికె, ఎన్నిక, గణనము, విజ్ఞా. ప్రా. కాం. 45: చూ, సంకల్పము.

ఎనికె, దే. వి. రూ — పై. —

ఎనిమిదడుగులమెకము, ద్వ. వి. దచ్చియడుగుల మెకము: చూ, శరభము. 1.

ఎనిమిదవది, దే. వి. 1. జ్యోతిష. — ఆయుస్థానము: (సం. ప): అష్టమము; 2. ఎనిమిదవ యంకెకు గుఱుతు: చూ, అష్టమము, 2.

ఎనిమిది, దే. స. రూ-ఎన్మిది. చూ, వచ్చి.

ఎనిమిదికాళ్ళచుక్క, ద్వ. వి. అజైకపాత్తు, పూర్వభద్రపదానక్షత్రము: చూ, రిక్క, 1. ౨౬.

ఎనిమిదికాళ్ళరిక్కనెల, ద్వ. వి, భాద్రపదమాసము: చూ, మాసము. 1.

ఎనిమిది యక్కరములు, అం. 1. (సూర్యుని) అష్టాక్షరి; 2. య ర ల వ మ ద స స.

ఎనియు, దే. అ. క్రి. కలిసికొను. "పప్పు నాగుగా ఎనిసినది.": చూ, సంకరమగు.

ఎనుచు, దే. ప్రే. ఎనియఁజేయు, ఎనుపు: చూ, కలియఁబెట్టు.

ఎనుపతేలు, ద్వ. వి. (ఎనుము+తేలు.) నల్లతేలు. చూ, వృశ్చికము. 1.

ఎనుపదూడ, దే. వి. గేదెదూడ: చూ, కయూహము.

ఎనుపమోఁకాలు, ద్వ. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

ఎనుపసరము, ద్వ. వి. (ఎనుము+పసరము.) బఱ్ఱె: చూ, మహిషి.

ఎనుపు, దే. ప్రే. ఎనియఁజేయు. "పప్పులో ఉప్పువేసి ఎనుపుము.": చూ, రూ-ఎనుచు.

ఎనుపెంటి, ద్వ. వి. (ఎనుము+పెంటి.) గేదె: చూ, మహిషి.

ఎనుపోతు, ద్వ. వి. (ఎనుము+పోతు.) దున్న: చూ, మహిషము.

ఎనుబండ్రు, ద్వ. స. ఎనుబదిమంది. (ఎనుబదికి మహన్మహాత్మ్యార్థకరూపము.)

ఎనుబదవది, ద్వ. విణ: చూ, అశీతితమము.

ఎనుబది, ద్వి. స. (ఎనిమిది + పది.) ఎనిమిదిపదులు: చూ, అశీతి, (80.)

ఎనుఁబోతు, వా. వి. అనూపము. చూ, మహిషము.

ఎనుము, వై. వి. రూ-ఎనుము. బట్టి: చూ, మహిషి, (వృత్తియందు అంత్యవర్ణలోపము. "ఎనుపెంటి, ఎనుపోతు" మొ.)

ఎనెమ్మ, దే. వి. పురిటిపుపుగు: రూ-ఎన్నెమ-ఎన్నెమ్మ.

ఎన్నఁడు, దే. వి. ఏ. (ఏ + నాఁడు.) 1. ఏకాలము. "అతఁ డెన్నఁడు వచ్చును": ఎపుడు-రూ-ఎప్పుడు - ఎప్డు; 2. ఎప్పుడు. కాశీ. 2, ఆ. 51. (ఎన్నఁడేని యనుచో ఏనిశబ్దము వాక్యాలంకారార్థము. : ఎపుడు-రూ-ఎప్పుడు-ఎప్డు; 3. ఎల్లప్పుడు. (ఇది యీ యర్థమందు దుర్నీతాంతము.): ఎపుడు-రూ-ఎప్పుడు-ఎప్డు; (సం. ప):—కిర్హి.

ఎన్నాళ్లు, దే. వి. బ. (ఎన్ని + నాళ్లు.) ఎన్ని దినములు.

ఎన్ని, ద్వి. స. ఏ. 1. (ఎంతశబ్దమునకు అమహదర్థక బహువచనాదేశము.) ఎంతసంఖ్యకలవి.చూ,రూ-ఎని; 2. అన్నియు యు, ఎన్నిగలవో అన్నియు. భో. 1, ఆ. 7: చూ, రూ-ఎని. (చూ, ఎవ్వఁడు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 41: చూ, ఇన్ని.)

ఎన్నిక, దే. వి. 1: చూ, రూ ఎనిక. వా. 2. ప్రతినిధుల నెన్ను కొనుట.

ఎన్నికచేయు, ద్వి. స. క్రి. లెక్కపెట్టు: చూ, లెక్కించు.

ఎన్నికపెట్టు, ద్వి. స. క్రి. చూ, లెక్కించు.

ఎన్నికయిడు, ద్వి. స. క్రి: చూ, ఎన్నికచేయు.

ఎన్నిగుండెలు గలవు, జా. ఎంతధైర్యముండెను. "ఎవఁడు నేత లంక నేరికి నెన్నిగుం, డియలు గలవు నామప్రియను జేర." కళాపూర్ణోదయము.

ఎన్ను, దే. వి. 1. వరియెన్ను మొ : చూ, వెన్ను; స. క్రి. 2. ఆక్షేపించు, ఎంచు, రసి, 1, ఆ. 54 : చూ- నెగ్గించు; 3. గణించు, లెక్కపెట్టు : చూ, లెక్కించు.

ఎన్నువ, దే. వి. ఆఁడువారేడ్చునపుడు అనుభవము నెంచి యెంచి పాటగాఁబాడెడు చచ్చినవారి చారిత్రము, ఈదుపు లెత్తుట అని కొందఱు).

ఎన్నెమ, దే. వి. చూ, రూ- ఎనెమ్మ.

ఎన్నెమ్మ, —పై.— (ఇందు కొక కథ కలదు.)

ఎన్బది, ద్వి. స : చూ, రూ-ఎనుబది.

ఎన్మందుము, ద్వి. వి ; చూ, రూ- ఎనమందుము.

ఎన్మిది, దే. స : చూ, రూ- ఎనిమిది.

ఎన్ము, దే. వి : చూ, రూ- ఎనుము.

ఎపుడు, ద్వి. వి. ఏ : చూ, ఎన్నఁడు (రూ-ఎప్డు)

ఎప్పటి, దే. అవ్య. పునరర్థకము. అప్పటి. భో. 5, ఆ. 255: చూ, పెండియు.

ఎప్పుడు, ద్వి. వి. ఏ : చూ, ఎన్నఁడు.

ఎబెట్టు, దే. వి. జుగుప్స రూ-ఎబ్బెట్టు : చూ, రోఁత 2.

ఎబ్బెట్టు, దే. వి. 1 : చూ, రూ- ఎబెట్టు; 2. మిక్కిలి రోఁత. ఏకుక్క : చూ, రోఁత. 2; వా. విణ. 3. తిండి ఎక్కువైనది, ఉదాత్తమైనది.

ఎబ్బెర, దే. వి. ఒకానొకపిట్ట : చూ, పక్కి.

ఎబ్బెరాసి, ద్వి. వి. రోఁతకలవాఁడు (లేక) రోఁతకలది.

ఎబ్బెరికము, దే. వి. అసహ్యము: చూ, రోఁత. 2. (రూ-ఎబ్బెతికము.) (ఏబ్రము అని సూ. ని.)

ఎబ్బెతికము, దే. వి.—పై.— ఉ. రా. 6, ఆ. 200.

ఎబ్బె, వా. వి. (రూ-అబ్బె-అబ్బే) రోఁతగల పలుకు, పెదవి విరుపు.

ఎమికె, వా. వి. రూ-ఎముక: చూ, శల్యము. 1.

ఎమిడిక, దే. వి. కడుపులోఁగలుగు పామువంటి క్రిమి, ఏటిక పాము: చూ, సర్పము. 1-౩౬.

ఎముక, దే. వి. రూ-ఎమ్ముక: చూ, శల్యము. 1.

ఎముకలగూఁడు, ద్వి. వి. కంకాళము, అస్థిపంజరము. చూ, శల్యము. 1.

ఎముకలవట్టు, దే. విణ. 1. రోగముచే చిక్కినవాఁడు: చూ, బక్కవాఁడు; 2. బక్కచిల్లినది: చూ, బక్క.

ఎమ్మిత, దే. వి. పొత్తు: చూ, స్నేహము. 1.

ఎమ్ము, దే. వి. అస్థి: చూ, శల్యము, 1.

ఎమ్ముక, —పై.— (రూ- ఎముక.)

ఎమ్మూట, ద్వి.వి. (ఎమ్ము + ఊట.) ఎముకలలోని క్రొవ్వు.కవిక. 2, ఆ. 196. (ఎయ్యూట పాఠభేదము.) చూ, మూలగ.

ఎమ్మె, దే. వి. 1. మనోహరత్వము. చంద్రా. 3, ఆ. 6: చూ, సౌందర్యము; 2. యౌవనాదులవలన గలుగు గర్వచేష్ట. అచ్చ. బాల, కాం. 120; సాసం. 3, ఆ. 55: చూ,విలాసము.

ఎమ్మెకాఁడు, దే. విణ. అందగాఁడు: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

ఎమ్మెలాఁడి, దే. వి. (ఎమ్మెలు + ఆఁడి.) విలాసిని: చూ, స్త్రీ. 1.

ఎయిదు, దే. స. క్రి. 1. రూ- ఎద్దు. అనుగమించు. భార. అర. 4, ఆ. 337 : చూ, వెంబడించు; 2. రూ- ఎయ్దు. పొందు. భార. విరా. 2, ఆ. 282 : చూ, సక్రమగు.

ఎద్దు, —పై.— (వెంబడించు.—భార. విరా. 3, ఆ. 141 : పొందు—భార. విరా. 5, ఆ. 402)

ఎయ్యది, దే. స. (ఎ + అది) ఏశబ్దమునకు అమహదర్థక ప్రథమైకవచనము. కళా. 8, ఆ. 193 : చూ, రూ- ఎది.

ఎయ్యెడ, దే. ద్ర. ఎక్కడ : చూ, యత్ర. 1.

ఎర, దే. వి. 1. రూ- ఎఱ, తిండి. భార. అను. 5, ఆ. 55 : చూ, సాపాటు; 2. పోలి. భార. శల్య. 1. ఆ. 214 : చూ, బలి; 3. పగ. భార. ఆది. 1, ఆ. 153 : చూ, శోకము. 2.

ఎరఁగు, దే. అ. క్రి. 1. డిగ్గు, భార. విరా. 3, ఆ. 218 : చూ, దిగు. 4; 2. రూ- ఎఱఁగు. నమస్కరించు. భార. ఆది. 7, ఆ. 112. చూ, మొక్కు.—3.

ఎరఁగుడు, దే వి. రూ- ఎఱఁగుడు. దండము: చూ, హాణిగలు.

ఎరఁగుడుకాఁడు, ద్వి. వి. ఆశ్రితుఁడు : చూ, శరణీయుఁడు.

ఎరగలి దే. వి. రూ- ఎరపలి. దావము, మ్రాను ఒకటితోనొకటి ఒరసికొనఁగా పుట్టి అడవిని దహించెడి అగ్ని : చూ, వహ్ని. 1—౨౩.

ఎరగొను, దే. స. క్రి. (ఎర + కొను.) 1 కబళించు. ఉ. హరి. 5, ఆ. 261 : చూ, మ్రింగు; అ. క్రి. 2. నివ్వెఱపడు; చూ, విస్మృతినొందు.

ఎరచిల్లపురుగు, ద్వి. వి. క్షుద్రజలచరము : చూ, మత్స్యము. 1—౬౫.

ఎరపలి, దే. వి: చూ, రూ- ఎరగలి.

నైనది, వేమన. 695: చూ, వర్ణము. 6. ౪ (ఎఱ్ఱ అను విశేషణము ముందుగల సంజ్ఞావాచకములు ప్రత్యేకముగా వ్రాయఁబడియె)
ఎఱ్ఱఅగిసె, ద్వ. వి. పద్రవర్ణిక *: చూ, శుకనాసము.
ఎఱ్ఱఅతివస, ద్వ. వి. శ్వేతరక్తవిష * చూ, విష.
ఎఱ్ఱ ఉత్తరేణి, ద్వ. వి. రక్తఖని *: చూ, శైఖరికము.
ఎఱ్ఱఆంబలి, ద్వ. వి. ఆస్తరణము: చూ, రల్లకము.
ఎఱ్ఱకసింద, ద్వ. వి. అంతఃపీలి*; ప్రాని పసుపు: చూ, హరిద్రువు.
ఎఱ్ఱకాంచనము, ద్వ. వి. కాంచనము *: చూ, దేవకాంచనము.
ఎఱ్ఱకానుగు, ద్వ వి. అంగారమంజరి * : చూ, కానుగు.
ఎఱ్ఱకిత్తలి, ద్వ. వి. పారేవతము *. చూ, శర్కరాంకము.
ఎఱ్ఱగంధము, ద్వ. వి. కుచందనము: చూ, సుగంధము.
ఎఱ్ఱగడ్డ, ద్వ. వి. 1. నీరుల్లి * : చూ, సుకందకము; 2. పొరలు పొరలుగా వచ్చెడు ఒకరకము కురుపు. నెత్తురుగడ్డ; చూ, వ్రణము 1.
ఎఱ్ఱగన్నేరు, ద్వ. వి. చండకము * : చూ, హయమారకము.
ఎఱ్ఱగరువు, ద్వ. వి. ఎఱ్ఱమన్నుగలనేల : చూ, భూమి 1-౯౩.
ఎఱ్ఱగలిజేరు, ద్వ. వి. వర్షాభువు *: చూ, వర్షకేతువు.
ఎఱ్ఱఁగలువ, ద్వ. వి. చెంగలువ, హల్లకము *; చూ, సహస్రపత్రము, 1-౧.
ఎఱ్ఱగిసె, ద్వ. వి. లాలసి. రూ - ఎఱ్ఱఅగిసె *; చూ, శుకనాసము.
ఎఱ్ఱగురిజ, ద్వ. వి. కృష్ణల, గురిజ * చూ, శ్వేతపాకి.
ఎఱ్ఱగొల్ల, ద్వ. వి. ఒకరకము గొల్లవాఁడు: చూ, మహోక్షుద్రుడు.
ఎఱ్ఱగోరంట, ద్వ. వి. ఎఱ్ఱపూవుల పెద్దగోరంట, కొమ్మి, కురవకము * చూ, సహ, 2.
ఎఱ్ఱగోఁగు, ద్వ. వి: చూ, రక్తపీలువు.
ఎఱ్ఱచిత్రమూలము, మి, వి. రక్తచిత్రమూలము * చూ, వహ్నిసంజ్ఞికము.
ఎఱ్ఱచీమ, ద్వ. వి. తైలపిపీలిక : చూ, పిపీలిక.
ఎఱ్ఱచెన్నంగి, ద్వ. వి. అగ్నికము * చూ, స్కంధఫలము.
ఎఱ్ఱచేమంతి, ద్వ. వి. రక్తసేమంతిక * చూ, సేమంతిక.
ఎఱ్ఱచందనము, ద్వ. వి. రక్తచందనము * : చూ, రాజార్హము.
ఎఱ్ఱజిల్లేడు, ద్వ. వి. రక్తార్కము * : చూ, వికిరణము. 2-౧
ఎఱ్ఱజెట్టి, ద్వ. వి. ఆఘాటువు : చూ, జెట్టి.
ఎఱ్ఱతామర, ద్వ. వి. రక్తాంబుజము, కెందామర * : చూ, సహస్రపత్రము. 1-3.
ఎఱ్ఱతుమ్మెద, ద్వ. వి. గండోలి : చూ, భ్రమరము.
ఎఱ్ఱతెగఁడ, ద్వ. వి. కాకనాసిక, కాకిదొండ * : చూ, దొండ.
ఎఱ్ఱతేలు, ద్వ. వి. ఒకరకము తేలు: చూ, వృశ్చికము. 1.
ఎఱ్ఱతొళసి, ద్వ. వి. రక్తతులసి * : చూ, హరిప్రియ.
ఎఱ్ఱతోలు, ద్వ. వి. ఎఱ్ఱనిచర్మము. (వా.) (ఎఱ్ఱతోలు = ఎఱ్ఱని శరీరచ్ఛాయ అని భావము.): చూ, ఎఱ్ఱ 4.
ఎఱ్ఱన, వై. వి. 1. = అరుణ. ఎరుపు : చూ, వర్ణము. 6-౪; విణ. 2. ఎఱ్ఱనిది. రా. యు, కాం. 1606; వేమన. 696 : చూ, వర్ణము. 6-౪
ఎఱ్ఱనిజిగి, ద్వ. వి. అరుణాభము : చూ, రక్తకాంతి.
ఎఱ్ఱనివేలుపు, ద్వ. వి. 1. జ్వలనుఁడు, అగ్ని : చూ, వహ్ని. 1 2. వినుకెంపు : చూ, సూర్యుఁడు.
ఎఱ్ఱపగడ, ద్వ. వి. ఆఖువిషఘ్ని * : చూ, దేవతాళము.
ఎఱ్ఱపులుము, ద్వ. వి. ఒకరకము. పుష్పరోగము : చూ, సితము —— 1-౩
ఎఱ్ఱపూల పెద్దగోరంట. ద్వ. వి. రక్తమహాసహ * : చూ, సహ. 2.
ఎఱ్ఱపోతమ్మ, ద్వ. వి. ఒకానొక గ్రామదేవత : చూ, మహాలక్ష్మి. 3.
ఎఱ్ఱప్రత్తి, ద్వ. వి. రక్తకార్పాసము * : చూ, సముద్రాంత. 3-౨.
ఎఱ్ఱబుడమలు, ద్వ. వి. రక్తధాన్యము : చూ, ధాన్యము.
ఎఱ్ఱమద్ది, ద్వ. వి. ఏఱుమద్ది * ; చూ, సాలము. 3- ౧.
ఎఱ్ఱమన్ను, ద్వ. వి. చూ. ఎఱ్ఱగరువు:
ఎఱ్ఱమల్లె, ద్వ. వి. ముచుండ * : చూ, హసంతి. 2-౨.
ఎఱ్ఱమారికమ్మ, ద్వ. వి. ఒకానొక గ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. —3.
ఎఱ్ఱమిరెప, ద్వ. వి. ఒకరకము పొడుగుమిరెప * (లంకలపట్టున పెరుగును.): చూ, మిరెప. (కారముతక్కువ.)
ఎఱ్ఱమిర్చి, ——వై.——
ఎఱ్ఱమీను, ద్వ. వి. రోహితము : చూ, మత్స్యము. 1-౧౮.
ఎఱ్ఱము, దే. వి. కంపతొలుగు, అలవ : చూ, ప్రాచీనము. 1.(చూ, అఱ్ఱము, చూ, సిరాగ్రము.)
ఎఱ్ఱమునుగ, ద్వ. వి. మధుశిగ్రువు, ఎఱ్ఱపువ్వులమునుగ, *; చూ, శిగ్రువు. 1.
ఎఱ్ఱయుల్లి, ద్వ. వి: చూ, ఎఱ్ఱగడ్డ. 1.
ఎఱ్ఱరాజనాలు, ద్వ. వి. శాలిధాన్యము. (కన్నె-కెంపురాజన.): చూ, ధాన్యము.
ఎఱ్ఱలొద్దుగు, ద్వ. వి. పట్టికాఖ్యము*: చూ, లొద్దుగు.
ఎఱ్ఱవస, ద్వ. వి. రక్తవచ*: చూ, విష.
ఎఱ్ఱవాఱు, ద్వ. అ. క్రి (ఎఱ్ఱ+పాఱు.) 1. ఎఱ్ఱనగు. ఆము. ౫, ఆ. 127: చూ, పల్లటిల్లు; 2. కోపించు, చినుకు. నై. 8, ఆ. 45: చూ, రోషించు.
ఎఱ్ఱవాలుసు, ద్వ. వి. జ్యోతిష్మతి *:
ఎఱ్ఱాకులరోఁటుకూర, ద్వ. వి. రాగిణి, తైలపాయిక *: చూ, మారిషము. 1-౨.
ఎఱ్ఱాముదము, ద్వ. వి. హస్తిపర్ణి *: చూ, వ్యడంబకము.
ఎల, దే విణ. 1. యౌవనముగలది. భార. అశ్వ. 3, ఆ. 76 : పడుచుపడి; చూ, స్త్రీ 1-౧౧౦. (౧); 2. కొద్ది. "ఎలనెగవు.": చూ, స్వల్పము; 3. ఏదేని యొక కార్యమును ఎవిగాని విని గాని తెలిసినవాఁడు, సాకిరి. అచ్చ. అ, కాఁ. 70: చూ, సాక్షి; క్రి. విణ. 4. స్వల్పముగా. "ఎలనగుచుఙ." "ఎల చూచుఙ.": చూ, స్వల్పము.
ఎలక, వా. వి. రూ-ఎలుక: చూ, మూషికము.
ఎలకజీడికూర, ద్వ. వి. ఒకరకము శాకము *
ఎలగోలచూపు, ద్వ. వి: చూ, మొదటిచూపు.
ఎలగోలు, దే. వి. 1. మొదట పటపటమని వచ్చు వాన. కాశీ 2, ఆ. 51: చూ, వాన. 1. -౬. 2. గుంపున పుట్టిన పెద్ద మ్రోత, కలకలము: వసు- 2, ఆ. 114; చూ, స్వరము,

2; 3. ముందునడచుట. వసు. 2, ఆ. 114: 4. మొదటిగాలి వీచుట. ఆము. 4, ఆ. 130. (ఇక్కడ మొదలుశబ్దమునకు పూర్వమర్థము.); విణ. 5. మొదటిది. హ. 2, ఆ. 53: చూ, మొదలు 1; 6. ముందునడచునది." హ. 3, ఆ. 51.

ఎలగోలుజల్లు, ద్వ. వి. చూ, ఎలగోలు. 1.

ఎలగోలుసేన, వా. వి. ముందునడచుసేన: చూ, సేన. 1-ఎ.

ఎలకోట, దే. వి. ఆరామము. కళా. 1, ఆ. 62: చూ, వనము. 2.

ఎలనవ్వు, ద్వ. వి. స్మితము, చిరునవ్వు: చూ, హాస్యము. 1.

ఎలనాగ, దే. వి. 1. ఆడుది : చూ, స్త్రీ. 1; 2. యౌవనముఁగల యాఁడుది. భార. ఆర. 5, ఆ. 10: చూ, స్త్రీ. 1-ఎ.

ఎలనీరు, ద్వ. వి. చూ, రూ- ఎలనీరు.

ఎలమావి, ద్వ. వి. సహకారము, తేనెమామిడి *: చూ, మామిడి. 1—ఎ.

ఎలమి, దే. వి. 1. ఆనందము: చూ, హ్లాదనము; 2. ప్రేమము, ఎలసము: చూ, స్నేహము. 1: 3. ఉద్భోధము, ఐలి. భార. విరా. 3, ఆ. 56; భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 110: చూ, వికాసము.

ఎలమికాఁడు, దే. విణ. ఉద్బోధయుక్తుఁడు: చూ, వికాసవంతుఁడు.

ఎలయు, దే. స. క్రి. 1. పొందు. భార. శాంతి. 4, ఆ. 451: చూ, సక్రమమగు; అ. క్రి. 2. చేరు. భార. భీష్మ. 1, ఆ. 101: చూ, సమీపించు; 3. చొచ్చు. భార. శాంతి. 5, ఆ. 493: చూ, నోటు. 4; 4. జనించు. భార. ఆర. 7, ఆ. 374: చూ, సంభవించు; 5. అక్కఱపడు. భార. ఆర. 5, ఆ. 81: చూ, వాంఛించు.

ఎలరాచు, దే. అ. క్రి. (ఎలర్ + ఆచు.) 1. అతిశయించు, అంపిల్లు: చూ, సందడించు; 2. ఒప్పు. చూ, సమ్మతించు.

ఎలరు, దే. వి. 1. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1; 2. ఉద్బోధము: చూ, వికాసము.

ఎలరుచు, దే. అ. క్రి. 1. రూ- ఎలర్చు. అతిశయించు. హరి. ఉ. 8, ఆ. 115: చూ, సంపడించు; 2. రూ- ఎలర్చు. విరియు. ఆము. 5, ఆ. 104: చూ, వికసించు; 3. రూ- ఎలర్చు. ఆనందించు. భార. ఉద్యో. 4. ఆ, 158: చూ, సంతోషించు.

ఎలరుపు, దే. వి రూ- ఎలర్పు. ఆనందము: చూ, హ్లాదనము.

ఎలర్చు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ- ఎలరుచు.

ఎలర్పు, దే. వి: చూ, రూ- ఎలరుపు. భార. శాంతి. 6. ఆ. 574.

ఎలసము, దే. వి. 1. ఉత్సాహము, పూనిక: చూ, సన్నాహము; 2. ప్రేమము, చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1.

ఎలికె, వా. వి. చూ, రూ- ఎలుక. "ఎలికెవల."

ఎలికెబోను, వా. వి. ఎలుకలఁబట్టుబోను: ఎలికెవల, ఎలుకబోను.

ఎలుకెవల, వా. వి.—పై.—

ఎలిసె, దే. వి. వాచూరు: చూ, రూ- పెలిసె.

ఎలుగించు, దే. అ. క్రి. కూయు. భార. ఆర. 6, ఆ. 194. (లక్షణ ప్రకారము ఎలిగించు అని యుండవలయును.): చూ, శబ్దించు.

ఎలుఁగు, దే. వి. 1. రూ-ఎల్గు. ఎలుఁగు: చూ, స్వరము; 2. రూ-ఎల్గు, భల్లూకము: చూ, వెలుఁగుబంటి.

ఎలుఁగుగొడ్డు, ద్వ. వి. చూ, వెలుఁగుబంటి.

ఎలుఁగుబంటి, —పై.—

ఎలుక, దే. వి. 1. రూ- ఎలక - ఎలికె: చూ, మూషికము; 2. ఈలిబాధ లాభించిలో నొకటి: చూ, పందికొక్కులు. (చూ, ఈతిబాధలు.)

ఎలుకపిల్లిపోషీ, లో. ఎలుకను బట్టునది పిల్లిగావున నిరుప యోగమని భావము.

ఎలుకచెవి, ద్వ. వి. మూషకపర్ణి *: చూ, స్ఫోటకోష.

ఎలుకచెవిపల్లిక, —పై.—

ఎలుకచిడి, —పై.—

ఎలుకచిడిపల్లిక, —పై.—

ఎలుకబోను, ద్వ. వి. చూ, ఎలికెబోను.

ఎలుకమొటెక్కు, ద్వ. వి. చూ, ఎలుకచెవి *.

ఎలుఁగు, దే. వి. చూ, రూ- ఎలుఁగు. (రూ- ఎల్గు.)

ఎల్గు, — రూ.—పై.—

ఎవక్రోసిటీ, వా. విస్మృత్యుక్తి: చూ, విస్మృత్తు.

ఎల్ల, దే. వి. 1. పొలిమేర: చూ, సీమ. 1; ద్ర. 2. ఎల్లవెంట. సమస్తము. చూ, సర్వము.

ఎల్లపుడు, దే. వి. రూ- ఎల్లప్పుడు: చూ, సతతము. 2.

ఎల్లపుడు బ్రిమ్మరు తేరుదొర, ద్వ. వి. చూ, మన్మథుఁడు.

ఎల్లప్పుడు, దే. వి. చూ, రూ ఎల్లపుడు.

ఎల్లమ్మ, ద్వ. వి. (ఎల్ల + అమ్మ.) ఎల్లయందుండు ఒకానొక గ్రామదేవత, పొలిమేరమ్మ: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

ఎల్లరు, దే. స. బ. (ఎల్ల + వారు.) (దీనికి ఏ-వ. ఎల్లవాఁడు.): చూ, అందఱు. 1-2. (రూ-ఎల్లవారు.)

ఎల్లవాఁడు, దే. స. ఎవ్వఁడును. సౌ. 1. ఆ. 45; చూ, వేఁడు (చూ. ఎతఁడు.)

ఎల్లవారు, దే. స. బ. 1. సమస్తపురుషులు, సమస్తస్త్రీలు: చూ, అందఱు- రూ. అందొఱు, ఎల్లరు; 2. అంత సంఖ్యగలవారు అందఱు- రూ-అందొఱు, ఎల్లరు.

ఎల్లవెంట, దే. ద్ర. ఎల్లవెంటను: చూ, సర్వము.

ఎల్లవెంటను, దే. ద్ర.—పై. – ఆం. భా. 3. కాం. 74.

ఎల్లాఁడి, దే. వి. (ఎల్ల + అఁడి.) 1. దొంగ: చూ, హారకుఁడు: 2. అడవియందుఁ జోటుచేసికొని ఎల్లయందుండి కొట్టి దోఁచెడు దొంగ: చూ, హారకుఁడు. 1-ఎ.

ఎల్లాఁడికత్తియ, ద్వ. వి. దొంగతనముగల స్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 1-అం. (రూ- ఎల్లాఁడికత్తె.) (చూ. ముచ్చు. 1.)

ఎల్లి, దే. వి. ఏ. 1. పశ్చాద్దినము. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 130; వేమన. 701: చూ, తేపు; 2. గొఱుగు. భార. శల్య. 1, ఆ. 133: చూ, వారిత్ర.

ఎల్లితము. దే. వి. 1. రూ-ఎల్లిదము. తిరస్కారము: చూ, వహేలనము; విణ. 2.—పై.—.

ఎల్లిదము, దే. వి. విణ.—పై.—(చిణయందు- భార. అశ్వ. 1. ఆ. 81; భార. విరా. 5, ఆ. 317: భార ఉద్యో. 2. ఆ. 88.

ఎల్లిదుఁడు, దే. విణ. దుష్టుఁడు, మలినమైన బుద్ధిగలవాఁడు. నిర్వ. 8, ఆ. 7: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

ఎల్లుండి, దే. వి. రేపటికి అవలిదినము.

ఎల్లువెలినోటిమెకము, ద్వ. వి. బెబ్బులికిని చిరుతపులికిని పుట్టిన పులి. ఝల్లాకము. సాంబ. 4. వచ్చి. 2: చూ, వెలుఁగుబంటి.

ఎల్లెత, దే. వి. పందిరి లోనగువానిలోపలి మీఁదఁ గట్టెడు మేలుకట్టు. ఉల్లెత: చూ, వితానము.

ఎల్లెలుక, ద్వ. వి. రాజమూషికము. రూ-ఎల్లెల్క: చూ, మూషికము. 1-౩.

ఎల్లెల్క. —పై.—

ఎవఁడు, దే. వి: చూ, ఎతఁడు.

ఎవత, దే. స. ఏ, ఏయాఁడుది. రూ-ఎవతి: చూ, స్త్రీ. 1-౨౪.

ఎవతి, —పై.—(రూ-ఎవతె.)

ఎవతుక, (ఎవత + క.)—పై.— (ఇక్కడ స్వార్థమున కప్రత్యయము. కప్రత్యయము పరమగునపుడు ఉకారమువచ్చును. ఇట్లు ఇతరస్థలములయందును తెలియునది.) (రూ-ఎవ్వతుక.)

ఎవతె, —పై.—(రూ-ఎవ్వతె.)

ఎవయు, దే. అ. క్రి. రూ-ఎగయు. భార. సభా. 1. ఆ. 255: చూ, లంఘించు.

ఎవరిత, దే. స. ఏ. (ఎవరి + త.) రూ-ఎవర్త; చూ, స్త్రీ.

ఎవరితె, (ఎవరి + తె.)—పై.—(రూ-ఎవర్తె.)

ఎవర్త, —పై.—(రూ-ఎవరిత.)

ఎవర్తి, —పై.—(రూ-ఎవరితి.)

ఎవర్తుక, (ఎవర్త + క.)—పై.— (రూ-ఎవతుక.)

ఎవర్తె, —పై.—(రూ-ఎవరితె.)

ఎవుచు, దే. స. క్రి. 1. ఎగయుఁజేయు చూ, రూ-ఎగచు. 1; 2. తఱుము. రూ-ఎగచు. నిర్వ. 1, ఆ. 39; కకు. 5, ఆ. 37: చూ, వెంబడించు.

ఎవ్వ. దే. వి. కష్టము. ఇడుమ: చూ, శోకము. 2.

ఎవ్వఁడు, దే. వి. చూ, రూ-ఎవఁడు (ఎల్లవాడు.- భార. ఆర. 2; ఆ. 341.)

ఎవ్వత, దే. స. ఏ. ఏయాఁడుది. రూ-ఎవ్వరిత: చూ, రూ-ఎవత.

ఎవ్వతి, -పై.- (రూ-ఎవ్వరితి.)

ఎవ్వతుక, (ఎవ్వత + క.) -పై.- (రూ-ఎవతుక.)

ఎవ్వతె, —పై.— (రూ-ఎవ్వరితె.)

ఎవ్వరిత, (ఎవ్వరి + త. —పై.— (రూ- ఎవ్వర్త.)

ఎవ్వరితి, (ఎవ్వరి + తి.) —పై.— (రూ- ఎవ్వర్తి.)

ఎవ్వరితె, (ఎవ్వరి + తె.) —పై.— (రూ-ఎవ్వర్తె.)

ఎవ్వర్త, —పై.— (రూ- ఎవ్వరిత.)

ఎవ్వర్తి, —పై.— (రూ-ఎవ్వరితి.)

ఎవ్వర్తుక, —పై.— (రూ-ఎవ్వతుక.)

ఎవ్వర్తె, —పై.— (రూ- ఎవ్వరితె.)

ఎవ్వల, దే. వి. ఏప్రక్క, ఏవైపు. "క. ఇవ్విధముననే వర్ణము నెవ్వలఁ బొడలేకపోవ." హరి. ఉ, 9. ఆ. 57: చూ, రూ-ఏవల.

ఎవ్వాఁడు, దే. స. (ఎ + వాఁడు.): చూ, రూ- ఎవ్వఁడు.

ఎస, దే. వి. 1. ఆధిక్యము, అతిశయము. కవిః. 3, ఆ. 99: చూ, హేరాళము; 2: చూ, విధము. 1. (సూ. ని.); క్రి. విశ. శి. కకు. వై. 5, ఆ. 156: చూ, మఱిమఱి,

ఎసఁగు, దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు. తనరు. భార. ఆర. 7, ఆ. 448; వేమన. 711: చూ, సందడించు. 2; 2. ఉప్పొంగు. ఉ. హరి. 5, ఆ. 220: చూ, విజృంభించు; 3. ఒప్పు. ఆం. భా. తృ. కాం, 83: చూ, సమ్మతించు.

ఎసకము, దే. వి. 1. అతిశయము. హరి. పూ. 8, ఆ. 6: చూ, హేరాళము. 1; 2. ఎగసిపాటు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 324: చూ, విజృంభణము; 3. రీతి, అమరిక. కాశీ. 6, ఆ. 185: చూ, విధము. 1.

ఎసకొను, దే. అ. క్రి. పురికొను: చూ, వ్యాపించు.

ఎసకొలుపు, దే. ప్రే. పురికొలుపు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 207: చూ, ప్రేరేపించు.

ఎసగొట్టు, ద్వ, వి. అంబేద, పనికిమాలినవాఁడు: చూ, వ్రాజె.

ఎసటిపోఁతలు, దే. వి. బ. ఆహతతండులములు, ఎసటవేయఁదగిన బియ్యము. కళా. 6, ఆ. 120: చూ, సడింపులు.

ఎసరు, దే. వి. 1. అత్తెసరు, కోష్ణజలము, ఎత్తెసరు: చూ, నఖంపచము; అ. క్రి. 2. రూ- ఏసరు. అతిశయించు. పాండు. 4, ఆ. 180: చూ, సందడించు. 2.

ఎసరేఁగు, దే. అ. క్రి. ఉప్పొంగు. చూ, విజృంభించు.

ఎసల, దే. వి. ఒకరకము మట్టిపిడత, అటికె: చూ, పాత్రము. 6—౨.

ఎసలారు, దే. అ. క్రి. (ఎసలు + ఆరు.) అతిశయించు, మీరు. భార. విరా. 1, ఆ. 172: చూ, సందడించు. 2.

ఎసలిక, దే. వి. అవకాశము. తీటిక: చూ, సంధు. 6.

ఎసలు, దే. వి. సంకులరణము, దొమ్మి: చూ, యుద్ధము.

ఎసవు, దే. అ. క్రి. చూ, రూ- ఎసఁగు.

ఎసవెట్టు, దే. స. క్రి. (ఎస + పెట్టు.) పురికొలుపు. కళా. 6, ఆ. 231: చూ, ప్రేరేపించు.

ఎసళ్ళు, దే. వి. బ. చూ, రూ - ఏ - ఎసరు. 1.

ఎళనీరు, ద్వ. వి: చూ, రూ-ఎడనీరు.

ఎళ్ళు, మి. వా. వి. (ఏడు + పలము.) ఏడుపలములు. ఆం. భా. ద్వి. వై. 269. చూ, మెల్లము.

ఎప్పు, దే. వి. బ. 1. రూ-ఎడ్లు, హరి. పూ, 6. ఆ. 22: చూ, వృషభము. 1; వా. 2. పెదలు. వెళ్లు (వకారము పలుకలేని క్రింది జాతుల యుచ్చారణలోపము.)

ఏ

ఏ, అచ్చులలో నొక యక్కరము. సం. అవ్య. 1. దుఃఖమును భావించుట: చూ, శోకము. 2; 2. కోపమును దెలుపును: చూ, రోషము; 3. ప్రత్యక్షమును దెలుపును: చూ, ఈ. (1); 4. సన్నిధిని తెలుపును: చూ, సమీపము; 5. తలఁచుటను తెలుపును: చూ, స్మృతి. 1; 6. పిలుపును తెలుపును: చూ, సంబోధనము; వి. అ. పుం. 7. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 8. తేజస్సు: చూ, వెలుతురు. 1; 9. ఉదకము: చూ, సలిలము. 1; 10. రేయి: చూ, రాత్రి; 11. హర్మ్యోదరము, మేడ యొక్క నడిమిభాగము: చూ, సదనము. 1-౬-౫; (౬); 12. ఆకాశము: చూ, సురవర్త్మము; 13. ఏకాదశసంఖ్య: చూ, పదునొకటి; 14. అరుణోదయము: చూ, సూర్యోదయము; 15. మణికుట్టిమము, రత్నఖచితమగు తిన్నె: చూ, వేదిక,

(రత్నమయమైన శిరోగృహమని సర్వశబ్దసంబోధిని.): దే. సి. (1) రూ-ఏ. అడుగుట: "ఏతలఁపు."; చూ, సవాలు; (2) ఉద్దేశము. భాగ. 8, స్కం: చూ, యోచన; దే. అవ్య. (3) రూ-ఏ. అడుగుటను దెలిపెడి. భాగ. 1, స్కం. 347: చూ, సవాలు; (4) రూ-ఏ. కాకుస్వరమున వ్యతిరేకమును దెలిపెడి. భార. ద్రోణ. 2, ఆ. 205: చూ, వేఱుపాటు; (5) రూ-ఏ. ఆఁకుదగుటను దెలిపెడి. "అవునే, ఏమే.": చూ, ఏ. 3; (6) రూ-ఏ. మెచ్చుకొనుటను దెలిపెడి. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 117: చూ, సెబాసు; (7) రూ-ఏ. ఎక్కువ తక్కువలను దెలిపెడి. ఉ. హరి. 5, ఆ. రూ-ఏ; (8.) దుఃఖమును దెలిపెడి. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 183: చూ, శోకము. 2; (9 విచారమును దెలిపెడి. భార, ఉద్యో. 3, ఆ. 378. చూ, శోకము. 2; (10) రూ-ఏ. ప్రార్థించుటను దెలిపెడి. పద. 1, ఆ: చూ, స్తోత్రము; వై. అవ్య. (11) అ. రూ-ఏ. మఱియొకదాని లేమిని తెలిపెడి. చూ,అ. (2)(12)జీవ, రూ-ఏ చూపుటను దెలిపెడి. రామా. 4, ఆ. 81: అదిగో-రూ-లదిగో, అదే-రూ-అదే, రూ-ఏ; (సం. ప):—అన న్యము, ఏవ; (13) తనంతట అనుష్ఠుమును దెలిపెడి. కళా. 3, ఆ. 200: అ, రూ-ఏ; (14) ఏకూపను తెలిపెడి; పా. (15) వక్రములలో నొకటి. (ఏ ఏ ఒ ఓ లకు వక్రములని పేరు): చూ, వక్రములు; (16) అవ్య. ఏవార్థకములలో నొకటి. (ఏవార్థకములు.— అ - ఆ - ఏ - ఏ.): చూ, ఏవార్థకములు; (17) ప్రార్థనార్థకము మీఁద వచ్చువానిలో నొకటి (ప్రార్థనార్థకముమీఁది వచ్చునవి — ఇ-ఈ-ఎ-ఏ-ఒ-ఓ అనునవి.) "పండవే"; 18) ఇ-ఈ-ఎ-ఏ లం గూడిన చ జ లు తాలవ్యంబులు. వానిలో నిడియొకటి: చూ, తాలవ్యములు; (19) కంఠతాలుపులం బుట్టినవి.—ఏ-ఐ; (20) సంస్కృత శబ్దసంధి ప్రకరణము.-గుణములు. - ఏ-ఓ-అర్-అల్; (21) ఏచ్చులతోనిది యొకటి. (ఏచ్చులు.—ఏ-ఓ-ఐ - ఔ.): చూ. ఏచ్చులు; (22) ఉజ్జులలోనిది యొకటి. (ఉజ్జులు.—ఉ-ఋ-ఌ-ఏ-ఓ.): చూ, ఉజ్జులు.

ఏండ్లునుబూండ్లును, జా. ఏఁడులు బూడులు. అనేక వత్సరములు. "మొట్టమొదటనుండి పుట్టినదవఱకు వర్ణించుట కేండ్లుం బూండ్లును బట్టును." ధర్మజ.

ఏఁకట, దే. వి. 1. అపేక్ష. స్వా. 3, ఆ. 7: చూ, వాంఛ; 2. మిక్కిలికోరిక: చూ, వాంఛ.

ఏఁకరి, దే. వి. ఒకానొక కిరాతుఁడు, ఆం, భా. ద్వి. కూ. 289: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.

ఏఁకరు, దే. అ. క్రి. వాఁడిపోవు. రుక్మాం. 4, ఆ. 134: చూ, వాఁడు. (రూ-ఏఁకారు.)

ఏఁకరువెట్టు, ద్వ. స. క్రి. ఉన్నది ఉన్నట్టు మొదటినుండియు చెప్పు: ఏఁకరువు పెట్టు.

ఏఁకరువుపెట్టు, —పై.— (వాడుక.)

ఏఁకారు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-ఏఁకరు. ఉ. రా. 8, ఆ. 178.

ఏఁచు, దే. స. క్రి. కాఱించు, బాధపెట్టు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 101: చూ, బాధించు.

ఏఁజెల్ల, దే. అవ్య. (ఏను + చెల్ల.) సంతాపమును దెలిపెడి. హరిశ్చ. 2, ఖా. 926: చూ, సంతాపము.

ఏఁట, దే. వి. గొఱ్ఱె: చూ, మేషము. 1-౧ (సూ.ని.)

ఏఁడాది, దే. వి. (ఏఁడు + ఆది.) ఏఁడు (ఏడాది అనుచో ఆది శబ్దము నిరర్థకము.ఇట్లు శబ్దములు మహాకవిప్రయోగములందు యుండకను కొన్నికలవు. పంచాది, పాడాది మొ.): చూ, సంవత్సరము.

ఏఁడి, దే. వి. ఎక్కడనున్నాఁడు. "వాఁడేఁడి" రూ-ఏఁడీ, బ. ఏరి-రూ-ఏరీ.

ఏఁడీ, —పై.— అవ్య. అ, కాం. 88.

ఏఁడికోల, దే. వి. ఈశ-రూ-ఈష, నాఁగటి మేఁడికోల: చూ, లాంగలము.

ఏఁడు, దే. వి. 1. ఏఁడాది: చూ, సంవత్సరము; స. 2: చూ, రూ-ఏతఁడు. 1, 2, 3. (ఎల్లవాఁడు.—భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 119.)

ఏఁడుడి, దే. వి. (ఏఁడు + ఉడి.) 1. చనిపోయినతరువాత సంవత్సరాంతమున జరిగించు శ్రాద్ధము: చూ, సాంవత్సరికము; 2. అబ్దికము, ఒద్దినము, మృతినొందినవారికి ప్రతిసంవత్సరమునఁ జేసెడి కర్మము: చూ, సాంవత్సరికము.

ఏఁదర, దే. ఎ. 1. కుటుంబముతోఁజేరని స్వతంత్రపుసొత్తు. విశ. 2. కుటుంబముతోఁ జేరక స్వతంత్రమైనది.

ఏఁదుము, దే. వి. (ఏను + తూము.) 1. ఇరువది కుంచములు. (గోదావరీమండలములోని యుత్తరభాగమున ఇరువదికుంచములును, దక్షిణభాగంబున ఏఁబదికుంచములును, విశాఖమండల ప్రాంతమున అయిదు కుంచములును వాడుక) అయిదు తూములు; 2. రెండు యకరములనేల.

ఏఁదుముబియ్యము ఏకాదశి - పందుముబియ్యము పరగడుపు లో. తడుపునింపఁగ మెక్కినను ఒక్కమెతుకైనను తిననట్టున్నాఁడని భావము.

ఏఁపు, దే. వి. బాధ, కాఱియ. చూ, శోకము. 2.

ఏఁబంపుఁ, ద్వ. స. ఏఁబదిమందికి మహన్మహత్వార్థకరూపము: ఏఁబదిమంది.

ఏఁబది, ద్వ. స. (ఏను + పది.) $5 \times 10 = 50$: చూ, అయిదు పదులు.

ఏఁబలము, మి. వి. (ఏను + పలము.) రూ-ఏఁబులము. ముప్పది తులములు.

ఏఁబులము, —పై.—(వాడుక.)

ఏకకంఠత్వము, సం. వి. అ. న. ఐకకంఠ్యము, ఒప్పిక, పొత్తు: చూ, స్నేహము. 1.

ఏకకుండలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒంటిపోఁగు, రోఁకలి తాల్పు: చూ, హలాయుధుఁడు; 2. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు; 3. శేషసర్పము, పాపఱేఁడు: చూ,సర్పము. 1-౧.

ఏకకుఁడు, సం. విశ. (1. అసహాయుఁడు: ఒంటరీఁడు: 2; 2. క్కఁడు. చూ, ఒకఁడు. 3.

ఏకక్రియాద్వ్యర్థకరి, న్యా. రెండుప్రయోజనములుగల ఒక పని.

ఏకక్రీడితము, అం, చూ, భౌమమండలములు.

ఏకగురువు, సం. వి. ఉ. పుం. కూడ చదువువాఁడు, సతీర్థ్యుఁడు: చూ, సహపాఠి.
ఏకచక్రము, అం. 1. కుంభపురి : చూ, దేశములు. 1-౬౧-౧౯.
ఏకచరము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏకలేఁడు, వనసూకరము: చూ, సూకరము; ౧-౯; విశే. 2. ఏకాంతమైనది: చూ, రహస్యము. 1.
ఏకచారిణుఁడు, సం. వి. న్. పుం. బుద్ధునిశిష్యులలో నొకఁడు : చూ, బుద్ధుఁడు. 1.
ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యము, వా. సర్వాధికారము.
ఏకజన్ముఁడు, సం. వి. న్. పుం. అద్వితీయ సార్వభౌముఁడుకం టె యితఁడైన రాజు, భయాపహుఁడు, మండలేశుఁడు, మండలేశ్వరుఁడు : చూ, రాజు. 1.
ఏకజానుకృతము, అం. చూ, ఏకవింశతి స్థానకములు.
ఏకట, దే. క్రి. వి. ఎచట, ఎందు: చూ, యత్ర. 1.
ఏకతమాడు, ద్వి. అ. క్రి. తలఁచు, రహస్యముగా నాలోచించు. స్కా. 5, ఆ. 96 : చూ, యోచించు.
ఏకతము, వై. వి. 1.=ఏకాంతమ్. ఆలోచనకుఁ దగిన చోటు; విజ. 3, ఆ ; చూ, రహస్యము. 1; 2. ఆలోచన : చూ, యోచన.
ఏకతరము, సం. విశే. అన్యము : వేరాయి : చూ, వేఱు. 3.
ఏకతముఁడు, సం. విశే. ఘన్నుఁడు, అవమానము చేసినందువలన నిశ్చేష్టుఁడుగా నుండెడువాఁడు, తిరస్కరింపఁబడినవాఁడు : చూ, వహేలనుఁడు.
ఏకతానము, సం. వి. అ. పుం. పాట వాద్యము తాళము అధినయము వీనిసమమైన క్రియ. (ఇవి సరిగానుండుట) : ఏకతాళము.
ఏకతానుఁడు, సం. విశే. ఒక విషయమునందే మనస్సు నిలిపినవాఁడు : చూ, ఏకాగ్రుఁడు.
ఏకతాళము, సం. వి. అ. పుం. 1 : చూ, ఏకతానము; 2. తాళప్రాణభూతమైన తాళవిశేషము, నాలుగక్షరముల కాలము : చూ, తాళము. 2; అం. 3: చూ, జన్యతాళములు; 4. సూళాదులు. (సూళాది సప్తతాళములు.) ఏడింటిలో నొకటి : చూ సూతకములు.
ఏకత్రింశత్తు, సం. వి. త్. నిత్యైకవచనము. ముప్పదియొకటి లేక ముప్పదియొక్క ద్రవ్యములు.
ఏకత్రింశుఁడు, సం. వి.అ.పుం. చందమామ : చూ, హిమాంశువు.
ఏకత్వము, సం. విశే. అభేదము : చూ, సమరసము. 2.
ఏకదంతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒంటికొమ్ము వేలుపు : చూ; వినాయకుఁడు. 1.
ఏకదశారతి, ద్వ. వి. ఆరాత్రికావిశేషము : చూ, అలఘారతి.
ఏకదృక్కు, సం. వి. శ్. పుం. ఒంటికంటిగాము: చూ, శుక్రుఁడు.
ఏకదృష్టి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. కాకి : చూ, వాయసము; విశే. 2; ఒంటిచూపుకలది ; ఏకాక్షము.
ఏకదేశము, సం. వి. అ. పుం. పంపకము : చూ, భాగము. 1.
ఏకదేశవికృతన్యాయము, న్యా. ఒకభాగమందు వికారము గలిగినను అది మఱియొకటి కాదను రీతి : చూ, న్యాయములు.
ఏకదేహుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బుధుఁడు: చూ, సౌమ్యుఁడు 1.

ఏకధురము, సం. వి. అ. పుం. నాఁగటినైనను బండినైనను మఱి దేనినైనను ఒక్కటిని లాగెడి యెద్దు లోనగునది. ఒక పక్షము బరువు మోసెడి జంతువు : ఏకధురావహము, ఏకధురీణము.
ఏకధురావహము, — పై.—
ఏకధురీణము, — పై.—
ఏకన, వా. వి. అవ్య, అందు. "అందులో ఊరఁగాయ ఏకన వడ్డింపుము.": చూ, సుప. 1-3.
ఏకనటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కథకుఁడు: చూ, పౌరాణికుఁడు.
ఏకనాళఫలద్వావహృత్యన్యాయము, న్యా. ఒకకాడను రెండు పండ్లు వ్రేలుచున్నరీతి : చూ, న్యాయములు.
ఏకపక్షుఁడు, సం. వి. అ. పుం. తోడువచ్చినవాఁడు: చూ, సహాయుఁడు, 1.
ఏకపత్ని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పతివ్రత, ప్రోషితభర్తృక, చూ, స్త్రీ. 1-౧౬.
ఏకపదము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక రతిబంధము: చూ, రతిబంధము: వి. అ. న. 2. చూ, సద్యస్కాలము.
ఏకపది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1.
ఏకపాటల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గౌరి; చూ, పార్వతి. 1.
ఏకపాదము, అం. చూ, ఏకవింశతి స్థానకములు.
ఏకపాది, అం. చిత్రకవిత్వములో నొకటి. ఉదా :— " మతివినాయ యభరితిప - ష్మదుఁడసంగ." ఇదే మూఁడు పాదంబులం దుండు - ఏకపాదమనఁబడు : చూ, వృత్తము. 1.
ఏకపార్శ్వగతము, అం. —పై.—
ఏకః పాపాని కురుతే ఫలం భుంక్తే మహాజనః, న్యా. ఒకఁడు చెడుగును జేయును. మహాజనులు దానిఫల మనుభవింతురు.
ఏకపింగళుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.
ఏకపింగలుఁడు, —పై.—
ఏకహస్తు, సం. వి. త్. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1.
ఏకపార్శ్వగతము, అం. చూ. ఏకవింశతి స్థానకములు.
ఏకము, సం. స. విశే. 1. అన్యము: చూ, వేఱు, 3; 2. అసహాయము: చూ, దిక్కుమాలినతనము; 3. గామిడి, ముఖ్యము; చూ, శ్రేష్ఠము; వి. 4. ఒక్కటి: చూ, వంచి; అం. 5. తాళము లేడింటిలో నొకటి. (చూ, తాళము. 2.) చూ, తాళములు; 6. చూ, సంఖ్యాభేదములు; వా. 7. ఏకత్వము; 8. ఒకే సారి, (ఏకముగా).
ఏకయష్టిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒంటిపేట హారము, ఏకావళి : చూ, భూషణము. 2-౩౪.
ఏకరాత్రము, సం. వి. అ. పుం. ఒకదినములోఁ జేయునట్టి యజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము.
ఏకరాత్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కూతురుభర్త, అల్లుఁడు : జామాత: చూ, స్వస్రీయుఁడు. 1—౨.
ఏకరూప, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఇందొక్కొక్క పాదమున మ-భ-జ-గ గములు గలిగి ఎనిమిదవయింట యతిగల ఏకాదశ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా:— " ఏపారం గావ్యముల, నేకరూపల్, క్ష్మాపుత్రీశుఁ మభజ। గాగణంబుల్ ద్రావించుంగుంజరవి। రామమొప్పఁగ, బాపంబుల్ వాయ టకుఁ। బ్రస్తుతింపఁగ." చూ, వృత్తము. 1.
ఏకలము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏకలేఁడు, వనసూకరము, (ఇది దేశ్యపదముగా వాడుక కాని పూర్వకవిప్రయోగములయం

దట్లు లేదు. రాఘ. 1. ఆ. 39 పీఠిక : చూ, సూకరము, విణ 2. అసహాయము : చూ, దిక్కుమాలినతనము.

ఏకలీయు : వై. వి. = ఏకలః : అడవిపంది. చూ, ఏకచరము, 1. హన-2- 24.

ఏకవాచకానుప్రవేశసంకరము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక అలంకారము : (చూ, అలంకారము.)

ఏకవాలి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఏకాత నిమిషా కర్త్రి. పరవాలికి: చూ, రిష్టి. 2.

ఏకవింశతి మహాదోషములు, అం. పంచాంగశుద్ధి హీనము, సంక్రాంత్యహస్సు, పాపషడ్వర్గము, కుసవాంశము, అష్టమ కుజుఁడు, భృగుషట్కము, కర్తరి, లగ్నాష్టమదోషము, అష్టమ చంద్రుఁడు, షడష్టరిష్ఫచంద్రదోషము, చంద్రసహదోషము, వారజనితదుర్ముహూర్తము, ఖార్జూరిస్థ నవమాంఘ్రిభము, గ్రహణభము, ఉత్పాతభము, క్రూరయుగ్విక్షప్రము, అశుభవిద్ధము. విషయుతలగ్నము, లగ్నాస్తదోషము, గండాంతము, వ్యతీపాతవైధృతి మహాయోగము. (21.)

ఏకవింశతస్థానకములు, అం. సంహతము, సమహవము, స్వస్తికము, వర్ధమానము, నంద్యావర్తము, చతురశ్రము, పార్ష్ణివిద్ధము, పార్ష్ణిపార్శ్వగతము, ఏకపార్శ్వగతము, ఏకజానుకృతము, పరావృత్తము, పృష్ఠోద్ధానతలము, ఏకపాదము, బ్రాహ్మము, వైష్ణవము, శైవము, గారుడము, వృషభాసనము, సమసూచికము, విషమసూచికము, చండసూచికము. (21.)

ఏకవింశన్మహామణి, సం. వి. ఇ. పుం. కశేరుక, వెన్నెముక : చూ, శల్యము. 1.

ఏకవీరము, సం. వి. అ. పుం. ఆఖుపాషాణము, ఉల్లిపాషాణము: చూ, సౌవీరము. 2.

ఏకవీరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అంగాధిపుఁడు, కర్ణుఁడు : చూ, రాధేయుఁడు; 2. శ్రీరాముఁడు, కౌశలేయుఁడు : చూ, రాముఁడు ; 3. అర్జునుఁడు : చూ, విజయుఁడు. 1; 4. ఒక వీరుఁడు : చూ, భటుఁడు. 1; 5. జంక : చూ, హరిణము. 1.

ఏకశఫము, సం. వి. అ. న. గుఱ్ఱము : చూ, హయము. 1.

ఏకషుఁడు, సం. విణ. బ్రాహ్మణుఁడు : చూ, స్వస్తిముఖుఁడు.

ఏకశృంగుఁడు, సం. వి. అ. పుం. విష్ణుఁడు : చూ, విష్ణువు.1.

ఏకసర, అం : చూ, ఉపవీతములు,

ఏకసరము, సం. వి. అ. పుం : చూ, ఏకయష్టిక.

ఏకసర్గుఁడు, సం. విణ. ఏకతానుఁడు (ఒక పదార్థమందే యుండు నిశ్చయము గలవాఁడు) చూ, ఐకాగ్ర్యుఁడు.

ఏకసూత్రము, సం. వి. అ. పుం. వైడూర్యము, విడూరదేశము నందుఁ బుట్టిన రత్నము, పిల్లికన్నతనము: చూ, రత్నములు. 1-గా.

ఏకసని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ప్రపుండరీకము *: చూ, శ్రీపుష్పము.

ఏకస్త్రీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒక యాఁడుది : చూ, స్త్రీ.

ఏకస్వాదునభుంజీత, న్యా. ఒంటరిగాఁ దిండివంటలతో భుజింపరాదు.

ఏకహాయని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒక వత్సరము ఈడుగల అప్పుడూడు లేత పెయ్య, ఆఁబిడ్డ : చూ, వత్సము. 2. (చూ, ధేనువు.)

ఏకాంగము, సం. వి. అ. పుం, న. మంచిగంధము : చూ, సుగంధము.

ఏకాంగి, సం. వి. న్. పుం. 1. పుత్రమిత్రకళత్రాదులం బరిత్యజించి భగవత్కైంకర్యమే పరమపురుషార్థమని కాషాయవస్త్రములఁ గట్టుకొని భగవత్కైంకర్యార్థము శరీరమును ప్రాణమును అర్థమును తృణముగాఁ జూచుచు విరక్తుఁడైన విష్ణుభక్తుఁడు. అను. 2, ఆ. 96: (చూ, ఒంటరీఁడు. 2.) ; 2. బుధుఁడు : చూ, సౌమ్యుఁడు; విణ. 3. ఏకాకి, అసహాయుఁడు చూ, ఒంటరీఁడు. 2.

ఏకాంగుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బుధుఁడు : చూ, ఏకాంగి. 2.

ఏకాంగులము, సం. వి. అ. న. ఉప్పు : చూ, మూత్రము.

ఏకాంతము, వై. విణ = అఖండమ్. అంతయు. వై. 6, ఆ. 98; కవిక. 3, ఆ. 196: చూ, సర్వము.

ఏకాంతము, సం. త్రి. విణ. న. 1. అత్యంతము, రహ: చూ, మతిమతి; 2. అధికము, మిక్కిలి; చూ, హేరాళము. 1. 3 = ఏకతము. ఇద్దఱకంటె నెక్కువమంది లేనిది, అనువికాస్యము: చూ, రహస్యము. 1; 4. తెలియఁబడనిది. (చోటు.) చూ, రహస్యము. 1. [1) ఏకాంత, రహస్య. గుప్త, (2) వ్యక్తిసంబంధము: (3) ఆత్మీయ, స్వంతము; (4) స్వతంత్రము, (5) లౌకిక.

ఏకాంతుఁడు, సం. విణ. అతిశయవంతుఁడు: చూ, హెచ్చుగలవాఁడు.

ఏకాకి, సం. విణ. 1: చూ, ఏకాంగి, 3; అం. 2. చూ, భూపాలులు.

ఏకాక్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాకి, మెల్లకంటి: చూ, వాయసము; విణ. 2. ఒకకన్ను గలది: చూ, ఏకదృష్టి. 2.

ఏకాక్షరము, అం. చూ, శబ్దాలంకారములు. (చూ, అలంకారము. 3.)

ఏకాక్షరి, అం. ఇది అన్నియు నొకేయక్షరముగాఁగలది: చూ, హేతువు. 2.

ఏకాష్ఠీలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒంటికంటిగాము, చూ, శుక్రుఁడు

ఏకాగ్ర్యుఁడు, సం. విణ. 1. ఒకవిషయమునందే మనస్సునిలిపినవాఁడు: చూ, ఐకాగ్ర్యుఁడు; 2. ధైర్యశాలి: చూ, దిట్టుఁడు.

ఏకాగ్ర్యుఁడు, సం. విణ. చూ, రూ-ఐకాగ్రుఁడు.

ఏకాచ్ఛము, అం. చూ, శబ్దాలంకారములు. చూ, అలంకారము. 3.

ఏకాదశకము, సం. స. న్. 1. ఏకాదశము: చూ, పదునొకండు; విణ. 2. పదునొకండవది.

ఏకాదశము, సం. స. న్. 1. ఏకాదశకము: చూ, పదునొకండు;

ఏకాదశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పదునొకండవ తిథి, హరిప్రియ : చూ, తిథి, 1; 2. పదునొకండు తంత్రులుగల పరివాదిని యను వీణె : చూ, వీణె; అం. 3. చూ, తిథులు; 4. చూ, తతవాద్యములు.

ఏకానంశ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గౌరి : చూ, పార్వతి. 1.

ఏకాబ్ద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ : చూ, ఏకహాయని.

ఏకాయనగతుఁడు. సం. విణ. అనన్యవృత్తి: చూ, ఐకాగ్రుఁడు.

ఏకాయనుఁడు, సం. విణ. —వై.—

ఏకార్థము, అం. : చూ, అర్థదోషములు.

ఏకార్థాభినివేశము, అం : చూ, విగ్రహాకులు.

ఏకావళి, అం. ఒకానొక అర్థాలంకారము. గృహీతము త్రీతిని వర్జించుట ఉదా—కన్నులు శ్రవణాంతదీర్ఘములు. శ్రవణములు. భుజాంతర లంబనములు. భుజములు జాను దఘ్నములు. చూ, అలంకారము. 3. 2. ఒంటిపేట హారము: చూ. భూషణము. 2.

ఏకాష్ఠీల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిఱుబొద్ది* : చూ, విద్ధకర్ణి.

ఏకాష్ఠీలము. సం. వి. అ. పుం. శివమల్లి : చూ, శ్రీవల్లి*.

ఏకాహభవము, సం. వి. అ. న. ఒకదినమునఁబుట్టినది : చూ, ఐకాహికము.

ఏకాహము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ఒకరోజు; 2. మృతిఁ బొందినవానికి పదునొకండవనాఁడు చేయు శ్రాద్ధము: చూ, కర్మములు; వా. 3. ఒకరోజుచేయు శ్రీరామాదుల స్మరణోత్సవము. (సప్తాహము మున్నగునవి.)

ఏకియేకివదలు, లో, కోపముతీఱవఱకు సాధించి హాస్యముచేసి వదలు.(వాడుక.) "కానీ నిన్ను ఏకియేకి వదలెద."

ఏకీభవించు, సం. అ. క్రి. ఒక్కటియగు, కలియు: చూ, సక్తమగు.

ఏకీభావము, సం. వి. అ. పుం. ఐక్యము, ఒక్కటి యగుట: చూ, స్నేహము. 1.

ఏకీయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. తోడువచ్చినవాఁడు: చూ, సహాయుఁడు. 1.

ఏకు, దే. వి. 1. ఏకిన దూదిచుట్ట, తూలనాళిక. చూ, దూదిచుట్ట; స. క్రి. 2. దూదిని చక్కఁజేయు; వా. 3. దూఱు. "కానీ నిన్ను నలుగురిలో ఏకి యెగనటికి కాకులకు వేసెదను." చూ, సెగ్గించు.

ఏకుడు, దే. వి. దూదియేకుట. అం. భా. ద్వి. ఖా. 294: చూ, సముద్రాంత. 1—ర.

ఏకె, ద్వా. స. ఏ. (ఏ+అక.) ఏహ్యార్యాలు; ఏపె-హా-ఏమె, ఏబిడ. (అకె ఈకె ఏకె ఎవతె ఒకతె ఇత్యాదులందు ఎకారము ఆదేశముగా వచ్చెనని యెఱుంగునది.); (చూ, అకె.)

ఏకేనచక్రేణ నరథస్యగతిర్భవేత్, న్యా. ఏకచక్రముతో రథము నడవదు.

ఏకోద్దిష్టము, సం. విణ. ఒకఁడు ఉద్దేశింపఁబడినవాఁడుగాఁగలది (శ్రాద్ధము.): గతించిన పదునొకండవనాఁడు చేయునది (శ్రాద్ధము.): చూ, కర్మములు.

ఏకోద్దేశము, సం. వి. అ. పుం, ఒకరిని గుఱించిన యుద్దేశము (ఒక అపరాధముఁజేసిన నేరగాండ్రందఱకును గూడ ఒక దుద్దేశ ముండుట.)

ఏకో నగచ్ఛేదధ్వానమ్, న్యా. ఒంటరిగాఁ త్రోవ నడువరాదు. "నడవకుమీ తెరువొక్కరుఁడు."

ఏకోనవింశతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పందొమ్మిది.

ఏకోనవింశతికృత్వము, సం. అవ్య. పందొమ్మిదిమార్లు.

ఏకోనవింశతిధా, సం. అవ్య. పందొమ్మిది విధములుగా.

ఏకోనవింశతితము, సం. అవ్య. పందొమ్మిదేవి.

ఏకోనవింశక, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, పందొమ్మిదవది.

ఏకోనవింశుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పందొమ్మిదవవాఁడు.

ఏకోను, దే. వి. సమిష్టి, అంతయు "ఏకోనుకు మొత్తమెంత." మో: చూ, సర్వము.

ఏకోహిదోషో గుణసన్నిపాతే నిమజ్జతీందోః కిరణేష్వి వాంకః, న్యా. చంద్రకిరణములందు మచ్చవలెనే గుణసముదాయమునందొక దోషమడఁగును.

ఏక్కు, వా. వి. మిక్కిలిరోఁత సెబ్బట్టు: చూ, రోఁత. 2.

ఏగడము, దే. వి. పయనము: చూ, సంచారము. 1.

ఏగాని, దే. వి. చూ, అరకాని.

ఏగు, దే. అ. క్రి. 1. గమించు, పోవు: చూ, వెళ్ళు. 2. చను. అం, భా. తృ, కాం. 87: చూ, సమయు.

ఏగుడు, దే. వి. పయనము: చూ, సంచారము.

ఏగుదెంచు, దే. అ. క్రి. (ఏగు + తెంచు.) 1. రూ-ఏతెంచు, పోవు, మించు. జై. 2, ఆ. 73: చూ, వెళ్ళు. 3; 2. రూ-ఏతెంచు, వచ్చు, ఆగతమగు. భార. ఆది. 6, ఆ. 228: చూ, వచ్చు. 2.

ఏగుపెండ్లి, దే. వి. ఊరేగింపు, పెండ్లియయిన తర్వాత వధూవరులను ఊరేగించునట్టివేడుక. వసు, 3, ఆ. 10. చూ, మెఱవణి.

ఏగురు, దే. స. (ఏను + గురు.) (ఏనునకు మహన్మత్యర్థక రూపము. : రూ- ఏవురు. అయిదుగురు- రూ- ఐదుగురు. అయిదుమంది-రూ-ఐదుమంది.

ఏగుస, ద్వ. వి. (ఏను + కుంపము.): చూ, రూ- ఎంగుస. అం, భా. ద్వి. వై. 271.

ఏచ, దే. విణ. 1. రూ- ఏస. పాముకలమాట. య. 1, ఆ. 102; కాశ. 3, ఆ. 36: చూ, గ్రామ్యము. 4: రూ- ఏస. వక్రము. చూ, వంకర.

ఏచకంటిచుక్క, ద్వ. వి. ఉత్తరాషాఢానక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1—౨౧.

ఏచు, దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు. విప్ర. 2. ఆ. 100: చూ, సందడించు. 2; 2. పెరుఁగు. చూ, వర్ధిల్లు, 3. ఎసరేఁగు. చూ, విజృంభించు.

ఏచోటు, దే. వి. ఎక్కడ: చూ, యత్ర, 1.

ఏచ్చులు, అం;-ఓ-ఐ-ఔ. (క).

ఏట, దే. వి. రూ- ఏటము, పక్షము: చూ, ప్రక్క. 2.

ఏటము, దే. వి. —పై.—

ఏటవాలు, దే. వి. ఒఱగుట, వంపు. స్వా. 3, ఆ. 84; చూ. వంపు. 4.

ఏటికపాము, దే. వి. చూ, ఎమిడిక.

ఏటికోళ్లు, దే. వి. 1. గోత్రనామాదులు (ప్రవర) చెప్పి పాదములు సోఁక మ్రొక్కుట, అభివాదనము: చూ, హాజీగలు; 2. దండము. భీ. 3, ఆ. 212-185; భార. ద్రో. 2. ఆ. 347 : చూ, హణిగలు.

ఏటిబోటిమగల యెకిమీఁడు, ద్వ. వి. నదీకాంతలకు భర్తలైన సముద్రములకు రాజు, నీటి ఱేఁడు : చూ, సముద్రుఁడు. 1.

ఏటిరింత, దే. వి. రూ-ఏట్రింత. చూ. వ్యాఘ్రాటము.

ఏటివేఁడు, దే. వి. (ఏఱు + వేఁడు.) సరిత్పతి. య.-3, ఆ. 28 : చూ, సముద్రము. 1.

ఏటు, దే. వి. 1. బాణప్రయోగము: 2. బాణహతి: చూ, హతి. 1-ఴ.

ఏటులాడు, దే. అ. క్రి. (ఏటులు + ఆడు.) ఆయుధహతులచే పోట్లాడు. శశాం. 5, ఆ. 21 ; భార. విరా. 5, ఆ. 133 : చూ, వాటులాడు.

ఏటిరింత, దే. వి : చూ, రూ-ఏటిరింత.

ఏడ, దే. వి. ఏ. ఎక్కడ. భార. ఆర. 2, ఆ. 47; కాశీ. 4, ఆ. 108 : చూ, యత్ర. 1.

ఏడక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = ఏడిక. ఆఁడుగొఱ్ఱె, చూ, మేషము. 1. ౯.

ఏడకము, సం. వి. అ, పుం. మేఁక, పొట్టేలు; చూ, మేషము.1.

ఏడగజము, సం. వి. అ. పుం. తగిరిస * : చూ, ప్రపున్నాటము.

ఏడమూకుఁడు, సం. విణ. 1. అనేడమూకుఁడు : చూ, చెవిటి మూఁగ; 2. మోసగాఁడు: చూ,వంచకుఁడు; 3. కుత్సితుఁడు, మొక్కలీఁడు : చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

ఏడాకులపొన్న, ద్వ. వి. (ఏడు + ఆకులపొన్న.) అయుగ్మపర్ణము * : చూ, సురపున్నాగము. 1-౨.

ఏడాకులఅఁటి, దే. వి. (ఏడు + ఆకుల + అరఁటి.) సప్తపర్ణము. * రంభ. 2. (రూ-ఏడాకులరఁటి.)

ఏడాకులవారు, ఒకానొక తెగవారు.

ఏడాకు లెక్కువ చదివినవాఁడవు, వా. వి. అందఱికంటె ఘనుఁడవు అని వ్యధికరణము.

ఏడాకోడము, దే. విణ. రూ-ఏడాగోడము : చూ, విరుద్ధము.

ఏడాగోడము, దే. విణ. రూ—పై.—

ఏడాటలాడించు, దే. స. క్రి. (ఏడు + ఆటలు + ఆడించు.) మిక్కిలి శ్రమపఱచు. చూ, శ్రమపెట్టు.

ఏడాళి, సం. వి.ఇ. పుం. చెవిటివాండ్రవరుస.

ఏడిక, వై. వి. = ఏడకః. 1 చూ, బధిరుఁడు. 1-౨. మేఁక. పొట్టేలు : చూ, మేషము. 1: 2. ఆఁడుగొఱ్ఱె : చూ, మేషము. 1-౯.

ఏడికవజీరు, ద్వ. వి. అగ్ని. ఆం, ప. సుర. 30; చూ,వహ్ని.1.

ఏడిమత్తు, సం. వి. అ. న. చెవిటివాండ్రకులము. చూ, బధిరుఁడు. 1-3.

ఏడీరితము, సం. విణ. చెవిటివాండ్రకులముగల కులముచేత చెప్పఁబడినది.

ఏడు, దే. స. 1. ఆఱునొకటి. వేమన. 733-734 : చూ, సప్తకము; అ. క్రి. 2. ఏడుచు. (ఏడ్చుచుండుమని యర్థము. వాడుకయందిట్లున్నది.): చూ, రోదించు.

ఏడుఁడు, సం. విణ. చెవిటి; చూ, బధిరుఁడు.

ఏడుకము, సం. వి. అ. న. నడుమను యెముకలుంచి పెట్టినగోడ, రూ-ఏడూకము ; చూ, బొమికెలగోడ.

ఏడుకొండలరాయఁడు, ద్వ. వి. తిరుపతివేంకటేశ్వరుఁడు.

ఏడుగడ, దే. అవ్య. 1. సమస్తపదార్థము. ఆం, భా. తృ. అవ్యా. 79 : రూ-ఏడ్గడ; విణ. 2. (ఏడు + కడ.) (గురుపు తల్లి తండ్రి పురుషుఁడు విద్య దైవము దాత అని సప్త ప్రకార ములుగల) రక్షకుఁడు రూ- ఏడ్గడ. వాసి. 1, ఆ : చూ, రక్షకుడు.

ఏడుగురు, దే. స. ఆఱునొక్కమంది. (ఏడుగురు మహాన్మాహాత్మ్యస్థపురుషుడు) : ఏడుమంది.

ఏడుగుఱ్ఱములతేరెక్కెడుకోడు, ప్లా. వి. సప్తహయారూఢుఁడు : చూ, సూర్యుఁడు.

ఏడుచు, దే. అ. క్రి. రూ-ఏడ్చు: చూ, రోదించు.

ఏడుతూములు, దే. వి. బ. ఇరువది ఎనిమిది కుంచములు: ఏడ్తుము.

ఏడుపు, దే. వి. 1. రూ-ఏడ్పు : చూ, రోదము. 2;2. రూ-ఏడ్పు, అఱపు : చూ, స్వరము. 2-౧౩.

ఏడుమంది, దే. స. చూ, ఏడుగురు. (అప్ర.)

ఏడులుఁబూరెలు, జా. ఏడ్లను బూరెలు. "ఎఱుకలుఁ గట్టుకొన్న మఱి యేడులుఁ బూరెలుఁ బట్టు." మనుచరిత్ర.

ఏడువారములనగలు, జా. వా. ప్రతి ఆదివారముమొదలు ప్రతి శని వారము వఱకున్ను అమ్మవారికి సమర్పించెడి నగల మార్పు నకుఁ జెందిన పేరు.

ఏడూకము, సం. వి. అ. న : చూ, రూ-ఏడుకము.

ఏడేక్షము, చూ, ఏడగజము.

ఏడేహితము, సం. వి. అ. న. చెవిటివాని కోరిక : చూ, వాంఛ. 1-౩౪. (ఇట్లు ఏడైశ్వర్యము, ఏడోద్వాహము, ఏడార్థస్థితిహాకము ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)

ఏడ్గడ, దే. అవ్య. విణ : చూ, రూ-ఏడుగడ.

ఏడ్చు, దే. అ. క్రి : చూ, రూ-ఏడుచు.

ఏడ్చును, అం : చూ, చిహ్నములు.

ఏడ్పు, దే. వి : చూ, రూ- ఏడుపు.

ఏడ్తెఱ, దే. వి. 1. అతిశయము : చూ, హెచ్చరము !; 2. సరకము. భార. శల్య. 2, ఆ. 387 : చూ, విజృంభణము; 3. పరాక్రమము; బీరము. భార. ద్రోణ. 3, ఆ. 41 : చూ, శౌర్యము; 4. జగడము. ఆం, ప. సర. 113 : చూ యుద్ధము.

ఏడ్తెఱ, దే. వి. అధికోత్సాహము : చూ, సంతోషము, ప్లావనము, 1-౧.

ఏడ్దుము, ద్వ. వి. (ఏడు + తూములు) 1 : చూ, ఏడుతూములు. వా. 2. "ఏడ్చెదము. ఏదోఒకవిధముగా చూచుకొందుము. నీవు పెళ్ళినపని చెప్పుము. చెప్పిన యెటులనో యేడ్తుము. నష్టమైన ననుభవింతుము." (ఏడ్తుము = ఏడ్చెదము. ప్రయోగానర్హము.) రూ-ఏడుద్దుము.)

ఏణతిలకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చంద్రుఁడు : చూ, హిమాంశుపు.

ఏణము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దకన్నులుగల యిఱ్ఱి : చూ, హరిణము. 1-౮.

ఏణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దకన్నులుగల నల్లలేడి : చూ, హరిణము. 1-౮; వి. ఇ. న. 2. ఏణములకులము : చూ, సంతతి. 1-౧౧.

ఏణేచ్ఛ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఇఱ్ఱియందలి యాస. చూ, వాంఛ. 1-౩౫. (ఇట్లుఏణైశ్వర్యము, ఏణోల్లాసము, ఏణౌత్సుక్యము ఇత్యాదులు.)

ఏతఁడు, దే. స. పు. (ఏ+డు.) చూ, రూ- ఎతఁడు.

ఏతము, సం. వి. అ. పుం. 1, చిత్రవర్ణము : చూ, వర్ణము. 6; విణ. 2. చిత్రవర్ణముగలది, చూ, వర్ణము. 6; 3. వచ్చినది, ఆగతము, ఉపాగతము; వై. వి. (1) = యంత్రమ్. రూ- ఏతాము.

ఏతరి, దే. విణ. పచ్చితుఁడు, తుంటరి. స్వా. 6, ఆ. 46 : చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

ఏతిరము, వై. వి. = ఏకల, ఏకవీఁడు వనసూకరము : చూ, సూకరము. 1-౫.

ఏతర్హి, సం. అవ్య. ఇప్పు, ఇప్పుడు : చూ, సాంప్రతము. 2.

ఏతావృక్షము, సం. విణ. ఇటువంటిది : చూ, ఏతాదృశము.

ఏతాదృశము,—వై.—ఈవృక్షము, ఈదృశము.

ఏతాము, వై. వి. = యంత్రమ్ : చూ, రూ-ఏతము. (ఏతము, ఏతాము అని పుంసోక్తమ ఏపేయము.)

ఏతి జీవంతమానందో నరం వర్షశతాదపి. న్యా. "బ్రదికియుంటిని సుఖములఁ బడయవచ్చు" అని యాంధ్రజాతీయము.

ఏదు, దే వి. గర్వము. వై. 8, ఆ. 37 : చూ, హంకారము.

ఏపల, దే. వి. చాపలల్లెడి యొకానొకజాతి: చూ, మేకం.

ఏతెంచు, దే. అ. క్రి. 1. రూ- ఏతెంచెంచు వి. పు. 7, ఆ. 330: చూ, వెళ్లు. గు 2. రూ-ఏగుదెంచు, వచ్చు: చూ, వచ్చు. 2.

ఏత్వములకందము, వా. కేవేవేదేలేఁడే, నేవేరే యెమ్మెహెచ్చె నేవేమేనే, తేవేవేవేనేనే, నేవేనేనేదేనే జేజేజేజే." కట్ట క్రవర్తి చరిత్రము. 3, ఆ. 105-114.

ఏద, దే. వి. 1. ఏమరము, అవధానము, ఎచ్చరిక: చూ, హెచ్చరిక 2. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

ఏపడి, దే. వి. ఒకరకము ఎలుఁగుగొడ్డు : చూ, ఎలుఁగుబంటి.

ఏదాలాజము, వా. వి. ఇష్టాపసారము.

ఏది, దే. స. 1: చూ, రూ- ఎది; అవ్య. 2. ఏప్రకారము. కళా. 1, ఆ. 92: చూ, రూ-ఏదీ; వి. 3. ఎక్కడ నున్నది: ఏదీ.

ఏదీ, దే. స. 1: చూ, రూ- ఏది. 1; అవ్య. 2. ఏప్రకారము: రూ- ఏది, ఏటు-రూ-ఏటులు-ఏట్లు- ఏట్టులు-ఏట్లు-ఏటువలె, ఎట్టు వోలె; వి. 3. ఎక్కడనున్నది. చూ, ఏది. 3.

ఏదు, దే. వి. 1. ముండ్లపంది: చూ, సూకరము. 1-౨. వై. స. క్రి. 2 = ఏధనమ్. పోషించు, పెంచు. రామా. 3, ఆ. 135: చూ, రక్షించు; 3. త్యజించు. ఆం. భా. త్య. సకర్మక. 130: చూ, విసర్జించు. అ. క్రి). 4. మచ్చమాయు, చెడు. భార. ఉద్యో. 3. ఆ. 12: చూ, సమయు. 3.

ఏదుపు, దే. వి. విడుపు: చూ, విమోచనము.

ఏదుపంది, దే. వి. ముండ్లపంది: చూ, సూకరము. 1-౨.

ఏదువేఁట, దే. వి. ఒకరకమువేఁట. రామా. 2, ఆ. 29: చూ, వేఁట. 3.

ఏధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ధనాదిసమృద్ధి. నింపు: చూ, సమృద్ధి.

ఏధతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. మనుజుఁడు: చూ, మనుష్యుఁడు 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని .1.

ఏధము, సం. వి. స్. న. 1. రూ-ఏధస్సు, వంటకట్టియ; చూ, వంటచెఱకు; 2. రూ-ఏధస్సు- చిదుగు; చూ, సమిధ.

ఏధస్సు,—వై.—

ఏధితము, సం. విణ. వృద్ధిపొందినది చూ, వృద్ధము. 2.

ఏధిమఁడు, సం. వి. అ. పుం. వృద్ధిచేయఁబడ్డవాఁడు.

ఏనకేనప్రకారేణ ప్రసిద్ధఃపురుషోభవేత్. న్యా. పురుషుఁ డేదో విధముగా నైనఁ బ్రసిద్ధిని బొందవలెను.

ఏనము, సం. వి. స్. న. 1. తప్పు; చూ, నొంటు. 2. దోషము: చూ, వృజినము. 1; 3. దూఱు: చూ, నెగ్గెంపు. (రూ- ఏనస్సు.)

ఏనస్సు,—వై.—

ఏనాదము, దే. వి. సముద్రతీరము; చూ. రోధస్సు, 1-౧.

ఏనాది, దే. వి. 1. రూ-అనాది. ఒకరకము కిరాతుఁడు, కోయ : చూ, వ్యాధుఁడు. 1; 2. దారిదొంగ: చూ, హారకుఁడు. 1-3.

ఏనాళ్లు, దే. వి. బ. (ఏను+నాళ్లు.) 1. అయిదునాళ్లు; 2. వివాహానంతరము వియ్యంకు లొకరికొకరు పంపెడుసారె.

ఏని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అనేకవర్ణములుఁగల వస్తువు; దే. అవ్య. (1) పక్షాంతరమును దెలిపెడి, " అట్లయేని. ఇట్లయేని."(అపక్షమున ఈపక్షమున నని యర్థము.) భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 30 (విసఁబాలతేఁ బేఁడు పిసవలయు పక్షమున నని యర్థము.) ఒండె, ఒండేని. (2) వికల్పమును దెలిపెడి, కూఱుబల. "హరినేనబ్జజునేని."; చూ, వికల్పము. 2; (3) దొత్తిగా అనుసర్షమును దెలిపెడి. భార. ఉద్యో. 3. ఆ. 104; (ఏనియు అనినమాత్రమున ద్రుతప్రకృతికముకాదు. ఏనిన్ ఏన్ అనురూపములు ఉవర్ణమును నివర్ణమును లోపింపఁగా నైనవి. "ఎండేని-ఎన్నఁడేని ఇత్యాదులయందలి యేని శబ్దము వాక్యాలంకారసంబద్ధము, ఎండేని = ఎందయినను, ఎన్నఁడేని= ఎన్నఁడయినను: కొన్నిచోట్ల వాక్యాలంకారముగ నుండును.) చూ, అ. (3).

ఏనిక, వై. వి. = అనేకపః. ఏనుఁగు రుక్మి. 3, ఆ. 45; భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 232: చూ, హస్తి. 1.

ఏనికతిండి, ద్వి. వి. ఏనుఁగుగొంగ. ఉత్త. 3, ఆ. 62; చూ, సింహము. 1.

ఏనిపదోమ, ద్వి. వి, ఘోషి, దొంతపుదోమ: చూ, మశకము. 1—౧.

ఏను, దే. స. 1. అరపడి. (ఇందలి ఉకారము వికల్పముగ లోపించును. ఉదా.—ఏన్పర్వంబులు.); చూ, పంచకము; 2. నాశబ్దమునకు ప్రథమైకవచనము. చూ, రూ—నేను; వై. వి. 3=అనేకపరి. చూ, ఏనుఁగు. 1.

ఏనుఁగడుగు, ద్వి, వి. బ. (ఏనుఁగు+అడుగు.) చిత్రవర్ణ వస్త్రములలో నొకటి : చూ, వస్త్రము. 1—౫౨.

ఏనుఁగు, వై. వి. 1. = అనేకపః. ఏనిక: చూ, హస్తి. 1; విణ. 2. పెద్దది. "ఏనుఁగుతలబంద. ఏనుఁగుకాలు, ఏనుఁగుతుమ్మి, ఏనుఁగుపల్లేరు. ఏనుఁగు జలగ, ఏనుఁగు బీర, ఏనుఁగుగజ్జి." మొ : చూ, విపులము.

ఏనుఁగుకలబంద, ద్వి. వి. నారకుపయోగించెడి పెద్దకలబంద *: చూ, కలబంద.

ఏనుఁగుకాలు, ద్వి. వి. బూరగాలు. చూ, హజజ. 1—౧.

ఏనుఁగుకొమ్ముమొదలు, ద్వి. వి. గజదంతమూలము: కరీరిక: చూ, హస్తి. 1—(౪౫).

ఏనుఁగుకొమ్ములు, ద్వి. వి. బ. శాలిధాన్యము. హంస. 4, ఆ, 28: చూ, ధాన్యము.

ఏరవకడ, దే. వి. తావరడంగి * చూ, విషనాశని.

ఏరలు, దే. వి. రూ- ఏరాలు. ఆం. ప. నర. 58 : చూ, సవతి.

ఏరాది, దే. వి. ఉత్తమాశ్వసంతతియైన గుఱ్ఱము. చంద్రా. 1. ఆ. 43 : చూ, హయము. 1-౫.

ఏరాలు, దే. వి. (ఎరవు + ఆలు.) సపత్ని. రూ-ఏరలు. పాంచు. 3, ఆ. 62. చూ, భార్య. ౧-౬౩.

ఏరాళము, వై. వి. = హేరాళము. అధికము : చూ, హేరాళము; 2. అసంఖ్యము. బహుళము, చాల. పాంచు. 2, ఆ. 125 : చూ, విస్తారము. 1.

ఏరి, దే. వి. బ. చూ, ఏఁడి.

ఏరీ, రూ—వై.—

ఏరితకోల, ద్వ. వి. నాఁగటిమేడి, కోల : చూ, లాంగలము.

ఏరు, దే. వి. 1. తలనొప్పి. చూ, శిరోభారము; 2. గోకిలము, ఎద్దులనుగట్టి దున్నుటకు సిద్ధపఱచిన నాఁగలి. పర. 5, ఆ : చూ, లాంగలము.

ఏరుగడము, దే. వి. విష్ఠ. ఏరుగు : చూ, శమలము. 1.

ఏరుగంప, దే. వి. హలోపకరణము : చూ, బరగట్టు.

ఏరుగు, దే. వి. 1 : చూ, ఏరుగడము; అ. క్రి. 2 : చూ,విష్ఠించు.

ఏరునేల, దే. వి. భూపరిమాణవిశేషము. భార. అశ్వ. 3, ఆ. 158; బస. 2. ఆ. 47 పుట.

ఏరుపడు, ద్వ. అ. క్రి. రూ- ఏర్పడు. తేటపడు: చూ, విశదమగు; 2. నిర్ణయింపఁబడు : చూ, పాలుపోవు; 3. బయలుపడు : చూ, వెలువడు; 4. అడరు: చూ,వర్ధిల్లు; 5. భేదపడు. రామా. 8, ఆ. 96. చూ, వేఱుపడు; 6. రూ-ఏర్పడు, ఒనగూడు:చూ, సిద్ధించు.

ఏరుపరుపు, ద్వ. వి. వంటచేయఁబోవు పదార్థములయందలి రాళ్లు మొ. యేఱిదాగుచేసిన బియ్యము మున్నగునవి : చూ, రూ- ఏర్పరుపు.

ఏరుపాటు, ద్వ. వి. రూ-ఏర్పాటు, నిబద్ధి : చూ, సత్యము, 1; 2. కట్టడి : చూ, నియమము; 3. వయినము : చూ, వివరము.

ఏరుపిడక, దే. వి. రూ- ఏఱుపిడక, కరీషము నేలఁబడి ఎండి యేఱఁబడెడి పేడకడి. చూ, పిడక.

ఏరుప్పు, దే. వి. రూ— ఏర్పు, మంట : చూ, వహ్ని. 1-౨౬.

ఏరులమగఁడు, ద్వ. వి. ఏటిఁబేడు, కడలి : చూ, సముద్రము.1.

ఏరువాక, దే. వి. దుక్కియొక్క ప్రారంభము.

ఏర్చు, దే. అ. క్రి. 1. తలనొచ్చు. చూ, తలనొచ్చు; స. క్రి. 2. ఏర్పఱచు, అచ్చుకట్టు. శుక. 1, ఆ. 307 : చూ, సృజించు; 3. చక్కఁబఱచు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 310: చూ,సవరించు, 4. కాల్చు. భార. ఆది. 8, ఆ. 308 : చూ, వెలుఁగు. 5.

ఏర్పడు, చూ, రూ- ఏరుపడు.

ఏర్పరుపు, చూ, రూ- ఏరుపరుపు.

ఏర్పఱచు, ద్వ. అ. క్రి. అచ్చుకట్టు : చూ. సృజించు.

ఏర్పాటు, ద్వ. వి : చూ, రూ- ఏరుపాటు. (నియమము.—కాశీ, 7, ఆ. 107.)

ఏర్పిడక, దే. వి : చూ, రూ- ఏరుపిడక.

ఏర్పు, దే. వి. మంట : చూ, వహ్ని. 1-౨౬.

ఏర్వారుపు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. ఇర్వారువు * : చూ, హరివాలుకము. 1-౧; 2. ఒకరకపు ఎంద్రకాయ, పీత : చూ, హరిలాంఛనము.

ఏఱు, దే. వి. 1. వాఁక : చూ, నది; స. క్రి. 2. క్రిందనుండు వస్తువుల నొకటొకటిగా యెత్తు. భార. అశ్వ. 4, ఆ. 220 : చూ. ఎత్తు. 1-౨౬.

ఏఱుజాజి. ద్వ. వి. ఆరె * : చూ, సుభిక్ష.

ఏఱునుగ్గులు, ద్వ. వి. ఏరుపిడక: చూ, పిడక.

ఏఱుపిడక, ద్వ. వి : చూ. రూ- ఏరుపిడక.

ఏఱుపచ్చ. దే. వి. అమృతపత్రము, నెమిలడుగు * : పూతికరజము: చూ, రీఠాకరజము.

ఏఱుమద్ది, దే. వి. నదీసర్జము * : చూ, సాలము. 1-౧.

ఏఱుమల్లియ, ద్వ. వి. వాసంతి ; యూథి. 1. (రూ-ఏఱుమల్లె.) చూ, హరిణి. 5.

ఏఱువ, దే. వి. విలాతి: చూ, దేశము. 1.

ఏఱువంగ, ద్వ. వి, గండీరము, ఆమ్లగంధకృత్తు ; చూ, వార్తాకము. 1-౨.

ఏఱువావిలి, ద్వ. వి: చూ, సప్తల *. 5.

ఏర్పిడక, దే. వి: చూ, రూ-ఏఱుపిడక.

ఏల, 1. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = ఏలకి. పేరేలకి *: చూ, పత్రల: దే. అవ్య. (1) రూ-ఏలా, ఎందులకు: చూ, యత్ర. 1; వై. వి. (2)= హేలా. ఒకానొక యేఱు. దీనినే ఏలేఱందురు. చూ, నది. 1.

ఏలకి, వై. వి = ఏలా. పేరేలకి *: (దీనిభేదము.-చిట్టేలకి.)

ఏలకికాయ, ద్వ. వి. 1. ఒకరకపు భక్ష్యము. హంస. 1, ఆ. 105: చూ, భక్ష్యము. 1-౧౩; 2. ఏలకిపండు: ఏలకిపండు; (సం. ప.):-ఏలాఫలము.

ఏలకిపండు, ద్వ. వి: చూ. ఏలకికాయ. 2.

ఏలపాట, ద్వ. వి. 1. శృంగారపుఁబాట. బ-ఏలలు: చూ,స్వరము. 2; ౪౬-(౪; 2. ఒకరకపు బాలక్రీడ. వి. పు. 7, ఆ. 202: చూ, బాలక్రీడ.

ఏలబిలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుబేరుఁడు; చూ, శ్రీదుఁడు.

ఏలము, వై. వి. 1. కల్లుగీచువాఁడు ఆతోఁపునందు వేసికొనెడు గుడిసె, రూ-ఏలాము; చూ, సదనము. 1-33; వా. వి. 2. సర్కారువారుగాని, వర్తకులుగాని చరస్థిరాసులను పాటఁబెట్టి పాటపైపాటరాఁబట్టి అమ్ముట లోనగు యొ విధము, రూ- ఏలాము; చూ, వేలము.

ఏలముపట్టు, ద్వ. వి. ఊఁత. పాండు. 5, ఆ. 179: చూ, సన్నిధానము. 2.

ఏలలు, దే. వి. బ: చూ, ఏలపాట. 1, అచ్చ. యు, కాం. 90.

ఏలవాలుకము, సం. వి. అ. న. నూఁగుదోస, రూ-ఏలావాలుకము * : హరివాలుకము. 1.

ఏలా, దే. అవ్య: చూ, రూ-ఏల. (1).

ఏలాటి, దే. విశే: ఎటువంటి, ఎట్టి, ఎట్టు.

ఏలాపత్రము, సం. వి. అ. న. అగ్నిమంథని * : చూ, వైజయంతి. 4.

ఏలాపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కారేలికి * : చూ, సన్నరాష్ట్రము; 2. కాస్తపెల్ల: చూ, పిరంగిచెక్క.

ఏలాపుత్రము. సం. వి. అ. పుం. ఏలాపుత్రుఁడను నాగము: చూ, సర్పము. 1-౪-౧).

ఏలాఫలము, సం. వి. అ. న: చూ, ఏల'కాయ.

ఏలాము, వై. వి. 1: చూ, రూ-ఏలము. 1; హిం. వి. 2: చూ, రూ-ఏలము. 2.

ఏలావాలుకము, సం. వి. అ. న. చూ, రూ-ఏలవాలుకము.

ఏలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చీలమండ బుడిపెలక్రింద మడిమల మీఁదు; దే. విణ. (1) మనుష్యకృతము. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 9; చూ, కృత్రిమము.

ఏలి, దే. వి. 1. క్షత్రియుఁడు: చూ, రాజు. 1; 2. అధిపతి: చూ, స్వామి. 1. 3. గొఱ్ఱె చూ, మేషము. 1.

ఏలికసాని, ద్వ. వి. పట్టపుదేవి: చూ, రాజ్ఞి.

ఏలికిరాజనములు, ద్వ. వి. బ. ఒకరకమువడ్లు; చూ, ధాన్యము.

ఏలిదము, వై. వి. 1. = హేళిత. రూ-ఎల్లిదము, తిరస్కారము: భార. ఆది. 6, ఆ. 117: చూ, వహేళనము; విణ. 2 = హేళిత, రూ-ఎల్లిదము, చులుకనిది: చూ, వహేళనము.

ఏలినవాఁడు, దే. వి. ఒడయుఁడు: చూ, ప్రభువు. 2.

ఏలీక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిన్నఏలకులు, సూక్ష్మైల: చూ, పత్రల.

ఏలు, దే. స. క్రి. 1. పాలించు: చూ, రక్షించు; 2. పరిగ్రహించు, ప్రియముతో పుచ్చుకొను, పొందు. భార. విరా. 1, ఆ. 226: చూ, ప్రాపించు.

ఏలుకొను, దే. స. క్రి.—పై.—.

ఏలుకోటి, మి. వి. ఏలుబడికిలోఁబడిన జనులసంఖ్య.

ఏలుపు. దే. వి: చూ, రూ-ఏలుబడి.

ఏలుబడి, దే. వి. రూ-ఎల్బడి: చూ, రక్షణము. (రూ-ఏల్బడి.)

ఏల్బడి, దే. వి: చూ, రూ- ఏలుబడి.

ఏవ, దే. అవ్య. 1. ఇదేననుట, చూపుటను తెలిపెడి: చూ, ఏ. 12; 2. అవమానము; 3. చంపుట, 4. సాటి: వై. వి. (1)= హేయ, ఏవగింపు: చూ, సెగ్గింపు; (2) అవధానము: చూ, హెచ్చరిక; (3) = హేయ, అసహ్యము. ఆము. పీఠిక. 1, ఆ. 14: చూ, రోఁత. 2; విణ. (4) = హేయ, రోఁతయైనది, రూ-ఏవము: చూ, రోఁత. 2.

ఏవమ్, దే. అవ్య. 1. పోలిక; చూ, సమానము. 2; 2. ఈప్రకారమనుట, ఏవకారార్థకము: చూ, అపి. 8; 3. అంగీకారార్థకము; చూ, సమ్మతము. 1; 4. తెఱఁగు: చూ, విధము. 1; 5. నిబద్ధి; చూ, సత్యము. 1; 6. ప్రకృతమును పరామర్శించుట; 7. ఉపదేశము; చూ. హితవచనము.

ఏవకాఁడు, దే. విణ. 1. అసహ్యుఁడు: చూ, రోఁతకాఁడు; 2. ఓర్వలేనితనముకలవాఁడు, ఈర్ష్యాళువు: చూ, సూయకాఁడు.

ఏవగించు, దే. అ. క్రి. 1. అసహ్యించు. భార. అను. 1. ఆ. 55: చూ, రోఁతపడు; స. క్రి. 2. దూఱు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 229: చూ, సెగ్గించు; 3. త్యజించు. వసు. 1, ఆ. 130: చూ, విసర్జించు.

ఏవగింపు, దే. వి. దూఱు: చూ, సెగ్గింపు.

ఏవపడు, ద్వ. అ. క్రి. అసహ్యించు. భార. అను. 3, ఆ. 32. చూ, రోఁతపడు.

ఏవము, దే. వి. 1. రూ-ఏవ. అసహ్యము: చూ, రోఁత. 2; 2. దూఱు. ఆం. భా. ప్ర. వాగ్వి. 115: చూ, సెగ్గింపు.

ఏవల, దే. వి. (ఏ + వలను.), చూ, రూ- ఎవ్వల.

ఏవాఁడు, దే. స: చూ, రూ-ఎవ్వాఁడు.

ఏవార్థకములు, వ్యా. ఎ, ఏ, అ, పో, ఏవే, అయ్యేవే. (౬).

ఏవురు, దే. స. రూ-ఏగురు. (ఏనునకు మహన్మహత్వార్థక రూపము): చూ, రూ-ఐదుగురు.

ఏష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1. (సూ. ని.)

ఏషణము, సం. వి. అ. పుం. 1. (లోహమయమైన) బాణము: చూ, బాణము. 1; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1. (ఏషణ అనియు.)

ఏషణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నారాచాకృతియైన యగసాలెవాని త్రాసు: చూ, ఆరాచి; 2. పుండ్లకంటఁ జొప్పించెడు శలాక (లేక) బంగారుపనివాని చీరణము: చూ, శలాక.

ఏష్యము, సం. విణ. 1. కాఁగలది; 2. (పంచాంగములో) మఱునాఁడు మిగిలిన తిథి లోనగునవి.

ఏస, దే. వి. 1. ఏపు: చూ, విజృంభణము; విణ. 2. రూ-ఏచ. పామరులమాట. "ఏసమాట": చూ, గ్రామ్యము. 4: 3. రూ-ఏచ. వక్రము. వసు. 2, ఆ. 11; చూ, వంకర.

ఏసరు, దే. అ. క్రి. అతిశయించు. రుక్మాం. 4, ఆ. 39; చూ, సంపడించు. 2.

ఏసరేఁగు, దే. అ. క్రి. చూ, రూ-ఎసరేఁగు.

ఏసి, దే. అవ్య. 1. పరిమాణార్థకము. కొలఁదిని తెలిపెడి. "ఇంతలేసిబొరలు."; అంత, ఎసు; 2. చొప్పున. "రెండేసి-మూఁడేసి."; చూ, వంతున.

ఏసె, దే. వి. 1. నార, ప్రత్తి; చూ, వల్కలము; 2. గడ్డిలోనగువాని పరక, పొరక: చూ, పోచ.

ఏహ్యము, వా. విణ. అసహ్యము: చూ, రోఁత. 2.

ఐ

ఐ. అచ్చులలోని ఒక యక్షరము. సం. అవ్య. 1. స్మృత్యర్థకము, ఆకళింపును తెలుపును: చూ, ఆకళింపు; 2. పిలుచుటను తెలుపును: చూ, సంబోధనము; వి. ఐ. పుం. (ఐకారాంతః పుంసి:-ఐః - ఆయౌ - ఆయః.) 3. దిక్కు: చూ, హరిత్తు; 4. హస్తము: చూ, హస్తము. 7; 5. ముక్కంటి; చూ, శివుఁడు. 1; 6. కొండకొన: చూ, శిఖరము. 1; 7. చర్మము: చూ, తోలు. 1.

ఐంగుదము, సం. వి. అ. న. రూ-ఇంగుదము: చూ, గారపండు.

ఐందవము, సం. విణ. ఇందుసంబంధమైనది (ఇందుఁడు = చంద్రుఁడు.)

ఐందవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పలుకుఁజెలి: చూ, సరస్వతి. 1.

ఐంద్రజాలికము, వా. వి. (లేనివి ఉన్నట్టును, ఉన్నది లేనట్టును, చూచువారి కన్నులకు భ్రమ కల్పించునది.) అవాంతరములు మహేంద్రజాలము, గజకర్ణము, గోకర్ణము, గారడి, కనుకట్టు, హస్తలాఘవాదులు: చూ, ఉపవిద్యలు. 11-2).

ఐంద్రజాలికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-ఇంద్రజాలికుఁడు.

ఐంద్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక పంచాంగయోగము: చూ, యోగములు. 3: 2. ద్రోణకాకము, మాలకాకి: చూ, సకృత్ప్రజము. 1-౫; విశ. 3. ఇంద్రునిసంబంధమైనది; 4. ఇంద్రదేవతాకమైన మంత్రము: చూ, మంత్రము. 1-౨౧.

ఐంద్రలుప్తకుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఇంద్రలుప్తకుఁడు.

ఐంద్రాగ్నేయి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. విశాఖ: చూ, చుక్క. 1-౧౬; 2. ఇంద్రాగ్నిసంబంధమైన పురోడాశము: చూ, పురోడాశము. 1.

ఐంద్రాణికము, సం. వి. అ. న: చూ, రతిబంధము.

ఐంద్రాస్త్రము, అం: చూ, అస్త్రములు (ఐంద్రాస్త్రము = వజ్రాస్త్రము).

ఐంద్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఇంద్రాణి: చూ, భార్య. 1-౩: చూ, శచి; 2. జ్యేష్ఠానక్షత్రము: చూ, చుక్క. 1-౧౮. 3. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 4: చూ, అదృష్టము; 1; 5. ఇంద్రవారుణి*: చూ, పుచ్చకాయ; 6. ఏలకి*: చూ, పత్రల; 7. తూరుపు: చూ, ప్రాచి. 1. విశ. 8. ఇంద్రుఁడు దేవతగాఁ గలది.

ఐంద్రియకము, సం. విశ. చక్షురాదీంద్రియగోచరమైనది: చూ, వెల్లడి.

ఐంద్రుఁడు, సం. వి. అం. 1. ఇంద్రపుత్రుఁడు: చూ, కొడుకుఁడు. 1-౨౬; 2. కిరీటి, పాండురాజుకొడుకు: విజయుఁడు. 1: చూ, సుభద్రేశుఁడు: (చూ, సూనుఁడు. 1-౭౩); 3. కాకాసురుఁడను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

ఐకకంఠ్యము, సం. వి. అ. న: చూ, ఏకకంఠత్వము.

ఐకద్యము, సం. అవ్య. ఒకప్పుడు: చూ, కదాచిత్.

ఐకమత్యము, సం. వి. అ. న: చూ, ఐకకంఠ్యము.

ఐకాగారికుఁడు, సం. వి. అ. పుం, దొంగ: చూ, హారకుఁడు. 1.

ఐకాగ్రుఁడు, సం. విశ. ఒక విషయముననే మనస్సు నిలిపిన వాఁడు: చూ, స్థిరచిత్తుఁడు.

ఐకాహికము, సం. వి. అ. న. ఒకదినమునఁ బుట్టినది: చూ, ఏకాహభవము.

ఐక్యము, సం. వి అ. న. మైత్రి. బసవ ఖీ. 5, ఆ 48: చూ, స్నేహము. 1; 2. లెక్క కలియఁగూడడము: చూ, వెరసి. 1; 3. కొండకొన: చూ, శిఖరము. 1; 4. చర్మము: చూ, తోలు. 1; 5. హత్తము: చూ, హస్తము. 1.

ఐక్షవధనువు, అం. చెఱకువిల్లు, మన్మథధనుస్సులో మొదటివిల్లు: చూ, మన్మథబాణములు.

ఐక్షరము, సం. వి అ. న. చెఱకురసమువలనఁ జేసిన తేనె: చూ, మధువు. 5.

ఐక్ష్వాకుఁడు. సం వి. అ. పుం. ఇక్ష్వాకుకులమునఁ బుట్టినవాఁడు. శ్రీరాముఁడు: చూ, రాముఁడు.

ఐణము, సం. విశ. 1. ఏణము (ఇఱ్ఱి) యొక్క తోలు మాంసము మొదలైనది: అం. 2. వ్యాకరణబంధములు 21: అదూషితములు 10, భావదూషితములు 11. (ఐణము భావదూషితములు పదునొకటింటిలో నొకటి.): చూ, వ్యాకరణబంధములు.

ఐణాసనము, అం: చూ, ఆసనములు.

ఐణేయము, సం. విశ. ఏణియొక్క తోలు మాంసము మొదలైనది. (ఏణి = లేడి); 2. ఒకానొక రతిబంధము: చూ, రతిబంధము.

ఐతరేయము, అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.

ఐతి, దే. విశ. రూ-అయితి: చూ, శక్యము.

ఐతిహ్యము, అం. 1. పారంపర్యోపదేశము, పెద్దకాలమునుండు జనవాదము, పారంపర్యముచేత వచ్చిన యుపదేశము: అం. 2: చూ, రసవదలంకారములు.

ఐతిహ్యము, అం. ప్రత్యక్షాదిప్రమాణము లాఱునుగాక పౌరాణిక ప్రమాణములగు సంభవము, ఐతిహ్యము అను ప్రమాణము లెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, ప్రత్యక్షాదిప్రమాణములు.

ఐతే, దే. అవ్య. తు అను అవ్యయార్థకము: చూ, రూ-అయితే.

ఐద, దే. అవ్య. పృష్ఠార్థకము. వెంట: చూ, వెంబడి.

ఐదవది, దే. స: చూ, రూ-అయిదవది.

ఐదార, దే. వి అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

ఐదు, దే. స: చూ, రూ-అయిదు. వేమన. 768.

ఐదుగురు, దే. స. బ: చూ, రూ-అయిదుగురు.

ఐదునొసటి, దే స. అబ: చూ, షట్కము.

ఐదుపదిసేయు, దే. అ. క్రి. 1. రూ-అయిదు పదిచేయు, సమస్థరించు. ఆము. 2, ఆ. 31: చూ, మొక్కు, 8; 2 రూ-అయిదు పదిచేయు. ఓడిపోవు. కళా. 8, ఆ, 99, (పై ఉదాహరణము దీనికినిఁ జెప్పవచ్చును.): చూ, వెనుదీయు. 1.

ఐదుమంది, దే. స. బ: చూ, రూ-అయిదుమంది.

ఐదుమోములవేల్పు, ద్వి. వి. పంచముఖుఁడు, రూ-అయిదు మోములవేల్పు, అయిదుమోములవేలుపు: చూ, శివుఁడు. 1.

ఐదువ, ద్వి. వి. (ఐదు + వన్నెలుకలది, జీవభర్తృక, సౌభాగ్యవతి, (వన్నె యనఁగా ఇక్కడ సుమంగలియొక్క అలంకారము, ఐదు — మంగళసూత్రము, పసుపు, కుంకుమము, గాజులు, చెవ్వాకు): చూ, స్త్రీ. 1-౧౬: (చూ, రూ-అయిదువ.)

ఐదువత్రాడు, వా. వి. మంగళసూత్రము.

ఐదువరాలు, (ఐదువ + ఆలు): చూ, ఐదువ (ఇక్కడ ఐదువ శబ్దము విశేషము: చూ, ఆలు: (చూ, రూ-అయిదువరాలు.)

ఐద్దాయిలు, దే. వి బ. (ఐదు + దాయిలు.) వడ్ల-కమ్మర-కంచర-అగసాలె-కాసె కులస్థుల పనులు.

ఐన, దే. ద్ర. ముందు చెప్పఁబడినదానికి విరుద్ధమైన యర్థమును దెలుపును: చూ, రూ-అయిన, అఁట.

ఐనిల్లు, దే. వి. అంతర్గృహము. రూ-అయినిల్లు: చూ, సదనము. 1-౧౮.

ఐనింటివారిబిడ్డ, జా. సద్వంశమునఁ బుట్టినది.

ఐపు, దే. వి. 1. రూ-అయిపు. తప్పు: చూ, సొంటు. 2. జాడ. రూ-అయిపు: చూ, సూచన. 1.

ఐపోవు, దే. అ. క్రి. 1. రూ-అయిపోవు, ముగియు, "వాని ఉద్యోగము ఐపోయినది": చూ, సరిపోవు. 3, 2. రూ-అయిపోవు. వెచ్చమైతీఱు. "సంచారములన్ని ఐపోయినవి": చూ, చెల్లు.

ఐభము, అం వ్యాకరణబంధములు ఇరువదియొకటి. అందు అదూషితములు ౧౦; భావదూషితములు ౧౧; ఇది అదూషితములు పదింటిలో నొకటి: చూ, వ్యాకరణబంధములు.

ఐభి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, హస్తిఘోషక.

ఐమచ్చు, దే. వి. గుఱుతు; లక్షణము. 1. (పదార్థము దీనిచేత చూడ(బడును.)

ఐమూల, దే. విఱ. మూలవాటు, రూ-అయిమూల. "అయిల్లు ఐమూలగానున్నది.": చూ, హరిత్తు. 1-౧౪.

ఐర, దే. వి. రూ-అయిర, కంటితెవులు. ఆం. ధా. ప్ర. మ. 127: చూ, హర్షణము. 3-౫.

ఐరకొను, దే. అ. క్రి. యుక్తమగు. రూ-అయిరకొను. పంచ. వేం. 1, ఆ. 99: చూ, సరిపడు. 2.

ఐరగట్టు, ద్వ. వి. హలోపకరణము: చూ, రూ-అయిరగట్టు.

ఐరావణము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఐరావతము, ఇంద్రుని యేనుగు: చూ, హస్తి-1-౩౬; 2. నాగరంగము *: చూ, శర్కరాంకము. 1-౧౧; 3. అమృతము, అబ్ధినవనీతము: చూ, సుధ. 1.

ఐరావతము, సం. వి. అ. న. 1. వంకరలేని నిడుపైన ఇంద్ర ధనుస్సు: చూ, బాణము. 1-౧౬; పుం. 2. ఇంద్రుని యేనుగు: చూ, హస్తి; 1-౩౬; 3. నాగరంగము *: నారింజ; చూ, శర్కరాంకము. 1-౧౧; 4. అమృతము, అబ్ధినవనీతము: సుధ 1; 5. మబ్బుమీ(దవచ్చెడి మబ్బు, రాజమేఘము: చూ, మేఘము. 1-౬; 6. ఐరావతమను నొక పాము: చూ, సర్పము; 1-౪-(౨); 7. ఐరావతమను పేరుగల ఖండము: చూ, దేశములు. ౬౪-3; 8. తూర్పుదిక్కునందలి యేనుగు: చూ, హస్తి; 1-౨-(౧); 9. నింబ *: నిమ్మ; చూ, శర్కరాంకము. 1-౧౨; 10. కమ్మరేగు *: చూ, రేగు. 1-౨. 11. కాకినేరేడు *: చూ, సురభిపత్ర: 12. ఎఱ్ఱికిత్తిలి *: చూ, శర్కరాంకము. 1-౧; అం. 13. ఇంద్రుని వాహనము, చూ, దిక్పాలవాహనములు;

ఐరావతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మెఱపు: చూ, విద్యుత్తు, 1; 2. కోల మెఱుపు: చూ, —పై.—; 3. యముని భార్య. చూ, భార్య. 1—౫౦. (చూ, స్త్రీ.)

ఐరిణము, సం. వి. అ. న. పాంశవలవణము: చూ, లవణము. 1—౪.

ఐరుపు, దే. వి. రూ- అయిరుపు. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

ఐరేని, దే. వి. రూ- అయిరేని, పంచరంగులలో చిత్తరువులు పెండ్లికడవలు. విజ. 3, ఆ. 95: చూ, భాండము. 3—౨.

ఐరేనికడవలు, ద్వ. వి. —పై.—

ఐరేయము, సం. వి. అ. న. కల్లు: చూ, సుర. 2.

ఐలబిలుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కుబేరుడు: చూ, శ్రీదుడు; 2. దిలీపమహారాజు: చూ, రాజు. 1.

ఐలారము, దే. వి: చూ, రూ- అయిలారము *.

ఐలుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పురూరవ చక్రవర్తి: చూ, రాజు. 1.

ఐలేయము, సం. వి. అ. న. సూ(గుదోస *: చూ, హరి వాలుకము.

ఐలేయుడు, సం. వి. అ. పుం. పురూరవ చక్రవర్తి: చూ, ఐలుడు.

ఐవచ్చు, దే. అ. క్రి; చూ, రూ- అయివచ్చు.

ఐశుడు, సం. వి. అ. పుం. ఈశ్వరుని కొమారుడు: చూ, వినాయకుడు. 1.

ఐశాని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఈశానదిక్కు, ఈశాన్యము, ఐశి: చూ, దిక్కులు; 2. ఈశానుని పట్టణము: చూ, దేశములు. ౬౧-౪.

ఐశి, —పై.—; 3: చూ, పార్వతి.

ఐశ్వర్యము, సం. వి. అ. న. 1. అణిమాద్యష్టసిద్ధులలో నొకటి: చూ, సిద్ధులు. (విభూతులు.): 2, భాగ్యము: చూ, సంపత్తి. 1; 3: చూ, అదృష్టము 1; 4. చూ, గుణములు.

ఐశ్వర్యములు, అం. 1. మాహాత్మ్యము, ధైర్యము, కీర్తి, సంపద, జ్ఞానము, వైరాగ్యము. (6); 2. దాసీజనము, భృత్యులు, పుత్రులు, మిత్రులు. బంధువులు, వాహనములు, ధనము, ధాన్యము. (8).

ఐశ్వర్యలక్ష్మి, అం. చూ, తంత్రములు.

ఐషమస్తనము, సం. విఱ. ఈసంవత్సరపుది: ఐషమస్త్యము.

ఐషమస్త్యము, —పై.—

ఐష్టికుడు, సం. వి. అ. పుం. యష్టికర్త యజ్ఞమువాడు: చూ, యష్టిధరుడు.

ఐషీకము, అం. చూ, అస్త్రములు.

ఐహికము, సం. విఱ. (అ. ఆ. ఉ.) 1. ఇహలోక సంబంధమైనది; 2. చూ, లోకములు. (చూ, ఇహలోకము.)

ఐళుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఐలుడు.

ఒ

ఒ, అచ్చులలోని ఒకయక్షరము. దే. అవ్య. 1. సంబోధనార్థకము. భార. విరా. 1, ఆ. 215: చూ, సంబోధనము; అవ్య. 2. ప్రార్థనార్థకము మీ(దవచ్చు వానిలో నొకటి. ప్రార్థనార్థకముమీ(దవచ్చునవి — ఇ - ఈ -ఏ - ఏ - ఐ - ఓ అనునవి.

ఒంకియ, వై. వి.=వంక్యమ్. పాగమొదలైనవి తగిలించెడు చిలుకకొయ్య: చూ, వంక్యము. (రూ- ఒంకె.)

ఒంకె, వై. వి.=వంక్యమ్. —పై.—

ఒంపువాడు, దే. వి. ఘాతకుడు, చంపువాడు: చూ, హింసకుడు.

ఒంజిలి, దే. వి. 1. రూ ఒండిలి. కీడు: చూ, హాని. 2; 2. రూ- ఒందిలి. పీడుపు; చూ, శోకము. 2; విఱ. 3. రూ- ఒంచిలి. దుఃఖముకలవాడు: చూ, విమనుడు; 4. రూ- ఒంచిలి. దుఃఖముకలది: చూ, దుఃఖితము.

ఒంటపగు, దే. వి. మల్లయుద్ధగతిభేదము; చూ, పరువడి. ; చూ, మల్లశాస్త్రము.

ఒంటనివాడు, ద్వ. వి. పగతుడు: చూ, శత్రువు. 1.

ఒంటమి, దే. వి. పగ: చూ, విరోధము. 1.

ఒంటరము, దే. వి. —పై.— భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 237.

ఒంటరమింటరము, దే. వి. ఎక్కువతక్కువలు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 237. (ఎక్కువతక్కువలు = కష్టనిష్ఠురములు.)

ఒంటరి, ద్వ. వి. (ఒంటి + అరి.) 1. పంది: చూ, సూకరము; అసహాయుడైన బంటు. య. 5, ఆ. 74; చూ, ఒంటరీడు. 1; 3. ఎక్కటి: చూ, ఒంటరీడు. 2.

ఒంటరికాఁడు, ద్వ. వి. 1. పంది. చంద్రా. 1, ఆ. 20: చూ, సూకరము; 2. అసహాయుఁడైనజంతు. ఉ, రా. 7, ఆ. 414: చూ, ఒంటరీఁడు. 1; విశ. 3. ఎక్కటి: చూ, ఒంటరీఁడు. 2. (స్వార్థమున కాఁడు.)

ఒంటరిపాటు, ద్వ. వి. 1. అనురహసము; చూ, రహస్యము. 1; 2. అసహాయత: చూ, దిక్కుమాలినతనము.

ఒంటరివాఁడు, ద్వ. వి. 1. అసహాయుఁడైనజంతు; చూ, ఒంటరీఁడు. 2; 2. ఎక్కటి; చూ, ఒంటరీఁడు. 2.

ఒంటరీఁడు, ద్వ. వి. (ఒంటరి + ఈఁడు.) 1. అసహాయుఁడైన జంతు. అం. ఛా. ద్వి.క. 185. (స్వార్థమున ఈఁడు.)ఒంటరి, ఒంటరికాఁడు, ఒంటరివాఁడు, ఒంటరీఁడు, ఒంటికాఁడు, ఒంట్రింపు; (సం, ప);—అసహాయశూరుఁడు; 2. అసహాయుఁడు, ఎక్కటి: చూ, విడి, 12.

ఒంటరులు, ద్వ. వి. బ. 1. కాలిబంటు; చూ, భటుఁడు. 1; 2. నాలుగవ జాతివారిలో నుత్తములుగ పరిగణింపఁబడు నొకానొక జాతివారు.

ఒంటి, దే. వి. 1. ఒంటిపాటు: చూ. రహస్యము. 1: 2. అసహాయత: చూ, దిక్కుమాలినతనము.

ఒంటింపు, దే. వి. 1. మైత్రి, పొత్తు: చూ, స్నేహము. 1; 2. తోడు, సహాయము: చూ, వెంబడి; 3. ఏఁడు వీఁడీయా పనినిఁ జెయవలయునని యేర్పఱచు నేర్పాటు. (ఇప్పంతము ప్రాచీనకవి సమ్మతము కామ. అరగింపు వంటిది.

ఒంటికంటిగాము, ద్వ. వి. అనేహస్సు: చూ, శుక్రుఁడు.

ఒంటికంటిరామలింగము, లో. ఎదుటివారికలిమి చూచి యోర్వలేనివాఁడు. (అసహనుఁడు.)

ఒంటికాఁడు, ద్వ. వి. 1. పంది: చూ, సూకరము; విశ. 2. సన్న్యాసి, వియోగి, ప్రియురాలి నెడబాసినవాఁడు. హ, న. 2, ఆ. 30: చూ, ముని. 1; 2. ఏకాకి, ఎక్కటి: చూ, విడి. 12.

ఒంటికొమ్ము వేలుపు, ద్వ. వి. ఏకదంతుఁడు: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

ఒంటిగాము, ద్వ. వి: చూ, ఒంటికంటిగాము.

ఒంటిజందెపువాఁడు, ద్వ. వి. ఉపనీతుఁడు, బ్రహ్మచారి: చూ, వటువు.

ఒంటిపాటు, వై. వి. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 1.

ఒంటిపేటదండ, ద్వ. వి. ఏకావళి, ఒంటిపేటహారము: చూ, భూషణము. 2-3ళ.

ఒంటిపోఁగు, ద్వ. వి. బలదేవుఁడు, రోఁకలితాల్పు. శశాం. 2, ఆ. 20: చూ, హలాయుధుఁడు.

ఒంటిపోట్లాట, ద్వ. వి: చూ, ఎక్కటిజవరము.

ఒంటిమన్ను, వా. వి. శరీరమలము: చూ, శమలము. 1-౧౦.

ఒంట్రిమాఁకులపెనుముప్పు, ద్వ. వి. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

ఒంటియ, వై. వి.= ఉష్ట్రీ. రూ-ఒంటె: చూ, లొట్టిపిట్ట.

ఒంటియపుగుగ్గతెర, ద్వ. వి. చూ, పరువళ్లు. (చూ, మల్లకాష్ఠము.)

ఒంటివేలు, వా. వి. అల్పాచమానము విడుచుటకు బడిపిల్లలు (బాలబాలికలు) పంతులుగారిని అనుమతిని చూపెడిసంజ్ఞ. (చిటికెనవ్రేలు చాపుట.)

ఒంటు, దే. వి. 1. మైత్రి, పొత్తు: చూ, స్నేహము. 1; 2. గ్రామసమూహము; అ. క్రి. 3. అనుకూలించు: చూ, సరిపడు. 1; స. క్రి. 4. పొందు. శశాం. 2, ఆ. 118: చూ, సక్తమగు.

ఒంటుకొన్న, దే. స. క్రి. పొందు. శశాం. 2, ఆ. 89: చూ, సక్తమగు.

ఒంటె, వై. వి.= ఉష్ట్రీ. చూ, రూ-ఒంటియ.

ఒంటెపిల్ల, ద్వ. వి. కరభము. —పై.—

ఒంటెపులి, ద్వ. వి. ఒక్కరకము మృగము. (అప్ర.)

ఒంటెలగుంపు, ద్వ. వి. ఉష్ట్రిసమూహము: చూ, ఔష్ట్రికము.

ఒంట్రింపు, ద్వ. వి. అసహాయశూరుఁడు: చూ, ఒంటరీఁడు. 1.

ఒంట్లు, దే. వి. బ. (ఒంటు + లు.) 1. పురుషులకర్ణభూషణము: చూ, భూషణము. 2-రా-(ఆ) వై. వి. 2. అంకెలు: చూ, సంఖ్య. 1.

ఒండిలి, దే. వి. రూ-ఒంజిలి, అపథము: చూ, హాని. 2.

ఒండు, వై. స. ఏ. 1.= ఏకః. ఒకటి: చూ, వంచి; వై. స. 2.= ఏకః. అన్యము: చూ, వేఱు. 3: అపరు:చూ, సుబ్బలి.

ఒండువలను, ద్వ. వి. అన్యము: చూ, వేఱు. 3.

ఒండె, దే. ద్ర. 1. ఆటుకానిపక్షమున. భార. అర. 5. ఆ. 363. ఫీ. 6, ఆ. 73: చూ, ఏని. (1); 2. కాని, వికల్పార్థకము. భార. సభా. 1, ఆ. 193 : చూ, వికల్పము. 2.

ఒండేని, దే. అవ్య. (ఒండె + ఏని) 1. ఆటుకానిపక్షమున: చూ, ఏని. (1); 2. కాని, వికల్పార్థకము. కాశీ. 5, ఆ. 45: చూ, వికల్పము. 2.

ఒండొండ, దే. అవ్య. (ఒండు + ఒండు + ల.) క్రమక్రమముగా. భార. ఆది. 4, ఆ. 224 భార. శాంతి. 1, ఆ. 22.

ఒండొండు, దే. అవ్య. మిథఃపదార్థము, పరస్పరము. అం. ఛా. తృ. అవ్య. 68: చూ, మిథము. 1.

ఒండొకటి, దే. స. అన్యోన్యము, పరస్పరము: చూ, మిథము. 1.

ఒండొకఁడు, ద్వ. అవ్య. ఇతరుఁడు: చూ, వేఱయినవాఁడు.

ఒండొరు, దే. ద్ర. పరస్పరము: చూ, మిథము. 1.

ఒండొరుమిక్కి, ద్వ. వి. మైత్రి: చూ, స్నేహము. 1.

ఒండొరులు, దే. ద్ర. ఒండొరు: చూ, మిథము. 1.

ఒండొరులమైత్రిచెఱుచుట, అం. చూ, భేదోపాయములు.

ఒండొరులకురాయిడిపుట్టించుట, అం.—పై.—

ఒందిక, దే. వి. మైత్రి. రూ-ఒద్దిక. వి. పు. 5, ఆ. 79 : చూ, స్నేహము. 1.

ఒందిలి, దే. వి, విశ : చూ, రూ-ఒంజిలి.

ఒందు, దే. స. క్రి. 1. పొందు : చూ, సక్తమగు; అ. క్రి. 2. జనించు, కలుగు. భార. అర. 4, ఆ. 181; భార. ఆది. 8, ఆ: చూ, సంభవించు.

ఒక, వై. స. 1.= ఏకఃవృత్తియందు ప్రత్యయము లోపించిన రూపము. "ఒకపరి, ఒకతేప, ఒకముష్టి": రూ-ఒక్క; 2.= ఏక. ఉద్దేశింపఁబడని, 'ఒకించుక, ఒకింత ఇత్యాదులయందు ఇది అల్పార్థకమని యెఱుంగునది: ఒకానొక, రూ-ఒక్క.

ఒకంట, వై. ప్ర. = ఏకత్ర. ఏకత్రార్థకము: రూ-ఒకట-ఒక్కాట-ఒకోట-ఒక్కోట.

ఒకఁడు, వై. స. 1. = ఏకః. ఒకటి: చూ, వంచి; 2. = ఏకః, రూ-ఒక్కఁడు. అన్యుఁడు: చూ, ఒండొకఁడు; 3. = ఏకః. ఏకఁడు (లేక) ఏకము. అన్యము: రూ-ఒకరుఁడు-ఒకరు వుఁడు - ఒకోఁడు-ఒకోరుఁడు - ఒకోరువుఁడు - ఒక్కఁడు-ఒక్కరుఁడు - ఒక్కరువుఁడు - ఒక్కోఁడు -ఒక్కోరుఁడు-ఒక్కోరువుఁడు, ఒడ్డు, ఒరుఁడు-ఒరువుఁడు; (సం. ప): — ఏకకుఁడు.

ఒకట, వై. ప్ర. 1. = ఏకత్ర. ఏకత్రార్థకము: చూ, రూ-ఒకంట; 2. కూడ, సహితమను నర్థమును దెలిపెడి: చూ, సైతము; 3. ఏకకాలమున: చూ, యుగపత్.

ఒకటి, వై. స. ఏ. 1. = ఏకః. ఏకసంఖ్య, రూ-ఒక్కటి: చూ, వంచి; 2. = ఏకః. రూ- ఒక్కటి. అన్యము: చూ, వేఱు. 3.

ఒకటికి, వా. చూ, ఒంటివేలు.

ఒకత, వై. స. ఏ. 1. = ఏకస్త్రీ. రూ-ఒకతె: చూ, స్త్రీ. 1-అ; 2. పరస్త్రీ. రూ- ఒకతె: చూ, స్త్రీ. 1-అ.

ఒకతడవ, దే అవ్య. సకృదర్థకము: చూ. సకృత్. 1.

ఒకతి, చూ, రూ-ఒకత.

ఒకతుక, (ఒకత + క.) రూ-ఒకర్తుక.—పై.—

ఒకతూరి, దే. అవ్య. ఒకతడవ: చూ, సకృత్. 1.

ఒకతె, రూ- ఒకరితె: చూ, రూ- ఒకత.

ఒకతేప, దే. అవ్య. ఒకతడవ; చూ, సకృత్. 1.

ఒకపరి, దే. అవ్య. —పై.— ఆం. భా. తృ. అవ్య. 68.

ఒకపారి, దే. అవ్య. —పై.—

ఒకపెట్టు, దే. క్రి. ఏకకాలమున: చూ, యుగపత్.

ఒకపెట్టున, దే. క్రి. —పై.—

ఒకప్పుడు, దే. క్రి. ఐకద్యము. ఆం. భా. తృ. అవ్య. 70; చూ, కదాచిత్.

ఒకమరి, దే. అవ్య. ఒకతడవ; చూ, సకృత్. 1.

ఒకమాటు, —పై.—

ఒకమాఱు, —పై.—

ఒకమొగి, దే. క్రి. ఏకకాలమున; చూ, యుగపత్.

ఒకయూక, —పై.—

ఒకరిత, వై. స. ఏ. (ఒకరి + త.) రూ-ఒకర్త: చూ, రూ-ఒకత.

ఒకరితి, (ఒకరి + తి.) —పై.— (రూ-ఒకర్తి.)

ఒకరితె, (ఒకరి + తె.) —పై.— (రూ-ఒకర్తె.)

ఒకరిసొమ్మును ఇానమ్ముట, అం. చూ, వివాదములు.

ఒకరుఁడు, వై. స. 1. = ఏకః. అన్యుఁడు: చూ, ఒండొకఁడు; 2. = ఏకః. ఏకకుఁడు (లేక) అన్యము. ఏకము: చూ, ఒకఁడు. 3.

ఒకరువుఁడు, —పై.—

ఒకరోజు, ద్వ. వి. ఒకానొకదినము: ఒక్కనాఁడు; (సం. ప):— ఏకాహము.

ఒకర్త, 1. రూ-ఒకరిత. ఏకస్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 1-అ; 2. రూ-ఒకరిత. పరస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-అ.

ఒకర్తి, —పై.— (రూ-ఒకరితి.)

ఒకర్తు, (ఒకర్త + ఉ.) —పై.— (రూ-ఒకర్తుక.)

ఒకర్తుక, (ఒకర్త + క) —పై.— (రూ-ఒకతుక.)

ఒకర్తె, రూ-ఒకతె. —పై.—

ఒకవిడుత, ద్వ. అవ్య. ఒకతడవ: చూ, సకృత్ 1.

ఒకసారి, ద్వ. అవ్య. —పై.—

ఒకానొక, వై. విశే. వృత్తియందు ప్రత్యయము లోపించిన రూపము. ఉద్దేశింపఁబడని. "ఒకానొక పురుషుఁడు, ఒకానొక స్త్రీ, ఒకానొక మృగము." మొ. (దీనిని ప్రత్యయముతో చేర్చి చెప్పునప్పుడు మహదర్థమున ఒకానొకఁడనియు, మహత్స్వర్థమున ఒకానొకతెయనియు, అమహదర్థమున ఒకానొకటి యనియు రూపములు.): చూ, ఒక. 2.

ఒకానొకప్పుడు, ద్వ. క్రి. కదాచిదర్థకము: చూ, కదాచిత్.

ఒకింత, దే. వి. 1. అల్పము, రూ-ఒక్కింత: చూ, స్వల్పము; అవ్య. 2. రూ-ఒక్కింత. ఈషదర్థకము. ఆం. భా. తృ.అవ్య. 74: చూ, స్వల్పము.

ఒకింతవేఁడిమి, ద్వ. వి. ఇనుమంతకాఁక: చూ, సంజ్వరము 2-అ.

ఒకొ, దే. అవ్య. రూ-ఒకో. సంశయార్థకము. భార. ద్రోణ. 2, ఆ. 229; భార. విరా. 1, ఆ. 49; నిర్వ. 8, ఆ. 121. చూ, సంశయము.

ఒకోఁడు, వై. స. 1. = ఏకః. అన్యుఁడు; చూ, ఒండొకఁడు; 2. = ఏకః. ఏకకుఁడు (లేక) అన్యము, ఏకము: చూ, ఒకఁడు. 3.

ఒకోట, వై. ప్ర. 1. ఏకత్రార్థకము. రూ - ఒక్కోట: చూ, ఒకంట; 2. కూడ. రూ-ఒకట: చూ, సైతము.

ఒకోటి, వై. స. ఏ. రూ-ఒకటి. ఏకసంఖ్య: చూ, వంచి.

ఒకోత, వై. స. ఏ. 1. రూ-ఒకోరిత, ఏకస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-అ; 2. రూ-ఒకోరిత. పరస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1.-అ.

ఒకోరితి, (ఒక్కరితి +) —పై.— రూ- (ఒకోర్తి)

ఒకోతి, —పై.— (రూ-ఒకోరితి.)

ఒకోతుక, (ఒకోత + క.) —పై.—

ఒకోతె, —పై.— (రూ-ఒకోరితె.)

ఒకోరిత. (ఒకోరి + త.) —పై.— (రూ-ఒకోర్త.)

ఒకోరితి, (ఒకోరి + తి) —పై.— (రూ-ఒకోర్తి.)

ఒకోరితె, (ఒకోరి + తె.) —పై.— (రూ-ఒకోర్తె.)

ఒకోరుఁడు, వై. స. = ఏకః: చూ, రూ-ఒకోఁడు.

ఒకోరువుఁడు, వై. స. = ఏకః. —పై.—

ఒకోర్త, వై. స. ఏ. 1. రూ- ఒకోరిత. ఏకస్త్రీ; చూ, స్త్రీ 1-అ; 2. రూ- ఒకోరిత. పరస్త్రీ; చూ, స్త్రీ.

ఒకోర్తు, 1-అ. (ఒకోర్త + ఉ.) —పై.—

ఒకోర్తుక, (ఒకోర్తు + క.) —పై.— (రూ-ఒకోతుక.)

ఒకోర్తె, —పై.— (రూ- ఒకోరితె)

ఒకో, దే. అవ్య: చూ, రూ-ఒకొ.

ఒక్క, వై. స: చూ, రూ-ఒక.

ఒక్కంతగా, దే. క్రి. ఒక్కపెట్టు; చూ, యుగపత్.

ఒక్కాట, వై. క్రి. 1. ఏకత్రార్థకము. రూ- ఒకట: చూ; ఒకంట; 2. కూడ, సహితము. భార. ఆది. 7, ఆ. 160. భార. అర. 2, ఆ. 76; చూ, సైతము.

ఒక్కటి, వై. స. ఏ.=ఏకః: చూ, రూ- ఒకటి.
ఒక్కటీఁడు, ష్ఠ్వ. వి. ఏకాకి. ఒంటరికాఁడు: చూ, విశి. 12.
ఒక్కఁడు, వై. స. 1.=ఏకః రూ-ఒకఁడు. అన్యుఁడు: చూ, ఒంటొకఁడు; 2.=ఏకః. ఏకకుఁడు (లేక) ఏకము, అన్యము: చూ, రూ- ఒకఁడు. 3.
ఒక్కణ, వై. వి.=వ్యాఖ్యానమ్. రూ-వక్కణ; చూ, వివరము.
ఒక్కత, వై. స. ఏ. రూ- ఒక్కరిత: చూ, రూ- ఒకత.
ఒక్కతి, వై. స. ఏ. రూ- ఒక్కరితి, —పై.—
ఒక్కతుక, వై. స. ఏ. రూ - ఒకతుక. —పై.—
ఒక్కతూకు, దే. అవ్య. ఒకతడవ; చూ, సకృత్. 1.
ఒక్కతె, వై. స. ఏ. రూ - ఒక్కరితె : చూ, రూ- ఒకత.
ఒక్కనాఁడు, ష్ఠ్వ. వి. ఏకాహము, అన్యదినము. ఆం, భా. ప్ర. విన్న. 97. చూ, ఒక రోజు.
ఒక్కపెట్టు, దే. క్ర. ఒక్కుంతగా : చూ, యుగపత్.
ఒక్కప్రొద్దు, వై. వి. వ్రతాదులచే నియమముతోఁ జేయునట్టి యొక్క పూఁట భోజనము : చూ, సాపాటు. 1-అ.
ఒక్కమాటు, దే. అవ్య. ఒకపరి: చూ, సకృత్. 1.
ఒక్కము, దే. స. ఏకసంఖ్య, ఒకటి : చూ, వంచి.
ఒక్కమొగి, దే. క్ర. ఒక్కపెట్టు: చూ, యుగపత్.
ఒక్కయూకి, దే. క్ర.—పై.— ఆం, భా. ద్వ, అవ్య. 80.
ఒక్కరిత, వై. స. ఏ. రూ- ఒక్కర్త: చూ, రూ-ఒకత.
ఒక్కరితి, రూ- ఒక్కర్తి, —పై.—
ఒక్కరితె, రూ- ఒక్కర్తె. —పై.—
ఒక్కరుఁడు, వై. స.=ఏకః; చూ, రూ- ఒకరుఁడు.
ఒక్కరుపుఁడు, వై. స.=ఏకః.—పై.—
ఒక్కర్త, వై. స. ఏ. రూ- ఒక్కరిత: చూ, రూ-ఒకత.
ఒక్కర్తి, రూ- ఒక్కరితి. —పై.—
ఒక్కర్తు, రూ- ఒకర్తు. —పై.—
ఒక్కర్తుక, రూ- ఒకర్తుక. —పై.—
ఒక్కర్తె, రూ- ఒకర్తె. —పై.—
ఒక్కసారె, దే. అవ్య. సకృదర్థకము. ఆం. భా. ద్వ, అవ్య. 68: చూ, సకృత్. 1.
ఒక్కసికొక్కు, ష్ఠ్వ. వి. ఒకానొక బాలక్రీడ. "ఒక్కసికొక్కు, రెండు లోగిప్ప, మూఁడుముచ్చిలక, నాలుగు నందన్న, అయిమంచిటిగొలుసు, ఆఱుంచారాలు, ఏడుండిటీలు, ఎనమన మనమంచ, తొంబాతోటచ్చు, పావిరపట్టుడీ" మొ॥ చూ, బాల క్రీడ.
ఒక్కాణించు, వై. వి.=వ్యాఖ్యాన; వ్యాఖ్యానముచేయు, చెప్పు. (పురుషోత్తమ కవీయము.)
ఒక్కింత, దే. వి. చూ, రూ- ఒకింత.
ఒక్కుమ్మడి, దే. క్ర. ఒక్కయూకి: చూ, యుగపత్.
ఒక్కూక, —పై.—
ఒక్కెడ, దే. క్ర. ఐకద్యము; చూ, కదాచిత్.
ఒక్కెత్తు, దే. అవ్య. ఒక్కయూకి: చూ, యుగపత్.
ఒక్కెఱ, వై. వి. 1.= ఉగ్రమ్. అంకపొంకములు, ఉగ్రభావము. భార. అర. 3, ఆ. 153: చూ, రౌరవము; విణ. 2. ఉగ్రము. —పై.— భార. ఆది. 6, ఆ. 256.
ఒకొ్క, దే. అవ్య. రూ- ఒకో్క: చూ, సంశయము.
ఒకొ్కఁడు, వై. స. 1. రూ- ఒక్కఁడు. అన్యుఁడు: చూ, ఒండొకఁడు; 2. ఏకకుఁడు (లేక) అన్యము, ఏకము. రాఘ. 2, ఆ. 106: చూ, రూ- ఒకఁడు. 3.
ఒకొ్కట, వై. క్ర. 1. ఏకత్రార్థకము: చూ, ఒకంట. 2. కూడ, సహితము: చూ, సైతము; 3. ఏకకాలమున. భార. ఆది. 6, ఆ. 233: చూ, యుగపత్.
ఒకొ్కటి, వై. స. ఏ. ఏకసంఖ్య. రూ- ఒకొటి: చూ, వంచి.
ఒకొ్కత, రూ- ఒకొ్కరిత: (చూ, రూ- ఒకత.)
ఒకొ్కతి, రూ- ఒకొ్కరితి. —పై.—
ఒకొ్కతుక, రూ- ఒకొతుక —పై.—
ఒకొ్కతె, రూ- ఒకొ్కరితె. —పై.—
ఒకొ్కరిత, రూ- ఒకొరిత. —పై.—
ఒకొ్కరితి, రూ- ఒకొరితి. —పై.—
ఒకొ్కరితె, రూ- ఒకొరితె. —పై.—
ఒకొ్కరుఁడు, వై. స. 1.= ఏకః. అన్యుఁడు. రూ- ఒకొరుఁడు: చూ, ఒండొకఁడు; 2.= ఏకః. ఏకకుఁడు రూ- ఒకొరుఁడు: చూ, ఒకఁడు. 3.
ఒకొ్కరుపుఁడు, వై. స.=ఏక. —పై.—(రూ- ఒకొరుపుఁడు.)
ఒకొ్కర్త, వై. స. ఏ. రూ- ఒకొర్త: చూ, రూ- ఒకత.
ఒకొ్కర్తి, రూ- ఒకొర్తి. —పై.—
ఒకొ్కర్తు, రూ- ఒకొర్తు. —పై.—
ఒకొ్కర్తుక, రూ-ఒకొర్తుక. —పై.—
ఒకొ్కర్తె, రూ- ఒకొర్తె. —పై.—
ఒకో్క, దే. అవ్య. రూ- ఒకొ్క: చూ, సంశయము.
ఒకో్కట, దే. క్ర. రూ- ఒకొ్కట. ఏకకాలమున: చూ, యుగపత్.
ఒకో్కలనము, దే. అవ్య. —పై.—
ఒగచెడము, దే. వి. కాఠిన్యము, నిష్ఠురము: చూ, దయ.
ఒగరు, వై. వి. 1.=తువర. వగరు, చుక్కఁగాఁబండని దానిమ్మలోనగువాని రుచి. విక్ర. 6, ఆ. 172: చూ, రసము. 5; అం. 2. చూ, రసములు.
ఒగరుచు, వై. అ. క్రి. ఒగరుగు. ఆము. 2, ఆ. 53.
ఒగరుప్పు, వై. వి. ఊపిరికట్టు: చూ, శ్వాసబంధము (రూ- ఒగప్పు.)
ఒగప్పు, —పై.—
ఒగి, దే. క్ర, క్రి. విణ. క్రమముగా. భార. అర. 2, ఆ. 275.
ఒగిదిగ, దే. వి. కొప్పువల, చూ, భూషణము. 2 ౧౧-(అ).
ఒగుడు, దే. వి. జొన్నలోనగువాని యెండినయాకు: చూ, సొరుగాకు.
ఒగుడుకలుచు, దే. అ. క్రి. స్పృశించు, చికుప్ప: చూ, వడియు. 3.
ఒగ్గము, దే. వి. అవపాతము. భాగ. 1, స్కం. 454: చూ, వారి. 6.
ఒగ్గాళము, దే. విణ. ఉగ్రము, భయంకరము. (సూ. ని.) చూ, కౌరవము. 2.

ఒగ్గు, దే. అ. క్రి. 1. ఉత్సహించు, కడఁగు. పాంచా. 2, ఆ. 49: చూ, సమకట్టు. 2; స. క్రి. 2. (వల) పఱచు, ఒడ్డు: చూ, పఱచు; 3. చాఁగఁజేయు, ఒడ్డు: చూ, చాఁపు.

ఒగ్గుజల్లి, దే. వి. తరిమెనపట్టెపు కొయ్యకాధారమైన జల్లి: చూ, సింహాసనము. 1-౧౮.

ఒచ్చుబడి, దే. వి. రాబడి. చూ, రూ- వచ్చుబడి.

ఒచ్చెము, దే. వి. 1. అచ్చిర, న్యూనత. కాశీ. 7, ఆ. 57: చూ, వెలితి. 2; 2. అవమానము. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 348: చూ, సడి. 3.

ఒచ్చెల, దే. అవ్య. రూ- ఓచెల్ల. సంతాపార్థకము. భో. 5, ఆ. 58: చూ, సంతాపము.

ఒచ్చెల్ల, —పై.— భో. 1, ఆ. 182.

ఒజ్జ, వై. వి. 1. = ఉపాధ్యాయః. చదువులయ్య. వంతులు. చూ, సురాచార్యుఁడు. 1-౧; 2. = ఉపాధ్యాయః. యాజకుఁడు. భార. ఆది. 1, ఆ. 131: చూ, ఋత్విజుఁడు. 1.

ఒజ్జదనము, వై. వి: చూ, ఒజ్జనము.

ఒజ్జనము, వై. వి. ఉపాధ్యాయత్వము: ఒజ్జదనము: (సం.ప):- ఆచార్యకము, ఆచార్యత్వము, ఉపాధ్యాయత్వము.

ఒజ్జబంతి, వై. వి. = ఉపాధ్యాయపద్ధతి. (ఉపాధ్యాయుఁడు చూపిన) ఒరవడి. పాంచా. 1, ఆ. 20; రూ-ఓజబంతి: చూ, మేలుబంతి.

ఒజ్జలపంగనామము, లో. గురువునకు పంగనామము. (అయ్యవారికి తప్పులు దిద్దఁబోవుట లోనగుచర్య.)

ఒజ్జలపుచ్చకాయ, జా. నేర్చినవిద్య మఱచిపోవుట. "ధర్మవిధులన్నియు నొజ్జలపుచ్చకాయఁగావఁయు" (కళాపూర్ణోదయము.) "శా. ఆహా! యొజ్జలపుచ్చకాయ వితమౌరా వేయునింకేటికిఁ." శశాం. 4, ఆ. 192.

ఒజ్జలపుచ్చపాదు, లో. గురునకు పుచ్చపాదు. (నేర్చినవిద్య మఱచి యెదురుతిరుగుట.)

ఒజ్జసాని, వై. వి. = ఉపాధ్యాయిని. హరిశ్చ. 2, ఛా: చూ, సోమిదమ్మ. (చూ, భార్య. 1-౮.)

ఒడ్డుబ్రాహ్మణులు, అం. పంచగౌడులలో నొకతెగయగు మైథిలులలో నొకతెగవారు. శుక్లయజుర్వేదులు, మాధ్యందినశాఖ, శాక్తేయులు, కాళీదేవత నుపాసించెదరు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

ఒట్టు, దే. వి. 1. బాస: చూ, శపథము; అ. క్రి. 2: జనించు. చూ, సంభవించు; స. క్రి. 3. కీలించు, ఉంచు. భార. శల్య. 2, ఆ. 133: చూ, హావణించు. 4; 2. రంగులఁజేయు. నిర్వ. 4, ఆ. 54; భాగ. 3, స్కం. 998: చూ, రవులుచు.

ఒడంబడిక, వా. వి. ఒప్పుదల పత్రము.

ఒడఁగూడు, దే. అ. క్రి. 1. ఒనఁగూడు: చూ, సిద్ధించు; 2. అంటసిలు, చేరు. భార. ఆది. 5, ఆ. 66: చూ, సమీపించు. (పేర్. ఒడఁగూర్చు.)

ఒడఁబడిక, ద్వ. వి. 1. ఒడఁబాటు. కవిక. 3, ఆ. 224: చూ, సమ్మతము; 2. సమ్మతించి వ్రాసియిచ్చినవ్రాత: చూ, రాజీ.

ఒడఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. అంగీకరించు: చూ, సమ్మతించు: 2. అనుకూలించు. భార. సభా. 1, ఆ. 32; చూ, సరిపడు. 1; 3. సంతోసించు. చూ, సంతోషించు. (ప్రే. ఒడఁబఱచు.)

ఒడఁబాటు, ద్వ. వి. 1. ఒడఁబడిక: చూ, సమ్మతము; విణ. 2. అంగీకారము. (ఒడఁబాటు = ఒడఁబడ్డ ప్రవర్తనము.) చూ, సమ్మతము.

ఒడగోలుకొను, దే. స. క్రి. రూ-అడగోలుకొను. అపహరించు భో. 3, ఆ. 124: చూ, ముచ్చిలించు.

ఒడపప్పు, దే. వి. 1. నానఁబెట్టిన పెసరపప్పు లోనగునది చూ, రూ-వడపప్పు;

ఒడపి, దే. వి. గంటి, సందు, చిల్లి. ఆము. 4, ఆ. 23: చూ, రంధ్రము. 1.

ఒడమి, దే. వి. 1. రూ-ఒడమె. తొడవు: చూ, భూషణము. 2; 2. రూ-ఒడమె. ధనము. ఉ. హరి. 6, ఆ. 28: చూ, హిరణ్యము.

ఒడమె. —పై.—

ఒడయఁడు, దే. వి. 1. రూ- ఒడయుఁడు. మగఁడు: చూ, భర్త; విణ. 2. రూ-ఒడియుఁడు. ఏలువు: చూ, స్వామి. 1.

ఒడయుఁడు. —పై.— (భర్త— జై. 5, ఆ. 117.)

ఒడయురాలు, దే. విణ. (ఒడయుఁడు + ఆలు) ప్రభ్వీణి: చూ, స్వామిని.

ఒడలిచూపొడయఁడు, ద్వ. వి. ఇంద్రుఁడు: చూ, సహస్రాక్షుఁడు. (రూ-ఒడలు చూపొడయఁడు.)

ఒడలు, దే. వి. 1. రూ-ఒప్పు, మే-మేను. లక్ష్మీ. 2, ఆ. 3: చూ, శరీరము: వా. 2. ఒకానొక భక్ష్యము; (ఒడ, నడుమ బెజ్జములేని గారెవంటి తినుబండము.)

ఒడలుగాలి, వా. వి. వ్యానము, శరీరమందుండుగాలి: చూ, వాయువు.

ఒడలుచూపొడయఁడు, ద్వ. వి: చూ, రూ-ఒడలిచూపొడయఁడు.

ఒడలుదాఁచుకొనుట, జా. పనిచేయకుండుట. "నేఁజేతఁబని పట్టితేఁజూచి ముందుగాఁ దానందుకొను నొడల్దాఁచుకొనదు." (వైజయంతీ విలాసము.)

ఒడలెల్లఁగన్నులు, జా. ఎక్కువవిమర్శ "సహస్రపత్త్రసూనుని నొడలెల్లఁ గన్నులుగఁజూచిరి మానసముల్గరంగఁగఁ." (విజయ విలాసము.)

ఒడి, దే. వి. 1. గుడ్డదొప్ప. వస్త్రపుటి. చూ, వస్త్రము; 1-౪౫ 2. ఉత్సంగము, తొడపైభాగము: చూ, క్రోడము; 3. పశుయోని, కతి: చూ, భగము. 12; 4. లక్ష్యముపెట్టి దాఁటిన దాఁటు, ఉంకింపు. చూ, విజృంభణము.

ఒడిఁబ్రాలు, దే. వి. ఒడికట్టుబియ్యము, ఒడికట్టు.

ఒడికట్టు, దే. వి. 1. పాపలగనుతావు: చూ, భగము. 12; 2 కాంచీభూష, ఒంటిపేటగల ఆఁడుదాని మొలనూలు, ఒడ్డాణము: చూ, భూషణము. 2; 3. వస్త్రపుటి, గుడ్డదొప్ప: చూ, వస్త్రము; 4. ఒడికట్టుబియ్యము: చూ, ఒడిఁబ్రాలు; అ. క్రి. 5. కడఁగు. సారం. 3, ఆ. 49: చూ, యత్నించు.

ఒడికట్టుట, జా. సిద్ధపడుట. "లోకనింద కొడిగట్టితిగా." (సారంగధర చరిత్రము.)

ఒడికము, దే. వి. 1. ఉపాయము. అనుపు. పంచ. నా. 1, ఆ. 101. చూ, పెరవు; విణ. 2. మనోజ్ఞము, ఒప్పిదమైనది. భార. ఆర. 5, ఆ 11: చూ, రమ్యము; 3. యుక్తము, ఇమ్ము. ఉ. రా. 5, ఆ. 134; చూ, యోగ్యము. 2.

ఒడికారము, దే. వి. ఉద్రేకము. య. 4, ఆ. 26: చూ, విజృంభణము.

ఒడిత్రాడు, దే. వి. వేటాడుటకుపయోగించిన యొకానొక సాధనము. ఉచ్చు: చూ. వాగుర. (చూ, తీపుద్రాడు. కాళ. 3. ఆ.)

ఒడిదామర, ద్వ. వి. (ఒడి + తామర.) 1. ఒకరకపుచెట్టు: చూ, వృక్షము.

ఒడిదారము. దే. వి. స్త్రీలమొలనూలు. చూ, భూషణము: 2.-౬-(౧).

ఒడిపిలి, దే. వి. ఆహారవిశేషము. (అప్ర.); చూ, సాదము. 1.

ఒడియు, దే. స. క్రి. 1. ఆకర్షించు, తిగియు. పాంచు. 2. ఆ. 17; చూ, రెమ్ము. 2; అ. క్రి. 2. కొంచెము పైకెగురు. భార. విరా. 2, ఆ, 128; జై. 3, ఆ. 113: చూ, లంఘించు.

ఒడిస, దే. వి. ఆవిషము; చూ, పైపనిక.

ఒడిసియ, దే. వి. 1. —పై.— (రూ-ఒడిసె) 2. ఒడిసెగట్ట. (రూ-ఒడిసె.)

ఒడిసె, —పై.—

ఒడిసెల. ద్వ. వి. రాళ్ళువిసరివేయుటకై యేర్పడిన యొక విధమగుత్రాడు. సారం. 1, ఆ. 93: క్షేపణిః 3. చూ, సూత్రము. 1-౬౬-(౧).

ఒడిసెలకాఁడు. ద్వ. వి. ఒడిసెలవేయువాఁడు.

ఒడుగు. వా. వి. వడుగు, ఉపనయనము.

ఒడుచు, దే. క్రి. ఓడించు: భార. ఆది. 7, ఆ. 63; భార. ఆది. 8, ఆ. 16; భార. ఆది. 3, ఆ. 206: చూ, జయించు.

ఒడుదొడుకు, దే. వి. 1. వైషమ్యము. సమముకామి. రసి. 2, ఆ. 98: చూ, వైషమ్యము విణ. 2. ఇక్కట్టు, సంకటము: చూ, శోకము. 2; విణ. 3. సమముకానిది: చూ, విషమము.

ఒడుపరితనము, దే. వి. చూ, టుంటరితనము.

ఒడుపు, దే. వి. 1. లక్ష్యముపెట్టి దాఁటినదాఁటు. హరిశ్చ. 1. ఆ. 465: చూ, విజృంభణము; 2. పూనిక. భో. 4. ఆ. 268: చూ, సన్నాహము; 3. అధికము, లాభము: చూ, హేరాళము; 4. సమయనిరీక్షణము.

ఒడ్డగ, దే. వి. రెండిట్టి కొమ్ములుకలచేసి యేర్పఱచిన ఆయుధము: చూ, బాణము. 1. ౧౫-(౧).

ఒడ్డగిలు, దే. అ. క్రి. 1. రూ-ఒడ్డగిల్లు. అవనతమగు: చూ, వ్రాలు. 6; 2. రూ-ఒడ్డగిల్లు. అతిశయించు; చూ, సందడించు, 3. రూ- ఒడ్డగిల్లు. నీటిపొట్టు లోనగునవి లోపలనుండి పైకుబుకు, ఉప్పొంగు: చూ, బుగులుకొను. 4.

ఒడ్డగిల్లు. —పై.— (అవనతమగు — రామా. 7. ఆ. 56; అతిశయించు.- రామా. 8, ఆ. 54: చూ, సందడించు; ఉప్పొంగు.— భాగ. 1, స్కం. 260.

ఒడ్డగెడవు, దే. వి. ఒకప్రక్క క్రిందికొఱగి మఱియొకప్రక్క పైకిలేచుట: భార. భీష్మ. 2, ఆ. 165; పర. 1, ఆ. 53: వాలుపడుట,

ఒడ్డణము, దే. వి. 1. రూ- ఒడ్డాణము. ఒడ్డియాణము. కాంచీభూష: చూ, భూషణము. 2-౬-(౧); 2. రూ-ఒడ్డనము, మోహరము: చూ, వ్యూహము.

ఒడ్డన, --1-2-పై.—వా. 3. ఒడ్డించుట, విస్తరియందు అన్నాదులుంచుట, చూ, రూ - వడ్డన.

ఒడ్డనము, పై. వి. 1 = అడ్డనమ్, అడ్డాణము, డాలు, అంతనము, హరి. ఉ. 7, ఆ. 228: చూ, హరిగ; 2. = అడ్డనమ్. అడ్డాణము, బెత్తము లోనగువానిచే చేయఁబడిన కేడెము. ఉ. హరి. 6, ఆ. 59: చూ, హరిగ, 3. మొగ్గరము. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 26: చూ, వ్యూహము; 4. పందెము. భాగ. 6, స్కం. 416: చూ, వ్యవహారము. 4.

ఒడ్డము, దే. వి. మొగ్గరము: చూ, వ్యూహము.

ఒడ్డాణము, పై. వి. 1. = ఓడ్యాణ; చూ, రూ - ఒడ్డణము. కళా. 7, ఆ. 66: 2. యోగులు జందెమువలె వేసికొనెడి పట్టు లోనగువానిరో నేసిన పట్టె. స్వా. 1, ఆ. 59: చూ, యోగపట్టె; వా. 3. పేరుయొక్క అడ్డుచీరికలోని యొకభాగము..

ఒడ్డాది, పై. వి. 1. = ఓఢ్రి, ఓఢ్రదేశము: చూ, దేశములు. ౧౨. 2. విశాఖపట్టణ మండలములోని ఒకానొక గ్రామము.

ఒడ్డారము. దే. వి. 1. ఒఱగొడ్డెము: చూ, వంకరమాట; 2. పగ. చూ, విరోధము. 1: 3. ప్రతిఘటనము. రామా. 6, ఆ. 42: మాఱొడ్డు. 1.

ఒడ్డారించు, దే. అ. క్రి. 1. పగఁగొను చూ, విరోధించు: 2. ప్రతిఘటించు. చూ, మాఱొడ్డు. 2.

ఒడ్డి, దే. వి. 1. ఉడ్డీనగతిగల పావురాయి: చూ, పురఁటీ. 1-౪; 2. పావురము: చూ, పురఁటీ. 1.

ఒడ్డిక, — పై.—

ఒడ్డిమంగలి, వా. వి. అంగమర్దుఁడు: చూ, సేవకుఁడు. 1-౧౩. (ఓఢ్రదేశపుమంగలి.)

ఒడ్డిమి, దే. వి. పందెము. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 22: చూ, వ్యవహారము. 4.

ఒడ్డియ, పై. వి. = ఓఢ్రిః రూ-ఒడ్డె, ఒడ్డెవాఁడు. (సం.వ.):— ఓఢ్రుఁడు.

ఒడ్డియాణము, చూ, రూ-ఒడ్డాణము. 1-(సూ.ని).

ఒడ్డీడు, పై. వి. 1.= ఓఢ్రః. ఓఢ్రదేశపురాజు: చూ, రాజు. ౨-30; 2. ఉడ్డీనగతిగల పావురాయి. జై. 1, ఆ. 45; సారం. 1, ఆ. 117: చూ, ఒడ్డి. 1; 2: చూ, ఒడ్డి. 2.

ఒడ్డు, దే. వి. 1. ఓర, దరి: చూ, రోధస్సు; 2. మొగ్గరము. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 30: చూ, వ్యూహము; 3. పందెము. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 68: చూ, వ్యవహారము. 4; 4. పూనిక. స్వా. 3, ఆ. 136: చూ, సన్నాహము; 5. అడ్డిపాటు. భాగ. 10 స్కం. పూ. 140: చూ, నిరోధము. 1; పై. స. 6. = ఏకః. అన్యుఁడు, భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 278: చూ, వేఱయినవాఁడు; 7. ఏ. = ఏకః. ఏకకుఁడు. చూ, ఒకఁడు. 3; దే. విణ. 8. లావు. "వాఁడొడ్డుపొడుగుగాఁ బెరిగినాఁడు." చూ, స్థూలము. 2; 9. విశాలము, ఇమ్ము. ఫీ. 1, ఆ. 110, చూ, విస్తారము; 10. ఎక్కువ. స్వా. 3, ఆ. 122; 11. విప్పుల వెడిదైనది, పెద్దదైనది. "ఒడ్డోలగము.": చూ, విపులము;

- జై. 3, ఆ. 17: చూ, సరిపడు. 1; 3. యుక్తమగు, అనువుపడు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 162: చూ, సరిపడు. 2. (రూ - ఒదగు అని పురుషోత్తమకవీయము.)

ఒదవుబడి, ద్వ. వి. 1. రూ-ఒదువుబడి. నింపు : చూ, సమృద్ధి; విణ. 2. ఒదవుబడియైనది, ఉపయోగమైనది, పెరిగినది: చూ, వృద్ధము. 4.

ఒదిఁగిలు, దే. అ. క్రి. ఒత్తిగిలు, ప్రక్కకొఱగు. ఉ. హరి. 5, ఆ. 204: చూ, జరగు.

ఒదిగిళ్లు, వా. వి. బ. ఒదిగిలుటలు. విధేయతలు.

ఒదివిరిప్రాలు. దే. వి. బ. ఒకరకము వడ్లు. హరి. పూ. 6, ఆ. 22 : చూ, ధాన్యము.

ఒదుఁగఁబాఱు. దే. అ. క్రి. (ఒదుఁగఁగ + పాఱు.) ఒదుఁగు, తొలఁగు. భార. అను. 3, ఆ. 261: చూ, విరియు. 5.

ఒదుఁగు,—పై.— లక్ష్మీ. 3. ఆ. 36.

ఒదుఁగువడు, —పై.—జై. 5, ఆ. 58.

ఒదుఁగువాటు, ద్వ. వి. అపసరణము, తొలఁగుట: చూ, విమోచనము.

ఒదుగు, దే. వి. 1. రూ-ఒదువు, నింపు : చూ, సమృద్ధి; విణ. 2. రూ-ఒదువు, ఒదువుబడియైనది. ఆము. 4, ఆ. 195 : చూ, సమృద్ధము; అ. క్రి. 3. రూ-ఒదువు, ఉపయోగించు : చూ, సమృద్ధమగు.

ఒదుగుబడి, దే. వి. రూ-ఒదువుబడి, తామరతంపము, నింపు : చూ, సమృద్ధి.

ఒదువు, దే. వి. 1.—పై.—; విణ. 2. రూ-ఒదుగు, ఒదవుబడియైనది : చూ, సమృద్ధము; అ. క్రి. 3. రూ-ఒదుగు, ఉపయోగించు: చూ, సమృద్ధమగు; 4. రూ-పొదువు, క్రమ్ము. మార్క. 6, ఆ. 90 : చూ, వ్యాపించు.

ఒదువుబడి, దే. వి: చూ, రూ-ఒదుగుబడి.

ఒద్ద, దే. వి. దాఁపు. భార. ఆది. 3, ఆ. 165. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 146 : చూ, సమీపము.

ఒద్ది,. దే. వి. అజశృంగి * : చూ, రూ-వద్ది.

ఒద్దిక, దే. వి. 1. రూ-ఒందిక, చెలిమి : చూ, స్నేహము. 1; 2. ఒకవస్తువును సరియెత్తుగా నుంచి తూఁచెకు డాయి లోనగునది. విజ్ఞా. వ్య. కాం. 117: చూ, ప్రతిమానము.

ఒద్దియ, దే. వి. ఒదుగు, నింపు, తామరతంపము: చూ, సమృద్ధి (రూ-ఒద్దె.)

ఒద్దె, దే. వి. 1. —పై.—; వా. 2. రూ-ఒద్దే. చాల, ఎక్కువ.

ఒద్దు, వా. అక్కఱలేదు. (వద్దు ఒద్దు అయినది)

ఒద్దే, వా. అవ్య. 1. చాల, ఎక్కువ, "ఒద్దేకూడు వడ్డించిరి." "ఒద్దేసేపు మాటలాడిరి"; 2. అక్కఱలేదనుటను దెలిపెడి. (ఒద్దు = వద్దునకు ప్రతిరూపము.) (అన్నము మితిమీఱి వడ్డించినచో ఒద్దు ఒద్దు చాలు చాలు అనియు, స్త్రీ సంబోధనమున ఒద్దే ఒద్దే (పెట్టకుము) అనియు గోదావరి కృష్ణామండలముల యందును కొన్ని యితరచోట్లను వాడెదరు. ఇది ప్రయోగానర్హము)

ఒనగూడు, దే. అ. క్రి. రూ-ఒడగూడు: చూ, సిద్ధించు. (పేరి-ఒనగూర్చు.)

ఒనబెట్టు, ద్వ. వి. రూ-ఒనవెట్టు, గూఢనివసతి: చూ, పొంచిక.

ఒనరించు, దే. ప్రే. ఒనర్చు. చేయు, నిర్వహించు: చూ, సలుపు.

ఒనరిక, దే. వి. పొందిక, మైత్రి : చూ, స్నేహము. 1.

ఒనరు, దే. వి. 1 మైత్రి: చూ, స్నేహము. 1; 2. ఇంపు. రాఘ. 3, ఆ. 95: చూ, యథేచ్ఛము; విణ. 3. మంజులము, సింగారము: చూ, రమ్యము; 4. ఒయారము: చూ, సౌందర్యము; అ. క్రి. 5. అంగీకరించు. భార. సభా. 2. ఆ. 81: చూ, సమ్మతించు; 6. జనించు, కలుగు. నిర్వ 7, ఆ. 123: చూ, సంభవించు; 7. యుక్తమగు, పొసఁగు. కళా. 4, ఆ: చూ. సరిపడు.

ఒనరుచు, దే. ప్రే: చూ, రూ. ఒనరించు.

ఒనరుపడు, ద్వ. అ. క్రి. అనుకూలించు: చూ, సరిపడు. 1.

ఒనరుపెట్టుకొను, —పై.—.

ఒనవెట్టు, ద్వ. వి. చూ, రూ-ఒనబెట్టు.

ఒనవెట్టుకొను, దే. అ. క్రి. (ఒనవు + పెట్టుకొను.) ఇఱుముకొను, తిరోహితమగు. కాశీ. 4, ఆ. 133: చూ, మఱుఁగుపడు.

ఒప్పంచము, వై. వి. = అర్పణ. ఒప్పదల.

ఒప్పఁజెప్పు, వై. స. క్రి: చూ, ఒప్పగించు.

ఒప్పగించు, వై. స. క్రి. పదిలముగా కాపాడుమని యొప్పగించు: అప్పగించు, ఒప్పఁజెప్పు, ఒప్పించు; (సం. ప): — అర్పించు.

ఒప్పగింత, వై. వి. = అర్పణ. పదిలముగా కాపాడుమని యొప్పగించుట: అప్పగింత, అప్పనము, ఇల్లడ - రూ - ఇల్లడము, ఒప్పన - రూ - ఒప్పనము; (సం. ప).—అర్పణము.

ఒప్పన, వై. వి. 1 = అర్పణమ్.—పై.— ; 2. అప్పన, కప్పము పన్ను: చూ, సిస్తు. 1.

ఒప్పనము, వై. వి. = —పై.—(ఒప్పగింత.—కళా.3, ఆ.149.

ఒప్పనసేయు, వై. స. క్రి. రూ-అప్పనసేయు : చూ, వశపఱచు.

ఒప్పమి, దే. వి. 1. అశుభము, కీడు. భార. విరా. 1, ఆ. 288 : చూ, హాని. 2; 2. అపరాధము. తప్పు. కళా. 4, ఆ. 106 : చూ, సొంటు, 3. అనంగీకారము. (ఒప్పుకొనమి.) : చూ, అసమ్మతి.

ఒప్పరము, దే. వి. జలదారి. ఆం, భా. ప్ర. వారి. 154 : చూ. తూము. 2.

ఒప్పరికము, వై. వి. = ఉపేక్ష. అపద్ధ; చూ, మందెమేలము. 2.

ఒప్పరికించు, వై. స. క్రి. ఉపేక్షించు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 10; నిర్వ. 6, ఆ. 127; విక్ర. 5, ఆ. 152; భార. భీష్మ. 2. ఆ. 280: చూ. కన్నడించు

ఒప్పరికించువాఁడు, ద్వ. వి. ఉపేక్షకుఁడు: చూ, కన్నడీఁడు.

ఒప్పరికింపఁబడినవాఁడు, ద్వ. వి. ఉపేక్షింపఁబడినవాఁడు: చూ, ఉపేక్షితుఁడు.

ఒప్పాచారము, దే. వి. ముచ్చిలక, సమ్మతించి వ్రాసియిచ్చిన వ్రాఁత : చూ, రాజీ.

ఒప్పారు, దే. అ. క్రి. (ఒప్పు + ఆరు.) అంగీకరించు, ఒప్పు. భార. అర. 4, ఆ. 313: చూ, సమ్మతించు.

ఒప్పించు, వై. స. క్రి. అర్పించు: చూ, ఒప్పగించు.

ఒప్పికోలు, దే. వి. రూ-ఒప్పుకోలు: చూ, సమ్మతము. 1.

ఒప్పిదము, దే. వి. 1. (ఒప్పు + ఇదము.) ఒప్పు, అందము. చూ, విధము. 1; 3. రొదవు; చూ, భూషణము. 2; విశ. 4. మనోజ్ఞము, సింగారము. భార. విరా. 1; ఆ. 228: చూ, రమ్యము. 3.

ఒప్పిదుఁడు, దే. విశ. అలంకృతుఁడు: చూ, భూషితుఁడు.

ఒప్పు, దే. వి. 1. కాంతి. ఆం, భా. ప్ర. కాం. 80. చూ, వెలుతురు. 1: 2. విన్నాణము: చూ, సామర్థ్యము. 1: 3. ఒడఁబడిక. అని. 1, ఆ. 10: చూ, సమ్మతి; 4. సొగసు. అందము. భార. ఆర. 6, ఆ: చూ, సౌందర్యము: 5. తప్పు కామి, నిజము. ఉ. హరి. 4, ఆ. 130: చూ, సత్యము. 1; విశ. 6. మంజులము: చూ, రమ్యము. 3; అ. క్రి. 7. ఒప్పిద మగు: చూ, రాజించు; 8. యుక్తమగు; చూ, సరిపడు. 2; 9. అంగీకరించు: చూ, సమ్మతించు.

ఒప్పుకొనిమరలఁబడుట, అం. చూ, వివాదములు.

ఒప్పుకొను, దే. స. క్రి. 1. అంగీకరించు: చూ, సమ్మతించు: పా. 2. ఆమోదించు. స్థిరపఱచు.

ఒప్పుకోలు, దే. వి: చూ, రూ-ఒప్పికోలు.

ఒప్పుదలపత్త్రము, ఋణలేఖ్యము; చూ, సమ్మతిపత్త్రము.

ఒప్పులకుప్ప, వా. వి. 1. నేర్పులరాశియగు స్త్రీ పలుకుబడులు; అం. 2. బాలికాక్రీడావిశేషము: చూ, బాలికాక్రీడ. "ఒప్పులకుప్ప ఒయ్యారిభామ. సన్నబియ్యం, చాయపప్పు, కొబ్బరికుడక, బెల్లపచ్చు".

ఒప్పులాఁడి, దే. వి. (ఒప్పులు + ఆఁడి.) 1. అఁడుది: చూ, స్త్రీ; 1. 2. చక్కఁదనము గల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౬; (చూ, సౌందర్యవతి, 2.); (చూ, స్త్రీ. 1-౨౫.)

ఒప్పులు, దే. వి. బ. 1. క్రముకః: చూ, పోఁక; 2. మంచివిషయములు. (వ్య-తప్పులు.)

ఒబ్బట్లు, దే. వి. బ. (ఒమ్మ + అట్లు.) పోళీ, రూ-బొబ్బట్లు, భక్ష్యవిశేషము. కళా. 7, ఆ. 81: చూ, భక్ష్యము. 1-౩౨.

ఒబ్బిడి, దే. వి. 1. పంటనుఱిపిడి, కైలు: చూ, నూర్పు; 2. చేటు; నాశనము. చూ, పతన; 3. (పని) శుభ్రము; 4. (కార్యము) చక్కఁదనము; 5. (సొమ్ము) కూడఁబెట్టుట; 6. (వ్యాపారము) లాభకరముగఁ జేయుట; 7. (పంట) వడ్లు లోనగునవి ప్రోగుచేయుట; ఇత్యాదులూహ్యంబులు.

ఒమ్మచ్చు, ద్వ. వి. (ఒమ్ము + అచ్చు.) మణులను పొదుగుటకు బంగారుతోఁజేసెడు పీఠస్థానము.

ఒమ్మమి, దే. వి. వైరము, పగ: చూ, విరోధము. 1.

ఒమ్మిక, దే. వి. పొందిక, ఇమిడిక. రా. ఆ. కాం: చూ, స్నేహము. 1.

ఒమ్మివచ్చు, దే. అ. క్రి. అచ్చివచ్చు, శుభాగతమగు: చూ, మేలైవచ్చు.

ఒమ్ము, దే. వి. 1. బలుపు, స్థౌల్యము: చూ, శక్తి. 1; విశ. 2. పెద్ద, క్రొవ్విననది: చూ, స్థూలము. 2; అ. క్రి. 3. ఒప్పు, అనుకూలపడు. చూ, సరిపడు. 2; స. క్రి. 4. క్రిమ్మ్మ, చుట్టుకొను: చూ, వేష్టించు.

ఒయారము, దే. వి. 1. రూ-ఒయ్యారము. గర్వము: చూ, అహంకారము. 2. రూ-ఒయ్యారము. యౌవనా పలవలన గలుగు గర్వచేష్ట. య. 5, ఆ. 30: చూ, విలాసము; 3. రూ-ఒయ్యారము, అందము: చూ, సౌందర్యము.

ఒయారి, దే. వి. 1. రూ-ఒయ్యారి. విలాసముగల స్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 1-౨౨౦; 2. ఒయ్యారి. సౌందర్యముగల స్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 1-౬. (చూ, సౌందర్యవతి): విశ. 3. సౌందర్యముగలది. రామా. 1, ఆ 205: రూ-ఒయ్యారి-ఒయారి.

ఒయారి-త్తె, చూ, రూ-ఒయారి.

ఒయారికాఁడు, ద్వ. విశ. రూ-ఒయ్యారికాఁడు. అందగాఁడు: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

ఒయ్య, దే. క్రి. విశ. 1. తిన్నగా. భార. ఆది. 1. ఆ. 130. చూ, మెల్ల. 3; 2. మెల్లఁగా. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 100; రామా. 6, ఆ. 231. (ఆమ్రేడితమందు ఒయ్యొయ్య.)

ఒయ్యన, దే. వి. 1. రూ-ఒయన. తిన్నన. చూ, మెల్లన; 2. రూ-ఒయన. నెమ్మదిగ: చూ, మెల్లన.

ఒయ్యారము, చూ, రూ-ఒయారము. (అందమునకు.— భార. విరా. 1, ఆ. 107.)

ఒయ్యారి, చూ, రూ-ఒయారి.

ఒయ్యారికత్తె, చూ, రూ-ఒయారికత్తె.

ఒయ్యారికాఁడు, రూ-ఒయారికాఁడు.

ఒర, దే. వి. 1. సామ్యము, పోలిక. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 381, పి. శకుం. 1, ఆ, 25: చూ, సమానము; 2. ఘర్షణము; రాధ. నై. 8, ఆ. 159: చూ, సమ్మర్దము.

ఒరగట్టు, దే. వి. (ఒర + కట్టు.) చుట్టగాఁజుట్టి కట్టిన వస్త్రపు కట్టు. సిలా. 3, ఆ. 49: చూ, వస్త్రము. 1-౫౦.

ఒరగడుగు, ద్వ. వి. (ఒర + కడుగు.) రెండవసారి బియ్యము కడిగిన నీరు: చూ, శుక్తము. 1.

ఒరగఁబడు, దే. అ. క్రి. రూ-ఒఱగఁబడు. అవనతమగు: చూ. వ్రాలు. 3.

ఒరగఁబెట్టుకొని తినకుండఁగఁజేసినాఁడురా కంచరనాయలు. లో. ఉన్నబెజ్జమును మాటలేక ఒరగఁబెట్టి తినకుండఁగఁజేసిన కంచరవాఁడు. (వాడుక.)

ఒరగల్లు, దే. వి. (ఒర + కల్లు. బంగారు లోనగువాని నొరపెట్టెడు ఱాయి. నికషము; చూ, రత్నములు. 1-౧౨ (౪౧.)

ఒరగాలు, దే. వి. (ఒరగు + కాలు.) 1 ఒరగినకాలు. ఒఱగాలు; 2. మఱియొకకాలిమీఁద నొరగఁబెట్టినకాలు. ఒఱగాలు.

ఒరగు, దే. వి. 1. తలగడ; ఒఱగుదిండు: చూ, లోడు; 2. వంపు: చూ, వంకర; విశ. 3. వంపయినది: చూ, వంకర; అ. క్రి. 4. రూ-ఒఱగు. వంగు, అవనతమగు: చూ, వ్రాలు. 3; 5. రూ-ఒఱగు. వ్రాలు. చూ, వ్రాలు. 3. 4-5 అర్థములు స్వల్పభేదము.); 6. ప్రక్కకొఱగు: చూ. జరగు.

ఒరగుట, దే. వి. ఒరగుట: ఓరపాటు.

ఒరగుదిల్లు, దే. వి. రూ-ఒఱగుదిల్లు, తలగడ: చూ, లోడు.

ఒరగువోవు, దే. అ. క్రి. రూ-ఒఱగువోవు. అవనతమగు: చూ, వ్రాలు. 3.

ఒరగొడ్డియము, ద్వ. వి. వక్రోక్తి: చూ, వంకరమాట. (రూ-ఒరగొడ్డెము - ఒఱగొడ్డియము - ఒఱగొడ్డెము.)

ఒరగొడ్డెము, ద్వా. వి. —పై.—.
ఒరగొను, దే. స. క్రి. (ఒర + కొను) బంగారు లోనగువానిని ఒరయు, తోము, రాచు, అఱుగఁజేయు: చూ, రుద్దు. 1.
ఒరచాలుదుక్కి, ద్వా. వి. రూ-ఒఱచాలుదుక్కి, చాల తేలికగాఁ బాఁటిన దుక్కి: చూ, వ్యవసాయము.
ఒరచుబద్ద, ద్వా. వి. పలుకులు లోనగునవి నునుపుపఱచెడు వడ్ల వానికొఱముట్టు. (అప్ర.)
ఒరపదను, దే. వి. కొంచెముతడి: చూ, తేమము 1-౧.
ఒరపిడి, దే. వి. ఘర్షణము, రూ-ఒఱపిడి, రాయిడి. భార. శాంతి. 2, ఆ. 356: చూ, సమ్మర్దము.
ఒరపెట్టు, దే. స. క్రి. బంగారులోనగువానిని ఒరయు: చూ, ఒరగొను.
ఒరయిక, దే. వి. అదుముడు: చూ, ఒరపిడి.
ఒరయు, దే. అ. క్రి. 1. ఒరపెట్టు: చూ, రుద్దు. 1; 2. పరీక్షించు, సోధించు. కళా. 2. ఆ. 157: చూ, శోధించు; 3. ఆరయు, వివరించు. పంచ. నా. 1, ఆ. 32: చూ, విచారించు. 1; 4. అన్వేషించు. రామా. 5, ల. 177: చూ, వెతకు; 5. (కాళ్ళ వ్రేళ్ల.) ఒరయు. వాననీటిచే కాళ్ళవ్రేళ్ళు ఒరసినవి." (ఒరపులు అనియు వాడెదరు.)
ఒరలుట, దే. వి. విడుపు: చూ, విమోచనము.
ఒరవడి, దే. వి. ఒజ్జబంతి: చూ, మేలుబంతి.
ఒరవు, దే. వి: చూ, విధము. 1. (సూ. ని.)
ఒరసికొనిపోవు, దే. అ. క్రి. చూ, దోఁగిపోవు.
ఒరసు, దే. వి. పోలిక: ఉపమావాచకము (సూ. ని.)
ఒరిగ, దే. వి. మొక్క. "ఒరిగ బ్రహ్మాండ భాండోదరనకవ" రుక్మాం. 1, ఆ. 123: చూ, హజిగలు. 1-౫.
ఒరిజ, దే. వి. రూ-ఒరిజె. ఏనుఁగు మెడగొలుసు. చంద్రా. 1, ఆ. 32: చూ, శృంఖలము. 2.
ఒరిజె, —పై.—
ఒరిమ, వై. వి. 1. రూ- ఒరిమి. మైత్రి. య. 1, ఆ. 51: చూ, స్నేహము. 1; 2. ఐకమత్యము. ఐకకంఠ్యము, పొత్తు. కాశీ. 3, ఆ. 138: చూ, స్నేహము. 1.
ఒరిమి, దే. వి. —పై.— (రూ-ఒరిమిక.)
ఒరిమిక, —పై.—
ఒరిస్సా, దే. వి. 1. ఓఢ్రదేశము ఒడిశా: చూ, దేశములు.1-౧-౨.
ఒరుఁడు, వై. స. 1. = ఏకః. రూ-ఒకరుఁడు, అన్యుఁడు: చూ, ఒండొరుఁడు; 2. = ఏకః. ఏకరుఁడు, ఒక్కడు: చూ, ఒకడు.3.
ఒరుగు, వా. వి. చూ, రూ-వరుగు. 1.
ఒరుదల, దే. వి. (ఒరు + తల.) కొండెకానితనము: చూ, పైశున్యము.
ఒరుదలకాఁడు, దే. విణ. కొండెకాఁడు, పిశునుఁడు. చూ, సూచకుఁడు. 1.
ఒరుము, దే. అ. క్రి. కలయు. ఆము. 4, ఆ. 171; చూ, మేళగించు. 1.
ఒరువుఁడు, వై. స. ఏకః: చూ, రూ- ఒరుఁడు.
ఒఱ, దే. వి. 1. గవుసెన; చూ, నిచోళము; 2. కత్తియొఱ. జై. 6, ఆ. 138; చూ, ప్రత్యాకారము; 3. నూతియొఱ; చూ, బావియొఱ.
ఒఱకటము, ద్వా. వి. 1. రూ-ఒరగడ్డము, సంకటము. చూ, శోకము. 2; విణ. 2. రూ- ఒరగడ్డము. ఎగుడుదిగుడు: చూ, విషమము. (రూ-ఒఱగడము.)
ఒఱకము, దే. వి. 1. గర్తము, పల్లము. చూ, రంధ్రము. 1; 2. సంకటము. కాశీ. 7, ఆ. 166; కాశీ. 2, ఆ. 45: చూ, శోకము. 2.
ఒఱకాటము, చూ, రూ-ఒఱకటము.
ఒఱగఁబడు, ద్వా. అ. క్రి. (ఒఱగన్ + పడు.) అవనతమగు: చూ, రూ-ఒరగఁబడు. (స్వార్థమునపడు.)
ఒఱగడము, చూ, ఒఱకటము.
ఒఱగడ్డము, —పై.—
ఒఱగల్లు, దే. వి. (ఒఱ + కల్లు.): చూ, రూ- ఒరగల్లు.
ఒఱగు, దే. వి: చూ, రూ- ఒరగు. వ్రాలు.—సిలువఁజాలక యొఱగిన. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 310.)
ఒఱగుబిల్ల, దే. వి. చూ, రూ- ఒరగుబిల్ల. (ఒఱగుబిళ్ల.)
ఒఱగుపోవు, దే. అ క్రి. (ఒఱగు + పోవు.): చూ, రూ-ఒరగుపోవు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 168.
ఒఱగొడ్డియము, ద్వా. వి: చూ, రూ- ఒరగొడ్డియము.
ఒఱగొడ్డెము, ద్వా. వి. రూ—పై.—భాగ 1, స్కం 313.
ఒఱచాలుదుక్కి, ద్వా. వి: చూ, రూ- ఒఱచాలుదుక్కి.
ఒఱటు, దే. విణ. దుశ్శీలుఁడు, జాత్యాచారాదులచేత నిందితుఁడు, పాపాలముద్ద. హరి. పూ. 9, ఆ. 19: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
ఒఱపరి, దే. విణ. (ఒఱపు + అరి.) సొగసుకాఁడు. జై. 3, ఆ. 28: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.
ఒఱపిఁడి, దే. విణ. (ఒఱపు + ఇఁడి) 1. యోగ్యుఁడు కాని వాఁడు. విక్ర. 3, ఆ. 101: చూ, అయోగ్యుఁడు; 2. కుటిలుఁడు కుత్సితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు 2.
ఒఱపిడి, దే. వి. ఘర్షణము, రూ-ఒరపిడి: చూ, సమ్మర్దము.
ఒఱపు, దే. వి. 1. ఆరాటము, తాపము. రసి. 2, ఆ. 105: చూ, సంతాపము; 2. మంజులము, సింగారము: చూ, రమ్యము. 3; 3. సొగసు: చూ, సౌందర్యము; 4. ఉపాయము, అనువు, ఎత్తుగడ. భార. కర్ణ. 1, ఆ. 314: చూ, వెరవు; 5. కోశబలమువలనఁ గలిగిన తేజము, ప్రతాపము, తేజు, రసి. 1, ఆ. 36: చూ, ప్రభావము. 1; 6. చేవ, ధైర్యము. చూ, స్థైర్యము. 1; 7. గౌరవము. ఉ హరి. 4, ఆ. 48: చూ, సన్మానము; 8. అర్హత: చూ, యోగ్యత; విణ. 9. చేవ, గట్టి దృఢము. చూ, స్థైర్యము. 1; 10. తగినది. ఉ. హరి. 4, ఆ. 48; నిర్వ. 2, ఆ. 80: చూ, యోగ్యము. 2; 11. వానలేమి. "కాలము ఒఱపుగానున్నది."
ఒఱపులాఁడి, దే. వి. (ఒఱపులు + ఆఁడి) చూ, సౌందర్యవతి. (చూ, స్త్రీ. 1-౬.)
ఒఱపెంకు, దే. వి. నూతియొఱ. చూ, బావియొఱ.
ఒఱయిక, దే. వి. చూ, రూ-ఒరయిక.
ఒఱలనూయి, ద్వా. వి. మట్టికాల్చి చేసిన గుండ్రని ఒఱజుదింపి కట్టిన నూయి. ఇప్పుడు (సిమెంటుతో ఒఱలు తయారగుచున్నవి.): చూ, సరస్సు. 1-15-(ఊ).

ఒఱలు, దే. అ. క్రి. 1. వాపోవు, శోలు. భార. ద్రోణ. 3, ఆ. 95: చూ, విలపించు: 2. మ్రోఁగు. పా. 5, ఆ. 31: చూ, శబ్దించు; ఐ. వి. 3 (నూతి) ఒఱలు.

ఒఱవ, దే. విణ. 1. వంపైనది. భార. ఆర. 2, ఆ. 135: చూ, వంకర: 2. తాఱుమాఱు. భార. విరా. 4, ఆ. 39: చూ, వ్యత్యయము; 3. వికారము నొందినది. చూ, వికృతము.

ఒఱవఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (ఒఱవన్ + పడు.) చూ, రూ- ఒఱగఁబడు. జై. 6, ఆ. 230.

ఒఱపు, దే. అ. క్రి.—పై.— (రూ-ఒఱపు, ఒరగు.)

ఒఱిగాలు, చూ, రూ- ఒరగాలు. 1,2.

ఒఱిబీజము, మి. వి. (ఒఱ్ఱు + బీజము.) ఒకప్రక్క వట్టవాఁచిన రోగము: చూ, వట్టవాఁపు (రూ-ఒఱుబీజము)

ఒఱియిక, దే. వి. రూ-ఒఱయిక: చూ, ఒరపిడి,

ఒఱుగు, దే. వి. రూ-ఒఱగు, తలగడ: చూ, [illegible].

ఒఱుగొమ్ము, ద్వ. వి. ఒకవైపున భారము హెచ్చినందుచేఁ గలిగిన తూకము. "కావడి ఒఱుగొమ్ము వచ్చినది."

ఒఱుబీజము, వా. మి. వి: చూ, రూ-ఒఱిబీజము.

ఒఱ్ఱు, దే. విణ. కటువు, కారమైనది. పాం. 4, ఆ. 184: చూ, కారము. 1.

ఒఱ్ఱుకనింద, ద్వ. వి. కప్పుర, పచోరము*: చూ, [illegible],

ఒఱ్ఱుఁదనము, దే. వి. కటువు, కారము: చూ, కారము. 1.

ఒఱ్ఱున, —పై.—

ఒఱ్ఱియ, దే. వి. 1. సుకత, సాధువుకానియావు, రూ-ఒట్టె: చూ, ధేనువు. 1-30; విణ. 2. రూ- ఒట్టె, వంపైనది: చూ, వంకర.

ఒఱ్ఱు, వా. వి. 1. లోపము, తక్కువ, న్యూనము. "నెపు నామాట వినకున్న నాకు ఒఱ్ఱులేదు." చూ, వెలితి. 2; దే. విణ. 2. కటువు, కారము. ఆం, భా. ప్ర. ఫీ. 104: చూ, కారము, 1; 3. గొప్పది, విరివియైనది: చూ, విశాలము.

ఒఱ్ఱె, చూ, రూ - ఒఱ్ఱియ.

ఒలపక్షము, మి. వి. ఒలిపక్షము.

ఒలయు, దే. అ. క్రి. 1. క్రమ్ము, చూ, వ్యాపించు. 2. చొచ్చు, నిర్వ. 8, ఆ. 57: చూ, సోఁకు. 4. 3. జనించు, కలుగు. భార. అను. 4, ఆ. 147; చూ, సంభవించు, 4. చేరు. భార. సభా. 2, ఆ. 131: చూ, సమీపించు; స. క్రి. 5. చుట్టుకొను. భార. ఆర. 2, ఆ. 8; చూ, వేష్టించు, 6. కదియు: పొందు; చూ, సక్రమగు. ఆము. 2, ఆ. 27.

ఒలవి, దే. వి. ఎత్తు; చూ, ఔన్నత్యము. (సూ. ని.)

ఒలి, దే. వి. ఒలుపు, దోఁపుడు, అపహరణము. జై. 1, ఆ. 63: చూ, హరణము. 1.

ఒలికి, దే. వి. సొదపేర్చెడుచోటు, ఆ: చూ, శ్మశానము.

ఒలికికాడు, ద్వ. వి. —పై.—

ఒలిదామర, ద్వ. వి. (ఒలి + తామర.) ఒకానొకచెట్టు, చూ, వృక్షము.

ఒలపక్షము, మి. వి. పక్షపాతము. (సూ. ని.)

ఒలిమె, దే. వి. చెలిమి, చూ, స్నేహము. 1.

ఒలియు, దే. అ. క్రి. చర్మము ఊడిడియు. భార. ఆది. 5, ఆ. 165; చూ, తోలూడు.

ఒలివడు, ద్వ. అ. క్రి. (ఒలి + పడు) అపహరింపఁబడు. ఆము. 8, ఆ. 85; దొంగిలించు, చూ, నవడు.

ఒలుకు, దే. అ. క్రి. 1. గళితమగు, కాశీ. 6, ఆ. 257: చూ, రాలు; 2. కాఱు; చూ, స్రవించు: స. క్రి. 3. చల్లు. భార. విరా. 5, ఆ. 232; చూ, సంప్రోక్షించు; 4. ఒలుకు. కవిక. 6, ఆ. 95; చూ, పోయు; అం. ప్రే. 8. కార్చు, చూ, వడుచు.

ఒలుకులమిట్ట, దే. వి. (ఒలుకుల + మిట్ట) ఒలికి కాడు: చూ, శ్మశానము.

ఒలుచు, దే. ప్రే. 1. చూ, ఒలియు; 2. చూ, ఒలివడు.

ఒలుపు, చూ, ఒలి.

ఒలుపుఁబప్పు, ద్వ. వి. ఒలిచినపప్పు.

ఒలె, దే. వి. 1. రూ-ఒల్లె. వలువ: చూ, వస్త్రము. 1; 2. రూ - ఒల్లె. కంచువా. చూ, వస్త్రము. 1-౧౧; 3. రూ-ఒల్లె. పుత్రోత్పత్తి చీర: చూ, వస్త్రము. 1-౯౦.

ఒలెవాటు, దే. వి. శృంగారోత్తరీయము, అంగవస్త్రమునకు కుచ్చె పెట్టి మెడచుట్టిరా భుజములమీఁద వైచికొనుట. రూ - ఒల్లెవాటు - వలెవాటు - వల్లెవాటు; చూ, వస్త్రము. 1-౮౫.

ఒల్ల, పై. క్రి. విణ. = అలనమ్. అంగ్లము. రూ - అల్ల: చూ, విరంబము. 1.

ఒల్లఁబాటు, ద్వ. వి. (ఒల్లమి + పాటు) 1. అపేక్షలేమి, ఒల్లమి: చూ, వలవమి; విణ. 2. అపేక్షింపఁబడనిది. భార. భీష్మ. 1, ఆ. 182.

ఒల్లఁబోక, దే. వి. (ఒల్లమి + పోక.) 1. అనాదరము. చూ, పరిహాసము; 2. మంచియొక్కటాని, చెడుయొక్కటాని మాఱుపాటు: చూ, విస్మృతి; 3. తాపము, ఆరాటము: చూ, సంతాపము.

ఒల్లఁబోవు, దే. అ. క్రి. (ఒల్లమి + పోవు.) 1. అదరింపఁబడని విగు: ఒల్లగిల్లు; 2. భిన్నుఁడగు. ఆము. 2, ఆ. 56; చూ, విన్నబోవు; 3. మూర్ఛిల్లు. భార. ద్రోణ. 3, ఆ. 63; చూ, సొమ్మసిల్లు.

ఒల్లకాయి, వా. వి: చూ, రూ-వల్లకాయి.

ఒల్లగిల్లు, దే. అ. క్రి. ఆదరింపఁబడనిదగు. హరి. ఉ. 3, ఆ. 80; చూ, ఒల్లఁబోవు. 1.

ఒల్లన, పై. వి. రూ-అల్లన. తిన్నఁదనము. భాగ. 10, స్కం. పూ. 927: చూ, మెల్లన.

ఒల్లమి, దే. వి. 1. అపేక్షలేమి: చూ, వలవమి. (వలచు ధాతువు యొక్క వ్యతిరేకభావార్థక రూపము.: 2. వైరము: పగ: చూ, విరోధము. 1.

ఒల్లము, దే. వి. మూర్ఛ, సొమ్మ: చూ, రోగము. 1.

ఒల్లియ, దే. వి. 1: చూ, రూ-ఒలె. (కంచువా.- భాగ. 10, స్కం. పూ. 548.)

ఒల్లె, దే. వి.—పై.—(బట్ట.—ప్రభా. 4, ఆ. 141.)

ఒల్లెంక, దే. వి. ఒకరకముచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1—౬౫.

ఒల్లెచీర, దే. వి. గర్భిణీస్త్రీ ధరించు ఎఱుపుతెలుపుపూవు కలిపి నేసిన చీర, పుత్రోత్పత్తిచీర: చూ, ఒలె. 3.

ఒల్లెవాటు, దే. వి: చూ, రూ-ఒలెవాటు.

ఒప్పనివాఁడు, వ్యా. వి. ప్రకాశింపనివాఁడు.

ఒప్పమి, దే. వి. అనంగీకారము: చూ, అసమ్మతి.

ఒప్పు, దే. అ. క్రి. రూ-ఒప్పు. అనుకూలపడు. గిట్టు. భార. అర. 6, ఆ: చూ, సరిపడు. 1.

ఒసఁగు, దే. వి. 1. త్యాగము, ఈవి. ఆము. 6, ఆ: చూ, వితరణము; 2. బహుమానము, మన్నన. ప్రభా. 4, ఆ. 101: చూ, సమ్మానము; స. క్రి. 3. రూ-ఒసపు. ఇచ్చు, దాన మిచ్చు: చూ, దయచేయు. 2.

ఒసపరి, దే. వి. 1. సుందరుఁడు: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు; 2. ఉత్కృష్టము, తలకట్టు. సా. 1, ఆ. 38: చూ, శ్రైష్ఠ్యము.

ఒసవు, దే. స. క్రి. రూ-ఒసఁగు. వి. పు. 2, ఆ. 50: చూ, దయచేయు. 2.

ఒసి, దే. అవ్య. చేటికాది సంబోధనార్థకము. రూ- ఓసి. ఆం. భా. తృ. అవ్య. 72: చూ, ఓసీ.

ఒహో, వై. అవ్య = అహో. రూ-ఓహో. సంబోధనమునందు వచ్చును. భాగ. 1, స్కం. 55: చూ, సంబోధనము.

ఒళగు, దే. వి. రూ-ఒళవు. ప్రవాణము, కరివె: చూ. వీణా దండము.

ఒళవరి, దే. విశే. (ఒళవు + అరి) మర్మముఁ దెలిసినవాఁడు, ఆణికాఁడు: చూ, మర్మజ్ఞుఁడు.

ఒళవు, దే. వి. 1: చూ, రూ- ఒళగు. రా. అర. కాం. 2. ఆ. 256; 2. ఆణి, కీలకము. విజ. 2, ఆ. 197: చూ, కీలకము; 3. అధీనము, లోకువ: చూ, వశము. 1.

ఒళ్లము, దే. వి. ఎళ్లము, ఏడుపలములు: చూ, మెల్లము.

ఒళ్లు, దే. వి. రూ-ఒడలు. దేహము. కవిక. 3. ఆ. 156. (ఇది పెళ్లు నళ్లువంటిది): చూ, శరీరము.

ఒళ్లుపెట్టు, దే. అ. క్రి. రక్తముపెట్టు, కందపట్టు, బలియు: చూ, స్థూలించు.

ఓ

ఓ, అచ్చులలోని ఒకయక్షరము, సం. వి. ఓ. పుం. 1. బమ్మ, వలువ: చూ, బ్రహ్మ 1; 2. కుబేరుఁడు. పైఁడితేఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు; 3. చందమామ: చూ, హిమాంశువు; 4. కమలము, తామరః: చూ, సహస్రపత్రము. 1-5. కుడ్యము; గోడ: చూ, మఱుఁగుగోడ; 6.ఉదకము; చూ, సలిలము. 1; 7. మొగులు; చూ, మేఘము. 1; 8. ఆఁడుగుఱి : చూ, భగము. 12; 9, ఇంద్రుఁడు : చూ, సహస్రాక్షుఁడు. 10. బృహస్పతి : చూ. సురాచార్యుఁడు; 11. నొల, బండినిలాగు చట్రము : చూ, చక్రము. 10; అవ్య. 12. ఒహో; చూ, సంబోధనము; 13. అభిమంత్రణము, పిలుచుటను దెలిపెడి : చూ, సంబోధనము; 14. తలంపునుదెలిపెడి: చూ, స్మృతి. 1; 15. కృపార్థకము, దయనుదెలిపెడి ; చూ, దయ; దే. అవ్య. (1) ప్రశ్నమును దెలిపెడి. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 204: చూ, నవాలు; (2) సంబోధనమును దెలిపెడి. ఆం. భా. తృ. కాం. అవ్య. 72 : చూ, సంబోధనము: (3) సందేహమును దెలిపెడి. భాగ. 10, స్కం. 1725 : చూ, సంశయము. (4) పిలుచునప్పుడు ఎచ్చరించుకొనుటను తెలుపును. ఉ. హరి. 2, ఆ. 129 : చూ, సంబోధనము; (5) ఊహనుతెలిపెడి. చూ, యోచన; (6) ప్రార్థనాదులను దెలిపెడి. కాశీ. 5, ఆ. 273 : చూ, ప్రార్థన; (7) ఆర్త్యర్థకము, ఆర్తినిఁదెలిపెడి. భార. అర. 5, ఆ. 177 : చూ, శోకము. 2; (8) విక్రయార్థకము. అమ్మటను దెలిపెడి. చూ, విక్రయము ; (9) ప్రార్థనార్థకము మీఁద వచ్చువానిలో నొకటి. ప్రార్థనార్థకముమీఁద వచ్చునవి. "ఇ - ఈ - ఎ - ఏ - ఒ - ఓ" అనునవి.

ఓమ్, సం. అవ్య. 1. అంగీకారార్థకము : చూ, సమ్మతి. 1; 2. పరబ్రహ్మార్థకము : చూ, పరమాత్మ; 3. ప్రారంభార్థకము: చూ, సన్నాహము; అం. 4. అకార, ఉకార, మకారములను త్ర్యక్షరసంయోగముచే ఓంకారము సిద్ధమగుచున్నది. ఓంకారము వేదముల యొక్క సారభూతము. ఉపనిషత్తులు దీని మహిమను గానముచేయుచున్నవి. యోగాదిశాస్త్రములు దీని నుపాసించుచున్నవి. బ్రాహ్మణగ్రంథములును, స్మృతులును, భగవద్గీతలును దీనిని ప్రశంసించుచున్నవి. దీని కనేకార్థములు గలవు. ఇదే ప్రణవము. (చూ. ఉద్గీథము. 3); కేశవాది నామంబు లిరువది నాలుగును "ఓం" అను ప్రణవము ప్రారంభింపఁబడును — ఆ నామము లీక్రింద వివరింపఁబడును — (ఆచమనము.) ౧. ఓమ్ కేశవాయస్వాహా = ప్రవర్తియందు బ్రహ్మ విష్ణు రుద్ర స్వరూపులుగాను లయమందొక పరమాత్మగా నుండుటయే స్వభావముగాఁ గల వస్తువే కేశవుఁడు. అట్టి వస్తువు నా పాపములను లెస్సఁగా భస్మీకరించుఁగాత ! ౨. ఓమ్ నారాయణాయస్వాహా = ముక్తిస్థానమైనదియు శుద్ధ చైతన్యస్వరూపమ్మయిన వస్తువె నారాయణుఁడు. అట్టి వస్తువు నాపాపములను లెస్సఁగా భస్మముఁ జేయుఁగాత ! ౩. ఓమ్ మాధవాయస్వాహా = మాయ అవిద్యలను వణఁకించువాఁడు; మౌన, ధ్యాన, యోగములచేఁ బొందఁదగిన వస్తువే మాధవుఁడు. అట్టి వస్తువు నా పాపములను లెస్సఁగా భస్మముఁజేయుఁగాత ! ౪. ఓమ్ గోవిన్దాయనమః = మనస్సు మొదలగు సమస్తేంద్రియములను నడుపు అంతర్యామియగు నాత్మకు నమస్కారము; ౫. ఓమ్ విష్ణవేనమః = సమస్తములోను ప్రవేశించి వ్యాపించియుండు వస్తువుకొఱకు నమస్కారము; ౬. ఓమ్ మధుసూదనాయనమః = అసురస్వభావమును నశింపఁజేయు వస్తువుకొఱకు నమస్కారము; ౭. ఓమ్ త్రివిక్రమాయనమః = సకలజగత్తును వ్యాపించి యుండు వస్తువుకొఱకు నమస్కారము; ౮. ఓమ్ వామనాయనమః = మంగళకరములగు వేదములచేఁ బొగడఁబడు వస్తువుకొఱకు నమస్కారము; ౯. ఓమ్ శ్రీధరాయనమః = కీర్తివహించిన వస్తువుకొరకు నమస్కారము; ౧౦. ఓమ్ హృషీకేశాయనమః = ఇంద్రియములను నియమించు వస్తువుకొఱకు నమస్కారము; ౧౧. ఓమ్ పద్మనాభాయనమః = హృదయకమలమునందు ప్రకాశించు వస్తువుకొఱకు నమస్కారము; ౧౨. ఓమ్ దామోదరాయనమః = శమదమాది షట్కసంపత్తివలన సంస్కరింపఁబడిన శుద్ధ

మనస్సుచే దొందఁదగిన వస్తువుకొఱకు నమస్కారము; ౧౩. ఓమ్ సఙ్కర్షణాయనమః = లెస్సఁగా పాపనిర్మూలముఁ జేయువస్తువుకొఱకు నమస్కారము; ౧౪. ఓమ్ వాసుదేవాయ నమః = అంతటను ఆత్మస్వరూపముగా నివసించు వస్తువు కొఱకు నమస్కారము; ౧౫. ఓమ్ ప్రద్యుమ్నాయనమః = స్వయం జ్యోతిస్స్వరూపము కొఱకు నమస్కారము; ౧౬. ఓమ్ అనిరుద్ధాయనమః = బంధరహితమైన వస్తువు కొఱకు నమస్కారము; ౧౭. ఓమ్ పురుషోత్తమాయనమః = సమస్తజీవులయందును వ్యాపించియుండు శ్రేష్ఠమైన వస్తువు కొఱకు నమస్కారము: ౧౮. ఓమ్ అధోక్షజాయనమః = సమస్తేంద్రియములచే తెలిసికొనఁబడని వస్తువు కొఱకు నమస్కారము; ౧౯. ఓమ్ నారసింహాయనమః = ఎట్టి విధమైన నాశనములేని వస్తువుకొఱకు నమస్కారము; ౨౦. ఓమ్ అచ్యుతాయనమః = అన్నియు నశించినను తాను నశిం పని వస్తువు కొఱకు నమస్కారము: ౨౧. ఓమ్ జనార్దనాయ నమః = జననమరణములను బోఁగొట్టు వస్తువు కొఱకు నమస్కారము: ౨౨. ఓమ్ ఉపేంద్రాయనమః = పర మైశ్వర్య వస్తువుకొఱకు నమస్కారము: ౨౩. ఓమ్ హరయే నమః= భక్తులయొక్క పాపములను హరించు వస్తువుకొఱకు నమస్కారము; ౨౪. ఓమ్ శ్రీకృష్ణాయనమః = భక్తుల యొక్క మనస్సును ఆనందమయముగాఁ జేయు వస్తువు కొఱకు నమస్కారము. చూ, ప్రణవము, ఉద్గీథము సహస్ర నామాదులకు మొదట "ఓం"తో ప్రారంభించుట వాడుక.)

ఓంకార, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బుద్ధునిభార్య, అనంత : చూ, స్వాహ 2, చూ. భార్య. 1-౪౧.

ఓంకారము, సం. వి. అ. పుం. ప్రణవము, కలాపము. (సర్వ భూతములను రక్షించునది.) : చూ, ఓమ్.

ఓంకారేశ్వరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు 1.

ఓంత్ర, దే. వి. ఇ, గాడిదయొక్క కూఁత : చూ, స్వరము. 2-(౧౩౭)

ఓంత్రపెట్టు, దే. అ. క్రి. గాడిదకూయు : ఓంత్రించు.

ఓంత్రించు,—వై.—

ఓంబాయి, వా. వి. 1. ఇద్దరుపిల్లలు తమచేతులమీఁద ఇంకొక పిల్లను మోచుచు నాడెడు ఆటలోనగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూ హూ; 2. పాలకి మున్నగువానిని మోయువారల ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హూహూ.

ఓఁక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కరమర్దము, పుల్లకలివె *: చూ, సామ్లపుష్పఫల.

ఓక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అజహాలిక, కంచెకోట: చూ, ప్రాచీనము. 1,

ఓకణము, సం. వి. అ. పుం. పేను : చూ, యూకము. (ఓకోదని ఓక్కణి, ఓకణి, ఉకణము అని సూ. ని.)

ఓకణి, సం వి. ఈ. స్త్రీ—వై.—

ఓకము, సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు: చూ, భవనము. 1; 2. చోటు చూ, స్థానము. 1; 3. శ్రేష్ఠము : చూ, స్వధము.

ఓకర, వై. వి. 1 = ఉద్గారః. ప్రచ్ఛర్ది చూ, వాంతి; 2. దూఱు: చూ, నిర్బంధము; 3. అసహ్యము: చూ, రోఁత. 2.

ఓకరించు, వై. అ. క్రి. 1 ఓకరవచ్చి ఉమియు : చూ, వెక్కి గొట్టు; 2. అసహ్యించు : చూ, రోఁతపడు.

ఓకరింత, వై. వి. = వికార-ఉద్గారః: చూ, ఓకర. (రూ-ఓకలింత.)

ఓకలివె, దే. వి. కలివె * : చూ, సామ్లపుష్పఫల.

ఓకస్సు, సం. వి. స్. న, చూ, రూ-ఓకము. 1, 2, 3.

ఓకిలి, వై. వి.= ఉద్గారః : చూ, ఓకర.

ఓకిలించు, వై. అ. క్రి. 1. దోఁకు : చూ, వెక్కఁగొట్టు; 2. అస హ్యించు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 14; కాశీ. 5, ఆ. 55 : చూ, రోఁతపడు.

ఓకిలింత, వై. వి. = వికార, ఉద్గార : చూ, ఓకర. (రూ-ఓక రింత.)

ఓకు, వా. వి. 1. దూరవస్తుదర్శన యంత్రము : చూ, దుర్భిణి; 2. ఒరుపు.

ఓకుఁడు, సం. 1. వి. అ. పుం. చూ, శూద్రుఁడు.

ఓక్రము, సం. వి. అ. న. మంచితావు, ఇంటి కనుకూలమైన స్థానము : చూ, స్థానము. 1, (నెల్లూరుజిల్లా ప్రాంతముల వాడుక.)

ఓగాత్యము, వై. విణ. = అవజ్ఞాత - అవాచ్య. అమంగళము, అశుభమైనది : చూ, ఓగు. 2.

ఓగితము, వై. వి. = యుక్తమ్-యోగ్యమ్. ఇమ్మ. లక్ష్మి. 2, ఆ. 90 ; భో. 5, ఆ. 288: చూ, యోగ్యము. 2.

ఓగిరము, వై. వి. = ఆహారః. రూ - ఓయిరము - ఓరెము. అన్నము; కాశీ. 4, ఆ. 133 : చూ, సాదము. (1) (ఓవి రము అని సూ.ని.)

ఓగు, దే. వి. 1. అశుభము, కీడు. వేమన. 818; చూ, హాని 2; విణ. 2. అశుభము, కీడైనది. ఓగాత్యము; (సం. ప.):— అమంగళము, అప్రశస్తము, అవజ్ఞాతము, అశుభము; 3. అజ్ఞాని. వేమన. 817 : చూ, మ్లుఁడు.

ఓగురొత్తుచు, దే. అ. క్రి. దేవురించు : చూ, దైన్యపడు.

ఓఘము, సం. వి. అ. పుం. 1. మూఁక : చూ, సమూహము; 2. అంపాచారము : చూ, ప్రవాహము. 1; 3. క్రమపద్ధతి: చూ, పరంపర; 4. వరచరణాది గతివిశేషములయొక్క సమ వాయము. వృత్తగీతాదులకాలము : చూ, తాళము. 2; 5. ఉపదేశము, మంచిమాట : చూ, హితవచనము.

ఓచెల, దే. అవ్య. రూ-ఓచెల్ల. సంతాపార్థకము. నై. 5,ఆ. 157. (కొన్ని ప్రతులయందు ఒచ్చెల అనియు కలదు.) ; చూ, సంతాపము.

ఓచెల్ల,—వై.—స్వా. 3, ఆ. 36.

ఓజము, సం. వి. అ. పుం. 1. (జ్యోతిశ్శాస్త్రమునందు) బేసి చూ, విషమము; అం. 2. చూ, కావ్యగుణములు.

ఓజస్సు, సం. వి. స్. న. 1. తేజము, జోతి: చూ, వెలుతురు. 1; 2. బలము : చూ, శక్తి. 1; 3. ఉత్సాహము, పూనిక:చూ, సన్నాహము 2: 4. కిరణము: చూ, హాయనము; 2. ఆత పము, ఎండ: చూ, వెలుఁగు. 3; అం. 6; చూ, గుణములు.

ఓజస్విత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఓజస్సు కలవాఁడుగానుండుట. ఓజ స్వీత్వము.

ఓజస్త్విత్వము, సం. వి. అ. న.—పై.—

ఓజస్వుఁడు, సం, వి.అ. పుం. బలము మున్నగునవి గలవాఁడు; చూ, లావరి.

ఓజోరోగము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక జ్వరము : చూ, రోగము. 1.

ఓజ, పై. వి. 1. = ఓజఁ. భయము. రా. అర, కాం. 2. ఆ. 105 చూ, వెఱపు; 2. = ఓజఁ. రూ-ఒజ్జ. ఉపాధ్యాయుఁడు. భార. శ్రీ. 2, ఆ. 136 : చూ, పంతులు. 1; 3.=ఊర్జ. ఉత్సాహముఁ పూనిక. భార. అర. 5, ఆ. 57 : చూ, సన్నాహము. 2.

ఓజపడు, వ్యా. అ. క్రి. యుక్తమగు, క్రమపడు : చూ, సరిపడు.

ఓజబంతి, పై. వి. ఒజ్జబంతి, చూ, మేలుబంతి.

ఓజు, దే. వి. కమసాలి, చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

ఓట, దే. వి. 1. భయము, దిగులు. స్వా. 2, ఆ. 39 : చూ, సాధ్వసము; 2. జంకు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 104 : చూ, సంకోచము. 3.

ఓటమి, దే. వి. 1. భయము, దిగులు. భాగ. 1, స్కం. 104 : చూ, సాధ్వసము: 2. భంగము, చెఱుపు. కళా. 7, ఆ. 207: చూ, హాని. 2; 3 అపజయము : చూ, పీఁక. 7.

ఓటము, దే. వి. అపజయము. ఉ, హరి 3, ఆ. 156; చూ, పీఁక. 7.

ఓటఱు, దే. అ. క్రి. రూ - ఓటారు. అశక్తియగు. హరి. పూ. 6, ఆ. 131 : చూ, నిస్సత్త్వమగు.

ఓటాఱు, దే. అ. క్రి.—పై.—భార. ద్రోణ. 5. ఆ. 138. (ప్రే. ఓటాఱుచు.)

ఓటి, దే. వి. విముఖత్వము.

ఓటికుండ, దే. వి. పగిలినకుండ: చూ, భాండము. 3—౧౭.

ఓటిపలుకు, దే. వి. 1. బెజ్జముగాని పగులుగానిఁగల కుండ లోనగువాని పలుకు; 2. పరవతి లేనిమాట, ఉత్తమాట: చూ, శబ్దము. 2-౧౬.

ఓటిమాట, దే. వి : చూ, ఓటిపలుకు. 2.

ఓటిల్లు, దే. అ. క్రి. ఓడు : చూ, సంకోచించు.

ఓటిల్లుచిందఱ, దే. వి. ఒకానొక బాలక్రీడ. కాశ. 3, ఆ. 33: చూ, బాలక్రీడ.

ఓటు, దే. వి. 1. అపజయము : చూ, పీఁక. 7: 2. భంగము, చెఱుపు: చూ, హాని. 2; అవ్య. 3. ప్రశ్నార్థకము. స్వా. 3, ఆ. 41; పా. 4. అభ్యర్థికివేయు జయసూచకపు గుఱుతు(+) (రూ-వోటు.)

ఓటుకాఁడు, వా. వి. అజయుఁడు : చూ, విముక్తుఁడు.

ఓటుపడు, దే. అ. క్రి. 1. ఓడు. భార. అర. 2, ఆ. 224; చూ, వెనుదీయు. 1; 2. ప్రమాదపడు. పంచ. నా. 4, ఆ. 98: చూ, మోసపోవు; స. క్రి. 3. అవమానపెట్టు. భార. సభా. 2, ఆ. 209; భార. సభా. 2, ఆ. 207: చూ, హేళనముచేయు.

ఓటుపాటు, ద్వ. వి. అపజయము. అధ్యా. యు, కాం. 1, ఆ. 325: చూ, పీఁక. 7.

ఓటువుచ్చు, దే. ప్రే. ఓటువోవు.

ఓటుపోవు, దే. స. క్రి (ఓటు + పోవు.) అవమానపెట్టు. భార. శ్రీ. 2 ఆ. 136; చూ, హేళనముచేయు.

ఓటుసేయు, ద్వా అ. క్రి. (ఓటు + చేయు.) —పై.— రసి. 6, ఆ. 100.

ఓడ, పై. వి. = పోఁడి, నావ, తరణి. వేమన. 822.; చూ, పోతము.

ఓడంగి, పై. వి. 1. ఓడవాఁడు, నావికుడు : చూ, సరంగు. 2. చిన్నదోని నడపువాఁడు. పడవవాఁడు : చూ, సరంగు; 3. దోనెకు బోటట్టు వేసెడు దూలము. చూ, మదనచేతులు, 1–౪.

ఓడకంబము, ద్వా. వి. ఓడనడుమవేయు నిడుపాటిస్తంభము. ఓడ కొడికంబము ; చూ, స్తంభము. 1-౧౨.

ఓడకేవు, ద్వా. వి. ఆతరము : చూ, తరపణ్యము.

ఓడకొడికంబము, ద్వా. వి : చూ, ఓడకంబము.

ఓడకొయ్య, —పై.—

ఓడప్రయాణికుఁడు, వా. వి. కలమరి.

ఓడమాలి, ద్వ. వి: చూ, ఓడంగి,

ఓడము, సం. వి. అ. పుం. రాగాలాపము, ఆలప్తి: చూ, స్వరము. 2.—౨౨.

ఓడరేవు, వా. వి. రేవుపట్టణము.

ఓడించు, దే. స. క్రి. గెలుచుకొను: చూ, విజయమునొందు.

ఓడిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము; దే. వి. (1) జలదారి: చూ, తూము. 2: (2) తనయిచ్చ దాటెడునీరు, అంపాచారము. జై. 1. ఆ. 99: చూ, వెల్లువ; 3. మనుష్యులచేతఁ ద్రవ్వఁబడిన చిన్న నీటికాలువ, కుల్య: చూ, నది. 1-౧౧(౧).

ఓడిగిల్లు, దే. అ. క్రి. 1. ప్రవహించు, కాశీ. 3, ఆ. 101: చూ, వెల్లిగొను; 2. పరుగిడు. జై. 1, ఆ. 136: చూ, వెళ్లు 1; 3. కాఱు. కాశీ. 4, ఆ. 174: చూ, స్రవించు.

ఓడినక్క, ద్వ. వి. పొట్టినక్క: చూ, సృగాలము. 1-3, (అప్ర)

ఓడు, దే. వి. 1. అపజయము, ఓటము; చూ, పీఁక. 7; 2. ధార, కుండలోనగుకానితూఁటు. "ఓటికుండ": చూ, రంధ్రము. 1; అ. క్రి. 3. అపజయపడు. భార. కర్ణ. 3, ఆ. 53: చూ, వెనుదీయు. 1; 4. పరుగిడు. హరి. పూ. 8, 46: చూ, వెళ్లు. 1; 5. బెదరు. భార. ఆది. 3, ఆ. 41: చూ, క్రుక్కు. (6); 6. కొంచుకు. మై. 2, ఆ: చూ, సంకోచించు.

ఓడుబిళ్ల, దే. వి. ఇంటిపైఁ గప్పెడు పెంకు. వసు. 4, ఆ. 72: చూ, శర్కర. 3.

ఓఢ్యాణము, సం. వి. ఆ. న. 1.=ఒడ్డాణము: కాంచీభూష. చూ, భూషణము. 2-౭; 2. కూర్చుండు పీఁట: చూ, సింహాసనము.

ఓఢ్రదేశము, సం. వి. అ. పుం. ఒరిస్సా అను ఓఢ్రదేశము, ఉత్కలము: చూ, దేశములు. 1-౧౨.

ఓఢ్రపుష్పము, సం. వి. అ. పుం. జప. దాసనము *: చూ, హయజీవనమారకము.

ఓఢ్రము, సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.—; 2. ఉత్కలమను ఓఢ్రదేశము. (చూ, ఓఢ్రదేశము.): చూ, దేశములు 1-౧౨;

అం. 3. ఆర్యావర్తాదిదేశములలో నొకటి: చూ, దేశములు: 4. ఒకానొకభాష: 1-౧౨; చూ, భాషలు. 1-౧౩.

ఓఢ్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం.=ఒడ్డె, ఒడ్డెవాఁడు: చూ, ఒడ్డియ.

ఓణి, దే. వి. 1. ఉత్తరీయము. కండువా. చూ, వస్త్రము; 1-౧౧; 2. పరికిణీ (లంగా) పైన యుక్తవయస్సు వచ్చిన ఆఁడువారు భుజముపైకి వేసికొను పైఁట: చూ, వస్త్రము. 1-౪౧-(౨). (రూ-ఓణీ.)

ఓణీ, —పై.—

ఓతప్రోతన్యాయము, న్యా. పడుగుపేకలవలె నొకదానిలో మఱొకటి కలసిన విషయమును దెలుపుట కిది యుపయుక్తమాన మగును.

ఓతప్రోతము, సం. విణ. నిలువుగాను, అడ్డముగాను అంతట వ్యాపించి యున్నది; పరివ్యాప్తమైనది: చూ, వ్యాప్తము. 4.

ఓతము, సం. వి. అ. న. నిడుపుపోఁగులు.

ఓతువు, సం. వి. ఉ. పుం. పిల్లి: చూ, మార్జాలము.

ఓదకాంతమనువ్రజేత్, న్యా. ఉదకాంతమువఱకు బంధువును సాఁగనంపవలయును.

ఓదనము, సం. వి. అ. పుం. న. అన్నము: చూ, సాదము. (1).

ఓదనాహ్వయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముత్తవపులగము *: చూ, సహదేవ. (ఓదనిఅనియు) (ఓదనౌదనికఅనియు).

ఓదము, వై. వి. శ్వభ్రము, ఒగ్గము, ఏనుఁగును బట్టెడి పల్లము. భార. శాంతి. 4, ఆ. 181; ఉ. హరి. 4, ఆ. 29; చూ, వారి. 6. (ఓవము అని పూ. ని.)

ఓదార్చు, దే. స. క్రి. ఆశ్వాసించు: రూ- ఓదార్పు: చూ, సహాశ్వాసించు.

ఓదార్పు, —పై.—

ఓదారుపు, దే. వి. ప్రశ్రయము. రూ-ఓదార్పు: చూ, సహాశ్వాసము.

ఓదార్పు, —పై.—

ఓదియ, దే. వి. కోఁతకోసి చేనియందక్కడక్కడ నుంచెడు పెన్నుపోఁచలప్రోగు. రూ-ఓదె: చూ, పన.

ఓదె, —పై.—

ఓదెకొంగ, ద్వి. వి. ఓదెకొలుకు పంటకాలములోవచ్చు ఒక రకము కొంగ: చూ, బకము. 1-౧.

ఓదెకొలుకు, —పై.—

ఓద్యోలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అపహోలిక. కంచెకోట: చూ, ప్రాచీనము. 1.

ఓనమాలు, వా.వి. అకారాది హకారాంతము వరకుగల వర్ణమాల; చూ, వర్ణము. 1.

ఓనికట్టు, దే. వి. కొండలనడుమ గొందిదారి: చూ, కనుమ. 2.

ఓపమి, దే. వి. బద్ధకము, బడుగుతనము, స్త్యానము: చూ, విలంబము. 1.

ఓపిక, దే. వి. 1. ఓపు, బలము. చూ, శక్తి. 1; 2. క్షమ, ఓరిమి. చూ, శాంతము. 2.

ఓపికకలవాఁడు, ద్వి. వి. శ్రద్ధగలవాఁడు: చూ, శ్రద్ధధానుఁడు.

ఓపు, దే. వి. 1. బలిమి. భార. విరా. ౫, ఆ. 93: చూ, శక్తి. 1; 2. క్షమ, ఓర్మిమి. భార. ఆది. 1, ఆ. 138: చూ, శాంతము. 2; అ. క్రి. 3. కావలసినంతయగు: చూ, పర్యాప్తమగు; 4. చాలు. చూ, నేయడు.

ఓపువాఁడు, ద్వి. వి. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు.

ఓమె, దే. అవ్య. స్త్రీనిబులుచుటను దెలిపెడి: చూ, ఓమె.

ఓమటి, దే. వి. అన్నము, ఓగిరము. ఆం. భా. ద్వి. వై. 257: చూ, సాదము. (1).

ఓమనగాయలు, ద్వి. వి. బ. (ఓమన+కాయలు) ఓమనగుంటలాడు గింజలు.

ఓమనగుంటలు, ద్వి. వి. బ. ఒకానొక బాలికాక్రీడ. చూ, బాలికాక్రీడ.

ఓమనపీఁట, ద్వి. వి. ఓమనగుంటలాడుపీఁట. (ప్రక్కకు ఏడేసి గళ్ళచొప్పున రెండుప్రక్కలకు పదునాల్గు గళ్ళు ఉండును.)

ఓమము, దే. వి. దీప్యము. *: చూ, యవాని.

ఓము, దే. స. క్రి. కాచు. భార. అశ్వ. 1, ఆ. 164: చూ, రక్షించు.

ఓమె, దే. అవ్య: చూ, రూ-ఓమె. ఆం. భా. త్ర. అవ్య. 72.

ఓయన, దే. వి: చూ, రూ- ఒయ్యన.

ఓయారము, దే. వి: చూ, రూ- ఒయ్యారము.

ఓయారి, దే. వి. చూ, రూ-ఒయారి.

ఓయి, వై. అవ్య.=హై, హో, పురుషసంబోధనార్థము. రూ-ఓయీ: చూ, సంబోధనము.

ఓయియమ్మ, ద్వి. అవ్య. వేడికాది సంబోధనార్థకము: చూ, ఓసీ.

ఓయిరము, వై. వి.=ఆహారః. అన్నము, రూ-ఓగిరము. కాశీ. ౫, ఆ. 297: చూ, సాదము. (1).

ఓయీ, వై. అవ్య.=హై, హో: చూ, రూ- ఓయి.

ఓర, దే. వి. 1. ఒడ్డు: చూ, రోధస్సు; 2. అంచు: చూ, మైజాలు; 3. ప్రక్క, పైపు: చూ, పార్శ్వము. 2; అవ్య. 4, సాదృశ్యకము. ఆం. భా. త్ర. అవ్య. 72; వై. వి. 5.=హోరా. అహోరాత్రము, మువ్వది ముహూర్తములకాలము రేఁబవలు: చూ, హోర. 1. విణ. 6. ఒరగినది. "ఓరచూపు, ఓరగచ్చు"మొ: చూ, వేల్లితము, 3; వక్రిమము. 2; 7. వంగినది, వంకరయైనది. వై. 3. ఆ. 89: చూ, వేల్లితము. 3.

ఓరంతప్రొద్దు. వై. వి.= హోరా. (ఓర+అంతప్రొద్దు.) 1. దినమంతయు. కాశీ. 4, ఆ. 133. 2=హోరా. సర్వకాలము, ఎల్లకాలము. ఉ. హరి. ౫, ఆ. 282; స్వా. ౫, ఆ. 7: చూ, సతతము. 2. (పురుషోత్తమకవియము.)

ఓరగచ్చు, దే. వి. (ఓర+కచ్చు) ప్రక్కకొదిఁగించిన కౌపీనము. శల్యా. 3, ఆ. 35: చూ, లంగోటి.

ఓరగిల్లు, దే. అ. క్రి. 1. అపసరిల్లు: విరాయు. ౫; 2. అవనతమగు: భార. భీష్మ 1, ఆ. 268: చూ, వ్రాలు. 6.

ఓరచూపు, ద్వి. వి. ప్రక్కదృష్టి. వంకరచూపు: చూ. వాలుచూపు.

ఓరచ్చులు, ద్వి. వి. బ. (ఓర+అచ్చులు.) గుదికాలు దెడిచోట ఎత్తుగా అట్టలువేసి కట్టిన ఓరట్టచెప్పులు. హరిశ్చ. ౫, ఆ. 111: సపాదుకలు. 1.

ఓరట్టచెప్పులు, (ఓర+అట్టచెప్పులు) —పై.—

ఓరణము, దే. వి. ఒకరకము దేగ.. రసి. 1, ఆ. 115: చూ, శ్యేనము.

ఓరపాక, దే. వి. పంచను దూలములుచేత వెలిప్రక్క వంచి కట్టినశాల, పాదలి, మోరపాక : చూ, సదనము. 1-౧౫.
ఓరపాటు, ద్వ. వి. ఒరగుట. ఉ. రా. 3, ఆ. 40: చూ, ఒరగుట.
ఓరపారము, దే. విశ. ఎగుడు దిగుడు : చూ, విషమము.
ఓరవలి, దే. వి. పలురంగులచీర : చూ, వస్త్రము. 1-౫౧.
ఓరవోవు, దే. అ. క్రి. (ఓర + పోవు. అవనతమగు, వంగు. భార. శల్య. 2; ఆ. 9; చంద్రా. 6, ఆ. 128: చూ, వ్రాలు. 6.
ఓరసింపు, వై. వి. = హోరా. ఓరసిల్లుట. అని. 3, ఆ. 95 : చూ, ఓసరింత. (పురుషోత్తమకవీయము.)
ఓరసిలు, వై. అ. క్రి. అపసరః. అపసరిల్లు. రూ- ఓరసిల్లు. కవి. 3, ఆ : చూ, విరియు. 5.
ఓరసిల్లు, వై. అ. క్రి. = అపసరః. —వై.—
ఓరి, దే. అవ్య. నీచసంబోధనార్థకము : చూ, రూ- ఓరీ.
ఓరిమి, దే. వి. క్షమ, ఓర్పు : చూ, శాంతము. 2.
ఓరీ, దే. అవ్య. రూ-ఓరి : చూ, సంబోధనము.
ఓరు, దే. వి. 1. ఇంటితిన్నెగోడల యడుగునను మూలలను తెన్నెకు ఎఱ్ఱమట్టిపట్టె : చూ, పట్టియ. 6; వై. ఉప.2. = ఉరు. పృథువు, పెద్ద. "ఓరుగాలి వీచుచున్నది": చూ, విపులము.
ఓరుగాలి, ద్వ. వి. ప్రకంపనము, మిక్కిలి బలముగల వాయువు. పా. 5, ఆ. 31 : చూ, వాయువు. 1—౧౩.
ఓరుచు, దే. అ. క్రి. 1. రూ- ఓర్చు: చూ, సహించు, భార. ఆది. 7, ఆ. 15 : చూ, సహించు; 2. రూ-ఓర్చు. ఉపశమిల్లు : చూ, సురిక్కు. 4; 3. రూ- ఓర్చు. క్షయించు, తగ్గు: చూ, సురిక్కు. 9.
ఓరుతీయు, దే. అ. క్రి. ఇంటి తిన్నెగోడల యడుగునను మూలలను ఎఱ్ఱమట్టిలోఁ బట్టెలు దీర్చు: చూ, లేపనముచేయు. 1-౧.
ఓరుపరి, దే. వి. (ఓరుపు + అరి.) రూ-ఓర్పరి. తాలిమికాఁడు : చూ, సహనుఁడు.
ఓరుపు, దే. వి. 1. రూ-ఓర్పు. క్షమ: చూ, శాంతము. 2. రూ-ఓర్పు. గెలుపు : చూ, విజయము. 3. రూ-ఓర్పు, నైరణ ; చూ, సహనము.
ఓరువాకిలి, వా. వి. కొద్దిగ తలుపు తెఱచియుంచుట.
ఓరెము, వై. వి. ఆహారః : చూ, రూ-ఓయిరము. అచ్చ. బాల. కాం. పీఠిక. 15.
ఓర్చు, దే. అ. క్రి : చూ, రూ-ఓరుచు.
ఓర్పరి, దే. వి. చూ, రూ-ఓరుపరి.
ఓర్పు, చూ, రూ-ఓరుపు. (క్షమాజయములకు. _ పాంచా. 4, ఆ. 52.)
ఓర్త, వై. స. ఏ. రూ-ఒకర్త : చూ, ఒకత.
ఓర్తి, రూ-ఒకర్తి : —వై.—
ఓర్తు, రూ-ఒకర్తు : —వై.— కాశీ. 6, ఆ. 262.
ఓర్తుక, రూ-ఒకర్తుక. —వై.—
ఓర్తె, రూ-ఒకర్తె. —వై.—
ఓర్వనివాఁడు, ద్వ. వి. అసహనుఁడు : చూ, మూఢుకాఁడు.
ఓర్వమి, దే. వి. 1. ఓర్వలేనితనము : చూ, మూడు. 1; 2. తాలిమిలేమి : చూ, కొంతశము.
ఓఱు, దే. వి. 1. ధ్వని, అలికిడి: చూ, స్వరము. 2; 2. వర్షధారావిధ్వని: చూ, స్వరము. 2-(౫౧.)
ఓల, దే. వి. 1. నెపము: చూ, వ్యాజము. 1; 2. అపజయము, ఓటు: చూ, వీఁక. 7; 3. జలక్రీడా సమయమునందు ప్రేరేపించుటకై యుపయోగించునట్టి శబ్దము. కళా. 6, ఆ. 231;
ఓలగండము, ద్వ. వి. పూనినపనుపు. కాశీ. 3, ఆ. 212: చూ, పూఁతపసుపు.
ఓలగము, దే. వి. 1. కొలువు. రామా. 2, ఆ. 78: చూ, సభ. 2; ౧: 2. కొలువుకూటము. భో. 2, ఆ. 55: చూ, సభ, 2.
ఓలగించు, దే. స. క్రి. కొలుచు: జై. 1, ఆ. 44: చూ, సేవించు.
ఓలచెంగనాలు, దే. వి. బ. అపజయము, ఓటము. ఆం, భా. ద్వి. ద్వి. తు. 224: చూ, వీఁక. 7.
ఓలమానగొను, ద్వ. అ. క్రి. (ఓలము + అన + కొను) లిలోహితమగు. భార. అను. 1, ఆ. 68, నై. 4, ఆ. 97: చూ, మఱుఁగుపడు.
ఓలము, సం. వి. అ. పుం. 1.=అల్లము*: చూ, శృంగబేరము. (రూ-ఓల్లము); 2. రూ-ఓర్గము, కంద *. చూ, సూరణము; దే. వి. (1) అడ్డపాటు: చూ, వ్యవధానము; (2) దేహము, ఒడలు, చూ, శరీరము: (3) వృక్షము లోనగు వానిచే మఱుఁగగుచోటు. భార. విరా. 2, ఆ. 321: చూ, మఱుఁగు చోటు; (4) మూలధనము, అసలు: చూ, సంచిమొదలు.
ఓలలాడు, దే. అ. క్రి. (ఓలలు + ఆడు) 1. రూ-ఓలాడు. స్నానముచేయు: చూ, స్నానమాడు; 2. నీళ్ళలోమునుఁగక మీఁద సంచరించు. రూ-ఓలాడు, తెప్పలదేలు: చూ, తేలు. 4. (ప్రే. ఓలలార్చు.)
ఓలాకు, దే. వి. అలసట: చూ, శ్రమము. 1.
ఓలాకుపడు, ద్వ. అ. క్రి. అలయు, శ్రమపడు. భార. విరా. 3, ఆ. 132: చూ, వేసరు. 2.
ఓలాడు, దే. అ. క్రి. (ఓల + ఆడు); చూ, రూ-ఓలలాడు. (సీళ్ళాడు.—ధీ. 6, ఆ. 107; తేలు.—లక్ష్మీ. 1, ఆ. 25. పీఠిక.)
ఓలి, దే. వి. 1. ఉంకువ: చూ, శుల్కము; వై. వి. 2. = ఆలిః (ఆళి.) వరుస, బారు. ఆర. 2, ఆ. 202; చూ, శ్రేణి, 1; 3. క్రమము: చూ, విధము. 1.
ఓలిమి, దే వి. అడ్డపాటు, ఆం. భా. ప్ర. ది. 76: చూ, వ్యవధానము. 3.
ఓల్లము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఓలము *.
ఓవము, వై. వి: చూ, ఓదము. (సూ. ని.)
ఓవర, వై. వి. = అపవరకః. రూ-ఓవరి. లోపలిగది: చూ, సదనము. 1—౧౮.
ఓవరి, వై. వి. 1 = అపవరకః. —వై.— హరి. పూ. 5, ఆ. 219; 2. = అపవరకః. చంద్రశాల, మైమెడ. చూ, సదనము. 1 — ౬౫.
ఓవిరము, వై. వి: చూ, రూ-ఓగిరము. (సూ. ని.)
ఓవు, దే. అ. క్రి. రూ-ఒవ్వు. అనుకూలమగు. శుక. 1, ఆ. 71: చూ, సరిపడు. 1.

ఔచితి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మంచి, లెస్స. వేమన. 827: చూ, యోగ్యము. 2.
ఔచిత్యము, సం. వి. అ. న. 1.—పై.—; 2. నిక్కము: చూ, సత్యము. 1.
ఔజసము, సం. వి. అ. న. బంగారు: చూ, లోహము. 1-౫.
ఔజసికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బలిమికాఁడు: చూ, లావరి.
ఔజస్యము, సం. విణ. ఓజస్సుచేత కలిగినది.
ఔజ్జ్వల్యము, సం. వి. అ. న: చూ, ఉజ్జ్వలత్వము; అం. 2: చూ, నాయకగుణములు.
ఔజు, దే. వి. 1. కుల్య, కాలువ. రూ-అవుజు: చూ, నది: 1-(౧౧) 2. కర్మకారుఁడు. రూ-అవుజు: చూ, వ్యవహర్త.
ఔటుగుండు, ద్వ. వి. చట్టిపిరంగిగుండు: చూ, రత్నములు. 1-౧౧-(౯).
ఔడవము, సం. వి. అ. పుం. ఐదుస్వరములతోఁ గూడిన రాగము: చూ, స్వరము. 2-౩-౨.
ఔడు, వై. వి: చూ, రూ-అవుడు. 1, (ఇది దేశ్యమని శ. ర. వైకృతమని పురుషోత్తమ కవీయము. ఔడు = ఓష్ఠ. పెదవి క్రింది తావు.)
ఔడుంబరము, సం. వి. అ. న. 1. పులుము: చూ, సితము. 1; 2. రూ-ఔదుంబరము. తామ్రము, రాగి: చూ, లోహము-1.
ఔడుకఱచు, దే. స. క్రి. చూ, రూ-అవుడు కఱచు.
ఔత్కంఠ్యము, సం. వి. అ. న. తహతహ. ఇష్టవస్తు సంప్రాప్తియందు వేగిరపాటు: చూ, వ్యసనము.
ఔత్కృష్ట్యము, సం. వి. అ. న. మేలుతరము: చూ, శ్రైష్ఠ్యము.
ఔత్తరాహుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఉత్తరదేశపువాఁడు: ఔత్తర్యుఁడు.
ఔత్తరేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పరీక్షిన్మహారాజు, పరీక్షిత్తు: చూ, రాజు. 1-౩౧.
ఔత్తర్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఔత్తరాహుఁడు.
ఔత్తానపాది, సం. వి. ఇ. పుం. ధ్రువుఁడు, ఉత్తానపాదజుఁడు, ధ్రువనక్షత్రము అనఁగా స్థిరముగా ఉత్తరదిక్కునందుండి ఉత్తరదిక్కును సూచించుచుండు నక్షత్రము: చూ, దిక్కు. 1-౫౯-(౫).
ఔత్సుక్యము, సం. వి. అ. న. 1. ప్రియస్మరణాదులచే కాలవిలంబము నోర్వలేమి. తన యిష్టవస్తుప్రాప్తి యందలి కాలవిళంబము నోర్వఁజాలక తహతహపడుట: ఉత్సుకత్వము, (తె. ప) :— అ; 2: (చూ, రసములు): చూ, సంచారీభావములు, (చూ, ఉత్సుకత్వము)
ఔదకము, సం. వి. అ. న. ఇంద్రనీలమణి. నల్లరాయి (ఉదక సంబంధమైనది.): చూ, రత్నములు. 1-౬.
ఔదనికుఁడు, సం. విణ. సూపకారుఁడు. కాశీ. 3, ఆ. 201: చూ, వంటవాఁడు.
ఔదరి, దే. వి. చిన్ననీటికాలువ: చూ, నది. 1-(౧౧)-౧.
ఔదరికుఁడు, సం. విణ. 1. ఏమియు పనిలేక యుండఁగనున్నవాఁడు. కర్మరహితుఁడు: చూ, పనిలేనివాఁడు; 2 తిండిపోతు: చూ, భక్షకుఁడు. 1.
ఔదల, దే. వి. (ఔ+తల) 1. రూ-అవుదల. తల; భార. శల్య. 2, ఆ: చూ, శిరము. 1; 2. రూ-అవుదల. శిరో గ్రము, తలచివర: చూ, ముందలు: 3. రూ-అవుదల. నడితల, బ్రహ్మరంధ్రము. హరి. ఉ 6, ఆ. 38: చూ, నోదు.
ఔదవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఔడవము.
ఔదశ్విత్తము, సం. విణ. చల్లతో తడిపినది, ఉదశ్విత్సంస్కృతము: చూ, మజ్జిగ.
ఔదస్విత్కము, -పై.-
ఔదార్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. గొప్పసంగతి, ఉదారత్వము: చూ, మహత్వము; అం. 2: చూ, కావ్యగుణములు; 3: చూ, గుణములు; 4. (దాతృత్వము.): చూ, నాయకగుణములు.
ఔదాసీన్యము, సం. వి. అ న. ఉపేక్షగానుండుట. మిత్ర శత్రుభావములు లేకయుండుట; ఔదాస్యము.
ఔదాస్యము, —పై.—
ఔదీచ్యబ్రాహ్మణులు, పా. ఘూర్జరబ్రాహ్మణులలో నొకతెగ వారు. వీరు సామవేదీయులును యజుర్వేదులును గలరు. ద్రాహ్యాయణబోధాయనాది సూత్రములవారు. వీరిలో సిద్ధిపుర ఔదిచ్యులు సిహోరఔదచ్యులు తొల్కియా ఔదచ్యులు అని మూఁడు తెగలవారై యున్నారు. పరస్పరసంబంధములు చేయరు: చూ, బ్రాహ్మణులు.
ఔదు, దే వి: చూ, రూ-అవుదు. (కుల్య —స్వా. 3, ఆ. 28)
ఔదుంబరము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-ఔడుంబరము. 2; పుం. 2 ఒకరకము వీణె: చూ, వీణ; 3. ఒకరకము తెవులు: చూ, రోగము. 1; 4. అత్తి *: చూ, మేడి; విణ. 5. మేడిచెట్టు సంబంధమైనది.
ఔదుంబరుఁడు, సం. వి.అ పుం. తద్దినపుదేవత, శ్రాద్ధదేవుఁడు, యముఁడు: చూ, హరి. 5.
ఔద్దానలము, సం. వి. అ. న. అకాలాకము, ఉద్దాలపురుగు చేర్చిన బంగారు చాయగల పచ్చనితేనె, పుట్టలో పెట్టిన పచ్చనితేనె, కోలజున్ను: చూ, మధువు. 5. (అష్యమనియు నందురు.)
ఔద్దాలకము, —పై.—
ఔద్దాలకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఉద్దాలక మహర్షి కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-౬౧.
ఔద్దాలికము, సం. వి. అ. న: చూ, ఔద్దానలము.
ఔధస్యము, సం. వి. అ. న. క్షీరము: చూ, స్తన్యము. 1-౧.
ఔద్ధత్యము, సం. వి. అ. న. ఉద్ధతత్వము, ఏపు. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 12: చూ, హేరాళము. 1.
ఔద్ధర్షిణి, అం. ఒకానొక వృత్తము. దీనినే వసంతతిలక, సింహోన్నత, శోభావతి, మధుమాధవి యనికూడ నందురు: (చూ, వసంతతిలక.): చూ, వృత్తము. 1.
ఔద్భిదము, సం. విణ. 1. ఉద్భిదము, విత్తువలన పుట్టినది: చూ, మొక్క. 1; వి. అ. పుం. 2. ఆట్టుప్పు: చూ, లవణము. 1-౭.
ఔద్భిజ్జము, సం. వి. అ. న. పాంశవలవణము: చూ, లవణము. 1-౪.
ఔద్వాహికము, సం. విణ. 1. వివాహకాలమునందీయబడిన వస్తువు; 2. వివాహసంబంధమైనది: చూ, వైవాహికము.

ఔననఁగ, జా. బాగుగానున్నదనఁగా. "అంద ఔననఁ బ్రతికి." (నీతిచంద్రిక—విగ్రహము.)

ఔను, దే. అవ్య. 1. రూ-అవును. అంగీకారార్థకము: చూ, సమ్మతము; 2. యథార్థకము. చూ, సత్యము. 1.

ఔనేమో, దే. అవ్య. అవునుకాఁబోలు: చూ, కాఁబోలు.

ఔన్నత్యము, సం. వి. అ. న. ఉన్నతత్వము: చూ, సోగ. 2-౨.

ఔపకార్యము, సం. వి. అ. న. దూష్యము, గుడారము, వస్త్రము చేత నేర్పఱచిన యిల్లు: చూ, సదనము. 1-౮౦.

ఔపగవకము, సం. వి. అ. న. ఔపగవముల సమూహము. (ఔపగవములు = ఉపగువు నపత్యములు): ఔపదవము.

ఔపగవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉపగు అనువాని కూఁతురు: చూ, సూన. 1-౧౨.

ఔపగ్రస్తికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. రాహుగ్రస్తుఁడైన సూర్యుఁడు; 2. చందమామ: చూ, హిమాంశువు.

ఔపచ్ఛందసము, అం. వైతాలీయజాతివృత్తములలో నొకటి. ఇందు మొదటిపాదమునందు న, న, ర, యగణములును, రెండవపాదమున స, భ, ర యగణములును, మూఁడవ పాదంబునందు స, న, సః యగణములును, నాలవపాదము నందు స, మ, జ, గగమును గలిగి మొదటి మూఁడు పాదంబులం దేడింటను, నాలవపాదంబునం దాఱింటను యతిగల వృత్తము: (చూ, వైతాలీయము) చూ, వృత్తము.1.

ఔపదవము: చూ, ఔపగవకము.

ఔపనిషదికము, అం: చూ, సప్తాధికరణములు. (బాభ్రవ్యునిచేత నేర్పఱచి చెప్పఁబడినదానినుండి ఔపనిషదికమును కూచిమారముని రచించెను.)

ఔపపత్తికము, సం. విశే. సిద్ధముగ నందుఁబాటులో నున్నది: తగినది: చూ, యోగ్యము 2.

ఔపమ్యము, సం. విశే. సమానమైనది: చూ, సమానము.

ఔపయికము, సం. విశే. న్యాయముతోఁగూడినది: చూ, యోగ్యము. 2.

ఔపరము, సం. వి. అ. న. క్షారద్రావణము, చౌటుప్పు: చూ, లవణము. 1-౧.

ఔపరిష్టము, అం: చూ, కళలు.

ఔపలము, సం. విశే. 1. రాతితోఁ జేయఁబడినది; 2. రాతి సంబంధమైనది; 3. రాళ్ళుపిఁడిపిన్ను: చూ, రాఁపన్ను.

ఔపవస్త్రము, సం. వి. అ. న. ఉపవాసము: చూ, లంకణము. 1-౧.

ఔపవాస్యము, సం. వి. అ. న. —పై.—

ఔపవాహ్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఉపవాహ్యము.

ఔపసర్గికము, సం. వి అ. పుం. 1. ఉపసర్గముచేత వచ్చిన యర్థభేదము; 2. ఉపసృష్టివలన కలిగినది; 3. వాతపిత్త శ్లేష్మాదులవలన కలిగిన తెవులు: చూ, రోగము, 1.

ఔపహారికము, సం. వి. అ. న. నివేదింపఁదగిన వస్తువు, బలి: చూ, నైవేద్యము.

ఔపానహ్యము, సం. వి. అ. న. ఉపానహము: పావుకోళ్ళు: చూ, సమ్మాళిగలు. 1-౪.

ఔపాసనము, సం వి. అ. న. 1. గృహస్థుఁడగు బ్రాహ్మణుఁడు ప్రాతఃకాలమునందు చేయు అగ్ని ఉపాసన: చూ, హోమము; 2 రజస్వలానంతరమున స్త్రీని భర్తతోకలుపుట: చూ, గర్భాధానము; విశే. 3. ఉపాసనావిషయమైనది.

ఔమీనము, సం. విశే. (ఉమలుపండునది) నేల: చూ, భూమి. 1-౨౭.

ఔర, దే. అవ్య. (ఔను+ర) రూ-అవుర-ఔరా-ఆశ్చర్యార్థకము. (ఆమ్రేడితమందు ఔరౌర.): చూ, వింత. 1.

ఔరగము, సం.వి. అ. న. ఆశ్లేష, అనిపేరు: చూ, రిక్క. 1-౯.

ఔరడి, దే. వి. తిరస్కారము: చూ, వహేళనము.

ఔరణము, సం. వి. అ. న. ఉరభ్రముల సమూహము. (ఉరభ్రము = గొఱ్ఱె) గొఱ్ఱెలమంద: చూ, మేషము. 1-౧౦.

ఔరభ్రకము, —పై.—

ఔరభ్రము, —పై.—

ఔరభ్రికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గొల్లవాఁడు: చూ, వ్రేఁడు.

ఔరసుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వైవాహితపత్నిపుత్రుఁడు, అగ్నిహోత్రసాక్షిగా పెండ్లియాడిన తన ధర్మపత్నియందుఁ దనవలనఁ బుట్టిన కొడుకు. వేమన. 833: చూ, సూనుఁడు; అం. 2: చూ, పుత్రులు.

ఔరస్యుఁడు, —పై—

ఔరా, దే. అవ్య. (ఔను+రా): చూ, రూ-ఔర-అవురా.

ఔరు, దే. వి. రూ-అవురు, వీరణము. *: చూ, తృణము 1-౫.

ఔర్జిత్యము, సం. వి. అ. న. 1. గొప్పతనము: చూ, యోగ్యత; అం. 2: చూ, గుణములు.

ఔర్ధ్వదైహికము, సం. విశే. మృతదినమందు మృతులకొఱకుఁ జేయఁబడు పిండజలాదిదానము, ఉత్తరక్రియ, అంత్యకర్మము: చూ, కర్మములు.

ఔర్వము, సం. వి అ. పుం. 1. బడబాగ్ని. వార్ధిపుటగ్గి: చూ, వహ్ని. 1-౨౮; 2 పాంశవలవణము: చూ, లవణము.1-౪.

ఔర్వశేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అగస్త్యముని: చూ, ముని. 1; 2. వశిష్ఠుఁడు: చూ, సన్న్యాసి. 1-(౭).

ఔర్వుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఔర్వుఁడను భృగువంశమునఁ బుట్టిన ఋషి: చూ, సన్న్యాసి 1-౧౯; అం. 2. వ్రతముగలవాఁడు వ్రతి. వ్రతభేదము గలవారు తొమ్మండ్రు గురిలో నొకఁడు: చూ, వ్రతి. 2; (ఇవే గతిభేదములు.)

ఔల, దే. వి: చూ, రూ-అవల-అవుల.

ఔలపము, సం. వి. అ. న. ఉలపమనెడు తృణములగుంపు: చూ, తృణము. 1-౪౭.

ఔలానము, సం. వి. అ. పుం. ఆధారము, నీరుకెంకి, తిరుకొలను: చూ, సరస్సు. 1.

ఔలు, దే. అ. క్రి. గళితమగు, రూ-అవులు: చూ, సుకలు 4.

ఔలూకము, సం. వి. అ. న. గుడ్లగూబలగుంపు: చూ, పక్షిసంపుఁబులుఁగు. 1-౪.

ఔలెమ్మ, దే. అవ్య. (ఔను+లెమ్మ.) రూ - అవులెమ్మ. అంగీకారార్థకము. సారి. 1. ఆ. 54: చూ, సమ్మతము.

ఔలే, —పై.—(రూ-అవులే-అవులెమ్మ.)

ఔశనము, సం. వి అ. న 1. ప్రియునిసన్నిధి; 2. ఓడకంబము యొక్క చివరనుండు గ్రామదేవతకుఁజేయునట్టి యుత్సవము

అనఁగా సురమాను సంభ్రమము; 3. అమ్మవారి జాతర: చూ, సంబరము. 3-౧; అం. 4: చూ, ఉపపురాణములు.

ఔశీనరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శిబిచక్రవర్తి: చూ, రాజు. 1-౩౨. (రూ-ఔసీనరుఁడు.)

ఔశీరము, సం. వి. అ. న. 1. చామరము: చూ, సురటి; 2. లాతము, చేతికఱ్ఱ: చూ, వేత్రము. 1; 3. పడక: చూ, శయ్య. 1; 4. ఆసనము, గద్దియ; చూ, సింహాసనము; 5. ఉశీరము*: చూ, వట్టివేరు; విశ. 6. వట్టివేరువలనఁ బుట్టినది.

ఔషణము, సం. వి. అ. న. మిరియములరసము.

ఔషణశౌండి, సం వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, శొంటి.

ఔషధప్రియ, సం. వి ఆ. పుం. జ్యోతిష్మతి*: చూ, వ్రేత దుర్మల.

ఔషధము, సం. వి అ. పుం 1. అనేకద్రవ్యములచేఁ జేయఁబడినమందు, భేషజము: చూ, మందు. 1; అం. 2: చూ, క్రియలు; 3. చూ, ప్రకాశింపఁజేయఁగూడనివి.

ఔషధార్థం సురాం పిబేత్ న్యా. మందుగా మద్యమును త్రావవచ్చును.

ఔషధీశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బుధుఁడు, బుధుఁడు, నెలపట్టి, ఇలాపతి: చూ, సౌమ్యుఁడు. 1.

ఔషరము, సం. వి. అ. న. 1. పాంశవలవణము, జాతికిప్పు, తనకుఁదానకలిగెడు సముద్రపు ఉప్పు: చూ, లవణము, 1-౧; 2 సూదంటురాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨ (ఉ) 3. చౌటినేల: చూ, భూమి. 1-౬.

ఔషసి, సం. వి ఇ. పుం: చూ, రూ-ఉషస్సు.

ఔషసికము, సం. విశ. ఉషస్సునందుఁ బుట్టినది: ఔషికము.

ఔషికము, —పై —

ఔష్ట్రికము, సం. వి. అ. న. లొట్టిపిట్టలగుంపు.

ఔషసికుఁడు, సం. మీ. ఉషస్సునందిరుగువాఁడు: ఔషికుఁడు.

ఔషికుఁడు, —పై —

ఔష్ట్రము, అం. చూ, లొట్టిపిట్ట. ౫. అం.: (చూ, భావదూషితములు.): చూ, వ్యాకరణబంధములు.

ఔష్ఠ్యము, సం. విశ. 1. పెదవులకుఁదగిలి పలుకునది: చూ, ఓష్ఠ్యము; 2. పెదవికి సంబంధించినది.

ఔష్ణము. సం. వి. అ. న. ఉక్క: చూ, ఔష్మ్యము.

ఔష్ణ్యము. —పై —

ఔష్మ్యము, —పై.— ఉష్ణము, ఊష్మకము, ఊష్మము, ఔష్ణము, ఔష్ణ్యము; (తె.ప):—ఆవి, ఆవిరి, ఉక్క, ఉబ్బ, ఉమ్మ, ఉమ్మదము, ఉమ్మలిక-రూ-ఉమ్మలిక-ఉమ్మలికము, ఉమ్మలింపు.

ఔసీనరుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఔశీనరుఁడు.

ఔను, దే. వి: చూ, రూ-అవును.

ఔనుకాఁడు, ద్వ. విశ: చూ, రూ-అవునుకాఁడు.

ఔస్రము, సం. వి. అ. పుం, 1. ఉస్రము, కిరణము: చూ, హాయనము. 2; 2. కిరణసంబంధము; 3. కిరణముల గుంపు: చూ, హాయనము. 2-౫.

ఔహము, సం. విశ. 1. ఊహకు సంబంధించినది; 2. ఊహల ప్రోగు: చూ, సమూహము. 1-౧౬. ఊహాపోహము. (ఊహాసముద్రము = అంతులేనిది: చూ, యోచన. 1-౬.)

క

క, ఒక యక్కరము, హల్లులలో నిది మొదటి యక్కరము, సం. వి. అ. పుం. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 3. గాలి: చూ, వాయువు. 1; 4. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 5: చూ. సూర్యుఁడు; 6: చూ, యముఁడు: చూ, హరి 5; హంసుఁడు. 2; 7. ఆత్మ: చూ, 8 మతి: చూ, హృల్లేఖము. 2; 9. మనస్సు: చూ, హృదయము; 10. నెమిలి: చూ, శిఖి. 2; 11. ఏఁడాది: చూ, సంవత్సరము, 12. తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6-౫; 13 అడవి: చూ, విపినము; 14. ఆశ్చర్యము;చూ, వింత. 1; 15. సంద్రము: 16. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6-౬; 17. అధికప్రకాశము, మిలమిల: చూ, వెలుతురు. 1: చూ, శబ్దము. 3; న. అవ్య. 18. నాశములేనిది; 19. ఉదకము: చూ, ఫలితము. 1. 20 తల: చూ, శిరము. 1; 21. సుఖము: చూ, ప్రోదనము; అం. 22: చూ, కంఠ్యములు. 23. పరుషములలో నొకటి: చూ, పరుషములు; వా. 24. (జ్యోతిషము మున్నగువానియందు ఉపయోగించెడు అంకెలభాష) ఒకటిని దెలుపు సంజ్ఞ, (కాదినవ, టాదినవ, పాదిపంచ, యాద్యష్టా. శ్లో. సీతారి (260), చాధార (296), తురంగ (324), కాలగా (331), నరాంగ (320), శంకాల (315), వరాంగ (324), గండగా(333), ఫీకాల (319), గుంజార (203), యమాఖ (251), రైవరా (242), క్రియాది మీ కాంత వినాపికా స్ఫుటాః (నకారము సున్న యని కొనవలెను. కుడినుండి యెడమకు లెక్కింప వలయును)

కంకచిత్తు, సం. వి త్. పుం. కంకచయనమను యాగముచేయువాఁడు: చూ, గాతువు. 4.

కంకపత్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1.

కంకటము, సం. వి. అ. పుం. 1. కవచము: చూ, వారవాణము; 2. శివునిముమ్మొనవాలు: చూ, బాణము. 1-౩౪. (1-౭౪.)

కంకటి, వై. వి. = ఖట్టికా. ఖట్వా. రూ - కంకటి, కుంచము, అచ్చ. యు, కాం. 595: చూ, శయ్య. 1-౫.

కంకటిల్లు, వా. అ. క్రి. భయకంపితుఁడగు.

కంకణబంధము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు: (చూ, అలంకారము. 3); వా. 2. సర్వగురు శ్లోకము. విద్యున్మాలా వృత్తములో శిష్టుకృష్ణమూర్తికవి రామాయణము రచించెను.

కంకణము, సం. వి. న. 1. కడియము. చేతినగ (లేక) కాలినగ (బిరుదు): చూ, భూషణము 2, ౧౦ (౧). 2. మౌక్తికాదులతోఁగూడిన ముంజేతిమురుగు: చూ, భూషణము. 2: ౧౨ (౪), 3. చేతఁగట్టుకొనెడు తోరము: చూ, వ్రతసూత్రము; 4. ముత్యములు పగడములు లోనగువానిఁ జేర్చి గ్రుచ్చఁబడిన చేసరము: చూ, భూషణము. 2-౧౨ (౧); 5. నీరు లోనగువాని బొట్టు: చూ, బొట్టు 6; 6. కొండకొన: చూ, శిఖరము. 1; 7. గటి: చూ, బెడిదము. 5; 8. ఒకరము రక్ష: చూ, భూషణము. 2-౬ (౩౯): చూ, అస్త్రములు; దే. వి. (1) ఒకానొక నీటిపక్షి. ఆము. 4, ఆ. 101. (లోహస్పృష్టము): చూ, హంసవాహనుఁడు. 1-3.

కంకణాయి, దే. వి చూ, రూ - కంకణము. (1).
కంకణ్యము, సం. వి. అ. పుం. అంగారక *: చూ, సుషవి. 1-ఉ.
కంకతము, సం. వి అ. పుం. న. దువ్వెన: చూ, ప్రసాధని.
కంకతిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ: చూ, కంకతము.
కంకత్రోటము, సం. వి అ. పుం. గద్దముక్కు చేప, జలవ్యధము: చూ, మత్స్యము. 1-౨౦.
కంకపత్రము, సం. వి అ. పుం. 1. అమ్ము: చూ, బాణము. 1; 2. గింజపట్టనివడ్లు: చూ, ధాన్యము; 3. ఊక: చూ, తుషము; 4. గ్రద్దయీకలిపెనున్న ఈక.
కంకము, సం. వి అ పుం. 1. లోహపృష్ఠము: చూ. రాబందు; 2 మహోత్పలము, తమ్మి *: చూ, సహస్రపత్రము. 1. 3. గద్ద. హరివాహమఁడు; 1-౧; అం. 4: చూ, మహీనతానములు.
కంకముఖము, సం. వి. అ. పుం. కాఁచిన లోహము నెత్తెడు సాధనము: చూ, సందంశము.
కంకర, వై. వి. 1 = కర్కరమ్ కంకరదాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨ (౧౫); విణ. 2. ఎరుసదినము. చూ, పరుషము. 1.
కంకరగాడిద, వై వి: చూ, కంచరగాడిద.
కంకరతల, వా. వి. అజ్ఞాని: చూ, స్తబ్ధుఁడు.
కంకరము, సం. వి అ. న. తక్రము: చూ, మజ్జిగ; విణ. 2 హీనమైనది, నికృష్టము: చూ, హీనము. 1.
కంకరదాయి, ద్వ వి. కర్కరము: చూ, కంకర 1.
కంకరి, దే. వి. సున్నములోనగునది: చూ, లేపము.
కంకరుఁడు, సం, వి అ. పుం. జాత్యాచారాదులచేత నిందితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
కంకష్టము, సం. వి. అ. న. పండ్లమట్టికి: చూ. పండ్లపాఁచి
కంకని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పానసి, అంగారక *: చూ, కంకణ్యము.
కంకాలము, అం: చూ, అస్త్రములు.
కంకాళము, సం. వి. అ. పుం. 1. చర్మమాంస రహితమైన యొడలి ఎముకలగూఁడు. (స్కెలిటన్): చూ, శల్యము. 1; అం. 2: చూ, జన్యతాళములు: (చూ, తాళము. 2.)
కంకి, దే వి. జొన్నలోనగువాని వెన్ను: చూ, వెన్ను.
కంకు, దే. స. క్రి. 1. అదలఁగొట్టు. చూ, జళిపించు; 2. తిట్టు: చూ, శపించు.
కంకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కపట బ్రాహ్మణుఁడు: చూ, స్వస్తిముఖుఁడు. 2 కిరాతుఁడు, రాపులుగులను చంపి తినెడబోయ: చూ, వ్యాధుఁడు. 1; 3. యముఁడు: చూ, హరి. 6; 4. కంకుభట్టు, అజ్ఞాతవాసమున పాండురాజు పెద్దకొడుకైన ధర్మరాజు ఉంచుకొనిన మారుపేరు: చూ, ధర్మరాజు. 1; 5 క్రూరుఁడు, చెడ్డమనస్సుగలవాఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు 2; 6. మనోహరుఁడు: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.
కంకులుపెట్టు, ద్వ. స. క్రి. తిట్టు: చూ, శపించు.
కంకువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ కొఱ్ఱలు: చూ, ధాన్యము.
కంకుష్ఠ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రెడ్డివారి నానుబ్రాలు*: చూ, స్వర్ణక్షీరి.
కంకుష్ఠము, సం. వి అ. న. 1. గజజాత కంకుష్ఠము, కంకుష్ఠు; 2. క్షీరిణి *: చూ, స్వర్ణక్షీరిణి.
కంకుష్ఠమృత్తిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. కాలపాలకము: చూ, భూమి 1-౩౨.
కంకుష్ఠారేచని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, కంకుష్ఠము. 2. *.
కంకుష్ఠువు, సం. వి. ఉ. న. 1: చూ, కంకుష్ఠము. 1; 2: చూ, బ్రహ్మదండి *.
కంకేలి, సం. వి. ఇ పుం. = కంగేలి *: చూ, హేమపుష్పము.
కంకోళి, సం. వి. ఇ. పుం. = కంగేలి.* —పై.—
కంఖటము, సం. విణ. కఠినము, గట్టి: చూ, బెడిదము.
కంఖటి, సం. వి ఈ. స్త్రీ రంగులు వేయు కుంచె. త్రి. శే. ద్వి. తై. 36: చూ, లేఖిని.
కంఘాణము, సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1.
కంగటి, వై. వి. = ఖట్టికా; చూ, రూ - కంకటి తై 5, ఆ. 85.
కంగటికాళ్ళు, ద్వ. వి. గాడిదకాళ్ళవలెనుండు కాళ్ళు: చూ, ముడికాళ్ళు.
కంగటికాళ్ళవాఁడు, ద్వ వి. ముట్టు మోఁకాళ్ళు గలవాఁడు: చూ, సంజ్ఞువు.
కంగవ, దే. వి. చోటు. అం, భా. ద్వి. పుర. 13: చూ, స్థానము. 1.
కంగాణము, దే. వి కళ్ళమునందలి కావలి.
కంగారు, దే. వి. 1. పోరాటము. అం. భా, ద్వి. క. 222 చూ, యుద్ధము; వా 2 అంత్యప్రమయమున కలుగు తొందర.
కంగాళీ, వా. విణ 1. నీచమైన. వా. 2. సంకరము.
కంగాళీవాఁడు, వా. వి నీచమైన బుద్ధిగలవాఁడు.
కంగు, దే. వి. 1. నూలుపోఁగుతో వంకరగా నేఁవరచిన కన్ను. రా వాల, కాం, 754; విజ. 2, ఆ. 155, 2. బిడ్డలకు వోసెడి చనుబాలాముదము: ఉంగ, ఉగ్గు; 3. కంచుమోఁత: చూ, స్వరము. 2; ఆఉ (కాం) 4. ఉప్పుఁబట్టెలోని గీతపై బాలుఁడు నిలుచుండి ఇటునిటు దాటిపోకుండఁగ కాఁచుట.
కంగుణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. కొఱ్ఱలు: చూ, ధాన్యము; 2. ఎక్కుడుదీఁగె*: చూ, మానేరు.
కంగునీపత్రి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఎక్కుడుదీఁగె *: చూ, మానేరు; 2 జ్యోతిష్మతి*: చూ, హ్యాతిదుర్మల.
కంగునీపత్రము, సం. వి. అ. పుం: చూ, తుత్తిరి. *.
కంగులము, సం. వి. అ. పుం. మణికట్టు మొదలుకొని వ్రేళ్లతోఁగూడినచేయి: చూ, హస్తము. 1-౪.
కంగువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. ప్రియంగువు, కొఱ్ఱలు: చూ, ధాన్యము.
కంగేలి, వై. వి. = కంకోళి, కంకేలి*. య. 4, ఆ. 20: చూ, హేమపుష్పము.
కంగోరు, దే. వి. నిడుపుకానె: చూ, వస్త్రము. 1-౫.
కంగోరుపావడ, ద్వ వి —పై—
కంచటము, సం. వి. అ న. జలశాకములలో నొకటి *: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨. (౫).
కంచడము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—
కంచి, వై. వి. 1. = కాంచి. పుణ్యనగరములో నొకటి పాండు, 3, ఆ. 81: చూ, దేశములు. 1-౫౮(౫) విణ. 2. పృథువు.

పెద్ద: చూ, విపులము. వా. వి. రూ-కంచా-కంచీ. గోటికాయ లాకుగుంట. (కంచ-కంచియ-కంచె అనియు.)

కంచికామాక్షి, అం. అక్షులలో నొకటి: చూ, అక్షులు. కళా. 2, ఆ. 130.

కంచిగరుడసేవ, వా. వి. 1. వెట్టి చాకిరి; 2. కాంచీపురములోని గరుడునికొలువు.

కంచిమేఁక, ద్వ. వి. పెద్దపొదుఁగుగల ఒకరకము మేఁక: చూ, మేషము. 1.

కంచియ, దే. వి 1. పసులుమేయుటకై దున్నక నిలిపిన పొలము. రూ-కంచె: చూ, విపీతము; భూమి. 1-౩౦; 2. రూ-కంచె. వృతి, తోఁటచుట్టు వెదురు ఇలుసు లోనగు వానిచే నేర్పఱుపఁబడిన వెలుగు, ప్రాచీనము. చూ, వెలుగు.

కంచీ, వా. వి: చూ, రూ-కంచి.

కంచుకము, సం. వి. అ. పుం. 1. చనుఁగప్పు: అవిక. చూ, వస్త్రము. 1-౮; 2. తలుపునకుఁ గిర్రిందుమీఁదుల నుంచెడు కూచము:చూ, బోలుమ్రాను; 3. పాము పైపొర: చూ, సీదరము. 3; 4. కవచము: చూ, వారవాణము; 5. ఆకాశము: చూ, సురవర్త్మము; 6. తెల్లనిబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౮౩.

కంచుకి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. ఒకరకము ఓషధి: చూ, వృక్షము; న్. పుం. 2. కొజ్జా, అంగజాలు: చూ, సౌవిదల్లుఁడు; 3. లంజెకాఁడు: చూ, విటుఁడు; 4. పాము: చూ, సర్పము; 5 అగరుమ్రాను. * చందనము: చూ, సుగంధము. 1.

కంచులిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చనుఁగప్పు: చూ, (అవిక) చూ, వస్త్రము. 1-౮.

కంచె, దే. వి: చూ, రూ-కంచియ. 1-2.

కంచెకోట, ద్వ.వి. వెదురు పేము లోనగు వానిచేఁ గోటకుఁజుట్టు నేర్పఱుపఁబడిన ఆవరణము: చూ, కంచియ. 2.

కంచెగోడ, ద్వ. వి కంపపాఁతినగోడ, కంపగోడ, కాటిగోడ: చూ, కంచెకోట. కంచెయీడు. వా. వి. నారంగము*: చూ, శర్కరాంకము. 1-౨.

కంచెల, వై. వి. = కంచుళీ. కంచుకము. స్వా. 5, ఆ. 63: చూ, అవిక. (చూ, వస్త్రము. 1-౮.)

కంచ, దే వి. పెనము: చూ, స్వేదని. (చూ, పాత్రము. 6.)

కంచ, వా. వి —పై.—(కంచయనియు.)

కంచా, వా. వి.—పై.—(కంచాఅనియు.)

కంచము, వై. వి. 1. బంగారు వెండి లోనగు వానిచేఁ జేయఁబడిన పాత్రము, పళ్లెము. ఆము. 2, ఆ. 16: చూ, పాత్రము 6-౩౧; 2. బంగారు వెండి లోనగువానిచేఁ జేయఁబడిన బోనపుట్టిక. పి. శకుం. 2, ఆ. 165: చూ,పాత్రము.6.

కంచర, వై. వి. కంచుపనిచేసి బ్రదికెడుజాతి. "కంచరవాఁడు."

కంచరగాడిద, వై. వి. (కంచరము + గాడిద.) అశ్వతరము. కంచరమునకుఁ గట్టెడు ఒక రకము గాడిదె: చూ, రాసభము. 1-౧.

కంచరము, వై. వి. ఒకరకము రథము, గాడీ; చూ, శకటము. 1.

కంచరవాఁడు, వై. వి. = కాంస్యకారః. కంచుపని చేయువాఁడు: చూ, స్వర్ణకారుఁడు. 1-౪.

కంచరి, —పై.—

కంచు, వై. వి. = కంసమ్. కాంస్యము. "కంచు గంట." చూ, లోహము. 1-౩.

కంచుకంటు, దే. వి. కందువు. వేఁచుట లోనగువాని కుపయుక్తమగు లోహపాత్రము. ఆం. భా. ద్వి. వై. 243: చూ, పాత్రము. 6-౪౧.

కంచుకాగడాలు, జా. ప్రకాశమానమైన దీపములు, "ఎన్నికంచు కాగడాలువేసి వెదకినను దొరకలేదు."

కంచుగిన్నె, ద్వ. వి. అమత్రము. పోఁతపోసిన కంచుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6-౩౬.

కంచుడమారము, దే. వి 1 ఒకరకము కోడి: చూ, పుంజు. 1-౮; 2. ఒకరకము పుష్పబనకము: చూ, పనకము. 1-౮.

కంచుమించు, దే. వి. 1. ఒకజాతిడేగ: చూ, శ్యేనము: 1-౭; విణ. 2 కానరానిది. అంతర్ధానము, (సం. ప):—అగోచరము, అతీంద్రియము, అత్యవ్యక్తము, అదృశ్యము, అదృష్టము, అస్తము, అప్రత్యక్షము: చూ, వినాశము. 2.

కంజక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిలుతేఁకు*: చూ, హంజిక.

కంజజుఁడు, సం. వి. అ. పుం నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

కంజనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, మన్మథుఁడు.

కంజము, సం. వి అ. న. 1. తామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1; 2. అప్పుఁనవనీతము*, అమృతము, పీయూషము: చూ, సుధ. 1; అ. పుం. 3. కేశము: చూ, వెంట్రుక. 1.

కంజరము, సం. వి. అ. పుం. 1. జఠరము, కడుపు: భ్రూణము. 1; 1. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి. 1.

కంజరుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.

కంజలము, సం. వి. అ. పుం 1. మదనపక్షి: చూ, మదనము; 2. కురువేరు*: చూ, హ్రీబేరము.

కంజాకము, సం. వి. అ. పుం. కంబూకము: చూ, తవుడు.

కంజాతము, సం. వి. అ. వ. నీటపుట్టుగు, తామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1.

కంజారము, సం. వి. అ. పుం. 1. జఠరము, కడుపు: చూ, భ్రూణము 1; 2. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి 1.(రూ-కంజరము.)

కంజారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సూర్యుఁడు; 2 నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 3. సన్నాసి: చూ, సన్న్యాసి. 1.

కంజిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బజ్య*: పెన్నేరు: చూ, వారాహకర్ణి.

కంజుఁడు, సం. వి అ. పుం. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

కంజు, వై. వి. = కపింజలః, కముజు: చూ, కౌఁజు.

కంట, దే. వి. 1. కట్టరము, నాట్యబంధము. ఆం. భా. ప్ర. నాట్య. 130: చూ, నాటకము. 1; 2. ఆలోకనము, కనుట. భార. భీష్మ. 1, ఆ. 22; భార. అను. 1, ఆ. 223: చూ, లక్షణము. 3.

కంటఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. అగపడు: చూ, లోఁబడు.

కంటక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఎఱ్ఱకుమ్మెద: చూ, షట్పదము. 1-౧; 2. కడుఁదురు: చూ, మక్షిక. 1-౨.

కంటకపిత్థము, సం. వి. అ. పుం. ములువెలఁగ*: చూ, వెలఁగ. 1-౩.

కంటకపుంఖి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ములువెంపలి*: చూ, వెంపలి. 1-౨.

కంటకప్రావృత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గృహకన్య*: చూ, కలబంద.

కంటకఫలము, సం. వి. అ. పుం. 1. పణస*: చూ, పనస. 2; 2. ఏఱువంగ*: చూ, వంగ.
కంటకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ముల్లు: చూ, సిత్వాగ్రము; 1-౫; 2. చేపలోనగువాని ఎముక: చూ, శల్యము. 1; 3. కాకి: చూ, వాయసము. 1; 4. గగుర్పాటు: చూ, రోమాంచము: 5. వెదురు; చూ, వేణువు; 6. సూచ్యగ్రము: చూ, సూదిమొన; 7. పెటుకుమాట: చూ, శబ్దము, 2-౯; 8. త్రికంటకము*: చూ, స్వాదుకంటకము; 9. ఆఱుదొండ, తుజాలకము*: చూ, రక్తఫల; దే. వి. (1) విరోధమును పుట్టించుమాట. స్వా. 3, ఆ. 84: చూ. శబ్దము.2; 2. విశ. 2. విరోధముగలది. భార. అర. 6. ఆ.32: చూ, విరుద్ధము.
కంటకవృంతాకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ములక*: చూ, హింగుళి.
కంటకశోధనవిధి, అం. చూ, ప్రకరణములు.
కంటకశ్రేణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కంటకారి*: చూ, వాకుడు.
కంటకాఖ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అలికులసంకుల, సప్తల*: చూ, విరజాజి.
కంటకాగారము, సం. వి. అ. పుం. కృకలాసము, తొండ: చూ, సరటము.
కంటకాఢ్యము, సం. వి. అ. పుం. కుబ్జక: చూ, గొజ్జెగ.
కంటకాదిభారము, సం. వి అ పుం. కింపలొడుగు: చూ, (వెలుగు.)సిత్వాగ్రము. 1-౩.
కంటకారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బృహతి*: చూ, వాకుడు.
కంటకారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—
కంటకాలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పనస*
కంటకాలుకము, సం. వి అ. పుం. తీటకసింద*: చూ, సముద్రాంత. 1.
కంటకాష్ఠీలము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరకము చేప: చూ, మత్స్యము. 1-౨౧.
కంటకాసన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కందురీగ: చూ, మక్షిక. 1-౨.
కంటకాసి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. బూరుగు *: చూ, శాల్మలి.
కంటకాహ్వయము, సం. వి. అ. న. తామర దుంప *: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౮.
కంటకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గొర్తె *: చూ, రేగు; 2. మాతులద్రుమము *: చూ, శారద; 3. ఖలినము, కళ్ళెము; చూ, వాగె; పుం 4. నాగరంగము.*: నారింజ; చూ, శర్కరాంకము 1-౧౧. 5. ఖదిరము, చంద్ర *: చూ, విట్టదిరము.
కంటకిని, సం. వి ఈ. స్త్రీ. ఉప్పి * చూ, లవణి.
కంటకిఫలము సం. వి. అ. పుం. 1. పణస *: చూ, పనస; 2. ఉమ్మెత్త *: చూ, హలాపుష్పము; 3. అశ్వదంష్ట్రి *: చూ, స్వాదు. కంటకము.
కంటకిలము, సం. వి. అ. పుం. వంశవిశేషము.
కంటకిలత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిక్తకర్కటి, చేదుదోస *: చూ, హరివాలుకము.
కంటకిగీతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చంద్ర *: చూ, విట్టదిరము.
కంటకిద్రుమము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—
కంటకుడు, సం. వి. అ. పుం. నీచమైన బుద్ధిగల పగతుడు. కాశీ. 1. ఆ. 108; 99: చూ, శత్రువు. 1.
కంటకురంటకము, సం. వి. అ. పుం. 1 నల్లగోరంట *: చూ, సహ 2-౪; తెల్లగోరంట *: చూ, సహ 2-౩; 3. ములుగోరంట *: చూ, సహ. 2-౬.
కంటకేమ్రుపు, సం. వి. ఉ. పుం. ఒంటె: చూ, లొట్టిపిట్ట.
కంటగించు, దే. అ. క్రి. 1. పగగొను కాశీ. 5 ఆ. ఆము. 5-౧౦౬; చూ, విరోధించు; 2. నొప్పించె దు. చూ, వేసారు.
కంటగిలు, దే. అ. క్రి.—పై.—పాండు 4, ఆ 3. (రూ-కంటగిల్లు.)
కంటగిల్లు, దే. అ. క్రి.—పై.—
కంటతనువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ బృహతి *: చూ, వాకుడు.
కంటదళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ కేతకి *: చూ, మొగలి.
కంటద్రుమము, సం. వి. అ. పుం. బూరుగు *: చూ, శాల్మలి.
కంటపత్రఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ అవాక్పుష్పి *: చూ, బ్రహ్మదండి.
కంటపత్రము, సం. వి. అ. పుం. వికంకతము, ములువెలమ*: రేగు. 1.
కంటపాదము, సం. వి అ పుం.—పై—
కంటపుంఖ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ములువెంపలి*: చూ, వెంపలి. 1-౨.
కంటఫల, సం వి. ఆ. స్త్రీ. లతాకరంజము, తీగెక్రానుగు *: చూ, శాదఘ్నము. 1-౧.
కంటఫలము, సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.—; 2. అశ్వదంష్ట్రి *: చూ, స్వాదుకంటకము; 3. పణస *: చూ, పనస; 4. ఉమ్మెత్త *: చూ, హలా పుష్పము.
కంటభర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కప్ప: చూ, హరి. 12.
కంటలము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకరకముచెట్టు: చూ, వృక్షము; దే వి. (1) చిల్లరసరకులుంచి ఎద్దు మొదలగు వానిమీఁద వేసెడు సంచులజత. హరి. పూ. 6, ఆ. 22: చూ-కంట్లము, కంటాళము; (2) దూదిమూట: రూ-కంట్లము. కంటాళము; (3) రొమ్మిది మణుగుల బరువు = 72వీసెలు: రూ-కంట్లము. కంటాళము.
కంటవత్తిడుకొనుట, జా. ఎక్కువ శ్రద్ధగాఁజెప్పుట. "వెజ్జునె చరించి యరయించె విప్ర సుతుని, కంట వత్తిడుకొని వైరిక ప్రభుండు." (పాండురంగ మాహాత్మ్యము.)
కంటవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒకపుష్పము. చూ, శ్రీవల్లి 1.
కంటవృక్షము, సం. వి. అ. పుం: చూ, తేజః ఫలము *.
కంటసము, దే. వి కంటకము: చూ, శబము. 2-౯.
కంటసరి, వై. వి. = కంఠసరః మెడనగ: చూ, భూషణము. - 2-౬. (౬)
కంటసరులు, దే వి. బ. ఒకరకమువడ్లు: చూ, ధాన్యము.
కంటాణి, వా. వి. కాగితములులోనగు వి కుట్టుగొన టను వుగ కట్టుపిడియు గెడ్డమునుగల ఇనుప ఊఁచ, రూ-కంతాణి, కంటాళము: చూ, సూది. 1-౧.
కంటాఫలము, సం. వి అ. పుం. పణస *: చూ. పనస.
కంటార్గగల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లగోరంట *: చూ, సహ. 2-౪.
కంటాలువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ ములువెంపలి *: చూ, వెంపలి. 1-౨.

కంటాహ్వయము, సం. వి. అ. న. తామరదుంప*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ంా

కంటాళము, దే. వి. 1 రూ-కంతాణి: చూ, కంటాణి; 2: చూ, కంటలము. (1, 2, (3).

కంటి, సం. వి. న్. పుం. 1. చణకము: చూ, సెనగలు; దే. వి (1 ఔపవిభక్తికాంతము గు ఉదా.—కన్నుకను: కను లు. కనుట. త. క టి: కన్నులనులు; వా. (2) కంటియ: చూ, భూషణము. 2.ఉ (ఉ).

కంటికెంరక, ద్వ. వి కంటి: చూ, హక్షణము. ఇ.

కంటికావరము, జా క్రిందిమీదులు కనబడకపోవుట అనగా నిర్లక్ష్యము.

కంటిఏద, ద్వ. వి. కటాక్షము, కడకన్ను: చూ, లోచనము. 1-౧.

కంటితెవులు, ద్వ. వి చూ, హర్షణము 3-ఉ.

కంటిపాప, ద్వ వి కంటినల్లగుడ్డులోని ప్రతిఫలనము: చూ, లోచనము. 1.౧౧.

కంటియ. పై. వి.=కర్ణికా. రూ-కంటె. చక్రాకారపు కంఠాభరణము. (వెండి బంగారు లోనగునది): చూ, భూషణము. 2 ఉ-(ఉ).

కంటివాలు, ద్వ. వి. (కల్లు+వాలు.) చక్రాయుధము, చుట్టువాలు. భిద్రా. 1, ఆ. చూ, బాణము. 1-౩౦.

కంటివిసికి, దే. వి. చక్షుశ్శ్రవము, పాము; చూ, సర్పము. 1.

కంటివిస్కరి, —పై.—

కంటీలు, దే. వి. బ. చెవినగ. ఆం. భా. ద్వి ము. 148: చూ, భూషణము. 2 లా- (ఉ).

కంటు, దే. వి. 1. పగతుడు; చూ, శత్రువు. 1, 2. పగ: చూ, విరోధము. 1.

కంటె, పై. వి. 1.=కర్ణికా; ఆము. 6, ఆ. 6: చూ, రూ-కంటియ; దే. అవ. 2. పంచమీ విభక్తి ప్రత్యయము.

కంట్లము, దే. వి: చూ, రూ-కంటలము. (1), (2), (3).

కంఠకూణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. విపంచి: చూ, వీణ. 1.

కంఠక్రియలు, అం. సుందరి, తిర్యక్పీన, పరివర్తితము, ప్రకంపిత. (4).

కంఠగతము, వా. సం. వి. ప్రాణాంతకము.

కంఠగుళిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ: చూ, కంఠకూణిక.

కంఠతలాసిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గుఱ్ఱముమెడకు తగిలించు లోలు లోనగు కంటె.

కంఠధ్వని, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎలుగు, గొంతుకలోని స్వరతంతువులనుండి పుట్టు శబ్దము. కంఠము: చూ, స్వరము 2; పా -ఉ. (౧౨ . 2. దీనికి ఉపమానములు.— కోకిలధ్వని, వీణానాదము.

కంఠనీడకము, సం. వి. అ. పుం. చీపరపిట్ట: చూ, పిన్నగ్రద్ద: చూ, హరివాహనుడు. 1-3.

కంఠనీలకము, సం. వి అ. పుం. ఉల్క, మంటలేని కట్టెకొప్పు: చూ, వహ్ని. 1-౨౦

కంఠపాఠము, సం. వి. అ. పుం. పుస్తకమును చూడకయే అప్పగించునటుల చదువుట: చూ, వల్లె. 4.

కంఠపాశము, సం. వి. అ. పుం. మరణసాధన రజ్జువు: (తె. ప.) :— ఉరి, ఉరిత్రాడు.

కంఠబిలము, వా. వి. ఉపజిహ్వ: తంత్రీద్వారము.

కంఠభూష, సం. వి. ఆ స్త్రీ. కంటె లోనగు మెడనగ: చూ, భూషణము 2. ఉ-(ఇ).

కంఠభూషణము, సం. వి. అ. న. 1.—పై.—: 2. ఒకానొక ధర్మశాస్త్రగ్రంథము.

కంఠమచ్చము, సం. వి. అ. పుం. సపుంసకలక్షణము, కొజ్జాగుఱుతు: చూ, లక్షణము 1. ౨౧.

కంఠమణి, సం. వి. ఇ. పుం. స్త్రీ. 1. కుత్తుకయందు పైకి గనబడు బుడిపి: చూ, గొంతుముడి.

కంఠమాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మెడచుట్టు గడ్డలు లేచెడి తెవులు: చూ, గండమాల; 2. బంగారులోనగు పూసలతో గ్రువ్వబడి మెడను అంటియుండు దండ: చూ, భూషణము, 2. ఉ-(ఇ).

కంఠము, సం. వి. అ. 1. కుత్తుక, మెడముందటి భాగము: చూ, మెడ; 2. కంఠధ్వని, కుత్తుకలోని స్వరతంతువులనుండి పుట్టుశబ్దము: చూ, స్వరము 2;-ఉ-(౧౨) 3. దగ్గఱ; చూ, సమీపము: 4. మంగ*: చూ, స్వసనము; 5. దంతక్షతస్థానవిశేషము: చూ, దంతక్షతము; 6. నఖక్షతస్థానవిశేషము: చూ, నఖక్షతము; 7. ఉమ్మెత్త*: చూ, హలాపుష్పము, అం. 8: చూ, చక్రముఖ; 9: చూ, కళలుండు స్థలములు; 10: చూ, చుంబనస్థానములు; 11. పురుషలక్షణాంగములు ఏబది ఎనిమిదింటిలో నొకటి:— మిక్కిలి గుండ్రనై పూర్ణకుంభమును బోలిన ధనధాన్యవంతుడై భూపతియగు. దక్షిణావర్తశంఖముబోలిన నుత్తముడై భోగియు రాజును నగు. మహిషగళమైన తిండిపోతగు. బకగళమైన దొంగలచే జచ్చును. మేషగళుడైనను, వక్రగళుడైనను అయుధముచే జచ్చును. శుకగ్రీవ, ఉష్ట్రగ్రీవ, దీర్ఘగ్రీవ, ఖగగ్రీవ, మయూరగ్రీ యు ప్రశస్తములు: చూ, లక్షణాంగములు; 12. స్త్రీలక్షణాంగములు ఏబది ఎనిమిదింటిలో నొకటి:— మూడురేఖలుగలిగి దక్షిణావర్తశంఖమున్న రాజపత్నియగు. ఏనుగు గుఱ్ఱముల మెడలవరుసున్న కులవర్ధనియగు. నల్లనిమచ్చయున్న సుఖవతియు బుత్త్రవతియగు. కుఱచయైన దరిద్రురాలగు. దీర్ఘమైయున్న కులనాశినియగు. కుడిసుడియున్న సౌభాగ్యవతియగు. ఎడమ సుడియున్న గొడ్రాలగు మేకమెడయైన దాసియగు: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు; 13: చూ, అధమక్షేత్రములు; 14 కంఠము నందుండెడి రెండవ శ్రుతిసప్తకము మధ్యమస్థాయి: చూ, ఉచ్చతమము.

కంఠలంబితము, సం. వి. అం. పుం. నిపీతము: చూ, సూత్రము: 1.౧ఉ.

కంఠశాలుకము, సం. వి అ. పుం. 1. గళశుండిక: చూ, రోగము. 1; 2 ఒకరినాశ్రయించి జీవించుట; ఉపజీవిక: చూ, బ్రదుకు. 1.

కంఠశోషిణి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. మిక్కిలి తీపినిచ్చు ఓషధి*: చూ, యష్టిమధుకము. (రూ-కంఠశోషని)

కంఠశోషిని, —పై.—

కంఠశరము, సం. వి. అ. పుం. = చూ, కంటసరి.
కంఠసూత్రము, సం. వి అ. న. 1. పుస్తె: చూ, మంగళ సూత్రము. భూషణము. 3-ఉ-(ఎ); 2. ముత్యాలసరము, (గొలుసు), హారము: చూ, భూషణము. 2. ఉ-, ౩౩).
కంఠస్థము, సం. విశే. కంఠమునందు న్నది, కంఠపాఠముగా వచ్చినది.
కంఠస్నానము, సం. వి. అ. న. తలతడియకకంఠమునటు చేయు స్నానము: చూ, స్నానము. 1-౨.
కంఠాగ్ని, సం. వి. ఇ. పుం. కుత్తుకయందు నిప్పుగల పక్కి: చూ, పక్షి.
కంఠాణి, వా. వి: చూ, రూ-కంటాణి.
కంఠాభరణము, సం. వి. అ. న. కంఠమునందలి ఆభరణము: చూ, భూషణము. 2-ఉ-(౫).
కంఠారము, సం. వి. అ. పుం. కూర్ద్వంద్వ యుద్ధము; గొంతు పయి చేతులువేసి త్రోసికొనెడి పోరాటము; గొంతు చించు కొనుచు తిట్టుకొనెడి పోరాటము: చూ, యుద్ధము 1-౧౧.
కంఠాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెరుగుత్రచ్చు కడవ: చూ, భాండము, ౩-౫.
కంఠావర్తము, సం. వి. అ పుం. స్త్రీసౌభాగ్య లక్షణము; మెడ యందు సుడిగల స్త్రీ మంచి అదృష్ట శాలియగుటకు గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1-౫౨.
కంఠి, సం. వి. న్. పుం. క్షత్రియుఁడు: చూ, రాజు 1; ౨-౧; 2 కుబేరుని కత్తి: చూ, రిష్టి 2-౪; 3. = కంటియు: చూ, భూషణము. 2-ఉ(౫; 4. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1.
కంఠిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. కంటియ. నె. 7, ఆ. 11: చూ, భూషణము. 2; ఉ-౫; 2. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1.
కంఠీరథము, సం. వి. అ. పుం. బాలకాది క్రీడాశకటము; మనుష్యులు మోయు విమానమను రథము: చూ, శకటము. 1.
కంఠీరవము, సం. వి అ. పుం. సింగము: చూ, సింహము. 1.
కంఠీరవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ అడ్డసరము*: చూ, వైద్యమాత.
కంఠీరవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చందురుఁడు: చూ, హిమాంశువు.
కంఠేకాలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుత్తుకనల్లనివాఁడు: చూ, శివుఁడు. 1.
కంఠేంథము, సం. వి. అ. పుం. అందలము మొదలగునవి: చూ, సవారి. 1.
కంఠేరుఁడు, సం. విశే. పేద: చూ, బీదవాఁడు.
కండ, వై. వి. 1. నంజుడు. మార్క 1, ఆ 74: చూ, ఉపక్తము. 2; 2. = ఖండక. మస్త్యండి. పటికబెల్లము. జై. 8, ఆ. 204: చూ, శర్కర. 1; 3. నంజుడుముక్క: చూ, ఉపక్తము. 2-3.
కండకన్నులు, వా. వి. దుర్మాంసముపెరిగిన కంటిరెప్పలు: చూ, హర్షణము 3-ఉ.
కండకావరము, ద్వ వి. గరువము: చూ, హంకారము.
కండచక్కెర, వై. వి. = ఖండశర్కర. పటికబెల్లము: చూ, శర్కర. 1.
కండచీమ, ద్వ వి. ఉలంగవము, పెద్దనల్లచీమ: చూ, పిపీలిక.
కండచక్క, వై. వి. కాలఖండము, కడుపులో కుడిప్రక్క నల్లనైయుండెడి మాంసము ఆం, భా. ద్వి. మ. 133. చూ, యకృత్తు.
కండనము, సం. వి. అ న కండాకము: చూ, తపుడు.
కండని, సం. వి అ. న. బోయ: చూ, స్థూలోచ్చయము. 1-౪.
కండపట్టు, ద్వ. అ, క్రి. బలియు: చూ, సూలించు.
కండముక్క, వై. వి నల్లగుండె: చూ, యకృత్తు.
కండరము, వా, వి: చూ, స్నాయువు.
కండి, వై వి = ఖండికమ్ భూమిలోని గొంతభాగము, లంక పొలము: చూ, భూమి. 1-౪౦.
కండియ, వై. వి. చూ, రూ - కండె.
కండు, వై, వి. 1. = కండువు. తీఁట: చూ, విదర్చిక; 2. ఆపద: చూ, విపత్తు.
కండుకము, సం. వి అ పుం రూ-కందుకము: చూ బంతి 3.
కండుర, సం. వి. అ స్త్రీ. నా-కండూర. దూలగొండి *. చూ, శూకశింబి.
కండురము, సం. వి. అ. పుం: కాఁకర; చూ, సుషవి. 1.
కండువ, దే వి. 1 రూ-కండువా. ఉత్తరీయము: (వారముగల కండెలతో నిలువుగను అడ్డముగను నేయబడినది.) చూ, వస్త్రము; 1-౧౧, 2 రూ-కండువా. అడ్డదూలము: చూ, దూలము.
కండువా, చూ, రూ-కండువ.
కండువామూలము, వా. వి అడ్డదూలము: చూ, దూలము.
కండువు, సం. వి ఊ. స్త్రీ. 1. ఖర్జువు, తీఁట: చూ, వ్రణము 1-౨౯. 2. దూలగొండి*: చూ, శూకశింబి.
కండూరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ దూలగొండి*: చూ, శూకశింబి.
కండూఘ్నము, సం. వి. అ. పుం. జిల్లేడు. చూ, ఆర్కపత్రము.
కండూతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కండువు, తీఁట: చూ, వ్రణము. 1-౨౯.
కండూయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై.—
కండూయనము, సం. వి. అ. పుం—పై.—
కండూయిత, సం. వి. అ పుం. గోఁకుకొను వాఁడు.
కండూర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ దూలగొండి* చూ, శూకశింబి; 2 పుల్లబచ్చలి*: చూ, బచ్చలి.
కండూరము, సం. వి. అ. పుం. కంద* చూ, సూరణము.
కండూలము,—పై —
కండె, వై. వి. 1. నూలికండె. రూ - కండియ: సరిగ: చూ, సూత్రము 1-౧౦; 2. ధాన్యకణిశము. జొన్నలో నగు కంకి: చూ, వెన్ను; 3. సాముచే మిక్కిలి గట్టిపడిన భుజము. అచ్చ యు, కాం. 135: చూ, స్కంధము. 1.
కండెము, వై వి. సాముచే మిక్కిలి గట్టిపడిన భుజము, కండె. విజ. 1, ఆ 108: చూ, స్కంధము. 1.
కండోలకము, సం. వి. అ. పుం. గంప: చూ. సజ్జ 1.
కండోలము, సం. వి. అ. పుం: చూ కండోలకము.
కండోలవీణ, సం. వి ఆ స్త్రీ. చాండాలిక, మాలవీణె. చూ, వీణ. 1-౧౪.
కండోలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ — పై.—
కండ్రి, దే. వి. ఉలంగవము, పెద్దనల్లచీమ: చూ, పిపీలిక.

కద్రావి, దే. వి వ్యసనకరము. కామక్రోధాదులవలనఁ బుట్టిన దోషసంబంధము.

కంద్లరావి, ద్వ. వి. 1 బోధిద్రుమము: చూ, రావి; 2. కంటూష యను యొకానొకరావి*: చూ, రావి.

కంద్వోషము. సం. వి. అ. పుం. గొంగళిపురుగు: చూ, శూక కీటము.

కంత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పసుపు, కుంకుమ, గుమ్మడికాయ, కుంకుడుకాయలు, సున్నిపిండి, నూనె మొదలగునవి తలంటు నకై పెండ్లి మొదవాఁడు పెండ్లికూఁతురువారు పెండ్లికుమా రుఁవైపువారికి పంపించు తగవు; వా వి 2. సందువీధి. "దొంగ ఈకంతనుండి పాఱిపోయెను.": చూ, సందు 5. (రూ-గంత).

కంతి, వై. వి. 1. = గ్రంథి. పర్వము, వెదురు చెఱకు లోనగు వాని కనుపు: చూ, బుడిపి; 2. = గ్రంథి. ఆణియ: చూ, దద్రువు; 3. = గ్రంథి. చీముకట్టు లోనగువాని దద్దురు: చూ, దద్రువు; 4. = గ్రంథి. దెబ్బవలన వాఁచు వాఁపు. హరిశ్చ. 2, ఛా. 503: చూ, బొప్పి.

కంతిరీవాఁడు, వా. వి, 1. రూ-కంక్రీవాఁడు, ఎందును నిలకడ లేనివాఁడు: చూ, సంకుసుకుఁడు; 2. సంకిరుఁడు. (రూ-కంత్రీ వాఁడు.)

కంతు, దే. వి. గడువు: చూ, మితి.

కంతుఁడు, సం. వి. ఉ. పుం. చూ, మన్మథుఁడు.

కంతువు సం. వి. ఉ. పుం. గాదె: చూ, పంటసాల.

కంత్రీవాఁడు, వా. వి: చూ, రూ-కంతిరివాఁడు.

కంథ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = గంత. చింపి గుడ్డలను కూర్చి కుట్టిన బొంత; చూ, వస్త్రము; 1-౬౧; 2. చిఱిగుడ్డ, పటచ్చరము: చూ, వస్త్రము; 1-౬౨ 3. మంటిగోడ: చూ, మఱుగుగోడ; 4. మతియొక పరికరణము.

కంథటికి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంగెలు. బొంత: చూ, వస్త్రము. 1-౬౧.

కంథారి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కూర్చగంధ * .

కంథావాటము. సం. వి. అ. పుం. చుట్టుగోడ. త్రి-శే-ద్వి. పుర. 30: చూ, ప్రాకారము.

కంద, సం. వి అ. పుం. 1 = కంద. అక్షోప్పనము *: చూ, సూరణము; వై వి (1)= కంద.—వై.— "మొగము కందగడ్డ అయినది." (కందగడ్డ = ఎఱ్ఱనికంద అనివాడుక)

కందకము, సం. వి. అ. పుం. 1. బిల్వము*: చూ, మారేడు; 2. జలము: చూ, సలిలము 1. దే. వి. (1) అగడిత: చూ, పరిఖ.

కందగడ్డ, ద్వ. వి కంద*: చూ, సూరణము.

కందగుడూచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తిప్పతీఁగె*; చూ, సోమవల్లి.

కందటము, సం. వి. అ. న. తెల్లగలువ*: క చూ, సహస్ర పత్రము. 1-3.

కందణము, అం. దే. వి: చూ, విన్నాణములు. రూ-కందనము.

కందనగాయ, దే. వి. 1. గుండియ. ఆము. 4, ఆ. 23: చూ, హృదయము, 2. కందచుక్క. వల్లగుండె: చూ, యకృత్తు.

కందనము, సం. వి. అ వ. 1: చూ, శోకము 2; 2. పిలుపు: చూ, సంబోధనము; 3: చూ, రూ-కందణము,

కందఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. క్షుద్రకారవేల్లము, అగాకర*: చూ, కంకణ్యము.

కందబహుళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. త్రిపర్ణిక, ముయ్యాకుపొన్న*: చూ, సాలపర్ణి,

కందము, సం. వి. అ. పుం. 1. కుఱుపు: చూ, వ్రణము; 2. మొగులు: చూ, మేఘము, 1; అం. 3. ఒకానొక వృత్తము. "క. కందము త్రిశర గణంబుల, నందముగా భజస నలము లటవడి మూఁటన్, బొందును నలజలనాజిట, నొందుం దుదగురువు జగణముండదు బేసిన్." మొదటిపాదము —(౧. భగణము, కందము; ౨. నల, త్రిశిరగ; ౩. భగణము. ణంబుల.) రెండవపాదము.—(౪. భగణము, నందము; ౫. భగణము, గాభజ: ౬. నల., ననలము; ౭ నలము, లటవడి; ౮. గగ, మూఁటన్.) ఇట్లే మూఁడు నాలుగు పాదములకు వరుసగా మొదటి రెండుపాదముల లక్షణములుండునని యెఱుంగవలయు రెండు నాల్గు పాదములలో నాల్గవగణాద్యక్షరము యతి ప్రథమ తృతీయ పాదములకు యతిలేదు: చూ, వృత్తము. 1; దీనిభేదములు ఆఱు —కందము, పథ్య, విపుల, చపల, ముఖచపల, జఘనచపల, తద్విశేషములు.—సహ గీతి, ఉద్గీతి, ఉపగీతి, ఆర్యాగీతి, ఇదియే సహజ కందు బనఁబడు (చూ, ఆప్ప); 4. తామరలోనగు వానిదుంప*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౮; 5. కంద*: చూ, సూరణము; 6. కందారి*: చూ, దుష్టావేళ; 7. దుబ్బు: చూ, పైరుదుబ్బు; వై. వి. (1) = స్కంధః. పశుజాతి మూఁపు. చప్పు. చూ, స్కంధము. 1. (శబ్దరత్నాకరము)

కందమూలము సం. వి అ. న. తెల్లగలువ*: చూ, సహస్ర పత్రము. 1-౧౨-(3).

కందర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కందరము, కొండయందు తొలువఁ బడిన బిలము. చూ: చూ, రంధ్రము. 1-౨.

కందరటము, సం. వి. అ. పుం. విరిగె*: చూ, శ్లేష్మాతకము.

కందరము, సం. వి. అ. న. 1. అల్లము*: చూ, శృంగిబేరము: 2 కొండయందు తొలువఁబడిన బిలము: చూ, రంధ్రము. 1-౨; 3. అంకుశము: చూ, సృణి; వి అ పుం 4. అంకురము: చూ, మొక్క 1; 5. బెజ్జము: చూ, రంధ్రము. 1.

కందరాకరము. సం వి. అ. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము. 1.

కందరాలకము, సం. వి. అ. పుం. కలజువ్వి*: చూ, సుపార్శ్వకము.

కందరాలము, సం. వి. అ. పుం. 1. అక్షోటము* చూ, మృదుద్రుమము: 2. కలజువ్వి*: చూ, రూ-కందరాలకము. 3. అగ్నిలింగము: చూ. పొగ 1.

కందరి. సం. వి ఈ. స్త్రీ.= కందారి, తీక్ష్ణ కంటక*: చూ, దుష్టావేళ.

కందరిక, దే వి. ఎద్దుమీఁపుపై వేసెడు గంత, చూ, కందకము. (1).

కందరుహ, సం. వి ఆ. స్త్రీ. అరఁటి*: చూ, రంభ 2.

కందరోద్భవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ పొట్టికొమ్మ లూడలుగల చెట్టు, శిఫ*: హ్రస్వశాఖా శిఫము.

కందర్పకూపము, సం వి. అ. పుం. మరునిలు చూ, భగము 12.

కందర్పజీవము, సం. వి. అ, పుం: చూ, కందరోద్భవ*;

కందువు, సం. వి. ఉ. పుం స్త్రీ. 1. పెనము. స్వేదని: చూ, పాత్రము. 6-౩౮; 2 కంచుకంటు, పేలపుటకుపయుక్తమగు లోహపాత్ర: చూ, పాత్రము. 6-౧౧; 3. వస్తెము: చూ, పాత్రము. 31. దే. వి. (1) బిడ్డ: చూ, శిశువు.

కందూరము, సం. వి. అ. పుం. కండ*: చూ, సూరణము.

కందూరేఖలు, సం. వి ఆ. స్త్రీ. చూతాలయొక్క కడుపు, కుచములు, తొడలు వీనియందుండు రేఖలు: చూ, లక్షణము. 1-౧౦.

కందెన, దే వి. 1 బండి ఇరుసునకు బూసెడు మసి; 2. బండి కన్నులయందుఁ బట్టించు చమురు నై. 7, ఆ 93.

కందెఱ, ద్వ. వి. (కన్ను + తెఱ) కంటినిరక్షించు తెప్ప; ఉ, హరి. 2, ఆ. 84: చూ, ఱెప్ప.

కందోటము, సం. వి. అ. న. 1. నల్లకలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1. ౧౨ (౪): పుం. 2. తెల్లకలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1. ౧౨-(౩.)

కందోతము, సం. వి. అ. పుం. కలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨.

కందోత్థము, సం. వి అ. న. —పై.—

కంధము, సం. వి అ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

కంధర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-కంధరము. కంఠము: చూ, మెడ.

కంధరము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2. మబ్బు చూ, మేఘము. 1: 3: చూ, కంఠము 12.

కంధి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. సంద్రము: చూ, సముద్రము; స్త్రీ. 2 గ్రీవ: చూ, మెడ.

కంప, సం. వి. ఆ స్త్రీ 1 కంచికామాక్షికి ప్రియమైన నొక తీర్థము; దే వి. (1 రూ-గ్రంప, ముండ్లమండ: వెలుగు 1.

కంపకోల, ద్వ. వి. అలవ: చూ, (చూ, సితాగ్రము 1-3) వెలుగు. 1.

కంపగోడ, —పై.—(కంపపాతినగోడ.)

కంపణము, సం. వి. అ పుం. ఒకరకము ఆయుధము. ఉ, హరి. 4, ఆ. 213: చూ, బాణము. 1-౧౩.

కంపతొడుగు, ద్వ. వి. రెండు ఎడ్లు చేర్చి తోలెడి కంపత్రోగు.

కంపనము, సం. వి. అ. న. అదరు: చలనము చూ, లోలము 2. వదలుట: చూ, విమోచనము; విశ. 3. కదలునది: చూ, చరము: 4. వణకునది: కంప్రము.

కంపనుఁడు, సం. వి అ. పుం. 1. కదలు స్వభావముఁగలవాఁడు: చూ, జేయిత; 2. కంపనుఁడను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-౩; 3. రావణుని సేనాధిపతులలో నొకఁడు: చూ. రాక్షసుఁడు. 1; 4. కదలించువాఁడు.

కంపపుఱుఁగు, ద్వ. వి. శకునపక్షి: చూ, బెళగువ్వ.

కంపము, సం. వి. అ. పుం. 1. వణఁకు: చూ, వేపథువు; విశ. 2. వణఁకు: చూ, వేపథువు; అం. 3. ఒడలు వణఁకుట; "అద్దిరయ్యా! యిమ్ముద్దులగుమ్మ విరిముని సుద్దులు నువుపుచు గాలిఁజలించు మాలతియుం బోలెఁ దూలి చలించుచుండెను." (కంపము): చూ, సాత్త్వికభావములు.

కంపరము, దే. వి. (1) పాదె, ఖాటి చూ, శవయానము. (ఎం. అసికొండలు)

కంపలక్ష్మ, సం. వి. న్. పుం. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

కంపలఁబడ్డకోకి. జా. చిక్కులలోఁబడినవస్తువు "మనుష్యుఁ, క్కటకుఁ దవిలిపోయి పుట్టక కంపలఁబడ్డకాకినై" (పాండురంగ మాహాత్మ్యము)

కంపాకము, సం. వి అ. పుం. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

కంపించు, సం. అ. క్రి వడఁకు: చూ, వణఁకు. 2.

కంపితము, సం. విశ. 1 వణఁకెత్తినది: చూ, ప్రేంఖితము; అం. 2: చూ, శిరోభేదములు; 3: చూ, శిరఃక్రియలు; 4: చూ, దృష్టిక్రియలు; 5: చూ, గండక్రియలు; 6: చూ, అధరము 6; 7: చూ, కంటిక్రియలు; 8: చూ, ఊరూక్రియలు; 9: చూ, గాయకదోషములు; 10: చూ, గమకములు.

కంపిఱుగుడు, దే వి రూ-కంపుఱుగుడు* చూ, శింశప.

కంపిలము సం వి. అ. పుం = కంపిల్లము, రంజనకము*: చూ, రోచని.

కంపిల్లకము, సం. వి. అ. పుం = కంపిల్లము.—పై —

కంపిల్లము, వై, వి. = కాంపిల్య. కంపిలము.—పై —

కంపు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1 మీఁగాళ్ళవఱకు కప్పియుండెడు మోజా చెప్పులు: చూ, సంజాతులు. 1-౭; దే వి (1) గంధము. భార అశ్వ. 2, ఆ 31: చూ, వాసన 1; (2) దుర్గంధము: చూ, వాసన. 1-౪

కంపుఁదుమ్మ, దే. వి. (కంపు + తుమ్మ) తెల్లతుమ్మ*: చూ, విట్ఖదిర.

కంపుటిఱుగుడు. దే. వి (కంపు + ఇఱుగుడు): చూ, రూ-కంపిఱుగుడు*:

కంపె, దే వి. తాంబూలపాత్రము. ఆం, భా. ద్వి. మ. 166: చూ, పాత్రము 6.

కంపెలుక, దే. వి. (కంపు + ఎలుక) చుంచు: చూ, మూషికము.

కంపోత్థము, సం. వి. అ. న కలువ*: చూ, కందోటము.

కంప్రము, సం. విశ. 1. కదలునది: చూ, చరము; 2. వణఁకునది: చూ, వేపథువు (కంపరము అసికొండలు)

కంప్రుఁడు, సం. వి అ. పుం. కదలు స్వభావముఁగలవాఁడు, కంపనుఁడు: చూ. జేయిత.

కంబడి వై. వి. = కంబళి. యా-కంబళి: చూ, రల్లకము.

కంబమయ్య. వై. వి. స్తంభోద్భవనృసింహస్వామి. య. 2, ఆ. 3 : చూ, నృసింహుఁడు.

కంబము, వై. వి. 1. = స్తంభః. గుంజ: చూ, సంభము. 1; 2 మల్లకంబవిశేషము. ఆం, భా ద్వి. క్ష. 207: చూ, మల్లశాస్త్రము.

కంబమురాయఁడు, వై. వి: చూ, కంబమయ్య. య. 1, ఆ. 120.

కంబరత్రాడు, వా. వి. కొబ్బరిపీఁచుతో నల్లిన త్రాడు, చేత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1-౨౪.

కంబరము సం. వి అ. పుం. 1. చిత్రవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6-౧౮; (౬-౧౮); 2. బంగరురంగు: చూ, వర్ణము. 6-౭.

కంబవము. సం. వి. అ. పుం. చీరపేను: చూ, యూకము.

కంబపల్లి, వై. వి. = స్తంభబలి. ఉపనయనము నుండి ... దపటి దినము చేయు స్తంభపూజ లోనగునది: చూ, స్తంభబలి.

కంబళభోజనన్యాయము, న్యా. గొంగళిలో భోజనముచేయుచు వెంట్రుక లేఱుచు రీతి.

కంబళము, సం. వి. అ. న. 1. జలము: చూ, సలిలము. 1; పుం. 2. = కంబడి. గొంగళి: చూ, రల్లకము; 3. కండువా: చూ, వస్త్రము. 1-౧౧; 4. కంబళిపురుగు: చూ, శూకకీటము; 5. గంగడోలు: చూ, సాస్న; 6. ఏనుఁగుమీఁదఁ బఱచెడి రత్నకంబళి: చూ, రల్లకము; 7. ఆర్వోవరి చిత్ర కంబళము: చూ, ప్రచ్ఛదము.

కంబళవాహ్యకము, సం. వి. అ. న. గంత్రి, దడ్డిన ఎద్దులబండి: చూ, శకటము. 1.

కంబళి, సం. వి. స్. పుం. 1. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1: వై. వి. (1) = కంబళః. కంబడి: చూ, రల్లకము.

కంబళిపురుగు, వై. వి. గొంగళిపురుగు: చూ, శూకకీటము.

కంబళివాహ్యకము, సం. వి. అ. న: చూ, కంబళవాహ్యకము.

కంబళుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఆదిశేషుఁడు. (వు): చూ, సర్పము. 1-౧.

కంబాధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-కబాధ, తలనొప్పి: చూ, శిరోభారము.

కంబాలాట, ద్వ. వి. (కంబాలు + ఆట) బాలికల ఆటలలో నొక ఆట: చూ, బాలిక్రీడ.

కంబి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. వెదురుకమ్మి: చూ, వంశాంశము; 2 ఇనుములోనగువాని గరిఁటె: చూ, దర్వి. 1; (చూ, పాత్రము. 6); 3. వెదురు*: చూ, వేణువు; 4. వెదురు గరిఁటె: చూ, త్రెడ్డు.

కంబిలము, సం. వి. అ. న. నీళ్ళుగల పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1-౧.

కంబు, సం. వి. అ. న. 1. జలము: చూ, సలిలము. 1; 2. తల: చూ, శిరము. 1; 3. సుఖము: చూ, ప్లవనము; పుం. 4. గాలి: చూ, వాయువు; 5. నెమలి. చూ, మయూరము. (ఇట్టి ఏకాక్షరశబ్దములకు అమహదర్థమందు మాత్రము ఆధునికప్రయోగములయందు రూపమిట్లు కానఁబడుచున్నది.)

కంబుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అశ్వగంధ*; పెన్నేరు: చూ, వారాహకర్ణి.

కంబుగ్రీవ, సం వి. ఆ. స్త్రీ. మూఁడురేఖలు (ముడుతలు) గల కంఠము: చూ, మెడ.

కంబుపుష్పి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కంబుమాలిని*: చూ, శుక్లకంద.

కంబుమాలిని, —పై—

కంబులు, దే. వి బ. 1. సజ్జపైరు: చూ, సస్యము; 2 సజ్జలు అను ధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కంబువు, సం. వి. ఉ. పుం. న. 1. శంఖము: చూ, సంకు. 1; పుం. 2 ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 3 కడియము: చూ, భూషణము. 2; 4. నత్తగుల్ల: చూ, సంకు. 1; 5. కప్ప చిప్ప, జలశుక్తి: చూ, సంకు. 1; 6. కుత్తుక: చూ, మెడ; 7. జంజమను చెట్టు: చూ, శంఖము. 6.

కంబూకము, కండనము: చూ, తవుడు.

కంబూత్తమము, సం. వి. అ. పుం. 1 మేలైనకడియము: చూ, భూషణము 2; 2 మేలైనశంఖము: చూ, సంకు. 1.

కంబూష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ కండ్లలావి*: చూ, రాషి.

కంభోజము, సం వి అ. పుం. 1. మేలైన శంఖము: చూ, సంకు. 1; 2. కాంభోజదేశము: చూ, దేశము; 3. కాంభోజదేశపు ఏనుఁగు: చూ, హస్తి 1 (౬౦) చూ-(కాంభోజము)

కంభోజము, —పై— (విశ్వకోశము.)

కంబ్యుచ్చువు, సం. వి ఉ. స్త్రీ. = కమ్మెచ్చు: చూ, బహురంధ్రిణి.

కంభారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-గంభారి, గుమ్ముడు*: చూ, సర్వతోభద్ర.

కంభి, సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. ఇత్తడిలోనగువాని గరిఁటె: చూ, దర్వి 1. (చూ, పాత్రము 6)

కంభువు, సం. వి. ఉ న. ఉశీరము*: చూ, వట్టివేరు.

కంశ్రీర్నదర్పయతి? న్యా. సిరి యెవనిని మత్తిల్లఁజేయదు?

కంస, సం. వి ఆ. స్త్రీ: చూ, కంసవతి.

కంసజిత్తు, సం. వి. త్. పుం శ్రీకృష్ణుఁడు: చూ, విష్ణువు 1.

కంసము, సం వి అ. పుం. న. 1 = కంచు. ధ్వని హెచ్చుగా గలలోహము: చూ, లోహము. 1-3; 2. కంచుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6; 3. మానవిశేషము; తవ్వ, కచోలము: చూ, మానము. 1.

కంసవతి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. కంసుని తోఁబుట్టువు: చూ, కంస.

కంసహ, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

కంసారాతి, సం. వి ఇ. పుం. శ్రీకృష్ణుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

కంసాలి, దే. వి. కమసాలి; చూ, స్వర్ణకారుఁడు. (అగసాలె = కమసాలె-కంసాలి అయినది.)

కంసాస్థి, సం. వి స్. న. కంచు: చూ, లోహము. 1-౩.

కంసుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1 దుర్మార్గుఁడు, తుంటరి: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2. కృష్ణుని మేనమామ; 3. ఉగ్రసేనుజుఁడు: చూ, మూఁడేవుఁడు.

కః కాలః కో ధర్మః? న్యా. ఏకాలమో? ఏధర్మమో?

కకకకలు, వా. వి బ. నవ్వులయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హహాహా.

కకటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కవచము: చూ, వారవారణము.

కకిణము, సం. వి అ. పుం. జలకణము: చూ, బొట్టు 6.

కకపాలి, వై. వి = కక్షపాలి, రూ-కక్కపాలి. స్వా 1, ఆ, 59: చూ, కైపాలి.

కకపాలము, సం. వి. అ. పుం. అడుగునపోయిన కుండనోరు.

కకవికలు, వై వి. బ. = కాకపికా, యథాయథలు. కళా. 8, ఆ. 102: చూ, వికావికలు (రూ-కకావికలు.)

కకావికలగుట, జా. చెదరిపోవుట. "ఆత్మనైకచయంబు కకావికలై కలంగి" కళా. 8, ఆ. 58.

కకావికలు, వై వి బ. = కాకపికా. రూ-కకవికలు. కళా. 8, ఆ. 58: చూ, వికావికలు.

కకిరణము, సం. వి. అ. పుం. సూర్యకిరణము: చూ, మయూఖము. 1.

కకీర్తనము, సం. వి. అ. న. విష్ణుకీర్తనము: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧).

కకుంభము, సం. వి. అ. పుం. సన్న్యాసులుంచుకొనెడి గిండి వంటి పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.

కకుజభాషలు, అం. భాషలు 96. అందు కకుజభాషలు 7:— భిన్నపంచమి, కాంభోజి, మధ్యమగ్రామ, రగంతి, మధ్యమ, శకటి, మిశ్ర: (చూ, ఉపవిద్యలు)

కకుజభాషాంతరభాష, అం. అంతరభాషలు నాలుగింటిలోనొకటి. పాలవాహానిక: చూ, అంతరభాషలు, 2.

కకుజవిభాషలు, అం. విభాషలు 20. అందు కకుజవిభాషలు 3:— భోగవర్ధని, ఆభీరిక, మధురిక. (చూ, ఉపవిద్యలు.)

కకుత్తు, సం. వి. త్. పుం. 1. కకుదము, ఎద్దు మూఁపురము: చూ, స్కంధము. 1; 2. జిహ్వ, నాలుక: చూ, రసన; 3. రాజచిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1—ఒ; 4. కొమ్ము: చూ, విషాణము; విణ. 5. మేలుబంతి (విశ్వకోశము): చూ, శ్రేష్ఠము.

కకుదము, సం. వి. అ. పుం. విణ: చూ, కకుత్తు.

కకుద్మి, సం. వి. న్. పుం. గోపతి, ఆచ్చుపెద్దు: చూ, వృషభము, 1.

కకుద్మంతము, సం. వి. త్. పుం. 1.—పై.—; విణ. 2. గొప్ప మూఁపురము కలది (అచ్చుపెద్దు.)—పై.—

కకుద్మతి, స. వి. ఈ. స్త్రీ పిఱుఁదు: చూ, పిఱ్ఱ.

కకుప్పు, సం. వి. భ్. స్త్రీ. 1. దిక్కు: చూ, హరిత్తు: 2. జోతి: చూ, వెలుతురు. 1, 3. సంపెంగదండ: చూ, భూషణము. 2; 4 అల్లికజడ: చూ, వేసలి 1; 5. బూమి: చూ, భూమి 1; 6. ఒకానొక శాస్త్రము: చూ, శాస్త్రము; 7. ఏనుఁగుమీఁదఁ బఱచెడి రత్నకంబళి: చూ, రల్లకము. (విశ్వకోశము.)

కకుభము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏఱుమద్ది*: చూ, సాలము. 3-ం; విషాణి*: చూ, వృషనామకము. 3. ఒళగు: చూ, వీణాదండము; 4. ఒకానొక కొండ: చూ, పర్వతము; 5. ఒకానొక పాట: చూ, స్వరము. 2-ఴ.

కకుభాండము, సం. వి. అ. పుం. గుమ్మడి*: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-ా.

కకూజితము, సం. వి. అ. న. నెమలికూఁత: చూ, స్వరము. 2-ఴ-(ం౨)

కకేళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నీటియందుఁ జేయు కేళీవినోదము: చూ, విలాసము. 1.

కకైశ్యము, సం. వి. అ. న. శిరస్సునందలి వెంట్రుకలచుట్టు: చూ, వెంట్రుక. 1.

కకోపము, సం. వి. అ. పుం. బ్రహ్మదేవుని కోపము: చూ, రోషము.

కక్కపాల, వై. వి.= కక్షపాల: చూ, రూ-కకపాల. విక్ర. 2, అ. 97.

కక్కర, వై. వి.=కర్కరేటు, పెద్దకక్కెర. చూ, బకము.

కక్కరము, వై. విణ. = కర్కశము. కలుకు, గట్టి: చూ, బెడిదము.

కక్కసపడు, వై. అ. క్రి. (కక్కసము+పడు.) 1. తపించు: చూ, సంతాపించు; 2. గాసిల్లు: చూ, బాధపడు.

కక్కసపెట్టు, ద్వి. స. క్రి. (కక్కసము+పెట్టు)1. నొప్పించు: చూ, బాధించు; 2. సంకటపఱచు: చూ, బాధించు.

కక్కసము, వై. వి. 1. కళ, కొరడా. వై. 4, అ. 77: చూ, మునికోల, 2; 2. బాధ, ఉలిలపాటు: చూ, శోకము, 3. సంకటము. పర. 1. అ 84: చూ, శోకము. విణ. 4. = కర్కశమ్, కఠినము, గట్టి. ఉ, రా. 7, అ. 331: చూ, బెడిదము; 5. కడగండ్లు: ఆము. 4, అ. 214: చూ, శోకము.

కక్కసించు, వై. స. క్రి. 1. నొప్పించు. రామా. 6, అ. 172: చూ, బాధించు; 2. సంకటపఱచు: చూ, బాధించు.

కక్కి, అం: చూ, విన్నాణములు.

కక్కిరిబిక్కిరి, దే. విణ. తాఱుమాఱు: చూ, వ్యత్యయము.

కక్కు, దే. వి. 1. అంపము జాయి లోనగువానికిఁ గలుగఁ జేసెడి కటుకు: చూ, గఱుకు; 2. రూ-కక్కు. చూ, వాంతి; స. క్రి. 3. కడుపులోనిది వెలిపుచ్చు, బహిరంగపఱచు: చూ, వెలిపుచ్చు; 4. ఉచ్చాటనముచేయు; భార. భీష్మ. 2, అ. 397: చూ, వెళ్లగొట్టు.

కక్కుఁదెవులు, దే. వి. (కక్కు+తెవులు) ఓకరింత: చూ, వాంతి.

కక్కుడు, దే. వి. రూ-క్రక్కుడు.—పై.—

కక్కురితి, దే. వి. 1. ఆలస్యము. రూ - కక్కుర్తి: చూ, విలంబము. 1; 2. రూ-కక్కుర్తి. అశ్రద్ధ: చూ, మందమేలము. 2; 3. రూ-కక్కుర్తి: చూ, లోభము.

కక్కుర్తి, దే. వి. —పై.—

కక్కుటిలి, దే. వి: చూ, రూ-కక్కురితి. వై. 6, అ. 234. (రూ-కక్కుర్తి.)

కక్కుటితికాఁడు, దే. విణ. 1. పిసినిగొట్టు. హరిశ్చ. 2, భా. 452: చూ, లోభి; 2. అశ్రద్ధ గలవాఁడు.

కక్కువాయి, ద్వి. వి. కుముటు: చూ, దగ్గు.

కక్కూరితి, దే. వి: చూ, రూ-కక్కురితి. (రూ-కక్కూర్తి.)

కక్కూర్తి, దే. వి.—పై.—

కక్కూటితి, —పై.— (రూ-కక్కూర్తి.)

కక్కూర్తి, దే. వి. —పై.—

కక్కెర, వై. వి. =క్రకరః. రూ-క్రక్కెర. పెద్ద కక్కెర. హరిశ్చ. 2, అ. 23 : చూ, బకము.

కక్కోజీ, వా. వి. మఱుఁగుదొడ్డి.

కక్కోలకము, సం. వి. అ. న. 1. తక్కలి*: చూ, వైజయంతి. 4, 24 తక్కలిపండు : చూ, వైజయంతి. 4.

కక్ష, సం. వి అ. స్త్రీ. 1. = కచ్చ. బట్టముడుత: చూ, పశి. 2; 2. ఏనుఁగు నడుమునకుకట్టు తోలుపట్టె: చూ, సూత్రము. 1-ఒ; 3. ప్రకోష్ఠము: ముంజేయి: చూ, హస్తము. 1-3; 4. తొవరిధాన్యము: చూ, ధాన్యము; 5. అడవికందిచీఁగె, అడవితొగరి*: చూ, సురాష్ట్రజము. 3; 6. పోటి, పంతము: చూ, స్పర్ధ; 7. రథావయవము: అపస్కరము-రూ-అపస్కరము; 8. మలముజాఱెడి తెగులు: చూ, రోగము. 1, 9. గోఁచి: చూ, బొట్టము. (త్రికాండ శేషము.); 10. తీఁట కసింద*: చూ, సముద్రాంత; 11. పిన్నరేగటిదూల*: చూ, స్వల్పదురాలభ; 12. పట్టుదల: చూ, ప్రతిజ్ఞ. 1.

కక్షకము, స.ం వి. అ. పుం. ఉల్లడ: చూ, వితానము.

కక్షపాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = కకపాల. సా. 3. ఆ, 181: చూ, కైసాల.

కక్షమచ్ఛము, సం. వి. అ. పుం. శుభలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౪౨.

కక్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. చంక. మడిసంది. చూ, హస్తము, 1-౧; 2. నీళ్ళు చిదచిదయనెడు నేల, కస్సెము: చూ, భూమి. 1-౨౯; 3. కసవు*: చూ, తృణము. 1. 4. నికుంజము, పొదరిల్లు: చూ, వనము. 1; 5. గుల్మము, తుప్ప: చూ, పొద. 1; 6. ఎండిన అడవి: చూ, విపినము; 7: చూ, కళలుండు స్థలములు; 8. గోరువంక చేయు గావు: చూ, నఖక్షతము; 9. ఏనుఁగు నడుమునకుఁ గట్టెడివారు: చూ, కక్ష. 2; 10: (చంకలు) చూ, చుంబనస్థానములు; 11. ఒకరకమతీఁగె*: చూ, లత. 1; 12 పైఅంగవస్త్రము యొక్క వెనుకప్రక్క వ్రేలాడు కొంగు: చూ, చెంగు; 13. అంగవస్త్రముకొంగు: చూ, చెంగు; 14. కచ్చ, ఐట్టి ముడుత: చూ, వళి. 2; 15. కసటు: చూ, పాపము; 16. ఎనుఁబోతు: చూ, మహిషము. (విశ్వకోశము.)

కక్షములు, అం. 1: చూ, లక్షణాంగములు. (చంకలు):— ఎచ్చుతగ్గులైన దుఃఖియగు. సమములైన శుభకరమగు, నిష్కములైన దరిద్రుఁడగు. దీర్ఘములైన రాజగు. చూ, లక్షణాంగములు; 2: స్త్రీలక్షణాంగములు ఏఁబది ఎనిమిదింటిలో నొకటి. (చంకలు)— ఉన్నతములైన సదృష్టవతి యగు. రోమములున్న దరిద్రురాలగు: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.

కక్షరోమము, సం. వి. అ. న. చంకలోని వెండ్రుక: చూ, వెండ్రుక 1.

కక్షారువు, సం. వి. ఉ. పుం చంకలోనిపుండు: చూ, వ్రణము. 1-౩.

కక్షావేక్షకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. రాణివాసపు కావలివాఁడు: చూ, సౌవిదల్లుఁడు; 2. తోఁటకావరి: చూ, తోఁటీఁడు; 3. ఉపస్థితుఁడు, చూ, ప్రతీహారుఁడు; 4. కవి: చూ, మాటలల్లువాఁడు; 5. లంజెకాఁడు: చూ, విటుఁడు; 6. ఆటకాఁడు: చూ, నర్తకుఁడు. 1. (విశ్వకోశము.)

కక్షీవంతము, సం. వి. త్. పుం. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.

కక్ష్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. టంగువాఱు: చూ, పొట్టపట్టెడ. 2. దంతక్షితస్థానవిశేషము: చూ, దంతక్షతము; 3. చంక: చూ, కక్షము. 1; 4. త్రాసునతూఁచెడు తూనిక: చూ, తూనికె; 5. ఏనుఁగు నడుమునకుకట్టు తోలువారు: చూ, కక్ష. 2; 6 కాంచి, ఒంటిపేటగల ఆఁడుదాని మొలనూలు: చూ, భూషణము. 2; 7. ఇంటిముందఱనుండు వసారా. (చూ, అంకణము = నాలుగిండ్లనడుమ అవికొందఱు) చూ, వసారా; 8. కంచువా: చూ, వస్త్రము; 1-౧౦; 9. కుప్పెళ్లు: చూ, పింజె. 4; 10. కత్తి: చూ, రిష్టి 2; 11. బృహతి*: చూ, వాఁకుడు.

కక్ష్యము, సం. వి. అ. పుం. చందిరిక: చూ, వెన్నెల. న. 2. ఎండిన అడవి: చూ, విపినము.

కగేహము, సం. వి. అ. న. 1. అగ్నిశాల: చూ, సదనము. 1; 2 బ్రహ్మయిల్లు: చూ, సదనము. 1; 3. యమునియిల్లు: చూ, సదనము. 1; 4. విష్ణ్వాలయము: చూ, సదనము. 1.

కగోత్రులు, సం. వి. అ. పుం. బ. 1. సూర్యవంశ్యులు; 2. సముద్రమునందలి కొండలు: చూ, పర్వతము.

కగ్గ, వై. వి = ఖడ్గమ్, కత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

కగ్గము, వై. వి. = —వై.—(రూ-కగ్గ.)

కఘాతము, సం. వి. అ. పుం. తలనొప్పి: చూ, శిరోభారము.

కఘృణి, సం. వి. ఇ. పుం. సూర్యకిరణము: చూ, మయూఖము. 1.

కఘోణి, సం. వి. ఇ. పుం. నీరుపంది: చూ, మత్స్యము. 1.

కచ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. ఆఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి; 1. (ఆఱ); 2. శోభ, కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.

కచంకనము, సం. వి. అ. న. నిర్ణయింపఁబడిన దినమునందుండెడి యంగళ్ళ వరుస: చూ, సంత. 2.

కంచగల, సం. వి. ఆ. త్రి. జంతువులు మిక్కిలి తఱచుగాఁగల నేల: చూ, భూమి. 1-౨౯.

కచంగలము, సం. వి. అ. పుం. కడలి: చూ, సముద్రము. 1.

కచకి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చెప్పులుకుట్టువాని సాల: చూ, సదనము. 1.

కచపక్షము, సం. వి. అ. పుం. వెండ్రుకలచుట్టు: చూ, వెండ్రుక. 1.

కచపము, సం. వి. అ. న. 1. కసవు: చూ, తృణము. 1; 2 చెట్టుఆకు: చూ, పర్ణము. 1.

కచపాశము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కచపక్షము.

కచబంధము, సం. వి. అ. పుం. జుట్టుముడి: చూ, సిగ. 3.

కచమాలము, సం. వి. అ. పుం. ధూమము: చూ, పొగ.

కచము, సం. వి. అ. పుం. 1. జుట్టు: చూ, సిగ. 3; 2. కేశము: చూ. వెండ్రుక. 1; 3. కట్టు: చూ, బంధము. 1: 4. ఎండినకుఱుపు: చూ, వ్రణము. 1-౧౭.

కచర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆఁడుదానివేషము వేసికొనిన మగవాఁడు: చూ, భ్రూకుంసుఁడు.

కచరము, సం. వి. అ. పుం. చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

కచరిపుఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జమ్మి*; చూ, శమి.

కచహస్తము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కచపక్షము.

కచాకచి, సం. అవ్య. జగడము: చూ, యుద్ధము. 1.

కచాకువు, సం. విణ. ఉ. 1. తిరస్కరింపఁదగినది: చూ, దురాధర్షము; 2, చెడునడత: చూ, తప్పునడత; పుం. పాము: చూ, సర్పము. 1.

కచాటురము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి.

కచామోదము, సం. వి. అ. న. నూఁగుదోస*: చూ, హరివాలుకము. 1.

కచిక, దే. వి. రూ-కచ్చిక. కాలిన పిడకయొక్క తెల్లని చూర్ణము: చూ, పిడక (సీటిని స్పంజివలె పీల్చును.)

కచిక్కు, దే. వి. పొడుచుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హాహా.

కచేరి, వై. వి 1. = కాలీచి. రూ-కచ్చేరి: చూ, సదనము. 1; 2. ఇష్టాగోష్ఠి. రూ-కచ్చేరి: చూ, సల్లాపము.

కచలము, సం. వి. అ. న. ఉత్తరముంచుసంచి: చూ, జాబు మడుపు.

కచోరి, సం. వి ఈ స్త్రీ = కచోరము. ఒట్టకసిం.ద*: చూ, షడ్గ్రంథ.
కచోలము, సం వి. అ పుం. శవ్య: చూ, మానము 1.
కచ్చటము, సం వి అ. న. జలపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1.
కచ్చరము, సం. విశ. 1. మురికియైనది: చూ, మలినము; 2. తక్కువైనది, కీడ్పఁబడినది: చూ, హీనము. 1; న. 3. తక్రము: చూ, మజ్జిగ.
కచ్చి, దే. వి. 1. లేక కొయ్యలను సాలెవాఁడు పడుగునందుఁ జొప్పించెడుసంద; 2. అరక్షిదేశపు గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౨ం
కచ్చించు, దే. స క్రి. 1. సారె లోనగువాని నదపు: కచ్చు; అ. క్రి. 2. దట్టీబిగించు. హరి. పూ. 9, ఆ. 89: చూ, దట్టీగట్టు.
కచ్చింపు, దే. వి. కచ్చితము. ఎచ్చుతక్కువలు లేక సరిగా నుండుట: చూ, సుస్థితము.
కచ్చిక, దే. వి: చూ, రూ-కచిక.
కచ్చిత్, సం. అవ్య. 1 క్షేమసమాచారాదులు తెలిసికోవడము; 2. అడుగుట: చూ, ప్రశ్నము; 3. అట్టిప్రశ్నాసవాలు: చూ, సమాచారము. 2; 4 గౌరవము: చూ, మర్యాద; 5. చమత్కారము: చూ, సామర్థ్యము. 1; 6 కోపము: చూ, రోషము; 7. తెగులు: చూ, రోగము. 1; 8. కల్లుత్రాగుట: చూ, నరకము. 2.
కచ్చితము, వై. విశ: చూ, కచ్చింపు.
కచ్చియ, వై. వి. రూ-కచ్చె, కలహము: చూ, యుద్ధము.
కచ్చూరకము, సం. వి అ. పుం.=కచోరము*: చూ, షడ్గ్రంథ.
కచ్చూరము, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—
కచ్చె, వై. వి: చూ, రూ-కచ్చియ.
కచ్చెపోతు, ద్వి. విశ. కలహశీలుఁడు: చూ, పేచీకోరు.
కచ్చేరి, వై. వి = కాలేవి: చూ, రూ-కచ్చేరి.
కచోరకము, వై. వి. = కచ్చూరకము*: చూ, షడ్గ్రంథ.
కచ్చ, వై. వి. 1, ఉపస్థ: చూ, భగము 12; 2.=కచ్ఛ. వెనుకకుఁజెక్కుకొనెడి దోవతికొంగు: చూ, వశి. 2; 3. కట్టుకొన్న దోవతికొంగు కుచ్చెళ్లు: చూ, పి-జె. 4; 4. కాసియ. భార. విరా. 2, ఆ. 17: చూ, వస్త్రము. 1-కా-(న్ా); 5. కౌపీనము, గోఁచి, హరి. పూ. 7, ఆ. 13: చూ, బొట్టము.
కచ్చఁగట్టు, ద్వి అ. క్రి. కాసెబిగించు: చూ, దట్టీఁగట్టు.
కచ్చడము, వై. వి. 1 = కచ్ఛటా. గోఁచి. స్వా 2, ఆ. 73: చూ, బొట్టము; దే. వి. 2. దూడ జీలకఱ్ఱ లోనగువానిఁ దెచ్చెడు బండి: చూ, శకటము. 1.
కచ్చమొదలు, ద్వి. వి యోనిమూలము; చూ, భగము. 12.
కచ్చాపచ్చాగా, వా. అవ్య. 1. కచ్చింపులేకుండఁగ; 2 పచ్చిపచ్చిగావేఁచుటయందు వర్తించును. (కచ్చాపచ్చాగా అనియు)
కచ్చు, దే. వి. 1. గర్వము. కాశీ. 1, ఆ. 122: చూ, హంకారము; వై. వి. 2. అశ. పాండు. 2, ఆ. 11: చూ, వాంఛ; దే. వి. 3. పుష్పదళము. వసు. 4, ఆ. 133: చూ, సంవర్తిక; 4. సిగబంతి: చూ, భూషణము. 2; స. క్రి. 5. సారె లోనగువాని నదపు: చూ, కచ్చించు. 1.
కచ్చుకొను, దే. స. క్రి. ఆశించు. రసి. 5, ఆ. 159: చూ, వాంఛించు.
కచ్ఛ, సం. వి, ఆ. స్త్రీ. 1. చిమ్మట: చూ, రిల్లు; 2. = కచ్ఛ. గోఁచి: చూ, బొట్టము; అం 3: చూ, మాతృకలు; వి 4. అల: చూ, వీచి 1: 5. అడవిపంది: చూ, సూకరము 1-ఠ; 6 నీళ్ళుగలనేల: చూ, భూమి. 1; 7. కచ్ఛదేశము: చూ, దేశము.
కచ్ఛటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = కచ్ఛటము, గోఁచి: చూ, బొట్టము.
కచ్ఛపము, సం వి. అ. పుం. 1 కమఠము: చూ, తాఁబేలు; 2: చూ, శిబ్బి 1: చూ, నిధులు; 3. జెట్టీల కుస్తీపట్టు: చూ, మల్లశాస్త్రము.
కచ్ఛపి, అం: చూ, తతవాద్యములు; 2: సరస్వతి వీణ: చూ, వీణ. 1-౨.
కచ్ఛపసంస్థానము, సం. వి. అ. పుం నీరుపంది: చూ, సూకరము. 1-ఽ.
కచ్ఛపి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుతాఁబేలు: చూ, తాఁబేలు; 2 వదనఖర్జువు: చూ, మొటిమ. 1; 3. సరస్వతియొక్క వీణె: చూ, వీణె; అం. 4: చూ, తతవాద్యములు.
కచ్ఛపిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ. క్షుద్రరోగము: చూ, రోగము. 1.
కచ్ఛము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కచ్ఛవెనుకఁ జెక్కుకొను దోవతికొంగు: చూ, వశి. 2; 2 = కచ్ఛ, గోఁచి: చూ, బొట్టము; 3. నీళ్ళు చిదచిదయగు నేల, కస్సెము: చూ, భూమి 1-౨ం; 4. ఓడయంగము; 5. ఒడ్డు: చూ, తీరము; 6 పూఁదోఁట: చూ, వనము. 2; 7. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2; 8. కుజ*: చూ, నంకి; 9 నది మొదలగువాని సమీప ప్రదేశము: చూ, స్థానము. 1; 10 అడవి: చూ, విపినము; 11. కంటితెవులు: చూ, హర్షణము. 3-ఠ; 12 ఒకానొక దేశము: చూ, దేశము.
కచ్ఛరుహా, సం. వి ఆ. స్త్రీ దూర్వ, గరిక*: చూ, తృణము. 1.
కచ్ఛుఘ్ని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చేఁదుపొట్ల*: చూ, పొట్ల; 2. శ్రావణి*: చూ, బోడతరము.
కచ్ఛదారము, సం. వి. అ. పుం. కొండగోనుగు*: చూ, మృదుద్రుమము.
కచ్ఛుర, సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. = కచోరము, ఒట్టికసింద*: చూ, షడ్గ్రంధ; 2. తీఁగకసింద*: చూ, సముద్రాంత; 3. బృహతి*: చూ, వాఁకుడు.
కచ్ఛురుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉపపతి: చూ, అంకుమగఁడు; విశ. 2. గజ్జిగలవాఁడు: చూ, పామరుఁడు.
కచ్ఛువు, సం. వి. ఈ. స్త్రీ గజ్జి: చూ, విచర్చిక.
కచ్ఛూమతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తీఁటకోవెల*: చూ, దూలగొండి.
కచ్ఛూరకము, సం. వి. అ. పుం. = కచోరము. ఒట్టిసింద*: చూ, షడ్గ్రంధ.
కచ్ఛూరము, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—
కచ్ఛోటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గోఁచి: చూ, బొట్టము.
కచ్ఛోరము, సం. వి. అ. న. 1. = కచోరము, ఒట్టిసింద*: చూ, షడ్గ్రంధ; 2. నల్లఅతివస*: చూ, విష.

కజకము, సం. వి. అ. పుం. క్రముకః: చూ, పోఁక.

కజజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బ్రహ్మ, కమలభవుఁడు: చూ, బ్రహ్మ. 1.

కజము, సం. వి. అ. న. కమలము, నీరుపుట్టువు: చూ, పద్మము. 1.

కజాతజుఁడు, సం. వి అ పుం. బ్రహ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

కజాతుఁడు, సం. వి అ. పుం. —పై.—

కజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బ్రహ్మపుత్త్రుఁడు: కవుత్త్రుఁడు, కసుతుఁడు.

కజోత్థుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బ్రహ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1

కజ్జలజలన్యాయము, అం. కాటుకలో నీళ్లుపోసి నూజనసీట్ల నల్లబడవు, కాటుక కరఁగదు అనురీతి.

కజ్జలధ్వజము, సం. వి. అ. పుం. దివ్వె: చూ, నే హాళము.

కజ్జలము, సం. వి. అ. పుం. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము 1; న 2. కాటుక: చూ, కాఁడు; 3. చీఁకటి: చూ, మేచకము. 1; 4. కలుషము: చూ, బంతి 3.

కజ్జలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఒకానొక చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౨౧.

కజ్జా, వా. వి. జగడము: చూ, యుద్ధము.

కజ్జాకోరు, వా. వి. పేచీకోరు. "వాఁడు కజ్జాకోరు" (రూ-కజ్యా కోరు.)

కజాయము, వై. వి. = ఖాద్యమ్. అపూపమను భక్ష్యము, రూ-కజ్జాయము. పాండు. 4, ఆ. 176: చూ, భక్ష్యము.

కజ్జము. వై. వి = ఖాద్యమ్ —పై.— భార. ఉద్యో 3, ఆ. 173.

కజ్జాయము, వై. వి. = —పై.—

కజ్జియము, వై. వి. = —పై.—

కజూరము, వై. వి. = ఖర్జూరమ్. పేరీఁత*: చూ, మధుఖర్జూరిక.

కజ్జూరము, వై. వి = —పై.— ఆం, భా. ద్వి. సిం. 79. (రూ-కజ్జూరము)

కజ్జారము, వై. వి = -పై.- య. 5, ఆ 48

కజ్జెము, వై. వి. = ఖాద్యమ్ రూ-కజ్జము: చూ, రూ-కజాయము.

కఝుటి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వాయుసమూహము: చూ, వాయువు. 1-౨౯.

కఝూటము, సం. వి. అ. న. తలలగుంపు

కఝిల్లీరవము, సం. వి. అ పుం. చెద్దఝిల్లియను జంతువు యొక్క చప్పుడు; చూ, స్వరము. 2-౪౭. (౧౦౫).

కట, దే అవ్య. రూ-కటా. సంతాపమును దెలుపును. సా. 2, ఆ. 176: చూ, సంతాపము. (ఆమ్రేడితమందు కటకట—రూ-కటకటా).

కటంకట, సం వి. ఆ. స్త్రీ దారుహరిద్ర*: చూ, మ్రానిపసుపు.

కటంకటేరి, సం వి. ఈ. స్త్రీ 1.—పై.—; 2 హరిద్రావర్ణము, పసుపు: చూ, వర్ణము. 6-౭.

కటంగరము, సం. వి, అ. పుం. 1. ఊఁక: చూ, తుషము; 2. సంకరము, తుక్కు, చెత్త: చూ, పెంట. 1; 3. చూ-కడంగరము, గింజపట్టని వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

కటంపకుఁడు. సం వి౩. కూరలు వండెడువాఁడు: చూ, శాకకారుఁడు.

కటంబకుఁడు. సం. వి౩ —పై —

కటంబము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక వాద్యము: చూ, స్వరము. 2-౪౭ (౧౦౯); 2. అమ్ము: చూ, బాణము. 1.

కటంభర, సం వి. ఆ. స్త్రీ 1. ఆఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి; 1-(౭౫) 2. రూ-కటుంభర, కటుకరోహిణీ*: చూ, శకులాదని; 3. ప్రసారణి*: చూ, లంజెసవరము; 4. తీఁగె బచ్చలి*: చూ, బచ్చలి; 5, మణిసిల, కొండమీఁది యొకరకము ఎఱ్ఱరాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨. (౧౧) 6. కప్పు: చూ, మంటామము. 1; 7. నాగ*: చూ, ద్రవ.

కటంభరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శోణక*: 2. గినియ*: చూ, విశేషపత్ర.

కటకట, వై. అవ్య వి. = కష్టకష్ట. 1. సంతాపము నందలి ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హా హా. (రూ-కటాకటా.); వి. 2. కోఱపడియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హా హా.

కటకటఁబడు, ద్వి. అ. క్రి. (కటకట + పడు) 1. కోపించు. భార. విరా. 5, ఆ. 250: చూ, రోషించు; 2. గాసిల్లు. భార, ద్రోణ, 2, ఆ. 335: చూ, బాధపడు.

కటకటా, వై. అవ్య. వి = కష్టకష్ట: చూ, రూ-కటకట. 1.

కటకటాకమ్ములు, దే. వి. బ. ఇనుపకమ్ములు లోనగువానిచే నేర్పఱచెడి యడ్డు. కటకటాలు.

కటకటాలు, దే. వి. బ.—పై.—

కటకము, సం. వి అ. పుం. న. 1. కడియము. హస్తభూషః చూ, భూషణము. 2; 2. కొండనడుము, తటము: చూ, చరియ; 3 ఏనుఁగు కొమ్మునకు వేసెడు పొన్ను: చూ, పొన్ను 1; 4. రాజు నివసించు ప్రధాననగరము, రాచవీడు: చూ, దేశము; 5. సముద్రలవణము: చూ, లవణము. 1; 6. దండు: చూ, సేన. 1; 7. కుంకుడు*: చూ, ఫేనిలము. 2; 8. నితంబము: చూ, పిఱ్ఱ.

కటకరము, వై. వి. = గంధర్వః. ఒంటెపిల్ల. ఆం, భా. ద్వి. సిం. 85: చూ, లొట్టిపిట్ట.

కటకవర్ధమానము. అం: చూ, సంయుతహస్తములు.

కటకసములు. దే. వి. బ. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

కటకాముఖము, సం. వి. అ. పుం. 1. అభినయ హస్తవిశేషము, జిట్టన, నడిమివ్రేళ్ళ సందున బొట్టనవ్రేలు చొప్పించి అఱచేతిబాయ వాల్చి ఉంగరపువ్రేలిని చిటికెనవ్రేలిని కొంచెము వంచి పొడవుగాఁబట్టినది: చూ, వ్యంజకము. 1.

కటకారుఁడు, సం. వి అ. పుం. 1. చాఁపలల్లువాఁడు: చూ, మేదరి, 2. మేదరవాఁడు: చూ, మేదరి.

కటకి. సం. వి న్. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము.

కటకోలము, సం. వి. అ. పుం. పీఁకెదాను: చూ, పాత్రము. 6.

కటఖాదకము. సం. వి. అ. పుం. 1. గాజుగిన్నె; చూ, పాత్రము. 6; 2. కాకి. చూ, వాయసము; 3. జంబుకము: చూ, నక్క.

కటఖాదకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. తిండిపోతు: చూ, భక్షకుఁడు.

కటచ్ఛదము, సం. వి. అ. పుం గగ్గెర*: చూ, పర్ణాసము.

కటపెట. దే. వి. ఒరయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. చూ, హాహా.

కటప్రువము, సం. వి. అ. పుం. 1. జూదమాడెడు అడ్డసాళ్ళు: చూ, పాచిక; 2 ధనము: చూ, విత్తము. 1.

కటప్రుప్రుఁడు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 2 విద్యాధరుఁడు: చూ, హంసుఁడు; 3. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

కటభంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. హస్తప్రమాణముగాఁ బైరుకోయుట; 2 రాజునకునాశము: 3. సొంతి: చూ, కుంతి.

కటభి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. జ్యోతిష్మతి*: చూ, మానేరు; 2. ఇల్లింద*: చూ, మాతులుంగము: ఈ స్త్రీ. 3. నల్లఅగిసె*: చూ, శుకనాసము. 1.

కటమాలిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కుబేరుని కూఁతురు, మదిర: చూ, సూన. 1-౨.

కటము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగుచెక్కిలి: చూ, హస్తి. (కరటము, కటిఅనియు పేళ్ళు.); 2. క్రిందఁ బఱుచుకొనెడు తాటి, ఈఁత, వెదురు లోనగువానితో అల్లఁబడిన చాఁప: చూ, చాఁప; 3. అతిశయము: చూ, హెచ్చు 2; 4. పీనుఁగు: చూ, శవము; 5, పట్టుదల: చూ, ప్రతిజ్ఞ 1; 6. నడుము క్రింది రొండలమీఁది భాగము, కటి: చూ, మొల; 7. వల్లకాడు: చూ, శ్మశానము; 8. కూఁకటిమూఁగ: చూ, భృంగరాజము; 9. ఒట్టు: చూ, శపథము; 10. తరుణము, చూ, సమయము. 1; 11. కణఁతి: చూ, పార్శ్వము. 2; 12. ఏనుఁగుదంతముల నడిమిచోటు: చూ, శంఖము. 2.

కటవ్రణుఁడు. సం. వి అ. పుం. భీముఁడు: చూ, వృకోదరుఁడు.

కటశర్కర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ముత్తెము: చూ, రత్నములు. 1-౧, 2. గాంగేష్ఠి*: చూ, ముత్తెపుతీఁగ.

కటా, వై. అవ్య = కష్ట: చూ, రూ-కట.

కటాంతరము, సం. వి. అ. న. మఱియొకచాఁప.

కటాకటి. వా. వి. సందేహము, బొటాబొటి.

కటాకువు, సం. వి. ఉ. పుం. పక్కి: చూ, పక్షి.

కటాక్షము, సం. వి. అ. పుం. 1 మెల్లకన్ను, కడకంటిచూపు, కేకరము: చూ, లోచనము. 1-౧; 2. కేకరము, కడకన్ను, క్రేగన్ను; చూ, లోచనము. 1,౧. (రెండర్థములు ఒకచే అనికొందఱు.)

కటాక్షించు, సం. అ. క్రి. కడకంటఁజూచు: చూ, చూపు.

కటాదము, సం. వి. అ. పుం. దున్నపోతు: చూ, మహిషము.

కటాయనము, సం. వి. అ. న. బొరుగడ్డి*: చూ, తృణము. 1.

కటారి, వై. వి. 1. = కఠారః. రూ-కటారు. ఉ. రా. 7, ఆ. 211: చూ, రిష్టి. 2; 2. = కఠారః రూ-కటారు బాకు. శశాం. 4, ఆ. 50: చూ, బాణము. 1; అం. 3. ఆయుధములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు (చూ, బాణము.)

కటారికత్తియ, వై. విణ. రూ-కటారికత్తె, కళా. 1, ఆ. 31: చూ, స్త్రీ. 1-౨౬౮.

కటారికత్తె, వై. విణ.—వై.—

కటారికాఁడు, వై. విణ. ఆసికుఁడు, కటారిగలవాఁడు, కళా 8. ఆ. 100: చూ, ఖడ్గి.

కటారు, వై. వి. = కఠారః, ఖడ్గము: చూ, రూ-కటారి. ఉ. రా. 7. ఆ. 451.

కటారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వైజ్ఞానికుఁడు, నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు; 2. స్త్రీలోలుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.

కటాహము, సం. వి. అ. పుం. 1. కడవ, బాన: చూ, పాత్రము. 6; 2. కప్పెర: చూ, పాత్రము 6; 3. తాఁబేటివెన్ను చిప్ప: చూ, చిప్ప. 8; 4. ఒకానొక దీవి: చూ, లంక. 1; 5. అప్పుడే కొమ్ములుచూపెడి ఎనుపదూడ, ఆఁబడ్డ: చూ, వత్సము. 2; 6. పప్పు: చూ, సూపము; న. 7. పాములవాని తంత్రము.

కటి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కటీరము: చూ, మొల; ఈ. స్త్రీ. 2. పిప్పలిమోడి*: చూ, పిప్పలి; ఇ. స్త్రీ. 3. మేఁకలను గోయుకాను: చూ, స్థానము 1; వి. పుం. 4. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; ఈ. స్త్రీ. 5. ఏనుఁగుచెక్కిలి: చూ, హస్తి; అం. 6: చూ, లక్షణాంగములు; 7: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. 8: చూ, మధ్యమక్షేత్రములు; 9: చూ, హస్తక్షేత్రములు.

కటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బెత్తము చేతను నూలుపోఁగులచేతను చేయఁబడిన కేడెము: చూ, హరిగ; వై. వి. (1) రూ-కట్టిక-కటివాఁడు-కటికవాఁడు. వెండిబెత్తమువాఁడు. కా. 7, ఆ. 69: చూ, వేత్రహస్తుఁడు; (2) = ఖట్టికః. రూ-కట్టిక-కసాయి. "గీ. కటికవాసిల్లు నాటికిఁ గన్నపెట్ట." భల్లా. 1. ఆ: చూ, సంహారకుఁడు; (3) రూ-కట్టిక: చూ, మల్లశాస్త్రము.

కటికచీఁకటి, ద్వ వి. పెంజీఁకటి: చూ, మేచకము. 1.

కటికమెకము, వై. వి. = ఖడ్గమృగమ్: చూ, శరభము. 1.

కటికవాఁడు, ద్వ. వి. 1. రూ-కటిక. వెండిబెత్తమువాఁడు: చూ, వేత్రహస్తుఁడు; 2. రూ-కటిక. కసాయి: చూ, సంహారకుఁడు.

కటికి, దే. విణ. 1. అధికము. "కటికినవ్వు": చూ, హెరాళము; 2. గట్టి. "కటికినేల.": చూ, బెడిదము; 3. దట్టము. "కటికిచీఁకటి.": చూ, సాంద్రము. 2; 4. చేఁ: చూ, స్థైర్యము. 1; 5 కఠినుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2. (రూ-కట్టడి-గడుసరి-గొంటరి.)

కటికివాఁడు, ద్వ. వి. 1. వెండిబెత్తమువాఁడు: చూ, వేత్రహస్తుఁడు; 2. కసాయి: చూ, సంహారకుఁడు.

కటిక్రియలు, అం. వివృత్తము, రేచితము, ఛిన్నము, కంపితము, ఉద్వాహితము. (5) (ఇవి గాంధర్వ వేదమునందలి భావాధ్యాయ ప్రమేయములోనివి.)

కటిచ్ఛిన్నము, అం: చూ, కరణములు.

కటిత్రము, సం. వి. అ. న. 1. మొలనూలు: చూ, భూషణము. 2; 2. సారసనము, కాసెకోక: చూ, వస్త్రము; 3. మొలను ధరించుబట్ట: చూ, వస్త్రము.

కటినము, సం. వి అ. న. పుష్పపత్రఫలాదు లుంచెడు బుట్ట: చూ, పాత్రము. 6.

కటినాభి విమర్శనము, సం. వి. అ. న: చూ, రతిబంధములు.

కటిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గవాదని*: చూ, పెద్దపాఁపర.

కటిప్రదక్షిణావర్తము, సం. వి. అ. పుం. పాతివ్రత్యలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౨౫.

కటిప్రోథము, సం. వి. అ. పుం. పిఱుఁదుల యొక్కనతి: చూ, పిఱ్ఱ.

కటిఫలము, సం. వి. అ. న. తర్కారిఫల*: చూ, తక్కోలబుట్టు.

కటిమచ్ఛము, సం. వి. అ. పుం. హస్తిదంతలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౬౬.

కటిభ్రాంతము, అం: చూ, కరణములు.

కటిమూలము, సం. వి. అ. పుం. అభ్రమార్దవము*: చూ, ముల్లంగి.

కటిల్లకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కప్ప: చూ, హరి. 1 2 2. కారవేల్లము*: చూ, సుషవి. 1; 3. నల్లగిగ్గెర*: చూ, పర్జానము; 4. గలిజేరు*: చూ, వర్షకేతువు.

కటివామావర్తము, సం. వి. అ. పుం: జాతిజేతలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౧౪.

కటిశృంఖల, సం. వి. ఆ స్త్రీ. నడుమునకుగట్టుగొలుసు: చూ, మొలత్రాడు.

కటిసూత్రము, సం. వి. అ. న. పురుషుని మొలత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1-౬౪.

కటిస్నానము, వా. వి.కూనీగారుకనిపెట్టిన తొట్టిస్నానవిశేషము.

కటీతలము, సం. వి. అ. పుం. బాకు: చూ, బాణము. 1.

కటీరకము, సం. వి. అ. పుం. నితంబము: చూ, పిఱ్ఱ.

కటీరము, సం. వి. అ. పుం. కటి. కాశీ. 4, అ. 108: చూ, మొల.

కటీసమము, అం. చూ, కరణములు.

కటుంటుకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నీచుడు: చూ, హీనుడు; 2. దీనుడు: చూ, బీదవాడు.

కటుంబర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కటుకరోహిణి* చూ, శకులాదని. (రూ-కటుంభర.)

కటుంబరము. సం. వి. అ. పుం. 1. గొంతెమగోరు*: చూ, లంజెసవరము; 2 అడేనుగు: చూ, హ సి. 1-(౭౫).

కటుంభర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ చూ, రూ-కటుంబర*:

కటుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1 —పై.—; 2 సన్నఏలకి*: చూ, పత్రల: 3. జీరకము*: జీలకఱ్ఱ: చూ, సుషవి. 2; 4. చేతి అనుగము*: చూ. సొఱ

కటుకందము, సం వి. పుం. 1. మునగ*: చూ, శిగ్రువు. 1; 2 అల్లము*: చూ, శృంగిబేరము; 3. లశునము*: చూ, వెల్లుల్లి.

కటుకము, సం. వి. అ. న. 1. సొంఠి పిప్పలిమిరియములు: చూ, త్రికటుకము; 2. కటుకరోహిణి*: చూ, శకులాదని; 3. అగ్నిమంథని*: చూ, వైజయంతి. 4; పుం 4. శణతృణము: చూ, తృణము. 1.

కటుకరోహిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆసోగము*: చూ, శకులాదని.

కటుకవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ కట్వీ*: చూ. సుకాష్ఠ.

కటుకాలాబువు, సం. వి. ఉ. పుం. కటుతుంబి, చేదుగల అనప: చూ, సొఱ.

కటుకీటకము, సం. వి. అ. పుం. దోమ: చూ, మశకము.

కటుకీఫలము, సం. వి. అ. న. అగ్నిమంథని*: చూ, వైజయంతి. 4.

కటుకుడు. సం. విఅ. నీచుడు: చూ, హీనుడు.

కటుకోశాతకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేదుబీర*: చూ, బీఱ.

కటుక్కు, దే, వి. కొఱుకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హాహా.

కటుక్వణము, సం. వి. అ. పుం. టిట్టిభము: చూ, లకుముకి.

కటుక్వాణము, సం. వి అ. పుం.—పై.—(రూ-కటుక్వణము.)

కటుగు, వై. వి. = ఖాటి. రూ-కటుప్పు. పాడె: చూ, శవయానము.

కటుగ్రంథి. సం. వి. న్. న. ఉషణ*: చూ, పిప్పలి.

కటుచాతుర్జాతకము, సం. వి. అ. న. 1. ఏలకి*: చూ, పత్రల; 2 పట్ట: చూ, తోలు*: 3. మరీచాత్మకచతుష్కము.

కటుతిక్తకము. సం. వి అ. పుం. జనుము*: చూ, వణము.

కటుతిక్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేదుఅనప*: చూ, సొఱ.

కటుతుండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒకరకముతీగె: చూ, లత. 1.

కటుతుంబి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేదుఅనప*: చూ, సొఱ.

కటుత్వము, సం. వి అ. న. కొటవము: చూ, కాటుకము.

కటుత్రయము. సం. వి. అ. న. సొంఠి పిప్పలి మిరియములు: చూ, త్రికటు ము.

కటుదళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నక్కదోస*: చూ, హరివాలుకము. 1-౩.

కటునిష్పావము. సం వి. అ. పుం. గింజపట్టని ధాన్యము, పొల్లు. చూ, ధాన్యము.

కటుపత్రము. సం వి అ. పుం. 1 పాటల*: చూ, వృకధూమకము; 2 తెల్లకొరసి*: చూ, హరిప్రియ 1-౧.

కటుపత్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకరకముచెట్టు: చూ, వృక్షము.

కటుఫల, సం. వి. ఆ స్త్రీ లింగిదొండ*: చూ, దొండ.

కటుఫలము, సం. వి. అ. పుం. 1. చేదుపొట్ల*: చూ, పొట్ల; 2 త్రికంటకము*. చూ, పల్లేరు; 3. బొబ్బర*: చూ, శాకషష్పము.

కటుబీజ, సం. వి. ఆ స్త్రీ పిప్పలితీగె* చూ, పిప్పలి.

కటుభంగము, సం. వి. అ. పుం. 1 సొంఠి*; చూ, శుంఠి; 2. అల్లము*: చూ, శృంగబేరము.

కటుభద్రము,—పై.—

కటుమంజరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉత్తరేను*: చూ, తెలదిగము.

కటుమరలు, దే. వి. బ. హనువు, ఱుగి చంద్రా. 1, అ. 93: చూ, పార్శ్వము. 2. (రూ-కటుమస్లు)

కటుమోదము, సం. వి. అ. న. జవాది మొదలగు సుగంధద్రవ్యము: చూ, సుగంధద్రవ్యము.

కటురము, సం. వి. అ. న. తక్రము: చూ, మజ్జిగ.

కటురవము, సం.వి. అ పుం. కప్ప: చూ, హరి. 12.

కటురోహిణి, సం. వి ఈ. స్త్రీ 1: చూ, రూ-కటుకరోహిణి*: 2, తక్కెడ*: చూ, వైజయంతి. 4.

కటువార్తాకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లవాకుడు*: చూ, వాకుడు.

కటువు, సం వి. ఉ స్త్రీ 1. కటుకరోహిణి*: చూ, శకులాదని; 2 రాజికా నల్లావాలు*: చూ, సర్షపము; 3. అంకోలగిరి*: చూ, ప్రేంకణము, 4 కానిపచ: చూ, వృశికము 2; ఉ. పుం. 5. ఒట్టు: చూ, కారము. 1; 6. గంధము: చూ, వాసన. 1-౨౦; 7. చేదు: చూ, తిక్తము; 8. చేదుపొట్ల*. చూ, పొట్ల; 9. లవణధర్మము: (తె. ప):—ఉప్పదనము, ఉప్పన; విశ. 10 ఇంపుకానిది; 11 కారముగలది; 12. మచ్చ ము గలది; 13. వాడిమి గలది:చూ, శితము; 14 వాన గలది; వై. వి. (1) = ఖాటి. పాడె: చూ, శవయానము.

కటుశృంగాలము. సం, వి. అ. న. అగ్నిమంథము*: చూ, నెల్లి.

కటుస్నేహము, సం. వి. అ. పుం. నల్లావాలు*: చూ, సర్షపము.

కటూత్కటకము, సం. వి. అ. న. 1. శొంఠి*: చూ, శుంఠి; 2 అల్లము*. చూ, శృంగబేరము.

కటూత్కము,—పై.—

కట్ఫేరకము, సం. వి. అ. పుం. కలింజకము: చూ, చాఁప.

కట్ఫోలము. సం. వి. అ. పుం. చేఁతిపొట్ల*: చూ, పొట్ల.

కట్ఫోలవీణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మాలవీణె: చూ, వీణ. 1-గళ.

కట్ట, దే. వి. 1. అడ్డకట్ట: చూ, సేతువు. 1; 2. చెఱువులోనగు వానికట్ట: చూ, సేతువు; 1-గ; వై. అవ్య. 3. = కష్ట. సంతాపార్థకము: చూ, సంతాపము. (రూ-కష్టా).

కట్టకడ, దే. వి (కడ + కడ) చిట్టచివర, తుట్టతుద: చూ, తుద. 2.

కట్టడ, దే. వి. 1. రూ-కట్టడి. ఏర్పాటు. కళా. 7, ఆ 265: చూ, నియమము; 2. రీతి. నిర్వ. 10, ఆ. 120: చూ, విధము. 1; 3 దేవతాకార్యనియమము; 4. ఆజ్ఞ: చూ, సెలవు; 5. గౌరవము: చూ, మర్యాద.

కట్టడచేయు, దే. స. క్రి. ఆజ్ఞాపించు. జై. 2. ఆ. 107: చూ, సెలవిచ్చు.

కట్టడి, దే. వి. 1. రూ-కట్టడ. ఏర్పాటు: చూ, నియమము. 2 కఠినుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. కఠినురాలు.

కట్టనము, దే వి. 1. కట్టుఁగోక. ఆం. భా. ద్వి. మ. 151: వస్త్రము. 1-గ; 2. రూ-కట్నము. కానుక. జై. 7, ఆ: చూ, లంచము; 3. కట్టు. హరి. ఉ. 2, ఆ. 1. 6: చూ, బంధము. 1.

కట్టపుట్టచెండ్లు, ద్వ. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.

కట్టరము, సం. వి. అ. పుం. 1. అనుసు: చూ, బురద; వై. వి. (1) రూ-కట్టారము. నాట్యబంధము. ఆం. భా. ప్ర. నాట్య. 130: చూ, నాటకము. 1.

కట్టా, వై అవ్య. = కష్ట: చూ, రూ-కట్ట.

కట్టాణి, దే వి. ఒకానొక మౌక్తికము: చూ, రత్నములు. 1-గ-(త).

కట్టాణిగుండ్లు, ద్వ. వి. బ, మెడనగ: చూ, భూషణము. 2-ఉ-(త).

కట్టాయితము, దే. వి. ఆయిత్తము: చూ, యత్నము.

కట్టారము, దే. వి, నాట్యబంధము. రూ-కట్టరము: చూ, నాటకము. 1.

కట్టావి, ద్వ. వి. మిక్కిలివేఁడిమి: చూ, వేఁడిమి.

కట్టిఁడి, దే. విశ. (కట్టు + ఇఁడి) క్రూరుఁడు. పాంచు. 5. ఆ. 75: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కట్టిక, వై. వి = ఖట్టిక: చూ, రూ-కటిక. (రూ-కట్టికము).

కట్టికుడుపుట, జా. (పాపమును) అనుభవింపఁజేయుట, "నా పాపఫలము తోడనే కట్టికుడిపినది" (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము)

కట్టియ, వై. వి. 1. = కాష్ఠమ్. రూ-కట్టె: చూ, వంటచెఱకు; 2. రూ-కట్టె. దుడ్డుకఱ్ఱ. స్వా. 4, ఆ. 24: చూ, వేత్రము. 1; 3. రూ-కట్టె. అమ్మ. భార. శల్య. 1, ఆ. 377: చూ, బాణము. 1; వా. 4. తూకపుతూఁచు రాళ్ళు: రూ-కట్టె: చూ, రత్నములు. 1-గ-౨-(గఁ).

కట్టు, దే. వి 1. చోటు, కాశీ. 6, ఆ, 262 (ఇట్టి చనుకట్టు లోనగునవి.): చూ, స్థానము. 1; 2. తొట్టికట్టు: చూ, ముంగిలి. 2; 3. గింజపట్టని వట్టు: చూ, ధాన్యము; 4. గింజ పట్టని వడ్లరాసి. ఆము. 4, ఆ. 13: చూ, ధాన్యము; 5. కట్టుచారు. చూ, యూషము; 6. కట్టనము: చూ, బంధము. 1; 7. బట్టకట్టుకొనుట. 8. కట్టుపాటు: చూ, బంధము. 1; 9. కదలమెదలఁగూడని కట్టు: చూ, హఠము; 10 గడువు. య. 3, ఆ. 101: చూ, మితి; 11. పద్యముల అంత్యాక్షరము లందుకొనుచు పద్యములను చదువుట. అ. క్రి. 12. (ఆవులోనగునది) గర్భము ధరించు; 13 కట్టఁబడినదగు. మార్క. 2. ఆ. 34. (అంచెలు గట్టు, అంటలుగట్టు, అట్టు కట్టు, కరుడుకట్టు, కాలువలుకట్టు, గొలుకట్టు ఇత్యాదులందలి అగు ధాత్వర్థకమగు): చూ, సంధించు; 14. కట్టు వేయు: చూ, బంధించు; 15. ఆరోపించు. విజ్ఞా. ఆహా కాం. 108: చూ, పొదవెట్టు; 16 సేకరించు. భార, ఆది. 5, ఆ. 55: చూ, సంగ్రహించు; 17. తయారుచేయు: చూ, ఏరచించు; 18. బట్టకట్టుకొను. నిర్వ 1, ఆ. 33; 19. (చదరంగమునందు) ఆటనుకట్టు. "తోసిరాజు అటకట్టు."; 20. గట్టిపడు. "పప్పు ముద్దకట్టు"; 21. ఒకదానితో నింకొకటి అంటతీయు. "పందిరిరాటలకు వెదుళ్ళుకట్టు"; 22 ఆలుమగలను కలుపు. "భార్యాభర్తలకట్టు ఇప్పటికి కుదిరినది."; 23. మాటలపొందు. "వాక్యములకట్టు సరసముగానున్నది." ఇత్యాది.

కట్టుఁగంబము, ద్వ. వి. (కట్టు + కంబము) ఏనుఁగు లోనగువానిఁ గట్టునట్టి కంబము. హరి. పూ. 9, ఆ. 50; స్వా. 4, అ. 27: చూ, స్తంభము. 1-ళ. (1-ఠ).

కట్టుఁగొంగు, ద్వ. వి. (కట్టు + కొంగు) కోకయొక్క కట్టుకొను చెఱఁగు: చూ, చెంగు.

కట్టుఁగొమ్మ, ద్వ. వి. (కట్టు + కొమ్మ). అడ్డకట్ట: చూ, సేతువు. 1.

కట్టుఁగొయ్య, ద్వ. వి. (కట్టు + కొయ్య) నాఁగటిదుంప వెనుక నిలిపినకొయ్య: చూ, మేఁడితోక.

కట్టుఁగొఱ్ఱు, ద్వ. వి.—పై.—

కట్టుఁగోక, ద్వ. వి. (కట్టు + కోక) అధోంశుకము, కట్టుబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౨.

కట్టుక, దే. వి. 1. గర్భస్రావము, రూ-కట్టుగ. కడుపులోని పిండాదులు బయటికి వచ్చుట. (కాఱుట): చూ, ప్రసవము. 6; 2. పశుగర్భస్రావము. రూ-కట్టుగ: చూ, ప్రసవము. 6

కట్టుకావలి, ద్వ. వి, కప్పము నొసంగువాఁడు: అరిగాఁపు.

కట్టుకాసులపేరు, వా. వి. మెడనుధరించు కాసులదండ: చూ, భూషణము. 2.

కట్టుగ, దే. వి. చూ, రూ-కట్టుక.

కట్టుగడ, దే. విణ. (చేర్చిపెట్టిన) ధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కట్టుగొఱ్ఱు, దే. వి. (కట్టు + కొఱ్ఱు). మేఢి, పసువు గట్టుటకు కళ్ళమునఁబాఁతిన గుంజ: చూ, స్తంభము. 1-గం.

కట్టువారు, ద్వ. వి. చారు: చూ, యూషము.

కన్నఱవు, దే. వి. ఉపేక్ష. వసు. 4, ఆ. 86: చూ, మందె మేళము. 3.

కన్నవిటి, దే. విశే. (కన్ను + అవిటి) అంధుఁడు: చూ, గ్రుడ్డి.

కన్నాకు, దే. విశే. (కన్ను + ఆకు.) 1. మేలుతరము: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; 2. మేలైనది. భార. భీష్మ, 1, ఆ. 76: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు; 3. అగ్రేసరుఁడు. స్వా. 4, ఆ. 42: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు; వి. 4. తమలపాకుల కట్టయందు మొదట నుండెడియాకు.

కన్నాత, దే. వి: చూ, పిన్నాణములు (చూ, మల్లశాస్త్రము.) (రూ-కన్నాతు-కర్ణాతు.)

కన్ని, వా. వి. దొడకన్నె: చూ, కన్నియ, 7.

కన్నియ, వై. వి. 1. = కన్యక. పెండ్లికానిపడుచు: చూ. స్త్రీ; 1-గ; 2 = కన్యక. కూఁతురు: చూ, పుత్రిక. 1: 3. = కన్య. కన్యారాశి: చూ, రాశి. 2; 4. = కన్య. అఁటుది. లక్ష్మి. 3, ఆ. 89: చూ, స్త్రీ; విశే. 5. రూ-కన్నె. క్రొత్త. చూ, నూతనము; 6. చిన్న, అల్పము: చూ, స్వల్పము. 7. పశువుమెడత్రాడు: కన్నె, కన్ని: చూ, సూత్రము. 1-ఉ౫.

కన్నియలేడి, ద్వ. వి. కారండవము; హరివం. 1, భా. 637; చూ, మహాపక్షము. (రూ - కన్నెవేడి - కన్నెవేడు - కన్నె వేడుపిట్ట.)

కన్నీరు. ద్వ. వి. (కన్ను + నీరు) హర్షశోకములవలన కన్నులఁ గారెడునీరు; రోదనము, 2. (రూ-కన్నునీరు-నీరు.) చూ: సలిలము. 1-ఇ౨.

కన్నీరుమున్నీరు. జా. కన్నీరుసంద్రము. ఎక్కువగాయేడ్చుట. "హంసుండు కన్నీరు మున్నీరగుచుండఁ గృపాణంబునకుఁ దనప్రాణంబులు బలియిచ్చె." (ధర్మజరాయసూయము.)

కన్ను, దే. వి. 1. కపటము. ఆం, పచా. గుణ. 10: చూ, వ్యాజము. 1; 2. పర్వము, గనుపు: చూ, బుడిపి; 3. నెమలి పురికన్ను: చూ, పింఛెము; 4. రూ-కను, అంజకము: చూ, లోచనము 1; 5. చూపు. భార. ఆశ్వ. 1, ఆ. 143; ఆము. 5, ఆ: చూ, లక్షణము. 3; 6. జాడ. భార. అర. 7, ఆ. 63: చూ, సూచన. 1; 7. బండిచక్రము. అచ్చ. అయో, కాం. 19: చూ, బండికల్లు, 8. వంతెనద్వారము; 9 మృదంగాది వాద్యభాండముఖమునం దేర్పఱపఁబడిన వృత్త నిఱమండలము. ఆము, 4, ఆ. 187; 10. వలయందలి రంధ్రములు. కవిక. 4, ఆ, 113; 11. వ్రణాదిరంధ్రము: చూ, రంధ్రము. 1-౫.

కన్నుండఁ గనుపాపతీయుట, జా. మోసపుచ్చుట. "వినువల్లభ కన్నుండం, గనుపాపల దివియు నేర్పుగల మునిము చ్చీవంత." (కళాపూర్ణోదయము)

కన్నుగానకుండుట, జా. కంటితోఁజూపనిస్థితి వచ్చుట. క్రిందు మీఁదు తెలియఁగకుండుట. మదమెక్కుట." జరాసంధుఁడు గర్వాంధకారమునఁ గన్నుగానకున్నవాఁడు." (ధర్మజరాజ సూయము.)

కన్నుగుట్టుట, జా. సహించకపోవుట. "వానిసిరిఁజూచి కన్ను గుట్టుచున్నది." (వా.)

కన్నునీరు. వా. వి: చూ, రూ-కన్నీరు.

కన్నుమొఱఁగు, దే. స. క్రి: రూ-చూ, కనుమొఱఁగు.

కన్నులఁగప్పుకొనుట. జా. ఎక్కువగా ప్రేమించుట. "కన్న వారితెఱంగునఁ గన్నులగప్పుకొను గొప్పతనంబు."(ధర్మజ.)

కన్నులకఱవు, జా. కన్నులకు చూచుభాగ్యములేమి. "సేవిచ్చుటకు విచ్చేయుటంజేసి యాకొన్న నాకన్నులకఱవుదీరె." (ధర్మజ.)

కన్నులపండువ, జా. నేత్రపర్వము. "కన్నుల పండువై పొలుచుఁ గన్గొన నప్పురలక్ష్మి." (కవి కర్ణరసాయనము.)

కన్నులమండ, దే. వి. చెఱకు*: చూ, సుకుమారము. 1-ఉ

కన్నులమ్రాను, —పై.—

కన్నులవిలుకాఁడు, దే. వి. రూ-కన్నుల విల్కాఁడు చూ, మన్మథుఁడు.

కన్నులవిలుతుఁడు, దే. వి —పై.—(రూ-కన్నులవిల్తుఁడు.)

కన్నులుగలపక్కి, ద్వ. వి. నెమలి: చూ, మయూరము.; వేంక టేశ్వరఆంధ్రము. 97.

కన్నులులేనిప్రాణి, అం. చూ, నిరర్థకములు.

కన్నులులేని ముఖము. అం: చూ, అపరికాశములు.

కన్నువేయు, దే. అ. క్రి. ఆడకొను: చూ, దృష్టించు.

కన్నె. వై. వి. = కన్యక, కన్య: చూ, రూ-కన్నియ. (కూఁతు నకు.— రా. బాల, కాం. 33. పుట; క్రొత్తకు..కన్నె నెయ్యము, కన్నెతమ్మి, కన్నెయెండ మొ.)

కన్నెకయ్యము, ద్వ. వి. ప్రథమయుద్ధము: చూ, యుద్ధము.

కన్నెకోమలి, ద్వ. వి. ఔషధములలోని యొకానొక మూలిక*: చూ, వృక్షము.

కన్నెగోరుకోఁత, ద్వ. వి. కన్యకల గోళ్ళుతీయువిధి.

కన్నెత్రాడు, వా. వి. కన్నియ: చూ, సూత్రము. 1-ఉ౫.

కన్నెబావి, దే. వి. నీళ్ళులేనిబావి, కోనేటివంటి పెద్దబావి. (అని కొందఱు.)

కన్నెము, దే వి. కోతిగుండెకాయ.

కన్నెఱికము, ద్వ. వి. 1. కన్యాత్వము; 2. వారకాన్యాప్రథమ సంగమము. క్షేత్రయ. 186 పొరట, 164. పదము.

కన్నెఱుంగుట, జా. అభిప్రాయము, తెలిసికొనుట, ఇంగిత మెఱుంగుట. "రాజు కన్నెఱింగినవాఁడవై యాతని చిత్త వృత్తి ననువర్తింపవలయు." (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

కన్నెలేడి, ద్వ. వి: చూ, కన్నియలేడి, య. 2, ఆ. 24.

కన్నెలేడు, ద్వ. వి —పై.—(వా.)

కన్నోజి. వై. వి. = కన్యాకుబ్జి: చూ, రూ-కనోజి.

కన్నోటు. దే. వి. (కన్ను + ఓటు) భయము: చూ, వెఱపు.

కన్పట్టు, దే: అ. క్రి: చూ, రూ-కనుపట్టు.

కన్మొఱఁగు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-కన్నుమొఱఁగు.

కన్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = కన్నియ-కన్నె. 1. పెండ్లికాని పడుచు: చూ, స్త్రీ: 1-౧; 2 కూఁతురు: చూ, పుత్రిక. 1; 3. కన్యా రాశి: చూ, రాశి. 2; 4. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 5. గృహ కన్య*: చూ, కలబంద; 6. పటోలిక*: చూ, పొట్ల; అం. 7: చూ, రాసులు; 8: చూ, దూతీచతుష్టయము; 9. పరకీయ ములలో నొకతె. వివాహము కానిది (కన్య): చూ, పరకీయ. అం. (10) ఒకానొక వృత్తము:— ఒక్కొక్క పాద మునకు ఒకమగణము ఒక గురువు నుగలదై నాలవ ఛందస్సు నందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా:—భావింపన్మా, గావాపస్స, న్యా వృక్తం దీ, శేవ స్ప్రాల్చన్": చూ, వృత్తము 1. వై. విశ. (1) క్రొత్త: చూ, నూతనము. రాఘ. 1, ఆ. 7; వై. వి. = కన్నియ-కన్నె. (2) పెండ్లికాని పడుచు: చూ, స్త్రీ; (3) కూఁతురు: చూ, పుత్రిక. 1; (4) కన్యా రాశి: చూ, రాశి. 2; (5) ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧.

కన్యక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. పెండ్లికాని పడుచు: చూ, స్త్రీ. 1-౧; 2. చూ, సహోదరి; 3. పెద్దపీలకి:* చూ, పత్రిల; అం. 4. ఏడుమొదలు ఎనిమిదిసంవత్సరముల వఱకు మొలక జవ్వనముగలది (స్త్రీ): చూ, స్త్రీ. 1-౨౧.

కన్యకలు, అం. అహల్య, ద్రౌపది, సీత, తార, మండోదరి.

కన్యకాజాతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అవివాహితపుత్త్రిపుత్త్రుఁడు. చూ, సూనుఁడు. 1-౧౨.

కన్యస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిన్నచెల్లెలు: చూ, సహోదరి.

కన్యసుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చిన్నతమ్ముఁడు: చూ, సహోదరుఁడు.

కన్యాకుబ్జము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొమ్ముపొట్ల*: చూ, పొట్ల; 2 = కనోజా. ఒకానొక దేశము: చూ, దేశము.

కన్యాకుబ్జులు, అం. కుశనాభుని కుమార్తెలు నూర్వురు వాయు దేవుని శాపముచే కుబ్జలుకాగా వారిని చూళి అనునొక ఋషి శ్రేష్ఠునకును సోమద యను నొక యప్సరసకును బుట్టిన బ్రహ్మదత్తుఁడను ఋషికి నిచ్చి వివాహముచేయఁగా ఆబ్రహ్మ దత్తుఁడు తన తపోమహిమాతిశయముచే వారి కుబ్జత్వమును పోఁగొట్టి వారితోఁగూడి సుఖముగ విహరించి యథేచ్ఛముగ నివసించినప్రదేశము కన్యాకుబ్జమనఁబడినది. ఈదేశనివాసులు కన్యాకుబ్జులు. ఇది హస్తినాపురమునకు సమీపము. వీరు పంచగౌడులలో నొకతెగవారు. వీరిలో ఉపాధ్యాయ బ్రాహ్మ ణులు - దేబేబ్రాహ్మణులు - తివారిబ్రాహ్మణులు - దీక్షితబ్రాహ్మ ణులు - దుబేబ్రాహ్మణులు - మిశ్రిబ్రాహ్మణులు - శుక్లబ్రాహ్మ ణులు అని ఏడువిధములుగ నున్నారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కన్యాటము, సం. వి. అ. పుం. ఇల్లు: చూ, గృహము. 1.

కన్యాదానము, అం. 1: చూ, దానములు; 2: చూ, మహాదాన ములు; 3: చూ, కన్యాదానాంగములు; 4: చూ, అష్టవర్గము.

కన్యాదానాంగములు, అం. వాగ్దానము, ఫలదానము, కన్యాసంవర ణము, కన్యాదానము, నిరీక్షణము. (5.)

కన్యాపితృత్వంఖలునామ కష్టమ్, న్యా. కన్యకు పితగానుండుట యనఁగా నాఁడుబిడ్డను గాంచుట, లేక పెండ్లికానిబిడ్డ యింటనుండుట మిక్కిలి దుఃఖకారణము.

కన్యాపిపీలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లచీమ: చూ, పిపీలిక.

కన్యాశ్రయుక్తత, అం: చూ, సప్తాధికరణములు: (చూ, దోప నిషదికము, కామశాస్త్రము.)

కన్యారాముఁడు, సం. వి. అ. పుం. బుద్ధభేదము: చూ, బుద్ధుఁడు.1.

కన్యావాద, అం: చూ, కిశలు.

కన్యాశుల్కము, సం. వి. అ. న. ఓలి: చూ, సిస్తు. 1-౧౩.

కన్యాసంవరణము, అం: చూ, కన్యాదానాంగములు.

కన్యుషము, సం. వి. అ. న. హస్తావయవములు (వ్రేళ్ళు.): చూ, హస్తపుచ్ఛము.

కన్నన్న, ద్వ. వి. కనుసైగ: చూ, సైగ.

కపటనాటకము, వా. వి. ద్రోహచింతతోఁగూడిన నాటకము; 2. మనసులో లేనిమాట.

కపటము, సం. వి. అ. పుం, న. = కవుకు-కువాళము: చూ, వ్యాజము. 1.

కపటాలి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పుల్లవిచ్చలి*: చూ, బచ్చలి.

కపటి, సం. విశ. కపటములోఁగూడినవాఁడు: కుటిలకుఁడు, కిపటుఁడు. కృతకుఁడు, కృత్రిముఁడు; (తె. ప): —కప్ప మెఁడుంగుపాము; న. పుం. 2. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.

కపటించు, సం. అ. క్రి. కపటమెంచు. రా. అర, కాం. 157.

కపటికుఁడు, సం. విశ: చూ, కపటి.

కపటిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చీనానామక గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౧౨.

కపటుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, కపటి.

కపటేశ్వరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లవాకుడు*: చూ, వాఁకుడు.

కపట్టాను, వా. వి. జాగ్రత్తనానుండుమనుట.

కపర్దకము, సం. వి. అ. పుం. 1. శివుని జటాజూటము: కప ర్దము; 2. గవ్వ: చూ, వరాటము.

కపర్దము, సం. వి. అ. పుం —పై.—

కపర్ది, సం. వి. న్. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

కపాటము, సం. విశ. రూ-కవాటము: చూ, తలుపు.

కపార్థము, సం. వి. అ. న. ప్రొద్దుతిరుగుడు*: చూ, సూర్యాను వర్తిని.

కఫాలనాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కదుపు: చూ, తర్కువు.

కపాలభృత్తు, సం. వి. త్. పుం: చూ, శివుఁడు.

కపాలము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. తలపుఱ్ఱె: చూ, శల్యము. 1-౨; 2. కుండలోనగువాని పెంచిక: చూ, బోలె; 3. గుంపు: చూ, సమూహము; 4. పులుము: చూ, సితము. 1-౫; 3; పుం. 5. పాము: చూ, సర్పము.

కపాలసంధి, అం: చూ, షోడశసంధులు.

కపాలిక, సం. వి. న్. పుం. 1. పునుకతాలుపు: చూ, శివుఁడు; 2. కపాలమతప్రవర్తకుఁడు; 3: చూ, రుద్రుఁడు; 4: చూ, పంటితెవులు.

కపాలిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గౌరి: చూ, పార్వతి.

కపాలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చెడుగఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కపి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. నల్లమామిడి*: చూ, మామిడి; 2. తురష్కమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము; 1-౧౫; 3. కోఁతి: చూ, వానరము; 4. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 5: చూ, సూర్యుఁడు: 6. చిల్లమద్ది: చూ, సల్లకి: 7. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.

కపింజల, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఒకానొకనది: చూ, నది.

కపింజలము, సం. వి. అ. పుం. = కివుజు డెక్కలయందు చిత్రవర్ణముగల బట్టవన్నెపిట్ట: చూ, కౌఁజు.

కపింజిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఎఱ్ఱచీమ: చూ, పిపీలిక.

కపిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. నీలసిందువారము*: చూ, వావిలి.

కపికందుకము, సం. వి. అ. న. శిరోస్థి: చూ, కల్యము. 1-౩.

కపికచ్ఛుక, సం. వి. అ. స్త్రీ. చూ, దూలగొండి*.

కపికచ్ఛుఫలోపమ, సం. వి. అ. స్త్రీ. కోరింద*: చూ, ముచపత్ర.

కపికచ్ఛుర, సం. వి. అ. స్త్రీ. చూ, దూలగొండి*.

కపికచ్ఛువు, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. —పై.—; 2. ఎలుకజీడి*: చూ, భల్లాతకి.

కపికచ్ఛ్వము, సం. వి. న. పుం. పారిభద్రము*: చూ, బాడిద.

కపికోలి, సం. వి. ఇ. న. ఒకానొక చెట్టు: కోలి.

కపిచము, సం. వి. అ. న. అందువ*: చూ, సల్లకి.

కపిచూడ, సం. వి. అ. స్త్రీ. అంబాళము*: చూ, మామిడి.

కపిచూతము, సం. వి. అ. పుం. —పై—

కపిజము, సం. వి. అ. పుం. తురుష్కమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౧౫.

కపితైలము, సం. వి అ న. —పై— కపిత్థం సర్వదా పథ్యం కదళీ న కదాచన న్యా. వెలగకాయ ఎల్లప్పుడును పథ్యమే; అరఁటి యెన్నడును పథ్యము గాదు.

కపిత్థత్వక్కు, సం. వి. చ్. న. నూఁగుదోస*: చూ, దోస.

కపిత్థపత్ర, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, చేఁతరాసి*.

కపిత్థపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

కపిత్థము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వెలఁగ*; 2. కందురేఁగు*: చూ, రేఁగు; 3. నిమ్మటాయి*: చూ, సుపుష్పము; పా. 4. అభినయహస్తవిశేషము, నడిమివ్రేలు మొదలగు మూటిని ముడిచి బొట్టనవ్రేలిని చూపుడువ్రేలిని కొనలుకూర్చి పట్టినది: చూ, వ్యంజకము. 1; అం. 5: చూ, అసంయుత హస్తములు.

కపిత్థాస్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక కోఁతి: చూ, వానరము. 1-౫.

కపిదంతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కోఁతికోట.

కపిధ్వజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కిరీటి: చూ, విజయుఁడు. 1.

కపినామము, సం. వి. న్. పుం. 1. అందుగుబంకతోఁ జేసిన ధూపద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము, 1-౧; 2. చిల్ల*: చూ, సల్లకి.

కపిప్పలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎఱ్ఱఉత్తరేణి*: చూ, శైఖరికము.

కపిప్రభ, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, దూలగొండి*.

కపిప్రభుఁడు, సం. వి. ఉ. పుం. శ్రీరాముఁడు: చూ, రాముఁడు.

కపిప్రియము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వెలఁగ*; 2. నల్లమామిడి*: చూ, మామిడి.

కపిరథుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, కపిప్రభుఁడు.

కపిరసాఢ్యము, సం. వి. అ. పుం. నల్లమామిడి*: చూ, మామిడి.

కపిరోమఫల, సం. వి. అ. స్త్రీ. పెద్దదూల గోవెఁ*: చూ, దూలగొండి.

కపిల, సం. వి. అ. స్త్రీ: 1. ఆగ్నేయదిశయందలి యాఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-౧-(౫); 2. పుల్లావు: చూ, ధేనువు; 3. ఇరుగుడు*: చూ, శింశుప; 4. కంపుటిరుగుడు*: చూ, శింశుప; 5. రేణుకయను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౩౨; 6 చిల్ల*: చూ, సల్లకి; 7. హొన్నిత్తడి: చూ, లోహము. 1. అం. 8: చూ, దిగ్గజభార్యలు.

కపిలద్యుతి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.

కపిలవర్ణి, అం: చూ, అనువర్ణములు.

కపిలద్రాక్ష, సం. వి. అ స్త్రీ. ఒకానొకద్రాక్ష*: చూ, ద్రాక్ష.

కపిలధార, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. స్వర్ణదీతీర్థవిశేషము; చూ, నది; 2. కపిలతీర్థము.

కపిలబ్రాహ్మణులు, అం: వీరు ఘూర్జరబ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు. సామవేదులు. జైమినీయ సూత్రమువారు. దేవ ఉపాసకులు. సూరతు భరోజిల్లాలయందుఁ గానంబడియెదరు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కపిలమచ్చము, సం. వి అ. పుం. స్త్రీసౌభాగ్యలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౫౨.

కపిలము, సం. వి. అ. పుం. 1. గోరోజనమువంటి వర్ణము: చూ, వర్ణము 6-౪-(౫); 2. బ్రాహ్మణవర్ణము: చూ, వంగడము; 3. ఒకానొకపాము: చూ, సర్పము. 1-౪-(౨౧); 4 పంచెపుకోడి: చూ, పుంజు; 5. కుక్క: చూ, శునకము; విణ. 6. గోరోజనమువంటి వర్ణముగలది: చూ, వర్ణము. 6-౪(-౫); అం. 7: చూ, అసంయుతహస్తములు.

కపిలశింశుప, సం. వి. అ. స్త్రీ. పచ్చఇరుగుడు*: చూ, శింశుప.

కపిలస్మృతి, అం: చూ, స్మృతులు.

కపిలాక్షి, సం. వి ఈ. స్త్రీ: కపిలశింశుప.

కపిలాశ్వుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుఁడు: చూ, సహస్రాక్షుఁడు.

కపిలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కపిలమహాముని: చూ, ముని. 1; 2. లచ్చిమగఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 3. అగ్ని: చూ, నిప్పు.

కపిలె, దే. వి. ఎడ్లనుగట్టి తోలి నీరెత్తెడి యంత్రము: చూ, మోట.

కపిలెగుండు, వా. వి గుండు: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౨౬)

కపిలోమ, సం. వి అ. స్త్రీ. రేణుక*: చూ, సల్లకి.

కపిలోమఫల, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, దూలగొండి*.

కపిలోహము, సం. వి. అ. న. ఇత్తడి: చూ, లోహము. 1.

కపిల్లిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. గజపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి.

కపివక్త్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నారదుఁడు: చూ, ముని. 1.

కపివల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, కపిల్లిక*.

కపిశ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. చిన్న ఎఱ్ఱచీమ: చూ, పిపీలిక; 2. కపిశానది: చూ, నది; 3. పూలగుంపెంద*: చూ, తులాబీజము.

కపిశము, సం. వి. అ. పుం. 1. చిల్లమద్ది: చూ, నల్లకి; 2. పసుపుమీఱిన యెఱుపు: చూ, వర్ణము. 6-౪-(౫); 3. కోఁతి చాయ; విణ. 4. పసుపుమీఱిన యెఱుపుగలది: చూ, వర్ణము. 6-౪-(౫.)

కపిశాంజనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

కపిశాపుత్త్రిఁడు, సం. వి అ. పుం. దయ్యము: చూ, భూతము.

కపిశి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. పూలగురివెంద*: చూ, తులాబీజము; 2. కల్లు: చూ, సుర. 1.

కపిశీక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కల్లు: చూ, సుర. 1.

కపిశీర్షకము, సం. వి అ. న. 1. కపిశీర్షము: చూ, కోటకొమ్మ; 2. గోడపైచివర: చూ, సుద: 2; 3. ఇంగిలీకము: చూ, హింగుళము.

కపిశీర్షము, సం. వి. అ. న: చూ, కపిశీర్షకము. 1; 2. గోడ పైచివర: చూ, సుద. 2.

కపిశృంగము, సం. వి అ. న. 1. కరాపువు*: చూ, లవంగము; 2. కర్పూరము: చూ, సిరము; 3. మేపపర్వతపు కొమ్ము: చూ, శిఖరము.

కపిసగోత్రము, అం: చూ, గోత్రము. 13.

కపికచ్ఛువు, సం వి. ఊ. స్త్రీ. రూ-కపికచ్ఛువు*: చూ, దూల గొండి.

కపీజ్యము, సం వి. అ పుం. క్షీరిక*: చూ, పాల.

కపీంద్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. హనుమంతుఁడు: చూ, వానరము. 1-౨.

కపీతనము, సం. వి. అ. పుం. నల్లమామిడి*: చూ, మామిడి; 2. కలుజువ్వి*: చూ, ప్లక్షము; 3. దిరిసెనము*: చూ, శిరీషము; 4. బోధిద్రుమము*: చూ, రావి.

కపీష్టము, సం. వి అ. పుం. క్షీరిక*: చూ, పాల.

కపుత్త్రిఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. బ్రహ్మపుత్త్రిఁడు: చూ, కజుఁడు; 2. విష్ణుపుత్త్రిఁడు: కసూనుఁడు.

కపురపుటనఁటి, ద్వ. వి. రూ-కప్పురపుటనఁటి*: చూ, రంభ. 2.

కపురము, వై. వి = కర్పూరమ్. రూ-కప్రము, కప్పురము; వసు. 2, ఆ. 116: చూ, సిరము.

కపుదపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కుత్సితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు, 2; 2. నీటిమనుష్యుఁడు: చూ, నీరుమానిసి.

కపూరియెబ్రాహ్మణులు, అం, పంచగౌడులలోని సారస్వతులలో మొదటి తెగవారు. (సరస్వతీనదీతీరమున నివసించెడిబ్రాహ్మణులు సారస్వతు లనంబడుదురు. వీరు పంచగౌడులలోని వారు. వీరిలో మొదటిభాష ప్రాకృతము. పాంచాలదేశమందును సింధుదేశమందును రాజపుత్రస్థానమందును ముఖ్యముగ నివసించుచున్నారు.): చూ, బ్రాహ్మణులు. కపూరియె బ్రాహ్మణులు:— కాటపాలె—కాలియె - కుమడియె—కురల—గైంధార -చుని - దత్త - ధన్నన్వొత్రే - నవలె-పండిత-పాఠక-ప్రభాకర-బగె-బాలె-భరద్వాజీ-మాలియె-ముఘాల-మోహన-వరాదె-లవ-సర్వాలియె - సాండ - సింఘెపోత్రే - షోరీ వీరు మాధ్యందిన కాణ్వశాఖలకుఁ జెందిన శుక్లయజుర్వేదమువారు. వీరు మేఁకలను, గొఱ్ఱెలను, దుప్పులను, పక్షిజాతులను, చేపలను భక్షించెదరు వీరిలో కొందఱు సంబంధబాంధవ్యములు కలవారు, కొందఱు భోజనముమాత్రము కలవారు. కొందఱు యీరెంటును లేకున్నవారు. ఈశాఖలవారు లాహోరు,అమృతసర్, బహాలా, గురుదాస్‌పూర్, జలంధర్, ముల్తాన్, షహరన్‌పూర్ యీ స్థలములయందుఁ గానఁబడియెదరు.): చూ, బ్రాహ్మణులు

కపోణి, సం. వి. ఇ. పుం. స్త్రీ. కూర్పరము: మోఁచేయి. (రూ-కఫణి): చూ, హస్తము 1-౨౧.

కపోతక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిన్నపిలకి*: చూ, పత్త్రల.

కపోతకము, వా. వి. స్రోతోంజనము: చూ, సౌవీరము. 2.

కపోతచరణ, సం. వి. ఆ స్త్రీ అంజనకేశి*: చూ, రాజాన్నము. 1-౮.

కపోతవంక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ప్రొద్దుతిరుగుడు*: చూ, సూర్యానువర్తిని.

కపోతపాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చోపాస్తంభములమీఁది శ్రేణీకట్టు: చూ, కపోతపాలిక, విటంకము; 2. కొఁడిగయం దేర్పఱచిన పావురపుగూఁడు: కపోతపాలిక, విటంకము.

కపోతపాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

కపోతబంక, సం. వి. ఆ స్త్రీ. బ్రమ్మి*: చూ, సోమెద.

కపోతబాణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కపోతచరణ*.

కపోతము, సం. వి. అ పుం. 1. అడవి పావురము, గువ్వ: చూ, పావురము, 2. పారావతము: చూ, పావురము; 3. పదునైదు సంవత్సరముల యేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(౭౧); అం. 4: చూ, సంయుతహస్తములు; 5: చూ, నృత్తహస్తములు.

కపోతవము, సం. వి. అ. న. ప్రొద్దుతిరుగుడు*: చూ, సూర్యానువర్తిని.

కపోతపది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కపోతక.

కపోత *, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: కపోతబంక.

కపోతసారము, సం. వి. అ. న: సౌవీరాంజనశిల: చూ, సౌవీరము. 2: (చూ, రాయి.)

కపోతాంఘ్రి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. గువ్వగుత్తి*: చూ, రాజాన్నము. 1-౮.

కపోతాంజనము, అం: చూ, అంజనములు.

కపోతారి, సం. వి. ఇ. పుం. డేగ: చూ, శ్యేనము.

కపోదా, దే వి. శిథిలఘనువు: చూ, దాడము. 1-౮౨.

కపోలకల్పన, వా. వి. స్థూలపు అంచనా.

కపోలము, సం. వి. అ పుం. 1. చెక్కిలి: చూ, లెంప; 2: చూ, కళలుండు స్థలములు.

కపోలములు, అం. 1. స్త్రీలక్షణాంగములు ఏఁబదియెనిమిదింటిలో నొకటి; కపోలములు బలిసి యద్దములవలె నునుపుగలిగిన పూజ్యురాలగు. నునుపులైనను కుదిసుకులున్నను సుఖవతి యగు. రోమములులేకున్న స్వేచ్ఛావిహారిణి యగు. నూతుల వలె లొట్టలైయున్న విధవయగు: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు; 2. పురుషలక్షణాంగములు ఏఁబదియెనిమిదింటిలో నొకటి; (చెక్కులు):—సంపూర్ణములై పద్మపత్త్రసమకాంతి గలిగిన భోగియు లక్ష్మీవంతుఁడును సకలవిద్యాసంపన్నుఁడును నగు. సింహ, వ్యాఘ్ర, గజసమములైన వ్యవసాయము చేయుచు భోగియై బహుసంతతి నొందును: చూ, లక్షణాంగములు; 3: చూ, మధ్యమక్షేత్రములు.

కపోలావర్తము, సం. వి. అ. పుం. స్త్రీసౌఖ్యలక్షణము: చూ, లక్షణములు. 1-ఒ.

కపోళి, దే. వి ఒకానొక భక్ష్యము: చూ, భక్ష్యము.

కప్ప, దే. వి: చూ, మండూకము. 1.

కప్పకుఱుపు, దే. వి. కారకముచేత ఆఱకాలియందు లేచెడు గుల్ల: చూ, వ్రణము. 1-౧౧.

కప్పచిప్ప, దే.వి. నీటియందలిగుల్ల, శంబూకము: చూ, సంకు. 1.

కప్పటము, అం: చూ, ఆయుధములు.

కప్పడము, వై. వి. 1. = కర్పటః. స్త్రీకట్టుకోక. పా. 2, ఆ. 35: చూ, వస్త్రము. 1-౧; 2. = కర్పటః, చినిఁగినబట్ట. భార. ఆది. 7, ఆ. 227: చూ, వస్త్రము; 1-౬౨; 3. = కర్పటః. మాసినబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౮౩; 4. = కర్పటః, సన్న్యాసులకాసె: చూ, వస్త్రము. 1-౬౩.

కప్పతాళము, మి. వి. కిప్పకొనుచుండు తాళము: చూ, బీగము.

కప్పనావురు, దే. వి. చిఱుకప్పకాటుచేత పసులకుఁ గలిగెడు పొనసపురోగము. హరి, పూ. 6, ఆ. 46: చూ, పశురోగము.

కప్పము, దే. వి. 1. పన్ను: చూ, సిస్తు. 1; 2. కట్నము: చూ, లంచము.

కప్పయెలుంగుపాము, దే. వి మండూకధ్వనిచేయుపాము: చూ, సర్పము; 1-౪-(౧౬); 2: చూ, కపటి.

కప్పరపడు, ద్వ. అ. క్రి. (కప్పరము + పడు) కొట్టుపడు. జై. 6, ఆ. 89: చూ, సంభ్రమించు.

కప్పరపాటు, ద్వ. వి. తొందరపాటు. భాగ. 6, స్కం. 332: చూ, సంభ్రమము.

కప్పరము, దే. వి 1.—పై.—; 2. = కర్బురము. పలురంగులు: చూ, వర్ణము. 6-౮.

కప్పలి, వై. వి. = కర్పర. ఓడ. పర. 3 ఆ. 280: శుక. 2, ఆ. 11: చూ, హోడము.

కప్పిరి, దే. వి. (కప్పు + ఇరుల) కొద్దిచీఁకటి: చూ, మేచకము. 1.

కప్పీ, దే. వి: చూ, గిరక. (ఫల్లీ)

కప్పు. దే. వి. 1. అచ్ఛాదనము: చూ, వ్యవధానము. 3; 2. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-౬; 3. చీఁకటి; హంస. 4, ఆ. 5: చూ, మేచకము. 1; 4. పల్లొక్కు; హంస. 4, ఆ. 8: చూ, దంతక్షతము; 5. ఇంటిపైకప్పు: చూ, పటలము; స. క్రి. 6 అచ్ఛాదించు: చూ, మూయు. 1; అ. క్రి. 7. క్రమ్ము. భార. అను. 2, ఆ. 15: చూ, వ్యాపించు.

కప్పుఁగుత్తుకపుల్గు, దే. వి. (కప్పు + కుత్తుకపుల్గు) నెమలి; అప్ప. కిష్కిం. కాం. 69: చూ, మయూరము.

కప్పుఁదెరువరి, దే. వి. (కప్పు + తెరువు + అరి) అగ్ని: చూ, నిప్పు.

కప్పుఁదెరువుజాడ, దే వి. (కప్పు + తెరువుజాడ) అగ్ని; ఆంధ్రనామసంగ్రహము. దేవ. 18: చూ, నిప్పు.

కప్పుఁదెరువుదారి. దే. వి. (కప్పు + తెరువుదారి) —పై.—

కప్పుఁట, దే. వి: చూ, స్థాపనము.

కప్పుచెటిగొంగ, దే. వి: చూ, బలరాముఁడు; వేంక. ఆం. దే. 19.

కప్పుచైదువ పెనిమిటి, దే. వి: చూ, శివుఁడు; (సాంబ. దే. 3.)

కప్పుకు, దే. వి. అచ్ఛాదనము: చూ, వ్యవధానము. 3.

కప్పుత్రోవరి, దే. వి. అగ్ని; సాంబ. దే. 12: చూ, నిప్పు.

కప్పుదెంచు, దే. అ. క్రి. (కప్పు + తెంచు) క్రమ్ము. భార. ద్రోణ 1, ఆ 89: చూ, వ్యాపించు.

కప్పుబల్ల, దే, వి. ద్వారముమీఁద గోడుగుబల్లకును తన్ను బల్లకును నడుమనుండెడి పలక.

కప్పుమల, దే. వి కాటుకకొండ: చూ, పర్వతము.

కప్పుమేనిగాము, ద్వ. వి. (కప్పుమేను + గాము) శనిగ్రహము: (చూ, శని,) చూ, శని.

కప్పురగంధి. వై. వి. = కర్పూరగంధి. కర్పూరగంధమువంటి గంధముగల ఆఁడుది; పా. 3, ఆ. 11: చూ, స్త్రీ. 1-౧౩౩.

కప్పురపుటనఁటి, ద్వ. వి. (కప్పురము + అనఁటి): చూ, రూ. కపురపుటనఁటి.*

కప్పురపునూనె, ద్వ వి. కర్పూరతైలము: చూ, స్నేహము: 2-౩.

కప్పురపుబెండ, ద్వ. వి (కప్పురము + బెండ) గంధమూలము*: చూ, షడ్గ్రంధ.

కప్పురపువంగ, ద్వ వి. (కప్పురము + వంగ) కత్తెరవంగ*: చూ, వంగ.

కప్పురభోగి, వై. వి = కర్పూరభోగి అను సస్యము: చూ, సస్యము. (స్తంబకరి. 1-౨౬, ౭.)

కప్పురభోగులు. వై. వి. బ. = కర్పూరభోగః. ఒకరకము వడ్లు; భి. 2, ఆ. 140: చూ, ధాన్యము. (వృత్తియందేకవచనాంతము.)

కప్పురము, వై. వి = కర్పూరమ్: చూ, రూ-కపురము. (వృత్తియందు హల్లుపరమగుచో అంత్యవర్ణమునకు వికల్పముగ లోపంబగు, కప్పురవీడెము మొ.)

కప్పురాయి, దే. వి. నీలమణి, నల్లరాయి: చూ, రత్నము. 1.

కప్పెర, వై. వి. 1. = కర్పరః. పుఱ్ఱె; ఉ, హరి. 2, ఆ. 126: చూ, శల్యము. 1-౨; 2. = కర్పరః. పెద్దముఖముగల పెద్దపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 3. = ఖర్పరః. భిక్షపాత్రము. కొప్పెర. పర. 3, ఆ. 280, (కటాహమని కొందఱు.) చూ, పాత్రము. 6.

కప్యాలబ్రాహ్మణులు, అం, నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొకరు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కప్రము, వై. వి. = కర్పూరమ్: చూ, రూ-కప్పురము. (వృత్తియందుఁ గప్పురశబ్దమువలె నెఱుంగునది.)

కప్రములక, ద్వ. వి. (కప్రము + ములక): చూ, కప్పురపువంగ*.

కఫకూర్చిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చొంగ: చూ, లాల.

కఫఘ్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. శాలివణి*: చూ, బోదకరము; 2. పిప్పలితీఁగె*: చూ, పిప్పలి.

కఫణి. సం. వి ఇ. పుం. కూర్పరము: చూ, కిపోణి.

కఫము, సం. వి. అ. పుం. శ్లేష్మము: చూ, శ్లేష్మము.

కఫవర్ధనము, సం. విణ. 1. శ్లేష్మవృద్ధికారకము; పుం. 2: చూ, పిండీతగరః.
కఫవిరోధి, సం. వి. ఇ. న: చూ, మిరియము.
కఫాంతకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పొప్పలిః.
కఫామయము, సం. వి. అ. పుం. చూ, కఫము.
కఫారి, సం. వి. ఇ. పుం. సొంఠి: చూ, శుంఠి.
కఫేలువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. పాముపడగ: చూ, పటము.
కఫోణి, సం. వి. ఇ. పుం. కూర్పరము: మోచెయ్యి: చూ, హస్తము. 1-౨౭.
కబంధము, సం. వి. అ. న. 1. జలము: చూ, నీరు. 1: పుం. న. 2. (రూ-బంధము.) తలతెగి త్రుళ్లెడుశరీరము: చూ, మొండెము; పుం. 3. కడలి: చూ, సముద్రము; 4. కడుపు, గర్భము: చూ, ఘ్రాణము. 1.
కబంధుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కబంధుఁడను రాక్షసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-౪: 2. కేతుగ్రహము: చూ, సుకేతనము.
కబర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బర్బరః: చూ, వాయింట.
కబరము, సం. విణ. కలసినది: చూ, మిశ్రము.
కబరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-కబరః: చూ, వాయింట: 2. 2 కుక్కవాయింటః: చూ, వాయింట; 3. ఇంగువమ్రానుః: చూ, హింగువు. 1; 4. ఇంగువచెట్టుఆకు; 5. కొప్పు: చూ, వేనలి. (రూ-కబరీభరము-కబరము).
కబలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాకోలిః: చూ, వాయసోలి.
కబళనము, సం. వి. అ. న. ఉద్గిరి: చూ, మ్రింగుడు.
కబళము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కవలము, ముద్ద: చూ. సాదము. (1) ౨౩; (సాపాటు); 2: చూ, అజాగళస్తనము; చూ, స్తనము. 1-౧౦; 3. దిగంబరవ్రతము.
కబళించు, సం. స. క్రి. ఎరగొను: చూ, మ్రింగు.
కబళితము, అం: చూ, ముఖరతులు.
కబాడము, దే. వి. ఎద్దుమీఁదవేసి తెచ్చెడు కసవులోనగువాని జంటమోపు.
కబాధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-కంబాధ: చూ, తలనొప్పి.
కబాయి, దే. వి. రూ-కబాయీ. అంగి. కళా. 5, ఆ. 179: చూ, వస్త్రము. 1-౯.
కబాయీ, —పై— హంస. 5. ఆ. 356.
కబింతువు, సం. వి. ఉ. పుం. నీటిబొట్టు: చూ, బొట్టు.
కబిత్థము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కపిత్థముః: చూ, వెలగ.
కబిలము, సం. వి. అ. పుం. గోరోజనమువంటి వర్ణము: చూ, వర్ణము. 6-౪.(౫).
కబుద్బుదము, సం. వి. అ. పుం. అంబుస్ఫోటము, నీరుబుగ్గ: చూ, బుద్బుదము. 1.
కబురు, దే. వి. ఉబుసు: చూ, సమాచారము. 2. (వా).
కబౌద్ధుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుత్సితపు బౌద్ధుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.
కబ్బపుఁగూరసరి, ద్వ. వి. కవి, గ్రంథకర్త. అప్ప. బాల, కాం. పీఠిక. 12: చూ, మాటలల్లువాఁడు. (రూ-కబ్బపుఁగూర్పరి-కబ్బపునేతరి)
కబ్బపునేతరి, —పై—
కబ్బము, వై. వి. 1. = కావ్యము: చూ, పుస్తకము; 2 గ్రంథము. పర. 2, ఆ. 234: చూ, పుస్తకము.
కబ్బిలి, దే. వి. కౌంపికుఁడు, కల్లమ్మువాఁడు: చూ, సురాజీవి.
కబ్బిలివాఁడు, దే. వి. —పై—
కభార్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బ్రహ్మభార్య: చూ, సరస్వతి; 2. విష్ణుపత్ని, లచ్చి. చూ, లక్ష్మి. 1.
కభూషణము, సం. వి. అ. న. సిగబంతి: చూ, భూషణము. 2.
కమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కాంతి: చూ, వెలుఁగు. 1; 2 చూ. కమల: చూ, లక్ష్మి.
కమండలము, వై. వి. = కమండలువు. సన్న్యాసులపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.
కమండలుపదము, సం. వి. అ. పుం. జువ్విః: చూ, ప్లక్షము.
కమండలువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. = కమండలము: చూ, పాత్రము. 6 ;2 నక్కరేగుః: చూ, హరివాలుకము. 1-౩; 3. జువ్విః: చూ, ప్లక్షము.
కమంధము, సం. వి. అ. న. 1 జలము: చూ, నీరు. 1; 2 కబంధము: చూ, మొండెము.
కమటము, దే. వి. కమసాలెకొలిమికుంపటి: చూ, ప్రొయ్యి. (రూ-కమ్మటము-కుమురు.)
కమఠము, సం. వి. అ. న. 1. భిక్షాపాత్రము, కొప్పెర: చూ, పాత్రము. 6; పుం. 2. కూర్మము: చూ, తాఁబేలు; 3. గిడ్డి: చూ, పొట్టి; 4. వెదురుమొలక: చూ, మొక్క. 1; 5 కుండ మీఁదివాద్యము: చూ, వీణ. 1-౫౭; స్వరము. 2; ౫౬-(౧౦౩.) 6. కుబేరునిశక్తి: చూ, ఋష్టి 2. ౪: (చూ, బాణము. 1.)
కమఠి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. ఆఁడుతాఁబేలు: చూ, తాఁబేలు.
కమఠీదుగ్ధపానన్యాయము, న్యా. పేడయురేకు రీతి.
కమతకాఁడు, దే. వి. (కమతము+కాఁడు) ఆరకాఁడు, చూ, వ్యవసాయి.
కమతము, దే. వి. రూ-కమ్మతము: చూ, వ్యవసాయము. 2.
కమతీఁడు, దే. వి. (కమతము+ఈఁడు): చూ, కమతకాఁడు; సా. 1, ఆ. 73.
కమనచ్ఛదము, సం. వి. అ. పుం. కంకము: చూ, రాబందు.
కమనము, సం. వి. అ. పుం. 1. అశోకముః: చూ, హేమపుష్పము; విణ 2. ఒప్పినది: చూ, రమ్యము. 3; 3. ఇచ్ఛ గలది: చూ, వాంఛ. 1-౩౦.
కమనీయము, సం. విణ. ఇంపైనది: చూ, హృద్యము.
కమనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. మదనుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు; 2. ఒప్పిదముగలవాఁడు: చూ, సురూపుఁడు. 1; విణ. 3. ఇచ్ఛగలవాఁడు: చూ, వలపుకాఁడు. (స్త్రీల వలచువాఁడు:— రూ- కామనుఁడు - క్రముఁడు - కామి - కాముకుఁడు-కమితకమ్రితుఁడు - కామయిత - కామయిత్నుఁడు.)
కమరు, దే. వి. 1. రూ-కమ్మరు. మొలనూలు. కాశీ 7, ఆ. 5: చూ, భూషణము. 2; 2. కాలినకంపు. షో. 5, ఆ: చూ, వాసన 1-౧; అ. క్రి 3. కాలు. భార. అర. 7, ఆ. 21: చూ, మండు.

కమరుఁడు, సం. విణ. కమనుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.

కమరుచు, దే. స. క్రి. రూ-కమర్చు. కాల్చు. రా. సుం, కాం. 271 పొరట: చూ, దహించు.

కమర్చు, దే. స. క్రి. —పై.—

కమల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1; 2. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 3. పూజ్యస్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 1-౭; 4. కమలా ఫలము: చూ, శర్కరాంశము. 1-౫.

కమలకంద, సం. వి ఆ. స్త్రీ. తామరదుంప*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౮.

కమలచ్ఛదము, సం. వి. అ. పుం. కంకము: చూ, రాబందు.

కమలనగీతి, అం. ఒకానొక గీతపద్యభేదము. ఇందొక్కొక్క పాదమునందు ఏడు సూర్యగణంబులుండి యైదవగణాద్యక్షరము యతిగాగల పద్యము: చూ, వృత్తము. 1.

కమలబీజము, సం వి. అ. న. పద్మబీజము: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౬.

కమలము, సం. వి. అ. న. తామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1; 2. ఎఱ్ఱతామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౭; 3 జలము: చూ, సలిలము. 1; 4. ఔషధము: చూ, మందు 1; 5. కడుపులో నొక ప్రక్కనుండెడి ఎఱ్ఱని మాంసము: చూ, శుక్రము. 2-౭; 6. రాగి: చూ, లోహము. 1. పుం. 7. శివుని చేతియిఱ్ఱి: చూ, హరిణము. 1-౧౪; 8. నైఋతి ధనువు: చూ, బాణము. 1-౪౧; 9. కడలి: చూ, సముద్రము.

కమలములులేని సరస్సు, అం: చూ, అప్రకాశకములు.

కమలవల్లభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిన్నవరగోఁగు*: చూ, పీలుపు.

కమలవిలసితము, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఇందొక్కొక్క పాదమునందు న, న, న, న, గ, గ ములు గలిగి తొమ్మిదింట యతియుండి పదునాలుగవ ఛందస్సునందుబుట్టిన వృత్తము. ఉదా:—"క్రమమున ననన గగములు గూడన్, గమల విలసితము - కమలజవిశ్రామము జగతినినగు - మహితచరిత్రా, కమలదళనయన-కడుఁబొగడొందున్.": చూ, వృత్తము. 1.

కమలాగ్ని, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, వహ్ని. 1-౨.

కమలాపండు, మి. వి. కమలాఫలము. చూ, శర్కరాంకము. 1-౫. (వా).

కమలాపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సూర్యుఁడు; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

కమలాఫలము, సం. వి అ. పుం: చూ, కమలాపండు 1-౫.

కమలాసనము, సం. వి. అ. పుం. 1. పంది: చూ, సూకరము; 2. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

కమలాసనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 2: చూ, సూర్యుఁడు.

కమలిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తామరకొలను: చూ, సరస్సు. 1; 2. తామరతీఁగె*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౯. (౧).

కమలు, దే. అ. క్రి. 1. తపించు. భార. 8. ఆ: చూ, సంతాపించు; 2. కాలు. రా. కిష్కిం, కాం. 710: చూ, మండు.

కమలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపుఱేడు; 2. బమ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

కమలోత్తరము, సం. వి. అ. న. కుసుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 2.

కమసాలి, దే. వి. కంసాలి: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

కమసాలె, దే. వి. —పై.—(రూ-కమసాలవాఁడు - కమసాలెవాఁడు. కంసాలవాఁడు - కంసాలి - అగసాలి - అగసాలె.)

కమాను, అన్య. దే. వి. 1. పయనము: చూ, ప్రయాణము; 2. విల్లు: చూ, బాణము. 1-౭౭.

కమి, దే. వి. 1. పంపఁబడిన వ్రేళ్ళుగల పుడిసిలి. భీ. 3, ఆ. 7: చూ, హస్తము. 1-౨౪; 2. కబళనము: చూ, మ్రింగుడు.

కమికిలి, దే. వి: చూ, కమి. 1.

కమిచీ, హిం. వి. చబుకు: చూ, మునికోల 2.

కమిత, సం. విణ ఇచ్చగలవాఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.

కమితృఁడు, సం. విణ. —పై.—

కమియు, దే. అ. క్రి. 1. కవియు: చూ, వ్యాపించు; 2 నలఁగు; రా. సుం, కాం. 84: చూ, పీడితమగు; 3 కమియఁబడు; హరి. పూ. 6, ఆ 83: చూ, మాఁగు

కమీషన్, వా. 1. బేరగానికిచ్చు అదనపుసొమ్ము; 2. మనిఆర్డరు పంపినందులకిచ్చు అదనపుసొమ్ము; 3. లంచము.

కమీజు, వా. లోనధరించు చొక్కా: చూ, వస్త్రము. 1-౯.

కమీషితము, సం. వి. అ. న. సుఖము ఇచ్చింపఁబడినది.

కముంజు, వై. వి. = కపింజలః. రూ-కంజు. నళ. 3, భా. 323: చూ, కౌఁజు.

కముకుదెబ్బ, హా. కండరము పొంగెడిదెబ్బ.

కముచు, దే. స. క్రి. 1. గ్రహించు, నై. 5, ఆ. 16: చూ, పుచ్చుకొను, 2. ఎరగొను, స్వా. 4, ఆ. 113: చూ, మ్రింగు.

కమ్మ, దే. వి. 1. తాటియాకు; ఆం. భా. ద్వి. వనౌ. 77: చూ, తాళపత్రము; 2. తాటంకము, దంతము లోనగువానిచేఁ చేయఁబడిన చెవికమ్మ: చూ, భూషణము. 2; వై. వి. 3. = కర్మ. జాబు; అచ్చ. బాల, కాం. 161: చూ, లేఖ. 3; 4. రూ-కాడ. మృణాళము, తామరతూఁడు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౯; 5. కమ్మకొలము: చూ, శూద్రుఁడు; 6. కమ్మకొలమువాడు: చూ, శూద్రుఁడు; విణ. 7. పులుసు లేనిది; "కమ్మఁగూర" మొ; 8. తియ్యనిది. రూ-కమ్మన; "కమ్మనీరు" మొ: చూ, మధురము; 9. వాసనగలది. "కమ్మనూనియ" మొ.

కమ్మగాడుపు, దే. వి. మలయమారుతము: చూ, వాయువు. 1-౧౧. (రూ-కమ్మగాడ్పు.)

కమ్మచ్చు, వై. వి. = కంబ్యచ్చువు. (కమ్మి + అచ్చు) లోహపుఁదీఁగల లాగునది రూ-కమ్మెచ్చు, ఆము. 4, ఆ. 148: చూ, బహురంధ్రిణి.

కమ్మచ్చునఁదీయుట, జా. లొంగఁదీయుట.

కమ్మటము, దే. వి. 1: చూ, రూ - కమటము. చంద్రా. 4, ఆ. 17; 2. అయస్కారకర్మ: కమ్మరము. (ప్రకృతి. కర్మఠ. శోపురుత్తమకవీయము.)

కమ్మటీఁడు, దే. వి. (కమ్మటము + ఈఁడు) కంసాలి: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

కమ్మతము, దే. వి: చూ, రూ-కమతము. ప్రకృతి. కర్మత. (పురుషోత్తమునివీయము.)

కమ్మతీఁడు, దే. వి. (కమ్మతము + ఈఁడు) 1: చూ, రూ-కమతీఁడు. స్వా. 5, ఆ. 47; 2. కమ్మరి: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

కమ్మన, దే. వి. 1. కమ్మఁదనము: చూ, మాధుర్యము; 2. (మాధుర్యము) కావ్యగుణములలో నొకటి: (చూ, గుణము.): 3 సౌరభము, (ఇది విశేషణమగుచో ఇకారాంతము.) భార. అర. 7, ఆ. 11: చూ, వాసన. 1.

కమ్మనిమ్మ, దే వి. తియ్యనిమ్మ: చూ, శర్కరానింబము.

కమ్మనీరు, ద్వ. వి. పూఁదేనె. ఆము. 5. ఆ. 12.; నై. 3. ఆ. 102: చూ, మకరందము.

కమ్మనూనియ, ద్వ వి. సంపెంగ మొదలగు వానిం జేర్చి చేసినతైలము. రూ-కమ్మనూనె. భార. అను. 2 ఆ: చూ, స్నేహము. 1-౧౪.

కమ్మపంజులు, దే. వి. బ. రత్నతాటంకము, పంజులకమ్మలు. స్వా. 3, ఆ. 28: చూ, భూషణము. 2-౮-(౧౦).

కమ్మబిల్లి, ద్వ. వి. పునుఁగుపిల్లి. సి, శకుం. 1, ఆ. 98: చూ, మార్జాలము.

కమ్మర, వై. వి. 1. = కర్మార. ఇనుముపనిచేసి బ్రతికెడుజాతి; కరుమల; 2. = కర్మార. ఇనుముపనిచేసి బ్రతికెడు జాతివాఁడు: చూ, స్వర్ణకారుఁడు. (రూ-కమ్మరి-కనుమరి-కరుమరి-కరుమల.)

కమ్మరత, వై. వి. అయస్కారస్త్రీ: కమ్మరది.

కమ్మరది, వా. వి.—పై—

కమ్మరము, వై. వి: కమ్మరిపని: రూ-కమ్మటము. (ప్రకృతి. కర్మార. పురుషోత్తమునివీయము.)

కమ్మరవాఁడు, ద్వ వి. కమ్మరి: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

కమ్మరి, వై. వి. = కర్మారః (కమ్మర + ఇ.) 1.—పై.— ఆం. భా. ద్వి. శూ. 234; 2. బాణాకారుఁడు. అచ్చ. అయో, కాం. 15: కమ్మరీఁడు.

కమ్మరీఁడు, వై. వి. = కర్మారః (కమ్మర + ఈఁడు). —పై.— (బాణాకారుఁడు.—నీలా. 3, ఆ. 10.)

కమ్మరు, దే. వి: చూ, రూ-కమరు.

కమ్మరుబొందు, దే. వి. రెండుగాఁడికమ్మల నడిమిబిగిబద్ద.

కమ్మరేఁగు, దే. వి. కశేరుకము*: చూ, రేఁగు. (రూ-కమరేను-కమ్మరేను.)

కమ్మరేను, దే. వి. —పై—

కమ్మవిలుకాఁడు, దే. వి. రూ-కమ్మవిల్కాఁడు, మరుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు. విక్ర. 8, ఆ. 57.

కమ్మవిలుతుఁడు, దే. వి. రూ-కమ్మవిల్తుఁడు. —పై—

కమ్మి, వై. వి. 1. = కంబి-కంభీ. వెదురులోనగువాని కమ్మి: చూ, వంశాంశము; 2. = కంబి-కంభీ. బంగారులోనగువాని కమ్మి: చూ, భూషణము. 2-౮-(౮); 3. వస్త్రపుఁగమ్మి. భీ. 1, ఆ 116: చూ, చెంగు; 4. బండికంటి కడకమ్మి. భాగ. 5, స్కం. 2, ఆ. 81; 5. పేముబొద్దు: చూ, బొద్దు.

కమ్మిబండి, ద్వ. వి. కమ్మివేసిన బ్రమానిచక్రపుబండి: చూ, శకటము. 1.

కమ్మిరించు, దే. అ. క్రి. ఆఘ్రాణించు. ఘో. 3, ఆ. 44: చూ, మూయు. 1.

కమ్ము, వై. స. క్రి. 1. కమ్మిగా బాఁగఁగొట్టు. వసు. 2, ఆ. 32; 2. చుట్టుకొను: చూ, వేష్టించు.

కమ్ముకొను, వై. స. క్రి. గుట్టుగానుంచుకొను.

కమ్మునీరు, ద్వ. వి. ఉసటజలము: చూ; సలిలము. 1-౧౪.

కమ్ములపైబండి, దే. వి. ధూమశకటము: చూ, పొ. బండి. (రైలు), (ట్రామ్), (డీసెల్ రైలుకారు),

కమ్మెచ్చు, వై. వి. చూ, రూ-కమ్మచ్చు.

కమ్మెరాకు, దే. వి. (కమ్మెర + ఆకు) కారపు నల్లతములపాకు: చూ, తములపాకు.

కమ్మెరాకుతీఁగె, దే. వి. కారపు నల్లతములపాకులతీఁగె*: చూ, తాంబూలవల్లిక.

క్రమ, సం. వి ఆ. స్త్రీ. ఏఱు: చూ, నది.

క్రమము, సం. వి అ. న. 1, పిడుగుపాటు: చూ, వస్త్రా; 1-౨౫; విణ. 2. ఇంపైనది: చూ, హృద్యము; 3 ఇచ్చకలది: చూ, వాంఛ. 1-౩౧.

క్రముఁడు, సం. విణ. కాముకుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.

కయస్థ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉసిరిక*: చూ, త్రిఫలి. 1.

కయానము, సం. వి, అ. న. జలయానము.

కయాహము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఎనుపదూడ.

కయి, దే. వి. 1. చేయి, రూ-కై: చూ, హస్తము: వై. వి. 2. = కవి. రూ-కై: చూ, మాటలల్లువాఁడు; (రూ-కయీసరుఁడు-కై-కైసరుఁడు.) 3. తొండము: చూ, హస్తి. 1 (౬౫); అప. 4. చతుర్థీవిభక్తి ప్రత్యయము. రూ-కై.

కయింకర్యము, వా. వి: చూ, రూ-కైంకర్యము.

కయిక, వై. వి. 1. = కైకేయి. కేకయరాజుకూఁతురు: చూ, కైకేయి; 2. దశరథమహారాజు భార్య: చూ, కైకేయి.

కయికట్టు, ద్వ. వి. రూ-కైకట్టు. సందర్భము: చూ, సమయము. 1.

కయికానుక, దే. వి. రూ-కైకానుక. రాజులులోనగు వారినిఁ జూడఁబోవునపుడు కొనిపోయెడి యుపహారము. రామా. 2, ఆ. 5; య. 1, ఆ. 104: చూ, లంచము.

కయికొను, దే. అ. క్రి. 1. రూ-కైకొను, పూను: చూ, యత్నించు; స. క్రి. 2. రూ-కైకొను. గ్రహించు: చూ, పుచ్చుకొను; 3. రూ-కైకొను, లక్ష్యపెట్టు: చూ, లెక్కసేయు.

కయికొలుపు, దే. ప్రే. కైకొనఁజేయు. రూ-కైకొలుపు.

కయికోల, దే. వి. గుడ్డలునేసి బ్రదికెడు ఒకానొకజాతి: రూ-కైకోల.

కయికోలవాఁడు, దే. వి. ఒకరకము సాలెవాఁడు. రూ-కైకలవాఁడు-కైకోలవాఁడు: చూ, సాలెవాఁడు.

కయికోలు, దే. వి. 1. రూ-కైకోలు. అంగీకారము: చూ, సమ్మతి. 1; 2. రూ-కైకోలు, గ్రహణము: చూ, ప్రతిగ్రహము. 1.

కయిపోఁపులు, దే. వి. బ. రూ-కైపోఁపులు: చూ, నమస్కారము.
కయిజీతము, ద్వ. వి. రూ-కైజీతము: చూ, బత్తెము.
కయిజో, దే. వి. వాగెను పెనక కీల్పికట్టుట: రూ-కైజో.
కయికొను, దే. అ. క్రి. ఒఱగు: చూ, వ్రాలు. 3.
కయిఁజు, దే. వి. రూ-కైఁజు: చూ, కౌఁజు. (ప్రకృతి-కపింజల. పురుషోత్తమకవీయము.)
కయితుపు, దే. వి. పోలిక: చూ, సామ్యము. (రూ-కైతుపు.)
కయిత, వై. వి. = కవితా. కవిత్వము: చూ, మాటలల్లుట. (రూ-కయితము-కైతము-కైత.)
కయిదండ, దే. వి. రూ-కైదండ: చూ, భూషణము. 2.
కయిదు, దే. వి. 1. రూ-కైదు. కపింజలము: చూ, కౌఁజు; 2. రూ-కైదు, చెఱ: చూ, బంధనాలయము; (చూ, గృహము.1.)
కయిదువు, దే. వి. రూ-కైదువు: చూ, బాణము. 1.
కయిపదము, వై. వి. = కవిపదమ్. రూ-కైపదము. కవిపరిజ్ఞాన పరీక్షార్థము పూరింపనిచ్చెడి పద్యాంశము: చూ, సమస్య.
కయిపు, దే. వి. 1. రూ-కైపు. క్రొవ్వు: చూ, మదము. 1; 2. రూ-కైపు. అందము: చూ, సౌందర్యము; 3. రూ-కైపు. రీతి: చూ, విధము. 1; 4 రూ-కైపు. ఉంకింపు: చూ, విజృంభణము; 5. రూ-కైపు. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.
కయిముడి, దే వి. రూ-కైముడి. చర్మవాద్యములలో నొకటి: చూ, వీణ. 1-౫౫-(౧).
కయిమోడుపు, ద్వ. వి. రూ-కైమోడుపు: చూ, నమస్కారము.
కయిరఁడు, దే. వి. రూ-కైరఁడు. కయిరఁడను పేరుగల గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౨౩.
కయిరవడి, వై. వి. = ఖాదిరవటకః. రూ-కైరవడి: చూ, రంగదము.
కయిలాగు, దే. వి. రూ-కైలాగు: చూ, భూషణము. 2.
కయిలాటకాఁడు, దే. విణ (కయిలాటము+కాఁడు) రూ-కైలాటకాఁడు) మాయావి: చూ, ప్రాతిహారకుఁడు.
కయిలాటము, దే. వి. రూ-కైలాటము: చూ, మాయము. 1.
కయిలు, దే. వి. పండిన ధాన్యపుకోలత: చూ, రూ-కైలు.
కయివడి, దే. వి. 1. ప్రకారము. రూ-కైవడి: చూ. విధము. 1; 2 రూ-కైవడి. పోలిక: చూ, సామ్యము. (రూ-కయివశి-కివుడవు-కైవడి-కైవశి); 3: చూ, కయివడిముస్తె.
కయివడిముస్తె, వై. వి.=కైవర్తీముస్తకమ్. రూ-కైవడిముస్తె*: చూ, ముస్తకము.
కయివశి, దే. వి. రూ-కైవడి. పోలిక: చూ, సామ్యము.
కయివారము, దే. వి. 1. గనిమయంచు: చూ, రూ-కైవారము; వై. వి. 2. = కవిహార. రూ-కైవారము. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము.
కయివారముసేయు, ద్వ. స. క్రి. రూ-కైవారముసేయు. పొగడు: చూ, నుతించు.
కయివు, దే. వి. 1. రూ-కైవు. ఉన్మాదము: చూ, వెఱ్ఱి. 1; 2 రూ-కైవు. లాహిరి: చూ, మదము. 1.
కయివ్రాలు, దే. అ. క్రి. 1. రూ-కైవ్రాలు. ఒఱగు: చూ, వ్రాలు 3; 2. వజ్జలలోనగునవి క్రిందికిదిగు; రూ-కైవ్రాలు; 3. రూ-కైవ్రాలు. కాలు: చూ, ప్రవించు.
కయివ్రాలుచు, దే. ప్రే. కైవ్రాలఁజేయు: రూ-కైవ్రాలుచు.
కయిసరుఁడు, వై. వి. = కవీశ్వరః: చూ, రూ-కయిసరుఁడు.
కయిసాటిచుక్క, ద్వ. వి. హస్తానక్షత్రము. రూ - కైసాటిచుక్క: చూ, నక్షత్రము. 1.
కయిసేఁత, ద్వ. వి. 1. రూ-కైసేఁత. అలంకారము: చూ, భూషణము. 2; 2. రూ-కైసేఁత. పూజ: చూ, సపర్య.
కయిసేయు, ద్వ. స. క్రి. 1. రూ-కైసేయు. అలంకరించు: చూ, సింగారించు; 2. రూ-కైసేయు అర్చించు: చూ పూజించు.
కయిసరుఁడు, వై. వి. = కవీశ్వరః. రూ-కైసరుఁడు: చూ, మాటలల్లువాఁడు.
కయ్య, దే. వి. 1. రూ-క్రయ్య. చిన్నసీటికాలువ: చూ, నది; (ప్రకృతి-కుల్యా. పురుషోత్తమకవీయము.); 2. వరిమడి: పొలము: చూ, భూమి. 1-౯౨.
కయ్యపుఁదిండి, దే. వి. (కయ్యము+తిండి) కలహభోజనుఁడు, నారదుఁడు. అచ్చ. సుం, కాం. 2: చూ, ముని. 1.
కయ్యము, దే. వి. జగడము: చూ, యుద్ధము. (ప్రకృతి-కలహ. పురుషోత్తమకవీయము.)
కయ్యర, దే. వి. హీనజాతిమౌక్తికము: చూ, (ముత్తెము.) రత్నములు. 1-౧-(౪).
కయ్యాలకరివ్చు, దే. వి. కజ్జాకోరు. పాండు 4, ఆ. 10: చూ, పేచీకోరు.
కయ్యాలమెకము, ద్వ. వి. జంబుకము: చూ, నక్క.
కర, వై. విణ. 1. = ఖరమ్. తీక్ష్ణము. "కరసార.": చూ, తీండ్రము; (రూ-కరా-కఱుకు.) దే. వి. 2. అల; చూ, వీచి. 1; (రూ-కరడు- కరడము-కరండము-కడలు.) 3. ఒడ్డు. లక్ష్మి. 1, ఆ. 42: చూ, తీరము; 4. పసులుమేయుటకై దున్నక నిలిపిన పొలము: (చూ, వివీతము.): చూ, భూమి: 1-౭౦; (రూ-కౌరక-కౌరన-కొఱఁకు-కొఱను);5.గౌరవము: చూ, మర్యాద.
కరంకము, సం. వి. అ. పుం. 1. లోపలనేమియులేని బొండ్లపుఁ జిప్ప: కరకము; (తె. ప): — చిప్ప; 2. కంకాళము, ఎముకలగూఁడు: చూ, శల్యము. 1-౨; 3. తల: చూ; శిరము. 1; 4. వక్కలాకులతిత్తి: చూ, హడపము. 1; 5. పుఱ్ఱె, కపాలము: చూ, శల్యము. 1.
కరంకశాలి, సం. వి. ఇ. పుం. కరంకమను పేరుగల చెఱకు*: చూ, సుకుమారము. 1-౭. (౨).
కరంగము, సం. వి. అ. పుం. కొంవెము పొడవుగల జింక: చూ, హరిణము. 1-౧౦.
కరంజకము, సం. వి. అ పుం. కానుగు*; చూ, శాదపుష్పము.
కరంజఫలకము, సం. వి. అ. పుం. కపిత్థము*: చూ, వెలఁగ.
కరంజము, సం. వి. అ. పుం. 1, కానుగు*: చూ, శాదపుష్పము; న. 2, పులిగోరు*: చూ, రాజార్హము (వ్యాఘ్రనఖము); 1-౨౪: 3. కర్జకాయ: చూ, భక్ష్యము.
కరండకము, సం. వి. అ. పుం. కరాటము: చూ, పాత్రము. 6.
కరండము, సం. వి. అ. పుం, స్త్రీ, న. 1 = కరపడము. —పై.—; 2. కత్తి: చూ, రిష్టి 2; 3. తేనెపెర;

కరడిగ, వై. వి. కరండికా. పుష్పాదులుంచెడు కరండము: చూ, బుట్ట (రూ-కరడు-గరిడియ.)

కరడు, వై. వి. 1.—పై.—: దే వి 2. ఒకానొక పిట: చూ, పక్షి; 3. అల; భార. ద్రోణ 2, ఆ. 126: చూ, నీవి. 1.

కరణకమ్మబ్రాహ్మణులు. అం. వీరిలో మూడుశాఖలవారున్నారు. 1. ఓగోటికరణకమ్మలు, ఓగోటికరణ తుమ్మలు; 2. కొలిజేటి కరణకమ్మలు; 3. బగల్నాటి కరణకమ్మలు అని మూడు భేదములు. వీరు ఋగ్వేదులు. అశ్వలాయన సూత్రానుష్ఠాతలు. వీరు లౌకికమందతిసమర్థులు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కరణకమ్మలు, అ. బ. బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కరణత్రాణము, సం. వి. అ. న. తల: చూ, శిరము. 1.

కరణము, సం. వి. అ. న. 1. గణికుడు: చూ, పంజీకరుడు; (రూ-కరిణీకుడు.) 2. ఉపకరణము: చూ, పనిముట్టు; 3. ఇంద్రియము త్వగాది; 4. కారణము: చూ, హేతువు; 5 క్రియాభేదము: 6. పని: చూ, ప్రయోజనము. 1; 7. గణితశాస్త్రసంబంధము: చూ, క్షేత్రము; 8. గీతాభేదము; 9. నృత్యభేదము: చూ, నృత్యము; 10. చందనాదుల పూత: చూ, పూత. 3; 11. ఒకానొక రతిబంధము:చూ, రతిబంధములు; 12. ఒడలు: చూ, శరీరము; 13. రెండుపాదములతో తిరుగుట; అం. 14. బవాది:—(ఇవి 11: బవ, బాలవ, కౌలవ, తైతిల, గరజి, వణిక్కు, భద్ర, శకుని, చతుష్పాత్తు, నాగవము, కింస్తుఘ్నము.); 15: చూ, దినాంగములు; 16: చూ, కారకములు; 17: చూ, జన్యతాళములు.

కరణములు, అం. 1. మనస్సు, వాక్కు, కాయము. (3); 2 బవాది: చూ, కరణము. 14; 3. గాంధర్వ వేదమునందలి భావాధ్యాయ ప్రమేయములోనివి:— ఇవి 108— తలపుష్పపుటము, లీనము, వర్తితము, వలితము, మండలస్వస్తికము, వక్షస్వస్తికము, ఆక్షిప్తరేచితము, అర్ధస్వస్తికము, పృష్ఠస్వస్తికము, దిక్స్వస్తికము, స్వస్తికము, అంచితము, అపవిద్ధము, సమనఖము, ఉన్మత్తము, స్వస్తికరేచితము, నికుట్టనము, అర్ధనికుట్టనము, కటిచ్ఛన్నము, కటీసమము, భుజంగత్రాసితము, ఆలాతము, విక్షిప్తము, అక్షిప్తము, నికుంచితము, ఘూర్ణితము, ఊర్ధ్వజానువు, అర్ధరేచితము, మత్తలీ, అర్ధమత్తల్లిరేచక, నిక్కృష్టకము, లలితము, వలితము, దండపక్షము, పాదాపవిద్ధకము, నూపురము, భ్రమరము, ఛిన్నము, భుజంగత్రస్తరేచితము, భుజంగాంచితకము, అర్ధరేచితము, చతురము, కటిభ్రాంతము, వ్యంసితము, చక్రాంతము, వైశాఖరేచితము, వృశ్చికకుట్టితము, వృశ్చికరేచితము, లతావృశ్చికము, ఆక్షిప్తము, అర్గళము, తలవిలాసితము, లలాటతిలకము పార్శ్వనికుట్టనము, చక్రమండలము, ఉరోమండలము, ఆవర్తము, కుంచితము, దోలాపాతము, విస్తృతము, వినివృత్తము, పార్శ్వక్రాంతము, నిసుంభితము, విద్యుద్భ్రాంతము, అతిక్రాంతము, వివిక్షిప్తము, వివర్తికము, గజక్రీడితము, గండసూచితము, గరుడప్లుతము, తలసంస్ఫోటితము, పార్శ్వజానువు, గృధ్రావలీనకము, సూచి, అర్ధసూచి, సూచీవిద్ధము, హరిణప్లుతము, పరివృత్తము, దండపాదము, మయూరలలితము, ప్రేంఖోలితము, సన్నతము, సర్పితము, కరిహస్తకము, ప్రసర్పితము, అపక్రాంతము, సితంబము, స్ఖలితము, సింహవిక్రీడితము, సింహాకర్షితము, అవహిత్థకము, నివేశము, ఎలకాక్రీడితము, జనితము, ఉపస్సృతము, తలసంఘటితము, ఉద్వృత్తము, విష్ణుక్రాంతము, లోలితము, మదస్ఖలితము, సంభ్రాంతము, విష్కంభము, ఉద్ఘట్టితము, శకటాస్యము, ఊరుపవృత్తము, వృషభక్రీడితము, నాగాపసర్పితము, గంగావతరణము. (108).

కరణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కొంకణదేశమునందలి ప్రసిద్ధమగు చెట్టు: చూ, వృక్షము; దే. వి. (1) రీతి. హరి. ఉ 6, ఆ. 160: చూ, విధము. 1; పా 3. ఐమూలరాశి: చూ, రాశి. 2.

కరణీకము, వై. వి. కరణముచేయుపని: రూ-కరణీకము, కరిణీకము-కరణీకము.

కరణీకము, వై. వి. —పై.—

కరణీయము, సం. విణ. చేయదగినది: కర్తవ్యము.

కరణుడు, సం. వి. అ. పుం. శూద్రస్త్రీకిని వైశ్యునకును బుట్టినవాడు.

కరణులు, అం. సంజీవకరణి, సంధానకరణి, సౌవర్ణకరణి, విశల్యకరణి. (4) మఱియు, అదృశ్యకరణి.

కరతలము, సం. వి. అ. పుం. అఱచేయి. చూ, హస్తము 1-౨.

కరతలములు, అం: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (అఱచేతులు).—కోమలములయిన భాగ్యవతియగు. పద్మములఁబోలి మెత్తనైనను సమములయినను సుఖవంతురాలగు, పెద్దవిగానున్న దరిద్రురాలగు. పొడుగైన పరిక్లేశమొందును. లావైన విధవయగు.

కరతలామలకము, జా. అఱచేతిలోని ఉసిరికకాయ. సులభముగ స్వాధీనమగునది. "సకలవృత్తంబులును నీచిత్తంబునకుఁ గరతలామలకమైయున్నవి."

కరతలామలకన్యాయము, న్యా. చేతిలోని ఉసిరికకాయవలె స్పష్టముగనున్నదనురీతి: (కరామలకన్యాయము; హస్తామలకన్యాయము అనియు.)

కరతాళము, సం. వి. అ. న. అఱచేతుల తట్టుటలో కలుగు చప్పుడు: చూ, స్వరము, 2-౯౬ (౧౦౪).

కరతాళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—

కరతాళిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ, నిప్పువన్నె గుత్తుల కానుగు*: చూ, శాచఘ్నము.

కరతిత్తి, వై. వి. = కరదృతిః. వట్రపుసంచి, హరివ 2, భా. 1127: చూ, హడపము. 1.

కరతోయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ గౌరీవివాహకాలమందు ఈశ్వరుని హస్తమువలనఁబుట్టినయేఱు, అగోద: చూ, నది.

కరదనము, అం. చూ, విన్నాణములు.

కరదము, సం. వి. అ. పుం. కానుక: చూ, లంచము.

కరదివియ, వై. వి = కరదీపిక. కాగడా: చూ, దివిటి. (రూ-కరదివ్వె ను - కరదివ్వె. "ద్వి. కరమునఁబూనినఁ ...గరదివ్వె." హరివ 1, భా. 1856.): చూ, స్నేహాశము. 1-౩.

కరదీపిక, సం. వి అ. స్త్రీ. = కరదివియ—పై.—: చూ, స్నేహాశము. 1-౨.

కరదీపికాన్యాయము, న్యా. తనచేతిలోని దీపము తనకుపయోగింపక యితరుల కుపయోగించునను రీతి

కరద్రుమము, సం. వి. అ. పుం. అంఘ్రిపము*: చూ, వృక్షము.

కరపక్షి, దే. వి. వర్ణహీనమైన కెంపు: చూ, రత్నములు. 1-౨-(౧)

కరపత్రము, సం. వి. అ. న. 1. క్రకచము: చూ, అంపము; 2. ప్రకటనపత్రము. (నోటీసు.)

కరపత్త్రివంతము, సం. వి. త. పుం. రాకము*: చూ, రాపు. 2.

కరపత్త్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జలక్రీడ: చూ, విలాసము. 1.

కరపర్ణము, సం. వి. అ. పుం. 1. కందరోద్భవ*: చూ, హ్రస్వశాఖాశిఫము; 2. రక్తదండము: చూ, స్నేహము. 2-౮.

కరపల్లవము, సం. వి. అ. పుం. కరశాఖ. అంగుళము: చూ, హస్తము. 1-౨౫.

కరపాత్రము, సం. వి. అ. న. జలక్రీడ: చూ, విలాసము. 1.

కరపాదము, అం: చూ, ఉత్తానశయన బంధములు: (చూ, బంధములు)

కరపాలము, సం. వి అ. పుం. = కరవాలు. ముప్పది యంగుళములకు మించినకత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

కరపుచ్చ, దే. వి. కర్బూజా*: చూ. సోమకర్కటి.

కరపృష్ఠములు, అం: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (మీచేతులు):- స్థూలములై యెత్తుగనున్న దుశ్శీలురాలగు.

కరఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కలివె*: చూ, సామ్లపుష్పఫల.

కరఫలము, సం. వి. అ. పుం. 1 గుజ్జుమనుదోమెడు గొలుసము: చూ, బాణము. 1-౨౫; 2. వజ్రమనెడి గొలుసము: చూ, బాణము. 1-౪.

కరబదరన్యాయము, న్యా. చేతిలోని రేగుపండువలె తేలికగా నుండుననురీతి. (కరస్థబిల్వన్యాయము.)

కరబదరము, జా. అఱచేతిలోని రేగుపండు. (సులభమైనది.)

కరబుజము, దే. వి. ఇత్తాలము*: చూ పగిడి.

కరబూజా, వా. వి: చూ, కరపుచ్ఛ*: (చూ-కర్బూజా. హిం.)

కరభకాండిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఉష్ట్రకర్ణి*.

కరభవాహనన్యాయము, న్యా. ఆవు ఉండఁగా గాడిదెపాలు పితికినరీతి.

కరభప్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిన్నరేగడిమాల*: చూ, స్వల్పదురాలభ.

కరభము, సం. వి. అ. పుం. 1. మనికట్టుమొదలు చిటికెనవ్రేలి మొదలుదాఁకఁగల చేతి వెలుపలిచోటు; 2. ఒంటెపిల్ల: చూ, లొట్టిపిట్ట; 3. గాడిదె: చూ, గార్దభము.

కరభర్జితము, సం. వి. అ. న. నానఁబెట్టి వేయించిన గుగ్గిళ్ళు: చూ, పాశి.

కరభవల్లభము, సం. వి. అ. పుం. 1 కపిత్థము*: చూ, వెలఁగ; 2. గోలుగు*: చూ, పీలువు.

కరభాదని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిన్నరేగడిమాల*: చూ, స్వల్పదురాలభ.

కరభి, సం. వి. న్. పుం. 1. ఏనుఁగు. చూ, హస్తి; ఈ. స్త్రీ. 2. ఆఁడుఒంటె: చూ, లొట్టిపిట్ట; 3. ఆఁడుగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౧.

కరభీరము, సం. వి. అ. పుం. సింగము: చూ, సింహము.

కరభూషణము, సం. వి. అ. న. పోఁచిఁ-చేతుల్లు మొ: చూ, భూషణము. 2.

కరభోరు, సం. వి ఊ. స్త్రీ. మనికట్టు మొదలుకొని చిటికెనవ్రేలవఱకు నుండెడు ప్రదేశమువలెను వలువుగానుండు తొడలుగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౩౬.

కరమట్టము, సం. వి. అ. పుం. గువాకము*: చూ, పోఁక.

కరమరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. ఖైదుచేయుట: చూ, బందీ; 2. కారాగృహము: చూ, బంధనాలయము: (చూ, సదనము. 1.)

కరమర్దకము, సం. వి. అ. పుం. = కలివె*: చూ, సామ్లపుష్పఫల.

కరమర్దము,—పై—

కరమర్ది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ —పై—

కరమర్దిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ. గోస్తని*: చూ, ద్రాక్ష.

కరమాలము, సం. వి అ. పుం. 1. ధూమము; చూ, పొగ; 2. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

కరము, సం. వి అ. పుం. 1. చేయి: చూ, హస్తము; 2. కిరణము: చూ, మయూఖము. 1; 3. తొండము, తుండము: చూ, హస్తి. 1-(౬౫); 4. రూ-కారము. కప్పము: చూ, సిస్తు 1; 5. కరక: చూ, వడగల్లు; 6. రెండుజేనలకొలఁదిగల కిష్కువు: చూ, హస్తము. 1-౨౦. 7. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 8. అజాజి*: చూ, సుషవి. 2, దే అవ్య. (1) కడు. (వ్యుత్పత్తియందు దీనికి వాఁడికట్టదను పరము ఏచో మువర్ణలోపము మహాకవి ప్రయోగములయందుఁ గానఁబడుచున్నది. "కరవాఁడి చూపులు. కరవాఁడిగోళ్ళు" మొ.): చూ, మిక్కిలి.

కరముక్తకము, సం. వి అ. న. అస్త్రవిశేషము: చూ, బాణము. 1-౧౫.

కరములు, అ. వీనికి ఉపమానములు-పద్మము, చిగురు.

కరములురెండు, అం. ఇవి అంగములు ఎనిమిదింటిలోనివి. చూ, అంగము. 9.

కరయంత్రము, సం. వి. అ. న. బాణము నారినిఁగూర్చి వ్రేళ్ళను పట్టెడిపట్టు: చూ, ముక్తకము.

కరరుట్టు, సం. వి. హ్. పుం. గోరు: చూ, నఖము.

కరరుహము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2. నఖము చిప్ప: చూ, కోలము: (చూ, నఖము.)

కరర్ధి, సం. వి ఇ స్త్రీ. కరతాళి: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౦౫.)

కరలాఘవము, అం: చూ, ఉపవీతములు.

కరవంది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కలివె*: చూ, సామ్లపుష్పఫల.

కరవటము, వై. వి. = కరండ. రూ-కరాటము, బరిణె; లక్ష్మ. 3, అ. 80: చూ, పాత్రము. 6.

కరవడము, వై. వి. = —పై.—

కరవర్తక, సం. వి ఆ. స్త్రీ. బాణము వేయునప్పుడు బొటనవ్రేలికిఁ దగిలించుకొను యుంగరము: చూ, భూషణము. 2.

కరవాక, దే. వి. సముద్రపుగట్టు నోరనుండెడు బురదనేల : చూ, భూమి. 1.౮.

కరవాడి, దే. వి మిక్కిలివాడి : చూ, తీండ్రము.

కరవాడు, దే. వి. రూ - కఱవాడు. ఎండిన చేప: చూ, మత్స్యము. 1-౨౪.

కరవాతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

కరవాయి, దే. వి. లోహకారుడు, సుత్తెతోఁ బాత్రములను చాగఁగొట్టునప్పుడు ఒత్తుడగా వానిలోపలఁ జొప్పించెడి మొనవంటి దిమ్మె మొగపు యినుపకమ్మి.

కరవాలము, సం. వి. అ. పుం. 1 = కరవాలు. రూ-కరపాలము-కరాపాలము, నిమిచాకత్తి: చూ, రిష్టి. 2. 2. గోరు : చూ, నఖము.

కరవాలు, వై. వి. = కరవాలము. కత్తి, అచ్చ. సుం, కాం. 53: చూ, రిష్టి. 2.

కరవాళిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. కత్తిపీట: చూ, రిష్టి. 2-౧౬; (చూ, రిష్టి. ౭-౨౪) 2. బాణు: చూ, బాణము. 1.

కరవి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1. కొప్పు: చూ, వేనలి; 2, ఇంగువ*: చూ, హింగువు. 1.

కరవింద, సం. వి. అ. స్త్రీ. = కలివె*: చూ, సామ్లపుష్పఫల.

కరవీర, సం. వి. అ. స్త్రీ. తామ్రవర్ణ పసళ్ళు: చూ, రత్నములు. 1.౧౨౯(౧౩).

కరవీరక, సం. వి. అ. స్త్రీ. సౌరాష్ట్రి, అపరధాన్యవిశేషము: చూ, ధాన్యము. (స్తం౹లకరి. 1.౨౬--౨.)

కరవీరకందసంజ్ఞము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరకముకంద*: చూ, సూరణము.

కరవీరకనము, అం: చూ, శస్త్రములు.

కరవీరకము, సం. వి. అ. పుం.ఏఱుమద్ది*: చూ, సాలము.౩.౧.

కరవీరభుజ, సం. వి. అ. స్త్రీ. తొగరి*: చూ, సురాష్ట్రిజము.1.

కరవీరము, సం. వి. అ. పుం. 1. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2. 2. = గన్నేరు: చూ, హయమారకము.

కరవీరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పుత్త్రవతి: చూ, స్త్రీ. 1.౨౮; 2. ఉత్తమమైన ఆవు: చూ, ధేనువు: 3. దేవతల తల్లి: చూ, దేవమాత.

కరవీరుడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1-౪.

కరశాఖ, సం. వి. అ. స్త్రీ. వ్రేలు; చూ, హస్తము. 1.౨౩.

కరశీకరము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు తొండము చివరను పుట్టెడు మదము. చూ, మదము. 1.

కరశూకము, సం. వి. అ. పుం. గోరు: చూ, నఖము.

కరసాన, వై. వి. = కరశాణ. రత్నాదులు సానఁబట్టెడు చక్రాకారమైనసాన; భాను. 3, ఆ; నిర్వ. 6, అ. 43: చూ, సాన. రత్నములు. 1.౧౨. (౧౪).

కరసు, వై. వి. = పరుష. రూ-కరుసు. పరుసఁదనము: చూ, పరుషము. 1.

కరస్థబిల్వన్యాయము, న్యా. (చూ, కరబదర న్యాయము.) (స్పష్టము.)

కరస్నువు, సం. వి. ఉ. పుం. చేయి: చూ, హస్తము.

కరహాట, అం: చూ, దేశము. (రూ-కరహాటము.)

కరహాటకము, సం. వి. అ. పుం. మ్రంగ*: చూ, శ్వసనము.

కరహాటము, సం. వి. అ. పుం. 1. తామరదుంప*: చూ, సహస్రపత్రము. 1.౮; 2 పుష్పవిశేషము: చూ, సంధ్య; 3. పెద్దమ్రంగ*: చూ, శ్వసనము; 4: చూ, రూ-కరహాట.

కరా, వై. విశే. = ఖరమ్.రూ-కర."కరాచురి": చూ,తీండ్రము.

కరాంగణము, సం. వి. అ. పుం. పెక్కుజనులచే వ్యాప్తమైన అంగడివీధి: చూ, మార్గము. 1.

కరాంబుకము, సం. వి. అ. పుం. కలివె*: చూ, సామ్లపుష్పఫల.

కరాంబుజము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

కరాంగుళనఖములు, అం: (రక్తిమగలిగి వస్తులమైయున్న సుఖభోగములందును, తెల్లగనున్నను పువ్విగలిగినను దరిద్రురాలగు.): చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.

కరాంగుళులు, అం. 1: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు; చేతివ్రేళ్లు-గూఢములైన సుఖవతియు, నునుపులై బలిసియు సందు లేకున్న రాజపత్నియగు. ఎత్తులై వ్యత్యయములైన కలహప్రియయగు. వికటములైనను వక్రములయినను విధవయగు); చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.

కరాగా, వా. వి. నికార్సుగా, పట్టినపట్టువదలకుండఁగ. "డబ్బు యిచ్చినఁగాని కదలనని కరాగా కూర్చున్నాఁడు". ఖరాగా.

కరాచురకత్తి, వై. వి. = కరచ్ఛురిక. కత్తి. స్వా. 4, ఆ. 28: చూ, రిష్టి. 2. (రూ-కరాచురి-కరాచూరి, కరవాలు.)

కరాచురి, వై. వి. = కరచ్ఛురిక. —పై.—స్వా. 5, ఆ. 71. (రూ-కరాచూరి.)

కరాచూరి, వై వి. = -పై.— రామా. 1, ఆ. 6.

కరాటము, వై. వి. కరండము : చూ, రూ-కరవటము. చంద్రా. 1, ఆ. 45.

కరాపాలము, సం. వి. అ. పుం. కత్తి, ముప్పది అంగుళములకు మించిన కత్తి : చూ, రిష్టి. 2.

కరాపువు, వై. వి. ఉత్కటము*: చూ, లవంగము.

కరామర్దము, సం. వి. అ. పుం. కలివె*: చూ, సామ్లపుష్పఫల.

కరామ్లకము, సం. వి. అ. పుం. — పై. —

కరాయిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. పెద్ద పెంటికొక్కెర, బలాక: చూ, బకము.

కరారు, వా. వి. ఏర్పాటు: ఖరారు.

కరారునామా, వా. వి, ఒడంబడికపత్రము: ఖరారునామా.

కరారోటము, సం. వి. అ. పుం. ఉంగరము: చూ, భూషణము. 2.

కరాళకము, సం. వి. అ. పుం. నల్లతొళసి*. చూ, హరిప్రియ. 3-౩.

కరాళత్రిపుట, సం. వి. అ. స్త్రీ. మామెన*: కారిబ.

కరాళము, సం. వి. అ. న. 1. నల్లగగ్గెర*: చూ, పర్ణాసము; 2. వెన్నెముక : చూ, శల్యము. 1; పుం. 3. సర్జరసము నూనె: చూ, స్నేహము. 1-౧౩; 4. ఒకానొక నరకము:, చూ, నరకములు; విశే. 5. ఒడ్డుమిట్టయినది; 6. తుంగము; పొడవైనది : చూ, పొడవు. 2; 7. వెఱపుఁబుట్టించునది చూ, భయంకరము; 8. దంతురము, ప్రక్కలఁగి నడుము పొడవైనది. చూ, పొడవు. 2; 9. జిహ్మము: వంకరైనది: చూ, వంకర.

కరాళి, సం. విణ. 1. క్రూరమైనది; 2. అగ్నియొక్క పది కళలలో రెండవది: చూ, వహ్ని. 1-౪.

కరాళించు, దే. అ. క్రి. 1. బొబ్బరించు. వీర. 4, ఆ. 108: చూ, శబ్దించు; 2. సకిలించు: చూ, హేషించు, స. క్రి. 3. దూఱు. హరిశ్చ. 2, భా. 1474: చూ, నిందించు.

కరాళికము, సం, వి. అ. పుం. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

కరాళికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దంతురుఁడు: చూ, మిడిపండ్లవాఁడు.

కరి, సం. వి. న్. పుం. 1. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 2. కోఁతి: చూ, వానరము; దె. వి. (1) ఎల్ల; హరి. పూ. 7, ఆ. 93: చూ, సమ. 1; (2) తెలివిడి: చూ, నిదర్శనము. 1; (3) ఆఁడుగుఱ్ఱి: చూ, భగము. 12; (4) పశుయోని: చూ, భగము. 12; (5) కఱకుటమ్ము: చూ, బాణము. 1-౨౫; విణ. (6) సాకిరి; భార. ఆది. 2, ఆ. 120: చూ, సాక్షి.

కరికణావల్లి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. చవ్యము*: చూ, సేవ్యము. (సేవ్యమనుగ్రంధ్యము.) (చూ, రాజాహ్వము.)

కరికపిత్థన్యాయము, న్యా. ఏనుఁగుమ్రింగిన వెలఁగపండు పండువలెనుండియు లోపలిగుంజు అంతయు హరించునరీతి.

కరికరక్రీడ, అం. ఒకానొకబాహ్యరతి: చూ, రతిబంధములు; (1-౧.)

కరికరక్రీడనము, —పై.—

కరికరజంఘులు, అం. (కరికరజంఘులైన శ్రీమంతులగు): చూ, లక్షణాంగములు.

కరికవలము, సం. వి. అ. న. ఏనుఁగునకిచ్చు ఆహారపుముద్ద: చూ, (విధానము. 4.) (చూ, పాదము (1)-౨౩.)

కరికుంభజము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు కుంభస్థనముమీఁద బుట్టు నుసిరికపంతంతముత్తెము: చూ, (ముత్తెము) రత్నములు. 1.౧. (౫)

కరికుసుంభము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నాగకేసర చూర్ణకము.

కరిఖలము, సం. వి. అ. పుం. వేఱుకిగానాదెడు జాజము: చూ, వ్యవహారము. 4.

కరిగర్జితము, సం. వి. అ. న. ఏనుఁగుగీఁక, బృంహితము: చూ, స్వరము. 2.

కరిజము, సం. వి. అ. పుం. లేఁత ఏనుఁగుపిల్ల: చూ, హస్తి. 1-(౬౯.)

కరిణబత్తుఁడు, దే. వి. ఒకానొకసాలెవాఁడు: చూ, సాలెవాఁడు.

కరిణలు, దే. వి. బ.—పై.—

కరిణవాఁడు, దే. వి.—పై.—(రూ-కరిణిబత్తుఁడు - కరిజెవాఁడు.)

కరిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(౭౫.)

కరిణిబత్తుఁడు, దే. వి: చూ, కరిణబత్తుఁడు.

కరిణికము, వై. వి: చూ, రూ-కరణికము (రూ-కరిణీకము.)

కరిణకుఁడు, వై. వి. కరణము: చూ, పంజీకరుఁడు.

కరిణిప్రసవన్యాయము, న్యా. పందికి పది పిల్లలు పుట్టుటకన్న నేనుఁగున కొకపిల్లపుట్టిన మేలు అనురీతి.

కరిజెబత్తుఁడు, దే వి: చూ, రూ-కరిణబత్తుఁడు.

కరిజెలు, దే వి. బ.—పై.—

కరిజెవాఁడు, దే. వి —పై.—

కరిదత్తము, సం. వి అ. పుం. ఇనుపగరిఁటె: చూ, దర్వి. 1. (చూ, పాత్రము. 6.)

కరిదారకము, సం. వి. అ. పుం. సింగము: చూ, సింహము.

కరిది. దే. వి. 1. వీణకరివె: చూ, వీణాదండము; 2. చర్మవాద్యములలో నొకటి: చూ, వీణె. 2.

కరిపత్రము, సం. వి. అ. న: చూ, తాళిసపత్రి*.

కరిపదము, సం వి. అ. న. రతివిశేషము: చూ, రతిబంధములు. 1-౨.

కరిపిప్పలి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. ఏనుఁగుపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి.

కరిపోతము, సం. వి. అ. పుం. ఎత్తుగున్న, లేఁతఏనుఁగుపిల్ల: చూ, హస్తి. 1-(౬౯.)(కరిపోతనము అనికొందఱు)

కరిబృంహితము, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఉదా — ఈవృత్తము నందు ఒక్కొక్క పాదమున భ, న, భ, న, భ, న, రగణములుగలిగి పదుమూఁడవయక్షరము యతిగల ఏకవింశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టినవృత్తము. ఉదా — "మూఁడుభవనములు రేపమును బదు-మూఁటవిరతియు సొంపుగాఁ, గూడుకొనఁ గరిబృంహితము సమ-కూర్చివసుమతిమండలా, పీడమను కరిబృంహితరవము - పెల్లుఁబలుకుచుండఁగా, గోడిగవు చిననాఁడు శకటునిఁగూల్చిన హరి నుతించెదన్.": చూ, వృత్తము. 1.

కరిబంధము, సం. వి. అ. పుం, ఏనుఁగునకుకట్టు స్తంభము: చూ, హస్తి. 1-(౬౨.)

కరిభము, సం. వి. అ. పుం. చైత్యము*: చూ, రచ్చ 7.

కరిమాచలము, సం. వి. అ. పుం. సింగము: చూ, సింహము.

కరిముఖుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగుమోముసామి: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

కరివె, దే. వి. 1. వీణకరివె: చూ, వీణాదండము; 2. కలివె*: చూ, సామ్యపుష్పఫల.

కరివెద, దే. వి. నేలదున్ని విత్తుటకు వానిని నెదురుచూచుట.

కరివేప, దే. వి. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

కరివేఁపాకు, దే వి. తాలింపులోవేయు ఒకానొక చెట్టుఆకు.

కరివేలుపురిక్క, అం. శ్రవణానక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-౨౨.

కరిశాబకము, సం. వి. అ. పుం. లేఁత ఏనుఁగుపిల్ల: చూ, హస్తి. 1. (౬౯.)

కరిశోలుకము, సం. వి. అ. న. దిక్కుకొన: చూ, దిగంతము.

కరిసంవర్ధకము, సం. వి. అ. పుం. తాండ్ర*: చూ, విభీతకము.

కరిసనము, వై. వి. 1. = కర్షణము. కమతము; భార. ఆర. 4, ఆ. 293: చూ, వ్యవసాయము. 2; (రూ-కరిసె-కరిసెనము-కరిసెము - కర్సనము.) 2. = ఘర్షణము. రూ-కర్సనము. ఒత్తుకు: చూ, పీడనము.

కరిసించు, వై. స. క్రి. = ఘృష్. ఘర్షించు. బహులాశ్వచరిత్రము. 1, ఆ. 102: చూ, రాయిడిచేయు. (రూ-కరసించు.)

కరిసె, వై. వి. 1. = కర్షము. కొలుపలము: చూ, పలము. 1; (ముప్పావుతులమెత్తు); 2. కమతము: చూ, వ్యవసాయము. 2. (రూ-కరిసె-కరిసెనము.)

కరిసెనము, వై. వి. 1. = కర్షణము: చూ, రూ-కరిసనము. 1. 2. = ఘర్షణము. చూ, రూ-కరిసనము. 2.

కరిసెము, వై. వి. = కర్షణము. కమతము: చూ, వ్యవసాయము. 2.
కరిహస్తకము, అం: చూ, కరణములు.
కరిహస్తము, అం: చూ, నృత్తహస్తములు.
కరీర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చిమ్మట: చూ, రిల్లు; 2 ఏనుఁగు కొమ్ము మొదలు: చూ, కరీరిక; 3 దురదగొండి* చూ, దూలగొండి.
కరీరఫలిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కొబ్బరి*: చూ, నారికేళము.
కరీరము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. వెదురుమొలక*: చూ, మొక్క. 1; పుం. 2. కుండ: చూ, భాండము. 3; 3. క్రకరము*: చూ, వెణుతురు.
కరీరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిమ్మట: చూ, రిల్లు; 2. ఏనుఁగు కొమ్ము మొదలు: చూ, కరీరిక. (ఏనుఁగు దంతములక్రింది చోటు. రూ-కరీరము. పురుషోత్తమకవీయము.)
కరీరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గజదంతమూలము: కరీర, కరీరి, (తె. ప):— ఏనుఁగు కొమ్ముమొదలు: చూ, హస్తి. 1-౧-(౩)-(౯). 2. చిమ్మట: చూ, రిల్లు.
కరీరికము, సం. వి. అ. పుం. బొబ్బరి*: చూ, శాకపుష్పము.
కరీషము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. పాంశువు, ఎరువు: చూ, పిడక; 2. ఏఱుపిడక: చూ, పిడక; 3. గోమయపిష్టము: చూ, పిడక.
కరీషాగ్ని, సం. వి. ఇ. పుం. ఎండిన పిడకనిప్పు, కసము: చూ, వహ్ని. 1-౨౫.
కరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఇచ్చగలవాఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.
కరుకు, దే. వి. మందాకు మాప్చి రాసినపొడి. రూ-కఱుకు: చూ, భస్మము.
కరుగు, దే వి. 1. సస్యగుచ్ఛము: చూ, పొట్టకట్టు; 2. పోఁత పోసెడి అచ్చు; చంద్రా. 2, ఆ. 12: చూ, పోఁతఅచ్చు.
కరుఁడు, దే. వి. 1. గట్టిపడినముద్ద. భార. స్త్రీ. 1, ఆ. 36: చూ, సాదము. (1)-౨౪; 2; 3. దినదినము వ్రాసెడు సంకీర్ణపులెక్క. చిట్టా-రూ-చిఠా: చూ, పద్దు. 3.
కరుడుగట్టు, దే. అ. క్రి. గట్టిముద్దఅగు: చూ, ముద్దకట్టు.
కరుణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కనికరము: చూ, దయ; అం. 2: చూ, రసములు; 3: చూ, రసదృష్టులు.
కరుణమల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నవమాలిక*: చూ, విరజాజి.
కరుణము, సం. వి. అ. పుం. 1. నింబ: చూ, నిమ్మ; 2. కరుణ రసము: చూ, రసములు.
కరుణవిప్రలంభము, అం. విప్రలంభ విశేషము: చూ, రసములు.
కరుణాకూర్చుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అద్వయవాది: చూ, బుద్ధుఁడు.
కరుణాఖ్యము, సం. వి. అ. న. తాళప్రాణకళావిశేషము: చూ, తాళము. 2.
కరుణాపరము, సం. విశ: చూ, దయాపరము.
కరుణామోహము, అం: చూ, మోహచతుష్టయము.
కరుణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుష్పవృక్షవిశేషము: చూ, వృక్షము.
కరుణించు, సం. అ. క్రి. కనికరించు: చూ, దయసేయు.
కరుదు, దే. వి. మాట: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2. (రూ-కఱద.)
కరుబుజాదోస, దే వి. అతిక్తఫల*: చూ, హరివాలుకము. 1-౩.
కరుమరి, వై. వి. = కర్మార: చూ, కరుమలి.
కరుమల, వై. వి. 1. ఇనుముపనిచేసి బ్రదికెడుజాతి. "కరుమల వాఁడు, కరుమలది.": చూ, కమ్మర; 2. ఇనుముపనిచేయు వాఁడు: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.
కరుమలి, వై. వి. ఇనుముపనిచేయువాఁడు: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.
కరులు, దే. వి. బ. పద్మకింజల్కములు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౦-(౨).
కరువ, వై. వి. = గ్రావః. కొండ: చూ, పర్వతము.
కరువలి, దే. వి రూ-కర్వలి. గాలి: చూ, వాయువు.
కరువలిపట్టి, దే వి 1. గాలిచూలి: చూ, భీముఁడు; 2 ఆంజనేయుఁడు: చూ, వానరము; 3. కోఁతి: చూ, వానరము. 1-౨.
కరువలిరిక్క, ద్వ. వి. స్వాతి, కెంపుసవతు: చూ, నక్షత్రము. 1.
కరువలివిందు, దే. వి. అగ్ని: రామా. 6, ఆ. 67: చూ, వహ్ని. 1.
కరువు, దే. వి. 1. రూ-కరుగు, పోఁతపోసెడి అచ్చు; ఆము. 2, ఆ. 47: చూ, పోఁతఅచ్చు; వై. వి. 2. = గర్భః. కడుపుకోని పిండము. భార. అను. 1, ఆ. 11: చూ, భ్రూణము. 1.
కరుసు, వై. వి. = 1. పరుష. కష్టైవికపుమాట, రూ-కఱుకు. కాఱు-కాఠొడ్డెము: చూ, పరుషము 2. (రూ-కరసు; దే. వి 2. పచ్చిచర్మము: చూ, తోలు. 1.
కరూశము, సం. వి అ. పుం: చూ, దేశము.
కరూశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కరూశదేశపురాజు: చూ, రాజు. 1-౩౩; 2. ప్రజాపాలనతత్పరుఁడు: చూ, రాజు. 1; 3 శివార్చకుఁడు: చూ, పూజారి.
కరేంమకము, సం. వి. అ. న. వాసనగడ్డి*: చూ, తృణము. 1.
కరేకరము, సం. వి. అ. న. 1. పిడికిటిపోటు: చూ, యుద్ధము; 2. బాహుమధ్యము: చూ, మోఁచేతిమడుపు.
కరేటము, సం. వి. అ. పుం. గోరు: చూ, నఖము.
కరేటవ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దకొక్కెర: చూ, బకము.
కరేటువు, సం వి. ఉ. పుం స్త్రీ. 1. రూ-కర్కరేటువు —పై:—; 2. గోరు: చూ, నఖము.
కరేణుభువు, సం వి. ఉ. పుం. పాలకాప్యముని: చూ, సన్యాసి. 1.
కరేణువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. ఆఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(౭౫); పుం. 2. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి 1; 3 అక్షోటము*: చూ, మృదుద్రుమము; 4. పాలకాప్యముని: చూ, ముని. 1.
కరేణుసుతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పాలకాప్యముని: చూ, ముని. 1.
కరేబరము, సం. వి. అ. పుం. తురుష్కమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౧౯.
కరేరువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. కోఁతి: చూ, వానరము.
కరేష్టము, సం వి. అ. పుం. కర్ణికారము*: చూ, మృదుద్రుమము.
కరైక్యము, సం. వి. అ. న. రెండుచేతులు ఒకటిగాచేర్చుట.
కరోటకము, సం. వి. అ. న. బట్టలపెట్టె: చూ, పెట్టె.

కరోటము, సం. వి. అ. న. పుఱ్ఱె: చూ, కల్యము. 1-౨.
కరోటి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ.—పై.—
కరోటీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—
కర్కంధు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. బదరి*: చూ, రేగు. 1.
కర్కంధువు, సం. వి. ఉ. న. 1.—పై.—; 2. రేగుపండు: చూ, రేగు. 1; 3.=గంగరేగు*: చూ, లికుచము.
కర్కచిర్భిటి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. నక్కదోస*. చూ, హరివాలుకము. 1-౩.
కర్కటకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎండ్రకాయ: చూ, పీత; 2. ఇక్షువు*: చూ, సుకుమారము. 1-౬; 3. కర్కటకరాశి, కర్కటము, కర్కి: చూ, రాశి. 2; అం. 4. కర్కటము. అం. చూ, రతిబంధములు: చూ, రాసులు.
కర్కటకరేఖ, వా. వి. ఉత్తరాయణరేఖ, భూమధ్యరేఖకు ఉత్తరము 23½ అంశలయందు గల రేఖ.
కర్కటకశృంగి, సం వి. ఈ. స్త్రీ. కర్కాటకి*: చూ, శృంగి.
కర్కటకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గొడ్డుకాకర*: చూ, సుషవి 1-౧.
కర్కటచ్ఛద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అఘోషప్పి*: చూ, బరివెంక.
కర్కటప్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉదకి*: చూ, చచ్చలి.
కర్కటము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఎండ్రకాయ: చూ, పీత; 2. ఇక్షువు*: చూ, సుకుమారము. 1-౬; 3. కక్కెర: చూ, బకము; 4. నూగుదోస*: చూ, దోస; 5. బూరుగుకాయ: చూ, శాల్మలిశలాటువు; అం. 6 కర్కాటకరాశి: చూ, రాశి. 2; 7. అభినయహస్తవిశేషము, రెండుచేతులవ్రేళ్ళను నొకదానితోనొకటి సందున నడికినట్లుగా గూర్చి పట్టినది: చూ, వ్యంజకము. 1; 8. రాపులుగు: చూ, రాబందు; 9. చూ, రతిబంధము; 10. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము; అం. 11: చూ, సంయుతహస్తములు.
కర్కటముఖము, సం. వి. అ. న. విషవిద్యాతంత్రవిశేషము: చూ, మాయము. 1.
కర్కటరాశి, అం. కర్కాటకరాశి: చూ, రాశి 2.
కర్కటశృంగిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ: చూ, విష. 1-౮.
కర్కటాఖ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ —పై.—
కర్కటాహ్వ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై.—
కర్కటాహ్వము, సం. వి. అ. పుం. బిల్వ*: చూ, మారేడు.
కర్కటాహ్వయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ కుళింగి*: చూ, శృంగి.
కర్కటి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఇర్వారువు*. దోస: చూ, హరివాలుకము. 1-౧.
కర్కటిక, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అంకపీలి*: చూ, మ్రానిపసుపు.
కర్కటీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఇర్వారువు*: చూ, దూ-కర్కటి; 2. నక్కదోస*: చూ, దోస.
కర్కటీగర్భన్యాయము, న్యా. పీత పిల్లలు పుట్టిన తోడనే చచ్చుననురీతి.
కర్కటువు, సం. వి ఉ. పుం. పెద్దకక్కెర: చూ, బకము.
కర్కము, సం. వి. అ. పుం. 1. అందము: చూ, సౌందర్యము. 2. అద్దము: చూ, ముకురము; 3. ఎండ్రకాయ: చూ, పీత; 4. కుండ: చూ, భాండము. 3; 5. తెల్లగుఱ్ఱము: చూ, హయము; 6. అగ్ని: చూ; నిప్పు; విశ. 7. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6-౫-(౧); 8. మంచిది: చూ, సాధు; అం. 9: చూ, వర్ణములు.
కర్కరము, సం. వి. అ. న. 1.=కంకర-కరకరి. సున్నముగా అగు కంకరరాయి: చూ, రాయి, 2. ఇనుపగుదియ: చూ, ముద్గరము; పుం. 3. అద్దము: చూ, ముకురము; విశ. 4. కఱకైనది: చూ, బెడిదము; 5. గట్టిది: చూ, బెడిదము.
కర్కరాంగము, సం. వి. అ. పుం. కూకుటిగుడ్డంగి: చూ, దాత్యూహము.
కర్కరాంధకము, సం. వి. అ. పుం. పాడునుయ్యి: చూ, సరస్సు. 1-౧౫-(౧).
కర్కరాక్షము, సం. వి. అ పుం ఏట్రింత: చూ, వ్యాఘ్రాటము.
కర్కరాటుకము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దకక్కెర: చూ, బకము.
కర్కరాటువు, సం. వి. ఉ. పుం. కడకన్ను; చూ, లోచనము. 1-౧.
కర్కరాలము, సం వి. అ. పుం. భ్రమరకము, ముంగురులు: చూ, వెండ్రుక.
కర్కరాహ్వ, సం. వి. ఆ స్త్రీ. జమ్మి*: చూ, శమి.
కర్కరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, కర్కటీ*; ఆను. 2, ఆ. 73; 2. గిండిచెంబు: చూ, పాత్రము. 6.
కర్కరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. ఇక్షువు*: చూ, సుకుమారము. 1-౬; 2. గిండిచెంబు: చూ, పాత్రము. 6.
కర్కరికము, సం. వి. అ. పుం. గిండిచెంబు, నీటిచెంబు (అనికొందఱు): చూ, పాత్రము. 6.
కర్కరేటము, సం. వి. అ. న. మెడపట్టి గెంటుట: చూ, గెంటుట.
కర్కరేటువు, సం వి ఉ. పుం. స్త్రీ. పెద్దకక్కెర: చూ, బకము.
కర్కలి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, కర్కటీ*; 2. గిండి: చూ, పాత్రము. 6.
కర్కశ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తేలుకొండి* చూ, వృశ్చికము. 2; 2. బూరుగు*: చూ, శారద.
కర్కశచ్ఛద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ కోశాతకి*: చూ, పొట్ల.
కర్కశచ్ఛదము, సం. వి. అ. పుం. 1-పై -; 2. పెద్దపేకు*: చూ, శాకోటము.
కర్కశదల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొక చెట్టు: చూ, దగ్ధ*.
కర్కశదలము, సం. వి. అ. పుం. చేఁదిపొట్ల*: చూ, పొట్ల.
కర్కశము, సం. వి. అ. పుం. 1. కంపిల్లము*: చూ, రోచని; 2 కసిందె*: చూ, బాసు; 3. ఇక్షువు*: చూ, సుకుమారము. 1-౬; 4. కత్తి: చూ, ఋష్టి. 2; 5. =కఱకు. కెంపులయందలి గఱుకు: చూ, గఱుకు; 6 మరకతదోషము: చూ, రత్నములు. 1-౫-(౩); 7. విద్రుమదోషము: చూ, రత్నములు. 1-౪-(౧); విశ. 8. కనికరములేనిది; చూ, నిర్దయ; 9. కఱకైనది: చూ, బెడిదము: 10. గట్టిది: చూ, బెడిదము; 11. తెగువగలది: చూ, సాహసము; 12. నొప్పించునది: చూ, ఘనము; వి. 13. కంకరరాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౫).
కర్కశవాక్యము, సం. వి. అ. న. కఠినోక్తి: చూ, పరుషము. 2-౯.

కర్కాశిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడవిరేఁగు*: చూ, రేఁగు. 1.
కర్కాహుఁడు, సం. విణ. అదయుఁడు: చూ, నిర్దయుఁడు.
కర్కాసారము, సం. వి. అ. న. (పెరుఁగుతోఁగలిపిన) పేల పిండి: చూ, సాదము. (1)-౩౬.
కర్కాటకశృంగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూఁకర్కాటకశృంగి*.
కర్కాటకబ్రాహ్మణులు, అం. బొంబాయి రాజధానిలో చేరిన సతారాకు దక్షిణమున కృష్ణకొయన యను నదులు సంగమించుచోటనుండు కర్హాడ యను పురమువలన వీరికీపేరు కలిగినది. వీనిని పరశురాముఁడు ఒంటె ఎముకలనుండి సృష్టించెననియు భరద్వాజ, కౌశిక, వత్స, కౌండిన్య, కశ్యప, వశిష్ఠ, జమదగ్ని, విశ్వామిత్ర, గౌతమ, అత్రి యను పది గోత్రంబులు గలవారనియు సహ్యాద్రి కాండమునఁ జెప్పఁబడియున్నది: చూ, బ్రాహ్మణులు.
కర్కాటకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రేఁగె*: చూ, లత. 1; 2: చూ, కర్కాటకశృంగి*.
కర్కాటుకము, సం. వి. అ. పుం. కళింగము*: చూ, పుచ్చ.
కర్కారుకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ముల్లుదోస*: చూ, దోస.
కర్కారువు, సం. వి. ఉ. పుం. కూష్మాండము*: గుమ్మడి: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-౮.
కర్కి, సం. వి. న్. ఇ. పుం. కర్కాటకరాశి: చూ, రాశి. 2.
కర్కోటకము, సం. వి. అ. పుం. 1. బిల్వ*: చూ, మారేడు; 2 తేలు: చూ, వృశ్చికము. 3. నాగుపాము: చూ, సర్పము. 1-౧; 4. విషవిశేషము: చూ, విసము. 1; 5. కర్కోటకుఁడను అష్టనాగములలో నొకటి: చూ, సర్పము. 1-౩.
కర్కోటకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పెద్దబీర*: చూ, బీర. 2; 2. కుమారి*: చూ, కలబంద; 3. అల్లితీఁగె; అల్లిదుంప*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౮; 4. మట్టుకాఁకర*: చూ, సుషవి. 1-౨; 5. అడవికాకర: చూ, సుషవి. 1-౬.
కర్కోటకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దోసకారి: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2. కర్కోటకము. 3-౫.
కర్కోటము, సం. వి. అ. పుం. 1 నాగుఁబాము: చూ, సర్పము. 1-౧; (1-౩); 2. మట్టుకాఁకర*: చూ, సుషవి. 1-౨.
కర్కోటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దావరడంగి*: చూ, దేవతాళము.
కర్కోటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కర్కాటకశృంగి*.
కర్కోలకము, సం. వి. అ. న. తక్కోల*: చూ, వైజయంతి. 4. (చూ-తక్కోలకము.)
కర్కోలికము, సం. వి. అ. న. —పై.—
కర్చూరకము, సం. వి. అ. పుం. ఒక్కకసింద*: చూ, షడ్గ్రంథ.
కర్చూరము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2. బంగారు: చూ, లోహము. 1.
కర్జకాయ, దే. వి. కరంజమను భక్ష్యము: చూ, భక్ష్యము.
కర్ణకారుఁడు, దే. వి. ఓడవాఁడు: చూ, సరంగు.
కర్జము, వై. వి = కార్యమ్: చూ, పని 2.
కర్ణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొకచెట్టు: చూ, సుపర్ణావళి.
కర్ణకండువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఒకానొక చెవిరోగము: చూ, బాధిర్యము.
కర్ణకీటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ ఒకానొక పురుగు. కీటకవిశేషము: చూ, పురుగు.
కర్ణక్ష్వేడము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక చెవిరోగము: చూ, బాధిర్యము.
కర్ణగూథకము, సం. వి. అ. పుం. —పై—
కర్ణగూథము, సం. వి అ. న. గులిమి: చూ, గులివి.
కర్ణజమలము, సం. వి. అ. న. —పై—
కర్ణజలూక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చెవిపొరుపాము: చూ, సర్పము. 1-౪-(౮౧). (చూ-కర్ణజలౌకము).
కర్ణజలౌకము, సం. వి. స్. పుం. —పై.—
కర్ణజాహము, సం. వి. అ. న: చూ, చెవిగూబ.
కర్ణజిత్తు, సం. వి. త్. పుం. అర్జునుఁడు: చూ, విజయుఁడు. 1.
కర్ణదర్పణము, సం. వి. అ. పుం. తాటంకము: చూ, భూషణము. 2.
కర్ణదుందుభి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. ఒకానొక పురుగు: చూ, పురుగు; వా. 2 (టంపెనం) చెవుగూబలోని ధ్వనిస్పర్శించు పలుచనిపొర.
కర్ణధారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఓడంగి: చూ, సరంగు.
కర్ణపత్రము, సం. వి. అ. న. చెవికమ్మ: చూ, భూషణము. 2.
కర్ణపర్వము, అం: చూ, పర్వములు.
కర్ణపాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, కర్ణపత్రము.
కర్ణపుష్పము, సం. వి. అ. పుం. ప్రియాలము*: చూ, మోరటి.
కర్ణపూరకము, సం. వి. అ. పుం. తుంగ*: చూ, తృణము. 1.
కర్ణపూరము, సం. వి. అ. పుం. 1. అశోగము*: చూ, హేమపుష్పము; 2. కడప*: చూ, నీపము; 3. పుష్పాదులచేఁ జేయఁబడిన చెవికమ్మ: చూ, భూషణము. 2; 4 దిరిసెనము*: చూ, శిరీషము; 5. నల్లఁగలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(౪).
కర్ణప్రతినాహము, సం. వి. అ. పుం. చెవిరోగములలో నొకటి: చూ, బాధిర్యము.
కర్ణఫలము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౨౫.
కర్ణమచ్చము, సం. వి. అ. పుం. ధార్మికలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౨౦.
కర్ణమలము, సం. వి. అ. న. గులిమి: చూ, గులివి.
కర్ణము, సం. వి. అ. న. 1. చెవి: చూ, శ్రోత్రము; 2. = కన్నము, గోడక్రంత: చూ, రంధ్రము. 1; 3. చుక్కాని: చూ, పీలి. 2; పా. 4. కోణము. మూల. (ఏంగిల్).
కర్ణముకురము, సం. వి అ. పుం. తాటంకము, చెవికమ్మ: చూ, భూషణము. 2.
కర్ణములు, అం. 1: పురుష:—ఇవి హ్రస్వములైన మహాభాగుఁడగు. దీర్ఘములైన మధ్యముఁడు. రోమమున్న సుఖి. మచ్చగలిగిన ధార్మికుఁడగు: చూ, లక్షణాంగములు; 2: స్త్రీ:— ఇవి శ్రీకారముఁబోలినను చక్కిలములవలె నుండినను భాగ్యవతియగు. రోమములేకున్న భోగియగు. మొదటను కుడినుడియున్న సదృష్టశాలియగు. శంఖములవలెనున్న దుశ్శీలురాలగు. రోమమున్న మగనితోఁ బోరుచుండును. నల్లనిమచ్చయున్న పుత్త్రవతియు సుఖవతియు నగు. అతి స్థూలములైన మగనిఁజంపును; చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు; వా,

3. వీనికి ఉపమానములు:— శ్రీకారములు. నవసంఖ్య, చక్కిలములు.

కర్ణమూలము, సం. వి. అ. న: చూ, చెవిగూబ.

కర్ణమూలావర్తము, సం. వి. అ. పుం. శ్రీ సౌభాగ్యలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౫౨.

కర్ణమోటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చాముండాదేవి: చూ, మాతృకలు.

కర్ణరంధ్రము, సం. వి. అ. న. చూ, చెవిగూబ.

కర్ణరసాయనము, జా. చెవులకింపైనది. "వానిపాట కర్ణరసాయనంబుగా నున్నది."

కర్ణలత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చెవికమ్మ: చూ, భూషణము. 2.

కర్ణవంశము, సం. వి. అ. పుం. చౌకముగు మంచము: చూ, శయ్య. 1-౫.

కర్ణవర్జితము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము; విశే. 2. చెవిలేనిది.

కర్ణవిట్టు సం. వి శ్. పుం. గులిమి: చూ, గులివి.

కర్ణవేధని, సం. వి. ఈ స్త్రీ. అంకుశము: చూ, సృణి.

కర్ణవేష్టకము, సం. వి అ. న. కుండలము. పురుషుల చెవి పోగులు: చూ, భూషణము. 2.

కర్ణవేష్టనము, సం. వి. అ. న. —పై—

కర్ణసంస్రావము, సం. వి. అ. పుం. చెవిరోగము: చూ, బాధిర్యము.

కర్ణస్ఫోట, సం వి. ఆ. స్త్రీ. త్రిపుట*: చూ, బొల్లిమాసర.

కర్ణాందువు, సం. వి. ఉ. పుం. చెవికమ్మ: చూ, భూషణము. 2.

కర్ణాకర్ణి, పా. వినికివలన.

కర్ణాట, అం. కర్ణాటదేశము: చూ, దేశము. (రూ-కర్ణాటము.)

కర్ణాటకులు, అం. వైదికబ్రాహ్మణులలోని పంచద్రావిడులలో నొకతెగ. కన్నడభాష మాట్లాడుదేశమందలి బ్రాహ్మణులు కర్ణాటకులు. వీరిలో అరవత్తొక్కలు అను బ్రాహ్మణులు, ఉరిచి బ్రాహ్మణులు, కన్నడబ్రాహ్మణులు, కుమ్మెబ్రాహ్మణులు, నగరబ్రాహ్మణులు, బొబ్బరబ్రాహ్మణులు అని ఆఱువిధములు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కర్ణాటచపష్పద, అం. ఒకానొకవృత్తము: చూ, వృత్తము. 1; అప్ప. 4, ఆ. 236.

కర్ణాతు, అం: చూ, విన్నాణములు.

కర్ణానుజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. యుధిష్ఠిరుఁడు: చూ, ధర్మరాజు. 1.

కర్ణాభరణకము, సం. వి. అ. పుం. రేల*: చూ, జేల.

కర్ణార, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంకుశము: చూ, సృణి.

కర్ణారి, సం. వి. ఇ. పుం. కిరీటి: చూ, విజయుఁడు. 1.

కర్ణాస్ఫాలనము, సం. వి అ. పుం. ఏనుఁగు చెవిఁగొట్టుకొనుట: చూ, ఝుంఝర్ఝులు.

కర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కదళి*: చూ, రంభ. 2; న్. పుం. 2. రేల*: చూ, జేల; 3. ఒకానొకకొండ: చూ, పర్వతము.

కర్ణిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ 1. చెవికమ్మ: చూ, భూషణము. 2; 2. తొండముకొన; హస్తి. 1-౧-౮-(౧౬): చూ, హస్తి. 1-౮-(48) 3. తామరదుద్దు. మిద్దె: చూ, సహస్రపత్రము: 1-౧౦ (౧); 4. నడిమివ్రేలు: చూ, హస్తము. 1-౨౫-(౪); 5. ఒకరకము బాణము: చూ, బాణము. 1-౧౫; 6. అగ్నిమంథని*: చూ, వైజయంతి. 1; 7. చిన్నగోరఁట*: చూ, సహ. 2; 8. కుట్టని: చూ, శంఖిని.

కర్ణికము, అం. 1: చూ, ఆసనములు; 2: చూ, బాణాగ్రములు.

కర్ణికాచలము, సం. వి. అ. పుం. సుమేరుపర్వతము: చూ, పర్వతము.

కర్ణికారము, సం. వి అ. పుం. 1. రేల*: చూ, జేల; 2. అక్షోటము*: చూ, కొండగోగు. (దీనికి దోహదక్రియ సల్లాపము.); 3. గోఁగు*: చూ, మృదుపుష్పము.

కర్ణికి, సం. వి. న్. పుం. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.

కర్ణిచరము, పా. వి: చూ, బాణము. 1-౩౫.

కర్ణిరథము, సం. వి. అ. పుం. బాలింతరాది శకటము: చూ, శకటము. 1.

కర్ణిసుత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ గ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

కర్ణీసుతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కంసుఁడు: చూ, మూలదేవుఁడు.

కర్ణుఁడు, సం. వి. అ. పుం 1. కుంతి పెద్దకొడుకు, కుంతికి కన్యకావస్థయందు సూర్యునివలనఁబుట్టిన కొడుకు: చూ, రాధేయుఁడు.

కర్ణుఁడు, అం. 2: చూ, దుష్టులు.

కర్ణేందువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. చెవికమ్మ: చూ, భూషణము 2; 2. కర్ణప్రదేశము.

కర్ణేజపుఁడు, సం. విశే. చాడీగొట్టు: చూ, తంటలమారి. 1.

కర్ణ్యము, సం. వి. అ. న. గులిమి: చూ, గులివి.

కర్త, స. వి. ఋ. పుం. 1. బ్రహ్మ, నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; విశే. 2. కారకుఁడు: చూ, పనివాఁడు; అం. 3. కర్త = క్రియయందు స్వాతంత్ర్యముకలది: చూ, కారకములు.

కర్తనము, సం. వి. అ. న. 1. కత్తిరించుట: చూ, ఛేదనము; 2. స్త్రీలు రాట్నము వడకుట: చూ, తర్కుటము; 3. స్త్రీలు దారముతయారుచేయుట; 4. తుంగ*: చూ, తృణము. 1.

కర్తరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కత్తెర: చూ, బాణము. 1-౨౩; 2. = కత్తెర. భరణి మూఁడు నాలుగు పాదములయందును, కృత్తికయందును, రోహిణి మొదటి పాదమునందును సూర్యుఁడుండుకాలము: చూ, కత్తెర; అం: చూ, ఏకవింశతి మహాదోషములు.

కర్తరీముఖము, అం. 1. అభినయహస్తవిశేషము అనఁగా బొటనవ్రేలినివంచి చూపుడువ్రేలి మొదలఁగూర్చి ఉంగరపువ్రేలిని వంచి చూపుడు నడిమివ్రేళ్ళను కత్తెరవలె పట్టినది: చూ, వ్యంజకము. 1; 2: చూ, అసంయుతహస్తములు.

కర్తరీస్వస్తికము, సం. వి. అ. పుం. 1: కర్తరీముఖము. 1; అం. 2: చూ, సంయుతహస్తములు.

కర్తలాణము, సం. వి. అ. పుం. = కత్తలాన-కత్తలావి, తెల్లని గొరిజయుఁ దోఁకయు వెండ్రుకలును గల నల్లగుఱ్ఱము. నై. 6, ఆ. 96. (ఉచ్చైశ్శ్రవముతో దీని సరిఁబోల్చి తెల్లనియని విశేషణ మిచ్చియుండుటచేత నిక్కడ నిది యశ్వమాత్రపరమని యెఱుఁగునది.): చూ, హయము. 1-౧౫.

కర్తవ్యము, సం. విశే. చేయఁదగినది: కరణీయము.

కర్తాని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ మెట్టవంగ*: చూ, వంగ.

కర్త్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. క్షుద్రఖడ్గము: చూ, రిష్టి. 2-౧౩.

కర్తృత్రియము, అం. ప్రకృతి; జీవాత్మ, పరమాత్మ: చూ, త్రయము.

కర్తృత్వము, సం. వి. అ. న. 1. కర్తృభావము: కారకత్వము; 2. కర్తృధర్మము.

కర్త్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = కత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

కర్త్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = కత్తియ. 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 2. క్రియావతి: చూ, స్త్రీ. 1-౨౨.

కర్దటము, సం. వి. అ. పుం. తామరదుంప*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౭.

కర్దమము, సం. వి. అ. న. 1 నంజుఁడు: చూ, మాంసము; పుం. 2. పంకము: చూ, బురద.

కర్దమి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. చైత్రిపూర్ణిమ: చూ, పున్నమ.

కర్దము, సం. వి. అ. పుం. పంకము: చూ, బురద.

కర్దముఁడు, సం. వి. అ. పుం. కర్దముఁడను పేరుగల బ్రహ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

కర్హ్రిమి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అష్టాపదీ*. మల్లె: చూ, హసంతి. 1.

కర్పటధారి, సం. విణ. 1. మాసినగుడ్డలు ధరించినవాఁడు: కర్పటికుఁడు; 2. ఊరజోగి: చూ, యాచకుఁడు.

కర్పటము, సం. వి. అ. పుం. 1. బట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౧; 2. = చినిఁగినబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౮౩; 3. మాసినగుడ్డ: చూ, వస్త్రము. 1-౬౨; 4. సన్నాసులగుడ్డ: చూ, వస్త్రము. 1-౬౩. (తద్భ-కప్పడము) (రూ-కరపటము-పటి); 5. తడి తుడుచుకొను బట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౭౫.

కర్పటికుఁడు, సం. విణ: చూ, కర్పటధారి.

కర్పణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిఱుపాల*: చూ, మనుపాల.

కర్పరము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కప్పెర. పుఱ్ఱె: చూ, శల్యము. 1-౨; 2. = కప్పెర. వెడల్పుముఖముగల పెద్ద పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 3. = కప్పెర. బిచ్చగాని గిన్నె: చూ, పాత్రము. 6; 4 ఒకరకపుబాణము: చూ, బాణము. 1; 5. = కప్పలి. ఓడ: చూ, హోడము. (పురుషోత్తమకవీయము.)

కర్పరాలము, సం. వి. అ. పుం. అక్షోటము*: చూ, కొండగోగు.

కర్పరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మ్రానిపసుపున వండిన అంజన విశేషము: చూ, రసాంజనము.

కర్పరికాతుత్థము, సం. వి. అ. న. —పై.—

కర్పాసము, సం. వి. అ. పుం. న. రూ-కార్పాసము*: చూ, ప్రత్తి.

కర్పాసి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. రూ-కార్పాసి*. —పై.—

కర్పూర, అం: చూ, అంజనములు. (కర్పూరాంజనము.)

కర్పూరకము, సం. వి అ. పుం. 1. ఒట్టుకసింద*: చూ, షడ్గ్రంథ; 2. అంకపీలి*: చూ, మ్రానిపసుపు.

కర్పూరగంధి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = కప్పురగంధి: చూ, స్త్రీ. 1-౧౩౭.

కర్పూరతృణము, సం. వి. అ. న. వాసనగడ్డి*: చూ, తృణము. 1.

కర్పూరతైలము, సం. వి. అ. న. కప్పురపునూనె: చూ, స్నేహము. 2-౫.

కర్పూరనాళిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పక్వాన్నవిశేషము: చూ, సాదము. (1)-౧౬.

కర్పూరభోగి, సం. వి. న్. న. = కప్పురబోగి.

కర్పూరమణి, సం. వి. ఇ. పుం. ఒకరకము పాషాణము: చూ, సౌవీరము.

కర్పూరము, సం. వి. అ. పుం. న. = చూ, కప్పురము; అం. 2: చూ, గంధములు.

కర్పూరవంగ, వా. వి సీమవంకాయ, రామములగ. (టొమేటో.)*: చూ, వంగ.

కర్పూరవేదిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కైలాసము: చూ, పర్వతము.

కర్పూరస్నేహము, సం. వి. అ. న. కప్పురపునూనె: చూ, స్నేహము. 2-౫.

కర్పూరాది, అం: చూ, చూర్ణములు.

కర్బరము, సం. వి. అ. పుం. అద్దము: చూ, ముకురము.

కర్బరము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దపులి: చూ, శార్దూలము. 1.

కర్బరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. ఆఁడుపులి: చూ, శార్దూలము. 1-౧; (రూ-కర్వరి).

కర్బురుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-కర్బురుఁడు. నైరృతి: చూ, మూలజేఁడు.

కర్బుదారకము, సం. వి. అ. పుం. విరిగి*: చూ, శ్లేష్మాతకము.

కర్బుదారము, సం. వి. అ. పుం. కాంచనము*: చూ, దేవకాంచనము.

కర్బుర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కలిగొట్టు*: చూ, స్థాలి 2.

కర్బురటము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కర్బుదారకము*.

కర్బురఫలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సాకురుండము*.

కర్బురము, సం. వి అ. న. 1. జలము: చూ, నీరు. 1; 2. రూ-కర్బ్బరము-కార్బురము, బంగారు: చూ, లోహము. 1; పుం. 3. దోషము: చూ, పాపము; 4. కప్పురము. చిత్రవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6-౮; 5. కుందురుష్కమను గ్రంధ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౫; విణ. 6. చిత్రవర్ణముగలది: చూ, వర్ణము 6-౮-(౧.)

కర్బురశిలాజతువు, సం. వి ఉ. న: చూ, సిలాజిత్తు.

కర్బురసుహృత్తు, సం. వి. ద్. పుం. లత్తుక: చూ, లక్క.

కర్బురి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-కర్బరి.

కర్బురుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కర్బురుఁడు. (రూ-కర్బూరుఁడు.)

కర్బూరకము, సం. వి. అ. న. అంకపీలి* చూ, మ్రానిపసుపు.

కర్బూరము, సం. వి అ. న. 1. రూ-కర్బురము. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2 అరిదళము: చూ, హరిదళము; పుం. 3. శటి. సల్లని అతివస*: చూ, విష; 4. ఒట్టుసింద*: షడ్గ్రంథ.

కర్బూరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-కర్బురుఁడు.

కర్మ, సం. వి. న్. న. 1. చేయుట. దేనిని, నేనిని మొదలగు ఆకాంక్షలపైనవచ్చు సమాధానము: చూ, విధి; 2. = కమ్మ. జాబు: చూ, లేఖ. 3; అం, 3: క్రియార్థములయొక్క ఫలమున కాధారమైనది: చూ, కారకములు; 4. ఘనవాద్యములు ఆడింటిలోనొకటి: చూ, ఘనవాద్యములు.

కర్మంది, సం. వి. అ. పుం. యతి: చూ, ముని. 1.

4 ఒడలు: చూ, శరీరము: 5. కొలువుకాఁడు: చూ, సేవకుఁడు. 1.
కర్మిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పూర్వమీమాంస.
కర్మిష్ఠుఁడు, సం. విణ. కర్మయందు అధికనిష్ఠగలవాఁడు.
కర్మము, సం. వి. ఉ. న. పని: చూ, ప్రయోజనము. 1.
కర్మేంద్రియపంచకము, అం. వాక్కు, పాణి, పాదము, పాయువు, ఉపస్థ. (5): చూ, ఇంద్రియములు.
కర్మేంద్రియపురి, అం: చూ, పురులు.
కర్మేంద్రియములు, అం: చూ, ఏకారములు.
కర్వటము, సం. వి. అ. న. 1. కోటచేతను అగడ్తచేతను దుర్గమమైన ప్రధాననగరము: చూ, దేశము; 2. రెండు వందల గ్రామములమధ్యనుండు మనోజ్ఞమైన గ్రామము. 804 గ్రామములలో ముఖ్యగ్రామమని కొందఱు. 400 గ్రామములలో సుందరమగు గ్రామమని కొందఱు. (త్రికాండ శేషము.) (రూ-ఖర్వటము.): చూ, దేశము.
కర్వుము, సం. వి. అ. పుం. ఎలుక: చూ, మూషికము.
కర్వరము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దపులి: చూ, శార్దూలము.
కర్వరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. ఇంగుపద్రూమాను*: చూ, హింగువు. 1.
కర్వరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.
కర్వలి, దే. వి. గాలి: చూ, వాయువు. (రూ-కరువలి.)
కర్శము, సం. వి. అ. పుం. ఒజ్జకనిందు*: చూ, షడ్గ్రంథ.
కర్షకుఁడు, సం. విణ. 1. ఈడ్చువాఁడు: చూ, తిగుచువాఁడు; 2. దున్నుకొని బ్రతుకువాఁడు: చూ, వ్యవసాయి.
కర్షచక్రము, సం. వి. అ. పుం. కత్తులసాన చూ, సాన. 2.
కర్షణము, సం. వి. అ. న. 1. ఈడ్చుట: చూ, లాగు. 3; 2 = కరిసెనము. దున్నుట: చూ, వ్యవసాయము. 2: 3 ఒలిపిడి: చూ, పీడనము.
కర్షణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కులట: చూ, ఱంకులాఁడి; ఈ. స్త్రీ 2. చిఱుపాల*: చూ, మనుపాల.
కర్షఫలి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉసిరిక*: చూ, శ్రీఫలి. 1.
కర్షఫలము, సం. వి. అ. పుం. తాఁడె*: చూ, విభీతకము.
కర్షము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. = కరిసె, అరపలము, పదునాఱుమాషముల యెత్తు: చూ, పలము. 1; (ముప్పావు తులమెత్తు అని పురుషోత్తమకవీయము.); పుం. 2. ఒరయిక: చూ, పీడనము.
కర్షాపణము, సం. వి. అ. పుం. పదునాఱుమాషములయెత్తు వెండినాణెము. ఎనిమిది చిన్నములయెత్తు వెండినాణెము. రూ-కార్షాపణము-కార్షాపణికము-కార్షికము.)
కర్షిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిఱుపాల*: చూ, మనుపాల.
కర్షువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. కాలువ: చూ, నది; 2. యజ్ఞార్థమైనదుక్కి: చూ, వ్యవసాయము. 2; 3. వార్తాక్రమ*: చూ, వంగ; 4. ఏఱు: చూ, నది; ఉ. పుం. 5. పిడఁవిప్పు: చూ, విప్పు.
కర్పాసము, వై. వి. 1. = కర్షణము. రూ-కరిసెనము. భార. సౌ. 1, ఆ. 31: చూ, వ్యవసాయము. 2; 2. = ఘర్షణము. రూ-కరిసెనము: చూ, పీడనము.

కర్హి, సం. అవ్య. ఎప్పుడు: చూ, ఎన్నఁడు. 3.
కఱ, వై. వి. 1. = కాలః. నలుపు; హరి. పూ. 8, ఆ. 156: చూ, వర్ణము. 6-ఉ; (రూ-కఱయ-కఱీ-కలియ-కఱ్ఱ-కఱ్ఱి-కారియ-కారు-కాటియ.) (పురు-క) 2. మరక; హరి. పూ 5, ఆ: చూ, మఱక. (రూ-కఱ్ఱ-గఱ్ఱ.)
కఱకంచుచీఱ, ద్వ. వి. చిత్రవర్ణపుకోక: చూ, వస్త్రము. 1-కా.
కఱకంటుఁడు, వై. వి. = గరళకంఠుఁడు: చూ, శివుఁడు. (రూ-కఱకంఠుఁడు.)
కఱకంఠుఁడు, వై. గ్రా. వి.—పై.—
కఱకంఠకలమానికము, ద్వ. గ్రా. వి. చందమామ: చూ, చంద్రుఁడు.
కఱకంఠకలయేఱు, ద్వ. గ్రా. వి.—పై.—
కఱకరి, వై. విణ. (కఱకు + అరి) 1. = కర్కర, కఠినుఁడు: చూ, వ్యాఘుఁడు. 2; 2. నేర్పరి. స్వా. 4. ఆ. 7: చూ, సమర్థుఁడు.
కఱకఱ, దే. వి. కందుట ప్రొద్దుపొడుచుట ఒరయుట తఱుఁగుట నమలుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
కఱకటి, దే వి. 1. బలాత్కారము: చూ, బలవంతము; 2. బాధ; ఆము. 5, ఆ. 61: చూ, దుఃఖము.
కఱకు, వై. వి. 1. = కర్కరమ్. గట్టి; హరి ఉ. 7, ఆ. 183: చూ, బెడిదము; 2. కక్కు. రూ-కఱకు: చూ, గఱుకు; వై. విణ. 3. = కర్కర. గట్టి. "కఱకునేల.": చూ, బెడిదము; 4. రూ-కఱుకు. పరుసదనము. "కఱకుమాట" మొ: పరుషము 1.
కఱకుఁదనము, వై. వి. = కర్కరమ్. గట్టి: చూ, బెడిదము.
కఱకుగిఱు, వై. అ. క్రి. = కర్కర. గట్టిపడు. కవిక. 5, ఆ. 110: చూ, బిరుసగు.
కఱకుటమ్ము, ద్వ. వి. రూ-కఱుకుటమ్ము. వాఁడిగలబాణము: చూ, బాణము. 1-బా.
కఱకుట్లు, దే. వి. బ. శూల్యము: చూ, భక్ష్యము. 2-గా.
(రూ-కఱుకుట్లు-కఱకుట్లు-కఱుకుట్లు.)
కఱకుదుమ్ము, ద్వ. వి. ఇసుక. స్వా. 5, ఆ. 38: చూ, సికత. 4.
కఱకులు, వై. వి. బ. పరుషవచనము: చూ, పరుషము. 2.
కఱచు, దే. స. క్రి. 1. అలవాటుచేయు: చూ, వాడుకపడు; 2. కాటుచేయు. భార. ఆది. 3, ఆ. 203: చూ, మాకొను.
కఱచుట, దే. వి. పంటితోకొఱికి గాయపఱచుట, చూ, కాటు.
కఱటి, దే. విణ. 1. దబ్బఱకాఁడు. భార. ఆది. 4, ఆ. 72; హరి. 9. పూ. ఆ. 224: చూ, వంచకుఁడు; 2. కుత్సితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. అజ్ఞాని: చూ, మూర్ఖుఁడు.
కఱత, వై. వి. 1. = కృత, చేష్ట: చూ, పని. 2; 2. చెడుపని; లక్ష్మీ 4, ఆ. 135. చూ, దుశ్చేష్ట.
కఱతలాఁడు, వై. విణ. = కృత. (కఱతలు + ఆఁడు) చెడు వ్యాపారముగలవాఁడు; హరి. పూ. 5, ఆ. 245: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
కఱద, వై. వి. = 1. బుద్ధి: చూ, బుద్ధి; 2. మాట: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2.

కఱదు, దే. వి. మోసము: చూ, వంచన.

కఱమాపము, వై. వి కాలమాషః. మంచుమారకము. ఫ. 2, ఆ. 45: చూ, పొగ.

కఱనూనె, ద్వ. వి. (కఱ్ఱ + నూనె) మ్రానితైలము: చూ, తైలము.

కఱపు, దే. వి. 1. చెడుబోధ. భార. భీష్మ. 1, ఆ 30: చూ, బోధనము; స. క్రి. 2. ఎఱిగించు: చూ, బోధించు.

కఱపుట, దే. వి. తెలియఁజేయుట: చూ, బోధనము.

కఱియ, దే. వి. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6.

కఱవ, దే. వి. ఒకానొక మూలిక*: చూ, వృక్షము.

కఱవాఁడు, దే. వి. 1. ఎండినచేఁప: రూ-కరవాడు; 2. సిగ్గుబంతి: చూ, భూషణము. 2.

కఱవు, దే. వి. 1. కాటకము; భార. శాంతి. 4, ఆ. 73; రామా. 5, ఆ. 148: చూ, దుర్భిక్షము; (ప్రకృతి: = ఖర్వ. పురుషోత్తమకవీయము.) 2 పూరింపఁ దక్కువైనపుడు చేయ్యబడు కొనిన మితి; అప్ప. బాల, కాం. 21.

కఱి, వై. వి. 1. = కాలిః. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఉ; 2. పశుయోని: చూ, భగము. 12; 3. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపుఱేఁడు; విశ. 4. నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6-ఉ-(గ).

కఱిచిలుకు, ద్వ. వి. ఉండసురియ అను బాణము: చూ, బాణము. 1-గఖ-(గ).

కఱిచేడియ, ద్వ. వి. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.

కఱినేల, ద్వ. వి. ముప్పదిరెండు కుంటల పొలము: చూ, భూమి. 1-ఠ౨.

కఱిపక్కము, వై. వి. = కాలపక్ష. నెలయందలి రెండవ సమభాగము: చూ, బహుళపక్షము.

కఱిమొన, ద్వ. వి. కఱ్ఱయొక్క మొన: చూ, మొన.

కఱిమొల, ద్వ. వి. అడ్డుకుతగిలించు నాగవాసము: చూ, నాగవాసము.

కఱియ, వై. వి. = కాల. నల్లనిది. పాండు. 5, ఆ. 268: చూ, వర్ణము. 6-ఉ; (6-ఉ-(గ).

కఱియావు, ద్వ. వి. నల్లని ఆవు: చూ, ధేనువు.

కఱివేము, ద్వ. వి. కాలశాకము, కరివేపాకు*: చూ, బల. (రూ-కరివేఁప.)

కఱివేలుపు, ద్వ. వి. కృష్ణుఁడు, నల్లనయ్య: చూ, విష్ణువు. 1. (రూ-కఱివేల్పు.)

కఱివేల్పుడాకన్ను, ద్వ. వి. విష్ణువునకు వామనేత్రము, చంద్రుఁడు: చూ, చంద్రుఁడు.

కఱివేల్పురిక్క, ద్వ. వి. శ్రవణము, తూపురిక్క, మూషమాపురిక్క: చూ, నక్షత్రము. 1.

కఱివేల్పునిల్లాలు, ద్వ. వి. లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1.

కఱివేల్పురాయి, ద్వ వి. కప్పురాయి, నీలము: చూ, రత్నము. 1.

కఱుకు, దే. వి. 1. తీక్ష్ణము: చూ, తీవ్రము; 2: చూ, రూ-గరుకు; 3. రూ-కఱుకు: చూ, పరుషము: 4. రాయి లోనగువానికిఁ గలుగఁజేసెడు కఱుకు: చూ, గఱుకు; 5. పెంపము: చూ, శౌర్యము; స. క్రి. 6. ఒరయు; స్వా. 4, ఆ. 58: చూ, రుద్దు. 1.

కఱుకుటమ్మ, ద్వ. వి: చూ, రూ-కఱుకుటమ్మ.

కఱుకట్లు, దే. వి. బ: చూ, రూ, రూ-కఱుకట్లు. చంద్రా. 6, ఆ. 100.

కఱుక్కు, దే. వి. నఱకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము; ఉ రా. 7, ఆ 211: చూ, హాహాహా.

కఱుకోల, దే. వి: చూ, రూ-కఱుగోల. (వా.)

కఱుగోల, దే. వి. (కఱ్ఱ + గోల) 1. వాఁతవేసెడు ఇనుపకమ్మి: చూ, వాపుసుఁగోరుపు; 2. నాఁగటిమంచుకోన నమర్చెడు ఇనుపకమ్మి; కఱుకోల, కఱ్ఱు, కాఱు, నక్కు; (సం. ప.):—కుశి, కూటము, కృషకము-రూ-కృషీకము.

కఱుసు, వై. వి. = కృతి; నేర్పు; ఉ. రా. 2, ఆ 60; హరి. ఉ 10, ఆ. 251; ప్రభా. 3. ఆ. 52: చూ, సామర్థ్యము. 1.

కఱుసులాఁడు, వై. విశ (కఱుసులు + ఆఁడు) ఉపాయశాలి, నేర్పరి. హరి. ఉ. 7, ఆ 36; చూ, సమర్థుఁడు.

కఱ్ఱ, వై. వి. 1. = కాల. చూ-కఱ. నలుపు; హరి. పూ. 5, ఆ 255; చూ, వర్ణము. 6-ఉ; 2. మకరి: చూ, మఱ; 3. కాష్ఠము, కొయ్య; చూ, వంటచెఱకు.

కఱ్ఱకట్లు, దే. వి. బ: చూ, రూ-కఱుకట్లు.

కఱ్ఱగద్దలి, వై. వి. కాష్ఠగుద్దాలము: చూ, ముద్గరము.

కఱ్ఱచేఁద, ద్వ. వి. అంబువాహిని: చూ, పాత్రము. 6. బొక్కెన. 4-గ.

కఱ్ఱనూనె, ద్వ. వి. దారుతైలము: చూ, స్నేహము 2-ఉ.

కఱ్ఱపెండలము, ద్వ. వి. ఒకరకము దుంప*: చూ, పెండలము.

కఱ్ఱమడ, ద్వ. వి. పెల్లగింప నుపయుక్తమైన పనిముట్టు; పంచ. నా. 1, ఆ. 248: చూ, కత్తవ. 2.

కఱ్ఱి, వై. వి. 1. = కాల. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఉ; 2. అర్జునుఁడు: చూ, విజయుఁడు. 1; విశ. 3. కాలుఁడు. హరి. పూ. 9 ఆ. 255: చూ, నల్లనివాఁడు.

కఱ్ఱినెచ్చెలి, ద్వ. వి. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

కఱ్ఱినేస్తి, ద్వ. వి. —పై—

కఱ్ఱు, దే. వి. 1. నాఁగటిదుంపయం దమర్చెడి యినుపపాకము: చూ, కఱుగోల. 2; 2. వాగు: చూ, మఱక.

కఱ్ఱుకుట్లు, దే. వి. బ: చూ, కఱుకట్లు. రుక్మా. 3, ఆ. 226.

కఱ్ఱుగుద్దలి, ద్వ. వి. తౌల్మిక, త్రవ్వుట కుపయుక్తమైన పారవంటి పనిముట్టు; కవా. 4, ఆ. 78: చూ, తౌల్మిక.

కల, సం. వి. అ. స్త్రీ. విశ: చూ, రూ-కళ; దే. వి. (1) అరసొప్పు: చూ, మూర్ఛ; 2. అవస్థాకము: చూ, స్వప్నము. 1.

కలంక, వై. వి. 1. = కలంకమ్. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; కలుషము. దోషము: చూ, పాపము; 3. ఒకానొకదేశము: చూ, దేశము; విశ. 4. కలఁగినది. (రూ-కలంకు-కెళకు-కలచ.): చూ, వ్యాకులము.

కలంకనీరు, ద్వ. వి. కలుషోదకము: చూ, సలిలము. 1-గగ.

కలంకము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కలంక. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2. ఇనుపచిట్టెము: చూ, మండూరము; 3. రూ-కళంకము. దూఱు: చూ, నింద. 1; 4. కాలాయసముయొక్క మలము. రూ-కళంకము.

కలంకష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కరతాళి: చూ, స్వరము. 2-ఖఉ. (గఠ.)

కలంకషము, సం. వి. అ. పుం. సింగము: చూ, సింహము.

కలంకారి, దే. వి. వ్రాతపనిబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౭౦.
కలంకి, సం. విణ. నిందతోఁగూడినది: చూ, నిందాస్పదము.
కలంకు, దే. వి. 1. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2. అపవాదము: చూ, నింద. 1; 3. కలంక, దోషము: చూ, పాపము. (ప్రకృతి.—కలంక. పురుషోత్తమకవీయము.)
కలంకురము, సం. వి. అ. పుం. అంబుసాంభ్రమము: చూ, నీటిసుడి.
కలంజము, సం. వి. అ. పుం. = గంజాయి*: చూ, త్రిశూలిని
కలంత, వై. వి. = గళాంతిక: చూ, పాత్రము. 6.
కలందాజా, వా. వి. క్రిందఁగలుగబడు అదనపు సంగతి. (ఫుట్‌నోట్) (వాడుక.)
కలందరము, సం. వి. అ. పుం. వర్ణసంకరజాతి విశేషము.
కలందాను, వా. వి. వ్రాతకలములుంచు పెట్టె.
కలందిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సర్వవిద్య.
కలందువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఒకరకముకూరాకు: చూ, గోళి, ఘోలి.
కలంబకుఁడు, సం. విణ. చెవుడుగలవాఁడు: చూ, మూఁగవాఁడు. 3.
కలంబము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, కూరనార; 2. అమ్ము. రూ-కళంబము: చూ, బాణము. 1; 3. కదిమి*: చూ, నీపము.
కలంబి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తీఁగబచ్చలి*: చూ, బచ్చలి.
కలంబిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తీఁగబచ్చలికూర: కలంబువు.
కలంబుటము, సం. వి. అ. న. అప్పుడు తఱచితీసినవెన్న, ఆవెన్నకాఁచిన నెయ్యి: చూ, మంథజము.
కలంబువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, కలంబిక.
కలఁక, దే. వి. 1. దోసము: చూ, పాపము; 2. కంటికలఁక: చూ, హర్షణము. 3-౪. (రూ-కలఁగుఁడు-కలఁగుండు.) (ప్రకృతి. కలుష. పురుషోత్తమకవీయము.)
కలఁకఁబాఱు, దే. అ. క్రి. కలఁతపడు; భాగ. 10 స్కం. పూ. 54: చూ, సంక్షోభించు.
కలఁకపాటు, ద్వి. వి. కలఁత; కళా. 4, ఆ. 175: చూ, సంతాపము.
కలఁకు, వై. వి. 1. = ఖల. తానము: చూ, స్థానము. 1; 2. జగడము: చూ, యుద్ధము; 3. కళ్ళము: చూ, ఖలము.
కలఁకువ, దే. వి. కలఁత: చూ, సంతాపము (రూ-కలఁగుండు-కలఁత - కలవనఁబండి - కరకరి - కలవరము - కలావన - కలాపము-కళవళము.) (పురుషోత్తమకవీయము.)
కలఁగఁబడు, ద్వి. అ. క్రి. కలఁగు; భార. ద్రోణ. 4, ఆ. 5; శివరా. 1, ఆ. 94. (స్వార్థమునపడు): చూ, సంక్షోభించు.
కలఁగఁబాఱు, దే. అ. క్రి.—పై.—(రూ-కలఁగఁబడు - కలకఁబాఱు-కలఁగు-కలఁతపడు-కలగుండుకొను-కలగుండువడు-కలగొను-కలవపడు- కలవరపోవు-కలుచపడు-కళవళపడు-కళవళించు.)(పురుషోత్తమకవీయము.)
కలఁగు, దే. అ. క్రి.—పై.—
కలఁచియాడు, దే. స. క్రి. (కలఁచి+ఆడు) కలఁగఁజేయు భార. విరా. 1, ఆ. 158: చూ, కలగుండువెట్టు.
కలఁచు, దే. స. క్రి.—పై.—
కలఁత, దే. వి. కలఁతపాటు: చూ, సంతాపము. (రూ-కలఁక.)
కలఁతపడు. దే. అ. క్రి. కలఁగు: చూ, సంక్షోభించు.
కలకంఠము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోయిల: చూ, పికము; 2. తెల్లిపిట్ట: చూ, హంస; 3. పారావతము: చూ, పావురము; 4 అవ్యక్త మధురధ్వని: చూ, సర్వము. 2-౪౬.(౧౫).
కలకంఠీవీణాహంసస్వరము, అం, అష్టపుత్రవతీలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౬.
కలకండ, దే. వి. మధుశర్కర. రూ-కల్కండ: చూ, బెల్లము. 1. (దీనినే పటికబెల్లమందురు.)
కలకము, సం. వి. అ. పుం. శకులమను చేప: చూ, మత్స్యము. 1-౨౬.
కలకల, దే. వి. నవ్వుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
కలకలము, సం. వి. అ. పుం. 1 = కోలకోల. గుంపునఁబుట్టిన పెద్దమ్రోఁత: చూ, స్వరము. 2-౪౬. (౨౩) 2. యక్షధూపము: చూ, సజ్జరసము.
కలకాలము, వా. ఎల్లప్పుడు: చూ, సతతము 2.
కలకు, దే. వి. కశ్మైము: చూ, వాగె. (రూ-కళ్ళెము- క్యే-కళ్ళెము--శ్యము-గలామ-లగాము)(పురు-క.)
కలక్టరు, వా. మండల-రగ్రాహి, జిల్లాకు అధికారి. (రూ-కలెక్టరు.)
కలగర, దే. వి. గుంటగలగర*: చూ, భృంగరాజము. (రూ-గుంటకలగర-గుంటగలగర-గుంట .లిజేరు.)(పురు-క.)
కలగలపు, దే. వి. (కలపు+కలపు) 1. కలుపుఁగోలు: చూ, బుజ్జగింత; (రూ-కలుపుఁగోలు - కల్పుఁగోలు -కలుపుఁగోలుతనము.) 2. అనుకుగావండినకూర: చూ, వ్యంజనము. 1. (రూ-కలగల్పు.)
కలగల్పు, దే. వి. —పై.— (కలుపుఁగూరకు - పాండు. 4, ఆ. 184.)
కలగుండు, దే. వి. 1. కలఁత: చూ, సంతాపము; 2. కలుషము: చూ, పాపము.
కలగుండుకొను, దే. అ. క్రి. కలఁగు. భార. ద్రోణ. 1, ఆ. 293: చూ, సంక్షోభించు.
కలగుండువడు, దే. అ. క్రి.—పై.—
కలగుండువెట్టు, దే. స. క్రి. కలఁగఁజేయు. భార. భీష్మ. 3, ఆ, 64: ఆలోడించు, కలఁచియాడు, కలఁచు.
కలగుకు, దే. వి. కలుషము: చూ, పాపము.
కలగూర, దే వి. (కలపు+కూర) పెక్కుదినుసులు కలసిన కూరాకు: చూ, వ్యంజనము. 1.
కలగొను, దే. అ. క్రి. (కలపు+కొను) 1. కలఁగు: భార. విరా. 4, ఆ. 169: చూ, సంక్షోభించు; 2. క్రమ్ము. హరి. 5, ఆ. 107: చూ, వ్యాపించు.
కలఘోషము, సం. వి. అ. పుం. కోయిల: చూ, పికము.
కలచె, దే. వి. కలుషము: చూ, పాపము.
కలజువ్వి, దే. వి. రూ-కలుజువ్వి*: చూ, ప్లక్షము.
కలటము, సం. వి. అ. న. ఇంటికప్పు: చూ, పటలము.

కలతిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. భుజశిరస్సుక్రింద నాలుగు అంగుళములవరకుగల ప్రదేశము.

కలతూలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సంభోగము తక్క తక్కిన విషయములయందు ఇచ్చగల స్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 2. కులట; అంకులాండి చూ, స్త్రీ. 1-౩౬.

కలతెఱఁగు, దే వి. నిజము: చూ, సత్యము. 1.

కలత్రము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-కళత్రము. పెండ్లాము: చూ, భార్య; 2; నితంబము, తొడలమీఁద నడుముక్రింది భాగము: చూ, పిఱ్ఱ.

కలధూతము, సం. వి. అ. న. వెండిబంగారము లోనగువాని నాణెము: చూ, నాణెము.

కలధౌతము, సం. వి. అ. న. 1. —పై—; 2. బంగారు: చూ లోహము. 1; 3. వెండి: చూ, లోహము. 1; 4 అవ్యక్త మధురధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౪౯.(౧౫).

కలధ్వని, సం. వి ఇ. పుం. 1. అవ్యక్తమధురధ్వని: చూ, స్వరము 2 ౪౯ (౧౫): 2 కోయిల: చూ, పికము; 3. 3. నెమలి: చూ, మయూరము; 4. పారావతము: చూ, పావురము.

కలన, సం వి. ఆ స్త్రీ. 1. తెలియుట; చూ, వ్యక్తము. 2; 2. పొందుట: చూ. ప్రాప్తము, 1; దే. వి. (1) జగడము: చూ, యుద్ధము. (రూ-కలను-కలఁకు-కయ్యము) (ప్రకృతి-కలహ. పురుషోత్తమ కవీయము.)

కలనఁజొనకులతెన్ను, దే. వి: చూ, సూర్యుఁడు.

కలనతపసి వై వి.=కలితాపస. నారదుఁడు: చూ, ముని. 1. పుం.

కలనితపసితల్లి, ద్వ. వి, నలువరాణి: చూ, సరస్వతి.

కలనము, సం. వి. అ. పుం. 1. వేతసము: చూ, ప్రబ్బలి; న. 2 గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 3. దోషము: చూ, పాపము.

కలమ వై. వి 1.= ఖలమ్ తానము. భార. శాంతి. 3, ఆ. 61: చూ, స్థానము 1. 2.= కలి. జగడము; రామా. 8, ఆ. 54: చూ, యుద్ధము: (యుద్ధభూమి యని కొందరు) 3 = ఖల. కళ్ళము; పణ్డా. ఆ, కాం 104: చూ, ఖలము.4.

కలప, దే. వి. 1. నాఁగటిదుంప: చూ. నాఁగలి; 2. ఇల్లుకట్టుట కుపయోగించెడు దూలములు వాసములు లోనగునవి; భార. అశ్వ 1, ఆ. 56; 3. కఱ్ఱలగుట్ట. "కలప అడితీ."

కలపకట్టియ, వై. వి.= కలమ, కఱ్ఱపుల్లతోఁజేసిన కలము: చూ, లేఖిని, (రూ-కలపకట్టె.)

కలపడము, దే. వి. 1. ఒకసంఖ్యతో మఱియొక సంఖ్య కలుపుట, కూటము: చూ, సంకలనము; 2. యుక్తవయస్సు వచ్చినపిల్లను భర్తతోఁగలుపుట: చూ, గర్భాధానము.

కలపతాల్పు, దే. వి. 1. నాఁగటిజోదు: చూ, బలరాముఁడు; 2. నాలవకులమువాఁడు: చూ, శూద్రుఁడు.

కలపనగంప, దే. విణ. కజ్జాకోరు; హరి. పూ. 5, ఆ. 92: చూ, పేచీకోరు.

కలపనఁబిండి, దే. వి. (కలపనము + పిండి కలఁత; ఉ. హరి. 5, ఆ. 59; చూ, సంతాపము.

కలపము, దే. వి. 1. కలయఁజేయుట. య. 4, ఆ. 95; 2. పరిమళద్రవ్యములు చేర్చి కలిపిన చందనము. భార. విరా. 1, ఆ. 107: చూ, మిశ్రమము.

కలపు, దే. వి. 1. రూ-కలుపు. మిశ్రదధి; చూ, పెరుఁగు. 1, 2. కలియుట. మార్క. 5, ఆ. 72; స. క్రి. 3. కలియఁజేయు. రాఘ. 2, ఆ 99.

కలబంగ, దే. వి. గృహకన్య*. చూ-కలుబంద*.

కలభకర్ణిక, సం వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఉష్ట్రికర్ణి*.

కలభము, సం. వి. అ పుం. 1. రూ-కళభము ఏనుఁగుగున్న: చూ, హస్తి: 1- ౬౫); 2. రూ-కలభము ముప్పదియేండ్ల ఏనుఁగు: చూ. హస్తి -(౭౧.); 3 ఒకానొకచేప చూ, మత్స్యము. 1 -౭౫; 4. ఎలుకజీడి*: చూ, బిల్లా కి

కలభవల్లభము, సం వి అ. పుం గోఁగు*: చూ పీ పు.

కలభి, సం వి. ఈ స్త్రీ ఆ -దము: చూ, వ్యాఘ్రపాదము.

కలమము, సం. వి అ. పుం. 1 కలము: చూ, లేఖి ; 2. వరిపైరు: చూ, సస్యము: 3. అత్తుక: చూ, లక్క: 4. ఎఱ్ఱబాదములు: చూ, ధాన్యము; 5 నల్లగుఱ్ఱము: చూ, హయ ; 1-౧౫; 6. మొలక: చూ, మొక్క. 1; 7. ఇరువదియేండ్ల ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 1-(౭౧); 8. చారము*: చూ. ప్రవ; 9. వరిపొట్ట: చూ. పొట్ట. 2.

కలమోత్తమము, సం. వి. అ. పుం. శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కలమెరి, దే. విణ. (కలము + అరి) ఓడ యెక్కిపోవువాఁడు. భార శాం. 5, ఆ. 588,

కలము, సం. వి అ. న. 1. రేతము: చూ, రేతస్సు : 2. కోలి*: చూ, గృధ్రపఙ్క్తి; పుం. 3. పిన్నపరగోఁగు*: చూ, పీలవు; 1. అజీర్ణము: చూ, రోగము. 1; విణ. 5. అవ్యక్త మధురాక్షరధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౪౯-(౧౫); దే వి. (1) కలుషగంధము: చూ, వాసన; 1-౪; (2) ఓడ; కాశీ. 3 ఆ. 128; చూ, పోతము; 3) పండ్రెండు తూములకొలఁదికల పరిమాణవిశేషము వర. 3, ఆ. 156; వై. వి. (4)= కలమ. లేఖని: చూ, లేఖిని.

కలముఁడు, సం. వి. అ. పుం. దొంగ: చూ, ముచ్చు. 1.

కలయ, దే. ద్ర. అంతట. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 15: చూ, పిమ్మట. (రూ-కలయఁగ.)

కలయంపి, దే. వి. దుమ్మడఁగుటకై కస్తూరి చందనము లోనగాఁగల సుగంధవస్తువులగలిపి చల్లెడు నీరు: పెన్నికళ్లు. (రూ-కలపడము కలాఁపి.) (పెన్నికళ్ళు అనునవి అ రోకుద్ద వస్తువులను శుద్ధిచేయుటయందు వాడెదరు): చూ, సలిలము. 1-౩౩.

కలియఁగ, దే. ద్ర: చూ, కలయ.

కలయఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (కలయఁగ + పడు) కలయు. జై. 3, ఆ. 62. (స్వార్థమునపడు), చూ, ప్రావి చు.

కలయిక, దే. వి, సంగమము: చూ, సంయోగము. (రూ-కలియిక - కలువ.

కలయు, దే. స. క్రి. 1. కామించు: చూ, వలచు; 2. కూడు. హ, న. 2, ఆ. 54: చూ, ప్రాపించు: అ. క్రి. 3. అనఁగి పెనఁగు: చూ, మేళగించు. 1.

కలయుమొలకువ, ద్వ. వి: చూ, మల్లశాస్త్రము.

కలరవము, సం. వి. అ. పుం. కపోతము: చూ, పావురము.

కలరా, వా. వి విషూచి, వమనవిరేచనవ్యాధి: చూ, విషూచిక.

కలరు, దే. వి. 1. కలిగినవారు. అం. 2. రంగు.

కలరూపు, ద్వ. వి. యాథార్థ్యము: చూ, సత్యము. 1.

కలలజము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సజ్జరసము.

కలలజోద్భవము, సం. వి. అ. పుం. సాలము*: చూ, సాలము. 3-గ.

కలలము, సం. వి. అ. పుం, న 1. = కరువు. రూ-కలిలము. గర్భపిండము: చూ, భ్రూణము. 1, 2. జరాయువు: చూ, మావి 2.

కలవ, దే. వి 1. రూ-కలువ కల్వ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-గఌ; 1; 2. కలయుట: చూ, సంయోగము; 3. కలసిన యసుకయు సున్నమును; 4. కలుషములగు జలాదులు; విశే. 5. కలసినది: చూ, మిశ్రము. (వ్రికృతి-కలుష. పురుషోత్తమీయము.)

కలవంటకము, దే వి. (కలవు + వంటకము.) నూవుపొడి లోనగువానితోఁ గలసినవంటకము. చిత్రాన్నము: చూ, పాదము. (1)-గక.

కలవడము, దే. వి: చూ, కలయంపి.

కలవడు, ద్వ. అ క్రి. (కలవు + ఎడు) కలయు. రుక్మాం. 3. ఆ. 64: చూ, ప్రాపించు. (రూ-కలయఁబడు-కలయు-కలియు-కలుగు-కల్గు-కలవు.)(పురు-క.)

కలవరపడు, ద్వ. అ. క్రి. (కలవరము + పడు) కలఁతపడు: చూ, సంక్షోభించు.

కలవరపోవు, దే. అ. క్రి (కలవరము + పోవు) —పై.—

కలవరము, దే. వి. 1. కలఁత: చూ, సంతాపము: 2. చింత: చూ, పశ్చాత్తాపము; 3. కలవరింత: చూ, స్వప్నము. 1. (రూ-కలవరింత-కలవరింపు-కలవలము-కలువరింత - కలువరింపు-కళవళము-పలవరింత.) (పుష-క.)

కలవరించు, దే. అ. క్రి. మైమఱచి మాటాడు అచ్చ. అర. కాం. 96.

కలవరింత, దే. వి. రూ-కలువరింత. కళా. 5, ఆ. 53: చూ, స్వప్నము. 1. (రూ-పలవరింత.)

కలవరింపు, దే. వి. —పై.— (రూ-కలువరింపు.)

కలవలము, దే. వి. —పై.—(రూ-కలవరము.)

కలవాఁడు, దే. విశే. 1. అప్పుఁడు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 164: చూ, స్నేహితుఁడు 1; 2. ధనవంతుఁడు. వై. 4, ఆ. 68; చూ, సంపన్నుఁడు; 3. శక్తుఁడు. భార. ఉద్యో. 3. ఆ. 201: చూ, లావరి.

కలవాలము, సం. వి. అ. పుం. = కరవాలు, కత్తి: చూ, రిష్టి 2.

కలవింకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఊరఁబిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక; 2. కూఁకటిమూఁగ: చూ, భృంగరాజము. 3.

కలశము, సం. వి. అ. పుం, న. ఈ. స్త్రీ. 1. ఘటనము, కుండ: చూ, భాండము. 3; (రూ-కలసము-కలశి = నీళ్ళ కడవ) 2. అభినయహస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1; అం. 3. చూ, సంయుతహస్తములు.

కలశరేఖ, అం లక్షణాంగములలో నొకటి: చూ, లక్షణాంగములు.

కలశాబ్ధి, సం. వి. ఇ. పుం. పాల్కడలి: చూ, సముద్రము.

కలశాబ్ధిజ, సం. వి. అ. స్త్రీ. పాలమున్నీటి కూఁతురు: చూ, లక్ష్మి, 1.

కలశి, సం. వి ఇ. ఈ. స్త్రీ. 1. కోలపొన్న*: చూ, పృశ్నిపర్ణి; 2. కుండ: చూ, భాండము. 3; పెరుగుఁజిలికెడు కుండ: చూ, భాండము. 3-ఙ; 4. నీళ్ళకుండ: చూ, భాండము. 3-ఞ; 5 నక్కతోఁ పొన్న*: సృగాలవిన్న.

కలశిక్షితని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోలపొన్న*: చూ, పృశ్నిపర్ణి.

కలశోదధి, సం. వి. ఇ. పుం. పాలసముద్రము: చూ, సముద్రము.

కలసము, సం. వి. అ. పుం. కుండ: చూ, భాండము. 3. పెరుఁగుజిలికెడు కుండ.

కలసి, సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ 1. కోలపొన్న*: పృశ్నిపర్ణి; 2. పెరుగుఁజిలికెడు కుండ: చూ, భాండము. 3; 3. కుండ: చూ, భాండము. 3; 3. నీళ్ళకుండ: చూ, భాండము. 3-ఞ.

కలసికొను, దే. అ. క్రి. రూ-కలిసికొను: చూ, సంయుక్తమగు.

కలసీసుతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అగస్త్యుఁడనుముని: చూ, ముని. 1; 2. వేల్పుటొజ్జ: చూ, బృహస్పతి.

కలసోదధి, సం. వి. ఇ. పుం. పాలకడలి: చూ, సముద్రము.

కలహంస, సం. వి. అ. పుం. 1. కాదంబము, ధూమ్రవర్ణము లైన ముక్కు కాళ్ళు రెక్కలుగలహంస, మధురముగాఁ బలుకుహంస: చూ, హంస; 2. రాజహంస, ఎఱ్ఱనిముక్కు కాళ్ళు గల హంస: చూ, హంస; ("రాజహంసస్తు కాదంబే కలహంసే నృపోత్తమే ఇత. కలహంసస్తు కాదంబే రాజహంసే నృపోత్తమే." అని విశ్వకోశము); 3. రాజశ్రేష్ఠుఁడు: చూ, రాజు. 1-గం; 4. కమలినీకలహంస నాటకంబునందు నాయకుఁడై చెప్పఁబడ్డరాజు: చూ, రాజు. 1-క. (రూ-కలహంసము.)

కలహంసము, —పై.—

కలహనాశనము, సం. వి. అ. పుం. నెమిలడుగు*: చూ, పూతికరజము.

కలహప్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ గోరువంక: చూ, శారిక.

కలహప్రియుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నారదుఁడు: చూ, ముని. 1.

కలహము, సం. వి. అ. పుం, న 1 = కలన-కయ్యము. చూ, యుద్ధము; పుం. 2. సమరము: చూ, యుద్ధము; 3. కత్తియొఱ: చూ, ప్రత్యాకారము; 4. కట్టుట: చూ, బంధము. 1; 5. క్షోభ: చూ, వెఱుతురు. 1.

కలహశీలుఁడు, సం. విశే. కచ్చెపోతు: చూ, పేచీకోరు.

కలహాంతరిత, అం. మందు కోపముచేఁ బ్రియుని విడనాడి వెనుక పరితాపమునొందెడు నాయిక. నాయికల ఎనమండ్రులో నొకతె: చూ, నాయికలు.

కలహాశనుఁడు, సం. వి.అ.పుం. నారదుఁడు: చూ, సన్న్యాసి. 1.

కలహించు, సం. అ. క్రి. జగడమాడు: చూ, పోట్లాడు.

కలహించుట, అం. చూ, గుణములు.

కలాంకురము, సం. వి. అ. పుం. బెగ్గురు: చూ, సారసము.

కలాంకురుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కంసుఁడు: చూ, మూల దేవుఁడు.

కలాంతరము, సం. వి. అ.న. 1. వృద్ధి: చూ, వడ్డి; 2. లాభము: చూ, లాభము. 1.

కలాంబిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వడ్డిబ్రదుకు: చూ, వృద్ధిజీవిక.

కలాకూలము, సం. వి. అ. న. విషము: చూ, విసము. 1.

కలాకేళి, సం. వి. ఇ. పుం. మరుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు.

కలాచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = కాళంజి. తమ్మ పడిగము: చూ, పాత్రము. 6.

కలాచిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రొట్టెకట్టు: చూ, ముంగిలి. 2; 2. ఇంటికొన: చూ, ప్రకోష్ఠము; 3. బుజముతుద.

కలాటీనము, సం. వి. అ. పుం. ఏట్రింత: చూ, వ్యాఘ్రాటము.

కలాదము, సం. వి. అ. పుం. 1. జువ్విపండు; 2. కుక్కల మైథునము: చూ, సంయోగము.

కలాదుఁడు, సం వి. అ. పుం. 1. అగసాలె: చూ, స్వర్ణ కారుఁడు; 2. చందమామ: చూ, హిమాంశువు; 3. విద్య చెప్పెనవాఁడు: చూ, పంతులు. 1; 4. మాతులుఁడు: చూ, మేనమామ; 5. మేనమామకొడుకు: చూ, మేనబావ; 6. జ్ఞాతి: చూ, దాయాదుడు; 7. కఠినచిత్తుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 8. మొండెపుగాము, రాహువు: చూ, రాహువు. 9. కేతుగ్రహము: చూ, సుకేతనము.

కలానిధి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. చందురుఁడు: చూ, చంద్రుఁడు; 2. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 3. పండితుఁడు: చూ, విద్వాంసుఁడు.

కలానువాది, సం. వి. ఇ. పుం. 1. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము; 2. చటకము: చూ, పిచ్చుక; 3 కయిజా: చూ, కొంజ.

కలాపకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగు మెడసంకెల; చూ, హస్తి. 1-౩. (౨౭); (శృంఖలము.) 2; 2. పంద్రెండు పేటల హారము: చూ, భూషణము. 2; 3. నొసటిబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1.

కలాపతి, సం. వి. ఇ. పుం. చందురుఁడు: చూ, చంద్రుఁడు.

కలాపన, దే. వి. కలఁత: చూ, సంతాపము. వా. వి. 2. కల్పన.

కలాపము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇరువదియైదు పేటలుగల స్త్రీలయొడ్డాణము: చూ, భూషణము. 2; 2. నెమలిపురి: చూ, పింఛము. 1; 3. అమ్ముల పొది: చూ, బాణము. 1-౩; 4. తొడవు: చూ, భూషణము. 2; 5. గుంపు: చూ, సమూహము; 6. ఓంకారము: చూ, ప్రణవము; 7. చెడ్డపలుకు: చూ, శబ్దము. 2-౪; 8. మణిఖచితమగు ప్రదేశములేక తిన్నె; 9. ఒడలు: చూ, శరీరము; 10. తెలివి: చూ, హృల్లేఖము. 2; 11. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1; 12. చేయుట: 13. నర్తనమునందు రెండుకాళ్ళతోను మూఁడు మారులు నృత్యముచేయుట; 14. కళలలో భేదము; 15. వేదవాక్యము; 16. ఒకవిధమగు కాలము. దే. వి. (1) కలఁత: చూ, సంతాపము.

కలాపి, సం. వి. న్. పుం. 1. నెమలి: చూ, మయూరము; 2. జువ్వి*: చూ, ప్లక్షము; దే. వి. (1) రూ-కలయుంపి. అం, భా. ద్వి. పు. 23: పేన్నీళ్ళు: చూ, సలిలము. 1-౬౩.

కలాపిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రాతిరి: చూ, రాత్రి; 2. నాగర ముస్త*: చూ, తృణము. 1.

కలాపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కంసాలి: చూ, స్వర్ణకారుఁడు; 2 చందురుఁడు: చూ, చంద్రుఁడు; 3. ఇనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; విణ. 4. వ్రాసెడువాఁడు: చూ, శిల్పి.

కలాపూర్ణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చందమామ: చూ, చంద్రుఁడు.

కలాబాకము, సం. వి. అ. పుం. వ్రీహిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కలాభృత్తు, సం. వి. త్. పుం. చందమామ: చూ, చంద్రుఁడు.

కలామకము, సం. వి. అ. పుం. కలమధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కలాయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గండదూర్వ*: చూ, తృణము. 1.

కలాయకము, సం వి. అ. పుం. అంకలనెడువస్తు: చూ, ధాన్యము.

కలాయనము, సం. వి అ. పుం. వేరము: చూ, వర్తకము.

కలాయనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నట్టువుఁడు: చూ, నర్తకుఁడు.

కలాయము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుండ్రని సెనగలు: చూ, సెనగలు (బోది సెనగలని వాడుక); 2. అంక అనెడువస్తు: చూ, ధాన్యము.

కలాయి, వా. వి. పాత్రలకు తగరముపూయుట.(కళాయిఅనియు.)

కలాలాపము, సం. వి అ. పుం. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము.

కలాలి, వా. వి. కల్లు, సారాయ అమ్మువాఁడు.

కలావతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తుంబురువీణ: చూ, వీణ. 1-౧౫; (తుంబురను గంధర్వునివీణె); (చూ-కళావతి); 2. కళలను దెలిసినయాఁడుది, రూ - కళావతి: చూ, స్త్రీ. 1-౧౭౮; అం. 3: చూ, తతవాద్యములు.

కలాలుఖానా, వా. వి. కల్లుసారాయలమ్ము దుకాణము.

కలావరు, అం. వి. 1. (రూ-కావడు) పిట్టలలోని నలుపు గుఱుతుగల కాకితము. 2. నాసాభరణము: చూ, భూష ణము. 2-౬-(౨).

కలావాదము, అం: చూ, తంత్రములు.

కలావికము, సం. వి. అ. పుం. కోడి: చూ, పుంజు.

కలావికలము, సం. వి. అ. పుం. చటకము: చూ, పిచ్చుక.

కలాసకము, సం. వి. అ. పుం. పదునాలుగంగములుగల నర్తన భేదము: చూ, నాటకము. 1. (తె. ప:—కలాసికి.)

కలాసము, దే. వి. కుమ్మరి కుండలుచేయు సాధనము.

కలాసి, వా. వి. ఓడమీఁదిపనివాఁడు. (చూ-కళాసి. తెనుఁగున వాడుక.)

కలాసికి, వై. వి. = కలాసకము: చూ, నాటకము. 1.

కలాహకము, సం. వి. అ. పుం. కాహళమను వాద్యము, నఫిరి: చూ, వీణ. 1-౩౬.

కలి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. కయ్యము: చూ, యుద్ధము; 2. జగడము: చూ, యుద్ధము; 3. కలియుగము. 4,32,000 వత్సరములకాలము: చూ, యుగములు. (చూ, ఉగము. 3); 4. ఈఁచదోయిన కాళ్లుగలవాఁడు: చూ, పంగుడు; 5.

ళూపుఁడు: చూ, హంసీరుఁడు. 2; 6. తాఁడె*: చూ, విభీత కము; ఇ. స్త్రీ. 7. కర్లైము: చూ, వాగె; 8. నీలి*: చూ, రంజ ; 9. పుష్పించుటకు సిద్ధమైన మొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1; దే. వి. (1) కడుగు: చూ, శుక్తము. 1-౧; (2) పులియఁ బెట్టిన కడుగునీరు: చూ, శుక్తము 1-౩.

కలింగ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దపిఱుఁదులు గల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ 1-౨౩.

కలింగకము, సం. వి అ. పుం. కొడిసెకాయ: చూ, వత్సకము. (ఇంద్రయవము.)

కలింగము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొడిసె *: చూ, వత్సకము. 2. కర్కారు-ము*: చూ, పుచ్చ; 3. కూఁకటిమూఁగ: చూ, భృంగరాజము. 3; 4. నెమిలడుగు*: చూ, పూతికరజము; 5. కళింగదేశము: చూ, దేశము; 6. కొడిసెకాయ: చూ, వత్సకము. (ఇంద్రయవము); 7. కొండ: చూ, పర్వతము; 8 చక్కఁదనము: చూ, సౌందర్యము.

కలింగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కొడిసెకాయ: చూ, వత్సకము. (ఇంద్రయవము).

కలింగుఁడు, సం. విశ. 1. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు; పుం. 2. వాయులింగము అనఁగా శ్రీకాళహస్తీశుఁడు. (అప వాడుక).

కలింజము, సం. వి. పుం. కటము: చూ, చాప. (రూ-కిలింజకము).

కలింజనము, సం. వి. అ పుం. మంగలిపల్లె: చూ, దేశము.

కలింజము, సం. వి. అ. పుం. కటము: చూ, చాప.

కలిందకన్య, సం. వి ఆ స్త్రీ. యమునానది: చూ, నది.

కలిందజ, సం. వి. ఆ స్త్రీ.—పై.—

కలిందము, సం. వి. అ. పుం. 1. తాఁడె*: విభీతకము; వా. 2. కలిందమనుకొండ: చూ, పర్వతము.

కలిందుఁడు, సం. వి. అ. పుం. సూర్యుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు.

కలిక, సం. వి. అ. పుం, స్త్రీ. 1. = కళ్లైము: చూ, వాగె; 2. ముకుళము: చూ, మొగ్గ. 1.

కలికము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొంగ: చూ, బకము; దే. వి. (1) శైత్యనివారణార్థము కంటికివేసెడు మందు.

కలికారకము, సం. వి. అ. పుం. నెమిలడుగు*: చూ, పూతికరజము.

కలికారకుఁడు, సం. వి అ. పుం. నారదుఁడు: చూ, ముని. 1.

కలికారము, సం. వి. అ. పుం. 1. కూఁకటిమూఁగ; చూ. భృంగరాజము. 3; 2. కావ్యకమను పక్షి: చూ, పీతమస్తకము; 3. నెమిలడుగు:* చూ, పూతికరజము.

కలికారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉపవిషభేదము*: చూ, విష.

కలికాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కలికాలియను తరిగొబ్బ*: చూ, హలిని.

కలికి, దే వి.1. రూ-కల్కి, ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. రూ-కల్కి, మనోజ్ఞురాలగు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 3. కొంగతలఱఁక: చూ, తెక్కె. 1; 4. మనోజ్ఞము; ఉ. హరి. 3, ఆ. 147: చూ, సౌందర్యము.

కలికోత్కలిక, వా. వి. కావ్యలక్షణములోని క్షుద్రప్రబంధలక్షణమును తెలుపునది: చూ, క్షుద్రప్రబంధము.

కలిగించు, దే. స. క్రి. 1. కలుగఁజేయు: చూ, సృజించు; 2. లేనిది కలుగఁజేయు: చూ, సృజించు.

కలిగించుట, దే. వి: చూ, పుట్టించుట.

కలిగొట్టు, దే. వి. పాటలి*: చూ, స్థాలి. 2.

కలితనము, దే. వి. నేర్పు. భార. విరా. 4, ఆ. 223: చూ, సామర్థ్యము. 1.

కలితము, సం. వి. అ. పుం, స్త్రీ. 1. కళ్లైము: చూ, వాగె; విశ. 2. ఎఱుఁగఁబడినది. చూ, విదితము. 1; 3. పొందఁబడినది: చూ, ప్రాప్తము. 1.

కలితాంతము, (గీతాలంబనము) అం. ఒకానొక వృత్తము. ఇందొక్కొక్క పాదమునందు త, జ, జ, వ గణములుగలదై ఎనిమిదవయింట యతిగల ఏకాదశ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము ఉదా.—"సామోద్భవవిశ్రమసంయుతమై, వేమాఱు తెజాలగ । విస్తృతమై, దామోదరదేవుక, థల్వసుల్, భూమింగలితాంతము । పూర్ణమగున్."

కలితాపసుఁడు, సం. వి. అ. పుం = కలనతపసి. నారదుఁడు: చూ, సన్న్యాసి. 1.

కలితి, కల్తి, హిం. మిశ్రితము, స్వచ్ఛముకానిది.

కలితుఁడు, సం. విశ. 1. ఆప్తుఁడు: చూ, స్నేహితుఁడు 1; 2. జ్ఞాతి: చూ, దాయాదుఁడు; 3. చుట్టము: చూ, బంధువు.

కలిదైవత్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పదునాలుగవ తిథి, చతుర్దశి: చూ, తిథి. 1.

కలిద్రుమము, సం. వి. అ. పుం. తాండ్ర*: చూ, విభీతకము.

కలిప్రియుఁడు, సం. వి. అ. పుం 1. నారదుఁడు: చూ, ముని. 1; 2. కోఁతి: చూ, వానరము.

కలిభుజశకము, అం: చూ, శకములు.

కలిమము, దే. వి. నంజుడు, భార. శాం. 3. ఆ. 285: చూ, మాంసము.

కలిమారకము, సం. వి. అ. పుం. నెమిలడుగు*: చూ, పూతికరజము. (రూ-కలికారకము.)

కలిమాలకము, సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-కలిమారకము.

కలిమాలకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఏకిమీఁడు: చూ, ప్రభువు. 2.

కలిమాల్యము, సం. వి. అ. పుం. నెమిలడుగు*: చూ, పూతికరజము.

కలిమి, దే. వి. రూ-కల్మి 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 2. సంపద. భార. శాం. 1, ఆ. 51: చూ, సంపత్తి. 1; 3. తానము: చూ, స్థానము. 1; 4. కలుగుట. భార. అర. 4, ఆ. 189. చూ, పుట్టించుట.

కలిమిచెలి. దే. వి. లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1.

కలిమిదండుగ, ద్వ. వి. నేరములేకున్నను ధనవంతునియొద్ద తాను పుచ్చుకొనెడు ధనము.

కలిమిలేములు, లో. భోగాములు: చూ, కష్టసుఖములు. "కలిమిలేములు కావడికుండలు."

కలిమోహనము, సం. వి. అ. పుం. పండ్లతోనిండిన మేడి*: చూ, మేడి.

కలియకట్టు, దే. అ. క్రి. 1. కలిపిగట్టిగా అంటఁగట్టు; 2. అంటుగట్టు: చూ, త్రొక్కు. 3.

కలియఁబెట్టు, దే. స. క్రి. ఎనియఁజేయు: చూ, ఎనుచు, ఎనుపు.
కలియిక, దే. వి: చూ, రూ-కలయిక.
కలియికలాగులు, అం. ఒకానొక రతిబంధము: చూ, రతిబంధములు.
కలియు, దే. స. క్రి. రూ-కలయు. పొందు: చూ, ప్రాపించు. (కలుపు. కలుపుఁగోలు ఇత్యాది సాధారణప్రయోగములం బట్టి ఇట్లు ఇకారమధ్యముగాను వ్రాయఁబడియె.)
కలియుగము, అం. 1: చూ, యుగములు (చూ, కలి. 3.)సా. 2. కలియుగంబున భూపతనలగ్నమే జన్మలగ్న మని శాస్త్రము చెప్పుచున్నది. ఈసమయమునుబట్టి జన్మలగ్నము కనిపెట్టవలెను.
కలియుగవర్జ్యములు, అం. సముద్రయానము, అన్యవర్ణస్త్రీనిఁ బెండ్లియాడుట, పుత్త్రోత్పత్తి మధుపర్కములయందుఁ బశువధము, శ్రాద్ధములయందు మాంసపరిగ్రహము, వానప్రస్థ సన్న్యాసములు, పెండ్లియైన పడుచునకు మఱలఁబెండ్లిచేయుట, నరమేధాశ్వమేధ గోమేధములు, మహాప్రస్థానగమనము.(8).
కలిలము, సం. వి. అ. న. 1. ఆఁడుదాని రక్తమును మగవాని రేతస్సును కలిసినముద్ద: చూ, రేతస్సు. 1; తద్వి: చూ, రూ-లలము. 1: పు. 2. గంద్రగోడ్డలి: చూ, ముద్గరము; 3 పరస్త్రీ సంగమము: చూ, సంయోగము; 4. ఎఱుఁగరానిది; చూ, రహస్యము; 5. చొరరానిది: చూ, దుర్గమము.
కలిః, సం. వి. అ. స్త్రీ కక్షము: చూ, వాగె
కలివి, దే. వి. రూ-లివె*: చూ, సామ్మపుష్పఫలి. (ప్రకృతి. కరివిందా. పురుషోత్తమకవీయము)
కలివె, దే. వి. రూ—పై.— (ప్రకృతి. కరమర్ద పురుషోత్తమ కవీయము.)
కలీనము, సం. వి. అ. పుం. పచ్చగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౧౫.
కలీయము, సం. వి. అ. పుం. న. కక్షము: చూ, వాగె.
కలు, దే. వి. రూ- ల్లు. 1. శిల. లక్ష్మీ. 2, ఆ. 56: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౫); 2. బండిచక్రము. కాశీ, 1, ఆ. 77: చూ, బండికల్లు; వై. వి. 3. మద్యము. ఉ. హరి. 4, ఆ. 132: చూ, సుర. 1; 4. మద్యవిశేషము: చూ, సుర. 1.
కలుఁకానుగు, దే వి (కలు+కానుగు) త్రాయంతి *: చూ, వార్షికము 1. (రూ-కలుఁగ్రానుగు.)
కలుఁగు, దే. వి. 1. బొక్క: చూ, రంధ్రము. 1-౧; 2. గుహ. అచ్చ కిష్కిం, కాం. 27: చూ, రంధ్రము. 1-౨; 3 గర్తము: చూ, రంధ్రము. 1 ౩. (రూ-కల్గు.)
కలుఁగ్రానుగు, దే. వి: చూ, రూ-కలుఁగానుగు.
కలుఁజు, దే. వి. చెఱువులోనగువాని నీళ్ళుపోవుటకు జాతితోఁ గట్టిన మార్గము: చూ, మరిగొమ్మ.
కలుకు, దే. వి. మనసు నొచ్చుటయందగు ననుకరణము; సా. 3, ఆ. 50: చూ, హుహూ.
కలుక్రాంత, దే. వి: చూ, కలుఁగానుగు*.
కలుగచ్చ, దే. వి. ఒకరకముగచ్చ*: చూ, సోమరాజి.
కలుగానుగ, దే. వి. రాతిగానుగ; రామా. 1, ఆ. 121: చూ, గానుగ. (సున్నపుగానుగ అని వాడుక.)
కలుగు, దే. అ. క్రి. 1. ఉత్పన్నమగు. భార. ఉద్యో, 4, ఆ. 135: చూ, రవణించు; 2. ఉండు. భార ఆది. 2, ఆ. 110; చూ, వర్తించు; 3. ఓపు. హరి. ఉ 6, ఆ. 59: చూ, పర్యాప్తమగు; 4. జన్మించు భాగ. 9, స్కం: చూ, పుట్టు. 2; 5. కూడు. ఆని. 2, ఆ. 141: చూ, సరిపడు 2; స.క్రి. 6. పొందు. భార. అర. 1, ఆ. 231: చూ, ప్రాప్తించు. (రూ-కల్గు.)
కలుగొట్టు, దే. వి: చూ, రూ-కలిగొట్టు*.
కలుచ, వై. వి 1. = కలుషమ్. దోషము భార. శాం 4, ఆ. 189: చూ, పాపము; (రూ-కలుచు); 2. కలఁత: చూ, సంతాపము; 3 క్రోధము: నై. 5, ఆ 157: చూ, రోషము.
కలుచపడు, వై. అ. క్రి. కలఁతపడు. లక్ష్మీ. 5, ఆ. 4: చూ, సంక్షోభించు.
కలుజువ్వి, దే. వి: చూ, రూ-కలజువ్వి*.
కలుపు, దే. వి. 1. దధి. కళాం. 3, ఆ. 14: పెరుఁగు: చూ, స్తన్యము. 1-౧౬; 2 మిశ్రౌషధి: చూ, పెరుఁగు. 1. (రూ-కిలపు); 3. పైరులోని కసవులోనగునది: చూ, అలము; స క్రి. 4. కూర్చు, కలియఁజేయు: చూ, సంధించు. 3.
కలుపుఁగోలు, దే. వి. (కలుపు+కోలు) రూ-కల్పుఁగోలు. అభేదము: చూ, బుజ్జగింత. 1.
కలుపుఁగోలుతనము, ద్వ వి. రూ - కల్పుఁగోలుతనము. అభిన్నత్వము; రామా. 5, ఆ. 134: చూ, బుజ్జగింత. 1.
కలుపుట, దే. వి 1. కలపడము: చూ, సంకలనము; 2. రజస్వలానంతరమున భార్యను భర్తతోకలుపుట: చూ, గర్భాధానము.
కలుబంద, దే వి: చూ, రూ-కలబంద*.
కలుమంద, దే. వి.—పై.—
కలుము, వై. వి. = కల్మష. కలుషగంధము; అం, భా. ప్ర. ధీ. 106: చూ, వాసన.
కలుమ్రుచ్చు, దే. వి అంబేద: చూ, నిష్ప్రయోజకుఁడు.
కలుములగరితబిడ్డ, ద్వ. వి. సిరిచూలి: చూ, మన్మథుఁడు.
కలుములచెలి, దే. వి. లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1.
కలువ, వై. వి. 1. = కైరవ. రూ-కల్వ ఒకానొకజలపుష్పము. ఉత్పలము. య. 5, ఆ, 104: చూ, కలవ. 1; 2. కూడిక: చూ, సంయోగము.
కలువకంటి, బ్వ. వి. (కలువ+కన్ను) 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1; 2. కలువఱేకులవంటి కన్నులుగల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౨౪౦.
కలువపడము, వై వి (కలువ+పడము) ఉత్సవాదికాలములలో ధ్వజస్తంభము లోనగువానియందు వ్రేలఁగట్టెడు బంగారు కలువపూదండ, కళా 2, ఆ. 9; రా. ఆ, కాం. 52; భార. ఆది. 6, ఆ. 149: చూ, వితానము
కలువము, దే. వి రూ-కల్వము. మందునూఱు జాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౬).

కలువరాయఁడు, వై. వి. చందమామ: చూ, చంద్రుఁడు, (ఇట్లు కలువఱేఁడులోనగునవి.)
కలువరింత, దే. వి: చూ, రూ-కలవరింత.
కలువరింపు, దే. వి. —పై.—
కలువకాకట్టు, ద్వ. వి. శిలాబంధపుష్కరిణి: చూ, సరస్సు. 1-౩.
కలువతేకు, ద్వ. వి. 1. కలువపూతేకు: చూ, రూ-కల్వతేకు; ఐ. 2. రూ-కల్వతేకు. పిఱుఁదులమీఁది నఖక్షతము: చూ, నఖక్షతము; 1-౧; ఐ. 3. కంటియందుఁజేయు నఖక్షతము, రూ-కల్వతేకు: చూ, నఖక్షతము. 1-౧.
కలువలదాయ, వై. వి. తమ్ములవిందు. అచ్చ. యు, కాం. 79: చూ, సూర్యుఁడు. (ఇట్లు కలువలసూఁడు.)
కలువలతేఁటితోడు, ద్వ. వి. లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1.
కలువవిందు, ద్వ. వి. కుముదబాంధవుఁడు, రామా. 6, ఆ. 30: చూ, చంద్రుఁడు. (ఇట్లు కలువచెలి.)
కలువు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కలుగు. సా. 2, ఆ. 128.)
కలుషము, సం. వి. అ. న. 1. = కలుచ: చూ, పాపము; 2. భయానకరసము: చూ, రసములు; పుం. 3. దున్నపోతు: చూ, మహిషము; 4. కోపము: చూ, రోషము; 5. పులికడుగు: చూ, శుక్తము. 1; 6. గాలి: చూ, వాయువు; 7. దుమ్ము: చూ, రేణువు. 1; 8. నెల: చూ, మాసము. 1; విశే. 9. కలఁకఁబాఱినది: చూ, మలినము. 3; 10. చరించునది: చూ, తరళము; 11. చిత్రవర్ణముకలది: చూ, వర్ణము. 6-౮-(౧.)
కలుషించు, సం. అ. క్రి. కలఁకఁబాఱు హరి. ఉ. 2, ఆ 29; భార. విరా. 2, ఆ. 48: చూ, సంక్షోభించు.
కలుషుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.
కలుసుఁగూర, ద్వ. వి. (కలుసు+కూర) అనుకుగావండిన కూర. జై. 3, ఆ. 50. (కలగలుపుకూర అని వాడుక): చూ, వ్యంజనము. 1.
కలోపనత, అం: చూ, మధ్యమగ్రామగత మూర్ఛనలు.
కల్కండ, దే. వి: చూ, రూ-కలకండ.
కల్కఫలము, సం. వి. అ. పుం. దాడిమము*: చూ, దానిమ్మ.
కల్కము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 2. కలుచ: చూ, పాపము; 3. నెయ్యి నూనెలోనగు వానియందు అడుగున నిలిచినమడ్డి: చూ, స్నేహము 1-౧౩; 4. ఏరుగడము: చూ, మలము. 1; 5. మలసామాన్యము: చూ, మలము, 1; (క్రొవ్వు, రేతస్సు, నెత్తురు, మెదడు, మూత్రము, విష్ఠ, గులిమి, చీమిడి, తెమడ, కన్నీరు, పుసి, చెమట యను పండ్రెండువిధములైన మలములు); 6. తాఁడి*: చూ, విభీతకము; 7. కన్నీరు: చూ, సలిలము. 1-౩౨.
కల్కి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. తాఁడి*: చూ, విభీతకము; 2: చూ, అవతారములు. (రూ-కలికి); దే. వి. (1) రూ-కిలికి. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; (2) రూ-కలికి. మనోజ్ఞురాలగు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.
కల్కుఁడు, సం. విశే. పాపాలముద్ద: చూ, పాపాత్ముఁడు.

కల్గు, దే. వి. 1: చూ, రూ-కలుఁగు 1-2-3; అ. క్రి. 2: చూ, రూ-కలుగు. 1-2-3-4-5-6.
కల్నేటు, దే. వి. కన్నియలేడి: చూ, మహాపక్షము. (ఆంధ్ర పదపారిజాతము.)
కల్పకము, సం. వి అ. పుం. 1. తెల్లతుమ్మ*: చూ, విట్ఖదిరము; 2. కల్పవృక్షము*: చూ, వేలుపుఁజెట్టు; 3. కచ్చూరము: చూ, సిరము.
కల్పకవద్వల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అడవికాఁకర: చూ, సుషవి. 1.
కల్పకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నావితుఁడు: చూ, మంగలి.
కల్పక్షయము, సం. వి. అ. పుం. బ్రహ్మప్రళయము, త్రుంగుడు: చూ, సంవర్తము. 1. (బ్రహ్మదినప్రళయము.)
కల్పన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆయత్తము చేయుటకై యేనుఁగు నకుఁ గట్టిన నిడుత్రాడు; 2. కల్పించుట: చూ, రచన.
కల్పనము, సం. వి. అ. న. 1. క్లృప్తి: చూ, సంగ్రహము. 2; 2. కల్పన: చూ, రచన; 3. మనోవ్యాపారము, ఎన్నిక: చూ, సంకల్పము.
కల్పపాదపము, సం. వి. అ. పుం, కల్పవృక్షము: చూ, వేలుపుఁజెట్టు.
కల్పము, సం. వి. అ. పుం. 1. బ్రహ్మప్రళయము, కల్పాంతము, త్రుంగుడు: చూ, సంవర్తము. 1; 2. దేవతరువు*: చూ, వేలుపుఁజెట్టు; 3 పాడి: చూ, సత్యము. 1; 4. బ్రహ్మదినము; 5. వేదాంగమైనవిధి: కర్మప్రసంగము; 6. నియమిన గ్రంథము: చూ, శాస్త్రములు; 7. అవాంతరకల్పము: చూ, వికల్పము; 8. భ్రష్టముకాని ధర్మము; 9. వేదాంగకల్ప శాస్త్రము; 10. స్వోచితధర్మమును వదలకుండుట; విశే. 11. కొంచెము తక్కువగానున్నది; (నపుంసకలింగమును అగును); అం. 12. శాస్త్రములు ఆఱింటిలో నొకటి: చూ, శాస్త్రములు; 13. వేదాంగములు ఆఱింటిలో నొకటి: చూ, వేదాంగములు; 14. విద్యలు పదునాలుగింటిలో నొకటి: చూ, విద్యలు; 15. కల్పమనఁగ కల్పించునది = వేదములోఁ జెప్పఁబడియున్న దర్శపూర్ణమాసాది యాగములలోఁజేరి యున్న క్రియలకు దేనితరువాత నేదియో ఆవరుసను బోధించెడిది యనుట. ఈ కల్పసూత్రములు నాలుగువేదములకును వానిలోఁజేరిన ప్రతిశాఖకును ఒక్కొక్కగ్రంథము చొ॥ పుట్టియున్నట్టు కన్పట్టుచున్నవి.
కల్పవృక్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోరినవస్తువులనిచ్చెడు దేవవృక్షసామాన్యము*: చూ, వేలుపుఁజెట్టు; అం. 2: చూ, కల్పవృక్షములు; 3: చూ, మహాదానములు.
కల్పవృక్షము దగ్గఱకువెళ్ళి కాయయడిగినట్లు, లో. ఉదా — "కల్పవృక్షమునకుఁగడసి కాయడిగిన, చందమునను శౌరి సమ్ముఖమున, జేరి తుచ్ఛమయిన సిరిచేఁడికొననయ్యె, నాస దోసమెఱుఁగడనుట నిజము." (కుచేలోపాఖ్యానము.)
కల్పవృక్షములు, అం: మందారము, హరిచందనము. (5).
కల్పసూత్రములు, అం. (అగ్ని వైశ్య సూత్రే) బోధాయనాది తొమ్మిది సూత్రములు.—1. బోధాయనము, 2 ఆపస్తంబము, 3. సత్యాషాఢము, 4. ద్రాహ్యాయణము, 5. ఆగస్త్యము, 6. శాణ్డిల్యము, 7. ఆశ్వలాయనము, 8. శాంభవీయము,

కల్లంగడి, ద్వ. వి. సారాకొట్టు: చూ, గృహము. 1.
కల్లంబు, అం: చూ, విన్నాణములు. (రూ-కల్లము.)
కల్లడు, సం. విణ. చెవిటి: చూ, బధిరుడు.
కల్లజగడము, ద్వ. వి. అభ్యాఖ్యానము: చూ, యుద్ధము.
కల్లతనము, దే. వి. 1. చెడ్డనడత; కాశీ 4. ఆ. 97: చూ, తప్పునడత; 2. మోసము; భాగ. 6, స్కం. 5: చూ, వంచన.
కల్లత్వము, సం. వి. అ. న. స్వరభేదము: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౧౨); 2. చెవుడు: చూ, పెద్దవిన్నపము.
కల్లము, సం. వి. అ. పుం. 1. కల్లమాట: చూ, వితథము; 2. పసుపు: చూ, 6-౭; అం. 3: చూ,రూ-కల్లంబు; దే. వి. (1) రూ-కళ్ళము: చూ, ఖలము. 4.
కల్లరి, దే. విణ (కల్ల+అరి.) 1. రూ-కల్లరీఁడు. అసత్యము పలుకువాఁడు: చూ, ముఖరుఁడు; 2. తప్పుచేసినవాఁడు; సా 2, ఆ. 273: చూ, దొంగులాఁడు; 3. మోసగాఁడు; అచ్చ. అర, కాం. 66: చూ, వంచకుఁడు; 4. దుష్టుఁడు (లేక) దుష్టురాలు; అచ్చ. బాల, కాం. 86: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
కల్లరీఁడు, దే విణ. (కల్లరి+ఈఁడు) —పై.—(స్వార్థమున ఈఁడు)
కల్లమొజా, దే వి మత్స్యవిశేషము; హంస. 4, ఆ. 187: చూ, మత్స్యము. 1.
కల్లాస, వా. వి కల్లుమీఁది ఆస: చూ, సరకము. 4.
కల్లి, దే వి తోఁట లోనగువాని వెలుగు: చూ, ప్రాచీనము. 1.
కల్లు దే. వి. 1. కన్ను; భల్లా. 1, ఆ: చూ, లోచనము. 1; 2. శిల; నై. 8, ఆ. 152: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౫). 3 బండిచక్రము; భార. కర్ణ. 3, ఆ. 342: చూ, బండి కల్లు; వై. వి. = కల్యా 4. మద్యము; భార. విరా. 2, ఆ. 93: చూ, సుర. 1; 5. మద్యవిశేషము; రా. అ, కాం: చూ, సుర. 1; రూ-కలు. 2-3-4-5.
కల్లుకుండ, ద్వ వి. గంజ: చూ, భాండము. 3.
కల్లుగిన్నె, ద్వ. వి. కల్లుత్రాగెడుగిన్నె, సరకము: చూ, సుర 2: చూ, పాత్రము. 6-౪.
కల్లుతేట, ద్వ. వి. కల్లుపై తేటయగుతేట: చూ, సురామండము.
కల్లు తాగుట, ద్వ. వి: చూ, సరకము. 2.
కల్లుపాక, ద్వ. వి. కల్లుగల ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.
కల్లుపెంట, ద్వ. వి. కల్లమ్మెడుచోటు: చూ, శుండ.
కల్లుమీఁగడ, ద్వ వి. సురామండము: చూ, సుర. 2-౧౪.
కల్లువడు, ద్వ అ. క్రి. (కల్లు+పడు) బ్రమసుపడు; స్వా 5, ఆ. 19; భల్లా. 2, ఆ: చూ, స్తంభించు.
కల్లువెడ్డన, ద్వ వి. కల్లువడ్డింపు: చూ, సరకము. 5.
కల్లువడ్డింపు, ద్వ వి. —పై.—
కల్లువెల్లి, ద్వ. వి. కల్లుసంద్రము: చూ, సముద్రము.
కల్లుసంద్రము, ద్వ. వి. —పై.—
కల్లెలుక, దే. వి. (కల్లు+ఎలుక) పొలములలోఁ గలుగుల యందుండెడి యెలుక; స్వా 4, ఆ. 25: చూ, మూషికము.
కల్లేకు, దే. వి. ఒకానొ పక్షి; స్వా 4, ఆ. 58: చూ, పక్షి: (చూ, రూ-కల్లేలు.)

కల్లేఱు, దే.వి. (కల్లు+ఏఱు) వీరభద్రపర్వతపాదమూలమునఁ బాఱెడి యొకనది; కాశీ. 3, ఆ. 28: చూ, నది.
కల్లోలము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్దఅల: చూ, వీచి. 1. (రూ-ఉల్లోలము = పెద్దవాఁగులు.); 2. ఆనందము: చూ, సంతోషము.
కల్లోలిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏఱు: చూ, నది.
కల్లోలుఁడు, సం. విణ. పగవాఁడు: చూ, శత్రువు. 1.
కల్వ, వై. వి. = కైరవ: చూ, రూ-కలువ.
కల్వము, దే. వి: చూ, రూ-కలువము.
కల్వతేకు, ద్వ. వి: చూ, రూ-కలువతేకు.
కల్వ దొరదారి, ద్వ వి. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.
కల్హారము, సం. వి. అ. న. సౌగంధికము, కించుక యెఱ్ఱని దెలుపును గలిగి మిక్కిలి పరిమళముగల కలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1. ౧౨-(౧).
కవ, దే వి 1. జత. రూ-కవలి. "జక్కవకవ": చూ, సంగడి 5; 2 యుగళము. "కన్నుగవ మొ": చూ, సంగడి 5. (రెండర్థములు నొకటిగానే చెప్పుచున్నారు.)
కవకము, సం. వి అ. పుం. ముద్ద: చూ, సాపాటు.
కవకవ, దే. వి. 1. నవ్వుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము; జై. 6, ఆ. 116: చూ, హూహూ; 2. పలుకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము; ఉ. రా 7, ఆ. 283: చూ, హూహూ; 3. వ్రాలుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము; నళ. 3, భా. 971: చూ, హూహూ.
కవచపత్త్రము, సం. వి. అ. న. బుజపత్రి*: చూ, భూర్జము.
కవచము, సం. వి. అ. పుం. 1. బొందలము: చూ, వారవారణము; 2. తప్పెట, పటహము, ఢవణము: చూ, వీణ. 1-౧౯; 3. కలజువ్వి*: చూ, ప్లక్షము; 4. పర్పాటకము*: చూ, తృణము. 1; పుం, స్త్రీ 5 జోడుమ: చూ, వక్షము; 6. అకు: చూ, పర్ణము. 1; 7. రాత్రి మేలుకొనియుండుట: చూ, జాగరము; 8. యత్నము: చూ, సన్నాహము.
కవట, దే. వి. 1. పెద్దకొమ్మ; భార. విరా. 1, ఆ 162: చూ, శాఖ. 1-౧; విణ. 2. లేత: చూ, సుకుమారము. "కవటాకు." మొ.
కవటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ కవాటము: చూ, తలుపు.
కవడె, దే. వి వాద్యవిశేషము; అం; భా ప్ర. నాట్య. 123: చూ, వీణ. 1-౪౫-(౧). (రూ-కవిడి)
కవణకాఁడు, దే. విణ. మల్లగమనము దెలిసినవాఁడు; అం, భా. ద్వి. క. 208.
కవణము, వై. వి. = ఖాదనమ్ గుఱ్ఱము మొదలగు వా యొక్క ఉలవలు లోనుగాఁగల భక్ష్యము; జై. 2, ఆ. 16: చూ, భక్ష్యము (రూ-కవళము)
కవనము, సం. వి. అ. పుం. కవిత్వమును చెప్పుట. (వాడుక.)
కవను, దే.వి. కసవు; అం, భా. ద్వి. వ. 76: చూ, తృణము. 1.
కవపులుఁగు, దే. వి. జక్కవపక్కి: చూ, చక్రవాకము. (అం. ప. చర. 31.)
కవపుల్లుదాయ, దే. వి చందురుఁడు: చూ, హిమాంశువు.
కవయి, సం.వి. ఈ. స్త్రీ. చొఱపేప: చూ, మత్స్యము. 1-౨౭.

కవయుట, దే. వి. 1. రతి: చూ, సంయోగము; 2. కూడిక: చూ, సంయోగము.
కవర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బర్బర*: చూ, వాయింట.
కవరకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కారాగారబంధము: చూ, బంధనాలయము; 2. శిఖ: చూ, సిక. 1-౧.
కవరము, సం. విణ. 1. శిఖ: చూ, సిక. 1-౧; 2. కూడుకొన్నది: చూ, సంయుక్తము; 3. చెక్కఁబడినది: చూ, రుషితము; పుం. వి 4. ఉప్పు: చూ, లవణము. 1.
కవరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కొప్పు: చూ, వేనలి.
కవరు, వా. వి. 1. (వ్రాసినజాబును ఉంచెడు) కాగితపు సంచి. 2. పైకప్పు.
కవలు, దే వి. బ. పాచికలు; ఆము. 1, ఆ. 59: చూ, పాచిక.
కవలకాయ, దే. వి: చూ, అమడకాయ.
కవలవారు, దే. వి. అమడలు: చూ, యమళశిశువులు.
కవలి, దే. వి. జత: చూ, సంగడి. 5 (ఆంధ్రపదపారిజాతము.)
కవలు, దే. వి. 1. కుశలవులు; శ్రీరామపుత్త్రులు; ఉ, రా. 7, ఆ. 164: చూ, యమళశిశువులు; 2. నకులసహదేవులు; భార భీష్మ. 1, ఆ. 109; ఆంధ్రపద పారిజాతము; చూ, యమళశిశువులు; 3. కవబిడ్డలు: చూ, యమళశిశువులు; 4. వేదాదిపఠనమునందుఁ గొంత సామ్యముచే నొకటి విడఁబడి మఱియొకటివచ్చి కలయుట. కళా. 4, ఆ. 41.
కవలుకొను, దే. అ. క్రి. వేదాదిపఠనమునందుఁ గొంత సామ్యముచే నొకటి విడఁబడి మఱియొకటి వచ్చి కలయు. విక్ర. 4, ఆ. 50. కవలువోవు.
కవలువోవు, దే. అ. క్రి. (కవలు + పోవు) —పై.— పాండు. 2, ఆ. 19.
కవశము, సం. వి. అ. పుం. = కటశము, మద్దు: చూ, సాపాటు.
కవసము, సం. వి. అ. పుం. కవచము: చూ, వారవారణము.
కవాటము, సం. వి. అ. పుం, న. ఈ. స్త్రీ: చూ, తలుపు. (రూ-కపాటము.)
కవాటవక్రము, సం. వి. అ. న. వృక్షభేదము: చూ, వృక్షము.
కవాటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, తలుపు.
కవాడము, అర. వి. ఎద్దులుమోయు బరువు.
కవాతు, హిం. వి. దండువారు చేయు సాధకము, కసరతు.
కవారము, సం. వి. అ. న, తామర*: చూ, పద్మము. 1.
కవి, సం. వి. ఇ. పుం. 1 = కయి. కావ్యకర్త: చూ, మాటలల్లువాఁడు; 2: చూ, శుక్రుఁడు; 3. వాల్మీకి: చూ, ముని. 1; 4. పక్షివిశేషము: చూ, పక్షి; పుం. విణ. ఇ. 5. పండితుఁడు: చూ, విద్వాంసుఁడు; ఇ. స్త్రీ. 6. (గుఱ్ఱము) కళ్లెము: చూ, వాగె.
కవించు, దే. స. క్రి. రూ-కవియించు; భాగ. 9, స్కం. 102: చూ, వ్యాపించు.
కవిక్రాంతదర్శి, వ్యా. కవిదివ్యదృష్టిగలవాఁడు.
కవిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కళ్లెము: చూ, వాగె: 2. చొఱచేప: చూ, మత్స్యము. 1-౫౪; 3. కేవికాపుష్పము*: చూ, వృక్షము.
కవికంఠభూషణము, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఈవృత్తమునం దొక్కొక్క పాదమునందు స, జ, స, స, స, జ, గ ములతోఁ గూడి తొమ్మిదింట యతిగాఁగల పందొమ్మిదవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.—"నవరత్నవిభ్రమము-నిజా సజనాసజగంబులగా గవులే । గవికంఠభూషణము-గా రచియింతురు మాటిమాటికి । స్రవజిల్లు కజ్జమున-నందకపాణి నుపేంద్రురుక్మిణీ । ధవుసత్కృపాసుఫలఁ - దక్షుడలైన మహాత్ము లట్లుగాన్." అప్ప 244 వారట: చూ, వృత్తము. 1.
కవిచేయు, దే. అ. క్రి 1 కవియు; జై 5, ఆ. 109: చూ, వ్యాపించు; 2. కన్నువేయు, చూ, దృష్టించు.
కవిజ్యేష్ఠము, సం. వి. అ పుం. వాల్మీకిముని: చూ, ముని. 1.
కవిడి, దే. వి. చర్మవాద్యవిశేషము: చూ, వీణ. 1-౫౩-౧)
కవిత, సం వి. ఆ. స్త్రీ 1. పొత్తము: చూ, పుస్తకము; బు. పుం. 2. కవి. చూ, మాటలల్లువాఁడు.
కవిత్రయము, అం. నన్నయ, తిక్కన, ఎఱ్ఱన: చూ, త్రయము: (చూ, కవులు.)
కవిత్వము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కయితము: చూ, మాటల్లుట, అం. 2. అవధానములు యెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, అవధానములు.
కవిత్వరచన, అం. ఛందస్సునకు సంబంధించినది. (ఆశు, గర్భ, బంధ, చిత్రకవిత్వములు): చూ, ఉపవిద్యలు.
కవియము, సం. వి. అ. పుం, స్త్రీ. కళ్లెము: చూ, వాగె.
కవియించు, దే. స. క్రి. రూ-కవించు: చూ, వ్యాపించు.
కవియు, దే. అ. క్రి. 1. పర్వు; భార. కర్ణ. 2, ఆ. 281: చూ, వ్యాపించు; 2. కన్నువేయు: చూ, దృష్టించు.
కవియుదెంచు, దే. అ. క్రి. (కవియు + తెంచు) కవియు; భార. విరా. 5, ఆ. 193: చూ, వ్యాపించు; 2. కన్నువేయు: చూ, దృష్టించు.
కవిరాజవిరాజితము, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఈవృత్తమునం దొక్కొక్క పాదమునందు న, జ, జ, జ, జ, జ, జ, వ గణములుగలిగి ఎనిమిదింటఁ బదునాలుగింట నియమదింట యతులుఁగల త్రయోవింశ చ్ఛందస్సునం దుద్భవించిన వృత్తము. ఉదా.—కలయగ నొక్కన, కారము నాఱుజ, కారములున్వము, గాటముగా నలరినచో ద్విరదాచలశైలము, లైత్రివిరామము, లందిర । సిద్ధశ కవిరాజ విరాజితవృత్తము-రాణ జనార్దనరమ్యకథా । వశులఁగవీశులు, వర్ణనసేయఁగ, వ్రాలునచిత్రము, వావిరిగన్." అప్ప 249. పుట: చూ, వృత్తము. 1.
కవిరామాయణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వాల్మీకిముని చూ, సన్న్యాసి 1.
కవిరి, పై వి. = ఖాదిరః. కాఁచు: చూ, రంగదము (గ్రహణికి మంచిది.)
కవిరియుంచి, ద్వ. వి. కాఁచువడియము.—పై.—

కవిల, వై. వి. = కపిలః. కపిలవర్ణము; భార. ఆది. 4, ఆ. 254: చూ, వర్ణము. 6-[illegible]).

కవిలాసిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వీణావిశేషము: చూ, వీణ. 1-౧౬.

కవిలియ, దే. వి. ఘట్టించిన నీలపటపు వర్ణపుస్తకము. లెక్కపుస్తకము. ("నీదుకవిలియ నీవ్రాసినలిపి.") పాండు. 5, ఆ. 52: చూ, పుస్తకము (రూ-కవిలె.)

కపిలె, దే. వి.—వై.— ఉ, రా. 3, ఆ. 316. (గంటముతో వ్రాసిన తాటాకులప్రతికి కవిలె అనిపేరు.)

కవివాల్మీకి, సం. వి. అ. పుం: చూ, కవిరామాయణుఁడు.

కవివేది, సం. విశ. పండితుఁడు: చూ, విద్వాంసుఁడు.

కపీయము, సం. వి. అ. న. కస్తము: చూ, వాగె.

కవీశ్వరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. = కవిసరుఁడు. కవులలో శ్రేష్ఠుఁడు: చూ, మాటలప్పువాఁడు; 2. అంచ: చూ, హంస.

కవీశ్వరులు. అం. చూ, సభాసప్తాంగములు: (చూ, అంగము. 9).

కవు, దే. వి. వృత్తియందు కౌను శబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము. "కవ్వుదీఁగ" మొ. రూ-కౌ.

కవుఁగిలి, వై. వి. = కోలః: చూ, రూ-కౌఁగిలి: చూ, సంశ్లేషము

కవుఁగిలించు, వై. స. క్రి. రూ-కౌఁగిలించు: చూ, సంశ్లేషించు.

కవుఁగిలింత, వై. వి: రూ-కౌఁగిలింత: చూ, సంశ్లేషము.

కవుఁగిలింపు, వై. వి. —పై.— (రూ-కౌఁగిలింపు.)

కవుఁజు, వై. వి. = కపింజలః: చూ, రూ-కౌఁజు.

కవుచు, దే. వి. 1. రూ-కౌచు: చూ, మాంసము; 2. చేఁప మీఁదిపొలసు: చూ, రూ-కౌచు-కౌయ.

కవుడు, వై. వి. 1. = కపటః. రూ-కౌడు: చూ, వ్యాజము. 1; 2. మోసము: చూ, వంచన.

కవును, దే. వి. 1. అవలగ్నము, రూ-కౌను: చూ, మధ్యము. 1; 2. ఆకుచెప్పులు. రూ-కౌను: చూ, సమ్మారిగలు. 1-౧; 3. వింటినడుము. రూ-కౌను: చూ- వింటినడుము.

కవురు, దే. వి. వర్ణాధిక్యము. రూ-కౌరు: చూ, వర్ణము. 6-౧౨.

కవులు, దే. వి. 1. రూ-కౌలు: పట్టా. దీనికి ఎదురు ఒడంబడిక = కదపా (లేక) ముచ్చిలకా; అం. 2. నన్నయ, తిక్కన, ఎఱ్ఱన: చూ, త్రయము: (చూ, కవిత్రయము); అం. 3: చూ, సభాంగములు.

కవేరకన్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కావేరినది: చూ, నది.

కవేరజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కవేరరాజపుత్రిక: చూ, సూన. 1-౪; 2. కావేరినది: చూ, నది. 1.

కవేరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కవేరుఁడనురాజు: చూ, రాజు. 1-౩౪.

కవేలము, సం. వి. అ. న. కలువ *: చూ, కందోతము.

కవోష్ణము, సం. వి. అ. న. 1. ఇంచుకవేఁడి: చూ, మందోష్ణము: (చూ, వేఁడిమి); విశ. 2. ఇంచుకవేఁడిగలది: చూ, మిసి. 4. (చూ, వేఁడిమి.)

కవ్యము, సం. వి. అ. న. పితృదేవతలకియ్యఁదగిన యన్నము: చూ, సాదము. (1)-౨.

కవ్యవాలము, సం. వి. అ. పుం. పితృగణవిశేషము: చూ, హరి. ౯-౪.

కవ్వంపుమంతరిత్రాడు, ద్వి. వి. నాగుఁబాము; వేం, అం, తిర్య. 102: చూ, సర్పము. 1-౧.

కవ్వడి, వై. వి. (కవ + వడి)—సవ్యసాచి, కిరీటి; భార. ఆది. 6, ఆ. 82: చూ, విజయుఁడు. 1 (పురుషోత్తమవ్యవీయము.)

కవ్వపుఁగొండ, ద్వి. వి. మంథాద్రి; లక్ష్మీ. 3, ఆ. 35: చూ, పర్వతము. (ఇబ్లు కవ్వపుమల.)

కవ్వపుమలదాల్పు, ద్వి. వి. వెన్నుఁడు; సాంబ. దేవ 4: చూ, విష్ణువు. 1.

కవ్వము, దే. వి: చూ, మంథానము.

కవ్వు, దే. స. క్రి. 1. కబళించు: చూ, మ్రింగు; 2. అపహరించు: చూ, కొంగిలించు.

కవ్వోము, వా. వి. పల్లకిమోయువారి ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

కశ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. = కక్కసము. గుఱ్ఱపు కొరడా: చూ, మునికోల. 2; 2. మాంసరోహిణి, సుగంధిద్రవ్యముయొక్క భేదము: చూ, రాజార్హము. 1-౪౩-(౨).

కశము, సం. వి. అ. పుం. బూతిపిల్లి: చూ, మార్జాలము.

కశాంకరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అశ్వశిక్షకుఁడు: చూ, రేవంతుఁడు.

కశార్హుఁడు, సం. విశ. చబుకు దెబ్బలకు తగినవాఁడు: కశ్యుఁడు.

కశిపువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. అన్నము: చూ, సాదము. (1)-౧౩; 2 బట్ట: చూ, వస్త్రము; 3. అన్నవస్త్రములు; చూ, కూడుగుడ్డ; 4 పఱపు; భాగ. 2, స్కం: చూ, శయ్య. 1.

కశేరటము, సం. వి. అ. పుం. జలకణము: చూ, సలిలము. 1-౧౬.

కశేరుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వెన్నెముక: చూ, శల్యము. 1.

కశేరుమధుర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ ద్యవమను గ్రంధ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౧౧.

కశేరుకము, సం. వి. అ. న. 1. కమ్మరేఁగు*: చూ, రేఁగు; 2. కొట్టిగడ్డ*: చూ, సుగ్రశ్వము; 3. చపురశికము*: చూ, ముఖువెలఁగ.

కశేరువు, సం. వి. ఉ. పుం 1. గజవిశేషము: చూ, హస్తి; 1-(౭౦); 2. సుమిగు: చూ, లలాటము; 3. చుక్క: చూ, బొట్టు. 1; 4. ముస్తె*: చూ, తృణము. 1; 5. జంబూద్వీపముయొక్క భాగములోనగునది; 6. బంగారము: చూ, లోహము. 1; ఊ. స్త్రీ. 7. తృణకందము: చూ, తృణము. 1.

కశ్మలము, సం. వి. అ. న. 1. మూర్ఛ: చూ, రోగము. 1; పుం. 2. నిషాదగ్రామము, బోయపల్లె: చూ, దేశము; విశ. 3. రూ-కస్మలము. కలఁకఁబాఱినది: చూ, మలినము. 3. (తద్భ = కసుమాలము).

కశ్మీరము, సం. వి. అ. పుం. కాశ్మీరదేశము: చూ, దేశము.

కశ్మీరజన్మ, సం. వి. న్. న. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము.

కశ్యపనందనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గరుత్మంతుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు.

కశ్యపము, సం. వి. అ. పుం. చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౨౯.

కశ్యపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కశ్యపముని: చూ, సన్న్యాసి. 1.

కశ్యము, సం. వి. అ. న. 1. గుఱ్ఱము నడుము: చూ, హయము, 1-౫౩; 2. కల్లు: చూ, సుర. 1; విశ. 3. కశకుఁదగినది,

కష్యుఁడు, సం. విణ: చూ, కశార్హుఁడు.
కశ్శప్ప, వా. వి. నింద్యునియందుపయోగించు మాట. "పరికశ్శప్ప".
కష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దక్షిణ హూఁతులలో నొకతె;
2. పిన్న రేగడి దూలగొండి*: చూ, స్వల్పదురాలభ.
కషణము, సం. వి. అ. న. 1. ఒరయిక: చూ, పీడనము; విణ.
2. ఉడకనిది: అపక్వము, ఆమము.
కషణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కులట: చూ, బంకులాఁడి;
2. కశ్యము: చూ, వాగె.
కషము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒఱగల్లు: నికషము: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౪౧); 2. శాణము: చూ, సాన.
కషాకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వాయుసఖుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; 2. అగ్ని: చూ, నిప్పు.
కషాయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిన్నరేగడిదూల*: చూ, స్వల్పదురాలభ.
కషాయకృత్తు, సం. వి. త్. పుం. ఎఱ్ఱలొద్దుగు*: చూ, లొద్దుగు.
కషాయపుష్పకము, సం. వి. అ. న. చంద్ర*: చూ, పిప్పలతము.
కషాయఫలము, సం. వి. అ. న.—పై.—
కషాయము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒగరు: చూ, రసము; 2. = కసియము. కాచినసారము. అనుపానము, కసియము - రూ - కస్సెము. (మందుతోఁగూడ జేర్చి పుచ్చుకొనెడు రసమనికొందఱు); 3. పూసికొనెడి చందనాది: చూ, సుగంధము; 4. చందనాదులపూఁత: చూ, పూఁత; 5. ఎఱుపు ఎక్కువకలసిన తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6-(౧); ౬-౫-(౩); 6. క్రముకము*: చూ, పోఁక; 7. నిర్యాసము: చూ, బ్రూనిబంక, 8. సౌరభము: పరిమళము. 1; 9. సరిగమపదనిస యను గీతము: చూ, స్వరము. 2-౧౯; 10. బాధ: చూ, శోకము. 2; 11. విప్లవము: చూ, విపత్తు; విణ. 12. ఎఱ్ఱనిది: చూ, వర్ణము 6; 13. వాసనగలది: చూ, వాసన. 1-౨౦.
కషాయయావనాళము, సం. వి. అ. పుం. తువరయావనాళ ధాన్యము: చూ, ధాన్యము.
కషాయి, సం. వి. న్. పుం. నింబము*: చూ, వేము. (సాల మని కొందఱు.)
కషాయిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నీరుసోమ: చూ, మశకము.
కషి, సం. విణ. బాధకుఁడు: చూ, హింసకుఁడు.
కషిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పక్షిజాతి: చూ, పక్షి. (రూ-కషీక.)
కషికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కన్నపుదొంగ: చూ, మ్రుచ్చు. 1. (రూ-కషీకుఁడు.)
కషిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రెడ్డివారినానుబ్రాలు: చూ, స్వర్ణక్షీరి.
కషీక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఒరగల్లు. నికషము: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౪౧); 2. పక్షిజాతి: చూ, పక్షి. (రూ - కషిక.)
కషీకుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కషికుఁడు.
కషుఁడు, సం. వి. అ. పుం. సానపెట్టుట మొదలగు పనులచే జీవించెడు ఒకానొక జాతివాఁడు: చూ, సానలవాఁడు.
కషాయు, వా. వి: చూ, రూ - కసూరు. కసురు. 5.
కషేరుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-కశేరుక.
కషోపలము, సం. వి. అ. పుం. ఒరగల్లు: చూ, కషీక. 1.

కష్టకష్టము, సం. వి. అ. న. = కటకట. అయ్యయ్యో: చూ, సంతాపము. (పుష-కపిసము.)
కష్టకారకుఁడు, సం. విణ. కనుకుట్టు: చూ, హింసకుఁడు.
కష్టకారము, సం. వి. అ. పుం, కాఁపురము: చూ, సంసారము. 1.
కష్టకాలము, వా. ఆపత్కాలము.
కష్టపడు, మి. అ. క్రి. (కష్టము + పడు) 1. దుఃఖపడు: చూ, నొగులు; 2. శ్రద్ధతో పాటుపడు. (వాడుక).
కష్టము, సం. వి. అ. న. 1. నొగులు: చూ, దుఃఖము; 2. దోసము: చూ, పాపము; 3. అడవి: చూ, విపినము; విణ. 4 దుఃఖము కలది: చూ, దుఃఖము; 5. పాపముగలది: చూ, పాపము. 1; 6. చొరరానిది: చూ, దుర్గమము.
కష్టములు, అం. ఇవి ఎనిమిది.—దేశాంతర గమనము, భార్యావియోగము, ఆపత్కాలమందు బంధుదర్శనము, ఉచ్ఛిష్ట భక్షణము, శత్రుస్నేహము, పరాన్నప్రతీక్షణము, భంగము, దారిద్ర్యము. (రి).
కష్టసుఖములు, వా. వి. బ. కలిమిలేములు: (తె ప.):-అగు నాములు-అపుగాములు-హా-బాగాములు, కలిమిలేములు.
కష్టస్థానము, సం. వి. అ. న. కష్టమును గలిగించుతావు, వారకము: చూ, స్థానము. 1.
కష్టాత్ముఁడు, సం. విణ: చూ, కడగండ్లమారి.
కసటు, వై. వి. 1. = కష్టదోసము; భార. ఆర. 6, ఆ. 307: చూ, పాపము. 1; 2. మాలిన్యము; స్వా 2, ఆ. 55: చూ, మలినము.
కసపిస, దే. వి. మిక్కిలి నమలుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
కసమస, దే. వి. తొట్రుపాటు; విక్ర. 8, ఆ. 87: చూ, సంభ్రమము.
కసము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒరగల్లు: చూ, నికషము: వై. వి. 2. = కశా, కొరడా: చూ, మునికోల. 2.
కసరతు, వా. వి. సాధకము: చూ, కవాతు.
కసరు, దే. వి. 1. ఝంఝ, వానగాలి; స్వా 3, ఆ. 9: చూ, వాయువు; 1-౪-(౬); 2. రూ-కసురు. లజ్జ: చూ, సిగ్గు- 3. రూ—కసురు. కోపము; ఆము. 5, ఆ. 60: చూ. రోషము; 4. రూ-కసురు, తిట్టు: చూ, శాపము. 1; 5 రూ, కసురు, లాభము: చూ, లాభము; అ, క్రి. 6. రూ-కసురు; చలించు; భాగ. 7, స్కం: చూ, సలించు; స. క్రి. 7. రూ-కసురు. కోపించు. స్వా. 5, ఆ. 7: చూ, రోషించు.
కసవు, వై. వి. 1. = ఘాసః, కవను: చూ, తృణము 1; 2. ఇంటిపెంట: చూ, పెంట. 1.
కసవుఁగుప్ప, ద్వ. వి. (కసవు + కుప్ప) 1. ఇంటిపెంట: చూ, పెంట. 1; 2. గడ్డివామి: చూ, మేటి.
కసవోత్పాటనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వాసకము *
కసాయి, దే. వి. ఆఘాతుఁడు: చూ, సంహారకుఁడు.
కసి. దే. వి. 1. కోపము; "కసితీఱఁ గొట్టినది.": చూ, రోషము; 2. దురద; హరి. ఉ. 7, ఆ. 22: చూ, విదర్చిక, 3. కోరిక; హరిశ్చ. 8, భా. 890: చూ, వాంఛ; విణ,

4. వృత్తియందుఁగసిడి శబ్దమునకు మీఁదివర్ణములోపింపఁగా మిగిలినరూపము. "కసికాటు" మొ.

కసింద, వై. వి. = కాసమర్దః. రూ-కారకసివింద-కసివెంద *: చూ, బలుసు. (దీనియందు క్రిమిసంహారశక్తి కలదు.)(దీనిభేదము తీఁటకసింద.)

కసిగాటు, దే. విణ. అయిష్టభక్షణము.

కసిడి. దే. విణ. అల్పము; పాండు. 4. ఆ. 42: చూ, స్వల్పము.

కసిపువు, సం వి.ఉ.పుం. 1. అన్నము: చూ, సాదము (1)-౧౩; 2. వలువ: చూ, వస్త్రము; 3. అన్నవస్త్రములు: చూ, కూడు గుడ్డ; 4. పఱుపు: చూ, శయ్య 1. (రూ-కశిపువు.)

కసిమసగు, దే అ. క్రి. 1. చెంగలించు; భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 139: చూ, విజృంభించు; స. క్రి. 2. ఖండించు; రామా. 5, ఆ. 203: చూ, సెలగు; 3. చంపు. రామా. 4, ఆ. 8: చూ, సంహరిచు.

కసిమసి, దే. వి. తొట్రుపాటు. భాగ. 7, స్కం. 455: చూ, సంభ్రమము. (రూ-కసిమస-కిళపళము- కళవళపాటు - కనుకని-కన్కని-కప్పరము.) (పు-క).

కసిమిరి, దే. వి. దురద. ఉ, హరి 5, ఆ. 19: చూ, విచర్చిక. (రూ-కసి-నసిమిరి-నస-నుస.) (పురు-క).

కసియము, వై. వి. 1. = కషాయము. రూ-కసెము. కస్పెము: చూ, కషాయము. 2; 2. రూ-కస్పెము నీటిఊటగలతావు: చూ, స్థానము.1.

కసివారు, దే. వి. సవారిమార్గము:రూ-అసివారు. చూ, మార్గము. 1-౨౭.

కసివెంద, వై. వి. = కాసమర్దః. రూ-కసింద *; చూ, బలుసు.

కసీదా, కసీదు. వా. వి. వస్త్రముమీఁద పూలుబుట్టాలు కుట్టుట (శ. ర.)

కసీసము, వై. వి.1. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఒ; 2 నీలకల ధౌతవస్త్రము: చూ, వస్త్రము. 1-౫౧; వై. విణ. 3. నల్లనిది; ఆము. 4, ఆ. 10: చూ, వర్ణము. 6-ఒ-(౧).

కసు, దే. విణ. వృత్తియందుఁ గసురు శబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. "కసుగాయ" మొ.

కసుఁగందు, దే. వి. (కసరు + 1. నలుపు; మై. 1, ఆ: చూ, వర్ణము. 6-ఒ-౨; 2. పసిపాప; పా. 3. ఆ, 38: చూ, శిశువు.(రూ-కందువు-కందు.) (పురు-క).

కసుగందు, దే. అ. క్రి. మిక్కిలివాడు; సై. 4, ఆ. 34; భీ. 4, ఆ. 46.

కసుగందులు, దే. వి. బ. మిక్కిలి వాడుటలు; కళా. 4, ఆ. 103: చూ, వసివాళ్ళు.

కసుగాయ, దే. వి. లేఁతకాయ: చూ, శలాటువు. 2.

కసుగు, దే అ. క్రి. 1. నలఁగు. హరిశ్చ. 2,భా. 1541: చూ, పీడితమగు; అం, పేర్చి. 2. నలఁగజేయు: చూ, నలఁచు; 3. బాధపెట్టు; నవ. 2, భా: చూ, బాధించు; 4. నిర్మలమొన రించు: చూ, రుద్దు. 1.

కసుకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బ్రహ్మకొడుకు: చూ, కజుఁడు.

కసుబా, దే. అన్య. తాలూకాలోని ప్రధానపట్టణము: చూ, దేశము.

కసుమాలము, వై. విణ = కశ్మలము. మలినము; కాశీ. 7, ఆ. 206; నిర్వ. 10, ఆ. 122. (ఇక్కడ మలినమనఁగా పాపిష్ఠమని యర్థము): చూ, మలినము. (రూ-కసటు - మసటు. మసడు.) (పురు-క).

కసురు, దే. వి. 1. రూ-కసుగాయ. (దీనికి వృత్తియందంత్యవర్ణలోపమును లేఁత యను నర్థమును ఘను. "కసుఁగందు. కసుగాయ, కసుగాఁవు, పూప వయసుమిటారి" మొ.,: చూ, శలాటువు. 2; 2: చూ, రూ-కసరు. 1-2-3-4-5; అ. క్రి, 3: చూ, రూ-కసరు. 6; స. క్రి. 4: చూ, రూ-కసరు. 7.

కసూనుఁడు, సం. వి అ. పుం. వెన్నునికొడుకు: కపుత్రుఁడు.

కసూరు, వా. వి. రూ-కసురు: చూ, లాభము. 1.

కసెచేరలు, దే వి. చొక్కాయబొందులు.

కసెము, వై. వి. 1. = కిచ్ఛ. రూ-కస్పెము. నీళ్లు చిదచిదమనెడు నేల: చూ, భూమి. 1-౨౮; 2. = కషాయః. రూ-కస్పెము, ఒగరు: చూ, రసము.

కసేరుక, సం. వి. అ. స్త్రీ వెన్నెముక: చూ, శల్యము. 1.

కసేరువు, సం. వి. ఉ. పుం.—పై.—

కసేవకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుత్సితసేవకుఁడు: చూ, సేవకుఁడు. 1.

కసైంధవము, సం. వి. అ. పుం. నీటిగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౧౭.

కసోదరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుత్సితమైన సోదరుఁడు: చూ, సహోదరుఁడు.

కస్తి, వై. వి. 1. = కష్ట. వగ; ఉ, రా. 6. ఆ. 251: చూ, దుఃఖము; 2. = కష్ట. ఆపద: చూ, విపత్తు. (రూ-కిసటు-కిసమస.)

కస్తురి, వై. వి. 1 = కస్తూరి. జింకబొక్కిలి; కళా. 8, ఆ. 223: మృగమదము; 2. కస్తూరి, కుక్కపేరు: చూ, సివఁగి. 2.

కస్తురిపట్టియలు, వై. వి. బ. 1. పుష్పవిశేషము. రూ-కస్తురిపట్టెలు: చూ, సంధ్య; 2. ధాన్యవిశేషము; భాను: 1, ఆ: చూ, ధాన్యము. (రూ-కస్తురిపట్టెలు).

కస్తురిపట్టెలు, వై వి. బ. —పై.—

కస్తురిపసుపు, ద్వ. వి గంధహరిద్ర: చూ, వర్ణము. 6-౭-(౨).

కస్తురిపిల్లి, వై. వి. పునుఁగుపిల్లి: చూ, మార్జాలము.

కస్తురిమళ్ళచీర, వై. వి. స్త్రీవస్త్రవిశేషము: చూ, వస్త్రము. 1-౫౧.

కస్తురివీజియ, వై. వి. కస్తూయుండెడి జింకబొడ్డు, మృగనాభి: చూ, మృగమదము.

కస్తూరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = కస్తురి: చూ, మృగమదము. 2. కస్తురిపిల్లి: చూ, మార్జాలము; 3 ఒకానొక నది: చూ, నది; 4. వల్లము: చూ, రంధ్రము. 1, ౧-5; ఆఁడుదాని నుదురు: చూ, లలాటము; అం. 6: చూ, గంధములు; దే. వి. (1) కుక్క పేరు; సా. 1, ఆ. 92:చూ, సివఁగి 2.

కస్తూరినిగరాలు, ద్వ వి. బ. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

కస్తూరిపట్టెలు, ద. వి. బ.—పై.—

కస్తూరిపసుపు, పా: చూ, మామిడిఅల్లము*;

కస్తూరిబెండ, పా: చూ, లతాకస్తూరి*.

కస్తూరిమల్లిక, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, మృగమదవాస*.

కస్తబ్ధుఁడు, సం. విణ. గర్వితుఁడు: చూ, పొగరుఁబోతు.

కస్థిరము, సం. వి. అ. న. తగరము; చూ, లోహము. 1.

కస్మలము, సం. విశే. రూ-కశ్మలము. కలఁకఁబాఱినది: చూ, మలినము. 3.
కస్యపస్మృతి, అం: చూ, మూలస్మృతులు.
కస్సెము, వై. వి.= చూ, రూ-కసెము.
కహకహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ రాక్షసహననమునందగు ధ్వన్యను కరణము; స్కా. 4, ఆ. 95; కాశీ. 7, ఆ. 29: చూ, హాహూ.
కహరము, సం. వి. అ. పుం. నిద్రాహు: చూ, స్తంభము 1-౧౧.
కహల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నఫిరి, కాహలి: చూ, వీణ. 1-౩౬
కహారము, సం. వి. అ. న. 1. తెల్లకలువ*: సహస్ర పత్రము. 1-౧౨-(౩); 2. రూ-కహరము: చూ, స్తంభము. 1-౧౧.
కహేల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జలక్రీడ : చూ, విలాసము. 1.
కహోళుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకముని: చూ, సన్న్యాసి. 1.
కహ్లారము, సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలి పరిమళముగల కలువ*; చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(౧).
కహ్వాము, సం. వి. అ. పుం. వక్కుకొంగ; చూ, బకము.
కళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-కల. 1. ముప్పది కాష్ఠల కాలము, 540 ఱెప్పపాటులుగల కాలము. (8 సెకనులు,)(కాష్ఠ $=\frac{4}{15}=$ 18 ఱెప్పపాట్లకాలము.); 2. చంద్రునిలో పదునాఱవభాగము; ౭; 3. పాలు: చూ, భాగము. 1; 4. ఉషి: చూ, వడ్డి; 5. స్త్రీరజస్సు: చూ, రేతస్సు. 1; 6. చిత్రరుపువ్రాయుట లోనగు శిల్పులపని: చూ, శిల్పము; 7. తాళప్రమాణమునందెనిమిది నిమిషములకాలము; 8: చూ, పదియాఱు; 9, బ. వాత్స్యాయ నుఁడు చెప్పిన యఱువదినాలుగు బాహ్యక్రియలు; 10. బ. ఆలింగనము, ముద్దుపెట్టుట మొదలగు నఱువదినాలు గభ్యంతరక్రియలు; 11. చదువు: చూ, విద్య; 12. కూర్చుట. చూ, సంధానము. 1; 13. బలుపు : చూ, బరము. 1; న. 14. పురుషునిరేతస్సు: చూ. రేతస్సు. 1; పుం. 15. పిన్న వరగోఁగు: చూ, పీలువు; 16. అజీర్ణము: చూ, రోగము 1; విశే. 17.అవ్యక్తమధురధ్వని: చూ,స్వరము. 2-౩౬-(౧౫); అం. 18. తాళాధ్యాయములోని కాలప్రాణములు పంద్రెం డింటిలో నొకటి: చూ, కాలప్రాణము: చూ, తాళము. 2; దే. వి. (1) సొమ్మ. "గీ, హరియురం బందెఁగెంపు, నమరసంఘము కళనొందె" చంద్రా. 1, ఆ: చూ, మూర్ఛ; (2) ఉపశాఖ, రెమ్మ. "సీ దక్షిణహస్తపద్మంబులఁ దాల్చి నలలితంపుఁ బువ్వారు కళలతోడ." పర. 3, ఆ: చూ, శాఖ. 1-౨.
కళంకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కలంకము.
కళంకిబ్రాహ్మణులు, అం. నాగపూరుజిల్లాలోఁ గానంబడుదురు పూర్వాచారము నుద్ధరించు నెన్నికఁ గలిగి ప్రవర్తించు చుందురు. వీరి నితరబ్రాహ్మణులు నింద్యులుగా నెంచి కళం కీలను పేరు వ్యాప్తిచేసిరి: చూ, బ్రాహ్మణులు.
కళంకు, దే. వి: చూ, రూ-కలంకు. (తద్భవమని పురుషోత్తమ కవీయము.)
కళంబము, సం. వి. అ. పుం. అమ్ము, రూ-కలంబము: చూ, బాణము. 1.
కళకళము, సం. వి. అ. పుం. = కోలకోల, రూ-కలకలము: చూ, స్వరము. 2-౩౬-(౨౩).
కళకాంతులు, పా. తెలివితేటలు.
కళత్రభావము, అం: చూ, భావములు.
కళత్రము, సం. వి. అ. న. 1. పెండ్లాము: చూ: భార్య; 2. నితంబము: చూ, పిఱ్ఱ; 3. కోట: చూ, ప్రాకారము.
కళపెళ, దే. వి. ఉడుకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము; రసి. 4, ఆ. 162: చూ, హాహూ.
కళబుట్టు, దే. అ. క్రి. మూర్ఛిల్లు: చూ, సొమ్మసిల్లు.
కళబుట్టుట, దే. వి. అరసావు: చూ, మూర్ఛ.
కళభము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కలభము. 1: ఏనుఁగుగున్న: చూ, హస్తి; 1-(౬౧)-1-(౬౯); 2. ముప్పదియేండ్ల ఏనుఁగు, చూ, హస్తి.
కళమము: సం. వి. అ. పుం. వరిపైరు: చూ, సస్యము.
కళలకు ద్రుతముఁగూర్చుట, అం. సంధిదోషములు పదునాలు గింటిలో నొకటి. ఉదా:- ఏలనన, ఇది యసాధువు. ఏల యనునది కళ. ఏల + అన = ఏలన, ఏలయన నని యగును గాని 'ఏలనన' ననికాదు. ఇట్లులే లేకన్, గాకన్, చూడకన్. అట్టులన్, ఇట్టులన్, ఇతఁడేనా, అట్టులేనా ఇత్యాదు లసాధువులు; చూ, సంధిదోషములు.
కళలు, అం. 1. శబ్దరత్నాకరములోనివి—64—ఇతిహాసము, ఆగమము, కావ్యము, అలంకారము, నాటకము, గాయకత్వము, కవిత్వము, కామశాస్త్రము, దురోదరము, దేశభాషా లిపిజ్ఞానము, లిపికర్మము, వాచకము, అవధానము, సర్వశాస్త్రము, శాకునము, సాముద్రికము, రత్నశాస్త్రము, రథాశ్వగజకౌశలము, మల్లశాస్త్రము, సూదకర్మము, దోహదము, గంధవాదము, ధాతువాదము, ఖనివాదము, రసవాదము, జలవాదము, అగ్నిస్తంభము, ఖడ్గస్తంభము, జలస్తంభము, వాక్స్తంభము, వయస్తంభము, వశ్యము, ఆకర్షణము, మోహనము, విద్వేషణము, ఉచ్చాటనము, మారణము, కాలవంచనము, పరకాయప్రవేశము, పాదుకాసిద్ధి, వాక్సిద్ధి, ఘుటికాసిద్ధి, ఐంద్రజాలికము, అంజనము, దృష్టివంచనము, స్వరవంచనము, మణిమంత్రౌషధాదిసిద్ధి, చోరకర్మము, చిత్రక్రియ, లోహక్రియ, అశ్మక్రియ, మృత్క్రియ, దారుక్రియ, వేణుక్రియ, చర్మక్రియ, అంబరక్రియ, అదృశ్యకరణము, దూతీకరణము, మృగయ, వాణిజ్యము, పాశుపాల్యము, కృషి, ఆసవకర్మము, ప్రాణిద్యూతకౌశలము: 2. గ్రంథసంజ్ఞాదర్పణములోనివి, —64.—అక్షరలక్షణ, అలంకార, ఇతిహాస, మీమాంస, తర్కశాస్త్ర, స్త్రీలక్షణ, పురుషలక్షణ, అశ్వలక్షణ, గజలక్షణ, గోలక్షణ, కన్యావాద, విషవాద, బిలవాద, రసవాద, ధాతువాద, బ్రహ్మవాద, మృషావాద, ముద్రారక్షక, క్షేత్రకర్మ, భూతశిలాపాత, అశ్వవైద్య, గజవైద్య, పశువైద్య, నరవైద్య, ఇంద్రజాల, మహేంద్రజాల, గోకర్ణ, గజకర్ణ, తృణావధాన, శబ్దావధాన, భూతావధాన, ఘంటావధాన, హస్తచలన, నయనసంజ్ఞ, భాషావిశేష, భ్రమణ, మోహన, విద్వేషణ, ఉచ్చాటన, ఆకర్షణ, అంజన, అదృశ్య, భృగుమత, భేతాళమత, ఆయుధాభ్యాస, వాస్తుశాస్త్ర, శిల్పిశాస్త్ర, రథారోహణ, గజారోహణ, అశ్వారోహణ,

యోగశాస్త్ర, భరతశాస్త్ర, మోహ స్తంభన, వయస్తంభన, అగ్ని స్తంభన, జల స్తంభన, ఖడ్గస్తంభన, ఘుటికాసిద్ధి, పాదుకా సిద్ధి, మంత్రసిద్ధి, పరకాయ ప్రవేశ, దూరదృష్టి, దూరశ్రవణం బులు; 3. కళలు.—ఔపరిష్టము, దంతక్షతము, నఖక్షతము, సంప్రవేశనము, గళస్వనము, పురుషలీల, చుంబనము, కౌఁగిలి. (ఇవి అఱువదినాలుగు భేదములయ్యె.); 4: చూ, తాళప్రాణములు: (చూ, తాళము 2); వా. 5. దుర్నిరూపమంత మందులేని శబ్దములు కళలు. (i విభక్తులలో డు, ము, వు, లు, కూర్చి, కై, పట్టి, యొక్క, సంబోధనములు కళలు; ii. సమాపకక్రియలలోఁ బ్రథమోత్తమ పురుష బహువచ నంబులును, మధ్యమపురుషంబునం దుభయవచనంబులును, ధాత్వర్థకబహువచనములునుకళలు; iii. అసమాపక క్రియ లలోఁగ్త్వార్థకములును కళలు. ఉ:—వచ్చి,రాక,చేసి, చేయక, చూచి, చూడక మొదలైనవి; iv. అర్థకములందుఁగళలు.)

కళలుండుస్థలములు, అం. పాడ్యమి మొదలు పదునాఱువినము లలో కళలుండు స్థలములు.— 1. తల, 2. ఎదురొమ్ము, 3. చేతులు, 4. పిరుదులు, 5. తొడలు, 6. నాభి, 7. నొసలు, 8. కడుపు, 9. పిఱుఁదు, 10. వీఁపు, 11. చంకలు, 12. యోని, 13. మోఁకాళ్లు, 14. పిక్కలు, 15. పాదములు, 16. బొట్టనవ్రేలు. (శుక్లపక్షమున బొట్టనవ్రేలు మొదలుగ నెక్కుచు కృష్ణపక్షమున శిరముమొదలుగ దిగుచుండును.) (చూ, కళాస్థానములు)

కళవరము, దే. వి. మల్లబంధవిశేషము. "గీ. కళవరానకుఁ జొచ్చి డొక్కరముహత్తి." ఉ, హరి. 3, ఆ. 69: చూ, మల్లశాస్త్రము.

కళవళ, దే. వి. చర్మము. రూ-కళాసము. ఆం, భా, ద్వి. బ్రి. [177: చూ, తోలు. 1.

కళవళపడు, ద్వ. అ. క్రి. (కళవళము + పడు) 1. కలఁత పడు; జై. 6, ఆ. 151; సానం. 5, ఆ. 14: చూ, సంక్షో భించు; 2 తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించు.

కళవళపాటు, ద్వ. వి. (కళవళపడుట) 1. కలఁతపాటు; నీలా. 3, ఆ. 14: చూ, స్ఖలనము. 2; 2. తొట్రుపాటు: చూ, సంభ్రమము.

కళవళము, దే. వి. 1. తొట్రుపాటు, కాశీ. 5, ఆ. 66: చూ, సంభ్రమము. 1; 2 కలఁత; హరిశ్చ. 5, ఆ. 72: చూ, సంతాపము.

కళవళించు, దే. అ. క్రి. 1. కలఁతపడు; హరి. పూ. 8, ఆ. 176: చూ, సంక్షోభించు; 2. తొట్రుపడు; ఉ, హరి. 5, ఆ. 270: చూ సంభ్రమించు.

కళాంజి, దే. వి. తమ్మపడిగము: చూ, పాత్రము. 6. (కలాచీ శబ్దతద్భవమని పురుషోత్తమకవీయము.)

కళాజీవనిక, అం: చూ, తంత్రములు.

కళానిధి, సం. వి. ఇ. పుం. చంద్రుఁడు: చూ, చంద్రుఁడు.

కళామాంసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మృదుఫల *: చూ, ద్రాక్ష.

కళాయి. దే. వి. 1. గంగాళము: చూ, పాత్రము. 6; (నీలి మందుకాచెడు గంగాళము అని శ.ర.) 2. ఇత్తడిపాత్రములు లోనగువానికిఁబూసెడు సీసపుపూఁత: చూ, పూఁత. 3. (రూ-కలాయి.)

కళావతి, చూ, రూ-కలావతి.

కళావరు, చూ, రూ-కలావరు.

కళాశాస్త్రము, అం: చూ, సుగుణములు.

కళాసగందవడి, ద్వ. వి సున్నములోనగునవి: చూ, లేపము.

కళాసము, దే. వి: చూ, రూ-కళవసము; నై. 6, ఆ. 115.

కళాసారము, అం; చూ, తంత్రములు. [వేసవు. 2.

కళాసించు, దే. అ. క్రి. నిర్వేపించు; విక్ర. 5, ఆ. 61: చూ,

కళాస్థానములు, అం. బొటనవ్రేలికొన, అఱకాలు, మడమ, మోఁకాటిచిప్ప, భగము, బొడ్డు, రొమ్ము, చన్ను, చంక, కంఠము, చెక్కిలి, పెదవి, రెప్ప, నుదురు, తల. (15). (చూ, కళలుండు స్థలములు)

కళింగ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. కర్కాటక శృంగి *: చూ, శృంగి; అం. 3: చూ, దేశము.

కళింగకము, సం. వి. అ పుం. కొడిసెవిత్తులు*: చూ, వత్సకము.

కళింగము, సం.వి. అ న. 1. కొడిసెకాయ*: చూ, వత్సకము, 2. ఉర్వారుకము* చూ, పుచ్చ; 3. కూఁకటిమూఁగ: చూ, భృంగరాజము. 3; 4. నెమలియడుగు *: చూ, పూతిక రజము; అం. 5: చూ, రూ-కళింగ. 3.

కళియుఁడు. సం. వి అ. పుం. కళియుఁడను సర్పరాజు: చూ, సర్పము. 1-ం.

కళుకు, దే. వి. రూ-కళుక్కు. 1. కాంతి; య.5, ఆ. 98: చూ, వెలుతురు. 1; 2. కిరణము: చూ, మయూఖము. 1; 3. పక్షివిశేషము: చూ, పక్షి; 4. చూర్ణము. కళా. 1, ఆ. 10: చూ, సురము.

కళేబరము. సం. వి. అ. న. మేను: చూ, శరీరము.

కళుక్కు, దే. వి: చూ, రూ-కళుకు.

కళ్యము, వై. వి. = ఖలీనః. కళ్ళెము. భార. విరా. 1, ఆ. 95: చూ, వాగె. (కళ్యాలు అని పురుషోత్తమ కవీయము.)

కళ్ళ, దే.వి. శైత్యముచే గట్టిపడినయుమ్మి; అచ్చ. కిష్కిం,కాం. 66. (ఇట్లు పరుషాదిగా కొన్ని దేశములందు వ్యవహారము.): చూ, శ్లేష్మము.

కళ్ళము, వై. వి. = ఖలః. రూ-కళ్యాము: చూ, ఖలము. 4.

కళ్యాము, వై. వి. = —పై.—

కళ్ళి, దే. వి: చూ, రూ-తళ్ళి.

కళ్ళియము, వై. వి. = కలికా. రూ-కళ్ళెము కవిక. 2, ఆ. 72: చూ, వాగె.

కళ్ళె, వై. వి. 1. = —పై.—; దే. వి 2 కళ్లి: చూ, కళ్ళ.

కళ్ళెము, వై వి = కలికా. రూ-కళ్ళియము: చూ, వాగె.

కా

కా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కాకి అఱచుటయందగు ధ్వన్యను కరణము; భార. కర్ణ. 2, ఆ. 79: చూ, హహాహా; 2. సర్వనామ శబ్దము. ఏ స్త్రీ, ఎవత: చూ, స్త్రీ. 1-ఌ; విణ. 3. కుత్సితశబ్దమునకు వృత్తియందువచ్చెడి ఆదేశము. "కాపురుషుఁడు" మొ; దే. అవ్య. (1) కదా; జై. 1, ఆ. 28: చూ, కద. 3; దే. ప్ర. (2) ఇది అవధారణార్థకావ యవము మీఁద వచ్చినపుడు ఇత్యర్థకము గును; భార. అర. 2, ఆ. 14.

కాంక్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = కచ్చు. కోరిక: చూ, వాంఛ.

కాంక్షించు, సం. స. క్రి. కోరు: చూ, వాంఛించు.

కాంక్షితప్రియము, సం. వి. అ. పుం. కాకాండము *: చూ, చెప్పుతట్ట.

కాంక్షితము, సం. విణ. కోరఁబడినది: చూ, వాంఛ. 1-౩౩

కాంగ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వస *: చూ, విష.

కాంగవీనము, సం. విణ. కొఱ్ఱలుపండునేల: చూ, భూమి. 1-౩౩.

కాంగేరుకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నాగబల *: చూ, బిఱ. 2. (రూ-గాంగేరుకి).

కాంచనకదళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బంగారపుటనఁటి *; చూ, రంభ. 2.

కాంచనకము, సం. వి. అ. న. 1. అరిదళము: చూ, హరిదళము; పుం. 2. = కాంచనము *: చూ, దేవకాంచనము.

కాంచనకారిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ పిల్లపీఁచర *: చూ, శతమూలి.

కాంచనక్షీరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బిఱుపాల*: చూ, మనుపాల.

కాంచనగిరి, సం. వి. ఇ. పుం. బంగరుకొండ: చూ, పర్వతము.

కాంచనచ్ఛలము, సం. వి. అ. పుం. చంపకము*; చూ, సంపెఁగ.

కాంచనపుష్పకము, సం. వి. అ. న. ఒకానొక చెట్టు; చూ, అహుల్య.

కాంచనపుష్పి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గణికారిక*: చూ, నెల్లి

కాంచనము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2. కింజల్కము: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౦-(౨); పుం. 3. ఉమ్మెత్త*; చూ, హాలాపుష్పము; 4. చంపకము: చూ, సంపెఁగ; 5. = కాంచనము*: చూ, దేవకాంచనము; 6. అహికేసరము*: చూ, నాగకేసరము; 7. పున్నాగము*: చూ, పొన్న; 8. వటము *: చూ, మఱ్ఱి; 9. అంజూప *: చూ, మేడి; 10. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6-౩.

కాంచనాత్కర్మమోచనమ్, న్యా. కనకమువలనఁ గర్మ వదలును.

కాంచనారము, సం. వి. అ. పుం. = కాంచనము *: చూ, దేవకాంచనము.

కాంచనాలము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

కాంచనాహ్వయము, సం. వి. అ. పుం. 1. అహికేసరము *: చూ, నాగకేసరము; 2. ఉమ్మెత్త *: చూ, హాలాపుష్పము.

కాంచని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6. ౩.

కాంచనీయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కపిలము: చూ, వర్ణము. 6-౪-(౫) (పసుపుమీఱిన యెఱుపు).

కాంచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఒంటిపేటగల ఆఁడుదాని మొలనూలు: చూ, భూషణము. 2; 2. గురివెంద*: చూ, తులాబీజము; 3. = కంచి. ఒకానొక పట్టణము: (చూ, కంచి): చూ, దేశము; 4: చూ, పుణ్యనగరములు; 5: చూ, క్షేత్రములు.

కాంచికము, సం. వి. అ. న. రూ-కాంజికము. పులికడుగు: చూ, శుక్తము. 1.

కాంచీపదము, సం. వి. అ. న. పిఱుఁదు: చూ, పిఱ్ఱ.

కాంచనము, వై. వి. = కాంచనః *: చూ, దేవకాంచనము.

కాంచు, దే. స. క్రి. 1. చూచు: చూ, వీక్షించు; 2. సక్తమగు: చూ, ప్రాపించు; 3. ఈన్యాను: చూ, ప్రసవించు; 4. భాగ్యము పొందు; భార. అర. 2, అ. 101.

కాంజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పెద్దతుమ్మి *: చూ, తుమికి; 2. = గంజి, పులికడుగు; చూ, శుక్తము. 1.

కాంజిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిప్పతీఁగె *: చూ, సోమవల్లి.

కాంజికము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-కాంచికము.

కాంజికవటకము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరకము వడియము: చూ, వడియము.

కాంజీరము, సం. వి. అ. పుం. కింపాకము *: చూ, ముసిఁడి.

కాంటకము, సం. వి. అ. న. ముండ్లసమూహము: చూ, సితాగ్రము. 1-౧.

కాంఠము, సం. విణ. కంఠసంబంధమైనది.

కాండకటుకము, సం. వి. అ. పుం. కాఁకర*: చూ, సుషవి. 1.

కాండకాండకము, సం. వి. అ. పుం. రెల్లు*: చూ, తృణము. 1.

కాండకారము, సం. వి. అ. న. క్రముకము*: చూ, పోఁక,

కాండకీలకము, సం. వి. అ. పుం. లోధ్రము *: చూ, లొద్దుగు.

కాండగుండము, సం. వి. అ. పుం. తుంగగడ్డి *: చూ, తృణము. 1.

కాండగోచరము, సం. వి. అ. పుం. ఇనుపముష్టిగల బాణము: చూ, బాణము. 1-౨.

కాండజాత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిప్పతీఁగె:* చూ, సోమవల్లి.

కాండని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ, సూక్ష్మపర్ణి, రామతులసి *: చూ, తులసి.

కాండతిక్తకము, సం. వి. అ. పుం. నేలవేము*; చూ, భూనింబము.

కాండతిక్తము, సం. వి. అ. పుం—పై.—

కాండత్రయము, అం. జ్ఞాన-కర్మ-వాసనలు. (లేక విజ్ఞానములు): చూ, త్రయము.

కాండనీలము, సం. వి. అ. పుం. అక్షి* చూ, లొద్దుగు.

కాండపటము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గండపటము. అపటి, తెర: చూ, వస్త్రము ౧-౬-౧; 2. ప్రతిసీర: చూ, తెరచాఁప.

కాండపుంఖ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెల్లవెంపలి *: చూ, వెంపలి.

కాండపుష్ప, సం. వి. ఆ స్త్రీ. మత్స్యాక్షి *: చూ, పొన్నగంటి.

కాండపుష్పము, సం. వి. అ న. క్షుద్రసుగంధి పుష్పవిశేషము.

కాండపుష్పి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. మత్స్యాక్షి*: చూ, పొన్నగంటి.

కాండపృష్ఠము, సం. వి. అ. న. కర్ణధనుస్సు: చూ, బాణము. 1-౨౪ (రూ-కాలపృష్ఠము.)

కాండపృష్ఠుఁడు, సం. విణ. 1. రూ-కాండస్పృష్ఠుఁడు. ఆయుధికుఁడు: చూ, శస్త్రాజీవుఁడు; 2. తల్లిదండ్రులయొద్ద వెలకు కొనిన కొడుకు, క్రీతుఁడు: చూ, సూనుఁడు. 1-౧౪; 3. పరాయికొలమునకుఁ జెందినవాఁడు.

కాండమణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రామతులసి*: చూ, హరిప్రియ. 3-౨.

కాండము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. కావ్యపరిచ్ఛేదము; అమరము, రామాయణము మొదలగు వానిలోని భాగము: చూ, సర్గము. 1; 2. గుంపు: చూ, సమూహము; 3. అమ్ము: చూ, బాణము. 1; 4. జలము: చూ, నీరు; 5. ఆకులతీనె: చూ, పర్వరీణము: 6. = కాఁడ. తామర లోనగువాని కాఁడ: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౫-౧; 7. దారము: చూ, సూత్రము. 1; 8. దుబ్బు: చూ, పైరుదుబ్బు; 9. మొలుగు లోనగువాని

విదుగు: చూ, సమిధ; 10 బోదె: చూ, ద్రోను; 11. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 12. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 1; 13. అదను: చూ, సమయము. 1; 14. కాకిదొండ*: చూ, దొండ; పుం. 15. ఎలుక: చూ, మూషికము; విణ. 16. ఈడ్వఁబడినది: చూ, యానము. 1.

కాండములు, అం. బాలకాండము - అయోధ్యాకాండము, అరణ్యకాండము, కిష్కింధాకాండము, సుందరకాండము, యుద్ధకాండము, ఉత్తరకాండము. (7) (ఉత్తరకాండము అధికము.) (ఇవి రామాయణములోనివి).

కాండరుహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తక్కలి*: చూ, వైజయంతి. 4.

కాండర్షి, సం. వి. ఇ. పుం. వేదకాండము విశేషముగా అధ్యాపకముచేసిన ముని: చూ, సన్న్యాసి. 1.

కాండవంతుఁడు, సం. వి. త్. పుం. రూ-కాండీరుఁడు. అమ్ములు ఆయుధములుగాఁ గలవాఁడు: చూ, విలుకాఁడు.

కాండశర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిప్పతెల్లు*: చూ, బాణము. 1. (రూ-కాండశరము.)

కాండసంధి, సం. వి. ఇ. పుం. ముడి: చూ, బుడిపి.

కాండస్పృష్టుఁడు, సం. విణ: చూ, కాండపృష్ఠుఁడు.

కాండహీనము, సం. వి. ఆ. న. నాగముస్తె*: చూ, తృణము. 1.

కాండిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. లంకధాన్యము: చూ, ధాన్యము; 2. నూఁగుదోస*: చూ, దోస.

కాండీరము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉత్తరేను*: చూ, శైఖరికము; 2. ఏనుఁగుపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1; 3. లతాప్రభేదము: చూ, లత. 1.

కాండీరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఉత్తరేను*: చూ, శైఖరికము; 2. మంజిష్ఠ*: చూ, మంజిటి.

కాండీరుఁడు, సం. విణ. ధనుర్ధరుఁడు: చూ, విలుకాఁడు (దండమును ధరించినవాఁడు అని కొందఱు)

కాండేక్షువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. గొలిమిడి*; చూ, మొగవీఱ; 2. జెల్లు*: చూ, తృణము. 1.

కాండేరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కామదూతిక*: చూ, నాగదంతి.

కాండేరుహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తక్కలి*: చూ, వైజయంతి. 4.

కాంద్ర, దే. వి. ఒకరకముగడ్డి: చూ, తృణము. 1.

కాంద్రకాయ, వా. వి. ఈపదమును "చదువుకొనకముందు కాఁకరకాయ, చదువుకొనినపిదప కాంద్రకాయ" అను సామెతయందుపయోగింతురు.

కాంద్రించు, వా. అ. క్రి. 1. గట్టిగా గొంతుక చించుకొను; 2. శ్లేష్మోద్రేకముచే గొంతుక చించుకొను.

కాంద్రు, దే. వి. పులి కూయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. స్వా. 4, ఆ. 3: చూ, హూహూ.

కాంత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = గోతి. కోరఁదగిన ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౩౫; 2. = గోతి. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.; 3. అంకోలగిరి*: చూ, ప్రియంగువు; వా. వి. (1) మిక్కిలి కొంచెము. (గోదావరీ మండలమున "కాంత బెల్లము పెట్టుము" అని వాడుక.)(కాంత = కాసంత-కాసింత-కుల్లింత-కూసింత-కూస్తంత-కాస్తంత ఇత్యాదులు తఱుచుగా వాడుదురు.) (ఇవి నింద్యములు.)

కాంతకుట్మలము, సం. వి. అ. పుం. చిల్ల*: చూ, సల్లకి.

కాంతపక్షి, సం. వి. న్. పుం. నెమలి: చూ, మయూరము.

కాంతపుష్పము, సం. వి అ. పుం. కాంచనము*: చూ, దేవకాంచనము.

కాంతము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇనుము: చూ, లోహము. 1; 2. రాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౫); 3. సూదంటురాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౬); 4. కుంకుడు*: చూ, ఫేనిలము. 2; 5. చూతము*: చూ, మామిడి; 6 ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; విణ. 7. సొగసు: చూ, సౌందర్యము.

కాంతలకము, సం. వి. అ. పుం. తున్నకము*; చూ, నంది.

కాంతలోహము, సం. వి అ. న. 1. సూదంటురాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౬); 2. కాంతలోహభస్మము. (ఈ భస్మము రక్తమును పూరించును.)(చూ, కాంతము. 1.)

కాంతాంఘ్రిదోహదము, సం. వి. అ. పుం. అశోకము*: చూ, హేమపుష్పము.

కాంతాచరణదోహదము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

కాంతాయసము, సం. వి. అ. న. సూదంటురాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౬).

కాంతారకము, సం. వి. అ. పుం. తెలుపుకలసిన పచ్చచెఱకు*: చూ, సుకుమారము. 1-౫.

కాంతారము, సం. వి. అ. పుం. 1; చూ, కాంతారకము; 2. ఇక్షువు: చూ, సుకుమారము. 1-౬; 3. అడవి: చూ, విపినము; 4. పెరడవి: చూ, విపినము; 5. పోరాని త్రోవ: చూ, మార్గము. 1; 6. దైవికమగు నాపద: చూ, విపత్తు.

కాంతారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెలుపుకలసిన పచ్చచెఱకు*: చూ, సుకుమారము. 1-౫.

కాంతాషుఁడు, సం. వి. అ పుం. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. బమ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 3. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 4. కాముకుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు; 5. వైరాగ్యము గలవాఁడు: చూ, విరాగుఁడు.

కాంతాసమ్మితము, (కావ్యము): చూ, శాస్త్రములు: (చూ, కావ్యము. ౮.)

కాంతాళపడు, ద్వ. అ. క్రి. (కాంతాళము + పడు) ఈర్ష్యపడు: చూ, సూడుకొను. 2.

కాంతాళము, దే. వి. 1. ఈర్ష్య; ఉ. రా. 6, ఆ, 61; విష్ణు. పూ. 2, ఆ: చూ, సూడు. 1; 2. తాలిమిలేమి; ప్రభా. 3, ఆ. 42: చూ, ఓర్వమి; 3. కోపము: చూ, రోషము.

కాంతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. జిగి: చూ, వెలుతురు. 1; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ; 3. రేణుకయను గ్రంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౩౨; అం. 4. ఒకానొకవృత్తము. ఇందొక్కొక్కపాదమునందు త, జ, జ, వ గణములు గలిగి తొమ్మిదింట యతిగల ఏకాదశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.— "శ్రాంతులఁ గ్రూరి సంఖ్యను । రాజిలఁగా, సంతోషముతోడఁ దఁ । జాలగముల్, చింతింపఁబడంబులఁ । కెండ రమా, కాంతాహృదయేశ్వర । కాంతియగుణా.": చూ, వృత్తము. 1; అం. 5: చూ, కావ్యగుణములు: చూ, గుణములు.

కాంతికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఈఁటె ఆయుధముగా గలవాఁడు: చూ, ఈఁటెకాఁడు.

కాఁచు, దే. వి. 1. కవిరి: చూ, రంగదము; స. క్రి. 2. కాఁగఁజేయు: రూ-క్రాఁచు.

కాఁచువడియము, ద్వ. వి. కవిరియుండ: చూ, రంగదము.

కాఁజేయు, దే. స. క్రి. అగునట్లుఁజేయు: కావించు.

కాఁజర, వై. వి. = కాళహర*: చూ, కాఁదర.

కాఁడ, వై. వి 1. = కాండః. తామరతూఁడు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౯; 2. = కాండః: ఆడులయీనె: చూ, పర్వరీణము; 3. తొడిమె: చూ, వృంతము; 4. కూరాకు లోనగువాని కాఁడ: చూ, కాడు.

కాఁడి, దే. వి. 1. కడుగు: చూ, చక్రము. 1; 2. ఎద్దు మొదలగువాని మెడమీఁదనుంచెడి బండి లోనగువాని యుగము; భార. విరా. 5, ఆ. 53: చూ, యుగము. 5.

కాఁడిగట్టు, ద్వ. వి. ఒక్కరొకరి నేలలకు హద్దుగా నేర్పఱచిన కట్ట: చూ, సీమ. 1.

కాఁడు, దే. అప. 1. ఒకానొక పుంప్రత్యయము. "సొగసుకాఁడు, వన్నెకాఁడు." మొ; అ. క్రి. 2 నాటు; జై. 6, ఆ. 85; పాండు. 4, ఆ. 43: చూ, మొలవేయు.

కాఁదారి, దే. వి: చూ, రూ-కా-దారి; భీ. 1, ఆ. 112.

కాఁదారిమాఁదారి. దే. వి.—పై.—; య. 2, ఆ. 88.

కాఁదారిమాఁదాత్రిపొద్దు,—పై.—

కాఁపడము, వా. వి. నొప్పి కలిగినచోట వేఁడివస్తువుతో నొత్తుట.

కాఁపత, దే. వి. శూద్రస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౧౦౯.

కాఁపది,—పై —

కాఁపు. దే. వి 1. గేస్తుఁడు. స్వా. 1, ఆ. 66 చూ, యజమానుఁడు; 2. పంట పెట్టువాఁడు; భార. సౌ. 1, ఆ. 31: చూ, హాలికుఁడు; 3. కాలిపట్టువు; భో. 4, ఆ. 59: చూ, శూద్రుఁడు; 4. కాఁపురము; ఆము. 1, ఆ 10: చూ, విడిమట్టు; వా. 5. చదరంగపు ఎత్తు: చూ, ఎత్తు 6.

కాఁపుది, వా. వి: చూ, రూ- కాఁపది.

కాఁపురము, దే. వి. 1. నివాసము: చూ, విడిమట్టు; 2 కుటుంబము; అచ్చ. బాల, కాం. 11; చూ, సంసారము. 1.

కాఁపురించు, దే అ. క్రి. కాఁపురముచేయు: చూ, వసించు.

కాఁపులకెల్లను నోముపంట, జా. కాఁపులకు జయప్రదము. "ఒప్పుగాఁపులకెల్ల నోముపంట." రసికజన మనోరంజనము.

కాఁబట్టి, దే. అవ్య. (కాఁగా + పట్టి) (హిం. అతః) హేత్వర్థకము: చూ, హేతువు.

కాఁబట్టు, వా. అ. క్రి. (కాఁగా + పట్టు.) కావలసియుండు. "అది నాకు కాఁబట్టెను." "కాఁబట్టని కాఁపురము".

కాఁబడు, దే. అ. క్రి. (కాఁగా + పడు) ఒప్పిదమగు. జై. 2, ఆ. 61 (స్వార్థమున పడు): చూ, రవణించు.

కాఁబోలు, దే. క్రి (కాఁగా + పోలు): ఔనేమో.

కాక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కాఁకి*: చూ, వాయసి; 2. కాకిదొండ*: చూ, దొండ; 3. కారుకొల్లి*: కోలి; 4. కుక్కు: చూ, వామేడి*: చూ, బొమ్మమేడి; 5. కాకజంఘ*: చూ, వెలమసంది; దే. అవ్య. (1) ఆశీరాద్యర్థకము. "అట్టులకాక. ఉండెదుఁగాక.": చూ, దీవన; (2) తక్కిననునర్థమును తెలుపును: చూ, వినా; (3) ఉత్తరార్థకము; (4) ఇంతే కాకుండ: చూ, మఱియు.

కాకకంగువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. చీనక మను ధాన్యము: చూ, ధాన్యములు.

కాకకల, సం. వి ఆ. స్త్రీ. కాకజంఘ*: చూ, వెలమసంది.

కాకకుష్ఠము, సం. వి. అ. న. రూ-కాలకుష్ఠము: చూ, రాజార్హము. 1-౪.

కాకకృష్ణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కంకుష్ఠము*: చూ, స్వర్ణక్షీరిణి.

కాకగతి, అం. (కాకగతి దుఃఖకరము): చూ, గతి: (చూ, లక్షణాంగములు.).

కాకగుడము, సం. వి అ. పుం. తిలలు (బ): చూ, నువ్వులు.

కాకఘ్ని, సం. వి. ఈ స్త్రీ నిప్పువన్నె గుత్తుల కానుగ*: చూ, శాదఘ్నము.

కాకచించ, సం. వి. ఆ స్త్రీ. గురిజ*: చూ, తులాబీజము.

కాకచించి, సం. వి. ఈ స్త్రీ.—పై.—.

కాకచించిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై —.

కాకచ్ఛదము, సం. వి. అ పుం. మందపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

కాకచ్ఛది, సం. వి. ఇ. పుం. —పై.—.

కాకజంఘ, సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. కాకకల*: చూ, వెలమసంది; 2 కాకిదొండ*: చూ, దొండ; 3. గురిజ*: చూ, తులాబీజము.

కాకజంఘులు, అం. పురుష లక్షణాంగములలోని జంఘల (పిక్కలు) యందలి విశేషము. (కాకజంఘులైన రాజగు): చూ, లక్షణాంగములు.

కాకజంబుక, సం. వి. అ. స్త్రీ. నేలనేరేడు*: చూ, సురభిపత్ర. 1-౨.

కాకజంబువు, సం. వి ఉ. స్త్రీ. —పై —.

కాకణంతి. సం. వి. ఈ స్త్రీ గురిజ*: చూ, తులాబీజము.

కాకణంతిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. —పై. —.

కాకణము, సం. వి. అ. న. కుష్ఠభేదము: చూ, సితము. 1-౪.

కాకణి, సం వి ఈ. స్త్రీ. 1. = కాణి, నాలుగు మినపగింజల యెత్తు; 2. ఇరువదిరవ్వలు; 3. ఒకగవ్వ; 4. ఒకగణములో నాలవవంతు; 5. ఒకఅణాలో నాలవవంతు: చూ, డబ్బు; 6 పండ్రెండు అణాలయెత్తు: కాకిణి -రూ-కాకిని.

కాకతాళన్యాయము, కాకతాళీయము, } అం, కాకివ్రాలఁగానే అప్రయత్నముగ తాటి పండు పడిన రీతి.

కాకతిందుకము, సం వి. అ. పుం. కాకితుమ్మికి*: చూ, తుమికి.

కాకతిక్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ, బండిగురివెంద*: చూ, తులాబీజము.

కాకతుండకము, సం. వి. అ. పుం. కమ్మరవానికాటు: చూ, సందంశకము.

కాకతుండఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాకిదొండ*: చూ, దొండ.

కాకతుండము, సం. వి అ. పుం. 1. అగరు: చూ, రాజార్హము 1; 2 కాహళమను వాద్యము: చూ, వీణ. 1-౩౬; 3. ఒకరకము బాణము: చూ, బాణము. 1-౧౨.

కాకతుండి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1. గురుజ*: చూ, సప్తల; 2. హొన్నిత్తడి: చూ, లోహము 1.

కాకతుండిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గురుజ*: చూ, తులాబీజము; 2. బండిగురివెంద*: చూ, తులాబీజము.

కాకత్రోటిబింబన్యాయము, న్యా. కాకిముక్కున దొండపండు కట్టిన విధము.

కాకదంతపరీక్ష, న్యా. వ్యర్థవ్యాపారము. కాకికి దంతములుండవు. కావున నవి పరీక్షించుట వ్యర్థపువని. "సీ. వానినేమడిగె దెవ్వఁడు గాక నీకేమి, యిది కాకదంత పరీక్ష సుమ్ము." (కళాపూర్ణోదయము.) (రూ-కాకదంతగణనా; కాకదంత గవేషణ).

కాకదక్షి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గురిజ*: చూ, తులాబీజము.

కాకధాపువు, సం. వి. ఉ. పుం. కామంచి*; చూ, తృణము. 1.

కాకధ్వజము, సం. వి. అ. పుం. బడబాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౨౮.

కాకధ్వని, సం. వి. ఇ. పుం. కాకికూఁత: చూ, స్వప్నము. 2-౪౬- (౧౨౬).

కాకనచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ గురిజ*: చూ, తులాబీజము.

కాకనామము, సం. వి. న్. పుం. శ్రీవల్లి*: చూ, బంపుష్పము.

కాకనాస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాకిదొండ*: చూ, దొండ.

కాకనాసము, సం. వి. అ. పుం. చూ, వికంటకము *.

కాకనాసిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కాకిదొండ*: చూ, దొండ; 2. కాకచించ*: చూ, తులాబీజము.

కాకపక్షము, సం. వి. అ. పుం. 2. పిల్లజుట్టు: చూ, సిగ. 1-౧; 2. జులపము: చూ, సిగ. 1-౧౪; 3. నీరుతుమికి *: చూ, తుమికి.

కాకపదము, సం. వి. అ. పుం. 1. అడ్డముగాను పొడవు గాను ఉండుగీఱ లను వజ్రదోషము: చూ, రత్నములు. 1-3-(3); 2. రతిబంధవిశేషము: చూ; రతిబంధములు.

కాకపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిల్లపెసర*: చూ, పెసర.

కాకపాణి, సం. వి. ఇ. పుం. ముత్తెముయొక్క నల్లనికాంతి దోషము: చూ, (ముత్తెము.) రత్నములు. 1-౧-(౬).

కాకపాదము, సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్నివృక్షము: చూ, రేఁగు. 1; 2 తాళప్రాణాంగ భేదము: చూ, తాళము. 2; అం. 3: (చూ, తాళాంగములు): చూ, అంగప్రాణములు.

కాకపి, సం. వి. ఇ. పుం. కాకపి యనుపాము: చూ, సర్పము. 1-౪-(౨౦).

కాకపిండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వెలిచ*: చూ, పిండీతకము.

కాకపికన్యాయము, న్యా. కోవెల కాకులలోఁ బెరిగియుఁ దుదకు వేఱుగఁబోవువిధము.

కాకపిత్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాకతుండి*: చూ, సప్తల.

కాకపీలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గురిజ*: చూ, తులాబీజము.

కాకపీలుకము, సం. వి అ. పుం. కాకితుమ్మికి*: చూ, తుమికి.

కాకపీలువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. గురిజ*: చూ, తులాబీజము; 2 కాకితుమ్మికి*: చూ, తుమికి; 3. కాకతుండి *: చూ, సప్తల.

కాకపుచ్ఛము, సం. వి. అ. పుం. కోయిల: చూ, పికము.

కాకపుష్టము,—పై.—.

కాకపుష్పము, సం. వి. అ. న. స్థౌణేయము*: చూ, మాచిపత్రి.

కాకఫలము, సం. వి. అ. పుం. నింబ*: చూ, నిమ్మ.

కాకఫలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ కారముగలిగి పుల్లనైనయుండు నిమ్మ పండు: చూ, నిమ్మ.

కాకభంజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గురుజ*: చూ, సప్తల.

కాకభాండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మహాకరంజము*: కానుగ[illegible]

కాకభీరువు, సం. వి. ఉ. పుం. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁ బులుఁగు.

కాకమద్గువు, సం. వి. ఉ. పుం. కూకుడుగుండంగి: చూ, దాత్యూహము.

కాకమర్దకము, సం. వి. అ. పుం. మునిజె*: చూ, మునిఁడి.

కాకమర్దము, —పై.—

కాకమల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అడవిమల్లె*: చూ, హసంతి. 2-౧౧.

కాకమాచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. =కామంచి -కాచి*: చూ, వాయసి.

కాకమాచిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

కాకమాత, —పై.—

కాకమాలి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. కామంచి*: చూ, తృణము. 1.

కాకము, సం. వి. అ. న 1. కాకులగుంపు: చూ, వాయసము. 1; 2. రతిబంధవిశేషము: చూ, రతిబంధములు; పుం. 3. =కాకి: చూ, వాయసము. 1; 4. కొండగోఁగు*: చూ, పీతపుష్పము; విణ. 5 అల్పము: చూ, స్వల్పము.

కాకముద్గ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ కాకిపెసర*: చూ, పెసర.

కాకమూచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కామంచి*: చూ, తృణము. 1.

కాకయవము, సం. వి. అ. పుం. గింజపట్టని ధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కాకరక్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గురిజ*: చూ, తులాబీజము.

కాకరుకము, సం. వి. అ. పుం. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁ బులుఁగు.

కాకరుకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మందుమాఁకులచేత ఆఁడు దానికి వశుఁడైనవాఁడు: చూ, స్త్రీవశీభూతుఁడు. (రూ-కాకరూకుఁడు.)

కాకరుతిభీరున్యాయము, న్యా, పగలు కాకికూఁతవిని జడిసి పెని మిటినిఁ గౌఁగిలించుకొను వెలఁది రాత్రి నర్మదానదిదాఁటి వెళ్ళినరీతి.

కాకరుహ. సం. వి ఆ. స్త్రీ బదనిక*: చూ, పదనిక.

కాకరుహము, సం. వి. అ. పుం. తిలలు: చూ, నువ్వులు.

కాకరూకము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁ బులుఁగు; 2. అపదేశము: చూ, వ్యాజము. 1.

కాకరూకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-కాకరుకుఁడు; విణ. 2. అంగములవాఁడు: చూ, దిగంబరుఁడు; 3. భయము కలవాఁడు; చూ, వెఱపరి; 4. పేదవాఁడు: చూ, బీదవాఁడు.

కాకరూటి, సం. వి. ఇ. పుం. పంది: చూ, సూకరము.

కాకలకము, సం. వి. అ. పుం. కుత్తుకయందు పైకెఁగనఁబడు బుడిపి: చూ, గొంతుముడి.

కాకలము, 1. — పై. —; 2. =కాకితము: చూ, పట పత్రిము.

కాకలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సూక్ష్మమైన యవ్యక్తాక్షర మధుర ధ్వని: చూ, సర్వము 2. ౪౬-(౧౫).
కాకలీద్రాక్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకరకము ద్రాక్ష*: చూ, స్వాదుఫల.
కాకలీమూర్ఛన, అం: చూ, అవాంతరభేదములు.
కాకలీయుత సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సంగీతశాస్త్రములోని మూర్ఛా భేదము: చూ, స్వరము. 2-౯.
కాకలిరవము, సం. వి అ. పుం. కోయిల: చూ, పికము.
కాకలూకము, సం వి. అ. పుం. 1. గుడ్లగూబ: చూ, నకినంపుబులుగు; 2. దంభము: చూ, వ్యాజము. 1.
కాకలూకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, కాకరుకుడు; విశే. 2. అంగమొలవాడు: చూ, దిగంబరుడు 3. భయపడు వాడు: చూ, వెఱకిరి; 4. పేదవాడు: చూ, బీదవాడు.
కాకల్యంతరమూర్ఛన, అం: చూ, అవాంతరభేదములు.
కాకల్యంతరయుక్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కాసలీయుత.
కాకవంధ్య, సం. వి ఆ. స్త్రీ: (చూ, స్త్రీ. 1-౧౬౦): చూ, వంధ్యలు.
కాకవంధ్యాన్యాయము, న్యా. కాక తనజీవితకాలములో రెండు గ్రుడ్లు మాత్రమే పెట్టును. అట్లేయిరువురు బిడ్డలను మాత్రమే కని గొడ్రాలయినస్త్రీ.
కాకవల్లరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎక్కుడుదీగ*: చూ, మానేరు.
కాకశీర్షము, సం. వి. అ. పుం. శ్రీవల్లి*: చూ, బకపుష్పము.
కాకశ్యామ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లతీగె, కృష్ణవల్లి*: చూ; సురలి.
కాకసత్వ, అం: చూ, ద్వాదశసత్వలు.
కాకస్కరము, సం. వి. అ. పుం; చూ, కాకమర్దకము *.
కాకస్త్రీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాకఘ్ని *: చూ, నిప్పువన్నె గుత్తుల కానుగు.
కాకస్ఫూర్జము, సం. వి. అ. పుం. కాకితుమ్మికి*: చూ, తుమ్మికి.
కాకస్వరము, అం: చూ, గాయకదోషములు.
కాకస్వాహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గురిజ*: చూ, తులాబీజము.
కాకాంగము, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సురపాది *: చూ, సురవాలి.
కాకాంగ, సం. వి ఆ, స్త్రీ. కాకిదొండ*: చూ, దొండ.
కాకాంగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై. —.
కాకాంచి, —పై.—.
కాకాండ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొకతీగె*: చూ, లత. 1.
కాకాండము, సం. వి అ, పుం, 1. చెప్పుటట్ట *: చూ, హంస పాది; 2. పెద్దవేము*: చూ, వేము; 3. కాకితుమ్మికి *: చూ, తుమ్మికి.
కాకాండి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. మహాజ్యోతిష్మతి*: చూ, మానేరు.
కాకాండోల, సం వి. ఆ. స్త్రీ. —పై. —.
కాకాండోలము, సం. వి అ. పుం. మాషము*: చూ, మినుము.
కాకాంథము, సం. వి. న్. పుం. పెద్దవేము*: చూ, వేము.
కాకాకులము, సం. విశే. కాకులచే నాకులమైనది.
కాకాక్షిన్యాయము, న్యా. కాకిచూపువలె నేదేనొకప్రక్కకొఱగు ననురీతి. (కాకికి ఒకకన్ను కనపడును, అదియెటు పనికలిగిన నటున్న కన్ను కాన్పించును.) (దేహళీదీపన్యాయ మిట్టిదే.)

కాకాఖ్యము, సం. వి. అ. న. కాకికలువ*: చూ, సహస్ర పత్రము, 1-౧౨-(౨).
కాకాదని, సం. వి ఈ. స్త్రీ 1. గురిజ*: చూ, తులాబీజము; 2 నల్లపిప్పి*: చూ, లవణి; 3. పెద్దకాంచి*: చూ, వాయసి.
కాకాదు, దే. అవ్య. నఞర్థము: చూ, లేదు. 2.
కాకామ్రము, సం. వి. అ. పుం. ఏఱువంగ*: చూ, వంగ.
కాకాయువు, సం. వి. ఉ పుం. ఎక్కుడుదీగె*: చూ, మానేరు.
కాకారి, సం. వి. ఇ. పుం. గుడ్లగూబ: చూ, నకినంపుబులుగు.
కాకాలము, సం. వి. అ. పుం. బొంతకాకి: చూ, వాయసము. 1.
కాకాసురుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. జయంతుడు, ఇంద్రుని కొడుకు: చూ, సూనుడు. 1-౨౯; 2. కాకాసురుడను రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1-౫.
కాకాహి, సం వి. ఇ. పుం. కప్ప: చూ, హరి. 12.
కాకి, సం. వి. ఈ స్త్రీ 1. ఆడుకాకి: చూ, వాయసము. 1; 2. కాంచి * : చూ, వాయసి; వై.వి. (1) = కాకము. కాకి: చూ, వాయసము. 1; విశే. (2) అల్పము. "కాకి కలువ." మొ: చూ, స్వల్పము; (3) కాకిఅను పక్షియొక్క ఇంటిపేరు గలవారు కలరు.
కాకికలువ, వై వి = కాకకైరవ, అల్లిపువ్వు*: చూ, కాకాఖ్యము.
కాకికూత, ద్వ. వి. 1. కా, కాకియఱపు: చూ, స్వరము. 2. (కావుకావు అనిపలుక.); 2: చూ, కాకరుతఫలము.
కాకిచిప్ప, ద్వ. వి. నీటియందలి గుల్ల, శంబూక. "క. అక్కడలిం గాకిచిప్పలు " య. 3, ఆ 30: చూ, సంకు. 1.
కాకిచెఱకు, ద్వ. వి. తెఱనంబు, చెఱకువంటి తృణము*: చూ, తృణము 1.
కాకిచావు, ద్వ. వి. ఆకస్మికమృతి: చూ, సావు 1-౧.
కాకిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = కాణి. కర్షమునందు నాలవపాలు: చూ, దుడ్డు; 2. ఒకపలములో నాలవపాలు: చూ, కాకణి. 6; 3. గవ్వ: చూ, వరాటము; 4. కొలిచెడుకోల; 5. తూనిక భాగము; 6. ఎఱ్ఱగురిజ *: చూ, తులాబీజము.
కాకిణీద్వయము, సం. వి. అ. న: చూ, అరవీరసము.
కాకితము, వై. వి. = కాకలము: చూ, పటపత్రము. (రూ-కాకిదము-కాగితము-కాకిదము.).
కాకితీపు, దే. వి. మూర్ఛావిశేషము: చూ, మూర్ఛ.
కాకితుమ్మికి, ద్వ. వి. నల్లతుమ్మికి*: చూ, తుమికి.
కాకిదము, వై వి. = కాకలము] చూ, కాకితము. (వా).
కాకిదొండ, వై. వి. = కాకతుండఫల, అడవిదొండ*: చూ, దొండ.
కాకిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఒకఅణాలో నాలవవంతు, కాని: చూ, దుడ్డు; 2. ఒకపలములో నాలవపాలు: చూ, కాకిణి. 6; 3. గవ్వ: చూ, వరాటము. (రూ-కాకిణి)
కాకినేరేడు, ద్వ. వి కాకజంబువు, నేలనేరేడు*: చూ, సురభి పత్ర-1-౨. (రూ-కాకినేరేడు.).
కాకిపిల్ల కాకికిముద్దు, లో, ఎవనిపిల్లయందు వానికిప్రేమ.
కాకిపెసర, ద్వ. వి. కాకిముద్గ, పిల్లపెసర*: చూ, పెసర.
కాకిబంగారము, ద్వ. వి. పీతాభ్రకము: చూ, బేగడ.
కాకిబాతు, ద్వ వి. ఒకవిధమైన అడవిబాతు: చూ, శరారి.
కాకిమేడి, ద్వ. వి. బమ్మమేడి*. బొమ్మమేడి.

కాకిజెక్కలు, ద్వ. వి. బ. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యములు.

కాకిజెల్లు, ద్వ. వి. కాకిదెఱకు* (దీని పుల్లలను చివ్వి వ్రాయుదురు) : చూ, తృణము. 1.

కాకిలము, సం. వి. అ. పుం. కంఠమణి: చూ, గొంతుముడి.

కాకివన్నె, ద్వ. వి. కాకివన్నెగల పందెపు కోడిపుంజు (వా): చూ, పుంజు.

కాకివెదురు, ద్వ. వి. గుంద్రము (గుంద్రము = కాకిదెఱకు)*: చూ, శరము.

కాకిసొమ్మ, వై. వి: చూ, కాకిశేషు.

కాకు, దే. వి. 1. గసి; రామా. 6, ఆ. 25: చూ, శ్రమము. 1; 2. తిరస్కారము; కాశీ. 5, ఆ. ౭౭: చూ, వహేళనము; విజ. 3. బొల్లు. చూ, వ్యర్థము; 4. ఉళక్కు: చూ, శూన్యము. 1.

కాకుండు, సం. వి. అ. పుం. పిచ్చుకకుంటు: చూ, సూరసూతుండు.

కాకుత్స్థుండు సం. వి. అ. పుం. శ్రీరాముండు: చూ, రాముండు.

కాకుదము, సం. వి. అ. న. తాలువు: చూ, దవుడ.

కాకున్నె, దే. అవ్య. (కాక + ఉన్నె) నిశ్చయార్థకము; భార. ఆ . 2, ఆ. 165: చూ, నిశ్చయము.

కాకువు, (కాకుస్వరము.) సం. వి. ఉ. స్త్రీ. శోకభయాదులచేఁ గలిగెడు ధ్వనివికారము: చూ, స్వరము. 2-౪౬- (౧౧౧).

కాకృత్యము, సం. వి. అ. న. 1. కూడనిపని: చూ, వ్యళీకము; 2. వగపు: చూ, పశ్చాత్తాపము.

కాకేంమువు, సం. వి. ఉ. పుం. కాకితుమ్మికి*: చూ, తుమికి.

కాకేషువు, సం. వి ఉ. పుం. 1. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2: 2. కాకిదెఱకు; జెల్లు (శ. ర.)*: చూ, తృణము. 1.

కాకేమి, దే. అవ్య. (కాక + ఏమి) మఱియొకదాని లేమిని తెలుపును; భార. ఆది. 1, ఆ, 98: చూ, అ. (2.)

కాకేష్టము, సం. వి. అ. పుం. నింబము*: చూ, వేము.

కాకోచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాకోచియను చేప: చూ, మత్స్యము. 1-౩౦.

కాకోచికము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

కాకోటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కావడి: చూ, భారయష్టి. (కావడిబద్ద).

కాకోడుంబరము, సం. వి. అ. పుం. బమ్మమేడి*: చూ, బొమ్మమెడి.

కాకోడుంబరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

కాకోత్పలము, సం. వి. అ. న కాకికలువ*: చూ: కాకాఖ్యము.

కాకోదరము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము; 2. గుజ్జగూబ: చూ, సకినంపుఁ బులుఁగు; 3. శీఘ్రము: చూ, వెగము. 3; 4. కాకమర్దకము*: చూ, ముసిండి.

కాకోదుంబరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బమ్మమేడి*: చూ, బొమ్మమేడి.

కాకోలము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. ఎఱ్ఱనిపాము విషము: చూ, విసము. 1; పుం. 2. బొంతకాకి: చూ, వాయసము. 1; 3. రక్తవర్ణముగల యొకానొక పాము: చూ, సర్పము; 1-౪-(౩); అం. 4. నరకములు ఇరువదియొకటింటిలో నొకటి: చూ, నరకములు.

కాకోలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = కారుకొల్లి*: చూ వాయసోలి: 2. తేలుమణి*: చూ, వృశ్చికము. 2.

కాకోలుండు, సం. వి. అ. పుం. కుమ్మరి: చూ, చక్రి. 5.

కాక్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. కడకన్ను: చూ, లోచనము. 1-౧; 2. మెల్లకన్ను: చూ, నేత్రము. 1.

కాక్షి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తొగరి: చూ, సురాష్ట్రిజము. 1; 2. తొగరిమన్ను: చూ, సురాష్ట్రము. 2; 3. అడవితొగరి తీఁగె: చూ, సురాష్ట్రిజము. 3.

కాక్షీవకము, సం. వి. అ. పుం. మునగ*: చూ, శిగ్రువు. 1.

కాక్షీవము, —పై.—

కాఁగడ, దే. వి. (కాఁగు + గడ : చూ, రూ-కాగడా. (వా).

కాఁగడా, దే. వి. (కాఁగు + గడ) కొమ్ముతేక సుద్దకోనే యేర్పఱచిన చేకదివ్వటీ. హంస. 3, ఆ, 2౮: చూ, స్నేహాశము. 1-౪.

కాగరము, అం: చూ, వాణము. 1.

కాగలము, సం. వి. అ. పుం. కాకితము: చూ, పటపత్రము.

కాగారము, సం. వి. అ. పుం. 1. చెడ్డ ఇల్లు: చూ, గృహము. 1; 2. గాలి ఇల్లు: చూ, గృహము. 1. (ఇట్టి పదములు పెక్కులూహ్యంబులు.)

కాగితపుఅట్ట, ద్వ. వి: చూ, అట్ట. 4.

కాగితము, వై. వి. = కాకితము: చూ, పటపత్రము. (రూ-కాకితము.)

కాగిస, దే. వి. ఒకరకముచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

కాఘృజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మంట: చూ, వహ్ని. 1-౨౬.
(ఇట్టి పదము లూహ్యంబులు.)

కాచకుంభదీపన్యాయము, న్యా. లాంతరులోని దీపము ఎంతగాలి వేసినను చెదరకుండు విధము.

కాచనికము, సం. వి. అ. న. సంస్థలముజికి: చూ, పంస్థపాఁచి.

కాచపాత్రము, సం. వి. అ. న. గాజుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6.

కాచభాజనము, సం. వి. అ. న —పై.—

కాచమణిన్యాయము, న్యా. కాచముకాచమే (గాజు) ; మణిమణియే. "మణి ర్లుఠతి పాదేషు కాచ శ్శిరసి ధార్యతే. యథైవాస్తే తథైవాస్తాం కాచః కాచో మణిర్మణిః॥ ఇట్టిదే కాకపికన్యాయము, హంసబకన్యాయము.

కాచమలము, సం. వి. అ. న. గాజుప్పు: చూ, లవణము. 1.

కాచము, సం. వి. అ. న, పుం. 1. —పై.—; 2 = గాజు. గాజునున్ను: చూ, భూమి. 1-౩౪; 3. గాజుపూస: చూ, పూస: 5. కావడిపుట్టు: చూ, శిక్యము. 2; 5. కంటితెవులు: చూ, హర్షణము. 2-౪; 6. దుగ్గానిలో నాలవభాగము; దుగ్గానిలో పదియవభాగము (అని కొందఱు.) (దుగ్గాని = రెండు దమ్మిడ్లు, టంకమునకు పదియారు డబ్బులు కనుక ఆలెక్కప్రకారము ఇక్కడ కానియనఁగా దమ్మిడి.) "శ్లో॥ కాచాయ నీచం కమనీయవాచా......... స్థితే కుచేలే శ్రితమాతుచేలే." : (తె. ప.):—

కాచమూల్యేన విక్రీతో హంత: చింతామణి ర్మయా, న్యా. అయ్యో: చింతామణిని గాజుముక్కకమ్ముకొంటిని.

కాచలవణము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, కాచమలము; అం. 2: చూ, జౌరములు.

కాచసంభవము, సం. వి. అ, న: చూ, కాచలవణము.

కాచస్థాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాదిరి*: చూ, స్థాలి. 2. (రూ-కాలస్థాలి.)

కాచహారిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లయుప్పు*: చూ, లవణి.
కాచిఘము, సం. వి. అ. పుం. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2. ఎలుక. చూ, మూషికము.
కాచిఘుఁడు, సం. వి. అ. పుం. తంత్రివేనివాఁడు.
కాచితము, సం. విశే. కావడి యుట్టియం దుంచఁబడిన బింకె కుండ లోనగునవి: చూ, శిక్యితము.
కాచిమము, సం. వి. అ. పుం: చూ, దేవకులోద్భవము*.
కాచివాచిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పొట్టిగుమ్మడి*: చూ, మహాఫలము.
కాచు, దే. అ. క్రి. 1. (కాయ) కాచు; 2. (ఎండ) కాయు; అచ్చ. అర. కాం. 42; స. క్రి. 3. బాధలు తొలఁగించి రక్షించు. "మముం గావుము ప్రోవుము." హరి పూ. 7, ఆ: చూ, రక్షించు; 4. ఎదురుచూచు: చూ, ప్రతీక్షించు; 5. ఓర్చు; భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 114: చూ, సహించు; 6. చూచు: చూ, వీక్షించు.
కాచుట, దే. వి: చూ, అవేక్ష. 2.
కాచుమేసరి, దే. వి. మాంసము తినువాఁడు: చూ, మాంసాహారి.
కాచువాఁడు, దే. వి: చూ, రక్షకుఁడు.
కాజి, దే. వి. 1. ఒకరకముచెట్టు: "వెలితమ్మి కాజిపువ్వులు ముడుంగ." పా. 2, ఆ. 50: చూ, వృక్షము; 2. మహమ్మదీయుల ఆచారి.
కాటకము, దే. వి, కఱవు: చూ, దుర్భిక్షము.
కాటపాలెబ్రాహ్మణులు, అం. కపూరియె బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.
కాటవము, సం. వి. అ. న: చూ, కటుత్వము.
కాటా, హి. వి. పెద్దత్రాసు; ధాన్యాదులు తూఁచు పెద్దతక్కెడ: చూ, త్రాసు.
కాటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడవి: చూ, విపినము.
కాటికాఁపరి, దే. వి. శ్మశానమందు కాఁచువాఁడు. (హరిశ్చంద్రుని కథ గుర్తింపుము.)
కాటికిఁగాళ్ళుచాఁచుట, జా. చావనిద్ధముగా నుండుట. "నేనిప్పుడు నిరాశ్రయతాదశను గ్రుగ్గి కాటికిఁగాళ్ళుసాఁచుకొని యుంటిని." (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)
కాటిగాఁడు, దే. వి. ఒకరకము పక్షి: చూ, పక్షి.
కాటిపాపఁడు, దే. వి. (కాఁడు + పాపఁడు) గోపాలకుఁడు: చూ, మాహేశ్వరుఁడు.
కాటిపాపలవాండ్రు, దే. వి. బ. జాలవిద్యచేసెడి ఆటవికజన విశేషము.
కాటిఱేఁడు, దే. వి. (కాడు + ఱేఁడు) ముక్కంటి; కాళ. 3, ఆ, 49: చూ, శివుఁడు. (రూ-కాఱ్ఱేఁడు.)
కాటు, దే. వి. 1. మాడియడుగంటుట: చూ, అడుగంటుట; 2. కఱచిన గాయము; లక్ష్మి. 4, ఆ. 43: చూ, నరుకు; 3: చూ, కఱచుట.
కాటుక, దే. వి: చూ, చాఁదు. 1.
కాటుకకంకి, వా. వి. ఒకవిధమైన తెగులువలన చెడిపోయి నల్లఁబడిన జొన్నలోనగువాని వెన్ను.
కాటుకకంబిగుల్మము, దే. వి. ఇంద్రాయుధమను గుల్మము: చూ, హయము. 1-౬.
కాటుకకొండ, దే. వి. అంజనపర్వతము: చూ, పర్వతము 1-౧.
కాటుకపట్టు, దే అ. క్రి: చూ, నలుపుపాఱు; స్వా. 3, ఆ. 18.
కాటుకపిట్ట' ద్వ. వి. ఖంజరీటము: చూ, పిచ్చుక.
కాటుకము, సం. వి. అ. న. కటుత్వము. కాటవము.
కాటుకఱాయి, దే. వి. సౌవీరాంజనము: చూ, సౌవీరము 2.
కాటుకఱేకులపాము, దే. వి. పులిపెంజర: చూ, సర్పము. 1-౪-(౧౨).
కాటులాడు, దే. అ. క్రి (కాటుల + ఆడు) కలహించు; భార. శాం. 1, ఆ. 45: చూ, వాటులాడు.
కాటువోవు, దే. అ. క్రి. (కాటు + పోవు) అడుగంటు: చూ, శోషించు.
కాటెట్టి, దే. వి. ఒకానొక క్షుద్రదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3. (రూ-కాటేటి.)
కాటేటి, దే. వి. —పై.—
కాట్రగడ, దే. వి. కంపకోట: చూ, ప్రాచీనము, 1.
కాట్రాయి. వా. వి. అడ్డుగావేసిన ఱాయి. (పానకములో పుల్లవంటిది.)
కాఱ్ఱేఁడు, దే. వి. (కాడు + ఱేఁడు): చూ, రూ-కాటిఱేఁడు. య. 2., ఆ. 3.
కాఠము, వా. యజుర్వేదమున మహామంత్రములుగల యొక భాగము.
కాఠకము, సం. వి. అ. పుం. పాషాణము: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౫).
కాఠిన్యఫలము, సం. వి. అ. పుం. కపిత్థము*: చూ, వెలఁగ. (పై పెంకు కండకాయ.)
కాడంబము, సం. వా. వి. బాణములగుంపు: చూ, బాణము. 1-౫౬.
కాడు, వై. వి. 1. = కటః. వల్లకాడు: చూ, శ్మశానము; 2. అడవి: చూ, విపినము; 3. చేటు: చూ, రుత్త; 4. మఱపు: చూ, విస్మృతి.
కాడుచేయు, వై. స. క్రి. నాశముచేయు; భీ. 4, ఆ. 80: చూ, పాడుసేయు.
కాడుపడు, వై. అ. క్రి. 1. రూ-కాడ్పడు. కలఁతపడు; హరి. ఉ. 9, ఆ. 42; నిర్వ. 4, ఆ. 76: చూ, సంక్షోభించు; 2. కనఁబడకపోవు. భార. శాం. 3, ఆ. 158; భీ. 4, ఆ. 53. (ప్రే. కాడుపఱచు): చూ, వమ్మువోవు.
కాడ్పడు, —పై. —
కాణము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాకి: చూ, వాయసము. 1; 2. తెల్లకాకి: చూ, వాయసము, 1; వై. వి. (1). = ఖాదన. గుల్మము మొదలగువాని యొక్క యులవలు లోనుగాఁగల భక్ష్యము; భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 93: చూ, సాదము. (1)-౫౫.
కాణయాచి, దే. వి. 1. చిరకాల వాసస్థానము; రామా. 6, ఆ. 193: రూ-కాణాచి; విశే. 2. చిరకాలానుభవము కలది: రూ-కాణాచి.

కాణాచి, —పై.— (1. విజ. 1, ఆ. 20; 2 - కళా. 3, ఆ. 191.)

కాణాదము, అం. కణాదఋషిప్రోక్తన్యాయశాస్త్రము (తర్కము రెండు విధములు :— న్యాయము, కాణాదము.): చూ, తర్కము,

కాణి, వై. వి. = కాకిణి: చూ, దుడ్డు. (రూ-కాని.)

కాణుఁడు, సం. వి. అ. పుం ఏకాక్షుఁడు: చూ, ఒంటికంటివాఁడు.

కాణుకము, సం. వి. అ. పుం. కాకి: చూ, వాయసము. 1.

కాణ్వులు, అం. మహారాష్ట్ర బ్రాహ్మణులలో నొకతెగ. వీరు శుక్ల యజుర్వేదములో నొక శాఖవారు. వీరికి శతపథ బ్రాహ్మణము, కాత్యాయన సూత్రము. ప్రథమశాఖీయు లనంబడుదురు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కాత, దే. క్ర. అగుఁగాక, అంగీకారార్థకము: చూ, సమ్మతి. 1. (ఆశీరర్థమునందు తద్ధర్మార్థకక్రియల కనుప్రయుక్తమగు శబ్దము. "అఖిలభూతములకు నానందమగుఁగాత." మార్క. 8, ఆ. 9.): రూ-కావుత.

కాతరు. వా. వి లక్ష్యము. "వానిని కాతరుచేయను": చూ, లక్ష్యము. 1.

కాతరుఁడు, సం. విశే. అధీరుఁడు, భయశీలుఁడు (అని కొందఱు): చూ, వెఱపరి.

కాతరము, సం. వి. అ. న. కాతలమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౩౧.

కాతలము, —పై.—

కాతా, ఖాతా, హిం. వి. ఇచ్చిపుచ్చుకోలు లెక్క.

కాత్రాళము, దే. వి. కోపము. జై. 7, ఆ. 94: చూ, రోషము.

కాతిలలు, సం. వి. అ. న. బ. పొట్టి నువ్వులు*: చూ, నువ్వులు.

కాతుపరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

కాతృణము, సం. వి. అ. న. కామంచి*: చూ, తృణము. 1.

కాత్యాయనము, అం. 1: చూ, కల్పము. 2: చూ, స్మృతులు.

కాత్యాయని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1. 2. సగము వయసుచెల్లి కావిచీరగట్టిన విధవ: చూ, స్త్రీ. 1-౧౪౧.

కాత్యాయనీయము, అం: చూ, పంచసూత్రములు.

కాత్యాయనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వరరుచిమహర్షి: చూ, ముని. 1.

కాత్స్న్య, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. తొవరిమన్ను: చూ, సురాష్ట్రజము. 2.

కాదంబ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దబోడతరము*: చూ, ముండరిక.

కాదంబకము, సం. వి. అ పుం. అమ్ము: చూ, బాణము. 1.

కాదంబము, 1. —పై.— (రూ-కదంబము - కదంబము - కలంబము.) 2. మధురముగాఁ బలుకు హంస: చూ, హంస; 3. చెఱకు: చూ, సుకుమారము. 1-ఉ; విశే. 4. కడపచెట్టు సంబంధమైనది.

కాదంబరము, సం. వి. అ. న. 1. పెరుగుమీఁది తెట్టె: చూ, స్తన్యము. 1-౨౪, మీగడ; 2. వాద్యవిశేషము: చూ, వీణ. 1-౨౫; 3. ఎల్ల: చూ. సీమ. 1; 4. కల్లు: చూ, సుర. 2-ఉ; 5. కడిమిపూలకల్లు: చూ, సుర. 2-౧౧; 6. పక్వమైన చెఱకురసమునఁ జేసిన కల్లు, శీధువు: చూ, సుర. 2-ఉ.

కాదంబరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కల్లు: చూ, సుర. 2; 2. ఆఁడుకోయిల: చూ, పికము; 3. ఆఁడుగోరింక: చూ, శారిక. 1; 4. సయువవాణి: చూ, సరస్వతి. 1; 5. ఒకానొక కావ్యము: చూ, కావ్యములు; 6. కాదంబరీ కావ్యకర్త బాణుఁడు.

కాదంబరీబీజము, సం. వి. అ. న. సురాబీజము.

కాదంబర్యము, సం. వి. అ. పుం. ఏటకడిమి*: చూ, నీపము.

కాదంబిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మేఘపంక్తి: చూ, మేఘము. 1.

కావేరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఒకానొకనది: చూ, నది; 2. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఇ; 3. లంజె: చూ, వేశ్య.

కాదలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అరఁటి*: చూ, రంభ. 2. (రూ-కాదళి.)

కాదా, దే. అవ్య. (కాదు + ఆ): చూ, కద. 3.

కాదాచిత్కము, సం. విశే. ఒకానొకప్పుడు కలుగునది: చూ, కదాచిత్కము.

కాది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కకారము మొదలుగాగలది. (కాదివిద్య యని మంత్రశాస్త్రప్రసిద్ధము.)

కాదు, దే. అవ్య. నిషేధార్థకము: చూ. లేదు. 2.

కాదె, దే. అవ్య. (కాదు + ఎ) కాదా; పారి. కాం. 1, ఆ. 79: చూ, కద 3.

కాదే, దే. అవ్య. (కాదు + ఏ) —పై.— వి. పు. 7, ఆ. 183.

కాద్రవేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కద్రువకొడుకు, పాము: చూ, సర్పము.

కాధేనువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. ముసలి: చూ, ధేనువు (ఇత్యాదిపదము లూహ్యంబులు.)

కాన, దే. అవ్య. 1. తెనుఁగు సంబోధనంబున అనుప్రయుక్తమగు శబ్దము. "తల్లికాన-సామికాన" మొ; దే. క్ర. 2. కనుక: చూ, హేతువు; వై. వి. 3. = కానన. అడవి: చూ, విపినము.

కానఁబట్టు, దే. అ. క్రి. (కానిన్ + పట్టు) కనఁబడు; రా. యు, కాం. 15: చూ, ప్రత్యక్షమగు.

కానఁబడు, దే. అ. క్రి. —పై.—

కాననయేరండము, సం. వి. అ. పుం. అడవిఆముదము.

కాననము, సం. వి. అ. న. 1. = కాన-కోన. అడవి: చూ, విపినము; 2. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 3. మనుష్యులు వేసి పెంచినతోఁట: చూ, వనము. 2; 4. బ్రహ్మముఖము.

కాననారి, సం. వి. ఇ. పుం. జమ్మి*: చూ, శమి.

కాననివాఁడు, దే. విశే. అంధుఁడు; భాగ. 7. స్కం. 182: చూ, గ్రుడ్డి.

కానపుంజు, ద్వి. వి. గునపనకోడి: చూ, పుంజు.

కానరము, సం. వి. అ. న. కాఱుపోతు: చూ, మహిషము.

కానరానడుగులుగలమేటి, దే. వి. పాము: చూ, సర్పము.

కానరానిచుక్క, ద్వి. వి. అభిజిత్తు: చూ, రిక్క. 1.

కానరానివాఁడు, దే. వి. 1. అంధుఁడు: చూ, గ్రుడ్డి; 2. కనఁబడనివాఁడు; (సం. ప.):— అంతర్హితుఁడు, అగోచరుఁడు, అదృశ్యుఁడు.

కానరేఁగు, దే. వి. ములువెలమ*: చూ, రేఁగు 1.

కాని, వై. వి. 1. = కాకిణి. ఒకఅణాలో నాలవవంతు; రుక్మాం.

3, ఆ. 45: చూ, దుష్టు; దే. అవ్య. 2. వికల్పమును తెలుపును. "నేఁడుకాని రేపుకాని వచ్చును.": చూ, వికల్పము. 2; 3. రూ-కానీ. లక్ష్యార్థమును తెలుపును. భార.ఉద్యో. 2,ఆ. 137 (హిం-అన్): చూ, వినా; వా. 4. లక్ష్యపెట్టకుండుటను తెలుపును.

కానిక, దే. వి. ఉపహారము; భార అను. 4, ఆ. 433: చూ, నూకిద (రూ-కానికె).

కానికూడు, జా. తగనికూడు, నీచార్జనము. "కానికూడు తినినను కడుపునిండపలెను."

కానిత్రోవ, దే. వి. ఆకాశమార్గము లేక నక్షత్రమార్గము: చూ, ఉత్పథము.

కానిపని, దే వి. చెడ్డపని: చూ, వ్యళీకము. 2.

కానిపించు, దే. అ. క్రి. 1. రూ- కనిపించు. కళా. 2, ఆ. 93: చూ, ప్రత్యక్షమగు; ప్రే. 2. కనఁజేయు. — పై. —

కానిమాట, దే. వి ఊఁఅక మోపిననింద: చూ, నెగ్గింపు.

కానివాఁడు, దే. వి. అంబేద: చూ, నిష్ప్రయోజకుఁడు.

కానిష్ఠినేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చెల్లెలికొడుకు: చూ, మేనల్లుఁడు.

కానిస్టేబిలు, వా వి. రక్షకభటుఁడు.

కానీ, దే. అవ్య. 1. వికల్పమును తెలుపును; ఆము. 2, ఆ. 26: చూ, వికల్పము. 2; 2. వినార్థకము. కాశీ. 2, ఆ. 9: చూ, వినా; 3. ఆలాగునేచేయుము అనుటను తెలుపును. "ఆలాగునే కానీ."

కానీనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కన్యకకొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-౧౨; 2: చూ, కర్ణుఁడు; 3. వ్యాసుఁడు: చూ, ముని. 1; అం. 4. పుత్రులు పన్నిద్దఱిలో నొకఁడు: చూ, పుత్రులు.

కానీయరా, వా. వి. 1. వెళుపించెడుమాట; 2. అంపును. (రూ-కానీరా).

కాను, దే. వి. 1. నీప్పకలియని మజ్జిగ: చూ, మజ్జిగ. 2. ఉప్పుగడ్డి*: చూ. తృణము 1 వా. వి. 3. కాశీభాగము.

కానుక, దే విఙ. కాన్క. ఉపహారము; భాగ. 10, స్కం. ఉ. 170: చూ, లంచము.

కానుగు, దే. వి. రూ-కాగ్రినుగు *: చూ, శాదఘ్నము.

కానున్నదికాకమానదు, లో. ఉ.- "రానున్నది రాకమానదు. కానున్నది కాకమానదు విన్ననఁబనియేమున్నది." (ధర్మజ రాజసూయము)

కానుపు, దే వి 1. రూ- కాన్పు. ప్రసూతి: చూ, ప్రసవము; 2. రూ-కాన్పు, చూపు; హరి. ఉ. 7, ఆ: చూ, లక్షణము. 3.

కాన్క, దే. వి: చూ, రూ- కానుక.

కాన్పించు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ- కానిపించు.

కాన్పు, దే. వి: చూ, రూ- కానుపు.

కాన్యకుబ్జము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ- కన్యాకుబ్జము.

కాన్యజ, సం.వి. ఆ. స్త్రీ. నళియను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౮.

కాపంతము, దే. వి. కుక్కనుగట్టెడి కొయ్య; అం, భా. ద్వి. ఖ. 290: చూ, స్తంభము. 1.

కాపటికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇంద్రజాలికుఁడు: చూ, ప్రాతిహారకుఁడు; 2. సిసువుఁడు: చూ, శిష్యుఁడు; 3. కూరదినుసులను తినుటను విధించువాఁడు.

కాపట్యము, సం వి. అ. న. జిత్తు, కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

కాపథము, సం. వి. అ న. 1. నీరు వట్టివేరు *: చూ, వట్టివేరు. అం. 2. కుత్సితపుత్రోవ: చూ, మార్గము. 1.

కాపరి, దే. 2. (కాపు+అరి) మనుపరి; భాగ 10, స్కం; 482: చూ, రక్షకుఁడు.

కాపలా, వా. వి. కాపలాయుండుట.

కాపాడు, దే. అ. క్రి. (కాపు+ఆడు) బాధలుతొలగించి రక్షించు: చూ, రక్షించు.

కాపాడుట, దే. వి. కాపుగడ: చూ, రక్షణము.

కాపాలము, సం. వి. అ. న 1. అష్టాదశ కుష్ఠములలో నొకటగు వాతికకుష్ఠము: చూ, సితము.1-౪; అం, 2: చూ, మతములు, 3: చూ, అస్త్రములు.

కాపాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోమటిది: చూ, వైశ్య.

కాపాలికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కాపాలికమతము గలవాఁడు.

కాపాలికేయుఁడు, అం: చూ, రుద్రులు.

కాపి, వా. వి. 1. అచ్చరములబంతి: చూ. వఱవడి; 2. నకలు: చూ, ప్రతి. 2; 3. కాపిగింజ; 4. కాపీగింజల పొడి పాలలో కలిపి త్రాగెడి ద్రవపదార్థము; (రూ-కాపీ-కాఫీ).

కాపిలము, సం. వి. అ. న, 1.కపిలమతము; 2. సాంఖ్యశాస్త్రము; అం; 3: చూ, ఉపపురాణములు.

కాపిశము, సం. వి. అ. న. కల్లు: చూ, సుర. 2.

కాపిశాయనము, —పై—

కాపిశాయిని, సం. వి. ఇ. న. —పై.—

కాపిశేయము, సం. వి. అ. పుం. పిపాసము: చూ, భూతము.

కాపీనసము, సం. వి. అ. పుం. పడిసెము: చూ, రొంప.

కాపు, దే. వి. 1. కాపుగడ: చూ, రక్షణము; 2. కాయలు కాచుట.

కాపుగడ, దే. వి. కాపు: రా. అ, కాం. 138. పుట: చూ, రక్షణము.

కాపురుషుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుత్సితపురుఁడు: కాపూరుషుఁడు, గేహేనర్ది.

కాపూరుషుఁడు, —పై.—

కాపృథ్వి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చెడ్డనేల: - చూ, భూమి. 1-౩౫. (ఇట్టిపదము లూహ్యంబులు.)

కాపేయము, సం. వి. అ. న. 1. కోఁతిబుద్ధి; 2. కోఁతికర్మ; 3. కోఁతులగుంపు; దే. వి. (1) కృపజత: చూ, దయ.

కాపోతము, సం. వి. అ. న. 1. పావురముల గుంపు: చూ పావురము; 2. అంజనవిశేషము: చూ, సౌవీరము.

కాపోతాంజనము, సం. వి. అ. న. అంజనవిశేషము: చూ, సౌవీరము.

కాప్యకరము, సం. వి. అ. పుం. తన చిత్తమున పాపముంచి మాట్లాడుట. రూ-కాప్యకారము.

కాప్యకారము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

కాఫలము, సం. వి అ. పుం: చూ, పినగుమ్ముడు*: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-౩.

కాఫాలము, సం. వి. అ. న. చెకుగొద్దలి: చూ, ముద్గరము.
కాఫి, కాఫీ. వా. వి: చూ, కాపి. 3-4.
కాఫీట్కారము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు చెద్దకూఁత: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౧౩).
కామ, దే. వి. 1. తామరలోనగువాని కాఁడ; హరి. పూ. 7, ఆ. 51: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౯; 2. ఆకులనరము: చూ, పర్వరీణము; 3. కూరాకులోనగువాని కాఁడ: చూ, కాఁడ. 4; 4. తొడిమె: చూ, వృంతము; 5. గొడుగు లోనగువాని దండము. హరి. పూ. 7, ఆ. 178; (కనకపు కామతోమరము, పవగకామ, బంగరు కామకుంచె మొద లగునవి); 6. మగగుఱి. చూ. శిశ్నము; 7. చనుమొన: చూ, స్తనము. 1.
కామంగామి. సం. విశ. న్. స్వేచ్ఛాగమనశీలుఁడు: కామగామి, కామచారి.
కామంచి, వై. వి. 1. = కామంజిక, కత్తృణము: చూ, తృణము. 1. (రూ-కావంచి); 2. నల్లబుకుంర*: చూ, వాయని.
కామంజిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ = కామంచి. కత్తృణము*: చూ, తృణము. 1.
కామంచకార్యర్థశాస్త్రము, అం. దండనీతియను శాస్త్రము: చూ, విద్యలు.
కామంధమి, సం. వి. న్. పుం. కంచరి: చూ, కాంస్యకారుఁడు: (చూ, స్వర్ణకారుఁడు.)
కామకళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కలయిక, రతి: చూ, సంయోగము.
కామకూటము, సం. వి అ. పుం. 1. వేశ్యాప్రణయము; 2. వేశ్యా విభ్రమము; 3 బ్రహ్మరాక్షససంహతి.
కామకేళి, సం వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1. సురతము: చూ, సంయోగము; విశ. 2. షిద్గుఁడు: చూ, విటుఁడు.
కామగుణము, సం వి అ. పుం. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1.
కామఖడ్గదళ, సం. వి. ఆ స్త్రీ. బంగరుమొగలి: చూ, మొగలి.
కామగామి, సం. విశ. న్: చూ, రూ-కామంగామి.
కామచారి, 1 —పై—; 2. కాముకుఁడు: చూ. వలపుకాఁడు; 3. చటకము: చూ, పిచ్చుక.
కామజంబులు, అం. ద్యూతము, వేఁట, స్త్రీ, పానము, అర్థ దూషణము. (5).
కామజానము, సం. వి. అ. పుం. కోయిల: చూ, పికము.
కామజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మరుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు.
కామత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముయ్యాకుపొన్న*: చూ, సాలపర్ణి.
కామతాత, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు 1.
కామతాలము, సం. వి. అ పుం. కోయిల: చూ, పికము.
కామద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కామధేనువు: చూ, ధేనువు.
కామదుఁడు, సం. విశ. కోరికలనిచ్చువాఁడు.
కామదుఘ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కామద.
కామదూతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కలిగొట్టు*: చూ, స్థాలి. 2.
కామదూతిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాండేరి*: చూ, నాగదంతి.
కామదేవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వలపురాయఁడు: చూ, మన్మథుఁడు.
కామధక్కు, సం. వి హ పుం. 1. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 2. సన్న్యాసి: చూ, సన్న్యాసి 1. (యోగాభ్యాసముచేయుయోగి.)
కామధుక్కు, సం. వి. హ. స్త్రీ: చూ, కామధేనువు.
కామధేనువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. కోరినవస్తువు లిచ్చెడి వేల్పుటావు: చూ, ధేనువు; 2. మహాదానములు పదునారింటిలో నొకటి: చూ, మహాదానములు.
కామధ్వంసి, సం. వి. న్. పుం. వలరాజునూఁచు: చూ, శివుఁడు. 1.
కామన, సం వి. ఆ. స్త్రీ. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ.
కామనము, సం. వి. అ. పుం. కంగేలి*: చూ, హేమపుష్పము; విశ. 2. ఇచ్ఛగలది: చూ, వాంఛ, 1-౩౧; 3. చక్కనిది: చూ, హృద్యము.
కామనిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కనుపాప: చూ, లోచనము. 1-౧౧.
కామనుఁడు, సం. విశ. 1 ఇచ్ఛగలవాఁడు, స్త్రీకాముకుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు; 2. అందగాఁడు: సౌందర్యవంతుఁడు.
కామపత్ని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రతి: చూ, సంయోగము.
కామపాలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బలదేవుఁడు: చూ, హలాయుధుఁడు.
కామపీడితుఁడు, సం. విశ. కామాతురుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు
కామప్రదము, సం. వి. అం. పుం. కలియుక లాగులు: చూ, రతిబంధములు.
కామఫలము, సం. వి అ. పుం. మహారాజామ్రము*: చూ, మామిడి.
కామమందిరము, సం. వి. అ. న. ఆఁడుగుఱి: చూ, భగము. 12.
కామమహము, సం. వి. అ. పుం. చైత్రపౌర్ణమి, చిత్తా నక్షత్ర యుక్తమగు పున్నమ: చూ, పున్నమ.
కామము, సం. వి. అ. న. 1. కోరిక: చూ, వాంఛ; 2. మత్తు: చూ, మదము. 1; 3. పురుషరజస్సు: చూ, రేతస్సు. 1; పుం. 4. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ; 5. క్రి. విశ. అ. న. ఇచ్ఛ వచ్చినట్లు, అలవోక: చూ, యథేచ్ఛము; అం. 4: చూ, పురుషార్థములు; 5. (స్వభార్యయందే) కామము: చూ, రాజముఖ్యగుణములు; 6: చూ, అరిషడ్వర్గములు; 7: చూ, హేయగుణములు: 8. కామము అనఁగా మనస్సు మొదలగు నింద్రియములచేత కోరఁబడిన విషయానుభవసుఖమును గోరుట. ఇది మన్మథదైవత్యమై ధర్మార్థములకంటె నిహ పరలోక సుఖసాధకమై మోక్షకరంబై యుండును.
కామయిత, సం. విశ. కాముకుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.
కామరుచి, అం: చూ, శస్త్రములు.
కామరూప, అం. కామశాస్త్రమునందలి కామరూప దేశస్త్రీలలో నొకతె: చూ, స్త్రీ. 1-౩.
కామరూపము, సం. వి. అ. న. ప్రాగ్జ్యోతిషనగరము: చూ. దేశము; పుం. 2. కామరూపమను దేశము: చూ, దేశము; విశ. 3. మనోజ్ఞమగు రూపము: చూ, సౌందర్యము; అం: చూ, శస్త్రములు.
కామరూపి, సం వి. న్. పుం. 1. ఊసరవెల్లి: చూ, సరటము. 1-౨; 2. ఖేచరుఁడు: చూ, విద్యాధరుఁడు.
కామరూపిణి, సం వి. ఈ స్త్రీ. అశ్వగంధ*: చూ, పెన్నేరు.

కామరేఖ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. భోగముది: చూ, వేశ్య.
కామల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = కామెల: చూ, పసరిక.
కామలత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ మగగుఱి: చూ, శిశ్నము.
కామలము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కామల: చూ, పసరిక; 2. మరుభూమి: చూ, భూమి.1-౩౬; 3. వసంతఋతువు: చూ, మాసద్వయము: (చూ, ఋతువులు.)
కామలుఁడు, సం. విణ. 1. కాముకుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు; 2. లంజెకాఁడు: చూ, విటుఁడు.
కామవతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అంకపీలి*: చూ, మ్రానిపసుపు.
కామవల్లభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ చందిరిక: చూ, వెన్నెల.
కామవల్లభము, సం. వి. అ పుం. ఆమ్రము*: చూ, మామిడి.
కామవృంత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ కలిగొట్టు*: చూ, స్థాలి 2.
కామవృక్షము, సం. వి. అ. పుం. బదనిక*: చూ, వదనిక.
కామవృద్ధినామము, సం. వి. అం. పుం. పొట్టికొమ్మలాడలుగల చెట్టు: చూ, హ్రస్వశాఖాశిఫము.
కామశరము, సం. వి. అ. పుం. ఆమ్రము*: చూ, మామిడి.
కామశాస్త్రము, సం. వి. అ. న. కొక్కోకము మొదలైనవి: చూ, కామము. 8.
కామసఖము, సం. వి. అ. పుం. వసంతఋతువు: చూ, మాసద్వయము: (చూ, ఋతువులు.)
కామసుతుఁడు, మన్మథుని కొడుకు: చూ, విశ్వకేతువు.
కామాంకుశము, సం. వి. అ. పుం. 1. గోరు: చూ, నఖము; 2. మగగుఱి: చూ, శిశ్నము.
కామాంగము, సం. వి. అ. పుం. ఆమ్రము*: చూ, మామిడి.
కామాంతకము, సం. వి. అ. పుం. ఏడుపు: చూ, దుఃఖము.
కామాంతకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.
కామాంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కస్తూరి: చూ, మృగమదము.
కామాంధము, సం. వి. అ. పుం. కోయిల: చూ, పికము.
కామాటము, వై. వి. = కర్మఠ: రామా. 8, ఆ. 185: చూ, మోటపని.
కామాటి, వై. విణ. = కర్మఠ. (కామాటము + ఇ) మోటపని చేయువాఁడు.
కామాతురుఁడు, సం. విణ. కామార్తుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.
కామాధిదేవత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. త్రయోదశితిథి: చూ, తిథి. 1.
కామాయుధము, సం. వి. అ. న. 1. కామదేవాస్త్రము: చూ, బాణము. 1-౨౬; 2. మహారాజచూతము*: చూ, మామిడి.
కామాయువు, సం. వి. న్. పుం. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు.
కామారణ్యము, సం. వి. అ. న. మనోజ్ఞమైన వనము: చూ, వనము. 2.
కామారి, సం వి. ఇ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1.
కామార్తాహి ప్రకృతికృపణా శ్చేతనాచేతనేషు. న్యా. కామార్తులు యుక్తాయుక్తవివేకశూన్యులు; గానఁ జేతనాచేతనములను దీనులై యాచింతురు.
కామార్తుఁడు, సం. విణ: చూ, కామాతురుఁడు.
కామాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కల్లు: చూ, సుర. 2.
కామాళువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రక్తకాంచనము*.

కామి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. కాముకుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు; విణ. 2.—పై.—; వి. ఇ. న్. 3. జక్కవ: చూ, చక్రవాకము; 4 పారావతము: చూ, పావురము: ఇ. స్త్రీ, 5. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ; 6 రతి, మన్మథుని భార్య: చూ, భార్య; ఇ. పుం. 7. లంజెకాఁడు: చూ, విటుఁడు.
కామికము, సం. వి. అ. పుం. 1. కన్నియలేడి: చూ, మహాపక్షము; అం. 2: చూ, తంత్రములు.
కామికాగమము, అం: చూ, ఆగమములు: (చూ, ఉపవిద్యలు.1-౧.)
కామిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ప్రియసంగమమునందు మిక్కిలి ఆసగల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ; 1-౧౪౨; 2. ఆఁడు: చూ, స్త్రీ; 3. ఆఁడుజక్కవ: చూ, చక్రవాకము; 4. ఆఁడు పావురము: చూ, పావురము; 5. బదనిక*: చూ, వదనిక; 6. అంకోలగిరి*: చూ, ప్రేంకణము.
కామినీశము, సం. వి. అ. పుం. మునగ*: చూ, శిగ్రువు. 1.
కామీస్వతాంపశ్యతి, న్యా. కాముకుఁడు తన వలచిన యువతి యొక్క చేష్టలన్నియుఁ దన్నుఁ గూర్చినవనియే తలంచును.
కాముఁడు, సం. వి. అ. పుం మరుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు.
కాముక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంధపుష్పాలంకారములయం దపేక్షగల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౪౩.
కాముకకాంత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అతిముక్తలత, పూలగురివెంద*: చూ, తులాబీజము.
కాముకప్రియము, సం. వి. అ. పుం. కస్తూరి పసుపు*: చూ, వర్ణము. 6-౭. (౨.)
కాముకము, సం. వి. పుం. 1. ఇరుగుడు*. చూ, శింశప; 2. నెమ్మి*: చూ, తినాసము; 3. పూలగురివెంద*: చూ, తులాబీజము; 4. కంగేలి*: చూ, హేమపుష్పము; విణ. 5. ఇచ్ఛగలది: చూ, వాంఛ. 1-౩౧.
కాముకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సంభోగమునం దిచ్ఛగల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౩౬.
కామురుఁడు, సం. విణ. కామయిత: చూ, వలపుకాఁడు.
కామృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చెడ్డచావు: చూ, సావు. 1-౪. (ఇట్టి శబ్దంబు లూహ్యంబులు.)
కామృత్తిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చెడ్డమన్ను: చూ, భూమి. 1-౩౫.
కామెల, వై. వి. = కామల: చూ, పసరిక.
కామేశ్వరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పరాశక్తి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.
కామేశ్వరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. సగుణబ్రహ్మము.
కామేష్టము, సం. వి. అ. పుం. రాచమామిడి*: చూ, మామిడి.
కామోత్సవము, సం. వి. అ. పుం. నూతనదంపతుల కలియిక: చూ, సంయోగము.
కామ్యదానము, సం. వి. అ. న. కోరినది ఇచ్చుట. ప్రవారణము: చూ, స్పర్శము. 3-౬.
కామ్యము, సం.వి.అ.న.1. అగ్నిహోత్రాది; విణ. 2. కోరఁదగినది: చూ, వాంఛ, 1-౩౨; పుం. 3. సర్జకము*: చూ, వేఁగిస.
కాయ, దే. వి. 1. చెట్టునఁగాచెడుకాయ: చూ, ఫలాటువు. 2; 2. కఠినవస్తుసంస్పర్శనముచే హస్తాదులయందు కాఁచెడు కాయ; భార. విరా. 2. ఆ. 221: (సం. ప.):— కిణము, ఖాటీ; 3. కంటితెవులు: చూ, హర్షణము. 3-౩; 4. పెసలు లోనగువాని పైతోలు: చూ, శింబ; 5. జూదమునందలి

కారడవి, ద్వ. వి. చిట్టడవి: చూ, విపినము.
కారపుగు, ద్వ. వి. (కారు + అపుగు) 1. రెండవకాపు; 2. అల్ప ధాన్యము: చూ, ధాన్యము.
కారణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాఠియ: చూ, యాతన.
కారణగుణన్యాయము, న్యా. "కారణగుణాః కార్యేషు సంక్రామంతి" అనఁగా ఘటమున కుపాదానకారణమగు మంటి యొక్క గుణమైన నైల్యాదులు కార్యమగు ఘటమందుఁ గనఁబడును.
కారణనిబంధనాప్రస్తుతప్రశంస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొక అలంకారము: చూ, హేతువు. 2: (చూ, అలంకారము. 3.)
కారణమాల, అం. ఒకానొక అర్థాలంకారము.— పూర్వపూర్వములకుఁ గాని, ఉత్తరోత్తరములకుగాని క్రమముగ నొకదాని కొకటి హేతువులుగ వర్ణించుట ఉ:—విద్యవలన వినయము, వినయముచే గౌరవము, గౌరవమున ధనము, ధనముచేత ధర్మము, ధర్మమువలన మోక్షము గలుగుచున్నది: చూ, అలంకారము 3.
కారణము, సం వి. అ. న. 1. సబబు: చూ, హేతువు; 2. కొల: చూ, వధము; 3. ఉపకరణము: చూ, పనిముట్టు; అం. 4. లక్ష్యములు ఆజింటిలో నొకటి: చూ, లక్ష్యములు.
కారణికుఁడు, సం. విణ. పాత్రాపాత్రములఁ బరిశోధించువాఁడు: చూ, పరీక్షకుఁడు.
కారపుఁజెక్క, వై. వి. (కారము + చెక్క) ద్రాక్షత్వక్కు: చూ, తోలు. 1.
కారపుఁబడుగు, ద్వ. వి. (కారము + పడుగు) గట్టి నూలిపడుగు; హంస. 2, ఆ. 11: చూ, మగ్గము.
కారపుకిళ్ళి, వా. వి. మసాలావస్తువులు చేరిన తాంబూలము. (రూ-కారాకిళ్లి.)
కారపుమన్ను, ద్వ. వి. ఊషరమృత్తిక: చూ, భూమి. 1-౭.
కారభి, సం. వి. ఇ. పుం. ఇల్లింద*: చూ, మాపులుంగము.
కారభూషణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శాక్యబుద్ధదేవుఁడు: చూ, బుద్ధుడు. 1.
కారమిహిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కర్పూరము: చూ, సిరము.
కారము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కోరు, కప్పము: చూ, సిస్తు.1; 2. ఏర్పాటు: చూ, నిజము. 2; 3. మంచుకొండ: చూ, పర్వతము; 4. ఆయతము: చూ, యత్నము; 5. కొల: చూ, వధము; అం. 6: చూ, రసములు; వై. వి. (1.) = క్షారః. ఒట్టు, ఒట్టుదనము, ఒట్టన, ఒట్టు, కారము, గాటు, (వా) వట్ట; (సం. ప.):— కటువు, క్షారము; (2) వస్త్రభావన పదార్థము: చూ, సబ్బు; (3) ఉప్పుమన్ను; భార. శాం. 3, ఆ. 364: చూ, భూమి. 1-౭; 4. నూలుతడిపెడి యొకానొక ద్రవద్రవ్య విశేషము; 5. బిడ్డలకుఁ బోసెడిమందు; చమ. 1, ఆ. 32: చూ, మందు. 1.
కారయిత, సం. విణ. కర్త: చూ, పనివాఁడు.
కారవల్లి, సం వి. ఈ. స్త్రీ. కాఁకర*: చూ, సుషవి. 1.
కారవి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1. ఇంగువమాను*: చూ, హింగువు.1; 2. ఓమము*: చూ, యవాని; 3. నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2-౧; 4. శతపుష్ప*: చూ, సదాప; 5. చిత్తానక్షత్రము, ముత్తెపుసవతు: చూ, నక్షత్రము. 1.
కారవేచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కారవి*: చూ, సదాప.
కారవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పిచ్చుకకుంటు: చూ, సూరనూతుఁచు.
కారవేల్లకము, సం. వి. అ. పుం. = కాఁకర*: చూ, సుషవి. 1.
కారవేల్లము, సం. వి. అ. పుం. = —పై.— (రూ-కారవల్లి)
కారస్కరము, సం వి. అ. పుం. ఒకవంకముచెట్టు: కాంపిలుకము, కుపీలువు.
కారస్కరాటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. శతపది, చెవిఁజొఱపాము: చూ, సర్పము. 1-౪-(౪౧).
కారాకిళ్ళి, వా. వి: చూ, రూ-కారపుకిళ్ళి.
కారాకు, దే.వి.(కారు + ఆకు) 1 చెట్టునపండిన ఆకు; పార. భీష్మ. 1, ఆ. 201: చూ, పర్ణము. 1; 2. ఎండాకు: చూ, పర్ణము. 1.
కారాహారము, దే. విణ. 1. కలఁగినది. చూ, మలినము 3; జా. 2 చిందఱవందఱ. ఉ. రా. 1, ఆ 75.
కారాగారము, సం. వి. అ న. చెఱ: చూ, బంధనాలయము: (చూ, సదనము. 1.)
కారాట, దే. వి. వ్యాపించుట: చూ, వ్యాపనము.
కారామళ్లు, దే. వి. బ. తెల్ల అలచందలు: చూ, రాజమాషము: (చూ, సంబకరి. 1-౨౬-౧౦).
కారాగుప్తుఁడు, సం. విణ. చెఱయందున్నవాఁడు.
కారాబ్రాహ్మణులు, అం. ఉత్కళ దేశమున వసించు బ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు. వీరు శుక్లయజుర్వేదులు. కాణ్వశాఖీయులు: చూ, బ్రాహ్మణులు.
కారాయిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దకక్కెర: చూ, బకము.
కారాలుమిరియాలునూఱుట, జా. మిక్కిలి కోపముచేయుట; మొదలు కారము, అందులో మిరియములు గూడ గలిపి నూఱినపక్షమున మఱింత కారముగానుండును. "నోరెఱుఁగని వానిపై కారాలు మిరియాలు నూఱుచు." (ధర్మజరాజసూయము)
కారావేశ్మ, సం. వి. న్. న. చెఱ: చూ, బంధనాలయము: (చూ, సదనము. 1.)
కారి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1 ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు: కారిక; 2. నాఁగటిమేఁడి: చూ, మేఁడికోఁక; 3. ఒకానొక చెట్టు. కార్య.
కారించు, సం. స క్రి. = కారిక. నొగుల్చు; లక్ష్మీ. 2, ఆ. 113: చూ, బాధించు.
కారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, కారి. 1; 2 = కాఠియ. తినుకు: చూ, యాతన; 3. కృతి, చేయుట: చూ, వ్యాపారము.1; 4. మంగలిపని: చూ, ముండనము; 5. నట్టువునిపెండ్లాము: చూ, భార్య; 6. పద్యము: చూ, వృత్తము. 1.
కారికము, దే. విణ. చలువచేయని క్రొత్తది. (బట్ట): చూ, వస్త్రము. 1-౩.
కారిజము, వై. వి. = కాలేయము రూ-కార్జము, కడుపులో నీరు తిత్తిక్రింద నుండెడి మాంసఖండ విశేషము, కాలఖండము; రుక్మాం. 3, ఆ. 226: చూ, యకృత్తు. (లివర్.)
కారిత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడిగినప్పుడిచ్చెడి వడ్డి, ఒడఁబాటు వడ్డి: చూ, వడ్డి.

కారితవృద్ధి, అం: చూ, ధనవృద్ధులు.

కారితుఁడు, సం. విణ. చూ, శిక్షితుఁడు.

కారియ, వై. వి. 1. రూ-కాటియ. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఒ; 2. = కారికా. రూ-కాటియ. వగ: చూ, శోకము. 2.

కారియము, వై. వి. 1 = కార్యమ్. కృత్యము, చేఁత: చూ, వ్యాపారము. 1; 2. = కార్యమ్ రూ-కర్జము, పని: చూ, ప్రయోజనము. 1.

కారీషము, సం. వి. అ. న. 1. కరీషముల సమూహము (కరీషము = ఎఱుపిడక): చూ, పిడక; 2. అథర్వణమంత్రముల సమూహము: చూ, ఆథర్వణము.

కారు, వై. వి = కాలః. 1. జ్యేష్ఠమాసము మొదలు నాలుగేసి నెలల కాలము. "ముక్కారు." ఆయుక్తి, (సం. ప.):— కందాయము. (ఆం, భా. మున తెలుగున కలదు): చూ, మాసద్వయము 2. వర్షఋతువు; పాండు. 4, ఆ. 19: చూ, మాసద్వయము; 3. అదను; "ననకారు.": చూ, సమయము. 1; 4. నలుపు; "కారుమొగులు": చూ, వర్ణము. 6-ఒ; దే. వి. 5. ఊషరపృథివి; భార. సౌ. 1, ఆ. 31: చూ, భూమి. 1-౽;6. అడవి; "కారుచిచ్చు": చూ, విపినము; 7. ఎండకాలమున పడ్డపి వరిధాన్యము: చూ, స్తంబకరి 1-౨౬-౧౧; ధాన్యము; (స్తంబకరి. 1-౪); "కారువడ్లు"; 8. ముదిమి; "కారాకు": చూ, ముసలితనము; 9 కోరకము, నన; "కారుపిందె"; చూ, మొగ్గ. 1; 10. రూ-కాఱు పటకారు: చూ, సందంశకము; వా. 11. ధూమశకటభేదము, రహదారిని పట్టు లోనగునవి లాగనక్కఱలేకుండఁగ పోవునది (బస్సు-మోటారు-మోటారుకారు; హ్రామ్, డిసెల్, కారు-రైలు.): చూ, పొగబండి.

కారుండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ జలగ. చూ, బుద్ధపిడుఁదు.

కారుకంద, దే. వి. రూ-కాఱుకంద, వనసూరణ*: చూ, సూరణము.

కారుకుఁడు, సం. విణ. వడ్లంగి: చూ, స్వస్తికారుఁడు

కారుకొను, ద్వ. అ. క్రి) రూ-కార్కొను-కాఱుకొను, నల్లబాఱు; భార. భీష్మ. 2, ఆ. 169: చూ, సంపడించు.

కారుకొమ్ముమెకము, ద్వ. వి దుప్పి: పృషతము: చూ, హరిణము. 1-౧.

కారుకొట్టి, వై. వి = కాకోలి*: చూ, వాయసోలి.

కారుకొల్లి, వై. వి. = —పై.—

కారుకోడి, ద్వ. వి. అడవికోడి: చూ, పుంజు. (రూ-కాఱుకోడి.)

కారుగచ్చ, ద్వ. వి. వాగుచి*: చూ, సోమరాజి.

కారుగృహము, సం. వి. అ. న. వడ్లవాఁడు పనిచేయుసాల, అన్వాసము: చూ, సదనము 1.

కారుచిచ్చు, ద్వ. వి. (రూ - కార్చిచ్చు - కాఱుచిచ్చు - కాఱ్చిచ్చు) దావానలము, ఎరగలి: చూ, వహ్ని. 1-౨౩.

కారుచు, దే. స. క్రి 1. ఒలుకు; (రూ-కార్చు-కాఱుచు): చూ; వచుచు; 2. కాఱఁజేయు: రూ-కార్చు-కాఱుచు.

కారుజము, సం. వి అ పుం. 1. కలుఁగానుగు, కాఱునువ్వు*: చూ, వార్షికము. 1; 2. జగడము: చూ, యుద్ధము; 3. నురుగు: చూ, ఫేనము; 4. గైరికము: చూ, శిలాజిత్తు; 5 నాభి, విషభేదము*: చూ, విషము. 1; 6. అగ్నికేసరము*: చూ, నాగకేసరము; 7. ఏనుఁగుపిల్ల: చూ, హస్తి. 1-(౬౯); 8. శిల్పచిత్రము: చూ, శిల్పము; 9. పుట్ట: చూ, వల్మీకము.

కారుజనము, ద్వ. వి. గిలిగిచ్చ*: చూ, శణపుష్పిక.

కారుజీవుఁడు, సం. విణ. వడ్లవాఁడు: చూ, సురకుఁడు.

కారుణ్యము, సం. వి. అ. న. రూ-కరుణ: చూ, దయ.

కారునువ్వు, దే. వి. జర్తిలము. రూ-కాఱునువ్వు*: చూ, వార్షికము. 1.

కారుపెసర, దే. వి. 1. ముద్గపర్ణి, పిల్లపెసర*: చూ, పెసర; 2. వనముద్గము*: చూ, పెసర. (రూ-కాఱుపెసర.)

కారుపోఁక, ద్వ. వి. కైలపూగము*: చూ, పోఁక.

కారుపోఁతు, దే. వి. కాఱుమన్ను: చూ, మహిషము.

కారుబుడము, దే. వి. తీవ్రగంధము*: చూ, బుడము.

కారుమినుము, దే. వి. మాషపర్ణి. రూ-కాఱుమినుము*: చూ, మినుము.

కారుమునగ, ద్వ. వి. వనశిగ్రువు*: చూ, శిగ్రువు

కారువు, సం వి. ఉ. పుం. 1. విశ్వకర్మ: చూ, పనివాఁడు; విణ. 2.—పై.—; 3. వడ్లంగి, శిల్పి: చూ, స్వస్తికారుఁడు.

కారుషుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కరూషదేశస్థుఁడు: రూ-కారూషుఁడు-కారూషుఁడు; 2. కరూశదేశాధిపతి: రూ-కారూషుఁడు-కారూషుఁడు.

కారూత్తముఁడు. సం. విణ. శిల్పులలో శ్రేష్ఠుఁడు: చూ, స్వస్తికారుఁడు.

కారూరు, దే. వి. (కారు + ఊరు) అడవిపల్లె; హరి. పూ. 5, ఆ. 143: చూ, దేశము.

కారూశము, సం. వి. అ. పుం. బృహత్సంహితోక్తదేశము: చూ, దేశము.

కారూశుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కారుషుఁడు.

కారూషుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, కారూశుఁడు.

కారె, వై. వి. = క్షార. ఉప్పుగడ్డి*: చూ, తృణము. 1.

కారెము, దే. వి. మక్కుటనీరెత్తెడు తాటిదోనె: చూ, తలము. 2.

కారేలకి, ద్వ. వి.(కారు + ఏలకి)ఏలాపర్ణి*: చూ, సన్నరాష్ట్రము.

కారోత్తమము, సం. వి. అ. పుం, కల్లుమీఁది: చూ, (సురామండము). సుర. 2-౨౧; (సుర. 2-౧౪.)

కారోత్తరము, సం వి. అ. పుం. 1. సురాగ్రభాగము: చూ, సుర; 2. బావి: చూ, సరస్సు. 1-౧౫.

కార్కటకము. అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

కార్కటము, సం. వి. అ. న. 1.—పై—; 2 రతిబంధవిశేషము: చూ, రతిబంధములు.

కార్కరకము, సం.వి.అ.పుం. పాలసురుగు: చూ, స్తన్యము. 1-౫.

కార్కరికము, —పై.—

కార్కశ్యము, సం. వి. అ. న. = కఱకుఁదనము, గట్టి: చూ, బెడిదము.

కార్కొను, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-కారుకొను.

కార్ఖానా, ఖార్ఖానా. వా. పనిచేయుస్థలము.

కార్చిచ్చు, దే. వి. రూ-కారుచిచ్చు: చూ, వహ్ని. 1-౨౩.

కార్చు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-కారుచు.

కార్జము, వై. వి. = కాలేయము: చూ, రూ-కాలిజము. (లివర్).

కార్తవీర్యంపువు, సం. వి. ఉ. పుం. జమదగ్నికొడుకు: చూ, పరశురాముఁడు.

కార్తవీర్యార్జునుఁడు, అం. 1: చూ, చక్రవర్తులు; పుం. 2. బాహుసహస్రభృత్తు: చూ, హైహయుఁడు.

కార్తవీర్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బాహుసహస్రభృత్తు: చూ, హైహయుఁడు.

కార్తస్వరము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2. పెద్దదీనధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౭౩).

కార్తాంతికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జోస్యుఁడు: చూ, సాంవత్సరుఁడు.

కార్తికము, సం. వి. అ. పుం. కత్తెరనెల: చూ, మాసము. 1. (రూ-కార్తీకము - కార్తికికము - కృత్తికానక్షత్రయుక్తమైన పున్నమగలనెల. శత్రుల గెలువ నిశ్చయించినవారికి నుత్సాహముగలది.)

కార్తికి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విశ్వేదేవులలో భేదము. తద్విశేషములు.— కాలుఁడు, కువేరుఁడు, కుష్మాండుఁడు, క్రతువు, క్షేత్రపాలుఁడు-ఇ. మొ: చూ, విశ్వేదేవులు.

కార్తికికము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కార్తికము.

కార్తికేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు.

కార్తికేయప్రసువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. వెనకయ్యతల్లి: చూ, పార్వతి. 1.

కార్తికోత్సవము, సం. వి. అ. పుం. చంద్రిక: చూ, వెన్నెల.

కార్తీకము, అం: చూ, కార్తికము: చూ, మాసములు.

కార్తస్వరి (?), సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. భుజంగాక్షి*: చూ, సర్పాక్షీ; 2. ఏలాపర్ణి*: చూ, పిరంగిచెక్క.

కార్త్స్న్యము, సం. వి. అ. న. అంతయు: చూ, సర్వము.

కార్తె, వై. వి. 1. = కృత్తికా. కృత్తికానక్షత్రము; భార. అను. 2, ఆ. 378: చూ, రిక్క. 1-౩; 2. = క్రాంతి. సూర్యుఁ డుండు నక్షత్రము; "చిత్తకార్తె, స్వాతికార్తె" మొ: చూ, నక్షత్రము. 1.

కార్దమి, సం. వి. ఇ. పుం. కడలిఱేఁడు: చూ, వరుణుఁడు.

కార్దమికము, సం. విణ. బురదలోఁగూడుకొన్నది: కార్దమికి.

కార్దమికి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

కార్దముఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, కార్దమి.

కార్పటము, సం. వి. అ. పుం. 1. లాక్ష: చూ, లక్క; విణ. 2. చింపిగుడ్డల సంబంధమయినది.

కార్పటికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. = కోమటి: చూ, వైశ్యుఁడు; 2. తీర్థము మోసికొనిపోయెడు బాటసారి: చూ, పాంథుఁడు; 3. పరాయివానిగుట్టు తెలిసినవాఁడు: రూ- కార్పాటకుఁడు.

కార్పణ్యము, స. వి. అ. న. 1. కృపణత్వము; 2. విషవిశేషము: చూ, విషము. 1.

కార్పాటకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పరాయివానిగుట్టు తెలిసిన వాఁడు: చూ, కార్పటికుఁడు. 3; 2. సినువుఁడు: చూ, శిష్యుఁడు.

కార్పారి, వై. వి. = కార్యకారి: చూ, వ్యవహర్త. 2.

కార్పాసనాసిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కదురు: చూ, తర్కువు.

కార్పాసము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. రూ-కర్పాసము*: చూ, ప్రత్తి; విణ. 2 నూలిచేత నేయఁబడినది (చీర): చూ, వస్త్రము 1-౧. (1-౧౦౩.)

కార్పాసి, సం వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-కర్పాసి*: చూ, ప్రత్తి.

కార్పాసిక, సం, వి. ఆ. స్త్రీ. —పై —

కార్పారి, వై. వి. = కార్యకారి. రూ-కార్పారి: చూ, వ్యవహర్త. 2.

కార్భీజ, వ్య. వి. అవవిగిజ*: చూ, వీజ. 2.

కార్బురము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2. దోసము: చూ, పాపము; 3 జలము: చూ, నీరు. 1; 4. ఆకాశము: చూ, విన్ను; విణ 5. బంగరుచేఁజేయఁ బడినది.

కార్మణము, సం. వి. అ. న, 1. చిల్లింగి, మూలికలచేతఁజేసెడి యుచ్చాటనాదిక్రియ: చూ, మూంకర్మ; విణ. 2. నెఱవేఱు దాఁకఁ బనిచేయునది; పు. 3. హింసాకర్మ.

కార్మణశీలుఁడు, సం. విణ: చూ, లోపుదోరు. 2.

కార్మిఁడు, సం. విణ: చూ, కర్మశీలుఁడు.

కార్ముకము, సం. వి. అ. న. 1. విల్లు: చూ, బాణము. 1-౩౭; 2 శాస్త్రము: చూ, శాస్త్రములు; పుం. 3. వెదురు*: చూ, వేణువు; 4. పెద్దవేప*: చూ, వేము; 5. తెల్లతుమ్మ*: చూ, విట్టదిరము; 6. కులము: చూ, వంగడము; అం. 7 . ఇది . చాపము, ధనుస్సు, కోదండము అని త్రివిధము. (ఇది బ్రాహ్మణునకు ఉపనయనకాలమునందు యజ్ఞోపవీతధారణము వలెను క్షత్రియునకు వామభుజాగ్రమందు నాఁటరక్షణ దీక్ష పూర్వకముగను ధరింపఁదగినదిగా వేదవిధివాక్యములచేత విధింపఁబడియున్నది): చూ, బాణము. 1-౧౯. (1-౩౯)

కార్ముకుఁడు, సం. విణ: చూ, పనివాఁడు.

కార్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొకచెట్టు: చూ, కారి 3: (చూ, వృక్షము.) [పెద్దచి.

కార్యంలఘు; ప్రయోజనంగుర్వేన, కార్యముచిన్నది. లాభము

కార్యకము, సం. వి. అ. పుం. దూసరతీఁగె*: చూ, వత్సాదని.

కార్యకర్త, సం. వి. ఋ పుం. ఉత్సాహముచేఁ బనులు చేయు వాఁడు: చూ, వ్యవహర్త. 2.

కార్యకారణన్యాయము, న్యా. కార్యవస్తువుంబట్టి కారణవస్తువు ఉన్నట్లూహించురీతి.

కార్యకారి, సం. వి. న్. పుం: చూ, కార్యకర్త.

కార్యకుశలుఁడు, సం. విణ. —పై.—

కార్యకూటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పిసినిగొట్టు: చూ, లోభి; 2. ఉన్మత్తుఁడు: చూ, వెఱ్ఱివాఁడు; 3. ఉన్మాదుఁడు. మార కుఁడు.

కార్యక్షముఁడు, సం. విణ, తాపములేనివాఁడు: చూ, వేడిమి లేనివాఁడు.

కార్యత్రయము, అం. సృష్టి, స్థితి, లయములు, (3): చూ, త్రయము.

కార్యదర్శి, సం. విణ: చూ, కార్యకర్త.

కార్యనిబంధనాప్రస్తుతప్రశంస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొక అలంకారము: చూ, హేతువు. 2.

కార్యపుటము, సం. వి అ. పుం. 1. అశుచిభావము: చూ, క్షపణము; 2. ఉన్మత్తు*: చూ, హాలాపుష్పము.

కార్యప్రద్వేషము, సం. వి. అ. పుం. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1.

కార్యము, సం. వి. అ. న. 1. = కారియము. కృత్యము: చూ, వ్యాపారము. 1; 2. = కర్జము. పని: చూ, ప్రయోజనము. 1; 3. కారణము: చూ, హేతువు; వా. 4. సంపూర్ణఫలప్రాప్తి. ఫలాగమము. ఫలవంతమైనకృత్యము, కార్యము; వా. 5, గర్భాధానము. "మా అబ్బాయికార్యము, ఆశీర్వాదమునకు తాంబూలమునకు దయచేయండి." (వివాహమందును కార్యము వాడుక.)

కార్యములుగట్టెక్కించుట, జా. నెఱవేర్చుట. "సమరంబున నరినేలమట్టి కార్యము గట్టెంచుకొనువాఁడను." (ధర్మజరాజసూయము)

కార్యసముద్భవుఁడు, వా. వి. స్వపక్షమువారేడుగురిలో నొకఁడు: చూ, అహిభయము.

కార్యసిద్ధి, అం. అంగపంచకములోనొకటి: చూ, అంగపంచకము.

కార్యాధికారి, అం. 1. సాక్షులు పండ్రెండుగురిలో నొకఁడు: చూ, సాక్షులు; 2. అకృతసాక్షులలో నొకఁడు: చూ, అకృతసాక్షులు.

కార్యార్థిన్యాయము, న్యా. కార్యములఁ గోరినవారికి గర్వమేల? గర్వమువలనఁ గార్యము చెడుననుకీతి.

కార్మునగ, ద్వ. వి. రూ-కారుమునగ, వనశిగ్రువు*: చూ, శిగ్రువు. 1.

కార్మ్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. సర్జము*: చూ, సాలము. 3-అ; 2. ద్వాదశావస్థలు: (చూ, అవస్థలు.)

కార్షకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అరకాఁడు: చూ, వ్యవసాయి; 2. ఆకర్షించువాఁడు: చూ, తిగుచువాఁడు.

కార్షాపణము, సం. వి అ. పుం. 1. పదియాఱుపణముల యెత్తు; 2. కర్షమెత్తు వెండిటంకము: కార్షికము.

కార్షి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నీటిప్రాచి*: చూ, శైవలము. 1.

కార్షికము, సం. వి. అ. పుం. కర్షమెత్తు వెండిటంకము: కార్షాపణము 2.

కార్షుఁడు, సం. విశ. అరకాఁడు: చూ, వ్యవసాయి.

కార్ష్యము: చూ, రూ-కార్శ్యము*. 1.

కార్ష్ణి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. మరుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు; ఈ. స్త్రీ. 2. పిల్లపీఁచర*: చూ, శతమూలి.

కార్ష్ణ్యము, సం. వి. అ. న. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఉ.

కాఱించు, దే. స. క్రి. ఏఁచు: చూ, బాధించు.

కాఱియ, వై. వి. రూ-కారియ, 1. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఉ; 2. = కారికా. వగ: చూ, దుఃఖము; 3. = కారికా. తినుకు; హరి, ఉ. 1, ఆ. 163: చూ, యాతన; 4. కష్టము. చూ, శోకము.

కాఱియపడు, వై. అ. క్రి. యాతనపడు; రా. సుం, కాం. 222: చూ, తినుకు.

కాఱియపెట్టు, ద్వ. స. క్రి. యాతనపఱచు; భార. అను. 5, ఆ. 373.

కాఱు, దే. వి. 1. అజ్ఞానము; భార. అను. 4, ఆ. 202: చూ, మఱపు. 2; 2. కిఱ్ఱు, డాగు: చూ, మఱుక; 3. (రూ-కారు-పటకాఱు-సటుకాఱు-పట్టుకాఱు-నీరుకాఱు) కంపాలిపనిముట్టు: చూ, సందంశకము; విశ 4. వట్టము; భార, ఆది. 4, ఆ. 19: చూ, సాంద్రము. 2; 5. మిక్కిలి కాఱుట: చూ, స్రవణము; దే. అ. క్రి, వై. అ. క్రి. 6. = క్షరణ. వడియు: చూ, స్రవించు; దే. అ. క్రి. 7. ఊడు; హరి. పూ, 4, ఆ. 148: చూ, రాలు.

కాఱుకంద, దే. వి. రూ-కారుకంద*.

కాఱుకొను, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కార్కొను-కారుకొను.

కాఱుకోడి, ద్వ. వి: చూ, రూ-కారుకోడి.

కాఱుచిచ్చు, ద్వ. వి: చూ, రూ-కాఱుచిచ్చు.

కాఱుచు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-కారుచు.

కాఱుదున్న, దే. వి: చూ, కారుపోఁతు.

కాఱునువ్వు, దే. వి. జర్తిలము*: చూ, రూ-కారునూవు.

కాఱుపెసర, దే. వి: చూ, కారుపెసర.

కాఱుపోఁతు, దే. వి: చూ, రూ-కారుపోఁతు. (రూ-కార్పోఁతు).

కాఱుమినుము. దే. వి: చూ, రూ-కారుమినుము.

కాఱులు, దే. వి. బ. 1. రూ - కాఱొడ్డెము - కఱుకులు - కరుసు. కల్ల: అప్ప. అ. కాం. 30: చూ, వితథము; 2. కష్టపిఱుపు మాట; పర. 3, ఆ. 294: చూ, పరుషము; 3. శూన్యమగు మాట; భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 107: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2.

కాఱెనుఁబోఁతు, ద్వ. వి: చూ, కారుపోఁతు.

కాఱొడ్డెము, దే. వి. కష్టపిఱుపుమాట: చూ, పరుషము. (ఆం. భా. ప్ర. వాగ్వ. 117.)

కాఱ్చిచ్చు, ద్వ. వి. 1. దావానలము: చూ, రూ-కాఱుచిచ్చు; 2. కుక్కుటభేదము: చూ, పుంజు; 3. ఒకానొక వేఁటకుక్క: చూ, శునకము.

కాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.కలిగొట్టు*. చూ, స్థాలి. 2; 2. నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి.2-గ: 3. నల్లతెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి; 4. నీలి*: చూ, రంజని; 5. మంజిష్ఠ*: చూ, మంజిటి.

కాలంకతము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

కాలంజరము, సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము. 1.

కాలంజరి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. గర్భామాలి: చూ, పార్వతి. 1.

కాలంజరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

కాలకంటకము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కాలకంఠకము. కూకుడుగుండంగి: చూ, దాత్యూహము.

కాలకంఠకము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

కాలకంఠము, సం. వి అ. పుం. —పై.—; 2. ఊరఁబిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక; 3. నెమలి: చూ, మయూరము; 4. ఏట్రింత: చూ, వ్యాఘ్రాటము 5. సర్జకము*: చూ, వేఁగిస.

కాలకంఠిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జ్యేష్ఠాదేవి: చూ, పెద్దమ్మ. 1.

కాలకంఠుఁడు, సం వి అ. పుం 1. కఱకంఠుఁడు: చూ, శివుఁడు; 2. జముఁడు: చూ, యముఁడు.

కాలకంఠకము, సం. వి. అ. పుం. నీరుపాము: చూ, సర్పము. 1-ళ-(౨౭).

కాలకము, సం. వి. అ. పుం. తిలకము. పుట్టుమచ్చ: చూ, లక్షణము. 1-౨౭.

కాలకర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాలకంఠిక: చూ, పెద్దమ్మ. 1.
కాలకర్ణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—
కాలకలన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాలముయొక్క యేర్పాటు: చూ, కాలనియతి, కాలనియమము.
కాలకలము, సం. వి. అ. న. కృకము, ముచ్చిలిగుంటమీఁది బుడిపి: చూ, బుడిపి.
కాలకాములు, అం. ఇద్దఱు విశ్వేదేవులు; విశ్వేదేవులు అయిదు గురిలో నొకరు: చూ, విశ్వేదేవులు.
కాలకాఁడు, సం. వి. అ. పుం. కఱకంఠుఁడు: చూ, శివుఁడు.
కాలకాహము, సం. వి. అ. న. ఇనుము: చూ, లోహము 1.
కాలకిలము, సం. వి. అ. పుం. కోలాహలము: చూ, స్వరము. 2.
కాలకంయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జముఁడు: చూ, యముఁడు
కాలకుంతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గచ్చ*: చూ, సోమరాజి.
కాలకుద్ధుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జముఁడు: చూ, యముఁడు.
కాలకుష్ఠము, సం. వి. అ. న. కాకపుష్ఠము, కంపుష్ఠమను గజజాత గ్రంథ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౪.
కాలకూటము, సం. వి. అ. న. 1. విషభేదము: చూ, విసము. 1; 2. విషవిద్యాతంత్రము: చూ, మాయము. 1; 3. ఆయుర్వే దౌషధములలో నొకటి.
కాలకృత్తు, సం. వి. త్. పుం. సూర్యుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు.
కాలక్షేపము, సం. వి. అ. పుం. 1. సర్గప్రతివర్గాది పంచలక్షణ ములతోఁ గూడిన బ్రాహ్మాది. ఇవి పదునెనిమిది: చూ, పురాణ ములు; వా. 2. వృథాగాచేయు నాలస్యము: చూ, విలంబము. 1.
కాలఖంజనము, సం. వి. అ. న: చూ, కారిజము.
కాలఖండము. —పై.—
కాలగుంజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లగురివెంద*: చూ, తులాబీజము.
కాలగ్రంథి. సం. వి. ఇ. పుం. ఏఁడాది: చూ, సంవత్సరము.
కాలచక్రము, సం. వి. అ. న. 1. కాలరూపమైన చక్రము: అం 2: చూ, అస్త్రములు. (దండచక్రము, కాలచక్రము, విష్ణు చక్రము మొ.)
కాలజము, అం: చూ, మేఘములు.
కాలజ్ఞము, సం వి. అ. పుం. 1. కోడి: చూ, పుంజు; 2. కోయిల: చూ, పికము.
కాలజ్ఞుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జోస్యుఁడు: చూ, సాంవత్సరుఁడు.
కాలటుక, దే. వి. (కాలు + అటుక) కుండలు. దించుటకై రెండు మొనలు ఇరుప్రక్కల గోడలయందుఁ బొదిగి యాఁతగాఁ గాఁల్లుంచి యడ్డముగా నమర్చిన మ్రాను.
కాలతాళము, సం. వి. అ. పుం. ఉలిమిరి*: చూ, శ్వేతపుష్పము.
కాలతులసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రామతులసి: చూ, హరిప్రియ. 3-౩.
కాలత్రయము, అం. భూతకాలము, భవిష్యత్కాలము, వర్తమాన కాలము. (3): చూ, త్రయము.
కాలధర్మము, సం. వి. అ. పుం. 1. చావు: చూ, సావు; 2. కాలముయొక్క ధర్మము.
కాలధామము, సం. వి. అ. పుం. = కతిమాపము, కచమాలము: చూ, పొగ.
కాలనిర్యాసము, సం. వి. అ. పుం. గుగ్గిలము*: చూ, మహిసాక్షి.
కాలనేమియవహారి, సం. వి. ఇ. పుం. వెన్నుఁడు; (త్రికాండ శేషము, సర్గ. 31.): చూ, విష్ణువు 1.
కాలనేమిరిపువు, సం. వి. ఉ. పుం.—పై.—
కాలపంచకము, అం. ప్రాతస్సంగమ మధ్యాహ్నాపరాహ్ణ సాయం కాలములు. (5).
కాలపత్రి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గచ్చ*: చూ, సోమరాజి.
కాలపర్ణము, సం. వి. అ. పుం నంది*: చూ, నందివర్ధనము.
కాలపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ముయ్యాకుపొన్న*: చూ, వాలపర్ణి.
కాలపాలకము, సం. వి. అ. న. కంకుష్ఠమృత్తిక: చూ, భూమి. 1-౩౦.
కాలపాశము, అం: చూ, అస్త్రములు. (ధర్మపాశము, కాలపాశము, వరుణపాశము మొ.)
కాలపీయకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కారస్కరము*.
కాలపురుషదానము, అం. షోడశమహాదానములలో నొకటి: చూ, షోడశమహాదానములు.
కాలపురుషుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. యముని సహాయుఁడు, 2 జ్యోతిశ్శాస్త్రము: చూ, జోస్యము: (చూ, శాస్త్రములు)
కాలపృష్ఠము, సం. వి. అ. న. 1. కర్ణుని విల్లు: చూ, బాణము. 1-౨౪; 2. విల్లు: చూ, బాణము. 1-౩౩; 3. ఒకరకము ఇఱ్ఱి: చూ, హరిణము. 1-౧౪-(౪); 4. కంకము: చూ, రాబందు.
కాలపేయి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లతెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి.
కాలప్రకాశిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముహూర్తగ్రంథము.
కాలప్రభాతము, సం. వి. అ. న. శరదృతువు: చూ, మాస ద్వయము.
కాలప్రాణము, అం. (గాంధర్వ వేదమునందలి తాళాధ్యాయము లోనివి) ఇవి పండ్రెండు:—క్షణము, లవణము, కాష్ఠ, నిమే షము, కళ, చతుర్భాగము, అనుద్రుతము, ద్రుతము(బిందువు), లఘువు, గురువు, ప్లుతము. నిశ్శబ్దము, (కాకపదము).
కాలబలనము, సం. వి. అ. న. వర్మము, కవచము: చూ, వార వాణము.
కాలభృత్తు, సం వి. త్. పుం. ఒంటిపోఁగు: బలరాముఁడు: చూ, హలాయుధుఁడు.
కాలభాండిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ మంజిష్ఠ*: చూ, మంజటి.
కాలమానము, సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లగగ్గెర*: చూ, పర్ణాసము; వా. 2. కాలముయొక్కస్థితి.
కాలమాలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కాలమానము. 1.
కాలము, సం. వి. అ. పుం. 1. తఱి: చూ, సమయము. 1; (ఈశ్వర స్వరూపము. దీనిచేత లెక్కపెట్టఁబడును. ప్రేరే పింపఁ జేయునది. దీనివలన సుఖదుఃఖాదులీయఁబడుచున్నవి.) 2. చావు: చూ, సావు; 3. = కఱ. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-౬; 4. ఎఱ్ఱచిత్రమూలము *: చూ, వహ్నిసంజ్ఞికము; 5. తాడి*: చూ, తాడు. 2; 6. = కారు: చూ, కాలత్రయము; విశ. 7. = కఱ. నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6 ౬-(౧); అం. 8: చూ, తాళప్రాణములు: (చూ, తాళము. 2); 9: చూ, ద్రవ్యములు.

కాలములు, అం. 1.ఉదయము,మధ్యాహ్నము, సాయంత్రము.(3) (ప్రాహ్ణము, అపరాహ్ణము, మధ్యాహ్నము) : చూ, త్రయము; 2. గ్రీష్మము, వర్షము, శీతము, (3): చూ, త్రయము; 3: చూ, కాలత్రయము; 4: చూ, కాలపంచకము.
కాలముష్కకము, సం. వి. అ. పుం. ముష్కకము*: చూ, మొక్కము.(మొక్కపుచెట్టు.)
కాలమూలము, సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱ చిత్రమూలము*: చూ, వహ్నిసంజ్ఞికము.
కాలమేశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మంజిష్ఠ*: చూ, మంజిష్ఠ.
కాలమేశిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.— (రూ-కాలమేషిక.)
కాలమేషి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 —పై.—; 2. కారుగచ్చ*: చూ, సోమరాజి; 3, తెల్లతెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి.
కాలమేషిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ-కాలమేశిక; 2. తెల్లతెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి.
కాలయాపనము, వా: చూ, కాలక్షేపము. 2.
కాల(శ)యుక్తి, అం: చూ, సంవత్సరములు.
కాలరసము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కుహిషాకము*.
కాలరాత్రి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. ఒకానొక రాత్రి: చూ, రాత్రి; 3. భీమరథీనది: చూ, నది.
కాలరి, దే. వి. (కాలు + అరి) 1. కాలిబంటు. (రూ-కాలిబంటు-కాలుమానిసి-కాలుపుచ-కాల్వురు-కాల్బంటు.): చూ, భటుడు. 1; 2. రూ-కాలారి. దారిపన్ను: చూ, సిస్తు. 1-ఉ; 3. సమాచారమును దెలిసికొని పోయెడు వాడు; భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 37: చూ, రాయబారి.
కాలలవణము, సం. వి. అ. న. బిడలవణము: చూ, లవణము.1.
కాలవ, వై. వి. = కుల్యా. రూ-కాలువ: చూ, నది.
కాలవలనము, సం. వి. అ. న. కవచము: చూ, వారవాణము.
కాలవిదుర్మిమసన్మక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకరకము తీగె*: చూ, లత. 1.
కాలవిలంబము, వా: చూ, కాలయాపనము.
కాలవిహీనత, అం: చూ, కాయకదోషములు.
కాలవృంత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ పాటలి*: చూ, స్థాలి 2.
కాలవృంతము, సం. వి. అ. న. అడవిఉలవలు: చూ, సరటి.
కాలవృంతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ పాటలి*: చూ, స్థాలి. 2.
కాలశాకము, సం. వి. అ. పుం. కలివెపాకు*: చూ, ఐల.
కాలశారము, సం. వి. అ. పుం. ఉసుత: చూ, చికోర్జము.
కాలశాలి, సం. వి. ఇ. పుం. కృష్ణశాలి ధాన్యము: చూ, ధాన్యము
కాలశేయము, సం. వి. అ. న. చల్ల: చూ, మజ్జిగ.
కాలసర్పము, సం. వి. అ. పుం. కృష్ణసర్పము, నల్లత్రాచు: చూ, సర్పము. 1-౨.
కాలసారము, సం. వి. అ. న. పీతచందనము: చూ, వాసన. 1-౨.
కాలసూత్రము, సం. వి. అ.న. ఇనుపతంతులుగల నరకవిశేషము: చూ, నరకములు.
కాలసేయము, సం. వి. అ. న. చల్ల: చూ, మజ్జిగ.
కాలస్కంధము, సం. వి. అ. పుం. 1. చీకటిమ్రాను*: చూ, తమాలము; 2. తిందుకము*: చూ, తుమికె; 3. సర్జకము*: చూ, వేగిస; 4. పొగడ*: చూ, వకుళము.
కాలస్థాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాటలి*: చూ, స్థాలి. 2.
కాలస్యకుటిలాగతిః, న్యా. కాలము వంకరగా నడచును.
కాలహీనము, సం. వి. అ. పుం. లోధ్రము*: చూ, లొద్దుగ.
కాలాంజనము, సం. వి. అ. పుం. కాలాంజనపర్వతము: చూ, పర్వతము.
కాలాంజని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పొట్టికొమ్మ లాదలుగల చెట్టు: చూ, హ్రస్వశాఖాశిఫము.
కాలాంతకుడు, సం. వి. అ పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుడు.
కాలాంతరము, వా. వేఱుసమయము
కాలాక్షరికుడు, సం. వి. అ. పుం. కావ్యకర్త: చూ, శిక్షితాక్షరుడు
కాలాగురువు, సం. వి. ఉ. న. నల్లఅగరు: చూ, రాజార్హము. 1-౧౫.
కాలాగ్ని, సం. వి. ఇ. పుం. ప్రళయకాలమునందలి అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౧౬.
కాలాగ్నిభైరవము, అం: చూ, తంత్రములు.
కాలాగ్రజుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మనుష్య.
కాలానుజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. యమునానది: చూ, నది.
కాలానుజుడు, సం. వి. అ. పుం. శని: చూ, శని.
కాలానునాది, సం. వి. న్. పుం 1. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము; 2. ఊరపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక; 3. కముజు: చూ, చాతకము; 4. చాతకము: చూ, వానకోయిల.
కాలానుశారిబ, సం. వి. ఆ స్త్రీ. తగరము: చూ, లోహము. 1.
కాలానుసారకము, సం. వి. అ. న. తగరము, నంది*: చూ, నందివర్ధనము.
కాలానుసారి, సం. వి. న్. న 1. దేవదారువంకలోఁ జేసిన ధూపద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౨౦; 2. మరియొక గంధద్రవ్యము: చూ, సిల్లకి; ఈ. స్త్రీ. 3. మామెన*: చూ, శారిబ.
కాలానుసార్యకము, సం. వి. అ. న జాపకమనెడి కొండయందుఁ బుట్టిన నల్లచందనము; నల్లఅగరు*:చూ, రాజార్హము. 1-౧౫.
కాలానుసార్యము, సం. వి. అ. పుం. న. ఇరుగుడు*: చూ, శింశప; న. 2. నల్లఅగరు*: చూ, రాజార్హము; 3 అశ్మపుష్పము*: చూ, రాపువ్వు; 4. తగరము, నంది*: చూ, నందివర్ధనము. (గ్రంథి తగరమని అభిధానరత్నమాల.)
కాలాపుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1; 2. నెమలి: చూ, మయూరము.
కాలాభుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నైరృతి: చూ, మూలజేఁడు; 2. జముడు: చూ, యముడు.
కాలాయసము, సం. వి. అ. న. ఇనుము: చూ, లోహము. 1.
కాలారి, దే. వి. రూ-కాలరి. దారిపన్ను: చూ, సిస్తు. 1-ఉ.
కాలి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. రూ-కాళి. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. గౌరిభేదము: చూ, పార్వతి. 1; 3. మట్టుబచ్చలి*: చూ, బచ్చలి; 4. నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2-౧; 5. నీలి*: చూ,రంజని; 6. సిరాముదిప్ప:చూ, సిరా; 7. క్రొత్తమబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 8. శంతనునిభార్య: చూ, భార్య; న్. పుం. 9. పగటిజోతి: చూ, సూర్యుడు.

కాళింగము, సం. వి. అ. న. 1. ఒకానొకపండు: చూ, కాళింగము, కాళిందకము; పుం. 2. కర్కారుకము*: చూ, పుచ్చ; 3. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 4: చూ, రూ. కాళింగము. 2.

కాళింగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దదోస*: చూ, హరివాలుకము. 1-౨.

కాళింగిక, సం వి ఆ. స్త్రీ. తెల్లతెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి.

కాళింగుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ - కాళింగుఁడు. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. కాళింగుఁడను పాము: చూ, సర్పము. 1-౧; 3. మంత్రవిద్య తెలిసినవాఁడు: చూ, మాంత్రికుఁడు: 4. కళింగదేశపు రాజు: చూ, రాజు. 1-౩౫.

కాళిందకము, సం. వి. అ. న. ఒకరకము పండు: చూ, కాళింగము. 1.

కాళింది, సం వి. ఇ పుం. రూ-కాళింది. 1. నీటి యావు: చూ, ధేనువు; ఈ. స్త్రీ 2. యమునానది: చూ, నది; 3. చిఱుతేఁకు*: చూ, బారంగి; 4. కాకిదొండ*: చూ, దొండ; 5. గింజెన*: చూ, దింజెన; 6 సగరమహారాజు తల్లి: కాళింది; 7. కృష్ణుని అష్టభార్యలలో నొకతె: కాళింది; 8. కాళిందియను నది: చూ, నది.

కాళిందీకర్షణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-కాళిందీకర్షణుఁడు. ఒంటిపోఁగు: చూ, బలరాముఁడు.

కాళిందీభేదనుఁడు, సం. వి. అ. పుం రూ-కాళిందీభేదనుఁడు. —పై.—

కాళిందీసువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. సూర్యునిభార్య: చూ, భార్య; 2. యమునితల్లి.

కాళిందీసోదరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జముఁడు: చూ, యముఁడు.

కాళిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-కాళిక. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. పార్వతీభేదము: చూ, పార్వతి. 1; 3. ద్రుపదరాజు కూఁతురు: చూ, నూన. 1-౭; 4. అగ్నిచిత్తు: చూ, బొగ్గు; 5. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-౬; 6. చీఁకటి: చూ, మేచకము. 1; 7. ఆఁడుకాకి: చూ, వాయసము; 8. నూఁగారు: చూ, రోమరాజి; 9. పొగబంతి: చూ, పొగ; 10. బంగారునందలి దోషము: చూ, లోహము 1; 11. కల్లు: చూ, సుర. 1; 12 క్రొత్తమబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 13. మబ్బుగుంపు: చూ, మేఘము. 1; 14. వెల్లఁబాటు: చూ, వైవర్ణ్యము; 15. తేలు: చూ, వృశ్చికము. 1; 16. పాలలోని పురుగు, క్షీరకీటకము: చూ, పురుగు; 17. నెలవడ్డి: చూ, వడ్డి; 18. జటామాంసి*: చూ, మాంసి 1; 19. తేలుకొండి*: చూ, వృశ్చికము. 2; 20. పబోలి*: చూ, పొట్ల; 21. కాళికాదేవి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

కాలికంచము, దే. వి. బాలక్రీడా విశేషము: చూ, బాలక్రీడ.

కాలికము, సం. వి. అ. న. 1. నల్లఅగలు: చూ, రాజార్హము. 1-౧౫; 2. అగ్నిచిత్తు: చూ, బొగ్గు.

కాలికవృద్ధి, అం: చూ, ధనవృద్ధులు.

కాలితనయము, సం. వి. అ. పుం. దున్నపోతు: చూ, మహిషము.

కాలిత్రొక్కుపాటు, దే. వి. ఉద్ఘాతము: చూ, కాలుజాఱుట.

కాలిత్రోవ, దే. వి. (కాలు + త్రోవ) ఒకఁడు నడిచిపోఁదగిన దారి: చూ, మార్గము. 1.

కాలినడ, దే. వి. (కాలు + నడ) రూ-కాల్నడ: చూ, పాదచారము.

కాలిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆర్ద్రానక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-౬.

కాలిపాదువ, దే. వి: చూ, మల్లశాస్త్రము.

కాలిపుట్టువు, దే. వి. (కాలు + పుట్టువు) అడుగుపుట్టువు: చూ, శూద్రుఁడు.

కాలిబంటు, ద్వ. వి. (కాలు + బంటు) పదాతి. రూ-కాల్బంటు: చూ, భటుఁడు. 1.

కాలిబోను, దే. వి. (కాలు + బోను) మృగముల కాళ్ళు తగులుకొన నొడ్డియుండెడి యురితో సంతసపఱచిన మ్రాను; స్వా. 4, ఆ. 37: చూ, బోను.

కాలియ, వై. వి. = కాళికా. పిశాచము; మార్క. 1, ఆ. 236: చూ, భూతము.

కాలియెబ్రాహ్మణులు, అం. కపూరియెబ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు: (చూ, కపూరియెబ్రాహ్మణులు.)

కాలిసంకెల, జా. అడ్డగింత. నిరోధము. "తరుణీతనుగంధము కాలిసంకెలై నెరయఁగఁల్చి." (కువలయాశ్వ చరిత్ర.)

కాలీకము, సం. వి. అ. పుం. కొంగ: చూ, బకము. (రూ-కలీకము.)

కాలీచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = కచ్చేరి. న్యాయవిచారణస్థలము: చూ, సభ. 2; 2. = కచ్చేరి. యముని కొలువుపావడి. త్రి. శే: చూ, సభ. 2. ఆం. 3. బాలురు చదువుచోటు: చూ, పాఠశాల, (రూ-కాలేజి.): (చూ, సదనము. 1.)

కాలీపతి, సం. వి. ఇ పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

కాలీయకము, సం. వి. అ. న. 1. పీతవర్ణసుగంధి కాష్ఠము: చూ, రాజార్హము. 1-౧౫; 2. దారుహరిద్ర*: చూ, మ్రానిపసుపు.

కాలీయము, సం. వి. అ. న. 1. నల్లఅగలు, జాపకపర్వతమునఁ బుట్టిన కృష్ణచందనము: చూ, రాజార్హము. 1-౧౫; పుం. 2. కాళీయసర్పము: చూ, సర్పము. 1-౪-(౭).

కాలీశుఁడు, సం. వి. అ. పుం 1. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 2. నీటిజేఁడు: చూ, వరుణుఁడు.

కాలు, దే. వి. 1. అడుగు: చూ, పాదము. 1; 2. $\frac{1}{4}$ భాగము: చూ, పాతిక; 3. మంచపుఁగోడు లోనగునది. "కంగటికాలు నమ్మఁదగుకైదువు." జై. 5, ఆ. 85: చూ, స్తంభము. 1-౫: (చూ, మంచపుకోడు); 4. బొట్టనవ్రేలు మొదలు తొడవరకు; అంఘ్రి. 4; అ. క్రి. 5. దగ్ధమగు: చూ, మండు.

కాలుఁడు, సం. వి. అ పుం. 1. జముఁడు: చూ, యముఁడు; 2. దేవగణ విశేషము: చూ, దేవతావిశేషము. 3. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 4. శని: చూ, శని.

కాలుకొను, దే. స. క్రి. కాలూఁదు: రూ-కాల్కొను, కాలుకొలుపు.

కాలుకొలుపు, దే. ప్రే. —పై.—

కాలుగదల్చుట, జా. నడచుట, వెళ్లుట. "తమరు కాసంత కాలుగదల్చినంతన మెంతటివారును." (ధర్మజరాజవిజయము.)

కాలుచు, దే. స. క్రి. రూ-కాల్చు: చూ, దహించు.

కాలుచ్చులు, దే. వి. బ. తేళ్ళు మొదలగువానిని పట్టుటకు నుపయోగమగు రజ్జుసాధనము: చూ, వాగుర.

కాలుజాఱుట, ద్వ. వి: కాలితొట్రుపాటు; (సం. ప):—ఉద్ఘాతము. (కాలుజాఱినను నోరుజాఱినను కూడిరానేరవు)"

కాలుత్రొక్కుకొనవచ్చుట, జా. వెంబడివచ్చుట. "మీకునుమాఱను నీవైరంబెక్కడనుండి కాలుత్రొక్కుకొని వచ్చెనో యెఱుఁగను." (ధర్మజరాజసూయము)

కాలుద్రవ్వుట, జా. కయ్యమునకుసిద్ధపడుట-ఆఁబోతు పొట్లాడునపుడు కాలిచే నేలత్రవ్వును. అందువలన రెండవవానికి రోషమెక్కును. "దవ్వుదవ్వుగాఁ నిలిచి చివ్వకుఁ గాలు ద్రవ్వుచు." (ధర్మజరాజసూయము.)

కాలుదివియ, ద్వ. వి. కాగడా: చూ, స్నేహాశము. 1-ఇ.

కాలుద్రివ్వు, దే. అ. క్రి. (కాలు+త్రివ్వు.) కారణము లేక యుద్ధమునకు యత్నించు: రూ-కాల్ద్రివ్వు.

కాలుద్రొక్కు, దే. వి. (కాలు+త్రొక్కు) 1. రూ-కాల్ద్రొక్కు. పెండ్లి: చూ, వివాహము; అ. క్రి. 2. రూ-కాల్ద్రొక్కు. కదియు: చూ, సమీపించు.

కాలుబలము, మి. వి. పదాతిసేన, మంది: చూ, భటుఁడు. 1. (రూ-కాల్బలము.)

కాలుమడి, దే. వి. రూ-కాల్మడి, ఉచ్చ: చూ, మూత్రము.

కాలుమడుచు, దే. అ. క్రి. మూత్రవిసర్జనముచేయు: రూ-కాల్మడుచు.

కాలుమానిసి, ద్వ. వి. పదాతి; భార. ద్రోణ. 3, ఆ, 43: చూ, భటుఁడు. 1.

కాలువ, వై. వి. 1=కుల్య. రూ-కాలవ-కాల్వ; ఆము. 6, ఆ. 8: చూ, నది; 2. రూ-కాల్వ. పరంపర; భార. భీష్మ. 3, ఆ. 234: చూ, వెల్లి. 4.

కాలువురు, దే. వి. బ. రూ-కాల్వురు పదాతి: చూ, భటుఁడు. 1.

కాలుష్యము, సం. వి. అ. న. రూ-కలుషము. కలఁక: చూ, పాపము. 1.

కాలెండరు, వా. తారీఖుల సూచిక. (రూ-కేలెండరు.)

కాలేఖలుసమారబ్ధాః ఫలంబధ్నంతినీతయః, న్యా, ఉచితమగు కాలమునఁ బ్రారంభింపఁబడిన నీతులు ఫలించును.

కాలేజము, సం. వి. అ. న.=కారిజము: చూ, యకృత్తు.(లివర్.)

కాలేజి, కాలేజీ, వా. పెక్కుమంది బాలురుచదువుచోటు: చూ, పాఠశాల. (చూ, సదనము 1.)

కాలేయకము. సం. వి. అ. న. 1. పీతవర్ణ సుగంధకాష్ఠవిశేషము: చూ, రాజార్హము; 2. జాపకము. నల్లఅగలు: చూ, రాజార్హము 1-గ; 3. అంకపీలి*: చూ, మ్రానిపసుపు; 4. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము.

కాలేయము, -పై.- (3 కస్తురిపసుపు అని కొందఱు.)

కాలేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కాలకేయుఁడనెడు రాక్షసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-ళ; 2. పార్వతికొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-ఆ.

కాలోహిబలవత్తరః, న్యా. అన్నింటికన్నఁ గాలము బలవత్తరము.

కాల్కొను, దే. స. క్రి: చూ, రూ-కాలుకొను; రా. కిష్కిం, కాం. 468.

కాల్చు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-కాలుచు.

కాల్ద్రివ్వు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కాలుద్రవ్వు; భార. శాం. 3, ఆ. 15.

కాల్ద్రొక్కు, దే. వి. అ. క్రి: చూ, రూ-కాలుద్రొక్కు.

కాల్నడ, దే. వి: చూ, రూ-కాలినడ; భార. భీష్మ. 1. అ. 154.

కాల్పకము, సం. వి. అ. పుం. అంకపీలి *: చూ, మ్రానిపసుపు.

కాల్పము, సం. వి అ. పుం.—పై.—

కాల్బంటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-కాలిబంటు.

కాల్బంట్లు, అం: చూ, చతురంగములు.

కాల్బలము: చూ, కాలుబలము.

కాల్మడి, దే. వి: చూ, రూ-కాలుమడి; హరి. పూ. 6, ఆ. 5.

కాల్మడుచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కాలుమడుచు.

కాల్య, సం. వి ఆ. స్త్రీ కట్టుటకు ఈడువచ్చిన యావు: చూ, ధేనువు.

కాల్యకము, సం. వి అ. పుం. 1. కచోరము *: చూ, షడ్గ్రంథ; 2. దారుహరిద్ర *: చూ, మ్రానిపసుపు.

కాల్యము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-కల్యము. తెల్లవాఱుగడ: చూ, వేగుజాము; విశే. 2. తరుణమునకుఁదగినది: చూ, కల్యము. 9.

కాల్వ, వై. వి.=కుల్య: చూ, రూ-కాలువ.

కాల్వురు, దే. వి. బ: చూ, రూ-కాలువురు.

కావంచి, వై. వి.=కామంజిక *: చూ, రూ-కామంచి.

కావటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=కావడి: చూ, స్కంధాటిక.

కావడె, వై. వి.=కావటి:—పై.—

కావడించు, వై. స. క్రి. కావడినుండెత్తు; పాండు. 3, ఆ. 87.

కావడిబద్ద, ద్వ. వి: చూ, కావటి.

కావడిమట్టు, ద్వ. వి. ఉట్టి: చూ, శిక్యము. 1.

కావరము, సం. వి. అ. న. 1. నాఁచు *: చూ, శైవలము; దే. వి. (1) క్రొవ్వు: చూ, మదము 1. (రూ-కండకావరము-కావలము); (2) గర్వము: చూ, హంకారము.

కావరి, దే. వి. రూ-కావరుఁడు. మర్కటుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు 2.

కావరించు, దే. అ. క్రి. క్రొవ్వు: చూ, మదించు.

కావరుఁడు, దే. వి: చూ, రూ-కావరి; భార ఆర. 6, అ. 62.

కావలము, దే. వి. 1. క్రొవ్వు: చూ, మదము 1; 2. దోసము; వి, పుం. 3, ఆ. 135: చూ, పాపము.

కావలయు, దే. అ. క్రి. (కాఁ+వలయు) అగుట యావశ్యకమగు. 2. కోరఁదగినదియగు; 3. అవు. "వాఁడు నీకేమి కావలయును" (ఏమి=ఏవిధమైన బంధువు.)

కావలి, దే. వి. ఏలుబడి, ఉ, హరి 2, అ. 128: చూ, రక్షణము

కావలికాఁడు, దే. విశే. కాచువాఁడు: చూ, రక్షకుఁడు.

కావలిబొట్టు, ద్వ. వి. (రూ-కావిరిబొట్టు-కావు.) బిడ్డలకు రక్షగా నుంచెడు నల్లని తిలకము: చూ, బొట్టు. 1.

కావా, దే. వి. అశ్వమండలగతి.

కావారము, సం. వి. అ. న. నాఁచు *: చూ, శైవలము.

కావారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మొగలాతు తోనగువానితో నేర్పఱుపఁబడిన గొడుగు: చూ, ఛత్రము.

కావి, దే. వి. 1. ఎఱుపు : చూ, వర్ణము 6; 2. బ. కాషాయ వస్త్రము: చూ, వస్త్రము. 1-౫౨.

కావించు, దే. స. క్రి : చూ, కాఁజేయు; భార. అర. 2, ఆ 253.

కావిగొను, దే. అ. క్రి. (కావి + కొను) ఎఱ్ఱనగు; స్వా. 2, ఆ. 71 : చూ, పల్లటిల్లు.

కావిగోఁచివారి, ద్వ. వి. సన్యాసి : చూ, ముని. 1.

కావిచీర, దే. వి కాషాయవస్త్రము : చూ, వస్త్రము. 1-౫౨.

కావిటాలపు, దే వి : చూ, కావిగోఁచివారి.

కావిరి, దే. వి నలుపు; ఉ. హరి 5, ఆ. 210 : చూ, వర్ణము. 6-౬.

కావిరిబొట్టు, ద్వ. వి: చూ, రూ-కావలిబొట్టు; భాగ. 10. స్కం. పూ. 297.

కావిఱాయి, దే. వి. కతికిక, ఎఱ్ఱని సుద్దఱాయి : చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౨)

కావు, దే. వి. 1. అఱచుట ఏడ్చుట లోనగు వానియందగు ధ్వన్యనుకరణము; పాండు. 1, ఆ. 145: చూ, హాహాహా; 2. కాకికూఁత : చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౨౬); 3. పాఁతఱ లోనగువాని పైకప్పు; స్వా. 4, ఆ. 60; 4. కావలి బొట్టు: చూ, బొట్టు. 1; 5. కాదు. నఙ్ అర్థకము: చూ, లేదు. 2; 6. కుమ్మరివాని ఆమము : ఆమము-రూ-ఆవము; (సం. ప.):—ఆవాపము.

కావుట, దే. వి. 1. ఒప్పిదమగుట, భార. ఆది 1, ఆ. 138; భార. శాం. 6, ఆ. 385: చూ, అగుట; పా. 2. అగుట = కావుట -భావార్థక ప్రత్యయమైన 'ట' ముత్తులలోఁ జేరలేదు: చూ, కాదేశాదులు.

కావుత, దే. ద్ర: చూ, కాత. స్వా. 1. ఆ. 2.

కావున, దే ద్ర. హేతువును దెలుపునది. స్వా. 1. ఆ. 67: చూ, హేతువు.

కావుపాఁతఱ. దే. వి. ధాన్యముంచెడి కుండ: చూ, భాండము. 3 - ౫.

కావులగలాఁడు, దే వి. సాంబ. మాన, 7: చూ. సన్యాని 1.

కావులు, దే. వి. బ. యతిశాటీలు: చూ, వస్త్రము. 1-౮౫.

కావృకము, సం. వి. అ. పుం. 1 కోడి: చూ. పుంజు; 2. పచ్చని తుంగమునైన*: చూ, తృణము. 1; 3. చక్రవాకపక్షి: చూ, చక్రవాకము; 4 కలికారమనుపక్షి: చూ, పీతమస్తకము.

కావేరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. కవేరుఁడను రాజుకూఁతురు, కావేరీనది: చూ, నది; 2. బోగముదాన: చూ, వేశ్య; 3 పసుపు: చూ, వర్ణము. 6 ౫; అం. 4: చూ, గంగలు: (చూ, నది.)

కావేషము, వా. వి. పగ: చూ, విరోధము. 1.

కావేషి, వా.వి.—పై—.

కావ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పూతనయనురాక్షసి: చూ, రాక్షసి. 1. 2. తెలివి: చూ, బుద్ధి.

కావ్యకర్త, సం. వి. ఋ. పుం. కాలాక్షరికుఁడు: చూ, శిక్షితాక్షరుఁడు.

కావ్యగీతప్రయత్నము, అం: చూ, నాయకస్వరూపములు.

కావ్యగుణములు, అం. శ్లేషము, ప్రసాదము, మాధుర్యము, సౌకుమార్యము, సమత, అర్థదీపనము. ఔదార్యము. కాంతి, ఓజము, సమాధి. (10).

కావ్యచౌరకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, చంద్రరేణువు.

కావ్యదోషములు, అం. ఇవి పదఅర్థగతములై దోషములతో నిండియుండును. పదగతములు వాక్యగతములు నని పదదోషములు ద్వివిధములు:— అందుపదదోషములు. 17. అప్రయుక్తము (కవులుప్రయోగింపనిది) అపుష్టార్థము ప్రస్తుతోపయోగములేని ప్రయోగము) నేయార్థము తనకెసంకేతమైనది) అసమర్థము (అప్రసిద్ధము, నిరర్థకము (పదపూర్ణము) గ్రామ్యము (వ్యాకరణనిషిద్ధమైన పామరభాష) చ్యుతసంస్కారము (వ్యాకరణ దూష్యము) గూఢార్థము (అర్థము వెల్లడి కానిది) అన్యార్థము (వేఱర్థమిచ్చునది) అశ్లీలము (సిగ్గు గల్గించునది) అప్రతీతము (శాస్త్రపురాణాదులలోని మాటలు వాడుట) అప్రయోజకము (విశేషము లేకుండుట) క్లిష్టము (దూరాన్వయము) సందిగ్ధము సందేహార్థమిచ్చునది) విపరీతధీప్రదము (విరుద్ధార్థముఁ దోపించునది) అవిమృష్టవిధేయము (అప్రధానవర్ణనము) పరుషము (కఠినకటువు): చూ, అర్థదోషములు); (పద. వాక్య. అర్థదోషములు అని మఱియొక గ్రంథము.)

కావ్యపాకములు, అం. ద్రాక్షాపాకము, నారికేళపాకము, కదళీపాకము. (3) (పాకత్రయము): చూ, త్రయము.

కావ్యప్రకాశిక, పా. ఈగ్రంథకర్త మమ్మటభట్టు: చూ, కావ్యనాటకములు.

కావ్యము, సం. వి. అ. న. 1. = కబ్బము, కవికృతగ్రంథము. కృతి: చూ, పుస్తకము; 2. కావ్యము - విశ్వశ్రేయస్కరము; 3 కావ్యము - కవికల్పితమైనది. దీనికె గ్రంథము, కతియని పేర్లు; 4. కావ్యము-దృశ్యము, శ్రవ్యము నని ద్వివిధము. దృశ్యము (చూడఁదగినది; నాటకము (మురారి-శాకుంతలము లోనగునవి) శ్రవ్యము (వినఁదగినది రామాయణాది గ్రంథములు. 5. కావ్యము మఱలఁ ద్రివిధము.- కాంతాసమ్మితము (ప్రబంధము) సుహృత్సమ్మితము (పురాణము) ప్రభుసమ్మితము (వేదము); 6. నాటకలు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి ఇది దేవమనుష్యమిశ్రితము. కావ్యము.—ఒక అంకము. ప్రణయకథ. మధ్యమధ్య పాటగలది. ఇత్యాది

కావ్యములు, అం. రఘువంశము, కుమారసంభవము, మేఘసందేశము, భారవి, మాఘము. (5).

కావ్యరీతులు, అం. వైదర్భి, గౌడి, పాంచాలి. (3).

కావ్యలింగము, అం అర్థాలంకారములలో నొకటి. కార్యముచేఁ గారణమును కారణముచేఁ గార్యమును సమర్థించుట. వాక్యార్థహేతుకము, పదార్థహేతుకము నని ద్వివిధము. ఉ.—మదనుఁడ యోడుదువు. నామది త్రిలోచనుఁడుండెడు: చూ, అలంకారము. 3.

కావ్యవృత్తులు, అం. కైశికి, ఆరభటి, సాత్వతి, భారతి. (4): చూ, వృత్తులు.

కావ్యార్థాపత్తి, అం. అర్థాలంకారములలో, నొకటి. కైముతి (ఇంకేల) న్యాయమును వర్ణించుట. ఉ.—వనితనీ మొగముచే శశియెయోడె. పద్మములనింకఁజెప్పనేల ? : చూ, అలంకారము. 3.

కావ్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శుక్రుఁడు; భార. ఆది. 6, ఆ. 119.

కాష్ఠమల్లము, సం. వి. అ. పుం. పాడె: చూ, శవయానము.
కాష్ఠము, సం. వి అ. న. 1. కట్టె, కొయ్య: చూ, వంటచెఱకు; వా. 2 వల్లకాడు: చూ, శ్మశానము.
కాష్ఠలేఖకము, సం. వి. అ. పుం. ఘుణము: చూ, పురుగు.
కాష్ఠలోహి, సం. వి. న్. పుం. వాతర్ధి. లోహాయుక్తముద్గరము: చూ, ముద్గరము.
కాష్ఠవల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఖట్వా *: చూ, సుకాష్ఠ; 2. కటుక రోహిణి *: చూ, కటుకురోహిణి. 1.
కాష్ఠశారిబ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ తెల్లసుగంధిపాల *: చూ, శారిబ.
కాష్ఠాంబువాహిని, సం వి. ఈ. స్త్రీ కాష్ఠముచే చేయఁబడిన అంబువాహిని; దోనె: చూ, హోడము.
కాష్ఠీల, సం. వి ఆ. స్త్రీ కదళి *: చూ, రంభ. 2.
కాష్ఠీలము, సం. వి. అ. పుం 1. రాజార్కము *: చూ, జిల్లేడు; 2. ఉచ్చింత *: చూ, ఖండ. 5.
కాస, వై. వి. = కచ్చ దట్టీ; చూ, వస్త్రము. 1-౯-(౯.) (ఇది ఎదంతముగా వాడుక).
కాసండీ, వా. వి. ఒకరకముచెంబు: చూ, పాత్రము. 6.
కాసండి,—వై.—.
కాసకందము, సం. వి అ. పుం. కొంకణదేశపు ఆలువ: చూ, మూకరము. 1-౭.
కాసఘ్నము, సం. వి. అ. పుం. తౌళసి *: చూ, హరిప్రియ.8.
కాసఘ్ని, సం. విశ. ఇ. 1. కంద నల్లేరు మొదలగునవి నలిపిన పులుస; ఈ. స్త్రీ. 2. కసింద *: చూ, బలుసు.
కాసజిత్తు, సం. వి. త్. స్త్రీ. చిఱుతేకు *: చూ, భారంగి.
కాసనాశిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కర్కటకశృంగి *: చూ, శృంగి.
కాసనుత్తు, సం. వి. త్. పుం. చేఁతిపొట్ల *: చూ, పొట్ల.
కాసందీపటిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ. పేశవారవిశేషము: చూ, సంబారము.
కాసమర్దకము, సం. వి. అ. పుం. = కసంద *: చూ, బలుసు.
కాసమర్దనము, సం. వి. అ. పుం. చేఁతిపొట్ల *: చూ, పొట్ల.
కాసమర్దము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కసింద *: చూ, బలుసు; 2. గుల్మభేదము *: పొద. ?.
కాసము, సం. వి. అ. పుం. ఉక్కిరిస: చూ, దగ్గు.
కాసర, వై. వి. = కాళహర *: చూ, రూ - కాఁచర.
కాసరకూసర, జా. చెడుట; నెఱవేఱకపోవుట.
కాసరము, సం. వి. అ. పుం ఎనుపోతు: చూ, మహిషము.
కాసరవడ్లు, దే. వి. బ. శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.
కాసలనాటిబ్రాహ్మణులు, అం వీరినే కాసలేయులు, కోసలేయులు, కౌసలేయులు అని అందురు. వీరు శుక్లయజుర్వేదులు. ప్రథమ శాఖీయులనియు, వాజసనేయులనియు అందురు: చూ, బ్రాహ్మణులు. (రూ-కోసలనాటి బ్రాహ్మణులు).
కాసా, దే. వి. దాసీపుత్రుఁడు.
కాసారము, సం. వి. అ. పుం. 1 కొలను: చూ సరస్సు. 1; 2. బ. కొఱ్ఱలు: చూ, ధాన్యము.
కాసారి, సం. వి. ఇ. పుం. కసింద *: చూ, బలుసు.
కాసాలువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, కాసకందము.
కాసించు, వై. స. క్రి. కాసెగాఁగట్టు. "ద్వి. కడుమైలపేలికి గాసించు." హరిశ్చ. 2, భా 1361.

కాసియ, వై. వి. రూ-కాసె. 1. = కచ్చ కుట్టి: చూ, వస్త్రము. 1-౯-(౯); 2. గ్రావకారుఁడు: చూ, జాతిపనివాఁడు.
కాసీఁడు, వై. వి. గ్రావకారుఁడు; పర. 5, ఆ 48: చూ, జాతి పనివాఁడు.
కాసీసము, సం. వి. అ. న. = కసీసము. మయిలుతుత్తము: చూ, రసాంజనము.
కాసు, వై. వి. 1. = కాకణి - కాచ. 1. దుగ్గానిలో నాలవభాగము; దుగ్గానిలో పదియవభాగము (అని కొందఱు) అఱపైస అని పురుషోత్తమకవీయము: చూ, కాచము. 6; 2. పదునైదు రూపాయల విలువగల బంగారునాణెము (వాడుక) (కాసుధర తఱచుగా మాఱుచుండును.) 3. ధనము: చూ, విత్తము. 1.
కాసువీసము, జా. కొంచెము. (పైసలో 80 వ వంతు అని ఉపన్యాసదర్పణము) "కాసువీసమేని వసూలుచేయ శక్యము కాదయ్యె." (ధర్మజరాజవిజయము)
కాసువు, సం. వి. ఉ. పుం. న. 1. కుత్సితవాక్యము: చూ, శబ్దము. 2-౨౦; (2-౭౧); 2. శక్తియను నాయుధవిశేషము: చూ, బాణము. 1-౮౧; ఊ. స్త్రీ. 3. మతి: చూ, బుద్ధి; 4. తెవులు: చూ, రోగము 1; 5. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 6 మాట: చూ, శబ్దము. 2.
కాసె, వై. వి. రూ-కాసియ 1. = కచ్చ. దట్టి: చూ, వస్త్రము; 1-౯ - (౯); 2. గ్రావకారుఁడు: చూ, జాతిపనివాఁడు; ఱాయితొలుచుపని.
కాసెగట్టు, వై. అ. క్రి. కచ్చగట్టు: చూ, దట్టీగట్టు.
కాసెకోక, వై. వి దట్టి: చూ, వస్త్రము. 1-౧౦.
కాసెనిల్కడ, అం: చూ, విన్నాణములు.
కాసెయులి, దే. వి. (కాసె + ఉలి.) ఱాయితొలిచెడి ఉలి, టంకము: చూ, వృక్షాదనము. 1.
కాసెవాఁడు, దే. వి: చూ, జాతిపనివాఁడు.
కాసెపోయు, దే. అ. క్రి. (కాసె + పోయు) (వస్త్రమును) గోఁచివలె వెనుకకు దెక్కు.
కాహక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నఫిరి. కాహళవాద్యము: చూ, వీణె.
కాహలజఙ్ఘ, సం. వి ఆ. స్త్రీ. సులక్షణముఁ గల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౪౪.
కాహలప్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గోరింక: చూ, శారిక.
కాహలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-కాహళి. 2.
కాహళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 = కాళియ: చూ, కాహక; 1. ఒకానొక అప్సరస్త్రీ: చూ, వేలుపులు. 2.
కాహళజంఘలు, అం. స్త్రీలక్షణాంగములందలి జంఘల (పిక్కలు) యందలి విశేషము. (కాహళజంఘలైనను గజజంఘలైనను సుఖవతియగు: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.
కాహళము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోడి: చూ, పుంజు; 2. శబ్దమాత్రము, సద్దు: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౫); 3. పిల్లి; చూ, మార్జాలము; 4. బృహడ్ఢక్క, కాహళవాద్యము: చూ, వీణ. 1-౩౬; 5. పక్కి: చూ, పక్షి; న. 6. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 7. కష్టము: చూ, దుఃఖము; 8. అవ్యక్త వాక్యము: చూ, స్వరము. 2. ౪౬.(౭౧); (౨-౪౬-) (౯౯); ౪౬-(౩౨); విణ. 9. పామరోక్తి: చూ, స్వరము.

2, 10. ఎండినది: చూ, శుష్కము. 2; 11. పెల్లయినది, అతిశయించినది: చూ, హెచ్చు. 2; 12. చెడ్డది, ఖలము: చూ, పాపము. 1; (తెనుఁగు కావ్యములందు వాద్యమను నర్థమందును తఱుచుగ ఇది పుంలింగముగాఁ గానఁబడుచున్నది: భాగ. 10, స్కం. పూ. 1740. మొ.; అం. 13: చూ, పంచమహావాద్యములు.

కాహళాపుష్పము, సం. వి. అ. పుం. ఉమ్మెత్త*: చూ, హలాపుష్పము.

కాహళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = కాళియ, నఫిరె, కాహళవాద్యము: చూ, వీణ. 1-౫౩; 2. యౌవనస్త్రీ, తరుణి: చూ, స్త్రీ 1-౨౬; 3. వాయించెడి యొకానొకకుండ: చూ, వీణె: (చూ, భాండము.) 3; 4. దుర్మార్గుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు; అం. 5: చూ, సుషిరవాద్యములు.

కాహళిక, సం. వి. అ స్త్రీ. నఫిరి; చూ, వీణ. 1-౩౬. (రూ-కాహళి).

కాహళికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కాహళియూదువాఁడు; పర. 5, ఆ. 91.

కాహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కొడిసె*: చూ, వత్సకము.

కాళంజి, వై. వి. = కలాచి, తమ్మపడిగము: చూ, పాత్రము. 6. (రూ-కాళాంజి-కళాంజి కళాసిక).

కాళయుక్తి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సంవత్సరములు.

కాళాంజి, వై. వి. = కలాచి; చూ, రూ - కాళంజి.

కాళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. పార్వతీభేదము: చూ, పార్వతి. 1; (ఆదిశక్తులలో నొకతె: చూ, ఆదిశక్తులు); 3. కాళిక: చూ, బొగ్గు; 4. నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2. ౧; 5: చూ, వహ్ని. 1-౪; వా. వి (1) మనుష్యాదులులేనిచోటు.

కాళింగము, సం. వి. అ పుం. 1. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 2. నేలగుమ్మడి*: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-౨. (నల్లనేలగుమ్ముడు అనియు) (రూ - కాలింగము.)

కాళింగి, సం. వి. ఈ స్త్రీ: చూ, పుచ్చ*. (నక్కదోసతీఁగె అని విశ్వకోశము).

కాళింగుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పాము: చూ, సర్పము. 1-౧.

కాళింది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. యమునానది: చూ, నది; 2. నీటియావు: చూ, ధేనువు. (రూ-కాలింది); అం. 3: చూ, భాష, భిన్నషడ్జ విభాషలు.

కాళిందీభేదనుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, రూ-కాలిందీభేదనుఁడు.

కాళిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. = కాలియ: చూ, కాలిక; 2. నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2-౧.

కాళికాదేవి, అం: చూ, దిక్పాలభార్యలు.

కాళికాపురాణము, అం: చూ, ఉపపురాణములు. (కాళీపురాణము).

కాళిదాసుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కాలిదాసుఁడు.

కాళియ, వై వి. = కాహళిక. బూరగొమ్ము, నఫిరి; శుక్సం. 2, ఆ. 108: చూ, వీణ. 1-౩౬.

కాళీపురాణము, అం: చూ, కాళికాపురాణము

కాళీయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-కళీయుఁడు. కాళీయుఁడను సర్పము: చూ, సర్పము. 1-౧.

కాళ్లె, వై. వి: = చూ, రూ-కాళియ.

కాళ్లజెఱ్ఱి, దే. వి. చెవిజోరు పాము: చూ, సర్పము. 1-౪-(౪౧.)

కాష్ఠపట్టుకొనుట, జా. బ్రతిమాలుకొనుట. "పొట్టకై యట్టిహీనుని కాళ్లపట్టుకొని కష్టపుజీవనము జీవించుటకం టె." (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

కి

కి, దే. అవ. షష్ఠీవిభక్తియందు వచ్చెడు ప్రత్యయము: కు, యొక్క, లో, లోపల.

కిమ్, సం. విణ. మ్. 1. జ్ఞానేచ్ఛ, ఊహ: చూ, యోచన; 2. అడుగుట: చూ, ప్రశ్నము; 3. దూఱు: చూ, నింద. 1; 4. రీతి: చూ, విధము 1; అవ్య. 5. అడుగుట: చూ, ప్రశ్నము; 6. దూఱు: చూ, నింద. 1; 7. అదియో యిదియో యను సందియము; 8. మఱియొకపక్షము; 9. కొంచెము: చూ, స్వల్పము; 10. ముంచు: చూ, వెండియు; 11. ఎక్కుడు, అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 12. కారణము: చూ, హేతువు; 13. కాదనుట: చూ, లేదు. 2.

కింక, దే. వి. 1. కోపము; భార. ద్రో. 3, ఆ. 15: చూ, రోషము. (రూ-కింకిరి - కినుక - కినుకము - కినుపు-కిన్క); 2. పశువులను మేఁకలను చంపెడి ఒకరకము తెగులు: చూ, పశురోగము.

కింకనీరు, ద్వి. వి. శిశువులు పోరుపెట్టినపుడు దృష్టిదోషము బోవుటకై మూఁడు బొగ్గులు వేసి తీయు పారాణినీళ్లు, (పారాణి = పసుపు సున్నము కలిపినది.)

కింకర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దాసి: చూ, దాసిదె.

కింకరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

కింకరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పరిచారకుఁడు: చూ, సేవకుఁడు; విణ. 2. కూలివాఁడు: చూ, సంబళకాఁడు.

కింకిణము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కింకిణి, పాంజేబు: చూ, భూషణము. 2.

కింకిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. —పై.—; 2. చిఱుగంట: చూ, భూషణము. 2; 3. కానరేఁగు*: చూ, రేఁగు. 1; 4. గిలక*: చూ, ఘంటారవ.

కింకర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నెత్తురు: చూ, రక్తము. 1.

కింకరము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోయిల: చూ, పికము; 2. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము. 1; 3. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; న. 4. ఏనుఁగు గండస్థలము: చూ, లెంప. 2: (చూ, హస్తి.)

కింకిరాటము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కింకరాతము*: చూ, వన్నె. 15.

కింకిరాటుఁడు, సం. వి. అ పుం: చూ, రూ-కింకిరాతుఁడు.

కింకిరాతము, సం. వి అ. పుం. 1. కొండగోనుఁగు*: చూ, పీతపుష్పము; 2. పచ్చపువ్వుల పెద్దగోరంట*: చూ, మహాసహ. 2-౫; 3. రూ-కింకరాటము*: చూ, వన్నె. 15.

కింకిరాతుఁడు, సం. వి అ. పుం. మరుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు. (రూ-కింకిరాటుఁడు)

కింకిరి, సం. వి. న్. పుం. 1. కానరేఁగు*: చూ, రేఁగు. 1; దే. వి. (1) కోపము; ఉ, హరి. 4, ఆ. 68: చూ, రోషము; (2) అపవాదము: చూ, నింద. 1.

కింకిరిపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. కొపగిల్లు. మార్క. 2, ఆ. 158: చూ, రోషించు; 2. అసహ్యపడు; హరిచ్ఛ. 2, భా. 1583: చూ, రోఁతపడు.

కింకిరిపాటు, ద్వ. వి. 1. కోపపడుట: చూ, రోషము; 2. అసహ్య పడుట: చూ, రోఁత. 2.

కింకిషుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మదనుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు.

కింగిరి, దే. విశే. అల్పము: చూ, స్వల్పము.

కించ, సం. అవ్య. 1. కడఁక: చూ, యత్నము; 2. విశేషము, ఇంతేకాదు: చూ, హెచ్చు. 2; 3. సాంతము: చూ, వెరసి. 2.

కించన, సం. అవ్య. అసాకల్యము.

కించనము, సం. వి అ. పుం. ఏనుఁగుచెవిఆకు, హస్తికర్ణ దళము: చూ, హస్తికర్ణపలాశము.

కించిత్తు, సం. అవ్య. = కించు. ఇంచుకంత: చూ, స్వల్పము.

కించిదర్థకములు, అం. ఇంచుక, కొంచెము, కొంత.

కించిలికము, సం. వి. అ. పుం రూ-కించులుకము, మీఁదిగాలి: చూ, వాయువు. 1-౪-(౪).

కించులికము, సం. వి. అ. పుం. మహీలత, ఎఱ్ఱ, వానపాము: చూ, సర్పము. 1-౪-(౨౨) (రూ-కించులుకము.)

కించులిపము, —పై—

కించులుకము, సం. వి అ. పుం. 1. —పై—; 2. మీఁదిగాలి. రూ-కించిలికము: చూ, వాయువు; 1-౪-(౪); అం: 3: చూ, వాయువులు.

కించు, వై. విశే. అల్పుఁడు: చూ, హీనుఁడు. (రూ-క్రించు-క్రించుఁడు.)

కింజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వింటినారియొక్క శబ్దము: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౪౧).

కింజము, సం. వి. అ. న. 1. అకరువు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౦-(౨ ; 2. పుష్పపరాగము: చూ, పుప్పొడి; 3. నాగ కేసరపుష్పము: రూ-కింజలము-కింజల్కము.

కింజలము, సం. వి. అ. పుం. —రూ—పై.—

కింజల్కము, —రూ—పై.— *

కింజాఁడు, సం. విశే. నిరర్థకజన్మము కలవాఁడు: చూ, వ్రాజె.

కింతనువు, సం. వి. ఉ. పుం. లూత: చూ, సాలెపురుగు.

కింధి, సం. వి. న్. పుం. గుఱ్ఱము: చూ, హయము.

కింపచానుఁడు, సం. విశే. 1. రూ-కింపచాన్నుఁడు. అతిలోభి: చూ, లోభి; 2. పినినిగొట్టు: చూ, లోభి.

కింపచాన్నుఁడు, —పై.—

కింపచుఁడు, —పై.—

కింపాకము, సం. వి. అ. పుం. కాంజీరము, విషముష్టి*: చూ, ముసిఁడి.

కింపాకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నిరర్థకుఁడు: చూ, కింజాఁడు; విశే. 2. మూఢుఁడు: చూ, స్తబ్ధుఁడు; 3. మాతృశాసితుఁడు.

కింపురుషము, సం. వి. అ. పుం. 1. మనుష్యముఖమున్ను పక్షి శరీరమున్నుగలిగిన దేవతావిశేషపుజాతి: చూ, దేవతాభేదము; అం. 2: చూ, వర్షములు. (రూ-కింపూరుషము = కింపురుష లోకము.)

కింపురుషుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అశ్వముఖమును నరశరీరము గల దేవయోని విశేషము: చూ, దేవతాభేదము.

కింపూరుషము, అం: చూ, రూ-కింపురుషము. 2.

కింభర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నళియను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౮.

కింవదంతి, సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. జనులాడుకొనుమాట, నానుడి: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2.

కింవా, సం. అవ్య. 1: చూ, అథవా; 2. వికల్పార్థకము: చూ, వికల్పము. 9.

కింశారువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. అమ్ము: చూ, బాణము. 1; 2. వరిముల్లు: చూ, సితాగ్రము. 1-౪; 3. రాపులుఁగు: చూ, రాబందు.

కింశుక, సం. వి ఆ స్త్రీ ఎఱ్ఱకుందేఁగె*: చూ, మానేరు.

కింశుకము, సం. వి. అ. పుం 1. పలాశము*: చూ, మోదుగు; (దీని మొగ్గ అంగారితము); 2. పాముయొక్క కుబుసము: చూ, సీదరము. 3; 3. అలిక: చూ, వస్త్రము. 1-౮. (బొక్కా అని కొందఱు); 4. కవచము: చూ, వారవారణము; 5. టున్నము*: చూ, నంది.

కింశులుకము, సం. వి. అ. పుం. పలాశవృక్షవిశేషము*: చూ, మోదుగు.

కింస్తుఘ్నము, అం: చూ, కరణము. 2.

కింస్విత్తు, సం. అవ్య. 1. అడుగుట. చూ, ప్రశ్నము; 2. ఊహ: చూ, యోచన.

కికకిక, దే. వి. నవ్వుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, పకాపకా. (రూ-కికాకిక.)

కికాకిక, దే. వి. —పై.—; కళా. 1, ఆ. 40.

కికి, సం. వి. న్. పుం ఈ. స్త్రీ. చాషము: చూ, పాలపిట్ట.

కికింకిరి, దే వి. 1. కోపవికారము: కిసరు; 2. అసహ్యము: చూ, రోఁత. 2.

కికిదివి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, కికి. (రూ-కికి-కికీదివి-కికీదీవి).

కికీదివము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

కికీదివి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. —పై.—; 2. శివుని నుదుటి యందుండు కన్ను, ఎఱ్ఱగన్ను: చూ, లోచనము. 1-౪.

కికీదీవి, సం. వి. ఇ. పుం. రూ- కికీదివి: చూ, పాలపిట్ట.

కికురించు, దే. స. క్రి. మోసపుచ్చు; స్వా. 3, ఆ. 129: చూ, వచించు. (రూ - కికురువెట్టు - కికురువాడుచు - కిక్కురించు - కిక్కురువెట్టు).

కికురింత, దే. వి. 1. మోసము: చూ, వంచన; 2. వంచన కరణము. (రూ - కికురింపు-కిక్కురింపు - కికురు-కిక్కురు - కిక్కురింత).

కికురింపు, దే. వి. —పై.—

కికురు, దే. వి. —పై.—

కికురువెట్టు, దే. స. క్రి. (కికురు+పెట్టు) మోసపుచ్చు; రామా. 3, ఆ. 145: చూ, వంచించు.

కికురువోడుచు, దే. స. క్రి. (కికురు+పొడుచు) —పై.—; భాగ. 10. స్కం. పూ. 431.

కిక్కిరికాడ, వా. వి. పానకములో పుడక (అడ్డము).

కిక్కస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఐ. గర్భిణీస్త్రీలకు స్తనములు మొదలగు ప్రదేశములందుండు రేఖలు, కంమారేఖలు: చూ, కంమారేఖలు; (1) క్రోవివంటి తృణము, నడము*: చూ, తృణము. 1.

కిక్కసతసవు, దే. వి. కిక్కస*: చూ, తృణము. 1.

కిక్కిరిసికొను, దే. అ. క్రి. ఇఱుకైన తావులో కూర్చుండు; ఇటికికొను. (వా).

కిప్కరించు, దే స. క్రి: చూ. రూ-కికురించు; రా.యు, కాం.267.

కిక్కురింత, దే. వి: చూ, రూ-కికురింత.

కిక్కురింపు, దే. వి. —పై.— (రూ-కికురింపు.)

కిక్కురు, దే. వి: చూ, రూ-కికురు.

కిక్కురుమనకుము, జా. మాటలాడకుము, నోరెత్తకుము.

కిక్కురువెట్టు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-కికురువెట్టు; రసి. 3, ఆ. 90.

కిక్కురువోడుచు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-కికురువొడుచు.

కిక్కెస, దే. వి. 1. బలాత్కారము: చూ, బలవంతము; 2. మిక్కిలి కదియిక; పా. 3, ఆ. 38.

కిఖి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. చిన్ననక్క, కొంకనక్క: చూ, సృగాలము; ఇ. పుం. 2. కోఁతి: చూ, వానరము.

కిగ్గాడి, వై. విశ. 1. అంబేద. కళా. 8, ఆ. 133: చూ, విప్రవియోజకుఁడు; 2. = కీకట. క్షుద్రుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2. (రూ-కిగ్గాడీ-కీగాడి.)

కిగ్గాడీ, వై. విశ. —పై.— (కీగాడి).

కిచిడీ, దే. వి: చూ, రూ-కిచ్చడి. 1. 2.

కిచకిచ, దే. వి. పక్షులు లోనగువాని కూఁతయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

కిచకొట్టు, దే. అ. క్రి. కూయు; రా. కిష్కిం, కాం. 199: చూ, శబ్దించు.

కిచకిచకొట్టు, దే. అ. క్రి. —పై.—

కిచ్చడి, దే. వి. 1. నానావస్తువులు చేర్చి వండిన చిత్రాన్న విశేషము, కలవంటకము: చూ, సాదము. (1)-౧౩; వా. 2. కిచిడీ అనియు, పిచిక సన్నములు అనియు, పిచికసాంబ అనియు పిలువఁబడు ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

కిచ్చాటు, వా. వి. ఇబ్బంది. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక)

కిట, వా. వీణె మృదంగము మొదలగు వాద్యములలో నొకటి. (తిక-ధిమి-కిట-ఝణ మొ.: చూ, స్వరము. 2.

కిటకిట, దే. వి. 1. వీణె మొదలగువాని బిరడత్రిప్పుటయం దగు ధ్వన్యనుకరణము; వైజ. 1, ఆ. 118: చూ, హూహూ; వా. 2 ఇద్దఱు (లేక) పెక్కురు యెడములేకుండఁగ కిక్కిఱియుట.

కిటి, సం. వి. ఇ. పుం. పంది: చూ, సూకరము.

కిటికి, దే. వి. రూ-కిటికీ: చూ, గవాక్షము.

కిటికీ, దే. వి. —పై.—

కిటిభము, సం. వి. అ. పుం. కేశకీటము, పేను: చూ, యూకము.

కిటుకు, దే. వి. 1. కపటము; వి. పు 7, ఆ. 94: చూ, వ్యాజము. 1; 2. గుట్టు; కళా. 5, ఆ. 38: చూ, మర్మము. 1.

కిట్టమి, దే. వి. పగ: చూ, విరోధము. (రూ-గిట్టమి.)

కిట్టము, సం. వి. అ. న. శరీరమునుండి వెలువడు మలసామాన్యము. (ఇవి పండ్రెండు.— క్రొవ్వు, రేతస్సు, నెత్తురు, మెదడు, గుబిలి, మూత్రము, విష్ఠ, చీమిడి, తెమడ, కన్నీరు, కంటిపుసి, చెమట): చూ, మలము. 1.

కిట్టవర్జితము, సం. వి. అ. న. శుక్రము: చూ, రేతస్సు. 1.

కిట్టాలము, సం. వి. అ. పుం. 1. రాగిగాజు: చూ, ఘూష్ణము. 2; 2. రాగిపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 3. ఇనుపకిట్టము: చూ, మండూరము.

కిట్టికోల, దే వి. ఇటికించుటకుగా నొకతట్టుకొనలఁజేర్చి కట్టి చిన్నకోలలలో నేర్పఱుపఁబడిన సాధనము.

కిట్టిభము, సం. వి. అ. న. ఉప్పునీరు: చూ, సలిలము. 1-౧౩.

కిట్టు, దే. అ. క్రి, స. క్రి. చేరు; భార. ద్రో. 1, ఆ. 308: భార. ఆర. 1, ఆ. 102: చూ, సమీపించు.

కిట్టుబడి, వా. వి. గిట్టుబడి. (కిట్టింపు.)

కిణము, సం. వి. అ. పుం. 1. కఠినవస్తుసంస్పర్శముచే హస్తాదుల యందుఁ గాచెడికాయ; 2. గాయపుకాయ; 3. యోన్యర్మమను మూలవ్యాధి: చూ, రోగము. 1; 3: చూ, వ్రణము. 1-౨౧.

కిణ్వాలయము, సం వి. అ. న. పెక్కెము, పిల్లము*: చూ, సురవర్తి.

కిణీ, సం. వి. ఇ; స్త్రీ. ఉత్తరేణి*: చూ, శైఖరికము.

కిణీతము, సం. వి. అ. న. వాయుదేవుని విల్లు: చూ, బాణము. 1-౭౫.

కిణిహీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఉత్తరేను*: చూ, శైఖరికము; 2. = గిరియ. తెల్లగిరియ*: చూ, శిరీషవృక్ష; 3 = గిరియ*: నల్లగిరియ*: చూ, శిరీషవృత.

కిణ్వము, సం. వి. అ. న. 1. పెక్కెము, పిల్లము*: చూ, సురవర్తి; 2. రూ-కణ్వము. కల్లుపియుపదార్థము, సురాబీజము: చూ, సుర. 2-౯; 3. తెలికపిండి: చూ, పిణ్యాకము; 4. దోషము: చూ, పాపము. 1.

కిత, దే. వి. దేవతార్పణమునకై కళ్ళమున నొకదెసఁబోసెడు మూఁడు దోసిళ్ళరాసి.

కితకిత, వా. వి. చక్కిలిగింత.

కితవము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉమ్మెత్త*: చూ,హలాపుష్పము; 2. చందాయను గ్రంధ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౧౦.

కితవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. జూదమాడువాఁడు: చూ, పందెకాఁడు; విశ. 2. మోసగాఁడు: చూ, వంచకుఁడు. 1; 2. మదించినవాఁడు: చూ, మత్తుఁడు.

కితసగోత్రము, అం: చూ, గోత్రము. 13.

కితాబు, వా. వి. బిరుదు, గౌరవచిహ్నము.

కిశువు, సం. వి. ఉ. పుం. నాట్యమునవలి పదునాలుగంకములలో నొకటి: చూ, నాటకము. 1.

కిత్త, దే. వి. చేతనాచేతనాగ్ని: చూ, నిప్పు. (రూ-కిత్తు.)
కిత్తనార, దే. వి. చాగనార, మోటుగుడ్డ.
కిత్తలి, దే. వి. నాగరంగజాతి*: చూ, శర్కరాంకము. 1-౫.
కిత్తి, వై. వి. అగ్ని; ఆం, భా. ప్ర. స్వ 46: చూ, నిప్పు.
కిత్తు, దే. వి: చూ, రూ-కిత్త.
కిదుకు, దే. అ. క్రి. 1. బిడ్డలు నిద్రలేచునపు డాలస్యముచే నొక విధముగా మూలుగు; భాగ. 10. స్కం. పూ. 225: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౭౪); 2. బిడ్డలు తల్లిదండ్రులులోనగు వారి నేదేనికావలని పీడించునపు డొకవిధముగా మూలుగు; హరిశ్చ. 1, భా. 2341: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౭౫).
కినియు, దే. అ. క్రి. 1, కోపించు: చూ, రోషించు. (రూ-కినువడు-కిన్వడు-కింకిరిపడు); 2. చేరు: హన. 2, ఆ. 47: చూ, సమీపించు.
కినుక, దే. వి. కోపము; భార. ద్రో. 3, ఆ. 225: చూ, రోషము. (రూ-కిన్క-కినుకము-కినుపు).
కినుకకాఁడు, దే. విశే. కోపముగలవాఁడు: చూ, రోషణుఁడు.
కినుకము, దే. వి. కోపము: చూ, రోషము.
కినుపు. దే. వి. —పై—; కాశ. 4, ఆ. 148.
కినువడు, ద్వి. అ. క్రి. (కినుపు + పడు) రూ-కిన్వడు కోపపడు; భార. విరా. 4, ఆ. 218: చూ, రోషించు.
కిన్క, దే. వి: చూ, రూ-కినుక.
కిన్నర, సం. వి ఆ స్త్రీ. = కిన్నెర. ఒకరకము వీణె: చూ, వీణె.
కిన్నరసత్వ, అం: చూ, ద్వాదశసత్వలు.
కిన్నరి, సం. వి. ఈ స్త్రీ 1. = కిన్నెర. ఒకరకము వీణె: చూ, వీణె; 2. కిన్నర స్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౧౪౫.
కిన్నరుఁడు, సం. వి. అ పుం. 1. అశ్వముఖమును నరశరీరము గల దేవయోని విశేషము: (చూ, కింపురుషుఁడు): చూ, దేవతావిశేషము.
కిన్నరేశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.
కిన్నరేశ్వరుఁడు, —పై.—
కిన్ను, సం. అవ్య. 1. అడుగుట: చూ, ప్రశ్నము; 2. సందియము: చూ, సంశయము; 3. ప్రాఁతది: చూ, పురాతనము; 4. పూజ్యము: చూ, మహితము; 5. చెప్పరానిది: చూ, అవాచ్యము.
కిన్నెర, వై. విశే. = కిన్నెర. ఒకరకము వీణె; వై. 1, ఆ. 5: చూ, వీణె. 1-౧౪.
కిన్వడు, ద్వి. అ. క్రి: చూ, రూ-కినువడు; హరి. పూ. 9, ఆ. 85.
కిఫాయతు, వా. వి. లాభము.
కిమర్థకము, సం. అవ్య. ఏమి.
కిమస్తుఘ్నము, అం: చూ, కరణములు.
కిమిల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. విశేషసంతానముగల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౪౬.
కిమివహి నరమ్యం మృగదృశాం, న్యా. స్త్రీకిసంబంధించిన దేది రమ్యముగాదు?
కిమివహి మధురాణాం మండనం నాకృతీనామ్? న్యా. స్వభావముగా నందముగా నున్నవారి కేది యందమునీయదు?
కిమీరము, సం. వి. అ. పుం. నారింజ*: చూ, శర్కరాంకము. 1-౧౧.
కిము, సం. అవ్య. 1. వికల్పాత్మక సంశయము, ఇదేనా, అదేనో: చూ, సంశయము; 2. చక్కగా నెలియుట, సంభావనో గౌరవము: చూ, సన్మానము; 3. విమర్శ: చూ, విచారణ; 4. మనోవ్యాపారము: చూ, సంకల్పము; 5. నిద్ర: చూ, స్వప్నము. 2.
కిముసు, దే. విశే. అల్పము; ఆం. భా. తృ. వి. 16: చూ, స్వల్పము
కిముత, సం. అవ్య. 1. నిర్భరము, పెల్లు, అతిశయము: చూ, హెచ్చు 2; 2. అదో యిదో యను సంశయము: చూ, సంశయము; 3. అడుగుట: చూ, ప్రశ్నము.
కిమ్మతు, వా. వి. వెల. రూ-కిమ్మత్తు: చూ, వెల. 1-౧. కిమ్మత్తు. —పై—
కిమ్మీరము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-కిర్మీరము, చిత్రవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6-౭; (6-౭-౧); 2. నారదబ్బ*: చూ, శర్కరాంకము. 1-౬; విశే 3. చిత్రవర్ణముగలది: చూ, వర్ణము. 6.
కిమ్మీరుఁడు, సం వి. అ. పుం కిమ్మీరుఁడను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-౪.
కియదేశిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. ఉత్సాహము: చూ, సంతోషము; 2. ప్రయత్నము: చూ, యత్నము.
కియదేహిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ప్రౌఢిమ: చూ, సామర్థ్యము. 1.
కియూహము, సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱనిగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౧౭.
కియ్య, దే. వి (క్రింది + య) ఒకయక్షరము క్రిందియకారము: రూ-కియ్యము కియ్యవడి.
కియ్యము, దే. వి. —పై.—
కియ్యవడి, దే వి. —పై.—
కిరంజి, సం వి. ఇ. పుం. 1. కరతలము: చూ, హస్తము. 1-౭; 2. నీలమణి దోషము: చూ, రత్నములు. 1-౬-(౨).
కిరకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. లేఖకుఁడు, రూ-కిరెకుఁడు: చూ, వ్రాఁతకాఁడు.
కిరణమాలి, సం. వి. న్. పుం. వెలుఁగుఱేఁడు: చూ, సూర్యుఁడు.
కిరణము, సం. వి. అ. పుం. 1. వెలుఁగు: చూ, మయూఖము. 1; అం. 2: చూ, ఆగమములు: (చూ, ఉపవిద్యలు. 1-౧.)
కిరణావళి, అం: చూ, పంచమ షాడవ జాంతరభాషలు: (చూ, భాష. 1.)
కిరము, సం వి. అ. పుం. రూ-కిరి. వరాహము: చూ, సూకరము.
కిరసనాయిలు, వా. వి. మట్టినూనె: చూ, స్నేహము. 1-౨౦.
కిరాటుఁడు సం. వి. అ. పుం. కోమటి: చూ, వైశ్యుఁడు.
కిరాత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మందాకిని: చూ, నది.
కిరాతకము, సం. వి. అ. పుం. నేలవేము*: చూ, భూనింబము.
కిరాతతిక్తము, సం. వి అ. పుం. —పై.—
కిరాతాసి, సం. వి. న్. పుం. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు.
కిరాతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కిరాతస్త్రీ: చూ, స్త్రీ 1-౧౫; 2. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 3 గంగ: చూ, నది; 4. కుంటెనకత్తె: (శంభళి): చూ, స్త్రీ. 1-౧౪౭.

కిరాతుఁడు, సం. వి అ. పుం. నెమిలిపింఛము ధరించి అడవి యందు తిరిగెడుబోయ: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.

కిరాణా, వా. వి. చిల్లరదినుసులు. రూ-కిరానా.

కిరాయి, వా. వి. బాడుగ, కూలి.

కిరి, సం. వి. ఇ. పుం. వరాహము: చూ, సూకరము.

కిరికము, సం. వి. అ. పుం. కపటజూదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 2. దెవతలయొక్క డెందము: చూ, హృదయము. 2; 3. దేవాలయము: చూ, వేలుపుటెంకి.

కిరికుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కిరకుఁడు.

కిరిటి, సం. వి. న్. న. 1. హింతాలఫలము: చూ, హింతాలము; ఇ. పుం. 2. కోడి: చూ, పుంజు (రూ-కిరీటి).

కిరీటము, సం. వి. అ. పుం. న. ఒకవిధమైన రాజుల తలపాగ; సార్వభౌముని బొమికము: చూ, సీసకము. 1.

కిరీటి, సం. వి. న్. పుం. 1. = క్రీడి. అర్జునుఁడు: చూ, విజయుఁడు. 1; 2. కోడి: చూ, పుంజు. (రూ-కిరిటి).

కిరీటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జీవకమను పేరుగల గ్రంథ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౧౬.

కిరీటిపచ్చ, వై. వి. = గారుడ. 1. మరకతము; వసు. 4, ఆ. 78; విజ. 3, ఆ. 26: చూ, రత్నము. 1; 2. నీలము: చూ, రత్నము. 1.

కిరువెస, వై. వి. = గృధ్రసి. రొండిలోని వాతరోగము; ఆం, భా. ద్వి. మ. 126: చూ, రోగము. 1.

కిరుసు, దే. వి. ఇరుప్రక్కల వాదరగలిగి వాటమైన కత్తి; కళా. 7, ఆ. 12: చూ, రిష్టి. 2-౨౧.

కిర్మి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పలాలము, గింజలేని వరిపోచ లోనగునది, మోడు: చూ, తృణము. 1; 2. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 3. స్వర్ణపుత్తళిక: చూ, హరిణి. 3; 4. లోహ పుత్తళిక: చూ, హరిణి. 3-౨.

కిర్మీరజిత్తు, సం. వి. త్. పుం. భీమసేనుఁడు:చూ, వృకోదరుఁడు.

కిర్మీరత్వక్కు, సం. వి. చ్. స్త్రీ. నాగరంగము*: చూ, శర్కరాంకము. 1-౧౧.

కిర్మీరభిత్తు, సం. వి. ద్. పుం: చూ, కిర్మీరజిత్తు.

కిర్మీరము, సం. వి. అ. పుం. 1. నాగరంగ*: చూ, శర్కరాంకము. 1-౧౧; 2. కర్బూరవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6-ల; (6-ల-(౧).

కిర్మీరసూదనుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, కిర్మీరజిత్తు.

కిర్మీరుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కిమ్మీరుఁడు.

కిర్లి, దే. వి. అం: చూ, విన్నాణములు. (రూ-కిర్లము - కిల్లి - కెర్లి - కెల్లి) (పురుషోత్తమకవీయము).

కిఱకిఱ, దే. వి. 1. రథనేమి ధ్వని: చూ. హూహూ.

కిఱుఁజెప్పు, దే. వి. రూ-కిఱ్ఱుఁజెప్పు; నై. 8, ఆ. 126: చూ, సమ్మాళిగలు. 1-ల.

కిఱుకు, దే. వి. 1. మోసము: చూ, వంచన. (రూ-క్రిక్కు - క్రుక్కు); 2. క్రిప్పు; జై. 6, ఆ. 234: చూ, విహారము. 1; విశ. 3. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1.

కిఱుకుపొడుచు, దే. అ. క్రి. తిరుగు; భాగ. 10. స్కం. పూ. 756: చూ, సంచరించు.

కిఱుమ, దే విశ. తక్కువైనవి:చూ, హీనము. 1. "కిఱుమనేల".

కిఱ్ఱు, దే. వి. ధ్వన్యనుకరణవిశేషము: చూ, హూహూ.

కిఱ్ఱుఁజెప్పు, దే. వి: చూ, రూ-కిఱుఁజెప్పు. (ఇట్లు కిఱ్ఱుమెట్టు.)

కిఱ్ఱుగానుగు, దే. వి. ఒకానొక బాలక్రీడ: చూ, బాలక్రీడ.

కిల, సం. అవ్య. 1. వార్త. లోకవాదక: చూ, సమాచారము. 2; 2. సంభవించుననుట: చూ, సంభావనము; 3. ఉచితముకానిది: చూ, అనుచితము; 4. కారణము: చూ, హేతువు; 5. కల్ల: వితథము; 6. అక్రమము: చూ, ఆగ్రహము 8; 7. తలఁపు: చూ, స్మృతి. 1; 8. ఊరడించుట: చూ, సమాశ్వాసము.

కిలకించితము, సం. వి. అ. న. స్త్రీ. రూ-కిలికించితము. 1. రోషాశ్రుహర్షభీత్యాదుల సంకరరూపమగు స్త్రీయొక్క శృంగారచేష్టావిశేషము: చూ, హావము; అం. 2: చూ, శృంగారచేష్టలు.

కిలకిల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. హర్షధ్వని: చూ, స్వరము. 2-ఠ౬-(ఝఝ); దే. వి. (1) నవ్వులయందగు ధ్వన్యను కరణము; వసు. 6, ఆ. 74; య. 5, ఆ. 81: చూ, హూహూ

కిలకిలఁబలుకు, దే. అ క్రి: చూ, కిలకిలలాడు.

కిలకిలలాడు, దే. అ. క్రి. (కిలకిలలు + ఆడు, కిలకిలధ్వని చేయు; సీలా. 2, ఆ. 81: చూ, శబ్దించు. 1-౨.

కిలకొట్టు, దే. అ. క్రి. మ్రోఁగు, చెలఁగు: చూ, శబ్దించు.

కిలాటము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాలవిఱుగుడు: చూ, స్తన్యము. 1-ఒ; 2. జున్ను: చూ, స్తన్యము. 1-ఠ; (పాలు కాచగా మిగిలినగడ్డయని హారావళి).

కిలాటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. 2—పై.—; న్. పుం. 3. వెదురు: చూ, వేణువు.

కిలాతము, దే. వి. గుజ్జము; య. 2, ఆ 39: చూ, హయము.

కిలారము, దే, వి. ఘోషము, పసులమంద. రూ-కీలారము: చూ, ధేనువు.

కిలారి, దే. వి. (కిలారము + ఇ) రూ-కీలారి, ఆవులఁగావరి, గొల్లవాఁడు: చూ, మహాశూద్రుఁడు.

కిలారించు, దే. అ. క్రి. కిలకిలమని మ్రోఁగు: చూ, శబ్దించు. 1-౨.

కిలారుచు, —పై.—

కిలార్చు, —పై.—

కిలార్థకములు, పా. కద - కదా - కాదా - కా.

కిలాసఘ్నము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరకపుచెట్టు: చూ,వృక్షము.

కిలాసము, సం. వి. అ. న. 1. దేహమునందు గలిగెడి యొక దినుసుపొడ: చూ,సిధ్మము; 2. వెల్లిమగలది: చూ,సిధ్మము.

కిలాసి, స. విశ. సిబ్బెముగలవాఁడు: చూ, సిధ్మలుఁడు.

కిలింజకము, సం. వి. అ. పుం. కటము: చూ, చాఁప.

కిలింజము, సం. వి. అ. పుం. న: చూ, సూక్ష్మదారువు*.

కిలికించితము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-కిలకించితము. (రూ-కీలికించితము).

కిలిమము, సం. వి. అ. న. దేవదారువు*: చూ, సూక్ష్మదారువు.

కిల్బిషము, సం. వి. అ. న. దోషము: చూ, పాపము. 1.

కిల్కి, సం. వి. ఇ. పుం. గుఱ్ఱము: చూ, హయము.
కిల్బిషము, సం. వి. అ. న. 1. దోసము: చూ, పాపము. 1; 2. తప్పు: చూ, నేరము; 3. తెవులు: చూ, రోగము. 1; 4. నల్లత్రాఁచు విషము: చూ, విసము. 1.
కిల్లాకు, ద్వ. వి. (కిల్ల + ఆకు) చీటి; కువల. 2, ఆ, 24; కళా. 7, ఆ. 24: చూ, పురోణి. (రూ-ఉల్లాకు - కిల్లాకు చీటి - కిళాకుచీటి - కిళ్ళాకుచీటి) (పురుషోత్తమకవీయము)
కిల్లాకుచీటి, ద్వ. వి. —పై.—
కిల్లాడి, వా. వి. మాయ, దగా.
కిల్వి, సం. వి. న్. పుం. గుఱ్ఱము: చూ, హయము.
కివకివ, దే. వి. ధ్వన్యనుకరణవిశేషము: చూ, హూహూ.
కివ్వు, దే. అ. క్రి. తునుఁగు: చూ, మడియు.
కిశలము, సం. వి. అ. పుం. చిగురు: చూ, విద్రుమము.
కిశలయము, —పై.—
కిశోరము, సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱపుపిల్ల: చూ, హయము. 1-అ; 2. తైలపర్ణి. చిల్లపద్ది*: చూ, సల్లకి; 3. యాత: చూ, సాలెపురుగు; 4. చాగ*: చూ, ద్రవ; విశే. 5. ఏపుఁగఁ బడినది: చూ, సముచ్ఛ్రితము.
కిశోరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వేఁడివేలుపు: చూ, సూర్యుఁడు; విశే. 2. యౌవనావస్థకలవాఁడు: చూ, శిశువు. 1-ౙ.
కిష్కుచతుశ్శతము, సం. వి. అ. న. నూరునారలదూరము: చూ, నల్వము.
కిష్కింధ, అం: చూ, కాండలు.
కిష్కింధము, సం. వి. అ. పుం. ఓఢ్రదేశమునందలి యొకానొకకొండ: చూ, పర్వతము.
కిష్కింధాధిపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వాలితమ్ముఁడు, సుగ్రీవుఁడు: చూ, వానరము. 1-౭.
కిష్కింధి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కిష్కింధపర్వతమునందలి గుహ: చూ, రంధ్రము. 1-౭.
కిష్కింధ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—
కిష్కింధ్యము, సం. వి. అం. పుం: చూ, రూ-కిష్కింధము.
కిష్కువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. జేన: చూ, వితస్తి; 2. ప్రకోష్ఠము, ముంజేయి: చూ, హస్తము. 1-౩; 3. రెండుజేనలకొలఁది హస్తము. మూర: చూ, హస్తము. 1-౨౭. పుం. 4. నిందితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
కిస, దే. వి. నెమలికూఁత: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౨౭) (రూ-కేక-కేకిస-కేస) (పురు-క.)
కిసమస, దే. వి. వ్యథ; విజ. 3, ఆ. 37: చూ, దుఃఖము.
కిసము, సం. వి. అ. న. చిగురు: చూ, కిసలము.
కిసరు, దే. వి. 1. కోపవికారము; ఆము. 4, ఆ. 175: చూ, కికింకిరి. 1; 2. అంటుసోఁకుట వలన పసిబిడ్డలకు కలిగెడి దోషము.
కిసలము, సం. వి. అ. న: చూ, కిసము. (రూ-కిసాలయము-కిసాలము-కిసలయము-కిసము.)
కిసలయము, —పై.—
కిసాలము, —పై.—
కిసాలయము, —పై.—
కిసాలున, దే. వి. ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

కిసిమిసిపండు, వా. వి. లఘుద్రాక్షఫలము.
కిసుక, వై. వి. = కృషి: చూ, వ్యవసాయము.
కిసుమీసు, దే. వి: చూ, లఘుద్రాక్ష*.
కిస్తి, వా.వి. 1. వంతుచొప్పున చెల్లించుద్రవ్యము, వాయిదా; వా.వి: 2. లంకణము. "వాఁడు జ్వరముచే కిస్తిలు చెల్లించుచుండెను."
కిస్తీబంది, వా. వి. వాయిదాల యేర్పాటు.
కిస్మసుపండుగ, వా. వి. క్రీస్తుజన్మదినోత్సవము.
కిళ్ళి, వా. వి. పరిమళద్రవ్యములతోఁ గూడిన తాంబూలము. (రూ-కిళ్ళీ): (చూ, కారాకిళ్ళి.)

కీ

కీఁక, వై. వి. 1 = ఘీంకారము. రూ-గీఁక. ఏనుఁగు కూఁత, బృంహితము: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౧౬); 2. నెమలి కూఁత: చూ, స్వరము. 2. (ఆంధ్రవాచాకరము).
కీఁచట్లాడు, దే. అ. క్రి. (కీఁచు + ఆటలు + ఆడు) కలహించు: చూ, వాటుగాడు.
కీఁచు, దే. వి. 1. ధ్వన్యనుకరణ విశేషము; ఘో. 5, ఆ. 94: చూ, హూహూ; 2. అస్పష్టధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౨౧).
కీఁచుతలగడ, దే. వి. అదిమినపుడు కీఁచుకీఁచుమనట్లు లోపల విల్లుపెట్టి కుట్టినతలగడ: చూ, లోడు.
కీఁచుబిళ్ళ, దే. వి. —పై.—
కీఁచుబుఱ్ఱ, దే. వి. —పై.—
కీఁచుకాయి, దే. వి. ముదురు కుమ్మరపురుగు: చూ, యమకీటకము: (చూ, పురుగు.)
కీకటము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 2. మగధదేశము. చూ, దేశము; స్త్రీ. 3 కల్లు: చూ, సుర. 2; విశే. 4. పిసినివాఁడు (శ.ర): చూ, లోభి; 5. పేదవాఁడు (శ.ర): చూ, బీదవాఁడు; (రూ-కీకటుఁడు).
కీకటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. —4. 5. —పై—
కీకశాశ్యము, సం. వి అ. పుం. పక్కి: చూ, పక్షి. (రూ-కీకసాస్యము.)
కీకసము, సం. వి. అ. న. 1. ఎముక: చూ, శల్యము. 1; పుం. 2. నులిపురుగు: చూ, పురుగు.
కీకసాత్మజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నైరృతి: చూ, మూలతేఁడు.
కీకసాస్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కీకశాస్యము.
కీకి, సం. వి. ఇ. పుం. చూ, పాలపిట్ట.
కీకిదివి, సం. వి. ఇ. పుం. రూ-కికిదివి, కికీదివి. —పై.—
కీగాడి, వై. వి. = కీకట. రూ-కిగ్గాడి-కిగ్గాడీ. క్షుద్రుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
కీచకజిత్తు, సం. వి. త్. పుం. భీమసేనుఁడు: చూ, వృకోదరుఁడు.
కీచకభిత్తు, సం. వి. ద్. పుం. —పై.—
కీచకము, సం. వి. అ. పుం. 1. గాలితాఁకున మోగెడు వెదురు: చూ, వేణువు; 2. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

కీర్తన్యగౌడబ్రాహ్మణులు, అం. గౌడులలో నొకతెగవారు. యజుర్వేదులు. హిరణ్యకేశీయసూత్రము కలవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కీర్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. = కీరితి: చూ, యశస్సు; 2. విరివి: చూ, విస్తారము. 1; 3. తేట: చూ, స్వచ్ఛము; 4. అడుసు: చూ, బురద; 5 తావు: చూ, స్థానము. 1; 6. అనుగ్రహము: చూ, సాంకతము. 2; అం. 7: చూ, ఐశ్వర్యములు. అం. 8. కీర్తికి ఉపమానములు:— చంద్రుఁడు, వెన్నెల, హంస, నురుగు, ముత్యము, వెండి, రజితాద్రి, హిమాద్రి, శివుఁడు, మంచు, శంఖము, అమృతము, కామధేనువు, కల్పవృక్షము, ఉచ్చైశ్శ్రవము, ఐరావతము, పాలు, గజదంతము, సింహము, గంగ, సరస్వతి, నారదుఁడు, మంచిగంధము, కర్పూరము, వజ్రము, నక్షత్రములు, జెల్లుపువ్వు, బలభద్రుఁడు.

కీర్తించు, సం. స. క్రి. పొగడు; భార. ఆది. 3, ఆ. 20: చూ, స్తుతించు.

కీర్తితము, సం. విణ. పొగడఁదగినది: చూ, స్తుత్యము.

కీర్తితాళము, అం: చూ, జన్యతాళములు.

కీర్తిప్రతాపసుభగత్వము, అం: చూ, నాయకస్వరూపము.

కీర్తిబంధము, అం: చూ, ఉద్ధితకరణబంధములు: (చూ, బంధములు.)

కీర్తిభాజుఁడు, సం, విణ. జ్. కుంభసంభవుఁడు: చూ, ద్రోణుఁడు.

కీర్తిమంతుఁడు, సం. వి త్. పుం. వసుదేవుని పెద్దకొడుకు: చూ, పుత్రుఁడు. 1.

కీర్తిశేషుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కీర్తిభూమియందు వదలి శరీరమును చాలించినవాఁడు. "రాముఁడు కీర్తిశేషుఁడయ్యె."

కీర్మి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పలాశము: చూ, మోదుగు; 2. కొమ్మ: చూ, శాఖ; 3. చిన్నసూరకత్తి: చూ, రిష్టి. 2-౧౮.

కీర్షంతబ్రాహ్మణులు, అం. మహారాష్ట్రులలో నొకతెగవారు. ఋగ్వేదులు. ఐతరేయబ్రాహ్మణమునకుఁ జేరినవారు. ఆశ్వలాయన సూత్రమువారు. వీరు గోమాంచల నది సమీపమున పంచక్రోశదేశమందు నివసించియున్న పన్నిద్దరు బ్రాహ్మణుల సంతతివారనియు సహ్యాద్రికాండమునఁ జెప్పియున్నది: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కీల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మోఁచేతిదెబ్బ.

కీలక, సం. వి. అ. పుం: చూ, సంవత్సరములు. (రూ-కీలకము.)

కీలకము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2. శివకము, పసులఁగట్టెడు గూటము: చూ, స్తంభము. 1-౨; 3. అగ్ని: చూ, నిప్పు; అం. 4: చూ, సంయుతహస్తములు; దే. వి. (1) జీవస్థానము: చూ, మర్మము. 1. (రూ-కీలు-కిటుకు.)

కీలప్రతికీలన్యాయము, న్యా. గట్టితనమునకై యిరుపైపుల మేకులు బిగించినవిధమున నొకప్రమాణమున కపష్టంభకముగా మఱొకప్రమాణమును జూపుదురు. అట్టిచో నిది ప్రయుజ్యమానమగును.

కీలము, సం. వి. అ న. 1. జలము: చూ, నీరు. 1; పుం. 2. మంట: చూ, వహ్ని. 1-౨౬; 3. మొరడు, స్థాణువు: చూ, వృక్షము; 4. గసిక, శంపపు చూ, మేకు; 5. చిల్లికోల, తోమరము: చూ, సర్పాల. బాణము 1-౩౨; 6. కూర్పరము: చూ, హస్తము. 1-౨౮; 7 = కిల్ల. లేశము: చూ, స్వల్పము. (ఇది కవపతియుస్తుమతక్క తక్కినయర్థములయందు అకారాంత స్త్రీలింగము అగును.) వా. 8. స్త్రీ. కేసరము

కీలరి, వై. విణ. (కీలు + అరి) కీలెఱిఁగినవాఁడు: చూ, మర్మజ్ఞుఁడు.

కీలసంస్పర్శము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

కీలాధి, సం. వి. ఇ. పుం. కడలి: చూ, సముద్రము.

కీలారము, దే. వి: చూ, రూ-కిలారము; భో. 6, ఆ 313.

కీలారి, దే. వి: చూ, రూ-కిలారి; పార. విరా. 1, ఆ. 100.

కీలాలము, సం. వి. అ. న. 1. నెత్తురు: చూ, రక్తము. 1; 2. జలము: చూ, నీరు. 1; 3. పాము పడిగెభాగము: చూ, సర్పము. 1-౪-(౩౭); 4. కెంపు:చూ, రత్నము. (1)-1-౨; 5. తేనె: చూ, మధువు. 5.

కీలాలపుఁడు, సం. వి అ. పుం. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు.1.

కీలి, సం. వి. న్. పుం. అగ్ని: చూ, నిప్పు.

కీలించు, సం. స. క్రి. తగుల్చు: చూ, పెట్టు. 5.

కీలితము, సం. విణ. కట్టఁబడినది: చూ, నితము.

కీలితుఁడు, సం. విణ. చౌర్యాద్యపరాధమున దొంగకొయ్య మొదలగువానిచేతఁ గట్టుపడినవాఁడు: చూ, సంయమితుఁడు.

కీలు, వై. వి. 1. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 2. కీలకము; నై. 3, ఆ. 139: చూ, మర్మము. 1; 3. ఉపాయము; భో. 6, ఆ. 103: చూ, వెరవు; 4 = కీం. ఎముకకీలు, సులభముగ యిటునటు వంగుట తిరుగుట లోనగు వాని కనుకూలముగా నేర్పఱచినమఱి (లేక) సూత్రము, సంధి; విరా. 1, ఆ. 106: చూ, సంధి. 7-14: (చూ, శల్యము. 1-౭.)

కీలుఁడు, సం. వి. అ పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

కీలుకత్తి, వై. వి. మడతకత్తి: చూ, రిష్టి 2-౧౫.

కీలుకాఁడు, వై. వి. తారి, దారి; భార. ద్రో. 3, ఆ. 62: చూ, సూత్రధారుఁడు.

కీలుకొను, ద్వ. అ. క్రి. 1. తగులు; నై. 3, ఆ 42: చూ, లంకించు. 1; 2. నాటు: భార. కర్ణ. 1, ఆ. 27: చూ, మొలవేయు. (ప్రే కీలుకొలుపు.)

కీలుగంటు, ద్వ. వి. జాఱుగామడిచిన వెండ్రుకలముడి. రూ-కీల్గంటు ధమ్మిల్లము: చూ, వేనలి (ఇట్లు కీలుజడ-కీల్జడ; కీలుముడి-కీల్ముడి.)

కీలుగుడ్డ, వా. వి. కీలురంగువేసిన బట్ట.

కీలుకొను, వై. అ. క్రి: తగులు; (ప్రే. కీలుపఱచు భాగ. 5, స్కం. 1, ఆ. 17.): చూ, లంకించు. 1.

కీలుబొమ్మ, ద్వ. వి. 1. సూత్రధారియునఁబడు స్త్రీ: చూ, స్త్రీ: 1-౪౦; (1-౨౪౦); వా. 2. ఎముకతో నమర్పఁబడిన బొమ్మ. (రూ-కీల్బొమ్మ.)

కీలెఱిఁగి వాతఁబెట్టినట్లు, లో. సంధి తెలిసికొని రక్షవేసినట్లు.

కీల్గంటు, ద్వి. వి: చూ, రూ-కీలుగంటు.

కీల్బొమ్మ, ద్వి. వి: చూ, రూ-కీలుబొమ్మ.

కీవాడ, దే. వి. ఊరుచుట్టునుండు పాటిపొలము: చూ, భూమి. 1-ఆఱ.

కీశ, సం. వి ఆ. స్త్రీ. చక్కెరకేళి అరఁటి*: చూ, రంభ. 2.

కీశపర్ణము, సం. వి. అ. పుం. ఉత్తరేణి*: చూ, శైఖరికము.

కీశపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

కీశము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోఁతి: చూ, వానరము; 2. దిక్కులనడిమిచోటు: చూ, దిగంతరము; 3. పక్కి: చూ, పక్షి; విఱ. 4. వెసమొలది.

కీశవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉత్తరేణి*: చూ, శైఖరికము.

కీశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. యుద్ధమందు నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు; 2. వెలుఁగు ఱేఁడు: చూ, సూర్యుఁడు.

కీస, వా. అవ్య. కొంచెము; కాశీ. 5, ఆ. 214: చూ, స్వల్పము. "కీసవాటా వచ్చినది".

కీసబత్తిస, వా. వి. ఒకరకము అరఁటి: చూ, రంభ. 2.

కీసర, దే. వి. 1. తిత్తిలోనగువాని లోపలిపొర; హంస. 4, ఆ 156: చూ, హర్షణము. 3-౩; విఱ. 2. అల్పము. "కీసరపాలు" మొ: చూ, స్వల్పము.

కీసరబాసర, వా. వి. అర్థముగాని భాష.

కు

కు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. పుడమి: చూ, భూమి 1. (ఇది తెనుఁగున వ్యస్తముగాఁ బ్రయోగింపఁబడదు:—కుతలము, కుధరము ఇత్యాది సమస్తపదములు బ్రయోగింపఁబడును.) 2. సారాయి: చూ, సుర. 1; విఱ. 3. వృత్తియందుఁ గుత్సితశబ్దమునకు వచ్చు నాదేశము. "కుజనుఁడు, కుతర్కుఁడు" మొ; అవ్య. 4. అల్పము: చూ, స్వల్పము. "కోష్ణంకవోష్ణం"; 5. దోషము: చూ, వృజనము; "త్యజేత్కుజనసంగతిమ్."; 6. మాఱు: చూ, నింద. 1. "కుభోజనమ్"; 7. వారణము: చూ, నిరోధము. 1; దే. అవ. (1) షష్ఠీవిభక్తియందు వచ్చెడు ప్రత్యయము "రామునకు-సోమునకు" మొ: చూ, కి; పా. క్రి. (2) ఈ ధాతువు యుష్మదర్థములగు పద్దకంబయగు ఉదా:— ఈకు, నీకు, మీకు. యుష్మదర్థ మనఁగా 'నీవు' అను నర్థము గలది. ఈకి, నీకి, నాకి, మీకి యనుట తప్పు. (3) ఉకార ఋకారంబులకు "కు" షష్ఠిపరమగుచో నగాగమంబు తఱుచుగనగు:— రామునకు-గురువునకు; ధాతృనకు-నేతృనకు. తఱుచుగ ననుటచే ఒచ్చుకు-ఉత్సవమునకు, వంతుకు ఇత్యాది మహాకవి ప్రయోగంబు లెక్కుడినేనిఁ గలవు.

కుంక, దే. వి. బాలవిధవ, రండ: (చూ, విధవ): చూ, స్త్రీ. 1-ఆ-(౧). (రూ-కుంకి.)

కుంకటి, వై. వి. రూ-కూఁకటి. 1. జుట్టు: చూ, సిక. 1; 2. పిల్లజుట్టు: చూ, సిక. 1-౧. విఱ; 3. ప్రధానము: చూ, శ్రైష్ఠ్యము. "కుంకటివేరు" మొ

కుంకటివేరు, ద్వి. వి. తల్లివేరు. రూ-కూఁకటివేరు: చూ, వేరు. 1. (ద్విబీజదళ వృక్షములకు మాత్రము కుంకటివేరు ఉండును. ఉదా:— మఱ్ఱి, మామిడి, చిక్కుడు, తుమ్మ, ఆవ మొ.)

కుంకుడు, దే. వి: చూ, ఫేనిలము. 2*.

కుంకుడుఁబురుగు, దే. వి. ఒకానొక మొక్కపురుగు: చూ, పురుగు.

కుంకుమపువ్వు, మి. వా. వి. (కుంకుమము + పువ్వు.) అగ్నిశిఖ యను అంగడిసరుకు: చూ, వహ్నిశిఖము. 1. (రూ-కుంకుమపూవు.)

కుంకుమప్రియము, సం. వి. అ. పుం. వేశ్యయందు కాముకుఁడగు మేడి*: చూ, మేడి.

కుంకుమము, సం.వి.అ.న. 1: చూ, కుంకుమపువ్వు. 2. కుంకుమ*: అగ్నిశేఖరము.

కుంకుమ, వై. వి 1. = కుంకుమము. నుదుటఁ బెట్టుకొను రాగద్రవ్యవిశేషము, సిందూరము: చూ, సిందూరము. 1; 2: చూ, కుంకుమపువ్వు.

కుంగని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మహాజ్యోతిష్మతి*: చూ, మాలేరు.

కుంచనము, సం. వి. అ. న. కంటిజబ్బు: చూ, హర్షణము. 3-౪.

కుంచఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గుమ్మడి*: చూ, మహాఫలము.

కుంచము, సం. వి అ. పుం. 1. = కుంచము. నాలుగుమానికెలు, ¼ తూము, ⅛ ఇరుస: చూ, ప్రస్థము. 2; 2. చామరము: చూ, సురటి; 3. ఐ. పాలిండ్లు: చూ, స్తనము. 1-౨.

కుంచి, సం. వి. ఇ. పుం. అష్టముష్టిపరిమాణము.

కుంచిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ 1. బీగముతీసెడు వంకర యినుపకమ్మి, కుంచెకోల: చూ, బీగము 2. గురివెంద*: చూ, తులాబీజము; 3. నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2-౧; 4. మెంతి*: చూ, మెంతి; 5. ఒకానొకచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

కుంచిత, అం: చూ, సంచారీభావమునఁ బుట్టిన వ్యష్టులు. (రూ-కుంచితము.)

కుంచితము, సం. వి. అ. న 1. ఒక విధమగు నిదుర: చూ, స్వప్నము. 2; 2. ఒకవిధమగు జెప్పపాటు అనఁగా కనుఱెప్ప వంచుట; 3. గ్రంథితగిరము: చూ, లోహము. 1; 4. క్రిందిప్రక్క తాను దీర్ఘముగాఁ జూచుట; విఱ. 5. వంకరైనది: చూ, వంకర; అం. 6: చూ, ప్రచారములు; 7: చూ, గంతక్రియలు; 8: చూ, చరణక్రియలు; 9: చూ, కరణములు; 10: చూ, పుటక్రియలు.

కుంచియ, వై. వి. రూ-కుంచె. 1. = కుంచిక. చామరము; కళా. 8, ఆ. 230: చూ, సురటి; 2. సాలెవాఁడు పడుగు సరిచేసెడు సాధనము: చూ, మగ్గము; 3. చిత్తరువు వ్రాసెడు తూలిక: చూ, లేఖిని; 4. కుచ్చు, పట్టులోనగువాని కుచ్చు: చూ, జడగంటు; 5. కుచ్చెయికినబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౫౧; 6. కుంచెకోల. రూ-కుంచె: చూ, బీగము; 7. గోడకు సున్నము కొట్టెడు మట్టు: చూ, మట్టు. 4.

కుంచులిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కంచులిక: చూ, వస్త్రము. 1-౮.

కుంచె, వై. వి. = కుంచిక: చూ, రూ-కుంచియ (కుచ్చు-పా. 1, ఆ. 24; సాలెవాఁడు పడుగుసరిచేసెడు సాధనము-హంస. 2, ఆ. 11; చామరము - పాండు. 2, ఆ. 152.)

కుంచెకోల, ద్వి. వి. కుంచిక: చూ, బీగము.

కుంచెము, వై. వి. = కుంచము: చూ, ప్రస్థము. 2.

కుంచు, దే. క్రి. క్రుంగఁజేయు; కవిక. 2, ఆ. 101,

కుంజకంజళి, అం: చూ, తంత్రములు.
కుంజము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. పొదరిల్లు: చూ, ౘదనము. 1; 2. కంటిక్రింద మొదలు చెక్కిళ్ళపార్శ్వము, హనుపు: చూ, పార్శ్వము. 2; 3. ఏనుఁగుచెక్కటుమరలు: చూ, పార్శ్వము. 2; 4. ఏనుఁగుకొమ్ము: చూ, పల్లు. 1; చూ, హస్తి. 1-(౨౮,; పుం. 5. కొండ: చూ, పర్వతము.
కుంజర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఏఱుజాజి*: చూ, సుభిక్ష; 2 పాటలి*: చూ, స్థాలి. 2; 3. ఆఁడుఏనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(౭౫.)
కుంజరక్షారమూలము, సం. వి. అ. న. మూలకము*: చూ, ముల్లంగి.
కుంజరపిప్పలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గజపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1.
కుంజరము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 2. కేశము: చూ, వెంట్రుక. 1; 3. ఉత్తరపదమైనచో శ్రేష్ఠుఁడు: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; 4. రచ్చమాను*: చూ, రచ్చ. 7. (రావి అని కొందఱు.)
కుంజరాక్షి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గచ్చ*: చూ, సోమరాజి.
కుంజరారాతి, సం. వి. ఇ. పుం. సెరభము: చూ, శరభము 1. (ఇది విచార్యము).
కుంజరాలుకము, సం. వి. అ. న. ఒకరకపు ఆనప*: చూ, సొర.
కుంజరాశనము, సం. వి. అ. పుం. పిప్పలము*: చూ, రావి.
కుంజరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(౭౫).
కుంజసుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; 2. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 3. కుంజసుఁడను ముని: చూ, ముని. 1.
కుంజలము, సం. వి. అ. న. పులియఁబెట్టిన కడుగునీరు: చూ, శుక్తము. 1.
కుంజవల్లరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కుంజిక*: చూ, నికుంజికామ్ల.
కుంజిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2-౧; 2. కుంజవల్లరి*: చూ, నికుంజికామ్ల.
కుంట, వై. వి. 1. = కుండమ్. కొలను: చూ, సరస్సు. 1.౧౪; 2. రూ - గుంట. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1-౧; 3. చెఱువు: చూ, సరస్సు. 1; 4. ఒకఘనగజము. (ఒక గజము పొడవు- ఒక గజము వెడల్పు - ఒక గజము లోతు (లేక) ఎత్తుగల ప్రదేశమును కుంట అందురు.) "చెఱువు ఎన్నికుంటలు త్రవ్విరి."
కుంటకము, సం. విణ. క్రొవ్వినది: చూ, స్థూలము. 2.
కుంటదూలము, దే. వి. కడదూలమునకును గోడకును నడ్డముగా నుండు చిన్నదూలము: చూ, రూ-గుంటదూలము.
కుంటనేల, దే. వి. వదియాఱుబారల పొడవు వెడల్పుగల నేల: చూ, భూమి. 1-౩౮.
కుంటముక్కు, దే. వి. ఒకానొక చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
కుంటి, దే. విణ. రూ-కుంటు. 1. కాలువిఱిగినవాఁడు, ఖంజుఁడు; భార. ఆర. 1, అ. 301: చూ, సూరసూతుఁడు; 2. కుంటు, వంగువు, స్వభావమునఁ గాలులేనివాఁడు; కా. 5, అ. 179: చూ, సూరసూతుఁడు; (రూ- కుంటు-కుంటుపిచ్చుక - పిచ్చుక కుంటి-పిచ్చుకకుంటు-పిచ్చుగుంటు.) 3. వంగుత్వము, కుంటు: చూ, సొట్ట.
కుంటికత్తె, వై. వి. తార్చునట్టిస్త్రీ: అం. వసు. 2-66: చూ, శంభళి. (రూ-కుంటిన కత్తియ - కుంటినకత్తె - కుంటెన కత్తియ - కుంటెనకత్తె.)
కుంటిగాము, ద్వ. వి శనిగ్రహము: చూ, శని.
కుంటిది, వా. వి. కుంటిస్త్రీ: చూ, పిచ్చుక కుంటిది.
కుంటినకత్తియ, వై. వి. = కుట్టని: చూ, రూ-కుంటికత్తె (రూ- కుంటినకత్తె.)
కుంటు, దే. విణ: చూ, రూ-కుంటి. 1-2-3; అ. క్రి. 4. కాలు నేలఁ జక్కఁగా మోపక నడచు; భో. 5, ఆ. 31: చూ, కుంటుగించు.
కుంటుగించు, దే. అ. క్రి: చూ, కుంటు. 4.
కుంటుపడు, ద్వ అ క్రి. 1. కుంటియగు; భార, అను. 4, ఆ. 285: చూ, సొట్టపడు; 2. చెడు; వై. 4, ఆ. 101: చూ, నశించు; 3. తగ్గు; రామా. 8, అ. 153: చూ, క్షుకన్ను. 9; 4. చెడు; రాఘ. 4, ఆ. 169: చూ, ఛేదిల్లు. 2.
కుంటుపిచ్చుక, దే. విణ. కాలులేనివాఁడు; పాండు. 5, ఆ. 281: చూ, సూరసూతుఁడు.
కుంటువాఱు, దే. అ. క్రి. (కుంటు + వాఱు) బలహీనమగు; అచ్చ. వాల, కాం. 42: చూ, వలియు.
కుంటెన, వై. వి. 1. రూ-కుంటెనకాఁడు-కుంటెనీఁడు. తార్చెడు వాఁడు; రాజ. 2, ఆ. 70: చూ, దూతుఁడు; 2. కుంటెన టప్పులు. ఈటప్పులనెడు చెవినగ: చూ, భూషణము. 2. (కుంటేష్ల అని వాడుక).
కుంటెనకత్తియ, వై. వి. = కుట్టని. తార్చునట్టి స్త్రీ. రూ-కుంటెన కత్తె: చూ, శంభళి.
కుంటెనకాఁడు, వై వి. = కుట్టన. తార్చువాఁడు; విక్ర. 8, ఆ. 54. (స్వార్థమునకాఁడు): చూ, దూతుఁడు (రూ-కుంటెనీఁడు.)
కుంటెనకుచ్చులు, వై. వి. బ ఈటప్పులనెడు చెవినగ: చూ, భూషణము 2 (కుంటేష్ల అని వాడుక)
కుంటెనముడి, ద్వ. వి. తాటాకుల పుస్తకమునకు నడుమనుండెడు దారపుముడి.
కుంటెనీఁడు, వై. వి. (కుంటెన + ఈఁడు) = కుట్టన; విక్ర. 7, ఆ. 124: చూ, రూ-కుంటెనకాఁడు.
కుంఠకుఁడు, సం. విణ. = గొంటు: చూ, మూర్ఖుఁడు.
కుంఠనము, సం. వి. అ. న. మొక్కపోవుట.
కుంఠము, సం. వి. అ. పుం. 1. మొనఁబోయిన యాయుధము: చూ, బాణము. 1-౧౫; 2. పొరపాటు: చూ, ప్రమాదము; 3. వజ్రము: చూ, రత్నములు. 1-౩. 4. పాము: చూ, సర్పము; 5. ఖర్వము: చూ, హ్రస్వము 2.
కుంఠితము, సం. విణ. మొక్కపోయినది: చూ, సంకుచితము.
కుంఠుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అవివాహితుఁడు: చూ, పెండ్లి లేనివాఁడు; 2. తెలివిలేనివాఁడు: చూ, మూర్ఖుఁడు; 3. అల సుఁడు: చూ, సోమరి; (వికృతి-గొంటు అని పుకు-క.)
కుండ, వై. వి. = 1. మట్టిపాత్రము: చూ, భాండము. 9, 2. మేడ మీఁదికలశము; య. 1, ఆ. 78: చూ, భాండము. 3-౩౧;

3. గుండ్రనిపంచ; అం, భా. ప్స్వి. 246: చూ, భాండము. 3-౧౫; 4. ఘటము: చూ, భాండము. 3; 5. తైలాదిపాక పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 6. ఇసుకతగిలించుటకు ఇంటి కంటినపిముగుబ్బ; భార. కర్ణ. 3, ఆ. 350; ఐ. 7. ఏనుఁగు కుంభస్తనము; అచ్చ. బాల. కాం. 20: చూ, హస్తి; 1-(౬౩); (వ్యుత్పత్తియందు పాత్రమాత్రపరము. "కంచుకుంచ - బంగరుకుండ" మొ.); వా. 8. స్ఫోటకపు పొక్కు.

కుండంగము, సం. వి. అ. పుం. పొదరిల్లు: చూ, సదనము. 1. (చెట్లచేత మూయఁబడినతావు).

కుండఁగి, దే. వి. కొండముచ్చు: చూ, వానరము. 1-౫. (రూ-కొండంగి).

కుండకబ్రాహ్మణులు, అం. మహారాష్ట్రబ్రాహ్మణులలో నొకతెగ. వీరు బ్రాహ్మణునివలన బ్రాహ్మణజారిణియందు కలిగినవారు. వీరిలో ఆపస్తంబసూత్రులును ఆశ్వలాయన సూత్రీయులును గూడ కలరు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కుండకీటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చెడిపోయిన బ్రాహ్మణస్త్రీ కొడుకు: చూ, సూనుఁడు 1-౧౧; 2. దానిని కామించిన వాఁడు: చూ, వలపుకాఁడు; 3. చార్వాకవచనవాక్యము లెటిం గినవాఁడు.

కుండగోఁకరి, ద్వ. విశ. (కుండగోఁకు + అరి) వంటవాఁడు; ద్వి. నళ. 2. భా. 299: చూ, సూపకారుఁడు.

కుండగోలకము, సం. వి. అ. న. పులియఁబెట్టిన కడుగునీరు: చూ, శుక్తము. 1.

కుండగోలదాల్పు, ద్వ. వి: చూ, సన్న్యాసి. 1.

కుండపాయ్యము, సం. వి. అ. పుం. జన్నము: చూ, యజ్ఞము.

కుండపోఁగులు, ద్వ. వి. బ. కుండలవిశేషము; సిలా, 3, ఆ. 49: చూ, భూషణము. 2-౭-(౯.)

కుండపోఁకలు, దే. వి. బాణసంచులోని విశేషము: చూ, బాణసంచు.

కుండమార్చు, ద్వ. స. క్రి. ఒకటినిచ్చి మఱియొకటిని పుచ్చుకొను.

కుండమార్పు, ద్వ. వి. ఒకటినిచ్చి మఱియొకటిని పుచ్చుకొనుట; కా. 5, ఆ. 19: చూ, వినిమయము. 1.

కుండము, సం. వి. అ. న. 1. వంటకుండ: చూ, భాండము. 3; 2. కలశము: చూ, భాండము. 3-౩; 3. తైలాదిపాకపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; (ఈ యర్థములం దిది ఆకారాంత స్త్రీలింగము నగు.); 4. గుడిలోనిగుంట, స్వర్గతటాకము: చూ, సరస్సు. 1; 5. హోమగుండము: చూ, వహ్ని; 1-౩౩; 6. తూనికగుండు: చూ, (పడికట్టు) రత్నములు. 1-౧౨-(౧౬); 7. దాఁచుకొన్న సొమ్ము: చూ, విత్తము, 1: (చూ, లిబ్బి. 2); పుం. 8. కొండ: చూ, పర్వతము. 1.

కుండరాసి, వై. వి. = కుంభరాశి: చూ, రాశి. 2.

కుండలచ్ఛదము, సం. వి. అ. న. అటకమామిడి*: చూ, మామిడి. 1.

కుండలము, సం. వి. అ. న. 1. పోఁగు (యజ్ఞము చేసినవారు ధరించు కర్ణభూషణము.): చూ, భూషణము. 2-౭-(౯); 2. = గుండ్రము: చూ, వర్తులము; 3. త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1. అం. 4: చూ, లక్షణాంగములు. (పాదతలరేఖలు.)

కుండలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఉప్పి*: చూ, లవణి (తెల్లఉప్పి అను కొందఱు); 2. తిప్పతీఁగ*: చూ, సోమవల్లి; 3. గొంతెక్కి; భార. విరా. 1, ఆ. 240: చూ, నృత్యము; న. పుం. 4. పాము: చూ, సర్పము; 5. నెమలి: చూ, మయూరము; 6. నీటితేఁడు: చూ, వరుణుఁడు; 7. కోవిదారము*: చూ, దేవ కాంచనము; 8. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు; విశ. 9. పోఁగులు గలవాఁడు, యజ్ఞముచేసినవాఁడు; అం. 10: చూ, ఉద్ధతము. 2. (కుండలీనృత్యము.)

కుండలించు, సం. స. క్రి: చూ, సున్నచుట్టు.

కుండలినాగబంధము, అం: చూ, అలంకారము. 3.

కుండలీకరణము, సం. వి. అ. న: చూ, సున్నచుట్టుట.

కుండలినృత్యము, అం. కుండలి: చూ, ఉద్ధతము. 2.

కుండానుఁగు, ద్వ. వి. (కుండ + అనుఁగు): చూ, గోరక*.

కుండాశి, సం. విశ. న: చూ, భగపకుఁడు.

కుండి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1. కమండలువు, గిండి: చూ, పాత్రము, 6; 2. వంటకుండ: చూ, భాండము. 3-౩; దే. వి. (1) నలుచదరపుమాయి: చూ, రూ-కుండియ.

కుండిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రసాతలము. పాతాళలోకములలో నొకటి: చూ, లోకము. 1.

కుండికామతము, అం: చూ, తంత్రములు.

కుండినము. సం. వి. అ. పుం. కుండినమనుపట్టణము: చూ, దేశము.

కుండినుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుండినుఁడనుముని: చూ, ముని. 1.

కుండియ, దే. వి. నలుచదరపు మాయి, రూ-కుండె: చూ, సరస్సు. 1-౧౫-(౨). (కాకినాడపరిసరములలో కట్టబడియున్నది.)

కుండీ, — పై. —

కుండీరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. మానిసి: చూ, మనుష్యుఁడు: విశ. 2. బలవంతుఁడు: చూ, లావరి.

కుండుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గూఢజుఁడు, మగఁడుండఁగ ఱంకు మగనికిఁ బుట్టినకొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-౧౩.

కుండె, దే. వి: చూ, రూ-కుండియ.

కుండెవల, దే. వి. ఒకరకముపల: చూ, వల. 1.

కుంతిపిల్లి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. తెల్లపిల్లి: చూ, పిల్లి.

కుంతము, సం. వి. అ. పుం. 1 = కొంతము, ఈఁటె: చూ, బాణము. 1-౧౭; 2. ప్రాసాయుధము: చూ, బాణము, 1-౪౭; 3. కోపభావము: చూ, రోషము; 4. అడవి గోధుమలు, గవేధుకము: చూ, ధాన్యము; అం. 5: చూ, దివ్యాలాయుధములు; 6: చూ, బాణము. 1.

కుంతలపక్షము, సం. వి. అ. పుం. కేశసమూహము: చూ, వెండ్రుక. 1.

కుంతలము, సం. వి. అ. పుం. 1. కేశము: చూ, వెండ్రుక. 1; 2. జవము: చూ, వేగము. 3; 3. నాఁగలి: చూ, లాంగలము; 4. పాము; చూ, సర్పము; వా. 5. = కొంతము. కుంతాయుధము. (ఇది విచార్యము): చూ, బాణము. 1-౧౭; 6. యవలు: చూ, ధాన్యము; అం. 7: చూ, దేశములు.

కుంతలవర్ధనము, సం. వి. అ. పుం. గుంటగలగర*: చూ, భృంగరాజము 1.

కుంతలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కవ్వపుగుత్తి: చూ, పాలిక.

కుంతలోశీరము, సం. వి అ. న. సూగుపోస*: చూ, పోస.

కుంతాలము, సం వి. అ. పుం. = కోదాము*: చూ, శ్రీతాళము.

కుంతాళి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. = —పై.— (ఒకరకము తాటిచెట్టు.)

కుంతి, సం వి. ఈ స్త్రీ. 1. = గొంతి, పాండవులతల్లి, పాండు రాజు భార్య: చూ, భార్య: 2. రేణుకమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము: 1-౩౨; 3. గుగ్గిలపుచెట్టు: చూ, మహి సాక్షి; 4. అంగుగు*: చూ, సల్లకి.

కుంతీభోజము, సం. వి. అ. పుం. అమ్లపంపర*: చూ, పంపరపనస.

కుంతీభోజుడు, సం. వి. అ పుం. ఒకానొకరాజు: చూ, రాజు. 1-౩౮.

కుంథనము, సం. వి. అ. పుం. మూలుగుట: చూ, స్వరము. 2-౪౩-(౪౯.)

కుంథువు సం. వి. ఉ. పుం. 1. బౌద్ధవిశేషము: చూ, బుద్ధుడు; 2. జినచక్రవర్తి విశేషము: చూ, రాజు. 1-౩౯.

కుంద, వై. వి. 1. = గుంధ. కంబము: చూ, స్తంభము; 2. అట్టి పోసకము*: చూ, కూటపుష్పము.

కుందకము, సం, వి. అ. పుం. 1. కుందురుష్కమను గ్రంధ్యము: చూ, రాజార్హము; 1-౫; దే. వి. (1) అభ్యంతరము: చూ, మండలము. 1; (2) లోటు: చూ, లోపము. 2.

కుందనము, దే. వి. అపరంజి: చూ, లోహము. 1.

కుందమము, సం. వి. అ. పుం. పిల్లి: చూ, మార్జాలము.

కుందము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. మాఘ్యము*: చూ, హసంతి. 2; (2-౧); పుం. 2. కుబేరుని నిధి: చూ, లిబ్బి. 2; 3. బండికంటితిరుగుడు: చూ, బండికన్ను; 4. కుందురుష్కమను గ్రంధ్యము: చూ, రాజార్హము; 1-౫; 5. కత్తులకుబట్టు సాన: చూ, రత్నములు. 1, ౧౨-(౪౨); 6. పువ్వు: చూ, సుమము; అం. 7: చూ, నిధులు; 8: చూ, జన్యతాళములు: (చూ, తాళము. 2.)

కుందరము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరకము తృణము*: చూ, తృణము. 1.

కుందరుకి, సం. వి అ. పుం: చూ, రూ-కుందురుకి.

కుందరువు, సం వి ఉ. పుం: చూ, రూ-కుందురువు

కుందహితము, సం. వి. అ. పుం. వాయులోకము: చూ, లోకము. 1.

కుందారము, సం. వి. అ. పుం. పంది: చూ, సూకరము.

కుంది, దే. వి. దీపముంచు ప్రమిదె: చూ, ప్రమిదె: (చూ, పాత్రము 6.) (జాయిలోనగువానిచే జేయబడిన పాత్రము కొందఱు (రూ-కుందియన-కుందెన.)

కుందికాళ్లు, దే. వి బ. బాలక్రీడావిశేషము: చూ, బాలక్రీడ (కుందేలు నడకలఆట.)

కుందిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. తామరతీగ*: చూ, బిసము. 1: (చూ, సహస్రపత్రము); 2. పద్మసమూహము: రూ, సహస్ర పత్రము. 1-౩.

కుందియన, దే. వి: చూ, రూ-కుంది; వి, పు. 7, ఆ 125.

కుందు, దే. వి. 1: చూ, శోకము; 2. వగ: చూ, దుఃఖము: 3 తక్కువ; నై. 7, ఆ 115: చూ, వెలితి; అ.క్రి. 4. ఏడ్చు; భార. ద్రో. 2, ఆ. 324: చూ, శోకించు; 5. క్రుంగు; భార. అర. 4, ఆ. 94: చూ, క్రుక్కు 4; 6 దుఃఖించు: చూ, క్రుక్కు. 5; 7. తగ్గు; భార విరా. 3, ఆ. 132: చూ, క్రుక్కు. 9; 8. కాలుచక్కగా నేలనానించి నడచు: చూ, వెళ్లు. 3.

కుందుడు, సం వి. అ. పుం. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1.

కుందురము, సం. వి. అ. పుం. 1. కుందురుష్కమను గ్రంధ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౧౬; అం. 2. దర్భలు పదింటిలో నొకటి: చూ, దర్భలు.

కుందురుకము, సం. వి అ. పుం: చూ కుందురము. 1.

కుందురికి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-కుందురుకి. అందుగు*: చూ, సల్లకి.

కుందురువు, సం. వి. ఉ. పుం. రూ. కుందరువు. కుందురము: చూ, రాజార్హము. 1-౫; (1-౧౬).

కుందుతెల్లు, దే. వి ఇక్ష్వోరిక*: చూ, శరము: (చూ, తృణము. 1.)

కుందువు, సం. వి ఉ. పుం. కుందురువు: చూ, రాజార్హము. 1-౫.

కుందెన, దే. వి. 1. రూ-కుంది: చూ, ప్రమిదె; 2. వడ్లుదంపు గుంట; భల్లా. 4, ఆ: చూ, రోలగుంట; 3. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

కుందెనకొమ్ము, దే. వి. కుందేటికొమ్ము: చూ, శశశృంగము.

కుందెనగిఱి, దే. వి. ఒకానొక బాలక్రీడ: చూ, బాలక్రీడ.

కుందెనగుడి, దే. వి.—పై.—; కాశి. 3, ఆ. 33.

కుందెలు, దే. వి. చెవులపోతు. రూ-కుందేలు; భార. ఆది. 6, ఆ. 187: చూ, శశము.

కుందేటికొమ్ము, దే. వి. (కుందేలు + కొమ్ము) 1. కుందెన కొమ్ము: చూ, శశశృంగము; విణ. 2. హుళక్కి: చూ, శూన్యము. 1.

కుందేటివల, దే. వి. కుందేళ్ళనుపట్టు వల: చూ, వల. 1.

కుందేలు, దే. వి: చూ, రూ-కుందెలు. (కుందుచుబోవునది. దాటుచుబోవునది.)

కుంద్రుణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెల్లబల్లి: చూ, బల్లి.

కుంపటి, దే. వి. చలికాచుకొనుటలోనగువానికై నిప్పులుంచెడు పాత్రము, (నిప్పులచే నవ్వుదానివలెనుండునది) హసంతి; ద్వి. రా. అర 153: చూ, హసంతి.

కుంపె, దే. వి. తాంబూలపాత్రము, రూ-కంపె, (కుప్పెవలె నుండునది) కుప్పె: చూ, పాత్రము. 6.

కుంపెన, దే. వి. చెవినగ, అంటుజోడు: చూ, భూషణము. (కుప్పెవంటిది) 2-౮-(౧౧).

కుంపెరుగు, దే. వి. (కుండ + పెరుగు, అడుగు పెరుగు, ద్రప్పము; ఆం, భా. ద్వి. వై. 259: చూ, పెరుగు. 1.

కుంపిణీ, వా వి. ఆంగ్లేయ ప్రభుత్వమువారు

కుంబ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దుప్పటి, స్థూలశాటకము: చూ, వస్త్రము. 1-౧౦౬; 2. యజ్ఞశాలకు జుట్టు విడిన అతిగహన మైన వెలుగు: చూ, ప్రాచీనము. 1.

కుంభ, సం. వి ఆ స్త్రీ. బోగముది: చూ, వేశ్య.

కుంభకము, సం. వి. అ పుం. 1. కుండ: చూ, భాండము. 3; 2. ఊపిరి బిగబట్టి చేయు ప్రాణాయామము: చూ, కుంభకాది త్రయము; అం. 3: చూ, నాడీక్రియలు (రూ-కుంభము).

కుంభకర్త్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కలశములను జేసెడు ఆడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౨౪.

కుంభకాద్విత్రయము, అం. రేచకము, పూరకము, కుంభకము. (3): చూ, త్రయము; (కుంభకము-చూ-కుంభము).

కుంభకారజాతి, అం: చూ, జాతులు.

కుంభకారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1: చూ, కుంభకర్త్రి; 2. కుసు త్థాంజనము: చూ, రసాంజనము; 3. అడవి ఉలవలు: చూ, సరటి; 4. మణిసిల: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౧); 5. కుమ్మరస్త్రీ: కుమ్మరత.

కుంభకారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడవి ఉలవలు: చూ, సరటి.

కుంభకారుఁడు, సం. వి అ. పుం.=కుమ్మరి: చూ, మృత్కారుఁడు.

కుంభచ్ఛేదము, సం. వి అ. పుం. అంకుశము: చూ, సృణి.

కుంభజము, సం. వి. అ. పుం. అశ్వత్థము*: చూ, రావి.

కుంభజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. గురుపు: చూ, ద్రోణుఁడు; 2. అగస్త్యుఁడు : చూ, ముని. 1.

కుంభతుంబి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అలాబుప్రభేదము*: చూ, సొఱ.

కుంభదాసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కుట్టని: చూ, కుంభక.

కుంభదీపికాన్యాయము, న్యా. కుండలోఁ బెట్టిన దీపము పైకిఁ గాన్పింపకుండినను లోపలనే వెలుఁగుచుండునను రీతి.

కుంభద్రోణముగా, జా. అతిశయముగా. కడవలతోఁ బోసినట్లు ద్రిమ్మరించినట్లు. "అకాలవర్షంబుఁ గురియంపఁ దొడఁగు మొగుళ్లగములఁ బగళులు రేలు కుంభద్రోణములు గాఁగ." (హరవిలాసము);"పాథోధరశ్రేణి కుంభద్రోణమ్ములు గ్రుమ్మరించె విపులాంభఃపూరధారావళిన్." (పాండురంగ); "కుంభద్రోణములుగాఁగ వానగురిసెన్ ఘోరాంబుధారాకృతిన్." (వైజయంతి).

కుంభనికము, సం. వి. అ. పుం. గుత్తినెమిలియడుగు: చూ, పూతికరజము.

కుంభము, సం. వి. అ. న. 1. గుగ్గిలము*: చూ, మహిసాక్షి; 2. దంతి: చూ, ముసిపాలకము; 3. తెల్లతెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి; పుం. 4. రూ-కుంభి. కుండ: చూ, భాండము. 3-౩; 5. ఏనుఁగు కుంభస్థలము: చూ, హస్తి. 1-(౬౩); (ఏనుఁగు కుంభస్థలమునకు దిగువనున్న ప్రదేశము అని అమరుఁడు); 6. కుండెడు; 7. వేయిపుట్లు; 8. కుంభక ప్రాణాయామము: చూ, రూ-కుంభకము. 3; 9. అన్నపురాసి: చూ, సాదము. 1; 10. కుంభరాశి: చూ, రాశి. 2; 11. = గుబ్బ: చూ, మేకుతల; అం. 12: చూ, రాసులు.

కుంభయోని, సం. వి. ఇ. పుం. 1. తుమ్మి*: చూ, తుమికి; 2. ద్రోణాచార్యుఁడు: చూ, ద్రోణుఁడు; 3. అగస్త్యుఁడు: చూ, ముని 1; 4. వసిష్ఠుఁడు: చూ, ముని. 1.

కుంభల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: ముండితిక*.

కుంభశాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కుంభనిర్మాణాది గృహము: చూ, సదనము. 1.

కుంభసంధి, సం. వి. ఇ. పుం. కుంభస్థలముల సంధిప్రదేశము: చూ, ఆరతము: (చూ, హస్తి, 1-౩-(2).

కుంభసంభవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అగస్త్యుఁడు: చూ, ముని. 1; 2. ద్రోణాచార్యుఁడు: చూ, ద్రోణుఁడు.

కుంభాండము, సం. వి. అ. పుం. గుమ్మడి*: చూ, మహాఫలము.

కుంభాండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై—

కుంభాండుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బాణాసురుని మంత్రి: చూ, మంత్రి. 1.

కుంభారతి, మి. గ్రా. వి. ఆరాత్రికావిశేషము: చూ, అంభూరతి.

కుంభి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. పినతుమ్మి*: చూ, కట్ఫలోధ్వర. 1-౩; ఈ. స్త్రీ. 2. కలిగొట్టు*: చూ, స్థాలి. 2; 3. నేలకలి గొట్టు*: చూ, స్థాలి. 2; 4. పెద్దగుమ్మ*: చూ, ప్రుష్ఠలి; 5. తీఁగపాఁచి*: చూ, శైవలము; 6. పండుఁబండి: చూ, భాండము. 3-౩; న్. పుం. 7. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 8. కుమ్మరి: చూ, పత్రి. 6; 9. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1; 10. గుగ్గిలము*: చూ, మహిసాక్షి.

కుంభిపడి, సం. స. త్రి. (కుంభి) బిగఁబట్టు: చూ, బిగఁబట్టు.

కుంభిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నీటిపాఁచి*: చూ, తృణము. 1; 2. కలిగొట్టు*: చూ, స్థాలి 2

కుంభికము, సం. వి. అ. పుం. స్త్రీ. 1. కలువకాడ: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(౯); 2. వాంపష్టి*: చూ, శైవలము.

కుంభి', సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ, భూమి. 1; 2. ఆఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(౩౫).

కుంభిపాక, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పినతుమ్మి: చూ, కుంభి. 1.

కుంభిలము, సం. వి. అ. పుం. శాలమనుచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

కుంభిలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దొంగ: చూ, ముచ్చు. 1; 2. పరులశ్లోక భావముల హరించువాఁడు : చూ, ముచ్చు; 3. కన్నపుదొంగ: చూ, ముచ్చు. 1; 4. శార్యలోపఁ బుట్టినవాఁడు: చూ, శ్యాలుఁడు.

కుంభీకము, సం. వి. అ. పుం. 1. పున్నాగము*: చూ, పొన్న; 2. కుంభిక, తీఁగపాఁచి*: చూ, తృణము. 1.

కుంభీనసము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము. 1; 2. విషజ్వాలలు క్రక్కుపాము: చూ, సర్పము. 1-౧౦.

కుంభీనసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆడుపాము: చూ, సర్పము; 1-౪-(౩౮); 2. లవణాసురునితల్లి.

కుంభీపాకము, అం: చూ, నరకములు.

కుంభీరమక్షిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఘోటి, సిడుపక్షిఁగ: చూ, మక్షిక. 1-౫.

కుంభీరము, సం. వి. అ. పుం. 1. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1; (కాబుమొసలి అనికొందఱు ; 2. పాము: చూ, సర్పము.

కుంభీరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దొంగ: చూ, ముచ్చు. 1.

కుంభీలము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొకచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1; 2. కాబుమొసలి: చూ, మత్స్యము. 1; అం. 3: చూ, నరకములు.

కుంభీలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దొంగ: చూ, ముచ్చు. 1.

కుంభుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కుంభకర్ణుని కుమారుఁడు. ఒకానొక రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; 2. వైశికుఁడు, బహువేశ్యోపభోగరశికుఁడు: చూ, విటుఁడు.

కుంభోలూఖలకము, సం. వి. అ. న. గుగ్గిలము*: చూ, మహిసాక్షి. (కుంభోలూఖలకము అని కొందఱు.)

కుకరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చల్లరాఁడు: చూ, దండవిష్కంభము: (స్తంభము. 1-౧౮.)

కుకరుఁడు, సం. విణ. 1. కుణి, ఈపఁబోయిన చేయిగలవాఁడు: చూ, కోణి; 2. చెడ్డపరిశ్రీయమురాజు: చూ, రాజు. 1-౩౭.

కుకీలము, సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము.

కుకుందరము, సం. వి. అ. న. 1. పిఱుఁదిమీఁది గుంత: చూ, రంధ్రము. 1-౬; 2. ఒకానొకచెట్టు: చూ, కుకుద్రుమము.

కుకుదుఁడు, సం. విణ: చూ, రూ-కూకుదుఁడు.

కుకుభ, సం వి. ఆ స్త్రీ. ఎఱ్ఱాకులతోఁటకూర: చూ, శాకము. 1.

కుకురము, సం. వి. అ. పుం. 1. సితావరము*: చూ, శాకము. 1; 2. గండివనము*: చూ, స్థౌణేయము: (చూ, రాజార్హము 1-౩౫); 3. కుక్క: చూ, శునకము; 4: చూ, దేశము.

కుకురుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకరాజు: చూ, రాజు. 1-౩౭.

కుకూటి, సం. వి. న్. పుం బూరుగు*: చూ, శాల్మలి.

కుకూలము, సం. వి. అ. న. 1. వసినాటినగుంట; పుం. 2. పుష్కరము. క్షుమము: చూ, (వహ్ని. 1-౩౦); 3. కవచము: చూ, (వహ్ని 1-౩౩) వారవారణము, అం. 4: చూ, అగ్నులు.

కుకృత్యే కోన పండితః, న్యా చెఱుపుచేయుట కెవఁడుచాలఁడు.

కుకోలము, సం. వి. అ. న. కోలి, బదరి*: చూ, రేఁగు.

కుక్క, వై. వి. = కుర్కుర, వేపి: చూ, శునకము; విణ. 2. కుత్సితము, నికృష్టము, కీడ్వఁబడినది, అధమము: చూ, హీనము. 1.

కుక్కగొడుగు, ద్వ. వి. ఛత్రాకము*: చూ, పుట్టగొడుగు.

కుక్కతొలసి, వై. వి. = కుర్కురతులసి, ఫణిజ్జకము*: చూ, హరిప్రియ 3-౬. (దీని ఆకుయొక్క పసరు తామర పోఁగొట్టును.)

కుక్కతోఁకఁబట్టుకొని గోదావరియీఁదుట లో. ఉదా:— క్రొత్తవాని సాహాయ్యంబునఁ బ్రత్యయంబునిడికడిఁదిమాఱ్తురఁ బరిమార్తుమంబ శునకవాలంబుఁ బట్టుకొని కడలి గడవఁగడగుట. (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము) (శునకవాలము = కుక్కతోఁక)

కుక్కపాల, ద్వ. వి. వటపత్రిక*: చూ, విశల్య. 5.

కుక్కబూరుగు, ద్వ. వి. ఒకానొకబూరుగు*: చూ, శాల్మలి.

కుక్కముల్లు, ద్వ. వి. ఒకానొకరోగము: చూ, రోగము. 1.

కుక్కమూతిపిందె, ద్వ. వి. కాపుడిగినప్పుడు గలిగెడు పిందె: చూ, శలాటువు. 2.

కుక్కమేడి, ద్వ. వి. కాకోదుంబరిక*: చూ, బొమ్మమేడి.

కుక్కవాయింట, ద్వ. వి. శ్వానబర్బర*: చూ, వాయింట. (దీని పసరు చెవిలోపోసిన పోటు, చీము తగ్గును.)

కుక్కవావింట, ద్వ. వి. —పై.—

కుక్కి, దే. వి. 1. పల్లము: చూ, రంధ్రము, 1-౧; 2. త్రాళ్ళు వదలి పల్లముపడిన మంచము; భో. ౫. ఆ. 288: చూ, మంచము; 3. చిన్నమంచము: చూ, శయ్య. 1-౫-(౫); విణ. 4. మిక్కిలి లోఁతుగలది: చూ, లోఁతు. 2.

కుక్కినపేను, వా. వి. గోటితో నొక్కినపేను. "కుక్కినపేనువలె అణఁగియున్నాఁడు."

కుక్కిపడు, ద్వ. అ. క్రి. (కుక్కి + పడు) పల్లముపడు; వి, వు. 4, ఆ. 315.

కుక్కు, దే. స. క్రి. (గోటితో పేను) నొక్కు: (బట్టలు పెట్టెలో) నొక్కు: (గొంతుకలో ముద్ద) నొక్కు వెు: చూ, పిసుకు. 1.

కుక్కుట, అం: చూ, గతులు.

కుక్కుటకము, సం. వి. అ. పుం. 1. గంపపులుఁగు: చూ, బెళగువ్వ; 2. కోడి: చూ, పుంజు.

కుక్కుటధ్వజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుమారస్వామి: చూ స్కందుఁడు.

కుక్కుటప్లవండి, అం: చూ, వండలు.

కుక్కుటమంటపము, సం. వి. అ. పుం. ముక్తిమండపము: చూ, సవనము. 1.

కుక్కుటమర్దకము, సం. వి. అ. పుం. గొడసాల*: చూ, దేవగంధ.

కుక్కుటమస్తకము, సం. వి. అ. న. చవ్యము*: చూ, విష.

కుక్కుటము, సం. వి. అ పుం. 1. = కోడి: చూ, పుంజు; 2. అడవికోడి: చూ, పుంజు; 3. గంపపులుఁగు: చూ, బెళగువ్వ; 4. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 5. కుక్క: చూ, శునకము; బ. 6. మిణుఁగురులు: చూ, నిప్పు; అం. 7: చూ, తిర్యక్కరణ బంధములు; 8: చూ. వండలు; 9: చూ, ఆసనములు.

కుక్కుటాండము. సం. వి. అ. పుం. వ్రీహివిశేషము: చూ ధాన్యము.

కుక్కుటాభము, సం. వి. అ పుం. కుక్కుటతుల్యవనచరమగు పాము: చూ, సర్పము. 1-౪-(౫).

కుక్కుటాహి, సం. వి. ఇ. పుం. —పై—

కుక్కుటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 ఆఁడుకోడి, పెట్ట: చూ, పుంజు; 2. అసత్యపునటన; 3 బూరుగు*: చూ, శాల్మలి.

కుక్కుటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు; 2. కిరాతపుత్రుఁడు. 3. శూద్రపుత్రుఁడు. (విశ్వకోశము.)

కుక్కుడు, దే. వి. అదుముట: చూ, పీడనము.

కుక్కుదుఁడు, సం. వి. అ. పుం. సాలంకృత కన్యాదాత: రూ. కూకుదుఁడు.

కుక్కుభము, సం. వి. అ. పుం. 1. గంపపులుఁగు: చూ, బెళగువ్వ; 2. అడవికోడి; చూ, పుంజు.

కుక్కురద్రుమము, సం. వి. ఉ. పుం. ఒకానొకచెట్టు: చూ, కుకుందరము 2.

కుక్కురము, సం. వి. అ. న. 1. స్థౌణేయమను గ్రంథ్యము, గండివనము*: చూ, రాజార్హము; 1-౩౫; 2. కాకపుష్పము*: చూ, మాచిపత్రి; పుం. 3. రూ-కుక్కురము = కుక్క: చూ, శునకము; 4. దశార్హదేశము: చూ, దేశము.

కుక్షము, సం. వి. అ. పుం. జఠరము: చూ, భ్రూణము. 1. (చూ, కడుపు)

కుక్షి, సం. వి. ఇ. పుం, స్త్రీ. 1. —పై.—; 2. సీలమణి యొక్క తెల్లగాఁ బైకెగయు రేఖారూపదోషము: చూ, రత్నములు. 1-౬-(౨); అం. 3: చూ, లక్షణాంగములు: (చూ, కడుపు). 4: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (చూ, కడుపు.)

కుక్షింభరి, సం. విణ. ఇ. ఉదరంభరి: చూ, పొట్టకూటివాఁడు.

కుక్షిస్థమక్షికాన్యాయము, న్యా. కడుపులోఁబడిన యీఁగ తినిన యన్నమంతయు వెడలఁగ్రక్కించిన రీతి.

కుక్షిత్వాప్రయుతాంజనయుక్తి, ఆఁకలిఉన్నచో రుచిపుట్టును. జిజ్ఞాస ఉన్నచో చదువు వంటపట్టును.

కుఘనికము, సం వి. అ. పుం. 1. ఎలుక: చూ, మూషికము; 2. పంది: చూ, సూకరము.

కుచండిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చాఁగ*: చూ, స్రవ.

కుచందనము, సం. వి. అ. న. 1. ఎఱ్ఱగంధము: చూ, వాసన; 1-ఇ; 2. ఎఱ్ఱగంధము *: చూ, పత్త్రాంగము. 1; 3. కుప్పము: చూ, మంచిలము 3; 4. బుదజ (?)*: చూ, భూర్జము; 5. కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

కుచఫలము, సం. వి. అ. పుం. దాడిమము.*: చూ, దానిమ్మ.

కుచమర్దనము, సం. వి. అ. న. ఒకరికిమువాహ్యరతి: చూ, రతి బంధములు.

కుచము, సం వి. అ. పుం. చన్ను: చూ, స్తనము. 1-అ.

కుచములు, అం: చూ, చుంబనస్థానములు.

కుచరుఁడు, సం విశ. 1. తిన్నఁగా నడువనేరని వాఁడు; 2. పరుల దోషమును చెప్పువాఁడు, నికృష్టపుమాటలాడువాఁడు: చూ, కువాదుఁడు

కుచాంగేరి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. చుక్రిక*: చూ, పులిచింత.

కుచాననము, సం. వి. అ. న. చూచుకము: చూ, స్తనము.

కుచాలింగనము, సం. వి. అ. న: చూ, ఆలింగనములు (చూ, సంశ్లేషము. 1.)

కుచాశ్లేషము, అం: చూ, ఆలింగనములు.

కుచికము, సం. వి. అ. పుం, న. అంభాహి అను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

కుచేల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిఱుబొద్ది*: చూ,

కుచేలము, సం. వి. అ. పుం. = కుచ్చెలిగింత. 1. చినిఁగినబట్ట: చూ, వస్త్రము; 1-ఉఅ; 2. బైరాగులబొంత (అనికొందఱు:) వస్త్రము. 1-ఛం.

కుచేలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, కుచేల*: చూ, పిద్దకర్ణి.

కుచోద్యము, సం. వి. అ. న. అసమానపుబుద్ధి: చూ, వ్యాజము. 1.

కుచ్చి, దే. వి. చిన్నగుడిసె: చూ, సదనము. 1.

కుచ్చితము, వై. విశ. = కుత్సితము, కీడ్వఁబడినది: చూ, హీనము. 1.

కుచ్చితుఁడు, వై. విశ. = కుత్సితుఁడు. చెనఁటి: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కుచ్చిళ్ళు, వై. వి. బ. గుచ్చియూ-కుచ్చెళ్ళు. వలిభము : చూ, పింజె 4.

కుచ్చె, వై. వి. 1. — పై. — (బ. కుచ్చెళ్ళు) (యూ-కుచ్చెల-కచ్చ); 2. కెంపులలోఁ జేసినపని

కుచ్చెతీయు, ద్వి. స. క్రి. (రత్నములను) సానఁబట్టు.

కుచ్చెల, దే. వి. 1. ఎనిమిది గొఱ్ఱులకొలఁది; 2. కంపుంలోకి జొన్నచొప్ప లోనగువాని ప్రోవు; 3. కుచ్చె: చూ, పింజె. 4.

కుచ్చెలి, దే. వి: చూ, యూ-కుచ్చలి*:

కుచ్చెళ్ళు, వై. వి. బ = గుచ్చి: చూ, యూ-కుచ్చిళ్ళు; 2. ఒక రకము వాలికాక్రీడ: చూ, బాలికాక్రీడ.

కుచ్చెలి, దే. వి. ఒకదినుసు కూరాకు*: చూ, ఘోలి.

కుచ్చెలిగంత, వై. వి. = కుచేల. 1. యూ-కుచ్చలిబొంత; పర. 1, ఆ. 181: చూ, వస్త్రము; 1-ఉఅ; 2. సన్యాసులులోనగు వారు ధరించెడు బొంత. (అని కొందఱు): చూ, వస్త్రము. 1-ఛం.

కుచ్చెలి, బొంత. వై. వి. = — పై. —; ప. 3, ఆ. 58. (యూ-కుచ్చెలి-గుచ్చలి.)

కుచ్చు, వై. వి. = గుచ్చము. గుత్తి: చూ, పూగుత్తి; 2. టొక్కెరపుగుత్తియొక్క క్రిందికొని కుచ్చు: చూ, జల్లి. 3. జడ గంటు; చూ, భూషణము. 2; ఐ. 4. కొనదెపుగ: చూ, భూషణము. 2; 5. స్త్రీలజడయందుఁ జేర్చి యల్లుకొనెడి నగ: చూ, భూషణము. 2-ఛ-(గఅ).

కుచ్చుమీను, వై. వి. ముక్కునకుచ్చులుగల చేఁప, గండోలము: చూ, మత్స్యము. 1-అఉ.

కుచ్చులమేకము, వై. వి. (కుచ్చుల + మేకము) పనుకిమ్మేకము: చూ, ఏవరపుమేకము.

కుజ, సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కాత్యాయనీదేవి: చూ, పార్వతి. 1; 2 శ్రీరాముని భార్య: చూ, సీత.

కుజంభలుఁడు, సం. వి. అ పుం. పంపి దోఁచుకొను దొంగ, పగటిదొంగ. (అని కొందఱు): చూ, ముచ్చు. 1.

కుజంభిలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. — పై. —

కుజనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుత్సితపురుషుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కుజపుట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కృష్ణవల్లి, సురలి*; చూ, తాంబూల వల్లిక.

కుజప్రియము, సం వి. అ. పుం. విద్రుమము: చూ, రత్నములు. 1-ఇ-(ఱ).

కుజము, సం. వి. అ. పుం, 1. చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. కుజయనుమూర్తి: చూ, నరకము.

కుజలము, సం. వి. అ. న. పులికడుపు: చూ, కుత్తము. 1.

కుజవారము, సం. వి. అ. పుం మంగళవారము: చూ, వారము 1.

కుజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అంగారకుఁడు: చూ, వక్రుఁడు. 1. (కుజునకు స్వవర్గములు 3, శుభవర్గములు 11, పాపవర్గములు 5; కుజదశ ఏడువత్సరము; కుజునికి మిత్రులు = గురు, చంద్ర, రవులు; శత్రువు = బుధుఁడు; సములు = శుక్ర, శనులు ఇత్యాది; 2. నరకాసురుఁడు: చూ, మహీసుతుఁడు.

కుజ్ఝికము, సం. వి. అ. పుం. కుజ్ఝికమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-అగ.

కుజ్ఝటి, సం వి. ఈ. స్త్రీ. పొగమంచు: చూ, హిమము.

కుటంకము, సం. వి. అ. పుం ఇంటికప్పు: చూ, పటలము.

కుటంగకము, సం. వి. అ. పుం. వృక్షలతాదులుగల యడవి: చూ, విపినము.

కుటంనటము, సం. వి. అ. న. యూ-కుటన్నటము మందుగము*: చూ, శోణకము, 2. తుంగముస్తె*: చూ, ముస్తకము.

కుటకము, సం. వి. అ. పుం. పన్నరాడు: చూ, దండవిష్కంభము.

కుటచము, సం. వి. అ. పుం. = కొడిసె, యూ-కుటజము*: చూ, వత్సకము. (అది పర్వతమునఁ బుట్టును).

కుటజము, సం. వి. అ. పుం. 1. = — పై — (యూ-కూటజము); 2. అగిసె*: చూ, శుకనాసము; 3. ద్రోణము*: చూ, తుమికి.

కుటజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అగస్త్యుఁడు: చూ, ముని. 1; 2. కుంభజుఁడు: చూ, ద్రోణుఁడు.
కుటన్నటము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-కుటంనటము.
కుటపము, సం వి. అ పుం. 1. ఇంటితోఁట: చూ. వనము 2; 2. మానెడు; (విశ్వకోశము): చూ, నేరు.
కుటపుఁడు, సం వి. అ. పుం. కుటపుఁడనుముని: చూ, ముని.1.
కుటమంగళము, సం. వి. అ. పుం. అయజాశ్వము: చూ, హయము. 1-౧౭.
కుటము, సం. వి. అ. పుం. న. కుండ: చూ, భాండము. 3; పుం. 2. గుడిసె: చూ, సదనము. 1. (గృహమని విశ్వకోశము); 3. చెట్టు: చూ, వృక్షము; 4. అంచు: చూ, చెంగు.
కుటరము, సం. వి. అ పుం. చల్లరాటు: చూ. దండవిష్కంభము. (రూ-కంఠరము).
కుటరాజము, సం. వి. అ. పుం. మెఱుఁగుబెత్తి: చూ, సర్పము. 1-౪-(౪౩).
కుటరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. చల్లరాటు: చూ, దండవిష్కంభము; 2. కవ్వపుగుత్తి: చూ, మంథానము.
కుటపణ, సం. వి ఆ. స్త్రీ. త్రివృత*: చూ, సర్వానుభూతి.
కుటరుపు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. డేరా: చూ, సదనము. 1; 2. ఎండ్రకాయ: చూ, పీత; 3. పిట్ట: చూ; పక్షి.
కుటలము, సం. వి. అ. న. ఇంటికప్పు: చూ, పటలము. (ఇంటి చూరుఅని హారావళి).
కుటహారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దాసి. పరిచారిక: చూ, స్త్రీ. 1-౨౭.
కుటాక, దే. వి. ఒకానొకపక్షి: చూ, పక్షి.
కుటారము, సం. వి. అ. న. సంభోగము: చూ, సంయోగము; 2. గొంగడి: చూ, రల్లకము.
కుటావువు, సం. వి. ఉ. పుం తృణసింహము: చూ, సింహము. 1-౧.
కుటి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. ఒడలు: చూ, శరీరము; ఇ. స్త్రీ. 3. = కోటి. ఆయుధపుఅంచు: చూ, బాణము. 1-౧౪; 4. దొడపు: చూ, బుడిపి; ఇ. పుం., స్త్రీ. 5. గుడిసె: చూ, సదనము. 1; 6. సభాగృహము, గుడిసె (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1; (రూ-కుటిక-కుటీరము); ఈ. స్త్రీ 7. నీళ్ళుమోసెడు పనికత్తె: చూ, స్త్రీ. 2-౨౭; మురయను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౩౦; 9. వివిధవర్ణముల పూలగుత్తి: చూ, పూగుత్తి.
కుటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = గుడిసె. సభాగృహము (అని కొందఱు): చూ, సదనము 1.
కుటిచరము, సం. వి. అ. పుం. జలసూకరము: చూ, సూకరము. 1-౩.
కుటిలము, సం. విశ. వంకరైనది: చూ, వంకర.
కుటిరము, సం. వి. అ. న. రూ-కుటీరము = గుడిసె: చూ, సదనము. 1.
కుటిల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఒకానొకయేఱు: చూ, నది; విశ. 2. వంకరైనది: చూ, వంకర.
కుటిలకేశము, సం. వి. అ. పుం. ప్రాశస్త్యలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౩.
కుటిలము, సం. విశ. వంకరైనది: చూ, వంకర.
కుటిలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మంగలవాఁడు వెండ్రుకలుయాచదీసెడు సాధనము: చూ, తండసము.
కుటిలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అనృజుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
కుటీవకము, సం. వి. అ. పుం. గాడిదె: చూ, రాసభము.
కుటీచరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొకయతి: చూ, ముని. 1; 2. వంకరదారిఁ బోవువాఁడు; 3. పుత్రాన్నముచే జీవించువాఁడు; (త్రి. శే): చూ, పుత్రాన్నాదుఁడు.
కుటీచరకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకయతి: చూ, సన్యాసి. 1.
కుటీచరము, సం. వి. అ. పుం. ఎండ్రకాయ; (త్రి. శే.): చూ, పీత.
కుటీరము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. = గుడిసె, రూ-కుటిరము: చూ, సదనము. 1; పుం. 2. కంబడి: చూ, రల్లకము; 3. రథము: చూ, శకటము.
కుటుంగకము, సం. వి. అ. పుం. 1. వృక్షలతాదులు గల గృహము: చూ, సదనము. 1; 2. వృక్షములు లతలుగల యడవి: చూ, విపినము; 3. ఇంటికప్పు: చూ, పటలము.
కుటుంబము, సం. వి. అ. పుం. పెండ్లము బిడ్డలు లోనగువారు: చూ, సంసారము. 1.
కుటుంబి, సం. వి. న్. పుం. 1. కుటుంబపోషకుఁడైనవాఁడు; విశ. 2. అరకాఁడు: చూ, వ్యవసాయి.
కుటుంబిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పురంధ్రి: చూ, స్త్రీ. 1-౨౮.
కుటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-కూటుఁడు: చూ, జాతిపనివాఁడు.
కుటుపు, సం. వి. అ. పుం, న. గృహము: చూ, సదనము. 1.
కుట్టకుఁడు, సం. విశ. రూ-కుట్టాకుఁడు. ఛేదించువాఁడు: చూ, నఱకువాఁడు.
కుట్టడము, దే. వి. కుట్టుపని; కుట్టుట.
కుట్టనము, సం. వి అ న. ఛేదనము: చూ. నఱకుఁడు.
కుట్టని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కుంటెనకత్తె: చూ. శంభళి.
కుట్టమితము, సం. వి. అ. న. దంతపీడనాదులచేఁ గోపభావ మభినయించినను లోపల మిక్కిలి యానందమును పొందునట్టి స్త్రీలయొక్క శృంగారచేష్టా విశేషము: చూ, హారము. (రూ-కుట్టమితము.)
కుట్టాకుఁడు, సం. విశ: చూ, రూ-కుట్టకుఁడు.
కుట్టారము, సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము.
కుట్టారుగులు, దే. వి. బ (కుట్టు + ఆరుగులు) కొఱ్ఱవవిశేషము. మూఁడు నెలలకుఁ బండు పుఱుచయారుగులు: చూ, ధాన్యము.
కుట్టావలు, దే. వి. బ. (కుఱుచ + ఆవలు) ఒకరకము ఆవాలు: చూ, సర్షపము.
కుట్టి, సం. వి. ఇ. పుం. కోవిదుఁడు: చూ, విద్వాంసుఁడు.
కుట్టినతేలు, కుట్టనున్న కుమ్మరపురువు, లో. ఉదా.— అస్మదీయశౌంకికి ఫలంబుకోడనఁ గలిగె. కుట్టినం దేలంద్రు. కుట్టు కున్నం గుమ్మరి పుర్వంద్రుగాదే. (పీఠచంద్రిక - మిత్రభేదము.)
కుట్టిమము, సం. వి. అ పుం. న. 1. రాతికట్టినపనేల, నెలకట్టు: చూ, భూమి. 1-౩౮; పుం. 2. దాడిమము*: చూ, దానిమ్మ.

కుడుపు, దే. వి. 1. భోజనము; భార. అను. 2, అ. 86: చూ, సాపాటు; 2. అనుభవము; పఙ్డా. వ్య, కాం: చూ, ఫుక్తి. 2; ప్రే. 3. కుడుపఁజేయు

కుడుము, దే. వి. మోదకము: చూ, భక్ష్యము.

కుడుముల తిండికాఁడు, దే. వి. విఘ్నారి: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

కుడువఁబోవుచుఁగూరలచవి యడుగనేల లో.

ఉ:— "ఏరీతి నింత మిక్కిలి
చేరికగా నాడితని మెచ్చుఁడు చూడం,
గా రారె కుడువఁబోవుచుఁ
గూరం జవులడుగనేల కోమలి యనిమెన్."
(కళాపూర్ణోదయము.)

కుడుహుంచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. క్షుద్రకారవేల్లము*: చూ, సుషవి. 1-౬.

కుడ్చు, దే స. క్రి: చూ, రూ-కుడుచు.

కుడ్మలము, సం. వి. అ. పుం. అరవిరిమొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1. (రూ-కుట్మలము)

కుడ్యంవినా చిత్రకర్మ, న్యా. గోడలేని చిత్తరువు.

కుడ్యకము, సం. వి. అ. న. గోడ: చూ, మఱుఁగుగోడ.

కుడ్యకారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గోడ పెట్టువాఁడు: చూ, తాపివాఁడు.

కుడ్యచ్ఛేద్యము, సం. వి. అ. న. ఖానికము, కన్నపుగత్తి: చూ, రిష్టి. 2-౬.

కుడ్యమత్స్య, సం వి. ఈ. స్త్రీ. గౌళి: చూ, బల్లి.

కుడ్యమత్స్యే, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

కుడ్యము, సం. వి. అ. న. 1.=గోడ: చూ, మఱుఁగుగోడ; 2. అంగరాగము: చూ, పూఁత. 3.

కుణంజము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకచెట్టు: అరణ్యవాస్తుకము, కుణంజరము, కుణంజి.

కుణంజరము, సం వి. అ. పుం.—పై.—

కుణంజి, సం. వి. న్. పుం.—పై.—

కుణకము, సం. వి. అ. పుం.=కున్న-కున్నఁడు-కూన, పిల్ల. భాగ. 5, స్కం. 1, అ. 105: చూ, శిశువు.

కుణపము, సం. వి అ. పుం, 1. పీనుఁగు: చూ, శవము; 2. అస్త్రవిశేషము: చూ, బాణము. 1-౧౫; పుం, విణ. 3. దుర్గంధము: చూ, వాసన. 1-౪.

కుణపి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పీతిగోరువంక: చూ, విట్సారిక; 2. దుర్గంధము: చూ, వాసన. 1-౪; 3. పీనుఁగు: చూ, శవము.

కుణాలము, సం. వి అ. పుం. కుణాలమనుదేశము: చూ, దేశము.

కుణి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. నంది*: చూ, నందివర్ధనము; విణ. 2. రూ-కూణి. ఊఁచచేతులవాఁడు: చూ, కోణి. (పీలచేతుల వాఁడని విశ్వకోశము.)

కుణీందము, సం. వి. అ. పుం. నాదము: చూ, స్వరము. 2.

కుణంజము, సం. వి. అ. పుం. చెంచలికూర*: చూ, వనవాస్తుకము.

కుణంబము, సం. వి. అ. పుం. కొయ్యతోఁటకూర*: చూ, మారిషము.

కుణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-కూణుఁడు. ఇనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు.

కుతకుత, దే వి. ఉడుకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. (తుక తుకను మాఱుమాటము): చూ, హాహా.

కుతటకము, సం. వి. అ. పుం. 1. పచ్చ పెద్దగోరంట*: చూ, సహ. ౨-౫; 2. పచ్చములుగోరంట*: చూ, సహ. 2-౮,

కుతనువు, సం. వి. ఉ. పుం. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.

కుతపము, సం. వి. అ. పుం 1. ద్రోణము, కుడుపము: చూ, పీణె; 2. చిన్నసిద్దె: చూ, సిద్దె; 3. ఆవు: చూ, ధేనువు; 4. అగ్ని: చూ, నిప్పు; 5 దర్భ*: చూ, తృణము. 1; 6. నువ్వు*: చూ, నువ్వులు; 7. మేఁకతుప్పటి, కంబళి: చూ, రల్లకము; 8. పదియాఱువత్సరముల ఏనుఁగు. చూ, హస్తి. 1-(౩౧) 1-(౬౫); 9. పగటియందు పదు నాలుగు గడియలమీఁద పదునాలుగడియల నడిమికాలము. పగటిని పదునేను పాళ్ళుచేసి అందెనిమి పాళ్ళు పోగా నెనిమిదవ పాలు (అని అమరము): చూ, వాసరము. 1-౩: చూ, వాసరము 1-౩; 10. దౌహిత్రుఁడు*; (ఇట్లు.—పెక్కు అర్థములు గలవి. కుతర్కము, కుతంత్రము, కుతీర్థము, కుతూలము, కుతృష్ణ, కుతార్యత్రికము ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)

కుతపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కూఁతుఁబుట్టిన వాని కొడుకు: చూ, మేనల్లుఁడు: 2. ఇనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; 3. పాఱుఁడు: చూ, బ్రాహ్మణుఁడు; 4. అతిథి: చూ, విందు; 5. బాల్యుఁడు: చూ, శిశువు. 1-౫.

కుతస్త్యము, సం. విణ. అసత్యము. (మాట), పామరోక్తి: చూ, శబ్దము. 2-౨౧.

కుతాపువు, సం. వి. ఉ. పుం 1. ఓర్వలేనివాఁడు: చూ, సూడు కాఁడు; 2. దురాచారుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. పాము: చూ, సర్పము

కుతి, దే. వి: చూ, శోకము; అం భా. ప్ర. 135; (రూ-కుతికిల పాటు-కుతిల-కుతిలపాటు-కుతిలము).

కుతిక, దే. వి. రూ-కుత్తిక-కుత్తుక-కుతుక; వి, పు. 7, ఆ. 11: చూ, మెడ.

కుతికంటు, దే వి. (కుతిక+అంటు) బంగారుపూసలతో బిగ్గెగా మెడకంటియుండునట్లు చేసి యుంచుకొనెడు స్త్రీభూషణ విశేషము; హంస. 2, ఆ. 190. (కూనపూసల కుతికంటు-నాకబలికుతికంటు లోఁగునవి) రూ-కుత్తికంటు. చూ, భూషణము. 2-౬-(౯)

కుతికలపాటు, దే. వి. 1. విచారము: చూ, సంతాపము; 2. బాధ: చూ, దుఃఖము.

కుతిలీ, దే వి. ఒకదినుసుపట్టు; ఠని. 5, ఆ. 148: చూ, వస్త్రము. 2.

కుతిల, దే వి. బాధ; హరిశ్చ 4. ఆ. 191: చూ, శోకము.

కుతిలపడు, ద్వ. అ. క్రి. గాసిల్లు; పాండు. 3, ఆ. 20; (ప్రే. కుతిలపఱచు): చూ, బాధపడు.

కుతిలపాటు, దే. వి. కుతిలపడుట. య. 1, ఆ. 35: చూ, శోకము. 2.

కుతిలపెట్టు, దే. స. క్రి. నొప్పించు; భార. శాంతి. 2, ఆ. 89: చూ, బాధించు.

కుతిలము, దే. వి: చూ, శోకము.

కుతుంబకము, సం. వి. అ. పుం. ద్రోణము*: చూ, తుమికి.

కుతుక, దే. వి. రూ-కుత్తుక; రాజ. 3, ఆ. 190: చూ, మెడ.

కుతుకము, సం. వి. అ. న. 1 అనుభవింపని కోరికయందలి యాస, తమి, అపూర్వవస్తువును కోరుట: చూ, వ్యసనము; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ 1-అ; 3. ఆనందము:చూ, సంతోషము (రూ-కౌతుకము-కుతూహలము-కౌతూహలము).

కుతుపము, సం. వి. అ పుం. 1. చిన్నసిద్దె: చూ, సిద్దె; 2. గడప: చూ, దేహళి.

కుతుపు, సం వి. ఊ. స్త్రీ పెద్దసిద్దె: చూ, సిద్దె.

కుతూహలము, సం. వి. అ. న. 1. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1-అ; 2. ఆనందము: చూ, సంతోషము; 3. నాయికకు మనోజ్ఞమైన వస్తువును చూచుటయందుఁగల కోలాహలము, అపూర్వవస్తువును గోరుట (అలంకారము) : చూ, వ్యసనము; విశ. 3. మేలుతరము: చూ, శ్రేష్ఠము; 4. ఆశ్చర్యము: చూ, వింత. 1; అం: 5: చూ, శృంగారచేష్టలు.

కుత్తృణము, సం. వి. అ. న. నీటిప్రాఁచి*: చూ, శైవలము

కుతేర, వా. వి. గొంకుకవలు "వానికి నామీఁద కుతేరకోపము కలదు." (గోదావరీమండలపువాడుక).

కుత్కీలము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొండ; జై. 1, ఆ 191; (కుకీలము అని కొందఱు):చూ,పర్వతము, 2. తామరతూఁడు: చూ, బిసము. 1; 3. సానులముంగిటి మొలచిన తీఁగె *: చూ, వృక్షము.

కుత్తిక, దే. వి: చూ, రూ-కుతిక.

కుత్తికంటు, దే. వి: చూ, రూ-కుతికంటు.

కుత్సు, సం. వి. క్. పుం. 1. కొమరుడు: చూ, పుత్త్రుఁడు. 1; 2. కుత్సితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కుత్తిక, దే. వి: చూ, రూ-కుతిక.

కుత్తుకగంటువాఁడు, దే. వి. కఱకంఠుఁడు; ఆంధ్ర. ప. సుర. 10: చూ, శివుఁడు.

కుత్తుకబంటె, దే. వి. కంఠముపర్యంతము.

కుత్రము, సం. వి. అ. న. గోమయము: చూ, మంచమము.

కుత్స, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దూఱు: చూ, సెగ్గింపు.

కుత్సనము, సం. వి. అ. న. —పై.—

కుత్సల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నీలి*: చూ, రంజని.

కుత్సనగోత్రము, అం: చూ, గోత్రములు: (చూ, ప్రవర).

కుత్సించు, సం. అ. క్రి. 1. అసహ్యపడు; కాశీ. 4; ఆ. 18: చూ, రోఁతపడు; స. క్రి. 2. దూఱు: చూ, సెగ్గించు.

కుత్సితము, సం. వి. అ. న. 1. కుష్ఠమనుమందు: చూ, మందు. 1; విశ. 2. = కుత్సితము. కీడ్పడినది: చూ. హీనము. 1.

కుత్సితుఁడు, సం. విశ. = కుచ్చితుఁడు. జాత్యాచారాదులచేత నిందితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కుత్సీదము, సం. వి. అ. న. వడ్డిబ్రతుకు: చూ, వృద్ధిజీవిక.

కుథము, సం. వి. అ. పుం. 1. పవిత్రము, దర్భ: చూ, తృణము. 1; 2. ఏనుఁగుమీఁదఁ బఱచెడి యెఱ్ఱకంబళి, చిత్రకంబళము.

(అని కొందఱు) (ఈయర్థమునం ఆకారాంత స్త్రీలింగమును గలదు): చూ, కల్లకము; 3. అల్లికజిలు: చూ, వేసలి. 1.

కుదరము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-కుదరము. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 2. ఒకానొకపక్షి: చూ, పక్షి.

కుథాకుపు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. కోఁతి: చూ, వానరము; 2 రూ-కుషాకుపు, ఇనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; 3. రూ-కుషాకుపు. అగ్ని : చూ, నిప్పు; 4. పరాయివానిని తపింపఁజేయువాఁడు: చూ, సొంకకుఁడు (కుథాకుఁడు అని పు.ప.-కల్పితము).

కుదప, దే. వి. 1. నిప్పుగట్టి అయినగా మన్నులు: చూ, కొండి మట్టి; 2. పెరుఁగుచిదప. రూ-కుదుప: చూ, సన్నము. 1-అ; 3. పెరుఁగుగడ్డ. రూ-కుదుప: చూ, సన్నము. 1-అ

కుదరము, సం వి. అ. పుం. = గుఱ్ఱము. రూ-కుథరము: చూ. హయము.

కుదప, దే. వి ఉపనిధి. చెప్పకచూపకయుంచిన యిల్లడ, చూ. కుదువ: చూ, వాసిక.

కుదించు, దే. ప్రే. కుదియించు, కుదియఁజేయు, కుదుచు; జై 3, ఆ. 245.

కుదికిలఁబడు, దే అ క్రి ముఖముపైకెత్తుకొని ముడ్డి నేలమోపఁ గూరుచుండు; ఎంకి. ము 4.88. చూ, కుదికిలు.

కుదికిలు, దే అ. క్రి —పై.—(చదికిలఁబడు) ఉ, హరి. 3, ఆ 64.

కుదియఁజేయు, దే. ప్రే: చూ, కుదించు.

కుదియించు, దే. ప్రే. —పై.—

కుదియు, దే. అ. క్రి. 1. అడఁగు; భర. విరా. 2, ఆ. 47: చూ, ముక్కు. 4; 2. క్రుంగు; భార. అశ్వ. 3, ఆ. 72: చూ, మ్రొంగు; 3, తగ్గు; ఆము. 4, ఆ. 208: చూ, ముక్కు. 9; 4. ముడు, సవరిల్లు; మార్క. 8, ఆ. 371: చూ, వర్ధిల్లు.

కుదిర, వై. వి. = కుదరము. గుఱ్ఱము. చూ, హయము. (రూ-కుదిరము).

కుదిరించు, దే. ప్రే: చూ, కుదురుచు.

కుదిరిక, దే. వి. 1. అమరిక, కూర్పు: చూ, విధము; 2. నిలుకడ: చూ, పాదు; 3. నిశ్చింత: చూ, మదిమది; 4. అందము: చూ, సౌందర్యము.

కుదిలిక, దే. వి. కుదుఱుట.

కుదుకనగోలు, దే. వి. మోసము; హరిశ్చ. 2, భా. 1329: చూ, వంచన.

కుదుచు, దే. ప్రే: చూ. కుదించు. య. 2, ఆ. 24.

కుదుప, దే. వి. 1. దుర్మాంసపిండము: చూ, పుణ్డ్రము 2-లా; 2. మోసము; నిర్వ. 7, ఆ. 84: చూ, వంచన; 3. రూ-కుదప పెరుఁగుగడ్డ: చూ, సన్నము. 1-లా; 4. పెరుఁగు చిదప. రూ-కుదప: చూ, సన్నము. 1-అ.

కుదుపు, దే. వి 1. స్వభావమునఁ గాఱులేనివాఁడు; కాశీ. 5, ఆ. 291; భీ. 5, ఆ. 22: చూ, పంగుపు; వా. 2. ఇటునటు ఊఁపు.

కుదురు, దే. వి. 1. రీతి: చూ, విధము. 1; 2. అగసాలెవాని, కుంపటి; నీలా. 5, ఆ. 3: చూ, ప్రొయ్యి; 3. నిలుకడ ;

చూ, పాదు; 4. నిశ్చింత: చూ, మదిమది; 5. కుండలోనగునవి కుదిరికగా నిలుచుట కేర్పఱచినపీఠము: చూ, మట్టు. 3; 6. అవాపము; రామా. 4, ఆ. 148: చూ, పాదు. 1; 7. ఆశ్రయము; భార. విరా. 2, ఆ. 122: చూ, ప్రాపు. 2; 8. అందము: చూ, సౌందర్యము; అ. క్రి. 9. అనుకూలమగు: చూ, సరిపడు. 2; 10. స్థిరమగు: చూ, స్థిరపడు; 11. స్వస్థమగు: చూ, రెకొ్కను. (రోగము నివారణమగు).

కుదురుకొను, దే అ. క్రి. కదలకనిలుచు, నెలకొను; విక్ర. 2, ఆ, 70: చూ, మట్టుపడు. (ప్రే. కుదురుకొలుపు).

కుదురుచు, దే ప్రే. కుదురఁజేయు. కుదిరించు-రూ-కుదుర్చు.

కుదురుపడు, ద్వ. అ. క్రి. రూ-కుదుర్పడు. 1. నెలకొను: చూ, మట్టుపడు; 2. తిరపడు. శై. 7, ఆ. 38: చూ, స్థిరపడు.(ప్రే. కుదురుపఱచు).

కుదురుపాటు, ద్వ. వి. కుదురుపడుట: రూ-కుదుర్పాటు.

కుదుర్చు, దే. ప్రే: చూ, రూ-కుదురుచు.

కుదుర్పడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-కుదురుపడు.

కుదుర్పాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-కుదురుపాటు.

కుదులు, దే. అ. క్రి. చలించు: చూ, చలించు.

కుదువ, దే. వి. 1. అనాపు. ఆధి: చూ, తాకట్టు; 2. కుదువ: చూ, వాడిక.

కుదువపెట్టు, దే. స. క్రి: చూ, తాకట్టుంచు.

కుద్దాలము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గుద్దలి. రూ-కూద్దాలము: చూ, ముద్గరము; 2. రూ-కూద్దాలము, కాంచనము*: చూ, యుగపత్రకము.

కుద్యము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కుడ్యము: చూ, మఱుఁగుగోడ.

కుద్రము, సం. వి. అ. న. ఒకరకము ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

కుద్రవము, సం. వి. అ పుం. బ. అప్లు. కోద్రవము: చూ, ధాన్యము.

కుధరము, సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము.

కుధ్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2. చంద్రకాంత మణి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౮).

కునఖము, సం వి.అ.న. ఒకానొకక్షుద్రరోగము: చూ, రోగము. 1.

కునటగంధిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. త్రివృత*: చూ, సర్వానుభూతి.

కునటి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1. మణిసిల, నైపాళి, నేపాళదేశపు మణిసిల (అని కొందఱు): చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౧) (1-౧౨-౧౫); 2. ధాన్యాకము, ఒకరకము సస్యము: చూ, సస్యము. (స్తంబకరి. 1-౨౬-౧౨.)

కునష్టి, వా. వి. = కొనటి, కుంటి; చూ, పంగువు.

కునళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాకనామము*: చూ, బకపుష్పము.

కునహము, సం. వి. అ. పుం. 1. చండయన్మగంధ్యము: చూ, రాజార్హము; 1-౧౦; 2. ఆకాశము: చూ, విన్ను.

కునాభి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. వాతమండలి: చూ, వాయువు. 1-౨౫; 2. విధి: చూ, లిబ్బి. 2.

కునాశకము, సం. వి. అ. పుం. 1. తీఁటకసింద*: చూ, సముద్రాంత; 2. చిన్నరేగటి దూలగొండి*: చూ, స్వల్పదురాలభ.

కునికిపడు, ద్వ. అ. క్రి. తూఁగిపడు: చూ, నిద్రించు.

కునికిపాటు, ద్వ. వి. తూఁగిపడుట: చూ, ప్రమీల.

కునుకు, దే. అ. క్రి. తూఁగు: చూ, నిద్రించు.

కునుష్టు, వా. వి: చూ, కునష్టి. (రూ-కునుష్ఠు.)

కున్న, వై. వి. = కుణాకః: చూ, రూ-కూన. (విద్య. — లక్ష్మి. 5, ఆ. 27.)

కున్నఁడు, వై. వి. = కుణకః. బాలుఁడు: చూ, శిశువు. 1-౫.

కున్ననము, సం. వి. అ. న. 1. గాజుచిప్ప: చూ, పాత్రము. 6; 2. పెద్దకుండ: చూ, భాండము 3-౮.

కున్నారము, సం. వి. అ. న గాజుచిప్ప: చూ, పాత్రము. 6.

కుపసము, వై. వి = కూర్పాసః. రూ-కుప్పసము. 1. పాముపొర: చూ, సీదరము; 3: 2. అవిక: చూ, వస్త్రము; 3. అరచట్ట; కాశీ. 7, ఆ 40: చూ, వస్త్రము; 1-౯; 4. నిడుచట్ట: చూ, వస్త్రము.

కుపితుఁడు, సం. విశే. రూ-కోపితుఁడు, కోపి: చూ, రోషణుఁడు.

కుపిని, సం. వి. న్ పుం. జాలరి: చూ, వలజేఁడు. (పడవనడపు వాఁడని త్రికాండశేషము.)

కుపీలువు, సం. వి ఉ. పుం 1. ఒకానొక చెట్టు: చూ, కారస్కరము; 2. తిందుకము*. చూ, తుమికి.

కుపూయము, సం విశే. కుత్సితము: చూ, హీనము. 1.

కుపూయుఁడు, సం. విశే. జాత్యాచారాదులచేత నిందితుఁడు, కుత్సితుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కుపోదకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉపోదకి*: చూ, బచ్చలి.

కుప్ప, దే. వి. 1. వస్తురాసి: చూ, రాశి; 2. వంపఁబడిన వ్రేళ్లుగల పుడిసిలి: చూ, హస్తము. 1-౨౪.

కుప్పఁగూర, దే. వి. కుప్పవడుట; భార. అశ్వ. 1, ఆ. 31; నిర్వ. 5, ఆ. 88: రూ-కుప్పనఁగూర.

కుప్పతిప్పలు, జా. సమృద్ధి. "అట్టిసిరి త్తరి కుప్పతిప్పలుగా మ్రోలదుముకులాడుచు నన్ను భక్షింపనొల్లక." (సింహాసనద్వాత్రింశిక-సంధి.)

కుప్పతెలు, దే. అ. క్రి. కుప్పగాఁజేయు; శై. 5, ఆ. 57: చూ, రాసిపడు.

కుప్పనఁగూర, దే. వి: చూ, రూ-కుప్పఁగూర; భార. కర్ణ. 2, ఆ. 298; భో. 7, ఆ. 125.

కుప్పము, దే. వి. 1 గ్రామము: చూ, దేశము; 2. చెంచుడివారి పల్లె: చూ, దేశము.

కుప్పవడు, దే అ క్రి: చూ, కుప్పతెలు.

కుప్పవేత, వా. వి. కోసినపనల నొకచోటచేర్చి బొంగరమువలె వేసిన రాశి. (దక్షిణాదిని కోసినవెంటనే సూప్పుట వాడుక.)

కుప్పసము, వై. వి. = కూర్పాసః: చూ, రూ-కుప్పసము. (అరచట్ట—ఆము. 6, ఆ. 6; నిడుచట్ట—రా. యు, కాం; అవిక.—ఆము. 5, ఆ. 104; పాముమొక్కు పైతోలు.— శై. 6, ఆ. 42.)

కుప్పి, దే. వి. 1. అవాక్పుష్పి*: చూ, సదావ; 2. పింగాణిచిప్ప చూ, పాత్రము. 6; 3. గాజుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6. (రూ-కుప్పియ.కుప్పె.)

కుప్పించు. వై. అ. క్రి. = గుంఫ. ఉవిరిపట్టు; రామా. 6, ఆ. 93.

కుప్పింపు, దే. వి. ఉంకింపు: చూ, లంఘు.

కుప్పిగంతుకొను, ద్వ అ. క్రి. దుముకు; భో, 7, ఆ. 39; చూ, లంఘించు.

కుప్పిగంతులు, ద్వ. వి. బ. బాలక్రీడావిశేషము: వి, ఫ. 7, ఆ. 202: చూ, బాలక్రీడ.
కుప్పిలు, దే. వి. బ. 1. ఒకానొక బాలికాక్రీడ: చూ, బాలికాక్రీడ; అం. 2: చూ, పాదక్రియలు.
కుప్పియ, వై. వి. = కూపి. రూ-కుప్పె. 1. పింగాణిచిప్ప: చూ, పాత్రము. 6; 2. గాజుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6; 3. గొడుగు మీఁదిగుబ్బ: చూ, గుబ్బ. 2: 4. ఇత్తడి లోనగువానిలోఁ జేసి యొద్దుకొమ్ముకొనఁ దగిల్చెడు గుబ్బ; 5. స్త్రీ. శిరోభూషణము: చూ, భూషణము. 2; 6. తాంబూలపాత్రము: చూ, పాత్రము, 6; 7. జాడి: చూ, భాండము. 3-౯; 8. కత్తియొఱ యొక్క మొదటికడ పిడిభూష: చూ, అరదా.
కుప్పె, వై. వి. = —పై.— (గాజుగిన్నె—పా. 2, ఆ. 58; స్త్రీ శిరోభూషణము — హంస. 1, ఆ. 276.)
కుప్పెంట, దే. వి: చూ, హరితమంజరి*. (పీనస—పిచ్చి తగ్గించును.)
కుప్పెకోల, ద్వ. వి. శూలప్రకము; భర. ద్రో. 3, ఆ. 270: చూ, రిష్టి. 2-౧౫: (చూ, బాణము. 1.)
కుప్యము, సం. వి. అ. న. వెండి బంగారుల దక్క తక్కిన రాగి కంచు మొదలైన లోహము: చూ, లోహము. 1.
కుబ్రియుఁడు, సం. విశే. జఘన్యజుఁడు: చూ, శూద్రుఁడు.
కుబరము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కూబరము. పోలుకఱ్ఱ: చూ, యుగంధరము.
కుబుసము, వై. వి. 1. పాముపొర: చూ, నిర్మోకము. 3; 2. అరచట్ట: చూ, వస్త్రము; 3. తలపునకుఁ గ్రిందుమీఁదుల నుంచెడు కాచము: చూ, జోలుమ్రాను.
కుబేరకము, సం. వి. అ. పుం. నంది*: చూ, నందివర్ధనము.
కుబేరము, సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.—; 2. కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము.
కుబేరశిఖ, అం: చూ, శిఖలు.
కుబేరాక్షము, సం. వి. అ. పుం. బాలక్రీడావిశేషము; పాండు. 4, ఆ. 134: చూ, బాలక్రీడ.
కుబేరాక్షి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కలిగొట్టు*: చూ, స్థాలి. 2; 2. తీఁగెకానుగు*: చూ, శారదమ్మము; 3. గచ్చ*: చూ, సోమరాజి.
కుబేరాచలము, సం. వి. అ. పుం. కైలాసము: చూ, పర్వతము.
కుబేరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నవనిధుల కధిపతి, ధనదుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు; 2. కోమటి: చూ, వైశ్యుఁడు; విశే. 3. కుమ్మరవాఁడు: చూ, మృత్కారుఁడు; అం. 4: చూ, దిగధిపతులు.
కుబ్జ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పొట్టియావు: చూ, ధేనువు; 2. పటోలి*: చూ, పొట్ల.
కుబ్జకంటకము, సం. వి. అ. పుం. తెల్లతుమ్మ*: చూ, విట్ఖదిరము.
కుబ్జకము, సం. వి. అ. పుం. 1. తిలకము*: చూ, వంజులము 2; 2. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.
కుబ్జపుష్ప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లతీఁగె*: చూ, తాంబూలవల్లిక.
కుబ్జపుష్పి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సప్తల*: చూ, పిరజాజి.
కుబ్జము, సం. వి. అ. పుం. 1. గజవిశేషము: చూ, హస్తి. 1-(౭౦); 2. పుష్పవృక్షవిశేషము*: చూ, వృక్షము; 3. ఉత్తరేణి*: చూ, శైఖరికము; 4. ఖడ్గము: చూ, రిష్టి. 2.

కుబ్జిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వీణాతంత్రులవలనఁ బుట్టిన స్వరభేదము: చూ, స్వరము. 2-౬; 2. సప్తల*: చూ, పిరజాజి; 3. = గొజ్జంగి: చూ, గొజ్జఁగి.
కుబ్జుఁడు, సం. విశే. = గుజ్జు, మఱుగుజ్జు, గుజులుఁడు: చూ, వామనుఁడు. (పొడుగునగాని పెంపునగాని కడిదిగలవాఁడు).
కుబ్రము, సం. వి. అ. న. 1. వనము: చూ, విపినము; 2. కుండలము: చూ, భూషణము. 2 (౮-(౯)); 3. తంతువు: చూ, సూత్రము 1-౬౧; 4. రక్షణము: చూ, రక్షణము; 5. బండి: చూ, శకటము. 1.
కుముదమిత్రబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, కస్తూరిమిత్రబ్రాహ్మణులు.
కుమరము, అం: చూ, దేశములు.
కుమార, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కుమారీనది: చూ, నది.
కుమారకము, సం. వి. అ. పుం. తిక్తశాకము*: చూ, శ్వేతపుష్పము.
కుమారకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు.
కుమారజీవము, సం. వి. అ. పుం. అక్షఫలము*: చూ, పుత్త్రజీవి.
కుమారపాలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శాలివాహనుఁడను రాజు: చూ, రాజు. 1.
కుమారబ్రాహ్మణులు, అం. మైథిలులలో నొకతెగవారు. వీరిలో సామవేదము కొందఱును ఋక్యజుర్వేదులు కొందఱును కలరు: చూ, బ్రాహ్మణులు: (చూ, మైథిలులు).
కుమారభృత్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గర్భవతిపర్య; (సం. ప.):— గర్భిణ్యవేక్షణము బాలతంత్రము. (త్రికాండశేషము)
కుమారము, సం. వి. అ. న. 1. చొక్కపు బంగారు: చూ, లోహము. 1. పుం. 2. గుఱ్ఱపుపిల్ల: చూ, హయము. 1-౬౫; 3 చిలుక: చూ, శుకము; 4. అవురుగడ్డి, వీరణము*: చూ, తృణము. 1; 5. ఉలిమిరి*: చూ, శ్వేతపుష్పము.
కుమారయువు, సం. వి. ఉ. పుం. యువరాజు: చూ, రాజు. 1-౧౭.
కుమారలలిత (జాతి), అం. ఒకానొకవృత్తము. ఇది ఒక్కొక్క పాదమునకు జగణ సగణ గురువులు గలదై ఏడవ ఛందస్సు నందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.—"సుమాయుధనిభాంగా, రమాహృదయనాథా, కుమారలలితా వృత్త మొప్పు జనగా ప్తితా.": చూ, వృత్తము. 1.
కుమారవాహిని, సం. వి. న్. పుం. నెమలి: చూ, మయూరము.
కుమారవ్యాకరణము, అం: చూ, వ్యాకరణములు.
కుమారసంభవము, అం: చూ, కావ్యములు.
కుమారసువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. గంగ: చూ, నది; 2. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.
కుమారస్వామి, సం. వి. న్. పుం. = కొమరుసామి: చూ, స్కందుఁడు.
కుమారారామము, అం: చూ, ఆరామములు.
కుమారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = కొమరిత: చూ, సూన. 1; 2. కన్య, పెండ్లికాని ఎనిమిదేండ్ల పడుచు: చూ, స్త్రీ: 1-౧(౧); 3. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 4. సీత. వి: చూ, సీత;

5. కుమారీనది: చూ, నది; 6. జంబూద్వీపము: చూ, లంక. 1; 7. నల్లపిప్పచెట్టు ఆఁడు జీరపిప్పచెట్టు (అని కొందఱు): చూ, పిప్పచెట్టు; 8. కలబంద*: చూ, కలబంద; 9. చేమంతి*: చూ, చేమంతి; 10. చిన్నగోరంట*: చూ, సహ. 2; 11. సప్తల*: చూ, విరజాజి.

కుమారిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. బొండుమల్లె*. నృత్తమల్లిక: చూ, హసంతి. 2-౮; 2. = కూతురు: చూ, పుత్రిక. 1; 3. కుమారికాతీర్థము.

కుమారిత, వై. వి = కుమారి: చూ, పుత్రిక. 1.

కుమారిలు, దే. అ. క్రి. కుములు; పా. 1, ఆ. 114: చూ, పొవులు.

కుమారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. = కొమరుసామి. రూ-కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు; 2. కొమరుఁడు, కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1. (1-౨౧); 3. బాలుఁడు, (ఎనిమిదేండ్లలోపు వాఁడు): చూ, శిశువు. 1-౫; (1-౬); 4. (నాట్యోక్తియందు) యువరాజు: చూ, రాజు. 1-౧౨; 5. పెగడ: చూ, మంత్రి. 1; 6. గుఱ్ఱమును రక్షించెడివాఁడు: చూ, అశ్వపాలకుఁడు; 7. పూర్వజైనవిశేషము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

కుమారోపవాహము, సం. వి. అ. పుం. కోఁతి: చూ, పుంజు.

కుమాలకము, సం. వి. అ. పుం. సౌవీరదేశము: చూ, దేశము.

కుమి, దే. వి. రూ-కుమ్మి, ఒకరకము బొడక; అం. భా. ద్వి. వై. 240: చూ, పంటసాల.

కుముఖము, సం. వి. అ. పుం. పంది: చూ, సూకరము.

కుముకు, దే. వి. 1. ఒకరకమైన కంఠబిలమున నెత్తు వికారము: చూ, వాంతి; 2. కాసరోగము: చూ, దగ్గు; అ. క్రి. 3. ఒకరకమైన కంఠబిలమున వికారమెత్తు. పోఁకు: చూ, వెడలఁగొట్టు.

కుముత్తు, సం. విశ. ద్. 1. పిసినిగొట్టు: చూ, లోభి; 2. సంతోషము లేనివాఁడు: చూ, కుముముఁడు.

కుముద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గుమ్ముడు*: చూ, మహాఫలము; 2. పేఁకు*: చూ, మహాఫలము; 3. ఆఁడుయేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(౬౫); 4. ధాతకి*: చూ, సుభిక్ష; 5: చూ, శాలపర్ణి*.

కుముదక్రియ, అం. క్రియాంగములు పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, క్రియాంగములు: (చూ, అంగము. 9.)

కుముదబాంధవము, సం వి. అ. పుం కర్పూరము: చూ, సిరము.

కుముదబాంధవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కలువవిందు: చూ, చంద్రుఁడు.

కుముదము, సం. వి. అ. న. 1. ఎఱ్ఱతామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౩; 2. రూ-కుముద్వంతము, తెల్లకలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(౩); 3. బ్రహ్మజటయను ఓషధి*: చూ, బ్రహ్మజటు; 4. కన్నుగుడ్డుచుట్టు నుండెడి తెల్లనిభాగము: చూ, లోచనము. 1-౧౦; పుం. 5. నైరృతి దిక్కునందలి యేనుఁగు. దిగ్గజము: చూ, హస్తి. 1-౧-(౬); 6. కుముదమను పాము: చూ, సర్పము; 7. నిర్జలభూమి: చూ, భూమి. 1-౩౬; 8. శివుని శంఖము: చూ, సంకు. 1; 9. గాలి: చూ, వాయువు; 10. పీనుఁగు: చూ, శవము; 11. కలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨.

కుముదవతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కుముద్వతినది: చూ, నది; 2. కలువలగుంపు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(౮).

కుముదాఖ్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక పితృదేవత: చూ, హరి. 5-౪.

కుముదాధారము, సం. వి. అ. పుం. వాయులోకము: చూ, లోకము. 1.

కుముదాయితుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వేఁడి వేలుపు: చూ, సూర్యుఁడు.

కుముదావాసము, సం. వి. అ. పుం. కుముదప్రాయదేశము: చూ, దేశము.

కుముది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పిసినిగొట్టు*: చూ, [illegible]. 1-౩; 2. పేఁకు*: చూ, మహాఫలము. ([illegible] ఫలములో [illegible] ఫేనము [illegible]. (= గుమ్ముడు.)

కుముదిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

కుముదిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తెల్లకలువతీఁగె*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(౩); కుముదములుగల దేశము (అని కొందఱు.): 2. కలువలుండు కొలను: చూ, సరస్సు, 1; 3. కలువలగుంపు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(౮).

కుముదినీపతి, సం. వి. ఇ. పుం. చందురుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

కుముదుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కుముదుఁడను కోఁతి: చూ, వానరము. 1-౧౦; 2. కుముదుఁడను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-౪; 3. యమునికొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-౩౮; 4. సంతసము లేనివాఁడు: చూ, పిసినిగొట్టు. 2.

కుముదేశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చందురుఁడు: చూ, చంద్రుఁడు.

కుముద్వంతము, సం. విశ. తెల్లకలువలు మెండుగాఁ గలది (దేశము): చూ, దేశము.

కుముద్వతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ. [illegible] కుముదవతి. కుముదవతినది: చూ, నది; 2. కలువలగుంపు: చూ, కుముదవతి. 2; 3. కలువలుండు సరస్సు: చూ, సరస్సు. 1; 4. తెల్లకలువతీఁగె *: చూ, [illegible] 1. కుముదములుగల దేశము (అని కొందఱు); 5. కుముదుని పెండ్లాము: చూ, భార్య. 1; అం. 6: చూ, [illegible].

కుములు, దే. అ. క్రి. లోలోపలఁ దపించు, కుమారిలు: చూ, పొవులు.

కుమోదకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. విష్ణువు: చూ, విష్ణువు.

కుమ్మ, దే. వి. 1. ఉముకనిప్పు: చూ, వహ్ని. 1-౩౨; 2. నీరు పోసిన నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1-౧౫; 3. జ్వాలలేని నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1-౨౦.

కుమ్మక్కు. వా. వి. 1. గూడుపుఠాణి, రహస్యపుఆలోచన; 2. దొమ్మి.

కుమ్మర, వై. వి. 1. = కుంభకార. కుండలు చేసి జీవించెడు జాతి "కుమ్మరవాఁడు, కుమ్మరత."; 2. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6.౬.

కుమ్మరగుబ్బ, ద్వ. వి. ఖంజరీటము: చూ, పిచ్చుక.

కుమ్మరచెట్టు, ద్వ. వి. కుమ్మరపొనిక *: చూ, కృష్ణముండము.

కుమ్మరత, ద్వ. వి. కుమ్మరిది. (సం. ప.): —కులాలి, కుంభకారి,

కుమ్మరపురుగు, వై. వి. ఒకానొక పురుగు: చూ, యమునకటము (మూర్ఛలకు, బాలపాపచిహ్నలకు మందిడి.)
కుమ్మరపొనిక, ద్వ. వి: చూ, కుమ్మరచెట్టు *.
కుమ్మరపొలిక, ద్వ. వి. రూ- —పై.—
కుమ్మరవాండ్లు, దే వి. కుమ్మరి: చూ, మృత్కారుండు.
కుమ్మరసారె, దే. వి. కులాలచక్రము.
కుమ్మరసారెచుక్క. ద్వ. వి. విశాఖ: చూ, తిక్క. 1-నక్ష.
కుమ్మరసారెలు, దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.
కుమ్మరి, వై. వి. (కుమ్మరి + ఇ) కుమ్మరవాండ్లు: చూ, మృత్కారుండు.
కుమ్మరించు, దే. ప్రే. కుమ్మరింపఁజేయు.
కుమ్మరింపు, అం. ఆం, భా. విరా. 209: చూ, విన్యాసములు.
కుమ్మరిలు, దే. అ. క్రి. 1. నీళ్ళు మొదలగునవి కుండలోనుండి యందుండి పడు; 2. వ్రాలు; హరి. పూ. 5. ఆ. 150: చూ, రాలు
కుమ్మి దే. వి: చూ, రూ-కుమ్ము; హరి. 4, ఆ. 149.
కుమ్ము, వై. స. క్రి. 1. పోటుపొడుచు. పరాభవము: చూ, కుమ్ము. 1: స క్రి 2. నలియఁగొట్టు; 3. రూ-క్రుమ్ము: చూ, పొడుచు; వా. వి. 4. జగడము; "కొంటెవారి కుమ్ము పెట్టినాఁడు."
కుమ్మువిగఁజుచు, వా. స. క్రి మంటివినుండి ఉమ్మునవి అణగఁగొట్టు.
కుమ్ముసుడి, ద్వ. వి. సంకేత స్వస్త్రాంతము: చూ, సమాచారము.2.
కుమ్మె, దే వి. క్రుమ్మెను; హ. 2, ఆ 230: చూ, పోటు. 4.
కుమ్మెబ్రాహ్మణులు, అం. వైదికబ్రాహ్మణులలోని వర్ణాంతరులలో నొకతెగవారు: చూ. బ్రాహ్మణులు.
కుమ్మెలుపోవు, వై. అ. క్రి. గాయపడు; ... 1, ఆ, 169.
కుయి, దే. వి. (రూ-కుయ్యి-...) 1. మొఱ; ఆము. 2, ఆ. 48: చూ, స్వరము. 2-శబ్ద-(నాద); 2. కావలి; రుక్మాం. 2, ఆ. 10: చూ, రక్షణము.
కుయ్యి, దే. వి. — పై — (మొఱ—భాగ. 1, ఆ. 280.) (కుంయి అని ఉచ్చరణ).
కురంకరము, సం. వి. అ. పుం. ఉగ్గుడు: చూ, సారసము.
కురంకురము, సం. వి అ. పుం. ఉల్లుగ్గుడు, ఉఱ్ఱుటము (హోరావళి): చూ, సారసము.
కురంగనయన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లేడికన్నులవంటి కన్నులుగల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ 1-నారా. 2. అతివ: చూ, స్త్రీ. 1.
కురంగనాభి, సం. వి. ఇ. పుం. కస్తూరి: చూ, సుగంధము.
కురంగవాటి, సం. వి ఇ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుడు.
కురంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. జింక: చూ, హరిణము 1; 2. హరిణభేదము: చూ, హరిణము. 1-నా-(మృ).
కురంగము, 1-2—పై.—; 3. నేతి: చూ, వాసనము.
కురంగిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముద్గపర్ణి*: చూ, పెసర.
కురంజి, అం: చూ, స్త్రీరాగములు.
కురండీయోమము, వా. వి. ఓమము*: చూ, కురాసానియోమము.
కురంట, దే వి. పగ్గము: చూ, సమూహము. 1.
కురంటక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కుమ్మి*: చూ, ...
కురంటకము, సం వి. అ. పుం 1. = గోరంట. పచ్చగోరంట*: చూ, సహ. 2-వృ: (పచ్చపువ్వుల ములుగోరంట, పచ్చపువ్వుల పెద్దగోరంట అని కొందఱు); 2. పచ్చచేమంతి*: చూ, చేమంతి.
కురంటి, సం వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కొయ్యబొమ్మ: చూ, (సాల భంజిక) హరిణి. 3-కా; ఇ. పుం. 2. పచ్చపూవుల ములు గోరంట*: చూ, మహాసహ.
కురండకము, సం. వి. అ పుం: చూ, కురంటక*.
కురండనాశి, సం. వి. న్. పుం. కార్పాసము*: చూ, పత్తి.
కురండనాశిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—
కురండము, సం వి. అ. పుం. బుద్ధ: చూ, వడవాఁడు.
కురరి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అందుగు*: చూ, సల్లకి.
కురరటము, సం. వి. అ. న. = గురుగుసూర*: చూ, హానివి.
కురరము, సం. వి అ. పుం. ఒక్కు ముక్కును కాళ్ళును గల పెద్దపక్షిఁగు: చూ, కొక్కెరపుఱుఁగు
కురవిల్లము, సం. వి. అ. పుం. ఎండ్రికాయ: చూ, పీత
కురయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చర్మకారుఁడు: చూ, మాదిగ.
కురవము, సం. వి అ. పుం. = కొడవము. గుఱ్ఱపు దోమలుఁ గొట్టము: చూ, గొబ్బము.
కురము, దే వి. పశువులకుఁ గలిగెడు శీతరోగము, మనుష్యు లకుఁ గలిగెడు శీతరోగము (అని కొందఱు): చూ, రోగము. 1: (చూ, రొంప).
కురము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉగ్రోష్ణము: చూ, వెన్నెల పులుఁగు; 2. టిట్టిభము: చూ, లకుముకి; 3. గోరువంక: చూ, శారిక. 1.
కురరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = కురరము, ఆఁడుగొఱ్ఱె: చూ, మేషము. 1; 2. ఆఁడులకుముకి: చూ, లకుముకి.
కురలబ్రాహ్మణులు, అం. పంచగౌడులలోని సారస్వతులలో మొదటితెగవారు: చూ, పంచగౌడబ్రాహ్మణులు: (చూ, బ్రాహ్మణులు.)
కురలము. సం. వి. అ పుం. 1. ముఖము చలించే ముంగురులు: చూ, వెంట్రుక. 1; 2. కురులము: చూ, అలకము.
కురవ, దే. వి. కొండవారి. రూ-కురువ: చూ, నాయము. 1.
కురవంపులుఁగు, దే. వి. ఖంజనము, ముసలిపిట్ట: చూ, పిట్ట.
కురవకము, సం. వి. అ పుం. 1. ఎఱ్ఱగోరంట*; (దీనికి స్త్రీకౌఁగిలి ద్రవము ఆలింగనము): చూ, సహ. 2-వృ; 2. ఎఱ్ఱచేమంతి*: చూ, చేమంతి; (ఎఱ్ఱపువ్వుల పెద్దగోరంట ఎఱ్ఱపువ్వుల ములుగోరంట అని కొందఱు); 3. అశోకవృక్షము*: చూ, పుల్లగోరుగు; 4. వసంతకడిమి *: చూ, సీపము.
కురవము, సం. వి. అ. పుం. 1. తిలకము*: చూ, సువ్వులు; 2. కుత్సితపుధ్వని: చూ, స్వరము. 2.
కురస, సం. వి ఆ. స్త్రీ. ఎద్దునాలిక *: చూ, గోజిహ్వ.
కురసము, సం. వి. అ. పుం. మద్యభేదము: చూ, సుర. 2-వం.
కురశము, అం: చూ, గమకములు.
కురాళము, దే. వి. 1. అశ్వాదాచ్ఛాదనవస్త్రము: చూ, వస్త్రము; 2. కాయమాన విశేషము: చదరము-రూ-చతురము-చప్రము.
కురాసాని, దే. వి. పారసీకదేశము: చూ, దేశము.
కురాసానియోమము, దే. వి. ఓమము*: చూ, యవాని. (నర ముల బలహీనతను పోఁగొట్టును.)

కురి, సం వి. ఈ స్త్రీ. తృణధాన్యము: చూ, ధాన్యము.
కురిచి, దే వి. రూ-కుర్చీ; రసి. 1. చూఆ. 61:, సింహాసనము. 1-౯.
కురిపి, దే. వి. లోపలసీరింకినకొబ్బెర: చూ, కొబ్బెర. (రూ-కురిపే- కుర్డి.)
కురిడీ, దే. వి. —పై.—
కురిడిసరుకు, వా. వి. విభవమునుండలిగుంపు.
కురిపిడి, దే. వి. మడిచుట్టువేసిన కట్ట గవిమ: చూ, సేతువు 1.౧.
కురిమిరిగట్టు, దే. వి. —పై —
కురియు, దే. స. క్రి. 1. సస్పించు, రాలుకు, వానకురియు: చూ, వర్షించు; అం. ప్రే. 2. కురియుంచు; హరి. పూ.4, ఆ. 161.
కురీరము. సం. వి. అ. న. మైథునము: చూ, సంయోగము.
కురు, దే. వి రౌడ. చూ, సక్తి.
కురుంబ, సం. వి ఆ స్త్రీ. ఏనుఁగు తుమ్మి *: చూ, తుమికి.
కురుంబము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుంపు: చూ, సమూహము; 2. దేఁపలపల: చూ, పల. 1.
కురుంబి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సింహపిప్పలి*: చూ, సైంహలి.
కురుంటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కురుంబ.
కురుఁజు, దే. వి. 1. దూలముమీఁది గుజ్జు: చూ, గుజ్జు. 5; 2. మంచియు; విజ. 2, ఆ. 89: చూ, మంచె; 3. పొట్టి వాఁడు: చూ, వామనుఁడు.
కురుక, దే. వి. నిద్ర: చూ, స్వప్నము. 2. (రూ-కురుకు-కూరుకు- కూరుకుపాటు-కూర్కు - కూర్కుపాటు - గురుక-గురుక.)
కురుకందకము, సం. వి. అ. న. మూలకము*: చూ, ముల్లంగి.
కురుకము, సం. వి. అ. పుం. చెముడుకాకి: చూ, వాయసము.1.
కురుకుంచిత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బంధుమిత్ర సంధానము: చూ, శబ్దము. 2-౨౨.
కురుక్షేత్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏబదియారు దేశములలో నొకటి, వినశనము: చూ, దేశము: (చూ, కురువు. 3.); 2. కౌరవులదేశము: చూ, దేశము.
కురుజీ, దే. వి. చిన్నకంట్లము.
కురుజు, దే. వి. 1. ఒకానొక డేగ: చూ, శ్యేనము; 2. ఈఁకలు రాల్చినపక్కి, అణుజు: చూ, గూఁటిగువ్వ: (చూ, పక్షి); 3. తేనెతెట్టె. మధువు. 5; 4. బాణపుసంచువగ; హంస. 3, ఆ. 29: చూ, బాణసంచు.
కురుజుతేనె, దే. వి. ఒకరకముతేనె: చూ, మధువు. 5.
కురుటకము, సం. వి. అ. పుం. గురుగు*: చూ, హస్తిని.
కురుడుబ్రాహ్మణులు, అం. పంచగౌడులలోని సారస్వతులలో రెండవతెగవారు: చూ, అచార్యే అను బ్రాహ్మణులు. (అచ్చులు అనుబంధములో చూడుము.)
కురుప, దే. వి. గొఱ్ఱెత్రుప్పుట, కంబళినేయుగొల్ల: చూ, మేఁకలఁ గాపరి.
కురుపగొఱ్ఱె, ద్వ. వి. దేహమునందు నిడుపుబొచ్చుగల గొఱ్ఱె: చూ, మేషము. 1.
కురుపెల్లము, సం. వి. అ. పుం. ఎంద్రకాయ: చూ, పీత.

కురుపు, దే. వి: చూ, రూ-కుఱుపు.
కురుబిల్వకము, సం. వి. అ. పుం. 1. [illegible]: చూ, ధాన్యము; 2. [illegible]: చూ, సరళి.
కురుబిల్వము, సం. వి. అ. పుం. పద్మరాగమణి: చూ, రత్నములు. 1-౨.
కురుబిస్తము, సం. వి. అ. పుం. [illegible]. రూ-కురువిస్తము: చూ, లోహము. 1.
కురుము, దే. వి. గొఱ్ఱెత్రుప్పుట, కంబళినేయు గొల్లజాతి.
కురుముగొఱ్ఱె, ద్వ. వి. చూ, కురుపగొఱ్ఱె.
కురుమువాండ్రు, దే. వి: చూ, కురుప.
కురుమూను, దే. వి. ఇంటిపార్శ్వభాగములకప్పు; రూ-[illegible].
కురుమూత్రు, దే. వి. కొంచెపుమూత్ర.
కురుమంపు, దే. వి. [illegible]: చూ, మత్స్యము. 1.
కురురాజు, సం. వి. అ. జే. పుం. దుర్యోధనుఁడు; చూ, రాజు. 1-౪౧.
కురులు, పు. వి. = కురుల-కురుళ్. 1. ముంగురులు. భార. విరా. 2, ఆ. 156; ఆది. 1, ఆ. 26: చూ, వెండ్రుక. 1; 2. కేశము. భా. 1. ఆ. 89: చూ, వెండ్రుక. 1.
కురువ. దే. వి. కొండమీఁది కాలిత్రోవ. రూ-కురవ: చూ, మార్గము. 1.
కురువడాలు, దే. వి. ఒకరకముపడ్లు: చూ, ధాన్యము.
కురుపర్వము, అం: చూ, పర్వములు.
కురువిందము, సం. వి. అ. పుం. 1. ముదిరిన కోయిల వంటి మొఱ్ఱికెంపు. [illegible] దాళ కలది. మధ్యమజాతిరత్నము: చూ, రత్నములు. 1-౨: (చూ, మాణిక్యము;) 2. [illegible]: చూ, రత్నము. 1; 3. అద్దము: చూ, [illegible]; 4. [illegible]: చూ, హింగుళము; 5. [illegible]*: చూ, [illegible]. 1; 6. వ్రీహివిశేషము: చూ, ధాన్యము; 7. మాషము: చూ, మినుము; న. 8. [illegible]: చూ, అద్దము. 1.
కురువిల్లము, సం. వి. అ. పుం. పద్మరాగమణి: చూ, రత్నములు. 1-౨.
కురువిస్తము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ. [illegible].
కురువు, అం. 1: చూ, పర్వములు; 2. [illegible]: చూ, దేశము, సం వి. ఉ. న. 3. దుర్యోధనుఁడు: చూ, కురు రాజు; 4 అన్నము: చూ, సాదము (1): 5. కంటకారిక*: చూ, వాఁకుడు.
కురువేరు, ద్వ. వి. (కురులు + వేరు) రూ- [illegible]*: చూ, హ్రీబెరము. (చలువచేయును.)
కురువేరుదంటనారి, ద్వ. వి మన్మథుని నారవంటి [illegible] నారి. వేంక. ఆం. 9: చూ, మౌర్వి. 1.
కురుళము, సం. వి. అ, పుం. ముంగురులు. (వైజయంతి నిఘంటువు) : చూ, వెండ్రుక. 1.
కురూపి, సం. విశ. = కురూపి. వికారస్వరూపము గలది; అనాకారి, కురూపి.
కురూప్యము, సం. వి. అ. న. రంగము: చూ, లోహము. 1.

కుర్కురము, సం. వి. అ. న. 1. స్థౌణేయకము [illegible] గ్రంథిపర్ణము: చూ, రాజార్హకము; 1-త్ర; పుం. 2. కుక్క: చూ, శునకము.

కుర్చిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ. సూది: చూ, సూది.

కుర్చీ, దే. వి: చూ, రూ- కురిచీ.

కుర్దజము, సం వి అ. పుం: చూ, కులంజము*.

కుర్దనము, సం. వి. అ న. పంచుకాపెట్టీ: చూ, [illegible]. (రూ-కూర్దనము కర్దనము- కుర్దనము.)

కుర్పరము, సం. వి. అ. పుం, రూ - కూర్పరము: మోచేయి: చూ, హస్తము. 1-అ.

కుర్పాసకము, సం. వి. అ పుం. న 1. రవిక. రూ-కూర్పాసము: చూ, వస్త్రము; 2. అంగీ: చూ, వస్త్రము. 1-ఆ.

కుర్పాసము, —పై—.

కుర్వంతుఁడు, సం. విశే. భృత్యుఁడు: చూ, సేవకుఁడు.

కుర్వాణుఁడు, సం. వి. అ. పుం 1. —పై—; 2. పనివాఁడు: చూ, సమర్థుఁడు; విశే. 3. చేయువాఁడు, చేయించువాఁడు. (అని విశ్వలోచనము.)

కుఱఁగట, దే.వి.దగ్గఱ: చూ, సమీపము (రూ-కుఱఁగెలి.-కరంబు.)

కుఱఁగలి, దే. వి. —పై—; శై. 1, ఆ. 57.

కుఱకుఱ, దే విశే. అల్పము. రామా. 7, ఆ. 42: చూ, స్వల్పము.

కుఱినువ్వులు, దే. వి. బ. [illegible] రూ-కుఱునువ్వులు: చూ, నువ్వులు.

కుఱు, దే. విశే. [illegible] (ఉదా. - కుఱుగద్దియ, కుఱుగనుపు, కుఱుగాలి, కుఱుఁగేలు, [illegible] మొ. అప్పు [illegible] చో [illegible] కుఱ్ఱ [illegible] కుఱుచ [illegible] మొ.)

కుఱుకొ, దే వి. ప్రో. [illegible]. ప్రో. 4, ఆ. 83: చూ, రాశి. 1.

కుఱుగద, వ్యు. వి (కుఱుచ + గద) దండము; శై. 5, ఆ. 20: చూ, వేత్రము. 1.

కుఱుచ, దే.వి.1. [illegible]: చూ, స్వరము.2-[illegible] ([illegible]); 2. = [illegible]: చూ, వస్త్రము. 1-[illegible]-([illegible]); 3. పొట్టివాఁడు: చూ, వామనుఁడు; విశే. 4. పొట్టి: చూ, హ్రస్వము. (కొన్నియెడల వర్ణలోపం [illegible] లోపము: చూ, కుఱు.)

కుఱుచఁదనము, దే. వి. 1. కుబ్జత్వము: చూ, పొట్టు; 2. వామనత్వము.

కుఱుచపడు, ద్వ. అ. క్రి. తగ్గు: చూ, క్రుస్సు. 9.

కుఱుచలు, దే. వి. బ. నాట్యవిశేషము. వసు. 5, ఆ. 75: చూ, నృత్యము

కుఱునువ్వులు, దే. వి బ: చూ, రూ-కుఱినువ్వులు.

కుఱుపు, దే. వి. రూ-కురుపు: చూ, వ్రణము.

కుఱుమట్టము, దే. విశే. మిక్కిలి పొంగినది, [illegible], విస్తృతము. భాగ. 8, స్కం. 538: చూ, వెల్లితము. 2.

కుఱుమాఱు, దే. వి. చూ, రూ-కుఱమాయు.

కులుక్కు, దే. వి. రాజ; పాండు. 5, ఆ. 136: చూ, సక్తి.

కులువేము, వ్యు వి: చూ. రూ-కుడువేము*.

కుల్ల, దే. వి. 1. కొడుకు. అప్ప. బాల. కాం 25: చూ, పుత్రుఁడు. 1; 2. బిడ్డఁడు: చూ, శిశువు: 3. వాలుఁడు. భాగ. 7. స్కం. 370: చూ, శిశువు. 1-ఆ; 4.కోడె, దున్నపోతు: చూ, మహిషము.

కుల్లఁడు, దే. వి. చూ, రూ-కుల్ల. 1-2-3 (బిడ్డఁడు.-నిర. 1, ఆ. 168)

కుల్లి, దే. వి. పాఁడియావు [illegible] ఆది. 7, ఆ. 102: చూ, ధేనువు.

కుల్లు, దే. అ. క్రి. కాయు: చూ, శక్తించు.

కులంజనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కుర్దజము*.

కులంజము, సం. వి. అ. పుం.—పై—.

కులంధరుఁడు, సం. వి అ. పుం. చోరుఁడు: చూ, క్రుయుప్పు. 1.

కులకము, సం. వి. అ. న. 1. ఒక క్రియతో ముగిసెడు పద్యముల సమూహము. రూ-కులకము 2. చేఁదపొట్ల*: చూ, పొట్ల; పుం. 3. పుట్ట: చూ, వల్మీకము; 4. కాకితుమ్మిడి*: చూ, తుమికి: 5. నాగము: చూ, సర్పము; 6 హరితసర్పము: చూ, సర్పము. 1-ర-(౭); 7. రూ-కులకము, నాలుకపై పాఁచి: చూ, రసనామలము.

కులకర్కటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చీనాకర్కటి*: చూ, హరివాలు [illegible]. 1-ర.

కులకుఁడు, సం. విశే. 1. మేస్తరవాఁడు: చూ, సేవరి; 2 శిల్పకులప్రధానుఁడు: చూ, స్వర్ణకారుఁడు; 3. కులమునకు పెద్దవాఁడు: రూ-కులికుఁడు.

కులగ, దే. వి. ఒకానొక వృక్షవిశేషము: చూ, [illegible].

కులచ్చురము, సం. వి. అ. పుం. [illegible]: చూ, స్వరము. 2-ర-([illegible])

కులతము, సం. వి ఆ. స్త్రీ. దూబగొండి*: చూ, [illegible].

కులదూషణుఁడు, అం: చూ, [illegible].

కులజుఁడు, సం. వి అ. పుం. [illegible]: చూ, స[illegible]

కులట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. జారిణి: చూ, స్త్రీ 2. భిక్షమెత్తుకొనెడి పతివ్రత: చూ, స్త్రీ. 1-[illegible]; 3. నేలయుసిరిక*: చూ, భూమ్యామలకి.

కులటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మణిశిల: చూ, రత్నములు. 1-[illegible]-([illegible])

కులత్థ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడవియులవలు: చూ, సరటి

కులత్థము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కులుత్థము. ఉలవలు: చూ, సరటి.

కులత్థిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, కులత్థ; 2. కుళుత్థాంజనము: చూ, రసాంజనము.

కులదేవత, సం. వి. ఆ పుం. ఇలువేలుపు: చూ, గృహదేవత.

కులధర్మములు, అం: చూ, ధర్మములు.

కులధారకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-కులాధారకుఁడు. కొడుకు: చూ, పుత్రుఁడు. 1.

కులపాళిము, సం వి అ. పుం [illegible]. చూ, [illegible].

కులపతి, సం. వి. ఇ పుం. 1. కులస్వామి; 2. గోత్రప్రధానుఁడు; 3. కులనాథుఁడు. (ఇట్లు కులేశ్వరుఁడు).

కులపర్ణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాకనాసికః: చూ, దొండ.
కులపర్వతము, సం. వి. అ. పుం. ప్రధానపర్వతము: చూ, పర్వతము.
కులపర్వతములు, అం. హిమవంతము, వింధ్యము, నిషధము, మాల్యవంతము, పారియాత్రము, గంధమాదనము, హేమకూటము. (7) :(చూ, పర్వతము).
కులపాలకము, సం. వి అ. న. పేపలవల: చూ, వల. 1.
కులపాలిక, సం. వి, ఆ. స్త్రీ 1. తల్లిదండ్రులచే నిచ్చి పెండ్లి చేయఁబడినస్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 1-౩౧; 2. వ్యభిచారముచేయక తనకులమును మానమును కాపాడుకొను స్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 3. బిడ్డలుగల స్వజాతిపెండ్లాము: చూ, భార్య.
కులమదము, అం. 1: చూ, మదములు; 2: చూ, మదములు.
కులమిత్రుఁడు, పా. వైశ్యుఁడు శూద్రస్త్రీని వివాహము చేసికొనిన యెడల ఆ స్త్రీయందు పుట్టినవాఁడు కులమిత్రుఁడనంబడును.
కులము, సం. వి. అ. న. 1.=కొలము. వంశము: చూ, వంగడము. "బ్రాహ్మణకులము."; 2. (సంతతియొక్క మూలఋషిని తెలుపునది) గోత్రము: చూ, వంశము. 3; 3.కొలను: చూ, సరస్సు 1; 4. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 5. రేఁగుపండు: చూ, రేఁగు; 6. తెగ: చూ, సమూహము; 7.ఒడలు: చూ, శరీరము. (సామాన్యదేహములలో నొకటి అని త్రికాండశేషము); 8. ఊరు: చూ, దేశము; 9. తక్కోలపుట్టు*: చూ, వైజయంతి; 10. చేలిపొట్ల: చూ, పొట్ల; అం. 11: చూ, పాశములు.
కులమువారు, అం. 1. ఆకృతసాక్షులు; ఆఱుగురిలో నొకరు:చూ, అకృతసాక్షులు; 2: చూ, సాక్షులు.
కులవలము, సం. వి. అ. న. కలిలము: చూ, రేవస్సు 1.
కులశేఖరాళ్వారు, అం: చూ, ఆళ్వారులు.
కులశ్రేష్ఠి, సం. వి. న్. పుం. 1. మేదరివాఁడు: చూ, మేదరి; 2. శిల్పికులప్రధానుఁడు: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.
కులశ్రేష్ఠుఁడు, సం వి. అ. పుం.—పై.—
కులసంభవుఁడు, సం. విశే. కులీనుఁడు. మంచివంశమునందుఁ బుట్టినవాఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు.
కులసము, సం. వి. అ. పుం. గొప్పబట్ట: చూ, వస్త్రము 1-౩౯.
కులసారము, అం. శివప్రోక్తములగు చతుష్షష్టితంత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.
కులసౌరభము, సం వి. అ. న. ఇంద్ర*: చూ, మరువము.
కులస్త్రీ, సం. వి. ఈ స్త్రీ: చూ, కులపాలిక.
కులహండకము, సం వి. అ. పుం. 1. నీళ్ళసుడి: చూ,సుడి. 1; 2. ఆరణి: చూ, సుడి. 1.
కులాంకురుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గ్రామదేవత: చూ, మూలదేవుఁడు.
కులాచలము, సం. వి. అ. పుం. కులాద్రి: చూ, పర్వతము.
కులాటము, సం. వి. అ. పుం. క్షుద్రమత్స్యభేదము: చూ, మత్స్యము. 1.
కులాధారకుఁడు, సం. వి. అ. పుం కొడుకు: చూ, పుత్త్రుఁడు1.
కులాయము, సం. వి. అ. పుం. 1.=గూఁడు. నీడము, పిట్టగూఁడు: చూ, సదనము. 1; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 3. ఒడలు: చూ, శరీరము.
కులాయస్థము, సం. వి. అ పుం. పిట్ట: చూ, పక్షి
కులాయిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిట్టగూఁడు: చూ, సదనము. 1.
కులాలకీటన్యాయము, న్యా. కుమ్మరపురుగు మంటిలో దూరు చుండినను మట్టి యంటుకొనదని.
కులాలము, సం వి అ. పుం. 1. గుడ్లగూబ: చూ, పెద్దగువ్వ; 2. అడవికోడి: చూ, పుంజు; న. 3. చెట్టుతొఱ్ఱ: చూ, రంధ్రము. 1-౩; పుం. 4. ఉముదముకుప్ప: చూ, వస్త్ర. 1-౩౦; 5. పెయిముద్ది*: చూ, సాలము 3-౧; 6. గుగ్గిలము*: చూ, మహిసాక్షి.
కులాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అడవియుములము: చూ, సరటి; 2. కసుపాలవిస్తులు. కుసుమాంజనము: చూ, రసాంజనము; 3. కుమ్మరది: చూ, కుమ్మరది.
కులాలుఁడు, సం వి. అ. పుం. కుమ్మరవాఁడు: చూ, మృత్కారుఁడు.
కులాహకము, సం. వి అ. పుం 1. తొండ: చూ, సరటము: 2. ఒకరకముచెట్టు: చూ, వృక్షము.
కులాహము, సం వి. అ. పుం. ఇండుపు పసుపురంగు: చూ, వర్ణము. 6-౬-(౯).
కులాహలము, సం. వి. అ. పుం. క్షుద్రవృక్షవిశేషము: చూ, వృక్షము.
కులి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. = చేయి. చేయి: చూ, హస్తము; ఈ. స్త్రీ. 2. అస్పృశి*: చూ, వాకుడు*; 3. పత్ని: చూ, భార్య; 4. జ్యేష్ఠభగిని: చూ, జ్యేష్ఠ 4; న్. పుం. 5. కోవిదారము*: చూ, యుగపత్రకము; 6. తమ్ముఁడు పెండ్లియాడినవాఁడైయుండఁగా పెండ్లిలేని పెద్దవాఁడు.
కులింగకము, సం. వి. అ. పుం ఊరపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.
కులింగదృక్కు, సం. వి. శ్. స్త్రీ. గచ్చ*: చూ, సోమరాజి.
కులింగము, సం. వి. అ. పుం. 1. పక్షము: చూ, పిచ్చుక; 2. కాకి: చూ, వాయసము.
కులింగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కర్కాటకశృంగి*: చూ, శృంగి.
కులికము, సం. వి. అ. పుం. 1. కులికమనుపాము: చూ, సర్పము; 1-౪-(౦); (1-౪-(౨౦); 2. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.
కులికుఁడు, సం. విశే. 1. మేదరివాఁడు: చూ, మేదరి; 2. కులసత్తముఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు; 3. శిల్పికులప్రధానుఁడు: చూ, స్వర్ణకారుఁడు; 4: చూ. కులపుఁడు. 3.
కులిపి. దే. వి. మేఁకలుకాచువాఁడు: చూ, మేఁకలఁగాపరి.
కులిరము, సం. వి. అ. పుం. ఎండ్రకాయ: చూ, పీత.
కులిశనాయకము, సం. వి. అ. పుం. శృంగారబంధవిశేషము: చూ, రతిబంధములు.
కులిశము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. వజ్రాయుధము: చూ, బాణము. 1-౩౨; పుం. 2 కులిశమనుచేప: చూ, మత్స్యము. 1-౩౦; 3. వజ్రము: చూ, రత్నములు. 1-౩.
కులిశాంకిశ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బౌద్ధవిద్యాదేవీవిశేషము: చూ, బుద్ధుఁడు 1.
కులిశాసనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శాక్యముని: చూ, సన్న్యాసి 1.
కులీనకము, సం. వి. అ. పుం. వనముద్గము*: చూ, పెసర.

కృవి, సం. వి ఇ. పుం. తంతువాయుఁడు: చూ, సాలెవాఁడు.
కృశనము, అం: చూ, శష్కులులు : (చూ, జాతము. 1.)
కృశము, సం. విణ. 1. అల్పము: చూ, స్వల్పము ; 2. బక్క-టిల్లినది: చూ, బక్క; 3. సన్నము: చూ, సూక్ష్మము. 4.
కృశమైనకడుపు. పా. ఉత్తమస్త్రీ సామాన్య లక్షణములలో నొకటి. (పుత్త్రభోగభాగ్యసుఖము లనుభవించును): చూ, ఉత్తమస్త్రీ సామాన్యలక్షణములు
కృశాంగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. అంకోలగిడి*: చూ, ప్రియంగువు; విణ. 2. బక్కటిల్లినది. (ఆఁడుది): చూ, స్త్రీ. 1-౧౬౦.
కృశానురేతసుఁడు, సం. వి. స్. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1.
కృశానువు, సం. వి. ఉ. పుం. అగ్ని: చూ, నిప్పు.
కృశాశ్వి, సం. వి. న్. పుం. మేళము కట్టుకొని జీవించువాఁడు: చూ, శైలూషుఁడు.
కృశించు, సం. అ. క్రి. 1. బక్కచిల్లు: చూ, సొటసొటవోవు; 2. సన్నగిల్లు: చూ, సన్నగిలు.
కృషకము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కృషికము. ఫాలము: చూ, కఱుగోల.
కృషకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దున్నువాఁడు: చూ, వ్యవసాయి (రూ-కృషికుఁడు-కర్షకుఁడు-కార్షకుఁడు-కార్షికుఁడు.)
కృషాణుఁడు, ——పై.——
కృషాణువు, సం వి. అ. పుం: చూ, కృశానువు.
కృషి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1.=కరిషనము, కిసుక: చూ, వ్యవసాయము: అం. 2. మనుజవృత్తులు నాయిగింటిలో నొకటి: చూ, మనుజవృత్తులు; 3. అర్థవేదములోని అష్టవర్గములో నొకటి: చూ, అష్టవర్గము; 4 చతుష్షష్టి విద్యావివరణముల లోని అర్థవేదము. (యజుర్వేదోపవేదము): చూ, ఉపవిద్యలు.
కృషికము, సం. వి. అ. పుం, న: చూ, రూ-కృషకము.
కృషికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దున్నువాఁడు: చూ, వ్యవసాయి; విణ. 2. దున్నుకొని జీవించువాఁడు: చూ, వ్యవసాయి.
కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షమ్, న్యా. కృషిఫలన ననఁగాఁగృషిచేసినచో గఱవులేదు.
కృషీబలుఁడు, దున్నుకొని జీవించువాఁడు: చూ, కృషికుఁడు.
కృషీవలము, సం. విణ. కాకిదొండ*: చూ, దొండ.
కృషీవలుఁడు: చూ, కృషికుఁడు.
కృష్కరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1.
కృష్టము, సం. విణ. 1. పీత్యము.ఒకసారి దున్నఁబడినది(నేల): చూ, భూమి. 1-౪౧; 2. ఈడువఁబడినది.
కృష్టపచ్యము, అం. వ్రీహిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.
కృష్టపాక్యము, సం. విణ: చూ, కృష్టపచ్యము.
కృష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. దుక్కి: చూ, కృషి. 1; పుం. 2. చదువరి: చూ, విద్వాంసుఁడు.
కృష్ణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కృష్ణానది: చూ, నది; 2. యమునానది: చూ, నది; 3. ద్రౌపది: చూ, స్త్రీ; 4. ద్రాక్ష*: చూ, స్వాదుఫల; 5. నీలి*: చూ, రంజని; 6. దొండ*: చూ, పిప్పలి.1;7. జీలకఱ్ఱ. నల్లజీలకఱ్ఱ(అవికొందఱు)*:చూ,సుషవి. 2; (సుషవి.2-౧.); 8. కృష్ణతులసి*: చూ, హరిప్రియ 3-3; 9. నల్లగలిజేరు*: చూ, వర్షాభువు; 10. గుమ్ముడు*: చూ, మహాఫలము;11.అశోక*: చూ,శరావాపని 1; 12. మామెన*: చూ, రాజిక; 13 నల్లావలు*: చూ, సర్షపము; 14. పర్పటి, ఉత్తరదేశపు మంగలపుష్పము: చూ, రాజార్హము - 1-౨; 15. కాకోలి*: చూ, వాయసోలి; 16. కాలుగప్పి*: చూ, సోమరాజి; 17. గుంటగ*: చూ, హరిద్ర.
కృష్ణకందము, సం. వి. అ. న. ఎఱ్ఱకలువ*: చూ, సహస్రపత్త్రము. 1-౧౭-(౧).
కృష్ణకర్ముఁడు, సం. విణ. పాపాత్ముఁడు: చూ, పాపుఁడు. 2.
కృష్ణకాంభోజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లగురివెంద*: చూ, తులాబీజము.
కృష్ణకాకము, సం. వి. అ. పుం. బొంతకాకి: చూ, వాయసము.1.
కృష్ణకాష్ఠము, సం. వి. అ. న. కాలాగురువు: చూ, రాజార్హము. 1-౧౨.
కృష్ణకుటజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంకుడు*: చూ, హైమవతి.
కృష్ణకోహలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జూదరి: చూ, పందెగాఁడు.
కృష్ణగంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. మునగ*: చూ, శిగ్రువు. 1; 2. చింతపండు*: చూ, స్వర్ణశిరీష.
కృష్ణగర్భము, సం. వి. అ. పుం. కుంకుమపువ్వు, కట్ఫలము*: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-౩.
కృష్ణచంచకము, సం. వి. అ. పుం. సనిగము*: చూ, సెనగలు.
కృష్ణచూడిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గురివెంద*: చూ, తులాబీజము.
కృష్ణచూర్ణము, సం. వి.అ.న. లోహచూర్ణము: చూ, లోహము.1.
కృష్ణజట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జటామాంసి*: చూ, మాంసి. 1.
కృష్ణజన్మస్థానము, పా. వి. బందిఖానాలయము. 1; 2. శ్రీకృష్ణుఁడు పుట్టినచోటు.
కృష్ణజీరకము, సం. వి. అ. పుం. నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2-౧.
కృష్ణతండుల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిప్పలి*: చూ పొట్టిపాసర.
కృష్ణతామ్రము, సం. వి. అ. న. గోశీర్షచందనము: చూ, వాసన. 1-౬.
కృష్ణతారము, సం. వి. అ. పుం. జింక: చూ, సారంగము. 1.
కృష్ణతాలము, సం. వి. అ. పుం. తమాలము*: చూ, శ్వేతపుష్పము.
కృష్ణతాలుని, సం. వి. ఉ. న. ద్వి. దారిద్ర్యవశియోగ్య లక్షణము. 1-౧౫.
కృష్ణతులసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లతొళసి*: చూ, హరిప్రియ. 3-3.
కృష్ణత్రివృత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లతెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి.
కృష్ణదేహము, సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము.1.
కృష్ణద్వైపాయనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వేదవ్యాసుఁడు: చూ, ముని. 1.
కృష్ణధుత్తూరకము, సం. వి. అ. పుం. నల్లఉమ్మెత్త*: చూ, హాలాపుష్పము.
కృష్ణనాయకము, సం. వి. అ. న. బిడాలవణము: చూ, లవణము. 1.

కృష్ణనింబము, సం. వి. అ. పుం కరివేప*: చూ, బల.
కృష్ణపక్షచతుర్దశి, అం: చూ, పర్వములు.
కృష్ణపక్షతిథులు, అం: చూ, తిథులు.
కృష్ణపక్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. కటిపక్కము: చూ, పక్షము. 1; అం. 2: చూ, పక్షములు.
కృష్ణపక్షాష్టమి, అం: చూ, పర్వములు.
కృష్ణపన్నగము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దమంగ*: చూ, శ్వాసనము.
కృష్ణపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కొలతులసి*: చూ, తులసి.
కృష్ణపాకఫలము, సం. వి. అ. పుం. కలివె*: చూ, సొమ్ము పుష్పఫల (కృష్ణపాకఫల అని కొందఱు.)
కృష్ణపాకము, —పై.—.
కృష్ణపాకి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. నల్లగురిగింజ*: చూ, తులాబీజము.
కృష్ణపింగళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.
కృష్ణపిండీతకము, సం. వి. అ. పుం. నల్లమంగ*: చూ, శ్వసనము.
కృష్ణపిండీరము, —పై.—
కృష్ణపిపీలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లచీమ: చూ, పిపీలిక.
కృష్ణపులంగవము, సం వి. అ. పుం. పెద్దకందచీమ: చూ, పిపీలిక.
కృష్ణపుష్పము, సం వి. అ. పుం: చూ, కృష్ణధుత్తూరకము*.
కృష్ణపుష్పి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అంకోలగిరి*: చూ, ప్రేంకణము.
కృష్ణపుష్పిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ: చూ, కృష్ణపుష్పము.
కృష్ణఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కారుగచ్చ*: చూ, సోమరాజి.
కృష్ణఫలపాకము, సం. వి. అ. పుం. ఓంకపండు: చూ, సొమ్ము పుష్పఫల.
కృష్ణఫలము, సం. వి అ. న. 1. తక్కోలం*: చూ, వైజయంతి; పుం. 2. ఓంకపండు: చూ, సొమ్ముపుష్పఫల; 3: చూ, ఏలకిపండు. 2.
కృష్ణఫలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, కృష్ణఫల*.
కృష్ణబర్బరకము, సం. వి. అ. పుం. చిఱుతేకు*: చూ, బారంగి.
కృష్ణబీజము, సం. వి. అ. న. 1. కాలింగము*: చూ, పుచ్చ; పుం. 2. కుంకుడు*: చూ, ఫేనిలము. 2; 3. ఎఱ్ఱమునగ*: చూ, శిగ్రువు. 1.
కృష్ణభూమి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నల్లనేల: చూ, భూమి. 1-౩౦.
కృష్ణభూమిజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గోమూత్రిక*: చూ, తృణము.1.
కృష్ణభేద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-కృష్ణభేది, కటుకరోహిణి*: చూ, కటుకాదని. 1.
కృష్ణభేది, సం. వి. ఈ స్త్రీ. —పై.—
కృష్ణభోజికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జూదమాడెడివాఁడు: చూ, పందెకాఁడు.
కృష్ణమల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లగగ్గెర*: చూ, పర్ణాసము.
కృష్ణము, సం. వి. అ. న. 1. ఇనుము: చూ, లోహము. 1; 2. మరీచము: చూ, మిరియము; 3. దోషము: చూ, పాపము. 1; 4. సీలాంజనము: చూ, సౌవీరము. 2; 5. కాళాగురువు చూ, రాజార్హము. 1-౧౫; పుం. 6. నలుపు: చూ, వర్ణము 6-౧; (6-౬); 7. కాకి: చూ, వాయసము. 1; 8. కోకిలము: చూ, పికము; 9 దున్న: చూ, మహిషము; 10. కృష్ణపక్షము: చూ, పక్షము. 1; 11. నల్లని కడుపుగల మందపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక; 12. ఓంక*: చూ, సామ పుష్పఫల; 13. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 14. (యజ్ఞముకుఁదగిన చిత్రవర్ణముగల) ఇఱ్ఱి: చూ, హరిణము. 1-౧౧; 15. శూద్రజాతి: చూ, వర్ణము. 7; విణ. 16. నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6 ౬-(౧).
కృష్ణముద్గము, సం. వి. అ. పుం నల్లపెసర*: చూ, పెసర.
కృష్ణమూర్తి, అం: చూ, కృష్ణావతారము.
కృష్ణమూలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ నల్లసుగంధిపాల*: చూ. శారిబ.
కృష్ణమూలిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ. నల్లగగ్గెర*: చూ, పర్ణాసము.
కృష్ణరక్తకము, సం. వి. అ. పుం. గురివెంద*: చూ, తులాబీజము.
కృష్ణరక్తిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—
కృష్ణరుహా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కృష్ణవల్లి*: చూ, సురలి. (సరళి).
కృష్ణరేఖ, సం వి ఆ. స్త్రీ. దాస్యలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౧౭.
కృష్ణల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గురిజ. ఎఱ్ఱగురిజ (అని కొందఱు *: చూ, తులాబీజము.
కృష్ణలకము, సం. వి అ. పుం. —పై.—
కృష్ణలము, సం. వి. అ. న. సేతిక, మూఁడు యవల యెత్తు వెండి: చూ, లోహము. 1.
కృష్ణలవణము, సం. వి అ. న 1. సౌవర్చలవణము: చూ, లవణము. 1; 2 కాచలవణము: చూ, లవణము 1.
కృష్ణలోహము, సం. వి. అ న. ఇనుము: చూ, లోహము. 1.
కృష్ణలోహమయము, సం. వి. అ పుం చిట్టెము: చూ, లోహము. 1.
కృష్ణలోహితము సం వి. అ పుం. 1. నలుపు మించఁగలిసిన యెఱుపు, ధూమ్రము. చూ, వర్ణము. 6-౪-(౪); విణ 2. నలుపు మించఁగలసిన యెఱుపుగలది, ధూమ్రము: చూ, వర్ణము. 6-౪ (౪.)
కృష్ణవక్త్రము, సం. వి. అ. పుం కోఁతి: చూ, వానరము.
కృష్ణవర్త్మ, సం వి. న. పుం. 1. అగ్ని: చూ, నిప్పు; 2. దురాచారుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు 2; 3. తలగాము, రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు 1.
కృష్ణవల్కలము, సం. వి. అ. పుం ఏపె*: చూ, మద్ది
కృష్ణవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కమ్మెరాకుతీఁగె, నల్లతీఁగె*, చూ, సురలి (సురళి); 2. మామెన*: చూ, శారిబ.
కృష్ణవల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—
కృష్ణవృక్షము, సం. వి. అ. పుం. అగరుమాను*: చూ, చందనము.
కృష్ణవృంత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. కలిగొట్టు*: చూ, సాలి 2. 2. కారుమినుము*: చూ, మినుము; 3. పెగ్గుమ్మడు*; శ్రీపర్ణి: చూ, సర్వతోభద్ర 1-౬.
కృష్ణవృంతిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. గుమ్మడి*: చూ, మహాఫలము; 2. పేటికావృక్షము: చూ, పేటిక.
కృష్ణవేణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. కృష్ణ అనియెడు నది: చూ, నది; అం. 2. చూ, గంగలు (రూ కృష్ణవెణ్ణ).
కృష్ణవేణ్ణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

కృష్ణవ్రీహి, సం. వి. ఇ. పుం. ఒకరకము వ్రీహిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కృష్ణశారము, సం. వి. అ. పుం. 1. యజ్ఞమునకుఁ దగిన చిత్రవర్ణపులేడి(రూ-కృష్ణసారము): చూ, హరిణము. 1-౧౨; 2. ఇరుగుడు*: చూ. శింశుప; 3. జెముడు*: చూ, స్నుహి.

కృష్ణశాలి, సం. వి. ఇ. పుం. ఒకరకము శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కృష్ణశింశుప, సం. వి. ఆ స్త్రీ. నల్లఇరుగుడు*: చూ, శింశుప.

కృష్ణశిగ్రువు, సం. వి. ఉ. పుం. శోభాంజనము*: చూ, శిగ్రువు. 1.

కృష్ణశర్కర, సం. వి. ఆ స్త్రీ. గురివెంద*: చూ, తులాబీజము.

కృష్ణశీర్షకము, సం. వి. అ. న. అగరువు: చూ, రాజార్హము. 1.

కృష్ణశృంగము, సం. వి. అ. పుం. దున్నపోతు: చూ, మహిషము.

కృష్ణసఖి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జీలకఱ్ఱ: చూ, సుషవి. 2.

కృష్ణసర్పము, సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లత్రాచు: చూ, సర్పము. 1-౨; 2. కేతకి*: చూ, మొగలి.

కృష్ణసర్పరాజు, సం. వి. అ. పుం. కర్కోటకమను మొదటి రకము పాము: చూ, సర్పము. 1. ౧.

కృష్ణసర్షపము, సం. వి. అ. పుం. నల్లావలు*: చూ, సర్షపము.

కృష్ణసార, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఇరుగుడు*: చూ, శింశుప.

కృష్ణసారకము, సం. వి. అ. పుం. 1. వెదురు: చూ, వేణువు; 2. ఇరుగుడు*: చూ, శింశుప; 3. జెముడు*: చూ, స్నుహి; 4 యజ్ఞమునకుఁ దగిన చిత్రవర్ణపులేడి: చూ, హరిణము. 1.-౧౨.

కృష్ణసారధి, సం. వి. ఇ. పుం. అర్జునము, ఏఱుమద్ది *: చూ, సాలము. 3-౧.

కష్ణసారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కృష్ణశారము.

కృష్ణస్కంధము, సం. వి. అ. పుం. కాలస్కంధము*: చూ, తమాలము.

కృష్ణహయము, సం వి. అ. పుం. సూర్యాశ్వము: చూ, హయము. 1-౨.

కృష్ణాంగన, అ: చూ, దిక్పాలపట్టణములు: (చూ, దేశము.)

కృష్ణాంగము, సం. వి. అ. న. విషవిన్యాతంత్రవిశేషము: చూ, మాయము. 1.

కృష్ణాంజని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ కాలాంజని*: చూ, హ్రస్వ శాఖశిఫము.

కృష్ణాగురువు, సం. వి. అ. న. నల్లఅగిలు: చూ, రాజార్హము. 1-౧౩.

కృష్ణాచలము, సం. వి. అ. పుం. రైవతపర్వతము: చూ, పర్వతము.

కృష్ణానది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కృష్ణాజిల్లాయందున ప్రవహించు చున్ననది: చూ, నది.

కృష్ణాభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కృష్ణాంజని*.

కృష్ణామిషము, సం. వి. అ. న: చూ, కృష్ణలోహము.

కృష్ణామము, సం. వి. అ. పుం. చింత*: చూ, తింత్రిణీ.

కృష్ణాయసము, సం. వి అ. న. —పై.—

కృష్ణార్చి, సం. వి. స్. పుం. అగ్ని: చూ, నిప్పు.

కృష్ణార్జకము, సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లగగ్గెర*: చూ, పర్ణాసము; 2. నల్లతులసి*: చూ, హరిప్రియ 3-3.

కృష్ణార్పణము, వా. శ్రీకృష్ణభగవానునికి సమర్పణము." నీవు చేసిన పని కృష్ణార్పణము."

కృష్ణాలువు, సం. వి. ఉ. పుం. నీలాలువు, నల్లకంద*: చూ, సూరణము.

కృష్ణావతారము, అం. ఇది యొక అవతారము. ఇది దశావతార ములలోఁ జేరియుంట లేదు.

కృష్ణావాసము, సం. వి. అ. పుం. అశ్వత్థము *: చూ, రావి.

కృష్ణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నల్లావలు *: చూ, సర్షపము; 2. తవిదె అను వస్తు: చూ, ధాన్యము; 3. నల్లపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

కృష్ణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1 = పన్నెండ్రు (చూ, కృష్ణావతారము) వెన్నుఁడు (అన్నిటినిఁ జేయువాఁడు, దైత్యులను నలిపివేయువాఁడు, కృష్ణవర్ణుఁడు, గీత నుపదేశించిన శ్రీకృష్ణభగవానుఁడు మొ): చూ, విష్ణువు. 1; 2. వేదవ్యాసుఁడు: చూ, సన్న్యాసి. 1; 3. అర్జునుఁడు (పాండవమధ్యముఁడు): చూ, విజయుఁడు. 1; 4 అగ్నిహోత్రుఁడు: చూ, నిప్పు.

కృష్ణేక్షువు, సం. వి. ఉ. పుం. నల్లచెఱకు *: చూ, సుకుమారము. 1-3.

కృష్ణోదుంబరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ కాకోదుంబరిక *: చూ, బొమ్మమేడి.

కృష్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తాళప్రాణరణావిశేషము: చూ, తాళము. 2; అం. 2: చూ, దేశీయక్రియలు.

కృసరము, సం. వి. అ. న. 1. పులగము: చూ, సాదము. (1)-౧౨; 2. శ్రాద్ధమున నిమంత్రితులకు అభ్యంజనకాల మందు కలిపియిచ్చెడు నువ్వులు బెల్లము. (నువ్వుల పులగ మని హారావళి.)

క్లృ

క్లృప్తకీల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వ్యవస్థాపత్రము, పట్టోలికా: చూ, పట్టా.

క్లృప్తధూపము, సం. వి అ. పుం. అందుగుల కలఁ జేసిన ధూపద్రవ్యము, సిహ్లకము: చూ, రాజార్హము. 1.

క్లృప్తము, సం. విశే. ఏర్పాటుచేయఁబడినది: చూ, స్థితము. 3.

క్లృప్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఏర్పాటు: చూ, నిజము. 2; 2. కల్పనము: చూ, సంగ్రహము.

క్లృప్తికుఁడు, సం. విశే. క్రీతుఁడు: చూ, పుత్రుఁడు: 1.

కె

కె, దే. విశే. వృత్తియందు కెంపుశబ్దమునకు మీఁది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము. (దీనికి పరుషసరళములు పర మగునపుడు నుగాగమమును, తదితరములు పరమగునపుడు మీఁదిదానికి ద్విత్వమును వచ్చును. కెంగేలు, కెంజడ, కెంజాయ, కెంజిగ, కెంజిగురు, కెంపలిరు, కెందమ్ము,

కెందామర, కెందొవ, కెంబట్టు, కెంబువ్వు, కెంపెదవి, కెన్నుసువు, కెమ్మొక్క, కెమ్మోవి మొ.)

కెంగటు, దే. వి. తాళవిజము. రూ-గెంగెట. అం, భా. ద్వి. 78: చూ, తేగ.

కెంజాయ, దే. వి. ఎఱుపు. వేం, అం. 83: చూ, వర్ణము. 6-ఴ.

కెంజిగురు, దే. వి ఎఱ్ఱనిచిగురు.

కెంపమ్మి, ద్వ. వి. (కెంపు + తమ్మి) ఎఱ్ఱదామర *: చూ, సహస్రపత్త్రము 1-3.

కెందామర, —పై.—

కెంపొగ, ద్వ. వి. ఎఱ్ఱగలువ *: చూ, సహస్రపత్త్రము. 1-౧౨-(౧).

కెంపు, దే. వి. 1. ఎఱుపు. భార. విరా. 2, ఆ. 318: చూ, వర్ణము. 6—ఴ; 2. పద్మరాగమణి: చూ, రత్నములు. 1-౨: 3. అధరమందలి దంతక్షతము: చూ, దంతక్షతములు. విజ. 4. ఎఱ్ఱనిది. చమ. 1, ఆ. 86: చూ, వర్ణము 6-ఴ-(౧); (ఈయర్థమున వృత్తియందుఁ గొన్నియెడల నంత్యవర్ణలోపము. కెం.)

కెంపుఁగంటి, దే. వి. (కెంపు + కన్ను) కోయిల: చూ, పికము.

కెంపుకనుబవులుఁగు, దే. వి.—పై.— సాంబ. తిర్య. 7.

కెంపుగాతు, ద్వ. వి. అంగారకుఁడు, రూ-కెంపుగాము: చూ, వక్రుఁడు. 1.

కెంపుగాము, —పై.—

కెంపురా, ద్వ. వి. ఇనుఁడు. అం. పదా. సుర. 21:చూ, సూర్యుఁడు.

కెంపుసవతు, ద్వ. వి. స్వాతి: చూ, నక్షత్రము. 1.

కెడ, దే. వి. వైపు. భార. ద్రోణ. 4, ఆ. 303: చూ, పార్శ్వము. 1. (రూ-కెడను-కెలఁకు-కెలను-కెలవు-కెళవు).

కెడను, దే. వి. —పై —

కెడపు, దే. ప్రే. 1. పడఁజేయు. జై. 3, ఆ. 109; 2.త్రోయు. రామా. 4, ఆ. 50; 3. చంపు: చూ, సంహరించు.

కెడయిక, దే. వి. 1. పడుట: చూ. పతనము: 2. చావు: చూ, మరణము.

కెడయు, దే. అ. క్రి. 1. పతనమగు. ఉ, హరి. 2, ఆ. 131: చూ, పడు. 5; 2. చచ్చు: చూ, మరణించు; 3. భేదమగు ఆం, భా. తృ. 85: చూ, వేఱుపడు; స. క్రి. 4. ఉద్దేశించు: చూ, విషయీకరించు.

కెడవు, దే. వి. పడుట: చూ, పతనము.

కెమ్మోవి, దే. వి. ఓష్ఠము. సాంబ. దేవ. 51; చూ, పెదవి.

కెమ్మోవిగుఱి, దే. వి. పలునొక్కు, సాంబ. దేవ. 51: చూ, దంతక్షితము.

కెరకొట్టు, దే. అ. క్రి. (కెరలు + కొట్టు) కలకలనాయు: చూ, కిలకిలలాడు.

కెరలియాడు, దే. అ. క్రి. (కెరలి + ఆడు) చెలరేఁగు. ఉ, హరి. 5, ఆ, 42: చూ, విజృంభించు. (కెరలువొడుచు-కెరయు-కెరలు-కేరు-కేరించు).

కెరలు, దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు. స్వా. 6, ఆ. 35: చూ, ముమ్మరించు; 2. ఆగ్రహించు. స్వా. 6, ఆ. 47: చూ, రోషించు; 3. కూయు. స్వా. 3, ఆ. 111; 4: చూ, శబ్దించు; 5. చెలరేఁగు. హరి. ఉ. 7, ఆ, 42: చూ, విజృంభించు; 6. తొట్రుపడు. రా. యు, కాం. 408. పొరబ: చూ, సంభ్రమించు.

కెరలుచు, దే. ప్రే. కెరలఁజేయు.

కెరలువొడుచు. దే. అ. క్రి. (కెరలు + పొడుచు) 1. వృద్ధిఁబొందు. భాగ, 5, స్కం. 1, ఆ. 106: చూ, వర్ధిల్లు; 2. చెలరేఁగు. భాగ. 8, స్కం. 295: చూ, విజృంభించు.

కెరసనాయిలు, వా. వి. మట్టిగూనె చూ, కిరసనాయిలు.

కెర్జము, వై. వి. కేరజమనుపక్కి. రూ-కేరజము-కేర్జము: చూ, పక్షి.

కెర్ల, దే. వి. తాపము: చూ, సంతాపము.

కెర్లి: చూ, రూ-కిర్లి.

కెలఁకు, దే. వి. 1. దిక్కు భార. అర. 3, ఆ. 297 చూ, హరిత్తు; 2. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 1; స. క్రి. 3 కలపెట్టు. ఆము 6, ఆ. 34; 4 ఉన్మూలించు. "బగుని కన్నులు కెలఁకె." కాశీ 7, ఆ. 95: చూ, భేదిల్లు. 2.

కెలను, దే. వి. 1. దిక్కు: చూ, హరిత్తు; 2. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 1. (రూ-కెలఁకు-కెలవు-కెళవు).

కెలయు, దే. అ క్రి. చెలరేఁగు. రా. అర, కాం. 166. పొరబ: చూ, విజృంభించు.

కెలవు, దే. వి. 1. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 1; 2. అనురాగము. కాశీ. 3, ఆ. 114: చూ, స్నేహము. 1.

కెలసము, దే వి. 1. అరసము: చూ, సంతోషము; 2. ఉత్సాహము: చూ, యత్నము; 3. కాంక్ష: చూ, వాంఛ; 4. పని. భార. అర. 6, ఆ. 30; భార. అర. 5, ఆ. 228: చూ, వ్యాపారము. 1.

కెల్లగించు, దే. స. క్రి 1. పెల్లగించు: చూ, భేదిల్లు. 2; 2. పురికొలుపు: చూ, ప్రేరేపించు.

కెల్లి, వా. వి: చూ, రూ కిర్లి-కెర్లి.

కెళకుళి, వై. వి. = ఖేలాకూలమ్. నడబావి క్రీడాసరస్సు చూ, సరస్సు. 1, (రూ-కెళాకుళి-కెళాకూళి-కేళకుళి - కేళకూళి - కేళాకుళి-కేళాకూళి).

కెళగు, దే. వి. ఆర్తవము. అం, పదా. ర. 68: చూ ముట్టు. 1.

కెళవు, దే. వి. 1. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 1; 2. దూరము. జై 5, ఆ. 53; ఆము. 5 ఆ 26: చూ విప్రకృష్టము.

కెళాకుళి, వై వి.=: చూ, రూ-కెళకుళి. రసి. 3, ఆ. 117.

కెళాకూళి, —పై.—

కే

కే, దే. వి, ధ్వన్యనుకరణము. హరి: పూ. 5, ఆ. 215: చూ, హుూహుూ. (రూ-కేప).

కేందుకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కప్పు: చూ, హరి. 12; 2. గాలవము *: చూ, లొద్దుగు.

కేందువు, సం. వి. ఉ. పుం. తిందుకము*: చూ, తుమికి.

కేక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.= కేస. నెమలికూఁత: చూ, స్వరము. 2-౪౽-(౧-౨౭); దే. వి. (1) పెద్దకూఁత, రూ-కే: చూ, స్వరము. 2.

కేకయము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, దేశములు; 2. స్త్రీలు కాళ్ళనుధరించు అందియ: చూ, భూషణము. 2.

కేకయి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, కైకేయి.

కేకయుఁడు, సం వి. అ. పుం. కేకయదేశపురాజు: చూ, రాజు. 1-౪౩.

కేకరము, సం. వి. అ. పుం. 1. కడకన్ను: చూ, లోచనము. 1-౧; 2. మెల్లకన్ను: చూ, నేత్రము. 1.

కేకరాక్షన్యాయము. న్యా. మెల్లకంటివాఁడు ఒకనివైపు చూచుచుండ మఱియొకనివైపుఁ జూచుచున్నట్లు గాన్పించువిధము.

కేకరించు, సం. స. క్రి. 1. కటాక్షించు. హరి. పూ. 7, ఆ. 196: చూ, చూపు; దే. అ. క్రి. (1) కేకలువేయు: చూ, శబ్దించు. 1-3; (2) సకిలించునట్లు శబ్దించు: చూ, శబ్దించు. 1-౪.

కేకరింత, దే. వి. 1. కేకలువేయుట; 2. సకిలించునట్లు శబ్దించుట. ఆము. 5, ఆ. 60.

కేకరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వశిరుఁడు: చూ, మెల్లకంటివాఁడు.

కేకలబండి, వా. వి. రైలు: చూ, పొగబండి: (చూ, కమ్మలపైబండి) (చప్పుడుతోఁగూడినది.)

కేకాలము, సం. వి. అ. పుం. నెమలి: చూ. మయూరము.

కేకావలము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

కేకి, సం. వి. న్. పుం.—పై.—

కేకిశిఖ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బర్హిపర్ణి *: చూ, పూతికరజము.

కేకిస, దే. వి. నెమలికూఁత. ఆం, పవా. 5-33: చూ, స్వరము.2.

కేకిసలు, దే. వి. బ. 1: చూ, చప్పట్లు; 2. నతి. హంస. 4, ఆ. 213; బహు. 2, ఆ. 41: చూ, నమస్కారము; 3. నతివిశేషము: చూ, నమస్కారము.

కేకుందకము, సం. వి. అ. పుం. కుడుము: చూ, భక్ష్యము.

కేకుందము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

కేకేయి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-కేకయి.

కేజు, దే. వి. 1. అడుసు: చూ, బురద; వా. వి. 2 దావా. రూ-కేసు.

కేటత్రాడు, దే. వి. యమపాశము. నీలా. 1, ఆ. 2?: చూ, సూత్రము. 1.

కేటభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గౌరి: చూ, పార్వతి 1.

కేటాయించు, వా. క్రి. వేఱుపఱుచు. (రూ-ఖేటాయించు.)

కేటలాగు, వా. వి. రూ-కేట్లాగు. అమ్మకమునకు సిద్ధపఱచిన పొత్తములు లోనగువాని పట్టిక.

కేట్లాగు, వా వి.—పై.—

కేడ, దే. వి. ధూర్తుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కేడము, వై. వి.= ఖేటకము డాలు: చూ, హరిగ. (రూ-కేడియము-కేడెము-కేవడము-కేశము.)

కేడి, వా. వి. ప్రాత నేరస్థుడు. "కేడీలరిజస్టరు."(రూ-కేడీ-కేశీ.)

కేడించు, దే. అ. క్రి. 1. తొలఁగు: చూ, విరియు. 5; స. క్రి. 2. అలక్ష్యముచేయు: చూ, రూ-క్రేడించు; 3. ఎడఁబాయు. ఆం, భా. తృ. 85: చూ, వేఱుపడు. (వేటాయించు అని వాడుక.)

కేడియము, వై. వి.= ఖేటకము. డాలు. రూ-కేడెము: చూ, హరిగ.

కేడెము, వై. వి. = —పై.—

కేణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. డేరా: చూ, సదనము. 1.

కేతకము, సం. వి. అ. పుం.= గేదఁగి *: చూ, మొగలి.

కేతకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=—పై.—(ఇది శివపూజ కనర్హము.; 2. జాజి *: చూ, మాలతి; వా. 3. ఒకానొకతైలము: చూ, స్నేహము. 1-౨౩.

కేతకీకుసుమన్యాయము, న్యా. మొగలిపూవు సుగంధము గలదియైనను ముండ్లచేత కోసికొన శక్యముకాదు అనెడి విధము.

కేతనము, సం. వి. అ. న. 1. టెక్కెము: చూ, సిడము; 2. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1: 3. ఇల్లు: చూ, సదనము 1: 4. పిలుచుట, బ్రాహ్మణుల నిమంత్రణము చేయుట. (అని కొందఱు): చూ, సంబోధనము.

కేతుధరము, సం. వి. అ. పుం. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

కేతుధరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. టెక్కెముపట్టువాఁడు: చూ, ధ్వజధరుఁడు.

కేతుప్రియము, సం. వి. అ. న. వైడూర్యము: చూ, రత్నము. 1.౯.

కేతుభము, సం. వి. అ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

కేతుమతి. అం. ఒకానొక వృత్తము. — ఇందు బేసిపాదములందు స, జ, స, గురువులును, సరిపాదంబుల భ, ర, న, గగములును గలిగి ఏడింటయతిగల వృత్తము. ఉదా. — "జితబేసులన్న-జనగముల్,భాతసరిగాభరే-పనగగంబుల్.యతిశైలసంఖ్య. నమరఁగా.": చూ, వృత్తము, 1.

కేతుమాలము, అం. చూ, వర్షములు.

కేతురత్నము, సం. వి. అ. న. వైడూర్యము: చూ, రత్నములు. 1-౯.

కేతువు సం. వి. ఉ. పుం. కేతువను నొక గ్రహము: చూ, సుకేతనము: (చూ, ఆశ్లేషాభవము) కేతువునకు శుభవర్గములు 13. పాపవర్గములు 3; కేతుదశాపత్యములు యేడు ఇత్యాది; 2. టెక్కెము; చూ, సిడము; 3. గురుతు: చూ, లక్షణము. 1; 4. అగ్ని: చూ, నిప్పు; 5. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 6. దుమగతికేతువు: చూ, తోఁకచుక్క; 7. తక్కెల *: చూ, వైజయంతి; అం. 8: చూ, గ్రహములు.

కేదంతి, సం. వి. ఇ. పుం. అనిరుద్ధుఁడు: చూ, విశ్వకేతువు.

కేదరము, సం. వి. అ. పుం. 1. తుమ్మ *: చూ, విట్ఖదిరము; 2. రూ-కేదారము, ఊడుపుమడి: చూ, భూమి. 1: (చూ,రూ-కేదారము.)

కేదారకటుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కటుకరోహిణి *: చూ, శకులాదని. 1.

కేదారము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. వరిమడి: చూ, భూమి.1; (కైదారకము-కైదార్యము-కేదారికము): 2. వరిపండుసేల,

ఊసుపుమడి: చూ, భూమి. 1.-౪౨; (కైదారము - కైదార్యము - కేదారికము); పుం. 3. కొండ: చూ, పర్వతము; 4. కేదారపర్వతము: చూ, పర్వతము; 5. కుదురు: చూ, పాదు 1; 6. కాశీపట్టణమునందలి పుణ్యక్షేత్రములలో నొకటి. (కేదారఘట్టమని వాడుక.)

కేదారశృంగము, సం. వి. అ. న. బోదాపసింగి *: చూ, మూర్ధజకరంజము.

కేనతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మన్మథుని భార్య: చూ, భార్య.

కేనారము, సం. వి. అ. పుం. 1. కుంభీపాకమను నరకము: చూ, కుంభీపాకము: చూ, నరకములు; 2. చెక్కిలి, పుట్టె ప్రదేశము (అనికొందఱు): చూ, లెంప. 2; 3. సంధి: చూ, బుజ్జగింత. (ఇది విచార్యము.)

కేనారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

కేనిపాతకము, సం. వి. అ. పుం. చుక్కాని; ఓడతెడ్డు (అని కొందఱు): చూ, పీలి. 2.

కేనిపాతనము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

కేనిపాతము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

కేమము, సం. వి. అ. న. పులిపిరికాయ: చూ, వ్రణము. 1-౧౬.

కేముకము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

కేయూరము, సం. వి. అ. న. 1. భుజకీర్తులు: చూ, భూషణము.2; పుం. 2. ఒకానొక రతిబంధము: చూ, రతిబంధములు.

కేరజము, వై. వి. = గేరజ్జ. రూ-కేరిజము-కేర్జము - కెర్జము: చూ, పక్షి.

కేరడము, దే. వి. 1. ఉపేక్ష. హరి. పూ. 1, ఆ. 180: చూ, మందెమేలము. 1; 2. తిరస్కారము. ఉ. హరి. 5, ఆ. 276: చూ, వహేలనము; 3. తిరస్కారపుమాట. ఉ. రా. 1, ఆ. 89: చూ, శబ్దము. 2-౩౭; 4. వంకరమాట. కా. 2, ఆ. 21: చూ, వ్యాఖ్యానము. 2; 5. ఒయ్యారము: చూ, విలాసము; 6. ఎగతాళి: చూ, పరిహాసము.

కేరడములవు, దే. వి. ధూర్తుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కేరడములవుఁదనము, దే. వి. ధూర్తత్వము: చూ, నీచుతనము.

కేరడించు, దే. స. క్రి. వక్రముచేయు. పసు. 5, ఆ. 76: చూ, వంకరపోవు.

కేరళము, సం. వి. అ. న. 1. చిత్రతండులము*: చూ, వాయువిడంగము; 2: చూ, దేశము. (రూ-కేరళము).

కేరలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. జ్యోతిర్గ్రంథవిశేషము, ఒకరకము వేఁపుడుపిండి: చూ, పాదము. (1); -౩౭; 2. అహోరాత్రము: చూ, రోజు.

కేరించు, దే. అ. క్రి. చెలరేఁగు; య. 5, ఆ. 76: చూ, విజృంభించు.

కేరింత, దే. వి. అలరింత: చూ, హాస్యము. 1.

కేరిజము, వై. వి. = గేరజ్జ. రూ-కేరజము: చూ, పక్షి.

కేరు, దే. అ. క్రి. 1. ఉత్సహించు. రుక్మి. 2, ఆ. 16: చూ, యత్నించు; 2. చెలరేఁగు. కళా. 6, ఆ. 195: చూ, విజృంభించు; 3. కుతూహలపడు. రుక్మి. 5, ఆ. 26: చూ, సంతోషించు; స. క్రి. 4. అనాదరించు. అచ్చ. అర. కాం. 32: చూ, తిరస్కరించు; 5. అపహసించు. పా. 4, ఆ. 67: చూ, వెక్కిరించు.

కేరుపు. దే. వి. జృంభణము: చూ, విజృంభణము.

కేర్జము, వై. వి = గేరజ్జ. రూ-కేరజము: చూ, పక్షి.

కేల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మోఁచేతిపోటు: చూ, పోటు. 4; 2. గనిక: చూ, మేక, 3. ఘంట: చూ, వహ్ని. 1—౨౬.

కేలకుఁడు, సం. వి. అ. పుం కత్తివాయిపైన ఆడెడువాఁడు: చూ, ప్లవకుఁడు.

కేలాసము, సం. వి. అ. పుం. కైలాసము: చూ, పర్వతము.

కేలి, సం. వి. ఇ. పుం. స్త్రీ: చూ, రూ-కేళి.

కేలికము, సం. వి. అ. పుం. అశోకము*: చూ, హేమపుష్పము.

కేలికల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సరస్వతీదేవియొక్క వీణె: చూ, వీణ. 1—౨.

కేలికళావతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మన్మథునిభార్య: చూ, భార్య.

కేలికిలము, సం వి. అ. పుం గుమ్మడు*: చూ, మహాఫలము.

కేలికిన్నము, సం. వి. అ. పుం. ఒంటె: చూ, లొట్టిపిట్ట.

కేలికుంచిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. భార్యతోఁబుట్టువు: చూ, శ్యాలిక.

కేలికోశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నటుఁడు: చూ, శైలూషుఁడు.

కేలివృక్షము, సం. వి. అ. పుం. కదంబము*: చూ, నీపము.

కేలు, వై. వి. = కులి. కులికి. 1. చేయి: చూ, హస్తము; 2. తొండము. భార. అర. 6, ఆ. 229: చూ, హస్తి. 1-(౬౩.)

కేలుదమ్మి, వై. వి. పద్మమువంటి హస్తము: చూ, హస్తము. 1-౮.

కేలుపట్టు, వై. వి. పాణిగ్రహణము: చూ, వివాహము. (రూ-కేల్పట్టు.)

కేలుమొగుప, వై. వి. చేమోడ్పు: చూ, నమస్కారము. (రూ-కేలుమొగుపు- కేలుమొగ్గ - కేలుమోడుపు - కేలుమోడ్పు - కేల్మొగుప - కేల్మొగుప్పు- కేల్మోడుపు- కేల్మోడ్పు - కేల్మోడుపు- కేల్మోడ్పు).

కేలుమొగుపు, —పై.—

కేలుమొగ్గ, —పై.—

కేలుమోడుపు, —పై.—

కేలుమోడ్పు, —పై.—

కేల్పట్టు, వై. వి: చూ, రూ-కేలుపట్టు.

కేల్మొగుప, వై. వి: చూ, రూ-కేలుమొగుప.

కేల్మొగుప్పు, —పై.—

కేల్మోడుపు, —పై.—

కేల్మోడ్పు, —పై.—

కేల్మోడుపు, —పై.—

కేల్మోడ్పు, —పై.—

కేవ, దే. వి. దగ్గఱ. అం, భా. త్ర. 242: చూ, సమీపము. 1.

కేవడము, వై. వి: చూ, రూ - కేవెఱ. స్వా. 4, ఆ. 28.

కేవరి, దే. వి. (కేవు + అరి) రేవు పుచ్చుకొనువాఁడు: చూ, సుంకరి.

కేవలద్రవ్యము, సం. వి. అ. న. మరిచము: చూ, మిరియము.

కేవలము, సం. వి. అ. న. 1. నిర్ణయింపఁబడినది: చూ, స్థితము. 3; 2 జ్ఞానవిశేషము: చూ, బుద్ధి; విణ. 3. అంత : చూ, సర్వము; 4. ఒకటి : చూ, పంచి.

కేవలి, సం. వి. న్. పుం. 1. బుద్ధదేవుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1; 2. శాక్యబుద్ధదేవుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1; 3. జైనవిశేషము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

కేవలుఁడు, సం. వి. అ. పుం పరమాత్మ: చూ, హంసుఁడు.

కేవు, దే. వి. ఓడకిచ్చెడు కూలి: చూ, తంపన్యము.

కేశకలాపము, సం. వి. అ. పుం 1. వెండ్రుకలముడి: చూ, ముడి. 3; 2. వెండ్రుకల సమూహము: చూ, వెండ్రుక. 1.

కేశకారము, సం. వి. అ. పుం. 1. కరపలము: చూ, దాణము. 1-౨. 2. ఒక రకము చెఱకు*: చూ, సుకుమారము. 1-౭-(౧.)

కేశకీటము, సం. వి. అ పుం పేను: చూ, యూకము.

కేశగర్భకము, సం. వి. అ. పుం. కబరి: చూ, వేనలి.

కేశఘ్నము, సం. వి. అ. న. పేనుకొఱుకుట: చూ, బట్టతల.

కేశచ్ఛిత్తు, సం. వి ద్. పుం. నాపితుఁడు: చూ, మంగలి.

కేశటము, సం. వి అ. పుం. 1. ఛాగము: చూ, మేషము. 1; 2 జంతుపేను: చూ, యూకము: 3. దుంపిగము*: చూ, శోణకము; 4. కామదేవుని యొక్క శోషణమను బాణము: చూ, బాణము. 1-౨౬

కేశటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. తోడఁబుట్టినవాఁడు, భ్రాత: చూ, సహోదరుఁడు.

కేశనామము, సం. వి. న్. న: చూ, రూ - కేశాంబునామము*.

కేశపక్షము, సం. వి అ.పుం. కేశసమూహము. (రూ-కేశపాశము-కేశహస్తము): చూ, వెండ్రుక. 1.

కేశపద్ధతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పాపట: చూ, సీమంతము. 1.

కేశపల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉత్తరేణు*: చూ, శైఖరికము.

కేశపాశము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కేశపక్షము.

కేశపాశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సిగ, మొగవాండ్రజుట్టు. (అని కొందఱు): చూ, సిక. 1-౧.

కేశబంధము, సం. వి. అ పుం. (1. పువ్వులు ముడిచిన) కొప్పు: చూ, వేనలి; అం. 2: చూ, నృత్తహస్తములు

కేశభువు, సం. వి. ఊ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

కేశమథని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జమ్మి*: చూ, శమి.

కేశమార్జకము, సం. వి. అ. న కంకతము: చూ, ప్రసాధని.

కేశమార్జనము, సం. వి. అ. న. —పై.—

కేశము, సం. వి. అ పుం. 1. తలవెండ్రుక: చూ, వెండ్రుక. 1; 2. కురువేరు*: చూ, హ్రీబేరము.

కేశముష్టి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. విషముష్టి*: చూ, ముసిఁడి; 2. మహానింబము*: చూ, వేము; 3: చూ, తేనెమ్రాను.

కేశముష్టిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. విషముష్టి*: చూ, ముసిఁడి.

కేశముష్టికము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దవేము*: చూ, వేము.

కేశరంజనము, సం. వి. అ. పుం. గుంటగలగర*: చూ, భృంగరాజము. 1.

కేశరంజని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిన్నగోరంట*: చూ, సహ. 2.

కేశరము, సం. వి. అ. పుం. న. రూ-కేసరము. 1. అకరువు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౦-(౨); 2. విషవిశేషము: చూ, విసము. 1; 3. అహికేసరము*: చూ, నాగకేసరము; 4. పొగడ*: చూ, వకుళము. 5. పున్నాగము*: చూ, పొన్న; 6. = కోస. జూలు. సింగములోనగువాని మెడమీఁది వెండ్రుక: చూ, వెండ్రుక. 1; న. 7. ఇంగువ*: చూ, హింగువు. 2; 8. వింజామరము: చూ, సురటి; 9. లవంగపుపువ్వు: చూ, లవంగపుష్పము.

కేశరామ్లము, సం. వి. అ. పుం. మాదీఫలము*: చూ, మాతులుంగము.

కేశరి, సం. వి. న్. పుం. రూ-కేసరి. 1. సింగము: చూ, సింహము; 2. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 3. పున్నాగము*: చూ, పొన్న; 4. అహికేసరము*: చూ, నాగకేసరము.

కేశరుహ, సం. వి ఆ. స్త్రీ. భద్రదంతిక*: చూ, విశల్య. 5.

కేశరూప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వృక్షోపరివృక్షము, బదనిక: చూ, వదనిక.

కేశవము, సం. వి. అ. పుం. పున్నాగము*: చూ, పొన్న.

కేశవర్ధని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. సహదేవి*: చూ. ముత్తవపులగము; వా. 2. వెండ్రుకలు పెరుగు తైలము. (దుకాణములలో విక్రయమునకు దొరకును).

కేశవాయుధము, సం. వి. అ. న. 1. రథాంగము: చూ, బండికన్ను; పుం. 2. ఆమ్రము*: చూ, మామిడి.

కేశవాలయము, సం. వి. అ. పుం. అశ్వత్థము*: చూ, రావి.

కేశవావాసము, సం. వి. అ పుం.—పై —

కేశవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-కేశిఘ్నుఁడు-కేశి. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. (కేశవాయుక్త్వాత్ = బ్రహ్మరుద్రయందు బ్రహ్మ విష్ణు రుద్రస్వరూపులుగాను ఉండువాఁడు పరమాత్మగా నుండుటయే స్వభావముగా గలవాఁడే కేశవుఁడు. అట్టివిష్ణువు నాపాపములను భస్మీకరించుఁగాక! అభిధానము: చూ, ఓమ్); 2. పసుపుదేంట్ల బాలుఁడు: చూ, శిశువు. 1-౬; విణ. 3. మంచి తలవెండ్రుకలు గలవాఁడు: చూ, సుకేశుఁడు.

కేశవేశము, సం. వి. అ. పుం. కొప్పు: చూ, వేనలి.

కేశహంత్రుఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ జమ్మి*: చూ, శమి.

కేశహంత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ —పై.—

కేశహస్తము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కేశపక్షము.

కేశాంతజములు. అం: చూ, ఆగంతుకములు. (అనుబంధములో చూడుము.)

కేశాంబునామము, సం. వి. న్. న. కురువేరు*: చూ, హ్రీబేరము.

కేశాకేశి, సం. అవ్య. సిగపట్ల పోట్లాట: చూ, యుద్ధము.

కేశాగ్రము, సం. వి. అ. న: అగ్రకేశము.

కేశారుహ, సం. వి. ఆ స్త్రీ: చూ, కేశవర్ధని*.

కేశార్హ, సం. వి. ఆ స్త్రీ. పెద్దసిలి*: చూ, రంజని.

కేశాహ్వము, సం. వి. అ. పుం. కురువేరు*: చూ, హ్రీబేరము.

కేశి, సం. వి. న్. పుం. 1. ఒకానొక రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-౪; 2. ప్రచేతసుఁడు: చూ, వరుణుఁడు. 1; 3. కురువేరు*: చూ, హ్రీబేరము; 4. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు 1;

5. సింగము: చూ, సింహము: విశే. 6. మంచి తల వెండ్రుకలు గలవాఁడు: చూ, సుకేశుఁడు: ఈ. స్త్రీ. 7 నఖముఁడప్పు: చూ, నఖము; 8. నీలి*: చూ, రంజని; 9. ఉప్పుగడ్డి*: చూ, తృణము. 1; 10. అగ్రవల్లి, అజలోమ*. 11. జటామాంసి*: చూ, మాంసి 2; 12. పిల్లపీఁచర*: చూ, శతమూలి.

కేశిక, సం వి. ఆ. స్త్రీ. పిల్లపీఁచర*: చూ, శతమూలి

కేశికుఁడు, సం. విణ. మంచి తలవెండ్రుకలుగలవాఁడు: చూ, సుకేశుఁడు.

కేశిని, సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1. కట్లపీఁగె*: చూ, పస్యింపసాళిక; 2. పచ్చపులిఁగె*: చూ, శంఠిని; విణ. 3. మంచితలవెండ్రుకలుగలది. (ఆఁడుది): చూ, స్త్రీ 1-౧౪౮.

కేశినిషూదనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శ్రీకృష్ణుఁడు: చూ. విష్ణువు. 1.

కేశిమథనుఁడు, సం. వి న. పుం. —పై—

కేశుఁడు, సం వి అ. పుం. 1. నీటిపేఁను: చూ, వరుణుఁడు; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

కేశ్యము, సం. వి. అ. న. 1. కృష్ణాగురువు: చూ, రాజార్హము. 1; (1-౧౫); పుం. 2 గుంటగలగర*: చూ, భృంగరాజము.

కేస, వై. వి. = కేశ. నెమలితురాయి. ఆం. భా. ద్వి. 96: చూ, స్వరము. 2.

కేసర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కార్పాసము*: చూ, ప్రత్తి.

కేసరపూరకము, సం. వి. అ. పుం. పుల్లమాదీఫలము*: చూ, మాతులుంగము.

కేసరబ్రాహ్మణులు, ఆం. పంచగౌడులందలి సారస్వతులలోని మూఁడవతెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు: (చూ, అసుగోత్ర బ్రాహ్మణులు.)

కేసరము, సం. వి. అ. పుం, న: చూ, రూ-కేశరము.

కేసరవరము, సం. వి. అ. న. కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

కేసరాంజనము, సం. వి. అ. పుం. గుంటగలగర *: చూ, భృంగరాజము.

కేసరామ్లము, సం. వి. అ. పుం. బీజపూరము *: చూ, మాతులుంగము.

కేసరి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. సింగము: చూ, సింహము; 2. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 3. పున్నాగము*: చూ, పొన్న; 4. అహికేసరము*: చూ, నాగకేసరము; 5. హనుమంతుని తండ్రి: చూ, వానరము; 6. మాదీఫలము *: చూ, మాతులుంగము; 7. రక్తశిగ్రువు *: చూ, మునగ; వై. వి. (1) = ఖేచరః. ఖేచరమను మృగము: చూ, ఖేచరము; (2) ఒకరకము వరిపైరు: చూ, సస్యము; (3) బ. కేసరి యను వడ్లు: చూ, ధాన్యము. (స్తంబకరి. 1-౨౬—౧౫).

కేసరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సహదేవి *: చూ, ముత్తవపులగము.

కేసరిజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఆంజనేయుఁడు: చూ, వానరము.

కేసు, వా. వి. 1. అచ్చుకూర్పు అక్షరములు గల గళ్ళతొట్టె; 2. దావా: (చూ, కేజు.) ఉ. "కేసు వాయిదావేసిరి"

కేళకుళి, వై. వి. = ఖేలాకులమ్. క్రీడాసరస్సు. ఉపిక. 2, ఆ. 57 : చూ, రూ-కెళకుళి.

కేళటాళి, వై. వి. = -పై.-విక్ర. 5, ఆ. 19 భీమ. 3, ఆ. 190.

కేళాకుళి, వై. వి. = —పై.—

కేళాకూళి, వై. వి. = —పై.—

కేళి, సం. వి. ఇ. పుం. స్త్రీ. = కేళిక. గేలి-రూ-కేలి. 1. పురుషుఁడు స్నేహముననైన స్త్రీలు లోనగువారిని గద్దించుట కొట్టుట పరిహసించుట మొదలుగాఁగలది; 2. ఆట: చూ, విలాసము. 1; 3. ప్రియునితోడి విహారమునందలి నాయికయొక్క క్రీడ: చూ, విలాసము. 1; 4. స్త్రీపురుషులు వినోదము నిమిత్తమై యాడెడు చతురంగము మొదలైన యాట: చూ, విలాసము. 1; 5. పుడమి చూ, భూమి. 1; వా. 6. ప్రాంతదొంగ, కేడి "నిన్ను కేడీ(ళీ)ల రిజిస్టరులో చేర్చినారు."

కేళిక, వై. వి. = కేళి. శరీర హస్త నేత్రాభినయములచేత భావమును తెలుపుచు నాడెడు ఆట. రామా. 2, ఆ. 131: చూ, నృత్యము.

కేళికిలుఁడు, సం. విణ. నవ్వించువాఁడు: చూ, హాస్యగాఁడు.

కేళిముఖము, సం. వి. అ. న. పరియాచకము: చూ, పరిహాసము.

కేళిశీలుఁడు, సం. విణ: చూ, కేళికిలుఁడు.

కేళీలు, వా. సస్యమునందు అక్కడక్కడఁ గనఁబడు సామాన్యపు మొక్కలు (Sports.)

కై

కై, దే. అవ. 1. చతుర్థీవిభక్తియందు వచ్చెడు ఒకప్రత్యయము: కొఱకు; వై. వి. 2. = కర. చేయి. రూ-కయి. ఉ. రా: 6, ఆ. 56: చూ, హస్తము; 3. తొండము. రూ-కయి: చూ, హస్తి. 1-(౬౫) (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము); వా. 4. కోపము చూపుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. "మాట్లాడిన 'కై' అని మీఁదపడెదవు. నీలో మాటలాడుటెట్లు: చూ, హూహూ (రూ-కయి-కయ్యి.)

కైంకర్యము, వా. వి. 1. రూ-కయింకర్యము: చూ, శుశ్రూష; 2. దొంగతనము.

కైక, వై. వి. = కైకేయి, రూ-కయిక. అచ్చ. అ, కాం. 49: వేమన. 1167: చూ, కైకేయి.

కైకట్టు, ద్వ. వి: చూ. రూ-కయికట్టు.

కైకయి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-కైకేయి.

కైకలవాఁడు, దే. వి: చూ, రూ కయికోలవాఁడు.

కైకానుక, దే. వి: చూ, రూ-కయికానుక. రామా. 2, ఆ. 5: య. 1, ఆ. 104.

కైకుంచితము, సం. వి. అ. న. కుడుములరాసి: చూ, భక్ష్యము.

కైకేయి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = కేకయ - కైక. కేకయరాజు కూఁతురు. దశరథుని భార్య. భరతునితల్లి: కేకయి-కేకేయి-కైకయి; (తె.వ.):-కయిక-కైక.

కైకొను, దే. అ క్రి: చూ, రూ-కయికొను. (పూను-ఉ, హరి. 4, ఆ. 96; లక్ష్యపెట్టు. భార. శాం. 3, ఆ. 173.)

కైకొలుపు, దే. ప్రే: చూ, రూ-కయికొలుపు. భో. 4, ఆ. 74.

కైకోల, దే. వి: చూ, రూ-కయికోల.

కైకోలవాఁడు, దే. వి: చూ, రూ-కయికోలవాఁడు.

కైకోలు, దే. వి: చూ, రూ-కయికోలు (అం:కారము.— భాగ. 8. స్క-ం. 192; గ్రహణము -కా. 1, ఆ. 5.)

కైచాఁపులు, దే. వి. బ: చూ, రూ - కయిచాఁపులు. హంస 4, ఆ. 213.

కైజీతకాఁడు, దే. వి. శంబళాయుధసేవి. ఆం, భా. ద్వి. 166: చూ, గురిమాస్తి.

కైజీతము, ద్వ. వి: చూ, రూ-కయిజీతము.

కైజా, దే. వి: చూ, రూ-కయిజా. చంద్రా. 2, ఆ. 58.

కైజామోర, దే. వి. హయశిరఃకంపము.

కైజాలు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కయిజాలు

కైజు, వై. వి.= కపింజల: చూ, రూ-కయిజు (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

కైటజము: సం. వి. అ. పుం కుటజము*: చూ, వత్సకము.

కైటభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.

కైటభజిత్తు, సం. వి. త్. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

కైటభహాసుఁడు, సం. వి. న్. పుం.—పై.—

కైటభారి, సం వి. ఇ. పుం.—పై —

కైటభి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1.

కైటభుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కైటభుఁడను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.-౪.

కైటర్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. కట్ఫలము *: చూ, పినగుమ్మడు; 2. నింబము *: చూ, వేము; 3. మహానింబము *: చూ, వేము; 4. ఉమ్మెత్త *: చూ, హాలాపుష్పము.

కైతికము, సం. వి. అ. పుం. కొండనిమ్మ *: చూ, నిమ్మ.

కైడర్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నల్లగినియ *: చూ, శుకనాసము. 1; 2. కఱివేము *: చూ, బల.

కైడర్యము, సం. వి అ. పుం. 1. కఱివేము *: చూ, బల; 2. కట్ఫలము *; పినగుమ్మడు : చూ; సర్వతోభద్ర. 1-3; 3. సెమలియడుగుమ్రాను *: చూ, పూతికరజము: 4. గుమ్మడు *: చూ, మహాఫలము.

కైడువు, దే. వి. చూ, రూ-కయిదువు.

కైత, వై. వి. = కవితా: చూ, రూ-కయిత.

కైతకము, సం. వి. అ. న. 1. కేతకీపుష్పము: చూ, మొగలి (గేదంగిపువ్వు); 2. తిక్తకటుకము *: చూ, శకులాదని. 1.

కైతట్ట, దే. వి. గిండి: చూ, పాత్రము. 6.

కైతము, వై. వి. = కవితా: చూ, కైత.

కైతవము, సం. వి. అ. న. 1. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 2. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 3. వైడూర్యమణి: చూ, రత్నములు. 1-౯.

కైతవాపహ్నుతి, అం: చూ, అలంకారములు. 3.

కైతాళము, మి. వి. చేతితోవాయించు కంచుతాళము: చూ, వీణ. 1-౪౬. (౧).

కైదండ, దే. వి: చూ, రూ-కయిదండ.

కైదారకము, సం. వి. అ. న. కేదారముల సమూహము (కేదారము = వరిమడి) (రూ-కైదారికము-కైదార్యము.): చూ. భూమి. 1-౪౩.

కైదారము, 1. —పై.—; పుం. 2. శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కైదారికము, చూ, కైదారకము.

కైదారిణము, —పై.—

కైదార్యము, —పై.—

కైది, దే. వి: చూ, ఖైది.

కైదు, దే. వి: చూ, రూ-కయిదు.

కైదువ, దే. వి. రూ - కైదువు. 1. ఆయుధము: చూ, బాణము.1; 2. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

కైదువు, దే. వి. —పై.— రూ-కయిదువు. భార. ద్రో. 5, ఆ. 51; హరిశ్చ. 4, ఆ. 71.

కైపదము, వై. వి. = దిపిపది. భో. 2, ఆ. 50: చూ, రూ-కయిపదము.

కైపాల, ద్వ. వి. 1. మంగలికత్తి: చూ, హడపము. 2; వై. వి. 2. = కక్షపాల. బైరాగులజోలె: చూ, పాత్రము. 6. (రూ-కరపాల-కక్షపాల.)

కైపు, దే. వి. చూ, రూ-కయిపు. (అందము - రాము. ?, ఆ. విజృంభణము. - వేమన 1170: పా-ము. 4, ఆ. 19; విధము.-రామా. 6, ఆ. 103.)

కైఫీయతు, దే. వి. సమాధానము: చూ, [illegible].

కైముడి, ద్వ. వి: చూ, రూ-కయిముడి.

కైముతికన్యాయము, న్యా. అధికుల పొందు బాధలకంటె అల్పులు పొందు బాధ లెక్కువ కావను రీతి.

కైమోడుపు, ద్వ. వి: చూ, రూ-కయిమోడుపు. హంస. 4, ఆ. 213. (రూ-కైమోడ్పు-కయిమోడుపు-కయిమోడ్పు.)

కైరఁడు, దే వి: చూ, రూ-కయిరఁడు.

కై రజీర్ణభయా ద్భ్రాతః భోజనం పరిహీయతేన్యా. సోదరుఁడా! అజీర్ణభయమున నెవఁడు భోజనమును మానును?

కైరపడి, వై. వి. = ఖాదిరపటర: చూ, రూ-కయిరపడి.

కైరవము, సం. వి. అ. పుం. 1. కేతకి* : చూ, మొగలి; 2. = ; [illegible]*: చూ, 1. సహస్రపత్రము. 1-౧౨ (3).

కైరవి, సం. వి. న్. పుం, 1. చందమామ: చూ, చంద్రుడు, ఈ. స్త్రీ. 2. చంద్రిక: చూ, వెన్నెల; 3. మెంతి*: చూ మేంథి; 4. వేఁపుడుపిండి: చూ, సాదము. (1)-౩౩.

కైరవిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కలువయుండు కొలను: చూ, సరస్సు. 1.

కైరవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వైరి: చూ, శత్రువు. 1; 2. కితవుఁడు: చూ, వంచకుఁడు. 1.

కైరాతతండులము, సం. వి. అ. పుం. విడంగము*: చూ, వాయువిడంగము.

కైరాతము, సం. వి. అ. న. 1. నేలవేము*: చూ, భూనింబము; 2. శంబరచందనము: చూ, వాసన. 1-౮.

కైరాతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బలవంతుఁడు: చూ, లాపరి.

కైరాలము, సం. వి. అ. న. విడంగము*: చూ, వాయువిడంగము.

కైరాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. భోగముది: చూ, వేశ్య.

కైలాగు, దే. వి: చూ, రూ-కయిలాగు.

కొంకరలువోవు, దే. అ. క్రి. (కొంకరలు + పోవు) శైత్యాదుల చేతఁ గాళ్ళుచేతులు లోనగునవి నిగిడికొను. రామా. 7, ఆ. 258: చూ, వంకరవోవు.

కొంకి, దే. వి. రూ-క్రొంకి. 1. వంపుచీల; 2. ఆంపని యిండ్లు లోనగువానిఁ గోయుటకు ఉపయుక్తముగా వంకరచీల్లువోవిన కోల: క్రొంకి, దోఁటి; బ. 3. ముక్కోలి గుబ్బికిఁ బార్శ్వములనుండెడి యెముకలు: చూ, శల్యము. 1-౪; 4. మోఁకాలిచిప్పకు లోతట్టు రెండుప్రక్కలనుండెడి యెముకలు: చూ, శల్యము. 1-౫; (కొంకిప్రేళ్ళు = గొంకి వడెనుండు ప్రేళ్ళు.)

కొంకిపురుగు, వా. వి. మనుజునిశరీరమునఁ బ్రవేశించి హింసించు ఒకానొక పురుగు, (నులిపురుగువంటిది): చూ, పురుగు.

కొంకు, దే. వి. 1. భయము: చూ, వెఱపు. 2: చూ, వెనుదీయుట. విక్ర. 3, ఆ. 97; 3. జంకు: చూ, సంకోచము. 3; అ. క్రి. 4 జంకు. విక్ర. 7, ఆ. 127: చూ, భయపడు; 5. వెనుకదీయు: చూ, వెనుదీయు. 1; 6. మోమోటు: చూ, సంకోచించు.

కొంకుపాటు, ద్వి. వి. 1. భయపడుట. కవిక. 4, ఆ. 107; 2. సంకోచపడుట. హంస. 3, ఆ. 220; 3. జాఱుపాటు: చూ, స్ఖలనము. 2.

కొంకువోవు, దే. అ. క్రి. (కొంకు + పోవు) కాళ్ళేతులు నిగుడుకొను; భార. శాం. 3, ఆ. 313: చూ, వంకరపోవు. (రూ-కొంకరలువోవు-కోరవోవు).

కొంగ, వై. వి = క్రుఞ్. క్రౌంచము: చూ, బకము.

కొంగకాళ్ళవాఁడు, ద్వి. విశే. నిడుపుమోఁకాళ్ళవాఁడు: చూ, ఊర్ధ్వజానువు. 1.

కొంగవాలు, వై. వి. = కృఞ్వాల. మాడిగకత్తి. య. 2, ఆ. 10: చూ, రిష్టి. 2-౩.

కొంగు, దే. వి: చూ, చెంగు.

కొంగుపసిఁడి, జా. కొంగుబంగారు. సులభముగా నభీష్టమును దీర్చునది. "కోపమొకింత లేదు. బుధకోటికిఁ గొంగుపసిండి." (విజయవిలాసము).

కొంగుమాయు, దే. అ. క్రి: చూ, సమర్తాడు.

కొంగోడువడు, ద్వి. అ. క్రి. (కొంగోడు + పడు) అవనతమగు: చూ, వ్రాలు. 3.

కొంగోడువోవు, దే. అ. క్రి. (కొంగోడు + పోవు) —వై.—

కొంచించు, దే. అ. క్రి. రూ-కొంచు. రసి. 5, ఆ. 139: చూ, సంకోచించు.

కొంచియము, వై. విశే. = కించిత్. రూ-కొంచెము. 1. = కుంచః. న్యూనత: చూ, వెలితి. 2; విశే. 2. అల్పము. కాశీ. 3, ఆ. 140: చూ, స్వల్పము.

కొంచెకత్తె, వై. వి. (కొంచెము + కత్తె) 1. సామాన్యురాలు: చూ, స్త్రీ. 1-౩౨; 2. అల్పురాలు: చూ, స్త్రీ. 1-౩౩.

కొంచెకాఁడు, ద్వి. విశే. (కొంచెము + కాఁడు) 1. అల్పుఁడు: చూ, హీనుఁడు; 2. సాధారణుఁడు: చూ, సామాన్యుఁడు.

కొంచెకొంచెము, వై. వి. (కొంచెము + కొంచెము) ఇంచించుక: చూ, స్వల్పము.

కొంచెతనము, వై. వి. (కొంచెము + తనము) అల్పభావము. అప్ప. అర, కాం. 23: చూ, సన్నదనము.

కొంచెపడు, వై. అ. క్రి. (కొంచెము + పడు) 1. తప్పువడు, భో. 6, ఆ. 191: చూ, లోపించు. 2; 2 సన్నగిల్లు: చూ, సన్నవాఱు.

కొంచెము, వై. వి, విశే: చూ, రూ-కొంచియము (న్యూనత.—భాగ. 1, స్కం. 95.)

కొంచ, వై. వి. = క్రౌంచః. 1. క్రౌంచపర్వతము: చూ, పర్వతము; 2. కొంగ. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 30: చూ, బకము.

కొంచగుబ్బలి, ద్వి. వి. క్రౌంచపర్వతము: చూ, పర్వతము. (ఇట్లు కొంచమల).

కొంచదీవి, వై. వి. = క్రౌంచద్వీపము: చూ, లంక. 1.

కొంచమలఁగొట్టిన జాణఁడు, ద్వి. వి. షణ్ముఖస్వామి. ఆం, భా, స్వ. 44: చూ, స్కందుఁడు.

కొంచమొగ్గరము, ద్వి. వి. క్రౌంచవ్యూహము.

కొంచసారము, వై. వి. = క్రౌంచస్వరము. మధ్యమస్వరము: చూ, స్వరము. (2-3-౪).

కొంచు, దే. వి. 1. మలినస్వేదము. ఆం. భా. ప్ర. నా. 140: చూ, స్వేదము; వై. అ. క్రి. 2. జంకు. భార. ఆది. 5. ఆ. 166: చూ, సంకోచించు. (రూ-కొంచించు-కొంజు-కొంగు.)

కొంజు, వై. అ. క్రి. రూ-కొంచు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 1317: చూ, సంకోచించు.

కొంట, దే. వి. కొనుట (అనుప్రయుక్తమైన కొను ధాతువునకు రూపమిట్లుండును. వసుఁగొంట - తియుకొంట - పయికొంట మొ.)

కొంటె, దే. విశే. అకార్యశీలుఁడు. భో. 5, ఆ. 331: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కొంటెతనము, ద్వి. వి: చూ, పైశున్యము.

కొంటెపనులు, దే. వి. బ: చూ, ఆగడులు.

కొండ, వై. వి. = కుండ. 1. మల: చూ, పర్వతము; 2. ఒకానొక యింటిపేరు.

కొండంగి, వై. వి. = కుండగ: చూ, రూ-కుండఁగి (రూ-కొండెంగ, కుండంగి, కొండముచ్చు.)

కొండకంది, ద్వి. వి. 1. సస్యవిశేషము: చూ, సస్యము; బ. 2. కొండకందులను ధాన్యము: చూ, సురాష్ట్రిజము (స్తంబకరి. 1-౨౬-౧౩.)

కొండకసింద, వై. వి. ఒకరకపు కసింద *: చూ, బలుసు. (దీనివేరుయొక్క కషాయము జ్వరమును, మస్తిష్కజ్వరమును తగ్గించును.)

కొండకాకి, వై. వి. అద్రికాకము: చూ, వాయసము. 1.

కొండకాలువ, వై. వి. ఝరము: చూ, నది.

కొండకావిజాయి, ద్వి. వి. ఇంగిలికము: చూ, హింగుళము.

కొండకొన, వై. వి. కొండకొమ్ము: చూ, శిఖరము. 1.
కొండకొమ్ము, ద్వ. వి. —పై.—
కొండకోఁతి, ద్వ. వి. బాలక్రీడావిశేషము: చూ, బాలక్రీడ.
కొండకోట, ద్వ. వి. వరణాకారమైన కోట: చూ, పర్వతము.
కొండకోలు, ద్వ. వి. కొద్దియుగట.
కొండగీఁడు, ద్వ. వి. కొండెము చెప్పువాఁడు: చూ, దంటల మారి 1.
కొండగుద్దలి, వై. వి. జాపు పెకలించుగుద్దలి: చూ, ముద్గరము.
కొండగుఱుతు, ద్వ. వి. సామాన్యలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౫౦.
కొండగొనుగు, ద్వ. వి. అక్షోటము *: చూ, మృదుద్రుమము.
కొండగొఱియ, వై. వి =కుండపరరి. గాడిదవంటి మృగము, రాహిషము: చూ, మేషము. 1. (రూ-కొండగొఱ్ఱియ- కొండ గొఱ్ఱె.)
కొండగోఁగు, ద్వ. వి. చూ, కొండగొనుగు *.
కొండగోసు, ద్వ వి. —పై—
కొండగోల, ద్వ. వి. ఒకాకొండమృగము: చూ, మృగము.
కొండచఱియ, ద్వ. వి. తటము: చూ, చఱియ.
కొండచిలువ, ద్వ. వి. కొండపాము, అజగరము: చూ, సర్పము. 1-౪-(౨౦) (కొండచెలువ అనియువాడుక.)
కొండచీమ, ద్వ. వి. ఉద్దీపకము: చూ, పిపీలి.
కొండచూలి, ద్వ. వి. గట్రిచూలి. భాగ. 9, స్కం. 514: చూ, పార్వతి. 1. (ఇట్లుకొండరాచూలి.)
కొండజొన్న, వై. వి. =దుండజార. 1. ఒకరకము సస్యము: చూ, సస్యము; బ. 2. జొన్నలను ధాన్యము: చూ, ధాన్యము. (స్తంబకరి. 1-౨౬-౧౬.)
కొండతంగేడు, ద్వ. వి. శైలగోత్రేటి *: చూ, తంగేడు.
కొండతలక్రిందఁబెట్టుకొని రాళ్ళకుపదువెత్తినట్లు, లో. తడకోరిక దగ్గఅనే ఫలించుచుండఁగా అదితెలిసికొనక దూరమేగిన విధము. (ఉయ్యాలలోని బిడ్డంగానక ఊరంతయు వెదకుట వంటిది.)
కొండతేనె, ద్వ. వి. కొండయందుఁబుట్టిన తేనె: చూ, మధువు.5.
కొండతిమ్మరి, ద్వ. వి. కోఁతి. (ఇట్లు చిప్పతిమ్మరి, మలతిమ్మరి మొ.): చూ, వానరము.
కొండనఱము, ద్వ. వి: చూ, కొండచఱియ.
కొండనాలుక, ద్వ. వి 1. ఉపునాలుక, గళశుండిక: చూ, రోగము. 1; 2. తాలూర్ధ్వసూక్ష్మజిహ్వ: చూ, రసన
కొండపగతుఁడు, ద్వ. వి. ఇంద్రుఁడు: చూ. సహస్రాక్షుఁడు.
కొండపగులు, ద్వ. వి: చూ, లోయ.
కొండపలుకు, ద్వ. వి. పర్వతబిలమునందలి ప్రతిధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౪౦.)
కొండపిండి, వై. వి. నగభేది. అం, భా. ద్వి. వ. 65: చూ, పిండికొండ.
కొండపిండికొట్టుట, జా. దుర్ఘటమైన కార్యము సాధించుట. "మెము ముగ్గురము పనికి మ్రొగ్గితిమేనిఁ గొండపిండి కొట్టనేర్తుము." (ధర్మజరాజసూయము.)

కొండప్రత్తి, వై. వి ఒకరకము ప్రత్తి *: చూ, ప్రత్తి.
కొండబూరుగు, ద్వ. వి. కూటశాల్మలి *: చూ, వారిజము.
కొండబెండ, ద్వ. వి. 1. తస్కరి *: చూ, షడ్గ్రంథ; 2. కచ్ఛారకము *: చూ, షడ్గ్రంథ.
కొండమల్లయ్య, ద్వ. వి. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1.
కొండమల్లె, వై. వి. =కుండమల్లికా. గిరిమల్లిక *: చూ, వత్సకము.
కొండమామిడి, ద్వ. వి. కోశామ్రము *: చూ, మామిడి.
కొండమారేడు, ద్వ. వి. గంధగర్భము *: చూ, మారేడు.
కొండము, వై. వి. =కుండమ్. గుండము; నిప్పులగుండము. అం, భా. ద్వి. వై. 241: చూ, వహ్ని. 1-33.
కొండముచ్చు, ద్వ. వి. గోలాంగూలము. నల్లని మూఁతిగల కోఁతి. వేమన. 1180: చూ, వానరము. 1-౫. (రూ-కొండ ముచ్చు-కొండముసువ.)
కొండముసువ, —పై.—
కొండమ్రుచ్చు, —పై—
కొండయల్లుఁడు, ద్వ. వి. (కొండ + అల్లుఁడు): చూ, కొండ మల్లయ్య
కొండయూట, ద్వ. వి: చూ, నెలయూట.
కొండరాచూలి, ద్వ. వి: చూ, కొండచూలి.
కొండఱెక్కలుఁగొట్టినదఱి, ద్వ. వి. ఇంద్రుఁడు. సాంబ. దే. 11: చూ, సహస్రాక్షుఁడు.
కొండఱేఁడు, ద్వ. వి. హిమవంతుఁడు. భోజ. 5, ఆ. 191: చూ, పర్వతము.
కొండల్లము, వై. వి. =కుండవోల్ల. (కొండ + అల్లము) తృణపుష్పిక *: చూ, శృంగబేరము.
కొండవాఁడు, ద్వ. వి. కొండబోయ: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.
కొండవీటిజంగము, ద్వ. వి: చూ, కొండమల్లయ్య. అం, సం. దేవ. 6.
కొండసిక, వై. వి. పర్వతశృంగము: చూ, శిఖరము.
కొండాటము, దే. వి. ఆనందము. వీర. 1, ఆ. 201: చూ, సంతోషము.
కొండాడు, దే. అ. క్రి. పొగడు: చూ, స్తుతించు.
కొండి, దే. వి. 1. తేలుతోఁక: చూ, వాలము. 1; 2. తెక్కతలుపునకు ఎంచులయందుఁ గొట్టెడు తేలుతోఁకవంటి యినుపగొళ్ళెము. (రూ-కొండె): చూ, గొళ్ళెము.
కొండిక, వై.వి. =కుణక. రూ-కొండొక. 1. చిన్న. య. 4, ఆ. 127; పాండు. 2, ఆ. 60: చూ, స్వల్పము; 2. బాలుఁడు: చూ, శిశువు. 1-౫; 3. బాలిక: చూ, స్త్రీ. 1-౧.
కొండికనాఁడు, ద్వ. వి. బాల్యకాలము.
కొండికవాఁడు, ద్వ. వి. బాలుఁడు. సాంబ. మాన. 5: చూ, శిశువు 1.౫.
కొండియ, దే. వి. రాజులలోనగువారు మొగముతట్టువేసికొనెడు పెంద్రుకలముడి (రూ-కొండె: చూ, సిక. 1-౪; కొండెసిగ అనివాడుక.)
కొండియము, వై. వి. =కుండకీట. 1. రూ-కొండెము, చాడి: చూ, దంటా; 2. పిశునత్వము: చూ, పైశున్యము. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

కొండీయుఁడు, వై. విశ. = కుంటకీట, (రూ-కొండీడు. కొండెము చెప్పువాఁడు. భార. శాం. 3, ఆ. 469: చూ, సూచకుఁడు. 1. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

కొండీఁడు, వై. విశ. —వై.— మార్క. 2, ఆ. 96.

కొండె, దే. వి. 1. తేలుకొండి: చూ, వాలము. 1; 2: చూ, రూ-కొండియ

కొండెంగ, వై. వి. = కుంతగః: కొండముచ్చుమున్నది నల్లకోఁతి. హరిశ్చ. 2, ఆ. 1059: చూ, వానరము. 1-౫.

కొండెకత్తె, ద్వ. విశ. (కొండెము + కత్తె) కొండెము చెప్పునది (ఆఁడుది): చూ, స్త్రీ. 1-౨౦౨.

కొండెకానితనము, ద్వ. వి. కొండెతనము: చూ, పైశున్యము.

కొండెగాఁడు, ద్వ. విశ. (కొండెము + కాఁడు): చూ, రూ-కొండియఁడు.

కొండెము, వై. వి: చూ, రూ-కొండియము. (తంటా.—అచ్చ. బాల, కాం. 21.)

కొండెవల, దే. వి. చేఁపలఁబట్టుటకు ఒకరఁడు వేసెడు వల: చూ, వల. 1.

కొండొక, వై. విశ. 1. రూ-కొండిక. చిన్న. రాఘ. 1, ఆ. 71: చూ, స్వల్పము; 2. కొంచెము. "కొండొకసేపు": చూ, స్వల్పము; 3. రూ-కొండిక. బాలుఁడు. భార. శ్రీ. 2, ఆ. 84: చూ, శిశువు. 1-౫.

కొంద్ర, దే. వి. మళ్ళించిదున్నినచాలు. కాశీ. 4, ఆ. 299: చూ, గొంౘ.

కొంద్రకైదువు, దే. వి. నాఁగలి: చూ, లాంగలము. 1.

కొంత, వై. స. (కొంచెము + అంత) ఇంచుక కొలఁది. "కొంతదవ్వు": చూ, స్వల్పము.

కొంతము, వై. వి. = కుంతము. అత్తలము: చూ, బాణము. 1-౧౮.

కొందఱు, వై. స. (కొంత + వారు) కొంతశబ్దమునకు మహన్మహత్యర్థక బహువచనరూపము: చూ, అపరము. 8.

కొందలపడు, ద్వ. అ. క్రి. (కొందలము + పడు) కలఁతపడు: చూ, సంక్షోభించు.

కొందలపాటు, ద్వ. వి. కలఁత, కొందలపడుట: చూ, సంతాపము.

కొందలము, దే. వి. 1. —వై.— భార. విరా. 4, ఆ. 172; 2. వగ: చూ, శోకము. 2.

కొందలించు, దే. అ. క్రి. కలఁతపడు: చూ, సంక్షోభించు.

కొందు, దే. స. క్రి. నజ్జుగనఁటకు (నజ్జు = అణువు).

కొంప, దే. వి. 1. లొంప. చిన్న ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. ఇల్లు. సానం. 5, ఆ. 211; వేమన. 1190: చూ, సదనము. 1. (పిందమొదలగు సమయములయందే యిది ప్రయోగింపఁబడును.)

కొంపచెఱుపు, దే. వి: చూ, ద్రోహ.

కొంపతీయుట, జా. మోసముచేసి నష్టపుచ్చుట, గుట్టుచెప్పుట మొ.

కొంపోవు, దే. స. క్రి. (కొని + పోవు). రూ-కొనిపోవు. తీసికొనిపోవు. ప్రభా. 3, ఆ. 148: చూ, లాగించు.

కొకిబికి, దే. విశ. చక్కనతప్పినది. స్వా. 4, ఆ. 73.

కొక్కరాయి, వై. వి. = ప్లవః. పక్కికొంగ. రూ-కొక్కెరాయి: చూ, బకము.

కొక్కరించు, దే. అ. క్రి. 1. (కోడి) వెక్కిరించు. రా. సుం.కాం. 274 పొలట: చూ, వెక్కిరించు. 2; 2. (పిల్లలకాళ్ళతో) కెల్లగించు. మను. నా. 2, ఆ. 281: చూ, ఛేదిల్లు.

కొక్కరింత, దే. వి. కొక్కరించుట.

కొక్కరాయి, వై. వి. =: చూ, కొక్కెరాయి.

కొక్కి, దే. విశ. ఎప్పు తప్పకపైన [illegible] చూ, గొగ్గి.

కొక్కిస, దే. వి: చూ, విన్నాణములు.

కొక్కు, దే. వి. పందికొక్కు. వేమన. 1173: చూ, మూషికము.

కొక్కురవుతు, ద్వ. వి. గణపతి: చూ, వినాయకుఁడు. 1. (రూ-కొక్కురౌతు).

కొక్కెము, వా. వి తగిలించుకొక్కు.

కొక్కెర, వై. వి. = ప్లవః. (రూ-కొక్కిర - కొక్కిరాయి - కొక్కురాయి-కొక్కెర-కొక్కు-కొక్కెరాయి-కొంక్కిరాయి). భార. శాం. 3, ఆ. 478: చూ, [illegible].

కొక్కెరగొలిసెల్లు, ద్వ. వి. [illegible]: చూ, [illegible]. 1-౮.

కొక్కెస, దే. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, [illegible].

కొక్కొరొకో, దే. వి. కోడికూయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. కాశీ. 3, ఆ. 235: చూ, [illegible] (కొక్కొరొకో).

కొక్కొరోకో, —వై.— (కొక్కురూకో యనియునగు).

కొచ్చెమాట, దే. వి. రెండర్థములమాట: చూ, శబ్దము. 2-౩౧.

కొజ్జ, దే. వి. రూ-కొజ్జా. రాణివాసపు కావలివాఁడు; అం, న. నర. 44: చూ, నపుంసకుఁడు.

కొజ్జా. —వై.— భో. 4, ఆ. 319.

కొటారము, దే. వి. 1. ధాన్యాదికాలయుంచెడి చోటు. వసు. 2, ఆ. 149: చూ, పంటసాల; 2. ఉప్పునిలువయుండెడి చోటు. "ఉప్పుకొటారు." (ఇట్లు గోదావరిమండలమునవాడుదురు): చూ, భూమి. 1. (రూ-కొటారు-కొట్టరువు-కొఠారు).

కొటారి, దే. వి. ఉగ్రాణపువాఁడు; బస. 2, ఆ. 48: చూ, కొట్టుపెద్ద.

కొటారు, దే. వి: చూ, కొటారము. అచ్చ. బాల, కాం. 8.

కొటిక, వై. వి. = 1. ఖేటకః. రూ-కొట్టిక. గ్రామము జై. 1, ఆ. 88: చూ, దేశము; 2. పొట్టివాఁడు: చూ, వామనుఁడు. 3. = కశేర. పిసినిగొట్టు: చూ, లోభి.

కొటికాఁడు, దే. వి. రూ-కొట్టికాఁడు. జై. 8, ఆ. 41: చూ, వేఁగువాఁడు. (రూ-కొట్టికాండ్రు - కోటికాండ్రు - గొట్టికాండ్రు)

కొటిక్బ్రాహ్మణులు. అం. వీరు ఉత్కళదేశపు బ్రాహ్మణులు. ఋగ్వేదులు. ఆశ్వలాయన సూత్రమువారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కొట్టఁబడినవాఁడు, దే. వి: చూ, ఆహతుఁడు. 2.

కొట్టకొన, దే. వి. (కొన + కొన) అన్నిటికిఁ గొన: చూ సుద. 2.

కొట్టడి, వై. వి. = కోష్ఠము. సామగ్రులుంచెడు గది: చూ, పంటసాల.

కొట్టము, దే. వి. 1. హర్మ్యశకటము, కోలాటము. ఆం, భా. ప్ర. నా 130: చూ, వ్యంజనము. 1: (రూ-కొట్టాము); వై.వి.= కోష్ఠ. 2. అనుకూలమగు సాల: చూ, సదనము. 1; 3. పసులు లోనగువానికి గట్టెడుసాల: చూ, సదనము. 1; 4. ఉగ్రాణము: చూ, పంటసాల: (చూ, సదనము. 1.)

కొట్టరువు, దే. వి: చూ, రూ-కొటారు 1, 2, 3; 4. ఒకానొక గ్రామము; 5. కొట్టరువు అను గ్రామనామము, తిక్కన సోమయాజిగారి యింటిపేరని కొందఱు; 6. ఆంధ్రభాషావ్యాప్తి కర్త యింటిపేరు మొదట కొట్టరువువారనియు రానురాను కొత్ర అను పేరుగ మారెననియు కొందఱు:(చూ,కొత్ర. 3,4.)

కొట్టాడు, దే. అ. క్రి. (కొట్టు+ఆడు) 1. జగడమాడు: చూ, వాటులాడు; 2. గాసిల్లు; భాగ. 6,స్కం. 43: చూ, బాధపడు.

కొట్టాము, దే. వి. ఒకానొకదేశము. స్వా. 1, అ. 37: చూ, దేశము; వై వి. 2. = కోష్ఠ : చూ, రూ-కొట్టము. 2-3-4.

కొట్టి, దే. వి. రూ-కోటి. రాజ్యసమూహము: చూ, వేగు.

కొట్టిక, వై. వి. = ఖేటక. ఊరు: చూ, రూ-కొటిక.

కొట్టికాఁడు, దే. వి: చూ, రూ-కొటికాఁడు. ఆము. 3, అ. 26.

కొట్టికోలాహలముచేయుట, జా. ఎక్కువ సంభ్రమగోళముచేయుట. (చెండి చెకపికలాడుట) "ఎ, గీ. కొట్టి కోలాహలముఁజేసి కూలఁద్రుమ్మి, చెండి చెకపికలాడమూ యంతసేసి". (సార 1, అ. 74.)

కొట్టిగడ్డ, ద్వ. వి. సమ్మడుంప *: చూ, సుపుష్పము.

కొట్టినపిండి, జా. స్వాధీనము, ఎఱిఁగినది. "డి. కోమలినాకు నెట్టిమెడఁ గొట్టినపిండి సమస్తరోగముల్." కళా. 6, అ. 34. (చెల్లుబడిన పొయ్యిపంటిదని వాడుక.)

కొట్టు, వై. వి. 1.=కోష్ఠము. ఉగ్రాణము. అచ్చ. బాల, కాం. 21: చూ, పంటసాల: (చూ, సదనము. 1.); దే. వి. 2. చతురుపాయములలో నొకటి (కొట్టు=దండ:(చూ, దంగి): చూ, ఉపాయములు; 3 అసుపు: చూ, మొత్తు. 1; స. క్రి. 4. అడుచు: చూ, మొత్తు. 2; అం. 5: చూ, చిహ్నములు.

కొట్టుపడు, ద్వ. అ క్రి. వ్యయమగు చూ, వ్యయించు.

కొట్టుపెద్ద, ద్వ. వి: చూ, కొటారి.

కొట్టులాడు, దే. అ. క్రి. (కొట్టుట+ఆడు) పోట్లాడు: చూ, వాటులాడు.

కొట్టులాట, దే. వి. రూ-కొట్లాట: చూ, యుద్ధము.

కొట్టె, దే. వి. 1. మట్టిమొదలగుయంతటి దిగుఁగల కాఁగు. ఆం, భా. ద్వి. వై. 240: చూ, పాత్రము. 6; 2. కొట్టు: చూ, పంటసాల: (చూ, సదనము. 1.)

కొట్నము, దే. వి. 1. వడ్లదంపు: చూ, దంపుడు; 2. వివాహతంత్రములలో నొకటి, వడ్లదంపు. "పేరటాండ్రు కొట్నాల పాట పాడుచున్నారు.": చూ, దంపుడు; 3. ఊడిగము. య. 2, అ. 61: చూ, శుశ్రూష.

కొత్ర, వై. వి. 1.= ఖర్వరక: రూ-కొత్రి, పొట్టివాఁడు: చూ, వామనుఁడు; దే. వి. 2. పిండి లోనగువాని నుదకఁబెట్టుటకుఁ బెట్టెడి యెసరు. కాశ. 3, అ. 36: చూ, సాదము (1)-౧౦; 3. ఒకానొక యింటిపేరు. "కొత్రవారు" 4. ఒకానొక గ్రామనామము: (చూ, కొట్టరువు.)

కొత్రి, వై. వి.=ఖర్వరక: చూ, రూ-కొత్ర. 1.

కొట్లమారి, దే. విశ. (కొట్లు+మారి) కొట్లుపడు స్వభావము గలవాఁడు.

కొట్లాట, దే వి: చూ, కొట్టులాట.

కొతారు, వా. వి.=కోష్ఠము. అం, భా. ద్వి. 15: చూ. రూ-కొటారు.

కొఠే, వా. వి. 1. సాహుకారు ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. వర్తకసంఘము; 3. ఒకానొక యింటిపేరు.

కొడపము, వై. వి. = కురప, గొఱపము: చూ, బాణము.1-౨౬.

కొడమ, దే. వి. ముఖభాగమునఁగట్టు లేక నడుమ వలవలె నల్లికగల యూఁతవంటియొక మత్స్యగ్రహణ సాధన విశేషము, అడ్డకొడమ. తిక్క: వల. 1.

కొడవలి. దే. వి. లిక్కి: చూ, రిష్ట. 2-౨౫. (చిన్నకొడవలిని "గిద్ద" అని గోదావరిమండలమున వాడెదరు:)

కొడస, వై. వి.=కుటజ. కొండమల్లె. రూ-కొడిస *: చూ: వత్సకము.

కొడి, వై. వి.=కోటి. 1. దీపశిఖ. పాండు. 2, అ. 127: 2. జుట్టుముడి =: చూ, సిగ. 1-౫.

కొడిద, దే. వి సంకుంచ్య చతురంగుళి. వంచినచేర. ఆం, భా. ద్వి. 140: రూ-కొడిదిలి-కొణిదిలి: చూ, హస్తము. 1-౧౪.

కొడిది, దే. వి. కొడిదిచెట్టు. పంచ. వేం. 1, అ. 598: చూ, రూ-కొడ్డి.

కొడిదిలి, దే. వి. రూ-కొణిదిలి. 1: చూ, రూ-కొడిద.

కొడిమె, దే. వి. 1. దోషము. జై. 1, అ. 2: చూ, పాపము. 1; 2. అన్యతవాక్కు: చూ, వితథము; 3. అపదూఱు. కళా. 5, అ. 56: చూ, నింద. 1; 4. కష్టము: చూ, శోకము; 5. చేపలబుట్ట. ఆం, భా. ప్ర. వారి. 159: చూ, వల. 1; 6. దురవస్థ: చూ, పీనుఁగుపెంట.

కొడిమెలాఁడు, దే. విశ. (కొడిమెలు+ఆఁడు) పాపాలముద్ద: చూ, పాపాత్ముఁడు.

కొడివె, దే. వి. 1. అబద్ధోక్తి: చూ, వితథము; 2. కష్టము: చూ, దుఃఖము; 3. చేపలబుట్ట: చూ, వల. 1; 4. దురవస్థ: చూ, పీనుఁగుపెంట.

కొడిస, వై. వి.=కుటజః రూ-కొడిసె *: చూ, వత్సకము.

కొడిసె, వై. వి =—వై.—(దీనికాయ ఇంద్రయవము.)

కొడిసెరాము, ద్వ. వి: చూ, ఇంద్రయవము (గ్రామీణ. అతిసారాదులకు వాడెదరు)

కొడిసెపాల, ద్వ.—వై.—

కొడిసెప్రాలు, ద్వ. —వై —

కొడుఁగురు, దే. వి. (రూ - కొణుఁగురు - కొణుసురు) దీపము యొక్క చిట్టెము: చూ, సిగ. 4

కొడుకఁడు, వై. వి. = కుణకః (రూ-కొడుకు-కొడుక్కు-చిన్న కొడుకు): చూ, పుత్త్రుఁడు. 1.

కొడుకు, వై. వి.=కుణకః. 1.—వై—; అం, 2: చూ, స్త్రీ రక్షకులు.

కొడుకులుచెడుట, అం: చూ, నష్టములు.

కొడుపు, వై. వి. 1. = కోణ. గింటెలోనగువానిని వాయించెడు సన్నకొయ్య. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము): చూ, కోణము. 3; దే. వి. 2. బలములోనగువాని కోపు: చూ, బలము; 3. తంత్రి మీటుటకు బంగారు లోనగువానితోఁ జేసి వ్రేలిని వేసికొనెడు గోరు: చూ, నఖము; శలాక; 4. వెదురుకర్రపుల నడిమిభాగము: చూ, బుడిపి.

కొడుము, దే. వి. బిందెవంటిపంత: చూ, భాండము. 3.—౧౧.

కొడుక్కు, వై. వి. = కుణక: చూ, రూ-కొడుకుఁడు.

కొడ్డి, దే. వి: చూ, రూ-కొడిది. జై. 3, ఆ. 74.

కొణజా, దే. వి. వాకిటి కావలియిల్లు: చూ, సదనము. 1.

కొణత, దే. వి. 1. కుక్కనుగట్టెడు కొయ్య: చూ, స్తంభము. 1—౪; 2. మల్లపరికర విశేషము. ఆం. భా. ద్వి. ష. 207: చూ, మల్లపరికర విశేషము. (రూ-కొణతము).

కొణతము, దే. వి. —పై.— (కుక్కనుగట్టెడు కొయ్య.— బిరుదుగలినయింటఁ బెరిగిన కొణతంబు విప్పినంతనె ఇక్క వెదకఁ జెప్పు". వేణుగోపాల శతకము; మల్లపరికర విశేషము.—శశాం. 2, ఆ. 117.)

కొణిఁగె, దే. వి. కుప్ప, దిబ్బ కృష్ణ. 1, ఆ. 20. (పీఠిక): చూ, రాశి. 1.

కొణిగ, దే. వి. ముంజూరు, వాచూరు. స్వా 6, ఆ. 3: చూ, వెలిసె: (చూ, సదనము. 1.)

కొణిగె, దే. వి. —పై.—

కొణిద, దే. వి. ఒకరకముజాతి: చూ, వర్ణము. 7.

కొణిదిలి, దే. వి: చూ, రూ-కొడిదిలి.

కొణుఁగురు, దే. వి: చూ, రూ-కొడుఁగురు.

కొణుజు, దే. వి: చూ, పిడుఁజు.

కొణుదురు, దే. వి: చూ, రూ-కొడుఁగురు.

కొతిమిరి, వై. వి. 1. = కుస్తుంబరి. (రూ-కొతిమెర-కొతిమెర-కొత్తమరి-కొత్తిమిరి)*: చూ, వితున్నకము (ఇది ధనియాలమొక్క. వీనివిత్తనములను దనియాలు అని వాడెదరు. నేత్రరోగములను, పైత్యాదులను సంహరించును): చూ, దనియాలు.

కొతిమెర, వై. వి. = —పై.—

కొతిమెరి, వై. వి. = —పై.—

కొతుకు, దే. వి రూ-కొదుకు. 1. వర్ణలోపముగలమాట. ఆం, భా. ప్ర. వాగ్వ. 119: చూ, శబ్దము. 2-౩౧; 2. జంకు: చూ, సంకోచము. 3; అ. క్రి. 3. వర్ణలోపముగా మాటాడు: చూ, కొతుకుపడు; 4. సంకుచితమగు. రసి. 5, ఆ. 46: చూ, సంకోచించు.

కొతుకుపడు, దే. అ. క్రి. 1. (మాట) లుప్తవర్ణమగు: చూ, కొతుకు. 3; 2. సంకుచితమగు. హంస. 2, ఆ. 80: చూ, సంకోచించు.

కొత్తడము, దే. వి. (రూ-కొత్తళము-క్రొత్తళము-క్రొత్తడము) కోటబురుజు: చూ, సదనము. 1.

కొత్తడి, దే. వి: చూ, రూ-క్రొత్తడి.

కొత్తమరి, వై. వి: చూ, కొతిమిరి.

కొత్తము, దే. వి. లాటిసున్నముంపు పెత్తెనపంది: చూ. కొత్తెము.

కొత్తపుట్టు, దే. వి. 1 మూలిపోఁగు అయుకు; 2. ప్రథమ రజస్వల (అనిమా...).

కొత్తళము, దే. వి: చూ, రూ-కొత్తడము.

కొత్తుమిరి, వై. వి: చూ, రూ-కొతిమిరి*.

కొత్తెము, దే. వి. 1: చూ, రూ-కొత్తము; వా. వి. 2. దెబ్బ. "సిప్పువేసిన పేరయునకు నాలుగు ... కొత్తెములు విధించితిని."

కొత్వాలు, వా. వి. కోటేలు అ...రి. (శబ్దరత్నాకరము).

కొద, దే. వి. రూ-కొదువ, ...; సిద్ధ. 5, ఆ. 105. పర్వ. 6, ఆ 63; శాశి. 7, ఆ 70; చూ, వెలితి. 2.

కొదమ, దే. వి. 1. పసుపక్ష్యాదులపిల్ల; ఆం. భా. ద్వి. 99: చూ, శిశువు. 1-౭; ("సింగపుగొదమ-...కొదమ-లేటి కొదమ" మొ.); 2. ఆడుపిల్ల: చూ, మేషము 1; విశే. 3. యౌవనము ఒంటినవాని; (పశుపక్ష్యాదిరము) (కొదమపెంటి-కొదమ ...." మొ.): 3 వృథము. "కొదమసిరుగు": చూ, సిరము.

కొదమచేసుఁగు, దే. వి. ఏనుఁగు గున్న: చూ, హస్తి: 1-౯౯).

కొదమసులు, వై. వి. బ. కొంపెమెరవిత్తులు: చూ, ద ...

కొదరు, దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు. హరి. ఉ. 7, ఆ. 193: చూ, ...ంచు; 2. చెదరు: చూ. పెల్లిపిరియు; 3 పగయు. చూ, రేఁగు.

కొదవ, దే. వి: చూ, రూ-కొద-కొదువ. ఉ మా. 3, ఆ. 65.

కొదుం, దే. విశే. —పై.—. ఆం. భా. త్ర. పి. 24.

కొదుకు: చూ, రూ-కొతుకు. 1-2-3-4 (సంకోచించు "క. ఒదుఁగుటయు లక్షణమొఱుఁగక, కొదుకుచును ప్రాసంబుకుపియుఁ గూడక." కవిగజాంకుశము): వి. 5. రూ-కొదుగు. పెద మోము: చూ, మూతిముడుగుట.

కొదుపు, దే. స. క్రి. ఏదేని నోటవేసికొని మ్రింగక ఊరక నమలు: చూ, సాపుడు.

కొదువ, దే. వి. రూ-కొదవ: చూ, వెలితి. 2.

కొద్ది, దే. వి. 1. రూ-కొలఁది-గొద్ది-కొలత. రా. బాల, కాం. 20: చూ, పరిమితి; 2. అల్పము. ఆం. భా. స్వ. 67: చూ, స్వల్పము.

కొద్దికాఁడు, దే. వి. 1. అల్పుఁడు: చూ, హీనుఁడు; 2. క్షుద్రుఁడు. ఆం, భా. స్వ 13: చూ, వ్యాఘుఁడు. 2.

కొద్దికొద్ది, దే. అవ్య. అల్పార్థకము; ఆం. భా. స్వ. 67: చూ, పాటపాట.

కొద్దిగావినుట, దే. వి: చూ, సవసవ.

కొన, వై. వి. 1. రూ-కోన. ఉపరి: చూ, సుద. 3; 2. చెట్టు కొమ్మచివర; భార. శాం. 3, ఆ. 394: చూ, సుద. 3.

కొనకాడ, వా: చూ, కొనదిమ్మ.

కొనకొను, ద్వి. అ. క్రి. ప్రయత్నించు; భార. శాం. 3, ఆ 211-212 (కొన్నిఁట సరళాదిగా నున్నది) (రూ-కోలుకొను-కోల్కొను-గొనకొను).

కొనచెవి, ద్వ. వి: చూ, చెవికొణక.

కొనటి, వై. విణ = తపస్వి. అంగహీనుఁడు. భార. అను 5, ఆ. 93: చూ, సూఁకసూత్రుఁడు.

కొనరిక్క, వై. వి. రేవతి; అచ్చ. బాల, కాం. 132: చూ, రిక్క. 1-అర్థ.

కొనలిడు, ద్వ. అ. క్రి. (కొనలు + ఇడు) ఎచ్చరిలు; భాగ. 9, స్కం. 577: చూ, పర్దిల్లు.

కొనలుసాగుట, జా. వృద్ధిపొందుట. చిగురుప్పుట, (అగ్రములెడుగుటనుబట్టి వచ్చినది.) "వినెడు వేడుక మనలోనఁ గొనలుసాగఁ." (రసికజనమనోరంజనము.)

కొనలొత్తు, ద్వ. అ. క్రి. (కొనలు + ఒత్తు) —పై.—; రా. బాల, కాం. 25. పొరట.

కొనసాగు, ద్వ. అ. క్రి. 1. —పై.—. ఉ. హరి. 4, ఆ. 178; 2. సమకూడు: చూ, సిద్ధించు.

కొనాకులుమేయుట జా. చిట్టచివరనుగల ఆకులు తినుట.

కొని, ద్వ. స. ఏ. (కొంతశబ్దమునకు అనుహపరక బహువచనాదేశము) కొంతసంఖ్యగలవి. నిర్వ. 7, ఆ. 63. (హల్లు పరమగుచో ఇకారలోపము; హంస. 4, ఆ. 147.): చూ, రూ-కొన్ని.

కొనిపోవు, దే. స. క్రి. రూ-కొంపోవు చూ, లాగించు.

కొనియాట, దే. వి. (కొనియాడుట) 1. స్తుతించుట; భార. ద్రో. 1, ఆ. 73: చూ, స్తోత్రము; 2. ఆదరించుట: చూ, సన్మానము; 3. కాపాడుట. భార. ఆర. 5, ఆ. 44: చూ, రక్షణము; 4. కొలుచుట. హరి. ఉ. 3, ఆ. 53: చూ, శుశ్రూష. 2.

కొనియాడు, దే. స క్రి. (కొని + ఆడు) 1. స్తుతించు. రూ-కొండాడు: చూ, స్తుతించు; 2. ఆదరించు. మార్క. 7, ఆ. 19: చూ, సంభావించు; 3. కాపాడు. భాగ. షష్ఠ. 2, ఆ. 54: చూ, రక్షించు.

కొనివచ్చు, దే. స. క్రి, అనయించు: చూ, తెచ్చు.

కొను, దే అ. క్రి. నాటు. మార్క. 7, ఆ. 275: చూ, మొలవేయు; 2. అనువుపడు. భార. విరా. 4, ఆ. 187: చూ. సరిపడు. 2; స. క్రి. 3. అపహరించు. మార్క. 2, ఆ. 119: చూ, ముచ్చిలించు; 4. వెలపెట్టియు: చూ, విలుచు; 5. గ్రహించు. రా. యు, కాం. 863: చూ, పుచ్చుకొను; 6. తీసికొను. భార. మౌ. 1, ఆ. 115: చూ, తీసికొను. 7. పట్టుకొను. భార. ఆది. 8, ఆ. 148: చూ, పట్టుకొను; 8. పరిగ్రహించు. భార. శాం. 4, ఆ. 150: చూ, పుచ్చుకొను; 9. లక్ష్యపెట్టు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 224: చూ, లెక్కసేయు; 10. వ్రేయు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 319; యు. 2, 4: చూ, వ్రేయు. 3; 11. ప్రహరణముచేయు. ఆం. భా. తృ. క్రి. 132: చూ. మొత్తు. 2. (5, 6. 7. 8, అర్థములు స్వల్పభేదముగలవియై యున్నవి.)

కొనుగోలు. దే. వి. 1. క్రయము; చూ, పణము; 2. నట్టువుఁడు కొలిపించుట.

కొనుజు, దే. వి. రూ. కొణుజు. హరి. పూ. 4, ఆ: చూ. సిడుఁజు.

కొనుట, దే. వి. క్రయము: చూ, పణము.

కొనుబడి, దే. వి. —పై.—

కొనుమొదలు, దే. వి. కొనుటకిచ్చినధనము: చూ, విత్తము. 1.

కొన్నాళ్ళు, ద్వ. వి. బ. (కొన్ని + నాళ్ళు) కొన్నిదినములు.

కొన్ని, ద్వ. స. ఎ: చూ, రూ-కొని: (చూ, అన్ని).

కొప్పు, వై. వి. 1. కొండకొమ్ము. (రూ-కొప్పరము-కొప్రము-కొమ్ము). అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 103: చూ, శిఖరము. 1; 2. ఉన్నతి. రూ-కొప్పరము. అచ్చ. అర, కాం. 23: చూ, సొగ. 2.

కొప్పరము, వై. వి. 1. కొండకొమ్ము. రూ-కొప్పు: చూ, శిఖరము. 1; 2. ఉన్నతి. రూ-కొప్పు: చూ, సొగ. 2; 3. మూఁపు. ఆం, భా. ద్వి. మ. 137: చూ, స్కంధము. 1; 4. ఎనకము. ఉ. హరి. 6, ఆ. 108: చూ, విజృంభణము; విణ. 5. వికసించినది. "రోగముల్ కొప్పరమైనచో" దాశరథీశతకము: చూ, విజృంభితము.

కొప్పరించు, వై. అ. క్రి. 1. అతిశయించు. పా. 2, ఆ. 53: చూ, మిక్కుటించు; 2. చెలరేఁగు. ఉ. హరి. 4, ఆ. 256: చూ, విజృంభించు.

కొప్పరింత, వై. వి. 1. అతిశయించుట: చూ, హెచ్చు. 2; 2. ఎనకము: చూ, విజృంభణము.

కొప్పు, దే. వి. 1. తలయందుదోఁపిన వెండ్రుకలముడి. వేమన. 1192: చూ. వేనలి; 2. వింటికొన: చూ, వింటికొప్పు; 3. ఇంటి నడికొప్పు, మొగుడు: చూ, సదనము. 1; 4. ఉపమానములు: నెమలిపింఛము, వింజామర.

కొప్పుపల, ద్వ. వి. జడబిల్ల ఆం, భా. ద్వి. మ. 147: చూ, భూషణము. 2.

కొప్పె, వా. వి. మందుడంప: చూ, ఉలట.

కొప్పెర, వై. వి. 1. చిప్పతీసిన టెంకాయ; చూ, కొబ్బరికాయ; 2. నారికేళపేశము: చూ, పేసెము; 3. = కర్పర. వెడల్పుముఖముగల పెద్దపాత్రము. జై. 4, ఆ. 110. చూ, పాత్రము. 6.

కొప్రము, వై. వి: చూ. రూ-కొప్పరము. కొండకొమ్ము.—సీలా 1, ఆ. 28.)

కొబ్బరి, దే. వి: చూ, రూ-కొప్పెర. 1-2.(రూ-కొబ్బెర).

కొబ్బరిపల్లు, ద్వ. వి. నారికేళాసవము: చూ, సుర. 2.—ఇ౩.

కొబ్బరికాయ, దే. వి. టెంకాయ: చూ, స్కంధఫలము. 1 ౩. (అవిదీర్ణఠఠినఫలము) (దీని నీరు భోజనానంతరము త్రాగినచో అజీర్తివ్యాధి నివారించును.) (రూ-కొబ్బెరకాయ.)

కొబ్బరితాళ్ళు, దే వి. కంబతాళ్ళు: తాళ్ళు: (చూ, సూత్రము. 1-అర్థ.)

కొబ్బరినూనె, ద్వ. వి. కొబ్బరిముక్కల చమురు: చూ, తైలము.

కొబ్బరిపండు, ద్వ. వి: చూ, కొబ్బరికాయ. సీలా. 1, ఆ. 7.

కొబ్బరిబొండము, దే. వి.—పై.—

కొబ్బరియుండ, దే. వి. మొందము. భక్ష్యవిశేషము: చూ, భక్ష్యము.

కొబ్బెర, దే. వి. రూ-కొబ్బరి.

కొబ్బెరకాయ, దే. వి. చూ, రూ-కొబ్బరికాయ.

కొమ, దే. వి. 1. మండ. రూ-కొమ్మ: చూ, శాఖ; 2, అంగుది. రూ-కొమ్మ: చూ, స్త్రీ. 1. (రూ-కొమ్మ-కోమ-కోమలి.)

కొమరసామి, వై. వి. = కుమారస్వామి. భీ. 2, ఆ. 28: చూ, స్కందుండు.

కొమరాలు, ద్వ. వి. (కొమరు + ఆలు) 1. యౌవనవతి: చూ, స్త్రీ; 1-౨౬; 2. సౌందర్యవతి: చూ, స్త్రీ. (రూ-కొమరితె-కొమరె-కొమిరె.)

కొమరిత, వై. వి. = కుమారీ. కూంతురు: చూ, పుత్రిక. 1. (రూ-కొమారిత - కొమరె - కొమారి-కొమారితె-కొమార్త-కొమార్తె.)

కొమరితె, వై. వి. = —పై.—

కొమరు, వై. వి.1. వృత్తియందు కొమిరెశబ్దమునకగు ఆదేశము. "కొమరాలు." మొ: 2. మేఱదూలముమీంది గుజ్జు. (బ. కొమరులు): చూ, గుజ్జు. 5; 3. = కూబర. మనోజ్ఞత. భార. విరా. 1, ఆ. 228: చూ, హృద్యము; విణ. 4. మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము; 5. అందము: చూ, సౌందర్యము.

కొమరుండు, వై. వి = కుమార. 1. రూ-కొమారుండు. కొడుకు: చూ, పుత్త్రుండు. 1; 2. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుండు; 3. చిన్నవయసువాండు: చూ, శిశువు. 1-౪.

కొమరుందనము, వై. వి. (కొమరు + తనము) యౌవనము. కళా. 4, ఆ. 49: చూ, వయస్సు. 1.

కొమరుంబాయము, వై. వి. (కొమరు + పాయము) —పై.— కళా. 4, ఆ. 156.

కొమరుడాలు, ద్వ. వి. కోడి: చూ, పుంజు.

కొమరుసామి, వై. వి. = కుమారస్వామి: చూ, స్కందుండు. (రూ-కొమరసామి.)

కొమరె, వై. వి. = కుమారి. 1. అప్పుడేయౌవనము పుట్టుచున్న ఆండుది. రూ-కొమిరె: చూ, స్త్రీ; 1 -౨౦; 2. కూతురు: చూ, సూన. 1.

కొమరేఱు, ద్వ. వి. (కొమర + ఏఱు) స్వామిపుష్కరిణి: చూ, నది.

కొమారి, వై. వి. = కుమారీ. కూంతురు: (చూ, రూ-కొమరిత): చూ, పుత్రిక. 1.

కొమారిత, వై. వి. = —పై.—

కొమారితె, వై. వి. = —పై.—

కొమారుండు, వై. వి. = కుమారః. 1. రూ-కొమరుండు: చూ, సూనుండు. 1; (బ. కొమారులు-కొమార్లు); 2: చూ, కొమారుండు. 3.

కొమార్త, వై. వి: = చూ, రూ-కొమారిత. య. 4, ఆ. 57.

కొమార్తె, వై. వి. = —పై.—

కొమార్తెలు, అం: చూ, గయాపిండదానార్హులు

కొమిర, వై. వి. = కుమార. చిన్నవయసువాండు: చూ, శిశువు. 1-౪. (రూ-కొమరుండు-కొమారుండు.)

కొమిరె, వై. వి. = కుమారి: చూ, రూ-కొమరె. (యౌవనవతి.— ఉ. రా. 4, ఆ. 210.)

కొమ్మ, దే. వి: చూ, రూ-కొమ. 1-2; 3. కపిశీర్షకము. భో. 2, ఆ. 46: చూ, కోటకొమ్మ.

కొమ్మచెంకిమెకము, ద్వ. వి. కోంతి: చూ, వానరము.

కొమ్మరాపపుగుల్ల, దే. వి. ఎడపత్తియ: చూ, శంఖశి.

కొమ్ముత్రిమ్మరి, దే. వి. కోంతి అప్ప. యు. కాం. 123. వేమన. 1193: చూ, వానరము.

కొమ్మదాంటుమెకము, ద్వ. వి.—పై—వేంక, అం 93.

కొమ్మనంటి, దే. వి. (కొమ్ము + అనంటి) కొమ్మరంటి*: చూ, రంభ. 2.

కొమ్మనగొట్టపిండి, ద్వ. వి. నిత్యపుష్పి*: చూ, పూతిక.

కొమ్మనగొలిమిడి, దే. వి: చూ, మూంఫల*.

కొమ్మనగోర, దే. వి. ఒకరకము చెట్టు: చూ, వృక్షము.

కొమ్మమెకము, ద్వ. వి. కోంతి. య. 3, ఆ. 28: చూ, వానరము.

కొమ్మరంటి, దే. వి. (కొమ్ము + అరంటి): చూ. కొమ్మనంటి*.

కొమ్మి, దే. వి. రూ-కొమ్ము. ఎద్దుగోరంట*: చూ, సహ. 2-౧.

కొమ్ము, దే. వి. 1. ఉకారముయొక్క రూపాంతరనామము; 2. ఎద్దులోనగువాని కొమ్ము: చూ, శృంగము. 1; 3. ఉత్సాహము. భాగ. 10, స్కం. పూ. 1144: చూ, యత్నము; 4. కొపురు, సిగురము. అప్ప. యు, కాం. 241: చూ, శిఖరము. 1; 5 కొమ్మ. హంస. 2, ఆ. 16: చూ, శాఖ; 6. అగ్రము. కొన. భో. 5, ఆ. 27: చూ, సుప. 3; 7. పల్లకిబొంగు: చూ, బొంగు; 8. బలము. భాగ. 10, స్కం. ఉ. 187: చూ, శక్తి. 1; 9. బూరగొమ్ము. కాశ. 3, ఆ. 36: చూ, వీణ. 1-౩౬. 10. మాదిగవాండు కొమ్మంచు పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 11. పసుపులోనగువాని యెండిన నిలువుపాటిగడ్డ: చూ, వేరు. 1; 12. చిమ్మనగ్రోవి: చూ, శృంగము. 3; 13. ఏనుంగదంతము. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 211: చూ. పల్లు 1: చూ, హస్తి. 1-(౫౮): 14. పంది కోఱ. పా. 1, ఆ. 49: చూ, పల్లు. 1; 15. గప్పుండ్లవాండు బంధము తగిలించెడు వత్తిపిడిలోని వంకరకొయ్య.

కొమ్మకాంకర, ద్వ. వి. ఒకరకముకాంకర*: చూ, సుషవి. 1-3.

కొమ్ముకాండు. దే. వి. 1. పంది: చూ, సూకరము. 2 అగసాలె. వసు. 1, ఆ 61: చూ, స్వర్ణకారుండు; 3. కొమ్మూండెడు మాదిగవాండు. అం. భా. ద్వి. కూ. 289: చూ, బోయనేండు.

కొమ్ముకాంటు. దే. వి. పంది. సాంబ. తిర్య. 5: చూ, సూకరము.

కొమ్ముచేప. దే. వి. ఒకానొక అంచుచేప, శృంగి. చూ, మత్స్యము. 1.

కొమ్ముఏనుంగు, దే. వి. (కొమ్ము + ఏనుంగు) మగయేనుంగు. విక్ర. 5, ఆ. 187: చూ. హస్తి. 1-(౬౬.)

కొమ్ముపనస, దే. వి. కాష్ఠ*: చూ, పనస 2.

కొమ్ముపెసర, దే. వి. ఒకరకము పెసర*: చూ, పెసర: (చూ, ధాన్యము.)

కొమ్ముపెసలు, దే. వి. బ. —పై.—

కొమ్మపొట్ల, దే. వి. కన్యాకుబ్జము*: చూ, పొట్ల.

కొమ్ముబూర, దే. వి. బూరగొమ్ము: చూ, వీణ. 1-౩౬.

కొమ్మమాచకమ్మ, దే. వి. కొమ్ములుగలమాచకమ్మ: చూ, స్త్రీ. 1-౧౮-(౧).

కొమ్మువాఁడు, దే. వి. కొమ్ముఁబెను మాదిగవాఁడు: చూ, బోయనేఁడు.
కొమ్ముసుద్దులాడుట, జా. సంకేతవృత్తాంతములు పల్కుట.
కొయిక్కాలబ్రాహ్మణులు, అం. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొకతెగ: చూ, బ్రాహ్మణులు.
కొయినా, వా. వి: చూ, రూ-క్వైనా.
కొయినాలబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, కొయిక్కాలబ్రాహ్మణులు.
కొయ్నాలబ్రాహ్మణులు, పా.—వై.—
కొయుగూర, ద్వ. వి. (కోయు + కూర) కోయుటకైన పల్లిలోఁట కూర*: చూ, చూపకము. (రూ-కొయ్యగూర-కొయ్యగూర.)
కొయ్య, దే. వి. 1. = కట్టె. కొయ్యు: చూ, పంటచెఱకు (చూ, వేత్రము. 1.); 2. మ్రాఁకు, మ్రాను, చెట్టు: చూ, వృక్షము; 3: చూ, ఊడిత.
కొయ్యగరిఁటె, వా. వి. అగపు: చూ, దోసె.
కొయ్యగాలు, దే. వి. (కోయు + కాలు) కోఁతకోసిన మోడు; చూ, మోడు.
కొయ్యగూటము, దే. వి. దున్నిన మంటిగడ్డలు చితకఁగొట్టునది: చూ, రూ-కొయ్యగూటాము; (సం. వి.):—కోటీశము-రూ-కోటీశము.
కొయ్యగూటాము, —వై.—
కొయ్యగూర, ద్వ. వి: చూ, రూ-కొయుగూర*.
కొయ్యతెడ్డు, ద్వ. వి. 1. ఓడతెడ్డు: చూ, పీలి. 2; 2. కట్టె గరిఁటె: చూ, దర్వి. 1. (కొయ్యగరిటె అనియు వాడుక.)
కొయ్యతోఁటకూర, ద్వ. వి: చూ, కొయుగూర*.
కొయ్యద్రిప్పు, దే. వి. అడియండు: చూ, వ్యాఘ్రుఁడు. 2.
కొయ్యగూర, ద్వ. వి: చూ, రూ-కొయుగూర*.
కొరక, దే. వి. బీటినేల: చూ, భూమి. 1-౩౦. (చూ, బిబీటము) (రూ-కొరకు-కొఱక-రూ-కొఱకు-బిర.)
కొరడా, వా. వి. కశ, చబుకు: చూ, మునికోల. 2.
కొరడు, దే. వి. 1. పంచరంగుల పరిగాసుండెడి యింద్రధనుస్సు. రూ-కొఱడు: చూ, బాణము. 1-౧౭; వై. వి. 2. = కొట. గుల్లగూడు: చూ, సకిసంఘయులఁగు; 3. ఒకరకముచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
కొరద, దే. వి. ఒకరకపుచేఁప. హంస. 4, ఆ. 187: చూ, మత్స్యము. 1.
కొరన, వా. వి: చూ, కొరద.
కొరనాసిగండు, ద్వ. వి: చూ, దుమ్మలగొండి.
కొరసు, దే. వి: చూ, కొరక.
కొరపంజి, దే. వి. 1. ఎఱుకువాఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 1; 2. ఎఱుకుది. సోదెకత్తె: చూ, స్త్రీ. 1-౧౫.
కొరవి, వై. వి. 1. కదంబము*: చూ, నీపము. 1: 2. = కుర వక; ఎఱ్ఱగోరంట*. పా. 4, ఆ. 10: చూ, సహ. 1-౨.
కొరసానిగండు, ద్వ. వి: చూ, కొరనాసిగండు.
కొరి, దే. వి. తెప్ప సడిమి వెంట్రుకు: చూ, వెంట్రుక. 1.
కొర్నవగండు, ద్వ. వి: చూ, కొరనాసిగండు.
కొఱ, దే. వి. 1. రూ-కొఱ్ఱు. పాఠీనము: చూ, మత్స్యము 1; 2. రూ-కొఱ్ఱు. ప్రియంగువు: చూ, ధాన్యము. (బ-కొఱలు-కొఱ్ఱులు; 3. కొఱఁత. ఉ. హరి. 4, ఆ. 272: చూ, వెలితి.2; 4. చిత్తరువులు వ్రాయుటకౌనగు శిల్పులకని: చూ, శిల్పము; 5. కార్యము, అక్కఱ: చూ, ప్రయోజనము. 1; విశ. 6. ప్రయోజకము. హరి. ఉ. 6, ఆ. 144: చూ, ప్రయోజనము. 1.
కొఱకు, దే. వి. 1. కొరకు. పసుపుమేయుకంబె: చూ, భూమి. 1-౩౦; 2. పక్షికెరమేతితినుచోటు, కొఱకు: చూ, భూమి. 1-౪౪.
కొఱఁత, దే వి. న్యూనము: చూ, వెలితి. 2.
కొఱఁతపఱుచు, దే.విశ. (కొఱఁత + పఱుచు) 1. అకార్యము చేయువాఁడు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 313: చూ, వ్యాఘ్రుఁడు.2; స. క్రి. 2. అకార్యముచేయు. భార. స్త్రీ. 1, ఆ. 17; హరి. పూ. 7, ఆ. 29.
కొఱఁతపాటు, దే. వి. తక్కువపాటు: చూ, లోపము. 2.
కొఱకచ్చు, దే. వి. కొఱవి. రామా. 2, ఆ. 94: చూ, వహ్ని. 1-౩౬. (1-౨౪) (కొఱకంచు అనియు వాడుక.)
కొఱకరానికొయ్య, జా. మూర్ఖుఁడు, చెప్పినమాట విననివాఁడు.
కొఱకు, దే. అవ. చతుర్థీవిభక్తియందు వచ్చెడు ఒకానొక ప్రత్యయము. కళా. 2, ఆ. 6: చూ, కై. 1.
కొఱకొఱ, దే. వి. కోపవికారము. అచ్చ. బాల, కాం. 82.
కొఱకొఱలాడు, దే. అ. క్రి. (కొఱకొఱలు + ఆడు) కోపగించు: చూ, రోషించు.
కొఱగానివాఁడు, దే. వి. అప్రయోజకుఁడు. ఆం, భా. తృ. 27: చూ, ద్రావె.
కొఱగామి, దే. వి. (కొఱ + కామి) 1. అకార్యము. ఉ, హరి. 5, ఆ. 148: చూ, వ్యళీకము. 2; 2. దుర్లక్షణము. స్వా. 4, ఆ. 62: చూ, లక్షణము. 1-౨౨; 3. దోషము భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 22: చూ, పాపము. 1.
కొఱడు, దే. వి. 1. ఒకరకపు ఆయుధము. కళా. 8, ఆ. 98; చూ, రూ-కొరడు. 1; 2. మ్రాన్రిమోడు: చూ, వృక్షము.
కొఱడుకోల, దే. వి: చూ, కొరడు. 1.
కొఱడుపాఱు, దే అ. క్రి: చూ, తిమురుపట్టు.
కొఱను, దే. వి: చూ, కొఱఁత. 1, 2.
కొఱనోము, దే. వి. తక్కువనోము.
కొఱపము, వై. వి. = కురవ-కురవక. 1. గుఱ్ఱముసు పోమేదు గొఱపము. ; ఇట్లు పరుషాదిగాఁ గొన్ని దేశములయందు వ్యవహారము (కొరవము అనికొందఱు): చూ, బాణము. 1-౨౫; 2. అర్ధచంద్రబాణము: చూ, బాణము 1-౪.
కొఱప్రాణము, మి. వి. కుట్టుసులు. ఆము. 3, ఆ. 23: చూ, ప్రాణము. 6.
కొఱముట్టు, దే. వి. ఉపకరణము: చూ, పనిముట్టు.
కొఱలు, దే. అ. క్రి. 1. ఒప్పు. ఆం. భా. తృ. 83: చూ, సమ్మతించు; 2. ఉండు, భార. స్త్రీ. 2, ఆ. 87: చూ, వసించు; 3. ప్రకాశించు. య. 3, ఆ. 161: చూ, వెలువఁడు; స.క్రి. 4. పొందు. భార. అను. 5,ఆ. 553: చూ, ప్రాపించు.
కొఱవ, దే. వి. ఒకానొక తక్కువజాతి: చూ, వర్ణము. 7.
కొఱవత, దే. వి. కొఱవది.
కొఱవవాఁడు, దే. వి. ఒకానొక తక్కువజాతివాఁడు.

కొఱవి, దే. వి. చూ, కొఱకచ్చు. భార. అర. 6, ఆ. 226.

కొఱవిచీమ, దే. వి. పెద్ద యెఱ్ఱచీమ: చూ, పిపీలిక.

కొఱవిచే(దలగో(కికొనుట, లో. ఉదా:—"జలధి(బడ గడపె మును నను, వలపు నర(ర్రాంతి నీపు వైరంజేలా, బలవంతునితో(కొఱవిం దలగో(కి కొనంగ(దగునె దనుజాధీశా." (రామాభ్యుదయము.

కొఱవితాల్పు, దే. వి. పిశాచము. సాంబ. దేవ. 19: చూ, భూతము.

కొఱవిదయ్యము, దే. వి. ఒకానొక దయ్యము. నై. 2, ఆ. 122 చూ, భూతము.

కొఱవోవు, దే. అ. క్రి. (కొఱ+పోవు) చూల్పిల్లు. భార అశ్వ. 2, ఆ. 22: చూ, కొమ్మసిల్లు.

కొఱసంది, ద్వ. వి. ఆయము, జీవస్థానము. నిర్వ. 10, ఆ. 24 చూ, మర్మము. 1.

కొఱు, దే. వి. మెతు. రూ-కొఱ్ఱు: చూ, శూలము.

కొఱుప, దే. వి. ఒకరకము మేహరోగము: చూ, సవాయి. 1.

కొఱుపపుండు, దే. వి. —పై.—

కొఱుకుట, వా. వి. పంటిలోనొక్కుట.

కొఱ్ఱు, దే. వి: చూ, రూ-కొఱు.

కొఱ్ఱుమీను, ద్వ. వి. —పై.— (వేయికోఱలచేప అనివాడుక).

కొఱ్ఱు, దే. వి: చూ, రూ-కొఱు.

కొల. దే. వి. 1. కసటు: చూ, వాసపు. 1; 2. హింస: చూ, వధము.

కొల(కు, వై. వి. = కొల. రూ-కొలను: చూ, సరస్సు. 1-౧౪.

కొల(కుపు, వై. వి. = —పై.—

కొల(ది, దే. వి. 1. రూ-కొల్ది. పరిమాణము: చూ, పరిమితి; విణ. 2. రూ-కొల్ది. సాధ్యము. హరి. పూ. 5, ఆ. 34: చూ, శక్యము.

కొలగాల, వై. వి. = కలకలము. నై. 3, ఆ. 13: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౨౩).

కొలగా(డు, దే. వి. (కొలత+కా(డు) ధాన్యము కొలుచువాడు.

కొలగారము, దే. వి. కొలగానికి ధాన్యాదులు తూచినందుకు ఇచ్చెడుకూలి.

కొలత, దే. వి. 1. కొల(ది: చూ, పరిమితి (చూ, కొలపరిమాణము); 2. (ధాన్యాదులను) కుంచము మున్నగువానితో కొలుచుట; రూ-కొలారకము-కొలువడి; 3. (సర్వేకుసంబంధించిన) భూములను గొలుసుతో కొలుచుట; 4. వస్త్రాదులను కొలతబద్దతో కొలుచుట.

కొలను, వై. వి. = కొల. రూ-కొల(కు-కొల్ను; చూ, సరస్సు. 1-౧౪.

కొలము, వై. వి. = కులము. 1. వంశము: చూ, వంగడము; 2. సజాతీయప్రాణిసమూహము. య. 4, ఆ. 15: చూ, వంగడము.

కొలారకము, దే. వి. ధాన్యాదుల కొలత. వేం. ఆం. మాన. 70: చూ, కొలత. 2.

కొలారము, దే. వి. నడుమబయలును నాలుగు ప్రక్కల(గట్టడము గల యిల్లు. రూ-కొల్లారము: చూ, సదనము. 1. [illegible]ారు-కొల్లారము-కొల్లారు-చుట్టుకొల్లారము)

కొలాపు, దే. వి —పై.—

కొలాపుబండి, దే. వి. గాడి రూ-కొల్లాపుబండి-కొల్లాబండి: చూ, శకటము. 1.

కొలి, దే. వి. బిల్లంగోడాటలో [illegible] గొలుటకు(ద్రవ్వినపల్లము. ఉ, హరి. 5, ఆ. 300: చూ, రంధ్రము. 1-౮.

కొలికి, దే. వి. మున్నుగలుగు [illegible]: 2. హారములోనగు వాని తగిల్చెడు పంకరకొక్కు: 3. [illegible]. పీఠ. 3, ఆ. 56; హంస. 2, ఆ. 170: చూ, [illegible]; 4. వంకము; చూ, మొన.

కొలికిపూస, దే. వి. కొలికి [illegible] పూస: చూ, రత్నములు. 1-౧-(౮.)

కొలికిముపి, దే. వి: చూ, పడలుబడి.

కొలిపించు, దే. అ. క్రి. 1. [illegible] కొనుగొలుచేయు; ప్రే. 2. ధాన్యాదులను కొలుపజేయు.

కొలిము, దే. వి. కమ్మరి నిప్పుంచెడు పల్లము. హరి. 3, ఆ. 315: చూ, రంధ్రము. 1-౧౮.

కొలిముడి, దే. వి. రూ-గొలిముడి: చూ, [illegible].

కొలిమితిత్తి, ద్వ. వి (కమ్మరివాని) కొలిమియందలి తిత్తి. చూ, భస్త్రి.

కొలుచు, దే. వి. 1. ధనసము. భార. సౌ. 1, ఆ. 31: చూ, ధాన్యము; 2. పరిధాన్యము. మార్కం. 2, ఆ. 114: చూ, ధాన్యము: స. క్రి. 3. [illegible], భార. [illegible]. 1, ఆ. 189: చూ, సేవించు; 4. ధాన్యాదులను కొలతచేయు. [illegible]. 1, ఆ. 31.

కొలుపు, దే. వి. 1. గ్రామశక్తికిచేసెడు ఉత్సవము: చూ, పండుగ. 2; అ. క్రి. 2. నట్టువు(ను కొలిపించు: 3. అంగీకరించు. భార. భీష్మ. 3. ఆ. 253: చూ, సమ్మతించు; 4. యుద్ధము. భార. అను. 1, ఆ. 11; కళా. నా. 1, ఆ. 506; భో. 1, ఆ. 36: చూ, [illegible]. 2; 5. పెల్లు. హరిశ్చ. 1, ఆ. 2188: చూ, [illegible]. 5; అం. ప్రే. 6. పురికొలుపు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 151: చూ, ప్రేరేపించు; 7. కలిగించు. జై. 3, ఆ. 70: చూ, పుట్టించు; 8. కను(గీటు, సైగచేయు. సిలా. 1, ఆ. 84: చూ, గీటు. 2; 9. అనుపమయుక్తమైన కొనుపాతుపురను (సేవకునందు వచ్చెడి రూపము. "అతలుకొలుపు-పురికొలుపు" మొ.

కొలువడి, దే. వి. (కొలుచు+పడి): చూ, కొలత. 2.

కొలువాసములు, దే. వి. బ. చొట్టు: చూ, మత్స్యము. 1-౨౮.

కొలువు, దే. వి. రూ-కొల్వు. 1. ఓలగము. భార. విరా. 1, ఆ. 246: చూ, సభ. 2; 2. గ్రామశక్తికిచేసెడు ఉత్సవము. ఆం. భా. ప్ర. నా. 48: చూ, పండుగ. 2; 3. ఊడిగము: చూ, శుశ్రూష. 2; 4. ఉద్యోగము: చూ, హోదా.

కొలువుకా(డు, దే. వి: చూ, సేవకు(డు (రూ-కొలువుపుకా(డు-కొల్వుడుకా(డు).

కొలువుకూటము, దే. వి. ఆస్థానమండపము: చూ, సభ. 2.

కొలువుగొను, దే. స. క్రి. (కొలువు+కొను) సేవకు(గా పరిగ్రహించు. భార. విరా. 1, ఆ. 224.

కోకనదము, సం. వి. అ. న. 1. చెంగలువ: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(౧); 1; 2. చెందమ్మి: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౩.

కోకనదుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

కోకబంధువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఇనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు.

కోకము, సం. వి. అ. పుం. 1. జక్కవ: చూ, చక్రవాకము; 2. తోఁడేలు: చూ, వృకము; 3. గౌళి: చూ, బల్లి; 4. కప్ప: చూ, మండూకము. 1; 5. ఈఁత*: చూ, హింతాలము; 6. కొండగోఁగు*: చూ, స్వాదుద్రుమము; 7. బట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౧.

కోకస్వరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ముసిఁడి*.

కోకాగ్రము, సం. వి. అ. పుం. ఏఱుపంగ*: చూ, వంగ.

కోకాహము, సం. వి. అ. పుం. కప్ప: చూ, హరి. 12.

కోకిల, అం. కామశాస్త్రమునందలి పలుసల (లేక) కూజితములు అయిదింటిలో నొకటి: చూ, కూజితములు. (రూ-కోకిలము.)

కోకిలనయనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కోకిలాక్షకము*.

కోకిలప్రియము, అం: చూ, జన్యతాళములు: (చూ, తాళము. 2.)

కోకిలము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కోయిల: చూ, పికము; 2. ఇంగాలము; చూ, నిప్పు; 3. చిలుక: చూ, శుకము; న. 4. రేఁగుపండు: చూ, రేఁగు; వా. వి. 5. గానముయొక్క మాధుర్యము మెచ్చుకొనుటయం దుపయోగించునది; కోకిలస్వరము: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౩౦). (ఇట్లు కోకిలధ్వని); అం. 6: చూ, రూ-కోకిల.

కోకిలాక్షకము, సం. వి. అ. పుం. ములుగోలిమిడి*: చూ, మొగలిర.

కోకిలాక్షము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

కోకిలానందము, సం. వి. అ. పుం. రాజామ్రము*: చూ, మామిడి.

కోకిలావాసము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

కోకిలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

కోకిలేక్షువు, సం. వి. ఉ. పుం. కృష్ణేక్షువు*: చూ, సుకుమారము. 1-౩. సుకుమారము. 1

కోకిలేష్ట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ మహాజంబువు*: చూ, నేరేడు.

కోకిలోత్సవము, సం. వి. అ. పుం. రాజామ్రము*: చూ, మామిడి.

కోకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. అన్న: చూ, సహోదరుఁడు; 3. ఒకానొక పండితుఁడు: చూ: విద్వాంసుఁడు.

కోగిరి, రూ-ఖోగిరి. హిం. వి. గుజ్జుపుజీను.

కోగెల, వై. వి. = కోకిలః. (శ. ర.): చూ, పికము.

కోజాగరము, సం. వి. అ. పుం. ఆశ్వయుజపౌర్ణమి: చూ, పున్నమ.

కోట, వై. వి. = కోట్టః. 1. ప్రహరి. (పట్టణముచుట్టుగల ప్రహరి అని శబ్దరత్నాకరము): చూ, ప్రాకారము; 2. దుర్గపురము. భార. శాం. 2, ఆ. 284: చూ. దేశము; అం. 3. దుర్గము: చూ, రాజ్యాంగములు.

కోటఁడు, వై. వి. = కొట్ల. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు.

కోటకొమ్మ, ద్వి. వి. కోటమీఁదిదళము: చూ, సదనము. 1.

కోటకోరడు, ద్వి. వి. అలంగము: చూ, వప్రము. 2. (రూ-కోటకొఱడు).

కోటకొఱడు, ద్వి. వి. —పై.—

కోటబురుజు, ద్వి. వి. అట్టడి: చూ, సదనము. 1.

కోటరము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. చెట్టుతొఱ్ఱ: చూ, రంధ్రము. 1-౽; దే. వి. (1) కోడంట్రము. [illegible] 3, ఆ. 112. (రూ-కోటరికము - కోటరికము-కోడ్రము-కోడంట్రము-కోడంట్రికము - కోడంట్రము - కోడఱికము-కోడఱికము) : చూ, స్నుషాత్వము.

కోటరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-కోటవి. [illegible] పస్త్రము విడుచునట్లుచేయు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౩౦.

కోటరికము, దే. వి. కోడంట్రము: చూ, స్నుషాత్వము. (రూ-కోటఱికము. రామా. 1, ఆ. 2.)

కోటరింపు, దే. వి. పెద్దపులిగాంత: చూ, స్వరము. 2. ౪౬-(౧౧౮.)

కోటవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. [illegible] (ఆఁడుది) నగ్నిక: చూ, స్త్రీ. 1-౸; 2. [illegible]: చూ, పార్వతి. 1; 3: చూ, కోటరి.

కోటాకు, వా. వి. అక్షము నాటినెట్టంగొనగు వానియందు ప్రభ్రైను మొదటివని చేతబూను మొలక: చూ, మొప్ప.

కోటానుఁగోటులు, అం. బ. (కోటులు + కోటులు) రూ-కోటానఁగోట్లు, లక్షల తండములు, అసంఖ్యాకములు. హర. 5, ఆ. 130. "కోటానుఁగోటులపై కోట కొమ్మలకొఱఁడున ప్రపస్పన్న నిర్వాణంబులగు మాణిక్యదీపంబులు." (కాశీఖండోదయము): తొప్పలుదోరలు.

కోటి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అంచు: చూ, చెంగు; 2. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 3. అంచు: చూ, వింటికొప్పు; 4. చివర: చూ, సుద. 3; 5. కోటిసంఖ్య, సంఖ్యావిశేషము, 1,00,00,000. వేమన. 1200: చూ. సంఖ్య. 1; 6. ఆయుధధార: చూ, బాణము. 1-౧౪; 7. = కొడి, పిసపుకొడి: చూ, సిగ. 4; వా. 8. జాతకము. "సిద్ధాంతి నాకోటివ్రాసెను.";అం. 9: చూ, గుడుసుతమున వ్యాపాంగములు; 10: చూ, శుక్రమతమున వ్యాపాంగములు; 11: చూ, సంఖ్యాభేదములు; దే. వి. (1) రాజ్యసమానారము. రూ-కొట్టి. ఆము. 3, ఆ. 17: చూ, వేగు.

కోటింగు, వా. వి. పూఁత, పూఁతపై పూఁత. పైపొర, పొరపైపొర.

కోటికము, సం. వి. అ. పుం. ఆరుద్రపురుగు: చూ, పురుగు; 2: చూ, కోటిశము.

కోటికాఁడు, దే. వి. రూ-కొటికాఁడు-కొట్టికాఁడు. ఆము. 3, ఆ. 26: చూ, వేగువాఁడు.

కోటికిఁబడగెత్తుట, జా. కోటికిమించిన ద్రవ్యము కలిగియుండుట. "అననిట్టి పలువయఖపులకును, గోటికిఁబడగయెత్తి గుటియగు పెద్ద, న్నిసునమ్మరాదు గాత." (కాశీఖండోదయము) "కోటికిఁబడగెత్తి కోమట్లలోను." (పసరా పద్యము).

కోటిపలి, అం. గోదావరీమండలమునందలి దక్షిణ కాశీయనఁబడు ఒకానొక పుణ్యక్షేత్రము. (ఇచ్చట సోమేశ్వరుని ఆలయము

గలదు. ఇప్పటిగల వృష్ణిగోకులమునది మాతృగమునాపహారి):
చూ, భూమి. 1-౧.

కోటిరము, సం. వి. అ. పుం. ఊసః చూ, వేసలి. 1.

కోటివర్షి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. స్పృక్కాయను గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౩౦.

కోటివర్షము, సం. వి. అ. న. బాణపురము. రూ-కోటీవర్షము: చూ, దేశము.

కోటిశము, సం. వి. అ. పుం. మట్టిగడ్డలు గొట్టెడు కొయ్య. రూ-కోటీశము: చూ, కొయ్యగూటము. రూ-కోటిరము. (అని కొందఱు).

కోటీరము, సం. వి. అ. పుం. 1. కిరీటము: చూ, సీసకము. 1; 2. సమలము: చూ, ముంగిస; 3. ఆమ్రపుమొగ: చూ, పుసగు; 4. ఇంద్రధనుస్సు: చూ, బాణము. 1-౧౭.

కోటీయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపుఱేఁడు.

కోటీవర్షము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-కోటివర్షము.

కోటీశము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కోటిశము. ("లోష్టఘ్నః కోటీశః" అని రత్నకోశమందు అర్థావృత్తముచేఁ జెప్పెను గనుక దీర్ఘము ప్రమాదము గాదు.)

కోటు, వా. వి. 1. ఎదుటిభాగమున పొడుపునను గుండీలు తగిలించు ఒకరకము చొక్కాయి: చూ, వస్త్రము. 1-౯-(౧); 2. చీట్లాటలో గెలుపులంగు చెప్పి యాడెడు ఆట. "నా ఆట కోటు. డైమాను తురుపు. పట్టుతమున్ను."

కోటేరు, దే. వి. దుక్కికిఁ బోవునప్పుడుగాని దుక్కియై మరలి వచ్చునపుడుగాని దుంపమీఁదుగా కాఁడికితగిలించిన నాఁగలి. పర. 5, ఆ. 28: చూ, లాంగలము.

కోట్టము, సం. వి. అ. పుం.=కోట. 1. దుర్గపురము: చూ, దేశము; 2. ఇంటిలోపలి ముంగిలి: చూ, సదనము. 1.

కోట్టవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.

కోట్టవీపురము, సం. వి. అ. న. బాణపురము: చూ, కోటివర్షము.

కోట్టారము, సం. వి. అ. పుం. 1. సీటిపల్లము: చూ, రంధ్రము. 1-౯; 2. భద్రముస్తైయ*: చూ, పర్వతము; 3. కొలను: చూ, సరస్సు. 1-౧౫; 4. సలుచదరపుదిగుడుబావి: చూ, సరస్సు. 1-౧౫ (౨); 5. చెఱువుగట్టు: చూ, సరస్సు. 1-౪; 6. చెట్టు: చూ, వృక్షము; విణ. 7. నగరసంబంధమైనది.

కోట్రము, దే. వి: చూ, రూ-కోటరము. వి. పు. 5, ఆ. 185.

కోఠము, సం. వి. అ. పుం. మండలాకారమైన కుష్ఠము: చూ, సితము. 1-౪.

కోఠరపుష్పి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బొడ్డి*: చూ, వృద్ధదారకము.

కోఠరము, సం. వి. అ. పుం. అంకోలము*: చూ, మహాయమళపత్రిక.

కోడంట్రము, దే. వి. రూ-కోటంటిరము. కళా. 7, ఆ. 89: చూ, స్నుషాత్వము.

కోడంట్రికము, దే. వి. —పై.— ఉ. రా. 4, ఆ. 206.

కోడంట్రము, దే. వి. —పై.—

కోడరికము, దే. వి. —పై.—

కోడటికము, దే. వి. (కోడలు+ఱికము) —పై.—

కోడలు, దే. వి (కొడుకు+ఆలు) కుమారుని భార్య. పాండు. 3, ఆ. 60: చూ, స్నుష.

కోడము, దే. అ. క్రి. గానించుడు. భాగ. 9, స్కం. 483: చూ, నాధము.

కోడి, వై. వి =కుక్కుటము. 1. అజువాయి: చూ, పుంజు; 2. కుక్కుట స్త్రీపురుషసామాన్యము: చూ, పుంజు.

కోడిబొఁత, ద్వి. వి: చూ, క్రౌంచాకారము.

కోడికోడి, వా. వి. పడుచుకుమ్మరులు నిలుచుండు నుచ్చరించు శబ్దము. (కోడిపట్ట పాడిపుపంపుమని చెప్పు అభిప్రాయమండి నిలుచునట!)

కోడిగ, దే. వి. రత్నములు ఇరువదింటిసంజ్ఞ. రూ-కోడీ: చూ, రత్నము. 1.

కోడిగము, దే. వి. 1. విలాసచేష్ట: చూ, విలాసము. 1; 2. ఎగతాళి: చూ, పరిహాసము. (రూ-కోడిగెము).

కోడిగీఁడు, దే. వి. కోడిగముచేయువాఁడు విప్ర. 7, ఆ. 124.

కోడిగెము, దే. వి: చూ, రూ-కోడిగము.

కోడిపేగ, దే. వి. ఒకవన్నెగల పంచవన్నె కోడిపుంజు: చూ, పుంజు.

కోడిపీఁట, వై. వి.=కుక్కుటపీఠ. నాగటిచివర క్రింది నెత్తిగా నుండెడు మోపుడుకొయ్య అను కర్షము: చూ, నంగలగుంబ.2.

కోడిపోటు, దే. వి. ప్రాణపణద్యూతము. ఆం, భా. ద్వి. 306: చూ, పాచిక.

కోడిబడి, దే. వి. పసిపిల్లలకు చేసియిచ్చెడు చిఱుబంటము. హంస. 1, ఆ. 105: చూ, భక్ష్యము.

కోడిబుదములు, దే. వి. ఒకరకము బుదములు: చూ, ధాన్యము.

కోడియ, వై. వి.=కూట. రూ-కోడె-కోడెదూడ, గిత్త, వత్సము, మోయుటకును దున్నుటకును పనికొనఁదగిన వయసుగల కోడె: చూ, వృషభము. 1. (దేశ్యపదమని శబ్దరత్నాకరము).

కోడీ, దే. వి. కోడిగ: చూ, రత్నములు. 1-౧౦-(౩).

కోడుతాలు, దే. అ. క్రి. పండినపైరు మిక్కిలివంగుట.

కోడు, వా. స. క్రి. 1. పిండిలోనగువానిఁ జేతిలో పట్టుగుచు తన పైపునకు అంగుల మెటికెలు వచ్చునట్లుచేయు; వై. వి. 2.=ఋట్బా. మంచపుకోడు, బల్లకోడు, పీఁటకోడు లోనగునవి. (దేశ్యపదమని శబ్దరత్నాకరము): చూ, స్తంభము. 1-౫; దే. వి. 3. చిఱిచిఱి సీటిపల్లము: చూ, రంధ్రము. 1-౧౦.

కోడుకొను, వా. స. క్రి. పిండిలోనగువానిఁ జేతకోచెరుగుచు తన పైపునకు అంగుళులమెటికలు వచ్చునట్లు చేసికొను.

కోడె, దే. వి. 1. కాఁడిమరపఁదగినదూడ: చూ, రూ-కోడియ; 2. లంజెకాఁడు. కవిక. 4, ఆ. 99: చూ, విటుఁడు; విణ. 3. తరుణము. రామా. 1, ఆ. 141: చూ, పడుచుది.

కోడెకాఁడు, దే. వి. 1. రూ-కోడె. లంజెకాఁడు. రామా. 1, ఆ. 141: చూ, విటుఁడు; 2. రూ-కోడేఁడు, చిన్నవయసు వాఁడు: చూ, శిశువు. 1-౪.

కోడెకొమ్మెగుదువానన్న, దే. వి. గణపతి. వేం. ఆం. దే. 6: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

కోడెత్రాఁచు, దే. వి. పురుషసర్పము: చూ, సర్పము.

కోడెదూడ, దే. వి: చూ, రూ-కోడియ.

కోడెరౌతు, ద్వి. వి. వృషభవాహనుఁడు: చూ, శివుఁడు. (రూ-కోడెరౌతు).

కోణంగి, వై. వి. 1. అంగములను వికారముగాఁ జూపి

బిచ్చమెత్తెడు దాసరి. చూ-కోణంగివాఁడు-కోణంగి. వై. 1, ఆ. 42: చూ, సాతాని; 2. హాస్యనటకుఁడు. చూ-కోణంగి వాఁడు-కోణంగి: చూ, శైలూషుఁడు.
కోణంగివాఁడు, ద్వ. వి. —వై.—
కోణపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నైరృతి: చూ, మూలచేఁడు. (చూ-కౌణపుఁడు).
కోణము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గొల. ఇల్లులోనగువాని మూలః చూ, విదిక్కు; 2. = కోన. అంచు. అగ్రము: చూ, కొన. 3; 3. = కొడుపు. గంటలోనగువాని వాయించెడు కొడుపు: చూ, కొడుపు. 1; 4. లగుడము, దుడ్డుగోల: చూ, వేత్రము. 1; 5. కోణమనువాద్యము: చూ, వీణ. 1-౪౦; (1-౬౮); (వీణాదివాద్యముల వాయించు కొడుపు); చూ, వ్యాసము. 2-౫; 6. ఆయుధధార: చూ, బాణము. 1-౧౪; 7. దున్న పోతు: చూ, మహిషము; 8. గోచి: చూ, బొట్టము; 9. వాద్యశాల: చూ, సదనము. 1; 10. భిండివాలము: చూ, బాణము. 1-౬౧.
కోణాంగి, వై. వి: చూ, రూ-కోణంగి.
కోణాస్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జముఁడు: చూ, యముఁడు.
కోణి, సం. వి. ఇ. విశ. ఈడుకపోయిన చేతులవాఁడు: చూ, వంకచేతులవాఁడు.
కోణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శని: చూ, శని.
కోదండము, సం. వి. అ. పుం. 1. విల్లు: చూ, బాణము. 1-౩౮; 2. నాలుగుమూరల విల్లు: చూ, బాణము. 1-౩౮; 3. వెదురు విల్లు: చూ, బాణము. 1-౩౯; పుం. 4. కనుబొమ: చూ, భ్రూవు; 5. కోదండమను దేశము: చూ, దేశము; 6. పచ్చ పెద్ద గోరంట*: చూ, మహాసహా; అం. 7. ఆయుధములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: చూ, బాణము. 1: (చూ, ముప్పది రెండాయుధములు); 8. బాణాగ్రము పదివిధములు. అందు ప్రసిద్ధిగల బాణముయొక్క సంధాన విసర్జనాదిక్రియల కొప్పది యగు కార్ముకములలోని త్రివిధములగు చాపము - ధనుస్సు - కోదండము అను వానిలో నిదియొకటి: (చూ, కార్ముకము); దే. వి. (1)బాలురను దండించుటకై పట్టుకొని వ్రేలాడునట్లు మీఁదఁగట్టెడు త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.
కోదండరామములు, దే. వి. బ. ఒకరకముపప్పు: చూ, ధాన్యము.
కోదరము, సం. వి. అ. పుం. ఉంద్ర*: చూ, పెలిచంద్ర.
కోద్ఘాటము, సం. వి. అ. న. గృహభేదము. (గృహభేదములు — కుద్రము, కోద్ఘాటము, పిశిరము): చూ, సదనము. 1.
కోద్రంగము, సం. వి. అ. పుం అరవ: చూ, మంచె.
కోద్రవము, సం. వి. అ. పుం. కోరమాషము, అజ్జ: చూ, ధాన్యము (స్తంబకరి. 1-౨౬-౧౮).
కోధము, సం. వి. అ. పుం. 1. దుష్టత్వము: చూ, కటితము; 2. నేత్రరోగము: చూ, హన్షణము. 3-౪; 3. నీళ్ళుకలియని చల్ల: చూ, మజ్జిగ.
కోన, వై వి. = కోణః 1. అడవి. అచ్చ. అర. కాం. 49: చూ, విపినము; 2. శైలదీర్ఘకోణము: చూ, అసవ; 3. కొండల యందలి మణుగుబోటు. వసు. 3, అ. 79; 4. మూల. సా. 3, అ. 232: చూ, విదిక్కు; 5. కొన. హరి. ఉ. 3, ఆ. 178: చూ, కొన. 3; 6. [illegible]. అడవియం దుండెడు[illegible]. (అసి కొండలు) [illegible]. 1, అ. 36: చూ, [illegible]; దే. వి. 7. [illegible]: చూ, [illegible].
కోనప్రమ్మరి, ద్వ. వి. కోన, [illegible]. [illegible]. కాం. 480: చూ, వానరము.
కోనమువిక్కి, ద్వ. వి. కోఁతి, వనౌకసము. అచ్చ. [illegible], కాం. 1[illegible]. (ఇట్లు కోన [illegible]): చూ, వానరము.
కోనదేఁటు, ద్వ. వి. [illegible]: చూ, మూలచేఁడు.
కోనసీమబ్రాహ్మణులు, అం. [illegible] బ్రాహ్మణులలో [illegible]. [illegible] కోనసీమద్రావిడులు, [illegible]ద్రావిడులు, [illegible] ద్రావిడులు అను బ్రాహ్మణులు [illegible]. వీరు మున్ను [illegible] అను [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] యున్నారు. వైదిక లౌకికముల [illegible]: చూ, బ్రాహ్మణులు.
కోనెము, ద్వ. వి. చుట్టును [illegible], పుష్కరిణి: చూ, సరస్సు. 1-౪. (రూ-కోనేరు).
కోనేరు, —వై.—
కోపజ్ఞము, సం. వి. అ. న. బ్రహ్మచేత మొదట తెలిసికొనఁబడిన వేదము. చూ, వేదము.
కోపవతి, మి. వా. విశ. (కోపము + వతి) కోపముగల (ఆఁడుది): చూ, స్త్రీ. 1-౩౯.
కోపకాఁడు, మి. వా. విశ. (కోపము + కాఁడు) కోపముగల వాఁడు. రాధి. 4, అ. 40: చూ, రోషణుఁడు.
కోపగించు, వై. స. క్రి. = కోపించు: చూ, రోషించు. (రూ-కోపగిల్లు).
కోపగిల్లు, వై. అ. క్రి. కోపించు: చూ, రోషించు.
కోపన, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. [illegible] కోపముగల ఆఁడుది, రతిసమయమునఁ గోపముగల ఆఁడుది (అసి కొం [illegible]): చూ, స్త్రీ: 1-౧౩౧; విశ. 2. కోపముగలది.
కోపనకము, సం. వి. అ. పుం. చోరకమను గ్రంథద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౧౩.
కోపము, సం. వి. అ. పుం. క్రోధము. కినుక: చూ, రోషము.
కోపలత, సం. వి. అ. స్త్రీ. రక్తస్ఫోట*: చూ, [illegible].
కోపి, సం. విశ. 1. కోపముగలవాఁడు: చూ, రోషణుఁడు; పుం. 2. జలపారావతము: చూ, పావురము.
కోపించు, సం. స. క్రి. = కోపగించు: చూ, రోషించు.
కోపితుఁడు, సం. వి. అ. పుం. = కోపకాఁడు: చూ, రోషణుఁడు.
కోపు, దే. వి. 1. వైపు. శకాం. 4, అ. 142: చూ, పార్శ్వము.2; 2. రూ-కొప్పు. వింటికొన. భాగ. 1, స్కం 463: చూ, వింటికొప్పు; 3. శిలి. ఉ, రా. 8, అ. 112: చూ, పథము. 1; 4. మద్యము. "తనరు సారాయి కోపన." వెం. అం. 72: చూ, సుర. 1; 5. మద్యవిశేషము: చూ, సుర. 1; 6. అజ్ఞ: చూ, సమయము. 1; 7. చేఁపలను గుచ్చిగుచ్చునట్టి సూది: చూ, సూది; 1-౨:8. నిమిత్తము. య. 2, అ. 54: చూ, హేతువు; 9. నాట్యమునీర్పు. య. 4, అ. 12: చూ, నాటకము. 1; 10. అందము. రవి. 1, అ. 36: చూ, సౌందర్యము;

11. కప్తి: చూ, కలారు; 12. బలసము గోసగువానిశక్తి: చూ, బలసము; 13. అట, గొంప్తి: చూ, వ్యంజనము. 1; ఐ. 14. పని: చూ, పనుస్త్యానము: 15. నాట్యగ. పడము: చూ, నాటకము. 1.

కోపుదారుండు, దే. వి. పనిపులను పైనుండితెచ్చి అమ్మెవాడు: చూ, ప్రయిమచుండు.

కోపుపసుపడి, అం. 1: గ్రా. పసరులు; 2: చూ, పరువస్త్ర. (పసరులు-పరువస్త్ర అనిపింపు అని పొందియు)

కోపువాటు, దే. అ. క్రి. (కోపు + పాటు) అంటిగింపు: చూ, రమ్మాముగు.

కోపోక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పరుషోక్తి: చూ, పరుషము. 2-ణా.

కోమ, దే. వి. 1. గోపురముమీదిని పెనిగెనపువిదర. హంవి. 1, భా. 1962: చూ, కోప; 2. అంటు. అప్ప. అం, కాం. 96: చూ, స్త్రీ. 1.

కోమటి, వై. వి. = గోమటి, వార్ష్ణేయి. పెనన. 1204: చూ, వైశ్యుడు.

కోమటిపి, వై. వి. అర్థ: చూ, వైశ్య.

కోమటిసాక్ష్యము, వా. ఉభయవాదులను ఒకరికాని సాక్ష్యము. (వాడుక.)

కోమల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కీరతి*: చూ, బాల; 2. = కోమలి. చక్కనిపనయుగల అంటది: చూ, స్త్రీ.

కోమలపాణికలే. సం. వి. అ. న. (ద్విపదము) భాగ్యవంతుల యొక్క లక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-ఆఆ.

కోమలము. సం. వి. అ. న. 1. నీళ్లు: చూ, నీరు. 1; 2. పగడము లోని దోషము: చూ, రత్నములు. 1-ల-(ఎ); 3. నీళ్ల దేశము: చూ, దేశము; 4. శివునిపేరిటి: చూ, హరిణము. 1-ఆళ; 5. వసంతఋతువు: చూ, మాసప్పలయము; విణ. 6. ప్యానుపు: చూ, సాంద్రము. 3.

కోమలవల్లి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చదనిక*: చూ, పవనిక.

కోమలి, వై. వి. 1. = కోమలా. అంటది: చూ, స్త్రీ; 2. = కోమలా. చక్కని పనయుగల అంటది: చూ. స్త్రీ. 1-ఆరం.

కోమలితము, వై. వి. = కోమలం. పరిగ్రహనము. రా. అర, కాం. 1, ఆ 148: చూ, సౌందర్యము.

కోమలుండు, సం. వి. అ. పుం. 1. కాముకుండు: చూ, పలపు కాడు; 2. గొల్లవాడు: చూ, మహాశూద్రుడు.

కోమాసిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జాలిక: చూ, వల 1.

కోయ, దే. వి. ఒకజాతబోయ: చూ, వ్యాధుండు. 1.

కోయవాడు, దే. వి: చూ, కోయ.

కోయష్టికము, సం. వి. అ. పుం. చీకుంగొక్కెర: చూ, బకము.

కోయిల, వై. వి. 1. = కోకిలము. రూ-కోవెల. హరి. పూ. 8. ఆ. 35: చూ, పికము; దే: వి. 2. రూ-కోవెల. పట్టల దర్శ దేవాలయము: చూ, వేలుపుటెంకి; 3. ఒకానొక దివ్య స్థలము, కాశీ. 5. ఆ. 288 చూ, వేలుపుటెంకి.

కోయిలతెగదఱి, దే. వి. పురుడు. వేం. ఆం. 8: చూ, మన్మథుడు.

కోయు, దే. స. క్రి. 1. తీంగెలు లోనగువాని ఛేదించు; చూ, లవించు 2. పువ్వులు లోనగువాని గిల్లు: చూ, చిదుము. 1.

కోయుతోంటహార: దే. వి. కోసినకొలందిని పెరిగెడు కాయ గూర (కాయ్యకోంటహార-కోయుతోంటహార అని కొండఱు) చూ, మారిషము.

కోర, దే. వి. 1. పల్లలగెయిగిన్నె, పషము లక్ష్మి 3. ఆ. 94: చూ, సుర. 2; (చూ, పాత్రము. 6-ఆ); 2. గిన్నె. వి, పు. 7. ఆ 386; చూ, పాత్రము. 6: గాయ; 3. పంచపడు, భోజన పాత్రము, తట స్వా. 5. ఆ 98. చూ, పాత్రము. 6: విణ. 4. పెద్ద. "కోరమీసము-మృగ్యగోల": చూ, విపులము.

కోరంగము, సం. వి. అ. పుం. ఉసిరిక*: చూ, త్రిపుటి. 1.

కోరంగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఏలకులు*: చూ, పత్రల: 2. పిప్పలికింగెల*: చూ, పిప్పలి. 1; 3. పురంగేశ్వరుని దివ్య స్థలము: చూ॥ గోదావరిజిల్లా కోరంగి. చూ, భూమి. 1;4 ఒకానొక యంటిపేరు.

కోరంబడు, వా. విణ. వా. ఖిలమగు.

కోరకము, సం. వి. అ. పుం, న. 1 రూ. కోరదము. ముకుళము. చూ, మొగ్గ. 1; 2. అరవిరి మొగ్గ: చూ, మొగ్గ 2; 3: లామరతూండు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ణా. 4 రూ-కోల చిపు తక్కోలము*: చూ, వైజయంతి; 5. చోరకము సుగంధ ద్రవ్యము*: చూ, రాజాస్థానము; 1-గం; పుం, 6. పనుపకలు, గంధి: చూ, శల్యము. 1-ఒ.

కోరకొండె, దే. వి. వి. లు లోనగువారికి ముఖపార్శ్వమునకు వేసెడు కొండె, కోరసిగ: చూ, ముడి. 3.

కోరగించు, వై. అ. క్రి. 1. ముకుళించు. స్వా. 3, ఆ. 78: చూ, ముకుళ్ళు. 8; 2. = కోరకిం. అంకురించు. విక్ర. 4, ఆ. 31: చూ, మొలకెత్తు.

కోరడి, దే. వి. అపురిజగావేసిన గాదిపుట్టిగోడ, పరగోడ: చూ, ప్రాచీనము. 1.

కోరదూషము, సం. వి. అ. పుం. గ. అళ్లు: చూ, ధాన్యము.

కోరము, వా. వి. 1: చూ, రూ-కోరము: స. క్రి. 2 కోరుదాను పుకరు వ్యతిరేక రూపము (అనగుటు.)

కోరవాయి, ద్వ. వి. కోష్ఠశిల్పమగు వాయువు అం. భా. ద్వి. మ. 125: చూ, వాయువు. 1-ణా.

కోరవోపు, దే. అ. క్రి. (కోర + పోవు) కొంటరయిపోపు విక్ర. 1, ఆ. 200: చూ, పంటర పోవు.

కోరసిగ, ద్వ. వి: చూ, కోరకొండె. రామా. 2, ఆ. 110.

కోరా, దే. విణ. కొరికము, అనాహతము: చూ, వస్త్రము 1 ఇ. (కోరామల్లు- కోరాసైను అని వాడుక.)

కోరాడు, దే. స. క్రి. (కోరి + ఆడు) 1. కోరు. పనంగు లోనగునవి కొమ్ములతో నేలంబొడిచి దుమ్ము పైకి జల్లు. ఆము. 4. ఆ. 153; ఉ, హరి. 6, ఆ 9: చూ, నంటు; 2. కోరు, పందిముట్టెతో నేలకెల్లగించు: చూ, బుర్దగించు; 3. కోపడుమ్ము లోనగువాని నెత్తి పైకిజల్లు. రామా. 1. ఆ. 206; చూ, క్రోడాడు; 4. కోరు, క్షతిచేయు: చూ, నెగు.

కోరాబంగారు, దే. వి. పుట్టపుబంగారు: చూ, లోహము. 1.

కోరామల్లు, వా. వి: చూ, కోరా.

కోరాము, వా. వి: చూ, కోలము. 1. (రూ- కోణాము)

కోరింద, దే. వి. రూ-కోరెండ. 1. లక్కగురిగెడి యొకానొక తీఁగె, అవార్ప, జపూక*: చూ, మసిపత్త్ర; 2. కోరింద పొద.

కోరిందపూసలు, దే. వి. ఆడవిరులు ధరించు గాజుపూసలు.

కోరిక, దే. వి. 1. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ; 2 కోరుట. భార. శాం 6, ఆ. 284: చూ, వాంఛ; 1-గ; 3. దేవతాముఖులవలన పొందఁ బడిన కోరిక: చూ, వరము. 3; విణ. 4. అభీష్టము. ఉ. రా. 7 ఆ. 121: చూ, వాంఛ. 1-33.

కోరికలీరికలెత్తుట, జా. కోరిక అభివృద్ధి నొందుట "పడవాసాయీ సంఘులచే బ్రుక్కుచుఁ గోరిక లీరికలెత్తి గిద్దలంగని." (ధర్మజరాజసూయము)

కోరికలుపుట్టుట, అం: చూ, నియమములు.

కోరికె, దే. వి. రూ-కోర్కి - కోరిక. భార. ద్రో. 1. ఆ. 1092: చూ, వాంఛ.

కోరికె, దే. వి. —పై.— (రూ- కోర్కె- కోరికె —కోర్కి - కోరిక.)

కోరు, వై. వి. 1. = కారః. ధనేతర వస్తురూపమైన కప్పము. రామా. 6, ఆ. 38: చూ, సిస్తు. 1; 2. బందకము: చూ, తాకట్టు; స. క్రి. 3. ఇచ్ఛించు: చూ, వాంఛించు; 4: చూ, కోరాడు (1-2-3-4 అర్థములు.)

కోరుట, అం. 1: చూ, దశావస్థలు: క్రి. 2. అడుగుట.

కోరుటు, వా. వి: చూ, కోర్టు.

కోరువాఁడు, ద్వ. వి. ఆశంసిత. ప్రియపుత్త్రుపు కోరువాఁడు: చూ, వాంఛితుఁడు.

కోర్కి, దే. వి: చూ, రూ-కోరికె.

కోర్టు, అం. వి. న్యాయసభ, కోరుటు.

కోఱ, వై. వి. = ఖరు. 1. పందికోర: చూ, పల్లు. 1; 2. పాము కోఱ: చూ, పల్లు. 1. 3. కోఱపల్లు, దంష్ట్రి హరి. పూ. 4. ఆ. 143: చూ, పల్లు. 1.

కోఱడము, దే. వి. 1. అపహాస్యము. నిర్వ. 5, ఆ. 77: చూ, పరిహాసము; బ. 2. అపహాస్య వచనము. నిర్వ. 3, ఆ. 99: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2; 3. బాధ: చూ, శోకము.

కోఱము, వా. వి. కొబ్బెరకోరెడు పనిముట్టు (రూ - కోరము - కోరాము-కోడాము.)

కోఱాము, వా. వి.—పై.—

కోరుకుపాఱ, వా. వి. అవధారణ విశేషము; చూ, ముద్గరము (రూ-గోఁకుడుపాఱ-దోఁకుడుపాఱ-దోఁకుడుఁబాఱ.)

కోల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చవ్యమను గ్రంథ్యము*: చూ, రాజార్హము: 1-గగ. 2. పిప్పలితీఁగె*: చూ, పిప్పలి. 1; 3. బదరి*: చూ, రేఁగు; దే. వి. (1) మగగుఱి: చూ, శిశ్నము; (2) శరము. హరి. ఉ. 4, ఆ. 155: చూ, బాణము. 1, గ౫-(గ) (3) వంటకట్టె. భార విరా. 1. ఆ. 211: చూ, వంటచెఱకు; (4) దండము. భార. అశ్వ. 3, ఆ 105: చూ, వేత్రము. 1; బ. (5) ఉత్సవాదులలో దేవుని కిఱుప్రక్కలను వెలిగింపఁబడు దీపములు; (కోలల సంబరము); విణ. (6) కోలన, దీర్ఘము; "కోలనిమ్మ." మొ: చూ, పొడగ. 2.

కోలంబకము, సం. వి. అ. పుం. పిడిమొర్కి సర్వాంగము: చూ, వీణ. 1-౬౫.

కోలక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేదిగసి*, దాని ఫలము (అని కొందఱు): చూ, మహామయూరపత్రిక.

కోలకంటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పెద్దపుఁడు: చూ, విష్ణువు 1.

కోలకందము, సం. వి. అ. పుం. మహాకందము*: చూ, వెల్లుల్లి

కోలకము, సం. వి. అ. న. 1. తక్కోలము*: చూ, వైజయంతి 2. మరీచము: చూ, మిరియము; 3. ఇసుప గోలుసుతో రుటిన దుర్గాయి: చూ, సస్యము; 1-౫-(౬); 4. పుట: చూ, పత్త్రకము; 5. దాదుగసి*: చూ, మహామయూరపత్రక: 6. బహువారము*: చూ, శ్లేష్మాతకము.

కోలకర్కటిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ: చూ, మధుకర్కటిక*.

కోలక్రోఁతులు, దే. వి. బ. కోలకొమ్మప్రక్కలను ఒకానొక పాలత్రేడు: చూ, పాలత్రేడు.

కోలగగ్గెర, దే. వి. కాళ్లకు దారమును పెనఁచి యెద్దులను మూటవిట్టుగా కట్టెడు రీతి. ఆము. 6, ఆ. 27.

కోలచర్చితము, అం: చూ, దండశతము.

కోలచర్చితము, అం.—పై.—. (కోలచర్చితము అనికొందఱు)

కోలజెముడు, దే. వి. యాముకరింటాము*: చూ, స్నుహి.

కోలజున్ను, దే. వి: చూ, ఔద్దానలము.

కోలడబ్బ, దే. వి. ఒకరకము డబ్బ*. చూ, కర్కారాటము. 1-౮.

కోలదళము, సం. వి. అ. పుం. నలిచునెరి గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-గా. (1-౩౩). (రేఁగాకుపేరుగలది)

కోలదివియ, ద్వ. వి. వెలుతురు కైన పటీ. భార. విరా. 3, ఆ. 4: (రూ-కోలదివ్వె.): చూ, స్నేహాశము. 1-౬.

కోలన, వా. విణ. దీర్ఘము: చూ, పొ. 2.

కోలనాసిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బంకి*: చూ, రంభ. 2.

కోలనిమ్మ, దే. వి. పొడవునిమ్మ*: చూ, నిమ్మ.

కోలపాల, దే. వి. అర్కపుష్పిక*: చూ, సుయుంగక. 1-౪.

కోలపుచ్ఛము, సం. వి. అ. న. రాపులుఁగు: చూ, రావందు.

కోలపొన్న, దే. వి. అంఘ్రిపర్ణి*: చూ, పృశ్నిపర్ణి.

కోలఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కోమ్మనగొట్టుపిండి*: చూ, ఘాతిరి.

కోలము, సం. వి. అ. న. 1. రేఁగుపండు: చూ, రేఁగు; పుం. 2. పంది: చూ, సూకరము; 3. తెప్ప: చూ, ప్లోడము; 4. ఒడి: చూ, వక్షము; 5. ఉత్సంగము: చూ, క్రోడము; 6. కౌఁగిలి: చూ, సంశ్లేషము: 7. తలపుష్టి: చూ, శల్యము 1-౼; 8. నఖముచిప్ప: చూ, నఖము; దే. వి. (1) వేషము. ఆము. 4, ఆ. 96: చూ, వేసము.

కోలమూలము, సం. వి. అ. న. పిప్పలిమూలము*: చూ, పిప్పలి. 1.

కోలమెఱుఁగు, దే. వి. ఐరావతి, నిలువుమెఱుఁగు. హరి. పూ. 7, ఆ. 160: చూ, విద్యుత్తు 1.

కోలలవారు, దే. వి. బ. వేత్రధరులు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 27.

కోలవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గజపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1; 2. చవ్యమను గ్రంధ్యము *: చూ, రాజార్హము. 1-గగ. (రూ-కోలవల్లిక.)

కోలపల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చప్పనను గ్రంథ్యము *: చూ, రాజార్ణము. 1-౧౧. (రూ-కోలపల్లి.)

కోలవస, ద్వ. వి. జటిల*: చూ, మాంసి. 1.

కోలాంచము, సం. వి అ. పుం. కోలాంచిమను దేశము: చూ, దేశము.

కోలాట, వా. వి. రూ-కోలాటము: చూ, వ్యంజనము. 1.

కోలాటకిమ్మ, దే. వి. ఒకరకపు కిమ్మ. విరా. 7, ఆ. 86: చూ, భూషణము. 2.

కోలాటము, దే. వి. (కోల+ఆట) చేతులం గోలలుంచుకొని యాడెడియాట: చూ, కోలాట: (చూ, ఉద్ధతము.)

కోలాహలము, సం. వి. అ. పుం. 1. కలకలము: చూ, స్వరము. 2.—ఁడు- (-ఱ): 2. ఒకానొక కొండ: చూ, పర్వతము; అం. 3: చూ, రాగాంగములు; 4: చూ, టక్కాజ భాషలు: (చూ, భాష. 1.)

కోలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. బదరి*: చూ, రేఁగు; 2. గంగ రేఁగు*: చూ, లికుచము; 3: చూ, గృధ్రనఖి; 4: చూ, కపికోలి*.

కోలు, దే. వి. 1. కొల్ల. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 280: చూ, తలపాటు. 2; 2. అనుప్రయుక్తమైన కొనుధాతువునకు భావార్థక రూపము. "ఇచ్చుకోలు-పుచ్చుకోలు" మొ: విణ. 3. పెద్ద. "కోలుపులి-కోలుమొసలి-కోలుపూఁపులు" మొ: చూ, పొడవు. 2; క్రి. విణ. 4. మిక్కిలి. "కోలుమసఁగు": చూ, హెచ్చు. 2.

కోలుకాఁడు, దే. వి 1. సింహసంబెతి యధికారి. పంచ. నా. 1, ఆ. 254: చూ, స్వామి 3.౩; 2. కావలివాఁడు: చూ, రక్షకుఁడు; 3. సుందరి క్రిందిబంటు: చూ, సేవకుఁడు.

కోలుకొను, దే. అ. క్రి. రూ-కోల్కొను. 1. ఉత్సహించు: చూ, యత్నించు; 2. తేఱుకొను: చూ, తెప్పిఱను; 3: చూ, వర్ధిల్లు.

కోలుతల, దే. వి. రూ-కోల్తల. ఎదుటనిలిచి యుద్ధముచేయుట: చూ, యుద్ధము; 2. (యుద్ధ) సన్నాహము: చూ, యుద్ధము; 3. ఉత్సాహము: చూ, యత్నము.

కోలుపడు, ద్వ. అ. క్రి. రూ-కోల్పడు. 1. చెడు: చూ, నశించు; 2. అగపడు: చూ, ప్రత్యక్షమగు; స. క్రి. 3. పోఁగొట్టుకొను: చూ. భంగించు. (ప్రే-కోలుపడుచు.)

కోలుపాటు, ద్వ. వి. రూ-కోల్పాటు. 1. చేటు: చూ, హాని. 2; 2. పోఁగొట్టుకొనుట: (రూ-కోల్పాటు-కోలుపోక-కోల్పోక.)

కోలుపోక, దే. వి. రూ-కోల్పోక. పోఁగొట్టుకొనుట. భార. ద్రో. 3, ఆ. 13; రూ-కోలుపాటు-కోల్పాటు.

కోలుపోవు, దే. అ. క్రి. 1. 1. చెడు. భార. విరా. 2, ఆ. 262: చూ, నశించు; స. క్రి. 2. పోఁగొట్టుకొను; మార్క. 6, ఆ. 11: చూ, భంగించు. (ప్రే. కోలుపుచ్చు.)

కోలె. దే. వి. 1. వెన్నుకోసినకాఁడ. భార. ఆది. 8, ఆ. 118; ద్ర. 2: చూ, రూ-కొలె. భార. విరా. 1, ఆ. 74.

కోలెంకము, సం. వి. అ. పుం. గాడిదె: చూ, రాసభము.

కోలెముక, దే. వి. (కోల+ఎముక.) రూ-కోలెమ్మ. కశేరుక: చూ, శల్యము. 1.

కోలెమ్మ, —పై.— (కోలెమ్ముక).

కోలెమ్ముక, —పై.—

కోల్కొను, దే అ. క్రి: చూ, రూ-కోలుకొను. (ఉత్సహించు-భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 90; తేఱుకొను. జై. 7, ఆ. 19; వర్ధిల్లు. పాండు. 4, ఆ. 19.)

కోల్తల, దే వి: చూ, రూ-కోలుతల. (ఎదుట నిలిచి యుద్ధము చేయుట. భార. శల్య. 1, ఆ. 337; యుద్ధసన్నాహము. భార. విరా. 3, ఆ. 183; అచ్చ. యు, కాం. 237.)

కోల్పడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-కోలుపడు. (చెడు. భార. కర్ణ. 3, ఆ. 24; అగపడు. హరి. పూ. 8, ఆ. 103; పోఁగొట్టుకొను, భార. అర. 3, ఆ. 325; భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 162.)

కోల్పాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-కోలుపాటు. (చేటు-భార. కర్ణ. 3, ఆ. 275; పోఁగొట్టుకొనుట. రా. అర, కాం. 1, ఆ. 21.)

కోల్పులి, దే. వి. పులి: చూ, శార్దూలము. 1.

కోల్పోక, దే. వి: చూ, రూ-కోలుపోక.

కోల్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పిప్పలి. 1*.

కోవ, దే. వి. 1. బుద్ధలకు గొంతుకనందుఁ గలిగెడి వ్యాధి: చూ, రోగము. 1; 2. పుష్పవివర: చూ, కోశము. 1; వా. 3. ముత్యాల కోవ, హారములో నొకభాగము. (అని కొందఱు); 4. వంశానుక్రమము.

కోవరము, దే. వి. శత్రువుల ప్రవృత్తులను దెలిసికొనుటకై యుంచు కావలి. రూ-కోప్పరము: చూ, రక్షణము.

కోవా, వా. వి. పంచదార కలిపిన పాలముద్ద: చూ. భక్ష్యము. (కోవాబిళ్ళలు-దూధ్‌పేడా అనియు వాడుక.)

కోవి. వా. వి. 1. సస్యాదినాశము. రూ-క్రోవి-క్రోల-క్రోలు: చూ, నాశము. 2: చూ, లాభము.

కోవిదారము, సం. వి. అ. పుం. కాంచనము*: చూ, యుగపత్రకము.

కోవిదుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చదుపరి: చూ, విద్వాంసుఁడు.

కోవు, దే. వి. అచ్చుసందగు ధ్వన్యనుకరణము. కాశి. 2, ఆ. 35: చూ, హాహాకారా.

కోప్పరము, దే. వి: చూ, రూ-కోపరము. స్వా. 3, ఆ. 54.

కోవెల: చూ, రూ-కోఁగెల-కోయిల. (గుడి:— ఉ, రా. 7, ఆ. 26; కోకిలము; య. 2, ఆ. 49.)

కోశకారము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరకము చెఱకు*: చూ, ఇక్షుమారము. 1-౫; 2. కొబ్బరి*: చూ, నారికేళము; 3. పన్ను: చూ, లోచనము 1; 4. సమ్మదుంప*: చూ, సుపుష్పము; 5. పట్టుపురుగు: చూ, పురుగు.

కోశదివ్యము, అం: చూ, దివ్యములు. (దివ్యప్రమాణభేదమునకు పేరు. 'దివ్యయోః' అనుదానికి 'దీవ్యయోః' అని పఠించి ప్రకాశించువానికిని పేరు అని కొందఱు.)

కోశఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రాజకోశాతకి*: చూ, బీఱ. 2; 2. పులుదోస*: చూ, దోస; 3. తక్కోలపుపండు: చూ, వైజయంతి.

కోశఫలము, సం. వి అ. న. 1. తక్కోలము*: చూ, వైజయంతి; 2. తక్కోలపుపండు: చూ, వైజయంతి.

కోశము, సం. వి. అ. పుం, న. రూ-కోషము. 1. కత్తియొఱ: చూ, నిచోళము; 2. గ్రుడ్డు: చూ, పేశీకోశము; 3. పెరిలు లోనగువాని పైపొట్టు: చూ, జరసు; 4. జాజికాయయిర: చూ, ...; (పైపెంపు కంటకకాయలన్నియు నింపుఁజేయును. ఉదా:— మారేడు - వెలగ - అనవ మొ.); 5. బొక్కసము. "కోశాగారము": చూ, పంటసాల; 6. పొత్తము, పొత్తముల గుంపు, నిఘంటువు (అని కొందఱు) "కోశవానాచార్యః": చూ, పుస్తకము; 7. శాస్త్రము: చూ, శాస్త్రములు; 8. కరఁగి పోసిన వెండి బంగారముల ముద్ద: చూ, లోహము. 1; 9. దేహము: చూ, శరీరము; 10. సొగసు: చూ, సౌందర్యము; 11. యోని లోపలిరావు: చూ, భగము. 12; 12. వట్ట: చూ, వృషణము; 13. మగగుఱి: చూ, శిశ్నము; 14. పూమొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1; 15. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 16. జాతిఫలము: చూ, జాజికాయ; 17. ...: చూ, భ్రూణము. 1; 18. ...: చూ, పాత్రము. 6; 19. యోని: చూ, భగము. 12; పుం. 20. నెమిలితోఁకమొదలు: 21. కమలపువనపు నడిమిభాగము: అం. 22: చూ, సప్తాంగములు: (చూ, అంగము. 9.) (ఇందు కొన్ని పుంలింగములనియు, కొన్ని నపుంసకలింగము లనియు, కొన్ని పుం, న. లింగములనియు భిన్నాభిప్రాయములు కానఁబడుచున్నవి.)

కోశములు, అం. తత్త్వవిషయమున పంచకోశములు:— అన్నమయము, ప్రాణమయము, మనోమయము, విజ్ఞానమయము, ఆనందమయము (5).

కోశలము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కోసలము. అయోధ్యాపట్టణము: చూ, దేశము.

కోశవానాచార్యః, న్యా. గ్రంథసముదాయము గలవాఁడే యాచార్యుఁడు. అనఁగాఁ బామరులు గ్రంథసముదాయమును జూచి యితఁడు వీనినన్నింటినిఁ జదివినవాఁడనియు, మహావిద్వాంసుఁడనియును భావింతురు.

కోశాంగము, సం. వి. అ. న. ఇక్షుకటము: చూ, ఖరచ్ఛదము.

కోశాతకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆవడ*: చూ, బీర. 2; 2. ఉత్తరేను*: చూ, శైఖరికము; 3. పటోలిక*: చూ, పొట్ల; 4. బదరి*: చూ, రేఁగు; 5. బడబాగ్ని: చూ. వహ్ని. 1-అ.

కోశాత్ఫలము. సం. వి. అ. పుం. స్థౌణేయమను గ్రంధ్యము*: చూ, రాజార్హము.

కోశామ్రము, సం. వి. అ. పుం. కొండమామిడి, తుమ్మెద మామిడి (అని కొందఱు)*: చూ. మామిడి.

కోశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ కోషి. మొఁగాలు సగము కప్పి యుండు ఇనుపపాదరక్ష: చూ, సమ్మాళిగలు. 1-క.

కోశిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. మల్లెతీఁగె*: చూ, హనంతి. 2; 2. బిచ్చగానిగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6. (రూ-కోషిక.)

కోశిల, సం. వి. అ. స్త్రీ. ముద్గపర్ణి*: చూ, పెసర.

కోశోపమఫలము, సం. వి. అ. న. రేల*: చూ, రేల.

కోషకము, సం. వి. అ. పుం. 1. గ్రుడ్డు: చూ, పేశీకోశము. 2. వట్ట: చూ, వృషణము.

కోషకారము, సం. వి. అ. పుం. 1. చెఱకు*: చూ, సుకుమారము. 1-ఉ; 2. ఒకరకము చెఱకు*: చూ, సుకుమారము. 1-అ; (1-అ.) 3. ఒకరకము కీటకము*: చూ, పురుగు.

కోషచంచువు, సం. వి. ఉ. పుం. బెగ్గురు: చూ, సారసము.

కోషఫల, సం. వి. అ. స్త్రీ. ...*: చూ, ...ద్రుమము.

కోషఫలము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-కోశఫలము.

కోషము, సం. వి. అ. పుం. న: చూ, రూ-కోశము.

కోషల, సం. వి. అ. స్త్రీ. అయోధ్యాపట్టణము: చూ, కోశలము.

కోషశాయిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. ...: చూ, రిష్టి. 2.

కోషాతకము, సం. వి. అ. పుం. ...: చూ, వెంట్రుక. 1.

కోషాతకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ...: చూ, రేఁగు.

కోషి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-కోశి.

కోషిక, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, రూ-కోశిక.

కోష్టు, వై. వి. = ...*: చూ. పారిభాష్యము.

కోష్టి, సం. వి. ఈ. ... 1. రూ-కోష్ఠి. ...: చూ, సృగాలము; 2. నల్ల నేల ...*: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-అ; 3. ...*: చూ, పిప్పలి. 1.

కోష్ఠము, సం. వి. అ. పుం. 1. లోపలిపొవు: చూ, భ్రూణము. 1; 2. ...: చూ, పంటసాల; 3. ఇంటి లోపలి యిల్లు: చూ, సదనము. 1; 4. గాదె: చూ, పంటసాల; విశే. 5. తనకు సంబంధించినది: చూ, స్వీయము.

కోష్ఠజలము, సం. వి. అ. న. 1. ...: చూ, ...ము. (1) ఇం; (చూ, సలిలము. 1-గా-(గ); 2. ఇంటిలో వేఁడి నీరు: చూ, సలిలము 1-గా.

కోష్ఠము, సం. వి. అ. న. 1. ఇంటింటవేఁడి: చూ, మందోష్ణము: (చూ, వేఁడిమి.); విశే. 2. ఇంటింటి వేఁడిమిగలది: చూ, మందోష్ణము: (చూ, వేఁడిమి.)

కోసము, వా. అవ్య. ...ను ...పునది, కొఱకు. "దాని కోసము-వానికోసము."

కోసల, సం. వి. అ. స్త్రీ. కోసలపురి: చూ, దేశము.

కోసలనాటిబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, రూ-కోసలనాటిబ్రాహ్మణులు.

కోసలము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, దేశము; 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని.

కోసలాత్మజ, సం. వి. అ. స్త్రీ. కౌసల్యాదేవి, దశరథుని పెద్ద భార్య, (శ్రీ)రాముని తల్లి: కౌసల్య-రూ-కౌసల్య.

కోసలేయులు, వా. వి. ఉ: చూ, కోసలనాటి బ్రాహ్మణులు. (కౌసలేయులు).

కోసలోత్తర, సం. వి. అ. స్త్రీ. కోసలోత్తరదేశ స్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-త.

కోసు, వై. వి. = క్రోశః. రెండువేల విండ్ల పట్టు కొలఁది: చూ, పరువు. 2.

కోసుగడ్డ, వా. వి. శరీరమంతయు కుత్రపడుచు దుంప.

కోస్తా, వా. వి. సముద్రతటప్రాంత ప్రదేశము.

కోహతము, సం. వి. అ. పుం. దేహమణంచుకొన్న పిల్లి: చూ, మార్జాలము.

కోహటకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బొమ్మలవాఁడు: చూ, వంశనర్తి.

కోహటికుఁడు, సం. వి. అ. పుం.—వై.—

కోహాళము, సం. వి. అ. పుం. 1. డాకా, కాహళయను వాద్యము: చూ, వీణ. 1-అ; 2. బిరాలుమాట: చూ, వ్యాఖ్యానము. 2; 3. మద్యభేదము: చూ, సురి. 2..౧౬.

కోహళీయము, అం: చూ, భరతశాస్త్రగ్రంథములు.

కోహళుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నాట్యశాస్త్ర ప్రవర్తకుడైన కోహళుడను ముని: చూ, ముని 1; అం. 2: చూ, శాస్త్ర ప్రవర్తకులు.

కోహో, దే. వి. హిరణ్యవర్ణము, అను. 4, ఆ. 35: చూ, హాహాహా.

కోకో, దే. విణ. 1. అద్భుతముగానుండువాడు. అం, భా. ద్వి. 9: చూ, విలక్షణుడు; 2. పిరికి; చూ, వెఱపు.

కోళతనము, దే. వి. భయశీలత్వము: చూ, వెఱపు.

కౌ

కౌ. దే. వి. వృత్తియందు ధాతుశబ్దములకు మీది వర్ణము లోపింపగా మిగిలినరూపము. "కౌడేగ" మొ: చూ, రూ-కవుసు.

కౌంకము, సం. వి. అ. పుం. దేశమును పేరు: చూ, దేశము.

కౌంకణము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కొంకణము: చూ, దేశము.

కౌంచము, సం. వి. అ. పుం. క్రౌంచపర్వతము: చూ, పర్వతము.

కౌంచహాయనము, అం: చూ, రిషిసతానములు: (చూ, హాట తానములు, తానములు, గవాహయము.)

కౌండిన్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. కుమ్మ*: చూ, తుమికి. 2: చూ, కల్పసూత్రములు.

కౌండిన్యస, అం. ప్రవరం. వశిష్ఠ (వాశిష్ఠ) మైత్రావరుణ, కౌండిన్య: చూ, గోత్రము: (చూ, ప్రవరము.)

కౌండిన్యుడు, సం. వి. అ. పుం. వసిష్ఠవంశ్యుడు, కౌండిన్యుడను ఋషి: చూ, ముని. 1.

కౌంతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రేణుకయను గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౩౨.

కౌంతికుడు, సం. విణ. ఈటెకాడు: చూ, ప్రాసికుడు.

కౌంతేయము, సం. వి. అ. పుం. ఏఋముష్టి*, చూ, ముష్టి.

కౌగిలి, వై. వి. 1 = రూ-కవుగిలి. చూ, సంశ్లేషము; అం. 2: చూ, కళలు. 3: (చూ; గళస్తనము.)

కౌగిలించు, వై. స. క్రి: రూ-కవుగిలించు: చూ, సంశ్లేషించు.

కౌగిలింత, వై. వి: చూ, రూ-కవుగిలింత.

కౌగిలింపు, వై. వి: చూ, రూ-కవుగిలింపు.

కౌజు, వై. వి. = కపింజలము. వసి. 1, ఆ. 115: రూ-కంజు-కముజు-కయిజు-కవుజు-కైజు-కయుము-కైదు; (సం.ప.):- కపింజలము, వలాసువాది. రూ-కాలాసునాది.

కౌకృత్యము, సం. వి. అ. న. 1. అకార్యముచేయుట; 2. పశ్చాత్తాపపడుట: చూ, పశ్చాత్తాపము.

కౌక్కుటదలము, సం. వి. అ. పుం. కొండచిలువ: చూ, సర్పము. 1-౪-(౨౦).

కౌక్కుటికుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కపటముకలవాడు: చూ, కపటి; 2. చేరువ చూచుచు బోయెడివాడు.

కౌక్షేయకము, సం. వి. అ. న. పొట్టపోసికొనువాడికనము.

కౌక్షేయకము, సం. వి. అ పుం. కత్తి: చూ, ఋష్టి. 2.

కౌచు, దే. వి: చూ, రూ-కవుచు.

కౌటకుడు, సం. వి. అ. పుం. మృగపక్ష్యాదులను జంపి విక్రయించి జీవించువాడు: చూ, వైతంసికుడు.

కౌటజము, సం. వి. అ. పుం. కొడిసె*: చూ, పత్త్రకము.

కౌటతక్షుడు, సం. వి. అ. పుం. స్వతంత్రముగా పనిచేయు వడ్లంగి: చూ, స్వర్ణకారుడు.

కౌటిలికుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అగసాలె: చూ, స్వర్ణకారుడు, 2. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

కౌటిల్యము, సం. వి. అ. న. వంకరతనము (రూ-కుటిలము.)

కౌటిల్యుడు, సం. వి. అ. పుం. వాత్స్యాయనముని: చూ, సన్న్యాసి. 1.

కౌణు, వై. వి. 1. = కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 2. మోసము: చూ, వంచన. (రూ-కవుణు)

కౌణపదంతుడు, సం. వి. అ. పుం. భీష్ముడు: చూ, శాంతనవుడు.

కౌణపుడు, సం. వి. అ. పుం. నైరృతుడు: చూ, మూలతేడు.

కౌతుకము, సం. వి. అ. న. 1. తమి, తహతహ, అనుభవించని కోరికయందలి యాశ: చూ, వాంఛ: 1-౨౬; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ: 3. పెండ్లియందు చేతగట్టుకొనెడు తోరము: చూ, ప్రతసూత్రము; 4. ఉత్సవము: చూ, పండుగ. 2; 5. స్త్రీపురుషులపరిహాసము: చూ, పరిహాసము; 6. పైపైవచ్చిన మేలు: చూ, శుభము. 1; 7. ఆనందము: చూ, సంతోషము; 8. పాట లోనగు సుఖము: చూ, సంతోషము; 9. పెండ్లి: చూ, వివాహము; 10. దేవేంద్రునితేరు: చూ, శకటము. 1.

కౌతూహలము, సం. వి. అ. న. తమి: చూ, కౌతుకము. 1. (వై. 6, ఆ. 8.)

కౌదర్శికము, సం. వి. అ. న. సౌవర్చలవణము: చూ, లవణము. 1.

కౌద్రవీణము, సం. విణ. ఆళ్ళుపండునని (పొలము): చూ, భూమి. 1-౪౫.

కౌను, దే వి: చూ, రూ-కవును. (వింటిమయ- "చ. పిడికెడు కౌనుగొప్పగని ప్రేమ దర్పకర్పిసమానగ జేసితే, పిడికెడు కౌను గొప్పు బయిజేర్చు గుణంబును గింటినెంచు." ఆము. 1, ఆ. 9.(వృత్తియం దిది పూర్వపదం బగునప్పుడు నువర్ణంబునకు వికల్పంబుగ లోపంబగు, భార. విరా. 4, ఆ. 26.

కౌపము, సం. వి. అ. న. నూతినీరు: చూ, సలిలము. 1-౨౪.

కౌపీనము, సం. వి అ. న. 1. = గోణము. గోచి: చూ, బొట్టము; 2. అకార్యము: చూ, ప్యాళితము. 2; 3. స్త్రీపురుషుల గుహ్యం: చూ, భగము. 12; పుం. 4. వరయుట: చూ, లోలము; 5. ఎలుక: చూ, వర్ణము. 6-౪; 6. మనస్సు: చూ, హృదయము.

కౌపీనవంతః ఖలు భాగ్యవంతః, న్యా. గోచీగలవారే యనఁగా మునులు భాగ్యవంతులు (బ్రహ్మసుఖము గలవారు.)

కౌపోదకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విష్ణుప్రయొక్క గద: చూ, నాణము. 1-౭౮. (రూ-కౌమోదకి.)

కౌబేరము, సం. వి. అ. న. 1. చెంగల్వకోష్ఠు*: చూ, పారిభాద్యము; 2. పాలుపిండికలిపి వండినపిండివంట: చూ, భక్ష్యము.

కౌమారము, సం. వి. అ. న. 1. బాల్యమునకు అనువివయోవస్థ (మూఁడవయేఁట మొదలు ఎనిమిదేఁడ్లవఱకునైన ప్రాయము): చూ, వయస్సు. 1; అం. 2: చూ, అవస్థలు.

కౌమారి, అం. 1. బ్రాహ్మ్యాది సప్తమాతృకలలో నొకతె: చూ, మాతృకలు: 2. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1.

కౌమారీభైరవతంత్రము, అం: చూ, తంత్రములు.

కౌముదము, సం. వి. అ. పుం. కార్తికమాసము: చూ, మాసము.1.

కౌముది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-ముది. చంద్రిక: చూ, వెన్నెల; 2. ఉత్సవము: కార్తికోత్సవము (అని కొందఱు): చూ, పండుగ. 2; 3. ఒకానొక గ్రంథము. "సిద్ధాంతకౌముది."; అం. 4. ఒకానొక వృత్తము. ఇది ఒక్కొక్క పాదమునందు న, త, త గురువులతోఁగూడి ఆఱింట యతిగలిగి పదివ ఛందస్సునందుఁ బుట్టినవృత్తము. ఉదా:— "మునినుతా కౌముదీవృత్త మొప్పును నతాంగం-బులఁ షడ్యతిన్. దునిమెఁ బొల - స్త్యు భూపుత్రికై కినుక రామ - క్షితీశుండనన్.": చూ, వృత్తము. 1.

కౌముదీచారము, సం. వి. అ. పుం. న. ఆశ్వయుజ పూర్ణిమ, శరత్కాలపూర్ణిమ: చూ, పున్నమ.

కౌముదీద్రుమ, సం. వి. ఉ. పుం. దీపపుస్తంభము, శిఖాతరువు: చూ, స్తంభము. 1.

కౌముదీపతి, సం. వి. ఇ. పుం. చందురుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

కౌముదీవృక్షము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కౌముదీద్రుమ.

కౌమోదకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-కౌపోదకి.

కౌమోది, —పై.—

కౌయ, దే. వి. 1. క్షుద్రజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1: 2. చేప మీఁదిపొలుసు: చూ, శల్కము. 3.

కౌరవులు, పా. కురురాజుయొక్క సంతతి.

కౌరవ్యము, సం. వి. అ. పుం. దేవయోని సర్పవిశేషము: చూ, సర్పము. 1-౪.(౭).

కౌరవ్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కౌరవేయుఁడు. కురువంశజుఁడు.

కౌరు, దే. వి. వర్ణాధిక్యము, రూ-కవురుహంస. 3, ఆ. 193: చూ, వర్ణము. 6-౧౨.

కౌరులు, దే. వి. బ. నాట్యగతిభేదము: చూ, నాటకము. 1.

కౌర్పము, సం. వి. అ. పుం. వృశ్చికరాశి: చూ, రాశి. 2.

కౌర్మము, సం. వి. అ. న. రతిబంధవిశేషము: చూ, రతిబంధములు. 1-౩.

కౌలకేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అసతీపుత్త్రుఁడు: చూ, పుత్త్రుఁడు. 1.

కౌలటినేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. భిక్షుకియైన పతివ్రత కొడుకు: చూ, మానుఁడు. 1-౧౭. (రూ-కౌలటేయుఁడు.)

కౌలటేయుఁడు, 1.—పై.—; 2. రూ-కౌలటేరుఁడు. అంకుటాలి కొడుకు: చూ, మానుఁడు. 1-౧౭.

కౌలటేరుఁడు, —పై.—

కౌలవ, అం. చూ, కరణము. 11: (చూ, కరణములు. 2.)

కౌలికుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, [illegible].

కౌలీనము, సం. వి. అ. న. 1. గొప్పవంశమునందలి పుట్టుక; 2. స్త్రీపురుషుల గుహ్య: చూ, భగము. 12; 3. పశుపక్ష్యాదుల జగడము: చూ, యుద్ధము; 4. జగడము: చూ, యుద్ధము; 5. నిందింపఁదగినపని: చూ, [illegible]. 1; 6. అపవాదము: చూ, నింద. 1.

కౌలిని, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. [illegible]*: చూ, శృంగి.

కౌలు, దే. వి. [illegible]. "కౌలు [illegible].": చూ, ముచ్చలవా.

కౌలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కౌలమతస్థుఁడు: చూ, అన్యమతుఁడు.

కౌలుత్థీనము, సం. విశే. ఉలవలుగలచేను (నేల). రూ-కౌలత్థీనము: చూ, భూమి. 1-[illegible].

కౌలేయకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కుక్క: చూ, శునకము; విశే. 2. మంచికులమునఁ బుట్టినది.

కౌలేయకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. సత్కులీనుఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు; 2. ఇంద్రుఁడు: చూ, [illegible]; 3. మిక్కిలి స్త్రీలోలుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.

కౌలేయుఁడు, సం. విశే. కులీనుఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు.

కౌల్యుఁడు, —పై.—

కౌశప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ప్రమ్మిద: చూ, ప్రమిదె: (చూ, పాత్రము. 6): 2. గిన్నె: చూ, పాత్రము. 6.

కౌశము, సం. వి. అ. న. కాన్యకుబ్జము: చూ. దేశములు.

కౌశలము, సం. వి. అ. న. నేర్పరితనము: చూ, నైపుణ్యము. 1: (రూ-కౌశల్యము.)

కౌశలి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కుశలప్రశ్నము: చూ, స్వాగతము; 2. వర్తమానము: చూ, సందేశము.

కౌశలేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శ్రీరాముఁడు: చూ, రాముఁడు.

కౌశల్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కోసలాత్మజ.

కౌశల్యము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-కౌశలము.

కౌశాంబి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వత్సపట్టణము: చూ, దేశము.

కౌశికప్రియుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శ్రీరాముఁడు: చూ, రాముఁడు.

కౌశికఫలము, సం. వి. అ. పుం. కొబ్బరి*: చూ, స్కంధఫలము.

కౌశికము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుగ్గులము*: చూ, మహిసాక్షి; 2. గుడ్లగూబ: చూ, [illegible]; 3. నకులము: చూ. ముంగిస; 4. అశ్వకర్ణము*: చూ, సాలము. 3-౨; 5. ఖజాంచి. మొదలగు బొక్కసమునకు అంగము: అ. 6: చూ, [illegible].

కౌశికస, అం. గోత్రములలో నొకటి: చూ. గోత్రములు. ప్రవరము-వైశ్వామిత్ర. అఘమర్షణ, కౌశిక: చూ, గోత్రము. 13.

కౌశికాత్మజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అర్జునుఁడు: చూ, విజయుఁడు.

కౌశికాయుధము, సం. వి. అ. న. ఇంద్రధనుస్సు: చూ, బాణము. 1-౧౬.

కౌశికారాతి, సం. వి. అ. పుం. కాకి: చూ, వాయసము. 1.

కౌశికి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1: 2. కౌశికి యను గోదావరినది: చూ, నది: 3. కౌశికి యను గ్రంథము;

క్రకచపృష్ఠి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అంపపుఱంపువంటి వీపుగల, వడయి యను చేప: చూ, మత్స్యము. 1-అ.

క్రకచము, సం. వి. అ. పుం. 1.= కరపత్రము. రంపము: చూ, అంపము; 2. కరీరము*: చూ, వెదురు; అం. 3. = కరగసము. ధనుర్వేదమునందలి ముప్పదిరెండాయుధములలో నొకటి: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు: (చూ, బాణము. 1)

క్రకచారకము, సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱపుకొరడా: చూ, ముని కోల. 2.

క్రకణము, సం. వి. అ. పుం. చిన్నకకెక్కెర: చూ, జక్కెర.

క్రకరము, సం. వి. అ. పుం. 1.= కకెక్కెర. —పై —; 2. రంపము: చూ, అంపము: 3. కరీరము*: చూ, వెదురు.

క్రకరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పేదవాఁడు: చూ, బీదవాఁడు.

క్రక్కన, వై. వి జ. = కర్కశ. కఠినము. వై. 5, అ. 116: చూ, బెడిదము.

క్రక్కు, దే. వి. 1. కడుపున వికారమెత్తి తిన్నది వెడల నుమియుట: చూ, వాంతి; 2. కక్కు తెవులు: చూ, వాంతి; స. క్రి. 3. కడుపున వికారమెత్తి అన్నది వెడలనుమియు: చూ, వెళ్ళగొట్టు.

క్రక్కుడు, దే. వి; చూ, క్రక్కు.

క్రక్కున, దే. ప్ర క్రి. విణ: చూ, క్రంచఱ. (రూ-గ్రక్కున-గ్రక్కున-క్రచ్చఱ-క్రన్న.)

క్రక్కెర, వై. వి. = క్రకరః: చూ, రూ-కక్కెర.

క్రచ్చ, దే. వి. కాంక్ష: చూ, వాంఛ. (రూ-క్రచ్చు-కచ్చు.)

క్రచ్చఱ, దే. ప్ర. క్రి. విణ. (క్రచ్చు+అఱా) క్రంచఱ. భార. ఉద్యో: 1, అ. 176; రా. యు, కాం. 1447: చూ, వేగము. 3; 2. నిష్కల్మషముగా. భార. అర. 7, అ. 367.

క్రచ్చు, దే. వి. 1. కాంక్ష: చూ, వాంఛ; 2. మాలిన్యము: చూ, మలినము; 3. పేనినత్రాడు లోనగువానియందు దువయు త్తము కాని తృణాదుల యంశము; స. క్రి. 4: చూ, కొను. రామా. 5, అ. 190: చూ, వేష్టించు.

క్రచ్చుకొను, దే. స. క్రి. చుట్టుకొను. వసు. 4, అ. 57: చూ, వేష్టించు.

క్రతుచతుష్టయము, అం ప్రథమచష్టోమము, ద్వితీయోష్టోమము, తృతీయాతిరాత్రము, జ్యోతిష్టోమము. (4)

క్రతుదక్షులు, అం. వీరు విశ్వేదేవులు పదియుందిలో నివారు: చూ, విశ్వేదేవులు.

క్రతుధ్వంసి, సం. వి. న్. పుం. జన్నపుగొంగ: చూ, శివుఁడు.

క్రతుపశువు, సం. వి. ఉ. పుం. గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-అ.

క్రతుపావకము, సం. వి. అ. పుం. యజ్ఞవహ్ని: చూ, వహ్ని. 1-ఎ.

క్రతుపురుషుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు.

క్రతుభుజుఁడు, సం. వి. జ్. పుం. జన్నపుదిండి, దేవత: చూ, వేలుపు.

క్రతురాజము, సం. వి. అ. పుం. రాజసూయయజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము.

క్రతువు, సం. వి ఉ. పుం. 1. జన్నము, యూపస్తంభముగల యజ్ఞము. (అని కొందఱు): చూ, యజ్ఞము: 2. సప్త ఋషులలో నొకఁడు: (చూ, ఋషి): చూ, సన్న్యాసి-1: 3. ఫలోద్దేశ విశేషము: చూ, దేవనావిశేషము; 4. సత్యాగము: చూ, స్తనము: 5. యాగిపె: చూ, ఛస్మము; 6. పెసరపప్పు: చూ, నూనము: 7. చూ, వహ్ని. 1-అ; అం 8: చూ, బ్రహ్మ. 1.

క్రతువులు, అం. ప్రథమచష్టోమము, ద్వితీయోష్టోమము, తృతీయాతిరాత్రము, జ్యోతిష్టోమము.

క్రతూత్తమము, సం. వి. అ. పుం: చూ, క్రతురాజము.

క్రథనకము, సం. వి. అ. పు. ఒంటె: చూ, రాజార్హము. 1-అ.

క్రథనము, సం. వి. అ. పు. కొల: చూ, వధము.

క్రన్న, దే. ప్ర. క్రి. విణ. 1. ... క్రంచఱ: భార. సభా. 2, అ. 268: చూ, వేగము. 3; 2. ... భార. సభా. 2, అ. 203: చూ, ...; 3. ... భార. ఆది. 3, అ. 163; చూ, ...

క్రన్నన, దే. ప్ర క్రి ... అం. హా. తృ. 71: చూ, వేగము. 3.

క్రమజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. స్త్రీ. ... క్రమముగ జనిపినవాఁడు.

క్రమచ్ఛదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ...*:

క్రమణము, సం. వి. అ. న. అడుగిడుట: చూ, హజ్జ.

క్రమభ్రష్టము, అం. (అక్రమము) (భగ్నక్రమము) క్రమములేనిదప్పుట (వాక్యదోషములు ఇరువది నాలుగింటిలో నొకటి): చూ, వాక్యదోషములు. ఉదా.— మొదటి వరుసను దప్పించి దానికి భిన్నముగా వరుసగా వ్రాయుట. రాము భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్నులు. కైకేయీ సుమిత్రా కౌసల్యా నందనులు. ఇట్లు క్రమము దప్పించి వ్రాయుటయు. రామభరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్నులు చేయవలసిన ... వారితల్లుల పేర్లు చెప్పవలయును. ముందు వెనుక చెప్పుటచే క్రమము భంగమయ్యెను. రామ భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్నులు కౌసల్యా కైకేయీ సుమిత్రా నందనులని చెప్పవలయును.

క్రమపూరకము, సం. వి. అ. పుం. అటిమము*: చూ, బక పుష్పము.

క్రమము, సం. వి. అ. పుం. 1. సొరిది: చూ, విధము. 1; 2. అడుగిడుట: చూ, పాదము. 1; 3. అఱుయుట: చూ, తలపోటు. 2; 4. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 5. వడఁకు: చూ, లోలము; 6. వేదములోని క్రమము; 7. వేదశాస్త్రములచేత నిర్ణయింపఁబడిన విధి: 8. అంఘ్రి: చూ, పాదము. 1: అం. 9. క్రమాలంకారము: చూ, అలంకారము. 3; 10: (చూ, అలంకారము. 3): చూ, సంచారివర్ణగతాలంకారములు.

క్రమరేచితము, అం: (చూ, అలంకారము 3): చూ, స్థాయీ వర్ణగతాలంకారములు.

క్రమశీర్షము, సం. వి. అ. న ప్రాకారగృహము: చూ, సదనము. 1.

క్రమి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-కృమి.

క్రమించు, సం. స. క్రి. 1. అతిక్రమించు; అని. 3, అ. 14: చూ, దాఁటు. 6; 2. ఆక్రమించు. భార. ద్రో. 1, అ. 10: చూ, మొగడించు,

క్రమికంటకము, సం. వి. అ. న. 1. చిత్రాంగము: చూ, నహిస్సంజ్ఞికము; 2. విడంగము*: చూ, వాయువిడంగము; 3. ఉదంబరము*: చూ, మేడి.

క్రమిఘ్నము, సం. వి. అ. న. విడంగము*: చూ, వాయువిడంగము.

క్రమిజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, లక్క.

క్రమిజము, సం. వి. అ. న. అగురు: చూ, రాజవృక్షము. 1.

క్రమిశత్రువు, సం. వి. ఉ. పుం. విడంగము*: చూ, వాయువిడంగము.

క్రముకము, సం. వి. అ. న. 1. పోకచెట్టు: చూ, పోఁక; 2. పట్టలము, తాంబూలపు పీట: చూ, పీనియము: పుం. 3. పరాగము*: చూ, పోఁక: 4. నాగరోష్టగము*: చూ, రొట్టుగు; 5. గంగరావి*: చూ, రావి; 6. నాగముస్త*: చూ, పత్సరము; 7. కార్పాసము*: చూ, ప్రత్తి; 8. ప్రత్తిపాయ: చూ, ప్రత్తి.

క్ర...కి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పరాగము*: చూ, పోఁక.

క్రమేలకము, సం. వి. అ. పుం. ఒంటె: చూ, లొట్టిపిట్ట.

క్రమేలము, సం. వి. అ. పుం. — పై —

క్రమ్మట, దే. క్ర. క్రి. విశే. రూ-క్రమ్మఱ-క్రన్న. పునరర్థకము, మరల. అం. భా. తృ. 69: చూ, మెండియు.

క్రమ్మరిలు, దే. అ. క్రి. (రూ - క్రమ్మఱబడు - క్రమ్మరిల్లు-క్రమ్మఱు) మరలు, నివర్తిల్లు. అం. భా. తృ. 114: చూ, వర్తిల్లు.

క్రమ్మఱ, దే. క్ర. క్రి. విశే: చూ. క్రమ్మట.

క్రమ్మఱబడు, దే. అ. క్రి. (క్రమ్మఱ + పడు): చూ, రూ-క్రమ్మరిలు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 393. (స్వార్థమునపడు).

క్రమ్మఱిలు, దే. అ. క్రి- పై- (రూ-క్రమ్మరిల్లు).

క్రమ్మఱిల్లు, దే. అ. క్రి- పై-: (పాండు. 4, ఆ. 80.)

క్రమ్మఱు, దే. అ. క్రి.— పై. —; (భార. అర. 6, ఆ. 327.)

క్రమ్మఱుచేయు, దే. ప్రే. క్రమ్మఱఁజేయు. భార. అర. 3, ఆ. 170: చూ, మరలించు.

క్రమ్ము, దే. అ. క్రి. 1. కవియు, భార. అర. 3, ఆ. 113; రా. అర. 2, ఆ. 393: చూ, వ్యాపించు; 2. పైకుబుకు. భార. స్త్రీ. 2. ఆ. 64: చూ, ప్రసరించు.

క్రమ్ముదల, దే. వి. క్రమ్మట.

క్రమ్ముదెంచు, దే. అ. క్రి. (క్రమ్ము + తెంచు) పైకుబుకు. భార. విరా. 2, ఆ. 70: చూ, క్రమ్ము 3. (స్వార్థమున తెంచు.)

క్రయము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఖరీదు; చూ, వెల. 1; 2. (వెలయిచ్చి) కొనుట: చూ, పణము.

క్రయవిక్రయము, సం. వి. అ. పుం. కొనుట అమ్ముట: చూ, వాణిజ్యము.

క్రయవిక్రయములుచేసి, తిరుగఁబడుట, అం. వివాదములు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, వివాదములు.

క్రయవిక్రయికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. (నరకును) కొని యమ్మెడువాఁడు: చూ, వర్తకుఁడు.

క్రయారోహము, సం. వి. అ. పుం. 1. అంగడి: చూ, దుకాణము; 2. అంగడివీధి: చూ, మార్గము. 1.

క్రయించు, సం. స. క్రి. (సరకును వెలయిచ్చి) కొను: చూ, విలుచు.

క్రయికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. (సరకును వెలయిచ్చి) కొనువాఁడు: చూ, విలువకాఁడు.

క్రయ్య, పై. వి. = కుల్య. కాలువ. రా. యు, కాం. 698: చూ, నది (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

క్రయ్యఁబడు, ద్వి. అ. క్రి. (క్రయ్యక + పడు) కలయు: చూ, కలుచు (స్వార్థమునపడు.)

క్రయ్యము, సం విశే. కొనుటకు అంగడియందు పరుపఁబడినది (సరకు): చూ, దుకాణము.

క్రయ్యు, దే. అ. క్రి: చూ, క్రయ్యఁబడు (రూ. క్రియ్యు-క్రయ్యు.)

క్రల్లపడు, ద్వి. అ. క్రి. ఎండు. హరి. పూ. 6, ఆ. 37: చూ, మిడుకు. 8.

క్రవ్యదుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రక్కసుఁడు. రూ-క్రవ్యాదుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

క్రవ్యము, సం. వి. అ. న. పొల: చూ, మాంసము.

క్రవ్యాత్తు, సం. వి. ద్. పుం. 1. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; 2. మాంసము తినువాఁడు: చూ, మాంసభక్షకుఁడు; 3: చూ, పక్షి. 1-౧.

క్రవ్యాదుఁడు, సం. వి. అ. పుం. — పై. —

క్రవ్యాశి, సం వి. న్. పుం. — పై. —

క్రష్ట. సం. విశే. ఋ. దిష్టకుఁడు: చూ, వ్యవసాయి.

క్రా

క్రాంత, సం. వి. అ. స్త్రీ. బృహతి*: చూ, వాఁకుడు.

క్రాంతము, అం: చూ, ఆకాశమండలములు.

క్రాంతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అడుగిడుట: చూ, పాదము. 1; 2. ఆక్రమణము: చూ, పురి. 4. 3. నడవడి: సిం-అమల్. చూ, వర్తనము. 1; 4. గీఱ: చూ, రేఖ. 3; పా.గ. = కాన్తి. నక్షత్రములు భూమియందు మనమున్నచోటి మధ్యాహ్న రేఖను దాటుటకు "క్రాంతి" అనిపేరు.

క్రాంతికము, అం: చూ, చుంబనములు.

క్రాంతువు, సం. వి. ఉ. పుం. పక్కి: చూ, పక్షి.

క్రాఁక, దే. వి: చూ, రూ-కాఁక.

క్రాఁగు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కాఁగు. 2-3. (తపించుటకు.— భార. శాం. 1, ఆ. 28.)

క్రాఁగుడు, దే. వి: చూ, రూ-కాఁగుడు.

క్రాఁచు, దే. ప్రే: చూ, రూ-కాఁచు. 2.

క్రానుఁగు, దే. వి: చూ, రూ-కానుఁగు*.

క్రాయకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. క్రయికుఁడు: చూ, విలువకాఁడు.

క్రాయు, దే. స. క్రి. 1. ధ్వనిపూర్వకముగా కళ్ళ లోనగువానిని కంఠమునుండి నోటికిఁదెచ్చికొను. కాశీ. 4, ఆ. 269: 2. ఉమియు. ఆము. 4, ఆ. 81: చూ, తూపొడుచు; 3. క్రక్కు: చూ, వెళ్లగొట్టు.

క్రార, దే. వి. (క్రయ్య + ర.) (జడ్డమై యొక యక్షరముతో) కలయురేఫము: రూ-క్రారవడి, గిఱక.

క్రారవడి, దే. వి. —పై.— (స్వార్థమునవడి.)

క్రాలు, దే. అ. క్రి. 1. ఒప్పు. అం. ధా. తృ. 83: చూ, సమ్మతించు; 2. (బెక్కెము) అల్లలాడు. రా. అ. కాం. 52: చూ, సలించు; 3. గిరగిరఁదిరుగు. భార, ద్రో. 5, అ. 317: చూ, వేష్టించు; 4. చెదరు. భాగ. 6, స్కం. 425: చూ, వెల్లివిరియు; 5. సంచలించు, రా. అర, కాం. 187. పొరటు: చూ, సలించు; 6. తొట్రుపడు. భార, ద్రో. 4, అ. 29: చూ, సంభ్రమించు; 7. మెలఁగు. వి, పు. 7, అ. 339: చూ, వర్తించు; 8. ప్రవర్తిల్లు. నిర్వ. 6, అ. 6: చూ, వర్తించు.

క్రాలుగంటి, దే. వి. (క్రాలు + కన్ను) 1. చలించునట్టి కన్నులు గల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 1-౽శం; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1.

క్రాలుగచ్చ, దే. వి. కఁజగచ్చ*: చూ, సోమరాజి.

క్రాసుపరీక్ష, వా. వి. 1. అడ్డుసవాలు; 2. సవాలు.

క్రాస్టాఫ్, ఆం. వి. ఆఫ్‌సెట్టుకొలత యొక్క. మార్గమునుచూపు సమకోణపుఁళ్ళ.

క్రి

క్రి, దే. విణ. వృత్తియందుఁ గ్రిందుశబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము (దీనికి పరుషసరళములు పరములగునపుడు నుగాగమమును, తదితరములు పరములగునపుడు పరవర్ణకమునకు ద్విత్వమును వచ్చును. ఉదా.—క్రింపల, క్రియ్యోట మొ.) (ఇది దీర్ఘాంతమునగు: చూ, క్రీ.)

క్రించు, వై. విణ. = కించిత్. అల్పుఁడు. రూ-క్రించుఁడు-క్రించు, భాగ. 9, స్కం. 116: చూ, హీనుఁడు.

క్రించుఁడు, వై. విణ. రూ—పై.— ఉ. రా. 8, అ. 96.

క్రింద, దే. అవ్య. అధస్సంజ్ఞ. అం. ధా. తృ. 67: చూ, దిగువ.

క్రిందల, దే. వి. (క్రింది + తల) క్రిందగుతల. పాండు. 2, అ. 29.

క్రిందపడఁజేయుట, జా. జయించుట. "కినుక మీఱుననంతగిరి, క్రిందుపడఁజేసె". పా. 1, అ. 23.

క్రిందు, దే. వి. 1. అధోభాగము. ఆము. 4, అ. 177: చూ, దిగువాటు; 2. గతకాలము. "క్రిఁద జరిగినవన్నిపోనీ యిఁక జరగవలసినది యోచింపుము". (వృత్తియందు అంత్యవర్ణలోపము: చూ, క్రి-క్రీ).

క్రిందుపడు, ద్వ. అ. క్రి. అడుగునకుపడు. ఉ, రా. 3, అ. 83: అడుగుపడు, క్రిందుపడు; (మి. ప):— అధమమగు. (ప్రే. క్రిందుపఱచు.)

క్రిందుపఱచు, ద్వ. ప్రే. అధఃకరించు, తక్కువపఱచు (అనికొందఱు.)

క్రిందుపఱచుట, ద్వ. వి. తక్కువపఱచుట: (సం.ప):—అధఃకరణము, అధఃకారము.

క్రిక్క, దే. వి. బట్టువాఁడు. వేంక. అం. 32: చూ, పాఠకుఁడు.

క్రిక్కిఱించు, దే. అ. క్రి. రూ - క్రిక్కిఱియు. ఎడము లేక వ్యాపించు. జై. 8, అ. 127: చూ, వ్యాపించు.

క్రిక్కిఱియు, 1. —పై.— భార. విరా. 3, అ. 216 (కొన్నిచోట్ల వృత్తియందంత్యవర్ణలోపము "క్రిక్కిఱి పన్నుదోయి." మొ. ; స. క్రి. 2. అత్తు. అం, ధా. తృ. 119: చూ, ప్రాపించు.

క్రిక్కు, దే. వి: చూ, రూ-కిఱుకు.

క్రిమి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. రూ-క్లిమి. కీటకము: చూ, పురుగు; 2. చెట్లమీఁది సల్లప్పురుగు: చూ. పురుగు: 3. లత్తుక: చూ, లక్క; 4. ఋతు: చూ. సాలెపురుగు.

క్రిమికంటకము, సం. వి. అ. న. 1. ఎఱ్ఱచెవి*: చూ, భల్లాతకి; 2. అంజూరు*: చూ, పేడి; 3. విడంగము*: చూ, వాయువిళంగము.

క్రిమిఘ్న, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. [illegible]*: చూ, పొగచెట్టు.

క్రిమిఘ్నము, సం. వి. అ. పుం. 1. విడంగము*: చూ, వాయువిళంగము; 2. పలాశము*: చూ, మోదుగు.

క్రిమిఘ్ని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. [illegible]*: చూ, సోమరాజి.

క్రిమిజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అత్తుక: చూ, లక్క.

క్రిమిజము, సం. వి. అ. న. అగురువు: చూ, రాజార్హము. 1.

క్రిమిజిత్తు, సం. వి. త. పుం. విడంగము*: చూ, వాయువిళంగము.

క్రిమిద్రువు, సం. వి. ఉ. పుం. తుమ్మెదమామిడి*: చూ, మామిడి.

క్రిమినల్ లా, వా. వి. నేరములకు సంబంధించిన చట్టము.

క్రిమిలాసము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఈఁగ: చూ, మక్షిక. 1; 2. పిల్లియొగము.

క్రిమిశాత్రవము, సం. వి. అ. పుం. చంద్ర*: చూ, విట్టిదిరము.

క్రిమిశైలము, సం. వి. అ. పుం. పుట్ట: చూ, వల్మీకము.

క్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ధాత్వర్థము. (వ్యాపారావబోధము) క్రియ. ఉదా.—'చంపెను' అనునది యొక వ్యాపారమును గురించి బోధించును గనుకఁ గ్రియ: చూ, క్రియలు; 2. చేయుట: (చూ, కర్మ. 1): చూ, విధి; 3. చేష్ట, చేఁత: చూ. వ్యాపారము. 1; 4. పని: చూ, ప్రయోజనము. 1; 5. ఆరంభము: చూ, యత్నము; 6. పూజ: చూ, సపర్య; 7. ఉపాయము: చూ, వెరవు; 8. చికిత్స: చూ, వైద్యము; 9. పాపపరిహారార్థము చేసెడు కర్మము: చూ, ప్రాయశ్చిత్తము; 10. వ్యవహారమునందు నిశ్చయమును బుట్టించునట్టి లిఖితము, సాక్ష్యములోనగునవి; 11. ఖైదు: (చూ, బంధనాలయము): చూ, సదనము. 1. (శిక్షను అనుభవించుస్థలము అని వాడుక; శిక్షఅనఁగా జరిమానా అనియును ఖైదు అనియును రెండర్థములను వాడుదురు): 12. రీతి. భార. సౌ. 1. అ. 168; చూ, విధము. 1; 13. తాళప్రాణ విశేషము: (చూ, అంగము. 9): చూ, తాళము. 2: 14. స్త్రీపురుషులకు సంతోషకరమగు విలాసము, పేరుట: చూ, విలాసము. 1; 15. మేషరాశి: చూ, రాశి. 2: అం. 16: చూ, తాళప్రాణములు: (చూ, తాళము. 2.).

క్రియము, సం. వి. అ. పుం. మత్స్యాక్షి*: చూ, పొన్నగంటి; వా. 2. అమ్మకము. 'క్రియదస్తావేజు.' (క్రియమును క్రియమని వాడుచున్నారు.)

క్రియలు, అం. 1. క్రియలు.— తత్సమములు, అచ్ఛికములు అని రెండువిధములు; సంస్కృత ధాత్వాదులకు 'ఇంచు' చేర్పఁగానైనవి తత్సమ క్రియలు; మిగిలినవి అచ్ఛికములు; అం. 2. మణి, మంత్రము, ఔషధము అని క్రియలు త్రివిధము: చూ, త్రయము.

క్రియాంగము, అం: చూ, అష్టాదశపదార్థములు.

క్రియాంగములు, అం. ధాపక్రియ, స్వభావక్రియ, శివక్రియ, మకరక్రియ, త్రినేత్రక్రియ, పయుక్రియ, హంసక్రియ టమిక్రియ, ఇంద్రక్రియ, నాగస్పతి, ధాన్యకృతి, విజయ క్రియ. (12.): (చూ, అంగము. 9.): (చూ, గౌడకృతి).

క్రియాకారము, సం. వి. అ. పుం. పట్టుదల: చూ, పట్టు. 1.

క్రియాకారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. క్రొత్తశిష్యుఁడు: చూ, శిష్యుఁడు.

క్రియాకాలములు, అం: భూతకాలము, భవిష్యత్కాలము, వర్తమానకాలము. (3): చూ, త్రిలయము.

క్రియాకేవలముత్తరమ్, న్యా. (స్పష్టము.)

క్రియానాంది, అం. నాంది వస్తునాంది, క్రియానాంది యని ద్వివిధము. వానిలో నిది యొకటి. (అక్షతలు, పుష్పములు చల్లించి సభ్యులమీఁదఁజల్లుచు మంగళగీతములఁబాడుట క్రియానాంది.)

క్రియావంతుఁడు, సం. విణ. (త్రి. ఈ. ఈ.) పనియందు పూనిక గలవాఁడు.

క్రియాపతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పనిని నెఱవేర్చు అఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౨౨.

క్రియావాది, సం. వి. న్-పుం. ప్రమాణవాది.

క్రియాశక్తి, అం. 1: చూ, శక్తులు; 2: చూ, ఇచ్ఛాదులు; చూ, త్రయము.

క్రియాసిద్ధి స్సత్త్వే భవతి మహతాం నోపకరణే, న్యా. మహాత్ములకు వారి మహత్త్వమువలననే కార్యసిద్ధి యగును. కాని సాధనమువలనఁగాదు.

క్రియేంద్రియము, సం. వి. అ. న. కర్మేంద్రియము.

క్రియ్యు, వై. అ. క్రి. = కృశ్. కృశించు, భాగ. 10, స్కం. పూ. 707: చూ, సొటసొటవోవు.

క్రిస్టమస్ సెలవులు, వా. వి. బ. డిశెంబరునెల తుదివారపు దినములు.

క్రిస్టియను, వా. వి: చూ, క్రైస్తవుఁడు.

క్రీ

క్రీ. దే. విణ. వృత్తియందుఁ గ్రిందుశబ్దమునకు మీఁదవర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. ('వెదా... క్రీఁగడుపు, క్రీఁదొడ, క్రీనీడ, క్రీయూట' మొ. ఇక్కడ దీర్ఘాంతము గాన నిండుసున్నయును పరవర్ణమునకు ద్విత్వమును రాదన్యో: చూ, క్రి.)

క్రీఁగడుపు, ద్వ. వి. (క్రిందు + కడుపు) పొత్తికడుపు: చూ, వస్తి. 2: (చూ, కడుపు.)

క్రీఁదొడ, దే. వి. (క్రిందు + తొడ) తొడకు లోపలిభాగము: చూ, తొడ.

క్రీడ, సం. వి. అ. స్త్రీ 1. = గొండిలి, అల్లాట: చూ, విలాసము. 1; 2. ఎగతాళి: చూ, పరిహాసము; 3. దూఱు: చూ, నింద. 1.

క్రీడనము, సం. వి. అ. న. పేల: చూ. విలాసము. 1.

క్రీడము, సం. వి. అ. పుం. 1. తాళప్రాణకళావిశేషము: చూ, తాళము. 2; 2. క్రీడ: చూ, పరిహాసము.

క్రీడాకిరాతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

క్రీడాతాళము, అం: చూ, అన్యతాళములు.

క్రీడామయూరము, సం. వి. అ. పుం. అప్పసకాయము: చూ, పాపిడాక్రీడ.

క్రీడావ్యూత్తము, సం. వి. అ. పుం. పందెమువేసి యాడెడు జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4.

క్రీడాశ్వకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఓరిభలుఁడు. పందెమువేసి యాడెడువాఁడు: చూ, పందెగాఁడు.

క్రీడారత్నము, సం. వి. అ. న. 1. రతి (మహానుభవమునిచ్చు సంభో... ము): చూ, రతిబంధములు. ...; 2. కూడిక: చూ, సంయోగము.

క్రీడారథుఁడు, సం. వి. అ. పుం. క్రీడార్థరథుఁడు.

క్రీడాస్థానము, సం. వి. అ. న: చూ, నాట్యశాల.

క్రీడి, వై. వి. = కిరీటి. అర్జునుఁడు: చూ, విజయుఁడు. 1.

క్రీడించు, సం. అ. క్రి. ఆడ్లాడు: చూ, చేరలాడు.

క్రీగిచెలితేరు, దే. వి. గరుత్మంతుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు. (సాంబ. దేవ. 15.)

క్రీడిత, అం: చూ, భూచారులు.

క్రీతకిర, సం. వి. అ. స్త్రీ నీలి *: చూ, రంజని.

క్రీతకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. తల్లిదండ్రులయొద్ద వెలకుఁగొన్న కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-౧౪.

క్రీతానుశయము, అం: చూ, వ్యవహారపదములు.

క్రీతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, క్రీతకుఁడు; అం. 2: చూ, పుత్త్రులు.

క్రీనీడనేల, దే. వి: చూ, రూ. క్రీనీడనేల.

క్రీవాడ, ద్వ. వి. (క్రింది + వాడ) వాటిపొలము: చూ, భూమి. 1-౪౨.

క్రు

క్రుంకు, దే. వి. రూ-క్రుంకుడు, అస్తమించుట: చూ, అస్తమనము; 2. మునుక: చూ, స్నానము. 1; అ. క్రి. 3. చాప్పు. ఉ, హరి. 6, ఆ 180: చూ, మరణించు; 4. అస్తమించు: చూ, వింగివడు; 5. స్నానముచేయు: చూ, నీళ్లాడు. 2.

క్రుంకుకొండ, దే. వి. సూర్యుఁడు అస్తమించుకొండ: చూ, పర్వతము. (ఇట్లు క్రుంకుమల.)

క్రుంకుడు, దే. వి: చూ, రూ క్రుంకు.

క్రుంకుడుగట్టు, ద్వ. వి: చూ, క్రుంకుకొండ. య. 3, అ. 35.

క్రుంగఁబడు, ద్వి. అ. క్రి. (క్రుంగన్ + పడు) 1. రూ - క్రుంగిలు-క్రుంగు. రా. యు, కాం. 65. (స్వార్థమునపడు): చూ, మ్రగ్గు; 2. దిగఁబడు: చూ, మ్రొక్కు. 4.
క్రుంగిలు, దే. అ. క్రి.—పై.—
క్రుంగు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-క్రుంగిలు.
క్రుంచ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకవిధమగు వీణ: చూ, వీణ. 1-౧౮.
క్రుంచము, సం. వి. చ్. పుం. 1. = కొంచ. రూ-క్రౌంచము: చూ, బకము; 2. = కొంచ. క్రౌంచపర్వతము: చూ, పర్వతము.
క్రుక్కి, దే. వి. 1. మోసము: చూ, వంచన; వా. 2. క్రొత్త తెగిన నులకమంచము, "ఈ క్రుక్కిలో పరుండుట కష్టము." (రూ-కుక్కి.)
క్రుక్కు, దే. స. క్రి. 1. పేలు రోసెడువాని చేతిబొటనవ్రేలి గోటితో చదుపు: చూ, రూ-కుక్కు; 2. అడఁచు. స్వా. 3, ఆ. 97; చూ, పిసుకు. 3; 3. బలవంతమున లోపలవేసి క్రుక్కు. వి. పు 7, ఆ. 234: చూ, తురుగు.
క్రుక్కుడు, దే. వి. క్రుక్కుట. (క్రుక్కఁబడునది.)
క్రుచ్చిక, వా. వి. గొప్పుత్రవ్వు పనిముట్లలో నిదియొకటి. గొప్పు త్రవ్వు పనిముట్లు:— గుద్దలి, గొర్తాశికము, చిన్నగొర్తాశికము, త్రొళ్ళిక, త్రికూలము, చెంతి, పండ్లగుద్దలి లోనగునవి): చూ, ముద్గరము.
క్రుధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కోపము: చూ, రోషము. (ఇది ధకారాంతమునగు. ఇట్లు క్రుత్-క్రుద్ మొ.)
క్రుద్ధుఁడు, సం. విణ. కోపము నొందినవాఁడు: చూ, రోషణుఁడు.
క్రుమ్మరిలు, దే. అ. క్రి. రూ-క్రుమ్మరిల్లు-క్రుమ్మరు, తిరుగు: చూ, సంచరించు.
క్రుమ్మరిల్లు, —పై.—
క్రుమ్మరు, దే. అ. క్రి: చూ, క్రుమ్మరిల్లు.
క్రుమ్ము, దే. వి. 1. (కొమ్ముల) పోటుపు: చూ, పోటు: 4; స. క్రి. 2. రూ-క్రుమ్ముడు-కుమ్ము. య. 2, ఆ. 17: చూ, పొడుచు.
క్రుమ్ముడు, దే. వి: చూ, క్రుమ్ము. 1.
క్రుమ్ముడుపడు, ద్వి. అ. క్రి. (క్రుమ్ముడు + పడు): చూ, పోటుపడు.
క్రుమ్ములాడు, దే. అ. క్రి (క్రుమ్ములు + ఆడు) క్రుమ్ముకొని పోట్లాడు. కాశీ. 2, ఆ. 104.
క్రుయ్యఁబాఱు, ద్వి. అ. క్రి. (క్రుయ్యన్ + పాఱు) 1. క్రుయ్యు, కృశించు. హరి. పూ. 6, ఆ. 144: చూ, సొటసొటవోవు; 2. క్రుయ్యు, వెనుకంజవేయు. హరి. పూ. 8, ఆ. 116: చూ, వెనుదీయు. 1.
క్రుయ్యు, వై. అ. క్రి. = కృశ. —పై.—
క్రుష్టము, సం. వి. అ. న. 1. = గోడు. ఏడుపు: చూ, శోకము; 2. = గోడు. సద్దు, అలికిడి: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౨౭).
క్రుళ్ళగించు: దే. అ. క్రి. రూ - క్రుళ్ళు-కుళ్లు. (మనసులో) దుఃఖించు: చూ, క్రుక్కు. 5.
క్రుళ్ళగింత, దే. వి. (మనసులో) దుఃఖించుట: చూ, దుఃఖము.
క్రుళ్ళు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కుళ్ళు. (మనసులో దుఃఖించు. భాగ. 6, స్కం. 509; అవియు.భో. 6, ఆ. 150.)
క్రుళ్లుపోతు, దే. విణ. క్రుళ్ళగించు స్వభావము గలవాఁడు: చూ, రూ-కుళ్లుపోతు.

క్రూ

క్రూరకంద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కసరుగలకంద. దురదకంద*: చూ, సూరణము.
క్రూరకర్మ, సం. వి. న్. పుం. కటుతుంబి*: చూ, సొర.
క్రూరకర్ముఁడు, సం. వి. న్. పుం. భయంకరమగు పనిచేయువాఁడు: చూ, ఇత్వరుఁడు. 3.
క్రూరక్షవకము, సం. వి అ. పుం. నెఱవెండ*: చూ, రాజవృక్షము.
క్రూరగంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కంథారి*.
క్రూరదృక్కు, సం. విణ. ఎ. 1. పిసునుఁడు: చూ, హీనుఁడు; పుం. 2. శని: చూ, శని.
క్రూరదృష్టి, సం. వి. ఇ. పుం. అంగారకుఁడు: చూ, వక్రుఁడు. 1.
క్రూరధూర్తము, సం. వి. అ. పుం. ఉమ్మెత్త*: చూ, హాలాపుష్పము.
క్రూరము, సం. వి. అ. పుం. 1. నెరపంజి*: చూ, సరవెండ; 2. పూగము*: చూ, పోఁక; 3. గుగ్గిలము*: చూ, మహిసాక్షి; 4. ఎఱ్ఱగన్నేరు*: చూ, హయమారకము; 5. డేగ*: చూ, శ్యేనము; 6. రాఁబులుగు: చూ, రాబందు; న. 7. భయానకరసము. రసములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, రసములు; 8. అన్నము: చూ, సాదము (౧); విణ. 9. వేఁడిగలది: చూ, వేఁడిమి; 10. నొప్పించునది; 11. భయంకరమైనది: చూ, రౌరవము. 2; 12. గట్టిది: చూ, బెడిదము.
క్రూరరావి, సం. వి. న్. పుం. బొంతకాకి: చూ, వాయసము. 1.
క్రూరలోచనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. శని: చూ, శని.
క్రూరాకృతి, సం. వి. ఇ. పుం. రావణుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-౩.
క్రూరు, దే. విణ. వాఁడి. భార. స్త్రీ. 2, ఆ. 20: చూ, వాలు. 6.
క్రూరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దయలేనివాఁడు, పరపీడానిరతుఁడు (అనికొందఱు): చూ, నిర్దయుఁడు; 2. కఠినుఁడు: చూ, వ్యాఘుఁడు. 2; 3. ఘాతకుఁడు: చూ, హింసకుఁడు; 4. కినుకకాఁడు: చూ, రోషణుఁడు; 5. భయానకరసముగలవాఁడు.

క్రె

క్రెడిటరు, ఆం. వి. ఋణప్రదాత.

క్రే

క్రే, దే. విణ. వృత్తియందు క్రేవ శబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. (ఉదా.— క్రేఁగన్ను-క్రేఁగయి మొ.)

క్రేంకృతము, సం. వి. అ. న. 1. హంసధ్వని: చూ, స్వరము. 2-ఆ. (గతిల); 2. కొంగధ్వని: చూ, స్వరము. 2-ఆ. (గతిల.)

క్రేఁటు, దే. అ. క్రి. 1. రూ-క్రేఁటుకొను-క్రేడించు గొంతుకుపు తీయుటకు సకిలించునట్లు శబ్దించు: చూ, శబ్దించు; 1-ఇ; 2. తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించు.

క్రేఁటుకొను, —పై.—(శబ్దించు-స్వా. 3, ఆ. 92. స్వార్థమున కొను.)

క్రేఁగన్ను, దే. వి. (క్రేవ+కన్ను) కడకన్ను, కటాక్షము: చూ, లోచనము. 1-ఇ.

క్రేఁగయి, ద్వ. వి. (క్రేవ+కయి) 1. హస్తాగ్రము. అచ్చ. యు, కాం. 18: చూ, హస్తము; 1-అ; 2. వామహస్తము: చూ, పుల్లచెయి: (చూ, హస్తము.)

క్రేడి, దే. వి. సంబావుతోఁగలసిన కాపలోనగు ఎట్టివస్తు: చూ, ధాన్యము.

క్రేడించు, దే. అ. క్రి. 1. రొంఁగు భార. ద్రో. 1, ఆ. 374: చూ, విరియు. 5; స. క్రి. 2. అలక్ష్యముచేయు. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 38: చూ, రూ-కేడించు. 2.

క్రేడిసేయు, దే. స. క్రి. (క్రేడి+చేయు) రూ-క్రేణిసేయు. పరిహాసముచేయు. వై. 5, ఆ. 42: చూ, వెక్కిరించు.

క్రేణి, దే. వి. 1. ఉన్నతపదము. కవిక. 2, ఆ. 19; 2. ఎగతాళి. చమ. 1, ఆ. 68: చూ, పరిహాసము.

క్రేణించు, దే. స. క్రి. అలక్ష్యముచేయు. రామా. 1, ఆ. 188. (రూ-కేడించు-క్రేడించు.)

క్రేణిసేయు, దే. స. క్రి. (క్రేణి+చేయు): చూ, రూ-క్రేడిసేయు-క్రేడించు. భార. విరా. 1, ఆ. 234.

క్రేతొట్టు, దే అ. క్రి: చూ, గట్టొరయు. "వ. క్రేతొట్టుకడళ్ళ కైవడిఁ గలయబెరయ." ఉ, హరి. 2, ఆ. 64.

క్రేపు, దే. వి. 1. (పర్వత) శిఖరము. "గిరిగ్రేపుల మూఁపులు" స్వా. 3, ఆ. 6: చూ, శిఖరము; 2. దూడ. భాగ. 10, స్కం. పూ. 510: (చూ, వత్సము. 2.): చూ, ధేనువు.

క్రేయో, దే. వి. వెడలఁగొట్టుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

క్రేవ, దే. వి. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2. (వృత్తియందంత్య వర్ణలోపము: చూ, క్రే.)

క్రేవు, దే. వి. సింహనాదమునందగు ధ్వన్యనుకరణము. అని. 4, ఆ. 46: చూ, హూహూ.

క్రేళ్లు, దే. వి. బ. ఉన్నతి; రా. యు, కాం. 2280: చూ, పోగ 2.

క్రేళ్లదాఁటు, దే. అ. క్రి. 1. రూ-క్రేళ్లుఉకు-క్రేళ్లవాఱు. ఎగిరిపడు: చూ, లంఘించు; 2. గంతులిడు. స్వా 2, ఆ. 7: చూ, లంఘించు.

క్రేళ్లుబ్బు, దే. అ. క్రి. (క్రేళ్ల+ఉబ్బు) అతిశయించు. కా. 5, ఆ. 102: చూ, ముమ్మరించు.

క్రేళ్లుఱు, దే. అ. క్రి. (క్రేళ్ల+ఉఱుకు) 1. ఎగిరిపడు: చూ, లంఘించు; 2. గంతులిడు. కళా. 7, ఆ. 72: చూ, లంఘించు; 3. దూఁకు; హరి. పూ. 7, ఆ. 105: చూ లంఘించు.

క్రేళ్లవాఱు, దే అ. క్రి. (క్రేళ్ల+పాఱు) గంతులిడు; భార. భీష్మ. 2, ఆ. 70: చూ, లంఘించు.

క్రై

క్రైలు, దే. వి. రూ-కైలు. ధాన్యము కుప్పచేసి కొలుచుట, ఒప్పిడి: చూ, సూఱుపు.

క్రైలుదారి, దే. వి. రూ-కైలుదారి. క్రైలుచేయించెడి యధికారి.

క్రైస్తవత్రిపుటి, ఆం. తండ్రి, కుమారుడు, పరిశుద్ధాత్మ. క్రైస్తవ త్రిపుటియొక్క భావము వైదికమతమునుండియే గ్రహింపఁబడినది: చూ, త్రయము.

క్రైస్తవుఁడు, నా. వి. క్రస్తియుఁడు; క్రైస్తవమతము స్వీకరించిన వాఁడు.

క్రొ

క్రొ, దే. విశే. వృత్తియందుఁ గ్రొత్తశబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము (దీనికంటెఁ బరములైన పరుషసరళస్థిరవర్ణములకు ద్విత్వము కలుగును.-క్రొక్కన్ను, క్రొక్కాఁడు, క్రొగ్గండి, క్రొచ్చెలిక, క్రొత్తరఁగ, క్రొత్తలిరు, క్రొత్తావి, క్రొన్నన, క్రొన్నలుపు, క్రొన్నురువు, క్రొన్నెత్తురు, క్రొన్నెల, క్రొన్నేయి, క్రొమ్మంచు, క్రొమ్మెఱుగు, క్రొమ్మావి, క్రొమ్మించు, క్రొమ్మిడుఁగుఱు, క్రొమ్ముడి, క్రొమ్మెదడు, క్రొమ్మెఱుఁగు, క్రొమ్మొగడ, క్రొమ్మొన, క్రొమ్మొలక, క్రొవ్వాఁడి, క్రొవ్విరి, క్రొవ్వెద, క్రొవ్వేఁడి మొ॥ కొన్ని చోట్లఁ దత్సమపదము పరమగునపుడును ద్విత్వము కానఁబడుచున్నది. "సీ. పుష్కలావర్తంబులు లోనుగాఁగల క్రొమ్మేఘములు వృష్టి కురియకుండ" భీ. 3, ఆ. 87; కొన్ని యెడల పరుషములు పరములగునపుడు దీనికి నుమాగమము వచ్చును. క్రొంజాయ, క్రొంజెమట, క్రొంపమ్మి, క్రొందలిరు, క్రొంబంట, క్రొంబడపు, క్రొంబసిఁడి, క్రొంబసిమి, క్రొంబుట్టము, క్రొంబువ్వు, క్రొంబొగ, క్రొంబొగడ మొ.) కొన్నిచోట్లఁ దత్సమపదములు పరములగునపుడును నుమాగమము కానంబడియెడి. ఉదా.-క్రొంబులకలు మొ.) (శ.ర.)

క్రొంకి, దే. వి: చూ, రూ-కొంకి.

క్రొంచ, వై. వి.=క్రొంచః: చూ, రూ-కొంచ.

క్రొంజిగురులవిల్కాఁడు, ద్వ. వి. మరుఁడు. ఆం. భా. ప్ర. స్వ. 45: చూ, మన్మథుఁడు.

క్రొక్కారము, దే. వి: చూ, కోడికూఁత.

క్రొత్త, దే. విశే. 1. నవీనము. కాశీ. 1, ఆ. 39: చూ, నూతనము: 2. అపూర్వము. కళా. 6, ఆ. 9: అపురూపము, అబ్బురము. రూ-అబ్రము, అరుదు, వింత. (సం.వ):— అనిప పూర్వము, అపూర్వము. (వృత్తియందు అంత్యవర్ణలోపము: చూ, క్రొ.)

క్రొత్తవము, దే. వి: చూ, రూ-కొత్తదము. య. 1, ఆ. 3.

క్రొత్తడి, దే. వి. రూ-గొత్తడి-కొత్తడి. 1. మగనాలు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 187: చూ, స్త్రీ. 1-౧౫; 2. పతివ్రత: చూ, స్త్రీ. 1-౧౬.

క్రొత్తమెట్టు, దే. వి. 1. వసుక నారంభించినప్పుడు ఏకునుండి పురి లేక చాగఁదీసి కదుమునకంటించెడు నూలు. భార. విరా. 1, ఆ. 95: చూ, నూలుపోగతుకు; 2. ప్రథమావర్తవము, సమయత: చూ, మెట్టు. 1.

క్రొత్తయముఁడా? పాతయముఁడా? లో. మిక్కిలి యుక్తిశాలిగ ఉన్నవానిని చూచి «క్రొత్తయముఁడా? పాతయముఁడా? అను రక ఎవో చేరినవాఁడు అని అందురు.

క్రొత్తవాఁడు, దే. వి: చూ, నూతనుఁడు.

క్రొత్తళము, దే. వి: చూ, రూ-కొత్తడము.

క్రొన్ననవిలుకానితండ్రి, దే. వి. వెన్నుఁడు. ఆం. భా. ప్ర. స్వ. 38: చూ, విష్ణువు. 1.

క్రొన్నెలలు, దే. వి. బ కపోతోంతకపోవరి ప్రదేశములయందలి నక్షత్రములు: చూ, నక్షత్రము.

క్రొమ్మి, వై. వి. = కురువక-కురవక. ఎఱ్ఱగోరంట*. ఆం. భా. ద్వి. వ. 63: చూ, సహ. 2-౧.

క్రొమ్ముడి. దే. వి. కేశబంధవిశేషము: చూ, వేనలి.

క్రొవ్విదము, దే. వి. (క్రొవ్వు+ఇదము) 1. దుష్కార్యము: చూ, వ్యాపారము. 1; 2. పరువము. లక్ష్మి. 3, ఆ. 75: చూ, పరుషము. 1.

క్రొవ్వు, దే. వి. 1. గరువము: చూ, హంకారము; 2. కడుపులో బొడ్డుక్రిందను౦డెడి యుల్లిపొరవంటి క్రొవ్వు: చూ, వప. 1; 3. మస్తిష్కము: చూ, మెదడు; 4. కావరము: చూ, మదము. 1; 5. బలము: చూ, శక్తి. 1; వా. 6. బోలు: చూ, మాంసము; 7. కండరములలోని చమురు: చూ, తైలము; అ. క్రి. 8. బోతరించు: చూ, మదించు.

క్రొవ్వుగొను, దే. అ. క్రి. (క్రొవ్వు+కొను) బోతరించు. హరి. పూ. 9, ఆ. 72: చూ, మదించు.

క్రొవ్వెద, దే. వి. కొప్పు: చూ, వేనలి.

క్రొవ్వొత్తి, వా. వి. రూ-కొవ్వొత్తి. క్రొవ్వుతోఁ జేయఁబడిన కడ్డీవంటి దీపపువత్తి: చూ, వత్తి.

క్రోఁతి, దే. వి: చూ, రూ-కోఁతి. రా. యు. కాం. 376. (కోఁతపనువట్లు కోఁగునది.)

క్రోడకన్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వారాహీకంద*: చూ, సూరణము.

క్రోడచూడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మహాశ్రావణిక*: చూ, బోడతరము.

క్రోడపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కంటకారిక*: చూ, వాఁకుడు.

క్రోడపాదము, సం. వి. అ. పుం. కమఠము: చూ, తాఁబేలు.

క్రోడము, సం. వి. అ. న, ఆ. స్త్రీ. 1. ఒడి, తొడపైభాగము: చూ, తొడ; 2. తొమ్ము. రెండుభుజముల నడిమిభాగము (అవి కొందఱు): చూ, వక్షము; అ. పుం. 3. పంది: చూ, సూకరము; 4. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 5. ఉదకము: చూ, సలిలము; 6. శని: చూ, రాహువు. 2.

క్రోడాంఘ్రి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, క్రోడపాదము.

క్రోడాడు, దే. అ. క్రి. దుమ్మెత్తిచల్లు. (రూ-కోరాడు-కోరు.)

క్రోడాయుధము, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

క్రోడి, సం వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, క్రోడకన్య*.

క్రోడీకరణము, సం. వి. అ. న. 1. అలింగనము: చూ, సంశ్లేషము; 2. క్రోడీకరించుట.

క్రోడీకరించు, సం. స. క్రి. ఒకటిగాచేర్చు.

క్రోడీకృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, క్రోడీకరణము.

క్రోడీముఖము, సం. వి. అ. పుం. పిల్లచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

క్రోడుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. శని: చూ, శని; 2. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

క్రోథము, సం వి. అ. పుం. 1. త్రుంచఁబడినది, చూ, త్రుటితము: 2. నేత్రభేదము: చూ, లోచనము. 1-౧౨.

క్రోథుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మరుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు.

క్రోథనము, సం. వి. అ. పుం. మోహము: చూ, వలపు. 2.

క్రోధజములు, అం. వాక్పారుష్యము, దండపరుషము. (2).

క్రోధన, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఎద్దునాలుక*: చూ, బెండ; 2. కొండబెండ*: చూ, షడ్గ్రంధ; 3. కోపవతి: చూ, స్త్రీ: 1-౩౫; అం. 4. సంవత్సరములు అఱువదింటిలో నొకటి: చూ, సంవత్సరములు.

క్రోధనుఁడు, సం. విణ: చూ, రోషణుఁడు.

క్రోధము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-కృత్తు-కృధము. కోపము: చూ, రోషము; 2. ఎనుబోతు: చూ, మహిషము; అ. 3: చూ, రసస్థాయీభావములు. (రోషము); 4: చూ, శ్రుతులు; (క్రోధ అని కొందఱు); 5: చూ, అరిషడ్గములు.

క్రోధమూర్ఛితము, సం. వి. అ. పుం. చోరమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౧౩.

క్రోధమూర్ఛితుఁడు, సం. విణ. ఎక్కుడుకోపము గలవాఁడు: చూ, రోషణుఁడు.

క్రోధయుక్తుఁడు, సం. విణ. — పై. —

క్రోధి, సం. వి. న్. పుం. 1. సంవత్సరములు అఱువదింటిలో నొకటి: చూ, సంవత్సరములు; విణ. పుం. 2. కోపము గలవాఁడు: చూ, రోషణుఁడు.

క్రోధించు, సం. అ. క్రి. కోపగిల్లు: చూ, రోషించు.

క్రోధుఁడు, సం. వి. అ. పుం. క్రోధుఁడను ఒకరాజు: చూ, రాజు. 1-౧. (1-౪౫.)

క్రోయు, దే. స. క్రి. విషమముగాచాఁచు. భార. అర. 6, ఆ. 178.

క్రోరు, అం. వి. కోటి, నూఱులక్షలు. (1,00 00, 000).

క్రోల, దే. వి: చూ, కోవి. 1.

క్రోలు, దే. వి. 1. క్రోల. ఆము. 3, ఆ. 20: చూ, కోవి. 1; 2. తామరనాళము: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౯; స. క్రి. 3. తిను. స్వా. 3, ఆ. 51: చూ, సాపడు; 4. పానము చేయు. హరి. పూ. 5, ఆ. 196: చూ, త్రాగు; 5. గ్రహించు. భార. విరా. 2, ఆ. 35. (రూ-కొలులు): చూ, పుచ్చుకొను; 6. అనుభవించు. హరి. ఉ. 7, ఆ. 204: చూ, భుజించు. 2.

క్రోలుకసవు, ద్వ. వి. నడము, కికిసరసపు*: చూ, తృణము.
క్రోలుగచ్చు, దే. వి: చూ, రూ-క్రౌలుగచ్చు*.
క్రోలుచు, దే. అ. క్రి. రూ-క్రోల్చు. కూయు: చూ, శబ్దించు. (ప్రే. క్రోలఁజేయు-లక్ష్మి. 1, ఆ. 17.)
క్రోలెముక, దే. వి: చూ, రూ-కోలెముక.
క్రోల్చు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-క్రోలుచు.
క్రోవ, దే. వి 1. సరము. రామా. 7, ఆ. 140: చూ, భూషణము.2-ఉ-(౩౨); 2. దర్భామయము. అం. భా. ద్వి. 126.
క్రోవి, దే. వి. 1. తామరనాళము: చూ, సహస్రపత్రము, 1-ఉ; 2. సస్యాదినాళము: చూ, నాళము. 5; వై. వి. 3. = కురవక. ఎఱ్ఱగోరంట*:. భార. ఆది, 4, ఆ. 20: చూ, సహ. 2-౧; దే. వి. 4. ఊఁదుగ్రోవి: చూ, గొట్టము; 5. అనుపోసెడి గొట్టము. హంస. 2, ఆ. 11; 6. తుపాకి, అగ్నిప్రసరణాయుధము: చూ, బాణము. 1-౧; 7. బుడ్డి. సిలా. 3, ఆ. 90: చూ, పాత్రము. 6; 8. భూమిలోపల నీళ్ళువచ్చుట కేర్పఱచిన దారి. భార. అర. 4, ఆ. 332; 9. మూష. కళా. 8, ఆ. 9: చూ, మూస.
క్రోశతాలము, సం. వి. అ. పుం. ఢక్క: చూ, వీణ. 1-ఉం.
క్రోశధ్వని, సం. వి. ఇ. పుం. —పై.—
క్రోశద్వయము, సం. వి. అ. న. రెండుకోసులు: చూ, పరువు. 2.
క్రోశము, సం. వి. అ. పుం = కోసు: చూ, కోసు.
క్రోశయుగము, సం. వి. అ. న: చూ, క్రోశద్వయము.
క్రోష్ట, సం. వి. ఋ. పుం. నక్క: చూ, సృగాలము.
క్రోష్టము, సం. వి. అ. పుం, న. గెనుసు*: చూ, గెనుసుదుంప.
క్రోష్టుకమేఖల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కోలపొన్న*: చూ, ప్రశ్నిపర్ణి.
క్రోష్టుపుచ్ఛి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. —పై.—
క్రోష్టుపుచ్ఛిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. —పై.—; 2. క్షుద్రక్షుపవిశేషము: చూ, గోలోమిక.
క్రోష్టుఫలము, సం. వి. అ. పుం. గార*: చూ, హింగుది.
క్రోష్టువిన్న, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నక్కతోఁకపొన్న*: చూ, సృగాలవిన్న.
క్రోష్టువు, సం. వి. ఉ. పుం. నక్క: చూ, సృగాలము.
క్రోష్టేక్షువు, సం. వి. ఉ. పుం. తెల్లచెఱకు*: చూ, సుకుమారము. 1-౨.
క్రోష్ట్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆఁడునక్క, రూ-కోష్ట్రి: చూ, సృగాలము; 2. తెల్లనేల గుమ్ముడు*: చూ, కోష్ట్రి;3.లాంగలి*: (లాంగలిశబ్దమునకు తలిగొట్టియు. నీరుపిప్పలియు నర్థములు): చూ, హలిని.
క్రోష్ఠి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లనేలగుమ్ముడు*: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-౨.

క్రౌ

క్రౌంచదారణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గుహుఁడు, కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు.
క్రౌంచపదము, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఇదియొక్కొక్కపాదమునందు భ, మ, స, భ, న, న, న, య గణములు గలిగి పదునొకండవయింటను యతిగల ఇరువదినాలుగవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.— "ప్రాంచితలీలస్వంకరనంది-ప్రకటితవిరతులు-భమసభననాన్యల్, క్రౌంచపదీవృత్తమ్మునఁ జెన్నా-రఁగఁ బలుకుదు రిలఁ-గవివరులెల్లన్.": చూ, వృత్తము. 1.
క్రౌంచము, సం- వి. అ. పుం = కొంచ. 1. క్రౌంచమనుకొండ. రూ-కౌంచము: చూ,పర్వతము. 1; 2. క్రౌంచమను ద్వీపము: చూ, లంక. 1; 3. క్రౌంచమనుపక్షి: చూ, బకము; అం. 4. ద్వీపములు ఏడింటిలో నొకటి: చూ, ద్వీపములు; 5 ఆసనములు ముప్పదింటిలో నొకటి: చూ, ఆసనములు; 6. ఒకానొకవ్యూహము.
క్రౌంచాదనము, సం. వి. అ. న. 1. మృణాలము: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ణ; 2. చించోటకమను తృణము: చూ, తృణము. 1; 3. పిప్పలితీఁగె*: చూ, పిప్పలి. 1.
క్రౌంచాదని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పద్మబీజము: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ఉ.
క్రౌంచానుజము, సం. వి. అ. పుం. మైనాకపర్వతము: చూ, పర్వతము.
క్రౌంచారాతి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, క్రౌంచదారణుఁడు.
క్రౌంచారి, సం. వి. ఇ. పుం. 1.—పై.—;2. కార్తవీర్యరిపువు: చూ, పరశురాముఁడు.
క్రౌంచాస్త్రము, అం. అస్త్రములు ఏఁబదిమూఁడింటిలో నొకటి: చూ, అస్త్రములు.
క్రౌను, ఆం. వి. 1. కొలతలోభేదము. (ఇట్లు క్రౌనుప్రెస్, క్రౌనుపేపరు మొ.); వా. వి. 2. 5కి షిల్లింగులు (రు 2-0-0 విలువగల నాణెము.)
క్రౌర్యము, సం. వి. అ. న. క్రూరభావము.

క్ల

క్లమథము, సం. వి. అ. పుం. (పుష్పాదులు) వాడుట: చూ, మ్లాని.
క్లమము, సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.—; 2. బడలిక: చూ, శ్రమము. 1.

క్లా

క్లాంతము, సం. విశ. బడలినది.
క్లాకాంతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, క్లమథము.

క్లి

క్లితకము, సం. వి. అ. న. రూ-క్లీతకము. అతిమధురము*: చూ, యష్టిమధుకము.
క్లితకిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ క్లీతకిక, నీలి*: చూ, రంజని.
క్లిన్నము, సం. వి. 1. ఆర్ద్రిత: చూ, పదను. 2; విశ. 2. తడిసినది: చూ, వోదము.

క్లిశితము, సం. విణ. దారిద్ర్యాదులచేత క్లేశము నొందినది: చూ, దుఃఖితము.

క్లిష్టము, అం. 1. ఒకానొక శబ్దదోషము. పదదోషములు పదు నేడింటిలో నొకటి: చూ, పదదోషములు; 2. క్లిష్టము అనఁగా,- దూరమైన యర్థముకలది. ఉదా.— పవనాశనేంద్రధరమకు టాలఃకారమణి జనః పుత్రీరమణ కుమారుపూపదిపిపుఁడు. (మన్మథుఁడని చెప్పుట కింతదూరము చెప్పుట దోషము.) దీనినే క్లేషము అందురు; విణ: చూ, క్లిశితము; 3. పూర్వోత్తరవిరుద్ధమైనది. (వాక్యము): చూ, వ్యాఘాతము. 2.

క్లిష్టుఁడు, సం. వి. ణ. క్లేశితుఁడు: చూ, దుఃఖితుఁడు.

క్లీ

క్లీ, సం. వి. న్. పుం. నపుంసకుఁడు: చూ, షండుఁడు.

క్లీతకము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-క్లీతకము.

క్లీతకిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ: రూ- క్లీతికిక.

క్లీబని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అంబుదఫలి*: చూ, మూలుగు. 2.

క్లీబము, సం. వి. అ. న. 1. నపుంసకము: చూ, షండము; విణ. 2. విక్రమములేనిది.

క్లీబుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నపుంసకుఁడు: చూ, షండుఁడు.

క్లీవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2. పౌరుషహీనుఁడు.

క్లు

క్లుప్తధూపము, అం: చూ, కపినామము.

క్లే

క్లేదము, సం. వి. అ. న. తడి: చూ, పదను. 2.

క్లేదుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, హిమాంశువు.

క్లేదువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. —పై.—; 2. జన్నె: చూ, సన్నిపాతము. 1.

క్లేశము, సం. వి. అ. పుం. 1. వగ: చూ, దుఃఖము; 2. కోపము: చూ, రోషము; 3 కృషి: చూ, వ్యవసాయము.

క్లేశః ఫలేన హి పునర్నవతాం విధత్తే, న్యా. పడినక్లేశము ఫలించి నపుడు క్లేశముగాఁ దోఁపదు.

క్లేశితము, సం. విణ: చూ, క్లిశితము.

క్లో

క్లోమము, సం. వి. న్. న. 1. కడుపులో నొక ప్రక్కనుండెడి యెఱ్ఱని మాంసము: చూ, శుక్తము. 2-ఉ; 2. ఉచ్చబుడ్డ: చూ, మూత్రకోశము.

క్వ

క్వ, సం. అవ్య. ఎక్కడ: చూ, యత్ర. 1.

క్వంగువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-కంగువు.

క్వణనము, సం. వి. అ. పుం. 1. వీణ లోనగువాని మ్రోఁత: చూ, స్వనము 2-ఇ; 2. చిన్నకుండ: చూ, భాండము. 3-ం౨.

క్వణము, —పై.— (నపుంసకమని కొందఱు) (రూ-క్వాణము.)

క్వథితము, సం. విణ. చక్కఁగా కాఁగినది: చూ, క్వంగుడు. 1.

క్వయినా-క్వైనా, వా. వి. ఇది మలేరియా జ్వరములకు పరమౌషధము.

క్వా

క్వాణము, రూ-క్వణము.

క్వాథము, సం. వి. అ. పుం. 1. బాధ: చూ, దుఃఖము; 2. వృక్షరసము.

క్వాథోద్భవము, సం. వి. అ. న. రసాంజనము, మ్రానిపసుపున వండిన అంజనవిశేషము: చూ, రసాంజనము.

క్వి

క్విటిరెంటు, వా. వి. ఈనాముల (మాన్యముల) మీఁద వేయఁబడు పన్ను. (రూ-క్విట్రెంటు. ఆంగ్లపదము వాడుక పదమయ్యె.)

క్విట్రెంటు, వా. వి. —పై.— "క్విట్రెంటు యీనాము."

క్ష

క్ష, సం. వి. అ. పుం. 1. అడ్డగించుట: చూ, విరోధము. 1; 2. పగ: చూ, విరోధము. 1; 3. క్షేమము చూ, శుభము. 1; 4. దుస్స్వప్నము: చూ, స్వప్నము. 2; 5. క్షత్రియుఁడు: చూ, రాజు. 1; 6. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; 7. నరసింహస్వామి: చూ, నరసింగఁడు; 8. బొమ్మ: చూ, వక్షము; 9. వ్యాకరణశాస్త్రము: చూ, వ్యాకరణము; 10 ఓరుపు. (స్త్రీలింగమని కొందఱు): చూ, శాంతము. 1; 11. పుడమి, పంటభూమి (అని కొందఱు): చూ, భూమి. 1; 12. కల్పము: చూ, సంవర్తము. 1; 13. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1; 14. నాశము: చూ, రుత్తు; స్త్రీ. 15. నిద్ర: చూ, స్వప్నము 2.

క్షమ్, సం. వి. అ. న. 1. క్షేత్రము: చూ, భూమి. 1; 2. చెట్టు: చూ, వృక్షము. 1.

క్షంత, సం. విణ. ఓర్పరి: చూ, సహనుఁడు.

క్షణంక్షణము, సం. వి. అ. పుం. వెంటవెంటనే, అప్పటికప్పుడు.

క్షణకము, సం. వి. అ. న. పిన్నముల్లంగి*: చూ, ముల్లంగి.

క్షణతువు, సం. వి. ఉ. పుం. గాయము: చూ, సఱుకు.

క్షణద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రేయి: చూ, రాత్రి; 2. పసుపు రంగు: చూ, వర్ణము. 6.ఒ.

క్షణదము, సం. వి. అ. న. ఉదకము: చూ, సలిలము. 1.

3. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 4. రేయి: చూ, రాత్రి; అం. 5. (క్షప) ఒకానొక వృత్తము. ఇందొక్కొక్క పాదమున న, న, త, త. గురువులు గలిగి యెనిమిదవయంట యతిగల త్రయోదశ ఛందస్సునందు బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.— "క్రమమున నిఖవిక్రాంతినాతాగయుక్తముగ సుకవిపద్యంబు లూహించినక్కా, క్షమలనరబరగుంగంజపత్రేక్షణా, సుమశర జనకా ఘూరవంశోత్తమా.": చూ, వృత్తము. 1; 6: చూ, సుజ్ఞానదాయకముల.

క్షమము, సం. విణ. 1. యుక్తము: చూ, సమంచినము. 1; 2. చాలునది.

క్షమయా కింనసిధ్యతి, లో. ఓర్పుగలవానికి నన్నికార్యములు సిద్ధించును.

క్షమాదంశము, సం. వి. అ. పుం. మునగ*: చూ, శిగ్రువు. 1.

క్షమాపణ, వా. శరణువొచ్చుట.

క్షమావంతుడు, సం. విణ. త్. ఓరుపరి: చూ, సహనుడు.

క్షమి, సం. విణ. —పై.—

క్షమించు, సం. స. క్రి. ఓర్చు: చూ, సహించు.

క్షమిత, సం. విణ: చూ, క్షమి.

క్షమియించు, సం. స. క్రి: చూ, క్షమించు.

క్షముడు, సం. విణ. 1. శక్తుడు: చూ, లావరి; 2. నేర్పరి: చూ, సమర్థుడు; 3. హితవును చెప్పువాడు: చూ, హిత వరి.

క్షయ, అం: చూ, క్షయము. 7.

క్షయకరము, సం. వి. అ. పుం. జీడి*: చూ, భల్లాతకి.

క్షయతరువు, సం. వి ఉ పుం. పాదిరి*: చూ, స్థాలి. 2.

క్షయథువు, సం. వి. ఉ. పుం. కాసరోగము: చూ, దగ్గు.

క్షయము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2. అజుడెవులు: చూ, రోగము. 1; 3. రూ-క్షయి. చెరుట, తగ్గుదల: చూ, వెలితి. 2; (క్షయము, స్థానము, వృద్ధి. ఇది యీ త్రివర్గములలో నొకటి: చూ, వర్గము); 4. ప్రళయము: చూ, సంవర్తము. 1; 5. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 6; నాశనము: చూ, రుత్త; 7. క్షయనామ సంవత్సరము (రూ-క్షయ-అక్షయ): చూ, సంవత్సరము; 8. శత్రువునకంటెం దాను దగ్గియుండుట.

క్షయించు, సం. అ. క్రి. క్షీణించు, తగ్గు: చూ, స్రుక్కు. 4.

క్షయే క్షేమం సుదుర్లభమ్, న్యా. కృశించుకాలమున ఎనగా నాప త్కాలమున క్షేమము మిక్కిలి దుర్లభము.

క్షయ్యము, సం. విణ. క్షయింపదగినది.

క్షరము, సం. వి. అ. న. 1. ఉదకము. చూ, సలిలము; పుం. 2. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 3. మహాపిండీతకము*: చూ, శ్వసనము; 4. కోకిలాక్షము*: చూ, మొగబీర.

క్షవకము, సం. వి. అ. పుం. 1. జిల్లెడు*: చూ, జిల్లేడు; 2. ఉత్తరేణి*: చూ, శైఖరికము; 3. రాజిక*: చూ. సర్షపము; 4. అడవితొంలని*: చూ, హరిప్రియ. 3-ళ; 5. కొడిసె*: చూ, వత్సకము; 6. మోదెన *: చూ, శివమల్లి; 7. కాస రోగము: చూ, దగ్గు.

క్షవకృత్తు, సం. వి. త్. స్త్రీ: చూ, పోత*.

క్షవథువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. క్షుతము; చూ, తుమ్ము; 2. కాశరోగము: చూ, దగ్గు; 3. ఎక్కిలి: చూ, హిక్క. 1.

క్షవపత్ర, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఏనుగుతుమ్మి*: చూ, తుమికి.

క్షవము, సం. వి. అ. పుం. 1. క్షుతము: చూ, తుమ్మ; 2. నల్లని యావాలు: చూ, సర్షపము.

క్షవరము, సం. వి. అ. న. 1. మంగలిపని: చూ, ముండనము; వా. వి. 2. అపజయము. "నీ వ్యాజ్యము క్షవరమైనది." (గోదావరిమండల ప్రాంతమున వాడుక.) (క్షౌరము యొక్క రూపాంతరమని కొందఱు.)

క్షా

క్షా, సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. నిద్ర: చూ, స్వప్నము. 2; 2. ఓరిమి: చూ, శాంతము. 1.

క్షాంతము, సం. విణ. ఓర్వబడిన తిట్టుకొట్టు మొదలైనది. చూ, క్రోధము.

క్షాంతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఓర్పు: చూ, శాంతము. 1.

క్షాత్రము, సం. వి. అ. న. క్షత్రధర్మము.

క్షామము, సం. వి. పుం. 1. కఱవు: చూ, దుర్భిక్షము; విణ. 2. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1; అం. 3: చూ, జఠర క్రియలు.

క్షామవతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. యాగవిశేషము: చూ, యజ్ఞము.

క్షామవతీష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ.—పై.—

క్షాముడు, సం. వి. అ. పుం. బలవంతుడగు పురుషుడు: చూ, లావరి.

క్షారం క్షతే ప్రక్షేపణమ్, గాయముమీద ఉప్పుజల్లినట్లు దుఃఖితుడైన వానిని మరింత దుఃఖపెట్టడము.

క్షారకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కసుగాయి: చూ, శలాటువు, 2; 2. (పక్షులు మత్స్యములు లోనగు వానిబట్టి వేసెడు) బుట్ట: చూ, వల. 1; 3. పసరుమొగ్గ, మొగ్గలగుత్తి (అని కొందఱు): చూ, మొగ్గ. 1; 4. నెరవంజి*: చూ, సర వెదు; న. 5. మూలకము, పెద్దముల్లంగి (అనికొందఱు): చూ, ముల్లంగి.

క్షారణము, సం. వి. అ. న. తిట్టుట: చూ, శాపము. 1.

క్షారతైలము, సం. వి. అ. న. పక్వమైన తైలము: చూ, స్నేహము. 2-ఞా.

క్షారత్రయము, సం. వి. అ. న. త్రివిధక్షారములు: చూ, లవణము. 1.

క్షారదళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ, చూ, లొద్దుగు*.

క్షారదశకము, సం. వి. అ. న. దశవిధక్షారములు: చూ, లవణము. 1.

క్షారద్రావణము. సం వి. అ. న. మార్దము, చౌటి ఉప్పు: చూ, లవణము. 1.

క్షారద్రువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. కింశుకము*: చూ, మోదుగు; 2. ఘంటాపాటలి*: చూ, ముక్కము.

క్షారభూమి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ, చౌటినేల: చూ, భూమి. 1.—ఱ.

క్షారమధ్యము, సం. వి. అ. పుం. ఉత్తరేణి*: చూ, శైఖరికము.

క్షారము, సం. వి. అ పుం. 1. ఉప్పు: చూ, లవణము. 1.2.= కారము. ఒట్టు: చూ, కారము. 3. గాజు, గాజుమన్ను; చూ, భూమి. 1, ३४; 4. బూడిదె: చూ, భస్మము; 5. యవక్షారము; యవలవలన గిలిగిన ఉప్పు: చూ, లవణము. 1- 6. వెలిగారము, టంకణము: చూ, లవణము. 1; 7. సజ్జికాక్షారము: చూ, లవణము. 1.

క్షారమృత్తిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉప్పుమన్ను: చూ, భూమి. 1.—ఆ.

క్షారమేలకము, సం. వి. అ. పుం. సర్వక్షారము: చూ, లవణము. 1.

క్షారవృక్షము, సం. వి. అ. పుం. ముష్కకము*: చూ, మొక్కము.

క్షారశ్రేష్ఠము, సం. వి. అ. న. 1. వజ్రక్షారము: చూ, లవణము. 1; పుం 2. పలాశము*: చూ, మోదుగు: 3. ముష్కకము*: చూ, మొక్కము.

క్షారషట్కము, సం. వి. అ. న, షడ్విధక్షారములు: చూ, లవణము. 1.

క్షారసింధువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఉప్పుసముద్రము: చూ, సముద్రము.

క్షారాచ్ఛము, సం. వి. అ. న. సముద్రపు ఉప్పు, సైంధవ లవణము (అని కొందఱు); చూ, లవణము. 1.

క్షారాబ్ధి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, క్షారసింధువు.

క్షారాయము, సం. వి. అ. పుం. కాలముష్కకము*: చూ, మొక్కము.

క్షారాష్టకము, సం. వి. అ. న. ఎనిమిది విధముల క్షారములు: చూ, లవణము. 1.

క్షారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆఁకలి: చూ, బుభుక్ష.

క్షారితము, సం. విణ. కాఱినది: చూ, స్రుతము.

క్షారితుఁడు, సం. విణ. పరస్త్రీగమనాదిదోషములచే దూఱఁబడిన వాఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

క్షారోదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, క్షారాబ్ధి.

క్షావకము, సం. వి. అ. పుం. నెరవంటి*: చూ, సరమేద.

క్షాళనము. సం. వి. అ. న. కడుగుట: చూ ప్రక్షాళనము.

క్షాళితము, సం. విణ. కడుగఁబడినది: చూ, ప్రక్షాళితము.

క్షి

క్షి, సం. విణ. ఇ. 1. నివాసము: చూ, స్థానము. 1; 2 గతి, నడవడి: చూ, వర్తనము 1; 3. కల్పక్షయము: చూ, సంవర్తము. 1.

క్షితము, సం. విణ. క్షీణము: చూ, హీనము. 1.

క్షితి, సం. ఇ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ, భూమి. 1; 2. ఉనికి: చూ, స్థానము. 1: 3. చిటికవేయు నంతకాలము: వ్రేల్మిడి: చూ, స్వరము. 2- (४३); 4. నాశము: చూ, రుత్త; 5. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 6. సంఖ్యావిశేషము, క్షితియనులెక్క: చూ, సంఖ్య. 1; 7. కాలభేదము: చూ, సమయము. 1; 8 రోచనమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము; అం. 9: చూ, శ్రుతులు.

క్షితికణము, సం. వి. అ. పుం. దూళి: చూ, రేణువు. 1

క్షితిక్షమము, సం. వి. అ. పుం. చంద్రిక*: చూ, వెదెసంత్ర.

క్షితిజంతువు, సం. వి. ఉ. పుం. వానపాము: చూ, సర్పము. 1-४-(౨౨).

క్షితిజము, సం. వి. అ. పుం. 1. వేస్తరము: చూ, వేసడిము; 2. నేలవేము*: చూ, భూనింబము: 3. మంగళగ్రహము.

క్షితిధరము, సం. వి. అ. పుం. నేలదాల్పు, కొండ: చూ, పర్వతము.

క్షితినాగము: చూ, క్షితిజంతువు. (అ. పుం.)

క్షితిపతి, సం. వి. ఇ. పుం. భూమిపతి: చూ, రాజు. 1-౨౧. (ఇట్లు క్షితిపాలుఁడు, క్షితిపుఁడు మొ.)

క్షితిపుత్త్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నరకరాజు: చూ, రాజు. 1-४౦.

క్షితిబదరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. భూబదరి*; చూ, రేగు 1.

క్షితిరుహము, సం. వి. అ, పుం. చెట్టు: చూ, వృక్షము.

క్షితివర్ధనము, సం. వి. అ. పుం. పీనుఁగు: చూ, శవము.

క్షితివృద్ధాసము, సం. వి. అ. పుం. గర్తము: చూ, రంధ్రము. 1.—౧.

క్షితిసంభూతము, సం. వి. అ. న. అట్టుప్పు: చూ, లవణము. 1.

క్షిత్యాదితి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విష్ణుమూర్తి తల్లి.

క్షిత్వా, సం. వి. న్. పుం. గాలి: చూ, వాయువు.

క్షిద్రము, సం. వి. అ. పుం. 1 తెగులు: చూ, రోగము 1; 2. విషాణము, కొమ్ము; చూ, శృంగము. 1.

క్షిద్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఇనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు.

క్షిప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. క్షేపణము: చూ, విమోచనము; 2. రేయి: చూ, రాత్రి.

క్షిపక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—1. —పై.—

క్షిపకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. యోద్ధ: చూ, భటుఁడు. 1.

క్షిపణి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. అస్త్రము: చూ, బాణము. 1; ఇ. స్త్రీ. 2. నౌకాదండము: చూ, పీలి. 2; 3. జాలవిశేషము: చూ, వల. 1; 4. మంత్రము: చూ, మంత్రము 1; 5. యజ్ఞమునందు యజుర్వేదతంత్రము నడపువాఁడు: చూ, అధ్వర్యుఁడు.

క్షిపణువు, సం. వి. ఉ. పుం. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

క్షిపణ్యువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. వసంతఋతువు: చూ, మాసద్వయము; 2. దేహము: చూ, శరీరము; విణ. 3. సురభి; చూ, రాజార్హము. 1-౯: (చూ, వాసన. 1-౧౯.)

క్షిపము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎత్తుమూఁతికోఁతి: చూ, వానరము; 1-3; 2. క్షేపణము, ప్రేరేపించుట: చూ, విమోచనము.

క్షిప్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రాతిరి: చూ, రాత్రి.

క్షిప్తము, సం. విణ. 1. త్రోయఁబడినది: చూ, విద్ధము; 2. వైవఁబడినది, పాతఁబడ్డది: చూ, స్థాపితము. 1; న. 3. యోజితము, లెక్క కలియఁగూడడము: చూ, సంకలనము; అం. 4: చూ, జంఘాక్రియలు.

క్షిప్నువు, సం. విణ. ఉ. తిరస్కరించువాఁడు: చూ, నిరాకరిష్ణువు.

క్షిప్రకము, సం. వి. అ. న. పొడిపిండి: చూ, సాదము. (1)-३४.

క్షిప్రమక్రియమాణస్య కాలః పిబతి సంపదః, న్యా. కార్యములు త్వరగా ముగింపకున్నచో(గాలము సంపదలను నశింప(జేయును "అనాస్వాదమ్మృతంవిషం" వంటిది.

క్షిప్రము, సం. క్రి. విణ, అ న. 1. శీఘ్రము: చూ, వేగము. 3; విణ. 2. వడిగలది: చూ, వేగము. 3. (క్షిప్రాదులు.— క్షేపిష్ఠము, క్షేపీయము, ప్రేష్ఠము, వరిష్ఠము, స్థవిష్ఠము, బంహిష్ఠము.); అం. 3: చూ, ప్రహారములు.

క్షిప్రశ్యేనము, సం. వి. అ. పుం. ఏట్రింత: చూ, వ్యాఘ్రాటము.

క్షియు, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. క్షయము, తగ్గుదల: చూ, వెలితి. 2.

క్షీ

క్షీణము, సం. విణ. క్షయించినది: చూ, హీనము. 1.

క్షీణా నరాః కాపురుషా భవంతి, న్యా. ఆపన్నులయి క్షీణించిన వారు దుర్జనులగుదురు.

క్షీణించు, సం. అ. క్రి. క్షీణమగు: చూ, ప్రుక్కు. 4.

క్షీణే పుణ్యే మర్త్యలోకం విశంతి. న్యా. పుణ్యక్షయము కాఁగానే మరల మర్త్యలోకమునకు వత్తురు.

క్షీబుడు, సం. విణ. తాగుఁబోతు, క్రొవ్వినవాఁడు (అని కొందఱు): చూ, మత్తుఁడు.

క్షీరకంఠుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బాలకుఁడు: చూ, శిశువు. 1-౫. (రూ-క్షీరకంఠకుఁడు.)

క్షీరకంద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పాలనేలగుమ్మడు *: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-౧. (ఇట్లు క్షీరకందము.)

క్షీరకాండకము, సం. వి. అ. పుం. 1. జెముడు *: చూ, స్నుహి; 2: చూ, జిల్లేడు*.

క్షీరకాకోలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ పిన్నపాల *: చూ, మనుపాల. (రూ-క్షీరకాకోలిక.)

క్షీరకాష్ఠ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లమఱ్ఱి*: చూ, మఱ్ఱి.

క్షీరకీటము, సం. వి. అ. పుం. దుగ్ధపాలకీటము: చూ, పురుగు.

క్షీరక్షరము, సం. వి. అ. పుం. పాలరాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౨౩).

క్షీరజము, సం. వి. అ. న. 1. పెరుఁగు: చూ, స్తన్యము. 1-౧౬; విణ. 2. క్షీరజాతద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౬;(1-౨౦) (1.3౫.)

క్షీరదళము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జిల్లేడు *.

క్షీరద్రుమము, సం. వి. అ. పుం. 1. అశ్వత్థము*: చూ, రావి; 2. వటము*: చూ, మఱ్ఱి.

క్షీరధేనువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. దానార్థమై యేర్పఱచిన ఆవు: చూ, ధేనువు.

క్షీరనాశము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దబేఁకు*: చూ, శాకోటము. (రూ-క్షీరనాశకము).

క్షీరనింబన్యాయము. న్యా. వేపచెట్టునకు పాలుపోసి పెంచినను చేఁదు పోనేరదు అనురీతి.

క్షీరనీరము, సం. వి. అ. న. 1. ఆలింగనవిశేషము: చూ. సంశ్లేషము; 2. దుగ్ధజలము: చూ, సలిలము. 1-౨౨.

క్షీరపర్ణి, సం. వి. న్. పుం: చూ, జిల్లేడు *.

క్షీరనీరన్యాయము, న్యా. పాలును నీళ్లును గలిసియుండుట ధర్మము అనురీతి.

క్షీరపాకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెంపుడు*: చూ, యువతిక.

క్షీరపాషాణన్యాయము, న్యా. పాలకొఱకు రాయి మోయవలె నను రీతి.

క్షీరఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కలిపె*: చూ, సాష్టపుష్పఫల.

క్షీరబల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ—పై.—

క్షీరము, సం. వి. అ.న.1. దుగ్ధము. పాలు భూమన్యము. 1-౧; 2. నీళ్ళు (ఘనకక్షీరము ఘనాసారము): చూ, సలిలము; పుం. 3. వటము*: చూ, మఱ్ఱి; 4. పాషము: చూ. పాలపిట్ట; 5. క్షీరసముద్రము: చూ, సముద్రము; 6. తీఁపు: చూ, మాధుర్యము.

క్షీరమోరట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేకొణద. *: చూ, మోరట.

క్షీరవతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ పాలుగలది: చూ, అస్తిక్షీర.

క్షీరవల్లి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. పాలనేలగుమ్మడు*: చూ, క్షీరకంద.

క్షీరవికృతి, సం. వి. ఇ స్త్రీ. జున్ను: చూ, స్తన్యము. 1-౪: (చూ, కూర్చిక. 2.)

క్షీరవిదారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ:చూ, క్షీరవల్లి. (రూ-క్షీరవిదారిక.)

క్షీరవిషాణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. క్షీరకాకోలి*: చూ, మనుపాల.

క్షీరవృక్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉదుంబరము *: చూ, మేడి; 2. క్షీరిక *: చూ, పాల.

క్షీరశీర్షుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శ్రీరాముఁడు: చూ, రాముఁడు.

క్షీరశుక్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తెల్లనేలగుమ్మడు *: చూ, క్షీరకంద; 2. పిన్నపాల: చూ, మనుపాల.

క్షీరశుక్ల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, క్షీరశుక్త. 1.

క్షీరశుక్తము, సం. వి. అ. పుం. జలకంటకము: చూ, మత్స్యము. 1.

క్షీరసము, సం. వి. అ. పుం. పాలమీఁది మీఁగడ: చూ, స్తన్యము. 1-౮ (క్షీరరసము అనియు.)

క్షీరసాగరకన్యక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1. (ఇట్లు క్షీరసాగరసుత. క్షీరాబ్ధిజ, క్షీరాబ్ధితనయ మొ.)

క్షీరసారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, క్షీరసము.

క్షీరాకరము, సం. వి. అ. పుం. పాలసముద్రము: చూ, సముద్రము.

క్షీరాజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిన్నపాల*: చూ, మనుపాల.

క్షీరాన్నము, సం. వి. అ. న. పరమాన్నము: చూ, పాచము. (1)-౧౧-(౧).

క్షీరాబ్ధి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, క్షీరాకరము.

క్షీరాబ్ధిజము, సం. వి. అ. న. 1. సముద్రపు ఉప్పు: చూ, లవణము. 1; 2. మౌక్తికము: చూ, రత్నములు. 1-౧.

క్షీరాబ్ధిజుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, చంద్రుఁడు. (ఇట్లు క్షీరాబ్ధితనయుఁడు.)

క్షీరాలింగనము, అం: చూ, ఆలింగనములు.

క్షీరావి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిన్నపాల*: చూ, మనుపాల. (రూ-క్షీరావిక.)

క్షీరాశము, సం. వి. అ. పుం. అంచ: చూ, హంస.

క్షీరాహ్వము, సం. వి. అ. పుం. సరళ*: చూ, సర్వానుభూతి.
క్షీరి, సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, జిల్లేడు; 2. ఓంబుపాల*: చూ, మనుపాల; 3. వటము*: చూ, మఱ్ఱి; 4. పాదిరి*: చూ, స్థాలి. 2; 5. కొండగోగు*: చూ, మృదుద్రుమము. (ఈకారాంత స్త్రీలింగమని కొందఱు.)
క్షీరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పాల*.
క్షీరిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: 1. చిఱుపాల*: చూ, మనుపాల; 2. కంకుష్ఠము*: చూ, స్వర్ణక్షీరిణి; 3. చూ, జిల్లేడు*.
క్షీరేక్షువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మృదుద్రుమము*. **క్షీరోదక న్యాయము:** చూ, క్షీరనీరన్యాయము.

క్షు

క్షుణము, సం. వి. అ. పుం. పంకము*: చూ, ఫేనిలము. 2.
క్షుణ్ణము, సం. విణ. 1. పొడిచేయఁబడినది; వా. 2. పూర్తిగా చదువఁబడినది; న. 2. గుణకారము: చూ, హెచ్చవేఁత.
క్షుణ్ణుఁడు, సం. విణ. వ్యుత్పన్నుఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు.
క్షుత్, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ - క్షుతము: చూ, తుమ్ము.
క్షుతము, సం. వి. త్. స్త్రీ. 1. —పై.— (అకారాంత నపుంసకలింగమని కొందఱు); ధ్. 2. ఆఁకలి. (తకారాంతమని కొందఱు): చూ, బుభుక్ష; విణ. 3. వాఁడిగా చేయఁబడినది, నిశితము: చూ, శితము. 1.
క్షుతాభిజననము, సం. వి. అ. పుం, బ. నల్లని ఆవాలు*: చూ, సర్షపము. (రూ-క్షుతాభిజననము-క్షుధాభిజననము)
క్షుత్తు, సం. వి. ధ్. స్త్రీ. 1. ఆఁకలి: చూ, బుభుక్ష; అం. 2: చూ, ఊర్ములు.
క్షుదము, సం. వి. అ. పుం. తండులాదిచూర్ణము: చూ, సుదము.
క్షుత్స్వాదుతాం జనయతి, న్యా. ఆఁకలి రుచినిఁ బుట్టించును.
క్షుద్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఈఁగ, అడవియీఁగ (అని కొందఱు): చూ, మక్షిక. 1-౧; 2. తేనెటీఁగ: చూ, మక్షిక. 1-౪; 3. బోగముది: చూ, వేశ్య; 4. అంగహీనయగు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 5. నాట్యమాడెడు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 6. హింసించెడు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౪౩; 7. చేఁతలాసి*: చూ, చేఁతరాసి; 8. అస్పృశ*: చూ, వాఁకుడు; 9. దొమ్మరిది: చూ, వంశనర్తి; 10. రక్తమువిఱిగి గాయములోనగు వానియందుండి కాఱెడు నీరు: చూ, సలిలము. 1-౨౫; 11. అడవిగోధుమలు: చూ, ధాన్యము; 12. నల్లఉప్పు*: చూ, లవణి; 13. ఈఁగ: చూ, మక్షిక. 1.
క్షుద్రకంటకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, వాఁకుడు*. **క్షుద్రకంబువు.** సం. వి. ఉ. పుం. క్షుద్రశంఖము: చూ, సంకు. 1.
క్షుద్రకము. సం. వి అ. పు: చూ, కుప్పెకోల: చూ, రిష్టి. 2-౧౫.
క్షుద్రకారలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడవికాకర*: చూ, సుషవి. 1 (ఇట్లు క్షుద్రకారవేల్లము-క్షుద్రకారవేల్లి.)
క్షుద్రకులిశము, సం. వి. అ. పుం. వైక్రాంతమణి: చూ, రత్నములు. 1-౧-(౩).
క్షుద్రఘంట, అం. ఘనవాద్యములు ఆఱింటిలో నొకటి: చూ, ఘనవాద్యములు.
క్షుద్రఘంటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కింకిణి. (కాలిగజ్జెలు-పాంజేబు లున్న): చూ, భూషణము. 2.
క్షుద్రఘోలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చివిల్లికాఖ్యము*: చూ, రేఁగు. 1.
క్షుద్రచందనము, సం. వి అ. న. 1. రక్తచందనము: చూ, వాసన. 1-౩; 2. కుచందనము: చూ, పత్రాంగము.
క్షుద్రచూడము, సం. వి. అ. పుం. పక్షివిశేషము: చూ, పక్షి.
క్షుద్రజంతువు, సం. వి. ఉ. పుం. శతపది, కట్లజెఱ్ఱి: చూ, సర్పము. 1-౪-(౪౧) (1-౪-౪౨).
క్షుద్రజాతిఫలము, సం. వి. అ. న ఉసిరిక*: చూ, శ్రీఫలి. 1.
క్షుద్రజీర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిప్పతీఁగ*: చూ, సోమవల్లి.
క్షుద్రజీరకము, క్షుద్రజీవము, సం. వి. అ. పుం. సన్నజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2-౨.
క్షుద్రతులసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లగగ్గెర*: చూ, పర్ణాసము.
క్షుద్రదంశిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిన్నయీఁగ: చూ, మక్షిక. 1-౩.
క్షుద్రదురాలభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సన్నరేగడిదూల*: చూ, స్వల్పదురాలభ.
క్షుద్రదుస్స్పర్శ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—
క్షుద్రపత్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చాంగేరి*: చూ, పులిచింత.
క్షుద్రపత్రము, సం. వి. అ. పుం: చూ, క్షుద్రతులసి.
క్షుద్రపత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వచ*: చూ, విష.
క్షుద్రపర్ణము, సం. వి. అ. పుం. 1. తెల్లగగ్గెర*: చూ, పర్ణాసము; విణ. 2. సూక్ష్మపత్రము*: చూ, ప్రబ్బలి.
క్షుద్రపాషాణభేద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. క్షుపము*: చూ, హ్రస్వశాఖాశిఫము.
క్షుద్రపిప్పలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అడవిపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1.
క్షుద్రప్రబంధము, వా. వి. (కలికోత్కలిక, జయపద, మాలిని. చక్రవాళ, మంజరి, ముక్తపదగ్రస్తాదులు గలది.)
క్షుద్రఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గోపాలకర్కటి*: చూ, బుడమ. 1; 2. కాకినేరేడు*: చూ, సురభిపత్ర. 1-౨; 3. కంటకారి*: చూ, పెద్దపాఁపర; 4: చూ, వాఁకుడు.
క్షుద్రఫలము, సం. వి. అ. పుం. నేలపోఁక*: చూ, పోఁక.
క్షుద్రబిల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిన్నముత్తవపులగము*: చూ, ముత్తవపులగము.
క్షుద్రము, సం. విణ. కొంచెము: చూ, స్వల్పము.
క్షుద్రమూలకము, సం. వి. అ. న. చిన్నముల్లంగి*: చూ, ముల్లంగి.
క్షుద్రమౌక్తికము, సం. వి. అ. న. ఉమ్మాయముత్తియము: చూ రత్నములు. 1-౧-(౮): (చూ, ముత్తెము.)
క్షుద్రరస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కానుగు*: చూ, శాదఘ్నము.
క్షుద్రవార్తాకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లవాకుఁడు*: చూ, వాఁకుడు.
క్షుద్రశంఖము, సం. వి. ఉ. పుం. 1. కంటకుఁడు: చూ, శత్రువు. 1. 2. నత్తగుల్ల: చూ, సంకు. 1. (అ. పుం.) అని కొందఱు.
క్షుద్రశమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లగినియ*: చూ, శుకనాసము. 1.
క్షుద్రశీర్షము, సం. వి. అ. పుం. మయూరశిఖ*: చూ, పూతికరజము.
క్షుద్రశుక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. జలశుక్తి: చూ, సంకు. 1.
క్షుద్రశ్యామ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అగ్నిభాస*: చూ, మానేరు.
క్షుద్రశ్వేత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గినియ*: చూ, శుకనాసము. 1.

క్షుద్రసహా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ముద్గపర్ణి, కారుపెసర* (అని కొందఱు): చూ, పెసర; 2. ఇంద్రవారుణి*: చూ, పెద్ద పాఁపర.

క్షుద్రహింగుళిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాఁకుడు*.

క్షుద్రాండమత్స్యసంఘాతము, సం. వి. అ. పుం. చిఱుచేఁపల కదుపు, పోతాధానము: చూ, మత్స్యము. 1.

క్షుద్రాంబుపనస, సం. వి. అ. పుం: చూ, పిమ్మ*: (రూ-క్షుద్రామ్లపనస) (అకారాంత స్త్రీలింగమని కొందఱు.)

క్షుద్రాగ్నిమంథము, సం. వి. అ. పుం. చిన్ననెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1.

క్షుద్రాధావని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, వాఁకుడు*.

క్షుద్రాపామార్గము, సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱఉత్తరేణి*: చూ, శైఖరికము. (రూ-క్షుద్రాపామార్గకము.)

క్షుద్రామలకము, సం. వి. అ. న. ఆమలకము*; చూ, శ్రీఫలి. 1.

క్షుద్రామ్రకము, సం. వి. అ. పుం. కొండమామిడి. పోఁకమామిడి* (అని కొందఱు): చూ, మామిడి. (రూ-క్షుద్రామ్రము.)

క్షుద్రామ్ల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అమ్లలోణిక*: చూ, పులిచింత; 2. నక్కదోస*: చూ, హరివాలుకము. 1-౩.

క్షుద్రామ్లపణస, సం. వి. అ. పుం; చూ, క్షుద్రాంబుపనస*.

క్షుద్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దంశము: చూ, మక్షిక. 1-౧.

క్షుద్రుఁడు, సం. విణ. 1. అధముఁడు: చూ, హీనుఁడు; 2. పిసినిగొట్టు: చూ, లోభి; 3. హింసించువాఁడు: చూ, హింసకుఁడు; 4. పనికిరానివాఁడు: చూ, నిష్ప్రయోజకుఁడు.

క్షుద్రేంగుది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తీఁటకసింద*: చూ, సముద్రాంత.

క్షుద్రోత్పలము, సం. వి. అ. న. కాకికలువ*: చూ, కాకాఖ్యము.

క్షుద్రోదుంబరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాకోదుంబరిక*: చూ, బొమ్మమేడి.

క్షుద్విబోధకము, సం. వి. అ. పుం. నెరవంజి*: చూ, సరవెంద.

క్షుధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = గొద. ఆఁకలి: చూ, బుభుక్ష.

క్షుధాభిజననము, సం. వి. అ. పుం. రాజిక*: చూ, సర్షపము.

క్షుధితము, సం. విణ. ఆఁకలిగొన్నది.

క్షుధితుఁడు, సం. విణ. ఆఁకలిగొన్నవాఁడు: చూ, బుభుక్షితుఁడు.

క్షుపము, సం. వి. అ. పుం. పొట్టికొమ్మ లూడలుగల చెట్టు*: చూ, హ్రస్వశాఖాశిఫము.

క్షుపాలువు, సం. వి. ఉ. పుం. పానీయాలువు: చూ, సుషవి. ౩.

క్షుబ్ధము, సం. విణ. 1. కలఁతపెట్టఁబడినది: చూ, సకలము; వి. అ. పుం. 2. చల్లకవ్వము: చూ, మంథానము.

క్షుభితము, సం. విణ: చూ, క్షుబ్ధము. 1.

క్షుమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నీలి*: చూ, రంజని; 2. నూనెయగిసె*: చూ, శుకనాసము. 1.

క్షురకము, సం. వి. అ. పుం. 1. గొలిమిడి*: చూ, మొగబీర; 2: చూ, పల్లేరు*; 3. బొట్టుగు*: చూ, నువ్వులు.

క్షురకర్మ, సం. వి. న్. న. మంగలిపని*: చూ, ముండనము.

క్షురపత్రము, సం. వి. అ. పుం. కుశతృణము*: చూ, తృణము. 1: (చూ, శరము.)

క్షురపుష్పకము, సం. వి. అ. పుం. మోదెన*: చూ, శివమల్లి.

క్షురప్రగము, సం. వి. అ. పుం: చూ, క్షురప్రము. (నపుంసకలింగమని కొందఱు.)

క్షురప్రము, సం. వి. అ. పుం. = కొఱపము. 1. అర్ధచంద్రబాణము. "అర్ధచంద్రః క్షురప్రస్స్యాత్." హలాయుధనిఘంటువు: చూ, బాణము. 1-౪; అం. 2: చూ, దాపాగ్రములు.

క్షురమర్ది, సం. వి. న్. పుం: చూ, మఁగలి.

క్షురము, సం. వి. అ. పుం. 1. = చూరి-సురి-చురియ-చుఱకత్తి: చూ, రిష్టి. 2-౫; 2: చూ, మంగలికత్తి; 3. గొలిమిడి*: చూ, మొగబీర; 4: చూ, పల్లేరు*; 5. కుందుబెల్లు*: చూ, శరము: (చూ, తృణము. 1.)

క్షురాంగము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగుపల్లేరు*: చూ, పల్లేరు.

క్షురి, సం. వి. న్. పుం. క్షౌరకుఁడు: చూ, మఁగలి.

క్షురిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-క్షౌరిక, ఖరపత్ర*: చూ, బిరివెంక; 2. ఒకరకపు మంటికుండ: చూ, భాండము. 3-౯; 3. మంగలికత్తి: (చూ, రిష్టి. 7-౫.)

క్షురికాబంధము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు: (చూ, అలంకారము. 3.)

క్షుల్లకము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గుల్ల, నత్తగుల్ల: చూ, సంకు. 1; విణ. 2. అల్పము: చూ, స్వల్పము; 3. సన్నని నూలుపోఁగు: చూ, పోఁగు. 1; 4. పేదతికము: చూ, బీదతనము.

క్షుల్లకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ఖులకుఁడు, నీచుఁడు: చూ, వానుఁడు; 2. దరిద్రుఁడు: చూ, బీదవాఁడు.

క్షుల్లము, సం. వి. అ. పుం. సన్నపునూలుపోఁగు: చూ, పోఁగు. 1.

క్షువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సింహము.

క్షే

క్షేడము, సం. వి. అ. పుం. 1. కర్కోటకమను పాము: చూ, సర్పము. 1-౧; 2. సరళము: చూ, రాజార్హము. 1-౨౦.

క్షేత్రజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, వాఁకుడు*; 2. నక్కదోస*: చూ, హరివాలుకము. 1-౩; 3. శిల్పికాది తృణవిశేషము*. (గోమూత్రిక, శిల్పిక, చణిక.): చూ, తృణము. 1; 4. ఇతరునివలన తనభార్యయందుఁబుట్టిన కన్య: చూ, సూన. 1-౧.

క్షేత్రజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దేవరాదిన్యాయము ననుసరించి భర్త మున్నగు వారిచేత నియమింపఁబడిన భార్యయందు ఇతరునివలన పుట్టిన కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-5; అం. 2: చూ, పుత్త్రులు.

క్షేత్రజ్ఞుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. జీవుఁడు: చూ, హంసుఁడు. 2; విణ. 2. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు.

క్షేత్రిమాతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ; చూ, వాఁకుడు*.

క్షేత్రపాలుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, దేవతావిశేషము.

క్షేత్రము, సం. వి. అ. న. 1. వరిమడి: చూ, భూమి. 1-౪౨; 2. గణితశాస్త్రవిశేషము: చూ, కరణము. 7; 3. పెండ్లాము: చూ, భార్య; 4. ఒడలు: చూ, శరీరము; 5. సిద్ధస్థానము. (ఏనుఁగుయొక్క హస్త, వదన, దంత, శిరో, నయన, కర్ణ గ్రీవా, గాత్రో, రః, కాయ, మేఢ్ర, పదములు క్షేత్రములనఁబడును); 6. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 7. ఆఁగగుత్తి: చూ, భగము. 12; 8. గోడ: చూ, మఱుఁగుగోడ.

క్షేత్రములు, అం. కాశి, బదరికావనము, ప్రయాగ, బృందావనము, గయ, శ్రీరంగము, సిద్ధాశ్రమము, మాయాపురి, వేంకటాచలము, శంకరనారాయణము, అనంతశయనము, మధుర, కాంచి, పంప, సాకేతము, యోగానందము, ధర్మపురి, హరిహరము, అహోబలము, జయరామము, జనార్దనము, సప్తనదీసంగమము, గండకి, ద్వారక, (24).

క్షేత్రరుహా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వాలుకీకర్కటి*: చూ, హరివాలుకము. 1-౩.

క్షేత్రసీమ, అం: చూ, సీమ. 1-౧.

క్షేత్రాజీవుఁడు, సం. విశే. మన్నుకొని బ్రదుకువాఁడు: చూ, వ్యవసాయి.

క్షేత్రియము, సం. విశే. మదియందుఁ బుట్టినది (తృణము)*: చూ, తృణము. 1.

క్షేత్రియుఁడు, సం. విశే. అ. పరదారరతుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.

క్షేపణము, సం. వి. అ. న. ప్రేరేపించుట: చూ, విమోచనము.

క్షేపణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఓడనడపుగడ. రూ-క్షేపణీ: చూ, పీలి. 2; 2. ఒకానొకవల: చూ, వల. 1; 3: ఒడిసెల: చూ, సూత్రము. 1.

క్షేపణ్యువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. గాలి: చూ, వాయువు; 2. వసంతఋతువు (చైత్ర వైశాఖమాసములు): చూ, మాసద్వయము: (చూ, ఋతువులు.)

క్షేపము, సం. వి. అ. పుం. 1. చిమ్ముట: చూ, విక్షేపము; 2. గ్రుడ్లు: చూ, హుంకారము; 3. దూఱు: చూ, నింద. 1; 4. లేపనము: చూ, పూఁత. 3; 5. ప్రేరణము: చూ, విమోచనము; 6. తిరస్కారము: చూ, వహేలనము; 7. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1; 8. త్రోయుట, నడపుట, గడపుటయున్నూ: చూ, విమోచనము; 9. ఇచ్ఛలేని బుద్ధి. వికల్పము: చూ, బుద్ధి; 10. గుత్తి: చూ, పూగుత్తి.

క్షేపిష్ఠము, సం. విశే. మిక్కిలి వేగముగలది (క్షిప్రము = శీఘ్రము): చూ, వేగము. 3.

క్షేపీయము, సం. విశే.—పై.—

క్షేపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జాత్యాచారాదులచేత నిందితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

క్షేమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. లింగిదొండ*: చూ, దొండ.

క్షేమంకరుఁడు, సం. విశే: చూ, శుభంకరుఁడు. (ఇట్లు క్షేమకర్త-క్షేమకారుఁడు.)

క్షేమకము, సం. వి. అ. పుం. చోరమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౧౩.

క్షేమకృత్తు, సం. వి. త్. పుం. గరుడుఁడు: చూ, వారివాహనుఁడు.

క్షేమతండులము, సం. వి. అ పుం. ప్రయాణకాలమందు వట్టిచేతఁబోక యింటనుండి కొలఁదిగాఁగట్టుకొని పోయెడు బియ్యము: చూ, బియ్యము.

క్షేమము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. = సేమము: చూ, శుభము. 1; 2. కలిగినది చెడకుండుట; పుం. 3. బృహచ్ఛదము*: చూ, బలురక్కసి; 4. చండయను గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము: 1-౧౦; (1-౧౩); 5. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు; 6. తుమ్మ*: చూ, విట్ఖదిరము; అం. 7. (శుభము); చూ, తారలు.

క్షేమాఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉదుంబరము*: చూ, మేడి (రూ-క్షేమఫల.)

క్షేమిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, బలురక్కసి*.

క్షేమవంతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వహ్ని. 1-౧.

క్షై

క్షైత్రము, సం.వి. అ. న. 1. క్షేత్రముల సమూహము (క్షేత్రము= వరిమడి): చూ, భూమి. 1-౮౩; 2. పట్టుఉప్పు: చూ, లవణము. 1.

క్షైరేయి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ- క్షైరేయము. పరమాన్నము: చూ, సాదము. (1)-౧౧.(౧.)

క్షో

క్షోడము, సం. వి. అ. పుం. కంబము: చూ, స్తంభము. 1.

క్షోణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ, భూమి. 1; 2. ముంజతృణముచే నల్లిన బ్రహ్మచారి మొలత్రాడు. రూ-క్షోణీ. మొలత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1-౭౬; 3. సంఖ్యావిశేషము: చూ, సంఖ్య. 1; 4. నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2-౧.

క్షోణీరథుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

క్షోదము, సం. వి. అ. పుం. 1. నూఱుట: చూ, నురుము; 2. పొడి: చూ, నుసుము.

క్షోదితము, సం. వి. అ. న. పొడి: చూ, నుసుము.

క్షోదిష్ఠము, సం. విశే. మిక్కిలి క్షుద్రమైనది. (క్షుద్రము = అల్పము): చూ, స్వల్పము.

క్షోదిష్ఠుఁడు, సం. విశే. మిక్కిలి క్షుద్రుఁడు: చూ, హీనుఁడు.

క్షోదీయము, సం. విశే: (న్, ఈ. న్.): చూ, క్షోదిష్ఠము.

క్షోభము, సం. వి. అ. పుం. 1. = చోపు. కలఁత: చూ, సంతాపము; 2. దోఁపుడు: చూ, తలపాటు. 2; 3. క్షోభమను లెక్క: చూ, సంఖ్య. 1.

క్షోభించు, సం. అ. క్రి. కలఁతపడు; చూ, సంక్షోభించు.

క్షోభిణి, అం. శ్రుతులు ఇరువదిరెండింటిలో నొకటి: చూ, శ్రుతులు.

క్షోభితము, సం. విశే. కలఁతపెట్టఁబడినది: చూ, సకలము.

క్షోమము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-క్షౌమము. వెలిపట్టుబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౮౨; 2. అట్టడి: చూ, సదనము. 1. అం. 3: చూ, గండక్రియలు.

క్షౌ

క్షౌణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ, ఈ స్త్రీ. పుడమి, రూ-క్షౌణీ: చూ, భూమి. 1.

క్షోణీప్రాచీరము, సం. వి. అ. పుం. సముద్రము: చూ, సముద్రము.

క్షౌద్రపటలము, సం. వి. అ. న. తేనెపెర: చూ, మధుపటలము.

క్షౌద్రము, సం. వి. అ. న. 1. తేనె: చూ, మధువు. 5; 2. ఉదకము: చూ, సలిలము; పుం. 3. లావుకపిట్ట: చూ, లావుక; 4: చూ, సంపెఁగ*.

క్షౌద్రమేహము, సం. వి. అ. పుం. ప్రమేహరోగము: చూ, రోగము. 1.

క్షౌమకము, సం. వి. అ. పుం. చోరమను గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౧౩.

క్షౌమము, సం. వి. అ. న. నారచీర (చెట్టునారతో నేసిన బట్ట): చూ, వస్త్రము; 1-౭౪; 2. నూనె యగిసె నారచీర: చూ, వస్త్రము; 1-౭౬; 3. కుందేటి బొచ్చుటి చీర: చూ,వస్త్రము; 1-౭౭; పుం, న. 4. తెల్లచీర: చూ, వస్త్రము; 5. తెల్లని పట్టుబట్ట, తెల్లని పట్టుచీర (అని కొందఱు): చూ, వస్త్రము. 1-౮౨; 6. యుద్ధార్థము వాకిటి మంటపముమీఁదగాని, కొత్త కముమీఁదగాని యేర్పఱచిన గది, మేడలయొక్క వెనుక ప్రక్కఁగట్టిన యింటిపేరు (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1.

క్షౌమి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అతసి*: చూ, శుకనాసము. 1.

క్షౌరము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-క్షురము.

క్షౌరికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నాపితుఁడు: చూ, మంగలి; అం. 2. పదునెనిమిది జాతులలో నొకఁడు: చూ, జాతులు.

క్ష్ణు

క్ష్ణుతము, సం. విణ. వాఁడిచేయఁబడినది: చూ, శాతము. 1.

క్ష్మా

క్ష్మా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నేల: చూ, భూమి. 1; 2. నిద్ర: చూ, స్వప్నము. 2.

క్ష్మాజము, సం. వి. అ. పుం. చెట్టు: చూ, వృక్షము.

క్ష్మాభృత్తు, సం. వి. త్. పుం. 1. కొండ: చూ, పర్వతము; 2. (క్షత్రియుఁడు కాకపోయినను) జనులను భూమిని రక్షించువాఁడు, తేఁడు: చూ, రాజు. 1-౨.

క్ష్మము: సం. వి. అ. న. 1. ఉనికి: చూ, స్థానము. 1; 2. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

క్ష్మాహారము, పా. ఇది యొకానొక వృత్తము. ఇది యొక్కొక్క పాదము మ, న, య, త, న, మ గణములతోఁ గూడి తొమ్మిదింట, పదుమూఁడవయింట, యతిగల అష్టాదశ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా:— బాహాబాహిని దమలో-భ్రాతల్ దొడ్డ-పగలఁ బోరాడం, గా హంవీరుఁడగు బుభు-జెనూనన్ జ-గతిని గూలంగా, నాహా యేసిన నరపా-లా రత్నేష-యతులు పొందంగా, క్ష్మాహారంబు మనయత-న్మంబుల్ చెంది-మనుచునఁ దంబై.": చూ, వృత్తము. 1.

క్ష్వి

క్ష్వింక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = చింకలిక్క. ఎఱ్ఱని మొగముగల ఆఁడుకోతి: చూ, వానరము. 1-౪.

క్ష్వింకము, సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱని మొగముగల మొగకోఁతి: చూ, వానరము. 1-3.

క్ష్వే

క్ష్వేడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సింహనాదము: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౧౫); 2. (వెదురు) సలాక: చూ, శలాక.

క్ష్వేడము, సం. వి. అ. న. 1. ఆవడపువ్వు*: చూ, బీఱ: 2; 2. ఎఱ్ఱజిల్లేడుకాయ: చూ, వికిరణము; పుం. 3. = చెవుడు: చూ, బాధిర్యము; 4. మ్రోఁత: చూ, స్వరము 2; 5. విషము: చూ, విసము. 1; విణ. 6. పొందరానిది; 7. వంకరైనది: చూ, వేల్లితము. 2.

క్ష్వేడితము, సం. వి. అ. న. సింహనాదము: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౧౫).

క్ష్వేళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. —పై.—; (రూ - క్ష్వేడ-క్ష్వేడితము-క్ష్వేళితము); 2. చేఁతబీఱ*: చూ, బీఱ. 2.

క్ష్వేళము, సం. వి. అ. పుం. విషము: చూ, విసము. 1.

క్ష్వేళితము, సం. వి. అ. న. సింహనాదము: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౧౫) (రూ-క్ష్వేడితము.)

ఖ

ఖ, ఒక యక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు; 2. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 3. మిన్నుప్రోలు: చూ, స్వర్గము: 4. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 5. శాంతరసము: చూ, రసములు; 6. మణి: చూ, రత్నములు. 1-౧౦; 7. ఇంచుకంత: చూ, స్వల్పము; 8. దీనుఁడు: చూ, బీదవాఁడు: 9. సున్న: చూ, శూన్యము. 1; 10. దవాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౨౩; 11. నిశ్చయము: చూ, సత్యము. 1; 12. ఇనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; పా. 13: చూ, కంఠ్యములు.

ఖమ్, సం. వి. అ. న. 1. ఇంద్రియము (నేత్రాదీంద్రియములు): చూ, హృషీకము; 2. సుఖము: చూ, సంతోషము; 3. ఆకసము: చూ, మిన్ను; 4. మిన్నుప్రోలు: చూ, స్వర్గము; 5: చూ,రిక్క. 1. 1; 6. పరిమడి: చూ, భూమి.1; 7. బిలము: చూ, రంధ్రము. 1; 8. దంతధావనము: చూ, పలుదోముట; 9. పెట్టుకోలు: చూ, సంవేశము; 10. కరుణ: చూ, దయ; 11. ఫలకము: చూ, పలక; 12. అభావము: చూ, శూన్యము. 1; 13. అభ్రకము: చూ, బేగడ; 14. ప్రోలు: చూ, దేశము; 15. సున్న (గుఱుకుగల బిందువు): చూ, బిందువు. 2; 16. శంఖధ్వని: చూ, స్వరము. 2- ౪౬-(౧౧౫); 17. అలంబుషవృక్షఫలము.

ఖంకరము, సం. వి. అ. పుం. చూర్ణకుంతలము: చూ, ఫెంద్రుక. 1.

ఖంఖ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అశ్వగమన విశేషము: చూ, హయము; 2. దూలగొండి*: చూ, శూకశింబి; 3. నాట్యము: చూ, నాటకము. 1.

ఖంఖటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కఠినుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

ఖంఖిరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడునక్క: చూ, సృగాలము. (చూ-ఖంఖేరి.)

ఖంఖెంగు, వా. వి. ఆయుధము లొకటితో నొకటి తాఁకు నప్పుడు కలిగెడు ధ్వన్యనుకరణము: కళా, 8, ఆ. 108: చూ, హూహూ.

ఖంజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఛందోవిశేషము: చూ, ఛందస్సు; 2. తృణవిశేషము*: చూ, తృణము. 1; 3. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఐ; 4. దూది: చూ, సముద్రాంత. 8; విణ. 5. కుంటిది: చూ, సూరసూతుఁడు: వి. 6: చూ, హయము. 1-౫౬-(౧౪).

ఖంజకారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శమీధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

ఖంజకుఁడు, సం. విణ. కుంటికాలివాఁడు: చూ, సూరసూతుఁడు.

ఖంజఖేటము, సం. వి. అ. పుం. కాటుకపిట్ట: చూ, పిచ్చుక.

ఖంజఖేలము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

ఖంజనరతము, సం. వి. అ. న. యతిమైథునము, చూ, సంయోగము.

ఖంజనము, సం. వి. అ. పుం. 1. మందపిచ్చుక: కాటుకపిట్ట (అని కొందఱు) (ధాత్రిపఱపమానముమొద లాలుసెలలు కనిపించక తిరుగునది): చూ, పిచ్చుక; 2. భరద్వాజము: చూ, వ్యాఘ్రాటము.

ఖంజనిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. హాపుత్త్రికయను పక్షి: చూ, హాపుత్త్రిక.

ఖంజపాదము, సం. వి. అ. పుం. = గంజన. వాలక్రీడా విశేషము: చూ. బాలక్రీడ.

ఖంజము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోల. చూ, వధము; న. 2. బల్లెము. చూ, బాణము. 1; ౫౦; ౩: చూ, స్వయము. 2-౫౬ (౩౦); అం. 3: చూ, అసంయుతహస్తములు.

ఖంజరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వాద్యవిశేషము: చూ, వీణ. 1-౨౨; అం. 2: చూ, మాళవకైశికజభాషలు: (చూ, భాష. 1.)

ఖంజరిష్ట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మించిలి*

ఖంజరీటము, సం. వి. అ. పుం. మందపిచ్చుక, కాటుకపిట్ట (అని కొందఱు): చూ, పిచ్చుక.

ఖంజరీటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడుకాటుకపిట్ట: చూ, పిచ్చుక.

ఖంజలేఖము, సం. వి. అ. పుం. భరద్వాజము: చూ, వ్యాఘ్రాటము.

ఖంజుఁడు, సం. విణ. ఖోడుఁడు, కుంటికాలివాఁడు: చూ, సూరసూతుఁడు.

ఖండ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గర్భాధానాదివిధిప్రతిపాదకగ్రంథము; 2. గర్భాధానఖండ, వధూవరు లాసీనులైయుండఁగా గర్భాధానాత్పూర్వము బ్రాహ్మణులచే చెప్పఁబడు మంత్రవిశేషము. (ఇక్కాలమున నిదియె ముహూర్తకాలమని వాడుక.)

ఖండకథ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పరికథ: (చూ, ఆఖ్యాయిక.)

ఖండకము, సం. వి. అ. పుం, న. గోఁచి: చూ, బొట్టము.

ఖండఖండితము, సం. వి. అ. పుం. పంచవారవేసిన గోధుమపూరి: చూ, భక్ష్యము.

ఖండఖురి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, హయము. 1-౫౬-(౭).

ఖండగుత్త, మి. వి: చూ, సుంకుగుత్త, గుత్త: చూ, స్వాధీనపుగుత్త.

ఖండచతురము, అం. (అర్ధచతురము): చూ, అసంయుతహస్తములు.

ఖండజము, సం. వి. అ. పుం. గుడము: చూ, బెల్లము. 1.

ఖండధార, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కత్తెర: చూ, బాణము. 1-౨౩.

ఖండనము, సం. వి. అ. న. నఱకుట: చూ, నఱకుట.

ఖండపత్త్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉల్లాకు: చూ, పురోణి.

ఖండపరశువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 2: చూ, పరశురాముఁడు; 3. రాహువు అనుగ్రహము: చూ, రాహువు; 4. సున్నము పూయువాఁడు: చూ, తాపీవాఁడు; 5. ఖండాంచులక మనెడు మందు; 6. విరిగిన పల్లుగల యేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(౫౪); 7. వత్తువముస్తె*: చూ, తృణము. 1. (చూ-)ఖండపర్శువు.

ఖండపాలము, సం. వి. అ. పుం. పెక్కుకుడుము: చూ, భక్ష్యము.

ఖండపుంఖిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ-కంటపు ఖ*: చూ, వెంపలి. 1-౨.

ఖండప్రస్తారము, అం: చూ, ప్రస్తారప్రత్యయప్రాణములు.

ఖండము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. = కండ, తునుక: చూ, శకలము; పుం. 2. పులకండము: చూ, బెల్లము. 1; 3. రత్నదోషము: చూ, రత్నములు. 1-౧౦-(౬); 4. తాళప్రాణ జాతి విశేషము; సంగీతశాస్త్రమునందు లయవేయుటయందలి భేదము: చూ, తాళము. 2; 5. బొమ్మిది: చూ, ముమ్మాఁడు; విణ. 6. = కండిక. కొంతభాగము: చూ, సగము; వి. 7. ఒకరకపు చెఱకు*: చూ, సుకుమారము. 1-(౩).

ఖండములు, అం. బ. 1. భూఖండములు.- ఆసియా, యిరోపా, ఆఫ్రికా, ఆస్ట్రేలియా (ఓష్యానియా) (ఇవి పూర్వార్ధగోళము లోనివి). అమెరికా (ఇది పశ్చిమార్ధగోళములోనిది). (పరిపాలకులు పరిపాలనావిధానమునుబట్టి భూమిని పెక్కురీతుల విభజించియున్నారు.): చూ, దేశము; 2. అష్టాదశమహాపురాణములయొక్క నామములలో రెండవదగు పాద్మము = ౨ ఖండములు ౫౦౦౦౦; పదుమూఁడవదగు స్కాందము = ౫౪ ఖండములు ౧౦౦౦౦౦ అని చెప్పఁబడియున్నది: చూ, పురాణములు:(చూ, ఉపపురాణములు); 3: చూ, జాతిక్రియలు: (చూ, తాళము. 2.); అం. 4. భరతము, ఇంద్రము, చదువు, గభస్తి, నాగము, తామ్రము, తారుణి, సౌమ్యము, గంధర్వము. (9); వా. వి. బ. 5. తునియలు; 6. తుత్తునియలు.

ఖండలవణము, సం. వి. అ. న. బిడలవణము: చూ, లవణము. 1.

ఖండశర్కర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = కండచక్కెర. పులకండము: చూ, బెల్లము. 1.

ఖండా, వై. వి. = కరండః. పెద్దకత్తి: కళా. 8, ఆ. 66: చూ, రిష్టి. 2.

ఖండాభ్రకము, అం: చూ, దంతక్షతము.

ఖండాభ్రము, సం. వి. అ. న. 1. మేఘశకలము: చూ, మేఘము 1; అం. 2. స్త్రీల దంతక్షతవిశేషము: చూ, దంతక్షతము; (చూ, రతిబంధము.)

ఖండించు, సం. స. క్రి. నఱుకు: చూ, నెలగు.

ఖండిక, వా. వి. చిన్నపల్లె: చూ, దేశము.

ఖండికము, సం. వి. అ. పుం. 1. హరేణువు: ధాన్యవిశేషము; నూఁగుదోస (అని కొందఱు): చూ, ధాన్యము; 2: చూ, కండిక.

ఖండిత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నాయకుఁడు రాత్రి మఱియొకదాని యింటికిపోయి యా చిహ్నములతో రాఁగా చూచి కోపమునొందిన నాయిక:(చూ, నాయిక): చూ, స్త్రీ 1-౧౫౬; అం. 2. అవస్థాభేదంబుచే శృంగారనాయిక లష్టవిధములైరి. వారిలో నీమె యొకతె: చూ, నాయికలు.

ఖండితమగు, మి. అ. క్రి: చూ, తెగు

ఖండితము, సం. విఐ. 1. నఱకఁబడినది: చూ, విచ్ఛిన్నము. 3; వా. 2. స్పష్టపఱచునది.

ఖండిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుడమి: చూ, భూమి. 1;

ఖండిరము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ఖండీరము. పచ్చపెసర *: చూ, పెసర.

ఖండీరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఖండిరము*.

ఖండుకము, సం. వి. అ. పుం. గుజ్జనారికెడము*: చూ, స్కంధఫలము.

ఖండువా, వా. వి. రూ-కండువా. పైబట్ట: చూ, వస్త్రము (అంచులు గల బట్ట.) 1-౧౧.

ఖండేందుశిఖరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

ఖంబు, సం. వి. అ. న. 1. ఆకసము: చూ, విన్ను: 2. నాకము: చూ, స్వర్గము; 3. అభావము: చూ, శూన్యము. 1; 4. ఇంద్రియము: చూ, హృషీకము; 5. తెలివి: చూ, బుద్ధి; 6. పట్టణము: చూ, దేశము: 7. వరిమడి: చూ, భూమి. 1-౪౨; 8. సుఖము: చూ, సంతోషము; 9. బిందువు: చూ, సున్న. 1.

ఖకుంతలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

ఖగఖాసము, సం వి. అ. న. చెట్టుతొఱ్ఱ: చూ, రంధ్రము. 1-3.

ఖగపతి, సం. వి. ఇ. పుం. గరుడుఁడు, చూ, హరివాహనుఁడు.

ఖగము, సం. వి. అ. పుం. 1. పక్కి: చూ, పక్షి; 2. అమ్ము: చూ, బాణము. 1; 3. సూర్యాది: చూ, గ్రహములు; 4. దేహము: చూ, శరీరము; 5. గాలి: చూ, వాయువు.

ఖగవక్త్రము, సం. వి. అ. పుం. లకుచము*: చూ, రేఁగు.

ఖగవతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుడమి: చూ, భూమి. 1.

ఖగవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆకాశవల్లి*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౪.

ఖగశత్రువు, సం. వి. ఉ. పుం. కోలపొన్న*: చూ, పృశ్నిపర్ణి.

ఖగాంతకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, ఖగపతి.

ఖగాసనము, సం. వి. అ. పుం. ఉదయపర్వతము: చూ, పర్వతము.

ఖగాసనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

ఖగుఁడు, సం వి. అ. పుం. 1. వెలుఁగుఱేఁడు; చూ, సూర్యుఁడు; 2. చందురుఁడు: చూ, హిమాంశువు; 3. దేవుఁడు: చూ, వేలుపు.

ఖగేంద్రధ్వజుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఖగాసనుఁడు.

ఖగేంద్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు.

ఖగేశ్వరుఁడు, సం. వి. అ. పుం —పై.—

ఖగోళము, సం. వి. అ. పుం. ఆకాశమండలము: చూ, విన్ను.

ఖగ్గడము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరకముగడ్డి*: చూ, తృణము. 1.

ఖచమసుఁడు, సం. వి అ. పుం. చందురుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

ఖచరప్లుతము, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఇందొక్కొక్క పాదము నందు న-భ-భ-మ-స-న-వ గణములుంగలిగి పదునెండవయింట యతిగల వింశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా:— "యమునలోఁ జొరనోడిన నానా - ప్రాకృతజంతువులం బ్రహ్మా, దముసఁ ద్రోచుటకై తిఁచంగా-దర్పమునన్ జను దెంచి ఘోరముగఁ జుట్టిన కాళియు సంహారంబొనరించిన కృష్ణుయ, ర్యమవిరామముతోడ సభామ్రస్వల్ - రాజిలెనొ ఖచరప్లుతన్." (ఇందు నాలవపాదమున ఏలనో గణము తప్పినది.) (అప్పకవీయము): చూ, వృత్తము. 1.

ఖచరము, సం. వి. అ. పుం. 1. పక్కి: చూ, పక్షి; 2. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 3. గాలి: చూ, వాయువు.

ఖచరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దేవుఁడు: చూ, వేలుపు; 2. వెలుఁగుఱేఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; 3. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

ఖచించు, సం. స. క్రి. రూ-ఖచియించు, చెక్కు; చూ, పొదుఁగు.

ఖచితకము, సం. వి. అ. న. సక్తువము, పొడిపిండి: చూ, సాదము. (1)-౩౪.

ఖచితము, సం. వి. అ. పుం. 1. బ్రహ్మయొక్క ఖడ్గము: చూ, రిష్టి. 2;-౧; విఐ. 2. = కచ్చితము. కూర్చఁబడినది: చూ, సంయోజితము; 3. చెక్కఁబడినది: చూ, రుషితము.

ఖజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కవ్వము: చూ, మంథానము; 2. చప్పట, చపేటము, ప్రహస్తము: చూ, హస్తము 1-౬; 3. గరిఁటె: చూ, దర్వి. 1.

ఖజకము, సం. వి. అ. పుం. చల్లకవ్వము: చూ, మంథానము.

ఖజపము, సం. వి. అ. న. 1. నెయ్యి: చూ, హవిస్సు. 2; పుం. 2. కొయ్యతెడ్డు: చూ, పీలి. 2; 3. మిల్లి: చూ, దర్వి. 1.

ఖజలము, సం. వి. అ. న. 1. మంచు: చూ, హిమము; 2. ఆకాశగంగ: చూ, నది.

ఖజాక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గరిఁటె: చూ, దర్వి. 1.

ఖజాకము, సం. వి. అ. పుం. పక్కి: చూ, పక్షి.

ఖజానా, వా. వి. ధనాగారము: భాండాగారము.

ఖజిత్తు, సం. వి. త్. పుం. బుద్ధవిశేషము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

ఖజూరియె బ్రాహ్మణులు, అం. పంచగౌడులలోని సారస్వతులలో రెండవతెగవారు: చూ, ఆచార్యే అను బ్రాహ్మణులు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

ఖవిరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-ఖదిర.
ఖదిరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లాక్ష: చూ, లక్క.
ఖదిరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపుఱేఁడు.
ఖదిరోద్భూతము, సం. వి. అ. పుం. కవిరి: చూ, రంగదము. (కవిరిచెట్టుఁజని కొందఱు.)
ఖదిరోష్ట్రము, సం. వి. అ. పుం. తిల్వకమను గంధ ద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౧౮.
ఖదిలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఖదిరము.
ఖదూరవాసిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బుద్ధశక్తి విశేషము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.
ఖద్ది, దే. వి. బలము. స్వా. 4, ఆ. 8: చూ, శక్తి. 1.
ఖద్యుతము, సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-ఖద్యోతము.
ఖద్యుతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-ఖద్యోతుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు.
ఖద్యోతనుఁడు, —పై.—
ఖద్యోతము, సం. వి. అ. పుం. 1. మిణుఁగురుఁ బురుగు: చూ, పురుగు; 2. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.
ఖద్యోతుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ- ఖద్యుతుఁడు.
ఖనకము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ఖానకము. 1. ఎలుక: చూ, మూషికము; 2. పంది కొక్కు: చూ, మూషికము; 3. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1.
ఖనకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉప్పరవాఁడు; (తె.ప):- ఉప్పర- రూ--ఉప్పరవాఁడు-ఉప్పరి; 2. కన్నపుదొంగ: చూ, ముచ్చు. 1; 3. చిత్తతత్త్వము నెఱిఁగినవాఁడు: చూ, విద్వాంసుఁడు; విశే. 4. ఘాతకుఁడు: చూ, త్రవ్వెడువాఁడు; 5. తప్పులెన్నువాఁడు.
ఖననము, సం. వి. అ. న. చీల్చుట: చూ, విదారణము. 1.
ఖనాల, అం. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.
ఖని, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. =గని. రూ-ఖాని. రత్నములు, లోహాదులు పుట్టెడు చోటు: చూ, భూమి. 1-౧౨.
ఖనిజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గనియందుఁ బుట్టిన వెండి: చూ, లోహము. 1.
ఖనిజము, సం. వి. అ. పుం. గనియందుఁ బుట్టిన బంగారము: చూ, లోహము. 1.
ఖనిత్రము, సం. వి. అ. న. 1. గడ్డపార: చూ, ముద్గరము; 2. గుద్దలి: చూ, ముద్గరము; 3. =గునపము: చూ, ముద్గరము.
ఖనిత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గడ్డపార: చూ, ముద్గరము.
ఖనిశాజలము, సం. వి. అ. పుం. మంచు: చూ, హిమము.
ఖపుటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అన్న మాకులోఁ బెట్టుకొనక చేతఁబెట్టుకొని భుజించు వ్రతముగలవాఁడు: చూ, వ్రతి. 2; 2. కప్పెర విచ్చమెత్తుకొని తినెడు తపసి: చూ, సన్న్యాసి. 1.
ఖపురము, సం. వి. అ. పుం. 1. =జబర. పోఁకజబర: చూ, పోఁక; 2. పోఁకమ్రాను*: చూ, పోఁక; 3. విర్యాసము: చూ, మ్రానిబంక; 4. నాగముష్టి*; చూ, ముష్టము;
5. తెల్లఉల్లి*: చూ, వెల్లుల్లి; న. 6. దైవపురము: చూ, దేశము; 7. ఆనకము: (చూ, మృదంగము. 1.): చూ, వీణ. 1-౬౦; 8. ఘటము: చూ, భాండము. 3.
ఖపుష్పుఁడు, సం. విశే. మూండ్యుఁడు: చూ, సోమరి.
ఖభ్రాంతి, సం. వి. ఇ. పుం. చిల్ల*: చూ, సల్లకి.
ఖమణి, సం. వి. ఇ. పుం. వెలుఁగుఱేఁడు: చూ, సూర్యుఁడు.
ఖమీలనము, సం. వి. అ. న. కునికిపాటు: చూ, ప్రమీల.
ఖమూలి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. జలతృణము*: చూ, తృణము. 1.
ఖమూలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—
ఖర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దావరసంగి*: చూ, దేవతాడము; 2. నిసి*: చూ, రంజుఁ; అం. 3: చూ, సంవత్సరములు.
ఖరకరుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఖమణి.
ఖరకుటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ మంగలియిల్లు: చూ, సదనము. 1.
ఖరకోణము, సం. వి. అ. పుం. తిత్తువపిట్ట: చూ, తీతువు.
ఖరక్వాణము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—
ఖరగంధి, సం. వి ఆ. స్త్రీ. చిటిపిటకాడపుఁడు*: చూ, హ్రస్వగవేధుక.
ఖరగృహము, సం. వి. అ. న: చూ, ఖరకుటి.
ఖరగ్రహము, —పై.—
ఖరఘాతనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నాగకేసరము*.
ఖరచ్ఛదము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్దపేఁక*: చూ, కాకోటము; 2. తృణవిశేషము*: చూ, తృణము. 1; 3. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు; 4. కుందుతెల్ల*: చూ, శరము: (చూ, తృణము. 1.)
ఖరజము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కరజము. గోరు: చూ, నఖము.
ఖరణస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ. ఖరణసి. వాఁడి ముక్కుగలి యాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౪౧.
ఖరణసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.— (రూ-ఖరణస-ఖరణసి.)
ఖరణసుఁడు, సం. విశే. రూ-ఖరణసుఁడు: చూ. వాఁడిముక్కువాఁడు.
ఖరధ్వంసి, సం. వి న్. పుం. శ్రీరాముఁడు: చూ, రాముఁడు.
ఖరనాదిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రేణుకయను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౩౨.
ఖరపత్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. శాఖోట*: చూ, బరివెంక; 2. ఖరబుసము*: చూ, మరువము.
ఖరపత్రకము, సం. వి. అ. పుం. 1. యావనాళశరము: చూ, తృణము. 1; 2. వాసనగల యొకానొక చెట్టు: చూ, మరువము.
ఖరపత్రము, సం. వి. అ. పుం. రూ—పై.—
ఖరపత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గోజిహ్వా*: చూ, దార్విక.
ఖరపత్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేఁతరాసి*: చూ, నకుల.
ఖరపాత్రము, సం. వి. అ. న. లోహపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6
ఖరపాదాఢ్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వెలఁగ*.
ఖరపుంస్వరము, సం. వి. అ. పుం. బిడ్డలు లేని విధవయగుటకు గురుతు: చూ, లక్షణము. 1-౪.
ఖరపుష్ప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాయింట*.
ఖరపుష్పము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మరువము*.

ఖరప్రియము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పావురము.

ఖరకుబుసము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మరువము*.

ఖరమంజరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉత్తరేణు*: చూ, శైఖరికము.

ఖరము, సం. వి. అ. పుం. 1. గాడిద: చూ, రాసభము; 2. కంచరగాడిదె: చూ, రాసభము; 3. తేనె: చూ, మరువు. 5; 4. ఎండుపోఁక: చూ, పోఁక; 5. దేవతాళి*: చూ, దేవ దాళము; 6. రెండు పర్వులు*: చూ, శృణము. 1; న. 7. ఎనుము: చూ, వాఁడిమి; 8. రూ-ఖరము. వేఁడి: చూ, వేఁడిమి; విణ. 9. = కర, తీక్ష్ణమైనది, కఠినమైనది.

ఖరకోపు, సం. వి. స. పుం. ఖరకోపు యను దేవయోనిసర్ప విశేషము: చూ, సర్పము 1-ళ-(అ).

ఖరలము, సం. వి. అ. న. సామునేయు గరిడిసాల: చూ, సద నము. 1.

ఖరవుఁడు, సం. విణ: చూ, ఖర్వుఁడు.

ఖరవృక్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెలుపు*: చూ, స్వర్ణపుష్పి.

ఖరశబ్దము, సం. వి. అ. పుం: చూ, లకుముకి.

ఖరశాకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, భారంగి*.

ఖరసాణము, అం: చూ, దేశములు.

ఖరసొంపము, సం. వి. అ. న: చూ, ఖరపాత్రము.

ఖరస్కంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పేరీఁదు*: చూ, మధుఖర్జూరిక.

ఖరస్కంధము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మోరటి*.

ఖరస్వర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంధవతి*: చూ, వనమల్లి.

ఖరాంశువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.

ఖరాగరి, సం వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-గరాగరి: చూ, దేవతాళము*.

ఖరాగా, వా. క్రి. విణ. సరిగా, స్థిరముగా.

ఖరాజ్జాంకురకము, సం. వి. అ. న. వైడూర్యమణి: చూ, రత్నములు. (1). 1-ణా.

ఖరారము, సం. వి. అ. పుం. కొరడా: చూ, మునికోల. 2.

ఖరారు. వా. వి. ఏర్పాటు.

ఖరారునామా, వా. వి. ఏర్పాటుపత్రము, బాంకు.

ఖరాశ్వ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఓమము: చూ, యవాని; 2. మయూరశిఖ*: చూ, పూతికరజము.

ఖరాశ్వన్యాయము, న్యా. చూడఁగా గుఱ్ఱము గాడిదెయైనరీతి.

ఖరాహ్వము, సం. అ. న. అజమోద: చూ, యవాని.

ఖరీకలము, సం. వి. అ. పుం. 1. పందెపుజూదము: చూ, వ్యవహారము. 4.

ఖరీకలుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, క్రీడావ్యాపుఁడు.

ఖరీదు, వా. వి. వెల. (బాలచంద్రోదయమను నిఘంటువు): చూ, వెల. 1.-౨.

ఖరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఖరాసురుఁడను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-ళ; విణ. 2. జీతగాఁడు: చూ, సేవ కుఁడు; 3. వాఁడిమిగలవాఁడు; 4. వేఁడిమిగలవాఁడు.

ఖరురము, సం. వి. అ. పుం. గోరు: చూ, నఖము.

ఖరులు, వ్యా. ఖయ్యాలు, కరులు.

ఖరువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, శివుఁడు; 2. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 3. బ్రాహ్మణస్త్రీయొక్క గర్భము: చూ, భ్రూణము. 1; 4. = కోఱ: చూ, పల్లు. 2; 5. వాఁడి: చూ, వాఁడిమి; 6. గర్వము: చూ, హంకారము; 7: చూ, వాయువు; విణ. 8. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6-ఆ-(౧).

ఖర్చు, వా. వి. వెచ్చము, వ్యయము.

ఖర్జు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. = గజ్జి. దురద: చూ, విదర్చిక; 2. ఒకానొక పురుగు: చూ, పురుగు; 3. ఓటీఁత*: చూ, మధుఖర్జూరిక; 4. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1: (చూ, ఎలెక్ట్రిక్.)

ఖర్జూరము, సం. వి. అ. న. 1. వెండి: చూ, లోహము. 1; పుం. 2. తేలు: చూ, వృశ్చికము. 1; 3 = కజ్జూరము. గజ్జరము. రూ-ఖర్జూరి. పేరీఁత*: చూ, మధుఖర్జూరిక (ఖర్జూరపుపండు అని వాడుక) (నరములకు బలము నిచ్చును. రక్తపైత్యము రక్తక్షయ తగ్గించును. కాఫీగా వాడెదరు); ఈ. 4. ఒకరకము ధాన్యము: చూ, ధాన్యము; 5. బొబ్బిరి*: చూ, శాకపుష్పము.

ఖర్జూరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఓటీఁత*: చూ, మధుఖర్జూరిక; 2. నేలతాడు*: చూ, హిరణ్యపుష్పి.

ఖర్పటము, సం. వి. అ. న. 1. పాలెము: చూ, దేశము; 2. కొండపొనన్నుకయుంచి యుండెడుపల్లె: చూ, దేశము; 3. కిమ్మరి పల్లెంగి లోనగువారి పల్లె: చూ, దేశము; 4. నన్నూరు గ్రామములుగల పరగణాలకు ముఖ్యగ్రామము: చూ, దేశము. (ఖర్వటమని కొందఱు.)

ఖర్పరము, సం. వి. అ. పుం. 1. చిప్పమెత్తెడు కిప్పెర. రూ-కర్పరము: చూ, పాత్రము. 6; 2. కపాలము. రూ-కర్ప రము: చూ, పాత్రము. 6; 3. = కప్పెర. రూ-కర్పరము. తలపుఱ్ఱె: చూ, శల్యము. 1-౩; 4. ఒకరకముబట్ట: చూ, వస్త్రము; 5. గొడుగు: చూ, ఛత్రము; న. 6. మయిల మెుత్తము: చూ, రసాంజనము.

ఖర్పరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాలతుత్తము. చూ, రసాంజనము.

ఖర్పరీతుత్థము, సం. వి. అ. న.—పై.—

ఖర్పరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దొంగ: చూ, ముచ్చు. 1; 2. మోసగాఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. లంజెకాఁడు: చూ, విటుఁడు.

ఖర్మము, సం. వి. అ. న. 1. పట్టుబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౭; 2. పౌరుషము: చూ, శక్తి. 1; వా. వి. 3. ప్రారబ్ధము. "నీకర్మము అంతే." కోపముతో పలుకునపుడు కర్మమను పదమును ఖర్మమని వాడుదురు.)

ఖర్వకాండము, సం. వి. అ. పుం. పొట్టికణుపుల చెఱకు*: చూ, సుకుమారము. 1-౧.

ఖర్వగ్రంధిజువు, సం. వి. ఉ. పుం. —పై.—

ఖర్వటము, సం. వి. అ. న. రూ-కర్వటము: చూ, ఖర్పటము.

ఖర్వత్వము, సం. వి. అ. న. పదునాలుగు అంగములు గల నర్తనము: చూ, నాటకము. 1.

ఖర్వము, సం. వి. అ. న. సంఖ్యావిశేషము: చూ, సంఖ్య. 1; 2. కుబేరునినిధి: చూ, నిధి. 2; విణ. 3. పొట్టి: చూ, హ్రస్వము; 4. స్వల్పమైనది: చూ, స్వల్పము; 5. అధ మము: చూ, హీనము. 1.

ఖర్వాటుఁడు, వా. విణ: చూ, ఖళతి.

ఖర్వాపేక్షితఫలన్యాయము, న్యా. పొట్టివాఁడు అందనిపంటికిఁ జేయిఁజాఁచినరీతి.

ఖర్వుఁడు, సం. విణ. రూ-ఖర్వుఁడు. 1: చూ, వామనుఁడు; 2. క్షుద్రుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

ఖలతి, సం. విణ. ఇ: చూ, బట్టతలవాఁడు (ఖలతి అని త్రికాండ శేషము.)

ఖలధానము, సం. వి. అ. న. కళ్ళము: చూ, ఖలము. 4.

ఖలపువు, సం. విణ. కళ్లము నూర్చువాఁడు: చూ, బహుకరుఁడు.

ఖలము, సం. వి. అ. న. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. నేల: చూ, భూమి. 1; 3. = కలుము. దోసము: చూ, పాపము. 1; పుం. 4.=కల్లము. పండినపంట నూర్పిడి చేయించెడి తావు; ఖలధానము, ఖాలి (తె.ప.):- కలఁకు- రూ-కలను. కల్లము— కళ్లము-కళ్లాము;- గలాము; తద్వి — కళ్లముల సమూహము. (సం.ప.):-ఖలిని-రూ-ఖల్యా; 5. వెదురు: చూ, వేణువు; 6. తమాలము*: చూ, శాదఘ్నము; 7. ఉమ్మెత్త*: చూ, హాలాపుష్పము; విణ. 8. అధమము: చూ, హీనము. 1; 9. క్రూరము: చూ, రౌరవము. 2; 10 తక్కువ: చూ, స్వల్పము.

ఖలాధార, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గబ్బిలము: చూ, తైలపాయిక. 1.

ఖలితి, సం. విణ. ఇ: చూ, రూ- ఖలతి.

ఖలినము, సం. వి. అ. పుం, న = కళ్ళెలు: చూ. రూ-ఖలీనము. (రూ-ఖలీనము-కలీయము- కలిక-కలివ-కలి- కవి-కవిక.)

ఖలిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-ఖల్యా. కళ్లముల సమూహము: చూ, ఖలము. 4; 2. ఖలులసమూహము; 3 మురయనెడు గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము, 1-౩౦; 4. అరోఘ్ని*: చూ, నేలతాడి.

ఖలిశము, సం. వి. అ. పుం. ఖలిశమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౨౦.

ఖలీకారము, సం. వి. అ. న. అపకారము: చూ, హాని. 2.

ఖలీనము, సం. వి. అ. పుం. = కళ్ళెలు. గుఱ్ఱపుకళ్లెము. రూ- ఖలినము: చూ, వాగె.

ఖలీయము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

ఖలు, సం. అవ్య. 1. నిషేధము: చూ, వద్దు; 2. వాక్యాలంకారము; చూ, హేతువు. 2; 3. ఎఱుఁగనిచ్చయించుట; చూ, వాంఛ. 1-౫; 4. ఊరడించుట: చూ, సమాశ్వాసము; 5. దుఃఖించుట: చూ, దుఃఖము. 1; 6. కారణము: చూ, హేతువు. 1; 7. నిశ్చయము: చూ, సత్యము. 2; 8. ఆజ్ఞ: చూ, సెలవు.

ఖలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వెలుఁగుతేఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; విణ. 2. దుర్మార్గుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. నీచుఁడు: చూ, హీనుఁడు.

ఖలుక్కు, సం. వి. జ్. న. చీఁకటి: చూ, మేచకము. 1.

ఖలూరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గరిడీసాల: చూ, సదనము. 1.

ఖలేకపోతన్యాయము, న్యా. కళ్ళములోఁ బావురములు వ్రాలి గింజలు దినుచుండఁగా వానినిఁ బట్టుటకై యొఱుకలవాఁడు వల వేయఁగా నవి యన్నియు నొక్కమారుగా లేచి వల యెత్తుకొనిపోయెనను రీతి (అన్నియు నొక్కమారుగా లేవకున్న వల మీఁదికి లేవదు.)

ఖలేశము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఖలిశము.

ఖలేశయము, —పై.—

ఖల్యా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ ఖలిని. కళ్ళముల సమూహము: చూ, ఖలము. 4.

ఖల్లము, సం. వి. అ. పుం. 1. చర్మము: చూ, చెరము; 2.= గొల్లము. పల్లము, చాల లోఁతు: చూ, రంధ్రము. 1-౧౨; 3. ఒకరకపు బట్ట: చూ, వస్త్రము; 4. చాతకము: చూ, వానకోయిల; 5. పిచుఁడు: చూ, పిచ్చి; విణ. 6. లోఁతైనది, నిమ్నము: చూ, రంధ్రము. 1.

ఖల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వాతరోగము: చూ, రోగము. 1; పుం. 2. వస్త్రవిశేషము: చూ, వస్త్రము; 3. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1-౧; 4. చర్మము: చూ, చెరము; 5: చూ, వానకోయిల.

ఖల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బూరెల మూఁకుడు: చూ, పాత్రము 6.

ఖల్లిటుఁడు, సం. విణ. ఖలతి: చూ, బట్టతలవాఁడు.

ఖల్లీటుఁడు, సం. విణ.—పై.—

ఖల్లీటుఁడు, సం విణ.—పై —

ఖల్వము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉలవ *: చూ, సురాష్ట్రజము; అం. 2: చూ, ఖరత్రయము.

ఖల్వాటతాళఫలన్యాయము, న్యా. బట్టతలవాఁ డొకఁ డెండకుఁ దాళఁజాలక తాటిచెట్టుక్రిందికిఁ బోఁగాఁ దాటిపండు వాని తలపైఁ బడెను. తల పగిలెను అనురీతి. (నిర్భాగ్యుఁ డెక్కడికి పోయిన నాపదలు సక్కడికే పోవును.) (ఖర్వా(ల్వా) టుఁడు = బట్టతలవాఁడు.)

ఖల్వాట బిల్వీయ న్యాయము, న్యా. నీడ నపేక్షించి బట్టతలవాఁడు మారేడుచెట్టు క్రిందికి రాఁగా కాయ నెత్తిమీఁదఁ బడి నెత్తి చిల్లిపడినరీతి.

ఖల్వాటుఁడు, సం. విణ: చూ, బట్టతలవాఁడు.

ఖవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆకాశవల్లి *: చూ, ఖగవల్లి.

ఖశ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మురయనుగంధద్రవ్యము: చూ. రాజార్హము. 1-౩౦.

ఖశము, సం. వి. అ. పుం. ఖశమనుదేశము: చూ, దేశము.

ఖశేటము, సం. వి. అ. పుం. ఖలిశమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౨౦.

ఖశ్వాసము, సం. వి. అ. పుం. గాలి: చూ, వాయువు.

ఖపుష్పము, సం. వి. అ. న. 1. క్రోధము: చూ, రోషము; 2. బలాత్కారము: చూ, బలవంతము.

ఖషంచారీపురము, సం. వి. అ. న. మేడ: చూ, సదనము. 1

ఖసము, సం. వి. అ. పుం. పామ: చూ, విచర్చిక.

ఖసముఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

ఖసర్పణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బుద్ధవిశేషము: చూ బుద్ధుఁడు. 1.

ఖసాత్మజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

ఖసూచి, సం. వి. ఇ. ప్రతిభలేనివాఁడు.

ఖస్థసము, సం. వి. అ. పుం. = గసగసా *: చూ, సూక్ష్మతండులము.

ఖ స్తని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఘృతమి: చూ, జామి. 1.
ఖస్ఫటికము, సం. వి. అ. పుం. 1. సూర్యకాంతమణి: చూ, రత్నములు. 1-౧౦-(౩); 2. చంద్రకాంతమణి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౮).
ఖటారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సాముకూటము: చూ, సదనము. 1.

ఖా

ఖాండవము, సం. వి. అ. న. ఇంద్రునియొక్క ఒకానొక వనము: చూ, విపినము.
ఖాండికము, సం. వి. అ. పుం. కుడుము: చూ, భక్ష్యము.
ఖాండ్యాల. అం. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.
ఖాఖసము, సం. వి. అ. పుం. పింగాలువు, బాజకంద*: చూ, సూరణము.
ఖాచి, సం. వి. ఇ. పుం. పాడె: చూ, శవయానము.
ఖాజికము. సం. వి. అ. పుం. పేలాలు, పేలపిండి (అనికొందఱు): చూ, సాదము. (1)-౩౫; (1)-౪౯.
ఖాటము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఖాచి.
ఖాటి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1.= కఱుపు. —పై.—; 2. కిణము (గాయముపడి కాయగాచినది): చూ, కాయ. 2; 3. బాలురకు సోఁకు గ్రహము: చూ, భూతము.
ఖాటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఖాచి.
ఖాణము, పై. వా. వి. = ఖాదన. గుఱ్ఱము మొదలగువానియొక్కయులవలు లోనుగాఁగల భక్ష్యము, కాణము. విజ. 1, ఆ. 128: చూ, సాదము. (1)-౫౫.
ఖాతకము, సం. వి. అ. న. = గాతము. అగడ్త (రూ-ఖాతిక): చూ, పరిఖ.
ఖాతకుఁడు, సం. విణ. 1: చూ, త్రవ్వెడువాఁడు; 2. అప్పు లేసెడువాఁడు: చూ, ధనగ్రాహకుఁడు.
ఖాతము, సం. వి. అ. న. 1. పుష్కరిణి (నలుచదరముగాఁ ద్రవ్విన బావి): చూ,సరస్సు.1-౩; వా.2. గాతము; వివరము.
ఖాతభువు, స. వి. ఉ. పుం. అగడ్త: చూ, పరిఖ.
ఖాతా, వా. వి. కాతా. "ఖాతాదారు".
ఖాత్రము, సం. వి. అ. న. 1. ఖాతము: చూ, సరస్సు. 1-౩; 2. ఖనిత్రము: చూ, ముద్గరము; 3. భయానకరసము, దారుణము: చూ, రసములు; 4. వనము; చూ, విపినము.
ఖాదకుఁడు, సం. విణ. 1. తినువాఁడు: చూ, భక్షకుఁడు; 2. అప్పు తీయువాఁడు: చూ, ధనగ్రాహకుఁడు.
ఖాదనము, సం. వి. అ. న. 1. తినుట: చూ, సాపాటు; 2.= కొణ. తిండి, ఖాణము (పశువులదాణ): చూ, సాదము. (1)-౫౫; 3. దంతము: చూ, పల్లు. 2.
ఖాదితము, సం. విణ. తినఁబడినది: చూ, భుక్తము. 2.
ఖాదిరము, సం. వి. అ. పుం. = కవిరి: చూ, రంగదము.
ఖాదిరవటకము, సం. వి. అ. పుం. = కవిరియుండ-కయిరవడి: చూ, రంగదము.
ఖాదిరసారము, సం. వి. అ. పుం. గోఁజు: చూ, బందన.
ఖాదుకుఁడు. సం. విణ. జంతువులఁ జంపుకుక్క (ఖలుఁడు): చూ, హింసాలుకుఁడు.
ఖాద్యము, సం. వి. అ. న. 1. = కజ్జాయము. చిఱుతిండి: చూ, భక్ష్యము.
ఖాన్‌బ్రాహ్మణులు, అం. మైథిలులలో నొక తెగవారు. వీరు శుక్లయజుర్వేదులు. కాణ్వమాధ్యందినశాఖలవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు: (చూ, మైథిలులు).
ఖానకము, సం. వి. అ. పుం. పందికొక్కు: చూ, మూషికము.
ఖాని, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. = గని: చూ, రూ-ఖని.
ఖానికము, సం. వి. అ. న. కన్నపుకత్తి: చూ, భిత్తి. 2.
ఖానిలుఁడు, సం. విణ. కన్నపుదొంగ: చూ, హారకుఁడు.
ఖాపగ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంగ: చూ, నది 1.
ఖామంద, వా. వి. యజమాని, "ఖామందులవారి దయ."
ఖాయము, వా. వి. స్థిరము. "మన దేరము ఖాయము.
ఖాయిదా, వా. వి. కాయిదా. "ఖాయిదా కొట్టు".
ఖాయిలా, వా. వి. కాయిలా. "ఖాయిలా మనిషి".
ఖారాకిళ్లీ, వా. వి. కారాకిళ్లీ.
ఖారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుట్టినేల. (పుట్టి =పదియెనిమిది రములు).
ఖారీకము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దఈడి*; చూ, శర్కరాంకము. 1-౩.
ఖారీకము, సం. విణ. పుట్టెడువిత్తులు విత్తఁదగినది(పొలము): చూ, భూమి. 1.
ఖారీభము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ఖారికము*.
ఖారీవాపము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఖారీకము.
ఖాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కళ్లము: చూ, ఖలము. 4.
ఖాసా, వా. విణ. స్వంతము, నాది.
ఖాసావాఁడు, వా. వి. దాసీపుత్రుఁడు: చూ, కాసా.
ఖాసీ, వా. వి. ఆక్రమింపఁబడనిది, ఉత్తది. "మాయిల్లుఖాళీ".

ఖి

ఖింఖిరము, సం. వి. అ. పుం. 1. హరివాలకము*: చూ రాజావర్తము. 1-౧౩; 2. ఒకరకమునక్క: చూ, సృగాలము; 3. ఖట్వాంగమను శివుని యాయుధము: చూ, బాణము. 1-౮౩.
ఖిఖి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చూ, రూ-కిఖి.
ఖిదిరుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, చంద్రుఁడు.
ఖిద్యమానము, సం. విణ. తపింపఁజేయునది (రోగము): చూ, రోగము. 1.
ఖిద్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బీదవాఁడు.
ఖిన్నము, సం. విణ. = విన్న-విన్నన. ఖేదమునొందినది: చూ, దుఃఖితము.
ఖిన్నుఁడగు, మి. ఆ. క్రి. చిన్నవోవు: చూ, విన్నవోవు.
ఖిన్నుఁడు, సం. విణ. 1. అవమానముఁ జేసినందువలన నిశ్చేష్టుఁడుగా నుండెడువాఁడు; 2. కార్యము నిష్ఫలమైనందువలన దుఃఖించెడువాఁడు: చూ, దుఃఖితుఁడు; 3. తిరస్కరింపఁబడినవాఁడు: చూ, పరిభూతుఁడు.

ఖిలము, సం. విణ. 1. దున్నబడని (నేల): చూ, భూమి. 1-౨; 2. నికరమైనది, నిగ్గు: చూ, సారాంశము; 3. వెన్నకాచిన మడ్డి: చూ, స్నేహము. 1-౧౫.

ఖిలీభవించు, సం. అ. క్రి. చెడు: చూ, నశించు.

ఖు

ఖుజ్జాకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, దేవదారువు*

ఖుత్తము, సం. వి. అ. న. సంగీత గమకభేదము: చూ, స్వరము. 2.

ఖుద్దున, వా. క్రి. విణ. స్వంతముగా, ఎదుటగా.

ఖురకము, సం. వి. అ. న. 1. తెల్లఅగరము: చూ, లోహము. 1; పుం. 2. తిల*: చూ, నువ్వులు; 3. తిల్వకము*: చూ, రాజాక్షము.

ఖురకుటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మంగలిపొది: చూ, హడపము. 2.

ఖురణస, సం. వి. అ. స్త్రీ. వాడిముక్కుగల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౪౧.

ఖురణసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.— (రూ-ఖరణస-ఖరణసి.)

ఖురణసుఁడు, సం. విణ. స్. (అ. ఆ. అ.) రూ-ఖరణసుఁడు: చూ, వాఁడిముక్కువాఁడు.

ఖురప్రము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక బాణము: చూ, బాణము. 1-౧౫.

ఖురము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గొరిసె: చూ, వింజము; 2. నఖమనెడు గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజాక్షము. 1-౨౩; 3. గోరు: చూ, నఖము; 4. రేఁగాకు: చూ, కోలదళము.

ఖురముఖము, సం. వి. అ. న. బూరగొమ్ము: చూ, వీణ. 1-౩౬.

ఖురళము, సం. వి. అ. న. = గరిడీ. గరిడీసాల: చూ, సదనము. 1.

ఖురళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = గరిడీ. చూ, సాము. 3. (స్త్రీ- (నపుంసకమని కొందఱు); 2. = గరిడీ. గరిడీసాల. (రూ. ఖురళిక-ఖురళము-ఖలూరిక): చూ, సదనము. 1; 3. శాస్త్రాభ్యాసము: చూ, యోగ్య.

ఖురళీకారంగప్రసంగము, అం: చూ, ప్రమేయములు.

ఖురాకము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక మృగము: చూ, మృగము. 1.

ఖురాలకము, సం. వి. అ. పుం. = గొరక. ఇనుపబాణము: చూ, బాణము. 1-౨.

ఖురాలికము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2. తలగడ: చూ, లోడు.

ఖురి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గుఱ్ఱపుపరుగులో నొకవిధము: చూ, హయము. 1-౬౪-(ల).

ఖుర్దనము, సం. వి. అ. న. రూ-కుర్దనము-కూర్దనము. క్రీడ: చూ, విలాసము. 1.

ఖులాసా, వా. వి. రూ-కులాసా. 1. నెమ్మది, ఆరోగ్యము. "మీకు ఖులాసా కలిగినదా?" 2. కుశలము. "మీరు ఖులాసాగా నున్నారా?" 3. ఆనందము. "నాకు ఎంతో ఖులాసాగా నున్నది." (ఇత్యాదు లూహ్యంబులు.)

ఖుల్లకము, సం. విణ. = గొజ్జకము. క్షుల్లకము, అల్పము: చూ, స్వల్పము.

ఖుల్లకుఁడు, సం. విణ: చూ, హీనుఁడు.

ఖుల్లమము, సం. వి. అ. పుం. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1.

ఖుల్లస్సు, వా. వి: చూ, రూ-కుల్లస్సు.

ఖే

ఖేంఘాణము, సం. వి. అ. పుం, గుఱ్ఱము: చూ, హయము.

ఖేగమనము, సం. వి. అ. పుం. పాలపిట్టపక్షి: చూ, వ్యాఘ్రాటము.

ఖేచరము, సం వి. అ. పుం. 1 = కేసరి. గిసరి: చూ, సింహము; 2. పాదరసము: చూ, పాదరసము; న. 3. కాసీసపర్వతమునఁ బుట్టిన ధాతువు; విణ. 4. అంతరిక్షమునందు సంచరించునది.

ఖేటకము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. = కేడెము. రూ-ఖేటము. డాలువాలు: చూ, హరిగ; 2. ఒకానొక గ్రామము. (1-2 అర్థములు నపుంసకములని శబ్దరత్నాకరము): చూ, దేశము; పుం. 3. తెమడ: చూ, శ్లేష్మము.

ఖేటము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. పంటపొలములుండెడు పల్లె: చూ, దేశము; 2. వర్తకులుండెడు పేట: చూ, దేశము; 3. రూ-ఖేటకము = కేడెము. డాలువాలు: చూ, హరిగ; 4. తెమడ, చీమిడి (అని కొందఱు): చూ, శ్లేష్మము; 5. మృగయ; చూ. వేఁట. 3; 6. చర్మము: చూ, బెరడు; పుం. 7. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 8. పటికబెల్లము: చూ, శర్కర; 9. సూర్యాది: చూ, రాహువు. 1; 10. పిట్ట: చూ, పక్షి; 11. ఎయ్యము మొదలగునది: చూ, భూతము. 2; 12. బలరాముని గదాయుధము: చూ, బాణము. 1-౪౯; విణ. 13. అధమము: చూ, హీనము. 1.

ఖేటుఁడు, సం. విణ. 1. అల్పుఁడు: చూ, హీనుఁడు; 2. దూఱఁబడినవాఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

ఖేడావాలుకను బ్రాహ్మణులు, అం. ఘూర్జరబ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు. వీరు యజుర్వేదులు. బోధాయనశాఖీరాదిగృహ్య సూత్రములవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

ఖేదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, శోకము.

ఖేనసము, సం. వి. అ. పుం. వానప్రస్థమనెడు నాల్గాశ్రమములోని భేదము: చూ, వానప్రస్థము: (చూ, ఆశ్రమము. 2.)

ఖేయము, సం. వి. అ. న. 1. అగడ్త: చూ, పరిఖ; 2. నీళ్ల పాఱుటకు గట్టిన అనకట్ట: చూ, సేతువు. 1-౩.

ఖేర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-ఖేల. క్రీడ: చూ, విలాసము. 1.

ఖేల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

ఖేలకము, సం. వి. అ. పుం. 1. బిడ్డ: చూ, శిశువు; 2. పుట్ట: చూ, వల్మీకము; 3. = కఱ్ఱాయి: చూ, వస్త్రము. 1-౬(౪); 4. పోఁకచిప్ప: చూ, పోఁక.

ఖేలాకూలము, సం. వి. అ. పుం. = కేళాకూళి: చూ, సరస్సు. 1-౨.

ఖేలి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. బల్లెము: చూ, బాణము. 1-౩౦; 2. పక్కి: చూ, పక్షి; పుం. 3: చూ, సూర్యుఁడు.

ఖై

ఖైది, వా. వి: చూ, కైది.
ఖైదు, వా. వి: చూ, కయిదు-కైదు.

ఖో

ఖోడంకశీర్షము, సం. వి. అ. న. ప్రాకారగృహము: చూ, సదనము. 1.
ఖోడుఁడు, సం. విశ. కుంటివాఁడు; చూ, సూరసూతుఁడు.
ఖోరుఁడు, సం. విశ. —పై.—
ఖోలకము, సం. వి. అ. పుం. 1. =కుల్లాయి: చూ, వస్త్రము; (1-౯.౪) 2. పోఁకచిప్ప: చూ, పోఁక; 3. పుట్ట: చూ, వల్మీకము; 4. నాకము: చూ, స్వర్గము.
ఖోలుఁడు, సం. విశ: చూ, ఖోడుఁడు.
ఖోల్మకుఁడు, సం. వి అ. పుం. అంగారకుఁడు: చూ, వక్రుఁడు. 1.

ఖ్య

ఖ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఖ్యాతి: చూ, యశస్సు.

ఖ్యా

ఖ్యాతము, సం. విశ. వాసికెక్కినది: చూ, యశస్సు.
ఖ్యాతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. వాసి: చూ, యశస్సు; 2. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము.
ఖ్యాతుఁడు, సం. విశ, ప్రసిద్ధికెక్కినవాఁడు: చూ, విశ్రుతుఁడు.

గ

గ, ఒక యక్షరము సం వి. అ. పుం. 1. సరిగమపదనిస యను సప్తస్వరములలో మూఁడవ యక్షరమగు "గ" అనునది గాంధారస్వరాధారము చూ, స్వరము. 2-౩.(౩); 2. గంధర్వుఁడు; దేవయోని విశేషము: చూ, దేవతావిశేషము; 3. విఘ్నేశ్వరుఁడు: చూ, వినాయకుఁడు. 1; న. 4. గానము: చూ, స్వరము. 2-౧౩; ఆ. స్త్రీ. 5. లోఁతు లేకపోవుట; 6. సంతోషవాక్యము: చూ, శబ్దము. 2-౹౩; అం. 7: చూ, కంఠ్యములు; 8: చూ, సరళములు.
గమ్, సం. వి. అ. న. గీతము: చూ, స్వరము. 2-౧౩.
గంగ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గంగానది: (హరశిరస్సువలన భూమినిఁ బొందినది): చూ, నది; 2. దేవతాస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౩౬-(౧;) 3. గౌరి; చూ, పార్వతి. 1; దే. విశ. (1) పూజింపఁదగినది. "గంగగోవు" మొ: చూ, సత్తు; (2) గొప్పది. "గంగరావి" మొ: చూ, విపులము.
గంగక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంగానది చూ, నది.
గంగచిప్పలు, దే. వి. బ. దృఢకర్పం.. లు.
గంగడోలు, దే. వి. ఆవులకును, ఎద్దులకును మెడక్రింద వ్రేలాడెడు తోలు. చూ, ..స్న.
గంగనమ్మ, ద్వా. వి. రూ - గంగమ్మ - గంగానమ్మ. ఒకానొక గ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.
గంగమయిలావు, ద్వా. (గంగమయిల + ఆవు) నలుపును పసుపును గలిసిన వర్ణముగల ఆవు: చూ, ధేనువు.
గంగమ్మ, ద్వా. వి. (గంగ + అమ్మ): ..., రూ-గంగనమ్మ.
గంగరావి, దే. వి. బ్రహ్మావిప్పి: చూ, రావి.
గంగరేఁగు, వై. వి. =కర్కంధూ. పెద్దరేఁగు: చూ, రేకుచము. (రూ గంగరేను) (దేశ్య.. శబ్దరత్నాకరము.)
గంగరేను, వై. వి. = —పై.—
గంగలు, అం. పంచగంగలు: — కావేరి, తుంగభద్ర, కృష్ణవేణి. గౌతమి, భాగీరథి; ఆకాశగంగ, మందాకిని, పాతాళగంగ, భోగవతి.
గంగవెట్టి, దే. వి. గంగమ్మ వెట్టి. (బ. గంగవెట్టులు.)
గంగాక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-గంగక.
గంగాచిల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిల్లవిశేషము: చూ, సల్లకి; 2. చీరపిట్ట: చూ, విశ్వక.
గంగాజలములు, సం. వి. అ. న. ఒకరకముపడ్లు: చూ, ధాన్యము.
గంగాజుఁడు, సం వి. అ. పుం. 1. భీష్ముఁడు: చూ, శాంతనవుఁడు; 2. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు.
గంగాదేయము, సం. వి. అ. పుం గంగాదేయమను చేప, గలానిలము: చూ, మత్స్యము. 1.
గంగాధరము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆకాశము: చూ, మన్ను; 2. కొండ: చూ, పర్వతము; 3. తెల్లవరుస; 4. కడలి: చూ, సముద్రము.
గంగాధరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మున్నువాఁడితాలుపు: చూ, శివుఁడు.
గంగాపిత, సం. వి. ఋ. పుం. భగీరథుఁడను రాజు: చూ, రాజు. 1-౯౬
గంగాపుత్త్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. భీష్ముఁడు: చూ, శాంతనవుఁడు.
గంగావతరణము, అం: చూ, కరణములు.
గంగాసుతుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, గంగాజుఁడు.
గంగాస్నానము, అం: చూ, స్నానములు.
గంగాళము, దే. వి. ఇత్తడి రాగి లోనగుదానితోఁ జేసిన నీళ్ళ కొప్పెర: చూ, పాత్రము. 6.
గంగి, దే. వి. 1. విచ్చపుదానరులు శృంగారించి తీసికొనివచ్చెడి యెద్దు: చూ, వృషభము; విశ. 2. పూజ్యము. "గంగెద్దు": చూ, సత్తు; 3. యజ్ఞకర్మమునకుఁ దగినది: చూ, యజ్ఞియము.
గంగిరెద్దు, దే. వి. రూ-గంగెద్దు: చూ, వృషభము. 1.
గంగెద్దు, —పై.—
గంగెద్దులాట, దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.
గంజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కల్లమ్మెడి యిల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. గని: చూ, భూమి. 1-౪౯. (ధూ... 1-౧౨); 3. కల్లు కుండ: చూ, భాండము. 3-౧౩.
గంజము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. = కజజమునాదు: చూ, పంటసాల; పుం. 2. తిరస్కారము: చూ, అవహేళనము.

గంజి, వై. వి. = కాంజిక. అన్నరసము: వాచపుపు: చూ, సాదము. (1)-౩౩.

గంజిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. కల్లమ్మెడి యిల్లు: చూ, సదనము. 1.

గంజిగుల్ల, వై. వి. నీటిబుగ్గవలె లేచెడి బొబ్బ: చూ, వ్రణము. 1-౧౦.

గంజితొరక, ద్వ. వి. గంజిమీఁది మీఁగడ: చూ, సాదము. (1)-౩౩-(౧)

గంజన, వై. వి 1. = ఖంజపాద క్రీడ. ఆం: ప్ర. ద్వి. రూ 307: గంజనగాలు. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.); = 2 ఖంజన. కుంటుట.

గంజనగాలు, దే. వి: చూ, గంజన. 1.

గంజా, వై. వి. 1. గంజాయి*: చూ, జవగాఁజ; 2. = కరంజః రూ - గంజాయి - గంజావి*: చూ, త్రిఫాలి: 3 = కలంజ. గాంఘా. మత్తువస్తువు. (రూ-గెంజాయి-గంజావి - గంజా - గాంజ. : చూ, బంగి. 1.

గంజాయి, వై. వి —పై.—

గంజావి, వై. వి. —పై.—

గంజు, దే. వి. బజాఱు (అప్ర): చూ, దుకాణము.

గంట, వై. వి. 1 = ఘంట. (2⅓ గడియలు, 60 నిమిషములు;) చూ, ఘంట. 2 = ఘంట. ఒకానొక వాద్యము: చూ, వీణ. 1-౩౩ వీణ. 1-౪౬. (౧); దే. వి. 3. గడ్డిదుబ్బు*: చూ, తృణము. 1.

గంటకట్టు, దే. అ. క్రి. గంటయేర్పడినది యగు.

గంటకత్తు దే. వి. సస్యగుచ్ఛము. చూ, కొట్టెక్కు.

గంటకొట్టు, దే. స. క్రి. 1. గంట వాయించు; వా. స. క్రి. 2. చచ్చు. "వానికి కలరావచ్చి నిశారాత్రి గంటకొట్టెను."

గంటము, దే. వి. అయోలేఖిని, తాటాకుమీఁద వ్రాయుట కుప యుక్తమైన యుక్కు సాధనము: చూ, లేఖిని.

గంటలమ్మ, వై. వి. (గంటలు + అమ్మ) రూ - గంటాలమ్మ. ఒకానొక గ్రామదేవత; చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

గంటవేఁట, ద్వ. వి. వేఁటలలో భేదము: చూ, వేఁట. 3.

గంటాలమ్మ, వై. వి: చూ, రూ-గంటలమ్మ.

గంటి, దే. వి. 1. ఖేదము. చూ, దుఃఖము; 2. గాయము: చూ, నరుకు; వై. వి. 3. = గపటికా. రూ-గంటె. సజ్జమెన్న. బ. సజ్జలు; చూ, సజ్జ (చూ, ధాన్యము.)

గంటిపోట్లాటలు, దే. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.

గంటీలు, దే. వి. బ. కర్ణవేష్టనము: భూషణము. 2-౮-(౬)

గంటు, దే. వి. 1. గనుపు; చూ, బుడిపె; 2. దారములోనగు వాని ముడి: చూ, ముడి. 2; 3. వెండ్రుకలముడి: చూ, ముడి. 3; 4. రూకలముడి: చూ, ముడి. 4; 5. కోపము: చూ, రోషము; 6. ఒకానొక కేశబంధము: చూ, వేనలి; 7. గాయము: చూ, నరుకు; స. క్రి. 8. గాయముచేయు.

గంటుబారంగి, ద్వ. వి. డావరడంగి *: చూ, బారంగి. (ఇది కఫము, శ్వాసము, పీనస, జ్వరము, వాతము హరించును.)

గంటుపెట్టు, దే. స. క్రి. (గంటు + పెట్టు) (కోపముచే మొగము) ముడుచు: చూ, ముడుచు.

గంటె, దే. వి. 1. రూ-గరిఁటె-గఱిఁటె (ఇనుములోఁగాని, ఇత్తడిలోఁగాని చేసిన తెడ్డు): చూ, ఎర్పి. 1. (చూ, పాత్రము, 6); వై. వి. 2. = : చూ, రూ-గంటి. 3. (చూ, స్తంబకరి. 1-౨౬-౨;

గంటెకాసు, దే. వి. ఒకరకము చెట్టు: చూ, వృక్షము.

గంటెనము, దే వి. అస్థిరోక్తి: చూ, కెత్తెము. 2-౨౧.

గంటచోరము, దే. వి. చూ, షడ్గ్రంథి*.

గంట్లకానుగు, దే. వి: చూ, శాదప్నుమ*

గంట్లము, దే. వి. గర్భిణుల కోరిక, దోహదము: చూ, వేవిళ్లు.

గండి. దే: వి: చూ, మొక్కుబడి 'గండవలగంకదీపము' ము.

గండంగు, వై. వి = గండకః చూ, హంవీరుఁడు. 2.

గండకత్తెర, వై. వి. 1. = కంటకకర్తరి. మెడను కత్తిరించెడి యొకానొక కత్తెర. రూ - గండ్రకత్తెర: చూ, బాణము. 1-౬౬; జా. 2. దాఁటశక్యముగాని కష్టము. చాపుకెత్తె మెడకుఁ గత్తెరఁదగుల్చుకొనుచు "అత్తటి దండఁజేరి ఇత్త కకు గండకత్తెర పొసంగనగతి గడగడ వడంకుచు." (ధర్మజ రాజసూయము.)

గండకము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గెండ. చేఁపపిల్ల: చూ, మత్స్యము. 1; 2. పర్వతమునందుండి జాఱిన రాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౨౪); 3. చూ, శరభము 1; 4: చూ, ఖడ్గమృ; 5. అర్ధచంద్రాకారమైన తలగడ: చూ, దిండు; 6. చూ, జ్యోతిష్యము; 7. చూ, వేఱుపాటు. 1; 8. సంఖ్యావిశేషము: చూ, సంఖ్య. 1; 9. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 10. ఉపాయము: చూ, వెరవు.

గండకారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చంద్ర, ముకుఁగుఁదామర (అని కొందఱు)*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౫; 2. స్థల పద్మిని: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧.

గండకాలి, —పై.—

గండకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గండకీనది: చూ, నది; అం. 2: చూ, క్షేత్రములు.

గండకుసుమము, సం. వి. అ. న. పిసుఁగుసుమము: చూ, మదము. 1.

గండకూపము, సం. వి. అ. పుం. పర్వతముయొక్క పై ప్రదేశము: చూ, పర్వతము

గండక్రియలు, అం. కంపితము, కుంచితము, పూర్ణము, క్షోభము, పుల్లము, సమము. (6)

గండగొడ్డలి, వై. వి. = కంఠకుఠారః రూ-గండ్రగొడ్డలి: చూ, ముద్గరము.

గండగొడ్డలితాలుపు, ద్వ. వి: చూ, పరశురాముఁడు.

గండడఁగు, ద్వ. అ. క్రి. (గండ + అడఁగు) 1. పరాక్రమ హీనుఁడగు; 2. చచ్చు. వసు. 4, ఆ. 31: చూ, మరణించు.

గండదలి, దే. వి: చూ, గండ.

గండదూర్వ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ ఒకరకము దూర్వ*: చూ, తృణము. 1.

గండపెండరము, వ్యా. వి. కూటువులు పండితులు లోనగువారు బిరుదుగా కాలను ధరించెడి యందియ. అచ్చ. యు, కాం. 202. (రూ-గండపెండారము-పెండరము-పెండారము-పెండెరము-పెండేరము-పెండెము): చూ, భూషణము. 2.

గండపెండారము, (గండఁడు + పెండారము)- —పై.—

గండఫలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-గంధఫలి.

గండభేరుండము, సం. వి. అ. పుం. రూ-భేరుండము. ఒకానొక పక్షి (పక్షివిశేషమని చెప్పుచున్నారుగాని ప్రయోగముల యందు మృగపర్యాయములతోడఁ జేర్చి చెప్పఁబడియున్నది. శబ్దరత్నాకరము) ఏనుఁగులఁదిండి: చూ, పక్షి.

గండమాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గలగండమను రోగము: చూ, వ్రణము. 1-౧౩.

గండము, సం. వి. అ. పుం. 1, ఏనుఁగుచెక్కిలి: చూ, హస్తి; 1-౩-(౩); 2. చెక్కిలి: చూ, చెంప. 2: అం 3: చూ, యోగములు. (గండములు-జలగండము, సర్పగండము మొ). 4: చూ, శరభము. 1; 5. గుండ్రాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౦); 6. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 7, గుఱ్ఱపు అలంకారము: చూ, భూషణము. 2. (చూ, హయము 1-౪౯) 8. పుండు: చూ, వ్రణము; 9. పొక్కు: చూ, వ్రణము: (చూ, విదర్పిక.); 10. నీటిమీఁది బుగ్గ: చూ, బుద్బుదము. 1; 11. నఖక్షతస్థానభేదము: చూ, నఖక్షతము; 12. చూ, హుంకారము; 13 మూలానక్షత్రము మొదలగు దుష్టనక్షత్రముల భాగము: 14. అపాయము: చూ, హాని. 2; 15. ఉపాయము: చూ, వెరవు.

గండములు, అం. చూ, అంగము 9.

గండరగండఁడు, వై. వి. = గండగండ. శూరులందెల్ల శూరుఁడు: చూ, హంవీరుఁడు.

గండరించు, దే. అ. క్రి. పుట్టు: చూ, పుట్టు. 2; ప్రే. 2. పుట్టించు: చూ, పుట్టు. 2.

గండరులు, వై. వి. బ. = ఖండ. తునుకలు. రూ-గండ్రలు: చూ, శకలము. 4.

గండరువు, దే. వి. ఒత్తిరూప మేర్పడునట్లు రొలిచినయచ్చు: చూ, పడియచ్చు.

గండవడము, వై. వి.=కాండపటః. తెర: చూ, వస్త్రము. 1-౬౯.

గండశైలము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొండనుండి భూకంపాదుల వలన జాఱిన పెద్దఱాయి, (కపోలమువలె వెడల్పయి నున్నైన శైలము, స్థూలమైనశైలము అని కొందఱు): చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౨౪); 2: చూ, పికము; 3: చూ, లలాటము.

గండసూచితము, అం: చూ, కరణములు.

గండస్యోపరిస్ఫోటః, (రూ) గండస్యోపరిపిటకః. న్యా. పుండుపైఁ బొక్కు లేచినది. "గోరుచుట్టుపై రోకంటిపోటు" అని యాంధ్రజాతీయము.

గండాడు, ద్వా. అ. క్రి. (గండు + ఆడు): చూ, సంభోగించు.

గండారపుబొమ్మ, వా. వి. దృష్టిదోషమునుపోఁగొట్టు విగ్రహము: చూ, హరిణి. 3-౮.

గండారి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, యోగసాధకము*.

గండాలు, దే. వి: చూ, బంధనాలయము.

గండాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-గుండాలి. 1. తెల్లగఱిక*: చూ, తృణము. 1; 2 గండదూర్వ*: చూ, తృణము. 1; 3. తెల్లగఱిక*: చూ, తృణము. 1; 4. గంధనాకులి*: చూ, సర్పాక్షి.

గండి, వై. వి. = ఖండ-గతి. 1. బిలము: చూ రంధ్రము. 1; 2. చిల్లి: చూ, రంధ్రము. 1; 3. సందు: చూ, సరి. 9; 4. పగుళ్లవాఁగిన సందు: చూ, సరి. 8; 5. నీళ్ళధికముగా వచ్చుటచేతఁ దెగిన చెఱువుకట్టుసందు; రూ- గండిక; చూ, రంధ్రము. 1-౧౧.

గండిక, వై. వి. = —పై.—

గండిదొంగ, ద్వా. వి. కన్నపుదొంగ: చూ, చోరుఁడు.

గండివసము, వై. వి. = గ్రంథిపర్ణము. పచ్చాకు*: చూ, రాజార్హము. 1-౩౯.

గండీరము, సం. వి. అ. పుం. 1. చిత్రికూర*: చూ, ఖండీరము. 2; పుం. 2. ఏఱువంగ. తుమ్మజకూర (అని కొందఱు)*: చూ, వంగ; తుమ్మజకూర*: చూ, తుమ్మజ. 4. చన్నము*: చూ, రాజార్హము; 5. జెముడు*, చూ, స్నుహి.

గండీరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిత్రికూర*: చూ, ఖండీరము. 2; 2. త్రికంటకము*: చూ, ముల్లుజెముడు; 3: జెముడు*: చూ, స్నుహి.

గండీరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, హంవీరుఁడు.

గండు, వై. వి. 1. = గండ. పౌరుషము: చూ, శక్తి. 1; 2. = గండ. బలము: చూ, శక్తి. 1; 3. పశువాదియందు మగది. స్వా. 4, ఆ 53: చూ, పోతు: 4. తర్కకుప్పమర్థ మందు నౌపచారికము; 5. కష్టము: చూ, శోకము విణ. 6. అసాధ్యము: చూ, ముగ్గొయ్య; 7. పెద్దది. "గండు మొగము" మొ: చూ, విపులము.

గండుఁగోయిల, ద్వా. వి. పొగరుఁగోయిల: చూ, పికము.

గండుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, గండీరుఁడు.

గండువు, సం. వి. ఉ. పుం. స్త్రీ. తలగడ: చూ, లోడు.

గండూపదము, సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱి: చూ, సర్పము. 1-౪-(౨౨).

గండూపది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడు ఎఱ్ఱి: చూ, సర్పము. 1-౪-(౨౨).

గండూషజలమాత్రేణ శఫరీ ఫర్ఫరాయతే, న్యా. పుడిసెఁడు నీరున్నమాత్రమునఁ జేఁప మిట్టిమిట్టి పడును.

గండూషము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పుక్కిలింత; 2: చూ, పుడిసిలి; 3. తొండముచివర: చూ, హస్తి. 1-౮-(48)

గండూషించు, సం. స. క్రి: చూ, పుక్కిలించు.

గండె, వై. వి. = గడ. (రూ-గెండ-గెండె) చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

గండోలము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుడము: చూ, బెల్లము. 1; 2. గ్రాసము: చూ, సాపాటు; 3. కుచ్చులమీను: చూ, మత్స్యము. 1-౨౬.

గండోలి, స. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-గంధోలి 1. ఎఱ్ఱతుమ్మెద: చూ, భ్రమరము; 2. = కణుఁదురీఁగ: చూ, మక్షిక; 1-౨; 3.

ఆ(ఉ హంస: చూ, హంస; 4. భ్రమనది: చూ, నది; 5. భ్రమమనై*: చూ, తృణము. 1; ఇ. 6. శటి.*: చూ, విష.

గంౘ్ర, దే. విణ. 1. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాఘుఁడు. 2; 2. పెద్దది. "గంౘ్రచీమ." "గంౘ్రయుక్తి." మొ: చూ, విస్తృతము; ఇ. 3. పరుసఁదనము. స్వా. 5, ఆ. 17: చూ, పరుషము; వై. వి. 4. = ఖండ. ఖండములు: చూ, శకలము. 4; 5. చెఱుపు మొదలగువాని ఖండము, గంౘ్రిక, గవియ-రూ-గనె: చూ, సరస్సు. 1.

గంౘ్రకత్తెర, వై. వి. =: చూ, రూ-గండకత్తెర.

గంౘ్రగొడ్డలి, వై. వి. =: చూ, రూ-గండగొడ్డలి.

గంౘ్రచీమ, దే. వి. పెద్దనల్లచీమ: చూ, పిపీలిక.

గంౘ్రనూకలు, దే. వి. ఐ. తంపుల ఖండములు (ముదిగు నూకలు): చూ, నూక.

గంౘ్రించు, వై. స. క్రి. = ఖండించు: చూ, సెలగు.

గంౘ్రిక, వై. వి. = ఖండమ్: చూ, గంౘ్ర. 5.

గంౘ్రికలు, వై. వి. ఐ. = ఖండ. ఖండములు: చూ, శకలము.4.

గంత, సం. విణ. 1. పోవువాఁడు: చూ, పాంథుఁడు; వై. వి. (1) = కంథా మెత్తగాఁ బఱచుకొనుటకై ప్రాతగుడ్డలను జేర్చి పట్టముగాఁ గుట్టిన బొంత: చూ, వస్త్రము; 1-౬-౧; (2) ఎద్దు లోనగువానిమీఁద వేసెడు గంత: చూ, వస్త్రము; వా. (3) కండ్లకుఁగట్టిన గంత: చూ, కనుమరుపు; (4) సందుదారి: చూ, మార్గము. 1; (5) బిలము: చూ, రంధ్రము.1.

గంతవ్యము, సం. విణ. పొందఁదగినది: చూ, లభ్యము. 1.

గంతవ్యుఁడు, సం. విణ. పోఁదగినవాఁడు: చూ, బాటసారి.

గంతు, దే. వి. 1. దుముకు: చూ, లంఘ; 2. అశ్వగతివిశేషము. ఆం. భా. ద్వి. 198: చూ, హయము. 1-౬-౪-(౪).

గంతుకొను, దే. అ. క్రి. 1. దుముకు: చూ, లంఘించు: 2. చచ్చు. సా. 1, ఆ. 167: చూ, మరణించు.

గంతులు, అం: (చూ, అడుగులు) (భావాధ్యాయ ప్రమేయము లోని పాదక్రియలు తెలుఁగు వాడుకయందు సాధారణముగ అడుగులు, అడవులు, గంతులు అనుచున్నారు. విశేషముగ నైన కుప్పిళ్లు, పేరెములు, అల్లీలు, మొగ్గలు, మెఱములు మొదలుగ వాడుచున్నారు.): చూ, పాదక్రియలు.

గంతువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, గంతవ్యుఁడు.

గంత్రీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గాడీ, బండి: చూ, శకటము. 1.

గంత్రీరథము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

గందకము, వై. వి. 1. = గంధకము: చూ, సౌగంధికము. 4; 2. = గంధకము. అగరుమ్రాను*: చూ, సుగంధము. 1.

గందపటక, వై. వి. = గంధపట్టా. చందనలేపనము. (రూ-గంధపట్టె-గందెపట్టె): చూ, పూఁత. 3.

గందపట్టియ, వై. వి. = 1.—పై.—; 2. = గందపట్టికా. తలుపుమీఁద నమర్చెడు యడ్డుకొయ్య. రూ-గందపట్టె: చూ, స్కంధపట్టిక.

గందపట్టె, వై. వి. =—పై.—

గందపుఁగొండ, వై. వి. = గంధకుండ (గందము + కొండ) మలయపర్వతము, (ఇట్లు గందపుమల మొ.): చూ, పర్వతము.

గందపుఁగొండతెంకి, ద్వి. వి. గాలి. ఆం, పదా. సుర. 35: చూ, వాయువు.

గందపుఁబొడి, ద్వి. వి. (గందము + పొడి) కొన్ని గంధద్రవ్యములుఁ జేర్చి చేసినపొడి: చూ, బుక్కా: (చూ, సురుము.)

గందపుకుడక, ద్వి. వి. చందనముంచుకొనుపాత్ర: చూ, కుడక: (చూ, పాత్రము. 6.)

గందపుమ్రాను, ద్వి. వి. (గందము + మ్రాను): చూ, చందనము *.

గందపొడి, ద్వి. వి. (గందము + పొడి): చూ, రూ-గందపుఁబొడి-గందవొడి.

గందముకొనదది, అం. కామశాస్త్రములోని దూతీ చతుష్టయము నందలి మూఁడవదానిలోని పడునాల్గిటిలో నొకటి: చూ, దూతీ చతుష్టయము.

గందమాదనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గంధమాదనము.

గందము, వై. వి = గంధః: చూ, వాసన.

గందరగోళము, వా. వి. కంధరాగోళము. రూ-గంౘ్రగోళము. 1. అల్లరి: చూ, రద్దు. 2; 2. చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2; 3. కలకలధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

గందవొడి, ద్వి. వి: చూ, రూ-గందపుఁబొడి.

గందసరులు, ద్వి. వి. ఐ. ఒకరకముపప్పు: చూ, ధాన్యము.

గందెపట్టియ, వై. వి. = గంధపట్టికా: చూ, రూ-గందపట్టియ. 2.

గందెపట్టె, వై. వి. =—పై.—

గంౘ్రగోళము, వా. వి: చూ, రూ-గందరగోళము.

గంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సంపెంగమొగ్గ: చూ. సంపెఁగ; 2. శటి*: చూ, విష; 3. పరిమళము: చూ, వాసన.

గంధకజలవాయువు, వా. వి: చూ, వాయువు. 1-౩-౨.

గంధకతృణము, సం. వి. అ. న. కామంచిగడ్డి*: చూ, తృణము. 1.

గంధకభస్మము, అం. ఒకరకము ఔషధభస్మము: చూ, భస్మములు.

గంధకము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గందకము: చూ, సౌగంధికము. 4. (రూ-గంధికము); 2. = గందకము. అగరు మ్రాను *: చూ, సుగంధము. 1; 3. మునగ *: చూ, శిగ్రువు. 1; 4. నారింజ *: చూ, శర్కరాంతకము; 5. గంధపాషాణము: చూ, సౌవీరము, 2. (రత్నములు. 1-౧౨-(౨౫) (అమరశిలాగంధకము, కడ్డీగంధకము మొ.): వా. 6. ఇది ఘనపదార్థము. గనులలో అసంయోగస్థితియందును సంయోగస్థితియందును గూడ దొరకును. ఉపధాతువులలో నొకటి.

గంధకారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ముడుఁగుఁదామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౫.

గంధకారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సైరంధ్రి: చూ, స్త్రీ. 1-౪౬.

గంధకాష్ఠము, సం. వి. అ. న. శంబరచందనము: చూ, వాసన. (అగరుకడ్డి.) 1-౮.

గంధకుటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గంధమునకు ఉనికిపట్టు, మురయనెడు గంధద్రవ్యము *: చూ, రాజాస్థానము. 1-౩౦.

గంధకుసుమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. హారనెల్లి *: చూ, శ్రీపర్ణము.1.

గంధకేలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కస్తూరి: చూ, మృగమదము.

గంధమాలిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మురయను గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౩౦.

గంధము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గంధము. రూ-గంధనము: చూ, వాసన; 2.-గంధకము*: చూ, సౌగంధికము. 1-౨౨. 4; 3. గర్వము: చూ, హంకారము; 4. లేశము: చూ, స్వల్పము; 5. పొడుము: చూ, సంబంధము; 6: చూ, ఇంద్రియవిషయములు; 7: చూ, షోడశోపచారములు - ఉప చారములు. 1; 8: చూ, అష్టభోగములు-భోగములు; 9: చూ, ప్రకృతులు.

గంధములు, అం. కర్పూరము, కస్తూరి, పునుఁగు, జవ్వాజి, అగరు, పన్నీరు, అత్తరు, శ్రీగంధము. (8).

గంధమాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తెల్లసుగంధిపాల*: చూ, శారిబ; 2. ముణుఁగుఁదామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1; 3. కర్పూరపుచెండ*: చూ, షడ్గ్రంథ; 4. అంబుగు*; చూ, సల్లకి; 5. అతివస*: చూ, విష.

గంధమూలకము, సం. వి. అ. పుం. అతివస*: చూ, విష.

గంధమూలఘ్నము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్దఉేఁకు*: చూ, శాఖోటము.

గంధమూలము, సం. వి. అ. పుం. 1. అడవికచోరము*: చూ, షడ్గ్రంథ; 2. కొండబెండ*: చూ, షడ్గ్రంథ.

గంధమూలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గంట్లకచోరము*: చూ, షడ్గ్రంథ; 2. నల్లఅతివస*: చూ, విష; 3. మెట్టతామర: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧.

గంధమూలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉసిరికకాయ: చూ, శ్రీఫలి. 1; 2. శటి*: చూ, విష; 3. కచోరము*: చూ, షడ్గ్రంథ.

గంధమూషి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చుంచు (వాసనగల యెలుక): చూ, మూషికము.

గంధమూషికము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

గంధమృగము, సం. వి. అ. పుం. పునుఁగుపిల్లి: చూ, మార్జాలము.

గంధమోదనము, సం. వి. అ. పుం. గంధనము: చూ, సౌవీరము. 2. (రత్నములు. 1-౧౨-(౨౪).

గంధమోహిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సంపెంగమొగ్గ: చూ, సంపెంగ.

గంధనము, సం. వి. అ. పుం. బాలెంతకిచ్చెడు మందు: చూ, బోళము.

గంధరసాంగకము, సం. వి. అ. పుం. శ్రీవేష్టమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౨౦.

గంధరాజము, సం. వి. అ. పుం. 1. జవాదియను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. ౧-౧౪; 2. చందనము: చూ, వాసన; 3. ముద్గము*: చూ. పెసర; 4: చూ, గుగ్గులువు*.

గంధరాజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నఖియను గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౨౩.

గంధర్వనగరన్యాయము, న్యా. ఆకాశమున మేఘబృంద మను క్షణమును జిత్రవిచిత్రరూపములఁ బొందుచు మాఱుచుండును. దీనిని గంధర్వనగర మందురు. అనఁగా నగరమను భ్రాంతినిఁ గలిగించు చిత్రము (తత్సమచంద్రిక.)

గంధర్వము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కటకరము. (పెద్ద కడుపును, వక్రకోఁకయును గల మృగము): చూ, శరభము. 1. (ఒంటెపిల్ల అనియు); 2. = కత్తిపంది. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 3. అంతరపిశాచము: చూ, భూతము; 4. మగకోయిల: చూ, పికము; 5. పసుపు: చూ, మృగము. 1;అం. 6: చూ, ఖండములు; అం. 7. గానము: చూ, స్వరము. 2-౧౩.

గంధర్వవేదము, అం: చూ, రూ-గాంధర్వవేదము.

గంధర్వసత్వ, అం: చూ, ద్వాదశసత్వలు.

గంధర్వహస్తకము, సం. వి. అ. పుం. ఆముదము*: చూ, వ్యడంబకము.

గంధర్వహస్తము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

గంధర్వులు, సం. వి. అ. పుం. బ. రూ-గాంధర్వులు. 1. దేవలోకమునఁ బాడెడు విశ్వావసుఁడు మొదఁగువారు. (గానముచేయునపుడు హాయను శబ్దమును పలికెడివాఁడును-హూ యని పాడెడువాఁడును పేరు దేవగంధర్వులు.): చూ, దేవతాభేదము; 2. పాట పాడువాఁడు: చూ, గాయకుఁడు; అం. 3: చూ, దేవతలు.

గంధలక్ష్మీప్రయోగము, అం: చూ, తంత్రములు.

గంధలేశిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జవ్వాదిపిల్లి: చూ, మార్జాలము.

గంధలోలుప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఈఁగ: చూ, మక్షిక.

గంధవంతము, సం. వి. త్. పుం. కస్తూరి: చూ, మృగమదము.

గంధవతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కల్లు: చూ, సుర. 2; 2. వ్యాసుని తల్లి; 3. నేల: చూ, భూమి. 1; 4: చూ, వనమల్లి*; 5. మురయను గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౩౦; 6. గంధవతీ పట్టణము (వాయులోకమునఁ బ్రసిద్ధము): చూ, దేశము; అం. 7: చూ, దిక్పాలపట్టణములు: (చూ, దేశము.)

గంధవధువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. శటి*: చూ, విష; 2. చీడయను గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౧౨.

గంధవల్కలము, సం. వి. అ. న. లవంగపుచెక్క: చూ, వరాంగకము.

గంధవహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ముక్కు; (రూ-గంధవాహ.)

గంధవహాలము, సం. వి. అ. పుం. తెల్లతులసి*: చూ, హరిప్రియ. ౩-౧.

గంధవహము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మయూరము; 2: చూ, భ్రమరము; 3: చూ, సూకరము; 4. కల్లుపాదు; చూ, ధాంతము. 3-౧౩.

గంధవహుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ - గంధవాహుఁడు. 1. గాలి: చూ, వాయువు; 2. దూషకుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

గంధవాహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-గంధవహ.

గంధవాహుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గంధవహుఁడు.

గంధవిహ్వలము, సం. వి. అ. పుం. యవలను గోధుమలు: చూ, ధాన్యము.

గంధవృక్షకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మద్ది*.

గంధవేశిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-గంధలేశిక.

గంధవ్యాకులము, సం. వి. అ. న: చూ, వైజయంతి.

గంధకటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కటీ*: చూ, విష.

గంధశాకము, సం. వి. అ. న. 1. నెల్లిహార*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1. (సువర్ణశాకము): 2. బంగారు: చూ, లోహము. 1.

గంధశాలి, సం. వి. ఇ. పుం. శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

గంధశుండిని, సం. వి. ఇ. పుం. చుంచు: చూ, మూషికము.

గంధసారము, సం. వి. అ. పుం. 1. పచ్చగంధము: చూ, వాసన; 2: చూ, పెసరి*.

గంధహస్త్రిన్యాథము, సం, విణ: చూ, కాముకప్రియము.

గంధసోమము, సం. వి. అ. న. తెల్లగలువ*: చూ, సహస్ర పత్రము. 1-౧౨(౩).

గంధాంకారి, సం. వి. న్. పుం: చూ, మదపము*.

గంధాఖువు, సం. వి. ఉ. పుం. చుంచు: చూ, మూషికము.

గంధాఢ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మున్నయును నోషధి*: చూ, రాజార్హము 1-౨౦; 2. నెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1; 3. తరుణి: చూ, స్త్రీ. 1-౭౬; 4. గొడసాల*: చూ, దేవగంధ.

గంధాఢ్యము, సం. వి. అ. న. 1. జవాదియను గ్రంథద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1 ౧౪; 2. చందనము: చూ, వాసన; పుం. 3. నారింజ*: చూ, శర్కరారంగము. 1-౧౧.

గంధారి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గంజాయి*: చూ, త్రిపాలిని; 2. పిన్నరేగడిదూలగొండి*: చూ, స్వల్పదురాలభ.

గంధాలువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. రూ-గంధాళువు. అశ్మకారక*: చూ, పుత్రధాత్రి.

గంధాశ్మము, సం. వి. న్. పుం. గంధకము. సౌవీరము (అని కొందఱు): చూ, సౌగంధికము 4: (చూ, సౌవీరము. 2,) (రత్నములు. 1-౧౨-(౨౫).

గంధాహ్వము, సం. వి. అ. పుం. ఆఱుగంధ్లకరోహము*: చూ, షడ్గ్రంధ.

గంధాళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: కచోరము*: చూ, షడ్గ్రంధ.

గంధిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గంధాశ్మము.

గంధికము, సం. వి అ. పుం: చూ, రూ-గంధకము. 1. (రత్నములు. 1-౧౨-(౨౫).

గంధిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, గంధకుటి*.

గంధిపర్ణము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పొన్న*.

గంధిలము, సం. వి. అ. పుం. 1. వఱడు: చూ, సృగాలము; విణ. 2. వాసనగలది: చూ, వాసన. 1-౨౦.

గంధోత్కట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దమనకము*: చూ, కరము.

గంధోత్తమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కల్లు: చూ, సుర. 2.

గంధోత్పలాహ్వయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సహదేవి*.

గంధోలి, చూ, రూ-గండోలి.

గంప, దే. వి. కండోలము: చూ, సజ్జ. 1.

గంపచిక్కులు, జా. గుంటచిక్కులు, అలవికాని బాధలు.

గంపపులుఁగు, దే. వి. రూ-కంపపులుఁగు: చూ, బెగుసువ్వ.

గంబుర, వై. వి. =కర్పూరము: చూ, సిరము. (రూ-గంబురము-గంబురా-గంబూర-గంబూరము-గంబూరు.)

గంబురము, వై. వి. = —పై.—

గంబురా, వై. వి. = —పై.—

గంబూర, వై. వి. = —పై.— (సౌ. 2, ఆ. 54.)

గంబూరము, వై. వి. = —పై.— (వసు. 6, ఆ. 84.)

గంబూరరాజనలు, దే. వి. బ. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

గంబూరు, వై. వి. =: చూ, గంబుర.

గంభారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కంభారి. గుమ్ముడు. పెగుమ్ముడు (అని కొందఱు)*. మహాఫలము: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-౬.

గంభారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

గంభి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, నిమ్మ*.

గంభీరనాభి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. స్త్రీపూజ్యలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౫౧.

గంభీరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, నిమ్మ*; 2. పంకజము: చూ, సహస్రపత్రము; 3. అగపమూను*: చూ, సుగంధము. 1; 4. ఋఙ్మంత్రము: చూ, వేదము; 5. గంభీరధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౮౬-(౧౧౪); (విణ. అని కొందఱు); 6. రూ-గభీరము, పాడవు: చూ, భూమి. 1-౫౦; విణ. 7. రూ-గభీరము. లోఁతుగలది: చూ, లోఁతు. 2: (చూ, రంధ్రము. 1-౧౨.)

గంభీరవేది, సం. వి. న్. పుం. తోలుతెగునట్లును నెత్తురుకాఱునట్లును కండ యూడునట్లును బరిగోలలతోడను అంకుశముల తోడను పొడిచి యెంత బాధపెట్టినను ఒడలెఱుంగకుండునట్టి మదపుటేనుగు: చూ, హస్తి. 1-(౩౨): (చూ, గజశాస్త్రము.)

గంభీరిమ, సం. వి. న్. పుం. గంభీరభావము: రూ-గభీరిమ.

గగనకుసుమన్యాయము, న్యా. ఏమియు లేదనురీతి.

గగనకుసుమము, జా. ఏమియులేనిది: చూ, నభఃకుసుమము.

గగనధ్వజము, సం. వి. అ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

గగనధ్వజుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.

గగనము, సం. వి. అ. న. 1. ఆకాశము: చూ, మిన్ను; 2. నడక: చూ, వర్తనము. 1; అం. 3. చక్రములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, చక్రములు, వై. విణ. (1) = ఘన - గహన, దుర్లభము. వసు. 3, ఆ. 99; చూ, వెక్కసము. 3.

గగనరోమంథన్యాయము, న్యా. ఆకాశమును నెమరువేయుట. అనఁగా నసాధ్యమైన పనికిఁ బూనుట.

గగనాధ్వగుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, గగనధ్వజుఁడు.

గగనారవిందన్యాయము, న్యా. (రూ - గగనకుసుమన్యాయము; నభఃపుష్పన్యాయము.)

గగనేచరము, సం. వి. అ. పుం. 1. (సూర్యాది) గ్రహము: చూ, రాహువు. 2; 2. (అశ్విన్యాది): చూ, రిక్క. 1.

గగనోత్సుకుఁడు. అం. అంగారకుఁడు: చూ, వక్రుఁడు. 1.

గగనోల్ముకుఁడు, —పై.—

గగురు, దే. వి. పులకాంకురము: చూ, రోమాంచము (రూ - గగురుపాటు-గగుర్పాటు - గగురుపు-గగుప్పు - గగ్గురు-గరు- గరుదాల్పు-గరుపొరు.)

గగురుపాటు, ద్వ. వి. —పై.—

గగురుపు, దే. వి. —పై.—

గగుర్పొడుచు, దే. అ. క్రి. రోమాంచితమగు: చూ, పులకరించు.

గగుర్పాటువు, దే. వి: చూ, రూ-గగురు.

గగుర్పాటు, ద్వ. వి. —పై.— (వేంకటేశాంధ్రము. 44.)

గగుర్పు, దే. వి. —పై.—

గగుర్పొటువు, —పై.—

గగ్గు, వై. వి. = గద్గద. బొంగురుగొంతు, సంకోచముచేత గలిగెడు గొంతుకపు. అం, ఖా. ప్రే. శ. 122: చూ, స్వరము. 2-ఆఉ-(౨౧).

గగ్గుల, దే. వి: చూ, రూ-గగుర.

గగ్గులకాడు, దే. వి. ధాన్యముకాల్చిన కంకుల సమూహము: చూ, వెన్ను.

గగ్గులు, దే. వి. బ. గింజలుకాల్చిన కంకులు: చూ, వెన్ను.

గగ్గెర, దే. వి: చూ, పర్ణాసము.* (తెల్లగగ్గెర నల్లగగ్గెర అని ద్విభేదము.)

గగ్గోలు, దే. వి. 1: చూ, వెఱపు; 2. కలత: చూ, సంతాపము: వా. 3. గందరగోళము "వానిగగ్గోలు హెచ్చుగానున్నది.": చూ, రవ్వ. 2.

గగ్గోలువడు, ద్వ. అ. క్రి. (గగ్గోలు + పడు) కలతపడు: చూ, సంక్షోభించు.

గచ్చ, దే. వి. రూ-గెచ్చ-గ్రచ్చ*: చూ, సోమరాజి.

గచ్చకాయలాట, దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

గచ్చపొద దవలించినట్లు, లో. ఉదా:- "కుచ్చితురాలైన యచ్చపలలోచనం జూచి పౌరులందఱు గచ్చుకొని గచ్చపొదం గవలించినకైవడి విచ్చలవిడి నోరికివచ్చినట్లు వెచ్చానికిచ్చువారును." సారంగధర చరిత్రము.

గచ్చు దే. వి. 1. కాంతి: చూ, వెలుతురు; 2 లేపనము: చూ, పూత. 3; 3. గారపూత: చూ, పూత. 3; వై. విణ. 4. వర్ణలోపముగాని, పదలోపముగాని కలిగినది (మాట) రూ-గ్రచ్చు. అం. ఖా. ప్ర. వాగ్వి. 118: చూ, శబ్దము. 2. ౩౧.

గచ్చుకొను, దే. స. క్రి. వాయురోగము మొదలగువానిచేత బిగిసికొను: చూ, పట్టుకొను.

గచ్చులాఁడి, దే. వి. (గచ్చులు + ఆఁడి) బయటికి యోగ్యురాలివలె నటించునట్టి ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౨౪౦.

గచ్చువిచ్చగు, దే. అ. క్రి. (గచ్చువిచ్చు + అగు) (కార్య) వైకల్యమగు: (ఆంధ్రనామశేషము.): చూ, వైకల్యమగు.

గచ్చువిచ్చు, దే. వి. 1. ఆఱుమూడు: చూ, వైకల్యము; 2. తాఱుమాఱు: చూ, వ్యత్యయము.

గజకంద, సం. వి. అ. పుం: చూ, ముల్లంగి*.

గజకచ్ఛపములపోరు, లో. ఎవరైన ఎడతెగక జగడమాడుచుండినచో 'గజకచ్ఛపములపోరు' అనుట గలదు.

గజకణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గజపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1.

గజకర్ణ, అం, కళలు: చూ, కళలు.

గజకర్ణము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగు చెవివంటి యొకరకపు విసనకఱ్ఱ: చూ, సురటి; 2: చూ, స్వర్ణక్షీరి. 2 *; అం, 3. ఇంద్రజాలవిశేషము: చూ, ఇంద్రజాలికము, అవాంతరములు, ఉపవిద్యలు.

గజకర్ణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: గజకర్ణము. 2.

గజకూర్మాశి, సం. వి. న్. పుం. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు.

గజక్రీడ, సం వి. ఆ. స్త్రీ ఏనుఁగు ఆట: చూ, హస్తి.

గజక్రీడితము, అం: చూ, కరణములు.

గజచిర్భిట, సం. వి ఆ. స్త్రీ: పాపరబుడమ, శ్రీసర్షి*: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-ఉ.

గజచిర్భట, —పై.—

గజచిర్భిట, —పై —

గజచోదని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేత్రీవి*: చూ వీఱ. 2.

గజచ్ఛోటీయము, అం. తానములు మూఁడు. అందు సర్వతానములు ఇరువది యెనిమిది. అందు ౧౧-థ. హీనతానములు ఏడు. వానిలో గజచ్ఛోటీయ మొకటి: చూ, ౧౧-థ, హీనతానములు: (చూ, సర్వతానములు).

గజచ్ఛాయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కొండ: చూ, పర్వతము; 2. ఒకానొక పుణ్యకాలము.

గజచ్ఛాయము, సం. వి. అ. పుం. దున్నపోతు: చూ, మహిషము.

గజజాతులు, అం: భద్రము, మందము, మృగము. (3): చూ, హస్తి: (చూ, గజము-గజశాస్త్రము).

గజఝంప, అం: చూ, జన్యతాళములు: (చూ, తాళము. 2.)

గజఢక్క, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏనుఁగుపైనుండు నగారా, మహామాత్రము: చూ, వీణె.

గజత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏనుఁగుల గుంపు: చూ, హస్తి. 1-(౩౨).

గజతుండము, అం: చూ, అసంయుతహస్తములు.

గజదంత, అం: చూ, దంతలు.

గజదంతఫలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, దోస*.

గజదంతము, సం. వి. అ. పుం. 1. అభినయహస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1; 2. ఏనుఁగుపల్లు: చూ, పల్లు: 1: (చూ, నాగదంతము): చూ, హస్తి. 1-(౫౮); అం 3: చూ, సంయుతహస్తములు; 4: చూ, నృత్తహస్తములు.

గజదానము, సం. వి. అ. న. ఏనుఁగుమదము: చూ, మదము. 1.

గజనిమీలనము, సం. వి. అ. న. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

గజనిమీలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముందు ఒప్పుకొని వెనుక లేదని వాదించుట, విసంవాదము: చూ, శబ్దము. 2-౯.

గజపర్దనన్యాయము, న్యా. గజశర్దు (గజశ్రద్దు అని వాడుక.)

గజపాదపము, సం. వి. అ. పుం. పాదిరి*: చూ, స్థాలి.

గజపిప్పలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏనుఁగుపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1. (వాతమును శ్లేష్మమును అగ్నిమాంద్యమును పోఁగొట్టును.)

గజపుటము, సం. వి. అ. పుం. ఔషధము వండుట కేర్పఱచిన గజములోఁతుగల గొయ్యి: చూ, రంధ్రము. 1-౧౩.

గజప్రియము, సం. వి. అ. పుం. చామలు: చూ, ధాన్యము.

గజబంధని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏనుఁగును కట్టెడిచోటు: చూ, స్థానము. 1: (చూ, హస్తి. 1-౧(౫౦).

గజభక్షకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రావి*.

గజభక్ష్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అందుగు*: చూ, సల్లకి (గజభక్ష అని కొందఱు.)

గజభుక్తకపిత్థన్యాయము, న్యా. "ఏనుఁగుతిన్న వెలగపండు" "కం. సిరిదాఁబోయినఁ బోవును, గరిమ్రింగిన వెలఁ పండు కరణిని సుమతీ."

గజమదములు, అం. దానము, సీధువు, సౌగంధము, శీకరము, శీ...ము, మదము, ఘర్మము, మేఘము. (8) (తదితరములకు: చూ, హస్తి.)

గజమాచలము, సం. వి. అ. పుం, స్త్రీ: చూ, సింహము.

గజము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; (ఇందుల వివరము అన్నియు 'హస్తి' అను పదమునకడఁ జూచుకొన వలెను.); 2. మూఁడడుగుల కొలఁది, 36 అంగుళముల కొలఁది; 3. వాసుస్థానవిశేషము; 4. (చతురంగబలము): చూ, సేనాంగములు: (చూ, అంగము. 9.); 5: చూ, పండలు; 6: చూ, గణము; 7: చూ, మహాదానములు. 1; 8. (తులాపురుషహిరణ్యగర్భాది): చూ, మహాదానములు. 2; 9. (గోవు, గజము మొదలగునవి): చూ, దానములు

గజమోటనము, సం. వి. అ. పుం, న: చూ, సింహము.

గజయాన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఏనుఁగునడవంటి నడగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 1-౧౫-౨; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1. ఇట్లు ఇభయాన మొ.)

గజరక్ష, అం: చూ, తంత్రములు.

గజరిపువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఏనుఁగుగొంగ: చూ, సింహము.

గజలక్షణము, అం: చూ, కళలు.

గజలీలము, అం: చూ, జన్యతాళములు: (చూ, తాళము. 2.)

గజవదనుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

గజవల్లభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గిరికదళి*: చూ, రంభ. 2; 2. అందుగు*: చూ, సల్లకి.

గజవిద్వేషము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పాఁపర*.

గజవిలసితము, పా. ఒకానొక వృత్తము. ఇది యొక్కొక్క పాదమునందు భ, ర, న, న, న, గురువులుండి ఎనిమిదింట యతిగల షోడశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టినవృత్తము. ఉదా:— "బాలసరోజనాభ-వరదతను మిళితజం, బాల దిగంబరాన-మస్మణకలశ కరలం, బాలక మంగళావ-హ గజవిలసితమున, న్గ్రోలు భరేఫనాన-గము లిభవిరమమునై": చూ, వృత్తము. 1.

గజవైద్య, అం: చూ, కళలు.

గజశర్దు, వా. వి. నిష్ప్రయోజకుఁడు. (గజశ్రద్ధు అనియు వాడుక.)

గజశాస్త్రము, అం. గజములనుగూర్చి మృగచర్మీయము, రాజపుత్రీయ మను గ్రంథములయందు వివరింపఁబడి యున్నది. స్కా. 5, ఆ. 98: చూ, గంధీరవేది: (చూ, హస్తి.)

గజసాహ్వయము, సం. వి. అ. న. హస్తినాపురము: చూ, దేశము.

గజస్నానన్యాయము, న్యా. "నిష్ఫలము అని యర్థము. స్నానమాడినను గజము నెత్తిపై మట్టినిఁబోసికొనును. అట్టివాఁడు "స్నాత్వా కాలకుఁడు" అనఁబడును.

గజహంసగతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రాజపత్నిలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౬౦.

గజాఖ్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జిల్లేడు*.

గజాగ్రణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఐరావతమను ఏనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(౬౬).

గజాజీవుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, హస్త్యారోహుఁడు.

గజాదిమదము, సం. వి. అ. పుం. మత్తు: చూ, మదము. 1.

గజాననుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగుమోము గలవాఁడు: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

గజారి సం. వి. ఇ. పుం. 1. ఏనుఁగుగొంగ: చూ, సింహము; 2: చూ, ఏనుఁగుల గొంగసూఁడు; 3. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

గజారోహణ, అం: చూ, కళలు.

గజారోహణశరప్రయోగవిభాగము, అం: చూ, ఉపమేయములు.

గజాశన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అందుగు*: చూ, సల్లకి; 2. పద్మమూలము: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧.

గజాశనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రావి*.

గజాసురారి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుఁడు.

గజాస్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, గజాననుఁడు.

గజాహ్వ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఏనుఁగుపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1; 2. హస్తినాపురము: చూ, దేశము.

గజాహ్వము, సం. వి. అ. న. హస్తినాపురము: చూ, దేశము.

గజాహ్వయము, సం. వి. అ. న. —పై.—

గజిబిజి, దే. వి. 1. సందడి: చూ, స్వరము. 2-౨౬(౩౫); 2. కలఁత: చూ, సంతాపము; 3. నలఁగుడు: చూ, పీడనము; 4. అక్రమము: ఆగ్రహము. 4; విణ. 5. కలఁగినది: చూ, సకలము; 6. నలఁగినది: చూ, పీడితము.

గజిబిజించు, దే. అ. క్రి. కలఁగు: చూ, సంక్షోభించు.

గజిముచ్చు, దే. వి. గరిడిముచ్చు: చూ, హారకుఁడు. (గజదొంగ-గడిదొంగ అని వాడుక.)

గజ్జ, వై. వి. = కచ్ఛూ-ఖర్జూ. తెంటకుఱుపు: చూ, విదర్చిక: (చూ, వ్రణము.)

గజ్జియ, దే. వి. కింకిణి. రూ-గజ్జె: చూ, భూషణము. 2.

గజ్జె, దే. వి. —పై.—

గజ్జెగొలుసు, ద్వ. వి. పాఁజేబు: చూ, భూషణము. 2.

గజ్జెలపట్టెడ, దే. వి. దవుదుగళ్ళు: చూ, భూషణము. 2-౬-(౧).

గజ్నియాలబ్రాహ్మణులు, అం. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులు. వారి జాతులయొక్క నామములలో నొకతెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

గజ, వై. విణ. పెద్ద. "గజనిమ్మ": చూ, విపులము.

గజగజ, దే. వి. వడఁకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. హరివం. 3, ఆ, 106: చూ, హాహా,

గజనిమ్మ, ద్వ. వి. డహంవు: చూ, లకుచము *: చూ, సురభి పత్రి. 1-౨.

గజను, దే. వి. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

గజము, దే. వి. తుపాకికి మందుఁగట్టించెడి యినుప సలాక: చూ, శలాక.

గజాఋ, వా. వి. కొద్దిగా వానకురియుట.

గజ్జ, దే. వి. తొడసందు: చూ, వంక్షణము.

గజ్జలు, అం: చూ, నఖక్షతస్థానములు.

గజ్జు, వై. వి. మత్తు. పాండు. 4, అ. 37: చూ, మదము. 1.

గజ్జూరము, వై. వి. = ఖర్జూరము *: చూ, మధుఖర్జూరిక. (రూ - కజూరము - కజ్జురము - కజ్జూరము.)

గటక, దే. వి. పిండితోఁజేసిన జావ: చూ, సాదము. (1) ౫౩-(౨).

గట్న, వై. వి. = ఘట్టన. సిద్దెనోటికి వేసి గట్టించెడు బిరడ: చూ, బిరడ.

గట్టన, వై. వి. = ఘట్టన. గట్టించుట: చూ, దిమ్మిస.

గట్టి, దే. విణ. 1. = కఠినము: చూ, బెడిదము; 2. దృఢము: చూ, స్థైర్యము. 1; 3. ఉచ్చైర్భ్రాంతదముకలది. "వాఁడు గట్టి మాటాడఁడు."; 4. వీరము: చూ, శౌర్యము. 1.

గట్టించు, వై. స. క్రి. గట్టనచేయు.

గట్టినపోది, దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

గట్టిపడు, దే. అ. క్రి: చూ, గడితపడు.

గట్టివ, ద్వ. విణ. (గట్టి + వా) 1. ధూర్తుఁడు. పా. 1, అ. 127: చూ, వ్యాఘుఁడు. 2; 2. గట్టిగమాటలాడువాఁడు: చూ, వక్త. 1; 3. రూ-గట్టివా. గట్టిగ మాటలాడునది: చూ, స్త్రీ; 4. ధూర్తురాలు. రూ-గట్టివా: చూ, స్త్రీ. 1-౭౬. (౧).

గట్టివయసుది, ద్వ. విణ. ప్రౌఢ: చూ, స్త్రీ. 1-౧౧౦.

గట్టివా, ద్వ. వి. రాలు: చూ, రూ-గట్టివ. 3-4.

గట్టివాఁడు, దే. విణ. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు. (మహత్యమహద్ధకరూపము గట్టివి.)

గట్టిపాతినము, దే. విణ. స్త్రీ ధౌర్త్యము.

గట్టివాయి, ద్వ. విణ. ధూర్తురాలు: చూ, స్త్రీ. 1-౭౬. (1-౭౬-(౧.)

గట్టివాల్బోటులు, ద్వ. వి. బ. పుష్పలావికలు: చూ, స్త్రీ.1-౮౭.

గట్టివాలు, ద్వ. వి. రూ - గట్టివ - గట్టివా - గట్టువాయి - గట్టువా- గట్టువాలు. వైరంధ్రి. (పర్వతమువలెఁ ద్రవరించునది అనఁగా పురుషసాంగత్యమునుఁగోరక ధైర్యముతో నుండు నది యని వ్యుత్పత్త్యర్థము): చూ, స్త్రీ. 1-౭౬. (1-౭౬. (౧).

గట్టు, వై. వి. = ఘట్ట. 1. ఒడ్డు: చూ, తీరము; 2, కొండ: చూ, పర్వతము; 3. చెఱువుకట్ట: చూ, సేతువు. 1. ౧; 4. మళ్ళకువేసినగట్టు: చూ, సేతువు. 1-౨.

గట్టుఁదిరిమ్మరి, ద్వ. వి. (గట్టు + తిరిమ్మరి) అంచరము, క్రోతి. (ఇట్లు త్రిప్పుత్రిమ్మరి, మలద్రిమ్మరి మొ): చూ, వానరము.

గట్టుగ, దే. అవ్య: చూ, పిగ్గిర.

గట్టుతాలుపు, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

గట్టుదాయ, వై. వి: చూ, వేలుపుఱేఁడు.

గట్టుపట్టి, వై. వి. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2 మైనాకపర్వతము: చూ, పర్వతము.

గట్టురాచూలి, ద్వ. వి. —వై.—

గట్టులఱేఁడు, ద్వ. వి. హిమవంతుఁడు: చూ, పర్వతము.

గట్టువా, ద్వ. విణ: చూ, రూ-గట్టివా.

గట్టువాయ, వై. వి. = కఠినవాక్కు. పరుషభాషణుఁడు.

గట్టువాలు, ద్వ. విణ. 1. వైరంధ్రి: చూ, రూ-గట్టివాలు; దే. వి. 2. విచ్చలవిడిగా యొకరియింట్లనుండి శృంగారించుట లోనగు పనులు చేయునట్టి ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

గట్టువిలుకాఁడు, ద్వ. వి. శైలధన్వుఁడు: చూ, శివుఁడు (ఇట్లు గట్టువిల్కాఁడు- గుబ్బలి విలుకాఁడు. మొ.)

గట్టువిలుతుఁడు, ద్వ. వి. —వై.— (ఇట్లు రూ-గట్టువిల్తుఁడు- మలవిలుతుఁడు మొ.)

గట్టువిల్లారి, ద్వ. వి. —వై. —(ఆంధ్ర పదా. సుర. 10.)

గట్టొరయు, దే. అ. క్రి: చూ, క్రేతొట్టు.

గటాద్రిచూలి, ద్వ. వి: చూ, రూ-గట్టురాచూలి. వై. 7, అ. 92.

గట్లయెకిమీఁడు, ద్వ. వి: చూ, రూ-గట్టుల ఱేఁడు.

గట్లయేలికమనుమఁడు, ద్వ. వి. కుమారస్వామి. సాంబ. పే. 7: చూ, స్కంధుఁడు.

గడ, వై. వి. 1. = కాండ, గిఱుపాటికోల. (ఏతపుగడ, చెఱకుగడ, వెదురుగడ మొ.): చూ, స్తంభము. 1-౯; 2. = ఘటా. గుంపు: చూ, సమూహము; 3. ఓడకంబము: చూ, స్తంభము. 1-౧౨; 4. కంబము: చూ, స్తంభము. 1. (ఇక్కడ గడయనఁగా అరఁటిచెట్టుయొక్క అడుగుభాగము.) 5. = కాండ. వెదురు: చూ, వేణువు: 6. = గణన. ఎన్నిక: చూ, సంకల్పము.

గడకము, సం. వి. అ. పుం. గుండెపేఁప: చూ, మత్స్యము 1. (జెల్లలని కొందఱు.)

గడగడ, దే. వి. వడఁకుట నీరుద్రాగుట లోనగువానియందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.

గడగడలాడు, దే. అ. క్రి. (గడగడలు + ఆడు) వడఁకు: చూ, వణఁకు. 2.

గడచీల, దే. వి. ఏతపుఁజానయం దమర్చియుండెడు దండెపు బీటలు తగుల్చుటకు గడతల నుండెడు చీల.

గడదేశజము, సం. వి. అ. న. సాంబరలవణము: చూ, లవణము. 1.

గడన, వై. వి. 1. = గణన. ఎన్నిక: చూ, సంకల్పము; 2. = గణన. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము; 3. = అర్జన. చూ, సంపాదనము; 4. = ఘటన. కూర్పు.

గడనకత్తె, వై. వి. బోగముది: చూ, వేశ్య.

గడనపడఁతి ద్వ. వి.— వై.—

గడప, దే. వి. వాకిటిక్రిందిభాగము. రూ-కడప: చూ, దేహళి.

గడపపడము, వా. వి. పంటకాఁపులు పాలేరు వాండ్రకు ఇచ్చు ధాన్యాదికము: గడపపుఁదల-రూ-గడుపుఁదల.

గడపపుఁదల, వా. వి. —పై.—

గడబిడ, వా. వి. అల్లరి: రూ-గడబిడి.

గడబిడి, వా. వి.—పై.—

గడమంచె, వా. వి. రూ-గడవంచె: చూ, బడ్డీ.

గడము, సం. వి. అ. పుం. 1 = గండె: చూ, మత్స్యము. 1; 2. అడ్డము: చూ, నిరోధము. 1; 3: చూ, విఘ్నము; 4: చూ, పరిఖ; 5. అడ్డపాటు: చూ, వ్యవధానము. 3; 6. గడ మను దేశము: చూ, దేశము; దే. వి. (1) కుండలోనగువాని మూఁత. ఆం, భా. ప్ర. ది. 95: చూ, శరావము. (రూ-గడి.)

గడయంతము, సం. వి. అ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

గడరుఁగోయిల, ద్వి. వి: చూ, రూ-గండుఁగోయిల.

గడలవణము, సం. వి. అ. న. సంబరదేశమునఁ బుట్టిన ఉప్పు: చూ, లవణము. 1.

గడవంచె, వా, వి: చూ, రూ-గడమంచె.

గడసాదన, వై. వి వ్యాయామము: చూ, సాము. 3.

గడసె, దే. వి. అటుక (అప్ర): చూ, మసెల.

గడి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. ఏఁడావి: చూ, సంవత్సరము: దే.వి. (1): చూ, శరావము; (2) ఎల్ల: చూ, సీమ. 1; (3) వాప్యాం కుర విశేషము; (4) బలము: చూ, శక్తి. 1; (5) మరియాద: చూ, సన్మానము; (6) కోటబురుజు: చూ, సదనము. 1; వా. వి. (7) (బట్టమడత) హద్దు; (8) క్షేత్రగణిత సంబంధ మగు భాగము. (ఐ. గళ్ల) "పేపువర్కు హొత్తము నిండుగ నెన్నియో గళ్లు గలవు."; (9) (తలుపుయొక్క) అడ్డు. "అడ్డుగడి వేయుము." (గడియ); (10) (చెవులు దిమ్మెక్కి నపుడు కలుగు) అడ్డు "చెవులు గడ్లపడ్డవి" మొ; (11) (చదరంగపు) గడి; (12) (ఉప్పుబట్టె. చెఱుగుడి లోనగు నాటలయందలి) గీత. "గడిదాఁటిరమ్మ." మొ.

గడించు, వై. స. క్రి. = ఘట. రూ-గడియించు. 1. ఆర్జించు: చూ, సంపాదించు; 2. కల్పించు: చూ, సృజించు.

గడించుపడఁతి, ద్వి. వి: చూ, వేశ్య.

గడించువాఁడు, ద్వి. వి: చూ, సంపాదించువాఁడు.

గడికట్టు, ద్వి. వి: చూ, అరితీఱ.

గడికాళ్లువేయు, దే. స. క్రి. (రెండు రెండు పశువులను) ఒక్కొక్క కాలుచేర్చి లంకెవేయు: చూ, లంకె వెట్టు. 3.

గడితపడు, వై. అ. క్రి. (గడితము + పడు): చూ, గట్టిపడు.

గడితము, వై. వి. 1. రూ-సుగ్గడితము. సాంద్రవప్రము: చూ, వప్రము; 2. = ఘటిత. తఱచు: చూ, మొత్తము; 3. ముదుగు: చూ, లావు. 8; విణ. 4. తఱచైనది: చూ, మొల్లము; 5. ముదుగైనది: చూ, స్థూలము.

గడిత్రాడు, దే. వి. (రెండు రెండు పశువులను) ఒక్కొక్క కాలుచేర్చి లంకెవేసెడు-పలుపు: చూ, సూత్రము. 1.

గడిదేఱు, దే. అ. క్రి. (గడి + తేఱు): చూ, సమర్థుఁడగు.

గడిదొంగ, దే. వి. ఒకవెలిఁగినదొంగ, గజదొంగ: చూ, హారకుఁడు.

గడిపోతు, దే. విణ. అఁబోతు: చూ, వృషభము.

గడిబిడి, వా. వి: చూ, రూ-గడబిడి.

గడిమెకము, దే. వి. వేటునకుం జిక్కని మెకము: చూ, మృగము. 1-3.

గడియ, వై. వి. 1. = ఘటిక. ఇరువదినాలుగు నిమిషముల కాలము: రూ-గడె; (సం. ప):— ఘటిక; తద్విశేషము.- అరగడియ:— (తె. ప.):— అరగడియ:— (సం. ప.):- అర్థఘటిక, కథకము, 2. = ఘటిక. గడెమ్రాను, రూ-గడె. "తలుపు గడియ": చూ, విష్కంభము. 2.

గడియమ్రాను, ద్వి. వి: రూ-గడెమ్రాను: చూ, విష్కంభము. 2.

గడియారము, వై. వి. = ఘంటికారము- ఘటీకారము, కాలపరి మాణమును తెలుపునట్టి యొక యంత్రము. పా. 2, అ. 50: చూ, ఘటీకారము; (గడియారమునుబట్టి క్షేత్రగణితమునకు సంబంధించిన విశేషాంశములన్నియు తెలిసికొనవచ్చును.)

గడివడ, దే. వి. కఠినముగనుండెడి వడియము: చూ, వడియము.

గడివాఁడు, దే. వి. ఎల్లలవద్ద కాఁపున్నవాఁడు.

గడివోతు, దే. వి. ఒకానొక కుక్క: చూ, ఘనకము.

గడు, దే. వి. ఒకానొక వాయువు. ఆం, భా. ప్వి. వ. 38: చూ, చెక్క. 3.

గడుపుఁదల, వా. వి: చూ, గడపపడము. (రూ-గడుపువల).

గడురుఁడు, సం. విణ. బొక్కబొమ్మనాయ: చూ, వామనుఁడు.

గడులుఁడు, సం. విణ. —పై.—

గడువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. —పై.—; 2. గ్రంథి, మాంస గ్రంథి: చూ, బుడిపి; దే. వి. (1) మర్యాద: చూ, సన్మా నము; (2) నిర్ణయకాలము: చూ, మితి.

గడుసరి, దే. విణ. (గడుసు + అరి) 1. అసాధ్యుఁడు. వై. విణ. 2. = కఠినుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. = కఠిన. శూరుఁడు. సాంబ. మానవ. 31: చూ, హంవీరుఁడు. 2; 4. = కఠిన ధైర్యముగలవాఁడు: చూ, దిట్టరి. (దేశ్యమని శ. ర.)

గడుసు, దే. వి. 1. కాఠిన్యము: చూ, బెడిదము; 2. ధైర్యము: చూ, స్థైర్యము; విణ. 3. కుజనుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 4. కుత్సితస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౯; 5. అసాధ్యము: చూ ముగ్గొయ్య; 6. కఠినము: చూ, బెడిదము.

గడుసుకుంక, వా. వి. గడుసరివాఁడు.

గడుసువడు, ద్వి. అ. క్రి. (గడుసు + పడు) ధీరుఁడగు. పాండు. 3, ఆ. 14.

గడుసువాఁడు, వా. వి. నేర్పుగా తనపని నిర్వహించుకొను సమ ర్థుఁడు.

గడె, వై. వి. = ఘటిక: చూ, రూ-గడియ.

గడెంకొట్టుట, వా. వి. వ్యవసాయముచేయుట: (భద్రాచలప్రాంత మున వాడుక).

గడెత్తు, వా. వి. 1. దాఁటుకొనిపోవుటకు యెత్తు; 2. యుక్తిపై యుక్తి; 3. పెద్దఆలోచన: చూ, యోచన.

గడెత్తువాఁడు, వా. వి. ఎత్తులమారి.

గడెమ్రాను, దే. వి. గడియ: చూ, విష్కంభము. 2.

గడేకారి, వా. వి. 1. అల్లరిచేయువాఁడు; 2. జాప్యమెక్కి మిద్దె కట్టువాఁడు (భద్రాచలప్రాంతమున గొండాలు అని వాడుక.)

గడేకారిజట్టు, వా. వి. అల్లరిగుంపు.

గడేరము, సం. వి. అ. పుం. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; వా. వై. వి. 2. = ఘటీకారము: చూ, రూ - గడియారము. (భద్రాచలప్రాంతమున వాడుక.)

గడోత్థము, సం. వి. అ. న. గడలవణము: చూ, లవణము. 1.

గడోలము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుడము: చూ, బెల్లము. 1; 2. గ్రాసము: చూ, సాపాటు.

గడ్డ, వై. వి. 1. = గండః. కురుపు: చూ, వ్రణము; 2. = కందః, మూలము: చూ, వేరు. 1; 3. మంటిగడ్డ: చూ, భూమి. 1: 4 ద్వీపము. చూ, లంక. 1.

గడ్డకట్టు, దే. అ. క్రి: చూ, ముద్దకట్టు.

గడ్డకలుసు, ద్వ. వి: చూ, పలుగుగుంటక.

గడ్డపాఱ, ద్వ. వి. ఖనిత్రము: చూ, ముద్గరము.

గడ్డప్రొయ్యి, ద్వ. వి. గడ్డలపొయ్యి: చూ, హసంతి. 1-౪-(౧).

గడ్డము, వై. వి. = గండ. 1. గడ్డువ: చూ, శ్మశ్రువు; 2. గడ్డము మీసములు: చూ, శ్మశ్రువు. 3 దీనికి ఉపమానము మట్టిసంచు.

గడ్డరి, సం. వి. ఆ స్త్రీ. ఆడుగొఱ్ఱె: చూ, మేషము. 1.

గడ్డరికాప్రవాహన్యాయము (రూ) గడ్డాలికాప్రవాహన్యాయము. న్యా. గడ్డరిక = గొఱ్ఱె. ఒక గొఱ్ఱె ప్రవాహమునఁ బడఁగా దానివెంటనే వచ్చుచున్న మందగొఱ్ఱెలన్నియును బడును. "అంధపరంపరాన్యాయము" వంటిది.

గడ్డి, దే. వి. కసవు: చూ, తృణము. (పచ్చిగడ్డి, ఎండుగడ్డి అని ద్వివిధము. ఎండుగడ్డి = వట్టిగడ్డి అని వాడుక.)

గడ్డికట్టుట, దే. వి: చూ, ఆబంధము. 1.

గడ్డిగఱచుట, జా. 1. చిక్కులఁబడుట; 2. లంచములఁబట్టుట; వా. 3. గడ్డి నోటఁబెట్టుకొని తినుట.

గడ్డితినుట, — పై.—

గడ్డిపాము, దే. వి. ఒకానొక పాము: చూ, సర్పము. 1-౪-(౨౮).

గడ్డిపిట్ట, ద్వ. వి. ఒకరకము పిట్ట: చూ, పక్షి.

గడ్డిపెట్టు, వా. స. క్రి. 1. చీవాట్లుపెట్టు: (గోదావరీమండలమున వాడుక); 2. గడ్డితినిపించు.

గడ్డిబొద్దు, దే. వి. 1. చట్టకురురు, చంద్రరేఖావిలాపము. 1, అ. 69: చూ, మట్టు. 3; వా. వి. 2. పొడవుగను గుండ్రముగను చుట్టి బందిమీఁదవేయు ఎండుగడ్డిచుట్ట: చూ, బొద్దు. 2. (గోదావరీప్రాంతమున వాడుక.)

గడ్డిమేటి, వా. వి. కసవుఁగుప్ప: చూ, మేటి.

గడ్డివామి, వా. వి. — పై.—

గడ్డిమొలత్రాడు, దే. వి. ముంజదర్భల మొలత్రాడు, ముంజ: చూ, సూత్రము. 1.

గడ్డు, దే. విశే. 1. అసాధ్యము: చూ, ముగ్గొయ్య (రూ-గండు-గడుసు; 2. మిక్కిలి. "గడ్డపనులు - గడ్డుఱుకు" మొ: చూ, హెచ్చు. 1; 3. బలాత్కారము: చూ, హఠము.

గడ్డుకము, సం. వి. అ. పుం. రూ-గడ్డూకము. జలపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.

గడ్డుకొను, దే. అ. క్రి: చూ, ముమ్మరించు.

గడ్డూకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గడ్డుకము.

గడ్డెనబొద్దు. దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

గణకకర్మము, సం. వి. అ. న. లెక్కవ్రాయుట.

గణకర్ణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పెద్దపాఁపరః.

గణకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జ్యోతిషికస్త్రీ: (చూ, స్త్రీ. 1-౧౫౪.)

గణకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జోస్యుఁడు: చూ, సాంవత్సరుఁడు; 2. = కరణము: చూ, పంజీకరుఁడు. (రూ-గణికుఁడు.)

గణగణ, దే. వి. 1. ఘంటాధ్వనియందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ; 2. చులుకనా మాటలాడుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.

గణచక్రికము, సం. వి. అ. న. ధార్మికులు కలసి భోజనము చేయుట.

గణదేవతలు, అం. 1. ఆదిత్యులు పన్నిద్దఱు.— ఇంద్రుఁడు, ధాత, పర్జన్యుఁడు, త్వష్ట, పూష, అర్యముఁడు, భగుఁడు, వివస్వంతుఁడు, విష్ణువు, అంశుమంతుఁడు, వరుణుఁడు, మిత్రుఁడు; 2. విశ్వేదేవులు పదుగురు.— వసుసత్యులు, క్రతుదక్షులు, కాలకాములు, ధురివిరోచనులు, పురూరవాద్రవులు; 3. వసువులు ఎనమండ్రు.— అప్పుఁడు, ధ్రువుఁడు, సోముఁడు, అధ్వరుఁడు, అనిలుఁడు, ప్రత్యూషుఁడు, అనలుఁడు, ప్రభాసుఁడు; 4. తుషితులు ముప్పదియాఱుగురు; 5. భాస్వరులు అఱువది నలుగురు; 6. అనిలులు నలుబది తొమ్మండ్రు; 7. మహారాజికులు (మహారాజులు) రెండువందల యిరువది మంది; 8. సాధ్యులు పండ్రెండుమంది.— మనుఁడు, హనుమంతుఁడు, విష్ణువు, ధర్ముఁడు, నారాయణుఁడు మొదలగువారు; 9. రుద్రులు పదునొకండుమంది.— అజుఁడు, ఏకపాదుఁడు, అహిర్బుధ్న్యుఁడు, త్వష్ట, రుద్రుఁడు, హరుఁడు, శంభుఁడు, త్ర్యంబకుఁడు, అపరాజితుఁడు, ఈశానుఁడు, త్రిభువనుఁడు.

గణము, పా. 3. దీనికి ఉపమానములు.— శంఖము, పోఁకపుత్తుక.

గణన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ, అ. న. 1. = గడన. ఎన్నిక: చూ, సంకల్పము; 2. రూ - గణనము. లెక్కపెట్టుట: చూ, సంఖ్య. 1.

గణనము, సం. వి. అ. న. లెక్కపెట్టుట: చూ, రూ-గణన. 2.

గణనాయిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.

గణనీయము, సం. విశే. లెక్కపెట్టఁదగినది (నక్షత్రాదులు): చూ, సంఖ్యేయము (రూ-గణేయము-గాణేయము.)

గణపతి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

గణపతీనుతుఁడు, అం. కాశీరాజు: చూ, రాజు 1-౬.

గణపర్వతము, సం. వి. అ. పుం. కైలాసము: చూ, పర్వతము. (ఇట్లు గణాచలము.)

గణము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుంపు: చూ, సమూహము; 2. ప్రమథుల సమూహము: చూ, సమూహము; 3. సేనావిశేషము. (ఇరువదియేడు రథములు అన్ని యేనుఁగలు ఎనుబదియొక్క గుఱ్ఱము నూటముప్పదియేవురు కాల్బలము

గలది.): చూ, సేన. 1-౧; (మూఁడుగుర్మములలోకగణములు; అం. 4. గురులఘువర్ణములు కూడిక కలది. సామాన్యముగా గురులఘువులు మూఁడుకూడినది గణము. కాని రెండు-మూఁడు-నాలుగు-ఐదు వర్ణములుగల గణములుం గలవు:చూ, అష్టగణలక్షణము-ఉపగణములు. (సంభవముగ సూత్రింపు శ్లోకము. - "ఆదిమధ్యావసానేషు యరతా యాంతి లాఘవం. భజసా గౌరవంయాంతి మనౌతు గురులాఘవే." సూర్యేంద్ర-గ, హలు (2) సూర్యగణములు: భ, ర, త, నగ, నల, సలములు (6) ఇంద్రగణములు: తగ, తల, రగ, రల, భగ, భల, మల, నగల, నలగ, నగగ, నలల, సగల, సలగ, నలల లు (14) చంద్రగణములు, చంద్రగణము లక్కరలేదు అందురు, శ్లో॥ సానుస్వారో విసర్గాంతో దీర్ఘోయుక్త పరస్చ యః॥ గురు మేతం విజానీయా దన్యో లఘురుదాహృతః॥ తలుపుగ ఇంద్ర సూర్యగణములె యుపయుక్తములు, పద్యములనుబట్టి యీ యీ గణములు నిన్నిగణములు నని నియమముండును.

గణరాత్రము, సం. వి. అ. న. పెక్కు రాత్రుల సమూహము: చూ, రాత్రి.

గణరూపకము, సం. వి. అ పుం. వెట్టితెల్లేడు, ఉల్లేడు (అని కొందఱు)*: చూ, వికిరణము.

గణరూపము, సం. వి. అ. పుం. అర్కము*: చూ, వికిరణము.

గణరూపి, సం. వి. న్. పుం. తెల్లజిల్లేడు*: చూ, వికిరణము.

గణపతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ధన్వంతరితల్లి: చూ, పాలకాఖ్య.

గణపతిసుతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దివోదాసుఁడను రాజు: చూ, రాజు. 1.

గణహాసకము, సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లకిచోరము, చోరమను గంధద్రవ్యము (వాసుక)*: చూ, రాజార్హము; 1-౧౩; 2. చండయను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము: 1-౧౦; 3: చూ, బయిరెక్కిసి*.

గణహాసము, సం. వి. అ. పుం. చోరమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౧౩.

గణాగ్రణి, సం వి. ఈ. పుం: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

గణాధిపతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, శివుఁడు, 2: చూ, వినాయకుఁడు. 1. (ఇట్లు గణాధీశుఁడు.)

గణి, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, గణనము; 2. సాంగముగా వేదాధ్యయనము చేసినవాఁడు. (అనఁగా ఋక్కు-యజుస్సు-సామము-అథర్వణవేదములను, శిక్ష-వ్యాకరణము-ఛందస్సు-నిరుక్తము-కల్పమను ఆఱు వేదాంగములను జదివినవాఁడు.): (సం. ప.) అధ్యాపకుఁడు, ఉపాధ్యాయుఁడు, గురువు.

గణించు, సం. స. క్రి. 1. ఎంచు: చూ, లెక్కించు; 2: చూ, లక్ష్యపెట్టు.

గణిక, సం. వి అ. స్త్రీ. 1. భోగముది: చూ, వేశ్య; 2: ఆఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి: 1-౨౫; 3. అడవిమొల్ల*: చూ, యూథిక. 1; 4. శతపుష్పి*: చూ, సదాప; 5. ఇల్లింద*: చూ, మాతులుంగము; 6. నెల్లి. కూరనెల్లి (అని కొందఱు)*: చూ. శ్రీవర్ణము. 1.

గణికారిక, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, గణిక. 6*.

గణితకుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గణకుఁడు. (అని కొందఱు.)

గణితము, సం. వి. అ. న. 1. అంకవిద్య: చూ, సంఖ్య. 1: (చూ, గణితశాస్త్రము); విణ. 2. ఎంచఁబడినది. సంఖ్యాతము: చూ, సంఖ్య. 1; అం. 2: చూ, అవధానములు.

గణితములు, అం. అంకగణితము, క్షేత్రగణితము.

గణితవ్యము, సం. విణ. ఎంచఁదగినది: చూ, సంఖ్యేయము.

గణితశాస్త్రము, సం. వి. అ. న: చూ, అంకగణితము.

గణితి, వా. వి. ఎంచఁదగినలెక్క. "మనుష్యుల గణితి, పశువుల గణితి." మొ.

గణిల్లు, దే. క్రి. నిద్దుర బంకపేయుఁడు లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గణుతి, వై. వి. 1. = గణన. ఎన్నిక: చూ, సంకల్పము; 2. పొగడ్త: చూ, స్తోత్రము; 3. గుఱి: చూ, లక్ష్యము. 1.

గణుతించు, వై. స. క్రి. 1. ఎంచు: చూ, లెక్కించు; 2. పొగడు: చూ, స్తుతించు; 3. లెక్కపెట్టు: చూ. లెక్కసేయు.

గణుతిచేయు, వై. స. క్రి. ఎంచు: చూ, లెక్కించు.

గణెము, దే. వి. వేషధారులు ధరించెడు అక్కసొమ్ము: చూ, భూషణము 2.

గణేయము, సం. విణ: చూ, రూ-గణనీయము.

గణేరుక, సం. వి. అ. స్త్రీ. కుంటెనకత్తె: చూ, శంభళి.

గణేరువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. భోగముది. చూ, వేశ్య; 2. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి: 1-(౭౫); పుం. 3. కొండగోఁగు*: చూ, మృదుద్రుమము.

గణేరకుసుమము, సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱగన్నేరు*: చూ, హయమారకము.

గణేరభూషణము, సం. వి. అ. న. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

గణేశుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు.

గణోత్సాహము, సం. వి. అ. పుం. కుచ్చులమీను: చూ, మత్స్యము. 1.-౨౭.

గణ్యుఁడు. సం. విణ. ఎంచఁదగినవాఁడు: చూ, సంఖ్యావంతుఁడు.2.

గతజలసేతుబంధనన్యాయము, న్యా. నీరు పోయిన తరువాత గట్టువేసిన విధము.

గతజలసేతుబంధనము, జా. గతించినదానికి విచారించుట. నీరు పోయినతరువాత సేతువుగట్టుట. "చ. గతజలసేతుబంధనము గాదె యికం బరితాపమొందుటల్." (శంతనూపాఖ్యానము.)

గతజీవస్యపునఃకిమౌషధైః, న్యా. చచ్చినవానికి మందులెందుకు?

గతపడు, మి. అ. క్రి. (గతము + పడు) 1. కడచు: చూ, సను. 3; 2. చచ్చు: చూ, సమయు.

గతము, సం. వి. అ. న. 1. పోక: చూ, ప్రయాణము: విణ. 2. పోయినది: చూ, హితము. 3; 3. తెలియఁబడినది. పొందఁబడినది. (అని కొందఱు): చూ, వ్యక్తము. 2.

గతసన్నకము, సం. వి. అ. పుం. మదముడిగిన యేనుఁగు, నిర్మదము: చూ, హస్తి. 1-(౭౩).

గతానుగతికో లోకో నలోకః పారమార్థికః, న్యా. లోకులు ముందు పోవువానిని వెంబడించిపోవుదురు. కానీ పరమార్థముఁ దెలిసి వెంబడింపరు.

గతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పోక. (గతులు మూఁడు:— దానము, భోగము, నాశము): చూ, వర్తనము. 1; 2. = గండి. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1; 3 నారిపుండికంటిత్రోవ; 4. ఉపాయము: చూ, వెరవు; 5. తెలివి: చూ, బుద్ధి; 6. బాల్యము లోనగు దశ: చూ, వయస్సు. 1; 7. చందము. (ఈ యర్థమునకు తెనుఁగున వాడుక): చూ, విధము. 1; 8. మూఁడునొకటి: చూ, నాలుగు; 9. నెలవేసిన కుఱుపు: చూ, వ్రణము. 1-అ; 10. పయనము: చూ, యాత్ర; 11. బి. అవస్థ, దశ: (చూ, అవస్థలు, ద్వాదశావస్థలు); అం. 12. వృషలక్షణాంగము లలో నొకటి. (గతి. = పదక:— వృషభము, సింహము, శార్దూలము, గజము, హంసగతిగలిగిన రాజగు; శుకగతి భోగియగు; శ్వాన. ఉష్ట్రి, మహిష, సూకరగతులైన భాగ్య హీనుఁడగు; నీటితరగలగతి ద్రవ్యక్షయమగు; కాకగతి దుఃఖకరము; ఉలూకగతి రోగకరము): చూ, లక్షణాంగ ములు; 13. స్త్రీ లక్షణాంగములలో నొకటి: (గతి.=నడక:— హంసవలె నేనుఁగువలెనున్న రాజపత్నియగు భూమి యదురునట్లు నడిచిన సర్వజనవిరోధురాలగు.); చూ, స్త్రీ లక్షణాంగములు; 14: చూ, గుణములు.

గతించు, సం. అ. క్రి: చూ, గతపడు.

గతిభేదములు, అం. బుద్ధి, స్నాతకుఁడు, యతి, స్థాండిలుఁడు, ద్వయాతిగుఁడు, మూలికుఁడు, లోచకుఁడు, శౌర్యుఁడు, ఖపు టుఁడు. (9).

గతిల, సం. వి. అ. స్త్రీ. గతిలయనునది; చూ, నది.

గతివిశేషములు, అం. అశ్వశాస్త్రమునందలి (వీధిలో) గతివిశేష ములు:— ఉరశ్చాలి, శిరశ్చాలి, పృథులము, బధ్యమానకము, ఆలీఢము, ప్రత్యాలీఢము, ఉపధ, పాదచారి, సర్వగము. (9).

గతుకు, దే. వి. 1. రూ-గదుకు. ఎంగిలితినుట: చూ, సాపాటు; స. క్రి 2. రూ-గదుకు. ఎంగిలితిను: చూ, సాపడు. (కతుకు అనియు వాడుక.)

గతులు, అం. మల్లశాస్త్రములోనివి.—హరి, గజము, వ్యాఘ్రము, పక్షి, నరుఁడు, మహిషము, జంబుకము, మర్కటము (కుక్కుటమని కొందఱు), హరిణము, మార్జాలము, చటకము, తాండవము; (12): చూ, మల్లశాస్త్రము.

గత్త, దే. వి. రూ-గత్తము. ఎరువు: చూ, పిడక.

గత్తము, దే. వి. —పై.—

గత్తర, దే. వి. 1. ఉపద్రవము: చూ, విపత్తు; 2. దోషము యొక్క ప్రకటనము: చూ, రద్దు. 2; విశ. 3. దోషమువలన ప్రకటితమైనది: చూ, రద్దు. 2.

గత్తు, దే. వి. మూత్రగంధము (గచ్చుకంపు-గస్తుకంపు అని వాడుక): చూ, వాసన. 1-ఇ.

గద, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. = గుదియ. వాలుగుమూరలు నిడివి గల దండము: చూ, బాణము. 1-౧౫; (1-౪౦); 2. పాదిరి: చూ, స్థాలి. 2; అం. 3: చూ, విష్ణ్వాయుధములు; 4: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు: (చూ, బాణము. 1.)

గదమాయించు, వా. క్రి: చూ, గద్దించు.

గదము, సం. వి. అ. పుం. తెవులువిషము (అనికొందఱు): చూ, రోగము. 1.

గదయిత్నువు, సం. విశ. ఉ. 1. కాముకుఁడు: చూ, వలపు కాఁడు; 2. మిక్కిలి అసహ్యముగ మాటలాడువాఁడు, జల్పా కుఁడు (పుంలింగమని కొందఱు): చూ, వక్త. 1.

గదాంబరము, సం. వి. అ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1. (గదాంవరము అనియు.)

గదాఖ్యము, సం. వి. అ. న. కుష్ఠము: చూ, సితము. 1-౩.

గదాగదులు, సం. వి. అ. పుం. స్వర్వైద్యులు.

గదాగ్రజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గదునియన్న: చూ, విష్ణువు.1.

గదాగ్రణి, సం. వి. ఈ. పుం. క్షయరోగము: చూ, దగ్గు, (ఇకారాంతమని కొందఱు).

గదాధరుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, గదాగ్రజుఁడు.

గదాభృత్తు, (గదాభృతుఁడు) సం. వి. త్. పుం. —పై.—

గదారాతి, సం. వి. ఇ. పుం. ఔషధము: చూ, మందు. 1.

గదాహ్వము, సం. వి. అ. న: చూ, గదాఖ్యము.

గది, సం. వి. న్. పుం. 1. గదనుధరించినవాఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; విశ. 2. తెవులుగలవాఁడు: చూ, వ్యాధికుఁడు; దే. వి. (1) ఇంటిలోపలి యిల్లు: చూ, సదనము. 1. "పడకగది, వంటగది." మొ; (2) రెండుదూలముల మధ్యప్రదేశము, కాను (అని వాడుక), శాలభాగము.

గదుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కృష్ణుని తమ్ముఁడు, కృష్ణునియన్న (అని కొందరు).

గదుకు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-గతుకు.

గదుగుడు, దే. వి. గళనము. ఆం, పదా. నర. 109: చూ, జారుఁడు.

గదుము, దే. స. క్రి. రూ-గద్దించు: చూ, జళిపించు.

గదుముకొను, దే. స. క్రి. —పై.—(స్వార్థముఁకొను).

గదుసు, దే. వి. చెడుకంపు, పొందు. 2, ఆ. ఏట: చూ, వాసన. 1-౪.

గద్గదము, సం. విశ. = గగ్గు. 1. డగ్గుత్తికపడినది (మాట): చూ, శబ్దము. (2.—౨౪.); 2: చూ, గద్గదస్వరము. 2.

గద్గదస్వరము, సం. వి. అ పుం. 1. ఎనుబోతు: చూ, మహి షము; 2. మన్మనము, డగ్గుత్తికపడిన యెలుఁగు. చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౨౧).

గద్గదిక, సం. వి. అ. స్త్రీ.= గగ్గ: చూ, గద్గదము.

గద్ద, వై. వి. = గృధ్రః. రూ-గ్రద్ద: దాక్షాయ్యము: చూ, హరి వాహనుఁడు. 1-౧.

గద్దకత్తి, వై. వి. అసాధ్యురాలు (రూ - గద్దటి - గడుసు - గరాసు): చూ, స్త్రీ. 1-౪౫.

గద్దగోరు, వై. వి. 1-= గృధ్రఖుర, గరుడిగోరు రూ-గ్రద్దగోరు: చోరసాధనవిశేషము. ముఖ్యబంతి: చూ, రిష్టి. 2-౨౩; వా. వి. 2. అందమునకై తాళపుచెవులగుత్తిలో తగిలించి మొలత్రాడున నంచుకొనెడి వెండిలోనగువాని ఆభరణము: చూ, భూషణము. 2.

గబ్బిలము, —పై.—

గబ్బిలాయి. —పై.—

గబ్బిలి. దే. వి. రూ-గుప్పిలి పిడికిలి, ముష్టి: చూ, హస్తము. 1-౨౦.

గబ్బిన, దే. వి. ఒకానొక మూలిక*: చూ, వృక్షము.

గబ్బు, దే. వి. 1. చెడుకంపు. శై. 3, ఆ. 74: చూ, వాసన; 1-౪; 2. గంధము. అం, భా. స్క. 106: చూ, వాసన; పై. వి. 3. = గర్వము. పాండు. 1, ఆ. 117: చూ, హంకారము; 4. మత్తు: చూ, మదము 1; 5. కస్తూరిమృగము: చూ, జెళ గువ్వ.

గబ్బుచీకటి, దే. వి. గాఢాంధకారము: చూ. మేచకము. 1.

గబ్బుచెంచిమేకము, ద్వి. వి. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.

గబ్బులుఁగు, దే. వి. ఒకరకము శకునపక్షి, భాసంతము: చూ, జెళగువ్వ.

గభస్తి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. సూర్యకిరణము, సూర్యచంద్రాదుల రశ్మి (అని కొందఱు): చూ, హాయనము. 2; 2. ఇనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; 3 అగ్నాయి, స్వాహ, అగ్నిపెండ్లాము: చూ, భార్య. 1-౨; అం. 4: చూ, ఛందములు

గభస్తిమంతుఁడు, సం. వి. త్. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.

గభస్తిహస్తుఁడు, సం. వి. అ. పుం. — పై.—

గభస్త్యస్త్రము, అం: చూ, అస్త్రములు: (చూ, బాణము. 1. శస్త్రములు, ముప్పదిరెండాయుధములు.)

గభీరము, సం. వి. అ న. = 1: చూ, రూ-గంభీరము. 6; విణ. 2. నీచస్థానము: చూ, స్థానము. 1; విణ. 3: చూ, రూ-గంభీరము. 7

గభీరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బృహద్ఢక్క: చూ, వీణ. 1-౩౬.

గభీరిమ, సం. వి. న్. పుం: చూ, రూ- గంభీరిమ.

గభోలికము, సం. వి. అ. పుం. చిఱుసెనగలు: చూ, సెనగలు.

గభోళి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఒఱగుదిండు : చూ, లోపు.

గమకము, సం. వి. అ. పుం. 1. సంగీతశాస్త్రమునందలి స్వర విన్యాసభేదము: చూ, స్వరము. 2—౩౬; 2. క్రిందిపెదవి క్రింది గుంట: చూ, పెదవి: (చూ, రంధ్రము. 1-౧౫.); విణ. 3. తోఁపఁజేయునది; అం. 4: చూ, అష్టాదశపదార్థములు; దే. వి. (1) లావు: చూ, స్థూలము 2; (2) ఆధిక్యము: చూ, హెచ్చు. 1; (3) ప్రయత్నము: చూ, యత్నము; విణ. (4) మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము.

గమకములు, అం. రిరిపువు, స్ఫురితము, కంపితము, లీనము, ఆందోళితము, వళ్లి, త్రిభిన్నము, కురళము, ఆహతము, ఉల్లాసితము, ప్లావితము, గుంఫితము, ముద్రితము, నామితము, మిశ్రము. (15): (చూ, దశవిధగమకములు.)

గమకారిత్వము, సం. వి. అ. న: చూ, రభసము.

గమకించు, దే. అ. క్రి: చూ. యత్నించు.

గమగమ, దే. వి. వాసనకొట్టుటయందగు ననుకరణము. స్వా. 2, ఆ. 55: చూ, హూహూ.

గమగమించు, దే. అ. క్రి. గమగమయని వాసనకొట్టు: (తె. వ.) గమాయించు.

గమకుఁడు, సం. విణ. తెరువరి: చూ, పాంథుఁడు.

గమనము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-గమము. పోక: చూ, వర్తనము. 1; 2: చూ, ప్రయాణము; 3. తలఁపు: చూ, స్మృతి. 1; 4. కోరిక : చూ, వాంఛ; అం. 5: చూ, కర్మములు.

గమనించు, సం. అ. క్రి. 1. పోవు : చూ, వెస్సు. 3; 2. తలఁచు ; చూ, యోచించు.

గమనిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నడవడి : చూ, వర్తనము. 1; దే. వి. (1) చందము : చూ, విధము. 1.

గమము, సం. వి. అ. పుం. 1. నడవడి : చూ, వర్తనము. 1; 2. పయనము : చూ, ప్రయాణము; 3. త్రోవ : చూ, మార్గము. 1.

గమస్నవాఁడు, దే. వి. క్షత్రియస్త్రీకి శూద్రునికుపుట్టినవాడు అయిదు విధముల సారాయి నమ్మువాఁడు : చూ, సురాజీవి.

గమాయించు, దే. అ. క్రి : చూ, గమగమించు.

గమి, సం. విణ. న్. 1. తెరువరి: చూ, పాంథుఁడు; దే. వి. (1) గుంపు. రూ - గుమి గుమురు - గుబురు; చూ, సమూహము; విణ. 2. తఱుచు : చూ, మొత్తము.

గమించు, సం. అ. క్రి. పోవు. రూ.గమియించు: చూ, వెళ్లు. 3.

గమికత్తె, ద్వ. వి. అంతఃపురమునందు కావలియుండెడు ఆఁడుది. శశాం. 4, ఆ. 164 : చూ, స్త్రీ.

గమికాఁడు, దే. వి. 1. కాకి: చూ, వాయసము: 2. అధిపతి : చూ, ప్రభువు 2; 3 సేనపతి: చూ, సైనికుఁడు; 4. అల్ప సైన్యాధిపతి: చూ, సైనికుఁడు. (అం. భా. ద్వి. 184); 5. ముఖ్యుఁడు: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు.

గమికొను, దే. అ. క్రి. అంటలుగట్టు: చూ, ప్రోగుపడు.

గమియించు, సం. అ. క్రి: చూ, రూ-గమించు.

గమిష్ఠువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. కురుక్షేత్రము: చూ, దేశము; 2. గాలి: చూ, వాయువు.

గమ్మత్తు, వా. వి. 1. వేడుక; 2. తమాషా; 3. కనుకట్టు; 4. రహస్యము.

గమ్మ, దే వి. 1. వాసనకొట్టుటయందగు ననుకరణము. పసు. 5, ఆ. 106: చూ, హూహూ; వా. వి, 2. తుమ్మబంక: చూ, జిగురు.

గమ్మన, వా. అవ్య. త్వరితముగ "గమ్మన వెళ్ళిరమ్మ."

గమ్యము, సం. విణ. పొందఁదగినది: చూ, ప్రాప్యము.

గయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఫల్గునీనదీతీరమున నుండు గయ యను పట్టణము: చూ, దేశము, 2. తీర్థవిశేషము: చూ, భూమి. 1-౧; అం. 3: చూ, క్షేత్రములు. (విశేషము.— శిరోగయ-గయ, నాభిగయ-భువనేశ్వరము, పాదగయ-పీఠికాపురము.)

గయము, సం. వి. అ. పుం. పశువు: చూ, మృగము. 1.

గయావళీబ్రాహ్మణులు, అం. 1. ఘూర్జరబ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు. వీరు యజుర్వేదులు. ఖేడాజిల్లాలో చేరిన అదాన నద్యావద్గ్రామములయందుఁ గానంబడియెదరు: చూ, బ్రాహ్మణులు: 2. గయయందలి ఫల్గునీనదియందు పిండములను వేయించు క్షేత్రపౌరోహితులు. (గయావాలా.)

గయాళము, రూ-గయ్యాళము. ధిక్కారపుమాట: చూ, శబ్దము. 2-౨౮.

గయాళి, దే. విణ. ధిక్కరించుచు మాటలాడునది. రూ-గయ్యాళి: చూ, స్త్రీ. 1-౪౬-(౧)

గయాళించు, దే. అ. క్రి. ధిక్కరించి మాటలాడు: చూ, రూ-గయ్యాళించు.

గయాళు, దే. వి. రూ-గయ్యాళు. సేద్యముచేయుటకుఁ దగని పొలము: చూ, భూమి. 1-౫౧.

గయిరమ్మ, వై. వి. = గౌరి: చూ, రూ-గవరమ్మ. (వాడుక). "గయిరమ్మ పండుగ": చూ, పార్వతి. 1.

గయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 2. గయుఁడను కోఁతి: చూ, వానరము; 1-౧౨; 3. గయుఁడను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-౪; అం. 4: చూ, మహారాజులు-రాజు. 1.

గయ్యాళము, దే. వి: చూ, రూ-గయాళము.

గయ్యాళి, దే. విణ: చూ, రూ-గయాళి "ఏవెంత గయ్యాళి గంపవే."

గయ్యాళించు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-గయాళించు. కళా. 3, ఆ. 222.

గయ్యాళు, దే. వి: చూ, రూ-గయాళు.

గర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. భోజనము: చూ, సాపాటు; దే. వి. (1) మంటిగడ్డ, మంటిముద్ద: చూ, భూమి. 1.

గరకట్టు, దే. అ. క్రి. గడ్డకట్టు. హై. 6, ఆ. 196: చూ, ముద్దకట్టు (రూ-గరమును-గరవడు.)

గరకొను, దే. అ. క్రి. —పై.—

గరగ, వై. వి. = కరకా. రూ-గరిగ. 1. చిన్నకుండ, పెండ్లిలో వసంత ముంచెడు గరగముంత (అని కొందఱు): చూ, భాండము. 3-౧౮; 2. నీళ్ళు త్రాగుట లోనగువాని కుపయోగించెడు చిన్నపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 3. గ్రామదేవత (అమ్మవారు) ఘటము. "నూకాలమ్మ గరగ": చూ, పాత్రము. 6.

గరగడ, దే. వి (గరగ + గడ) నూనె మొదలగునవి చిన్న నోరుగల పాత్రములలోఁ బోయుటకు అనుగున అఁడోఁక వలె క్రోవియమర్చి చేసిన విశాలమగు ఘటపాత్రవిశేషము. గరా: చూ, పాత్రము. 6.

గరగముంత, వా. వి: చూ, గరగ. 1. 2.

గరగర, దే. విణ. నైర్మల్యము: చూ, సొచ్చెము. 2.

గరగరనివాఁడు, దే. వి. మేదుఁడు: చూ, మినమిననివాఁడు.

గరగరిక, దే. వి. 1. నైర్మల్యము: చూ, గరగర; 2. అందము: చూ, సౌందర్యము; 3. తెలివి: చూ, బుద్ధి.

గరఘ్నము, సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లగగ్గెర*: చూ, పర్ణాసము; 2. బర్బరము*: చూ, నారంగి.

గరఘ్ని, సం. వి. ఈ స్త్రీ గరఘ్నియనుచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

గరజి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, కరణము. 14: (చూ, కరణములు. 2.)

గరడి, వై. వి. =: చూ, రూ-గరిడి. 2.

గరణము, సం. వి. అ. న. భోజనము: చూ, సాపాటు. (తెనుఁగు అని కొందఱు.)

గరదము, సం. వి. అ. న. విషము: చూ, విసము. 1.

గరదుఁడు, సం. విణ. విషముపెట్టువాఁడు.

గరపనేల, ద్వ. వి. మెరకనేల (గులకరాలచే గట్టియైనది): చూ, భూమి, 1-౪౦.

గరభము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గర్భము.

గరమాపంచకము, అం. రేలపండు, దుంగముస్తెలు, కరక్కాయ, కటుకరోహిణి, పిప్పలిమూలము. (౫).

గరము, సం. వి. అ. పుం. 1. (గరము = గరజి): చూ, గరజి; 2.రూ-గరళము. కృత్రిమ విషము "గరస్తు కృత్రికమ్ విషమ్" అ. పా. ప్ర. భో: చూ, విసము 1; 3. వత్సనాభి*: చూ, విష. 1; 4. ఒకానొక రోగము: చూ, రోగము. 1.

గరలారి, సం. వి. ఇ. పుం. మరకతమణి: చూ, రత్నములు. 1-౫.

గరవడు, దే అ. క్రి. (గర + పడు): చూ, గడ్డకట్టు.

గరళము, సం. వి. అ. న. 1. విషము: చూ, విసము. 1: 2. సర్పవిషము: చూ, విసము, 1; (కడుపులోగాని పేగులలో గాని పుండుగల రోగులకు గరళముతోఁగూడిన మందులు వాడకూడదు); 3. వత్సనాభి*: చూ, విష. 1; 4. గార*: చూ, హింగుది; 5. కసవుప్రోగు: చూ, పెంటి; 6. కొలఁది: చూ, పరిమాణము.

గరళముఖము, సం. వి. అ. పుం. పాము: చూ, సర్పము. 1-౧.

గరవ్రితము, సం. వి. అ. పుం నెమిలి: చూ, మయూరము.

గరాగరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-ఖరాగరి*: చూ, దేవతాళము; వా. విణ. (1) ఉన్నదున్నట్టుల, సత్యమైనది. (తెలుఁగున గోదావరిమండల ప్రాంతమున వాడుక.)

గరాత్మకము, సం. వి. అ. న. శోభాంజనబీజము*: చూ, శిగ్రువు. 1.

గరాధిక, సం వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, లక్క.

గరాసు, వై. విణ. 1. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2. కుత్సితస్త్రీ: చూ, స్త్రీ 1-౬౯: 3. = బ్రవ్వాని రక్కసి: చూ, రాక్షసి. 1.

గరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, దేవతాళము*; వా. వి. (1) వాఁడి: చూ, వాలు. 6.

గరిండము, సం. వి. అ. న: చూ, పతక.

గరిఁటె, దే. వి: చూ, రూ-గంటె. 1. (రూ-గబిఁటె.)

గరికపూజలమెచ్చుగబ్బివేల్పు. మి. ద్వ. వి: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

గరిగ, వై. వి. = కరకా: చూ, రూ-గరగ,

గరిడి, వై. వి. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. = ఖురళి. సాముకూటము. రూ-గరిడీ-గరడి: చూ, సదనము. 1; 3 గడసాదన. రూ-గరిడీ. కళా. 7, ఆ. 34: చూ, సాము. 3; 4. దగ్గఱ. రాఘ. 2, ఆ. 18: చూ, సమీపము. 1.

గరిడిముచ్చు, ద్వ. వి. గడిముచ్చు. మంచివానివలె దగ్గఱఁజేరి

యుంకి సమయముచూచి దొంగిలించెడు దొంగ. కళా. 2, ఆ. 46: చూ, హారకుఁడు

గరిసియ, వై. వి. = కరండికా. పూలబుట్ట: చూ, సజ్జ.

గరిడీ, వై. వి (రూ-గరడి-గరిడి) 1. = ఖురళీ. సాముకూటము. వసు. 4, ఆ, 72: చూ, సదనము. 1; 2. గడసాదన: చూ, సాము. 3.

గరిత, వై. వి = గృహస్థా. 1. ఇల్లాలు: చూ, భార్య; 2. పతివ్రత. అచ్చ. యు, కాం. 365: చూ. స్త్రీ. 1-గఽ.

గరిమ, సం. వి. న్. పుం. 1. రూ-గరిమము. గొప్పతనము: చూ, యోగ్యత; అం. 2: చూ, సిద్ధులు (విభూతులు); వా. 3. (బరువు) ఒకవస్తువును భూమి యెంతశక్తితో నాకర్షించునో ఆశక్తిపరిమాణమే ఆ వస్తువుయొక్క గరిమ (దీనివలన బరువునకును, ద్రవ్యరాశికిని గల భేదము తేటపడుచున్నది.) గరిమము.

గరిమము: చూ, గరిమ; అం. 4. తర్కశాస్త్రమునందలి పంచవిధకర్మములలో నొకటి: చూ, కర్మములు. 2.

గరిమిడి, దే. వి. 1. రూ-గరిక, దూర్వ*: చూ, తృణము. 1; 2. ఎల్లెలుక: చూ, మూషికము.

గరిమిడికొక్కు, దే. వి. 2. —పై.—స్వా. 4, ఆ. 25.

గరియ, దే. వి. రూ-గరుగు*: చూ, ములుగ.

గరివడి, వై. వి. = ఖదిరవటకము: చూ, రంగదము.

గరివడియము, వై. వి. = —పై.—

గరివి, వై. వి. = గర్వి. గర్వముగలవాఁడు: చూ, పొగరుఁబోతు.

గరివించు, వై. వి. = గర్వించు: చూ, హంకరించు.

గరిష్ఠము, సం. విశ. 1. మిక్కిలిగురువు, మిక్కిలిబరువైనది: చూ, స్థవిష్ఠము.

గరిసె, వై. వి. = కర్ష. 1. రూ-గరిసె. గంజి. ధాన్యముంచెడు కొట్టు: చూ, పంటసాల; 2, రూ-గరిసె మానవిశేషము (గరిసె = 3 మలకపుట్లు. 7½ పల్లెపుట్లు, 15 పందుములు, 30 ఏనుములు, 150 తూములు, 600 కుంచములు.) (గోదావరిజిల్లాలో వాడుక.)

గరిసెబావి, వై. వి. మెల్లెలతో గరిసెవలెనల్లి భూమిలోవనికి కుచిమెత్తినూయి: చూ, సరస్సు. 1-గఽ.(౩).

గరు, దే వి: చూ, రూ-గగుర.

గరుగు, దే. వి: చూ, గరియ.

గరుజు, వా. వి. అక్కఱ, అగత్యము, అవసరము. "నాకేమి గరుజు అనుకొన్నావా" (గోదావరీమండలప్రాంతమున వాడుక.)

గరుటామంతుఁడు, వై. వి. = గరుత్మంతుఁడు (రూ-గరుటాలమంతుఁడు - గరుడాలమంతుఁడు-గరుటి-గరుడి): చూ, హరివాహనుఁడు.

గరుటాలమంతుఁడు, వై. వి. = —పై.—

గరుటి, వై. వి. = —పై.—

గరుడండు, దే. వి. ఒకానొక కోడి: చూ, పుంజు.

గరుడకంబము, వై. వి. = (విష్ణువు గుడియందలి) గరుడస్తంభము: చూ, స్తంభము. 1-ఱ. (విస్వారపుసంభాషణమందు గాడిదెగుడ్డు గరుడకంబము అని గోదావరీమండలమున వాడెదరు.)

గరుడతాళము, సం. వి. అ. పుం. తాళప్రాణకళావిశేషము: చూ, తాళము. 2.

గరుడధ్వజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు.1.

గరుడపక్షము, అం: చూ, నృత్తహస్తములు.

గరుడపచ్చ, వై. వి. మరకతము: చూ, రత్నములు. 1-ఇ.

గరుడప్లుతము, అం: చూ, కరణములు.

గరుడము, అం. 1: చూ, సంయుతహస్తములు; 2: చూ, జన్యతాళములు.

గరుడసరులు, వై. వి. బ. మేలైన శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

గరుడస్తంభము, సం. వి. అ. పుం. = : చూ, గరుడకంబము.

గరుడాంకితము, సం. వి. అ. న. మరకతమణి: చూ, రత్నములు. 1-ఇ.

గరుడాంజనము అం: చూ, అంజనములు.

గరుడాగ్రజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గరుత్మంతునియన్న: చూ, సూరసూతుఁడు.

గరుడారతి, ద్వ. వి. ఆరాత్రికావిశేషము: చూ, అళఘారతి.

గరుడాశ్మము, సం. వి. న. పుం: చూ, గరుడాంకితము,

గరుడి, వై. వి. = గరుడః: చూ, గరుటామంతుఁడు.

గరుడిరవుతు, వై. వి. = గరుడరావుత్త: చూ, విష్ణువు. 1 (రూ-గరుడిరౌతు.)

గరుడుఁడు, సం. వి. అ. పుం. = గరుడి: చూ, హరివాహనుఁడు.

గరుడోత్తీర్ణము, సం. వి. అ. న: చూ, గరుడాంకితము.

గరుత్తు, సం. వి. త్. పుం. 1. = గఱి. పక్షము: చూ, రెక్క. 1; 2. ఇనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; 3. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

గరుత్మంతము, సం. వి. త్. పుం. పక్కి: చూ, పక్షి.

గరుత్మంతుఁడు, సం. వి. త్. పుం. 1. = గరుటామంతుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు.

గరుదాల్పు, ద్వ. వి: చూ, గగురు.

గరుద్యోధి, సం. వి న్. పుం. భారతీపక్షి: చూ, వ్యోమనావిక.

గరుపనేల, ద్వ. వి: చూ, రూ-గరపనేల.

గరుపాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-గగురు (శకాం. 3, ఆ. 64.)

గరుపాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-గగురు (శకాం. 3, ఆ. 64.)

గరుపాటుమొన, ద్వ. వి. పందిమూఁతి ముట్టె.

గరుపొడు, దే. అ. క్రి: చూ, గగురుపొడుచు.

గరుము, వై. విశ. 1. = ఖరభూ. (గులకరాలచే గట్టియైనది) నేల: చూ, గరపనేల; 2. విరివి: చూ, విస్తారము. 1.

గరువతనము, దే. వి. 1: చూ, నియమము; 2. (శృంగార) గర్వము: చూ, హంకారము.

గరువపడు, వై. అ. క్రి. = గర్వపడు: చూ, హంకరించు.

గరువము, వై. వి. 1. = గర్వము. రూ-గరువతనము. అచ్చ. యు, కాం. 116: చూ, హంకారము; 2. = గౌరవము: చూ, సన్మానము.

గరువు, దే. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకారము; 2. చెక్కిలి. స్వా. 5, ఆ. 58: చూ, తెంప 2; పై. విశ. 3. = ఖరభూ. రూ-గరుసు. స్వా. 4, ఆ. 60: చూ, గరపనేల.

గరుసు, దే. వి. 1. మేర: చూ, మర్యాద; 2. చర్మము: చూ, బెరడు; 3. ముఖభీతి: చూ, మోమోటమి; పై. విశ. 4. = ఖరభూ. ఆం. భా. ద్వి. భూ. 4: చూ, గరపనేల.

గర్గము, సం. వి. అ. పుం. 1. దేవయోని సర్ప విశేషము: చూ, సర్పము; 2. గర్గముని: చూ, ముని. 1.

గర్గరము, సం. వి. అ. పుం. గర్గరమనుచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

గర్గరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెరుఁగుచిలికెడుకుండ, తరిగడవ: చూ, భాండము. 3-౫.

గర్గాటము. సం. వి. అ. పుం. యోగనాలికయను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

గర్జ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గర్జనము. (మేఘము లోనగువాని) ధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౧౫); 2. ఏనుఁగుధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౧౬); 3. సింహధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 4. వ్యాఘ్రధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౧౮).

గర్జకము, సం. వి. అ. పుం. గర్జకమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

గర్జనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, గర్జ. 1; 2: చూ, రోషము.

గర్జము, సం. వి. అ. న. 1. ఏనుఁగుధ్వని: చూ, గర్జ. 2; 2. (మేఘములోనగువాని) ధ్వని: చూ, గర్జ. 1.

గర్జాఫలము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సముద్రాంత*; 2. పోరు: చూ, యుద్ధము; 3: చూ, బెదరింపు; 4: చూ, ప్రేరేచుట.

గర్జి, సం. వి. ఇ. పుం. మేఘధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

గర్జించు, సం. అ. క్రి. 1. (మేఘము లోనగునవి) ధ్వనించు: చూ, శబ్దించు; 2. కోపించు: చూ, రోషించు; 3 = గద్దించు: చూ, గదుము.

గర్జితము, సం. వి. అ. న: చూ. గర్జము. 1-2; పుం. 3. మదపు టేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(౭౨).

గర్తజంబుకన్యాయము, న్యా. గుంటనక్క చేష్టలరీతి.

గర్తము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గుంట. క్రంత. గోయి-గర్త. పల్లము. (గొయ్యి, దొక్క నుయ్యి): చూ, రంధ్రము. 1-౧; 2. పిఱుఁదులమీఁది గుంతలు: చూ, రంధ్రము. 1-౬; 3. త్రిగర్తదేశవిశేషము: చూ. దేశములు.

గర్తాటము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎలుక: చూ, మూషికము; 2. పందికొక్కు: చూ, మూషికము.

గర్తిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పట్టుసాలెవాని యిల్లు: చూ, సదనము. 1.

గర్దభకము, సం. వి. అ. పుం. తెల్లఁగలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(౩).

గర్దభగదము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక రోగము: చూ. రోగము. 1.

గర్దభచందనన్యాయము, న్యా. గాడిదమీఁద నెంత గంధపుచెక్క వేసినను దాని వాసన తెలిసికొనలేనిరీతి.

గర్దభము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, గర్దభకము*; 2: చూ, వాయువిడంగము*; 3. వావిలచెంగి*: చూ, దేవతాళము; పుం. 4. గాడిద: చూ, రాసభము; 5. క్షుద్రరోగము (స్త్రీలింగమని కొందఱు): చూ, రోగము. 1.

గర్దభాండ, సం. వి. ఆ స్త్రీ. పిఱుతేఁకు*: చూ, బారంగి.

గర్దభశాఖము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

గర్దభశాఖి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

గర్దభాంజనక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, దేవతాళము*.

గర్దభాండము, సం. వి. అ. పుం. కలజువ్వి. జువ్వి (అని కొందఱు)*: చూ, ప్లక్షము.

గర్దభాహ్వయము, సం. వి. అ. పుం. కుముదము*: చూ, గర్దభకము.

గర్దభి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లవాఁకుడు*: చూ, వాఁకుడు.

గర్దభిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. క్షుద్రరోగవిశేషము: చూ, రోగము. 1.

గర్ధనము, సం. విశ. 1. రూ-గృధ్నువు. ఇచ్ఛగలవాఁడు, ఇచ్ఛగలది (అనియు): చూ, వలపుకాఁడు; 2. పంద్రవ్యాక్తుఁడు: చూ, లుబ్ధుఁడు. (గర్ధనము అని శ.ర.) గర్ధనుఁడు (అని కొందఱు.)

గర్దము, సం. వి. అ. పుం: చూ, గర్దభాండము*.

గర్పాడు, దే. అ. క్రి. ఉండిపెను. ఆం, భా. త్ర. 97: చూ, మెఘమేయు.

గర్భండము, సం. వి. అ. పుం. కాయపొట్ట: చూ, నాభి గుడకము

గర్భకము, సం. వి. అ. న. వెంట్రుకల లోపల ముడుచుకొన్న పూవంత: చూ, భూషణము. 2-౬-(౪౦).

గర్భకరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పుత్త్రజీవి*.

గర్భకవిత్వము, వా. వి. (ఒక పద్యములో నొకటి రెండు మూఁడు పద్యముల గణాది నియమసమన్వితముగ నిముడ్చుట. (కవి వచనమే కవిత్వము. ఇది నాలుగువిధములు:— ఆశు కవిత్వము, బంధకవిత్వము, గర్భకవిత్వము, చిత్రకవిత్వము అని) ఈ నాలుగువిధములలో గర్భకవిత్వ మొకటి): చూ, మాటలల్లుట.

గర్భఘాతిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, శాకశింబి*.

గర్భదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, గర్భకము*.

గర్భముత్తు, సం. వి. త్. పుం. ఒకరకము అవిసె*: చూ, విష.

గర్భపాతకము, సం. వి. అ పుం. ఎఱ్ఱమునగ*: చూ, శిగ్రువు. 1.

గర్భపాతన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గుమ్మడి*: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-౮.

గర్భపాతనము, సం. వి. అ. పుం. రీఠాకరంజము*: చూ, పూతికరజము.

గర్భపాతము, సం. వి. అ. పుం. కుంకుడు*: చూ, ఫేనిలము.

గర్భపాతని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, హాలిని*.

గర్భపాతిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

గర్భము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కడుపు: చూ, భ్రూణము. 1: (చూ, కడుపు. కుక్షి); 2. = కడుపు కడుపులోనిపిండము.

(గర్భసంస్కారములు మూఁడు:— ఆధానికము, పుంసవనము, సీమంతోన్నయనము) కడుపులోని పిల్ల: చూ, భ్రూణము. 1; 3. స్త్రీగర్భము: చూ, భ్రూణము. 1; 4. బిడ్డ. (నపుంసకమని కొందఱు): చూ, శిశువు. 1-గ; 5. పనసపండు తొక్క; 6. అన్నము: చూ, సాదము. (1); 7. అగ్ని: చూ, నిప్పు; అం. 8: చూ, నాటకసంధులు; (చూ, సంధి. 3.); విణ. 9. కొలిమితిత్తి, పవనసంకటము: చూ, తిత్తి; 10. ఇంటిలోపలి యిల్లు, అపవరకము: చూ, సదనము. 1.

గర్భవతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, చూలాలు.

గర్భశయ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గర్భోత్పత్తిస్థానము : చూ, మావి. 2.

గర్భాగారము, సం. వి. అ. న. శయనగృహము, లోనిల్లు (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1.

గర్భవిధము, అం. తానములు మూఁడు. అందు సర్వతానములు ఇరువదెనిమిది. అందు ని-గ-హీనతానములు ఏడు. అందు గర్భవిధమొకటి: చూ, ని-గ-హీనతానములు: (చూ. సర్వతానములు.)

గర్భాధానపుఁబంత, పా: చూ, పంట.

గర్భాధానము, అం: చూ, కర్మములు.

గర్భాశయము, సం. వి. అ. పుం. గర్భమును జుట్టుకొని యుండెడి సంచి: చూ, మావి. 2.

గర్భాష్టముఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఎనిమిదవ నెలలోఁ బుట్టిన బాలుఁడు, దేవమానుఁడు: చూ, శిశువు. 1-ఖ.

గర్భిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, గర్భవతి; 2: చూ, మనుపాల*.

గర్భిణ్యవేక్షణము, సం. వి. అ. న. గర్భిణీస్త్రీ చర్య: చూ, బాలతంత్రము.

గర్భోజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-గర్భోని. అర్ధచంద్రాకారపు తలగడ: చూ, లోడు.

గర్భోని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

గర్భోపఘాతిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కట్టినతర్వాత నాఁటోతు పాఱఁగా నీచుకొన్న యావు: చూ, ధేనువు.

గర్ముత్తు, సం. వి. త్. న. 1. గంటెలు, చామలు, సజ్జలు మొ*: చూ, సస్యము. (తృణధాన్యవిశేషమును, తృణమును అనఁబడును.); పుం. 2. ఇనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; 3. కిరణము: చూ, హాయనము. 2; స్త్రీ 4. ఎండించిన వరుగు: చూ, వరుగు. 1; 5. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 6. తీఁగె*: చూ, లత. 1. (రూ-గర్ముతీ)

గర్ముటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వ్రీహిభేదము: చూ, ధాన్యము

గర్మోటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జరడీతృణము*: చూ, తృణము. 1.

గర్వటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, గర్ముత్తు. 4.

గర్వము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గరువము: చూ, హంకారము (ఐశ్వర్యము-రూపము- తారుణ్యము- కులము- విద్య-బలము- ఇష్టవస్తు లాభాదులచే నితరులను ఎఱుఁగక యుండునట్టిది, గర్వమను శృంగార రసైక దేశ వ్యభిచారిభావము); 2. కావరము: చూ, మదము. 1; అం. 3: చూ, సంచారిభావములు (ఓరోరి కొండలం జెండుసెటులఁ జెండితెచ్చిన మాట నీ వౌకడ వెదురే.)

గర్వాటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ద్వారపాలకుఁడు: చూ, వేత్రధారుఁడు.

గర్వి, సం. విణ. (న్. ఈ. న్) = గరివి. గర్వముగలవాడు: చూ, పొగరుఁబోతు.

గర్వించు, సం. అ. క్రి. = గరివించు: చూ, హంకరించు.

గర్వితుఁడు, సం. విణ: చూ, గర్వి.

గర్వీ యాతి పరాభవం, లో. గర్వముగల మనుజుఁ డెల్లెడల నవమానము నొందును.

గర్హ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దూఱు: చూ, నింద. 1.

గర్హణము, సం. వి. అ. న: చూ, గర్హ.

గర్హించు, సం. స. క్రి. దూఱు: చూ, నిందించు.

గర్హితము, సం. విణ. నిందింపఁబడినది: చూ, హీనము. 2.

గర్హ్యము, సం. విణ. నికృష్టము: చూ, హీనము. 1.

గర్హ్యవాది, సం. విణ. నిందింపఁదగు మాటలాడువాఁడు, కద్వదుఁడు: చూ, వ్యాఘుఁడు. 2. (గర్హ్యవాదికంటె కద్వదుఁడు నిందింపఁదగు మాటలు కొంచెము ఆడును. ఇదియే వారిద్దఱికిఁగల భేదము.)

గర్హ్యుఁడు, సం. విణ. 1. అధముఁడు: చూ, హీనుఁడు; 2. జాత్యాచారాదులచే నిందితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

గఱగఱ, దే. వి. 1. భక్ష్యములు నములుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. రూ-కఱకఱ. చూ, హాహాహా; 2. కాఠిన్యము: చూ, బెడిదము.

గఱగఱలాడు, దే. అ. క్రి. (గఱగఱలు + ఆడు) గఱగఱయని మ్రోఁగు: చూ, శబ్దించు.

గఱగోలు, దే. వి. తక్కువ: చూ, వెలితి. 2.

గఱి, వై. వి. 1. = గరుత్. ఱెక్క: చూ, ఱెక్క. 1; 2. = గరుత్. బాణముఱెక్క: చూ, ఱెక్క. 1; వా. వి. 3. (ఆకుడాయి, పెద్దపులి నాలుక, నోటిపూఁతగలవాని నాలుకలోనగు వానియందలి) గఱుకు: చూ, గఱుకు. 2; 4. తాటికమ్మ (తొడిమె) కు ఇటునటుగల గఱుకు. "గఱికమ్మ-గఱిగమ్మ".

గఱిఁటె, దే. వి: చూ, రూ-గరిఁటె.

గఱిక, దే. వి. 1. దూర్వ*: చూ, తృణము. 1 (దీని రసము మూత్రమును జారీచేయును. మూత్రముమెంటపడు రక్తము తగ్గించును. పీనస, గ్రహణి, అతిసారము కట్టును. దీనివేరు చితుకకొట్టి పెరుఁగుతో నిచ్చిన సెగరోగము పోవును.). అం. 2: చూ, అర్ఘ్యము.

గఱికచెక్క, ద్వ. వి. పచ్చికతోడి మట్టిపెల్ల. పచ్చికపెల్ల (గఱికమోడిచెక్క అనియు): చూ, భూమి. 1.

గఱికమ్మ, వా. వి. గఱుకుగల తాటికమ్మ (తొడిమె): రూ - గఱిగమ్మ: చూ, మదురుకమ్మ.

గఱికమ్మి, ద్వ. వి. గఱిబద్ది (సంధిని వర్ణలోప వర్ణవికారములు)

గఱికసూదులు, ద్వ. వి. బ. శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

గజిగమ్మ, వా. వి. (గజుకు + కమ్మ): చూ, రూ-గజికమ్మ. "గవిరిమాట గజిగమ్మ సదును." "మరుగు పోయుటకు గజి గమ్మలు తీసికొనిరమ్మ."

గజిచిప్ప, వ్య. వి. ముత్తెపుఁజిప్ప: చూ, సిపి.

గజిబద్ద, వ్య వి. (గజుకు + బద్ద) గజునులోడి రాటాకుబద్ద: చూ, గజికమ్మ.

గజిసె, వై. వి. =: చూ, రూ-గరిసె.

గజుకు, దే. వి. 1. కొడవలిలోనగువానికక్కు: రూ-కక్కు-కఱకు-కఱుకు; వా. వి. 2: చూ, గజి. 3.

గజుగు, దే. వి: చూ, గరియ*

గజుడు, వై. విశే. 1. = గురు, పెద్ద: చూ, విపులము; 2. = గురు. గుర్వి. గొప్పవాఁడు. ప్రభా. 3, ఆ. 5: చూ, హేమా హేమీలు.

గజువు, వై. వి. =: చూ, రూ-గరువు. 3.

గజ్జు, దే. వి. త్రేఁచుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గజ్జి, దే. వి. చేఁపలఁబట్టెడు సాధనము (దీని ఆకారము తిట్టి వంటిదిగాని యిది మిక్కిలి పెద్దది.): చూ. వల. 1.

గలంతిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గరిగెపిడత: చూ, పాత్రము. 6.

గలంతియ, వై. వి. = గలంతికా. గిండిచెంబు: చూ, పాత్రము. 6. (రూ-గలఁతి-గలంతి-గలంతియ-గళంతి-గళంతియ.)

గలకంబలము, సం. వి. అ. పుం. ఆఁబోతు గంగడోలు, ఆవు లకు మెడక్రింద వ్రేలాడునది: చూ, సాస్న (రూ-గళకంబ లము.)

గలగండము, సం. వి. అ. పుం. గలగండమాల: చూ, వ్రణము. 1-గ౩; (రూ-గళగండము.)

గలగల, దే. వి. 1. కదలుట, చెట్లఆకులు రాలుట, ఫలాదులు రాలుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 2. భూషణములు మ్రోగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 6, ఆ. 197: చూ, హూహూ,

గలజెర, దే. వి. రూ-గలిజేరు*: చూ, వర్షకేతువు. (రూ-గల జేరు-గలిజెర-గలిజెరు-గలిజేరు) (ఇది మూత్రము జారీ చేయును.)

గలజేరు, దే. వి.—పై.—

గలతరించు, దే. అ. క్రి. (మేను) జల్లుమను.

గలపడించు, దే. వి: చూ, నిష్ప్రయోజనుఁడు.

గలబ, దే. వి. కలఁత: చూ, సంతాపము.

గలబరించు, దే. అ. క్రి. కలఁగు: చూ, సంక్షోభించు.

గలబా, గల్బా. వా. వి. కలఁత: చూ, సంతాపము.

గలమేఖల, సం వి. ఆ. స్త్రీ. సూత్రాలి, గళసూత్రము: చూ, భూషణము 2-ఉ. (రూ-గళమేఖల.)

గలవ్రతము, సం. వి. అ. పుం నెమిలి: చూ, మయూరము (రూ-గళవ్రతము.)

గలశుండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, గొంతుముడి. (రూ-గళ శుండి.)

గలశుండిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ కొండనాలుక: చూ, రసన. (రూ-గళశుండిక.)

గలస్తని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఛాగి: చూ, మేషము. 1. (రూ-గళస్తని).

గలానిలము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరకపుచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1. (రూ-గానిలము).

గలామ, వై. వి. = ఫల్ల. కిస్తము: చూ, ఫలము. 4.

గలిజెర, దే. వి: చూ, రూ-గలజెర *.

గలిజెరు, దే. వి. —పై.—

గలిజేరు, దే. వి. —పై.—

గలిబిలి, దే. వి. 1. సందడి: చూ, స్వరము. 2; 2. అలికిడి: చూ, స్వరము. 2. ఉ-(ఇ).

గలీజు, వా. వి: చూ, రూ-గలీజు.

గలేగండము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరకము పక్షి: చూ, పక్షి. (రూ- గళేగండము.)

గలేస్తని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-గలస్తని. (రూ-గళేస్తని).

గల్యా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. = గాలక్య. కుతికలగుంపు. చూ, మెడ; 2. పొంగళకముల సమూహము: చూ, సూత్రము. 1-ఉ.

గల్యము, సం. వి. అ. న. ఉమ్మి: చూ, రసనామలము.

గల్ల, దే. వి. 1. బొత్తిగా గింజపట్టని ధాన్యము. పొల్ల, పొల్లు: చూ, ధాన్యము; 2. మాదిగవాఁడు తోలు నానవేసెడి చట్టి: చూ, భాండము. 3-గ.

గల్లంతు, వా. వి. అల్లరి.

గల్లచాతురి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ ఒకరకము తలగడ: చూ, లోడు.

గల్లము, సం. వి. అ. పుం. చెక్కిలి: చూ, లెంప. 2.

గల్లు, దే. వి. భూషణములు మ్రోయుట యందగు ధ్వన్యను కరణము. కళా. 3, ఆ. 25. (ఆమ్రేడితమునందు గల్లుగల్లు-గలుగల్లు.): చూ, హూహూ.

గల్వర్కము, సం. వి. అ. పుం. 1. చషకము: చూ, పాత్రము. 6; 2. మద్యపానపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 3. ఇంద్ర నీలమణి: చూ, రత్నములు. 1-ఉ.

గవఁక, దే. వి. దుర్గము పురద్వారము: చూ, పెద్దవాకిలి (రూ-గవను- గవని-గవిని-గవఁకు- గవుకు.

గవఁకు, దే. వి. —పై. —

గవడగొయ్యి. వా. వి. 1. చిక్కులోఁబడిన వ్యవహారము; 2. బయటికి రావీలులేని గొయ్యి.

గవతము, దే. వి. రూ-గవదము. కసవు: చూ, తృణము. 1.

గవద, వా. వి. రూ-గవుద. చెక్కిలి "గవద బిళ్లలు": చూ, లెంప. 2.

గవదము, దే. వి: చూ, రూ-గవతము.

గవని, దే. వి. —పై.—

గవను, దే. వి. —పై.—

గవయము, సం. వి. అ. పుం. 1. అడవి ఆవు: చూ, ధేనువు; 2. = గోవ. గురుపోతు, మృగవిశేషము: చూ, శరభము. 1.

గవరన, వై. వి. = గౌర. ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 6-ళ.

గవరనరు. వా. వి. రాష్ట్రపాలకుఁడు, గవర్నరు.

గవరమ్మ, వై. వి. = గౌరి. (రూ-గయిరమ్మ-గైరమ్మ): "గవ రమ్మ సంబరము": చూ, పార్వతి. 1. (వాడుక.)

గవరాజము, సం. వి. అ. పుం. ఎద్దు: చూ, వృషభము.
గవలము, సం. వి. అ. న. 1. ఎనుపకొమ్ము: చూ, శృంగము. 1; పుం. 2. నల్ల ఎనుబోతు: చూ, మహిషము.
గవాక్షము, సం. వి. అ. పుం, న. కిటికి: చూ, వాతాయనము.
గవాక్షి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పిన్నపాపర*(ఎముకండ్లవంటి పువ్వులు గలది): చూ, పాపర; 2. గోహలకర్కటి: చూ, ఎడమ*; 3. మల్లికాలత *: చూ, హసంతి. 2; 4. దింటెన*: చూ, విష్ణుక్రాంత; న. పుం. 5. పెద్దఉేతు*: చూ, కాకోటము.
గవాక్షుడు, సం. వి. అ. పుం. గవాక్షుడను కోతి: చూ, వానరము. 1-౧౩.
గవాచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గవాచియను చేప: చూ, మత్స్యము. 1.
గవాదనము, సం. వి. అ. న. ఘాసము *: చూ, తృణము. 1.
గవాదని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, పెద్ద పాపర *: 2. పసులు మేయుకంచె, కొఱను: చూ, భూమి. 1; 3. దింటెన*: చూ, విష్ణుక్రాంత.
గవాదిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, చూ-గవాదని. 3.
గవామయము, అం. తానములు 3. అందు కూటతానములు 28. అందు రహీనతానములు 7, రిహీనతానములు 7, గహీన తానములు 7, మహీనతానములు 7. వీనిలోని రహీనతానములు ఏడింటిలో గవామయమొకటి: చూ, రహీనతానములు. (ఈవివరణము కూటతానములను పదముకడఁజేర్చి చదువుకొనవలెను): చూ, కూటతానములు: చూ, తానములు.
గవాలూకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, గవయము.
గవాషిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, లక్క.
గవి, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఆవు: చూ, ధేనువు; 2. పాలుపితుకు చెంబు: చూ, పాత్రము. 6; వై. వి. (1) = గహ్వర. గుహ. స్వా. 4. ఆ. 46: చూ, పణకు; (2) పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1-౧.
గవిని, దే. వి: చూ, గవక.
గవిలెము, దే. వి. గంచములో రాచి కలిపెడు విత్తు.
గవిసె, వై. వి. = కోశ. గాదె: చూ, పంటపాల (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)
గవిసెన, వై. వి. = కోశ. చూ-గవుసెన-గౌసెన: చూ, నిచోళము (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)
గవీనము, సం. విణ. ఆశితము, అంతకుముందే ఆవులు మేసినది (పొలము), మునుపు ఆవులుండినది (పొలము) (అని కొందఱు): చూ, భూమి. 1-౧౧. (౧-౧౪).
గవుండ్లవాఁడు, వై. వి. = గోండ. రూ-గౌండ్లవాఁడు. సారాయి నమ్మువాఁడు, కల్లు గీయువాఁడు (అని కొందఱు): చూ, సురాజీవి.
గవుఁడు, వై. వి. 1. = గోండః —పై.— (రూ-గౌఁడు); 2. కాఁపువారి పట్టపుపేరు: రూ-గౌఁడు.
గవుకు, దే. వి: చూ, గవక.
గవుతసరము, దే. వి. ఆఁడువారినగ: చూ, భూషణము. 2-౮-(౪).
గవుద, వై. వి. = గండ. రూ-గౌద. చెక్కిలి: చూ, లెంప. 2. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)
గవుర, దే. వి. రూ-గౌర. జెహోరి: చూ, వస్త్రకుఁడు.
గవురమ్మ, వై. వి =: చూ, గవరిమ్మ.
గవురు, దే. వి. రూ-గౌరు. 1. కపటము. అం. పదా. ఉర, 10: చూ, వ్యాజము. 1; 2. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 3. రాహాళి: చూ, వీణ. 1-౩౬; 4. గవుళి. చూ, బల్లి; వై. వి. 5. = గౌరి: చూ, పార్వతి. 1. (రూ-గౌరు).
గవులు, దే. వి. రూ-గౌలు. 1. దుర్గంధము: చూ, వాసన. 1-౪; 2. గంధము: చూ, వాసన.
గవుళి, దే. వి. రూ-గౌళి-గౌరు. శకునములు చెప్పెడు బల్లి: చూ, బల్లి.
గవుసెన, వై. వి. = కోశః. రూ-గౌసెన-గవిసెన. వీణ మొదలగువాని యొఱ: చూ, నిచోళము.
గవేధువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. అడవిగోదుమలు, వట్టివడ్లు. రూ-గవేధుకు: చూ, ధాన్యము.
గవేధుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ —పై.— "గవేధుర్నాగవేధుకః" రత్నకోశము.
గవేధువు, సం. వి. ఉ. పుం, స్త్రీ. —పై.—
గవేధుకము, సం. వి. అ. న. —పై.—
గవేశక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకరకముచెట్టు: చూ, వృక్షము.
గవేషణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆమంత్రణార్థము వెదకుట (శ్రాద్ధబ్రాహ్మణులను వెదకుట): చూ, పర్యేషణ; 2. వెదకుట: చూ, వెదకుడు.
గవేషించు, సం. స. క్రి. ఆరయు: చూ, వెదకు.
గవేషితము, సం. విణ. వెదకఁబడినది: చూ, మృగితము.
గవ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆవులమంద: చూ, ధేనువు; 2. వింటినారి: చూ, స్థావరము. 1; 3. రెండుకోసులు: చూ పరువు. 2.
గవ్యము, సం. వి. అ. న. 1. వింటినారి: చూ, స్థావరము. 1; 2: చూ, రాగద్రవ్యము; విణ. 3. ఆవుపాల లోనగునవి; 4. ఆవునకు హితమైనది: (చూ, గవ్యములు.)
గవ్యములు, అం. = పంచగవ్యములు:— గోమూత్రము, గోమయము, గోఘృతము, గోదధి, గోక్షీరము, (5) (ఇవి పవిత్రమైనవి. పాపములను పోఁగొట్టునవి)
గవ్యాదని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పెద్దపాపర *.
గవ్యూతము, సం. వి. అ. న. రెండుకోసుల దూరము: చూ, పరువు. 2.
గవ్యూతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1.—పై.— (ఈకారాంతమనియు, పుం-స్త్రీ. లింగమనియు కొందఱు.)
గవ్వ, దే. వి. ఒకరకము శంఖము: (చూ, వరాటము): చూ, నంకు. 1.
గవ్వచౌకము, ద్వ. వి: చూ, వెలిగారము.
గవ్వము, దే. వి. క్షుద్రజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1.
గవ్వసరులు, దే. వి. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

గవ్యసాంబ్రాణి, వా. వి. గవ్యపలుకు సాంబ్రాణి, ఒకరకము అంగడివస్తువు: చూ, సాంబ్రాణి. 1: (చూ, రాజార్హము. 1—౩౪.)

గశికము, సం. వి. అ. పుం. 1. నూనెమడ్డి, తైలశేషము: చూ, మడ్డి. 2; 2. మేకు: చూ, గసి. 2.

గస, దే. వి. కాసము: చూ, దగ్గు.

గసకము, సం. వి. అ. పుం.=గసగస. నల్లమందువిత్తు: చూ, సూక్ష్మతండులము.

గసగస, వై. వి.=ఖస్ఖసము. గసకము. —పై.—

గసగసాలు, వై. వి. బ.=—పై.—(గ్రహాబికట్టును. వీర్య పుష్టి జేయును.)

గసి, వై. వి. 1: చూ, గశికము. 1; 2. మేకు. హరిశ్చ. 2, అ. 6: చూ, కూలము.

గసిక, దే. వి. 1. అమ్ము: చూ, బాణము. 1; 2. మేకు: చూ, శూలము; 3. సలాక: చూ, శలాక; 4. త్రవ్వుట కనువుగా కొనచెక్కిన కొయ్య: చూ, కత్తవ. 2.

గసిబిసి, దే. విణ: చూ, రూ-గజిబిజి.

గసిరా, దే. వి. ప్రవాళము. ఆం. పదా-4-5: చూ, రత్నములు. 1-3-(౪).

గస్తాలు, దే. వి. బ. మల్లబంధవిశేషము: చూ, మల్లశాస్త్రము.

గస్తీ, వా. వి: చూ, గస్తు.

గస్తీలు, దే. వి. బ. (గస్తు+యాలు) కావలివారు. "గస్తీల రిజష్టరు": చూ, రక్షకుఁడు.

గస్తు, దే. వి. (రాత్రులందు ఊరుతిరిగికాచు) కావలి: చూ, రక్షణము.

గహన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పూర్వమీమాంసాశాస్త్రము. మీమాంసలు రెండింటిలో నొకటి: చూ, మీమాంసలు.

గహనము, సం. వి. అ. న. 1. అడవి: చూ, విపినము; 2. గుహ: చూ, రంధ్రము. 1; 3. వగ: చూ, శోకము; విణ. 4. ఎఱుఁగరానిది; 5. చొరరానిది: చూ, దుర్గమము.

గహరము, సం. వి. అ. న. పొయికిఁబెట్టెడి కఱ్ఱ, పిడక (అని కొందఱు): చూ, పిడక.

గహీనతానములు, అం. రాగాధ్యాయమునందలివి. — సర్వస్వ దక్షిణము, దీక్ష, సోమము, సమిత్తు, స్వాహాకారము, తనూనపాత్తు, గోదాహము. (7): (చూ, ఉపవిద్యలు: చూ, గవామయము): చూ, తానములు.

గహ్వరము, సం. వి. అ. న. 1. అడవి: చూ, విపినము; 2.=గవి. కొండగుహ: చూ, రంధ్రము. 1-౧; 3. వగ: చూ, శోకము; 4. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; పుం. 5. పొదరిల్లు (నపుంసకమని కొందఱు): చూ, సదనము. 1; విణ. 6. రంధ్రముతోఁగూడినది: బొరియ: చూ, రంధ్రము. 1—౨.

గహ్వరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేల: చూ, భూమి. 1.

గళంతిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=కలంత - గలంతియ: చూ. రూ-గలంతిక.

గళకంబళము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గలకంబలము.

గళకత్తెర, అం: చూ, విన్నాణములు.

గళగండము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గలగండము.

గళగ్రస్తము, సం. వి. అ. పుం. కుత్తుక మొదటఁగల గుంట, అంగిటిగుంట: చూ, వాటిక.

గళగళ, దే. వి. చెప్పుట, త్రాగుట లోనగు వానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హాహాహా.

గళనము, సం. వి. అ. న: చూ, జాఱుట.

గళము, సం. వి. అ. పుం. 1. కుత్తుక: చూ, మెడ; 2: చూ, సర్జరసము.

గళమేఖల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-గలమేఖల.

గళవ్రతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గళవ్రతము.

గళశుండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-గలశుండి.

గళశుండిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-గలశుండిక.

గళస్తని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-గలస్తని.

గళస్వనము, అం. కళలు ఎనిమిదివిధములు. ఆ యెనిమిదింటిలో గళస్వనము అయిదవది: చూ, కళలు. 3.

గళాంకురము, సం. వి. అ. పుం. కొండనాలుక: చూ, గల శుండిక.

గళానిలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గలానిలము.

గళికము, సం. వి. అ. న. వెన్నకాఁచినమడ్డి: చూ, స్నేహము. 1-౧౫.

గళితమగు, మి. అ. క్రి. ఊడు: చూ, రాలు.

గళితము, సం. విణ. 1. జాఱినది: చూ, స్రస్తము; 2. తినఁబడినది; చూ, భుక్తము. 1.

గళేస్తని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-గలస్తని.

గళోద్భవము, సం. వి. అ. న. గుఱ్ఱము మెడమీఁది సుడి: చూ, రోచమానము: (చూ, సుడి. 1.)

గళ్వ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-గల్వ.

గళ్ల, దే. వి. రూ-కళ్ల: చూ, శ్లేష్మము.

గళ్ళచీర, వా. వి. సిగుబుచీర: చూ, వస్త్రము. 1-౫౦.

గళ్లా, వా. వి. గరగడ.

గల్లీ, వా. వి. ఇఱుకువీధి: చూ, సందు. 1: (చూ, మార్గము. 1.) గల్లీ (అనియు).

గళ్లగళ్ల, వా. వి. కింకిణ్యాది ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హాహాహా.

గళ్లవేయు, వా. స. క్రి: చూ, గడికొళ్ళు వేయు.

గళ్లెము, దే. వి. పాలమీఁగడవంటి లేఁతకొబ్బెర: చూ, గుంజు.2.

గా

గాంగటకము, సం. వి. అ. పుం. గాంగటకమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

గాంగటము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

గాంగేయము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

గాంగము, సం. విణ. గంగయందుఁ బుట్టినది.

గాంగవరితము, సం. వి. అ. న. సూర్యునిశంఖము: చూ, సంకు. 1.

గాంగాయని, సం. వి. ఇ. పుం. 1. భీష్ముఁడు: చూ, శాంతనవుఁడు; 2. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు.

గాంగుఁడు, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

గాంగేయము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; పుం. 2. ఇల్లిశమనుచేప: చూ, మత్స్యము 1; 3. వెన్నెముక: చూ, శల్యము 1; 4. తామర, తృణవిశేషము (అని కొందఱు): (చూ, తృణము. 1.), (గంగయందుఁబుట్టినది)*: చూ, సహస్రపత్రము. 1.

గాంగేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ. గాంగాయని.

గాంగేరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పులిచింత*.

గాంగేయకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బలుసు*.

గాంగేటకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, బీఱ*; 2. జిబిలిక*: చూ, హ్రస్వగవేధుక. (రెండర్థము లొక్కటియే యని కొందఱు.)

గాంగేష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. మౌక్తికము: చూ, ముత్తెము; (చూ, రత్నములు. 1-౧;); 2. కటశర్కరాలత*: చూ, ముత్తెపుతీఁగె.

గాంజకాయము, సం. వి. అ. పుం. మీలవల్లంకి: చూ, వర్తిక.

గాంజ, దే. వి. = కలంజి. గాంధారి*: చూ, జనగాఁజ.

గాండివము, సం. వి. అ. పుం, న. రూ-గాండీవము. 1. అర్జునుని విల్లు (మనుపుగాఁ జేయఁబడని గణుపులు గలది): చూ, బాణము. 1-౫; 2. విల్లు: చూ, బాణము. 1-౩౭.

గాండీవము, సం. వి. అ. పుం, న. —పై.—

గాండీవి, సం. వి. న్. పుం. 1. అర్జునుఁడు: చూ, విజయుఁడు.1; 2. అర్జునము*: చూ, సాలము. 3-౧.

గాండ్రించు, దే. అ. క్రి. (ముఖము) ఉబ్బు. "ముఖము గాండ్రింపుగా నున్నది".

గాండ్రు, దే. వి: చూ, రూ-కాండ్రు. "పులి గాండ్రుమనెను."

గాండ్ల, దే. వి. నూనె అమ్మి జీవించెడుజాతి. "గాండ్లవాఁడు - గాండ్లది."

గాండ్లవాఁడు, దే. వి. రూ-గాళ్ళవాఁడు: చూ, తెలుకులవాఁడు.

గాంతుఁడు, సం. విశే. 1. తెరువరి: చూ, పాంథుఁడు; 2. పాటకాఁడు: చూ, సీకారి.

గాంత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ రూ-గంత్రి: చూ, శకటము. 1.

గాందిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గంగానది: చూ, నది.

గాందినీసుతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. భీష్ముఁడు: చూ, శాంతనవుఁడు.

గాంధర్వము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-గంధర్వము. పాట: చూ, స్వరము. 2-౧౩; 2. గంధర్వగానము: చూ, స్వరము. 2-౩౫: (చూ, ఉపవిద్యలు); 3. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 4. కన్యావరులు పరస్పరేచ్ఛచేతఁ జేసికొను వివాహము: చూ, వివాహము: 5. దినముయొక్క ఏడవభాగము: చూ, దినభాగములు: (చూ, వాసరము. 1-౩.)

గాంధర్వవేదము, అం. రూ-గంధర్వవేదము. 1: చూ, విద్యలు; (ఇందుకు సంబంధించినవి.—నృత్తగీతవాద్యము, అవాంతరములు, భావాధ్యాయము, రాగాధ్యాయము, తాళాధ్యాయము, నాటకపరీక్ష మొ.); 2: చూ, ఉపవేదములు.

గాంధర్వాస్త్రము, అం: చూ, అస్త్రములు.

గాంధర్వి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సామవేదము: చూ, వేదము.

గాంధర్వులు, అం: చూ, రూ-గంధర్వులు.

గాంధారగతివి, అం: చూ, భాషాంగములు: (చూ, భాష. 1.)

గాంధారగ్రామ గతమూర్ఛనలు, అం. నంద, విశాల, సుముఖి, చిత్ర, చిత్రవతి, సుఖ, అలాప (7). (తానముల వివరము నందు షడ్జ మధ్యమ గ్రామములలోఁ జెప్పఁబడిన మూర్ఛనా సప్తకద్వయములో ప్రత్యేక మవాంతరభేదములు నాలుగు కలవు. వాటిచేత నొక్కొక్క సప్తక మిరువదెనిమిది భేదములుగా నైనది: (చూ, అవాంతరభేదములు, అచ్చుల అనుబంధములో): చూ, తానములు.

గాంధారగ్రామము, అం. గ్రామములు మూఁడింటిలో నొకటి: చూ. గ్రామములు.

గాంధారదేశస్త్రీ, అం. దేశస్త్రీలలో నొకతె: చూ, స్త్రీ 1-౩: (చూ, దేశస్త్రీలు.)

గాంధారపంచమి, అం. 1. గాంధర్వ వేదమునందలి రాగాధ్యాయములోని అంశములు 63, అందుగలజాతులు 11లో నిదియొకటి: చూ, అంశములు; 2. టక్కజభాషలు ఇరువదియొకటి-టిలో నొకటి: చూ, టక్కజభాషలు:(చూ, భాష. 1.): చూ, స్వరము. 2-౧౧.

గాంధారపంచమిజభాష, అం. గాంధారి యను భాష: చూ, గాంధారి. 5.

గాంధారము. సం. వి. అ. పుం. 1. గాంధారమను స్వరము, రణధ్వని (అని కొందఱు): చూ, స్వరము. 2-౩-(౩); 2. సిందూరము: చూ, వహ్నిశిఖము, 1; 3. బాలెంతబోలు: చూ, బోళము; అం. 4: చూ, దేశము; 5. సంగీతస్వరములు ఏడింటిలో నొకటి. (గాంధారము-గ): చూ, స్వరము. 2: చూ, సంగీతస్వరములు: (చూ, సప్తస్వరములు)

గాంధారరాజము, సం. వి. అ. పుం. నల్లపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

గాంధారవీథిక, అం: చూ, భిన్నషడ్జకజభాషలు: (చూ, భాష. 1.)

గాంధారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = గంజాయి*: చూ, జనగాఁజ (గాంధారిమొంస); 2. ధృతరాష్ట్రునిభార్య: చూ, భార్య. (దుర్యోధనాదుల తల్లి); అం. 3: చూ, సౌవీరజభాషలు: (చూ. భాష. 1.); 4. గాంధర్వవేదములోని రాగాధ్యాయము నందలి అంశములు 63. అందుగల శుద్ధజాతులు 7 లో నిదియొకటి: చూ, అంశములు: 5: చూ, గాంధారపంచమిజ భాష; 6. భిన్నషడ్జకజభాషలు 17 లో నొకటి: చూ, భిన్నషడ్జకజ భాషలు: (చూ, భాష. 1.)

గాంధారేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దుర్యోధనుఁడు: చూ, సుయోధనుఁడు: (చూ, రాజు. 1-౪౧.)

గాంధారోదీచ్యవ, అం. గాంధర్వవేదమునందలి రాగాధ్యాయములోని అంశములు 63, అందుగల జాతులు 11 లో నిదియొకటి: చూ, అంశములు: (చూ, స్వరము. ౩-౧౧.)

గాంధికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. లేఖకుఁడు: చూ, పంజీకరుఁడు; 2. సుగంధవస్తువులను విక్రయించువాఁడు: చూ, విక్రయికుఁడు.

గాంభీరి, అం: చూ, భాషాంగములు: (చూ, భాష. 1.)

గాంభీర్యము, సం. వి అ. న. 1. గంభీరభావము; 2. భ్రూనేత్రాది వికారములచేత కొంచెము తెలియఁదగిన మనోవికారవిశేషము: చూ, హావము; అం. 3: చూ, గుణములు; 4. దీని పోలిక:- సముద్రము.

గాణేయము, సం. విణ. గణనీయము.

గాత, సం. వి. ఋ. పుం. 1. పాటపాడువాఁడు: చూ, సీకారి; వై. వి. (1) = ఘాతము. దెబ్బ: చూ, మొత్తు. 1.

గాతము, వై. వి. = ఖాత. పల్లము; గుహ (అని కొందఱు): చూ, రంధ్రము. 1.

గాతవము, సం. వి. అ. న. గంధర్వగానము: చూ, స్వరము. 2.

గాతి, వై. వి. తిండి: చూ, సాపాటు. (వా).

గాతికలఁగు, దే. అ. క్రి: చూ, వేఁడుకొను.

గాతువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. మగకోయిల: చూ, పికము; 2. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము; 3. దిట్టమైన పాటకాఁడు. (విణ. పాటకాఁడు): చూ, సీకారి; 4. చయనము చేసినవాఁడు: అగ్నిచిత్తు-అగ్నిచిత్తుఁడు. (ఇది విచార్యము. ఆహితాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౩౪; 5. సొద: చూ, శ్మశానము. (అగ్నిచిత్తు అనుపదమున కీయర్థము కలదని కొందఱు.): ఉ. స్త్రీ. 6. భూమిలో ఉఱుముట. స్తనితము: చూ, స్వరము. 2-౪౮-(౨౦); విణ. 7. కోపి: చూ, రోషణుఁడు.

గాత్రభంగ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దూలగొండి*: చూ, కూశింబి.

గాత్రమార్జని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దేహము తుడుచుకొను బట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౨౮.

గాత్రము, సం. వి. అ. న. 1. దేహము: చూ, శరీరము; 2. అవయవము: చూ, విశేషము. 3; 3. ఏనుఁగుయొక్క ముందటి పిక్క లోనగుచోటు (ఈయర్థమునందిది ఆకారాంత స్త్రీలింగము: చూ, హస్తి. 1-౩-(౨౫); (వెనుకటికాళ్ల మొదలునాఁగల భాగము అపరము); 4. కంఠము: చూ, మెడ; దే. విణ. (1) లావు: చూ, స్థూలము.

గాత్రవృక్షము, సం. వి. అ. పుం. తపః*: చూ, మహాబల.

గాత్రసంకోచి, సం. వి. న్. పుం. 1. పిల్లి: చూ, మార్జాలము; 2. తొండ: చూ, సరటము.

గాత్రసంప్లవము, సం. వి. అ. పుం. ప్లవపక్షి: చూ, మహాపక్షము.

గాత్రానులేపని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సుగంధద్రవ్యములు కూర్చి చేసిన గంధపుబిళ్ళ: చూ, వర్తి. 3.

గాథ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చరిత్రము; చూ, సమాచారము. 2; 2. పద్యము, శ్లోకము: చూ, వృత్తము. 1; 3. పాట: చూ, స్వరము. 2-౧౬; 4. చక్కఁబలుపఁబడని భాష, ప్రాకృత భాష (అని కొందఱు): చూ, భాష. 1; 5. ముందుగాఁజెప్పెడి వాగ్విశేషము: చూ, సమాచారము. 2; 6. పూర్వీకుల చరిత్రము: చూ, సమాచారము. 2; 7. ఊహ: చూ, యోచన; 8. వాయులక్ష్మి: చూ, వాయువు. 1-౨౭.

గాథకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. విణ. (అని కొందఱు). పాటకాఁడు: చూ, సీకారి.

గాథము, సం. వి. అ. పుం. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ.

గాద, దే. వి. చెమటకాయలతఱచు.

గాదము, దే. వి. 1. పైరులోని కసవు: చూ, తృణము. 1; 2. ఆకు: చూ, పర్ణము. 1; 3. కదుము. ఆం, భా. ద్వి 180: చూ, బొప్పి.

గాదిలి, దే. వి. 1. ప్రేమము: చూ, స్నేహము. 1; 2. చుట్టము: చూ, బంధువు.

గాదె, వై. వి = గంజ: చూ, గాజె.

గాధము, సం. వి. అ. పుం. 1. మిట్ట: చూ, భూమి. 1; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ; విణ. 3. కొట్టఁదగినది: చూ, ప్రహతము. 1.

గాధిజుఁడు, సం. వి అ పుం. విశ్వామిత్రఋషి: చూ, ముని. 1.

గాధిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గంగానది: చూ, నది.

గాధిపురము, సం. వి. అ. న. కన్యాకుబ్జదేశము: చూ, దేశము.

గాధిసువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, గాధిజుఁడు.

గాధేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

గాధేరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, గౌధేరము.

గానము, సం. వి. అ. న. పాట (పాడఁబడినది : చూ, స్వరము. 2-౧౭: అం. 2. భోగములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, భోగములు.

గానశాస్త్రపండితుఁడు, వా. వి. గాయకదోషములు లేక ఆఱుమార్గములను (ఘనము - రాగాలాపము - మధ్యమకాలము - పంద్రాయెత్తు - పల్లవి - పదకీర్తన, వర్ణములు, స్వరజతులు, రాగమాలికలు) వినికిఁజేయఁదగినవాఁడు: చూ, సీకారి.

గానిఁగ, దే. వి. రూ - గానుఁగ - గనుఁగు - గానుగ: చూ, పరంజము. 1.

గానిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వచః: చూ, విష.

గానుఁగ, దే. వి: చూ, రూ-గానిఁగ.

గానుఁగపిండి, ద్వ. వి: చూ, తెలికపిండి. (ఎరువుల కిది ప్రశస్తము) రూ-గానుఁగుపిండి-గానుగపిండి.

గానుఁగాట, ద్వ. వి: చూ, ఆట. 5.

గానుఁగు, దే. వి: చూ, రూ-గానిఁగ.

గానుఁగుపిండి, ద్వ. వి: చూ, రూ-గానుఁగపిండి.

గానుగపిండి, ద్వ. వి. —పై.—

గాబ, దే వి. రూ-గాబము. ఒకరకము గడ్డి. "ఇక్కడ గాబ వింత పెరిగియున్నది": చూ, తృణము. 1.

గాబము, దే. వి. —పై.—

గాబరా, వా. వి. కలవరము.

గాబు, దే. వి. కొప్పెర. ఆం, భా. ద్వి. వై. 245: చూ, పాత్రము 6.

గామ, దే. వి. ఒకరకము చీమ: చూ, పిపీలిక.

గామము, వై. వి. = గ్రామము: చూ, దేశము.

గామిడి, వై. విణ. = గ్రామణి. మేలుబంతి: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు.

గాము, వై. వి. = గ్రహము. 1. (సూర్యాది) గ్రహము: (చూ, గ్రహము): చూ, రాహువు. 2; 2. పిశాచము: చూ, భూతము.

గాయకదోషములు, అం. అనునాసికములు. తాళవర్జితము, భీతము, కంపితము, శిరఃకంపనము. అనునాసికము, వ్యాకులము. విస్వరము, కాలహీనత, అవ్యక్తము, విస్పష్టము, అకులము, విస్తరము, కాకస్వరము, ఉత్కృష్టము మొ.

గాముడ్రేఁడు, ద్వ. వి: చూ, సూర్యుఁడు.

గాయకము, దే. వి. 1. అనరు. సా. 2, ఆ. 36: చూ, పద్మము. 1: విణ. 2. గూఢము. సా. 3, ఆ. 204: చూ, రహస్యము. 1; వా. 3. హెచ్చువెల గలది: చూ, ప్రియము. 4.

గాయకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. విణ. (అని కొందఱు) 1. పాట పాడువాఁడు: చూ, సీకారి; వై. విణ. (1) = గ్రాహకః. గ్రహణశక్తి గలవాఁడు; చూ, గ్రహీత.

గాయకులు, అం: (చూ, సభాంగములు, సభాసప్తాంగములు): చూ, అంగము 9.

గాయత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. షడక్షరీమంత్రము: చూ, మంత్రము. 1. "గాయంతం త్రాయతే యస్మాద్గాయత్రీ తేన కథ్యతే."గానముచేయువానిని అనఁగా మననముచేయువానిని రక్షించునదిగావున గాయత్రి యనఁబడును.) ఈ మంత్రము ద్విజుల కుపనయనకాలమందు గురువులచే నుపదేశింపఁబడుటచే దీనికి గురుమంత్రమనియు, బ్రహ్మోపదేశమనియుఁ బేళ్ళుగలవు. గాయత్రీమంత్రము వేదత్రయమందును గలదు.

(ఓ 3 మ్భూర్భువఃస్వః। తత్స † వితుర్వరే§ణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియోయోనః ప్రచోదయాత్) శుక్ల యజుర్వేదః అ 40. మం 55; అ 22. మం 9; ఆ 30. మం 2; కృష్ణయజుర్వేదః. కాండ. 1. ప్రశ్న 5. అనువాకం 6. పదము 4. పనస. 24; కాం 4. ప్ర 1. అ 11. ప 1. ప 43; ఋగ్వేదః. మం 3. అను 5. సూ. 62. మం 11; సామవేదః. ఉ. ప్ర 6. అ 3. మం 10.)

•దక్షిణ దేశమందు 'సువః' అని వ్యవహరింతురు.

† "తథ్స...." అని కొన్ని మైసూరు వేదప్రతులయందు గలదు. "ప్రథమోఽమ్మపరే ద్వితీయః" పాణిని, ప్రథమకు ('త' కు) ఊష్మము (స) పరమైనపుడు ద్వితీయము ("థ") అగునని కొందఱి మతము.

§ దక్షిణదేశపు సాంప్రదాయానుసారముగ "రే", "యా" లపై దీర్ఘస్వరితమున్నది.

1 2 3 1ర 1ర 3
ఓ 3 మ్ త త్స వి తు ర్వ రే ణ్యం
1 2 3 1 2
భ ర్గో దే వ స్య ధీ మ హి।
2 3 1 2 3 1 2
ధి యో యో నః ప్ర చో ద యా త్॥
సామవేదః.

ఇందు ఓ 3 మ్ అనునది ప్రణవము. ప్రతి వేదమంత్రమునకును ముందును చివరను దీని నుచ్చరింపవలెనని ఋషుల మతము. "భూర్భువస్స్వః" (భూః-భువః- స్వః) అను నీ మూఁడును మహావ్యాహృతులు. చతుర్వింశత్యక్షరాత్మకంబగు "తత్సవితుర్వరేణ్యం, భర్గోదేవస్యధీమహి, ధియోయోనః ప్రచోదయాత్." అనునది ముఖ్యమైన గాయత్రీమంత్రము. గాయత్రీమంత్రము ఎనిమిదేసి అక్షరములతోఁ గూడుకొనిన మూఁడుపాదములు గలది. ఇందు మొదటిపాదమునం దేడక్షరములు మాత్రమే యున్నవి. అందులకుఁగాను "వరేణ్యం" అను పదమును సామవేదమునందువలె "వరేణియం" అని విడదీసిగాని "ఓం"కారమును కలిపిగాని యెనిమిది అక్షరములుగ లెక్కించుచున్నారు. ("ఇయాదిపూరణః" అని పింగళఛందమునందున్నది) "నగాయత్ర్యాః పరంమంత్ర"మ్మని పెద్దలు నుడివినట్లు సర్వమంత్రములయందును గాయత్రీమంత్రమగ్రస్థానమలంకరించియున్నది. గాయత్రీ మంత్రమునకు ఋషి విశ్వామిత్రుఁడు అనఁగా మంత్రద్రష్ట. ఈమంత్రమును మంత్రార్థమును దెలిసికొని విస్తరించి ప్రచారము చేసినవాఁడు "సవితా" దేవత అనఁగా ప్రతిపాద్యవిషయము సృష్టికర్తయగు పరమేశ్వరుఁడు. "(నిచృద్) గాయత్రీ" ఛందస్సు. స్వరము. "షడ్జమము." గాయత్రీ మంత్రము శుక్లయజుర్వేదమున నాలుగుపార్లును, కృష్ణయజుర్వేదమున రెండుపార్లును, ఋగ్వేదమున నొకసారియు, సామవేదమున నొకసారియు వచ్చినవి. కాని శుక్లయజుర్వేదమున 36. 3 లో వ్యాహృతియుతముగ నున్నది. అక్కడ మాత్రము స్వరము "మధ్యమము." తక్కినచోట్ల స్వరము. "షడ్జమము": చూ, మంత్రము. 1. 2. రూ-గాయత్రము. గాయత్రీ ఛందము. ఛందస్సులు ఇరువదియాఱింటిలో నొకటి: చూ, ఛందస్సులు. (ఇది ఆఱక్షరముల పాదము గలది. కడమఛందస్సులు ఆమీఁది నొక్కొక యక్షరము అధికముగాగల పాదము గలవి. ఇది తనను జపించువానిని రక్షించునది. గాయంతు లనఁగా వైద్యులు, వారిని రక్షించునది); ఈ. స్త్రీ. న్. పుం. 3. చంద్రః: చూ, వెలిచంద్రః (చూ, పిట్టదిరము,)

గాయత్రీబ్రహ్మచారి, సం. వి. న్. పుం. బ్రహ్మచారి విశేషము: చూ, వటువు.

గాయని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = గాణి. (పాట పాడునది): చూ, పాటకత్తె: చూ, స్త్రీ. 1-ఆలా.

గాయనుఁడు, సం. వి. అ. పుం, విణ (అని కొందఱు) 1. = గాణః చూ, సీకారి; 2. జల్పాకుఁడు: చూ, వక్త. 1.

గాయమానములు, అం. బ: చూ, రూ-కాయమానములు. ఆం. భా. ద్వి. ష. 205.

గాయము, దే. వి. క్షతి: చూ, నలుకు.

గార, దే. వి. 1. ఇసుకఁజేర్చి దంచినసున్నము: చూ లేపనము; 2. మణిదోషవిశేషము: చూ, రత్నములు. 1-౧౦-(ఓ); 3. ఇంగుదిః: చూ, హింగుది.

గారకాఁడు, దే. వి. సున్నమును పూయువాఁడు: చూ, తాపీవాఁడు.

గారడము, వై. వి. 1 = గారుడః. విషమంత్రము: చూ, మంత్రము. 1; 2. మాయ. అచ్చ. యు, కాం. 327: చూ, మాయము. 1; 3. మోసము: చూ, వంచన,

గారడి, వై. వి. (గారడము + ఇ) 1. = గారుడః. రూ-గారడీఁడు- గారడివాఁడు. పాములవాఁడు. ఆం. భా. ప్ర. వా. 148: చూ, వ్యాళగ్రాహి; 2. = గారుడః. మాయ: చూ. మాయము. 1. (రూ-గారడీ).

గారడివాఁడు, ద్వ. వి. 1. పాములవాఁడు: చూ, వ్యాళగ్రాహి; 2. ఐంద్రజాలికుఁడు. ఆం, భా. ద్వి. 287: చూ, ప్రాతిహార్యకుఁడు.

గారడీ, వై. వి =: చూ, రూ-గారడి.
గారడీఁడు, వై. వి. (గారడము + ఈఁడు)—పై.—
గారపంచ, దే. వి: చూ, ఇంగుదము.
గారప్రొత, దే. వి: చూ, ఓరు.
గారబము, వై. వి. = గౌరవము: చూ, స్నేహము. 1. (మరియాద అని కొందఱు.)
గారము, వై. వి. = గౌరవము. —పై.—; 2. = గౌరవము. అచ్చ. బాల. కాం. 178: చూ, మర్యాద; వా. వి. 3. ఆజ్ఞనతిక్రమించునట్లుఁజాలుపఱుట. "మాపిల్లలు గారముచేత బడికివెళ్ళరు." (రూ-గారాబము-గారాబు-గారాము-గారవము.)
గారవము, —పై.—
గారవించు, వై. స. క్రి. 1. గౌరవపఱచు: చూ, సన్మానించు: 2. ఆదరించు: చూ, సంబాళించు.
గారవింపు: చూ, గారము.
గారవిలు, వై. అ. క్రి. గౌరవపడు: చూ, రూ-గారవిల్లు.
గారవిల్లు, వై. అ. క్రి. రూ—పై.— (విజ. 2, ఆ. 39.)
గారాబము: చూ, రూ-గారము.
గారాబు, —పై.—
గారాము, —పై.—
గారిత్రము, సం. వి. అ. న. ఓదనము: చూ, సాదము. (1).
గారియ, వై. వి. = ఘారిక. రూ-గారె, వడ: చూ, భక్ష్యము.
గారు, దే. అవ. పూజ్యత్వమును దెలుపునది. "అయ్యగారు-అమ్మగారు" మొ.
గారుడచిత్తు, సం. వి త్. పుం. గారుడచయనమను యజ్ఞమును చేయువాఁడు.
గారుడము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కిరీటి. గరుడపచ్చ: చూ, రత్నములు. 1-ఞ; 2. = గారడము. విషమంత్రము, (విషమును బోఁగొట్టు మంత్రశాస్త్రము): చూ, మంత్రము. 1; 3. సూర్యనిగమనము; 4. బంగారు: చూ, లోహము. 1; విజ. 5. గరుడునిది; అం. 6. గరుడపురాణము: చూ, పురాణములు (ఇది 12000 శ్లో. గలది); 7. ఇందు గీతములు పది, భావదూషితములు పదునొకండు. గారుడము భావదూషితములలో నొకటి. (చూ, వ్యాకరణబంధములు): చూ, భావదూషితములు; 8: చూ, ఏకవింశతిస్థానకములు.
గారుడి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, వత్సాదని*.
గారుడికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పాములవాఁడు: చూ, వ్యాళగ్రాహి; 2. విషవైద్యుఁడు: చూ, వైద్యుఁడు.
గారుత్మతపత్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పచ్చాకు*: చూ. హరితపత్రిక.
గారుత్మతము, సం. వి. అ. న. పచ్చ, మరకతము: చూ, రత్నములు. 1-ఞ.
గారువు, అం: చూ, దూతీచతుష్టయము.
గారె, వై. వి. = ఘారి: చూ, రూ-గారియ.
గార్గి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-గార్గ్యము. గర్గగోత్రమందుఁబుట్టినయాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౫౩.
గార్గేయసగోత్రము, అం: చూ, గోత్రము. 13: (చూ, ప్రవర.)
గార్దేష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బండిగురివెంద *: చూ, శ్వేతపాకి.

గార్గ్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. గర్గగోత్రమందుఁ బుట్టినవాఁడు; 2. గార్గేయమహర్షి: చూ, సన్న్యాసి. 1.
గార్దభము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గాడిద: చూ, రాసభము; అం. 2. గార్దభము భావదూషితములలో నొకటి: (చూ, వ్యాకరణబంధములు.): చూ, భావదూషితములు.
గార్దభసత్త్వ, అం: చూ, ద్వాదశసత్త్వులు.
గార్ధ్యము, సం. వి. అ. న. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ.
గార్భిణము, సం. వి. అ. న. చూ, లాంగ్రయొక్కగుంపు, గార్భిణ్యము: చూ, భ్రూణ.
గార్భిణ్యము, సం. వి. అ. న. —పై.—
గార్హపత్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒక శ్రౌతాగ్ని, యజ్ఞమునందు వేదికకుఁ బడమట గుండ్రని గుండమునందుండు అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౧; (వహ్ని. 1-౩; అం. 2: చూ, అగ్నులు; 3: చూ, అగ్నులు.
గార్హస్థ్యము, సం. వి. అ. న. 1. గృహస్థధర్మము. ఆశ్రమములు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, ఆశ్రమము. 2; 2. తాంబూలము: చూ, వీడియము.
గాలకాఁడు, దే. వి. (గాలము + కాఁడు) చేఁపలను పట్టువాఁడు: చూ, వలఱేఁడు.
గాలకురాలు, దే. వి. ప్రౌఢ: చూ, స్త్రీ 1-౧౧౦.
గాలనము, సం. వి. అ. న. తిట్టుట: చూ, శాపము. 1.
గాలము, దే. వి. రూ-గాలాము: 1: చూ, మత్స్యబంధనము (దీని భేదములు - ఉంటగాలము-గోరుగాలము అని. ఇదియె గోదుగాలము): చూ, వల. 1; 2: చూ, గేలము. 1, 2.
గాలవము, సం. వి. అ. పుం. 1. తెల్లలొద్దుగు*: చూ, లొద్దుగు; 2. ముంగ*: చూ, శ్వసనము. 2.
గాలవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. గాలవముని: చూ, ముని. 1; 2. మహాతలమను క్రింది యాఱవలోకమునందుండు ఋషి: చూ, ముని. 1.
గాలాము, దే. వి: చూ, రూ-గాలము. పాండు 2, ఆ. 137.
గాలి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. తిట్టు: చూ, శాపము. 1; దే. వి. (1) గాలి: చూ, వాయువు. 1. (రూ - గాడుపు - గాడ్పు); (2) దయ్యము: చూ, భూతము "దీనికి గాలి సోఁకినది"; (3) మృగముల దేహవాసన. స్వా. 4, ఆ. 42: చూ, వాసన; 1-౧౦.
గాలించు, దే. స. క్రి. 1. బియ్యము లోనగువానిని నీళ్ళలో పోసి రాళ్లులేక శోధించు: చూ, శోధించు. 1; 2. బియ్యము లోనగువానిని చేటలోఁబోసి ప్రక్కవాటుగా నిటునటుత్రిప్పు: చూ, కోడు; 3. అన్వేషించు: చూ, వెదకు.
గాలింపు, దే. వి: చూ, శోధనము.
గాలికుంటు, దే. వి. పశువులకు గొరిజలయందు పుండుపడెడు రోగము: చూ, పశురోగము.
గాలిగాఁడు, దే. వి. గాడిద: చూ, రాసభము.
గాలిగుంట, వా. వి: చూ, స్తంబకరి. 1-౨౬. ౧౯.
గాలిగుడి, ద్వ. వి. పరివేషము: చూ, వఱదగుడి.
గాలిగొను, దే. అ. క్రి: (గాలి + కొను); చూ, గాలిపొఱు.

గాలిగ్రుడ్డు, దే. విశ. పేద (అప్ర.): చూ, పేదవాఁడు.

గాలిమాలి, దే. వి. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2: చూ, భీముఁడు; 3. హనుమంతుఁడు: చూ, వానరము.

గాలితండ్రి, దే. వి. ఆకాశము: చూ, విన్ను.

గాలితేరెక్కుమన్నీఁడు, దే. వి: చూ, మన్మథుఁడు. ఆం. భా. ప్ర. 45.

గాలిదిండి, దే. వి. (గాలి + తిండి) పవనాశనము. అచ్చ. యు, కాం. 3: చూ, సర్పము.

గాలినెచ్చెలి, దే. వి. అగ్ని. వాయుసఖుఁడు: చూ, వహ్ని. 1.

గాలిపంట, దే. వి. నిర్ణయములేని పంట: చూ, సస్యము.

గాలిపటము, ద్వ. వి: చూ, బాలక్రీడ.

గాలిపడగ, ద్వ. వి. —పై.—

గాలిపాఱు, దే. అ. క్రి: చూ, గాలిగొను.

గాలిమాట, దే. వి. జనశ్రుతి: చూ, శబ్దము. 2-౧౬.

గాలిమేఁతరి, దే. వి: చూ, గాలిదిండి.

గాలిమేపరి, దే. వి. —పై.—

గాలియిల్లు, దే. వి. గాలికి ఎగిరిపోవునట్లు కట్టిన యిల్లు: చూ, సదనము. 1.

గాలిలేనిదీపకలికచందము, లో. గాలిలేమిచే నిటునటు కదలని దివ్వె రీతి. "ఆ. గాలిలేని దీపకలిక చందంబున..........నిశ్చలాత్మ యెన్న నిర్వికారంబున, నుండెనేని." వేమన. 1274.

గాలివాన, దే. వి. 1. ఝంఝ. గాలితోడి వాన: చూ, వాన. 1; 2. ఝంఝ. వానగాలి: చూ, వాయువు. 1-౪-(౬).

గాలివేఁత, దే. వి. 1. గాలికొట్టుట; 2. ఒకరకము జ్వరము: చూ, రోగము. 1.

గాలిసూడు, దే. వి. మబ్బు. ఆం. పదా. సుర. 143: చూ, మేఘము. 1.

గాలోద్యము, సం. వి. అ. న. పద్మబీజము: చూ, సహస్రపత్రము. 1. ౬.

గావ, దే. వి. ఒకానొకపక్కి: చూ, పక్షి.

గావంచ, వా. వి. కొల్లాయగుడ్డ: చూ, వస్త్రము. 1-౧౧-(౧).

గావు దే. వి. బలి: చూ, బలి.

గావుకోడి, ద్వ. వి. ఒకానొక మూలిక*: చూ, వృక్షము.

గావుపట్టు, దే. వి. 1. గట్టిపట్టు; స. క్రి. 2. చంపు. సా. 1, ఆ. 92: చూ, సంహరించు; 3. నాశముచేయు: చూ, సరిపెట్టు.

గాసటబీసట, దే. వి. సలక్షణముగా చదువు. లక్ష్మి. 1, ఆ. 9: చూ, విద్య.

గాసము, వై. వి. = గ్రాసము: చూ, సాపాటు.

గాసి, దే. వి. 1. అలసట: చూ, శ్రమము. 1; విశ. 2. గాసి నొందినది: చూ, అంజలి గుంజలి. 1.

గాసిఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (గాసిక + పడు): చూ, బాధపడు.

గాసిఁబెట్టు, దే. స. క్రి. (గాసిక + పెట్టు): చూ, బాధించు.

గాసిచేయు, ద్వ. స. క్రి: చూ, సరిపెట్టు.

గాసియగు, దే. అ. క్రి. (గాసి + అగు) నాశమగు: చూ, ఖాకారు.

గాసిలు, దే. అ. క్రి. రూ-గాసిల్లు. 1: చూ, బాధపడు; 2. శ్రమపడు: చూ, వేసరు. 2; 3: చూ, రోషించు. (ప్రేరణమందు రూపము గాసించు.)

గాసిల్లు, దే. అ. క్రి. —పై.—

గాహనము, సం. వి. అ. న: చూ, స్నానము.

గాహము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2. ప్రాకృతశ్లోకము.

గాహితము, సం. విశ. మునిగినది: చూ, విగాహితము: చూ, స్నానము. 1-౫.

గాళకుఁడు. దే. విశ. 1. పేరుఁడు. విజ. 1, ఆ. 76: చూ, దిట్టఁడు; 2: చూ, పౌరుషుఁడు.

గాళపు, వా. వి. రూ-గాలుపు. ఎండవాఘ.

గాళ్ళవాఁడు, దే. విశ: చూ, రూ-గాంఢ్లవాఁడు.

గి

గి, దే. అ. ప. నిందయందు హ్రస్వాదిస్థైన ఆమ్రేడిత శబ్దము యొక్క యాద్యక్షరమునకు వచ్చెడి యాదేశము. (చంద్రుఁడు గింద్రుఁడు, చిలుక గిలుక, వరములు గిరములు మొ.)

గింగురు, దే. వి. వింటినారినుండి బాణము వెడలుటయందును, చెవులు గళ్లపడుటయందును నగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గింజ, దే. వి. రూ-గిజరు-గిజురు-గురుజు-బ. గుఱుములు: చూ, విత్తనము.

గింజుకొను, దే. అ. క్రి. బిడ్డలు వెలికిలఁబండుకొని యేడ్చునప్పుడు కాళ్ల విదలించు: చూ, విదిలించు.

గింటన, దే. వి. రూ-గింటెన-దింటెన. గిరిసర్జ*: చూ, విష్ణుక్రాంత.

గింటెన, దే. వి. —పై.—

గింటెము, దే. వి. జంటనేతబట్ట. కళా. 7, ఆ. 181: చూ, వస్త్రము. 1-౪౩. (రూ-గెంటెము-గెంటెము-దేంటెము)

గిండి, దే. వి. సన్నని మెడగల చెంబు: చూ, పాత్రము. 6. (బ. గిండులు-గిండ్లు.)

గిడిచెంబు, దే. వి. —పై.—

గిచ్చు, దే. స. క్రి. రూ - గీచు. గీటుగీచు: చూ, వ్రాయు.

గిజిగాఁడు, దే. వి. రూ-గిజ్జిగాఁడు. పచ్చపిట్ట: చూ, హారితము. 3.

గిజ్జిగాఁడు, దే. వి. —పై.—

గిజగిజ, దే. వి. తన్నుకొనుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గిజగిజగొను, దే. అ. క్రి. (గిజగిజ + కొను) తత్తఱపడు. అచ్చ. యు. కాం. 217: చూ, సంభ్రమించు.

గిజగిజలాడు, దే. అ. క్రి. (గిజగిజలు + ఆడు) —పై.—

గిజురు, దే. వి. 1. మామిడిపండు లోనగువాని యందుండు బీసము: చూ, పీచెము; వా. వి. 2. ముదురు. "గిజురు వంకాయ: చూ, వృద్ధము.

గిటక, దే. విశ. రూ-గిట్ట-గిడ్డ-గిఋక. పొట్టి: చూ, వామనుఁడు.

గిటగిట, దే వి. పంట్లుకొఱుకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: స్వా. ౬, ఆ. 19. చూ, హూూూ.

గిటగిటన, దే. విశ. 1. అల్పము: చూ, స్వల్పము; 2. కృశము: చూ: బక్క; 3 ఆలకన: చూ, సూక్ష్మము. 4; వి. 4. అల కన: చూ, సూక్ష్మము. 4.

గిటగిటమను, దే. అ. క్రి. (గిటగిట + అను) వడఁకు. ప్రభా. 2, ఆ. 33: చూ, వణఁకు. 2.

గిట్ట, దే. వి. 1, పశులకాలిగోరు: చూ, వింఖము; 2. అమ్మ. అచ్చ. యు, కాం. 191: చూ, బాణము. 1.

గిట్టమి. దే. వి. పగ: చూ, విరోధము.

గిట్టించు, దే. అ. క్రి. గిట్టుబడియగు. (ప్రే. చావఁజేయు.)

గిట్టింపు, దే. వి. 1. (అమ్మకమునందలి) లాభము. రూ-కిట్టుబడి-గిట్టుబడి: చూ, లాభము. 1; 2. చావు: చూ, సావు.

గిట్టు, దే. అ. క్రి. 1. అనుకూలించు: చూ, పొందుపడు; 2. చచ్చు: చూ, మరణించు; 3. చెడు: చూ, నశించు.

గిట్టుబడి. దే. వి. (అమ్మకమందలి) లాభము. రూ-కిట్టుబడి-గిట్టింపు: చూ, లాభము. 1.

గిడస, దే. విశ. పొట్టి, "గిడసవంకాయ." చూ, హ్రస్వము.

గిడిగి, దే. వి. మత్తువు: చూ, వీణ. 1-ఆఆ-(౧).

గిడిగిళ్లు, దే. వి. బ. 1. నతి: చూ, నమస్కారము; 2. నతి విశేషము: చూ, నమస్కారము.

గిడిబిడి, దె. వి: చూ, గిడిగి.

గిడియ, దే. వి. పటహవిశేషము. ఆం, భా. ప్ర. నా. 127: చూ, వీణ. 1-ఆఆ-(౧).

గిడుగు, దే. వి. (రూ-గొడుగు-గొడువు.) కామలేనిగొడుగు: చూ, వారిత్ర.

గిడ్డ, దే. విశ. పొట్టి: చూ, వామనుఁడు.

గిడ్డంగి, దే. వి. 1. సరుకుటుంచి అమ్మెడియిల్లు: (చూ, పంట సాల.): చూ, సదనము. 1; 2. చెఱసాల: చూ, బంధనాలయము.

గిడ్డి, వై. వి. ఆవు, పొట్టిఆవు (అని కొందఱు): చూ, ధేనువు; 2. పొట్టి: చూ, వామనుఁడు.

గిద్దు, దే. వి. ఒకరకముడేగ: చూ, శ్యేనము.

గిత్త, దే. వి. రూ-గిబ్బ. 1. ఎద్దుపట్టనికోడె: చూ, వృషభము. 1; 2. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.

గిత్తతత్తడితేఁడు, దే. వి. నందివాహనుఁడు: చూ, శివుఁడు. (ఆం. పదా. ను. 10.)

గిత్వము, సం. వి. అ. పుం. ప్రాణవాయువు: చూ, వాయువు. 1-౧-(౧).

గిద్ద, దే. వి. 1. పావుసోల. రూ-గిద్దె: చూ. ప్రస్థము. 2; వా. వి. 2. చిన్నకొడవలి: చూ, రిష్టి. 2-అ౫.

గిద్దు, దే. వి. చూ, రూ-గిడ్డు.

గిద్దె, వా. వి: చూ, రూ-గిద్ద. 1.

గినియ, వై. వి. = కిణిహా-కిణిహి. నల్లగిసె*: చూ, శుకనాసము. 1. (గినెయనే నల్లగినియ అందురు.)

గినిమాడు, దే. స. క్రి. (గినుము + ఆడు): చూ, వంచించు.

గినుము, దే. వి: చూ, వంచన.

గిన్నియ, దే. వి. రూ-గిన్నె: చూ, పాత్రము. 6.

గిన్నె, —పై.—

గిబ్బ, దే. వి. 1. అచ్చుబోతు: చూ, వృషభము. 1; 2. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.

గిబ్బరౌతు, ద్వ. వి: చూ, గిత్తతత్తడితేఁడు.

గిబ్బరౌతు సకుఁడు, ద్వ. వి. కుబేరుఁడు. ఆం, భా, పరి. 51: చూ, శ్రీదుఁడు.

గిర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వాక్కు: చూ, శబ్దము; 2; 2: చూ, సరస్వతి.

గిరక, దే. వి. రూ-గిరటి. నూతిరాట్నము: చూ, రాట్నము.

గిరకతాడి, దే. వి. ఈఁతచెట్టు*: చూ, హింతాళము.

గిరకతాడు, దే. వి. రూ. —పై.—

గిరగిర, దే. వి. తిరుగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 6, ఆ. 14. చూ, హూహూ.

గిరజ } వా. వి. రూ-గిరదా-గిఱజా, గిర: చూ, సిగ. 1-౧౮: గిరజా } (చూ, మెండ్రుక. 1.)

గిరణము, సం. వి. అ. న: చూ, మ్రింగుట.

గిరదా, వా. వి: చూ, రూ-గిరజా.

గిరవు, దే. వి చూ, తాకట్టు.

గిరస, దే. విశ. పిటికి: చూ, వెఱపరి.

గిరాకి, వా. విశ: చూ, గాయకము.

గిరాటువేయు, దే. స. క్రి. (కాయి) ఋవ్వు: చూ, వైచు.

గిరి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, సాపాటు; పుం. 2. కొండ, చూ, పర్వతము; 3. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 4. గుండుకాయి కొండనుండి పడినకాయి (అని కొందఱు): చూ, రాయి; 5. గళము: చూ, మెడ; 6. కందుకము: చూ, బంతి. 3: 7. యతిసంప్రదాయ జ్ఞానార్థమైన గుఱుతు: చూ, లక్షణము: 1-౩౭; 8. అచ్చనగాయలు: చూ, బాలికాక్రీడ; 9. నేత్ర రోగము: చూ, హర్షణము. 3-1; విశ. 10. పూజ్యము, పూజింపఁదగినవాఁడు (అని కొందఱు): చూ, పూజ్యము.

గిరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చిట్టెలుక: చూ, మూషికము; 2. జలగ: చూ, బుద్ధిపిఱుఁదు; 3. వసురాజుభార్య, అగిజాత, కోలాహలపర్వతమునకును శుక్తిమతినదికిని బుట్టిన స్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 1-౧౫౫; 4 గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 5. అనాథ: చూ, చూ, స్త్రీ. 1-౪; 6. అడవిమల్లె *: చూ, హసంతి. 2-౧౧.

గిరికంట(ర)కము, సం. వి. అ. పుం. వజ్రము: చూ, రత్నములు. 1-3.

గిరికంఠము, సం. వి. అ. పుం. వజ్రాయుధము, నూఱంచుల వాలు: చూ, బాణము. 1-౭౨.

గిరికదంబము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నీపము*.

గిరికదళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కొండఅరఁటి*: చూ, రంభ. 2.

గిరికము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బొంగరము.

గిరికర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దింతెన *: చూ, విష్ణుక్రాంత.

గిరికర్ణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. —పై— (నల్లదింతెన అని కొందఱు); 2. తెల్లగినియ*: చూ, శుకనాసము. 1; 3. నేల: చూ, భూమి. 1.

గిరికాఖ్యము, సం. వి. అ. పుం. సిరిప్ప*: చూ, మధూకము.
గిరికోల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దూడుగు*: చూ, మహాయమశపత్రిక.
గిరి టలు, దే. వి. బ. ఆడునప్పుడు వాయించెడు కంచుతాళము, రూ-గిగ్గిటలు: చూ, వీణ. 1-౪౬-(౧).
గిరిగుడము, సం. వి. అ. పుం. కందుకము: చూ, బంతి. 3.
గిరిజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2: చూ, మాతులుంగము*.
గిరిజంబీరము, సం. వి. అ. పుం. కొండనిమ్మ *: చూ, నిమ్మ.
గిరిజము, సం. వి. అ. న. 1. అభ్రకము: చూ, బేగడ; 2. బంగారు లోనగునది. చిత్తాము (అనియు) ఇనుము (అనియు కొందఱు): చూ, లోహము. 1; 3: చూ, సిలాజిత్తు; 4: చూ, మధూకము *; 5. కొడిసె *: చూ, వత్సకము; విణ. 6. కొండయందుఁబుట్టినది.
గిరిజానుజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కలుఁగానుగు *: చూ, వార్షికము. 1.
గిరిజామలము, సం. వి. అ. న: చూ, గిరిజము. 1.
గిరిజ్వరము, సం. వి. అ. పుం: వజ్రము: చూ: రత్నములు. 1-3.
గిరిధన్వుఁడు, సం. వి. న్. పుం: చూ, శివుఁడు.
గిరిధరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గట్టుతాలుపు (కూర్మమై మందరగిరిని ధరించెననుట (లేక) కృష్ణుఁడై గోవర్ధనగిరిని ధరించెననుట): చూ, విష్ణువు. 1.
గిరిపక్షభిత్తు, సం. వి. ద్. పుం: చూ, గిరికంతము.
గిరిపీలువు, సం. వి. ఉ. పుం, న. చిట్టీత*: చూ, మధుఖర్జూరిక.
గిరిభవము, సం. వి. అ. పుం. జువ్వి *: చూ, ప్లక్షము.
గిరిమల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొడిసె *: చూ, వత్సకము.
గిరిమానము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.
గిరిమృత్తు, సం. వి. ద్. స్త్రీ. జేగుఱుడాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౨).
గిరిముత్పాట్య మూషికోద్వృలా, న్యా. కొండనుత్రవ్వి ఎలుకను పట్టినట్లు పెద్దప్రయత్నముచేసి, స్వల్పమును పొందడము.
గిరిమేదము, సం. వి. అ. పుం. వెలితుమ్మ *: చూ, పిట్టచిరిము.
గిరియకము, సం. వి. అ. పుం. 1. అచ్చనగాయలు: చూ, బాలికాక్రీడ; 2: చూ: రత్నములు. 1-౧౨-(౨).
గిరియాకము, సం. వి. అ. పుం. చర్మవస్త్రాది కృతమైనబంతి: చూ, బంతి. 3.
గిరివర్తికము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకపక్కి: చూ, పక్షి.
గిరివాటకము, సం. వి. అ. పుం. నూఁగుబోస, శైలేయము *: చూ, దోస.
గిరివాసి, సం. వి. న్. పుం: చూ, ముల్లంగి *.
గిరిశాలిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అపరాజిత *: చూ, విష్ణుకాంత.
గిరిశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-గిరీశుఁడు. 1. కొండయిల్లుఁడు: చూ, శివుఁడు: 2. ఈశానుఁడు: చూ, గిరీశుఁడు. 3.
గిరిసారము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, గిరిజము 2; 2. మలయపర్వతము, శివలింగము (అని కొందఱు): చూ, పర్వతము; 3. మగగుఱి: చూ, శిశ్నము.
గిరిసింగన్నవృత్తి, మి. వి: చూ, బాలక్రీడ.
గిరిసుత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.
గిరిసెము, వై. వి. = శిరీషము *: చూ, శిరీషము.
గిరిస్తని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుడమి: చూ, భూమి. 1.
గిగ్గిటలు, దే. వి. బ: చూ, రూ-గిరిగిటలు.
గిరీశుఁడు, సం. వి. అ.పుం.1: చూ, శివుఁడు;2. హిమవంతుఁడు: చూ, పర్వతము; అం. 3: చూ, దిగధిపతులు; 4: చూ, రుద్రులు; 5. బృహస్పతి: చూ, వేలుపుటొజ్జ; 6.నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.
గిర్వాణుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గీర్వాణుఁడు.
గిఱక, దే. విణ. 1. పొట్టివాఁడు: చూ, వామనుఁడు; 2: చూ, రూ-గిరక.
గిఱకతాడు, ద్వ. వి: చూ, రూ-గిరకతాడు*.
గిఱజా, వా. వి: చూ, రూ-గిరజా.
గిఱి, దే. వి. వలయాకారపురేఖ, బరి: చూ, రేఖ. 3.
గిఱికొను, దే. స. క్రి: చూ, వేష్టించు.
గిఱిపిల్లాఁడి, దే. వి. స్త్రీలు కాలధరించెడి మూఁడవవ్రేలి పిల్లాఁడి: చూ, భూషణము. 2.
గిఱుకు, దే. వి. 1. తప్పువ్రాతను గిఱికినగిఱుకు: చూ, తుడుపు; స. క్రి. 2. అక్షరములు ఒఱుపుగా నేర్పడ వ్రాయక వంకరకొంకరగాగీచు; 3. తప్పువ్రాఁతను తుడుచు.
గిఱుక్కు, దే. వి. మరలుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.
గిఱుపు, దే. స. క్రి. 1. (కన్ను) త్రిప్పు. అచ్చ. యు, కాం. 125: చూ, గీఁటు. 2; 2. కదలునటులఁజేయు, కదలించు.
గిఱ్ఱు, దే. వి. తిరుగుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ. (ఆమ్రేడితమందు గిఱ్ఱుగిఱ్ఱు)
గిఱ్ఱుపురుగు, ద్వ. వి. చెట్లయందుండి ఎల్లప్పుడు గిఱ్ఱుమని కూయునట్టి యొక పురుగు: చూ, పురుగు.
గిలక, దే. వి. 1. గిలగిలమ్రోఁగు బాలక్రీడాసాధనము: చూ, బాలక్రీడ; 2. గిలగిలమని మ్రోఁగెడి యనుపతగటిబిళ్ళ; 3 గిలగిచ్చ*: చూ, శణపుష్పిక. (రూ-గిలగిచ్చ-గిలగింత-గిలగిల-గిలిగిచ్చ-గిలిగిట్ట-గిలిగిచ్చ); వా. వి. 4. నీరుతోడు సాధనములలో నొకటి: చూ, రాట్నము; 5. నరముజారెడి అండవ్యాధి (వా).
గిలకబండి, దే. వి. చిన్నచక్రములబండి: చూ, శకటము. 1.
గిలకరించు, దే. స. క్రి. 1. వ్రేళ్ళతోకలఁచు: చూ, గిలకొట్టు; 2. (కవ్వముతో) చిలుకు: చూ, మథించు.
గిలకొట్టు, దే. స. క్రి. 1: చూ, గిలకరించు. 1. పాండు. 1, ఆ. 117; 2. కుదిలించు, సా. 1, ఆ. 44; 3. (వ్రేళ్ళతో) పుణుకు: చూ, పుడుకు. 5.
గిలగింత, దే. వి. రూ-గిలిగింత *: చూ, శణపుష్పిక.
గిలగిచ్చ, —పై.—
గిలగిల, దే. వి. 1. —పై.—; వా. వి. 2. తిండిలేక మలమల మాడుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.
గిలగ్రాహము, సం. వి. అ. పుం. నక్రము: చూ. మత్స్యము. 1.
గిలనము, సం. వి. అ. న. తిండి: చూ, సాపాటు.
గిలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నిమ్మ*.
గిలాబి, వా. వి. గచ్చుచేయుట' రూ-గిలాబా.

గిలాబా, వా. వి. —పై.—
గిలి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, సాపాటు; దే. వి. (1): చూ, వెఱపు.
గిలిగించు, దే. స. క్రి. గిలిగింతపెట్టు.
గిలిగింత, దే. వి. 1. (రూ-గిలిగిలింత-చక్కిలిగింత-చక్కిలిగిలి) అన్యకరస్పర్శముచేఁ గలిగెడు చంక మొదలైన యంగముల సంకోచము: చూ, చక్కిలిగింత; 2: చూ, రూ-గిలగింత*.
గిలిగిచ్చు, దే. వి: చూ, రూ-గిలగిచ్చ *.
గిలిగిట్ట, దే. వి. —పై.—
గిలిగిలింత, దే. వి —పై.—
గిలితము, సం. విశ. మ్రింగఁబడినది. రూ-గళితము-గిళితము: చూ, భుక్తము. 2.
గిలుక, దే. వి: చూ, క్రార.
గిలుకు, దే. వి. మెట్టెలు లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము. హరిశ్చ. 2, ఆ. 98: చూ, హూహూ.
గిలుకుపలుకు, దే. వి: చూ, కూకీపలుకు.
గిలుగాడు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-గిలుబాడు.
గిలుగాడుట, దే. వి. రూ-గిలుబాడుట: చూ, ముచ్చిలి.
గిలుగిచ్చు, దే. వి: చూ, రూ-గిలిగిచ్చ*.
గిలుపు, దే. స. క్రి. (కన్ను) గిఱుపు: చూ, రూ-గిఱుపు. 1.
గిలుబాడు, దే. స. క్రి. (గిలుబు + ఆడు) రూ-గిలుగాడు. పాండు. 3, ఆ. 16: చూ, ముచ్చిలించు.
గిలుబాడుట, దే. వి: చూ, రూ-గిలుగాడుట.
గిలుబు, దే. వి. రూ-గిలువు-గిలుబుకోలు. అపహరణము: చూ, ముచ్చిలి.
గిలుబుకొను, దే. స. క్రి: చూ, గిలుబాడు.
గిలుబుకోలు, దే. వి: చూ, రూ-గిలుబు. స్వా. 3, ఆ. 34.
గిలుబుచేయు, ద్వ. స. క్రి. (గిలుబు + చేయు): చూ, గిలుబాడు.
గిలువు, దే. వి: చూ, రూ-గిలుబు.
గిల్లకన్ను, దే. వి. మెల్లకన్ను: చూ, లోచనము. 1-౧.
గిల్లచూపు, దే. వి: చూ, మెల్లచూపు.
గిల్లు, దే. వి. రూ-గిల్లుడు. 1: చూ, నఖక్షతము; స. క్రి. 2. నఖక్షతముచేయు: చూ, చిదుము; 3. ఆకులు లోనగువానిఁ గోయు: చూ, చిదుము.
గిల్లుడు, దే. వి. రూ-గిల్లు: చూ, నఖక్షతము.
గివుఱు, దే. స. క్రి. 1. గోఁకు. రూ-గీఱు; చూ, ఱుక్కు; 2. భేదించు: చూ, భేదిల్లు. 1.
గిష్ణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. సామవేదవేత్త: చూ, వేదాంతి. 1; 2. గాయకుఁడు: చూ, సీకారి.
గిసరి, దే. వి. = : చూ, కేసరి. 1.
గిళనము, సం. వి. అ. న. తినుట: చూ, సాపాటు.
గిళితము, సం. విశ: చూ, రూ-గిలితము.

గీ

గీ, సం. వి. ర్. స్త్రీ. 1: చూ, సరస్వతి; 2: చూ, వాక్కు; దే. అవ. (1) నిందయందు దీర్ఘాదియైన ఆమ్రేడితశబ్దముయొక్క ఆద్యక్షరమునకు వచ్చెడి ఆదేశము. (దేవుఁడు గీవుఁడు, వాలి గీలి, సాత్యకి గీత్యకి మొ.)
గీఁక, వై. వి. = మీడ్కారః: చూ, రూ-కీఁక.
గీఁకు, దే. స. క్రి: చూ, ఱుక్కు.
గీఁటు, దే. స. క్రి. 1. (పండ్లు) కొఱుకు; 2. (కన్ను) గిఱుపు. జై. 8, ఆ. 65: చూ, గిఱుపు 1; 3. చిమ్ము: చూ, విసరు. 8.
గీఁత, దే. వి. 1. గీటు: చూ, రేఖ. 3; వా. వి. 2. బ్రహ్మవ్రాసిన నుదుటిగీటు: చూ, రేఖ. 3; 3. అనాదరము: చూ, వహేలనము.
గీఁతకట్టియ, ద్వ. వి. వడ్లవాఁడు గీఁతలుగీయుట కుపయోగించెడు పుల్ల. (రూ-గీఁతకట్టె.)
గీచు, దే. స. క్రి. రూ-గీయు. గోటనొక్కి వ్రాయు, గీటుగీచు: చూ, రూ-గిచ్చు.
గీటడంగుట, దే. వి. చచ్చుట: చూ, సావు.
గీటడఁగు, దే. అ. క్రి. చచ్చు: చూ, సమయు. (ప్రే. గీటడఁచు.)
గీటు, దే. వి: చూ, గీఁత. 1. 2. (రూ-గీఁత-గీఱ-గెఱ-గోటు)
గీటునఁబుచ్చు, దే స. క్రి. అనాదరించు. జై. 8. ఆ. 39: చూ, తిరస్కరించు.
గీట్లబద్ద, వా. వి. 1. రూళ్ళబద్ద; 2. కొలతబద్ద.
గీత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గ్రంథవిశేషము. (భగవద్గీత.)
గీతము, సం. వి. అ. న. 1. పాట. ధ్రువాదులతోఁ జేర్చినపాట: చూ, స్వరము. 2-౧౦; (2-౧౭); 2. గానశాస్త్రము; 3. ఒకానొక పద్యము. దీనికిఁ బ్రతిపాదమున నైదేసి గణములు. నాలవ గణాదియందే విశ్రమము: చూ, వృత్తము. 1; విశ. 4. పలుకఁబడినది, చప్పుడుచేయఁబడినది (అనికొందఱు): చూ, శబ్దము. 2.
గీతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. పాట: చూ, స్వరము. 2-౧౭; 2. గోపకులగీతము: చూ, స్వరము. 2; 3. చంద్ర*: చూ, వెలిచంద్ర; 4. గీతము: చూ, తేటగీతి.
గీపెట్టు, ద్వ. అ. క్రి. (గీఁక + పెట్టు) 1. ఏడుఁగుడూయు. అచ్చ. యు, కాం. 322: చూ, శబ్దించు. 1-౫; 2. మొఱపెట్టు: చూ, రోదించు; 3. మ్రోయు. పాండు. 3, ఆ. 182: చూ, శబ్దించు.
గీము, వై. వి. = గృహమ్. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.
గీయు, దే. స. క్రి. గీఁతగీయు: చూ, వ్రాయు.
గీరణగించలు, దే. వి. బ. (రూ-గీరసంగించలు-గీరనగించలు) రేఖికాబీజకేళి: చూ, బాలిక్రీడ.
గీరథుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, వేలుపుటొజ్జ.
గీరనఁగించలు, దే. వి. బ: చూ, రూ-గీరణగించలు. కళా. 6, ఆ. 200.
గీరనగించలు, దే. వి. బ. —పై. —శకాం. 2, ఆ. 19.
గీరా, వా. వి: చూ, రూ-గిరజా.

గీర్ణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మ్రింగుట : చూ, సాపాటు.
గీర్దేవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సరస్వతి.
గీర్పతి, సం. వి. ఇ. పుం. రూ-గీష్పతి: చూ, గీరధుఁడు.
గీర్లత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మహాజ్యోతిష్మతి *.
గీర్వాణకుసుమము. సం. వి. అ. న: చూ, లవంగము*.
గీర్వాణము, సం. వి. అ. పుం. దేవభాష: చూ, భాష. 1.
గీర్వాణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దేవుఁడు: చూ, వేలుపు.
గీఱ, దే. వి. గీఁత: చూ, రేఖ. 3.
గీఱు, దే. స. క్రి. రూ-గివుఱు. 1. గీఁకు: చూ, అక్కు-; 2. భేదించు. లక్ష్మీ. 1, ఆ. 95: చూ, భేదిల్లు. 1.
గీఱుగాజులు, ద్వ. వి. బ. ఒకరకము గాజులు: చూ, భూషణము.2.
గీఱుడు, దే. వి. 1. గోఁకుడు; 2. భేదనము: చూ, స్ఫోటము.
గీఱునామము, దే. వి. గీఱగలిగిన నామము: చూ, పంగనామము.
గీలు, దే. అ. క్రి. కాఱు: చూ, స్రవించు.
గీలుకొనుట, దే. వి. అభిముఖమగుట: చూ, రూ-గీల్కొనుట.
గీలుకొలుపుట, దే. వి. పుష్పాదులు ధరించుట: చూ, రూ-గీల్కొలుపుట.
గీల్కొనుట, దే. వి: చూ, రూ-గీలుకొనుట.
గీల్కొలుపుట, దే. వి: చూ, రూ-గీలుకొలుపుట.
గీవు, దే. వి: చూ, రూ-గిరవు. (అప్ర.)
గీష్ణువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. నటుఁడు: చూ, నర్తకుఁడు; 2. గాయకుఁడు: చూ, సీకారి.
గీష్పతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. (రూ-గీఃపతి-గీర్పతి): చూ, వేలుపుటొజ్జ; 2. పండితుఁడు: చూ, సమర్థుఁడు.

గు

గుంఛము, సం. వి. అ. పుం. = గుత్తి-గొత్తి. (వికసించిన) పువ్వులగుత్తి: చూ, పూగుత్తి.
గుంజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = గురిజ. పూసగురివెంద*: చూ, శ్వేతపాకి; 2. రూ-గృంజన*: చూ, ముల్లంగి; 3. అవ్యక్తమధురధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౫); 4. ఉప్పళము: చూ, భూమి. 1-౭; 5. తప్పెట: చూ, వీణ. 1-౧౮; 6. సితారు అనువాద్యము: చూ, వీణ. 1-౫౫; 7. ప్రమాణములచేత విషయమును పరిశీలించుట: చూ, విచారణ; 8: చూ, మాతులుంగము *.
గుంజకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వృద్ధదారకము *.
గుంజకృత్తు, సం. వి. త్. పుం. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము. 1.
గుంజనము, సం. వి. అ. న. 1. గునగునమనుచప్పుడు: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౩౪); 2. తుమ్మెదలరొద: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౩౨.)
గుంజము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పూగుత్తి.
గుంజర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సుభిక్ష*.
గుంజాగ్నిన్యాయము, న్యా. గురివెందగింజలను నిప్పనుకొనుట.
గుంజితము, సం. వి. అ. న: చూ, గుంజనము.
గుంజిలిపెట్టు, దే. స. క్రి. గోపనముచేయు.
గుంజిష్ప, దే. వి. బ. చేతులుకట్టుకొని రెండుకాళ్లు చేర్చిపెట్టి కూర్చుండిలేచుట. (రూ-గుంజీలు.)
గుంజిళ్లుపెట్టించుకొనువేల్పు, ద్వ. వి: చూ, వినాయకుఁడు. 1.
గుంజీలు, వా. వి. బ: చూ, రూ-గుంజిళ్లు.
గుంజ, వై. వి. = కుంభ. 1. కంబము: చూ, స్తంభము. 1-౧౦; 2. కట్టుగొయ్య: చూ, స్తంభము. 1.
గుంజనుసుసు, దే. వి. 1. ఎలుఁగుగొన్గాడు; స. క్రి. 2. పరిహాసముచేయు: చూ, వెక్కిరించు. 3.
గుంజాటన, వా. వి. వ్యసనము.
గుంజు, దే. వి. 1. తాటి ఈఁదు లోనగువాని మోవుమొదలు; 2. తాటితేగ మొనయందు బుఱ్ఱలోనుండెడు గిజురు. కొట్టురి (అనికొందఱు). (కొన్నిచోట్ల పుట్టిలోని మొదటికిని అర్థము గలదు): చూ, పేసెము; స. క్రి. 3. ఈడ్చు. హరిశ్చ. 4,ఆ.162; హరిశ్చ. 5,ఆ. 17; 4. ఉతుకు: చూ, ఫులుము 4.
గుంజులాడు, దే. స. క్రి: చూ, పెంటిగొను.
గుంట, వై. వి. 1. = కుండమ్-గర్తమ్. రూ-కుంట. కొలను: చూ, సరస్సు. 1; 2. = కుండమ్. రూ-కుంట చెఱువు: చూ, సరస్సు. 1; 3. = కుండమ్. రూ-కుంట. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1-౧; 4. భూపరిమాణవిశేషము: చూ, రూ-కుంట. 4; 5. మళ్లించినకొండ్ర. ఆం. భా. ద్వి. 233: చూ, గొండ్రు; 6. పిడేఁడియుండిగుంత: చూ, పెల్లు; వా. వి. 7. (విశాఖపట్టణప్రాంతమున) బాలిక: "మా గుంటకు పెండ్లి అయినది." : చూ, స్త్రీ; 1-౩౬౦; 8. బాలుఁడు : చూ, శిశువు. 1-౧; 9. ఆఁడుగుఱి: చూ, భగము. 12.
గుంటఁడు, వా. వి. (విశాఖపట్టణ ప్రాంతమున) బాలుఁడు: చూ, శిశువు.
గుంటక, దే. వి. గుంటుగు, దున్ని విత్తులుచల్లినవెనుక నేల సవరణచేయు సాధనము: చూ, సాపటము.
గుంటకలకర, ద్వ: వి: చూ, రూ-గుంటగలగర*. (రూ-గుంటగలిజేరు-కలగర) (వాడుక)
గుంటక్రోవి, ద్వ. వి. అగ్నిప్రసరణాయుధమను పిరంగి: చూ, బాణము. 1-౧.
గుంటగలగర, ద్వ. వి: చూ, భృంగరాజము*.
గుంటగలిజేరు, ద్వ. వి. —పై.—
గుంటచాట్లు, ద్వ. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.
గుంటమూలము, వై వి: చూ, రూ-కుంటమూలము.
గుంటనక్క, వై. వి. కిఖి: చూ, సృగాలము.
గుంటప్రొయ్యి, ద్వ. వి. గుంటత్రవ్వి యేర్పఱచిన ప్రొయ్యి: చూ, హసంతి 1-౪-(3).
గుంటి, దే. వి. 1. చేనిభాగము: రూ-గుంటు; 2 దున్నుట మొదలగువాని కేర్పఱచుకొన్న భాగము: రూ-గుంటు.
గుంటు, వా. వి.—పై.—
గుంటుగు, దే. వి: చూ, గుంటక.
గుంఠితము, సం. విణ. (ధూళి మొదలగువానిచే) కప్పఁబడినది: చూ, రూషితము.
గుండ, దే. వి. 1: చూ, రూ-గుడ్డ. 1-2; వై. వి. 2. పొడి: చూ, సురుము.

గుండఁగి, దే. వి. నీరుకోఁడి: చూ, పుంజు.
గుండఁడు, దే. వి. దాసుఁడు: చూ, సేవకుఁడు.
గుండకము, సం. వి. అ. పుం. 1. దుమ్ము: చూ, రేణువు. 1; 2.=గుడక. ఉగ్గుచిప్ప: చూ, పాత్రము. 6; 3. అవ్యక్త మధురధ్వని, మధురభాషణము (అని కొందఱు): చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౫); విణ. 4. మలినము: చూ, మైల. 6.
గుండక్రియ, అం: చూ, శ్రీరాగము: (చూ, స్వరము. 2.)
గుండగొయ్య. ద్వి. విణ. (గుండ+గొయ్య) దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాఘుఁడు. 2 (గుండఁగొయ్య అని కొందఱు.)
గుండతుంగ, ద్వి. వి. రూ.గుంద్రతుంగ. తీఁగె గజికగడ్డి (అని కొందఱు)*: చూ, తృణము. 1.
గుండము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; వై. వి. (1)=కుండమ్. నిప్పులగుంట: చూ, వహ్ని. 1-౩౩; (హోమ గుండము అని వాడుక); (2)=కుండమ్. గొయ్యి, పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1-౧.
గుండా, దే. విణ: చూ, దిట్టఁడు.
గుండారము, వై. వి.=గుహాలయ. చెరా: చూ, సదనము. 1.
గుండాలి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గుండతుంగ*.
గుండాలువు, సం. వి. ఉ. పుం. నీళ్ళమీఁదఁబలిసి పాకే ఙూర*: చూ, పాఁకుడు.
గుండాసిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, గుండతుంగ*.
గుండిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. గుండికమనునది: చూ, నది.
గుండికము, సం. వి. అ. పుం. బియ్యము లోనగువాని పిండి: చూ, సురుము.
గుండిగ, వై. వి.=కుండికా: చూ, పాత్రము. 6.
గుండియ, దే. వి: చూ, రూ-గుండె.
గుండియరాయివడి, జా. ఒడలెఱుఁగక "మార్జాలం బామేఁకుకుం చూరమునుండికొంచి గుండియ రాయివడి యంగమూకంపింప నెలుక కిట్లనియె." (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)
గుండిలము, సం. వి. అ. పుం. మద్దెలమ్రోఁత: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౭౮).
గుండీ, వై. వి. 1.=కరండము. బరణి: చూ, పాత్రము. 6; వా. వి. 2; చూ, బొత్తాము.
గుండు, వై. వి.=కుండమ్. 1. కొండ. అచ్చ. సుం, కాం. 57: చూ, పర్వతము; 2. గుండ్రపు ఱాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౦); 3. తూనికగుండు: చూ, (పడికట్టు) రత్నములు.1 -౧౨-(౧౭); 4. ఔటుగుండు: చూ, పిరంగిగుండు; 5. కపిలెగుండు: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౨౬); 6. పెద్దఱాయి: చూ, రాయి; 7. గోళకము: అం, భా. ద్వి. 275: చూ, పూస; దే. వి. 8. గుల్మము: చూ, పొద. 2; 9. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; వా. వి. 10. (వెండ్రుకలు గొఱుగఁబడిన) తల. "బోడిగుండు.": చూ, శిరము. 1; 11. (తప్పిన లెక్కపై నుంచఁబడిన) సున్న. "గుండుసున్న.": చూ, సున్న. 1. మొ.
గుండుకొను, ద్వి. స. క్రి: చూ, వేష్టించు. (అ. క్రి. గుండుగిలు).
గుండుగుత్త. వై. వి: చూ, ఖండగుత్త.
గుండుజల్లి, ద్వి. వి. పెద్దగంప: చూ, సజ్జ. 1.
గుండుపాగ, వా. వి: చూ, సీసకము. (1)-౨.
గుండుపులుఁగు, ద్వి. వి: చూ, బటువుగువ్వ.
గుండుబెండు, వా. వి. ఇలారము ఇటునటు బెసఁగకుండుటకై చుట్టును కట్టిన కట్టు.
గుండుమల్లె, ద్వి. వి: వృత్తమల్లిక*: చూ, హసంతి. 2-౮.
గుండుములుపుగాఁడు, దే. వి. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి.
గుండుసూది, వా. వై. వి. తలగల సూది: చూ, సూది. 1-౪.
గుండె, దే. వి. రూ-గుండియ. 1: చూ, హృదయము. (కుడికర్ణిక-కుడిజఠరిక, ఎడమకర్ణిక-ఎడమజఠరిక అను నాలుగు గదులుఁగలిగి రక్తముతో నిండినదై గుప్పెటు పరిమాణము గల ప్రాణాధారపు భాగము); 2: చూ, మనస్సు.
గుండెకాయ, దే. వి: చూ, హృదయము.
గుండెగాలి, దే. వి ప్రాణవాయువు: చూ, వాయువు. 1-౧-(౧).
గుండెచెఱుఁగుట, జా. భయకంపితములు పుట్టుట "ఆ హాళా హాళింగాంచి వారిగుండె చెఱువైపోయెను." (ధర్మజ రాజసూయము.)
గుండెలుతీసినబంటు, జా. దయాదాక్షిణ్యాదులు లేని బంటువంటి హృదయముగలవాఁడు.
గుంద్ర, వై. విణ. = కుండల. వృత్తియందు గుంద్రమునకు మీఁది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము (ఉదా:— గుంద్రకంబము-గుంద్రకడుపు. మొ.)
గుంద్రతుంగ. ద్వి. వి: చూ, రూ-గుండతుంగ*.
గుంద్రదనము, దే. వి: చూ, వర్తులము.
గుంద్రన, వై. వి.=కుండల.—పై.—
గుంద్రము. వై. విణ.=కుండల: —పై.— (కొన్నియెడల వృత్తియందు అంత్యవర్ణలోపము: చూ, గుంద్ర.)
గుంద్రలు, దే. వి. బ. 1. పిండికొట్టి చెరుగఁగా నెనుకఁబడిన ఉండ్రలు: చూ, మొఱుములు; 2. చెఱుకుగాట్నపు కంబములు: చూ, స్తంభము. 1-౬.
గుంద్రలుకొలుపు, దే. అ. క్రి. గుఱ్ఱగూబహూయు. భాగ. 1, స్క-౦. 342: చూ, శబ్దించు. 1-౬.
గుంద్రా. వై. వి.=గుంద్రా: చూ, గుండతుంగ* (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము) (రూ-గుండతుంగ-గుంద్రతుంగ.)
గుంద్రాయి, ద్వి. వి. (గుండు+ఱాయి) పొత్తరము, కల్వపు గుండు (అని కొందఱు): చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౦).
గుంద్రించు, దే. అ. క్రి. కడుపులోఁద్రిప్పు: చూ, త్రిప్పు.
గుంద్రింపు, దే. వి. 1. కడుపులో వికారము: చూ, వికారము. 1; 2. గుంద్రించుట.
గుంత, వై. వి. 1.=కుండమ్-గర్త. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1-౧; (1-౬); 2.=గర్త. రూ-గుంట. పిటిఁదిమీఁదిగుంట: చూ, పిఱ్ఱ. (రంధ్రము. 1—౬.)
గుందలము, సం. వి. అ. పుం. మర్దలశబ్దము: చూ, స్వరము. 2-౪౬- (౭౮).
గుంద్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=గుంద్రా. నాగముస్తె*: చూ, తృణము. 1; 2. మోరటి*: చూ, ప్రేంకణము; 3. తెల్లు*: చూ, తృణము. 1.

గూఢపుష్పము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వకుళము.
గూఢఫలము, సం. వి. అ. పుం. బదరి: చూ, రేగు. 1.
గూఢమణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, దాలికాక్రీడ.
గూఢమార్గము, సం, వి, అ. పుం. భువోంతరమార్గము: చూ, మార్గము. 1.
గూఢము, సం. వి. అ. న.=గుట్టు. 1. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము; 2. స్త్రీపురుషుల గుటి: చూ, భగము. 12; 3. అమేధ్యము: చూ, గూథము. 1; విశ. 4. దాఁచఁబడినది; చూ, రహస్యము. 3. (దాగియున్నది అని కొందఱు.)
గూఢముష్కము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.
గూఢమైథునము, సం. వి. అ. పుం. కాకి: చూ, వాయసము.
గూఢవర్చస్కము, సం. వి. అ. న. పురీషము: చూ, మలము. 1.
గూఢవర్చస్సు, సం. వి. స్. పుం. కప్ప: చూ, హరి. 12.
గూఢవల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మహాయమళపత్రిక.
గూఢసాక్షి, సం. విశ.=గుట్టు సాకిరి: చూ, కృతసాక్షులు: (చూ, గూఢుఁడు).
గూఢాంగము, సం. వి. అ. పుం: చూ, తాఁబేలు.
గూఢాంఘ్రి, సం. వి. ఇ. పుం. పాము: చూ, సర్పము.
గూఢార్థకము, అం: చూ, పదదోషములు.
గూఢార్థము, అం. (అర్థము వెల్లడికానిది): చూ, కావ్యదోషములు.
గూఢుఁడు. అం. 1: చూ, కృతసాక్షులు; 2: చూ, సాక్షులు.
గూఢోక్తి, అం. గూఢోక్త్యలంకారము. అర్థాలంకారములు నూఱింటిలో నొకటి. ఒకరిని గూర్చినది వేరొకని సంగతిగా నుగ్గడించునట్లు వర్ణించుట. ఉదా. "ఒరునిచేను నీవుమేయఁ దగునె, అదె క్షేత్రస్వామి వచ్చుచున్నాఁడు. వృష యవ్వలఁ బొమ్ము.": చూ, అలంకారము. 3.
గూఢోత్తరము, —పై.—
గూఢోత్పన్నుఁడు, సం. వి అ. పుం చూ, గూఢజుఁడు.
గూద, వా. వి. 1; చూ, రూ-గుద్ద; 2. జాతిన పేర్లు, "గూద దిగినది" (నింద్యము.)
గూథము, సం. వి. అ. న. (పుం, న. అని కొందఱు.) పురీషము: చూ, శమలము. 1.
గూథలకము, సం. వి, అ పుం. ఒకానొక పక్కి: చూ, పక్షి.
గూన, దే. వి. పెద్దకుండ: చూ, భాండము. 3—లా.
గూనము, సం. విశ. విడువఁబడిన మలాదులు: (చూ, గూథము.)
గూనివాఁడు, దే. విశ. (గూను+వాఁడు): కుబ్జుఁడు: చూ, వామనుఁడు.
గూను, దే. వి. 1. నడుముమీఁదివంపు; 2. కుఱుచదనము: చూ, పొట్టు.
గూనుఁడు, సం. విశ: చూ, విసర్గుఁడు (వాడుక).
గూనుగిల్లు, దే. అ. క్రి: చూ, పొట్టువోవు.
గూబ, వై. వి. 1.=ఘూకః. రూ-గుబ: చూ, పకినంపుఁ బులుఁగు; దే. వి. 2: చూ, చెవిగూబ. 1.
గూబతత, దే. వి: చూ, మహాబల*.
గూబరి, దే. వి: చూ, మాసెగ. ఆం. భా. ద్వి. కు. 289.
గూరణము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-గుర్రణము.
గూవనాలు, దే. వి. బ. బాలక్రీడ. వి. పు. 7, ఆ. 202.
గూవాకము, సం. వి అ. పుం: చూ. రూ-గువాకము.
గూహనము, సం. వి అ న: చూ, దాఁచుట.
గూహనాలింగనము, అం: చూ, ఆలింగనములు.

గృ

గృంజనము, సం. వి. అ. న. 1. విషము తిన్న పశువుయొక్క మాంసము, పొదిగినమాంసము (లేక) విషముపూసిన ఆయుధముచేఁ జంపఁబడిన పశుమాంసము (అని కొందఱు): చూ, ఉష్ట్రము. 2-౧-౨; పుం. 2. తెల్లఉల్లి*: చూ, వెల్లుల్లి; 3. కారుమునగ *: చూ, శిగ్రువు. 1; 4=గురిజ. గురిగింజ *: చూ, హస్తికంద
గృండీరము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దనక్క; చూ, సృగాలము.
గృత్సుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుఁడు.
గృత్సున్నుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వేదాంగము లాటింటితోఁ గూడ వేదముఁజదివినవాఁడు: చూ, బ్రాహ్మణుఁడు.
గృధువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, మన్మథుఁడు; 2. ఆసగలాఁడు: చూ, లుబ్ధుఁడు. 2; విశ. పుం. 3: చూ, బుద్ధి.
గృధ్నుత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అనురాగము: చూ, స్నేహము 1.
గృధ్నువు, సం. విశ. ఉ: చూ, గర్ధనుఁడు. 1-2.
గృధ్రనఖ, సం వి. ఆ. స్త్రీ. ఉప్పి *: చూ, లవణి.
గృధ్రనఖి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కలము, కోలి*.
గృధ్రపత్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పొగాకు.
గృధ్రఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గృధ్రనఖ*.
గృధ్రము. సం. వి. అ. పుం. 1=గద్ద: చూ, హరివాహనుఁడు. 1-౧; విశ. 2: చూ, లోభి.
గృధ్రరాజము, సం. వి. అ. పుం. జటాయువు: చూ, హరివాహనుఁడు.
గృధ్రవక్త్రి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గృధ్రనఖ*.
గృధ్రశీర్షి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వృక్షాగ్రము: చూ, సుద. 3; 2. పద్మకేసరము: చూ, పక్ష్మము. 4.
గృధ్రసఖి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, గృధ్రనఖ*.
గృధ్రసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=కిరుదెస. దొండిలోని వాతము: చూ, రోగము. 1.
గృధ్రహాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గృధ్రనఖ*.
గృధ్రాక్షి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ. గృధ్రపత్ర*.
గృధ్రాని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—
గృష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఒకతూరి యీనినయావు: చూ, ధేనువు; 2. పాఁచితీగె*: చూ, శైవలము; పుం. 3. పంది: చూ, సూకరము; విశ. 4: చూ, అవష్టబ్ధము.
గృష్ణి. సం. వి, ఇ. పుం. 1: చూ, పాషండుఁడు; 2. షండుఁడు: చూ, సౌవిదల్లుఁడు.
గృహ, అం: చూ, చేతనరత్నములు.
గృహకచ్ఛపము. సం. వి. అ. న. (నూతెడు) సన్నికల్లు. తిరుగలి (అనికొందఱు): చూ, రత్నములు. 1-౧-౨-(౨౩) అ
గృహకన్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంబుధిప్రసవ, తద్వి. అంబుధిప్రసవ*, ఘృతకుమారి, అజర, కలబంద: చూ, కలబంద*.

గృహకపోతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పావురము.
గృహకాండము, సం. వి. అ. పుం. గజపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1.
గృహకారి, సం. వి. న్. పుం. ఒకానొక పురుగు: చూ, పురుగు.
గృహగోధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, బల్లి.
గృహగోధిక, — పై. —
గృహగోళిక, — పై. —
గృహజీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, శుక్తము. 1.
గృహతటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వీధి. బజారు (అని కొందఱు): చూ, మార్గము. 1.
గృహదాహకుఁడు, అం. ఇంట నిప్పిడువాఁడు: చూ, ఆతతాయి. 2.
గృహదీపికాన్యాయము, న్యా. ఇంటదీపమున్నయెడల నిల్లంతయుఁ బ్రకాశింపఁజేయురీతి.
గృహదుశ్చరితము, అం: చూ, ప్రకాశింపఁజేయగూడనివి.
గృహదేవత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గృహదైవము, ఇష్టదేవత, కులదేవత; (తె. ప):-ఇలువేలుపు.
గృహదైవము, సం. వి. అ. పుం. — పై. —
గృహద్రుమము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సర్వతోభద్ర. 1—౪; పాలతేఁకు*; 2. పెనగుమ్ముడు, తేఁకు*: చూ, సర్వతోభద్ర. 1—౩; 3. పెద్దపేఁకు*, శాకోటము: చూ, సర్వతోభద్ర. 1—౫.
గృహధూమము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పొగ.
గృహనాశనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పావురము.
గృహనీడము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పిచ్చుక.
గృహపతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. గృహస్థుఁడు, గృహవిత్తుఁడు, నిత్యాగ్నిహోత్రి (అని కొందఱు): చూ, యజమానుఁడు; 2. ప్రెగ్గడ; చూ, మంత్రి. 1; 3. సదాదాత: చూ, సత్రి; 4. తపాలా కాగితము తెచ్చెడువాఁడు (పోస్టుమేన్): చూ, వేగువాఁడు.
గృహపోతకము, సం. వి. అ. పుం. ఇల్లు, వాస్తువు: చూ, సదనము. 1.
గృహబద్ధకుమారీన్యాయము, న్యా. కలబంద యింట్లోగట్టిన పెరుగను పెరుఁగదు చావనుచావదు అను విధము. (పెరుఁగునని కొందఱు.)
గృహబలిప్రియము, సం. వి. అ. పుం. కొంగ: చూ, బకము.
గృహబలిభుక్కు, సం. వి. జ్. పుం. 1: చూ, పిచ్చుక; 2. కొంగ: చూ, బకము; 3. కాకి: చూ, వాయసము.
గృహభూదారము, సం. వి. అ. పుం. పందికొక్కు: చూ, మూషికము.
గృహమణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. దివ్వె: చూ, స్నేహాశము.
గృహమాచిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు.
గృహమార్జాలన్యాయము, పా. బయటనున్నను నేనుంగునకుఁగల గౌరవము ఇంటనున్నను పిల్లికి లేదనువిధము.
గృహము, సం. వి. అ. న. 1. = గీము. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. పెండ్లాము: చూ, భార్య; అం. 3: చూ, దానములు; 4: చూ, మహాదానములు.

గృహమృగము, సం. వి. అ. పుం. కుక్క: చూ, శునకము.
గృహమేధి, సం. వి. న్. పుం: చూ, రూ-గృహస్థు.
గృహయాప్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం — పై. —
గృహయాలువు, సం. విశే. ఉ. గృహీత: చూ, గ్రాహకుఁడు (గ్రహయాళువు అని కొందఱు.)
గృహసీమ, అం: చూ, సీమ. 1-౧.
గృహస్థు, సం. వి. అ. పుం. = గేస్తు. గ్రస్తు. రూ - గృహస్థుఁడు: చూ, యజమానుఁడు.
గృహస్థుఁడు, — పై. —
గృహస్థధర్మము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఇంటిపట్టు.
గృహస్థూణము, సం. వి. అ. న. నిట్రాఁడు: చూ, స్తంభము. 1-౧౧.
గృహాంతరము, సం. వి. అ. న. మూఁడుత్రోవలు కలిసినత్రోవ: చూ, మార్గము. 1.
గృహాక్షము, సం. వి. అ. న కిటికి: చూ, వాతాయనము.
గృహాగతుఁడు, సం. వి. అ. పుం: అతిథి: చూ, పిండు. 4.
గృహాధిపుఁడు, సం. వి. అ. పుం; చూ, గృహస్థు.
గృహామ్లము, సం. వి. అ. న. పులిగడుగు: చూ, శుక్తము. 1.
గృహాయనికుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, గృహస్థు.
గృహారామము, సం. వి. అ. పుం. ఇంటితోఁట: చూ, వనము. 2.
గృహాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, బల్లి.
గృహావగ్రహణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గడప: చూ, దేహళి.
గృహాశయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, తాంబూలి*.
గృహాశ్మ, సం. వి. న్. పుం. (నూఱెడు) సన్నెకల్లు. తిరుగలి (అని కొందఱు): చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౨౭).
గృహి, సం. వి. న్. పుం: చూ, గృహస్థు.
గృహిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పెండ్లాము: చూ, భార్య; 2. ఎఱ్ఱతుమ్మెద: చూ, భ్రమరము; 3. కణుఁదురీఁగ: చూ, మక్షిక. 1-౨; 4: చూ, గృహామ్లము.
గృహీత, సం. విశే. ఋ: చూ, గృహయాలువు.
గృహీతము, సం. విశే. 1. గ్రహింపఁబడినది: చూ, స్వీకృతము; 2. అందుబడి: చూ, ప్రాప్తము. 1; 3. తెలియఁబడినది: చూ, వ్యక్తము; 4. ధరింపఁబడినది: చూ, హితము. 2.
గృహీతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. (గ్రహింపఁజాలిన) బుద్ధి: చూ, బుద్ధి.
గృహైకదేశము, సం. వి. అ. పుం. ఇంటిచోపా: చూ, సదనము. 1.
గృహోరకము, సం. వి. అ. న: చూ, గృహామ్లము.
గృహోలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, బల్లి.
గృహ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-గుహ్య.
గృహ్యకము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెంపుడుమృగము లోనగునది: చూ, ధీమము; విశే. 2. ఒకరివశమున నున్నది: చూ, పరాధీనము.
గృహ్యకుఁడు, సం. విశే: చూ, గృహ్యుఁడు.
గృహ్యము, సం. వి. అ. న. 1. కర్మబోధక గ్రంథము: చూ, పుస్తకము; పుం. 2. పెంపుడుమృగము లోనగునది; చూ, దీమము; 3. గొడుగుగడ్డి*: చూ, తృణము. 1; 4. పేఁట:

చూ, గుహ్యా; విణ. 5. లోఁకువైనది: చూ, వశము; 6. ఒకరివశమున నున్నది: చూ, పరాధీనము.

గృహ్యాఁడు, సం. విణ: చూ, గృహ్యకుఁడు. అస్వతంత్రుఁడు.

గె

గెంగెట. దే. వి: చూ, రూ-కెంగట.

గెంజి, వా. వి: చూ, రూ-గంజి "కానంత గెంజితాగితిని" (హీన జాతుల వాడుక.)

గెంజాయి, వై. వి.=కలంజ*: చూ, గంజా. 1.

గెంటసము, దే. వి. కష్టైవిరుపుమాట. వసు. 4, ఆ. 44: చూ, శబ్దము. 2.

గెంటించు, దే. అ. క్రి. 1. చలించు: చూ, సలించు; వా. 2. (మెడపట్టి) త్రోయించు.

గెంటు, దే. వి. 1. చలనము. కళా. 3, ఆ. 45: చూ, లోలము; అ. క్రి. 2. చలించు. హరిశ్చ. 3, ఆ. 12: చూ, సలించు; 3. తొలఁగు: చూ, విరియు. 5; స. క్రి. 4. త్రోయు: చూ, నిషేధించు; 5. పచరించు, జై. 5, ఆ. 11; చూ, ప్రయోగించు. 2.

గెంటుట, వా. వి. త్రోపుడు: చూ, నిషేధము.

గెంటువడు, ద్వి. అ. క్రి. (గెంటు+పడు) తక్కు. జై. 3, ఆ. 105: చూ, మిడివోవు.

గెంటెము, దే. వి. 1. జంటనేఁతబట్ట. రూ-గింటెము. స్వా. 5, ఆ. 14: చూ, వస్త్రము. 1-ఆ; 2. దట్టము: చూ, సాంద్రము.

గెండ, వై. వి. 1.=గండక-గడః. చేపపిల్ల: చూ, మత్స్యము. 1; 2. పౌరుషము: చూ, శక్తి. 1.

గెండకము, —వై.—

గెండె, వై. వి.=: చూ, రూ-గెండ. 1.

గెగ్గలు, దే. వి. గేలి: చూ, పరిహాసము. (అప).

గెచ్చు, వా. వి: చూ, రూ-గచ్చు. ఆం. భా. ద్వి. 49.

గెజ్జె, దే. వి. ఒకరకము చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

గెట్టె, దే. వి. గుఱ్ఱపుడెక్క: చూ, వింఖము.

గెడ, దే. వి. 1. దగ్గఱ స్వా. 5, ఆ. 14: చూ, సమీపము; 2. జత: చూ, సంగడి. 5; 3. వేఁటకుఁదగిన యొకానొక సాధనము: చూ, బాణము. 1-ఆ; వై. వి.=కాండ. రూ-గడ; 4. నిడుపాటికోల: చూ, స్తంభము. 1-ఈ; 5. కంబము: చూ, స్తంభము. 1; 6. వెదురు: చూ, వేణువు; 7. ఓడకంబము: (పడవత్రోపుడు) గడ (అని కొందఱు): చూ, స్తంభము. 1-ఇ. (వాడుక).

గెడ్డ, వై. వి.=: చూ, రూ-గడ్డ (వాడుక.)

గెడ్డము, వై. వి.=: చూ, రూ-గడ్డము. (వాడుక.)

గెనయు, దే. అ. క్రి. పుష్టియగు: చూ, పోషించు.

గెనసు, దే. వి: చూ, ఉరలగడ్డ*.

గెనుసు, వా. వి. —వై.—

గెనుసుగుడంప, —వై.—*: ఉరలగడ్డ, గెనసు-రూ-గెనుసు-గెనుసుగుడంప; (సం.వ.)..ఆలుకము. ఆలువు. రూ-ఆలూవు. క్రోష్టము.

గెబ్బు, వై. వి. 1.=గర్వము: చూ, హంకారము; స. క్రి. 2. అపహరించు. విజ. 1, ఆ. 150: చూ, ముచ్చిలించు; 3. గ్రహించు: చూ, ప్రాపించు.

గెఱ, దే. వి. గీఁత. భాగ. 1, స్కం. 515: చూ, రేఖ. 3.

గెల, వై. వి.=గుచ్ఛః. రూ-గొల (పూలయొక్కయు, కాయలయొక్కయు పండ్లయొక్కయు) గొల: చూ. పూగుత్తి (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

గెలివి, దే. వి. 1. రూ-గెలివిడి: చూ, సంతోషము; 2: చూ, వికాసము.

గెలివికాఁడు, దే. వి. 1: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు; 2: చూ, హృష్టుఁడు.

గెలివిడి, దే. వి. 1; చూ, రూ-గెలివి. 1; 2. రూ-గెల్విడి. గెలుపు: చూ, విజయము. 1.

గెలుచు, దే. అ. క్రి. 1. పోవు: చూ, వెళ్లు. 3; అం. ప్రే. 2. పుచ్చు: చూ, పుష్పించు; స. క్రి. 3. జయించు: చూ, విజయమునొందు.

గెలుపము, దే. వి: చూ, విజయము. 1.

గెలుపు, దే. వి. (రూ-గెల్పు-గెలివిడి-గెల్విడి-గెలుపము)-వై..

గెలుపుకాఁడు. దే. విణ. మేలుచేయి: చూ, విజయి.

గెలుపుకొను, దే. స. క్రి: చూ, గెలుచు. 3.

గెలుపుపేరుగలాఁడు, దే. వి. పార్థుఁడు. సాం. దే. 16: చూ, విజయుఁడు. 1.

గెలుపుగాసయొదయుఁడు, ద్వి. వి. —వై.— వేం. అం. 19.

గెలువము, దే. వి. 1: చూ, రూ-గెలుపు; వా. వి. 2. (వ్యతిరేకమందు) జయము పొందనేరము. "పందెము గెలువము."

గెల్పు, దే. వి: చూ, రూ-గెలుపు.

గెల్పుకొను, దే. స. క్రి: చూ, రూ-గెలుపుకొను. అచ్చ. సుం. కాం. 160.

గెల్లి, దే. వి. ఉప్పుకుప్ప: చూ, లవణము. 1.

గెల్లు, వై. వి. కలకలము: చూ, స్వరము. 2.

గెల్విడి, దే. వి: చూ, రూ-గెలివిడి.

గే

గేందుకము, సం. వి. అ. పుం. చెండు; చూ, బంతి. 3.

గేండుపు, సం. వి. ఉ. పుం. —వై.—

గేండూకము, సం. వి. అ. పుం. —వై.—

గేందుకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గేందుకము.

గేదెకాళ్లవాఁడు, దే. విణ: చూ, కొంగకాళ్లవాఁడు.

గేదంగి, వై. వి.=కేతకి. రూ-గేదఁగి; పచ్చపూమొగిలి* (ఇది శివపూజ కనర్హము): చూ, మొగలి.

గేదఁగి, వై. వి.=.—వై.—

గేదె, దే. వి. 1. పొట్టిబఱ్ఱె: చూ, మహిషి; 2. బఱ్ఱె: చూ, మహిషి.

గేదెచెలప, దే. వి. మూఁడేండ్ల ఎనుపగూడ: చూ, మహిషి.

గేయము, సం. వి. అ. న. 1. పాట; చూ, స్వరము. 2. ౧౭; విణ. 2. పాడఁదగినది; చూ, సంగీతము; 3. పాడునది: చూ, సంగీతము.

గేయుఁడు, సం. విణ. గానముచేయువాఁడు: చూ, సీకారి.

గేరంజనము, సం. వి. అ. పుం. =: చూ, కేరజము.

గేలము, వా. వి. 1. నూతిలోని బొక్కెనలందీయు ఇనుప కొక్కెములుగల గుత్తి; 2. చేఁపలనుబట్టు కొక్కెము. (గాలము అని కొందఱు.)

గేలి, వై. వి. = కేళి: చూ, పరిహాసము.

గేలికొట్టు, ద్వ. స. క్రి. రూ-గేలికొను, పరిహసించు: చూ, వెక్కిరించు. 3.

గేలికొను, —పై.—

గేష్ణువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, గేయుఁడు; 2. నట్టుగుఁడు: చూ, శైలూషుఁడు.

గేస్తు, వై. వి= గృహస్థః. రూ-గేస్తుఁడు: చూ, గృహస్థు.

గేస్తుఁడు, వై. వి. = —పై.—

గేస్తురాలు, ద్వ. వి. (గేస్తు + అలు) ఇల్లాలు: చూ, భార్య. 1.

గేహము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. = గేము. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; న. 2. పెండ్లాము: చూ, భార్య. 1.

గేహావర్ణము, సం. వి. అ. పుం. ఙ్జనిగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౧౭.

గేహళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గడప: చూ, దేహళి.

గేహి, సం. వి. న్. పుం: చూ, గృహస్థు.

గేహేనర్ది, సం. విణ. న్. ఇంటిలోనుండి ప్రగల్భోక్తులు పలుకువాఁడు: చూ, వక్త. 1.

గేహేశూరన్యాయము, న్యా. ఇంట్లో డంబములుకొట్టువాఁ డేఁప నికిఁ బనికిరాఁడను విధము.

గేహేశూరుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, గేహేనర్ది.

గై

గైంధారబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, కపూరియె బ్రాహ్మణులు: (చూ, బ్రాహ్మణులు.)

గైత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. సామవేదము: చూ, వేదము; 2: చూ, స్వర్గము.

గైతౌల, అం. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

గైరమ్మ, వా. వై. వి. = గౌరి. రూ-గవరమ్మ "గైరమ్మ సంబరము": చూ, పార్వతి. 1.

గైరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నీటిపిప్పలి*: చూ, శకులాదని. 2.

గైరికము, సం. వి. అ. న. జేగురురాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౨); 2. కాకిబంగారము: చూ, జేగడ; 3. బంగారు: చూ, లోహము. 1.

గైరికాక్షము, సం. వి. అ. పుం. జలమధూకము*: చూ, మధూకము.

గైరికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, కిరాతుఁడు; 2. గానవిద్యావిశారదుఁడు: చూ, సీకారి.

గైరేయకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కాకుపోఁక*.

గైరేయము, సం. వి. అ. న: చూ; సిలాజిత్తు.

గొ

గొ, దే. అవ్య. మాపటయందు వచ్చును. "అదిగొ, ఇదిగొ." వెు.

గొంగ, దే. వి: చూ, శత్రువు.

గొంగడి, వై. వి. = కంబళః: చూ, రూ-గొంగళి (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

గొంగడికాఁడు, దే. వి. ఒకానొకపక్కి: చూ, పక్షి.

గొంగటిపురుఁగు, వై. వి: చూ, కంబళిపురుగు.

గొంగళి, వై. వి. =: చూ, రూ - గొంగడి (దే. అని శ. ర): చూ, వస్త్రము. 1-౧౬.

గొంగళ్లనేయువాఁడు, ద్వ. వి: చూ, అజాజీవుఁడు. 2.

గొంజ, దే. వి. రూ-గొడ్డు-గొడ్డురాలు-గొడ్రాలు. ఆం, భా. ద్వి. వై. 263: చూ, వంధ్య: (చూ, స్త్రీ. 1-౧౨.)

గొంటరి, దే. విణ. (గొంటు + అరి) కుత్సితుఁడు, కఠినుఁడు (అని కొందఱు.) శశాం. 2, ఆ. 116: చూ, వ్యాధుఁడు. 2. (స్వార్థమున అరి.)

గొంటి, దే. విణ. దుష్టురాలు: (వెంబర. 2.): చూ, స్త్రీ. 1-౪౬-(౨.)

గొంటు, దే. విణ. 1. దుష్టుఁడు. స్వా. 4, ఆ. 14: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; వై. వి; 2. = కుంఠః. కుత్సితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. = కుంఠః. కుత్సితము: చూ, హీనము. 1; 4. బందలేనివక్క: చూ, పోఁక.

గొంటుకాఁడు, ద్వ. విణ. కఠినుఁడు. "గొంటుకాఁడు మువ్వగోపాలరాయఁడు," క్షేత్రయ. (స్వార్థమున కాఁడు): చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

గొంటుపోఁక, వై. వి: చూ, గొంటు. 4.

గొంట్ర, దే. వి. సీతానివృత్తి: చూ, లాంగలము. 1.

గొండాట, వా. వి. (ఊపిరి త్రిప్పుకొనుటకైనను తీఱికలేనంత) పని: చూ, గోఁజాట.

గొండిలి, వై వి. = క్రీడ. రూ-గొండి-గొండ్లి. 1. కుండలాకారనృత్యము: చూ, వ్యంజకము. 1; 2. ఆట, నృత్యము: చూ, వ్యంజకము, 1; 3. క్రీడ: చూ, విలాసము. 1; 4. నర్తకి: శైలూషి: చూ, స్త్రీ. 1-౧౬.

గొండీలు, వై. వి. బ. ఒకానొక నది: చూ, హాజీగలు.

గొండెము, దే. వి. తలుపుచిలుకు. రూ-గొండ్లెము - గొళ్ళెము - గొణ్ణెము. అచ్చ. బాల, కాం. 21: చూ, విష్కంభము. 2.

గొండ్లి, వై. వి. =: చూ, రూ-గొండిలి (నృత్యము..వసు. 1, ఆ. 104.)

గొండ్లెము, దే. వి: చూ, రూ-గొండెము.

గొంతి, వై. వి. = కుంతి. రూ-గోతి. 1. పాండురాజుభార్య: చూ, కుంతి. 1; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

గొంతు, వై. వి. 1. = కంఠము. రూ-గొంతుక: చూ, మెడ (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము); 2. కంఠధ్వని. "నీ గొంతు విని వచ్చితిని": చూ, స్వరము. 2—౪౬—(౧౨); 3. కుక్కుటాసనము. "గొంతు కూర్చున్నాఁడు:" (చూ. కుక్కుటము. 9): చూ, ఆసనములు.

గొంతుక, వై. వి. = కంఠము. —పై.— (దేశ్యమని శబ్ద రత్నాకరము.) (కంఠధ్వని. — "నీకు అంతగొంతుక యెందుకు.")

గొంతుకపోక, ద్వ. వి. గొంతుముడి: చూ, ముడి. 5.

గొంతుమాలు, దే. వి: చూ, విన్నాణములు.

గొంతుముడి, దే. వి. కంఠమణి: చూ, ముడి. 5.

గొంతెమకోర్కెలు, జా. అలభ్యమైన కోర్కెలు. "కొసరి గొంతెమ కోరికల్ గోరెనేని." పాండు. 4, ఆ. 165.

గొంతెమగోరు, దే. వి. (గొంతెమ + కోరు): చూ, లంజెసవరము*. (లంజెసవరము-సవరపుతీగె సమూలము చితుకగొట్టిన 'కార్బన్‌డైసల్ఫైడ్', వాసనవేయును. దీనితో ప్రసారణీతైలమును చేయుదురు.)

గొంతెమ్మ, వా. వి. (పంచమజాతివారు పూజించు) ఒకానొక గ్రామదేవత: చూ, మహలక్ష్మి. 3. (గొంతేనమ్మ - గొంతేలమ్మ అనియు నందురు.)

గొంది, దే. వి. 1. మూల: చూ, విదిక్కు; 2. పర్వతము యొక్క అత్యల్పకోణము: చూ, విదిక్కు.

గొంల్లి, వై. వి = రూ-గొండ్లి: చూ, రూ-గొండెలి.

గొగ్గి, దే. వి. 1. కిరీటము. ఆం, భా. ద్వి. 204: చూ, సీసకము. 1; 2. అరమ్యమౌక్తికము: చూ, రత్నములు. 1-౧—(౧౦); విణ. 3. ఎచ్చుతక్కువైనది. "గొగ్గిపండ్లు." మొ: చూ, కొక్కి.

గొగ్గిట, దే. వి. బర్బరత్వము.

గొగ్గిపండ్లవాడు, దే. వి: చూ, మిడిపండ్లవాడు. ఆం. భా. ద్వి. 121.

గొజ్జంగ, వై. వి. = కుబ్జిక. పన్నీరుపూవుచెట్టు (అనివాసుక)*. కళా. 6, ఆ. 249: రూ-గొజంగి-గొజ్జంగి-గొజ్జగ-గొజ్జగ-గోజంగి-గోజగి; (సం. ప.): —కంటకాఢ్యము. కుబ్జిక.

గొజ్జెగ, వై. వి. = —పై.—

గొజంగి, వై. వి. = —పై.—

గొజు. దే. వి. ఇగిరిన పులుసుపూర లోనగునది (ఆం. పద పా.)

గొజ్జంగి, వై. వి. = : చూ, రూ-గొజ్జంగ. ఆం. భా. ద్వి. 52.

గొజ్జంగినీరు, వై. వి. పన్నీరు: చూ, సలిలము. 1—౩౧.

గొజ్జంగిపువ్వు, వై. వి. చూ, పన్నీరుపువ్వు.

గొజ్జగ, వై. వి. = :చూ, గొజ్జెంగ. స్వా. 3, ఆ. 84.

గొజ్జగిగ్రాలు, ద్వ. వి. ఒకరకము వస్తు: చూ, ధాన్యము.

గొటగొట. దే. వి. గొంతుడించుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము. సా. 1, ఆ. 68: చూ, హుహూహూ.

గొట్టము, దే. వి: చూ, ఊదుగ్రోవి.

గొట్టాలమ్మ, వా. వి. కలరాదేవత: చూ, మహలక్ష్మి. 3.

గొట్టి, దే. వి: చూ, నమ్మదుంప*.

గొట్టికాండ్రు. దే. వి. బ: చూ, వేగువాడు.

గొట్టు, దే. వి. 1: చూ, శత్రువు. రా. వి. 3, ఆ. 8; 2: చూ, వ్యళీకము. 2; విణ. 3. కఠినము: చూ, బెడిదము; 4. దుర్లభము: చూ, వెక్కసము. 3; 5. చెడ్డది: చూ, దుష్టము.

గొట్టె, వై. వి = ఘోటజటి*: చూ, రేగు.

గొట్టియ, వై. వి. = ఘోటా. రూ-గొట్టెబదరి*: చూ, రేగు.

గొట్టె, —పై.—

గొణగు, దే. స. క్రి. మాట వెడలనీక నోటనె గొణగొణ యను: చూ, రూ-గొణగు.

గొడగ, వై. వి. = కూటకమ్. ఏడికోలలేనినాగలి, గొణగ, దుంప: చూ, లాంగలము. 1.

గొడగర, దే. వి. రూ-గొడగరి. చెప్పులుకుట్టి జీవించెడు జాతి: చూ, మాదిగ.

గొడగరవాడు, దే. వి. రూ-గొడగర-గొడగరి-గొడారి-గొడారివాడు-గోదలి: చూ, మాదిగ.

గొడగరి, (గొడగర + ఇ) —పై.—

గొడవ, దే. వి. 1. ఆపద. స్వా. 4, ఆ. 63: చూ, ఆపత్తు; 2. పగ. స్వా. 5, ఆ. 13: చూ, శోకము; 3. కలత: చూ, సంతాపము; 4. అడ్డు: చూ, నిరోధము. 1; 5. తప్పు: చూ, నేరము: వా. వి. 6. కలహము: "వారి యింటిలోని గొడవ వినలేము": చూ, యుద్ధము.

గొడసాల, దే. వి: చూ, దేవగంధ* (గోడపాలఅని కొందఱు.)

గొడారి, దే. వి: చూ, రూ-గొడగరి.

గొడారివాడు. దే. వి. —పై.—

గొడిగ, వై. వి. = గుడికా. గులకజాయి: చూ, రత్నములు. 1—౧౨—(౨౭).

గొడగట్టు, వా. వి. 1. నిద్రాడు; 2. పనికిమాలినవాడు.

గొడియ, దే. వి. అందలముయొక్క ఒకానొక అవయవము: చూ, రూ-గొడె.

గొడివె, దే. వి. 1. కష్టము: చూ, శోకము; 2. ఆపద, ఉపద్రవము (అని కొందఱు): చూ, విపత్తు.

గొడుగు, దే. వి. రూ-గొడువు: చూ, వారిత్ర.

గొడుగుగడ్డి, దే. వి. గ్రుడ్డికామంచి*: చూ, తృణము. 1.

గొడుగుపావలు, ద్వ. వి. బ. గొడుగువలెనుండు పాదరక్షలు: చూ, సమ్మాళిగలు. 1—౨.

గొడుగుబల్ల, దే. వి. 1. తలుపుమీది కుబుసము తిరిగెడుపట్టె; 2. ద్వారముమీదిచెక్క.

గొడుగుమెట్టెలు, దే. వి. బ. వాటముపెట్టి ఓరలు సన్నగా దీర్చిన వెడలుపుమెట్టెలు.

గొడువు, దే. వి: చూ, రూ-గొడుగు.

గొడె, దే. వి: చూ, రూ-గొడియ. రా. వి. 2, ఆ. 43.

గొడ్డ, దే. వి. 1. బిఱుసు: చూ, బెడిదము; వా. వి. 2. కోపము. 'నామీద నీకింతగొడ్డయేల?": చూ, రోషము; దే. వి. బ. 3. బిరుసుమాట. రా. వి. 1, ఆ. 54: చూ, శబ్దము. 2; విణ. 4. బిఱుసైనవాడు: చూ, వ్యాఘుడు. 2.

గొడ్డగము, వై. విణ. = కుట్టక. బాధకము: చూ, హింసితము.

గొడ్డతనము, వై. విణ. మూఢత్వము.

గొడ్డలి, వై. వి. = కుఠార: చూ, ముద్గరము.

గొడ్డు, దే. వి. 1. గొడ్రాలితనము; 2. (ఈనని పశువు) అపు (లేక) గేదె; చూ, వంధ్య. 2. (చూ, ధేనువు); 3. గొడ్రాలు. వంధ్య: చూ, స్త్రీ. 1-౧౨; 4. పశువు. జై. 6, ఆ. 265.

చూ, మృగము. 1; విణ. 5. ఉశక్కి: చూ, శూన్యము. 1; (గొడ్డంబలి = నూకలు లేని యంబలి; ఇట్లు గొడ్డుజావ, గొడ్డు సంకటి: గొడ్డేఱు. = నీళ్లలేని యేఱు: గొడ్డుచెట్టు = ఫలములేని చెట్టు ఇత్యాదులు.)

గొడ్డుఁగాఁకర, ద్వ. వి. (గొడ్డు + కాఁకర) కర్కాటకీ*: చూ, సుషవి. 1.

గొడ్డుఁబోఁతు, దే. విణ. (గొడ్డు + పోతు): చూ, వ్రాజె.

గొడ్డుమ్రాఁకు, ద్వ. విణ. అవకేశి: చూ, వృక్షము.

గొడ్డురాలు, దే. వి. (గొడ్డు + ఆలు) రూ-గొండ్రాలు, వంధ్య: చూ, స్త్రీ. 1-౧౨.

గొడ్డువోవు, దే. అ. క్రి. (గొడ్డు + పోవు) పొల్లపోవు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 135: చూ, వ్యర్థమగు; 2. పౌరుషహీనమగు: 3. గొడ్రాలగు. జై. 6, ఆ. 115.

గొడ్డేఱు, దే. వి. (గొడ్డు + ఏఱు). 1. నీళ్లలేని యేఱు: చూ, నది; స. క్రి. 2. గుత్తయెత్తు.

గొడ్రాలు, దే. వి: చూ, రూ-గొడ్డురాలు. పాండు. 3, ఆ. 223.

గొడ్రాలు బిడ్డ కుట్టె మెఱుఁగును, లో. ఉదా.- "క. లోలత విటుఁడయినం దా, నేలా తల్లులు సృజించు నిటు వేశ్యలకుం, గీలెఱుఁగక చెఱిచెను విధి, కూళయి గొడ్రాలుబిడ్డ కుట్టె మెఱుఁగున్." వైజ 3, ఆ 126.

గొణుఁగు. దే. అ. క్రి: చూ, గొడఁగు.

గొణగ. వై. వి. = కూటకమ్: చూ, రూ గొడగ.

గొణగొణ, దే. వి. గొణుఁగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గొణగొణలాడు, దే. అ. క్రి, గొణగొణయను.

గొణిగలు. దే. వి. ఒకానొకసం: చూ, హణిగలు.

గొణిజ, దే. వి. తలుపుగ్రొంథి తగిలించెడి యినుప చీల: చూ, రూ-గొణిద.

గొణిద, దే. వి. —పై.—

గొణ్ణెము, వా. వి: చూ, రూ-గొండెము.

గొతుపు, దే. వి. నీలమణి విశేషము. ఆం. భా. ద్వి. వై. 278: చూ, రత్నములు. 1-ఒ-(౩)

గొత్తడి, దే. వి: చూ, రూ కొర్రిత్తడి (ఆం. పద పా.)

గొత్తు, దే. వి. 1. వెన్న మొదలగునవి పాసిపోయినకంపు: చూ, వాసన. 1-౯; వై. వి. 2. = గుచ్ఛము: చూ పూగుత్తి.

గొద, వై. వి. 1. = క్షుధ. ఆఁకలి: చూ, బుభుక్ష; 2. కోపము: చూ, రోషము. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

గొదకొను, దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు. కళా. 7, ఆ. 117: చూ, ముమ్మరించు; 2. త్వరపడు: చూ, సంభ్రమించు; 3: చూ, విజృంభించు.

గొదగొద, దే. వి. పగ: చూ, విరోధము. 1.

గొదాము, దే. వి. ధాన్యాదుల నిలవఁజేయు పెద్దయిల్లు: చూ, వంటసాల: (చూ, సదనము. 1.)

గొనకొను, దే. అ. క్రి: చూ, యత్నించు. భార. శాం. 3, ఆ. 211 212. (ప్రే. గొనకొలుపు.)

గొనను, దే. వి; చూ, వామనుఁడు.

గొనప, దే. వి. 1. రూ-గొనమ. ఆఁజిగిననాఁగలి: చూ, లాంగలము. 1; విణ. 2. పొట్టి: చూ, హ్రస్వము; 3: చూ, వామనుఁడు.

గొనవు, దే. వి: చూ, రూ-గునుపు.

గొనబ, దే. వి: చూ, వామనుఁడు.

గొనబు, దే. వి. రూ-గొనము-గోవ. 1. మనోజ్ఞత: చూ, హృద్యము; విణ. 2. మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము; వై. వి. 3. = గుణ. రూ-గొనము: చూ, స్వభావము.

గొనబుకాఁడు, దే. విణ: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

గొనబుపాట, దే. వి. సంచుపాట: చూ, స్వరము. 2.

గొనము, దే. వి: చూ, రూ-గొనప. (ఇట్లు మకారోపక్షముగాఁ గొందఱు).

గొనము, వై. వి. = గుణః. 1. మడుఁగు: చూ, రెట్టి; 2. రూ-గొనయము: చూ, స్థావరము. 1; 3 శౌర్యాదిగుణము: చూ, గుణము. 12.

గొనయము, వై. వి. 1. = గుణః. వింటిదారి: చూ, (స్థావరము. 1).; 2. అటని: చూ, స్థావరము. 1. (రూ-గినయము.)

గొనిసె, దే. వి: చూ, వామనుఁడు.

గొనుగు, దే. వి. రూ-గొలుగు*: చూ, పీలవు.

గొప్ప, దే. వి. . అధికము: చూ, హెచ్చు. 1; 2. పెద్ద: చూ, విపులము; వా. 3. గౌరవము: చూ, సన్మానము; 4. స్థితికి మించిన వేషము: చూ, డంబము. 2.

గొప్పగోతులు. జా. గొప్పతనమును కొద్దితనమును. (కొద్ది తనము = ఏడుపు అని కొందఱు.)

గొప్పతనము, దే. వి: చూ, యోగ్యత.

గొప్పగుడారము, ద్వ. వి. మహాపటగృహము. ఆం. భా. ద్వి. 159: చూ, సదనము. 1.

గొప్పచేయు, దే. స. క్రి: చూ, సన్మానించు.

గొప్పదెబ్బ, వా. వి. పెద్దదెబ్బ; పెద్దఆపత్తు: చూ, విపత్తు.

గొప్పబొజ్జగలాఁడు, ద్వ. వి: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

గొప్పబొజ్జమొకము, ద్వ. వి. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.

గొప్పమెయిపోఁడి, ద్వ. వి: చూ, వినాయకుఁడు. 1. (వేం. ఆం. 61.)

గొప్పబొజ్జమెకము, ద్వ. వి: చూ, గొప్పబొజ్జమెకము. సాం. తిర్య. 2.

గొప్పలు, వా. వి. బ. డంబములు: చూ, బడాయి. 4.

గొప్పవాఁడు, దే. విణ. అధికుఁడు: చూ, హేమాహేములు.

గొప్పులు, దే. వి. బ. 1. వరిమడిలోని కొద్దికొద్ది మెరక భాగములు; వై. వి. బ. 2. = గోపానసీ. పెండెలుజాటిరాక ముంజూరుసందెత్తుగా నమర్చినపట్టె.

గొబ, వై. వి. 1. = కోణ. గొంది, మూల: చూ, విదిక్కు; 2. = గుహ. పణఁకు, బొఱియ: చూ, రంధ్రము. 1-౨.

గొబది, దే. వి. ఒకానొక పక్కి: చూ, పక్షి.

గొబ్బంటు. దే. వి. (గొబ్బ + పండు) పెద్దపండు. పాండు. 1, ఆ. 118: చూ, ఫలము. 1.

గొబ్బరము, దే. వి. ఎరువు: చూ, పిడక.

గొబ్బి, దే. వి. 1. (రూ-గొలిమిడి-గొల్మిడి-నీరుగొబ్బి-ములు గొలిమిడి) ఇక్షురకము*: చూ, మొగలీర; 2. ధనుర్మాసపు దినములలో సాయంకాలములయందు గడపలకు ముందు బాలికలు పాటలుపాడి చేతులుతట్టుచుఁ జుట్టివచ్చి జరపించెడు నొకానొక వేడుక: చూ, వేడుక. 5; 3. సమర్తాదినపుడు బాలికలు పాటలుపాడి చేతులుతట్టుచుఁ జుట్టివచ్చి జరపించెడు నొకానొకవేడుక: చూ, వేడుక. 5.

గొబ్బికాయలు, దే. వి. ఒకరకము వడ్లు, హంస. 5, ఆ. 128: చూ, ధాన్యము.

గొబ్బిళ్లు, దే. వి. బ. 1: చూ, బాలక్రీడ. భో. 7, ఆ. 39; 2: చూ, బాలికాక్రీడ; 3. నతి: చూ, హాజీగలు; 4. నతి విశేషము: చూ, నమస్కారము; 5. గొబ్బిళ్లపాట: చూ, స్వరము. 2-೪౬-(౧౧౦).

గొబ్బున, దే. క్రి. విణ. 1. శీఘ్రముగా: చూ, వేగము. 3; 2. సహసార్థకము.

గొయ్య, దే. వి. రూ-గోయి. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1-౧.

గొరంకి. వై. వి. = గోరంకు. (రూ-గొరక-గొరవంక-గొరవక-గొరువంక-గోరువంక-గోర్వంక - గోరింక-గోరక-గోరిక - గోర-గోరంక-గోరఁకి-గోరంకి-గోరెంకి): చూ, శారిక.

గొరక, వై. వి. 1.= ఖురాలక. నారసము. స్వా. 4, ఆ. 45: చూ, బాణము.; 2.= ఖురాలక. అల్పకుంతము. ఆం, భా. ద్వి. 217: చూ, బాణము. 1-౮; 3. = ఖురాంకము. ఒకానొక మృగము: చూ, మృగము. 1; 4. = గోరంకు: చూ, రూ-గొరంకి.

గొరకకట్టె, వై. వి. = ఖురాలకః. 1. నారసము: చూ, బాణము. 1-౨; 2. అల్పకుంతము; చూ, బాణము. 1-౮; 3. అలుఁగువేసిన చేతికట్టె: చూ, బాణము. 1-౭.

గొరగ, దే. వి. మైజారును గొలిచెడి యొకానొక మతస్థుఁడు.

గొరగొర, దే. వి. శీఘ్రము: చూ, వ్యదము.

గొరపంక, దే. వి. రూ-గొరంకి: చూ, శారిక.

గొరవంకతెగడణి, ద్వ. వి: చూ, మన్మథుఁడు.

గొరవక, దే. వి: చూ, గొరవంక.

గొరిజ, వై. వి. 1. = ఖుర (రూ-గొరిసె-గొరిజె-గొరిజియ) పశువు కాలిగిట్ట: చూ, వింఖము; 2. రూ-గొటిజ. దేరా: చూ, సదనము. 1.

గొరిజియ, వై. వి.= ఖుర: చూ, రూ-గొరిజ. 1.

గొరిజె, —వై.—

గొరిసె, —వై.—

గొరిసెగాలి, ద్వ. వి. పశువుల గొరిసెలనడుమ పుండై పురుగు పడెడి వ్యాధి: చూ, పశురోగము.

గొరుగు, దే. వి: చూ, రూ-గొలుగు*.

గొరువంక, దే. వి: చూ, రూ-గొరంకి.

గొలకు, వై. విణ. = ఖుల్లకః. నీచుఁడు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 36: చూ, హీనుఁడు.

గొలగొల, దే. వి. ఒకానొక ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గొలపము, వై. వి. = కురప. 1. గుజ్జమును హోమెడు సాధనము: రూ-కొలపము-కొడపము-గోలపము (సం. ప.) — కరపలము, కేశకారము: చూ, బాణము. 1-౭౫; 2. అర్ధచంద్రబాణము. రూ-కొలపము: చూ, బాణము. 1-౪. (ఇట్లు సంకాదిగాఁ గొ. పిఱు.)

గొలపోతు, దే. వి: చూ, రూ-గురపోతు.

గొటిజ, వై. వి: చూ, రూ-గొరిజ. 2.

గొటియ, వై. వి. = ఖురలీ-రూ-గొటె-గొట్టియ-గొట్టె. సాంబ. తి. 6: చూ, మేషము. 1.

గొటియలనూతు, ద్వ. వి: చూ, వృకము.

గొలుగు, దే. స. క్రి: చూ, కోఁగు. 2.

గొలుగుట, దే. వి: చూ, కోఁగుట.

గొటె, వై. వి. =: చూ, రూ-గొటియ.

గొట్టియ, —వై.—

గొజ్జు, దే. వి. 1: చూ, గుంటక; 2, ముప్పదిరెండు కుంటల కొలఁది. గొట్టినేల.

గొట్టె, వై. వి. =: చూ, రూ-గొటియ.

గొట్టెనువ్వు, ద్వ. వి. గొట్టెపెంటిక: చూ, కమలము. 1.

గొట్టెపాలు, ద్వ. వి. అవికీరము: చూ, స్తన్యము. 1-౭.

గొట్టెలమంద, ద్వ. వి. గొట్టెలగుంపు: చూ, మేషము. 1.

గొటినేల, దే. వి: చూ, గొజ్జు. 2.

గొల, వై. వి. = చూ, గల. పా. 2, ఆ. 69.

గొలక, వై. వి. 1. = కలకలము. రూ-గొల్ల, గోల: చూ, స్వరము. 2; దే. వి. బ. 2. తాటిచన్నులు. (గులకలనియు.)

గొలకు, వై. వి. = కలకలము. సేనాదుల కలకలము. ఆం. భా. ప్ర. 121: చూ, స్వరము. 2-೪౬-(౨౩).

గొలగొల, వై. వి. = కలకల. 1. కలకలము: చూ, స్వరము. 2-೪౬-(౨౫); 2. ధ్వన్యనుకరణము. స్వా. 5, ఆ. 75: చూ, హూహూ; 3. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

గొలిమిడి, దే. వి. రూ-గొల్మిడి*: చూ, 1. గొబ్బి.

గొలివె, దే. వి. 1. గొలివెగడ్డి*: చూ, తృణము. 1; బ. 2. తృణధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

గొలుగు, దే. వి. చూ, రూ గొనుగు*.

గొలుసు, దే. వి 1. మెడనువ్రేలాడు హారములోనగునది. (నగ.) లలంతికావిశేషము: చూ, భూషణము. 2; 2. చేతినగ: చూ, భూషణము. 2; 3. కాలినగ: చూ, భూషణము. ౫; 4. కొప్పునగ: చూ, భూషణము. 2; 5. (ఏనుఁగులోనగువాని కాలికిగట్టెడు) నిగళము: చూ, శృంఖలము. 2; 6. సంకెల: చూ, శృంఖలము. 3; పా. 7. (భూమిని కొలుచు) గొలుసు: చూ, కొలత; 8. శిక్షార్హుని చేతుల సంకెల; 9. శిక్షార్హునికాలి సంకెల, బొండ(అనికొండఱు);10. రెండుధూమశకటములను సంధానము చేయు సంకెల; 11. గడియారపు గొలుసు; ఇత్యాదులు.

గొలుసుపట్టె, వా. వి: చూ, చదునుపట్టె.

గొలుసుమోడి, దే. వి. 1. కలిపివ్రాత; 2. కలిపివ్రాసిన సంతకము; చూ, సంతంము. (గొలుసుకట్టువ్రాఁత అనియు.)

గొల్మిడి, దే. వి: చూ, రూ-గొలిమిడి*.

గొల్ల, వై. వి. 1. = గోపాలః చూ, మహాశూద్రుఁడు; 2. = గోపాలః. గొల్లజాతి. (గొల్లవాఁడు - గొల్లది); దే. వి. 3.

ద్వారపాలకుఁడు: చూ, ప్రతిహారుఁడు: 4. ధనపాలుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.

గొల్లఁడు, వై. వి. =: చూ, రూ-గొల్ల. 1.

గొల్లకావిడిచుక్కలు, వా. వి. బ: చూ, పాలకావిడిచుక్కలు.

గొల్లకిలారి, ద్వ. వి: చూ, గొల్ల. 1.

గొల్లకీలారి, ద్వ. వి. —పై.—

గొల్లజిడ్డు, ద్వ. వి: చూ, శూలిని*.

గొల్లత, వై. వి. = గోపాల. స్త్రీత: చూ, మహాశూద్రి.

గొల్లది, వై. వి. = —పై.— (రూ-గొల్లత-గొల్లెత.)

గొల్లదొందు, దే. వి. గొల్లదొందను చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

గొల్లపల్లె, ద్వ. వి. రూ-పల్లియ-పల్లె-పాలెము. వ్రేపల్లె: చూ, దేశము.

గొల్లము, వై. వి. = ఖలః. 1. లోఁతుగల పల్లము. ఉ, హరి. 5, ఆ. 306: చూ, రంధ్రము.1- 1-౧౩; 2. మిక్కిలి పల్లపు ప్రదేశము, జాడువ: చూ, భూమి. 1-౫౦.

గొలవాఁడు, ద్వ. వి: చూ, గొల్ల. 1.

గొల్లెన , దే. వి. రూ-గొల్లెన. గుడారము. అల్పపటగృహము (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1.

గొల్లు, వై. వి. = కలకలము. గుంపునఁబుట్టిన పెద్ద మ్రోఁత: చూ, స్వరము. 2-౪౬(౨౩).

గొల్లెత, వై. వి. =: చూ, రూ-గొల్లత.

గొల్లెన, దే. వి: చూ, రూ-గొల్లియన.

గొల్లెబండి, దే. వి. గాడీ. జై. 2, ఆ. 113: చూ, శకటము. 1.

గొవరు, దే. వి: చూ, సంతాపము.

గొవరువోవు, దే. అ. క్రి: చూ, సంతాపించు.

గొహారు, దే. వి. ఉపద్రవము. సా. 2, ఆ. 180: చూ, శోకము.

గొళ్లి, వై. వి. రూ-గొంళ్లి: చూ, రూ-గొండిలి.

గొళ్లెము, వా. వి: చూ, రూ-గొండెము.

గో

గో, దే. అవ్య: చూ, రూ-గొ.

గోండము, సం. వి. అ. పుం. గోండదేశము: చూ, దేశము.

గోఁడుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పామరజాతివాఁడు. విణ. (అని కొందఱు): చూ, హీనుఁడు. 3; విణ. 2: చూ, తుందిలుఁడు 2.

గోంద్రించు, దే. అ. క్రి. 1. (పులి) కూయు: చూ, శబ్దించు. 1-౩; 2. (ఎలుఁగు) కూయు: చూ, శబ్దించు. 1-౮.

గోంద్రిలు, —పై.— (రూ-గోంద్రిల్లు.)

గోంద్రిల్లు, —పై.—

గోఁద్రు, దే. వి. అంగలాప్పుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గోంద్రుకప్ప, దే. వి: చూ, గోఁదురు.

గోంబు, సం. వి. ఉ. న: చూ, గోమూత్రము.

గోఁకు, దే. స. క్రి. 1. రూ-గీఁకు: చూ, అక్కు: 2. గీఱు: చూ, భేదిల్లు 1.

గోకుడు, దే. వి. పాలుకాఁచినపు డడుగున నంటుకొనిన దాని సత్వము: చూ, స్నేహము. 1-౧౬.

గోఁకుడుపాఱ. దే. వి: చూ, పోఁకుడుపాఱ.

గోఁగు, దే. వి. రూ-గోను*: చూ, మృదుద్రుమము. ఇది ద్వివిధము.—ఊరగోఁగు, కొండగోఁగు అని. ఇదియె ఊరగోఁగు. (మఱియు.—గుబ్బగోఁగు, ఎఱ్ఱగోఁగు, గెడగోఁగు, దనాసరగోఁగు, పుల్లగోఁగు, మెట్టగోఁగు మొ).

గోఁగుట, దే. వి: చూ, రూ-కోఁగట.

గోఁచి, వై. వి.= కచ్ఛ-కచ్ఛదము: చూ, బొట్టము: (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

గోఁచికట్టు, దే. వి. బ్రహ్మచారి. పాండు. 5, ఆ. 235: చూ, వటువు.

గోఁచికాఁడు, 1. —పై.—; విణ. 2: చూ, నిర్ధనుఁడు.

గోఁచిపాఁతరాయఁడు దొంగలమిండఁడు, లో. ఉదా,—"ఆ పేర్మి నదరుగుండె పిక్క చెదురులేక, నుండవచ్చుఁ జేద యులుకుఁదక్కి, రమణ గోఁచిపాఁతరాయఁడు దొంగల, మిండఁడనెడు మాట మేలు దెలిసి." కుచేలోపాఖ్యానము.

గోఁచిబాఁపడు, ద్వ. వి: చూ, వటువు.

గోఁజాట, దే. వి. గోఁజాడుట: గొండాట, గోఁజు.

గోఁజాడు, దే. స. క్రి. (గోఁజు + ఆడు) పీడించియడుగు. గోఁజు.

గోఁజు, దే. వి. 1: చూ, బందన; 2: చూ, గోఁజాట; స. క్రి. 3: చూ, గోఁజాడు.

గోఁటు, దే. వి. 1. కోకయంచున చేర్చి కుట్టెడు సన్నని సరిగ పట్టె: చూ, పట్టె. 7; 2. ఒయ్యారము: చూ, విలాసము; 3. గీటు: చూ, రేఖ. 3; బ. 4. చేతినగ: చూ, భూషణము.2.:

గోఁటుకత్తె, ద్వ. విణ. ఒయ్యారముగలది: చూ, స్త్రీ.

గోఁటుకాఁడు, ద్వ. విణ: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

గోఁదు, దే. వి. రూ-గోఁజు: చూ, బందన.

గోఁదురు, దే. వి. పెద్దకప్ప. రూ-గోఁదురుకప్ప - గోంద్రుకప్ప: చూ, హరి. 12-౩.

గోఁదురుకప్ప, దే. వి. —పై.—

గోకంటకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగు పల్లేరు *: చూ, పల్లేరు; 2. జాజి *: చూ, స్థపుట; 3. గోవులగొరిసె: చూ, వింఖము.

గోకర్ణము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము; 2. కడఁతిమృగము: చూ, హరిణము. 1-౧౬; 3. అడవి ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 1-3-(3); 4. మృగశీర్షము: చూ, రిక్క. 1-౫; 5: చూ, వెదకుడు; 6. మృగయ: చూ, వేఁట. 3; 7: చూ, స్తోత్రము; 8. జేనెఁడు కొలఁతకు కొంచెము తక్కువ, జాత్త. ఎక్కువ (అని త్రికాండశేషము): చూ, హస్తి. 1-3-(3); 9. కంచరగాడిద: చూ, రాసభము; 10. ప్రమథగణవిశేషము: చూ, సమూహము; అం. 11: చూ, అవాంతరములు; 12: చూ, ఊళలు.

గోకర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చాఁగ*: చూ, స్రవ.

గోకర్ణిక, అం: చూ, ముఖరజ్జువులు.

గోకిరటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, గొరంకి.

గోకిరాటి, —పై.—

గోకిరాటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

గోకిలము, సం. వి. అ. పుం. 1. = రోఁకలి: చూ, రోఁకలి; 2. నాఁగలి: చూ, లాంగలము. 1.

గోకీలము, —పై.—

గోకుణికుఁడు, సం. విణ. బురదయందున్న గోవును దయ నుపేక్షించినవాఁడు, మెల్లకంటివాఁడు (అని కొందఱు); గోకులికుఁడు.

గోకులము, సం. వి. అ. న. ఆవులమంద: చూ, ధేనువు.

గోకులికము, సం. వి. అ. పుం. అడుసునఁబడిన యెద్దు. (గోగుణికము అని కొందఱు.): చూ, వృషభము. 1.

గోకులికుఁడు, సం. విణ. 1. కేకరుఁడు: చూ, మెల్లకంటివాఁడు; 2: చూ, గోకుణికుఁడు.

గోకృతము, సం. విణ. పేడ: చూ, పిడక.

గోక్షీరన్యాయము, న్యా. గేదెపాలైనను ఆవుపాలు కొంచెము కలిసినమొడల పవిత్రమగు నను విధము.

గోక్షీరము, అం: చూ, గవ్యములు.

గోక్షురకము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగుపల్లేరు*: చూ, పల్లేరు.

గోఖురము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

గోఖురి, సం. వి. ఇ. పుం. —పై.—

గోగండ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొండనాలుక*: చూ, రసన.

గోగంధనము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎదురుగాలి: చూ, వాయువు; 1-౪-(౧); అం. 2: చూ, వాయువులు.

గోగణము, సం. వి. అ. న. గరిండము: చూ, పిడక.

గోగుణికము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గోకులికము.

గోగృష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అప్పుడే యీనుచున్న ఆవు: చూ, ధేనువు.

గోగోయుగ్మము, సం. వి. అ. న. ఆవులజంట: చూ, ధేనువు.

గోగోష్ఠము, సం. వి. అ. న. ఆవులదొడ్డి: చూ, సదనము. 1.

గోగ్రంథి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. పసులకొట్టము: చూ, సదనము. 1; 2. ఏఱుపిడక. (ఎరువు-ఎండిన ఆవుపేడ ఇందుఁ జేరును): చూ, పిడక; 3. ఎద్దునాలుక, బెండ*: చూ, దార్వీక. (ఒకానొక జంతువిశేషమని కొందఱు.)

గోఘృతము, సం. వి. అ. న, 1. ఆవునెయ్యి: చూ, హవిస్సు. 2-౧; 2. ఇరాచరము: చూ, వడగల్లు; అం. 3: చూ, గవ్యములు.

గోఘ్నుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అతిథి: చూ, విందు. 4.

గోచరము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇంద్రియార్థము: చూ, విషయము. 3. (గోవులు = ఇంద్రియములు. అవి వీనియందు సంచరించును); 2. విషయము. పంచభూతములు.—రూప, రస, గంధ, స్పర్శ, శబ్దములు: చూ, హృషీకము; న. 3. పసులదొడ్డి: చూ, సదనము. 1; విణ. 4. కనఁబడినది: చూ, దృష్టము. 2.

గోచరించు, సం. అ. క్రి: చూ, ప్రత్యక్షమగు.

గోచరుఁడు, సం. విణ. కనఁబడువాఁడు. అక్షిగతుఁడు.

గోచారము, సం. వి. అ పుం. సూర్యాదిగ్రహముల యొక్క మేషాదిరాసుల సంచారము.

గోజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గోలోమిక *.

గోజలము, సం. వి. అ. న: చూ, గోమూత్రము.

గోజాకరికము, సం. వి. అ. న. 1. మంగళము: చూ, శుభము. 1; 2: చూ, వాఁకుడు. (పా-గోజాగరికము.)*.

గోజాగరికము, —పై.—

గోజిహ్వ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఎద్దునాలుక. బెండ *: చూ, దార్వీక; 2. అపోపుష్పి *: చూ, బిరివెంక.

గోజిహ్వక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గోజిహ్వ. 1.

గోజంగి, వై. వి. = కుబ్జికి*: చూ, రూ-గొజంగి.

గోజఁగి, వై. వి. = : చూ, గోజంగి.

గోటదొర్లుడుకాయ, దే. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.

గోటమీటుట, జా. నిర్లక్ష్యముగాఁ జేయుట.

గోటాపన, వై. వి. 1. = గరుత్పర్ణ. పక్షియాఁక: చూ, ఱెక్క. 1; 2. ఎసకము: చూ, విజృంభణము.

గోటికాయ, వా. వై. వి. = గులి: చూ, బాలక్రీడ. (గోటిక్కాయ అనియు.)

గోటినాటులు, ద్వా. వి. బ: చూ, నఖక్షతము.

గోటినెలవంకలు, —పై.—

గోటినొక్కులు, —పై.—

గోడ, వై. వి. 1. = కుడ్యము. (ఇటుకగోడ-మట్టిగోడ): చూ, మఱుఁగుగోడ; విణ. 2. ఏమియుతెలియకుండుట; 3. విషయగ్రహణములేమి.

గోడకాలు, ద్వా. వి. కోరడి: చూ, కిరగోడ.

గోడగించు, దే. అ. క్రి. 1. మాటాడు. పా. 1, ఆ. 47: చూ, శబ్దించు. 1—౧౭; 2. మ్రోయు: చూ, శబ్దించు; స. క్రి. 3: చూ, తిరస్కరించు.

గోడచేర్పు, ద్వా. విణ: చూ, మూర్ఖుఁడు.

గోడదొల్చుకొలప్రోడ, ద్వా. వి. ఎలుక: చూ, మూషికము.

గోడపురుగు, ద్వా. వి. 1. నల్లి: చూ, మత్కుణము; వా. వి. 2. తేలు: చూ, వృశ్చికము; 3: చూ, బల్లి.

గోడము, దే. వి: చూ, రూ-గుడెము.

గోడలయందు చిత్రముల వ్రాయించుట, అం: చూ, శోభనములు.

గోడవాడము, దే. వి. జగడము. ఆం. పదా. నర. 113: చూ, యుద్ధము.

గోడా, వై. వి. = ఘోటః. మగగుఱ్ఱము: చూ, హయము.

గోడాడు, దే. అ. క్రి. (గోడు + ఆడు) దుఃఖించు: చూ, స్రుక్కు. 5.

గోడి, దే. విణ. 1. అణఁగుడు; 2: చూ, వంకర.

గోడిగ, వై. వి. = ఘోటికా. ఆఁడుగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1—౧.

గోడిపట్టెలు, దే. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.

గోడివడు, ద్వా. అ. క్రి. (గోడి + పడు) 1. అణఁగు: చూ, స్రుక్కు. 4; 2. వంపగు: చూ, వంకరవోవు.

గోడివెట్టు, దే. స. క్రి. (గోడి + పెట్టు) వంగించు: చూ, వంచు.

గోడు, వై. వి. = క్రుష్ట. వగ, ఏడుపు (అని కొందఱు). ఆం, భా. ప్ర. 141: చూ, శోకము.

గోడుంబ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గవాదని*: చూ, పెద్దపాఁపర.

గోడుంబిక, —పై —

15. శ (ష) శమర్షణ, -ప్ర.- (అ) అంగీరస, పౌరుకుత్స్య, త్రి (త్రా) సదస్య; (ఇ) అంగీరస, విష్ణువర్ధ, పౌరుకుత్స్య;
16. నితుందిల, -ప్ర.- అంగీరస, పౌరుకుత్స్య, త్రి (త్రా) సదస్య;
17. విష్ణువృద్ధ, —పై.—
18. పౌరుకుత్స, —పై.—
19. గార్గేయ (గర్గ) -ప్ర.- (అ) ఆంగీరస, గార్గ్య, శై (న్య) వ్య; (ఇ) ఆంగీరస, బార్హస్పత్య, గార్గ్య; (ఉ) భారద్వాజ, గార్గ్య, చ్యవన; (ఊ) అంగీరస, బార్హస్పత్య, భారద్వాజ, గార్గ్య, శై (న్య) వ్య (లేక) ఆంగీరస, శై (న్య) వ్య, గార్గ్య;
20. హరిత, -ప్ర.- హరిత, అంబరీష, యౌవనాస్య (లేక) మాంధాత్ర, అంబరీష, యౌవనాస్య;
21. పింగ, —పై.—
22. శంఖ, —పై.—
23. దర్భ, —పై.—
24. భైమగవ, —పై.—
25. కుత్స, —పై.—; అంగీరస, మాంధాత, కుత్స (అనియు వాడుక)
26. హరిత, -ప్ర.- అంగీరస, అంబరీష, యౌవనాస్య;
27. కణ్వ -ప్ర.- అంగీరస, ఆజామీఢ్య, కాణ్వ (లేక) అంగీరస, ఘౌర, కాణ్వ;
28 కపి -ప్ర.- (అ) ఆంగీరస, ఉరుక్షయ (అర్షయ, బొబుక్షయ), ఆమహైవ (ఆమహీయవ); (ఇ) అంగీరస, ఆమహైవ (ఆమహీయవ), ఉరుక్షయ (అర్షయ, బొబుక్షయ);
29. స్వతంత్రకపి -ప్ర.- (అ) ఆంగీరస, స్వతంత్రకపి, ఆమహైయ (ఆమహీయవ): (ఇ) అంగీరస, ఆమహైవ (ఆమహీయవ), ఉరుక్షయ (అర్షయ, బొబుక్షయ);
30 కౌంగశైశిర, -ప్ర.- అంగీరస, బార్హస్పత్య, భారద్వాజ, కాత్య, అత్కీల (లేక) భారద్వాజ. కాత్య, అత్కీల.
31. సంకృతి, -ప్ర.- అంగీరస. గౌరివీత, సాంకృత్య (లేక) శాక్త్య, గౌరివీత, సాంకృత్య.
32. పూతిమాష, —పై.—
33. తండి, —పై.—
34. శంబు, —పై.—
35. శైవగవ, —పై.—
:చూ, ప్రవరము (3) ౧, ౨, ౩, ౪, ౫, ౬, ౭, ౮, ౯, ౧౦, ౧౧.

4. కౌశిక. (విశ్వామిత్ర) = 1. కౌశిక. -ప్ర.- వైశ్వామిత్ర, అఘమర్షణ, కౌశిక;
2. అఘమర్షణ, —పై.—
3. శ్రీమత, -ప్ర.- వైశ్వామిత్ర, దైవశ్రవ. దైవతర;
4. కామకాయన. —పై.—
5. లోహిత, -ప్ర.- వైశ్వామిత్ర, అష్టక;
6. అష్టక, -ప్ర.- వైశ్వామిత్ర, మాధుచ్ఛంద, అష్టక;
7. దేవరాజ, -ప్ర - వైశ్వామిత్ర, దేవరాజ (దేవరాత-దైవరాత), ఔద (న) (ర) ల;
8. చికిత, -ప్ర - (అ) —పై.—; (ఇ) దేవరాజ, ఔదర, వైశ్వామిత్ర:
9. గాలవ -ప్ర.- వైశ్వామిత్ర, దేవరాజ. ఔద (న) (ర) ల;
10. కాల, —పై.—
11. బవ, —పై.—
12. మనుతంతు, —పై.—
13. కుశిక. —పై.—
14. కిత, —పై.—
15. ధనంజయ, —పై.—
16. అజ, -ప్ర - వైశ్వామిత్ర, మాధుచ్ఛంద, ఆజ్య;
17. రోహిణ,-ప్ర.-వైశ్వామిత్ర, మాధుచ్ఛంద, రౌహిణ;
18. పూరణ,-ప్ర.-వైశ్వామిత్ర, దైవరాత, పౌరన;
19. వారిధాపయంత, —పై.—
20. కత. -ప్ర. - వైశ్వామిత్ర, కాత్య, అక్షీల;
21. వేణు. -ప్ర - వైశ్వామిత్ర, గాధిన, రైణ;
22. వేణు, - ప్ర. - వైశ్వామిత్ర, గాధిన, వైణ. (వేను);
23. శాలంకాయన.ప్ర. - వైశ్వామిత్ర, శాలంకాయన, కౌశిక;
24. శాలాక్ష, —పై.—
25. లోహితాక్ష, —పై. —
26. లోహితజహ్ను. —పై:—:చూ, ప్రవరము (4) ౧, ౨, ౩, ౪, ౫, ౬, ౭, ౮.

5. వశిష్ఠ = 1. కౌండిన్య (కుండిన)-ప్ర.-వాశిష్ఠ, మైత్రావరుణ; కౌండిన్య; 2 పరాశర, -ప్ర -వాశిష్ఠ, శాక్త్య, పారాశర్య;
3. వశిష్ఠ.-ప్ర - (అ) వాశిష్ఠ; (ఇ) వశిష్ఠ, ఐంద్రప్రమద, (ఇంద్రప్రమద) అభరద్వసు;
4. ఉపమన్యు.. ప్ర.-వాశిష్ఠ, అభరద్వసు, ఇంద్రప్రమద (ఐంద్రప్రమద);

6. భృగు. = 1. జామదగ్నివత్స.-ప్ర.- భార్గవ, చ్యావన, ఆప్నవాన, ఔర్వ. జామద (గ్ని శ్రీ) గ్న:
2. శ్రీవత్స, —.పై —
3. జామదగ్ని, ప్ర.-భార్గవ. చ్యావన. ఆప్నవాన, ఆర్షిషేణ, అనూపేత;
4. బిద, - ప్ర. - భార్గవ, చ్యావన, ఆప్నవాన, ఔర్వ, బైద;
5. యాస్క, - ప్ర. - భార్గవ, వైతహవ్య, సావేత ;
6. వాధూల (వాధౌల). — పై.—
7. మౌన, — పై.—
8. మౌక, —పై.—
9. శార్కరాక్షి, — పై.—
10. సార్ష్టి. —పై. —
11. సావర్ణిశాలంకాయన, —పై.—
12. జైమిని, —పై.—
13. దేవంత్యాయన, —పై —
14 శైత్య, -ప్ర.- భార్గవ, వైన, పార్థ;
15. మిత్రయువ, -ప్ర- వాధ్ర్యశ్వ;
16. శునక,-ప్ర.-గార్త్సమద (గృత్సమద) (లేక) భార్గవ, శౌనహోత్ర, గార్త్సమద, (గృత్సమద);

7. అగస్తి = అగస్త్య -ప్ర.- అగస్త్య, దార్ఢ్యచ్యుత, ఇధ్మ వాహ(లేక)అగస్త్య, దార్ఢ్యచ్యుత, సోమవాహ. (ఇత్యాది) (సగోత్రకన్యల వివాహమాడరాదను సంశయ మీ ప్రవరల వలనం దెలియగలదు. ఇందలి ప్రతిగోత్రనామము తుదను సకారమునుచేర్చి యుచ్చరింపవలెను): చూ, ప్రవరము.

గోత్రములు, వా. బ: చూ, గోత్రము. 13.

గోత్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. గోవులఁగాచువాఁడు: చూ, మహాశూద్రుఁడు; 2. ఎఱుఁగఁదగిన దొంగ: చూ, ముచ్చు. 1; 3. నృపుఁడు: చూ, రాజు. 1.

గోద, సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-గోదావరి: చూ, నది; 2. విష్ణుచిత్తుని కూఁతురు, గోదాదేవి: చూ, సూన. 1-౧౧; 3: చూ, మెదడు; దే. వి. (1) ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.

గోదంతము, సం. వి. అ. న: చూ, హరితాళము.

గోదధి, అం: చూ, గవ్యములు.

గోదము, వై వి. = గోర్ధ. గోద: చూ, మెదడు.

గోదానము, అం. 1: చూ, కర్మములు; 2: చూ, దానములు; 3: చూ, మహాదానములు.

గోదారణము, సం. వి. అ. న. నాఁగలి. లాంగలము. 1.

గోదారి, దే. వి. వెన్నకాఁచిన మడ్డి: చూ, స్నేహము. 1-౧౬. (వైకృత మని కొందఱు.)

గోదావరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గోల, గోదావరీనది: చూ, నది. (కృష్ణవేణీ-గోదావరి-సరయువు మొదలగునవి సరిత్తులనఁబడును.); వా. వి. 2 = : చూ, గోదారి.

గోదావల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పుల్లబచ్చలి*.

గోదుగ్ధద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చణికమను గడ్డి*; చూ, తృణము. 1.

గోదు, వా. వి: చూ, తుమ్మజిగురు. (ఉడికించిన పిండియు.)

గోదుమ, వై.వి. = గోధుమః. 1. గోధుమసస్యము: చూ, సస్యము. 1; విశే. బ. 2. గోధుమలను ధాన్యము: చూ, ధాన్యము. (మధుమూత్రవ్యాధికి గోధుమఅన్నము మంచిది. ఇది మూత్రమందలి చక్కెరను తగ్గించును.)

గోదుమపూసలు, ద్వ. వి. బ. స్త్రీ మెడనగ: చూ, భూషణము. 2-౬(౧౦).

గోదుమలు, అం: చూ, ధాన్యములు: (చూ, గోదుమ.)

గోదుహము, సం. వి. అ. న, గోపాలుర క్రీడ: చూ, విలాసము. 1.

గోదోహము, అం: చూ, గహీనతానములు: (చూ, కూటతానములు)

గోద్దాలము, సం. వి. అ. పుం. 1. మాఘమాసము: చూ, మాసము. 1; 2. బాల్యము: చూ, శైశవము. 2.

గోద్రవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, గోమూత్రము.

గోధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉడుము: చూ, తేలుమేపరి; ఆ. స్త్రీ. అ. న. 2. వింటినారి దెబ్బ తగులకుండఁ జేతిని గట్టిన ఉడుముతోలు (ముంజేతిని జుట్టుకొని యుండునది): చూ, బెరడు.

గోధనము, సం. వి. అ. న. 1. గోకులము: చూ, ధేనువు; 2. ఆవులకొటారము: చూ, సదనము. 1; పుం. స్థూలాగ్ర బాణము: చూ, బాణము. 1—౮౩.

గోధాపది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, హంసపాది*.

గోధావని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సోమలత*.

గోధాస్కంధము, సం. వి. అ. పుం. చంద్ర*: చూ, వెలిచంద్ర.

గోధి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. నొసలు: చూ, అలాటము; 2. ఉడుము: చూ, తేలుమేపరి.

గోధిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-గుధిక. 1. ఉడుము: చూ, తేలుమేపరి; 2. సీరుడుము: చూ, తేలుమేపరి

గోధుహుఁడు, సం. వి. హ. పుం. గొల్ల: చూ, మహాశూద్రుఁడు.

గోధూమము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గోదుమ. గోదుమలను యవలు: చూ, ధాన్యము; 2. నారింజ*: చూ, శర్కరాంకము. 1-౧౧; అం. 3: చూ, దర్భలు.

గోధూమి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, గోలోమిక*

గోనర్ది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడుబెగ్గురు: చూ, సారసము.

గోనర్దము, సం. వి. అ. న. 1. కయివర్తిముస్తె*: చూ, ముస్తకము; 2. ముక్కువైపు కంటిమూల: చూ, కోచనము. 1-౯; పుం. 3. బెగ్గురు: చూ, సారసము; 4. చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1; 5. పాము: చూ, సర్పము.

గోనర్దీయము, అం: చూ, కామము. 8.

గోనర్దీయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పతంజలి: చూ, సన్న్యాసి. 1.

గోనర్దుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గురుద్రోహముచేయువాఁడు.

గోనసము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-గోనాసము. కొండచిలువ: చూ, సర్పము. 1-౪-(౨౦); 2. రూ - గోనాసము, వైక్రాంతమణి: చూ, రత్నములు. 3-(౧); 3. పొలసు: చూ, మాంసము; 4. కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

గోనసుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, నాసుఁడు.

గోనాథుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.

గోనాసము, చూ, రూ-గోనసము. 1-2.

గోనిష్యందము, సం. వి. అ. పుం: చూ, గోమూత్రము.

గోనియ, వై. వి. = గోణికా. రూ-గోనె అడ్డముగా నడుమ గుట్టుపోసి ధాన్యమునించి యెద్దుమీఁదవేసెడు జనుపనారల పట్టలసంచి: చూ, సంచి.

గోను, దే. వి: చూ, రూ - గోగు*.

గోనె, వై. వి. = గోణీ: చూ, రూ - గోనియ.

గోనెకు అంకెమును లాగుట, లో. దురాశకుఁబోవుట.

గోనెయెద్దు, ద్వ. వి. ధాన్యాదులుగల గోనెలుమోయుయెద్దు: చూ, వృషభము. 1.

గోనెపణము, ద్వ. వి. (పురితోనేసి పట్టాలుకుట్టి పఱచుకొనునది) పటకాలుగలగుడ్డ: చూ, వస్త్రము. 1-౬౦.

గోనెసంచి, ద్వ. వి: చూ, గోనియ, (వాడుక).

గోపకంటకము, సం. వి. అ. పుం. కానరేఁగు*: చూ, రేఁగు. 1.

గోపఘోంట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, శమి*.

గోపతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. ఆఁబోతు: చూ, వృషభము. 1; 2: చూ, వేలుపుతేఁడు; 3. తేఁడు: చూ, రాజు. 1.-౫౦; 4: చూ, శివుఁడు; 5: చూ, సూర్యుఁడు; 6: చూ, షండుఁడు; 7. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 8. చందమామ: చూ, హిమాంశువు; 9. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 10. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1.

గోపనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, దాఁచుట; 2. కాపాడుట: చూ, రక్షణము.

గోపభద్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాశ్మరి*: చూ, మహాఫలము.

గోపభద్రిక, —పై.—
గోపము, సం. వి. అ. పుం. రూ-గోసము: చూ, బోళము.
గోపవధువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ: చూ, శారిబ*.
గోపవల్లి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1. —పై.—; 2: చూ, స్రవ*.
గోపాణి, సం వి. ఇ. పుం: చూ, వేలుపుతేడు.
గోపానసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = గొప్పె (ఇంటికప్పుపైన నాశిక వలె నుండునది): చూ, వెలిసె.
గోపాయితము, సం. విణ: చూ, రక్షితము.
గోపాలకర్కటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, బుడమ*.
గోపాలకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుడు; 2. శ్రీకృష్ణుడు: చూ, విష్ణువు 1.
గోపాలి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1: చూ, బుడమ*; 2. గొల్లది: చూ, మహాశూద్రి.
గోపాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గోపాలునిభార్య: చూ, భార్య; 2. ఒకానొకపురుగు: చూ, పురుగు.
గోపాలుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. = గొల్ల: చూ, మహాశూద్రుడు; 2. భూపతి: చూ, రాజు. 1-ఇం; 3. శ్రీకృష్ణుడు: చూ, విష్ణువు. 1; 4: చూ, వేలుపుతేడు.
గోపి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = గొల్లది: చూ, మహాశూద్రి; 2. మామెన*: చూ, శారిబ; 3. నల్లసుగంధిపాల*: చూ, శారిబ; 4. బదరి*: చూ, రేగు.
గోపిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = గొల్లది: చూ, మహాశూద్రి.
గోపిచందనము, సం. వి. అ. న. ఒకరకము సుద్దమన్ను: చూ, రూ-గోపీచందనము.
గోపిత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అనాస*.
గోపీచందనము, సం. వి. అ. న. రూ-గోపిచందనము: చూ, భూమి 1-ఇఆ.
గోపీతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వేగుజాము.
గోపీథము, సం. వి. అ. పుం. 1. నీటిదొన: చూ, నిపానము; 2. కావలి: చూ, రక్షణము.
గోపీద్దము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2. నూతిదగ్గఱ నుండు నీళ్ళగాడి: చూ; నిపానము.
గోపు, దే. వి. ఆకతాయ: చూ, వ్యాధుడు. 2.
గోపుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-గోపాలకుడు: చూ, మహాశూద్రుడు; 2. నృపుడు: చూ, రాజు. 1; 3. పెక్కుగ్రామముల కధికారుడు: చూ, రక్షకుడు; 4. గోవుల కధిపతి: గోమంతుడు, గోమి, గోమీనుడు, గోస్వామి; 5. మగడు: చూ, భర్త. 1; 6. మేలుచేయువాడు: చూ, శుభంకరుడు.
గోపుచ్ఛన్యాయము, న్యా. మొదట లావుగానుండి క్రమముగా సన్నముగానుండురీతి.
గోపుచ్ఛము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోతి: చూ, వానరము. పుం, న. 2. నలుబది పేటలుగల హారము: చూ, భూషణము; ఉ-(౩౨)- 2; అం. 3: చూ, బాణాగ్రములు; 4: చూ, యతిప్రాణములు: (చూ, తాళము. 2); 5: చూ, యతులు; వ్యా. 6. ఆవుతోక.
గోపుటము, సం. వి. అ. న. శివునియొక్కయు వృషభము యొక్కయు మంటపము: చూ, సదనము. 1.
గోపురబంధము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు: (చూ, అలంకారము. 3.)
గోపురము, సం. వి. అ. న. 1. గవను, పురద్వారము, పెద్ద వాకిలి: చూ, సదనము. 1; 2. గృహద్వారము, వాకిలి: చూ, సదనము. 1; 3. తుంగముస్తె*: చూ, ముస్తకము; 4. విష్ణువు మేడ: చూ, సదనము. 1. "గాలిగోపురము."
గోపురీషము, సం. వి. అ. న. అవుపేడ: చూ, పిడక.
గోపేంద్రుడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు 1.
గోపేశుడు, సం. వి. అ. పుం. శాక్యముని: చూ, బుద్ధుడు. 1.
గోప్త, సం. విశే. ఋ: చూ, రక్షకుడు.
గోప్యకుడు, సం. వి. అ. పుం. బంటు: చూ, సేవకుడు.
గోప్యము, సం. విణ. రక్షింపదగినది:-చూ, రక్షితవ్యము.
గోప్యుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, గోప్యకుడు; విణ. 2. కావదగినవాడు.
గోబలీవర్దన్యాయము, న్యా. గోశబ్దమునకు అవులు ఎద్దులుకూడ నర్థము. బలీవర్దశబ్దమున కెద్దులర్థము. గోబలీవర్దమనునపుడు బలీవర్దశబ్ద మున్నందువలన గోశబ్దమున కావులే యర్థము చెప్పవలయునను విధము.
గోభండీరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బెళగువ్వ. (గ్రుడ్డి కొంగ అని వాడుక.)
గోమంతము, సం. వి. త్. పుం. అకారాంతము (అని కొందఱు). గోమంతపర్వతము: చూ, పర్వతము.
గోమంతుడు, సం. వి. త్. పుం. అకారాంతము (అనికొందఱు): చూ, గోపుడు. 4.
గోమక్షిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడవియీగ: చూ, మక్షిక. 1-గ.
గోమతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వాసి(శి)ష్ఠి. గోమతి యను నది: చూ, నది; 2: చూ, గోరోచన.
గోమతివాలురను బ్రాహ్మణులు, అం. గౌతముడను ఋషినిబట్టి వీరి కీపేరు గలిగినది. వీరు యజుర్వేదులు: చూ, బ్రాహ్మణులు.
గోమము, సం. వి. అ. న. మండపము: చూ, సదనము. 1.
గోమయచ్ఛత్రము, సం. వి. అ. న: చూ, పుట్టగొడుగు*.
గోమయచ్ఛత్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—
గోమయపాయసీయన్యాయము, న్యా. పేడ పరమాన్నమగునా యనురీతి. (పేడ పాలు రెండును గోవు దేహమునుండి వచ్చుటచే సమానము అని చేయు దుర్వాదము.)
గోమయప్రియము, సం. వి. అ. న. భూతృణము*: చూ, తృణము. 1.
గోమయము, సం. వి. అ పుం, న. 1. అవుపేడ: చూ, పిడక; 2. పేడ: చూ, పిడక; అం. 3: చూ, గవ్యములు.
గోమయోద్భవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, తేల*.
గోమాయువు, సం. వి. ఉ పుం. నక్క (గోవులను బోదోలునది): చూ, సృగాలము.
గోమారి, మి. వి. (గోవు + మారి): చూ, పిణుజు.

గోమి, సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, గోపుఁడు. 4; 2: చూ, వానరము; 3: చూ, సృగాలము; 4. కప్ప: చూ, హరి. 12; విణ. 5. బుద్ధభిక్షుక శిష్యుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1; 6: చూ, గోపుఁడు. 4.

గోమించు, దే. స. క్రి. గోముచేయు.

గోమితము, సం. వి. అ. న. కోసు: చూ, ఉరువు. 2.

గోమిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1.

గోమీనము, సం. వి. అ. పుం. గోమీనమును చేప; చూ, మత్స్యము. 1.

గోమీనుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, గోమంతుఁడు.

గోము, దే. వి. 1. శ్రమమెఱుఁగనితనము: చూ, సుకుమారము; 2. లేఁత: చూ, సౌకుమార్యము. 1.

గోముఖబ్రాహ్మణులు, అం. వీరిని గోళకబ్రాహ్మణులనిసైత మందురు. తల్లి మాత్రము వితంతువు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

గోముఖము, సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు అలుకుట: చూ, మెత్తు. 1; 2. కొంకరవంకరగా కట్టినయిల్లు: చూ, సదనము. 1; 3. పూరకమను వాద్యము, వాయించుకుండ (అనికొందఱు): చూ, వీణ. 1-౨౭; పుం 4. మొసలి, కొఱమొసలి (అని కొందఱు : చూ. మత్స్యము. 1; వా. 5. ఆవుమొగము.

గోముఖవ్యాఘ్రన్యాయము, న్యా. ఆవు మొగముగల పులినిఁజూచి, ఆవను నూహతో నితర జంతువులు దగ్గఱకు రాఁగా వానిని మ్రింగివేయుననురీతి. (ముఖమున సాధుత్వమును హృదయమున దుష్టత్వమును గలవానిఁ గూర్చి యిది యుపయుక్త మగును.)

గోముఖాసనము, అం: చూ, ఆసనములు.

గోముఖుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

గోమూత్రము, సం. వి. అ. న. 1. ఆవుఉచ్చ: చూ, మూత్రము; అం. 2: చూ, గవ్యములు.

గోమూత్రశిలాజిత్తు, సం. వి. ఉ. న. (పచ్చగానుండు) గోమూత్రశిలాజిత్తు: చూ, సిలాజిత్తు.

గోమూత్రి, సం. వి. న్. పుం. ఎఱ్ఱవేఁగిస*: చూ, సర్జకము. 2.

గోమూత్రిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ. ఒకరకము గడ్డి*: చూ, తృణము. 1.

గోమూత్రికము, అం: చూ, భోగవ్యూహములు.

గోమూత్రికాబంధము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు. అలంకారము. 3.

గోమేదకము, సం. వి. అ. పుం. గోమేదకమణి: చూ, రత్నములు. 1-౭.

గోమేదము, సం. వి. అ. న.—పై.—

గోమేదికము, వై. వి. = గోమేధికము.—పై.—

గోమేధము, సం. వి అ. పుం. 1: చూ, రూ- గోమేదకము; 2. కొండ: చూ, పర్వతము; 1; 3. జన్నము: చూ, యజ్ఞము.

గోమేదసన్నిభము, సం. వి. అ. పుం. పాలతాయి; చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౨౮).

గోమేధికము. సం. వి. అ. న. 1. = గోమేదికము. పసుపువన్నెగల రత్నము. నవరత్నములలో నొకటి: చూ, రత్నములు: చూ, రత్నము. 1; 2. ఆకుపత్రికము *: చూ, రోమశము; 3. విషభేదము: చూ, విసము. 1.

గోయి, వై. వి. = గర్తమ్. రూ-గొయ్యి: చూ, రంధ్రము. 1-౧.

గోయుజ, సం. వి. అ. స్త్రీ. రెండుకోసులు: చూ, పరువు. 2.

గోర, వై. వి. 1. = గోరంకువు: చూ, రూ-గొరంకి; 2. అరఁటి పువ్వు లోపలనుండెడి యొకానొక వస్తువు: చూ, గోరు.

గోరంక, వై. వి. = :చూ, రూ గొరంకి.

గోరంకి, —పై.—

గోరంకువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. = గొరంకి-గోరంక - గోరః చూ, శారిక. 1; 2. బట్టఁ గట్టనివాఁడు: చూ, దిగంబరుఁడు; 3: చూ, బట్టువాఁడు; 4. జామీనుదారు: చూ, లగ్నకుఁడు.

గోరంత, వా. వి. మిక్కిలికొంచెము. "గోరంతలు కొండంతలుగాఁ జేసెను:" చూ, స్వల్పము: (చూ, కొంత. (1.)

గోరఁక, వై. వి. = గోరంకు: చూ, రూ-గొరంకి.

గోరఁకి, వై. వి. = —పై.—

గోరఁట, వై. వి: చూ, సహా. 2-౫.

గోరఁబోపునది గొడ్డఁటనఱకుట, లో. ఉదా-"మనకప్పుడు గోరం బోపుపని గొడ్డంటం దీర్పవలసివచ్చును." (నీతిచంద్రిక-మిత్రభేదము)

గోరకలి, వా. వి. గొప్పచిక్కు, అతివారుణము.

గోరక్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నారింజ*: చూ, శర్కరాంకము. 1-౧౧; 2. పసులఁగాచుట; 3. కుండానుఁగు*; చూ, నాదాలాబువు.

గోరక్షకము, అం. జాతులు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, జాతులు.

గోరక్షకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వైశ్యస్త్రీకిని క్షత్రియునికినిఁ బుట్టిన గొల్లవాఁడు: చూ. మాహిష్యుఁడు; వా. 2. పసుల కాపరి.

గోరక్షతుంబి, సం. వి, ఈ. స్త్రీ: చూ, గోరక్ష 3.

గోరక్షి, 1. —పై.— 2; చూ, సర్వదండి*.

గోరక్షుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, గోరక్షకుఁడు.

గోరగింత, వై. వి. = ఘోరత్వ. భయంకరత్వము: చూ, రౌరవము. 2.

గోరచనము, వై. వి. =గోరోచన. 1. ఆవుకడుపునుండి యెత్తెడి యొకవస్తువు: రూ-గోరజనము: చూ, రోచన; 2: చూ, వర్ణము. 6-౪-(౫).

గోరజము, వై. వి. = —పై.—

గోరడము, దే. వి. ఎగతాళి: చూ, పరిహాసము.

గోరతనము, దే. వి. దౌష్ట్యము: చూ, వ్యళీకము. 2.

గోరత్నము, అం: చూ, చేతనరత్నములు.

గోరథుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బృహస్పతి గ్రహము: చూ, రాహువు. 2.

గోరప దే. వి. గట్టిమ్రోఁత: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౩౧౮).

గోరపడు, ద్వ. అ. క్రి. (గోరము + పడు): చూ, రోఁత పడు.

గోరపన, దే. వి. రూ-గోరము-గోసు: చూ, ఏంద. 1.

గోరపము, వై. వి. = కురప: చూ, రూ-గొఱపము.

గోరము, వై. వి. = ఘోర. 1. భయము, భయంకరము (అని కొందఱు): చూ, వెఱపు; దే. వి. 2. ఆపద. అప్ప. యు. కాం, 142: చూ, విపత్తు; 3. దేహముయొక్క అస్వాస్థ్యము; 4. రోఁత: చూ, నింద, 1; విణ. 5. రోఁతకలది. కళా. 7, ఆ. 86: చూ, వికృతము. 3.

గోరవంక, వై. వి. = : చూ, రూ-గొరంకి.

గోరసజము, సం. వి. అ. న. చల్ల: చూ, మజ్జిగ.

గోరసము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2. క్షీరము: చూ, గవ్యము. 1-౧; 3. దేవదారు బంకతోఁ జేసిన ధూప ద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౨౦.

గోరాండిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = గోరంక: చూ, శారిక. 1.

గోరాటక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = —పై.—

గోరాటి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. = —పై —

గోరి, దే. వి. కట్టినసమాధి: చూ, సమాధి. 1.

గోరింక, వై. వి. = చూ, రూ-గొరంకి.

గోరించు, దే. అ. క్రి. 1. ఎగయు. శశాం. 3, ఆ. 111: చూ, లంఘించు; 2. పెకిలేచు: చూ, రేఁగు.

గోరింపు, దే. వి. 1. ఎగపు: చూ, నెగపు; 2. గర్వము: చూ, హంకారము.

గోరక, వై. వి. = : చూ, రూ-గొరంకి.

గోరు, వై. వి. 1. = ఖుర: చూ, నఖము; 2. = ఖుర. తంత్రిమీటు ప్రతినఖము.- స్వా. 5, ఆ. 64: చూ, నఖము; 3: చూ, గోర; విణ. 4. అల్పము. "గోరువెచ్చని నీరు": చూ, స్వల్పము; అం. 5: చూ, రంధ్రములు.

గోరుగల్లు, ద్వ. వి. (మంగలి గోళ్లతీసెడి) ఇనుపసలాక. కళా. 3, ఆ. 109: చూ, నఖోత్పాటని (రూ-గోరుగొండి-గోర్గొండి).

గోరుగాలము, ద్వ. వి. చేపలను బట్టుటకు ఉక్కుకమ్మితో వంకరగాఁ జేసిన గాలము: చూ, వల. 1.

గోరుగొండి, ద్వ. వి. రూ-గోర్గొండి: చూ, గోరుగల్లు.

గోరుచిక్కుడు, ద్వ. వి: చూ, మట్టిక *.

గోరుచీరణము, ద్వ. వి. గోటివలె కొనయందు వంపుగల యులి: చూ, వృక్షాదనము 1.

గోరుచుట్టు, ద్వ. వి. 1. గోరుచుట్టులేచెడుపుండు: చూ, వ్రణము. 1-౧౨; 2. ఒకానొకగడ్డ.

గోరుచుట్టుపై రోఁకలిపోటు, జా. ఆపదపైన మఱియొక ఆపద.

గోరుతము, సం. విణ. కోసు: చూ, పరువు. 2.

గోరుపడము, వై. వి. = ఘోరపట: చూ, రూ-గోర్పడము.

గోరుపిళ్లాడు, దే. స. క్రి. 1. పుట్టచెండ్లాడు: రూ- గోరుపులాడు. గోర్పికులాడు- గోర్పిల్లాడు; 2. ఎగురవేయు : రూ - గోరుపులాడు - గోర్పికులాడు - గోర్పిల్లాడు.

గోరుపులాడు, దే. స. క్రి. — పై.—

గోరుమీటులు, దే. వి. బ: చూ, భక్ష్యము.

గోరురాజనాలు, దే. వి. బ. ఒకరకము వడ్లు : చూ, ధాన్యము.

గోరువంక, వై. వి. = : చూ, గొరంకి.

గోరువంకలు, వై. వి. బ. = ఖురవక్ర. రూ - గోర్వంకలు: చూ, నఖక్షతము. అం భా. ద్వి. 180.

గోరువెచ్చ, ద్వ వి. రూ - గోర్వెచ్చ: చూ, మందోష్ణము: (చూ, వేఁడిమి.)

గోరేక్షకము, సం. వి. అ. పుం. తంగేడు*: చూ, హేమ పుష్పకము.

గోరొత్తు, ద్వ. వి. (గోరు + ఒత్తు). కళా. 7, ఆ. 161: చూ, నఖక్షతము.

గోరొండి, ద్వ. వి: చూ, రూ - గోరుగొండి.

గోరోచన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = గోరోజనము: చూ, రోచన.

గోరోచము, సం. వి. అ. న: చూ, హరిదళము.

గోరోజనము, వై. వి. = గోరోచన. రూ - గోరజము - గోర్జము: చూ, రోచన: (చూ, రాజార్హము. 1-౩౨.)

గోదము, సం. వి. అ. న: చూ, మెదడు.

గోర్దము, సం. వి. అ. న. —పై.—

గోర్పడము, వై. వి. = ఘోరపట. రూ - గోరుపడము. 1. కంబళి: చూ, రల్లకము; 2. ఏనుఁగుమీఁదఁ బఱచెడి యెఱ్ఱని కంబళి: చూ, రల్లకము.

గోర్పికులాడు, దే. స. క్రి: చూ, రూ - గోరుపిళ్లాడు.

గోర్పిల్లాడు, దే. స. క్రి.—పై.—

గోర్వంక, వై. వి. 1. = : చూ, గొరంకి; అం. 2: చూ, దూతీ చతుష్టయము.

గోర్వంకలు, వై. వి. = : చూ, రూ - గోరువంకలు.

గోర్వెచ్చ, ద్వ. వి: చూ, రూ - గోరువెచ్చ.

గోర్జము, వై. వి. = గోరోచన. 1. స్వా. 4, ఆ. 14: చూ, రోచన; 2: చూ, రూ - గోరసనము. 1, 2.

గోల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = గోలి. కాఁగు: చూ, పాత్రము. 6; 2. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 3. గోదావరీనది: చూ, నది; 4. మణిసిల: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౧) : దే. వి. (1) అతిదారుణధ్వని : చూ, స్వరము. 2- ౪౮-(౯౩); (2) రెమ్మ: చూ, శాఖ. 1-౨; (3) ఆఁడుది. అం, భా. ద్వి. 104: చూ, స్త్రీ; విణ. (4) ముగ్ధ. పండ్రెండేండ్ల పర్యంతమైన వయసుగలది (ఆఁడుది): చూ, స్త్రీ; (5): చూ, ముగ్ధుఁడు.

గోలకము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గోలెము. రూ-గోళకము: కాఁగు: చూ, 6. పాత్రము; 2. గులి: చూ, గోలీ; 3. పోయినకుండ: చూ, రూ - గోళకము. భాండము. 3-౧౩; 4. బొమిడికము: చూ, సీసకము. 1; 5. కంబళి: చూ, రల్లకము; 6. ఇంద్రియములుండు తావు; 7. పోఁక గెల: చూ, పోఁక.

గోలకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. విధవకు జారునివలనఁ బుట్టిన కొడుకు, రూ-గోళకుఁడు: చూ. సూనుఁడు. 1-౮.

గోలక్షణము, అం: చూ, కళలు.

గోలత్తిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆఁడుఉపపిట్ట: చూ, పిచ్చుక.

గోళము, సం. వి. అ. పుం. రూ - గోళము 1. బాలెంతబోలు: చూ, బోళము; 2. మంటిఉంట: చూ, పూస; 3. కంటి గ్రుడ్డు: చూ, లోచనము. 1-౧౧; న. 4. (సూర్యచంద్రాదుల) బింబము: చూ, మండలము. 9.

గోలాంగూలము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొండముచ్చు: చూ, వానరము. 1-౫; 2. కోతి; చూ, వానరము.

గోలాసము, సం. వి. అ. న: చూ, పుట్టగొడుగు*.

గోలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉడుము: చూ, బిలేశయ.

గోలించు, దే. స. క్రి. చముఱుపోని వేఁచు: చూ, వేఁచు.

గోలియము, వై. వి. = గోలకః. రూ - గోలెము. కాఁగు: చూ, పాత్రము. 6.

గోలిహము. సం. వి. హ. పుం: చూ, మొక్కజొన్న*.

గోలీ, వై. వి. = గోలకః. గోలీకాయ: చూ, బాలక్రీడ.

గోలీకాయ, ద్వ. వి. —పై.—

గోలీఢము, సం. వి. అ. పుం: చూ, గోలిహము*. (ఆవులచేత ఆస్వాదింపఁబడునది.)

గోలు, దే. వి. 1: చూ, పేడుబొద్దు. వా. వి. 2. బంతి ఆట యందలి గెలుపు.

గోలుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, గోలకుఁడు.

గోలుగోలు, దే. వి. రూ - గోల్గోలు. ఏడ్పుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గోలురించు, దే. అ. క్రి. (పులి) కూయు: చూ, శబ్దించు.

గోలె, దే. అవ్య. ఆరంభకాలనిశ్చయార్థమందువచ్చు నిపాత. "నాటంగోలె" మొ.

గోలెము, వై. వి. = గోలకః: చూ, రూ - గోలియము.

గోలోకము, సం. వి. అ. న. శ్రీకృష్ణునియొక్క స్థానము.

గోలోమి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లగరిక*: చూ, తృణము. 1; 2: చూ, మర్లమాతంగి*; 3. వస, నల్లవస (అని కొందఱు)*: చూ, విష; 4: చూ, నేలగొలిమిడి*; 5. భూతకేశము*: చూ, జటామాంసి; 6. శమీధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

గోల్గోలు, దే. వి: చూ, రూ - గోలుగోలు.

గోవ, దే. వి. 1. యౌవనము. స్వా. 4, ఆ. 83: చూ, వయస్సు. 1; వై. వి. 2. = గవయః: చూ, శరభము. 1; దే. విశే. 3. మనోజ్ఞము. "గోవపని.": చూ, హృద్యము; వా. 4. పొడవు.

గోవందని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ. ప్రేంకణము*.

గోవందిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—

గోవణము, వై. వి. = కౌపీనము: చూ, బొట్టము.

గోవత్సన్యాయము, న్యా. ఆవునమ్మినపుడు దూడకు వేరే ఖరీదు లేదనురీతి.

గోవమొలత్రాడు, దే. వి. మగవాని మొలనూలు. శృంఖలము: చూ, సూత్రము. 1-౬౪.

గోవర్ధనధరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శ్రీకృష్ణుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

గోవర్ధనము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సింహము; 2: చూ, మాతులుంగము*; 3. సారములేని మాది మొదలగు వస్తువు; 4. గోవర్ధన పర్వతము; చూ, పర్వతము.

గోవశ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గొడ్డావు: చూ, ధేనువు.

గోవాలము, సం. వి. అ. పుం. ఆవుయొక్క రోమము: ఆవురోమ-రూ-ఆవురోమ.

గోవావు, దే. వి. (గోవు + ఆవు) సాధువుకాని యావు. కరట: చూ, ధేనువు.

గోవాళ్లు, దే. వి. బ: చూ, యౌవనుఁడు. స్వా. 4, ఆ. 83; 2. ముండలమారి. అం, ధా. ద్వ. 116: చూ, విటుఁడు.

గోవిందము, సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము.

గోవిందములు, దే. వి. బ. నతివిశేషము: చూ, హాణిగలు.

గోవిందములుకొట్టుచు, జా. ఉత్సాహముతో గోవిందస్మరణ చేయుచు. "చతుర్విధాహార పరిధానాభీష్టమృష్టాన్నంబుల విందుపెట్టులనుకొంచు గోవిందములు కొట్టుకొంచు జిహ్వాలు చివురించునట్లు భుజించుచు." (ధర్మజ రాజసూయము.)

గోవిందుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. శ్రీకృష్ణుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2 ఆలకాఁపరి: చూ, మహాభూముఁడు; 3. బృహస్పతిగ్రహము: చూ, రాహువు. 2; 4. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 5. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపు ఱేఁడు; 6. భూపతి: చూ, రాజు. 1-౩౧; 7. పరమాత్మ: చూ, హంసుఁడు; 8 మనస్సు మొదలగు నింద్రియముల నడపు అంతర్యామి (గోవిందాయ నమః): చూ, ఓమ్.

గోవిట్టు, సం. వి. ష. (ట్). పుం, స్త్రీ: చూ, గోమయము.

గోవిరేచనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, గోమూత్రము; వా. 2. ఆవుపేడ: గోవిష.

గోవిష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గోమయము.

గోవు, సం. వి. ఓ. స్త్రీ. 1. ఆవు. (దీని ధ్వని హంభ. శిరోదేశము సైచికము): చూ, ధేనువు; 2. కన్ను (పుం, స్త్రీ అని కొందఱు): చూ, లోచనము. 1; 3. దిక్కు: చూ, హరిత్తు; 4. తూపు (పుం, స్త్రీ అని కొందఱు): చూ, బాణము. 1; 5. పుడమి: చూ, భూమి. 1; 6. వాక్కు: చూ, శబ్దము. 2; 7. బ. జలము (పుం, స్త్రీ అని కొందఱు): చూ, సలిలము; 8. నలువరాణి: చూ, సరస్వతి; 9. కోసుదూరము: చూ, పరువు. 2; 10. గుఱి: చూ, లక్ష్యము. 1; 11. చూపు: చూ, లక్షణము. 3; పుం. 12. (బండిలాగు) ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1; 13. కిరణము. (పుం, స్త్రీ అని కొందఱు): చూ, హాయనము. 2; 14. నాకము (పుం, స్త్రీ అని కొందఱు): చూ, స్వర్గము; 15. చందమామ: చూ, హిమాంశువు; 16. వజ్రాయుధము. (పుం. స్త్రీ అని కొందఱు): చూ, బాణము. 1. ౬౨; 17: చూ, సూర్యుఁడు; 18. వెండ్రుక (పుం, స్త్రీ అనికొందఱు): చూ, వెండ్రుక. 1; 19 జన్నము: చూ, యజ్ఞము; 20. ఒక ముని: చూ, ముని. 1; 21. అర్జునుఁడు; చూ, విజయుఁడు. 1; స్త్రీ, న. 22. తేజస్సు: చూ, వెలుతురు. 1; అం. 23; చూ, దానములు.

గోవృందము, సం. వి. అ. న. ఆవులమంద: చూ, ధేనువు.

గోవృకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోడి: చూ, పుంజు; 2. జక్కవపిట్ట: చూ, బటువుగువ్వ.
గోవృషము, సం. వి. అ. పుం. ఆఁబోతు: చూ, వృషభము. 1.
గోశకృత్తు, సం. వి. త్. న: చూ, గోమయము.
గోశాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ ఆవులసాల. రూ - గోశాలము: చూ, సదనము. 1.
గోశాలము, సం. వి. అ. న. —పై.—
గోశీర్షము, సం. వి. అ. న. హరిచందనము: చూ, వాసన.1-ఉ.
గోశృంగము, సం. వి. అ. పుం. తుమ్మ*: చూ, విట్ఖదిరము.
గోశృంగోదకన్యాయము, న్యా. గోశృంగమునందు నీటినిపోసి గాయత్రిచేత మూఁడుపర్యాయము లభిమంత్రించి ఆయుదకము చేత స్నానమొనర్చుట అను విధము.
గోశ్రేణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తంగేడు*: చూ, హేమపుష్పకము.
గోషా, వా. వి. రాణివాసము (గోషా అనియు.)
గోష్ఠము, సం. వి. అ. న. = కొట్టము. రూ-గొష్టము. గోవుల మంద యుండు చోటు: చూ, సదనము. 1.
గోష్ఠశ్వుఁడు, సం. విశే. తానుండెడుచోట నుండుకొని పరులను ద్వేషించువాఁడు.
గోష్ఠి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. సభ: చూ, సభ. 2; 2. రాజసభ: చూ, సభ. 2; 3. మహారాజసభ: చూ, సభ. 2; 4. పరిషత్సభ: చూ, సభ. 2; 5. ఇష్టాగోష్ఠి: చూ, సల్లాపము; అం. 6. నాటికలు పదునెనిమిదింటిలోనొకటి. (1. అంకము కథప్రణయము. పురుషపాత్ర 9 లేక 10. స్త్రీలు 5 లేక 6): చూ, నాటికలు.
గోష్ఠీనము, సం. వి. పుం, న. రూ-గొష్ఠీనము. మునుపావులున్న సాల: చూ, సదనము. 1.
గోష్పదము, సం. వి. అ. న. 1. ఆవుడెక్క, (ఆవుయొక్క అడుగుకొలఁది): చూ, వింబము; 2. గోవుగొరిసె యిడిన గుంట: చూ, రంధ్రము. 1-౧౩; 3. గోవులు తిరిగెడిచోటు: చూ, స్థానము. 1.
గోస, వా. వి. తిట్టు, (ఘోషశబ్దభవము గోస).
గోసంఖ్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గొల్ల: చూ, మహాశూద్రుడు.
గోసంగము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వేగుజాము.
గోసంగి, వై. వి. 1. = గోహింసకః. రూ - గోసఁగి. ఆం, భా. ద్వి. 289: చూ, మాదిగ; 2 కడజాతివాఁడు: చూ, మాల(1).
గోసఁగి, —పై.—
గోసడుచు, దే. స. క్రి. (గోసు + అడుచు): చూ, నిందించు.
గోసన, వై. వి. = ఘోషణ. రూ- గోసు - గోసున. చాటించుట: చూ, ఘోషణ.
గోసము, వై. వి. 1: చూ, కోశము; 2. చూ, వేగుజాము.
గోసరము, సం. వి. అ. పుం. గోమేధయజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము.
గోసర్గము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వేగుజాము.
గోసవము, అం: చూ, శిహీనతానములు: (చూ, శుద్ధతానములు.)
గోసు, వై. వి. 1. = ఘోషణ: చూ, రూ - గోసన; 2. అపదూఱు: చూ, నింద. 1; 3. దోషము: చూ, పాపము. 1.
గోసున, వై. వి. = ఘోషణ. ఆం. భా. ప్ర. 114; చూ, రూ. గోసన.
గోస్తన, సం. వి ఆ. స్త్రీ: చూ, గోస్తని*.
గోస్తనము, సం. వి. అ. పుం. నలువదిపూసలసరము (పుం, న. అని కొందఱు.): చూ, భూషణము. 2-ఉ-(౩౨).
గోస్తని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ద్రాక్ష*: చూ, స్వాదుఫల; వా, 2. ఒకానొకనది.
గోస్థానకము, సం. వి. అ. న: చూ, గోష్ఠము.
గోస్వామి, సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, గోపుఁడు. 4; 2. (నాట్యపరిభాషయందు) ఇతరరాజుయొక్క కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-౨౩.
గోహన్నము, సం. వి. అ. న: చూ, గోమయము.
గోహరి, దే. వి. పరాక్రమము. జై. 6, ఆ. 154: చూ, శౌర్యము. 1.
గోహరితకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మారేడు *.
గోహలకుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు.
గోహలము, సం. వి. అ. పుం ఏఱుపిడక. రూ-గోహళము: చూ, పిడక.
గోహళము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—
గోహింసకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. = గోసంగి: చూ, మాదిగ.
గోహితము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మారేడు*.
గోళకుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గోలకుఁడు.
గోళము: చూ, రూ-గోలము.
గోళి, వై. వి. = ఘోలీ కుచ్చలి *: చూ, విచిల్లిక.
గోళ్లకుతికంటు, ద్వ. వి. స్త్రీకంఠభూష: చూ, భూషణము. 2.-ఉ-(౧౧).
గోళ్ళగొండి, ద్వ. వి. 1. ఒకరకము గడ్డి*: చూ, తృణము. 1; 2. తృణధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

గౌ

గౌంజికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బంగారు పనివాఁడు: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.
గౌండవాఁడు, వై. వి. = గోండ. రూ - గవుండ్లవాఁడు: చూ, సురాజీవి.
గౌండ్లవాఁడు, —పై.—
గౌఁడు, —పై.—
గౌడకట్టు, దే. వి. చెంపలను మూసికట్టుట. ఆం. భా. తృ. 37.
గౌడకృతి, అం. క్రియాంగములకు సంబంధించిన సామకృతి, గౌడకృతి, దేవకృతి యను మూఁడింటిలో నిది యొకటి.
గౌడదేశిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాయసోలి*.
గౌడము, సం. వి. అ. పుం. రూ-గౌళము. 1. ఏఁబదియాఱు దేశములలో నొకటి: చూ, దేశము; అం. 2. రాగాంగములు పదుమూఁడింటిలో నొకటి: చూ, రాగాంగములు.
గౌడలి, వై. వి. మునలిడి (అఁడుది): చూ, స్త్రీ. 1-౫౦.
గౌడసరము, ద్వ. వి: చూ, రూ-గవుడసరము. కళా. 7, ఆ. 66.
గౌడి, సం. వి. అ. పుం. :. వాఙ్కలి. అరపూవుసారాయి బెల్లముతోఁజేసిన సారాయి (అని కొందఱు): చూ, సుర.2-౩;

అం. 2. (కఠినపదములు, దీర్ఘ సమాసములుగలది): చూ, కావ్యరీతులు; 3: చూ, రీతులు; 4: (చూ, భాష. 1): చూ, మాళవకైశికిజభాషలు; 5: (చూ, భాష. 1): చూ, హింవోళజ భాషలు; వా. 6. పొట్టి.

గాడిగేదె, దే. వి. పొట్టికొమ్ముల బఱ్ఱె: చూ, మహిషి.

గౌడబ్రాహ్మణులు, అం. బేహారునకు వంగదేశమునకు బంగ ళమునకు ముఖ్యపట్టణముగా నుండిన గౌడి యను పట్టణ మును బట్టి యా ప్రదేశ బ్రాహ్మణులకు గౌడిబ్రాహ్మణులను పేరు కలిగినది. వీరు మత్స్యములను మాంసమును మధు వును గూడ భక్షింతురు. వీరిలో (చూ) అగ్రదానీ బ్రాహ్మ ణులు, ఆచార్యబ్రాహ్మణులు, ఆదిగౌడ బ్రాహ్మణులు, కీర్తన్య గౌడబ్రాహ్మణులు, శ్రీగౌడబ్రాహ్మణులు, శుక్లవాలగౌడ బ్రాహ్మణులు అనువారు కలరు: చూ, బ్రాహ్మణులు. (వాచు గౌడబ్రాహ్మణులు.)

గౌణము, సం. విశే. ముఖ్యముకానిది.

గౌణవిధి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, అనుకల్పము.

గౌతమ, అం: చూ, స్మృతులు.

గౌతమము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుగుతుమ్మి*: చూ, తుమికి

గౌతమసగోత్రము, అం: చూ, గోత్రము. 13.

గౌతమస్మృతి, అం: చూ, స్మృతులు. (త్రేతాయుగంబున గౌతమస్మృతి ప్రతిపాదిత ధర్మంబులను ప్రచురించినది.)

గౌతమి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గౌతమి యను (అఖండగౌత మితోఁ జేరినది): చూ, నది. 1; 2. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; అం. 3: చూ, గంగలు.

గౌతమీద్వారము, సం. వి. అ. న. కైలాసగిరి: చూ, పర్వతము.

గౌతముఁడు, సం. వి. అ. పుం. గౌతమఋషి: చూ, ముని. 1; 2. జినుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1; 3. సప్తఋషులలో నొకఁడు: చూ, మహర్షులు; 4: చూ, శాస్త్రప్రవర్తకులు.

గౌద, వై. వి. = గండ: చూ, రూ-గవుద (దేశ్యమని శబ్దరత్నా కరము.)

గౌధారము, సం. వి. అ. పుం. ఉడుముయొక్క పిల్ల: చూ, బిళేశయ (గోధ యనఁగా ఉడుము; దానిపిల్ల గనుక గౌధె రము-గౌధారము-గౌధేయము అనంబరఁగు.)

గౌధేయము, —పై.—

గౌధేరము, —పై.—

గౌపుచ్ఛికము, సం. వి. అ. పుం. రెండు త్రాటిమ్రాఁకులనుజేర్చి కట్టి నీరుదాఁటెడు సాధనము, సంగడి; చూ, హోడము.

గౌర, దే. వి: చూ, రూ-గవుర.

గౌరజీరకము, సం. వి. అ. పుం. తెల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2.

గౌరము, సం. వి. అ. న. 1. బ. అకరువు, కింజల్కములు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౦-(౨); పుం. 2. బ. తెల్లావలు (న. అని కొందఱు): చూ, సర్షపము; 3. తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 4. పసుపుపచ్చ: చూ, వర్ణము. 6-౭; 5. పసుపుపచ్చరంగు అధికముగాఁ గలిగిన యెఱుపు: చూ, వర్ణము. 6-4-(౫); 6. నారింజ *: చూ, శర్కరాంకము; 7. నెమిలడుగుమ్రాను *; చూ, పూతికరజము; 8. ఒక రకము వస్తు: చూ, ధాన్యము; 9. = గవరన. ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 6-౪-(౧); 10. జింక: చూ, హరిణము; విశే. 11. ఎఱ్ఱనిది: చూ, వర్ణము. 6; 12 తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6; 13. పసుపుపచ్చనిది: చూ, వర్ణము. 6-౭-(౧); 14. స్వచ్ఛమైనది: చూ, శుద్ధము. 3.

గౌరవం లాఘవంచాపి ధనాధననిబంధనమ్. న్యా. కలిమినిఁబట్టి గౌరవము, లేమినిఁబట్టి లాఘవము.

గౌరవము, సం. వి. అ. న. = గరువము-గారాము, మరియాద: చూ, సన్మానము.

గౌరవించు, సం. స. క్రి: చూ, సన్మానించు.

గౌరవితుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఆర్యమిత్రుఁడు: చూ, మర్యా ద (..

గౌరశాకము, సం. వి. అ. పుం. 1. నీరుఇప్ప *: చూ, మధూ కము; 2. వాగ *: చూ, స్రవ.

గౌరసర్షపము, సం. వి. అ. పుం. తెల్లావాలు: చూ, సర్షపము.

గౌరసువర్ణము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నెల్లి*.

గౌరసౌవర్ణము, —పై.—

గౌరాత్మిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తదియశక్తి: చూ, తిథి. 1.

గౌరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = గౌరు. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 2. సమర్తాడని కన్యక. పెండ్లిగాని పదేండ్లపడుచు, చీరకట్టని కన్నియ: చూ, స్త్రీ. 1-౪౭. 1-౧-(౨); 3. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6-౭; 4. చేఁతరాని*: చూ, శకుల; 5. గోరోచ నము: చూ, రోచన; 6. ఇంగువ: చూ, హింగుపు. 2; 7. బ. కొఱ్ఱులు: చూ, ధాన్యము; 8. వరుణుని యిల్లాలు: చూ, భార్య. 1; 9: చూ, రాత్రి. 10. నేల: చూ, భూమి. 1. 11. ఏఱు: చూ, నది; 12. నలువరాణి: చూ, సర స్వతి. 1; 13. చూ, స్వరము. 2-౩౯; అం 14. యౌవన భేదములు గల స్త్రీలలో తొమ్మిది వత్సరముల లేఁత జవ్వనముగల కన్యక: చూ, యౌవనభేదములు; 15. చూ, భాషాంగములు: (చూ, భాష. 1.)

గౌరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = గోరువంక: చూ, శారిక. 1.

గౌరికము, సం. వి. అ. పుం. తెల్లలావుపిట్ట: చూ, లావుక.

గౌరికుంకుమలు, దే. వి. బ. ఒకరకమువస్తు: చూ, ధాన్యము.

గౌరిపెండ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గోరోచన.

గౌరీక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = : చూ, రూ-గౌరిక.

గౌరీపోత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ బుద్ధునితల్లి: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

గౌరీవాసము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మధూకము*.

గౌరు, దే. వి: చూ, రూ-గవురు. 1-2-3-4; వై. వి. 5 = గౌరి: చూ, రూ-గవురు. 5.

గౌరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

గౌర్దాలికము, సం. వి. అ. న. గుద్దలికంటె సన్నపుగనుండు పని ముట్టు: చూ, గుద్దలి.

గౌలు, దే. వి: చూ, రూ-గవులు.

గౌలేయకము, సం. వి. అ. పుం. కొండపోఁక*: చూ పోఁక.

గౌష్ఠీనము, సం. వి. అ. న. మునుపావులున్న నాల: చూ, సద నము. 1.

గౌసెన, వై. వి. = కోశ. స్వా. 4, ఆ. 33: చూ, రూ-గవుసెన.
గౌళ, అం. 1: చూ, పురుషరాగములు; 2: చూ, స్త్రీరాగములు.
గౌళదేశస్త్రీ, అం: చూ, స్త్రీ: (చూ, దేశస్త్రీలు.)
గౌళము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గౌడము.
గౌళి, దే. వి: చూ, రూ-గవుళి.

గ్ర

గ్రంత, వై. వి. = కంథరము: చూ, రూ-క్రంత 2.
గ్రంథకర్త, సం. విణ. ఋ. గ్రంథకారుఁడు.
గ్రంథకుటి, సం వి. ఈ. స్త్రీ. వ్రాసెడి గది, కరణము లెక్కలు వ్రాసెడి చావడి (అని కొందఱు), గ్రంథములుగల గది, పుస్తకభాండాగారము (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1.
గ్రంథనము, సం. వి. అ. న. 1. కూర్పు, చంపూప్రబంధ రచన (అనియు): చూ, మాటలల్లుట; 2. పూలు మొదలగునవి గ్రుచ్చుట: రూ-గ్రథనము. (గ్రంథన అనియు.)
గ్రంథము, సం. వి. అ. పుం. 1. కావ్యము. (కవి కల్పితమైనది): చూ, పుస్తకము; 2. మాటలపొందిక; 3. ముప్పది రెండక్షరముల శ్లోకము, అనుష్టుప్పు: చూ, ఛందస్సులు; 4. నియమగ్రంథము: చూ, శాస్త్రము. 1: (చూ, కావ్యము); 5. ధనము: చూ, విత్తము 1.
గ్రంథసంధి, సం. వి. ఇ పుం. ప్రకరణము: చూ, సర్గము. 1.
గ్రంథి, సం. వి. ఇ. పుం. = కంతి: 1. వెదురు లోనగువాని బుడిపి: చూ, బుడిపి; 2. గడ్డవలెఁబుట్టెడు రోగము: చూ, దద్రువు; 3. పుంగుడు: చూ, బొప్పి; 4. దద్దు: చూ, దద్రువు; 5. చెట్టులోనగువాని ముడి: చూ, ముడి. 1; 6. దారము లోనగువాని ముడి: చూ, ముడి. 2; 7. వెండ్రుకల ముడి: చూ, ముడి. 3; 8. రూ-కలముడి: చూ, ముడి. 4; 9. కీళ్ళముడి; 10. గండివనము*: చూ, రాజార్హము. 1-3గా; 11. రథాభరణము: చూ, భూషణము. 2; 12. వంకర: చూ, వేల్లితము. 2; వా. వి 13. తలుపు అడ్డుగడియ: చూ, గడియ. 2; వా. 14. ఒకానొక గృహనామము.
గ్రంథిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కట్లతీఁగె*: చూ, పర్యంకపాళిక; 2. పచ్చవస*: చూ, విష.
గ్రంథికము, సం. వి. అ. న. పిప్పలివేరు: చూ, పిప్పలి. 1; 2. గండివనము*: చూ, రాజార్హము. 1-3గా; పుం. 3. గుగ్గిలము*: చూ. మహిసాక్షి; 4. కరీరము*: చూ, వెణుతురు; 5. అగరుమ్రాను*: చూ, సుగంధము. 1; 6: చూ, మరువము*; 7: చూ, గ్రంథిక. 2.
గ్రంథికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. జోస్యుఁడు: చూ, సాంవత్సరుఁడు; 2. యుధిష్ఠిరుని కడగొట్టు తమ్ముఁడు.
గ్రంథితము, సం. విణ. 1. రూ-గ్రథితము, దృబ్ధము, (కూర్పఁబడిన పుష్పమాలికాదులని అమరము) కూర్పఁబడినది: చూ, సంయోజితము; 2. హింసింపఁబడినది: చూ, హింసితము.
గ్రంథిపర్ణకము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, మాచిపత్రి*; 2. స్థౌణేయమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-3గా.
గ్రంథిపర్ణము, సం. వి. అ. న. 1. = గండివనము. గ్రంథిపర్ణకము*: చూ, రాజార్హము. 1-3గా; 2. పచ్చాకు*: చూ, హరితపత్రిక.
గ్రంథిపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గండదూర్వ*: చూ, తృణము. 1.
గ్రంథిపాత్తు, సం. వి. ద్. పుం. ఒంటె: చూ, లొట్టిపిట్ట.
గ్రంథిఫలము, సం వి. అ. పుం: చూ, వెలఁగ*.
గ్రంథిలము, సం. వి. అ. పుం. 1. పుల్లవెలఁగ: చూ, ములువెలఁగ; 2: చూ, వెణుఁతురు*; విణ. 3. గనుపులుగలది.
గ్రంథిహరుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మంత్రి.
గ్రందె, వై. వి. = గ్రంథి. దారబంధము లోనగువాని నిలుపుల యందు బిగఁగొట్టిన చీలలకు తగిలించెడు తలుపులయందలి యినుపపట్టె; తలుపు అడ్డుగడియ (అనియు.)
గ్రక్కతిల్లు, దే. అ. క్రి: చూ, భయపడు.
గ్రక్కదలు, దే. అ. క్రి. (కదలు + కదలు) మిక్కిలి కదలు.
గ్రక్కున, దే. ద్ర. క్రి. విణ. శీఘ్రముగ. పా. 1, ఆ. 23: చూ, స్యదము.
గ్రక్కున, —పై.—
గ్రగ్గులుకాఁడు, దే. వి. 1. పాఱిపోయినవాఁడు: చూ, పలాయితుఁడు; 2. భయముతోఁ గూడినవాఁడు: చూ, భయశీలుఁడు.
గ్రచ్చ, దే. వి: చూ, రూ-గచ్చ*.
గ్రచ్చకాయలు, దే. వి. బ. 1: చూ, బాలక్రీడ; 2. గచ్చచెట్టు కాయలు.
గ్రచ్చు, వై. విణ. = గ్రస్త. గ్రస్తోక్తి: చూ, శబ్దము. 2-3గ.
గ్రథనము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-గ్రంథనము.
గ్రథితము, సం. విణ. 1: చూ, గ్రంథితము. 1; 2. గుదివ్వఁబడినది.
గ్రద్ద, వై. వి. = గృధ్రము: చూ, రూ-గద్ద.
గ్రద్దగోరు, వై. వి. = గృధ్రనఖ. చోరసాధన విశేషము: చూ, రూ - గద్దగోరు.
గ్రద్దన, దే. ద్ర. క్రి. విణ: చూ, గ్రక్కున.
గ్రమ్మన, —పై.— జై. 3, ఆ. 5.
గ్రమ్మున, —పై.—
గ్రసించు, సం. స. క్రి. 1. కవ్వు: చూ, మ్రింగు; 2. తిను: చూ, సాపడు; 3. గుటకవేయు: చూ, మ్రింగు.
గ్రసిష్ణువు, సం. విణ. ఉ. 1. నమలితినువాఁడు: చూ, మ్రింగువాఁడు; 2. నమలకనే గుటకవేయువాఁడు: చూ, మ్రింగువాఁడు.
గ్రస్తము, సం. విణ. 1. రూ - గ్లస్తము. తినఁబడినది: చూ, భుక్తము. 2; 2. మ్రింగఁబడినది: చూ, భుక్తము. 2; 3: చూ, గచ్చు; 4. లోపించిన వర్ణములు పదములు గలవాక్యము. (వి. అనికొందఱు.)
గ్రస్తు, వై. వి. = గృహస్థః: చూ. ఇంటికాఁపు (రూ - గేస్తు. గేస్తుఁడు.)
గ్రహకల్లోలము, సం. వి. అ. పుం. రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు.

4. పామరజనవాక్యము, అశ్లీలము: చూ, శబ్దము. 2; అం. 5. అశ్లీలము: చూ, అర్థదోషములు; 6. అశ్లీలము. (సిగ్గు గలిగించునది) పదదోషములలో నొకటి: చూ, పదదోషములు: (చూ, కావ్యదోషములు.) (వ్యాకరణ నిషిద్ధమైన పామరభాష అనఁగా సిగ్గు, ఏవగము, అమంగళము కలిగించు పదములు: (చూ, అర్థగ్రామ్యము). ఇత్యాది; న. 7. ఒకానొక రతిబంధము: చూ, రతిబంధములు; 8. ఉమ్మెత్త*: చూ, హాలాపుష్పము; 9. కోష్ఠ మొదలగువాని జాతి; 10. ఆంధ్రభాష = తత్సమము, తద్భవము, దేశ్యము, గ్రామ్యము అని చతుర్విధము. ఈ నాలుగురీతులలో గ్రామ్యమొకటి; విణ. 11. గ్రామమునఁ బుట్టినది; అం. 12: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు; 13: చూ, అష్టాదశ పదార్థములు.

గ్రామాశ్వము, సం. వి. అ. పుం. గాడిద: చూ, రాసభము.

గ్రామ్యుఁడు, సం. విణ: చూ, గ్రామేయుఁడు.

గ్రావము, సం. వి న్. పుం. 1. = కరువ. కొండ: చూ, పర్వతము; 2. ఱాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౩).

గ్రావస్తుఁడు, అం: చూ, ఋత్విజుఁడు.

గ్రాసము, సం. వి. అ. పుం. = గాసము. కబళము: చూ, (సాపాటు): చూ, సాదము. (1) ౨౩.

గ్రాహకము, సం. వి. అ. పుం. 1. డేగ: చూ, శ్యేనము; విణ. 2. గ్రహించునది; పా. వి. 3. తీఁగెటపాను గ్రహించు యంత్రము.

గ్రాహకుఁడు, సం. విణ. = గాయకుఁడు: చూ, గ్రహీత.

గ్రాహణి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తీఁటకసింద*: చూ, సముద్రాంత.

గ్రాహము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రతిగ్రహము. 1; 2. పంది: చూ, సూకరము; 3. చెఱ: చూ, బంధనాలయము; 4. ఒకానొక నీరుపాము, మొసలి (అని కొందఱు): చూ, మత్స్యము. 1.

గ్రాహి, సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, వెలఁగ*; 2. ఉమ్మెత్త*: చూ, హాలాపుష్పము.

గ్రాహ్యము, సం. విణ. 1. గ్రహింపఁదగినది; 2. సంభోగబంధభేదము: చూ, రతిబంధములు.

గ్రి

గ్రిక్కర, దే. వి. డోఁకు: చూ, వాంతి.

గ్రీ

గ్రీటు, దే. వి: చూ, బలవంతము.

గ్రీవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కంఠము: చూ, మెడ; 2. మెడనరము: చూ, మెడ.

గ్రీవము, సం. వి. అ. పుం. కిరణము: చూ, హాయనము.

గ్రీవాఘంట, సం. వి. ఆ స్త్రీ. ఘర్ఘర, గుఱ్ఱపుమెడగంట: చూ, హయము. 1-౫౦: (చూ, వీణ).

గ్రీవాభేదము, అం: చూ, నృత్యములు.

గ్రీవాభేదములు, అం. సుందరి, తిరశ్చీనము, పరివర్తితము, ప్రకంపితము. (4).

గ్రీష్మభవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గ్రీష్మి*.

గ్రీష్మము, సం. వి. అ. పుం. 1. వేఁడి: చూ, వేఁడిమి; 2. వేసంగి వెట్టకారు, గ్రీష్మఋతువు (జ్యేష్ఠము, ఆషాఢము): చూ, మాసద్వయము; అం. 3: చూ, త్రయము: (చూ, కాలము లు. 2.); 4: చూ, ఋతువులు.

గ్రీష్మసుందరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, హంసపాది*.

గ్రీష్మహాసము, సం. వి. అ. న: చూ, దూదిప్రోగు.

గ్రీష్మాతిరీటము, సం. వి. అ. పుం: చూ, లొద్దుగు *.

గ్రీష్మి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, విరజాజి *.

గ్రీష్మోద్భవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై.—

గ్రు

గ్రుక్క, దే. వి. 1. గ్రసనము. రూ - గుక్క. మ్రింగుట: చూ, మ్రింగుడు; 2. ఊపిరి, రూ- గుక్క: చూ, శ్వాసము.

గ్రుక్కకొను, ద్వ. అ. క్రి: చూ, మ్రింగు.

గ్రుక్కలుమ్రింగు, దే. అ. క్రి. 1. అపేక్షపడు; చూ, వాంఛించు; 2: చూ, రూ-గుటకలుమ్రింగు; 3: చూ, సంకోచించు.

గ్రుక్కిలి, దే. వి: చూ, గ్రుక్క.

గ్రుక్కిళ్లుమ్రింగు, దే. అ. క్రి. 1. అపేక్షపడు. కళా. ౫, ఆ. 137: చూ, వాంఛించు; 2: చూ, సంకోచించు.

గ్రుక్కిళ్లుమ్రింగుట, జా. ఆశపడియుండుట. "నేనిప్పుడు నీపొందునకే గ్రుక్కిళ్ళుమ్రింగుచుందును". (నీతిచంద్రి. విగ్రహము.)

గ్రుక్కుమిక్కను, దే. అ. క్రి: చూ, గ్రుక్కిళ్లుమ్రింగు.

గ్రుక్కుమిక్కుమను, — పై.— (సంకోచించు. —ప్రభా. 1, ఆ. 28.)

గ్రుక్కెఁడు, వా. వి: చూ, నోరెఁడు.

గ్రుచ్చు, దే. స. క్రి. 1. నాటు. అం, భా. తృ. 122; భాగ. 4, స్కం. 326: చూ, మొలవేయు (అ. క్రి. అసి. శ. ర); అం. ప్రే. 2. నాటించు: చూ, నాటు; 3. తూఁటజేయు, తూర్పు "సూదిని దారము గ్రుచ్చుము": చూ, తూఱుచు.

గ్రుడ్డి, దే. వి. 1. అంధకుఁడు: చూ, రేచీకు; 2. అంధభావము. అం. భా. ద్వి. 124: చూ, చీఁకు.

గ్రుడ్డింగిలాయి, దే. వి. (గ్రుడ్డి + ఇంగిలాయి) ఒకరకము ఇంగిలాయి: చూ, మత్స్యము. 1.

గ్రుడ్డికామంచి, దే. వి. గొడుగుగడ్డి*: చూ, తృణము 1.

గ్రుడ్డికొక్కరాయి, ద్వ వి కోయష్టికము: చూ, బకము.

గ్రుడ్డితనము, దే. వి: చూ, చీఁకు.

గ్రుడ్డిపాటు, దే. విణ. (గ్రుడ్డి + పాటు) దైవమువలనఁ గలిగినది. "వాని కీపని గ్రుడ్డిపాటుగా కలిగినది": చూ, దైవికము.

గ్రుడ్డు, దే. వి. 1. గ్రుడ్డితనము: చూ, చీఁకు; 2. రూ - గుడ్డు. కనుగ్రుడ్డు: చూ, లోచనము 1; 3. రూ-గుడ్డు. పక్షి

లోనగువాని అండము. అచ్చ. యు, కాం. 302: చూ, పేశీకోశము.
గ్రుడ్డుకానుపు, దే. వి. 1. పాము. అచ్చ. బాల, కాం. 3: చూ, సర్పము; 2. పిట్ట: చూ, పక్షి (దీనికి సరియైన సంస్కృత శబ్దము అండజము.)
గ్రుడ్లగూబ, ద్వ, వి. ఘూకము: చూ, సకినంపుఁ బులుగు.
గ్ర్రుద్దు, దే. వి. 1. పిడికిటి పోటు: చూ, యుద్ధము; స. క్రి. 2. పిడికిటితో పొడుచు: చూ, చదుము.
గ్ర్రుద్దులాట, దే. వి. ముష్టియుద్ధము. ఆం, భా. ద్వి. 222: చూ, యుద్ధము.
గ్ర్రుద్దులాడు, దే. అ. క్రి, స. క్రి. (అని కొందఱు) (గుద్దులు + ఆడు). రూ-గుద్దులాడు: చూ, పోట్లాడు.

గ్రే

గ్రేటు, దే. వి. గద్గదకంఠసాధుధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౪౬-౩౨).
గ్రేణి, దే. వి. పరిహాసము: చూ, విలాసము. 1.

గ్రై

గ్రైవము, సం. వి. అ. న. మెడత్రాడు: చూ, భూషణము. 2-౬-(౫). మెడను బెట్టెడు సొమ్ము: చూ, సూత్రము. 1.—౩౨.
గ్రైవేయకము, — పై.—
గ్రైవేయము, — పై.—
గ్రైష్మి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, గ్రీష్మ*.

గ్రొ

గ్రొచ్చు, దే. ప్రే. గుద్దలిలోనగువానితో పల్లముచేయు.
గ్రొయ్యు. దే. అ. క్రి. పల్లముపడు.

గ్రో

గ్రోవులు, దే. వి. బ. భూషణవిశేషము. చూ, భూషణము. 2.

గ్ల

గ్లస్తము, సం. విణ. తినఁబడినది; చూ, భక్షితము.
గ్లహము, సం. వి. అ పుం. జూదమునందలి పందెము; చూ, వ్యవహారము. 4.

గ్లా

గ్లాన, అం: చూ, సంచారీభావముసఁ బుట్టిన దృష్టులు.
గ్లాని, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. శ్రమముచేతఁ గలిగిన దౌర్బల్యము: చూ, నిస్సత్తువ; అం. 2: చూ, సంచారీభావములు. (ఉదా— తొల్లి పూబంతులం జేఁబూనుటకైన నలపొందు నయ్యింధ్రుఁ వదన కొండకంటెను బరువగు నవ్వలపు నెట్లు సైరించుచుండు నోగదా.)
గ్లానుఁడు, సం. విణ: చూ, వ్యాధితుఁడు. 2.
గ్లాసు, వా. వి. అద్దపుపాత్ర: చూ, ముకురము.
గ్లాస్నుఁడు, సం. విణ. ఉ: చూ, రూ-గ్లానుఁడు.
గ్లాస్నువు, — పై.—

గ్లౌ

గ్లౌ, సం. వి ఔ. పుం. 1. కర్పూరము: చూ, సిరము; 2. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

ఘ

ఘ, ఒకయక్షరము, సం. వి. అ. పుం. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 2. వేఁడి: చూ, వేఁడిమి; 3. బ. చిఱుగజ్జెలు: చూ, భూషణము. 2; 4. చిఱుగంట: చూ, భూషణము. 2; 5. గట్టించుట: చూ, దట్టింపు; 6. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 7. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు; న. 8. వాద్యము (వీణె లోనగునది): చూ, వీణె; 9. అమృతము: చూ, సుధ. 1; అ స్త్రీ. 10. నేల: చూ, భూమి. 1; 11. కబురు: చూ, సమాచారము. 2; 12. గొల్లపల్లె: చూ, దేశము; 13 అమ్ము. (పుం. అని కొందఱు): చూ, బాణము. 1; అం. 14: చూ, కంఠ్యములు.
ఘంట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.＝గంట: చూ, గంట. 1: (చూ, కాలపరిమాణము); 2. ఒకానొక రాగము: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౭౭; 3. ＝ గంట. పిడిగంట యను వాద్యము: చూ, వీణ. 1-౨౩; 4: చూ, మొక్కము*; 5. బదరి*: చూ, రేఁగు; 6. పూగము*: చూ, పోఁక; అం. 7: చూ, ప్రణవనాదములు.
ఘంటాపథము, సం. వి. అ. పుం 1. వంసరణము, ఘంటలతోఁ గూడిన యేనుఁగుల దారి: చూ, మార్గము. 1; న. 2. ముక్కువైపు కొలికి: చూ, ముక్కుకొలికి.
ఘంటాపాటలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మొక్కము*.
ఘంటాపాటలి, సం. వి. ఇ. పుం.రూ - —పై.—
ఘంటాభిద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, నాదాలాబువు*.
ఘంటారవ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, గిలిగింత*; 2. బ. చిఱుగజ్జెలు: చూ, భూషణము. 2.
ఘంటారవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రాబందు.
ఘంటావధానము, అం: చూ, కళలు.
ఘంటాశీర్షుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, వైతాళికుఁడు.
ఘంటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గొంతుముడి: చూ, ముడి. 5; అం. 2: చూ, చక్రములు; 3: చూ, ఘనవాద్యములు.
ఘండము, సం. వి. అ. పుం: చూ, భ్రమరము.
ఘట, సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గుంపు: చూ, సమూహము; 2. ఏనుఁగుల గుంపు: చూ, హస్తి. 1-(౫౨); 3. ఘటనము,

రెండు మూఁడు మాఱులు ఏనుగును దట్టుట (అని కొందఱు): చూ, సంధానము. 1; 4 గోష్ఠి: చూ, సభ. 2.

ఘటకుఁడు, సం. విణ. ఘటిల్లఁజేయువాఁడు.

ఘటచక్రము, సం. వి. అ. న. రతిబంధవిశేషము: చూ, రతిబంధములు.

ఘటప్పదము, సం. వి. అ. పుం. మునగ *: చూ, శిగ్రువు. 1.

ఘటదాసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విటీవిటులను తార్చెడియింతి: చూ, శంభళి.

ఘటన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, ఘట. 3; 2. కూర్పు: చూ, సంధానము. 1.

ఘటము, సం. వి. అ. న. 1. ఎళనీరుకాయ, నారికడపుమొవ్వ (అని కొందఱు): చూ, ముక్కంటిపండు; పుం. 2. = కడవ. రూ-ఘటి: చూ, భాండము. 3; 3. ఏనుఁగు కుంభస్థలము: చూ, హస్తి. 1-(౬౩) 4. శిఖరము: చూ, సుద. 3; 5. పాడునుయ్యి: చూ, సరస్సు. 1-౧౫-(౧; 6: ఊపిరి లోనికిఁదీసి నిలుపుట: చూ, ధ్యానము; 7. నీలాటిరేవు: చూ, రేవు; 8. ఎగుమతిదిగుమతుల చోటు: చూ, రేవు; 9. గరగ. "నూకాలమ్మ ఘటము": చూ, పాత్రము. 6.

ఘటయంత్రము, సం. వి. అ. న. 1. నూతిగిలక: చూ, రాట్నము; 2: చూ, ఏతము. (1).

ఘటయోని, సం. వి. ఇ. పుం. అగస్త్యముని: చూ, సన్న్యాసి.1.

ఘటశాసి, సం. వి. న్. పుం; చూ, తార్కికుఁడు.

ఘటానాంనిర్మాతు త్రిభువనవిధాతుశ్చ కలహః, న్యా. కుండలను జేయు కుమ్మరికిని ముల్లోకములను సృజించు బ్రహ్మకును గలహము. అనఁగాఁ గుమ్మరి బ్రహ్మదేవునిపయి స్పర్థించుచున్నాఁడని.

ఘటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. ఉల్లిపాషాణము: చూ, సౌవీరము. 2; 2. కుండ: చూ, భాండము. 3-౧౦; 3. పిడత: చూ, భాండము. 3; 4. నీలమండ బుడిపి: చూ, నీలమండ; 5. = గడియ. రూ - ఘటి: చూ, గడియ. 1; 6. ఢక్కయను వాద్యము: చూ, వీణ. 1-౬౦.

ఘటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = గడియ. రూ - ఘటి. ఇరువది నాలుగు నిమిషములకాలము; చూ, గడియ. 1; 2. = గడియ. గడెమాను: చూ, విష్కంభము. 2; 3: చూ, బలపము; 4. కుహళి: చూ, పోఁకపొత్తి; 5. పాలడాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౬౩); 6. నీలమండబుడిపి: చూ, నీలమండ; 7. తెప్ప: చూ, హోడము; 8. గోమేధసన్నిభము: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౭౯.)

ఘటితము, సం. వి. అ. న. 1. ఏనుఁగులగుంపు: చూ, హస్తి; 1-(౩౨); విణ. 2. బద్ధలుచేయఁబడినది: చూ, పాటితము; 3. గ్రువ్వఁబడినది: చూ, స్యూతము; అం. 4: చూ, చుంబనములు.

ఘటికారము, సం. వి. అ. పుం. = : చూ, రూ- ఘటీకారము.

ఘటికాసిద్ధి, అం: చూ, కళలు.

ఘటిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉల్లిపాషాణము: చూ, సౌవీరము. 2.

ఘటిల్లు, సం. అ. క్రి. కలుగు: చూ, పుట్టు. 2.

ఘటీకారము, సం. వి. అ. పుం. = గడియారము. కాలసూచకయంత్రము: చూ, గడియారము.

ఘటీకారుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మృత్కారుఁడు.

ఘటీయంత్రన్యాయము, న్యా. ఏతమువలె కార్యమగునంతవఱకు వంగియుండి కార్యము కాఁగానే మీఁదికి నిక్కురీతి.

ఘటీయంత్రము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ - ఘటయంత్రము.

ఘటోత్కచాంతకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కర్ణుఁడు. చూ, రాధేయుఁడు.

ఘటోద్దిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఘటదాసి.

ఘటోదకము, సం. వి. అ. పుం. కొబ్బరి*: చూ, స్కంధఫలము.

ఘటోదరము, సం. వి. అ. న. దౌర్భాగ్యలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౨౨.

ఘటోద్భవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అగస్త్యముని: చూ, సన్న్యాసి. 1.

ఘట్టకుటీప్రభాతన్యాయము, న్యా. ఒక వ్యవహారస్థుఁ డొక పట్టణము చేరి తనవ్యవహారము చేసికొని పోవునప్పుడా పట్టణములోని ఘాటీపాకదగ్గఱనుండి వెళ్ళినచో సుంకమీయవలసివచ్చునని యర్ధరాత్రివేళ మాఱుత్రోవను బోవలయునను తలంపుతోఁ బయలుదేరి యా పట్టణము సందులుగొందులు తిరిగి త్రోవ తెలియక తుదకు ఘాటీపాకదగ్గఱకుఁ జేరునప్పటికిఁ దెల్లవాఱినది. కనుక ఆయాసపడుటయు, సుంకమీయక తప్పక వచ్చెననుటయు నను విధము. (తప్పించుకొన నుద్దేశించిన కార్యము చేయవలసి వచ్చినయెడల నిది చెప్పఁబడును.)

ఘట్టిగ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. మాషపర్ణి *: చూ, మినుము; 2: చూ, రుద్రజడ*.

ఘట్టన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = గట్టన. చూ, దిమ్మిస.

ఘట్టము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గట్టు. తీరము: చూ, రోదస్సు; 2. సుంకము మొదలైనవి తీయుచోటు: చూ, సదనము, 1; 3. వనగిరిప్రాయదేశము; 4. రామాయణాదులలోని శ్రేష్ఠమగు కథాభాగము: చూ, పట్టు. 14; 5. స్నానముల రేవు: చూ, సరస్సు. 1-౧౧,

ఘట్టితము, సం. విణ. 1. గట్టింపఁబడినది; అం. 2; చూ, స్థితకరణబంధములు: (చూ, బంధములు.)

ఘతనుఁడు, సం. విణ: చూ, భక్షకుఁడు.

ఘన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, మినుము*; 2: చూ, రుద్రజడ*; వా. 3. పనసయొక్క ఆవృత్తి: చూ, మరలు బాటు.

ఘనకాలము, సం. వి. అ. పుం. వర్షర్తువు (శ్రావణ భాద్రపద మాసములు): చూ, మాసద్వయము: (చూ, ఋతువులు.)

ఘనకుకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వడగల్లు.

ఘనచ్ఛాయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చింత *: చూ, తింత్రిణీ.

ఘనజంబాలము, సం. వి. అ. న. గొప్పబురద: చూ, బురద.

ఘనడిండిమము, సం. వి. అ. పుం. కాకిదొండ*: చూ, దొండ.

ఘనతాలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వానకోయిల.

ఘనత్వక్కు, సం. వి. చ్. పుం: చూ, లొద్దుగు*.

ఘననామకము, సం. వి. అ. పుం. చిట్టి*: చూ, భండీరము. 2.

ఘనపల్లవము, సం. వి. అ. పుం. చూ, శిగ్రువు. 1.
ఘనపుష్పము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—
ఘనమగు, మి. అ. క్రి. దట్టమగు చూ, వ్యాపించు.
ఘనము, సం. వి. అ. న. 1. నృత్యాది మధ్యమానము (విలంబిత - ద్రుత - మధ్యంబులనెడి లయ విశేషములు వరుసగా తత్త్వ, ఓఘ, ఘనము లనంబడును): చూ, స్వరము. 2-౩౧; 2-౨౧. (2-౨-(౧)౹): (చూ, తాళము. 2); 2. కంచు తాళము లోనగు వాద్యము: చూ, వీణ. 1-౯౬; 3. నడిమి పెరుగు: చూ, స్తన్యము. 1-౨౦. పుం. 4. తుంగముస్తె*: చూ, ముస్తకము; 5: చూ, లొద్దుగు*; 6. దిటవు: చూ, శక్తి. 1; 7. రూ - ఘనాఘనము. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1. (అగ్నివలనఁ బుట్టిన భయంకరమగు మేఘము); 8. = గసము పరివి: చూ, విస్తారము. 1; 9: చూ, సమ్మెట; 10. కుఱుచయినుపముద్దు: చూ, ముద్గరము; 11. వర్గ తిరిగి గుణించుట (ఘనపరిమాణము. = పొడవు × వెడల్పు × ఎత్తు): చూ, హెచ్చవేత; విణ. 12. దట్టమైనది: చూ, సాంద్రము. 2; 13. దిటవుగలది: చూ, వ్యాయతము. 1; అం. 14: చూ, గానశాస్త్ర పండితుఁడు; 5: చూ, ఆతోద్యము.
ఘనమూలము, సం. వి. అ. పుం. చెఱకు*: చూ, సుకుమారము. 1-౬.
ఘనరవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రాబందు.
ఘనరసము, సం. వి. అ. పుం. 1. నీరు: చూ, సలిలము; 2. కర్పూరము: చూ, సిరము: 3. గుళిక: చూ, పూస; 4. చెట్టుబంక: చూ, బంధన; 5. చల్ల: చూ, మజ్జిగ; 6. చాగ *: చూ, స్రవ; విణ. 7. దట్టమైనది: చూ, సాంద్రము. 2.
ఘనవల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మెఱపు: చూ, విద్యుత్తు. 1.
ఘనవాతము, సం. వి. అ. పుం. నరకభేదము: చూ, నరకములు.
ఘనవాద్యములు, అం. కాంస్యతాళము, తాళిక, ఘంటిక, జయఘంట, క్షుద్రఘంట, కర్ర. (6).
ఘనవాసము, సం. వి. అ. పుం. గుమ్మడి *: చూ, మహాఫలము.
ఘనవాహనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుఁడు; 2: చూ, వేలుపుతేఁడు.
ఘనశ్రోణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేల: చూ, భూమి. 1.
ఘనసారతరువు, సం. వి. ఉ. పుం. కర్పూరపు అరఁటి*: చూ, రంభ. 1.
ఘనసారము, సం. వి. అ. పుం. 1. కర్పూరము: చూ, సిరము; 2. గాడిద: చూ, రాసభము; 3. నీరు: చూ, సలిలము.
ఘనస్వరము. సం. వి. అ. పుం. 1. చిట్టికూర *: చూ, భండీరము; 2. ఉఱుము: చూ, స్తనితము.
ఘనాకరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఘనకాలము.
ఘనాఘనము, సం. వి. అ. పుం. 1. కురియునట్టి మేఘము, తొలుమొగులు: చూ, మేఘము. 1; 2. హింసించునట్టి మదపుటేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(౭౪); 3. కొండ: చూ, పర్వతము; 4. ఐశ్వర్యము: చూ, సంపత్తి; 5. కవాటము: చూ, తలుపు; విణ. 6. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2.
ఘనాఘనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపుతేఁడు; 2. దానశీలుఁడు: చూ, వదాన్యుఁడు; 3. దుర్మార్గుఁడు: చూ, వ్యాఘుఁడు. 2.
ఘనాత్యయము, సం. వి. అ. పుం. శరత్కాలము (ఆశ్వయుజము - కార్తికము): చూ, మాసద్వయము: (చూ, ఋతువులు.)
ఘనపాఠి, వా. వి. వేదాధ్యయనసంపన్నుఁడు.
ఘనాశ్రయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, విన్ను.
ఘనీభవించు, సం. అ. క్రి: చూ, ముద్దకట్టు.
ఘనుఁడు, సం. విణ. గొప్పవాఁడు: చూ, హెచ్చుహేములు.
ఘనోదధి, సం. వి ఇ. పుం. నరకభేదము: చూ, నరకములు.
ఘనోపలము, సం. వి. అ. పుం. చూ, వడగల్లు.
ఘంటి, అం: చూ, స్వరము. 2-౪౪.
ఘరట్టన్యాయము, న్యా. తిరుగలిదిమ్మలు తిరుగునదియు తిరుగనిదియు రెండు నుండినఁగాని ఒక్కటిరిగేవానితో నేపని నెఱవేఱదను రీతి.
ఘరట్టము, సం: వి. అ. పుం: చూ, తిరుగలి.
ఘర్ఘటము. సం. వి. అ. పుం. ఘర్ఘటమను చేప: చూ, మత్స్యము. 1.
ఘర్ఘర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గుఱ్ఱపుమెడగంట: చూ, హయము. 1-౩౦: (చూ, గ్రీవాపుంట).
ఘర్ఘరకము, సం. వి. అ. పుం. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు.
ఘర్ఘరము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ - - పై-; 2. కొండవారి: చూ, మార్గము. 1; 3. గర్భమున్మ్రోఁత: చూ, స్వరము. 2. - ౪౬-(౫౨); 4. వాకిలి, ద్విత్రితలకవాటము (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1; 5. అమృతరసమువలనఁ బుట్టిననవ్వు: చూ, హాస్యము. 1; 6. వానకురియు చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2.—౪౬-(౩౧; 7. ఉఱుము: చూ, స్తనితము; 8. వాద్యభేదము: చూ, వీణ. 1.-౨౪.
ఘర్ఘరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిఱుగంట: చూ, భూషణము. 2; 2. ఒకరకము వీణె: చూ, వీణ. 1-౨౪; 3. ఒకానొక స్వరము: చూ, స్వరము. 2.—౪౬-(౧౧౨).
ఘర్ఘరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఘర్ఘరికానది: చూ, నది.
ఘర్ఘర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, యమకీటకము.
ఘర్ఘరకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఘర్ఘరకము.
ఘర్ఘరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వాయించెడికట్టె: చూ. కొమ్మువు. 1; 2. భేరీవాద్యము: చూ, వీణ. 1-౨౪; 3: చూ, ఘర్ఘరిక.
ఘర్మము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎండ: చూ, వెలుఁగు. 3; 2. చెమట: చూ, స్వేదము. 1; 3. ఏనుఁగు హృదయమునందలి మదము: చూ, మదము. 1; 4: చూ, వేఁడిమి; 5. వేసంగి, గ్రీష్మర్తువు (జ్యేష్ఠము, ఆషాఢము): చూ, మాసద్వయము: (చూ, ఋతువులు); అం. 6: చూ, గజమదములు.
ఘర్షణము, సం. వి. అ. న: చూ. పీడనము.
ఘర్షణాలము, సం. వి. అ. పుం. నూఱెడుగుండు: చూ, రత్నములు 1-౧౨-(౧౦).

ఘర్షణీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6.—ఇ.
ఘర్షించు, సం. స. క్రి: చూ, రాయిడిచేయు.
ఘల్లరీముఖము, అం. రతిబంధవిశేషము; చూ, రతిబంధములు.
ఘసి, సం. వి. ఇ. పుం. ఆహారము: చూ, సాపాటు.
ఘస్మరుఁడు, సం. విణ: చూ, భక్షకుఁడు.
ఘస్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. దినము: చూ, రోజు; న. 2. అహము: చూ, పగలు; 3. కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1; విణ. 4. కర్కశము, చంపునది: చూ, హింస్ర.
ఘస్రుఁడు, సం. విణ. హింసించువాఁడు.

ఘా

ఘా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంట, లట్వ: చూ, వీణ. 1-౭౬-(౧).
ఘాంటికము, సం. వి. అ. పుం. ఉమ్మెత్త*: చూ, హాలా పుష్పము.
ఘాంటికుఁడు, సం. వి. అ.పుం. వేకువను రాజుల నిద్రమేల్కొలి పెడువాఁడు: చూ, వైతాళికుఁడు. (రూ-ఘాటికుఁడు).
ఘాట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: అవటువు: చూ, పెడతల.
ఘాటము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—
ఘాటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, ఘాట.
ఘాటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—
ఘాటికుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - ఘాంటికుఁడు.
ఘాటియాబ్రాహ్మణులు, అం. వీరు కృష్ణశుక్ల యజుర్వేదులుగ నున్నారు. గంగావైతరణీ మొదలగు పుణ్యనదీ స్నానములకు వచ్చెడి వారలకు వైదికకర్మములను చేయించి జీవనము చేయుదురు: చూ, బ్రాహ్మణులు.
ఘాటీపాక, వా. మి. వి. సుంకము వసూలుచేయు యిల్లు (ఘాటీ అనియు): చూ, సదనము. 1.
ఘాతకుఁడు, సం. విణ: చూ, హింసకుఁడు.
ఘాతము, సం. వి. అ. పుం. 1. దెబ్బ: చూ, మొత్తు. 1; 2. అమ్ము: చూ, బాణము. 1; 3. చంపుట: చూ, వధము; 4. కొనేరు: చూ, సరస్సు. 1; వా. 5. శక్తి.
ఘాతి, సం. వి. న్. పుం. డేగ: చూ, శ్యేనము.
ఘాతించు, సం. స. క్రి. చంపు: చూ, సంహరించు.
ఘాతిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పరిఖ.
ఘాతెని, సం. విణ. (ఈ). చంపునట్టిది: చూ, హింసని.
ఘాతుకుఁడు, సం. విణ. 1: చూ, రూ - ఘాతకుఁడు; 2: చూ, పాపుఁడు.
ఘామము, సం. వి. అ. పుం. ఆకసము: చూ, విన్ను.
ఘాముఁడు, సం. వి. అ. పుం. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.
ఘారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.＝గారె. అప్పాలు (అనికొందఱు) (ఘారి అనియు): చూ, భక్ష్యము.
ఘాసము, సం. వి. అ. పుం.＝కసవు: చూ, తృణము. 1.
ఘాసి, సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

ఘి

ఘిమిరియాబ్రాహ్మణులు, అం. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

ఘీ

ఘీంకారము, సం వి. అ. పుం.＝గీఁక. ఏనుఁగు గీఁక: చూ, స్వరము. 2—౭౬—(౧౧౬).
ఘీంకృతము, సం. వి. అ. న. —పై.—
ఘీంకృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. —పై.—

ఘు

ఘు, సం. వి. ఉ. పుం. చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2.
ఘుంటకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నీలమండ.
ఘుంటము, సం. వి. అ. పుం.-రూ-—పై.—
ఘుండము, సం. వి. అ. పుం: చూ, భ్రమరము. 1.
ఘుటము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ఘుటిక: చూ, నీలమండ.
ఘుటి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. గుదికాలు: చూ, మడమ; 2: చూ, నీలమండ.
ఘుటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ-ఘుటము; 2.＝గుళిక: చూ, పూస; 3. చిన్నమందుంట: చూ, మాత్ర. (1).
ఘుణప్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అతివస*: చూ, విష.
ఘుణము, సం. వి. అ. పుం. మ్రానితొలుచు పురుగు: చూ, పురుగు.
ఘుణవల్లభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఘుణప్రియ.
ఘుణాక్షరన్యాయము, న్యా. మ్రానియందు మసిపురుగులు తొలువఁగా నేర్పడిన యక్షరముయొక్క న్యాయము. (ఇది యప్రయత్నముగా నేర్పడిన దిగాని పురుగుయొక్క ప్రయత్నము చేతఁగాదు, ఉద్దేశము లేక జరిగినదానియందిది చెప్పఁబడును.)
ఘుర్ఘురము, సం. వి. అ. పుం. 1.＝గురగుర. పందికూఁత: చూ, స్వరము. 2-౭౬—(౧౨౨); 2. ఘుర్ఘురమను పురుగు: చూ, యమకీటకము.
ఘుర్ఘురి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పంది. ఒకానొక జలజంతువు: చూ, మృత్కిర. సూకరము; 2. మండలియను వాద్యము: చూ, వీణ.
ఘుర్ఘురించు, సం. అ. క్రి. (పంది) కూయు: చూ, శబ్దించు. 1-౧౦.
ఘుర్మరము, సం. వి. అ. పుం. కుమ్మరపురుగు: చూ, యమకీటకము.
ఘులఘులారవము. సం. వి. అ. పుం. పారావతభేదము: చూ, పావురము.
ఘుష్టము, సం. విణ. చాటింపఁబడినది: చూ, వ్యాప్తము.
ఘుసృణము, సం. వి. అ. పుం. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము.

ఘూ

ఘూకమార్జాలలోచనము, అం. ఎనమండ్ర మగండ్రను జంపెడు స్త్రీగుఱుతు. అనఁగా ఎనిమిది మనువులు పోవు మగువ, భర్తృహంత్రీలక్షణము : చూ, లక్షణము. 1-౩౨.
ఘూకము, సం. వి. అ. పుం. = గూబ: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు.
ఘూకారి, సం. వి ఇ. పుం. కాకి: చూ, వాయసము. 1.
ఘూకావాసము, సం. వి. అ పుం. పెద్దపేఁకు*: చూ, శాకోటము.
ఘూర్జరబ్రాహ్మణులు, అం. ఉత్తరమున కచ్ఛ సింధుశాఖయు, పశ్చిమమున సముద్రమును, దక్షిణమున కాంబేసింధుశాఖయు, తూర్పున అంబా భవాని మొదలు నర్మదానదీవఱకుండు కనుమలవఱకును గల దేశము ఘూర్జరదేశము. వింధ్యపర్వతమునకును నర్మదానదమునకును ఉత్తరమునందుండు విస్తారప్రదేశము ఘూర్జరములోఁ జేరియుండినను ఇందలి బ్రాహ్మణులు ఘూర్జరులనంబడి పంచద్రావిడులలోఁ జేరినవారైయున్నారు. వీరిలో అగస్త్యులవారు అను బ్రాహ్మణులు, అక్షయమంగళులను బ్రాహ్మణులు, అనావలులను బ్రాహ్మణులు, ఔదీచ్యబ్రాహ్మణులు, కపిలబ్రాహ్మణులు, ఖదాయతీ బ్రాహ్మణులు, ఖేడావాలురను బ్రాహ్మణులు, గయావళీబ్రాహ్మణులు, గుగలీబ్రాహ్మణులు, గోమతీవాలురను బ్రాహ్మణులు, చావిషులనుబ్రాహ్మణులు, జంబుబ్రాహ్మణులు, ఝాలోరాబ్రాహ్మణులు, తపోధనులను బ్రాహ్మణులు, తలాజీయబ్రాహ్మణులు, దధీచిబ్రాహ్మణులు, నర్సిపదబ్రాహ్మణులు, పారాశర్యబ్రాహ్మణులు, ప్రేతవాలురను బ్రాహ్మణులు, భార్గవబ్రాహ్మణులు, మోతాలల్‌అనుబ్రాహ్మణులు, యాజ్ఞికవాలురనుబ్రాహ్మణులు, రజవాలురనుబ్రాహ్మణులు, వటులులనుబ్రాహ్మణులు, వళాందబ్రాహ్మణులు, వాల్మీకబ్రాహ్మణులు, శ్రీమాళిబ్రాహ్మణులు, సజూద్రాబ్రాహ్మణులు, ఇత్యాది : (చూ, బ్రాహ్మణులు).
ఘూర్జరము, సం. వి. అ. పుం. = గుజరి - గుజరాతి: చూ, దేశములు.
ఘూర్జరస్త్రీ, అం: చూ, దేశస్త్రీలు: చూ, స్త్రీ. 1-3.
ఘూర్జరి, అం. 1: స్త్రీ: చూ, స్త్రీరాగములు; 2: చూ, పంచమిజభాషలు: (చూ, భాష. 1.)
ఘూర్జర్యుపాంగములు, అం: (చూ, అంగము. 9) మహారాష్ట్రి ఘూర్జరి, సౌరాష్ట్రి, దక్షిణ, ద్రావిడ. (4).
ఘూర్ణనము, సం. వి. అ. న. తిరుగుట : చూ, మర.
ఘూర్ణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. గిరగిరతిరగడము : చూ, విహారము. 1.
ఘూర్ణితము. సం. విణ. 1. తిరుగుడుపడినది: ఆఘూర్ణితము, ఆవృత్తము, ఉద్భ్రాంతము; 2. కూరుకుపాటుపడినది : చూ, స్వప్నము. 2.
ఘూర్ణితుఁడు, సం. విణ: చూ, ప్రచలాయితుఁడు.
ఘూర్ణిల్లు, సం. అ. క్రి. తిరుగుడుపడు: చూ, పరిభ్రమించు.

ఘృ

ఘృణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కనికరము : చూ, దయ: 2. అసహ్యత: చూ, రోఁత. 2.
ఘృణావాసము, సం. వి. అ. పుం. గుమ్మడి*: చూ, మహాఫలము.
ఘృణి, సం. వి. ఇ. పుం కిరణము : చూ, హాయనము. 2.
ఘృతకుమారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గృహకన్య.
ఘృతకోశాతకి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. నేతిబీఱ*: చూ, బీఱ. 2.
ఘృతకోశాతకీన్యాయము, న్యా. నేతిబీఱకాయ యని పేరేగాని అందులో నేయిలేదు సరేకదా ఉప్పయినుండుననుక్తి.
ఘృతదీధితి, సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.
ఘృతదీధితి, —పై.—
ఘృతధూపకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వృకధూమకము*.
ఘృతపత్రకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పూతికరజము*.
ఘృతపూర్ణకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రాజాన్నము. 1-౨౪.
ఘృతమండ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాయసోలి*.
ఘృతమండలిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ: చూ, హంసపాది*.
ఘృతమంథ, —పై.—
ఘృతము, సం. వి. అ. న. 1. నెయ్యి: చూ, హవిస్సు. 2; 2. నీరు: చూ, సలిలము; 3. క్షీరము. పాలు: చూ, స్తన్యము. 1-౧; విణ. 4. వెలిఁగినది: చూ, దీప్తము. 1; అం 5: చూ, దానములు.
ఘృతాంకము, సం. వి. అ. న. పాలమడ్డి: చూ, సరళద్రవము.
ఘృతేళిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ. ఎఱ్ఱచీమ: చూ, పిపీలిక.
ఘృతోదము, సం. వి. అ. పుం. నేతిసముద్రము: చూ, సముద్రము.
ఘృష్టకము, సం. వి. అ. న. 1. కౌఁగిలింత: చూ, సంశ్లేషము; అం. 2: చూ, అజాతస్మరాలింగనములు: (చూ, ఆలింగనములు.)
ఘృష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పాఁచితీఁగ*: చూ, విష్వక్సేనప్రియ; 2. పోటీ: చూ, స్పర్ధ; 3. రాయిడి: చూ, పీడనము; 4. తొలియీఁతయావు, రూ - సృష్టి: చూ, ధేనువు. పుం. 5. కిరణము: చూ, హాయనము. 2; 6. = గూటి. పంది: చూ, సూకరము.

ఘో

ఘోంట, సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. = గొంటు*: చూ. పోఁక; 2. = గొట్టె. రూ - ఘోటు*: చూ, రేఁగు; 3. రేఁగుపండు : చూ, రేఁగు*.
ఘోంటా ఘుటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రేఁగు*.
ఘోంటాఫలము, సం. వి. అ. న: చూ, పోక*.
ఘోటకబ్రహ్మచర్యము, న్యా. గుఱ్ఱము బ్రహ్మచర్యము సేయుట. అనఁగాఁ జేయదనుట. (ఘోటక బ్రహ్మచర్యము-అజగరోపవాసము-పింగళాజపము-పిల్లిశీలము - బకధ్యానము - నక్కవినయము. ఇవి యన్నియు నసత్యములనుట. వైజ. 2, ఆ. 19.
ఘోటకము, సం. వి. అ. పుం. = గోడా: చూ, హయము.
ఘోటకముఖము, అం: చూ, సప్తాధికరణములు: (చూ, ఔపనిషదికము - కామశాస్త్రము.)
ఘోటజటి, సం. వి. న్. పుం. = గొట్టె*: చూ, రేఁగు.
ఘోటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = గోడిగ: చూ, హయము. 1—౧.

ఘోటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = —పై.—
ఘోట్టాణము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 2. ఘోట్టాణమను దేశము: చూ, దేశములు.
ఘోటావుకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. (రూ - ఘోటావుక్కుఁడు) అశ్వవిక్రయికుఁడు: చూ, హేలావుకుఁడు.
ఘోణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నాసిక: చూ, ముక్కు; 2. గుఱ్ఱపుముక్కు, ప్రోథము: చూ, ముక్కు.
ఘోణము, సం. వి. అ. పుం. గోంతి: చూ, వృషభము. 1.
ఘోణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఏనికదోమ: చూ, మశకము. 1; 2. నీరుపట్టుయీఁగ: చూ, మక్షిక. 1—౨; న. పుం. 3. = గూటి. పంది: చూ, సూకరము.
ఘోణికాపుత్రము, అం: చూ, ఘోటకముఖము.
ఘోణికాపుత్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కణాశాస్త్రము చేసిన వాఁడు.
ఘోర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రాత్రి.
ఘోరకుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రాతకాఁడు.
ఘోరచర్మనము, సం. వి. అ. పుం 1. పులి: చూ, శార్దూలము; పుం, న. 2. గూబ: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు.
ఘోరధ్వని, సం. వి. ఇ. పుం. బడబాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1—౨౮.
ఘోరపటము, సం. వి. అ. న. = గోరుపడము. కంబడి: చూ, రల్లకము.
ఘోరపుష్పము, సం. వి. అ. న. కంచు: చూ, లోహము. 1.
ఘోరము, సం. వి. అ. పుం. 1. నక్క: చూ, సృగాలము; 2. జింక: చూ, హరిణము. 1; విణ. 3. = గోరము. భయంకరము: చూ, రౌరవము. 2. (భయానకరసము.)
ఘోరవాసనము, సం. వి. అ. పుం. నక్క: చూ, సృగాలము.
ఘోరరాని, సం. వి. న్. పుం—పై.—
ఘోరరూపిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ బొమ్మదేవుని విల్లు; చూ, బాణము. 1—౬౦.
ఘోరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుఁడు; విణ. 2: చూ, భయంకరుఁడు.
ఘోలము, సం. వి. అ. న. రూ - ఘోళము: చూ, మజ్జిగ.
ఘోలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ - ఘోళి. = గోళి*. చేతరాని: చూ, శకుల; 2. రూ. - ఘోళి. = గోళి. పావలి*: చూ, విచిల్లిక.
ఘోష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1: చూ, సదావ*; 2. నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2.—౧; 3. చిట్టికూర *: చూ, భండీరము; 4. చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2.
ఘోషకము, సం. వి. అ. పుం. చేఁతిబీఱ *: చూ, బీఱ. 2.
ఘోషకాకృతి, సం. వి. అ. పుం. —.పై.—
ఘోషణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉచ్చైర్ఘుష్టము: చూ, బెట్టుసరి; 2. = గోసు: చూ, సాటింపు.
ఘోషము, సం. వి. అ. పుం. 1. గొల్లపల్లె: చూ, దేశము: 2. ఆవులమంద: చూ, ధేనువు; 3. ఉఱుము: చూ, స్తనితము; 4. కంచు: చూ, లోహము. 1; 5: చూ, ఘోషకము*; 6. దోమ: చూ, మశకము. 1.
ఘోషయిత్నువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. బాపఁడు: చూ, బ్రాహ్మణుఁడు; 2. కోయిల: చూ, పికము.
ఘోషవతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వల్లకి: చూ, వీణ. 1, (వీణమీఁద పాడుట అని కొందఱు.)
ఘోషాప్రకాశము, సం. వి. అ. న. కంచు: చూ, లోహము. 1.
ఘోషించు, సం. అ. క్రి. మ్రోయు: చూ, శబ్దించు.
ఘోషికము, సం. వి. అ. పుం. నీరుపంది: చూ, సూకరము. 1-౩.
ఘోషుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గొల్లవాఁడు: మహాశూద్రుఁడు.
ఘోళము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ - ఘోలము.
ఘోళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ - ఘోలి.

ఘ్రా

ఘ్రాణతర్పణము, సం. విణ. ఇష్టగంధము. మంచివాసన అది; చూ, వాసన. 1-౧౧. (1-౧౯): చూ, రాజార్హము. 1-౯.
ఘ్రాణము, సం. వి. అ. న. (పుం. అని కొందఱు) 1. నాసిక; చూ, ముక్కు; విణ. 2. రూ-ఘ్రాతము. మూర్కొనఁబడినది: చూ, వాసన. 1-౧౮; 3. నేత్రాది దశేంద్రియములలో నైదవ యింద్రియము: చూ, హృషీకము: (చూ, ఇంద్రియములు.)
ఘ్రాణరంధ్రములు. అం. బ. రంధ్రములు తొమ్మిదింటిలోని యొకతెగలో నొకజత: చూ, రంధ్రములు.
ఘ్రాణించు. సం. స. క్రి: చూ, మూర్కొను.
ఘ్రాతము, సం. విణ: చూ, ఘ్రాణము. 2.
ఘ్రాతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నాసిక: చూ, ముక్కు.

ఙ

ఙ. ఒక యక్షరము, సం. వి. అ. పుం. 1. భైరవుఁడు. చూ, శివుఁడు; 2. భయము: చూ, వెఱపు; 3: చూ, ఏనుఁగు; 4. మాట: చూ, శబ్దము. 2; 5. జనము: చూ, ప్రజ. 2; 6. విషయవాంఛ: చూ, వాంఛ.
ఙమ్, సం. వి. అ. న. 1. కాటుక: చూ, చాఁదు; 2. పిల్లనగ్రోవి శబ్దము: చూ, స్వరము. 2-౬౬-(రాగ); 3. తిరము: చూ, స్థిరము.

చ

చ. ఒక యక్షరము. సం. అవ్య. 1. పాదపూరణమందు వచ్చెడి అవ్యయము. ('సచ ప్రాహచ రాజానమ్') (తు-హి-చ-స్మ-హ - వై ఈ అఱును పాదపూరణమందు వర్తింపును); 2. అయ్యేవే; 3. అదిఉండగా యిదిన్ని; 4. అవయవములకు ప్రాధాన్యము లేక సమూహప్రాధాన్యము; 5. అన్నిటికిన్ని పరస్పరప్రాధాన్యము; 6. అదిన్ని యిదిన్ని; 7. భేదర్థకము, అట్టాయెనా; 8. అవధారణార్థకము: చూ, సత్యము. 1; 9. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1; 10. కారణము: చూ, హేతువు; 11. తుల్యయోగము; 12. ఆజ్ఞ: చూ, సెలవు; 13. పౌనరుక్త్యార్థకము; 14. దీప్తి: చూ, వెలుతురు. 1; సం. వి. అ. పుం. 15: చూ, శివుఁడు; 16: చూ, వెన్నెల

పులుఁగు;17: చూ, మ్లేచ్ఛుఁడు; 18: చూ, హిమాంశువు; 19: చూ, సూర్యుఁడు; 20: చూ, ద్రుమ్చు. 1; అం. 21: చూ, తాలవ్యములు; 22: చూ, పరుషములు.

చమ్, సం. వి. అ. న. నెత్తురు: చూ, రక్తము. 1.

చంకరము, సం. వి అ. పుం. 1. = కంచరము. తేరు: చూ, శకటము. 1; 2. చెట్టు : చూ, వృక్షము. రూ - చంకురము.

చంకురము, సం. వి. అ. పుం. 1. = : చూ, రూ-చంకరము; 2: చూ, రూ - చంకరము; 3. ఘోరణము: చూ, హయము. 1—౪౬—(౧౩).

చంక్రమణము, సం. వి. అ. న: చూ, లంపు.

చంగము, సం. విశ. = చక్కని, చక్కనిది: చూ, హృద్యము.

చంగలము, సం. వి. అ. పుం. 1. పన్ను లేని అంగడివీథి: చూ, మార్గము. 1; 2. నల్లబట్ట: చూ, 1—౬౭.

చంగుఁడు, సం. విశ: చూ, సమర్థుఁడు.

చంచ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, చాఁప; 2. కసవుతోఁ జేసిన బొమ్మ: చూ, హరిణి 3—౬.

చంచత్పుటము, అం: చూ, తాళకళలు: (చూ, తాళము. 2.) (ముఖ్యకళాప్రాణము.)

చంచభృత్తు, సం. వి. ద్. పుం. స్త్రీ: చూ, పక్షి. (చంచుభృత్తు అనియు.)

చంచరీకము, సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము.

చంచరీకావళి, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఇది ఒక్కొక్క పాదమునందు మ, మ, ర, ర, గురువులు గలిగి ఏడవ యింట యతిగల త్రయోదశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా. — "కంబుగ్రీవా సత్యా - కామినీప్రాణనాథా": చూ, వృత్తము. 1.

చంచల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1; 2: చూ, లక్ష్మి; 3: చూ, పిప్పలి. 1. *; 4. ములువెంపలి *: చూ, వెంపలి.

చంచలము, సం. వి. అ. పుం. 1. గాలి: చూ, వాయువు; 2. మందపిచ్చుక; చూ, పిచ్చుక; విశ. 3. చలించునది: చూ, చలితము. 3; అం. 4: చూ, విద్యుత్తులు (విద్యుత్తు. 1.)

చంచలించు, సం. అ. క్రి: చూ, చలించు.

చంచలుఁడు, సం. విశ. 1: చూ, వలపుకాఁడు; 2: చూ, విటుఁడు; 3. గాలి: చూ, వాయువు.

చంచుసూచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మహాపక్షము.

చంచుఁడు, సం. వి. అ. పుం. = చెంచు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

చంచువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. పక్షిముక్కు: చూ, ముక్కు; పుం. 2. ఆముదము*: చూ, వ్యడంబకము; 3. బొలము బచ్చలి*: చూ, బచ్చలి; 4. = చెంచు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

చండ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నల్లకచోరము *: చూ, రాజార్హము; 1—౧౦; (1—౧౩); 2: చూ, జలురక్కసి *; 3. లింగిదొండ*: చూ, దొండ; 4. కొండబెండ *: చూ, షడ్గ్రంథ.

చండకము, సం. వి. అ. పుం. 1. పులి: చూ, శార్దూలము; 2. సన్నపాకుల ఎఱ్ఱగన్నేరు *: చూ, హయమారకము.

చండము, సం. వి. అ. పుం. చింత *: చూ, తింత్రిణి.

చండముండ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-చండముండి. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1.

చండముండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. — పై. —

చండవాయువు, సం. వి. ఉ. పుం. వడిగాలి: చూ, వాయువు 1—౪—(౫).

చండశూకము, సం. వి. అ. పుం. 1. సాలము *: చూ, మద్ది; 2: చూ, నీరుమద్ది*.

చండసూచికము, అం : చూ, ఏకవింశతి స్థానకములు.

చండాంశువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.

చండాకరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మంజిష్ఠ*.

చండాతకము, సం. వి. అ. పుం, న. = చెడ్డి. జోగముదానలు సగము తొడవఱకుఁ దొడిగికొనెడు గుడిగి: చూ, వస్త్రము. 1—౯—(౯).

చండాతము, సం. వి. అ. పుం. గన్నేరు వాడగన్నేరు (అని కొందఱు) *: చూ, హయమారకము.

చండాల బ్రాహ్మణులు, అం. శస్త్రాస్త్ర ధనుర్ధరులై ధనాపహారులగు విప్రులును, పరులను హింసింపుచు క్రూరత్వముఁ గలిగి పరదారాగమనపరాయణులై పరద్రవ్యాపహారణాభిలాషు లగువారును చండాలబ్రాహ్మణులు: చూ, బ్రాహ్మణులు. (వీరు దశవిధబ్రాహ్మణులలోనివారు.)

చండాల వల్లకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చండాలవీణె: చూ, వీణ. 1—౧౪.

చండాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మాలది: చూ, మాల. (1); 2. నీలి*: చూ, రంజని.

చండాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వీణ: చూ, వీణ. 1; 2. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 3. పిన్ననీలి*: చూ, రంజని.

చండాలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ - చాండాలుఁడు. 1. మాలవాఁడు: చూ, మాల. 1; 2: చూ, మంగలి; అం. 3: చూ, జాతులు.

చండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = చెండి: చూ, పార్వతి. 1; 2. కోపముగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౩౯; 3. మిక్కిలి ప్రేమగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౫౪; 4. చంపునట్టి ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౫౫.

చండించు, సం. అ. క్రి: చూ, రోషించు.

చండిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = : చూ, చండి.

చండిమ, సం. వి. న్. పుం. వాఁడిమి: చూ, క్రౌర్యము. 1.

చండిల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చండిలమను నది : * చూ, నది.

చండిలము, సం. వి అ. పుం. చక్రవర్తమను కూరాకు.

చండిలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుఁడు; 2. చంద్రుఁడు : చూ, హిమాంశువు; 3: చూ, మంగలి.

చండుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చండుఁడను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-౪; 2. యమకింకరుఁడు; చూ, హరి. ౯-(౧); విశ. 3. మిక్కిలి కోపము గలవాఁడు; చూ, రోషణుఁడు; 4. వాఁడిమిగలవాఁడు: చూ, హింసకుఁడు. 2.

చండువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఎలుక: చూ, మూషికము.

చందన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, శారిబ*.

చందనద్రుమము, సం. వి. అ. పుం: చూ, గంధపుమ్రాను*.

చందనపుష్పకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, లవంగపుష్పము*.
చందనము. సం. వి. అ. న. 1. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 1; పుం, న. 2. మంచిగంధము: చూ, వాసన; పుం. 3: చూ, సుగంధము*. 1. (చందనాసవము చేయుదురు.)
చందనాచలము, సం. వి. అ. పుం. మలయపర్వతము; చూ, పర్వతము (ఇట్లు చందనాద్రి-చందనాలయము.)
చందని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చందని యను నది; చూ, నది.
చందనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చందనుఁడను కోఁతి: చూ, వానరము. 1-౧౪.
చందినీ అత్తరు, మి. వి. చందన తైలము, మంచిగంధపు నూనె. (సెగ, తెల్లకుసుమ మాన్పును); చూ, ప్రబోధము: (చూ, స్నేహము. 1-౧౧.)
చందియుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1.=చందమామ. రూ-చంద్రుఁడు-చంద్రమసుఁడు: చూ, హిమాంశువు; 2. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.
చంద్రకము, సం. వి. అ. పుం. 1. నెమలిపురికన్ను: చూ, పింఛెము; 2: చూ, వితానము.
చంద్రకళ, అం. 1. ఒకానొక వృత్తము. ఇది ఒక్కొక్క పాదమున ర, స, స, త, జ, జ, గురువులుండి పదునొకండవ యింట యతిగల ఏకోనవింశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టినవృత్తము: చూ, వృత్తము. 1; 2. చంద్రునికళ: చూ, శశికళ.
చంద్రకాంతము, సం. వి. అ. న. 1. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; పుం, న. 2. తెల్లకలువ*: చూ, సహస్ర పత్రము. 1-౧౨-(౩); పుం. 3.చలువరాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౮); 4. ఒక రకము పిండివంట: చూ, భక్ష్యము; 5. దుంపజాతి చెట్టు (దీని ఆకులు ఆముదమున వెచ్చచేసి నెత్తురు గడ్డలపైన వేయుదురు. దుంప సెగ రోగములలో వాడెదరు.)
చంద్రకి, సం. వి. న్. పుం. 1. నెమిలి: చూ, మయూరము; 2. కపుఁజు: చూ, కౌఁజు; 3. కోడి: చూ, పుంజు.
చంద్రగణములు, అం. బ: చూ, గణము. 4.
చంద్రగోళస్థులు, సం. వి. అ. పుం. (ప్ర-బ). పితృదేవతలు: చూ, హరి. 5-౪.
చంద్రగ్రహణము, వా: చూ, గ్రహణము. 1.
చంద్రచంచల, సం. వి. అ. స్త్రీ. చంద్రకమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
చంద్రచంద్రికాన్యాయము, న్యా. చంద్రుని వదలి వెన్నెల యుండదను రీతి.
చంద్రచకోరన్యాయము, న్యా. చకోరములు చంద్రకిరణములను భక్షించును. కావునఁ జంద్రుఁ డెన్నఁడుదయించునా యని చకోరములు వేచియుండును. ఒక గొప్పవాని దర్శనార్థము ప్రతీక్షించుచున్నవానినిగూర్చి దీనిని బ్రశంసింతురు.
చంద్రచ్ఛందము. సం. వి. అ. పుం. వేయిపేటలుగల హారము: చూ, భూషణము. 2-౬(౪౧).
చంద్రజ్ఞానతంత్రము, అం: చూ, తంత్రములు.
చంద్రజ్ఞానము, అం: చూ, ఆగమములు: (చూ, ఉపవిద్యలు. 11-౪.)
చంద్రజ్యోతి, సం. వి. ష్. న.=చందురజోతి: చూ, బాణసంచు (ఇట్లు చంద్రద్యోతి—చంద్రద్యుతి.)
చంద్రబాల, సం. వి. అ. స్త్రీ. పెద్ద యేలకి*: చూ, పత్రల.
చంద్రబీజము, సం. వి. అ. న. వెండి: చూ, లోహము. 1.
చంద్రభస్మము, సం. వి. న్. న. కర్పూరము: చూ, సిరము.
చంద్రభాగ, సం. వి. అ. స్త్రీ. చంద్రభాగ అను నది: చూ, నది. (రూ-చంద్రభాగి-చాంద్రభాగ-చాంద్రభాగి.)
చంద్రభాగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—
చంద్రమసుఁడు, సం. వి. స్. పుం: చూ, చందురుఁడు. 1.
చంద్రము, సం. వి. అ. పుం. 1.=సిరము: చూ, చంద్రభస్మము; 2. నీరు: చూ, సలిలము; 3. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 4. కంపిల్లము*: చూ, రోచన.
చంద్రమౌళి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుఁడు.
చంద్రరేఖ, సం. వి. అ స్త్రీ. 1. ఇందురేఖ: చూ, శశికళ; 2: చూ, సోమరాజి*; అం. 3. ఒకానొక వృత్తము. ఇది యొక్కొక్క పాదమునందు మ, ర, మ, య, యగణములు గలిగి యెనిమిదింట యతిగల పంచదశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా:— "మత్తేభక్రాంతిచే ర - మ్యంబౌ మహిం జంద్రరేఖా, వృత్తం.": చూ, వృత్తము. 1.
చంద్రరేణువు, సం. విణ. కావ్యచౌరుఁడు: చూ, హారకుఁడు.
చంద్రవదన, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఇది యొక్కొక్క పాదమునకు ఒక భగణము, ఒక యగణము గలదై యాఱవ ఛందస్సునందు బుట్టినవృత్తము. ఉదా :— "చంద్రవదనన్ దేవేంద్రవినుతా ని, స్తంద్రతభయంబుల్, సాంద్రముగఁ జెప్పన్.": చూ, వృత్తము. 1.
చంద్రవర్త్మ, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఇది యొక్కొక్క పాదమునందు ర, న, భ, స గణములుగలిగి ఏడింటయతిగల ద్వాదశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా:— "ఇంద్రవంద్య జగ-దీశ ఘనయశ, స్సాంద్రకామే పలి - సద్మ యదువరా.": చూ, వృత్తము. 1.
చంద్రవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మాతులుంగము*.
చంద్రవాంగమము. సం. వి. అ. పుం. వాలుకొంగ : చూ, బకము.
చంద్రవ్రతము, సం. వి. అ. న: చూ, చాంద్రాయణవ్రతము.
చంద్రవ్యాకరణము, అం: చూ, వ్యాకరణములు.
చంద్రశాల, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పై మేడ : చూ, సదనము. 1; 2: చూ, వెన్నెల.
చంద్రశాలి, సం. వి. అ. స్త్రీ. పైమేడ : చూ, సదనము. 1.
చంద్రశేఖరుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు.
చంద్రశ్రీ, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఇది ఒక్కొక్కపాదమునందు య, మ, న, స, ర, గురువులు గలిగి పండ్రెండవ యింట యతిగలిగి పదునాఱవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా:— "క్షమం జంద్రశ్రీతో యమనసర - గల్పానువిశ్రా, మముఞ్ సంబంధించున్నరహరి ర - మాచిత్త చోరా.": చూ, వృత్తము. 1.
చంద్రసంజ్ఞము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సిరము.
చంద్రసూర్యాగ్నిలోచనుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు.
చంద్రహాసకము, సం. వి. అం. పుం. వెండి: చూ, లోహము. 1.

చక్రభ్రమిన్యాయము, న్యా. చక్రపు అంచు మీఁదిది క్రిందికి, క్రిందిది మీఁదికి వచ్చుచుండునను రీతి.

చక్రమండలము, అం: చూ, కరణములు.

చక్రమండలి, సం. వి. న్. పుం. కొండచిలువ: చూ, సర్పము. 1-౪-(౨౦).

చక్రమర్దకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రపున్నాటము.

చక్రమర్దనము, —పై.—

చక్రమర్దము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జిల్లేడు*.

చక్రము, సం. వి. అ. న. 1. సుదర్శనమను బాణము: చూ, బాణము. 1.౧౫; (1-30); 2. గాలిగుడి: చూ, వఱదగుడి; 3. గుంపు: చూ, సమూహము; 4. దండు. చదరంగపుసేన (అని కొందఱు): చూ, సేన; 5. రాష్ట్రము: చూ, దేశము; 6 గ్రామసమూహము; 7: చూ, కుమ్మర సారె; 8. నీటి సుడి: చూ, సుడి. 1; 9. చిన్ననాణెము: చూ, లోహము. 1; 10. బండిని లాగు గుండ్రని చట్రము. అ, అరి, ఓ, అక్ష ధరము, అక్షము: చూ, శకటము. 1-౨౫; పుం. 11. జక్కవ. రూ-చక్రవాకము: చూ, బటువు గువ్వ; అం. 12: చూ, విష్ణ్వాయుధములు: 13: చూ, సంయుత హస్తములు; 14: చూ, బాణము. 1; అం. 15: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.

చక్రముఖము, సం. వి. అ. పుం. పంది: చూ, సూకరము.

చక్రములు, అం. 1. మూలాధారము, స్వాధిష్ఠానము, మణిపూరకము, అనాహతము, విశుద్ధము, హంక్షము. (6) (అయ్యు) మూలాధారము, స్వాధిష్ఠానము, నాభి, హృదయము, కంఠము, ఘంటిక, భ్రూవు, బ్రహ్మరంధ్రము, గగనము (9) (అనియు) రెండు విధములు; 2. రాశిచక్రము, అంశచక్రము, ఆరూఢ చక్రము మొ. (చక్రములోని రాసులు:— మేషము, వృషభము, మిధునము, కర్కాటకము, సింహము, కన్య, తుల, వృశ్చికము, ధనుస్సు, మకరము, కుంభము, మీనము.)

చక్రరదము, సం. వి. అ పుం: చూ, చక్రముఖము.

చక్రరేఖ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రాజపత్నిలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౪౦.

చక్రల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వట్రువము సె*: చూ, తృణము. 1.

చక్రలక్షణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిప్పతీఁగె*: చూ, సోమవల్లి.

చక్రవక్త్రము, సం. వి. అ. న. దరిద్రవతిలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౧౫.

చక్రవర్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-చక్రవర్తము-చక్రవర్తిని. ఒక రకము కూరాకు*: చూ, వాస్తూకము-వాస్తుకము. (ఇది తెల్ల రకము, ఎఱ్ఱరకము అని రెండువిధములు. దీనితైలము కొంకి పురుగు వ్యాధిలోపనిచేయును. ఈకూర మలమును భేదించును.)

చక్రవర్తము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

చక్రవర్తి సం. వి. న్. పుం. = చక్రవర్తి: చూ, రాజు. 1. (ఇ. పుం. అని కొందఱు.)

చక్రవర్తిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. సార్వభౌమురాలు, రాణి: చూ, రాజు. 1-౮; 2. కోరింద*: చూ, ముచపత్ర; 3: చూ, చక్రవర్త.

చక్రవర్తులు, అం. హరిశ్చంద్రుఁడు, నలుఁడు, పురుకుత్సుఁడు, పురూరవుఁడు, సగరుఁడు, కార్తవీర్యార్జునుఁడు. (6): చూ, మహారాజులు.

చక్రవాకము, సం. వి. అ. పుం. = జక్కవ: చూ, బటువుగువ్వ.

చక్రవాకముఖప్రియము, సం. వి. అ. పుం. కంచెయీఁడ*: చూ, శర్కరాంకము. 1-౨.

చక్రవాటము, సం. వి. అ. పుం. 1. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 2. దీపపుకుందె: చూ, ప్రమిదె: (చూ, పాత్రము. 6.)

చక్రవాటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పరిబూనినవాఁడు.

చక్రవాస్తుకము, సం. వి. అ. పుం. చక్రవర్తికూర*: చూ, వాస్తుకము.

చక్రవాళ, అం. క్షుద్రప్రబంధము.

చక్రవాళకము, సం. వి. అ. న: చూ, సమూహము.

చక్రవాళము, 1. —పై.—; 2 గాలిగుడి: చూ, వఱదగుడి; పుం. 3. చుట్టుగొండ (రూ-చక్రవాడము): చూ, పర్వతము; అం. 4. ఒకానొకవృత్తము. 1.

చక్రవృద్ధి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. వడ్డీకివడ్డీ: చూ, వడ్డీ; అం. 2: చూ, ధనవృద్ధులు.

చక్రశ్రేష్ఠకము, సం. వి. అ. పుం. తగిరిస*: చూ, ప్రపున్నాటము.

చక్రసంజ్ఞము, సం. వి. అ. న. వంగము, తగరము: చూ, లోహము. 1.

చక్రసంవరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బుద్ధభేదము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

చక్రాంకితము, సం. విణ. గుండ్రని గుఱుతిడఁబడినది: (చూ, అంకితము.)

చక్రాంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. = జక్కవ: చూ, బటువు గువ్వ; 2. అంచ: చూ, హంస; 3. గొడుగు: చూ, వారిత్ర.

చక్రాంగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుఅంచ: చూ, హంస; 2. రూ-శక్రాంగి. కటుకరోహిణి*: చూ, కటుకాదని. 1; 3. దూసరి*: చూ, పత్పాదని.

చక్రాంతము, అం: చూ, కరణములు.

చక్రాటము, సం. వి. అ. పుం. ముప్పదిరెండు గురిగింజల యెత్తు బంగారునాణెము: చూ, లోహము 1.

చక్రాటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పాములవాఁడు: చూ, వ్యాళగ్రాహి; 2: చూ, వంచకుఁడు.

చక్రాణి, సం. వి. అ. న. బ. ఏటివంపు, భూమిని ప్రక్కలించి నీళ్ళారివచ్చెడు బుగ్గ (అని కొందఱు): చూ, పుటభేదము. (ఏ. చక్రము.) (అమ-వారివర్గము.)

చక్రాధివాసి, సం. వి. న్. పుం: నారింజ*: చూ, శర్కరాంకము. ౧-౧౧.

చక్రాయుధప్రయోగము. అం: చూ, తంత్రములు.

చక్రాయుధము, సం. వి. ధ్. స్త్రీ, అ. న. ఆయుధము: చూ, బాణము. 1-౩౦.

చక్రాలత్రిప్పుడు. అం: చూ, బాలక్రీడ.

చక్రి, సం. వి. న్. పుం. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. = జక్కవ: చూ, బటువుగువ్వ; 3: చూ, సర్పము; 4. రారాజు: చూ, రాజు. 1-౩; కుమ్మరి: చూ, మృత్కారుఁడు; 6. తేరు: చూ, శకటము. 1; 7. కప్ప: చూ, హరి. 12: 8: చూ, తెలుకులవాఁడు; 9. పురోహితుఁడు: చూ, యాజ్ఞికుఁడు; 10. గ్రామమునకధికారి: చూ, రాజు. 1.

చక్రికాయంత్రము, సం. వి. అ. న: చూ, తిరుగలి.

చక్రీవంతము, సం. వి. త్. పుం. గాడిద: చూ, రాసభము.

చక్రోఘుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జక్కులఱేఁడు, కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.

చక్షుఃప్రీతి, అం: చూ, ద్వాదశావస్థలు.

చక్షువు, సం. వి. స్. న. 1. కన్ను: చూ, లోచనము. 1; 2: చూ, వహ్ని. 1-౩— 1; అం. 2: చూ, ఇంద్రియములు: (చూ, హృషీకము.)

చక్షుశ్శ్రవణన్యాయము, న్యా. పామునకు వినికి యున్నప్పుడు చూపును, చూపున్నప్పుడు వినికియు నుండదను రీతి.

చక్షుశ్శ్రవము, సం. వి. స్. పుం: చూ, సర్పము.

చక్షుష్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అందకత్తె: చూ, స్త్రీ; 2. పాలకూర*: చూ, మనుపాల; 3: చూ, వద్ది*; 4. పొడిపిండి: చూ, సాదము. 1-౩౪; 5. రూ-చక్షుష్యము. అడవి యులవలు; చూ, సరటి.

చక్షుష్యము, సం. వి. అ. పుం, న. 1: చూ, మొగలి*; 2: చూ, శ్రీపుష్పము*; పుం. 3. చిల్ల*: చూ, సల్లకి; 4. మునుగ*: చూ, శిగ్రువు. 1; 5: చూ, రసాంజనము; 6: చూ, రూ-చక్షుష్య. 5; విణ. 7. హితమైనది: చూ, హితవు.

చటక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుపిచ్చుక (చటకక అనియు): చూ, పిచ్చుక; 2. ఆఁడుపిచ్చుక పిల్ల: చూ, పిచ్చుక; 3. పిప్పలివేరు: చూ, పిప్పలి. 1; అం. 4. (చటకగతి): చూ, గతులు.

చటకగతి, అం: చూ, చటక. 4.

చటకము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పిచ్చుక; 2. కోడి: చూ, పుంజు.

చటకవిలసితము, అం: (చూ, అదూషితము): చూ, వ్యాసకరణబంధములు.

చటకారి, వా. వి. 1. హిందూదేశమునఁ బుట్టిన ఆంగ్లేయసంతతివాఁడు; 2: చూ, నిష్ప్రయోజకుఁడు.

చటకాశిరము, సం. వి. స్. న: పిచ్చుక తలవలె నుండునది. (చటకా-శిరః అని రెండుపేళ్ళుగాఁ గొందఱు. అప్పుడు శిరశ్శబ్దము అ. పుం.)

చటకోత్తమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆఁడు ఊరఁబిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

చటాకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-చటకము. 1.

చటాకు, వా. వి. $\frac{1}{16}$ సేరు. 5 తులములు. ఒకగిద్ద (తెనుఁగున వాడుక.)

చటుచాటుని, సం. వి. ఇ పుం. ప్రియవాక్యము: చూ, శబ్దము. 2.

చటులము, సం. విణ. చలించునది: చూ, చలితము. 3.

చటుల్లోలుఁడు, సం. విణ. ప్రియోక్తులం దాసక్తి గలవాఁడు: చూ, చాటులోలుఁడు.

చటువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, ఉదుపు; 2. రూ-చాటువు: చూ, చటుచాటుని; 3. యోగుల ఆసనవిశేషము: (చూ, ఆసనములు.): చూ, స్వస్తికాసనము.

చణకపుష్పి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. : చూ, కలభకర్ణిక *.

చణకము, సం. వి. అ. పుం. 1. = సెనగ *: చూ, సెనగలు. (త్రి అని శ, ర.); 2. గాలి: చూ, వాయువు.

చణకాత్మజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వాత్స్యాయనముని: చూ, ముని. 1.

చణపుష్పి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-చణకపుష్పి *.

చణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంటిస *: చూ, తృణము. 1.

చతురంగము, సం. వి. అ. న. 1. = చదరంగము. ఒకయాట. (ఇందు రాజు, 1. మంత్రి 1, ఏనుఁగులు 2, గుఱ్ఱములు 2, శకటములు 2, బంట్లు 8, ఒకవైపునను, ఇవ్విధంబుననె రెండవవైపునను ఉండి రెండుబలములును నడక లారంభించును.); అం. 2: చూ, అవధానములు.

చతురంగములు, అం. ఏనుఁగులు, గుఱ్ఱములు, రథములు, కాల్బంట్లు (4.)

చతురంగులము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రేల *; 2. అపరకర్మమందలి పిండివంట: చూ, మల్లకము.

చతురంత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నేల: చూ, భూమి. 1.

చతురంతయానము, సం. వి. అ. న: చూ, పాలకి.

చతురబ్ద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నాలుగేండ్ల (ఆవు) పెయ్య: చూ, ధేనువు. (చతుర్హాయని.)

చతురము, సం. వి. అ. న. 1. గజశాల: చూ, సదనము. 1; పుం. 2. అభినయహస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1; 3. = చదరము. పొడవు × వెడల్పు = చతురము: చూ, వైశాల్యము; 4. = చదరము. సమమైన నాలుగు మూలలు కలది, చౌకము: చూ, వైశాల్యము; అం. 5: చూ, సంయుతహస్తములు; 6: చూ, అసంయుతహస్తములు; 7: చూ, భ్రూక్రియలు; 8: చూ, కరణములు.

చతురశ్రి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. టమ్మ*: చూ, విట్ఖదిరము.

చతురశ్రము, అం: తాళజాతులు (జాతిక్రియలు): చూ, తాళజాతులు: (చూ, జాతిక్రియలు: చూ, తాళము. 2.)

చతురశ్రికము, సం. వి. అ. పుం: 1: చూ, ములువెలఁగ *; 2: చూ, దాఁగలి.

చతురస్రము, సం. విణ. = చదరము: చూ, చతురము. 3-4.

చతురాననుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

చతురిక, అం. దూతీచతుష్టయములో రెండవది. (ఇందు ప్రహిత, ఉప్వహిత, ప్రతిహారి, భావన, పత్రిక, మూక, స్వయం, భావదూతిక గలవు): చూ, దూతీచతుష్టయము.

చతురిమ, సం. వి. న్. పుం. నేరుపు: చూ, సామర్థ్యము. 1.

చతురుఁడు, సం. విణ. = చదుర. రూ - చాతురుఁడు: చూ, సమర్థుఁడు. 1.

చతురుమొన, అం: చూ, మొనలు.

చతుర్గతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, తాఁబేలు; పా. 2. సింహము శార్దూలము గజము వృషభములవలె నడచుట.

చతుర్థము, అం. 1. లగ్నకారకత్వములు పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, లగ్నకారకత్వములు. (వాహనము, వంశము, మాత, సింహాసనము, గృహము, భూమి, సుఖము, మిత్రులు, బాహువులు, విశ్వాసము, కృషి, గుఱ్ఱములు, ఏనుఁగులు, విద్య, ప్రయాణము, రాజ్యము, స్థానభ్రంశము, సౌధము, చెఱువులు, నూతులు, తోఁటలు.); స. 2. చతుష్కము, చతుష్టయము: చూ, నాలుగు.

చతుర్థి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = చవుతి: చూ, తిథి. 1: వి.౫. 2. నాలుగవది; 3: చూ, తిథులు.

చతుర్దంతము, సం. వి. అ. పుం. = చవుదంతి. ఇంద్రుని యేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(౭౬).

చతుర్దశకము, సం. వి. అ. న: చూ, పదునాలుగు.

చతుర్దశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కలిదెవత్య: చూ, తిథి. 1; 2. పదునాలుగు తంతులుగల పరివాదిని యను వీణె: చూ, వీణె; విణ 3. పదునాలుగవది; అం. 4. తిథులపదునేఁటిలో నొకటి: చూ, తిథులు; 5: చూ, సింహాసనములు: (చూ, షడ్దానములు); 6: చూ, తతవాద్యములు.

చతుర్దళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నీరుచెంచలి*: చూ, స్వస్తికము.

చతుర్భద్రము, సం. వి. అ. న. 1. బలయుక్తములైన ధర్మార్థకామమోక్షములు: చూ, చతుర్వర్గము; అం. 2.

చతుర్భాగము, అం: చూ, కాలప్రాణములు.

చతుర్భుజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

చతుర్ముఖము, అం: చూ, జన్యతాళములు; అం. 2. రోహిణి: చూ, రిక్క. 1-౪.

చతుర్మాన. అం: చూ, మొనలు.

చతుర్లవణములు, అం. సైంధవ, సౌవర్చ, బిడా, సముద్ర లవణములు.

చతుర్వర్గము, సం. వి. అ. పుం. ధర్మార్థకామమోక్షములు: చూ, చతుర్భద్రము. 1.

చతుర్విధకందము, అప్ప. 4, ఆ. 412-413 : చూ, వృత్తము. 1.

చతుర్విధప్రీతులు, అం. అభిమానప్రీతి, విభవప్రీతి, సదృశప్రీతి, విషయప్రీతి (4).

చతుర్హాయని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, చతురబ్ద.

చతుశ్శాలము, సం. వి. అ న. = చవుసాల. నాలుగిండ్లకూటమి, నాలుగిండ్లబవంతి: చూ, సదనము. 1. (చతుశ్శాలఅనియు.)

చతుశ్శృంగము, సం. వి. అ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

చతుష్కంటకిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉప్పి*: చూ, లవణి.

చతుష్కము, సం. వి. అ. న. 1. = చవుకము, నాలుగుదారుల కూడలి: చూ, మార్గము. 1; 2. చవికె, మంటపము: (చూ, మెల్లా): చూ, సదనము. 1; 3. = చవు; చూ, నాలుగు.

చతుష్కి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1. పెద్దకోనేఱు: చూ, సరస్సు. 1.—౩; 2. దోమతెర. కప్పుకొనుబట్ట (అనికొందఱు): చూ, వస్త్రము. 1—౫౩; 3. నాలుగుపేటలు గల ముత్యాల హారము: చూ, భూషణము. 2—౬—౪౨.

చతుష్టయము, పా: చూ, చతుర్థము. 2.

చతుష్పథము, సం. వి. అ. న. 1. = చవుపదము: చూ, మార్గము. 1; పుం. 2. ఒకరకము మంచము: చూ, శయ్య. 1—౫—(౫).

చతుష్పథుఁడు, స. వి. అ. పుం. బాపఁడు: చూ, బ్రాహ్మణుఁడు.

చతుష్పద, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఇందు పాదమునకు పదునాలులఘువు లుండవలయును. ఒకప్పుడు రెండుగురువులకు లొకొక గురువును ఉండవచ్చును. యతి యెనిమిదవ అక్షరము నందుండును: చూ, వృత్తము. 1.

చతుష్పదము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, చతుష్పాత్తు; 2. నాలుగుకాళ్ళజంతువు. (ఇట్లు చతుష్పాదము).

చతుష్పాటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చతుష్పాటియనునది: చూ, నది.

చతుష్పాణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

చతుష్పాత్తు, అం: చూ, కరణము. 14: (చూ, కరణములు)

చతుష్షష్టి, సం. స. ఇ. స్త్రీ. రూ-చతుష్షష్టి 1. = చవుసట్టి (వా). చవుషట్టి (పురు-కవీయము), అఱువదినాలుగు; 2. ఋగ్వేదము: (చూ, ఉపవిద్యలు): చూ, వేదము; అం. 3. (64): చూ, కళలు (కళలు = విద్యలు): చూ, కల.

చతుష్షష్ఠి.—పై.—

చతుస్తాళి, అం: చూ, జన్యతాళములు.

చతుస్స్వరయుక్తరాగములు, అం. (స్వరాంతములు): చూ, రాగములు.

చత్వరము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, ముంగిలి; 2. వ్రతము పూనినవానికి పండుకొనుటకు చక్కఁబఱచిన భూమి, అగ్నిహోత్రమునుంచుటకై సంస్కరించిన స్థానము (అని అమరము): చూ, స్థండిలము; చూ, భూమి. 1; 3: చూ, చతుష్పథము. 1; 4. పొదరిల్లు: చూ, సదనము. 1; 5. నారచీర: చూ, వస్త్రము. 1—౭౫.

చత్వరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శ్రవణక్షమమైనబుద్ధి: చూ, బుద్ధి.

చత్వరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బాలవిధవ: చూ, స్త్రీ. 1—౪—(౧).

చన, సం. అవ్య: చూ, చిత్. 1.

చపటము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-చపేటము.

చపల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1; 2. అచ్చి: చూ, లక్ష్మి; 3: చూ, జంకులాఁడి; 4: చూ, పిప్పలి. 1*; పా. 5. కందపద్యభేదము లాఱింటిలో నొకటి. ఉదా:— "సమపదముల మొదలంజగ, ణముంగడయుఁగ నను ద్విగ-ణలఘువుపై, సమకొనువిరతియు పదియేన్, లముల్ ముకుంద చప-లకు నమరుఁగా": (చూ, కందము. 3): చూ, వృత్తము. 1.

చపలత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రాగద్వేషాదులచే పనులయందుఁ గలుగు తబ్బిబ్బు: చూ, వ్యత్యయము.

చపము, సం. వి. అ. పుం. 1. మగగుఱి: చూ, శిశ్నము; 2. వెదురు: చూ, వేణువు.

చపలతాళయము, సం. వి. అ. పుం. అజీర్ణరోగము: చూ, రోగము. 1.

చపలము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోఁతి: చూ, వానరము; 2. చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1; 3. చలువఱాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౩౦); 4: చూ, పాదరసము; 5. చోరకమను గంధద్రవ్యము, చండ (అని కొందఱు): చూ, రాజార్హము 1-౧౦-(1-౧౩); 6. కామంచిగడ్డి*: చూ, తృణము. 1; క్రి. విణ. అ. న. 7. రూ-చాపలము. శీఘ్రము: చూ, స్యదము; విణ. 8. కదలునది: చూ, వలితము. 3; 8. నిలుకడలేనిది; 9. వడిగలది: చూ, వేగము 3; అం. 10: చూ, విద్యుత్తులు: (చూ, విద్యుత్తు. 1.)

చపలాంగము, సం. వి. అ. పుం. జలజంతువిశేషము: చూ, మత్స్యము. 1.

చపలాతిశయోక్తి, అం. అలంకారవిశేషము: చూ, అలంకారము.3.
చపలుఁడు, సం. విణ. 1. వేగముగలవాఁడు: చూ, వేగిరకాఁడు; 2. చంచలస్వభావము గలవాఁడు: చూ, చలపుకాఁడు; 3. దురాచారుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 4. అల్పుఁడు: చూ, హీనుఁడు; 5. దోషము విచారింపక వధబంధనాదులఁ జేయు వాఁడు: చూ, చిమురుఁడు.
చపిటము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-చిపిటకము.
చపుటము, —పై.—
చపేటము, సం. వి. అ. పుం. చాఁచినవ్రేళ్లుగల అఱచేయి. రూ-చపటము: చూ, హస్తము. 1-౫ (1-౭).
చపేటార్యము, సం. వి. అ. పుం. కాకిదొండ*: చూ, దొండ.
చబుకము, సం. వి. అ. న. గెడ్డము: చూ, రూ-చుబుకము.
చబూకము, సం. వి. అ. న. —పై.—
చమత్కారము, సం. వి. అ. పుం. నేర్పు: చూ, సామర్థ్యము.1.
చమత్కృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, చమత్కారము.
చమనము, సం. వి. అ. న. పిష్టవర్తి. సోమపానము త్రాగు పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.
చమరము, సం. వి. అ. న. 1. వింజామరము: చూ, సురఁటి; పుం. 2. = సవరపుమెకము: చూ, సవరపుమెకము; 3. = సవరము. చమరమృగముతోఁక: చూ, సవరము; 4: చూ, రూ-చమరి. 3.
చమరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుసవరపు మెకము: చూ, సవరపుమెకము; 2. చిగురుకొమ్మ: చూ, శాఖ. 1-౩; ఇ. స్త్రీ. 3: చూ, పూగుత్తి.
చమరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-చమరికము. ఎఱ్ఱకాంచనము*: చూ, యుగపత్రికము.
చమరికము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—
చములుఁడు, సం. విణ: చూ, భక్షకుఁడు.
చమసము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. రూ-చమసి. చతురస్రమైన యజ్ఞపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; పుం. 2. పక్షి పిల్ల; చూ, పక్షి.
చమసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ-చమసము. 1; 2. సోఁపుపిండి: చూ, సాదము. (1)-౩౯.
చమువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. రూ-చమూవు. ఏన్నూటయిరువది తొమ్మిది రథములు, అన్ని యేనుఁగులు, రెండువేల నూట యెనుబదియేడు గుఱ్ఱములు, మూఁడువేల నార్నూట నలువది యేవురు కాల్బురు గలసేన: చూ, సేన. 1. ౧. 2. దండు: చూ, సేన. 1.
చమూముఖము, సం. వి. అ. న. 1. సేనాముఖము: చూ, సేన. 1-౨; అం. 2: చూ, దండవ్యూహములు.
చమూరువు, సం. వి. ఉ. పుం. రూ-సమూరువు. కలదు లేదను తోఁకకలిగి తెల్లగానైనను, నల్లగానైనను, నానావర్ణములు కలదిగానైనను నుండెడి యిఱ్ఱిజాతివిశేషము (దీని తోలు జను లుపయోగింపుకొందురు): (చూ, రామము.): చూ, హరిణము 1-౧౪-(౫).
చమూవు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ: చూ, రూ-చమువు.
చయనము, సం. వి. అ. న. అగ్నిని స్థాపించుటకై ఇటుకరాళ్లమొ. వానిచేతఁ జేయఁబడిన జంతువుయొక్క యాకారము గల తిన్నె-ఆతిన్నెయందుంచు అగ్ని (ఒకానొక యాగము): చూ, వహ్ని. 1-౪.-(వహ్ని. 1-౬.)
చయము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సమూహము; 2. కోట కొఱడు: చూ, వప్రము. 2; 3: చూ, సంగ్రహము. 2.
చరకము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. వైద్యశాస్త్రము: చూ, శాస్త్రము. 1: (చూ, శాస్త్రములు); 2. దుప్పటి: చూ,వస్త్రము. 1-౧౦౬.
చరచ్ఛద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, బిరివెంక *.
చరటము, సం. వి. అ. పుం. కాటుకపిట్ట: చూ, పిచ్చుక.
చరణక్రియలు, అం. అంచితము, కుంచితము, సూచి, అగ్రతల సంచరము, ఉద్ఘట్టితము, సమము (6).
చరణగ్రంథి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సీలమండ.
చరణపర్వము, సం. వి. న్. న. ఏనుఁగుకాలి కణుపు. ప్రోహము: చూ, హస్తి. 1-(౩౩).
చరణము, సం. వి. అ. న. 1. తిండితినుట: చూ, భక్షణము; 2. తిరుగుట: చూ, విహారము. 1; 3. మంచినడత: చూ, వర్తనము. 1; న. 4. విష్ణుచక్రము: చూ, బాణము. 1-౪౮; 5. సంస్కారముచేసిన నేల: చూ, భూమి. 1—౩౩; 6. ప్రాంగణము: చూ, ముంగిలి; పుం, న. 7. అంఘ్రి: చూ, పాదము. 1; 8. మూలము: చూ, వేరు. 1; 9. ఋగ్యజుశ్శాఖాదులు (వేదభాగము): చూ, వేదము; 10. కులము: చూ, వంగడము; అం. 11: చూ, శరీరాంగములు: (చూ, అంగము. 9.)
చరణములు, అం: చూ, అంగము. 9.
చరణామల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిన్నముల్లంగి *: చూ, ముల్లంగి.
చరణాయుధము, సం. వి. అ. పుం. అజ్జవాలు: చూ, పుంజు.
చరణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సూర్యుఁడు; 2. వేద శాఖాధ్యయనము చేసినవాఁడు: బహ్వృక్‌శాఖాధ్యేత (అనియు); 3. నాట్య పరిభాషాదులయందుఁ గడపట చేర్చునపుడు పూజ్యుఁడు.
చరణ్యువు, సం. వి. ఉ. పుం. గాలి: చూ, వాయువు.
చరమక్రియ, అం. అంత్యకర్మము, అపరక్రియ, అనర్ధాహము, ఉత్తరక్రియ, ఔర్ధ్వదైహికము, శ్రాద్ధము: చూ, కర్మములు: (చూ, శ్రాద్ధము. 1.)
చరమక్ష్మాభృత్తు, సం. వి. త్. పుం. పడమటికొండ: చూ, పర్వతము. (ఇట్లు చరమాచలము, చరమాద్రి.)
చరమము, సం. విణ. 1. కడపటిది: చూ, వెనుక. 2; 2. పడమటిది : చూ, పశ్చిమము. 1.
చరము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక జూదము : చూ, వ్యవహారము. 4; 2. జంతువర్గము: చూ, రూ - చరాచరము; విణ. 3. కదలునది: చూ, చలితము. 3; 4. తిరుగునది: చూ, త్రసము.
చరయువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. మబ్బు : చూ, మేఘము. 1; 2. గాలి: చూ, వాయువు.
చరవాయువు, సం. వి. ఉ. పుం. వేసఁగిగాలి: చూ, వాయువు. 1-౪-(౩).

చరాచరము, సం. వి. అ. న. 1. జగము : చూ, లోకము ; 2: చూ, రూ - చరము. 1; విణ. 3. తిరుగునది: చూ, త్రసము; 4. తిరుగునదియుఁ దిరుగనిదియునైనది.

చరి, సం. వి. ఇ. పుం. గాడిద: చూ, రాసభము.

చరించు, సం. అ. క్రి. 1. తిరుగు : చూ, సంచరించు ; స. క్రి. 2. చేయు: చూ, సలుపు.

చరిత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నడవడి, మంచినడవడి (అని కొందఱు) ; చూ, వర్తనము. 1; 2. వృత్తాంతము : చూ, సమాచారము. 2. (రూ - చరితము - చరిత్ర - చరిత్రము - చారిత్రము.)

చరితము, సం. వి. అ. న. —పై.—

చరిత్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

చరిత్రము, సం. వి. అ. న. —పై—

చరిష్ణువు, సం. విణ. ఉ. తిరుగునది : చూ, చలమానము. 1.

చరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ - చారుఁడు : చూ, వేగువాఁడు; 2. అంగారకుఁడు : చూ, వక్రుఁడు. 1.

చరువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. = చరవ. హవ్యము, అగ్నిలో వేల్వఁదగిన పక్వాన్నము: చూ, సాదము. (1) —ఆ; 2. హవ్యమువండెడు కుండ : చూ, భాండము. 3. ——ఆం; అం. 3: చూ, ఖండములు.

చరువ్రణము, సం. వి. అ. పుం. చిత్రాపూపమను పెండివంట : చూ, భక్ష్యము.

చర్చ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. విచారణము: చూ, వెదకుట ; 2. చింత: చూ, పశ్చాత్తాపము ; 3. చేతనిడిన కుంకుమము లోనగునది, చర్చిక, కుంకుమము లోనగువానిపూఁత (అని కొందఱు): చూ, బచ్చెన; 4. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 5. చర్చ యనునది : చూ, నది. 6: చూ, నిధులు; (చూ, లిబ్బి. 1.)

చర్చరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చప్పట, చాఁచిన వ్రేళ్ళుగల అఱచేయి : చూ, హస్తము. 1—ఆ; అం. 2: చూ, ఉద్ధతము. 2; 3: చూ, జన్యతాళములు.

చర్చించు, సం. స. క్రి. 1. అరయు: చూ, విచారించు. 1; 2. అన్వేషించు: చూ, వెదకు.

చర్చిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 2: చూ, చర్చ. 3; 3. శివపరిచారికలలో నొకతె: చూ, పరిచారిక.

చర్చిక్యము, సం. వి. అ. న. రూ - చార్చిక్యము. గందము మొదలగువానిపూఁతద : చూ, చర్చ. 3.

చర్చితము, అం: చూ, రదక్షతములు.

చర్పటము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, చర్చరి. 1; 2. ఒకానొకమందుచెట్టు: చూ, వృక్షము; 3. అప్పడము: చూ, భక్ష్యము.

చర్పటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒబ్బట్టు, పోలీ : చూ, భక్ష్యము.

చర్మకష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = : చూ, సంబరేను*.

చర్మకారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, చర్మకష.

చర్మకారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మాదిగ; అం. 2: చూ, జాతులు.

చర్మచటక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ. చీఁకురువాయి.

చర్మచటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

చర్మచోర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొండబెండ*: చూ, షడ్గ్రంథ.

చర్మణ్వతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చర్మణ్వతీనది : చూ, నది; 2. అరఁటి*: చూ, రంభ. 2.

చర్మతంతౌ మహిషీం హంతి, న్యా. తోలుసంచి కావలసినవాఁడు గేదెను చంపునట్లు చిన్నవస్తువుకావలసినవాఁడు పెద్దవస్తువు లను పాడుచేసికొనుట.

చర్మప్రవేశిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొలిమితిత్తి: భస్త్ర.

చర్మఫలకము, సం. వి. అ. న. ఫలకము: చూ, హరిగ. 1.

చర్మభేదిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆరె : చూ, సూది. 1—ఆ.

చర్మము, సం. వి. న్. పుం. 1; చూ, తోలు 1; 2. కేడెము: చూ, హరిగ ; అం. 3. ధాతువు లేడింటిలో నొకటి: చూ, ధాతువులు.

చర్మముండ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 2. అం: చూ, పరిచారిక.

చర్మయష్టి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సమ్మెట.

చర్మరంగ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నులితడ*: చూ, మహాబల.

చర్మవసు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, చర్మకారుఁడు.

చర్మశము, సం. వి. అ. పుం. చదర : చూ, చాప.

చర్మారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, చెప్పుకట్టు*.

చర్మి, సం. వి. న్. పుం. 1. కేడెము ధరించినవాఁడు ; చూ, డాలుకాఁడు ; 2. బుజపత్తిరి *: చూ, భూర్జము; 3 మూఁడు కాళ్లుగల భృంగియను శివభక్తుఁడు ; 4. అలంబుషుఁడను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు 1.—ఆ.

చర్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఈర్య. 1-2-3; 4. నడత: చూ, వర్తనము. 1.

చర్వ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చెంపదెబ్బ : చూ, లెంపకాయ.

చర్వణ, సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. ఈఁగ, నల్లయీఁగ (అని కొందఱు): చూ, మక్షిక ; 2. దిగువకుఁ బాఱిం చంద్రికళ. (చర్విత అనియు).

చర్వణము, సం. వి. అ. న: చూ, నమలుట; 2. నోరు : చూ, వదనము. 1; 3. స్నేహితునియిల్లు: చూ, సదనము. 1.

చర్వితచర్వణన్యాయము, న్యా. నమలినదే మరల నమలిన రీతి.

చర్వితచర్వణము, సం. వి. అ. న. నెమరువేయుట : చూ, రోమంథము; జా. 2. చేసినదియే మరలఁ జేయుట. (పిష్టపేషణము) "పోయినదాని మరలఁ ద్రవ్వుట చర్వితచర్వణము." (నీతిచంద్రిక - విగ్రహము).

చర్వితపాత్రము, సం. వి. అ. న. తమ్మతనుకు : చూ, పీఁకెదాను: (చూ, పాత్రము. 6.)

చర్వితము, సం. వి. అ. న. 1. ముక్కువైపుకొలికి; చూ, ముక్కుకొలికి. విణ. 2. నమలఁబడినది. తినఁబడ్డది (అని కొందఱు): చూ, భుక్తము. 1.

చర్షణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ చూ, అంకులాఁడి.

చల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ : చూ, లక్ష్మి.

చలత్తైలాఖ్యము, సం. వి. అ. పుం. సిల్లమనుధూపద్రవ్యము*: చూ, సల్లకి.

చలదళము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రావి *; 2. గుండ్రతుంగ*: చూ, తృణము. 1.

చలద్రుమము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జయద్రుమువు*.

చలననాడులు, అం. చలించునాడులు : చూ, నాడులు.
చలనము, సం. వి. అ. న. 1. కదయిట : చూ, లోలము; 2. తిరుగుట: చూ, విహారము. 1; 3. = చల్లడము. లా.పు: చూ, వస్త్రము. 1-౭-(౯); 4. భయము : చూ, వెఱపు; విశ. 5. కదలునది: చూ, వలితము. 3; అం. 6 : చూ, తారాక్రియలు.
చలపత్రకము, సం. వి. అ. పుం. ఉమ్మెత్త*: చూ, హాలా పుష్పము.
చలపత్రము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రావి*.
చలము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ. చంచలము. వణఁకు: చూ, లోలము; 2. వణఁకుగలది: చూ, లోల. (వలితము 3.)
చలసంహతము, అం: చూ, ఓుక్రియలు.
చలసర్పశిరము, అం: చూ, అసంయుతహస్తములు.
చలాచలము, సం. విశ. కదలునది: చూ, వలితము. 3.
చలి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రూ-చాల-చాలి. పదునాలుగంగములు గల నర్తనవిశేషము: చూ, నాటకము. 1.
చలించు, సం. అ. క్రి. = సలించు: చూ, సలించు.
చలితము, సం. విశ. కదలింపఁబడినది: చూ, వేల్లితము. 1.
చలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాఘుఁడు. 2.
చవర్గము, అం: చ ఛ జ ఝ ఞ: చూ, కవర్గము.
చవలాగాయి బ్రాహ్మణులు, అం. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.
చవి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. = సేవ్యము, చవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౧౧.
చవిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ, అ. న. = : చూ, చవి.
చవికము, సం. వి. అ. న. = —పై.—
చవికాఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గజపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1.
చవితి, అం. 1. తిథులలో నాలవది: చూ, తిథులు; 2: చూ, తిథులు; 3: చూ, తిథులు: (చూ, పక్షము.)
చవీనాహి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బావి: చూ, సరస్సు. 1-౧౩, (1-౧౫.)
చవ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-చవికము-చవిక. = సేవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౧౧.
చవ్యకము, సం. వి. అ. న. = —పై.—
చవ్యము, = —పై.—
చషకము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. కల్లుత్రాగెడుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6; 2. కల్లు: చూ, 2; 3. గిన్నె: చూ, పాత్రము.6; 4. గిండి: చూ, పాత్రము. 6; 5. ఒకదినుసుకల్లు: చూ, సుర. 2-౧౩; న. 6. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.
చషాలము, సం. వి. అ. పుం. యూపస్తంభ శిరోభాగమునందలి దారుమయమైన కడియము, రాజసూయమునందు యూపస్తంభమున కడుగువఁ దగిల్చెడి యినుపకడియము (అని కొందఱు.)

చా

చాంగము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పులిచింత*.
చాంగేరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, పులిచింత*; 2. ముస్తె*: చూ, ముస్తకము.
చాంచల్యము, సం. వి. అ. న. చపలత్వము, చాపలము, చాపల్యము.
చాండాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మాంపీణ: చూ, వీణ. 1-౧౪.
చాండాలుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-చండాలుఁడు.
చాండిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-చండిక. 1.
చాంద్రభాగ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-చంద్రభాగ.
చాంద్రభాగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—
చాంద్రమసము, సం. వి. అ. న. మృగశిర: చూ, రిక్క. 1-౫.
చాంద్రమసాయనము, సం. వి. అ. పుం. బుధగ్రహము: చూ, రాహువు. 2.
చాంద్రాయణము, అం. చాంద్రాయణవ్రతము. భుజింపఁదగిన ముప్పదిరెండు కబళములతో చంద్రునియొక్క క్షయవృద్ధుల ననుసరించి క్రమమున కృష్ణపక్షమందు ఒక్కొక్కకడిగా తగ్గించుచు శుక్లపక్షమందు ఒక్కొక్కకడిగా హెచ్చించుచు భుజించి యాచరించెడి యొకానొకవ్రతము. రూ-చాంద్రాయణము; తద్విశేషము.— ఋషిచాంద్రాయణము.
చాంద్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, వెన్నెల; 2: చూ, చాంద్రమసాయనము.
చాంపిల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చాంపిలానది: చూ, నది.
చాంపేయము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; పుం. 2. అరకుపు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౦.(౨); 3: చూ, నాగకేసరము*; 4: చూ, సంపెఁగ*; 5. సుర పొన్న*: చూ, పొన్న.
చాకోరము, సం. వి. అ. న. చకోరపక్షులగుంపు: చూ, వెన్నెలపులుఁగు.
చాక్రికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వేకువను రాజుల నిద్ర మేల్కొలుపువాఁడు : చూ, ఘంటికుఁడు ; 2: చూ, తెలుకుల వాఁడు.
చాక్షుషుఁడు, అం. రూ-చాక్షుషుఁడు. వైవస్వతాది పదు నలుగురు మనువులలో నొకఁడు : చూ, మనువులు.
చాచప్పుటము, అం. (చాచుపుటము): చూ, తాళకళలు.
చాటకైరము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏట్రింత: చూ, వ్యాఘ్రాటము; 2. పిచ్చుక మగపిల్ల: చూ, పిచ్చుక.
చాటుకారము, సం. వి. అ. పుం. బంగారుపూసలు గ్రుచ్చిన యొంటిపేట హారము: చూ, భూషణము. 2-౬-(౪౩).
చాటులోలుఁడు, సం. విశ: చూ, రూ-చటుల్లోలుఁడు.
చాటువు, సం. వి. ఉ. పుం, న. = చాటు. 1. ప్రియమైనమాట, ఉదాహరణము (అని కొందఱు) : చూ, శబ్దము. 2; 2. న. అప్పుడప్పుడు కవి ఆశువుగ చెప్పిన పద్యములు. (గ్రంథస్థముకానివి).
చాటూక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. సేవ: చూ, శుశ్రూష. 2.
చాణకీనము, సం. విశ. సెనగలుపండు మంచి నేల: చూ, భూమి. 1-౩౪.
చాణము, సం. వి. అ. న: చూ, పిరక.
చాణక్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, వాత్స్యాయనుఁడు.
చాణూరసూదనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

చాతకజీమూతన్యాయము, న్యా. (రూ - మేఘచాతకన్యాయము) చాతకపక్షి మేఘోదకమును భూపతితము గాకుండనే త్రావును. కావున వర్షాకాలమున నీరు ద్రావి మరల వర్షాకాలము దనుక మేఘునికై యెదురుచూచుచుండును.

చాతకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వానకోయిల.

చాతురి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-చాతుర్యము నేర్పు: చూ, సామర్థ్యము. 1.

చాతురుఁడు, సం. విశే. =: చూ, రూ-చతురుఁడు.

చాతుర్మాస్యేష్టి, అం: చూ, హవిర్యజ్ఞములు.

చాతుర్మాస్యము, అం. ప్రతివత్సరము ఆషాఢశుద్ధము మొదలు కార్తికశుద్ధము వఱకు నాలుగునెలలు చేసెడి యొకానొక యజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము; అం. 2: చూ, నిహీనతానములు: (చూ, శుద్ధతానములు).

చాతుర్యము, సం. వి. అ. న. = చెతురు: చూ, చాతురి.

చాతుర్వర్ణ్యము, సం. వి. అ. న. బ్రాహ్మణులు. క్షత్రియులు, వైశ్యులు, శూద్రులు.

చాదస్తము, వా. వి. చెప్పినదే చెప్పుట, చేసినదే చేయుట.

చాపబంధము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

చాపము, సం. వి అ. పుం. ధనుస్సు: చూ, బాణము. 1-3౭.

చాపముష్టి ప్రేరణవివరము, అం: చూ, ధనుర్విద్యాప్రమేయములు.

చాపలము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, చాంచల్యము; అం. 2: (ఆముద్దులాఁడి యమ్మనోనాయకుఁగాంచి హారముల దిద్దుచుఁ జూపు మరలించుచుఁ బలుక గమకించుచు మరల నూరకుండెను): చూ, సంచారిభావములు.

చాపలేపము, అం: చూ, తంత్రములు.

చాపల్యము, సం వి అ. న: చూ, చాపలము.

చాపోచ్చరణలక్షణము, అం: చూ, ధనుర్విద్యాప్రమేయములు.

చాబుకము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-చంబుకము.

చాబూకము, —పై.—

చామరద్వంద్వము, అం: చూ, తంత్రములు.

చామరపుష్పము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పోఁక*; 2: చూ, మామిడి*; 3: చూ, మొగలి *; 4. తెల్లు*: చూ, తృణము. 1.

చామరము, సం. వి. అ. న. 1. = వింజామరము (రూ-చామర-చామరి-చమరము): చూ, సురఁటి; అం. 2: చూ, ఉద్ధతము. 2.

చామరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. =: చూ, రూ-చామరము. 1; 2. గుఱ్ఱము: చూ, హయము 1.

చామీకరము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2. మేరుపర్వతము: చూ, పర్వతము; 3. గని: చూ, భూమి. 1; పుం. 4. సూర్యునివిల్లు: చూ, బాణము. 1-౮౬.

చామీరము, సం. వి. అ. పుం. సూర్యునివిల్లు: చూ, బాణము. 1-౮౬.

చాముండ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-చాముండి. 1. ఒక మాతృక: చూ, మాతృకలు; 2. శివపరిచారికలలో నొకతె: చూ, పరిచారిక; 3. మాత లేడుగురిలో నొకతె: చూ, మాతలు.

చాముండాతంత్రము, అం: చూ, తంత్రములు.

చాముండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-చాముండ.

చామ్యము, సం. వి. అ. న. (సేమ్య అని వాడుక) పాయసము వంటి భక్ష్యము: చూ, భక్ష్యము.

చారకము, సం. వి. అ. పుం = చాఱు*: చూ, ప్రవ.

చారటి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1. మెట్టదామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧; 2. నీలిని*: చూ, వెంపలి; 3. తంగేడు*: చూ, హేమపుష్పకము; 4. స్థాణేయమను గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౩౯.

చారటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నలి యను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౮; 1-౩౯.

చారణము, సం. వి. అ న. రూ-చరణము. తిరుగుట: చూ, విహారము. 1.

చారణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నానాదేశ సంచారకుఁడైన నట్టువుఁడు: చూ, సీకారి; 2. నానాదేశ సంచారకుఁడైన బట్టువాఁడు: చూ, బట్టువాఁడు; 3. ఒకానొక ఖేచరుఁడు: చూ, ఖేచరుఁడు. 3.

చారము, సం. వి. అ. పుం. 1. = చెఱ. బొండ, సంకెల (అని కొందఱు): చూ, బంధనాలయము; 2. నడ, పయనము: చూ, ప్రయాణము; 3. = చాఱు. జీడిమామిడి*: చూ, ప్రవ; 4. పాట, గానము: చూ, స్వరము 2-౧౭; 5. పాము: చూ, సర్పము; అం. 6: చూ, వాయువు 1-౪—(3) (పడమటిగాలి).

చారవాయువు, సం. వి. ఉ. పుం. పడమటిగాలి: చూ, చారము. 6.

చారాయణ, అం. కామశాస్త్రమును రచియించినవారిలో నొకడు: చూ, కామము. 8.

చారిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లవిష్ణుక్రాంత*: చూ, విష్ణుక్రాంత.

చారితము, సం. వి. అ. న. రతిబంధభేదము: చూ, రతిబంధములు.

చారిత్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చింత *: చూ, తింత్రిణి.

చారిత్రము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-చరిత.

చారిపుష్ప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తంగేడు *: చూ, హేమపుష్పకము.

చారిమము, స. వి. న్. పుం. ఒప్పిదము: చూ, సౌందర్యము.

చారీనృత్యము, అం: చూ, ఉద్ధతము. 2.

చారుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-చరుఁడు.

చారుకాంతి, సం. వి. ఇ స్త్రీ. చారుమతి, చంద్రునిభార్య: చూ, భార్య.

చారుగర్భుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శ్రీకృష్ణుని పుత్రుఁడు: చూ, సూనుఁడు. 1-౪౫.

చారుగుప్తుఁడు, —పై.—

చారుదర్శనము, సం. వి. అ. పుం. జువ్వి *: చూ, ప్లక్షము.

చారుధార, సం వి. ఆ. స్త్రీ. ఇంద్రునిభార్య, శచి: చూ, భార్య. 1-౭.

చారుఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ద్రాక్ష *: చూ, స్వాదుఫల.

చారుబాహువు, సం. వి. ఉ. పుం.: చూ, చారుగర్భుఁడు.

చారుపత్త్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, లంజె సవరము *.

చారుపుష్ప, సం. వి. ఆ స్త్రీ. —పై.—

చారుపుష్పము, సం. వి. అ. పుం, న. బంగారు: చూ, లోహము. 1.

చారుమతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, చారుకాంతి.

చారుపిండువు, సం. విశే: చూ, చారుగర్భుఁడు.

చిందఱగొను. దే. అ. క్రి. (చిందరన్ + కొను): చూ, విజృంభించు.

చిందరేఁగు, దే. అ. క్రి. ఆవేశమెత్తు: రూ - చీఁదఱరేఁగు - చీఁదఱగొను.

చిందఱలుసేయు, ద్వ. స. క్రి: చూ, చిందఱసేయు.

చిందఱవందఱ, దే. వి. 1. తునుక. కళా 8, ఆ. 121: చూ, శకలము. 4; 2. కలగుండు: చూ, సంతాపము; విణ. 3. కలగుండువడినది: చూ, సంతాపితము; అవ్య. 4. కణశోర్థము. ఆం. భా. త్య. 67: చూ, పరిపరి.

చిందఱవందఱచేయు, దే. స. క్రి. ఖండించు: చూ, నెఱుగు.

చిందఱవోవు, ద్వ. అ. క్రి. (చిందఱ + పోవు) తూఁటువోవు. కళా. 7, ఆ. 19: చూ, తొఱఁటలువాఱు.

చిందఱసేయు, ద్వ. స. క్రి. (చిందఱ + చేయు) ఛేదించు. సా. 1, ఆ. 93: చూ, భేదిల్లు. 1.

చిందాడు, దే. అ. క్రి. (చిందు + ఆడు) చిందులుద్రొక్కు. నర్తించు: చూ, మలఁపుగొను.

చిందియ, దే. వి. జెట్టికుళ్లాయ. రూ-చిందె: చూ, వస్త్రము. 1-ౘా—(౨).

చిందిలి, దే. విణ. చలించినది. లక్ష్మి. 2, ఆ. 53: చూ, వలితము. 3.

చిందిలిపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, సంభ్రమించు.

చిందిలిపాటు, ద్వ. వి: చూ, సంభ్రమము. 1.

చిందిలు, దే. అ. క్రి. చలించు: చూ, సలించు.

చిందు, దే. వి. 1. = స్యందః. (బహుత్వమున) నటనము, నాట్యము: చూ, వ్యంజకము. 1; 2. = స్యందః. బ. మాతంగ నాట్యము, చిందువాలు: చూ, వ్యంజకము. 1; 3. కోపము: చూ, రోషము; 4. గీతప్రబంధవిశేషము: చూ, పుస్తకము; విణ. 5. చెదరినది: చూ, వ్యాకీర్ణము; అ. క్రి. 6: చూ, వ్యాపించు, స్వా. 4, ఆ. 53; 7: చూ, రాలు. స్వా. 2, ఆ. 67; 8. నీళ్ళు పాత్రమునుండి తొనఁకిపడు: చూ, తొలఁకు; స. క్రి. 9. వెచ్చపెట్టు: చూ, వెచ్చించు.

చిందుగ, దే. వి. రూ-చిందువ. 1. చిందుగ అను చెట్టు. హంస. 4, ఆ. 11; వా. వి. 2. చిందువ అను జంతువు: చిందువ.

చిందుద్రొక్కు, దే. అ. క్రి. (చిందు + త్రొక్కు) రూ-చిందులుద్రొక్కు: చూ, మలఁపుగొను.

చిందుపరువు, దే. వి: చూ, బాలక్రీడ. హంస, 3, ఆ. 146.

చిందులుద్రొక్కు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-చిందుద్రొక్కు.

చిందువ, దే. వి. 1: చూ, రూ- చిందుగ. 1; 2: చూ, రూ-చిందుగ. 2; 3. అల్పపేటిక: చూ, సురుగు.

చిందువందు, దే. వి. చెదరినది. స్వా. 3, ఆ. 28: చూ, వ్యాకీర్ణము.

చిందువందుచేయు, దే. స. క్రి. చెదరఁగొట్టు. జై. 5, ఆ. 192.

చిందువాలు, దే. వి: చూ, చిందు. 2.

చిందె, దే. వి: చూ, రూ-చిందియ.

చింపి, దే. వి. 1. జీర్ణవస్త్రము. ఆం, భా. ద్వి. 157: చూ, వస్త్రము. 1-ఉ—౨; విణ. 2. చినిఁగినది. జై. 5, ఆ. 192: చూ, ఛేదితము.

చింపిగుడ్డ, దే. వి: చూ, చింపి. 1.

చింపిటి, దే. వి. నిప్పుసోఁకినట్లుండు కొనలుగలిగి బిరుసెక్కిన చిన్నపంకెర వెంట్రుకలు. జుంజురు, బరికె: చూ, వెంట్రుక. 1.

చింపు, దే. ప్రే: చూ, రూ-చించు. 1.

చింబు, దే. వి. మేఁక: చూ, మేషము. 1.

చింబోతు, దే. వి. (చింబు + పోతు) మేఁకపోతు: చూ, మేషము. 1.

చికటారి, దే. వి. రూ-చిక్కటారి. శశాం. 2, ఆ. 17: చూ, చింగోటి.

చికమక, దే. వి. చికుకు: చూ, మ్రుక్కు. 3.

చికలీలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బురద.

చికిచికి, దే. విణ. చిన్న, అల్పము: చూ, స్వల్పము.

చికిత్స, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. (రోగమునకుఁ జేయు) ప్రతిక్రియ: చూ, వైద్యము; అం. 2. వైద్యశాస్త్రముయొక్క స్కంధములు మూఁడింటిలో నొకటి: చూ, స్కంధములు.

చికిత్సకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వెజ్జు: చూ, వైద్యుఁడు.

చికిత్సితము, సం. వి. అ. న: చూ, చికిత్స.

చికినము, వై. వి. = చిక్కణమ్. చికిస. చాయవక్క: చూ, పోఁక.

చికిని, వై. వి. = —పై.—

చికిలి, దే. వి. తుడిచిచక్కఁజేయుట: చూ, సాపు. 4.

చికిలికాఁడు, దే. వి. (కత్తులు మొదలైనవానిని) చికిలిచేయువాఁడు: చూ, సాపుచేయువాఁడు.

చికిలు, దే. అ. క్రి. చనవుచేనేడ్చు: చూ, రోదించు.

చికీర్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేయనిచ్ఛ: చూ, వాంఛ.

చికీర్షితము, సం. విణ. చేయ నిచ్ఛింపఁబడినది: చూ, వాంఛ. 1-ఇ—౨.

చికీర్షువు, సం. విణ. ఉ. చేయ నిచ్ఛగలవాఁడు: చూ, లుబ్ధుఁడు. 2.

చికురము, సం. వి. అ. పుం. 1. బ. రూ-చకురము-చిహురము: చూ, వెంట్రుక. 1; 2. కొండ: చూ, పర్వతము; 3. చికురపక్షి: చూ, పక్షి; 4. పాము: చూ, సర్పము; 5: చూ, ముంగిస; 6: చూ, బల్లి; 7. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము; విణ. 8. కదలునది: చూ, లోలము. 4; 9. చలించునది: చూ, త్రసము.

చికురుఁడు, సం. విణ: చూ, చపలుఁడు. 5.

చిక్క, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, పోఁక*.

చిక్కంటు, దే. వి. తల చిక్కుదీసికొనెడి విడుపు దువ్వెన. రూ-చిక్కంటె: చూ, ప్రసాధని.

చిక్కంటె, దే. వి. —పై.—

చిక్కటారి, ద్వ. వి. (చికి + కటారి): చూ, రూ-చికటారి.

చిక్కణబిళ్ల, ద్వ. వి: చూ, బాలక్రీడ.

చిక్కణము, సం. వి. అ. న 1. = చికినము-చికిని: చూ, చికినము; 2. ఏనుఁగుయొక్క హృదయమదము: చూ, మదము. 1; పుం, న. 3: చూ, పోఁక*; విణ. 4. = చిక్కన. తఱచైనది; చూ, మొత్తము. 4; 5. నునుపైనది: చూ, స్నిగ్ధము. 2.

చిక్కణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పోఁకపండు: చూ, పోఁక.

చిక్కఁదనము, ద్వ. వి 1. = చిక్కణ: చూ, సాంద్రము. 2; 2. మృదువు: చూ, సుకుమారము.

చిక్కన, వై. వి. 1. = చిక్కణ: చూ, సాంద్రము. 2; 2. మృదువు: చూ, సుకుమారము; 3. తఱచు. "చిక్కనిపాలు": చూ, మొత్తము. 4; 4. బలము: చూ, శక్తి. 1; 5. దార్ఢ్యము: చూ, స్థైర్యము. 1; 6. జిడ్డు: చూ, స్నిగ్ధము. 3.

చిక్కనాబిల్లలు, దే. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ. కాశ. 3, ఆ. 33.

చిక్కపట్టు, దే. వి. (చిక్కని + పట్టు) స్థైర్యము: చూ, సత్యము. 1.

చిక్కమన్ను, ద్వి. వి. కుంభకరమృత్తిక: చూ, భూమి. 1-౨౫.

చిక్యము, సం. వి. అ. న. 1. = చికిని. చాయవక్క: చూ, పోఁక; పుం. 2. చుంచు: చూ, మూషికము; వై. వి. (1) తీఁగలు లోనగువానితో నల్లి పసులమూతికిఁ దగిలించెడు బుట్ట: చూ, సజ్జ. 1; (2). = శిక్యము. ఉట్టి: చూ, శిక్యము. 1; (3) దారముతో నల్లిన సంచి: చూ, సంచి; (4) ఉచ్చు: చూ, వాగుర.

చిక్కసము, సం. వి. అ. న. 1. నలుఁగుఁబిండి. యవలపిండి (అని కొందఱు) (పుం, న. అని కొందఱు): చూ, సాదము. (1)-౪౩; 2. హరిద్ర: చూ, వర్ణము. 6-౭

చిక్కా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పోఁకపండు: చూ, పోఁక.

చిక్కినవాఁడు, దే. వి. శుష్కాంగుఁడు: చూ, బక్కవాఁడు.

చిక్కిపోవుట, అం: చూ, మన్మథావస్థలు.

చిక్కు, దే. వి. 1. కష్టము: చూ, శోకము; 2. సంకటము: చూ, శోకము; 3. మెలి: చూ, లంకె; అ. క్రి. 4. కృశించు: చూ, సొటసొటవోవు; 5. దొరకు: చూ, లోఁబడు; 6. తక్కు: చూ, మిడివోవు; 7. తగులు: చూ, లంకించు. 1; 8. మిగులు: చూ, శేషించు.

చిక్కుఁజేయు, దే. స. క్రి: చూ, బంధించు.

చిక్కుట, అం. (కార్శ్యము): చూ, దశావస్థలు.

చిక్కుడు, దే. వి. క్షుద్రశింబి *: చూ, మట్టిక.

చిక్కుతాళము, దే. వి. ఒకరకము బీగము: చూ, బీగము.

చిక్కుపడు, ద్వి. అ. క్రి. 1. చిక్కగు: చూ, రూ-చిక్కువడు; 2. సంకటపడు: చూ, రూ-చిక్కువడు.

చిక్కుపాటు, ద్వి. వి. సంకటపాటు: చూ, శోకము.

చిక్కులు, వా. వి. బ. 1. కష్టములు; 2. లంకెలు; 3. అల్లికలు; 4. ముగ్గులు.

చిక్కువడు, ద్వి. అ. క్రి. (చిక్కు + పడు): చూ, రూ-చిక్కుపడు.

చికొట్టు, దే. స. క్రి. (చీ + కొట్టు) చీచీయను.

చికోల, దే. వి. (చిక్కు + కోల): చూ, చికిలింటు.

చిక్రోడము, సం. వి. అ. పుం. ఆలిందకి-రూ- ఆలిందకి, కాల శారము. (తె. ప.):—ఉడత-రూ-ఉడుత-ఉఱుత.

చిగిరించు, దే. అ. క్రి: చూ, పల్లవించు.

చిగిరింత, దే. వి. అంటింతగడ్డి *: చూ, తృణము. 1.

చిగిరింత యైశ్వర్యము, జా. చిగిలింతగడ్డి మిక్కిలి యేపుగా నెదిగి అతిశీఘ్రముగా నెండిపోవును. దానివలె పెరిగి నశించు నైశ్వర్యములు. "ఈ చిగిరింత యైశ్వర్యమునకై యింత పొంగనేల."

చిగిలికాఁడు, దే. వి: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

చిగురాకు, దే. వి. (చిగురు + ఆకు) రూ-చిగురుటాకు: చూ, విద్రుమము.

చిగురాకుదిండి, దే. వి. (చిగురు + ఆకు + తిండి) కోకిలము: చూ, పికము.

చిగురాకువిలుకాఁడు, దే. వి. (చిగురు + ఆకు + విలుకాఁడు): చూ, మన్మథుఁడు, శకాం. 3, ఆ. 20.

చిగురు. దే. వి. రూ-చివురు. 1. కిసలయము: చూ, విద్రుమము; 2. లేఁత. "చిగురుఁ గొమ్మ." (హల్లు పరమగుచో దీని కడపటి యుకారము వికల్పముగ లోపించెడి. "చిగు ర్నగు మోవి"): చూ, సుకుమారము; 3. దంతములకుఁ జుట్టు కొని యుండెడి సూక్ష్మమాంసము: చూ, శుక్తము. 2-౧౧.

చిగురుఁగొమ్మ. దే. వి. (చిగురు + కొమ్మ) చిగిరించిన లేఁత కొమ్మ, పూచిన లేఁతకొమ్మ (అని కొందఱు): చూ, శాఖ.

చిగురుఁబోఁడి, దే. వి. (చిగురు + పోఁడి) 1. చిగురువలె మనోజ్ఞురాలగు ఆఁడుది: 1: చూ, స్త్రీ; 1.-౨౪; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1. (రూ-చిగురుఁబోణి.)

చిగురుకొను, దే. అ. క్రి. చిగిరించు (కొను = పుట్టు): చూ, పల్లవించు.

చిగురుచు, రూ-చిగుర్చు. 1.—వై.—; 2. ఎత్తునగు. జై. 4, ఆ. 101: చూ, వల్లటిల్లు.

చిగురుటల్లె, దే. వి: చూ, చిగురువిల్లు.

చిగురుటాకు, దే. వి: చూ, రూ-చిగురాకు.

చిగురువిలుకాఁడు, దే. వి: చూ, మన్మథుఁడు. (రూ-చిగురు విలాకాఁడు.)

చిగురువిల్లు, దే. వి. మన్మథుని మూఁడవదియగు వింటియొక్క నారి. (దీని బాణములు.—నల్లకలువ, అరఁటి, మొల్లపూలు: చూ, తుమ్మెదయల్లె): చూ, మౌర్వి. 1: (చూ, బాణము. 1.)

చిగురొత్తు, దే. అ. క్రి. (చిగురు + ఒత్తు) 1: చూ, చిగురుచు; 2. అనురాగము గలదియగు: చూ, ప్రియపడు.

చిగుర్చు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, రూ-చిగురుచు; వి. 2. నిప్పుల గుంపు: చూ, వహ్ని. 1-౧౩.

చిచ్చఱ, వై. విశ. = శుచి. (చిచ్చు + అఱ) అగ్నిమయము. రూ-చిచ్చుఱ: చూ, వహ్ని. 1.-౧౩.

చిచ్చఱకంటి, ద్వి. వి. (చిచ్చఱ + కన్ను): చూ, శివుఁడు.

చిచ్చఱకోల, ద్వి. వి. ఆగ్నేయాస్త్రము: చూ, బాణము. 1-౧౩.

చిచ్చఱపిడుగు, జా. దిట్టముగా బాధించునది. "కం. వచ్చెఁగద విటులపాలిటి చిచ్చఱపిడు గింక నేమిసేయుదు ననుచున్." (నిరంకుశోపాఖ్యానము.)

చిచ్చి. దే. అవ్య. బిడ్డలకు జోలలుపాడునపుడు పీడా పరిహారార్థము చెప్పఁబడు మాట. రూ-చిచ్చీ: చూ, శబ్దము. 2.-౩౩.

చిచ్చికుఁడు సం. వి. అ. పుం. 1. రూ- చికిత్సకుఁడు: చూ, వైద్యుఁడు; 2. నాట్యపరిభాషయందు పూజ్యుఁడు: చూ, మారిషుఁడు.

చిచ్చీ, దే. అవ్య: చూ, రూ-చిచ్చి.

చిచ్చు, వై. వి. 1. = శుచిః. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2. = శుచిః. చేతనాచేతనాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1 : 3. తాపము : చూ, సంతాపము.

చిచ్చుబుడ్డి(డ్డీ), ద్వ. వి. బాణపుసంచు వగ (ప్రభావతీ పరిణయము): చూ, బాణసంచు.

చిచ్చులు, వై. విణ. = శుచి. (చిచ్చు + ఉలు): చూ, రూ-చిచ్చులు.

చిటకము, వై. వి. = : చూ, రూ-చిట్టకము.

చిటచిట, దే. వి, 1. కాఁగిన నూనెయందు నీటిబొట్లు పడఁగాఁ గలుగునట్టి ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 2. మిడుఁగుఱులు చెదరుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 3. పరితాపము: చూ, సంతాపము; 4. కోపము: చూ, రోషము.

చిటచిటమను, దే. అ క్రి. (చిటచిటలు + అను) మండిపడు: చూ, మండు.

చిటచిటలాడు, (చిటచిటలు + ఆడు) —వై.— పా. 3, ఆ. 32.

చిటపొట, దే. వి. 1. ఈర్ష్యచేఁ గిలిగెడు స్త్రీయొక్క కోపము: చూ, రోషము; 2. చినుకులు పడుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 4, ఆ. 89; చూ, హూహూ; 3. ఆకులు తినుట కాయలు రాలుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

చిటాలు, దే. వి. ధ్వన్యనుకరణము. అచ్చ. యు, కాం. 364; చూ, హూహూ.

చిటి, దే. విణ, రూ-చిట్టి. 1. చిన్న "చిటిపాప": చూ, స్వల్పము; 2. సన్నము. "చిటివాప": చూ, సూక్ష్మము. 4.

చిటిక, వై. వి. = క్షితికా. త్రుటి. నడిమివ్రేలిని పెద్దవ్రేలితోఁ గూర్చి ధ్వనింపఁజేయుట, వ్రేల్నాడి: చూ, స్వరము, 2-౪౬-(౪౪); 2. నడిమివ్రేలిని పెద్దవ్రేలితోఁగూర్చి ధ్వనింపజేయునంతకాలము, చిటికరింత: చూ, స్వరము, 2-౪౬-(౪౫); 3. చిటికితాళము: చూ, వీణ. 1-౪౬-(౧).

చిటికరించు, వై. అ. క్రి. చిటికవేయు: చిట్టమిడుచు.

చిటికరింత, వై. వి. = : చూ, రూ-చిటిక.

చిటికలాట, ద్వ. వి: చూ, బాలక్రీడ.

చిటికలో, జా. శీఘ్రముగా. "ఒక చిటికగదా ప్రియులయందు జెలులకుఁ గలకల్." (శ్రీనివాసవిలాసము.)

చిటికాఁడు, దే. వి. 1. పొట్టిగానుండుటచేత కుక్కకియ్యఁబడిన పేరు (ఇది చిటిలింగఁడు అనుదానికి పర్యాయము): చూ, పిపఁగి. 2; విణ. 2. చిన్నవాఁడు : చూ, శిశువు.

చిటికినబొద్దులు, దే. వి. బ: చూ, రూ - చిటికెనబొద్దులు.

చిటికె, వై. వి. = త్రుటి, చిటికిరింత : చూ, రూ - చిటిక.

చిటికెన, దే. వి: చూ, చిటికెనవ్రేలు.

చిటికెనబొద్దులు, దే. వి. బ. కాలి చిటికెనవ్రేళ్ళయందుంచుకొనెడు భూషావిశేషము. రూ - చిటికినబొద్దులు: చూ, భూషణము. 2.

చిటికెనవ్రేలు, దే. వి. ఊర్మిక : చూ, హస్తము. 1-౩౫-(౫).

చిటిగాఁడు, దే. వి. గమళ్లవాఁడు, ఈండ్రవాఁడు (అనికొందఱు): చూ, సురాజీవి.

చిటిగొట్టె, ద్వ. వి. చిన్నజాతిగొట్టె*: చూ, రేఁగు.

చిటితాళము, ద్వ. వి: చూ, రూ - చిటితాళము.

చిటిపొటి, దే. విణ. అల్పము, అత్యల్పము (అని కొందఱు) సా. 3, ఆ. 15: చూ, స్వల్పము.

చిటిబొద్దులు, దే. వి. బ: చూ, రూ - చిటికెనబొద్దులు.

చిటిముత్తెములు, ద్వ. వి. బ. ఒకరకమువడ్లు: చూ, ధాన్యము.

చిటిలింగఁడు, ద్వ. వి. చిన్నలింగమువలె నుండుటచే కుక్కకియ్యఁబడిన పేరు: చూ, చిటికాఁడు.

చిటివ్రేలు, దే. వి: చూ, చిటికెనవ్రేలు.

చిటుకను, దే. అ. క్రి. 1. చిటుక్కని మ్రోఁగు. రూ - చిటుకురను - చిటుక్కను, స్వా. 4, ఆ. 17: చూ, శబ్దించు; వా. 2. పగిలిపోవు ; రూ-2 చిటుకురను - చిటుక్కను.

చిటుకుపొటుకు, దే. వి. వానవెలిసినపిమ్మట చెట్లమీఁదనుండి బొట్లుపడునపుడు కలుగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

చిటుకుపొటుకుమను, దే. అ. క్రి. (చిటుకుపొటుకు + అను) పలుకు. "వాఁడు చిటుకుపొటుకుమనక ఉన్నాఁడు.": చూ, శబ్దించు. 1—౧౮.

చిటుకురను, ద్వ. అ. క్రి. (చిటుకు + అను): చూ, చిటుకను.

చిటుక్కను, ద్వ. అ. క్రి. (చిటుక్కు + అను)—వై.—

చిటులు, దే. అ. క్రి. రూ - చిట్లు. 1. పగులుపడు; చూ, భేదిల్లు. 2; 2. మిక్కిలికోపించు: చూ, రోషించు.

చిట్ట, వై. వి. 1. = చిత్రమ్, ఆశ్చర్యము: చూ, వింత. 1. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము): దే. వి. 2. చిన్నపొద. స్వా. 4, ఆ. 37; వసు. 1, ఆ. 113 : చూ, పొద, 2; వై. విణ. 3. = స్పష్టమ్. వెల్లడియైనది; చూ, స్పష్టము; దే. విణ. 4. కల్పితము, రచియింపఁబడినది: చూ, విరచితము.

చిట్టంటుచేఁతలు, దే. వి. బ. (చిట్టి + అంటు + చేఁతలు) : చూ, విలాసము. 2.

చిట్టంటులు, దే. వి. బ. (చిట్టి + అంటులు) నఖదంతక్షతాని: చూ, నఖక్షతము.

చిట్టకము, వై. వి. = చిత్రక. రూ - చిటకము - చీటకము. 1. శృంగార చేష్ట: చూ, విలాసము. 2; 2. క్రీడ: చూ, విలాసము. 1; 3. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

చిట్టచివర, దే. విణ. (చివర + చివర) 1. అన్నిటికి చివర: చూ, మద. 3; వా. 2: చూ, ఎట్టయెదురు. 2.

చిట్టడవి, ద్వ. వి. కాఱడవి: చూ, విపినము.

చిట్టడుగు, క త్తెర. ద్వ. వి. చూ, పరవళ్ళు. (గతిభేదములనియు).

చిట్టతుమికి, దే. వి రావణః: చూ, తుమికి.

చిట్టమిడుచు, దే. అ. క్రి: చూ, చిటికరించు.

చిట్టము, దే. వి. రూ - చిట్టియము - చిట్టెము : ఇనుము కాఁచునప్పుడు వచ్చెడు ముఱికి, శింఘాణము: చూ, లోహము. 1.

చిట్టా, వా. వి. రోజువారీ లెక్క, రూ - చిఠా: చూ, పద్దు. 3.

చిట్టాడు, దే. అ. క్రి. (చిట్టి + ఆడు) 1. చలించు. సా. 3, ఆ. 15: చూ, చలించు; 2. చరించు: చూ, సంచరించు; 3. ప్రసరించు: చూ, వ్యాపించు; 4: చూ, తప్పటడుగులిడు, సా. 3, ఆ. 246; 5. క్రీడించు: చూ, చరలాడు.

చిట్టాముట్టి, ద్వ. వి. చిన్నముత్తవపులగము, బల*: చూ, సహదేవ. (వీర్యపుష్టి మేహశాంతిచేయును.)

చిట్టాముదపుఁజెట్టు, ద్వ. వి. —పై.—

చిట్టాముదము, ద్వ. వి. (చిట్టి + ఆముదము) 1. చిట్టాముదాల నూనె: చూ, స్నేహము. 2-౪; ఐ. 2. చిట్టాముదపు విత్తులు, (చిట్టాముదాలు అనియు వాడుక.)

చిట్టి, దే. వి. 1. రూ - చిట్టియ - చిట్టె, గిద్ద - రూ - గిద్దె: చూ, ప్రస్థము. 2; విణ. రూ - చిటి. 2. చిన్న. ("చిట్టవి - చిట్టాన - ఒట్టీఁదు - చిట్టుముకు - చిట్టెండ - చిట్టేలకి" ఇత్యాదు లందుఁ బూర్వమునందుండునది): చూ, స్వల్పము; 3. సన్నము: చూ, సూక్ష్మము. 4.

చిట్టిఅటక, వా. వి. చిన్నఅటక: చూ, మసెల.

చిట్టియ, దే. వి. రూ - చిట్టె. 1. వస్త్రములయంచులయందు నేసెడు చిన్నబొమ్మ: చూ, మైజాలు; 2. వెదురుగనుపు: చూ, బుడిపి.

చిట్టియము, దే. వి; చూ, రూ - చిట్టము.

చిట్టిఱ్ఱేలు, దే. వి: చూ, రూ - చిటికెనఱ్ఱేలు.

చిట్టీత, దే. వి. (చిట్టి + ఈఁత) ఖర్జూరి*: చూ, మధుఖర్జూరిక.

చిట్టీఁదు, దే. వి. (చిట్టి + ఈఁదు)—పై.—

చిట్టీడ, దే. వి. (చిట్టి + ఈడ) క్షుద్రరక్తనాగరంగము*: చూ, శర్కరాంకము. 1-౪.

చిట్టు, దే. వి. దూగరకలిసినసన్ననూక: చూ, నూక.

చిట్టుడుకునీళ్లు, ద్వ. వి. ఐ. (చిట్టి + ఉడుకునీళ్లు) పొంగునీళ్లు: చూ, వారుపుడు.

చిట్టుములు, దే. వి. ఐ. (చిట్టి + ఉములు) గర్భిణికి గలిగెడి యొకానొక లక్షణము: చూ, లక్షణము 1.-౧౦.

చిట్టె, దే వి. 1: చూ, రూ - చిట్టియ, 1; 2: చూ, రూ - చిట్టియ. 2; 3. చిత్రపటము: చూ, బింబము. 3; 4. ఉభయార్థసాధకమైన ఉపాయము, తంతు: చూ, తంత్రము.

చిట్టెము, దే వి: చూ, రూ - చిట్టము.

చిట్టెలుక, దే. వి. (చిట్టి + ఎలుక) గిరిక: చూ, మూషికము.

చిట్టేలకి, ద్వ. వి. (చిట్టి + ఏలకి) సన్నయేలకి*: చూ, పత్రల.

చిట్టిపొట్లకాయ, దే. వి. రూ - చిట్లపొట్లకాయ: చూ, బాలక్రీడ.

చిట్లకట్టియ, వై. వి.= శర. రూ - చిట్లుకట్టియ - చిట్లుకట్టె - చెట్లకట్టె, మిగులకోపి: చూ, రోషణుఁడు.

చిట్లపొట్లకాయ, దే. వి: చూ, రూ - చిట్టిపొట్లకాయ.

చిట్లు, దే. వి. 1. వృత్తాంతము: చూ, సమాచారము. 2; అ. క్రి. 2: చూ, రూ - చిటులు. 1; 3: చూ, రూ-చిటులు. 2.

చిట్లుకట్టియ, ద్వ. విణ: చూ, రూ - చిట్లకట్టియ. (వైకృతమని కొందఱు.)

చిట్లుకట్టె, ద్వ. విణ.—పై.—

చిటా, వా. వి: చూ, రూ - చిట్టా.

చిడిపి, దే. విణ. 1. అల్పము: చూ, స్వల్పము; 2: చూ, పరుషము.

చిడిముడి, దే వి. 1. కోపము: చూ, రోషము; 2. తొట్రుపాటు: చూ, సంభ్రమము. 1.

చిడిముడిపడు, ద్వ. అ. క్రి. తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించు.

చిడిముడిపాటు, ద్వ. వి. తొట్రుపాటు: చూ, సంభ్రమము. 1.

చిడుగు, దే. విణ. అల్పము: చూ, స్వల్పము.

చిడుగుడు, దే. వి. రూ-చెడుగుడు: చూ, బాలక్రీడ.

చిడుము, దే. వి. తీఁటకురుపు: చూ, విచర్చిక.

చిణి, అం: చూ, ప్రణవనాదములు.

చిణిచిణి, అం. —పై.—

చిత్, సం. అవ్య. కొంతయను నర్థమందు వర్తించును. చూ, చన.

చిత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.= సొద. రూ-చితి-చిత్య: చూ, శ్మశానము; 2. ప్రోగు, గుంపు: చూ, సమూహము; 3. పొయ్యి: చూ, హసంతి. 1.-౧; 4. చిద*: చూ, సరళదేవదారు; విణ. 5. కప్పఁబడినది: చూ, స్థగితము; 6. చేర్పఁబడినది: చూ, మట్టసము.

చితము, సం. విణ. వ్యాపించినది, వ్యాప్తము: చూ, హించితము.

చితి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. సొద: చూ, చిత. 1; 2. ప్రోగు, గుంపు: చూ, చిత. 2.

చితుకు, దే. వి. 1. రూ-చిదుగు. వేలిమికట్టె: చూ, సమిధ; అ. క్రి. 2. కుఱుపులోనగునవి నలఁగు: చూ, సదమదమగు.

చిత్కృతము, సం. వి. అ. న. అవుమూత ఆఱపు: చూ, స్వరము. 2.-౪౬-(౧౨౪.)

చిత్త, వై. వి.= చిత్రా. 1. చిత్తానక్షత్రము, ముత్తెపుసవతు: చూ, నక్షత్రము. 1; 2 చిత్తకార్తె: చూ, నక్షత్రము. 1; అం. 3: చూ, రిక్క. 1.

చిత్తగించు, వై. అ. క్రి.= చిత్త. 1: చూ, మనస్కరించు; స. క్రి. 2.= చిత్త. తలఁచు: చూ, యోచించు.

చిత్తచాంచల్యకాలము, అం: చూ, శిక్షకాలములు.

చిత్తడి, ద్వ. వి. (చిత్త + తడి) 1. మిక్కిలితడి: చూ, పదను 2; 2. రూ-చిత్తటి. వర్షము, (జడి, జల్లు, తొలకరి, దల్లు, ముసురు, వాన, సోన): చూ, వాన. 1; 3. వర్షఋతువు. (శ్రావణ భాద్రపదమాసములు): చూ, మాసద్వయము: (చూ, ఋతువులు.)

చిత్తప్రసన్నత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సంతోషము.

చిత్తభ్రమనొందుట, అం: చూ, మన్మథావస్థలు.

చిత్తము, సం. వి. అ. న. 1. మనస్సు, మానసము, మది: చూ, హృదయము. 2; అం. 2: చూ, అంతఃకరణములు; 3: చూ, వికారములు; వా. 4. దయ; 5. కటాక్షము; 6. గౌరవార్థమైన ప్రత్యుత్తరము.

చిత్తర, దే. వి. చిత్తర అను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

చిత్తరువు, వై. వి.= చిత్రమ్. 1. ఆశ్చర్యము. కా. 5, ఆ. 111: చూ, వింత. 1; 2. పటమునందు రూపము వ్రాయుట: చూ, వ్రాఁత; 3. పటమునందు వ్రాసినరూపము, బొమ్మ: చూ, హరిణి. 3.౧. (౩-౧౦); (వ్యుత్పత్తియందుఁ గడపటి వర్ణము వికల్పముగా లోపించును. "చిత్తరుబొమ్మ" మొ.)

చిత్తరువులు వ్రాయునది, అం. దూతీచతుష్టయమునందలి మూఁడవవానిలోని పదునాఱ్గురిలో నొకతె: చూ, దూతీచతుష్టయము.

చిత్తటి, ద్వ. వి. (చిత్త + తటి): చూ, చిత్తడి. 3.

చిత్తవిప్లవము, సం. వి. అ. పుం. చిత్తభ్రాంతి: చూ, వెఱ్ఱి 1.

చిత్తవిభ్రమము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

చిత్తాభోగము, సం. వి అ. పుం: చూ, మనస్కారము.

చిత్తిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నడుమునకుఁ గట్టు గొలుసు: చూ, మొలత్రాడు.

చిత్తిని, వై. వి. = చిత్రిణీ, 1. చిత్రిణీజాతిస్త్రీ: చూ, స్త్రీ; అం. 2: చూ, స్త్రీజాతులు.

చిత్తు, సం. వి. త్. స్త్రీ. 1. జ్ఞానము. (చిత్): చూ, బుద్ధి; వా. వి. (1) (దిద్ది చక్కపఱుపని) సాపువ్రాయుటకు మొదట వ్రాసినవ్రాఁత (లేక) ముసాయిదా, అసలుకు సరియైన నకలు (అని కొందఱు): చూ, వ్రాఁత; (2) మొదట గుణించుకొను లెక్క, మనస్సునందు గుణించుకొను లెక్క (లేక) నోటి లెక్క (అని కొందఱు). (ఇది సం. అని కొందఱు.)

చిత్రోక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఉపశ్రుతి, పుష్పశకటి: చూ, వినికిడి.

చిత్తోన్నతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. గర్వము: చూ, హంకారము.

చిత్యా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సొద: చూ, చిత. 1.

చిత్యము, సం. వి. అ. న. 1. గోరీ, కాష్ఠము చూ, శ్మశానము; పుం. 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

చిత్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = చిత్త. చిత్తా నక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1—౧౪; 2. మాయ: చూ, మాయము. 1; 3. రూ - ఉపచిత్ర. ఎలుకజీడి *: చూ, భల్లాతకి; 4. గుమ్మడి*: చూ, సర్వతోభద్ర. 1—౭; 5. పిన్నపాఁపర *: చూ, పాఁపర; 6: చూ, బుడమ *; 7. ఒకానొక అప్సరస: చూ, స్త్రీ. 1—౫౭; 8. ఒకానొక పాము: చూ, సర్పము: 1—౪—(౭); 9: చూ, దంతి *; 10. ఆముదము *: చూ, వ్యడంబకము; 11. చేఁతరాసి *: చూ, శకుల; అం. 12: చూ, గాంధార గ్రామగత మూర్ఛనలు; 13: చూ, నిహీన తానములు: (చూ, శుద్ధతానములు.)

చిత్రకంఠము, సం. వి. అ. పుం. కపోతము, గువ్వ: చూ, పావురము.

చిత్రకపత్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, దంతి*.

చిత్రకము, సం. వి. అ. న. 1. నొసటిబొట్టు, విశేషకము: చూ, బొట్టు. 1; పుం. 2. చిఱుతపులి, పెద్దపులి (అని కొందఱు): చూ, శార్దూలము. 1—౩; 3. ఆముదము *: చూ, వ్యడంబకము; 4. గుమ్మడి *: చూ, సర్వతోభద్ర. 1—౭; 5. చిత్రమూలము *: చూ, వహ్నిసంజ్ఞికము; 6. జామి *: చూ, జామి; 7. అశోకము *: చూ, హేమపుష్పము; అం. 8: చూ, ప్రచారములు.

చిత్రకరుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ముచ్చి.

చిత్రకవిత్వము, అం. చిత్రకవిత్వమనఁగా.— తలకట్లు, ఏకాక్షరములు, అనుప్రాసములు, యమకములు, అంత్య నియమములు మొదలైన పద్ధతులతో రచించుట: చూ, ఘూటలల్లుట.

చిత్రకాయము, సం. వి. అ. పుం. చిఱుతపులి: చూ, శార్దూలము. 1—3.

చిత్రకాయుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, చిత్రకయుఁడు.

చిత్రకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

చిత్రకూటము, సం. వి. అ. పుం. చిత్రకూటమనుకొండ: చూ, పర్వతము.

చిత్రకృత్తు, సం. వి. త్. పుం. 1: చూ, తినాసము*; 2: చూ, చిత్రకరుఁడు.

చిత్రకేతువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, జామి*.

చిత్రగవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నానావర్ణములుగల ఆవు: చూ, ధేనువు.

చిత్రగుప్తుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. జముఁడు. యముఁడు: చూ, హరి. 5; 2. యమునివద్ద లెక్క వ్రాయువాఁడు: చూ, హరి. 5—(౨).

చిత్రచరణము, సం. వి. అ. పుం: చూ, చిత్రమూలము*.

చిత్రతండులు, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాయువిడంగము*.

చిత్రతండులము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

చిత్రతమము, అం: (ఇదెమార్గప్రాణము): చూ, తాళమార్గములు.

చిత్రతరము, అం. —పై.—

చిత్రదండము, సం. వి. అ. పుం. కంద*: చూ, సూరణము.

చిత్రనేత్ర, సం. వి ఆ. స్త్రీ. గోరువంక: చూ, శారిక.

చిత్రపక్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. కవుజు: చూ, కౌఁజు; 2. నెమలి: చూ, మయూరము.

చిత్రపటన్యాయము, న్యా. ముందురేఖలు వైచి పిదప బొమ్మను తయారుచేయు విధము.

చిత్రపత్రము, సం. వి. అ. పుం. తిలకము*: చూ, బొట్టు. 1.

చిత్రపత్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కోలపాల*: చూ, శృంగబేరి; 2: చూ, దంతి*.

చిత్రపదము, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఇది ఒక్కొక్కపాదమునకు రెండుభగణములును రెండుగురువులును గలిగి ఎనిమిదవఛందస్సునందుబుట్టినవృత్తము. ఉదా.—"చిత్రపదంబను వృత్తం, బత్రిమునిస్తుతు శౌరిన్, స్తోత్రముచేయ నొప్పున్, ధాత్రినిభాగగయుక్తిన్": చూ, వృత్తము. 1.

చిత్రపద్ధతి, అం: చూ, ఉద్ధతము. 2: (చూ, వ్యంజకము. 1.)

చిత్రపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కోలపొన్న*: చూ, పృశ్నిపర్ణి; 2: చూ, బొల్లిబూసర*: 3: చూ, మంజిటి*.

చిత్రపాద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గోరువంక: చూ, శారిక.

చిత్రపాదము, అం. బిడ్డలుగలుగనిపదతి: చూ, లక్షణము. 1-౭౮.

చిత్రపింగలము, సం. వి. అ. పుం. నెమలి: చూ, మయూరము.

చిత్రపించకము, సం. వి. అ. పుం. — పై. —

చిత్రపుంఖము, సం. వి. అ. పుం. అమ్ము: చూ, బాణము. 1.

చిత్రపృష్ఠము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పిచ్చుక.

చిత్రఫలకము. సం. వి. అ. పుం. పలకి, నదగడ్డిలోని చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

చిత్రఫలము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

చిత్రఫలి, సం. వి. న్. పుం. —పై.— (ఈ. స్త్రీ. అని కొందఱు.)

చిత్రబంధములు, అం. స-ఘాటము, ఉపపదము (2): (చూ, రతిబంధములు.)

చిత్రబింబము, సం. వి. అ. పుం. ఊసరవెల్లి: చూ, సరటము.

చిత్రభాను, సం. వి. ఉ. పుం. సంవత్సరములు అఱువదింటిలో నొకటి: చూ, సంవత్సరములు.

చిత్రభానువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2: చూ, సూర్యుఁడు.

చిత్రమీమాంస, అం. ఇది అప్పయదీక్షిత విరచిత గ్రంథము: చూ, కావ్యనాటకములు.

చిత్రము, సం. వి. అ. న. 1. = చిట్ల, ఆశ్చర్యము, అద్భుత రసము. నవరసములలో నొకటి: చూ, రసములు: (చూ, వింత. 1.); 2. = చిత్తరువు. వ్రాసిన బొమ్మ: చూ, హరిణి. 3-౧౦; 3. నానావర్ణములు గలసినవన్నె. 6.—రా—(౧): చూ, వర్ణము. 6-ర; 4. తిలకము: చూ, బొట్టు. 1; పుం. 5: చూ, చిత్రమూలము*; 6. పాము: చూ, సర్పము; విణ. 7. ఆశ్చర్యకరమైనది: చూ, వింత. 1; 8. నానావర్ణములుగలది: చూ, వర్ణము. 6; అం. 9: చూ, తాళమార్గములు. (ఇదె మార్గప్రాణము); 10. (ప్రయత్నము విపరీత ఫలకాంక్షి యగుట) "ముజ్జగములలో బడి సజ్జనులు నమ్ములొదురు.": చూ, అలంకారము. 3.

చిత్రమూలత్రయము, అం. ఇవి. 3.—తెలుపు, నలుపు, ఎఱుపు: చూ, త్రయము.

చిత్రమూలము, సం. వి. అ. పుం. అగ్నిమాత*: చూ, వహ్నిసంజ్ఞికము. (జఠరాగ్నిని వృద్ధిఁజేయును.)

చిత్రమేఖల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎనిమిదిపేటలు గల మొల నూలు: చూ, భూషణము. 2.

చిత్రమేఖలము, సం. వి. అ. పుం. నెమలి: చూ, మయూరము.

చిత్రయోని, సం. వి. ఇ. పుం. లావుకపిట్ట: చూ, లావుక.

చిత్రరథ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిత్రరథ యను నది: చూ, నది.

చిత్రరథుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చిత్రరథుఁడను గంధర్వుఁడు. అంగారపర్ణుఁడు: చూ, వేలుపు; 2. ఒకానొక విద్యాధరుఁడు: చూ, వేలుపు; 3: చూ, సూర్యుఁడు.

చిత్రరేఖ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కుబేరుని పెండ్లాము: చూ, భార్య. 1-౧౦: (చూ, స్త్రీ. 1-౫౬); అం. 2: చూ, దిక్పాల భార్యలు.

చిత్రలక్ష్య భేదనోపాయ ప్రతిపాదనము, అం: చూ, ధనుర్విద్యాప్రమేయములు.

చిత్రలత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మంజిటి *.

చిత్రలోచన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, శారిక.

చిత్రవతి, అం: చూ, గాంధారగ్రామగతమూర్ఛనలు.

చిత్రవదాలము, సం. వి. అ. న. పాఠీనమను చేప: చూ, మత్స్యము, 1.

చిత్రవర్ణము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. పలురంగులు: చూ, వర్ణము. 6; అం. 2: చూ, వర్ణములు. 3.

చిత్రవల్లికము, సం. వి. అ. పుం. వదాలమను చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

చిత్రవాలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పాలపిట్ట.

చిత్రశిఖండిజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బృహస్పతి: చూ, వేలుపుటొజ్జ.

చిత్రశిఖండులు, అం. మరీచ్యాదిసప్తమహర్షులు (మరీచి, అత్రి, అంగిరుఁడు, పులస్త్యుఁడు, పులహుఁడు, క్రతువు, వసిష్ఠుఁడు.)

చిత్రసారము, సం. వి. అ. పుం. బిళ్ల*: చూ, సౌంద్రకము.

చిత్రసేన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిత్రసేన యను నది: చూ, నది.

చిత్రసేనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక గంధర్వుఁడు: చూ, వేలుపు.

చిత్రాంగదసువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. శంతనుని భార్య: చూ, భార్య.

చిత్రాంగము, సం. వి. అ. న. 1. అరిదళము: చూ, హరిదళము; 2. ఎఱ్ఱచిత్రమూలము*: చూ, వహ్నిసంజ్ఞికము.

చిత్రాక్షి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గోరింక: చూ, శారిక; 2. ఒక రకము సర్పాక్షి*: చూ, సర్పాక్షి.

చిత్రాక్షుపము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు తుమ్మి*: చూ, తుమికి.

చిత్రాటీరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు; 2. ఘంటాకర్ణునకు బలియాయఁబడిన మేక నెత్తురుగల నొసలుగలవాఁడు.

చిత్రాపూపము, సం. వి. అ. పుం: చూ, చపువ్రణము.

చిత్రించు, సం. స. క్రి. చిత్రము వ్రాయు: చూ, వ్రాయు.

చిత్రిక, దే. వి. వ్రాను నునుపు పఱచెడు వస్తువాని కొఱముట్టు: చూ, త్రోపుడు. 2.

చిత్రికము, సం. వి. అ. పుం. చైత్రమాసము: చూ, మాసము. 1.

చిత్రిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = చిత్తిని. 1: చూ, చిత్తిని: చూ, స్త్రీ; 2. చిత్తానక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1.

చిత్రితము, సం. విణ. = చిత్తరువు. చిత్రింపఁబడినది.

చిత్రితాంగజంబుక న్యాయము. న్యా. పులినిఁజూచి నక్క వాఁత పెట్టుకొనినది అనువిధము.

చిత్రకరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జమునిప్రోలు: చూ, దేశము.

చిత్రేశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

చిత్రోక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఆకాశవాణి: చూ, స్వరము. 2; 2. ఉపశ్రుతి: చూ, విసికిడి.

చిత్రోత్తరము, సం. వి. అ. న. అర్థాలంకారములలో నొకటి: చూ, అలంకారము. 3.

చిత్రౌషధము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బొమ్మమేడి*.

చిద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ - చిత.

చిదక, దే. విణ. చప్పట. "చిదకముక్కు.": చూ, తప్పట.

చిదకముక్కువాఁడు, దే. విణ: చూ, నడ్డిముక్కువాఁడు.

చిదగొద, దే. వి. 1. భేదము: చూ, వ్యత్యయము; 2. కలహము: చూ, యుద్ధము.

చిదిమి పెట్టిన బంటులు, జా. నిగ్గుదేలినశూరులు. "ఉ. ఆ, భీలతరాశనుల్ చిదిమిపెట్టినబంటులు." విజ. 1, ఆ. 76.

చిదియు, దే. అ. క్రి. నలఁగు; చూ, నదమదమగు.

చిదుకు, దే. అ. క్రి: చూ, చిప్పిలు.

చిదుగు, దే. వి: చూ, రూ - చితుకు. 1.

చిదుపు, దే. ప్రే. చిదియఁజేయు.

చిదుము, దే. వి. 1. చిగురు: చూ, విద్రుమము; స. క్రి. 2. ఖండించు, క్షతిచేయు (అనికొందఱు): చూ, నెఱగు; 3. నఖక్షతముచేయు: చూ, గిల్లు. 2; 4. పువ్వులలోనగువానిఁ గోయు: చూ, రెలుచు; 5. త్రుంచు: చూ, భేదిల్లు. 1; 6. వైచు: చూ, విసరు. 8.

చిదుముట, దే. వి హింస. ఆం, భా. ద్వి. 221: చూ, వధము.

చిదుర, వై. వి. = ఛిద. 1. తునుక: చూ, శకలము. 4; విణ. 2. లేశము: చూ, స్వల్పము.

చిదురలు, వై. వి. బ. = ఛిద - ఛిదుర. రూ - చిదురుపలు - చిదుర్పలు - చిద్రుపలు 1. సూక్ష్మఖండములు: చూ, శకలము. 4; 2. సూక్ష్మభాగములు: చూ, శకలము. 4. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చిదురుపలు, —పై.—

చిదుర్పలు, —పై.—

చిద్రుపలు. —పై.—

చిమ్రాపుఁడు, సం. విణ. పాశుపతమతస్థుఁడు: చూ, స్మార్త మంతుఁడు.

చిన, వై. విణ = ఛిన్న. 1. కొద్ది: చూ, స్వల్పము; 2. కనిష్ఠము: చూ, స్వల్పము. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చిని, వై. విణ. = ఛిన్న. 1. రూ. చిన్ని. కొద్ది: చూ, స్వల్పము; 2. కనిష్ఠము: చూ, స్వల్పము. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము); దే. వి. 3. రూ - చిన్ని. మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము.

చినుఁగు, వై. అ. క్రి. = ఛిద. రూ - చిరుగు. వస్త్రాదికము ఛిన్నమగు. పాండు. 5, ఆ. 140; వేమన. 1401: చూ, భేదిల్లు. 2. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చినుకు, దే. వి. 1. వర్షబిందువు రూ - చినుకు: చూ, వాన. 1; 2. అల్పవర్షము. రూ - చినుకు: చూ, వాన. 1; దే. అ. క్రి. 3. కాఱు: చూ, స్రవించు; అం. ప్రే. 4. కాఱుచు. వానకుఱియు (అని కొందఱు) స్వా. 5, ఆ. 18: చూ, కార్చు. 2.

చినుకుఁబూస, దే. వి. (చినుకు + పూస) ముత్యము: చూ, రత్నములు. 1—౧: (చూ. ముత్తెము.)

చిన్న, వై. విణ. = ఛిన్న. 1. కొద్ది: చూ, స్వల్పము; 2. కనిష్ఠము: చూ, స్వల్పము. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము); దే. విణ. 3. చిహ్నము. ఆం, ప. సుర. 24: చూ, లక్షణము. 1; 4. బాలుఁడు. ఆం, భా. ద్వి. 118: చూ, శిశువు. 1—౩; 5. తమ్ముఁడు: చూ, సహోదరుఁడు; 6. చిన్న చెల్లెలు: చూ, సహోదరి.

చిన్నఅప్ప, దే. వి. అప్పలలో చిన్నది. చూ, సహోదరి. (వా. చిన్నప్ప.)

చిన్నకాఱు, దే. వి. అలరుప్రాయము: చూ, శైశవము.

చిన్నచెల్లెలు, దే. వి: చూ, చిన్న. 6.

చిన్నటనాఁడు, దే. వి. (చిన్న + నాఁడు) చిన్నతనము: చూ, శైశవము.

చిన్నతనము, దే. వి.—పై.—

చిన్నది, దే. వి. (చిన్న + అది) 1. బాలిక: చూ, స్త్రీ. 1—౧; విణ. 2. చిన్నదైయైనది: చూ, నైకము.

చిన్ననాఁడు, దే. వి: చూ, చిన్నటనాఁడు,

చిన్నపాఁపర, దే. వి. గోతుంబి, పిన్నపాపర*: చూ, పాఁపర.

చిన్నపామునైనఁ బెద్దకఱ్ఱతోఁగొట్టవలెను. లో. ఉదా.—"చిన్న పామునైనఁ బెద్దకఱ్ఱతోనే కొట్టవలయును. కాఁబట్టి సర్వసైన్య సమేతముగా నడచి యాకస్మికముగంబోయి." (నీతిచంద్రిక. విగ్రహము.)

చిన్నఁబోవు, దే. అ క్రి. రూ - చిన్నవోవు. ఖిన్నుఁడగు. ఆం, భా. తృ. 95: చూ, విన్నవోవు.

చిన్నఁబోవుట, జా. దైన్యమును బొందుట. ఉత్సాహము తగ్గుట, తగ్గు స్థితికి వచ్చుట. "పొన్నవిరి నిక్కముగఁ జూచి చిన్నవోయె." (ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము.)

చిన్నము, దే. వి. 1. నాలుగు గురిగింజలయెత్తు. కళా. 1, ఆ. 128; 2. నాలుగు గురిగింజల యెత్తుగల బంగారునాణెము. హరిశ్చ. 3, ఆ. 157: చూ, లోహము. 1.

చిన్నరి, దే. విణ. మనోజ్ఞము. రూ - చిన్నారి - చిన్నరిపొన్నరి - చిన్నారిపొన్నారి - పొన్నరి - పొన్నారి: చూ, హృద్యము.

చిన్నరికము, దే. వి. రూ-చిన్నఱికము: చూ, శైశవము.

చిన్నరిపొన్నరి, దే. విణ: చూ, రూ-చిన్నరి.

చిన్నఱికము, దే. వి: చూ, రూ-చిన్నరికము.

చిన్నవాఁడు, దే. వి. 1. బాలుఁడు: చూ, శిశువు 1-౩; విణ. 2. చిన్నయైనవాఁడు: చూ, బుచ్చిగాఁడు.

చిన్నవోవు, దే. అ. క్రి. (చిన్న + పోవు) 1. ఖిన్నుఁడగు: చూ, రూ-చిన్నఁబోవు. ప్రే. 2. చిన్నపుచ్చు.

చిన్నారి, దే. విణ: చూ, రూ-చిన్నరి. "చిన్నారిచిగురు-చిన్నారి జాబిల్లి-చిన్నారిమూఁగారు-చిన్నారి మొగము మొ."

చిన్నారిపొన్నారి, దే. విణ. —పై.—

చిన్ని, వై. వి. 1. = ఛిన్న. రూ-చిని, కొద్ది: చూ, స్వల్పము. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము); దే. వి. 2. మనోజ్ఞము. రాఘ. 2, ఆ. 8: చూ, హృద్యము.

చిన్నిదము, దే. వి. 1. చిన్నిపువ్వు: చూ, భూషణము. 2; 2. బంగారు: చూ, లోహము. 1.

చిన్నిపువు, ద్వ. వి. రూ-చిన్నిపువ్వు. 1: చూ, చిన్నిదము. 1; 2. బ. నతి: చూ, నమస్కారము; 3. బ. నతివిశేషము: చూ, నమస్కారము.

చిన్నిపువ్వు. ద్వ. వి.—పై.—

చిన్నిపూవేకు, ద్వ. వి. —పై.—

చిన్నిబూచె, ద్వ. వి. నతి: చూ, నమస్కారము.

చిన్నియ, వై. వి. రూ-చిన్నె. 1. = చిహ్నమ్. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2. కులుకు: చూ, విలాసము. 2.

చిన్నియెలుక, ద్వ. వి: చూ, చిట్టెలుక. వేం, ఆం. 94.

చిన్నె, వై. వి. = : చూ, రూ-చిన్నియ.

చిన్నెలాఁడి, ద్వ. విణ. (చిన్నెలు + ఆఁడి) విలాసవతి: చూ, స్త్రీ. 1-౨౪౦.

చిన్నెలాఁడు, ద్వ. విశే. (చిన్నెలు + ఆఁడు) విలాసవంతుఁడు: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.
చిపిటకము, సం. వి. అ. పుం. రూ-చిపిటము-చిపుటము-చపిటము-చపుటము. అడుకులు: చూ, పృథుకము.
చిపిటము, 1. —పై.—; విశే. 2: చూ, నద్దిముక్కువాఁడు; 3. విస్తరింపఁజేయఁబడినది, విస్తృతము: చూ, విపులము.
చిపుటము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-చిపిటకము.
చిప్ప, దే. వి. 1. తునుక: చూ, శకలము. 4; 2. రూ-చిప్పర. భూస్తృణము*. ఆం, భా. ద్వి. 176: చూ, తృణము. 1; 3. తలపుఱ్ఱె: చూ, శల్యము. 1-అ; 4. అల్పము: చూ, స్వల్పము; 5. కప్పచిప్ప: చూ, సంకు. 1; 6. కల్లుత్రాగెడుగిన్నె. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 9-10: చూ, పాత్రము. 6; 7. టెంకాయచిప్ప: చూ, కరంకము. 1; 8. తాఁబేలువీఁపుచిప్ప. అచ్చ. బాల, కాం. 46: చూ, బొరుసు. 4; 9. భూగోళమునం దర్ధభాగము; 10. ముత్తెపుఁజిప్ప. గతిచిప్ప. వేమన. 1403; చూ, సీపి; 11. మోఁకాటిచిప్ప: చూ, శల్యము. 1-అ; 12. చేఁపమీఁది పొలుసు. పాండు. 3, ఆ. 167: చూ, శల్కము. 3; వా. 13. ముష్టిచిప్ప. "చిప్ప కట్ట చేతికివచ్చినది": చూ, పాత్రము. 6.
చిప్పకత్తి, దే. వి. చెట్లు మొదలగునవి నఱకెడు మోటకత్తి: చూ, రిష్టి. 2.
చిప్పకసవు, ద్వ. వి: చూ, చిప్ప. 2 *.
చిప్పకుంకటి, ద్వ. వి. పిల్లజుట్టు. రూ-కూఁకటి: చూ, సిక. 1-౧.
చిప్పకూఁకటి, —పై.—
చిప్పగడ్డి, దే. వి: చూ, చిప్ప. 2 *.
చిప్పగుద్దలి, ద్వ. వి. చెట్లునఱకు గొడ్డలి: చూ, ముద్గరము.
చిప్పగొడ్డలి, ద్వ. వి: చూ, చిప్పగుద్దలి.
చిప్పపెడక, దే. వి. రూ-చిప్పపెణక. ఇంటిపార్శ్వముల కప్పు: చూ, సదనము. 1.
చిప్పపెణక, దే. వి. —పై.—
చిప్పము, దే. వి. రూ-చిప్పెము. పెద్దమూట: చూ, మూట.
చిప్పముత్తెము, ద్వ. వి. కృత్రిమమౌక్తికము: చూ, రత్నములు. 1-౧-(౧).
చిప్పమూతి, దే. వి. కళాహీనమగు ముఖము: చూ, వదనము. 2.
చిప్పర, దే. వి: చూ, చిప్ప. 2 *.
చిప్పిలు, దే. అ. క్రి. రూ - చిప్పిల్లు. నీటిబొట్టు లోనగునవి పైకుబుకు: చూ, బుగులుకొను.
చిప్పిల్లు, —పై.—
చిప్పె, దే. వి. రూ - చిప్పెవాఁడు. కుత్రపువాఁడు : చూ, సౌచికుఁడు.
చిప్పెము, దే. వి: చూ, రూ - చిప్పము.
చిప్పెవాఁడు, దే. వి: చూ, చిప్పె.
చిబుకము, సం. వి. అ. న. 1. గడ్డము : చూ, చంబుకము; ఆం. 2: చూ, లక్షణాంగములు. (చిబుకము = గడ్డము) చివళ్లు పగులక తుమ్మెదకాంతిగలిగి కుదురుగనున్న యైశ్వర్యవంతుఁడగు. రోమరహితమైన నపుంసకుఁడగు; 3 స్త్రీ లక్షణాంగములు ఏఁబదియెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (చిబుకము = గడ్డము). — సుడియున్న కుభవతియగు. మచ్చయున్న గొడ్రాఁలగు. రోమమున్న మగనితో గలహించును.) (రూ - చిబూకము.)
చిబుకు, దే. స. క్రి. పీఁకు. జై. 3, ఆ. 143: చూ, చప్పరించు.
చిబూకము, చూ, రూ - చిబుకులు.
చిమచిమ, దే. వి. గాయపు మంటయందగునమకరణము: చూ, హూహూ.
చిమట, దే. వి. 1. రూ - చిమ్మట - చిమ్మిట - చిమిట. ఇలకోడి: చూ, రిల్లి ; వా. వి. 2. కేశోత్పాటిని. రూ-చిమటా: చూ, తండసము.
చిమటా, దే. వి. 1. ఖడ్గముష్టిసంగ్రాహ్యాతలములోని చీలపట్టున నలుఁగునమర్చుట కుపయోగపుగుతావు: చూ, మొసలివాయి; 2. కేశోత్పాటిని: చూ, రూ-చిమట. 2.
చిమిడిక, వా. వి. చిమిడిన యన్నము. లగడ: చూ, సాఁను. (1)—౩౦.
చిమిని. వా. వి. పొగనాపి కాంతినిచ్చు గాజుగొట్టము. రూ - చిమ్ని - చిమిలి - చిమ్లి.
చిమిలి, —పై.—
చిముటాలు, దే. వి. బ. క్షౌరమపుడు తండసముతో వెండ్రుకలూడతీయుట. తండసపుపని.
చిముటు, దే. స. క్రి. సైగకు కన్నుమూసితెఱచు.
చిముడు, దే. అ. క్రి. 1. అన్నము పాకముమీఱ నుడికి ముద్దయగు: చూ, ముద్దకట్టు; 2. పాకముచెడు.
చిముడుచు, దే. ప్రే. చిముడఁజేయు: చూ, రూ - చిముడ్చు.
చిముడ్చు. —పై.—
చిమ్ని, వా. వి: చూ, రూ - చిమిని.
చిమ్మ, దే. వి. జలకణసమూహము : స్వా. 3, ఆ. 135: చూ, సలిలము. 1—౧౩.
చిమ్మచీఁకటి, దే. వి. గాఢాంధకారము : చూ, మేచకము. 1.
చిమ్మట, దే. వి: చూ, రూ - చిమట. 1—2.
చిమ్మటబుఱ్ఱు, దే. వి. ఈలపురుగుధ్వని: చూ, స్వరము. 2.—౪౬—(౧౩౩.).
చిమ్మదిరుగు, దే. అ. క్రి. గిరగిరఁ దిరుగు.
చిమ్మనగొట్టము, దే. వి. జలక్రీడయందు నీళ్ళు చిమ్మెడు గొట్టము: చూ, శృంగము. 3.
చిమ్మనగ్రోవి, దే. వి.—పై.—
చిమ్మనము, దే. వి. చిమ్ముడు. ప్రభా. 2, ఆ. 81: చూ, నిక్షేపము.
చిమ్మరేఁగు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-చిమ్మరేఁగు.
చిమ్మబాయి, దే. వి: చూ, బాలక్రీడ (ఇట్లు చిమ్మబాయి.)
చిమ్మిట, దే. వి: చూ, రూ-చిమట. 1.
చిమ్మిరి, దే. వి. నువ్వులును బెల్లమును కలిపి చేసెడి ముద్ద: రూ-చిమ్మిలి.

చిమ్మిరేఁగు, దే. అ. క్రి. మిక్కిలి విజృంభించు: చూ, విజృంభించు.

చిమ్మిలి, దే. వి: చూ, రూ-చిమ్మిరి.

చిమ్ము, దే. వి. 1. పొడుచుట: చూ, స్యూతి. 1; 2. పైచుట; స. క్రి. 3. ఊడుచు: చూ, సమ్మార్జించు; 4. పైచు: చూ, విసరు. 8.

చిమ్ముడు, దే. వి. చిమ్ముట: చూ, విక్షేపము.

చిమ్ముబిల్లలు, దే. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.

చిమ్ములాట, దే. వి. ఒకరిమీఁద నొకరు చిమ్ముకొనుట.

చిమ్ములాడు, దే. స. క్రి. (చిమ్ములు + ఆడు) ఒకరిమీఁద నొకరు చిమ్ముకొను.

చిమ్మెట, దే. వి: చూ, రూ-చిమట. 1.

చిమ్లి, వా. వి: చూ, రూ-చిమిని.

చియ్య, దే. వి. కండ. "ఒడలు చియ్యపట్టినది.": చూ, మాంసము.

చిరంటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఐదువరాలు, సువాసిని: చూ, స్త్రీ. 1-౧౫; 2. యౌవనవతి: చూ, స్త్రీ. 1-౨౬.

చిరంతనము, సం. విణ. బహుదినములది, ప్రాఁతది: చూ, పురాతనము.

చిరంభణము, సం. వి. అ. పుం: పిన్నగ్రద్ద: చూ, హరివాహనుఁడు. 1-౩.

చిరకాలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, దీర్ఘరాత్రము: (చూ, చిరము.)

చిరక్రియుఁడు, సం. విణ. తామసించి కార్యము చేయువాఁడు: చూ, దీర్ఘసూత్రుఁడు.

చిరగడము, వా. వి. 1. రూ-చిరుగడము - చిరువడము - చిఱుగడము. చిఱువడము. తియ్యకంద*: చూ, సూరణము (మధుమూత్ర రోగులకు తినిపింపరాదు); వా. వి. 2. (వస్త్రాదులు) చినుఁగుట: చిఱుగడము-చిఱువడము.

చిరజీవి, సం. వి. న్. పుం. 1. కాకి: చూ, వాయసము; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 3. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 4: చూ, మార్కండేయుఁడు; 5. అశ్వత్థామ: చూ, ద్రౌణాయనుఁడు; 6: చూ, బలిచక్రవర్తి; 7. వ్యాసుఁడు: చూ, ముని. 1; 8. హనుమంతుఁడు: చూ, వానరము; 9: చూ, విభీషణుఁడు; 10: చూ, కృపుఁడు; 11: చూ, పరశురాముఁడు; 12. బూరుగు*: చూ, శాల్మలి; 13. జీవనము *: చూ, బ్రహ్మాంగము; విణ. 14. చిరకాలము జీవించువాఁడు: చూ, వృద్ధుఁడు.

చిరత్నము, సం. విణ: చూ, రూ - చిరంతనము.

చిరపర్ణము, సం. వి. అ. న. మాచిపత్రి*: చూ, సూరపర్ణము.

చిరపాకి, సం. వి. న్. పుం: చూ, వెలఁగ*.

చిరపుష్పము, సం. వి. అ. పుం. పొగడ*: చూ, వకుళము.

చిరమర, దే. వి. భేదము: చూ, వేఱుపాటు. 1.

చిరము, సం. అవ్య. చిరాత్: చూ, చిరకాలము.

చిరమేహి, సం. వి. న్. పుం. (పుం. స్త్రీ. అనికొందఱు) గాడిద: చూ, రాసభము.

చిరరాత్రము, సం. వి. అ. న. 1. రాత్రులసమూహము: చూ, రాత్రి; 2. పెక్కురాత్రులు: చూ, రాత్రి.

చిరసూత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చాలాకాలమునకు ఈనిన యావు, బష్కయణి, తఱిపియావు: చూ, ధేనువు.

చిరస్థుఁడు, సం. విణ: చూ, నాయకుఁడు.

చిరాకు, దే. వి. 1. కోపము: చూ, రోషము; వా. వి. 2. ఉక్కవలన గలుగు శ్రమము: చూ, శ్రమము. 1.

చిరాత్, సం. అవ్య: చూ, దీర్ఘరాత్రము.

చిరాయువు, సం. వి. స్. న. 1. రూ - స్థిరాయువు. బూరుగు*: చూ, శాల్మలి; పుం. 2. దేవుఁడు: చూ, వేలుపు; 3. ఊరకాఁకర, వాతాయువు *: చూ, సుషవి. 1; 4. కాకి: చూ, వాయసము. 1.

చిరి, సం. వి. ఇ. పుం. = చిలుక: చూ, శుకము.

చిరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పురాతన మలము: చూ, మలము. 1.

చిరిచిమము, సం. వి. అ. పుం. క్రొలు కనువున దిరుగు చేప. రూ - చిరీచిమము - చిలిచిమము - చిలీచిమము - చిలీచీమము: చూ, మత్స్యము. 1.

చిరితాళము, ద్వ. వి: చూ, చిటితాళము: చూ, వీణ. 1—౪౬—(౧). (మ్రానితోఁ జేసిన తాళవిశేషమని కొందఱు.)

చిరిపి, దే. వి. తైలమార్దకము.

చిరిబిల్వము, సం. వి. అ. పుం. కానుగు*: చూ, శాదఘ్నము.

చిరిమిడి, దే. వి: చూ, భక్ష్యము. (చలిమిడియని కొందఱు).

చిరివేరు, ద్వ. వి. ఎఱ్ఱవాయవేయుట కుపయుక్తమైన యొకానొకవేరు. రూ - చిఱువేరు: చూ, బకాను. (దీని ఆకు శ్లేష్మహరము. ఉబ్బసము క్షయ తగ్గించును.)

చిరుఁగు, వై. అ. క్రి. = జీర్ణ: చూ, చినుఁగు(దేశ్యమని శ-ర.)

చిరుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ - ఝిరుక - చీరి - చీరుక: చూ, చిమట. 1.

చిరుగడము, వా. వి. =: చూ, రూ - చిరగడము. 1.* (దేశ్యమని కొందఱు.)

చిరుగుడు, దే. వి. ఎఱ్ఱపులుము: చూ, మండలము. 3.

చిరుత, దే. వి. కాష్ఠక్రీడ: చూ, చిఱుతనగోడు. 2.

చిరుతరి. దే. వి. వ్రీహిభేదము: చూ, ధాన్యము.

చిరుతలుకవియు, దే. అ. క్రి: చూ, మిఱుమిట్లుగొను.

చిరుతలుక్రమ్ము, —పై.—

చిరుతలువాఱు, —పై.—

చిరునగవు, ద్వ. వి. (చిఱుత + నగవు) రూ - చిర్నగవు-చిర్నవ్వు - చిఱునవ్వు: చూ, హాస్యము. 1.

చిరునామ, వై. వి. = శిరోనామ. రూ - చిఱునామ: చూ, శిరోనామ.

చిరువడము, వా. వి: చూ, రూ - చిరగడము*.

చిరువాలు, దే. వి. రూ - చిఱువాలు. ఇపురగాఁచినపాలు: చూ, స్తన్యము. 1—3.

చిర్నగవు, ద్వ. వి. (చిఱుత + నగవు): చూ, రూ - చిరునగవు.

చిర్నవ్వు, —పై.— (రూ-చిఱునవ్వు.)

చిర్భటము, సం. వి. అ. పుం. నక్కదోస *: చూ, హరివాలుకము. 1-౩.

చిర్భటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—

చిర్భిటి, —పై.—

చిలచిల, దే. వి. నట్టుటయందగు ననుకరణము. కళా. 6, ఆ. 252: చూ, హూహూ.
చిలసీలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ - చిలిమోలిక.
చిలప, దే. వి. సీయకోడి: చూ, పుంజు.
చిలికించు, దే. స. క్రి. చల్లు: చూ, ప్రోక్షించు.
చిలిచిమము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - చిరిచిమము.
చిలిపి, దే. విణ. రూ - చిడిపి. 1. అల్పము. జై. 8, ఆ. 140: చూ, స్వల్పము; 2. నికృష్టము: చూ, హీనము. 1; 3. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.
చిలిమిడి, దే. వి. అక్షోళము*: రూ - చిలిమిద: చూ, మృదు ద్రుమము.
చిలిమిద, —వై.—
చిలిమోలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ - చిలిసీలిక. 1. మెఱుగుపురుగు: చూ, పురుగు; మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1; 3. కంఠభూషణము: చూ, భూషణము. 2.—ఒ (౫).
చిలివిలిపోవు, దే. అ. క్రి.(చిలివిలి + పోవు): చూ, సందడించు.
చిలీచిమము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - చిరిచిమము.
చిలీచీనుము. సం. వి. అ. పుం.—వై.—
చిలుక, వై. వి. 1.=చిరి. రూ - చిలక - చిల్క: చూ, శుకము; 2. చాయమేకు: చూ, బండికన్ను; అం. 3. మాతికలలో నొకటి: చూ, దూతీచతుష్టయము.
చిలుకకూర, వై. వి.=: చూ, రూ - చిలకకూర.
చిలుకకొయ్య, ద్వ. వి: చూ, రూ - చిలకకొయ్య.
చిలుకకడ, ద్వ. వి. (చిలుకు + కడ) పగ్గములోనగు వానికొనను వేసెడు కొలికిముడి: రూ - చిల్కడ.
చిలుకతాళి, ద్వ. వి. మీదినిరుప్రక్కల చిలుకరూపేర్పఱచిన పతకము. చూ, భూషణము. 2. ఒ—(౧౨);
చిలుకతోటకూర, ద్వ. వి మహాశాష్పము, పెరుగాకు*: చూ, మారిషము.
చిలుకత్తు, ద్వ. వి. (చిలుకు + అత్తు) కవచవిశేషము. జీరా; చూ, వారవారణము.
చిలుకత్రాడు, ద్వ. వి: చూ, రూ - చిలకత్రాడు.
చిలుకనాలుక, ద్వ. వి: చూ, శుకనాళము*.
చిలుకపలుకులు. జా. అర్థజ్ఞానములేని మాటలు.
చిలుకపిట్ట, వై. వి: చూ, రూ - చిలకపిట్ట.
చిలుకముక్కు, ద్వ. వి: దుండిగము*: చూ, శోణకము.
చిలుకముక్కులు, ద్వ. వి. బ. ఒకరకము వడ్లు. హంస. 5, ఆ. 128: చూ, ధాన్యము.
చిలుకమ్ము, వై. వి. దుష్కంటకశరము. ఆం, భా. ద్వి. 213. రూ - చిలుకుటమ్ము. దోటమ్ము: చూ, బాణము. 1.—౩౫.
చిలుకయారె, వై. వి. (చిలుక + ఆరె) ఒకరకము మాదిగ సూది: చూ, సూది. 1—౫.
చిలుకరవుతు, వై. వి.=శుకరాహుత్త. రూ-చిలుకరౌతు: చూ, మన్మథుడు.
చిలుకరించు. దే. స. క్రి. చిలికించు: చూ, ప్రోక్షించు.
చిలుకరింత, దే. వి. 1. చిలుకరింపు: చూ, ప్రోక్షణము; వా. 2. అల్లమ్మ పొక్కులు దిగజారుట,
చిలుకరింపు. దే. వి.—వై.—
చిలుకలకొలికి, ద్వ. వి. 1. చిలుక కొలికివంటి కొలుకులు గల ఆడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౨౪౦; 2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.
చిలుకలు, అం: చూ, ఈతిబాధలు.
చిలుకు, దే. వి. 1. శరము. అచ్చ, కిష్కిం, కాం. 45: చూ, బాణము. 1; 2. బాణముయొక్క యలుగు. వసు. 4, ఆ. 86: చూ, బాణము. 1; 3. గొండ్లెము: చూ, విష్కంభము. 2; 4. కొలికి. పాండు. 5, ఆ. 133: చూ, ముక్కుకొలికి; 5. నాణెముయొక్క పైభాగము "రూపాయి పైచిలుకు": చూ, లోహము. 1; అ. క్రి. 6. చిందు: చూ, తొలకు; 7. ప్రసరించు: చూ, వ్యాపించు; 8 మీఱు. స్వా. 3, ఆ. 108: చూ, ముమ్మరించు; స. క్రి. 9. చల్లు: చూ, ప్రోక్షించు; 10. త్రచ్చు: చూ, మథించు; వా. 11. (స్ఫోటకపు పొక్కులు) దిగజాఱు: చూ, దిగజాఱు.
చిలుకుట, దే. వి. రూ - చిలుకుడు: చూ, మథనము.
చిలుకుటమ్ము, ద్వ. వి; చూ, రూ-చిలుకమ్ము.
చిలుకుడు, దే. వి: చూ, రూ - చిలుకుట.
చిలుకుమార్చు, దే. స. క్రి. చంపు. ఆం, భా. తృ 123: చూ, సంహరించు.
చిలుగు, దే. వి: చూ, దీర్ఘయష్టిక*.
చిలుప, దే. వి. 1. కొంచెముగఁజేరి విలిచినసీళ్ళు: చూ, సలిలము. 1-౨౧; విణ. 2. అల్పము. స్వా. 4, ఆ. 17: చూ, స్వల్పము.
చిలుపచిలుప, దే విణ. కొంచెము కొంచెము: చూ, స్వల్పము.
చిలుము, దే. వి. 1. లోహాదుల మలము, త్రుప్పు: చూ, లోహము. 1; 2. విషము: చూ, విసము. 1.
చిలుమువాలు, ద్వ. విణ. 1. తులువ, కుత్సితుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2. త్రుప్పుపట్టిన కత్తి: చూ, రిష్టి. 2-౧౨.
చిలువ, దే. వి. (చిలుము + వా) విషధరము: చూ, సర్పము.
చిలువచెంకి, దే. వి. పుట్ట: చూ, వల్మీకము.
చిలువతాలుపు, దే. వి: చూ, శివుడు. అచ్చ. సుం, కాం. 41.
చిలువదారి, —వై.—
చిలువతిండి, దే. వి. 1. గరుత్మంతుడు: చూ, హరివాహనుడు; 2. నెమిలి. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 67: చూ, మయూరము.
చిలువమేత, దే. వి. ఈదు. ఆం, భా. ప్ర. 59: చూ, వాయువు. 1.
చిలువమేతరి, దే. వి: చూ, చిలువతిండి. 1.
చిలువఱేడు, దే. వి. సర్పరాజు: చూ, సర్పము. 1-౧.
చిలువానము, దే. వి. కూడబెట్టిన ధనము: చూ, విత్తము. 1.
చిలువాయనము, దే. వి. క్షుద్రము, చిల్లర, నక్క, పాటి: చూ, సాధారణము. 2.
చిలువాలు, దే. వి: చూ, రూ-చిఱువాలు.
చిల్క, వై. వి. 1.=చిరి: చూ, రూ -చిలక; 2: చూ, చిలకకూర*
చిల్కచదువులు, జా. నోట నుచ్చరించుటయేగాని మనస్సున బట్టని పల్కులు "చదువులివియెల్లఁ జిల్కలచదువులనుచు" పాం.ప. 3, ఆ. 36,

చిల్కాడ, ద్వ. వి: చూ, రూ-చిలుకడ.
చిల్కాలు, అం: చూ, రూ-చిలుకలు.
చిల్ల, వై. వి. 1. = సిల్లక*: చూ, సల్లకి; దే. వి. 2. కతకము*. ప.చ. వేం. 4, అ. 522: చూ, సల్లకి; 3. చిల్లమద్ది: చూ, సల్లకి.
చిల్లకతరువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, లొద్దుగు*.
చిల్లకోల, ద్వ. వి. తోమరము; సర్వలు: చూ, బాణము. 1-౩౨.
చిల్లగింజ, దే. వి. ఇందుగు*: చూ, సల్లకి.
చిల్లగొండి, దే. వి: చూ, పేచీకోరు.
చిల్లగోలు, దే. వి. విడిచివాటుగుదియ, భిందిపాలము: చూ, రిష్టి 2-౭.
చిల్లపెంకు, దే. వి. (చిల్లర + పెంకు) పగిలిన కుండముక్క: చిల్లపెంచు.
చిల్లపెంచు, దే. వి. (చిల్లర + పెంచు)—పై.—
చిల్లమద్ది, ద్వ. వి: చూ, చిల్ల. 3.
చిల్లము, సం. వి. అ. పుం. 1. చీపరపిట్ట; పిన్నగ్రద్ద: చూ, హరివాహనుఁడు. 1-౩; 2. తడిమన్ను: చూ, భూమి. 1-౩౬; విణ. 3. తడికంటిది. రూ-చుల్లము; పిల్లము: చూ, లోచనము. 1-౮; (తడిసిన కంటియందు ముఖ్యవృత్తి చేతను, తడిసిన కన్నులు గలవానియందు ఉపచారము చేతను వర్తించును); దే. వి. (1) హుక్కాకు నిప్పు పెట్టుకొనెడి పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.
చిల్లర, దే. వి. 1. చింతపండు మిరపకాయలు లోనగు సరకు. రా. వి. 2, అ. 69: చూ, సరకు. 1; 2. కొంచెపాటి నాణెము: చూ, చిలుకు. 5; విణ. 3. సామాన్యము. "చిల్లర వేల్పులు": చూ, సాధారణము. 2.
చిల్లరకాఁడు, దే. విణ. సామాన్యుఁడు: చూ, హీనుఁడు.
చిల్లరదుకాణము, దే. వి. (పలుసరకులమ్మెడు) అంగడి: చూ, దుకాణము.
చిల్లరబేరగాఁడు. దే. విణ. అమాంతగాఁడు; చూ, బేరగాఁడు.
చిల్లరబేరము, ద్వ. వి. బేరము: చూ, వాణిజ్యము.
చిల్లరవాఁడు, దే. వి. సామాన్యుడు. ఆం, భా. తృ. 16: చూ, సందడికాఁడు.
చిల్లాడము, దే. వి. రూ-చిల్లాణము, చల్లాణము. మొలవంక భేదము: చూ, బాణము. 1-౭౧.
చిల్లాణము, దే. వి: చూ, రూ-చిల్లాడము.
చిల్లాభుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బందిపోటు దొంగ: చూ, హారకుఁడు.
చిల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = చిల్లి*: చూ, భండీరము. 2; 2: చూ, లొద్దుగు*; దే. వి. (1) తూఁటు: చూ, రంధ్రము. 1.
చిల్లింగి, దే. వి. మూలికచేతఁ జేసెడి యుచ్చాటనాదిక్రియ, కార్మణము: చూ, హింసాకర్మ.
చిల్లు, దే. వి. చిమ్ముటలోనగు వానియందగు ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 2, అ. 9; కళా. 8, అ. 109: చూ, హూహూ.
చిల్లుఁడు, సం. విణ. రూ-చుల్లుఁడు. పుసికండ్లవాఁడు, తడిసిన కన్నులు గలవాఁడు (అని కొందఱు): చూ, పుసికండ్లవాఁడు.
చిల్లుపొల్లు, దే. వి: చూ, సంక్షోభము.
చిల్లులుపోవు, దే. అ. క్రి. (చిల్లులు + పోవు) తూంట్లుపడు. లక్ష్మీ. 3, అ. 36: చూ, తొంటలువాఱు.
చిల్లోటి, దే. వి. ఒకరకము వాలుపాము, చిల్లోటికేశము. రూ-చిల్లోటికేవడము: చూ, హరిగ.
చిల్లోటికేశము,—పై.—
చిల్లోటికేవడము,—పై.—
చిల్వ, దే. వి: చూ, రూ-చిలువ. ఆం, భా. ప్ర. 148.
చివఁగి, దే. వి. రూ-చివ్వఁగి-నివఁగి: చూ, రూ-నివ్వఁగి.
చివక, దే. వి. రూ-చివ్వ, సన్నని చిన్న నిడుపాటి కొమ్మ: చూ, శాఖ. 1-౨.
చివచివ, దే. వి. గమనాదుల యందగు ననుకరణము. కళా. 8, అ. 95: చూ, హూహూ.
చివర, వై. వి. = శిఖర. 1. కొన, అగ్రము: చూ, సుద. 3; 2. ఉపశాఖ. ఆం, భా. ద్వి. 37: చూ, శాఖ. 1-౨; 3. బెత్తము: చూ, వేత్రము. 1. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)
చివరమాట, ద్వ. వి. 1. తుదిపలుకు: చూ, శబ్దము. 2.-౩౬.
చివరము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ - చీవము.
చివికివెలమ, దే.వి: చూ, వెలమసంది*.
చివిల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రేఁగు*.
చివుక, దే. వి. 1. కాయరూపాయ. దుగలము - రూ - దుగులము: చూ, రూపాయ; వై. వి. 2. = జతుకా. రూ. చీకురువాయి -చీకువాయి - చివుకపిట్ట - జీవుక: చూ, తైలపాయిక (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)
చివుకపిట్ట, వై. వి. =: చూ, రూ - చివుక. 2.
చివుకపిల్లి, వై. వి. ఒకరకము పిల్లి: చూ, మార్జాలము.
చివుకు, దే. వి. 1. రూ - చివుక్కు. ఎగయుట దాటుట గుండె దిగులొందుట లోనగువాని యందగు ననుకరణము; చూ, హూహూ; విణ. 2. సారములేనిది. అచ్చ. బాల, కాం. 2:6: చూ, ఫల్గువు. 2; అ. క్రి. 3. తడియుటచే సారహీనమగు. పాండు. 2, అ. 66; 4. సారహీనమగు. అచ్చ. యు, కాం. 119: చూ, పూచు. 3.
చివుక్కు, దే. వి: చూ, రూ - చివుకు. 1. కళా. 5, అ. 111.
చివుక్కురుమను, దే. అ. క్రి. (చివుక్కురు + అను) (తన్నెవరేని యొకమాట చెప్పినను మర్మము బయలుపడినను) మనసు కలఁగు. ప్రభా. 3, అ. 92; కళా. 3, అ. 47: చూ, సంక్షోభించు.
చివురు, దే. వి: చూ, రూ - చిగురు. విజ. 1, అ. 150.
చివ్వ, దే. వి. 1. సన్నని చిన్న నిడుపాటికొమ్మ: చూ, శాఖ. 1-౨; 2. బెత్తము: చూ, వేత్రము. 1; 3. కుంతము: చూ, బాణము.1.-౧౮; 4. కలహము: చూ, యుద్ధము; బ. 5. బాణపుసంచు వగ: చూ, బాణసంచు.
చివ్వంగి, దే. వి: చూ, రూ - చివఁగి.
చివ్వఁగి. —పై.—
చివ్వలాఁడి, దే. విణ. (చివ్వలు + ఆఁడి) కలహశీలురాలు. హరిశ్చ. 4, అ. 177: చూ, స్త్రీ. 1-౩౨.
చివ్వి, అం: చూ, బాణము.1: (చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు.)
చివ్వు, దే. స. క్రి. చెక్కు: చూ, వారు. 1.

చివ్వన, దే. ద్ర. క్రి. విణ. శీఘ్రముగ: చూ, వేగము. 3.
చిహురము, సం. వి. అ. పుం. వెంట్రుక: చూ, వెంట్రుక. 1.
చిహ్నము, సం. వి. అ. న. 1. = చిన్నె, గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2. టెక్కెము, జెండా: చూ, నిడము.
చిహ్నములు, అం. పట్టు, విసుపు, కొట్టు, ప్రాణము రక్షించు, నీకు లోఁబడితిని, ఇంక నేమిసేతునని మ్రొక్కను, ఏడ్చును, ముట్టనీయకుండును. (8): (చూ, రతిబంధములు.)
చిళ్ల, దే. వి. అగ్రము: చూ, సుద. 3.

చీ

చీ. దే. అవ్య. ధిగర్థకము, తిరస్కారమును దెలిపెడి: చూ, వహేలనము.
చీఁకటి, దే. వి. (చీఁకు + కట్టు) 1. అంధకారము. రూ - చీఁకు - చీకువాలు - చీఁకువాలు (అని కొండఱు): చూ, మేచకము. 1; 2. తెల్లగా తెల్లవాఱకముందుకాలము. "నీవు చీఁకటితోనే లేచిరమ్ము": చూ, వేగుజాము.
చీఁకటిగాము, ద్వ. వి. రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు.
చీఁకటిగుండెదిగులు, ద్వ. వి: చూ, సూర్యుఁడు. వేం. ఆం. 11.
చీఁకటిగొంగ, దే. వి.—పై.—
చీఁకటిచెట్టు, దే. వి: చూ, తమాలము. 4 *.
చీఁకటితప్పు, దే. వి. జారత్వము. "కులపెద్ద చీఁకటితప్పునకు నాలుగురూపాయలు జరిమానా (కులతప్పు) విధించెను": చూ, వ్యభిచారము.
చీఁకటిపడు, దే. అ. క్రి. ఇరులుకొను. చీకురించు. (సం. ప.):—అంధకారమగు.
చీఁకటిమిత్తి, ద్వ. వి. చంద్రుఁడు. సాంబ. దేవ. 10: చూ, హిమాంశువు.
చీఁకటిమొటికిళ్లు, దే. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ. (ఇట్లే చీఁకటిమొటికాయలు.)
చీఁకటిమ్రాను, దే. వి: చూ, చీఁకటిచెట్టు *.
చీఁకటియీఁగ, దే. వి. (చీఁకటి + ఈఁగ) చిన్నదోమ: చూ, మశకము.
చీఁకటివేరువిత్తు, దే. వి: చూ, చీఁకటిమిత్తి. ఆం. నా. సం. దే. 15.
చీఁకటులగొంగ, దే. వి: చూ, సూర్యుఁడు. సాంబ. దే. 9.
చీఁకు, దే. వి. 1. గ్రుడ్డితనము: చూ, గ్రుడ్డి. 2; విణ. 2. అంధుఁడు: చూ, రేచీఁకు; స. క్రి. 3: చూ, చప్పరించు; 4. చుంబించు: చూ, ముద్దుపెట్టుకొను.
చీఁద, వై. వి. = చిల్ల, చిందపక్షి: పిన్నగ్రద్ద: చూ, హరివాహనుఁడు. 1—3.
చీఁదఱ, దే. వి. 1. అసహ్యము: చూ, రోఁత. 2; 2: చూ, విజృంభణము; 3. ఉపద్రవము; పా. 4, ఆ. 14: చూ, విపత్తు; 4. క్షోభము: చూ, సంతాపము; వై. వి. 5. = ఛిద్రమ్. తూఁటు: చూ, రంధ్రము. 1.
చీఁదఱగొను, దే. అ. క్రి. (చీఁదఱ + కొను) 1. ఉపద్రవపడు; 2: చూ, చిందఱరేఁగు; 3: చూ, చిందఱవోవు.
చీఁదఱరేఁగు, దే. అ. క్రి: చూ, చీఁదఱగొను.
చీఁదఱలువోవు, ద్వ. అ. క్రి. (చీఁదరలు + పోవు): చూ, చిందఱవోవు.
చీఁదు, దే. వి. 1. చీమిడి: చూ, శింఘాణము; స. క్రి. 2. (చీమిడిబయలుపుచ్చుచు బుఱ్ఱని ఊపిరి వెలికిరా) మొదటి రెండుడ్రేళ్లతో ముక్కునదుము.
చీఁదుడు, దే. వి: చూ, చీఁదు. 1.
చీఁపురు, దే. వి. రూ - చీఁపురుకట్ట - చీకిలి: చూ, సమ్మార్జని.
చీఁపురుకట్ట, —పై.—
చీఁపురుపుల్ల, దే. వి: చూ, పరక.
చీకాకు, దే. వి. (చీకు + ఆకు) 1. చివికినఆకు: చూ, పర్ణము. 1; 2: చూ, శ్రమము. 1; విణ. 3. శ్రమమునొందినది: చూ, దుఃఖితము.
చీకాకుపడు. ద్వ. అ. క్రి. 1. బలహీనమగు: చూ, వలియు; 2. శ్రమపడు: చూ, వేసరు. 2.
చీకిరేను, దే. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.
చీకిలి, దే. వి: చూ, చీఁపురు.
చీకిలించు, దే. అ. క్రి: చూ, చిరుతలుకవియు.
చీకిలిమాకిలి, దే. విణ. కొక్కిరిబిక్కిరి. సా. 1, ఆ. 15.
చీకు, దే. వి. 1. అంధము: చూ, మేచకము. 1; 2. అంధుఁడు: చూ, రేచీఁకు; 3. రూ - చివుకు: చూ, ఫల్గువు. 2.
చీకుకొక్కెర, ద్వ. వి. కోయష్టికము: చూ, బకము.
చీకురాయి, వై. వి. = జతుకా: చూ, రూ - చివుక. 2. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)
చీకురించు, దే. అ. క్రి: చూ, చీఁకటిపడు.
చీకురువాయి, వై. వి. = జతుకా: చూ, రూ - చీకురాయి (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)
చీకువాయి, —పై.—
చీకువాలు, దే. వి. చీఁకటి: చూ, మేచకము. 1.
చీకొట్టు, దే. స. క్రి. చీచీయను: చూ, ధిక్కరించు.
చీటకము, వై. వి: చూ, రూ - చిట్టకము.
చీటి, దే. వి. 1. ఖండపత్రిక. వసు. 1, ఆ. 72; చూ, పురోణి; 2. పత్రిక: చూ, లేఖ. 3.
చీటికిమాటికి, దే. ద్ర. 1. ముహుర్ముహురర్థకము: చూ, శశ్వత్తు; జా. 2. తఱుచుగా. "చీటికిమాటికిఁ దాలిమిదిగనాడుట మగపాడిగాదు". (నీతిచంద్రిక—సంధి).
చీడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కపటినియను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౨; దే. వి. (1) సస్యాదులను చెఱిచెడి యొకానొక పురుగు: చూ, పురుగు; (2) ఒకానొక రోగము: చూ, రోగము. 1: (3) సస్యరోగము: చూ, నావి.
చీడపురుగు, దే. వి: చూ, చీడ (1).
చీడు, దే. వి. పుంజము తక్కువయగువార. (వార = ఎనిమిది పుంజములనూలు): చూ, వార. 1.
చీడుదబ్బ, దే. వి. నూలిచీడు తగిలించుటకు వెదురుబద్దలతో గుమ్మటమువలెఁ గట్టఁబడిన సాలెవాని పనిముట్టు: చూ, ఊఁడిత.
చీతలవ, దే. వి. ఒకానొక పిట్ట: చూ, పక్షి.

చీన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. జమ్మి*: చూ, శమి; 2: చూ, చీనక.
చీనక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముప్పదియంగుళముల పొడవుగల జింక: చూ, హరిణము. 1-౧౫.
చీనకము, సం. వి. అ. పుం. కాకకంగువు అను వడ్లు: చూ, ధాన్యము.
చీనము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారము: చూ, లోహము. 1; పుం. 2. రూ-చీని. ముప్పదియంగుళముల పొడవుగలిగి గువ్వవన్నెగలిగిన జింక: చూ, హరిణము. 1-౧౫; 3: చూ, చీనకము; 4. నూలు, దారము (అని కొందఱు): చూ, పోగు. 1; 5. పట్టుబట్ట (ఇదె చీనాంబరము): చూ, వస్త్రము. 1-౩౩; 6. గుఱ్ఱపు పల్లమునకు క్రిందవేసెడు మెత్త: చూ, మెత్త. 2:చూ, హయము. 1-౫౭- (౧): 7. జెండా; చూ, సిడము; 8. చీనా దేశము: చూ, దేశము; దే. వి. (1) రూ-చీనాము, అల్పదారుచ్ఛేది: చూ, రూ-సేనము.
చీనాకర్కటి, మి. వి: చూ, హరివాలుకము. 1-౪.
చీనాపంచదార, వా. వి. చీనా దేశపు పంచదార. అని కొందఱు: చూ, శర్కర. 1-౮. (ఇది మెత్తగ నుండును.)
చీనాము, దే. వి: చూ, రూ-చీనము. (1).
చీని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-చీనము. 2.
చీనీకుట్టు, వా. వి. మడుపుకుట్టు: చూ, స్యూతి. 1.
చీపర, దే. వి: చూ, చీఁద.
చీపు, దే. వి. అరఁటిగెలయందలి యొకభాగము: చూ, పూగుత్తి.
చీబుకము, సం. వి. అ. న. గడ్డము: చూ, రూ-చంబుకము.
చీబూకము,—పై.—
చీమ, దే. వి: చూ, పిపీలిక.
చీమచిటుకు, దే. వి. ఇంచుకంత చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౩౫).
చీమిడి, వై. వి.= శింఘాణ: చూ, చీఁదు. 1. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)
చీము, దే. వి. చెడి తెల్లనైన నెత్తురు. పూయము: (చూ, రక్తము. 1.): చూ, సలిలము. 1-౩౬.
చీముంత, దే. వి. చెంబు, తంబుగ. సగ్గడ: చూ, పాత్రము. 6.
చీముపట్టు, దే. అ. క్రి: చూ, ఎడకట్టు. 1.
చీర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.= చీర. నేల. స్త్రీ కట్టుకోక: చూ, చీర (1): చూ, వస్త్రము. 1; వై. వి. (1). చీర-చేల. (పురు-క) స్త్రీ కట్టుకోక; రూ-చీరె: చూ, చీర. 1: చూ, వస్త్రము. 1-౧. (ఇది సువాసినులు కట్టుకొనెడి చీరెయందు వాడుక.) (శ. ర.)
చీరకము, సం. వి. అ. పుం. 1. అధికారపత్రము: చూ, లేఖ. 4; 2: చూ, మిడుత (త్రికాండ శేషము.)
చీరఖండకము, సం. వి. అ. పుం. యతులశాటి: చూ, వస్త్రము.
చీరచింపు, ద్వ. వి. ఒకానొకచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
చీరణము, దే. వి. చిన్నయులి: చూ, పత్రపరశువు.
చీరపిట్ట, వై. వి. రూ-చీరపేను-చీరపోతు, దేనుకము (గుడ్డ నంటుకొనియుండు తెల్లని పేను): చూ, యూకము.
చీరపేను,—పై.—
చీరపోతు,—పై.—
చీరము, సం. వి. అ. న. 1. కౌపీనము: చూ, బొడ్డము; 2. నారచీర: చూ, వస్త్రము. 1-౩౫; 3. వస్త్రవిశేషము: చూ, వస్త్రము. 1-౩౫; 4. గీటు: చూ, రేఖ. 3; 5. జిలుఁగు వ్రాఁత: చూ, వ్రాఁత; 6. నలువపిపూసలుగ్రుచ్చిన సరము: చూ, భూషణము. 2- ౬-(౩౭); 7. సీసము: చూ, లోహము. 1; 8. యతులశాటి: చూ, రూ-చీనము; 9. అవు చన్ను: చూ, స్తనము; 10. బంగారము: చూ, లోహము. 1; 11. కచోరము*: చూ, షడ్గ్రంథ; పుం. 12. చీరమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
చీరవట్టము, సం. వి. అ. న. సీసము: చూ, లోహము. 1.
చీరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఈలపురుగు: చూ, రూ-చిరుక; 2. కచ్చూరము*: చూ, షడ్గ్రంథ; దే. వి. (1) చీరికి. (షష్ఠ్యంతముగానే యిది ప్రయోగములందుఁ గానఁబడు చున్నది): చూ, లక్ష్యము. 1. (శ. ర.)
చీరిక, దే. వి. 1. చీలిక: చూ, శకలము. 4; 2. చింపిగుడ్డ. ఆం, భా. ద్వి. 157: చూ, వస్త్రము. 1-౬౨.
చీరికి, దే. వి: చూ, చీరి. (1).
చీరికిఁగొననిది, దే. వి. అకృతలక్ష్యము: చూ, సద్దచేయనిది.
చీరు, దే. వి. 1. బియ్యపునూక: చూ, నూక; స. క్రి. 2. రూ-చీఱు. చీలుచు:చూ, సెలగు; 3. పిలుచు: చూ, సంబోధించు.
చీరుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఈలపురుగు: చూ, రూ-చిరుక.
చీరుడు, దే. వి. 1. చీల్చుట. రూ-చీఱుడు: చూ, విదారణము; 2. పిలుపు: చూ, సంబోధనము.
చీరె, వై. వి.= చేల: చూ, రూ-చీర. (1), 1.
చీర్ణపర్ణము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఖర్జూరము*: చూ, మధు ఖర్జూరిక; 2. పిచుమందము *: చూ, వేము. (త్రికాండ శేషము).
చీర్ణము, సం. విణ. 1. పరిశీలనఁ జేయఁబడినది: చూ, శీలితము; దే. వి. (1): చూ, రూ-చీరణము.
చీఱు, దే. స. క్రి. 1. గీఱు: చూ, అక్కు; 2:చూ, రూ-చీరు. 2.
చీఱుడు, దే. వి: చూ, రూ-చీరుడు. 1.
చీల, వై. వి.= శల్య. కీలము, మేకు: చూ, శూలము; 2. వాయ మేకు: చూ, బండికన్ను. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము).
చీలమండ, దే. వి: చూ, రూ-సీలమండ.
చీలి, దే. వి. పిల్లి: చూ, మార్జాలము.
చీలిక, దే. వి. పాయ. బ్రద్దు: చూ, శకలము. 4.
చీలు, దే, అ. క్రి. విదారితమగు: చూ, విదారించు.
చీలుచు, దే. ప్రే. చీలఁజేయు. రూ-చీల్చు: చూ, విదారించు.
చీల్చు,—పై.—
చీల్చుట, దే. వి. బ్రద్దలుచేయుట: చూ, విదారణము. 1.
చీవము, సం. వి. అ. న. రూ-చీవరము - చీరము - చివరము. యతులశాటి: చూ, వస్త్రము. 1-౩౮.
చీవరము,—పై.—
చీవరి, సం. వి. న్, పుం. బౌద్ధభిక్షుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.
చీవాట్లమారి, దే. వి. నిందితుఁడు: చూ, రోఁతలమారి.
చీవాట్లు, దే. వి. బ. గద్దింపుమాటలు: చూ, శబ్దము. 2-౩౪.

చు

చుంచురము, సం. వి. అ. పుం. ఎలుకజీడి*: చూ, భల్లాతకి.

చుంచుళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ద్యూతము: చూ, వ్యవహారము. 4.

చుంచులిక్కి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చింతగింజలచే జూదమాడుట: చూ, వ్యవహారము. 4.

చుంచువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, చుంచురము *.

చుంట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: నుయ్యి చూ, సరస్సు. 1—౧౫.

చుంటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—

చుందరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కుట్టనీ: చూ, శంభళి.

చుంబకము, సం. వి. అ. పుం. 1. త్రాసుముల్లు: చూ, సితాగ్రము. 1—౬; 2. సూదంటుఱాయి.

చుంబకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పెక్కుగ్రంథములయందు ఇంచుకించుక చదివినవాఁడు, అనేకమంది గురువులు గలవాఁడు (అని కొందఱు); 2. ముద్దుపెట్టుకొనువాఁడు, విటుఁడు (అని కొందఱు): చూ, విటుఁడు; 3. మోసకాఁడు: చూ, వంచకుఁడు. 1; 4 ధూర్తుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 5. కాముకుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.

చుంబనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, ముద్దు. 3; అం. 2. ముఖరతులు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, ముఖరతులు; 3: చూ, కళలు. 3.

చుంబనములు, అం. 1. నిమిత్తము, స్ఫురితము, భ్రాంతము, తిర్యగము, ప్రకీర్ణము. అధరకము, ఉత్తరస్ప (స్ఫు) టితము, సంపుటము, అనుపదము, అన్వితము. (10); 2. సమితములు, స్ఫురితము, ఘటితము. భ్రాంతము, తిర్యగము, పీడితము, విఘటితము, అధరచుంబనము, ఉత్తమము, సంపుటము, అనదరనము, అన్వర్థము, ప్రాతిబోధకము, ఛాయికము, క్రాంతికము. (15): (చూ, రతిబంధములు.)

చుంబనస్థానములు, అం. అధరము, కుచములు, కంఠము, చెక్కులు, నాసికము, లలాటము, చంకలు, భగము, నాభి (9): (చూ, రతిబంధములు.)

చుంబి, అం: (చూ, అంగము. 9): చూ, వేళాపత్యుపాంగములు.

చుంబించు, సం. స. క్రి: చూ, ముద్దుపెట్టుకొను.

చుకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒడలు: చూ, శరీరము; 2. చింతపండు కలిపిన నీళ్లు: చూ, సలిలము. 1—౩౫.

చుకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

చుక్కారము, సం. వి. అ. పుం. సింహనాదము: చూ, స్వరము. 2. - ౪౬ - (౧౧౫.)

చుక్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చుక్రిక *: చూ, పులిచింత.

చుక్ర, 1.—పై.—; 2. చింతపండు: చూ, వృక్షామ్లము; 3. చింత *: చూ, తింత్రిణి.

చుక్రము, సం. వి. అ. న. 1. చింతపండు: చూ, వృక్షామ్లము; పుం. 2. పులుసు: చూ, పుల్లన. 1; 3. పుల్లప్రబ్బలి *: చూ, ప్రబ్బలి; 4. చింత*: చూ, తింత్రిణి.

చుక్రామ్లము, సం. వి. అ. న. చింతపండు: చూ, వృక్షామ్లము.

చుక్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ - చుక్రిక.

చుక్ల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చింత*: చూ, తింత్రిణి.

చుక్లము, సం. వి. అ. న. చింతపండు: చూ, వృక్షామ్లము.

చుచుందరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = చుంచు: చూ, రూ - చుందరి.

చుచుకము, సం. వి. అ. న. చూ, రూ - చూచుకము.

చుచువు, సం. వి. ఉ. పుం. నీరుచెంచలి: చూ, సునిషణ్ణకము.

చుచూకము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ - చుచుకము.

చుతము, సం. వి. అ. పుం. గుదద్వారము: చూ, ముడ్డి.

చుని, అం: చూ, కపూరియె బ్రాహ్మణులు: (చూ, బ్రాహ్మణులు.)

చుబుకమచ్ఛము, సం. వి. అ. పుం. గొడ్రాలి లక్షణము: చూ, లక్షణము. 1.—౧౧.

చుబుకము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ - చుంబుకము.

చుబుకావర్తము, సం. వి. అ. పుం. స్త్రీశుభలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1. —౭.

చురా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చౌర్యము: చూ, ముచ్చిలి.

చురి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నూతివద్దగాఁడి: చూ, నిపానము.

చుర్దంశము, సం. వి. అ. పుం. నల్లి: చూ, మత్కుణము.

చులకము, సం. వి. అ. న. గొప్పబురద: చూ, బురద.

చులంప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆఁడుమేఁక: చూ, మేషము. 1.

చులంపి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉత్పలమత్స్యము: చూ, మత్స్యము. 1.

చులుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1.

చులుకము, సం. వి. అ. పుం. 1. చేర: చూ, ప్రసృతి. 1. హస్తము. 1—౧౩; 2: చూ, పుడిసిలి; చూ, హస్తము. 1—౧౪; 3. ముంత: చూ, భాండము. 3.—౧౮; 4. చిఱుతపులి: చూ, శార్దూలము. 1—౩.

చులుకి, సం. వి. న్. పుం. శింశుమారాకృతిగలచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

చులూకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - చులుకము.

చుల్లకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పిడుకమొసలి. హంస. 4, ఆ. 11: చూ, మత్స్యము. 1; 2. ఒకరకము పాత్రము; చూ, పాత్రము. 6; 3. ఒకానొక కులము: చూ, వంగడము.

చుల్లము, సం. వి. అ. పుం. 1. చీపరపిట్ట: పిన్నగ్రద్ద: చూ, హరివాహనుఁడు. 1—3; విణ. 2: చూ, రూ-చిల్లము. 3.

చుల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ప్రొయ్యి; చూ, హసంతి. 1-౧; 2. సౌద: చూ, శ్మశానము: 3. ఒకరకము వాద్యము: చూ, వీణ. 1—౪౬—(౧).

చుల్లుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - చిల్లుఁడు.

చువ్రము, సం. వి. అ. న. నోరు: చూ, వదనము. 2.

చూ

చూచికము, సం. వి. అ. పుం, న. తుడుమువాద్యము: చూ, వీణె.

చూచుకము, సం. వి. అ. పుం, న. రూ - చూచువు: చూ, స్తనము.

చూచుకములు, అం. (చనుమొనలు): చూ, లక్షణాంగములు.

చూచువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ - చూచుకము.

చూడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ - చూడము. నెమలి జుట్టు: చూ, సిక. 1; 2. = జుట్టు. రూ - చూడము. సిగ: చూ, సిక. 1;-౧; 3. = చూరు. ముంజూరు: చూ, సదనము. 1; 4. దండకడియము: చూ, భూషణము. 2; 5. కూపము. నుయ్యి: చూ, సరస్సు. 1—౧౫.

చూడకము, సం. వి. అ. పుం. కూపము: చూ, సరస్సు. 1—౧౫.

చూడము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - చూడ. 1.

చూడామణి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. అలంకారార్థము తలయం దుంచుకొనెడు రత్నము, తలమానికము: చూ, రత్నములు. 1-౧౦-(౪); 2. గురిగింజ: చూ, శిలాపాకి.

చూడాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వర్తుకముస్తె*: చూ, తృణము. 1.

చూడాలము, సం. విణ. జుట్టుగలది.

చూడాలుఁడు, సం. విణ. జుట్టుగలవాఁడు.

చూతకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఓడకొయ్య: చూ, స్తంభము. 1-౧౨; 2: చూ, మామిడి*; 3. కూపము. నుయ్యి: చూ, సరస్సు. 1-౧౫.

చూతఫలరసాయనము, అం: చూ, రసాయనములు.

చూతము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మామిడి*; అం. 2. సమ్మోహము: చూ, మన్మథబాణములు. (ఇది మన్మథుని యైదుబాణములలో స్తంభనావస్థను జేయు బాణము.)

చూత్కృతము, సం. వి. అ. న. బాహ్యరతియందుఁ గొట్టుట వలనఁ బుట్టినధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

చూబుకము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-చుబుకము.

చూర్ణకము, సం. వి. అ. పుం. 1. పేలపిండి, సత్తువు, సత్తుపిండి; చూ, సాదము. (1)-౩౫; 2. గద్యవిశేషము: (చూ, వృత్తము. 1.) (గణపాదరహితకవిత్వము): చూ, మాటల్లుట.

చూర్ణకుంతలము, సం. వి. అ. పుం. నెటికురులు: చూ, వెండ్రుక. 1.

చూర్ణఖండము, సం. వి. అ. న. కంకరరాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౫).

చూర్ణపారదము, సం. వి. అ. పుం. ఇంగిలీకము: చూ, హింగుళము.

చూర్ణము, సం. వి. అ. న. 1.= సున్ని. గందవొడి. వాసయోగము: చూ, సురుము; పుం, న. 2. = సున్నము: చూ, సున్నము; పుం. 3. = సున్ని. దుమ్ము, మొరముతోఁగూడిన ధూళి: చూ, రేణువు. 1; 4. = చూరు. తుఱుము, పొడి. నూటినపొడి: చూ, సురుము.

చూర్ణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పాతంజలివ్యాకరణము: చూ, వ్యాకరణములు; 2. మహాభాష్యము (చూర్ణిక): చూ, పుస్తకము; 3: చూ, చూర్ణకము. 2.

చూర్ణిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గద్యభేదము:చూ, చూర్ణకము. 2; 2. గ్రంథభేదము. (చూర్ణిః = భాష్యము అని అమరము); చూ, పుస్తకము.

చూర్ణఖండము, సం. వి. అ. న. కర్కరము, సన్నముగానగు డాయి; చూ, రత్నములు.

చూర్ణనము, సం. వి. అ. న: చూ, నూఱుట.

చూర్ణికృత్తు, సం. వి. త్. పుం. పతంజలి: చూ, సన్న్యాసి. 1.

చూలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పిల్లజుట్టు: చూ, సిక. 1-౧; 2. ఏనుఁగుచెవిమొదలు (అంకుశముచేతఁ బ్రేరేపింపఁబడునది): చూ, హస్తి. 1-౧-(౩)-(ఠ); 3. నాటకాంగము: చూ, నాటకము. 1.

చూల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, చుల్లి. 1.

చూష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ ఏనుఁగు నడుమునఁ గట్టెడు తోలుమోకు: చూ, సూత్రము. 1-౩౯.

చూషకము, సం. వి. అ. పుం. 1. నరిగాలి: చూ, వాయువు. 1-౪-(౭); అం. 2: చూ, వాయువు.

చూషణము, సం. వి. అ. న. పీల్చుట.

చూళిక, అం. 1: చూ, వ్యాకరణములు; పా. 2. తెరలోనుండి చేయుప్రసంగము: చూ, సూచ్యము.

చూళికాపైశాచి, అం: చూ, ప్రాకృతభాషాభేదములు.

చూళికోక్తి, అం: చూ, భాషలు.

చె

చె, దే. విణ. వృత్తియందు చెన్నుశబ్దమునకు క్రింది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము. (దీనికి పరుషము పరమగునప్పుడు సుమాగమము, ఉదా:- చెంగావి మొ.)

చెంక, వై. వి. = శంఖ. 1. చెంప; 2. పార్శ్వము; 2: చూ, లెంప. 2. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చెంగఁగొట్టు, దే. అ. క్రి. (చెంగట + కొట్టు) ఓడించు: చూ, వెనుదీయు. 1.

చెంగట, దే. వి: చూ, సమీపము. 1.

చెంగనలు, దే. వి. బ. రూ-చెంగనాలు. 1. నతి: చూ, నమస్కారము; 2: చూ, బాలక్రీడ; 3. అపజయము: చూ, పరాజయము; 4. లంఘనము: చూ, లంఘు.

చెంగనాలు, —పై.—

చెంగలి, దే వి. 1. రక్తతృణము*: చూ, తృణము. 1; విణ. 2: చూ, సమీపము. 1.

చెంగలించు, దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు: చూ, ముమ్మరించు; 2: చూ, విజృంభించు; జై. 7, ఆ. 158; 3. దగదగమను: చూ, ప్రకాశించు. 1; 4. హసించు. కళా. 6, ఆ. 198: చూ, వెక్కిరించు. 3.

చెంగలింపు, దే. వి. చెంగలించుట.

చెంగలికోష్ఠు, వై. వి: చూ, రూ-చెంగల్వకోష్ఠు*.

చెంగలువ, ద్వ. వి. (చెన్ను + కలువ) 1. రూ-చెంగల్వ. ఎఱ్ఱకలువ, హల్లకము*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(౧); 2. ప్రియముచే కుక్కకియ్యఁబడిన పేరు: చూ, సివఁగి 2.

చెంగలువనెచ్చెలి, ద్వ. వి. చంద్రుఁడు. ఆం. భా. ప్ర. 117: చూ, హిమాంశువు.

చెంగల్వ, చూ, రూ - చెంగలువ. 1.

చెంగల్వకోష్ఠు, వై. వి. రూ-చెంగలికోష్ఠు*: చూ. పారిభావ్యము.

చెంగావి, దే. వి. (చెన్ను + కావి) ఎఱ్ఱనాళువర్ణము: చూ, వర్ణము. 6-౪. (ణ).

చెంగు, దే. వి. 1. వాద్యవిశేషము: చూ, వీణ. 1-౪౬-(౧); 2. చెఱఁగు: చూ, మైజాఱు; 3. వెనుకకుఁ జెక్కుకొనెడి దోవతికొంగు. ఆం, భా. ద్వి. 153: చూ, వలి. 2; అ. క్రి. 4. భేదమగు. ఆం, భా. తృ. 85: చూ, వేఱుపడు; 5. తొలఁగు: చూ, విరియు. 5; 6: చూ, వెనుదీయు. 1. జై. 1, ఆ. 79.

చెంచెడము, దే. వి: చూ, రూ - చెంచడము.
చెంచెత, వై. వి. శబరకాంత : చూ, స్త్రీ.
చెంచడము, దే. వి. రూ - చెంచెడము. ఒకానొక డేగ : చూ, శ్యేనము.
చెంచలి, దే. వి. చెంచలికూర, కుబుంజము *: చూ, వనవాస్తుకము.
చెంచు, వై. వి. 1. = చుందరి. గంధమూషికము ఆంధ్ర. వ. 5-24: చూ, మూషికము ; 2. = చంచః. శబరుఁడు : చూ, వ్యాధుఁడు. 1.
చెంచువాఁడు, ద్వ. వి. శబరుఁడు : చూ, వ్యాధుఁడు. 1.
చెండాడు, దే. స. క్రి. (చెండి + ఆడు) ఖండించు : చూ, సెలగు.
చెండి, వై. వి. = చండికా. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.
చెండు, దే. వి. 1. కందుకము : చూ, బంతి. 3; 2. పూలబంతి: చూ, పూబంతి ; 3: చూ, బాలక్రీడ ; స. క్రి. 4. ఖండించు : చూ, సెలగు.
చెండుదానిమ్మ, ద్వ. వి. కాయలులేక పూవులుమాత్రము చెండువలెఁ బూచెడి యొకరకము దానిమ్మ *: చూ, దానిమ్మ (నోటివెంట కారెడు రక్తము కట్టును.)
చెండుబెండాడు, దే. స. క్రి. (చెండుబెండు + ఆడు) ఖండించు. రాఘ. 3, ఆ. 72: చూ. సెలగు.
చెండుబెండాడుట, జా. ఖండించుట, బంతితో, బెండుతో నాడుట. "ఉ. ఈడితశక్తి నంగ జగతీశ్వరు సైనికులల్ల చెండ్లుబెండాడఁగ," కళా. 8, ఆ. 58.
చెంత, దే. వి. చేరువ: చూ, సమీపము. 1.
చెందమ్మి, దే. వి. (చెన్ను + తమ్మి) ఎఱ్ఱతామర, కోకనదము: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౩.
చెందామర, (చెన్ను + తామర) —పై.—
చెందిరము, వై. వి. 1. = సింధూరము. రూ-చెంద్రము-చెందిరిక-చెంద్రిమ-చెంద్రిమము-చంద్రము-చందురము: చూ, సిందూరము. 1; 2. అగ్నిశిఖము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.
చెందిరిక, దే. వి. రూ-చెంద్రిక. 1. కమ్మపైదుద్దు. స్వా. 5, ఆ. 58: చూ, భూషణము. 2- ౮-(౧౫); వై. వి. 2. = సిందూరమ్. కుసుంభపుష్పము: చూ, వహ్నిశిఖము. 2; 3. కుసుంభవర్ణము. వసు. 5, ఆ. 81: చూ, వర్ణము. 6-౪-(౮.)
చెందు, దే. స. క్రి. 1. పొందు: చూ, ప్రాపించు; అ. క్రి. 2. కలుగు: చూ, పుట్టు. 2.
చెందుప్పు, ద్వ. వి. = సింధు. (చెందు + ఉప్పు) ఇందుప్పు, సైంధవము: చూ, లవణము. 1.
చెందొగ, దే. వి. (చెన్ను + తొగ) ఎఱ్ఱగలువ, హల్లకము. రూ-చెందొవ: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(౧).
చెందొవ, దే. వి. —పై.—
చెంద్రము, వై. వి. = సిందూరమ్: చూ, రూ-చెందిరము. (వృత్తియం దంత్యవర్ణలోపము. చెంద్రకావి మొ.)
చెంద్రవంకలు, వై. వి. బ. = చంద్రవక్ర చెంద్రవంక లను వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

చెంద్రిక, చూ, రూ-చెందిరిక. (కమ్మపైదుద్దు.—విజ. 3, ఆ. 142; కుసుంభపుష్పము.—వసు. 6, ఆ 74; కుసుంభవర్ణము. —స్వా. 5, ఆ. 68.)
చెంద్రిమ, వై. వి. = సిందూరమ్: చూ, రూ-చెందిరము.
చెంద్రిమము, వై. వి. = —పై.—
చెంప, దే. వి. రూ-చెరఁప. కపోలము: చూ, లెంప. 2; 2. లెంప: చూ, పార్శ్వము. 2.
చెంపకల్లీ, దే. వి. స్త్రీభూషావిశేషము: చూ, భూషణము. 2.-౮-(౧౪).
చెంపకాయ, దే. వి: చూ, లెంపకాయ.
చెంపకొప్పు, దే. వి. ప్రక్కకొఱగించివేసిన కొప్పు: చూ, వేనలి.
చెంపదెబ్బ, దే. వి: చూ, చెంపకాయ.
చెంపసరులు, ద్వ. వి. బ. స్త్రీకర్ణభూషావిశేషము: చూ, భూషణము. 2.-౮-(౧౪).
చెంబట్టిక, వా. వి. ఏరుగడము. "శిశువు ఉయ్యాలలో చెంబట్టిక వెళ్లినాఁడు.": చూ, మలము. 1. (గోదావరీ, విశాఖమండల ప్రాంతములలో వాడుక.)
చెంబట్టికి, వా. వి. —పై.— "చెంబట్టికి తీయుము."
చెంబడివాఁడు, వా. వి. నావికుఁడు: చూ, సరఁగు.
చెంబు, వై. వి. = కల్బ. రాగి మొదలైన వానితోఁ జేసిన చిన్న నోరుగల చిన్న పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.
చెంబుతల, ద్వ. వి. బట్టగట్టినతల: చూ, బట్టతల.
చెకచెకలాడు, దే. స. క్రి. సంతోషముతో చెలరేఁగు,
చెకడా, వై. వి. = శకట. సరకులుతెచ్చెడి రెండెడ్లబండి: చూ, శకటము. 1.
చెకపికలాడు, దే. స. క్రి. తొందరపెట్టు. సా. 1, ఆ. 74: చూ, బాధించు.
చెకము, దే. వి. వస్త్రము మొదటిబద్దె: చూ, వస్తి. 1.
చెకముకి, దే. వి. రూ-చెకుముకి. నిప్పు కలుగుటకై యొక రకము ఱాతితోఁ దాఁకించెడి యుక్కుతునుక: చూ, (స్థూలోచ్చయము. 1-2.) (రత్నములు. 1-౧౨-(౧).
చెకుముకి, —పై.—
చెకుముకిఱాయి, —పై.—
చెక్క, వై. వి. 1. మ్రాను లోనగువాని పలుచని ఖండము: చూ, శకలము. 4; 2. = త్వక్కు: చూ, తోలు. 1; 3. దారుభేదము: చూ, గడు; 4. = శకల. తునుక: చూ, శకలము. 4; 5. పూగభాగము: చూ, పోఁక; 6: చూ, చెక్కతావి.
చెక్కకొఱుజు, ద్వ. వి. పశువులమేని రక్తముఁ బీల్చెడి యొక రకము పిడుఁజు: చూ, బుడ్డపిడుఁదు.
చెక్కకొఱుదురు, ద్వ. వి. —పై.—
చెక్కచెట్టు, ద్వ. వి. ఎఱ్ఱచాయవేయుట కుపయోగించెడు చెక్కగల యొకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.
చెక్కడము, దే. వి. (రత్నములను) పొదుగుట. చెక్కు: చూ, చెరువు. 1.

చెక్కుతాపి, వై. వి. బేలుదారి గోడ మొదలగు వానిమీఁద పూసిన గాఱను దాచి మట్టపఱచెడి వీఁపున పిడియమర్చిన గుండ్రనిడుపు జేనెఁడు చిన్నపలక. చెక్కు-రూ-చెక్కు, తాపి. రూ-తాపీ.

చెక్కపిసుఁజు, ద్వ. వి: చూ, చెక్కకొణుజు.

చెక్కి, వై. వి. = శంఖ. రూ - చెక్కిలి - చెక్కుకపోలము: చూ, లెంప. 2.

చెక్కియము, దే. వి. రూ- చెక్కెము. 1. ఎముకలలోని నెయ్యి: చూ, స్నేహము. ౬—౨; 2. మస్తిష్కము: చూ, మెదడు.

చెక్కిలి, వై. వి. = శంఖ: చూ, రూ - చెక్కి. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము) (దీనికి ఉపమానములు.— అద్దము, కర్పూరము, చంద్రశకలము.)

చెక్కు, దే. వి. 1: చూ, చెక్కుతాపి; 2: చూ, చెక్కడము. రా. వి. 2, ఆ. 39; 3. గడ్డితోఁగూడిన మట్టిపెల్ల: చూ, భూమి. 1; 4. సొమ్ముతెచ్చుటకు ఆజ్ఞాపత్రిక: చూ, హుండీ; వై. వి. 5. = శంఖ: చూ, రూ - చెక్కిలి; దే. స. క్రి. 6. ఖచించు, (రత్నములను) పొదుగు: చూ, వారు. 1; 7. చెక్కులుచేయు (వై. అని కొందఱు.)

చెక్కు చెమర్చకుండుట, జా. కసుగందకుండుట. "ఎలతుమ్మెదలు చెక్కు చెమరింపకున్నవా చిగురుఁబోఁడి" విజ. 4, ఆ. 62; "జయాంగనాసంగమంబును బొసంగియుఁ జెక్కు చెమర్పక యక్కురువీరుండు." విజ. 3, ఆ. 160.

చెక్కు చెమర్పు, ద్వ. వి: చూ, శ్రమము. 1.

చెక్కుటద్దము, వై. వి. అద్దమువంటి కపోలము. నై. 6, ఆ, 103: చూ, లెంప. 2.

చెక్కుడుపాఱ, ద్వ. వి: చూ, కోఱుడుపాఱ.

చెక్కులు, ఆం. 1: చూ, చుంబనస్థానములు; 2: చూ, కళాస్థానములు.

చెక్కెము, దే. వి: చూ, రూ - చెక్కియము.

చెచ్చెర, దే. ద్ర. క్రి. విశ. 1. శీఘ్రముగ: చూ, వేగము. 3; 2: చూ, సులభము.

చెట్ట, వై. వి. 1. = చేష్టా. కీడు: చూ, హాని. 2; 2. చేయి: చూ, హస్తము; 3. ఆపద: చూ, విపత్తు; విశ. 4. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

చెట్టపుమెకము, ద్వ. వి. ఒత్తెడుపిల్లి. సాంబ. తిర్య. 12: చూ, మార్జాలము.

చెట్టవట్టు, దే. వి. (చెట్ట + పట్టు) 1. పెండ్లి: చూ, వివాహము; స. క్రి. 2: చూ, వివాహము; స. క్రి. 2: చూ, పెండ్లియాడు.

చెట్టు, దే. వి. 1: చూ, వృక్షము; 2. గుల్మము: చూ, పొద. 2; 3. ఓషధి: చూ, వృక్షము.

చెట్టుఁగొట్టి పైవేసికొనుట, జా. వ్యర్థముగా బాధ తెచ్చికొనుట.

చెట్టుఁగట్టుట, చెట్లపాలుసేయుట. జా. కష్టపెట్టుట. "సీ. అతనినే చెట్టఁగట్టితి వీకఁ దేచోట లంకించుకొనియె నలంఘ్యమయిన" కళా. 3, ఆ. 254.

చెట్టుఁద్రిమ్మరి, దే. వి. (చెట్టు + త్రిమ్మరి) వృక్షచరము. అప్ప. యు, కాం. 177: చూ, వావరము.

చెట్టుగట్టు, దే. అ. క్రి. (చెట్టు + కట్టు) చెట్టుగానేర్పడు.

చెట్టుచెడుకాలమునకుఁ గుక్కమూతిపిందె, లో. ఉదా.— "చెట్టుచెడు కాలమునకుఁ గుక్కమూతిపిందె యన్నట్లు చేటుకాలంబు కడునికటంబైన వీని కీ దుస్బుద్ధి ఘటిల్లెఁగాఁబోలును." (నీతి చంద్రిక - విగ్రహము.)

చెట్టునట్టు, దే. వి: చూ, చెడుఁద్రిమ్మరి.

చెట్టుప, దే. వి. రూ - చట్టుప: చూ, జెక్కు. 1.

చెట్టుపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, స్తంభించు.

చెట్టుమొదలు, ద్వ. వి. అంఘ్రినామము: చూ, వేరు. 1.

చెట్టొక పిట్టయగుట, జా. చెల్లాచెదరగుట. "సీ. తరుణి నీనడలతో సరిరాక యంచలు చెట్టొకపిట్టయై చెదరిపారె." (కవిచకోర చంద్రోదయము); "ఉ. చెట్టొక పిట్టయై చనిరి సేనలవారలు." (శశిరేఖా నాటకము.)

చెట్లకట్టియ, వై. వి. = శఠ. మూర్ఖుఁడు, కోపి: చూ, రూ - చిట్లికట్టియ (దేశ్యమని శ. ర.)

చెట్లకట్టె, వై. వి. = శఠ.—వై.—

చెట్లకరివి, దే. వి. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

చెట్లపాలై గట్లపాలై, జా. చెల్లాచెదరై. "వారు చెట్లపాలై గట్లపాలై పోవఁజొచ్చిరి." (ధర్మజరాజసూయము.)

చెడగరము, దే. విశ. 1. క్రూరము: చూ, రౌరవము. 2; 2. క్రూరుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

చెడనాడు, దే. స. క్రి. (చెడన్ + ఆడు) ఆడిపోసికొను: చూ, నిందించు.

చెడనివాఁడు, దే. వి. స్థిరుఁడు: చూ, సదాతనుఁడు.

చెడావు, వా. వి. అదనము, హెచ్చు.

చెడిది, దే. వి. 1. అశుభము: చూ, హాని. 2; 2. ఆపద: చూ, విపత్తు.

చెడిప, దే. వి. (చెడిన + అప) రూ - చెడిపె: చూ, అంకులాఁడి.

చెడిపె, —వై.—

చెడీ, వై. వి. = చండాతక. రూ - చెడ్డీ. చల్లడము: చూ, గుడిగి: (చూ, వస్త్రము. !—ణ—(ణ.).

చెడు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, నశించు; 2. కొల్లపోవు: చూ, పతివోవు; 3. కనఁబడకపోవు; చూ, వమ్ముపోవు.

చెడుకంపు, దే. వి. పూతిగంధము: చూ, వాసన. 1—౪.

చెడుగఁడు, దే. వి. (చెడుగు + అఁడు) క్రూరుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

చెడుగు, దే. వి. 1. అశుభకార్యము: చూ, హాని. 2; 2. ధూర్తుఁడు, కుజనుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; విశ. 3. దుష్టురాలు, కుత్సితస్త్రీ (అని కొందఱు): చూ, స్త్రీ. 1—౪ణ; 1—౪ణ—(౨); 4. క్రూరము; చూ, రౌరవము. 2.

చెడుగుడు, వా. వి: చూ, రూ - చిడుగుడు.

చెడుజాతి, వా. వి: చూ, అరుజాతి.

చెడుతలఁపు, దే. వి: చూ, దుర్గుణము.

చెడుదుమ్ము, దే. వి: చూ, కరణము. 4.

చెడుప్రత్తి, దే. వి: చూ, అడవిప్రత్తి *.

చెడ్డ, వై. వి. 1. = చేష్టా. రూ - చెట్ట. కీడు: చూ, హాని. 2; 2. ఆపద: చూ, విపత్తు; విణ. 3; చూ, దుష్టము. "చెడ్డపని."

చెడ్డతొయ్యలి, ద్వ. వి. కులట: చూ, అంకులాఁడి.

చెడ్డపని, ద్వ. వి. కానిపని: చూ, వ్యతీకము. 2.

చెడ్డమాట, ద్వ. వి. చెడ్డపలుకు: చూ, శబ్దము. 2—४.

చెడ్డయిల్లు, ద్వ. వి. కాగారము: చూ, సదనము. 1.

చెడ్డి, దే. వి: చూ, రూ - చెడీ;

చెడ్డీ, దే. వి.—పై.—

చెడ్డు, దే. స. క్రి. తొడచఱచు.

చెణగరము, దే. వి: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

చెణుకు, దే. వి. అల్పము: చూ, స్వల్పము.

చెతురు, వై. వి. = చాతుర్యమ్: చూ, సామర్థ్యము. 1.

చెత్త, దే. వి. 1. తుక్కు: చూ, పెంట. 1; 2. గడ్డి: చూ, తృణము. 1.

చెద, వై. వి. పుట్టపెట్టు చీమ, శిథిలి. తెల్లని చీమలగుంపు (అనికొండలు): చూ, పిపీలిక (రూ - చెదలు.)

చెదపుపుగు, ద్వ. వి.—పై.—

చెదరఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (చెదరన్ + పడు) సీటిపొట్టు లోనగు నవి యెగిరిపడు: చూ, వెల్లివిరియు.

చెదరు, దే. వి. 1. చెదరుట, నీటిపొట్టు లోనగునని యెగిరి పడుట; 2. కలఁత: చూ, సంతాపము; అ. క్రి. 3: చూ, చెదరఁబడు; 4: చూ, ఆపులపడు.

చెదలు, వై. వి. = శిథిలీ: చూ, రూ - చెద.

చెదపట్టు, ద్వ. అ. క్రి. (చెదలు + పట్టు) చెదలుపట్టు.

చెనారము, దే. వి. 1. తృణలేశము: చూ, పెంట. 1; 2. గడ్డి: చూ, తృణము. 1.

చెనఁగి, దే. వి. రూ - చెన్నంగి - చెన్నఁగి. 1. పొట్టిపెంకాయ చెట్టు, అఖండకము*: చూ, స్కంధఫలము. 1—౧; ఐ. 2. ధాన్యవిశేషము. హంస, 4, ఆ. 128: చూ, ధాన్యము.

చెనఁటి, దే. విణ: రూ - చెన్నఁటి. 1. కుజనుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2. కుత్సితము: చూ, హీనము. 1; 3. వమ్ము: చూ, వ్యర్థము; 4: చూ, శూన్యము. 1; 5. అల్పము: చూ, స్వల్పము.

చెనకు, దే. వి. 1. ఎదిరించుట, తలపాటు: చూ, లూటీ 4; 2. తాఁకుట. పాండు. 8, ఆ. 27: చూ, స్పర్శము. 1; 3. (గోటి) నొక్కు: చూ, నఖక్షతము; స. క్రి. 4. ఎదిరించు: చూ, ప్రతిఘటించు; 5. తాఁకు: చూ, స్పృశించు.

చెనయు, దే. స. క్రి. 1. ఎదిరించు: చూ, ప్రతిఘటించు; 2. తాఁకు: చూ, స్పృశించు; 3: చూ, సోలు.

చెనుపరి, దే. విణ. గ్రామ్యము (మాట): చూ, శబ్దము. 2—४

చెన్నంగి, దే. వి: చూ, రూ - చెనఁగి.

చెన్నఁగి, —పై.—

చెన్నఁటి, దే. విణ: చూ, రూ - చెనఁటి.

చెన్నఁటిపోవు, దే. అ. క్రి. (చెన్నఁటి + పోవు): చూ, వ్యర్థమగు.

చెన్నచెర్ల, దే. వి. తరిగొఱ్ఱు*: చూ, హలిని; 2. వెన్న వెదురుకూర*: చూ, హలిని.

చెన్నచెఱుకు, —పై.—

చెన్ను, దే. వి. 1. కాంతి. ఆం, భా. ప్ర. 80: చూ, వెలుఁగు. 1; 2. రీతి: చూ, విధము. 1; 3. అందము. స్వా. 5, ఆ. 70, పంచ. వేం. 4, ఆ. 546: చూ, సౌందర్యము; 4. మంజులము. ఆంధ్ర, సం. మా. 52: చూ, హృద్యము.

చెన్నుఁడు, దే. విణ. అందగాఁడు: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

చెప్పకచెప్పెడు, జా. ఒకరు చెప్పక తెలియఁబడుట. "చ. ప్రాయపుం, జిలుతతసంబు మీ మొగము చెప్పకచెప్పెడు సద్దిరయ్య." స్వా. 1, ఆ. 73.

చెపాయించు, రా. అ. క్రి. లేచిపోవు, పాఱిపోవు: చూ, సహకరించు.

చెప్పు, దే. వి. 1: చూ, పాదుక; స. క్రి. 2. అను: చూ, శబ్దించు. 1—౧౮. (దీనికిఁ బ్రార్థనాద్యర్థమునందు ద్విత్వము వికల్పముగ లోపించును. చెపుము, చెవుడు లోనగునవి.)

చెప్పుట, దే. వి. అనుట: చూ, ప్రస్తావము. 2.

చెప్పుటట్ట, దే. వి. రూ - చెప్పుకట్ట: (సం. ప.)— ఈ క్షితప్రియము, ఉపనక్రము, కాంక్షితప్రియము, కాకాండము, గోధాపది, చర్మారము.* (పిచ్చికుక్క కాటు విషము హరించును.)

చెప్పుడుమాట, దే. వి. నిదేశము, ఒకరు చెప్పునట్టి మాట: చూ, శబ్దము. 2—౩౦.

చెప్పుతట్ట, దే. వి: చూ, రూ - చెప్పుటట్ట*.

చెప్పువాఁడు, దే. వి: చూ, వక్త. 1.

చెమట, వై. వి. = శ్రమ. రూ - చెమర - చెమరు - చెమ్మట: చూ, స్వేదము. 1. (దేశ్యమని శ. ర.)

చెమటకాయ, ద్వ. వి. ఎండవేఁడిమిచేత దేహమునందుగలిగెడు చిన్నగుల్ల: చూ, చెమరకాయ.

చెమటగొట్టు, దే. విణ. చెమట పట్టినవాఁడు: చెమరుఁబోతు.

చెమటపట్టు, దే. అ. క్రి. అవిరిల్లు, చెమటపోయు, చెమరించు. రూ - చెమరుచు - చెమర్చు - చెమ్మరించు.

చెమటపోయు, —పై.—

చెమటియావు, దే. వి. చిత్రగవము. రూ - చేమటియావు. ఆం, భా. ద్వి. 263: చూ, ధేనువు

చెమర, వై. వి. = శ్రమ: చూ, రూ - చెమట.

చెమరకాయ, దే. వి: చూ, రూ - చెమటకాయ.

చెమరించు, దే. అ. క్రి: చూ, చెమటపట్టు. పా. 2, ఆ. 9.

చెమరు, వై. వి. 1. = శ్రమ: చూ, రూ - చెమర. పాండు. 5, ఆ. 201 (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము); 2. = సింహాండ**: చూ, చెముడు. 1; 3: చూ, రూ - చెమరుఁగాకి.

చెమరుఁగాకి, దే. వి. రూ - చెమర్కాకి: చూ, వాయసము. 1.

చెమరుఁబోతు, దే విణ: చూ, చెమటగొట్టు.

చెమరుచు, దే. అ. క్రి. రూ - చెమర్చు. 1: చూ, చెమటపట్టు; 2. చెమ్మగిల్లు: చూ, పదనుకొను.

చెమర్కాకి, దే. వి: చూ, రూ - చెమరుఁగాకి.

చెమర్చు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ - చెమరుచు.

చెఱపనచేట, దే. విణ. 1: చూ, నాశకుఁడు. జై. 4, ఆ. 69; 2: చూ, నాశకురాలు: చూ, స్త్రీ. 1—౩౧; జై. 4, ఆ. 69; 3: చూ, రూ - చెరపంజాట. ఆం, భా. తృ. వి. 6.

చెఱపు, దే. వి. 1. కీడు: చూ, హాని. 2: ప్రే. 2: చూ, చెఱచు. 1-2.

చెఱపోవు, దే. అ. క్రి: చూ, వాలాయించు.

చెఱబడ్డవాఁడు, దే. విణ: చూ, బందెకాఁడు.

చెఱమ, దే. వి: చూ, రూ - చెరమ.

చెఱలాట, దే. వి: చూ, విహారము. 1.

చెఱవడు, దే. అ. క్రి: చూ, చెఱపోవు.

చెఱసాల, వై. వి: చూ, బంధనాలయము.

చెఱి, దే. వి. 1: చూ, రూ - చెరి. 1; అవ్య. 2: చూ, రూ - చెరి. 2; 3. ఒక్కొక్కనికి: చెఱుక.

చెఱిసగము, వా. వి. పరస్పరము సమభాగము.

చెఱుక, దే. అవ్య: చూ, చెఱి. 3.

చెఱుకు, దే. వి: చూ, రూ - చెఱకు.

చెఱుకుపందెము, వా. వి. పన్నిదములలోని భేదము: చూ, వ్యవహారము. 4.

చెఱుచువాఁడు, దే. విణ: చూ, నాశకుఁడు.

చెఱుపరి, (చెఱుపు + అరి) —పై.—

చెఱుపు, దే. వి. 1. కీడు. భంగము (అని కొందఱు): చూ, హాని. 2; ప్రే. 2: చూ, చెఱచు.

చెఱుము, దే స. క్రి: చూ, ఊచు.

చెఱువు, దే. వి. 1. తటాకము: చూ, సరస్సు. 1; 2. సత్రము: చూ, సదనము. 1.

చెలఁగు, దే. అ. క్రి. 1. ఒప్పు: చూ, సమ్మతించు; 2. అలరు: చూ, వికసించు; 3. అంగవించు: చూ, యత్నించు; 4. ఉగ్గడించు: చూ, శబ్దించు. 1—౧౭; 5. బొబ్బరించు. జై. 7, ఆ. 32: చూ, వచించు: 6. అలరారు: చూ, ప్రకాశించు; 7: చూ, సంతోషించు.

చెలఁది, దే. వి: చూ, చెలగము. కళా. 3, ఆ. 83.

చెలఁదితెర, ద్వ. వి. సాలెపురుగు నేసిననేత: చూ, సాలెగూఁడు.

చెలఁదిబల్లి, వై. వి: చూ, చెలగము. వేం. ఆం. 95.

చెలక, దే. వి. రూ - చెలిక - చెల్క. 1. క్షేత్రము: చూ, భూమి 1; 2. బీటినేల: చూ, భూమి.1.—౭౦; 3. పరిమడి: చూ, భూమి. 1—౪౨.

చెలగము, వై. వి. = శలకః: చూ, సాలెపురుగు.

చెలగాటము, దే. వి: చూ, విహారము. 1.

చెలగు, దే. స. క్రి. ఖండించు: చూ, నెలగు.

చెలది, దే. వి. రూ - చెలిది - చెల్ది. 1. త్వగ్గతవ్యాధి: చూ రోగము. 1; 2. మేహరోగము: చూ, రోగము. 1.

చెలమ, దే. వి. ఎండిపోయిన యేఱు లోనగు వానియందు నీటికొఱకు త్రవ్వెడు పల్లము: చూ, సరస్సు. 1.—౧౩—(౮).

చెలయు, దే. అ. క్రి. 1: చూ. విజృంభించు; స. క్రి. 2. రూ - చెలవు - సెలయు: చూ, విసరు. 8.

చెలరేఁగు, దే. అ. క్రి. (చెలగు + రేఁగు) —పై.—

చెలవు, దే. స. క్రి: చూ, చెలయు. 2.

చెలామణి, వా. వి. చెల్లుబడి.

చెలి, దే. వి. 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; విణ. 2. రూ - చెలికత్తియ - చెలికత్తె - చెలిమికత్తియ - చెలిమికత్తె. సఖి: చూ, స్త్రీ. 1—౮౮; 3. రూ - చెలికాఁడు - చెలిమరి - చెలువుఁడు, హితుఁడు: చూ, స్నేహితుఁడు. 2; అం. 4. (సుహృదులు): చూ, రాజ్యాంగములు.

చెలిక, దే. వి: చూ, రూ - చెలక.

చెలికత్తియ, ద్వ. వి. రూ - చెలికత్తె. 1: చూ, రూ - చెలి. 2; అం. 2: చూ, దూతీచతుష్టయము. (స్వార్థమున కత్తియ - కత్తె.)

చెలికత్తె, —పై.—

చెలికవెలుఁగు, దే. వి: చూ, వెలమసంది *.

చెలికాఁడు, దే. విణ: చూ, స్నేహితుఁడు. 2. (స్వార్థమున కాఁడు.)

చెలికారము, దే. వి: చూ, స్నేహము. 1.

చెలికె, దే. వి. పరిగనేరిన పొలము: చూ, భూమి. 1.—౪౪.

చెలిది, దే. వి: చూ, రూ - చెలది.

చెలిపి, దే. వి: చూ, లెంప. 2.

చెలిమరి, దే. విణ. (చెలిమి + అరి): చూ, స్నేహితుఁడు; 2. సఖి: చూ, చెలి. 2.

చెలిమి, దే. వి. రూ - చెలికారము - చెల్మి. ప్రేమము, మిత్రభావము (అని కొందఱు) చూ, స్నేహము. 1. ౨.

చెలిమికత్తియ, ద్వ. విణ: చూ, రూ - చెలికత్తియ. (ఇట్లు రూ - చెలిమికత్తె).

చెలిమికాఁడు, దే. విణ: చూ, చెలికాఁడు.

చెలిమిచుక్క, ద్వ. వి. అనూరాధానక్షత్రము, దోరణపుసాటి రిక్క: చూ, రిక్క. 1- ౧౭.

చెలిమిడి, దే. వి: చూ, జలతంతులీయము *.

చెలిమినిఁ జేదు మేపింపవచ్చునుగాని బలిమిం బాలు ద్రాగింపలేము, లో. ఉదా.—"చెలిమిమైఁ జేదుమేపింపవచ్చుంగాని బలిమిమైఁ బాలు ద్రావింపరాదు అను లోకోక్తి వినలేదా." (నీతిచంద్రిక - విగ్రహము.)

చెలియ, దే. వి. 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. సఖి: చూ, స్త్రీ.

చెలియలికట్ట, దే. వి. సముద్రపుగట్టు, వేల: చూ, రోధస్సు.

చెలియలు, దే. వి. రూ - చెల్లియలు - చెల్లెలు - చెల్లె - చెలెలు. చిన్నసోదరి: చూ, సహోదరి.

చెలువ, దే. వి. (చెలువు + అ) - రూ చెల్వ. 1. అందముగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1—౨౪౦; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1.

చెలువము, దే. వి. 1. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 2. అందము: చూ, సౌందర్యము. (రూ - చెలువు - చెల్వు.)

చెలువు, దే. వి.—1-2.—పై.—; 3. రూ - చెల్వు. మంజులము. ఆంధ్ర, సం. మా. 52: చూ, హృద్యము.

చెలువుఁడు, దే. వి. 1. ధవుఁడు. ఆం, భా. ద్వి. 115: చూ, ధర్త. 1; 2: చూ, విటుఁడు; 3. సుందరపురుషుఁడు: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు; 4. ప్రియుఁడు. కళా. 1, ఆ. 174: చూ, స్నేహితుఁడు. 1.

చెలో, వా. వి. బండితోలుట లోనగువానియందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.

చెల్కి, దే. వి; చూ, రూ-చెలక.

చెల్గు, దే. స. క్రి; చూ, రూ-చెలగు.

చెల్ది, దే. వి: చూ, రూ- చెలది.

చెల్మి, దే. వి: చూ, రూ-చెలిమి.

చెల్ల, దే. ధ్రి. ఐతార్థకము. సంతాపమును దెలుపునది: చూ, సంతాపము.

చెల్లఁబో, దే. అవ్య. (చెల్లన్ + పో)—పై.—

చెల్లచెదరు, దే. విణ. (చెదరు + చెదరు) రూ-చెల్లాచెదరు. మిక్కిలి చెదరినది: చూ, యథాయథా.

చెల్లాచెదరు, —పై.—

చెల్లించు, దే. స. క్రి, అం, భా, తృ. 124: చూ, అచ్చు. 23.

చెల్లియ, దే. వి: చూ, రూ-చెలియలు- చెల్లెలు.

చెల్లియలు, —పై.—

చెల్లు, దే. వి. 1. బాకీదారు యిచ్చిన సొమ్మును తనబాకీపత్రము వెనుక తట్టున వ్రాయు జమ: చూ, వసూలు; విణ. 2.చేరినది "చెల్లురూపాయిలు ముప్పది"; అ. క్రి. 3. చచ్చు: చూ, సమయు; 4. వెచ్చమై తీఱు: అయిపోవు- రూ-ఐపోవు; 5. కడచు: చూ, సను. 3; 6. కొనసాగు. జై. 6, ఆ. 46: చూ, సిద్ధించు; 7. తగు, యుక్తమగు; చూ, సరిపడు. 2; 8. శక్యమగు: చూ, వనపోవు; 9. దీర్ఘమగు: చూ, సాఁగు. 2; 10. చేరు. "నాకు రూకలు చెల్లెను.": చూ, బేరము.

చెల్లుబడి, దే. వి. 1. అధికారము, ప్రాజాపత్యము: చూ, రపము. 1; విణ. 2. సిద్ధిఁబొందినది: చూ, రపము.

చెల్లె, దే. వి: చూ, రూ-చెల్లియ.

చెల్లెలికట్ట, దే. వి: చూ, రూ- చెలియలికట్ట.

చెల్లెలు, దే. వి; చూ, రూ- చెల్లియలు.

చెల్వ, దే. వి: చూ, రూ- చెలువ.

చెల్వు, దే. వి: చూ, రూ-చెలువు (కాంతి.- ఆ., భా. ప్రి. 30: మంజులము.- వేం. ఆం. 56.)

చెవల, వా. వి: చూ, చవట.

చెవాకు, ద్వ. వి; చూ, రూ- చెవియాకు.

చెవి, వై. వి.= శ్రవః. 1. శ్రవణము: చూ, శ్రోత్రము: 2. రాట్నము లోనగుయంత్రముల యందుఁ గల తదవయవ విశేషము; 3. తాళపుచెవి: చూ, బీగము.

చెవికిచేఁదు, జా. వినుట కసహ్యమైనది. "చెవికిఁ జేఁదుగా నున్నను దనకుఁ దోఁచిన హితము నిశ్శంకముగ వాకుప్రివ్వ వలయును." (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

చెవికెలు, దే. వి. గట్టినూలుపోచలు: చూ, సూత్రము. 1-౧౪.

చెవికొణక, ద్వ. వి: చూ, కొనచెవి.

చెవిగఱచుట, జా. రహస్యము చెప్పుట. "చేరువంజేరి యెవ్వరో చెవిగఱచెదరు." (నీతిచంద్రిక.)

చెవిగూబ, ద్వ. వి: చెవిబొక్క, గూబ; (సం. ప).— బుషభము, కర్ణజాహము, కర్ణమూలము, కర్ణరంధ్రము (చెవి మొదలు అని కొందఱు.)

చెవిబొరుపాము, ద్వ. వి. కర్ణజలూకః చూ, సర్పము.1-౪-(౪౧).

చెవిటి, ద్వ. విణ. (చెవి + అవిటి) చెవిటివాఁడు: చూ, బధిరుఁడు.

చెవిటిమూగ, ద్వ. విణ. చెవుడును మూఁగతనమును గలవాఁడు; (సం. ప.) అనేడమూకుఁడు, ఏడమూకుఁడు: (చూ, బధిరుఁడు.)

చెవితమ్మె, ద్వ. వి. పోఁగులుంచుకొను తావు.

చెవిదోరనబెట్టు, ద్వ. స. క్రి. ఆలకించు: చూ, విను. 2.

చెవిబొక్క, ద్వ. వి: చూ, చెవిగూబ.

చెవియొగ్గు, ద్వ. స. క్రి: చూ, చెవిదోరఁబెట్టు.

చెవినిల్లుగట్టుకొనుట, జా. తఱుచుగాఁజెప్పుట. "మేమెల్లఁ బలు దెఱఁగులఁ జెవినిల్లుకట్టుకొని పోరిన మా మాటలు పాటిగాఁ గొనక." (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

చెవి మొదలు, ద్వ. వి: చూ, చెవిగూబ.

చెవియాకు, ద్వ. వి. (చెవి + ఆకు) 1. లక్కాకు: చూ, భూషణము. 2; 2. తాటంకము: (చూ, కమ్మ. 2.): చూ, భూషణము. 2.

చెవిలో సొంటికొమ్మూఁదుట, జా. "ఉ. మీ దొర మేదురాగ్రహ సమేతుఁడు సూర్యసుతుండు దేవతా, సూదన బాణవేగమున సొమ్మసిలెం జెవిలోన సొంటికొ, మ్మూదినవాఁడ వైతివె యమో యిటువంటివె భృత్యకృత్యముల్." (రామాభ్యుదయము.)

చెవివాలఁబెట్టు, ద్వ. స. క్రి; చూ, చెవి దోరఁబెట్టు.

చెవివేయుట, జా. చెప్పుట. "ఎప్పటికప్పుడు మన చెవులవేసి చనుచుండవలయును." (నీతిచంద్రిక- విగ్రహము.)

చెవుడు, వై. వి. = శ్వేడః. చెవులు వినని రోగము, బాధిర్యము: చూ, బధిరితము.

చెవుడుపడు, వై. అ. క్రి. చెవుడుగలదియగు: రూ-చెవుడ్పడు (ప్రే-చెవుడుపఱచు.)

చెవుడుపాటు, వై. వి. చెవుడుపడుట, చెవిటితనము: చూ. చెవుడ్పాటు.

చెవుడ్పడు, వై. అ. క్రి: చూ, రూ-చెవుడుపడు.

చెవుడ్పాటు, వై. వి: చూ; రూ- చెవుడుపాటు.

చెవులపిల్లి, వై. వి: చూ, చెవులపోతు

చెవులపూవులు, వై. వి. బ. కర్ణభూష. కళా. 7, ఆ. 66: చూ, భూషణము. 2.

చెవులపోతు, ద్వ. వి. కుందేలు: చూ, శశము.

చెవులుబట్టియాడించుట. జా. లోఁకువచేయుట. "భూవిభుండారంభ రహితుండైనచోఁ బగవారు తలమీఁది వానినయినం జెవులు బట్టి యాడింతురు." (ధర్మజ రాజసూయము); "నిను గీతి సాహితీమో, హనవాణులు చెవులుబట్టి యాడింపంగా." విజ. 1, ఆ. 156; "సీ. చిన్నప్రాయపు లేడిఁజెవులు పట్టాడించు గతినున్న దీ రామ కన్నుదోయి." విల. 2, ఆ. 104.

చెవ్వ, దే. వి. శిశువులకు పుట్టినతోడనే కలుగు తెవులు, చెవ్వకాయలు: చూ, రోగము. 1.

చెవ్వకాయలు, —పై.—

చెవ్వాకు, ద్వ. వి: చూ, రూ- చెవియాకు 1.2; బ. 3. వ్యర్థోక్తులు. "అవ్వాకులు చెవ్వాకులు ప్రేలుచున్నాఁడు.": చూ, శబ్దము. 2-౩౫.

చెళ్ళు, వా. వి. చెంపదెబ్బధ్వని: చూ, హూహూ.

చే

చే, వై. అవ. 1. తృతీయావిభక్తియందు వచ్చు ప్రత్యయము: చే, చేత, తో, తోడ; వి. 2. = కయ. రూ- చెయ్యి-చేయి: చూ, హస్తము; 3: చూ. రూ-చెయి.

చేఁజాచియడుగుట, అం: చూ, అష్టకష్టములు.

చేఁత, వై. వి. = చేష్ట. 1. చేయుట; 2. పని, కృత్యము. స్వా. 3, ఆ. 33: చూ, వ్యాపారము. 1; విణ. 3. కృత్రిమము. "చేఁతగట్టు."

చేఁతకాఁడు, ద్వ. విణ. క్రియావంతుఁడు. ఆచ్చ. ఆ, కాం. 33: చూ, సమర్థుఁడు.

చేఁతకాఱితనము, వా. వి. అశక్తి: చూ, శక్తి. 1-౩.

చేఁతగట్టు, వై. వి. కృతకాద్రి: చూ, పర్వతము.

చేఁతపెయ్య, ద్వ. వి. చనిపోయిన పెయ్యయొక్కతోలును గడ్డిపెకప్పి దూడయాకారముగ చేయఁబడిన కుత్సితరూపము: చూ, ధేనువు.

చేఁతరాసి, వై. వి. = ఝరసి. రూ - చేఁతలాసి: చూ, శకుల

చేఁతఱికము, దే. వి. రూ. చేఁతటికము. 1. వైరము: చూ, విరోధము. 1; 2. కీడు: చూ, హాని. 2.

చేఁతటికము, —వై.—

చేఁతలాసి, వై. వి. =: చూ, చేఁతరాసి.

చేఁతిదొండ, ద్వ. వి. చేఁదుగలదొండ*: చూ, దొండ.

చేఁతిదోస, దే. వి. చేఁదుగలదోస*: చూ, హరివాలుకము 1-౩.

చేఁతినీరు, ద్వ. వి. తిక్తోదకము: చూ, సలిలము.

చేఁతిపాదువ, అం: చూ, మల్లశాస్త్రము.

చేతిపుచ్చ, దే. వి. తిక్తకాళింగి*. (గాఢవిరేచనకారి, గర్భిణీ స్త్రీల కియ్యరాదు.): చూ, పుచ్చ.

చేఁతిపొట్ల, ద్వ. వి. పటోలిక*: చూ, పొట్ల.

చేఁతిబీఱ, దే. వి. చేఁదుగలబీఱ*: చూ, బీఱ.

చేఁతియానుగు, దే. వి. చేఁతిసొఱ*: చూ, సొఱ.

చేఁతిసొఱ, —వై.—

చేఁత్రాడు, దే. వి. (చేఁదు + త్రాడు) నీరు చేఁదునట్టి త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

చేఁద, దే. వి. (చేఁదు + అ) నీరుతోడుపాత్రము. బొక్కెన: చూ, పాత్రము. 6. బొక్కెన. 4—౧.

చేఁదబావి, ద్వ. వి. నుయ్యి: చూ, సరస్సు. 1—౧౩. (రూ - చేఁదుడుబావి.)

చేఁదు, దే. వి. 1: చూ, తిక్తము; 2. వికటగంధము. అం, భా. ప్ర. 107: చూ, వాసన. 1—౧౩; అ. క్రి. 3. ఆకర్షించు: చూ, రెమ్ము; అం. 4: చూ, రసములు.

చేఁదుమేపుట, జా. ఇష్టములేని పనిచేయించుట.

చేఁప, దే. వి. 1. ఝషము: చూ, మత్స్యము. 1; 2. శుష్కమత్స్యము: చూ, మత్స్యము. 1.

చేఁపనూనె, ద్వ. వి: చూ, స్నేహము. 2—౩.

చేఁపరాసి, ద్వ. వి. మీనరాశి: చూ, రాశి.

చేఁపలబుట్ట, ద్వ. వి. కువేణి: చూ, వల. 1.

చేఁపు, దే. వి. 1. పాలద్రవనము; అ. క్రి. 2. పాలుద్రవించు, "ఎగచేఁపు": చూ, స్రవించు.

చేఁపుడు, దే. వి. చేఁపుట.

చేకట్లు, ద్వ. వి. బ. హస్తభూషావిశేషము, (ఇక్కడ ముఖియొక యర్థము చేతికట్లు) వసు. 2, ఆ. 44: చూ, భూషణము. 2.

చేకత్తి, ద్వ. వి. కరవాలము, చేతికత్తి: చూ, రిష్టి. 2—౧౩.

చేకము, దే. వి. వస్త్రముయొక్కదశ, బద్దె: చూ, పతె.

చేకానుక, ద్వ. వి. రాజులలోనగువారినిఁ జూడఁబోవునపుడు కొనిపోయెడి యుపహారము: చూ, సిస్తు. 1—౪.

చేకుఱు, దే. అ. క్రి. రూ - చేకూఱు, లభించు: చూ, సిద్ధించు.

చేకూర్చు, ద్వ. అ. క్రి. 1.—వై.—; ప్రే. 2. చేకూర్చు.

చేకూరు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ - చేకుఱు.

చేకూఱు, దే. అ. క్రి.—వై.—అం, భా. తృ. 39.

చేకొఁజద, దే. వి. రూ - చేకొఁజిది. క్షీరమోరట*: చూ, మోరట.

చేకొఁజిది, —వై.—

చేకొఁఱుఁజు, దే. వి. శిధిలి, పచ్చరంగుగల చెదపురుగు: చూ, పిపీలిక.

చేకొఁఱుడు, —వై.—

చేకొను, ద్వ. స. క్రి. 1. గ్రహించు: చూ, పుచ్చుకొను; 2. అవరించు: చూ, సంభాళించు; 3. గెలుచు: చూ, జయించు; ప్రే. 4. చేకొలుపు.

ఛేకోక్తి, అం. అర్థాలంకారములలో నొకటి: లోకోక్తియన్యార్థగర్భితమగుట. ఉదా.—"పాముకాళ్లు పాము యెఱుంగును.": చూ, అలంకారములు. 3. (ఛేకోక్తి అని కొందఱు.)

చేగ, దే. వి. 1. రూ - చేవ: చూ, సారము. 5; 2. దృఢము: చూ, స్థిరము; 3. చాఁగి*: చూ, స్రవ.

చేగలమెకము, ద్వ. వి. (చె + కలమెకము) ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.

చేగలవాఁడు ద్వ. వి. (చే + కలవాఁడు) ఈవికలవాఁడు: చూ, వదాన్యుఁడు.

చేగోడి, దే. వి. (చే + కోడి) కోడివడ: చూ, భక్ష్యము.

చేఁమురు, ద్వ. వి. నెయ్యి. సాంబ. మాన. 47: చూ, హవిస్సు. 2.

చేట, దే. వి. 1. చెరిగెడు సాధనము: చూ, శూర్పము; 2. కీడు: చూ, హాని. 2; అం. 3: చూ, మల్లశాస్త్రము.

చేటకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దాసుఁడు: చూ, సేవకుఁడు; 2: చూ, నాయకనర్మసచివులు (నాయకసఖులు) (రూ - చేటుఁడు.)

చేటకొల్లారు, దే. వి. మూఁడు ప్రక్కలను చేరిక కట్టడముగల యిల్లు: చూ, సదనము. 1.

చేటగాలి, వా. వి. నిష్పావము: చూ, వాయువు. 1—౩౧.

చేటగోళ్లబోటి, ద్వ. వి. (చేటగోరు + బోటి) చుప్పనాక. అచ్చ. ఆర, కాం. 11: (చూ, శూర్పణఖ): చూ, రాక్షసి. 1.

చేటచెవులమెకము, ద్వ. వి. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.

చేటచెవులవేలుపు, ద్వ. వి: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

చేటచేఱు, దే. వి. ఆఁడువారియొక్క యొకవిధమైన కోకకట్టు.

చేటపెయ్య. వా. వి: చూ, చేఁతపెయ్య.

చేటరిక్క, ద్వ. వి. కుమ్మరసారెచుక్క, విశాఖానక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1.

చేటరిక్కనెల, ద్వ. వి. వైశాఖమాసము: చూ, మాసము. 1.

చేటవీనులదణి, ద్వ. వి: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

చేటనవతురిక్క, ద్వ. వి: చూ, చేటరిక్క.

చేటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = చేడె. 1. అఁకుది: చూ, స్త్రీ. 1; 2. పనికత్తె, తొత్తు: చూ, స్త్రీ. 1—౫౩.

చేటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = చేడె—పై.—; అం. 3: చూ, అభిసారిక.

చేటు, వై. వి. 1 = చేష్టా. రూ - చేట్పాటు - చేడి - చేడిచి, కీడు: చూ, హాని. 2; దే. వి. 2. ఆపద: చూ, విపత్తు; 3. నాశము: చూ, రుత్త.

చేటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పనివాఁడు: చూ, సమస్థుఁడు; విజ. 2. నికృష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2: అం. 3: చూ, చేటకుఁడు: (చూ, నాయకనర్మసచివులు - నాయకసఖులు.)

చేటుపాటు, దే. వి. 1. అశుభము: చూ, హాని. 2; 2. ఆపద: చూ, విపత్తు. (రూ - చేట్పాటు.)

చేట్పాటు, —పై.—

చేట్లకొలవి, దే. విజ: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

చేడకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దాసుఁడు: చూ, సేవకుఁడు.

చేడి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. దాసి. తొత్తు: చూ, స్త్రీ. 1—౫౩; దే. వి. (1) అశుభము. కీడు: చూ, హాని. 2.

చేడిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దాసిక, తొత్తు: చూ, స్త్రీ. 1—౫౩.

చేడిది, దే. వి. 1. అశుభము; చూ, హాని. 2; 2. ఆపద: చూ, విపత్తు.

చేడియ, వై. వి. = చేటికా. రూ - చేడె. అఁకుది: చూ, స్త్రీ. 1—౫౩.

చేడుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దాసుఁడు: చూ, సేవకుఁడు.

చేడె. వై. వి. =: చూ, రూ - చేడియ.

చేడ్పడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. గాసిల్లు: చూ, బాధపడు; 2. చలించు: చూ, సలించు.

చేడ్పాటు, ద్వ. వి. చేడ్పడుట. బాధ, వ్యథ: చూ, శోకము. 2.

చేత్. సం. అవ్య. పక్షాంతరము, అయితే. అట్లాయెనా, ఇటువలెనైన.

చేత, వై. అప: చూ, మా-చే. 1.

చేతకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కరక*: చూ, హరీతకి.

చేతన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెలివి: చూ, బుద్ధి.

చేతనకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, చేతకి*.

చేతనము, సం. విజ. ప్రాణముకలది, జంతువు: చూ, ప్రాణి.

చేతనరత్నములు, అం. బ్రహ్మ- క్షత్రియ-వైశ్య- శూద్ర-స్త్రీ-గృహ-వన-అశ్వ- గోరత్నములు. (9).

చేతముకు, ద్వ. వి. చిన్నతముకు, (చేతితుడుము అనియు): చూ, వీణ. 1-౨౦.

చేతవులు, ద్వ. అ. క్రి. 1. లభించు: చూ, సిద్ధించు; 2. నష్టి వచ్చు: చూ, వన్నుమోవు.

చేతస్సు, సం. వి. స్. న. మానసము, మది, మనసు: చూ, హృదయము.

చేతాఁకు, ద్వ. వి: చూ, సాహసము.

చేతికఱ్ఱ, వై. వి: చూ, వేత్రము. 1.

చేతిబిడ్డ, ద్వ. వి. (చేయి + బిడ్డ) పసిబిడ్డ: చూ, శిశువు.

చేతివట్టము. దే. వి. చేతిసొమ్ము దండుగ.

చేతివ్రాలు, ద్వ. వి. బ. (చేయి + వ్రాలు) మా-చేవ్రాలు: చూ, సంతకము.

చేతుకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మా-చేతకి.

చేతులప్పళించు, ద్వ. అ. క్రి. లోపఱచు. ఆం, భా. తృ. 160: చూ, మస్తరించు.

చేతులు, అం. (హస్తములు) 1. శరీరాంగముల లోనివి. (రెండు చేతులు): చూ, అంగము. 9; 2: చూ, నఖక్షతస్థానములు; 3: చూ, కళలుండుస్థలములు.

చేతులుచేయుచు, నోరుతినదు, లో. ఉదా.— "క. ఆడుగకయుం, దినఁదగువర, మిడు, సేనిపాకరణంబు యూక్షఁకుఁడైనం బుడమిం జేయును చేతులు, కుడువదు నోరనెడు మాటకును దప్పగునే." (కుచేలోపాఖ్యానము.)

చేతెఁడు, ద్వ. వి. హస్తప్రమాణము.

చేతోభవుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుఁడు.

చేత్రాపు, దే. వి. 1 సిద్ధరోహునష్టి బ్రాపు: చూ, సూత్రము. 1-౫౪; 2. మల్లయుద్ధాయుధము. ఆం, భా. ద్వి. 207: చూ, బాణము. 1: (చూ-మల్లశాస్త్రము.)

చేదంత, ద్వ. వి. కయిదండ: చూ, భూషణము. 2.

చేదర్పనము, వై. వి: చూ. చేకానుక. జై. 3, ఆ. 76.

చేదస్తము, వై. వి. = చాందసము. (చాదస్తమనియు వాడుక.)

చేవాటము, అం. 1: చూ, హిందూదేశజభాషలు: (చూ, భాష. 1.); 2: చూ, టక్కజభాషలు: (చూ, భాష. 1.)

చేది, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, దేశములు. (చేదిదేశము.— చైద్యము, డాహాలము.)

చేదిరాజు, సం. వి. అ. పుం. శిశుపాలకుఁడు - శిశుపాలుఁడు, చేదిరాట్టు, చైద్యుఁడు, దమఘోషసుతుఁడు: చూ, రాజు. 1,—౫౨.

చేదిరాట్టు, సం. వి. జ్. పుం: చూ, చేదిరాజు.

చేదివియ, వై. వి. = కయుదివె, దివ్వటి: చూ, స్నేహాశము. 1—౩.

చేదోడు, ద్వ. విజ. (చే + తోడు) రూ - చేయిదోడు. 1. కార్యసహాయుఁడు; 2. కార్యసహాయురాలు.

చేదోడు వాదోడు, జా. పనికి సహాయము, మాటకుసహాయము. "చేదోడు వాదోడుగన్."

చేను, దే. వి. 1. బ. చేలు. పంటనేల. కళా. 8, ఆ. 12: చూ, భూమి. 1.—౪౫: (1—౪౨); 2. అడవి: చూ, విపినము. (వైకృతమని కొందఱు.)

చేపట్టు, దే. వి. 1. అనుగ్రహము: చూ, సాకతము. 2; 2. చోటు. పాండు. 4, ఆ. 163: చూ, స్థానము. 1; 3. ఆశ్రయము: చూ, ప్రాపు. 2; 4. పెండ్లి: చూ, వివాహము; 5: చూ, హస్తగ్రహణము; ద్వ. స. క్రి. 6. అవలంబించు: చూ, ప్రాపుగొను. 7. గ్రహించు: చూ, పుచ్చుకొను; 8; చూ, పెండ్లియాడు. హరిశ్చ. 2, ఆ. 175.

చేపట్టుకుంచము, ద్వ. విణ. ఎవ్వరేదికోరినను దానినే నెఱ వేర్చువాఁడు.
చేపడవ, ద్వ. వి. చిన్నపడవ: చూ, హోడము.
చేపడు, వై. అ. క్రి. 1. చిక్కు. పంచ. వేం. 4, ఆ. 517: చూ, లోఁబడు; 2. లభించు: చూ, సిద్ధించు.
చేపల్లటీ, ద్వ. వి. ఒకానొకపావురాయి, వేం. అం. 98: చూ, సురటీ.
చేపాటికఱ్ఱ, వా. వి. నడుము లోఁతులేనిది. చేతికి యూఁతగా నుండెడి చేతికఱ్ఱ.
చేపెట్టియ, వై. వి. = కరపేటి. రూ - చేపెట్టె: చూ, మందసము.
చేబ, దే. వి: చూ, విన్నాణములు.
చేబదులు, దే. వి. చేతిఅప్పు, అల్పకాలమునకుఁ దీసినఅప్పు: చూ, బాకి. 2.
చేబాడిస, ద్వ. వి. చిన్నబాడిస.
చేబియ్యము, వా. వి: చూ, చేరుడుబియ్యము.
చేబోడి, ద్వ. విణ: చూ, నిర్ధనుఁడు.
చేమ, దే. వి. దుంపజాతికూర, ఆలుకము, అలువు — రూ — ఆలూవు*: చూ, శకుటము (చేమకూర పాకమునఁబడెను.)
చేమకూర, వా. వి. 1. ఒకానొకశాకము; 2. ఈ శాకనామము ఒకానొక యింటిపేరు; "చేమకూర" వారు; "విజయ విలాస కర్త" "చేమకూర వేంకటకవి" "తోఁటకూరవారు" "పొన్నగంటివారు" "చింతకూరవారు" ఇత్యాది.
చేమంతి, వై. వి. = సేవంత: చూ, రూ - సేమంతి* (ఒకానొక పూఁజెట్టు.)
చేమంతిపువ్వు, వై. వి. 1. జడయందును, కొప్పునను ధరించు ఆఁడుదానినగ: చూ, భూషణము. 2.—౮—(౧౬); 2. చేమంతి చెట్టున పూచిన పూవు.
చేమటియావు, దే. వి. రూ - చెమటియావు. చిత్రవర్ణముగల గోవు: చూ, ధేనువు.
చేమపూరాజనములు, ద్వ. వి. బ. ఒకరకమువడ్లు: చూ, ధాన్యము.
చేమరి, దే. వి. ఆతంచనము. తోడంటు: చూ, తోడు. 4.
చేమిరి, —వై.— (పేరుటకై పాలలో మజ్జిగమిడుచుట.)
చేమోడుచు, ద్వ. అ. క్రి: రూ-చేమోడ్చు: చూ, మొక్కు. 2.
చేమోడ్చు, —వై.—
చేమోడుపు, ద్వ. వి. రూ - చేమోడ్పు: చూ, మొక్కు. 1.
చేమోడ్పు, —వై.—
చేయము, సం. వి. అ. న. 1. పరువడము: చూ, చయనము; 2. చయనాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1—౪: వా. దే. క్రి. (1) కావింపము.
చేయమ్మ, వై. వి. = కరయాంబిక. (చేయి + అమ్మ) చేతితో ప్రయోగించెడు బాణము, జోడము: చూ, బాణము. 1.
చేయలఁతి, ద్వ. వి. విణ. (చే + అలఁతి) దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1.
చేయి, వై. వి. 1. = కర. రూ - చే - చెయి: చూ, హస్తము; 2 = కర. తొండము: చూ, శుండము; 3. కిరణము. అచ్చ. అ, కాం. 43: చూ, మయూఖము. 1; 4. పక్షము, వైపు "ఈవ్యవహారమునందు వాఁడు నాకు ఎదుటిచేయిగా నున్నాడు.": చూ, పార్శ్వము. 2; 5. పట్టు. హరిశ్చ. 2, ఆ. 49: చూ, ప్రతిగ్రహము. 1; 6. రెండుమూరల కొలఁది: చూ, చెయి. 3.
చేయిక్రిందగుట, జా. పుచ్చుకొనుట. "అపిఞ్ఛ శ్రీపతి కొప్పుపైఁ దనువుపై నంసోత్తరీయంబుపై, పాదాబ్జంబులపైఁ గపోలతటిపైఁ బాలిండ్లపై నూత్నమర్యాదంజెందు కరంబు క్రిందగుట నా హస్తంబు మీఁదౌట మే, ల్గాదే రాజ్యము గీజ్యము స్సతతమే కాయం బనాపాయమే." (భాగవతము.)
చేయిదోడు, ద్వ. విణ. (చేయి + తోడు): చూ, రూ-చేదోడు.
చేయిమీఁదగుట, జా. దాతలక్షణము, ఇచ్చువానిచేయి మీఁదుగా నుండుట, ఇచ్చుట.
చేయు, వై. స. క్రి. 1. = కృ. కావించు, ఒనర్చు, పన్ను: చూ, సమకట్టు; 2. నిర్వహించు: చూ, సలుపు; 3. కల్పించు: చూ, సృజించు.
చేర, దే. వి. రూ-చెఱ-చారె. ఇంచుక వంచఁబడిన చేయి. విజ. 1, ఆ. 132: చూ, హస్తము. 1-౧౩.
చేరి, అం: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు: (చూ, బాణము. 1.)
చేరిక, దే. వి. 1. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 2. కూడిక: చూ, సంయోగము; 3. రతి: చూ, సంయోగము.
చేరు, వై. వి. 1. = సరము. కళా. 7, ఆ. 121: చూ, భూషణము. 2.-౬(౩౩); 2. రూ-చేఱు. త్రాడు, దారము, పగ్గము - రూ - ప్రగ్గము, బొందు. పా. 2, ఆ. 39: చూ, సూత్రము. 1—౨౪; 3. గొలుసు. "ఉయ్యాలచేరులు": చూ, శృంఖలము. 3; వై. వి. 4. = సార. రూ-చేఱు-చారు. మిరియము లోనగు సంబారము చేర్చి కాఁచిన చింతపండురసము: చూ, యూషము (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము); దే. వి. 5. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; అ. క్రి. 6. ఒఱగు: చూ, వ్రాలు. 3; 7. అంటనిట్లు. జై. 7, ఆ. 43: చూ, సమీపించు; 8. లభించు: చూ, సిద్ధించు; స. క్రి. 9. పొందు: చూ, ప్రాపించు.
చేరుకోల, వై. వి. కశ, రూ-చేర్కోల - చేఱుకోల: చూ, మునికోల. (బండిగుఱ్ఱములు, దుక్కిటెద్దు లోనగువానిఁ గొట్టెడి కొరడా) (ద్వయమని కొందఱు.)
చేరుగడ, దే. వి. 1. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 2. రక్షణము, దిక్కు: చూ, శరణము 2; విణ. 3. సమీపమైనది: చూ, సమీపము. 1.
చేరుగొండి, దే. వి. 1. చేరివచ్చిన పెండ్లాము: చూ, భార్య. 1; విణ. 2. చేరివచ్చినది: చూ, సహితము; 3. చెడ్డది: "ఇది చేరుగొండి ఆవు.": చూ, దుష్టము.
చేరుచు, దే. ప్రే. 1. చేరఁజేయు. అందించు. 3; 2. కూడఁబెట్టు: చూ, బంధించు. (రూ-చేర్చు.)
చేరుచుక్క, వై. వి. 1. పాపటబొట్టు: చూ, లలాటిక; 2. జడబిళ్ళ: చూ, భూషణము. 2. (రూ-చేఱుచుక్క.)

చేరుడుబియ్యము, దే. వి. మెఱుఁగుపోటులేని బియ్యము, చేప డులు - రూ - చేరుళ్లు, దంగుడులు - రూ-దంగుళ్లు: చూ, బియ్యము.
చేరుడులు, —పై.—
చేరువు, దే. వి. రూ-చేర్వు. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1.
చేరుబడి, —పై.—
చేరుళ్ళు, దే. వి. బ: చూ, చేరుడుబియ్యము.
చేరువ, దే. వి. 1. రూ-చేర్వ. గుంపు: చూ, సమూహము; 2. దండు: చూ, సేన. 1; 3. రూ-చేరువు - చేరుబడి - చేరు గడ: చూ, సమీపము. 1; విణ. 4. సమీపమైనది: చూ, సమీపము. 1.
చేరువకాఁడు, దే. వి.1. ఒక సమూహమున కధిపతి; 2. సేనాధి పతి: చూ, సైనికుఁడు: 3. కావలివాఁడు: చూ, తలారి.
చేరువరాజు, (సన్నిహితపురాజు). అం: చూ. ఈతిబాధలు.
చేరెడు, వా. వి: చూ, రూ-చేర.
చేర్కోల, వై. వి: చూ, రూ-చేరుకోల.
చేర్చు, దే. ప్రే: చూ, రూ-చేయుచు.
చేర్చుక్క, వై. వి: చూ, రూ-చేరుచుక్క. స్వా. 1, ఆ. 5.
చేర్పు, దే. వి: చూ, రూ-చేరువు.
చేర్లకోల, ద్వ. వి: చూ, రూ-చేరుకోల.
చేర్వ, దే. వి: చూ, రూ-చేరువ. 1.
చేఱ, వై. వి: చూ, రూ-చేర.
చేఱు: చూ, రూ-చేరు. 1-2-3-4-5.
చేఱుకోల, వై. వి: చూ, రూ-చేరుకోల.
చేఱుచుక్క, వై. వి: చూ, రూ-చేరుచుక్క. (జడబిళ్ళకు అం. భా. ద్వి. 147.)
చేఱుబొందు, ద్వ. వి. కొల్పెడు తోలుపట్టెడ.
చేఱులకోల, వై. వి: చూ, రూ-చేరుకోల.
చేల, సం. విణ. 1. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1; వై. వి. (1). = చేలమ్. బట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౧.
చేలని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జూదమునందలి సారె : చూ, వ్యవహారము. 4.
చేలము, సం. వి. అ. న. 1. = చీర - చేల - సెల్లా - సేల. రూ-చేలి: చూ, వస్త్రము. 1-౧; 2. తోఁకలోనుండు నెమలి కన్ను; విణ. 3. అధమము: చూ, హీనము. 1.
చేలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ-చేలము. 1; 2: చూ, సర్పాక్షి*.
చేలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, చేలి. 1.
చేలుఁడు, సం. విణ. అధముఁడు : చూ, హీనుఁడు.
చేలుకుఁడు, సం. విణ. 1. భృత్యుఁడు: చూ, సేవకుఁడు ; 2. బుద్ధభిక్షుకశిష్యుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.
చేల్లి, అం: చూ. భిన్నషడ్జకభాషలు: (చూ, భాష. 1.)
చేవ, దే. వి. 1. రూ - చేగ: చూ, సారము. 5; 2. బలిమి. పంచ. వేం. 4, ఆ. 469: చూ, శక్తి; 3. ధైర్యము: చూ, స్థైర్యము. 1; విణ 4. దృఢము. అం, సం. మా. 55: చూ, స్థిరము; అం. 5: చూ, విన్నాణములు.
చేవట్టికాలుద్రొక్కు, దే. వి. పెండ్లి: చూ, వివాహము.
చేవలంతి, ద్వ. విణ. అధీనము: చూ, వశము. 1.
చేవాఁడి, ద్వ. వి. చౌర్యము: చూ, ముచ్చిలి.
చేవాఁడికాఁడు, ద్వ. వి. దొంగ: చూ, ముచ్చు. 1.
చేవాటు, వై. వి. విణ. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1.
చేవిచ్చు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, మ్రొక్కు. 2.
చేవిప్పు, ద్వ. వి. 1. నతి: చూ, మ్రొక్కు. 1; 2. నతివిశేషము: చూ, మ్రొక్కు. 1.
చేవెలుఁగు, ద్వ. వి: చూ, చేదివియ.
చేవ్రాలు, ద్వ. వి. బ: చూ, రూ-చేతివ్రాలు.
చేష్ట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = చేఁత, వ్యాపారము: చూ, పని. 2; 2. స్త్రీపురుషుల వేఁడుకపనులు; [illegible]. అవయవములఁ గదలించుట, భావమును దెలిపెడి ముఖవిలాసాది: చూ, వ్యంజకము. 1.
చేష్టకము, సం. వి. అ. పుం. ఒకో రతిబంధము; చూ, రతి బంధములు.
చేష్టలుడుగు, మి. అ. క్రి. చేష్టలుడిగి యేమియుతోఁచక అట్టె నిలుచు : చూ, వెఱఁగుపడు.
చేష్టించు, సం. అ. క్రి. చేష్టలుచేయు.
చేష్టితము, సం. వి. అ. న. 1. గతి: అమల్: చూ, వర్తనము. 1; 2. చేష్ట: చూ, వ్యంజకము. 1.
చేసన్న, వై. వి. చేతితోఁజేయుసంజ్ఞ: చూ, సన్న; 2. అభినయము : చూ, వ్యంజకము. 1.
చేసన్నాయి, ద్వ. వి: ఊఁదువాద్యము : చూ, వీణె.
చేసికొను, కా. అ. క్రి. అవధరించు.
చేసేతన్, వై. అవ్య. 1. (చేతన్ + చేతన్) ఒకరొకరి చేతి మీఁదుగా; 2. అప్పుడే.

చై

చైతన్యము, సం. వి. అ. న. 1. తెలివి : చూ, బుద్ధి; 2. ఉసురు : చూ, ప్రాణము. 6; పుం. 3. భగవదవతార విశేషము; తద్వి - ౧ విణ. అంతస్సంజ్ఞకు.
చైత్యద్రుమము, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రావి*.
చైత్యము, సం. వి. అ. న. 1. కట్టడము ; 2. యజ్ఞశాల : చూ, సదనము. 1; 3. ముని యిల్లు : చూ, సదనము. 1; 4. గుడి; చూ, సదనము 1: 5. బౌద్ధాలయము, వినాముఖము, ఆయతనము : చూ, సదనము. 1; 6. మనస్సు : చూ, హృదయము. 2; 7. ఓలగము : చూ, సభ. 2; 8. సొద : చూ, శ్మశానము; పుం. 9. ఉద్యానవనమందలి మ్రాను, రచ్చమ్రాను* : చూ, రచ్చ; 10: చూ, చైత్యద్రుమము*.
చైత్యముఖము, సం. వి. అ. పుం. కమండలువు : చూ, పాత్రము. 6.
చైత్యవందనము, అం: చూ, బౌద్ధధర్మములు.
చైత్యవృక్షము, సం. వి. అ. పుం: చూ, చైత్యద్రుమము*.
చైత్యాలయము, సం. వి. అ. పుం. పాతాళలోకము : చూ, లోకము. 1.

చైత్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బుద్ధుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1; 2. బౌద్ధబ్రాహ్మణుఁడు : చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

చైత్రకము, సం. వి. అ. పుం. చైత్రమాసము: చూ, మాసము. 1.

చైత్రగంధ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. చింకిగుడ్డ : చూ, వస్త్రము ; 1.—౬౨; 2. చైత్రమాసియొక్క బొంత; చూ, వస్త్రము. 1.—౭౫.

చైత్రపాదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, చైత్యద్రుమము*.

చైత్రము, సం. వి.అ. న.1. గుడి: చూ, సదనము. 1; 2.చావు, మృత్యువు : చూ, మరణము ; 3. గోరీ: చూ, సమాధి. 1; పుం. 4. చైత్రకము, మేషమాసము, మధువు. (చిత్తానక్షత్రముతోఁ గూడియున్న పున్నమ దీనియందుఁగలదు కనుక చైత్రము.దీనియందు మన్మథుఁ డుండును. మకరందము కూడ నుండును.): చూ, మాసము. 1; అం. 5: చూ, మాసములు; 6. చైత్రపర్వతము: చూ, పర్వతము:(చూ, వర్షపర్వతములు.)

చైత్రరథము, సం. వి. అ. న. కుబేరునితోఁట. (చిత్రరథుఁడను గంధర్వునిచే నిర్మింపఁబడినది): చూ, వనము. 2.

చైత్రరథుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శశిబిందుఁడనురాజు : చూ, రాజు. 1—౫౩.

చైత్రసఖుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుఁడు.

చైత్రసారథి, సం. వి. ఇ. పుం.—పై.—

చైత్రావళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చైత్రశుద్ధపూర్ణిమ : చూ, పున్నమ.

చైత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పూర్ణచంద్రుఁడుగల రాత్రి; 2. చైత్ర శుద్ధపూర్ణిమ: చూ, చైత్రావళి; న్. పుం. 3: చూ, చైత్రకము.

చైత్రికము, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, చైత్రకము.

చైత్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం, బుద్ధభిక్షుకుఁడు: చూ, బుద్ధుడు. 1.

చైదము, వై. వి. = చేష్టా. రూ - చైది. వ్యాపారము: చూ, పని. 2.

చైది, —పై.—

చైద్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జ్యోతిష్కాసః: చూ, వెక్కుడు.

చైద్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, చేది.

చైద్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, చేదిరాజు.

చైను, వా. వి: చూ, గొలుసు. 7. (100 లింకులు) (22 గజములు.)

చో

చోక్షతరము, సం. విశే. = చొక్కటతరము. మిగుల స్వచ్ఛమైనది: చూ, హృద్యము.

చోక్షము, సం. విశే. 1. తీక్ష్ణము: చూ, తీంద్రము; 2. = చొక్కము, పరిశుద్ధము, నిర్మలమైనది; చూ, హృద్యము ; 4: చూ, సమర్థము ; 5. = సొప్పెము. మిగిలినది : చూ, శేషము. 1.

చోచ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వరకోణి, నారికేళపుబొండము : చూ, ముక్కంటిపండు.

చోచకము, సం. వి. అ. న. నార, పట్ట: చూ, బెరడు.

చోచము, సం. వి. అ. న. 1. టెంకాయ : చూ, ముక్కంటిపండు; 2. తాటిపండు : చూ, శ్రీతాళము; 3. అరటిపండు : చూ, రంభ. 2; 4. పట్ట : చూ, బెరడు ; 5. లవంగపుపట్ట*: చూ, వరాంగకము; విశే. 6. = సొప్పెము. మిగిలినది) (భుజించి విడిచిన యన్నము లోనగునది): చూ, చోక్షము. 5.

చోటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాటి, దుప్పటి : చూ, వస్త్రము.

చోడము, సం. వి. అ. పుం. 1. చొక్కా : చూ, వస్త్రము; 2. ఉత్తరీయము : చూ, వస్త్రము. 1—౧౧; 3. చోడదేశము : చూ, దేశములు.

చోదకుఁడు, సం. విశే. 1. తోలువాఁడు: చూ, ప్రేరేపకుఁడు.

చోదనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, త్రోలుట; 2. నాన: చూ, ఎగ్గు; 3. ఉసికొలుపుట. ప్రేరేపించుట.

చోదనహారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ : చూ, బలురక్కెస*.

చోదనాగుడము, సం. వి. అ. పుం. కందుకము : చూ, బంతి 3.

చోదని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెన్నేరుగటి దూలగొండి*: చూ, స్వల్పదురాలభ.

చోదము, సం. వి. అ. న. లవంగపుపట్ట*: చూ, వరాంగకము.

చోదసంజ్ఞకము, సం. వి. అ. పుం. మునగ: చూ, శిగ్రువు.

చోద్యము, సం. వి. అ. న 1. = సొజ్జము. ఆశ్చర్యము: చూ, వింత. 1; 2. అడుగుట : చూ, ప్రశ్నము; 3. తిట్టు: చూ, శాపము. 1; 4. అమృతరసము కలది : చూ, రసములు; విశే. 5. త్రోలఁదగినది; 6 = సోదె ముందు శుభము తెలుపునది; సొద్దెము ఆశ్చర్యకరము : చూ, సొద్దెము.

చోర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కట్ల*: చూ, శంకిని (పర్యంకపాళిక): (చూ, పద్మపు తీఁగ*) (చూడయను గ్రంథద్రవ్యమని కొందఱు)

చోరకము, సం. వి. అ. పుం. కచోరము* : చూ, షడ్గ్రంథ.

చోరతుండువు, సం. వి. ఉ. పుం. అగిసి*:చూ, శుకనాసము. 1.

చోరపుష్పి, సం. వి. ఈ స్త్రీ : చూ, చోర*.

చోరపుష్పిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ.—పై.—

చోరము, సం. వి. అ. పుం. 1. చూడయను గంధద్రవ్యము : చూ, రాజార్హము. 1—౧౩; 2. = మూఅదోఁపుడు, కొల్ల: చూ, లూటీ. 4.

చోరసంజ్ఞకము, సం. వి. అ. పుం. మునగ* చూ, శిగ్రువు. 1.

చోరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కట్ల* : చూ, చోర.

చోరితము. సం. విశే. దొంగిలింపఁబడినది : చూ, ముచ్చిలి.

చోరీ, వా. వి. దొంగతనము : చూ, ముచ్చిలి.

చోరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. దొంగ, పగటిదొంగ (అని కొందఱు) : చూ, హారకుఁడు. 1. 2. మరుఁడు : చూ, మన్మథుఁడు.

చోరౌషధము, సం. వి. అ. న : చూ, లొద్దుగు*.

చోలండుకము, సం. వి. అ. పుం. తలపాగ : చూ, సీసకము (1)-౧; (1)-౩.

చోలకము, సం. వి. అ. పుం. 1. చెట్టు పట్ట : చూ, బెరడు; 2. దూదిబొంతచొక్కా (కవచము అనియు) : చూ, వారవారణము: (చూ, వస్త్రము. 1—౭—(౨).

చోలము, సం. వి. అ. పుం. రూ-చోళము, 1. కుప్పసము. చొక్కా, నిడు చట్ట : చూ, వస్త్రము; 2. అవిక: చూ,వస్త్రము; 3. చోళదేశము: చూ, దేశములు: (చూ, చోడము. 3.)

చోలోంతుకము, సం. వి. అ. పుం: చూ,రూ-చోలంతుకము.

చోషము, సం. వి. అ. పుం. పీల్చుట. ఊపిరి లోనికిఁదీయుట: చూ, వాయువు.

చోష్యము, సం. విశే. 1. పీల్చఁదగినది; అం. 2 : చూ, భక్ష్యములు.

చోస్కము, సం. వి. అ. పుం. సింధుదేశపు గుఱ్ఱము : చూ, హయము. 1—౨౧.

చోళకి. సం. వి. అ. పుం. 1. వెదురుమొలక : చూ, మొక్క, 1; 2. నారింజ* : చూ, శర్కరాంతము.1 —౧౧; 3. మోఁచేతికణుపు.

చోళము, సం. వి. అ. పుం : చూ, రూ-చోలము.

చోళవాండ్లు, తన్నాయిరము తిల్లమువ్వాయిరము అను బ్రాహ్మణులు. అం. వీరిలో శుక్లయజుర్వేదులు కృష్ణయజుర్వేదులు కలరు:చూ,బ్రాహ్మణులు. (వీరు ద్రావిడులలో నొకతెగవారు.)

చౌ

చౌండాదికము, సం. వి. అ. పుం. పర్వతశిలల మధ్యభాగము : చూ, లోయ.

చౌక్షము, సం. విశే. మనోజ్ఞము : చూ, హృద్యము.

చౌరము, సం. వి. అ. పుం. 1 : చూ, చోర*; 2 : చూ, చోరము. 1 *.

చౌరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దొంగతనము : చూ, హరణము. 1.

చౌరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై.—

చౌరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దొంగ: చూ, హారకుఁడు.

చౌర్యము, సం. వి. అ. న.= చూర: చూ, చౌరి.

చౌలము, అం. వడుగునకు ముందుఁ జేయు క్షౌరము. జుట్టుపెట్టి తలవెండ్రుకలు తీయుట యను షోడశకర్మములలోని యొకానొక యాయుష్కర్మము : చూ, కర్మములు.

చ్య

చ్యవనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. రసాతలమునకు క్రిందిలోకమునుండు ముని:చూ,ముని. 1; 2: చూ, శాస్త్రప్రవర్తకుఁడు.

చ్యు

చ్యుతమగు, సం. అ. క్రి. వీడు. వదలు : చూ, వీడుకొను.

చ్యుతము, సం. విశే. 1. జాఱినది : చూ, ప్రస్తుతము; అం. 2 : చూ, అర్థదోషములు.

చ్యుతసంస్కారదోషము, అం. గ్రామ్యపదదోషములం దొకటి ఇది పెక్కురీతులనగు. అందు సంధిదోషములు పదునాల్గు : చూ, సంధిదోషములు: (చూ, గ్రామ్యము. 6.)

చ్యుతసంస్కారము, అం. (వ్యాకరణదూష్యము) (వ్యాకరణదుష్టమైనపదము. ఉదా.-శ్రీ కమలకాంత పదసేవానర్మదుఁడు. ఇచటఁ గమలాశబ్దము స్త్రీలింగము గావునఁ గమలాకాంత యని యుండవలెను.) : చూ, పదదోషములు.

చ్యుతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. గళనము : చూ, జాఱుట; 2.విడుపు: చూ, వితరణము.

చ్యుసము, సం. వి. అ. పుం. ముఖము : చూ, వదనము. 2.

ఛ

ఛ, ఒక యక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆచ్ఛాదనము : చూ, వ్యవధానము. 3; 2. వత్సరము : చూ, సంవత్సరము; 3. (ఊరు మొదలగువాని చుట్టునుండు) కంచె : చూ, వివీతము; 4. తెక్కలచప్పుడు: చూ, స్వనము. 2.—౪౬. (౫౫); 5. బరిణె : చూ, పాత్రము. 6; విశే. 6. నిర్మలము: చూ, సమీచీనము. 2; 7. నాశములేనిది: చూ, ఘని. 10; అం. 8 : చూ, తాలవ్యములు; 9. చవర్గములో నొక యక్కరము : చూ, కవర్గము.

ఛందము, సం. వి. అ. పుం. 1. అభిప్రాయము : చూ, స్మృతి. 1; 2. లోఁకువ : చూ, వశము. 1; 3 : చూ,ఛందస్సు. 1: (చూ, వృత్తము. 1.)

ఛందశ్చిత్తు, సం. వి. త్. పుం. చందశ్చయనమునుచేయువాఁడు.

ఛందస్సు, సం. వి. స్. న. 1. పద్యలక్షణము చెప్పెడు శాస్త్రము. ఛందము : చూ, ఛందస్సులు: (చూ, వృత్తము. 1);

శ్లో. "ఆదిమధ్యావసానేతి యరతా యాంతి లాఘవం
భజసా గౌరవం యాంతి మనౌతు గురులాఘవౌ."

శ్లో. "సానుస్వారో విసర్గాంతో దీర్ఘో యుక్తపరశ్చ యః
గురుమేతం విజానీయా దన్యో లఘు హ్యదాహృతిః."

2. తొలిచదువు, నిగమము : చూ, వేదము; 3. యథేచ్ఛమైన నడవడిక: చూ, వర్తనము.1;4. కోరిక : చూ, వాంఛ; అం. 5 : చూ, శాస్త్రములు; 6 : చూ, విద్యలు; 7 : చూ, వేదాంగములు.

ఛందస్సులు, అం. ఛందస్సు.- అన్ని వేదములయం దుండెడు నన్ని మంత్రములకు పాదవిభజనమును ఆపాదములకు గురులఘ్వక్షరసంఖ్యలను బోధించెడి శాస్త్రము. ఇది సర్వవిద్యేశ్వరుఁడైన శివునివలన నందీశ్వరుఁడు ఆయనవలన సనత్కుమార అగస్త్య, బృహస్పతి, ఇంద్ర, వాసుకి, పింగళు లనెడివారును సంప్రదాయక్రమమున నేర్చుకొనిరి. ఇందుపుట్టిన గ్రంథములు.—ఛందోవిచితి (వాసుకి, పింగళుఁడు), మృతసంజీవనీ వృత్తి (భట్టి, హలాయుధుఁడు), వృత్తరత్నాకరము (కేదారకవి), లలితము, సేతువు (కనకసభాపతి మొదలగువారు), ధీకోదిని (శ్రీనాథుఁడు), మఱియు ఛందశ్శేఖరము, ఛందోకౌస్తుభము, పాణీభూషణము మొదలగు విశేషగ్రంథములు పుట్టియున్నవి. పిదప కవిజనాశ్రయమను నాంధ్రఛందోలక్షణశాస్త్రము (వేములవాడ భీమకవి), సులక్షణసారము, కావ్యాలంకార చూడామణి, కవిలోకసంజీవని, కవిగజాంకుశము మొదలగు ననేకగ్రంథములు పుట్టియున్నవి. ఈ లక్షణగ్రంథముల సారాంశమని యెన్నఁదగిన అప్పకవీయమందును పూర్వగ్రంథములందును సమవృత్త సంఖ్యాదులను దెలియఁజేయు ప్రస్తారప్రత్యయము మొదలగు

షట్ప్రత్యయముల వలన నిరువదాఱు ఛందము లయ్యెను. అందుల వివరణము.— 1. ఉక్త. 2, 2. అత్యుక్త. 4, 3. మధ్య. 8, 4. ప్రతిష్ఠ. 16, 5. సుప్రతిష్ఠ. 32, 6. గాయత్రి. 64, 7. ఉష్ణిక్కు. 128, 8. అనుష్టుప్పు. 256, 9. బృహతి. 512, 10. పఙ్క్తి. 1024, 11. త్రిష్టుప్పు. 2048, 12. జగతి. 4096, 13. అతిజగతి. 8192, 14. శక్వరి. 16384, 15. అతిశక్వరి. 32768, 16. అష్టి. 65536. 17. అత్యష్టి. 131072, 18. ధృతి. 262144, 19. అతిధృతి. 524288, 20. కృతి. 1048576, 21. ప్రకృతి. 2097152, 22. ఆకృతి. 4194304, 23. వికృతి. 8388608, 24. సంకృతి. 16777216, 25. అభికృతి. 33554432, 26. ఉత్కృతి. 67108864. (కేదారకవి చెప్పిన షట్ప్రత్యయాధ్యాయములో నున్నప్రస్తారములవల్లపుట్టిన యీఇరువదియాఱుఛందస్సులకును సర్వసమవృత్త సంఖ్యలమొత్తము (13,42,17726) పుట్టెను. ఇందుక్త మొదలు బృహతిదనుక తొమ్మిది ఛందంబులకు యతిలేదు. ప్రాసమాత్రమే కలదు. (ఇందు త్రిభంగి, ఆర్యా, లయవిభాతి, ఉత్సాహ, వైతాళి మొదలగు వృత్తములఁ జేరి యుండలేదు.) [పద్యలక్ష్యోపయోగసంజ్ఞలు.— ఇందుగల ఛందస్సంఖ్యలు వృత్తసంఖ్యలు మున్నగు వివరములు వృత్తము అను శబ్దముకడఁ జూచుకొనవలెను.) : చూ, వృత్తము. 1: (చూ, జాతులు 5): (చూ, పద్యములు.)

ఛందోభేదవివేకము, అం : చూ, సుగుణములు.

ఛందోవతి, అం: చూ, శ్రుతులు.

ఛందోవత్కవయఃకుర్వంతి, కవులు ఛందస్సు ననుసరించి కవిత్వము చెప్పెదరు. అట్లే ఏ మార్గము ననుసరించి వర్తింతుమో దాని కనుగుణముగానే మనము మన పనులను చేయుదుము.

ఛగణము, సం. వి. అ. న. కరీషము : చూ, పిడక.

ఛగల, సం. వి ఆ. స్త్రీ. బొద్ది*: చూ, వృద్ధదారకము.

ఛగలము, సం. వి. అ. న. 1. నీలికోక: చూ, వస్త్రము; పుం.2. మేఁకపోతు: చూ, మేషము. 1; 3. పిడకనిప్పు : చూ, వహ్ని. 1—౨౫; 4. బొగ్గు: చూ, వహ్ని. 1—30; అం. 5: చూ, అగ్నులు: (చూ, వహ్ని. 1.)

ఛగలాండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. బొద్దికూర* (గొఱ్ఱెవృషణములవంటి అవయవములు కలది): చూ, ఛగల; 2. గాడిదగడపర*: చూ, శ్వసనము. 2.

ఛట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గుంపు: చూ, సమూహము; 2. వరుస : చూ, పంక్తి. 1.

ఛటాంబ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు.

ఛటాఫలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పోఁక*.

ఛటాభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఛటాంబ.

ఛడావు, వా. వి. హెచ్చు, చడావు, చెడావు.

ఛడి, వా. వి. బెత్తము : చూ, వేత్రము. 1.

ఛత్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గుఱ్ఱికామంచి*: చూ, తృణము. 1; 2. పాలఘ్నము, అడవిసదాప (భూమినిఁ గప్పియుండునది)*: చూ, సదాప; 3. కొత్తిమిరి*: చూ, వితున్నకము. 1; 4: చూ, పుట్టగొడుగు*: 5. నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2.—౧; 6. శిలీంధ్రము *: చూ, నేలతాడు.

ఛత్రపర్ణము, సం. వి. అ. పుం. ఏడాకులరఁటి*: చూ, రంభ. 2.

ఛత్రబంధము, అం: చూ, హేతువు. 2.

ఛత్రభంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. రాజ్యనాశము; 2 స్వాతంత్ర్యము : చూ, స్వామ్యము ; 3. ముండమోపితనము ; చూ, వైధవ్యము.

ఛత్రము, సం. వి. అ. న. 1. గొడుగు : చూ, వారిత్ర ; అం. 2. పురుషలక్షణాంగములలో నొకటగు పాదతలరేఖలలో నీ ఛత్రమొకటి : (చూ, లక్షణాంగములు) : చూ, పాదతలరేఖలు.

ఛత్రాకము, సం. వి. అ. న: చూ, పుట్టగొడుగు *.

ఛత్రాకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ : చూ, సర్పాక్షి* (గొడుగువంటి ఆకులను బొందియుండునది.)

ఛత్రాతిఛత్రము, సం. వి. అ. పుం. గడ్డిదుబ్బు: చూ, తృణము. 1.

ఛత్రారుణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పుచ్ఛ*.

ఛత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిన్నగొడుగు : చూ, వారిత్ర.

ఛత్రిన్యాయము, న్యా. ఎక్కువమంది గొడుగులు పట్టుకొని పోవుచుండ నందొకఁడూరకపోయినను గొడుగులు పట్టుకొని పోవువారనియే నిరూపింపఁబడుదురను రీతి. (సమష్టిమీఁదఁ జెప్పిన విషయ మేకదేశమున నన్వయింపక పోవచ్చును.)

ఛదనము, సం. వి. అ. న. 1. ఆకు: చూ, పర్ణము. 1; 2. ఈఁక : చూ, ఱెక్క. 1; 3. స్థౌణేయమను గంధద్రవ్యము, గండివనము*: చూ, రాజార్హము; 4. చీఁకటిమ్రాను*: చూ, తమాలము. 3; 5. కప్పు: చూ, వ్యవధానము. 3.

ఛదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఛదనము.

ఛదస్సు, సం. వి. స్. న. ఇంటికప్పు, పటలము: చూ, సదనము. 1.

ఛది, సం. వి. ఇ. పుం. —పై.—

ఛదిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేఁతిదోస*: చూ, హరివాలుకము. 1—౫.

ఛద్గువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. ఛద్గురోగము : చూ, రోగము. 1; 2. పిల్లిమొగము : చూ, మార్జాలము.

ఛద్మతాపసుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కపటతపస్వి : చూ, ముని. 1.

ఛద్మము, సం. వి. న్. న. 1. నెపము: చూ, వ్యాజము. 1; 2. మోసము : చూ, వంచన ; 3. ఇల్లు: చూ, సదనము; 1; 4. వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

ఛన్నము, సం. విణ. 1. ఏకాంతము : చూ, రహస్యము; 2. రూ - ఛాదితము. కప్పఁబడినది: చూ, స్థగితము.

ఛన్నవీరుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు. 1.

ఛర్దనము, సం. వి. అ. న. 1. రూ - ఛర్ది, వమనము: చూ, వాంతి; పుం. 2: చూ, వేము*: చూ, శ్వసనము. 2.

ఛర్దము, సం. వి. అ. న: చూ, వాంతి.

ఛర్ది, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1.= చలది: చూ, వాంతి; 2. వీర్యము, శుక్లము: చూ, రేతస్సు. 1.

ఛిదురుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, విటుఁడు.
ఛిద్రపాదము, అం. బిడ్డలుగనని పడఁతుల గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1.
ఛిద్రము, సం. వి. అ. న. 1. = చిందఱ. బెజ్జము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. తప్పు: చూ, నేరము.
ఛిద్రవైదేహీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గజపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి.
ఛిద్రితము, సం. విణ. బెజ్జము వేయఁబడినది: చూ, విద్ధము. 1.
ఛిద్రేష్వనర్థా బహూళీ భవంతి, న్యా. (రూ-విపద్విపద మనుధావతి) ఆపదలపై నాపదలు వచ్చును. దీనికి విరుద్ధమైనది పండు గులపై పండుగలు వచ్చును.
ఛిన్న, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1 తిప్పతీఁగ*: చూ, సోమవల్లి; 2: చూ, అంకులాఁడి; విణ. 3. ఛేదింపఁబడినది: చూ, విచ్ఛిన్నము. 3.
ఛిన్నగ్రంధినిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దబోడతరము*: చూ, ముండిని.
ఛిన్నపుష్పకము, సం. వి. అ. పుం. తిల్వకమను గ్రంధ్యము*: చూ, రాజార్హము.
ఛిన్నము, సం. విణ. కోయఁబడిన తృణాదులు: చూ, వృక్ణము; 2. భాగహారము చేయునది, హారసంబంధమయినది: చూ, హారము. 3; అం. 3: చూ, కరణములు; 4: చూ, కటిక్రియలు.
ఛిన్నరుహా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తిప్పతీఁగె*: చూ, సోమవల్లి; 2. అందుగు*: చూ, సల్లకి.
ఛిన్నరుహము, సం. వి. అ. పుం. తిలకము*: చూ, నువ్వులు.
ఛిల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిత్తికూర*: చూ, ఖండీరము; 2. చెట్లు మొదలగువాని పట్ట: చూ, బెరడు.
ఛిల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొయ్యఁగూర*: చూ, మారిషము.

ఛు

ఛుచుందరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చుంచు: చూ, మూషికము.
ఛుపము, సం. వి. అ. పుం. 1. తాఁకుట: చూ, స్పర్శము. 1; 2. గాలి: చూ, వాయువు; 1. 3. పోరు: చూ, యుద్ధము. 1.
ఛుర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, సున్నము; 2. పొడి: చూ, సురుము.
ఛురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = చురియ - చూరి-సురె - సూరె, కత్తి, మొలనుంచుకొను సూరకత్తి: చూ, రిష్టి. 2. (రూ-ఛూరి.)
ఛురిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = —పై —
ఛురికాకూశ్మాండన్యాయము, న్యా. ఎంత గుమ్మడికాయనైనను చిన్న కత్తి కోసివైచునను రీతి.
ఛురితము, సం. వి. అ. న. శృంగారరసప్రధానక్రియలందు గిల్లుట: చూ, నఖక్షతము.
ఛుల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ప్రొయ్యి: చూ, హసంతి. 1-౧.

ఛూ

ఛూరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=: చూ. రూ-ఛురి.
ఛూలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సురటి.

ఛే

ఛేకము, సం. వి. అ. పుం రూ - స్తేకము - క్రీడార్థమై పెంచఁబడి యిల్లుమఱఁగిన చిలుక మొదలైన పక్షులకును ఇఱ్ఱి మొదలైన మృగములకును పేరు: చూ, దీమము.
ఛేకానుప్రాసము, అం. 1. రెండేసి యక్షరము లెడతెగక మరల మరల వచ్చుట. ఉదా.-"శీకర కరణీయపక్షనీ నైపుణ్య పుణ్యములు ప్రాకటకటకాధీశ్వరులెన్న విపుల పులకాంకురములు మేన నుల్లసిల్లు.";"ధరధర దోషవ్రజ సంహారహర": చూ, హేతువు. 2: (చూ, అలంకారము. 3.); 2. అనుప్రాసములు మూఁడింటిలో నొకటి (అనుప్రాసములు.— ఛేకానుప్రాసము, వృత్త్యనుప్రాసము, లాటానుప్రాసము): చూ, అలంకారము. 3.
ఛేకాపహ్నుతి, అం. ఛేకాపహ్నుత్యలంకారము: చూ, అలంకారము. 3.
ఛేకుఁడు, సం. విణ. 1. ఉచ్ఛేత్త: చూ, నాశకుఁడు; 2. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు.
ఛేకోక్తి, అం: చూ, రూ - చేకోక్తి.
ఛేత్త, సం. విణ: చూ, నఱకువాఁడు.
ఛేత్తవ్యము, సం. విణ. ఛేదింపఁదగినది: ఛేదితవ్యము, ఛేద్యము.
ఛేదనము, సం. వి. అ. న. 1. నఱకుట: చూ, వర్ధనము. 2; అం. 2: చూ, హస్తక్రియలు.
ఛేదనీయము, సం. వి. అ. పుం. ఇందుగు*: చూ, సల్లకి.
ఛేదము, సం. వి. అ. పుం. 1. నఱకుడు: చూ, వర్ధనము. 2; 2. తునుక: చూ, శకలము. 4; 3. భిన్నాంకమునందు క్రింది సంఖ్య: చూ, హారము. 3.
ఛేదించు, సం. స. క్రి. 1. నఱకు: చూ, సెలగు; 2. త్రుంచు: చూ, విదారించు.
ఛేదితము, సం. విణ. ఛేదింపఁబడినది: చూ, విచ్ఛిన్నము. 3.
ఛేదితవ్యము, సం. విణ.: చూ, ఛేత్తవ్యము.
ఛేద్యము, —పై.—
ఛేలువు, సం. వి. ఉ. పుం. కారుగచ్చ*: చూ, సోమరాజి.

ఛో

ఛోటీ, సం. వి. న్. పుం. కైవర్తుఁడు: చూ, వలఱేఁడు.
ఛోటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిటిక: చూ, వ్రేల్మిడి.
ఛోరణము, సం. వి. అ. న విడిచిపెట్టుట: చూ, పరిత్యాగము.
ఛోలంగము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మాతులుంగము.*.

ఛ్వా

ఛ్వాతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ - శాతుఁడు - ఛాతుఁడు - చిక్కినవాఁడు: చూ, బక్కవాఁడు.

చె

చె, అచ్చ తెలుఁగు బాసలోని యొకానొక యక్కరము. ఎ ఒ చె జె అఁ అను నాఁటింటిలోను చె ఒక యక్కరము. ఇవి సంస్కృతమున లేవు. "ఇ ఈ ఎ ఏ" లం గూడిన చె జె లు తాలవ్యంబులు. అందు చె ఒకటి. "అ ఆ ఉ ఊ ఒ ఓ ఔ" లం గూడిన చె జె లు దంత్యములు. అందు చె ఒకటి. దంత్యతాలవ్యంబులైన చె జె లు మిశ్రములు. ఉ. చవి, జత మొదలగునవి: (చూ, జె.)

చెంక, వై. వి = కక్ష. 1. రూ-చెంకిలి-చక్కిలి : చూ, హస్తము. 1—౧; 2. చంక : పార్శ్వము. 2.

చెంకతాళి, ద్వ. వి. చంకను తగిలించుకొను మూట: చూ, మూట.

చెంకలు, అం : చూ, కక్షాస్థానములు; 2 : చూ, నఖక్షతస్థానములు; 3 : చూ, చుంబనస్థానములు.

చెంకిలి, వై. వి: = చూ, రూ-చెంక.

చెంగలించు, దే. అ. క్రి. చలించు : చూ, సలించు.

చెంగు, దే. వి. దాటుటయందగు ననుకరణము. విజ. 1, ఆ. 183 : చూ, హూహూ. [99: చూ, శ్యేనము.

చెంచెడము, వై. వి. రూ - చెంచడము - చెంచెడము. వేం, ఆం.

చెంటిపాప, ద్వ. వి. (చన్నుపాప) అడ్డసట్టుపాప : చూ, శిశువు.

చెంటిపాపఁడు, ద్వ. వి. —పై.—ఆం, భా. ద్వి. 118.

చెంటిపిల్ల, ద్వ. వి.—పై.—

చెంటివాఁడు, ద్వ. వి. —పై.—ఆం, భా. ద్వి. 118.

చెండి, వై. వి. 1. = చండి, దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; విశ. 2: చూ, సోమరి ; 3. క్రూరుఁడు : చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 4. తీరనికోపముగల ఆఁడుది : చూ, స్త్రీ.

చెండిపోతు, ద్వ. విశ : చూ, చెండి. 2.

చెండితనము, వై. వి. అలసత్వము: చూ, విలంబము. 1.

చెంద్ర, దే. వి. ఖదిరము * (దీనిభేదము — వెలిచంద్ర. దానినే ఉంద్ర యందురు): చూ, విట్ఖదిరము (దీనితో ఖదిరారిష్టము చేయుదురు. ఖదిరారిష్టము కుష్ఠురోగములను కుదుర్చును.)

చెందమామ, వై. వి. = చంద్రమస్. రూ - చెందురమామ - చెందురుఁడు - చెందు: చూ, హిమాంశువు.

చెందమామగ్రుక్కిళ్లు,ద్వ.వి.బ.అధరామృతము. శశాం.5,ఆ.137. (ఇట్లు చందమామగుటకలు. ఈ యర్థ మింకనువిచార్యము.)

చెందమామపక్కి, ద్వ. వి. ఒకరకము చేఁప: చూ, మత్స్యము.1.

చెందమామపులుఁగు, ద్వ. వి. చకోరము: చూ, వెన్నెలపులుఁగు.

చెందము, వై. వి. 1. = ఛంద. రీతి. కళా. 1, ఆ. 8: చూ, విధము. 1; 2. = ఛంద: చూ, ఛందస్సులు.

చెందా, దే. వి. 1. ఉపహారము: చూ, లంచము; వా. 2. పత్త్రికలుకొనగు వాని కిచ్చెడు ప్రతిఫలము.

చెందిరిక, వై. వి. = చంద్రిక : చూ, వెన్నెల.

చెందు, వై. వి. 1. = చంద్రః: చూ, చందమామ. 1; 2. నెల: చూ, మాసము. 1. 3. అందము: చూ, సౌందర్యము; విశ: 4. అందమైనది: చూ, యోగ్యము. 2.

చెందుకాపెట్టె, ద్వ. వి. రూ - చెందుగుపెట్టె: చూ, మంద సము. (రూ - చెందువాపెట్టె.)

చెందుగు, దే. వి. 1.—పై.—; 2. ఒకానొకచెట్టు : చూ, వృక్షము.

చెందుగుపెట్టె, ద్వ. వి: చూ, రూ - చెందుకాపెట్టె.

చెందునయ, వై. వి. సంద్రము. సాంబ. దే. 17: చూ, సముద్రము.

చెందురకావి, ద్వ. వి. (చెందురము + కావి) సింధూరవర్ణము. రూ - చెందురుకావి - చంద్రకావి : చూ, వర్ణము. 6.—౪—(౧౪.)

చెందురజోతి, వై. వి. = చంద్రద్యుతి : చూ, బాణసంచు (రూ - చెందురుజోతి.)

చెందురపూవు, వై. వి. = చంద్రపుష్ప (చెందురము + పూవు): చూ, కుసుంబపువ్వు.

చెందురమామ, వై. వి. = : చూ, రూ - చందమామ. 1.

చెందురము, వై. వి. = సింధూరమ్. రూ - చంద్రము - చెందిరము - చెంద్రము - చెంద్రిమము: చూ, సింధూరము. 1. (వృత్తియందు హల్లుపరమగుచో అంత్యవర్ణము వికల్పముగా లోపించును. "చెందురకావి.")

చెందురా, ద్వ. వి. చంద్రకాంతము. రూ - బ. చెందురాలు : చూ, రత్నములు. 1—౧౨—(౧౮).

చెందురాలు. ద్వ. వి. బ. —పై.—

చెందురుకావి, ద్వ. వి: చూ, రూ - చెందురకావి.

చెందురుకావిపుట్టము, ద్వ. వి. అరుణవస్త్రము: చూ, వస్త్రము. 1—౭౨.

చెందురుకానలు, వై. వి. బ. 1. = చంద్రవక్ర : చూ, గోటి నాటులు; 2. = చంద్రవక్ర. రాగిడి క్రింది నగ : చూ, భూషణము. 2.

చెందురుఁడు, వై. వి. 1. = చంద్రః : చూ, హిమాంశువు ; 2. = సౌందర్య. చక్కనివాఁడు : చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

చెందురుజోతి, వై. వి. = : చూ, రూ - చెందురజోతి.

చెందురువంకలు, వై. వి. బ. 1. = చంద్రవక్ర : చూ, గోటి నాటులు; 2. = చంద్రవక్ర. రాగిడి క్రింది నగ: చూ, భూషణము. 2; 3. ఒకరకమువడ్లు: చూ, ధాన్యము ; అం. 4: చూ, బాణాగ్రములు, (ఇదె అర్ధచంద్రము.)

చందువ, వై. వి. = చంద్రోదయః - రూ - చందువా: చూ, వితానము.

చందువా, —వై.—

చందువాచేఁప, ద్వ. వి. ఒకానొకచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

చంద్రకావి, ద్వ. వి: చూ, రూ - చందురకావి. (మిశ్రమమని కొందఱు.)

చంద్రము, వై. వి. =: చూ, రూ - చందురము.

చంద్రవంకలు, వై. వి. బ. =: చూ, రూ - చందురువంకలు,

చంద్రికవన్నె, వై. వి. = సింధూరవర్ణమ్. 6: చూ, వర్ణము. (కౌసుంభవస్త్రమని కొందఱు).

చంపు, దే. స. క్రి. 1. వధించు: చూ, సంహరించు; ప్రే. 2. చావఁజేయు: చూ, మరణించు.

చంపుడు, దే. వి. హింస: చూ, వధము.

చంపుడుగట్టు, ద్వ. వి. వధస్థానము: చూ, స్థానము. 1.

చంపువాఁడు, దే. వి: చూ, హింసకుఁడు.

చకచక, దే. వి. పర్వుట పాడుట లోనగు వానియందగు నను కరణము. వసు. 6, ఆ. 74: చూ, హూహూ.

చకాపికీ, వా. అవ్య. చుఱుకు. (చెకాపికీ.)

చక్క, వై. వి. = చంగ, రూ-చక్కప: చూ, సౌందర్యము; 2. చక్కనిది: చూ, హృద్యము.

చక్కగ, వై. వి: చూ, సరిగ.

చక్కఁగజూచు, వై. వి: చూ, పారువచూచు.

చక్కఁజేయు, వై. స. క్రి. (చక్క + చేయు) 1. దిద్దు: చూ, సవరించు; 2. పాడుచేయు; చూ, సరిపెట్టు; 3: చూ, ముగించు.

చక్కఁజేయుట, వై. వి. అధివాసము: చూ, సంస్కారము.

చక్కఁడగుట, ద్వ. వి. చచ్చుట. అం, భా. ద్వి. 225: చూ, సావు.

చక్కఁదనము, వై. వి. (చక్క + తనము) 1. అందము: చూ, సౌందర్యము; 2. తిన్నన, ఋజుభావము: చూ, హృద్యము.

చక్కఁబడు, వై. అ. క్రి. (చక్క + పడు) యుక్తమగు: చూ, సరిపడు. 2.

చక్కఁబఱచు, ద్వ. స. క్రి. దిద్దు: చూ, సవరించు.

చక్కఁబెట్టు, (చక్క + పెట్టు) 1.—వై.—; 2. నాశనము చేయు: చూ, సరిపెట్టు.

చక్కటి, దే. వి. 1. దిక్కు: చూ, హరిత్తు; 2. ఇక్క: చూ, స్థానము. 1; 3. కార్యము: చూ, పని. 2; వై. వి. 4: చూ, చక్కఁదనము. 2; 5. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; విణ. 6. చక్కన: చూ, సరి. 11: (చూ, హృద్యము).

చక్కట్టు, దే. వి: చూ, చక్కటి. 4.

చక్కట్లుదిద్దుట, జా. తగవుఁదీర్చుట. "ఔక్కవకవం ఔక్కట్టు దిద్దుం గుచా, హంకారంబు." విజ. 2, ఆ. 15.

చక్కడుచు, ద్వ. స. క్రి. (చక్కు + అడుచు) 1. ఖండించు: చూ, నెలగు; 2. చంపు : చూ, సంహరించు.

చక్కన, వై. వి. = చంగ. 1. అందము : చూ, సౌందర్యము; విణ. 2. దీటు : చూ, చక్కటి. 6.

చక్కనయ్య, వై. వి. (చక్కని + అయ్య) : చూ, మన్మథుఁడు. వసు. 3, ఆ. 177.

చక్కనిది, వై. విణ : చూ, చక్క. 2. (ఆం, భా. తృ. 19.)

చక్కనియెదురు, ద్వ. వి: చూ, ఎట్టయెదురు.

చక్కరవతి, వై. వి. చక్రవర్తి: చూ, రాజు. 1—౭.

చక్కాట, ద్వ. వి : చూ, వధము.

చక్కాడు, ద్వ. స. క్రి. (చక్కు + ఆడు) 1; చంపు : చూ, సంహరించు; 2. ఖండించు : చూ, నెలగు.

చక్కి, దే. వి. 1. ఇక్క : చూ, స్థానము. 1; 2. ఒకానొక వాద్యము : చూ, వీణ. 1—౪౫—(౧); 3. దగ్గఱ : చూ, సమీపము; వై. వి. 4. = కచ్ఛః. రూ-చక్కియ-బాము, వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2.

చక్కియ, వై. వి =: చూ, రూ-చక్కి. 4.

చక్కిలము, వై. వి. = శిష్కులీ : చూ, భక్ష్యము.

చక్కిలి, వై. వి. = కక్ష: చూ, రూ-చంకిలి.

చక్కిలిగింత, ద్వ. వి. (చక్కిలి + గిలిగింత) అన్యకరస్పర్శనము చేతఁ గలిగెడు చంక మొదలైన యంగముల సంకోచము: కిత కిత, గిలిగిలింత-రూ- గిలిగిలింత-చక్కిలిగిలి; 2. సంతోష కరము: చూ, సంతోషము.

చక్కిలిగింతలువోవు, ద్వ. అ. క్రి. (చక్కిలిగింతలు + పోవు) అన్యకరస్పర్శనముచేత చంక మొదలగు యంగములు సంకోచపడు. కళా. 1, ఆ. 131: చూ, సంకోచించు.

చక్కిలిగిలి, ద్వ. వి : చూ, రూ- చక్కిలిగింత.

చక్కి, దే. వి. పల్లకిలోని యడుగుచట్టము : చూ, చట్టము. 2.

చక్కిపంచదార, వా. వి. గడ్డకట్టిన తెల్లపంచదార : చూ, శర్కర. 1.

చక్కు, వై. వి. 1. = శల్కమ్ ఖండము : చూ, శకలము. 4; 2. = షట్కమ్. ఆఱు : చూ, షట్కము.

చక్కుచేయు, వై. స. క్రి. ఖండించు : చూ, నెలగు.

చక్కుపగడ, వై. వి. సప్తసంఖ్య : చూ, సప్తకము.

చక్కెర, వై. వి. = శర్కరా : చూ, శర్కర.

చక్కెరతిండి, ద్వ. వి. చిలుక : చూ, శుకము.

చక్కెరతిండిపులుఁగు, —పై.— వేం. అం. 99.

చక్కెరబుడగ, ద్వ. వి : చూ, భక్ష్యము.

చక్కెరవిలుకాఁడు, ద్వ. వి : చూ, మన్మథుఁడు.

చక్రాలత్రిప్పుడు, వా. వి : చూ, బాలక్రీడ.

చగ, దే. వి. రూ- చగడు-చగుకు-చవదు-చవుడు- చవటినేల-చవుటినేల-చౌట-చౌడు : చూ, భూమి. 1—౯.

చగడు, —పై.—

చగుకు, —పై.—

చచ్చవుకము, వై. విణ. = సమచతుష్క. (చవుకము + చవుకము) సరియైన చౌకము : రూ-చచ్చౌకము.

చచ్చినవానికన్నులు చేరెఁడు, జా. అయినదానింగూర్చి ఆలోచింపఁదగదు.

చచ్చినవాని పెండ్లికి వచ్చినంతయే కట్నము చాలును. లో. ఉదా.-"తనగుట్టు బయలఁబెట్టి చచ్చినవాని పెండ్లికి వచ్చినంతయే కట్నము చాలునన్నటుల వచ్చినంత రాఁబట్టుకొనుచు. (ధర్మజరాజసూయము.)

చచ్చు, దే. అ. క్రి : చూ, మరణించు.

చచ్చుట, అం. (మరణించుట) : చూ, అవస్థలు-దశావస్థలు.

చచ్చుడి, దే. వి. చండాలజాతి భేదము : చూ, మాదిగ.

చచ్చుడు, దే. విణ. చచ్చినది. చచ్చుడుబాకి.

చచ్చౌకము, వై. విణ. = : చూ, రూ-చచ్చవుకము.

చటాలు, దే. వి. వ్రేయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హూహూ.

చటిల్లు, —పై.—

చటుకున, దే. ద్ర. క్రి. విణ : చూ, రూ-చట్టున.

చటుక్కున, దే. ద్ర. క్రి. విణ. రూ—పై.—.

చటులుపడు, ద్వ. అ. క్రి. (చటులు + పడు) : చూ, భంగపడు.

చట్ట, దే. వి. 1. కొంచెము వడ్లుపోసిన చిన్నగోనె: చూ, సంచి; 2. తొడకు వెలుపలిభాగము : చప్ప; వై. వి. 3. = శాటకః. చొక్కాయ : చూ, వస్త్రము. 1—౯; 4. కవచము : చూ, వస్త్రము: (చూ, వారవారణము); ౫. గచ్చు. పా. 2, ఆ. 38 : చూ, పూఁత. 3; దే. వి. 6. త్వక్కు : చూ, బెరడు; 7. పొగాకుచట్ట : తద్వి.—పొగాకుచట్టలో సగము-(తె. ప.) అరచట్ట.

చట్టన, దే. ద్ర. క్రి. విణ. శీఘ్రముగ : చూ, వేగము. 3.

చట్టపు మెకము, ద్వ. వి. పునుఁగుపిల్లి ; చూ, మార్జాలము.

చట్టము, వై. వి. = స్పష్టమ్. శాస్త్రము. న్యాయశాస్త్రము : చూ, అత్తు. 1; 2. మంచములోనగువాని పట్టెల చేరిక : చక్కి-రూ-చక్కి; 3. పిండివంటలు యెత్తితీసెడి చిల్లులుగల యినుపగరిఁటె, బిత్తెడ : చూ, దర్వి. 1: (చూ, పాత్రము); 4 : చూ, చట్రము; దే. వి. పిల్లిగడ్డ : చూ, పునుఁగు చట్టము.

చట్టలుచీరు, ద్వ. స. క్రి. చంపు : చూ, సంహరించు.

చట్టలువాపు, ద్వ. స. క్రి. నాశనముచేయు : చూ, సరిపెట్టు.

చట్టి, దే. వి: చూ, అటిక.

చట్టిఫిరంగిగుండు, ద్వ. వి. బొటుగుండు : చూ, ఫిరంగిగుండు.

చట్టు, దే. వి. 1. కొండ : చూ, పర్వతము; 2. శిల : చూ, రత్నములు. 1—౧౨—(౫); 3. విశాలమయినరాయి. రూ-చట్రాయి : చూ, రత్నములు. 1—౧౨—(౩౧); 4. శ్మమగ్నశిల : చూ, రత్నములు. 1—౧౨—౩౨); వై. వి. 5.=ఛాత్రః : చూ, శిష్యుఁడు. పాండు. 5, ఆ. 187;

చట్టున, దే. ద్ర. క్రి. విణ. రూ- చటుకున : చూ, దబ్బాటు.

చట్టుప, దే. వి. పక్షము. పాండు. 5, ఆ. 246 : చూ, ఱెక్క. 1.

చట్టుపురుఁగు, ద్వ. వి. పాము. సాంబ. తిర్య. 10: చూ, సర్పము.

చట్టువ, దే. వి. కట్టితెడ్డు, లోహాదులతోఁ జేసిన గరిఁటె. (అని కొందఱు) రూ-చట్టువము: (చూ, దర్వి.1) చూ,పాత్రము. 6.

చట్టువము, దే. వి: చూ, రూ చట్టువ.

చట్రము, వా. వి. 1. : చూ, పట్టము: (చూ, చౌకట్టులు. 3.); 2. బిత్తెడ: చూ, హరివాణము. 1-౧౬.

చట్రాయి, దే. వి. (చట్టు + ఱాయి): చూ, చట్టు. 3.

చడావు, వా. వి. అదనము: (చెడావు అనియు.)

చడి, వా. వి. చప్పుడు: చూ, స్వదము. 2.

చడికి, దే. వి. మల్లబంధవిశేషము: చూ, మల్లశాస్త్రము. (రూ - చలికి).

చతికిలపడు, దే. అ. క్రి. పిఱ్ఱలు నేలనాను. రూ-చతికిలు-చదికిలపడు - చతుకుపడు - చదికిలు. (ఆం, భా. తృ. 98.)

చతికిలు, —పై.—

చతుకుపడు, —పై.—

చత్త, దే. వి. రూ - చత్తరి, బెత్త (తర్జని మొదలైన నాలుగు వ్రేళ్ళ అడ్డుకొలత): చూ, బెత్తిలి.

చత్తరి, —పై.— అం, పదా. నర. 85.

చదను, దే. వి. రూ-చదును. 1. సమప్రదేశము: చూ, భూమి. 1-1-౯౪; విణ. 2. మట్టము: చూ, సపాటము.

చదర, వై. వి. 1. చిన్నచౌకపుజాఁప, రూ-చదరిక: చూ, చాఁప; 2. చిన్న విస్తరాకు: చూ, విస్తరి.

చదరంగపు పలక, ద్వ. వి. అష్టాపదము: చూ, శారిఫలము.

చదరంగము, వై. వి. = చతురంగమ్. చదరంగమను ఆట.

చదరము, వై. వి. 1. = చతురస్రమ్. సమమైన నాలుగు మూలలు గలది. చవుకము - రూ - చౌకము: చూ, వైశాల్యము. 1-2; విణ. 2. సమానమైనది: చూ, సుషమ. 2; 3. కొఱతలేనిది.

చదరములు, వై. వి. బ. ఇంటి కురుజులమీఁది బిగువుపట్టెలు.

చదరు, దే. వి. 1. కొలువుకూటము: చూ, సభ. 2; 2. అశ్రద్ధ: చూ, మందెమేలము.

చదలతేజి, దే. వి. ఇంద్రుని గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౧౦.

చదళము, దే. వి. 1. దండువిడిసిన చోటు : చూ, స్కంధావారము. 1; 2. సైన్యము. జై. 3, ఆ. 81: చూ, సేన. 1.

చదలయేనుఁగు, ద్వ. వి. ఇంద్రుని యేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(౭౬).

చదలు, దే. వి: చూ, వ్యోమము. 1.

చదలుకాఁపు, దే. వి. దివౌకసుఁడు: చూ, వేలుపు.

చదలుకెంపుటాయి, దే. వి. సూర్యకాంతశిల: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౩౩).

చదలుఁదొడుకు, దే. వి. కామధేనువు: చూ, ధేనువు.

చదలుమానికము, ద్వ. వి. ద్యుమణి: చూ, సూర్యుఁడు.

చదలేఱు, దే. వి. (చదలు + ఏఱు) గంగ: చూ, నది.

చదికిలపడు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-చతికిలపడు.

చదికిలు, —పై.—

చదియ, దే. వి. నలఁగుడు: చూ, పీడనము.

చదియు, దే. అ. క్రి. నలఁగు: చూ, సదమదమగు.

చదిరిక, వై. వి: చూ, చదర. 1.

చదివించు, దే. ప్రే. 1. చదువఁజేయు: చూ, వల్లించు. 2; 2. వివాహాదులయందు కట్నమును చదివించు.

చదుకము, వై. వి. = చతుష్కమ్. నాలుగుమార్గములు కలియు దారి: చూ, మార్గము. 1.

చదుకు, దే. వి. అడుసు: చూ, బురద.

చదును: చూ, రూ-చదను. 1-2.

చదుపు, దే. స. క్రి. 1. అడుచు: చూ, మొత్తు. 2; ప్రే. 2. చదియఁజేయు; 3. చంపు: చూ, సంహరించు; 4. చావఁజేయు: చూ, సమయు.

చదుము, దే. స. క్రి. 1. చంపు: చూ, సంహరించు; 2. పిడికిటితో పొడుచు: చూ, గ్రుద్దు. 2.

చదుర, వై. విణ. = చతురా. రూ - చదురాలు, సమర్థురాలు. కళా. 1, ఆ. 81: చూ, స్త్రీ. 1-౭౫.

చదురడుచు, ద్వ. అ. క్రి. (చదుర + అడుచు) పరిహాసమాడు: చూ, పిసాళించు.

చదురపడుచు. —పై.—

చదురాలు, ద్వ. విణ. (చదుర + ఆలు): చూ, చదుర.

చదురు, వై. వి. 1. = చతురమ్, చతురోక్తి: చూ, శబ్దము. 2-౩౨; 2. = సదస్. కొలువుకూటము: చూ, సభ. 2; 3. వివాహాదులలో జరిగించు ఆటకచ్చేరి: చూ, సభ. 2; 4. నేర్పు: చూ, సామర్థ్యము. 1.

చదురుఁడు, వై. విణ. = చతురః: చూ, సమర్థుఁడు.

చదువరి, దే. విణ. (చదువు + అరి) చదువులయ్య: చూ, విద్యావంతుఁడు; 2: చూ, పాఠకుఁడు.

చదువరులు, దే. విణ. బ. క్రిక్కఱులు. 2. —పై.—

చదువు, దే. వి. 1. విద్దియ: చూ, విద్య; 2. బ్రహ్మయజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము; 3. చదువుట: చూ, పఠనము; బ. 4: చూ, వేదము; స. క్రి. 5. అధికరించు: చూ, పఠించు.

చదువుట, అం: చూ, అవధానములు.

చదువుటకువేసిన సున్నమతియుఁబోయె, లో. ఉదా:— ఇన్నాళ్ళు సేవచేయుచు, సున్నదియుం బోయె నేఁడయో కౌఁగిలి యిమ్మన్నంతఁ జదువఁబెట్టగ, సున్న మతియుఁ బోయెనను టహో నిజమయ్యెఁ." (విజయవిలాసము).

చదువులపడఁతి, దే. వి. వాణి: చూ, సరస్వతి.

చదువులపులుఁగు, దే. వి. చిలుక: చూ, శుకము.

చదువులబడి, దే. వి. చూ, పాఠశాల.

చదువులముదుకఁడు, దే. వి. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

చదువులయ్య, ద్వ. వి. (చదువుల + అయ్య) 1. ఉపాధ్యాయుఁడు: చూ, పంతులు. 1; 2. పండితుఁడు: చూ, విద్వాంసుఁడు.

చదువులవెలఁది, దే. వి: చూ, చదువులపడఁతి.

చదువులవేలుపు, దే. వి: చూ. చదువులముదుకఁడు.

చద్ది, దే. వి. రూ-చలిది-చల్ది. పర్యుషితాన్నము: చూ, సాదము 1-౧౭-(౧): (చూ, ప్రాతర్భోజనము).

చనవరి, దే. విణ. (చనవు + అరి): చూ, స్నేహితుఁడు.

చనవు, దే. వి. రూ-చనువు. 1. ప్రేమ. పా. 1, ఆ. 9: చూ, స్నేహము. 1; 2. కోరిక. జై. 4, ఆ. 117: చూ, వాంఛ; 3. చెల్లుబడి. జై. 1, ఆ. 72: చూ, రపము.

చనవురాలు. దే. విణ. (చనవు + ఆలు) చనవుగలది.

చనిపోయినవాఁడు, దే. వి. పీనుఁగు: చూ, శవము. 2.

చను, వై. వి. 1. = స్తన. (స్త్రీపురుషుల) స్తనము: రూ-చన్ను: చూ, స్తనము. 1-౨; 2. = స్తన. మొగలియూప, రూ-చన్ను: చూ, స్తనము. 1-౭; 3. = స్తన. తాటియూడ, రూ-చన్ను: చూ, స్తనము. 1-౮; అ. క్రి. 4. ఒప్పు :

చూ, సమ్మతించు; 5. పోవు: చూ, వెళ్లు. 3; 6. చావు: చూ, సమయు; 7. చెల్లు: చూ, సను. 6; 8. తగు: చూ, సరిపడు. 2; 9. కడచు: చూ, సను. 3; స. క్రి. 10. పొందు: చూ, ప్రాపించు.

చనుఁగప్పు, ద్వ. వి. రూ-చన్నుఁగప్పు, అవిక. హంళ్ళ 5, ఆ. 71: చూ, పత్రము.

చనుఁగుదురు, వా. వి. రూ- చన్నుఁగుదురు.చన్నుసంపుగోగము.

చనుఁగొనలు, ద్వ. వి. బ. చూచుకములు: చూ, స్తనము.

చనుఁబాల, వై. వి. (చను+పాల) ఒక ఓషధి: చూ, వృక్షము.

చనుఁబాలు, వా. వి: చూ, స్తన్యము.

చనుకట్టు, ద్వ. వి. రూ-చన్కట్టు: చూ. చనుగప్పు.

చనుట, ద్వ. వి. యాత్ర: చూ, ప్రయాణము.

చనుదెంచు, దే. అ. క్రి. (చను+ఎంచు) 1. పోవు: చూ, వెళ్ళు. 3; 2. అగపడుగు: చూ, వచ్చు. 3.

చనుదేరుట, ద్వ. వి: చూ, చనుట.

చనుదోయి, ద్వ. వి. కుచయుగళము: చూ, స్తనము. 1-౧. (రూ-చన్నుఁదోయి-చన్దోయి.)

చనునె, దే. వి. తగునా: రూ-చనునే-చన్నె-చన్నే.

చనునే, —పై.—

చనుప, దే. వి. 1. దారి: చూ, మార్గము. 1; 2. బిదాపు: చూ, అంబాడితండ. (బాటసారులగుంపు అందురు.)

చనువకము, వై. వి. = చంపకకః: చూ, సంపెఁగ.

చనుమఱి, ద్వ. వి. (చను+మఱికి) 1. జొమ్మ: చూ, వక్షము; 2. చనుమొనచుట్టు గల నల్లని చోటు (ఇది ఆవల లోనగు శబ్దమువంటిది:) చూ, స్తనము.

చనుమఱువు, ద్వ. వి: చూ, చనుఁగప్పు.

చనుముక్కు, ద్వ. వి. చూచుకము: రూ-చనుమొన-చనుమోము. కళా. 7, ఆ. 165: చూ, స్తనము. (బ. చనుముక్కులు.)

చనుమొన, ద్వ. వి. —పై.— (బ. చనుమొనలు.)

చనుమోము, వై. వి. = స్తనముఖ. —పై.—

చనులు, అం: చూ, నఖక్షతస్థానములు.

చనువాఁడు, దే. విణ. చెల్లుబడికలవాఁడు: చూ, సమర్థుఁడు.

చనువు, దే. వి: చూ, చనవు. 1.

చన్కట్టు, ద్వ. వి: చూ, రూ-చనుకట్టు.

చన్నీళ్ళు, దే. వి. బ. (చల్ల+నీళ్లు) శీతోదకము: చూ. సలిలము. 1-౫. (చలినీళ్లు అనియు.)

చన్ను, వై. వి: చూ, రూ-చను. 1-2-3; అం. 4: చూ, కళాస్థానములు.

చన్నుఁగప్పు, ద్వ. వి: చూ, రూ-చనుఁగప్పు.

చన్నుఁగుదురు, వా. వి: చూ, రూ - చనుఁగుదురు.

చన్నుఁగుడుచు, వా. అ. క్రి. పాలుఁద్రావు.

చన్నుఁదోయి, ద్వ. వి: చూ, రూ-చనుదోయి. పంచ. వేం. 243.

చన్నె, దే. వి. (చనును+ఎ): చూ, రూ-చనునె.

చన్నే, —పై.—

చన్దోయి, ద్వ. వి: చూ, రూ-చనుదోయి.

చపారము, దే. వి: చూ, కుటారము. 2.

చపుడు } దే. వి: చూ, రూ చప్పుడు.
చపు, }

చప్ప, దే. వి. 1. భుజము: చూ, స్కంధము. 1; 2. ముద్దర, అచ్చు: చూ, ముద్ర; 3: చూ, చట్ట. 2; విణ. 4. రస హీనము. "నీమాట చప్పగానున్నది." చప్పని, చప్పిడి, చప్పి.

చప్పఁదనము, దే. వి. విణ: చూ, చప్పిడి. 2.

చప్పట, వై. వి. = చర్పట. 1. చపేటము: చూ, చఱపు. 1; 2 చక్కఁగా చాచిన వ్రేళ్లతోఁ గూడిన యఱచేయి: చూ, హస్తము. 1—౫. (1-౭).

చప్పటముక్కు, ద్వ. వి: చూ, నతనాసిక.

చప్పటముక్కువాఁడు, ద్వ. వి: చూ, సద్దిముక్కువాఁడు.

చప్పటించు, వై. స. క్రి: చూ, పటితశించు.

చప్పట్లు, దే. వి. బ. సంతోషాదులయం దఱచేతులను తట్టుట. కేకిసలు: చూ, (వా) తప్పట్లు.

చప్పన, దే. వి. 1: చూ. చప్పఁదనము; విణ. 2: చూ, చప్ప. 4,

చప్పరమంచము, ద్వ. వి. (చప్పరము+మంచము) చప్పర కోళ్ళ మంచము: చూ, మంచము.

చప్పరము, దే. వి. రూ-చప్రము. 1: చూ, రూ-చపారము; 2. గుడారము: చూ, సదనము. 1; 3. మీఁద పందిరివలె నేర్పఱచిన నలుచదరపు మ్రాను; 4. చౌకముఁదీర్చి వేసిన పందిరి, (వృత్తియందు హల్లు పరమగుచో అంత్యవర్ణము వికల్పముగా లోపించును.చప్పరమంచము మొ.): చూ, సదనము. 1.

చప్పరించు, దే. స. క్రి. నాలికపై నిడుకొని చవిచూచు: చూ, రుచిగొను.

చప్పరించుమెకము, ద్వ. పంది: చూ, సూకరము.

చప్పరింత, దే. వి. 1. —పై.—; 2. దవుడల తాటింపు.

చప్పలించు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-చప్పరించు.

చప్పి, దే. వి. 1, దురదతోఁగూడిన పక్కుపరోగము: చూ, సప్పి; విణ. 2. లోపలికి అణఁగినిచి. "చప్పిదవడలు": చూ, రూ-చప్పిడి. 2.

చప్పిడి, దే. విణ. 1: చూ, చప్ప. 4; 2: చూ, చప్పి. 2; 3. చప్పనిది: (తె.ప.)ఉప్పిఁడి, చప్పఁదనము, చప్పని; (సం.ప.) అలవణము.

చెప్పుడించు, దే. అ. క్రి. చప్పుడుచేయు: చూ, శబ్దించు.

చెప్పుడు, దే. వి. రూ-చప్పు. 1. అచేతనవస్తువులు ఒకటితో నొకటి తాఁకుటచే కలుగు ధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 2. శబ్దము: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౩౦).

చెప్పున, వా. అవ్య. చటుక్కున. (గోదావరిమండలమున వాడుక.)

చెప్రము, దే. వి: చూ, రూ-చప్పరము.

చెబుకు, దే. వి. కొరడా: చూ, మునికోల.

చెబుకుసేయు, దే. స. క్రి. (చబుకు + చేయు), చబుకుతోకొట్టు. జై. 6, ఆ. 53.

చెమక్కు, వా. అవ్య. తమాషా.

చెమరు, దే. స. క్రి. 1. అఱచేతకొట్టు: చూ, పటితశించు; 2. చంపు: చూ, సంహరించు.

చెమురు, దే. వి. 1. స్నేహము, నూనె నెయ్యి లోనగునది, మెఱుఁగు. జై. 4, ఆ. 110: చూ, స్నేహము. ౨-౧; స. క్రి. 2. రాచు: చూ, రుద్దు. 1; 3. లేపనముచేయు. చూ, పూయు.

చెమురువత్తి, ద్వ. వి. అన్వాసనము: చూ, వత్తి.

చెయ్యన, దే. ద్ర. క్రి. విణ: చూ, వేగము. 3.

చెరచెర, దే. వి. ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

చెరలాట, దే. వి. రూ-చరలాటము. క్రీడ: చూ, విలాసము. 1.

చెరలాటము, —పై.—

చెరలాటమాడు, దే. అ. క్రి. (చెరలాటము + ఆడు): చూ, రూ-చరలాడు.

చెరలాడు, దే. అ. క్రి: రూ-చరలాటమాడు - చర్లాటమాడు - చర్లాడు, చిట్లాడు, ఆట్లాడు, ఆడు. (సం. ప.)—క్రీడించు.

చెరికుండ, ద్వ. వి. సాలెవాని గంజికుండ: చూ, భాండము. 3.-౨౦.

చెరుక, దే. వి: చూ, పశురోగము.

చెరుగుడు, దే. వి. ఈడిక: చూ, రూ-సరవడి.

చెరుము, దే. స. క్రి. 1. రాచు: చూ, రుద్దు. 1; 2. వాద్యమును చఱచు.

చెర్లాట, దే. వి: చూ, రూ-చరలాట.

చెర్లాటమాడు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-చరలాడు. పాండు. 3, ఆ. 63.

చెర్లాటము, దే. వి: చూ, రూ-చరలాట.

చెర్లాడు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-చరలాడు.

చెఱచు, దే. స. క్రి. 1. అఱచేతకొట్టు: చూ, పటితశించు; 2. అఱచేతతట్టు: చూ, జోకొట్టు; 3. కొట్టు, అడుచు: చూ, మొత్తు. 2; 4. ఆక్రమించు: చూ, మొగరించు; 5. తుడుచు, తడిపోవనొత్తు: చూ, ప్రామి. 4.

చెఱపు, దే. వి. 1. అప్పళము, రూ-అప్పళింత, చప్పట. (సం. ప.)—అస్ఫాలనము-రూ-ఆస్ఫాలము, ఆస్ఫోటనము-రూ-ఆస్ఫోటము; 2. అడ్డపాటు. కళా. 7, ఆ. 59: చూ, వ్యవధానము. 3.

చెఱపుఁబిడక, దే. వి. (చెఱపు + పిడక) గోడనుతట్టు పిడక: చూ, పిడక.

చెఱి, దే. వి. రూ-చఱియ. సంచరించుటకు అశక్యమైన పర్వత శిఖరము క్రిందిచోటు: చూ, పర్వతము.

చెఱియ, దే. వి: చూ, చఱి.

చెలచెలన, దే. వి. ద్రవరూపము: చూ, సలిలము.— 1-౨౦.

చెలది, దే. వి. = ఛర్ది. ఓకర: చూ, వాంతి.

చెలపకారము, దే. వి. చలము: చూ, మాత్సర్యము.

చెలపకారి, దే. విణ. (చలపకారము + ఇ): చూ, మాత్సర్యశీలుఁడు.

చెలపట్టు, దే. అ. క్రి. (చలము + పట్టు) మాత్సర్యముగొను. రూ-చలపొడుచు-చలముకొను-చలపోరు: చూ, మచ్చరించు. కళా 3, ఆ. 244. (కోపమర్థమని కొందఱు.)

చెలపాది, దే విణ: చూ, చలపకారి.

చెలపొడుచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ- చలపట్టు.

చెలపోరు, దే. అ. క్రి. (చలము + పోరు).—పై.—

చెలమరి, దే. విణ. (చలము + అరి): చూ, చలపకారి. వసు. 3, ఆ. 112.

చెలము, దే. వి: చూ, చలపకారము. (వృత్తియందు హల్లుపరమగుచో అంత్యవర్ణము లోపించును. చలపట్టు. మొ.

చెలముకొను, దే. అ. క్రి: చూ, చలపట్టు.

చెలవ, దే. వి: చూ, శైత్యము.

చెలవాది, దే. వి. చావుసహచారము చెప్పువాఁడు

చెలాడము, వై. వి. = చలనమ్. రూ-చల్లడము - చల్లాడము. లాఁగు: చూ, వస్త్రము. 1—౯—(౯.)

చెలి, దే. వి. రూ-చలిమిరి - చల్మిరి. 1. శీతము: చూ, శైత్యము; 2. శీతబాధ.

చెలికాఁపు, దే. వి. కప్ప: చూ, మండూకము. 1.

చెలికారు, ద్వ. వి. శిశిరఋతువు, (మాఘ,ఫాల్గున మాసములు): చూ, మాసద్వయము.

చెలికి, దే. వి: చూ, రూ-చడికి.

చెలిగరువు, ద్వ. వి. మీఁద యిసుకగల జాతిపాఱు నేల: చూ, భూమి. 1—౨౩.

చెలిగాలి, ద్వ. వి. శీతవాయువు: చూ, వాయువు. 1—౧౪.

చెలిగొండ, ద్వ. వి. (చలి + కొండ) హిమవత్పర్వతము (ఇట్లు చలిగట్టు-చలిమల): చూ, పర్వతము.

చలిచీమ, దే. వి. ఒకరకము నల్లచీమ : చూ, పిపీలిక.

చలితఱి, దే. వి : చూ, చలికారు.

చలిదాయ, ద్వ. వి : చూ, సూర్యుఁడు.

చలిది, దే. వి. (చలి + అది) : చూ, రూ- చద్ది.

చలిదిమూట, ద్వ. వి. చిట్టాముదాలనూనె. చిట్టాముదము : చూ, స్నేహము. 2—౪.

చలినట్టు, దే. వి. గాలి : చూ, వాయువు.

చలినెల, దే. వి. 1. మాఘమాసము, జన్నంపురిక్కనెల : చూ, మాసము. 1; 2. ఫాల్గున మాసము. ప్రొద్దురిక్కనెల: కళా. 7. ఆ. 181 : చూ, మాసము. 1.

చలిపందిరి, దే. వి. రూ-చలిపందిలి-చలిమిపందిలి-చలివిందల-చల్లవిందల. దాహమునకు నీళ్లుపోసెడు పందిలి : చూ, సదనము. 1.

చలిపందిలి, దే. వి. —పై.—

చలిపని. దే. వి. శైత్యోపచారము. చలువలు-రూ-చల్వలు.

చలిపిడుగు, ద్వ. వి. కొన్ని దేశములందు కాలవిశేషమున ఆకాశము నుండుండి పడెడు చెడగఱపు మంచుగడ్డ ; చూ, హిమము: (చూ, పిడుగు.)

చలిమిడి, దే. వి. 1. ఒకరకముకూర; బెల్లము కలిపిన పిండి. రూ- చలివిడి : చూ, సాదము (1).—౪౪.

చలిమిపందిలి. దే. వి : చూ, రూ-చలిపందిరి.

చలిమిరి, దే. వి: చూ, చలి. 1.

చలియుక్క, దే. వి : చూ, చలినట్టు.

చలియిసుక, దే. వి. (చలి + ఇసుక) కర్పూరము, వసు. 2, ఆ. 20 : చూ, సిరము.

చలివాపు, దే. స. క్రి. (చలి + పాపు) : చూ, బుజ్జగించు.

చలివాలు, ద్వ. వి. (చలి + పాలు) చిహ్నము : చూ, లక్షణము. 1.

చలివిందల, దే. వి : చూ, రూ-చలిపందిరి.

చలివిడి, దే. వి ; చూ, రూ-చలిమిడి. 2.

చలివెలుఁగు, దే. వి. శీతకరుఁడు, చంద్రుఁడు : చూ, హిమాంశువు.

చలివెల్గు, —పై.—

చలువ, దే. వి. 1, చాపతాయి. కళా. 1, ఆ. 109: చూ, చట్టు. 3; 2. శిల : చూ, రత్నములు. 1—౧౨—(౫).

చలుపు, దే. ప్రే. 1. చేయు : చూ, రూ-సలుపు; 2. కడపు : చూ, సలుపు.

చలువ, దే. వి. రూ-చల్వ. 1. జలుబు, రూ. చలువడి-చలవ-చల్వ-చలి-చలిమిరి-చల్మిరి-చల్ల-చల్లన-చల్లదనము. స్వా. 1, ఆ. 72 : చూ, శైత్యము; 2. జాడ్యమువలని శైత్యము. రూ-చలువడి; 3. ధౌతవస్త్రము. సా. 2, ఆ. 192 : చూ, వస్త్రము. 1—౧౭; 4. బ. శైత్యోపచారము : చూ, చలిపని.

చలువగట్టు, ద్వ. వి ; చూ, చలిగొండ.

చలువగుఱ్ఱము, ద్వ. వి. గాడిద : చూ, రాసభము.

చలువచేయు, దే. స. క్రి. చవుటినీళ్లలో నుడికించి యుదుకు : చూ, పులుము. 4.

చలువజోతి, ద్వ. వి : చూ, చలివెలుఁగు.

చలువడి, దే. వి. (చలువ + వడి) : చూ, చలువ. 1-2. (స్వార్థమున వడి.)

చలువబట్ట, దే. వి : చూ, చలువ. 3.

చలువమిరియము, ద్వ. వి. తోఁకమిరియము: చూ, మిరియము.

చలువవడాయి, దే. వి: చూ, చందురా.

చలువఱేఁడు, దే. వి: చూ, చలివెలుఁగు.

చలువలమల, ద్వ. వి: చూ, చలిగొండ.

చలువలఱేఁడు, దే. వి: చూ, రూ-చలువఱేఁడు.

చలో చలో, వా. వి. బండియెడ్లను తోలుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హుహూ, (చెలోచెలో అనియు.)

చల్ది, దే. వి: చూ, రూ-చద్ది-చలిది.

చల్మిరి, దే. వి; చూ, రూ-చలిమిరి. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 68.

చల్ల, దే. వి. 1: చూ, మజ్జిగ; విశ. 2. జలుబు: చూ, రూ-చలువ. 1.

చల్లకడి. దే. వి. మెంతిమజ్జిగ: చూ, మజ్జిగ.

చల్లకము, దే. వి. చల్లుట: చూ, ప్రోక్షణము. 1.

చల్లకుండ, ద్వ. వి. 1. మజ్జిగకుండ: చూ, భాండము. 3.—౨౨; వా. 2. అమ్మవారి చల్లఘటము: చూ, భాండము. 3.

చల్లగడ్డ, ద్వ. వి: చూ, శతమూలి*.

చల్లగాలి, దే. వి. చల్లనిగాలి: చూ, వాయువు. 1-౧౪.

చల్లగుత్తులు, ద్వ. వి. ఒకరకము భక్ష్యము: చూ, భక్ష్యము.

చల్లగుడులు, దే. వి. బ. చల్లత్రిప్పుత్రాళ్లు: (అఁకత్రాళ్లు): చూ, సూత్రము. 1.—౪౧.

చల్లచప్పుడు, దే. విశ. జడుఁడు: చూ, స్తబ్ధుఁడు.

చల్లజంపు, దే. విశ: చూ, వెఱపరి.

చల్లడము, వై. వి. = చలనమ్: చూ, రూ-చలాడము.

చల్లత్రాళ్ళు, దే. వి. బ: చూ, చల్లగుడులు.

చల్లన, దే. వి. 1. క్షేమము: చూ, శుభము. 1; విశ. 2. శీతము. "చల్లనిగాలి": చూ, శైత్యము.

చల్లనగు, దే. అ. క్రి. ఇపతళించు: చూ, శైత్యించు.

చల్లని తెలిదిబ్బ, ద్వ. వి: చూ, చలిగొండ.

చల్లపందిలి, దే. వి: చూ, రూ-చలిపందిరి.

చల్లపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, చల్లనగు.

చల్లపిట్ట, ద్వ. వి. ఒకరకమువిట్ట: చూ, పక్షి.

చల్లపులుసు, వా. వి. పొగచిన మెంతి మజ్జిగ, తిమ్మనము: చూ, మజ్జిగ.

చల్లరాయి, దే. వి. తరిగంబము: చూ, దండ విష్కంభము. (స్తంభము. 1-౧౮.)

చల్లవడియము, ద్వ. వి. మజ్జిగ వడియము: చూ, వడియము.

చల్లసేయు, ద్వ. స. క్రి. (చల్ల+చేయు) చల్లఁజేయు; వా. 2. త్రచ్చు: చూ, మథించు.

చల్లాడము, వై. వి.=: చూ, రూ - చల్లడము.

చల్లాణము, దే. వి: చూ, రూ - చిల్లాడము.

చల్లారు, దే. అ. క్రి. (చల్ల+ఆరు) ఉపశమిల్లు: చూ, స్రుక్కు. 4.

చల్లు, దే. వి. 1. చల్లుట: చూ, చల్లకము; స. క్రి. 2. (నీళ్లు) చల్లు. (విత్తనములు) చల్లు: చూ, ప్రోక్షించు.

చల్లుట, దే. వి: చూ, చల్లకము.

చల్లుపోరాట, దే. వి. జలక్రీడ: చూ, విలాసము. 1.

చల్లుపోరు, దే. వి. కొలఁకులయందు దిగి యొకరిమీఁదనొకరు నీళ్లచల్లుకొనెడి యాట: చూ, విలాసము. 1. (చల్లుపోరాట.)

చల్లులాడు, దే. అ. క్రి.(చల్లులు+ఆడు) కొలఁకులయందు దిగి యొకరిమీఁద నొకరు నీళ్లచల్లుకొనియాడు.

చల్వ, దే. వి: చూ, రూ - చలువ.

చవకము, వై. వి. = చతుష్కము: చూ, రూ - చవిక.

చవట, వా. వి. వాజమ్మ: చూ, వ్యాధుఁడు.

చవటినేల, దే. వి. రూ - చవుటినేల: చూ, భూమి. 1—౭.

చవడు, దే. వి. రూ - చౌడు. —పై.—

చవళము, దే. వి. 1. వరహాలో నెనిమిదవభాగము.

చవి, దే. వి. అమృతము, వేలుపుబోనము: చూ, సాదము (1): 2. రసము: చూ, రూ - చవురు; 3. ఆస్వాదనము: చూ, రుచి. 1; 4. ఘోటీగర్భము: చూ, హయము. 1—౪౫; 5. మౌక్తికాదిభారము. ఆం, భా. ద్వి. 276: చూ, రత్నములు. 1—౧—(౧౭).

చవిక, వై. వి. = చతుష్కము. రూ - చవకము - చవికము - చవికె - చవిరె, మెల్లా: చూ, సదనము. 1.(మండపమనియు.)

చవికము, —పై.—

చవికె, —పై.—

చవిఁగొను, దే. స. క్రి. (చవి+కొను): చూ, రుచిఁగొను.

చవితి, వై. వి. = చతుర్థి. పక్షమందు నాల్గవతిథి, రూ - చవుతి: చూ, తిథి. 1.

చవిరె, వై. వి. =: చూ, రూ - చవిక.

చవిలివాఁడు, దే. వి. గర్భిణీహస్తగతశిశువు. రూ- చవిలెవాఁడు: చూ, శిశువు. 1—౧.

చవిలె, దే. వి. నాలుగుడబ్బులు: చూ, అణా.

చవిలెవాఁడు, దే. వి: చూ, రూ - చవిలివాఁడు.

చవు, వై. స. = చతుః. రూ - చౌ: చూ, నాలుగు.

చవుక, దే. విశ. రూ - చౌక. 1. అగ్గువ: చూ, వెల. 1; 2: తక్కువ: చూ, వెలితి. 2.

చవుకటులు, ద్వ. వి. బ. రూ - చవుకట్టులు - చవుకట్లు - చౌకటులు - చౌకట్లు. నాలుగు ముత్యములుచేర్చి కట్టినపోఁగులు: చూ, భూషణము. 2.—౮—(౧౩).

చవుకట్టులు, —పై.—

చవుకట్లు, —పై.—

చవుకము, వై. వి. రూ - చౌకము. 1. సమమైన నాలుగు మూలలుగలది: చూ, రూ - చదరము. 1; 2. పడుపు వెడల్పులు సరిగాగలతుంటుగుడ్డ: చూ, వస్త్రము. 1—౨౪; 3. వల్గితము, అశ్వగతిభేదము: చూ, హయము. 1—౬౪—(౪); స. 4 = చతుష్కము: చూ, చవు.

చవుకసేయు, దే. స. క్రి. (చవుక+చేయు) రూ - చౌకసేయు. 1. తక్కువపఱచు: చూ. వచించు; 2. ధరతగ్గించు. రూ - చౌకసేయు.

చవుకళి. ద్వ. వి. (చవు+కాళ్లు) ఆఁడువారికోకలనేఁతయందు నూలిపోఁగులచేత నేర్పడిన చచ్చౌకపుటిల్లు. రూ - చౌకళి: చూ, సదనము. 1.

చవుకళించు, ద్వ. అ. క్రి. (చవుకళి+ఇంచు) నాలుగు కాళ్లు పైకెత్తి దాఁటు. రూ - చౌకళించు. స్వా. 1, అ. 59: భో. 6, అ. 25: చూ, లంఘించు.

చవుకళింత, ద్వ. వి. 1. చౌకళించుట. రూ - చౌకళింత - చౌకళింపు: చూ, లంఘ; 2: చూ, చవుకము. 3.

చవుకళింపు, ద్వ. వి. —పై.—

చవుకాఁడిగుదియ, ద్వ. వి. నాలుగుప్రక్కలు తీరిన యినుపదండము. రూ - చౌకాఁడిగుదియ: చూ, బాణము.1 —౩౫.

చవుకారము, వై. వి. రూ - చౌకారము: చూ, సబ్బు.

చవుకాలిపీఁట, ద్వ. వి. నాలుగుకాళ్ళుగల యెత్తుపీట. రూ - చౌకాలిపీఁట: చూ, పీఁట.

చవుకి, వై. వి. కంచము. రూ - చౌకి: చూ, పాత్రము. 6.

చవుకీ, వై. వి. = చతుష్కము. కూడలిలోపన్నుతీయుతావు. రూ - చౌకీ, సుంకరిమెట్టు: చూ, సదనము. 1.

కచేరకము, కలింజకము - రూ - కలింజకము - కిలింజము, చంచ; తద్వి.— కొబ్బరిఆకుచాఁప. - (తె. ప). — కీతు; చిన్న చౌకపుచాఁప.— (తె. ప.) :— చదర-రూ-చదరిక ; (సం. ప.):— చర్మకము ; 2. ఓడకుఁగట్టెడు చాఁప : చూ, వస్త్రము. 1—౩౧; 3. గడ్డిచాఁప: తడక - తడిక - తడికె. అంతికె. (సం) అంతిక; 4. ఒకరకమువల. జై. 2, ఆ. 97: చూ, వల. 1.

చాఁపకట్టు, దే. వి. చాఁప పఱపువంటిపఱపు.

చాఁపకట్టువడు, ద్వ. అ. క్రి. (చాఁపకట్టు + పడు) చాఁపపఱచి నట్లగు (నేలతో నేలగానగు.)

చాఁపగద్ద, ద్వ. వి. కుందేళ్లనుబట్టెడి యొకరకము డేగ: చూ, శ్యేనము.

చాఁపచుట్టువడు, వా. అ. క్రి: చూ, గుదిగొను. 2.

చాఁపట్టు, దే. వి. (చాఁప + అట్టు) అప్పడమువంటి యొక నొక పిండివంట: చూ, భక్ష్యము.

చాఁపకాయి, దే. వి. విశాలమైనకాయి; చూ, రత్నములు. 1.—౧౨—(౩౧).

చాఁపల్లువాఁడు, దే. వి. కటకారుఁడు : చూ, మేదరి.

చాఁపలు, దే. వి. బ. 1. చిక్కులు (అప్ర.); 2. కటములు.

చాఁపు, దే. వి. 1. పడుగుకొలఁదిబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1—౫; 2. చాఁచుట ; ప్రే. 3. చాఁగఁజేయు ఒగ్గు, ఒడ్డు,చాఁచు.

చాకట్టు, ద్వ. వి. ధనము : చూ, విత్తము. 1.

చాకల, దే. వి. వస్త్రములు ఉదికి జీవించునట్టి యొకజాతి. "చాకలవాఁడు - చాకలది."

చాకలత, దే. వి. 1: చూ, రజకి; అం. 2. దూతికలలోనొకతె: చూ, దూతీచతుష్టయము.

చాకలది, —పై.—

చాకలపిట్ట, ద్వ. వి: చూ, భరద్వాజము.

చాకలవాఁడు, దే. వి: చూ, రజకుఁడు.

చాకలి, దే. వి. 1. —పై.—; 2: చూ, రజకి ; అం. 3. శిల్పులు అయిదుగురిలో నొకఁడు : చూ, శిల్పులు.

చాకి. —పై.—

చాకిత, దే. వి: చూ, చాకలత.

చాకిబాన, దే. వి. 1: చూ, బాలక్రీడ ; 2. ఒకానొకపిట్ట : చూ, పక్షి ; వా. వి. 3. చాకలివాండ్రు బట్టలుడికించు గూన : చూ, భాండము. 3. —౨౩.

చాకిమూట, దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

చాకిరి, దే. వి. పరిచర్య : చూ, శుశ్రూష. 2.

చాకీ, దే. వి. కంథము: చూ, పాత్రము. 6.

చాకు, వా. వి. కత్తి : చూ, రిష్టి. 2—౧౧.

చాకె, దే వి: చూ, చాకలత.

చాకెత, —పై.—

చాగకాఁడు, ద్వ. వి. (చాగము + కాఁడు) 1. కుబేరుఁడు : చూ, శ్రీమంతుఁడు; విణ. 2. త్యాగశీలుఁడు : చూ, వదాన్యుఁడు.

చాగము, వై. వి. = త్యాగః: చూ, త్యాగము.

చాగరతనము, వై. వి. = త్యాగరత్న (చాగము + రతనము) చింతామణి: చూ, రత్నములు. 1—౧౧.

చాగరాడి, దే. వి. గంధపిండీతకము : చూ, శ్వసనము.

చాగరాడివెలికె, —పై.—(అం, భా. ద్వి. 65.)

చాగి, వై. విణ. = త్యాగి (చాగము + ఇ) : చూ, వదాన్యుఁడు.

చాగు, దే. అ. క్రి. 1. పోవు: చూ, వెళ్లు. 3; 2. ప్రవర్తిల్లు. జై. 1, ఆ. 105 : చూ, వర్తించు; 3 : చూ, యత్నించు.

చాగుబడిక, దే. వి. పూజ: చూ, సపర్య.

చాచి, దే. వి. చన్ను: చూ, స్తనము.

చాటడుగుమొన, అం: చూ, మొనలు: (చూ, మల్లశాస్త్రము.)

చాటించు, దే. స. క్రి. తుడుము లోనగునవి వాయించి ఊరి వారికందఱికి విషయమును తెలుపు : చాటు.

చాటింపు, దే. వి. చాటించుట-చాటువ, టంటం-టముకు-టముకు: చూ, హూహూ.

చాటు, దే. వి. 1. మఱుఁగు : చూ, వ్యవధానము. 3; స క్రి. 2: చూ, చాటించు; 3. విశదపఱచు: చూ, సూచించు. 2.

చాటుపడు, ద్వ అ. క్రి : చూ, మఱుఁగుపడు.

చాటుబోటులబావ, ద్వ. వి. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

చాటుమాట, వా. వి : చూ, జనాంతికము.

చాటువ, దే. వి. 1: చూ, చాటింపు; వై. వి. 2. = చాటు. ఉదాహరణము : చూ, నిదర్శనము. 1.

చాటువెట్టు, ద్వ. స. క్రి : చూ, మఱుఁగువెట్టు.

చాడి, దే. వి. రూ-చాడీ, కొండియము : చూ, తంటా.

చాడీ, —పై.—

చాడీకోరు, దే. విణ. రూ-చాడీగొట్టు. పిశునుఁడు : చూ, సూచకుఁడు. 1.

చాడీగొట్టు, —పై.—

చాడుపు, దే. వి. రూ-చాడ్పు : చూ, విధము. 1.

చాడ్పు, —పై.—

చాతనివాఁడు, దే. వి. శిఖయజ్ఞోపవీతములు ధరింపని వైష్ణవుఁడు : చూ, సాతాని.

చాతాని, —పై.— (రూ-సాతాని.)

చాతు, దే. స. క్రి. ధరించు : చూ, వహించు.

చాదీవెండి, వా. వి. ఊదువెండి : చూ, లోహము. 1.

చాన, వై. వి = శ్యామా. ఇంతి : చూ, స్త్రీ. (దేశ్యమని శబ్ద రత్నాకరము.)

చానపి, దే. వి. పేన్నీళ్లు : చూ, నలిలము. 1—౩౩.

చానరి, దే. వి. నాట్యవిశేషము: చూ, నృత్యము: (చూ, వ్యంజకము. 1.)

చావరువు, దే. వి. (చావు + పరువు) చచ్చునంతటి పరుగు. స్వా. 4, ఆ. 45 : చూ, పఱుగు. 2.

చామ, వై. వి. 1. = శ్యామల. నలుపు : చూ, వర్ణము. 6-౬; 2. = శ్యామా. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 3. = శ్యామా. యువతి: చూ, స్త్రీ. 1—౨౬; 4. = శ్యామాకః. సస్య విశేషము: చూ, సస్యము. 1; దే. వి. 5. ఒకరకముపదవ: చూ, హోడము.

చామనచాయ, వై. వి. = శ్యామలవర్ణమ్. నల్లఁదనము : చూ, వర్ణము. 6-౬.

చామనము, వై. వి. 1. శ్యామలః. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-౬; విణ. 2. నల్లనిది : చూ, వర్ణము. 6.

చామలు, వై. వి. బ. = : చూ, చామ. 4.

చాయ, వై. వి = ఛాయా: చూ, ఛాయ. 1-2; 3-4-5-6-7-8; 9. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2; 10. పోలిక, ఉపమ. వసు 1, ఆ. 101: చూ, సమానము. 2; 11. జాడ: చూ, సూచన. 1. 12. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 13. తిన్నన, ఋజుభావము: చూ, హృద్యము; బ. 14. క్షత్రియో ... కొంతులు.

చాయకొడుకు, ద్వి. వి. శనిగ్రహము: చూ, శని, ఇట్లు చాయపట్టి.

చాయచెక్క చెట్టు, ద్వి. వి: చాయవేయుటకు ఉపయుక్తమైన చెక్కగల ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

చాయపెనిమిటి, ద్వి. వి: చూ, సూర్యుఁడు.

చాయమేకు, వా. వి : చూ, బందికన్ను.

చాయలాపాయలా, వా. వి : చూ, టాలాటోలి. 2.

చాయవాఱు, ద్వి. అ. క్రి. (చాయ + పాఱు) పోలు : చూ సరిపోవు. 1.

చార, వై. వి: చూ, రూ-చేర.

చారిక, దే. వి. ఒకరకము బొట్టు. రూ-చాతిక. పత్త్రిరి బొట్టు: చూ, బొట్టు. 1.

చారు, వై. వి. 1. = సార. స్థిరరసము, కట్టుచారు. రూ-చేరు - చేఱు: చూ, యూషము; 2. సున్నముకలిసిన కల్లు చూ, సుర. 2-౧౫; దే. స. క్రి. 3. పొరకట్టయను గుతో నుఱిచిన కళ్ళము నూడ్చు: చూ, సమ్మార్జించు.

చారె, వై. వి. రూ-చేర-చేఱ: చూ, హస్తము. 1-౧౩.

చాఱ, వై. వి. 1. = చారః. జీడిమామిడి. స్వా. 4, ఆ. 14: చూ, చాఁగ. 4; దే. వి. 2. గీఁత: చూ, రేఖ. 3; 3. ఒక రకము చేప: చూ, మత్స్యము. 1; 4. పులిరంగు: చూ, వర్ణము. 6-౬-(౧౧).

చాఱకంద, ద్వి. వి. పిండాలువు: చూ, సూరణము.

చాఱగలాపు, ద్వి. స. క్రి. చంపు: చూ, సంహరించు.

చాఱపప్పు, ద్వి. వి. జీడిమామిడిగింజలోని పప్పు: చాఱబియ్యము.

చాఱబియ్యము, —పై.—

చాఱమీను, ద్వి. వి: చూ, చాఱ. 3.

చాఱలమెకము, ద్వి. వి. పులి: చూ, శార్దూలము. 1.

చాఱిక, దే. వి. 1: చూ, రూ-చాఱ. 1; 2: చూ, రూ చారిక; 3: చూ, చాఱ. 2; 4: చూ, చాఱ. 4.

చాఱికె, దే. వి: చూ, చాఱ. 2, 4.

చాల, వా. వి. రూ-చాలా. బహుళము: చూ, విస్తారము. 1.

చాలఁడు, వా. వి. అసమర్థుఁడు, అపాత్రుఁడు, తగనివాఁడు.

చాలమి, వా. వి. అశక్తి.

చాలా, వా. వి: చూ, రూ-చాల.

చాలించు, దే. ప్రే. 1. నిలుపుదలచేయు; 2. శక్తముగఁజేయు.

చాలిక, దే. వి. నేరుపు: చూ, సామర్థ్యము. 1.

చాలియుండు, ద్వి. అ. క్రి: చూ, సమర్థమగు.

చాలు, దే. వి. 1. వరుస: చూ, పంక్తి. 1; 2. దున్నునపుడు కఱుచే నేర్పడిన రేఖ. వరజు: చూ, సీత. 2; 3. పైనుండి పడు నీరు లోనగువాని చాలు శశాం. 2, ఆ. 17: చూ, ధార. 1; 4. చాలుననెడి బుద్ధి. పర్యాప్తి. పంచ. వేం. 4, ఆ. 507: చూ, హృల్లేఖము. 2; అ. క్రి. 5. కావలసినంత యగు: చూ, పర్యాప్తమగు; 6. నేర్చు: చూ, నేరుచు.

చాలుపు, దే. వి. రూ-చాల్పు: చూ, శ్రేణి. 1.

చాలుపేరింటి పూఁబోడి, ద్వి. వి. సీతాదేవి: చూ, సీత.

చాలుబడి, దే. వి. చాలిక: చూ, సామర్థ్యము. 1.

చాలుమానిసి, ద్వి. విణ. 1. శూరుఁడు: చూ, హంవీరుఁడు. 2; 2. ఆనువరి: చూ, సమర్థుఁడు.

చాలుమాసి, ద్వి. విణ. పనుపరి-రూ-పన్పరి. ఒకరికి లోఁబడిన వాఁడు: చూ, పరాధీనుఁడు.

చాలుమూల-వీలు చాలు, జా. సంగతి సందర్భము "చాలుమూల లేని జాలున నాచే నాలాగున వాగించితివి." (ధర్మజరాజు సూయము.)

చాలువాఁడు, దే. విణ శక్తుఁడు: చూ, సమర్థుఁడు.

చాలువాఱు, దే. అ. క్రి. (చాలు + పాఱు) వరుసతీరు.

చాల్పు, దే. వి: చూ, రూ-చాలుపు.

చాల్పుకుత్తుకలవాఁడు, దే. వి. రావణుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-3.

చావఁజూచు, దే. స. క్రి. (చావన్ + చూచు) చంపు: చూ, సంహరించు.

చావడి, దే. వి. 1. కొలువుకూటము: చూ, సభ. 2; 2. చవికె, మండపము: చూ, సదనము. 1; 3. సత్రము: చూ, సదనము. 1.

చావంవారు, దే. వి. బ. దేవతలు: చూ, వేలుపు.

చావు, దే. వి. మృతి: చూ, సావు.

చావుగుఱుతు, దే. వి. అశుభము: చూ, లక్షణము. 1-౧౩.

చావుమునుక, దే. వి. అపస్నానము: చూ, స్నానము. 1.

చావుమయిల, దే. వి. అస్పృశ్యత్వము: చూ, మృతాశౌచము.

చావుమైల, రూ-పై.—

చాళియ, దే.వి.రూ-చాళే. మల్లబంధవిశేషము. చూ, మల్లశాస్త్రము.

చాళె, —పై.—

చు

చుంగు, వై. వి. రూ-చెంగు. 1. అంచు: చూ, మైజాలు; 2. వెనుకకుఁ జెక్కుకొనెడి దోవతికొంగు. చూ, వళి 2.

చుంగుడు, దే. వి. నిలువయగు చిల్లరద్రవ్యము.

చుంచు, వై. వి. 1. = చుచుందరీ. రూ-చుండు: చూ, మూషికము; దే. వి. 2. నెమలిసిగ: చూ, సిక. 1; 3. పిల్లజుట్టు: చూ, సిక. 1-౧.

చుంచెలుక, ద్వ. వి. (చుంచు + ఎలుక) కంపెలుక: చూ, మూషికము.

చుంచుమిద్దె, ద్వ. వి. గోపురమువలె పొడవుగాకట్టిన కట్టడము: చూ, సదనము. 1.

చుంచుఱాయి, దే. వి. మేడలమీఁద కప్పెడు ఱాతిపలకవంటి యొకరకము ఱాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧-౨- ౩౪).

చుండి, దే. అవ్య. బ. నిశ్చయార్థక బహువచనము: చూ, సత్యము.

చుండీ, —పై.—

చుండు, దే. వి. 1. కంపెలుక: చూ, మూషికము. 2. తలమీఁద ఉప్పు పూచినట్లు పూచెడువ్యాధి: చూ, రోగము. 1; అ. క్రి. 3. ఆకు లోనగునది పెగచే శుష్కించు: చూ, శోషించు.

చుండెలుక, దే. వి. (చుండు + ఎలుక): చూ, చుంచెలుక.

చుంద్రాళ్లు, దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

చుంయి, దే. వి. నిప్పు నీళ్లు చేరునపుడు కలుగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

చుఁడి, వై. వి. (రూ-చుఁడు- చుఁడీ- సుఁడి- సుండీ.) 1: చూ, రూ-చుండి; 2: చూ, చుమి. 1.

చుఁడీ, —పై.—

చుఁడు, —పై.—

చుక్క, వై. వి. 1. = శుక్ర. (అశ్విన్యాది) రిక్క, గగనేచరము: చూ, రిక్క. 1; 2. = శుక్రగ్రహము: చూ, శుక్రుఁడు; 3. చుక్క కాఁడ, పుల్లప్రబ్బలి*: చూ, ప్రబ్బలి; 4. మండలాకారమైన తిలకము: చూ, బొట్టు: 1; 5. నీటిబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1.

చుక్కకాఁడ, వై. వి: చూ, చుక్క. 3*.

చుక్కకార, ద్వ. వి. ఒకానొక చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

చుక్కకూర, వై. వి. ఒకరకము కూరాకు. చుక్కకాఁడ (అని కొందఱు): చూ, వృక్షము: (చూ, ప్రబ్బలి.)

చుక్కచేఱు, వై. వి. 1. చేరుచుక్క: చూ, లలాటిక; 2. చుక్కలచాలు, వసు. 5, ఆ. 116: చూ, శ్రేణి. 1.

చుక్కనుదుటిపిట్ట, ద్వ. వి. గరుత్మంతుఁడు. వేం, అం. 18: చూ, హరివాహనుఁడు.

చుక్కపిల్ల, వై. వి. ఒకరకము చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

చుక్కపిల్లి, వై. వి. ఒకరకముపిల్లి (అప్ర.): చూ, మార్జాలము.

చుక్కబొట్టు, ద్వ. వి: చూ, చుక్క. 4.

చుక్కయెదురు, ద్వ. విశ. (చుక్క + ఎదురు) చుక్కవాలు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 179: చూ, ఎదురుచుక్క.

చుక్కలగమికాఁడు, ద్వ. విశ. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

చుక్కలతెరువు, ద్వ. వి. ఆకాశము: చూ, సురవర్త్మము.

చుక్కలదొర, ద్వ. వి: చూ, చుక్కలగమికాఁడు.

చుక్కలతేరు, —పై.—

చుక్కలి, దే. వి. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

చుక్కవాలు, ద్వ. వి: చూ, చుక్కయెదురు. పా. 2, ఆ. 40.

చుక్కాని, దే. వి. అరిత్రము. రూ-చుక్కాను. చూ, పీలి. 2.

చుక్కాను, —పై.—

చుచ్చు, దే. వి. 1. మేఁక: చూ, మేషము 1; 2. సంతాపము వలన కలిగెడు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

చుచ్చుకొట్టు, దే. అ. క్రి. సంతాపము లేక చుచ్చు అను.

చుచ్చుఱుకు, దే. విశ. (చుఱుకు + చుఱుకు) మిక్కిలి తీక్ష్ణము: చూ, వేఁడిమి.

చుట్ట, దే.వి. 1. మిత్రుఁడు: చూ, స్నేహితుఁడు; 2. గుండ్రముగా చుట్టినచుట్ట: చూ, మట్టు. 2; 3. మోపుక్రింద తలమీఁద నుంచుకొనెడు చుట్ట: చూ, మట్టు. 3; 4. పొగాకు చుట్ట: చూ, పొగచుట్ట.

చుట్టకుదురు, దే. వి. కుండలు కుదిరికగా నిలుచుటకై వానిక్రింద నుంచెడు వెంటిలోనగువాని చుట్ట: చూ, మట్టు. 3.

చుట్టచుట్టుకొనెడుదిట్ట, దే. వి. పాము: చూ, సర్పము.

చుట్టపీకె, వా. వి. కాల్చినచుట్ట, మొదటిముక్క: చూ, పొగచుట్ట.

చుట్టము, దే. వి. 1: చూ, బంధువు; 2. సంబంధము చేసిన వాఁడు: చూ, సంబంధి. 1; 3: చూ, స్నేహితుఁడు; 4. బంధుత్వము: చూ, వావి. (వృత్తియందు హల్లుపరమగుచో అంత్యవర్ణము వికల్పముగా లోపించును. చుట్టతనము, చుట్టపక్కములు.)

చుట్టములులేని యూరు, అం: చూ, అప్రకాశములు.

చుట్టరికము, దే. వి. (చుట్టము + రికము) రూ- చుట్టఱికము. 1. చుట్టము: చూ, వావి; 2. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1; 3. కూడిక, సంబంధము: చూ, సంయోగము.

చుట్టఱికము, —పై.— పంచ. 4, ఆ. 465.

చుట్టఱికమునుదెల్పుట, అం: చూ, సామములు.

చుట్టలు, దే. వి. బ. రూ - చుట్టములు - చుట్టాలు : చూ, బంధువు.

చుట్టలుఁగు, దే. వి. (చుట్టు + అలుఁగు) రూ - చుట్టల్గు. చక్రాయుధము : చూ, బాణము. 1. —ఇం.

చుట్టల్గు, —పై.—

చుట్టాలసురభి, జా. బంధువులనాదరించునది." సీ. చుట్టాలసురభియై సొబగునొందెనెగాని వెనరైన చుట్టంబు దనకుఁగీర్తి" (పాండురంగ.)

చుట్టాలు, దే వి. బ: చూ, బంధువు.

చుట్టిలు, దే. వి. రూ - చుట్టిల్లు, చుట్టును గుండ్రముగా గోడపెట్టినకుమ విట్టాటనాటి దూలములులేక కట్టినయిల్లు: చూ, సదనము. 1.

చుట్టిల్లు, —పై.—(చుట్టు + ఇల్లు.)

చుట్టివచ్చు, దే. స. క్రి. 1. పరివేష్టించు: చూ, వేష్టించు; 2. ప్రదక్షిణించు: చూ, వలగొను.

చుట్టు, దే. వి. 1. చుట్టిరాఁజేయుట: చూ, సంవృతము; 2. ఆఁడుదానికాలి జుట్టనవ్రేలియుంగరము: చూ, భూషణము. 2; విణ. 3. చక్కఁగాఁగాక తిరిగి తిరిగి పోదగిన మార్గము: చూ, మార్గము. 1; స. క్రి. 4: చూ, వేష్టించు; 5. చుట్టగాఁజుట్టు; 6. తిరిగిరాఁజేయు; దే. ద్ర. 7. నాలుగు ప్రక్కలను.

చుట్టుఁగైదువజోదు, ద్వ. వి. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు 1.

చుట్టుఁగైదువు, దే. వి. (చుట్టు + కైదువు): చూ, చుట్టలుఁగు.

చుట్టుఁగొండ, ద్వ. వి. (చుట్టు + కొండ) చక్రవాళపర్వతము: చూ, పర్వతము (ఇట్లు చుట్టుగట్టు).

చుట్టుఁబట్టు, దే. వి. (చుట్టు + పట్టు) నలుప్రక్క. (శ.ర.) కళా. 3, ఆ. 82.

చుట్టుఁబులుగు, దే. వి. (చుట్టు + పులుఁగు) చక్రవాక పక్షి. రూ - చుట్టుఁబుల్గు: చూ, బటువు గువ్వ.

చుట్టుకుదురు, ద్వ. వి. గడ్డిబొద్దు: చూ, బొద్దు. 2.

చుట్టుకొను, దే. స. క్రి: చూ, వేష్టించు.

చుట్టుకొల్లారము, దే. వి. రూ - చుట్టుకొల్లారు. కొలారము: చూ, సదనము. 1.

చుట్టుకొల్లారు, రూ—పై.—

చుట్టుగుల్ల, ద్వ. వి. వలయాకారపుశంఖము: చూ, సంకు. 1.

చుట్టుట, దే. వి. చుట్టుదల: చూ, వ్యాపనము.

చుట్టుపుగుల్ల, ద్వ. వి. క్షుద్రజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1.

చుట్టుదల, దే. వి: చూ, చుట్టుట.

చుట్టుదారి, ద్వ. వి: చూ, చుట్టు. 3.

చుట్టుమాలియ, ద్వ. వి: చూ, చుట్టుకొల్లారము.

చుట్టుమాలె, —రూ—పై.—(వావుక.)

చుట్టువాఱు, దే. స. క్రి. (చుట్టు + పాఱు): చూ, వేష్టించు స్వా. 3, ఆ. 62.

చుట్టువాఱుకొను, —పై.—

చుట్టువాలు, ద్వ. వి: చూ, చుట్టలుఁగు.

చుట్టువాల్జోదు, ద్వ. వి. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. శంఖము: చూ, సంకు. 1.

చుట్టువాలుదారి, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

చుట్టువు, దే. వి. గొడుగు: చూ, వారిత్ర.

చుట్టువేడెము, ద్వ. వి. గుఱ్ఱముయొక్క మండలగతి: చూ, హయము.

చునాయించు, దే. స. క్రి. బట్టలుమడతపెట్టు.

చుప్పనక, వై. వి. = శూర్పణఖ: చూ, రాక్షసి. (అసహనము గల ఆఁడుదానియందీ శబ్దము వాడెదరు.)

చుప్పనాక, —పై.—

చుప్పనాతి, ద్వ. వి. —పై.— (శ. ర.) (శూర్పణఖాశబ్ద తద్భవమని కొందఱు.)

చుబ్బనచూఱ, వై. వి. (చూఱ + చూఱ) మిక్కిలిచూఱ, పెద్దకొల్ల యనుట.

చుమి, వై. వి. 1. = సం. చూడుమి. రూ - చుమా - చుమ్మా - చుము - చుమ్మ - చుమ్మా - చుమీ - చుమ్మి - చుమ్మీ -

చమ్మ - చవ్వే - చవ్వే-చూవె-చూవే-చూ- చూరె-చూరే; వై. అవ్య. 2. రూ - చమీ - చమ్మి - చమ్మీ. నిశ్చయార్థకము: చూ, సత్యము. (బ. చుండి - చుండీ.)

చమీ, —వై.—

చము, —వై.—

చమ్ము, 1. —వై.—; దే. వి. 2. దుఃఖము: చూ, శోకము; 3. నొప్పి: చూ, వేదన. 1.

చమ్మచుట్లు, దే. వి. బ. కడుపులోఁ గలుగు వేదన: చూ, వేదన. 1.

చమ్మలుచుట్టు, దే. అ. క్రి. వేదనపడు, కలఁగు విజ. 3, ఆ. 136: చూ, సంక్షోభించు.

చమ్మలువాఱు, —వై.—

చమ్మా, వై. వి.=స్మ: చూ, చమి. 1.

చమ్మి. చూ, రూ - చమి.

చమ్మీ, —వై.—

చమ్ము, వై. వి. =స్మ: చూ, చమి. 1.

చయ్యంకి, దే. వి. వాద్యవిశేషము. తాళము: చూ, వీణె.

చుర, వై. వి. =క్షుర. కఠారము: చూ, రిష్టి. 2.

చురకత్తి, వై. వి.=ఛురిక. —వై.—

చురచురవోవు, దే. అ. క్రి. (చురచుర + పోవు) జ్వలించు: చూ, మండు.

చురి, వై. వి.=ఛురిక: చూ, రూ - చుర.

చురియ, —వై.—

చుఱచుఱ, దే. వి. కాలుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హుూహూ.

చుఱకగు, దే. అ. క్రి. 1. ధ్వనించు: చూ, శబ్దించు; వా. 2. ధాన్యముధర పెరుఁగు.

చుఱుకటీఁడు, దే. విశే. శూరుఁడు. అం, పదా. న. 39: చూ, హంవీరుఁడు. 2.

చుఱుకరి, వై. వి.=శూర (చుఱుకు + అరి) 1. —వై.—; 2. చొరవగలవాఁడు: చూ, సాహసికుఁడు.

చుఱుకు, దే. వి. 1. శీఘ్రము: చూ, స్యదము; 2. రూ - చుఱుక్కు-, తీక్షణము: చూ, మిడి. 4; 3. ఉష్ణము: చూ, వేఁడిమి; 4. వాఁడిమి: చూ, వాలు. 6; 5. వీరము: చూ, శౌర్యము. 1; 6. రూ - చుఱుక్కు-. నాటుట నిప్పుసోఁకుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హుూహూ, విశే. 7. వేఁడిమిగలది: చూ, వేఁడిమి; 8. వాఁడిగలది; చూ, శితము. 1.

చుఱుక్కు-, దే. వి: చూ, రూ - చుఱుకు. 2, 6.

చుఱుపుచ్చు, దే. స. క్రి. (చుఱుకు + పుచ్చు) కాల్చు: చూ, వెలుఁగు. 5.

చుఱ్ఱు, దే. వి: చూ, చుఱచుఱ.

చుఱ్ఱుకొను, దే. స. క్రి: చూ, చుఱుపుచ్చు.

చులకన, వై. విశే: చూ, రూ-చులకన.

చులుక, దే. ద్ర. క్రి. విశే. రూ-చుల్క-. 1. లాఘవముగా: చూ, లాఘవము. 1; 2. సులభముగా: చూ, సులభము.

చులుకఁజేయు, ద్వ. స. క్రి (చులుక + చేయు) లాఘవపఱుచు.

చులుకన, వై. వి. =సులభ. రూ-చుల్కన. 1. తేలిక: చూ, లాఘవము. 1; 2. సౌలభ్యము: చూ, సులభము. విశే. రూ-చుల్కన; 3. లఘువు: చూ, లాఘవము. 1; 4. సులువు: చూ, సులభము.

చులుకపాటు, ద్వ. వి: చూ, చులుకన. 1.

చుల్క-, దే. ద్ర. క్రి. విశే: చూ, రూ-చులుక.

చుల్కన: చూ, రూ-చులుకన.

చుల్కపాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-చులుకపాటు.

చుల్లజుంకు, దే. వి. మొటిమవంటి చిన్న నెత్తురుగడ్డ: చూ, వ్రణము. 1-౩.

చుల్లరము, దే. వి. కోడెవయసుగల పంది: చూ, సూకరము, ౨-౮.

చుల్లి, దే. వి. మగగుఱి: చూ, శిశ్నము. (రూ-చుల్ల.)

చువక, దే. వి. రూ-చువ్వ-చివర-చివ్వ. 1. ఉపశాఖ: చూ, శాఖ. 1-౨; 2. బెత్తము: చూ, వేత్రము. 1.

చువ్వ, —వై.—

చువ్వె, వై. వి. రూ-చువ్వే (మూడవు + ఎ): చూ, రూ - చమి. 1.

చువ్వే, —వై.—

చూ

చూ, వై. చూడుము, చూడుఁడు, ప్రభా. 3, ఆ. 64: చూ, చమి. 1; అవ్య. 2. సత్యము: చూ, చమి. 2.

చూఁడి, దే. వి. చూలు, గర్భము; పశుగర్భము. "చూఁడియావు, చూడిపంది" మొ: చూ, భ్రూణము. 1. (చివుడు అనియు వాడుక.)

చూఁడు, దే. స. క్రి. కాల్చు. జై. 5, ఆ. 138: చూ, దహించు.

చూడుగొడుపు, దే. వి. (చూడు + కొడుపు) పసరములకు వాఁతవేసెడి యినుపకోల: చూ, కఱుగోల. 1.

చూకుజు, వై. వి.=శోకః: చూ, శోకము.

చూకురుపడు, వై. అ. క్రి: చూ, శోకించు.

చూచాయ, వై. వి. (చూపు + చాయ) 1. జాడ: చూ, సూచన. 1; 2. తేలిక: చూ, లాఘవము. 1; చూచిరమ్మన్న చో కాల్చివచ్చువాఁడు. లో. చెప్పిన పనికంటెను అధికముగను చేయుటకు సమర్థుఁడు అనుటయందు వాడుదురు.

చూచు, వై. అ. క్రి. 1: చూ, యత్నించు. నిర్వ. 3, ఆ. 67; వై. స. క్రి. 2. = సూచ్. కనుగొను: చూ, వీక్షించు.

చూచుట, వై. వి. 1: చూ, వీక్షణము; అం. 2: చూ, దశావస్థలు.

చూట్కి, వై. వి. దృష్టి: చూ, వీక్షణము. (వా).

చూడగలవాఁడు, ద్వ. వి: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

చూడికి, వై. వి: చూ, రూ-చూట్కి.

చూడ్కి, —పై.—

చూపట్టు, ద్వ. అ. క్రి. (చూపు + పట్టు): చూ, ప్రత్యక్షమగు.

చూపరి, ద్వ. విశ. (చూపు + అరి): చూ, చూడగలవాఁడు.

చూపఱి, ద్వ. విశ. బ. చూచువారు: చూపఱు - చూపఱులు.

చూపఱు, —పై.—

చూపఱులు, —పై.—

చూపు, వై. వి. 1. చూచుట: చూ, వీక్షణము; ప్రే. 2. చూపించు: చూ, వీక్షించు. (దీనికి ఉపమానము—బాణము.)

చూపుగుఱ్ఱము, వై. విశ. పనికి ఉపయోగముకానివాఁడు: చూ, వ్రాజె.

చూపుతుగుఱ్ఱము, రూ—పై.—

చూపుఁగొడువు, వా. వి: చూ, కఱుకోల.

చూపుఁబూఁట, ద్వ. విశ. (చూపుు + పూఁట) చూపనొప్పకొన్న పూఁటకాఁపు.

చూపుడువ్రేలు, ద్వ. వి. తర్జని: చూ, హస్తము. 1-అ.-(అ).

చూపెట్టు, ద్వ. స. క్రి. (చూపు + పెట్టు) కనుపెట్టు: చూ, ప్రతీక్షించు.

చూపోపమి, ద్వ. వి: చూడసహింపమి.

చూపోపు, ద్వ. అ. క్రి. (చూపు + ఓపు) చూడసహించు.

చూర, వై. వి. = క్షుర - చురిక: చూ, రూ - చురి.

చూరకత్తి, వై. వి. ఛురిక. —పై.—

చూరణనఖుకు, అం. (ఖడ్గయుద్ధములోని వ్రేటుభేదము): చూ, నఖుకులు.

చూరి, వై. వి. = చురికా: చూ, రూ-చురి. (కృపాణికాగ్రమని - కొందఱు.)

చూరియావు, దే. వి. (చూరి + ఆవు) ఒకవిధమైన వన్నెగల యావు, (అప్ర): చూ, ధేనువు.

చూరీ, వై. వి. = ఛురికా: చూ, రూ-చురి.

చూరు, వై. వి. 1. = చూడా. వలీకము: చూ, వెలినె: (చూ, సదనము. 1.); 2. = చూర్ణము: చూ, సున్నము; అ. క్రి. 3. తగులు: చూ. అంకించు. 1.

చూరుకమ్మి, వై. వి. చూరుపట్టె: చూ, వలభి.

చూరుకట్టు, ద్వ. వి. ఇంటిమీఁద కప్పువేయునప్పుడు పూరిపఱచి యీఁతమెల్లె లోనగువానిని పెండెవలె మీఁదనుంచి కట్టుకట్టె నారతోఁగాని లేక తీఁగెతోఁగాని కుట్టెడు కుట్టు.

చూరుకట్టుదబ్బ, ద్వ. వి. చూరుకట్టునకు నారగుచ్చెడు దబ్బనమువంటి కొయ్యదబ్బ (బద్ద) లోనగునది. (చూరుకట్టుబద్ద అనియు వాడుక.)

చూరుపట్టె, వై. వి: చూ, చూరుకమ్మి.

చూరుమొగ్గ, వై. వి. చూరుకమ్మియందు వాసమునకు సరిగా మొగ్గవలె చేర్పఱచినది. జై. ౫, ఆ. 157.

చూరె, వై. వి. (చూడరు + ఎ) రూ-చూరే: చూ, చుమి. 1.

చూరెలుక, ద్వ. వి. ఒకరకము చిన్నయెలుక: చూ, మూషికము.

చూరే, వై. వి. (చూడరు + ఏ): చూ, రూ-చూరె.

చూర్పు, దే. వి. ఇంటికప్పు, క్రిందికప్పు: చూ, సదనము. 1.

చూఱ, వై. వి. = చౌర్య. రూ-చోఱ. కొల్ల: చూ, లూటీ. 4.

చూఱకాఁడు, మి. వా. విశ. కొల్లపెట్టినవాఁడు (ఇది బిరుదు పేరు. బిరుదుపేళ్ళు లక్షణమునకు కట్టుపడియుండవు): చూ, హారకుఁడు. 1.

చూఱకొను, ద్వ. స. క్రి. రూ-చూఱలాడు-చూఱాడు. కొల్లపెట్టు: చూ, ముచ్చిలించు.

చూఱకోలు, ద్వ. వి: చూ, చూఱ.

చూఱలాడు, ద్వ. స. క్రి. (చూఱలు + ఆడు): చూ, చూఱకొను.

చూఱలాడుట, జా. అంతయు హరించుట. "సీ. పీఁదకేయుల యించి శ్వేతలమానంబు చూఱలాడిన లోకసుందరుఁడు." (భాగవతము); "ఉ. లే, నవ్వు దొలంగు నీదు నయనంబుల నామది చూఱలాడెడిన్" (కవికర్ణరసాయనము.)

చూఱపోవు, ద్వ. అ. క్రి. (చూఱ + పోవు) కొల్లపోవు: చూ, పఱిపోవు.

చూఱాడు, ద్వ. స. క్రి. (చూఱ + ఆడు): చూ, చూఱకొను

చూలాలు, దే. వి. (చూలు + ఆలు): చూ, గ్రావా.

చూలి, దే. వి. బిడ్డ: చూ, శిశువు.

చూలు, దే. వి. 1. గర్భము: చూ, భ్రూణము. 1; 2. బిడ్డ: చూ, శిశువు; 3. గర్భస్థపిండము: చూ, భ్రూణము. 2; 4. గోమహిష్యాది ప్రథమగర్భము, గర్భగ్రహణము (అని కొందఱు): చూ, ప్రజననము. 1; 5. చూలగునట్టి కాలము: చూ, ప్రజనము. 2.

చూలుకొను, దే. అ. క్రి. చూలుగలదియగు: చూ. చూలువడు.

చూలువడు, ద్వ. అ. క్రి. (చూలు + పడు) —పై.—

చూవె, ద్వ. వి. (చూడవు + ఎ) రూ - చూవే: చూ, చుమి. 1.

చూవే, —పై.—

చౌ

చౌంగ, దే. వి. చొల్లు: చూ, లాల.

చౌంగణ, అం: చూ, రూ - చాంగణ.

చౌంగణము, —పై.—

చౌంగిణి, —పై.—

చౌక, వై. వి. = చోక్ష: చూ, రూ - చొక్కము. 2-3.

చౌకా, వై. వి. 1. = కంచుకా. రూ - చౌక్కా: చూ. వస్త్రము; విణ. 2. స్వచ్ఛమైనది: చూ, రూ - చొక్కము. 2.

చౌకాటము, వై. విణ. = శృంగార: చూ, రూ - చొక్కము. 2.

చౌకాయ, వై. వి. = కంచుకా. రూ - చొక్కాయ-చొక్కాయి - చౌకాయి - చొక్కా - చౌకా - చౌగా - చౌలా: చూ, వస్త్రము. 1—ౚ.

చౌకాయి, —పై.—

చౌకారము, వై. వి. = శృంగార. 1. మిక్కిలి స్వచ్ఛత: చూ, రూ - చొక్కము. 2; విణ. 2. మిక్కిలి స్వచ్ఛమైనది: చూ, రూ - చొక్కము. 2.

చొక్క, వై. విణ. =: చూ, రూ - చొక్కము. 2. (వృత్తియందు చొక్కమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము) "చొక్కసంగతులు" మొ.

చొక్కటము, =—పై.—1.

చొక్కడము, =—పై.—

చొక్కణ, దే. వి: చూ, శీతల*.

చొక్కతరము, వై. విణ. =: చూ, రూ - చొక్కము. 2.

చొక్కపుబంగారు, ద్వ. వి. అపరంజి: చూ, లోహము. 1.

చొక్కము, వై. విణ. 1. అధికకాంతిగలరత్నము: చూ, రత్నములు. 1—౧౦—(౫); 2. = చోక్షమ్. స్వచ్ఛమైనది (రూ - చౌక - చౌకా - చొక్క - చొక్కా - చొక్కటము - చొక్కడము - చౌకాటము - చొక్కాటము - చౌకారము - చొక్కారము): చూ, హృద్యము; 3. అందము: చూ, సౌందర్యము.

చొక్కా, వై. వి. 1. = కంచుకా. రూ - చొక్కాయ: చూ, వస్త్రము; విణ. 2: చూ, రూ - చొక్కము. 2. (వృత్తియందు చొక్కాటమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము "చొక్కాపొత్తము." మొ.)

చొక్కాకు, ద్వ. వి. (చొక్కు + ఆకు) ఎండాకు: చూ, పత్రము. 1. (శుష్కశబ్దతద్భవమని పురుషోత్తమకవీయము.)

చొక్కాటము, వై. విణ. = శృంగార: చూ, చొక్కము. 2. (వృత్తియందు అంత్యోపాంత్యవర్ణములకు లోపము.)

చొక్కాయ, వై. వి. = కంచుకా: చూ, చొక్కా. 1.

చొక్కాయి, —పై—

చొక్కారము: చూ, రూ - చౌకారము.

చొక్కిడు, దే. స. క్రి. (చొక్కు + ఇడు): చూ. వంచించు.

చొక్కిలి, దే. వి. 1. చెంబు లోనగునవి క్రిందఁబడుట లోనగు వానిచే నగు నొక్కు, చొట్ట: చూ, సొట్ట; 2. దేహమునందు రోగముచేత గలిగిన పల్లము అనఁగా వంకర: చూ, వెల్లితము. 2; విణ. 3. రోగముచే వంకరైనది. చొట్ట: చూ, సొట్ట.

చొక్కిల్లపోవు, దే. అ. క్రి. (చొక్కిల్ల + పోవు): చూ, వంకరవోవు.

చొక్కు, వై. విణ. 1. ఎండినది. "చొక్కాకు": చూ, విశీర్ణము. 2; దే. వి. 2. యువయువతి సంభృతప్రేమ: చూ, వలపు. 2; 3. మూర్ఛ: చూ, రోగము. 1; 4. మీఁదఁజల్లినచో పరవశముచేయు భస్మవిశేషము: చూ, మైదు; 5. పారవశ్యము: చూ, విస్మృతి:

చొక్కునీరు, ద్వ. వి. కల్లు: చూ, సుర. 1.

చొక్కుపెట్టు, దే. స. క్రి: చూ, చొక్కిడు.

చొక్కుపొడి, దే. వి: చూ, చొక్కు. 4.

చొక్కుమందు, —పై.—లక్ష్మీ. 1, ఆ. 47.

చొగా, వై. వి. = కంచుకా. రూ - చొక్కా: చూ, వస్త్రము.

చొచ్చినయిల్లు, ద్వ. వి. 1. ప్రవేశించినయిల్లు. రూ - చొచ్చి నిల్లు: చూ, సదనము. 1; వా. 2. అత్తిల్లు. రూ - చొచ్చి నిల్లు: చూ, సదనము. 1.

చొచ్చినిల్లు, —పై.—

చొచ్చిలు, దే. అ. క్రి. రూ - చొచ్చిల్లు - చొచ్చు - చొత్తెంచు - చొరఁబడు - చొరఁబాఱు. ప్రవేశించు: చూ, సోఁకు. 4.

చొచ్చిల్లు, —పై.—

చొచ్చు, —పై.—

చొటచొట, దే. వి. కాఱుట వడియుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

చొట్ట, దే. వి: చూ, చొక్కిలి.

చొడచొడ, దే. వి. చిప్పిల్లుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

చొత్తెంచు, దే. అ. క్రి. (చొచ్చు + తెంచు): చూ, రూ - చొచ్చిలు (స్వార్థమున తెంచు.)

చొదుగు, దే. వి. తడి: చూ, పదను. 2.

చొదుము, దే. వి. ఎండిన అరఁటిపట్ట: చూ, బెరడు.

చొనుపు, దే. స. క్రి. 1. చెక్కు: చూ, వారు. 1; ప్రే. 2. రూ- చొన్పు - చొప్పరించు - చొప్పపఱచు - చొప్పఱచు - చొప్పించు: చూ, దోఁపు. 5.

చొన్పు, దే. ప్రే. రూ - చొనుపు : చూ, దోఁపు. 5.

చొప్ప, దే. వి. జొన్న లోనగువాని దంటు.

చొప్పకాఁడి, దే. వి. రెండెడ్లనుకట్టి తోలెడు డింకువంటి చొప్ప మోపు.

చొప్పడు, ద్వ. అ. క్రి. (చొప్పు + పడు) 1. అత్తు: చూ, సరిపడు. 2; 2. కలుగు: చూ, పుట్టు. 2; 3. లభించు: చూ, సిద్ధించు.

చొప్పరి, దే. విశే. (చొప్పు + అరి) బాటసారి: చూ, పాంథుఁడు.

చొప్పరించు, దే. ప్రే. చొప్పించు: చూ, దోఁపు. 5.

చొప్పపఱచు, —పై.—

చొప్పించు, —పై.—

చొప్పిల్లు, దే. అ. క్రి. తగు: చూ, సరిపడు. 2.

చొప్పు, దే. వి. 1. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1; 2. రీతి: చూ, విధము. 1; 3. జాడ: చూ, సూచన. 1.

చొప్పున, దే. అవ్య. ఏసి: చూ, వంతున.

చొబలము, దే. వి. గుజ్జము గర్భమందుండుపిండము: చూ, భ్రూణము. 1.

చొరఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (చొరన్ + పడు): చూ, చొచ్చిలు. (స్వార్థమునపడు.)

చొరఁబాఱు, దే. అ. క్రి. —పై.—

చొరపోఁత, దే. విశే. (చొరవ + పోఁత) ఎడములేనిది. "వానికి అమ్మవారు చొరపోఁతగా పోసినది.": చూ, సర్వము.

చొరవ, దే. వి. 1. అభినివేశము: చూ, ప్రవేశము; 2. బుద్ధి కుశలత : చూ, బుద్ధి; 3. అన్నముమీఁది యిచ్ఛ : చూ, వాంఛ. 1—౨౮.

చొరవకత్తియ, ద్వ. విశే. రూ - చొరవకత్తె. చొరవగలది: చూ, స్త్రీ. 1—౨౦౩.

చొరవకాఁడు, దే. విశే. చుఱుకరి: చూ, సాహసికుఁడు.

చొరుగు, దే. వి. రూ - చొరువు: చూ, చొక్కాకు.

చొరువు, —పై.—

చొఱ, దే. వి. 1. రూ - చొఱ్ఱ - చోఱ - రాజీవమనుచేఁప: చూ, మత్స్యము, 1; విశే. 2. బాలుఁడు: చూ, శిశువు. 1—౫.

చొఱచోఱ, దే. వి. వడియుటయందును జొబ్బిలుటయందును నగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

చొఱమీను, ద్వ. వి: చూ, చొఱ. 1.

చొఱిగాఁడు, దే. వి. కిరాతుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.

చొఱుగు, వా. వి. (దసుర్కి-పెట్టె) అఱ: చూ, రూ - సొఱుగు.

చొఱ్ఱ, దే. వి: చూ, రూ - చొఱ. 1.

చొలయు, దే. అ. క్రి. 1. మూర్ఛపోవు: చూ, సొమ్మసిల్లు; 2. యుద్ధమునఁబాఱు: చూ, వెనుదీయు. 1; 3. వైముఖ్యత నొందు: చూ, రూ - సొలయు; 4. వైరస్యమునొందు: చూ, రూ - సొలయు.

చొలా, వై. వి. = కంచుకా. అంగరకా: చూ, వస్త్రము. 1—౯.

చొల్లు, దే. వి. చొల్లు: చూ, చొంగ.

చొల్లియము, దే. వి. జడతో చుట్టినచుట్ట. కబరీవిశేషము, రూ - చొల్లెము

చొల్లెము, —పై.— స్కా. 4, ఆ. 30: చూ, వేనలి.

చో

చో, దే. వి. 1. కాలము: చూ, సమయము. 1; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1.

చోన్, దే. వి. అచ్చోటన్, ఇచ్చోటన్, కానిచోటన్, లేని చోటన్, ఇత్యాది సమాసపదములయందు ఉత్తరపదమైన 'చోటు' శబ్దముయొక్క సప్తమీ విభక్తిరూపమునందు టవర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినది. ఉదా.—"అచ్చోన్, ఇచ్చోన్ కానిచోన్, లేనిచోన్" మొ. ఇది కొన్నియెడల అప్పుడు అనునర్థము నిచ్చుచున్నది. "ప్రాణహాని తప్పించుచో" ఇత్యాదులు. (శ. ర.)

చోటు, దే. వి. తానము: చూ, స్థానము. 1.

చోడి, దే. వి. 1. సస్యవిశేషము. వి, పు. 4, ఆ. 16: చూ, సస్యము. 1; 2. ధాన్యవిశేషము: చూ, ధాన్యము. (బ. చోళ్లు): చూ, (స్తంబకరి. 1—౨౬—(౧).

చోడు, దే. వి. రూ - సోడు. బ్రహ్మరంధ్రము: చూ, మాడపట్టు.

చోడుమ, దే. వి. రూ - చోద. కష్టము: చూ, శోకము.

చోద, —పై.—

చోద్యము, వా. వి. రూ - సోద్దెము; చూ, వింత. 1.

చోపు, వై. వి. 1 = క్షోభమ్. కలఁత: చూ, సంతాపము; స. క్రి. 2. = క్షుభ్. కలఁచు: చూ, కలఁచియాడు; 3. నడపించు, తోలు - రూ - త్రోలు: చూ, పరిభవించు. 1; 4. వెంబడించి పరుగెత్తు: చూ, పాఱఁదోలు.

చోపుడు, వై. వి. = : చూ, చోపు. 1.

చోపుడుఁగట్టె, ద్వ. వి. చోపు పెట్టుకోల, చోపుడుఁగోల.

చోపుడుఁగోల, —పై.—

చోపుదారుఁడు, వా. వి. చూ, వేత్రధరుఁడు.

చోర, వా, వి. బాలుఁడు: చూ, శిశువు.

చోరు, వా. వి. కోటుచెప్పినపుడు ఆటనుఓడించెడి దొంగ పేక ముక్క. "కళావరుమదాము చోరు."

చోళి, దే. వి: చూ, రూ - చొళి.

చోళిబుకుత, దే. వి: 1. చొల్లి: చూ, చోళి. 1; 2. చేఁపల వంటి కన్నులుగలయాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1—అలం.

చోళువాఁడు, దే. విణ. బాలుఁడు: చూ, శిశువు. 1—వి.

చోలా, వై. వి.=; చూ, రూ - చొలా.

చోవి, దే. వి. బూరెలమీఁద మూఁతగాపెట్టెడు పిండి. చోవిలో పూర్ణము దూరుట. ("బూరెలో పూర్ణ మెట్లు దూరెనని" లోకోక్తి.)

చౌ

చౌ, వై. స. 1.=చతుః. రూ - చవు: చూ, నాలుగు; విణ. 2. వృత్తియందు చౌకమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము (చౌడోలు మొ.)

చౌక, దే. విణ. 1. వెలతక్కువ: చూ, రూ - చవుక. 1; 2. తక్కువ, న్యూనము: చూ, రూ - చవుక. 2; 3. తిరస్కారము: చూ, వహేలనము.

చౌకటులు, ద్వ. వి. బ: చూ, రూ - చవుకటులు.

చౌకట్లులు, ద్వ. వి. బ: 1.—పై—; 2. దోరణపుఁబట్టెమీఁద కవిలెబిల్లకు ఆధారముగా ఇరుప్రక్కల నమర్చెడు గుజ్జులు; 3. చట్టము. గట్టికై నలుతట్టులవేయు బిగింపుబద్ద: చూ, చత్రము.

చౌకము. చూ, రూ - చవుకము.

చౌకలింత, ద్వ. వి: చూ, రూ - చవుకళింత.

చౌకసేయు, దే. స. క్రి. (చౌక+చేయు): చూ, రూ - చవుకసేయు.

చౌకళి, ద్వ. వి. (చౌ+కాళ్లు): చూ, రూ - చవుకళి.

చౌకళించు, ద్వ. అ. క్రి. (చౌకళి+ఇంచు): చూ, రూ - చవుకళించు.

చౌకళింత, ద్వ. వి: చూ, రూ - చవుకళింత.

చౌకళింపు, ద్వ. వి: చూ, రూ - చవుకళింపు.

చౌకాఁడిగుదియ, ద్వ. వి: చూ, రూ - చవుకాఁడిగుదియ.

చౌకారము, వై. వి: చూ, రూ - చవుకారము.

చౌకాలిపీఁట, ద్వ. వి: చూ, రూ - చవుకాలిపీఁట.

చౌకి, వై. వి =: చూ. రూ - చవుకి.

చౌక్కి, వై. వి. =: చూ, రూ - చవుకి.

చౌకు, దే. వి: చూ, రూ - చవుకు.

చౌకుచెట్టు, దే. వి. విదేశవృక్షము: చూ, వృక్షము.

చౌగంటి, ద్వ. వి. (చౌ+కంటి): చూ, రూ - చవుగంటి.

చౌట, దే. వి. 1. ఊషరపృథివి: చూ, భూమి. 1. —త; 2. గూఁడు: చూ, పంజరము.

చౌటుప్పు, దే. వి. (చౌటి+ఉప్పు): చూ, రూ - చవుటుప్పు.

చౌడ, దే. వి. కారపుమన్ను: చూ, భూమి. 1.

చౌడు, దే. వి: చూ, రూ - చవుడు.

చౌడోలు, వై. వి. =: చూ, రూ - చవుడోలు.

చౌతా, వై. వి: చూ, రూ - చవుతా.

చౌతి, వై. వి.=చాతుర్థి: చూ, రూ - చవితి.

చౌతు,: చూ, రూ - చవుతు.

చౌదంతి, వై. వి.=చతుర్దంత: చూ, రూ - చవుదంతి.

చౌదంతియెకిమీఁడు, ద్వ. వి: చూ, రూ - చవుదంతియెకిమీఁడు.

చౌదరి, వై. వి.=చతుర్థ: చూ, రూ - చవుదరి.

చౌపదము, వై. వి.=చతుష్పథ: చూ, రూ - చవుపదము.

చౌపుటము, వై. వి.=చతుష్పుట: చూ, రూ - చవుపుటము.

చౌరు, దే. వి: చూ, రూ - చవురు.

చౌలు, వై. వి. బ: చూ, రూ - చవులు.

చౌవంచ, వై. స: చూ, రూ - చవువంచ.

చౌపంచతూపులజోదు, ద్వ. వి: చూ, మన్మథుఁడు.

చౌపంచి, వై. స: చూ, రూ - చవువంచ.

చౌషట్టి, వై. స.=: చూ, రూ - చౌసట్టి (వాడుక.)

చౌసట్టి, వై. స.=చతుష్షష్టి. అఱువదినాలుగు. చూ, రూ - చవుసట్టి. (వాడుక).

చౌసాలి, వై. వి =: చూ, రూ - చవుసాలి.

చౌసీతి, వై. స.=: చూ, రూ - చవుసీతి.

జ

జ. ఒక యక్షరము, సం. వి. అ. పుం. గెలుపు: చూ, విజయము. 1; 2. మేరుపర్వతము : చూ, పర్వతము; 3. చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2; 4. జేతరి: చూ, విజిగీషువు; 5. ఓర్వమి: చూ, సూడు. 1; 6: చూ, శివుఁడు; 7. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 8. పాటపాడువాఁడు: చూ, సీకారి. స్త్రీ; 9. గంగానది: చూ, నది; 10. ఆఁడుగుఱి: చూ, భగము. 12; 11. సముద్రపు చెలియలికట్ట: చూ, రోధస్సు; న. 12: చూ, పిల్ల; 13. నగ: చూ, భూషణము. 2; 14. పెండ్లాము: చూ, భార్య; 15. తేజస్సు: చూ, వెలుతురు. 1; 16. నీరు: చూ, సలిలము; 17: చూ, పుట్టుక;

జిత్వరుఁడు, సం. విణ. ఎప్పుడును గెలిచెడి స్వభావముగల వాఁడు: చూ, విజయి.

జిద్దు, దే వి. 1. కలహము: చూ, యుద్ధము; 2. కోపము: చూ, రోషము.

జిన, దే. వి. గుర్రెడ్డలోనుండెడు పసుపువర్ణపు పీరు. రూ-జెన: చూ, రూ-సొన. 1.

జినుఁగు, వై. వి. విణ. = ఛిన్న: చూ, రూ-జిలుఁగు.

జినుఁడు, సం. వి. అ పుం. 1. బుద్ధదేవుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1; 2 శాక్యబుద్ధమత దేవుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1; 3. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 4. ఇరువదినాలుగు; విణ. 5. రూ-జీనుఁడు. ముదుసలి: చూ, వృద్ధుఁడు. 1; 6. జయించు వాఁడు: చూ, విజయి.

జిన్న, దే వి. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

జిప్పె, దే వి. జిడ్డుగలనేల: చూ, భూమి. 1.—౫౮.

జిబిలి, దే. వి: చూ, జిజిలికాడీఁడు*.

జిబువాయి, దే. వి: చూ, జవాజి. ఆం, పవా. 4-35.

జిబ్బటీ, దే. వి. రూ-జిబ్బడాయి. గబ్బిళము: చూ, తైల పాయిక.

జిబ్బడాయి, —వై.—

జిమిడిక, వై. వి. రూ-జమలిక-జమలి-జమళిగ. చర్మ వాద్యము: చూ, వీణ. 1—౫౯.

జిమ్మి, దే. విణ. మిక్కిలి, అధికము: చూ, హెచ్చు. 1.

జిమ్ము, దే. అ. క్రి. (ద్రవవస్తువు) జిఱ్ఱున వెలికుఱుకు. జై. 6, ఆ. 96.

జియ్య, వై. వి. 1. దేవుఁడు: చూ, వేలుపు; 2. ఏలికమీఁడు: చూ, రాజు. 1; 3. తండ్రి. ఆం, పవా. నర. 48: చూ, పితరుఁడు. 1.

జియ్యరు, వై. వి. వైష్ణవసన్యాసి: చూ, సన్యాసి. 1.

జిరా, దే. వి. 1. రూ-జిరాయి-జీరా. కవచము: చూ, వారవారణము; 2 అమ్ము: చూ, బాణము. 1.

జిరాగుఱ్ఱము, ద్వ. వి. జీనుకట్టిన గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1—౩౫.

జిరాయితి, దే. వి ఇనాముకానిది, రైతు అధీనపుభూమి: చూ, భూమి. 1-౫౯.

జిరుకుజాతిదాబాలుఁ, దే వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.

జిఱ, దే. వి. రూ-జిఱ్ఱ. తిరుగుట త్రిప్పుటల యందగు ధ్వన్యనుకరణము. జై. 6, ఆ. 192. (ఆమ్రేడితమందు జిఱ జిఱ): చూ, హూహూ.

జిఱకొట్టు, దే. అ. క్రి. జిఱ్ఱునదిరుగు.

జిఱజిఱ, దే. వి: చూ, రూ-జిఱ.

జిఱ్ఱ, —వై.—

జిఱ్ఱత్రాడు, దే. వి. రూ-జిఱ్ఱుత్రాడు. సిరియెక్కించిన త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1—౪౩.

జిఱ్ఱు దే. వి. 1. చిమ్మటకూఁత: చూ, స్వరము. 2.-౪౬-(౧౩౩); 2. చీఁదుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

జిఱ్ఱుత్రాడు, దే. వి: చూ, రూ-జిఱ్ఱత్రాడు.

జిఱ్ఱున, దే. ద్ర. ఝుడిత్యర్థకము: చూ, వేగము. 3.

జిల, దే. వి. దురద: చూ, విదర్చిక.

జిలకఱ, వై. వి. = జీరకః. రూ-జిలకఱ్ఱ-జీలకఱ-జీలకఱ్ఱ: చూ, సుషవి. 2.

జిలకఱరాజనాలు, ద్వ. వి. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

జిలకఱ్ఱ, వై. వి. =: చూ, రూ-జిలకఱ.

జిలగరి, దే. వి. ఒకానొక క్షుద్రజాతి.

జిలమ, దే. వి. 1. జిలమలను వరిపైరు; బ. 2. జిలమలను వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

జిలిబిలి, దే. విణ. 1. అల్పము: చూ, స్వల్పము; 2. మందము: చూ, విలంబము. 1; 3. సూక్ష్మమై అవ్యక్తమధురమైనది; 4. శృంగారప్రయుక్తమైనది.

జిలిబిలిక, దే. వి. నాగబలః: చూ, బీఱ. 2.

జిలిబిలిచీర, ద్వ. వి. చిన్న చిన్న మడ్లుగల సన్నని పట్టుచీర: చూ, వస్త్రము. 1—౧౦౮.

జిలిబిలిజల్లి, దే. వి. పాపటబొట్టు: చూ, భూషణము. 2.

జిలుఁగు, వై. వి. 1. రూ-జినుఁగు-జిలువు-జిల్గు. సన్నని బట్ట. నై. 6, ఆ. 67: చూ, వస్త్రము; విణ. 2. రూ-జినుఁగు-జిలువు-జిల్గు. అల్పము: చూ, స్వల్పము; 3. మందము. అచ్చ, బాల, కాం. 87: చూ, విలంబము. 1; 4: చూ, సూక్ష్మము. 4.

జిలుగు, దే. వి. 1. రూ-జిల్గు: చూ, స్వర్ణపుష్పి*; వై. వి. 2. = జాలికా. రూ-జిల్గు. గొలుసుమోడి వ్రాఁత: చూ, వ్రాఁత; 3. రూ-జిల్గు. మెరి: చూ, లంకె; అ. క్రి. 4. రూ-జిల్గు. గొలుసుమోడిగా వ్రాయు (పొపుకయందు జిలుగుకట్టుగా వ్రాయు.)

జిలువు, వై. వి: చూ, రూ-జిలుఁగు.

జిలేబి, వా. వి. బెల్లముతోఁగూడిన పిండివంట: చూ, భక్ష్యము.

జిల్గు: చూ, రూ-జిలుఁగు.

జిల్ల, దే. వి. బిల్లగోడాటయందలి బిల్ల (గూటిబిళ్ల-గూణీబిళ్ల అనియు వాడుక.)

జిల్లా, వా. వి కలెక్టరు క్రింతనుండు ప్రదేశము, కొన్ని తాలూకాలు కలిసిన ప్రదేశము.

జిల్లి, వా. వి. మాంసముపైనుండు చర్మము.

జిల్లు, దే. వి. 1. శైత్యాధిక్యమును దెలుపుటయందును, కాఱుట యందును నగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.

జిల్లెడు, దే. వి. రూ-జిల్లేడు *: చూ, వికీరణము.

జిల్లేడు, —వై.—

జిల్లెడుకాయ, దే. వి. 1. జిల్లెడుచెట్టుకాయ. (ఏకవిదారణపుటిక ఫలము); వా. బ. 2. జిల్లెడుకాయవలె నుండెడి యొకానొక భక్ష్యము: చూ, భక్ష్యము. (ప్రతివత్సరము భాద్రపద శుద్ధ చవితినాఁడు ప్రతియింటను జిల్లెడుకాయలుచేసి విఘ్నేశ్వరు నకు నివేదనము చేయుదురు: చూ, ఉండ్రము.)

జివుక, వై. వి. = జతుకా. రూ-జీవుక: చూ, తైలపాయిక.

జివురు, దే. వి: చూ, రూ-జిగురు.

జివ్వు, దే. వి. ఎండుట లోనగువానియందగు ననుకరణము. జై. 8, ఆ. 101: చూ, హూహూ.

జివ్వున, దే. ద్ర. క్రి. విణ: చూ, జిఱ్ఱున.

జివ్వుసు, దే. వి. చిముడుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.

జిష్ణువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపుఱేఁడు; 2 అర్జునుఁడు: చూ, విజయుఁడు. 1; 3. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 4. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 5. సంసారము విడిచెడు స్వభావుఁడు; 6. కొండకొన: చూ, శిఖరము. 1.

జిహాస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. విడువనిచ్ఛ: చూ, వాంఛ. 1-౨౦.

జిహాసువు, సం. విణ. ఉ. విడువనిచ్ఛగలవాఁడు.

జిహీర్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. హరింపనిచ్ఛ: చూ, వాంఛ 1-౨౫.

జిహీర్షువు, సం. విణ. ఉ హరింపనిచ్ఛగలవాఁడు.

జిహ్మగము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము; విణ. 2. వంకరగాఁ బోవునది; 3. మెల్లగాఁబోవునది: చూ, మంథరము. 3.

జిహ్మము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, నందివర్ధనము*; విణ. 2. వంకరైనది: చూ, వేల్లితము. 2; 3. చొరవలేనిది: చూ, మంథరము. 2.

జిహ్వ, సం.వి.ఆ.స్త్రీ. 1. నాలుక (జిహ్వయందలి ముడికి ఫలకము): చూ, రసన; అం. 2. (నేత్రాది దశేంద్రియములలో నొకటి): చూ, ఇంద్రియములు; 3. ఇంద్రియములు పదునొకంటిలో నొకటి): చూ, ఇంద్రియములు; 4. ఇంద్రియములైదింటిలో నొకటి: చూ, ఇంద్రియములు; 5. పురుషలక్షణాంగములలో నొకటి. (స్థూలమైన సత్యవాదియు క్రూరుండును నగు. తెల్లనైన నాదోహీనుండగు. పద్మపత్రసమమైన భోగియగు. రక్తవర్ణమైన విద్యావంతుండును లక్ష్మీవంతుండును నగు): చూ, లక్షణాంగములు; 6. స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి (రక్తవర్ణమైన సుఖవతియగు. తెల్లనైయున్న మృత్యుప్రదము. మలినమైన ధనక్షయము. నల్లనైన కలహప్రదమును వంశనాశమునగు. లొట్టిపిట్ట నాలుకమైన గొడ్రాలగు): చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు; 7. సంచారిభావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు ఇరువదిలో నొకటి: చూ, సంచారిభావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు.

జిహ్వామూలీయము, వా. కకారమునకు ముందు ఊర్ధ్వాధోముఖములుగా నుంచెడు అర్ధచంద్రాకృతియగు విసర్గము. (౸).

జిహ్వోష్ఠి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, అనునాసికము.

జీ

జీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కామించెడు అఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౬౦.

జీండ్రము, దే. వి: చూ, పీనుఁగుపెంట.

జీగురు, దే. వి: చూ, రూ-జిగురు. 2.

జీగురుగండె, దే. వి: చూ, రూ-జిగురుగండె.

జీడి, దే. వి. 1: చూ, భల్లాతకి* (ఇదె నల్లజీడి); 2. మామిడి టెంకలోని తెల్లని విత్తు.

జీడిగింజ, దే. వి: చూ, అరుష్కరము. (తెల్ల జీడిగింజ, నల్ల జీడిగింజ అని ద్వివిధము.)

జీడిమామిడి, దే. వి. ముంతమామిడి: చూ, మామిడి. 1-౧౩. (దీని కాయలయందలిదే చాఱపప్పు.)

జీడిమామిడిపండు, ద్వ. వి. వృంతపరిణామఫలము. (తొడిమె పండుక్రింద మాఱినది) దీనినే దొంగపండు అందురు.

జీడియ, దే.వి. ఒకరకము తినుబండము. రూ-జీడె: చూ, భక్ష్యము.

జీడె, —పై.—

జీతగాఁడు, ద్వ. విణ. (జీతము + కాఁడు) 1. నెలజీతగాఁడు: చూ, సేవకుఁడు; వా. 2. రోజుకూలివాఁడు: చూ, సంబళకాఁడు.

జీతనాతములు, జా జీతభత్తెములు. "ఉ. వప్పున జీతనాతము లొసంగుట భూషణమయ్యె పుత్రకా." రా, వి 2, ఆ. 34.

జీతపియ్యాము, అం: చూ, పవాదములు.

జీతము, వై. వి = వేతనమ్. కూలి: చూ, వేతనము.

జీనపటము, దే. వి. దళ్లి: చూ, వస్త్రము. 1-౫-(౫).

జీనము, వై. వి. మెత్తి: చూ, హయము. 1-౫౬.

జీని, దే. వి. 1. గుఱ్ఱపుపల్లము: చూ, హయము; విణ. 2. నాణెమైనది. (జీనిపక్కెర, జీనపని, జీనిపువ్వు, జీనివల, జీనిప్రాఁత దుప్పటము." మొ.)

జీనికివాఁడు. దే. వి: చూ, ముచ్చి.

జీనిపలు, దే. వి. బ. ఒకరకము పక్షి: చూ, ధాన్యము.

జీను, దే. వి. 1: చూ, జీనము; 2. ఒక నిజముటకై అనుగున దిగవేసెడు నాఁగేలుపంటి యనుపసాధనము: చూ, అంగుడు.

జీనుఁగ్రోవి, దే. వి. పాములవాఁడూఁడెడు బుఱ్ఱ: చూ, వీణ. 1-౫౮.

జీనుఁడు, సం. విణ: చూ, వృద్ధుఁడు. 1.

జీనువ, ద్వ. వి. (జీను + వాయి) ఒకానొక పక్షి: చూ, రూ-జీనువాయి.

జీనువముక్కులు, దే. వి. బ: చూ. జీనిపలు.

జీనువాయి, ద్వ. వి: చూ, రూ-జీనువ శశాం. 2, ఆ. 98.

జీబిలిక, దే. వి: చూ, రూ-జిబిలిక*.

జీబు, దే. వి. 1. జేబు, అంగుదాని కట్టుఁగోక: చూ, వస్త్రము. 1-౧; 2. విరళము: చూ, వెలితి. 1; 3. అడవి: చూ, విపినము; 4. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2; 5. ఈరము. విజ. 1, ఆ. 141: చూ, పొద. 2; 6: చూ, పేఁడు; విణ. 7. ఆకులు తీఁగెలు లోనగువానిచేత తఱుచైనవి.

జీబుగొను, దే. అ. క్రి: తఱుచగు. స్వా. 3, ఆ. 84: చూ, దండడించు.

జీబులుకు, దే. వి. నాగబల*: చూ, చెఱ. 2.

జీమూతకుటము, సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము. 1.

జీమూతము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-జీవమూతము. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 2 కొండ: చూ, పర్వతము; 3: చూ, దేవతాళము*; 4. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.

జీమూతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుఁడు. 2: చూ, హిమాంశువు; 3. ఇంద్రుఁడు: చూ, సహస్రాక్షుఁడు.

జీమూలము, సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము.

జీర, వై. వి. = చీరమ్. గీటు. రా. వి. 3, ఆ. 48: చూ, రేఖ. 3.

జీరకము, సం. వి, అ. పుం. = జీలకఱ్ఱ: చూ, సుషవి. 2-౧.

జీరణ, సం వి. ఆ. స్త్రీ — పై. — (నల్ల జీలకఱ్ఱ అని కొందఱు.)

జీరణము, సం. వి అ. పుం. 1.—పై.—; 2. ఇంగువ*: చూ, హింగువు. 1; 3. జాజి*: చూ, సుమనస్సు; 4. సౌవర్చలవణము: చూ, లవణము. 1.

జీరనద్రువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, నారికేళము*.
జీరము, సం. వి. అ. పుం. 1. జీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2; న. 2. నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2-౧. (జీరకద్వయము అని కొందఱు.)
జీరసుపు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౧౬-౧.
జీరా, దే. వి. కవచము, కవచవిశేషము (అని కొందఱు): చూ, వారవారణము.
జీరాడు, దే. అ. క్రి. (జీరి + ఆడు) బట్టకొంగు లోనగునది నేలఁబడి పొరలు: రూ - జీరియాడు - జీరుకాడు- జీరులాడు, తారాడు.
జీరియాడు, —పై.—
జీరు, దే. అ. క్రి. 1. నేలకురాయు; స. క్రి. 2: చూ, అక్కు.
జీరుకాడు. దే. అ. క్రి. (జీరుక + ఆడు): చూ, రూ-జీరాడు.
జీరుకు, దే. వి. రూ-జీర్కు. 1. ఉరియాట: చూ, స్థలనము. 2; 2. జరుగుడు: చూ, జాఱుడు; 3. బ. జరుగుడాఱు: చూ, జీరుకుబండ - రూ-జీర్కుబండ; విణ. 4. జరుగునది.
జీరుకుపాటు, దే. వి: చూ, జీరుకు. 1. అం, భా. ప్ర. 143.
జీరుకుబండ, దే. వి. రూ-జీర్కుబండ. 1. జరుగుడాట: చూ, జీరుకు. 3; 2. జీరుకులాడెడు బండ: రూ-జీర్కుబండ.
జీరులాడు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-జీరాడు.
జీరువాఱు, దే. అ. క్రి. (జీరు + పాఱు) 1. జరుగు: చూ, సాగు; 2. తొలఁగు: చూ, విరియు. 5; 3. క్రమ్ము: చూ, వ్యాపించు.
జీర్కు: చూ, రూ-జీరుకు.
జీర్కుబండ, దే. వి: చూ, రూ-జీరుకుబండ. (జీరుకుబండాటకు-పా. 4, ఆ. 38.)
జీర్ణఘ్నము, సం. వి. అ. పుం. నీరుకనుము*: చూ, మహాకదంబము.
జీర్ణంజీర్ణం వాతాపిజీర్ణం, లో. అగస్త్యుని కడుపునఁబడి వాతాపి జీర్ణించినట్లు, నీ కడుపునఁబడిన యాహారమును నిశ్శేషముగ జీర్ణించుఁగాక, అను తలంపుతో తల్లులు బిడ్డల కుగ్గుపోసి కాళ్ళు చేతులు కడుపు నిమురుచు ఆశీస్సులొసరింతురు.
జీర్ణమంగే సుభాషితమ్, న్యా. సుభాషితము వినువారును ఆచరించువారును లేమినిఁ గడుపున జీర్ణించెను.
జీర్ణము, సం. వి. అ. పుం. 1. = జీలకఱ్ఱ: చూ, సుషవి. 2; విణ. 2. అఱిగినది; 3. చినిఁగినది: చూ, భేదితము; 4. ప్రాఁతది: చూ, పురాతనము.
జీర్ణవృంతము, సం. వి. అ. పుం. తెల్లలొద్దుగు*: చూ, లొద్దుగు.
జీర్ణించు, సం. అ. క్రి. జీర్ణమగు. (తె. ప). అఱుగు - రూ - అఱువు, తేయు.
జీర్ణుఁడు, సం. విణ: చూ, వృద్ధుఁడు. 1.
జీలకఱ, వై. వి. = జీరకః. రూ - జీలకఱ్ఱ - జిలకఱ - జిలకఱ్ఱ; చూ, సుషవి. 2. (గర్భాశయము బాగుచేయును.)
జీలకఱ్ఱ, —పై.—
జీలుగు, దే. వి. 1. బొందుబెండు*: చూ, స్వర్ణపుష్పి; 2. **జీలుగుపిట్ట**: కనుబంటి.

జీవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వీణె మొదలగువాని తంతి చక్కఁగా మ్రోఁగుటకుగాను దానిక్రింద నుంచెడు (జవ) కంబికీఁచు లోనగునది; 2. పాలకూర*: చూ, సుమంగళ; 3. వింటినారి: చూ, స్థావరము. 1; 4. వస*: చూ, విష; 5. నేల: చూ, భూమి. 1; 6. నగలచప్పుడు: చూ, స్వరము. 2-౪౬.(౬౫).
జీవంజీవము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వెన్నెలపులుఁగు; 2: చూ, బెళగువ్వ; 3. ఒకా నొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.
జీవంతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. జమ్మి*: చూ, శమి; 2. తిప్పతీఁగె*: చూ, సోమవల్లి; 3. పాలకూర*: చూ, సుమంగళ; 4. బదనిక*: చూ, వదనిక.
జీవంతిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, వదనిక*; 2. తిప్పతీఁగె*: చూ, సోమవల్లి; 3. గోఁటకూర*: చూ, మారిషము; 4. జేజేపట్టు: చూ, స్వర్గము.
జీవకము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేఁగిస*; 2. జీవకమను గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౧౬; (1-౬౫).
జీవకాళిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సుమంగళ.
జీవకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రాణి: చూ, హంసుఁడు. 2; విణ. 2. జీవించువాఁడు: జీవి; తద్వి.—ఒకరి నను సరించి జీవించువాఁడు. (సం. ప).—ఉపజీవి; 3. వడ్డిచేత బ్రదుకువాఁడు: చూ, వార్ధుషికుఁడు; 4. కొలువుకుకాఁడు: చూ, సేవకుఁడు; 5. పిసినివాఁడు: చూ, లోభి; 6. పాములవాఁడు: చూ, వ్యాళగ్రాహి.
జీవగఱ్ఱ, గ్రా. మి. వి. బ్రతికించు మందు: చూ, మందు. 1.
జీవచ్ఛవము, సం. వి. అ. పుం, న. బ్రతికియుండు శవము, మనుపీనుఁగు: చూ, శవము.
జీవజీవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - జీవంజీవము. 1.
జీవదంతము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు జీవించియుండఁగా కోసి యెత్తినదంతము (దీనికి కాంతి యధికము): చూ, పల్లు. 1. (హస్తి 1-(౫౮). హస్తి. 1-౫౮-(౧).
జీవదుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వైద్యుఁడు; 2: చూ, శత్రువు. 1; విణ. 3. జీవము నిచ్చువాఁడు.
జీవధనము, సం వి. అ. న. గోవులు లోనగునది.
జీవన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పాలకూర*: చూ, సుమంగళ; 2: చూ, వెలుమసంది*.
జీవనము, సం. వి. అ. న. 1. బ్రతుకుతెరువు: చూ, బ్రదుకు. 1; 2. నీళ్లు: చూ, సలిలము; పుం. 3. ఉసుఱు: చూ, ప్రాణము. 6.
జీవని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పాలకూర*: చూ, సుమంగళ; 2. మహామేద*: చూ, వృక్షమహ; 3: చూ, వెలుమసంది*.
జీవనీయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ - జీవ - జీవంతి - జీవని. పాలకూర*: చూ, సుమంగళ.
జీవనీయము, సం. వి అ. న. నీళ్లు: చూ, సలిలము.
జీవనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1.
జీవనౌషధము, సం. వి. అ. న: చూ, జీవగఱ్ఱ.
జీవన్ భద్రాణి పశ్యతి, లో. జీవించినవాఁడై శుభములఁ జూచుచున్నాఁడు. ఉదా.—సాహసంపడి రణ మరణంబు శ్రేయంబని కడింది మార్తురతో నొరసి యుసురుదొరగుట ధర్మంబు

గాదు. 'జీవ న్భద్రాణి పశ్యతి' యను వచనంబుం బాటింప గాదె." (నీతిచంద్రిక.)

జీవన్ముక్తుఁడు, సం. విణ. జీవించియుండియు జ్ఞానముఁగొని సమస్తబంధములను ఖండించి బ్రహ్మనిష్ఠుఁడై ముక్తిఁ బొందినవాఁడు.

జీవన్మృతుఁడు, సం. విణ. జీవించియుండియు చచ్చినవాఁడు.

జీవము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. ఉసురు: చూ, ప్రాణము. 6; 2. తత్త్వము: చూ, స్వభావము; 3. ప్రాణి: చూ, హంసుఁడు. 2; 4. విలంబితనృత్యము: చూ, నాటకము. 1; 5. జంతువు: చూ, శరీరి; పుం. 6. బ్రతుకుతెరువు: చూ, బ్రదుకు. 1; 7: చూ, వేఁగిస*.

జీవమూతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-జీమూతము. 1.

జీవరత్నము, సం. వి. అ. న. శ్రేష్ఠరత్నము: చూ, రత్నములు. 1-౧౦-(౧౦).

జీవలోధని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గలిజేరు*: చూ, వర్షకేతువు.

జీవవృత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. గోవులు గుఱ్ఱములు మొదలగువానిని కాపాడి బ్రతికెడు బ్రతుకు: చూ, బ్రదుకు. 1.

జీవశాకము, సం. వి. అ. పుం. తోఁటకూర*: చూ, మారిషము.

జీవసువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. బ్రతికియున్న బిడ్డలుగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

జీవాంతకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొయ్యతోఁటకూర*: చూ, మారిషము; 2. చిఱ్ఱికూర*: చూ, భండీరము. 2.

జీవాంతకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, వేఁటకాఁడు; 2. ఒకానొక రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-౪.

జీవాంతిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, జీవాంతకము. 1*.

జీవాతువు, సం. వి. ఉ. పుం, న. 1: చూ, జీవగఱ్ఱ: 2. బ్రదుకు తెరువు: చూ, బ్రదుకు. 1; 3. వంటకము: చూ, సాదము. (1).

జీవాత్మ, సం. వి. న్. పుం. 1. జీవుఁడు: చూ, హంసుఁడు. 2; అం. 2: చూ, ఆత్మలు.

జీవి, సం. వి. న్. పుం. 1. జీవుఁడు: చూ, హంసుఁడు. 2; విణ, 2. జీవించువాఁడు: చూ, జీవకుఁడు. 2.

జీవించు, సం. అ. క్రి ఉజ్జీవించు: చూ, బ్రదుకు. 3; తద్వి.— ఒకరిని అనుసరించి జీవించు. (సం. వ.)— ఉపజీవించు.

జీవిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, బ్రదుకు. 1.

జీవితకాలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వయస్సు. 1.

జీవితము, సం. వి. అ. న. 1. ఉసురు: చూ, ప్రాణము. 6; 2. = జీతము: చూ, వేతనము.

జీవితేశుఁడు, సం. వి. అ పుం. 1: చూ, ప్రియుఁడు; 2. యముఁడు: చూ, హరి. 5.

జీవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రాణి: చూ, హంసుఁడు. 2; 2: చూ, వేలుపుటొజ్జ.

జీవుక, వై. వి. =: చూ, రూ-జివుక.

జు

జు, సం. వి. ఉ. న. 1: చూ, యశస్సు; 2: చూ, యుద్ధము. 1.

జుంగము, సం, వి. అ. పుం. బొద్ది*: చూ, వృద్ధదారకము.

జుగుప్స, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అసహ్యత: చూ, రోఁత. 2; 2. దూఱు: చూ, నింద. 1; 3: చూ, దయ; అం. 4: చూ, పాశములు; 5: చూ, దృష్టులు; 6: చూ, రసస్థాయిభావములు: (చూ, రసములు.)

జుప్పము, అం: చూ, వ్యానకరణబంధములు:(చూ, బంధములు).

జులుము, సం. వి. అ. న. క్రూరత.

జుష్టము, సం. వి, అ. న. 1. ఎంగిలి: చూ, భుక్తోచ్ఛిష్టము; విణ. 2. సేవింపఁబడినది: చూ, సేవితము.

జుష్యము, సం. విణ. సేవింపఁదగినది: చూ, సేవ్యము.

జుహురాణము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 2. గాలి: చూ, వాయువు.

జుహూతకువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మోదుగు *.

జుహూరాణము: చూ, రూ-జుహురాణము.

జుహువాణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1.

జుహూవు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. స్రుగ్భేదము: చూ, స్రుక్కు. 1.

జూ

జూ, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. ఆకాశము: చూ; వ్యోమము, 1; 2. నలువరాణి: చూ, సరస్వతి. 1; 3. ఆఁడు దయ్యము: చూ, భూతము; 4. వడి: చూ, వేగము. 3.

జూటము, సం. వి. అ. పుం. = జుట్టు. 1. శివుని జడముడి: చూ, సిక. 1-౧౩; 2. జడముడి: చూ, సిక. 1-౫

జూతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. వేగముగాఁబోవుట: చూ, స్యదము.

జూర్ణము, సం. వి, అ. పుం. = జొన్న: చూ, ధాన్యము.

జూర్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. జ్వరము: చూ, రోగము. 1.

జృ

జృంభ, సం. వి ఆ. స్త్రీ. = జుంబము. 1. ఆవులింత: చూ, హాఫిక; 2. ఉంకింపు: చూ, విజృంభణము.

జృంభకము, అం: చూ, శస్త్రములు.

జృంభణము, సం. వి. అ. న. = జుంబము: చూ, జృంభ. 1-2; 3. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1.

జృంభము, సం. వి. అ. పుం, న. = జుంబము: చూ, జృంభ. 1-2.

జృంభించు, సం. అ. క్రి. 1: (తె. వ.)—ఆవలించు-రూ- ఆవురించు - ఆవులించు; 2: చూ, విజృంభించు.

జృంభితము, సం. వి. అ. న, 1. ఆవులింత: చూ, హాఫిక; 2. ఒకానొక రతిబంధము: చూ, రతిబంధములు; 3 కోరిక: చూ, వాంఛ; విణ. 4. పెరిగినది: చూ, సుర; 5. వికసించినది: చూ, హసితము. 1; అం. 6: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

జె

జెండా, వా. వి: చూ, సిడము.

జెండాకుచ్చు, దే. వి: చూ, ప్రవిక.

జెంత, వై. వి. = యంత్రత. ధూర్తురాలు: చూ, స్త్రీ. 1-౪౬-(౧).

జెగ, వై. విణ. = జగత్: చూ, రూ-జగ.
జెగిలికాఁడు, దే. వి. 1: చూ, రసికుఁడు; 2. రాహుత్తుఁడు: చూ, సాది. 1.
జెట్టి, దే. వి. 1. పందెపు కోడిపుంజుపేరు: చూ, పుంజు; 2. శూరుఁడు: చూ, హంవీరుఁడు; 3. మల్లుఁడు: చూ, సాదన జోదు; 4. వేఁటకుక్క పేరు; చూ, సివంగి. 2; విణ. 5: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు.
జెట్టిపెనఁకువ, దే. వి: చూ, మల్లశాస్త్రము; 2: చూ, కుస్తీ.
జెడ్డ, దే. వి: చూ, రూ-జడ్డ.
జెన, దే. వి: చూ, జిన.
జెబర, దే. వి. పిల్లకొమ్మ: చూ, శాఖ. 1-౨.
జెబరదస్తీ, వా. వి. మోటుతనము.
జెముడు, వై. వి. = సింహుండః*: చూ, స్నుహి.
జెయిలు, వా. వి: చూ, బంధనాలయము: (చూ, సదనము. 1.)
జెఱఖి, వా. వి. ముంలిది: చూ, స్త్రీ. 1-౩౦.
జెఱి, దే. వి. రూ-జెఱ్ఱి. 1: చూ, సర్పము. 1-౪-(౨౯.) తద్వి. - ౧. ఒకజాతి చిన్నజెఱ్ఱి:—(సం. ప.)-ఆహావువు, ఆధారికి: చూ, సర్పము. 1-౪-(౪౪).
జెఱిపోతు, రూ-జెఱ్ఱిపోతు. —పై.—
జెఱ్ఱి, రూ-జెఱి. —పై.—
జెఱ్ఱిపోతు, రూ-జెఱిపోతు. —పై.—
జెల, వై. వి: చూ, సెలయూట.
జెలగ, వై. వి = జలూకా: చూ, బుడ్డపిడుఁదు.
జెలాకంటె, ద్వ. వి. ఒకరకము డేగ: చూ, శ్యేనము.
జెల్ల, దే. వి. 1. జెల్ల అను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1; వా. వి. 2 చెంపకాయ.
జెల్లకాయ, వా. వి. చెంపకాయ.
జెవ, వై. వి. = శక్తి: చూ, శక్తి. 1.
జెష్ట, వా. వై. వి. = జ్యేష్ఠా: చూ, పెద్దమ్మ. 1.

జే

జే, వై. అవ్య. = జయ. రూ-జేజే. 1: చూ, దీవన : 2: చూ, నమస్కారము.
జేంద్ర, దే. వి. దేంద్ర. (జేంద్రవాఁడు, జేంద్రది): చూ, సాలెవాఁడు.
జేంద్రవాఁడు, దే. వి. దేవాంగి: చూ, సాలెవాఁడు.
జేగంట, వై. వి. = జయఘంటా. 1. కాంస్యవాద్యవిశేషము: చూ, వీణ. 1-౪౬-(౧); 2. గెలుపు లోనగు సమయము లందు కొట్టెడు పెద్దగంట, జయభేరి: చూ, వీణె.
జేగుఱించు, దే. అ. క్రి. రూ - జేవుఱించు. ఎఱ్ఱనగు: చూ, పల్లటిల్లు.
జేగుఱు, దే. వి. రూ-జేవుఱు. 1. ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 6-౪; విణ. 2. ఎఱ్ఱనిది: చూ, వర్ణము. 6-౪-(౧).
జేగుఱుఁబురువు, ద్వ. వి. రూ-జేవురుఁబురువు. ఇంద్రగోపము: చూ, పట్టుపురుగు: (చూ, పురుగు.)
జేగుఱుఱాయి, దే. వి. కావిఱాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౩)
జేజె, వై. వి. = జయజయ. దేవుఁడు. అప్ప. యు, కాం. 160: చూ, వేలుపు.
జేజే, వై. వి. 1. = —పై.—; 2: చూ, నమస్కారము; 3. ఇంద్రుఁడు: చూ, సహస్రాక్షుఁడు; 4 దేవుఁడు. పాండు. 2, ఆ. 137: చూ, వేలుపు.
జేజేగట్టు, వై. వి. మేరుపర్వతము: చూ, పర్వతము.
జేజేగిడ్డి, వై. వి. వేల్పుటావు: చూ, ధేనువు.
జేజేపట్టు, ద్వ. వి: చూ, స్వర్గము.
జేజేపనియరదము, వై వి. మబ్బు. శాం. సాంబ. దేవ. 21: చూ, మేఘము. 1.
జేజేలగట్టు, వై. వి: చూ, జేజేగట్టు.
జేజేలపట్టు, ద్వ. వి: చూ, జేజేపట్టు.
జేజేలపాలెము, వై. వి. —పై.—వేం, ఆ. 22.
జేజేలమానికము, వై. వి. చింతామణి. ఆం, భా. ప్ర. 68: చూ, రత్నము. 1.౧౧.
జేడియ, దే. వి. రూ-జేడె. బురదనేల: చూ, భూమి. 1..౬౦.
జేడె, —పై.—
జేత, సం. విణ. 1. జయించువాఁడు: చూ, విజయి
జేతరి, —పై.—
జేతవ్యుఁడు, సం. విణ. జయింపఁదగినవాఁడు: చూ, విజయి.
జేన, దే. వి. జిట్ట. (9 అంగుళములు.) (12 అం. అని కొందఱు): చూ, వితస్తి.
జేనెడు, వా. వి: చూ, హస్తము. 1-౩౦.
జేపెట్టు, ద్వ. వి. తిమ్మె: చూ, దీవించు.
జేబ, అం: చూ, రూ-చేబ.
జేబు, దే. వి. 1: చూ, రూ-జీబు. 1; వా. వి 2. చొక్కాకు కుట్టినసంచి "జేబురుమాలు-జేబులోని రూకలు.": చూ, సంచి.
జేబుతువాలు, వా. వి. జేబునందుంచుకొనెడు తువాలు. జేబు తువాలు-రూ-జేబురుమాలు: చూ, వస్త్రము. 1-౬౫.
జేబురుమాలు, వా. వి. —పై.—
జేభేరి, వా. వి వై. = జయభేరి: చూ, స్వరము. 2..౪౬-(8).
జేమనము, సం. వి. అ. న: చూ, సాపాటు.
జేమి, వై. వి. = జామి*: చూ, జామ.
జేయుఁడు, సం. విణ: చూ, జేత.
జేరుబందు, వా. వి. వెడల్పుగానుండు ఒకానొక నగ.
జేవుఱించు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-జేగుఱించు. స్వా. ౬,ఆ. 18.
జేవుఱు, చూ, రూ-జేగుఱు.
జేవుఱుగండ్లు, దే. వి. బ. కోటలోనుంచి తుపాకులు కాల్చెడు రంధ్రములు: చూ, రంధ్రము. 1-౧౮.
జేవుఱుఁబురువు, ద్వ. వి: చూ, రూ-జేగుఱుఁబురువు.

జై

జైతుఁడు, సం. విణ: చూ, జేత.
జైనము, సం. వి. అ. న. జైనమతము: చూ, మతము. 7.
జైనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. జైనశాస్త్రమును చదివినవాఁడు; 2. జైనమతస్థుఁడు.

జైమినీయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మీమాంసశాస్త్రజ్ఞుఁడు.
జైవాతృకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు; 2. పంటకాఁపు: చూ, వ్యవసాయి; 3: చూ, వైద్యుఁడు; 4. కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1; విణ. 5. దీర్ఘాయువు: చూ, వృద్ధుఁడు; 6. చిక్కినవాఁడు: చూ, బక్కవాఁడు.

జో

జోంగికము, సం. వి. అ. న. 1. అగురుచందనము; చూ, రాజార్హము. 1; పుం. 2. అగురు*: చూ, తెంటుప.
జోక్యము, వా. వి. సంబంధము.
జోటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దుప్పటి: చూ, వస్త్రము.
జోటింగుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 2: చూ, మహావ్రతి.
జోనళము, సం. వి. అ. పుం. 1. కక్తవర్ణాధిక కృష్ణవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6-ఉ-(౧); 2. జొన్న*: చూ, సస్యము. 1. స్తంభకరి. 1-౨ఉ-౨౦. (జోనకము); విణ. 3. రక్తవర్ణాధిక కృష్ణవర్ణము కలది: చూ, వర్ణము. 6-ఉ-(౧). (రూ- జోనాళము.)
జోనాళము, —పై.— (జోనకము అని కొందఱు).
జోష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-యోష. ఆఁడుది; చూ, స్త్రీ.
జోషిత, —పై.—
జోషిత్తు, —పై.—
జోషీలు, అం. శుక్లవాలగౌడబ్రాహ్మణులలో నొకశాఖవారు: (చూ, శుక్లవాలగౌడ బ్రాహ్మణులు): చూ, బ్రాహ్మణులు.

జౌ

జౌహకము, సం. వి. అ. పుం. ఊసరవెల్లి: చూ, సరటము.

జ్ఞ

జ్ఞ, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుఁడు; 2. బుధగ్రహము: చూ, సౌమ్యుఁడు. 1; 3. ఆత్మ: చూ, హంసుఁడు. 2; 4. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.
జ్ఞపితము, సం. విణ. చంపఁబడినది: చూ, ప్రోక్షితము. 2.
జ్ఞప్తము, సం. విణ. తెలుపఁబడినది: చూ, సూచితము. 2.
జ్ఞప్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. తెలివి: చూ, హృల్లేఖము; 2. తలఁపు: చూ, స్మృతి.
జ్ఞప్తివచ్చు, మి. అ. క్రి. తోఁచు: చూ, స్ఫురించు. 2.

జ్ఞా

జ్ఞాత, సం. విణ. లౌకిక వైదికకార్యములఁ దెలిసినవాఁడు.
జ్ఞాతము, సం. విణ. తెలియఁబడినది: చూ, వ్యక్తము. 2.
జ్ఞాతవ్యము, సం. విణ. తెలియఁదగినది: చూ, వేద్యము.
జ్ఞాతసిద్ధాంతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. సూర్యసోమసిద్ధాంతములఁ దెలిసినవాఁడు, ఏదైన నొక శాస్త్రతత్వము నెఱిఁగినవాఁడు (అని కొందఱు); చూ, తాంత్రికుఁడు.
జ్ఞాతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. పాలివాఁడు: చూ, సగంధుఁడు; 2. తండ్రి: చూ, సవిత. 2.
జ్ఞాతిరేయుఁడు, అం. 1. పుత్రులు పండ్రెండుగురిలో నొకఁడు: చూ, పుత్రులు; పుం. 2. జ్ఞాతికొడుకు; చూ, సూనుఁడు. 1.
జ్ఞాతిశ్చే దనలేన కిమ్, న్యా. జ్ఞాతియున్నచో నిప్పేల? "జ్ఞాతి గుట్టు అరఁటికట్టు పోదని" యర్థము
జ్ఞాతులు, అం. సపిండులు, సగోత్రులు, సోదరులు, సనాభులు. (4).
జ్ఞాతజ్ఞేయసంబంధము, అం: చూ, సంబంధములు.
జ్ఞానత్రయము, అం. సంజ్ఞానము, విజ్ఞానము, ప్రజ్ఞానము: (చూ, త్రయము.)
జ్ఞానదర్పణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పూర్వాద్వైతవిశేషము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.
జ్ఞానదర్పుఁడు, —పై.—
జ్ఞానసాధులు, అం: చూ, సాధులు.
జ్ఞానము, సం. వి. అ. న. 1. మోక్షవిషయమైన తెలివి: చూ, బుద్ధి; అం. 2: చూ, గుణములు; 3: చూ, ఐశ్వర్యములు; 4: చూ, షోడశసంధులు; 5: చూ, నృత్తహస్తములు.
జ్ఞానయోగము, అం: చూ, యోగములు.
జ్ఞానవృద్ధు, అం. వృద్ధులు ముగ్గురిలో నొకఁడు: చూ, వృద్ధులు: (చూ, త్రయము.)
జ్ఞానశక్తి, అం: చూ, ఇచ్ఛాదులు: (చూ, త్రయము.)
జ్ఞానసంధువు, సం. వి. ఉ. పుం. (శి. అని కొందఱు) జీవేశ్వరుల యాథార్థ్యము నెఱిఁగినవాఁడు.
జ్ఞానాంబ, అం: చూ, అంబ. 5.
జ్ఞానాత్మ, అం: చూ, ఆత్మలు.
జ్ఞానాదేర్నిష్కర్షవదుత్కర్షోఽప్యంగీకార్యోబాధకాభావాత్, న్యా. స్థావరప్రపంచమునుండి జ్ఞానము ఎట్లు మూరముగానుండునో అట్లే ఈశ్వరునియందు జ్ఞానము మూర్తిమంతమై ఉండును.
జ్ఞానార్థము, అం. వింశతివిగ్రహములలో నొకటి: చూ, విగ్రహములు.
జ్ఞాని, సం. వి. న్. పుం. 1. జోస్యుఁడు: చూ, సాంవత్సరుఁడు; 2. కోడి: చూ, పుంజు; విణ. 3: చూ, విద్వాంసుఁడు.
జ్ఞానేంద్రియపురి, అం: చూ, పురులు.
జ్ఞానేంద్రియము, సం. వి. అ. న. తెలిసికొనెడి యింద్రియము: చూ, ఇంద్రియములు.
జ్ఞానేంద్రియములు, అం: చూ, వికారములు; (జ్ఞానేంద్రియములు 5, కర్మేంద్రియములు 5. ప్రాణవాయువులు 5, చిత్తము 1.) (జ్ఞానేంద్రియములు — త్వక్కు, చక్షువు, శ్రోత్రము, జిహ్వ, ఘ్రాణము, ప్రాణము: చూ, ఇంద్రియములు.)
జ్ఞానేనహీనాః పశుభిస్సమానాః, లో. తెలివిలేనివాఁడు పశువుతో సమానము.
జ్ఞాపకము, సం. విణ. తెలియఁజేయునది: చూ, సూచికము.
జ్ఞాపనము, సం. వి. అ. న. తెలియఁజేయుట: అమ్.
జ్ఞాపితము, సం. విణ. తెలుపఁబడినది: చూ, సూచితము. 2.

జ్ఞే

జ్ఞేయము, సం. విణ. తెలియఁదగినది: చూ, వేద్యము.

జ్యా

జ్యా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వింటినారి: చూ, స్థావరము. 1; 2. నేల: చూ, భూమి. 1; 3. తల్లి: చూ, మాత. 1.

జ్యాని, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ముదిమి: చూ, ముసలితనము; 2. కీడు: చూ, హాని. 2; 3. ఏఱు: చూ, నది.

జ్యాయుఁడు, సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) 1. మిక్కిలి ముసలి వాఁడు: చూ, వృద్ధుఁడు; 2. మిక్కిలి శ్రేష్ఠుఁడు: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. 2; 3. తోఁడబుట్టినయన్న: చూ, సహోదరుఁడు.

జ్యారోపణప్రకరణము, అం: చూ, ప్రమేయములు.

జ్యే

జ్యేష్ఠ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. జ్యేష్ఠానక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1; 2. నాయకుఁడు మిక్కిలి ప్రేమించిన నాయిక: (చూ, నాయిక) : చూ, స్వీయ; 3. మూదేవి: చూ, పెద్దమ్మ. 1; 4: అప్ప: చూ, సహోదరి; 5: చూ, బల్లి; అం. 6. నక్షత్రములు ఇరువదేడింటిలో నొకటి: చూ, రిక్క. 1-౧౮.

జ్యేష్ఠత్వంతు నహిజ్యేష్ఠ్యే జ్యేష్ఠత్వం గుణ ఉచ్యతే, న్యా. జ్యేష్ఠత్వమనఁ బెద్దవాఁడగుటగాదు. గుణమునుబట్టి వచ్చిన పెద్దతనమే పెద్దతనము.

జ్యేష్ఠము, సం. వి. అ. పుం. 1: జ్యేష్ఠమాసము: చూ, మాసము. 1; 2. ఆంచ: చూ, హంస. 1; 3. కురువేరు *: చూ, హ్రీబేరము; 4. మేలిమి: చూ, శ్రేష్ఠము; అం. 5: చూ, మాసములు.

జ్యేష్ఠామూలీయము, సం. వి. అ. పుం.-1-5.—పై.—

జ్యేష్ఠి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జ్యేష్ఠానక్షత్రముతోఁ గూడిన పున్నమ గల నెల: చూ, పున్నమ.

జ్యేష్ఠుఁడు, సం. విణ: చూ, జ్యాయుఁడు.

జ్యేష్ఠోభ్రాతా పితృసమః. న్యా. పెద్దన్న తండ్రితో సమానుఁడు.

జ్యై

జ్యైష్ఠము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జ్యేష్ఠము. 1-5.

జ్యైష్ఠి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, జ్యేష్ఠి.

జ్యో

జ్యోక్, సం. అవ్య. దీర్ఘమగు మాట: చూ, శబ్దము. 2.-౩౮.

జ్యోతి, సం. వి. న్. న. 1. = జోతి. వెలుఁగు: చూ, వెలుతురు. 1; 2. రిక్క: చూ, నక్షత్రము. 1; 3. చూపు: చూ, వీక్షణము; 4. కన్ను: చూ, లోచనము. 1; న. 5. దేవవృక్షములలోని యంగవృక్షము: 6. మంట: చూ, వహ్ని. 1-౨౬; 7; ధనము: చూ, విత్తము. 1; 8. జన్నము: చూ, యజ్ఞము; 9. వేదాంగమగు జ్యోతిషము: చూ, జోస్యము; పుం. 10. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 11: చూ, సూర్యుఁడు; 12: చూ, హిమాంశువు; 13. కొడుకు (సకారాంతమని కొందఱు): చూ, పుత్రుఁడు. 1.

జ్యోతిరింగణము, సం. వి. అ.పుం. మిణుఁగుఱుఁబురువు: చూ, పురుగు.

జ్యోతిర్బీజము, —పై.—

జ్యోతిర్మాలి, సం. వి. న్. పుం.—పై.—

జ్యోతిర్లత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జ్యోతిష్మతి*: చూ, మానేరు (తీఁగెజాతి.)

జ్యోతిర్లింగములు, అం. భీమేశలింగము, విశ్వేశ్వరలింగము, విరూపాక్షలింగము, మల్లికార్జునలింగము, రామేశ్వరలింగము (5).

జ్యోతిషము, సం. వి. అ. న. 1. = జోస్యము: చూ, జోస్యము; అం. 2. (అంగము. 9): చూ, వేదాంగములు; 3: చూ, శస్త్రములు; 4: చూ, విద్యలు; 5: చూ, శాస్త్రములు; 6: చూ, ఉపవిద్యలు: చూ, మహావిద్యలు; 7: చూ, వేదాంగములు.

జ్యోతిషికుఁడు, సం. వి. అ. పుం = జోస్యుఁడు: చూ, సాంవత్సరుఁడు.

జ్యోతిషుఁడు, —పై.—

జ్యోతిష్కుఁడు, —పై.—

జ్యోతిష్టోమము, అం. 1: (చూ, స-మ-హీనతానములు): చూ, సర్వతానములు; 2: చూ, క్రతుచతుష్టయము.

జ్యోతిష్మతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మానేరు*.

జ్యోతిష్యము, సం. వి. అ. పుం. చిత్రమూలము*: చూ, వహ్నిసంజ్ఞికము.

జ్యోతిష్కాస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మానేరు*.

జ్యోతిహ్వా, —పై.—

జ్యోత్స్న, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చందిరిక: చూ, వెన్నెల; 2. వెన్నెల రేయి: చూ, రాత్రి.

జ్యోత్స్నాప్రియము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వెన్నెలపులుఁగు.

జ్యోత్స్నావృక్షము, సం. వి. అ. పుం: చూ, శిఖాతరువు*.

జ్యోత్స్ని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-జ్యోత్స్న. 1-2; 3; చూ, పొట్ల*.

జ్యోత్స్నిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చందిరిక: చూ, వెన్నెల.

జ్యోత్స్నికి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—

జ్యౌ

జ్యౌతిషికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. = జోస్యుఁడు: చూ, సాంవత్సరుఁడు.

జ్యౌత్స్ని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వెన్నెలరేయి: చూ, రాత్రి.

జ్వ

జ్వరము, సం. వి. అ. పుం. 1. వేఁకి: చూ, రోగము. 1; అం. 2. అవస్థలు పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, అవస్థలు (ద్వాదశావస్థలు.)

జ్వరితుఁడు, సం. విణ. జ్వరముగలవాఁడు: చూ, వ్యాధితుఁడు.

జ్వలదంగారము, సం. వి. అ. పుం. కొఱకచ్చు, కొఱవి: చూ, వహ్ని. 1.—౨౪.

జ్వలనము, సం. వి. అ. న. 1. మంట: చూ, వహ్ని. 1.-౨౬; పుం. 2. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1.

జ్వలించు, సం. అ. క్రి. 1. ఎరియు: చూ, మండు. 1; 2. వెలుఁగు: చూ, ప్రకాశించు; 3. మండిపడు, చుఱుకుమని నొచ్చు: చూ, మండు. 1.

జ్వలితము, సం. విణ. 1. మండినది: చూ, ప్రజ్వలితము. 1; 2. ప్రకాశించినది: చూ, శోభితము.

జ్వా

జ్వాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మంట: చూ, వహ్ని. 1.—౨౬.

జ్వాలము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

జ్వాలాజిహ్వుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్నిహోత్రుఁడు: చూ, వహ్ని. 1; 2. పార్వతియొక్క దూత: చూ, పార్వతి. 1.

జ్వాలామాలము, సం. వి. అ. పుం. అగ్నిలోకము: చూ, లోకము. 1.

జ

జ: చూ, చ.

జంకించు, వై. స. క్రి. 1: చూ, బెదరించు; 2: చూ, సంకోచించు.

జంకు, వై. వి.=శంకా. 1: చూ, వెఱపు; 2: చూ, సంకోచము. 3; అ. క్రి. 3: చూ, భయపడు; 4: చూ, సంకోచించు.

జంకె, వై. వి.= సంకోచ. రూ-జంకెన: చూ, సంకోచము. 3.

జంకెన, వై. వి.= సంకోచ. 1.—పై.— పా. 1, ఆ. 124; 2: చూ, వెఱపు.

జంకెయొనర్చు, ద్వ. స. క్రి. (జంకె + ఒనర్చు): చూ, బెదరించు.

జంగ, వై. వి. 1.= జంఘ: చూ, పిక్క; 2. ప్లుతగతిభేదము. ఆం, భా. ద్వి. 198: చూ, హయము; 3. దాఁటు: చూ, లంఘ.

జంగగంతు, ద్వ. వి. దాఁటు: చూ, లంఘ.

జంగగొను, ద్వ. స. క్రి. (జంగ + కొను) 1. దాఁటు పా. 2, ఆ. 73: చూ, తరించు; అ. క్రి. 2. దుముకు: చూ, లంఘించు.

జంగనడక, ద్వ. వి. కాలు చాఁచిపెట్టి నడచు నడక: జంగనడపు.

జంగనడపు, —పై.—

జంగపిల్లి, వై. వి.= జంగలబిడాల, రూ- జంగుపిల్లి. అడవిపిల్లి: చూ, మార్జాలము.

జంగము, వై. వి.= జంగమ. శూద్రులలో శివదాసుఁడు (జంగములలో పూజ్యుఁడైనవానిని జంగమయ్య, జంగముదేవర అని చెప్పుదురు.)

జంగాళము, వై. వి. నిడువాటు. (శ. ర.)

జంగి, దే. వి. ఒకానొక తుపాకి: చూ, బాణము. 1-౧.

జంగిడి, వా. వి. ఒకానొక తట్ట: చూ, సజ్జ. 1.

జంగియ, దే. వి. రూ-జంగె. గజ్జెలనుగ: చూ, భూషణము. 2.

జంగిలి, దే. వి. 1. చిన్న సేనకు అధికారి. ఆం, భా. ద్వి. 184: చూ, సైనికుఁడు; 2. ఆవులమంద: చూ, ధేనువు; 3. పశులమంద: చూ, మృగము. 1.

జంగిలిగమికాఁడు, దే. వి: చూ, జంగిలి. 1.

జంగుపిల్లి, వై. వి.=: చూ, రూ-జంగపిల్లి.

జంగె, దే. వి: చూ, రూ-జంగియ. రాజ. 2, ఆ. 114.

జంజడ, దే. వి. 1. చీలి: చూ, శూలము; 2. చాయమేకు. ఆం, భా. ద్వి. 203: చూ, ఐండికన్ను.

జంజా, దే. వి. గుంపు: చూ, సమూహము.

జంజాటము, దే. వి. 1. తగులము, కోరిక: చూ, వాంఛ; 2. సంసారము పెంపుకొఱకు పడెడి శ్రమము: చూ, శ్రమము. 1; వై. వి. 3.= జంఝూట. దంబము: చూ, బడాయి. 3.

జంజాడి, వై. వి. = యమధాటి. నిడుపుపదుఁజాగల కత్తి. రూ- జంజాళి- జముదళము- జముదాఁడి: చూ, రిష్టి. 2-౮.

జంజాళి, వై. వి. = —పై.—

జంట, వై. వి.= ద్వంద్వ. రూ-జమట. 1. ఉద్ది: చూ, సంగడి. 5; 2. ఇనుమడి: చూ, రెట్టి. 1; ద్ర. 3. రూ-జమిట. వెంట: చూ, వెంబడి.

జంటకాయ, ద్వ. వి. అమడకాయ, కవలకాయ.

జంటపిట్ట, వై. వి. కోకము. ఆం, భా. ద్వి. 94: చూ, బటువుగువ్వ.

జంటముక్కాలి, ద్వ. వి (జంటమూఁకు + కాలు) తుమ్మెద. అచ్చ. యు, కాం. 470: చూ, భ్రమరము.

జంటమోములవేలుపు, ద్వ. వి. అగ్నిదేవుఁడు: చూ, వహ్ని. 1.

జంటరాసి, వై. వి. మిథునరాశి: చూ, రాశి. 2.

జంటలు, వై. వి. బ. అమడపిల్లలు.

జంటి, దే. వి. సరిగపట్టె. రూ-జంటీ.

జంటీ, —పై.—

జంటు, వై. అ. క్రి. జంటపడు (అప్ర.)

జంత. దే. విణ. రూ-జంతె. ధూర్తురాలు. శకాం. 4, ఆ. 119: చూ, స్త్రీ. 1-౪౬.—(౧).

ౙంతపట్టు, దే. అ. క్రి. కలుపు తెగి చక్కఁగ పండుటకై పైడ నడుమ దున్ను.

ౙంతరము, వై. వి. = యంత్రము. 1. కీలుపనిముట్టు. రూ- జంత్రము; చూ, యంత్రము. 1; 2. కీలుబొమ్మ; చూ, స్త్రీ. 1-౮౦.

ౙంత్రము, —పై.—

ౙంతిక, వై. వి. = యంత్రిక. సాదెపత్తు: చూ, భక్ష్యము.

ౙంతికపుంచు, ద్వ. వి. అనేకరంధ్రములుగల కలుపు: చూ, వ్రణము. 1-౬.

ౙంతియ, వా. వి. కంచె. రూ-జంతె.

ౙంతె, దే. విశే. 1. రూ-జంత; 2 : చూ, రూ- జంతియ.

ౙంత్రకాఁడు, వై. వి. (జంత్రము + కాఁడు) కీలుకాఁడు : చూ, సూత్రధారుఁడు.

ౙంత్రము, వై. వి. 1 : చూ, సూత్రము. 5; 2. = యంత్రమ్. కీలుబొమ్మ : చూ, స్త్రీ; 3 : చూ, రూ- జంతరము.

ౙందియము, వై. వి. = యజ్ఞోపవీతమ్. రూ- జందెము - జన్నిదము : చూ, (యజ్ఞోపవీతము): చూ, సూత్రము. 1-౧౫.

ౙందెము, వై. వి. = —పై.—

ౙంపతి, వై. వి. = జంపతీ-దంపతీ. ఆలుమగలు. ఆంధ్ర. పదా. నర. 103 : చూ, ఇలునింపడము.

ౙంపము, దే. వి. అంకెవన్నె తగిలించెడు దారము లోనగునది.

ౙంపాడు, దే. అ. క్రి. (జంపు + ఆడు) కదలు: చూ, సలించు.

ౙంపారు, దే. అ. క్రి. (జంపు + ఆరు) : చూ, మంచగించు.

ౙంపాలు, దే. వి. జోలపాట : చూ, స్వరము. 2.- ౫౬-(౪).

ౙంపు, దే. వి. 1. ముత్యములు లోనగువాని కుచ్చు (తేక) జాలరు : జగజంపు, జల్లి, జాలరు, జాలీ, జొంపము; (సం. వ.)—ఝలరి-రూ-ఝల్లర-ఝల్లరము-ఝల్లరి-ఝల్లిరి-ఝాల్లర-ఝాల్లరి; 2. ఆలస్యము విజ. 2, ఆ. 187 : చూ, విలంబము. 1; 3 : చూ, సస్పందనము ; విశే. 4. నిడివైనది : చూ, మూల. 2; అం. 5 : చూ, మల్లశాస్త్రము.

ౙంపులు, ద్వ. వి. బ. (జంపు + పూలు) చెంపస్వరము : చూ, భూషణము. 2-౮-(౧౮).

ౙంపె, వై. వి. = ఝంపా. ఝంపటము. పదియక్షరముల కాలము : చూ, ఝంప. 2.

ౙంబి, వై. వి. = శమీ* : చూ, శమి.

ౙంబు, వై. వి. 1. = శమి. రూ-జమ్మి* : చూ, శమి; 2. = జంబూ, జంబువు, జంబూనది, జంబేఱు-రూ-జమ్మేఱు-ౙమ్మేఱు: చూ, నది; దే.వి.3. రూ. జమ్ము. ఒకరకముగడ్డి*: చూ, తృణము. 1.

ౙంబుఖానా, వా. వి. జముకాణము : చూ, వస్త్రము. 1-౬౬.

ౙంబుగూడ, వా. వి. (జమ్ముతో నల్లినది) గూడ : రూ-జమ్ముగూడ : చూ, వాదిత్ర.

ౙంజేరు, వై. వి. = :చూ, జంబు. 2.

ౙక్కర, దే. వి. = ఝర. 1. ఏఱు : చూ, నది; 2. ఊట: చూ, ప్రవాహము. 1.

ౙక్కరరాయఁడు, ద్వ. వి. కడలి : చూ, సముద్రము. 1.

ౙక్కలించు, దే. స. క్రి. గేలిచేయు (అప్ర.)

ౙక్కవ, వై. వి. = చక్రవాకి. రూ-జక్కువ: చూ, బటువుగువ్వ.

ౙక్కవకవవిప్పు, ద్వ. వి. చంద్రుఁడు. అం, సం. దే. 15 : చూ, హిమాంశువు.

ౙక్కవగొంగ, —పై.—

ౙక్కవచంటి, ద్వ. వి. ఒకానొక ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౨౪౦.

ౙక్కవలయంటు, ద్వ. వి, : చూ, సూర్యుఁడు. నాం. దే. 9.

ౙక్కవలఱేఁడు, —పై.—

ౙక్కి. దే. వి. 1. గుఱ్ఱము : చూ, హయము; 2. ఘట్టరము; చూ, తిరుగలి. 1.

ౙక్కించు, దే. అ. క్రి : చూ, బద్ధమగు.

ౙక్కిణి, దే. వి. 1. ఒకానొక ఆట : చూ, నాటకము. 1; వై, వి 2. = యక్షిణీ. ఒకానొక జాతి; 3. = యక్షిణీ. లోకాంతరము పొంది దేవత్వము పడసిన ముత్తైదువ, మృతసువాసిని: చూ, స్త్రీ. 1-౭౩.

ౙక్కిని, వై. వి. 1. కుబేరుని భార్య: చూ, భార్య; 2. = యక్షిణీ: చూ, జక్కిణి. 3.

ౙక్కినీఁడు, ద్వ. వి. (జక్కిని + ఈఁడు) కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.

ౙక్కిమోరవేలుపు, దే. వి : చూ, కింపురుషుఁడు.

ౙక్కులఱేఁడు, ద్వ. వి : చూ, జక్కినీఁడు.

ౙక్కులతేనిచెలికాఁడు, ద్వ. వి : చూ, శివుఁడు.

ౙక్కులవాండ్రు, ద్వ. వి. బ. కామేశ్వరిని గొలిచెడి యొకానొక జాతివాండ్రు. జక్కులు : (చూ, జక్కిణి. 2.)

ౙక్కులు, దే. వి. బ. 1. —పై —; వై. వి. 2. = రూ-యక్షః. యక్షులు, దేవతలతో నొకజాతి : చూ, వేలుపు.

ౙక్కువ, వై. వి. = చక్రవాకి : చూ, రూ- జక్కవ.

ౙగ, వై.విశే. రూ-జగా-జెగ = జగత్. గొప్పది. (వ్యుత్పత్తియందు జగము శబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. ఉదా.—జగజంపు. జగజల్లి, జగజెట్టి, జగవేలుపు, జగహజారము. మొ) : చూ, విపులము.

ౙగజంటు, వై. వి. = జగద్భట : చూ, సమర్థుఁడు.

ౙగౙంత, ద్వ. వి. 1. మాయకాఁడు : చూ, ప్రాతిహారకుఁడు; 2. మాయలాఁడి : చూ, స్త్రీ 1-౬.

ౙగౙంపు, ద్వ. వి: చూ, జంపు. 1. ఆం, భా. ద్వి. 193.

జడదారి, వై. వి. = జటాధారి. 1. జటలు దరించిన ఋషి: చూ, సన్న్యాసి. 1; 2. వనసంవాసి: చూ, ముని. 1; 3: చూ, శివుఁడు. ఆం. పదా. సుర. 10.

జడదారికన్నాప, ద్వి. వి. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

జడదారి చెవిబుగ్గ, ద్వి. వి. జహ్నువనెడు ఋషి. చెవినుండి యూరివచ్చిన జలము, దేవగంగ. వేం, ఆం. 18: చూ, నది.

జడదారి యింటికోడి, ద్వి. వి. ఇంద్రుఁడు. సాం. దే. 11: చూ, వేలుపుఱేఁడు.

జడను, వై. వి. = జడతా. జాడ్యము. ఆలస్యము. స్వా. 3, ఆ. 48: చూ, విలంబము. 1.

జడనుపడు, వై. అ. క్రి. రూ-జడ్డువడు-జబ్బువడు-జంపారు. మందమగు. స్వా. 3, ఆ. 118: చూ, మందగించు.

జడప్రత్తి, ద్వి. వి. ఒకానొక ప్రత్తి*: చూ, సముద్రాంత. 3.

జడబిళ్ల, ద్వి. వి. ఆఁడువారి శిరోభూషణములలో నొకటి: చూ, భూషణము. 2.

జడముడి, ద్వి. వి. గుండ్రముగా ముడిచిన జడలముడి; జై. 1, ఆ. 2: చూ, సిక. ౧-౫.

జడముడిజంగము, ద్వి. వి. కపర్ది: చూ, శివుఁడు.

జడలదారి, వై. వి. అడవికాఁపు: చూ, ముని. 1.

జడలమెకము, వై. వి. = జటామృగము. కేసరి: చూ, సింహము.

జడి, వై. వి. 1. వాన. కళా. 7, ఆ. 19, చూ, వాన. 1; 2. జల్లు: చూ, వాన. 1; విణ. 3. ఎల్లప్పుడు. పా. 2, ఆ. 44: చూ, సతతము. 2; దే. వి. 4. బాధ. కాశీ. 4, ఆ. 51: చూ, శోకము; 5. మడ్డు, తప్తలోహము. ఆం, భా. ద్వి. 275: చూ, లోహము. 1.

జడిగొను, ద్వి. అ. క్రి. అతిశయించు: చూ, సందడించు. 2.

జడిగొలుపు, ద్వి. ప్రే. జడియఁజేయు. జై. 5, ఆ. 56: చూ, బెదరించు.

జడిపించు, దే. ప్రే. —వై.—

జడితి, వై. వి. = ఝడితి. వడి: చూ, వేగము. 3.

జడిపించు, దే. ప్రే: చూ, జడిగొలుపు.

జడియు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, భయపడు; 2: చూ, సలించు; 3. తొలఁగు: చూ, విరియు. 5; 4. మ్రోఁగు. వసు. 3, ఆ. 66: చూ, శబ్దించు; స. క్రి. 5. త్రోయు. పాండు. 1, ఆ. 119: చూ, నిషేధించు; 6. నివారించు: చూ, వారించు.

జడిసామి, వై. వి. వానతేఁడు. సాం. దే. 13: చూ, వరుణుఁడు.

జడుపు, దే. వి. 1: చూ, వెఱపు; 2. ఛంపుడు: చూ, వధము.

జడ్డ, వై. వి. 1. సంయుక్తము, హలసంయోగము (హల్లు అనియు): చూ, సంయుక్తము; 2. సంకటము: చూ, శోకము. 1.

జడ్డన, దే. ద్ర. తలూటన. భాగ. 1, స్కం. 260: చూ, వెగము. 3.

జడ్డి, వై. వి. ఏదేని యొకమోపు మోసికొనిపోయెడు కఱ్ఱ.

జడ్డికపుత్రాళ్లు, ద్వి. వి. 1. గొట్టమును పిడతకుఁ గట్టెడిత్రాళ్లు: చూ, సూత్రము. 1; వా. 2. దూలములను మోయుటకు గట్టెడి త్రాళ్లు: చూ, సూత్రము. 1-౩౫.

జడ్డికము, వా. వి. పెద్దపెద్ద దూలములకు త్రాళ్లుకట్టి తరువు వేయుట (మోయుట.)

జడ్డికపుకఱ్ఱలు, వా. వి. జడ్డికమున కుపయోగించు కఱ్ఱలు. (బొంగులు.)

జడ్డిగము, వై. వి. 1. = యంత్రః. పిడతకు మూఁడు గొట్టము లమర్పఁబడి యెత్తుట కుపయోగించెడి యంత్రవిశేషము: జత్తిగె; 2. మదము: చూ, మదము. 1.

జడ్డు, వై. వి. 1. = జాడ్యము. రూ-జడను: చూ, విలంబము: 1; 2. = శ్రద్ధ. తగులము, కోరిక. భాగ. 2, స్కం. 61: చూ, వాంఛ; 3. సంగతి, జోలి: చూ, సంయోగము.

జడ్డుతనము, వై. వి. (జడ్డు + తనము) 1. తగులము. భాగ. 2, స్కం. 53: చూ, వాంఛ; వా. వి. 2: చూ, సోమరితనము.

జడ్డువడు, వై. అ. క్రి. (జడ్డు + పడు) జడతనొందు. భాగ. 1, స్కం. 260: చూ, మందగించు.

జత, వై. వి. 1. = దండః. జంట: చూ, సంగడి. 5; 2. = యుత. సామ్యము: చూ, సమానము. 2.

జతగాఁడు, ద్వి. వి. ఉద్దికాఁడు: చూ, సమానుఁడు.

జతచేయు, వై. స. క్రి. జోడించు: చూ, సంధించు. 3.

జతన, వై. వి. = యత్నః: చూ, సన్నాహము.

జతనపడు, వై. అ. క్రి: చూ, యత్నించు.

జతనము, వై. వి. 1. = యత్నః. రూ-జతను: చూ, యత్నఘ్నున; 2. ఉపాయము: చూ, వెరవు; 3. పదిలము. పంచ. నా. 1, ఆ. 431: చూ, మేలుకోలు; అం. 4. త్రిశక్తులలో రెండవది. (త్రిశక్తులు.—వాఁడి, జతనము, మంతనము.)

జతను, వై. వి. 1. = యత్నః. రూ-జతనము. కళా. 8, ఆ. 226: చూ, యత్నము; 2. = సంధానము. కూడిక: చూ, సంయోగము.

జతనుపడు, వై. అ. క్రి. సన్నాహపడు (ప్రే. జతనుపఱచు; శశాం. 3, ఆ. 57): చూ, సిద్ధమగు.

జతపడు, వై. అ. క్రి. 1. అనువుపడు (ప్రే. జతపఱచు): చూ, సరిపడు. 2; 2. నెఱవేఱు: చూ, సిద్ధించు.

జతపఱచు, వై. ప్రే. ఈడుపఱచు: చూ, సరిపఱచు.

జతి, దే. వి. గాననాట్యయోగ్యశబ్దసంతతి: చూ, స్వరము. 2.

జతికెలు, ద్వ. వి. బ. (జత + తీఁగెలు) ఎద్దుల మెడను తగిలించి కాఁడికిఁగట్టెడు పగ్గెడలు.

జత్తిగె, దే. వి: చూ, జడ్డిగము. 1.

జద్దు, దే. వి. మొద్దు: చూ, జజ్జమ్మ. 4.

జనము, వై. వి. = శణః. రూ-జనుము. శణము: చూ, స్తంబకరి. ౧-౩.

జనుము, వై. వి. = —పై —

జన్న, దే. వి. భూజంబువు*: చూ, సురభిపత్ర. 1-౨.

జన్నంపువేఁటకాఁడు, ద్వ. వి. క్రతుధ్వంసి: చూ, శివుఁడు.

జన్నఁడు, దే. వి. జన్నఁడను గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౨౨.

జన్నపుఁజుక్క, వై. వి. (జన్నము + చుక్క) మఘ, పాలకీ బొంగు చుక్క: చూ నక్షత్రము. 1.

జన్నపుఁదిండి ద్వ. వి. (జన్నము + తిండి) క్రతుభుజుఁడు: చూ, వేలుపు.

జన్నపుగొంగ, ద్వ. వి. (జన్నము + గొంగ) క్రతుధ్వంసి చూ, శివుఁడు.

జన్నపుటొజ్జ, వై. వి. (జన్నము + ఒజ్జ) ఋత్విజుఁడు: చూ, యజ్ఞకర్త.

జన్నపురిక్కనెల, ద్వ. వి. (జన్నము + రిక్కనెల) చలినెల, మాఘము: చూ, మాసము. 1.

జన్నము, వై. వి. = యజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము.

జన్ని, వై. వి. = సన్నిపాతము: చూ, సన్నిపాతము.

జన్నిగట్టు, ద్వ. వి. (జన్నియ + కట్టు) 1. యజ్ఞార్థములైన నియమముల నడపువాఁడు: చూ, బ్రాహ్మణుఁడు; 2. నలువ: చూ, బ్రహ్మ 1.

జన్నిదము, వై. వి. యజ్ఞోపవీతము: చూ, రూ-జందియము.

జన్నియ, వై. వి రూ-జన్నె: 1. = యజ్ఞియము: దేవతాదుల నుద్దేశించి యెత్తియుంచిన ముంజదర్భ. యజ్ఞియము: చూ, హరిత. 1-౨౨: (చూ, తృణము. 1.); 2. దేవతాదుల నుద్దేశించి యథేచ్ఛముగా విడిచిన ఆవు: చూ, ధేనువు; 3. దేవతాదుల నుద్దేశించి యథేచ్ఛముగా విడిచిన యెద్దు: చూ, వృషభము. 1; 4 నోము. అచ్చ. సుం, కాం. 38: చూ, వ్రతము.

జన్నియపట్టు, ద్వ. స. క్రి. దేవతాదుల నుద్దేశించి యేదేనొక వస్తువు నెత్తియుంచు. విజ. 1, ఆ. 163.

జన్నియవిడుచు, ద్వ. స. క్రి. దేవతాదుల నుద్దేశించి యెద్దు లోనగుదాని యథేచ్ఛముగా విడుచు.

జన్నె, వై. వి. = : చూ, రూ-జన్నియ (దేవతాదుల నుద్దేశించి యథేచ్ఛముగా విడిచిన ఆవు.—పాండు. 4, ఆ. 192.)

జప్తు, వా. వి. సొత్తును బలవంతముగా పట్టుకొనుట.

జబర, వై. వి. 1. = ఖపుటః. పోఁకమీఁది నార: చూ, పోఁక; 2. పిల్లకొమ్మ. ఆం, భా. ద్వి. 37: చూ, శాఖ. 1-౨; వా. 3. పెంపు.

జబాబు, వా. వి. ప్రత్యుత్తరము, ఎదురుజాబు.

జబురుజంగి, దే వి. ఒకానొక పిరంగి. శశా. 8, ఆ. 73: చూ, బాణము. 1.౧.

జబ్బ, వై. వి. 1. బుజము. అచ్చ. యు, కాం. 84: చూ, స్కంధము. 1; 2. తొడమీఁద వెలుపలిభాగము: చూ, తొడ.

జబ్బు వా. వి. 1. తెగులు: చూ, రోగము. 1; దే. విశ. 2. సారములేనిది: చూ, ఫల్గువు; 3. మందము: చూ, విలంబము. 1.

జబ్బుపడు, ద్వ. అ. క్రి. (జబ్బు + పడు): చూ, మందగించు.

జమ, వా. వి. రాబడి.

జముట, వై. వి = దంత: చూ, రూ-జంట.

జముటపోఁత, వై. వి. దేగను చేతనుంచుకొనునపుడు దాని గోళ్లు గ్రుచ్చుకొనకుండ వేసికొనెడు మడతగుడ్డ: చూ, వస్త్రము. 1-౨౬.

జమలి, వై. వి. = యమళికా. జంట: చూ, సంగడి. 5.

జమలించు, వై. స. క్రి. ద్విగుణించు: చూ, రెట్టించు.

జమలిక, వై. వి. = యమళికా. ఒకానొక చర్మవాద్యము: చూ, వీణ. 1-౫౯.

జమలిముక్కాలి, ద్వ. వి: చూ, జంటముక్కాలి.

జమళి, వై. వి. = : చూ, రూ-జమలిక.

జమళిగ, వై. వి. = —పై.—

జమాఖర్చు, వా. వి ఆదాయవ్యయములు.

జమాబంది, వా. వి, శిస్తు ఏర్పాటుచేయుట.

జమిడపీచోపు, వా. వి. కుంచియ: చూ, సురటి.

జమిళి, వై. వి. 1. = యమళ. రూ-జమిలి-జముట, జత: చూ, సంగడి. 5; 2. ఇనుమడి: చూ, రెట్టి. 1.

జమిలి. వై. వి. = —పై.—

జమిలిక, వై. వి. = —పై.—

జమిలితల్లులబిడ్డ, ద్వ. వి. గంగాపార్వతుల బిడ్డ: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

జమిలిముక్కాలి, ద్వ. వి: చూ, రూ-జమలిముక్కాలి.

జమిలిముక్కాలివిలుకాఁడు. ద్వ. వి: చూ, మన్మథుఁడు.

జమిలిముత్తల, ద్వ. వి. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు.

జమిలియేఁబదుల జన్నములుచేసిన మేటి, ద్వ. వి. దేవేంద్రుఁడు, శతక్రతుఁడు: చూ, సహస్రాక్షుఁడు.

జమీఁదారి, వా. వి. (యస్టేటు) జమీందారుక్రిందనుండు భూమి, (జమీను అనియు.)

జమీఁదారు వా. వి. 1. కొన్నిగ్రామములపై రాబడిగల యధికారి; 2. రాజునకు శిస్తుచెల్లించు ఒకానొక యధిపతి.

జముఁడు, వై. వి. = యమః. యముఁడు: చూ, హరి. ౫.

జముకాణము, దే. వి. ముతకనూలుబట్ట. స్వా. ౫, ఆ. 33: చూ, జంబుకానా.

జముతండ్రి, ద్వ. వి: చూ, సూర్యుఁడు.

జముదంట, ద్వ. వి: చూ, శివుఁడు. 1.

జముదళము, వై. వి. =: చూ, జంజాడి.

జమునాఁడి, —వై.—

జమున, వై. వి. = యమునా: చూ, నది. 1.

జమునగొంగ, ద్వ. వి. బలరాముఁడు: చూ, హలాయుధుఁడు.

జమునతోఁబుట్టు, ద్వ. వి: చూ, యముఁడు. ఇట్లు (జమున నైఁదోఁరు.)

జమునయ్య, వై. వి. (జముఁడు + అయ్య): చూ, సూర్యుఁడు.

జమునెక్కిరింత, ద్వ. వి. (జముని + ఎక్కిరింత) మన్నపోతు: చూ, మహిషము.

జమ్మి, వై. వి. రూ-జంబి. = శమీ*: చూ, శమి.

జమ్ము. దే. వి. 1. జమ్ముగడ్డి: చూ, తృణము. 1; వై. వి. 2. = జంబూః. జంబూనది. నేరేటేఱు: చూ: నది.

జమ్ముగూడ, వా. వి: చూ, రూ-జంబుగూడ.

జమ్మేఱు, ద్వ. వి. (జమ్ము + ఏఱు) జంబూనది. వసు. 2, ఆ. 32: చూ, నది. 1.

జర, వై. వి. కత్తిపరుఁజు: పరుఁజా, పిడి: చూ, రిష్టి. 2-౨-౨.

జరగు, దే. వి. రూ-జరుగు. 1: చూ, ప్రాఁకుడు. 1. అ. క్రి. రూ-జరుగు; 2. తొమ్ముకోఁప్రాఁకు: చూ; ప్రాఁకు. 4; 3. జాఱు: చూ, పక్కు. 4; 4. జీవనమునడచు. స్వా. 5, ఆ. 9: చూ, రూ-జరుగు; 5. ప్రవర్తిల్లు: చూ, వర్తించు; 6. కదచు: చూ, నడు. 3; 7. ఉఱుకు: చూ, లంఘించు; 8. పోవు: చూ, వెళ్లు. 3; 9. ప్రక్కకొఱగు: రూ-జరుగు. ఒత్తగిల్లు-రూ-ఒత్తిలు-ఒత్తిల్లు-ఒత్తు-ఒదిగిలు - ఒఱగు.

జరత, ద్వ. వి. వెండిబంగారముల నీరుపూసిన నూలిపోఁగు, జలతారు: చూ, సరిగ.

జరపు, దే. ప్రే. జరగఁజేయు: చూ, రూ-జరుపు.

జరపోసు, ద్వ. వి: చూ, సరిగ.

జరబాజు, దే. విఱ. వెండిసరిగతో నేసినది (కలధౌతవస్త్రము), [illegible] చూ, వస్త్రము. 1-౫౮.

జరబు, దే. వి. పేలపిండి: చూ, సాదము. 1-౫౯.

జరి, వై. వి. రూ-జరీ. 1: చూ, జరత; 2. వెండిబంగారముల మొలాము: రూ-జరీ, జలపోఁత, జలపోసనము.

జరిమానా, వా. వి. జుల్మానా, తప్పునకు విధించిన పైకము. "చీఁకటి తప్పు (వ్యభిచారము) నకు నాలుగు రూపాయల జరిమానా విధించిరి."

జరీ, వై. వి: చూ, రూ-జరి.

జరీన, దే. ద్ర. క్రి విణ. (రూ-జరీలున-జఱ్ఱున-జిఱ్ఱున-జుఱ్ఱున) వడిగ: చూ, వేగము. 3.

జరీలున, —వై.— సా. 1, ఆ. 82.

జరుగు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-జరగు (తొమ్ముతోఁప్రాఁకు. కళా. 6, ఆ. 222.)

జరుగుబాటు, ద్వ. వి. (జరుగు + పాటు) జీవనము: చూ, బ్రతుకు. 1.

జరుగుడాట, దే. వి. (జరుగుడు + ఆట) జీరుకుబండాట: జీరుకులు-రూ-జీఱ్ఱులు, జీరుకుబండలు-రూ-జీఱ్ఱుబండలు.

జరుగుడు, వై. వి. = స్థలన. జాఱుడు: చూ, స్థలనము. 2.

జరుగుబడి, దే. వి: చూ, జరుగుబాటు.

జరుగుడు, వా. వి. రూ-జరువురు-జరూరు-జర్గురు. (అర్జంటు): చూ, స్యదము,

జరుపు, దే ప్రే: చూ, రూ-జరపు.

జరుపుడు, దే. వి (దినములను) జరుపుట, కాలయాపనము: చూ, విలంబము. 1.

జరువురు, వా. వి: చూ, రూ-జరుగురు.

జరూరు, —వై.—

జర్గురు, —వై.—

జఱజఱ, దే. వి. 1. శీఘ్రము. ఆం, భా. ప్ర. 65: చూ, స్యదము; 2. ఈడ్పుబడునప్పుడగు ధ్వన్యనుకరణము. ఆచ్ఛ. కిష్కిం, కాం. 84: చూ, హూహూ.

జఱ్ఱి, దే. వి: చూ, అంకులాఁడి.

జఱ్ఱున, దే. ద్ర. క్రి. విణ. శీఘ్రముగ: చూ, స్యదము.

జలకట్టియ, దే. వి. రూ-జలకట్టె-వెలకట్టె, ఒకరకము డేగ: చూ, శ్యేనము.

జలకట్టె, దే. వి. —వై.—

జలకమాడు, ద్వ. అ. క్రి. (జలకము + ఆడు) స్నానముచేయు, తేలు. జై. 3, ఆ. 11. (పేరి. జలకమాఁడి—పాండు. 2, ఆ. 19.)

జలకము, వై. వి. 1. = జలమ్. నీరు: చూ, సలిలము; 2. మునుక. పా. 2, ఆ. 5: చూ, స్నానము. 1.

జలగ, వై. వి. = జలూకా: చూ, బుడ్డపిడుఁదు.

జలగంటె, ద్వ. వి. దీమము: చూ, వేఁటపిట్ట.

జలగడుగు, దే. స. క్రి. (జలకము + కడుగు) బంగారు రవలు మొదలగునవి వెదకియెత్తుటకుగాను ఇసుకను నీళ్ళలోఁబోసి గాలించు.

జలగడుగువాఁడు, దే. వి. జలగరి. రూ-జాలరి.

జలగరి, దే. వి. (జలగడుగు + అరి) —పై.—

జలజల, దే. వి. ప్రవహించుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ. (ప్రవహించుట.—స్వా. 4, ఆ. 12; రాలుట.—వసు. 3, ఆ. 178; వడియుట:—పా. 5, ఆ. 103; చల్లుట.—నళ. 1, భా. ఇత్యాది).

జలతారు, ద్వ. వి. (జలకము + తారు): చూ, జరత.

జలవరము, వై. వి. కంపము: చూ, లోలము.

జలవరించు, వై. అ. క్రి. రూ-జలువరించు. కంపించు: చూ, వణఁకు. 2.

జలవరింపు, వై. వి. భయము: చూ, వెఱపు.

జలదారి, వై. వి. = జలద్వార. (జలకము + దారి) ఇంటిలోని మురికినీళ్లు పోయెడు సన్నని కట్టడపుకాలువ: చూ, తూము. 2.

జలపరించు, వై. అ. క్రి: చూ, రూ-జలవరించు.

జలపోఁత, ద్వ. వి. (జలకము + పోఁత) వెండి బంగారముల నీటి మొలాము. పా. 2, ఆ. 52: చూ, జరి. 2.

జలపోసనము, ద్వ. వి. (జలకము + పోసనము) —పై.—

జలుబు, వై. వి. రూ- జలువు, నజ్జు: చూ, శైత్యము.

జలుబుకారు, వై. వి. వర్షర్తువు. చలికారు. ఆం, పదా. సుర. 47: చూ. మాసద్వయము.

జలువు, వై. వి: చూ, రూ-జలుబు.

జలేరి, దే. వి. (జలకము + ఏరి) పానవట్టము: చూ, లింగపీఠము.

జల్దీ, వా. అవ్య. త్వరగా.

జల్ల, దే. వి. 1. మోఁతబండిమీఁదగూడ, "బండిజల్ల" మొ: 2. పెద్దగంప (గుంపుజల్ల అనియు జల్లిగంప అనియు వాడుక): చూ, సజ్జ. 1.

జల్లను, దే. అ. క్రి. (జల్లు + అను) రూ - జల్లుమను. భయాదులచే మనసు జల్లుమను: చూ, గలతరించు.

జల్లి, దే. వి. 1. అసత్యము: చూ, వితథము; 2. చామరము. అచ్చ. యు, కాం. 205: చూ, సురటి; 3. జాలరు. రూ-జాలి: చూ, జంపు. 1; 4. చమరమృగముతోఁక. రా, వి. 3, ఆ. 40: చూ, సవరము; 5: చూ, కుచ్చు. 2. కళా. 8, ఆ. 41; 6. కొప్పువల: చూ, భూషణము. 2; 7.=చాలని, జల్లెడ: చూ, తితఉవు; 8. చిత్తడి: చూ, వాన. 1; బ. 9. ఇటికెపొడికాళ్లు: చూ, రత్నములు. 1 - ౧౨ - (ఇ); విణ. 10. అసత్యమైనది: చూ, వితథము.

జల్లించు, దే. అ. క్రి. 1. కాఱు. పాంచు. 1, ఆ. 118: చూ, స్రవించు; స. క్రి. 2. ధాన్యమును జల్లెడలోఁబోసి గుండ్రముగా త్రిప్పు; 3. పరీక్షించు: చూ, శోధించు.

జల్లికాఁడు, దే. వి. కల్లరి: చూ, బొంకులాఁడు.

జల్లిగంప, వా. వి. గంజివార్చెడు గంప: చూ, సజ్జ. 1.

జల్లిపెండెము, దే. వి కాలినగ: చూ, భూషణము. 2.

జల్లిమూఁకుడు, దే. వి. సగమువఱకు చిల్లులుగల మూఁకుడు: చూ, పాత్రము. 6.

జల్లితోఁక మెకము, ద్వ. వి. చమరీమృగము. సాం. తర్క. 15: చూ, సవరపుమెకము.

జల్లి మెకము, —పై.—

జల్లివాలుమెకము, —పై.—

జల్లివేళ్లు, దే. వి. బ. తల్లివేరుకొనను ప్రక్కవేళ్ల కొనను కుచ్చువలె నుండెడు వేళ్లు (వీనినే నారవేళ్లు, గుబురువేళ్లు, పిల్లవేళ్లు అని అందురు): చూ, వేరు. 1.

జల్లు, వై. వి. 1. = జలవర్షము: చూ, వాన. 1; 2. దల్లు. వాన కురియునపుడు చెదరిపడెడి నీళ్లు. భాగ. 2, స్కం. 188: చూ, సలిలము. 1-౨౬; 3. జడి, ధారావర్షము. ఆం, పదా. సుర. 46: చూ, వాన. 1; దే. వి. 4. ఉమియుట రాలుట లోనగు వానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

జల్లుమను, దే. అ. క్రి. (మనసు) జల్లను, గలతరించు: చూ, రూ-జల్లను.

జల్లెడ, వై. వి. = చాలని: చూ, తిరఉవు.

జల్లెడె, దే. వి: చూ, సురటి.

జవ, దే. వి. 1. జడిబిల్ల లోనగువానికి చుట్టు నేర్పఱచెడి అంచు: చూ, మైజారు; 2. ఒకానొక యంత్రము.

జవజవ, దే. వి. వణవణ, వడకుటయందగు నమకరణము: చూ, హూహూ,

జవట, దే. వి. తాటిమట్టకు అడుగున నుండెడు పంగ.

జవదాఁటు, దే. వి. 1. మర్యాదను అతిక్రమించుట; స. క్రి. 2. అతిక్రమించు. మీఱు: చూ. దాఁటు. 6.

జవనిక, వై. వి. = యవనిక. తెరచీర: చూ, వస్త్రము. 1-౬౫.

జవర, దే. విణ. 1. గోము, మృదువు: చూ, సుకుమారము; 2. చక్కనిది: చూ, హృద్యము.

జవరన, దే. వి. 1. మృదుత్వము. లేత: చూ, సౌకుమార్యము. 1; 2. చక్కన: చూ, హృద్యము.

జవరము, దే. వి. తఱుమఁదనము: చూ, మునుము.

జవరాలు, ద్వ. వి. (జవ్వని + ఆలు) యౌవనముగల ఆఁడుది. నై. 6, ఆ. 64. (యువతీశబ్ద తద్భవమని కొందఱు): చూ. స్త్రీ. 1-౨౬.

జపలు, వై. వి. బ. = యవః. యవలను వడ్లు : చూ, ధాన్యము.

జవళి, దే. వి. రూ-జావళి. అమ్మఁదగిన క్రొత్తబట్ట : చూ, వస్త్రము. 1-౧౯.

జవాజి, వై. వి. = సంకుమదము. రూ-జవాది-జవ్వాజి-జవ్వాది-జవ్వాదు- జిబువాయి : చూ, సంకుమదము : చూ, రాజార్హము. 1-౪౩-(౧).

జవాజిపిల్లి, వై. వి. రూ-జవ్వాజిపిల్లి : చూ, సంకుపు.

జవాది, వై. వి. = : చూ, రూ-జవాజి.

జవాదిపిల్లి, వై. వి : చూ, రూ-జవాజిపిల్లి.

జవాబు, వా. వి : చూ, రూ-జబాబు.

జవాబుదారి, వా. వి. పూచీ.

జవిలె, దే. వి : చూ, రూ- జగిలె.

జవుకు, దే. వి. 1. రూ-జౌకు. అకుసు: చూ, బురద; అ. క్రి. 2. మిక్కిలి మెత్తగిలు. రూ-జౌకు.

జవుజవ్వు, దే. వి. పాఱుటయందును క్రుంగుటయందును అగు ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హహాహా.

జవురు, వా. వి. 1. రూ-జౌరు. అగ్నిప్రసరణాయుధము, ఒక రకము పిరంగి : చూ, బాణము. 1-౧; స. క్రి. 2. రూ-జౌరు. కొట్టు : చూ, మొత్తు. 2; 3. చేతులతో కుప్పచేసి మొత్తు. రూ- జౌరు : చూ, వాము.

జవ్వనము, వై. వి. = యౌవనమ్ పదునాఱేండ్లకుమీఁదిప్రాయము: చూ, వయస్సు. 1,

జవ్వని, వై. వి. (జవ్వనము + ఇ) = యువతి, జవరాలు : చూ, స్త్రీ. 1-౨౬.

జవ్వాజి, వై. వి. = : చూ, రూ- జవాజి.

జవ్వాజిపిల్లి, వై. వి : చూ, రూ-జవాజిపిల్లి.

జవ్వాజివంకెలు, ద్వ. వి. బ : చూ, జవలు.

జవ్వాడు, దే. అ. క్రి. (జవ + ఆడు) : చూ, సలించు.

జవ్వాది, వై. వి. = : చూ. రూ- జవాజి.

జవ్వాదిపిల్లి, వై. వి : చూ, రూ- జవాజిపిల్లి.

జవ్వాదు, వై. వి. = : చూ, రూ-జవ్వాది.

జవ్వు, దే. వి. 1. దుర్మదజలము : చూ, సలిలము. 1-౨౭; 2. సొగసు : చూ, సౌందర్యము.

జళిపించు, దే. ప్రే. జడియఁజేయు. కళా. 6, ఆ. 14 : చూ, బెదరించు.

జళుకు, దే. వి. బెదరు: పాండు. 3, ఆ. 87 : చూ, సాధ్వసము. (రూ-జళుక్కు.)

జళుక్కు, — వై. —

జా

జాంద్ర, దే. వి. తంతువాయభేదము : చూ, సాలెవాఁడు.

జాగా, వై. వి. 1. = జగత్. జగము: చూ, లోకము; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; విణ. 3. గొప్పది. రూ- జ. -జగ-జెగ : చూ, విపులము.

జాగరము, వై. వి. = జాగర, రాత్రి మేలుకొని యుండుట. (సం. ప.) : — కవచము, జాగరము.

జాగిడు, ద్వ. అ. క్రి. అలస్యముచేయు : చూ, తడయు.

జాగినకత్తెర, అం : చూ, పరువళ్లు.

జాగినపావులు, అం. — వై. —

జాగిలంబులమిత్తి, ద్వ. వి. పంది వేం, ఆం. 93 : చూ, సూకరము.

జాగిలము, దే. వి. 1. పంది లోనగువానినిఁ బట్టెడువేఁటకుక్క: చూ, శునకము; 2. కుక్క : చూ, శునకము.

జాగిలు, దే. స. క్రి : చూ, మ్రొక్కు. అం, భా. తృ. 127.

జాగు, దే. వి. ఆలస్యము : చూ, విలంబము. 1.

జాగుచేయు, దే. అ. క్రి : చూ. జాగిడు. అం, భా. తృ. 87.

జాజము, దే. వి. పాలికలయందుఁ బోసిన నవధాన్యముల నాఱు; చూ, రూ-జాజాము. (జాజలు-జాజాలు అనియు వాడుక.)

జాజర, దే. వి. రూ-జజర : చూ, వంచన.

జాజరకత్తె, ద్వ. విణ : చూ, రూ-జజ్జరకత్తియ.

జాజరకాఁడు, దే. వి. 1. జజ్జరకాఁడు : చూ, వంచకుఁడు. 1; 2. దొంగ. అం, భా. ద్వి. 291 : చూ, హారకుఁడు. 1.

జాజాము, దే. వి : చూ, రూ-జాజము.

జాజాలపాలిక, మి. వి. వివాహకాలమునందు నవధాన్యములు నాఱుపోసెడు మూఁకుడు: చూ, పాత్రము. 6. (పాలికశబ్దము తెలుఁగు అని కొందఱు.)

జాజి, వై. వి. = జాతి. రూ-జాది* : చూ, సుమనస్సు. 2. (దీని మూలమున తాఁబేలు మాంసము వేసినయెడల యెక్కువగా పువ్వులు పూచును.)

జాజిపత్తిరి. వై. వి. = జాతిపత్రిక. రూ-జాజిపత్రి - జాపత్తిరి - జాపత్రి: (సం. ప) : — జాతికము.

జాజిపత్రి, వై. వి. = : చూ, రూ-జాజిపత్తిరి.

జాజిరాజనవడ్లు, ద్వ. వి. బ. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

జాజు, వై. వి. = ధాతు. రూ-జాదు. ఎఱుపు: చూ, వర్ణము.6-౪.

జాజువాఱు, ద్వ. అ. క్రి. (జాజు + పాఱు) ఎఱ్ఱనగు. స్వా. 2, ఆ. 27: చూ, పల్లటిల్లు.

జాటి, దే. వి. రూ-సాటి: చూ, మునికోల.

జాడ, దే. వి. 1. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1; 2. రీతి: చూ, విధము. 1; 3. అడుగుల గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1-౨౬; 4. కన్సన్న: చూ, సైగ; 5. ఆచూకి: చూ, సూచన. 1.

జాడకాఁడు, దే. వి. త్రోవ గుఱుతెఱింగినవాఁడు: చూ, పాంథుఁడు.

జాడా, దే. క్రి. విశ: చూ, సమూలము.

జాడాచేయు, ద్వి. స. క్రి. నాశముచేయు: చూ, సరిపెట్టు.

జాటి, దే. వి. రూ - జాడీ. ఒకానొక మట్టిపాత్రము: చూ, భాండము. 3— ౭.

జాడించు. దే. స. క్రి. 1. రూ - జాళించు. కంపమొందఁజేయు. భాగ. 3, స్కం. 796: చూ, రాలుచు; 2. గుడ్డలు నీళ్లలో వేసి అటునిటు పొర్లించి (గుంజి) యెత్తు: రూ - జాళించు: (చూ, ఝాడించు); వా. 3. నిశ్శేషముగా జారీయగు.

జాడీ, దే. వి: చూ, రూ - జాడి.

జాడు, దే. వి. 1. గింజపట్టని జొన్నకఱ్ఱ; వా. వి. 2. మగగుఱి. (గోదావరీమండల ప్రాంతమున వాడుక.): చూ, శిశ్నము.

జాణ, వై. విశ. = చణ. 1. రూ - జాణఁడు. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు; 2. సమర్థురాలు, నెప్పరి: చూ, స్త్రీ. 1—౭౫.

జాణఁడు, వై. విశ. = చణ: చూ, రూ - జాణ. 1.

జాణెత, వై. విశ. = చణ. (జాణ + ఎత) ధూర్తురాలు (స్వార్థమున ఎత): చూ, స్త్రీ. 1—౪౬—(౧).

జాతర, వై. వి. = యాత్ర, రూ - జాత్ర. 1. అమ్మవారిపండుగ, కౌశనము. పాండు. 3, ఆ. 37: చూ, పండుగ. 2; వా. 2. అమ్మవారిపండుగ నాటి గత రాత్రియందు గరగలు సిద్ధము ఎక్కెడు సంబరము. (శక్తిఉత్సవము.)

జాత్ర, వై. వి. = —పై.—

జాద్లి, వై. వి. = జాతి: చూ, రూ - జాజి*. పా. 2, ఆ. 51.

జాధిలి. దే. వి. బుడుబుడుక్కలవాఁడు: చూ, సావలీఁడు.

జాదు, వై. వి. = ధాతు: చూ, రూ - జాజు.

జాదుకొను, దే. అ. క్రి. క్రందుకొను. లక్ష్మీ. 1, ఆ. 22: చూ, దందడించు.

జాదురజాదురంబు, వై. అవ్య. (జాదురంబు + జాదురంబు.) మిక్కిలి చాతుర్యము: చూ, సామర్థ్యము. 1.

జానకి. దే. వి. కర్ణాటకపు తుపాకుల చెవియందు నిప్పు ముట్టించెడు త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.—౪౩.

జానము, దే. వి. గుఱ్ఱపు పల్లముమీఁది మెత్త. రూ-జీనము, జీను, మెత్త, చీనము: చూ, హయము. 1—౫౭.

జాను, దే. వి. రూ - జానువు. 1. అందము: చూ, సౌందర్యము; 2. మంజులము. అం, భా. తృ. 14: చూ, హృద్యము.

జానుగ, దే. వి. రూ - జానుగు. చెవి: చూ, శ్రోత్రము.

జానుగు, దే. వి.—పై.—

జానువు, దే. వి: చూ, రూ - జాను.

జాప, దే. వి. ఒకరకమువోపి: చూ, సీసకము. 1. 3.

జాపత్తిరి, వై. వి. (జాజి + పత్తిరి). = : చూ, రూ - జాజి పత్తిరి.

జాపత్రి. —పై.—

జాపిరము, వై. వి. = జాప్య. జాగు (దేశ్యమని శ.ర): చూ, విలంబము. 1.

జాప్యము, వై. వి. = —పై.—

జాబరా, వా. వి. జాబరాచెట్టు: చూ, జాబుర - రూ - జాబురా*.

జాబితా, వా. వి. పట్టిక.

జాబిలి, దే. వి. రూ - జాబిల్లి. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

జాబిలితాలుపు, దే. వి. రూ - జాబిలితాల్పు. చంద్రధరుఁడు: చూ, శివుఁడు. 1.

జాబిలితాల్పు, —పై —

జాబిలిమేసరి, దే. వి. రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు.

జాబిలిరిక్క, ద్వ. వి. మృగశీర్షనక్షత్రము, జింకతల చుక్క, మీసర: చూ, రిక్క. 1—౫.

జాబిలిఱాయి. దే. వి చందురా. చంద్రకాంతము: చూ, రత్నము. 1—౧౨—(౧౮).

జాబిల్లి, దే. వి. (జాను + బిల్లిక): చూ, రూ - జాబిలి.

జాబిల్లికెసాన, దే. వి. ఒకానొకవస్తువు.

జాబిల్లియల్లుఁడు, ద్వ. వి: చూ, మన్మథుఁడు.

జాబిళ్లు, దే. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ. హంస. 5, ఆ. 155.

జాబు, దే. వి. 1. పత్రిక, ఉత్తరము: చూ, లేఖ. 3; 2. తావి గట్టిన గంధపు చొక్కపొడి. జాబుర - రూ - జాబురా.

జాబుమడుపు, ద్వ. వి: చూ, కచేలము: (చూ, కవరు.)

జాబుర. దే. వి. 1: చూ, జాబరా*; 2: చూ, జాబు. 2.

జాబురా, —పై.—

జామ, వై. వి. = జామి*: జేమి, జామి; (సం. ప).—చిత్రకము, చిత్రకేతువు, జామ, జామి.

జామపండు, వై. వి. = జామిఫలము: రూ - జామిపండు.

జామారు, వా. వి. 1. (పంచ + కండువా = జామారు) వస్త్రద్వయము (శాలువ అని కొందఱు): చూ, వస్త్రము. 1—౨౦;

2. (రెండుసయినుపంచలు, వితంతువు ధరించునవి) వస్త్రద్వయము: చూ, వస్త్రము. 1—౨౪.

జామిపండు, వై. వి: చూ, రూ - జామపండు.

జామీను, వా. వి పూ౯ట, హామీ.

జామీనుండు, వా. అ. క్రి: చూ, అచ్చు. 20.

జామీనుదారు౯డు, వా. వి. పూ౯టపడువా౯డు: చూ, లగ్నక౯డు.

జాము, వై. వి. = యామః. ఏడున్నరగడియలకాలము; చూ, యామము. 1: (చూ, జాలు. 4.)

జాయగా, వా. అవ్య. నెమ్మదిగా. "బండిని జాయగా పోనిమ్ము. (జాయిదా అనియు.)

జారీ, దే. వి. 1. గుడి: చూ, పాత్రము. 6; 2. కమండలువు. అచ్చ. యు, కాం. 413: చూ, పాత్రము. 6;వా. 3. = ఝూరి. కొమ్ముగలచెంబు: చూ, పాత్రము. 6.

జారిగా, వా. అవ్య. అడ్డులేకుండ౯గ.

జారు, వై. వి. = క్షరణ. గళనము: చూ, స్ఖలనము. 2.

జారు౯డు, —వై.—

జారుముడి, ద్వ. వి. వదలుముడి: చూ, వేనలి.

జార్చు, దే. ప్రే: చూ, రూ - జాఱుచు.

జాఱు, వై. వి. = 1. క్షరణ. గళనము (రూ - జాఱుడు - జారువు - జరుగుడు - జారు - జాఱుడు) (దేశ్యమని శ. ర): చూ, స్ఖలనము. 2. అ. క్రి. 2. జాఱు: చూ, సళ్ళు. 2: 3. ఉఱుకు, కళా, 7. ఆ. 148: చూ, లంఘించు; 4. వదలు. చూ, వీడుకొను; 5. ఉట్టు: చూ, స్రవించు. (దేశ్యమని శ. ర.)

జాఱుచు, దే. ప్రే. జాఱ౯జేయు, జాఱించు: చూ, రూ-జార్చు.

జాఱుడు, వై. వి. = క్షరణ: చూ, జాఱు. 1. (దేశ్యమని శ.ర.)

జాఱుపాటు, ద్వ. వి. 1. —వై.— విజ. 1, ఆ. 172; 2. పొరపాటు. విజ. 1, ఆ. 172: చూ, స్ఖాలిత్యము.

జాఱువు, దే. వి. 1, జాఱుడు: చూ, స్ఖలనము. 2; 2. కొండచఱియ: చూ, పర్వతము.

జాఱువాఱు, దే. అ. క్రి. (జాఱు + పాఱు) జాఱు. ఉ. హరి. 5, ఆ. 92: చూ, స్ఖలనము. 2.

జాల, వై. వి. 1. = జాల. చేపల౯బట్టు వల: చూ, వల. 1; 2 కిటికి: చూ, వాతాయనము; 3. ఏను౯గు మొగమునందలి బొట్లసమూహము. పద్మకము. ఆం, భా. ద్వి. 194: చూ, పొగరుపొడ.

జాలంచ-విడిది, ద్వ. వి. దేవగంగ. వేం, ఆం. 17: చూ, నది. 1.

జాలకట్టు, ద్వ. వి. 1. నల్లజాతియందు బెజ్జము లేర్పఱచి యుంచిన కిటికి: చూ, వాతాయనము; 2. కిటికి: చూ, వాతాయనము.

జాలకా౯డు, వై. వి. 1. కైవర్తు౯డు: చూ, వలతే౯డు; 2. ఆలస్యము చేయువా౯డు.

జాలము, వై. వి = జాల, జాగు. శశాం. 4, ఆ. 84 (దేశ్యమని శ. ర): చూ, విలంబము. 1.

జాలరి, వై. వి. (జాల + అరి) 1: చూ, వలతే౯డు; 2: చూ, జలగడుగువా౯డు.

జాలరు, వై. వి. = ఝల్లరి రూ - జాలీ, గొడుగులోనగువాని కొనచుట్టు వ్రేలెడు జల్లి లోనగునది: చూ, జంపు 1.

జాలవల్లిక, ద్వ వి. (జాల + వల్లిక, చిత్రపు పని౯జేసిన తములపాకుల తట్ట. పా. 2, ఆ. 2౹: చూ, పాత్రము.-6.

జాలారి, దే. వి. 1. నల్లయుప్పి, హింసరి*: చూ, లవణి; 2. జలనిర్గమద్రోణము: చూ, తూము. 2.

జాలి, దే. వి. 1. భయము. ఆం, భా. ప్ర. 133: చూ, వెఱపు; 2. ఏడుపు: చూ, శోకము; 3. మనస్సునందలి ఖేదము. ఉ, రా. 4, ఆ. 105: చూ, శోకము: 5. అక్కటిక: చూ, దయ; 6. ఒకరకము దేగ: చూ, శ్యేనము; వా. వి. 7. బొంగరపుత్రాడు. రూ-జాలె-జాలియ: చూ, సూత్రము.1-౩౪.

జాలి౯బడు, ద్వ. అ. క్రి. (జాలి + పడు) 1. జాలిగొను, దుఃఖపడు: చూ, స్రుక్కు. 5; 2. విచారపడు. జాలిగొను.

జాలి౯బెట్టు, దే. స. క్రి. (జాలి + పెట్టు.): చూ, దుఃఖపెట్టు.

జాలికా౯డు, దే. వి: చూ, సాలెపురుగు.

జాలిగుండె, దే. వి. 1. కనికరముగల హృదయు౯డు; 2. అదురుగుండియ: చూ, వెఱపరి.

జాలిగొను, దే. అ. క్రి: చూ, జాలి౯బడు.

జాలియ, దే. వి. రూ-జాలె. 1. జాలెదేగ: చూ, జాలి. 6; 2. జాలె, రూపాయలసంచి, వరాలుపోసెడిసంచి (అఱికొందఱు) రూ జాలియము-జాలె - జాలెము-జాళియ - జాళియము-జాళె-జాళెము, బాసము: చూ, సంచి; 3. బొంగరపుత్రాడు. రూ-జాలె: చూ, రూ-జాలి. 7; వై. వి. 4. = జాల. రూ-జాలె: చూ, వల. 1.

జాలియము, దే. వి: చూ, రూ-జాలియ. 2.

జాలీ, వై. వి. = ఝల్లరి: చూ, జాలరు.

జాలు, వై. వి. 1. రూ-జాలువు. ఏఱు: చూ. నది; 2. రూ-జాలువు. అల్పప్రవాహము; చూ, ప్రవాహము. 1; 3. నీరు. ఆం, పదా. 6, 38: చూ, సలిలము; 4. వి. = యామము. (జాము శబ్దమునకు ముకారలోపము ఇట్లగుచున్నది): చూ, జాము.

జాలుకొను, ద్వ. అ. క్రి. ప్రవహించు: చూ, వెల్లిగొను.

జాలుదొడుకు, ద్వ. వి. మబ్బు ఆం, పదా. సుర. 43: చూ, మేఘము. 1.

జాలుపుట్టువు, ద్వ. వి. 1. ఇంద్రుని ఏను౯గు: ఆం, పదా. సు 29: చూ, హస్తి. 1-(౬౬).

జాలువా, దే. వి. రూ-జాళువ. అపరంజి: చూ, లోహము. 1.

జాలువాఱు, ద్వ. అ. క్రి. (జాలు + పాఱు): చూ, జాలుకొను.

జాలువు, వై. వి: చూ, రూ-జాలు. 1-2.

జాలె, దే. వి. 1: చూ, రూ-జాలియ. 1; వై. వి. 2. = జాల. వల: చూ, రూ-జాలియ. 4; 3: చూ, జాలి. 7.

జాలెత్రాడు, దే. వి. జెట్టియొక్క యుపకరణములలో నొకటి: చూ, సూత్రము. 1-౨౬.

జాలెము, దే. వి. 1. జాలె అను సంచి. కాశీ. 7, ఆ. 251: చూ, రూ-జాలియ. 2; 2. అశ్వగతి విశేషములలో నొకటి. రూ-జాళియ - జాళియము - జాళె-జాళెము, రేచితము: చూ, హయము. 1-౬౪-(౩.)

జాల్పుట్టువు, ద్వ. వి. ఇంద్రుని యేనుఁగు: చూ, హస్తి.

జాల్మోలక, వై. వి. కల్పవృక్షము: చూ, వేలుపుఁజెట్టు.

జావ, వై. వి. = ప్రావ. యవాగూః. 1. నూకలు లోనగువానిఁ జేర్చి పలుచగాఁ గాచిన గంజి. వారుపుడు; చూ, సాదము. (1)-౨౩; 2. అంబరీశము. 1: చూ, సాదము. (1)-౨౩-(౨).

జావడము, దే. వి. 1. గుఱ్ఱపుతట్టు. రూ - జావళము: చూ, హయము. 1-౨౭; 2. పౌరుషములేమి; 3. పిఱికితనము. కళా. 7, ఆ. 38: చూ. పిఱికికండ; 4. ఒకానొక దే..: చూ, శ్యేనము.

జావడి, దే. వి. (జావడము + ఇ) 1: చూ, చాకలవాఁడు; వా. వి. 2: చూ, రూ-జావళి.

జావళము, దే. వి: చూ, రూ-జావడము. 1.

జావళి, దే. వి. ఒకానొక గీతము. (జావళీలు = హాస్యరసముతో గూడిన గీతములు.) రూ-జావడి. స్వరము. 2-౪౪.

జావళించు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-జాడించు.

జాళియ, దే. వి: చూ, రూ-జాలెము 2.

జాళియము, —పై.—

జాళువ, దే. వి: చూ, రూ-జాలువా. (రూ - జాళువా - జాళ్వా - జాలువా.)

జాళె, దే. వి : చూ, రూ- జాళియ.

జాళెము, దే. వి. —పై— స్వా. 4, ఆ. 115; జై. 5, ఆ, 74.

జాళ్వా, దే. వి : చూ, రూ- జాలువా.

ఝు

ఝం, దే. వి 1. గాలివీఁచుట మొదలగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హూహూ; 2. తుమ్మెదలు లోనగునవి మ్రోయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము (ఆమ్రేడితము) ఝంఝం,: చూ, హూహూ: (చూ, స్వరము-2-౪౬-(౧౩-౨)

ఝంజము, దే. వి. రూ- ఝంఝాము. 1. దీపావళినాటి రాత్రి జాలుగ కాల్చిత్రిప్పెడు వెల్లువిడవలి లోనగువాని ఏడుపాటి సన్నకట్ట, వెఱుపుగు పుల్లలు లోనగువానితో నేర్పఱచిన దివిటీ (అని కొందఱు) : చూ, ...; 2. కాగడా : చూ, స్నేహాశము. 1-౫.

ఝంఝాము, దే. వి.—పై.—

ఝంఝం, దే. వి : చూ, ఝం.

ఝంఝుఱు, దే వి. 1. చింపిఱి. హరిశ్చ. 2, ఆ, 6 ; చూ, వెంట్రుక. 1; 2. ఝంఝుఱుకట్ట : చూ, ఝంజము. 1; 3. శిఖ, కుంకటి. అం, ఖా. ద్వి. 146 : చూ, సిక. 1-౧. (దీపపు కొడి అని కొందఱు.)

ఝంఝురుకట్ట, దే. వి : చూ, ఝంజము. 1.

ఝంఝుఱుసిక, ద్వ. వి. శిఖ, కుంకటి : చూ, సిక. 1-౧.

ఝుఁఝురువెంట్రుకలు, దే. వి. బ. సంస్కారహీనములై విరియఁబడిన శిరోజములు : చూ, వెంట్రుక. 1.

ఝుంటితేనె, దే. వి. (ఝుంటి + తేనె) ఝుంటీఁగలు కూర్చినతేనె : చూ, మధువు. 5.

ఝుంటీగ, దే. వి. (ఝున్ను + ఈఁగ) తేనెటీగ. సరఘ : చూ, మక్షిక.

ఝుంబము, వై. వి. = జృంభణ. రూ-ఝుంబాము. అతిశయము : చూ, హెచ్చు. 2.

ఝుంబాము, పై. వి. = —పై.—(రూ-ఝుంబము.)

ఝుఝాఱు, దే. వి. గుబురు : చూ, సాంద్రము. 2.

ఝుఝాఱుకొను, దే. అ. క్రి. గుబురుకొను. కాశీ, 6, ఆ. 41 : చూ, పుంజికొను.

ఝుట్ట, దే. వి. ప్రాదేశము, రూ-ఝుట్టిలి - ఝుట్టె-ఝుత్త - ఝుత్తిలి - ఝుత్తె. చాఁపఁబడినబొట్టనవ్రేలి చూపుడువ్రేలి (ఉంగరపువ్రేలి అనికొందఱు) నడిమికొలత : చూ, హస్తము, 1-౧౫.

ఝుట్టనవ్రేలు, దే. వి : చూ, రూ-ఝుట్టెనవ్రేలు.

ఝుట్టవ్రేలు, (ఝుట్టన + వ్రేలు) —పై.—

ఝుట్టెనవ్రేలు, —పై.—

ఝుట్టిలి, దే. వి : చూ, రూ-ఝుట్ట.

ఝుట్టు, వై. వి. = ఝూటా, చూడా. 1. శిఖ : చూ, సిక. 1-౧; 2. నెమిలిసిగ : చూ, సిక. 1.

ఝుట్టుఁబులుఁగు, వై. వి. నెమిలి : చూ, మయూరము. (ఇట్లు ఝుట్టుపక్కి-ఝుట్టుపిట్ట.)

ఝుట్టుపిట్టతాలుపు, ద్వ. వి. కుమారస్వామి-అచ్చ. యు, కాం. 209 : చూ, స్కందుఁడు.

ఝుట్టుపు, దే. వి. దుట్టుపు* : చూ, విషాణి.

ఝుట్టుముడి, ద్వ. వి. శిఖ : చూ, సిక. 4.

జుట్టె, దే. వి: చూ, రూ-జుట్ట.

జుట్టెనవ్రేలు, దే. వి. తర్జని, రూ-జుట్టినవ్రేలు - జుత్తనవ్రేలు-జుత్తెనవ్రేలు-జుట్టవ్రేలు-జుట్టనవ్రేలు, చూపుడువ్రేలు : చూ, హస్తము. 1-౨౫-(౨). (అంగుష్ఠము అని పురుషోత్తమ కవీయము.)

జుడుగు, దే. వి. రూ-జుఱుగు, 1. మోసము : చూ, వంచన; 2. పెడమోము : చూ, మాఱుమొగము; అ. క్రి. 3. భయాదులచే ఒదుగు. రూ-జుఱుగు; 4. పొంచు : మఱుగుపడు; 5. వెనుకదీయు. సా. 2, ఆ. 280: చూ, వెనుదీయు. 1.

జుఱుగు, — పై. —

జుఱుగుడు, దే. వి : చూ, రూ- జుడుగు 1.

జుత్త, దే. వి : చూ, రూ-జుట్ట.

జుత్తనవ్రేలు, దే. వి : చూ, రూ-జుట్టెనవ్రేలు.

జుత్తిలి, దే. వి : చూ, రూ-జుట్ట.

జుత్తె, దే వి. — పై. —

జుత్తెడు, దే. వి. జేనెడు : చూ, హస్తము. 1-౩౦.

జుత్తెనవ్రేలు, దే. వి : చూ, రూ-జుత్తనవ్రేలు.

జునపము, వా. వి. రూ-జునుపము. గిఱజా:చూ, సిక. 1-౧౪-4: (చూ, వెండ్రుక. 1.)

జునుపము, వా. వి. — పై. —

జున్ను, దే. వి. 1. జున్నుఁబాలు : చూ, స్తన్యము. 1-౪- 1; 2. జున్నుగడ్డ, పియ్యూషము : చూ, స్తన్యము. 1-౪; 3. తేనెతెట్టె : చూ, మధువు. 5; 4. తేనె : చూ, మధువు. 5.

జున్నుఁబాలు, ద్వ. వి. (జున్ను + పాలు) 1. జున్నుగడ్డ, ఈనిన అయిదాఱు దినములలోని పాలు : చూ, జున్ను. 2; 2. ఒకరకము వస్తు : చూ, ధాన్యము.

జున్నుగడ్డ, ద్వ. వి: చూ, జున్ను. 2.

జుబ్బ, వై. వి. 1. బాహాపురి (అపరి) : చూ, భూషణము. 2; వా. 2. కబాయి, చేతులులేనిచొక్కా : చూ, వస్త్రము. 1-౯.

జుమలా, వా. వి. కలిపిన మొత్తము.

జుమలాయించు, వా. స. క్రి. కలియఁజేయు, కలుపు.

జుమాయించు, దే. స. క్రి. (వాగెను) ఈడ్చిపట్టు.

జుమికీలు, దే. వి. బ. 1. ఆఁడుదాని చెవినగ: చూ, భూషణము. 2; 2. ఒకానొకపువ్వు.

జుమ్మ, దే. వి. ఒకానొకపక్కి : చూ, పక్షి.

జుమ్మఁడు, దే. వి : చూ, విటుఁడు (రూ-జుమ్మకాఁడు-జుమ్మికాఁడు.)

జుమ్మకాఁడు, దే. వి. (జుమ్మఁడు + కాఁడు). — పై. —

జుమ్మికాఁడు, దే. వి. — పై. —

జుఱుకులు, దే. వి. బ. చెట్లయందుండు చీమలు : చూ, పురుగు.

జుఱుకు, దే. వి. 1. నెత్తురులోనగునవి లోపలనుండి పైకి వేగమున వచ్చుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము; (ఆమ్రేడితమునందు జుఱుజుఱుకు) : చూ, హూహూ; 2. ఉఱుము : చూ, స్తనితము.

జుఱ్ఱు, దే. వి. 1. పీల్చుట; 2. పీల్చుయందగు ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 6, ఆ. 125 : చూ, హూహూ; స. క్రి. 3 : చూ, పీల్చు.

జులిమి, దే. వి. కానిపని, దౌష్ట్యము : చూ, వ్యళీకము. 2.

జులుమానా, వా. వి. జరిమానా.

జులుము, దే. వి. దుండగము : చూ, నేరము.

జుల్మానా, వా. వి : చూ, రూ- జులుమానా.

జువ్వ, దే. వి. 1. ఉచ్చు : చూ, వాగుర (అప్ర); 2. అవాయి: చూ, బాణసంచు; వా. 3. జూఁక : చూ, వేత్రము. 1.

జువ్వరించు, దే. అ. క్రి : చూ, విజృంభించు.

జువ్వి, దే. వి : చూ, ప్లక్షము*.

జువ్విదీవి, ద్వ. వి. ప్లక్షద్వీపము : చూ, లంక. 1.

జువ్వు, దే. వి. 1. వైచుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హూహూ; 2. ఇంకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హూహూ.

జూ

జూఁక, దే. వి. 1. తత్తఱపాటు : చూ, సంభ్రమము; వా. 2. జువ్వ, బెత్తము : చూ, వేత్రము. 1.

జూకించు, దే. అ. క్రి. 1. తత్తఱపడు : చూ, సంభ్రమించు; వై. అ. క్రి. 2. = శోకించు: చూ, రోదించు; వా. 3. చప్పరించు.

జూజకత్తియ, వై. వి. జూదమాడెడు ఆఁడుది. రూ-జూదకత్తియ-జూదకత్తె: చూ, స్త్రీ. 1-౨౦౪.

జూజము, వై. వి. = ద్యూత. 1. రూ-జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 2. మోసము: చూ, వంచన.

జూజకాఁడు, వై. విశ. రూ-జూజరి-జూదకాఁడు-జూదరి: చూ, పందెకాఁడు.

జూజపుపలక, వై. వి. అష్టకాంగము: చూ, నయపీఠి.

జూజరి, వై. విశ. = : చూ, రూ-జూజకాఁడు.

జూజి, వై. వి. = దూతీ. ఎడకత్తియ: చూ, శంభళి.

జూజుగులు, వై. వి. బ. అయిరేనికడవలు: చూ, భాండము. 3-౨.

జూటా, వా. వి. 1. అనృతము: చూ, వితథము; 2: చూ, జూటాకోరు.

జోగపట్టియ, వై. వి. = యోగపట్టము. రూ-జోగపట్టె-జోగి పట్టియ-జోగిపట్టె. అచ్చ. అర, కాం. 53: యోగపట్టె: చూ, సూత్రము 1-౧౯.

జోగపట్టె, వై. వి. = —పై.—

జోగము, వై. వి. = యోగము. అపూర్వవస్తుప్రాప్తి. అచ్చ. బాల, కాం. 160: చూ, యోగము.

జోగి, వై. వి = యోగి. (జోగు + ఇ) బిచ్చగాఁడు. కళా. 3, ఆ. 73: చూ, యాచకుఁడు.

జోగిణి, వై. వి. = యోగిని. 1. ఒకానొక స్త్రీదేవత. ఉ. హరి. 3, ఆ. 120: చూ, స్త్రీ; 2. యోగాభ్యాసముచేయు ఆఁడుది, యోగిని: చూ, స్త్రీ. 1-౨౦౫ (1-౫౬-(౪): 3. సోదెకత్తె: చూ, స్త్రీ. 1-౧౫.

జోగిపట్టియ, వై. వి. = : చూ, రూ - జోగపట్టియ.

జోగిపట్టె, వై. వి. = —పై.—

జోగు, దే. వి. 1. బిచ్చము: చూ, యాచన; 2. జనులెక్కి-పోయెడుఓడ: చూ, హోడము. వసు. 3, ఆ. 142; కాశీ.2, ఆ.98; 3. ఏఱుదాఁటించు సాధనము, అరడ: చూ, హోడము.

జోగురాలు, దే. వి. (జోగు + ఆలు) 1. భిక్షుకురాలు: చూ, స్త్రీ. 1-౬౩; వై. వి. 2. = యోగిని. సోదెకత్తె: చూ, స్త్రీ 1-౧౫.

జోగులమ్మ, వా. వి. (పనిచేయక సోమరియై తిరిగెడు) ఆఁడుది (లేక) మగవాఁడు.

జోజో, వై. అవ్య = జయజయ. సుఖముగా నుండుమనెడు దీవన. (దేశ్యమని శ. ర): చూ, దీవన.

జోటి, వై. వి. = యోషిత్. ఆఁడుది. ప్వా. 3, ఆ. 86; చూ, స్త్రీ.

జోటిక, —పై.— (స్వార్థమున కప్రత్యయము.)

జోటికత్తియ, వై. వి. = యోషిత్. రూ-జోటికత్తె. చెలికత్తియ: చూ, స్త్రీ. 1-౭౭.

జోటికత్తె, వై. వి. = —పై.—

జోటిపని, ద్వ. వి. (జోడు + పని) మఱుపని: చూ, సంయోగము.

జోడఁగి. దే. వి. రూ-జోణఁగి. మిక్కిలి వేగముగా పరుగెత్తెడు వేఁటకుక్క: చూ, శునకము.

జోడగించు, దే. స. క్రి. జోడన నడతో నడపించు. సా. 1, ఆ. 83.

జోడన, దే. వి. రూ-జోదన. అశ్వగతివిశేషము, ధౌరితకము. ఉ. రా. 1, ఆ. 17: చూ, హయము. 1-౬౪-(౨).

జోడమ్ము, వై. వి. (జోడు + అమ్ము) చేయమ్ము: చూ, బాణము. 1.

జోడాలు, వై. వి. బ. ఒకానొకనతి: చూ, నమస్కారము.

జోడించు, వై. స. క్రి. చేర్చు. రాఘ. 1, ఆ. 10: చూ, సంధించు.

జోడింపు, వై. విః చూ, విన్నాణములు.

జోడు, వై. వి. 1. = జోడీ. జత. పంచ. వేం. 3, ఆ. 107: చూ, సంగడి. 5; వై. విణ. 2. సమానము: చూ, సమానము. 2; దే. వి. 3. కవచము: చూ, వారవారణము.

జోడుకోడియ, ద్వ. విణ, రూ-జోడుకోడె. 1. జతగాఁడు: చూ, సమానుఁడు; 2. పోలిక: చూ, సమానము. 2: 3. జత: చూ, సంగడి. 5.

జోడుకోడె, ద్వ. విణ.—పై.— (సమానుఁడు. —జై. 3, ఆ. 17; జత.—పా. 2, ఆ. 40.)

జోడువడు, ద్వ. స క్రి. 1. పొందుపడు: చూ, సరిపోవు; 2. ఈడుపడు: చూ, సరిపడు.

జోడువేల్పులరిక్క, ద్వ. వి. విశాఖ, కుమ్మరసారెచుక్క: చూ, నక్షత్రము. 1.

జోణఁగి, దే. విః చూ, రూ-జోడఁగి.

జోత, దే. వి. 1. నతి. రూ-జోతము - జోతాము-జోబిలు: చూ, నమస్కారము; వై. వి. 2. = ద్యోతి. రూ - జోతము - జ్యోతాము, వెలుఁగు: చూ, వెలుతురు 1.

జోతము, దే. వి. —పై.—

జోతాము, దే. వి. —పై.—

జోతి, వై. వి. = జ్యోతిః 1. కాంతి. కళా. 1, ఆ. 108: చూ, వెలుతురు. 1; 2. దీపము. వసు. 3, ఆ. 125: చూ, స్నేహాశము.

జోదన, సే విః చూ, రూ-జోడన. (ఇందు వర్ణవ్యత్యయము.)

జోదిప్పు, దే. వి. బః చూ, జోడాలు.

జోదు, వై. వి. = యోధః. యుద్ధముచేయు బంటు: చూ, భటుఁడు. 1.

జోపు, వా. వై. వి. = శోఫ. ఒకానొక వాఁపురోఁగము: చూ, శోఫ.

జోబిళ్ళు, దే. వి. బః చూ, రూ-జో-ల్లు.

జోరావరి, దే. వి. బలాత్కారము: చూ, హఠము.

జోరాహోరి, వా. వి. జోరు-జోఱు. ఆదాయవ్యయము లెఱుంగని వెచ్చము (ఖర్చు.)

జోరు, వా. వి. రూ-జోఱు. 1. —పై.—; 2. బలము: చూ, శక్తి. 1; 3: చూ, జోరావరి; 4. కురియుటయం దగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

జోఱీఁగ, దే. వి. (జోఱు + ఈఁగ): చూ, రూ-జొట్టీఁగ.

జోఱు, వా. విః చూ, రూ-జోరు.

జోఱుటీఁగ, దే. విః చూ, రూ-జోఱీఁగ.

జోల, దే. వి. బిడ్డలను నిద్దురపుచ్చునప్పుడు పాడెడు పాట. రూ-జోవ. జోలపాట: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౪).

జోలి, దే. వి. 1. సంగతి, సంబంధము: చూ, సంయోగము; 2. వార్త. అచ్చ. సుం, కాం. 118: చూ, సమాచారము. 2; 3. పని: చూ, ప్రయోజనము. 1; 4. నిమిత్తము: చూ, హేతువు. 1; 5. రీతి: చూ, విధము. 1.

జోలియ, దే. వి రూ-జోలె. 1. చౌకపుసన్న నాలుగంచులను జతజతగాఁ జేర్చి ముడివేసి వేసికొనియెడు సంచి: చూ, సంచి; వా. 2. మధుకరవృత్తి సంచి.

జోలె, —పై.—

జోవ, దే. వి: చూ, రూ-జోల.

జోసి, వై. వి. = జ్యోతిషికః. జోస్యుఁడు: చూ, సాంవత్సరుఁడు.

జోస్యము, వై. వి. = జ్యోతిషమ్, జ్యోతిశ్శాస్త్రము: చూ, జ్యోతిషము. (తె.ప).— ఎఱుక; (సం.ప.)— ఋక్షము, కాలపురుషము, గండకము, జ్యోతిషము; తద్వి.—వేదాంగమను జ్యౌతిషమునకు. (సం. ప).—జ్యోతి.

జోస్యుఁడు, వై. వి. = జ్యోతిషికః: చూ, జోసి.

జోహారు, దే. వి: చూ, రూ-జొహారు.

జోహారువు —పై.— నై. 7, ఆ. 55.

జౌ

జౌకు: చూ, రూ-జవుకు.

జౌజవ్వు, దే. వి: చూ, రూ-జవుజవ్వు (పాఱుటకు — స్వా. 4 ఆ. 111.)

జౌరు: చూ, రూ-జవురు (కొట్టుటకు.—విజ. 3, ఆ. 13.)

ఝ

ఝ, ఒక యక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 2. గాలి: చూ, వాయువు; 3. అందియ అను నగ: చూ, భూషణము 2; 4. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 5. పరాక్రమము: చూ, వీర్యము. 1; 6. తిరుగుట: చూ, విహారము. 1; 7. దొంగ: చూ, హారకుఁడు. 1; 8. గాలివాన: చూ, వాన. 1; 9. క్రొవ్వు: చూ, మదము. 1; 10. భయానకరసము: చూ, రసములు; 11. కట్టుట: చూ, బంధము. 1; విణ. 12. నశించినది; అం. 13: చూ, తాలవ్యములు; 14. చవర్గములలో నొక యక్షరము: చూ, కవర్గము.

ఝంకరించు, సం. అ. క్రి. ఝంకారముచేయు.

ఝంకారము, సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెదరొద: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౩౨).

ఝంకృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. —పై.—

ఝంఝ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వానగాలి: చూ, వాయువు; 1-౪-(౬); 2. ఒకానొకధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౪౬-౭; 3. గొప్పగాలి: చూ, వాయువు; అం. 4: చూ, వాయువు.

ఝంఝకము, సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రునిశంఖము: చూ, సంకు. 1.

ఝంఝానిలము, సం. వి. అ. పుం వానకాలపుగాలి: చూ, వాయువు. 1-౪-(౬) (ఇట్లు ఝ. ఝావాతము.)

ఝంటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ముళ్లగోరంట*(ఝమ్మనుశబ్దము చేయునది): చూ, సహ. 2-3; 2 నల్లగోరంట: చూ, సహ.2-౪.

ఝంప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దూఁకుడు: చూ, విషమము; అం. రూ - ఝంపా; 2. = జంపె. పదియక్షరములకాలము: చూ, జన్యతాళములు; 3. = జంపె. సూళాదిసప్తతాళములలో నొకటి: చూ, సూళకములు. (రూ - ఝంపా.)

ఝంపటము, అం. = జంపె: చూ, ఝంప. 2.

ఝంపటమ్మ, (పొందళిక) అం: చూ, జన్యతాళములు.

ఝంపా, అం. = జంపె: చూ, రూ - ఝంప. 2-3.

ఝంపాశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, జలమధ్గువు.

ఝంపు, అం: చూ, ఉపవీతములు.

ఝకటము, సం. వి. అ. పుం. = జగడము: చూ, యుద్ధము.

ఝట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నేలయుసిరిక*: చూ, భూమ్యాలకి.

ఝటితి, సం. అవ్య. రూ - ఝడితి. = జడితి. శీఘ్రముగ: చూ, స్యదము.

ఝడితి, సం. అవ్య. రూ - ఝటితి = —పై.—

ఝడితిగీతనిర్మాతృత్వము, అం: చూ, సుగుణములు.

ఝణ, అం: చూ, కిట.

ఝయ్యులు, అం. వర్గముతొలినాలుగుఅక్షరములు.

ఝరము, సం. వి. అ. పుం. రూ - ఝలము - ఝాలము. = జర్ఝర. సెలయేఱు, కొండకాలువ (ఇది అకారాంత స్త్రీలింగము అగును): చూ, నది.

ఝరసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = చేతరాని*: చూ, శకుల.

ఝరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ - ఝూరి: చూ, ఝరము; 2. తేళ్లపుట్ట: చూ, వృశ్చికము. 1.

ఝర్ఝర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. భోగముది: చూ, వేశ్య.

ఝర్ఝరకము, సం. వి. అ. పుం. రూ - ఝర్ఝరము, కర్మయుగము, కలియుగము: చూ, యుగములు.

ఝర్ఝరము, 1.—పై.—; 2. కయివడియనువాద్యము, కైవుళ్ల (అని కొందఱు), జేగంట (అని కొందఱు): చూ, వీణ. 1-౪౬; 3. మణిఘోషవిశేషము: చూ, రత్నములు. 1-౩-౩); 4. నదవిశేషము: చూ, సముద్రము; అం. 5: చూ, ఆనద్ధవాద్యములు; 6: చూ, వాద్యములు.

ఝర్ఝరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, ఝర్ఝరకము.

ఝల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ - ఝాలి. 1. కొమార్తె: చూ, పుత్రిక. 1; 2. ఎండమావులు: చూ, మృగతృష్ణ; 3. జలగ: చూ, బుడ్డపిచుఁదు.

ఝలంఝుల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ - ఝలఝ్ఝుల.

ఝలఝ్ఝుల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏనుఁగుచెవికొట్టుకొనుట: రూ - ఝలంఝుల. ఆస్ఫాలము - కర్ణాస్ఫాలనము (తె. ప).— ఏనుఁగు చెవియూఁపు.

ఝులరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ - ఝుల్లరి. 1.
ఝులవతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏఱు: చూ, నది.
ఝుల్లకంఠము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పావురము.
ఝుల్లర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ - ఝుల్లరి. 1.
ఝుల్లరము, సం. వి. అ. పుం.—పై—
ఝుల్లరి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1. జాలరు. (రూ - ఝులరి - ఝుల్లర - ఝల్లిర - ఝుల్లరము - ఝూల్లర - ఝూల్లరి): చూ, జంపు. 1; 2. ఉడుక, పెద్దపోలువంటి వాద్యము (అని కొందఱు); చూ, వీణ. 1-౪౪; 3. నీటిసుడి: చూ, సుడి. 1; బ. 4. చక్రాకారమగు వెండ్రుకలు: చూ, వెండ్రుక. 1; అం. 5: చూ, అనద్ధవాద్యములు.
ఝుల్లిర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ - ఝుల్లరి. 1.
ఝుల్లోలము, సం. వి. అ. న. కదుసుక్రిందిచిప్ప: చూ, తరుగ్లాసకము.
ఝుశీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గుఱ్ఱపుపరుగులోంభేదము: చూ, హయము.
ఝుష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బీఱ: చూ, బీఱ. 2.
ఝుషకేతువు, సం. వి. ఉ. పుం. మీనుసిడము: చూ, మన్మథుఁడు.
ఝుషధ్వజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కడలి: చూ, సముద్రము; 2: చూ, మన్మథుఁడు.
ఝుషము, సం. వి. అ. పుం. 1. చేఁప; చూ, మత్స్యము. 1; 2. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1; 3. అడవి: చూ, విపినము.
ఝుషాకాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జిజిలికాపీఱ*: చూ, హ్రస్వగవేధుక.
ఝుషాశనము, సం. వి. అ. పుం. పిడుకమొసలి పిల: చూ, మత్స్యము. 1.
ఝుషోదరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శంతనుభార్య: చూ, భార్య.

ఝూ

ఝూటము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుంపు: చూ, సమూహము; 2. కాఱడవి: చూ, విపినము; 3. పొదరిల్లు: చూ, సదనము. 1; 4. చీఁపురుకట్ట: చూ, సమ్మార్జని; 5. గాయముతుడుచు కుంచె.
ఝూటలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మొక్కము*.
ఝూటలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.—పై—; 2. పొదరిల్లు: చూ, సదనము. 1.
ఝూటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దగొంగళి: చూ, రల్లకము.
ఝూటు, అం: చూ, విసరులు.
ఝూడించు, సం. స. క్రి. గుంజు.
ఝూదేబ్రాహ్మణులు, అం. మహారాష్ట్రబ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు. వీరిని నాగపూరుబ్రాహ్మణులని సయితమందురు. కాణ్వమాధ్యందినశాఖల ననుసరించువారు. శుక్లయజుర్వేదులు. కాత్యాయనసూత్రముగలవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.
ఝూద్మాలి, వా. వి. దాసి, జాద్మాలి.
ఝూణి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. కఠినుఁడు; చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2: చూ, బోఁక*.

ఝూత్కృతము, సం. వి. అ. న. గాలివిసరుటవలన గలిగిన ధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౫౮).
ఝూబుకము, సం. వి. అ. పుం. సన్నపు ఆకుల పక్కె*: చూ, బరివెంక.
ఝూమకము, సం. వి. అ. న. కాల్చినయిటుక: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౭).
ఝూరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వెంపయేఱు: చూ, రూ - ఝరి. 1; వా. 2. కొమ్ముగలచెంబు "ఝూరీచెంబు.": చూ, జారీ. 2.
ఝూలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - ఝరము.
ఝూలి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ - ఝుల.
ఝూలోరాబ్రాహ్మణులు, అం. వీరు యజుర్వేదులు రాజపుత్రస్థానములోఁజేరిన ఉదయపురమునకు దక్షిణమునసుంను ఝూలోనగరమునుబట్టి వీరి కీపేరువచ్చినది: చూ, బ్రాహ్మణులు.
ఝూల్లర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ - ఝుల్లరి. 1.
ఝూల్లరి, సం. వి. ఈ స్త్రీ.—పై.—

ఝెం

ఝెంకృతము, సం. వి. అ. న. 1. అందెలచప్పుడు: చూ, స్వరము. 2 ౪౬-(౬౬); 2. వాద్యముల చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౫౩).
ఝింఝిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గజ్జెలున్ను పాంజేబులున్ను: చూ, భూషణము. 2.
ఝింటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నల్లగోరంట*: చూ, సహ. 2-౪; 2. తెల్లగోరంట*: చూ, సహ. ౨-3; 3. ముల్లుగోరంట*: చూ, సహ. ౨-౬; 4. ఎఱ్ఱపూవుల ముల్లుగోరంట*: చూ, సహ. 2-౭.
ఝిల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఈలపురుగు: చూ, రిల్లు; 2. ఈలపురుగుకూఁత: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౩౩); 3. ఎండ జిగి: చూ, వెలుతురు. 1; 4. తుడిచెడుగుడ్డ: చూ, వస్త్రము. 1-౨౮; 5. భిప్పట, మాఁడిన అన్నము: చూ, సాదము. (1)—౩౧.
ఝిల్లిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ.—1-2-3-4-5.పై—; 6. పూయుట; చూ, పూఁత. 3; 7. చెంబట్టిక: చూ, మలము. 1.

ఝీ

ఝీరుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఈలపురుగు: చూ, రిల్లు.

ఞ

ఞ, ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాటకుఁడు; చూ: సీకారి; 2. గుంపు: చూ, సమూహము; 3. జనపదము, చూ, దేశము; 4. గర్వము: చూ, హంకారము; 5. ఝర్ఝరమనుధ్వని: చూ, స్వరము. 2.-౪౬-(౧౦౬); 6. గంధ దులపూఁత: చూ, పూఁత. 3; 7. తల: చూ, శిరము. 1; 8. గాడిదకూఁత: చూ, స్వరము. 2; న. 9. భయము: చూ, వెఱపు; 10. పద్యము: చూ, వృత్తము. 1;

విణ 11. ఊర్ధ్వముఖము; 12. మూఢస్వరూపము; విణ. 13. ఒక రకముగాలి: చూ, వాయువు. 1-౨౬; అం. 14: చూ, తాలవ్యములు; 15: చూ, అనునాసికములు; 16. చవర్గములో నొక యక్కరము: చూ, కవర్గము.

ట

ట, ఒక యక్షరము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాకి: చూ, వాయసము. 1; 2; చూ, పొగ; 3. పిల్లి: చూ, బాణము. 1-౩౫; 4. సూర్యకిరణము: చూ, హాయనము. 2; 5. ధ్వని. శబ్దము: చూ, స్వరము. 2; 6: చూ, తలుపు; 7. నీటిసుడి: చూ, సుడి. 1; 8. కొడుకు: చూ, పుత్రుఁడు. 1; 9. చమరీమృగము: చూ, సవరపుమెకము; ఆ. స్త్రీ. 10. నేల: చూ, భూమి. 1; 11. పలుమాఱుచెప్పుట, వ్యావృత్తి; చూ, శబ్దము. 2-౪౦; 12: చూ, వడగల్లు; అం. 13. మూర్ధన్యములలో నొకటి: చూ, మూర్ధన్యములు; 14. టవర్గమునందలి యక్షరము: చూ, కవర్గము; 15: చూ, 5-24; దే. వి. (1) భావార్థమునందువచ్చు ప్రత్యయము. "రక్షించుట."; (2) పరుషములలో నొకటి: చూ, పరుషములు.

టంక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, పిక్క; 2. త్రవ్వుగోల: చూ, ముద్గరము; 3. జాస్లమలిచెడి కాసెయులి (అని క్లొందఱు): చూ, వృక్షౌదనము. 1; 4. కత్తియొఱ: చూ, ప్రత్యాకారము.

టంకకము, సం. వి. అ. పుం. వెండినాణెము: చూ, లోహము. 1.

టంకటీకుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు.

టంకణక్షారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వెలిగారము.

టంకణము, 1.—పై.—; 2. నాగముత్తె*: చూ, ముత్యము.

టంకపుపోడి, ద్వి. వి. 1. అతుకు: సంధి: చూ, శల్యము. 1—౭; వా. 2. సమయమునకుఁ దగినమాట.

టంకము, సం. వి. అ. పుం, న. 1: చూ, వెలిగారము; 2. త్రవ్వుగోల: చూ, ముద్గరము; 3. నల్లవెలఁగ*: చూ, వెలఁగ; 4. జాయినఅకునట్టి యులి, కాసెయులి (అని కొందఱు); చూ, వృక్షౌదనము. 1; 5. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 6. కత్తియొఱ: చూ, ప్రత్యాకారము; 7. కోపము: చూ, రోషము; 8. రెంకుధరణముల యెత్తు వెండిలోనగునది: చూ, లోహము. 1; 9. గర్వము: చూ, హంకారము; న. 10. నల్లమామిడి*: చూ, మామిడి; వై. వి. (1) పదియాఱుడబ్బుల బంగారునాణెము (అని శబ్దరత్నాకరము) దీనారము: చూ, లోహము. 1.

టంకరించు, సం. స. క్రి. "టం" అని నారిని మ్రోయించు.

టంకవాటు, ద్వి. వి. (టంకము+వాటు) ఒకానొక బంగరు నాణెము: టంకసాలవాటు.

టంకసాల, వై. వి. = టంకశాలా. (టంకము+సాల) నాణెములు ముద్రించుచోటు: చూ, సదనము. 1.

టంకసాలవాటు, ద్వి. వి: చూ, టంకవాటు.

టంకారము, సం. వి. అ. పుం. 1. వింటినారి యొక్క ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.-౪౬-(౪౧); 2. ఆశ్చర్యము: చూ, వింత. 1; 3. ప్రఖ్యాతి: చూ, ప్రసిద్ధి. 1. (టంకారము తెలుఁగు అని కొందఱు.)

టంకు, దే. విణ. 1. మాయావి: చూ, ప్రాతిహారకుఁడు; 2. మూర్ఖుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 1; 3. నాగరికతగలవాఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు.

టంకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-టకుఁడు. గొల్ల. మహాశూద్రుఁడు: చూ, వ్రేఁడు-1-౧.

టంకృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, టంకారము. 1.

టంగణా, వా. వి. మట్టసపుగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౨౬.

టంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొకకత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 2: చూ, పిక్క; 3. త్రవ్వుగోల: చూ, ముద్గరము.

టంగు, దే. వి. రూ-తంగు. గుఱ్ఱములమీఁది గంత జాఱక బిగఁగట్టెడువాఱు; చూ, పొట్టపట్టెడ: (చూ, హయము. 1-౩౭.)

టంగువాఱు. —పై.—

టంటం, వా. వి. 1. టముకు-రూ-టమ్కు, చాటింపు. ద ్వారా: చూ, రూ-సాటింపు; 2. టంటం అను ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

టకటంకు, వా. వి. రూ-టంకటొంకు. 1: చూ, టంకు. 1; 2 కుత్సితము: చూ, హీనము. 1. (రూ-టాటోటు-టకటొంకు.)

టకటొంకు, —పై.—

టకము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రాఁత. 1; 2. ఇష్టము: చూ, యథేచ్ఛము; 3. కౌమారము. మూఁడవసంవత్సరము మొదలు ఎనిమిదవసంవత్సరమువఱకుగల వయస్సు: చూ, వయస్సు. 1.

టకాయించు, వా. స. క్రి. ఎగురగొట్టు: చూ, రూ-టొకాయించు-తకాయించు.

టకుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-టంకుఁడు.

టక్కభాషలు, అం. త్రవణ, త్రవణోద్భవ, వైరంజి, మధ్యమగ్రామ, దేహ, మాళవవేసరి, చేవాటము, సైంధవము, కోలాహలము, పంచమలక్షిక, సౌరాష్ట్రిపంచమి, వేగరంజి, గాంధారపంచమి, మాళవి, తానడసీల, అతీత, రవిచంద్రిక, తానాంబ, హేరిక, దోహ్య, వేసరి. (21): (చూ, భాష. 1.)

టక్కవిభాషలు, అం. దేవారిపర్ధని, ఆంధ్రి, ఘూర్జరి, భావని. (4): (చూ, భాష. 1.)

టక్కరి, వై. విణ. 1.=తక్క (టక్కు+అరి) కయిలాటకాఁడు: చూ, ప్రాతిహారకుఁడు; 2. కుత్సితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. కుత్సితస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౪౯; 4. కల్లరి: చూ, బొంకులాఁడు; 5. మోసకాఁడు: చూ, వంచకుఁడు. 1; 6. వంచకురాలు: చూ, స్త్రీ. 1-౩౭.

టక్కరికాఁడు, వై. విణ. మోసకాఁడు. అచ్చ.సుం, కాం. 145. (స్వార్థమున కాఁడు): చూ, వంచకుఁడు. 1.

టక్కరిబాజీ, వా. వి. దగా, దగామనిషి, దగుడుబాజీ.

టక్కియము, దే. వి: చూ, రూ-టెక్కియము.

టక్కు, వై. వి. రూ-తక్కు. 1.=తక్క. మోసము: చూ, వంచన; 2. అసత్యము: చూ, వితథము; వా. వి. 3. యౌవనాదులవలన గలుగు గర్వచేష్ట: చూ, టెక్కు.

టక్కు-చేయు, ద్వ. స. క్రి: చూ, నటించు.
టక్కు టమార గజకర్ణ గోకర్ణ ఇంద్రజాల మహేంద్రజాల విద్యలనుపదేశించినవారు, అం. అష్టగురువులలో నొకరు. చూ, ఉపదేశకులు.
టక్కున, వా. అవ్య. టకీమని, టిక్కున, అనుకొనిన వెంటనే.
టక్కులాఁడి, ద్వ. విశ. (టక్కులు + ఆఁడి, టక్కులు చేయునది (ఆఁడుది): చూ, స్త్రీ. 1-ఉ-ఎ. (రూ-టెక్కులాఁడి-తక్కులాఁడి.)
టక్కులాఁడు, ద్వ. వి. (టక్కులు + ఆఁడు) రూ-తక్కులాఁడు: చూ, టక్కరి. 1.
టక్కెము, దే. వి: చూ, రూ-టెక్కియము.
టగిరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ. వెలిగారము; 2. విలాసముగాఁ జూచుట.
టగరుఁడు, సం. విశ: చూ, మెల్లకంటివాఁడు.
టట్టరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అబద్ధము: చూ, వితథము; 2. లంపావాద్యము: చూ, స్వరము. 2; 3. డక్కావాద్యము: చూ, స్వరము. 2-ఆఉ-(రాఉ).
టపా, వా. వి. 1. ఉత్తరము; 2. ఉత్తరములసంచి; 3: చూ, అంచియ; 4. సమాచారము.
టపాకాయ, దే. వి: చూ, బాణసంచు.
టప్పాలు, వా. వి: చూ, గప్పాలు
టమిక్రియ, అం: (చూ, అంగము. 9): చూ, క్రియాంగములు.
టముకు, వా. వి: చూ, టంటం. 1. (దండోరా).
టమ్కు, —పై.—
టయిపు, వా. వి. అక్షరము (టైప్).
టయిము, వా. వి. కాలము (టైమ్).
టయిలరు, వా. వి. కుట్టుపనివాఁడు.
టవటవ, దే. వి. అసత్యము. ఆం. భా. ప్ర. 119: చూ, వితథము.
టవర్గము, పా. ట-ఠ-డ-ఢ-ణ: చూ, కవర్గము.
టవలి, దే. వి: చూ, టవటవ. వేం. ఆం. 14. (రూ-టవళి).
టవళి, దే. వి: 1.—పై.—; 2. ధూర్తుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. ధూర్తత్వము.
టవళిక, దే. వి. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.
టవళికాఁడు, దే. వి. 1: చూ, టవళి. 2; 2. కల్లరి: చూ, బొంకులాఁడు.
టస్సా, వా. వి. రూ-ఠస్సా. సొగసు: చూ, సౌందర్యము.

టా

టాంకరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మనువుకుదుర్చువాఁడు: చూ, నాగవీటుఁడు.
టాకు, దే. వి. 1. ఉంగరము మొదలగునది జాతిరాకుండ బంగారులోనగువానితో చేసి వేసికొనెడు సన్నని సాదా ఉంగరము: చూ, భూషణము. 2; 2. ఓర. శకాం. 4, ఆ. 170: చూ, మైజాలు; వా. వి. 3. వదంతి; క్రి. 4. ఎదుర్కొను, డీకొను.
టాటోటు, దే. వి. 1. మోసము: చూ, వంచన; 2. కపటము: చూ, వ్యాజము 1; 3 కుజుడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 4. కుత్సితస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-ఛణా.
టాటోటుకత్తె, వా. వి. —4.—పై.—
టాటోటుకాఁడు, దే. విశ 1. మోసకాఁడు: చూ. వంచకుఁడు. 1; 2. కుజనుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
టాప, వా. వి. పైభాగము.
టారము, సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱము: చూ, హయము.
టాపు, వా. వి భయము. "వాఁడు టాపుకొనెను".
టారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, విటుఁడు.
టాళాటోలి, వా. వి. 1. టక్కరి. 2. చాయలాపాయలా, బులబులాగ్గా, చులాగ్గా.
టావు: చూ, పైరూ-తావు.

ంటి

ంటి, వా. వి. హ్రస్వము మీఁది 'టి' వర్ణమునకు ముందు పూర్ణబిందువు బహుళంబుగానగు. అన్నిటికి-అన్నింటికి, వేయిటికి-వేయింటికి, తొల్లిటికి-తొల్లింటికి, మొదటినుండి - ఇది మొదటినుండి మునికాను; మొదలిటినుండి - మొదలింటినుండి యనియగు. నుదుటికి-అంగటికి-అంబటికి-పంటికి ఇత్యాదులందు నిండుసున్నరాదు. ఈసూత్రము నిండుసున్న విధించునేకాని యరసున్న విధింపదు. కావున అన్నిఁటికిని - కొన్నిఁటికినని వ్రాయరాదు. ఇత్యాది.

టి

టింగ, దే. వి. రూ-టింగణా. పొట్టి. అం, పదా, నర. 33: చూ, వామనుఁడు.
టింగణా, —పై.—
టింగణాసామి, ద్వ. వి. గజపతి. వేం. ఆం. 6: చూ, వినాయకుఁడు. 1.
టిటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తప్పెటధ్వని: చూ, ఆఉ-(రాఉ).
టికము, వై. వి. = త్రికము. రూ-తికము. వెన్నెముక క్రింది చోటు, ముడ్డిపూస: చూ, శల్యము. 1-ఏఆ.
టికాణా, వా. వి. గతి. "నాకు టికాణా చెప్పుము". -
టికెట్టు, వా. వి. కేవుచీటి. (ఇట్లు టిక్కట్టు - టిక్కెట్టు.) "రైలుటిక్కెట్టు".
టిక్కు, వా. వి: చూ, రూ-టక్కు. 3.
టిక్కున, వా. అవ్య: చూ, రూ-టక్కున.
టిట్టిభము, సం. వి. అ. పుం: చూ, లకుముకి.
టిప్పణము, సం. వి. అ. పుం. టీకకు టీక వ్యాఖ్యానముమీఁది విచారణవాక్యము: చూ, టీక. 1. (టీకఅనికొందఱు).
టిట్టి, దే. వి. 1. మోసెడిజంతువు; వా. వి. 2. కుడి; 3. వెలపల యెద్దు: చూ, వృషభము. 1.
టిట్టిపప్పు, వా. వి. (టిట్టి + పప్పు) వెలపల దావల యెద్దు: చూ, వృషభము. 1. (టిట్టి = దాపల, పప్పు = వెలపల.)
టిల్ల, వా. వి. రూ-టిళ్ళ. 1. మలము త్రొక్కినవానిని, ఆటయందోడినవానిని ముట్టకూడదని చూపుచు వ్రేలిపై మధ్యవ్రేలు

నెక్కించి నిషేధించుట; 2. ఒకానొకచెట్టు. "టిల్లపాలచి."
టిళ్ళు, వా. వి. —పై.—

టీ

టీక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అర్థవివరణము. (తెలుఁగుపదమని కొందఱు); అభిధేయము, అర్థము, అభిప్రాయము, భావము; తద్భ.- టీకకు టీక - (సం. వ):— టిప్పణము; అం. 2. విసపులు పదునాలుగింటిలో నొకటి: చూ, విసరులు.
టీకము, దే. వి. ఒరగల్లు. నికషము: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౪౧).
టీకా, దే. వి. 1. ఒకానొకపతకము: చూ, భూషణము. 2-ఽ-(౪౪); వా. 2. స్ఫోటకము పొడిపించుట.
టీకు, దే. వి. 1. నడచుటయందలి నిక్కు, గర్వము: చూ, హంకారము; 2. నీటు: చూ, విలాసము. 2.
టీచరు, వా. వి. బడిపంతులు, ఉపాధ్యాయుఁడు.
టీపు, దే. వి. మంచినడవడికకు పూఁటగా కట్టిన ధనము: చూ, విత్తము. 1.
టీవి, దే. వి: చూ, టీకు.

టు

టుంటకము, సం. వి. అ. పుం. 1. దుండిగము*: చూ, కోణకము; విశ. 2. అల్పము: చూ, స్వల్పము.
టుందురము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మహాసాక్షి *.

టూ

టూకి, దే. వి: చూ, సంగ్రహము. 2.
టూఁ౦చు, దే. స. క్రి: చూ, సంక్షేపించు.

టె

టెంక, దే. వి. ఎండిన మామిడి యూరుఁగాయలోని విత్తు; 2. మామిడికాయలోని విత్తు. "మామిడిటెంక": చూ, విత్తనము.
టెంకణము, దే. వి. 1. నతి: చూ, హణిగలు. (బ. టెంకణాలు).
టెంకాయ, దే. వి. (టెంక + కాయ) రూ-తెంకాయ. కొబ్బరికాయ: చూ, స్కంధఫలము. 1-౩.
టెంకాయచెట్టు, దే. వి. కొబ్బరి*: చూ, స్కంధఫలము. 1.
టెంకి, దే. వి. 1. చోటు: స్థానము. 1; 2. ఇల్లు: దేవళము (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1; 3. తాటాకులకు బెజ్జమువేసెడి పనిముట్టు: చూ, సూది 1-ఽ.
టెంకియ, దే. వి. మాదిగవాఁడు బెజ్జమువేసెడి సూది. రూ-టెంకె: చూ, సూది. 1-౫.
టెంకె, —పై.—
టెక్కె, దే. వి. దాసరికళ్లాయి: చూ, వస్త్రము. 1-౯-(ఽ).
టెక్కియము, దే. వి. రూ-టెక్కెము-టెక్యము- టక్కియము-టక్కెము, జెండా: చూ, సిడము.
టెక్కు, దే. వి. 1. నిక్కు. రూ-టెక్కువ-తెక్కు: చూ, విలాసము. 2; 2. మల్లయుద్ధములోని మెలఁకువ: చూ, మల్లశాస్త్రము; 3. రూ-టక్కు-టిక్కు - టెక్కువ-తెక్కు: చూ, టక్కు. 3.
టెక్కులాఁడి, దే విశ. (టెక్కులు + ఆఁడి): చూ, రూ-టక్కులాఁడి.
టెక్కులాఁడు, దే విశ. (టెక్కులు + ఆఁడు): చూ, రూ-టక్కులాఁడు.
టెక్కువ, దే. వి: చూ, టెక్కు. 3. కళా. ?, ఆ 230.
టెక్కెపుగాము, ద్వి. వి. (టెక్కెము + గాము) కేతుగ్రహము, మిత్తిమాలు: చూ, సుకేతనము.
టెక్కెము, దే. వి: చూ, రూ-టెక్కియము.
టెక్కెము లెత్తించుట, అం: చూ, శోభనములు.
టెక్కెమెగరఁగొట్టు, ద్వి. అ. క్రి. పద్మ. పాం. మాన. 36: చూ, మరణిం చు.
టెక్యము, దే. వి: చూ, రూ-టెక్కియము.

టే

టేంకణము, సం. వి. అ. పుం. టెంకణమను దేశము; చూ, దేశము (టెంకణమనియు).
టేంకిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. తాళప్రాణకాభేదము: చూ, తాళము. 2: (చూ, స్వరము. 2.)
టేకి, దే. వి. ఒకానొకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.
టేకు, దే. వి. రూ-తేఁకు*: చూ, బారంగి.
టేకుదీవి, ద్వి. వి. శాకద్వీపము: చూ, లంక. 1.
టేపు, వా. వి. కొలతబద్ద: నాడా.
టేమ్రాసు, దే. వి: చూ, టెంకాయచెట్టు.
టేవు, దే. వి మండుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. ఉ, హరి. 5, ఆ. 30: చూ, హాహాహా.

టొ

టొంప, వా. వి. 1. చిన్నకొంప: చూ, సదనము. 1; 2. వంకర: చూ, వేల్లితము. 2.
టొంపు, వా. వి. వంకర: చూ, వేల్లితము. 2.
టొకాయించు, వా. స. క్రి. ఎగురఁగొట్టు: చూ టకాయించు.
టొపారము, వా. వి. ఇంటిపైకప్పు: చూ, సదనము. 1.

టో

టోకరా, వా. వి. బోల్తా, తలక్రిందు.
టోకు, దే. వి. 1. మొత్తము: చూ, వెరసి. 1; 2. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 3. జెల్లు భుజముతో భుజము తాఁకించుట.
టోకుబేరము, వా. వి. మొత్తము బేరము.
టోపి, దే. వి. 1. పట్టు లోనగువానితో నేర్పఱచిన కిరీటము. రా, వి. 4, ఆ. 77: చూ, సీసకము. 1-౩; వా. వి. 2. మోసము: చూ, వంచన. (దగా అనియు) "టోపీబేరము."
టోలా, వా. వి. గుంపు: చూ, రూ-తోలా.
టోలి వా. వి. 1. కానిలో 1/8 భాగము; విశ. 2. సారము లేనిది.

త్రి

త్రయినింగు, వా. వి. బోధనము.
త్రయిను, వా. వి. చూ, పొగడండి.

ఠ

ఠ, ఒక యక్షరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుఁడు; 2. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; న. 3. చంద్రమండలము: చూ, మండలము. 9; 4. కట్టుట: చూ, బంధము. 1; 5. తెగువ: చూ, సాహసము. 1; 6. పిల్లనగ్రోవి మొదలగువానిచప్పుడు: చూ, స్వరము. 2-౬౬-(౮౫); 7. ఘంటల చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2-౬౬-(౬౬); 8 జనుంగుంపు: చూ, సమూహము; 9. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2; విణ. 10. లేమి: చూ, శూన్యము. 1; 11. మూఢుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2. 12. గట్టిది: చూ, బెడిదము; అం. 13: చూ, మూర్ధన్యము; 14. టవర్గములోని యక్షరము: చూ, కవర్గము.
ఠంగన, దే. వి. 1. పొట్టివాఁడు: చూ, వామనుఁడు; 2. పొట్టిది. (ఆఁడుది): చూ, స్త్రీ. 1-౨౦౮; వా. విణ. 3. గట్టిది.
ఠంగు, వా. వి. పెద్దచప్పుడు, ఒకానొక ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హుహూ.
ఠంగుఠింగు, దే. వి. ఆయుధము లొకటితో నొకటి తాఁకునప్పుడు కలిగెడు ధ్వన్యనుకరణము: కళా. 8, అ. 108: చూ, హూహూ
ఠకాయించు, వా. స. క్రి: చూ, రూ-టకాయించు.
ఠక్కుఁడు, సం. విణ. = టక్కరి. మోసకాఁడు. (తెలుఁగు పదము అని కొందఱు): చూ, వంచకుఁడు. 1.
ఠక్కురుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దేవత: చూ, వేలుపు.
ఠలాయించు, వా. క్రి. అటునిటు తిరుగు.
ఠవఠవ, దే. వి. 1. కల్ల: చూ, వితథము; 2. అలయిక. స్వా. 1, అ. 76: చూ, శ్రమము. 1; 3. అడ్డగిక: చూ, వారణము. 1.
ఠవణించు, దే. ప్రే. ఠవణిల్లఁజేయు, కావించు. పాం. 1, అ. 18: చూ, సలుపు.
ఠవణిల్లు, దే. అ. క్రి. 1. ప్రవర్తిల్లు: చూ, వర్తించు; 2. ఒప్పు: చూ, సమ్మతించు.
ఠవర, దే. విణ. 1. నేర్పరి. విజ. 3, అ. 56: చూ, సమర్థుఁడు; 2. నేర్పుగలది (ఆఁడుది): చూ, స్త్రీ.
ఠవళి, దే. వి. 1. మోసము. అచ్చ. అర, కాం. 52: చూ, వంచన; 2. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.
ఠవళికాఁడు, దే. విణ. 1. మోసకాఁడు. అచ్చ. యు, కాం. 411: చూ, వంచకుఁడు. 1; 2. మాయావి: చూ, ప్రాతిహారకుఁడు.
ఠవిణ, దే. వి. రూ-డవిణ: చూ, వీణె.

ఠా

ఠాకురు, వై. వి. 1. తండ్రి: చూ, సవిత. 2. 1; 2. అధిపతి. చూ, ప్రభువు. 2; 3. గురువు: చూ, పంతులు 1; 4. దేవత: చూ, వేలుపు.
ఠాకూరుబ్రాహ్మణులు, అం. మైథిలులలో నొకతెగవారు. సామవేదులు, గోభిలసూత్రము గలవారు: చూ, మైథిలులు: (చూ, బ్రాహ్మణులు.)
ఠాణము, వై. విణ. = స్థానమ్. చోటు: చూ, స్థానము. 1.
ఠాణా, వా. వి. = స్థాన. కావలిదండు: చూ, సేన. 1; 2. కావలిస్థలము: చూ, స్థానము. 1; 3. జమీందార్లకు కప్పము చెల్లించు కచ్చేరి: చూ, సభ. 2.
ఠాణి, వై. వి. = స్థాన. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; వా 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1.
ఠాణియ, వై. వి. = స్థాన. —పై.—
ఠాణె, వై. వి. = —పై.— (రూ-ఠాణి-ఠాణియ).
ఠాయము, వా. వై. వి. స్వరస్థాయి. రూ-ఠాయి: చూ, స్వరము. 2-౨౭.
ఠాయి, వై. వి. —పై.—
ఠారు, వా. వి. 1. పెద్దఅలవు; 2. గొప్ప: చూ, విపులము. 1.
ఠావు, వై. వి: చూ, ఠాణి. 1-2; వా. 3. ప్రాణము.

ఠి

ఠింగణా, దే. విణ. 1. బాలుఁడు: చూ, శిశువు. 1-౫; 2. పొట్టివాఁడు: చూ, వామనుఁడు.

ఠీ

ఠీవి, దే. వి. ప్రోడి. అచ్చ. యు, కాం. 480: చూ, వైభవము.

ఠే

ఠేవ, దే వి. 1. ఒప్పిదము: చూ, సౌందర్యము; 2 చ దము. స్వా. 5, అ. 30: చూ, విధము. 1.

ఠో

ఠోళా, దే. వి. తెగ: చూ, సమూహము.

డ

డ, ఒక యక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. మాగాణి: చూ, దేశము; 2: చూ, శివుఁడు; 3. నవ్వు: చూ, హాస్యము 1; 4. భయము: చూ, వెఱపు; 5. జయధ్వని: చూ, స్వరము. 2 ౬౬-(౩); 6. శంఖధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౬౬-(౧౦౫); అం. 7. రౌద్రరసము: చూ, రసములు; వి. 8. గుహ: చూ, రంధ్రము. 1-౨; 9. బొమముడితోఁ గూడినవాఁడు; 10. ధర్మరాజు తమ్ముఁడు: చూ, భీముఁడు. 1; స్త్రీ. 11. లజ్జ: చూ, సిగ్గు; 12. పలుకు, వాక్కు: చూ, శబ్దము. 2; 13. కలహము: చూ, యుద్ధము; 14. పోఁగూడని తావు: చూ,

స్థానము. 1; 15. డమరుకమను వాద్యము, బుడుబుడుక: చూ, వీణ; 16. పల్లకి: చూ, సవారి; విణ. 17. పాడఁబడి నది: చూ, స్వరము. 2; 18. జడుఁడు: చూ, మూఢుఁడు.

డంక, దే. విణ. 1. దిట్ట: చూ, శక్తి. 1; వై. విణ. 2. = ఢక్కా. రూ-డంకా: చూ, వీణ. 1-ఉం.

డంకా, వై. వి. = ఢక్కా రూ-డంక-డక్క-డక్కా-డక్కి-డక్కియ-డక్కీ, డవిణ: చూ, వీణ. 1-ఉం.

డంగరి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రూ-డాంగరి. ఖురాసానిపుచ్చ*: చూ, పుచ్చ.

డంగి, దే. వి. ఎఱ్ఱపగడ*: చూ, దేవతాళము.

డంగు, దే. అ. క్రి. రూ-దంగు. ఒయ్యము లోనగునది పైతవుకు పోవునట్లు మెదుగు: చూ, మెఱుగు.

డంగురము, దే. వి. రుంజ, వీరణము: చూ, వీణె.

డంచు, దే. ప్రే. దంగఁజేయు. రూ - దంచు - దంపు. (అ. క్రి. డంగు.)

డంబము, వై. వి. = డంబరః 1. రూ - డంబు - డబ్బు - డాబు. స్థితికి మించిన వేషము: చూ, బడాయి. 3; 2. రూ - డంబు-డబ్బు - డాబు. గౌరవము: చూ, సన్మానము; 3. కపటము, ఆం, భా. ప్ర. 130: చూ, వ్యాజము. 1; 4. ఉంకింపు: చూ, విజృంభణము.

డంబములు, వా. వి: చూ, గొప్పలు.

డంబరము, సం. వి. అ. పుం. = డంబము. ఉంకింపు. కాశీ. 4, ఆ. 255: చూ, విజృంభణము.

డంబు, వై. వి. = డంబరః 1. గర్వము. ఉ. హరి. 4, ఆ 39: చూ, హంకారము; 2. కపటము. ఉ, రా. 1, ఆ. 44: చూ, వ్యాజము. 1; 3. చందము. ఉ, రా. 1, ఆ. 83: చూ, విధము. 1; 4: చూ, రూ-డంబము. 1; 5: చూ, రూ - డంబము. 2; 6. కాంతి. య. 1, ఆ. 3: చూ, వెలుతురు. 1; విణ. 7. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1.

డక్క, వై. వి. = ఢక్కా: చూ, రూ-డంకా.

డకా, —వై.—

డక్కి, —వై.—

డక్కియ, —వై.—

డక్కీ, —వై.—

డక్కు, దే. అ. క్రి. రూ-దక్కు. అనుభవించుటకు యోగ్యమైనదగు

డక్కొను, దే. అ. క్రి. రూ-దక్కొను దక్కోలువడు.

డగర, దే. వి. రూ-డగ్గర. 1. దయ్యము. కళా. 3, ఆ. 186: చూ, భూతము విణ 2. రూ-దగర. గండు, పెద్దది. ఉ, రా. 7, ఆ. 414: చూ, విపులము; 3. రూ- దగ్గఱ : చూ, సమీపము. 1.

డగరము, దే. వి. రూ-దగరము. కీడు ఉ. హరి. 5, ఆ. 184 : చూ, హాని. 2.

డగులుబాజీ, వా. వి. తుంటరి (దగులుబాజీ యనియు) "వీఁడు డగులుబాజీ".

డగ్గర : చూ, రూ-డగర.

డగ్గఱించు, దే. అ. క్రి. దగ్గఱించు : చూ, సమీపించు.

డగ్గఱు, దే అ. క్రి. రూ-దగ్గఱు. శై. 8, ఆ. 161. —వై.—

డగ్గు, దే. వి. 1 : చూ, రూ-దగ్గు. 1; అ. క్రి. 2 : చూ, రూ-దగ్గు. 2.

డగ్గుత్తిక, దే. వి. (డగు+కుత్తిక) కీఁచు, గద్గదస్వరము : చూ, స్వరము. 2-ఊ-(ఎం).

డచ్చీలు, వా. వి. బ : చూ, గొప్పలు.

డజను, వా. వి. 1. పంద్రెండు; 2. పాతికెలోసగము; 3 పరక 12 + 1 = 13; 4. గ్రోసులో పంద్రెండవవంతు.

డడ్డుగుడుగుడుం, వా. వి. ఒకానొకవాద్యము.

డడ్డవాదము, వా. వి. పిడివాదము, తనమాట చెల్లవలెననుట.

డప్పి, దే. వి. 1. రూ- దప్పి-దప్పిక-దప : చూ, పిపాస; 2. రూ-దప్పి. అతలకుతలము : చూ, శ్రమము. 1.

డప్పు, దే. వి. తప్పెట : చూ, వీణె. (డప్పులు అని పెక్కింటిని వాడెదరు.)

డబడబ, దే. వి. 1. ఉద్ధతి, అదలు : చూ, హంకారము; వా. 2. నిలకడలేని ధ్వని.

డబ్బ, దే. వి. 1. రూ-డబ్బఱ-డబ్బు. కల్ల : చూ, వితథము ; 2. రూ-డబ్బా. బరణి : చూ, పాత్రము. 6; వా. 3 రూ-డబ్బా. ముడుపులు చెల్లించు డబ్బి : చూ, పాత్రము. 6; (పలురకముల డబ్బాలు కలవు.)

డబ్బఱ, దే. వి. 1 : చూ, రూ-డబ్బ. 1; 2 : చూ, వంచన; 3. ఆపద : చూ, విపత్తు; 4 : చూ, వంచకుఁడు. 1.

డబ్బా, దే వి. 1 : చూ, రూ-డబ్బ. 2; 2 : చూ, రూ-డబ్బ 3; 3. తుపాకిమందులోనగునవి యుంచుకొనెడు తోలుపెట్టె.

డబ్బాటు, దే. క్రి. విణ. అవ్య. రూ-దబ్బాటు. అదరిపాటు - రూ-అదిరిపాటు - అద్దిరపాటు - అదిరి, అదాటు, అదురుగడ, అప్పాటున-రూ- ఆపాటున - అబ్బాటు, అమాంతము, అమ్మెయి, అవచాటము, ఉదిరిపాటు-రూ-ఉదిరిపాటు ఉన్నట్టుండి, ఏమఱుపాటు, చటుకున-రూ, చటుక్కున, చట్టున; తటాన, తటాలున, టుకున, టుక్కున-తడుకున, డబ్బున. (సం. ప.) — అకస్మాత్తు, అతాత్తు-రూ, హఠాత్తు, ఆకస్మికము, అపాతము, తత్క్షణము: (చూ, వేగము. 3.)

డబ్బాటుసాకి, ద్వ. విణ. ప్రసంగవశమున వచ్చి యెల్ల కార్యములు తెలిసికొనిన సాక్షి, యదృచ్ఛాభిజ్ఞుఁడు : చూ, సాక్షి.

డబ్బి, దే. వి. 1. బరణి : చూ, పాత్రము. 6; 2 : చూ, రూ-డబ్బ. 3.

డబ్బు, దే. వి. 1. కల్ల: చూ, వితథము; వా. 2. గోదావరిజిల్లా పాంతమున క్రొత్తడబ్బు, రెండుఏగానులు, మూఁడుపైసలు నాలుగు దమ్మిడీలు, 1/64 రూపాయ, 1/4 అణా, కాని (అనియు); విశాఖపట్టణము, మదరాసు, తిరుపతి, గుంటూరు ప్రాంతముల ప్రాఁతడబ్బు, నాలుగుపైసలు, 1/48 రూపాయ, 1/3 అణా (అనియు) వాడుక; గౌర్నమెంటువారిలెక్క. — 1/4 అణా. 1/64 రూపాయ, మూఁడుదమ్మిడీలు, మూఁడు పైసలు, రెండు ఏగానులుకాని(లేక) డబ్బు, కిర్నూలుజిల్లాలో బొట్టు : చూ, దుడ్డు; 3. ధనము : చూ, విత్తము. 1; 4 : చూ, సకినంపుఁబులుఁగు; విణ. 5. బొంకైనది: చూ, వితథము; వై. వి. 6. = దంభః : చూ, డంబము. 1; 7. గౌరవము :

చూ, సన్మానము; 8. కపటము : చూ, వ్యాజము. 1; దే. అ క్రి. 9. అనృతమాడు, బిజుగు, బొల్లు : చూ, బొంకు.
డబ్బుడుబ్బు, దే. వి: చూ, తంగు తింగు. కళా. 8, ఆ. 108.
డబ్బుర, దే. వి. రూ-దబ్బుర. 1. వెడలుపు నోరుగలపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 2. గిన్నె : చూ, పాత్రము. 6.
డబ్బులేనివాఁడు, దే వి : చూ, అర్థహీనుఁడు.
డభీపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నలువ : చూ, బ్రహ్మ. 1.
డమరము, సం. వి. అ. పుం. కొల్ల మొదలగు దేశోపద్రవము. రూ-డామరము : చూ, విపత్తు (తెలుఁగు పదమని కొందఱు.)
డమరుకము, సం. వి. అ. పుం. = డమరుగము. రూ-డమరువు. బుడుబుడుక్క : చూ, వీణ. 1.౪౪; అం. 2 : చూ, వాద్యములు; 3 : చూ, అనద్ధవాద్యములు.
డమరుగము, వై వి, = డమరుకః — పై. —
డమరువు. సం. వి. ఉ పుం. 1 = డమరుగము. — పై.— (తద్భవమని కొందఱు); 2. చమత్కారము : చూ, సామర్థ్యము. 1.
డమాడు, వా. వి. తెరచాఁప : చూ, వస్త్రము. 1-౩౧.
డమామి, వై. వి. = ధమామికా. రూ-డమాయి, డమారము-రూ-డమ్మారము, డవిణ, రాయిడి, గిడిగిడి, డిండిమము : చూ, వీణ. 1-౪౩.
డమాయి, — పై. —
డమాయింపు, వా. వి : చూ, బుకాయింపు.
డమారము, వై. వి. = : చూ, డమామి.
డమ్మను, వా. అ. క్రి. (డం + అను) (రూ-డామ్మను-ధమ్మను-ధామ్మను.) 1. శబ్దించు; 2. చచ్చు.
డమ్మారము, వై. వి. = : చూ, రూ-డమారము.
డయనము. సం. వి. అ. న. 1. బాలబాలికల క్రీడాశకటము, మనుష్యులుమోయు విమానమను యానవిశేషము (అని కొందఱు) : చూ, శకటము. 1; 2. ఎగుపు, పక్షిగతి : చూ వల్లటీ.
డయ్యు, దే. అ. క్రి. రూ-దయ్యు. 1. బలహీనమగు : చూ, వలియు; 2. కృశించు, చిక్కు : చూ, సొటసొటవోవు; 3. ఉపశమిల్లు. ఆం. భా. తృ. 37 : చూ, స్రుక్కు. 4.
డలాయతు, వా. వి. బిళ్ళబంట్రోతు.
డవాలీ, వా. వి. బంట్రౌతు బిళ్ళతగిలించుపట్ట.
డవిణ, దే. వి. 1 : చూ, డంకా; 2 : చూ, డమామి.
డవులు, వా. వి. రూ-డౌలు. ఇంతయని వెల మొదలగువాని నూహించు : చూ, మదింపు; 2. రీతి : చూ, విధము. 1.
డసుఁ, వా. వి. (డస్కు) నేలపై కూర్చుండి వ్రాసికొనుట కుపయోగించెడు ఏటవాలుకఱ్ఱ పెట్టె.
డహువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. గజనిమ్మః: చూ, (లికుచము). చూ, సురభిపత్ర. 1-౨; 2. నింబః : చూ, నిమ్మ.

డా

డా, దే. విణ. ఎడమ : చూ, సవ్యము. 1. "డాకడ, డాకన్ను, డామూఁపు" మొ.
డాంగరి, సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ : చూ, రూ- డంగరిః.
డాంబికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇంద్రజాలాది మాయలు చేయువాఁడు ; చూ, ప్రాతిహారకుఁడు; వై. వి. (1) = దాంభికః : చూ, డాంబికుఁడు. 1.(ఇట్లుతద్భవమనికొందఱు.)
డాఁకొను, దే. అ. క్రి. రూ- దాఁకొను : చూ, మఱుఁగుపడు.
డాఁగనమ్రుచ్చులు, దే. వి. బ. రూ - డాఁగనమ్రుచ్చిళ్లు- డాఁగిలిమూఁతలు-డాఁగిలిమ్రుచ్చులు - డాఁగుడుమూఁతలు - డాఁగులితలు - డాఁగుడుమూఁతలు - దాఁగనమ్రుచ్చులు - డాఁగనమ్రుచ్చిళ్ళు-దాఁగిలిమూఁతలు, దాఁగిలిముచ్చులు - దాఁగుడుమూతలు - దాఁగురింతలు - దాఁగురుమూఁతలు. దా, వి. 2, ఆ. 23: చూ, బాలక్రీడ.
డాఁగనమ్రుచ్చిళ్ళు —పై.—
డాఁగిలిమూతలు, —పై.—
డాఁగిలిమ్రుచ్చులు, —పై.—
డాఁగు, దే. అ. క్రి. 1. రూ-దాఁగు. తిరోహితమగు: చూ, మఱుఁగుపడు; 2. దాఁగియుండు. ఆం, భా. తృ. 99: చూ, మఱుగు.
డాఁగుడుమూఁతలు, దే. వి. బ: చూ, రూ-డాఁగనమ్రుచ్చులు.
డాఁగురించు, దే. ప్రే. రూ-దాఁగురించు. 1. దాఁగియుంచు: చూ, మఱుఁగు; 2. దాఁగఁజేయు, డాఁచు, రూ-దాఁచు డాఁపు-రూ-దాఁపు; 3. చెప్పు: చూ, శబ్దించు. 1-౧౮.
డాఁగురింత, దే. వి. డాఁగురించుట: చూ, రూ-దాఁగురింత.
డాఁగురింతలు, దే. వి. బ: చూ, రూ-డాఁగనమ్రుచ్చులు.
డాఁగురుమూఁతలు, —పై.—
డాఁచు, దే. ప్రే: చూ, రూ-డాఁగురించు. 2.
డాఁపు, —పై.—
డాక, దే. వి. 1. ఉంకించు: చూ, విజృంభణము; 2. అగ్గలిక. ప్రభా. 5, ఆ. 201: చూ, శౌర్యము; 3. పక్షము: చూ, ఱెక్క. 1; 4. రూ-దాక. వెడల్పునోరుగల యటిక: చూ, పాత్రము. 6.
డాకడ, ద్వ. వి. 1. ఎడమవైపు, డాపల: చూ, సవ్యము; 2. ఉత్తరపుదిక్కు: చూ, వడ. హరిత్తు. 1-౪.
డాకలి, దే. వి. రూ-దాకలి, దాగలి-దాకల్లు-డాకల్లు, డాయి-రూ-దాయి: చూ, పట్టెడ. (సం. ప.) అధికరణము.
డాకల్లు, దే. వి: చూ, డాకలి.
డాకిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుదెయ్యము: చూ, భూతము; 2. పెసరపొట్టు మొ: చూ, శింబ.
డాకుడు, దే. స. క్రి. (కాళ్ళు) తేలగిల్లవేయు.
డాకూళ్ళమారి, వా. వి. పనికిమాలినవాఁడు: చూ, వ్రాజె.
డాకొను, దే. అ. క్రి. రూ-దాకొను: చూ, సమీపించు. (ప్రే). డాకొలుపు.)
డాక్టరు వా. వి. 1. వైద్యుఁడు; 2. గొప్ప పండితుఁడు.
డాగు, దే. వి.1. గుఱుతు.వసు. 3, ఆ. 177: చూ, లక్షణము 1. 2. తెవులుగొంటులైన పశ్వాదులకు వేసెడుచూఁడు: చూ, వాత; 3. కట్టు. 1: చూ, మఱక.
డాత్కాటము, సం. వి. అ. పుం. చేఁదుగల చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
డాపల, దే. వి: చూ, డాకడ. 1.

డిగువ, దే. వి. రూ - దిగువ. 1. క్రిందు: చూ, గ్రుక్క- 9; విణ. 2. క్రిందైనది.
డిగ్గఁద్రావు, చూ, రూ - డిగఁద్రావు. 1-2.
డిగ్గదాఁటు, దే. అ. క్రి: చూ, డిగనుఱుకు.
డిగ్గన, దే. (ద క్రి విణ. రూ - దిగ్గన: చూ, వేగము. 3.
డిగ్గనాడు, దే. స. క్రి: చూ, రూ - డిగనాడు.
డిగ్గనుఱుకు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ - డిగనుఱుకు.
డిగ్గి, దే. వి నిప్పు (అగ్ని): చూ, వహ్ని. 1.
డిగ్గియ, వై. వి =: చూ, రూ - డిగియ.
డిగ్గు, చూ, రూ - డిగు. 1—2—3 (తక్కువ.- నిర్వ. 1, అ. 44; ఎరఁగు.—ఉ, హరి. 5, అ. 222—223.)
డిగ్గుడు, దే. వి: చూ, రూ - డిగుడు.
డిగ్గువడు, దే. అ. క్రి. (డిగ్గు+పడు) తక్కువపడు: చూ, లోపించు. 2.
డిప్ప, వా. వి. దొప్ప. "అరఁటిడిప్ప".
డిప్పకాయ, వా. వి. అల్లరిపిల్లవాఁడు.
డిబ్బి, వా. వి: చూ, డబ్బి. 3.
డిబ్బు, వా. వి కళావిహీనమగుచప్పుడు: చూ, స్వరము. 2.
డిమము, అం. నాటకములోనిభేదము: చూ, రూపకములు (కథ ప్రఖ్యాతము. దేవగంధర్వపిశాచాదులలోఁబదునాఱుగురు ధీరోద్ధతులు నాయకులు. రౌద్రము ప్రధానరసము. శృంగారవీరము లంగములు. కైశికివృత్తి. నాలుగంకములు సావమర్యసంధియేలేదు): చూ, దశరూపకముల లక్షణములు.
డిమ్మరి, దే. విణ. 1. భ్రమకలవాఁడు: చూ, రూ - దిమ్మరి; 2. భ్రమకలది. రూ - దిమ్మరి: చూ, స్త్రీ. 1—౫౮; 3. సోమరి, మత్తుకలవాఁడు: చూ, రూ - దిమ్మరి; 4. మత్తుకలది. రూ- దిమ్మరి: చూ, స్త్రీ. 1-౫౮.
డిల్ల, వా. వి: చూ, రూ - టిల్ల. (గోదావరీమండలమునవాడుక.)
డిల్లపడు, ద్వ. అ. క్రి. (డిల్లము + పడు) డిల్లపోవు, డీలు - రూ - తీలు, డీలుపడు - రూ - తీలుపడు, (భయాదులచే) సత్వహీనమగు: చూ, వెల్వెలబాఱు.
డిల్లపాటు, ద్వ. వి. డిల్లపడుట. రూ- డీలుపాటు, తీలుపాటు.
డిల్లపోవు, ద్వ. అ. క్రి. (డిల్లము+పోవు): చూ, డిల్లపడు.
డిల్లము, దే. విణ. (భయాదులచే) సత్వహీనమైనది: డీలు - రూ - దీలు.
డివిజను, వా. వి. (డివిజన్) కొన్నిగ్రామములు కలిసినభాగము.
డిస్ట్రిక్టు, వా. వి. జిల్లా, కలెక్టరుక్రిందనుండు ప్రదేశము.

డీ

డీ, దే. అవ్య. తలతో తలను పొడుచుట: రూ - దీ. (వి. - బ. డీడిక్కులు.)
డీకు, దే. వి. రూ - దీకు. ప్రేరేపణ: చూ, ప్రేరేపణము.
డీకొను, దే. స. క్రి. 1. ఈడాడు: చూ, ప్రతిఘటించు; అ. క్రి. 2. కలియు: చూ, వ్యాపించు; 3. పురికొను: చూ, రూ - దీకొను (ప్రే. డీకొలుపు. - సా. 2, అ. 66.)
డీకోలు, దే. వి. డీకొనుట: చూ, దీకోలు.
డీడిక్కులు, వా. వి. బ: చూ, డీ.
డీనము, సం. వి. అ. న. మీఁదికెగురుట. (పక్షిగతి.)
డీలించు, దే. ప్రే. డీలఁజేయు. నిర్వ. 4, అ. 95: చూ, సడలించు.
డీలు, దే. విణ. 1: చూ, డిల్లము; అ. క్రి. 2: చూ, డిల్లపడు.
డీలుపడు, దే. అ. క్రి: చూ, డిల్లపడు.
డీలుపాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ - డిల్లపాటు. నై. 7, అ. 52.
డీసెల్‌కారు, వా. వి: చూ, పొగబండి.

డు

డు, దే. అప. 1. బిందుపూర్వకమై ప్రథమైకవచనమునందు వచ్చు ఒకానొక ప్రత్యయము (ప్రథమావిభక్తి ప్రత్యయములు.—డు ము వులు.)—ఉదా.—రాముఁడు, భీముఁడు మొ. మఱియు నిది క్రియలయందు వచ్చును. ఉదా.—మ్రొక్కుచున్నాఁడు; ద్ర. 2. ఇది ఆనంతర్యార్థమునందు వచ్చును. ఉదా.— కొట్టుడును, తిట్టుడును మొ.
డుంకు, దే. అ. క్రి. తగ్గు: చూ, గ్రుక్క. 9.
డుండుకము, సం. వి. అ. పుం. దుండిగము*: చూ, శోణకము.
డుండుకుఁడు, సం. విణ. 1. అల్పుఁడు: చూ, హీనుఁడు; 2. క్రూరుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.
డుండుభము, సం. వి. అ. పుం.=డిండి. పాలవంటి విషము గల రెండు తలలపాము. (అనఁగా విషములేనిది): చూ, సర్పము. 1-౧౨.
డుండువు, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, డాకిని. 2.
డుక్క, వై. వి.=హుడుక్క: చూ, వీణ. 1-౪౪.
డుక్కు, దే. అ. క్రి: చూ, మఱుఁగుపడు.
డుపుడక్క, వై. వి.=: చూ, డుక్క.
డుబుడక్క, —వై.— (ద్వయమని శబ్దరత్నాకరము.)
డుబుడక్కవాఁడు, ద్వ. వి. వేషధారియై డుబుడక్కను వాయించుచు మేలుకీళ్లను దెలిపెడి యొకజాతి బిచ్చపుజోగి: చూ, బుడుబుడుక్కలవాఁడు.
డుయ్యు, దే. అ. క్రి. రూ-డూయు-దుయ్యు-దూయు. 1. పాఱు: చూ, పరుగెత్తు; 2. బాణమునాటివెడలు. స్వా. 4, అ 45; స. క్రి. రూ - డూయు - దుయ్యు - దూయు; 3. పిడికిటితో ఆకులు లోనగువాని నూడదీయు; 4. వెలికూడదీయు: చూ, విలుచు.
డుఱ్ఱుచ్చి, వా. విణ. యుద్ధమునకు పిలుచుటయం దుపయోగింపఁబడునది. (అవ్య. అని కొందఱు.)
డులడుల, దే. వి. డుల్లుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
డులి, వై. వి. = ఢులి. ఆఁడుతాఁబేలు: చూ, వృత్తము. 4.
డులుచు, దే ప్రే. డుల్లఁజేయు రూ-దుల్చు.
డుల్చు, —వై.—
డుల్లు, దే. అ. క్రి. రూ-దొల్లు. 1. పొర్లు: చూ, పొరలఁబడు; 2. ఊడు: చూ, రాలు.

డూ

డూడూ, వా. అవ్య. గంగిరెద్దును పిలుచుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. "డూ-డూ-అప్పన్న": చూ, హహాహూ.

డూయు: చూ, రూ-డుయ్యి. 1—2—3—4.

డె

డెంకణము, వా. వి. నమస్కారము: చూ, హజీగలు.

డెంకిక, అం: చూ, జన్యతాళములు.

డెందము, దే. వి. ఉల్లము: చూ, హృదయము.

డెందమ్ముమూలి, ద్వ. వి: చూ, మన్మథుడు. ఆం, భా. ప్ర. 45.

డెక్క, దే. వి గిట్ట. పాండు. 5, ఆ. 240: చూ, వింఖము.

డెక్కి, వా. వి. ఒకరకము తలపాగ: చూ, సీసకము. 1-3: (చూ, వస్త్రము.)

డెక్కు, దే. స. క్రి అడ్డగించు: చూ, వారించు.

డెక్కొను, దే. స. క్రి. (డెక్క+కొను) నెలకొను: చూ, స్థిరపడు.

డెప్ప, దే. వి. కొండమీఁది సమమైనచోటు, నెత్తము: చూ, పర్వతము.

డెప్పరము, దే. వి. రూ-దెప్పరము. 1. కష్టము: చూ, శోకము; 2. ఆపద: చూ, విపత్తు; విణ. 3. అశక్యము: చూ, లావు. 7; 4. దుస్సహము: చూ, వెక్కసము. 4; 5. అసాధ్యము: చూ, ముగ్గొయ్య; 6. దుర్లభము: చూ, రూ-దెప్పరము.

డెప్పరించు, దే. అ. క్రి. అశక్యమగు: చూ, తలమునప్పు.

డెప్పు, దే. స. క్రి. ఎత్తిపొడుచు: చూ, రూ-దెప్పు.

డెబ్బండ్రు, ద్వ. స. డెబ్బదిమంది. (డెబ్బదికి మహన్మహత్యర్థకరూపము.)

డెబ్బడి, ద్వ. స. (ఏడు × పది = 7 × 10 = 70) ఏడుపదులు: చూ, సప్తతి. (డెబ్బదిమూఁడు.— భార. కర్ణ. 1, ఆ. 127; డెబ్బదిరెండు.— హంస. 1, ఆ 52; డెబ్బదేను,— భార. ద్రోణ. 4, ఆ. 213.)

డెస్సరు, వా. వి: చూ, డ్రెస్సరు.

డే

డేక, వా. అ. క్రి. చేతులు నేలనాని ముడ్డితో గెంతు.

డేగ, దే. వి: చూ, శ్యేనము.

డేగాట, దే. వి. పెండ్లి అయిదవనాఁడు పెండ్లికొడుకును పెండ్లికూఁతురును మూఁపులమీఁద నెత్తికొని వారిచే మాలలు మార్పింప దేగ్గలవలె ఎగిరియాడెడు ఆట, ఆడుచు బుక్కాబగ్గుండల (జల్లుకొనుట అని కొందఱు): దండాట, దండడింపు.

డేగిస, వా. వి పెద్దకాఁగు: చూ, పాత్రము. 6.

డేర, దే. వి. రూ-డేరా. గుడారము: చూ, సదనము. 1.

డేరా, —పై.—

డై

డైమాను, వా. వి. చీట్లపేకలోని యొకానొక మెట్టునిరంగు: చూ, పేక. 2.

డైరీ, వా. వి. దినచర్య పొత్తము.

డొ

డొంక, దే. వి. నడచుటవలన పల్లముగా నేర్పడిన కాలిదారి: చూ, మార్గము. 1. (గుంటూరు ప్రాంతమున వాడుక); 2. ఈరము. స్వా. 4, ఆ. 42: చూ, పొద. 2; 3. కోన. స్వా. 4, ఆ. 37: చూ, విపినము; వా. 4 బ్రహ్మచెముడు లోనగు ముండ్లకంపలతో నిండి మనుష్యులు పోవుట కసాధ్యముగ నుండెడు చోటు. (గోదావరీమండల ప్రాంతమున వాడుక.)

డొంకతిరుగుడుమేళము, లో. విప్పు శక్యముకానిది.

డొంకవల, దే. వి. ఒకరకము వల: చూ, వల. 1.

డొంకు, దే. వి. 1. వంకర: చూ, వేల్లితము. 2; అ. క్రి. 2. అడఁగు. స్వా. 3, ఆ. 53: చూ, ముడుఁగు. 4; 3. ఇంకు. నిర్వ. 3, ఆ. 72: చూ, శోషించు; 4. ఎండు, నీరింకు: చూ, ఎండు. ?.

డొంకెన, దే. వి. వంకర అలుఁగుగల యీఁటె. కళా. 8, ఆ. 57: చూ, బాణము. 1-౧౫-(౧). (1-౨౦).

డొంగ, దే. వి. రూ-దొంగ: చూ, హారకుఁడు.

డొంగు, దే. వి. రూ-దొంగు. 1. చెట్టుతొఱ్ఱ: చూ, రంధ్రము. 1-౩; అ. క్రి. రూ దొంగు. 1; 2. దాఁగు: చూ, మఱుఁగుపడు.

డొందు, దే. అ క్రి. ఇంకు: చూ, శోషించు.

డొకారము, దే. వి. ఎల్లదిక్కులకు నడిమిచోటు: చూ, మండపము. 1.

డొకారముసొచ్చు, దే. అ. క్రి. (డొకారము+చొచ్చు): చూ, లోఁబడు.

డొక్క, దే. వి. 1. ముసలివాఁడు. ఆం, భా. ద్వి. 119: చూ, వృద్ధుఁడు. 1; 2. ఒడలి యెముకలగూఁడు: చూ, శల్యము. 1; 3. కొంకాయ బొండపుచెక్క; 4. కడుపు: చూ, భ్రూణము. 1.

డొక్కబుఱ్ఱ, దే. వి. తేగపాతి వీకిన తాటివిత్తు: చూ, వితనము.

డొక్కర, వై. వి. = డోకర: చూ, డొక్కస.

డొక్కరము, వై. వి. = —పై.—

డొక్కలోమెదలుట, జా. పగవీర్చుకొనువలకు జ్ఞాపకమునకు వచ్చుట. "మేమనఁగా నిఁక నీడొక్కలో నొకప్రక్క మెదలువారము." (ధర్మజ రాజసూయము.)

డొక్కశుద్ధి, వా. వి. కొద్దిచదువు.

డొక్కస, అం. (డొక్కర-రూ - డొక్కరము - డొక్కారము) విన్నాణముల ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: చూ, విన్నాణములు.

డొక్కి, వా. వి. అగప: చూ, రూ-డోకి.

డొక్క, దే. వి. 1: చూ, రూ-డొక్క. 1. ఆం, భా. ద్వి. 119; విణ. 2. ముదిసినది; తె. ఉత్తరది; అ. క్రి. 4. ముదిమిపొందు; చూ, ముదియు.

డొక్కారము, అం: చూ, డొక్కన.

డొగరు, దే. వి. 1. అపరాధము: చూ, నేరము; 2. దూఱు: చూ, నింద. 1.

డొప్ప, దే. వి. రూ-దొప్ప. నై. 7, ఆ. 93; చూ, పాత్రము. 6: చూ, (డిప్ప).

డొబ్బముక్కు, వా. వి. బుబ్బముక్కు.

డొబ్బముక్కువాఁడు, వా. వి. బుబ్బముక్కువాఁడు.

డొలక, వా. వి. గుళక: చూ, బోలు.

డొలుచు, దే. ప్రే. డొల్లఁజేయు. రూ, డొల్చు.

డొల్చు, దే. ప్రే. —పై.— కాశీ. 1, ఆ. 77.

డొల్ల, దే. వి. 1. చేటవలె మూఁడు ప్రక్కలయందు అడ్డు పలక గల బల్ల లోనగునది; 2: చూ, డొలక.

డొల్లు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-దుల్లు (పొర్లు.-కాశీ. 1, ఆ. 77.)

డో

డోఁకు, దే. వి. 1. ఓకరు: చూ, వాంతి; అ. క్రి. 2. ఓకిలించు: చూ, వెళ్ళగొట్టు; స. క్రి. 3. గడ్డి లోనగుదాని నెమరుగాఁ జెక్కు: చూ, రూ-దోఁకు.

డోఁగాడు, దే. అ. క్రి. (డోఁగి + ఆడు): రూ-డోఁగియాడు-డోఁగు, తడవాడు - రూ - తడవు - తడవియాడు, దోఁగాడు-దోఁగు-దోఁగియాడు.

డోఁగియాడు, దే. అ. క్రి. —పై.—

డోఁగు, దే. అ. క్రి. 1. —పై.—; 2. మేనితో లోలియు: చూ, రూ-దోఁగు.

డోకడాలు, దే. వి. బ. 1. అసలుసొమ్మును నెలలచే గుణించఁగా వచ్చిన సంఖ్య; 2. నూఱవపాలు.

డోకి, వా. వి. రూ-డొక్క: అగప-రూ-అపక-అబక, కొయ్య గరిఁటె.

డోరము, సం. వి. అ. న. రూ-తోరము. చేతఁ గట్టుకొనెడు వ్రతసూత్రము: చూ, సూత్రము. 1-౧౭.

డోరములు, దే. వి. బ. కత్తిమీఁది చాలలు.

డోరియములు, వా. వి. బ. 1. బట్టయొక్క పడుగు పేకల యొక్క గళ్ళు; 2. సత్తురేకుపై నుండు పల్లములు; 3. బెజ్జములు.

డోల, సం. వి అ. స్త్రీ. 1. = డోలా. రూ-డోలిక-దోల-దోలిక. ఉయ్యాలవంటి అందలము, డోలి: చూ, సవారి; 2. తొట్ల, ఉయ్యాల: చూ, శయ్య. 1; 3. నీలి*: చూ, రంజని; అం. 4: చూ, సంయుతహస్తములు.

డోలనము, సం. వి. అ. న. ఊఁచుట, ఊఁపు.

డోలము, సం. వి. అ. పుం. అభినయహస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1.

డోలా, వై. వి. 1. = డోల: చూ, డోల. 1; 2. చర్మవాద్య విశేషము, డోలు: చూ, వీణె.

డోలాపాదము, అం: చూ, కరణములు.

డోలాఫలము, సం. వి అ పుం. ఇప్ప*: చూ, మధూకము.

డోలాబ్జము, సం. వి. అ. న. కలువపువ్వు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-౯).

డోలి, వై. వి. = డోలిక: చూ, డోల. 1—2.

డోలిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. = డోలి.—పై.—

డోలు, వై. వి: చూ, రూ-డోలా. 2. అచ్చ. యు, కాం. 205.

డోసు, వా. వి. 1. త్రాఁగెడుమందు. మోతాదు; విణ. 2. త్రాఁగునది.

డౌ

డౌలు, దే. వి: చూ, రూ-దవులు.

డ్రయివరు, వా. వి. బండినడపువాఁడు.

డ్రెస్సరు, వా. వి. వైద్యుఁడు, డెస్సరు.

డ్రెస్సు, వా. వి. ధరించిన పరిశుభ్రమైన వస్త్రాదికము.

ఢ

ఢ, ఒక యక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. దయ్యము: చూ, భూతము; 2. భయము: చూ, సాధ్వసము; 3. కాలము: చూ, సమయము. 1; 4. ప్రేమ: చూ, స్నేహము. 1; 5. బాటసారి: చూ, పాంథుఁడు; 6. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౪౯-(౩); పుం 7. కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1; స్త్రీ. 8. జయభేరి: చూ, స్వరము. 2; న. 9. జ్ఞానము: చూ, హృల్లేఖము. 2; విణ. 10. గుణములేనివాఁడు: చూ, నిర్గుణుఁడు. 1; 11. గూఢుఁడు: చూ, దాఁగినవాఁడు; 12. పోలిక: చూ, సమానము. 2; 13. కుడి: చూ, సవ్యము. 2. (కుడి ప్రక్క అనియు); 14. ఎడమ: చూ, సవ్యము. 2. (ఎడమ ప్రక్క అనియు); 15. వాద్యము: చూ, వీణ 1-౬౦; 16. ఢ అను ధ్వని: చూ, స్వరము. 2. (వీణ. 1-౬౬). అం. 17: చూ, మూర్ధన్యములు; 18 టవర్గములోని యక్షరము: చూ, కవర్గము.

ఢంకము, సం. వి. అ. పుం. అచ్చుఁబోడచిన యాఁబోతు: చూ, వృషభము. 1.

ఢక్క, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. = ఢంకా. యశఃపటహము, రాజులు బయలు దేరునపుడు ముందుప్రక్కను వాయించెడి వాద్యము: చూ, వీణ. 1-౬౦; అం. 2: చూ, ఆనద్ధవాద్యములు.

ఢక్కాముక్కీలు, వా. మి. వి. బ. అరిందా, ప్రయోజకత్వము. "ఢక్కాముక్కీలు తీటినాఁడు."

ఢమామిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. = ఢమాయి: చూ, వీణ.

ఢమ్మను, వా. మి. అ. క్రి: చూ, ఢమ్మను.

ఢా

ఢాక, వా. వి. దెబ్బ. "నీ ఢాకకు ఆగుట కష్టము".

ఢాము, వా. వి: చూ, తారు. (ఢాం అనియు.)

ఢామ్మను, వా. మి. అ. క్రి: చూ, ఢమ్మను.

ఢాలము, సం. వి. అ. న. = ఢాలు: చూ, హరిగ.

ఢు

ఢుంఢి, సం. వి. ఇ. పుం. గణేశుఁడు: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

ఢులి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. = దులి. రూ-ఢులి, ఆఁడుతాఁబేలు, కమఠి: చూ, వృత్తము. 4.

ఢో

ఢోలము, సం. వి. అ. పుం. = డోలు: చూ, వీణ.

ణ

ణ, ఒక యక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. జారుఁడు: చూ, అంకుముఁడు; 2. భయంకరరసము, చూ, రసములు; 3. ముల్లు: చూ, సితాగ్రము; 4. గగురుపాటు: చూ, రోమాంచము; 5. చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2; 6. శూరుఁడు: చూ, హంవీరుఁడు. 2; 7. కాపాడుట: చూ, రక్షణము; స్త్రీ. 8. రేయి: చూ, రాత్రి; 9. పానుపు: చూ, శయ్య. 1; 10. ఆవు: చూ, ధేనువు; 11. నాసిక: చూ, ముక్కు; 12. కృప: చూ, దయ; న. 13. తామరతేకు: చూ, పద్మము. 1; 14. తెలివి: చూ, హృల్లేఖము. 2; విణ. 15. ఉమకలేని వస్తువు; 16. కంకణము: చూ, భూషణము. 2; 17. కన్ను: చూ, లోచనము. 1; 18. రమ్యము: చూ, హృద్యము; 19. విశాలము, విస్తారము: చూ, విపులము; అం. 20: చూ, మూర్ధన్యములు; 21. అనునాసికములలో నొకటి: చూ, అనునాసికములు; 22. టవర్గమునందలి యక్షరము: చూ, కవర్గము; వా. వి. 23. (ఉచ్చారణ లోపముచే వాడఁబడెడు) అణానాణెము; అం. 24: చూ, ణా; 25. కొన్నిచోట్ల 'న' యొక్క రూపాంతరము.

దీ ఓరియంటల్ పవర్ ప్రెస్, తెనాలి.